Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΛΟΓΟΙ Θ,
ἐπιγεγραμμένοι ΜΟΥΣΑΙ.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐξήγησις περὶ τῆς Ὁμήρου βιοτῆς.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBRI IX,

IX MVSARVM nominibus inscripti.

Eiusdem Narratio de vita HOMERI.

CVM VALLÆ INTERPRET. LATINA HISTORIARUM HERODOTI, ab ~~HENR. STEPHANO~~ recognita: & Spicilegio FRID. SYLBVRGII.

Item cum iconibus structurarum Babyloniacarum ab HERODOTO *descriptarum.*

Excerpta è Ctesiæ libris de rebus Persicis & Indicis, & ex iisdem FRAGMENTA auctiora.

Cum INDICE *aucto & locupletato.*

Alia quæ accesserunt ad hanc editionem, versa cognosces post præfationes pagina.

Editio adornata opera & studio Gothofredi Jungermani.

FRANCOFVRTI,
Apud Claud. Marnium, & hered. Jo. Aubrii.
MDCVIII.
Cum privilegio Regis Galliæ ad sexennium.

LAUSANNE

ILLVSTRISS. DN.

DN. PHILIPPO LVDOVICO, COMITI HANOVIÆ ET RINECKÆ, Domino in Mintzenbergk &c. S. Cæſ. Mai. à conſiliis, Heroi generoſiſſ. & clementiſſ.

ILLVSTRISS. Comes, Domine clementiſſime, Scriptorem celeberrimum, & quo vetuſtiorem poſt Moſem & ſacræ hiſtoriæ conditores integrum noſtra ætas non vidit, ſub T. ILL. GENEROS. nomine edimus. HERODOTVS is eſt, quem HISTORIÆ PARENTEM, Eloquentiæ parens nominare haudquaquam fuit veritus. Editionem vero illam ſub illuſtriſſimo nomine Tuo (vt de hac re prius aliquid verborum faciam, & ita de mei facti ratione; quum præſertim ipſe auctor ob famam ſuam & gloriam quam per tot ſæcula ipſi Muſæ ſuæ conſeruarunt, ſermonem longum minime deſideret) quod ſuſcepimus, ei rei cauſſam addidiſſe & votum noſtrum ſi commemorem, nihil falſi hîc protuliſſe certe ſum exiſtimandus. Poſtquam enim per vnum alterumve annum & quod excurrit, hîc in T. ILL. GENEROS. vrbe noua ſubſtiti, primum ab ocello typographorum Cl. Marnio aduocatus, ſi aliquo pacto ipſius deſiderio de bonis auctoribus Græcis denuo vel nouiter, ſi ita daretur occaſio, edendis corrigendiſve poſſem ſatisfacere, quæ quidem ampliſſ. & clariſſ. amicorum nonnulla de me fuerat opinio, acceſſeratque commendatio, quamuis ingenii mei tenuitate, quod numquam diſſimulaui, ſed faſſus fui ingenue, me vtrique iſti oneri, certe alteri præſertim, imparem eſſe affirmarem, hominem inſuper nulla eruditæ doctrinę copia inſtructum, & qui illas ſpes amicorum virorum, quos veneror, non tam reipſa vlla ex parte, quam amore & beneuolentia, qua me non meritum licet proſequerentur, ſuſtinere poſſem: poſtquam igitur, quod dicere cœpi, per aliquantum temporis ſpatium hîc ſubſtiti, cogitatum fuit aliquoties, ſi qua noua boni auctoris editione ſtudia noſtra qualiacunque T. ILL. GENEROS. probare, immo commendare porro poſſem, atque adeo teſtari publice, nos hîc ſub tutela T. ILL. GENEROS. vixiſſe ſane nec inuitos nec non lubenti animo. Sed occaſio digna mihi hactenus dari viſa nulla: ita fui occupatus potiſſimum aliena opera curans, excuſſus propriis, vt ille ait: & vllo illicio alienam meſſem ad me pertrahere, id vero, quamuis more hoc hodie fit, quo tamen & alia non bono ſcilicet fiunt, facere nolui; nec vmquam me tam improba capiat cupiditas.

Interim T. ILL. GENEROS. hinc ob augusta negocia abire contigit, acciditque paullo post vti optimus Marnius noster post alios eximios historicorum Græcorum & HERODOTI editionem adornari iuberet, vnius preli ratione præsertim ita poscente. Ibi statim nobis incidit, forte cum hoc auctore nos id audere posse, quod hactenus sollicitos habuerat; & in diuturna absentia T. ILL. GENEROS. eam editionem vouimus, vt quamprimum ἐσ' αἰσίοις illa rediret, contingeretque ex ista ἀπεσοῖ, gratissima, &, vt vtroq; vocabulo Herodoti nostri vtamur, qualis numquam antea rerum omnium ὄιεχώ. Cuius voti quum simus facti compotes, merito ante omnia & nobis gratulamur ideo, gratiasque agimus benignissimo omnium rerum moderatori, summo & αὐτοῦτῳ Deo, quod tam large vota nostra expleuerit, vt T. ILL. GENEROS. non tantum saluam sanamque reducem videre potuerimus, sed & insigni præterea titulo auctam cognoscere: eundemque cæli & terræ potentiss. arbitrum precamur, vti porro T. ILL. GEN. consilia & facta gubernare, dirigere, & fortunare clementer & benigne velit. Reuertor ad præsens. Et caussam quidē quæ me impulit, cur T. ILL. GEN. cum HERODOTO nostro alloqui ausus fui, sic attigisse, satis, ni fallor, esse iam potest. De altero, huius nimirum auctoris dignitate & auctoritate, fortasse verba magis adhuc compendifieri queant, quum ea T. ILL. GENEROS. nullo modo ignota esse possint, vt quam profecto in hisce litteris, quas humaniores vocamus, non mediocriter tinctam vel ex tam deprædicata fama cognoscere & audire potuimus sæpius. Sane vti T. ILL. GENEROS. multo maiora digniora-que offerri debere nullo modo eo inficias, ita tamen nec hunc nostrum indignum ea sperare volo. Nec enim vereor ne illi adhæreat apud T. ILL. GENEROS. macula ista, quam aspergere conati fuerunt non solum recentiores non nulli, sed etiam antiquiorum aliqui: quorum maleuolentia eousque progressa fuit, vti quidam τῶν κακογνωίας, si dis placet, Ἡροδότυ scribere ausi fuerint: nisi illos tamen, graues alias & eruditos auctores, quid excuset, quod manifesti sint patriæ amore (qui in multis præiudicium facit) id potissimum fecisse, quam HERODOTVS noster non ita extollat, vti ipsis allubuisset, vel facturi fuissent si suscepissent ἰσηγείας ἀπόδειξιν ipsi. Scilicet ille solos Bœotos & Thebanos laudasset, in hoc numquam reprehensus esset. Sed eius apologiam, quum iam laborioſe id præstiterint, tam Gallice quam Latine, viri doctissimi, in quibus & breuiter & grauiter auus etiam meus ὁ μακρείτης Ioachimus Camerarius, à me retexi non est opus, nec locus etiam hic patiatur: & me hercle apud ILL. GENER. T. actum agere non decet. Lubet saltem addere hoc tamen de fabulosis quibusdam narrationibus, quæ in HERODOTO (quis negat?) leguntur, quas tamen ille sacerdos Musarum non de se nobis largitur, vel οἰκόθεν promit, sed ab aliis accepta suæ historiæ intulit: nō idcirco tam temere censoria ipsum virgula, quam quidam nullo populi suffragio arripiunt, castigandum. Quid enim? consideret mihi quis ista ἠθικὰ & τοπικὰ, is præsertim *Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.* An non vbique locorum talia acroamata in promptu sunt apud ciues? an non origines suas ab antiquis plane & oblitteratis monimentis repetunt? an, vetustiorem modo possint arcessere suæ vrbis memoriam, fabulas effugere curant? Certe illas narrationes tales tum pueri à parentibus audimus & mandamus memoriæ, porroque in nostros posteros quasi de manu in manum traditas deriuamus. Ea tum late peruagantur scilicet, fiuntque sermo publicus: & historiarum scriptor eiusmodi certe debet de originibus locorum & vrbium antiquitate quæ feruntur, exponere: longeque id

præstat

præstat quam vt quid comminiscatur ipse, quod vt quidam ingenioſi fecere, ita numquam laudatum fuit à prudentioribus. Quæ itaque penes ſcriptorem culpa reſidet, ſi talia quædam ἐπεισόδια μυθώδη inſerat in hiſtoria, præſertim tali quæ circa τοπικὰς ἀναγραφὰς occupari neceſſe habet ſæpius, qualis & noſtri HERODOTI profecto eſt: quem διηγήσεις ſuas, vt & alii ipſo antiquiores, τόπους, in quibus res geſtæ fuerunt, ἀκριβουμένους partitum, critici veteres iam diu eſt quod obſeruarunt? Ne quid dicam quam ingenue ille identidem conteſtetur ita ferri, ita famam eſſe, ita ſe audiuiſſe, immo aliquoties etiam non ſibi iſta quidem veriſimilia eſſe, tamen ſe non debuiſſe prætermittere; alia, quæ ab aliis iam monita, & inter prolegomena Herodoto noſtro præfixa habentur. Nec vero iſta de originibus, quæ in omnibus ſcriptoribus quo ab vltima vetuſtate euocentur longius, fabuloſiores videri ſolent, è meo ingenio deprompſi: ſed ex Dionyſii Halicarnaſſei commonefactione, accuratiſſimi talium arbitratoris, qui profecto longe modeſtius & cautius de priſcis illis ſcriptoribus iudicium fert, quam hodie à quibuſdam fere calore quodam & plerumque imperitiâ fieri videmus. Iſtum ad modum & Ælianus, ὁ μελίφθογγος, poſtquam ex Alexandro Myndio, vetuſto ſcriptore, protulit hiſtoriã de ciconiis, quæ aues exacta ætate ad Oceanitidas volent inſulas, idque præmii pro pietate erga parentes referant, vt ex auibus conuertantur in homines: ὅ μοι δοκεῖ μῦθος εἶναι. Fabulam id eſſe, ait, non puto. Quid enim, addit, hoc comminiſci Alexandro profuiſſet? Turpe namq; eſſe viro cordato mendacium præferre veritati, ſi etiam maximum proponatur eius facti lucrum; nedum iſtud facturus eiuſmodi vir præſumendus ſit in iis, vnde ne vilis quidem lucelli exſpectare debeat emolumentum vllum. Quæ certe & de noſtro HERODOTO pariter recte & vere dici poſſunt, eamque ob cauſſam afferre volui: qui tamen numquam proceſſit eo audaciæ, vt bruti alicuius in hominem μεταμόρφωσιν πεπλάσας perſuadere voluerit cuiquã; etſi tale quid, vti dixi, de ciconiis Præneſtinus ille ſophiſta Myndio hiſtorico credebat. Verum, vt ſupra dixiſſe commemini, mea defenſione ſcriptorum eximius non eget, abſque aliis hoc ſatis & abunde eſt iam præſtitum: & omnis antiquitas cum honore & laude vſurpauit HERODOTI nomen, ſæpe eum τὴν συγγραφέα honeſto nomine vocantes. σοφώτατον, γλυκὺν, θωμασιώτατον τὸν μελίγηρυν Herodotum aiunt, eius diuinam in dicendo ſuauitatem in primis admirati. vtque eum ſemper præſtantiſſimum putarunt, qui ad Homeri ſui exemplum quam proximus accedere poſſet; ita HERODOTVM noſtrum & quidem ſolum ὁμηρικώτατον extitiſſe præclari rhetores ſcriptis ſuis conteſtatum reliquere. Nec itaque dicam quidquam etiam de illo, quem adiunctum antea à typographorum τερατίᾳ ſcriptis HERODOTI, nec ego temere auellere volui, archiatro regio, inquam, CTESIA: quod is omnia noſtro contraria narrare in hiſtoria animum induxerit. nam cuius vitii HERODOTVM affinem facere vult, ἐνίοις ἔλεγεν αὐτὸς μάλαγμα βεβλῆσθαι ἰατρός, idque auctores certatim annotarunt. Antiquitati ſane viri, non à nemine etiam laudati, hoc dedi, & quæcunque raptim Fragmenta colligere potui, vel ab aliis collecta fuere, quoniam eius ſcripta ad nos non peruenerunt, ea Excerptis à Photio adieci, & in publicum ſic aucta & locupletata edidi denuo: quum præſertim earundem gentium hiſtoriam, Aſſyriaca nimirum & Perſica, quam noſter HERODOTVS, ſcribere ſuſceperit. Verum vt tandẽ finem imponam orationi: ſi igitur HERODOTI noſtri hiſtoriam principem locum inter alias antiquorum tenere affirmauero, & iure quidem meritoque, nec vllam facile illi poſſe vel debere anteponi: id non abſque auctoritate grauiſſimorum viro-

rum certe fecero. Nec itaq;, Illustriss. heros, Dn. clementiss. eius editionem existimauimus indignam, quæ sub T. ILL. GENEROS. nomine adpareret, quum in ea profecto haud paruæ res commemorentur, sed potentiss. regum & principum consilia ac facta, multaq; monita inspergantur à viro principe legi digna: ne quid dicam quam pie loquatur, quamuis ethnicus ille vir, de diuina prouidentia: & quod neminem Græcorum scribendi genere accessisse propius ad Hebraicam breuitatem simplicitatemque velint, ex eoque sacræ chronologiæ cum profanis historiis conciliationem non incertam petant, ac collationem instituant nec inutilem nec iniucundam. Quæ ego sane ex grauiss. & doctiss. virorum iudicio profero: quum meum, vt iuuenis adhuc & imperitior, nec in vsu rerum versatus, nec eruditione aliqua suffultus, interponere non debeam. Qui itaque satis abunde voti summam me consequutum putabo, si nostrum quale cunq; studium (quantum quidem in tam breui temporis spatio, quo absolutus fuit hic auctor, mea ex parte præstari potuit, variis aliis distracto modis) in Herodotea editione noua, vt ornatior quam antea prodiret, positum, à T. ILL. GENEROS. non improbatum fuisse cognouero. Cuius quidem rei me spes bona fouet, qui sciam T. ILL. GENEROS. fauorem erga bonas litteras & artes earumq; cultores eximium, virtutem vt hodie raram, ita laudatissimam in principe viro: quam, vt & alias, quas in T. ILL. GENEROS. admiramur, ore quod magna sonaturum est prædicari decet: ego pro tenuitate mei ingenioli & oris infacundia calamum hic sisto, & eas potius colo cum silentio & animo venerabundo. Nec aliud iam addo quam vt T. ILL. GENEROS. cum auctore isto cultum & deuotionem humiliter & submisse iterum iterumque deferam, quæ vt ab homine tenui & ignoto illa ne spernat, obnixe & maximopere rogo. Ita, quod restat, Deum æternum oro, vt ille propitius T. ILL. GENEROS. saluam & incolumem diu diuque superstitem esse sinat cum bono Ecclesiæ suæ & Reip. emolumento: Illustrissimæque domus vestræ gloriam antiquam non solum conseruare, sed altius etiam extollere velit. T. ILL. GENEROS. quam optime valeat. Hanouiæ in T. ILL. GENEROS. vrbe noua, è typographio Wecheliano. Anno ∞ IↃC VIII. ipsis Idib. Mart.

T. ILLVSTRISS. GENEROSIT.

humillimus cliens

GOTHOFREDVS IVNGERMANVS.

LECTORI CANDIDO.

NIHIL *fuit, amice lector, de quo nos minus cogitauerimus anno praeterito, quam* HERODOTI *editionem ista hieme susceptam iri: nec eius rei mihi vel leuiter in mentem venire potuit. Sed varie se habent etiam optimorum typographorum sapè rationes, vt mehercle, quantum ego hactenus, dum illi arti non ita diu operam ἐπαναδρωτικὴν in parte dedi, cognoscere potui, adeo vt illud & hic verum esse, quod prouerbio teritur, expertus pronunciem, scilicet & nos plerumque in ipsa demum arena consilium capere oportere, non secus ac gladiatores aiunt. Ita ergo factum & nunc fuit, qui voti mei nondũ potui fieri vel semel compos, vt ad opus aliquod prãsi ac parati accederemus. Quamuis enim tum quod ad me attinet, ne quidquam ambitiuncula ex his verbis mihi quis sinistre colligat, quæ in me profecto non est vlla, nihil magni vel eximii à mea tenuitate proficisci posset, nec ego quid tale etiam promittam: tamen occasio sic esset à viris litteratis egregiam aliquam colligere symbolam ociosius: quam in Reip. litterariæ gratiam nobis credo illi haudquaquam negarent. Verum ἄφθονοι illæ Musarum δῶραι non vbique adeo nobis in propinquo: locorumque interualla sibi & temporis longioris spatium tum deposcunt. Sed ad ea quæ nostram editionem attingunt propius: vbi non mirabar, si quædam monere oblitus fuero; ita hæc in ipsis nundinis scribo, & quum liber iam mitti ad eas debuerat. Quum itaque auctoris cuiusdam veteris diu exspectata Græcolatina editio nondum à viro docto huc transmissa esset, quam alias prelo subiicere, nostro fuit decretissimum, operæque ad suos labores denuo confluerent, Marnius noster, vno prelo præsertim ita exigente, consilium de Herodoto edendo cœpit, & dictum factum, in eam rem editionem H. Stephani secundam ad nos misit, quæ operis nostris pro exemplari esse posset. Ego tum eram totus in Polluce, & Notis ad eum pertexendis, quas vt auderem aliquas post opportune amicum nostrum W. Seberum, quem in eadem re occupatum esse sciebam, cuiusque editio hisce nundinis prodit, caussã princeps fuit ms. Palatinus eximius ab amicissimo viro* IANO GRVTERO (*cuius eruditionem illam πάνυ admirer ne an summam erga me beneuolentiam exoscular magis, incerte angitur animus; & Musæ non sirint, vt vmquam tam angusto temporis spatio eius de me meritorum enumerationem ac depræsentationem imprudenter includam*) *ex illustr. illa Bibliotheca erutus, in quo hoc clare discere potui, non vane iactari de critice à viris qui in eo genere hodie familiam ducunt, eam vt Africam esse: quippe adferre semper aliquid noui. At non tanti forte nouitas, quæ si spectetur sola, cordatorum etiam virorum cauilla haud effugit, vt ideo quid porro in isto auctore tẽtare debuerim, nisi tam multas veras lectiones me reperisse in laudato ms. putassem, vel veras tamen quasdã, vbi vulgatæ falsæ videntur, repositurũ eius ope adiutus sperassem: de quo si non spernetur hic partus, eritque qui tollere velit, τὸ αὐτὸ πάχα βοήσει, quod præfiscini tamen addiderim. Ego itaque, ne multis morer, tum in Polluce totus, ita in eodem pergebam: satis ratus, si Herodotea editio ad Stephaniana exemplum publicaretur, nobisque saltem hoc proponeremus vt nostra qualiscunque diligentia pro viribus tamen Stephaniana esset æmula: diligentia, inquam, non eruditio, ad cuius ἄκρον tale, quale ille vir attigit, me peruenire posse haud spero vmquã. Verum tamen quum superiori anno iamiam exeunte, cogitationes nostræ εἰς τὸ πάνυ conuerterentur frequentius, considerata operâ meâ, & quid restaret profligandum ante quam nundinæ aduenirent, quarum terminis nostri labores iniquius, si verum dicere licet, plerumque circumscribuntur, & viso, me demum peruenisse ad ὀνομαστικὸν septimum, sique absoluendum esset in Polluce quod sub manu, verendum esse ne in Herodoti editione amplius quam præuaricatus viderer, vt qui huic plane nullam operam à me dedissem: sic itaque mearum rerum hercle sat agere cœpi, cura animum incertante varia. Sed cogitaui tamen Pollucem alias proditurum, licet ego nihil adfuerem, quum ille sat eruditum editorem, amicum nostrum, esset iam nactus: & mihi etiam aliquod moræ pretium fore, quod à doctissimo quodam viro in eo auctore obseruata & emendata exspectare iussus fui è Gallia: abrupiq; tandem hoc filum, & Pollucẽ seposui, cum æstate, si erit ocium & facultas, σὺν θεῷ resumpturus. Itaque Herodoto tandem, non ita tamen solo, vt non & aliis distraherer sæpius, per duos menses operam dedi, quantam per quotidianum pensum dare licuit, & pauca quædam attulisse mihi videor vt illius iam editio prodiret illustrior & πολυδίνη aliqua auctior: plura sane allaturus, si per tempus licuisset huic rei inhærere longius. Scilicet qui in opere ipso parum possunt, in parergis sunt occupati: quique in libro ipso elaborare nihil audent, interdum tamen quasi alludunt ad margines. Tu de omnibus ita censebis, amice & candide lector, vt tumultuarie valde præstitis, & nimis properanter, præterea ab homine cui profecto nec ingenium in numerato est, nec expromptæ adeo memoriæ. Ego paucis ordine ea referam, quo & de aliorum laboribus certus fias vnde scilicet quidque & à quo simus mutuati. ita enim vnicuique suum, vt verum & par est, poterit tribui.*

Textus (*vti vocabulo iam recepto in hac re vtar*) *Græcus & Latinus nostri Herodoti ad exemplum*

editionis H. Stephani secundæ expressus est: quid vero ipse in sua recensione præstiterit, cognoscas, si lubet, ex ipsius prolegomenis, quæ statim cum aliis Herodoto præfixa inuenies. Mutare mihi nihil permisi, nisi quosdam typographicos errores, ita certos, vt me palpari putarem: qua tamen in re quo versarer cautius, adhibui semper editionem eius primam, mihi quondam à Clariss. GRVTERO datam. raro item in interpunctionibus variaui, itidem illa priori non nunquam in consilium adhibita, editione certe diligentissima. vbi tamen vtrumque spero ita tentatum, ne quidquam facile in iis locis, quos studio se mutasse ait in illa secunda editione, peccarem. De interprete alias quem VALLAM autumant, mihi profecto idem accidit, quod H. Stephano, vt obscuras quasdam sententias tam apte expressas ab eo in Herodoto mirarer, interdum tamen ipsius interpretatio, licet nondum vllam accuratiorem linguarum cognitionē mihi vendicare possim, meis auribus quidem nescio quid mendosi sonaret & inconcinni. Adeo vt si quid ego voluerim refert, optimum H. Stephanum de nouo vertisse τὸ συνεχὲς optarem, quod illi facile fuisset, qui vix duodecim dies consumpserit in tot interpretationibus & melioribus & verioribus conscribendis quas oræ adposuit: vel vt istas interpretationes, quas margini adiecit, in textum ipsum transtulisset, quum præ iis alteræ plerumque etiam plane falsæ sint, vel Græcis verbis minus respondeant. Verum quoniam ipse hoc noluit, immo etiam aliis diserte interdixit ne in contextum referrent has interpretationes; & nos eius voluntatem contra ire hic iam noluimus: quo tamen lectori oræ paginarum ad notandum vel obseruandum essent liberiores, illa omnia cum bona ipsius diligentiæ pace migrare iussimus in extremas paginas, vbi nobis videntur locum non minus certe commodum vel elegantem obtinere: numeris præfixis, qui singulorum quo referenda indices. Ceterum de libello qui vitam HOMERI continet, didici ex prima H. Stephani editione, eum esse ex Conrado Heresbachio interpretatione, ab H. Stephano multis locis recognita: at versus qui passim inserti occurrunt, Conradum non vertisse: ideoque eos partim ex eiusdem H. Stephani, partim ex aliorum interpretatione nos habere. Et hæc de contextu, interpretatione, interpretationeque recognita. Ad CAPITA, siue TMEMATIA quod attinet, dixi ante annum ad Cæsarem, quid in ea re spectassem, eundem auctorem ita videlicet partitus. Si qui improbant, libere dico in hac re, malo cum illo quem magnum in ea auctorem sequor ita desipere (quod Musæ tamen bene prohibebunt) quam cum illis diuersè sentire. Sed, inquient, rectius tamen & melius potuisset ista partitio institui. Hic sane habebunt me fatentem, & aptius alium potuisse non negabo; nostramque minus congruam interdum, immo sæpius, & id fatebor. & fluisset alia modo qualis qualis ad manus; arripuissem libens vel ambabus quod aiunt. Ego mehercle in festinatione summa non potui ista dinumerare accurate: nec vllum inde auctori nostro spero fore incommodum; quod eas numerorum σημειώσεις oræ interiori paginarum adposui, neq; ipsam contextum ideo distraxi: saltem ea fini elaborans, vt Index ad eas accommodari posset; non ad paginas, quæ in nulla non editione incerte variare solent. Auctorem alias ita scripsisse, eiusque orationem ea inter se cohærere ἁρμονίαν, vt omnem istam minutam diuisionem respuat, si nesciuissem, ex re ipsa satis potuissem experiri. Nec capita etiam inter se paria, sed illa prolixiora, ista breuiora feci, prout mihi multum rerum nominumve contineri videbatur pro Indice excerpendo. Nec spero tam iniquum mihi aliquem extiturum, vt ad mensuram hæc tradi sibi postulet. Nemo tamen in Plinio, Aeliano, (quamuis illis alia scribendi materia) aliis, hanc inæqualitatem culpat, sed sic permittunt, quamuis ab indoctiss. sæpe librariis ea profecta segmenta sciant. Sed vos qui nimium reprehenditis & acerbo animo, considite quæso vel noueni, quot Herodotus noster & Cephalion quidam Musas conscripsit, idemque tentate separatim quisque: dabo vobis contra pignus, si inter vos conueniet, & ni tandem exclamabitis ipsi Quot capita tot sensus, id quod vulgo iactant. Pergo. Notulæ quæ in textu Latino nigræ occurrunt interseritæ tales ¶, designant tibi tmemata, vel tmematia, in quæ H. Stephanus librū vnumquemque in sua editione posteriori distribuit. qua distributione, vt ipse ait, lectio quæ alioqui nimis longa videri possit, in certa internalla, ceu longa quædam via, diuidatur, vbi commode, si visum fuerit, liceat interquiescere. Id quoniam ipse monuit, nec ego sane omittere volui. De vita vero HOMERI adhuc dicendum superest, nos in H. Stephani editione ad Græcum contextum nullas διορθώσεις (vt ipse Herodoteo vocabulo vocat) lectiones inuenisse. Quum itaque olim dum Heidelbergæ apud nobil. & ampliss. v. G. MICH. LINGELSHEMIVM, patronum meum eximium, quem honoris & laudis gratia nomino, degerem, cum ms. Palatino, in quo vna cum quibusdam aliorum auctorum scriptis ista ἐξήγησις περὶ τοῦ Ὁμήρου γένους καὶ βίου continebatur, illum libellum contulissem, istaque excerpta adhuc inter scidas meas inuenissem, & quosdam locos inde augeri & emendari non inepte posse vidissem, eam διόρθωσιν singulis locis in margine Græci contextus adscripsi; in contextu ipso mutaui nihil, sicut & infra in scriptum illud præfatus fui. Sequuntur adiecta ab H. Stephano adpendices, de PERSARVM LEGIBVS ET INSTITVTIS vna, altera de ÆGYPTIORVM, vtraque ex auctoribus priscis ab eo excerpta cum quibusdam eius in aliquot locos obseruationibus. Hic lubuit quid loco quasi tertiæ adpendicis addere, vel quasi locupletare adpendicem Stephani Aegyptiacam. De illo enim Aegypti flumine vnico, NILO, ex pluribus auctoribus adieci veterum sententias inter se dissentientes omnes super huius fluuii augmento, partim & Herodoti opinionem refutantes. Notaueram mihi illa loca, quum alias collectanea ad Herodotum pararem,

variis

LECTOREM.

Variis auctoribus antiquis raptim peruolutatis, & nouis etiam quicunque mihi ad manus: stulte, qui hæc confieri sperabam posse tempore tantulo. Sed ista tamen priuatim corrasisse forte non erit aliquando plane supervacuum. Possent enim ni fallor quædam loca inde Herodoti emendari, illustrari certe: & vtinam hanc operam nobis Henricus Stephanus, qui omnium potuisset optime, dedisset; suasq; illas promissas adeo adnotationes emisisset: quas iam vmquam emersuras quis speret, postquam

Τὸν Μέσσης Φίλον αὖδε κὰ τέλος θανάτοιο κάλυψεν.

Vix vacat in his temporis angustiis, lubet tamen locum qui occurrit in exemplum subiicere. Clione, cap. CXVII, *ait ad Astyagem Harpagus:* ἐπεί τε ἤ πιήσαι τοῦτο τὸ κέλευσμα, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τῶν ἐν ἐχων τὰς πιστοτάτας, ἐς εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ ἔθαψα μεν. *Hic pro vltimis verbis forte alicui non displiceat lectio quorundam, vt videtur, veterum,* ἐθαψάμην. *Sic enim diserte Thomas magister in eclogis vocum Atticarum:* ὡσαύτως (*scilicet vt* εὑρεψάμην *dicimus pro* ἕυρεψα, *&* ἠγανακτησάμην *αὐτὶ τοῦ* ἠγανάκτησα) καὶ ἐθαψάμην *αὐτὶ τοῦ* ἔθαψα. Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ· καὶ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ ἐθαψάμην. *Sed non possum quin & alterum, quum non ita procul illum sequatur, addam, qui forte maioris momenti. Eadem prima Musa,* cap. CXXVIII, *de Astyage legitur:* πρῶτον μὲν τ μάγων τὰς ὀνειροπόλους, οἳ μιν αὐέγνωσαν μετῖναι τ Κῦρον, τότε ἀπισχολόπιστ. *Scilicet pro illo* μετῖναι *forte* μὴ κτῖναι *legendum, nec aliter veteres codices habuisse, si me Thomæ eiusdem auctoritas non fallit, quamuis apud eum corrupta vna litterula ita legas:* μαγνώσκω τὸ αἰσχιστ θῶ, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ· οἳ μιν αὐέγνωσαί με κτῖναι Κῦρον. *In primis vero plura in illis, qui Herodoti verba hinc inde laudauerunt, mendosa possent è nostro rescribi. Sane apud Stephanum, siue quisquis est ille* ὁ τὰ ἐθνικὰ κατωγράψας, *varietas in propriis vrbium creberrima est, vt loco exempli,* Θύελλα, πόλις Οἰνωτρίας, ἐν ᾗ μοῖρα Φωκαέων ᾤκησεν, ὡς Ἡρόδοτος α'. *at qui in Herodoto nostro illa* Τύελη *scribitur in ea Musa Clione, cap.* CLXVII. *Sic quæ Euterpe, cap.* XXIX, Ταχομψώ, *Ethnicographo saltem* Χομψὼ *ex eodem libro Herodoti affertur. Qui* Ζύγαντις *in Melpomene, c.* CXCIV, Γύζαντις *ex eodē libro quarto laudat idē, & in* Βύζαντις *ait,* κακῶς λέγει δ' γ' Γύζαντις *legi apud Herodotū, quo modo nomen & in* Κύραννις (*quæ* Κύραννις *Herodoto ibidē*) *adducit,* νῆσος, *inquiens,* κατ' Γύζαντας τὰς ἐν Λιβύῃ· Ἡρόδοτος τετάρτῃ. *Verū mitto hæc, & dico de ceteris quæ restant. His itaque adpendicibus, quas dixi, subiectum habes* FRID. SYLBVRGII *Spicilegium in Herodotum, quod ex editione Herodoti Latina minori forma ab illo ad exemplum Stephanianum primum anno* CIↃ IↃ LXXXIV *curata, vbi id interpretationibus H. Stephani in margine insertum, raptim excerpsi. Non paucis tamen locis adhuc inquiri posse in interpretem nemo mihi negabit qui examinabit accuratius, ociosiusq; hoc agere volet. Mihi sane ita visum fuit non raro vel obiter relegenti, & proposuissem libēs, si per tempus licuisset, tam quorundam locorum interpretationes alias, quæ apud recentiores exstant post Vallam prolatæ, quam meas de quibusdam locis in Herodoto Latino dubitationes, vt viri docti de his statuerent & decernerent, rectene an secus illud facerem; nam & ego meum nomen inter illos profiteor qui doceri cupiunt. Vel illud vltima Musa, cap.* CXIX, *quale est?* offa illa salsuræ prius imposita resiliit palpitauitque, quemadmodum pisces recens capti. *Quando* prius? *& quid verbigerari opus? omnino scripsisse Vallam,* prunis, *& id à librario male descriptum, vel ab operis male lectum, indeque effectū illud* prius. *Græca certe id confirmant:* οἱ τὰρ ἰχθῦς ὅτι τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε ἐξαίφνης, ὅκωσπερ ἰχθῦες κάλωτι. *Ibidem statim ante capite* CXVIII, ὡς καταλαμβάνοντο ὀλίγον ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμῷ· *Valla,* quum pauci essent, super Ægos fluenta circumuenti. *quis itaque legerit* ὀλίγοι ἐόντες. *An recte vero, ego non iudico, saltem indico vt legerit. Qualia multa quis obseruet, qui vel obiter hoc agat. Ne recedamus longius, eadem Calliope, c.* 98. Quod facientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt. *potius debebat* Ionas, *pro* Samios. *Ita enim Herodotus,* καὶ τοῖσι Ἴωσι θωμίσαντας· *scilicet* ὡς εἶδον οἱ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας. *cap.* LXXIV, Εὐρυβάτεω, Eurybatem *Argiuū legimus, quem Valla mendose* Eurybiadem *habet. Sic cap.* LII. *de Amomphareto:* ἔτι δ' ὁ θωμιχθόμενος τῷ πρότερον λόγῳ· *in Valla omissa negans particula, quippe qui colloquio superiori interfuisset. Verum & hæc colligo non vltra, sed missa facio iam. Nunc & de* CTESIA *breuiter, in quo pariter, quod ad excerpta quidem ex ipsius Persicis & Indicis à Photio attinet, sequuti sumus Stephani editionem Herodoto adiunctam: nisi quod aliqua quæ auctiora in clariss. & beneuolentiss. viri* D. HOESCHELII *Photio Græco erant, vel in ms. Bauarico esse idem vir laudatus monuit, ea fere in contextum nostrum retuli, vtrimq; secus tamen vncis inclusa, & re ad oram indicata: Latinam versionē tum pariter mutuatus ex Latino Photio eximiæ eruditionis viri* A. SCHOTTI, *qui præclaram illam editionē suam ad me ante annum dono misit. Græca lectiones variantes ad oram vero sunt ex eadem editione Photii, quam cum Stephaniana Ctesiæ diligenter contuli, & vbicunque illa variabat ad nostram adnotaui: de quibus & infra ad Ctesiam monui: sicut & de hoc, Notas subiectas & Interpretationes diuersas esse ab eodem A. Schotto, priores quidem: posteriores vero, quæ nouo incipiunt à signo, eas ab H. Stephano & D. Hæschelio esse. Ipsi Ctesiæ præfixi H. Stephani disquisitionem de* CTESIA, *& quæ sub finem eiusdem notarum legebantur de* Διττογραφία *quorundā nominum, in Ctesia præsertim, deque voce* Ἐκλογῶν· *hæc inquam ex editione ipsius prima, qua anno* CIↃ IↃ LVII *dedit Ctesiæ eclogas Græcas cū quorundam aliorum. Vt itaq; Persica & Indica excerpta ex conuersione Latina habes, è qua & antea, (quam;*

& in prioribus eius editionem ſcilicet ſequutus, hic loco monere nolui: nõ ignarus alias à clariſs. Schotto in eadem re poſt ipſum elaboratum eſſe haud fruſtra, vt vel quæ raptim excerpſi indicent, præſertim in Indicis) ita in Indicis & alteram ſubieci ab amico mihi vno quodammodo confectam, & qui nunc [illegible] ſed non editã, quam deſcriptam huc miſit, quĩ de noſtro inſtituto cognouiſſet, nob. & cl. vir Mel. Goldaſtus. Vltimam partem, Fragmenta nimirum CTESIAE congeſta, & in ordinem non nullum interdum digeſta, ibi ſi meo labori aliquid adſcribam, non ſpero me ideo cuiusquam reprehenſionem incurſurum. Quamuis enim fatear lubens præcipua quædam ex Xenophonte, Plutarcho, Athenæo, & Demetrio Phalereo ab H. Stephano primum collecta & edita: poſteaque ab A. Schotto in Latino ſuo Photio aucta ex aliis auctoribus: tamen & eadem & non pauca alia me contuliſſe vel ipſius Cteſiæ verba, vel aliorum ex ipſo factas ἐκλογὰς, vel vbi eius mentio, certum eſt. Vbi tamen nihil expoſco quam tumultuariæ συναγωγῆ συγγνώμην. quam paucis enim diebus me circumſcripſerint operæ, quibus iſta deſcribenda, conſcribenda, omniaque παρέργως, quid referre attinet? Adſcripſi vero ad Latini contextus oram ſemper, quo interprete illa legas: quæ ſi è quibuſdam crebrius petenda fuere, vt ex Plutarcho, Aeliano, Tzetze, id interdum omiſſum fuit admonitiuncula, facileque ipſe colliges ab eodem eſſe interprete, cuius verſionem in eiuſdem auctoris verbis antea adpoſuimus. Athenæi omnia puto ex H. Stephani interpretatione, certe ex eius editione horum fragmentorum eam ſumus mutuati. In ceteris minutioribus particulis, vbi non ad manus fuit verſio, à me ipſo exſculpere conatus fui aliquid interim quod alicuius verſionis loco eſſet, ne vna ex parte ſcilicet paginæ vacarent. In quo te iterum rogatum volo quiſquis es, vt benigne mecum agere velis, & non ad tuam eruditionem iſta expendere nimis, qua me facile vincis, vel vincere potes: ego enim cedam libens, acerbitatem tantum deprecor & in carpendo maleuolentiam, alias facillime laturus ſi meliorem ſubſtitueris, noſtræq; alleueris atrum Tranſuerſo calamo ſignum. *Errare ſolent & qui cauent ne errent, qui nonum ſua in annum premunt: quid mihi incautiori & ſua iam adeo præcipitanti accidat? Et idcirco egregiam laudem ſpoliaque ampla referet hercle nemo, qui feſtinantis erroribus valde inſultabit. At quo feror? nec enim cum tali mihi rem eſſe volo, ſed cum candido & humano lectori, quem tamen & ipſum ne morer diutius, ſermonem contraho. Notas igitur extrema quaq; paginarum ora Cteſianorum fragmentorum vt in mentẽ venit ita quaſdam aſperſi: ſicut & in tertia feci adpendice. De Indice iam in Herodotum ſermo iterum longus incipiendus foret. Sed breuiter. quum eum quem inceperam ipſe perficere non poſſem, reconcinnaui quantum poteſt priores: ita tamen vt multum auxerim vel ſexcentis locis, multa falſa & ridicula eiecerim, & pleraq; ad Herodoti ipſam dictionem reformauerim. conferre volenti id patebit: licet non omnia curua corrigere potui, ſed omittere ſic coegit nolentem quamuis pro labore multo & vario* χρόνου ἀχαρής. *Optimum illum H. Stephanum, cuius memoriam cum honore, ſerpo & laude, ita eiuciuſſimus & auxerim, meritò debemus auctoribus inbono, cuicumq; illam prouinciam mandauerit, is fruſtratus profecto fuit ipſum non parum. Ad Græcum quod attinet, in eo conſtruendo actum agere me non opus fuit ſcilicet. Notum enim exſtare Lexicon Ionicum Homericum quod Herodoteæ lectioni vtiliter adhibeas. In eum finem addidimus numeros barbaros in ora contextus Græci; vt ita iſtud Lexicon & noſtræ editioni inſeruire commode poſſit. Sed fere oblitus fui eorum quæ Herodoto præfiximus. Vt itaque ὕστερον πρότερον, quod aiũt, ὀμπὲ πιτῶς, verbo, quod ad illa, abſolutã, ſunt ea* PROLEGOMENA *ex H. Stephani ambabus editionibus petita, vt & vocum* HERODOTI *recenſio. Nos adiecimus* LEXICON, *vti quidem titulus præſcribitur, vel potius, vt mihi videtur, gloſſas notabiliorum in Herodoto vocabulorum. Miſit id ad nos ita tranſcriptum, quo exemplo edimus, è ſuo ms. vir nob. & cl.* MEL. HAIMINSFELDIVS GOLDASTVS. *Quod coniecturæ de quibuſdam incidit obiter, ad oram poſui: alias mihi notaui bonam partem αὐτολεξεὶ ex his gloſſis exſtare apud Corinthum in iis quæ præter alias de dialecto Ionica conſcripſit. Tum de vita, ſcriptis & ſtylo noſtri* HERODOTI *ex priſcis aliquot Teſtimonia adieci, quantum quidem per vnum alterumq; diem, quo protractum fuit hoc opus in ipſis nundinis, coaceruare licuit. Tu & hanc operam boni conſule, idem rogatus, quod de priore abs te petii. Sed de carmine duplici ad me à clariſſ. & litteratiſs. viris miſſo, ſtatimq; ſubiecto, volo me tibi omnino excuſatũ. Nec enim diffiteor mihi immerito tribui quidquid ibi laudis; nec potui tamen quæ amoris cauſſa miſiſſent omittere; licet non & potui non erubeſcere ideo. Teſtari itaque libet, me amorem & beneuolentiam eorum erga me agnoſcere inſigniter, animoque gratiſſimo amplecti. cetera illos partim de noſtro inſtituto non rectè intellexiſſe, quum id, vt ingenue expoſui, aliorum potiſſimũ veſtigiis inſiſtat illorumq; exemplum ſequatur, partim præiudicio, ignoſcant verbo, quod fecit amor, præoccupatos, in me laudando fuiſſe largiores. Ego ſane quo rarius illis adiecero oculum, lucrifacere potero ruborem ſæpius. Optarem tamen τῷ θαυμαστῷ* BROVGHTONO *Hecatoſtichon, quod in Herodoti & mei gratiam pangere cæpit, abſoluere licuiſſet. Nunc derepente alio profectus, id abruptum reliquit. Libet tibi tamen primos aliquot verſus ex iis quos vidi, vel Herodoti noſtri cauſſa, & vt ceteros eliciam, adſcribere,*

Ἡροδότου λιγυρὴ Ἰαὰς ἱστορίης ἀποδέξις
Χαίσμῃ πᾶς τὸν Ἕλλησι Βροῦγτον γράμματα θῆται.

Οὕτως

LECTOREM.

Ὄψεαι, ὅσχε θέλῃ, ὁτέῳ δὴ ταῦτα μέμηλε,
Ἐνία Μουσάων δωρήματα νόσφιν ἐλίξας.
Κλεῶ ἔχει Κύρε κλέος· ἐν Βαβυλῶνι δ' ἀλώσει.
Πρόλεγε δ' Ἠσαΐας περὶ Κύρε ἀνομαλήδλω. &c.

Nec amplius te moror amice lector. Tu modo hæc, quæ in tuam gratiam à nobis præstita sunt, bene interpretare, & ignosce erratis, quæ nos præterierũt, quum præsertim oculi inualetudo ad occupationum mearũ vim accederet, ego quoq; alias nec è Lyncei prosapia nec Argime feram, qui tamen suis oculis credo negocium inuenirent, talis est operarum plerumque varietas, & errorum inconsiderans accumulatio, laborumque quasi catenam, quod considerare debes, trahimus continuam: adeo vt hic τὸ ἀναμάρτητον, (quod alias dei proprium solius, ἢ τ' ὀλίγι γῆς ἀδὲ' εἰς ἕνα ἡμῶν ἀφικνέμενον, vt cum Aristide hoc dicam) à nobis exigere velle nemo debeat, qui modo ipse hominem se natum cogitauerit. Vale & nobis faue. quod si feceris efficies nos ad alia posthac alacriores.

HVGONIS BROVGHTONI
ad Gothofredum Iungermanum distichon.

Ὅσσος ὁ Ἡρόδοτος κοσμήτωρ ἰσοελάων·
Τόσσος Ἰοσπερμαὴ κόσμος ἐῷ Ἡροδότῳ.

Ad Cl. Musarum Herodoti ὀπίμιον δωρθωτὴν GODE-FRIDVM IVNIVM meum.

HERODOTO *imbuerant omnes ipsæque nouenæ,*
germanæ Aonides, ora stylumque, Deæ:
Ioniasque illas Veneres, quantum vsque fuisset,
vnius in linguam denique transtulerant.
Nequicquam hoc. Adeo vis maior Temporum, & omnem
Ioniam, & nobis surpuit Aonidas.
Te, nisi, quanquam innuptæ illæ, seclo genuißent:
Quid? nisi vt Herodoto tu decima vna fores?

Et aliter.

Hactenus Herodoti fuerant Musæ, ore, locutæ:
Musarum vel subdica mage Herodotus,
cœlesti auspicio & tanta suffultus opum vi,
totam illam nobis fuderat Ioniam.
Quin & facundas vltro dudum ipsus Athenas
liquerat: Ausonio ciuis in orbe nouus:
Ioniamque suam Ausoniá mutauerat orá:
iam tunc, sponte sua, deditus in Latium.
Cùm mala degeneris labes & rugula secli,
in Phœbi tristem obtexuit ore notam.
Nec tulit id, vernans IVVENALIS *adorea nostri:*
& noua Diuarum, longiùs, Heba nouem.
Quin nunc tota suum, pro nomine, se illa Neandrum,
inque nouam ingereret Gemmulam, opesque nouas.
Non nisi, vt Herodoto fieret consultiùs inde:
atque illi posset Heba redire sua.

Prorſus vti placitum eſt Superis: ſua munera Terræ,
temporum in alterna diſuariare vice:
atque arbuſtiui mala damna trimeſtria Honoris,
reddere, Vere iterum mox rediuiua nouo.
Aut & vti anguiculis, Anni pars vna, Senecta,
& ſua cùm fuerit, perbreuè, turpis hyems:
altera mox eadem, verniliùs inde recentans,
pellem interpollat, Annua bina dies.
Quamque bene iſtud iam? cùm ſic quoque Nomina rebus
compariant? præſens eſt ſua iiſque Fides?
Cumque adeo & ſic tu, mâlis iam ſiue Neander,
ſiue Poetarum agnominis eſſe duûm:
vtrunque impleſti nobis: nitidaque Iuuentæ &
dotibus ingenii, Vere ſacroque tuo:
Ipſi etiam Herodoto vitam ætatemque Nouaſti:
Verque reduxti illi pulcrius inde ſuum
Ionicumque Lepôrem illum, ſuaque ora recocto,
nunc laus iſta tua eſt, reſtituiſſe Seni.

Iuuenalis enim & Iuuenci

Ἰωαν. Τ' Φερσιάδου.

SERIES

EORVM QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

HERODOTI defenſio cõtra eius reprehenſores, nominatim vero Plutarchum, ex ~~Ioach. Camerarii~~ procœmio in hiſtorias Herodoti Pag. 1
Herodoti vita, ex eodem 7
De dialecto Ionica, ex eodem 8
Herodoti vocabula Ionica, & quædam genera loquẽdi, illi cum Homero magna ex parte communia: nec non alia: collecta & Latine reddita partim ~~ab Ioachimo Camerario~~, partim ab ~~Henrico Stephano~~ 11
Ioniſmi Gallici, ſiue Ionici Galliciſmi, ex eodem ~~H. Steph.~~ 24
Alia de Herodoti vocibus & varia in quibuſd. mss. ſcriptura, *&c.* ex eiuſd. ~~H. Stephani~~ prolegomenis diuerſis. 27.30.33
Lexicon vel Gloſſæ Herodoteæ Græcæ ex ms. 35
De vita, ſcriptis, ſtylo Herodoti ex auctoribus antiquis tam Græcis quam Latinis teſtimonia 37
Quibus ſubiecta & epigrammata aliquot Græca veterum, & pro eius defenſione plura noua ~~H. Stephani~~
Herodoti libri ipſi IX, nomine Muſarum inſcripti, Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpſichore, Erato, Polymnia, Vrania, Calliope. cum interp. Latina L. Vallæ, & recognitionibus ~~H. Stephani~~.
Herodoti libellus de genere vitaque Homeri, cum interp. ~~Horeshachii~~, ab ~~H. Stephano~~ recognita. 558
Adpendices ad Herodotum de Legibus & Inſtitutis tam Perſicis quam Ægyptiacis, è diuerſis auctoribus, opera ~~H. Stephani~~ 575.598
Adpendix alia de incremento Nili, & eius cauſſis ex diuerſis auctoribus. 606
Frid. Sylburgii ſpicilegium ad Herodotum 627
Sequuntur CTESIÆ quædam:
~~H. Stephani~~ de Cteſia diſquiſitio 630
Eiuſdem de Διπλογραφίᾳ quorundam nominum, in Cteſia præſertim: & de Excerptis ipſis ac voce Ἐκλογῶν 633
Elogium Cteſiæ Cnidii ex Briſſonio 634
Veterum teſtimonia aliquot de Cteſia, eiuſque ſtylo 635
Series regum Perſicorum ad Cteſiæ hiſtoriam ab A. Schotto deſcripta 636
Cteſiæ Perſicorum Excerpta ex Photio, cum interp. ~~H. Stephani~~, & variis lectionibus ex editione græca Photii: item cum diuerſis interpretationibus A. Schotti: & notis eiuſdem, & ~~H. Stephani~~, Dauidiſq; Hœſchelii. 637
Cteſiæ Indicorum Excerpta ex eodem Photio, cum iiſdem quæ ad Perſica acceſſerunt 657
Eadem Indicorum excerpta ex interpretatione Rhodomani 668
Ex iiſdem Perſicis, Indicis, & aliis Cteſiæ ſcriptis fragmenta, ex variis auctoribus congeſta 673
Omnia cum interpretatione Latina & Notis.
Index in Herodotum.

EX IOA-

EX IOACHIMI CAMERA. P. II. PROOEMIO IN HISTORIAS HERODOTI.

QVVM Ricardus Crocus, Britannus, qui Lipsiam aduenerat, statuisset domi suæ quibusdam priuata opera Herodoti historias explicare, nos etiam tum ad hunc autorem cognoscendum à magistro sumus missi. Etsi autem Crocus vix peruenit ad secundum illius autoris librum enarratione sua, ego tamen captus dulcedine & elegantia atque etiam facilitate scriptorum, quum celeriter diuersitatem quandam sermonis, quam διάλεκτον vocant, percepissem, ita postea semper in illo legendo hæsi atque perseueraui, vt qualemcunque (sentio enim quàm exigua hæc sit) facultatem Græcæ linguæ consequuti sumus, eam magna ex parte Herodoti lectioni acceptam referre debeamus. Itaque & nunc eum quo tum vsus fui (acceptum à magistro) Herodoti codicem, tractatum versatúmque à me plurimum, omnibus in pagellis notatiunculis & scriptura nostra insignem, inter alios omnes & diligo maximè, & quoties fortè aspexi, non vnquam ferè temperare mihi possum quin aperiam, & in eo aliquid legam. Tum redit in memoriam puerilis studii iucundissima cogitatio: & illum laborem mediocrem, non tamen fuisse omnino ἄλυον, ἀλλ' ἀπίλεξον ἰδρῶθ' ὃν ἱδρωσα, lætor. Autorem autem istum tanti facio animo meo, vt nullum omnium aliorum huic meritò anteponi posse censeam.

Paulo pòst.

Neque me fugit, posse hoc testimonium de Herodoto meum videri magis amoris esse erga illum tam longo tempore confirmati, quàm iudicii, vel etiam illo hoc esse corruptum. Notum enim quod & astrologi vsurpant, τὸν φιλίαν ἓ τὸ μῖσος ἐλαττοῦν τὰ μέγιστα, ἓ μεγαλύνειν τὰ σμικρότατα. Quapropter hoc loco placuit causas exponere cur tanti facerem illum, & veluti rationes referre sententiæ nostræ, atque etiam respondere iis quæ resciuissemus aduersus ipsum dici solere: vt intelligi posset, neque nos temere aut de puerili persuasione quadam illum celebrare, & insectatores ipsius ad malignitatis crimen quandam etiam imprudentię ignominiam sibi accersere. Ac nostra sententia paucis illa quidem confirmabitur. responsio erit longior, vt necesse est: de qua tamen & ipsa, inductio animi mei & rationum conclusio magis atque certius poterit perspici. Quum igitur in quocunq; autore in primis id quod ab illo susceptum est ad exponendum, & ipsa expositio, considerari soleat: in priore hæc ferè spectanda ad laudem existimo, si eæ res sumptę delectæque sint quarum cognitione alii adiuuari, quæq; ipsæ suapte bonitate placere posse videantur: in posteriore, si expositio sit verbis sententiisq; apta atque consentanea. Quæ breuiter dicta latè patent ad intelligendum. Sed in vtroque quid Herodotus neglexit, vel non præstitit potius, quominus præclarissimus & celeberrimus autor haberi debeat? Nam quæ accedit antiquitatis autoritas, quanti & ipsa sit putanda, quantumq; ponderis habeat, quis non videt? Quisve ignorat, omnium consensu maximam huic laudem, admirationem, reuerentiam deberi? Quum autem priorum temporum historias, variarum quidem gentium, sed potissimum Persarum & Græcorum, componendas & narratione sua exequendas suscepisset, nónne potius præcipuas & præclaras res complexus est expositione sua, quàm nihili atque futiles? vt fecere, fortasse & veteres aliqui, certè posteriorum ex illo genere sophistico multi, qui nihil nisi inani quadam oblectatione animos leuium quorundam afficere studuerunt. sicut ille Æthiopicorum & Deæ Syriæ autor: de quibus facilè existimari potest de similibus operibus aliorum. Ergo nihil tale in hoc esse autore affirmo? Minimè equidem: sed hoc caput esse historiæ nego, quum sit potius expolitio & exaggeratio quædam illius. Argumentum autem & caput quod? fundationes, euersiones, mutationes regnorum maximorum, opulentissimarũ vrbium expugnationes, successiones potentissimorum regum, celeberrimarum ciuitatum fortunæ & imperia. Oratio verò nónne placidissimè decurrens, omnibus ornamen-

tis conſpicua eſt & illuſtris? Sola compoſitione (vt Ciceroni placet) diſſolutior, id eſt, numeris carens: quum naturalium quædam in illa tamen numerorum modulatio inſit, à quo ipſo etiam præſtantia quædam nō abeſt. Narrationes ſunt diſertæ: indicationes expreſſæ & ſpecioſæ: explicationes accuratæ & euidentes: collectiones certæ atque plenæ: in his rerum geſtarum, hominum, temporum fides, accurata compertorum relatio, dubiorum coniectura ſagax, fabuloſorum verecunda commemoratio: mira vbique ſimplicitas, & eximius quidam candor. Quæ omnia hiſtoriæ potiſſimùm famam, dignitatem, virtutem conſtituunt & perficiunt.

His breuiter & ſtrictim commemoratis, ad ea quæ in hoc autore reprehendi, quorumque nomine vituperari à quibuſdam ille ſolet, accedamus. Contra quę quum dicemus, etiam eorum pleraque quæ poſuimus paulo antè, tractabuntur copioſius & enodatius. Ac primùm de illa vulgari & ſanè veteri accuſatione mendaciorum pauca diſſeramus. non enim certè res ipſa multa deſiderat. Aldus etiam Manutius iam hoc ante nos crimen diluit. Sed quænam ſunt illa obſecro mendacia? Quidam ſanè profitentur ea ſe annotaſſe & confutaſſe: quæ vtinam perueniſſent in manus noſtras. ita enim futura eſſet reſpōſio copioſior. *Inuen. ſat. 10.* Neque deſunt qui Herodoti potiſſimum ſcripta illi ſatyræ inſectationi occaſionem præbuiſſe perhibeant, vt audaciam mentiendi in hiſtoria Græcorum exagitaret. Nam Athos (vt ille loquitur) velificatus, deridetur, & compedes Helleſponti, epotaque flumina Medo. Nonnulli fabuloſas quaſdam narratiunculas inſertas paſſim hiſtoriæ, vt huius grauitate indignas, reiiciunt, & propter illas autorem mendacii damnant. Sed de iis quæ memorantur ab Herodoto propter magnitudinem nobis incredibilia, periniquum fuerit iudicium, ſi non vera eſſe ideo ſtatuemus quòd notis cuique rebus, moribus, diſciplinæ non ſimilia, neque rationibus noſtris congruentia eſſe videantur, ſique nonniſi iis quæ facilè intelligere & animo complecti poſſimus, fidem habendam eſſe ducemus. Quàm multa illi ipſi qui hęc antiquiora falſa fictaque eſſe affirmare audent, ſe vidiſſe referunt & pro certis commemorant, à quibus aſſenſio legentium refugit? Etiam poſteris hoc noſtris accidet, vt multa quę nunc nimis verè fiunt atque geruntur, expoſitione inflata & amplificata eſſe ſuſpicentur. Sunt ſanè quædam inaniora (non enim nego) in talibus, vt in peregrinatorum, qui adiere illa loca quæ tellus extrema refuſo ſummouet oceano, ſermonibus. Cuius inhumanitatis tamen fuerit, vniuerſum genus narrationum iſtarum ſemel abiicere vt futile & vanum? Quod ſi fiat, omnem hiſtoriæ rationem confundi, habitúmque peruerti neceſſe ſit. Quid de Babylone prodiderit Herodotus, non eſt ignotum. Hæc nobis ſcilicet probabuntur de ſenſu & cognitione oppidulorum noſtrorum. Quid enim ad illa ſpatia, vel maximę vrbis *Polit. 3.* omnium quas nouimus ambitus? Itaque & Ariſtoteles gentem regionémve appellandam potius Babylona, & ſiqua alia æqualis fuerit, quàm ciuitatem aut vrbem, cenſet. Quid? de fertilitate ſoli Aſſyrii quę narrat, an nos credere poterimus de noſtris aruis? Quo tamen loco ipſe ignorantię incredulitatem refutauit. ſic enim ait, *Ita bene fert ea terra fruges* *In Clione, c. 193* *vt nunquam non reddat ducena: ſi autem quàm poteſt optimè tulerit, reddit trecena. Folia tritici & hordei lata naſcuntur digitis commodis quatuor. At milii & ſeſami quam procerę arbores exeant, in ſcientia certa non memorabo. Intelligo enim, eos qui in regione Babyloniorum non fuere, minimè credituros vel ea quæ de frugibus modo diximus.* Sunt autem hæc etiam diſtinguenda. Alia enim ad vtilitatem aliquam legentium, vel explicationem eorum de quibus *Clione, c. 178. & ſ.* narratio fit, referuntur atque pertinent: vt Babylonis deſcriptio, & copiarum Xerxis *Polymnia, c. 61. & ſ.* enumeratio. de quorum altero facilè perſpiceretur, meritò fuiſſe ſecuros ciues in tali & ita munita vrbe: alterum & potentiam regni Aſiatici, & in quod tum periculum Græcia venerit, demonſtrat. Vtrumque autem documentum quoddam dat, nullas, quamuis magnas, vires, infractas, neque opes inuictas eſſe. In aliis nihil quæritur, niſi vel delectatio; vel vt audientium animi moueantur noua mirabilique narratione: vt de gryphibus, *Euterpe, c. 79. Thalia, c. 102. et 116. Melpom. c. 13.* formicis Indicis, phœnice, & his ſimilibus. Horum, vt illa omni equidem mendacii crimine planè libero, ita haud facilè conceſſero, in horum vllo mendacii manifeſti autorem redarguendum eſſe: quum tot deriſa quondam & exibilata, pænè iam comperta eſſe exiſtimentur: quumque non minus iſtis à veritate abhorrentia multa aſſeuerentur ab iis, qui non audiuiſſe de aliis, ſed ſeipſos aſpexiſſe dictitent: vt nihil tam ſit abſurdum quin fidem reperire poſſe videatur. Sed ab his recedamus.

Ob fabuloſas quidem narratiunculas tantum abeſt vt quaſi mendacem inceſſi vituperarique autorem hunc debere putem, vt etiam, quum & aptiſſimè illas inſeruerit, & belliſſimè concinnarit, & venuſtiſſimè compoſuerit, admirandus: quumque inſtructionem in ſingulis aliquam vitæ, conſiliorum, actionum comprehenderit, eximiam gratiam quoq;

ab

ab omnibus meritus esse videatur. Quid quòd fidem suam in his fere liberat, cauetque ne quis simplicior decipiatur, quum addit semper huiusmodi quiddam, *Vt ferunt, Vt ego audiui, Quod veri mihi quidem simile non sit.* In Euterpa verò plane refutat illam fabulam de pręcisis ancillarum manibus, *Hæc garrientes ita narrare mihi quidem videntur.* Item Melpomene, fabulam de Psyllis pręmunit. ea enim quæ Afri perhibeant se memorare ait. Quid autem dicit in Polymnia, quod meminisse in tota historia vult lectorem? *Ego*, inquit, *quæ fando cognoui, exponere narratione mea debeo omnia: credere autem esse vera omnia, non debeo.* In coniecturis quidem sequendis, quum de apparentibus (vt ipse ait) obscura colligere studeret, si falsus est, cui obsecro omnium hoc non accidit? Neque qui tale aliquod erratum in scriptis veterum animaduertit, sibi ideo placere & illum contemnere debet. quod ferè ineruditiores isti facere consueuere, qui exultant ad hos notationum & reprehensionum successus, non secus acsi thesaurum inuenissent: quum hic verè tum thesaurus (secundum vetus verbum) in carbones euadat. Sed paulùm etiam ad fabulas illas reuertamur: quæ, obsecro, cur offendunt animum cuiusquam, quum veritati & integritati historiæ minimè officiant? Sed vt insertæ apud Thucydidem conciones, (quas certè nemo, vt opinor, non confictas, neque non quidem nullas, sed non tales ab iis quibus attribuuntur habitas esse videt) illæ tamen vt ingrauitate huius autoris, admirationem, ita in dulcedine nostri, fabellæ voluptatem habent. At egressiones, & nihil ad rem pertinentium quasi inculcationes, ab historia alienæ sunt. De quo equidem aliter sentio, neque in hoc, neque vllo in genere eruditionem, intelligentiam, doctrinam quasi in angustum cogendam, vt non liceat euagari & excurrere, si libeat, longius. Immo vel solus hic fructus est ingenii & industriæ studiorum, vt veluti ostentatione iactantiáque sui gloriam laudémque petat. Auferat in his mihi aliquis ista: incorruptam, sanctam, castam, vt virginem, debere esse historiam. Non corrumpunt enim, non violant hæc illam: sed exornant, vt aurum & gemmæ pudicissimarum quoque corpora, purissima illa quidem. Nam vt malæ & profligati pudoris feminæ insigniorem reddunt comptu turpitudinem suam: ita, quamuis varia copiosáque sit quasi emblematis quibusdam, summa historiæ falsa & commentitia, meritò in sua hæc infamia quasi superba improbetur. Itaque non inornatam, non nudam, non contractam, sed splendidam, vestitam, explicatam (dummodo integram, &, vt ita dicam, probam & incorruptam) decet esse historiam. Cuius fidem omnem nónne in temporum indicatione, in nominum commemoratione, in rerum tam bello quàm pace à quibusque susceptarum atque gestarum certa enarratione, in occasionum consiliorúmque prudenti persecutione omnes positam esse sentiunt? Quæ vniuersa nostrum autorem existimo & custodisse diligenter; & præstitisse præclarè. Quæ enim tempora indicauit falsò, quæve confudit? Quorum hominum locorúmve nomina posuit perperam? Res autem ab iis gestas quos complexus fuit narratione sua, accuratè illas quidem retulisse non dubitarim asseuerare: certò autem & verè quoque, libenter equidem crediderim, quanquam ab aliquibus assensio quodammodo refugiat. In consiliis profectò & occasionibus recensendis qui circumspectionem & prudentiam requirit maiorem, nimiùm is quidem esse fastidiosus mihi videtur. Ad hæc, si, vt in tabula magni & memorabilis argumenti, adiuncta sunt veluti πάρεργον, quibus vndique illa insignis & conspicua reddatur, cuius quæso vel rationis vel sapientiæ, ne dicam incogitantiæ & stultitiæ, fuerit reprehendere? Quum autem historia non solùm delectationem cognitionis, sed instructionem etiam animorum continere debeat, vt & voluptatem & vtilitatem afferat legentibus: si his ipsis quæ vt fabulosa notantur, etiam monita vtilia atque salutaria multa insunt, quis iam eos non modò qui vituperent, sed qui laudent, iniquius ferre omnino possit? Fuit Candaules rex Lydorum: nemo, vt opinor, negare audet. Hoc tempore in aliam familiam translatum fuit regnum Lydiæ. an quisquam falsò hoc proditum dicit? Cur igitur illa iam culpant de satellite coacto aspicere nudam reginam? Quæ si, quod haud scio annon sint, conficta essent, quanti multis de caussis fieri mererentur? Nónne illam peruersionem animorum, quæ ita mirabiliter, vt diuinitus effici videatur, sæpe vrgentibus fatalibus casibus animaduertitur, demonstrant? Quàm speciosis & bonis sententiis illustris est narratio? Idem & in aliis multis poteram, sine vllo exquisitionis labore, ostendere. Expugnari præter omnium metum & opinionem Sardis oportuit. Sit iam illud de puero nato cum capite leoniño falsum, (quod fortasse minimè est) quàm pulchrum hoc? quòd non circum ille vrbem totam latus fuit: quod si factum fuisset, capi secundum responsum diuinorum vrbs non posset. Sint sanè illa Scytharum dona fictitia: quid incommoditatis tamen habet, vel quid potius pulchritudinis & bonitatis non habet cùm enarratio tum interpretatio, elegans, festiua, acuta? Sed quare ego prauitate quadam animi,

Euterpe, c. 35.

c. 130.

c. 173.

c. 132.

Clioni, c. 8.

Cliome, c. 84.

Melpom. c. 131.

Polymnia, c. 14 Vrania, c. 57. non vera esse potius, id est, ita audita cognitaque autori, putem? Eadem & de Xerxis somnio, de regibus Macedonum, deq; aliis similibus dici possint. Quapropter, quod ad crimen hoc vanitatis attinet, prorsus in nostro autore turpitudinem illam & mendaciorum maculas detersas esse confido. Neque possum satis animo constituere meo, quî factum esse existimem, vt à veteribus quoque illud in hunc conferretur. Nisi vnus fortasse aliquis plures in errorem induxit, aut inuidia odiúmve, vel (vt mollius dicam) animi certa quædam destinataque inductio quosdam ad huiusce modi calumnias impulit. Sed hæc velle exquirere omittamus.

NVNC AD aliam maiore studio susceptam & grauius atque inimicius factam accusationem veniendum, quam intendit huic vir magnæ doctrinæ & sapientiæ laude clarus, Plutarchus Chæronensis, qui nostrum autorem acerbissimè postulauit & conuincere conatus est malignitatis, edito libello, cui præscripsit περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας. Contra quæ, etsi singularis est viri autoritas & celebris eruditio, concedi tamen nobis oportere puto, vt pro Herodoto dicere liceat: si illi permittitur, contra non minus se, quam nobis ipse est, antiquiorem Herodotum scriptio, attq; aliquanto certè præstantiorem multis nominibus virtutum. Ipse quidem Plutarchus quo paratior venit ad maledicendum Herodoto, & in eo copiosus fuit ac vehemens, hoc minùs læsisse illum putari debet. Quis est verò qui non laudatissima quoque conuiciis impetere posse videatur, quum Zoilos & Xenophanes suos habuerit Homerus? Quid autem verbis conquirere & comprehendere homini non infanti neq; obtuso difficile? Et dicit hoc egregiè Æneas ad Achillem,

Iliad. v.

Multa licet memoret conuicia vterque vicissim,
Quæ neque centenis remis instructa carina
Perferat. ipsa etenim facilis verbisq; redundans,
Sermones variis hinc lingua reuoluit & illinc:
Quisque & fortè alii quod dixerit, audiet ipse.

Vt autem contra ea quæ quisque improbet dicere rectè possit, ita quomodo dicat diligenter considerandum: nequid vel inscitè vel etiam malignè improbare videatur. Nam horum vtrumcunque deprehensum & notatum contradictionem omnem infirmat: ita quidem sæpenumero, nemo vt responsione magnopere dignam arbitretur. De quo & elegantissimis versibus & luculento sensu compositum epigramma Græcum Eueni veteris poëtæ fertur: quod nos quondam Latinum fecimus, vt sequitur,

Est multis pariter mos omnia dicere contra,
Sed non & similis dicere recta labor.
His sat erit verbum me commemorasse vetustum:
Hæc mihi quum placeant, tu licet illa probes.

Plutarchus autem minimè cauit ne insimulando malignitatis alterum, malignitatem ipse quandam singularem suam proderet. Nam quum collegisset quasi intimos sensus & reconditam voluntatem prauitatis malignorum, ad illa à se proposita postea, vt pueri à magistris secundum capita quædam traditas materias deducere iubentur, sic accusationem suã applicauit, in autorem hunc (vt ego quidem iudico) illa conferens alienæ malignitatis crimina. Ac ne dissimulauit ipse quidem neq; texit caussam iræ ac odii sui: nam suã ciuitatem, id est Bœotos, ignominia affectos, & infamatos (vt ait) immeritò, grauiter fert & dolenter. Hinc igitur illæ lacrymæ, hæc illa indignatio. Statim igitur quid autoritatis in tali criminatione sit, quam non veritatis sed vltionis cupiditas expresserit, apparet, vt illius quasi filum sequentes, refellere quæ congessit singula nihil sit necesse. Sed ad quædam tamen aliquid dicamus.

Quòd vero huic incipiens, suauitatem orationis, qua iucundè commouerentur legentes, exprobrat, ad id nihil aliud respondendum censeo, quàm quod Alexander Hectori fratri, qui sibi in iurgio formositatem obiecisset, οὐ τοι δοτὸν ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα. Sed malignitatem omnem vndique ita colligit: Primùm de vsu nominum asperiore, deque verbis durioribus, in copia molliorum & leniorum. Deinde, si extra historiæ seriem alicuius vitia, vel si in hac laudes iciunius commemorentur. Præterea, quum plurium fortè sermones referantur, assentiri deterioribus. omnino enim coniecturas sequi ad peiora, esse malitiosi & infensi animi. Postremò, laudis adiectione veluti condire vituperationem. esse enim simplicitatis hanc simulationem pessimam. Quid ad hæc ergo dicemus? profectò non reperit in Herodoto ista Plutarchus, sed animo suo conquisita in illum intulit. Quare enim vsum nominum verborumque in hoc autore non probat? qui quidem (vt existimo) vsus est diserta & accurata oratione ætatis suæ, quam à posterioris sæculi forma differre

ferre nos quoque intelligere possumus. Quid autem causſæ fuerit cur non potius illa verè & simpliciter, quàm mendaciter & inuidè, dici sentiamus? Egregium est quod conquerenti Lasthenis factioni, (quorum scelere prodita fuerat Olynthus) contumelioſe à Macedonibus se nefarios proditores appellari, respondisse Philippum regem accepimus, *Macedonas esse indoctam nationem ac inciuilem, solereq; ficum nominare ficum, & ligonem ligonem.* Quid autem offendit (obsecro) Plutarchum, quòd Herodotus protulit asperius quædam, ac non molliuit appellationibus? Visum enim scilicet illi fuit id dicere quod esset. Nam de coniecturis sequendis deque laude & vituperatione vniuersa hoc licebit vnum iterum atque iterum respondere: de suo illum iudicio historiam susceptam exposuisse: neque recte facere eum qui ingenii sui vires in alieno opere explicare velit, præsertim ad infamiam autoris. Ego, vt quicque retulit, sic sensisse, audiisse, comperisse existimo. Et cur non in hac potius persuasione perseuerem quàm illam inducam maleuolentiæ, peruersitatis, virulentiæ? Quia enim contumelia afficit diuinã & humana, sacra & profana. Si vera sunt, quæ est contumelia? (recte enim ille in comœdia negat se maledicere, quum, quæ vera sint, dicat) sin falsa, ostendatur falsitas. Sed quomodo ostendit? ratiunculis quibusdam & concluſiunculis leuissimis. Quod quasi ipse sentiret, ne hoc quidem agere se ait, vt mendacii, sed vt malignitatis reum peragat Herodotum. Hanc igitur defendamus, si possumus. Ac laudationibus illis minutis & tenuibus (vt vult Plutarchus) quot possunt opponi præclarè, & pleno ore (vt dicitur) enunciatæ? Quale enim hoc? *Omnium quos scimus hominũ primi Athenienses cursu illati in hostes sunt: omnium primi sustinuere vestitus Medici & hoc ornatorum aspectum: ad illud autem vsque tempus nomen quoque Medorum terribile fuerat.* Addantur his quæ de Cynægiro scripsit. Ac nequis Athenienses tantum laudatos benignius credat, (in quo nescio quam suspicionem corruptæ largitionibus voluntatis mouet Plutarchus, temerè quidem, vt videtur, neque ipse quicquam explanat) quid? parcène Lacedæmonios laudauit his verbis? *Sunt Lacedæmonii in certaminibus singularibus haud vllis aliis inferiores: in acie verò omnium mortalium præstantissimi.* Quid? horum ciues Sperthiam & Bulin parúmne prædicatione sua ornauit? Sed hæc innumerabilia sunt. Atque in nomen sophistæ etiam inuehitur quasi probrosum: quum profectò eos, qui veluti opifices quidam essent sapientiæ, & artem quandam facerent illius, sophistas, vt citharistas & grammatistas, vocatos, & postea vitio hominum, (vt in aliis pluribus euenit) nomen quoque male audiisse constet. Nam quòd exagitat præclaram sententiam de instabili & incerta fortuna rerum humanarum, quam Herodotus Soloni attribuerit (cui quidem similes & alibi leguntur) nimiæ sapie[illegible] & pietati hominis concedatur: qui veritus sit, ne si ita de Deo loquamur, vt humanus intellectus quæ dicuntur percipere possit, parum pii esse videamur. Cur ergo Deo oculos, manus, pedes, aures attribuimus? cur dicimus Deum irasci? cur vlcisci? etiam vereri profectò, tentare, pœnitere, lætari, dolere. πόρρω δὲ λύπης καὶ χαρᾶς ἵδρυται τὸ θεῖον. sine quibus illa ne intelligi quidem possunt. Quid Xenophon? (quo nemo fuit numinis colentior, nemo obseruantior, nemo impietatis erga Deum acrior hostis) nónne eandem sententiam ponere non dubitauit in præclaro illo opere suo historiæ rerum Græcarum? sic enim ait, καὶ ὁ θεὸς ἦ, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τοὺς μὲν μικροὺς μεγάλους ποιῶν, τοὺς δὲ μεγάλους μικρούς. Hæc igitur sacrilega est in Herodoto sententia, quia secundum hominũm intelligentiam φθονερὸν dixit esse τὸ θεῖον. Sed hæc quam sint futilia quis non videt? Omissam autem illam retis fabulam & Pittaci pugnam ferat æquo animo Plutarchus: seque hoc consoletur, quòd, vt ait, tot alias exposuerit non magis profectò fabulosas. Sed prætereunda sunt certè aliqua, indigna quæ refutentur. Crœsi quidem annon satis clarè memorat eruditionem, & doctrinam fortunæ aduersæ? cui τὰ πάθήματα μαθήματα ἐγένετο. Neque Xenophon sapientissimus vir dubitauit similiter post amissum regnum prudentiorem Crœsum producere. Ad alias argumentationes illius de Ephesiis, Colophoniis, Chiis: vbi quàm leui vtitur ratione, quòd Lampsacenus Charon, antiquior ille quidem Herodoto, quædam non scripserit. Quasi nihil oportuerit narrare Herodotũ, nisi quod in litteras iam esset relatum. Quod dictu est perquam ridiculum: præsertim quum ipse profiteatur, eorum quæ alii non comprehenderint, mentionem facere detreuisse. Sed cùm de illis, tum de Samiis, Corinthiis, Lacedæmoniis, de Isagora, Aristogitone, Athenienſibus, Platæenſibus, quæ disputat, patiamur sanè illum vincere. Quis enim, qui aduertere animum paulum modò voluerit, non perspecturus facile est victoriæ istius præclarum successum?

Venio igitur ad plenam lunam: de qua ingenue fateor non intelligere me quæ à Plutarcho disputantur. Herodoti luculentissima narratio, quum nemini non sit euidens. Dicit enim, *negasse Lacedæmonios, posse contra legem ante plenam lunam in expeditionem sese proficisci, & remansisse in patria dum luna orbis compleretur: ac postea profectos, ita acceleraſſe vt tertio die in*

Eratosth. c. 112.

Ibid. c. 114.

Polymn. c. 104.

Polymn. c. 134. & 35

Hoc nomine vsus est Herod. in Clione, c. 29.

Clione, c. 32.

Cliome, c. 207.

Eratosth. c. 106. & 110.

Atticam Lacedæmone peruenirent. Hæccine narratio illam merebatur tragicam acclamationem, hunc autorem cælum ipsum, dierum rationem, omnes res confundere? Nam de lege, deque prœlii die, sua fide affirmante vtroque, venia (vt opinor) dabitur ei qui fidem Herodoti pluris sibi faciendam quàm Plutarchi, & illum potius quàm hunc sibi esse sequendum putauerit. De Philippide etiam obscura est insectatio: & erat hic locus in nostro libro corruptior.

Reliqua sunt calumniis manifestis referta, & vbique consperſa nigro sale, & atrocibus quidem illis sed infirmis criminibus referta. Sane Thebanos, vt ciuitatem suam, (notum enim, fuisse hunc Chæronensem Bœotum) exquisita & peraccurata defensione propugnauit, & in hac parte admodum vexauit autorem nostrum. In quo quidem ignoscendum est dolori ipsius, sed reprehendenda profectò impatientia & ira. Quàm enim moleste fert & indignè læsos oratione ab Herodoto suos? Hoc igitur (vt apparet) vlcus tangi noluit, neque potuit ferre. Sed mendacii crimine Herodotum (vt opinor) facile liberat non modò fama illis temporibus longe lateque vagata, sed conseruata etiam ad posteritatem, proditionis Thebanorum: de qua & Demosthenes argumentum duxit leuitatis & infidelitatis illius ciuitatis: & illud in sermonibus hominum semper permansit, decimam à Thebanis Apollini persolui oportere. Cuius mentionem à Xenophonte scimus semel atq; iterum fieri. Quum enim communi decreto statuissent Græciæ ciuitates, quæ aduersum barbaros consenserant, ab iis qui nulla necessitate coacti Persæ se subiecissent, Delphico Apollini bello confecto decimam exigi debere, Thebani quidem potentia sua restitere decreto: sed quòd illo tenerentur, fama memoriaque hominum constantissime perdurauit.

Philippica 2.

Hell. 6.

Decretum fœderis extat in Polymnia, f. 132

Præterea quamuis malitiosum & prauum Plutarchus faciat Herodotum, non stultum tamen fuisse neq; hebetem confitetur. Quid autem incogitantius fieri potuisset, & in summa audacia amentius, quàm ea affirmare atque tradere, quæ, si falsa essent, non modo paulo ante defunctorum dictis atq; relationibus, sed memoriæ, viuorum propemodum, testimonio refutari atq; redargui possent? Et ille cum tam impudente mendacio, cum tam inconsentanea expositione, cum narratione tam dissidente, in celeberrimum frequentissimumq; totius Græciæ conuentum (ita enim accepimus) venire, & illa vanissima atque leuissima scripta, plena maleuolentiæ & obtrectationis, reclamantibus diuinorum & humanorum monumentorum inscriptionibus, recitare non dubitaret? Nimis ineptum & friuolum facis autorem, contra tuam quoque existimationem. Non audiuissent ac potius exibilassent, vel male etiã multatum illo tanto theatro eiecissent eum, qui [illegible]e ad irridendum & eludendum auditores, quique in communi Græciæ solenniq; cœ[illegible]l nomen Græcum proscindendum lacerandumq; adesset. De consilio autem & facto Leonidæ retinendi Thebanos etsi astute disserit, nemini tamen non plurima in mentem venire arbitror quibus hoc etiam loco defendi possit narratio. Adduxerat inuitos, sed sic vt à ciuitate delectos: ergo non modò illius, sed suorum quoq; metus hos continuit. Dimisit alios, quos minus alacres in aperto esse discrimine videbat. illis enim parcendum decreuerat. Quomodo voluit autem vel potuit omnino quadringentos retinere, quum trecentos solùm haberet ipse secum? Primùm voluisse Leonidam perdere istos Thebanos dixerat: neq; non plures quàm trecenti cum illo fuêre. Nam præter Thespienses, etsi non dicitur, cum trecentis tamen Spartanis sequutos alios plures ditionis ipsorum intelligere debemus. Ita enim fieri solitum scimus, vt Spartani nequaquam veluti solitarii, sed quodam satellitio suorum stipati in expeditionem proficiscerentur, quum singuli interdum ad septenos adducerent eorum quos εἵλωτας vocarunt. Sed quid facerent? aut in illis angustiis quid experirentur tutius quàm quod retulit Herodotus? Neque aliud tempus omnino videtur fuisse vel defectionis, vel fugæ, vel transitionis, quàm quod memorauit Herodotus. Sed in tanto tumultu quo pacto exaudiri potuit imploratio? Et interfectos enim scribit nonnullos, & vel de gestu intellectum fuit supplices hos esse. Notas quidem cur impudentissime confingere voluerit, causam equidõ nullam reperio. Accusat paulo post asperitatem vocabuli, quod de fuga consuluisse dixerit Græcos. Nimis est seuerus noster Aristarchus. Atque etiam illud non tulerit credo, quòd rex regum censet aufugiendum de Troia. non enim (vt opinor) mollius est φεύγωμεν, quàm δρησμὸν βουλεύσας. Quid verò de Naxiis & Themistocle dicemus? Scilicet in metu tanti belli, & tempestate barbaricæ classis ingruente, incredibile fuerit, insulanos homines non ad eos proficiscí voluisse quibus nemo non interitũ aut seruitutem impendêre existimaret. Themistocli vero indecorũ aut turpe fuerit, adiutum ipsum alterius consilio, non solum omnia commentum fuisse: at Agamemnonem, non vnum aut alterum, sed decem συμφεράδμονας optare non puduit. Nam in Artemisia quod facetias consumit suas, quibus nequaquam abundat, feciſse videtur incogitantius.

Polymn. c. 205. & 222.

Calliope, c. 28.

Polymn. c. 223.

Vrania, c. 4.

In

In iis quæ sequuntur, quod non modò quid perperam scripserit, sed quæ scribere etiam debuerit Herodotus, docere vult, sit hoc & ipsum præclaræ & singularis sapientiæ Plutarchi. Cætera inuoluta suspicionibus, & alienarum rerum mentionibus confusa, & fallacibus complexionibus intricata, & anxietate quadam mirifica accusationis sese ipsa infirmantia, vel relinquamus sane, vel ad priora remittamus. Ad omnia enim ferme responderi dicique idem videtur posse: insaniam esse & furorem, non peruersitatem, neque fraudulentiam, ea commemorare, quæ quum primùm cognita fuissent, hominum scientia reprobarentur, à posterioribus autem inter se dissidere & contraria esse facilè perspicerentur. Etsi autem homines docti ac ingenioſi non difficulter reperiunt quomodo aliquid dicendo euertere odiosumque reddere aut suspectum possint, tanta est tamen vis veritatis, vt nescio quo pacto, quamuis oppressa & obscurata, illa plerunq; tamen resistat atque eluceat contra dolos & versutiam. Quapropter non quid conquisierit ad insectationem Herodoti Plutarchus, neque conuitia quæ illi facit nimis cupidè, neque studium exagitandi autorem antiquissimum, sed rem ipsam spectabimus. Ipsi autem Plutarcho hoc dicimus, Iliad. 6.

——σὺ μὲν ἐμὸν κακὰ ταῦτ' ἀγορεύεις.
Οἷσθα καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τῶδε νοῆσαι.
Εἰ δ' ἐτεὸν δὴ τῶν ἐστὸν ἀπευθὴς ἀγορεύεις,
Ἐξ ἄρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν αὐτοί.

Sic enim videtur non ille quidem quæ senserit ipse, in hoc libello disseruisse, sed vel aliorum voluntati assentatus esse: vel quid in mala causſa posset, ostendere voluisse. Quod si de animi sui iudicio & inductione illa ad talem modum disputauit, profectò in hac parte recessit à se ipse. Non enim aliter existimo quàm fuisse Plutarchum, virum non modò eruditum & sapientem, sed etiam bonum, quam famam, præsertim probitatis, vt tueretur, minus curasse illum apparet in proposito accusationis huius. Sed finem faciamus. Non enim iucunda nobis fuit quasi contentio & rixa cum tanto viro, quam tamen vt necessariam, omittere non potuimus, & in officii (vt rati sumus) custodia, & in studio nomini bonitatique autoris excellentissimi debito.

OBIICITVR autem & hoc nobis, quod quidam volunt à Thucydide contra Herodotum dici, de fabulosis narrationibus & historiis confictis ad auditorum voluptatem, *quæ, quum delectatione tantummodo afficerent audientes, in præsentia quidem iuuarent, sed diuturnum fructum non haberent.* Ego verò non magis in Herodotum hæc conferri posse puto, quàm in quemlibet priorum de scriptoribus historiarum. Et (vt verum fatear) illas planè priscas expositiones antiquissimarum rerum oratione & verbis ad venustatem, & iucunditate quadam animos perfundendum, compositas (quales potissimùm Pherecydis Syrii fuisse accepimus) grauissimum autorem existimo veritati rerum gestarum non oportere præferri censuisse: ac hilaritatem historiæ cedere seueritati, neque suauitatis cuiusdam lenitatem, constantiæ & dignitati narrationis anteponi voluisse. Sed de hoc quisque, vt lubuerit, ita statuat atque sentiat. Nos autem hoc teneamus: non modò propter sermonis elegantiam, & illam cùm ab aliis tum Cicerone laudatam dulcedinem, & quasi amœnitatem quandam, diligendum hunc autorem, & in manibus semper habendum esse: sed propter rerum cognitionem maximarum, propter maximè ad vitam vtilium sententiarum copiã, ob plurima certò, accuratè, prudenter, honestè dicta, magnificiendum nobis, vel in suo potius genere anteponendum vniuersis. Nota sunt ex Latinis Ciceronis & Quintiliani elogia præclarissima huius autoris. Græcorum autem quæ opinio de his libris fuerit, satis indicat inscriptio nominum Musarum, quibus omnem sapientiam & doctrinam & ingenii præstantiam, antiquitatem significasse notum est. Et quicunque meminere ipsius, honoris & laudis præfationem semper vsurpasse reperiuntur. Quas obres neque me pigere operæ positæ in hoc autore debere puto, neque non hortandi mihi videntur omnes, vt studio singulari in hoc autore versari, & illum præcipuo amore complecti velint. Nam & mihi fructuosam fuisse lectionem huius videor sentire, & aliis item futuram esse confido. Visum autem, &c.

Thucyd. lib. 1. κτῆμά τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα τῇ παραχρῆμα ἀκροάσει ξύγκειται.

DE HERODOTO, EX EODEM ~~IOACH. CAMERARIO~~.

HERODOTI patrem fuisse Lyxem & Dryo matrem perhibent, patria Halicarnassensem: quod præscriptũ nunc etiã in historia illius legitur. Parentes in sua ciuitate bono loco natos tradunt, ipsumq; fratrem habuisse Theodorũ nomine. Quum autem teneretur Halicarnassus à Lygdamide tyranno, nepote Artemisiæ reginæ Cariæ, secessit Herodotus

Lucian. Herodoto, vel Eetione.

in Samum insulam: atque ibi lingua Ionica historiam magna cum cura composuit, relatam in libros nouem: quam quum in frequenti Græciæ conuentu Olympiorum recitauisset, sic placuit vniuersis vt ita audirent quasi Musas loquentes: ideoque libris qui nouem (vt diximus) essent, Musarum nouem indidere nomina. Quum reuersus in patriam autor fuisset ciuibus suis tyranni expellendi, successit quidem res, sed inuidia maxima Herodotum excepit. Ita enim fieri solet vt periculorum metum parta securitate obtrectationes fere sequantur. Cedendum igitur, relinquendos ingratos ciues ratus, quum Athenienſium tum colonia in Thurios Italiæ populos deduceretur, sua sponte illis se colonis socium addidit: & ibi finiuit vitam suam: sepultusque fertur in foro. etsi quidam Pellæ mortuum fuisse tradidere. Ipse facit mentionem λόγων Ἀσυρίων & λόγων Λιβυκῶν, quos conscripserit: de quibus tamen hæc mentio solummodo restat. Herodotum scribunt, quum recitaret in Olympiis (vt suprà retulimus) historias suas, audiuisse Thucydidem qui adhuc ætate puer esset: quumque Thucydides tum quasi diuinitus commotus lacrymas profudisset, animaduertisse hoc Herodotum; & gratulatum fuisse patri ipsius Oloro: hortatumque vt erudiendum curaret filium diligenter: gliscere enim in animo illius cupiditatem bonarum artium atque disciplinarum. De Herodoto Græcum epigramma fertur, quo memoratur & illa inuidiæ fuga & discessio in Thurios.

Clione, c. 106. Euterpe, c. 161.

Ἡρόδοτον Λυξέω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰάδος ἐξοχάτης ἱστορίης πρύτανιν,
Δωρίδος πάτρης βλαστόντ' ἀπὸ τῶν δ' ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκπροφυγὼν, θύριον ἔσχε πάτρην.

Extat apud Stephanum: sed magis integrum in scholiis Nebularum Aristoph.

quod nos ita aliquando conuertimus,

Terra, fatum Herodotum Lyxe, tegit ista sepultum,
Qui priscæ Ionicæ laudem habet historiæ.
Dorica produxit tellus hunc: vnde fugatus
Inuida, hac patria Thuride sedit humo.

Ex eo factum est vt aliqui præscriptionem Halicarnassensis mutarent in Thurii: quod & Plutarchus annotauit in libello De exilio. Reperio relatum hunc in olympiadem LXXVII, & LXXXIIII. cum quo non dissentit quod traditur, floruisse Thucydidem olympiade LXXXVII, & olympiade LXXXVIII mortuum Periclem Xanthippi filium, cuius Herodotus meminit. Plinius vbi de ebeno differit, Herodotum scribit Thuriis condidisse historiam anno ab V. C. trecentesimodecimo. Quod & ipsum cum numero LXXXVII olympiados consentit, quo aliqui floruisse Herodotum tradidere: quum acceperimus Romam conditam esse circiter olympiada VI. Sane cum Hellanico vixisse fuisseque apud Archelaum, traditum est: quod tempus & EVripidis poëtæ fuit, quem genitum accepimus eo die quo Persæ fuêre à Græcis fusi. Pherecydes & Hecatæus diu ante illũ historias & fabulas cõponere primi oratione soluta cœpere. Fuit & Xanthus quidam scriptor Lydus, quem in Lydorum historia sequutum Herodotum putant. Fuit & Charon Lampsacenus paulò hoc superior, qui & ipse bellum Persicum descripsit. Sed & Hellanicus suas historias ante Herodotum edidit, quas ipse se legisse significat. Fuit hoc nomine Olophyxius Thrax, qui de nymphis & sacris scripsit: & alius, medicus.

Euseb. 131.

DE DIALECTO IONICA, EX EODEM.

ORATIO Herodoti elegans est, & Ionicæ linguæ propria quadam facilitate, sine omnibus veluti anfractibus, defluens. Dialectus autem (id est peculiare orationis genus) Ionum cum Attica lingua magnam habet communitatem. Nam & hæc quodam tempore appellatio Athenienſium, & Ionicæ omnes coloniæ Athenienſium fuere. In quibus accidit vt sonus vocis & forma sermonis in alieno scilicet solo Asiæ atque insularum mutaretur. Traditum autem est, appellatos primùm Cranaos incolas Atticæ, quum Pelasgi adhuc Græciam tenerent: regnante deinde Cecrope, Cecropidas. Cui quum successisset Erechtheus, tum illis fuisse inditum nomen Athenienſium: ac mox ab Ione ductore, Ionum. Hic fuit Xuthi, vel Apollinis (vt poëtæ) filius, susceptus ex Creusa Erechthei filia: & AEgialiae Helices regnum tenuit. Cuius gens postea à Dorienſibus pulsi, ab Athenienſibus in ciuitatem recepti fuêre.

Pausan. Achaicis.

Varietates in Ionica lingua hæ fere annotantur. A in η mutatur, nisi Doricum fuerit. αι mutatur in η. Mutatur & ε in η, diuisa diphthongo, itemque in genitiuis nominum ος. ων mutatum est ex οων. Crassæ mutantur in tenues. Attica mutatio est α in ε. Vsurpant Iones

& ε

& cum ι, in genitiuis nominum ις, vbi Attici ω ponunt: quum ιος quoque communis sit & Ionica flexio. Vertunt π in κ. Item αυ in ωυ. itaque hæc diphthongus, Ionica vocatur. Pro ω accusatiuo faciunt οων. Duo σσ in ξ mutant. Metaplasmus οι, in ες, Ionicus est. similiter & aliæ quædam suæ huius dialecti formæ sunt. Est & mutatio η in α. Mutant ου in ο. item ι in α. Addunt Iones finali σ, litteram ι, & in verbis, σι. Syllabam ῶ circumflexam, εω faciunt. Interdum & non circumflexum ου primæ declinationis, εω faciunt. Vocabulis initialibus τ præponunt. ο & ε producunt, addita υ & ι. Tertiæ declinationis genitiuum in ος, de ϝ, proferunt. ω faciunt ωϊ. Geminant consonantes, vt σσ, ττ, ππ. Inserunt ε, item σ. nam θα primæ personæ pluralis, σθα, & θον dualis, σθον faciunt. Inserunt α in patronymicis. Iones integris & incontractis verbis nominibusque & participiis aduerbiisque, omnibus denique orationis partibus vtuntur. Mutant λω in εα. Augmenta præteritorum & aliarum dictionum initia abiiciunt. τ nominum in ας in declinatione elidunt. Vtuntur reduplicatione. Vtuntur & transpositione tam litterarum quàm syllabarum. Abiiciunt ε de diphthongo ει. Initiales litteras abiiciunt. Ex ιε faciunt ι longum. Suas habent tertias personas plurales præteriti perfecti passiui, posita littera α ante ται finale, vt & in aliis. Infinitiua per syllabam με producunt. Sunt & contractiones & synalœphæ Ionum: sunt & apocopæ.

Horum exempla promiscuè subnotauimus, & aliis quibusdam proprietatibus dialecti Ionicæ indicatis. Ἡροδότου Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, pro Ἁλικαρνασσέως ἱστορίας ἀπόδειξις. Θωυμαστά, pro θαυμαστά. Ἰοὺν τὴν Ἰνάχεω, pro Ἰοῦς. Πλεῦνας, pro πλέονας. Ἀπ' ἧς, pro ἀφ' ἧς. Ἀπελόμενοι, pro ἀφελόμενοι. & Ἀξιαπηγητότατα, pro ἀξιαφηγητότατα. Διαπεξαμένους καὶ τἆλλα τὰ εἵνεκεν, pro Διατεχξαμένους καὶ τὰ ἄλλα ὧν ἕνεκα. Ἐγεγόνεε, pro ἐγεγόνει. Ἤιδεε, pro ἤδει. Διατότα, pro διατοῦτο. Μίδης, pro Μίδας. Θρόνον βασιληίον, pro βασίλειον. Ἐτέμψαν, pro ἐπέμψαν. Ἐπικρατέον, pro ἐπικρατέων. Κυρίλλῃ τ' ἡμερέων, pro κυρίαν τ' ἡμερῶν. Κιθῶνας, pro χιτῶνας. Ἐπὶ νόον ποιέεσι, pro ἐπὶ νοῦν ποιῶσι. Περίασε, pro περιῆσε. Ἱρὸν, pro ἱερόν. Ὁρτὴ, pro ἑορτή. Κεῖνος, pro ἐκεῖνος. Ἐὼν, ἐοῦσα, pro ὤν, οὖσα. Κεχωρίδαται, pro κεχωρισμένοι εἰσί. Ἐτετύχατο, pro τεταγμένοι ἦσαν. Τὠρχαῖον, ὦνθρωπε, ὠναξ, ὠνὴρ, ἄτερος, τἀνθρώπου, pro τὸ ἀρχαῖον, ὦ ἄνθρωπε, ὦ ἄναξ, ὁ ἀνὴρ, ὁ ἕτερος, ἡ ἀνθρώπου. quæ Attica synalœpha & in aliis reperitur: vt θατέρᾳ, ἕτερος. Τέλεος, πόλιος, pro ὕβρεως, πόλεως. Ἐγχειρίδιοισι, pro ἐγχειριδίοις. Ἐπαὶ, ἀδελφεὸς, pro ἐπαὶ, ἀδελφός. Τὄνομα, μοῦνος, ξεῖνος, pro τὸ ὄνομα, μόνος, ξένος. Ποιεῦσι, pro ποιῶσι. ἐθικαίευν, pro ἐθικαίουν. Μέγαθος, πέμνειν, pro μέγεθος, τέμνειν. Οἰπέωνες, pro ὀπάονες. Οἰρέων, pro ὀρῶν. ταθμεώμενοι, pro ταθμεύμενοι. χρεωμένων, pro χρωμένων. Κωυὴ, pro κωμὴ. ἀνθρωπείη, pro ἀνθρωπὴ. Τυφὼ, ἄθω, pro τυφῶν, ἄθων. quod plane Atticum est. πλεῦν, pro πλέον. Προσδέκεο, pro προσδέχε. Ὦεα, pro ἰώεα. Διξὰ, τριξὰ, pro δισσὰ, τρισσά. ΑΥτόπλεω, pro αὐτόπλε. Ἐν τῇσι ἁμάξῃσι, pro ἐν ταῖς ἁμάξαις. ac concursum omnino vocalium Iones amant. Ἄδρηστα, pro ἄδεστα, quæ non solerent aufugere. Ἐπιβατέων, pro ἐπιβατῶν. Οκόσον, ὁκως, κότε, pro ὁπόσον, ὅπου, πότε. Βαλίες, ὄφιες, pro βαλίες & ὄφεις. Ἐστεφανωμένοι, pro ἐστεφανωμένοι· & ἑστῶτες, pro ἑστῶτες. Ἀδαίες, pro ἀδαεῖς. Οἵκασι, pro εἰκάσι. Κέρεα & γέρεα, pro κέρα & γέρα, contracto de κέρεα, elisso τ. Ἐσταλάδατο, ἐσταλαγμένοι ἦσαν. Κατισχεφάτο, κατισγραμμένοι ἦσαν. Τρῶμα, pro τραῦμα, omisso υ. nisi magis est à verbo Ionico factum quod τρώειν illi dicunt. id est, τιτρώσκειν. Apud Homerum Ἐείρες, pro ἐερμένοι positum volunt: Ἐρυσάρματες ἵπποι. Herodotus ΑΥτοκέλεες, pro αὐτοκέλευστοι. Contrà μάρτυροι & φύλακοι, Iones, pro μάρτυρες & φύλακες. Οὖρεα, pro ὄψη. quod Atticis est ὄψει. Ἀπικόατο, pro ἀφίκοντο. Οὐρμέατο, pro ὥρμουτο. Μαιανδρέων, pro Μαιανδρῶν. Λάξις, pro λῆξις. ΟΥ in ουο solutio, & σθα, ac σθον, ποιητικώτερον videtur. Τὰ περώια, λώιον, pro ὑπερῷα, λῷον. Κραδίη, pro καρδία. κρατερὸς, pro καρτερός· vt Homero Κράπαθος, pro Κάρπαθος. Reduplicationes sunt Homericæ, Τετύκοντο, ἐκλέλαθον, τετιγών. Herodotus Ἀραιρημένους dixit pro ἠρημένους. Ἐνθεῦτεν, pro ἐντεῦθεν. Ἀποθανεύμενοι, pro ἀποθανούμενοι. Duplicationes consonantium Ionicæ illæ quidem esse perhibentur, sed sunt poëticæ, vt Οἷος Φέρτερός εἰμι. Οἷτε τοι ἐν μεγάροισι. Οἵπερ αὐτῆς ἐθέλει.

EX EODEM.

Ionicus est & articuli pleonasmus. vt, Τὰς μὲν ἀναστήζειν, ὁ δ' Ἀτρείδης ἐναείξαι, pro ἐναείξαι δέ. in quibus ὁ pronomen esse volunt, & significare αὐτὸς, Ionicè. Polymnia, εἰ μή τι νέοι ζΦάλμα Φέρον τῷ βαρβάρῳ, τὸ μὲν ἔλεγεν ὑδέν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος, siquid inerat quod fraudi esset barbaro, eorum nihil memorabat, sed eligens maximè fausta.

Est autem & aliorum pronominum hic vsus, εἰ δὲ ταῦτα ὑποδιώκειν οὐκ ἐβουλήσω, σὺ δὲ πάντως πρήγματα αὐξάνειν, pro ἀλλὰ πάντως αὐξάνεις. Et rursum, ἦ σέ γε, pro ἦ γε. Iliad. ρ.

ὅ ς᾽ ἐπὶ ἄρ κε κάμησι κιὼν ἀς τ᾽ αὔδρας τ᾽ ἐρεθίζων,
οἵ τε μιν οὐκ εἰῶσι βοῶν ὀκ πῖαρ ἐλέσθαι,
Παύνυχοι ἐργάζοντες, ὁ δ᾽ ἤρειῶν ἐρατίζων I᾽θύει.

Ionum sunt anastrophæ. vt, ὄρνιθες ὡς. Iliad. β,-ἔ σε ἔοικε κακὸν ὡς δειδίσσεσθαι. Sic ᾧ ἔπι, pro ἐφ᾽ ᾧ. Et, βιοτὴς νῦν μοὶ αὐθρωπήϊος πέλει. Iliad. β. τότε δ᾽ ἤδη ἔχεν κῆρ γαῖα μέλαινα. i. κατεῖχε.

Sunt & ἐπικτασεις Ionicæ verbi substantiui. vt, ἔνι pro ἔνεστι; μέτα pro μέτεστι. Hom. παρ᾽ ἔμοιγε καὶ ἄλλοι, id est, πάρεσιν ἐμοί.

Cùm aliter, tum interpositio ὧν dirimunt coniungenda. μέχρι μοὶ ὧν τούτων. & βύβλῳ ὧδε τὰ κέρεα ἐλίσσων, id est, ὧδε ἐλίσσων. & καθ᾽ ὧν ὀκάλυψε, pro κατὰ ἐκάλυψε. & κατὰ μὲ ἐφάρμαξας, pro κατεφάρμαξας ἐμέ. & εἶπε τῇ Βαβυλωνίων, pro τῇ Βαβυλωνίων ἧς. Sic ὡς ἢ αὕτως, pro ὡσαύτως δέ. Iliad. β, καδδέ κεν εὐχωλήν. & Iliad. ρ,—ἀπὸ ἢ μελιηδέα θυμὸν ἕλωμαι, pro κῆρ ἢ εὐχωλήν, & ἀφέλωμαι θυμόν. Iliad. α, ὀκ δ᾽ ἔλον Ἀτρεΐδη. i. ἐξεῖλον δέ. Sic ὀπὼ δ᾽ ἤρεον, pro ὑφήρουν. Polymn. ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγεσθαι, i. ἀπάγειν.

Præpositiones absolutè, quasi aduerbialiter, sæpe ponunt: μετὰ ἢ, τὸ στρατιῆς ἀπικομένης εἰς Σάρδεις, *postea verò, quum exercitus Sardis venisset.* Sic, καὶ πρὸς αἰεπιξήμονες ἔσαν, *præterea.* Iliad. χ. Πρὸς δέ μιν τὸ δύσλιον ἔπι φρονέοντ᾽ ἐλέαιρε. Alibi ἐν δ᾽ αὐτὸς ἐδύσατο νώροπα χαλκόν. Item, Διὰ πρὸ ἢ εἴσατο καὶ τῆς. Herod. Polymnia, ἐν ἢ Ἀρτέμιδος ἱρὸν, *in illo litore est fanum Dianæ.*

Ionicum est casum ad præpositionem referri quæ cum verbo adiuncto composita est. vt, ὅτι οἱ ἐνορόῃ, id est ὃ, τι ὀρῶτο ἐν αὐτῷ, *quid in se animaduerteret.* Iliad. β, -τὸ δ᾽ αὖ ἀπεμέμφετο, id est, ἀπὶ τὸν μέμφη. Et ὥμοισιν ἐπείη. i. εἴη ἀπὶ τοῖς ὤμοις. Item Iliad. ν, θέσσαντο Ἕκτορα εἶπε ἀνδρεϊάς. i. ἐπὶ ἀνδρεϊὰς τὸν Ἕκτορα. Herod. Clione, τέλα δ᾽ ἔτεα ἐπανεβάλλετο τὴν Σαρδίων ἅλωσιν, id est, ἐπ᾽ ἔτεα τέλεα, *in tertium annum distulit Sardium expugnationem.* Idem, ἀπέζευξε τὸ χώρης τὸ Ἀθηναίης, id est, ἔζευξε ἀπὸ τὸ χώρης.

Singularis vsus infinitiui εἶναι, Ionicus est, hoc modo, καὶ τοὺς Ἕλληνας ἐν ἀδεεῖ λόγῳ πεποιέμθαι καὶ τὸν πρώτιον εἶναι, *vt hæc prima quidem cura esset.* Et, ἀδὲ ὁμολογήσαμθαι ἐόντες εἶναι, *quod volentibus quidem nobis fiat.* Et, τὸ ἢ σύμπαν εἶναι, *In quo totum verteret,* aut *Re ipsa.*

HERO-

HERODOTI VOCABVLA IONICA, ET QVÆDAM LOQVENDI GENERA, ILLI CVM HOMERO MAGNA ex parte communia: necnon alia.

COLLECTA ET LATINE REDDITA, PARTIM AB IOACHIMO CAmerario, partim ab Henrico Stephano: littera C *illius nomen,* H *huius nomen indicante. à quo & addita nunc fuerunt aliquibus Camerarii interpretationibus exempla.*

HENRICVS STEPHANVS LECTIOnis Herodoti ſtudioſis.

SI vulgo receptum morem vſurpare, quàm meum tenere, maluiſſem, Ioachimi Camerarii nomen ſilentio prætériiſſem: ac titulum huic opuſculo præfixiſſem quo hanc recenſionem pariter & interpretationem vocabulorum, quæ quum Herodotus ſibi habere peculiaria videatur, habet tamen cum ceteris Ionibus, & nominatim cum ipſo etiam Homero (adplera-que quod attinet) communia, totam ſuſcepiſſem & in me recepiſſem. Nec tamen magnum onus humeris meis impoſuiſſem. quæ enim Camerarius de illis vocabulis antea ſcripſerat, meis infarciendo, eaq; pro meis oſtentando, magnum oneris leuamentum in promptu mihi fore animaduertebam. Præſertim vero quum multo plures à me quam ab illo voces recenſerentur & exponerentur, ſub meæ commentationis prætextu dominium in illius quoque commentatiunculam vſurpare, res fuiſſet quæ multorum exemplis defendi (ſi exemplis malam defendere cauſſam queunt) potuiſſet. Verùm ego non ſolùm, alienis tantummodo plumis ſe veſtire, corniculæ in morem, ſed etiam vel miſcere ſuis alienas, atque id diſſimulare, vix ingenui eſſe hominis, ſemper exiſtimaui. Atque hoc & meus Theſaurus teſtari abundè poteſt. Quinetiam Paralipomena tantùm inſtitutionis grammatices (aut ſaltem eorum partem) ſcribere malui, quàm meam inſtitutionem grammatices ad tam multas aliorum addendo, in aliena plurima manum iniicere, ſimulq; miſeros lectores crambe toties repetita occidere. Neque tamen ſum neſcius, reperiri quotidie qui multo maiori cum turpitudine plagiarii ſint: id eſt, multo turpius & magis pudendum plagium committant, dum aliena, & quidem è multorum nonnunquam libris conſarcinata, ſiue conſuta, aut (ſicui Græca vox magis placet) συραράμμενα (licet eorum nonnulli ne artem quidem talia conſarcinandi, ſiue conſuendi, ſiue τὸ συρράπτειν, calleant) impudentiſſimo noui tituli libri, aut noui ſaltem nominis autoris, mendacio, pro ſuis obtrudentes, & obtruſa venditantes, fucum faciunt: etiamſi nulla futura ſit quæ vel χεῦ tam multis alienis οἴκοθεν (id eſt, de ſuo) inſuiſſe dici poſſint.

Ceterùm, quamuis pauca illa quæ Camerarii ſunt, ita meis inſeruerim (appoſito vbique eius nomine) vt intacta in illis omnia reliquerim, fuiſſe tamen vbi eius interpretationi nonnullarum vocum aliquid adiicere, aut in eam non ſine aliquo fortaſſe lectoris fructu inquirere potuerim, oſtendam alias (deo fauente) in iis quibus Herodoti lectores, præſertimq; eius valde ſtudioſos, amplius iuuabo. Sed malui exemplorum alicubi adiectione, aut exempli, vbi Camerarius nullum attulerat, contentus eſſe. Ne hoc quidem tacebo, me in quibusdam vocabulis exempla Homeri, in quibusdam Hippocratis, (quæ Erotiani, & Galeni lexicis, quum ea excudi, deſtinaueram) in nonnullis, vtriusque, attuliſſe.

A.

Ἄγειν καὶ φέρειν, Ionicum est de hostilibus direptionibus. Herodot. lib. I. c. 88. φέρεσί τε ἢ ἄγεσι τὰ σφέα. Et rursum I, 166. καὶ ἄγων δὴ ἤδη ἐς ἔφερον τοὺς περιοίκους ἅπαντας. Iliad. ε, οἷόν κ' ἠὲ φέρουεν Ἀχαιοὶ ἦκεν ἄγοιεν. Neq; me fugit, & apud Xenophontem & alios Atticos autores hãc figuram reperiri. nam & alia, quæ vt Ionica annotauimus, illi vsurparunt. vtriusq; enim linguæ eadẽ (vt suprà diximus) origo fuit. C.

Ἀγινέων vide in Ἀπαγινέειν. Pass. Ἀγινεόμην. & actiua significat. *Adducens*, VII, 33. ἀγινεόμην γυναῖκας. H.

Ἀγοράομαι, ὦμαι, *Concionor*, *Concionem habeo*. Vnde ἠγορέωντο, VI, 11. ἐγένοντο ἀγοραί. καὶ δὴ καὶ τότε καὶ ἄλλοτε ἠγορέωντο. Sic Hom. Il. δ, versu 1. οἱ δὲ θεοὶ παρὰ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο. Sed hic est potius *Concilium habebant*, *Consultabant*. At quum dicit, ἀγορήσατο δὲ μετέπειτα, est *Concionem habuit*. Verbum autem Ἀγοράζω apud hunc (sicut apud Thucyd. & Aristoph.) est, *Inforo versor*. H.

Ἀγχίστροφα, *In contrarium mutata*, *Contraria*. ἀγχίστροφα βουλεύομαι, VII, 13. Propriè autem Ἀγχίστροφον q. d. *Conuersionem*, id est, mutationem, *propinquam habens*, siue *Mutationi propinquum*. H.

Ἀγωνίδαται pro ἠγωνισμένοι εἰσὶ, sed passiua significat. pro *Decertati sunt*: IX, 26: 2. πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, *multa certamina decertata sunt*. Sed perperam in Aldina & Germ. edit. ἀγῶνες pro ἀγῶνες scriptum est. H.

Ἀδαέες, *Ignari*, *Imperiti*. IX, 45. ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἰμὲν καὶ ἀδαέες τουτέων τῶν ἀνδρῶν. H.

Ab eodem pro Ἀδαὴς dicitur Ἀδαήμων, vt VIII, 65. ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν. Quinetiam verbum Δεδάηκε, *didicit*. H.

Ἀδεῖν & Ἀνδάνειν, *Placere*, Ἀλλ' οὐκ Ἀρεσθῆ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ. Et, Ὡς ὄφελεν θάνατός μοι ἐΐδεῖν κακός. C. Vide Ἀπαδεῖν & Ἐπάδε.

Αἱμασιαὶ, *Septa*. Sed addit Herod. in primo, c. 180. αἱμασιὴ πάλιη ὀπίσω. Odyss. σ. αἱμασιάς τε λέγων, *Septa struens*. C.

Αἴνη, *Existimatio*. C.

Αἰχμὴ κακῶς ἐσηκέναι dicitur πρός τινα, ab Herodoto, rarissimo sed elegantissimo loquendi genere, lib. VIII. c. 132. de Argiuis, ἐπεὶ δὲ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐσήκει, hoc sensu, *Quum minimè secundum iis aduersus Lacedæmonios prælium fuisset*. Quam interpretationem etsi aperte præcedentia & sequentia confirmant, possit tamen ea & Eustathii testimonio comprobari: qui postquam dixit δόρυ nonnunquam significare πόλεμον, id est, *bellum*, (veluti quum aliquis vocatur δουρὶ πλυτὸς) itidemque vocem αἰχμὴ vsum istum habere: vnde δορυάλωτος & αἰχμάλωτος significare pariter ὁ ἐν πολέμῳ ἁλούς. subiungit, λέγει δέπου καὶ Ἡρόδοτος περὶ Ἰώνων, ὡς κακῶς αὐτοῖς ἡ αἰχμὴ ἔσχε πρὸς τοὺς δεῖνα, ἤγουν ἐδυσχέρησε αὐτοῖς ὁ πόλεμος. Additque, hoc ex consequenti esse dictum. ὡδυσκόλυνθη γὰρ τοῖς ἐν μάχῃ δυσχεῦσι, κακῶς αὐτοῖς ἐπάγουσι τὴν αἰχμήν. Ceterum in compositione quoque nomen hoc pro *bello* vsitatum esse apud Iones sciendum est, quum videlicet appellant ὁμαιχμίην quod alii συμμαχίαν. vt VIII, 140: 1. ὁμαιχμίην συνῆψαν. Ab eadem voce est μεταίχμιος. vnde μεταίχμιον γῆν legimus, VIII, 140: 2. μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. H.

Ἀλέες, *Conferti*. Et Ἀλίζεσθαι ac Συναλίζεσθαι, *Colligi* seu *Congregari*. Et Ἀλίη, *Cœtus*. C. Exemplum verbi Ἀλίζεσθαι, I, 79. ἀλίζεσθαι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν. Vtitur & Hippocr. hoc verbo Ἀλίζεσθαι. Inuenitur autem & actiuum Ἀλίζειν apud Herod. VII, 12. necnon compositum Συναλίζειν, I, 126. Ad nomen autem ἀλέες quod attinet, sciendum est, ἄλες quoq; apud Hipp. exstare: atque alicubi ἄλες & πολὸν copulari.

Ἀλεεινὴ χώρα, *Calida regio*. Et Ἀλέα, *Calor*, vt in locis apricis. C.

Ἀλεωρὴ à Valla redditur *Remedium*, IX, 6. ὡς καὶ αὐτοὶ ἴνα ἀλεωρὴν εὑρήσουσι. Proprie autẽ sonat *Euitatio*, *Declinatio*, *Effugium*. Ac redditur etiam *Leuamen*, & *Laxamentum*, necnon *Solatium*. Hippocr. ἐν ὠδῖνος ἐλαίῃ vtitur, Ἄνεσις γὰρ γίνεται κάμνουσι παρέχει μεγάλην ἀλεωρὴν.

Ἀλκὴ vt ab Homero, ita etiam ab Herod. quibusdam loquendi generibus adhibetur: quorum vel frequentissimũ est (nisi me memoria fallit) ἐς ἀλκὴν τρέπεσθαι. quo videtur significari quod vulgò dicimus, *Se mettre en defense*. Hoc autem existimatur dici à Liuio, *Vim parare*: veluti quum scribit, *Alios vim parantes occidit*. III, 78. αἱ δὲ τὸ ἕδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ πιεύμενον πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. Quibus verbis subiungit, ὁμοῦ δὴ αὐτέων φθαὶ τὰ τόξα κατελόμενοι, ὁ δὴ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. (vbi obserua simul eundẽ vsum verbi τρέπεσθαι cum alio accusatiuo.) Estque πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι tanquam genus, at πρὸς αἰχμὴν τρέπεσθαι, velut species. Paulo pòst τῇ χειρὶ χρῆσθαι hac in signif. vsurpat: ὀρέων δὲ μὴν λόγον ἐστεῶτα ὁ Γοβρύης εἵρετο ὅτι ἐ χρῆται τῇ χειρί. Alioquin χειρὶ χρῆσθαι reddi etiam potest *Manum conserere*. Fortassis tamen πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο eo in loco reddendum potius fuerit, *Vi agere cœperunt*, vel, *Vim moliti sunt*, aut *Totis viribus obsistere cœperunt*. Nam illud *Vim parare*, minus est in quibusdam locis quàm πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι. veluti quum in principio II, 45. dicitur de Hercule, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον πάντας ζῴους καταφονεῦσαι. H.

Ἀλογίαν

Ἀλογέω, *Nullam rationem alicuius rei habeo, Contemno.* Vnde ἀλογήσας, III, 124. Sic & cõpos. καταλογέω· vnde καταλογέσαντες, III, 121. H.

Ἁμαρτὶς pro ἁμαρτία, *Peccatum.* vt I, 167. ἀλέεσθαι τὴν ἁμαρτίδα. H.

Ἀμβώσας, ἀναβοήσας. C. Sic Ἐπιβώσασθαι pro ἐπιβοήσασθαι, I, 87. initio. H.

Ἀμύνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, *Seipsos vicerunt.* C.

Ἀμφισσία, *Disceptatio*, vel *Dissensio.* C.

Ἀναγνώσκω, *Suadeo, persuadeo*, (quēadmodũ πείθω vtrunque vsum habet) vt VII, 10, γνόντα ἐπ' οἷσι ἄνδρες ἀναγνώσεις βασιλῆα στρατεύεσθαι. vbi est potius *suades*, quàm *persuades*: quamuis postea persuaserit. At IV, 158. ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν non solùm *suaserunt*, sed etiam *persuaserunt.* Sic etiam I, 187. τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, sequente infinitiuo κατασῆναι. Itidem pass. Ἀναγνωσθείς, *persuasus*, in IV, 154. ὁ δὲ ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ γυναικὶ, *Is autem, ab vxore persuasus, rem nefariam aduersus filiã moliri cœpit.* At interpres malè ἀναγνωσθεὶς reddidit *deceptus.* Omnemque illi excusationem præripit verbum πειθοῖ, quod proximè præcedit, de eadem, πειθοῖ τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν ἕτω. Quinetiam lib. III, c. 61, actiuæ voci ἀναγνώσας aliam tribuit significationem idem interpres: τῶν τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ita enim hæc reddidit, *Hunc virum magus Patizithes instructum quemadmodum ipse illi omnia peracturus esset, in regium solium perducit.* Quum debuisset ita vertere, *Huic viro quum persuasisset magus Patizithes fore vt ipse illi omnia effecta redderet.* Erat enim Patizithes qui Smerdi omnia confecturus erat, non contrà: quod tamen potius præ se ferre videtur altera interpretatio. Vt autem Ἀναγνώσκω, sic etiam Συγγινώσκω apud Herodotũ à vulgari vsu discedit. Sed quid de Galeno & Erotiano dicemus, verbum ἀναγνῶναι apud Hippocratem, Ionica dialecto vtentem & ipsum, non πεῖσαι, id est, *Persuadere*, sed μεταπεῖσαι, (id est, *Dissuadere*, vel *De sententia deducere*, *A sententia dimouere*) necnon μεταδιδάξαι exponentibus? ᾧ οὐκ ἠδυνάμην (inquit Hippocr. lib. De artic.) αὐτὺς ἀναγνῶναι, εἰ μὴ μόλις, ὅτι τοῦ' ἐστὶ τοιόνδε. Suspicor, vnum ex altero sumpsisse, qui loco præpropere (vt fit) lecto, nec bene memoriæ mandato, horum tantùm verborum recordatus sit, αὐτὺς ἀναγνῶναι· (ac non horum etiam quæ subiunguntur, ὅτι τοῦ' ἐστὶ τοιόνδε) simulque præpositionis ἀνὰ verbo γνῶναι præfixæ vsum eum imaginatus sit quem habet in aliis quibusdam verbis, & nominatim in Ἀναδιδάσκομαι, apud ipsum Herodotũ. Hoc etiam addo, perperam Galenum, & Erotianũ ἀναγνῶναι, non ἀναγνῶσαι legisse apud Hippocratem: & quosdam malè lectionem hanc in illam mutandam censuisse. Nam & hîc ex I, 87 habes ἀνέγνωσε, & legitur itidē VI, 75, Eodēq; modo exstat ἀνέγνωσαν I, 128. Sic autē & I, 85. ἄλλον γνώσας: vbi repono ἀλλογνώσας.

Ἀναγκαίη pro ἀνάγκη· vt in I, 11. μή μιν ἀναγκαίη ἐνδεῖν. H.

Ἀναδιδάσκεσθαι vide VIII, 63 initio, & quę adscripsi margini. H.

Ἀναιρεῖσθαι, vide in Ἐπαναιρεῖσθαι.

Ἀναισιμοῦσθαι. vt I, 72 fine, πέντε ἡμέρας ἀναισιμοῦνται, *Quinque dies insumuntur.* siue *impenduntur.* H.

Ἀνακῶς ἔχειν, Φροντίζειν, seu ἐπιμελῶς ἔχειν. VIII, 109, fine, ὅπως ἀνακῶς ἐχέτω. C.

Ἀνακλῶσαι pro ἀναπλεῦσαι. C.

Ἀνάπυστον, *Quod innotuit*, Patefactum, *Palam factum.* VI, 66. extremo, ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα. Sed malè in Ald. & German. edit. ἀνάπειστα. contrà verò rectè in iisdem, paulo antè, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα. H.

Ἀνεθέλητον, quod ab aliis dicitur ἀβούλητον, *de eo quod triste nobis accidit.* VII, 133 ὅ, τι ἢ τῆσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσουσι τὰς πήρυκας σμικρὰ ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη, *quid aduersi illis contigerit.* Et ἀνεθέλητος συμφορὴ apud eundem, (sicut dicitur ἀβούλητος συμφορὰ) alibi ἄχαρις συμφορή. Quibus in locis vocabulũ συμφορὰ ponitur tanquã μέσον, more antiquo. H.

Ἀνειμένος. II, 167. τὰς εἰς πόλεμον ἀνειμένους. *bello deditos.* Sic paulo ante, ἀνέωντας ἐς τὸ μάχιμον. Sed ibi, sicut & in Ald. edit. malè ἀνέωντας. H.

Ἀνελεῖν, est *Respondere*, vt de oraculis Latini dixere. I, 13. ἐὰν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλῃ μιν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν. *Si oraculum responderit, ipsum regem Lydorum esse.* Euterpe, c. 139. ἀνεῖλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτιον βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. C.

Ἀνέωνται, vide in Ἀνειμένος.

Ἀντάω, ῶ, ex quo λῶτησι pro ἔτυχε II, 119, initio, καὶ ξεινίων λώτησι μεγάλων. quum præcedenti cap. 115. dixisset, ξεινίων τυχών. Sic Homerus Iliad. α, αἰτιάσας dixit pro τυχών, siue ἀπολαύσας, aut μεταχών· vbi canit Αἴ κέν πως ἀρνῶν κνίσης αἰγῶν τε τελείων βάλεται αἰδέσας, ἡμῖν δὲ τοῦτον ἀμῦναι. Facit autē illud αὐτὰν vt minus mirari debeamus participium ἀπαντήσαντες genitiuo itidem iunctum, hoc in versu, Ἀ δειλὰ νεότητος ἀπαντήσαντες ἑκείνης· Πρωτοπόρου, δι' ὅσης ἤλθετε πυρκαιῆς. vel πρωτοζόλους, vt alibi legitur. pro quo tamen malim πρωτοβόλους. Suspicor autem priorem illum versum mutatum fuisse ab iis quibus insolens videbatur ille vsus participii ἀπαντήσαντες. Pro illo enim habetur hic, Anthol. epigr. lib. III, pag. 232. meæ editionis, Ἦν νέον ἡδήσαντες ἀποδρέψαντες ἐρατεινόν. H.

Ἀντίος, Aduersarius, Hostis, ἐναντίος, πολέμιος. In cap. 218. lib. VII. ἐλπόμενοι γὰρ οὐδένα σφι φανήσεσθαι ἀντίον, ἐνεκήρυσαν στρατῷ. Et

adiectiuè, γνώμη αὐτίξοος, *Sententia contraria, Sententia repugnans*, VIII, 119. H.

Ἀντιούμενοι sunt Ionibus qui aliis ἐναντίοι, siue ἐναντίοι. vt initio Melpomenes, καὶ νικήσαντες μάχῃ ἐς αὐτεμένεας. Paulo pòst, εὗρον γὰρ αὐτοὺς μάχῃ ἐλασσωθέντας σφι ἐς τὰ τείχεα οὐκ ὀλίγην. At verò alibi VII, 9, cum accus. personę, sequente etiam præpositione ἐς, habente suum accusatiuum, pro *Occurrere* seu *obuiam venire hostiliter*. H.

Ἀντιπόλεμοι, *Hostes, Aduersarii*, πολέμιοι. VII, 236, fine. H.

Ἀντωσάμενοι, VII, 139. in fine, καὶ βασιλῆα μετὰ γε θεὸς ἀπωσάμενοι. *Qui repulerunt*, pro ἀπωσάμενοι. nisi fortè hoc ipsum reponendum sit. H.

Ἀξιεύμενοι, actiua signif. pro ἀξιοῦσαι. I, 199. principio, πολλαὶ γὰρ καὶ ἀξιεύμενοι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, *Quæ non dignantur, Quæ dedignantur*. Item VII, 16 initio ἀξιεύμενος actiua itidem significatione. Verùm οὐκ ἀξιεύμενος ibi non est *Dedignans*, sed *Dignum non iudicans sedere*, vel *rem se dignam*, aut, *Indignum se iudicans qui sederet*. Eod. cap. 16. n°. 2. tamen voce actiua dixit ἀξιώσει, *Dignabitur*. H.

Ἀπαγινέειν significat *Exportare* siue *Deportare*. Ἀγινέειν, *Apportare*: & simpliciter ἄγειν. C. Frequens vsus horum verborum est III, 89, 92, 93, 94, 97.

Ἀπαδεῖν, *Displicere*: vt Ἀδεῖν, *Placere*. H.

Ἀπεματαίοισι significat apud Herodotũ, *Crepitum emisit*. II, 162. ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐὼν ἐπὶ ἵππου καταμενος) ἐπάρας ἀπεματαίοισι. C.

Ἀπεσὼ, *Absentia*, (vt Democrito εὐεσὼ, *Bona constitutio*) IX, 84. ἐπεσχωσάμενοι τῇ ἀπεσοῖ τῆς μάχης. C.

Ἀπὸ μοῦ ἔθανε pro ἀπέθανε μοῦ, VIII, 89. initio, Sic multa composita diuidit, inserta particula ὦν. vt ἀπ' ὧν ἔδωκαν pro ἀπέδωκαν· & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. H.

Ἀρὸς, *Genus telis*, & (vt volunt) *Pharetra*: sed significat apud Herodotum *Ferrum* (vt opinor) *sagittæ*. C.

Ἄρθμιος, *Concors, Beneuolus, Amicus*. VII, 101. in principio, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. Et IX, 9. Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων. At verò ἄρθμια substantiui vice fungitur, VI, 83. πῶς μοὶ δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, *concordia inter eos erat*. Item ἀρθμίη, *Concors, Amica*, IX, 36. H.

Ἄρθρα de natura equæ posuit Herodotus. C.

Ἄση, *Molestia*. Et, Ἀσᾶσθαι, *Molestia & dolore affici*. C. I, 136 extremo, μηδεμίαν ἀσὴν ἀιδρὴ τῷ παιδὶ παρασκάλλῃ. vbi videri possit necesse minimè fuisse addere ἀιδρὴ. Ab Hippocr. ἄση de certo quodam molestiæ genere dicitur: nimirum de stomachi fastidio, necnon de fastidio ciborum. Quinetiam de inquieta corporis iactatione quæ ægrotis contingit. Vnde & Ἀσώδεες hi vocantur. pro quo & Ἀσαώδης gemino σσ scribitur. Sic verò & Ἀσσᾶδαι apud eundem, non solùm Ἀσᾶδαι. Vide Hippocr. lexicum.

Ἀσινὴς, *Illæsus, Incolumis*. IX, 5. ἀπέπεμψαν ἀσινέα, passiua signif. Apud Hippocr. actiua etiam. vt ἀσινέες ῥῆξιες, *innoxiæ*. Sic & aduerb. Ἀσινέως apud eundem, *Innoxiè*.

Ἀτὰρ, sicut & apud Homerum (cui Αὐτὰρ etiam in vsu est) pro *Autem*, vel *Sed*. lib. VI, cap. 133. respondet particulæ μὲν, cui passim δὲ· ac interdum apud hunc quoque: vt IX, 115.

Ἀτάσθαλα, *Nefaria, Nefanda, Sceleſta*. IX, 77. & aliis plerisque locis. Necnon aliquis dicitur ἀτάσθαλος, vt IX, 115 initio. Frequens est & Homero. H.

Ἀτέοντες, *Nihil curantes*. Est & Homerus similiter vsus. C.

Ἀτρεκέως, *Verè*. vel *Certò*, vt I, 57. οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν. Sic II, 167. οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι. Hoc aduerbium frequens est apud Homerum etiam & Hippocratem: apud Homerum pro *Verè*, apud Hippocratem & pro *Certò*, *Explorató*: & plerumque pro ἀκριβῶς, *Exactè*. vt in Prognost. ἐκ δυνατοῦ ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. Sic & Ἀτρεκὴς pro *Exactus*. Extat etiam Ἀτρεκηίη apud Herodotum, quo significatur *veritas*. Apud Hippocr. ἀτρεκείη scribitur: vt ἀτρεκείη κρῖναι apud eum legitur pro eo quod attuli ex Herodoto ἀτρεκέως κρῖναι. H.

Ἄτρυτον πόνον, *Intolerabilem*, IX, 51. initio, ἔχον πόνον ἄτρυτον. C.

Ατ' ἀΐζειν, *Vocem emittere*, seu *Loqui*. C.

B

Βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, *Vbi profundissimum est*. Item de Istro IV, 48. ἴσος αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει. id est *Æquabili flumine fertur*. C.

Βάρις, in Euterpe, c. 41. Nauigium Ægyptiacum. C.

Βαρυσυμφορώτατος ἀνθρώπων, I, 45. id est, βαρείας συμφορὰς ἀνθρώπων μάλιστα παθών. vel βαρεῖαν συμφοράν. *Qui omnium hominum maximè graues calamitates est perpessus*. siue *grauem calamitatem*. Vel vna voce, *Miserrimus*. H.

Βασίλεια, I, 11. ὅκως ἡ βασίλεια κελεύει. At verò βασιλεία, cum accentu in penult. in lingua communi dicitur *regnum*: apud Herodotum βασιληίη. vt ibidem sequitur proximè βασιλήιον. H.

Βεσσηίδα, id est, πανδήμιον, *Celebria*. C. Vide Βῶσαι.

Βωθεῖν pro βοηθεῖν, (id est, *Auxiliari*) apud hunc scriptorẽ, teste Eustathio: affertúrque & ab Hesychio. Legimus tamen & cum ση, βοηθησάντων I, 150. in medio. H.

βόωσι pro βοῶσι (vt proximè præcedit βωῆιν pro βοηθεῖν) *Clamare.* At in fine c. 146, l. I, μὴ ἀνόματι βώσῃ τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, non malè, *neque nomine compellare suum maritum.* Sic Ἀναβώσῃ pro ἀναβοήσῃ. vnde ἀνέβωσεν I, 10. *exclamauit.* Sic alibi I, 8 ἀμβώσας pro ἀναβοήσας, & ἐπιβώσασθαι I, 87 pro ἐπιβοήσασθαι. Passiuum autem particip. βιβαομένα pro βεβοημένα habuisti paulo ante.

Γ

Γενέτωρ, *Progenitor*, in Vrania, c. 137. Alioqui vulgo recepta significatione est *pater.* H.

Γένεα Ægyptiorum esse ait septem, II, 164. & alios, sacerdotes, alios, pugnatores, alios, bubulcos vocari. &c. Vbi Valla interpr: *Septẽ genera hominum.* Sed non minus placeret mihi *Septem ordines*, vel *Septem classes.* Sic alibi I, 125. aliquot γένεα Persarum esse scribit. At verò I, 56, legimus ἓξ δωρικὰ γένεος, & ἓξ ἰωνικά. H.

Γνωσιμαχέειν interpretantur *Perpendere suas vires, quæ inferiores sint aduersariorum viribus.* Itaque posset accipi Thalia, c. 25. εἰ μέν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε. Significare videtur simpliciter, τῇ γνώσει μάχεσθαι. hoc est, *Mutare sententiam, & perpendere.* Vrania, c. 29, γνωσιμαχέειν μὴ εἶναι ὁμοῖοι ἡμῖν. At Polymnia, c. 130. γνωσιμαχέοντες τὰ πάλαι, τὰ ὅτι χώρῃ ἄρα εἶχον εὐαίρετον. C.

Δ

Δεῖπνα annotarunt ab Ionibus appellari Cœtus triginta hominum qui simul cibum caperent. Homero tamen δεῖπνον simpliciter cibum significat, atque etiam equorum pabulum. vt Νῶϊ δ' ἔρχεσθ' ἐπὶ δεῖπνον. & Εὖ δ' ἧς ἵππισιν δεῖπνον δότω.

Δένν@, *Dedecus, Opprobrium.* Vnde & verbum Δεννάζω.

Δηλήσασθαι pro βλάψαι, apud hunc scriptorem, sicut apud Homerum: vt Eustathius quoque annotat in hunc illius poëtę locum, Il. α, Οὐδέ ποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβώλακι βωλιανείρῃ Κλῆπτν ἐδηλήσαντ'. ἐπεὶ, &c. Apud hunc IV, 198, legitur & δεδήληται, passiua significatione. Hinc & Δήλησις apud Hippocratem: itẽ Δηλητήρια φάρμακα, perniciosa atque adeo lethifera. H.

Διὰ cum genitiuo, vsum habens diligenter notandum, hoc in loco, l. 25. ἧκεν ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, *inter omnia quæ sunt Delphis donaria.* H.

Διαβάλλειν, *Calumniari*, & *Insectari*, & *Fallere*, & *Verbad. re.* C.

Δίαιταν ποιέεσθαι, *Diuersari, Habitare, Commorari.* Sic III, 51. ἦ ὁ ἐξελαθεὶς ὑπὸ αὐτοῦ πρῆξις διαιταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον (ita enim interpungendum est, non inter πρῆξις & διαίταν, vt in Ald. & Germ. editione) id est, *Vbi diuersabatur.* seu, *Apud quos domicilium habebat.* At verò IX, 81. circa finem, διαίταν interpres reddidit *vitam*: de rege Persarum, ὃς τοιήνδε διαίταν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας ὕστω ὀϊζυρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος. Sed malim, *Cui quum talis sit ratio victus*, siue, *Qui quũ tali victu vtatur.* Cum hoc autem vsu nominis δίαιτα, non cum illo, conuenit ille qui passim apud Hippocratem occurrit, quin etiam apud medicos eius posterós, qui ex eo sunt mutuati: nisi quòd multorum ægrotorum δίαιται cum illa regis Persarum comparata, planè est ὀϊζυρὴ (vt loquitur illic Pausanias) præsertim si verum est illud, *Qui medicè viuit, miserè viuit.*

Διασφάξ, *Crepido rupium.* C.

Διαφέρειν τὸν αἰῶνα, III, 40. *Aeuum transigere*, seu *Aeuum agitare.* Perinde ac si diceretur, *Perdurare in vita.* Apud Hippocr. διαφέρουσι exponitur etiam *Morbum perferunt.* Atque idem & voce pass. Διαφέρεται vtitur pro *Durare*: si mendo carent exemplaria.

Διαχρῆσαι pro simplici χρῆσαι. vt VI, 11. εἰ δὲ μαλακίη τις ἀταξίη διαχρήσεται. In præcedenti autem cap. 10. dixerat, ἀγνωμοσύνη τις διεχρέωντο. Sic III, 72. εἴτε ψευδόμενοι εὖ εἴτε τῇ ἀληθείῃ διαχρεώμενοι. At verò VII, 101, cum eodem dativo vtitur & composito illo & simplici verbo, ὦ βασιλεῦ κατὰ περ ἀληθείῃ χρήσομαι πρός σε, ἢ ἀλογῇ. Et sequitur, ὁ δὲ μὴν ἀληθείῃ χρῆσθαι ἐκέλευε. Paulo post c. 102. ἀληθείῃ διαχρήσασθαι. Et mox, τῇ (videlicet ἀρετῇ) διαχρεωμένῃ ἡ Ἑλλάς. Verùm alicubi pro *Interficere.* vt I, 24. sed ibi διαχρᾶσθαι pro διαχρῆσθαι. Quinetiam compositum καταχρῆσθαι vsum hunc apud illum habet, si bene memini: apud posteros quidem certè eum habere constat. H.

Διδόναι λόγον ἑωυτῷ, vide in Λόγ@.

Δίκημα ὀργυιαί, II, 149. *Quæ sunt iustæ magnitudinis.* Vtitur autem & lingua Gall. illa voce Lat. hac in signific. Apud Hippocratem δίκημον exponitur εὔλογον: quod non solùm *rationi consentaneum*, sed *proportioni consentaneum*, alicubi interpretandum esse videtur. Alioqui ἴσον etiam exponitur. Erotianus autem & quasdam exposit. affert quæ mihi violentæ videntur. H.

Δικηφορέει sæpe pro ἀξιοῖ, sequente infinitiuo. Propriè autem sonat perinde ac si quis dicat, δίκημον κρίνειν, id est, *iudicare rem esse iustam.* III, 148. ὃς λαβεῖν μοῦ διδόμενα οὐκ ἐδικήμεν. vbi Valla, *recipienda non putauit*: sed malim, *recipere iustum esse non putauit.* Vel potius, *par esse non putauit.* H.

Διφάσιον. *Geminum*: seu *Duplex.* C.

Item plural. Διφάσια, *Duplicia.* vel *Bina.* aut *Duo.* Vt διφάσια κώμαλα, I, 18. *Duo vul-*

νερά. Et διφάσιαι αἰτίαι III,122. Et διφάσιαι εἰκόνες, II,182. *Binæ imagines.* seu *bifariæ.* Suspicor autẽ ex hoc διφάσιος Latinos mutuatos esse suũ *Bifarius*, itidémque *Trifarius* ex τριφάσιος. Quod si ita sit, rectius scribentur per *ph.* H.

Δοξῶδαι, pro quo dictum postea fuit δοξάζεσθαι. IX,47. ἐπεί τε δεδόξωσθε εἶναι ἄμεινοι, *existimati estis.* Et VIII,124. ὅμως Θεμιστοκλέης ἐδόξωσέ τε ἐκ ἐδοξώθη εἶναι αὐτὸς πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος καὶ ἀπὸ πάσαν τὴν Ἑλλάδα. Vbi fortasse aliquis ἐδοξώθη vt ἐδόθη scribendum putet. Sed quid si ἐδόθη malè pro ἐδόθη scriptum est? & scribendum est ἐδόθη, factum ex ἐδοήθη, (vt antea βῶσαι pro βοῆσαι, βεβωμένα pro βεβοημένα, atque alia huius ipsius familiæ habũimus) manente altero ἐδοξώθη, sine σ, vt ἐχρυσώθη absque littera illa scribitur? H.

Δαλότερος, *Magis seruus.* Et Δαλοτέρη, *magis serua* VII, 7. H.

Δωτίναι, δῶρα, seu δόσεις, *Munera, Largitiones.* Et ἔδωκε δωτίνην, *dono dedit.* II. 1, οἵ κέ ἑ δωτίνῃσι θεὸν ὡς τιμήσωσι. Et Δωτινάζειν, *Dona corrogare* II,179. H.

E

Ἔαδε, *Placuit*: ea signific. qua dicitur *Placuit ita facere.* pro *Visum est.* IV, 145. Λακεδαιμονίοισι ἔαδε δέκεσθαι τὰς Μινύας ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί. Sic alibi, ἐς ὅ σφι ἔαδε ὁμολογίῃ χρήσασθαι. Item ἐαύδανε, circa principium Calliopes, c. 5, sine infinitiuo, εἴτε οἱ ἦ ταῦτα ἐαύδανε, *Siue hæc illi placebant, Siue hæc sentiebat.*

Ἔγκοτον in duobus Herodoti locis legi: sed alios præterea occurrere cupio in quibus hoc vocabulum legatur, antequam de eo dicere ausim quod suspicor. Vix enim in duobus illis ἔγκοτον pro κότον dictum esse, mihi persuadere possum. H.

Ἐγκυρεῖν, vide in Κυρεῖν.

Ἐθέλει, pro εἴωθε, *Solet, Solitum est.* Pro quo & φιλέει dicitur. Vtrunque eodem loco habes, VII, 50:1. Quum autem videamus Herodotum in priore quidem membro dicere φιλέει, in posteriore autem, ἐθέλει: minimè dubium esse cuiquam debet quin ita sit accipiendum. Idcóque Galenus, apud Hippocratem ita potius exponere debuit quàm verbo βούλεται. H.

Ἐκ. Præpositio hæc apud Herod. vsum quendam habet, qui non animaduersus fecit vt huic loco absurda interpretatio daretur, I,10. μαθοῦσα ἦ πεπηδὲν ἐκ ἦ ἀνδρός. Malè enim intellectum fuit, μαθοῦσα ἐκ ἦ ἀνδρὸς, pro τὸ πεπηδὲν ἐκ ἦ ἀνδρός. id est, ἐκτὸς ἦ ἀνδρός· vt alibi docebo, simulque alia huius vsus exempla proferam. H.

Ἑκαστέρω (pro quo perperam alicubi ἑκαστέρω, quum positiuum sit ἑκάς) *Longius, Remotius, Vlterius*: & Ἑκαστάτω, *Longissimè.* H.

Ἐκγίνεσθαι, *Licerem, Facultate esse.* Sic III, 142, initio, τῷ, δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βαλομένῳ γένεσθαι, οὐκ ἐξεγένετο. *Non licuit, Facultas ei non fuit, Datum non est,* siue *concessum.* H.

Ἐκπαγλεόμενοι, *Admirantes.* vel potius *Valde admirantes, & ad stuporem vsque.* IX, 47. initio ἐκπαγλεομένων ὡς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου. Deriuatum ex Ἔκπαγλος. vnde & aduerbium Ἐκπάγλως, apud Homerum, necnon apud Hippocratem, non simpliciter *Mirum in modum*, sed *Stupendum in modum.* Nisi quis *Ad stuporem vsque* malit dicere. H.

Ἐκπλῶσαι τῶν φρενῶν, *De statu mentis deiectũ esse.* III, 155. τῶς οὐκ ἐξεπλώσας τῶν φρενῶν; Alibi in propria signif. ἐκπλώσας, I, 29, de Solone. Sic autem & Ἀναπλώσαι, II, 93. vbi proximè præcedit & ἐκπλώσαντες. Inuenitur tamen alicubi in hoc verbo, & apud hunc, diphthongus ω, more linguæ communis, non ω. sed ex errore, vt opinor. Eorum locorum vnus est II,179, πρὸς αὐτέους αὐτὰς πλέειν. H.

Ἐκτῆσθαι, pro κεκτῆσθαι, vt apud Homer. vnde ἐκτημένων, VIII,140 extremo. Sic & Hom. Il. 6, -- ἀσὶ δ' ὅσοι Φαιὴν Γλίσαν ἐκτῆσθαι εὐναιόμενον πολυλήϊον. Vult tamen Eustathius non minus Atticum esse quam Ionicum. Quamuis autem hoc ex aliorum (vt credibile est) grammaticorum autoritate dicat, aut illi fides habenda non est, aut exemplaribus Aristophanis deneganda. Non ignoro alioqui Atticis cum Ionibus esse quædam communia. H.

Ἐλανύειν, *Acquiescere.* C.

Ἐλάμψεσθαι, pro ἐλήψεσθαι. vt I, 80 τῷ δήπου ἦ ἐπῆλθε ἐλάμψεσθαι αὐτός. de equitatu Crœsi. *Quo* (inquit) *& ipse Cyrus oppressum iri se verebatur.* Et Melpom. [V,21] καταλαμφθεὶς, pro καταληφθείς. à verbo λάμπεσθαι, quod ὑποδέχεσθαι, id est, *accipere*, illis significat. C.

Inuenitur & λάμψεαι, VII,39. Quinetiam compositum φοιβόλαμπτος pro φοιβόληπτος, IV,13. Cum hoc autem vsu huius verbi conuenit quod & eod. lib. IV. c.79. legitur, νῦν δὲ τοῦτο ὁ δαίμων ἦ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει. H.

Ἔμβολον, *Rostrum in naui, & veluti claustrum regionis.* Et de portis, χαλκόδετ' ἔμβολα, Phœnissis. C.

Ἐναγίζειν, vide in Καταγίζειν. H.

Ἐναρέες, Scythæ euirati & vates Scythici, quorum & Hippocrates meminit ἐν τῷ περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. sed ibi ἀνανδρίης vocat. Aliqui annotarunt ἐναρίους esse *bellatores* apud Ionas. C.

Ἐνείκαι, est ἐνέγκαι. C.

Ἐννώσας, id est ἐννοήσας, *Quũ intellexisset*, Clione, c.68. Et ibid. c.77. ἐνόησε, τὸν χειμῶνα παρ-

ῥοὴς

ξις ἁμαρτῶν ἤελπτο ἀπαυδᾶν, *in animo habebat*. Et, ἐνενώκασι, *Animaduerterunt*, III, 6. C.

Ἔξεσις de dimissione, seu amandatione vxoris v, 40. Vide Eustathium, qui & vno verbo ἀπολύσιον exponit. H.

Ἐπάϊς ☉, *De quo auditum est aliquid*. vt II, 119. ὡς ἐπάϊς ☉ ἐγένετο τῶν τὸ ἱρὸν ἀσμένων ☉. *Postquam auditum fuit eum hoc fecisse*, vel *Innotuit*, *Compertum fuit*, siue *Compertus est*. Sic VIII, 128, ἐπάϊς ☉ ἐγένετο παρὰ Δαρείου. H.

Ἐπεί π, pro ἐπὶ vacante particula π, passim. H.

Ἐπὶ ξυρῇ τῆς ἀκμῆς, vide in Ξυρόν.

Ἐπὶ, cum genitiuo quoque *Ad* significat. vt ἀποπωλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου I, 1 extremo. Quod & ipsum planè Atticum est. vt ἀπῆλθον ἐπὶ φυλῆς. Calliope c. 11. ἀπαλλάσσεσθαι ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἔκας ☉. Hæc ipsa præpositio ἐπὶ cum datiuo interdum vbi potius moris est vti præpositione ἀπὸ cum suo genitiuo. vt I, 15. καλέεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ☉ ἐπωνυμίη, quum potius dicendum videretur, sequendo vulgarem sermonis formam, ἀπὸ τῆς τοῦ ἀναθέντος ☉ ἐπωνυμίης. Imitati autem sunt hunc præpositionis huius vsum quidam ex posteris: quorum ideo loci mendi suspecti fuerunt. Sic apud Arrianum ὀνομαζομένων ἐπὶ μιᾶ τῶν ὀπαδῶν τῆς Κυβέλης νυμφῶν. At verò vbi hæc præpositio genitiuo iuncta huic rei significandæ adhibetur, ibi certum est mendosum esse locum. H.

Ἔπιπλα, *Supellex*. C.

Ἐπίσταμαι non solùm pro *Scire*, *Nosse*: sed alicubi & pro *Existimare*. In quibusdam autem Homeri & Hippocratis locis exponitur δοκέω δαι, vbi tamen non video quid obstet quominus significationem suam retineat. H.

Ἐπίστιος ☉, ἐφέστιος ☉. Et Iupiter ἐπίστιος ☉ I, 44. C.

Ἐπισφαλέως, *Accuratè*, *Vehementer*. Item *Obliquè*, C.

Ἔπιτιξ, *Vicina partui*, I, 111. C.

Adiuuat autem valde Hippocratem hic locus Herodoti: quum ostendat legi perperam apud eum ἐπιτέξῃ, & ab aliis ἐπιτύξῃ, pro ἐπίτεξ ᾖ, in hoc περὶ γυναικ. loco, φημὶ ἢ γυναῖκα, ἢ ὑπὸ ἐπίτεξ ᾖ. H.

Ἐπιφράζεσθαι, *Excogitare*, *Perspicere*, *Animaduertere*: in fine Polymniæ, & in cap. 10. Terpsich. Et καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα IV, 76. *Quum animaduertisset illum hæc facere*. H.

Ἔρχομαι Φρύγεσσιν, Ἔρχομαι ἱρέων, Ἔρχομαι λέξων, & in præterito, ἦια λέξων, *Ingrediar exponere*. Virg. *Sic contrà est ingressa Venus*. C.

Ἐς τὸ, ἐς ὅ, *Donec*. C.

Ἔτεσῳ, ea forma qua alibi ἀπεσῴ. Videtur autem datiuus illius nominis εὐεσῶ, videlicet εὐεσῶι, quod margini adscriptum est I, 85, vera esse lectio: & εὐθηνίαι quod in ipso textu est, ad illius expositionem positum, eò irrepsisse. H.

Ἔτ' μαξίη, *Stercus*. C.

Ἔτ' τ' αὖ pro ἐπειδ' αὖ. C.

Ἔτ' φρόνη, *Nox*. vt IX, 38. ὡς εὐφρόνη ἐγένετο. Itidemque Ἔτ' φρόναι, *Noctes*. H.

Ἔτ' χαλίσως, idem quod κεχαλισμένως. I, 32, fine. H.

Ἔφησε λέγον pro ἔφη, VII, 137. Sic ἔφασαν λέγοντας pro ἔφασαν, circa initium Calliopes, c. 2. H.

Ἔχειν cum præpos. ἐπί. vt ἔχοντας ἐπὶ σφίσι, eo fortasse modo quo dicimus, *Ils en ont à moy*. item, *A qui en auez-vous?* Vide inter Gallicismos Ionicos. H.

Z

Ζόη, id est, βίος ☉, *Vita*. Et ζωὸς, *Viuus*. vt & Odyss. λ, ζωὸς ἐών. Et ζωάγρια, Odyss. ϑ. & ζωγρεῖν, Iliad. ζ. C.

Quamuis autem ζόη esse Ionum dicatur, ab ipso etiam Eustathio, tamen & ζωὴ alicubi scriptum est: vt I, 38. genitiuus ζωῆς. H.

Ζώνη, est Herodoto πορφυροῦν ἱμάτιον, teste Suida. H.

H

Ἤθεα, *Domicilia*, id est, Ea loca in quibus vel homines vel animantes aliæ degere solent. C.

Ἠμεκτεῖν, *Indignari*, *Offendi*. C. Vide Περιημεκτεῖν.

Θ

Θαλία, *Conuiuium lautum & opiparum*. Si à θάλλω deriuatur, sonabit quasi quis dicat *Conuiuium florens*, vt in Thesauro scripsi: sed addidi vocem *lætum*. Dixi enim posse videri respondere his duobus, θαλὴς τεθαλυῖα. perinde ac si diceretur *Conuiuium lætum & quasi florens*. Verùm apud Herodotum (vt & Bud. scribit) non tantùm est *Epulum* sed etiam *Dies festus*. Sic autē in isto scriptoris huius loco in principio cap. 27. καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι, Valla vsus est hac interpretatione, *& celebrando festo operam dabant*. Non video tamen cetera significatio locum habere hic non possit. H.

Θοινίζειν. *Cibo*, *Pasco*. Factum ex θοίνη, ita vt sonet quasi quis dicat, Θοίνην παρέχω, vel Εἰς θοίνην παρέχω. eodem modo quo ex δεῖπνον fit

λειπνίζω. In Clione, cap. 129. cum accusat. personæ & datiuo rei, πρὸς τὸ ἑωυτοῦ λιῆπνον τὸ μὲν ὀκεῖν & παρῇ τοῦ παιδὸς ἐθοίνησε. Vbi fortasse rectius τῷ quam τὸ post λιῆπνον scriberetur. Alioqui subaudiendum fuerit κατά. H.

Θορὸς, τὸ σπέρμα. C.

Θορὴ non θορὸς habet editio Basilienfis Heruagii, vnde sumpta hæc Cameratii fuerunt: sed hunc tamen θορὸς scripsisse mihi persuadeo. Nam illud θορὴ ne speciem quidem vocabuli Græci præ se fert: at θορὸς significans σπέρμα, id est, *semen* (sed intellige *semen genitale*) legitur apud hunc nostrum scriptorem, legitur apud Hippocratem. Apud hunc, vt II, 93. principio, ἀποῤῥαίνοντες τοῦ θορου: apud Hippocratem, vt quum scribit libro De morbis secundo, πεπεόχεται οἱ θορὸς πυκνὸς καὶ ὑγρός. Scio alioqui fuisse qui aliquantulum discriminis inter θορὸν & σπέρμα ponendum existimarint. Obseruandum est autem, non simpliciter σπέρμα, sed σπέρμα παιδοποιὸν, ab Herodoto dici, v 1, 68. H.

Θυμαλγὴς, *Animo dolorem afferens.* vt θυμαλγέα ἔπεα. I, 29 initio. *Verba dolorem animo afferentia*, vel *Aegritudinem alicui afferentia*, vt loquitur Terentius. Possis & ita reddere, *Verba quæ animus ægre fert.* Quoniam autem Homerus quoque isto composito vtitur, (veluti quum θυμαλγὲς ἔπος & θυμαλγέα μῦθον dicit) possis, magis poëticè loquens, reddere, *Verba animum mordentia.* H.

Θυμὸς, vocabulum valde alioqui & apud ceteros vsitatum, quendam vsum habet qui apud ceteros vix occurrat, nisi ex eius imitatione. Iungit enim genitiuo: vt quum lib. I, cap. 1. dicit, ὠνέετο τῶν φορτίων τῶν σφὶν ἦν θυμὸς μάλιστα. id est, *quorum maximè* (vel *potissimum*) *erat illis cupido.*

Θύσανοι, id est, κρωσσοὶ, *Bullæ aut fimbriæ in clypeis & tunicis.* C.

Θύσανοι geminato σ apud eum antea scriptum fuit: sed ne geminetur σ obstat quantitas syllabica, quum prima breuis sit apud poëtas: etiamsi, licentia vtentes, in θυσανόεις & θυσανόεσσα producant, vt metrum possit ingredi. Tum autem & duplicatur illa littera in quibusdam exemplaribus. H.

I.

Ἰθαγλῆ, *Germanum, Natiuum.* II, 17. οὐκ ἰθαγλέα σώματά ἐστι, ἀλλὰ ὀρυκτὰ, *Non sunt ostia natiua, sed fossilia.* C.

Vsus est hoc vocabulo non solùm Homerus, sed Hippocrates quoque: sed vterque paulo alia significatione. quàm in loco qui modò ex nostro scriptore allatus fuit. Legimus enim ὁ δὲ λόξ,

——ἀλλά μεῖσον ἰθαγλέεσσιν ἐτίμα.

vbi ἰθαγλέεσσιν sonat γνησίοις· apud Hippocratem verò ἰθαγλὲς κύημα potest quidem fortasse exponi itidem γνήσιον, sed alia tamen ratione. Est enim conceptus verus, & qui à falso, id est, à mola, distinguitur. Videndum an vocabula *Genuinus* & *Germanus* & hîc & illic habere locum possint. H.

Ἰθὺς & Ἰθὺ pro εὐθὺς & εὐθὺ, itidémque Ἰθέα pro εὐθεῖα, sicut apud Homerum & Hippocratem. Dici autem ab Herodoto ἐκ τῆς ἰθείας exponit ἐκ τῆς προφανοῦς & παρευθὺ· hunc eius locum afferens, III, 127 ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείας σρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰδεόντων ἐπὶ τῶν πεγμάτων. Est enim reponenda apud Suidam hæc scriptura, οἰδεόντων vna voce, pro illa quæ apud eum duas voces habet, οἱ δεόντων. Vide plura super hoc loco in his verbis, οἱ δεόντα πεήγματα. H.

Ἰκνεομένως, vnde οὐκ ἰκνεομένως & οὐκ ἰκνευμένως, *Non debitè.* & μᾶλλον τοῦ ἰκνεομένου, *Magis quàm conueniret.* Hæc Camer. Exempla autẽ habes VI, 65. φὰς αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν τῶν Σπαρτιητέων. Paulo post eod. cap. οὔτε ἰκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης. Quod autem & aliis in locis feci in Gallorum, & aliorum qui Gallici sermonis studiosi sunt gratiam, hîc quoque faciam, vt quàm bene conueniat hic aduerbii istius vsus cum eo quod Gallicè dicitur, ostendam. Quum enim aduerb. ἰκνευμένως, vel potius ἰκνεομένως, (hanc enim lectionem præfero) à verbo ἰκνέομαι originem habeat, quod est *venire*, Gallicè *venir*: animaduertendum est ista verba, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει, posse ita nostro illo sermone exprimi, *Il ne luy vient pas de regner.* Est autem *vient* à Latino *venit*, (littera i ex fine ad principium transeunte) Ionicè, οὐκ ἰκνέεται. perinde ac siquis diceret, οὐκ ἰκνέεται εἰς αὐτὸν τὸ βασιλεύειν, pro illis, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει. Alioqui & his verbis hoc exprimeret sermo noster, *Il ne luy touche pas de regner.* Alterius autem generis loquendi, Μᾶλλον τῷ ἰκνεομένου, exemplum tibi suppeditat VI, 84. ὁμιλέοντα μᾶλλον τῷ ἰκνεομένῳ. quum antea pro μᾶλλον τῷ ἰκνεομένῳ dixisset μειζόνως· vtens his verbis, ὁμιλέειν σφι μειζόνως. Nam qui aliquid facit μᾶλλον τοῦ ἰκνεομένου, id est, magis quàm conuenit, siue magis quàm par est, is dici potest illud πιέειν μειζόνως, quod Ionicum est pro μειζόνως. quasi dicas, *maiorẽ in modũ quàm oporteat.* Sed Valla malè hunc locum cum

vertit

vertit, non secus quàm si verba illa μᾶλλον τῷ ἰκνεμένῳ non ad ὁμιλέειν sed ad ἀκροητοπιῶν, siue ad ἀκροητοπιέω (vt ibi legimus) referrentur. Addam & hoc, Hippocratem quoque illo aduerbio vsum esse, & quidem alicubi significare apud illum *Quantum par est*, *Quantum satis est*. vt quum dicit, χάλα πίνειν ἰκνεομένως. Apud eundem ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ. *Debito tempore*, *Conuenienti tempore*, *Suo tempore*. Miror autem afferri ex illo loco scripturam ἰκνευμένῳ è loco libri De fract. ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, & dici, ἰκνευόμενον χρόνον non minus quam ἰκνέμενον, in vsu esse. quasi verò illam quoque scripturam Græca lingua possit admittere, ac non iubeat nos vel ἰκνευμένῳ vel ἰκνεομένῳ dicere. Ceterùm huius generis loquendi aptum habemus hoc quoq; exemplum, προγηράσκειν τῷ χρόνῳ τῷ ἰκνευμένου, *Senescere ante debitum tempus*. Et quasi quis dicat, *Ante legitimum tempus*. Alioqui & simpliciter, *Ante tempus*, dici potest. Poëtæ autẽ dicerent etiam (vt opinor) *Ante suum tempus*. Ex eodem affertur & hoc, φροντίδες οὐχ ἰκνέμεναι (sed malo ἰκνεόμεναι) pro *curis intempestiuis*. at verò illud, ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, apud Herodotum etiam exstat. VI, 86.

Ἱστορέειν & Ἱστορέεσθαι sæpe apud hunc scriptorem occurrunt, præsertimque illa vox actiua. Est autem Ἱστορέειν *Interrogare*, *Scisciatari*. *Percontari*, *Inquirere*: & Ἱστορέεσθαι, *Interrogari*, *Inquiri*. II, 19, Ἱστορέων αὐτὸς ἰώπινα δυώδεα ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. Et paulo pòst, ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βυλόμενος εἰδέναι ἱστόρεον. Sic I, 61. μετὰ δὲ, εἴτε ἱστορεύσῃ, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρί. *Dicit matri siue percontanti siue non*. Sed Valla longè ἱστορέειν hic esse putauit *Enunciare*, ideoque alienum ab hoc loco sensum commentus est: vt tibi patebit ex collatione verborum eius cum iis quæ margini adscripta sunt. At verò pass. vox ἱστορέεσθαι I, 24. legitur, sed ita vt actiuam potius significationem habere videatur. H.

K

Καὶ δὴ frequens est apud hunc, in narrationis velut incremento: vt quum Latinè dicitur *Atque etiam*, vel *Tum*, vel *Tum etiam*, & similiter. C.

Κάρτα πάνυ. *Admodum*. C.

Aliquando (I, 71.) & præfixo articulo dicit τὸ κάρτα, siue τοκάρτα. Eustathius tamen in librum ἰωτα Iliadis, non Ionum sed Dorum esse dicit articuli pleonasmum ante aduerbia. H.

Καταγίζειν, vt καταγίζειν τινὰ, *Igni consecrare*. Item, *Immolare & sacrificare*, Clione c. 86. & Melpomene c. 35. Et Ἐναγίζειν, *Inferias mittere*: Euterpe, c. 44. in fine. ὡς ἥρωσι ἐναγίζουσι C.

Illi autem Καταγίζειν addendum est Καταγιάζειν: si quidem emendatè scriptum est καταγιαζομένῳ, I, 202. Sed (verum vt fateat) suspicione apud me scriptura hæc non caret: præsertim quum & Erotianus, suo in Hippocratem lexico, Ἐναγίζειν, non Ἐναγιάζειν, scribat, exponens, τοῖς καταιχομένοις ἢ τοῖς καταχθονίοις θύειν. sicut Hesychius, χοὰς ἐπιφέρειν, vel θύειν τοῖς καταιχομένοις. Sed magis priorem probo expositionem quàm posteriorem: & in posteriore placet quòd καταιχομένοις tantùm dixerit, non autem cum Erotiano, ἢ τοῖς καταχθονίοις· quoniam hoc de diis inferis dici solet. Non solùm autem *Inferias mittere* dixerunt Latini, sed etiam *Inferias ferre*, & *Inferias dare*. At *Inferias facere* (vt etiam exponitur) me legere haud memini. H.

Καταδόξει vsurpat vt alii καταγνώσει. H.

Καταπαρθενίζεσθαι interpretantur, *Gratè habituros aut impunè laturos esse*, ἀπὸ τῆς παρθενικῆς deducto vocabulo. vt Thalia, c. 36. extremo, οἱ καταπαρθενίζεσθαι, de iis qui Crœsum conseruassent. Et non minus in fine eiusdem libri, c. 156. & Polym. c. 17. Sed Terpsich. c. 109. posse ita accipi videtur vt sit à verbo ἰπάδειν Ionico, & significet, *Progredi longius* aut *effugere*, simile vel aliquid. C.

Καταφερίζομαι, vide in Ἐπιφερίζομαι. H.

Καταδήσαν φῶρα εἶναι, II, 174. metaphora respondente ei quam habet ἀπύλυσαν. H.

Καταληλόοντο, vide in Ἀλαλήσας.

Κείρειν apud Herodotum, *Vastare*, *Populari*, veluti quum dicit VIII, 32. πάντα ἐπιφλέγειν καὶ κείρειν. Et IX, 15. κείρειν τοὺς χώρους. itidemque passiue, VIII, 65, κείρεσθαι ἡ Ἀττική. Quem verbi huius vsum sumpsit Herodotus ex Homero, vtente non solùm simplici, sed & composito κατακείρειν· vt Odyss. χ. — ὅτι μοι κατακείρετο οἶκος, *Depradabamini domum*, *Spoliabatis domum*. Herodoti autem exemplo vsurparunt etiam Thucyd. & Plato. H.

Κεραΐζειν, *Diripere*, *Sternere*. II, 115. ἀλλὰ καὶ οἰκία τῶν ξείνων κεραϊσθεῖσα ἦκες. Et Homer. --- ἔδ᾽ ὅπερ Τρῶας κεραΐζει καὶ ἄλλυσι. C.

Κῆ, vt πῆ, item Κῆ sine accentu, quũ est particula ἀναπληρωματική, id est expletiua. Exemplum illius exstat I, 32 extremo, σκοπέειν ὅκῃ πάντως χρήματι τῷ πλουτίῳ κῆ δουλώσεται. At huius exemplum cùm alii plerique præbent loci, tum hic, IV, 124, σκοπέειν ὡς ἐξήσουσι μάλιστά κῆ. H.

Κληδὼν & Κλειδὼν, *Rumor*, *Fama*, *Omen*. χαίρει ἡ κληδὼν. Odyss. υ. C.

Κυζημάτων, Euterpe, c. 2. *Vagitus puerilis*

significatio πεπιημένως, vt videtur Cam. Quamuis autem ita legatur in edit. illa Basilien si, puto tamen Cam. scripsisse πεπιημμένη, non πεπιημένως. aut ita, πεπιημένως (*vt videtur*) *facta*. vel potius *huic vocabulo data*. Vel tale quid.

Κόσμος, τάξις, id est, *Ordo, Ratio*. I, 99. κόσμον τόνδε ὁ Δηϊόκης πρῶτος ἔστι καταστησάμενος, *Hanc rationem primus instituit*. vel, *Ita res regni ordinauit*. Item, II, 13, ἔφευγον οὐδενὶ κόσμῳ, *de effusa fuga*. Inde Homerica, κοσμήτορες λαῶν. &, αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμησεν ἅμ' ἡγεμόνεσσιν ἕκαστον. C.

Κυρίδιος ab Herodoto (sicut & ab Homero ante illum) dicta fuit vxor, quam duxit dum adhuc esset κούρη, id est *virgo*, & quidem *iuuencula*, siue *iuuenilem ætatem non excedens*. Sic in Clione cap. 135. Γαμέεσθαι δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίους γυναῖκας. Sed ab Homero terminatione alia κυρίδιη dicitur. Sic Il. ν, οἳ μὲν κουριδίων ἄλεχον ἐκτήματα πολλὰ Μάψ οἴχεσθ' ἀνάγοντες. Sic Iliad. τ, -- Ἀχιλλῆος θείοιο κυρίδιον ἄλοχον θήσειν. Verùm & κυρίδιος πόσις (id est *maritus*) vicissim ab Homero dicitur. H.

Κυρεῖν, cum genit. τυγχάνειν, siue τυχεῖν. Item κυρῆσαι. vt I, 59. circa finem, ἐβούλετό τι τοῦ δήμου φυλακῆς τινὸς παρὰ αὐτοῦ κυρῆσαι. *aliquam custodiam ab illo consequi*, vel *obtinere*. Hinc & κυρήσας pro τυχών. Apud Hippocratem participio iungitur, eo modo quo ἔτυχε, vel τυγχάνει plerumque illi iungi videmus. Legimus enim apud illum, ἐὰν μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεὸς, id est, *nequedum corpus mortuum fuerit*. Vbi alioqui τύχῃ dici potuisset.

Ἐγκυρεῖν itidem pro ἐντυχεῖν, vt lib. VII, 218. ἐνεκύρησαν στρατῷ, *inciderunt in exercitum*. Extat verò & aliud compositum apud Hippocratem, videlicet Συγκυρεῖν, vt in libro De morb. συγκυρήσει ὥστε ῥιγῶσαι μεθύοντα. sed hoc est pro συμβήσεται, id est, *eueniet*.

Κώμου χρῆσθαι, *Comessationem exercere*, vel potius *comessationes*. in Clione, cap. 21 extremo, τότε πίνειν τε σφέας καὶ κώμου χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους. vbi interpres vertit, *Et inter se comessationibus vterentur*. Ab hoc nomine est Κωμάζειν. At verò κῶμα, quod frequens est apud Hippocratem, quamuis consequi illas τῶν κωμαζόντων compotationes plerunq; videamus, mirum tamen est si Galenus κωμάζειν prius esse quàm κῶμα, & hoc ex illo deduci putauit. Nec enim rationi & artis grammatices legibus, consentaneum magis puto κῶμα quàm κῶμον ex illo deducere: id est, non minus præposterè illud quàm hoc posse fieri.

Κῶς, & Κως enclitice, pro πῶς & πως enclitico, passim apud hunc scriptorem, præsertimque hoc posterius: vt lib. III, c. 150. καὶ κως ταῦτα πυθόντες ἐλαύθανον.

Λ

Λαζέειν, vnde Διαλαζέειν I, 114. Et Λελάβηκε, IV, 79, νυῦ δὲ τοῦτο ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάζηκε. Paulo antè, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει. legitur & λάζει, cùm alibi, tum I, 108.

Λαισήια, *Parmæ*, aut *Peltæ*. C.

Λαύρη, *Angiportum*. vt & Odyss. χ. C.

Λέσχη, *Sermo, Colloquium*. In Euterpe, c. 32 ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, *mentionē factā* dicit *Nili*. Et Calliope, c. 70. γιομένης λέσχης, *verba quum fierent*. Et Ἔλεσχα· vt I, 153 ἃ τὰ Ἰώνων πάθεα ἦσαν ἔλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια, *non de Ionum malis sed de suis fabulabuntur*. Et περιλεσχήνευτος, II, 135. *Celebris*. Et apud Hesiod. λέσχη, locus publicus, de fabulis & colloquio vulgi, vt apparet, dictus. Odyss. σ, Οὐκ ἐθέλεις εὕδειν χαλκήιον εἰς δόμον ἐλθών, Ἠέ που εἰς λέσχην. C.

Λῆζεσθαι, *Rapere*. C.

Λιπαρή τε καὶ ἀρετῇ, IX, 21. *Constantia* (seu *tolerantia*) *& fortitudine*. Λιπαρέειν μένοντες, *durare*, Calliope c. 44. Et Euterpe, c. 42. ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, *quum Hercules perseuerare in flagitando*. C.

Λόγος, etiam *fabulam*, id est, μῦθον, significat. vt Clione, cap. 141. ἔλεξέ σφι λόγον. Et, Αἰσωπος λογοποιὸς, & Ἐπιτηδεύσας λογοποιὸς, Euterpe c. 134. & 143. C.

Λόγον ἑωυτῷ διδόναι, *Reputare aliquid*, seu *Secum perpendere*. C.

Λωβᾶσθαι, *Fœdare*, eo modo quo dicitur à Virgilio, *Fœdauit vultus*, de facie mutilata. Sic enim apud nostrum scriptorem Zopyrus seipsum λωβᾶται, III, 154. Atque vt hic legimus ἑωυτὸν λωβᾶται (additis etiam his duobus verbis, λώβῃσι αἰσχρῇσι) sic paulo pòst, ἑωυτὸν λωβᾶται. Ac paruo interuallo sequitur cap. 155. λελωβημένον signific. passiua. Apud Homerum Iliad. β, Ἦ μάλα δὴ Ἀτρεΐδῃσι νυῦ ὕστατα λωβήσομαι, *Nunc postremum me iniuria affecisses*. vel, *contumelia*. Λωβᾶσθαι etiam inuenitur, & quidem apud Hippocratem. Ac significationem passiuam habet λωβέονται in hoc eius loco, ἀτὰρ πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα λωβέονται. vbi redditur, *Probro & dedecore afficiuntur*. H.

M

Μελεδωνὸς, *Curator*, vel *Curatrix, Cui curæ rei alicuius demandata est*, *Præfectus alicui rei, seu alicui negotio*. I. II, c. 65 μελεδωνοὶ δὲ τοῦδε ἐκάστης

τῆς τέχνης χωλοὶ ἐκάστων, καὶ ἔρωνες καὶ ἥλικες, τῶν Αἰγινήτων. Paulo pòst, τῇ μελεδωνῷ ἠελίων. Item, ἕ οἰκήων μελεδωνόν, III, 61. quod repetitur & c. 63. seq. Sed & ipsum verbum Μελεδαίνειν habes VIII, 115. Μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, videlicet, τοὺς γεγονότας. H.

Μέμονα, sequente infinitiuo, *Fert animus hoc facere, Animatus sum ad hoc faciendum.* In Eratone, c. 84. μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν τίσεσθαι. Sic Homerus Iliad. σ, ---μᾶλιστα γὰ Φαίδιμος Ἕκτωρ Ἐλικώπιδας μέμονεν. Sic autem dicitur μεμαὼς cum eodem infinitiuo, & ad eandem rem significandam, paulo antè, Ἐλικώπιδας μεμαώς.

Μεταδόξας dicitur, *Qui mutauit sententiam, seu quem pœnituit.* H.

Μεταίχμιος γῆ, vide in Αἰχμή.

Μετιξέτεροι, id est, ἡλικες. II, 36. Ζεὺς μετιξέτεροι καλέσσι. C.

Μῆνις, κότος & ἔγκοτος, *Vehemens ira.* C.

Μῆχος pro μηχανή. vt II, 181. τοῦτο γάρ οἱ κακοῦ εἶναι μῆχος. Estque reponendum hoc ipsum verbum, & lib IV. cap. 151. non longe à princ. pro μῆκος. Vtitur & Homerus: vt Iliad. β, - ὑ δέ τι μῆχος ἐυρέσθαι δυνάμεσθα. Vt autem μῆχος pro μηχανὴ ab hoc scriptore dicitur, ita vicissim πάθη pro πάθος.

Μὴν dicunt αὐτὸν. C.

Μύδρος, *Candens massa.* vt μύδρον σιδήρειον. I, 165. vel λίθος Ἀναξαγόρου: vt ille philosophus dixit: solem esse μύδρον, Anaxagoras Clazomenius, Ion. C.

Μυσίλλειν, *Dissecare*, Hom. μύσυλλόν τ' ὄρεα τάλλα. In Clione, c. 132. Ἀμφιμυσίλας χεῖρα τὸ ἱερήϊον, *secta in partes victima.* C.

N.

Νεωχμοῦν, *Nouare*, id est, νεωτερίζειν. C.

Νόμος, vt communiter, *legem* significat: vt, I, 29. Σόλων αἰνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοις κελεύσασι νόμους ποιήσας. Et, *Mores* ac *instituta*: quæ & νόμαια· vt Thalia, cap. 38. ὅτω νομίζεσι πολὺ ἡ χαλλίστους ἐωυτῶν νόμους ἔχεσι εἶναι. In Melpom. c. 76. ξεινικοῖσι ἢ νομαίοισι καὶ ὅτι αἰνῶς χρᾶσθαι φεύγουσι. *Et consuetudinem* ac *morem.* Εἰ ἐξαπολῶν τινὰς εὖ πεπεισμένους νόμος ἐστὶν οἷ, in Clione, cap. 90. *Significat & Pascua*: vt apud Homer. quoque ἐπεί κε νομῷ μιγέωσι. Et *regio*: vt νομὸς Θηβαῖος, Μενδήσιος. Et *classis*: vt νομοὶ Φόρων, in Thalia, c. 90. &c. Atque hæ posteriores duæ significationes sunt acuti nominis. Est & *modorum* appellatio: vt de Arione, I, 24. νόμον τὸν ὀρθιον διελθεῖν, quos apparet acutos fuisse, & concini solitos voce altiore. Ἐν χερῶν νόμῳ, significat, *In conflictu, Conserti manibus.* C.

Νυν, particula ἀναπληρωματικὴ, id est, expletiua, passim apud hunc scriptorem, post μέν. Ac statim initio primæ Musæ, Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τοῦ ἐγκλυσμοῦ αἰτίους. Sepe autem his particulis μὲν νυν respondet ἢ in altero membro. vt lib. II. circa finem. H.

Ξ.

Ξεῖλιον & Φιλίλιον & Ὀθρυάδην συνθήκας & ἀλλελουϊάς, Hospitii amicitiæ q; & belli coniunctionem & dissolutionem significat. C.

Ξυρὸν, *Nouacula.* Adhibetur autem hoc nomen cuidam loquendi generi, quo vtitur VI, 11. ὅτι ἐπὶ ξυρῆ γὰρ τὰ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι. Exstat idem loquendi genus (quod prouerbiale fuisse videtur) apud Homerum: nisi quod ἴσταται est apud eum, non ἔχεται. Iliad. κ,

Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ὅτι ξυρῆ ἵσταται ἀκμῆς
Ἢ μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς, ἠὲ βιῶναι.

In quo prouerbiali genere loquendi exponendo vsurpari solet vox *Discrimen*: quæ tamen vtriq; parti conuenire non potest. neq; enim dicet aliquis *sibi imminere discrimen de tuenda vita*, vt dicet *discrimen de amittenda*: neque *discrimen de libertate subeunda*, vt *discrimen de subeunda seruitute.* Hoc constat, eos dici ἐπὶ ξυρῆ τῆς ἀκμῆς ἵστασθαι, vel, ἐπὶ ξυρῆ τὰ ἀκμῆς ἔχεσθαι dici τὰ πρήγματα eorum qui ab ipso temporis articulo velut opprimuntur, quo vel prosperam vel aduersam fortunam experientur. Nec aliunde videtur petitum hoc loquendi genus (quanuis alii secus sentiant) quàm ab iis quæ aciei cultri seu gladii admota, leui manus impulsu amputari possunt. Atque ita pertinebit ad id quod prouerbialiter itidem dicitur, *Sub cultro esse.* Vnde apud Horatium, *Et me sub cultro liquit.* H.

O.

Οἰδέοντα πρήγματα, vel οἰδαίνοντα, ad verbum „ *Res tumentes*, de iis quæ adhuc sunt turbulentæ, siue quæ nondũ sunt compositæ: quasi quis dicat, *quarum tumor nondum resedit.* In Thalia, c. 127. ἅτε οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. quod male reddit interpres, *Vtique rebus nondum satis fundatis.* Sic autem & eod. lib. c. 76. vbi Ald. & Germ. editiones οἱ δεόντων habent pro οἰδεόντων. qui error est apud Suidam quoque. Sed illo in loco interpres ea verba præterit: ego in margine adscripta ibi interpretatione reddidi, *rebus flagrantibus.*

Οἰχώκεε, pro ὤχετο. Et Iliad. β, ἐπὶ ἦθος συνοχωκότι. C.

Ὅκως ρ ὅπως. *quomodo.* vt III, 116. ὅκως μὲν γένωμαι, & paulo antè, ὅκως δὲ λάσεσθε τὰ ἐπικείμενα.

Sed alium etiam vſum habet iſtud vocabulum, qui non datur illi ὅκως. vt in Clione, c. 11. ἐώθεε γὰρ καὶ πρόθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. vbi redditur *quum* vel *quoties vocaret*. Sic ὅκως ὕοι, *quum* vel *quoties plueret*. Atque ita plurimis in locis vtitur. H.

Ὁλοίτροχος, ſubaudito nomine πέτρος, Saxi quoddam genus eſt, in hoſtes proiici vel potius deuolui ſoliti: quod à rotunditate nomen iſtud habere quidam crediderunt. Xenophon ad ὁλοιτρόχους addidit πέτρους. Homerus autem Iliad. ν, quadriſyllabe, ὁλοίτροχος ὡς ἀπὸ πέτρης, vbi ſubauditur πέτρος. Quidam tenui ſpiritu hanc vocem ſcribunt, tanquam ita dicatur quaſi ὁλοὸς ἐν τῷ τρέχειν. Fuſius de hac voce diſſeritur in meo Theſauro Græcæ linguæ. H.

Ὄνομαι, *Vitupero*, vel *Contemno*, *Pro vili habeo*. vt II, 167. ἤκουσε ὑπὸ Κορινθίων ὀνοσθῆναι τοὺς χειροτέχνας. vbi interpres contrario ſenſu dixit, *Corinthii quoq; minimi faciunt opifices*. Sic apud Hom. ὄνοτο, Iliad. ν, & Od. ξ. Et ὄνοσται, Od. φ.

Ὅπι interdum pro ἀλλὰ. vt III, 78. εἴρετο ὅπι ἐ χρῆται τῇ χειρί. Sic II, 19. circa finem, ἢ ὅπι αὖρας ἀποπνείουσας μὲν πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. H.

Ὅπι τάχος, pro ὅπι τάχιστα, *Quamcelerrimè*, *Quamcitiſſimè*. Vel, *Primo quoque tempore*, IX. 7. in fine. H.

Ὅπι μὴ ſignificat εἰ μὴ, *Niſi*, *Præterquam*, & ſimilia. C.

Ὀτ' δαμὰ, id eſt, ἐδάνη. C.

Π.

Παρεισκωζαι, *Introducere*. C.

Παραμέμνημαι alicubi poni videtur pro ſimplici μέμνημαι, ſicut pro hoc ponitur quibusdam in locis compoſitum ἐπιμέμνημαι, vel ἐπιμνήσθην. H.

Πάρεξ, *Præterquam*. C.

Παρίσχει μοι, ſequente infinitiuo pro ἔξεστι μοι, *Licet mihi*, *Penes me eſt*, *In me ſitum eſt*. III, 142. H.

Παιδῶν, I, 37. ὅτι μὰ δειλίην μοι παιδῶν. Et paulo poſt, c. 38. ὅτι ἄλλο ἐδέετο ἄχαρι παιδῶν τοι. Vtrobique pro ἐνδεὴς poſitum quidam exiſtimarunt. H.

Παχέες, *Diuites*, *Opulenti*, Αἱ γυναῖκες ἢ οἱ παχέες, vbi interpr. vertit *proceres*. Nam ſæpe hi ſunt ex illorum numero. H.

Περιμηχανάομαι, idem cum ſimplici Μηχανάω ſignificare videtur: videlicet *Ægre ferre*, *Grauiter ferre*, *Indignari*: atque adeo magnam indignationem præ ſe ferre: quod fit querendo, ſiue quiritando: Vnde factum eſt vt III, 64. περιμηχανώμενος τὴν ἀπόνοιαν συμφορὴν, reddiderim, *De tota calamitate queſtus*. Sed VIII, 109 initio, absque vllo caſu ponitur περιμήχανον. Apud Suidam & περιμηχανήσας (non περιμηχανήσας) & περιμάχητον, non περιμήχητον. At verò illius περιμηχανῶν plura tibi exempla Theſaurus meus ſuppeditabit.

Περιλεχήνδην, vide in Λέχη.

Περίξ, *Circum*: vt *Arboribus clauſi circum*. vel *Circa*: vt *Corpora multa virûm circa*. C.

Περόμφια ζυτία, id eſt ὀπώμφια. πέσσειν enim *Coquere* & *Conficere*. vt Homero quoque, metaphoricè. μέγα πεπέμφθαι. C.

Πόρος, id eſt, πεπιθὼς, *Fretus*: vt & Hom. ἠνορέῃ πίσυνοι καὶ κάρτεϊ χειρῶν. Sed & Eurip. Oreſte, θρούδω τε πίσυνος καρπαθεῖ παρρησίᾳ. C.

Πολέμια, alicubi pro πολεμικά. H.

Πρόκα, *Subito*. lib. VIII, c. 65. καὶ πρόκα τε φανῆς ἀκέειν. C.

Σ.

Σαγάρεις, *Secures*, *aut Bipennes*, *aut aliud barbarici teli genus*. Ita Camer. ſiquidem fides habenda eſt illi Baſilienſi editioni: ac nō potius credendum eſt illum σαγάρεις ſcripſiſſe. H.

Σαρκάζειν, *Tondere* ſignificat ſeu *Vellere*. vt Melpom. c. 64. Σαρκάσας βοὸς πλευρὴ. Atque id & Hippocrati ſignificat verbum, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, ἀ. C.

Σαυκίω, *Excolo*, in Melpom. c. 23. τῦτο ἐπειδὴ χρόνῳ πίπτει, σαυκίουσι ἰματίοισι. vbi tamen interpr. verbo *exprimunt*, non verbo *excolant*, vſus eſt. Sed Euſtathius, vel potius Dionyſius apud Euſtathium, ex hoc noſtro hiſtorico Herodoto affert etiam χρήματ' ἐσαυκίζόμενοι. Quinetiam ἐσαυκίζειν τῆς ὁδῦ eſſe ait τὸ περιόπτην καὶ ὑφαιρεῖσθαι (ſubaudiendum autem puto τῆς ὁδῦ cum hoc verbo ὑφαιρεῖσθαι) atque addit, in hac ſignificatione reſpici fortaſſe ad ſaccum qui paulatim euacuatur. Alioqui σαυκίζειν dicuntur etiam ſaccularii fures, ſiue ſacculorum fures: quum Heſychius σαυκίζειν exponat, τὸ σκευοῦσθαι ἀφ' ἑκλοπὴν τοὺς σάκκους. Sed apud illum & in verbo & in nomine littera σ geminatur (ſicut & in σαυκίουσι apud Herodotum: quum Ælius Dionyſius σάκκος etiam non σάκκος ab Atticis ſcriptum fuiſſe teſtetur.

Σπέρχειν, *Aduerſari* & *offendi*. Et Σπερχθὲις *Perturbatus*. C.

Συγγινώσκω (vt admonui in Ἀγαγνώσκω) à vulgari vſu & ipſum diſcedit apud Herodotum: qui duobus modis eo vtitur. VII, 13. νεῦ μὰ τι ζυγγνὺς, χρήσομαι τῇ σῇ γνώμῃ. vbi ζυγγνὺς eſt, *Poſtquam mecum reputaui hanc rem*. vel, *conſideraui*, ſeu *perpendi*. Sic in fine cap. 9. lib. IV. μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τῦτο. Sic & cap. V. in fine. (Talem autem

vſum

vſum eſſe verbi συμφρονεῖν, in meo linguæ Græcæ Theſauro docui.) Aliter in fine c. 43. lib. IV. vbi infinitiuo iungitur, Ξέρξης δέ οἱ οὐ συγγινώσκων λέγειν ἀληθέα. q. d. *Non aſſentiens ipſi vera dicere*, ipſum videlicet. q. d. *Non conſcius ipſi veritatis*. In hoc tamen loco libri V, cap. 91. συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῶν ὑ ποιήσασι ὀρθῶς, magis proprie reddi poteſt, *Conſcii nobis ſumus*. Quinetiam voce paſſiua vtitur alicubi hac in ſignific. vt V, 86. ἔφασαν συγγινωσκόμενοι εἶναι, ὑπ' αὐτοῦ εἴη ταῦτα. Vbi autem dicit, VI, 92. ὅτι συνεγινώσκοντο, ἥσσων τε αὐθαδέστερος, ſignific. *Non agnoſcebant culpam*. H.

Συμψήσας interpretantur σωλεύσας, Clione, c. 189. Significat autem correptionem. C.

Σωαλίζω, vide in Α'λέες.

Σωαμωρέειν, *Vaſtare, Perdere*. Et Σωάμωρος, *Noxius*. C. Sed ſcribitur etiam Σιναμωρέειν. H.

Σωνοίῃ ἐχόμενος, I, 88. *Cogitabundus*. Vel, *Quum in attenta cogitatione verſaretur*. H.

Συρμώζειν, *Purgare* τῇ σύρμῃ· quam alii potionem, alii herbam aut radicem, alii ſuccum quempiam fuiſſe putauerunt. C.

Συζητεύδω λύπῃ, ſequente infinitiuo, I, 92. *Studio meo & opera aliquem adiuuo ad aliquid efficiendum*, vel, *Studium meum alicui ad aliquid præſto*. At verò Ε'παιτεύδω & Α'παιτεύδω alibi in locis vicinis ceu contraria ponuntur. H.

Σφι pro σφίσι ponunt. C.

Σχοινοτενὲς, *Rectum*. C.

T.

Τᾶρζος καλάμων, Clione, c. 179. interpretantur *Areolas arundincas, ſuper quibus lateres areſcerent*. Sunt & ταρσοὶ ποδῶν. Et remigia ταρσῶν habent appellationem. Nominantur etiam ταρσοὶ in volucribus. C.

Τέλειον, *Perfectum, Confirmatum, Euidens*. δι' ὄψιν ὀνείρου ἐτελείου. I, 121. Et, τὰ τέλεα τῶν προβάτων, I, 183. *grandes oues*. C.

Τέλη, *Impenſæ, & Ordines*. C.

Τέῳ interrog. vt I, 117. τίνα δὴ μόρον τὸν παῖδα κατεχρήσαο; *Qua morte interfeciſti?* Eodem modo τοῖσι ὁμμασι, I, 37. H.

Τετεύσθαι, *Affectum eſſe*. C.

Τὸ, paſſim pro ὃ, id eſt *quod* relatiuum. Sic I, 51. εἴδωλον τὸ λέγουσι εἶναι. Et paulo ante, ὃ δὲ πισταμένου τὸ ὄνομα. pro ὅ, *cuius nomen quamuis ſciam*. Sic alibi ἐν τῷ pro ἐν ᾧ, *in quo*. Pluralis autem genitiuus τῶν, quum eſt articulus præpoſitiuus, interdum voculam ὧς interiectam habet inter nomen cum quo iunctus eſt. vt I, 51. τῶν τὸς Δελφῶν, pro τὸς τῶν Δελφῶν. vel potius τῶν Δελφῶν ὧς.

Τριφάσιον, *Triplex*: vt διφάσιον, *Duplex*. C.

Τῷ ἐόντι χρησάμενος, *Veritate vſus, Eo quod res erat*. Et τῷ ὄντι χρεώ, *Reuera*. Et κατ' τὸ ἐὸν, *Secundum veritatem*. C.

Τῶν ἴδμεν, pro ὧν ἴσμεν, *Quæ comperta aut cognita ſunt*. vſitata parentheſis Herodoto. C.

Τωὐτὸ, id eſt, τὸ αὐτὸ, ſimilitudinem & æqualitatem & coniunctionem ſignificat. κατ' τωὐτὸ τὸ κ' Ε'λλῆνες λέγουσι, I, 1. *idem ipſum quod Græci memorant*. Χίοι μὲν νυν κ' Ε'ρυθραῖοι κατ' τωὐτὸ διαλέγονται I, 142. *eadem lingua vtuntur*. Item τωὐτὸ φρονήσαντες, de conſenſione & concordia, in Clione, c. 59. fin. Et in Polymn. c. 145. συλλεγομένων ἐς τωὐτὸ, *quum conuenirent*. C.

Y.

Ὕβρις, *Petulantia & laſcivia*: vt de equis, Clione c. 189. de mulis, Melpom. C.

Ὑγιηρὸς, id eſt, ὑγιεινὸς, *Sanus*. C.

Ὑπερθρώσκειν, *Superſilire*, vt II, 66. ὑπερθρώσκοντες τὰς αὐθρώπους. Apud eundem legimus & Καταθρώσκω. apud Homerum autem & Α'ποθρώσκω & Ε'πιθρώσκω legimus.

Ὑπερπίθεμαι vſum quendam apud Herodotum habet multorum auribus valde mirum futurum. Ponitur enim pro *Communico*: ea in ſignific. qua dicimur conſilium noſtrum alicui vel cum aliquo communicare, (vtriusque enim exempla inueniuntur) & qua Cicero dicit, *De ſocietate multa inter ſe communicarent*. lib. V, c. 24. circa finem, νυῦν ὦν, ὀπίνοεω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσεσθαι, ἀπικνέο μοι παντὸς, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθέωμαι. *Nunc igitur quum res magnas aggredi in animo habeã, fac omnino ad me accedas, vt tecum de iis communicem*. ſed alterum verbũ multo aptius mihi videtur. Interp. reddidit *Aperiam*. Sic VII, 8: 1. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. Quinetiam I, 8. τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ ἀπορρητότερα τῶν πρηγμάτων ὑπερέθετο. Vtitur vero & actiua voce ὑπερτίθημι eadem in ſignific. vt videbis III, 155. & V, 32. H.

Φ.

Φάλαρα, Ornamenta equorum. C.

Φάρμακα, *Colores*. Clione, c. 98. θερμαχεῶνες ἐωθισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι, *nitent coloribus*. Et Φαρμακεύειν, *Tingere*. C.

Φάρσος, *Portio*. C.

Φερέζυγος, δυνάμενος, *Sufficiens*. C.

Φρενήρης, *Mentis compos*. C.

Φώρ, *Fur*. C.

X.

Χεὶ χρῆσθαι, ſeu τῇ χειὶ, vide in Α'λκή.

Χρᾶν, *Reſpondere*, id eſt, Oraculum reddere. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε, I, 55. *reſponſum Pythia hoc reddidit*. Et, χρήσαντος τοῦ θεοῦ, Clione, c. 69. *Quum oraculum redditum mihi ſit*. Inde & Χρηστήριον· ſed hoc communius. C.

Χρῆμα. vt, συὸς μέγα χρῆμα. I, 36. Et, τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν. III, 53. Et, χρῆμα πολλὸν νεῶν. VI, 43. Et, χρῆμα χιλιῶν καὶ ἀφόρητον. VII, 188. C.

Ψ.

Ψῆνες, Quæ in caprificis beſtiolæ naſcuntur. C.

Ω.

Ὦρέω ἔχω, I, 3. *Reſpectum habere*, aut *curam*. Et, ὀδεμίη ὥρη ἔσχε, III, 155. *Nihil momenti attulerit*, vel, *Nihil retulerit*. C.

EX EIVSDEM ~~H. STEPHANI~~ PROLEGOMENIS, IN SECVNDA EDITIONE HERODOTI.

QVANTA ſit variis in rebus Gallicæ linguæ cum Græca conuenientia, & quàm multa Græcorum loquendi genera in Gallicum ſermonem ita verti poſſint vt verbum verbo reddatur, (quum Latina contrà Græcis nullo modo reſpondeant) ante multos annos docui, in Gallico libro cui titulus eſt, *De la conformité du langage Francois auec le Grec*: id eſt, De conformitate (ſi ita loqui licet) Gallici ſermonis cum Græco: at quum primam Herodoti editionem dedi, vel hunc vnum argumento meo non parum exemplorum ſuppeditare animaduerti. Quum autem ea illi editioni præfixiſſem, ne in hac quidem prætermittenda, ſed potius cum aliquo auctario exhibenda cenſui.

IONISMI GALLICI, SIVE IONICI Galliciſmi, qui apud Herodotum leguntur.

Ἀποβαλέεις τὴν κεφαλὴν, *Tu perdras la teſte*. VIII, 65.

Καμβύσεα ἔτυψε ἡ ἀληθείη τῶν λόγων, *Cela luy toucha le cœur*. III, 64

Τὰ μὲν αὖω, κάτω θήσω, τὰ δὲ κάτω, αὖω, *Ie mettray ce que deſſus, deſſous*. id eſt, *Ie renuerſeray tout l'ordre qui y eſt eſtabli*. III, 3

Οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ προέηκας, *Vous ne uous gouuernez pas bien*. II, 173

Κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτος ἐπι ὁ καταρηξάμενος, *Il fut le premier qui eſtablit ceſt ordre*. I, 99

Μωρίη πολλὴ λέγειν, *C'eſt une grande folie de dire cela*. I, 146

Ἔρχομαι φεύσων, *Ie uien à dire*. Vtitur autem illo genere loquendi frequentiſſimè: ſed mutato interdum partic. φεύσων in λέξων, aut ἐρέων. I, 194

Σωέχεσθαι, *S'attacher*, de conſerentibus manus. I, 214

Ἵνα ἴδω τί κοτε κεῖ λέξει, *Pour uoir qu'il dira*. II, 114.

Ἔλαβε τὸ μισθὸν, *Il à receu ſon ſalaire*, vel *ſon payement*. de eo qui punitus fuit pro meritis: ſeu, pœna quam meruit affectus fuit. III, 15.

Ὡς ἦλθε τὸν οἶνον ἀπίκετο. *Quand il uint au uin*, pro *Quand il uint à parler du uin*. III, 22

Τὸν παῦτα ὑπεθέμεθον εἰπεῖν, *Qui a donné charge de dire ceci*. III, 63

Ἀπῆνεικε Καμβύσεα, *Il emporta Cambyſes*. vt dicitur, *Ceſte maladie l'emporta*. Alibi, λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπήνεικε. III, 66

Ἐπεί τε ἦλθε ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ὑποφαίνεσθαι, *Quand il uint à Darius de dire ſa ſentence*. III, 71.

Ἀπῆκε ἑωυτὸν ὑπὲρ κεφαλῆς φέρεσθαι ὑπὸ τοῦ πύργου κάτω, *Il ſe laiſſa tomber*. etiam de eo qui præcipitem ſe dederit. III, 75

Θυμὸν ἔχε ἀγαθὸν, *Ayez bon courage*. III, 85

Προσέφερε ἀρείῳ λόγον τοιόνδε, *Porta ceſte parole à Darius*. III, 134

Ἔσαν ἐν φυλακῇσι, *Ils eſtoyent ſur leurs gardes*, III, 152,

Γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. vt dicimus, *Que ueut dire cela?* pro, Quid hoc ſibi vult? IV, 131.

Ἔδοσαν σφέας αὐτέους Ἀπέλῃ τῷ Αἰγύπτιε βασιλεῖ, vt dicimus, *Ils ſe donnerent à un tel prince*. IV, 159.

Εἰ ὑμῖν φίλον ἐστὶ, *S'il uous plaiſt*. quum rogamus vt aliquid fiat. V, 20

Οἷόν τι χρῆμα ἐπῄσας; *Qu'auez uous faict?* cum increpatione. V, 23

Ἐκνέης, *De nouueau*, pro Deintegro, Rurſus. V, 116.

Ἀταξίη, *Deſordre*. VI, 13

Οὐκ ἀπέδοσαν τὸν ὁμοίως, *Ils n'ont pas rendu la pareille*, vel, *Ils ne rendirent pas*. VI, 21

Τρίτῳ ἔτεϊ τουτέων, *Il y a trois ans de ceci*. pro *Trois ans depuis ceci*. VI, 40.

Ἐπὶ σφίσι ἔχοντας. vt dicitur, *A qui en auez-uous?* pro *A qui en uoulez-uous?* VI, 49

Ἐς τὰ ἰκνέεται ἔχειν, *A qui il uient*, pro *A qui il appartient*. Huc pertinent quæ de aduerbio ἱκνεομένως dixi in recenſione vocab. Herodoti. VI, 57

Τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος, *Il iecta ce propos*. VI, 69.

Καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν, *On ne le peut dire autrement*. id eſt, *On ne le peut nier*. VI, 124

Οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτον τὸν λόγον ὥστε μάχεσθαι, *Ils n'en uindrent pas à ces termes*. VII, 9:2

Τοὺς πρώτους ἡμέρας, *Ces iours paſſez*, pro Nuper. VII, 16:2

Νομίζων Ξέρξεα ὑποδέξειν λέγοντα ἀδέν. vt Gall. *Ce n'eſt rien dict*. VII, 17

Πρῆγμα

Πρῆγμα οὐκ εἰπεῖν, sequente infinitiuo, *On n'auroit autre chose à faire que*, &c. VII, 130

Πρῶτον χρημάτων πάντων, *Deuant toutes choses.* VII, 145.

Εὑρίσκω ζυμβαλλόμενος, vt à nobis dicitur, *Ie trouue par mon compte.* VII, 187

Διέξοδοι βουλευμάτων, vt dicimus, *Discours.* VII, 234.

Ἀριθμὸν πιέσας, *Faire le compte.* VIII, 7

Ἤτοι δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. Tale est in nostro sermone, *On luy apporta toute la verité du faict.* VIII, 8.

Φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, *Il emporte à toute la Grece.* VIII, 142.

Ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐὸν, *Ils sceurent tout ce qui en estoit* IX, 11

Ἐκατὸν ὀργυιὰς δικαίας, vt Gall. *Iustes*, id est, *De iuste mesure.* Iustæ mensuræ.

Δέζοντα, aliquot in locis ad regem: vt illi dicimus *Sire:* pro quo scribi *Cyre*, postularet deriuatio à voce κύρε (id est, *domine*) quæ postea deprauata fuit in κύρι.

ALIA DE HERODOTI VOCIBVS, ET VARIA IN QVIBVSDAM MS. SCRIPTVRA &c.

Ex eiusdem prolegomenis in eadem secunda editione.

RATIONI autem consentaneum mihi videtur vt à quibusdam illius recensionis [*præcedentis vocum Herodoti*] locis initium sumam, super quibus habeo quod te moneam. Primus erit vbi vocabulum ἀτίοντες (VII, 223. in fine) ~~Camerarius~~ interpretatur *Nihil curantes*, addens, Homerum similiter esse vsum. Nam ἀτίοντα quidem legimus apud Homer. Iliad. υ, sed pro βεβλαμμένον, (videlicet εἰς τὰς φρένας, siue τὴν φρένα. vnde dicitur aliquis voce composita βλαψίφρων) ab ἄτη. Pro illo igitur ἀτίοντα, ego vel ἀτίοντα (fuit autem facilis lapsus ex ἀτίοντα in ἀτίοντα) vel ἀτίζοντα reponendum censeo. Illud tamen mihi nullum lexicum sed memoria diu solicitata suppeditauit. Recordatus sum enim me legisse (apud Theognin, ni fallor) hunc versum,

Πᾶς τις πλέσιον αὐδεμὶ ἴκει, ἀτίει ἢ πενιχρόν.

At verò ἀτίζων, pro κακοφρονῶν apud Homerum extat Iliad. υ. Quòd si etiam incidisset ~~Camerario~~ in aliquem Herodoti locum vbi vox ἀτίοντες vsum illum haberet, eam pro mendosa habendam esse, ex iis quæ dixi constat.

Fuerunt alioqui vocabula quædam inter illa quæ idem recensuit, in quorum scriptura ab editione Basilensi discedere non dubitaui, quum manifestus esse error videretur. Sed tamen, ne meo stare iudicio necesse habeas, hæc sunt, αἰγινέφι, mutatum in ἀγινέειν· & εὐμαρέϊ, in εὐμαρείη· necnon ϑρτὶ, (quod barbarum potius quàm Græcum videri poterat) mutatum in ϑορός. Item χῆνες in ψῆνες, de bestiolis quæ in caprificis nascuntur. Monui autem & de nomine σαγήνεις, tanquam suspecto, pro σαγάνεις· quod apud Herodotum legitur.

SED hinc ad alia venio, quæ scrupulum iniicere cuipiam possint circa interpretationem. Ex his est εὐμαρείη, quod ille interpretatus est *stercus*: quum potius *ventris exoneratio* significetur: sicut & ἀποπάτῳ (quo illud exponitur) hoc sonat.

In vocabuli Ἐπιτρεφέως interpretatione dubitari potest de illa voce Latina *Obliquè*, posita inter hasce duas *Accuratè* & *Vehementer*: & suspicatus sum primo aspectu, *Obnixè* eum scripsisse: sed quum postea cogitaui, Suidam testari, Herodotum esse vsum pro ἀπατητικῶς, id est, *Fallaciter, Decepторiè* (si & hac vti voce licet) *Fraudulenter*, illud *Obliquè* retinendum, & tantùm sedem ei suam mutandam censui.

In voce χρῆμα locos aliquot, tanquam eiusdem rei exempla, affert, quum tamen non eundem in omnibus illis locis vsum habeat vox ea de qua agitur. Quatuor enim exemplorum, quæ proponit, primum ei est hic locus, συὸς μέγα χρῆμα· secundum, iste, τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· tertium, χρῆμα πλοῦν νεῶν· quartum, χρῆμα χειμῶν & ἀφόρητον. atqui in illo secundo loco vbi dicitur, τυραννὶς, χρῆμα σφαλερὸν, non idem est vius vocabuli χρῆμα, qui in ceteris tribus: adeo vt hic χρῆμα in πρᾶγμα mutando, dici queat eodem sensu τυραννὶς, πρᾶγμα σφαλερόν· at in ceteris illis locis vbi genitiuus iungitur illi nomini χρῆμα, hæc mutatio locum non habeat. Quoniam autem huius loquendi generis nullam ille expositionem addit, ideoque lector eam se à me expectare non immerito dicturus est, oro vt meum Thesaurum consulere, & ita vicariam operam illum mihi præstare, malit: simulque diligenter eum quem ibi propono Plauti locum expendere, annon in eo Ionicam illam phrasin repræsentare, aut saltem ad eam alludere, voluerit. Simul autem inde disces, non minus Atticis quam Ionibus vsitatum illud loquendi genus fuisse, quum & Aristophanes eo vtatur. Ac sunt certe & alia plurima quæ Attici ab Ionibus mutuari non dubitarunt.

In iis quæ paruo interuallo sequuntur (pauca enim tantùm verba interiecta sunt, quibus vox ψῆνες exponitur: pro qua perperam scriptum esse χλῶες in editione Basilienſi, paulo ante dixi) postquam ὥρλω ἔχειν, interpretatus est *Respectum habere aut curam*: subiungit, *Et*, ἀδημίη ὥρη ἔσει, *Nihil momenti attulerit*. Quæ tamen interpretatio conuenire loco non potest. Sunt enim verba illa ex hoc lib. III, 155. loco, τ̃ σεωυτοῦ σρατιῆς τ̃ ἀδημίη ὥρη ἔσει ἀπολυμένης. Sonant autem hæc, *Cuius amissionem nemo curabit*, vel, *De cuius amissione nihil pensi cuiquam erit*.

Sed nec ad verbi γνωσιμαχέειν interpretationem non satis attentionis attuliſſe videtur: atque id vel ex iis intelligere poteris quæ in meo Thesauro de verbo illo dicuntur.

VENIO nunc ad aliud cuius mentionem obiter tantùm feci in illa ipsa recensione, ne, si forte diutius differam, obliuiscar. Id autem est de vocabulo ἔγκοτος. Dixi enim me vix persuadere mihi posse, ἔγκοτον in duobus quos legissem Herodoti locis, pro κότον positum esse. Ideo autem à me dictum hoc est, quòd vocem hanc pro adiectiuo tantum nomine habeam, & nihilomagis substantiuum esse nomen posse existimem quàm ἔγκυκλον, aut ἔγγονον, aut ἔμπονον. Confirmant autem mihi hanc opinionem quatuor nostri scriptoris loci: quorum primus sit hic, VI, 73. δεινὸν ἁνὰ σφι ἔγκοτον ἁλὰ τ̃ σεσηλακισμὸν ἔχων. Secundus autem hic, VI, 133. ἀτὰρ ἁνὰ ἔγκοτον εἶχε. Tertius sit iste, VIII, 29. ἔγκοτὸν σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες. Ad quartum autem antequam veniam, considerare te iubebo in duobus locis sequi participium ἔχων, in vno ipsum verbum εἶχε. Quid tum? dices. Quoniam dico scriptam ab Herodoto fuisse præpositionem ἐν seorsum ab illis duabus syllabis quæ sunt secunda & tertia in voce ἔγκοτον, & illam præpositionem per tmesin à participio & alibi à verbo separasse, remanente in medio voce κότον. vt perinde sit acsi scriptum esset, δεινὸν ἁνά σφι ἐν κότον ἔχων, pro δεινὸν ἁνά σφι κότον ἐνέχων. Item, ἀτὰρ ἁνὰ κότον ἐνεῖχε. Eodem modo in illo tertio loco, κότον σφι ἀμφοτέρων ἐνέχοντες. Sed quid me in hanc suspicionem, vel potius sententiam (omnino enim illud mihi persuadeo) adducit? Locus ille qui supereſt ex iis quos me allaturum promiseram. Is legitur in Clione, c. 118. Ἀ συάγης ὁ, κρύπλων τὸν οἱ ἐνεῖχε χόλον. Esse enim scribendum ἐνεῖχε, vt habet posterior hæc editio, non ἐνέχει, vt in priore legebatur, (Aldinam & Basilienſem perperam sequente) luce clarius est. Quomodo enim ab ἐνέχω esse ἐνέχει possit? Iam vero & absque adiectione dici ἐνέχειν λυπί, Thesaurus meus docebit. Ac meminit certè huius vsus verbi ἐνέχειν Eustathius quoque: scribit enim, ἐπέχειν apud Homerum in Odyssea esse χ̃ λυπὸς ἔχειν· atque hoc dici etiam ἐνέχειν. Ille autem Odyssææ locus est hic, ex libro τ,

ὦ Δαιμονίη, τί μοι ὧδ' ἐπέχεις κεκοτηότι θυμῷ;

Vbi postquam dixit idem scholiastes, ἐπέχεις (intellige tamen ἐπέχεις μοι) idem esse quod κατ' ἐμοῦ ἔχεις, & præpositione hac indicari interdum ἐναντιότητα, exemplis quibusdam docuit, eandem subiungit, simile verbo ἐνέχειν esse hoc ἐπέχειν. Hoc tantùm supereſt nunc vt videamus an Herodotus libenter tali tmesi vtatur seu dialysi seu diæresi qualem haberet illa quã apud eum repono scriptura. Sed præter vnum quod habemus in eodem scholiastæ loco huius figuræ exemplum ex historico, VI, 49. ἁπὶ σφίσιν ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας pro σφίσιν ἐπέχοντας (nam hoc esse dictum διαλελυμένως scribit: & alicubi διηρημένως eadem de re dicit) alia passim apud eum occurrunt. vt αὖατ' ἔδεσμον, pro αὐέδεσμον & ἀπὸ μὲν ἔθανε, pro ἀπέθανε· & χ̃ μὲν ἔκλεινεν, pro κατέκλεινε. Ac (vt de alia dialysi loquar quæ illi vel potius dialecto illius est peculiaris) interiicitur & vocula ὧν. vt ἀπ' ὧν ἔδωκαν· & κὰ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. Hæc autem quum ita sint, non immeritò (vt opinor) vocabulum illud ἔγκοτος, quatenus quidem substantiui, non adiectiui tantum, sedem obtinebat, è Græcæ linguæ finibus procul amandatur. Nec mirum est tamen tam multis doctis viris & in Græca lingua exercitatis, ac nominatim, Ioachimo Camerario, viro doctissimo & huius linguæ peritissimo, (scribit enim Μῆνις, Κότος, Ἔγκοτος, *Vehemens ira*) non mihi tantum, vocem illam fucum fecisse, quum & Græcis lexicographis fecerit: ac potissimùm Suidæ: qui eo etiam magis est reprehendendus quod ex hoc epigrammatis loco, ___ ὃς φθόνος αἰὲν Θησείδας ἀγαθῶν ἔγκοτος αἰὲν ἔχει, colligat, ἔγκοτος σωφρονικὸν ὀργή; & non animaduertat, ἔγκοτος vt adiectiuum, iungi cum substantiuo φθόνος.

Libet autem eadem opera & de quibusdam aliis vocabulis te commonefacere, quæ quum ex Herodoto afferantur, vt scripta sunt in typographicis editionibus, suspicione tamen haud carent, præsertim veteris libri autoritate (ad nonnulla quod attinet) eam augente. Ex his est verbum διαφθορέει, in hoc lib. I, cap. 88. loco, πόλιν τε τὴν οὐκ διαφθείρει, καὶ χρήματα τὰ σὰ διαφθορέει. Quamuis enim primo aspectu videri possit verbum istud διαφθορέει admitti posse (vt ex nomine διαφθορεὺς factum) tamen Herodoti seculo in vsu fuisse, vix credibile est. Huc autem accedit quòd in vet. exempl. non διαφθορέει sed διαφορέει legitur.

Quòd

Quòd ſiquis aliud exemplum afferat eodem è ſcriptore, videlicet VII, 10. extremo, ἀλαφθορεύμην ἀπὸ κυνῶν· is ex me audiet, ibi pariter in vet. exempl. non ἀλαφθορεύμην, ſed ἀλαφορμύμην legi. Hunc autem verbi iſtius vſum exprimere videtur voluiſſe Horatius Latino illi omnino reſpondente, quum dixit, *Poſt inſepulta membra different lupi.*

Sic autem, quum ὑποθέμην apud hunc ſcriptorem habeamus I, 107. vbi ſcriptum eſt, ὑποθέμην ἢ τὸ μάγων τῶν ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, non dubito quin vet. exempl. ſequi oporteat, ex quibus annotatum eſt ὑπερθέμην pro ὑποθέμην, in eo qui hunc non magno interuallo c. 108. ſequitur, ἰδὼν ἢ τοῦτο, ὃ ὑποθέμην τῶν ὀνειροπόλοισι. Nam in priori editione mea non minus hîc quàm illic ὑπερθέμην ſcriptum erat: ſed quum hic ex vet. exempl. adſcriptum margini inuenirem ὑπερθέμην, malui huic locum illius dare. Quod autem factum hic fuit non dubito quin & priore faciendum loco fuerit, ſcribendo, ὑπερθέμην ἢ τὸ μάγων τῶν ὀνειροπόλων. Haud enim dubito quin haud aliunde quàm ex incuria contigerit vt illi etiam præcedenti loco appoſita ex iisdem veteribus libris illa lectionis diuerſitas non eſſet, eo in libro (ſcriptus autem & ipſe erat, ſed minus vetuſtatem præ ſe ferens) quem poſterior in margine ſibi appoſitum habebat. At editio Aldina in priore quidem loco ὑποθέμην, at in poſteriore ὑπερθέμην nobis exhibet. Eſtque & hoc ſciendum, fuiſſe repertum exemplar, quod viciſſim pro illo ὑπερθέμην haberet idem illud ὑποθέμην, quod non longo interuallo præceſſerat. Quorſum tam multa? vt oſtendam, quàm veriſimile ſit quædam vocabula, præſertimq; verba, ob ſignificationem quæ pleriſque lectoribus inſolens videbatur, ab eorum aliquo (nimirum eo qui ceteris audacior erat) mutata in alia fuiſſe, hunc etiam apud ſcriptorem. Sed quis (dices) verbo ὑπερτίθεσθαι ita vnquam vſus eſt? nimirum ſignificare volens, communicare quidpiam alicui: eo modo quo dicimus nos communicare aliquid ei, quod ita exponimus vt ſimul eius ſuper eo cõſilium audire cupiamus. Ipſemet Herodotus (inquam) ita eſt alibi vſus, non vno in loco. E duobus ſaltem vnus quidem exſtat, ἐπεί τοι ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπερθέσθαι, ἢ πάντως σήμερον, &c. Vbi interpres non omnino malè vertit, *Sed quoniã ſtatuiſtis ad plures referendum, & me adhibendum.* Dicens autem, nõ omnino male hunc locum ab eo eſſe redditum, hoc addo, dummodo verba iſta quibus vtitur, *& me adhibendum*, recte intelligantur. Significare enim voluit, *& mè adhibendum in conſilium.* Alioqui non dubium eſt quin potius, *& mihi communicandum*, dicere debuerit. Alter autem locus eſt hic, ex lib. III, c. 71. εἰ μὲν τοι ὑπερτίθεσθαι τὰ ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἂν μοι ταῦτα ἐπῄνεες· νῦν δ' ἐπ' ἐμεωυτοῦ βαλλόμενος, ἔπαινέω. Vbi interpres tandem animaduertit quod alibi animaduertere non potuerat: videlicet ὑπερτίθεσθαι (nam hic voce actiua vtitur, quum potius paſſiuæ vſum hunc dare ſoleat) eſſe quod Latini *communicare* dicunt. Vt autem minus mireris iſtum verbi ὑπερτίθεσθαι vſum non tantum nouum & mirum vſum fuiſſe, ſed etiam mendi ſuſpectã ſcripturam habuiſſe, hoc facit, quòd verbum quoque ἀναπίθεμαι quum apud quendam hiſtoricum ſignificationem iſtam haberet, interpres *differre* vertit: quemadmodum & ὑπερτίθεσθαι hunc vulgo vſum habet. Iam verò & quum apud Appianum ἀναθέσθαι τὰ κεκελευσμένα, ſonaret *reuocare*, ſeu *retractare*, interpres *differre* reddidit, vt in Annotationibus admonui. Verùm, vt ad mentionem diuerſitatis lectionum redeam, ſciendum eſt, ſicut in præcedente loco pro ὑπερθέμην ſcriptum in quibusdam fuiſſe dixi ὑποθέμην, ita etiam in eo Herodoti de quo nunc agitur loco, aliam quandam ex vno manuſcripto codice habemus, & eam quidem valde miram, videlicet ὑπερφέρεσθε· quam ſi loco huic accommodare lector velit, valde ſuum ingenium, & quidem fruſtra, fatiget.

Sunt verò & alii loci in quibus contigiſſe idem videmus. Nec dubito quin eorum ſit è numero iſte, è lib. V, cap. 92: 5. καὶ ἀλαπαλεύσουτα τὸν βίον εὖ. Suſpicor enim è lectoribus quempiam, cui inſolens valdè hæc metaphora lectori videbatur, vocem illam ἀλαπαλεύσουτα in hanc quam margini adſcriptam vides, ἀλαπαλέξαντα, mutaſſe. Atqui cogitandum erat, Herodotum habere nonnulla eiusmodi, & quæ quum in aliis tantùm ſcriptoribus verſato, mira & pluſquam mira videri queant, eſſe tamen ſuſpecta non debeant. Ad hoc quidem certe ἀλαπαλεύσουτα quod attinet, talem eius vſum apud hunc ipſum animaduertiſſe mihi videor: quòd ſi tamen nullum aliud apud eum exſtaret huiusphraſis exemplum, ſaltem nõ minus admitti poſſe quiuis conceſſerit quàm quod alibi apud eum legitur, videlicet III, 155. πῶς οὐκ ἐξεπάλασσας τὸν φρενῶν, σεωυτὸν ἀλαφθείρας; Nam (vt dixi in recenſione & interpretatione vocum Herodoti) ἐκπαλῶσαι τὸν φρενῶν eſt *De ſtatu mentis deiectum eſſe*: ſiquidem ad illud ἐξεπάλασσας reſpiciamus. Alioqui, ſi præſentis ſignificatio alicubi huic aoriſto detur, ſignificat *De ſtatu mentis deiici.* vel breuius, *De mente exire.* vel, *è mente.* Aut elegantius, *E poteſtate mentis exire.* Quòd ſi verbum verbo reddatur, *E mente enauigare.* nam ἐκπαλῶσαι τὸν φρενῶν, quid aliud eſt? Eſt autem ἐκπαλῶσαι pro ἐκπαλεῦσαι. nec dubito quin pro illo ἀλαπαλεύσουτα Herodotus

ἀμφαλώσωνται. itidem scripserit. Sed de hac apud illum scripturæ inconstantia dicendum in sequentibus erit.

Sunt autem quædam loquendi genera quibus verba adhibentur valde vicina, (præsertim ad scripturam quod attinet) & ita quidem vt modò hoc modo illud verbum iis esse adhibitum videamus, non sine dissensione exemplarium. Horum vnum est ἀεικίῃ ϖϵιϛωϵῖν cum accusatiuo personæ, & interdum τϵηχέως ϖϵιϛωϵῖν. Nam & ϖϵιέπϵιν huic loquendi generi adhibetur. Ac lib. I, c. 115. legimus quidem, τὸ πϵῖδϵ παῖδα ἀεικίῃ τιμῇδϵ ϖϵμπωϵῖν, in Aldina etiam editione: sed paulò ante, c. præced. vbi habes itidem τϵηχέως κάρτα ϖϵιϛωϵῖν, in Aldina legitur ϖϵίπϵι. at ϖϵιϛωϵῖν è vet. exempl. est sumptum. Sed tamen initio libri V occurrit, ϖϵιφήνϛας ϖϵσέτϵρον καὶ ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. quod est a ϖϵιέπομαι. Quinetiam III, 115. extremo habemus ἄτϵ πολϵμίϵς ϖϵιέψϵυδον.

Ac sunt è diuersis lectionibus nonnullæ quæ haud vno in loco annotantur. vt νομφόισι pro νόμοισι. nam vt in hoc lib. III, c. 99. loco, νόμοισι δὲ τοῖσδϵ λέγονται χϵῶδϵν, habes ex vet. cod. νομφόισι pro νόμοισι· sic & alibi hæc diuersa lectio in iisdem libris se offert.

Sunt denique & lectiones nonnullæ margini adscriptæ, quæ germanæ esse videntur: quum illæ quæ in textu sunt, videantur esse vocabula quæ margini expositionis loco adscriptæ à quopiam fuerant. Exemplum nobis suggerit I, 85. vbi pro εὐθυμίᾳ margini adscriptum est εὐεσῖ. nam illud εὐθυμίᾳ fuisse adscriptum margini, ad exponendum illud εὐεσῖ, & ex margine (vt fit) in contextum irrepsisse verisimile est.

Sunt verò & nonnullæ lectiones, quæ quamuis meritò suspectæ esse videantur, tamen eadem illa vocabula non vno in loco leguntur. Ex his est verbum ϖϵοϛῆναι pro ϖϵδηϛῆναι.

Sunt deniq; & quædam ex illis lectionibus quæ quum per se nullo admitti modo queãt, si aliquantum adiuuentur (hoc autem fit aliquid in illis emendando) dignæ sunt quæ magis aut saltem non minus quàm quæ in textu sunt recipiantur. Sed hoc in meis Annotationibus aliquando (deo fauente) exemplis planum faciam.

Vt autem interim intelligas lector quanto accuratius in hac editione fuerit à me emendata Vallæ interpretatio, quàm in priore, quæ illis typographis pro exemplari fuit: magnum maioris huius accurationis indicium vel in prima totius libri periodo habes. Magis tamen insigne exemplum occurret, lib. I, 10. nam ibi si Vallæ interpretationem sequeris, & totum locum attentè considerabis, Herodotum sibi non constare, sed aperte sibi repugnare, dicere cogeris. Hæc enim verba, in illa tam celebri historia de Candaule malè merito de vxoris suæ pulchritudine, μαθοῦσα ἡ τὸ πιθῆν ὑπ' ἀνδρὸς, ὅτι αἰδέσσϵσθαι αἰσχωθῆϵαι· ὅτι ἔδοξϵ μαθῆϵιν, Laurentius Valla ita vertit, *Hæc vt didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamauit, neque visa est percepisse.* Quid (respondebunt hic plerique) peccatum à Valla dici potest? Nonne μαθοῦσα ὑπ' ἀνδρὸς, significat id quod apud eum legitur? *vt didicit à viro.* siue, *vt didicit ex viro.* Certè, μαθοῦσα ὑπ' ἀνδρὸς, non aliud significare potest: sed dico repugnare hoc prorsus illi tam bellæ dissimulationi ipsius, quæ his etiam verbis describitur, ὅτι ἔδοξϵ μαθῆϵιν, & quam quum in ea permansisset, sequutus est is quem ex ea sperabat exitus. Sed quæ tamen alia loci illius excogitari interpretatio potest? Aliam nihilominus excogitandam esse aio: nec tamen aliam (meo quidem iudicio) excogitari posse quàm hanc quæ à me margini est adscripta, *Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat.* Sed tu (dices fortasse) ita interpretando, præpositionem ὑπ cum πιθῆν iungis, perinde acsi dictum esset πιθῆν ὑπὸ ἀνδρός. Atque plane nouum in Græca lingua hoc esse arbitror. At ego, quidquid tibi & plurimis fortasse aliis in ea nouum est, mihi nouum esse nego: atque adeo talis vsus præpositionis huius exempla tibi iam nunc duo, duobus è locis, cedo. Vnus est, ex eod. lib. I, c. 87. ϵἴ τι οἱ κϵχαρισμϵνον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη. Alter autem legitur eod. lib. I, c. 114. non procul ab initio, ἤδϵι δὴ ἐπίνοσϵ τὸ ϖϵοσταχθὲν ὑπ' ἐκϵίνου Κύρου. Animaduerti autem & Dionem, Herodoti imitatione, aliquoties hac præpositione ita esse vsum. Iam considera lector quantũ errorem inducat interdum ignoratus tam paruæ particulæ extraordinarius (vt ita dicam) vsus. Sed libet obiter & aliud de iis quæ in eodem (I, 10.) sequuntur loco addere. Quum igitur hæc subiungantur, ὅτι αἰδέσσϵσθαι αἰσχωθῆϵαι, & hæc ita vertantur à Valla, *neque præ pudore exclamauit*, quasi pudor efficere debuerit vt exclamaret: ego, qui aliam atque adeo contrariam, esse video mentem Herodoti, ita eam expressi *neque exclamauit, vtpote pudore retenta.* Quinetiam, vt lectori hanc esse mentem Herodoti subindicarem, inter αἰδέσσϵσθαι & αἰσχωθῆϵαι, interpunctionem posui. Illa autem verba, ὅτι ἔδοξϵ μαθῆϵιν, quæ vertit, *neque visa est percepisse*, maluissem vt vertisset, *neque visa est animaduertisse*: aut *neque præsit tulit animaduertisse*: vt habes margini à me cum præcedentibus adscriptum.

Alia

Alia exempla maioris in hac posteriori editione accurationis (& quidem nonnulla haud minus fortasse insignia) circa emẽdationes interpretationis Vallæ, ipsemet editionem hanc cum altera conferens, aut annotationes meas legens, inuenies: atque in iisdem plurimatum eius emendationum, margini adscriptarum (quarum pleraſque & prior editio habuit) quæ alioqui dubitationem tibi mouere possent, reddetur. Simul verò & de quibusdam quæ in ipsa Herodoti dictione (vulgo textũ vocamus) vel emendata sunt, vel videntur emendanda, in illis differetur. De emendationibus autem loquor siue iis quas iam prior editio exhibuit, siue iis quas ista nunc exhibet. Emendata porro fuerunt ex veteris quidem exemplaris autoritate plurima, vel potius veterum exemplarium (nam rarò absque duorum saltem consensu id facere sum ausus) verùm & vnus interdum locus ex collatione cum aliis. Sic enim lib. I. cap. 46. ἐς Ἀΐδας pro ἐς Σάδας, alio è loco: & lib. II, cap. 40. pro τῆσι repositum τῇ ἴσῃ fuit, alio itidem è loco. Dicitur autem ἴσῃ pro ἴσηδι. Verùm & quædam (ac non paucæ fortasse) emendationes coniecturales in illis annotationibus proponentur: & quidem nonnullæ quæ noua etiam vocabula Herodoto dabunt; (noua voco quæ antea apud illum non comparebant in illis quæ vsquam comparebant exemplaribus) ex quibus sunt ἀλλογνώσας & διαπρησιωύμενον. sed de illo quidem ἀλλογνώσας vix vlla dubitatio relinquitur: at de hoc διαπρησιωύμενον relinqui mihi dubitationẽ fateor. Reponetur autem hoc διαπρησιωύμενον pro διαπρησσόμενον, quod legitur lib. I, c. 59. initio, adiunctum participio καπηλεύμενον interpositio particulæ καὶ vinculo. Iam verò & ex Plutarcho atque aliis qui locos huius scriptoris citant, emendationes depromentur. Horum autem in numero est Eustathius suis tum in Homerũ tum in Dionysii de situ orbis poëmatium commentariis. Quinetiam ex ipso interprete Valla nonnullæ emendationes sumentur: quarum tales sunt nonnullæ vt quod in nostra lectione affirmatur, id lectio eius neget, aut vice versa.

Qvod verò ad eam scripturæ inconstantiam attinet, de qua me verba facturum promisi, (vnde nimirum fit vt eadem vocabula non vbique eam litteræ aut litterarum mutationem habeant quam dialectus Ionica poscit aut poscere videtur) eam inconstantiam non Herodoto sed librariis, dialecti qua ille vtitur, sæpe obliuiscentibus, imputandam esse aio: aut certè nonnullis qui alicubi vocum quæ Ionicè scriptæ erant scripturam à lingua communi receptam margini appositam fuisse. Vt enim à mentione verbi ἐκπωλῶσι (quod sermonis huius occasionẽ mihi præbuit) initium sumam, quis credat Herodotũ ita inconstantẽ fuisse vt modò πωλῶσι, aut ἐκπωλῶσι, aut ἀποπωλῶσι, modo πωλεῦσι, vel ἐκπωλεῦσι, vel ἀποπωλεῦσι diceret? Atq; vt de hac ipsa littera ω loqui pergam, in eiusdẽ formæ vocabulis, aut etiã iisdem, modò litterã illam ω modò ο habemus, haud enim χρέωντας tantùm, sed χρέοντας etiam legitur: itidemque ὀφείλοντες & ὀφέοντες. illud III, 157, hoc, IV, 125. Ac scimus tamen a Corintho scribi, Iones ὀφείλω pro ὀφέλω, itidemque ἐχρέοντο pro ἐχρέωντο dicere. Quinetiam modò hæc littera α, modò η, in vno eodemq; verbo occurrit. nam & χρᾶσθαι & χρῆσθαι legitur. Sic ἐχρᾶτο & ἐχρῆτο. Ac quamuis ἡσυχάσαθαι & ἡσυχάσαι pro ἡσυχᾶσθαι & ἡσυχᾶσαι scriptum sit, cùm alibi cùm I, 8. itidemque ἡσυχώμενος, non ἡσυχάμενος, I, 59. item alibi ἀξιοθέητον pro ἀξιοθέατον· quumque in his non alia sit mutatio quam litteræ α in η, tamen ἐθηήτο, non ἐθεήτο, alicubi nostris se oculis offert, mutato etiam ε in η. Atque, vt in mentione mutationis litteræ α in aliam maneam, quamuis μέγαθος pro μέγεθος tot loci nobis exhibeant, eodemque modo alicubi ὑπερμεγάθεας pro ὑπερμεγέθεας legamus: tamen & μέγαθος locis aliquot scriptum est: vt I, 60. Sic etiam πίμνω dicit, pro πέμνω, vocali α locum vocalis ε tribuens: sed ne hæc quidem mutatio vbique fit.

De vocali α vt veniam ad ε, quum hæc Ionico more auferri à principio quorundam vocabulorum dicatur, & ἐκεῖνος inter illa ponatur, tanquam κεῖνος non ἐκεῖνος, Ionicum sit: tamen ἐκεῖνος quoque hunc apud scriptorem sæpe occurrit. Sic non solùm ὥρων pro ἑώρων, sed etiam hoc ipsum ἑώρων apud eum legimus. Ac ne ὄρτη quidem pro ἑορτὴ constanter scriptum est. Vtque loquar de iis quoque locis vbi contrà inseritur hæc vocalis, præter morem linguæ communis, sciendum est, non μηχανεώμενος tantùm sed μηχανώμενος etiam, itidemq; μηχανεῶνται, legi.

Ab ε ad η transiens, mutari quidem & hanc vocalem η dico in aliam, Ionicq; more: sed ne hîc quidem constantiam seruari. nam quum vox νηὸς Ionicæ dialecto assignata sit, nõ minus tamen νεὸς, vel νέα seu νέας· quàm νῆα, seu νῆας apud eum esse scriptum videmus. Ac pro ἤσσων & ἡσσωθῆναι legimus ἔσσων & ἐσσωθῆναι multis quidem in locis, (in quorum vno ita est allucinatus Valla interpres, vt VII, 18, ex genitiuo plurali ἐσσόνων, dicto pro ἡσσόνων, fecerit gentem quæ *Hessones* diceretur) sed non tamen in omnibus. Quumq; pro οἰκεῖος scribi debeat οἰκῆος, tamen & illud interdum occurrit. Sic etiam μαντεῖον pro μαντήιον· nec solum ἀτρεκείη, sed & ἀτρεκίη. Atq; adeo IV, 33. ἀσφαλείης, non ἀσφαλίης, legitur.

Ad vocalem ι quod attinet, alicubi nec in ipſa lex Ionicæ dialecti ſeruatur. Nam haud tantùm εἰμὶ ſed ἐσμὶ quoque apud eum habemus. Ac initio Terpſichores πεσοκλήσεω, pro πεσοκλήσιω, vt alibi καλεσάσιω. Ac, quum ι ſæpe ab Ionibus inſeratur, veluti quum ξεῖνω pro ξένω dicitur, in omnibus tamen ejuſmodi vocabulis id factum non videmus. Quúmque viciſſim in multis detrahatur ι, veluti in ἐπιτήδεω (item in ἔων, in ἐώλεσαν, atque aliis) tamen & ἐπιτήδειω legitur. Et alicubi αὐτέα, alicubi αὐτέη legitur. Vocalem ο plerique loci habent in pronominibus ἐμέο & σέο, ſed illam (tanta eſt ſcripturæ inconſtantia) eadem pronomina non minus frequenter coguntur relinquere, eius locum occupantibus ἐμεῦ & σεῦ. Eodemque modo participii πιεόμεν locum ſæpe à πιεύμεν occupari, idemque in aliis huiuſmodi participiis, quinetiam in ipſis verbis, fieri videmus.

Vocalis υ non minus habet & ipſa quod queratur. Quum enim quodam ſuo iure debeat cum vocali ο, ad efficiendam diphthongum, coaleſcere, in pleriſque vocabulis, è quorum numero eſt ὄνομα pro ὄνομα, (quod idem iuris cum ὀνομαίνω & ὀνομάζω communicat:) en tibi nihilominus ὀνομάζων, non ὀνομάζων, I, 44.

Nec melior eſt vocalis ω, quàm aliarum conditio: quum eam ex verbo πλώω, ſuperueniens ι ſæpe expellat, vt dictum eſt: nec ζωὴ ſemper, ſed plerunque ζόη, ſcribatur.

In vltima vocali vltimus ſit meus hoc de genere inconſtantiæ, qua leges Ioniſmi violantur, ſermo: (alioqui enim, quo plura de illa dico, eo plura ſupereſſe dicenda video) donec non ſolùm has lectiones διφασίας (vt Herodoti vocabulo vtar) proferre, ſed de iis iudicium ferre vacet.

EX EIVSDEM ~~H. STEPHANI~~ PROLEGOMENIS

aliis ibidem, de opera à ſe præſtita in ſecunda editione, quam in noſtra ſequuti ſumus.

AC primùm quidem, ad eos quod attinet quibus ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione datur, id eſt, qui interpretis operã, tanquam χειραγωγῦ cuiuſdam, non requirunt, (quamuis multo pauciores in Herodoto & Thucydide, quam aliis, eam non requirere notum ſatis ſit) ſed ceteris ad hanc lectionem adminiculis eſſe contenti poſſunt: non eas tantùm quas antea diuerſas ſcripturas (vt Græci διαφόρως γεγραφὰς appellant) exhibui, ſed numerum earum auxi: & cenſura adhibita, quaſdam exautoraui: non tamen ita vt amandarem, ſed tantùm vt loco ſuo motis alium minus honorificum darem. Ex ipſo enim textu (vt hodie moris eſt vocare) in marginem tranſtuli. Sed quaſdam viciſſim maiore dignas honore iudicaui, ideoque eas hinc illuc tranſtuli. Iam verò & pleroſque locos emendaui, qui tibi faceſſere alioqui negotium poterant: & quidem haud parum negotii nonnulli. Quorum in numero eſt hic qui in Euterpe cap. 40. legitur, ἐπὶλὼ πεσοπεπύσωσι τῆσι, καὶ ἐπλὼ καπεύξωνται, θύσι τλὼ βῶν. Quem enim illa vocula τῆσι non torqueat? cui crucem non figat? Sed eſto, veriſimilem poſſe videri hanc emendationem, vnde tamen tantum confidentiæ (dices) vt eas voculas τῇ Γσι margini non adſcripſeris, ſed ipſis Herodoti verbis inſerere auſus fueris? Quoniam Herodotum ex Herodoto me emendare, vel (ſi mauis) Herodotum eſſe ſui ipſius emendatorem, videbam. Ita enim ille in ſequentibus, eadem in Muſa, paucarum paginarum interuallo, cap. 61. ἐν δὲ Βύσῃ πόλι ὡς ἀπάγουσι τῇ Γσι τλὼ ὀρτλὼ, εἴρηται πρόσθεν μοι. τύπτονται δὲ δὴ μετ' ἤν θυσίλω πάντες κῶπασαι, μυρ. Sunt verò & alii loci quibus malè affectis ex ipſo Herodoto medicinã adhibui. Sed ſupereſſe fateor qui eandem à me aut ab alio quopiam opem exſpectent. Parum autem abfuit quin & alium quendam emendare mihi permiſerim: ſuum illi vocabulum, antiquum certè, & multorum auribus, etiam in Græca lingua valde exercitatorum, inſolens futurum, reſtituendo. id autem eſt ἀλλοιγνώσας. Nec dubito quin, ſi de hac emendatione, tanquã ex nimia fiducia proficiſcente, accuſatus fuiſſem, cauſæ meæ patrocinium Heſychius ſuſcepiſſet. Sed (vt opinor) nec Hippocrates Ion, quum me ſcriptori Ioni operam præſtantem vidiſſet, opem viciſſim præſtare mihi recuſaſſet: præſertim quum eodem & ipſe vocabulo vtatur, paulo quidem alium ſed tamen non alienum ab eo quem apud Herodotum habuiſſet, dans ei vſum. Vt taceam, non abſimile vero eſſe, vtrunque ab illo, Hippocrate inquam, datum ei vſum fuiſſe. Eſt verò & alius quidam noſtri hiſtorici locus, qui vocabulum quoddam non minus Hippocrati quàm Homero vſitatum requirere videtur: vt in meis annotationibus (deo fauente) declarabo. Immo quid obſtat quominus iam nunc illam ſaltem libri illius portiunculam (aut ſiquid portiuncula minus dici poteſt) repræſentem? Scito igitur agi de hoc loco, quem habes lib. II, c. 47. οἱ δὲ πένη-

τες

ἀπ' αὐτῶν, ὑπ' ἀσθενείης βίης ϛρατίνας πολάσαντες ὗς, καὶ ἐπήσαντες ταύτας, ϑύσι. Nam quum in Aldina ista pariter & Basilienſi editione habeamus, ὑπ' ἀσθενείης βιὰς τ' πινας πολάσαντες ὗς, quid vetat quominus quis pro voce βιὰς ſcribendum βαιὰς ſuſpicetur? Saltem è ſcriptura qua nihil ſignificari poteſt, aliam quæ non incommodum ſenſum habeat, efficiet: idque minima cum mutatione. Talem autem mutationem, id eſt minimam ſiue leuiſſimam, quum ſufficere ad quorundam locorum emendationem viderem, pro religioſo ſuperſtitioſus eſſe noui. Atque hinc factum eſt vt in hac poſteriore editione (hoc exemplo contentus ero) pro ἀπιπᾶσι ſcribere ἀπιπᾶσι non dubitauerim, lib. II, cap. 94. quum manifeſtum ſit ἀπιπωῦ eſſe quod Dioſcorides ἐξιπωῦ dicit. Adſcripta autem margini lectio ἀπειτᾶσι, quæ nihil poteſt ſignificare, fieri poteſt vt ex alia manarit, aliis litteris ſcripta, ſed eandem tamen pronunciationem (vt iampridem litteris diuerſis eadem pronunciatio dari cœpit) habente: ac audiens aliquis verbum ἀπηϑᾶσι (quod eſſe poterat expoſitio illius ἀπιπᾶσι) non illo modo ſcripſerit, ſed hoc, ἀπειτᾶσι.

Iam verò & commoda quorundam locorum interpunctione magis etiam quàm antea lectoribus commodaſſe, & labore illos leuaſſe, ex ipſa collatione apparebit. Alicubi tamen eorum diligentiæ hoc reliqui, vt quam interpunctionem in annotatione margini adſcripta ſequutus eſſem, eam in ipſis Herodoti verbis (niſi fortè à me diſſentirent) ſequerentur. Ac huius etiam rei exemplum ſuggeret illa ipſa quæ modò propoſita fuit pagina. In eadem enim, lib. II. c. 95. legitur, τὸν δὲ νύκτα αἰπὺ χρᾶπα ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· ὡδὲ ταύτῳ ἴσῃσι τὸ ἀμφιλήσιον· ſed tamen ſequendo ea quæ margini adſcripſi, poſt χρᾶπα ponenda eſt πλείαστιγμὴ, at poſt κοίτῃ, tantùm ὑποστιγμή. Fateor interim me ſimul etiam mutaturum libenter αἰπὺ in ἄντω.

Paulo poſt.

Ad eos autem vt veniam, quibus contrà ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione eſt negatum, eos qui ſine Theſeo è multis illorum locis emergere non poſſunt, eos qui duce filo, vt in aliquo labyrintho, ſua ponere veſtigia neceſſe habent: multo plus & ipſi huic editioni, quàm priori, ſe debere, meritò fatebuntur: quum me in multo pluribus locis interpretationem Vallæ emendaſſe, in quibuſdam in meipſum etiam, ad emendationem quod attinet, inquiſiuiſſe animaduertent. Hoc enim de quibuſdam locis poſſe mihi videor dicere, vbi quæ me non ſatis tum temporis oculatum ſubterfugerant, à me nunc, ceu facto oculatiore, deprehenſa fuerunt. De locis tamen iis non iam loquor, vbi tales erant commiſſi errores quales in nominum quorundam interpretatione: qui nimirū ſunt eorum è genere quos μεταμορφωτὰς ſiue μεταμορφωλικὰς appellare ſoleo, quòd metamorphoſes, & miras quidem eas, in quibuſdam ſcriptorum Græcorum locis interpretandis faciant. Atque horum è numero vnus eſt vbi nomen ἦσονες, quod ſonat *inferiores*, ſeu *viribus minus valentes*, mutatū fuit ab interprete in nomen populi omnib. geographis, omnib. hiſtoricis incogniti: quum is ab illo vocetur *Hiſſones*. Locus ille eſt in Polymnia, c. 18. ἰδών τι πολλὰ ἐὼν μεγάλα πεσόντα σήγματα ὑπὸ ἠσόνων. vbi vide quæ margini adſcripta ſunt. Ac eodē modo eod. lib. c. 93. nomen vel potius pronomen relatiuum οἵτινες, quod reſpondet Latino *qui*, videbis transformatum in quendam populum. ita enim ille, *quos prius appellatos fuiſſe Hætines, dictum eſt*: quum verba Herodoti (de Caribus loquentis) hæc ſint, ἔτι δ', οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, εἴρηται. Sonant verò hæc, *Hi autem, quinam* (id eſt, quo nomine) *prius vocarentur, dictum eſt*. Sic lib. I, c. 176. vides, ex ἰστέων, quod Ionica dialecto dicitur pro ἱστῶν, ab ἱστίη, (cuius nominatiuus ſingularis eſt ἰστίη, quo ſignificatur *familia*) quendam populum ſeu quandam gentem ab interprete nobis fieri, cui nomen ſit *Iſtiei*. Atque his adiiciendus eſt mons *Hirus*, per eandem metamorphoſin factus, lib. I, cap. 80. nam ibi legitur, *qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapſus*. vbi admonitiunculam margini adſcriptam vide. Quòd ſi ad aliud genus errorum interpretis à me emendatorum veniendum ſit, illi non cedens, quin potius id ſuperans, de nullo potius hoc dici poſſe exiſtimo quàm de eo vbi contrarium omnino ſenſum verbis autoris dat interpres. Exemplum quod in mentem venit primum, eſt in Euterpe, cap. 167. hæc enim exhibet iſta Herodoti verba, ἦκισε δὲ Κορίνθιοι ὄνοντο τὰς χειροτέχνας, à Valla ſic interpretata, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*: quum Herodotus contrarium de Corinthiis teſtetur, eos nequaquam minimi facere opifices, vel potius, contemptui habere. Aliunde autem non contigit tam magnus error quàm ex non intellecto verbi ὄνομαι vſu: ſicut nec compoſitum ex hoc factum κατονοθῆς intellexit Euterp. cap. 136. vbi exſtat inſcriptio, cuius principium hoc eſt, ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. nam has voces ille ita reddit, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBVS COMPARES. Vbi

illum videri aliud verbum quàm κρατινοθῆς legisse, dixi in iis quæ margini adscripta sunt: sed quum ne illius quidem verbi ὄνονται significationem assequutus sit, facilè mihi persuadeo, nō aliam eum lectionem illic sequutum esse, sed idem ei in illo etiam verbo quod ex hoc compositum est vsuenisse. Quis igitur est illorum verborum sensus? Illorum regis Asychis verborū sensum (lectores enim ibi suspensos reliqui) esse hunc arbitror, NE ME CONTEMNAS PRÆ LAPIDEIS PYRAMIDIBVS. Vel, Ne me asperneris. Ceterùm, ad priorem illum quod attinet locum, quem Valla ita vertit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*, suam ei interpretationem vel hoc reddere suspectam debebat, quòd vlla vix artificia magis celebrarentur quàm quæ Κορινθιουργῆ (eo modo quo Ἀθηνουργῆ, & Μιλησιουργῆ, & Ναξιουργῆ) nominabantur. Haud scio autem an ex vllo nobis clarius & certius esse id possit loco, quàm ex Actorum apostolicorum capite XIX. Ibi enim quidam nomine Demetrius vel ex vno artificio procudendi templa Dianæ argentea (siue thecas templi effigie, aut scriniola, siue nummos celeberrimi illius templi formam repræsentantes, aut alias eius imagines, intelligere oporteat) magnum artificibus præbuisse quæstum dicitur. In dubium igitur vocari non potest quin mea quàm vera est, tam falsa sit illa meæ contraria interpretatio. Quòd si librum hunc euoluere libeat, alios plerosque locos inuenies vbi meam itidem interpretationem, & quidem alteri omnino repugnantem, propono. Taceo de locis vbi Latina eius verba negant quod Herodotus ait, aut vice versa: sed ita vt id è lectione contraria nostræ contigerit, ei qui imputari debeat. Ac fateor posse alicubi, vtri potius lectioni acquiescendum sit, dubitari: atque hæc, vt opinor, incidere dubitatio poterit non procul ab initio Clionis, cap. 24. vbi de Arione legimus, καὶ Ἀρίονος ἐστὶ ἀνάθημα χάλκεον, ὡ μέγα, ὅτι Ταινάρῳ. contrà enim, χάλκεον, μέγα, legisse Vallam videmus. At eod. lib. cap. 37. vicissim negationem ille habet vbi nullam habemus. nam pro ἀποχρεωμένων lectum ab illo fuit οὐκ ἀποχρεωμένων.

Verùm, vt de locis in quorum interpretatione peccauit, verba pergam facere, eorum in numero nonnulli sunt vbi hoc inde contigit, quod non animaduerteret verbum quodpiam vsum quendam Herodoto, aut certè eius dialecto, peculiarem habere. vt I, 45, συγγινωσκόμενος. Nam & actiuam vocem συγγινώσκειν longe aliud sonare passim apud hunc scriptorem, quàm *ignoscere*, in recensione & expositione quorundam eius vocabulorum à me aliquot exemplis ostensum fuit. Minus autem quis miretur fortasse illum ἀπιστολὴν reddidisse *epistolam*, lib. VI, c. 50. quum potius *mandatum* significare videatur. Ac fallitur Eustathius in eo quòd credit, vocem ἀπιστολὴν, quæ apud Æschylum id sonat, pro ἀπιτολὴν positam esse, adiectione litteræ σ. quasi verò à verbo ἀπίτλομαι, quod Homero vsitatissimum est, deduci eam necesse foret, ac non ἀπιτέλλω quoque, & quidem in soluta etiam oratione, eum vsum haberet. Qua de re si quis cum Eustathio dubitat, omnē vtrique meus Thesaurus Græcæ linguæ dubitationem tollet.

Inter illa autem de quibus nunc demum in hac posteriore editione monui, est quidam vsus præpositionis ἐκ, qui non animaduersus fecit vt in eorum interpretatione quę de Cambyse & Gyge narrantur, I, 10. aliquid sit absurdi: ex eo quòd, vbi dicitur, μαθεῖν δὲ τὸ πεπρηγὸς ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, interpres non viderit, intelligi debere, non μαθεῖν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, sed τὸ πεπρηγὸς ἐκ τοῦ ἀνδρός: vt ostendi in iis quæ recensioni & expositioni vocabulorum huius scriptoris subiunxi.

At eorum è numero de quibus in annotationibus agetur, est quod dicitur de Persis, I, 133, μεθυσκόμενοι δὲ ἐνθαῦτα βουλεύεσθαι τὰ κατοὐδαμόπεσι τῶν πραγμάτων. Nec enim eos tantùm facere iniuriam Herodoto arbitror, qui ista ex eo afferunt, at quæ subiungit tacent: sed eos etiam qui μεθυσκόμενοι interpretantur *ebrii*: vt intelligamus, Persas, quum iam sunt ebrii, de rebus maximè seriis consultare. Cur enim μεθυσκόμενοι pro μεθυσθέντες accipiamus, potius quàm id quod propriè sonat intelligamus? Id verò non aliud est quàm *dum se inebriant*. Quantum autem sit discriminis inter eum qui ad ebrietatem iter facit, eumq; qui iam iter illud confecit, atque ad eam peruenit, cuilibet iudicandum relinquo. Tantum certè discriminis est quantum inter eum qui vrbem quampiam oppugnat, & eum qui iam expugnauit. Quæ comparatio est eo aptior, quòd is etiam qui se inebriat, mentem suam velut oppugnat, & de statu suo deturbare conatur: at postquam hoc effecit, iam dici potest eā expugnasse. Quamobrem non video quid obstet quin participium illud μεθυσκόμενοι interpretemur (si verbum verbo reddere nolimus) *inter pocula*, aut saltem *inter larga pocula*. Quod πανηγυρικώτερον esse fateor: quamuis Liuius largius vinum etiam dicat. *Largiore vino* (inquit) *vsus*. Nec verò videtur contrà me facere quod sequitur, de eo qui domui in qua sunt præest, proponente postridie quod ipsis in ea consultatione potatoria visum fuit. Proponit enim tanquam iis qui è mensa (si tamen ea tum vtebantur) tandem nonnisi ebrii surrexerint, ideoque illorum quæ à se

statuta fuerint, recordari haud queant. at nihil obstat interim (meo quidem iudicio) quin intelligamus illis inter larga pocula, & tamen antequam essent ebrii, consultantibus, ebrietatem solitam superuenire. Sed viderit alius quispiam quid pro Persis afferri possit, super eo etiam quod subiungitur, & quomodo illud quoque factum ostendi minus absurdum queat quàm prima fronte videatur: τὰ δ' αὐτὰ φρονέειν πρὸς βουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ὀπὶ βραχυνώσκουσι.

Exhibebunt porro illæ annotationes meæ, deo fauente, & quorundam locorum emendationes, ex coniectura: quandoquidem vetere exemplari (cuius etiam exspectatio fecit vt editionem huius scriptoris differrem) video me ante bellorum nostrorum finem potiri haud posse. Atque vt huius quoq; operæ aliquod tibi velut γεῦμα interim præbeam, quandam loci quem habet Thalia, c. 130, proponam. Nam ibi pro ἐκτονίπλεον scribo ἐκτονύπλεον, leui cum mutatione, sed eiusmodi tamen, vt quum ex illo ἐκτονίπλεον nihil nisi ineptum elici possit (præsertim si quis Vallæ interpretationem sequatur) contrà in ἐκτονύπλεον non dubitem quin Herodoti mentem habeamus.

Eodem in opere, eademq; opera, de illa quoq; scripturæ diuersitate agam, qua fit vt eiusdem vocabuli scriptura modò dialecti Herodoti, id est, Ionicæ, legem seruare, modò ab ea discedere videatur: & è duabus tribúsve (tot enim sunt interdum) quam potius recipiendam arbitrer, declarabo. Interim certè adeo in hac parte nihil mutare sum ausus, vt in ipso etiam principio Ἁλικαρνασσῆος retinuerim, & in Ἁλικαρνησσῆος mutare noluerim: quamuis sit Ἁλικαρνησσεὺς II, 4. & Ἁλικαρνησσοῦ VIII, 104. In eo quidem magna est constantia, quam valde quis mirari possit, quòd nusquam (si memoria non me fallit) genitiuo Ionico, id est, in ω desinente, vtatur: sed quemadmodum prima totius operis vox est Ἡροδότου, non Ἡροδότοιο, sic alibi alia virorum nomina illo non hoc scripta modo, & Νείλου, non Νείλοιο, πολεμέω itidem, non πολεμοῦμαι, atque adeo λόγου etiam, non λόγοιο, habeamus.

Sed quamuis de multis te monuerim, non dubito quin aliqua quæ in eorum esse numero debebant, mihi exciderint: quod si ita est, suus illis eodem in opere locus erit.

Iam verò, quoniam, si εἰδότι λέγειν non oportet, multo minus, ὁρῶντι λέγειν, quid attinet, quæ hæc EDITIO POSTERIOR adiuncta priori habeat dicere? Sed ea quidem quę huic Herodoti libro præfixa sunt, partim mea, partim ~~Ioachimi Camerarii~~, fuerunt tantùm locupletata, & quidem ea in parte quę mea est: at quæ subiuncta, DE LEGIBVS ET INSTITVTIS TAM PERSICIS QVAM ÆGYPTIACIS, ex variis scriptoribus sumpta, nunc primùm adiecta sunt. At poterant tamen (inquies) ex aliis etiam alia quædam sumi. Poterant, fateor: sed iis quæ præcipua videbantur, esse contentus volebam.

EX EIVSDEM ~~H. STEPHANI~~ PRÆFATIONE
in primam editionem.

HErodoteæ autem historiæ virtutes non ex ore meo, sed ~~Ioachimi Camerarii, omnigenere doctrinæ celeberrimi~~, accipies. Quem ego virum cum antea plurimum dilexi, (vt vicissim ab eo plurimum me diligi animaduerti) tum verò ex quo ipsum quoque vehementi amore Herodotum complecti cognoui, illa certè amoris in Herodotum nostrum societas, pristinam illam amicitiam, quantum augeri potuit, tantum auxit. Quòd si lectis illis ~~Camerarii~~ de Herodoto scriptis aliquid tibi otii superfuerit, meæ etiam editioni Latinæ interpretationis præfixa quædam à me eiusdem argumenti inuenies: in quibus satis prolixè illis respondeo qui mendacem esse Herodotum mentiuntur: adeo vt præfationem illam, apologiam Herodoti ideo inscribendam censuerim. Inter alia multa ibi, miram illam historiam & quæ præ ceteris omnibus iudicari fabulosa posset, de Scythis seruis dominis absentibus in vxorum illorum possessionem inuolarant, tandémq; quum iusto prœlio repelli ab armatis dominis non potuissent, solis flagellis repulsi fuerunt: illam inquam historiam annalibus posterorum (in his enim & Moschouitæ numerantur) testatam ad hunc vsque diem extare leges: detortis duntaxat (vt fit) nonnullis facti circunstantiis. Leges item, quod de Thressis mulieribus narrat Herodotus, eas excedentibus è vita maritis comites se certatim offerre, simili Indicarum mulierum facto (cuius testes oculati hodieque extant) confirmari. Quid quòd illa de mulieribus Babylonicis historia, quæ viris extraneis semel in vita se prostituere necesse habebant, Ieremiæ Prophetæ testimonio confirmatur? Quod autem ad quasdam de rebus leuioribus historias attinet, (in quibus tamen non minus fides eius suspecta est) eas ab aliis quoq; scriptoribus, addito non eius sed aliorum testimonio, referri scimus. Cuiusmodi est quod de Amasidis thorace apud hunc nostrum historicum legimus. ab illo enim proditum est, vnamquanq; eius ἀριστοδούλῳ, quanuis alioqui

ἐῶσαν λεπίδι, habuisse in se ἀρπεδόνας τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα πάσας φανερὰς. At Plinius nullam Herodoti mentionem faciens, certam tamen huic rei fidem affert, quum ita scribit, *Mirentur hoc, ignorantes in Aegyptii quondam regis (quem Amasin vocant) thorace, in Rhodiorum insula ostendi in templo Minervæ* CCCLXV *filis singula fila constare. quod se expertum nuper Romæ prodidit Mutianus ter consul: paruasq; iam reliquias eius superesse, hac experientium iniuria.* (Taceo insignem errorem quem interpres hîc commiserat, ἀρπεδόνας non *fila* sed *venationes* interpretatus.) Hæc ego aliaq; huiusmodi mecum reputans, & mendacem tamen subinde vocari Herodotum audiens, hoc epigramma inter scribendam illam apologiam, in calumniatores illos lusi, tanquam ipsum Herodotum compellans:

Ἀ Φρων ὃς ψεύσεω σε καλεῖ, ὅτι πεύθεται ἄλλα.
Καὶ τί γὰρ εἰ ψεύσεω ψεύδεται ὅς σε καλεῖ;
Εἰ δὴ παλαιὰ λέγεις δεδαπέναι αὐτὸς ἄμεινον,
Ἀ Φρων καὶ ψεύσης εὖθυς ἄλωκεν ἐών.

Huic certè potissimum scriptori id accidit quod præ quouis alio metuisse videmus, nimirũ ne mendacis à posteris nomen acciperet. Sed si quæcunque incredibilia videntur (dum ea experientia nostra vel sensu nostro siue ingenii captu metimur) mendacii insimulanda essent, quàm multa in sacris historiis, quæ tam certæ sunt fidei, mendacii insimularentur? Quem autem librum post sacrosanctos illos habemus in quo res adeo magnæ commemorentur? in quo prouidentiæ potentiæq; diuinæ, quæ superbos deprimit, tot támq; luculenta exempla conspiciantur? vbi regum, potentissimorum alioqui (quorum & ipse superbiam ac vesaniam nobis ante oculos sæpe ponit) regnorúmq; adeo horrendæ euersiones narrentur? Quis est ex quo certius sacra chronologia cum profanis historiis conciliari possit? Addo etiam (quod vel maxime commendare nobis hunc scriptorem debet) qui religiosius de diuina prouidentia & quidem valde similibus verbis, interdum etiam iisdem, loquatur? Omitto, prisci illius sęculi simplicitatem, & humile (in quibusdam etiam regibus) vitæ genus eodem nobis modo vtrobiq; describi. Omitto & hoc, nullum vsquam extare apud Græcos autores scribendi genus, quod (vt in omnino diuersa lingua) ad Hebraici breuitatẽ simplicitatémq; magis accedat. Nemo certè est qui quum legit apud Herodotum hanc inscriptionem, *Amasis Polycrati ita dicit*: item, *Mardonius hæc dicit*: non possit vsitatum prophetis præsertim stylum agnoscere, *Hæc dicit Dominus Deus.* Nemo est item qui quum Herodotum ita ordientem suam historiam audit, *Herodoti Halicarnassei historiæ editio hæc*: (de qua interpretatione alibi dicendum erit) simile esse hoc Esaię exordium fassurus non sit, *Visio Esaiæ filii Amos.* Nec non istud Ieremiæ, *Verba Ieremiæ filii Helciæ.* Cui simile est omnino apud prophetam Amos, *Verba Amos.*

Iam verò quod ad Homerum attinet (vt à sacris ad profana veniamus) quisquis lectionis illius studiosus est, ad eam profectò neq; magis compendiariam neq; magis expeditam viam, quam hunc autorem peruolutando, sternere sibi potest: nec aliunde melius quæ apud Homerum Ionica sint, & quæ non tam Ionica quam poëtica, cognoscere.

adeo vt qui sit φιλόμηρος, eum esse etiam φιληρόδοτον, rationi consentaneum sit.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΩΝ ΗΡΟΔΟΤΕΙΩΝ ΛΕΞΕΩΝ.

Ex mſ. codice [illegible]

Α.

Α'ΝΕΛΗ· χρήση.
Α'ναξυρίδας· τὰ βαθέα Ϛ βασιλικὰ τῶν ὑποδημάτων.
Αὐλὸς· εἶδος ἀκολάστου ὀρχήματος.
Α'ναχῶς· ὀλιγωρῶς, φυλακικῶς.
Α'ξρόν· καλὸν, αὔριον, τεύφρον.
Α'ναισιμᾶν· δαπανᾶν, αἰναλίσκειν.
Α'νέγνωσεν· ἀνέπεισεν, ἐδίδαξεν.
Α'νηΐχον· τὸ ἐναντιούμενον.
Α'λεξομένους· ἀμυνομένους.
Α'ρδις· φαρέτρα· καὶ τὸ βέλος.
Α'πίσας· ἱκανώσας.
[1] Α'φιδέας· ἀλύσεις. εἰ ἢ, ψέλλια.
[2] Α'πφθιὸν· τὸν πλεμένιον πυμὸν ὑπὸ τῶν δένδρων τῆς δεσπότιδος.
Α'πλιμοτέρους· ἀτίμους.
Α'πεμαπάισεν· ἐμώρανεν.
Α'πηλικέστερον· πρεσβύτερον.
[1] f. ἀπορρώγα. III, 108. Α'μύσσειν· [3] περάσσειν, ἑλκύειν, ξέειν.
Α'νδρόσφιγξ· σώματος ἄνθρωπος καὶ σφίγξ δημιούργημα.
Α'ημωρητί· ἤγνοια καὶ φρενήσας.
Α'νδρόγυνος· ἑρμαφρόδιτος.
Α'μβολάδην· καθ' ὑπερβολήν.
Αἰγίς· ἢν λίβυες φορέουσι δορᾶ.
Α'νθερικης· τὰς καυλὰς τῶν ἀσφοδέλων.
Α'γλατέφη· διώκφη, φυκαδεύφη, ἐπιτάφη, ὑβρίζφη.
[4] Α'χαρεσίη· τὸ μὴ χάριν τοῖς πολλοῖς ζῆν, καὶ τὸ ἐπιδόσεις χρημάτων ποιεῖσθαι.
Α'φλασον· τὸ ἄκρον τῆς πύμνης.
Α'ρθμία· φιλία.
Αἰσωρηθέντες· μετεωρισθέντες.
Α'ναιρεόμενον· τὸ ἐν χερσὶ συλλαμβανόμενον.
Α'κανθοπλήξ· ὁ ἀκανθοτόμος.
Α'ξὶ· ὁ πολύδι· ὡς ἄξυλος, ὁ πολύξυλος.

Β.

ΒΥΣΣΟ'Σ· βυθός.
Βάρις· ναῦς.
Βυτόρυς· ὀβελὸς μεγάλος.
Βαλανάγρα· κλεὶς.

Γ.

ΓΑΥΛΟ'Σ· ἀκάτιον Φοινίκιον. καὶ φρέαρ· καὶ ἀντλητήριον, καὶ χαλκοτοδόχον ἀγγεῖον.
Γεωπεῖναι· οἱ γῆς πεινῶντες καὶ ἄποροι.
Γνωσιμαχεῖν· τὸ γνώναι τὴν αὐτοῦ ἀσθένειαν καὶ τὸ ἐναντίων τὴν ἰσχύν.
Γοργύρη· πλεσμωτήριον ὑφάσματος.
Γυμνοπαιδίαι· ἑορτὴ ἐν Σπάρτῃ, ἐν ᾗ γυμνοὶ χορὸς ἰστᾶσι.

Δ.

ΔΗΜΟ'ΕΡΓΟΙ· εἰς τὸ δημόσιον κάμνοντες.
Διϋφεσμός· ὕμνος· εἰς Διόνυσον.
Διασφᾶγες· αἱ θλίψεις ὦσαι πέτραι.
Διφροφορευμβύες· φορείοις φορυμβύες.

Ε.

ΕΓΧΡΙΨΑΙ· ἐμπεσεῖν, προσπελάσαι.
Ε'σηθίσαντες· ὑλίσαντες.
Ε'νηοητήρια· ἐνευωχητήρια.
Ε'λόχισεν· εἰς λόχους κατέταξεν.
Εὐλέων· σκωλήκων.
Ε'πιφορήματα· τραγήματα.
Ε'πίλαμπος· καταφανής.
Ε'παῖς· φανερός.
Ε'πταλα· ἡ μὴ βεβαία κλῆσις, ἀλλ' ἐπιπόλαιος. ἔπταλα Ϛ τὰ ἐπάνω τῶν γραμμάτων.
Εὔκηλα· ῥαδίως εἰργασμένα.
Ε'ννώσας· ἐννοήσας.
Εὐμάρεια· ἡσυχία, εὐκολία.
Ε'μβολος· χάλκωμα προσιδρυμένον πρὸς τὴν πρῷραν τῆς νεώς.
Ε'ναέριες· οἱ ὁπλῖται.
Ε'φεδρον· ἐπίπλεκτον.
Ε'πίσιον· ἔπικτον, κατάλυμα.
Ε'κνιζεν· ἔδακνεν, δηκτὸν τῆς πόας.
Ε'ναγίζειν· χοὰς ἐπιφέρειν τοῖς κατοιχομένοις.
[5] Ε'δώλοισι· ὑποστρώμασι νηός. [5] Scr. Hesych. v. Ι, 94.
Ε'κύρησεν· ἔτυχεν.
Ε'πικάρσιον· πλάγιον.
Ε'πιρρέως· ἐπιμελῶς.
Ε'λᾶν· ἐλάσαι.
Ε'παμησάμφη· ἀναπνήσας.
Ε'νωμοτία· τάξις ἢ ἀφὸ τῶν Λακεδαιμονίων.
Ε'ρμὶς· ὁ κλινόπους.
Ε'λυτρον· σκέπη, δέρμα.
Εἰρεῖν· ἀφὸ Λακεδαιμονίου ἐν τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ ὁ παῖς ῥωβίδας καλεῖται, τῷ δευτέρῳ μισοκομιζόμενος, τῷ τρίτῳ μικιζόμενος, τῷ τετάρτῳ μέσπυς, τῷ πέμπτῳ παῖς, τῷ ἕκτῳ μελείρων. Ἐφηβεύει ἢ παρ' αὐτοῖς ὁ παῖς ἀπὸ ἐτῶν ιϛ' μέχρι κ'. Βαρυτόνως ἢ τὸ μελείρων, ὥσπερ πυθμὴν ἀπύθμην, αὐχὴν ὑψαύχην.
Ε'πίδοξα· αἱ τὰ προσδόκιμα.
Εὐεσίη· ἡ εὐημερία, εὐετηρία· ἡ καλλίστη τῶν ὡρῶν διαγωγή. Διονυσιακὸς αὐτὸς τῷ σχάφει.
[6] Εἰρά· μίτρα, ζώνη. [6] Scribendum quoque ἔρρε & mox ad Ζ. vide VII, 69, & 75.

Ζ.

ΖΤΓΑΙΣ· καθέδρας.
Ζώνη· πορφυρᾶν ἔνδυμα.
Ζάκορος· νεωκόρος, ἱερεύς.

Η.

Η'ΜΕΚΤΕ'ΩΝ· δυσφορῶν.
Η'δονὴν· μετ' ἰσχύος, μετ' ἀκολασίας, ὀρχηδόν.
Η'λιωσιν· ἔφοδον, πορείαν.

I.

Ἴλη· τάξις ἱππική, συρροφή.
Ἰθαγμεῖς· οἱ γηήσιοι παῖδες.
Ἰσία· σλεῖπνα.
Ἰαχάζουσι· λέγουσι, φλυδρῶσι.

K.

Κνάφος· ἄκανθα ἔλκουσα ἱμάτια.
Καταπέλεα· τὰ ἀναλώματα, ἢ σωτήρια.
Κυζημάτων· χοιρῶν ἀποφλεγμάτων.
Κορύνη· ξύλον ὀπίκαμπες.
Κρέξ· ὄρνεον δυσιώνισον τοῖς γαμοῦσι.
Κάπηλοι· ἀποδεχόμενοι.
Καινῶν· τὸ χρήσασθαι λόγῳ καινῷ.
Κομιδή· ἀνάσωσις, ἐπιμέλεια.
Κέρκυρος· νεὼς εἶδος.
Κληρεῦχος· γεωργός.
Κρησφύγετον· χῶμα, ὀχύρωμα.
Καταγινέων· χῶν λύων.
Καλλιερεῖσθαι· θύειν.
Κυμαλώγη· ὑπαγωγή, αἰγιαλός.
Κυρβασίας· πίλους.

Λ.

Λεύκη· πάθος ποιεῖ ὅλον τὸ σῶμα.
Λαῦρει· ῥύμαι, ἀμφόδια.
Λίνον· λύρας χορδή, ἢ ᾠδῆς ὄνομα.
Λάζιν· λῆξιν, μερισμόν, κλῆρον.
Λάθη· αἰσχύνη.

M.

Μετεξέτεροι· τινές.
Μύδρον· σίδηρον ἀργόν.
Μελεδωνοί· φρονίμοι.
Μυχοί· χῶν δύσεις.

N.

Νεοχμῶσαι· νεωστὶ κινῆσαι.
Ναυλόχιον· λιμήν.

Ξ.

Ξενίην σεσυθήκασι· ὡς ξενίαν ἐδωρήσαντο.

O.

Ὄρθιος νόμος· τρόπος μελῳδίας.
Οὖρον· ὁροθεσία.
Ὀχανα ἀσπίδων· πόρπακες καὶ δεσμοί.
Οὐ χῶν ποιεῖσθαι· ποιῆσαι.
Ὀργίσας· μαλάξας.
Οἰσύπη· ῥυπῶδες ποδάτων ἔρια.
Οὐκ ἰκνεομένους· ἢ ποσὶ κινοῦντας.
Ὄν· τὸ ποιεῖ τὰ τῶν ὑδάτων ἀγγεῖα πλύνειν καὶ συρροφοῦν.
Ὀρχηδόν· ἡδονόν.

Π.

Πηκτίς· ὄργανον, ψαλτήριον.
Πεσσοί· ψῆφοι.
Πρυτανεῖον· θεσμοθέτιον, ὅλος, καὶ ἡ τοῦ σίτου δίκη.
Πρόχυσις· τὸ ἀπαρχαῖσιν.
Πρόπολος· νεωκόρος. μετὰ τοῦ σ, ὁ σῆλος.
Πάπυκες· θεοὶ Φοινικικοὶ ἐν ταῖς πρύμναις ἱδρυμένοι.
Παλάθας· τὰ ἐκ τυγὸς πλάσματα. κυρίως ἢ ἡ τῶν σύκων ἐπάλληλος θέσις.
Περιφορητός· ἁπτός.
Πρόξενοι· πρεσβεῖαι.
Πολέμαρχος· ἄρχων τῶν ξένων.
Πρόκα· εὐθύς.

P.

Ῥῆπίς· πλέγμα.
Ῥηχίης· φαγμοῦ, ἢ σχίσμης τοῦ φαγμοῦ.
Ῥῆχος· φαγμός.

Σ.

Σπερχθείς· παραχθείς.
Σκευή· ὅπλισις καὶ στολή.
Συμψήσας· συντρίψας.
Σαγάρεις· πελέκεις.
Σχοινοτενές· μακρόν.
Συρμαΐζειν· καθαίρειν πρώτιστα τῷ ἐκ ζειῶν ὕδατος.
Σπαδίξας· ἐκδείρας. Σπάδιξ γὰρ φλοιὸς ῥίζης τερινίνης. οἱ δέ, φοίνικος ῥάβδον. Σπάδακες δὲ καὶ οἱ κύνες. καὶ σπάδιξ, ὄργανόν τι κιθαριστικόν.
Συρμαία· βρῶμα ἀπὸ τέφρας καὶ μέλιτος, ἢ λάχανον σελίνῳ ἐοικός.
Σκυτάλας· ῥάβδους.
Σῶρα· σωτήρια, λύτρα.
Σώχουσι· τρίβουσι.
Σχοίνου συμβολεῖς· οἱ ψιαθοπλόκοι.
Στρόφος· τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν ἱρεῖον.
Σταθμός· ὁδὸς μέτρον, καὶ πάλυμα.
Σινάμωρον· κακόσχολον.
Σαυρωτήρ· ξυστόν, δόρυ. ἢ σύριγξ ὃν ἔνιοι καλοῦσιν ἐλαχον.

T.

Τρικάδας· σλεῖπνα καὶ σλήμνας καὶ ἀριθμὸς ἀνδρῶν λ'.
Ταρσοὶ καλάμων· τρόποι ἐν ἢ ἐξήραναν τὸν πλίνθον.
Τελφάσιοι· τελφῶνοι, τελπλάσιοι.
Τόρνιον· τὸ τρῆμα, καὶ τὸ ἐνιέμενον εἰς αὐτό.
Τέμπεα· τὰ σενὰ τῶν ὀρῶν, καὶ οἱ σώδενδροι τόποι.
Ταινίαν· διάδημα.
Ταρσός· ἢ τῶν ὀρνίθων πτέρωσις.

Φ.

Φαρμάκοις· βαφαῖς.
Φάλαρα· τὰ περὶ τοὺς γνάθους σκεπάσματα.
Φάρσος· τρύφος, κλᾶσμα.
Φρενήρης· σώφρων.
Φλεμάζασθαι· φρυάξασθαι, φυσῆσαι.
Φόρμος· πλέγμα, ὁ κόφινος.
Φυλάξαντες· ἐπιτηρήσαντες.
Φερέγγυος· βεβαιωτής.

X.

Χρήματος· πρόγματος.
Χαραδρίες· πέτραι λεῖαι ἐν θαλάσσῃ.
Χορδεύων· τέμνων.

Ψ.

Ψῆνες· κωνώπια τὰ ἐν τοῖς ὀλύνθοις τοῖς ἄρσεσι.

ΤΕΛΟΣ.

VETE-

VETERVM ALIQVOT TESTIMONIA ET ELOGIA DE HERODOTI VITA, SCRIPTIS, ET DICTIONE.

IN QVIBVS AVCTORIS LAVDES, ET eius historiæ & styli cum aliorum comparatio.

HERODOTI VITA, ex Suida.

HErodotvs, Lyxi & Dryonis filius, Halicarnasseus, ex illustri genere natus, fratrem habuit Theodorum. Samum se contulit, propter Lygdamin, tertium ab Artemisia tyrannum Halicarnassi. Pisindelis enim, Artemisiæ, Lygdamis autem, Pisindelidis filius fuit. Sami autem Ionicam dialectum excoluit, & historiam libris IX scripsit, auspicatus à Cyro Persa, & Candaule Lydorum rege. Sed Halicarnassum reuersus, quum tyrannum expulisset, & tandem sibi à ciuibus inuideri cerneret, Thurium, quò tum Athenienses coloniam deducebant, vltro abiit: ibique defunctus & in foro sepultus est. Alii Pellæ mortuum tradunt. Libri eius Musæ inscribuntur. De HERODOTO, in epistola scribit Iulianus apostata, *Quis ignorat AEthiopum sermonem de cibo qui apud nos optimi est alimenti? Nam quum mazam attigissent, se mirari dixerunt quomodo stercoribus vescentes viueremus: sicui fide dignus Thurius historicus videtur. Gentes autem ichthyophagas & sarcophagas ne per somnium quidem nostram victus rationem vidisse tradunt ii qui orbem terrarum describunt. Quorum vi[illegible]m siquis apud nos æmulari vellet, nihilo cum eo melius quàm cum iis qui cicutam aut aconitum aut elleborum bibissent, ageretur.*

Ἡροδότου βίος, ἐκ τῶν Σουίδα.

Ἡρόδοτος, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἁλικαρνασσεὺς τὸ γένος ἐπιφανής· καὶ ἀδελφὸν ἐσχηκὼς, Θεόδωρον. μετέστη δὲ ἐν Σάμῳ διὰ Λύγδαμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύραννον γενόμενον Ἁλικαρνασσοῦ. Πισινδήλις γὰρ ἦν ὁ Ἀρτεμισίας· ὁ δὲ Πισινδήλιος, Λύγδαμις. ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν Ἰάδα ἠσκήθη διάλεκτον. καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ'. ἀρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως. ἐλθὼν δὲ εἰς Ἁλικαρνασσὸν, καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ἐπεὶ δὲ ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς τὸ Θούριον ἀποικιζόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐθελοντὴς ἦλθε. κἀκεῖ τελευτήσας, ἐτάφη τῆς ἀγορᾶς πεπλησίακε. Ἔνιοι δὲ ἐν Πέλλῃ αὐτὸν τελευτῆσαί φασιν. ἐπιγέγραπται δὲ οἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι, ὡς Ἡρόδοτος λέγει ὁ Ἁλικαρνασσεύς ἐν Ἐπιστολῇ, Τίς οὖν ἀγνοεῖ τὰ Αἰθιόπων ὑπὲρ δὲ παρ' ἡμῖν τροφιμωτάτου σιτίου λόγον; ἀψάμενοι γὰρ μάζης, θαυμάζειν ἔφασαν, ὅπως κόπρια σιτούμενοι ζῶμεν· εἴ τῳ πιστὸς ὁ Θούριος δοκεῖ. ἰχθυοφάγων δὲ καὶ σαρκοφάγων ἀνθρώπων γῆν, μηδὲ ὄναρ ἰδόντα τὰ παρ' ἡμῶν διαιτᾶσθαι, οἱ τὰ οἰκουμένης ἅπασι γεγραμμένοι γεωγράφοι. ὧν εἴτις παρ' ἡμῖν ζηλώσας τὰ διαίτης ἐπιχειρήσει, οὐδὲν ἄμεινον διακείσεται τοῦ κώνειον ἀποσεσιγκαμένου, ἢ τοῦ ἀκόνιτον, ἢ τὸν ἑλλέβορον.

Ex Strabonis Geographicis, lib. XIV.

VIRI illustres nati sunt ibi [*Halicarnassi*] HERODOTVS historiæ scriptor: qui deinde Thurius est appellatus, quod socium se deducendæ in Thurios coloniæ præbuisset. tum Heracletus poëta, Callimachi socius: & nostra ætate Dionysius historiæ conditor.

Ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν, βιβλ. ιδ'

Ἄνδρες δὲ ἐγένοντο ἐξ αὐτῆς· [Ἁλικαρνασσοῦ] Ἡρόδοτος τε ὁ συγγραφεύς, ὃν ὕστερον Θούριον ἐκάλεσαν, διὰ τὸ κοινωνῆσαι τῆς εἰς Θουρίους ἀποικίας· ὁ Ἡράκλειτος ὁ ποιητὴς, ὁ Καλλιμάχου ἑταῖρος· καθ' ἡμᾶς Διονύσιος ὁ συγγραφεύς.

Ex Luciani Herodoto seu Aetione.

VTINAM vero & alias HERODOTI virtutes mihi imitari concessum fuisset,

Ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ Ἡροδότου, ἢ Αἰτίωνι.

Ἡρόδοτε εἴθε μοὶ καὶ τἆλλα μιμήσασθαι δυνατὸν ἦν,

ἐ πάντα φημὶ, ὅσα πρόσθεν αὐτὸ, μεῖζον γὸ εὐχῆς ἦν τὸ γε, ἀλλ' ἐ καὶ ἐν ἐκ τ ἁπάντων, οἷον, ἢ κάλλ@ τ λόγων, ἢ ἁρμονίαν αὐτῶν, ἢ τὸ οἰκεῖον ἦ Ἰωνίας καὶ πρόσφυες, ἢ τ γνώμης τὸ σφοδρὸν, ἢ ὅσα μυρία καλὰ ἐκεῖν@ ἅμα ζυλλαβὼν ἔχει, πέρα τ εἰς μίμησιν ἐλπίδ@. ἀ ἐποίησεν ὅτι τοῖς συγγράμμασι, ὡς πολλαχῶς τῆς Ἑλλησιν ἐν βραχεῖ κατέση, ἐγὼ καὶ σὺ καὶ ἄλλ@ αὐ μιμησόμεθα. πολεύσας γὸ οἴκοθεν, ἐκ τ Καρίας, εὐθὺ τ Ἑλλάδ@. ἐσκοπεῖτο πρὸς ἑαυτὸν, ὅπως αὐ τάχιστα καὶ ἀπραγμονέστατα ἐπίσημ@ καὶ σφόδρ@ γένοιτο, καὶ αὐτὸς καὶ τὰ συγγράμματα. τὸ μὲν ὂν πρόσθεν ἐνόσουν τε, νῦν μὲν Ἀθηναίοις, νῦν δὲ Κορινθίοις αὐαγιγνώσκων, ἢ Ἀργείοις, ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέρει, ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι, καὶ τελέως ὀλίγα μικρὰν ἐν τῷ τοιούτῳ ἔσεσθαι. σκοπῶν ἠξίου Δρασσάν τὸ πρᾶγμα, ὅδε κῆ Δρόμοις ἄτομα κατ' ὀλίγον ἀγείρων καὶ συλλέγων τὴν γνῶσιν. ἐπεβάλευε ἦ, εἰ δυνατὸν εἴη, ἀθρόως πως λαβεῖν πᾶς Ἕλληνας ἅπαντας. ἐνίσταται ἐν Ὀλύμπια τὰ μεγάλα, καὶ ὁ Ἡρόδοτ@ τοῦτ' ἐκεῖνο, ἥκειν οἰόμενος τ καιρὸν, ὃ μάλιστα ἐγλίχετο, πληθούσαν τηρήσας τὴν πανήγυριν, ἅπαντα χόθεν ἤδη τ ἀρίστων συνειλεγμένων, παρελθὼν ἐς τ ὀπισθόδομον, ὑ θεατὴν, ἀλλ' ἀγωνιστὴν Ὀλυμπίων παρεῖχεν ἑαυτὸν, ἄσμασι τὰς ἱστορίας, καὶ κηλῶν τὰς παρόντας, ἄχρι ὧ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτοῦ, ἐννέα καὶ αὐτὰς οὔσας. ἤδη ἦν ἄπαυστος αὐτὸν ἡδέσαν πολὺ μᾶλλον, ἢ τὰς Ὀλυμπιονίκας αὐτούς. καὶ οὐκ ἔστιν, ὅστις αἰτήσ@ λω ὄ Ἡροδότ@ ὄνομα@, οἱ μὴ αὐτοὶ ἀκούσαντες ἐν Ὀλυμπίᾳ, οἱ ἦ ἐκ τ πανηγύρεως ἑκάστων πυνθανόμενοι. καὶ εἴ που γε φανείη μόνον, ἐδείκνυτο αὐ τῷ δακτύλῳ, ὅτ@ ἐκεῖν@ Ἡρόδοτός ἐστιν, ὁ τὰς μάχας τὰς Περσικὰς Ἰὰς συγγεγραφὼς, ὁ τὰς νίκας ἡμῶν ὑμνήσας. τοιαῦτ' ἐκεῖν@ ἀπέλαυσε τ ἱστορίων, ἐν μιᾷ σῳόδῳ πάνδημόν τινα κτησάμενος ὑ φῶν τ Ἑλλάδ@ λαβὼν, καὶ αὐακηρυχθεὶς ἀχύφ' ἑνὸς μὰ Δία κήρυκ@, ἀλλ' ἐν ἁπάσῃ πόλει, οὗ ἦν ἕκας@ ἦν τ πανηγυριστῶν. ὅπερ ὕστερον καταμαθόντες, ἐπεπαμόν τινα ταὐτὸν ὁδὸν ἐς γνῶσιν, Ἱππίας τε ὁ ἐπιχώρι@ αὐτῶν σοφιστὴς, καὶ Πρόδικ@ ὁ Κεῖ@, καὶ Ἀναξιμένης ὁ Χί@, καὶ Πῶλ@ ὁ Ἀκραγαντῖν@, καὶ ἄλλοι ζυχνοὶ, λόγους ἔλεγον αἰεὶ καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν πανήγυριν, ἀφ' ὧν γνώριμοι ἐν βραχεῖ ἐγίγνοντο. &c. Ἡρόδοτ@ μὲν ὂν, ἐπαίειμι γὸ ἐπ' ἐκεῖνον, ἱκανῶς τῶν Ὀλυμπίων τ πανήγυριν ἡγεῖτο, καὶ ζυγγεγραφέα θαυμαστὸν δεῖξαι τοῖς Ἕλλησι, τὰς Ἑλληνικὰς διεξιόντα, ὡς ἐκεῖν@ διεξῆλθεν. &c.

non omnes dico quibus ille præditus præcelluit (maior enim voto hæc res fuerit) verum vnam ex omnibus, videlicet aut orationum elegantissimarum munditiem, aut illarum numerosam concinnitatem, aut propriam & naturalem linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum grauitatem & præstantiam, aut quæcumque alia (quæ & infinita sunt & elegantia) ille vno quasi fasciculo comprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Ceterum quæ cum libris à se elucubratis fecerit, tũ quemadmodum passim in breui temporis spatio apud Græcos in notitiam venerit, mihi & tibi & alteri cuicumq; tandem imitari haudquaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria soluisset ex Caria, recto cursu in Græciã delatus est, vbi de seipso eam cogitationẽ suscepit, quo pacto quam celerrime & minimo cum negotio inclaresceret, ac famigerabilis fieret cum ipse, tum eius quoq; elucubratæ vigiliæ. At enim obambulantem, nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthiis recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argiuis aut Lacedæmoniis, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & morã non mediocrem in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negotiũ omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, notitiam modice & pedetentim congregans & colligens. Callide vero obseruabat si vspiam locorum Græcos vna congregatos omnes deprehenderet. Commodum itaq; instabant magna Olympia. HERODOTVS autem hanc solam sibi venisse occasionẽ arbitratus, cuius maxime erat cupidus, frequentissimis ludis obseruatis, iamque ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus, progressus in opisthodomum, non spectatorẽ sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suauitate demulcens, donec & Musarum nominibus eius libri nobilitari & vocari cœpti sint, & illis nouem existentibus. Proinde iam omnes illum nouerant multo profecto magis quàm Olympicorum certaminũ victores: nec quisquam erat cui HERODOTI nomen inauditum fuerat, quem nonnulli ipsi audiuerant in Olympia, alii vero ex iis qui ex ludis regressi fuerant, audita & ipsi perceperant. Tum vero vbicumque in publico saltem apparuisset, certatim commonstrabatur digitis: Hic ille est HERODOTVS, qui pugnas Persicas lingua Ionica condidit atque conscripsit, qui victorias nostras venustissime concelebrauit. Talem ipse laudem historiarum nomine consecutus est, in vno conuentu ab omni populo totius Græciæ commune nactus suffragium, non ab vno per Iouem præcone ebuccinatus, sed in omnibus quaqua versum ciuitatibus, vnde quisque erat eorum qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animaduertissent postea ad parandam cognitionem viam esse compendiosissimam & Hippias illius gentis sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, aliique complures, orationes semper habuerunt & illi in ludis publicis, vnde breui notitiam sibi parauerunt.

E Photii bibliotheca.

LEGVNTVR historiarum HERODOTI libri nouem, numero & nomine totidem Musarum. Hic Ionicæ dialecti norma esse queat, vt Atticæ Thucydides. Fabulas adhibet, crebrasq; digressiones, per quæ sensus ipsi atq; sententiæ dulcedo fluit: quanquam pro historiæ modo, proprioque ipsius & conuenienti charactere, hæc ipsa interdum obscuritatem pariant, recusante veritate fabulis suam obfuscari accurationem, aut plus æquo à re proposita scriptorem digredi.

Auspicatur historiam à Cyri imperio, qui primus Persarum regnum tenuit: vnde natus, quomodoque educatus creuerit, atque regnarit: & pertingit adusque Xerxis imperium, eiusque contra Athenienses expeditionem ac fugam. Quartus vero à Cyro rex fuit Xerxes: nam secundus Cambyses erat, & tertius Darius. Qui enim interiectus est Smerdes magus, his non adnumeratur; quod tyrannus fuerit, sibique minime debitum regnum, dolo malo ac fraudibus occuparit. Darii successor, Xerxes filius fuit, in quem historia desinit; neque ad regni eius finem vsque progressa: quia his temporibus HERODOTVS ipse floruit, vt inter ceteros & Diodorus Siculus testatur. Thucydidem ferunt cùm adolescens admodum apud patrem adstans, hunc suam historiam recitantem audiret, illacrymasse, HERODOTVMQVE de illo subiecisse: Quam est tuus hic filius, Olure, ardenti ad discendum ingenio?

Ἐκ τῆς Φωτίου.

Ἀνεγνώσθη Ἡροδότου ἱστορίων λόγοι θ', κατὰ ἀριθμὸν καὶ ἐπωνυμίαν τῶν ἐννέα Μουσῶν. Ἰωνικῆς δὲ διαλέκτου κανὼν οὐτος ἂν εἴη, οἵα Ἀττικῆς Θουκυδίδης. Κέχρηται δὲ μυθολογίαις καὶ παρεκβάσεσι πολλαῖς, δι' ἧν αὐτῷ ἡ κατὰ διήνοιαν γλυκύτης διέρρει, εἰ καὶ πρὸς τὸν τῆς ἱστορίας κατάληψιν, καὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῆς καὶ κατάλληλον τύπον, ὁμοίστε ταῦτα ἔπεσχητο, οὐκ ἐθελούσης τῆς ἀληθείας μύθοις αὐτῆς ἀμαυροῦσθαι τὸ ἀκρίβειαν, δι' ὃ πλέον τοῦ πρόσηκον ἐκτοπλανᾶσθαι τῆς παρεκβάσεως.

Ἀρχὴ δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τοῦ Κύρου βασιλείας, τοῦ πρώτου Περσῶν βασιλεύσαντος· ὅθεν τὸ ἔφυ, καὶ ὅπως ἐτράφη τι, καὶ ηὐξήθη, καὶ ἐβασίλευσε καὶ κάτεισι μέχρι τῆς Ξέρξου βασιλείας, καὶ τῆς κατὰ τοὺς Ἀθηναίων ἐπελάσεως, καὶ τῆς φυγῆς τῆς ἐκεῖθεν. τέταρτος δέ ἐστιν ἀπὸ Κύρου Ξέρξης. δεύτερος δὲ Καμβύσης, καὶ τέτταρος Δαρεῖος. ὁ δὲ μεταξὺ Σμέρδης ὁ μάγος οὐκ ἀριθμεῖται τούτοις, ἅτε δὴ τύραννος, καὶ ἃ προσήκουσαν αὐτῷ ἀρχὴν δόλῳ καὶ ἀπάτῃ κατελθών. Δαρείου δὲ Ἀβάδοχος, ὁ υἱὸς Ξέρξης, ἐφ' ὃν ἡ ἱστορία καταλήγει, οὐδὲ μέχρι τέλους τὴν αὐτὸν προελθοῦσα βασιλείαν. ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἐν αὐτοῖς τούτοις ἤκμασε τοῖς χρόνοις, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορεῖ. λέγεται δέ, ἀκηκοέναι αὐτὸν τὴν ἱστορίαν, κεκμηκότα ἤδη νέον ὄντα ὑπὸ τῷ πολέμῳ Θουκυδίδου ἀκοῦσαι, καὶ δακρῦσαι τε δι' ὃ Ἡρόδοτον ἀποφήναθαι, Ὡς εἴη ὁ παῖς, ὦ Ὄλουρε, ὁ σὸς ὀργῶσαν ἔχων τὴν φύσιν πρὸς μαθήματα.

Hoc etiam apud Marcellinum de vita Thucydidis exstat ita:

HERODOTI autem temporibus videtur vixisse (Thucydides,) siquidem HERODOTVS meminit irruptionis in vrbem Platæam factæ, quam historiam narrat Thucydides libro secundo. Aiunt etiam, quum HERODOTVS suas historias in hominum cœtu recitaret, Thucydidem recitationi illi interfuisse, & quum eas audiuisset, lacrymasse. quod vbi animaduertisset HERODOTVS, dixisse eum ferunt Oloro patri Thucydidis, Filii tui ô Olore ingenium magno impetu ad litterarum studia fertur.

Τοῦτο καὶ παρὰ τῷ Μαρκελλίνῳ περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου εἰσκείμενον ἔστω.

Φαίνεται δὲ ὅπι τοῦ Ἡροδότου χρόνων γενόμενος, ἔγε ὁ μὲν Ἡρόδοτος μέμνηται τῆς Θηβαίων ἐσβολῆς εἰς τὴν Πλάταιαν, περὶ ἧς ἱστορεῖ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ. λέγεται δέ τι καὶ τοιοῦτον, ὡς ποτε τοῦ Ἡροδότου τὰς ἰδίας ἱστορίας ἐπιδεικνυμένου, παρὼν ᾐ ἀκροατὴς Θουκυδίδης. καὶ ἀκούσας, ἐδάκρυσεν. ἔπειτα φασὶ τὸν Ἡρόδοτον πρὸς τὸν πατέρα τὸν Ὄλορον, Ὦ Ὄλορε, ὀργᾷ ἡ φύσις σου πρὸς μαθήματα.

Diodorus Siculus biblioth. histor. lib. IX.

PORRO inter scriptores HERODOTVS vltra Troiani belli tempora exorsus, quicquid fere toto orbe terrarum est gestum, id nouem libris exposuit. Cum pugna tandem Græcorum cum Persis ad Mycalen & oppugnatione Sesti opus illud finit.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης βιβλιοθ. ἱστορ. ἐν τῷ θ'.

Τῶν δὲ συγγραφέων Ἡρόδοτος ἀξιόλογος περὶ τοὺς Τρωικοὺς χρόνους, γέγραφε κατὰ τὸν ἑξῆς τὰς τοῦ οἰκουμένου πράξεις ἐν βίβλοις ἐννέα· καταστρέφει δὲ τὴν σύνταξιν εἰς τὸν περὶ Μυκάλην μάχην τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Πέρσας, καὶ Σηστοῦ πολιορκίαν.

Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς τῷ ἐπιστολὴ πρὸς Γν. Πομπήϊον.

Περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Ξενοφῶντος καὶ ἐβουλήθης μαθεῖν τίνα περὶ αὐτῶν ὑπόληψιν ἔχω, καὶ γράψαι με περὶ αὐτῶν ἐβουλήθης. [1] πεποίηκα καὶ τοῦτο εἰς Δημήτριον ὑπομνηματισμὸν περὶ μιμήσεως. τούτων ὁ μὲν πρῶτος, αὐτὴν περιείληφε τὴν περὶ [2] τῆς ζητήσεως μίμησιν· ὁ δὲ δεύτερος, περὶ τοῦ, τίνας ἄνδρας μιμεῖσθαι δεῖ ποιητάς τε καὶ φιλοσόφους, ἱστοριογράφους καὶ ῥήτορας· ὁ δὲ τρίτος, περὶ τοῦ πῶς δεῖ μιμεῖσθαι· [3] περὶ τούτου δὲ ἀπλῆς. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ Ἡροδότου τε καὶ Θουκυδίδου καὶ Ξενοφῶντος καὶ Φιλίστου καὶ Θεοπόμπου· τούτους γὰρ ἐκκρίνω τοὺς ἄνδρας εἰς μίμησιν ἐπιτηδειοτάτους· τάδε γράφω· εἰ δεῖ δεῖ καὶ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου τάδε φρονῶ.

Πρῶτον, ὅτι καὶ σχεδὸν ἀναγκαιότατον ἔργον ἁπάντων ἐστὶ τοῖς γράφουσιν ἱστορίας, ὑποθέσιν ἐκλέξασθαι καλὴν καὶ κεχαρισμένην τοῖς ἀναγνωσομένοις. τοῦτο Ἡρόδοτος κρεῖττον μοι δοκεῖ πεποιηκέναι Θουκυδίδου. [4] ἐκεῖνος μὲν γὰρ, κοινὴν Ἑλληνικῶν τε καὶ βαρβάρων πράξεων ἐξενήνοχεν ἱστορίαν, ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων ἐξίτηλα γένηται, μήτε τὰ ἔργα, καὶ ἅπερ αὐτὸς εἴρηκε. τὸ γὰρ αὐτὸ προοίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας. ὁ δὲ Θουκυδίδης πόλεμον ἕνα γράφει, καὶ τοῦτον οὔτε καλὸν οὔτε εὐτυχῆ· ὃς μάλιστα μὲν ὤφειλε μὴ γεγράφθαι· εἰ δὲ μή, σιωπῇ καὶ λήθῃ παραδοθείς, ὑπὸ τῶν ἐπιγιγνομένων ἠγνοῆσθαι. ὅτι δὲ πονηρὰν ὕλην ἔλαβεν ὑποθέσιν, καὶ αὐτὸς μοι δοκεῖ φανερὸν ἐν τῷ προοιμίῳ. πόλεις τε γὰρ δι' αὐτὸν ἐξερημωθῆναί φησιν Ἑλλήνιδας πολλάς, τὰς μὲν ὑπὸ βαρβάρων, τὰς δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, καὶ φυγὰς, καὶ φόνους ἀνθρώπων ὅσους ἄπω πρότερον γεγόνασι, σεισμούς τε καὶ αὐχμοὺς καὶ νόσους, καὶ ἄλλας πολλὰς συμφοράς. ὥστε τοὺς ἀναγνόντας τὸ προοίμιον, ἠλλοτριῶσθαι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, Ἑλληνικῶν μέλλοντας ἀκούειν. ὅσῳ δὲ κρείττων ἡ τὰ θαυμαστὰ ἔργα δηλοῦσα Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων γραφὴ, τῶν τε οἰκτρὰ καὶ δεινὰ πάθη τῶν Ἑλλήνων διαγελάσεσθε, ἴσως τοσούτῳ φρονιμώτερος Ἡροδότου Θουκυδίδης κέκρικε τὴν ὑπόθεσιν. ἐγὼ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἔνεστιν εἰπεῖν, ὅτι δι' ἀνάγκην ἦλθεν ἐπὶ ταύτην τὴν γραφὴν, ἐπιτάττοντος ἐκείνου καὶ λίαν, βουλόμενος δὲ μὴ ταῦτα ἑτέροις γράφειν. πᾶν γὰρ τοὐναντίον, ἐν τῷ προοιμίῳ θαυμασιώτατα τὰ παλαιὰ ἔργα, κάλλιστα καὶ θαυμασιώτατα τὰ καθ' αὑτὸν ἐπιτελεσθέντα φησὶν εἶναι· καὶ φανερὸς ἐστὶ παθεῖν

Dionysius Halicarnasseus epistolâ ad Cn. Pompeium.

DE HERODOTO & Xenophonte quid sentiam scire cupis; ac me etiã de eis scribere vis: quod iam feci in illo Commentario quem de Imitatione ad Demetriũ scripsimus. Primus liber,* ipsam imitationem de inuestigatione comprehendit: Secundus, qui poëtæ, philosophi, historici & oratores, sequendi sint: Tertius, quomodo imitandi; sed ea de re nondum absolutus. In secundo vero, de Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Philisto, & Theopompo, (hos enim viros ad imitandum aptissimos iudico) hæc scribo: Quod si etiam de his dicendum est, de HERODOTO quidem & THVCYDIDE hæc sentio.

Primum officium esse puto, & id vel maxime omnibus necessarium, qui res gestas hominum, monumentis annalium mandare student, materiam eligere pulchram & iucundã, ac eam quæ animos legentium voluptate afficiat atque perfundat: quod HERODOTVS mea quidem sententia melius vidisse & expressisse videtur, quam Thucydides. Ille enim, communem Græcorum & barbarorum historiam conscripsit; ne & res gestæ maiorum oblitterarentur, & ne eorum facta & alia quæ enumerat, intercidirent, atque ex hominum memoria tollerentur. idem enim est ipsum proœmiũ, idem exorsus & finis historiæ. Thucydides autem vnum tantummodo bellum scriptura persequitur, & id neque honestum, neque fortunatum, & quod numquam geri oportuit: sin minus, obliuioni & silentio traditum à posteris ignorari debuit. Quod autem malam materiam sibi sumpserit, etiam ipse in exorsu planũ facit. Ciuitates enim multas ait eo bello partim à barbaris, partim à seipsis vastatas & funditus euersas fuisse: & exsilia, proscriptiones, cædes hominũ tantas factas esse, quantas post hominum memoriam vmquam; & terræ motus, siccitates, morbos, inualetudines, & alias multas calamitates importatas: ita vt statim in principio lectores, qui totius Græciæ calamitates sint audituri, abalienentur. Quanto autẽ ea scriptio quæ admiranda opera & facta tam Græcorum quam barbarorũ aperit, antecellit eam quæ miseranda & funesta mala Græcorũ nunciat, tanto meliores partes HERODOTVM Thucydide in eligenda materia secutũ esse video. Neq; enim illud afferre licet, cum necessitate coactum, ad eam se scriptionem contulisse; cum eum nõ præteriret, & illa pulchriora esse, & nollet hæc in aliorum manus venire. Aliter. n. se res habet, dum maiorũ res gestas in exordio cõuitiis afficit, & sua ætate pulcras & admirandas gestas esse asserit: quæ manifeste

Herodotus & Thucydides comparatur a nonnull. hominib.

* ipsum de imitatione disquisitionem.

1 legendum hic videtur vel cum Hoeschelio, περὶ τ. τοῦτο τοῖς Δημ. ὑπομνηματισμοῖς. vel, (quod minus aptum est) περὶ τ. ᾗ οἷς τοῦτο πρὸς Δημ. ὑπομνηματισμοὺς: vt infra Dionys. ἐκεῖ τῶν Θουκυδ. ἰδίωμ. initio: ἐν τοῖς ἐκεῖ τῶν ἐγκαίρων ῥητόρων πρὸς τὸ σπουδαῖον συντεταχθεῖσιν ὑπομνηματισμοῖς. Huius commentarii (inquit Steph.) Dionysius meminit etiam in tractatu de Thucydide, quem Q. Aelio Tuberoni dicauit. *Fr. Sylb.* 2 rectius τῆς μιμήσεως ζήτησιν. *Fr. Sylb.* 3 Forsan. leg. ὅτι ἢ ἁπλῆς. *Fr. Sylb.* 4 Principium quidem Herodoteæ historiæ cum his Dionysianis consentit, at non finis. Ibidem fortasse legendum, καὶ ἀπαρ. pro ᾗ ἅπερ. *Fr. Sylb.*

decla-

declarant, eum nō præter voluntatem ad hanc se materiam contulisse. Hoc tamen HERODOTVS minime fecit: & quāuis Hellanicus & Charon, qui ante eius tempora vixerunt, eandem materiam persecuti sint, non tamen eum à proposito auocarunt: quinetiam sperabat se ipsis aliquid pulchrius allaturum; quod etiam fecit.

Secundum munus est eius qui facta hominum memoriæ mandare volet, scire vnde principium sumendum est, & quousque progrediendum. qua in re HERODOTVS longe prudentior Thucydide esse videtur. primo enim loco causſam deſcribit, ob quam barbari Græcis iniurias inferre cœperunt: & progrediēs, in barbarorum punitione & vltione deſcribenda conquieſcit. Thucydides vero, exordium ſumit ſuæ hiſtoriæ à parum felici & florenti ſtatu rerum Græcarum: quod eum facere (cum & Græcus eſſet & ciuis Athenienſis) non oportebat; & vel maxime, cum non eſſet ex humili & plebeio genere ciuium, ſed ex his quibus Athenienſes primas deferebant, & quos militari præfectura ac aliis ſummis honoribus dignos cenſebant: neque ita aperte, vt apertiſſime belli cauſſas ſuæ vrbi adſcriberet; cum alias multas occaſiones haberet quibus eas attribueret. Ac initium narrationis facere debebat nō à Corcyrenſibus, ſed à præſtantiſſimis patriæ factis, quæ ſtatim poſt bellum Perſicum ediderant: quorum deinde tamen in conuenienti loco non ita recte, ſed quaſi curſim mentionē facit. At cum hæc narraſſet, ſumma cum beneuolentia & ſtudio, vt vir amans ciuitatis, deinde inferre debebat, Lacedæmonios horū inuidia & metu commotos, alias interim cauſſas prætendentes, bellum ſuſcepiſſe. ac tum demum Locrenſium res, & contra Megarenſes ſcitum, & ſiqua alia voluit, exponere debuit. Fines autem pluribus erroribus ſcatent. quamuis enim dicat ſe omni bello interfuiſſe, & ſe omnia polliceatur eſſe narraturum: tamen in nauale prœlium Athenienſium & Peloponneſiorum, quod prope Cynoſſema geſtum fuit anno XXII, finem facit. Satius vero erat, dum perſequeretur omnia, hiſtoriam terminare admirando & auditoribus gratiſſimo* reditu exſulum à Phyle; qui fuit initium ciuitati recuperandæ libertatis.

*Phylaſio- n exſu- reditu.

Tertium munus eſt hiſtorici, conſiderare quæ res illi in hiſtoriam referendæ, quæ ſilentio prætereundæ ſint. qua etiam in re poſtremas mihi partes ferre videtur Thucydidēs. Nam cum HERODOTVM non præteriret, omnem narrationē quæ longitudine quadam ſermonis prædita eſſet, ſi reſpirationes & moras quaſdā reciperet, animos auditorum ſumma ſuauitate perfundere: ſin autē in eodem rerum ſtatu permaneret, etiamſi res maxime ſuccederet, auribus tamen quandā ſatietatem parere: Homerum ſecutus, in omnem partem effu-

τα ἐκὼν ἐλόμην. ὃ μὲν Ἡρόδοτος γε τοῦτο ἐπόιησεν, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ συγγραφέων ἡμῶν Ἑλλανίκου τε καὶ [1] Χάρωνι τῷ αὐτῶν ἀνθρώπων συγκεδωκότων, οὐκ ἀπετράπετο, ἀλλ' ἐπίστευσεν αὐτῶν κρεῖσσόν τι ἐξοίσειν· ὅπερ καὶ πεποίηκε.

Δεύτερόν ἐστι τῆς ἱστορικῆς πραγματείας ἔργον, γνῶναι πόθεν τε ἄρξασθαι καὶ μέχρι [2] τοῦ προελθεῖν δεῖ. φαίνεται μὲν καὶ τοῦτο Θουκυδίδῃ πολὺ Ἡρόδοτος φρονιμώτερος. ἄρχεταί τι ἀφ' ἧς αἰτίας ἤρξαντο πρῶτον κακῶς ποιεῖν τοὺς Ἕλληνας οἱ βάρβαροι καὶ προελθών, εἰς τὸν βαρβάρων κόλασιν καὶ τιμωρίαν λήγει. ὁ μὲν Θουκυδίδης, δεχόμενος ἐποιήσατο ἀφ' ἧς ἤρξατο καλῶς πράττειν τὸ Ἑλληνικὸν ὅπερ Ἕλλησι μὲν ὄντα Ἀθηναῖον οὐκ ἔδει ποιεῖν καὶ τοῦτο, ἀτέ τε ἔτι ἠρεμούντων ὄντα, ἀλλ' ὧν ἐν πρώτοις ἦγον Ἀθηναῖοι, στρατηγῶν τε καὶ τῶν ἄλλων τιμῶν ἀξιούντες καὶ ἔτι γε φανερῶς, ὥστε ἐν τῇ πόλει τῇ ἑαυτοῦ τὰς φανερὰς αἰτίας τοῦ πολέμου προείπειν, ἑτέρας ἔχοντα πολλῷ ἀφορμὰς προφάσεις ἐπιφέρειν τὰς αἰτίας· ἐν ἄρξασθαί γε τοῦ διηγήσεως μὴ ἀπὸ τῶν Κερκυραϊκῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν μάλιστα μεγίστων ἔργων, ἃ μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον εὐθὺς ἔπραξαν· ὧν ὕστερον καὶ ἐν ἐπιτηδείῳ τόπῳ μνήμην ἐποιήσατο φαύλως πως καὶ ἐξ ἐπιδρομῆς. διελθόντα δὲ ταῦτα μετὰ πολλῆς εὐνοίας, ὡς ἀνδρα φιλόπολιν, ἔπειτ' ἐπενεγκεῖν ὅτι τούτων φθόνῳ ἐν δέοι προελθόντες Λακεδαιμόνιοι, προφάσεις ποιησάμενοι [3] ἑτέρας, ἦλθον διὰ τὸν πόλεμον· καὶ τότε λέγειν τὰ Κερκυραϊκὰ καὶ τὸ κατ' Μεγαρέων ψήφισμα, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο λέγειν ἐβούλετο. τὰ δὲ τέλη, τελείου ἁμαρτίας τελήεν· καίπερ γὰρ λέγων ὅτι παντὶ τῷ πολέμῳ παρεγένετο, καὶ πάντα δηλώσειν ὑπεσχόμην, εἰς τὴν ναυμαχίαν τελευτᾷ τὴν περὶ Κνίδου σῆμα γεγενημένην Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἣ συνέβη κατ' ἔτος εἰκοστὸν καὶ δεύτερον. κρεῖττον δὲ ἦν, διελθόντα τὰ παύτα, τελευτῆσαι τοιήσαντα τὴν ἰσορίας τὴν θαυμασιωτάτην καὶ μάλιστα τοῖς ἀκούουσι κεχαρισμένην, τὴν κάθοδον τῶν Φυλάδων ἀπὸ Φυλῆς, ἀφ' ἧς ἡ πόλις ἀρξαμένη τὴν ἐλευθερίαν ἀνομάσατο.

Τρίτον ἐστὶν [1] ἀνδρὸς ἱστορικοῦ, τίνα τε δεῖ παραλαβεῖν ἐπὶ τὴν γραφὴν πράγματα, καὶ τίνα παραλιπεῖν. δοκεῖ δή μοι καὶ λίαν λείπεσθαι Θουκυδίδης. σφοδρὰ γὰρ Ἡρόδοτος ὅτι πᾶσα μὲν ἔχεται ἀπὸ λόγου διηγησις, ἂν μὴ αἰεὶ παύσεις ἡμᾶς λαμβάνῃ, τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροωμένων ἡδέως ἀναπήσειν· ἐὰν δὲ ἐπὶ τῶν αὐτῶν μένῃ πραγμάτων, καὶ τὰ μάλιστα ἐπιτυγχάνῃ, λυπεῖ τὴν ἀκοὴν τῷ κόρῳ· ποικίλλει ἐβελήθη ποιῆσαι τὴν γραφήν, ὁ μέρου ζηλωτὴς ἡγούμενος· καὶ γὰρ τὸ βιβλίον ἦν

1 H. St. mauult Χάρωνι. cuius mentio fit etiam in libro ad Q. Ael. Tuberonem. apud Suidam tres ſunt Charones hiſtorici: primus, Lampſacenus; ſecundus, Carthaginienſis; tertius, Naucratita. at Χάρων apud eundem alius. 2 τοῦ interrogatiue accipiendum hic pro πότε vel legendum πῇ. 3 in exemplari eſt ἑτέρους· ego ἑτέρας, à Stephano ex aliis codicibus adnotatum, ſequi malui. 1 poſt τρίτον ἐστὶν, ſubaudiendum ſubſt. ἔργον, vti ſupra.

αὐτὸ λαβωμὴν, μέχρι τ ἐσχάτης συλλαβῆς ἀγαμεθα, καὶ ἀεὶ τὸ πλεῖον ἐπιζητοῦμεν. Θουκυδίδης γ, πόλεμον ἕνα καὶ πίνας ἀπτευστὶ διεξέρχεται μάχας δι' μάχαις, & παρασκευὰς ἐπὶ παρασκευαῖς, καὶ λόγους ἐπὶ λόγοις συντιθεὶς· ὥστε μοχθεῖν μὴν τ Δημόκριτον τ ἀκροωμένων· κόρον δ' ἔχει, φησὶν ὁ Πίνδαρος, καὶ μέλι καὶ τὰ τερπνὰ ἀφροδίσια. ἤδη γ ἐγὼ καὶ κεῖνο ἐνεθυμήθην, ὡς ἡδὺ χρῆμα ἐν ἱστορίαις, γραφῆς μεταβολὴ, καὶ ποικιλία· καὶ πάντα ἐν δυοὶ ἢ τρισὶ τόποις ἐποίησεν, ἐπί τε τῆς Ὀδρυσῶν ἀρχῆς, δι' ἃς αἰτίας ἐγένετο μεγάλη, καὶ ἐπὶ τ ἐν Σικελίᾳ πόλεων.

Μετὰ ταῦτα, ἔργον ἐστὶν ἱστοριογράφου, διελέσθαι τε καὶ τάξαι τ δηλουμένων ἕκαστον ἐν ᾧ δεῖ τόπῳ. πῶς ἂν ἐκάστῳ Δημοκρίτου τε & τάττοι τὰ λεγόμενα; Θουκυδίδης μὲν, τοῖς χρόνοις ἀκολουθῶν, Ἡρόδοτος γ, τ ῥᾳθυμοχαῖς τ πραγμάτων. καὶ γίνεται Θουκυδίδης μὲν, ἀσαφὴς καὶ δυζπαρακολούθητος· πολλῶν γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος καὶ χειμῶνα γιγνομένων ἐν Δαρείοις ὡς εἰκὸς τόποις, ἡμιτελεῖς τὰς πρώτας πράξεις καταλιπὼν, ἑτέρων ἅπτεται τ κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος ἢ χειμῶνα γιγνομένων. πλανᾶσθαι δὴ, καθάπερ εἰκὸς, καὶ δυσκόλως τοῖς δηλουμένοις παρακολουθοῦντα, παρατιθεμένης τ Δημοκρίτου. Ἡρόδοτος γ, ἀπὸ τ Λυδῶν βασιλείας ἐξαίρων γ, καὶ μέχρι τ Κροίσου καταβαίνει, ἐπὶ Κῦρον εὐθέως τ καταλύσαντα τ Κροίσου ἀρχὴν μεταβαίνει· Αἰγυπτίων τε ἄρξαντα διηγημάτων καὶ Σκυθικῶν καὶ Λιβυκῶν, τὰ μὲν ὡς ἀκολουθοῦντα δηλῶν, τὰ δ' ὡς χαριέστερον ποιήσοντα τὴν διήγησιν, ἐπεισάγων. διεξελθὼν τε πράξεις Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἔτεσιν ὁμοῦ Δακοσίοις καὶ εἴκοσι γιγνομένας ἐν τ τρισὶν ἠπείροις καὶ τ ἐκχεάσας τῆς πρώτης φυγῆς τ ἰσορροπίαν, ἃ διέπαυσε τὴν διήγησιν, ἀλλὰ συμβέβηκε, τῷ μὲν μίαν ὑποθέσιν λαβόντι, πολλὰ ποιῆσαι μέρη τὸ ἓν σῶμα· τῷ δ', ἃς πολλὰς καὶ ἀδένυκτους ἰσορροπίας ὑποθέσεις πραγματεύομένῳ, σύμφωνον ἓν σῶμα πεποιηκέναι. μιᾶς δ' ἰδέας [1] ἀπομνημονεύσαι πραγματικῆς, ἣν ἐδήμιος τ εἰρημένων ἦτον ἐν ἀπάσαις ἱστορίαις ζητοῦμεν, τ αὐτὸ τῷ συγγραφέως Δημοκρίτου, ἢ κέχρηται πρὸς τὰ πράγματα περὶ ὧν γράφει. ἡ μὲν Ἡροδότου Δημοκρίτου, ἐν ἅπασιν ἐπιεικὴς, καὶ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς συνηδομένη, τοῖς δὲ κακοῖς συναλγοῦσα· ἡ δὲ Θουκυδίδου Δημοκρίτου, αὐθέκαστός τις καὶ πικρὰ & τῇ πολεμίᾳ τ φυγῆς μνησικακοῦσα. τὰ μὲν γὰρ ἁμαρτήματα ἐπεξέρχεται & μάλα ἀκριβῶς, τ δὲ καλῶν νεωτέρων κεχωρηκότων καθάπαξ ἀμέμνηται, ἢ ὥσπερ ἠναγκασμένως. καὶ καὶ μὴν τ πραγματικὸν [2] τύπον ἤτιον ἐστὶν Ἡροδότου Δημοκρίτου ταῦτα Θουκυδίδης καὶ γ τ λεκτικὸν, τὰ μὲν ἤτιον, τὰ δὲ κρείττων, τὰ δ' ἴσος. ἐρῶ δὲ καὶ περὶ τούτων ὡς ἐπῆλθα.

sam; ac summa varietate conditam efficere voluit scriptionem. Libros enim eius cum in manus sumimus, vsque ad extremam syllabam suspicimus, & semper nescio quid magis requirimus. Thucydides autē vnum bellum & aliquot pugnas sine vlla interspiratione persequitur, pugnas pugnis, apparatus belli apparatibus, orationes orationibus congerens & coaceruans; ita vt mens & cogitatio eorum qui audiunt, laborare cogatur. Satietatem enim gignit, ait Pindarus, & mel & dulces res venereæ. Iam vero & illud in animo meo reputaui, quam suauis & iucunda res sit in historia, scriptionis varietas & immutatio: atque hoc in duobus aut tribus locis fecit, tum in Odrysarum principatu exponendo, quibus de caussis ad magnam deuenerint potestatem; tum in Siciliæ vrbibus.

Adhæc est etiam munus historici, in partes tribuere, & vnumquodque eorum quæ exponuntur, suo loco collocare. Quæ est igitur vtriusque dispositio? Thucydides tempora sequitur, Herodotvs rerum complexiones. Fit autem Thucydides obscurus, & cuius sententiam difficile animo comprehendere possis cum enim multa eadem æstate & hyeme in diuersis (vt fit) locis gererentur, imperfectas primas res gestas relinquens, alias attingit quæ eadem æstate & hyeme gestæ fuerunt. Erramus igitur, quemadmodū par est, & summa cum difficultate res expositas mente iam turbata assequimur. Herodotvs vero initium capiens ab imperio Lydorum, & vsque ad Crœsum descendens, ad Cyrum confestim, qui Crœsi imperiū euertit, transit: atque deinde rex Ægyptiorum, Scytharum, Libycorum exponere aggreditur, partim propter rerum seriem, partim vt iucundiorem redderet narrationem suam. Persequens autem & exponens res gestas Græcorum & barbarorum, quæ ducentis & viginti annis gestæ sunt in tribus continentibus, & fugam Xerxis describens, non diuellit orationem: sed accidit huic quidem, vt vno sumpto argumento, vnum corpus multas in partes diducat: ille vero, vt multis & variis argumētis assumptis, vnum corpus sibi consentiens faciat. Vnum* autem genus historiæ negocioſæ commemorabo; quod non minus quam quæ recēsuimus in historiis requirimus; animum inquā scribentis, quo in rebus conscribendis vtitur. Herodoti quidem animus in omnibus lenis & mansuetus est, & qui bonis quidem collætatur, malis vero condolet. Thucydidis vero animus, natura sua quadam rigidus & acerbus est, ac patriæ exsilii recordatione offensus. peccata n. accuratissime persequitur: eorum vero quæ ex animi sententia gesta sunt, omnino non meminit, aut velut inuitus. Atq; ob hæc in ea parte quæ ad res pertinet, vincitur ab Herodoto Thucydides. In ea vero parte quæ continet elocutionē, alias superior interdū inferior: in nonnullis etiā æquas partes tenet. Dicam vero etiā de iis quemadmodum sentio.

* Vnum adhuc notam in rebus positam comm.

1 Possis etiam legere ὅτι μνημόνευμα. 2 In exemplari est τοῦτον. perperam. τύπος vero in hoc loquendi genere supra quoque habuimus aliquoties, & infra. pro eodem μεγαπρεπὲς dicit mox vbi Xenophontem confert. & infra. & alibi. Reperitur tamen τόπος vocabulum in ead. significatione; vt supra prolixius adnotauimus ad initium T. II. Halicarnassi. F. S.

Virtus

Virtus omnium prima est, sine qua nulla alia est orationis vtilitas. Quænam illa est? Sermo purus, proprietatem linguæ Græcæ retinens. hanc ambo studiose conseruant. HERODOTVS enim, Ionicæ linguæ optima regula est; Thucydides vero, Atticæ. Tertium locum habet breuitas, in qua videtur Thucydides HERODOTVM antecelluisse. quamquam dicere aliquis posset, breuitatem iucundam videri, si cum perspicuitate coniuncta & elaborata fuerit: sin ea caruerit, acerbam & austeram. verum nihil esto præterea. Post hæc perspicuitas collocata est; quæ cum virtutibus adiunctis primas tenet, in qua satis diligenter ambo elaborarunt. Post hanc virtutem constituitur lenium & vehementium affectuum imitatio: quam inter se partiti sunt scriptores. Thucydides enim, in grauioribus affectibus exprimendis melior; HERODOTVS, in lenioribus effingendis præstantior. Secundum hæc statuuntur illæ virtutes, quæ summum & admirandum studium & apparatum ostendunt: in quibus historici pares sunt. Succedunt iis aliæ, quæ orationis vim & vehementiam & similes facultates complectuntur: quibus HERODOTVM Thucydides superat. Suauitatem autem, persuasionem, delectationem, & alias virtutes cognatas, longe præstantiores HERODOTVS Thucydide inducit. In verborum elocutione, proprietatem naturæ HERODOTVS secutus est; grauitatem Thucydides, qui & in verbis sui similis est totus. Virtutum omnium maxima & quasi princeps est Decorum: quam diligentius Thucydide HERODOTVS seruauit. similis. n. hic in omnib. ac in concionib. magis quã in narrationibus. Mihi quidẽ, & carissimo Cęcilio, Demosthenes eius enthymemata vel maxime expressisse & imitatus esse videtur. Vt autẽ vno verbo omnia complectar, elegantissimæ sunt vtriusq; poeses: (non n. verebor poeses eas appellare) sed hoc vel maxime a se inuicẽ differunt, q, constructio HERODOTI hilaris est, horribilis vero Thucydidis. Sed de his historicis hæc dixisse sufficiat, cum multa nobis alia dicenda sint, de quibus alius erit differẽdi locus.

Πρώτη τ̃ ἀρετῶν ἥμιτ' ἂν, ἧς χωρὶς οὐδὲν τῶν ἄλλων τ̃ ὠφελεῖ τοὺς λόγους ὄφελος. τίς; ἡ καθαρεύουσα τοῖς ὀνόμασι. ἔστ' Ἡρόδοτος χαρακτὴρ σάφειάς. Θουκυδίδης τὸ τ̃ Ἀττικίδος. τρίτων ἔχει χώραν ἡ καλουμένη συντομία. ἐν ταύτῃ δοκεῖ πρωτεύειν Ἡρόδοτος Θουκυδίδης. καίτοι λέγοι τις ἂν ὡς μετὰ τοῦ σαφοῦς ἡδέως ἀκούσεσθαι, ἡδὺ φαίνεται τὸ βραχύ· εἰ δ' ὑπολάβοιτ' οὐτοσί, πικρόν. ἀλλὰ μὴ σὲ ἔγωγε ταῦτα τοῦτο. ἐν ἀρετῇ μετὰ ταῦτα τέτακται δ' πρώτη μετὰ τ̃ ἐπιβλητῶν ἀρετῶν. ἱκανῶς ἐν ταύτῃ κατορθοῦσιν ἀμφότεροι. μετὰ ταύτην συνίσταται τ̃ ἀρετὴν, τ̃ ἠθῶν τε καὶ παθῶν μίμησις. δηλοῖ δ' τ̃ ἀρετὴν ταύτην οἱ συγγραφεῖς. Θουκυδίδης μὲν γὰρ, τὰ παθητικὰ σπουδῇ κρείττων Ἡρόδοτος δ', τάχα δ' ἂν καὶ θαρρήσαιμι δύο τούτοις μέγιστα ἐπιφαίνεσθαι τ̃ κατασκευῆς ἀρεταί. ἴσοι καὶ ταύτῃς οἱ συγγραφεῖς. ἑκάτεροι γὰρ αὐτῆς αἱ τ̃ ἰσχὺν καὶ τ̃ λόγου τὸ τοῖς ὁμοιοτρόποις δυνάμεις τῆς φράσεως ἀρετὴν παρέχουσαν. κρείττων ἐν ταύτῃς Ἡρόδοτος Θουκυδίδης. ἡδὺς μὲν δ' ἐστὶν ἐν πειθοῖ τ̃ περὶ τὴν τοῖς ὁμοιοήθεσι ἀρετὴν εἰσφέρεται μακρῷ Θουκυδίδης κρείττονας Ἡρόδοτος τ̃ δ' φράσεως τ̃ ὀνομάτων τὸ μὲν καὶ φύσιν Ἡρόδοτος ἐζήλωκε, τὸ δὲ δεινὸν Θουκυδίδης, ὁμοιοτρόπως ἂν ἐν λόγοις. ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ πρέπον. ταύτην ὁ Ἡρόδοτος ἀκριβοῖ μᾶλλον ἢ Θουκυδίδης. ὁμοιοτρόπως γὰρ ἔστ' ἐν πᾶσι, καὶ ταῖς δημηγορίαις μᾶλλον ἢ τ̃ διηγήσεσιν. ἐμοὶ μὲν τοι τ̃ Φιλίστου Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτὸ μάλιστα γε καὶ ζηλῶσαι Δημοσθένης. ἵνα δὲ συνελὼν εἶπω, καλλίστην μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφότεραι· ἃ γὰρ αὐ αἰσχυνθείην ποιήσεις αὐτὰς λέγων· διαφέρουσι δὲ κἀ τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡροδότου κάλλος ἱλαρόν ἐστι, φοβερὸν δὲ τὸ Θουκυδίδου. ὑποπτεύω ταῦτα εἰρῆσθαι τοῖς ἰδίοις τ̃ συγγραφέων, πολλῶν δ' ἄλλων ἐνόντων λεχθῆναι, τοῖς ὧν καὶ ἕτερος ἑτέρου κριτής.

1 Sufficiat dicendi virtus hæc esse, si est, vt sapiens & nauis aliquis κρίνῃ. vtrum Lysia videre liceat supra, an ex Isocrate. F. S.

Xenophon enim, HERODOTVM in vtroque genere, tum in eo quod in materia cernitur, tum quod in elocutione, imitatur. &c. Non solum vero ob materiam in cęlum ferendus est, (in qua HERODOTVM sequitur) sed etiam propter dispositionem suspiciendus. &c. Atque hæc quidem est forma rei & argumenti eius. Forma vero elocutionis, partim similis HERODOTO, partim nõ adeo redundans & fluens. Purus quidem satis in verbis, & apertus; quem admodum & HERODOTVS: delegit autem verba vsitata, & rebus ipsis à natura insita: quæ omnino non minus suauiter & iucunde quam HERODOTVS ipse componit. Excellentiã vero & splendorem, amplitudinẽ iucundã, & suauem cõformationem historicã, quem admodum HERODOTVS, non habet. nõ modo enim hoc ab ipso mutuari nõ potuit, sed etiam si aliquando voluit suã excitare elocutionem, paululum inspirãs, veluti terena aura extemplo langueſcit & exstinguitur. In multis enim plus æquo longior fit; nec adeo feliciter vt HERODOTVS personarum dignitatem attingit & exprimit: sed in multis, si quis recte consideret & perpendat, eum negligentiorem reperiet.

Ξενοφῶν μὲν γὰρ, Ἡροδότῳ ζηλωτὴς ἐγένετο κατ' ἀμφοτέρους τοὺς χαρακτῆρας, τόν τε πραγματικὸν καὶ τ̃ λεκτικόν. &c. ἃ μόνον δ' τ̃ ὑποθέσεων χάριν ἄξιος ἐστ' ἀγαπᾶσθαι, ζηλωτὴς Ἡροδότου γενόμενος, ἀλλὰ καὶ τ̃ οἰκονομίας. &c. καὶ ὁ μὲν πραγματικὸς τύπος αὐτῷ ταὐτός ἐστ'. ὁ δ' λεκτικὸς, πῇ μὲν ὅμοιος Ἡροδότῳ, πῇ δ' ἐνδεέστερος. καθαρὸς μὲν γὰρ τοῖς ὀνόμασιν ἱκανῶς, καὶ σαφὴς, καθάπερ ἐκεῖνος· ἐκλέγει δ' ὀνόματα συνηθῆ τὰ μὲν πεσοῦσι τοῖς πράγμασι, καὶ συντιθησιν αὐτὰ ἡδέως πάνυ καὶ κεχαρισμένως, οὐκ ἧττον Ἡροδότου. ὕψος δ' ἐκ καλλος ἐμεγαλοπρέπειαν τε τὸ λεγόμενον ἰδίως παλάσμα ἰσορικὸν Ἡρόδοτος ἔχει. ἃ γὰρ μόνον σπανίως τοῦτο παρ' αὐτῷ λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ ποτὲ διεγείραι δυνηθείη τ̃ φράσιν, ὀλίγον ἐμπνεύσας ὥσπερ δόκησις αὔρα ταχέως θνητή. μακρότερος γὰρ γίνεται δ' θεσπίλος ἐν πολλοῖς καὶ ἐν πρέπουσι, καὶ οὐκ ὡς Ἡρόδοτος, ἐφάπτεται τ̃ πρεπόντων εὐτυχῶς, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ὀλιγωρότερός ἐστιν, αὐλὸς ὀρθῶς σκοπῶν.

1 Stephano videtur legendum Ἡροδότου ἐκ ἔχει vel ἔστιν Ἡροδότου, ἐκ ἔχων. nisi mauis, imo quis, particulam, quæ ex aduerso respondeat τοῖς ἔτεσιν, reponere. S. d. siue hoc, siue illo modo legas, desideratur negatio. F. S.

2 Pro γὰρ aptius forsan legeris δὲ. F. S.

EX EIVSDEM DIONYSII CAPITE

περὶ τῶν λόγων ἐξετάσεως, siue παλαιῶν χαρακτῆρας, vel ἀρχαίων κρίσιν cum Sylburgio nominare placet.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ καὶ Θουκυδίδης.

ΤΩΝ μὲν τὰ συγγραφέων Ἡρόδοτος μὲν ἐξείργασται τὸ βέλτιον, τὸ πραγματικὸν εἶδος· τῶν δὲ λεκτικῶν πολλαχοῦ μὲν ἀκολουθεῖ Θουκυδίδης, πολλαχοῦ δὲ ἔμπαλιν· ἔστι δ' ἐν οἷς ἐξισοῦσθον. τῇ μὲν ἀκριβείᾳ τῶν ὀνομάτων, ἐν οἷς ἑκάτεροι περιεργάζονται διαλέγοις, διαπρέπουσι τὸ ἴδιον· τῇ δὲ σαφηνείας καὶ ἀμφιβολίας ἀμφοτέρων Ἡροδότῳ τὸ κατόρθωμα δέδοται. καὶ τὸ μὲν σαφὲς τομόν ἐστι παρὰ ἀμφοτέροις. ἐν μὲν τοῖς ἠθικοῖς κρατεῖ Ἡρόδοτος, ἐν οἷς δὲ τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδίδης. πάλιν καλλιλογίᾳ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ διαφέρουσιν οὐδὲν ἀλλήλων, ἀλλ' ἑκάτεροι τούτων τε καὶ τοιούτων ἀρετῶν κρατοῦσι. ῥώμῃ δὲ καὶ ἰσχύϊ τόνῳ τε τῷ σφοδρῷ καὶ πολυχρωμάτῳ παρηυδοκίμησε Θουκυδίδης· ἡδονῇ δὲ καὶ πειθοῖ καὶ χάρεσι καὶ τῷ ἀφελεῖ αὐτοφυεῖ βασανίσαντι, μακρῷ διενεγκόντα τὸν Ἡρόδοτον εὑρίσκομεν. καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ τρόπου, πραγματείαν καὶ σοφιστοπλείαν μᾶλλον ἀπεῖπεν.

HERODOTVS & THVCYDIDES.

EX iis qui res gestas litterarum monumentis mandarunt, HERODOTVS optime omnium eam partem historiæ quæ res continet, elaborauit atq; expressit: ea vero parte quæ elocutionem continet, nonnunquam superior Thucydides, nonnunquam è diuerso HERODOTVS. Est etiam vbi pares inveniuntur. Accurata enim verborum electione in his sermocinationibus, in quibus ambo tractandis occupantur, vterque suam quandam proprietatem seruat. ceterum perspicuitatis laudem omnes sine controuersia HERODOTO deferunt. Ac breuitas quidem familiaris & propria est Thucydidi: euidentia autem & illustratio, vtrique communis. In moribus exprimendis primas fert HERODOTVS; in affectibus autem, Thucydides. Rursum dictionis elegantia ac magnificētia nihil alter ab altero differt; sed in his & huiusmodi virtutibus ambo excellunt. Viribus, robore, neruis, & orationis grauitate, ac figurarum varietate, Thucydides HERODOTVM superauit: suauitate verò, ac persuadēdi facultate, iucūditate, & sponte nata simplicitate, nō elaborata, longe præstare HERODOTVM inuenimus. atque nullam compositionem & personarum confictionem minus seruauit, quam hanc morum & ingenii simplicitatem. interp. Stanisl. Iouio.

Quæ sequitur Philisti & Xenophontis comparatio, paria plane insperſa habet de nostro cum iis quæ ante retulimus ex epistola ad Pompeium.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος περὶ τοῦ Θουκυδίδου χαρακτῆρος.

ΟΔ' Ἁλικαρνασσεὺς Ἡρόδοτος, γηρόμυος ὀλίγῳ πρότερον τῆς Περσικῶν, παρεκτείνας δὲ μέχρι τῶν Πελοποννησιακῶν πρός τε πραγματικὴν προαίρεσιν ὅπερ τὸ μεῖζον ἐξήνεγκε καὶ λαμπρότερον, οὔτε πόλεως μιᾶς, οὔτ' ἔθνους ἑνὸς ἱστορίαν προεκόμισε· πολλὰς δὲ διαφόρους πράξεις ἔκτε τῆς Εὐρώπης, ἔκτε τῆς Ἀσίας, εἰς μίαν βιβλιοθήκην πραγματείας ἀγαγεῖν. ἀρξάμενος δὲ ἐν ὅτῳ τῆς τῶν Λυδῶν δυναστείας μέχρι τοῦ Περσικοῦ πολέμου κατέβη τὰς ἱστορίας, πράξας τὰς ἐν τοῖς πεπραγμένοις καὶ διακοσίοις ἔτεσι γηρύσας· αἱ πράξεις ὅπερ Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων, μιᾷ συντάξει βιβλίων καὶ τῇ λέξει προστιθοῦσι τοὺς ὠφελημένους τὸν τε αὐτὸν συγγραφέων ἀρετάς.

Idem Dionysius in iudicio de Thucydidis historia.

HERODOTVS autem Halicarnassæus, qui ad Peloponnesiaca tempora vitam perduxit, cum paulo ante Persica natus esset, tum materiam historiæ paulo altius extulit, atque illustrauit; neque vnius vrbis, aut vnius gentis, sed Europæ Asiæque res gestas, & multas & varias, vno libro complexus est: (nam à Lydorū imperiō exorsus, ad vsq; bellū Persicū opere perducto, quæcumque per annos CCXL gesta à Græcis & à barbaris erant, ex iis illustriora quæque delegit, & in vnum quasi corpus historiæ contulit) tum omissas à superioribus dicendi virtutes ad suam orationem adiunxit. Interp. A. Dudithio.

His subiicit de Thucydidis historia, eiusq; consilio in rebus, quas describeret, deligendis, inter alia quod nihil fabulosi inserat, nec deos deasq; mixtas narret, & portentosa alia: quæ tamen se non adserre vt nostro ideo impingat dicam vel aliis antiquioribus, qui eiusmodi historiæ suæ inspersere. eorum enim facti rationem constare, quam ipse eleganter exponit: πολλὰ δ' εἰπεῖν προήχθην, ὧν ἀπιστῶν ἐκείνοις τοῖς αἰδράσιν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἔχων συγγνώμην, εἰ καὶ τὰ μυθικὰ ἤψαντο πλασμάτων, ἐθνικὰς δὲ τοπικὰς ἐκφέροντες ἱστορίας. ἐν ἅπασι γὰρ ἀνθρωπίς, καὶ κοινὴ καὶ τόπος, καὶ καὶ πόλεις ἰδίαν μνήμην τινὲς ἐσώζοντο δὲ τῶν τοιούτων ἀκοσμάτων, ὥσπερ ἐφην. αἱ δὲ διδεχόμενοι παῖδες παρὰ πατέρων, ἐπιμελεῖς ἐπειδὴ τὸ παραδιδόναι τοῖς ἐκγόνοις καὶ τοὺς βελτιόνους αὐτὰς εἰς τὸ κοινὸν ἐκφέρον, ἕτως ἤξιον συγγράφειν, ὡς παρὰ

1 ms. Pompil. Amasæi παρακτῆρας. F. S. 1 Dudithius mauult παραλειφθείσας, *omissas*. videtur tamen & hæc ferri posse loco: sicut scilicet infra dicit auctor σωιδὲν ἐκ τοῦ αὐτῶν ἔσχεν ἀρετάς. F. S.

τῶν

τῶν ἀρχαίων ἐθέξαντο. ἐκείνοις μὲν ἐν τοῖς ἀνδράσιν ἀναγκαῖον ἦν ποικίλλειν τοῖς μυθώδεσιν ἐπεισοδίοις τὰς τοπικὰς ἀναγραφάς. *i. interprete A. Dudithio,* Neq; vero vt hęc dicerem, eo sum adductus, quod illos viros accusem; quibus etiam veniæ multum tribuo, si, cũ in explicanda nationum & locorum historia versarentur, fabulosa figmenta receperunt: quandoquidem apud omnes homines, tum communiter de locis, tum proprie de vrbibus, monumenta quędam seruabãtur huiusmodi, quas dixi, rerũ, auditione perceptarum: quas filii à patribus acceptas suis deinde posteris vt traderent, elaborarunt. quod si qui litteris eas consignare vellent, ab his vt ita plane exponerentur quo modo de veteribus acceperant, dignum putabant. quapropter illos viros, vt locorum descriptiones fabulosis additamentis variarent, atq; distinguerent, necessitas compulit.

Et iterum eodem libro.

Καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Scriptores autem qui ante Peloponnesiacum bellum fuerunt, atq; ad Thucydidis vsq; ætatem peruenerunt, omnes propemodum idem consilium secuti sunt. quos quidem aut Ionica lingua, vt quę illis temporibus maxime omnium floreret, aut Attica illa vetus, non admodũ ei dissimilis, oblectauit. Hi sane omnes, vt est ante dictum, sermonis proprietatem magis, quam dicẽdi tropos adamauerunt; tropos vero velut condimenta orationi insperserunt: verborum autem compositionem omnes eandem ferè affectarunt, simplicem, minimeq; affectatam. Neq; vero in sententiis figura aliqua exornandis tantum diligentiæ posuerunt, vt supra communem vulgoq; tritam, atq; ab omnibus vsurpatam dicendi rationẽ efferrent. Itaq; eas virtutes quas necessarias vocauimus, illorum omnium habet dictio. est enim & pura, & perspicua, & breuis, satis proprium cuiusq; dialecti characterem seruans. eas autem dicendi virtutes quas adiectitias nominauimus, quib. omnis oratoria vis maxime fit perspicua, neq; omnes, neq; summas adhibuerunt, sed paucas, ac modice: sublimitatem videlicet, elegantiam, grauitatem, magnificentiam: neque τόνον item, neq; βάρος; quæ nos neruorum contentionem, & pondus possumus appellare; neq; πάθος vllum, quo animi affectiones excitarentur; neq; spiritus illos magnos & certaminibus aptos, ex quibus illa dicendi species conformatur, quæ Græcæ δεινότης dicitur; Latine vim in dicendo possis nominare. Vnum HERODOTVM excipio. is enim & in verborum delectu, & compositione, atque in ipsa figurarum varietate, longè ceteris antecelluit, & ita suam orationem instituit, vt vel optimæ poesi solutam orationem similem faciat, propter suadelam illam & venustatem, ac ad summum vsque perductam voluptatem. qui ne illas quidem maximas, quas diximus, & præclarissimas dicendi virtutes omisit, præter genus illud certaminibus aptum: idque siue quod natura ab eo dicendi genere abhorrebat, siue quod suis quibusdam rationibus adductus, sponte illud, tamquam historiis minime accommodatum, contempsit. is enim, neque concionibus multis, neque aliis ad contentionem accommodatis orationibus vtitur; neque vllam ad concitandos animorum motus, & res augendas amplificandasque vim habet.

Οἱ μὲν οὖν πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ γενόμενοι πολέμου, ἐς μέχρι τῆς Θουκυδίδου παρεκτείναντες ἡλικίας, ὁμοίως ἔσχον ἅπαντες ὡς ὀλίγου τὸ πολὺ τῶν αἱρέσεως· οἵ τε τὴν Ἰάδα τῶν λόγων διελόμενοι διάλεκτον, τήν τε τότε χρόνοις μάλιστα αὐξηθεῖσαν, καὶ οἱ τὴν ἀρχαίαν Ἀττικὴν, μικράς τινας ἔχουσαν διαφορὰς πρὸς τὴν Ἰάδα. πάντες γάρ ἔτι, καθάπερ ἔφην, τῇ τῆς κυρίας λέξιν μᾶλλον ἐπῃδέσαν, ἢ τοῖς τροπικοῖς· ταύτην δ' ὥσπερ ἡδύσμα παρελάμβανον. σύνθεσίν τε ὀνομάτων ὁμοίαν ἅπαντες ἐπετηδεύσαν, τὴν ἀφελῆ καὶ ἀνεπιτήδευτον, καὶ δὲ ἐν τῷ σχηματίζειν τὰς λέξεις, τὰς νοήσεις ἐξέθεσαν ὀλίγου τῆς τετριμμένης καὶ κοινῆς καὶ συνήθους ἅπασι διαλέκτου. τὰς μὲν οὖν ἀναγκαίας ἀρετὰς ἡ λέξις αὐτῶν πάντων ἔχει· καὶ γὰρ καθαρά, καὶ σαφής, καὶ συντομός ἐστιν, ὀλίγοις τε ὀνόμασι τὸν ἴδιον ἑκάστης διαλέκτου χαρακτῆρα τὰς δ' ὀνομαζομένας, ἐξ ὧν μάλιστα διαδηλοῦται ἡ τῆς ῥήτορος γένεται δυνάμις, ὅτε ἀπάδουσι, ὅτε εἰς ἄκρον ἠκόντισαν, ἀλλ' ὀλίγοις καὶ ὀλίγου βεβηκὸς ὕψος λέγω, καὶ καλλιρρημοσύνην, καὶ σεμνολογίαν, καὶ μεγαλοπρέπειαν· ὀλιγοδεῖ τόνου, ὀδὲ βάρους, ὀλιγοπάθους, διεγείροντα τὸν νοῦν· ὀλίγον τὸ ἐρρωμένον καὶ ἀναγώνιον πνεῦμα, ἐξ ὧν ἡ καλουμένη γένεται δεινότης, πολλοῦ ἐνὸς Ἡροδότου. ὅτου γὰρ τῷ συλλογῇ τῶν ὀνομάτων, καὶ τῇ συνθέσει, καὶ κατὰ τὴν τῶν σχηματισμῶν ποικιλίαν, μακρῷ δή τινι τοὺς ἄλλους ὑπερβάλλετο, καὶ περισκύασε τῇ κράσει ποιητικήν τε πεζὴν φράσιν ὁμοίαν γενέσθαι, πιθανῆς τε καὶ χαρίτων, καὶ τῆς εἰς ἄκρον ἡδονῆς ἠκούσης ἕνεκα· ἀρετάς τε τὰς μεγίστας καὶ λαμπροτάτας ἔξω τῶν ἐναγωνίων ὀλίγου ἐν ταύταις ἐνέλιπεν· εἴτε δὲ ἐξ ἐμφυοῦς πρὸς αὐτὰς, εἴτε κατὰ λογισμόν τινα ἐκουσίως ὑπερεῖδεν, ὡς ἐκ ἁρμοττόντων ἱστορίαις· ὀλίγου δημηγορίαις πολλαῖς ὁ αὐτὸς, ὀλίγου ἐναγωνίοις χρῆται λόγοις, ὀλίγου ἐν τῷ παραινεῖν, καὶ δεινοπαθεῖν τε προφέρεται, τῷ ἀλκιμῷ ἔχει.

---

1 τε post articulum τὴν rectius expungetur. 2 scriptus cod. h. καλλιρρημοσύνην vno λ. contra morem. F.S.

ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Οὕτε τοῖς τόποις, ἐν οἷς αἱ πράξεις ἐπετελέσθησαν, ἐπελθὼν ἐμέρισε τὰς διηγήσεις, ὡς Ἡρόδοτός τε καὶ Ἑλλάνικος, καὶ ἄλλοι τινες τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων ἐπίστευσαν.

Eodem libro.

Narrationes enim ita disposuit (*Thucydides*) vt neq; loca persequeretur, vbi gestæ res erant; quod HERODOTVS, Hellanicusq;, & alii nonnulli ante illius ætatem historici fecerant.

ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασσεύς, ἐν τῷ περὶ συνθέσ. ὀνομ.

Ἡ δὲ τοῦ Θουκυδίδου λέξις, καὶ ἡ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου, καλῶς μὲν συγκειται τῇ Δίᾳ, εἴπερ τινες καὶ ἄλλαι, ἁ μὲν ἡδέως γε πάνυ· ἡ δὲ γε τοῦ Κνιδίου συγγραφέως Κτησίου, καὶ ἡ τοῦ Σωκρατικοῦ Ξενοφῶντος, ἡδέως μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, ἁ μὲν καλῶς γε ἐφ' ὅσον ἔδει. λέγω δὲ κοινότερον, ἀλλ' οὐχὶ καθαίπαξ· ἐπεὶ καὶ παρ' ἐκείνοις ἥρμοσται ἵνα ἡδέως, καὶ ὡδὶ τούτοις καλῶς. ἡ δὲ Ἡροδότου σύνθεσις, ἀμφότερα ταῦτα ἔχει· καὶ γὰρ ἡδεῖά ἐστι καὶ καλή.

Dictio autem Thucydidis, & Antiphontis Rhamnusii, quod ad compositionem attinet, mehercle pulcra est, si vllæ etiam aliæ, non tamen vbiq; suauis: Ctesiæ autē historici Cnidii, & Xenophontis Socratici, suauis quidē est quam maximè, sed non quantum oportebat etiam pulcra. In commune autem ita pronuncio, non quod prorsus ita se res habeat. quippe & apud illos quædam suauiter composita inueniuntur, & apud hos pulcrè. HERODOTI autem compositio vtrumq; obtinet. Non iucunda enim solùm est, sed & pulcra.

καὶ μετὰ πολλά.

Et longe post.

Τῶν δ' ἄλλων ὅσοι τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ (Ὁμήρῳ) μεσότητα ἐπετήδευσαν, [1] ὕστερον μὲν ἐκεῖνοι μακρῷ παρ' Ὅμηρον ἐξεταζόμενοι φαίνοιντ' ἂν· καθ' ἑαυτοὺς δὲ εἰ θεωροῖη τις αὐτούς, ἀξιοθέατοι· μελοποιῶν μὲν, Στησίχορός τε καὶ Ἀλκαῖος· τραγῳδοποιῶν δὲ, Σοφοκλῆς· συγγραφέων δὲ, Ἡρόδοτος· ῥητόρων δὲ, Δημοσθένης.

Ceteri quicumq; eundem quem ille (Homerus) medium characterē in compositione fuere sectati, si cum Homero eos compares, longo illū sequuntur interuallo: singulos vero si consideret quis seorsim, eximii hi: inter melicos quidem, Stesichorus & Alcæus: inter tragicos autem Sophocles: inter historicos autem HERODOTVS: inter oratores Demosthenes.

τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ μετὰ τὰ ἀρχαῖα φησί.

Eodem modo & ibidem post initium libri ait.

Λαμβανέσθω δὲ ποιητῶν μὲν, Ὅμηρος· συγγραφέων δὲ, Ἡρόδοτος. ἀποχρῆ γὰρ ἐκ τούτων καὶ τῶν ἄλλων εἰκάσαι.

Sumatur è poëtis, Homerus, ex historicis vero HERODOTVS. Satis enim ex his coniicere de aliis possumus.

καὶ πάλιν μετὰ πολλά.

Et iterum post multa.

Ὅπῃ γὰρ ἥδιστόν τε καὶ κάλλιστον ἐν λόγοις ἡ μεταβολὴ, πάντας εἰδέναι οἴομαι. τοῦ δὲ παραδείγματος αὐτῆς ποιοῦμαι πᾶσαν μὲν τὴν Ἡροδότου λέξιν, πᾶσαν δὲ τὴν Πλάτωνος, πᾶσαν δὲ τὴν Δημοσθένους. ἀμήχανον γὰρ εὑρεῖν τούτων ἑτέρους ἐπεισοδίοις τε πλείοσι, καὶ ποικιλίαις [2] εὐροωτέραις, καὶ σχήμασι πολυειδεστέροις χρησαμένους· λέγω δὲ, τὸν μὲν ὡς ἐν ἱστορίας σχηματισμῷ· τὸν δὲ, ὡς ἐν διαλόγων κάλλει· τὸν δὲ, ὡς ἐν λόγων ἀγωνίων χρείᾳ.

Quod verò res suauissima & pulcerrima in dicendo vicissitudo sit, credo ignorare neminem. eius exemplum vero propono totam HERODOTI dictionem, totam Platonis, totamque Demosthenis. Non possibile enim est inuenire alios qui crebrioribus episodiis, & variationibus quæ pulcrius fluant, figuriſq; magis diuersis fuerint vsi. Hunc dico, velut in historiæ cultu: illum, velut in dialogorum venustate: istum vero, vt in sermonis forensis usu.

1 Fortasse rectius ὕστεροι, *posteriores, inferiores.* F. Sylb.

2 εὐροωτέρας ferri potest. potest tamen admitti etiam ὑγροωτέρας· illud pulchrius fluentes, hoc elegantius coloratas significat. F. S.

Idem Dionysius Halicarnassæus de Demosthenis in dicendo vehementia: si modo hic libri titulus.

Quod ad tertium vero compositionis in oratione genus attinet, quod dixi mistum ex ambobus esse (αὐηρεᾶς nimirum & γλαφυρᾶς) & commodissima ab vtroque excerpere, huius nullus proprius est character: sed vt illis, qui eum sibi proponunt, lubet, vtve possunt ista quidem vitare, hæc vero consequi, ita miscere solent, non secus ac in arte pingendi mixturæ solent. Huius structuræ norma optima exstitit Homerus poëtarum eximius, nec aliquis proferat dictionem concinniorem quod ad vtrumq; istorum attinet: suauitatem dico, & grauitatem. Et æmuli eius exstitere poëtarum complures tam epici quam melici; præterea tragici & comici, ac historici etiam prisci, philosophi atq; oratores. Quorum omnium mẽtionem facere infinitus foret labor. Satis erit illorũ qui in dicendo exstiterunt principes, quos esse præstantissimos mihi persuadeo, proponere duos: ex historicis nimirum HERODOTVM; è philosophis verò, Platonem. dignitas enim & gratia in ipsorum compositionibus vbiq; occurrit. An vero ego re examinata rectè vtq; par est est de iis statuam, considerare potest quicunque voluerit. Age igitur quis negabit inter horridiorem & iucundiorem compositionem hanc mediam esse dictionem, & optima quæque desumpsisse ex vtraque ista, hanc qua vtitur HERODOTVS vbi Xerxi attribuit sermonem quum deliberaret de expeditione contra Græcos suscipienda: translata vero est oratio in Atticam dialectum: *Viri Persæ*, &c.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασσεὺς περὶ τῆς Δημοσθένους δεινότητος· εἰ γε αὕτη τοῦτο τῇ βιβλίῳ ἐπιγραφή.

Τῆς δὲ τρίτης ἁρμονίας, ἣν ἔφλω [1] μικτὴν ἐξ ἀμφοῖν εἶναι, τὰ χρησιμώτατα συλλέγουσιν ἀφ' ἑκατέρας, ἴδιός ἐστι χαρακτὴρ ἰδίω· ἀλλ' ὡς αὐ οἱ μετιόντες [2] αὐτῷ πρόχειρόν ἐστιν ἢ δυνάμενοι, τὰ μὲν φυγεῖν, τὰ δὲ λαβεῖν, ἅπερ κἀν τῇ ζωγραφίᾳ τὰ μίγματα. ταύτης τῆς ἁρμονίας κράτιστος μὲν ἐγένετο κομῳδὸς ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, καὶ ἐκ αὖ τῆς ἐστὶ λέξιν ἄμεινον ἁρμοσαμένῳ τῆς ἐκείνου πρὸς ἄμφω ταῦτα· λέγω δὲ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ σεμνόν. ἐξενέγκωσιν δὲ αὐτ' ἐπῶν τι πολλοὶ ποιητῶν καὶ μελῶν, ἔτι δὲ τραγῳδίας τε καὶ κωμῳδίας· συγγραφεῖς τε ἀρχαῖοι καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες· ὧν ἁπάντων μεμνῆσθαι πολὺ αὖ ἔργον εἴη. ἀρκέσει δὲ τῶν ἐν λόγοις δυνασευσάντων, οὓς ἐγὼ κρατίστους εἶναι τεθείμην, δύω προχειρίσασθαι μόνους· συγγραφέων μὲν, Ἡρόδοτον, φιλοσόφων δὲ, Πλάτωνα· καὶ γὰρ ἀξίωμα καὶ χάρις αὐτῶν [3] διατρέχει τὰς ἁρμονίας. εἰ δὲ ὀρθῶς ἐγὼ καὶ εἰκότα ἔγνωκα περὶ αὐτῶν ἐξετάσας, τῷ βουλομένῳ σκοπεῖν ἔστω. φέρε δὴ πῶς ἂν αὖ ὁμολογήσειε τῆς τε αὐηρεᾶς καὶ τῆς [4] ἡδείας ἁρμονίας μέσον εἶναι τήνδε τὴν λέξιν, ἣ τὰ κράτιστα εἰληφέναι παρ' ἑκατέρας, ἣ κέχρηται Ἡρόδοτος ἔτι ἄρξῃ πειθοὺς τὸν λόγον ὅτι [5] ἐβουλεύετο περὶ τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας στρατείας; μεταμπεσόμενος δ' εἰς τὴν Ἀτθίδα διάλεκτον ἡ λέξις· Ἄνδρες Πέρσαι, &c.

Apud Dionysium Longinum de sublimi genere dicendi.

Solus HERODOTVS proximè ad Homeri exemplar accessit.

Παρὰ Διονυσίῳ τῷ Λογγίνῳ περὶ ὕψους.

Μόνος Ἡρόδοτος ὁμηρικώτατος εἰρέθη.

Ex Hermogenis opere quod inscribitur περὶ ἰδεῶν parte II.

DE HERODOTO.

IN panegyricis itaq; quæ in historia vsuenirunt, omnium maximè excellit Herodotus. Causa est: præter quod purus iuxta ac disertus est, multum & in delectando occupatur. Etenim notionibus fabulosis propemodum omnibus, dictioneque poëtica vtitur vbique. Amplitudinem verò sæpe habet & quod circa sententias versatur. certè accuratione sua & ornatus apparatu vtrumq; consequitur tam voluptatem quam amplitudinem in dictione.

Ἐκ τῶν Ἑρμογένους περὶ ἰδεῶν τόμ. β.

ΠΕΡΙ ΗΡΟΔΟΤΟΥ.

Ἐν τούτῳ τῇ καθ' ἱστορίαν πανηγυρικῇ πανηγυρικώτατός ἐστιν ὁ Ἡρόδοτος. τὸ δ' αἴτιον ὅτι μὴ μόνον καθαρός, καὶ εὐκρινής, πολύς ἐστι τῆς ἡδονῆς. ἐν δὲ ἐννοίαις μυθικαῖς σχεδὸν ἁπάσαις, καὶ τῇ λέξει ποιητικῇ κέχρηται διόλου. μεγέθους δὲ πολλαχοῦ μὲν ἔχεται καὶ τοῦ κατ' ἔννοιαν, καὶ μάλιστα δὲ ἐπιμέλεται καὶ τοῦ πολὺν ἐν κόσμῳ τὸ συναμφότερον, καὶ τῆς ἡδονῆς ἔχεται, καὶ τοῦ μεγέθους.

1 μικτὸν substantiue accipiendum pro μικτὸν π, seu μίγμα, vt supra vocat. nisi μικτὸν communi genere vsurpatum hic velis, vt Antiq. Rom. l. 3. συμφορητὸς πόλις. communis enim loquendi ratio postulat feminino fine μικτήν. F.S. 2 Pro αὐτῷ sensus & structura postulant αὐτῶν. vel αὐτόν· vel saltem αὐτῶ. F.S. 3 Post αὐτῶν perperam in exemplari ex præcedentibus repetitum δ' Πλάτωνα. F.S. 4 Pro ἡδείας perperam habet exemplar ἰδίας. F.S. 5 In exemplari est ἐβούλευ· parum congruenter. ego Stephanum Herodoti ed. 1. sequi malui. F.S.

εἰ γὰρ τολεῖσθαι τῶν ῥυθμῶν αὐτῷ κατά τε τὰς σωθήκας, καὶ τὰς βάσεις, δακτυλικοί τε εἰσι καὶ ἀναπαιστικοὶ, σπονδειακοί τε καὶ ὅλως σεμνοί. ἤθη δὲ καὶ πάθη τῶν προσώπων, εἰ περ τις ἄλλος, κάλλιστα καὶ ποικιλώτατα μεμίμηται. Διὰ δὴ τούτων καὶ τολείονι τῷ μεγέθει πολλαχοῦ κέχρηται, ὡς ἔν τε ἄλλοις, καὶ ἐν τῇ ἐσβολῇ τῶν ἱστορικῶν κατὰ τὰς Ξέρξου πρὸς Ἀρτάβανον, κἀκείνου πρὸς Ξέρξην περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων λόγους. ποιοῦται καὶ περὶ Ἡροδότου.

Plerique enim numeri ipsius in compositionibus & pedibus dactylici sunt & anapæstici, & spondaici, prorsusq; graues. Mores verò & affectus personarum, si vllus alius, pulcherrimè & poëtico more quàm maximè imitatur. Ob eas vero & maiori amplitudine sæpissime vtitur, vt alibi, & septimo historiarum, in Xerxis ad Artabanum, & illius ad Xerxem de rebus humanis sermonibus. Et hæc de HERODOTO dicta sint.

Ἐκ τῶν Μαρκελλίνου περὶ Θουκυδίδου βίου.

Ex Marcellino, de Thucydidis vita.

Τῶν δὲ πρὸ αὐτοῦ (Θουκυδίδου) συγγραφέων πολλοὶ καὶ ἱστορικῶν ἀψύχως ὥσπερ εἰσαγόντων τὰς συγγραφὰς, καὶ ψιλῇ μόνῃ χρησαμένων διαπαντὸς διηγήσει, προσώποις δὲ πεπλασμένοις λόγους τινὰς, οὐδὲ ποιησάντων δημηγορίας, ἀλλ' Ἡροδότου μὲν ἀπολειφθέντος, ἐμοὶ δὲ ἐξιχνύσαντος (δι' ὀλίγων γὰρ ἐποίησε λόγων, ὡς προσωποποιίας μᾶλλον ἢ περὶ δημηγορίας) μόνος ὁ συγγραφεὺς ἐξεῦρέ τε δημηγορίας, καὶ τελείως ἐποίησε μετὰ κεφαλαίων καὶ διαιρέσεως, ὥστε καὶ ἐᾶσαι ἱστοπλοεῖν τὰς δημηγορίας.

Cùm autem scriptores, ac historici, qui eum (*Thucydidem*) ætate præcesserunt, historias anima (vt ita loquar) carentes conscripserint, & nuda, simpliciq́ue rerum narratione vbique sint vsi, nec vllis personis vllam orationem attribuant, nec vllas conciones fecerint, cum neque HERODOTVS rem tentarit, nec voti compos fieri potuerit (HERODOTVS enim conciones paucis verbis expressas fecit, personarum fictionibus similiores, quam concionibus) vnus hic historiæ conditor conciones & inuenit, & perfectè composuit, ita vt earum vnaquæque sua capita, & partitiones habeat, & ad certum statum reuocari possit.

Καὶ πάλιν.

Et iterum.

Ἵνα δὲ μηδὲ τὰς ἄλλας ἀγνοῇς χαρακτῆρας, ἴσθι ὅτι μέσῳ μὲν Ἡρόδοτος ἐχρήσατο· (ὃς ἔστι μὲν ὑψηλὸς ἐστιν, ἔστι δὲ ἰσχνός) ἰσχνῷ δὲ ὁ Ξενοφῶν. Διὰ μὲν τὸ ὑψηλὸν ὁ Θουκυδίδης καὶ ποικιλίας πολλάκις ἐχρήσατο λέξεσι, καὶ μεταφοραῖς τισί.

Sed vt reliquas dicendi formas cognoscas, scias HERODOTVM quidem media esse vsum (quæ neque sublimis, neque tenuis est) Xenophontem verò tenui. Thucydides igitur, vt sublimem faceret orationem, sæpe & poëticis dictionibus, & quibusdam translationibus est vsus.

Sed abrumpere cogimur hanc telam. exstant alias hinc inde alia eiusmodi, vt apud eundem Hermogenem, Phalereum Demetrium, alios. Sic & elogia alia, quale illud vel ab inimico, quem se scripto contra Herodotum professus est, Plutarcho: γραφικὸς, ait de Herodoto, αὐτὴρ, καὶ ἡδὺς ὁ λόγος, καὶ χάριες ἕπονται, καὶ δεινότης καὶ ὥρα τοῖς διηγήμασι. Herodotus autem, ait Diodorus Siculus, ὁ πολυπράγμων, εἰ καί τις ἄλλος, γεγονὼς, & πολλῆς ἱστορίας ἔμπειρος. Aristides vocat κάλλιστον λογοποιῶν. θαυμασιώτατον καὶ μελίγηρυν, Athenæus. Ἡρόδοτος ὁ σοφώτατος, inquit Cedrenus: ὁ γλυκὺς Ἡρόδοτος, Eustathius. Alia eiusmodi, quæ sibi quis notauerit plenius & melius. Nos, quod vnum adhuc posßumus, è Cicerone & Quinctiliano testimoniis aliquot præclaris additis, subiiciemus dein aliquot epigrammata in Herodoti laudem à veteribus scripta, & plura noua H. Stephani, contra eos qui Herodoti historiam fabulositatis accusant.

Ex Cicerone lib. II. *De orat.*

Apud Græcos autem eloquentissimi homines remoti à caussis forensibus, cùm ad ceteras res illustres, tum ad scribendam historiam maximè se applicauerunt. Nanque & HERODOTVM illum qui princeps genus hoc ornauit, in caussis nihil omnino versatum esse accepimus. Atqui tanta est eloquentia vt me (quantum ego Græcè scripta intelligere possum) magnopere delectet.

Ex

Ex eodem in Orat.

Quo magis sunt HERODOTVS Thucydidesque mirabiles, quorum ætas quum in eorum tempora quos nominaui accidisset, longissimè tamen ipsi à talibus deliciis vel potius ineptiis abfuerunt. Alter enim sine vllis salebris, quasi sedatus amnis, fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum. primisque ab his (vt ait Theophrastus) historia commota est, vt auderet vberius quam superiores & ornatius dicere.

Ex eodem in Hortensio, apud Nonium.

Quid enim aut HERODOTO dulcius, aut Thucydide grauius? &c.

Idem libro de legibus I,

Patrem historiæ *eundem vocat: atque hoc referendum videtur ad illa verba quæ ex secundo* H. Steph. *de oratore libro allata paulo antè fuerunt*, HERODOTVM illum qui princeps genus hoc ornauit. *nam de historiæ scriptione loquitur.*

Ex M. Fabio Quinctil. lib. IX,

Vbi de compositione loquitur.

Itaque vt confiteor, pene vltimam oratoribus artem compositionis quæ perfecta sit, contigisse: ita illis priscis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant, puto. Neque enim mihi quamlibet magnus autor Cicero persuaserit, Lysiam, HERODOTVM, Thucydidem, parum studiosos eius fuisse.

Aliquanto post.

In HERODOTO verò cùm omnia (vt ego quidem sentio) leniter fluunt, tum ipsa ἁρμονία habet eam iucunditatem vt latentes etiam numeros complexa videatur.

Idem lib. X.

Historiam multi scripsere præclarè: sed nemo dubitat duos longè ceteris præferendos: quorum diuersa virtus laudem pene est parem consequuta. Densus & breuis, & semper instans sibi Thucydides: dulcis & candidus & fusus HERODOTVS. Ille concitatis, hic remissis affectibus melior: ille concionibus, hic sermonibus: ille vi, hic voluptate.

Addamus & hoc ex A. Gellii Noct. Attic. lib. XV. *cap.* XXIII.

Hellanicus, HERODOTVS, Thucydides, historiæ scriptores in isdem temporibus ferè laude ingenti floruerunt; & non nimis longè distantibus fuerunt ætatibus. nam Hellanicus initio belli Peloponnesiaci fuisse quinque & sexaginta annos natus videtur, HERODOTVS tres & quinquaginta, Thucydides quadraginta, scriptum hoc est in libro vndecimo Pamphilæ.

EPIGRAMMATA IN HERODOTVM, QVORUM prima tria veterum sunt, reliqua H. Stephani.

ΧΡΙΣΤΟΔΩΡΟΥ ποιητοῦ Θηβαίου Κοπτίτου.

Anthol. lib. V.

Οὐδ' Ἁλικαρνασσοῦ με παρέδραμε θέσπις ἀοιδὸς
Ἡρόδοτος πολύιδρις, ὃς Ὠγυγίων κλέα φωτῶν
Ὅσσα περ ἠπείρων δυσὶ ἤγαγε, ὅσσα τε λαῶν
Ἔδρακεν ἐρπύζων, σὺν πᾶσαις αἰνίξατο Μούσαις
Μίξας εὐεπίῃσιν Ἰωνίδος αὐδήεντα φωνῆς.

CHRISTODORI POETÆ THEBANI COPTITÆ.

Interprete Cl. SALMASIO.

Nec te Alicarnasso vates diuine silebo
HERODOTE ô sapiens, quo fortia facta virorum,
Quidquid in Europa atque Asia labentibus annis
Tempora prisca tulere, nouem sacrante Camœnis
Iuncta ladi certat florens facundia linguæ.

ΑΔΗΛΟΥ.

apud Steph. voce Θάσος.

Ἡρόδοτον Λύξεω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορικῆς τροφέα,
Δωριέων πάτρης βλασὼν ἀπὸ· τὴν γὰρ ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκπροφυγὼν, Θούριον ἔσχε πάτρην.

INCERTI.

Eodem interprete.

Lyxidæ HERODOTI cineres humus ista recondit
Historiæ antiquæ patris Ioniacæ.
Quem Doris patria extulerat, patria altera posthæc
Thurias excepit, dum fugit inuidiam.

Fuit hoc epigramma & supra allatum ab auo meo, cum eiusdem interpretatione, pag. 8. Monuit me etiam SALMASIVS noster ὁ σοφώτ., in tertio versu, vbi vulgo habetur Δωριέων πάτρης, Palatinos codices habere Δωριόθ' ὁκ πάτρης, quod ipsum tamen vulgato melius non esse censet.

ΑΛΛΟ.

Ἡρόδοτος Μούσας ξυνίσατο· τὴν δὲ ἀρίκλειαν
Ἀντὶ φιλοξείνης βίβλου ἔδωκε μίαν.

~~ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ~~ ΕΙΣ Τὸν Ἡρόδοτον.

Ἡρόδοτος λιγυρῶν ὅτι μύσισεν ἄξια Μουσῶν,
Τῷδε βίβλοις σφετέρας δῶκαν ἐπωνυμίας.

ΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότου τὶς φθέγμα μελιζαγὲς εἶπεν ἀκούσας,
Οὐδεὶς Μουσάων, ἢν λαλῇ Ἡρόδοτος.

Ἡ ὅτω, Καλλιόπη σίγα, ἐμὸ λ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότου λαλέοντος ἀκὴν ἔσο Μοῦσα σιωπῇ,
Ὄφρα σὲ μὴ εἴπω Μοῦσαν ἄμουσον ἔμεν.

Ἡ ὅτω, Μὴ σοὶ ἴδοι λαλέοντι Μοῦσα ἄμουσος ἔμοιμι.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Οὐχ Ἑλικωνιάδων τάδε ἦν, ἀλλ' Ἡροδότοιο,
Φοίβῳ ἅτ', οὐ μέσῳ τῷ Ἑλικωνιάδων.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότου λεγόμεθα πόνος θ' ἅμα σύνεα Μουσῶν·
Κλέμμα ἢ Μουσάων κάλλιον ἄμμε λέγειν.
Εἰ δέκα δ' ἦν γεγραφώς, δεκάτῳ τις ἂν ἔπλασε Μοῦσα,
Ὄφρα μὴ ἡ δεκάτη βίβλος ἄμουσος ἔοι.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἔστι μέν, ἔστιν Ἰὰς λιγυρὴ Δωρὶς ἁπασῶν
Ἔξοχα, καὶ μαλακοὺς ἐξαφίσσα θεούς·
Ἀλλὰ γλῶσσαν Ἰὰς πασῶν φέρες ἀτρεκέστι,
Τόσσον Ἰὰς ζώντων Ἡρόδοτος φέρεται.

ALIA EIVSDEM ~~H. STEPHANI~~ EPIGRAMMATA, PARTIM GRÆCA, PARTIM LATINA, QVÆ iis qui HERODOTVM accusant fabulositatis, respondent: è quibus primum quod incipit Ἄφρων omisimus hîc, quum id supra iam pag. 34. habueris.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟΝ, ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Θαύματα πολλὰ λέγων, δοκέω πολλοῖσιν ἄπιστος·
Σοὶ δ' ἄπιστος ἔῃ ὃς μὲ ἄπιστον ἐρεῖ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Μυθικὴ ἰσοείη φθονερῶν τῷδὲ τῶνδε καλεῦμαι.
Φεῦ τόσσον ἰοβόλον σῶμα τῶν φθονερῶν.
Ἀλλὰ γεάφην τῷδ' ἄδοξα πολλοὶ μὲ λέγουσι καὶ ἄλλοι.
Ἦ τῷδ' ἄδοξα γεάφην, μυθικὰ ὅτι γεάφην;
Ἰσοεικοὶ πολέες τῷδ' ἄδοξα γεάφουσι καὶ ἄλλοι,
Καὶ τῶιδ' ὑ λέγεται μυθικὴ ἰσοείη.
Οὐ σὺ γ' οἷοις τῷδ' ἄδοξα δοκεῖ, δοκεῖ ὕπνος πᾶσι,
Καὶ πὶν ἅπιστα δοκεῖ σήμερον, αὔριον ὕ.
Ἦ ἐμὴ ἰσοείη, τῷδ' ἄδοξα γεάφουσα, καλείσθω
Ἦ τῷδ' ἀδόξου γεάφος, μήτι δὲ μυθογεάφος.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ, ΩΣ ἀπ' αὐτοῦ.

Ἔκλυον εἰν ἀΐδεω ὅτι πολλοὶ πολλάκι ἄνδρες
Ἰσοείης κατ' ἐμῆς πολλὰ κακηγόρεον.
Πλούταρχος, Βοιωτὸς ἀνὴρ, Θεόφραστος ἀταίτων,
Καὶ κακόηθες ἐμὲ φησὶ ἔδειν ἰσοείην.
Ἀλλ' εἰ κ' εἰν ἀΐδεω παρρησίη ἔστι μοι οἴκοι,
Ἤθεός οἱ ἄνηθες, κ' ἠ κακόηθες ἐμοί.

SEQVVNTVR LATINA, IN EIVSDEM HERODOTI PERSONA SCRIPTA.

I.

MENDACEM *historicum quonam me teste probabis,*
Qui nostros libros non reuerenter habes?
Dicere non satis est, Nimis hæc mihi mira videntur.
Mira nimis seclis haud ea visa suis.
Illa hoc in seclum secla vt reuocentur oportet,
Si mendacem aliquo teste probare voles.
Non reuocare potes? peto tantùm quod potes, vt non
Me, quæ visa mihi, visa negare velis.

II.

Quisquis is est, vel quisquis erit, quo iudice mendax
Dicar, vel nimium vel nihil ille sapit.
Nil sapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atque leui famæ pondus inesse putat:
At si quis lectis hoc ausit dicere musis,
Quum sapit has vltra, plus satis ille sapit.

III.

Quod mihi narranti non credis, fabula dici
Protinus hoc dignum est, liuide, iudice te.
Quod quis non credit, si sic vocitare licebit,
Historicos multos fama sinistra manet.
Credulus haud volo sis, incredulus & volo non sis:
Hîc volo tu discas posse tenere modum.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Η' ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Θ', ΕΠΙ-ΓΕΓΡΑΜΜΕΝΑΙ ΜΟΥΣΑΙ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIA: SIVE HISTORIARVM LIBRI NOVEM, MVSARVM nominibus inscripti.

LIBER PRIMVS, *qui inscribitur* CLIO.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΚΛΕΙΩ.

HERODOTI Halicarnassei [1] historiæ explicatio hæc est: vt neque ea quæ gesta sunt, ex rebus humanis oblitterentur [2] ex æuo, neque ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à barbaris, [3] gloria fraudentur, cum alia, tum vero [4] qua de re isti inter
1 se belligerauerunt. Persarum [5] eximii memorant dissensionum autores extitisse Phœnices, qui à mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum [6] proficiscentes, & hanc incolentes regionem quam nunc quoq; incolunt, longinquis continuo nauigationibus incubuerunt: faciendisque Ægyptiarum & Assyriarum mercium vecturis, cum in alias plagas, tum etiam Argos peruenerunt. Argos etenim ea tempestate omnibus ciuitatibus regionis quæ nunc Græcia nominatur, antecellebat. Huc porro appulsos Phœnices mercimonia exposuisse: & quinto sextove quam appulissent die, eunctis fere diuenditis, feminas ad mare venisse cum alias multas, tum vero regis

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἁλικαρνασσέος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωμαστὰ, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισιν ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι. Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τῶνπερ τὸν χῶρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσιν ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. Ὁ δὲ Ἄργος τότε τὸν χρόνον τοῦτον ἦν ἄπασι τοῖσι ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος

1 2 3 4 5 Historiæ editio. *Totum hoc principium possit ita reddi*, Hæc est historia ab Herodoto Halic. edita: vt nec ea quæ facta sunt, ex hominum memoria temporis longinquitate deleantur, neque magnorum & admirandorum facinorum, quæ partim Græci partim barbari ediderunt, fama extinguatur, cum circa alia *quæ de iis cognitu digna sunt*, tum vero *circa hoc*, quænam belli inter eos caussa fuerit. Persarum quidem certe sermones memorant diss. *Legit autem his interpres* λόγιοι *pro* λόγοι. 6 Profecti, & positis sedibus in ea regione quam, &c.

filiam, cui nomen esset idem quod Græci tradunt, Io filiam Inachi. Dumque hæ feminæ puppi nauis assistentes ea mercarentur quæ cuiusque auiditas maxime ferebat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse: & ipsarum plerisque aufugientibus, Io cum aliis aliquot raptam fuisse: eisque in nauem impositis Phœnices in Ægyptum vela fecisse. Hunc itaque in modum Io 11
in Ægyptum peruenisse memorant Per- 10
sæ, non quemadmodum [1] Græci: & hoc iniuriarum principium extitisse. Post hæc Græcorum quosdam, quorum nomina non possunt dicere, Tyrum appulsos, filiam regis rapuisse Europam: (fuerunt autem isti Cretenses) [2] illisque par pari repensum. Verum postea Græcos secundæ iniuriæ autores extitisse. longa enim naue [3] in ora Colchidis & ad Phasim fluuium, quũ cetera transegissent quorum gratia venerant, illinc rapuisse filiam regis Medeam. Ad quam repoſcendam, pœnasque de raptu petendas, quum rex Colchorum caduceatorem misisset, Græcos re- 20
spondisse, vt illi de rapta Io Argiua pœnas sibi non dedissent, ita ne se quidem illis daturos. Secunda dehinc ætate, fe- III
runt, Alexandro Priami filio, quum ista audisset, cupidinem incessisse vxoris sibi per rapinam è Græcia comparandæ, certum habenti omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi pependissent. Ita quum is Helenam rapuisset, visum esse Græcis, primum missis illuc nunciis & Helenam repetere, & pœnas de 30
raptu petere. Illos vero [4] tergiuersantes mentionem fecisse de raptu Medeæ: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinam repoſcentibus reddidissent, quomodo vellent ab aliis sibi pœnas dari. Hacte- IV
nus igitur inter eos mutuis solis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipue autores extitisse, qui priores in Asiam quam ipsi in Europam copias ducere incepissent. Sed quidem sentire iniuriorum virorum fa- 40
ctum esse rapere feminas: amentium vero, raptis vlciscendis operam dare: prudentium autem, [5] pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, nisi voluissent, haud dubie raptæ non fuissent. [6] Eoque suarum feminarum ex Asia raptarum Persæ negant vllam se habuisse rationem:

---

1 Phœnices. *Sed alteram lect. sequitur.* 2 Et ista quidem pari compensatione inter eos esse facta. 3 Æam Colchicam aduectos. 4 Medeæ raptum ipsis obiecisse, ista prætexendo, quum nec ipsi pœnas &c. 5 Raptas nihil curare. 6 Se itaque Asianos raptarum mulierum nullam rationem habuisse dicunt Persæ: Gr.

Græcos

Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratia ingentem comparasse classem, deinde in Asiam profectos, imperium Priami euertisse: atque ex eo tempore semper existimasse sibi hostes esse Græcos. Siquidem Asiam & barbaras gentes quæ illam incolunt, [1] putant Persæ sibi necessitudine coniunctas, Europam ve-
v ro & Græcos à se esse disiunctos. Hunc in modũ Persæ rem gestam esse memorant, & Ilii excidium sibi discordiæ cum Græcis extitisse principium comperiunt. Cum quibus non consentiunt de Io Phœnices, quam negant se in Ægyptum abduxisse raptu vsos, sed eam apud Argos cum nauclero nauis ipsorum rem habuisse: & quum se grauidam esse comperisset, veritam parentes, [2] sic voluntariam cum Phœnicibus nauigasse, ne detegeretur. Et hæc quidem Persæ Phœnicesque referunt: ego vero, vtrum sic gesta sint necne, [3] non pluribus persequar. Ceterum quem ipse noui primùm cœpisse inferre Græcis iniuriam, [4] hunc indicabo, longius oratione pergens, tam paruas vrbes ciuitatesque commemorando quam magnas. Nam quæ olim magnæ erant, earũ permultæ factæ sunt paruæ: rursus, quę mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerant paruæ. Igitur quũ sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perstare, [5] vtriusq; fortunæ mentionem habebo.

VI CROESVS genere quidem fuit Lydus, patre autem Alyatte: earum vero nationum [6] tyrannus quæ intra Halym amnem sunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra ventum Aquilonem, in mare quod vocant Euxinum euoluitur. Hic Crœsus, è barbaris quos cognitos habemus, primus Græcorum [7] alios ad tributum pendendum adegit, alios sibi amicos conciliauit. Subegit quidem Iones, Æoles, & qui sunt in Asia Dores: amicos autem sibi fecit Lacedæmonios, quum ante eius imperium vniuersi Græci liberi fuissent. Nam Cimmeriorum aduersus Ioniam expeditio, vetustior illa quidem Crœso extitit, non tamen [8] vrbes expugnauit, sed per incursiones prędas abegit. Ceterum principatus quum esset Heraclidarum, ad genus Crœsi, qui vocabantur Mermnadæ, sic peruenit: CANDAVLES, is quem Græci Myrsilum nominant, Sardium fuit [9] tyrannus,

Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὼ Πριάμου δύναμιν κατελεῖν· ἀπὸ τούτου τε αἰεὶ ἡγήσασθαι σφέας Ἕλληνες πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειεῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἄλλωτα κεχωρίσθαι. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ ἅμα τὴν Ἰλίου ἅλωσιν δι' εἰσχουσι σφίσι ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσι οὕτω Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἑκοῦσαν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς μὴ κατάδηλος γένηται. Ταῦτα μέν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἐρέω ἐπὶ πλέον ὡς οὕτως ἢ ἄλλως πως ταῦτα ἐγένετο· ὃν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῆγμα ἀρξάμενα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπιξυών. τὰ γὰρ τοπάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηίνην ὦν εὐπραγίην οὐδαμὰ ἐν τὠυτῷ μένουσαν, ἐπιστάμενος ἀμφοτέρων ὁμοίως.

ΚΡΟΙΣΟΣ ἦν Λυδὸς μὲν ὁ γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω, τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων, ἔπειτα πρὸς βορέην ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τοὺς δέ, φιλίους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. ὁ γὰρ Κιμμερίων στρατὸς ἐπὶ σφέων ἐλάσας οὐ κατεστρέψατο τὰς πόλιας, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἁρπαγή. Ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιῆλθε, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς δὲ γένος ὁ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανδαύλης, ὃν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον καλέουσι, τύραννος Σαρδίων,

1 *Vel*, in necessitudinem suam recipiunt: cum Europa vero & Græcis nullam sibi societatem intercedere existimant. *Vel*, nihil sibi esse cõmune. 2 Tum demum vltro cum Ph. 3 Dicere non cõstituit. *Q.d.* non me comparo ad dicendum. 4 Hunc vbi ndicauerim, vlterius pregrediar, tam p. 5 De vtrisque ment. 6 Regnator. *vel* rex. *aut*, dominator. *Sic & aliis in locis.* 7 *Vel*, Alios subactos, *siue* [subiugatos] pendere sibi tributum cogit. 8 Vrbes subiugauit. *Vel*, pati iugum coegit. 9 *Substitue eandem interpretationem quam paulo ante.*

4

τῆς Ἄ'χων ἀπόγονος δὲ Ἀ'λκαίου τοῦ Ἡ'ρακλέος. Ἄ'ργων μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀ'λκαίου, πρῶτος Ἡ'ρακλειδέων, βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων. Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσου, ὕστατος. οἱ δὲ πρότεροι Ἄ'ργωνος βασιλεύσαντες τούτης τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄ'τυος· ἀπὸ τοῦ ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς ἔθνος, πρότερον Μῆων καλεόμενος. τοῦδε τούτων δὲ Ἡ'ρακλεῖδαι ὑπὸ τεραφθέντες, ἔσχον τὸν ἀρχὸν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡ'ρακλέος· ἄρξαντες ὅτι δύο καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος τὸν ἀρχὸν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου. Οὗτος δὴ ὦν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δὲ, ἐνόμιζε οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥστε δὴ ταῦτα νομίζων· ἦν γάρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ μεγάλα ἐπιτρέπεσκε τῶν πρηγμάτων ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπαινέεσκε. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος (χρὴ γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς) ἔλεγε τοιάδε τὸν Γύγην τοιάδε, Γύγη, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι λέγοντι περὶ τοῦ εἴδεος τῆς γυναικός· (ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἐόντα ὀφθαλμῶν) ποίεε ὅκως ἐκείνην θήσεαι γυμνήν. ὁ δὲ, μέγα ἀμβώσας, εἶπε, Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κελεύων με δέεσθαι τὴν ἐμὴν θήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ χιτῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσιν ἓν τόδε ἐστί, σκοπεῖν τὰ ἑωυτοῦ. ἐγὼ δὲ πείθομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην· καί σεο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, ἀρρωδέων μή τι οἱ ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. ὁ δὲ ἀμείβετο τοιάδε, Θάρσει Γύγη, καὶ μὴ φοβέο μήτε ἐμὲ, ὡς σέο πειρώμενον λόγῳ λόγον· μήτε γυναῖκα τὴν ἐμὴν, μή τι τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος. ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτως ὥστε μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἴκημα τὸ τῷ κοιμώμεθα, ὄπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης θήσω. μετὰ δ' ἐμὲ εἰσελθόντα, παρέσται καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἐμὴ ἐς κοιτῶνα. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς

ab Alcæo Herculis filiõ oriundus. Siquidem Heraclidarũ primus, Sardium rex extitit Argon, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos: nouissimus, Candaules Myrsi filius: quum ante Argonem qui in ea regione regnauerãt, fuissent oriundi à Lydo Atyis filio, à quo totus is populus cognominatus est Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his [1] succedentes Heraclidæ, imperiũ ex oracuło adepti sunt, Iardanæ ancilla & Hercule geniti: idque per quingentos & quinque annos, duas & viginti virorum ætates, tenuerunt, filius patri deinceps succedens, vsque ad Candaulem Myrsi filium. Hic igitur Candaules vxorem adamabat, eamque præ amore arbitrabatur omnium feminarum esse pulcherrimam. Hoc ita esse sibi persuadens, apud Gygem, Dascyli filium, ex satellitibus suis (erat enim is maxime ipsi acceptus, [2] eoque ministro in rebus magis arduis vtebatur) speciem vxoris supra modum extollebat. Ad quem non multo interiecto tempore (necesse nanque erat ei male euenire) inquit his verbis, Gyges, [3] neque enim videris mihi fidem habere referenti de coniugis specie: (quod magis incredulæ sunt hominibus aures quam oculi) fac illam conspicias nudam. Hic autem vehementer exclamans, Quemnam, inquit, here sermonem profers haudquaquam sanum, qui me iubes inspicere heram meam nudam? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Iam olim hominibus sunt honesta excogitata, [4] vnde discere debemus: ex quibus hoc vnũ est, Quæ sua sint, quemque inspicere debere. Ego vero tibi fidem habeo, illam esse feminarum omnium speciosissimam, teque oro ne me ores illicita. Atq; hæc dicendo Gyges repugnabat, pertimescens nequid sibi ex ea re mali contingeret. Cui vicissim ille his verbis, Fidens, inquit, esto Gyges: caue timeas aut me, tanquam hoc te sermone tentantem, aut vxorem meam, nequid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim [5] sic ego machinabor, vt illa ne deprehendere quidẽ possit se abs te fuisse inspectam. Te nanque secundũ fores cubiculi in quo cubamus, quum apertæ fuerint, collocabo. Vbi ergo fuero ingressus, aderit & vxor mea in cubiculum: iuxta cuius introitum

VIII

IX

1 Autem educati Heracl. 2 Eique res magis serias communicabat) spec. 3 Quia non videris m. 4 Vnde discere oportet. Q.d. *Iam olim compertum fuit quanam honestati essent consentanea, & inde nobis petenda disciplina est. Vnum autem eorum est,*
5 Tali artificio vtar, vt.

sella

sella posita est, super quam vestes illa, vt quamque exuet, reponet, sese per multum otium spectandam præbens: quæ quum à sella cubitum perget, [1] ostendens inuicem terga, curæ tibi sit deinceps ne te per fores abeuntem conspi-
x ciat. Gyges igitur, vbi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules, post eaquam hora cubandi visa est adesse, in cubiculum duxit: statimque post & vxor adfuit. quam introeuntem ac vestimenta deponentem Gyges intuitus, vbi auersa fuit illa cubitum vadens, ipse è loco prorepens foras abiit: & inter exeundũ à muliere conspectus est. [2] Hæc, vt didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamauit, neque visa est percepisse, habens in animo Candaulem vlciscī. Apud Lydos enim, & fere apud ceteros quoque barbaros, magno probro est etiam vi-
xi rum conspici nudum. Ita tunc nihil aperiens mulier, silentium tenuit: mox autem vbi dies illuxit, quos domesticorum maxime sibi fideles intelligebat esse, quum præparasset, Gygem accersit. Hic eam nihil suspicans scire eorum quæ acta erant, accersitus venit: quippe qui antea solitus esset ad reginam concedere, quoties ab ea vocaretur. Vt venit, ad eum his verbis mulier inquit, [3] Nunc duabus tibi præsentibus viis, Gyges, offero electionem, in vtram malis diuertere. Aut enim me pariter ac regnum Lydorum habe, vbi Candaulem interfeceris, aut teipsum continuo occumbere sic oportet: ne in omnibus Candauli obsequendo, [4] posthac scias quæ te scire non decet. sed aut illum qui ista consuluit, interire opus est: aut te, qui nudam me es conspicatus, & illicita fecisti. Ad hæc verba Gyges primum obstupefactus, postea obsecrare illam ne se ad talem necessitatem adigeret alterutrum eligendi. Vbi non persuadet, sed vtique propositam sibi necessitatem cernit aut interimendi herum, aut per alios pereundi, elegit vt ipse superesset: atque ita percontans illam, inquit, Quandoquidem me adigis inuitum ad herum meum occidendum, age, audiam quo pacto illũ adoriemur. Excipiens illa, Ex eo, inquit, loco adoriendus erit vnde ille me nudam ostendit. in sopitum autem impetus dabitur.
xii Posteaquã igitur insidias instruxerunt,

ἐσόδου ἀφῆνος· ὅπῃ τοῦτον τῶν ἱματίων κατὰ ἓν ἕ- "
καστον ἐκδυνύουσα φήσει, καὶ κατ' ἡσυχίην πολ- "
λὸν παρέξει τοι θηήσασθαι. ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τῦ "
θρόνου σείχῃ ὅπῃ τὸν κύνα, κατὰ νώτου τε αὐτῆς "
φύσῃ, σοὶ μελέτω ὅκως μή σε ὄψεται ἰόν- "
τα διὰ τῶν θυρέων. Ὁ μὲν δὴ, ὡς ὁρμᾶτο "
τὸ ταχιστον ἐξιέναι, ἦν ἕτοιμος. ὁ δὲ Καυδαύλης, ἐπεὶ
ἐδόκεεν ὥρη τῆς κοίτης εἶναι, ἦγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἴ-
κημα· καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή.
ἐσελθοῦσαι δὲ καὶ πιθεῖσαι τὰ εἵματα ἐθηῆτο ὁ Γύ-
γης. ὡς δὲ κατὰ νώτου ἐγίνετο, ἰούσης τῆς γυναι-
κὸς ἐς τὴν κοίτην, ἐκκύψας ἐχώρεε ἔξω. καὶ ἡ
γυνὴ ὁρᾷ μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ ὃ ποιηθὲν ἦν ὑπ' ἐμέα
τῦ ἀνδρὸς, οὔτε ἀνέβωσεν, αἰσχυνθεῖσα, οὔτε ἔδο-
ξε μαθεῖν, ἐν νόῳ ἔχουσα τίσασθαι τὸν Καυδαύ-
λεα. τάδε γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ τἄλλα
τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροισι, καὶ αἴδεσθαι ὀφθῆναι
γυμνὸν, " αἰσχύνην μεγάλην φέρει. Τότε μὲν ὑπ' ἐμέα ἐς αἰσχ.
δὴ οὕτως, σιγῇ δηλώσασα, ἡσυχίην " εἶχεν· ὡς ὑπ' ἐμ.
δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγένετο, τῶν οἰκετέων τοὺς μάλι-
στα ἑωυτῦ πιστοὺς ἐόντας ἐωυτῇ, ἑτοίμους ποιησαμένη,
ἐκάλεε τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, σιγῇ δεκέων αὐτὴν τῶν
πρηχθέντων ὕβριστο θαι, ἦλθε καλεόμενος. ἐώθεε
γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν.
ὡς δὲ ὁ Γύγης ἀπίκετο, ἔλεγε ἡ γυνὴ τάδε, Νῦν "
τοι δυοῖν ἐόντοιν παρεουσέοιν, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν, "
ὁκοτέρην βούλεαι τρανπέσθαι. ἢ γὰρ Καυδαύλεα "
ἀποκτείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν βασιληίην ἔχε τὴν Λυ- "
δῶν, ἢ αὐτόν σε αὐτίκα οὕτως ἀποθνήσκειν δεῖ· ὡς "
ἂν μὴ πρόσω πειθόμενος Καυδαύλῃ, τῦ λοιποῦ ἴ- "
δῃς τὰ μή σε δεῖ. Ἀλλ' ἤτοι κεῖνόν γε δοκέω τὸν ταῦτα " ὑπ' ἐμ. βου-
βουλευσάμενον δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ σε τὸν ἐμὲ γυμνὴν θη- " λεύσαντα
σάμενον, καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζόμενα. ὁ δὲ "
Γύγης τέως μὲν ἀπεθωύμαζε τὰ λεγόμενα· με-
τὰ δὲ, ἱκέτευε μή μιν ἀναγκαίῃ ἐνδεῖν ἀμηχέ- 4
νῳ τοιαύτην αἵρεσιν. οὐκων δὴ ἔπειθεν, ἀλλ' ἑώρα
ἀναγκαίην ἀληθέως προκειμένην, ἢ τὸν δεσπότεα
" ἀποκτεῖναι, ἢ αὐτὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι. αἱ- ὑπ' ἀπολλύ-
ρέεται αὐτὸς προκρῖναι. ἐπηρώτα δὴ λέγων τά- ναι.
δε, Ἐπεί με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν ἐμὸν κτεί- "
νειν, οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω τέῳ καὶ τρόπῳ "
ἐπιχειρήσωμεν αὐτῷ. ἡ δὲ, ὑπολαβοῦσα ἔφη, Ἐκ
τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρείῃ ἡ ὁρμὴ ἔσαι ὅθεν περ ἂν ἐκεῖνος ἐ- "
μὲ ἐπεδέξατο γυμνήν· ὑπανωμόσῃ δὲ ἡ ἐπιχεί- "
ρησις ἔσαι. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλὴν,

1 Et ei fueris à tergo, curæ ti. 2 *Vel*, Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat, neque exclamauit, vtpote pudore retenta, neque præ se tulit animaduertisse. 3 Nunc quum duæ viæ in tua sint potestate, G. 4 Posthac videas quæ te videre non decet.

νυκτὸς γινομένης, (οὐ γὰρ μετίετο ὁ Γύγης, οὐδὲ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμίη, ἀλλὰ ἔνδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἵπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καί μιν ὀπίσω, ἐγχειρίδιον δοῦσα, κατακρύπτει ὑπὸ τὠυτὸ τὠυτὸ θῦρον. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀκαπαυομένου Κανδαύλεω, ὑπαισύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληίην Γύγης· τῷ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος, ἐν ἰάμβῳ τετραμέτρῳ ἐπεμνήσθη. Ἔσχε δὲ τὴν βασιληίην, καὶ ἐκράτυνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἐν ὅπλοισι ἦσαν, συνέβησαν ἐς τωὐτὸ οἵ τε τοῦ Γύγεω στασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοί, ἢν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον φύσῃ μιν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν, τόνδε βασιλεύειν· ἢν δὲ μή, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἐφύσησε τε δὴ τὸ χρηστήριον, καὶ ἐβασίλευσε οὕτω Γύγης. τοσόνδε μέντοι εἶπεν ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι πέμπτῃ ἥξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τούτου τοῦ ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθη. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτως ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τοὺς Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψεν ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα· ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματά ἐστιν οἱ πλείω ἢ ἐν Δελφοῖσι· παρέξ δὲ τοῦ ἀργύρου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκε, ἄλλοι τε, καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐστί, κρητῆρές οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσεοι ἀνακέαται. ἑστᾶσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἐόντες τριήκοντα τάλαντα. ἀληθείῃ δὲ λόγῳ χρεωμένοισι οὐ Κορινθίων τοῦτο ἐστὶ τὸ θησαύρισμα, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἠετίωνος. οὗτος δὴ ὁ Γύγης, πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκε ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Γορδίεω, τὸν Φρυγίης βασιλέα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιληίον θρόνον, ἐς τὸν προσεκάτιζων ἐδίκαζε, ἐόντα ἀξιοθέητον. κεῖται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἔνθα περ οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος τὸ ὁ Γύγης ἀνέθηκε, κατὰ Δελφοὺς καλέεται Γυγάδαο, διὰ τὸν ἀναθέντος ἐπωνυμίην. ἐσέβαλε μέν νυν καὶ οὗτος στρατιήν, ἐπεί τε ἦρξε, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλε. ἀλλ' ὑπὲρ γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ δμῶν ἐγένετο, βασιλεύσαντος δυοῖν δέοντα τεσσερήκοντα ἔτεα. τοῦτον μὲν

& nox aduenit, Gyges [1] nihil cunctatus est: quippe cui nulla deuitandi facultas esset, sed necesse aut perire, aut Candaulem perimere. mulierem in thalamum sequitur, quem illa, dato pugione, subter easdem fores occulit. Vnde postmodum iste procedens, quiescentem Candaulem obtruncat, vxoreque eius & regno potitus est. [2] Cuius *rei* meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autem regnum Gyges XIII & in eo fuit confirmatus ex Delphico oraculo. nam quum Lydi indigno animo ferrent Candaulis casum, atque in armis essent, conuenit inter hos ac factionem Gygianam, vt, si oraculum respondisset hunc esse regem Lydorum, ipse regnaret: sin minus, principatum Heraclidis restitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita regnauit. [3] Sed demum Pythia loquuta, Heraclidarum vltionem in atnepotem Gygis esse venturam. quod carmen neque Lydi neque ipsorum reges vllius momenti fecerunt, priusquam exitu comprobatum est. Hunc in modum obtinuere tyrannidem Mermnadæ, sublatis Heraclidis. XIV Gyges, [4] tyrannide occupata, Delphos donaria misit non pauca, [5] vbi quæ ex argento donata visuntur, eorum pleraque istius sunt. Et præter argentum, immensam vim auri dedicauit: posuitque cum alia, tum vero (quod præcipua mentione dignum est) pateras aureas, numero sex, pondo triginta talentorum: quæ in Corinthiorum thesauro collocata sunt. licet is thesaurus (si vera loqui volumus) non Corinthii populi sit, sed Cypseli Eetionis filii. Ita Gyges, barbarorum quos ipsi nouimus primus, munera apud Delphos posuit, secundū Midam Gordii filium, Phrygiæ regem. Nam & Midas obtulit regiam sellam, in qua sedens iura solitus dicere erat, rem spectaculo dignam: [6] quod tribunal eodē quo Gyges obtulit loco, vocitatur à Delphis Gygadas, eius *videlicet* qui obtulit cognomine. Is igitur postquam imperio potitus est, arma intulit Mileto & Smyrnæ, vrbemque Colophonem vi cepit. Nec aliud vllum præclarum facinus ab eo gestum est, quum duodequadragintā annos regnauerit. Et hunc quidem nos,

1 Vt qui non dimitteretur, nec vllam effugiendi facultatem haberet, sed cui necesse esset aut per. 2 Cuius, *videlicet Gygis*, mem. 3 Sed id demum tamen Pythia erat loquuta. 4 regno occupato. 5 Sed cum alia plurima ex argento Delphis sunt ab eo posita, tum vero etiam præter arg. 6 Quæ sella eodem loco posita est quo Gygis pateræ: vocaturque à Delphis hoc aurum & argentum à Gyge oblatum, Gygæum, eius *videl.*

his dun-

his duntaxat de eo commemoratis, missum facimus. ¶ ARDYIS autem eius filii faciemus mentionem, qui post Gygem regnauit. Hic Prienenses expugnauit, & Miletum inuasit: quo[1] Sardium tyrannidem obtinente, Cimmerii à Scythis Nomadibus eiecti è sedibus suis, in Asiam transierunt, Sardisque præter arcem ceperunt. Quũ autem vndequinquaginta regnasset annos, successit SADYATTES Ardyis filius, regnauitque annis duodecim. Sadyattæ successit ALYATTES, qui cum Cyaxare Deiocis nepote bellauit & Medis: Cimmeriosque exegit ex Asia, Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit, & Clazomenas inuasit. [2] Vnde non quemadmodum optabat discessit, sed vehementer euentu frustratus. Alia quoque opera, quum in imperio fuit, dignissima memoratu edidit, quæ hæc sunt. Bello quod gessit cum Milesiis, à patre traditũ, hac ratione Miletum illuc transgressus obsidebat: Dum fruges in regione erant adultæ, tunc exercitum immittebat, procedens in expeditionem ad cantum fistularum, fidiumque, ac tibiæ tam muliebris quam virilis. Quumque in agrum Milesium peruenerat, non ædificia quæ in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere, sed incolumes esse passim sinere: arboribus modo fructibusq; regionis peruastatis, rursus se recipiebat. Nam Milesii mare obtinebant, vt opus non esset hosti illic considere. Ædificia autem idcirco Lydus non excidebat,[3] vt & Milesii habentes vnde procederent, humum ferent colerentque: & quum hoc illi fecissent, ipse cum exercitu ingressus haberet aliquid quod popularetur. Hæc faciens, vndecim oppugnauit annis: per quos [4] duo ingentia vulnera accepere Milesii: vnum, in Limeneio (quod est ipsorum regionis) pugna commissa, alterum in campo Mæandri. Horum vndecim annorum sex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Milesiam tunc inuaserat, & idem bellum conflauerat: quinque reliquis eius filius Alyattes, bellum quod à patre acceperat (vt à me superius commemoratum est) intentius administrauit: in quo bello Milesios nulli ex Ioniis subleuauerunt, præter Chios, qui soli fuere auxilio: red-

XV XVI XVII XVIII

τε ἀρήσομεν, τοσαῦτα ὀπιμνησθέντες. Ἄρδυος ὁ τῦ Γύγεω μετὰ Γύγην βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος ὁ Πριηνέας τε εἷλεν, ἐς Μίλητόν τε ἐστράτευσε. ὅτε τοῦτον τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέριοι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Σκυθέων τῶν νομάδων ἐξαναστάντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρδιος πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον. Ἄρδυος ὁ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτεα δυώδεκα. Σαδυάττεω ὁ, Ἀλυάττης. οὗτος ὁ Κυαξάρῃ τε τῷ Δηϊόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι. Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε· Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἷλε, ἐς Κλαζομενὰς τε ἐστράτευσε. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὡς ἤθελεν ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ πρήξας μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπηγητότατα τάδε· Ἐπολέμησε Μιλησίοισι, παρὰ δεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκησε τὴν Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε· ὁκόσον μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἀδρὸς, τηνικαῦτα ἐστράτευε τῷ στρατιῷ· ἐς στρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ σαμβύκης, καὶ αὐλοῦ γυναικείου τε καὶ ἀνδρείου. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τοῖς ἀγροῖσι οὔτε κατέβαλλεν, οὔτε ἐνεπίμπρη, οὔτε θύρας κατέ- κατὰ κόσμον βαλλε, οὐδὲ ἐᾶ κατὰ χώρην ἐστάμεναι· ὁ δὲ τά τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὁκόσ ἀμφιθείρειεν, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκράτεον, ὥστε ἐπ' ἔδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ οἰκίας οὐ κατέβαλλεν ὁ Λυδὸς, τῶνδε εἵνεκα, ὁκόσ ἔχοιεν ὁρμώμενοι τὸν γῆν ἀροῦν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι· αὐτὸς δὲ, σκοπέων ἐργαζομένων, ἔχοι τί καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων.

Ταῦτα ποιέων, ἐπολέμεε ἔτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖσι βώμασι μεγάλα διαφάσια Μιλησίων ἐγένετο, ἔν τε Λιμενηίῳ χώρης τῆς σφετέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἐξ ἔτεα τῶν ἕνδεκα Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος ἐπὶ Λυδῶν ἦρχε, ὁ δὲ ἐσβαλὼν τηνικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην τὸ στρατιὴν· (Σαδυάττης γὰρ οὗτος καὶ ὁ τὸν πόλεμον τῶν συνάψας) τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπόμενα τοῖσι ἐξ Ἀλυάττης ὁ Σαδυάττεω ἐπολέμεε. ὃς παρὰ δεξάμενος (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) παρὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον, προσῖχε σπουδαίως. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῖοι μοῦνοι. οὗτοι δὲ τὸ

1 Sardium regno potiente. 2 Vnde non cum eo quem optabat exitu discessit. 3 Vt postea prodeuntes Milesii possent terram serere & colere: & quum &c. 4 Duas ingentes clades acc.

ὅμοιον αὐτὰ ποιήσαντες ἐπιμόρεον· καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι ὑπὲρ τῶν Ἐρυθραίων πόλεμον συνεβάλλοντο. Τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ λήϊον ἐμπιπραμένου ὑπὸ τῆς στρατιῆς, συνωρείχθη τὰ τοιάνδε γενέσθαι πρήγματα· ὡς ἄφθη τάχιστα τὸ λήϊον ὑπὸ μιῆς βιαιομένου, ἅψατο νηοῦ Ἀθηναίης, Ἀσσησίης ἐπίκλησιν. ἀφθεὶς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη· καὶ τοῦτο μὲν λόγος οὐδεὶς ἐγένετο, μετὰ δὲ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόσησεν ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δὲ οἱ γιγνομένης τῆς νούσου, πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμβουλώσαντός του, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντι δι᾽ θεοῦ ἐπειρέσθαι περὶ τῆς νούσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν πρὶν ἢ ὃν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι ὃν ἐνέπρησαν χώρης τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσσησῷ. Δελφοὶ οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τάδε προσπλέκουσι τούτοισι, Περίανδρον τὸν Κυψέλου, ἐόντα Θρασυβούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, συνθέσθαι τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γενόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅκως αἱ τι προειδὼς προτὸ παρὸν βουλεύηται. Μιλήσιοι μὲν ταῦτα οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάττης δὲ, ὡς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκας ἐς Μίλητον, βουλόμενος συνθέσθαι ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον αἱ ὃν νηὸν οἰκοδομῇ. ὁ μὲν δὴ ἀπὸ στόλος ἐς τὴν Μίλητον ἰὼν· Θρασύβουλος δὲ σαφέως προπυνθανόμενος πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλει ποιήσειν, μηχανᾶται τοιόνδε· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστει σῖτος καὶ ἐωυτοῦ καὶ ἰδιωτικὸς, πᾶν ἀπόντα συναγαγὼν ἐς τὴν ἀγορὴν, προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους. Ταῦτα δὲ ἐποίεέ τε καὶ προηγόρευε Θρασύβουλος, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως αἱ δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδήνιος, ἰδών τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν ἀπαθείῃσι ἐόντας, ἀπείλῃ Ἀλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ δὴ ἰδών τε εἶδε ὁ κήρυξ, καὶ εἰπὼν πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τὰς Λυδοῦ, ἀπῆλθε ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυθάνομαι, δι᾽ οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἢ ἀλλαγὴ. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδείην τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεὼν τὸν δῆμον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τὸν κήρυκα ἐκ τῆς Μιλήτου

dentes vicem [1] quòd aliquando Milesii Chiis bello quod cum Erythræis gerebant, auxilia tulissent. Duodecimo autem anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes vt erant incensæ, [2] valido vigente vento, celerrime peruaserunt Mineruæ templum, cognomine Assesię, quo incendio templum deflagrauit. [3] Neq; vllius momenti ea res in præsentia habita est: sed quum post exercitus reditum Sardis Alyattes decubuisset, diuturniusque ægrotaret, Delphos misit ad deum de sua valetudine scisciatum, siue alieno siue suopte consilio ad mittendum inductus. Nunciis autem, quum Delphos peruenissent, se reddituram responsum Pythia negauit, priusquam templū Mineruæ reparassent, quod in terra Milesiorum apud Assesum concremassent. Ita actum esse [4] ego Delphis accepi: sed Milesii his illa addunt, Periandrum, Cypseli filium, quum audisset oraculum Alyatti redditū, misisse nuncium ad Thrasybulum, tunc [5] Milesiorum tyrannum (cuius in primis erat familiaris) admonitum vt aliquid prospiciendo sibi consuleret in præsens. Et Milesii quidem ita id gestum memorant. Alyattes autē, vbi hæc ipsi nunciata sunt, confestim caduceatores Miletū mittit, ad ineundas cum Thrasybulo & Milesiis pactiones tantisper dum templum ædificaretur. [6] Dum caduceator Miletum venit, Thrasybulus (vt qui omnem sermonem plane persenserat, noratque quidnam Alyattes facere statuisset) huiusce modi rem machinatur. Quod frumenti in vrbe erat vel suum ipsius vel priuatorum, id omne in forum congerit: precipitque Milesiis vt quum ipse signum dedisset, cuncti potarent, & inter se comessationibus vterentur. Hæc Thrasybulus ea gratia fecit præcepitque, vt caduceator Sardius cernens ingentem frumenti aceruum effusum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattæ. Quod & contigit. nam vt illa conspexit caduceator, Thrasybuloque Lydi mandata exposuit, reuersus est Sardis: & (vt ego audio) ob nihil aliud inter eos pacificatum est. Spērans enim Alyattes vehementem penuriam rei frumentariæ Mileti esse, & populum ad extremum vsque malorum deuenisse, reuerso illinc caduceatore audiebat

XVIIII XX XXI XXII

προπυνθανόμενος πάντα λόγον] πάντα λόγον προπυνθανόμενος
εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλει ποιήσειν] εἰδὼς Ἀλυάττης τὰ μέλλει ποιήσειν
πᾶν ἀπόντα συναγαγὼν ἐς τὴν ἀγορὴν] πᾶν ἀπόντα σῖτον συναγαγὼν ἐς τὴν ἀγορὴν
χρῆσθαι] ἔνεκα
ἵνεκα] ἵνα
Σαρδήνιος] Σαρδιανὸς
ἀπείλῃ] ἀπειλήσῃ

1 Quòd antea Milesii cum Chiis bellum aduersus Erythræos gessissent. 2 Vi venti adactæ, celerr. 3 Neque res hæc eo ipso tempore consideratu digna visa est: 4 Ego ex Delphis audiui. 5 Milesiorum regem (quocum illi hospitalis amicitia summa intercedebat) idm. 6 Dum caduceatores Mil. veniunt Thras. *sequendo præcedentia.*

contra-

contraria atq; ipse fuerat opinatus. Post hæc inter eos ita conuentum est vt mutuo hospites essent ac socii: proque vno duo delubra apud Assesum ædificauit. Alyattes ipse ex morbo conualuit. Et quæ ad bellum quidem Alyattis cum Milesiis atque Thrasybulo pertinent, ita habuere. ¶ Periander autem Cypseli filius, fuit is qui Thrasybulo indicauit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuisse oblatum populares sui prædicant, & his Lesbii assentiuntur. Arionem Methymnæum delphino insidentem ad Tænaron fuisse euectum, qui erat citharœdorum sui sæculi nulli secundus: quique primus hominũ quos nouimus, & fecit & nominauit & docuit Corinthi dithyrambum. Hunc Arionẽ ferunt, quum permultum temporis triuisset apud Periandrum, concupisse in Italiam Siciliamque nauigare: rursusque, parta ingenti pecunia, voluisse Corinthum [1] reuerti: &, quum profecturus Tarento esset, quia nullis magis quam Corinthiis fideret, nauigium virorum Corinthiorum conduxisse. Quum igitur altum tenerent, [2] istos Arioni insidiatos, vt eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tantum fuisse deprecatum. Non persuadenti nautas iussisse vt aut sibi manus inferret, vt sepulturam in terra nanciscereturꝰ aut illico in mare desiliret. Arionem ad hanc [3] difficultatem redactum, obsecrasse vt quandoquidem ipsis ita placitum esset, paterentur se omni suo ornatu coopertum, stantemque super foros, cantare: & quum decantasset, pollicebatur se sibi manus illaturum. Istos igitur (inuaserat enim eos libido audiendi præstantissimum inter homines modulatorem) è puppe in mediam nauem concessisse. Illum, induto sibi omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super foros, inchoasse carmen quod dicitur orthium: eoque decantato, sese, vt erat ornatus, in mare iecisse. Et hos quidem cursum tenuisse Corinthum: illum vero aiunt à delphino exceptum, Tænaron fuisse transuectum: & quum è delphino descendisset, Corinthum eodem habitu perrexisse: & vbi peruenit, quicquid contigerat enarrasse. Periandrum autem, quia non crederet, tenuisse hominem in custodia, nequò prodiret: ceterum curauisse

XXIII

XXIV

τοὺς ἐναντίους λόγους ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δὲ, ἤ τε ἀφάλαγή σφι ἐγίνετο, ἐών ὥστε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ ξυμμάχους. καὶ δύο τε δὴ τοι ἐνὸς νηοὺς τῇ Ἀθηναίῃ ἀκοδόμησεν ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσσησῷ, αὐτός τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέστη. καὶ τὰ μὲν κατὰ δὴ τοὺς Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττῃ ὧδε ἔσχε. Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρασυβούλῳ δόξης τέρας μεγιστοποιήσας. ἐτυραννεύετο δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου, τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δὲ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θαῦμα μέγιστον παραστῆναι. Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων οὐδενὸς δεύτερον, καὶ διθυράμβου, πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ. Τοῦτον δὲ Ἀρίονα λέγουσι, ὄντα πολλὸν τοῦ χρόνου παρατείνοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. ὁρμᾶσθαι μὲν νυν ἐκ Τάραντος, πίστιν δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ὑποβουλεύειν, ὄν Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. ὃν δὲ, συνιέντα τοῦτο, λίσσεσθαι, χρήματα μὲν παρεχόντα σφι, ψυχὴν δὲ παραιτέεσθαι. οὐκων δὴ πείθειν αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν ἀφανέα ἑωυτὸν ποιέειν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειλήσαντα δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, παραιτήσασθαι, ἐπείδή σφι οὕτω δοκέοι, περιιδεῖν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ στάντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, ἀείσαντα. ἀείσας δέ, ὑπεδέκετο ἑωυτὸν κατεργάσασθαι. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ, ἐνδεδυκότα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, στάντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον. τελευτῶντος δὲ τοῦ νόμου, ῥίψαι μὲν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωυτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν ἐς τὴν Κόρινθον· τὸν δὲ, δελφῖνα λέγουσι ὑποδέξαντα, ἐξενεῖκαι ἐς Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ. καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίης Ἀρίονα μὲν ὑπὸ φυλακῇ ἔχειν, οὐδαμῇ μετιέντα, αὐτὰρ ὅδε

1 *Hic ὀπίσω est potius* retro, *vel* retrorsum. 2 Istos machinatos esse vt Arione deturbato, pec. 3 Consilii inopiam.

ἔχῃ τῶν περθμέων· ὡς δὲ ἄρα παρῆσαν αὐτὸς κληθέντας, ἱστορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. Φαμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς περὶ τὴν Ἰταλίην, καὶ μιν ἐν Τάραντι λίποιεν εὖ πρήσσοντα· ἐπιφῆναί σφι δὲ Ἀρίονα, ὥσπερ ἔχων ἐξεπίδησε ἐς τοὺς σκευαλφίζας, οὐκ ἔχειν ἔπι ἐλέγχομένους ἀρνέεσθαι. Ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι· καὶ Ἀρίονός ἐστι ἀνάθημα χάλκεον ἐὸν μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ Δελφῖνος ἐπέων ἀνθρώπος. Ἀλυάττης ὁ Λυδὸς ὃν πρὸς Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπεσε τελευτὴ τοιήδε, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα· ἀπέθανε δ', ἐκφυγὼν τὸ ἴσον, δεύτερος τοῦτο τὸ οἰκίης τοῦτο, ἐς Δελφοὺς χρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ στόμα χρητηρίδιον σιδήρεον κολλητόν, θέης ἄξιον ἐκ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μοῦνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξατο τὴν βασιληίην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τεσσερήκοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπεθήκατο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἔφεσιοι πολιορκεόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες σχοινίου ἐκ τοῦ νηοῦ ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς παλαιῆς πόλιος, ἣν τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἐπὶ στάδιοι. πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε Κροῖσος· μετὰ δὲ, τὰ μέρεα ἐκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τὰς μὲν εὐδυνάτο μείζονας παρεξείσκων, μείζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτέων, καὶ φαυλοτάτας ἐπιφέρων. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν, ἐνθεῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπὶ Χρέφη τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δὲ οἱ πάντων ἕτοιμα ἐς τὴν ναυπηγίην, οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρδις, οἱ δὲ, Πιττακὸν τὸν Μιτυληναῖον. εἰρομένου δὲ Κροίσου εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε, καταπαῦσαι τὸν ναυπηγίην, Ὦ βασιλεῦ, νησιῶται ἵππον συνωνέονται μυρίην, ἐς Σάρδις τε καὶ σὲ ἐπὶ σοὶ ἐόντες ἐν τῷ στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ, ἐλπίσαντα λέγειν ἀληθέα, εἰπεῖν, Αἲ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν, ἐπὶ νόον νησιώτῃσι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι. τὸν δ', ὑπολαβόντα φάναι, Ὦ βασιλεῦ, εὔχεαι μὲν φαίνεαι εὔξασθαι νησιώτας ἱππευομένους λαβεῖν ἐν ἠπείρῳ εἰκότα ἐλπίζων. νησιώτας δὲ τί δοκέεις ἄλλο ἢ ἐπί τε τάχιστα ἐπεύξεσθαι σε

vt nautas haberet. Eos accitos, vbi adfuerunt, percontatũ ſiquid de Arione memorarent: & referentibus illum ſoſpitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti ſe reliquiſſe, Arionem apparuiſſe eodem quo deſiliiſſet habitu: iſtos terrefactos, nihil amplius habuiſſe quod conuicti inficiarentur. Hęc Corinthii ac Lesbii aiunt: extatque apud Tænarum [1] ingens Arionis ex ære donariũ, ſuper delphinum ſedens. Porro Alyattes Lydus, confecto cum Mileſiis bello, poſtea, quum ſeptem & quinquaginta regnaſſet annos, vita exceſſit: qui ſecũdus ex hac domo, quum è morbo conualuiſſet, apud Delphos dedicauit grandem ex argento pateram: itemque alteram ex ferro paruulam, compactilem, ſpectatu dignam inter omnia quæ ſunt Delphis donaria: opus Glauci Chii, qui ſolus omnium compactionem ferri excogitauit. ¶ Defuncto Alyatte, ſucceſſit in regno CROESVS, annos natus quinque & triginta: qui primus Græcorum Epheſiis bellum intulit. Vnde Epheſii ab eo obſeſſi, vrbem Dianę donarunt, funem ex æde Dianę ad murũ alligato. Eſt autem inter veterem vrbem quæ tunc obſidebatur, & templum, ſeptem ſtadiorum interuallum. Hos primos Crœſus aggreſſus eſt, deinde vero carptim ſingulos Ionum Æolumq; alias in alios cauſſas prætendens, vt in quoſque maximas reperire poterat: in quoſdam etiam friuola cauſatus. Poſtea vero quam Græcos in Aſia ſubegit ad tributum pendendum, tunc conſtituit ædificatis nauibus aggredi inſulanos. Ad quas compingendas, quum omnia in expedito eſſent, dicunt alii Biantem Prienæum, alii Pittacum Mitylenæum, quum ſe Sardis contuliſſet, interrogatum à Crœſo numquid apud Græciam noui eſſet: reſpondiſſe quod illum à compingenda claſſe inhibuit. Inquit enim, Inſulani, ô rex, [2] decem millia equorum coemerunt, habentes in animo aduerſus Sardis atque te exire in expeditionem. Et Crœſum vera loqui ratum, dixiſſe, Vtinam dent dii hanc inſulanis mentem Lydos inuadendi cum equis. Atque hunc excipientem dixiſſe, Videris mihi, ô rex, cupide vota facturus vt inſulanos in continente adipiſcaris equitãtes, haud abſurda ſpe. Verum quid aliud inſulanos optare cenſes [3] quam, ſimulac audierint conſtitu-

XXV

XXVI

XXVII

τὸν Κροῖσον,

---

1 Legit μέγα, non οὐ μέγα. id eſt, non magnum. Deinde omittitur ἄνθρωπος, id eſt homo, poſt ſedens. Niſi quis malit, delphino inſidens homo. 2 Vel, Infinitum equitatum coemunt 3 Quin quoniam audiuerunt conſt.

iſſe

ſſe te aduerſus ſe claſſem ædificare, vt nacti Lydos in mari intercipiant, teque pro his Græcis quos tu in continente [1] tibi adieciſti, vlciſcantur? [2] Hoc ſermone delectatum admodum Crœſum, atque inductum (eſt enim viſus ille perquã ſcite dixiſſe) ab ædificanda claſſe deſtitiſſe, atque ita cum Ionibus qui inſulas incolerent, hoſpitium contraxiſſe.

XXVIII Interiecto autem tempore, ſubactis ferme omnibus qui intra Halym colunt. nam præter Cilices ac Lycios ceteros omnes Crœſus in ſuam poteſtatem redegit, qui ſunt, Lydi, Phryges, Myſi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thynique & Bithyni, Cares, Iones, Dores, Æoles, Pamphylii.

XXIX ¶ His inquam ſubactis, & potentia Lydorum per Crœſum aucta, contulerunt ſe Sardis opibus florentes, tum ceteri omnes è Græcia ſophiſtæ, qui ea tempeſtate erant, pro ſe quiſque proficiſcentes: tum vero Solon, vir Athenienſis, qui quum leges iubentibus Athenienſibus tuliſſet, decem annos per cauſſam contemplandi, nauigando erat peregrinatus, vt ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienſes ipſi facere nequibant, maximo iureiurando adacti ad eas decem per annos ſeruandas quas ipſis Solon

XXX condidiſſet. Harum itaque legum ac contemplandi gratia Solon peregre profectus, in Ægyptum ad Amaſim ſe contulit, & Sardis ad Crœſum. Eo quum peruenifſet, hoſpitaliter in regiã à Crœſo exceptus eſt: tertioque aut quarto quam venerat die, iuſſu Crœſi, miniſtri circumduxerunt hominem circa theſauros: omniaque quæ illic inerant magna ac beata, oſtentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & vt ſibi opportunum fuerat intuitum, talibus percontatus eſt Crœſus, Hoſpes Athenienſis, quia multus ad nos rumor de te emanauit ob tuam ſapientiam, tuamq; [3] diſcurſationem, qui philoſophando permulta videndi gratia es peregrinatus: ideo mihi nunc cupido inceſſit ſciſcitandi ex te [4] ecquem vidiſti omnium beatiſſimum. Sperans videlicet ſe inter homines beatiſſimum eſſe, ita ſciſcitabatur. Solon autem nihil admodum aſſentatus, ſed vt res erat reſpondens, Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatiſſimum Tellum

μέλλοντα ὅτι σφίσι ναυτικὴν ἐπιθήσεσθαι νέας, λαβεῖν ἀρᾶσθαι Λυδοὺς ἐν θαλάσσῃ, ἵνα ἀντὶ τῶν ἐκ τῆς ἠπείρου οἰκημένων Ἑλλήνων πίσωνται σε, τοὺς σὺ δουλώσας ἔχεις; κάρτα τε ἀθηναῖ Κροῖσον τῷ ἐπιλόγῳ· καί οἱ (ἦν γὰρ δόξαι λέγειν) πειθόμενον, παύσασθαι τῆς ναυτικῆς· καὶ οὕτω τοῖσι τοὺς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίην συνεθήκατο. Χρόνου δὲ ἐπιγενομένου, καὶ κατεστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ οἰκημένων. πλὴν γὰρ Κιλίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ὑπὸ ἑωυτῷ εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος. εἰσὶ δὲ οἵδε, Λυδοί, Φρύγες, Μυσοί, Μαριανδυνοί, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῆικες, οἵ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοί, Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι. Κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσεπικτωμένου Κροίσου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἳ τῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτέων ἀπικνέοιτο· καὶ δὴ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, κατὰ θωρείης πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα μὴ δή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι. ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο, δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοῖσι ἄν σφίσι Σόλων θῆται. Αὐτῷ δὴ τῷ Σόλωνι ὧν τούτου καὶ τῆς θωρείης ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι ὑπὸ τῦ Κροίσου· μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου, ὃν Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυον πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα εὖ ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψάμενον ὡς οἱ καιρὸς ἦν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων, τῆς πολλῆς θεωρείης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νῦν ὦν ἵμερός ἐστί μοι ἐπειρέσθαι σε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁμῶς, ἐλπίζων εἶναι ἄνθρωπον ὀλβιώτατον, τοῦτο ἐπηρώτα. Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον

1 In ſeruitutem redegiſti. 2 Hoc illius ita reſpondentis ſermone del. *Vel.* His verbis quibus ſermonem ipſius exceperat. *Alioqui ἐπιλόγῳ eſſet pro λόγῳ.* 3 Vagam peregrinationem [*proprie* vagationem] quam, vtpote philoſophari volens, multa videndi ſtudio confeciſti. 4 An quempiam vid.

Αθηναῖοι. ἀποθωϋμάσας ὁ Κροῖσος ὁ λεχθὲν, εἰ-
» ρετο ὁπισχρεφέως, Κοίη δὴ κρίνεις Τελλον εἶ ὀλβι-
» ώτατον; ὁ δὲ εἶπε, Τέλλῳ τούτῳ μὲν, τῆς πόλιος εὖ
» ἠκούσης, παῖδες ἦσαν καλοί τε κἀγαθοὶ, καὶ σφι εἶ-
» δε ἅπασι τέκνα ἐκλελόμενα, καὶ πάντα τὰ δικαιό-
» τατα. ἐς τοῦτο δὲ τοῦ βίου εὖ ἠκοντι, ὡς τὰ παρ' ἡμῖν,
» τελευτὴ τοῦ βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο. γενο-
» μένης γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀστυγεί-
» τονας ἐν Ἐλευσῖνι, βοηθήσας, καὶ τρόπαιον ποιήσας
8 » τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλιστα. καί μιν Ἀθηναῖ- 10
» οι δημοσίη τε ἔθαψαν αὐτοῦ τῇ περ ἔπεσε, καὶ ἐτίμη-
» σαν μεγάλως. Ὡς δὲ τὰ πρῶτα ὄν Τέλλον προσε-
τρέψατο ὁ Σόλων ὄν Κροῖσον, εἶπας πολλά τε καὶ
ὄλβια, ἐπηρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι· δο-
κέων πάγχυ δευτερεῖα γοῦν οἴσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε
» Κλέοβίν τε καὶ Βίτωνα. τούτοισι γὰρ ἐοῦσι γένος
» Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπῆν, καὶ πρὸς τού-
» τῳ, ῥώμη σώματος τοιήδε, ἀεθλοφόροι τε ἀμφότε-
» ροι ὁμοίως ἔσαν. καὶ δὴ καὶ λέγεται ὧδε λόγος ἐ-
» ούσης ὁρτῆς τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως 20
» τὼ μητέρα αὐτοῖν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱερόν·
» οἱ δέ σφι βόες οὐκ ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν
» ὥρῃ. ἐκκλησιζόμενοι δὲ τῇ ὥρῃ οἱ νεηνίαι, ὑπο-
» δυόμενοι αὐτοὶ ὑπὸ τὼ ζεύγλω, εἵλκον τὼ
» ἅμαξαν. ἐπὶ τῆς ἁμάξης δὲ σφι ὀχέετο ἡ μή-
» τηρ. σταδίους δὲ πέντε καὶ τετταράκοντα διακο-
» μίσαντες, ἀπίκοντο ἐπὶ τὸ ἱερόν. ταῦτα δὲ σφι
» ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος,
» τελευτὴ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο. διέδεξέ τε
» ἐν τούτοισι ὁ θεὸς, ὡς ἄμεινον εἴη ἀνθρώπῳ τε- 30
» θνάναι μᾶλλον ἢ ζώειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περι-
» στάντες ἐμακάριζον τῶν τεκνίων τὼ γενόμενοι· αἱ
» δὲ Ἀργεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν, οἷον τέκνων ἐ-
» κύρησε, ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔρ-
» γῳ καὶ τῇ φήμῃ, στᾶσα αἰτίον τοῦ ἀγάλματος, εὔ-
» χετο, Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι ἑωυτῆς τέ-
» κνοισι, οἵ μιν ἐτίμησαν μεγάλως, δοῦναι τὴν
» θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄριστον ὅτι. μετὰ τοῦ-
» την δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς ἔθυσάν τε καὶ δειπνήσα-
» σαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεη- 40
» νίαι, οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔ-
» σχοντο. Ἀργεῖοι δὲ σφέων εἰκόνας ποιησάμε-
» νοι, ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων
» γενομένων. Σόλων μὲν δὴ δεύτερα νέμων ἐκόσμη-
σε τούτοισι· Κροῖσος δὲ σκαιχθεὶς,

Athenienſem. Quod dictum admiratus Crœſus, inſtat interrogare, Qua de re Tellum iudicas eſſe beatiſſimum? Quia, inquit, Tello, republica bene inſtituta, filii fuerunt honeſti & boni, [1] eorumque ſingulis liberi, hique omnes ſuperſtites: & quum hoc vitæ, quantū in nobis ſitum eſt, bene traduxiſſet, obitus ſplendidiſſimus ei obtigit. Siquidem prœlio quod Athenienſes cum finitimis geſſere apud Eleuſinē, quum auxilio veniſſet, hoſtemque in fugam vertiſſet, pulcherrimam oppetiit mortē. Quem Athenienſes, quo loco occubuerat, eo ipſo publice humarunt, magnificeque honorarunt. Tum vero multa de Tello ac beata Solone referente, excitatus Crœſus, interrogat quemnam ſecundū ab illo vidiſſet: putans haud dubie ſecundas ſe partes eſſe laturū. Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quippe his & genus Argiuum erat, & victus ſuppeditabat: adhæc corporis robur tantum vt & in certaminibus ambo pariter victores extiterint: & de his etiam iſta memorentur: Quum dies feſtus Iunonis apud Argiuos eſſet, oporteretque omnino matrem horum ad templum ferri bobus iunctis, hique boues ex agro eis ad horam præſto non eſſent: tunc iuuenes excluſi tempore, iugum ſubeuntes, plauſtrū pertraxerunt quo mater vehebatur, & quinque ac quadraginta per ſtadia trahentes ad templum peruenerunt. Quibus quum hæc feciſſent, & ab omni cœtu conſpecti fuiſſent, optimus obtigit vitæ exitus: & per hæc deus iudicauit, Satius homini eſſe mori quam viuere. Nam quum circunſtantes Argiui, laudibus tollerent, viri quidem, conſilium filiorum: feminæ vero, matrem eorum, quod talibus filiis prædita eſſet: mater gaudio perfuſa cum liberorum facto tum fama, ante ſimulacrum ſtans, precata eſt eam vt Cleobi & Bitoni filiis ſuis daret id quod optimum eſſet homini contingere. Poſt hanc precationem, vbi ſacrificarunt epulatique ſunt, qui eſcentes in ipſo delubro, nō ſunt amplius excitati, ſed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam virorum qui præſtantiſſimi extitiſſent, Argiui factas, apud Delphos collocarunt. Et his quidem Solon ſecundas beatitudinis partes attribuit. [2] Crœſus autē conturbatus,

XXXI

XXXII

1 Ex quibus ſingulis vidit natos liberos, eoſque ὀν. 2 Cr. autem *hoc reſponſo* offenſus. *vel*, in iram concitatus.

inquit,

inquit, Hospes Athenienſis, adeone à te deiicitur in nihilum noſtra felicitas, vt ne priuatis quidem viris nos æquiparandos ducas? Cui ille, Me Crœſe gnarum omne numen inuidum eſſe & turbulentum, de rebus humanis interrogas? In diuturno enim tempore multa videntur quæ nemo velit videre, & tolerantur multa quæ nolit quiſpiam tolerare. Proponamus enim homini terminum vitæ ad ſeptuaginta annos, qui anni conſtant ex vigintiquinque millibus ac ducentis diebus, menſe intercalari non poſito.[1] Quod ſi velis alternos iſtorum annorum addito menſe prolixiores fieri, vt tempora opportune incidentia congruant, menſes quidem intercalares per annos ſeptuaginta, fient trigintaquinque, dies autem ex his menſibus mille[2] quingenti. Horum dierum omnium, qui ſunt in ſeptuaginta annos, numero vigintiſex millia ducenti quinquaginta,[3] nullus prorſus qualem alius rem affert. Ita igitur, Crœſe, omnino calamitoſus eſt homo. Ceterum tu quidem mihi videris & diuitiis valde pollere, & permultorum hominũ rex eſſe: ſed id de quo me interrogaſti, nondum te eſſe dixero priuſquam te bene vita defunctum eſſe audiero. Neque enim beatior eſt qui magnis opibus præditus eſt, eo qui[4] diurnum victum habet: niſi eidem omnibus bonis prædito, fortuna conceſſerit bene vita defungi. Etenim complures homines ſunt perquã locupletes, minime tamen beati: complures item mediocria habentes patrimonia, fortunati. Quorum is qui diuitiis affluit, ſed nõ beatus eſt, duabus tantummodo rebus antecellit fortunatum: at hic illum pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem quæ incidat offenſam ſuperandam validior eſt:[5] hic, etſi illo inferior eſt in his duobus quæ bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit quod illorum inexpertus eſt, quod proſpera fruitur valetudine, quod malorum expers, quod bonorum liberorum parens, quod formoſus eſt. Quod ſi præter hæc, diem quoq; ſuũ recte obierit, is eſt (quẽ queris) dignus qui vocetur beatus: prius tamen quam ad obitum peruenerit, nequaquam beatus appellandus, ſed fortunatus. Sed hæc omnia conſequi hominem impoſſi-

εἶπε, Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη εὐδαιμονίη οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν, ὥστε καὶ ἰδιωτέων αὐτῶν ἀξίους ἡμέας ἐποίησας; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ Κροῖσε, ἐπισταμένου με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταραχῶδες, ἐπειρωτᾷς ἀνθρωπηίων πρηγμάτων πείρῃ; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν ἔστι ἰδέειν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθέειν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα κεῖται τῆς ζωῆς ἀνθρώπῳ προτίθημι. οὗτοι ἐόντες ἐναυσοὶ ἑβδομήκοντα, παρέχονται ἡμέρας δισχιλίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γενομένου. εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοῦτέων τῶν ἐτέων μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι συμβαίνωσι τῷ χρόνῳ γινόμεναι ἐς τὸ δέον, μηνῶες μὲν τῷ πρὸ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται τριάκοντα πέντε· ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι πεντήκοντα. τούτων τῶν ἀτασθάλων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐουσέων πεντήκοντα καὶ δισχιλίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων, ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τὸ παράπαν οὐδὲν ὅμοιον προσάγει πρῆγμα. οὕτω ὦν ὦ Κροῖσε πᾶς ἐστὶ αὐθρωπος συμφορή. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέων μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶ πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἰρέο με, οὐκω σε ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν τελευτήσαντα καλῶς ὄν αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γάρ τοι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρῃ ἔχοντος, ὀλβιώτερός ἐστι· εἰ μὴ ἡ τύχη ὑπίσσοιτο, πρὸς τὰ καλὰ ἔχοντι τελευτῆσαι τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ζάπλουτοι ἀνθρώπων, ἀόλβιοί εἰσι· πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου, εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δὲ, δυοῖσι προέχει τοῦ εὐτυχέος μοίρῃσι· οὗτος δὲ, τοῦ πλουσίου καὶ ἀνολβίου πολλῇσι. ὁ μὲν, ἐπιθυμίῃ ἐκτελέσας, καὶ ἄτῃ μεγάλῃ προσπεσοῦσαν ἀείρας, δυνατώτερος· ὁ δὲ, πῇσι δὴ προέχει ἐκείνου, ἄτῃ μὲν καὶ ἐπιθυμίῃ σὺν ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐὼν, τοῦτο ἔχει τὸ εὐτυχέες οἱ ἀφύκει. ἄπειρος δὲ ἐστὶ, αἴσχεος, ἀπαθὴς κακῶν, εὐπαὶς, εὐειδής. εἰ δὲ πρὸς τούτοισι ἐπὶ τελευτήσει τὸν βίον εὖ, οὗτός ἐκεῖνος, ὃν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κεκλῆσθαι ἄξιός ἐστι. πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχεθέν, μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. τὰ πρήγματα μὲν νυν τοῦτα συλλαβεῖν αὐθρωπον ἐόντα, ἀδύ-

1 Quod ſi volet annum vnum eſſe quam alterum vno menſe maiorem, vt tempora eodem opportune recurrant, menſ. 2 Quinquaginta, *ſequendo noſtram lectionem.* 3 Alter nihil affert quod alteri ſit prorſus ſimile. Ita igitur, Crœſe, omnis homo eſt ipſa calamitas. 4 Viuit in diem. 5 Hic vero iſtis illum ſuperat, quod damnum quidem ferre & deſiderium explere nõ ita poteſt vt ille: ſed hæc ab eo arcet felicitas, expers autem eſt malorum, ſanus, felix ſobole, & formoſus.

" ναται ὄντι· ὥσωρ χώρη ὁκόσην καταρκέῃ πᾶσα
" ἑωυτῇ παρέχεσθαι, ἄλλα ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ
" δεόμενος ἢ ὃ αὖ τὰ πλείω ἔχοι, ἀρίστη αὕτη. ὡς
" ὃ κῆ αὖ ἀνθρώπου σῶμα ἓν ὁκόσον αὐτάρκες ἐστί. ὃ μὲν
" γὰρ ἔχει, ἄλλου ὃ ἐνδεές ἐστι. ὃς δ' ἂν αὐτέων πλεί-
" στα ἔχων ἁβρα τελέῃ, κῆ ἔπειτα τελευτήσῃ ἐὺ αἰεί-
" ρως ὃν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ ὃ οὔνομα τοῦτο, ὡς
" βασιλεὺς, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ
" πάντος χρήματος τὴν τελευτὴν κῆ ἀποβήσεται. πολ-
" λοῖσι γὰρ δὴ ὄλβον δέξας ὄλβον ὁ θεὸς προῤῥίζους ἀνέ-
ψε. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ἄκως ἤρτε ἐ-
χαίρετο, ἤρτε λόγου μιν ποιησάμενος ἐνδεὴς, ἀπο-
πέμπεται· κάρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρε-
όντα ἀγαθὰ μετεὶς, τὴν τελευτὴν πάντος χρήματος
ὁρᾶν ἐκέλευε. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔ-
λαβε ἐκ θεῶν νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς εἰκά-
σαι) ὅτι ἑωυτὸν ἐνόμισε εἶναι ἀνθρώπων ἁπάντων ὀλ-
βιώτατον. αὐτίκα δέ οἱ ὄνειρον ἐπέστη ὄνειρος, ὃς οἱ τῶν
ἀληθείην ἔφαινε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν
κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τῶν
τοῦτερος μὲν διέφθαρτο· (ἐὼν γὰρ δὴ κωφός) ὁ δὲ ἕ-
τερος, τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ πρῶτα φέρετο. οὔνο-
μα δέ οἱ ἦν Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὧν ὄνειρον Ἄτυν σημαίνει
τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀπολέει μιν αἰχμὴ σιδη-
ρέη βληθέντα. ὁ δὲ ἐπεί τ' ἐξηγέρθη, καὶ ἐωϋτῷ
λογον ἔδωκε, καταῤῥωδήσας δὲ ὄνειρον, ἄγεται μὲν
τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐώθοτα δ' ὡς στρατηλέειν μιν τῶν
Λυδῶν, οὐδαμῇ ἔτι ἐπὶ τοιοῦτον τρῶγμα ἐξέπεμ-
πε. ἀκόντια δ' ἢ δοράτια, ἢ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖ-
σι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν οἰκίων·
ωνων ἐκκομίσας, ἐς τοὺς θαλάμους συνέπισε, μὴ τι
οἱ κρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ. Ἐχόντος δὲ
οἱ ἐν χερσὶ τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς
χεῖρας ἐών, Φρὺξ μὲν γλῶσσαν, γένεος δὲ τοῦ βασιληίου.
παρῆλθε δὲ δὴ ἐς τὰ Κροίσου εἰκία, καὶ νόμους τοὺς ἐ-
πιχωρίους καθαρσίου ἐδέετο τύχας ποιήσασθαι. Κροῖ-
σος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι ἐπεί τε ὁ τὰ νομιζο-
μενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυθέσθαι ἐκέλευε τε καὶ τίς
εἴη· λέγων τάδε, Ἄνθρωπε, τίς ἐς ἐών, ὁκόθεν τε Φρυ-
γίης ἵκαν, ὁποῖος ἐμοὶ ἐγένεο; τίνα τε αἰδρῶν ἢ γυ-
ναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δ' ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, Γορ-
δίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμὶ παῖς, ὀνομάζομαι δὲ

bile est: sicut nec vna regio cuncta sibi ipsi suppeditat: sed aliud habens, alio indiget: quę tamen habet plurima, ea est optima. quemadmodū etiam hominis corpus vnum aliquod non est consummatum: quia aliud habet, alio caret. Sed quisquis horum plurima constanter habuerit, & postea placido animo è vita excesserit, [1] hic apud me nomine hoc, veluti rex, donari meretur. Omnis autem rei oportet inspicere exitum, quò sit euasura: quoniam multos deus, quibus [2] fortunas suppeditauerat, radicitus euertit. Hæc Solon, neque assentando Crœso, neque vllius eum momenti faciendo, loquutus dimittitur: saneque est visus esse indoctus, qui bonis præsentibus prætermissis, iuberet omnium rerū inspicere exitum. ¶ Post abitum Solonis ingens deorū indignatio Crœsum excepit, quod (vt coniicere licet) seipsum omnium hominum beatissimum arbitraretur. Statim igitur ei quiescenti somnium oblatum est, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant euentura. Erant autē Crœsō liberi duo: quorum alter [3] qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales in omnibus longe primus, nomine Atys. Hunc itaque Atym Crœso significat somnium, fore vt ferrea cuspis traiectum interimeret. Experrectus, & secum rem versans, somnio territus, accipit filio vxorem: & quum solitus esset præesse copiis Lydorum, nusquā eum amplius ad tale munus dimittit: iacula & hastas, omniaque huiusce modi quibus homines in bello vtuntur, è porticibus amouens, in thalamos infert, nequid suspensum in filium decideret. Quum autem nuptias filii in manibus haberet, aduenit Sardis quidam in calamitate positus, manibusque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœsi veniſſet, ex rituque domestico, vt sibi expiari liceret, orasset, Crœsus expiauit. Modus autem expiandi propemodum is est apud Lydos qui apud Græcos. Vbi vero legitima peregit Crœsus, percontatus est vnde ille, quisnam foret, inquiens, Homo, quis tu? & quo Phrygiæ loco profectus, domesticus mihi factus es? & quem virum aut quam feminam interemisti? Ad quē ille respondit, [3] Midæ, Gordio prognati, sum filius, nomine

1 Is (meo quidem iudicio) dignus est, ô rex, qui nomē illud ferat. *scribendo ô βασιλεῦ, pro ὡς βασιλεύς.* 2 Felicitatem ostentarat. 3 Vitio corporis laborabat: erat enim surdus. 4 *Μίδεω μὲν τοῦ Γορδίεω. Sic etiam in sequentibus.*

Adrastus:

Adraſtus: quia fratrem meum ipſius imprudēs interemi, adſum eiectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœſus autē inuicem ad eum his verbis inquit, Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos veniſti: hīc in noſtris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Iſtam porro calamitatem quam leuiſſime ferendo, plurimum lucrifacies. Atque ille quidem apud Crœſum domicilium habuit. ¶ Verum per hoc idem tempus apud Olympum montem Myſiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progreſſus, Myſorum opera peruaſtabat: quemque ſæpenumero Myſi aggreſſi, nihil admodum mali ei fecerāt, ſed ab eo acceperant. Ad extremum igitur miſſis ad Crœſum nunciis ita dixere, Apparuit, ô rex, apud nos maximus aper, qui agreſtia corrumpit opera: quem ſtudioſiſſime captantes, interimere tamen non valuimus. Nunc itaque te obſecramus vt nobiſcum filium tuum ac delectos iuuenes caneſque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc illis precantibus, Crœſus ſomnia memoria repetens, ita reſpondit, Filii quidē mei nolite amplius facere mentionem: neque enim eum vobis dimitterem. nam eſt nouus maritus, & iſta nunc ſunt ei cordi. Lydorum tamen delectos & venatores omnes cum canibus vna mittam, mandaboque euntibus vt promptiſſime vobiſcū belluā de regione ſummoueant. Hæc Crœſus reſpondit. Cuius verbis quum contenti [1] non eſſent Myſii, interuenit Crœſi filius, auditiſque quæ Myſii precarentur, & Crœſo negante cum illis miſſurum ſe filium, hęc inquit ad eū adoleſcens, [2] Pater, quæ nobis antehac aliquando honeſtiſſima ac magnificentiſſima erant, vel in bella vel in venationes eundo, ſpecimen ſui dare, horum vtroque nunc excluſum me tenes, nulla in me animaduerſa neque ignauia neque ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis conſpici oportet euntem in forum, atque illinc redeuntem? qualis ciuibus, qualis vxori recens nuptæ videbor? cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut ſinas venatum ire, aut mihi verbis perſuadeas, potiora iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Crœſus, Fili, inquit, neque quod ignauiam, neque quod aliud quippiam iniucundum

Ἄδρηστος. Φοιβίσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμεωυτῦ ἀέκων ἀπέρχομαι, ὀξελήλαμαι τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐστέρημαι πάντων. Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοῖσδε, Ἀνδρῶν τε φίλων τυγχάνεις ἐκγονος ἐών, καὶ ἐλήλυθας ἐς φίλους· ἔνθα ἐμὴ χαπησεις χρήματος σοδενος, μάλιστα δὲ ἡμετέρῃσι συμφορῇσι τοιαύτῃσι ὡς κου φάτα τὰ φέρων, κερδανέεις πλεῖστον. ὁ μὲν δὴ δίαιταν εἶχε παρὰ Κροίσου. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Ὀλύμπῳ συὸς χρῆμα μέγα ὀρμεώμενος ἐκ τοῦ ὄρεος τούτου, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα ἀφανίζεσκε. πολλάκις δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντες, ποιέεσκον μὲν οὐδὲν κακόν, ἔπασχον δὲ τοιάδε αὐτοί. τέλος δὲ, ἀπικόμενοι ὡδὲ ὁ Κροῖσον τῶν Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε, Ὦ βασιλεῦ, υἱὸς χρῆμα μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ ἔργα ἀφανίζει τῶν δυνάμεθα. νῦν ὦν σε δεόμεθα σεῦ, τὸν παῖδα καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κύνας συμπέμψαι ἡμῖν, ὡς αὐτὸν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρης. οἱ μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο. Κροῖσος δὲ μνημονεύων τῶν ὀνείρου τὰ ἔπεα ἔλεγέ σφι τάδε, Παιδὸς μὲν τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμψαιμι· (νεόγαμός τε γάρ ἐστι, καὶ ταῦτα οἱ νῦν μέλει.) Λυδῶν μέντοι λογάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω. καὶ ἐξαγελεύσομαι τοῖσι ἰοῦσι, εἰ ὡς προθυμότατοι σφι συνεξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρης. Ταῦτα ἀμείψατο. Ἀποχρεωμένων δὲ τούτοισι τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχεται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς, ἀκηκοὼς τῶν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ φαμένου δὲ τοῦ Κροίσου τόν γε παῖδά σφι συμπέμψειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε, Ὦ πάτερ, τὰ κάλλιστα πρότερόν κοτε καὶ γλυκύτατα ἡμῖν ἦν, ἔς τε πολέμους καὶ ἐς ἄγρας φοιτέοντα δόκιμέν· νῦν δὲ ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκλήσας ἔχεις, οὔτε τινα δειλίην μοι παρειδών, οὔτε ἀθυμίην. νῦν τε τοῖσί με χρὴ ὄμμασι ἔς τε ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι; κοῖός μέν τις τοῖσι πολίτῃσι δόξω εἶναι; κοῖος δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοίῳ δέ τινι ἐκείνη δόξει ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέθες ἵεναι θήρην, ἢ λόγῳ ἀνάπεισον ὡς μοι ἄμεινόν ἐστι ταῦτα οὕτω ποιεόμενα. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, οὔτε δειλίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι

1 *Legit* οὐκ ἀποχρεωμένων. *quæ eſſet vera lectio videtur.* 2 Antehac quidem, pater, nobis licebat ex rebus pulcherrimis, & in primis generoſis, nempe bella & venationes frequentando, nominis celebritatem quærere. at tu nunc vtroque iſtorum exclu-

» παιδών τοι, ποιέω ταῦτα· ἀλλά μοι ὄψις ὀνείρου
» ἐν τῷ ὕπνῳ ὀπισᾶσα ἔφη σε ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι.
» ἐκ τοῦ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεσθαι. τοιῆς ὦν
» τοὶ ὄψιν ταύτην, τόν τε γάμον τοι τοῦτον ἔσπευσα,
» καὶ ὅπως τὰ τοιαῦτα μεμβαινόμενα οὐκ ἀποπέμπω,
» φυλακὴν ἔχων εἰκὼς διωκήμεν ὅπως τῆς ἐμῆς σε
» ζωῆς ἀφαιρεύσεται. εἰς γάρ μοι μούνος τυγχά-
» νεις ἐὼν παῖς· ὁ γὰρ δὴ ἕτερος, διεφθαρμένον τὸ
» ἀκοὴν, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. Ἀμείβεται ὁ
» νεηνίης τοῖσδε, Συγγνώμην μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε
» ὄψιν τοιαύτην, τοι ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν. Ὃ δὲ οὐ
» μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ σε ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιόν
» ἐστι φράζειν. Φῆς τοι ὄνειρον ἐκ τοῦ αἰχμῆς σιδη-
» ρέης φανὲν ἐμὲ τελευτήσειν· ὑὸς δὲ κοῖαι μοί εἰσι
» χεῖρες, κοῖον δὲ αἰχμὴ σιδηρέη, ὥστε σὺ φοβέαι; εἰ μοὶ
» γὰρ ἐκ τοῦ ὀδόντος τοι εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλου
» τευ ὅτευ, τι τούτῳ ἔοικε, χρεὼν δή σε ποιέειν τὰ ποιέεις·
» νῦν δὲ ἐκ τοῦ αἰχμῆς. ἐπεί τε οὖν οὐ τοιῆς αἴδεσαι
» ἡμῖν γενέσθαι ἡ μάχη, μέθες με. Ἀμείβεται Κροῖ-
» σος τοῖσδε, Ὦ παῖ, ἔξι τῇ με νικᾷς γνώμῃ ἀπο-
» φαίνων τοι τὸ ἐνύπνιον. ὡς ὦν νενικημένος ἐκ τοῦ
» σέο, μεταγινώσκω, μεθίημί τέ σε ἰέναι ὅπῃ τοὶ ἄν-
» δρην. Εἴπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μεταπέμπε-
» ται ὃν Φρύγα Ἄδρηστον· ἀπικομένῳ δέ οἱ λέγει
» τάδε, Ἄδρηστε, ἐγώ σε συμφορῇ πεπληγμένον, ἃ-
» χαρί τι τοι οὐκ ὀνειδίζων, ἐκάθηρα, τε οἰκίοισι ἐκτε-
» δεγμένος ἔχω, πάρεχόν τε πᾶσαν δαπάνην· νῦν
» ὦν (ὀφείλεις γὰρ, ἐμεῦ πρόσθεν ποιήσαντος χρηστὰ ἐς σε,
» χρηστοῖσί με ἀμείβεσθαι) φύλακα τοιῆσδε σε τοῦ-
» μοῦ χρήζω γενέσθαι, ἐς ἄγρην ὁρμεωμένου· μή τι-
» νες κατ' ὁδὸν κλῶπες κακοῦργοι ὅπῃ δηλήσονται φανέ-
» ωσι ὑμῖν. χρεὼν δὲ τοῦτο, καὶ σέ τοι χρεὼν ἐστὶ ἰέναι
» ἔνθα ἀπολαμπρυνέεαι τοῖσι ἔργοισι. πατρώ-
» ιόν τε γὰρ τοι ἐστὶ, καὶ πρόσεστι ῥώμην ἐκτήσθαι.
Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, ἄλλως μὲν
» ἐγώ γε δὴ οὐκ ἂν ἐς ἄεθλον τοιόνδε (οὔτε γὰρ
» συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον εἰκὸς ἐστὶ ἐς ὁμήλικας
» δὴ φοιτᾶν ἰέναι, οὔτε δ' βουλόμενον πάρα) πολ-
» λαχῇ τε ἀπίσχοντα ἐμεωυτόν· νῦν δ', ἐπεί τε σὺ σπεύ-
» δεις, καὶ δεῖ τοι χαρίζεσθαι (ὀφείλω γὰρ σε ἀμείβεσθαι
» χρηστοῖσι) ποιέειν ἕτοιμός εἰμι. παῖδά τε σὸν, τὸν
» ἐγκελεύεαι φυλάσσειν ἀπήμονα, τῶν φυλάσσοντος
εἵνεκεν τοιῆσδε τοι σπουδῆς ἔσται, ἀπονόν τοι ἔσεσθαι.
Τοιούτοισι ἐπεί τε ἐπ' ἀμείλατο Κροῖσον, ἅμα τούτοισι ἐξ-
ηρτυμένοι λεγάσι τε νεηνίῃσί τε καὶ κυσί. ἀπι-

mihi animaduerterim in te, hæc facio: sed visum quod in somnis mihi oblatum est, dixit te breuis æui futurum: quippe ferrea periturum cuspide. Cuius visi gratia & has maturaui nuptias, nec ad ea quæ suscipiuntur, dimitto, obseruans siquo pacto queam te, dum viuo, à clade subtrahere. Filius enim mihi vnicus es. nanque alterum auribus captum pro nullo existimo. Ad XXXIX
quem vicissim adolescens, Pater, inquit, tibi equidem ignosco agenti circa me custodiam, qui talem videris visionem: verum tu illam non probè percipis: quam (quoniam te latet) æquum est me tibi interpretari. Ais tibi somnum ostendisse, me ferrea periturum cuspide. At vero quænam manus sunt, quæve cuspis ferrea quam tu pertimescas? Nam si dente dixisset aut aliquo huius simili periturum me, deberes facere quæ facis: nunc autem dixit, cuspide. Quare quum non sit nobis pugna cum viris, ire me sinas. Et Crœsus, XL
Euincis me, inquit, fili ista loquens de somnio intelligendo. Quapropter, vt abs te victus, muto sententiam, & tibi veniam do eundi ad venationem. Hęc XLI
loquutus Crœsus, Adrastum Phrygem accersit, eique, vbi adfuit, talia inquit, Ego te Adraste [1] calamitate præditum (non ingrato tibi hæc exprobro) expiaui, & receptum domi habeo, omnem suppeditans sumptũ: nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus sum, debes inuicem bene mereri. Custodem te opus est esse filii mei, venatum proficiscentis, nequi inter viam occulti grassatores in vestram perniciem prodeant. Ad hæc, tua interest eò te ire vbi splendor ex rebus gestis paratur: quod tibi paternum est: & præterea tibi robur adest. Cui Adrastus, Ego, inquit, ô XLII
rex, in istud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate affectum, nefas est ad æquales se conferre fortunatos, [2] aut velle inter eos adesse. & frequenter meipsum continui: nunc tamen quoniam tibi hoc in animo est, cui gratificari debeo & gratiam referre pro beneficiis, istud exequi paratus sum: filiumque tuum, quem me custodire iubes, expecta incolumem rediturum [3] custodis caussa. Posteaquam his verbis Adrastus Crœso re- XLIII
spondit, mox instructi viris delectis, iuuenibusque & canibus, discedunt. Qui vbi ad

1 Calamitate percussum (quod non dico vt quicquam ingratum tibi exprobrem) 2 Neque mihi ea est voluntas.
3 Quod ad custodem attinet.

mon-

montem Olympum peruenere, belluam indagant, & inuentam circumfusi iaculis incessunt. Ibi hospes, is qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adrastus, vibrato in aprum iaculo, non illum, sed frustrato ictu filium Crœsi adeptus est. Ille, cuspide ictus, vocem somni impleuit. Quod factum quidam Crœso nunciaturus cucurrit, peruenitque Sardis, pugnam illi & filii necem indicauit. Crœsus autem morte
XLIV filii perturbatus, eò grauius eam ferebat, quòd is eum necasset quem expiasset à cæde. Et pergrauiter cladem suam lamentans, Iouem expiatorem inuocabat, testificans quæ ab hospite passus esset. [1] Inuocabat etiam hospitalem & familiarem, hunc eundem nominans deum: hospitalem quidem, quod quum domum excepisset hospitem, percussorem filii sui imprudens aluisset: familiarem vero, quod quem pro illius custode misisset, eum comperisset maximum hostem. Secundũ hæc, Lydi ad-
XLV fuerunt qui mortuum adferebant: post ipsum interfector sequebatur. Stans autem hic ante cadauer, sese Crœso tradebat manus protendens, iubensque vt se super cadauer mactaret, referendo, tum priorem calamitatem suam, tum, quoniam suum etiam expiatorem interemisset, sibi viuendum amplius non esse. Hæc Crœsus audiens, etsi in tanto domestico luctu positus, tamen Adrastum miseratus est, & ad eum inquit, Habeo abs te hospes omnem satisfactionem, quoniam teipsum morte condemnas. Neque vero tu huius mihi cladis autor es, nisi quatenus id fecisti imprudens: sed deorum quispiam, qui iampridem mihi ventura significauit. Crœsus ergo filium pro dignitate sepeliuit. Adrastus autem [2] Midæ filius, Gordii nepos, is qui tum fratris tum expiatoris interfector extiterat, vbi silentium hominum fuit, ad sepulcrum, [3] ignoscentibus ei hominibus ob quæ ipse grauissime afflictabatur, sese super bustum transfodit. ¶ Porro Crœsus, filio
XLVI orbatus, ingenti in luctu duos annos egit. [4] Quem luctum postea finiuit Astyagis Cyaxaris filii dominatio à Cyro Cambysis filio sublata, & res Persarum

χήμωνοι δὲ ἐς ὄν Οὔλυμπον ὄρος, ἐζήτεον θηρίον· ἀνεύρετες δὲ, καὶ περισάντες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος αὐτὸς δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεόμενος δὲ Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν συὸν, τοῦ μὲν ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κρήσσου παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ, ὄζε πλησι τοῦ ὀνείρου τὸ φήμιον. ἔδεε δέ τις ἀγγελέων τῷ Κρήσσῳ τὸ γεγονός· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις, τόν τε μάχιμον καὶ τὸν τοῦ παιδὸς μόρον ἐσήμαινε τῷ πατρί. Ὁ δὲ Κρῆσσος, τῷ θανάτῳ τοῦ παιδὸς συντετραγμένος, μᾶλλόν τι ἐδεινολογέετο ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνου ἐκάθηρε. περιημεκτέων δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ἐπὶ τοῦ ξείνου πεποιθώς εἴη. ἐκάλεε δὲ ἑταιρήιόν τε καὶ ἑταιρήιον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν· τὸν μὲν ἑταιρήιον καλέων, ὅτι δὴ οἰκίοισι ἐπιδεξάμενος τὸν ξεῖνον, φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάθετο βόσκων· τὸν δὲ ἑταιρήιον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτῷ, δι' ἐκείνου πολεμιώτατον.
Παρῆσαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρὸν, ὄπισθεν δὲ εἵπετο ὁ φονεύς. στὰς δὲ οὗτος πρὸ τοῦ νεκροῦ, παρεδίδου ἑωυτὸν Κρήσσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ὑπερκατασφάξαι μιν κελεύων τῷ νεκρῷ· λέγων τό τε πρότερον ἑωυτοῦ συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθάρσιον ἀπολωλεκὼς εἴη· οὐδέ οἱ εἶη βιώσιμον. Κρῆσσος δὲ τούτων ἀκηκουὼς, τόν τε Ἄδρηστον κατοικτείρει, καίπερ ἐὼν ἐν κακῷ οἰκηίῳ τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν, Ἔ- « χω ὦ ξεῖνε πάντα σεῦ πᾶσαν τὴν δίκην, ὅτε σε- « αὐτοῦ κατεδικάζεις θάνατον. εἰς δὲ οὐ σύ μοι τοῦ- « δε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἔρεξας· « ἀλλά τις θεῶν τυγχάνει, ὅς μοι καὶ πάλαι προεσήμαι- « νε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κρῆσσος μὲν νυν ἔθαψε ὡς εἰκὸς ἦν τὸν ἑωυτοῦ παῖδα. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω, οὗτος δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ γενόμενος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεί τε ἡσυχίη τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο, τοῦδε τὸ σῆμα, συνιεὶς ἀνθρώπων εἶναι τὸν αὐτὸς εἰδὼς βαρυσυμφορώτατος, ἑωυτὸν ὑπερκατασφάζει τῷ τύμβῳ. Κρῆσσος δὲ ὅτι δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ μεγάλῳ καθῆστο, τοῦ παιδὸς ἐστερημένος, μετὰ δὲ ἀπὸ Ἀστυάγεος τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα

1 Hospitalem & sodalitium, eundem illum deum appellans. 2 *Legit, ὁ Μίδεω τοῦ Γορδίεω, vt in præcedentibus.* 3 Sese existimans omnium hominum quos vnquam vidisset, esse miserrimum, seipsum sup. 4 Postea vero Astyagis Cyaxaris filii principatus a Cyro Cambysæ filio sublatus, Crœsi luctum inhibuit, eumque in solicitudinem coniecit quomodo posset, priusquam Persæ——

αὐξομένην, πείθειν μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε, ὡς ἑ-
[a] μεγάλως ὅπως οἱ ἐς Φρυγίδα, εἰκὼς δυνατὸς, πρὶν μεγάλους
ἀξιοθώμαι γενέσθαι τοὺς Πέρσας, καταβαλεῖν αὐτῶν αὐξανο-
μένην τὴν δύναμιν. μετὰ ταῦτα Ἁλυάττεω τοῦτον αὖ-
τις ἀπέπεμψε τῶν μαντηίων τῶν τε ἐν Ἕλλησι,
[b] τῶν ἐν καὶ τὸ ἐν Λιβύῃ· Ἁλυάττης ἄλλους ἄλλη, τοὺς
[c] τοὺς Φ. μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τῶν Φωκέ-
ων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην. οἱ δὲ τινες ἐπέμποντο καὶ ἐς τε
Ἀμφιαρεωτέων καὶ ἐς Τροφώνιον· οἱ δὲ, τῆς Μιλη-
σίης ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ
μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κρῖ-
σος. Λιβύης δὲ τῆδε Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους
χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρώμενος τῶν μαντη-
ίων ὅ, τι φρονέοιεν. ὡς εἰ φρονέοντα τὰ ἀληθέα ἐξευ-
ρεῖν, ἐπείρητο σφέα δεύτερα πέμπων, εἰ ὅπι χωρέ-
οι ὅτι Πέρσας στρατεύεσθαι. Ἐντειλάμενος δὲ
τοῖσι Λυδοῖσι τάδε, ἀπέπεμπε ἐς τὰ Σάρδις πειρησο-
μένους τὰ χρηστήρια, ἢν δὴ ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἐκ Σαρ-
δίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας ὃν λοιπὸν χρόνον
ἕκαστον τῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, ἐπει-
ρωτέοντας ὅ, τι ποιέων τυγχάνοι ὁ Λυδῶν βασιλεὺς
Κροῖσος ὁ Ἁλυάττεω. ἅτινα δὴ αἱ ἔκαστα τῶν χρη-
στηρίων θεσπίσωσι, συγγραψαμένους ἀναφέρειν παρ'
[d] ἑωυτόν. ὅ, τι μέν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων θεσπί-
σαντα, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν· ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσῆλ-
θον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ
θεῷ, καὶ ἐπειρώτεον τὸ εἰρημένον, ἡ Πυθίη ἐν ἑξα-
μέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνοῦντος ἀκούω.
[e] κρα- Ὀδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρινοῖο χελώνης
ταιρίνοιο Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν,
Ἦ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγρα-
ψάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ
οἱ ἄλλοι οἱ πανταχόθεν ἐπεμφθέντες ἀπῆσαν φέροντες τοὺς
12 χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἀναπτύσσων ἕκαστα ἐπῶν ἐπε-
ῶν τῶν συγγεγραμμένων. τὸ μὲν δὴ πρῶτον ἐπεσκέ-
ετο μὲν ὁ, ὡς οὐκ ἔστι Δελφῶν ἐπίσταται, αὐτίκα τε ἐπε-
δέξατο τε καὶ ἐπεδέξατο, νομίσας μούνον εἶναι μαν-
τήιον ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἔξευρήκεε τὰ αὐτὸς ἐποίη-
σε. ἐπεί τε γὰρ δὴ διέπεμψε τοὺς τὰ χρηστήρια
τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν εἰρεμένην τῶν ἡμερέων,
[f] ἐμηχανήσατο τοιάδε· λαβὼν τὰ ἑωυτοῦ ἀμήχανον
ἔξευρε τε καὶ ποιήσας χελώνην καὶ ἄρνα

augescentes: atque in solicitudinem venit, siqua ratione posset, potentiam Persicam, priusquam magna efficeretur, occupare. Sub hanc ergo cogitationem, statim tentare statuit vaticinia, quæque apud Græcos quæque in Africa essent, aliis aliò dimissis, quibusdam Delphos,[1] quibusdam Dodonam: nonnulli etiam ad Amphiaraum ac Trophonium, & alii quidã ierunt ad Branchidas oræ Milesiæ. Atque hæc sunt Græca ad quæ consulenda Crœsus misit oracula. In Africa vero ad Ammonem alios responsa petituros dimisit. Omnes autem misit exploratum oracula quid sentirent: vt, si consentanea in vero deprehenderentur ea, secundò per suos tentaret nunquid in Persas expeditionem moliretur. Mittens itaque XLVII ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit eis mandata, vt qua die proficiscerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus supputantes,[2] quotidie oraculis vterentur, sciscitantes quidnam faceret Lydorum rex Crœsus Halyattę filius: & quod singula oracula responsa dissent, id omne conscriptum ad se referrent. Quid porro cetera responderint oracula, à nemine commemoratur: apud Delphos autem, simulatque ingressi sunt Lydi domum, consulturi deum, & sciscitaturi quod sibi esset iniunctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

Æquoris est spatium & numerus mihi notus arenæ.
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,
Quæ simul agnina coquitur cum carne lebete,
Ære infra strato, & stratum cui desuper est æs.

His oraculis quæ Pythia reddidit, con- XLVIII scriptis, Lydi digressi, Sardis rediere. Quumq; alii quos circumsiserat Crœsus, affuissent, tunc singula resignans, quod scriptum esset inspexit: quorum quidem nullum probauit. Vbi autem illud Delphicum audiuit, protinus veneratus est, & excepit: existimans solum esse Delphicum illud oraculum: quippe quòd comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petẽda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die obseruato, tale quiddã est machinat[9], cõmentando ea quæ ad deprehendendũ & explicandũ perdifficilia forent: testudinẽ pariter & agnũ

magni facti essent, crescentem eorum potentiam subuertere.

1 Quibusdam ad Phocensium vrbem, Abas, quibusdam.

2 Singuli eodem die oraculum consulerent.

concisos in aheno coxit, operculo a-
XLIX heneo impositō. Atque ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quam quod & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimauit. L Post hæc autem ingentibus hostiis deum qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolauit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argenteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit, sperans sese aliquanto magis his rebus posse deū illum sibi adiungere, iussis etiam Lydis omnibus, vt sua ipsorum, quicquid tale haberet quisq;, immolaret. [1] Quo ex sacrificio quū immēsa vis auri defluxisset, ex ea dimidiatos lateres cōflauit, longiores quidē, sex palmorū, breuiores autē, triū, crassitudine palmari, numero centum decem & septem: quorum quatuor erant auri excocti, singuli pondo duorum & dimidii talenti: ceteri vero, auri albidi, pondo binûm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo. qui leo dum templum Delphicum deflagrauit, à semilateribus decidit: (super illos enim erat collocatus) & nunc in Corinthiorum thesauro repositus est, pondo sex talentorum atque dimidii, eli-
LI quatis tribus talentis ac dimidio. Hęc Crœsus vbi perfecit, Delphos misit, cūque eis hæc alia, duas grandi forma pateras, auream argenteamque: quarum aurea intrantibus templum ad dexteram posita erat, argentea ad sinistram. Quæ & ipsæ, quum templum incensum est, amotæ fuerunt, aureaque in Clazomeniorum thesauro posita, pondo talentorū octo & dimidii, prēterea minarum duodecim: argentea ad suggrundā anguli templi, sexcentarum amphorarum capax: in quam miscebatur vinū à Delphis theophaniæ festo: opus (vt Delphi aiūt) Theodori Samii, vt & ego arbitror. nō enim mihi videtur opus vulgare. Misit prætera dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum thesauro sunt collocata. Donauit item aquiminaria duo, aureum argenteumq; : quorū in aureo inscriptum est, donarium esse Lacedęmoniorum: non recte, quoniam

καπαλύψας, ὁμοῦ ἔψεε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκέῳ, χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς. Τὰ μὲν δὴ ἐς Δελφοὺς ἔπεμπε τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη κατὰ τὸ Ἀμφιάρεω τοῦ μαντηίου ἀποκρισιν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε, ποιήσασι τωὐτὰ τὰ νομιζόμενα. οὐδὲ γὰρ ὧν τοῦτό γε λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήιον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίῃσι μεγάλῃσι δὴ ἐπειρᾶτο Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κτηνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τεχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα, καὶ κιθῶνας, ταῦτα πάντα συμπυρώσας μεγάλην, κατέκαιε· ἐλπίζων δὴ θεὸν μᾶλλόν τοι τούτοισι οἱακτήσασθαι. Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα τινὰ αὐτῷ τούτῳ ὅ, τι ἔχοι ἕκαστος· ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐλήλυθε, καταχάλκωμα χρυσοῦν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια δὲ αὐτοῦ ἐξήλαυνε· ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα, πεντέων ἐξαπάλαιστα, ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα, τεσσερπάλαιστα· ὕψος δὲ, παλαιστιαῖα. Ἀριθμὸν δὲ, ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ τουτέων, ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσερα, τρία ἡμιπάλαιστα ἕκαστον ἔλκυσε· τὰ δὲ ἄλλα, ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, ταθμὸν διπάλαιστα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἕλκυσαν ταθμὸν τάλαντα δέκα. ταῦτα ὁ λέων, ἐπεί τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων (ἐπὶ γὰρ τούτοισι ἵδρυτο) καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἕλκων ταθμὸν ἕβδομον ἡμιτάλαντον. ἀπεπάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον.

Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρας δύο μεγάθεϊ μεγάλους, χρύσεον καὶ ἀργύρεον· τῷ μὲν χρύσεος ἐκλέετο ἔνθα δεξιὰ ἐσίοντι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐς τὰ ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα. καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλκων ταθμὸν ἔννατον ἡμιτάλαντον, καὶ ἐπὶ δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἔνθα τὸ περιφερὲς τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ἐπιχίρνανται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν θεοφανίῃσι. φασὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι. καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ συντυχὸν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι. καὶ τῶν δοὺς τε ἀργυρέους τέσσερας ἀπέπεμψε, οἱ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ τὸ περίῤῥαντήριον δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύρεον, τῷ τὸ χρυσέῳ ἐπιγέγραπται, Λακεδαιμονίων φαμένων εἶ) ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ

1 Quum autem huic sacrificio finem imposuisset, magnam auri vim liquefecit, & ex ea dim.

καὶ τὸ Κροίσου. ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίσασθαι τὸ δπισταμένου τὸ οὔνομα, οὐκ δπομνήσω. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥεῖ τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων δοκέει· οὐ μέντοι τῶν γε παιδοῤῥαστικείων οὐδέτερον. ἄλλα τε ἀναθήματα οὐκ δπόσιμα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, καὶ χύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἰκόνα χρύσεον τρίπηχυ, τὸ Δελφοὶ τὸ ἀρτύτερον τοῦ Κροίσου εἶναί φασι· εἰ δὲ ὡς ἔπος εἰπεῖν, καὶ τοῦτο τὸ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ ζώνας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δ' Ἀμφιάρεῳ, πυθόμενος αὐτοῦ τήν τε ἀρετὴν καὶ τὰ πάθεα, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, καὶ τὸ ξυστὸν τῇσι λόγχῃσι, ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἔτι ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἐν Θήκῃσι, μᾶλλον δὲ ἐν Θηβαίων ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος. Τοῖσι δ' ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρά, ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπερωτᾶν τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἰ πρὸς στρατὸν ἀνδρῶν συμμάχους προσάγηται φίλους. ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοί, ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες, Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, νομίσας τὰδε μαντήια εἶναι μούνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπερωτᾷ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἰ πρὸς στρατὸν ἀνδρῶν προσθέηται σύμμαχον. οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον. τῶν δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς τωὐτὸ αἱ γνῶμαι συνέβησαν, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσειν. τοῖσι δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευον ἐξευρόντα, φίλους προσθέασθαι. Ἐπεὶ τε δὲ ἀνήνεικε τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ Δελφοὺς, δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα, δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην, καὶ ἐξουσίαν τῷ βουλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφὸν ἐς δὲ αἰεὶ χρόνον. Εὐπρεπιδίας δὲ τοῖς Δελφοῖς ὁ Κροῖσος, ἐπεχρηματίζετο τοιόνδε. ἐπεί τε γὰρ οἱ παρέλαβε τὸ μαντήιον ἀληθήιην, ἐνεφορέετο αὐτοῦ.

& hoc Crœsi est. sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volens, hoc inscripsit: cuius nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer per cuius manus fluit aqua, Lacedæmoniorum est: sed eorum neutrum aquiminare. Alia quoque cum his permulta Crœsus dona misit non insignia: item fusilia ex argento orbiculata: nec non mulieris simulacrum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Crœsi. Super hoc donauit vxoris suę monilia à collo pendentia, ac zonas, [1] quæ Delphos Crœsus transmisit. Amphiarao insuper, cuius LII
& virtutem audierat & cladem, donauit clypeum ex auro totum, totamque ex auro solido hastam, & [2] xystum cum suis iaculis aureum. quæ amḅo ad meam vsque memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenii Apollinis templo. Hæc dona Lydis portaturis ad o- LIII
racula Crœsus iniunxit vt interrogarent an aduersus Persas Crœsus sumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adscisceret. Lydi vbi eò quò dimittebantur peruenerunt, donariis oblatis, oracula consuluerunt his verbis, Crœsus, Lydorum aliarumque nationum rex, [3] ista in hominibus sola esse vaticinia sentiēs, idcirco qualia debita sunt dona dat, vosque percontatur an aduersus Persas sit profecturus in expeditionem, & socialem aliquem exercitum sibi adiuncturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem vtriusq; in idem concurrebant sententiæ, prædicentes Crœso fore vt si arma Persis inferret, magnum imperium eueretet. Consulebant etiam vt potentissimos Græcorū ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis LIV
atque auditis, Crœsus ita elatus animo est vt omnino conciperet spem se euersurum esse imperium Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in singulos viros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi vicissim Crœso Lydisq; donarunt primas in consulendo [4] oraculo partes, primumq; in sedendo locū, & ius perpetuum cuique volenti adscribi in numerum Delphorum. Cete- LV
rū donis Crœsus prosequutus Delphos, tertio vaticinium consuluit, [5] quod videlicet illud verax sibi esse comperisset.

1 Et hæc quidem Delphos Crœs. 2 Hastile cum suis spiculis. 3 Existimans sola hæc esse inter homines oracula, mittit vobis dona vestris inuentis conuenientia. 4 Et renuntiando orac. *Valla legit ἀγγελίῳ, pro ἀγγελίῃ.* 5 Postquam enim oraculum illud verax esse comperisset, eo ad fatietatem vsque abutebatur. *Q. d. eo se ad saturitatem vsque implebat.*

Quæ-

Quærebat autem an diuturnum ſibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba reſpondit,

Regis apud Medos mulo iam ſede potito,
Lyde fugam mollis ſcrupoſum corripe ad Hermum,
Neue mane: ignauus poſito ſis Lyde pudore.

LVI His ex verſibus, quum allati eſſent, multo magis quam ex ceteris voluptatem Crœſus accepit, ſperans fore vt nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipſe nec poſteri ſui principatu abrogarentur. Poſt hæc putauit ſibi curandum vt potentiſſimos Græcorum ſibi conciliaret. Idque veſtigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienſes, eos eſſe: quod alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerent. [1]Nam de his ita antea iudicabatur, quum ab initio altera gens foret Pelaſgica, altera Hellenica, *hoc eſt Græca*: quarum hæc nunquam ſolum mutauit, illa aſſidue multumque eſt peruagata. Etenim ſub Deucalione rege oram Phthiotidem incoluit, ſub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Oſſam & Olympum iacet, nomine Iſtiæotim: vnde à Cadmæis eiecta, coluit in Pindo locum quem vocant Macednũ. Inde rurſus in Dryopidem commigrauit, atq; ita in Peloponneſum venit, Doricaque cognominata

LVII eſt. Ceterum qua lingua Pelaſgi ſint vſi, pro certo affirmare non poſſum: [2]ſed coniectura ſignorum licet dicere eandem qua nunc Pelaſgi vtuntur qui ſupra Tyrrhenos vrbem Creſtonem incolunt, quodam tempore finitimi eorũ qui nunc Dores vocantur, tunc incolentes regionem quæ nunc Theſſalia nominatur, & Placiam, & Scylacem: quum Pelaſgi habitarent ad Helleſpontum, qui contermini Athenienſium erant: aliaque omnia Pelaſgica oppida nomen immutarunt. Quibus ſignis coniectantes oportet dicere, Pelaſgos barbara lingua fuiſſe: & ſi tota gens Pelaſgica talis erat, gentem Atticam vtpote Pelaſgicam, quum in Hellenes, *id eſt Græcos*, tranſiit, linguam ſimul iſtorum perdidiſſe. Etenim neque Creſtoniatarum loquela cum vllo circà populorum conſentit, & Placianorum ne ſecum quidem ipſa.

ἐπειρώτα ὁ τάδε χρηστηριαζόμενος, εἰ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἡ μοναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψηφίδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Τούτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλιστα πάντων ἥδη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμῶ αὐτὸν αἰδέος βασιλεύειν Μήδων· οὐδ' ὧν αὐτός, οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ, παύσεσθαι κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ τοῦτο, ἐφρόντιζεν ἵστορέων τοὺς αἰεὶ Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας προσκτήσαιτο φίλους. ἱστορέων δὲ, εὕρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας· τοὺς μὲν, τὸ Δωρικοῦ γένεος, τοὺς δ', τὸ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα ἐόντα τὸ ἀρχαῖον· τὸ μὲν, Πελασγικόν, τὸ δὲ, Ἑλλαδικὸν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν, οὐδαμῆ κω ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, πολυπλάνητον κάρτα. ὅτι μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλῆος οἴκεε γῆν τὴν Φθιῶτιν· ὅτι δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὄσσην τε καὶ τὸν Οὔλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱστιαιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος ὑπὸ Καδμείων ἐξαναστὰς ᾤκεε ὑπὸ Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὸν, Δωρικὸν ἐκλήθη. Ἥντινα δὲ γλῶσσαν ἵεσαν οἱ Πελασγοὶ, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεὼν ἐστὶ τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ποτε ὅμουροί κοτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἴκεον δὲ τηνικαῦτα τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἵ σφίσι ὅροισι ἐχρέωντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἐόντα πολίσματα, τὸ οὔνομα μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον χρεὸν λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον τὸ Πελασγικὸν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικόν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ χὰ δὴ οὔτε οἱ Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακιηνοί, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι.

[1] Nam hæ duæ gentes antiquitus præcellere iudicabantur, vna videlicet Pelaſgica, altera vero Hellenica: quarum iſta quidē nunquā alio demigrarit, illa vero valde multumque ſit vagata. [2] *Totum hunc locum ſic interpretor, qui in Græco etiam exemplari prorſus eſt perturbatus.* Sed ex coniectura licet dicere, eius linguæ fuiſſe cuius ſunt hodie ii ex Pelaſgis qui ſupra Tyrrhenos Crotona ciuitatem incolunt, & olim finitimi erant iis quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eam quam nunc appellant Theſſalicam regionem incolebant: & ii quoque Pelaſgi qui Placiam & Scylacen condiderunt, & Athenienſium contubernales fuerunt. Ex his, inquam, coniectura facta, dicere licet, Pelaſgos olim barbare fuiſſe loquutos. Nam & Crotoniatæ & Placieni lingua quidem diſſident à ſuis vicinis, inter ſe vero conueniunt: ——

δηλοῖσί τε ὅτι τὴν εἰνίπιδωτον γλῶσσαν χαρακτῆρα με-
γαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσι ἐς
φυλακήν. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλῶσσαν μὲν, ἐπίτε
ἐγένετο, ἀεί κοτε τῇ αὐτῇ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαί-
νεται εἶναι· ἀπιχαδὸν μέντοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν
ἀσθενές, ἀπὸ σμικροῦ τέως τὴν ἀρχὴν ὁρμεώμενον,
αὔξηται ἐς πλῆθος, τὸ ἔθνεον πολλῶν μάλιστα προσ-
κεχωρηκότων αὐτῷ, καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συ-
χνῶν. ὡς δὲ καὶ ἐμοί τε δοκέει, οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔ-
θνος ἐὸν βάρβαρον, ἅτε μεγάλως αὐξηθέν. 10

Τούτων δὴ ὦν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν, κατεχόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπωφαίνετο ὁ Κυψέλου ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος, τύραννον τότε χρόνον συμβαίνοντος Ἀθηναίοισι. Ἱπποκράτεϊ γὰρ, ἐόντι ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι τὰ ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θύσαντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱρὰ, οἱ λέβητες ἐπεφεώτες, καὶ κρεῶν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, δίχα πυρὸς ἔζεσαν, καὶ ὑπερέβαλον. Χείλων ὦν ὁ Λακεδαιμόνιος παρατυχὼν, καὶ θεσπεσάμενος τὸ τέρας, συνεβούλευε Ἱπποκράτεϊ, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνοι ἔχων, δίκαιον εἶναι γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνοι ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπεί-
πασθαι. ἔχων δὲ ταῦτα παραινέσαντος Χείλωνος πεί-
θεσθαι, ἥλπιζε τὸν Ἱπποκράτεα· γενέσθαι οἱ μὴ τοῦ-
τον Γεισίστρατον τὸν, ὃς, στασιαζόντων τῶν παράλων
καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν πρόσ-
χοντος Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ
πεδίου, Λυκούργου Ἀριστολαΐδεω, καταφρονήσας
τὴν τυραννίδα, ἤγειρε τρίτην στάσιν. συλλέξας δὲ στα-
σιώτας, καὶ τοὺς λόγῳ τῶν ὑπαρχίων φοροὺς, μη-
χανᾶται τοιάδε· ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους,
ἔλασεν ἐς τὸ ἄγορον ὄχεσι ζεύγεος, ὡς ἐκπεφευγὼς τοὺς
ἐχθρούς, οἳ μιν ἐλαύνοντα ἐς ἄγρην ἠθέλησαν ἀπολέ-
σαι δῆθεν. ἐδέετο δὲ τοῦ δήμου φυλακῆς τινὸς τοῦ αὐ-
τοῦ κυρῆσαι· πρότερον δὲ δοκιμήσας ἐν τῇ πρὸς Με-
γαρέας ἐλαυνομένῃ στρατηλίῃ, Νίσαιάν τε εἷλε, καὶ ἄλ-
λα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθη-
ναίων, ὁρέων τε τότε, ἐδωκέ οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξαι
ἄνδρας τοὺς, οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγένοντο Πεισιστρά-
του, κορυνηφόροι δὲ. ξύλων γὰρ κορύνας ἔχοντες εἵποντο
τοῦ Πεισιστράτου. συνεπόμπευσαν δὲ οὗτοι ἅμα Πεισιστρά-
τῳ, καὶ ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πεισίστρατος ἦρχε Ἀ-

14 Per quod declarant, quam linguæ figuram obtinebant quum in hæc loca tranſierunt, eandem ſe nunc conſeruare. At natio Hellenica, *id eſt Græca*, ex quo exiſtit, eadem lingua ſemper eſt vſa, vt mihi videtur: ideo imbecillis, quod ex Pelaſgica fuit abſciſſa, & ab exiguo initio profecta, mox in multas gentes augeſcens, tum aliarum, tum præcipue barbararum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſſa mihi videtur fuiſſe cur gens Pelaſgica, quod Græca eſſet, nequaquam magnos profectus fecerit. ¶ Ex his igitur gentibus, Atticam quidem Crœſus audiebat obtineri, oppreſſamq; eſſe à Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempeſtate tyrannus Athenis erat. Cuius patri, quum priuatus ſpectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam quum hoſtiam immolaſſet, ahena (vt impoſita erant) plena & carne & aqua, abſque igne efferbuerunt, ita vt aqua redundaret. Quod portentum conſpicatus Chilon Lacedæmonius, qui forte aderat, ſuaſit ei primum, ne vxorem fecundam duceret domum: ſecundo loco, ſi vxorem haberet, eiiceret: & ſiquidem ex ea filium ſuſtuliſſet, abdicaret. Huius conſilio non perſuaſus Hippocrates, hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit, qui in ſeditione litoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius: & campeſtrium, quibus præerat Lycurgus Ariſtolaidis filius, tertiam ſeditionem excitauit, tyrannidem affectans: contractiſque ſeditioſis, per cauſſam tutandi montanos, huiuſcemodi rem machinatur: Seipſum ac mulos quum vulneraſſet, agitauit vehiculum in forum, tanquam elapſus ex hoſtibus, quem rus proficiſcentem illi prorſus interimere voluiſſent: & populum precatus eſt vt aliquid cuſtodiæ circa ſe obtineret, quum prius ſpecimen ſui edidiſſet in expeditione contra Megarenſes, cui præfuerat, capta Niſæa, aliiſque præclaris operibus editis. Populus igitur Athenienſis, ita deceptus, dedit ei quoſdam è ciuibus delectos pro ſatellitibus, non qui haſtas ſed clauas ferrent, Piſiſtratum ſectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupauit: & inde Athenienſiũ imperio poti-

LVIII

LIX

---

1 & ſatis oſtendunt ſe eam ipſam linguæ formam conſeruaſſe quã habebant quum in eas regiones migrarent. Itaque ſi tota gens Pelaſgica talis erat, Atticæ regionis incolæ Pelaſgi, & quæcunque aliæ Pelaſgicæ ciuitates nomen mutarunt, quum in Hellenas mutarentur, ſuam etiam linguam dedidicerunt. Gens autem Hellenica ſemper ex quo extitit, eadem lingua vſa eſt, vt mihi videtur: quumque à Pelaſgis abſciſſa, imbecilla eſſet, à tenuibus quibuſdã principiis progreſſa, valde multis gentibus & frequẽtibus etiam barbaris cum ea ſeſe coniungentibus, in multitudinem excreuit. Et ſic quoque mihi videtur Pelaſgica gens, quum barbara eſſet, magnopere non creuiſſe.

tus,

tus, nullis qui tum erant magistratibus perturbatis, neq; legibus mutatis, sed in prçsenti statu manens, vrbẽ bene ac pulchre exornauit. Sed nõ multo post tempore milites Megaclis & Lycurgi concordibus animis eũ eiecerunt. Hunc
LX igitur in modum Pisistratus primũ obtinuit Athenas, & tyrannidem nondum valde stabilitam amisit: cuius eiectores rursus inter se seditiones redintegrarũt. Hac autem seditione Megacles fatigatus, Pisistratum misso caduceatore inuitat numquid velit filiam capere vxorem, addita tyrannidis cõditione. Accipiente vero conditionem Pisistrato, machinati sunt ad illũ restituendũ, rem (vt ego cõperio) longe stultissimã: (quandoquidem iam olim diiudicatum est Græcam gentẽ dexteriorem esse quam barbaram, & magis ab ineptiis abhorrentem) præsertim si isti ex Athenienſium numero, qui inter Græcos feruntur sapientia primi, talia machinati sunt. Erat in tribu Pæaniea mulier nomine Phya, tribus digitis minus statura quatuor cubitorum: alioqui formosa. Hanc mulierem omni armatura quum instruxissent, in currumque sustulissent, compositam in eum habitum quo venustissima videnda esset, in vrbem agunt, præmissis qui præcurrerent præconibus, quique quum in vrbem venissent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienses, bona mente excipite Pisistratum, quem Minerua ipsa præcipuo inter homines honore prosequuta, in suam reducit arcem. Isti igitur passim euntes talia prædicauerunt: & statim rumor in tribus emanauit, Pisistratum à Minerua reduci. Qui vero in vrbe erant, persuasi hanc mulierem esse deam ipsam, feminæ supplicarũt pariter,
LXI & Pisistratũ acceperunt. Hunc in modum quẽ diximus, recuperata tyrannide, Pisistratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam eius duxit vxorem. Verum quum & filii essent ei adolescentes, & Alcmæonidæ dicerentur obnoxii esse crimini piaculari, nolens ex nouo coniugio liberos tollere, [1] haud legitime coibat cum vxore. Quam rem quum inter illicita occultasset, postea ad matrem retulit, enuntiaret id necne. Mater viro indicauit. Iste vero iniquo animo ferens se à Pisistrato contumelia affici, vt erat iratus, [2] milites homini infensos reddidit.

Ἀθηναίων, οὔτε πρὰς τὰς οὔσας σπουδὰς ἄξας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας· ὅπῃ τε τοῖσι κατεστεῶσι ἔμενε, τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μετ' οὐ πολλὸν χρόνον τῶν τε Φρονίσαντες οἱ τε τὸν Μεγακλέους στασιῶται καὶ οἱ τὸν Λυκούργου ἐξελαύνουσι μιν. Οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὔκω κάρτα ἐρριζωμένην ἔχων, ἀπέβαλε. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον, αὖτις ἐκ νέης ἐς ἀλληλοισιν ἐστασίασαν. ὑπερβαλὼν δὲ τῇ στάσι ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτό οἱ τὴν θυγατέρα ἐκδοῦναι γυναῖκα· ὅπῃ τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένου δὲ τὸν λόγον, καὶ ὁμολογήσαντος ὅπῃ τοῦτο ποιήσει Πεισίστρατος, μηχανῶνται δὴ ὅπῃ τῇ κατόδῳ τερπνῇ γενήσεται αὐτῷ, ὡς ἐγὼ δοκέω, μακρῷ· ἐπεί γε ἀπεκείθη ἐκ παλαιτέρου τὸν βάρβαρον ἔθνεος ὁ Ἕλληνικὸν, ἐόν καὶ δεξιώτερον, καὶ ἀνοήτου ἠλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε δή τοι οἱ Ἀθηναίοισι τοῖσι τὰ πρώτοισι λεγομένοισι εἶναι Ἑλλήνων σοφίῃ, μηχανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέϊ ἐοῦσα γυνὴ τὴν οὔνομα ἦν Φύη, μέγεθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εὐειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσβιβάσαντες, καὶ τὰ πρόσδεξαντες σχῆμα οἷόν τι ἔμελλεν εὐπρεπέστατον φανέεσθαι ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, τὰ πρόδρομοι κήρυκας πρεπέμψαντες, οἳ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ ἄστυ ἀπικόμενοι· λέγοντες τοιάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, δέχεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πεισίστρατον, τὸν αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνδρῶν πάντων μάλιστα, κατάγει ἐς τὸ ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀμφιφοιτέοντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἔς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πεισίστρατον κατάγει· καὶ ἐν τῷ ἄστει πειθομένοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεὸν, προσεύχοντό τε τῇ ἀνθρώπῳ, καὶ ἐδέχοντο τὸν Πεισίστρατον.

Ἀπολαχὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατος, κατὰ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα γενομένην, γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἷα δὲ παίδων τέ οἱ ἐόντων ἐφηβαρχόντων ἤδη, καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμεωνιδέων, ἐβούλετο οἱ γνησίους ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἐπερωτώσῃ, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρί· ἡ δὲ τῷ ἀνδρί. ὃν δὲ δεινόν τι ἔσχε, ἀπιμάζεσθαι τοὺς Πεισιστρατίδας. ὀργὴ δὲ ὡς εἶχε καταλλάσσετο τὴν ἔχθρην τοῖσι στασιώτῃσι.

στασιῶται

τὸ βάρβαρον ἔθνος τῶν Ἑλληνικῶν

στασιώτῃσι.

1 Non coibat cum vxore vt moris est. Et illa quidem initio hoc tegebat, postea vero matri, siue percontanti, siue minus, exposuit. & ista rursus marito. 2 Positis inimicitiis in gratiam rediit cum seditiosis.

μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιεύμενα ἐπ' ἑωυτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης τὸ παράπαν. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισίν. Ἱππίεω δὲ γνώμην νικήσαντος, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἵτινές σφι προαιδέατό κου τι. πολλῶν δὲ μεγάλα παρασχόντων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάτοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντὴς, τῷ οὔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. Ἐξ Ἐρετρίης δὲ ὁρμηθέντες, διὰ ἑνδεκάτου ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴσχουσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, οἷσιν ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίης ἦν ἀσπαστότερον. οὗτοι μὲν δὴ συνηλίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεταῦτις ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπεί τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσιν ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πανστρατιῇ ἤισαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἤισαν ἐπὶ τὸ ἄστυ, ἐς τὠυτὸ συνιόντες, ἀπικνέονται ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱρὸν, καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνὰν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὅς οἱ προσιὼν χρᾷ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

Ἔρριπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέταται·
Θύννοι δ' οἰμήσουσι σεληναίης διὰ νυκτός.

Ὁ μὲν δή οἱ ἐνθεάζων χρᾷ τάδε· Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, καὶ φὰς δέκεσθαι τὸ χρησθὲν, ἐπῆγε τὴν στρατιήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηνικαῦτα· καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐσπεσόντες,

[Margin: γρ. γνώμη — γρ. χρόνῳ — γρ. ἔτι — γρ. πρωίας δὴ]

Quæ fieri Pisistratus contra se animaduertens, regione prorsus abscedit: & vbi Eretriam peruenit, vna cum filiis deliberat. Quum autē sententia Hippiæ præualuisset, de tyrannide rursus recuperanda, [1] aliquot ciuitates excitauerunt, quæ ipsis nonnihil beneuolæ erant. Et cum aliæ complures contulerunt pecuniæ multū, tum vero Thebani plurimum. [2] Post hæc non ita multo interiecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneso Argiui aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, vltro adueniens, multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, LXII anno vndecimo vertente redierunt, & primum in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi castra habentes cum seditiosi ex vrbe se conferebant, tum alii ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis quam libertas iucundior: atque ita congregabantur. Ceterum Pisistratus, quandiu pecuniam cogebat, & postea Marathonem tenebat, Athenienses qui intra vrbem degebant, rem nihili fecerunt: sed vbi acceperunt eum ex Marathone vrbem versus mouere, ita domum ad se defendendos obuiam tendunt. Isti igitur cum omnibus copiis infesti in illos redeuntes tendebant. Quū autem qui cum Pisistrato erant è Marathone digressi, simul contra vrbem irent, & in eundem locum conuenissent, perrexerunt ad Mineruæ Pallenidis fanum, [3] altrinsecusque arma posuerunt. Hîc diuina pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, [4] Pisistratum cui assistebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus est, inquiens,

[5] Est nummus proiectus, item sunt retia tenta:
Nocte meant thynni claro sub sidere luna.

Hoc ille oraculum diuino afflatus spiritu reddidit. LXIII Pisistratus vero, eo percepto, & se illud accipere affirmauit, & in Athenienses vrbe egressos copias duxit. At illi tunc ad prandium se conuerterant, & secundum prandium partim ad talos, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pisistrato erant,

1 Munera collegerunt ex vrbibus antea sibi vtcunque cognitis. 2 Postea vero (vt paucis absoluam) tempus emersit, & omnia ad reditum fuerunt ipsis parata. 3 Peruenit, & arma ex aduerso posuit. Ibi vero diuino impetu fretus Amph. 4 Pisistrato adfuit, & ad eum accedens, hex. 5 Verriculum iactum est, expansaque retia, nocte Mox aderunt thynni cl.

cos

eos in fugam vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitauit,[1] vt Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros, iussos cõscendere equos, præmisit, qui assequendo fugientes, mãdata Pisistrati dicerent, iuberentque eos bono animo esse, & ad sua quemque abLXIV ire. Ita audientibus dicto Athenensibus, Pisistratus tertio potitus Athenis, tyrannidem stabiliuit, tum auxiliariorũ copiis, tum pecuniarum prouentibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Athenensium qui perstiterant, nec è vestigio fugã fecerant, pro obsidibus sumptos, in Naxum transtulit. Hanc enim insulam bello subegerat, Lygdamidique permiserat, quum antehac etiã Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiauit autem, quatenus prospectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaueribus effossis, & in alium eiusdem insulæ locum translatis. Itaque Pisistratus tyrannide potitus est, Athenensium aliis in prœlio cæsis, aliis vna cũ Alcmæonidis domo profugis. LXV ¶ [2] Hũc ita Athenienses imperantẽ ea tempestate Crœsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & iam Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle Spartæ regnãtibus, Lacedæmonii quum cetera bella prospere gessissent, aduersus solos Tegeates cladem acceperant. Et antea fere ex omnibus Græcis pessime morati fuerant,[3] tam circa se quam circa hospites nullo consuetudinis conuersationisque commercio. quę instituta in melius mutauere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oraculum profecto: cui, simulatque in ædem ingressus est, Pythia hæc inquit,

Ad mea veniſti prapinguia templa Lycurge,
Grate Ioui & cunctis qui tecta tuentur olympi.
Ambigo vaticiner ſis vtrum, virne deuſne:
Sed multo magis eſſe deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei exposuisse instituta quæ nunc à Spartiatis seruantur. Ipsi tamen Lacedæmonii volunt, Lycurgũ, quum esset tutor & idem patruus Leobotę Spartiatarũ regis

τοὺς Ἀθηναίους τρέποισι. φευγόντων δὲ τούτων, βουλὴν ἐνθαῦτα σοφὴν πατὴρ Πεισίστρατος ἐξεῦρε, ὅκως μήτε ἁλίσκοιεν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους, ἐξέπεμπε· οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ. Πειθομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τοιῇδε σχὼν Ἀθήνας, ἐρρίζωσε τὴν τυραννίδα, ἐπικούροισί τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συνόδοισι· τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων· ὁμήρους τε τῶν παραμεινάντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν, καὶ κατασήσας ἐς Νάξον. καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολεμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμει. τοῦτό γε ἔπι τούτοισι, τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων. καθήρας δὲ ὧδε· ἐς ὅσον ἐπόψις τοῦ ἱεροῦ εἶχεν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου πρώτου ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς, μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. ἡ Πεισίστρατος μὲν ἐτυράννευε Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δ' αὖτ' μετὰ Ἀλκμαιωνίδεω ἔφευγον ἐκ τοίχης. Τὰς μὲν νυν Ἀθήνας τοιαῦτα ὄν χείρονα τοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντα· τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφευγότας, καὶ ἐόντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεητέων. ὅτι γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλους πολέμους ἀτυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς Τεγεήτας μοιρίους προσέπταιον. ὃ δὲ ἔπι πρότερον τούτων, καὶ κακιόμοπατοι ἦσαν χρεὸν πάντων Ἑλλήνων, κατά τε σφέας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισιν ἀπροσόμικτοι. μετέβαλον δὲ ὧδε ἐς διαμίλλην· Λυκούργου τῶν Σπαρτιητέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ὅτι ὁ χρηστήριον, ὡς ἐσῆλθεν ἐς τὸ μέγαρον, λύθη ἡ Πυθίη λέγει τάδε,

Ἧκάς ὦ Λυκόεργε ἐμὸν πότι πίονα νηὸν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἢ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἦὲ καὶ ἀνδρά.
Ἀλλ' ἔπι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαί ὦ Λυκόεργε.

Οἱ μὲν δή τινες τοῖς τοῦδε λέγουσι καὶ φέρουσι αὐτῷ τὴν Πυθίην ὧν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτησιν· ὡς δ' αὐδὴ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ἐπιτροπεύσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφεοῦ μὲν ἑωυτῷ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων,

1 Ne dispersi Athenienses, amplius conglobarentur. 2 Crœsus igitur per id tempus Athenienses eò redactos esse intellexit: Lacedæmonios autem mag. 3 Nullo neque inter se neque cum peregrinis commercio. sed ad æquam & honestis legibus instituram gubernationem sic transierunt.

ὐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπετρόπευσε, τά τε ἄλλα μετέτρεψε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας, καὶ τριηκάδας, καὶ συσσίτια· τοῖσί τε τούτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γερόντων ἔθηκε Λυκοῦργος. Οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν. τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἰσάμενοι, σέβονται μεγάλως. οἷα δὲ ἔν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθει οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, αὐτά τε ἔθελεμον αὐτίκα, καὶ εὐθυμήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι ἀπέχρη ἡσυχίῃ ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων χρεώντων εἶναι, ἐχρηστηριάζοντο δὴ Δελφοῖσι περὶ πάσης τῆς Ἀρκάδων χώρης. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίῃ μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω.
Πολλοὶ δὲ Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν· ἐγὼ δέ τοι οὐ μεγαίρω.
Δώσω τοι Τεγέῃ ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον ποίνῃ ἁλαμυρήσασθαι.

ταῦτα ὡς ἀπενείχθεντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ὡς τὴν Τεγέτιν ἐξεπολιόρκεον, χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι, ὡς δὴ ἐξανδραποδιούμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἐσσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτέων ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοί, καὶ ποίνῃ ἁλαμυρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, περὶ δὲ νηὸν τῆς Ἀλαίης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον σφι ἐχέως αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας. κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον, καὶ τὸν Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλήιον, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγένεσαν, ὧδέ σφι χρώμενοι· ὅτεῳ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἐσσοῦντο ὑπὸ Τεγεητέων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τίνα ἀνδρῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γένοιατο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὀρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένοις. ὡς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἷοί τε ἐγίνεατο τὸν ἥκοντα τὸν Ὀρέστεω,

ἐὐθυμήθησαν.

ἐμεῦ

• 17

è Creta hæc attuliſſe. Siquidem quum primum tutor factus eſt, omnia iura immutauit: deditque operam nequis ea tranſgrederetur: deinde vero quæ ad bellum pertinent,[1] enomotias, triacadas, & ſyſſitia: ſuper hæc inſtituit *tribunoſplebis*, ephoros ac ſenatores. Ita illi ad rectum vitæ genus translati ſunt à Lycurgo: quem vita defunctum, delubro ædificato egregie colunt. [2] Ex quo; cum bonitate ſoli, tum non exigua hominum copia, diſcurrerunt ſtatim, ac benigne rem geſſerunt. Nec amplius contenti otio frui, quum ſe Arcadibus præſtãtiores eſſe arbitrarentur, de omni illorum terra *occupanda* oraculum Delphicum conſuluerunt. Quibus Pythia reſpondit, LXVI

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam veſcentes glande viri ſunt,
Qui te reiicient. tibi ego haud inuidero quicquam,
Saltandã Tegeã planta plaudente daturus:
Vtque queas campũ metiri fune feracem.

Hæc reſponſa vbi accepere Lacedæmonii, à ceteris Arcadibus abſtinentes, bellum intulere Tegeatibus, ferentes ſecum compedes: videlicet captioſo freti oraculo, tanquam eſſent ipſi redacturi Tegeatas in captiuitatem. Verum congreſſi prœlio ac fugati, quicunque eorum viui ſunt capti, eiſdem quas ipſi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad noſtram vſque memoriam incolumes fuere circa templum Mineruæ Alææ *apud Tegeam* ſuſpenſæ. Atque ſuperiore quidem bello Lacedæmonii aduerſus Tegeatas aſſidue ſemper male pugnauerant: Crœſi tamen ætate & Anaxandridæ Ariſtoniſque, regum ſuorum, longe ſuperiores contra eoſdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum ſemper in bello à Tegeatibus ſuperarentur, miſſis Delphos conſultoribus, oraculum ſunt ſciſcitati quemnam deorũ placarent vt Tegeatũ victores exiſterent. His Pythia reſpõdit, id fore ſi oſſa Oreſtis filii Agamemnonis referrent. Cuius vrnam quũ nequirent inuenire, LXVII.

1 *Enomotiæ erant viginti quinque virorum collegia, & ſecundum alios plurium: eratque hic ſextus à rege magiſtratus. Triacades, triginta virorum collegia. Syſſitia, cœtus in quos diſtributi ciues, cibum communiter capiebant.* 2 Quumque in fertili & populoſa regione verſarentur, excurrerunt ſtatim, ac proſpere rem geſſ. *vel*, ſecunda fortuna vſi ſunt. *Sed ἀνὰ πίδραμον exponitur etiam* ſuas eteuerunt, *ex Suida: quem vide.*

ἔπεμπον αὖτις ἐς Δελφοὺς ἐπησομένους ὅν χῶρον
ἐόντα τῷ κέοιτο ὁ Ὀρέστης: εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεο-
πρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λιπαρῷ ἐνὶ χώρῳ, χ λειοκῷ
Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγ-
κης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ὑπὸ πήματι κεῖ- χ πήμασι
ται·
Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει εὐρύοπα αἶα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ὑπιαρρόθος ἔσῃ·
ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπέ-
σχοντο τῆς ἐξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι
ἐς οὗ δὴ Λίχης τ' ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρ-
τιητέων ἀνεῦρε. οἱ δ' ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν,
ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέν-
τε ἔτεος ἑκάστου. τοῖσι δεῖ τὸν ὑπ' ἐκείνου ὑπ' ἀν-
αισιν ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ χεινῷ ἐξαπ-
εμπομένοισι, μὴ ἐλλείπειν ἄλλοσε ἄλλη. Του-
τέων δὴ τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ χ Λίχης
συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. ἐούσης γὰρ
τότε ὑπ' ἐμὲ ξείνου ἐπιμιξίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας,
ἐλθὼν ἐς χαλκήιον, ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον·
καὶ ἐν θώυματι ἐών, ὁρέων ὃ ποιεόμενον. μαθὼν δέ
μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωυμάζοντα, εἶπε πρὸς αὐτόν, χ παυσαμε-
νος τοῦ ἔργου, Ἦ κου ἄν, ὦ ξεῖνε Λάκων, εἰ σφι εἶδες "
τὸ σφὶν ἐγὼ κάρτα ἂν ἐθωύμαζες, ὅκου νῦν ὕτω τυγ- "
χάνεις θωύμα ποιεόμενος τὸν ἐργασίλεω τοῦ σιδή- "
ρεου. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλων τὴν αὐλὴν φρέαρ ποι- "
ήσασθαι, ὀρύσσων, ἐπέτυχον σορῷ ἑπταπήχεϊ. ἐκ τοῦ "
ὦν ἀπιστίης μὴ μοῦνον ἐμεωυτοῦ μεγάλα μέζονας ἀν- "
θρώπους τῶν νῦν, ἀνῴξα αὐτὴν, καὶ εἶδον ὃν νε- "
κρὸν μηκεῖ ἴσον ἐόντα τῇ σορῷ· μετρήσας δὲ, συνέ- "
χωσα ὀπίσω. ὁ μὲν δὴ ἔλεγε τάδε ὁκοίπεε· ὁ δέ,
συνιώσας τὰ λεγόμενα, συνεβάλλετο δὴ Ὀρέστεα
κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῇδε συμβαλλεό-
μενος· τοὺς χαλκέος δύο ὁρέων φύσας, τοὺς ἀνέμους
ὑπειλήφεε εἶναι· τὸν δὲ ἄκμονα, καὶ τὸν σφῦραν, τόν
τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον· τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον
σίδηρον, τὸ πῆμα ὑπὸ πήματι κείμενον· κατὰ τοῦτον δὲ πήμασι
δὲ τὸν εἰκάζων, ὡς ὑπὸ κακῷ ἀνδρὸς σίδηρος
εὑρηται· συμβαλλεόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπ-
ελθὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι
πρῶτα τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ, οὐκ λόγου πλάσας οὐ ἐπε-

Fursus ad deum mittunt de loco sciscitatum in quo situs Orestes esset. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

Est quædam Arcadiæ Tegea, in regione patenti:
Hic duo flant venti vi perueheмente coacti,
[1] *Forma hostis formæ, & plagæ superindita plaga,*
Hic Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu sublato Tegeæ sperabere victor.

Vbi hæc audierunt Lacedæmonii, nihilo tamen minus [2] inuentione frustrabantur, etsi omnia disquirentes: donec Liches, vnus Spartiatarum, eorum qui benemeriti vocantur, comperit.[3] Sunt autem benemeriti, ex ciuibus semper militia equestri perfunctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeunt, ne torpescant, alii aliò mittuntur. Ex his Liches quum LXVIII esset, rem illam apud Tegeam adinuenit, fortuna pariter atque solertia vsus. [4] nam quum Tegeates à Lacedæmoniis hoc anno commercio mutuo adeundi essent, & iste in ærariam officinã veniſſet, iuuebatur ferrum dum procudebatur. Quo in spectaculo admirabundum animaduertẽs faber ferrarius, intermisso opere, Quanto magis Lacon hospes, inquit, admirarere, si idem quod ego tu nosses, qui tantopere admiraris ferrarium opificium. In hac enim corte puteum facere quum vellem, incidi in loculum septem cubitorum: & quia incredulus eram omnino fuisse maiores quàm nunc sunt homines, aperui eum, & inueni cadauer æquali cum loculo longitudine: quam vbi mensus sum, iterum obrui. Hæc illo referente quæ viderat, Liches considerans, coniectauit hunc ex oraculo esse Orestem, hac videlicet coniectura: duos quidem quos cernebat fabri ferrarii folles, totidem cõperit esse ventos: incudẽ vero & malleum, [5] formam formæ hostem: ferrum vero quod procuderetur, [6] plagam superinditam plagę: hac ratione id coniectans, quod in plagam hominis ferrũ inuentum sit. Hęc itaque secum agitans, Spartã regressus, rem omnem Lacedæmoniis refert. Illi [7] ex cõposito hominẽ

1 Hîc typus antitypus, noxæ & superindita noxa. *Quid autem hoc sibi velit, paulo post exponetur.* 2 Ab inuentione aberant. 3 Benemeriti autem isti (seu benefici) sunt quini ciues ex equitibus ætate maxime prouecti, qui singulis annis exeunt. Quos oportet eo anno quo egrediuntur, communi consilio ex equitibus Spartanis alios aliò dimissos, nusquam moram trahere. 4 Nam quum Lacedæmonijs Tegeatas adeundi facultas hoc tempore esset. 5 Typum esse & antitypum. *Typum vocat malleum ictum incudi impengentem: quem quum vicissim repellat incus, antitypus vocatur, quasi vicissim feriens.* 6 Noxam superinditam noxæ: hac rat. id con. quod in damnum hominis fer. 7 Per simulationem hominem crimine intentato, exil.

ἰδίωσαν. νείκαντες οἱ αἰτίλιω, ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φερίζων τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκέα, ἐμισθοῦτο παρ' οὐκ ἐκδιδόντος τὸν αὐλόν. χρόνῳ δὲ ὡς αἰσθόμενος, οἰκοδομέετο. αἰσθόμενος δὲ ὁ τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὁκόσας ἐστρατεύσαντο ἀλλήλους, πολλῷ κατυπέρτεροι τῶν πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ὑπήκοος ἐμέμιλέε.

Ταῦτα δὴ ὦν πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φέροντας, καὶ δεησομένους συμμαχίης· ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρῶν. οἱ δ', ἐλθόντες ἔλεγον, Ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ θεοῦ ὑμῖν Ἕλληνα φίλον προσθέσθαι, (ὑμέας γὰρ πυνθάνομαι προέχειν τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὦν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κροίσου μὲν δὴ ταῦτα διὰ ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἥδησάν τε τῇ ἀφίξει τῶν Λυδῶν, καὶ ἐποιήσαντο ὅρκια ξεινίης πέρι καὶ ξυμμαχίης. καὶ γὰρ πρότερον αὐτοῖσι χρεωστικὰ εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερόν τι γεγενημένα. πέμψαντες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θορνακι ἵδρυται Ἀπόλλωνος· Κροῖσος δέ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δωτίνην. Τουτέων τε ὦν εἵνεκα οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προεκρίναν Ἑλλήνων, αἱρέετο φίλους. καὶ τοῦτο μὲν, αὐτοὶ ἔσαν ἕτοιμοι ἐπαγγείλασθαι· τοῦτο δ', ποιησάμενοι χρητῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάθει πεντηκοσίους ἀμφορέας χωρέοντα, ἦλθον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. οὗτοι ὁ χρητὴρ οὐκ ἀπίκετο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ χρητὴρ ἐγίνετο κατὰ τὸν Σαμίην, πυθόμενοι Σάμιοι ἀπελπίσαντο αὐτὸν, νηυσὶ μακρῇσι ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαιμονίων τὸν χρητῆρα, ἐπυνθάνοντο δὲ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἁλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν χρητῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιῶται δὲ ἄνδρες πειρημένοι

ἀπηλείατο

criminis conuictum exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, & calamitatem ſuam referens fabro ferrario, [1] conducit ab eo nolente vendere cortem. Ibique aliquandiu habitans, vbi rem cognouit, effoſſo ſepulchro oſſa collegit, eaque portans Spartam rediit. Quo ex tempore Lacedæmonii quoties cum Tegeatibus congreſſi ſunt, ſuperiores extitere: præterea vero magna etiam pars Peloponneſi iã eis parebat. Hęc- LXIX taque omnia Crœſus audiens, miſit nũcios Spartam cum muneribus, ad rogandam belli ſocietatem, iuſſos dicere quæ oporteret. Ii poſtquã peruenerunt, Nos (aiunt) Crœſus miſit, Lydorum aliarumque gentium rex, ita inquiens, Lacedæmonii, quoniam deus oraculum reddidit vt Græcã mihi ſocietatẽ adſciſcerẽ, & vos inter Græcos antecellere audio, ſtatui vos mihi in ſocietatem ex oraculo prouocandos adineundam mecum quam cupio amicitiam atque ſocietatem, citra dolum fraudemque. Crœſus hæc per legatos nunciauit. Quorum aduentu Lacedæmonii, qui & ipſi oraculũ audierant, gauiſi, fœdus cum eis hoſpitii ſocietatiſque inierunt. Etenim iam antea intercedebant nõnulla Crœſi in Lacedæmonios beneficia. Nam quũ illi miſiſſent Sardis ad aurum coemendum, quo vſuri erant in id ſimulacrum Apollinis quod nunc poſitum eſt [2] apud Laconicam in Thornace, eo auro ſunt à Crœſo donati. Qua de LXX re Lacedæmonii, quodque ſe amicos ille præ omnibus Græcis delegiſſet, ſocietatem admiſerunt, & hoc denũcianti ſeſe paratos exhibuerunt. Quod vbi extrinſecus fecerunt, pateram aheneam labiorum tenus frequentibus animalibus extrinſecus cælatam, triginta amphorarum capacem, dono afferebant, volentes Crœſum remunerari: ſed eam Sardis non pertulerunt, propter alterutram harum quæ feruntur cauſſarum. Lacedæmonii quidem aiunt hanc pateram dum ferretur Sardis, [3] quum Samũ appulſi eſſent, à Samiis fuiſſe interceptam: qui, cognita re, nauibus iſtos longis aggreſſi fuere. Ipſi vero Samii aiunt, Lacedæmonios, qui pateram portabant, ſerò venientes, quum audiſſent Crœſum captũ eſſe cum Sardibus, illam in Samo vendidiſſe viris priuatis,

1 Conducebat, (*id eſt, conducere conabatur*) à non locante (*id eſt, à nolente conducere*) cortem. Vbi vero tandem ei perſuaſit *illam locare*, inhabitare cœpit: ac eſſ. ſep. 2 Apud Thornacem Laconicæ regionis. Et tum denunc. ſeſe par. exhibuerunt: cum etiã fabricati erat. 3 Quum circa Samum eſſent.

qui eam

qui eam Iunonis templo dedicauere: & illos qui vendidissent, Spartam reuersos, forsitan dixisse à Samiis sibi fuisse ereptã. Ac de patera ita res se habet. ¶ Crœsus autem elusus oraculo, aduersus Cappadociam exercitus comparabat, spe & Cyrum & potentiam Persicam euertendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, & antehac pro circumspecto habitus, & ob hanc quam dixit sententiam plus nominis apud Lydos consequutus, hunc in modum Crœso consuluit, Aduersus tales viros expeditionem paras, rex, qui [1] coriacea subligacula, qui è corio reliquam vestem ferunt: qui non quibus volunt cibis vescuntur, sed quos habent, vtpote regionem asperam incolentes. Ad hæc potu non vini vtuntur, sed aquæ: non ficos ad comedendum, nec aliud quicquam boni habentes. quibus quum nihil sit quod eripias, si viceris: sin victus fueris, animaduerte quot bona amittes. Vbi gustauerint illi nostra bona, [2] circumsistent nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non induxerunt in animum Persis vt Lydos inuaderent. Hæc loquutus, non tamen Crœsum flexit. Etenim Persis, antequam Lydos subigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur: & erant hi Syri, antequam Persæ imperitarent, ditionis Medorum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydum distermina-bat fluuius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primum Cilicas, dehinc Matienos qui sunt ad dexteram, & Phrygas qui sunt ad læuam: tum boream aduersus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagonesque interfluit: Cappadoces à dextra, Paphlagones à sinistra perstringens. Ita flumen Halys cuncta fere superiora Asiæ, à mari quod Cypro obiectum est, ad Euxinum vsque Pontum dirimit. Est autem dorsum totius huius regionis, longitudine quinq; dierum itineris viri expediti. Itaq; aduersus Cappadociam Crœsus cum exercitu profectus est, cupidus cum hanc partem soli fœcundi suo adiiciendi, tum vel magis, fiducia oraculorum, Cyrum vlciscendi: propter Astyagem, Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem suum, quẽ Cyrus Cambysis filius prœlio

LXXI

LXXII

LXXIII

ἀμαθείναι μὲν ἐς Ἥρεσιον· τάχα δὲ αὖ καὶ οἱ ἀποδόμοι λέγειν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. καὶ μὲν νυν ὃν χρηστηρίον οὕτω ἔσχε. Κροῖσος δὲ ἁμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐποιέετο στρατηίην ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρήσειν Κῦρόν τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. προσκαταζομένου δὲ Κροίσου στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Λυδῶν, νομιζόμενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ τούτης τῆς γνώμης καὶ ὕστερον οὐόμενος, ἔπεα τοιάδε Κροίσῳ εἶπε, (οὐνόματα δὲ οἱ ἦν Σάνδανις) Ὦ βασιλεῦ, ἐς ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι προσκαζεαι, οἳ σκυτίνας μὲν διφθέρας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι· σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην ἐχόντες τρηχείην. πρὸς δὲ, οὐκ οἴνῳ διαχρέωνται, ἀλλὰ ὕδροποτέουσι. οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, τί σφέας ἀπαιρήσεαι, τοῖσί γε μηδέν; τοῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσάμενοι γὰρ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν, προσέξονται, οὐδέ κως οἱ ἐσόντα. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ ὑπὸ νόον ποιέουσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ὑπὸ Λυδούς. ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἀβρὸν οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπ' Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται. ἔσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι, τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ, Κύρου. ὁ γὰρ οὖρος ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίου οὔρεος διὰ Κιλίκων. μετὰ δὲ, Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων· ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Φρύγας. παραμείβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔπειτα μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ ἀνύμου δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀποτέμνει σχεδὸν πᾶσαν τὴν Ἀσίην τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς αὐτίον Κύπρου ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον. ἔστι δὲ ἀνχίμου τοῦ τῆς χώρης ταύτης ἀπάσης, μῆκος ὁδοῦ ἑβδομήκοντα ἀνδρὶ, πέντε ἡμέραι ἀναγόντι. Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ὅτι τὴν Καππαδοκίην τήνδε εἶνεκε, καὶ γῆς ἵμερος, προσκτήσασθαι πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοίρην βουλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρίῳ πίσυνος ἐών, καὶ πᾶσαν θέλων ἀπ' Ἀστυάγεος Κῦρον. Ἀστυάγεα γὰρ τὸν Κυαξάρεω, ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλέα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω κατεστρε-

19

1 *Vel*, Coriacea femoralia. *Intelligere autem videtur quæ & bracæ dicuntur.* 2 Pertinaciter *ea* retinebunt.

φάνιος εἶχε, γνώμην ποιέεσθαι Κροίσῳ ὧδε. Σκυθέων τοὺς νομάδων ἐόντων ἀνδρῶν στάσιος ἐμπεσούσης, ἐξαναστάντας ἐκ τῆς ἑωυτῶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐπιέναι· ἦρχε δὲ τηνικαῦτα τῶν Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω, ὡς τοὺς Σκύθας τούτους ὁ μὲν πρῶτον ἀπίετο ἐόντας ἱκέτας· ὥστε ἅτε πολλοῦ ποιεόμενος ἀνδρῶν, παιδά σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε διδασκήσοντα, καὶ τὴν τέχνην τοῦ τόξου κρέοντος ἐκ τοῦ νομοῦ καὶ ἀεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐς ἄγρην, καὶ ἀεί τι φερόντων, καὶ χρόνου τε συνιόντος ἐλθὼν σφέας μὴ δεινοποιήσαντας ἐκ ἀνδρὸς ξεινήιον χερσὶ, ὁ Κυαξάρης, (οὐ γὰρ, ὡς διέδεξε, ὀργὴν οὐκ ἄκεα) ἔτι χαλεπῶς καρτερήσας ἀφικείη. οἱ δὲ, ταῦτα παθόντες ὑπὸ Κυαξάρεω, ὥστε ἀνάξια σφέων ἐωυτῶν πεπονθότες, ἐβουλεύσαντο τῶν τινὰ σφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα κατακόψαι. σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξαρέϊ δοῦναι φέρειν, ὡς ἄγρην δῆθεν· δόντες δὲ, τὴν τάχιστα κομίζεσθαι τῶνδε Ἀλυάττῃ τῷ Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τούτων ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα (οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἑκατέροισι Κυαξαρέϊ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ Μήδοισι ἐγένετο ἐπ' ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποιήσαντο. Διαφερόντων δὲ σφι ἐπ' ἴσης τὸν πόλεμον, τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνήνεικε ὥστε τῆς μάχης συνεστεώσης, τὸν ἡμέρην ἐξαπίνης λυκᾶναι γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, οὖρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν τῷ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπείτε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γινομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσάν τε καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἦσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοί σφι καὶ ὅρκιον ἔταμον οἱ ἀπευσάντες γενέσθαι ἔσαν, καὶ γάμων ἐπηλλαξάτην· Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρυήνιν Ἀστυάγει τοῦ Κυαξάρεω παιδί. οὐδὲ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ ἐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα· τὰ περ τε Ἕλληνες·

victum ceperat. Erat autem Cræso Astyages hunc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios quum esset seditio, caterua quædam eorum [1] secessit in terram Medicam, qua tempestate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortæ filius, Deiocis nepos. qui Scythas hos, vtpote supplices, initio benigne alloquebatur ac pluri mi faciebat, adeo vt [2] pueros eis traderet imbuendos tum lingua Scythica, tum artificio arcus vtendi. Interiecto deinde tempore, quum Scythæ venatum assidue irent & semper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat vt nihil caperent. Quos ita reuertentes manibus inanibus [3] Cyaxares (erat enim, quum ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris insectabatur. Id illi, vt se indignum, à Cyaxare pati non ferentes, consilio habito decreuerunt vt aliquem eorum puerorum quos docerent, trucidarent: apparatumque vt feras apparare consueuerant, Cyaxari offerrent, perinde atque ferinam: idque quum obtulissent, quam celerrime se ad Alyattem Sadyattis filiũ Sardis conferrent. Quod & factum est. nam & Cyaxares & qui aderant conuiuę ex his carnibus gustauerunt: & Scythæ perpetrato hoc, Alyatti se supplices præbuerunt. Quos postea reposcenti Cyaxari (quod Alyattes reddere abnuerat) bellum inter Lydos Medosque quinquennale conflatum est. Quo in bello sæpe Medi, sæpe Lydi victores extiterũt, & nocturnum quoddam prœlium gesserunt. Sexto autem anno signis collatis, quum æquo marte certarent, [4] stante pugna contigit vt repente dies nox efficeretur. Quam immutationem huius diei futuram Thales Milesius Ionibus prædixerat, hunc ipsum annum præfiniens quo immutatio facta est. Lydi ac Medi vbi diem noctescere viderunt, à pugnando destiterunt: eoque propensius ad pacem inter se constituendam festinauerunt: autoribus conuentionis Syennesi Cilice & Labyneto Babylonio: qui vt iusiurandum intercederet & reconciliatio affinitate fieret, [5] properarunt: decernentes ab Alyatte Arienam filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam. quoniam sine vehementi necessitudine conuentiones stabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cetera ritu Græcorum,

LXXIV

---

1 Subduxit se. 2 *Legit παῖδάς σφι παρ. Sic autem sequitur παίδων.* 3 Cyaxares (erat enim, vt re ipsa ostendit, iræ impos) aspere admodum & indigne tractauit. 4 Inter pugnandum. 5 Operam dederunt.

[1]tum feriendo brachia qua illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo. ¶ Hunc igitur Astyagem auum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo causſam. Quo nomine Crœsus ei infensus, nunquid inferret Persis bellum, ad oracula *consulenda* miserat. Et quum responsum reddidisset [2] haud syncerum, [3] secum facere interpretatus, in expeditionem profectus est [4] aduersus quandam Persarum partem. Atque vbi ad Halym flumen peruenit, tunc (vt ego quidem sentio) pontibus ibi sitis copias traduxit: vt autem Græci dictitant, Thales Milesius traductor extitit. Nam quũ incertus animi Crœsus foret qua parte fluminis traiiceret exercitum (nullos dum enim ex illis põtibus ea tempestate fuisse) fertur Thales, qui in his castris aderat, fecisse vt fluuius qui ad lœuam exercitus fluebat, flueret etiam ad dexteram. Fecisse autem hunc in modum: Fossam peraltam, exorsus supra castra, ductam in speciem lunæ, depressit, quæ castra, vt erant metata, à tergo amplecteretur: in quam quum traduxisset ex pristino aluco fluuium, iterum eum, vbi exercitus traiectus esset, in suum alueum refunderet. Itaq; quum celerrime fluuius diuisus esset, vtrinque vado meabilis effectus est. Quidam vero aiunt veterem etiam omnino exaruisse alueum. Cui rei equidem non accedo. quo enim modo qui rursum redierunt, illũ transiuissent? LXXVI Crœsus igitur exercitu traiecto, venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria, omnium eius regionis tutissimum, iuxta vrbem Sinopem, fere ad pontum Euxinum sitam. Hic statiua habens, prædia Syrorum vastat, & vrbem Pteriorum expugnat diripitque. Cepit quoque cunctas circa vrbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hunc Cyrus coacto suo exercitu, sumptisque omnibus qui in medio incolebant, obuiam pergit: missis tamen, antequam exercitum educeret, caduceatoribus ad Iones tentandos vt ad se à Crœso deficerent. Illis abnuentibus, profectus castra contra Crœsum posuit: ibidemq; in regione Pteria pro se vterque iterum lacessere. Commissaque acri pugna, & multis vtrinque cadentibus, ad extremum noctis interuenti dirimuntur, neutri victores. Atque hunc

LXXV

τὴν τοῖς τάτοισι, ἐπεὰν τὰς βραχίονας ἀποπάμωνται, ἐς τ' ὁμοζοείλιν τὸ αἷμα ἀναλείχοισι ἀλλήλων. Τοῦτον δὴ ὧν τὸν Ἀστυάγεα Κῦρος ἐόντα ἑωυτῦ μητροπάτορα καταστρεψάμενος ἔσχε, δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. τὰ Κροῖσος ἀπιπεμφόμενος τῷ Κύρῳ, ἐς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ σφι ἐξαρτύηται ὅπως Πέρσας εἰρωτέων· ἢ δὴ ἀπικομένου χρησμοῦ κιβδήλου, ἐλπίσας τοῖς ἑωυτῦ ὀνχρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοίρην. ὡς δὲ ἀπίκετο ὅπως τὸν Ἅλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸν διαβαίνειν, ὡς μοὶ ἐγὼ λέγω, τὰς ἐούσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν· ὡς δὲ οἱ πολλοὶ λόγοι Ἑλλήνων, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασέ οἱ. ἀπορεόντος γὰρ Κροίσου ὅκως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατός, (οὐ γὰρ δὴ εἶναί κω τότε τὸν ἐπὶ θάλασσαν τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ, τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ, καὶ ἐκ δεξιῆς ῥέῃν. ποιῆσαι δ' ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἄγοντα μιηνοειδέα, ὅκως ἂν ὁ στρατόπεδον ἱδρυμένον καὶ νῦν τοῦ λάβοι. ταύτῃ καὶ τῷ διώρυχα ἐκτραπόμενος ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥεέθρων, καὶ αὖτις παραμειβόμενος ὁ στρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἰσοβάλλοι. ὥστε ἐπεί τε καὶ ἐξιδιήθη τάχιστα ὁ ποταμὸς, ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγίνετο. οἱ δὲ καὶ τὸ παράπαν λέγουσι καὶ ὃ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ πρόσθεν ἐμοί. κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος δέ, ἐπείτε διεβιβάσθη σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο ἐς Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην, (ἔστι δὲ Πτερίη ὄρεσι τῆς χώρης ταύτης ἰσχυρότατον, κατὰ Σινώπην πόλιν τε καὶ Εὔξεινον πόντον μάλιστά κη κεκλιμένη) ἐνθαῦτα ἐς ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τῶν Συρίων τοὺς κλήρους· καὶ εἷλε μὲν τὴν Πτερίων τε πόλιν, καὶ ἀνδραποδίσατο, εἷλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας· Συρίους τε οὐδὲν ἐόντας αἰτίους, ἀναστάτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτῦ στρατὸν, καὶ παραλαβὼν τοὺς μεταξὺ οἰκέοντας πάντας, ἠντιοῦτο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὁρμῆσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τοὺς Ἴωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀπιστάναι. Ἴωνες μὲν νυν οὐκ ἐπείθοντο· Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ αὖτις στρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα δὴ τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο πρὸς τὸν ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέσησαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. καὶ τὰ μὲν

1 Tum secando brachia vsquedum sanguis profluat, ac mutuò illum delingendo. *Vt legatur* αἱμορροΐλιν, *pro* ὁμοζοείλιν. *Vide Tacitum, lib.* 12. 2 Captiosum. 3 A se facere. 4 In Persarum fines.

στρατόπεδα ἀμφότερα ὅπως ἠγωνίσατο. Κροῖσος ὦν, μεμφθεὶς τὸ πλῆθος τὸ ἑωυτοῦ στρατεύμασι τοῖσι μετὰ τοῦ Κύρου πολλὸν ἐλάσσοσι ἐόν, τοῦτο μεμφθείς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρήσατο ὀπίσω ὁ Κῦρος, ἀπήλασε ἐς τὰς Σάρδις, ἐν νόῳ ἔχων, προσκαλέσας μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τοὺς ἐν τοῖσι Ἕλλησι νόμους (ἐποιήσατο γὰρ καὶ τοὺς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτιον συμμαχίην πρότερον τούτων τοὺς Λακεδαιμονίους) μετάπεμψάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους· (καὶ γὰρ τούτους αὖτις ἐπεπείκτο συμμαχίην ἐπὶ τυραννεύοντος τότε τῶν Βαβυλωνίων τοῦ χείνου τοῦτον Λαβύνητος) ἐπαγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοισι παρεῖναι ἐς χείνου ῥητόν· ἀλίσας δὲ καὶ τούτους, καὶ τὴν ἑωυτοῦ συλλίξας στρατιήν, ἐνόεε, ὅν χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἔαρι στρατεύψεσθαι τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις· ἔπεμπέ τε κήρυκας καὶ τὰς συμμαχίας, τοὺς μὲν ἐς τὸ ἔμπλεον μισθοῦ συλλέξεσθαι ἐς Σάρδις. ὅν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον σφι Πέρσῃσι, ὃς ἐν αὐτοῖσι ξεινικὸς, πολλὰ ἀφεὶς, διεσκέδασε· οὐδαμῇ ἐλπίσας μή κοτε ἔρξαι ἀγωνισάμενος οὕτω προθύμως Κῦρος ἐλάσσοσι ἑωυτοῦ Σάρδις. Ταῦτα δὴ πυθόμενος Κροῖσος τὸ προάστειον πᾶν ὀφίων ἐνεπλήσθη. φανέντων δὲ αὐτέων, οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νομὰς νέμεσθαι, φοιτέοντες κατήθιον. ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τοῦτο, ὥσπερ καὶ ἐν, ἔδοξε τέρας εἶναι· αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τοὺς ἐξηγητὰς Τελμισσέων. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, καὶ μαθοῦσι παρὰ Τελμισσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐξεδήμησε Κροίσῳ ἀπαρθῆναι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας αὖ ἀπικέσθαι ἐς τὰς Σάρδις, ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμισσέες μὲν οἱ πρῶτοι παῖδα ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον εἶναι Κροίσῳ τῷ χώρῳ ἐπιχώμενον· δὲ τοῦτον καταφρονέσαντες τοὺς ἐπιχωρίους· λέγοντες ὅφιν εἶναι μὴ παῖδα, ἵππον δὲ, πολεμίην τε εἶναι καὶ ἐπήλυδα. Τελμισσέες μὲν νυν ταῦτα ἐπρησσοντο Κροίσῳ ἤδη ἁλωκότι, Σάρδις δὲ καὶ εἰδότες τὸν ἐπὶ Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον. Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου μετὰ τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι Κροῖσος δέξεσθαι αὖτις τὸν στρατὸν, βουλόμενος δύεσι πρῆγμα οἱ εἶναι ἐλαύνειν ὡς δυνατὸν τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδις, ὅκως πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἀθροισθῆναι τοὺς Λυδῶν δυνάμιν, αὐτὸς ἐπιοι παραβαλέσθαι. ὡς δέ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε. καὶ ἐλάσας δὲ τὸν στρατὸν ἐς τὸν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ

in modũ duo exercitus dimicauerunt. ¶ [1] Crœsus, à ſuo exercitu incuſatus quod cum Cyri multo maioribus copiis conflixiſſet, poſtero die quum Cyrus ipſum ſuperſederet inuadere, regreſſus eſt Sardis, habens in animo euocare Ægyptios ex fœdere: quorum cum rege Amaſi, antequam cum Lacedæmoniis, ſocietatem inierat: accerſere etiam Babylonios, cum quibus & ipſe fœdus percuſſerat: (erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempeſtate Labynetus) denunciare item Lacedæmoniis vt ad certam diem præſto eſſent: hiſque & ſuis copiis coactis, vbi per hyemem quieuiſſet, initio ſtatim veris tendere aduerſus Perſas. Hæc deſtinans Crœſus, abiit Sardis, dimiſitque caduceatores ad ſocios, edicens vti ad quintum menſem Sardis conuenirent. Exercitum vero qui aderat ex militibus conductis, qui cum Perſis dimicaret, miſſum fecit ac diſſipauit: minime ſperans vnquam fore vt Cyrus, qui ſic æquo marte pugnaſſet, Sardis copias promoueret. Hęc Crœſo ratiocinante, omnia ſuburbana colubris impleta ſunt: [2] quos, vt exiſtebant, equi inter ambulandum, quum ad paſcua irent, comedebant. Id Crœſo cernenti viſum eſt (vt erat) eſſe portentum: ideoque mittendum ad coniectores Telmiſſes. Qui miſſi ſunt ad conſulendos Telmiſſas: vbi accepere reſponſum, didicereque quid ſibi vellet ſignificaretque portentum, non contigit vt Crœſo renunciarent. Nam priuſquam retro Sardis reueherentur, Crœſus eſt captus. Telmiſſesita cognouerant, exercitũ externum Crœſo illuc affuturum, qui quũ afforet, indigenas ſubigeret: quod diceret colubrum terræ filium eſſe: equum, hoſtem & aduenam. Hęc Telmiſſes Crœſo ſunt interpretati, ſed iam capto: nondũ tamen gnari eorum quæ Sardibus ac Crœſo euenerãt. Cyrus certior factus, Crœſum, qui ſtatim poſt prœlium apud Pteriam geſtum abſceſſerat, conſtituiſſe diſpergere copias, conſilio inito, competiebat operæpretium eſſe quam celerrime poſſet promouere exercitum Sardis, vt hoſtem, priuſquam ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc vbi probauit, ſtatim exequutus eſt: propereque ducto in Lydiã exercitu, ipſemet nuncius Crœſo

LXXVII

LXXVIII

LXXIX

[1] Crœſus autem cauſſatus ſui exercitus paucitatem: (erant enim ipſius copiæ multo minores quam Cyri) hoc, inquam, cauſſatus, quum poſtero die Cyrus non deſcenderet in certamen, regreſſus &c. [2] Quos prodeuntes equi relictis paſcuis, paſſim comedebant.

aduenit.

aduenit. Vnde Crœsus in magnam ſollicitudinem adductus, quod præter opinionem præterque expectationem ſuam ſe res haberent, tamen Lydos in prœlium produxit. Lydorum gente in Aſia nulla fuit ea tempeſtate nec fortior nec magis ſtrenua: ex equiſque pugnabat, equitandi ſane perita, haſtas per-
LXXX longas geſtans. Campus in quo concurſum eſt, ante vrbem Sardenſem iacet, magnus & editus: quem [1] cum alii amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus, palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapſus, infunditur mari iuxta Phociam oppidum. Hîc vbi vidit Lydos ad pugnandum inſtructos Cyrus, eorum equitatū reformidans, conſtituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipſius exercitum ſequebantur camelis, vel frumentum vel vaſa portantibus, ſarcinas detraxit: & viros impoſuit equeſtri ſtola indutos: quibus ornatis præcepit vt præirent ceteras copias aduerſus Crœſi equitatum: peditatum, vt hos ſubſequeretur. poſt hunc collocauit omnem equitatum. Poſtquam omnes conſtituit, imperat eis necui ceterorū Lydorum parcerent: ſed quemlibet occiderent obſiſtentem, præter ipſum Crœſum, ne ſi captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum inſtruxit, hac ratione quòd camelum equus reformidat, adeo quidem vt nec ſpeciem eius intueri nec odorē ſentire ſuſtineat. Id ideo commentus eſt vt equitatum Crœſi, quo ille ſe prævaliturum conſiderabat, inutilem redderet. Simulatque igitur in pugnam itum eſt, equi, olfactis protinus conſpectiſque camelis, retro ſe auertunt. vnde ſpes Crœſi interiit. Verum non protinus Lydi ob id exterriti ſunt, ſed cognita re, ab equis deſiliunt, ac pedites cum Perſis confligunt. & tandem, multis vtrinque cadentibus, vertuntur in fugam: [2] ac muros ingreſſi, à Perſis obſideri cœperunt. Quam obſidionem in longius
LXXXI proceſſuram ratus Crœſus, alios nuncios è muris mittit ad ſocios. nam qui antea dimiſſi erant, hi conuentum Sardis ad quintum menſem indixerant. At hos dimittebat, oratum, quam celerrima auxilia mitti ſibi vtique iam obſeſſo. & cum ad alios ſocios miſit, tum vero

ἐληλύθεε. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς οἱ παρὰ δόξαν ἔσχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξήλασε ἐς μάχην. 21
ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρηΐοτερον, οὔτε ἀλκιμώτερον Λυδίου. ἦν δὲ μάχη σφέων ἰδεῖν ἀπ' ἵππων δουρατὰ τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐλοὶ ἔσαν ἱππευτῇσι ἀγαθοί. Ἐς δὲ πεδίον δὲ σπιλάδοντων τοῦτο τὸ πρὸς τοῦ ἄστεος ὄνομα τῷ Σαρδιηνοῦ, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλόν, (διὰ δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες πολλοὶ καὶ δηλοι, καὶ Ἕλλος συῤῥηγνυσι ἐς τὸν μέγιστον, καλέσμενον δὲ Ἕρμον· ὃς ἐξ ὄρεος ἱροῦ μητρὸς Δινδυμήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν τὴν Φωκίην πολίν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην παρασκευάμενους, καταῤῥωδήσας τὸ ἵππον, ἐπῄνεσε, Ἁρπάγου τοῦ Μήδου τοιόνδε ἔπος ἀμησάμενος· ὦ Κῦρε, τοιόνδε ὅσον τῷ στρατῷ τῷ ἐμῷ τῷ εἰπόντι σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας ἁλίσας, καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, ἄνδρας ἐπ' αὐτὰς ἐβίβασε ἱππάδα στολὴν σκευασάμενους. σκευάσας δὲ αὐτοὺς, προσέταξε τοῖσι ἄλλοισι στρατιῇσι προϊέναι πρὸς τοὺς Κροίσου ἵππους· τῇ δὲ καμήλῳ ἕπεται πεζὸν στρατὸν σκέλυε. ὅπισθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε πᾶσαν ἵππον. ὡς δὲ οἱ πομποὶ διετετάχατο, παρῄεσε τὸν ἄλλον Λυδῶν· μὴ φειδομένους, κεῖνον δὲ μὴ κτείνειν, μηδὲ ἐᾶν συλλαμβάνοντας ἀμύνηται. ταῦτα μὲν παρῄνεσε. τὰς δὲ καμήλους ἔταξε αἰτίην τοῦ ἵππου τῆσδε· εἵνεκα καμήλου ἵππος φοβέεται, οὐδὲν αἰ- ✠ εἵνεκα
ἐχέτας ὅτε τοῦ εἰδέωσαν ὄρεων, ὅτε τὸ ὀδμὴν ὀσφραντόμενος. αὐτὸ δὴ ὧν τοῦτο εἵνεκα ἐπισοφίζετο τὰ τοῦ Κροίσου ἄχρηστον ἢ τὸ ἱππικὸν, τοῦ δὴ καὶ ἐπείχε ἐλπόμενος ὁ Λυδός. ὡς δὲ συνῆσαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὡς ὀσφρήθη τὰ κάμηλον οἱ ἵπποι, καὶ ἰδόντες αὐτὰς, ὀπίσω ἀνέστρεφον. διέφθαρτό τε τοῦ Κροίσου ἡ ἐλπὶς, ἀμφότεροι οἵ γε Λυδοὶ ὡς ἐπύθοντο γινόμενον, ἀπεθρῴσκοντες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον. χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Λυδοί. καταληφθέντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων. τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε πολιορκίη. Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ὅτι μακρότερον ἔσεσθαι τὴν πο- ✠ μακρὸν
λιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τοῦ τείχεος ἀγγέλους ἐς τοὺς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρόσθεν διεπέμποντο ἐς πέμπτον μῆνα προφερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις· τούτους δὲ ὀξέως ἔπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορκεομένου Κροίσου. ἐς τε δὴ ὧν τοὺς ἄλλους ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ

1 Cum alii amnes permeant, tum vero etiam Hellus in omnium maximum influens, qui Hermus vocatur: & ex monte matri Dindymenæ ſacro ortus, infunditur mari, &c. *Pro* Hellus *autem legitur* & Hyllus: *quod aſſertur ex Homero* & *Strabone.* 2 Ac muris inclusi.

ἐς Λακεδαίμονα. Τοῖσι δὲ ἀμφὶ Σπαρτήτῃσι κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπώκεε ἔριος ἐὸντος τοῦ Ἀργείου καὶ χώρου καλεομένου Θυρέης. Τοῦτο γὰρ Θυρέας τοὺς, ἐόντας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀποτεμόμενοι εἶχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ ἡ μέχρι Μαλέων ἡ χώρος ἐστὶ περὶ Ἀργείων, ἥ τε ἐπὶ τῇ ἠπείρῳ χώρη, καὶ ἡ Κύθηρα νῆσος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. Βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένῃ, συνῆλθον συνιέναι ἐς λόγους συνελθόντες, ὥστε τεσσεράκοντας ἑκατέρων μαχέσασθαι· οἱ δὲ ἑτέροι ἢν αὐτοῦ μείνωσι, τούτων εἶναι τὴν χώρην. ὁ δὲ πλῆθος τὸ γραφὲν ἀπομηχανᾶσθαι ἑκάτερον ἐς τὸ ἑωυτῶν, μηδὲ παρεμένειν ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ παρεόντων τῶν γραπτοπέδων, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἐσσωμένους τοὺς σφετέρους, ἐπαμύνωσι. συνθεμένων δὲ ταῦτα ἀπαλλάσσοντο. λοχαγοὶ δὲ ἑκατέρων ὑπολελειμμένοι σφέων ἐμάχοντο. μαχομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελείποντο δὴ ἀνδρῶν ἑξακοσίων ἕρης· Ἀργείων μὲν, Ἀλκίνωρ τε καὶ Χρόμιος· Λακεδαιμονίων δὲ, Ὀθρυάδης. ὑπελείφθησαν δὲ οὗτοι νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων, ὡς νενικηκότες ἔθεον ἐς Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς, καὶ προσφορήσας τὰ ὅπλα πρὸς τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξει εἶχε ἑωυτόν. ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρῆσαν πυθομένῳ ἀμφότεροι. τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἑωυτῶν πλέονες σωζοίατο· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφευγότας, τὸ δὲ σφέτερον παραμείναντα, καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. τέλος δὲ, ἐκ τοῦ ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο. πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακεκαρμένοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπιφοίτιες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ ταναντία τούτων ἔθεντο νόμον· κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν δὲ ἕνα λέγουσι ὑπολελειφθαι τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων αὐτὸν μιν ἐν τῇσι Θυρέῃσι, καταχρήσασθαι ἑωυτόν.

Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐνισταμένων τὰ πρήγματα, ἦλθε ὁ Σαρδιήνος κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκεομένῳ. οἱ δὲ ὅμως ἐπείτε ἐπύθοντο τὸν κήρυκος, ὁρμέατο βοηθέειν. καὶ σφι ἤδη παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐούσεων ἑτοίμων, ἦλθε δεύτερα ἀγγελίη, ὡς ἁλώκοι ὁ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζωὸς

ad Lacedæmonios. Ceterũ per id tempus & ipsis Spartiatis inciderat cum Argiuis contentio de agro qui dicitur Thyrea. Quem locum, etsi terræ Argolicæ partem, tamen Lacedæmonii [1] interciſum tenebant. Etenim Argiuorum eſt quicquid regionis Malea tenus ad occaſum vergit in continente: & inſulæ tum aliæ, tum vero Cythera. Quum ergo Argiui ſuo territorio [2] interciſo auxiliũ ferrent, ibi ab vtriſque in colloquium ventum eſt vt triceni vtrinque dimicarent: & vtri ſuperiores extitiſſent, eorum regio foret: atque ambo exercitus in ſuam vterq; terram diſcederent, nec permanerent dum dimicaretur: ea ſcilicet cauſſa, ne, ſi adeſſent, parti ſuccumbenti auxilium ſui ferrent. His conuentis, in diuerſa digrediuntur. Ex vtriſque delecti viri qui relicti ſunt conflixerunt: atque illis quidem, vt æquo marte pugnantibus, ex ſexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idq; noctis interuentu. ex Argiuis duo, Alcinor & Chromius, qui tanquam victores Argos curſu contenderunt: ex Lacedæmoniis vnus Othryades, qui ſpoliatis Argiuorum cadaueribus, eorum arma ad ſuorum caſtra detulit, & ſe in ſuo ordine tenuit. Poſtero die vtrique re audita adfuerunt, ſibique victoriam vendicabant: Argiui quidem, quod ſuorum plures ſuperfuiſſe dicerent: Lacedæmonii vero, quod qui eorum ſuperfuerant, fugiſſent: ſuus autem perſtitiſſet, & hoſtium cæſos ſpoliaſſet. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac poſtquam permulti vtrinque ceciderunt, Lacedæmonii vincunt. Quo ex tempore Argiui tonſis capitibus, quum antea neceſſario criniti eſſent, legem condiderunt, ſe deuouentes ne prius comam alerent, neue mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperaſſent. His è diuerſo legem tulere Lacedæmonii, vt in poſterum comati eſſent, quum antea non fuiſſent. Othryadem, qui vnus è trecentis delectus reliquus fuiſſet, aiunt pudore Spartam reuertendi, ob ſocios interfectos, illic apud Thyreas mortem ſibi conſciuiſſe. Quum hęc eſſet apud Spartiatas rerum conditio, aduenit caduceator Sardianus precatum Crœſo obſeſſo auxilia. Illi, caduceatore audito, ſtatuerunt Crœſo ſtatim ſuccurrendũ. Quibus iam ſe apparantibus, ac nauibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatũ, Crœſumq; viuũ,

1 Interceptum. 2 Intercepto.

eſſe

esse captum. Sic Lacedæmonii magno se affectos detrimento rati, supersederunt. Sardis autem hunc in modum sunt expugnatæ. Quartodecimo quàm obsideri cœptæ sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit se dona daturum ei qui primus muros cõscendisset. Posteaquam id conato exercitu res non processit, ibi, quiescentibus ceteris, Mardus quidam, cui nomen erat Hyrœades, id aggredi est ausus à parte arcis vbi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc nequando vrbs caperetur haud suspectum erat, vtpote loco prærupto atque inoppugnabili: quaque vna parte Leonem Meles primus Sardium rex non circumtulerat, ex pellice sua genitum: qui Leo quacunque parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses iudicauerant. Eum Meles per ceteram partem murorum circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præcisam, circumducere prætermisit: quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iste Hyrœades Mardus conspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendam galeam illuc deuolutam, aduertit animum, atque considerauit: dehinc ipse conscendit, & post eum alii Persæ subinde, atque alii frequentes. Ita vrbs Sardis capta est, atque omnis direpta: LXXXV Ipsi autem Crœso hoc contigit. Erat ei filius cuius superius habui mentionem, habilis ad cetera, sed mutus. [1] ad cuius vitium emendandum Crœsus pro viribus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum vero Delphos mittendo ad oraculum sciscitandum: atque ei Pythia talibus respondit,

Lyde genus, rex multorum, valde insciè Crœse:
Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis
Intra ædes vocem: sine qua potior tibi longe.
Ille die quoniam primùm infelice loquetur.

Porro captis mœnibus quidam Persa in Crœsum [2] sibi ignotum vt occisurus vadebat. Quem inuadentem se Crœsus quum videret, tamen præsenti clade affectus deuitare negligebat: nihil putans differre an percussus oppeteret

LXXXIV ἑλεῖν. οὕτω δὴ οὗτοι μὲν συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην, ἐπέπαυντο. Σάρδιες δὲ ἡλώκεσαν ὧδε· ὀγδοῳ καὶ δεκάτῃ ἐλαύνετο ἡμέρῃ πολιορκεομένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ ἕκτῃ τῇ ἐωυτοῦ ἀμφιπέμψας ἱππέας, προεῖπε, τῷ πρῶτῳ βησομένῳ τὸ τεῖχος δῶρα δώσειν. μετὰ δὲ τοῦτο, πειρησάμενος τῆς ἕκτης, ὡς οὐ προσεχώρεε, ἐνθαῦτα τῶν ἄλλων πεπαυμένων, αἰπὴς Μάρδος ἐπειρᾶτο προσβαίνων, τῷ οὐνόματι μὲν Υροιάδης, κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος τῇ οὐδεὶς ἐτέτακτο φύλακος. οὐ γὰρ ἦν δεινὸν κατὰ τοῦτο μὴ ἁλῶναι κοτέ. ἀπότομός τε γὰρ ἧσι ταύτῃ ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ οὖν Μήλης ὁ προτέρους βασιλέας Σαρδίων μοιχὴν οὐ προεμένους ἦν Λέοντα, τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμισσέων δικασαίτων, ὡς προσενεχθέντος τοῦ Λέοντος ὅ τε τεῖχος, ἔσονται Σάρδιες ἀάλωτοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ ὃ ἄλλο τεῖχος προσενείκας, τῇ ἦν ὁπλίμαχον ὃ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατηλόγησε τοῦτο, ὡς εἴη ἄμαχόν τε καὶ ἀπότομον. ἐς δὲ τοῦτο τοῦ Τμώλου τετραμμένοι τῆς πόλιος. ὁ ὦν δὴ Υροιάδης αὐτὸς ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῇ προτεραίῃ τινὰ Λυδῶν κατὰ ταῦτα ὁπλίσω ἀνελθόντα καὶ ἀπὸ τοῦ ἀκροπόλιος καταβάντα ὁπλίσω αὖθις κατακυλισθεῖσαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφράσθη, καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. τότε ὦν δὴ ὁ αὐτὸς τε ἀναβεβήκεε, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον. προσβάντων δὲ συχνῶν, ὕτω Σάρδιές τε ἑάλωσαν, καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο.

Καὶ αὐτῷ Κροίσῳ τάδε ἐγένετο. ἦν οἱ παῖς, (τὸν καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην) τὰ μὲν ἄλλα ὁπλίσιος, ἄφωνος δὲ. ὃ τῇ ὦν παρελθούσῃ Πυθίῃ ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς ἐωυτὸν ἐπεποιήκεε, ἄλλά τε ὁπλίσω ἐζώμωσε, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμφεε χρησόμενος· ἡ δὲ Πυθίη οἱ εἶπε τάδε;

Λυδὲ γλῶς, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βούλευ πολύβουτον ἰὼν αὐὰ δώματ' ἀκοῦσαι
Φωνῆς φθεγγομένου. τόδε σοι πολὺ λώιον ἀμφὶς
Ἔμμεναι. αὐτίκα γὰρ σὺ ἤματι πρῶτον αὐδήσεις.

ἁλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος (ἦλθε γάρ τις Περσέων ἄλλον γνώσας Κροῖσον) ὡς ἀπεκτενέων. Κροῖσος μὲν ἐων ὀρέων ὁπιόντα, ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημελήκεε, ὑδέ οἱ διέφερε πλησίον ἀπο-

1 Itaque antea Crœsus, dum secundæ ipsius res essent, omnia pro viribus fecerat ipsius causa, cum alia excog. &c. 2 Pro ἄλλον γνώσας, suspicor scribendum ἀλλογνώσας: & ita legisse videri hic potest.

θανέειν. ὁ δὲ παῖς τοῦτ' ὁ ἄφωνος, ὡς εἶδε ὀπτόντα τὸν Πέρσην, ὑπὸ δέους τε τῆς κακοῦ ἐρρήξε φωνὴν, εἶπε τε, Ἄνθρωπε, μὴ κτείνε Κροῖσον. τοῦτ' μὲν δὴ τὸ πρῶτον ἐφθέγξατο. μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης. Οἱ δὲ Πέρσαι τάς τε δὴ Σάρδις εἶχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζωγρησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα κατὰ τὸ χρηστήριόν τε, καὶ κατὰ παύσαντα τὴν ἑωυτοῦ μεγάλην ἀρχήν. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον πρὸς Κῦρον. ὁ δὲ, συνθήσας πυρὴν μεγάλην, ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτὴν τόν τε Κροῖσον δεδεμένον, καὶ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας· ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀπαρχὴν τούτων κατανεχθεὶς ὁτεφσὴν, εἴτε καὶ βουλόμενος ὁκοῖόν τι εἴη θεοσεβέα, τοῦδε εἵνεκα ἀνεβίβασε τὸν Κροῖσον ἐπὶ) τὴν πυρήν· βουλόμενος εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζωὸν κατακαυθῆναι. τὸν μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. τῷ δὲ Κροίσῳ ἐστεῶτι ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐπελθεῖν (καίπερ ἐὸντι κακῷ ἐόντι τοσούτῳ) τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἴη σὺν θεῷ εἰρημένον, ὁ Μηδένα εἶ) τῶν ζώντων ὄλβιον. ὡς δὲ ἄρα μιν τοῦδε ἕνεκα τοῦτο, ἀνενειχάλεμόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς λειποψυχίης, ἐς τρὶς ὀνομάσαι τὸν Σόλωνα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον ὀπίζεται. καὶ τοὺς, προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴ ἔχειν ἐρωτεώμενον· μετὰ δὲ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν, Τὸν αὖ ἐγὼ πάσι τυράννοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. ὡς δὲ σφι ἄσπορα ἔφαζε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα. λιτανευόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δὴ, ὡς ἦλθε ἐπὶ μὲν Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσειέ οἱ. ἅτε δὴ εἰπάσης, τῇ αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκεε τῇ περ ἐκεῖνος εἶπε· οὐδέν τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαντα ἄνθρωπον, καὶ μάλιστα τοὺς ἐπὶ σφίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶ). τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι· τὴν δὲ πυρὴν ἤδη ἁμπέχειν, καίεσθαί τε τὰ περὶ τὰ ἔσχατα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ συνιδόντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄλλον ἄνθρωπον, ἡνόμεον ἑωυτοῦ ὑδαμοῦ ἧσσον ὄλβιον, ζωὸν πυρῇ παραδώσοντα· τούς τε τούτοισι, δείσαντα τὴν τίσιν, καὶ ὁπιλεζάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀν-

mortem, an non. Id vbi filius eius mutus aſpexit, timens patri, erupit in vocẽ, inquiens, Homo, ne perimas Crœsũ. Atq; hoc ille primũ effatus, poſtmodũ per omne vitæ tẽpus vocalis extitit. Perſę & Sardibus potiti ſunt, & Crœſo viuo, quũ regnaſſet annos quatuordecim, totidẽque dies fuiſſet obſeſſus, amiſſo magno imperio, vt ei fuerat reſponſum. Eum captum Perſæ ad Cyrum perduxerunt: quem ille vinctum compedibus ſuper ingentem quam ſtruxerat lignorum ſtruem imponit, circaque eum bis ſeptem Lydorum filios: ſiue habens in animo primitias has alicui deo offerre, ſiue volens votum perſoluere, ſiue cupidus ſciendi num quis dæmonum liberaret Crœſum, (quẽ religioſum eſſe audierat) quominus pyræ impoſitus viuus concremaretur. hæc quidem Cyrum feciſſe aiunt. Crœſo autem ſuper pyram ſtanti, etſi in tanta calamitate poſito, tamen veniſſe in mentem Solonis, quod ab eo ſibi nutu dei fuiſſet dictum, Ex viuentibus beatum eſſe neminem. Quod dictum vbi [1] ſubiit Crœſo, ferunt eum ex vehementi defectione animi victum, ingemiſcentem, ter Solonem nominaſſe: & Cyrum, quum audiſſet, iuſſiſſe interpretes eũ percontari quemnam inuocaret. Illoſque accedentes fuiſſe percontatos, & hunc interrogatum ſilentium tenuiſſe. Deinde quũ loqui cogeretur, dixiſſe, *Illum nominaui*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quàm ingentem pecuniam præoptaſſem. Eum non planè loquentẽ, rurſus interrogant quidnam eſſet quod dixiſſet. Efflagitantibus atque infeſtantibus, [2] inquit quemadmodum Solon, qui eſſet Athenienſis, ad ipſum à principio veniſſet, & intuitus omnes eius opes coram, pro nihilo duxiſſet. Adeo quæ de ipſo dixerat, omnia ea eueniſſe: neque hæc magis de ſeipſo quàm de omni hominum genere, & de iis præſertim qui ſibiipſis beati viderentur. Hæc Crœſo referente, iam pyra incenſa ardere extrema cœpiſſe: & Cyrũ, auditis per interpretem quæ Crœſus dixiſſet, pœnituiſſe: quum ſe quoque hominem eſſe cognoſceret, qui alium hominem, qui ſe inferior non fuiſſet opibus, viuum rogo traderet. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantẽ nihil eſſe in rebus

LXXXVI

χ ἠυχίης

χ ἐπειρωτώμενον.

χ ἀνθρωπίνων ἀέτ.

1 *Hæc interpretatio conuenit potius verbo* παραστῆναι *vt ὑπὸ puto legendum* 2 *Inquit* Solonẽ *Athenienſem olim ad ipſum ve-*
niſſe, & intuitum omnes eius opes, pro nihilo duxiſſe.

huma-

humanis ſtabile, iuſſiſſe ignem celerrime extingui iam incenſum, Crœſumq; deponi & quæ cum eo erant. Verùm eos qui iuſſi fuerant, non potuiſſe amplius
LXXXVII vim ignis ſuperare. Ibi ferunt Lydi Crœſum cognita Cyri ſententiæ mutatione, quum cerneret vnumquenque extinguendo deuoluendoque igni incumbentem, nihil tamen profici, exclamando inuocaſſe Apollinem, vt ipſi adeſſet, ſiquod ab eo donum illi gratum fuiſſet oblatum, ipſumque præſenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Crœſo deum inuocante, nimbos repente, quum ſerenum ac tranquillum eſſet, [1] confractos eſſe, imbreſq; erupiſſe, ac vehementiſſima aqua pluiſſe, & rogum extinxiſſe. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum eſſe Crœſum, è pyra depoſuiſſe: atque hunc in modum interrogaſſe, Crœſe, quiſnam tibi hominum perſuaſit vt cum exercitu inuaderes fines meos, ex amico factus hoſtis? Cui Crœſus, Ego (inquit) rex, iſtud feci tuo proſpero, meo infauſto fato, Græcorum deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim quiſpiam ita amens eſt vt bellum quàm pacem præoptet. nam in pace filii patres, in bello patres filios ſepeliunt. Sed vt iſta fie-
LXXXIIX rent, dæmoni cordi fuit. Hæc Crœſus loquutus eſt: quem Cyrus ſolutum iuxta ſe collocauit, ac in multa ſane obſeruãtia habebat: intuenſque eum admirabatur, tam ipſe quam omnis circa eum cœtus. Ille cogitabundus ſilentium tenebat. Mox conuerſus, ac cernens Perſas Lydorum diripientes vrbem, Vtrum debeo, inquit, rex, tibi loqui quod ſentio, an tacere hoc tempore? Cyrus vero eũ, quæcunque liberet, audacter proloqui iuſſit. Tunc ille Cyrum percontatur, [2] Quidnam (inquiens) tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, vrbem diripit, tuaſque opes abſumit. Atqui (Crœſus excipit) neque vrbẽ meam diripis, neque meas opes. nihil enim mihi iam cũ iſtis reb⁹ eſt: ſed tua fe-
LXXXIX runt aguntq;. His verbis iniecta cura, Cyrus Crœſum ſemotis arbitris interrogat quidnã in his quæ fierent, ſibi cõſtituendũ cenſeret. Ad quẽ Crœſus, Quoniam me dii ſeruũ tibi tradiderunt, iure debeo, ſiquid amplius animaduertero, id tibi indicare. Perſę, ait, natura proterua ſunt, & iidẽ inopes. Quos ſi diripientes tu ac potiẽtes magnis opibus negli-

δεφποισι ἀσφαλέως ἔχον, κελεύειν σβεννύναι τὴν ταχίστην ὁ καιόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροίσου. καὶ τοὺς, πειρωμένους οὐ δυνάσθαι ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. Ἐνθαῦτα λέγεται τὸν Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρου μετάγνωσιν, ὡς ὥρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυνάμενον δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν, ἐπιβώσασθαι, τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλεόμενον, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἔξ αὐτοῦ ἐδωρήθη, τοῦτο παραστῆναι, καὶ κεχορήγηται, χρ αὐτ
ῥύσασθαί μιν ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ. Τὸν μὲν, δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν θεόν· ἐκ δὲ αἰθερίης τε τῆς νηνεμίης συνδραμεῖν ἄξαπίνης νέφεα, καὶ χειμῶνά τε καταρραγῆναι, καὶ ὑσας ὕδατι λαβροτάτῳ καταφορεθῶναί τε τὴν πυρήν. οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὡς εἴη Κροῖσος καὶ θεοφιλὴς καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἴρεσθαι τάδε, Κροῖσε, τίς σε ἀνδρῶν ἀπέγνωσε, ὅστις γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσάμενον, πολέμιον αὐτὶ φίλου ἐμοὶ καταστῆναι; ὁ δ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔφηξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ κακοδαιμονίῃ. αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων θεὸς, ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνόητός ἐστι ὅστις πόλεμον τοῦ εἰρήνης αἱρέεται. ἐν μὲν γὰρ τῇ οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ, οἱ πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαίμονί κου φίλον ἦν οὕτω γενέσθαι. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κάτισέ τε ἐγγὺς ἑωυτοῦ, καὶ καρτα ἐν πολλῇ εἶχε. ἀπεθώμαζέ τε ὁρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ περὶ ἐκεῖνον ἐόντες πάντες. ὁ δὲ, σιωπῇ ἐχόμενος, ἦν ἔοικε. μετὰ δὲ, ὀπισταφείς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας τὰ τῶν Λυδῶν ἄστυ κεραΐζοντας, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πότερα λέγειν πρός σε τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾶν ἐν τῷ παρεόντι χρή; Κῦρος δέ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν ὅ,τι βούλοιτο. ὁ δὲ αὖτις εἰρώτα, λέγων, Οὗτος ὁ πολλὸς ὅμιλος τί ταῦτα σπουδῇ πολλῇ ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶπε, Πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάζει, καὶ χρήματα τὰ σά· διαφορέει. Κροῖσος δὲ ἀμείβετο, Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε χρήματα παρὰ διαρπάζει (οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων μέτα) ἀλλὰ φέρουσί τε καὶ ἄρουσι τὰ σά. Κύρῳ δὲ ὀπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε· μεταστησάμενος δὲ τοὺς ἄλλους, εἴρετο Κροῖσον, τί οἱ θεωρέοντι τοῖσι ποιευμένοισι. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπεί τέ με θεοὶ δοῦλον σοὶ δοῦναι ἐθέλουσι, δίκαιον εἶναι δοκέω, εἴ τι θεωρῶ πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι, φύσιν ἐόντες ὑβρισταὶ, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἢν ὦν σὺ τούτους περιίδῃς διαρπάσαντας καὶ καθέξοντας χρήματα με-

χρ στρατεύεσθαι.

χρ δαίμονί τε

χρ χρόνῳ;

χρ διαφορέει.

1 Concurriſſe, *vel* ingruiſſe. 2 Quidnam, inquiens, tanta iſta turba tanto ſtudio agit?

» γάλα, τάδε τοι ἐξ αὐτέων ὑπόδεξα γλυεσθαι· ὃς αὖ
» αὐτέων πλείστα κατάσχῃ, τὸν πρῶτον δεῖ δέχεσθαι
» τοι ἐπάρας τι σόμενον. νῦν ὦν ποίησον ὧδε, εἴ τοι
» ἀρέσκει τὰ ἐγὼ λέγω· κάτισον τῶν δορυφόρων ὅτι
» πάσῃσι τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων πρὸς
» τὰς ἐκφερούσας τὰ χρήματα ἀπαιρεόμενοι, ὡς
» σφέα αἰαγκαίως ἔχει δεκατευθῆναι τῷ Διΐ. καὶ
» οὐ τέ σφι ὀργὴ ἀπέχθησεται, βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ
» χρήματα, καὶ ἐκεῖνοι συγγνώσονται ποιέειν σε δίκαια, ἐ-
χόντες ποιήσουσι. Ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος, ἥσ- 10
θη δετο, ὡς οἱ ἐδόκεε δεῖν ἐκτίνεσθαι. αἰνέσας δὲ
πολλὰ, καὶ ἐπειλέγμενος τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κροῖ-
σος ἐκελεύσθη κατὰ τελέειν, εἶπε πρὸς Κροῖσον τά-
» δε, Κροῖσε, αἰνητιμώτου σεῦ ἀνδρὸς βασιλέως χρη-
» στὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέειν, αἰτέο τεὸν δόσιν τεῦ τινα
βούλεαί τοι γλυέσθαι πρηγμάτων. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ
» δέσποτα, ἐάσας με χαρίζῃ μάλιστα ὃν θεὸν τῶν Ἑλ-
» λήνων, ὃν ἐτίμησα ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπείρεσθαι,
» πέμψαντα τάσδε τὰς πέδας, εἰ ἐξαπατᾶν τοὺς δεῖ
ποιεῦντας νόμος ἐστὶ οἱ. Κῦρος δὲ εἰρέτο ὅ, τι οἱ τοῦτο 20
ἐπηγορέων δεῖτο. Κροῖσος δὲ οἱ ἐπιμηλόγησε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ ἀφάτοισι, καὶ τῶν χρηστηρίων τὰς ἀποκρίσιας, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα· καὶ ὡς ἐπαρθεὶς τῇ μαντικῇ, ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα, κατέβαινε αὖτις δεῦρο δαιτεόμενος, ἐπείτε οἱ τῷ θεῷ τούτων ὀνειδίσαι. Κῦ-
» ρος δὲ γελάσας εἶπε, Καὶ τοῦτο τεύξεαι παρ' ἐ-
» μεῦ Κροῖσε, καὶ ἄλλου παντὸς τοῦ αἰεὶ ἐκάστοτε δέῃ.
ὡς δὲ ταῦτα ἤκουε Κροῖσος, πέμπων τῶν Λυδῶν
ἐς Δελφοὺς, ἐκέλευε, πειρωτᾶν τὰς πέδας ὅτι τοῦ 30
νοῦ ἐν οὐδὲν, εἰρωτᾶν εἰ οὔπω ἐπαισχύνεται, τοῖσι
μαντηίοισι ἐπάρας Κροίσῳ στρατεύεσθαι ἐπὶ
Πέρσας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν,
ἀπ' ἧς οἱ ἀνεθήνια τοιαῦτα γλυέσθαι· δείκνυσθαι
τὰς πέδας. τοιαῦτά τε ἐπειρωτᾶν, καὶ εἰ ἀγαθοῖ-
σι νόμος εἴη τοῖσι Ἕλλησι θεοῖσι. Ἀπι-
κομένοισι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι, λέγουσι ταῦτα δὴ τὰ
ἐντεταλμένα, τῇ Πυθίῃ λέγεται εἰπεῖν τάδε,
» Τὴν πεπρωμένην μοίρην ἀδύνατά ἐστι ἐκφυγέ-
» ειν καὶ θεῷ· Κροῖσος δὲ πέμπτου γενεὸς ἁμαρτάδα 40
» ἐξέπλησε, ὃς ἐὼν δορυφόρος Ἡρακλειδέων, δόλῳ
» γυναικείῳ ἐπισπόμενος, ἐφόνευσε τὸν δεσπότεα,
» καὶ ἔσχε τοῦ ἐκείνου τιμῆς οὐδὲν οἱ προσήκου-
» σαν. προθυμεομένου δὲ Λοξίεω ὅκως ἂν κατὰ
» τοὺς παῖδας τοὺς Κροίσου γένοιτο ὁ Σαρδίων πάθος,

gis, id tibi ex hoc credibile eſt euenturũ, vt quiſque iſtorum plurimis opibus potietur, ita maxime in te rebellaturum, eſſe expectandum. Nunc igitur, ſi tibi placent hæc quæ ego dico, ita facito: Siſte ad ſingulas portas aliquot ex tuis ſatellitibus cuſtodes, qui vetent exportari opes, vt earum decimæ Ioui neceſſario reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipſi agnoſcentes ſe iuſta agere, non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus, maiorẽ in modum gauiſus eſt tali admonitu, eaque vehementer approbauit: & iuſſis ſatellitibus id exequi quod Crœſus ipſi ſubiecisſet: his verbis eum affatus eſt, [1] Crœſe, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis ſunt, pete quid muneris à me velis impræſentiarum tibi dari. Ad quem Crœſus, [2] Here, inquit, ſine me gratum eſſe erga deum Græcorum, quem ego maxime omniũ veneratus ſum, vt miſſis ad eum his vinculis perconter nunquid ei fas ſit bene de ipſo merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id eſſet quod incuſaret, altius repetens omnem ſuum aperuit animum, redditaque ſibi oracula, & præcipue donaria ſua, quibus rebus fretus ſuſcepiſſet aduerſus Perſas expeditionem. Hæc commemorando rediit rurſus ad petendam veniam iſta deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, Et hoc, inquit, Crœſe à me impetrabis, & quicquid aliud: [3] atq; id quoties tibi opus erit. Vbi hæc audiuit Crœſus, Delphos miſit quoſdam Lydos, iuſſos, quum ad limen templi vincula depoſuiſſent, ſciſcitari deum nunquid eũ puderet ob oracula quibus Crœſum induxiſſet ad bellum Perſis inferendum, tanquam Cyri potentiam euerſurum: vnde tales primitiæ offerrentur: compedes ſcilicet oſtendendo. & ſciſcitari cũ hæc, tum nũquid Græcis diis foret fas eſſe ingratis. Lydis illuc profectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita reſpondiſſe, Sortẽ fato deſtinatã defugere, deo quoq; eſt impoſſibile. Crœſus autem quintæ retro ætatis crimen luit, [4] *hoc eſt abaui*: qui quum eſſet ſatelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiuſque dignitate potitus eſt, nihil ad ipſum pertinente. Verum Apollo, quum ſtuduerit vt hæc Sardium clades liberis Crœſi,

xc

xci

1 Crœſe, quum ita rex ad bene agendum & dicendum comparatus, pete, &c. 2 Here, inquit, maxime gratum mihi feceris, ſi permiſeris vt deũ Gr. q. e. max. o. veneratus ſum, miſſis, &c. 3 Et quicquid aliud tibi opus erit. 4 Tritaui. i. *Gygis, à quo quintus erat Crœſus.*

non ipſi

non ipsi Crœso contingeret, tamen transferre fata non potuit: sed quatenus illa permiserunt, annixus est; atque ei gratiam retulit, vtpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Crœsus discat, tribus annis serius quam fata destinarant, se fuisse captum. Secundo loco, quod ipsi ardenti opem tulit. nam quod ad oraculum pertinet, haud recte Crœsus conqueritur: quoniã Apollo prædixit, eum esse magnum imperium, si bellum Persis inferret, euersurum: de qua re ipsum consultare volentem, decuerat mittere scisciratum vtrum ipsius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat, nec considerans, nec interrogans, sibiipsi acceptum referat. Quod autem vltimo responso ait Apollinem dixisse de mulo, ne hoc quidem discussit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diuersarum gentium parentibus ortus sit, generosiore matre quam patre. Nam illa quidem, Meda erat, Astyagis Medorum regis filia: hic autem, Persa, & Medis subiectus: & licet omnium infimus, tamen dominam suam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia respondit: quæ illi Sardis reuersi Crœso nunciarunt. Quibus auditis Crœsus suam ipsius agnouit culpam esse, non dei. De Crœsi igitur imperio & prima Ioniæ subactione ita res se habẽt. ¶ Porro Crœsi non hæc solum quæ iam diximus, sed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Bœoticas tripus est aureus, quem illic Apollini nuncupauit Ismenio: apud Ephesum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque. Quinetiam in vestibulis templi apud Delphos clypeus visitur aureus ingens. Atq; hæc etiamnũ ad nostra vsq; tẽpora supererant: nonnulla tamen interciderunt. Ac vero quæ apud Branchidas Milesiorum à Crœso dedicata fuerunt, pondere (quantum intelligo) æquali erant iis quæ sunt Delphis. Ceterum ea quæ tũ Delphos, tum etiã ad Amphiarai misit templum, hæc sibi, veluti domestica bona, paternarumque facultatum primitias, diuis consecrauit. Quandoquidem cetera donaria è facultatibus erant aduersarii, qui Crœso, priusquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impense studebat: hunc in regni potestatem prouehere conatus. Pantaleon enim, & ipse, Alyattis filius erat, Crœsi frater,

XCII

καὶ μὴ κατ' αὐδὶ Κεῖσον, οὐκ οἷόν τε ἐγίνετο παραγαγεῖν μοίρας· ὅσον δὲ ἐπέδωκαν αὗται, ἰώυσατο, καὶ ἐχαρίσατό οἱ. τρία γὰρ ἔτεα ἐπιμεβάλλετο τὴν Σαρδίων ἅλωσιν. καὶ τοῦτο ὀπισθάδιον Κεῖσος, ὡς ὕστερον τοῖσι ἕτεσι τούτοισι ἁλοὺς τῆς πεπρωμένης. δεύτερα δὲ τούτων, χρημοσύνῃ αὐτῷ ἐπήρκεσε. κατὰ δὲ τὸ μαντήιον τὸ γνώμωνον, οὐκ ὀρθῶς Κεῖσος μέμφεται. προεγόρευε γάρ οἱ Λοξίης, ὡς στρατεύηται ὀπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσειν. ὃν δεῖ, πρὸς ταῦτα ἐωυτῷ γρῆν μέλλοντα βουλεύεσθαι, ἐπείρεσθαι πέμψαντα, κότερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγει ἀρχήν. οὐ συλλαβὼν δὲ ὃ ῥηθὲν, οὐδὲ ἐπιμνησθεὶς μύλου, ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω. ᾧ καὶ τὸ τελευταῖον χρησμοδεσάζοντι εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνου· οὐδὲ τοῦτο συνέλαβε. ἦν γὰρ δὴ ὁ Κῦρος οὗτος ἡμίονος. ἐκ γὰρ δυοῖν ἐκ ὁμοεθνέων ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς δὲ κακοδεεστέρου. ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς, καὶ Ἀστυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασιλέος· ὁ δὲ, Πέρσης τε ἦν, καὶ ἀρχόμενος ὑπ' ἐκείνοισι· καὶ ἐνερθε ἐὼν τοῖσι ἅπασι, δεσποίνῃ τῇ ἑωυτοῦ συνώκεε. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη ἐπεκείνατο τοῖσι Λυδοῖσι· οἱ δὲ αἰτησάμενοι ἐς Σάρδις, καὶ ἀπιπτείλαντι τῷ Κεῖσῳ. ὁ δὲ, ἀκούσας, συνέγνω ἑωυτοῦ εἶναι τὴν ἁμαρτάδα, καὶ οὐ τῷ θεῷ. κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν, καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην κατεστραμμένην, ἔστι ταῦτα. Κροίσου δὲ ἔστι καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ, καὶ οὐ τὰ εἰρημένα μοῦνα. ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, τρίπους χρύσεος, ὃν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ χρύσεαι, καὶ τῶν κιόνων αἱ πλεῖαι· ἐν δὲ τῷ προνηίοισι τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη μεγάλη. Ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν τεθεώμενα, τὰ δὲ ἐξαπόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων. τὰ δὲ ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ σταθμώσομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, τὰ μὲν νυν ἐς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τοῦ Ἀμφιαράου, ἀνέθηκε, οἰκηΐα τε ἐόντα, καὶ τῶν πατρώων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δ' ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγένετο Σάρδιος ἐχθροῦ, ὃς οἱ, πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, αἰτήσασι σφέας κατεῖρξε, συναειρόντων Παταλέοντι γενέσθαι τῶν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων, ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κείσου δὲ ἀδελφεὸς

ἐκ ὁ-

τῷ ἀρχὴν καταλύσειν

οὐκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καείρης τῆς γυναικὸς Ἀλυάττῃ, Πάνταλέων δὲ ἐξ Ἰάδος. ἐπεί τε δὲ δόντος τοῦ πατρὸς ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, ὃν αὐθέφτον ὃν αἰτιώτατον ἐπὶ κακοφρονίου ἔλκων διέφθειρε. τοῦτον δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔτι τοιούτεον καταλιπόντα, τότε τοιούτῳ τῷ εἰρημένῳ ἀνέθηκε ἐς τὰ ἱρήματα. καὶ περὶ μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω. Θώυμα δὲ γῆ Λυδίη ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη χώρη, παρέξ τοῦ ἐκ τοῦ Τμώλου καταφερομένου ψήγματος· ἐν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μὲν ἐστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς. ἔξειργάσαντο δὲ μὲν οἱ ἀγοραῖοι αὐθέφτοι, καὶ οἱ κειρώνακτες, καὶ αἱ συνεργαζόμεναι παιδίσκαι. εἰσὶ δὲ πέντε ἔτεα, ἐπὶ καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ὑπὲρ τοῦ σήματος αἴρω· καὶ σφι γράμματα ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφάνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκέων ἔργον, ἐὸν μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ αὐ συνοικήσουσι τοῦτο ποιέουσαι. ἐκδιδοῦσι δ' αὐταὶ ἑωυτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰσὶ στάδιοι ἓξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δὲ εὖρος, ὅσον πλέθρα πεντεκαίδεκα. λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι. καλέεται δ' αὐτὴ Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες· χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπερνεύουσι· πρῶτοι δὲ αὐθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρήσαντο· πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ τὴν τῶν παιγνίων τὴν νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεστεώσας, ἑωυτῶν ἐξευρήματα γενέσθαι. ἅμα δὲ τούτων τε ἐξευρεθῆναι τῶν σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην ἀποικῆσαι· ὧδε περὶ αὐτῶν λέγοντες· ὑπὸ Ἄτυος τοῦ Μάνεω βασιλέος σιτοδείην ἰσχυρὴν αὖθις τοῦ Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Λυδοὺς τέως μὲν διαβῆναι λιμαφέοντας, μέχρι οὗ, ὡς δ' παύεσθαι, ἄλλα διζήσθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὴ ὧν τότε καὶ τῶν κύβων καὶ τοῦ ἀστραγάλων καὶ τῆς σφαίρης, καὶ

at non germanus: *matres enim habebant diuersas.* Nam Crœsus matre fuit Carica, Alyattis vxore: Pantaleon ex[1] Iade fuit susceptus. Quum autem tradito à patre imperio Crœsus potiretur, hominem illum qui ante sic pertinaciter sibi restitisset, in fullonis officinam pertractum interemit. Bona autem eiusdem iam ante diuis destinata, tunc vti diximus iis locis consecrauit. Atque de donariis hactenus dictum sit. ¶ Porro Lydia quod scribatur nihil sane mirandum habet, prout aliæ regiones, præter auri ramenta è Tmolo prouenientia. Vnum tamen nobis exhibet multo maximum præter Ægyptiorum & Babylonicorum opera. Ibi enim est Alyattis Crœsi parentis sepulcrum, cuius basis è grandioribus est lapidibus: reliqua sepulchri pars, [2]aggestio est terræ. Quod sepulcrum construxisse feruntur homines [3]emptitii atque operarii, & vna cum his adiuuantes ancillæ. Ceterum ad nostram vsque ætatem in summo tumulo quinque termini stabant, quibus litteræ insculptæ indicant quæ singuli elaborauerint: apparebatque ex mensura, ancillarum opus esse maximum. Lydorum enim filiæ omnes meretricantur, atque hoc quæstu tantisper dotem colligunt dum nupserint: se autem ipsæmet locant. Sepulcri huius ambitus, stadiorum est sex, & duorum [4]iugerum: latitudo, [5]iugerum tredecim. Confinis est eidem sepulcro lacus ingens, quem Lydi referunt esse perennem. vocatur autem Gygæus. Atque hoc quidē sic habet, Lydi legibus propemodū vtuntur Græcorū similibus, nisi quod Lydi filias suas prostituunt. Hi, primi eorum quos nouimus, nummum aureū argenteumq; ad vtendū percusserunt, & primi caupones institoresq; extiterunt. Aiunt & ipsi se ludos inuenisse qui etiamnum apud Græcos cum illis communes sunt: simul autem hæc inuenisse, & in Tyrrheniam, *hoc est* [6]*Thusciam*, colonos deduxisse. Id quod hunc in modum accidisse referunt: Tempore Atyis, Manis regis filii, annonæ difficultatem per vniuersam Lydiā valde grassatam esse, & initio quidem Lydos vitam assiduis laboribus toleraſſe, postea vero, quum nō cessaret *malum*, remedia quæsiuisse, & alium aliud excogitasse. Tum igitur inuentū ab iisdem [7]aleæ tesserarumq; ludum, & pilæ, cete-

xciii xciv

1 Ionica. 2 Terræ aggestæ moles est. 3 Circumforanei. 4 Plethrorum. 5 Plethrorum. 6 Hetruriam. 7 Tesserarum & talorum.

rorumque ludorum omnium genera, præterquam [1] talorum. horum enim inuentionem sibi non vendicant Lydi. Porro ad famem discutiendã, altera quidem dierum in totum lusibus occupatos fuisse, ne videlicet ciborum quærendorum sollicitudine distorquerentur: altera vero à lusibus abstinentes, vesci consueuisse. Atque hoc modo vixisse annis duodeuiginti. Vbi autẽ malum non remitteret, sed magis etiam sæuiret, tum regem vniuersos Lydos bifariam diuisisse, [2] & hos quidẽ in sedibus suis permisisse, illos vero aliquò ablegasse colonos. Ac vero iis qui in sedibus suis permanerent, regem ipsum perrexisse imperare: illis autem qui deducendæ coloniæ destinati erant, filium suum præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Hos è Lydia excedentes, primum diuertisse Smyrnam: & mox fabricatis nauigiis, nimirũ quibus ea quæ nauigationi accommoda videbantur, imponerent, ad victum sedesque quęrendas orã soluisse: donec varias nationes præteruecti, ad Vmbros peruenissent: vbi ciuitatibus constructis, ad hunc vsq; diem habitauerint. Atque prò Lydis, propter regii filii qui eos deduxit, nomen, appellatione quoque commutata, nominatos fuisse Tyrrhenos. Lydi itaque
XCV à Persis in seruitutem redacti fuerunt. ¶ HINC iam nobis exequetur oratio, tum quisnã fuerit CYRVS ille qui Crœsi euertit imperium, tum quomodo Persæ Asię imperio potiti sint. [3] Igitur quemadmodum quidã memorant Persarũ, non qui res Cyri illustrare, sed prout illa se habent, referre studeant, ita ego conscribam: gnarus trifarias alias esse de Cyro narrandi vias. Quum Assyrii annis quingentis viginti superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi ab ipsis deficere cœperunt: qui cum Assyriis pro libertate prœliati, strenue se gesserunt: excussoque seruitutis iugo, in libertatem sese asseruerunt. Post quos & alię nationes i-
XCVI dem fecerunt quod & Medi. Ceterũ quum iam per continentẽ in vniuersum propriis vterentur legibus, hac demum occasione rursus tyrannidi subiecti fuerunt. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat DEIOCES, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aspiraret, huiusmodi quædam excogitauit.

ἄλλων παιδιέων τὰ εἴδεα, πλὴν πεττῶν. τούτων γὰρ ὦν τὴν εὕρεσιν οὐκ οἰκηιοῦνται Λυδοί. ποιέειν δὲ ὧδε τοὺς ὁμίλους ἐξευρίσκουσι· τὴν μὲν ἑτέρην τῶν ἡμερέων παίζειν πᾶσαν, ἵνα σὴ μὴ ζητέοιεν σιτία· τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομένους τῶν παιγνιέων. τοιούτῳ τρόπῳ διαγαγεῖν ἐπὶ ἔτεα δυῶν δεόντα εἴκοσι· ἐπεί τε δὲ οὐκ ἀπίεναι ὁ κακὸν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἐπιβιάζεσθαι, οὕτω δὴ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι τὴν μὲν ὅτι μενεῖ, τὴν δὲ ὅτι ἐξοικήσει ἐκ τῆς χώρης· καὶ ὅτι μὲν τῇ μέλλει αὐτὸς διαγαγεῖν τῶν μοιρέων, ἐωυτὸν ὁ βασιλεὺς προστάσσειν, ὅτι δὲ τῇ ἀπαλλάσσεσθαι, ὁ ἐωυτοῦ παῖδα, τῷ οὔνομα εἶ Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης, καὶ καταβῆναι ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθέμενοι τὰ πρήγματα ὅσα σφι ἐν χρησιμώτατα ὅτι πλοῖα, ἀποπλέειν κατὰ βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν. ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψάμενοι, ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρικούς· ἔνθα σφέας αὐτίκα ἱδρύσασθαι πόλιας, καὶ οἰκέειν ὁ μέχρι τοῦδε. ἀντὶ δὲ Λυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ὅτι τοῦ βασιλέος τοῦ παιδὸς, ὃς σφέας ἀπήγαγε· ὅτι τούτου τὸν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι, ὀνομασθῆναι Τυρσηνούς. Λυδοὶ μὲν δὴ ὧδε Πέρσῃσι δεδούλωντο. Ἐπιδίζεται δὲ δὴ ὁ λόγος τὸν τε Κῦρον, ὅστις ἐὼν τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατεῖλε, καὶ τοὺς Πέρσας, ὅτεῳ τρόπῳ ἠνήσαντο τῆς Ἀσίης. ὡς μὲν Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι, οἱ μὴ βουλόμενοι σμικρῶν τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ δι' ἐόντα λέγειν λόγοι, κατὰ ταῦτα γράψω· ὑπισάμενος περὶ Κύρου καὶ τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φήνας. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπὶ ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια, πρῶτοι ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀποίστασθαι· καὶ κως οὗτοι περὶ τῆς ἐλευθερίης μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐλώιοντο ἄνδρες ἀγαθοί· καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δουλοσύνην, ἠλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους, καὶ πάλλα ἔθνεα ἐποίεε τὠυτὸ Μήδοισι. Ἐόντων ὧν αὐτονόμων πολλῶν κατὰ τὴν ἤπειρον, ὧδε αὖτις ἐς τυραννίδας ἐλήλυθε· ἀνὴρ ἐν τοῖσι Μήδοισι ἐγένετο σοφὸς, τῷ οὔνομα ἦν Δηϊόκης, τοῦ μὲν ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε·

1 Calculorum. 2 Et sorte legisse, alteram quidẽ partem ad manendum, alteram vero ad exeundum è regione. Et parti quidem illi cui sortitò obtigisset vt maneret, seipsum regem, migranti autem, suum filium præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Alteros porro quibus sorte obtigerat vt emigrarent, Smyrnam descendisse. Hîc mox &c. 3 Ita autem de his scribam vt Persæ quidã narrant, qui res Cyri gestas verbis augustiores redderet nolunt, sed id quod res est dicere: gnarus triplicem aliam esse de Cyro narrandi viam.

κατοικημένων τῶν Μήδων κατὰ κώμας, ἐν γῇ ἐ-
ἐν τῇ ἑ-
αὐτῶν
ωὐτῷ ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τε καὶ
προθυμότερον δικαιοσύνῃ ἐπιτήδευμα, ἤσκεε. καὶ
ταῦτα μὲν οἱ, ἐούσης ἀνομίης πολλῆς κατὰ πᾶσαν τὴν
Μηδικὴν, ἐποίεε, ἐπιστάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ ὁ ἄ-
δικον πολέμιόν ἐστι. οἱ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης
Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτὸ τὸν τρόπον, δικαστὴν μὲν ἑ-
ωυτῶν αἱρέονται· ὁ δὲ δὴ, οἷα μνεώμενος ἀρχὴν,
ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποιέων τε ταῦτα, ἐπῃνέετο εἶ-
χε οὐκ ὀλίγην παρὰ τῶν πολιτέων οὕτω, ὥστε
παυθα-
νόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηϊό-
νόμενοι ἐν
τῇσι
κης εἴη ἀνὴρ μούνος κατὰ ὀρθὸν δικάζων, πρότε-
ρον πρὸς ἀδίκοισι γνώμῃσι, τότε ἐπεί τε ἤ-
κουσαν, ἄσμενοι ἐφοίτεον πρὸς Δηϊόκεα καὶ αὐ-
τοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ, οὐδεὶς ἄλλῳ ἐπετρέ-
ποντο. Πλῆθος δὲ ἀεὶ γινόμενον τῶν ἐπιφοιτεόν-
των, οἷα παυθανομένων τὰς δίκας ἐκβαίνειν κατὰ
τὸ ἐὸν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης ἐς ἑωυτὸν πολὺ ἀναχείμενον,
οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε ἔνθα πρότερον πρότε-
ρον κατίζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη δικᾶι ἔτι. οὐ γάρ οἱ λυ-
σιτελέειν, τῶν ἑωυτοῦ ἀξημελημένα, τοῖσι πέλας δι'
ἡμέρης δικάζειν. ἐούσης ὦν ἁρπαγῆς καὶ ἀνομίης
ἐπὶ πολλῷ μᾶλλον κατὰ τὰς κώμας ἢ πρότε-
ρον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τωὐτὸ, καὶ ἐδί-
27 δοσάν σφισι λόγον, λέγοντες πρὸς τῶν κατηκόν-
μάλιστα
των. ὡς δὲ ἐγὼ δοκέω, κάλλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ
" Δηϊόκεω φίλοι, Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ παρεόν-
" τι χρεώμενοι, δυνατοὶ ἐσόμεθα οἰκέειν τὴν χώρην,
" φέρε σφέων αὐτῶν βασιλέα. καὶ οὕτω
" ἥ τε χώρη εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρε-
" φόμεθα, οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης μαίεσθαι ἐσόμεθα.
Ταῦτά κη λέγοντες, πείθουσι ἑωυτοὺς βασιλεύεσθαι.
Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὁντινα χρήσονται βα-
σιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν πολλοῦ τοῦ πρόσθε ἀνδρὸς καὶ
προβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τέλος καταινέ-
σασι βασιλεύσας σφίσι εἴη. ὁ δὲ ἐπελθὼν αὐτοῖς οἰκία
τε ἑωυτῷ ἀξίας ἐκ βασιληίης οἰκοδομήσατο, καὶ κατ-
ῦναι αὐτῷ δορυφόρους. ποιέοισι δὲ ταῦτα οἱ Μῆδοι.
οἰκοδο-

Quum Medi per vicos passim habitarẽt, Deioces [1] cum ante apud suos probatus, tum magis studiosiusque æquitatem affectitabat venditabatque, quod videret apud Medos vniuersos magnam quandam licentiam: sat sciens æquitati iniquitatem esse inuisam. Medi vero qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores, iudicem ipsum controuersiarũ sibi constituunt. Hic, vt qui principatum ambiret, rectũ se æquumque præbuit. Quæ quum faceret, laudem apud populares suos obtinuit haud quaquam exiguam: [2] adeo vt hæc intelligentes qui apud ceteros pagos habitabant, nempe Deiocem solum esse qui incorrupte iudicaret, læti vndiq; affluerent quotquot prius iniquis sententiis fuerant superati, ad Deiocem, & ipsi lites finiendas transferrent: postremo nulli alii hanc prouinciã permitterent. Quum vero numerus accurrentiũ cresceret, vtpote qui intelligerent sentẽtias iuste terminari, Deioces, animaduertens, vniuersa in se vnum incumbere, neque amplius illic considere vbi prius ius dicere consueuerat, volebat, neque omnino iudicare amplius. Siquidem non è re sua esse inquiebat si totos dies rebus suis domi neglectis, dirimendis aliorũ litibus operam impenderet. Quũ igitur rapinæ sceleraque passim per vicos multo etiam magis quã prius patrarentur, Medi habito cõcilio, de cõmuni rerũ statu colloqui cœperunt. [3] Et quãtum mihi videtur, Deiocis amici ex cõposito in hanc sententiam loquebantur, Nequaquã, inquiẽtes, hisce modis vsuri hanc nostram regionem poterimus diu habitare. Agite igitur, constituamus nobisipsis regẽ, vt videlicet ditio nostra bonis legibus administretur, [4] & nos, ad sua quisq; opera diuertentes, nusquam impunitate sceleratorum violemur. Quæ quum sic referrentur, persuasi Medi regibus sese subiiciunt. ¶ Continuo consultatũ est quemnã regem crearent. Deioces adeo ab omnib. cõmendatus, produ-

XCVII

XCVIII

ctusq; in medium vt omnium suffragio rex comprobaretur. At ille iussit ædificia sibi erigi imperio digna, stipatoresq; ad custodiam corporis sui adiungi. [5] Huic Medi hæc præstiterũt,

---

1 Ipse, quum iam ante apud suos celebris esset, tum vero magis etiam quam antea iustitiam sectari aggressus est: quod videret apud Medos vniuersos magnam licentiam, & sat scire iuri iniuriam aduersari. 2 Adeo vt quum in aliis pagis intellexissent Deiocem solum esse qui incorrupte iudicaret, qui prius iniqua iudicia erant experti, ad Deiocem disceptaturi vltro accurrerent: postremo nulli alii arbitrium deferrent. Quũ autem in dies ventitarent plures, vtpote q. 3 Hic (vt ego quidem existimo) Deiocis amici bellissimum sermonem sunt exorti. Enumero inquiebant, si pergamus his moribus viuere, hanc nostram regionem diu non potetimus incolere. 4 Et nos res nostras agimus, neque male agendi licentia nostris sedibus pellamur. His verbis persuasi Medi regio imperio se subiicere, statim consultant quemnam regem creent. Tum Deioces ab omnibus nominari & prædicati, adeo vt omnium tandem suffragio rex approbaretur. 5 Hæc in eius gratiam Medi fecerunt, eique, &c.

eique

eique ædificia ingentia probeque munita extruxerunt in ea quam designauerat regione: permiserunt quoque satellites ex vniuersis Medis quos vellet, sibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Medos compulit vnum oppidum condere: vt hoc vno communito exornatoque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, mœnia constituit ampla simul & valida, quæ nunc Ecbatana appellantur, in quibus murus vnus alteri veluti confinis erat: sic nimirum constitutis mœnibus, [1] vt ambitus singuli alteris gradatim essent sublimiores, solisque pinnis prominerent. [2] Adiuuabat huc loci ipsius commoditas, vt qui collis instar esset eleuatus. Sed accessit etiam maius quiddam data opera factum. siquidem ambitus isti numero erant septem contigui, in quorum postremo regia est & thesauri. Hæc mœnia quum amplissima sint magnitudine, prorsus illum Athenienſium æquant ambitum. *Atque singulæ quidem pinnæ suis atque hunc in modum distinctis fulgent coloribus.* *Nempe* primi ambitus pinnæ colore sunt albicanti, secundi nigro, tertii purpureo, quarti cæsio, quinti sandaracino: postremi vero duo, alter argentatas, alter inauratas habet
XCIX pinnas. Et his quidem munimentis Deioces se suamque regiam circumsepsit, ac reliquum populum seorsum circumquaque habitare iussit. Ceterum vniuersis hoc ornatu constructis, primus Deioces cauit necui ad regem ingredi liceret, sed per internuncios cuncta transigerentur: adeo vt nec conspici regem à quoquam fas esset. [3] ad hæc, nec ridere, nec expuere (propterea quod omnibus factu deformia essent) coram liceret. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet eum cernentes æquales & vna cum eo educati strenui & fortes, indoleant atq; insidientur: quin potius quiddam à reliquis hominibus diuersum ipsis esse videatur, si coram i-
C psum non intuentur. Quibus quũ se se Deioces iam adornasset, atque in imperio confirmasset, in exercenda iustitia valde seuerum se præbuit. Etenim litigantes causas suas conscriptas intro per internuncios mittebant, quas ille decisas

οἰκοδομέεσί τε γὰρ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρὰ, ἵνα αὐτὸς ἔφερσε τῆς χώρης· καὶ δορυφόρους αὐτῷ ἐπιτρέπουσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. ὁ δὲ, ὡς ἔσχε τὸ ἀρχεῖον, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο μοῦνον ἐπιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερά, ταῦτα τὰ νῦν Ἐκβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεζωκότα. μεμηχάνηται δὲ οὕτω ὁ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μοιρίοισι ὑψηλότερος. ὁ μὲν πρῶτος, καὶ ὁ δεύτερος συμμαχέει, χλωνὸς ἐὼν, ὥστε τοιοῦτο εἶναι· ὁ δὲ καὶ μᾶλλόν τι ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῶν στεφανούντων ἐπὶ τὰ, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεστι καὶ οἱ θησαυροί. ὁ δὲ αὐτῶν μέγιστός ἐστι τεῖχος, κατὰ τὸν Ἀθηναίων κύκλον μάλιστά κη ὁ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύκλου οἱ προμαχεῶνες εἰσὶ λευκοί· τοῦ δὲ δευτέρου, μέλανες· τρίτου δὲ κύκλου, φοινίκεοι· τετάρτου δὲ, κυανέοι· πέμπτῳ δὲ, σανδαράκινοι. οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἰωνθισμένοι εἰσὶ φармάκοισι. δύο δὲ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν καταργυρωμένους, ὁ δὲ καταχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηϊόκης ἐωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ περὶ τὰ ἐωυτοῦ οἰκία. ὃν δὲ ἄλλον δῆμον πείσας ἐκέλευε ὁ τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων, κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτος ἐστὶ ὁ καταστησάμενος, μήτε ἐσιέναι τινὰ πρὸς βασιλέα μηδένα συγχωρέειν, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρᾶσθαι· εἶναί τε βασιλέα τοῦτο μηδενός. πρός τε τούτοισι ἐπιγελᾶν τε καὶ πτύειν αὐτόν, καὶ ἄπασι τοῦτό γε εἶναι αἰσχρόν. ταῦτα δὲ πρὶν ἐωυτὸν ποιέεσθαι, ὅκως μὴ ὀρέοντες οἱ ὁμήλικες ἐόντες καὶ συντροφοι, ἀγαθοί τε καὶ ἄλκιμοι, λυπέοιατο, καὶ ἐπιβουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτεροῖόν σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὁρέουσι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διεχόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἐωυτὸν τῇ τυραννίδι, ὧδε ὁ δίκαιον φυλάσσων χαλεπός. καὶ ἐδὲ ἐς δεκάτας τὰς δίκας γράφοντες, εἴσω πρὸ ἐκείνου ἐσπέμπεσκον· ἢν δὲ ἐκεῖνος ἀμαχρίνων, τὰς ἐσφερομένας ἐκπέμ-

ὅκως καὶ ἐσμνυοντο τὸν δὲ εἵνεκεν, ὅκως καὶ σιωπροφοί τε ἐκείνῳ οἰκίης οὐ φαυλοτέρης, ἐδὲ ἐς δεκάδα χαθίω λειπόμενοι, λυποίατο,

---

1 Ita vt ambitus alter alterum amplectatur. 2 Adiuuante ipso loci situ, vt qui collis esset. Sed accessit maior etiam ars & industria, factis septem ambitibus inter se contiguis, in quorum postr. regia est & thesauri. Eorum autẽ amplissimus magnitudine plus minus circuitum Athenarum exæquat. Suntque primi ambitus pinnæ albæ: secundi, nigræ: tertii, puniceæ: quarti, cæruleæ: quinti, sandaracenæ. 3 Præterea ne ridere coram vel excreare in quoquam honestum haberetur. Et hæc à Medis apud regem obseruantur, ne videlicet, &c.

οὐκ ἐπέμπετο. ταῦτα μὲν ἐν τῇσι δίκῃσι ἐποίεε. τὰ δὲ ἄλλα οὕτω διεκοσμέατο οἱ ἐπί τινα παρανομήσαντα ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅκως μετεπέμψατο κατ' ἀξίωμα ἑκάστου ἀδικήματος ἐδικαίου. ἐν δὲ καὶ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν αἰεὶ πᾶσαν τὴν χώρην τῆς ἦρχε.

Δηϊόκης μὲν νυν ὁ Μηδικὸν ἔθνος συνέσρεψε μοῦνον, καὶ τούτου ἦρξε· ἔσχε δὲ Μήδων τοσάδε γένεα, Βουσαῖ, Παρητακηνοί, Στρούχατες, Ἀριζαντοί, Βούδιοι, Μάγοι. γένεα μὲν Μήδων ὅδε τοσάδε. Δηϊόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τεσσαράκοντα καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παραδέξατο τὴν ἀρχήν. παραδεξάμενος δὲ, οὐκ ἀπεχρᾶτο μούνων ἄρχειν τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Πέρσας, προσθεμένοισί τε τούτοισι ἐπεθήκατο, καὶ πρώτους Μήδων ἐποίησε. καὶ ἔχων δύο ταῦτα ἔθνεα, καὶ ἀμφότερα ἰσχυρά, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος. ἐς ὃ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τοὺς οἳ Νῖνον ἔχον, καὶ πρόσθεν μὲν πρώτων, τότε δὲ ἦσαν μεμουνωμένοι διὰ συμμάχων, ἅτε ἀποστεώντων, ἄλλως μὲν ἐόντες αὐτοὶ ἐωυτῶν δυνατοί· ἐπὶ τούτους δὴ στρατεύσας ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἀρξας δύο τε καὶ πεντήκοντα ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐδέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἐπὶ γένεα ἀλκιμώτερος τῶν προγενῶν· καὶ πρῶτός τε ἐλόχισε καὶ τέλεα τὰ ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἑκάστους εἶναι, τούς τε αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους. πρότερον δὲ ἅπαντα μίξ ἦν πρόσω ὁμοίως ἀναπεφυρμένα. οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι γενόμενος μαχεσάμενος, ὅτε νὺξ ἡμέρῃ ἐγένετο σφι μαχομένοισι, καὶ ὁ τὸν Ἅλυος ποταμοῦ πρῶτος ἀπὸ Ἀσίην πᾶσαν συνέσας ἐωυτῷ. συλλέξας δὲ τοὺς ἐπ' ἐωυτῷ ἀρχομένους πόλεας, ἐστρατεύετο διὰ τὸν Νῖνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέλων ἑλεῖν. καί οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, πολιορκεύμενον τὸν Νῖνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. ἦγε δὲ αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οἳ ἐξέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, διώκοντες δὲ τοὺς ἐκπεπτωκότας φεύγοντας, ἔστω ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἀπίκοντο. Ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τεσσεράκοντα ἡμερέων διζωνὶ ὁδός. ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος οὐ πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικήν, ἀλλὰ εἷς ὅρος μέσον ἔθνος

remittebat. Et haec quidem in iudiciis factitabat. Ceteris autem in rebus hunc ordinem instituerat: Si quem intellexisset iniuriam cuipiam facere, hunc ad se ascitum, indicta pro delicti modo pœna multabat: in quem vsum exploratores auscultatoresque per vniuersam suam ditionem disposuerat. Deioces igitur solam Medicam subegit nationem, eique soli imperauit. Cuius nationis tot numero gentes sunt, Busæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Tot sunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnauit, filius eius PHRAORTES suscepit imperium. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Persis, eosque primos in potestatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, valida vtraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliam inuadendo gentem: donec ad Assyrios oppugnandos peruenit, ad eos inquam Assyrios qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, sed tunc à sociis per defectionem desertos: alioqui per se bene habentes. Aduersus hos expeditione suscepta Phraortes, secundo ac vicesimo quàm regno potitus est anno, cum pleraque exercitus parte periit. Post obitum eius, CYAXARES filius, Deiocis nepos, successit: qui dicitur multo maioribus suis fortior fuisse, & primus Asiaticos populos[1] in prouincias distinxisse, primusque in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, equites, sagittarios: quum prius omnia[2] promiscua fuissent atque implicita. Hic est qui cũ Lydis bellum gessit: quo tempore in ipsa pugna dies in noctem est conuersus: quique tota supra Halym flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit aduersus Ninum, simul & patrem vlturus, & ciuitatem ipse euersurus. Ipsi porro, Assyriis prœlio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Protothyæ filio. qui Cimmeriis ex Europa eiectis in Asiam eruperunt: & dum illos fugientes persequuntur, ita in Mediam penetrarunt. Est autem à lacu Mæotide ad Phasim vsque & Colchos, expedito viatori iter triginta dierum: è Colchis vero non ita longo itinere peruenitur potest in Mediam: sed vna duntaxat natio inter-

1 In turmas decuriasse. 2 Promiscue fuissent confusa.

iecta

lecta est, Saspires: quos vbi transieris, continuò occurrit Media. Scythæ tamen hâc non irruperunt, sed alia via superiore & multo longiore deflectentes, Caucaso monte ad dextram relicto. Hìc Medi cum Scythis congressi, prœlioque fusi, Asiæ imperium amiserunt. CV Porro Scythæ vniuersa Asia potiti, hinc recta in Ægyptum contendunt. Quibus iam Syriam Palæstinam ingressis Psammitichus occurrens Ægypti rex, muneribus precibusque effecit ne vlterius progrederentur.[1] Scythę, vbi retrocedentes in vrbe essent Palæstinæ Ascalone, bonaq; parte Scytharũ nullam iniuriam inferente, pauci aliquot relicti Veneris Vraniæ fanum depecularunt, inter cetera (quantum equidem scio) huius deæ fana vetustissimum. Siquidem quę in Cypro est *eiusdem deæ* ædes, ex hac prodiit: id quod ipsi etiam Cyprii referuntur. Quinetiam illud apud Cythera delubrum Phœnices ex hac Syriæ regione orti condiderunt. Ac vero dea ipsa templi spoliatoribus eorumque posteris morbum immisit femineum: quemadmodum & ipsi fatentur Scythæ, se videlicet illo morbo ob id laborare.[2] & videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scythæ. CVI Postquã vero iam vigintiocto annis Asiæ imperium Scythæ obtinuissent, omniaque iam pæne ex negligentia licentiaque depopulata essent (nam præter tributum exactionesque, diripiebant, extorquebantque à quibuslibet quæcunque possidebant) tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnauerunt: (vt autem ceperint, in aliis mox scriptis indicabo) Assyriosque, excepta Babylonica quapiam portione, subegerunt. Post hæc Cyaxares, vbi quadraginta annis[3] vna cum Scythis imperasset, vita functus est. CVII ¶ Cuius regnum suscepit ASTYAGES filius. Hic filiam sustulit, appellauitque eam Mandanen: quæ visa est ei per

ἀυτῶν ὁδὸν, Σάσπειρες· τοῦτο δὲ παραμειβομένοισι, ἐς τὴν Μηδικὴν. οὐ μέντοι οἵγε Σκύθαι ταύτην ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέρην ἐκτρεπόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι, ἡττηθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. Ἐνθεῦτεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἴγυπτον· καὶ ἐπείτε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμίτιχος σφέας Αἰγύπτου βασιλεὺς αἰτήσας δώρῳσί τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει προσωτέρω μὴ προβῆναι. οἱ δέ, ἐπείτε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο ἐν Συρίης Ἀσκάλωνι πόλει, τῶν πλεόνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσύλησαν τὸ ἀφροδίτης Οὐρανίης ἱρόν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν, (ὡς ἐγὼ σκεψάμενος μάλιστα εὑρίσκω) πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τὸ θεῦ. καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐκτεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι, Φοινίκες εἰσὶν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ὄντες. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἀσκάλωνι, καὶ τοῖσι τουτέων αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐπέσκηψε ὁ θεὸς θηλείην νοῦσον· ὥστε ἔμα λέγουσί τε οἱ Σκύθαι διὰ τοῦτο σφέας νοσέειν, καὶ ὁρᾶν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώρην ὡς διάκεανται, τοὺς καλέουσι Ἐναρέας οἱ Σκύθαι. Ἐπὶ μὲν νυν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ἐπὶ τὸ ὕβριος καὶ ὀλιγωρίης διάσαται ἦν. χωρὶς μὲν γὰρ φόρων, ἐπράσσοντο παρ' ἑκάστων ἃ ἑκάστοισι ἐπέβαλλον. χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, ἥρπαζον περιελαύνοντες τοῦτο ὅτου ἕκαστοι ἔχοιεν ἕκαστοι. καὶ τότων μὲν τοὺς πλείστους Κυαξάρης τε καὶ Μῆδοι ξείνισαντες καὶ καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. καὶ οὕτω ἀνεσώθη τὸ ἀρχαῖον Μήδοισι, καὶ ἐπεκράτεον τῶν τε νῦν καὶ πρότερον. καὶ τήν τε Νίνον εἷλον, (ὡς δὲ εἷλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑπηκόους ἐποιήσαντο, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ ταῦτα, Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσεράκοντα ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθῃσι ἦρξε, τελευτᾷ. Ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κυαξάρεω παῖς τὴν βασιληίην. καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ οὔνομα ἔθετο Μανδάνην. τὴν ἐδόκεε Ἀστυάγης ὁ

ιεκτρεπόμενοι

29

1 Scythæ vero regredientes, quum in vrbem Syriæ Ascalonem peruenissent, plerisque nullo illato damno prætergressis, pauci aliquot rel. Ven. Vraniæ fanum spoliarunt, omnium (quantum quidē intelligo) huius deæ templorum vetustissimum. 2 Et ab iis qui in Scythiam veniunt, eo morbo affectos conspici: quos Scythæ ipsi enareas, *id est execrabiles, seu execrationi obnoxios*, appellant. Itaque octo & viginti annos Scythæ imperium Asiæ tenuerunt, quo tempore omnia iniuriosè & superbe impetitando vastarunt. Siquidē præter tributa, tantū a singulis exigebant quantum iis impositum fuisset: & tributis non contenti, singulorum etiā bona passim prædabantur. Plerosque igitur ipsorum Cyaxares & Medi hospitio acceptos & inebriatos interemerunt. Et hoc modo recepto imperio, iis quæ prius obtinebant sunt potiti, & Ninum ceperunt. Quomodo autem ceperint, & Assyrios (exceptа Babylonia) sibi subiecerint, alibi declarabo. 3 Comprehenso Scytharum imperio, regnasset.

τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι μὲν τὸ ἑωυτῆς πόλιν, ὑπερκαταλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ἀστυάγης δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι ὃ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτέων αὖτα ἕκαστα σκεψάμενος. μετὰ δὲ, τὴν μὲν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη αἰδοίης ὡραίην, Μήδων μὲν τῶν ἑωυτῆς ἀξίων οὐδενὶ δίδοῖ γυναῖκα, δεδοικὼς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρσῃ δίδοῖ, τὸν οὔνομα ἦν Καμβύσης· ὃν ἐδόκεε οἰκηίης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, τέρπου δὲ ἡσυχίου· πολλῷ ἔνερθε ἄνδρα αὐτὸν μέσου αἰδοίης Μήδου. Συνοικεούσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀστυάγης τῷ τοιῷτῳ ἔτεϊ εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεέ οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φυὴν ἄμπελον ἐξανασχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑποθήμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτεκα ἐοῦσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε, βουλόμενος ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· καὶ ἐκ γὰρ οἱ τῆς ὄψιος οἱ τῶν μάγων ὀνειροπόλοι ἐσήμηνον ὅτι μέλλει ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς γόνος βασιλεύσειν αὐτ' ἐκείνου. ταῦτα δὴ ὦν φυλασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπαγον, ἄνδρα οἰκήιον, καὶ πιστότατον τε Μήδων, καὶ πάντων ἐπίτροπον τῶν ἑωυτῷ, ἔλεγε οἱ τοιάδε, Ἅρπαγε, πρῆγμα ὃ αἴ τοι μεθήω, μηδαμῇ παραλέσῃς μηδὲ ἐμέ τε παραβάλῃ, καὶ ἄλλους ἑλόμενος, ἐξ ὑστέρης σεωυτῷ περιπέσῃς. λάβε δὴ αὐ Μανδάνης ἔτεκε παῖδα. φέρων δὲ ἐς ἑωυτῆς, ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ, θάψον τρόπῳ ὅτεῳ αὐτὸς βούλεαι. ὁ δὲ ἀμείβεται, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε ἄλλοτέ κω παρεῖδες αἰδοῖ τοῦδε ἄχαρι ὀφθέν, φυλασσόμεθα δὲ ἔς σε καὶ ἐς δύ' μετέπειτα χρόνον μηδὲν ἁμαρτεῖν. ἀλλ' εἴ τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ τόγε ἐμὸν ὑπηρετέεσθαι δεσπότεω. Τούτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἅρπαγος, ὡς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον τὴν ὀπὶ θυσάτω, ἦει κλαίων ἐς τὰ οἰκία. παρελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ ὅτι πρῶτα Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ τοῖς αὖτις λέγει, Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόῳ ἐστὶ ποιέειν; ὁ δὲ ἀμείβεται οὐκ ἢ ἐπιτέλλετο Ἀστυάγης, Οὐδὲ εἰ παραφρονήσει τε καὶ μαινόμενα κάκιον ἢ νῦν μαίνεται, οὔ οἱ ἔγωγε πειθήσομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον

ὑποθέμενος

πρὸς θεὸς, μηδαμᾶ

ἐπίτεκα

quietem tantum vrinæ fundere vt omnem ipsius vrbem oppleret, atque vniuersam Asiam inundaret. Quod somnium quum magis, somniorū interpretibus, exposuisset, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus. Ideoque visum hoc reformidans, Mandanen iam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persę cuidam nomine Cambysi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, ceterum ingenio sedato, [1] gerentemque se multo infra mediocris Medi alicuius conditionem. Eodem quo Cambysi collocauerat filiam anno, visionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filiæ vitis enasci quę omnem occuparet Asiam. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiam iam prægnantem & partui vicinam ex Persis accersit, eique, quum venisset, custodiam apponit, volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visionem illam portendere dicebant Astyagi, prolem filiæ pro ipso regnaturam. Hoc igitur obseruans Astyages, vbi genitus est Cyrus, adscito Harpago familiari suo, & inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori, hæc inquit, Harpage, negotium quod tibi iniungo caue prætermittas, aut vllo modo exequi supersedeas: [2] neve committas vt alios præponendo, postea tibiipsi perniciem crees. Capito quem Mandane peperit puerum, in domumque tuam ferto, atque occidito: postmodum quoquo modo voles ipse sepelito. Cui respondit ille, [3] Neque alias vnquam rex huic viro rem iniunxisti ingratam, & in posterum dabimus operam nequid in te delinquamus. Quod si tibi cordi est hoc ita fieri, [4] mea interest id industrie exequi. Hęc quū respondisset Harpagus, eique [5] puer traditus esset ornatus ad necem, contulit se domum, flens: adiensque vxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonem. Ad quem vxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego vero (respondet vir) quanquam Astyages mandauit, etiamsi desipiet, peiusque insaniet quam nunc insanit, non tamen eius voluntati parebo, neque ad hanc necem

CVIII

CIX

1 Et quem ipse infra mediocris conditionis Medos duceret. 2 Neque me decipito, & *ne* aliis *ad hoc agendum* delectis tandem tibi ipse malum crees. 3 Neque alias vnquam animaduertisti in hoc viro quidquam iniucundum [*vel* molestum] & in posterum *vt* παρεῖδε *eum visum habeat quem antea* παρεῖδες. *Legit autem in proxime sequentibus hic interpr.* φυλαξόμεθα. 4 Meum est. 5 Puerulus cum o: natu traditus esset ad necem.

obsequar:

obſequar: idque multis de cauſſis, tum quod puer ipſi mihi cognatus eſt; tum quod Aſtyages grandis natu eſt, & virili prole orbus: quo defuncto, ſi tyrannis ad eius peruentura eſt filiam, cuius nunc filium per me interimit, quid aliud reſtat hinc mihi quam periculum maximum? Enimuero ſecuritatis meæ cauſſa expedit hunc puerum interire, ſed per aliquem ipſius Aſtyagis, non per aliquem meorum.

cx Hæc loquutus, è veſtigio nuncium mittit ad bubulcum Aſtyagis, quem norat [1] paſcuorū maxime idoneorū, & montiū feris frequentiſſimorū eſſe gnariſſimum: cui nomen erat Mitradates: cuius contubernalis & eadem conſerua erat, nomine Cyno, Græca lingua, *id eſt canis*, Medica, Spaco. nam canem Medi ſpaca appellant. Locus vbi boum paſcua ille habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saſpires vergente, Media valde montoſa eſt & edita, ac nemoribus frequens, reliqua vero tota admodum plana. Hic itaque accerſitus, propere quū veniſſet, inquit ad eum Harpagus, Iubet te Aſtyages hunc capere infantē, quem in deſertiſſimo montium exponas, vt celerrime pereat. & hæc vt tibi dicerem mihi iniunxit: & niſi hunc interemeris, ſed aliquo pacto ſeruaueris, [2] peſſimo exitio te occubiturum. cui expoſitioni infantis inſpector ego

cxi præpoſitus ſum. Hæc vbi audiuit bubulcus, ſumpto infante, rediit quà venerat [3] ad bouile ſuum. Ei, dum in vrbem abiit, vxor ſua, quæ erat prægnans, per totam diem parturiens, è voluntate dæmonis enixa eſt filium. Abſente marito vtriq; mutua tenebantur ſollicitudine: hic quidem vxori parturienti metuens, illa viciſſim marito timens, propterea quod præter conſuetudinem ab Harpago accerſitus eſſet. Vbi autem reuerſus affuit, eum vxor, vtpote ex improuiſo cernens, prior interrogauit quid ita ſtudioſe ipſum Harpagus accerſiſſet. Cui ille, Vxor, inquit, vbi in vrbem veni, & vidi & audiui [4] quod nec viſum oportuit nec agi circa dominos noſtros. Harpagi domus omnis luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus ſimulatque introii, video puerulum in medio

ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκα οὐ φονεύσω μιν· καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγλυτής ἐστιν ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἀστυάγης μοι γέρων, καὶ ἄπαις ἔρσενος γόνου· εἰ ὦν θελήσει τούτου τελευτήσαντος ἐς τὸ θυγατέρα ταύτου διαβιῶαι ἡ τυραννίς, ἧς νῦν ὃν ἐγὼν κτείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τί ἢ λείπεται ὅ οἱ λυτεῖ ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τῶ μοι ἀσφαλέος εἵνεκα ἐμοί, δεῖ τῶτον τελευτᾶν ὃν παῖδα· δεῖ μοι τῷ ἔνα Ἀστυάγεος, αὐτῷ φονέα γενέσθαι, καὶ μὴ τῷ ἐμῷ. Ταῦτα εἰπὼν, αὐτίκα ἄγγελον ἔπεμπε ὅτι ὃν βουκόλον ὃν Ἀστυάγεος, ὃν ἤπιστο νομιάς τε ὅτι τηδεωτάτας νέμοντα, καὶ οὔρεα θηριωδέστατα· τῷ οὔνομα ἦν Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ τῇ ἑωυτῦ συνδούλῃ. οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε, Κυνώ, κατὰ τὸν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν· κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν, Σπακώ. τὴν γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα Μῆδοι· αἱ δὲ νομαὶ τῶν βοῶν εἰσὶ τῶν οὐρέων ἔνθα τε καὶ νομὰς τῶν βοῶν εἶχε οὗτος· πρὸς βορέω τε ἀνέμου τῶν Ἐκβατάνων, καὶ πρὸς τὸν πόντον τὸν Εὐξείνου. ταύτη μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρη πρὸς Σαπείρων ὀρεινή ἐστι καρτα, καὶ ὑψηλή τε, καὶ ἰσχηπι συμπρεφής· ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρη ἐστὶ, πᾶσα ἄπεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος κατοὺδὲ πολλῆ καλεόμενος ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρπαγος τάδε, Κελεύει σε Ἀστυάγης ὅ παιδίον τοῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς ὅ ἐρημότατον τῶν οὐρέων, ὅκως αἶ τάχιστα ἀπολεῖ φθαρέν. καὶ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, Ἢν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτό, ἀλλά τεῳ τρόπῳ περ ποιήσῃ, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε ἀπολέσθαι. ἐπορᾶν δ' ἐκκείμενον ἀγγελέσταγμαι ἐγώ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος, καὶ ἀναλαβὼν ὅ παιδίον, ἦιε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, καὶ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἔπαυλιν. τῷ δὴ ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ὀπίτεξ ἐοῦσα πᾶσαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα τίκτει, οἰχομένου τὸ βουκόλου ἐς πόλιν· ἦσαν δὲ ἐν φρενὶ ἀμφότεροι ἀλλήλων πέρι· ὁ μὲν, τὸ τόκου τῆς γυναικὸς ἀρρωδέων, ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι οὐκ ἐωθὼς ὁ Ἅρπαγος μετεπέμψατο αὐτῆς ὃν ἄνδρα· ἐπείτε δὲ ἀπονοστήσας ἐπέστη, οἷα δὴ ἀέλπτου ἰδοῦσα ἡ γυνὴ, εἴρετο πρότερη ὅτι μιν οὕτω προθύμως Ἅρπαγος μετεπέμψατο. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι, εἰδόν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα ὃ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, μήτε κοτε γενέσθαι ἐς δεσπότεας ἡμετέρους. οἶκος μὲν πᾶς Ἁρπάγου κλαυθμῷ κατεῖχετο· ἐγὼ δὲ ἐκπλαγείς, ἧια ἔσω. ὡς δὲ τάχιστα ἐσῆλθον, ὁρέω παιδίον προκεί-

1 Paſcua & montes feris oppletos quam opportuniſsime incolere. 2 Fore vt peſsimo ſupplicio te interficiat. Expoſitum autem intueri ſum iuſſus. 3 Ad caſam ſuam. Huic porro etiam vxor quæ per totum diem parturierat, tunc forte numinis voluntate filium peperterat, dum ipſe in vrbem proficiſceretur: erantque alter de altero ſolliciti. 4 Quod vtinam neque vidiſſem, neque vnquam dominis noſtris eueniat.

„ μῶον, ἀσπαιρόν τε καὶ κραιγανόμενον, κεκοσμημέ-
„ νον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ. Ἅρπαγος δὲ ὡς
„ εἶδέ με, ἐκέλευε τῷ παχίζωι αἰσθόμενος τὸ
„ παιδίον, οἴχεσθαι φέροντα, καὶ θεῖναι ἔνθα θηρίων δέ-
„ σπον εἴη τῶν οὐρέων· φὰς Ἀστυάγεα εἶναι ὃν τοι-
„ αῦτα ὑπεθέμην μοι· πολλὰ ἀπειλήσας εἰ μὴ σφέα
„ ποιήσαιμι. καὶ ἐγὼ δύα λαβών, ἔφερον, δοκέων τῶν
„ τινος οἰκετέων εἶναι. οὐ γὰρ ἄν κοτε κατέδοξα ἔνθεν
„ γλυκέος. ἐθαμβεόν δὲ ὁρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κε-
„ κοσμημένον· ὡς δὲ, καὶ κλαυθμὸν κατεῖχε τὰ
„ ἐμφανέα ἐν Ἅρπάγου. καὶ δὴ κατ' ὁδὸν πυνθά-
„ νομαι τὸν πομπὸν λόγον, τεὸν ποιτος, ὃς ἐμὲ ἐκπέμ-
„ πων ἔξω πόλιος, ἐνεχείρισε τὸ βρέφος· ὡς ἄρα
„ Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυάγεω θυγατρὸς,
„ καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου. καὶ μιν Ἀστυάγης ἐν-
τέλλεται ἀποκτεῖναι· νῦν τε ὧδε ἔχει. Ἅμα δὲ
ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος, καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε. ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εἰδὲς ἐ-
όν, δακρύσασα, καὶ λαβομένη τῶν γονάτων τοῦ ἀν-
δρὸς, ἔχρηζε μηδεμιῇ τέχνῃ ἐκθεῖναί μιν. ὁ δ' οὐκ
ἔφη οἷός τ' εἶναι ἄλλως αὐτὰ ποιέειν. ὑπεφοίτησαν
γὰρ κατασκοποὶ ἐξ Ἅρπάγου κατοψομένοις
ἀπολέεσθαί τε κάκιστα, ἢν μὴ σφέα ποιήσῃ. ὡς δὲ
οὐκ ἔπειθε ἄρα ὁ ἀνὴρ, δεύτερα λέγει ἡ γυνὴ
τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν οὐ δυνάμεή σε πείθειν μὴ ἐκθεῖ-
ναι, σὺ δ' ὧδε ποίησον, εἰ δὴ πᾶσά γε ἀνάγκη ὀφθῆναι
ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ, τέτοκα δὲ τεθνεός·
τοῦτο μὲν φέρων τοιῆδε· ὃν δ' τῆς Ἀστυάγεος θυ-
γατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἐόντα τρέφομεν. καὶ
οὕτω οὔτε σὺ ἀλώσεαι ἀδικέων τοὺς δεσπότεας, οὔτε
ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα ἔσται. ὅ, τε γὰρ τεθνεὼς
βασιληίης ταφῆς κυρήσει, καὶ ὁ ζωὸς οὐκ ἀπολέ-
σει τὴν ψυχήν. Καρτά τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ
τοιοῖσὶ τὰ παρεόντα μὴ λέγειν ἡμῖν, καὶ αὐτίκα ἐ-
ποίεε τάδε. ὃν μὲν ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦ-
τον μὲν παραδιδοῖ τῇ ἑωυτοῦ γυναικί· ὃν δ' ἑωυτοῦ
ἐόντα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε ἐς ὃ ἄλσος ἐν τῷ ἔφερε
ὃν ἕτερον. κοσμήσας δ' τῷ κόσμῳ πάντι τῷ ἑτέ-
ρου παιδὸς, φέρων ἐς ὃ ἐρημότατον τῶν οὐρέων πίθει·
ὡς δὲ τρίτη ἡμέρη τῷ παιδίῳ ἐκκειμένῳ ἐγίνετο, ἦιε
ἐς πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν πιστοτάτων φύλακα
αὐτὸν καταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ Ἅρπάγου, ἀπο-
δείκνυσθαι ἔφη ἑτοῖμος εἶναι τοῦ παιδίου ὃν νέκυν.
πέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος τῶν ἑωυτοῦ δορυφόρων

positum, palpitantem vagientemque, auro ac versicolori veste ornatum. eum Harpagus, vbi me vidit, iussit celerrime sumere, atque exponendum asportare, in montem quammaxime feris abundantem: dicens Astyagem esse qui hæc mihi iniungeret: magnopere minatus, nisi ea facerem. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicuius illum domesticorum esse, [1] non autem illius generis. Admirabar tamen quòd videre auro vestibusque ornatum: prætorea quod planctus manifestus fiebat in Harpagi domo. [2] Atqui inter viam, ex omni oratione famuli qui me extra vrbem deduxit, mihique infantem tradidit, percepi eum Mandanes Astyagis natæ & Cambysis Cyro geniti esse filium, & ab Astyage iussum interfici: atque is hic est. Hæc loquēs bubulcus, CXII puerum detectum ostendit: quem illa intuita procerum ac speciosum, genua viri cum lacrymis amplexa, obsecrat nequa ratione puerum exponat. Hic negare aliter ista fieri posse: superuenturos enim ab Harpago speculatores ad rem explorandam: seque, nisi id exequatur, miserrime periturum. Mulier vbi id viro non persuadet, [3] Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod secundum est facito, si modo necessitas prorsus est aspici puerum dum exponitur. Quoniam ego quoque peperi, peperi autem mortuum: ablatum hūc expone, & istum ex Astyagis filia, tanquam ex nobis genitum, alamus. Ita neq; tu iniurius in dominos esse deprehenderis, neque nobis male consulueri-mus. Nam & hic qui obiit, regale sepulchrū nanciscetur, & iste qui supereſt, animā non amittet. Sane quam cōmode CXIII visa est bubulco mulier loqui pro præsenti conditione: atq; ita continuo fecit. Igitur quē necaturus attulerat, eū vxori tradidit: suum autem, qui mortuus erat, acceptum, collocauit in eo vase in quo alterum portauerat. Omnique alterius pueri cultu ornatum, in desertissimo monte exposuit. [4] Ideoque post pueri expositionem, relicto quodam pecuariorum pro se illic vicario, in vrbem se contulit, & ad domum Harpagi: aitque sese paratum illi ostendere pueri cadauer. Harpagus, missis suorum satellitū

[1] Nunquam enim cogitassem ex eo genere esse. [2] Ceterum in via rem totam ex ministro intellexi, qui mihi extra vrbem deducto puerulum in manus tradidit: filium esse videlicet Mandanes Astyagis filiæ, & Cambysis Cyri filii: & Astyagem iubere illū interfici. Nunc igitur hic est. [3] Secundò hæc dixit, Quandoquidem igitur tibi non possum persuadere vt non exponas, tu saltem hoc facito: si quidem omnino necesse est expositum cerni. [4] Tertio vero die quàm puer expositus fuerat.

fidelissi-

fidelissimis, rem per eos inspexit, ac bubulci filium sepeliuit. Et hic quidem infans humatus est. Alterum vero, qui postea Cyrus appellatus est, vxor bubulci sibi sumptum, educauit, impositoque illi alio quopiam ac non Cyri nomine. CXIV Qui posteaquã decennis fuit, eum res ista quæ illi contigit, palam fecit: Ludebat in pago vbi armenta illa erant, & ludebat cum æqualibus in via: quem inter ludendum ceteri pueri quũ pro rege sibi elegissent, cognominatum bubulci filium,[1] ipse eos muniis distinguebat: vt alii domorum structores essent: aliis, vt satellites: alii, vt oculus regis esset: alii, vt mandatorum renunciator, tanquam suum singulis munus assignans. Horum puerorum quidã collusor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quẽ Cyrus, quod imperata non fecisset, iussit ab aliis pueris comprehendi: & quum illi paruissent, multis verberibus affecit. Quæ puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, vbi primum dimissus est, in vrbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertulisset deplorauit: non tamen Cyrũ nominans (nondum enim eius hoc erat nomen,) sed filium bubulci Astyagis. Artembares, vt erat ira percitus, ad Astyagem, ducens filium secum, contendit: & rem intolerandã passum esse inquiens, eiusque humeros ostendens, Siccine indigne (ait) accipimur, rex, [2] à filio bubulci CXV serui tui? Audiens hæc atq; cernens Astyages, volens Artembaris, honoris gratia, vlcisci puerum, iussit accersi bubulcum & filium. Qui quum ambo adfuissent, intuens in Cyrum Astyages, Tune (inquit) hoc tali patre genitus, ausus es huius filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus? Cui ille, Istud, inquit, here, huic ego iure feci. pueri enim pagani, quorum hic vnus erat, me regem suum ludentes constituerant: quippe qui videbar eis ad hoc maxime esse idoneus. At iste, quũ ceteri pueri iussis obtemperarẽt, audiens dicto esse nolebat, ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quod si ego propterea vllo malo sum dignus, hîc tibi præsto sum. CXVI Hæc loquente puero, subiit Astyagi agnitio eius, visaque est figura oris referre ac repræsentare ipsũ, & gestus esse liberalior, & tempus expositionis cum pueri ætate congruere. His perculsus Astyages, aliquandiu sine voce mansit.

τὺς πιςοτάτους, εἶδέ τε ἀφ᾽ τύτων, καὶ ἔθαψε τοῦ βουκόλου ὃ παιδίον. καὶ ὃ μὲν ἐθάπτετο· ὃν δ᾽ ὕςερον τύτων Κῦρον ὀνομαθέντα, ἀδελαβοῦσα ἔτρεφε ἡ γυνὴ τ βουκόλου, οὐδὲν ὄμα ἄλλο χρυ τὴ καὶ οὐ Κῦρον ἀπολύσα. Καὶ ὅτε δὴ ἰὼν δεκαέτης ὁ παῖς, τοιῆνδε ἐγνώσθη ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦρξε καὶ αἱ βουκολίαι αὗται· ἔπαιζε δ᾽ μετ᾽ ἀλλων ἡλίκων ἐν ὁδῷ· καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἵλοντο ἑωυτ βασιλέα εἶναι), τὺτον δὴ τ τῦ βουκόλου ὑπάκλησιν παῖδα. ὁ δ᾽ αὐτέων διέταξε τὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομέειν, τὺς δ᾽, δορυφόρυς εἶναι· τ δέ κυ τινὰ αὐτέων, ὀφθαλμὸν βασιλῆος εἶναι· τῷ δέ τινι, ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδυ λόγυς, ὡς ἑκάςῳ ἔργον τοιῆσαι. εἷς δὴ τύτων τ παιδίων συμπαίζων, ἦν Ἀρτεμβάρεω παῖς, ἀνδρὸς δοκίμυ ἐν Μήδοισι· (ὃ γὰρ δὴ ἐποίησε ὃ τοιῆσαι ἐκ τ Κύρυ) οὐκ ἐποίησε ἐκέλευε αὐτ τὺς ἄλλυς παῖδας ἀγαλαβέειν. πθομένων δ᾽ τ παίδων, ὁ Κῦρος τ παῖδα λήγεως κάρτα τοιέσας μαςιγόων· ὁ δ᾽, ἐπεί τε ἐμετείθη τάχιςα, ὡς γε δὴ δύναξια ἑωυτ παθὼν, μᾶλλόν τι τοιημένος. καὶ ἐλθὼν ἐς πόλιν, τρὸς τ πατέρα ἀποικίζετο τ ὑπὸ Κύρυ ἰώτησε. λέγων δ᾽ ὁ Κῦρος, (ὃ γὰρ κω ἦν τ τὸ ὄνομα) ἀλλὰ τρὸς ὃν Βυκόλυ τ Ἀςυάγεος παιδός. ὁ δ᾽ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ. ὡς εἶχε, ἐλθὼν τρὸς τ Ἀςυάγεα, καὶ ἅμα ἀγόμενος τ παῖδα, δυαρσία ῥήματα ἔφη πεπονθέναι, λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ σῦ δύλυ, βυκόλυ δ᾽ παιδὸς, ὧδε ὑβριζόμεθα (δῆλα δὴ παιδὸς τὺς ὤμυς.) Ἀκύσας δ᾽ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀςυάγης, θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τ Ἀρτεμβάρεω ἕνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βυκόλον καὶ τ παῖδα. ἐπεί τε δ᾽ παρῆσαν ἀμφότεροι, βλέψας τρὸς τ Κῦρον ὁ Ἀςυάγης ἔφη, Σὺ δὴ ἐὼν ὅδε τοιῦτυ ἐόντος παῖς, ἐτόλμησας τ τ δὲ παῖδα ἐόντος τρῶ τῦτο παρ᾽ ἐμοὶ ἀφκίη τοιῆνδε ὑβρίσαι; ὁ δ᾽ ἀμείβετο ὧδε, Ὦ δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τῦτον ἐποίησα σεῦ δίκη. οἱ γὰρ μὲ ἐκ τ κώμης παῖδες, τ καὶ ὅδε ἰῶ, παίζοντες, σφέων αὐτ ἐςήσαντο βασιλέα. ἐδόκεον γὰρ σφι εἶναι ἐς τὰ ἐπιτηδεώτατος. οἱ μὲν νυν ἄλλοι παῖδες τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον, ὅδε δ᾽ ἀπικυσέετε καὶ λόγυ οὐδενὸς ἐποιέετο. ἐς ὃ ἔλαβε τ δίκλυ. εἰ ὧν δὴ τ δὲ εἵνεκα ἄξιός τευ κακοῦ εἰμι, ὧδέ τοι πάρειμι. Ταῦτα λέγοντος τ παιδὸς, τ Ἀςυάγεα ἐσῆλθε ἀναγνώσις αὐτ· καὶ οἱ ὅ, τε χρόνος τ ὑποθέσεως τῇ ἡλικίῃ τ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν. ἐκπλαγεὶς δὲ τύτοισι, ἐπὶ χρόνυ ἄφθογγος ἐγὼ

1 Ipse quibusdam eorum præcipiebat vt domorum str. 2 A serui tui, & quidem bubulci, filio?

μόγις ὁ δὴ κατε ἀπεικθεὶς, εἶπε (θέλων σκεπέμψαι
τὸν Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μοιῶν λαβὼν
βασανίσῃ) Ἀρτέμβαρες, ἐγὼ τοῦτα ποιήσω, ὥστε
μὴ παῖδα τὸν σὸν μηδὲν ὀπιμέμφεσθαι. τὸν μὲν δὴ
Ἀρτέμβαρεα πέμπει· τὸν δὲ Κῦρον ἤγαγον εἴσω οἱ θε-
ράποντες, κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δὲ ὑπε-
λέλειπτο ὁ βουκόλος μοῦνος, μυθωθέντα τάδε αὐτῷ εἴ-
ρετο ὁ Ἀστυάγης, πόθεν λάβοι τὸν παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ
τοῦτον δούς. ὁ δὲ ἐξ ἐωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν τεκοῦ-
σαν αὐτὸν ἔτι εἶναι παρ' ἑωυτῷ. Ἀστυάγης δέ μιν οὐκ
οἷός τε βουλεύεσθαι ἔφη, ὅπως μὴ ἐς ἀνάγκας μεγά-
λας ἀπικνέεται. ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι
δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ, ἀγόμενος ἐς τὰς
ἀνάγκας, ὅτω δὴ ἔφαινε τὸ ἐόντα λόγον. ἀρχόμενος
δὲ ἀπ' ἀρχῆς, διεξῆλθε, τὴν ἀληθείην χρεώμενος· καὶ
κατέβαινε ἐς λιτάς τε, καὶ συγγνώμην ἐωυτῷ κελεύων
ἔχειν αὐτοῦ. Ἀστυάγης δὲ, τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀλη-
θείην ὀκνήσαντος, λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο·
Ἁρπάγῳ δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος, καλέσας αὐτὸν
τοὺς δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δέ οἱ παρῆν ὁ Ἅρπαγος,
εἴρετο μιν ὁ Ἀστυάγης, Ἅρπαγε, τεῷ δὴ μόρῳ τὸν
παῖδα κατεχρήσαο, τὸν τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς
γεγονότα τῆς ἐμῆς; ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς εἶδε τὸν βουκόλον
ἔνδον ἐόντα, ἀτρεπτον ὅτι φυλάσσων ὁδὸν, ἵνα μὴ ἐλεγ-
χόμενος ἁλίσκηται· ἀλλὰ λέγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ,
ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παιδίον, ἐβούλευον σκοπῶν ὅ-
κως σοί τε ποιήσω κατὰ νόον, καὶ ἐγὼ τοῦ σε γεγονότος
αἰτιάματος μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῷ σοι
εἶναι αἴτιος. ποιέω δὴ τάδε· καλέσας τὸν βουκόλον
τόνδε, τοῦτον δίδωμι τὸ παιδίον, φάς σε τὸν ἐμὸν κελεύ-
σαντα ταῦτα ποιῆσαι. καὶ λέγων οὕτω γε, οὐκ ἐψευδόμην,
σὺ γὰρ ἐνετείλεο οὕτω. τοῦτον δίδωμι μέντοι τῷδε κατὰ
τάδε, ἐντειλάμενος θεῖναι μιν ἐς ἔρημον ὄρος, καὶ τοῦτο-
μοῦντα φυλάσσειν ἄχρις οὗ τελευτήσῃ· ἀπειλήσας
πολλὰ καὶ ἄλλα τάδε, ἢν μὴ τάδε οὕτω τελέα ποιήσῃ. ἐπεὶ δὲ
ποιήσαντος τούτου τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παι-
δίον, πέμψας τοὺς πιστοτάτους, καὶ εἰ-
δον δι' ἐκείνων, καὶ ἔθαψά μιν. οὕτως ἔχει, ὦ βασιλεῦ,
περὶ τοῦ πρήγματος τούτου· καὶ τοιούτῳ μόρῳ ἐχρήσα-
το ὁ παῖς. Ἅρπαγος μὲν δὴ τὸ ἰθὺ ἔφαινε λόγον.
Ἀστυάγης δὲ, κρύπτων τὸν οἱ ἐσῆλθε χόλον ἅμα δὲ γε-
γονὸς, πρῶτα μὲν κατὰ τοῦτο ἤκουσε τοῦ βουκόλου τὸ
πρῆγμα, πάλιν ἀπηγέετο τῷ Ἁρπάγῳ· μετὰ δὲ, ὡς οἱ
ἐπεδηλήθη, καλέσαντα λέγειν οἱ τὰ περὶ τὸν παῖδα,
καὶ τὸν γεγονότα ἔχειν καλῶς. τῷ τε δὴ πεποιημένῳ (ἔ-
φη λέγων) ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ἔκαμνον μεγάλως,

vixque tandem ad ſe reuerſus, volens à ſe Artembarem dimittere, [1] vt bubulcum ſubmotis arbitris rimaretur, Ego (inquit) Artembares, efficiam vt filius quoque tuus ob hoc nihil conqueri poſſit. Dimiſſo igitur Artembare, & eius iuſſu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui ſolus erat relictus) percontatur vnde puerum accepiſſet, quiſve ei tradidiſſet. Ille ex ſe genitum reſpondere, & genitricem eius apud ſe eſſe. Aſtyages dicere, non bene ſibi illum conſulere qui [2] cuperet ad ingentes deuenire neceſſitates. Simulque hæc dicens, ſatellitibus innuit vt caperent ipſum. Hic autē ad neceſſitates redactus, ita demum rem patefecit: ab initioque exorſus, vera referendo, deſcendit ad preces & petendam ſibi veniā. [3] Bubulco veritatem eloquuto, Aſtyages pauciora iam verba fecit: ſed Harpagum, cui valde ſuccenſebat, vocari à ſatellitibus iuſſit. Quem, vbi adfuit, percontatur Aſtyages, Harpage, qua nece interemiſti quem tibi tradidi puerum è filia mea genitum? Harpagus (vt vidit paſtorē intereſſe) noluit tergiuerſari mendacio, ne argumētis conuinceretur: ſed ita reſpondit, Ego, poſteaquam infantē accepi, rex, cogitaui quo pacto ex animi tui ſententia facerem: [4] & tamen, quum apud te innoxius extitiſſem, ne forē aut filiæ tuæ aut tibi ipſi carnifex. eoque ita ſtatui agendū: Accerſito huic bubulco infantē tradidi, inquiens te eſſe qui iuberes illū interfici. In quo dicendo mentitus non ſum. tu enim ita præceperas. [5] Atq; huic, dū puerum trado ex tuo præcepto, iuſſi exponeret in deſerto monte, perſtaretque in eo obſeruando tantiſper dum expiraſſet: comminatus iſti extrema quæque niſi hæc effecta reddidiſſet. Vbi hic fecit imperata, & infans obiit, miſſis eunuchorum fidiſſimis, rem cognoui, & per eoſdem mortuum ſepeliui. Ita res habet, rex: atque hac morte defunctus eſt puer. Et Harpagus quidem [6] directam habuit orationem. Aſtyages autem diſſimulata qua illi infenſus erat cauſſa, ob id quod contigerat, primum rem ei enarrat quemadmodum ipſe ex bubulco audierat: deinde ea narrata, eò deuenit vt diceret, Quod puer viuit, & quod accidit, bene habet. De eo enim (inquit) quod in hunc puerum factum erat, valde laborabam,

CXVII

CXVIII

1 Vt de bubulco ſeorſum acceptā quæſtionem haberet, Ego, &c. 2 Ac ſi vltro vellet in maximas auguſtias ſeſe dare. 3 Aſtyages bubulci veritatem eloquuti non magnam rationem habuit: ſed Harp. 4 Et tamen, quum in te nihil peccaſſem, neque filiæ tuæ, neque tibi ipſi eſſem carnifex. 5 Tradidi igitur iſti hoc modo: addito mandato vt eum expon. 6 Simplicem.

& à filia mea insimulatus, haud leuiter ferebam. Igitur in bonum conuersa fortuna, tum filium tuum mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum vero ad cœnam mihi adesto. siquidem constitui pro recepto filio diis quibus
cxix honor hic conuenit, sacrificare. Harpagus, quum hęc audisset, adorato rege, ac sibi maiorem in modum gratulatus quod peccatum suum commode cessisset, & propter sortem prosperam ad conuiuium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium qui ipsi vnicus erat, tredecim circiter natum annos, mittit domum Astyagis, iubens exequi quæcunque ille imperaret. Ipse gestiens, quid sibi successisset vxori exponit. Eius porro filium, vbi aduenit, Astyages iugulatum & in frusta concisum partim torruit, partim elixauit, & probe conditum, paratum habuit. Dehinc sub horam cœnæ, postquam adfuerunt cũ ceteri conuiuæ, tum vero Harpagus, conuiuis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensæ appositæ sunt ouilla refertæ carne: Harpago autem, præter caput & manus extremas ac pedes, reliquis filii sui partibus. nam illa in canistro operta, separatim reposita erant. Eum autem, postquam satis depastum illo cibo putauit Astyages, interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se vero valde oblectatum dicenti Harpago, ii quibus negotiũ erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectum: & adstantes iubent detegere, ac sumere quod vellet ex eis. Harpagus obtemperans, vbi detexit, cernit reliquias filii. non tamen eo spectaculo consternatus est, [1] sed apud seipsum mansit. Et percontanti Astyagi nunquid agnosceret cuius feræ carne pastus esset, se agnoscere respondit: sibique quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito responso, receptisque reliquiis carnium, domum abiit, eas (vt ego opinor) illic collectas humaturus. Et Harpagum quidem hac
cxx vltione Astyages prosequutus est. De Cyro autem deliberans, eosdem ex magis accersiuit qui fuerant ipsius somnium sic interpretati. Postquam venerunt, sciscitatur eos [2] quid censeant de visione sibi agendum. Illi necessario fore inquiunt vt puer, si superstes esset, nec hactenus periisset, regnaret.

καὶ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ ἀμφιβεβλημένος, οὐκ ἐπιλαφρῷ ἐποιούμην. ὡς ὦν τῆς τύχης δῦ μετρίως ἔσης, τοῦτο μὲν, ὃν σεωυτῦ παῖδα ἀπόπεμψον πρὸς ἐμὲ ὃν παῖδα ὃν νεηλυδα· τοῦτο δὲ (σῶς γὰρ τῦ παιδὸς γε μέλλω δύειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη προσκέεται) παρειδί μοι ὅτι δεῖπνον. Ἅρπαγος μὲν, ὡς ἤκουσι ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτὰς οἱ ἐς δέον ἐγένετο, καὶ ὅτι ὅτε τύχησι χρηστῇσι ὅτι δεῖπνον ἐκέκλητο, οἴκε ἐς τὰ οἰκία. ἐσελθὼν δὲ τῷ ταχίστῳ, ὡς γὰρ οἱ παῖς εἷς μούνος, ἕτερα τεία καὶ δέκα κου μάλιστα γεγονὼς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἰέναι τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος, καὶ ποιέειν ὅ, τι αὐτῷ ἐκεῖνος κελεύοι. αὐτὸς δὲ προσεχαρὴς ἐὼν, φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δὲ, ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἅρπάγου παῖς, σφάξας αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελών, τὰ μὲν ὤπτησε, τὰ δὲ ἕψησε τῶν κρεῶν. εὖ τυκτα δὲ ποιησάμενος, εἶχε ἑτοῖμα. ἔπειτα δὲ, τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δείπνου, παρῆσαν οἵ τε ἄλλοι δαιτυμόνες, καὶ ὁ Ἅρπαγος. τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγει παρετέθη τράπεζα ὑπόπλεα μηλίων κρεῶν· Ἅρπάγῳ δ', τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς, πλὴν τῆς κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἄλλα πάντα· ταῦτα δ' ἦν χωρὶς ἔκειτο ὅτι κάλλιστα κατακεκαλυμμένα· ὡς δὲ τῷ Ἅρπάγῳ ἐδόκεε ἄλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἴρετο μιν εἰ ἡδείη τι τῇ θοίνῃ. φαμένου δ' Ἅρπάγου καὶ κάρτα ἡδέως, παρέφερον τοῖσι προσέκειτο πρὸ κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένον, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἅρπαγον δ' ἐκέλευον προσελθόντα ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν ὃ βούλεται αὐτῶν. πειθόμενος δὲ ὁ Ἅρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτων, ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δ', οὔτε ἐξεπλάγη, ἐπός τε ἐωυτῷ γένεται. εἴρετο δ' αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτου θηρίου κρέα βεβρώκει. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ δρέσσον εἶναι πᾶν ὅ τι ἂν βασιλεὺς ἔρδοι. τούτοισι δ' ἀμφαμένους, καὶ ἀναλαβόντα τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν, οἴκεε ἐς τὰ οἰκία. σὺν τοῦτον δ' ἔμελλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἀλίσας θάψειν τὰ πρῶτα. Ἅρπάγῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην τοιαύτην ἐπέθηκε. Κύρου δ' περὶ βουλεύων, ἐκάλεε τοὺς αὐτοὺς τῶν μάγων οἵ περ ἐνύπνιον οἱ τοῦτο ἐκρινάν· ἀπικομένους δ' εἴρετο ὁ Ἀστυάγης ἥντινα ἐκρινάν οἱ τὸ ὄψιν. οἱ δὲ κατὰ ταὐτὰ εἶπον, λέγοντες ὡς βασιλεῦσαι χρεὼν τὸ παῖδα εἰ ἐπέζησε, καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον.

1 Sed mentis compos fuit. 2 Quomodo sibi visum illud essent interpretati. Illi idē responsum reddiderunt *quod antea, oportere puerum regnare, si superstes esset, nec prius obiisset. Atqui, &c.*

» ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτὸς τοῖσδε, Ἐ ἐστί τε ὁ παῖς καὶ θεῖ-
» ες· καὶ μὲν ἐγὼ ἀγχοῦ ἁμαρτόμενον οἱ ἐκ τῆς
» κώμης παῖδες ἐβασίλευσαν. ὁ δὲ, πάντα ὅ-
» σα περ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλῆες, ἐτελέωσε ποιή-
» σας. καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ θυρωρούς, καὶ ἀγγε-
» ηφόρους, καὶ τἄλλα πάντα ἁμαπάξας ἦρχε. καὶ
» τῶν ἐς τί ὑμῖν τοῦτο φαίνεται φέρειν; εἶπον οἱ μάγοι,
» Εἰ μὴ θεῖός τε, καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ
» τρηχοίης πιὸς, θαρσέειν τε τούτου εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἔ-
» χειν ἀγαθόν. οὐ γὰρ ἔτι δεύτερον ἄρξει. τῶδε 10
» σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν λοιπῶν ἡμῖν ἔνια πεφώρηκε.
» καὶ τά γε τῶν ὀνειράτων ἐκβαίνοντα, τελέως ἐς ἀνδρὸς
33' ἀνεῖς ἔρχεται. ἀμείβεται Ἀστυάγης τοῖσδε καὶ αὖ-
τὸ γνώμῃ » τος, Ὦ μάγοι, ταύτῃ πλεῖος τῇ γνώμῃ εἰμί,
» βασιλῆος ὀνομαζομένου τοῦ παιδὸς, ἄρξειν τε ὑπ' ὑ-
» νειρον, καί μοι ὑπὲρ παῖδα τοῦτον εἶναι δεινὸν οὐδὲν ἔτι. ὅ-
» μως μέντοι συμβουλεύσατέ μοι, ὡς θεισκεφάμε-
» νοι, τὰ μέλλει ἀσφαλέστατα ἔσεσθαι οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ
ὑμῖν. εἶπον τοῖσδε τοῦτα οἱ μάγοι, Ὦ βασιλεῦ,
» καὶ ἀρχαίοισι ἡμῖν θεῖ πολλοῦ ὅτι καταρρυῆναι ἄρ- 20
» χοντα τὸν σόν. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦται, ἐς
» ὃν παῖδα τοῦτον θεῖον ἐόντα Πέρσαι· καὶ ἡμεῖς
» ἐόντες Μῆδοι, δουλούμεθά τε, καὶ λόγου οὐδενὸς νο-
» μόμεθα θεοῖς Περσέων, ἐόντες ξεῖνοι· σέο δὲ ἐόντος
» τοῦτος βασιλῆος, ἐόντος πολίητεω, καὶ ἀρχόμεθα ὃ
» μέρος, καὶ τιμὰς θεοῖς σέο μεγάλας ἐχόμεθα. οὕ-
» τω ὦν πρώτους ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς θε-
» ωπέειν δεῖ. νῦν δὲ ἀποσκήψαντος τοῦ ἐνυ-
» πνίου ἐς φλαῦρον, αὐδεῖ τε θαρσέομεν, καὶ σοὶ ἕτερα 30
» τοιαῦτα βλωσκόμενα. ὃν δὲ παῖδα τοῦτον δὲ
» ὀφθαλμῶν ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γεινα-
μένους. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρη
» τε· καὶ καλέσας τὸν Κῦρον, ἔλεγέ οἱ τοιάδε, Ὦ παῖ,
» σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου οὐ τελέως ἠδίκεον, τῇ σε-
» ωυτοῦ δὲ μοίρῃ θεὶς· νῦν ὦν ἰὼν χαίρων ἐς Πέρ-
» σας (πομποὺς δέ ἐγώ ἅμα πέμψω) ἐλθὼν δὲ ἐ-
» κεῖ, πατέρα τε καὶ μητέρα εὑρήσεις, οὐ καὶ τὰ Μίθα-
τὴν θ ἡ. » δάτην τε τὸν βουκόλον καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.
μητέρα τὴν λεγο μένην, γυναῖκα δ' αὐτοῦ. Ταῦτα εἰπὰς ὁ Ἀστυάγης, ἀποπέμπει τὸν Κῦ- 40
ρον. νοστήσαντα δὲ μιν ἐς τὸν Καμβύσεω τὰ οἰκία,
ἐδέξαντο οἱ γεινάμενοι· καὶ δεξάμενοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἠσπάζοντο, οἷα δὴ ὀπισάμενοι αὐτίκα τότε τελευτῆσαι· ἱστόρεόν τε ὅτεῳ τρόπῳ ἀπεφθάνοιτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς πρὸ τοῦ μὲν

Atqui puer & viuit & incolumis est, (Astyages excepit) & quum ipsum ruri agentem pueri eius pagi, regem delegissent, quæ faciunt qui reuera sunt reges, ea omnia hic fecit. Nam satellitibus, ianitoribus, internunciis, ac ceteris muniis institutis, imperium exercuit: quæ vobis quonam videntur spectare? Si superest puer (Magi respondent) atque regnauit [1] nulla ex prouidentia, confidito ob id, ac bono sis animo, iam non eum regnaturum iterum. Nam quædam vaticinationes nostræ in exigua reciderunt, [2] & velut insomnia in imbecillum quiddam tandem redactæ sunt. Ego (inquit Astyages respondens) istius vestræ, magi, fere sum sententiæ, [3] me somnio esse defunctum, puero iam rege nominato, nihilque mihi amplius eum esse reformidandum. Vos tamen probe considerantes, quænam futura sint & meæ domui & vobis tutissima consulite. Ad hæc magi, Nostra etiam, rex, (inquiunt) magni interest, tuum stare principatum: [4] qui si immutetur, & ad hunc puerum qui Persa est transeat, nos quoq; qui Medi sumus, in seruitutem redigemur apud Persas, & extranei nullius erimus pretii: te vero regnante, cuius populares sumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo prospiciendum est: & nunc, siquid cerneremus quod timendum esset, tibi aperiremus: verum quum in rem friuolam nunc euaserit somnium, & ipsi confidimus, & te itidē confidere iubemus, & hunc ablegare puerum ab oculis tuis in Persidem ad parentes. His auditis Astyages CXXI gauisus est: accitoque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego propter quandam haud sanam somnii visionem in te fuissem iniurius, tuo tamē ipsius fato superstes es. Nunc itaque lætus ad Persas itō cum iis quos ad te deducendū mittam. Eo perueniens, parentes tuos offendes: patrem, non qualis est Mitradates bubulcus, & matrem, non qualis est vxor CXXII eius. Hæc loquutus Astyages, Cyrum dimittit. Quem ad domum Cambysis reuersum, acceperunt sui parentes, & audita re vehementer amplexati sunt, vt quem statim mortem obiisse credideRant. Sciscitabantur igitur quonā modo superstes esset. Hic se vero ait eos antea

1 Non de industria & absque vllo consilio, confid. 2 Et quæ ex insomniis pendent, prorsus ad leue quidpiam deueniunt. 3 Hunc esse somnii exitum, puero, &c. 4 Alioqui enim alienatus, ad hunc puerū qui Persa est, deueniret: ac tum nos qui Medi sumus, in seruitutem redigeremur, nulliusque pretii essemus apud Persas, vtpote extranei. At permanente rege, cuius pop-

non no-

non nouisse,[1] & ob id maximè errasse. Inter viam tamen omne suum infortunium audisse. credidisse enim se bubulci Astyagis esse filium: verum in illo itinere omnem rem gestam, ab iis qui ipsum deduxerant accepisse. Commemorabat autem se ab vxore bubulci fuisse educatum, semper eam laudibus prosequens, ita vt in omni eius sermone esset Cyno. Quod nomen accipientes eius parentes, (vt magis diuinitus videretur Persis filius suus fuisse seruatus) diuulgarunt, à cane Cyrum, quum esset expositus, fuisse educatum.

CXXIII vnde hæc fabula emanauit. ¶ Vbi Cyrus in virilem adoleuit ætatem, & inter æquales virilissimus euasit & idem dilectissimus,[2] constituit Harpagus ad eum dona mittere, Astyagis vlciscendi cupidus. Nam per sese, qui priuatus esset, non videbat futuram de Astyage vindictam: sed Cyrum cernens adultum, cuius casus suis assimilabat, sibi socium comparabat. Prætereà vero hæc ab eo facta erant. Quum esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusq; eorũ se insinuans primoribus, persuadebat oportere Astyagem à regno summoueri, Cyro delecto. Harpagus, his transactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Persas agenti suam aperire sententiam, quum aliter non posset, vtpote itineribus custoditis, huiusmodi rem comminiscitur:[3] Exenterato quem solerter obtinuerat lepore, vt nihil omnino rescinderetur, indidit libellum in quo quę libuit conscripserat: resutoque ventre, leporem vna cum retibus tradidit venatori cuidam suorum domesticorũ fidissimo: misitque ad Persas,[4] præcipiens, suo ore, quum daret leporem, Cyro diceret vt ipse suis manibus aperiret,

CXXIV idque sine arbitris faceret. Hæc excequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem aperuit, inuentumque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc verba: Fili Cambysis, quem dii respiciunt (nam aliter nunquam in tantum fortunæ peruenisses) vlciscere nunc Astyagem tuæ necis autorem. quoniam ex huius tu quidem studio perieras, deorum tamen beneficio & meo superstes es. Quæ omnia quemadmodum circa te gesta sunt, opinor te olim iam rescisse: & itẽ, qualia ego ab Astyage passus sim quod te non occidissem, sed bubulco tradidissẽ.

οὐκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἁμαρτεῖν πλεῖστον· κατ' ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτῆς πάθην. ὑπίσασθαι μὲν γὰρ ὡς βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος εἴη παῖς· ἀπὸ δὲ τῆς κείνου ὁδοῦ ἐν πόνῳ λόγου τῶν πομπῶν πυθέσθαι. τεραφῶναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικός· κύνα τε αὐτὴν αἰνέων διαπρησίως· ὥστε τοι ἐν τῷ λόγῳ τὰ πρῶτα ἡ Κυνὼ. οἱ δὲ τοκέες τῶν διαλαβόντες τὸ οὔνομα τοῦτο, (ἵνα θειότερος δοκέῃ τοῖσι Πέρσῃσι τεκεῖναι σφι ὁ παῖς) κατιβαλόντι φάτιν ὡς ἐκκείμενοι Κύρου κυνῶν ἐξέθρεψε. ἐκτεῦσθαι μὲν ἡ φάτις αὕτη κεχωρήκεε. Κύρῳ δὲ ἀνδρὶ μόλις, καὶ ἐόντι τῶν ἡλίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ πρεπωδεστάτῳ, πρόσκειτο ὁ Ἅρπαγος, δῶρα πέμπων, πισσάμενος Ἀστυάγεα ὑπερθυμέων. ἀτὰρ ἑωυτῷ γὰρ ἑόντος ἰδιώτεω οὐκ οἰκεόντως ἐμηχανᾶτο ἐπιθήκην ἐσορμᾶσθαι ἐς Ἀστυάγεα. Κύρου δὲ ἐκ παίδων ὑβριστρεφόμενον, ἐπιεικέστερον σύμμαχον, ἢ τοὺς πολίτας τῷ Κύρῳ τῇ ἑωυτῆς ὁμοιούμενος. πρὸς δὴ ἐπὶ τούτῳ πάντι οἱ κατεργασμένου· ἐόντος τοῦ Ἀστυάγεος πικρεῦ ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων εἰς ἕκαστον ὁ Ἅρπαγος τῶν πρώτων Μήδων, αἰεπιθὲς ὡς χρὴ Κύρῳ πρὸς ποιεῖσθαι μοῦνον, Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιληίης. κατεργασμένου δέ οἱ τούτου, καὶ ἐόντος ἑτοίμου, οὕτω δὴ τῷ Κύρῳ διαιτωμένῳ ἐν Πέρσῃσι βουλόμενος ὁ Ἅρπαγος δηλῶσαι τὴν ἑωυτοῦ γνώμην, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ ὧδε τεχνᾶται τοιῷδε λαγὼν μηχανησάμενος, καὶ ἀνασχίσας τοῦτον τὴν γαστέρα, καὶ οὐδὲν ἀποτείλας, ὡς ἔιχε, οὕτω ἐπέθηκε βιβλίον, πάντα ἐδόκεε ἐπιγράψας. ἀποῤῥάψας δὲ τὴν λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δοὺς, ἅτε θηρευτῇ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας· ἐντειλάμενός οἱ, ἀπὸ γλώσσης, δοῦναι τὸν λαγὼν Κύρῳ, ἐπιπεῖν, αὐτοχειρίην μιν διελεῖν, καὶ μηδένα οἱ τῶνδε ποιεῦντι παρεῖναι. Ταῦτα δὴ εἶπε ὧν ἐπιτελέα ἐγίνετο. καὶ ὁ Κῦρος παραλαβὼν τὸν λαγὼν ἀνέσχισε. εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνεὸν, λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε, Ὦ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορέωσι (οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τοσοῦτον τύχης ἀπίκνεο.) σὺ νυν Ἀστυάγεα τὸν ἑωυτοῦ φονέα πίσαι. κατὰ μὲν γὰρ τὸ τότε προθυμίην τέθνηκας, δοὺς κτείνειν τε καὶ ἐμὲ σαώσας. νῦν δὲ καὶ πάλαι δοκέων πρήγματα ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε αὐτοῦ πέρι, ὡς ἐτράφης, καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος πέπονθα· ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, δι' ἓν ἔδωκα ὧδε ἐκτελέσαι. σὺ νυν

1 Et in maximo errore versatũ fuisse. 2 Ei instabat Harpagus, dona mittendo. *Vel, Eius studiosus erat.* 3 Quum leporẽ arte composuisset, eiusque ventrem rescidisset, nihil lacerando, indidit libell. 4 *Vel,* Præcipiens vt quum leporem Cyro daret, suo ore diceret vt &c. *Vel, Cyrum admoneret etiam vt &c.*

» σὺ νῦν ἐμοὶ βούλῃ πείθεσθαι, τῆς δὲ Ἀστυάγης
» ἄρχει χώρης, ταύτης ἁπάσης ἄρξεις. Πέρσας
» γὰρ ἀναπείσας ἀπίσασθαι, σεωυτὸν δείκνυε ὅτι Μή-
» δοισι. καὶ ἴθι τε ἐγὼ ἡγεόμενος Ἀστυάγεος ἀποδεχθῶ
ἢ αἴ- » στρατηγὸς, αὐτίκα σευ, ἔσαι τοι τὰ σὺ βούλεαι, ἴθι τε
τησαι, » τῶν ἄλλων δοκίμων ἄλλος Μήδων. οὗτοι γὰρ οὗτοι
» ἀποστάντες ἀπ' ἐκείνου, ἐς ἡμᾶς μάλιστα ἂν, Ἀ-
» στυάγεα καταρέψαιμεν. ὡς ὦν ἑτοίμων τῶνδε
» ἐόντων, ποίεε ταῦτα, καὶ ποίεε κατὰ τάχος.

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἔφη μιν ἐπαινέσειν ἐπὶ τῷ σοφωτάτῳ Περσέων ἀναπείσαι ἀπίσασθαι φερόντων ὃν ἤνεικε ταῦτα καιριώτατα εἶναι. ἐποίεε δὴ τάδε· γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλίσας τοὺς Περσέων ἐποιήσατο μιν ἐκκλησίην, ἀναπτύξας δὲ βιβλίον, καὶ ἐπιλεγόμενος ἔφη, Ἀστυάγεά μιν στρατηγὸν Περσέων ἀπο-
» δεικνύω. Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρσαι, σε κελεύω
» ῥηϊδίως ὑμῖν, παρεούσης ἑκάστοισι ἑκόντα δρέπεσθαι. Κῦρος μὲν ταῦτα σεσημήνατο. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· καὶ τὰ μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ αὐτὸς ἀπίστα ἀπὸ Μήδων ἐστί· τάδε, ἐξ ὧν ἄλλοι πολλοὶ πάντες, Ἀρτεάται, Πέρσαι, Γασαργάδαι, Μεραφίοι, Μάσιοι. τούτων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι· ἐν τοῖσι καὶ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φύντες, ἔνθεν οἱ βασιλέες οἱ Περσείδαι γεγόνασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ τάδε, Γαθηλαῖοι, Δηρσιαῖοι, Γερμάνιοι. ἅτοι μὲν πάντες ἀροτῆρές εἰσι· οἱ δ' ἄλλοι, νομάδες, Δάοι, Μαρδοί, Δροπίκοι, Σαγάρτιοι. Ὡς δὲ πάρησαν ἅπαντες ἔχοντες ὃ προεῖπε, ἐνταῦτα ὁ Κῦρος· ἴω γάρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης ἐὼν τυγχάνει ὅσον τε ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ καὶ δέκα σταδίους, ἢ εἴκοσι· πάντα τοῦτον σφέας χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων ὃν προεῖπετο ἄεθλον, δεύτερά σφι προεῖπε, ἐς τὴν ὑστεραίην παρεῖναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰπόλια καὶ τοὺς ποίμνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τὰ τοῦ πατρὸς συνάλισας ἐς ταὐτό, ἔθυε, καὶ παρεσκεύαζε ὡς δεξιωσόμενος τὸν Περσέων τὸν στρατόν. ἐποίεε δή, οἴνῳ τε καὶ σιτίοισι ὡς ἐπιτηδειοτάτοισι. ἀπικομένους δὴ τῇ ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνας, δειπνίζεε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετο σφέας ὁ Κῦρος κοτέρα τὰ τῇ προτεραίῃ εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἱρετώτερα· οἱ δ' ἔφασαν πολλοῦ ἐς αὐτέων τὸ μέσον. τῇ μὲν γὰρ προτέρην ἡμέρην πάντα σφι κακὰ ἔχοι, τῇ δὲ τότε παρεοῦσαν, πάντα ἀγαθά. τοῦτα λαβὼν ὁ Κῦρος τὸ ἔπος, παρεγύμνου
» τὸν πάντα λόγον· λέγων, Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑ-
» μῖν ἔχει· βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι,

Nunc, si mihi auscultare vis, omni tu cui Astyages imperat regioni imperabis. Quum enim Persis vt deficiant persuaseris, expeditionem aduersus Medos suscipe: vtpote ad votum tibi res successura, siue ego dux ab Astyage adhibi occurrendũ creatus fuero, siue alius quispiam Medorum illustrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Astyagem conabuntur euertere. Tanquam igitur cuncta tibi sint hîc in expedito, ista exequere sine mora. Cyrus, his auditis, considerabat quonam solertissimo modo Persas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc esse appositum, vt ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, concilium Persarum coegit. Deinde resignato libello atque lecto, ducem se inquit Persarum ab Astyage esse designatum. Et nunc Persæ (ait) edico vobis vt præsto mihi sitis cum singulis falcibus. Hoc Cyrus Persis præcepit: quorum complura sunt genera. Eorum quædam Cyrus congregauit, & à Medis ad deficiendum induxit, [1] sub quibus alia omnia. Ea autem hæc sunt, Arteatæ, Persæ, Pasargadæ, Merophii, Masii. Sed horum Pasargadæ sunt præstantissimi, in quibus & Achæmenidarum [2] cognatio est, vnde reges Persidæ sunt oriundi. Alii Persæ hi sunt, Panthelæi, Derusiæi, Germani: atque hi omnes, aratores. Alii vero, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Vbi cũcti adfuerunt habentes quod eis erat præceptum, ibi Cyrus iubet locum quendam dumosum (erat in Perside is locus circiter decem & octo aut viginti stadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfunctis Persis, iterum præcipit in posterum diem vt lauti adsint. Interim coactos in vnum caprarum, ouium, boum greges patris sui mactat atque apparat, tanquam Persarum exercitum accepturus vinoque ac cibariis quamlautissimis. Postero die vbi conuenerunt Persæ, iubet eos discumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos interrogat vtrum pridianam an præsentem conditionem præoptarent. Illis respondentibus, multum esse inter hæc duo [3] interualli: pridianam enim omnia mala habuisse, præsentem vero omnia bona habere: excepit Cyrus, & omnem rem denudauit, inquiens, Viri Persæ, ita res vestræ habent: volentibus vobis mihi obtemperare,

CXXV

CXXVI

1 Suat autem hæc, à quibus alii omnes *dependent*. 2 Tribus 3 *discriminis*.

& hæc

& hęc & alia infinita commoda aderunt sine vllo seruitutis labore: nolentibus vero, innumerabiles, quales hesternæ, ærumnæ. Nunc itaque obtemperando mihi, efficiamini liberi. nam & diuina quadam sorte ipse genitus hæc bona videor in manus vestras esse allaturus, & vos non arbitror inferiores esse Medis, cum in aliis tum vero in bellicis rebus. Quæ quum ita sint, rebellate quam-
CXXVII primum ab Astyage. Persæ, vt qui iampridem [1] dedignarentur parere Medis, nacti [2] præsidem, libenter se in libertatem vindicarunt. Hæc moliri Cyrum Astyages quum accepisset, misso nuncio accersiit. Iste nuncium iubet renunciare, se prius illuc venturum quam Astyages ipse velit. His auditis, Astyages Medos cunctos armat, hisque [3] aduerso numine Harpagum præficit, oblitus eorum quæ illi fecisset. Comparato exercitu, vbi Medorum copiæ [4] cum Persicis prœlium conseruerunt, quicunque eorum [5] sermonis Harpagi erant expertes, prœliabantur: qui vero participes, ad Persas transibant. Plerique de industria ignauiter agebant,
CXXVIII fugamque faciebant. Dilapso turpiter Medico exercitu, Astyages vt primum rem cognouit, minitans Cyro, inquit, Ne sic quidem Cyrus gaudebit. Hactenus loquutus, ante omnia eos magos somniorum interpretes qui suasissent ipsi Cyrum dimittendum, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in vrbe erant, adolescentes pariter & senes, armat. Quibus eductis, cum Persis confligens fugatur: viuusque ca-
CXXIX pitur, amissis quos eduxerat Medis. Ei captiuo astans Harpagus insultauit, eumque dicteriis lacessiuit, cum alia quæ homini dolerent, dicens, tum vero percontando eum de cœna sua in qua ille ipsũ carnibus filii pauisset: [6] quoniam regnum eius ad seruitutem decidisset. Eum intuens Astyages vicissim interrogat nunquid [7] ipsius foret Cyri opus. Harpagus vero, suum esse dicere: idque merito, quoniam ipse ad Cyrum scripsisset. [8] Tum Astyages eum improuidissimum atque iniquissimum omnium hominum compellauit. Improuidissimum quidem, quòd, si facultas ei aderat vt rex efficeretur,

ἔσαι πάδε τε ἢ ἄλλα μυρία ἀγαθά. τοῦδέ νυν πό ου δουλοπρεπέα ἔχεισι· μὴ βουλομένοισί γ', εἰσὶ ὑμῖν πόνοι τῷ χθιζῷ τῷδε παπλήσιοι αἰεί θυμπι. ναῶ ὧν ἐμέο πειθομένοι, γίνεσθε ἐλεύθεροι. αὐτός τε γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγονὼς, πάσης ἐς χεῖρας ἄγεσθαι· ἢ ὑμέας ἤγημαι ἄνδρας Μήδων εἶναι οὐ φαυλοτέρους, οὔτε τἆλλα, οὔτε τὰ πολέμια. ὡς ὦν ἐχόντων ὧδε, ἀπίσασθε ἀπ' Ἀστυάγεος τὸν ταχίστω. Πέρσαι μὲν νυν τοσῷδε ὑπελάβομενοι, ἄσμενοι ἐλεύθεροι ἐγένοντο, ἢ πάλαι δεινὸν ποιεύμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι. Ἀστυάγης δ' ὡς ἐπύθετο Κῦρον τοιαῦτα πρήσσοντα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι τάχιον ἥξοι παρ' ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς Ἀστυάγης βουλήσεται. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, Μήδους τε ὥπλισε πρόσω, καὶ στρατηγὸν αὐτέων, ὥστε θεοβλαβὴς ἐών, ἀπέδειξε Ἅρπαγον· λήθων τοιεύμενος τά μιν εἴργεε. ὡς δὲ οἱ Μῆδοι στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μὲν πίνες αὐτέων ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τῆς γνώμης μετέσχον· οἱ δὲ αὐθομόλεον τῷδε τοῖς Πέρσας, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθελοκάκεόν τε καὶ ἔφευγον. Διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχρῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἀστυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ. Ἀλλ' οὐδὲ ὣς ὁ Κῦρός γε χαιρήσει. τοσαῦτα εἰπὼν, πρῶτον μὲν τοὺς μάγων τοὺς ὀνειροπόλους, οἳ μιν ἀπέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀπεσκολόπισε. μετὰ δὲ, ὥπλισε τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν Μήδων ἐν τῷ ἄστεϊ, νέους τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας. ἐξαγαγὼν δὲ τούτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσῃσι, ἐσσώθη· καὶ αὐτός τε Ἀστυάγης ἐζωγρήθη, καὶ τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε. Ἐόντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀστυάγεϊ προσὰς ὁ Ἅρπαγος κατέχαιρέ τε καὶ κατεκερτόμεε. καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν, ὠμαλγέα ἔπεα· καὶ δὴ καὶ εἴρετό μιν προὔς ὅ ἑωυτῷ δεῖπνον, τὸ μὲν ἐκεῖνος σαρξὶ τῇ παιδὸς ἐδοίνισε, ὅτι εἴη ἡ ἐκείνου δουλοσύνη αὐτὴ τῆς βασιληίης. ὁ δὲ μιν προσιδὼν, αὐτείρετο εἰ ἑωυτῷ ποιέεται ὁ Κύρου ἔργον. Ἅρπαγος δ' ἔφη, αὐτός γὰρ φάγας, καὶ ὁ δεῖπνα δὴ ἑωυτοῦ δικαίως εἶ). Ἀστυάγης δὲ μὲν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σκαιότατόν τε καὶ ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων· σκαιότατον μὲν γε, εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι, εἰ δὴ δι'

1 Grauiter ferrent 2 Ducem, 3 Tanquam diuinitus mente captus, Harp. 4 Cum Persicis iunctæ fuerunt, *Vel*, Persicis occurrerunt, 5 Propositum Harpagi ignorabãt, prœliabantur: cet. ad Pers. 6 Quod esset illius seruitus pro regno. *Id est, Quod propter illud ex rege seruus factus esset.* 7 Sibi vendicaret Cy. 8 Tum Astyages demonstrare cœpit illum omniũ hominum & stultissimum esse & iniquissimum. Stultissimum quidem, quod quum ipsi liceret regẽ esse (si modo per ipsum res ea gesta esset) alteri imperium tribuisset: iniquissimum &c.

εἰ δὴ δι' ἐωυτὸ ἐπρήχθη τὰ παρεόντα, ἄλλῳ πε-
ριέῤῥηκε ὁ κρητός· ἀδικώτατον δὲ, ὅτι τῷ δείπνου
εἵνεκε Μήδους κατεδούλωσε. εἰ γὰρ δὴ δεῖν πάν-
τως ὠφελεῖναι ἄλλῳ τέῳ τὸν βασιλήϊον, καὶ μὴ
αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον ἦ) Μήδων τέῳ ὠφελεῖν τοῦτο ἢ Περσέων. νῦν δὲ Μήδους μὲν,
αἰτίους τούτου ἐόντας, δούλους ἀντὶ δεσποτέων
γενέναι· Πέρσας δὲ, δούλους ἐόντας πάρος Μή-
δων, νῦν γενέναι δεσπότας. Ἀστυάγης μὲν
νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τεσσερεσκαί-
δεκα, οὕτω τῆς βασιληίης κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ ὑπ' ἐκ-
είνου ἐσφαλέες Πέρσῃσι ἀπὸ τοῦδε τοῦ χρόνου ἐπεκρά-
τησαν τῆς ἄνω Ἄσιης ἐπ' ἔτεα τριήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ δυῶν δέοντα, παρεξ ἢ ὅσον οἱ
Σκύθαι ἦρχον. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησε
τέσφισι τοῦδε ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δα-
ρείου. ἀποστάντες δὲ, ὀπίσω κατεστράφησαν, μά-
χῃ νικηθέντες. τότε δὲ ὅτε Ἀστυάγεος οἱ Πέρσαι
τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρχον
ὃ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος,
κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς
ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κῦρος γεγονώς τε καὶ
τραφεὶς, καὶ βασιλεύσε, καὶ Κροῖσον ὑστέρον
τούτων ἄρξαντα ἀδικίης, κατεστρέψατο, ὡς εἴρη-
ταί μοι τοισσύτερον. τῶνπερ δὲ καταστρεψάμενος,
οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε. Πέρσας δὲ οἶδα
νόμοισι τοιοῖσι χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νη-
οὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιεύμενοι ἱδρύεσθαι,
ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ὑπιφέρουσι· ὡς
ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωπορυέας νομίσαντες
τοὺς θεοὺς, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, εἶ). οἱ δὲ νομί-
ζουσι Διὶ μὲν, ὅτι τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρέων ἀ-
ναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τὸν
οὐρανὸν Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σε-
λήνῃ, καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τού-
τοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ὑπὸ με-
μαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσ-
συρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέουσι γὰρ Ἀσ-
συρίοι τὴν Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀράβιοι δὲ,
Ἀλίττα· Πέρσαι δὲ, Μιτρην. Θυσίην δὲ τοιήνδε
Πέρσῃσι πρὸς τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἥδε κατέστηκε.
οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλον-
τες θύειν· οὐ σπονδὴν χρέωνται, οὐκὶ αὐλῷ, οὐ στέμ-
μασι, οὐκὶ ἀλφίτοισι. τῶνδε ὡς ἕκαστος θύειν θέλῃ, ἐς χῶ-
ρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸν κτηνεῖον, καλέει τὸν θε-
όν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάρην μάλιστα.

ἑωυτῷ

alteri tribuerit imperium, si modo illa
per ipsum gesta essent: iniquissimum ve-
ro, quod cœnæ caussa Medos in serui-
tutem redegisset. Si enim oportebat o-
mnino eum comparare alteri regnum,
nec sibi habere, satius futurum fuisse
Medorum alicui id bonum comparare
quam Persarum. Nunc Medos, qui hu-
ius peccati affines non extitissent, ex
dominis factos esse seruos: & Persas
qui fuissent hactenus serui, nunc domi-
nos effectos esse Medorum. Hunc in cxxx
modum Astyages, quum quinque & tri-
ginta regnasset annos, regno amotus est:
ob cuius acerbitatem Medi subiecti
fuere Persis centum ac duodetriginta
annos, omni supra Halym fluuium Asiæ
dominati, excepto tempore quo Scythę
regnauerunt. Iidem sequentibus tem-
poribus, quum horum factorum pœni-
teret, à Dario defecerunt: sed prœlio vi-
cti, iterum subacti sunt, Persęq; qui tunc
cum Cyro aduersus Astyagem rebellau-
erunt, deinceps Asiæ imperitauerunt.
Cyrus nullo alio malo afficiens Asty-
agem, penes se habuit quoad vita excessit.
Ita Cyrus genitus educatusque, regno
potitus est. Et mox Crœsum iniuriæ illa-
torem subegit, quemadmodum à me
superius commemoratum est. Quo
subacto, ita omnem Asiam adeptus est.
¶ Porro ritus quibus vtuntur Per- cxxxi
sæ, tales esse comperi. Neque statuas,
neque templa, neque aras extruere con-
suetudo est, quinimmo hoc facientibus
insaniæ tribuere, ob id (vt mea fert opi-
nio) quod non, quemadmodum Græ-
ci, sentiunt deos ex hominibus esse or-
tos. Moris habent, editissimis quibus-
que conscensis montibus, Ioui hostias
immolare, omnem gyrum cæli, Iouem
appellantes. Soli Lunæque sacrificant,
& telluri, igni, aquæ atque ventis: his-
que solis sacra faciunt iam inde ab ini-
tio. [1] Vraniæ quoque sacrificant, sic
nimirum ab Assyriis Arabibusque edo-
cti. Vocant autem Assyrii Venerem My-
littam, Arabes eandem Alittam appel-
lant, Persæ Metram. Sacrorum autem cxxxii
ritum circa hosce iam dictos deos hu-
iusmodi quondam instituerunt. Persæ
quippe sacrificaturi, nec aras erigunt,
neque ignem incendunt prorsus, sed
neque libamentis vtuntur, aut tibiis, in-
fulisve, aut molis: verum, vt quisq; diuis
hisce sacra facere statuit, in locũ mundũ
victimam sistens, deum illum implorat,
myrto maxime cinctam gestans tiaram.

1 Poltea vero didicerunt Vraniæ etiam sacrificare, & ab Assyriis & ab Arabiis edocti.

[1] Sacrifi-

[1] Sacrificans autem, non pro se solo priuatimque vota nuncupat, sed communiter vniuersis Persis bene precatur. in primis quidem regi: quoniam [2] inter Persas omnes idem quoq; comprehenditur. Vbi vero iam in minutas portiunculas membratimque hostiam conscidit, carnibus elixis herbam substernit quammollissimā, maxime trifoliū. Huic impositis carnibus, magus astans, theogoniā accinit. siquidē hanc illi dicūt esse incantationē efficacissimam. Citraque magum nullum illis fit legitimum sacrificium. Mox sacrificus sublatis carnibus vtitur in quencunq; vsum illi fert animus. CXXXIII Ex omnibus diebus præcipue colendum censent suum quiq; natalem: nimirum hoc die plus aliis æquum censentes ciborum apponere. Et ditiores, integros boues, camelos, equos, asinos, eosque in fornacibus tostos, isto die in mensam apponunt: pauperes natalē minoribus pecoribus honorant. Cibis autē vtuntur perpaucis, bellariis multis, neque iis admodum bonis. Hinc est quòd Persæ dicunt, [3] Græcos pastos iam demū non esurire amplius. Nempe ipsis à cœna cibi apponuntur pretii nullius, & siquid apponatur, nō cessant quin edant. Vinum largius illis apponitur. Eisdem nec vomere coram, nec vrinam facere licet: quæ etiam nunc ita obseruantur. Poti, de rebus maxime seriis consultare consueuerunt. [4] nā siquando ipsis cōsultandum videtur, tum postera die ieiunant, proponitque is qui ędibus illis in quibus forte cōsultatur præest: &, si placuerit, atq; ieiunauerint, vtuntur ipso: sin minus comprobetur, abrogant: & de quibus ieiuni deliberauerint, de eisdem CXXXIV poti pronunciant. Quū in via inuicem sibi occurrunt, ex hoc quis cognoscat an pares sint: nam salutationis loco se mutuo osculantur. quod si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur duntaxat: sin autē alter fuerit multo ignobilior, prostratus adorat honoratiorem. In primis autē illos obseruāt reuerēter qui proxime habitant: secundas tribuunt iis qui à primis proximi: atque sic deinceps progredientes, quo viciniores, hoc arctiori necessitudine iunctos existimant:

ἑωϋτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μοιρίῳ οὐ οἱ ἐγκέλευται εὔχεσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατεύχεται εὔχεσθαι, καὶ τῷ βασιλεῖ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ θύσας ἰλας κατὰ μέρεα ἕψήσῃ τὰ κρέα, 36
ὑποστορέσας ποίην ὡς ἁπαλωτάτην, μάλιστα τρηχέι τριφύλλῳ, ἔθηκε ὧν πρώτα κρέα. θέντος δὲ αὐτὰ, μάγος ἀνὴρ παρεστεὼς ἐπαείδει θεογονίην, οἵην δὴ καὶ οἱ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπῳδήν. ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. βραχὺν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ᾧ, τιμᾷ ὁ λόγος αἱρέει. Ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἕκαστος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων διχόθι παρατίθεσθαι· ἐν τῇ οἱ μὲν δυνατοὶ αὐτῶν, βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον παρατιθέασι ὀπτοὺς ἐν καμίνοισι· οἱ δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν βράτων παρατιθέασι. οὕτω δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, ὀπτοφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐ κακοῖσι. ἐν δείπνῳ τοῦτο φασὶ Πέρσας τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους, παύεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παντὸς φορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέροιτο, ἐθέλοντας ἂν οὐ παύεσθαι. οἴνῳ δὲ χαίρουσι παμπόλλῳ· καὶ σφι οὐκ ἐμέσαι ἔξεστι, οὐκὶ οὐρῆσαι αἰτίην ἄλλου. ταῦτα μὲν νυν οὕτω φυλάσσεται. μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ συμφορώτατα τῶν πρηγμάτων· ὃ δέ κ' αὐτοῖσι δόξῃ σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι παρατίθησι ὁ ἐγκύριος ἀνήρ, ἐν τῷ οἴκῳ ἐόντες βουλεύονται. καὶ ἢν μὲν μὴ ἄδῃ καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ· ἢν δὲ μὴ ἄδῃ, μετίεσι. τὰ δ' αὖ νήφοντες παρεβούλευσαντο, μεθυσκόμενοι ὅτι δόξειε σφι βουλευομένοισι. Ἐντυγχάνοντες δὲ ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε αὖ τις διαγνοίη εἰ ὁμοῖοί εἰσι οἱ ἐντυγχάνοντες. αὐτὴ γὰρ τὸ προσαγορεύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἢν δὲ ἢ οὔτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται· ἢν δὲ πολλῷ ἢ οὔτερος ἀζηνέστερος, προσπίπτων προσκυνέει ὃν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πρώτων τοὺς ἄγχιστα ἑωϋτῶν οἰκέοντας, μετὰ γε ἑωϋτούς· δευτέρους δὲ, τοὺς δευτέρους· μετὰ δὲ, κατὰ λόγον προβαίνοντες τιμῶσι. ἥκιστα δὲ τοὺς ἑωϋτῶν ἐκαστάτω οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγονται, ἐπεὶ

---

1 Illi autem qui sacrificat, non licet sibi priuatim precari bona, sed commun. 2 Inter cunctos Persas ipse etiam *qui sacrificat* comprehend. 3 Græcos finem edendi facere dum adhuc esuriunt, quòd à cœna nihil apponatur illis quod sit alicuius pretii: quod siquid tale apponeretur, non esse finē facturos quoad satiati essent. Vini valde appetentes sunt. 4 Quod autē ipsis placuerit deliberantibus *inter pocula*, id postridie proponit dominus illius domus in qua deliberauerint: & si quidem placuerit sobriis etiam, eo vtuntur: sin minus, relinquunt. De quibuscunque autem sobrii consultauerint, inebriati ea in disquisitionem reuocant. Si im *via &c.*

νομίζοντες ἑωυτοὺς εἶ) αὐθεφτων μακρῷ τὰ πρώτα ἀρίστους· τοὺς δὲ ἄλλους, κατὰ λόγον τῷ λεγομένῳ τῆς ἀρετῆς ἀπέχεσθαι. τοὺς δὲ ἐκκεχάτω οἰκέοντας ἀπ' ἑωυτῶν, κακίστους εἶ). ὅπι δὲ Μήδων ἀρχόντων ἠρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, σκοπτώτων μὲν Μῆδοι, καὶ τῶν ἄγχιστα οἰκεόντων σφίσι· οὗτοι δὲ καὶ τῶν ὁμούρων· οἱ δὲ, μάλα τῶν ἐχομένων. κατὰ δὴ καὶ οἱ Πέρσαι νέμωσι. παρεβάλετο γὰρ δὴ ὁ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ὑπερφιάλως. Ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι παρεδέξαντο ἀνδρῶν μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἑωυτῶν εἶ) καλλίω, φορέουσι, καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας. καὶ ὑπαλγίας τε πρηνοδαπὰς σκυθαίνομοι ὑπερτηδέουσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, σκαμὶ μίσγονται. γαμέουσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίους γυναῖκας, πολλῷ δὲ ἔτι πλείους παλλακὰς κτῶνται. Ἀνδραγαθίη δὲ αὕτη ἀποδέδεκται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶ) ἀγαθὸν, ὃς ἂν πλείστους ἀποδείξῃ σκαίσας. τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδειξαμένῳ, δῶρα ἐκ πέμπει ὁ βασιλεὺς αἰεὶ πρὸ ἔτος. ὃ πολλὸν δὴ ἡγέεται ἰσχυρὸν εἶ). σκαιδεύουσι δὲ τοὺς σκαίδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταετὴς γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ τοῦδε τῆσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦτο δὲ εἵνεκα· τοῦτο ποιέεται, ἵνα ἢν ἀποθαίνῃ τρεφόμενος, μηδεμίην ἄσην ἀνδρὶ τοῦ πατρὸς προσβάλῃ. Αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, ὃ μὴ μιῆς αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ὅτι μὴ αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμενος εἰ δίκαιόν πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν εὐεργεσιῶν, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα φασὶ λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα, ἢ μητέρα. ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητεόμενα εὑρεθῆναι ἢ τοι ὑποβολιμαῖα ἐόντα, ἢ μοιχείῃ. οὐ γὰρ δὴ φασι

se nimirum omnium longe optimos arbitrantes:[1] alios vero, quo remotius dissiti sunt, hoc à virtute magis esse alienos. atque illos demum secundum dictam proportionem pessimos esse colligentes qui à Persis absint quam remotissime. Sub Medis imperiũ obtinentibus, pleræque nationes quoque imperitabant: sed quibus omnibus præerant Medi. Iidem & affines perinde atque Persæ colunt. Quæ gens imperii curam gerens, late progressa fuit. Externorum autẽ CXXXV
morum Persæ maxime omnium hominum sunt studiosi. nam & Medicam vestem propria elegantiorem arbitrantes, gestant: & in pugnis thorace vtuntur Ægyptio. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas semel rescire potuerunt, frui student. A Græcis edocti, puerorũ quoque indulgent amoribus. Virgines multas ducunt vxorum loco, sed multo plures pallacas habent. Secundum CXXXVI
bellicam fortitudinem potior ducitur numerosæ sobolis procreatio: & illi qui quam plurimos liberos ediderit,[2] huic rex tanquam strenuum quippiam præstiterit, singulis annis munera mittit. Liberos suos, à quinto anno incipientes vsque ad vicesimum, tribus duntaxat instituunt, equitare, arcu sagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conspectum patris nõ venit, sed apud feminas degit. Quod ea gratia sic fit vt si inter educationem decedat, nullam hæc prolis iactura patri afferat molestiam. Equidem CXXXVII
hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob vnam tantum culpam liceat vel ipsi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Persarum atrocius aliquid in familiam suam exercere ob vnum solum delictum:[3] sed expendere iubetur quisque, si plura ac magna patrarit, atque tum demum iusta vtatur indignatione. Suum autem patrem aut matrem aiunt neminem vnquam occidisse: verum quotquot horum forte acciderunt, omni necessitate excusſa, hos tandem deprehensos tradunt aut subdititios, aut spurios. Quippe

1 Minime autem eos qui sedes à se remotissimas incolunt, honore afficiunt: seipsos omnium hominum longe præstantissimos esse arbitrantes in omnibus rebus: ceteros autem, prout propius incolunt, (vt dictum est) virtutem amplecti. At qui longissime ab ipsis habitent deterrimos esse. Porro Medis imperium obtinentibus, quædam etiam gentes mutuo imperabant, *id est, imperium in quasdam obtinebant, & vicissim aliarum imperio subeuant.* Medi enim vniuersis imperabant, & maxime sibi propinquis: hi autem, etiam finitimis: isti vero, iis qui maxime vicini erant. Eadem autem ratione & Persæ vicinos suos colunt. Late enim progrediebatur illa gens, imperans & præfecturas obtinens. Externorum aut. 2 Huic rex munera quotannis mittit. In multitudine autem positum esse robur existimant. Lib. 3 Sed vbi considerauerit, si peccata commissa plura maioraque esse comperiat quam obsequia præstita, tum demum iram suam exercet. Suum autem patr. aut m. aiunt nem. vnq. occidisse: sed quicunque tales fuerint *filii*, necesse esse vt si de illis inquiratur, aut suppositicii, aut spurii comperiantur. Quippe veri-

verisi-

verisimile nequaquam videri aiunt vt is qui verus parens sit, à proprio filio inter-
CXXXIX imatur. Quæcunque apud eos fas non est facere, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, æs alienum debere, cum ob alias multas causssas, tum quod necessum sit eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium esse. Siquis è ciuibus lepra aut vitiligine infectus sit, huic in ciuitatem accedere non conceditur, neque cum aliis Persis consuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immissos quod in solem peccauerint. Externum vero qui iisdem correptus fuerit, è regione sua exigunt: atque[1] ob eandē causssam albas columbas in regionem illam afferunt. In flumen nec immeiunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec denique simile quippiam faciunt, sed flumina inter omnia religiosissime co-
CXXXIX lunt. Hoc quoque Persis accidit peculiare, quod quanquam illos lateat, nobis minime est obscurum: nempe quæcunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiæ sunt similia, ea omnia in eadem terminari littera, quam Dores san appellent, Iones sigma. Et, si animaduertas attentius, deprehendes nomina Persarum non quædam, sed o-
CXL mnia similiter claudi. Equidē hęc probe sciens de Persis possum indubitatò affirmare. at ista quæ de mortuis prodūtur, obscuriora, neque perinde certò: cadauera videlicet defunctorum Persarū non prius humari quam aut ab alite aut cane trahantur.[2] Magos tamen sat scio hæc factitare: quandoquidem aperte faciunt. Persæ igitur mortuum[3] cera inuoluentes in terram condunt. Magi vero cum ab aliis hominibus tum à sacerdotibus Ægyptiis differunt. Siquidem hi nullius animantis occisione se polluunt præter ea duntaxat quæ diis immolant: Magi suis ipsorum manibus, excepto homine atq; cane, quiduis occidunt: immo hoc palmarii loco ducunt, si formicas serpentesque, & breuiter reptilia atque volatilia plurima necauerint.
Atque de horum ritibus hunc in modum dictum sit: nos ad institutam nar-
CXLI rationem recurrimus. ¶ PORRO Iones atque Æoles, vbi audierunt Lydos citra negotium à Persis victos, legatos Sardis miserunt ad Cyrum,[4] vltro postulantes vt iisdem conditionibus eos

δὴ φασὶ εἰκὸς εἶναι τὸν γε ἀληθῶς τοκέα ὑπὸ τῦ ἑωϋτῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν. Ὁκόσα δὲ σφι ἥ ἄσεμα ποιέειν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἰσχιστον δὲ αὐτοῖσι ὃ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δὲ, ὃ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἵνεκα, μάλιστα δὲ ὀφειλόμενο φασὶ εἶ ὃν ὀφείλοντα, καὶ τὸ ψεῦδος λέγειν. ὃς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχοι, ἐς πόλιν οὔτε οὐκ ἐπέρχεται, οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἐς ὃν ἥλιον ἁμαρτάνειν τι, τοῦτ' ἔχειν· ξεῖνον δὲ πάντα, ὃν λαμβανόμενοι ἐπὶ τουτέων, πολλοὶ ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρης καὶ τὰς λευκὰς περιστερὰς, τῷ αὐτῷ αἰτίην ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι, οὔτε ἐμπτύουσι, οὐ χεῖρας ἀπονίζονται, οὐδὲ ἄλλο ἥ ἄλλον γε τὸ τοιοῦτον ποιοῦσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς πλωτοὺς μάλιστα. Καὶ τόδε ἄλλο σφι ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, ὃ Πέρσας μὲν αὐτοὺς λέληθε, ἡμέας δὲ οὔ. τὰ οὐνόματα σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὠῦτὸ γράμμα, ὃ Δωριέες μὲν σὰν καλέουσι, Ἴωνες δὲ, σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὑρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μὲν, τὰ δὲ οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως. Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. πάντες μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφηνέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος· ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ἑκάστου, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιοῦσι. καταχρώσαντες δὴ ὦν ὃν νέκυα Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν δὴ Αἰγυπτίων ἱρέων. οἱ μὲν γὰρ ἁγνεύουσι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε καὶ ὄφεις, καὶ τἆλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς καὶ ἔρχεν ὑνομάσθη. εἶμι δὲ ὀπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεστρέφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις πρὸς Κῦρον, ἐθέλοντες ὅπῃ τοῖσι αὐτοῖσι ἥ εἶ τοῖσι

1 Columbas *exigunt, vel expellunt* eandem causssam prætendentes. In flum. 2 Magos quidem certe sat sc. 3 *Vel, cera circumlinentes, aut integentes.* 4 Volentes iisdem conditionibus stare quibus & Crœso fuerant subiecti. Verum Cyr.

τῆι) πῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτέων τὰ παρεόντα ἔχοντο, ἔλεξέ σφι λόγον, αἴδε φὰς αὐλητῆι ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντα σφέας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δ' ψευδέος ἔσχε τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἑξειρύσαι. ἰδόντα δὲ παλλομένους, εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν
» πρὸς τοὺς ἰχθῦς, Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ
» οὐκ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι.
Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τοῖσι δι' ἐκεῖνα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτῷ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλου ἀπίσασθαι σφέας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ ἐπείθοντο. τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἦσαν ἕτοιμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων, ἀπελθόντες ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· (πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπὶ οἵοισι περ ὁ Λυδός) τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι τιμωρέειν. Οἱ δὲ Ἴωνες οὗτοι, τῶν καὶ ὁ Πανιώνιός ἐστι, τὸν μὲν εὐκαιρότατον, καὶ τῶν ὡρέων καὶ τοῦ καλλίστου ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι πόλιας πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ
38 τὰ ἄνω αὐτῆς χώρεια τῶν ὁ Ἰωνίη, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὸν ἥλιον, οὔτε τὰ πρὸς τὸν ἑσπέριον· τὰ μὲν, τοῦ τε ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα, τὰ δὲ, τοῦ θερμοῦ καὶ αὐχμώδεος. γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσερας ἀπηγητέων. Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κεῖται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, κατὰ ταὐτὰ ἀμφιλεγόμεναί σφι. αἵδε δ' ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια. αὗται μὲν αἱ πόλιες τῆσι πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδέν, σφὶ δ' ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς νῆσοί εἰσι Ἰάδες πόλιες, τῶν αἱ δύο μὲν, νήσους οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χίον· ἡ δὲ μία ἐστὶ τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται, Ἐρυθραί. Χῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τοὺς

Ἀμφιλε-

admitteret quibus Crœsi subiectos in ditionem accepisset. Verum Cyrus ad eorum postulata per huiusmodi *similitudinem atque* apologum respondit, Tibicen, inquiens, quidam vbi pisces in mari conspexisset, canere tibia cœpit, ratus nimirum eos *ad cantus suauitatem* in terram progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare verriculo, ingentem piscium vim complexus est traxitque. Et quum palpitantes cerneret in sicco, dixit ad pisces, Temperate, inquit, nunc mihi quæso à saltationibus: quando non libuit vobis me canente saliendo progredi. Quæ verba Cyrus Ionibus Æolibusque ideo dixit, quod Iones prius ipso Cyro per legatos *ad amicitiam inuitante*, & flagitante vt à Crœso rebellarent, constanter recusauerant: ac tum demum,[1] rebus non ex sententia succedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occasione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones, his auditis, ad suas quiq; ciuitates reuertuntur, mœniaque communiunt. Congregabantur autem in Panionio alii omnes, præter Milesios. quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus & [2] Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi sententia videbantur legati in Spartam mittendi, qui *simul & præsentem rerum statum nunciarent &* auxilium rogarent. ¶ Iones vero illi ad CXLII quos Panionium quoque pertinet, ciuitates habent cũ cęli bonitate, tum montium commoditate omnium optime sitas quas nos nouerimus, adeo vt neq; superior regio, neque inferior, neque ea quæ orientẽ nec quæ occidentem spectat plaga, Ioniam hac in parte æmulari possit. Siquidem hæc vel frigore riget, vel premitur aquis: illa rursus calore ac situ squalet. Lingua vtuntur non eadem,[3] sed eius quatuor proprietates ducũt. Miletus, prima apud ipsos ciuitas, ad meridiẽ vergens. Post hãc Myus & Priene: hæ in Caria sitæ sunt, eadẽ lingua vtentes. Illæ vero in Lydia, Ephesus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenæ, Phocęa, quę cum iam dictis ciuitatibus, quantum ad linguam attinet, non conueniunt, inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquæ sunt tres ciuitates Ionicæ, quarum duæ insulas habitant, Samum videlicet & Chium: tertia in continenti sita, Erythræ. Ex his Chii & Erythræi eandem

1 Rebus confectis. 2 *Legit hic interpres* λυδὸς, *non* λυδὸς. 3 *Ad verbum*, Sed quatuor modos deductionum vsurpant. i. *Ea vtuntur in quatuor modos & proprietates deducta.*

sermo-

sermonis proprietatem sibi vendicant: Samii vero ab his discrepantes, propriã quandam receperunt loquendi formã. Atq; hunc in modum quatuor omnino
CXLIII linguarũ fiunt proprietates. Ac vero ex iisdem Ionibus Milesii erant qui cum Cyro metus prætextu fœdus pepigerãt. Insularibus autem nihildũ grauius fuit metuendũ, quod Persis Phœnices nondum essent subiecti, & ipsi Persæ nauigiis non vterentur. Porro hi non aliam ob caussam ab Ionibus defecerunt quã quod cum imbecilles essent omnes alii Græci, tum Iones ꝓppido quam infirmissimi, & nullius propemodum momenti. Siquidem præter vnas Athenas, nulla vrbs alia insignis erat.[1] Iam enim alii Iones, atque ipsi Athenienses, Ionum nomen refugerant, nolentes Iones appellitari. Quinetiam nunc plerosque ex illis videas quos nominis istius pudeat. Cæterum duodecim istę ciuitates nomine ipso gloriabantur: *& quum semel nomen sibi Panioniis indidissent*, fanum quoque de suo nomine construxerunt Panionium. Cuius nullos participes facere in animum sibi induxere: nec erant qui magnopere postularent eiusdem participes fieri, exceptis tantum Smyrnæis.
CXLIV Tale quippiam Dorien sibus accidit qui Pentapolin incolunt, quæ ante Hexapolis vocabatur. nam & hi cauent ne quem è finitimis Dorien sibus ad Triopium[2] sacrum admittant: adeo vt etiam ex popularibus suis, qui sacri legem trãsgressi essent, à ludorum communicatione excluserint. Nã in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus constituebantur ærei: quos acceptos nõ è[3] sacro efferre, sed deo ipsi donare ibidem oportebat. At vir quidã Halicarnasseus, nomine Agasicles, in eodem certamine victoria potitus, ausus est legem hanc violare, tripodemque domum ferens[4] sibi asseruare. Propter quod commissum, quinque hæ ciuitates, Lindos, Ialysius, Camirus, Cos atq; Cnidus, sextã ciuitatem Halicarnassum à sacrorum participatione remouerunt: hac videli-
CXLV cet pœna Halicarnasseos multãtes. Atqui mihi sane videntur Iones duodecim fecisse ciuitates: nec voluisse plures recipere, propterea quod eorundem Peloponnesum habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum nunc quoque

ἀφαλέγηται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἐωυτῶν μιῶοι. ἔστοι χαρακτῆρες γλώσσης τέσσαρες γίνονται. Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέψῃ τοῦ φόβου ὄρχια ποιησάμενοι· τοῖσι δὲ ἀυτέων νησιώτῃσι ἐῶ λεινὸν οὐδέν. οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσάν κω Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὖ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ἀσθενέος δὲ ἐόντος τοῦ πάντος τότε Ἑλληνικοῦ γένεος. πολλῷ δὲ ἐῶ ἀσθενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικὸν, καὶ λόγου ἐλαχίστου. ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ἐῶ οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τοὔνομα, οὐ βουλόμενοι Ἴωνες κεκλῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι οἱ πολλοὶ αὐτέων ἐπαισχύνεσθαι τῷ ὀνόματι· αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὗται τῷ τε οὐνόματι ἠγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο, ὅπῃ τε σφέων αὐτέων τοὔνομα ἔθεντο Πανιώνιον· ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτὸ μεταλοῦναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. οὐδὲ ἐδεήθησαν οὐδαμοὶ μεταλαχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι. Κατάπερ οἱ ἀπὸ τῆς Πενταπόλιος νῦν χώρης Δωριέες, πρότερον Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμοὺς ἐσδέξασθαι τῶν περιοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς περὶ τὸ ἱρὸν αἰρομήσαντας ἐξεκλήισαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τῷ Τριοπίου Ἀπόλλωνος ἐπίθεσαν ποτὲ ἀλαὶ τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους χρεῶν τὰς λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ ἀναθεῖναι τῷ θεῷ. αἰπὴρ ὧν Ἁλικαρνησσεὺς, τῷ οὔνομα ἐῶ Ἀγασικλέης, νικήσας, ἔν νόμον κατέλυσε· φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία προσεπαναλοῦσι ἓν τρίποδα. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰηλυσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κως τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήισαν τῆς μετοχῆς τὴν ἕκτην πόλιν Ἁλικαρνησσόν. τούτοισι μὲν νυν ταύτην τὴν ζημίην οὗτοι ἐπέθηκαν. Δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες, καὶ οὐκ ἑπτὰ ἢ πλέονας ἐσδέξασθαι, τοῦδε εἵνεκα· ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα ἐῶ αὐτῶν μέρεα, κατάπερ νῦν Ἀχαιῶν,

1 Adeo quidem vt cum alii Iones, tum ipsi Athenienses hoc nomen refugerent, Ioneſque appellari nollent. Sed etiamnum multi eorum nomen hoc sibi pudendum ducere videntur. At hæ duodecim ciuit. 2 Templum. 3 Templo. 4 Ad clauum suspendere. Propt.

Ἀχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας, δυώδεκα ὄντι μέρεα. Πελλήνη μὲν τε πρώτη τοῦ Σικυωνίου· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἴγαι· ἐν τῇ Κράθις ποταμὸς ἀένναός ὄντι, ἀπὸ τοῦ ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς ὁ οὔνομα ἔσχε· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν καταφυγόν Ἴωνες ἀπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἐσσωθέντες) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὤλενος, ἐν τῷ Πείρος ποταμὸς μέγας ὄντι· καὶ Δύμη, καὶ Τριταιέες, οἱ μοῦνοι τουτέων μεσόγαιοι οἰκέουσι. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ὄντι, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τουτέων δὴ εἵνεκα καὶ οἱ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐποιήσαντο· ἐτεῖ ὡς γέ τοι μᾶλλον οὗτοι Ἴωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ κάλλιόν τι γεγόνασι, μωρίη πολλὴ λέγειν· τῶν Ἀβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μέτα οὐδὲ τοῦ οὐνόματος οὐδέν. Μινύαι δὲ Ὀρχομενίοισι ἀναμεμίχαται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέων ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοσσοί, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ, καὶ Δωριέες, Ἐπιδαύριοι, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχαται· οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων. οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καρίης ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. Μετὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρκοις ἐπήλασαν, καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατράσι μή κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ δῦο ἀνδρὰς καὶ παῖδας· καὶ ἐπεί τε ταῦτα ποιήσαντες, αὐτοῖσι σφι οἰκοίεον. Ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. Βασιλέας δὲ ἐς ἦσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας· οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελανθοῦ· οἱ δὲ, καὶ συναμφοτέρους. Ἀλλὰ γὰρ πλέονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Ἰώνων. ἔσωσαν δὲ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες. εἰσὶ δὲ πόλιες Ἴωνες, ὅσαι ἀπὸ Ἀθηνέων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὁρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων. οὗτοι γὰρ μοῦνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια· καὶ οὗτοι κατ' φόνου τινὰ σκῆψιν. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκάλης χῶρος ἱερὸς, πρὸς βορέην τετραμμένος, κοινὴ ἐξαιρη-

Achæorum, qui Ionas è ſedibus ſuis exegerunt, duodecim ſunt partes. Nempe prima ante Sicyonẽ eſt Pellena, deinde Ægirę & Ægæ, ad quam Crathis fluuius perennis labitur: à quo & Italicus ille vocatus eſt. Poſt Ægas Bura eſt & Helice: quo ab Achæis bello fracti Iones confugerũt. Poſt hãc Ægion eſt, & Rhypes, & Patrenſes, & Pharenſes, atque Olenus, quam Pirus ingens fluuius præterfluit. Poſtea Dyma & Tritæenſes, qui ſoli mediterranea colunt. Hæ ſunt duodecim CXLVI Achæorum illæ portiones quæ tum quidem Ionum erant: hæcque cauſſa fuiſſe videtur quapropter Ionibus duodecim ciuitates conſtituere placuerit. Nam iſtos præcipue magiſque aliis Iones eſſe, aut præſtantius quippiam geſſiſſe, magna inſania eſſet aſſeuerare: quum ex his Abantes ſint, Euboeæ haudquaquã minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomeniis ſint admixti, Cadmęi quoque, Dryopes,[1] Phocenſes, Moloſſi, Arcades, Pelaſgi, Dores, Epidaurii, atque aliæ pleręque nationes inter ſe commixtæ ſint. [2] Quorum alii ex Athenienſium Prytaneo progreſſi, nobiliſſimos ſe Ionum exiſtimauerunt. Hi coloniam ducentes, loco vxorum Caricas habebant mulieres, quarũ iam ante parentes interemerant. Propter quam cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quam iureiurando inter ſe firmauerant, tradiderantq; ſuis deinceps filiabus, quod videlicet cum maritis nũquam cibum ſumerent, nẽque propriis nominibus compellarent: propterea quod eorum patres, maritos atque filios trucidaſſent, & quum hæc patraſſent, ſimul orbas ad concubitum violenter rapuiſſent. Hæc Mileti fiebant. Reges CXLVII autem creauerant, partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriundos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partim ex vtriſque. Sed nomen Ionum inter ceteros maxime amplectuntur. Et ſunt quidem illi veri atq; genuini Iones: omnes tamen Ionum nomenclaturæ communicant quotquot Athenis oriundi Apaturia feſta concelebrant. Concelebrant autem omnes, pręter Epheſios & Colophonios, qui ſoli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idque ob cædis patratæ cauſſam. Porro Pan- CXLVIII ionium locus eſt Mycales ſacer, ad Septentrionem vergens, communiter ab vniuerſis

1 Omittit ἀποδάσμιοι. 2 Ex quorum numero, illi qui ex Prytaneo Athenienſium profecti ſunt, & ſe Ionum nobiliſſimos exiſtimarunt, hi vxores ſecum non adduxerunt quum in coloniam migrarent, ſed Caricas habuerunt, quarum &c.

Ionibus

Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium est in continenti situm: quod quâ zephyro vento expositum est, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti vniuersi Iones sacrificiũ celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc sane non Ionum sacris duntaxat, verum communiter omnibus Græcorum festiuitatibus, vt in eandẽ litteram finiant, perinde atque Persarum nomina. Et hę quidem
CXLIX Ionicæ sunt ciuitates. Æolicæ autem ciuitates sunt, Cumæ, quæ & Phriconis vocatur, Larissæ, Nouus murus, Tenus, Cilla, Notium, Ægiroessa, Pitana, [1] Ægæa, Myrina, Grynia. Atque hæ XI Æolicæ fuerunt priscę ciuitates. Vna autem Smyrna (Æolica & ipsa ciuitas) ab Ionibus [2] diruta fuit. Alioqui & hæ, duodecim erant numero, in continenti sitæ, quæ ditionẽ habebant Ionibus pręstantiorẽ, at quæ tamen ad illius cæli tem-
CL perię nequaquam accederet. Smyrnam vero hac occasione amiserunt Æoles, quod Colophonios per seditionem è sedibus submotos recepissent: qui postea Smyrnæos obseruantes, dum extra vrbem Bacchi sacra celebrarent, occlusis portis vrbẽ occuparunt. Succurrentibus autem Æolibus vniuersis, sic inter eos transigebatur, vt si Iones vtensilia bonaque mobilia Æolibus redderent, Æoles Smyrna cederent. Hanc conditionẽ quum Smyrnæi accepissent, [3] distributæ sunt vndecim hæ ciuitates,
CLI suos quæque constituens ciues. Hæ itaque continentis sunt ciuitates, exceptis iis quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Insulares vero quinq; ciuitates Lesbum colebant. sextam enim in Lesbo Arisbã Methymnęi iam sibi subiecerant, tanquam consanguinitate iunctam. In Tenedo autem vna habitabatur ciuitas, & altera quædam in Centũ appellatis insulis. Iam vero Lesbiis Tenediisque [4] nihil grauius, perinde atq; ceteris Ionibus insulas tenẽtibus, erat metuendũ: at reliquis ciuitatibus cõmuniter placuit Iones sequi,
CLII quocunque illi duxissent. ¶ Porro vbi Ionum Æolumque legati Spartam appulissent (id quod fiebat properanter) ex omnibus delegarunt Phocensem quendam, cui nomen Pythermo, qui postulata proponeret. Hic purpurea veste indutus, [5] in Spartiatarum conuentum, qui ad famam legatorum collectus fuerat,

ἐξαραιρημένος ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ὄρος τῆς ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ. ἐς τοῦτο συλλεχθέντες ἀπὸ τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγεσκον ὁρτήν, τῇ ἔθηντο οὔνομα Πανιώνια. πεποίηνται δὲ οὐ τὴν μούνην αἱ Ἰώνων ὁρτὴν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων ὁμοίως πᾶσαν ἐς τοὐνόμεον τελευτῶσαν, κατάπερ τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα. αὗται μὲν, αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι. ¶ Αἵδε δ', αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λάρισαι, Νέον τεῖχος, Τήιος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἔνδεκα Αἰολέων πόλιες ἀρχαῖαι. μία γὰρ σφέων ἀπερρύη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δυώδεκα ἐν τῇ ἠπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώρην μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἰώνων, ὡρέων δὲ ἤρξαντο οὐκ ὁμοίως. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφωνίους ἄνδρας φάσει ἑωυτῶν ἐόντας, καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ, οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τὰς Σμυρναίους ὁρτὴν ἔξω τείχεος ποιευμένους Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκλήισαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίην ἐποιήσαντο, τὰ ἔπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ἐπιδιείλοντο σφέας αἱ ἕνδεκα πόλιες, καὶ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολίτας. Αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρώτιδες πόλιες, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἴδῃ οἰκημένων. κεχωρίδηται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται. τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβαν ἠδικήκασι Μηθυμναῖοι, ἐόντας ὁμογλώσσους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἐκατὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατάπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν ὁδόν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἔασε χοινῆ Ἴωσι ἕπεσθαι, τῇ ἂν οὗτοι ἡγέωνται. Ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα πρησσόμενα) εἵλοντο πρὸς πάντων λέγειν Θῶν Φωκαέα, τοῦ οὔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφυρέην τε εἵμα περιβαλλόμενος, (ὡς ἂν πυθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων)

1 Ægæa, αἰγαῖαι. 2 Direpta fuit. 3 Distribuerunt, vel inter se partita sunt ipsos illæ vndecim &c. 4 Nihil periculi, per. 5 Vt plurimi ex Spartiatis, quum hoc audissent, accurrerent, processit, hort.

καὶ κατασὰς, ἔλεγε πολλὰ, παραιρέειν ἑωυτοῖσι χρήζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ παραιρέειν Ἴωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο. Λακεδαιμόνιοι δ' ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρας, ὡς ἐμοὶ δοκέει, κατασκόπους τῶν τε Κύρου πρηγμάτων, καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δ' οὗτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτέων ὃν δοκιμώτατον, τῷ οὐνόμα ἦν Λακρίνης, ἀναβήσοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν σινάμορέειν, ὡς αὐτῶν οὐ θωμασομένων. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπειρέσθαι τοὺς παρεόντας οἱ Ἑλλήνων, τίνες εἰσὶ τε αἰνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, ταῦτα ἑωυτῷ προαγορεύοντι. θωμάσαντα δέ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην, Οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσι ἔστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγμένος, ἐς τὸν συλλεγόμενοι, ἀλλήλοισι ὁμοιοῦντες ὄρκια πατοῦσι, τοῖσι, ἢν ἐγὼ ὑγιαίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσαι ἄλεκτα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. ταῦτα ἐς τοὺς πρώτους Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησαμένους, ὠνῇ τε καὶ πρήσει χρέωνται. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῇσι οὐδὲν ἐώθασι χρᾶσθαι, οὐδέ σφι ἔστι τοιοῦτο ἀγορή. μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τῷ μὲν Σάρδις Ταβάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, ὃν δ' ἔχρυσον τόν τε Κροίσου καὶ τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν Γαετύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ κομίζειν, ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Ἐκβάτανα, Κροῖσόν τε ἅμα ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἴωνας ὡς οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν στρατηίην. ἦν τε γὰρ Βαβυλών οἱ ἐν ἐμποδίῳ, καὶ τὸ Βακτρίων ἔθνος, καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐς οὓς ἐπεῖχέ τε στρατηλατέειν αὐτός, ὅτι δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν. Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό τε Ταβάλου καὶ Κύρου· καταβὰς δὲ ὅτι θάλασσαν, ἅτε ὃν χρυσὸν ἔχων πολλὸν ὃν ἐκ τῶν Σαρδίων, ὅτι κυβερνητῆρας ἐμισθοῦτο, καὶ τοὺς ὅτι θαλασσίους αἰνθρώπους ἔπειθε σὺν ἑωυτῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δ' ὅτι ἐπὶ τὰς Σάρδις, ἐπολιόρκεε Τάβαλον, ἀπαγμένον ἐν τῇ ἀκροπόλῃ. Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, Κροῖσε, τί ἔσαι τέλος τῶν γινομένων τούτων ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοὶ, ὡς εἰκὸς, πρήγματα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ ἔχοντες. Φερωτίζω

proceſſit: hortatuſque eſt Lacedæmonios multis verbis ad auxilium Ionibus ferendum. [1] Illi, quamuis Ionum legatos repuliſſent, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego coniicio, hominibus inſtructum qui rerũ Cyri Ionumque ſucceſſum explorarent. Hi Phocæã appulſi, Sardis mittunt ſpectatiſſimum ipſorum, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorum mandata perferret: nimirum ne vlli Græciæ ciuitati damnũ inferret: vtpote ſe id minime toleraturis. Cyrus audiens quæ Lacrines proferret, CLIII rogaſſe fertur circumſtantes Græcos quinã homines eſſent Lacedæmonii, & quam multi numero. Mox vbi hæc cognouiſſet, ad Spartiatam dixiſſe, Equidẽ nõ extimui vnquam homines illos quib⁹ locus eſt in media vrbe vacuus, in quẽ collecti mutuis ipſi ſibi iuramẽtis imponunt. Atq; his, (ſi modo ſuperi me ſeruauerint incolumẽ) non Ionũ, ſed propria ſua incõmoda erunt deploranda. Hęc in vniuerſos Græcos verba detorſit Cyrus: quòd fora ampla haberẽt in quibus negotiationes exercerent. nam Perſæ ipſi horum nullo diſtinentur, neq; illis vllum eſt forum. Poſt hæc Sardis Tabalo homini Perſæ commiſit: Crœſi autem ceterorumque Lydorum theſaurum Pactyæ Lydo tradidit deferendũ. Ipſe verſus Ecbatana contendit, Crœſum vna ſecum ducens: Ionum interim non magna habita ratione, [2] etiamſi primi adoriendi fuiſſent. quandoquidem Babylon ei obſtaculo eſſe videbatur, & Bactriana quoque natio, item Sacæ atque Ægyptii, in quos ipſe expeditionem facere in animo habebat, in Ionas autem alium quempiã imperatorem mittere. ¶ [3] At vero vbi Cyrus è Sardis CLIV Lydos exegiſſet, Pactyas à Tabalo atque Cyro deſciſcit. Et quia Lydorum theſaurum habebat, conſcenſis nauibus auxiliarios mercede conduxit, maritimiſque omnibus perſuaſit vt communem ſecum expeditionem ſuſciperent. Atq; *his ſuccedentibus*, Sardis caſtra mouit, Tabalumq; in arce vndiq; concluſum obſedit. Cyrus hæc ex itinere intel- CLV ligens, Crœſum hunc in modũ alloquutus eſt, Quiſnam, inquit, Crœſe, finis erit eorũ quæ nũc mihi accidunt? [4] quando non ceſſabunt Lydi (vt videntur) tantiſper & ſibi & mihi negotium faceſſere,

1 *Adde ex vet. cod. Græcis*, Lacedæmonii vero illis autem præbere noluerunt, imo non ferendum eſſe auxilium Ionibus ſtatuerunt. Hi igitur abierunt. Illi, *&c.* 2 *Hic mendoſum eſſe videtur Græcum exemplar.* 3 Verum ſimulatque Cyrus Sardibus eſt profectus, Pactyas Lydos ad deſciſcendum à Tabalo & Cyro impulit. Et quia Sardium theſaur. 4 Non videntur Lydi faceſſendi mihi & ſibi negotium finem facturi.

dum eos

dum eos prorsus delere aggrediar. Videor equidem perinde feciſſe atque is qui occiſo patre, filiis pepercerit. Siquidem ego te cepi, qui plus quam Lydorum pater eras, ipſis autem vrbem ſuam reddidi: adeo vt nunc mirer eos à me deficere. Quum hanc ſuam ſententiam Cyrus expoſuiſſet, Crœſus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus euerteret, Rex, inquit, Cyre, quanquam prudenter tu rectèque dixeris, moderaberis tamen furori, neque patieris antiquam hanc ciuitatem ita excindi, quæ cum ſuperiorum tum eorum quæ nunc acciderunt, rea non eſt. nam priorum ego autor fui, id quod meopte hoc capite pendo: præſens factum Pactyas deſignauit, cui tu Sardis commiſeras: hic tibi pœnas det. Lydis autẽ veniam dans, hęc illis impera. ne *videlicet aliquando viribus aucti*, vel defectionem meditari auſint, vel moleſti eſſe poſſint. Interdicito illis ne arma bellica poſſideant, iubetoque ſupra tunicam pallium geſtare, induere item cothurnos. Adhæc impera vt liberos citharam pulſare, pſallere, cauponari doceant. & mox comperies, ô rex, viros in mulieres degeneraſſe, nihilque metuendum ne rebelles CLVI vnquã à te deſciſcant. Hæc ideo Crœſus ſuggeſſit, quod optabiliorem Lydis hanc eſſe conditionẽ exiſtimaret, quam ſemel ſubactos venundari: ſat ſciens ſe, niſi prætextum idoneum comminiſceretur, non perſuaſurum illi vt inſtitutũ detrectaret. Adde etiam quod formidabat ne in poſterum aliquando Lydi, ſi imminentem calamitatem effugiſſent, rebellantes à Perſis funditus extinguerentur. Cyrus hac Crœſi admonitione gauiſus, remiſſaque iracundia, reſpondit ei ſe pariturum. Accerſitoque continuo Mazare, homine Medo, eadem illi præcepit, quę Crœſus ſuggeſſerat, Lydis imperanda. Atq; prẽter hęc mandauit, illos omnes ſub corona venundari, quotquot vna cum Lydis Sardis oppugnaſſent: Pactyam autem viuum ad ſe perCLVII duci. Et iſta quidem ex itinere quum præcepiſſet,[2] Lydos compulit ad Perſarũ mores recipiendos. Pactyas, intelligens exercitum non procul abeſſe, conterritus confugit Cumam. Mazares vero nihil cunctatus, Cyri exercitus partẽ quam ſecum ducebat, Sardis promouit. Verum vbi Pactyam iam vna cum ſuis commilitonibus Sardis abiiſſe cognouit, primum Lydos adegit Cyri mandatis obſecũdare.

φερνίζω μὴ ἄρῑστον ἢ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας, τῶν παίδων αὐτῷ φείσαιτο. ὡς δὲ καὶ ἐγὼ Λυδῶν ὃν μὲν πλέον τι ἢ πατέρα ἐόντα σε λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν πόλιν παρέδωκα· καὶ ἔπειτα θωυμάζω εἴ μοι ἀπιστᾶσι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα φρονέων, ἔλεγε· ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ ἀνάσχητος ποιήσῃ Κῦρος Σάρδις, Ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲν εἰκότα εἴρηκας· σὺ μέντοι μὴ πᾶσι θυμῷ χρέω, μηδὲ τὸ πόλιν ἀρχαίην ἀξίαν ἀναμαρτήτου ἐοῦσαν καὶ τῶν πρότερον, καὶ τῶν νῦν ἐόντων. τὰ μὲν γὰρ πρότερον ἐγώ τε ἔφρηξα, καὶ ἐμῇ κεφαλῇ αἱ ἁμαρτάδας φέρω· τὰ δὲ νῦν παρεόντα, Γαχτύης ἐστὶ ὁ ἀδικέων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις, οὗτος δότω τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς μήτε ἀποστέωσι, μήτε δεινοί τε ἔωσι. ἄπειπε μὲν σφι πέμψας, ὅπλα ἀρήια μὴ κτᾶσθαι· κέλευε δὲ σφέας κιθῶνάς τε ὑποδύνειν τοῖσι εἵμασι, καὶ κοθόρνους ὑποδέεσθαι. παρεῖπε δὲ αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παιδία τοὺς παῖδας. καὶ τάχιστα σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας αὐτῶν ἀνδρῶν ὄψεαι γεγονότας, ὥστε οὐδὲν δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα οἱ ὑπετίθετο, αἱρετώτερα ταῦτα δοκέοντα Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδισθέντας φονεῦσαι σφέας· ἐπιστάμενος ὅτι οὐ μὴ ἀξιόχρεα παρέφασιν παρατείνῃ, οὐκ ἀναπείσει μιν μεταβουλεύσασθαι· ἀρῴδεον ἢ μὴ ἐν ὕστερον χρόνῳ οἱ Λυδοὶ, ἐκ τοῦ παρεόντος ὑποκλάσαντες, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κῦρος ἥσθεις τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, ταῦτά οἱ ἐπετέλλετο παρεῖπεῖν Λυδοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπετίθετο· ἐν παρεσχεδιασμένῳ ποιέεσθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἱ μετὰ Λυδῶν ὅτι Σάρδις ἐξεπολέμωσαν, ἀνδρῶν δὲ Πακτύην πάντως ζωὸν ἀγαγεῖν παρ' ἐωυτόν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐπετέλεον, ἀπήλαυνε ἐς ἥθεα τὰ Περσέων. Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν, ἐπ' ἐωυτὸν ἐόντα, δείσας ὤχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἑλὼν ὅτι τάχιστα Σάρδις, τοῦ Κύρου στρατὸν μοῖραν ἐσποιήσατο ἔχων, ὡς οὐκ ἔτι ἐπὶ ἑωυτὸν τὸν ἀπὸ Πακτύην ἐὸν Σαρδίσι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου ἐπιτολὰς ὑποτελέειν·

1 Cogito nunquid maxime expediat eos in ſeruitutem redigere. Mihi enim videor nunc perinde feciſſe &c. 2 In Perſiam ad ſedes ſuas perrexit. Pact.

ἐκ τούτου δὲ κελδυσμοστοιὴς Λυδοὶ τὴν πᾶσαν δίαιταν τῆς ζόης μετέβαλον. Μαζάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελδύων Πακτύην· οἱ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν συμβουλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνῶσαι ὃν ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τῶν Ἰώνες τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρέεσθαι. ὁ δὲ χῶρος ἐστί, ὑπὲρ τῆς Μιλησίης ἐστὶ Πανόρμου λιμένος. Πέμψαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους, ἠρώτεον περὶ Πακτύεω ὁκηίον τι ποιέοντες, θεοῖσι μέλλοιεν χαριεῖσθαι. ἐπειρωτῶσι δὲ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐξήνεικε, ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. Ταῦτα δὲ ὡς ἀπενείχθεντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὥρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμεωμένου δὲ τούτου τοῦ πλήθεος, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν ὄνομος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθέως. ἐς ὃ, τὸ δεύτερον περὶ Πακτύεω ἐπειρησόμενοι, ἦισαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν. Ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε, Ὦναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυδὸς, φεύγων θάνατον βίαιον παρὰ Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, παρεῖναι κελδύοντες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν, οὐκ ἐθέλομεν οὐ τολμήσαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν ὅ τι σὺ ἡμῖν σημήνῃς ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρᾶτο· ὁ δὲ αὖτις ὃν αὖθι σφίσι χρησμὸν ἔφαινε, κελδύων ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ παντοίης ἐποίεε τάδε· περιὼν ὃν νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρεε τοὺς στρουθοὺς, καὶ ἄλλα ὅσα ἦν νενοσσευμένα ὀρνίθων ἠρέα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου ἡρέαθαι, φέρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε, Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾷς ποιέειν; τοὺς ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κεραΐζεις; Ἀριστόδικον δὲ οὐκ ἀπορήσαντα, πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ὦναξ, αὐτὸς μὲν οὕτω τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθέεις, Κυμαίους δὲ κελδύεις τὸν ἱκέτην ἐκδιδόναι; τὸν δὲ αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε, Ναὶ κελδύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες, ἧσσον ἀπόλησθε, ὡς μὴ τοῖσι τὸν περὶ ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθοιτε ὅτι τὸ χρηστήριον.

Ταῦτα

Et iam inde Lydi omnem vitę rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cumam misit qui Pactyam reposcerent. Cumæi vero consilio inito statuerunt ad deũ apud Branchidas referẽdum quid facto opus esset. Erat enim illic oraculum peruetustũ quo Æoles Ionesq; cõmuniter vti consueuerãt. Oraculum hoc in Milesiorũ agro est sitũ supra Panormũ portum. Missis igitur ad CLVIII Branchidas cõsultoribus, rogabãt quidnam facientes hac in re deo graficaturi essent. Consulentibus respondebatur Pactyã Persis esse permittendum. Quæ quum relata audirent[1] Cumæi, putauerunt oraculo acquiescendũ, Pactyamq; reddendum. Ceterùm quum huc bona pars propensa esset, Aristodicus, Heraclidis filius, vir inter ceteros Cumæos clarus, seu oraculo parum fidens, siue ipsos consultores oraculi responsum non recte perferre existimans, constanter obstabat quominus oraculo Cumæi obtemperarent. Vnde factum est vt iterum de Pactya interrogaturi alii mitterentur sacerdotes cõsultores, inter CLIX quos ipse quoque Aristodicus erat. Hi quum ad Branchidas peruenissent, vnus ex omnibus Aristodicus consulebat oraculum, sciscitans in hæc verba, O rex, venit ad nos supplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam: Persæ eundẽ reposcentes, iubent Cumæos hominem dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen supplicem nondũ reddere ausi sumus, donec intelligeremus ex te indubitato quid facere nos conueniret. Hunc in modũ sciscitanti Aristodico, idẽ rursus respondebatur quod priores retulerant, nempe Pactyam Persis permittendum. Post hæc Aristodicus tale quippiã de industria aggreditur: Templũ circumiens, passeres aliasque auiculas quæ forte in templo istic nidulabantur, è nidis exemit. Quæ quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quæ ad Aristodicum ferretur, atque huiusmodi quædam sonaret, Hominum scelestissime, quænam libido te incessit vt auderes meos supplices diripere? Aristodicũ nihil dubitasse ad hunc modũ respondere, Tune rex sic auxilium fers supplicibus, & Cumæos iubes supplicem Pactyam tradere Persis? Cui deus respondens, Equidem, inquit, iubeo vt impii male pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddendis vestris supplicibus lacessatis.

1 Cumæi, Pactyam tradere decreuerant. *vel, in animo habebant.* Quum autem vulgus hoc decreuisset, Aristod.

Porro

CLX Porro vbi responsum hoc postremũ relatum audiuerũt Cumæi, neq; volentes Pactyam Persis tradere interimendum, neq; eundem penes se detinendo, Cyrũ ad ciuitatis suæ expugnationẽ excitare, hominem ablegant in Mitylenam. Mitylenæi, quũ Mazares subinde per nuncios Pactyam flagitaret, paciscuntur pro certa mercede mittendum: [1] quod tamẽ nolim indubitato asseuerare, quandoquidem non fuit persoluta. Cumæi, cognoscentes ea quæ circa Pactyam à Mitylenæis gesta essent, misso ad Lesbum nauigio, Pactyã deportant in Chium. Indidẽ vero ex Mineruæ tutelaris deæ tẽplo violenter raptus, à Chiis redditur. Reddiderunt autẽ pro Atarnei mercede. Atarneus autẽ locus est Mysiæ, eregione Lesbi situs. Et sic quidem in custodia Persæ habebant Pactyam, vt Cyro quum primum liceret traderetur. Atq; multo exinde tempore, Chiorũ nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, [2] neque secundæ mensæ fructibus inde decerptis vtebatur. Breuiter omnia à sacrorum vsu remouebantur quæ ex agro illo prouenirent. Postquã vero Pactyas iam à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos castra promouit qui vna cum Pactya Tabalũ oppugnassent: & partim Prienenses subegit, partim Mæandri campum incursauit, [3] frumentationem militibus faciẽs: Magnesiam etiam pari modo. Postremo Mazares morbo correptus, vita CLXII defungitur. ¶ In defuncti vero locum suffectus Harpagus, & ipse Medus: nimirũ quem Medorũ tyrannus Astyages indignis epulis exceperat, quique [4] Cyrum in regni potestatem inuexerat. Hic, inquam, à Cyro institutus dux, simulatque in Ioniam venit, vrbes ductis aggeribus cepit. [5] Nam vbi mœnia ciuesque vndique exercitu clausisset, aggere ad murum obiecto *citra negotium* expugnabat: atque sic [6] Phocæa prima Ionum ciCLXIII uitate potitus est. ¶ Hi Phocenses, primi Græcorum [7] longis nauibus vsi feruntur: Adriamque simul & Tyrrheniam, Iberiam atq; Tartessũ [8] occupauerunt. Nauigiis autem vtebantur non rostratis, sed penteconteris, *hoc est lembis quinquagenum remorum.* Hi quum primum Tartessum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ἐβουλόμενοι οὔτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι, οὔτε παρ' ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς Μιτυλιήνην αὖθι ἐκπέμπουσι. οἱ δὲ Μιτυληναῖοι, ὑπισχνεόμενοι τὸν Μαζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι ὃν Πακτύην, παρεσκευάζοντο ὑπὸ μισθῷ ὁσῳδήκ. οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα πρηνεόμενα ἐκ τῶν Μιτυληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱεροῦ Ἀθηναίης πολιούχου ἀποσπασθείς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ὑπὸ τῶν Ἀταρνεῖ μισθῷ· τὴν δὲ Ἀταρνέως τοῦτου ἔστι χώρης τῆς Μυσίης, Λέσβου αἰτίος. Πακτύην μὲν νυν ἐνδεδεγμένοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. χρὸν δὲ χέρνος οὐδεὶς ἐκ τοῦ ὀλίγου χρόνου, ὅτε Χίων ἐκδεὶς ἐκ τῆς Ἀταρνέως τούτου, οὔτε οὐλὰς κεἰθῶν πρόχυσιν ἐποιέετο θεῶν ἑκάστῳ, οὔτε πέμματα ἐπέσσετο καρποῦ τοῦ ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πολίων ἱρῶν τὰ πολλὰ ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐς ἐπετράπετο ὅτι τοὺς συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τὸ μὲν, Πριηνέας ἐξανδραπόδισατο· τὸ δὲ, Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, λείην ποιεύμενος τὴν στρατιήν. Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ. Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἅρπαγος κατέβη ἐπὶ δόχος τῆς στρατηίης, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, ὃν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης αἴσιμα τραπέζῃ ἔδαισε, ὁ τὴν Κύρῳ τὼ βασιληίην συγκατεργασάμενος. ὅστις ὦν τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθείς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἱρέει τὰς πόλιας χώμασι. ὀκόσους γὰρ τειχήρεας ποιήσειε, ὃ ἐνθεῦτεν χώματα χώσας πρὸς τὰ τείχεα ἐπ[illegible]. πρώτη δὲ Φωκαίη Ἰωνίης ἐπεχείρησε. Οἵδε Φωκαιέες οὗτοι ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τόν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσόν. ὑποῖσι δὲ εἶσι οἱ κατὰ δέξαντες. σκαφίλλοντο δ' οὐ σροσπλήσι νανσί, ἀλλὰ πενηκοντέρῳσι. ἀπικόμενοι δ' ἐς τὸν Ταρτησσόν, πρόσφιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλέι τῷ Ταρτησίων, τὸ οὔνομα μὲν ἦν

1 Haud enim possum id certo dicere, quum res ad exitum perducta non fuerit. 2 Neque bellaria ex fruge inde collecta prinsebantur. Denique omnia &c. 3 Illo in prædam suis militibus exposito: Magnes. 4 Cyrũ ad regnum obtinendum adiuuerat. Hic, &c. 5 Postquam enim ciues intra mœnia compulerat, aggere &c. 6 Phocæam primam Ionum ciuitatem oppugnauit. Hi Phoc. 7 Longinquis nauigationibus vsi sunt: Adr. 8 Ostenderunt. *vel*, *Fatefecerunt.*

Ἀργανθώνιος· ἐτυράννευσι δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτεα, ἐβίωσε δὲ πάντα, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τούτῳ δὴ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαιέες οὕτω δή πῃ ἐγένοντο, ὡς τὰ μὲν πρῶτα σφέας ἐκλιπόντας Ἰωνίην, ἐκέλευε τῆς ἑωυτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὅκου βούλοιντο· μετὰ δὲ, ὡς τοῦτο οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαιέας, ὁ δὲ πυθόμενος ὅτι μῆδον παρ' αὐτῶν ὡς αὔξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα τεῖχος περιβαλέεσθαι τῷ πόλιι. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ γὰρ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι σταδίοι εἰσί· τοῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συναρμοσμένων. Τὸ μὲν δὴ τείχεος τοῖσι Φωκαιεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπῆλασε τὴν στρατιὴν, ἐπολιόρκεε αὐτούς, προϊσχόμενος ἕπτα. ὡς οἱ καταχρᾷ εἰ βούλοιντο Φωκαιέες προμαχεῶνα ἕνα μοῦνον τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ οἴκημα ἓν καπρῶσαι· οἱ δὲ Φωκαιέες, προεπιμεκτέοντες τὴν δουλοσύνην, ἔφασαν δηλέειν βουλεύσασθαι ἡμέρην μίην, καὶ ἔπειτα συμβουλεύεσθαι. ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν στρατιὴν ἐκέλευον τὴν στρατιὴν ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δὲ Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν οὖν τὰ ἐκείνοι μέλλοιεν ποιέειν, ὅμως δέ σφι παριέναι βουλεύσασθαι. ἐν ᾧ δὴ ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιὴν, οἱ Φωκαιέες ἐν τούτῳ καταπάντας τοὺς ὡντηκοντέρους, ἐσθέμενοι τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἔπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἦν γεγραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσθέντες, καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες, ἔπλεον ὅκη Χίου. τὴν δὲ Φωκαίδα ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι. Οἱ δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφι Χῖοι τοὺς νήσους τοὺς Οἰνούσσας καλεομένας οὐκ ἐβούλευσωτο ἀνθρωπίοισι πωλέειν, δειμαίνοντες μὴ σφι μὴ ἐμπόριον γένωνται, ἢ δι' αὐτέων νῆσος ἀποκληισθῇ, τούτου εἵνεκα, προεμένους σφι ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐς ἔλεγχον ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων κατὰ θεοπρόπιον ἀνεκτήσαντο πόλιν τὴν οὔνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τηνικαῦτα ἤδη τετελευτήκεε. στελλόμενοι δὲ ἐκ τὴν Κύρνον, πρῶτα καταπλώσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατέφλεξαν τῶν Περσέων τὴν φυλακὴν, ἣ ἐφρούρεε παραδεξαμένη παρὰ Ἅρπάγου τὴν πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτο σφι ἐξέργαστο, ἐπισιησαντο ἰσχυρὰς κατάρας τῷ ἐπολεμοῦμεν ἑωυτῶν τε τοῦ στόλου. πρὸς δὲ

Arganthonio, quique iam octoginta annis Tarteſſiorum regno præfuerat. Vixit autem annos centum viginti. Atque [1] Phocenſes Arganthonio iſta occaſione redditi ſunt amici, quod videlicet Phocenſes Ioniam relinquentes, iuſſit in ſua ditione ſedes deligere vbicunque illis liberet. Verum quum hoc non perſuaſiſſet Phocenſibus, intelligeretq; interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numerauit liberaliter. Siquidem ipſius muri ambitus non paucorum eſt ſtadiorum, totuſque à maiuſculis lapidibus, iiſque affabre concinnatis. Et murus quidē ille à Phocenſibus hoc pacto fuit conſtructus. Porro Harpagus exercitum promouens, vrbem oppugnauit: quū [2] poſtulaſſet prius ſibi ſat eſſe, ſi vellent Phocenſes vnum duntaxat muri propugnaculum demoliri, vbi habitationem extrueret, *cetera illis ſe permiſſurum intacta.* Phocenſes ſeruitutem auerſantes, reſponderunt diem vnum ſe ad conſultandum ſumpturos: ſed interim dum conſultaretur, illum exercitum ab vrbe iubebant abducere. Harpagus autem, quanquam ſe ſcire diceret quid facturi eſſent, tamen ſe illis vt conſultarent permittere. Simul atque igitur ille exercitum abduxit, Phocenſes continuo lembos inſtruxerunt, quibus liberos vna cum vxoribus atq; ſupellectile vniuerſa imponerent: ad hæc ſtatuas quoq; templorum & cetera donaria, niſi quę vel ferrea vel lapidea aut denique picta eſſent, & reliqua omnia impoſuerunt. quas & ipſi conſcēdentes, ſoluerunt, traieceruntque in Chium. Phocæam autem iam deſertam hominibus occupauerūt Perſæ. Phocenſes autem, quū ipſis Chii inſulas quę OEnuſę vocantur, licitantibus addicere nollent, metuentes ne illuc emporium transferretur, obque hanc cauſſam hæc eorum inſula excluderetur, conceſſerūt in Cyrnū. Hīc enim iam ante viginti annos ciuitatē ex vaticinio condiderant, nomine Alaliam. Interea autem Arganthonius fatis conceſſerat. Porro Cyrnū traiecturi Phocenſes, prius diuerterunt Phocæam, præſidiaq; illic Perſarū quæ ab Harpago forte cuſtodię cauſſa relicta fuerant, trucidarunt. Quibus patratis, [3] quotquot ex claſſica ſodalitate ſupererant, cōmuni cōſilio ſeſe mutuis execrationibus diriſq; deuotionib⁹ aſtringunt.

CLXIV

CLXV

χῆ αἰκασάμενοι

1 Phocenſes huic viro adeo fuerunt accepti, vt primum quidem ipſos relicta Ionia quam vellēt ſuæ regionis partem in olere inſſerit: deinde vero quum id non perſuaderet, & ex illis audiret Medi vires creſcere, pecuniam illis ad vrbem muro circumuallādam dedit: & quidem large. Siquidem &c. 2 Propoſuiſſet *illis.* 3 Diras atroces imprecati ſunt omnibus ſuæ claſſis qui illic remanerent.

Ad hæc

[1] Ad hæc grande saxum in mare demergunt, iuramentoque confirmant non prius sede repetenda patria cogitaturos, quam saxum vadis imis leuatum renarit. [2] Commodum vero, profectionem molientibus, plusquam medietatem desiderii cepit ingens paterni soli morumque Phocensium: & plerique etiam violato iuramento remigrarunt in Phocæam: alii autē iuriiurando satisfaciētes, soluentesque ex OEnusis, Cyrnū recta
CLXVI petierunt. Quo quum appulissent cōmuniter habitarunt vna cum superioris temporis colonis, annis quinque, sacraq; erexerunt. Ceterum quum iam vicinos circūquaq; hostili more popularentur, communi sententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginenses, vtrique sexaginta nauibus instructi. Phocenses ex aduerso sexaginta & ipsi naues milite implent, obuiamque illis procedunt in mare quod appellatur Sardonium. Commissa nauali pugna, Phocensibus Cadmea quædam contigit victoria. nam quadraginta illis naues perierūt, reliquæ viginti contusis rostris factę inutiles. Regressi igitur Alaliam, sumptis liberis vxoribusque, atque reliquis facultatibus quantas naues ferre poterant, relicta Cyrno, demi-
CLXVII grarunt Rhegium. Verum è nauibus illis quæ perierant, quotquot homines in Carthaginensium Tyrrhenorumque manus peruenerunt, (capti enim plurimi) hi omnes protracti è nauibus, lapidibus obruebantur. Deinceps vero quæcunque ex Agyllensium vel pecoribus vel iumentis atque hominibus locum illum accedebant, vbi Phocenses lapidati fuerant, continuo [3] morbida fiebant, stupore atque igne corripiebantur sacro. Quare Agyllēses Delphos miserūt, volentes cōmissum illud expiare. Pythia hæc iussit facere, quæ etiam nunc ab Agyllæis obseruantur. nā & iusta illis persoluūt magnifice, & gymnicū celebrant certamen. Et Phocenses quidem huiusmodi fato vsi sunt. Illi autem qui hinc progressi Rhegium confugerant, ciuitatem condiderunt in agro OEnotriæ quæ nunc appellatur [4] Hyela. Atq; Pho-
CLXVIII censium in Ionia res sic habent. ¶ Simile quiddā accidit Teiis, quos simul-

τοὺς δὲ ταύτῃσι, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν· καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ ὃν μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. τελλομένων δὲ αὐτῶν ὀπίσω τὴν Κύρνον, ὑπὸ ἡμίσεας τῷ ἀσῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν ἠθέων τῆς χώρης· ψευδόρκιοι δὲ γενόμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην· οἱ δὲ αὐτῶν ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσσέων, ἔπλεον. Ἐπείτε ὦν ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων, ἐπ' ἔτεα πέντε· ἱρὰ δὲ ἵδρυσαντο. καὶ ἅρπην γὰρ ἁρπάζοντες καὶ ἐφέροντες τῶν πέλας οἰκίων ἀπόλλυσι· ἐφ' ὅτῳ δὲ ἐπ' αὐτοῖσι κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νήσους ἑκατέροισι ἐξήκοντα. οἱ δὲ Φωκαιέες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ἀνῄεσαν ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη τις νίκη τοῖσι Φωκαιεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντα σφίσι νῆες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ πρέουσαι, ἦσαν ἄχρηστοι. ἀπῆσαν γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσην οἵαί τε ἐγένοντο αἱ νῆες σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τὴν Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. Τῶν δὲ διαφθαρεισέων νεῶν τοὺς ἀνδρας εἵ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἕλαχόν τε αὐτέων πολλῷ πλείους, καὶ τούτους ὀξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ, Ἀγυλλαίοισι πρῶτα τὰ παρεόντα ἐν χώρῃ ἐγένετο τῷ οἱ Φωκαιέες καταλευσθέντες ἐκέατο, ἐγίνετο διάφορα καὶ ἐμπυρεύματα καὶ ἀπόπληκτα ὁμοίως τοῖσι καὶ ὑποζύγια, καὶ ἄνθρωποι. οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι τὴν ἁμαρτάδα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ καὶ νεῶν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἐπιτελέουσι. καὶ γὰρ ἀγωνίζονται σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἱππικὸν ποιεῦνται. καὶ οὗτοι μὲν τῶν Φωκαιέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρήσαντο. οἱ δ' αὐτῶν ἐς Ῥήγιον καταφυγόντες, ἐκ τούτου ὁρμεώμενοι, ἔκτησαντο πάλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίης ταύτην, ἥτις νῦν Ὑέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτην, τοῖς μάντις Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὡς ὃν Κῦρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρωα ἐόντα, ἀλλ' οὐ τὸν νῆσον. Φωκαίης μὲν νυν περὶ τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω ἔσχε. Παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γὰρ σφέων

γυμνικὸν ἱππικὸν ἐπ.

---

1 Ad hæc ferri massam candentem in mare proiecerunt, seque non prius Phocæam reuersuros iurarunt quam hæc massa emergeret. Commod. *&c. Hæc autem verba*, Saxum vadis imis leuatum renaris, *sumpsit Valla ex Horatio.* 2 At quum Corsicam nauigarent, maiorem illorum partem desiderium ac commiseratio cepit ipsius vrbis, ac sedū suæ regionis. Quare violato iureiurando Phocæam remearunt. Alii autem iur. 3 Mente alienabantur. 4 Hyela Eam autem condiderunt, à quodam Posidoniate edocti, Pythiæ oraculo iussos fuisse Cyrnum condere, qui heros esset, non ipsam insulam. Atque Phoc.

εἶλε χώματι ὁ τεῖχος Ἅρπαγος, ἐσβαίνετε πάντες ἐς τὰ πλοῖα, σὺν δὲ ἔχοντο πλέοντες ὀπὶ τῆς Θρηϊκίης. καὶ οὗτοι ἔκτισαν πόλιν Ἄβδηρα· τὸν γὰρ πρότερον τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας, οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηϊκέων ἐξελαθεὶς, πρὸς νῦν ὑπὸ Τηΐων ἐν Ἄβδηρησι ὡς ἥρως ἔχει. Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μοῦνοι τὸν δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι, ἔλιπον τὰς πατρίδας. οἱ δὲ ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, ἀπὸ μάχης μὲν ἀπίκεατο Ἅρπάγῳ, καθάπερ οἱ σκληπόντες· καὶ ἄνδρες ἐγίνοντο ἀγαθοὶ, ὡς εἰς τὴν ἑωυτῶν ἕκαστος μαχόμενοι· ἑωυτοὺς δὲ καὶ ἀλόντες, ἔμενον κατὰ χώρην ἕκαστος, καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ πάσσοντα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἦγον. οὕτω δὴ ὁ δεύτερος Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, οἱ δὲ τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταῤῥωσθέντες τοῦτο, σφέας αὐτοὺς ἔλοσαν Κύρῳ. Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων ὁδὸν ἦσαν ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, παρεῖχε ἂν σφι εὐδαιμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε πάντας Ἴωνας ἀερθέντας πλέειν ἐς Σαρδώ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἁπασέων μεγίστην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων. μεύουσι δὲ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ οὐκ ἔφη ὁρᾶν ἐλευθερείην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ὀπίσω διεφθαρμένοισι Ἴωσι χρησμὸν δὲ, καὶ πρὶν ἢ ἀφικέσθαι Ἰωνίην, Θαλέω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, αὐτόθεν γένος ἐόντος Φοίνικος· ὃς ἐκέλευε ἓν βουλευτήριον Ἴωνας κτήσασθαι· ὃ δ' εἴη ἐν Τέῳ. Τέως γὰρ, μέσον εἶναι Ἰωνίης. τὰς δ' ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἦσσον νομίζεσθαι, κατάπερ εἰ δῆμοι εἶεν. ὅτῳ μὲν δὴ σφι γνώμῃ ταύτῃ δὲ ἀπεδέξαντο.

Ἅρπαγος δὲ καταρρᾴδιος Ἰωνίῃ, ἐποιέετο στρατηίην ὀπὶ Κᾶρας καὶ Καυνίους καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγόμενος

atque aggerum beneficio cepisset Harpagus, omnes conscensis nauibus traiecerunt in Thraciam, ibidemq; vrbem condiderunt Abdera, cuius fundamenta prius iecerat Temesius Clazomenius: sed nihil pro hac sua opera fructus reportans, à Thracibus expulsus fuerat: nūc tamen à Teiis apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur CLXIX Ionum soli seruitutem non ferentes, patrium solum reliquere. [1] Verum alii Iones, præter Milesios, prœlio superati tandem, accesserunt Harpago, perinde atque illi qui defecerunt, virosque se strenuos declararunt, pro suis quisque fortiter pugnans. Superati autem & capti in sua quisque patria remanserunt: eaque quæ imperabantur subibant. Milesii qui iam Cyro fœdere astricti erant, (quemadmodum superius à me commemoratum est) quietem agebant. Hunc itaque in modum Ionia secundo in seruitutem fuit redacta. Porro quum Ionibus iis potitus esset Harpagus qui continentem habitabant, insulani horum exemplo conterriti, vltro sese dediderunt Cyro. Iam verò Ionibus, CLXX etiamsi afflictis, nihilominus sese ad Panionium recipientibus, audio Biantem Prienæum saluberrimum dedisse consilium: cui si obtemperassent, licuisset Græcorum omnium felicissimos viuere. Siquidem ille suadebat vt communi classe soluētes, Sardiniā peterent, & ibi vnam ciuitatem omnium Ionum construerent. Hoc enim pacto eos seruitute liberatos feliciter esse victuros, omnium insularum maximā incolentes, & ceterarum imperio potientes. Sin autem manerent in Ionia, nullam inquit sibi apparere libertatis spem. Hæc Biantis sententia ipsis Ionibus subactis prodita fuit. Verum Thaletis quoq; sanum illud consilium, iam ante subactam Ioniam datum, nempe qui iusserit Ionas vnam quandam communem curiam habere, eamque esse in Teo: propterea quod Teos in media esset Ionia: ceteras autē ciuitates habitaras, [2] nihilominus huic parituras quàm aliarum ciuitatum tribus legibus parerent. Atq; hi quidem huiusmodi consilia dederunt. ¶ Har- CLXXI

pagus, subacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, vna

1 At ceteri Iones (exceptis Milesiis) prœlium quidem & ipsi cum Harpago commiserunt, sicut & qui *solum patrium* reliquerunt: seque fortiter gesserunt: pro sua quisque patria pugnantes: sed superati captique, in suis sedibus remanserunt, imperata facientes. Milesii autem, qui &c. *Fortasse tamen possit & aliter exponi ἐμμένειν τῷ χώρῳ.* 2 Nihilominus eodem loco haberi quo tribus. *Sed τοῦτο ἔπος aliam etiam interpretationem admittit.*

ducens

ducens Ionas atque Æoles. [1] Nam Cares ab his oriundi ex insulis progressi sunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellabanturque Leleges, & insulas habitabant. tributum autem nullum pendebant, quantum equidem possim superiora repetendo è longissimo auditu coniectare: sed [2] quum Minos flagitabat, naues ei implebant. [3] Ille felici vsus belli successu, multos agros populabatur. Caricæ gentis, omniũ quæ illis tẽporibus claruerunt ingeniosissimæ, memorantur tria inuenta. quippe galeis cristas imponendas primi ostenderunt Cares, clypeis [4] signa adiunxere, [5] postremo lora quoque scutorum excogitauerunt. antea nanq; citra habenas gestabãt quotquot clypeis vtebantur, ac balteis duntaxat coriaceis fulcientes, collo siniſtroque humero sustinebant. Post Caras vero tempore longo succedente, Dores atq; Iones ex insulis egredientes, in continenti sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanquã his non assentiũtur Cares qui se aborigines atq; indigenas esse memorant, eodemque nomine vsque vsos. atq; apud Mylassos Iouis Carii delubrum ostentant vetustissimum, quo communiter quoque Mysi atque Lydi vtuntur, vt qui Caribus sint germani. Quippe Lydũ & Mysum Caris fratres esse dicunt, atque ob id eodem vtuntur fano: at quotquot alterius sunt gentis, etiamsi Carum lingua vtantur, non tamen sacro participant. CLXXII Caunii vero, quantũ mihi videtur, indigenæ sunt: etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sane aut ipsi ad Caricam accommodauerunt, aut Cares ad Caunicam. [6] id quod ægre diiudicari posset. At legibus vtuntur cum ab aliis gentibus tum à Carum moribus multum diuersis. Nam apud illos laudatissimum habetur, [7] iuuentutem frequenter amoris gratia ad compotationes conuenire, tam viros quam mulieres atque pueros. Sacra principio sibi constituerãt externa, quorũ postea pertæsi, quũ patriis duntaxat videretur vtendũ diis, Caunii [8] omnis ætatis sumptis armis, *sacerdotem* ad Calyndicos vsq; mõtes persequebãtur, fustibus cędẽtes,

ἀρχόμενος ἀπ' Ἴωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι ἐς τὸν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. ἐπὶ γὰρ παλαιοῦ ἐόντες Μίνω κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα ὑποτελέοντες, ὅσον γε ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῇ· οἱ δὲ, ὅκως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρωσαν οἱ τὰς νέας. ἅτε δὲ Μίνω κατεστεφανωμένου χρόνου πολλοῦ, καὶ δυτυχέοντος τῷ πολέμῳ, ὁ Καρικὸν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἀπάντων κατ' ἓν γένος ἐγένετο, καὶ μακρῷ μάλιστα. καὶ σφι τρία ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ὅτι τὰ κράνεα λόφους ὅτι δίεσθαι Καρές εἰσι οἱ καταδίξαντες· καὶ ὅτι τοῖς ἀσπίσι τὰ σημεῖα ποιέεσθαι. καὶ ὄχανα ἀσπίσι οὗτοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ ἄνευ ὀχάνων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἱονεὶ ἐώθεισαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνοισι οἰνοχίζοντες περὶ τοῖσι αὐχέσι τε καὶ τοῖσι ἀριστερῇσι ὤμοισι παρεικείμενοι. μετὰ δὲ τοὺς Κᾶρας, χρόνῳ ἔτεϊ πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξαπέστησαν ἐκ τῶν νήσων, καὶ ὕστερον ἐς τὴν ἤπειρον ἀπίκοντο. κατὰ μὲν δὴ Καρας οὕτω Κρῆτες λέγουσι γλώσσαν· οὐ μέντοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι οἱ Καρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ χρᾶσθαι ἐωυτοὺς τῷ περ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ σφι Μυλασσεῦσι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς συγγενέσι ἐοῦσι τοῖσι Καρί. τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Καρὸς ἀδελφεούς. τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι· ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλου ἔθνεος, ὁμογλώσσοισι τοῖσι Καρσὶ ἐχρῶντο, τούτοισι οὐ μέτα. Οἱ δὲ Καύνιοι, αὐτόχθονες, δοκέουν ἐμοὶ, εἶναι. αὐτοὶ μέντοι ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. περισκεπαρνήσασι δὲ γλῶσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυνιακὸν· ἦθος δὲ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διαχρῖναι. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ καλλιστόν ἐστι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα ἰλαδὸν συλλέεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἱδρυθέντων δὲ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέστειλε ὡς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοῦνον χρᾶσθαι θεοῖσι) ἐξιόντες τὰ ὅπλα ἅπαντες Καύνιοι ἤιρεον τὸν σφέτερον δρυμὸν ἐπὶ ἡμέρας, μέχρι οὔρων τῶν Καλυνδικῶν ἔποντο,

ἐπιπλέοντες,

1 Inter hos autem Cares ex insulis in continentem venerunt. Olim &c. 2 *Vel*, Quum Minoi opus erat, naues &c. 3 Quum autem Minos magna ditione potitus esset, prosperaque in bello fortuna vteretur, longe Carica gens supra omnes alias celebris erat. Tribusque rebus quas illi excogitarant, vsi sunt Græci. Quippe gal. 4 *Vel*, insignia, *pitta videlicet*. 5 Ansas quoque scut. excog. Antea nanque absque ansis gestab. clypeos quicunque illis vti soliti erant: colloque & dextro humero circumpositos vinculis coriaceis tenentes agitabant. Post Caras &c. 6 Haud enim certo diiudicare possum. 7 Prout ferunt gradus ætatum, & amicitia intercedit, ad compotationes turmatim conuenire viros, mulieres ac pueros. 8 Sumptis armis petulanter aerem ferientes hastis, ad Calynd. vsque montes peruenerunt, ——

καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τοὺς ξεινικοὺς θεούς. καὶ οὗτοι μὲν τοιούτοισι τοιοῦτοι χρέωνται. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τὸ ἀρχαῖον γεγόνασι· τῷ γὰρ Κρήτῳ εἶχον τὸ πᾶν βάρβαροι. διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ τοῦ τῆς βασιλίης τῆς Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ γάσει Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ· οἱ δέ, ἀπωσθέντες, ἀπίκοντο τῆς Ἀσίης ἐς χῶρον τὸν Μιλυάδα. τὸν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὐτὴ τὸ παλαιὸν ἦν Μιλυάς. οἱ δὲ Μιλύαι, τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τοῖσι μὲν δὴ αὐτέων Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ ἐκαλέοντο τὸ πάρ τε ἠνείκαντο οὔνομα, καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηναίων Λύκος ὁ Πανδίονος, ἐξελαθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας τούσδε Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἐπωνυμίην, Λύκιοι ἀπὸ τοῦδε ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι, καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ τῶν μητέρων ἑωυτούς, καὶ οὐκὶ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένου δὲ ἑτέρου ὅντινα πλησίον πὸς εἰμὶ, καταλέξει ἑωυτὸν μητρόθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀναμνέεται τὰς μητέρας. καὶ ἢν μὲν γυνὴ ἀστὴ ἀστῷ συνοικήσῃ, γυναῖκα τὰ τέκνα νενόμισται· ἢν δὲ αἰνὴρ ἀστὸς, καὶ ὁ πρῶτος αὐτέων, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεται. Οἱ μὲν νυν Κᾶρες οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἁρπάγου· οὔτε αὐτοὶ οἱ Καρὲς ἀποδεξάμενοι οὐδὲν, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων τὴν χώρην οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, ὃ δὴ Τριόπιον καλέεται. ἀρξαμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβλησίης, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, περιῤῥόου· (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορέω αἴεμον, ὁ δὲ Κεραυνιὸς κόλπος ἀπείργει, τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ κατὰ Σύμμιν τε καὶ Ῥόδον θάλασσα) ὅ ὧν δὴ ὀλίγην τοῦτο, ἐὸν ὅσον τε ὀκτὼ πέντε στάδια, ὤρυσσον οἱ Κνίδιοι, ὅτε ὅσῳ Ἅρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεῤῥέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐπὸς δὲ πᾶσά σφι ἐλύετο. τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὴν ἤπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι ὃν ὤρυσσον.

exclamanteſque externos ſe exigere deos. Et huiuſmodi moribus illi vtebantur. Lycii autem è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primum vniuerſam barbari incolebant: deinde contendentibus de imperio Europæ filiis Sarpedone atque Minoe, Minos ſuperior factus expulit Sarpedonem[1] eiuſq; conſpiratores. Hi expulſi, Aſiæ regionẽ occupauerunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dum igitur ipſis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerant nomine vocabantur, & nunc adhuc vocantur à vicinis, Termilæ. Quum vero Lycus Pandionis filius à fratre Ægæo Athenis pulſus, ad Sarpedonem in Termilas abiiſſet, factũ eſt temporis progreſſu vt de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus vtuntur partim Cretenſium partim Carum. [2] Quanquam hoc vnum, præter ceteros homines, pro lege habent peculiare, quod à matribus nomina ſibiipſis induunt. Et ſi quis obuium percontetur quiſnã ſit, quaue familia ortus, à matribus auiiſque protinus genus ſuum repetet. Adde quod ſiqua ingenua ſeruo nupſerit, liberi qui ex his ſuſcipiuntur, ingenui exiſtimabuntur: ſin autem vir ingenuus, & quidem inter eos primarius, vxorem duxerit externã aut pallacam, ſuſcepti ex his liberi reputabuntur [3] minime ingenui. Enimuero huius tempeſtatis Cares nullo præclaro facinore edito, ab Harpago ſubacti ſunt. Nec Cares tantum nullũ ediderũt, ſed nec Græci quotquot illam regionem tenebant. Tenebant autem cum alii tum Lacedæmoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare appellatum Triopium. Nam quum initium Byblefiæ ex peninſula auſpicetur, ſintque Cnidii propemodum circumflui: (eam enim partem qua boream ſpectat, Ceraunius claudit ſinus, auſtralem vero Symanum Rhodiumque mare) reliquum quod perquam exiguum eſt, nempe quinque ſtadiorum, Cnidii tentauerunt perfodere interea dum Harpagus Ioniam euerteret, volentes ſuam ditionem in inſulæ formam redigere. [4] Eratque hic iſthmus quem perfodere ſtatuerant, ea parte qua continentem ſpectat Cnidia.

CLXXII

CLXXIII

CLXXIV

45

30

40

Κεραυνικὸς

——ſe expellere deos externos dicentes. Et hi quidẽ moribus, *vel ritibus*, huiuſmodi vtuntur. At Lycii è *&c.* 1 Et quos habebat ſuæ conſpirationis, *vel factionis*, ſocios. 2 Sed hunc morem peculiarem habent, & cum aliis nullis conuenientem, *vel communem*, quod ſe de nominibus matrum appellent, non patrum. Adeo vt ſi quis vicinũ ſuum roget quis ſit, recenſeat ſe ipſum, *id eſt*, *genus ſuum*, *vel gentè ſuam*, à matre: matriſq; ſuæ matres enumeret. Adde quod *&c.* 3 Infames. *Vel*, *Honoribus indigni.* 4 Erat autem intra *ipſum iſthmum* tota ipſorum ditio. Nam qua parte in continentem deſinit, iſthmus eſt, quẽ perfodere ſtatuerant.

Id ergo

[1] Id ergo multa manu conantibus diuinitus arbitror aliquid repugnasse, quod nimirum omnes qui manū admouerent læderet, cum alias corporis partes, tum præcipue oculos infestante petra. Cnidii, missis nunciis Delphos, rogant quidnam istuc esset quod tantopere conatibus eorum aduersaretur. Pythia, vt ipsi referunt Cnidii, senario versu respondit in hanc sententiam,

Isthmum neque aggerate, neque fodite:
Iupiter nanque ipse, si placuisset, fecisset Insulam.

Quum respondisset hunc in modum Pythia, Cnidii à perfodiendo isthmo destiterunt, & inuadenti cum exercitu
CLXXV Harpago, vltro sese non commisso prælio dediderunt. [2] Pedasii qui mediterraneam supra Halicarnassum colunt, aliique vicini maximam diligentiam adhibere feruntur vt eorum sacerdos Palladis sacram barbam habeat. id quod ter illis accidisse putatur. Hi soli in Caria populi Harpago diu reluctati sunt, multumq; negotii exhibuerunt, [3] montem extruendo cui nomen Lyda. Tandem tamen & ipsi expugnati fuerunt.
CXXVI Ceterum vbi in Xanthium campum exercitum produxisset Harpagus, Lycii contra procedentes, paucicq; cum multis confligentes, strenue sese gesserunt. Superati autem prœlio fugatique, in vrbē sese receperunt, vxores, liberos atque pecunias vna cum familia tota in arcem cogentes: admotoque igne arcem vna cum ceteris rebus incenderunt. Quæ vbi fecissent, ipsi regressi iureiurando se mutuo astringentes, eoque horrendo, cum hostibus iterum congressi sunt, fortiterq; pugnando omnes oppetierunt. Ex Lyciis autem, qui Xanthii dicuntur esse, hi omnes, [4] præter octoginta quosdam, Istiæorum sunt conuenæ. qui octoginta tum emigrantes, superstites remanserant. Xanthum igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunū. Nam Caunii Lycios insequuti sunt magna ex parte.
CLXXVII ¶ Tum igitur inferiorem Asiam Harpagus euertebat, superiorem ipse Cyrus, vniuersam gentem subigens nihilque relinquens. At ego in præsentia illorum gestorum pleraque prudens omittam, ea

ἀλλ' ἡ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι καὶ θηλύτερον ἐφαίνοντο πτρώσκεσθαι οἱ ἐργαζόμενοι τὸ εἴσθμος, τά τε ἄλλα τὸ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμούς, θραυομένης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐρησομένους ὅ αὐτίξοον. ἡ δὲ Πυθίη σφι (ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι) χρᾷ ἐν τριμέτρῳ τόνῳ τάδε,

Ἰσθμὸν μὴ πυργοῦτε, μηδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐθέλετο.

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τό τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο, καὶ Ἅρπαγον ὁπόσοισι σὺν τῷ στρατῷ, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν. Ἦσαν δὲ Πηδασέες, οἰκημένοι ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὅκως τι μέλλοι ἀνεπιπόδιστον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἡ ἱερείη τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρὶς σφι τοῦτο ἐγένετο. οὗτοι τῶν περὶ Καρίλῳ ἀνδρῶν μούνοί τε αὐτίσχον χρόνον Ἅρπαγῳ, καὶ τρήγματα παρέσχον πλεῖστα, ὄρεος τειχίσαντες, τῷ οὔνομά ἐστι Λίδη. Πηδασέες μὲν νυν χρόνῳ ὑπῆρθησαν. Λυκίοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἅρπαγος στρατόν, ὑπαντιούντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ἀρετὰς ἀπεδέκνυντο· ἐπεὶ δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς τὸ ἄστυ, συνείλησαν ἐς τὠυτὸ ἀνέρας τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τὸς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τὠυτῷ ἀνέρι πᾶσαν ταύτην κρήσεσθαι. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες, καὶ συνομόσαντες ὅρκοις δεινοῖς, ὑπερεξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξανθίων μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φαμένων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοὶ, πλὴν ὀγδώκοντα ἑξεών, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα ἑξαὶ αὗται ἔτυχον τηνικαῦτα ἐκδημέουσαι, καὶ οὕτω περιεγένοντο. τὸν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτως ἔσχε ὁ Ἅρπαγος. τὸ δὲ πλησίον δὲ καὶ τὸν Καύνον εἶχε. καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι τοῖς Λυκίοις ἐμιμήσαντο τὰ πλέω. Τὰ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίης Ἅρπαγος ἀπάσατο ἐποίεε· τὰ δ' ἄνω αὐτῆς, αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος, καὶ οὐδὲν παριείς. τὰ μὲν νυν αὐτέων πλέω παρήσομαι· τὰ δὲ

---

1 Id ergo multa manu conantibus, quia qui operi incumbebant, vehemētius & diuinius quam vt cōmune quiddam id videri posset, tum aliis corporis partibus, tum præcipue circa oculos, dum rupes feriretur, vulnerari videbantur, Cnid. 2 Porro Pedasei, *vel Pedasenses*, supra Halic. medit. incolebant: apud quos illi quæ Mineruæ sacerdos est, prolixa barba nascitur quoties ipsis aut ipsorū vicinis aliquid mali imminet. Quod ter illis vsu venit. Hi soli &c. 3 Munito operibus monte 4 Sunt aduenæ, præter octoginta familias: quæ tum in vrbe non erant, atque ita superstites fuerunt. Xan. &c. *Decipit autem Vallam ἰστιαίων, quod pro ἰσίων perperam scriptum fuisse, manifestissimum est ex his proxime sequentibus, ni dē ista.*

οἱ παρέχε πόνοι τε πλῆθος καὶ ἀξια μνήμης ἐόντα ἐστί, τούτων ὑπομνήσομαι. Κῦρος δ', ἐπεί τε τὰ πρώτα τῆς ἠπείρου ὑπεχείρισατο, Ἀσσυρίοισι ἐπετίθετο. Τῆς δ' Ἀσσυρίης ἐστὶ μὲν καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· ὃ δ' ὀνομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον, καὶ ἔνθα σφι, Νίνου δυναστεύοντος πρόσθε, τὰ βασιλήια κατεστήκεε, ἦν Βαβυλών, ἐοῦσα τοιαύτη δή τις πόλις· κεῖται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐοῦσα, μέτρον ἕκαστον, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου. ὅσοι σταδίοι τὴν περίοδον τῆς πόλιος γίνονται, σύμπασαι ἑξακόσιαι καὶ τετρακόσιοι. ὃ μὲν δὴ νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τοῦ ἄστεος τῆς Βαβυλωνίης. ἐκεκόσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν πρῶτα βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλέη ὕδατος περιέχει· μετὰ δὲ, τεῖχος, πεντήκοντα μὲν πηχέων βασιληίων ἐὸν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήιος πῆχυς τοῦ μετρίου ἐστὶ πήχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι. Δεδήμευτο δὲ ὑπὸ τοῦ ἔργου καὶ τὰ ἀφορμᾶσθαι ἐκ τῆς γῆς αἰσιμώθη, καὶ ὁ τεῖχος οὕτινα ἔχει τρόπον ἔργασται. ὀρύσσοντες γὰρ τὰ τάφρου καὶ τὴν γῆν ταύτην ἐκφορήσαντες ἐπλίνθευον τὸν χῶρον τὸν ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἐκφορηθέντα· ἐλκύσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ὤπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ, τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ ἀνὰ τριήκοντα δόμων πλίνθου παρσὺς καλάμων ἀνὰ μέσα ἐπιβάλλοντες, ἐδίφων πρῶτα μὲν τὰ τάφρου τὰ χείλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸν τὸν τεῖχος ὃν αὐτὸν τρόπον. ἐπῴκεον δὲ τὸν τείχεος τοῦτον τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μονοκώλους ἑδόμενοι, τετραμμένα ἐς ἄλληλα. τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τετράπτερον τοῖς ἐλάσιν. πύλας δὲ ἐνεστᾶσι πέρι ξύλου τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χάλκεας πάσας. καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὁκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἴς οὔνομα αὐτῇ. ἔνθα ὅδε ποταμός ἐστι μέγας· Ἴς καὶ τῷ ποταμῷ τοὔνομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. οὗτος δὴ ὁ Ἴς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θερμοὺς ἀσφάλτου ἀναδιδοῖ πολλούς, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι ἰσχὺς ἐκομίσθη.

Ἐτείχισο μὲν δὴ καὶ ἡ Βαβυλὼν τοιῷδε τρόπῳ. ἔστι δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διείργει, τῷ οὔνομα ἐστὶ Εὐφρήτης· ῥέει δὲ Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας, καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς. ἐξίει δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ δὴ τεῖχος ἑκάτερον ἰὸν ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ὑπερβαὶ τῶν δὲ χείλος ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ,

duntaxat prodituras quæ illi quam plurimo constiterunt labore, suntque memoria dignissima. Quum igitur Cyrus continentem vniuersam suæ ditionis fecisset, Assyriis bellum intulit. ¶ Assyriæ autem cum alia multa sunt magna oppida, tum vero celeberrimi nominis ac validissimum est Babylon, vbi post euersam ab ipsis Ninum, regia erat. quod oppidum situm est in planitie ingenti, forma quadrata, magnitudine quoquouersus centenûm viceníum stadiorum, in summa quadringentorum & octoginta, in circuitu quatuor laterum vrbis. Tanta est Babylonici oppidi magnitudo: quod ita exornatum est vt aliud nullum eorum quæ nos nouimus. Iam primum fossa ambit alta atque lata, aquæ plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regiorum crassitudine, ducentorum celsitudine. Est autem regius cubitus, quàm is quo pro mensura vtimur, tribus digitis maior. Operæ pretium certe est me præter hęc [1] dissererе in quem vsum sit consumpta terra ex fossa egesta, & quomodo fuerit murus conditus. Vt quidque terræ [2] in deprimenda fossa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum postquam magnam vim duxissent, eos in fornacibus coquebant. Postea cœno vtentes, asphalto feruenti per tricesimum quemque laterum ordinem [3] summitates arundinum instiparas conglutinabant. & primum labra fossæ, deinde ipsum murum ad eundem modum ædificarunt: super quem circa oras extruxerunt domunculas vnius contignationis inter se obuersas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur vt quadriga interagi posset. Eius per ambitum centum portæ stabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem postibusque. Babylone octo dierum itinere abest alia vrbs nomine Is, vbi fluuius est haud magnus, eiusdem nominis, qui se deuoluit in flumen Euphratem. Hic itaque fluuius Is, vna cum aqua permultos reddit asphalti bituminis grumos: quæ asphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modum Babylon extructa est. Eius duę sunt [4] plagę, quas interfluit fluuius nomine Euphrates, qui magnus & alt[9] & celer, ex Armenis in rubrũ mare decurrit. In hũc vterq; mur[9] lacertos exporrigit, eiusq; [5] incuruę vtrinq; ripæ

CLXXIII

CLXXIX

CLXXX

1 Exponere vbi sit consi. 2 In effodienda ad fossam faciendam terra, effer. 3 *Quas vocat* summitates arundinũ, *quidam ex Corintho interpr.* areolas arundinum. *siue* arundineas. *Super his autem lateres siccabantur.* 4 Portiones, *siue* partes.
5 Incuruæ ripæ, *pro* ἐπικαμπαὶ. *qua vox sonat q.d.* incuruaturæ. *sed esse irreptitia videtur.*

coctilibus

coctilibus lateribus pro maceria prætexuntur. Ipsa vrbs plena domibus est ternarum quaternarumque contignationum, secta in vias cum rectas tum vero transuersas, quæ ad flumen pertingunt: ad quarum singulas pro numero vicorum protulæ factæ sunt in maceria quæ flumen sepiebat, & ipsæ æreæ, & ad flu-
CLXXXI men idem ferentes. Et hic quidē murus lorica est. Alius vero intus non multo quam hic debilior, sed exilior: inque vtriusq; ciuitatis plagæ medio murus est erectus, quorum hic regiam comprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero vero Iouis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate exiſtit, duorum vndecunque stadiorum amplitudine, figura quadrata. [1] In sacri medio turris solida, crassitudine simul & altitudine stadii, cui alia rursus superimposita turris & huic subinde alia, ad octauam vsque. His forinsecus scalæ sunt in circuitu adhibitę, per quas ad singulas conscenditur turres. [2] In mediis gradibus ductus, sellæque in hoc factæ, in quibus [3] ascensuros liceat sedere ac conquiescere. In postrema turri sacellum est aliud, in quo lectus est splendide stratus, & apposita mensa aurea. Statua tamen in hoc sacello nulla est: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem vnam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, vti narrant Chaldæi huius dei
CLXXXII sacerdotes. Narrant enim illi (tametsi mihi parum credibilia referre videntur) deum ipsum ingredientē templum, in hoc cubili conquiescere, perinde atque Thebis Ægyptiacis, vt ferunt Ægyptii. Ibi enim in Thebani Iouis fano mulier quoque cubat: [4] quæ vtraque mulier cum viris putatur non habere consuetudinem: sicut etiam dei antistita Patarис Lyciæ ciuitate, [5] quando ita accidit. Neque enim oraculum ibi celebratur perpetuo: vbi autem id futurum est, antistita noctu in templum
CLXXXIII concluditur. [6] Porro in Babylonis templo aliud etiam est sacellum inferius, quod [7] magnam habet Iouis statuam, eamque auream, [8] ponè mensam, & ipsam auream, simul & sustentaculum cum sella, omniaque aurea: adeo vt Chaldæi octingentorū talentorum auri opus æstiment. Extra sacellum altare est, & ipsum aureum: atq; præter hoc,

αἱμασιὴ πλίνθων ὀπτέων περιτείνει. Ὃ δ' ἄστυ αὐτὸ ἐὸν πλῆρες οἰκιέων τριωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, κατατέτμηται τάς τε ὁδοὺς ἰθείας, τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ὑπὲρ καρσίας τὰς ὑπὲ τὸν ποταμὸν ἀγούσας. κατὰ δὴ ὧν ἑκάστην ὁδὸν ἐπὶ τῇ αἱμασιῇ τῇ περὶ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαπερ λαῦραι, ποσαῦται ἀριθμόν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσαι καὶ αὐταὶ ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος, θώρηξ ἐστί. ἕτερον δ' ἔσωθεν τείχος περιβέβληται, καὶ πολλῷ τέῳ ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, στεινότερον δέ. ἐν δὲ ἑκατέρῳ τῆς πόλιος ἑκατέρου τὸ μέσον, ἐν τῷ ἦεν τὰ βασιλήια, περίβολόν τε μεγάλον καὶ ἰσχυρόν. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱρὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἐὸν, δύο σταδίων, πάντη ἐὸν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρις οὗ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποίηται. μεσοιῶντι δέ πού ἐστι καὶ ἀναβάσιος, ἔστι καταγωγή τε καὶ θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κεῖται εὖ ἐστρωμένη· καὶ παρὰ ταύτην τράπεζα χρυσέη κεῖται. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον, οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς εὐναλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν δή φασι ὁ θεὸς ἑλέσθαι ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) ὅτι θεὸς αὐτὸν φοιτᾷ τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, τῇ δὲ αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαιέος γυνή. ἀμφότεραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν· καὶ κατάπερ ἐν Παταροῖσι τῆς Λυκίης, ἡ προφῆτις τοῦ θεοῦ ἐπεὰν γένηται· ἔστι γὰρ δὴ αἰεὶ οὐκ χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὦν συγκατακλῄεται τὰς νύκτας ἔσω ἐς τὸν νηόν. Ἔστι δὲ τοῦ ἐν Βαβυλῶνι ἱροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηός, ἔνδα ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἔνι κατήμενον χρύσεον. καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παρακεῖται χρυσέη, καὶ ὁ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρύσεός ἐστι· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτακοσίων χρυσίου πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ καὶ

1 *In templi m. vt in præced.* 2 In med. gr. statio, 3 Ascendentes 4 Quarum mulierum vtraque cum v. 5 *Intellige, Quando contingit vt antistita debeat fungi munere.* 6 Porro illo Bab. 7 Magnum hab. Iouis simulacrum sedens. *Vel* sedentis, *legendo* κατημένου. 8 Et illi magna mensa adiacet aurea: cuius scamnum & sella sunt ex auro.

ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ἔστι γὰρ τοῦ χρυσέου βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅπι μὴ γαλαθηνὰ μοῦνα. ἔστι δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καὶ καταγίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι, ὅτε ἐπιτελέουσι τὴν ὀρτὴν ἄγοντες τῷ θεῷ τούτῳ. ἐν δὲ καὶ τοῦτο περιῆν τοῦτῳ τῷ ἱρῷ ἔτι ὃν χρύσεον ἕκτυπον καὶ ἀνδριὰς δυώδεκα πήχεων, χρύσεος, τερεός. ἐγὼ μὲν νυν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τοῦτο τὸν ἀνδριάντα Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας, οὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ τὸν ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν ἀνδριάντα. Ὁ μὲν δὴ ἱερὸν τοῦτο οὕτω κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα ἀναθήματα πολλά. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, (τὰ ἐς πᾶσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι) οἳ τά τε τείχεα ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱερά· ἐς δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἀρξασα, τῆς ὕστερον γενεῆσι πέντε προτέρη γενομένη, τὴν οὔνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπέδεξατο χώματα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐώθεε ὁ ποταμὸς αἰεὶ ὃ πεδίον ἐὸν πᾶν πελαγίζειν. Ἡ δὲ δὴ δεύτερον γενομένη ταύτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν Νίτωκρις (αὕτη δὲ συνετωτέρη γενομένη τὸ πρότερον ἀρξάσης) τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τὴν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀγερμίζουσαν ἄλλά τε ἀραιρημένα ἄστεα αὐτῶν, οἱ δὲ δὴ καὶ τὴν Νῖνον, προεφυλάξατο ὅσα ἐδυνάτο μάλιστα· πρῶτα μὲν τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, ἐόντα πρότερον ἰθὺν, ὡς σφι ἔχει τὸ πόλιος μέσης ῥέει, τορτὸν, αἰνωθεν δὲ ὀρύξασα, ὥστε δὶς τὸν αὐτὸν ἰθύνεσθαι σκολιὸν, ὥστε δή τεις ἐς τινα κωμέων τῶν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεται ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὔνομά ἐστι ἐς τὸν ἀπικνέεται ὁ Εὐφρήτης, Ἀρδερικά. καὶ νῦν οἱ αὖ κομίζοντες ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, τρὶς τὲ ἐς τὠυτὸ ταύτην κώμην ἀφικνέονται, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρῃσι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χώματα δὲ παρέχωσε παρ' ἑκάτερον τὸν ποταμὸν ὑψηλὰ, ἄξιον θώματος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστί. κατυπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρυσσε ἕλυτρον λίμνης, ὀλίγον τι παρατείνουσα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς ὃ ὕδωρ ἀεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ περίμετρον αὐτοῦ ποιεῦσα, εἰκοσίτε καὶ τετρακοσίων σταδίων. Ὃν δὲ ὀρυσσόμενον χοῦν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος διαφόρου παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ παραχέουσα. ἐπεὶ τε δὲ οἱ ὤρυκτο,

aliud altare ingens, in quo integræ ætatis[1] hostiæ immolantur: quandoquidem supra aureum illud non licet hostias mactare, præterquam lactentes. Insuper in hoc maiusculo altari Chaldæi [2] quotannis centum millia talentorum libanoti adolent, quando huic suo deo [3] sacra faciunt. Eratque in hoc templo etiamdum illo tempore statua duodecim cubitorum è solido auro: quanquam ego hanc non viderim, sed ea referam quæ à Chaldæis referuntur. Hanc statuam Darius Hystaspis filius insidiose captans, non ausus tamen fuit diripere: sed eam postea Xerxes Darii filius abstulit, sacrificio, qui prohibuerat statuam loco dimouendam, interempto. Atque illud templum hoc pacto constructum fuit ornamentis: etiamsi alia sint peculiaria pleraque eiusdem donaria. ¶ Huius Babylonis multi quo- CLXXXIV
que aliquando reges extitere, (quorum in exponendis rebus Assyriis mentionem faciam) qui & muros ornauerunt & templa: & inter eos duæ fœminæ. Harum prior, quæ quinque ætatibus ante posteriorem regnauit, vocata est SEMIRAMIS. Hæc per planitiem aggere extruxit spectaculo dignos, quum antehac flumen eam omnē restagnare solitum esset. Posterior regina, NITO- CLXXXV
CRIS nomine, extitit superiore solertior. cui[9] cum alia monumēta extiterunt, quę ego commemorabo, tum vero hoc, quod animaduertens imperium Medorum ingens ac pacatum, subactaque ab his multa oppida, & inter hæc Ninum, præmuniuit se omnibus quàm potuit maxime. Ante omnia fluuium Euphratem, qui prius mediam ipsorum vrbem interfluens, rectus erat, tortuosum reddidit, fossis superius depressis, adeo vt quendam Assyriæ pagum, nomine Ardericā, ter influat, & qui nunc è mari per Euphratem Babylonē versus subuehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hunc quidem talem reddidit. Aggerem vero ex vtroque fluminis labro aggessit visu mirandum: tantę est & magnitudinis & sublimitatis. Multo supra Babylonem, aliquantulum seorsum à flumine, effodit [4] paludis eluuiem, profunditate quidem [5] ad aquā vsque semper ducta: latitudine vero eius quoquouersus [6] trecentorum viginti stadiorum. Hæc fossitia humus ad fluminis ripas aggesta est. Quem locum

1 Pecudes imm. 2 *Vel*, Quotannis libanotum ad pondus centum mill. tal. adolent. 3 Festum diem celebrant. 4 Paludis receptaculum, 5 *Id est*, *Quoad aqua fodiendo inueniretur.* 6 Quadringentorum vig.

vbi de-

vbi depressit, crepidinem ambitus eius lapidibus induxit. Hæc duo, vt flumen flexuosum & lacuna tota, fossa esset, ideo fecit vt fluuius per multos anfractus retentus, sedatior maret, & nauigationes Babylonem versus essent tortuosæ, & ex ipsis nauigationibus longus ambitus lacunæ exciperetur.[1] Ad hæc, quæcunque erat regio ad inuadendum opportuna, & compendiaria ex Medis via, hanc intersepsit, ne Medi commercio Assyriorũ ipsius negotia cognoscerent.

CLXXXVI [2] Et hæc quidem ex profundo circumiecit. Ceterum ex eis talem fecit communitionem, Quum sit vrbs in duas direpta regiones, fluuio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alterã regionem transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat nauigio transire: quod erat (vt reor) molestum. Huic autem etiam rei ista prospexit. siquidem vbi effodit[3] effluuium paludis, aliud opere eodem monumentum sui reliquit. Lapides prægrandes incîdit, qui vbi parati fuerunt, & locus depressus, in locum ipsum quem depresserat, omnẽ fluminis cursum auertit. Qui locus effossus dum impleretur, interea pristino alueo arefacto, oras fluminis intra vrbẽ, ac descensus qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus, eadem qua muros ratione. Extruxit item circa mediam ferme vrbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plumbo deuinciens. Hunc sublicis quadratis, per quas Babylonii transirent, interdiu cõmittebat, easdẽ noctu tollebat: hac videlicet caussa ne per noctẽ transeuntes mutua furta exercerent. Vbi porro lacuna repleta fuit flumine, & opus pontis exornatũ, tunc fluuium Euphratem ex palude in pristinum alueum reuocauit: atque ita palus quam effoderat, [4] visa est necessario facta, & pons in

CLXXXVII vsum ciuium extructus. Eadem autẽ regina hunc etiam machinata est dolũ: Supra portas vrbis celeberrimas, loco edito atq; conspicuo, sepulcrum sibi extruxit, atq; his litteris inscripsit: SICVI REGVM BABYLONIS POST ME FVTVRORVM FVERIT PECVNIAE PENVRIA, APERTO SEPVLCRO SVMITO QVANTVNCVNQVE LIBVERIT PECVNIAE. NE TAMEN NISI INDIGVERIT, ALIOQVI APERITO. NON ENIM IN REM EIVS FVERIT. Hoc se-

ὤρυκτο, λίθους ἀγαμένη, κρηπῖδα κύκλῳ περὶ αὐτὸν ἔλασε. ἐποίεε δὲ ἀμφότερα τάδε, τὸν μὲν ποταμὸν σκολιὸν, καὶ δ' ὄρυγμα πρὸ, ἕλος, ὡς ὁ τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἐῶσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῶν πλόων σκαιὴ μὲν ἡ ὁδὸς τὸ λίμνης μακρή. κατὰ τοῦτο δὲ εἰργάζετο τὴν χώρης τῇ αἵ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμαθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα. Τὰ μὲν δὴ ἐκ βάθεος περιβάλετο. τοιὴν δὲ ἐξ αὐτῆς παρεσκεύαστο· τὴν πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, διὰ δὲ ποταμοῦ μέσου ἐόντος, διὰ τῶν προτέρων βασιλέων ὅκως τις ἐθέλοι ἐκ τοῦ ἑτέρου φαρσέος ἐς τὸ ἕτερον διαβαίνειν, χρῆν πλοίῳ διαβαίνειν. καὶ ἦν (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὀχληρὸν τοῦτο· αὕτη δὲ καὶ τοῦτο προσέδε. ἐπεὶ τε δὲ ὤρυξε δι' ἐλίσσων τὴν λίμνην, μνημόσυνον τόδε δεύτερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο· ἐπάμενος λίθους τεμνομένους· ὡς δέ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἕτοιμοι, καὶ δὴ χωρίον ὠρώρυκτο, ἐκλρέψασα τὸν ποταμὸν δρέεθρον πρῶτα ἐς δὲ ὧ- 48
ρυσσε χωρίον, ἐν τῷ ὑπίμπλατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀπεξηραμμένῳ τοῦ ἀρχαίου ῥέεθρου, τὸ μὲν τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ καὶ τὴν πόλιν καὶ τοὺς κατὰ βάσιας τοὺς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας, οἰκοδόμησε πλίνθοισι ὀπτῇσι καὶ μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τοὺς ὀρύξατο, οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπείρεσκε δὲ ἐπ' αὐτοῦ, ὅκως μιῇ ἡμέρῃ γένοιτο, ξύλα τελεώνεα, ἐπ' ὧν τὰ διαβασιν ἐποιεῦντο τοὶ Βαβυλώνιοι. λαὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαι- 30
ρέεσκον, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ φοιτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τό, τε ὀρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνεε ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὸν Εὐφρήτην ποιήσαντα ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξάγαγε· καὶ ἔτω τὸ ὀρυχθὲν ἕλος γλυκύμενον, ἐς δέον ἐδόκεε γεγενέναι. καὶ τοῖσι πολίτῃσι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη. Ἡ δὲ αὐτὴ βασίλεια καὶ ἀπάτην τοιῷδέ τινα ἐμηχανήσατο· ἐπὶ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄστεος, τάφον ἑωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ὑπὲρ πολλῆς αὐτέων τῶν πυ- 40
λέων. ἐπεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμματα λέγοντα τάδε, ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΥ ΥΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ ΣΠΑΝΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ΟΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ. ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ. ΟΥΤ

1 Hæc autem extruxit qua parte aditus erant & viæ compendia quæ ex Medis ducit: ne Medi &c. 2 Et his quidem munitionibus ab imo vsque vrbem circumdedit. Sed & has munitiones obiter ad hunc vsum accommodauit: Quum sit &c. 3 Receptaculum 4 Comperta fuit opportune facta: & pons &c.

ὁ τάφος ἐὼ ἀκίνητος, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον τελέηται ἡ βασιληίη. Δαρείῳ δὲ κατὰ δαίμονα ἐδόκεε εἶναι τῆσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδὲν χρέεσθαι, οὐ χρημάτων κειμένων, οὐδὲ τῶν χρημάτων ἕνεκα κατακαλεομένων, μὴ οὐ λάβοι αὐτά. τῆσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι οὐδὲν ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι οἱ κατὰ κεφαλῆς οἱ ἐλθόντες ὀνεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, εὗρε χρήματα μὲν οὔ, νεκρὸν δὲ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, ΕΙ ΜΗ ΑΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ΗΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟΥΚ ΑΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ΑΝΕΩΓΕΣ. αὕτη μὲν νυν ἡ βασίλεια, τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι. Ὁ δὲ δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς ὃν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ τὄνομα Λαβυνίτου καὶ τῆς Ἀσσυρίων ἀρχῆς· στρατεύεται δὲ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτίοισι εὖ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ ποτοῖσι· τὸν δὴ τὸ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μοῦνου πίνει βασιλεὺς, τοῦ δὲ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὴ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψημένου πολλαὶ κάρτα ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνοισι κομίζουσι ἐν ἀργυρέοισι ἀγγείοισι, ἕπονται ὅποι ἂν ἐλαύνοι ἑκάστοτε. Ἐπεί τε οὖν ὁ Κῦρος πορευόμενος ὅπῃ τὴν Βαβυλῶνα εἶχε ἐγίνετο ἐπὶ Γυνδὴν ποταμῷ, τοῦ αἱ μὲν πηγαὶ ἐν Ματιηνοῖσι ὄρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγρην, ὁ δὲ, παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὴ τὸν Γυνδὴν ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα ναυσὶ πορήϊτον, ἐνθαῦτά οἱ τῶν ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν ἅτε ὑβρεϊος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δὲ μιν συμφήσας, ἅτε δρυχίον οἰχώκεε φέρων. κάρτα δὲ δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τούτῳ ὑβρίσαντι· καὶ οἱ ἐπιπείλησε, οὕτω δή μιν ἀσθενέα ποιήσειν, ὥστε τοῦ λοιποῦ καὶ γυναῖκας μιν διαπερᾶν εὐπετέως, ὄφρα μὴ βραχέσας διαβήσεται. Μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν, μετεὶς τὸν ὅπῃ Βαβυλῶνα στρατεύσεται, διαιρέει τὸν στρατιὸν δίχα. διελὼν δέ, κατέτεινε σχοινοτενέας κατὰ δέξας διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατόν, παρ' ἑκάτερα ὁ χῶλος τοῦ Γυνδέω τεθαμμένος πρὸς τὰ ἑῴα. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐργαζομένου, ἤνυετο μὲν ὁ ἔργον, ὅμως μέντοι τὸν θερείην πᾶσαν αὐτοὶ ταύτῃ διέτριψαν ἐργαζόμενοι. Ὡς δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ἐτίσατο Κῦρος, ἐς τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα μὲν διώρυχας διαλαβὼν, καὶ ὁδὸν δεύτερον ἐπελάσας, οὕτω δὴ ἤλασε ὅπῃ τὴν Βαβυλῶνα.

pulcrum tam diu fuit immotum dum regnum peruenit ad Darium. Is indignum esse ratus se neque vti quipiam his portis, (ideo autem non vtebatur, [1] quod supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neque sumere pecunias repositas, & eas quidem ipsum prouocantes, reserauit monumentum: in quo non quidem pecunias inuenit, [2] sed litteras ita dicentes: NISI PECVNIAE ESSES INEXPLEBILIS ET TVRPIS LVCRI CVPIDVS, DEFVNCTORVM SEPVLCRA NON APERVISSES. Talis extitisse hæc regina memoratur. ¶ Aduersus cuius filium Labynitum, patris nomen & Assyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. [3] Ducit autem rex magnus exercitum, probe domi comparata re frumentaria atque pecuria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaspe, Susa præterfluente, ex quo vno ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius Choaspis aquam decoctam, & in argentea vasa diffusam, ferentes permultæ carrucæ quatuor rotarum, mulis trahentibus, assidue comitantur quocunque ille proficiscitur. Cyrus igitur Babylonem tendens, vbi venit ad Gyndem amnem (qui in Mantienis ortus montibus, [4] per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin vrbem præterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc traiicere, quum non posset nisi nauibus traiici. Interim ei quidam è sacris equis candidis petulanter ingressus fluuium, transire conabatur. Hunc fluuius vorticibus contorquens, submersum abripuit. Cyrus autem perquam ægre ferens hanc fluminis iniuriam, illi comminatus est, se sic redditurum eum tenuem vt in posterum facile vel à mulieribus transiri posset, ne genua quidem tingentibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonem intermissa, copias suas bifariam diuisit. Dehinc alueos ad funiculum designauit centenos & octogenos, vtrinque ad Gyndis labra omnino conuersos: quos distributis copiis effodi iussit. Et opus quidem, vt quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen in eo faciendo eam æstatem triuerunt. Cyrus ergo quum Gyndem mulctasset in trecentos & sexaginta riuos diductum, & alterum ver illuxisset, ita porro ire Babylonē pergit,

CLXXXIII

CLXXXII

CXC

1 Quod transiens habiturus esset cadauer supra caput suum situ) 2 Sed cadauer, & litteras quibus hoc dicebatur: 3 *Hæc verba,* Ducit autem rex *&c. vsque ad,* Cyrus igitur *&c. paulo inferius videntur collocanda.* 4 Per Darneos. *Darnam enim numerat Ptolemæus inter Assyriæ vrbes mediterraneas.*

Babylo-

Babyloniis cum producto exercitu præstolantibus. Qui, vbi propius vrbem ille promouit, cum eo conflixerunt, prœlioque fugati, in oppidum compulsi fuerunt. Ii tamen, quia Cyrum iampridem animaduerterant inquietum esse, viderantque omnes pariter gentes aggredientem, comportauerant permultorum annorum commeatus: ideoq ue tunc obsidionem nihili faciebant. Et Cyrus, quum iam longo tempore nihil admodum res ipsius proficerent, inops
CXCI consilii erat. Tandem, siue alius ei anxio suggessit, siue ipsi in mentem venit quid in rem esset, sic statuit faciendum: Instructis vniuersis copiis partim quâ fluuius vrbem ingreditur, partim a tergo quâ egreditur, præcipit vt, quum cernerent alueum posse transiri, illac vrbem inuaderent. Ita instructis atque admonitis suis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad paludem. Eo vbi peruenit, quæ Babyloniorum regina fecerat circa flumen & circa paludem, eadem & ipse fecit. [1] Nam reuocato flumine, alueum eius pristinum vado transibilem reddidit. Quod quum ita factum esset, Persæ qui ad hoc ipsum instructi erant, per alueum vnde fluuius EVphrates abscesserat, [2] mediorum fere femorum tenus fortiter Babylonem introierunt. Quos Babylonii, si factum Cyri prius aut audissent aut sensissent, haud dubie [3] contempto eorum ingressu, pessimo exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, conscensisque septis, ipsi pro ripis stantes illos progressos veluti in cauea excepissent. [4] Nūc ex inopinato eis Persæ astiterunt: & quū capti essent qui media vrbis incolebāt Babylonii, propter eius tamen magnitudinem nō sentiebatur (vt fertur) ab iis qui circa extrema habitabant. Sed quod forte dies festus eis esset, exercēdis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec planè hoc resciuerunt. Atq;
CXCII ita primò capta est Babylon. ¶ CVIVS ciuitatis quanta sit potentia, cum ex aliis multis declarabo, tum vero ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, sit [5] distributa in ipsius atque exercitus eius alimentū, præter tributa, ex duodecim quibus annus cōstat mensibus, quatuor regio Babylonica, octo

οἱ ὑπὸ Βαβυλωνίοι ἐκστρατευσάμενοι, ἐμάχοντο αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐλήφθη ἐλαφύροις ἁλοὺς τὸ πόλιος, σφεα ἐβάλοντο οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ ἐσπαρέντες τῇ μάχῃ, καὶ ἁλισκήσθησαν ἐς τὸ ἄστυ. ἦσαν δὲ ἐξεπεπαίσμενοι ἐπὶ πρότερον ὃν Κῦρον οὐκ ἀξεμίζοντα, ἀλλ' ὁρέοντες αὐτὸν πάντη ἐθνεῖ ὁμοίως ἐπιχειρέοντα, προσετάξαντο σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν. ἐνθαῦτα ἤτοι μὲν λόγον εἶχον τὸ πολιορκίης οὐδένα· Κῦρος δὲ ἀπορίῃσι ἐνείχετο, ἅτε χρόνου ἐπιγινομένου συχνοῦ, αἰωτέρω δὲ οὐδὲν τῶν πρηγμάτων προκοπτομένων. Εἴτε δὴ ὦν ἄλλος οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίεε δὴ τοιόνδε· τάξας τὸ στρατιὴν ἀπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ, τῇ ἐς τὸν πόλιν ἐσέβαλλε, καὶ ὄπισθε αὖτις τὸ πόλιος τάξας ἑτέρους, τῇ ἐξίῃ ἐκ τὸ πόλιος ὁ ποταμός· προσπέμψας τῷ στρατῷ, ὅταν σφέας δέηται τὸ ῥέεθρον ἰδὼν γλυκόμενον, ἐσιέναι σφέων ἐς τὸν πόλιν. ὕτω δὴ τάξας, καὶ καταπαύσας τὰ διαιτέσας, ἀπῆλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηίῳ τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενος δὲ ὅπου τὸν λίμνην, τά περ ἡ Βαβυλωνίων βασίλεια ἐποίησι καὶ πρὸς τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὸν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχι εἰσαγαγὼν ἐς τὸν λίμνην ἐοῦσαν ἕλος, ὃ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἦν ἐκεῖ, ἐποίησε, ὑπονοστήσαντος τοῦ ποταμοῦ. γνωσθέντος δὲ τοιούτου, οἱ κατὰ τοῦτο Πέρσαι οἵπερ ἐτετάχατο ἐπ' αὐτῷ τούτῳ καὶ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφρήτεω ποταμοῦ, ὑπονενοστηκότος ἀνδρείως ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, κατὰ τοῦτο ἐσήεσαν ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν γὰρ προεπύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι ὃ ἔμελλε τὸν Κῦρον ποιήσειν, οὐκ ἂν κατὰ τοὺς Πέρσας ἐσελθόντας ἐς τὸν πόλιν, διέφθειραν κάκιστα. καταπλήσαντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας, καὶ αὐτοὶ ὀπίσω τὰς αἰμασιὰς ἀναβαίνοντες τὰς παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ ἑλκομένας, ἔλαβον ἂν σφέας ὡς ἐν κύρτῃ· νῦν δὲ ἀπροσδοκήτους σφι παρέστησαν οἱ Πέρσαι. ὑπὸ μεγάθεος τὸ πόλιος, ὡς λέγουσι ὑπὸ τῶν αὐτῆς οἰκημένων, τὰ μὲν ἐκτὸς ἁλισκόμενα τὸ πόλιος ἐλάνθανον τοὺς ἐντὸς οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων, ἅμα δὲ ἑορτάζοντας ἐλάνθανε· ἐτύγχανον γὰρ σφι ἐοῦσαι ὀρτὴ χορδάξ τε τότον ὃν χρόνον, καὶ ἐς ὑπαθείσι ἔτι. ἐς ὃ δὴ καὶ τὰ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλῶν μὲν τότε πρῶτον αἱρητο. Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅσην τινὰ τυγχάνει ἐοῦσαν, ἐν δὲ καὶ ὧδε· βασιλεὺς ὁ μεγάλως ἐς ὄψιν αὐτὸς τε καὶ τὰ στρατιῆς ἀγεραίρηται παρεξ τὸν φόρον γῆ πάσα ὅσης ἄρχει. δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτόν, τοὺς τέσσαρας σέφεται μὲν ἡ Βαβυλωνίη χώρη, τοὺς δὲ ὀκτὼ

1 Nam fluuio in paludem *siue stagnum*, ducta fossa immisso, pristinum eius alueum fluuio subsidente, *vel abscedente*, peruiū reddidit. 2 Mediorum femorum tenus, ad summum, fortit. 3 Ingredi non permisissent, sed pess. 4 Nunc ex inopinato illis Persæ superuenerunt. Tantaque vrbis erat magnitudo, vt (quemadmodum narrant accolæ) quum capti essent qui extremas vrbis partes incolebant, ii qui mediam vrbem incolerent id nescirent. Sed quod &c. 5 *Intelligit singulis regionibus indici solitum quid alendo regi & eius copiis persoluerent.*

τῷ μιῷ ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη οὕτω τειτημοιείη ἡ Ἀσσυρίη χώρη τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν οἱ Γέρρα σατεπίλω καλέουσι, ἐξ ἀπασέων τῶν ἀρχέων πολλὸν πικρατίζει, ὅκου Τειταίχμῃ τῷ Ἀρταβάζου ἐκ βασιλέως ἔχοι πεντήκοντα, ἀργυρίου μὲν φορὴν ἑκάστης ἡμέρης ἀρτάβην μέτρου· ἔστι Γέρρηνον, χωρέον μεδίμνου Ἀττικοῦ πλεῖον χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι. ἵπποι δέ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίῃ, παρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλείας, ὀκτακόσιοι· αἱ γὰρ βαίνονται, ἑξακισχίλιαι καὶ μύριαι. δώδεκα γὰρ ἕκαστος τῶν ἑρσένων τούτων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἑσέφετο, ὥστε τέσσαρες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κώμῃ μεγάλῃ, τῶν ἄλλων ἐούσῃ ἀτελέων, πᾶσι κυσὶ παρεσπετάλατο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐόντα. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ἀσσυρίων ὕεται μὲν ὀλίγῳ, καὶ ὅκη τρέφουσι τὴν ῥίζαν τοῦ σίτου, ἐστὶ ταῦτα· ἀρδόμενον μέντοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀρώμενά τε ὀλίγον, καὶ θερίζεται ὁ σῖτος, ὑπὸ καπνοῦ ἐὼν Αἰγύπτῳ, αὐτὸ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνίοισι ἀρδόμενος. ἡ δὲ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, καπνοῦ ἡ Αἰγυπτίη, καὶ κατέτμηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων ἐστὶ νηυσὶ φορητός, τείνει δὲ ἐς νότον τετραμμένη ἔνθα χειμερινόν. ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς ὃν Τίγρην, παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἰκέατο. ἔστι δὲ χωρέων αὕτη ἁπασέων μακρῷ ἀρίστη, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καὶ μηλοφόρων καὶ ἀροτήρων· τῶν γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειρῶνται ἀρχὴν φέρειν, οὔτε συκέην, οὔτε ἄμπελον, οὔτε ἐλαίην. ὅσα δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴν ἐκφέρει ἐστί, ὥστε ἑκατὸν μὲν τὰ πρῶτα ἀποδιδοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀρίστα αὕτη ἑωυτῆς γένηται, διηκόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων ὁ πλάτος γίνεται τεσσάρων ἀνθρωπηίων δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρου μέγαθος γίνεται, ἐξεπίστασθαι μέντοι οὐ ποιήσομαι· ἀτρεκέως ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπὸν ἐχόμενα, ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπῖκται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦντες. εἰσὶ δὲ σφι φοινικηίων πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλείονες αὐτέων καρποφόροι· ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται.

reliquis eum omnis Asia alit. Ita huius regionis potentia tertiam Asiæ partem æquiparat, & eius principatus, (quem satrapiam Persæ vocant) omnium prouinciarum longe est optimus, adeo vt Tritæchmæ Artabazi filio([1] qui pro rege tributum hoc exigebat) singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mensura Persica, capacior quam Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destinatos, admissarii octingenti, cum equarum à quibus admittebantur, sexdecim millibus. nam singuli à vicenis admittebantur. Præterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, vt ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. [2] Atque hæc præsidis Babylonis peculiaria erant. [3] Porro in Assyriorum terra parum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demum est quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem seges prouenitque frumentum, non quemadmodum in Ægypto, flumine sua sponte in arua ascendente, sed manibus atque scrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis (quemadmodum Ægyptiaca) dissecta est in fossas, quarum maxima nauibus transiri potest, [4] ad solem hybernum vergens: [5] exit autem ex Euphrate in Tigrim alterum flumen, ad quod vrbs Ninus sita erat. Hæc regio omnium quas nos vidimus, [6] longe optima est, duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, ficu, vite, olea, nequaquã de principatu contendit. Cereris autem fructu procreando adeo ferax est vt nusquã non ad ducena reddat: vbi autem bonitate sese ipsa vincit, etiam ad tricena. Quaternûm autẽ digitorum maximorũ latitudo est tritici atq; hordei foliis. [7] Milii vero ac sesami proceritatem instar arborũ, etsi mihi compertam, tamen memorare supersedeo, probe sciens, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quæ de frugiferis dicta sunt, perquam incredibilia visum iri. Oleo autem non vtuntur nisi quod ex sesamis faciunt. Sunt eis passim per omnem regionem palmæ sua sponte nascentes, pleræque fructiferæ: ex quibus & cibos & vinũ & mel cõficiunt,

CXCIII

χ ἑνὸς Π. χωρέος
χ Ἀττικῆς
χ πολεμιστηρίων,
χ ἀρδόμενον
χ οἰκητο.
χ εὐπετέως

1 (Quem rex huic tractui præfecerat) 2 Atque hæc ad eũ qui Babylonis præfectus erat, pertinebant. Porro &c. 3 Porro in Assyriorum regione parum pluit: & hoc ipsum est quod frumenti radicem alit: seges tamen fluuio rigata fit lætior: prouenitq; que &c. 4 Id est, Ad solstitium hybernum. 5 Petringit autem ab Euphrate 6 Longe præstantissima est ferendo quidem certe frumento. Nam alioqui arbores ne ab initio quidem ferre potest: veluti ficum, vitem, oleam. Cereris &c. 7 In quam autem altitudinem milium & sesamum arboresçant, etsi probe norim, tamen id non referam: quum sciam, iis qui n.

colentes

tolentes ficuum more. Harum, vt aliarum arborum, Græci masculas vocant, quarum fructum iis quæ palmulas ferunt alligant, vt illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat matureſcere, alioqui occaſuras. Maſculæ enim in fructu culices[1] ferunt, quemadmodum
cxciv caprifici. Venio ad id quod ex omnibus quæ ſunt in ea regione, ſecundum ipſam vrbem, mihi ſummo miraculo eſt diſſerendum. ¶ Nauigia illorum quæ per flumen commeant Babylonem, omnia ſunt orbiculata atque coriacea, quæ pecuarii Armenii, qui ſupra Aſſyrios incolunt, ex cæſis ſalicibus faciunt, inſtruuntque pellibus, nudo illarum extrinſecus poſito in modum ſoli: neque puppe diſcreta, neque prora acuminata, ſed in ſpeciem clypei magis orbiculata. Tale nauigium ſtramentis ſtipatum fluuio deferendũ permittunt, cum aliis rebus, tum vero doliis è palmularum vino onuſtum, dirigentibus illud duobus, cum totidem palis: quorũ alter introrſum palum trahit, alter exterius pellit. Fiunt autem nauigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæque ferunt pondus quinque millium talentorum, ſingula ſingulos aſinos viuos intus habentia, maiora etiam plures. Poſtquam igitur nauigantes Babylonem peruenerunt, onuſque expoſuerunt, lignis nauigii atque omnibus ſtramentis venundatis, pelles aſinis imponunt, eoſque in Armeniam agitant. aduerſo enim flumine nauigari præ illius rapiditate nullo pacto poteſt. Propterea enim non ex lignis, ſed ex pellibus nauigia fiunt. Iidem, vbi aſinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modũ nauigia cõparant. Et naues quidem eo-
excv rum tales ſunt. ¶ Amictu autem tali vtuntur: Duabus amiciuntur tunicis, vna linea vſque ad pedes demiſſa, cui alteram laneam ſuperinduunt: poſtremo candidam penulam circumiiciunt. Calceos gerunt gentis more, ſoleis Thebanis pæne ſimiles. Capita habentes comata, mitris redimiunt, vnguentis toto corpore delibuti. Anulũ ſignatorium ſinguli geſtant, & ſceptrum,

πὶς συκέων τρόπον φερομένοισι· τὰ τε ἄλλα, ἢ φοινίκων τὶς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τοῦτον ὃν καρπὸν ἐσιέουσι τῇσι βαλανηφορέῃσι τῶν φοινίκων, ἵνα πεπαίνηται σφι ὁ ψὴν τὸν βάλανον ἐς δύναν, καὶ μὴ ἀποῤῥέῃ ὁ καρπὸς ὁ τῆ φοίνικος. ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, καθάπερ δὴ οἱ ὀλυνθοι. Τὸ δὲ ἀπορρέον θωῦμα μέγιστόν μοι ἔδοξε τῶν ταύτη, μετά γε τὴν πόλιν αὐτὴν, ἔρχομαι φράσων. τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ἐστὶ τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευόμενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἰτέης ταμόμενοι ποιήσωνται, πεντεπήχεσι τούτοισι διφθέρας σεσαγὰς εἰσλας ἐξωθεν, ἐόντα φέος τρόπον, οὔτε πρύμνην ἀποκρίνοντες, οὔτε πρῴρην συνάγοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες, καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν ὃ πλοῖον τοῦτο, ἀπιᾶσι κατ' ὃν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ, βίκοις φοινικηίοις καταγεμοῦσι οἴνου πλέοις. ἰθύνεται δὲ ὑπό τε δυοῖν πληκτρων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστεώτων. καὶ ὁ μὲν ἔσω ἕλκει ὃ πλῆκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα, ἢ ἐλάσσω· τὰ δὲ μέγιστα αὐτέων, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον ἔχει. ἐν ἑκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι, πλέονες. ἐπεὰν οὖν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τῶν πλοίων καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπεκήρυξαν· τὰς δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνουσι ἐς τοὺς Ἀρμενίους. αὐτὰ δὲ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ, ὑπὸ τάχεος τοῦ ποταμοῦ. διὰ γὰρ ταῦτα, ἢ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων· ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἐστὶ τοιαῦτα. Ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται· χιτῶνι ποδηνεκέι λινέῳ· καὶ ἐπὶ τούτῳ ἄλλον μείζονα χιτῶνα ἐπενδύτ. ἢ χλανίδιον λευκὸν περιβάλλόμενοι, ὑποδήματα ἔχουσι ὁπιχώρια, τὰ πολλὰ πλήσια τῇσι Βοιωτικῇσι ἐμβάσι. κομῶσι δὲ καὶ κε- 51
φαλὰς, μίτρῃσι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγῖδα δὲ ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον

1 Producunt, ἃ *Hunc locum ita vertit Bayf. in lib. De Nauali*, Nauigia illis ſunt quæ ſecundo flumine deferuntur Babylonem verſus, omnia circulari forma, eaque ex aluta. Vbi enim Armenii qui ſupra Aſſyrios habitant, ligna circular a è ſalice coaptarunt, obtendunt extrorſus tegumenta è pellibus, quibus ſoli vice vtuntur carinæque loco, nulla neque puppis neque proræ forma diſcreta, verum ſcuti inſtar, in orbem compoſita: deinde ſtipula referciunt, illudque nauigium flumini permittunt, mercibus onuſtum: præcipue autem bicos è palmarum foliis comportant vino refertos. Reguntur autem gubernaculis duobus, cum totidem hominibus qui ſtant: quorum alter introrſum trahit, alter extrinſecus propellit. Fiuntque hęc nauigia valde magna, nonnulla & minora: eorum autem maxima ferunt onus talentorum quinque millium. Ineſt & in vnoquoque nauigio aſinus viuus, in maioribus etiam plures. *Pro* Bicos è palmarum foliis, *alii* Dolia palmea *interpretantur.*

χειροποίητον· ἐν ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεστι σῶ-
πυμηλύον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ αἰετός, ἢ
ἄλλό τι. οὐδὲ γὰρ ἔξεστι σφι νόμος ἐστὶ ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφι θέσις περὶ τὸ σῶμά ἐστι. Νόμοι δὲ αὐτῶν ὧδε κατεστέασι· ὁ μὲν σοφώτατος· ἔδλε, κατὰ γνώμην τὴν ἑωυτοῦ, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὶ σωφρονέουσι χρᾶσθαι· κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο τάδε· ὡς δὲ αἱ παρθένοι ἐγίνοντο γάμων ὡραῖαι, ταύτας ἐπεὰν συναγάγηται πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἀλίας· πρεὶξ δ' αὐτάς ἵστατο ὄμιλος ἀνδρῶν. ἀνίστας δὲ κατὰ μίνην ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εἰδεσάτην ἐκ πασέων· μετὰ δ', ὅκως αὕτη ἐξοῦσα πολλὸν χρυσίον προφαίη, ἄλλην ἀνεκήρυσσε, ἣ μετ' ἐκείνην ἔσχε εἰδεσάτη. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ συνοικήσει. ὅσοι μὲν δὴ ἔσχον ἐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ἐπιγαμοι, ἐπερβάλλοντες ἀλλήλους ὠνέοντο τὰς καλλιφώνους· ὅσοι δὲ τὸ δήμου ἔσχον ἐπίγαμοι, οὗτοι δὲ εἶδος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρυσοῦ, εἰ δή τι χρήματά τε καὶ ἀμείνονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δὴ οἱ ἐξέλθοι ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εἰδεσάτας τῶν παρθένων, αἰτίσας αὐτὸν ἀμορφοτάτην, ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ἦε. καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλει ἐλαχίστου χρυσίου λαβών, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὅτῳ ὁ ἐλαχίστου ἐπιζαλιῷ παρεστήκειτο. ὁ δὲ ἀπὸ χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εἰδεσέων παρθένων. καὶ οὕτω αἱ ἄμορφοι τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρεις ἐξεδίδοσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὸν ἑωυτοῦ θυγατέρα ὅτεῳ βούλοιτο ἕκαστος, οὐκ ἐξῆν, οὐδὲ ἄνευ ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὸν παρθένον πειάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν καταστῆσαντα, ἢ μιν συνοικήσειν αὐτῇ, οὕτω ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμφερέοιτο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἐξῆν δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νεωτάτου κάλλιστος νόμος, οὗτός σφι ἦν· οὐ μὴν τοῦ νῦν γε διεπλάσιον διετέλεε ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξεμηχανήσαντο νεωστὶ γενέσθαι, ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτάς, μηδ' ἐς ἕτερον πόλιν ἀπαγοιτο. ἐπεὶ τε γὰρ ἁλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις τοῦ δήμου βίου στερίζων καταπορδεῖ τὰ θήλεα τέκνα. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεστήκεε·

affabrefactum, cui ſuperſtat aut malum, aut roſa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam abſque inſigni geſtare ſceptrum ipſis nefas eſt. Atque hic eorum corporis eſt cultus. ¶ Leges cxcvi
vero quæ conſtitutæ ab ipſis, hæ ſunt: Vna quidem, prudentiſſima, altera autem (quantum ego ſentio) qua Enetos qui ſunt ex Illyriis, audio vti per ſingulos pagos. Semel enim quotannis iſta fiebant. Vbi virgines effectæ eſſent nubiles, eas quum congregaſſent, vniuerſas vnum in locum recipiebant, quas circumſiſtente virorum frequentia, ſurgens præco ſigillatim vendebat: ſed primum pulcherrimam omnium, [1] ſecundum hanc (vt quamplurimo venditur auro) aliam euocabat quæ poſt illam eſſet ſpecioſiſſima. Vendebatur autem in contubernium. Babylonii igitur qui locupletes, & iidē cęlibes erant, pulcherrimas quaſque mercabantur, vt quiſque licitando alterum ſuperauerat. At iis ex plebe qui eſſent cælibes, his non opus erat pulchra forma: ideo turpiores virgines ſimulque pecunias accipiebant. Nā præco, vbi virginum ſpecioſiſſimarum peregiſſet venditionem, [2] excitabat deformiſſimam, ſiquis illorum mercari volens exiſteret: edicebatque quiſquis vellet quamminimo auri ſumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo contentus eſſet, femina addiceretur. Ita aurum ex ſpecioſis virginibus conficiebatur, & ſic ſpecioſæ deformes ac [3] debiles collocabant. [4] Quarum nullam cuique emptori fas erat ſine fideiuſſoribus abducere, ſed datis fideiuſſoribus de ducenda illa in vxorem, ita demum licebat abducere. ſi de hoc non conueniebat, lex lata erat vt aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago venientibus licebat vxorem mercari ſi vellent. [5] Hæc apud eos honeſtiſſima lex erat, quæ tamen non perſeuerauit. Sed nouiſſime aliud quiddā excogitauerunt, ne quis feminas iniuria afficiat, neve quis aliam in vrbem abducat. Nam poſteaquam expugnati male accepti ſunt, remque domeſticam abſumpſerunt, vnuſquiſque plebeius qui victus inopia premitur, filias ſuas adigit ad quæſtum corpore faciendum. Alteram item ſapienter condiderunt legem, cxcvii

---

1 Vbi autem hæc auro multo vendita erat, aliam addicebat, quæ ſecundum illam eſſet ſpec. Vendebantur autem ea conditione vt vxores eſſent *emptoribus*. Babylonii igitur qui &c. 2 Surgere iubebat 3 Debilitatas aliqua parte corporis. *Vel*, Quæ aliquo vitio corporis laborarent. 4 Nec vero cuique ſuam filiam collocare licebat cui vellet, neque emptori ſine fid. 5 *Videntur in Gr. exemplaribus præpoſtere collocata eſſe quædam verba, & eſſe hic ſenſus*, Et hæc quidem apud illos honeſtiſſima conſuetudo erat, ne iniuria illas afficerent, neque in aliam vrbem abducerent. Verum ad hæc vſque tempora non permanſit: ſed nouiſſ. aliud q. excogitauerunt. Nam poſteaquam in *ſua vrbe* expugnatione vexati fuerunt & bonis euerſi, vnuſquiſ.

ægrotos efferendi in forum: (neque enim medicis vtuntur) vt de eorum languore consulant [1] qui eos adeunt, siquis & ipse eundem passus est morbum, aut alium vidit patientem. Hæc viri qui illos adeunt consulunt, hortanturque ad ea quæ ipsi faciendo effugerint similem morbum, aut alium nouerint effugisse. Nec fas est cuiquam ægrotantes præterire silentio, nec antequam explorauerit quonam ille morbo labo-

CXCVIII ret. Sepulcra eisdē in melle sunt: luctū funebres Ægyptiacis persimiles. Quoties autem cum vxore miscetur vir Babylonius, adhibito thymiamati assidet, & ex altera parte mulier idē facit. Quinetiam sub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priusquam se abluerint tacturi. Eadem & hæc Arabes faciunt.

CXCIX Vna iisdem Babyloniis lex est omnibus modis fœda. nempe omnibus mulieribus indigenis commune est, semel in vita ad Veneris templum desidentibus, cum externis viris consuetudinem habere. Ceterum quum pleræque sint diuitiis tumētes,[2] quę sui copiam facere recusent, hæ vehiculis cameratis vectæ, pro templo consistunt, relicta interim à tergo magna famulitii turba. Pleræq; etiam hunc in modum faciunt. Ad templum Veneris sedent nodis corollisque tēpora reuinctæ multę mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diuerticula vndecunque sic funiculis distincta aditum præbent externis ad mulieres illas, quam cuique libuerit deligendam. Porro quum semel illic consederint, non prius domum regrediuntur quam hospitum aliquis pecuniā mulieri in sinum iniecerit, & cum eadē à fano seorsum abducta rem habuerit. Hospitem autem illum qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittā enim Assyrii Venerem appellant. Ac vero pecuniam illam, quantulacunque sit, non fas est reiicere, [3] siquidem in sacrum conuertitur vsum. Neque mulieri etiam permittitur hospitem aliquem repudiare: sed quicunq; is est qui pecuniam obiecerit primus, hunc illa sequitur citra delectum. Postremo vbi iam congressa fuerit cum externo mulier, [4] dea expiata, domum reuertitur. At deinceps [5] haud ita multo conduxeris. Iam, quæ formā sunt elegantiori, citius discedunt: quæ vero deformes, diutius coguntur desidere pro templo

τὺς κάμνοντας ἐς τὸ ἀγορὸν ἀναφορέοισι· (οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι) προσιόντες ὦν τοὺς κάμνοντα, συμβουλεύοισι περὶ τῆς νούσου, εἴ τις καὶ αὐτὸς τοιοῦτον ἐπαθε οἷσιον αὐτὸν ἔχοι ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. Ταῦτα προσιόντες συμβουλεύουσι, καὶ προσαινέοισι ἄσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίως νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῆ δὲ παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὐκ ἔξεστι, πρὶν ἂν ἐπείρηται ὁκῶπινα νοῦσον ἔχει. Ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλιτι. θρηνέουσι δὲ περὶ τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις δὲ δὴ μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, πυρὶ θυμίημα καταγίζοντα ἵζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ τοῦτο ποιέει. ὄρθρου δὲ λουόμενοι, λούονται ἀμφότεροι· ἄγγεος γὰρ οὐδενὸς ἅψονται πρὶν ἂν λούσωνται. Ταῦτα ὦν καὶ Ἀραβίοι ποιέουσι. Ὁ δὲ δὴ αἴσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισι, ὅδε· δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐγχωρίην ἱζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιεύμεναι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφερεούσας, ὀκὶ ζεύγεων ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑδρῶσι· θεραπαίνη δέ σφι ἕπεται πολλὴ ὄπισθεν. αἱ δὲ πλούσιαι ποιεῦσιν ὧδε· ἐν τεμένεϊ Ἀφροδίτης κατέαται στέφανον περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι θώμιγγες πολλαὶ γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ παρέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. σχοινοτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον ὁδὸν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἐπεὰν ἵζηται γυνὴ, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, ἢ τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γόνατα, μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τόσονδε, Ἐπικαλέω τοι τὴν θεὸν Μύλιτταν. Μύλιτταν δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. Ὁ δὲ ἀργύριον, μεγάθος ὅτι ὅσον ὤν. οὐ γὰρ μὴ ἀπώσηται. οὐ γὰρ οἱ θέμις ἐστί. γίνεται γὰρ ἱερὸν τοῦτο ὃ ἀργύριον. τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἕπεται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾷ οὐδένα· ἕπεται δὲ μιχθῇ, ἀποσιωσαμένη τῇ θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τὸν ἀπὸ τούτου οὐκ οὕτω μέγα τί οἱ δώσεις ὥς μιν λάμψεαι. ὅσαι μέν νυν εἰδέος τε ἐπαγλέος εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δ' ἂν αὖ δύσμορφοι αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν παραμένουσι,

1 Accedentes igitur ad ægrotum siqui aut eodem morbo laborauerint, aut laborantem aliū viderint, de illo consilium dant, hortant. 2 Quæ se aliis immiscere dedignantur, hæ veh. 3 Siquidem illa sit sacra. 4 Rite factis deæ sacris. 5 Nihil tam magnum est quo dato potiri illis possis.

ὐ δυνάμενας τὸν ἰόμον ἐκπλῆσαι· ἢν γὰρ τελέτεα καὶ τεσσαρέτεα μετεξέτερα χρόνον μένωσι. σπανίη ἢν ἡ τοιαύτη Κύπρῳ ἐστὶ ὡσαύτως πλήσιος τοῖσι νόμος. Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι ἔστι καὶ τάδε. εἰσὶ δὲ αὐτέων πατρίαι ἕξ, αἱ δὲ δὴ ὄφιν σιτέονται εἰ μὴ ἰχθῦς μοῦνον· τοὺς ἐπεί τε δὴ θηρώσαντες αὐήνωσι τοῖς ἥλιοι, τοιῆδε σι τάδε. ἐσβάλλουσι ἐς ὄλμον, καὶ λειήναντες ἐπιῤῥαίνουσι, σῶσι δὲ σινδόνι. καὶ ὃς μὲν αἱ βούλεται αὐτέων, ἄτε μάζαν μαξάμενος ἔχει· ὃ δὲ, ἀντὶ τοῦ ξύλου ὀπτήσας. Ὡς δὲ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος καὶ ἐργάσατο, ἐπιθυμήσε Μασσαγέτας ὑπ' ἑωυτὸν ποιήσασθαι. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πέρην τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ οἵ τινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι. Ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Ἴστρου· νήσους δὲ ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάθεα ὡσαύτως πλησίας συχνὰς φασὶ εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι, ἀνθρώπους οἱ σιτέονται μυρίζας ὅσα θέρεος ὀρύσσοντες πρωΐης· καρπὸς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξευρημένους σφι ἐς φορβὴν κατατίθεται ὡραίους, καὶ τούτους σιτέεται τὸν χειμερινόν. δῆλα δὲ σφι ἐξευρῆσθαι δένδρεα καρπὸν τοιόνδε τινὰ φέροντα, τοὺς, ἐπεί τε ἂν ἐς τὸν σηκὸν ἐλθόωσι κατὰ εἴλας, καὶ πῦρ ἀνακαύσωνται, κύκλῳ περιζομένους ὑπιβάλλειν ὑπὸ τὸ πῦρ· ὀσφραινομένους δὲ καταγιζομένου καρποῦ τοῦ ὑπιεμένου, μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ, κατάπερ Ἕλληνας τὸν οἶνον. πλέονος δὲ ἐπιβαλλομένου τοῦ καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι, ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε ἀνίστασθαι, καὶ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τοῦτον μὲν αὖτη λέγεται δίαιτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης ποταμὸς ῥέων μὲν ἐκ Μαντινῶν, ὅθενπερ ὁ Γύνδης, τὰ ἐς τὰς διώρυχας τὰς ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας διέλαβε ὁ Κῦρος· σχόμασι δὲ ἐξερύγεται τεσσεράκοντα, τῶν τὰ πολλὰ πλανήεντος, ἐς ἕλεά τε καὶ τενάγεα ἐκδιδοῖ. ἐν τοῖσι αἰθρώποισι κατοικῆσθαι λέγουσι ἰχθῦς ὠμοὺς σιτευομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φωκέων δέρμασι. ὃ δὲ ἕτερος τῶν σχομάτων τοῦ Ἀράξεω ῥέει ἐς καθαρὸν ἐς τὸν Κασπίην θάλασσαν. Ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα ἐστὶ ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἑτέρῃ θαλάσσῃ. τὸν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται πᾶσαν, καὶ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεομένη, καὶ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνει ἐοῦσα· ἡ δὲ Κασπίη, ἔστι ἑτέρη ἐπ' ἑωυτῆς, ἐοῦσα μήκεος μὲν πλόῳ, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος δὲ, τῇ εὐρυτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἑσπερίην φέρονται τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος ὡδε-

antequam legi faciant satis. Fitq; interdum vt vno atque altero anno aut etiam triennio atque diutius expectare oporteat miseras.[1] Alicubi, nempe in Cypro, similis quædam lex est. Hæc sunt Babyloniorum instituta. quorum tres sunt [2]familiæ, quæ nullo alio nisi piscibus victitant. quos captos vbi arefecerunt ad solem, hoc faciunt: In pilam coniiciunt, ac pistillis pinsunt:[3] deinde linteis conseruant, vnde quisquis vult conspergit, offamque facit quam in modum panis torreat. ¶ CYRO, post hanc gentem ab eo subactam, incessit cupido MASSAGETAS in suam potestatem redigendi. Quæ gens fertur & magna esse & strenua, ad auroram solisque ortum sita, trans Araxem fluuium eregione Issedonorum. Sunt etiam qui eam Scythicæ nationis esse dicant. Araxes Istro maior & idem minor esse memoratur: & in eo frequentes insulæ Lesbo pares magnitudine: & homines qui illas incolunt, æstate vesci radicibus quibuslibet quas ipsi euellunt: arborum autem fructus quos maturos comperiunt, in cibū reponere, quo per hyemem vescantur. Ab illis inuentas etiam esse arbores talē fructum ferentes, qui iactus ab illis in ignem quē turmatim collecti accenderint, odore suo eos circumquaq; considentes perinde inebriat ac vinum Græcos: & eo vehementius quo plus eius fructus fuerit iectum, donec ad tripudiandum cantandumque consurgant. Atque hæc fertur eorum esse viuendi cōsuetudo. Araxes porro fluuius à Mantienis quidem, vnde & Gyndes (quem Cyrus in trecentos ac sexaginta diduxit riuos) fluit, sed per sexaginta ora prorumpens, quæ, vno excepto, in paludes eluuiesque euoluuntur. vbi feruntur homines habitare qui crudis victitent piscibus, & pro vestibus vtantur vitulorum marinorum pellibus. Reliquum illud per apertum fluit in mare Caspium, quod mare per sese est, nec vllo cum alio commiscetur. Nam & illud quod Græci omne pernauigant, & id quod extra columnas est, Atlanticum dictum & rubrum, idem est mare. Caspium vero est alterum, ac per seipsum, longitudinis quindecim dierum, cursui nauis quæ remis vtatur: latitudinis, vbi spatiosissimum est, octo dierum. Est autem, qua ex parte ad vesperum vergit, Caucaso præ-

Μασσαγετῶν,

1 Sed & in aliqua Cypri parte simil. 2 Tribus, 3 *Legit* σέζουσι, *quum* σῶσι *vera sit scriptura. id est*, incernunt per linteum.

tentum

tentum monte, cuius cum maxima vastitas tum summa est altitudo, multasq; atque omnifarias gentes habet, ac pleraſque omnes agresti materia victitantes: vbi arborum frondes [1] iis quæ sunt apud nos similes feruntur esse. quibus contusis & aqua dilutis illi animalia in suis vestibus pingere dicuntur: eaque animalia nunquam elui, sed perinde ac si ab initio essent intexta, sic cum reliqua lana veteraſcere. Horum quoq; hominũ concubitus, sicuti pecorum, in pro-
CCIV patulo esse. Et huius quidem maris quod Caspium vocatur, partem quę ad vesperam vergit, Caucasus disterminat: qua vero parte vergit ad auroram orientemque solem, planities excipit prospectu immensę magnitudinis. Quam spatiosam planitiẽ non ex minima parte Massagetæ possident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, multis ac magnis sollicitatus incitatusq; caussis. Primum sua genitura, quod videbatur maius quiddam homine esse: secundo loco, felicitate qua fuerat vsus aduersus hostes. quamcunque enim gentem Cyrus inuaserat, ea gens nullo pacto pote-
CCV rat euadere. ¶ Erat autem Massagetarũ regina defuncto viro, TOMYRIS nomine, [2] ad quam in coniugium petendam Cyrus misit verbo duntaxat, volẽs eam habere vxorem. at illa animaduertens non se in coniugium, sed regnum Massagetarum peti, accessum Cyro interdicit. Postea Cyrus, quum dolus non procederet, progressus vsq; ad Araxem, aperte infesto cum exercitu in Massagetas tendit. Flumen pontibus iungit, quibus copias traiiciat, factisq; nauibus turres desuper ædificat. Ad quem in hoc
CCVI labore occupatũ, Tomyris caduceatorẽ misit, qui diceret, Rex Medorum desine incumbere in quæ incũbis, nescius an ista quæ constituisti, tibi conducibilia erunt. Omisso incepto, apud tuos ipsius regna, & nos sine finium quorum sumus principes, esse. Verum tu admonitionibus his vti noles, & omnia males quam quietem. [3] Quod si tantopere affectas lacessere Massagetas, fer quam sustines ærumnam. Sed desiste iungere fluuium: à quo nobis tridui itinere digressis, traiicito in nostram regionem: aut, si mauis, nos excipere in vestram, tu hoc idem facito. Hæc vbi Cyrus audiuit, accitis Persarum primoribus coa-

τεινῆ, ἐὼν ὀρέων τὸ πλῆθος μέγιστος, τὸ μεγαθεῖ ὑψηλότατος. ἔθνεα δ' αἰνέφητον πολλὰ καὶ πάμπαν ἐν ἑωυτῷ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ, πόαται ὀξ ὕλης ἀγρίης ζώοντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδίης παρεχόμενα εἶδος λέγεται, τὰ τείβοντάς τε καὶ βάλλοντας ὕδωρ, ζῶα ἐνυπόνητα ἐκ τοῦ ἐσθῆτα ἐκζωγραφέειν. τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλώεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ ἄλλῳ εἵρι, καὶ κατάπερ ἐνυφαίνεται ἐκ τοῦ. μίσγειν τε τούτων τὰ αἰνέφητον εἶδος ἐμφανέα, καὶ κατάπερ πίσι προσάτοισι. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἐκδέχεται, πλῆθος ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τοῦ ὧν δὴ πεδίου τῆ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστῳ μοίρῃ μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔχων προθυμίην στρατώσασθαι. πολλά τε γὰρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαείροντα καὶ ἐποτρύνοντα ἦν. πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν τι εἶναι αἰνέφητον· δεύτερον δὲ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τοὺς πολέμους γενομένη. ἔκη γὰρ ἰθυπρηγίης στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμήχανον ἦν ἐκεῖνο ἔθνος ἀλαφυγέειν. Ἦν δὲ τῷ ἀνδρὶ ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων βασίλεια· Τόμυρις οἱ οὔνομα. Ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ, θέλων γυναῖκα οἱ ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, συνεῖσα οὐκ αὐτὴν μιν μνωμένους, ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασιληίην, ἀπείπατο τὸ πρόσθεν. Κῦρος δὲ μὴ τοῦτο, ὡς εἰ δόλῳ τῷ χρεωμένῃ, ἐλάσας ὅτι τὸν Ἀράξεα, ἐποιέετο οὐκ ὑπ' ἐμφανέος ὅτι τοὺς Μασσαγέτας στρατιῇ, γεφύρας τε ζευγνύων ὅτι τῶν πύργους ὅτι πλοίων τῶν διαπορθμευόντων ὃν πόρον οἰκοδομέεσθαι. Ἐχόντων δέ οἱ τὸν πόνον, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι ἀνευδέων τὰ ἀνευδέα. οὐ γὰρ οἶδε εἰ τοι ἐς χρηὸν ἔσται ταῦτα τελεόμενα. παυσάμενος δ', βασίλευε τῶν σεωυτοῦ, καὶ ἡμέας ἀνέχου ὁρέων ἄρχοντας τῶν περ ἄρχομεν. ὡς ἂν ἐθελήσεις ὑποδέκεσθαι τοῦσδε ἔπεα, ἀλλὰ πάντως μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι· σὺ δ' εἰ μεγάλως προθυμέαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι, πέρες, μοχθέων μηδέν, τὸν ἔχεις ζεύγνυς τὸν πόλαμον, ἄμες. σὺ δ', ἡμέων διαχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ δισσὰς ἡμερέων ὁδὸν, ἔρχεο ἐς τὴν ἡμετέρην· εἰ δὲ ἡμέας βούλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς τὴν ὑμετέρην, σὺ τῶνδε τὰ ποίεε. Ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους· συναγείρας δὲ

ὀρ. ἐὼν ὀρ. πλ μέγιστον, ἐμ. ὑψηλότατον.

παῦσαι μένα.

παύσασθαι πάντων

1 *Græca verba ſuſpecta hic ſunt.* 2 Hanc Cyrus per quoſdam quos miſerat, ſimulatis verbis ambiebat, vxorem ſibi habere voleus At Tomyris vim non ſe ſed Maſſagetarum regnum ab illo ambiri animaduertit, acceſſ. *&c.* 3 Quid? admonitionibus his vti noles & omnia mala antepones? Atqui, ſi tanto laceſſendi Maſſagetas deſiderio teneris, agedum omitte quem fers in conſternendo pontibus fluuio laborem & nobis trid.

τούτοις, ἐς μέσον σφι τοῦ ἐπήλυδος ὁ πρῆγμα, συμβουλεύομενος ὁκότερα ποιέοιεν. τῶν δὲ κατὰ τὠυτὸ ἡ γνώμη συνεξέπιπτε, κελευόντων ἐσδέκεσθαι Τόμυριν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώρην. Παρεὼν δὲ, καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο ἑωυτὸν τῇ πρόσθεν γνώμῃ προσκείμενον, λέγων τάδε, Ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ πρότερόν τοι, ἐπεί με Ζεὺς ἔδωκέ τοι, ὃ αὐτὸς ὁρᾷς σφάλμα εὖ ἔχον, ἵκω τῷσῳ, κατὰ δύναμιν ἀποτρέπειν. τὰ δέ μοι παθήματα τὰ ἐόντα ἀχάρεστα, μαθήματα γεγένηται. εἰ μὲν ἀθάνατος δοκέεις εἶναι, καὶ στρατοῦ τοιούτου ἄρχειν, οὐδέν αὐτοῦ εἴη πρῆγμα γνώμας ἐμέ σοι ἀποφαίνεσθαι· εἰ δὲ ἐγίνωσκες ὅτι ἄνθρωπος καὶ σὺ εἶς, ἄλλων τε πρώτων ἄρχεις, ἐχρῆν σε πρῶτον μὲν τοῦτον μαθεῖν, ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπηίων ὀστέων πρημάτων. ἐπιφερόμενος δὲ, οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν. ἦλθε ὦν γνώμῃ ἔχω ἐπὶ τοῦ προκειμένου πρήγματος τὰ ἔμπαλιν ἢ οὗτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν ἐσδέξασθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώρην, ὅδε τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἔνι. ἑωυτοῦ μὲν, τοῦ σταπολλύεις πᾶσαν τὴν ἀρχήν. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται, οὐ δόντες ὀπίσω φεύξονται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλάσουσι. νικῶν δὲ, οὐ νικᾷς τοσοῦτον, ὅσον εἰ Περσέας ἐς τὴν ἐκείνων, νικῶν Μασσαγέτας, ἔποιο φεύγουσι. τῶνδε γὰρ αἰτιήσομαι ἐκείνους, ὅτι νικήσας τοὺς ἀνταιτιωμένους, ἐλᾶς ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριδος. χωρεῖς τε τὴν ἀπεργμένου, αἰσχρόν τε καὶ οὐκ ἀναγκαῖον, ὃν Κύρου γε ὑὸν Καμβύσεω γυναικὶ εἴξαντα ἐπιχωρῆσαι τῆς μάχης. νῦν ὦν μοι δοκέει, Περσέων τοὺς ἡγεμόνας ὅσον οἷοί τε ἐκείνοι διεξίωσι ἐπὶ τόδε πιέζειν, πιεζομένους ἐκείνων ἀπαλλάσσεσθαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ ἀγαθοὶ τε Περσικῶν ἀπείρατοι, καὶ καλῶν μεγάλων ἀπαθέες. τύπτουσι ὦν τοῖσι δυνατοῖσι τῶν πρεσβυτέρων ἀφειδέως πολλὰ καταρτύσαντες, καὶ σκευάσαντες, παρθήναι ἐπὶ τῷ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα· παρὸς δὲ, καὶ κρητῆρας ἀφειδέως οἴνου ἀκράτου, καὶ σιτία πάντοια. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολείπεσθαι τῆς στρατιῆς τὸ φλαυρότατον, τοῖσι λοιποῖσι αὐτῆς ἐξαναχωρέειν ὀπίσω ἐπὶ τὸν ποταμόν. ἢν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἁμάρτω, κείνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ, βρέψονται τε πρὸς αὐτὰ, καὶ ἡμῖν τὸν ἐνθεῦτεν λείπεται ἀπόδοξις ἔργων μεγάλων. Γνώμῃ μὲν αὕτῃ συνέβησαν. Κῦρος δὲ, μετεὶς τὴν πρότερον γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἑλόμενος, προηγόρευε

ctisque, in medium rem proponit, consulens vtrum sibi agendum constituerent. Illorũ in idem cõuenere sententiæ, iubentium recipi in ipsorum regionem cum suo exercitu Tomyrin. Quã sententiam Crœsus Lydus quum adesset, improbat, contrarium differens his verbis, Equidem tibi, rex, etiam antea dixi, quandoquidem Iupiter tibi me tradidit, quicquid animaduertero errati in tua domo, id omne me pro viribus auersurũ. nam mei casus, etsi ingrati, mihi tamẽ extitere disciplinę. Si tibi esse videris immortalis, & eiusmodi exercitui præesse, nihil est opus vt meam tibi dicã sententiã: sin vero te quoq; agnoscis hominem esse, & aliis talibus præesse, illud in primis discito, humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, semper eosdem fortunatos esse non sinit. Ideoq; de hac quam proposuisti re, secus ego atque isti sentio. Si enim hostes in hanc terrã volemus excipere, id tibi ex hoc periculũ erit, ne fugat [9] omne amittas imperium: quia haud dubie victores Massagetæ, non se retro fuga recipient, sed tuas prouincias adorientur. Victor autẽ tu non adeo multũ vincis quàm multum si traiiciens in terram illorum, victis Massagetis instabis fugientibus. [1] Hoc enim pro illo substituito consilium, [2] vt victo hoste, recta pergas ad subigendum Tomyridis regnum, & quidem sine duce. Turpe est enim atq; intolerabile, Cyrũ, Cambysis filium, mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, traiectis copiis procedere eousque dum illi in occursum prodeant: atque dehinc [3] ita faciendo, dare operam vt illos superemus. Namque, vt ego audio, Massagetæ bonorum sunt Persicorum insueti, & magnorum commodorum expertes. his ergo viris propone in nostris castris magnam instructarum epularum copiã, magna vi pecorum interfecta, cum magna etiam vi poculorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc vbi fecerimus, imbecillissimis quibusque militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Tantis enim bonis cõspectis illi (nisi me fallit opinio) se ad ea conuertent: vnde nobis supererit facultas magnas res perpetrandi. Atq; hæc quidem [4] in discussionem venere sententiæ. Cyrus autẽ, priore repudiata, Crœsiq; probata sententia, indixit

CCVII

CCVIII

1 Etenim idem ipsum opponam illi *quod dixi, illos, si vicerint, adorituros tuas prouincias*, fore vt victo hoste, &c. 2 Te, victo hoste, recta perrecturum ad Tomyridis regnum. Ac præter illud quod est commemoratum, turpe est atque intol. 3 Ita *vt dicam* fac. 4 Propositæ fuerunt sen.

Tomyridi

Tomyridi vt retrocederet, vtpote se aduersus illam traiecturo. Illa, quemadmodum à principio spoponderat, retrocessit. Cyrus in Cambysis filii sui (cui regnum tradebat) manus præbuit Crœsum, ac maiorem in modum vt hominem honore beneficiisque prosequeretur, præcepit, si sua aduersus Massagetas traiectio nõ recte cederet. Hæc vbi præcepit, eosq; remisit in Persidem, ipse cũ
ccix copiis suis flumen traiecit. Transmisso Araxe vbi nox aduenit, vidit per quietẽ talem visionem: Videbatur Cyrus somnis cernere maximũ natu filiorũ Hystaspis, habentem in humeris alas, quarũ altera Asiam, altera Europam inumbraret. Hystaspi (qui Achæmenides erat, [1] Arsamenis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc ferme vicesimũ ætatis annum agens, in Perside relictus quod non maturus militiæ esset. Experrectus Cyrus visum suum [2] intra se retractabat: quod quum ei magni momẽti videretur, vocato Hystaspi remotis arbitris, inquit, Filius tuus, Hystaspes, mihi atque regno meo insidiari deprehensus est: hoc [3] vnde procul dubio nouerim, per me noscas licet. Dii mihi, quod mei curã gerunt, quæcunq; euentura sunt, ostendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem vidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viso
[4] nulla tergiuersatio est quin ab illo mihi tẽdantur insidiæ. Quapropter tu quãprimum in Persidem reuertere: facitoque vt quum ego subactis Massagetis illuc rediero, filium tuũ mihi sistas ad cauf
ccx sam dicendã. Et Cyrus quidem hæc loquutus est, scilicet quod sibi insidiari Dariũ suspicabatur. At dæmon ei portendebat ipsum ibi mortem oppeturũ, & eius regnum ad Dariũ esse peruenturum. Respondens illi Hystaspes, Absit, inquit, rex, vt quispiã vir genere Perses, tibi moliatur insidias: quod siquis sit, is primo quoque tempore morte mulctetur. tu enim Persas ex seruis liberos, ex subditis, aliorũ hominũ dominos effecisti. Quod siqua tibi visio filiũ meũ indicat rebus nouis cõtra te studere, ego tibi eum [5] exhibeo pro tuo arbitratu tractandũ. Hoc reddito responso, Hystaspes traiecto Araxe in Persidẽ contendit, Cyro filiũ suum Dariũ custoditurus.

Τόμυρι ἐξαναχωρέειν, ὡς αὐτὸς Δαρεῖον ἐπὶ σκευὴν. ἡ μὲν δὴ ἐξανεχώρεε, κατὰ τὰ ἐωυτῆς ἔσχετο πρῶτα. Κῦρος δὲ Καμβύσῃ, τῷπερ τὴν βασιληίην ἐδίδου, καὶ πολλὰ ὑπετιθέμενος οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ δὴ ποιέειν, ὦν ἡ Δαρείου ἡ θυγάτηρ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ· ταῦτα ὑποτιθέμενος, καὶ ἐπιστείλας τούτοισι ἐς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε τὸν ποταμόν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. Ἐπεί τε δὲ ἐκοιμήθη τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε ὄψιν ἐν ὕδασι ἐν τῶν Μασσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ἑ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τῶν Ὑστάσπεος παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἑκάτερθε τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην σκιάζειν. Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἐόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ὧν τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἐὼν τότε ἡλικίην ἐς εἴκοσι καὶ μάλιστα ἔτεα. ἐν τούτῳ καταλελεῖφθαι ἐν Πέρσῃσι, (οὐ γὰρ εἶχε ἡλικίην στρατεύεσθαι) ἐπεὶ ὦν δὴ ἐξεγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ τῆς ὄψιος. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὄψις, καλέσας Ὑστάσπεα, ἐν ἐρημίῃ μιν μούνον, εἶπε, Ὑστάσπες, παῖς σὸς ἐπιβουλεύων ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε. ὡς δὲ ἀτρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμοὶ θεοὶ κήδονται, καί μοι πάντα προδηλοῦσι τὰ ἐπιφέρεσθαι μέλλει. ἤδη ὦν τῇ παρελθούσῃ νυκτὶ ὕδασι, εἶδον τῶν σῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἑκάτερθε τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. οὐκῶν ἔστι μηχανὴ ἀπὸ τῆς ὄψιος ταύτης ἐκφυγεῖν, ὃ μὴ κεῖνον ἐπιβουλεύσαντά μοι. σὺ νῦν τὸν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ πρὸς ἔσχατα ἐλθὼν ἐκεῖ, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε κατασκευάσωμαι ἐλθὼν ἐκεῖ, ὡς μοι καταστήσῃς τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖον οἱ ἐπιβουλεύειν, ἔλεγε τάδε· τῷδε ὁ δαίμων προέφαινε ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐτοῦ ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληίη αὐτοῦ περιχωρέοι ἐς Δαρεῖον. ἀμείβεται ὧν δὴ ὁ Ὑστάσπης τοιοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη αὖτε Πέρσης γεγονὼς, ὅστις τοι ἐπιβουλεύσει· εἰ δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὃς αὐτὶ μὲν δούλων, ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι· αὐτὶ δ' ἀρχέσθαι ὑπ' ἄλλων, ἀρχὴν ἀπέδωκας. εἰ δέ τις τοι ὄψις ἀπαγγέλλοι παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο, ἐγώ τοι παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τούτῳ, τι σὺ βούλεαι. Ὑστάσπης μὲν τούτοισι ἀμειψάμενος, καὶ διαβὰς τὸν Ἀράξεα, ἤιε ἐς Πέρσας, φυλάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον.

[1] Arsacis. *nam & vet. cod. pro ἀρσάμεος habent ἀρσάκεος.* [2] Apud se examinabat. *Vel, in disquisitionem vocabat. Ad verbum, sibi ipsi rationem illius visi reddebat.* [3] Vnde certo cõperierim. [4] Nulla ratione negari potest quin &c. [5] Id est, Offero. *Vel, exhibere paratus sum.*

Ὑστάσπεος

ἐπισκιάζοντα

Κῦρος ὃ παρελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίεε ταῦτα κατὰ τὰ ἐκείνου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περσέων τὸ καθαρὸν στρατὸν ἀπελάσαντος ὀπίσω ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, λιφθέντος δὲ τοῦ ἀχρηίου, ἐπελθοῦσα τὸ Μασσαγετέων βιτημοέων τὸ στρατὸ, τούς τε λιφθέντας τοῦ Κύρου στρατιῆς ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ τὸ παρεσκευασμένον ἰδόντες δεῖπνον, ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς πρώτους, κατακλιθέντες ἐδαίνυντο. πλησθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, ἐκοιμῶντο. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφέων ἐφόνευσαν, πολλῷ δὲ πλείονας ἐζωγρησαν, καὶ ἄλλος τε Τομύριος καὶ τὸν βασιληίης Τομυρίδος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ οὔνομα ἦν Σπαργαπίσης.

Ἡ δὲ, πυθομένη τά τε περὶ τὸν στρατὸν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμψασα κήρυκα πρὸς Κῦρον, ἔλεγε τάδε, Ἄπληστε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπάρθῃς τῷ γεγονότι τοῦδε τοῦ πρήγματι, εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷ σφᾶς αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε ὅταν, ὥστε καταιόντος οἴνου ἐς ὑμέας τὸ σῶμα, ἐπῆμα πλέξαι ὑμῖν ἔπεα κακὰ τοιούτῳ φαρμάκῳ δολώσας, ἐκράτησας παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχῃ γε τῷ καρτερῷ. νῦν ὦν μοι σὺ παραινεούσης ὑπολάβετο λόγον. Ἀπόδος μοι τὸν παῖδα, ἄπιθι ἐκ τῆσδε τῆς χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων βιτημοέων τρὶς στρατὸν καταβείσας. εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιήσεις, ἥλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότην, ἢ μέν σε ἐγὼ καὶ ἄπληστον ἐόντα, αἵματος χορέσω. Κῦρος μὲν νυν, τὰ ἐπέων τοιούτων αἰενιχθέντων, οὐδένα ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τοῦ βασιληίης Τομύριδος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν ὁ τε οἶνος εἶπε, καὶ ἐμαθε ἐὼν ἐν κακῷ, δεηθεὶς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι, ἔτυχε ὡς δὴ ἐλύθη τε πάχιστα, καὶ τῇ χειρὶ ἐκ ἐπίστης, διεργάζεται ἑωυτόν. καὶ δὴ οὗτος μὲν ὧδε τοιούτῳ τελευτᾷ. Τόμυρις δὲ, ὡς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐπῄκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἑωυτῆς δύναμιν, συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσας δὴ βαρβάρων αὐδρῶν μάχας ἐγὼ ἀκούω, κρίνω ἰσχυροτάτην γενέσθαι, καὶ δὴ καὶ πυθάνομαι οὕτω τοῦτο γενόμενον. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται αὐτοὺς διστεύσαντας, ἐς δηίους τοξεύειν· μετὰ δὲ, ὡς σφι τὰ βέλεα ἐξετετοξεύτο, συμπεσόντας τῇσι αἰχμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοισι συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ πολλὸν συνεστάναι μαχομένους, καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν· τέλος δὲ, οἱ Μασσαγέται κατυπερέθησαν. ἔπαθον δὲ ταῦτα πολλῇ τῇ Περσικῇ αὐτῇ στρατιῇ λαύτῃ διαφθαρεῖσα· καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπείου Τόμυρις, ἐδίζητο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων ὃν Κύρου νέκυα. ὡς δὲ εὗρε, ἐναπτύσασα αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ ἐς τὸν ἀσκὸν, λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, Σὺ μὲν ἐμὲ ζώσης τε καὶ νικώσης ἐς μάχην,

¶ Cyrus autem Araxe traiecto progressus vnius diei iter, quę Crœsus admonuerat exequitur: relictaq; illic imbelli parte copiarū, mox cum expedita manu ad Araxem reuertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Massagetarum exercitus pars, sese defensantes interimit. Eadem, conspecto epularū apparatu, post aduersariorū cædē, ad epulandum discumbit: refertaq; cibo ac vino soporatur. Persæ superuenientes horum multos occidunt, multoque plures viuos capiunt, cum alios, tum vero ducē eorum, reginæ Tomyridis filiū, cui nomen erat SPARGAPISES. Tomyris, cognito exercitus ac filii sui casu, misso ad Cyrum caduceatore, ita inquit, Inexplebilis cruore Cyre ne spiritus tollas ex hoc quod actū est. Si fructu vitino, quo ipsi distenti adeo desipitis vt descendēte in corpus vino improba à vobis verba fundantur, si tali veneno filium meum vicisti, dolo, non prœlio, es superior. Quare meum admitte consilium, bene tibi consulentis: Abi, reddito mihi filio, ex hac regione, ferens impune quod tertiam Massagetarum partem profligasti. Quæ nisi feceris, per Solē iuro Massagetarum dominum, fore vt ego te, etsi insatiabilem cruoris, tamen satiem. Hæc verba ad se perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapises, vbi à vino relaxatus didicit [1] se in malo esse, exorauit à Cyro vt vinculis solueretur. Statimq; quum solutus est ac manuū compos effectus, seipsum interemit: atque hic quidem talem obiit mortem. ¶ Tomyris autem, quum Cyrus ipsi non auscultaret, contractis suis copiis ita conflixit cum Cyro, vt hanc pugnā ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam censeam extitisse. Eam autem ita gestam fuisse accipio: Primum vtrosque spatio inter se distantes, sagittas misisse: deinde sagittis absumptis concurrentes, lanceis pugionibusque [2] fuisse confertos: ac diu pugnantes perstitisse, neutris fugere volētibus: ad extremū Massagetas superiores extitisse: ibique cum permagnam exercitus Persici partem tum vero Cyrum ipsum occubuisse, quum vnū de triginta omnino regnasset annos. Cuius cadauer inter cæsorum Persarū stragē Tomyris perquisitum quū inuenisset, caput in vtrē demisit quē humano cruore cōpleuerat: mortuoque insultans inquit, Tu quidē meū viuentis & in pugna victricis

CCXI CCXII CCXIII CCXIV

1 In quod malum incidisset. *Vel, Quantum malum sibi accidisset.* 2 Manus conseruisse.

filium

filium perdidisti dolo captum: at ego te (prout nterminata sum) cruore saturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu: de quo quũ multa referantur, is qui mihi maxime verisimilis videtur à me commemoratus est. ¶ Massagetæ & amictum gerunt
CCXV & victum habent Scythico similem. Ex equis prœliantur, [1] & pedibus. vtroque enim genere valent. Sagittarii item sunt atque hastati, sagares, [2] *hoc est pugiones*, è more gestantes: in omnibus auro vtentes & ære. Vtuntur nanq; ære in omnibus quæ ad hastas, ad pharetras, ad sagares pertinent: auro autem in cunctis quę ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum spectant. Equorũ itidem pectoribus æreos thoraces circumdant. [3] Circa frenum, frenaque & phaleras, aurum adhibent: ferro atq; argento nihil prorsus vtentes: nam quum in eorũ regione immensa sit auri atque æris copia, ferri tamen atque argenti nihil est.
CCXVI Moribus his vtuntur: Singuli quidem vxorem ducunt, sed ea communiter vcuntur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massagetæ. siquidẽ vir Massageta quoties cupidine capitur mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra, sine pudore cõcumbit. Terminus vitæ nullus eis propositus est: sed vbi quis admodũ senuit, conuenientes propinqui eum immolãt, & cum eo aliquot pecudes: quarum carnibus pro epulo, vbi coxerunt, vescuntur. quod genus obitus apud eos beatissimum habetur. Languore extinctos nõ edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes quod ad immolationẽ nõ peruenerint. Nihil omnino serunt: sed pecoribus victitant, piscatuque, quem eis abunde Araxes fluuius suppeditat: lac autem potitant. Ex diis vnum Solem venerantur, cui equos immolant. [4] Hic autem eis mos sacrificandi, vt deorum perniciissimo è quadrupedibus omnibus perniciissimum mactent.

ἀπώλεσας παῖδα ὃν ἐμόν, ἑλὼν δόλῳ. σὲ δὴ ἐγώ, ὡς κατάφρ ηπτίλησα, αἵματος χορέσω. τὰ μὲν δὴ περὶ τὸν Κύρου τελευτὴν τοῦ βίου, πολλῶν λόγων λεγομένων, ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος εἴρηται. Μασσαγέται ὑπ' ἐσθῆτά τε ὁμοίην τῇ Σκυθικῇ φορέουσι, καὶ διαιταν ἔχουσι. ἱππόται δὲ εἰσὶ καὶ αἰπηκοὶ ἀμφοτέρων δὲ μετέχουσι. καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμοφόροι, σαγάρις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται. ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἀγκύλας καὶ σαγάρις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ ζωστῆρας καὶ μασχαλιστῆρας, χρυσῷ κοσμέονται. ὡς δὲ αὕτως τῶν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ στέρνα, χαλκέας θώρηκας περιβάλλουσι· τὰ δὲ περὶ τοὺς χαλινοὺς καὶ στόμια καὶ φάλαρα, χρυσῷ. σιδήρῳ δὲ καὶ ἀργύρῳ χρέωνται οὐδενί· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σφι ἔστι ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπλετος. Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε· γυναῖκα μὲν γαμέει ἕκαστος, ταύτῃσι δὲ δοκέει κοινὰ χρέωνται. ὃ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλληνες ποιέειν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες, ἀλλὰ Μασσαγέται· τὸν γὰρ ἐπιθυμήσῃ γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, ὃν φαρέτρεόν οἱ ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἁμάξης, μίσγεται ἀδεῶς. ἥβης δὲ ἡλικίης σφι πρόκειται ἄλλος μὲν οὐδεὶς, ἐπεὰν δὲ γέρων γένηται καρτα, οἱ προσιόντες οἱ πλησιόχωροι θύσαντα μιν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ· ἑψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέονται. τοῦτο μὲν τὰ ὀλβιώτατα σφι νενόμισται. ὃν δ' ἂν νόσῳ τελευτήσαι τὰ δὲ καρτα τῶν ἱκνευμένων, οὐκ ἐσιτέονται, ἀλλὰ γῇ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιεύμενοι ὅτι οὐκ ἵκετο ἐς ὃ τυθήσαι. σπείρουσι δὲ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώουσι καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω παρέρχονται. γαλακτοπόται δέ εἰσι. θεῶν δὲ μοῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσι ἵππους· νόμος δὲ οὗτος τοῖσι τῶν θεῶν τῷ τάχιστῳ, πάντων τῶν θνητῶν τὸ τάχιστον δοκέοντας.

1 Et absque equis. *Gall. Ils combatent à pied & à cheual.* 2 *Alii sagarin securis genus esse putãt, & ipsemet Valla sic alibi vertit.* 3 Circum habenas fr. 4 Est autem institutum hoc sacrificium vt deorum perniciissimo omnium mortalium perniciissimum mactent. *Sed Valla κτανεῖ legit pro θυτέ.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ, ἐπιγεγραμμένη ΕΥΤΕΡΠΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER secundus, qui inscribitur EVTERPE.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασιληΐδα Καμβύσης, Κύρου ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδλάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός. τῆς περ ἀποθανούσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι προεῖπε πᾶσι τῶν ἤρχε, μέγα πένθος ποιέεσθαι. ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρωίους ἑωυτοῦ ἐόντας ἐνόμιζε· ὅτε δὲ Αἴγυπτον ἐστρατεύετο στρατηλατέων, ἄλλους τε προσελάβετο τῶν ἦρχε Ἑλλήνων, καὶ δὴ καὶ Ἕλληνας, τῶν ἐστρατεύετο.

Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵ τινες γενοίατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας πρεσβυτέρους γενέσθαι ἑωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων, ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος γὰρ ὡς οὐκ ἐδυνάτο πυνθανόμενος πόρον οὐδένα τούτου αὐτὸς εὑρεῖν οἵ γενοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε· παῖδε δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων, δοὺς ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ πρόβατα τρόπῳ τοιῷδε ἐντείλατο μηδένα αὐτῶν μηδεμίαν φωνὴν ἱέναι, ἐν σηκῷ δὲ ἐρήμῃ ἐᾶν ἑωυτῶν κεῖσθαι, καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφέσι αἶγας. πλησάντα δὲ τῆς γάλακτος, πάντα ποιέειν ταῦτα δὴ ἐποίεετο καὶ ἐπετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσήμων κινυγμάτων, ἐώντινα πρώτην ῥήξουσι φωνήν. ταῦτα δὴ ὧν καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ διετὴς χρόνος ἐπεγεγένεε, ταῦτα τὸν ποιμένα ποιέοντα, ἀνοίξαντί τε τὴν θύρην, καὶ εἰσιόντι, τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα, βεκὸς ἐφώνεον, ὀρεγόμενα τὰς χεῖρας.

EGYPTO vita functo, regnum suscepit CAMBYSES, eius & Cassandanæ Pharnaspo genitæ filius: quã ante virum defunctam Cyrus ingenti luctu & ipse prosequutus est, & ceteris quibus imperabat, eam ingenti luctu prosequi præcepit. His parentibus ortus [1] Cambyses, quum Iones & Æoles pro hereditariis suis seruis haberet, aduersus Ægyptios fecit expeditionem, comparato cum ex aliis tum vero è Græcis quibus dominabatur, exercitu. ¶ Ægyptii autem, priusquã apud eos regnaret PSAMMETICHVS, omnium hominũ se primos extitisse arbitrabantur: verũ Psammetticho regnum adepto, quũ incessisset cupido noscendi quinam primi hominum extitissent, ex eo tempore putauerunt Phrygas quam se priores extitisse, se vero quam cereros. Enimuero Psammetichus, quum sciscitando quinam primi hominum extitissent, [2] nullũ exitum inuenire posset, huiusmodi rem machinatus: Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit pastori inter pecora educandos hunc in modum: iubẽs *videlicet* neminem coram eis vocem vllã edere, sed in deserta casa ambos seorsum collocari, [3] eisdemque in tempore capras adduci: vbi autẽ lacte expleti forent, alia administrari. Hæc ideo faciebat iubebatque [4] Psammetichus, quod quæ vox prima ex his pueris erumperet, vbi inarticulate vagire desissent, audire cuperet: prout & contigit. Nam bimatus exacto tempore, pastori qui hæc administrabat, aperienti ianuam atque intranti, ambo infantes porrectis manibus occurrentes, beccos clamabant.

1 Cambyses, Iones quidem & Æoles pro paternis seruis habebat, sed aduersus Ægypt. *Sonabit autem* paternis, *à patre relictis.* 2 Nullam rationem inire posset, 3 Eisdemque certis temporibus capr. 4 *Valla ita verterat*, Iubebatq; Psammet. quòd cuperet ex pueris, vbi inarticulate vagire desisterent, audire: *legens ἵν' ἀνὰ φωνὴν, pro ἵντινα φωνὴν.*

Quod pri-

Quod primo audiens pastor obticuit: quum verò crebrius adeunti & obseruanti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, iussus ab eo, pueros attulit exhibuitque. Quos quũ & ipse Psammetichus audisset, percontabatur quinam homines beccos quippiam appellarent. Hæc percontans comperit Phrygas sic panem appellare. [1] Tali negotio argumentati, Phrygas se priores extitisse Ægyptii concesserunt.

III Quod ita actũ esse equidem ex sacerdotibus Vulcani, qui sunt Memphi, audiebam. Græci tamen cũ alia multa inepta memorant, tum vero Psammetichum pueros educãdos curasse apud mulieres quarũ linguas præcidisset. Hactenus de puerorum educatione referebant. Alia quoque apud Memphim audiui ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus in colloquium veni. Quinetiam harum ipsarum rerũ gratia & Thebas & Heliopolin, *id est Solis urbẽ*, me contuli, animo cognoscendi nunquid consentanea dicturi essent iis quę Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Ægyptiorum esse solertissimi. [2] Atq; ex iis narrationibus, quæ ad rem diuinã pertinentia audiui, ea non libenter enunciauerim; nisi ipsorum tantummodo nomina, existimans omnes homines idem sentire de his, quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus cõmemorabo.

IV [3] ¶ Quæ autem humanarũ rerum sunt, hæc ita referebant inter se constare: Omnium hominũ primos Ægyptios annũ comperisse, [4] distinguentes eũ in duodecim temporum menses. Et hæc comperisse ex astris: qui eo prudentius (vt mihi videtur) [5] hoc agunt quam Græci: quod Græci quidem tertio quoque anno intercalarem mensem introducunt, temporum gratia: Ægyptii vero numero tricenorum dierum, quibus duodecim menses taxant, adiiciunt quotannis quinos dies. vnde eis ratio circuli temporum constat eôdem redeuntis. Ægyptios quoque primos, duodecim deorum cognomina in vsu habuisse, & ab illis Græcos fuisse mutuatos. Itẽ primos diis & aras & simulacra & delubra statuisse: quinetiam animalia in saxis sculpsisse: [6] quarum rerum pleraque ita effecta opere demonstrabant. Præterea primum mortalium regnasse Menem,

τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἥσυχος ἦν ὁ ποιμὴν· ὡς δὲ πολλάκι φοιτέοντι καὶ ὑπιμελουμένῳ συνέβαινε τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἦγε τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος, ἐπειρώτα εἴτινες ἀνθρώπων Βέκκος τι καλέουσι. πυνθανόμενος δὲ, εὕρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω σφεα ἐχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ σταθμησάμενοι πρήγματι, τοὺς Φρύγας τῷ χρόνῳ πρεσβυτέρους εἶναι ἐωυτῶν. Ὧδε μὲν ἐγὼ ἐπύθετο τῶν ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου ἐν Μέμφι ἥκουον. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλά τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκτάμοι, τοιῶδε διαιτᾶται οὕτως ἐπιτάξαντος τοῦ παιδίων τοῦδε ταύτῃσι τῇσι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὸν τροφέα τῶν παιδίων τοσαῦτα ἔλεγον. ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιούπολιν αὐτίων εἵνεκεν ἐτεσπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἡλιοπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ προθυμος ἐξηγέεσθαι ἔξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτέων μούνων· νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον τοῦτο εἰδέναι αὐτῶν. τὰ δὲ ἂν ὑπιμνησθῶ αὐτῶν, ἐπὶ τῷ λόγου ἀναγκαζόμενος ὑπιμνησθήσομαι. Ὅσα δὲ ἀνθρωπήια πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἀπάντων ἐξευρεῖν τὸν ἐνιαυτὸν, δυώδεκα μέρεα διασαμένους τῶν ὡρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρεῖν ἐκ τῶν ἀστέρων ἔλεγον. ἄρχοισι δὲ τοσῷδε σοφώτερον Ἑλλήνων (ὡς ἐμοὶ δοκέει) ὅσῳ Ἕλληνες μὲν διὰ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλοντες, τῶν ὡρέων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄρχοντες τοὺς δυώδεκα μῆνας, ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας ὑπὲρ τὸν ἀριθμόν. καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὡρέων ἐς τωὐτὸ ἀποκυλίεται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων δέξασθαι. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ ναοὺς θεοῖσι ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγλύψαι. τουτέων μὲν νυν τὰ πλέω ἔργα ἐξηλήλυθε οὕτω γινόμενα. βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα.

ἐπὶ

1 Ex hac re coniecturam facientes, Phr. *Vel*, Quum hanc rem examinassent. 2 Verum quæ mihi ad deos pertinentia narrarunt, ea scriptis mãdare non libet, præter illorum nomina: quod idem de illis omnes homines scire existimem. Quæ autem præterea de his commem. 3 Quę autem ad res humanas spectant, hęc ita communi consensu referebant. Omn. 4 Atq; illi duodecim tempora distribuisse. Et hæc comp. 5 Annuum spatium exigunt ita distinctum. 6 Quæ ita se habuisse re ipsa comprobant magna ex parte. Prætor.

ὅτι πόπυ, πλεῦ τὸ Θηβαϊκὸν νομόν, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἔλος· καὶ αὐτῆς εἰ ὁδὸν ὑποφέρον τὴν ναῦν ἐνερθε λίμνης τῆς Μοίριος ἐούσης· ἐστὶ δὲ αὕτη ἄπλοος ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ὅσον δυὰ δυνατὸν μάλιστα. Καὶ δή μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρης. ἦλθε γὰρ δή καὶ μὴ προσακηκοόσιν, ἰδόντι δὲ (ὅσον γε σημήιον ἔχει) ὅτι Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἔστι Αἰγυπτίοισι ὁπόκτητος τε γῆ, καὶ δὴ καὶ τῷ ποταμοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς πέρι ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι ποιεῦνται ἔλεγον. Ἔστι δὲ ἕτερον τοιοῦτον. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρης ὅδε τις ἐστὶ.. πρῶτα μὲν προσπλέοντα ἔτι, καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεὶς καλῶς περιπτύσσειν, πηλὸν τε ἀναίσιες, καὶ ὑπὸ ἑπτάκλαφα ὀργυιῆσι ἔσεαι. τοσοῦτο μὲν ὅτι τοσοῦτον δηλοῖ προσχυσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν. Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ὅτι μῆκος ὁ πᾶς θαλάσσης, ἐξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμέας ἀναμετρεόμενα εἰς Αἰγύπτου ἀπὸ τοῦ Πλινθινίτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης. παρ' ἣν ὁ Κάσιον ὄρος τείνει. Ταύτης ὦν οἱ ἑξήκοντα σχοῖνοι εἰσὶ· ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι αἰθεσπτοι, ὀργυιῇσι μεμετρήκασι τὴν χώρην· ὅσοι δὲ πάσον γεωπεῖναι, σταδίοισι· οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγῃσι· οἱ δὲ ἄφθονον λίμνην, σχοίνοισι. δυνατὸν δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέτρον ἐὸν Αἰγύπτιον, ἑξήκοντα στάδια. οὕτω αἱ εἴκοσαι Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ χίλιοι, ὁ παρὰ θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν καὶ μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔστι εὐρέα Αἴγυπτος, ἐοῦσα πᾶσα ὁμοίη τε καὶ ἄυδρος, καὶ ἰλύς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης δύο ἰόντι, παραπλησίη ὁ μῆκος τῇ ἐξ Ἀθηναίων ὁδῷ τῇ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἐς τε Πίσαν καὶ ὅτι ὄν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι Ἀφορον χοῖνιξ μῆκος ἔχει. ἀφαιρέων δέ τις τὰ λογιζόμενος τῶν ὁδῶν τουτέων ὁ μὲν ἴσας εἰ, οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἐξ Ἀθηναίων, καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὡς μὴ εἰ πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πλεονεῖ ἐς ὃν ἀριθμὸν τοῦτον. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἄνω ἰόντι, στεινή ὅσον Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατέταται, φέρον ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον, ἀεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὸν Ἐρυθρὸν καλεόμενον θάλασσαν. ἐν τῷ λατομίαι λιθοτομέαται· ἐνταῦθα δὲ τὰ ὄρεα ἀπικνέεται μακρότατα. ἔστι δὲ ὄρος τοιόνδε τι τὸ χῶρον τοῦτο, οἷόν περ εἴ τις ἀπὸ Μέμφιος ἐς τὰ Πύραμιδας ἀπικόμενος ἐπὶ τὸν λιβυκὸν καλεόμενον ἀνέμον, ὄρεϊ προσπελάσειε λεπτογείῳ τε καὶ ψαμμώδεϊ, τοιούτῳ οἷόν περ τὰ Πύραμιδες εἰσί. τοιοῦτο μὲν δὴ τὸ ὄρος τοῦτο ἐστί· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ὑπορύσσοντι πέτρη ἐστὶ ἐρυθρὴ, καὶ σημήια ἔχει ὅτι ἐστὶ ὄρος τοιοῦτο. ἐνθεῦτεν δὲ ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἐστὶ ὅσον τε ἐς Ἀθήνας ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ τείχεος ἐς τὸ Πυθικὸν ἱρὸν ἐπὶ τὸν μεσημβρίην τε καὶ νότον ἀνεμον ἰόντι· ἐς ἑπτὰ μάλιστα στάδια ἐστὶ ἐκ τοῦ ἑνὸς ἐς τὸ ἕτερον. ἐστὶ δὲ καὶ ἐν τῷ Πυθικῷ ἱρῷ ἐκ τοῦ ἑνὸς ἐς τὸ ἕτερον ἑπτὰ στάδια. ἐστὶ δὲ καὶ ἐν τῷ Πυθικῷ ἱρῷ ἐκ τοῦ ἑνὸς ἐς τὸ ἕτερον ἑπτὰ στάδια. ἐστὶ δὲ καὶ ἐν τῷ Πυθικῷ ἱρῷ ἐκ τοῦ ἑνὸς ἐς τὸ ἕτερον ἑπτὰ στάδια.

ac sub eo omnem Ægyptum, præter Thebaicam prouinciam, paluſtrem fuiſſe: ex eaque nihil eorũ quæ nunc ſunt ſupra ſtagnum Myrios, extitiſſe: in quod ſtagnum à mari per flumen ſeptem diebus nauigatur. Atq; de regione bene mihi dicere videbantur. manifeſtum enim eſt ei qui, ſi antea non audierit, tamen inſpexerit, (modo ſit ſolertia prędi-tus) Ægyptum in quam Græci nauigant, acceſſionem eſſe terræ, ac fluminis donum: quinetiam loca quæ ſupra ſtagnũ hoc ſunt, ad trium vſque dierum nauigationem. De qua non iam tale quicquã commemorabant. Eſt autem & aliud tale: Ægyptiacæ regionis huiuſcemodi natura eſt: Iam primum quum Ægyptum verſus in alto curſum tenens, abes procul ab ea adhuc diurnæ nauigationis ſpatio, patieris ſenſum cæni, etiam in aqua vndecim alta [2] paſſus: quæ res declarat eatenus eſſe humum aggeſtã. Ipſius autem Ægypti longitudo ſecundũm mare, ſexaginta eſt ſchœnorum, *id eſt funiculorum*: quemadmodum nos Ægyptum diſtinguimus à ſinu Plinthinete, *id eſt laterítio*, vſq; ad ſtagnum Selbonidis: ad quod mons Caſſius vſque pertingit. Itaque ab hac parte ſexaginta ſchœni ſunt. Etenim qui modicum terræ poſſidet, metiuntur illam [3] paſſibus: qui minus inopes terræ ſunt, metiuntur ſtadiis: qui multũ poſſident, paraſangis: qui plurimũ, ſchœnis. Conſtat autẽ paraſanga tricenis, ſchœnus, (qui menſura eſt Ægyptiaca) ſexagenis ſtadiis. Ita erat Ægyptus ſecundũ mare ſtadiorum triũ millium ſexcentorũ. Hinc ad Heliopolin mediterranea verſus AEgyptus ſpatioſa eſt, [4] ſupina omnis & aquarum inops ſimul ac limoſa. A mari ad Heliopolin eũdo per ſuperiora, iter eſt eiuſdẽ ſpatii cuius id quod ab Athenis ab ara duodecim deorũ fert Piſam & ad delubrũ Iouis Olympii: quę itinera ſiquis cõputet, inueniet parum quiddam differre quominus paria ſint, ac non amplius quindecim ſtadiis. Nã viæ quæ ex Athenis Piſam fert, quindecim ſtadia deſunt quominus ſit mille & quingentorũ ſtadiorum: at ea quæ à mari ad Heliopolin ducit, hunc ſtadiorũ numerũ complet. Ab Heliopoli autẽ per ſuperiora eundo Ægyptus anguſta eſt. nam ab vna parte mons Arabiæ exporrigitur, ab aquilone ferẽs ad meridiẽ atq; ad auſtrũ, ſemper ſurſũ tendens ad mare q; rubrũ vocatur.

1 Demiſſa bolide, *id eſt nauico perpendiculo*, cœnum erues, etiam in aq. 2 Vlnas. *Gr. orgyas.* 3 Vlnis. *Gr. orgyis.* 4 Depreſſa. i. *campeſtria, non montoſa.*

Ibi in ſunt

Ibi insunt & lapidicinæ, ad pyramides quæ sunt apud Memphin, excisæ. Ab hac quidem parte desinens mons,[1] declinat in quæ dictum est. Qua vero parte productior seipso est, duorum ego audiebam mensium itineris esse ab aurora ad hesperum: & eius extrema quæ ad auroram vergunt, feracia thuris esse. Atque hic quidem mons talis est. Quo autē latere Africā Ægyptus spectat, alius mons saxeus extenditur, in quo pyramides sunt, sabulo obsitus, eodē modo quo Arabici montis tractus qui ad meridiē fert. Itaq; ab Heliopoli non ita multorū spatiorū est iter quod modò Ægypti sit, sed angusta est, & quatuor dūtaxat dierum nauigationē habet. Inter eos quos dixi montes quod est intercapedinis, campestris est terra, stadiorum ferme (vt mihi videtur) q ta parte arctissima est, non amplius ducentorū, è monte Arabico ad eū qui dicitur Libycus. Illinc
IX rursus Ægyptus laxa est. Atq; ita situs regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autem ad Thebas nouem diebus nauigatur, spatio quātuor milliū octingentorum & sexaginta stadiorum, hoc est, vnius & octoginta schœnorum: quæ Ægyptia stadia collecta, secundū quidē mare sunt, (prout à me superius indicatū est) tria millia sexcenta: quantum vero à mari ad Thebas mediterraneū sit, indicabo. sunt enim sex millia ac centum viginta stadia: à Thebis autem ad vrbem nomine Elephantinā, octingenta viginti.
X Huius igitur regionis quæ à me dicta est, pleraq; pars (vt & sacerdotes aiebant, & mihi ipsi esse videbatur) acquisititia Ægyptiis est. Siquidem quod inter prædictos mōtes, supra Memphim vrbē positos, medium est, videtur mihi sinus maris aliquādo fuisse, quemadmodū ea quæ sunt circa Ilium & Teuthraniam, & Ephesum, & Mæandri planitiem, vt hæc parua magnis cōparentur. quoniā nullū eorum fluminū quæ has regiones obliniauerunt, dignum est comparari vni ex septem ostiis Nili, magnitudine. Sunt & alii fluuii nequaquam magnitudine Nili, qui magna opera ediderunt, quorū nomina possem referre: cū aliorū tum vero Acheloi, qui per Acarnaniā fluens in Echinadum insularum mare, iam eas media ex parte fecit continentem.
XI ¶ Est autem Arabicæ regionis, non procul ab Ægypto, sinus maris, exiens ex eo quod rubrum vocatur, ita longus atque arctus vt differendo ostendā.

ὁ τῶν καὶ λιθοτομίαι ἔνεισι, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ὁ Μέμφι. τοῦτο μὲν δὴ λῆγον, ἀναχάμπτει ἐς τὰ εἴρηται, ὁ ὄρος. τῇ δὲ αὐτὸ ἑωυτοῦ ἐστὶ μακρότερον, ὡς ἐγὼ ἐπυθόμην δυόμηνον ἀπὸ εἰ) τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ἕω πρὸς ἠέλιον. τὰ δὲ πρὸς τὴν ἕω, λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ πέρατα τείνει). τοῦτο μὲν νυν ὁ ὄρος τοιοῦτόν ἐστι. ὁ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου ὄρος ἄλλο πέτρινον τεῖνον, ἐν τῷ αἱ πυραμίδες ἕνεισι, ψάμμῳ κατειλημμένον, τὰ μάλιστα ὄρεϊ τοιούτῳ, ὃν αὖ ἐν τοιούτῳ χώρῳ τῇ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέρονται. ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, ὀλίγῳ τι πολλῶν χωρίων, ὡς εἰ) Αἰγύπτῳ, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀνάπλοόν ἐστι, Αἴγυπτος ἐοῦσα. τῶν δὲ οὐρέων τῶν εἰρημένων ὁ μεταξύ, πεδιὰς μὲν γῆ, στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι), τῇ στεινότατοί ἐστι, διηκοσίων οὐ πλείους, ὀλίγῳ δ' Ἀραβίου οὔρεος ἐς ὁ Λιβυκὸν καλεόμενον. ὁ δὲ ὀπισθεν αὖτις οὔρεα Αἰγύπτου ἐστί. Πέφυκε μὲν ὧν ἡ χώρη αὕτη οὕτω. ἀπὸ μὲν Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας εἰσὶ ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων. στάδιοι δὲ τοῦ ὁδοῦ ἐξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἑνὸς καὶ ὀγδώκοντα ἐόντων. οὗτοι συντιθεμένοισι στάδιοι Αἰγύπτου, ὁ μὲν ὧδε θαλάσσαν, ἥδη μοι καὶ πρόσθεν δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τε ἐστὶ σταδίων καὶ τετρακισχιλίων· ὅσον δὲ τὴν ἀπὸ θαλάσσης μέχρι Θηβαίων μεσόγαιά ἐστι, σημανέω. στάδιοι γὰρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. ὁ δὲ ἀπὸ Θηβαίων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, στάδιοι εἴκοσι καὶ ὀκτακόσιοι εἰσί. Ταύτης ὧν τῆς χώρης τῆς εἰρημένης ἡ πολλή, κατά περ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε δὲ καὶ αὐτῷ μοι εἶναι) ὀπίκτητος Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων ὁ μεταξύ γ' ἐφαίνετό μοι εἶναί κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ τά τε περὶ Ἴλιον καὶ Τευθρανίην, καὶ Ἔφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον· ὡς εἰ) σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ ταῦτα τὰ χωρία τὰ προσχωσάντων ποταμῶν, εἰνὶ τῶν τροφίτων τὸν Νείλου ἑόντος ἑπταστόμου, οὐδεὶς αὐτῶν πλήθος πρὸς ἄξιος συμβληθῆναί ἐστι. εἰσὶ γὰρ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ οὐκ ὀλίγοι Νείλου ἑόντες μεγάλοι, οἱ πολλὰ ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί· τῶν ἐγὼ φέρεσθαι ἔχω τὰ οὐνόματα, καὶ ἀκούων, καὶ οὐκ ἥκιστα Ἀχελῷον ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, καὶ ἐκβάλλων ἐς τὸν θάλασσαν, τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε. Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρης, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης, μακρὸς οὕτω δὴ καὶ στενός, ὡς ἔρχομαι φράσων.

1. Reflectitur versus ea quæ dixi *loiæ*.

χρ μακρότατον, χρ νῆες χρ πρὸς 58

χρ ἄπο ὑπερτείνει,

χρ ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβαίων ἐστί,

χρ ἀπὸ

χρ ἑξήκοντα

χρ καλ. θαλάσσης,

μῆκος μὲν, πλόου ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκπλώσαντι ἐς τὸν ὑρείτην θάλασσαν, ἡμέρας δυώδεκα μοῦνας τεσσερακοντα, εἰρεσίη χρεωμένῳ· εὖρος δὲ, τῇ εὐρύτατός ἐστι ὁ κόλπος, ἥμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δὲ ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις κατὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ ὅτι τὸν Αἰγύπτιον δοκέω γνώσεσθαι· ὃν μὲν, ἐκ τῆς Βορίης θαλάσσης ἔχοντα ἐς Αἰθιοπίης· ὃν δὲ, Ἀράβιον, ὃν ἔρχομαι λέξων, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ὅτι Συρίης· ἕως μὲν ἀλληλοισι συμφράσσονται τὰς μυχοὺς, ὀλίγον δέ τι παραλλάσσοντες τῆς χώρης. εἰ ὦν δὴ ἐθελήσει ἐκτρέψαι ὁ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀράβιον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου, κωθωνίζεσθαι ἐντὸς γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε μυρίων ἐντὸς κωθωνίζεσθαι ἂν κου γε δὴ ἐν τῷ παραπλησίῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, ὁκοσα ἂν χωσθείη κόλπος, καὶ πολλῷ μέζων ἐπὶ τούτου, ὑπὸ ποσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτως ἐργατικοῦ; Τὰ δὴ Αἰγύπτιον ὦν, καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω κατὰ δοκέω εἶναι), ἰδών τε τὸν Αἰγυπτίων προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς, καὶ γνοὺς τὰ τε φαινόμενα ὅτι τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἅλμην ἐπιθεῖσαν· ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι· καὶ ψάμμον μοῦνον Αἰγύπτου ὄρεος τοῦτο ὑπερ Μέμφιος ἔχον. πρὸς δὲ τῇ χώρῃ, οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσούρῳ ἐούσῃ τὸν Αἰγυπτον προσεχέλην, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὴν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται) ἀλλὰ μελαίπεδόν τε καὶ κατερρηγυμένην, ὥστε ἐοῦσαν ἰλὺν τε καὶ πρόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίης καταιειγμένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὸν δὲ Λιβύην ἰδόντα ἐρυθρότερόν τε καὶ ὑποψαμμοτέρην· τὸν δ' Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέρην τε καὶ ὑποπετρωδεστέρην ἐοῦσαν. Ἔλεγον δὲ καὶ τόδε μοι μέγα τεκμήριον πρὸς τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ὅτε Μυρὶς βασιλεὺς, ὅκως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ὅτι ὀκτὼ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἀρδεύσκε Αἰγυπτίων τὴν ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μυρὶς οὔκω ἦν ἔτεα ἐννακόσια τετελευτηκώς, ὅτε τῶν ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ εἰ μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας αἴρεῖ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώρην. δοκέουσι δέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μυρὶος, οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, ἦν οὕτω ἡ χώρη αὕτη κατὰ λόγον ὅτι διδῷ ἐς ὕψος, καὶ ὅμοιον ἀποδιδῷ ἐς αὔξησιν, μὴ καταιρύζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου,

Prolixitas quidem, inchoando nauigationem[1] ex Inacho in amplum æquor, consumit quatuor dies remigationis: latitudo vero, vbi sinus amplissimus est, dimidiatum diem nauigationis. In quo sinu quotidie reciprocatio aquarum & vadosum æstuarium est. Porro aliū huiusmodi arbitror sinum extitisse qui in Ægyptum ferretur, à mari septentrionali Æthiopiam versus tendens: sicut Arabicus (de quo à me sermo institutus est) ab austrino Syriam versus tendit: qui prope inter se suos recessus terminat, exiguo quodam terræ interuallo dirempti. Quod si in hunc Arabicum sinum Nilus velit alueum suum conuertere, quid prohibebit assidue fluentem, quin intra viginti millia annorum illum oblimet?[2] Ego enim credo, intra decē millia annorum qui ante me natū transierunt, sicubi siccanea facta sunt, nimirum & sinum siccaneum fieri posse, etiam multo quam hic est maiorem, à tanto flumine atq; ita operoso. Itaq; quæ de Ægypto XII
à referentibus audiui, ea & ipse ita habere existīmo. quippe quum videam & Ægyptum esse exporrectā à terra contigua, & conchylia existere in mōtibus, ac salsuginē exudare, quæ etiā pyramides corrumpat: & solum hunc montem qui in Ægypto imminet Memphi, arenas habere. Præterea regionē hanc nulli alteri conterminæ, aut Arabiæ, aut Libyæ, aut Syriæ assimilem esse (etenim Arabiæ maritimā oram Syrii incolunt) sed nigrā terram & [3] fragilem habere, vtpote limo ex alluuionibus ab Æthiopia flumine deuecto. Nā Libyam humū scimus magis rubram esse, & magis [4] subarenaceā: Arabicam vero atque Syriacam, argillosiorem ac suppetrosam. Quinetiā hoc XIII
magnū huius regionis documentū aiebant sacerdotes, sub rege Myri fluuium, quoties octo cubitis, dum minimū, influebat, irrigasse AEgyptum quæ infra Memphim est. necdum ab obitu Myris nongenti erant anni ad tempus quo hęc ego a sacerdotibus audiebā. At nūc, nisi ad sedecim aut ad quindecim saltē cubitos ascendat fluuius, in regionem non trāscendit. Quæ regio, si proportione in altum surgat, & tantundem ad incrementum tendat, non restagnante eam Nilo, videntur mihi AEgyptii vtiq; qui infra paludem Myridis incolunt cum alia locatum vero eū qui vocatur Delta,

1 Ab eius recessū vsque ad latū mare. *Legendum est enim ex vet. cod.* μυχοῦ, *non* ἰνάχου, *vt legit Valla: nec* μάχου, *vt in vulg. edit. habetur.* 2 *Hic Græca exempl. mendosa esse videntur.* 3 In rimas fissam 4 Subarenaceam *vocat cui arena subest:* suppetrosam *(vel potius subpetrosam) cui petra subsunt. i. lapides. q. d. petricosam. i. lapidosam. Sic exprimere voluit* ὑποψαμμοτέρην *&* ὑποπετρωδεστέρην.

idem

Idem passuri omni futuro tẽpore, quod aiebant ipsi passuros aliquando Græcos. Nam quum audirent omnem Græcorũ terram pluuia perfundi, nõ fluminibus, vt suam, dicebant fore vt decepti aliquãdo magna spe, male[1] esurirent. Qui sermo hoc dicere vult, Græcos si nolit eis deus pluere, sed siccitatem immittat, fame extinctum iri, vtpote quibus nihil aXIV quæ, nisi tantum à Ioue, suppetat. Atque hæc quæ ab Ægyptiis in Græcos dicuntur, recte se habent: age, nũc vicissim dicã quomodo res ipsis Ægyptiis se habeant. Si, vt superius dicebam, quæ infra Memphim est regio, (hæc enim est quæ augescit) velit in altũ augescere proportione pręteriti temporis,[2] quid aliud Ægyptios, qui illic incolunt, quam esurituros? si neque gustare ea quę ab Ioue sunt, neque à flumine restagnari queant rura ipsorum? Isti nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus Ægyptiis, maxime illaborat um percipiunt fructum, qui neque proscindendis aratro sulcis, neque subigendo solo, neq; aliud quicquam exercendo eorum quæ in aruis colendis ceteri mortali es, laborem tolerant: sed postquam fluuius sua sponte superueniens irrigauit rura, irrigataq; reliquit rursus, tunc in suum quisque rus iacto semine sues immittit, conculcatoque suibus semine, messem deinde expectat: atq; vbi[3] suibus semẽ versauerit, XV ita demum frumentũ percipit. Quod si vellem[9] de Ægypto Ionũ vti sentẽtiis, qui solũ Delta Ægyptũ esse aiũt, à Persei specula appellata, dicentes illã secundũ mare, ad Pelusiacas vsq; taricheas, quadraginta schœnorum esse: à mari autem mediterranea versus, pertingere ad Cercasorũ vrbem, iuxta quã scinditur Nilus in Pelusium fluens & in Canobũ: cetera vero Ægypti, partim esse Africæ, partim Arabiæ: ostẽderemus, hac ratione vtentes, nullam Ægypti primitus fuisse regionem. Nã Delta eis (vt ipsi dicunt, & mihi videtur) [4] defluxa humus est, & quæ nuper (vt sic dicam) extitit. Itaque si nulla eis terra erat, quid curiosi sunt, putantes se primos homines extitisse?[5] qui ne in puerorum quidem experimentum, qui primam linguam proderent, ire debebant. Ego certe Ægyptios opinor neq;

πείσεαζ δὲ πρώτα χρόνον δὲ ὑπόλοιπον Αἰγύπτιοι, τό κοτε αὐτοῖ Ἕλληνας ἔφασαν πείσεαζ. πυθόμενοι γὰρ ὡς ὕεται πᾶζα ἡ χώρη τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἀρδεῖ, καὶ πάρφη σφετέρη, ἔφαζ Ἕλληνας ψευδέντας κοτὲ ἐλπίδος μεγάλης, κακῶς πρήσειν. ὃ δ' ἔπος τῶν τὸ ἐθέλῃ λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθέλῃσι σφίσι ὕδωρ ὁ Ζεὺς, ἀλλ' αὐχμῷ δεκαζέαζ, λιμῷ οἱ Ἕλληνες αἱρεθήσονται. οὐ γὰρ δὴ σφίσι ὕδατος οὐδεμίη ἀλλὴ ἀποζοφὴ ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μοῦνον. Καὶ λαῶν μὲν ἐς Ἕλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς ἔχοντα εἴρηται. φέρε δὲ καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω. εἰ σφι ἐθελήσει (ὡς καὶ πρότερον εἶπον) ἡ χώρη ἡ ἤπερος Μέμφιος (αὕτη γὰρ ὀρθοῦται αὐξανομένη) κατὰ λόγον τοῦ παρεχημένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξήσεαζ, ἀλλό τι ἢ οἱ τὴν οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινήσουσι; εἰ μήτε γεύσεταί σφι ἡ χώρη τὰ ἀπὸ Διὸς, μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τ' ἔσται ἀρύσας ὑπερβαίνειν. ἢν γὰρ δὴ νεῶν γε ὕτοι ἀποστήσεται καρπὸν κομίζων ἐκ τῶν ἀγρῶν, τῶν ἄλλων αἰθρώπων, ἢ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· εἰ ὅτε ἀρόζῳ αἰαρρηγυῖας αὔλακας, ἔχουσι πόρυς, ὅτε σκάλλοντες, ὅτε ἀλλο ἔργα ζόλμοι ὀδεύειν, τῶν ἄλλοι αἰθρωποι περὶ λήϊον πονέουσι. ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος ἐπελθὼν ἄρῃ τὰς ἀρούρας, ἄρξας ἢ, ἀπολείῃ ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τὸν ἑωυτοῦ ἀρουραν, ἐσβάλλῃ ἐς αὐτὰς ὗς. ἐπεὰν δὲ κατὰ πατηθῇ τοῖσι ὑσὶ τὸ σπέρμα, τὸν ἀμητὸν τὸ ἀπὸ τούτου μένῃ. ἀποδειπνήσας δὲ τοῖσι ὑσὶ τὸν σῖτον, οὕτω κομίζεται. Εἰ δὲ θελήσομεν γνώμῃσι τοῖσι Ἰώνων χρᾶζαζ· ἔστι Αἰγύπτιος, οἱ φασὶ τὸ πρὸ Δέλτα μοῦνον εἶναι Αἰγυπτίων, ἀπὸ Περσέως καλεομένην σκοπιῆς, λέγοντες δὲ παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτὴν, μέχρι Ἁρισταιδέων τῶν Πηλουσιακῶν, τῆδε τεσσαράκοντα εἰσὶ σχοῖνοι. ὃ δ' ἀπὸ θαλάσσης λεγόμενον ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτὴν, μέχρι Κερκασώρου πόλιος, καὶ ἵνα σχίζεται ὁ Νεῖλος, ἔς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κανωβον, τὰ δὲ ἄλλα λεγόμενα τῆς Αἰγύπτου, τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι. ἀποδεικνύοιμι μὲν αὖ, τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι ἐκ ἐόντα πρότερον χώρην. ἤδη γάρ σφι τὸ γε Δέλτα (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει) ἔστι καταῤῥυτόν τε, καὶ νεωστί, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρη γε μηδεμίη ὑπῆρχε, τί περιεργάζονται δοκέοντες πρώτων ἀνθρώπων γεγονέναι; καὶ δὲ ἔδει σφέας ἐς ὀχετηφορίην τὴν παιδίων ἐέναι, τινα γλῶσσαν πρώτην ἀφήσουσι. ἀλλ' ὅτε Αἰγυπτίους δοκέω

πυθόμενοι

πρήσειν

ἐθέλῃ

ἀποζοφὴ

παρεχημένου

ἔσται ἐς τὰ

ἐκ τῶν, τὴν

ἐπελθὼν

κατὰ πατηθῇ τῇσι

τῇσι

τὰ πρὸ

καλεομένην

αὐτὴν,

ἀφῆσι

---

1 *Recte legit Valla* πινήσειν *(vt habent vet. cod.) non* πεινήσειν. 2 Nonne Ægyptios qui hanc partem incolunt, esurire necesse fuerit, si neque Iupiter illorum regioni pluet, neque fluuius in arua illorum transcendere possit? Nunc enim isti minore labore quã omnes alii homines, atque adeo quam ceteri Ægyptii, fructum è terra percipiunt: qui neque se fatigant proscindendis aratro sulcis, neque sarriendo solo, neque aliud q *Lego autem* ὕεται *pro* γίνεται. 3 Suum ope frumentum è spicis excusserit, tum demum colligit. Quod si &c. *Sunt enim qui* σῖτον ἀποδινήσας *id significare hic putent, vt id loco sit tritur ationis.* 4 Humus est alluuie fluuii deuecta. 5 Nil sane necesse fuit eos in infantibus experiri quam primam vocem emitterent. Ego certe Ægyp. &c. *Huius autem facti meminit libro eodem supra.*

ἅμα ᾧ Δέλτα τῷ ὑπ' Ἰώνων καλεομένῳ γῆ εἶναι, αἰεί τε εἶναι ἐοῦσαν ἀνθρώπων γένος ἐνέμετο. προϊούσης δὲ τῆς χώρης, πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπολοιποὺς αὐτέων μίνα ἄξαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ὑποκαταβαίνοντας. ὃ δὴ καὶ πάλαι αἰ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο· τῆς δὲ περιμέτρου σταδίοι εἰσὶ εἰκοσὶ καὶ ἑξακισχίλιοι. Εἰ ὦν ἡμῖς ὀρθῶς περὶ αὐτέων γινώσκομεν, Ἴωνες οὐκ ὀρθῶς φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου· εἰ γὰρ ὀρθὸν ἐστὶ τὴν Ἰώνων γνώμην, Ἕλληνάς τε καὶ αὖτις Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ὀπίσω μίας λογίζεσθαι οἱ φασὶ τρία μόρια εἶναι τὴν γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον γὰρ δὴ σφέας χρεὸν λογίζεσθαι Αἰγύπτου ὁ Δέλτα, εἰ μήτε γε ἔστι τῆς Ἀσίης, μήτε τῆς Λιβύης. διὰ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλος γε ἔστι κατὰ τοῦτο· τὸ λέγει, ὁ τὴν Ἀσίην διείργων τῇ Λιβύῃ. τὸ Δέλτα ὦν τοῦτου κατὰ ὀξὺ τὸ ἐρρίνου ὁ Νεῖλος ἄρξας ἀπὸ θαλάσσης μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν. Καὶ τὸν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπείρηκα· ἡμεῖς δὲ ὧδε κατὰ τοῦτων λέξομεν. Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι τούτην τὴν ὑπ' Αἰγυπτίων οἰκεομένην, καταπερ Κιλικίην, τὴν ὑπὸ Κιλίκων, καὶ Ἀσσυρίην, τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων. ἄλλην δὲ Ἀσίην καὶ Λιβύην οὐδαμὰ μὲν οὐδὲν ἐόντα ὀρθῷ λόγῳ, εἰ μὴ τὴν Αἰγυπτίων ἄρχας. εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρεώμεθα, νομιοῦμεν Αἴγυπτον πᾶσαν, ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαρρέεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τὴν ἐπωνυμίην ἔχεσθαι τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, εἶναι τὴν Λιβύης· τὰ δὲ, τὴν Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν Καταδούπων, ῥέει, μέσην Αἴγυπτον χίζων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἷς ἐὼν ὁ Νεῖλος· ἔνθεν δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, χίζει τριφασίας ὁδούς· καὶ ἡ μὲν πρὸς νότον ῥέπει, καλέεται Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει. τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ διὰ τῶν ὁδῶν ταύτην Νείλῳ ἔρχεται ἔνθεν δὲ αὖ ἐνθεῦτεν φερόμενος, ἐς ὄξυ τὸ Δέλτα ἀπικνέεται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, χίζων μέσον τὸ Δέλτα ἐς θάλασσαν ἐξίει, οὔτε ἐλαχίστην μοίρην τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ, οὔτε ἥκιστα ἀνομαστόν. Σεβεννυτικὸν στόμα ἔρχεται καλέεται. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχισθέντα, φέροντα ἐς θάλασσαν, τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε· τῷ μὲν, Σαϊτικὸν αὐτέων, τῷ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά. Μαρτυρέει δέ μου τῇ γνώμῃ ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος, ἔσην πρὸ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον γνόντων· τὸ ἐγὼ τῆσι ἐμεωυτοῦ γνώμῃσι ὕστερον περὶ Αἰγύπτου

cum loco quem Delta Iones vocant, pariter extitisse, sed semper fuisse ex quo genus humanum extitit,[1] progressuque terræ multos ex eis reliquos fuisse, multos alunde subingressos. Ideoque olim Thebæ Ægyptus vocabatur, cuius ambitus est stadiorum sex milliũ ac centum viginti. Itaq; si nos de eis recte sentimus, Iones nõ recte sentiunt de Ægypto: sin recte Iones sentiunt, ostendo neque Græcos neque Iones scienter computare: qui aiunt tria membra totam esse terram, Europam, Asiam, Africam. quartum enim membrum annumerare debent Delta Ægypti, si non sit neque Asiæ, neque Africæ. Nam secundum hanc rationem non est Nilus qui Asiam ab Africa disterminat: qui quum [2]diuortia faciat circa acumen Deltæ, id quod in medio est, Asiæ & Africæ esset. Sed nos Ionum sententiam missam faXVII cientes, ita de his dicimus: Ægyptũ quidem, eam omnem esse quæ ab Ægyptiis incolitur: quemadmodũ Ciliciam, eam quæ à Cilicibus, & Assyriam, quæ ab Assyriis. Sed Asiæ & Africæ scimus recta ratione nullum esse terminum, nisi terminos Ægyptiorũ. Si vero quod Græcis persuasum est sequemur, sentiemus omnẽ Ægyptum quæ à Catadupis & Elephantina vrbe incipit, bifariã diuidi, & vtrunq; cognomen obtinere. aliã enim eius partẽ, esse Africæ, aliam Asiæ. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediam interfluens Ægyptum in mare influit: vno quidem alueo vsque ad Cercasorum vrbem, inde autem tripartito. Et alueus quidem ad auroram vergens, Pelusium ostium: alter ad vesperam tendens, Canobicum ostium nominatur. Tertius, quo rectà Nilus meat, talis est: Delatus per superiora, ad acumẽ Deltę peruenit, dehinc medium Delta scindens, in mare exit: non minimam huic alueo portionem aquæ præbens, nec minime celebrem, quod Sebennyticum ostiũ appellatur. À Sebennytico itẽ duo alia diuiduntur ostia, in mare ferentia, quibus hæc sunt imposita nomina, vni Saiticũ, alteri Mendesium. Nam quæ Bolbitinũ & Bucolicũ nominantur, non sunt natiXVIII ua ostia, sed effossa. Huic meæ opinioni, tantam esse Ægyptum quantam ratione demonstraui, testimonium etiam dat oraculum quod ab Hammone est redditum: quod ego posterius quàm ita in animum induxeram, circa Ægyptum

1 Terraque *fluuii decursu* accrescente multos ex eis remansisse, multos item in inferiorem regionem descendisse. 2 *Plinius scissuram vocat.*

audiui.

audiui. Nam qui sunt ex vrbe Marea & Apia, incolentes Ægypti fines Libyam versus, quod sibi Libyes non Ægyptii viderentur, quodque perosi sacrorũ ceremonias, nollent bobus feminis prohiberi, miserunt ad Hammonẽ, negantes quicquã cum Ægyptiis sibi esse cõmune. Habitare enim se extra Delta,[1] nullumq; sibi cũ illis linguæ esse commercium, ac velle sibi fas esse omnia gustare. Hæc eos deus facere nõ permisit, inquiens Ægyptũ esse eam quã Nilus supergressus irrigaret: quiq; infra vrbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarent, eos esse Ægyptios. Hæc illis ita
XIX oraculo respõsa sunt. ¶ PORRO NILVS, vbi inflatus est, nõ modo Delta inundat, verumetiã plagã quæ dicitur Libyca esse, aliquoties & Arabicam: idq; vtroque versus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cuius fluminis natura neq; à sacerdotibus quippiã, neque ab alio vllo percipere potui: quum promptissimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus labatur, inchoans ab æstiuo solstitio, ad centum vsque dies, & prope totidem diebus retrocedat, relinquens fluenta: ita vt per omnẽ hyemem tenuis esse perseueret ad solstitiũ rursus æstiuũ. De his nihil omnino potui percipere ab Ægyptiis sciscitando, num aliquam vim Nilus haberet natura diuersam ceteris fluuiis. Hæc ego noscendi cupidus, eos interrogabam, & cur solus omnium amniũ nullas ex se auras remitteret. De
XX qua tamen aqua quidã Græcorum, quũ insignes vellent effici sapientia, trifariam disserucrunt. quarum opinionum duas ne mẽtione quidem dignas existimo, nisi eatenus vt illas tantũ significẽ. Earũ vna ait, ventos etesias esse in caussa cur Nilus inflet, prohibentes eum effluere in mare. Atqui nonnunquam etesiæ nondũ spirauerunt quum Nilus id agit. Ad hæc, si etesiæ in caussa forent, oporteret alia quoque flumina quęcunque etesiis obnoxia sunt, idem quod Nilus pati: & eo magis quo tenuiora sunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autẽ multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ nihil tale patiuntur quale patitur
XXI Nilus. Altera opinio est[2] incredibilior quidem quam hæc quæ dicta est, dictu tamen admirabilior, quæ ait illum, quod ab Oceano fluat, istud efficere: ipsum vero Oceanum orbem terrarum
XXII circumfluere. Tertia opinio, vt multo

ἐπυθόμην. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἀπίου οἰκέοντες Αἰγύπτου τὰ πρόσουρα Λιβύῃ, αὐτοί τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱρὰ θρησκείῃ, βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι, ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα, φάμενοι οὐδέν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι. οἰκέουσί τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα, καὶ σφέων ὁμολογέουσι μεταλαμβάνειν βορῆς πάντων ὁκοίων. ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἰγυπτίους εἶναι ταύτην τὴν ὑπὸ Νείλου βαπτιζομένην καὶ Αἰγυπτίους τούτους, οἵ περ ἔνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες ἀπὸ τούτων πολεμῶ τούτῳ πίνουσι. ὕστω σφι ταῦτα ἐχρήσθη. Ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πληθύῃ, οὐ μόνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τῆς Λιβυκῆς τε λεγομένης χώρης ἔστι, καὶ τῆς Ἀραβίης ἐπὶ χωρίων ἐπὶ χοιλα χήν. καὶ ὅσα δύο ἡμερέων ἐκατέρωθι ὁδὸν, καὶ πλέων ἔπι τούτου, καὶ ἔλασσον. τῆς ποταμοῦ δὲ φύσιος πέρι, οὔτε παρ' ἱρέων, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς οἷός τε ἐγενόμην οὐδὲν λαβεῖν ἐξιωθείς. τοῦτο μὲν ἔα πάσης παρ' αὐτέων πυθέσθαι, ὅπη κατέρχεται μοῦνος ὁ Νεῖλος πληθύων ἀπὸ τεσσέρων τῶν θερινῶν ἀρξάμενος ὅτι ἑκατὸν ἡμέρας· πελάσας δὲ ἐς τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν ἡμερέων, ὀπίσω ἀπορρέει, ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον. ὥστε μέχρι τοῦ χειμῶνα ἄπορα ἔχειν τὰ πέρην, μέχρι οὗ αὖτις τεσσέρων τῶν θερινέων. τουτέων ὦν πέρι, οὐδενὸς οὐδὲν οἷός τ' ἐγενόμην οὐδὲ τῶν Αἰγυπτίων, ἐξορέων αὐτοὺς ὅτι δυνάμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα οὐκ ὀλίγος εἰδέναι, ἐξορέων. καὶ ὅτι αὔρας ἀποπνεούσας μούνους πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. 61
Ἀλλὰ Ἑλλήνων μέν τινες βαπτισμοὶ οὐκ ὀλίγοι χωρὶς σοφίης, ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφασίας ὁδούς. τῶν μὲν δύο τὰς ὁδῶν οὐδὲ ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι οὐκ ὀλίγους μοῦνον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πληθύειν τὸν ποταμόν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκ ἔπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τὠυτὸ ἐργάζεται. ἔπειτα δὲ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ ταὐτὰ τῷ Νείλῳ καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοί, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ οὐδὲν τοιοῦτον πάσχουσι οἷόν περ καὶ ὁ Νεῖλος. Ἡ δὲ ἑτέρη, αἰνεσιμωτέρη μὲν ὅτι τῷ λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, θωυμασιωτέρη· ἡ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι. ὅτι δὲ Ὠκεανὸν γῇ περὶ πᾶσαν ῥέειν. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν

1 Nec se cum illis consentire, ac velle &c. 2 Indoctior.

ὀπτὶ κεκαύκατη ἐοῦσα, μάλιστα ἔψυχται. λέγει γὰρ δὴ
ὑδὶ αὐτὴ ὧδέ ἐν, Φαμμὺν δὲ Νῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκε-
μμύης χιόνος· ὃς ῥέῃ μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων
Αἰθιόπων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὧν δῆτα ῥέοι
ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων ῥέων ἐς τὰ ψυ-
χεότατα; τῶν τὰ πολλά ἐστι αὐτόθι λογίζεσθαι τοιού-
των πέρι οἵῳ τε ἐόντι, ὡς ὧδε εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μιν
ῥέειν· πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι
πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρέων τουτέων θερμοί. δεύτερον δέ, ὅτι ἀνόμβρος ἡ χώρη, καὶ ἀκρύσταλ- 10
λος διαπαντὸς ἐοῦσα. ὅκου δὲ χιὼν πεσοῦσα, πᾶσα ἀνάγ-
κη ἐστὶ ὗσαι ἐν πέντε ἡμέρῃσι. ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὗε-
ν αὖ ταῦτα τὰ χωρία. τρίτον δέ, οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τῶν
καυμάτων μέλανες εἰσι. ἐκπτῆνοι δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔ-
τεος ἐόντες οὐκ ἀπολείπουσι. γέρανοι δὲ φεύγουσαι
τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ νεμόμενον,
τῶν χειμα- φοιτῶσι ἐς χειμαδίην ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοί-
νυν ἐχιόνιζε καὶ ὁσονδηλαὐτὴν τὴν χώρην δι' ἧς τε ῥέῃ
τῶν πόντων καὶ ἐκ τοῦ ἄρχεται ῥέων ὁ Νῖλος, ἐν ἀνάγκῃ τοιοῦτον 20
ἐστὶν, ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. Ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠ-
κεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς δὲ μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει
ἔλεγχον. οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκε-
ανὸν ἐόντα. Ὅμηρον δέ, ἢ τινα τῶν πρότερον γενο-
μένων ποιητέων, δοκέω ὄνομα δόξαντα ἐς τὴν
ποίησιν ἐσενεῖκαι. Εἰ δὲ δεῖ μεμφάμενον γνώ-
μας τὰς πρόσθεν λεχθείσας, αὐτέων περὶ τῶν ἀφανέων
γνώμην ἀποδέξασθαι, φέρε εἰπὸ μοι δοκέει πλη-
θύνεσθαι ὁ Νῖλος τῷ θέρεος. τὸ χειμερινὸν ὥρην ἀπε-
λαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ
τῶν χειμώνων, ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω. ὡς 30
μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πρῶτα εἴρηται· τὸ γὰρ
ἀσχοτάτω γε χώρης οὗτος ὁ θεὸς, καὶ κατ' ἰθύτητα, ἀπο-
τὴν εἰκὸς δίψην τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια
ῥεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν. Ὡς δὲ ἐν
πλέονι λόγῳ δηλώσαι, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τὴν Λιβύης
τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, πάσχει ποιέῃ, ἅτε ἐκ πρώτου τὸν χρόνον
αἰθρίην τε ἐόντος καὶ θέρεος καὶ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία, καὶ
ἀλεεινῆς τὴν χώρης ἐούσης, καὶ ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν,
ποιέῃ οἷόνπερ καὶ ὅτε θέρεος ἐώθεε ποιέειν, ἰὼν δὲ μέσου τοῦ
οὐρανοῦ. ἕλκει γὰρ ἐπ' ἑωυτὸν τὸ ὕδωρ· ἑλκύσας δὲ, ἀπω- 40
θέει ἐς τὰ ἄνω χωρία· ὑποδεξάμενοι δὲ οἱ ἄ-
νεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι. καὶ εἰκὸς εἰκότως
οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅτε νότος, καὶ ὁ
λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν ἄλλων ὑετώδεστατοι. δοκέει
δέ μοι ὧδε καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτηον ἐκεῖσε ὁκόταν ἀπο-
πέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ἀπολεί-
πεσθαι αὐτοῦ ἐωυτόν. τρεπόμενον δὲ τοῦ χειμῶνος,

ὑπολεί-
πεσθαι

modestissima, ita longe falsissima est: quippe quę & ipsa nihil dicit, inquiens è niuibus liquescentibus manare Nilum: qui quũ ex Africa per medios Æthiopes fluens in Ægyptum euadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, quomodo ex niuibus flueret? De qua re multa sane sunt quæ quis coniectare possit, non esse credibile, eum qui talis sit, manare de niuibus: primum ac maximum testimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi spirant: secundum, ea plaga quæ sine imbribus & sine glacie perpetuo est. (super niuem autẽ quę cecidit necesse omnino est intra quinque dies pluere: quare si in his regionibus ningeret, etiam plueret.) tertium, hominibus qui ab æstu solis nigri sunt, & miluis, atque hirundinibus, quæ illic perennant. Grues quoq; Scythicæ plagæ hyemem fugientes, ad hæc loca se conferũt hybernatum. Si igitur vel quantulumcunque ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua incipit Nilus, profecto nihil tale esset, quemadmodum necessitas arguit. XXIII At is qui de Oceano loquitur, ad occultã fabulam referens, caret argumento. Neq; enim ego vllũ noui fluuiũ qui sit Oceanus, sed hoc nomen opinor Homerum, aut aliquẽ priscorũ poetarũ, quum inuenisset, in poeticam intulisse. XXIV Quod si opiniones quas proposui, improbantẽ me oportet de occultis ferre sententiam, dicam quare mihi videatur impleri Nilus æstate. Hyberno tempore sol abscedẽs à pristino cursu subter hyemale sidus, meat in superiora Africæ. [1] Totum, vt quidem breuissime demonstretur, à me dictũ est. Etenim deũ hunc, vt cuique terrę proxime accedit, ita eam maxima siti afficere credibile est, & scaturigines indigenarũ amniũ arefacere. XXV Vt autẽ pluribus verbis demonstretur, ita habet: Sol Africæ superiora permeans, ista efficit. nam quum omne veris tempus sit serenum in his regionibus, & ipsæ regiones sint calidę ac venti frigidi, transiens sol facit quemadmodum medio cælo meatis æstate facere consueuit. ad se enim trahit aquã, attractamque in superna abiicit loca. quam excipientes venti ac dissipantes liquefaciunt, hi videlicet, qui (vt credibile est) ab hac regione flant, auster & africus, multo omnium pluuiosissimi. Quanquam mihi videtur non omnem sol humorem eius anni Nilo remittere, sed penes seipsum reseruare. Idem, mitigata hyeme,

1 .i. Rem certe totam (vt maxima breuitate vtar) hisce verbis comprehendi.

rursus

rursus in medium cæli regreditur, atque illinc iam itidem ex cunctis fluminibus trahit humorẽ: quæ flumina mox, multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente vtique [1] lacunosam, magna decurrunt: at æstate, quum destituãtur ab imbribus, & à sole attrahãtur, exiliora sunt. Nilus autem qui imbribus caret, quum attrahitur à sole, merito solus fluuiorũ eo tempore fluit multo exilior quam solet per æstatem. Tunc enim peræque attrahitur atque ceteræ aquæ, per hyemẽ vero solus attrahitur. Ita solem censui huius rei esse causſam. Idẽ, mea sententia, autor est aëreæ siccitatis in ea regione, [2] dum exæquat transitũ suum. Ita semper Africæ superiora æstas obtinet. Quod si [3] finium ac cæli situs immutaretur, vt vbi nunc aquilo situs & hyems, ibi austri situs esset & meridiei: & vbi auster, illic aquilo collocatus esset: si hæc ita haberent, profecto sol [4] amotus è medio cælo, sub hyemem & aquilonẽ mearet supra Europã, quemadmodũ nunc supra Africã: pertransilienſque nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Istro quæ nunc facit in Nilo. De aura autem quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Consentaneum esse, è locis valde feruidis nihil respirare auræ: quippe quę ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verũ hæc ita sint quemadmodũ & sunt, & ab initio fuere.

XXVI XXVII

XXVIII ¶ Nili tamen fontes nemo neque Ægyptiorum, neq; Græcorum, neq; Afrorũ, cum quibus in colloquium veni, se nosse professus est, præter scribam sacrarum Mineruæ pecuniarum apud Ægyptum, in vrbe Sai: qui mihi iocari videbatur, affirmans se id proculdubio nosse. Sic autem dicebat, geminos esse montes, cacuminibus in acutũ tendentibus, inter Syenem positos vrbẽ Thebaidis, & Elephantinam: quorum vni nomen esset Crophi, alteri Mophi, & ex eo medio Nili fontes abyssos, *hoc est*, *immensæ altitudinis*, emanare. cuius aquæ dimidium Ægyptum versus & ventum aquilonem flueret, reliquum dimidium Æthiopiam versus atq; austrum. Quod autem abyssi forent fontes, aiebat Psammetichum Ægypti regem periculum huius rei fecisse: qui funibus multorum millium passuum connexis, & in fontes demissis, tamen ad fundum non deuenisset. Scriba hic, si modo gesta fuerant quæ dicebat, affirmãdo faciebat

ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον ὃν οὐρανὸν ὀπίσω· ἐνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἕλκει τὸν ποταμόν. τέως μὲν οἱ ὁμβρίοι τοῦ ὕδατος συμμισγομένου πολλοῦ αὐξάνουσι, (ἅτε ὑομένης τε τῆς χώρης καὶ κατασταθμωμένης) ῥέουσι μεγάλοι. τοῦ δὲ θέρεος τόν τε ὄμβρων ἀπολειφθέντων αὐξοῖ, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἑλκόμενοι, ἀσθενέες εἰσί. ὁ μὲν Νεῖλος, ἐὼν μονόμβριος, ἑλκόμενος ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μοῦνος ποταμῶν τοῦτον τὸν χειμῶνα εἰκότως αὐτὸς ἑωυτοῦ ῥέῃ πολλὸν ὑποδεέστερος ἢ τοῦ θέρεος. πάντα μὲν δὴ μὴ πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἕλκεται, τὸν μὲν χειμῶνα, μοῦνος πίεζεται. ὅτῳ τε ἥλιον νενόμικα τοῦτο αἴτιον εἶναι. Αἴτιος μὲν οὗτος κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν, καὶ τὸν ἠέρα ξηρὸν παρέχειν διὰ παντὸς ἐν τῇ Αἰγύπτῳ. ὅτῳ δὲ τὰ Λιβύης ἀεὶ θέρεα κατὰ λόγον τὸν αὐτόν. εἰ δὲ ἡ τάσις ἦλλακτο τῶν ὀρέων καὶ τοῦ ὕδατος, τῇ μὲν νοτίῃ ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμὼν ἑστάσι, ταύτῃ μὲν τοῦ νότου ἰσοῖ ἡ τάσις, καὶ δι' μεσαμβρίης, τῇ δὲ ὁ νότος νικᾷ ἐστηκε, ταύτῃ δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦτα οὕτως εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω, ἦιε ἂν τὰ αὐτὰ τῆς Εὐρώπης κατὰ πρηνέα τὰ Λιβύης ἔρχεται. διεξιόντα δὲ μιν διὰ πάσης Εὐρώπης, ἔλπεσθαι ποιέειν δοκέω τὸν Ἴστρον τὰ πρηνέα ἐργάζεσθαι τὸν Νεῖλον. Τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει ἀπὸ τοῦ Νείλου, τόδε ἔχω γνώμην, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρέων οὐκ εἰκὸς ἐστὶ οὐδὲν ἀποπνέειν, αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινος φιλέει πνέειν. Ταῦτα μὲν νυν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἐγὼ ἐνθρώσκω ἐγένετο. τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οὐδεὶς ἐφάνη εἰδέναι, εἰ μὴ ὁ Αἰγύπτιος ὁ Σαΐτης πόλεος γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δέ μοι παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· εἶναι δύο οὔρεα ἐς ὀξὺ τελευτῶντα ἀπιγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος καὶ τῆς Ἐλεφαντίνης. οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι οὔρεσι, τῷ μὲν, Κρῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς δὲ πηγὰς τοῦ Νείλου ἐούσας ἀβύσσους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν οὐρέων τουτέων ῥέειν. τὸ δὲ ἥμισυ αὐτοῦ ὕδατος, ἐπὶ Αἰγύπτου ῥέειν, καὶ πρὸς βορέην ἄνεμον· τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοι εἰσὶ αἱ πηγαί, ἐς ἀπόφασιν ἔφη τούτου ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ οὐν χιλιάδων ὀργυιέων πλέθρον κάλων, κατεῖναι ταύτῃ, καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστὴς εἰ ἄρα ταῦτα γλυφόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε

1 Torrentibus abundantem, 2 *Videtur aliter legisse quam διαφωνων.* 3 Gr. ὡρέων. *sunt autem ὡραι stata anni tempora. Sed videtur aliam lectionem sequutus esse.* 4 Expulsus è medio cælo ab hyeme & aquilone,

(ὡς ἐμὲ καταυοέειν) δίνας τινὰς τούτῳ ἐούσας ἰσχυ-
ρὰς, καὶ παλιρροίῃσι. οἷα ὑπ' ἐμβαλόντος τοῦ ὕδατος τοῖ-
σι ὕρεσι, μὴ δυνάσθαι κατιεμένῳ κατιφέα τη-
είλιν ἐς βυσσὸν ἱέναι. Ἄλλα ὑπ' οὐδενὸς οὐδὲν ἐ-
δυνάμην πυθέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μοῦ ἀγγέλθη μα-
κρότατον ἐπιθυμέοντι, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος
αὐτόπτης ἐλθών, ὅ δὲ ἀπὸ τοῦδε, ἀκοῇ ἤδη ἱστο-
ρέων. ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἀναντές
ἐστι χωρίον· τούτῳ ὦν δὴ ὃ πλοῖον ἁμασήσαντα
ἀμφοτέρωθεν κατὰ βοῦν, πορεύεσθαι· ἢν δ' ἀπορ-
ραγῇ ὁ πλοῖον, ἵεται φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥοῦ.
ὃ δὲ χωρίον τοῦτο, ἐστὶ ἡμερέων τεσσάρων πλόος.
σχοῖνοι δὲ τούτῳ, κατάπερ ὁ Μαίανδρος, ἐστὶ ὁ Νεῖ-
λος. σχοῖνοι δὲ δυώδεκά εἰσι ἔτοι, τοὺς δὴ τούτῳ τῷ τρό-
πῳ διεκπλώσας. καὶ ἔπειτα ἀπίξεαι ἐς πεδίον λιμνῶδες, ἐν
τῷ νήσῳ περιρρέει ὁ Νεῖλος, Ταχομψὼ οὔνομα αὐ-
τῇ ἐστί. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης δὴ Αἰθιο-
πες ἤδη, καὶ τὴν νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύπτιοι.
ἔχεται δὲ τῆς ἰκόσι λίμνης μεγάλης, τῇ περιοικέουσι Αἰθιοπες νομάδες
Αἰθιοπες νέμονται. τὴν διεκπλώσας, ἐς τὸν Νεῖλον τὸν
ῥέεθρον ἥξεις, ὃς ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. καὶ ἔ-
πειτα ἀποβὰς πρὸς τὸν ποταμὸν, ὁδοιπορέειν ποιή-
63 σεαι ἡμερέων τεσσερήκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ
Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, καὶ χοιράδες πολλαί εἰσι, δι'
ὧν οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν. διεξελθὼν δὲ τῆσι τεσσε-
ρήκοντα ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἕτερον
πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσεαι· καὶ ἔ-
πειτα ἵξεαι ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὔνομά ἐστι Με-
ρόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν
ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δὲ ἐν ταύτῃ, Διὰ θεῶν καὶ
Διόνυσον μούνους σέβονται, τούτοις τε μεγάλως τι-
μῶσι· καὶ σφι μαντήιον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δὲ ἐπεὰν σφέας ὁ θεὸς οὗτος κελεύῃ ἁμὰ
θεσπισμάτων· καὶ τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκεῖσε. Ἀπὸ δὲ
ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐπ' ἴσα χρόνῳ ἄλλῳ, ἥξεις
ἐς τοὺς Αὐτομόλους, ἐπ' ὅσον περ δὴ Ἐλεφαντίνης ἦλ-
θες ἐς τὴν μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐ-
Ἀσμάχ. τομόλοισι τούτοισι οὔνομά ἐστι Ἀσμάχ. δυνα-
ται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, οἱ
ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παρισάμενοι βασιλέι. ἀπέ-
στησαν δὲ αὐτοὶ τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰ-
γυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους,
δι' αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέος
φυλακὴ κατέστασαν ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς
Αἰθίοπων, καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι·

vt ego opinarer vortices quosdam illic esse rapidos, ac refluxus, quemadmodum præcipitantis è montibus aquæ, vnde nequeat funis ad explorandum demissus peruenire in fundum. Aliud XXIX
ab vllo quoquam audire non potui:[1] nisi (quū ipse inspiciundi gratia ad Elephantinam vsq; vrbē profectus sum) quiddā longissimę narrationis, quod ex fama illic iam inquirendo accepi: eum ab vrbe Elephantina ad superiora esse locū accliuem, vbi necesse sit, nauigio vtrinque alligato, tanquam boue, pergere: &, si funis abrumpatur, abire nauigium, rapiente fluminis impetu. Abesse autem hunc locū quatuor dierū nauigatione: esseque ibi Nilū tortuosum veluti Mæandrum, & duodecim schœnorum, per quos hunc in modū nauigare oportet, & postea[2] peruenire planum in locum, vbi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina desuper iam Æthiopes incolere & dimidium insulæ: nam alterum dimidium incolere Ægyptios.[3] Insulam contineri ingenti stagno, accolentibus circum Æthiopibus pastoribus: in quod è Nilo subuectus, peruenias in alueum qui in stagnum diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierū pergas propter flumē. nam in Nilo acutos scopulos existere & saxa frequentia, per quæ nauigare non licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus nauigium, duodecim diebus subueheris, dum venias in oppidū magnum nomine Meroen, quę fertur aliarum vrbiū esse metropolis. Cuius incolę solos deorum colunt Iouem & Liberum, eosq; magnopere venerantur. Ioui etiam constituerunt oraculum, cuius responsis, posteaquā iubentur, & quocunque iubentur, eo sumant expeditionem. Ab hac vrbe, intra tantundem temporis XXX
intra quantum ad ipsam ex Elephantina peruenitur nauigando, peruenies ad Automolos, *id est*, *transfugas*, quibus nomen est Asmach: quod verbū Græca in lingua idem pollet quod Siniſtræ regiæ assistentes. Isti quum essent Ægyptii bellatores, ducenta & octo millia, ad hos Æthiopes transiere hac de caussa: Sub rege Psammeticho fuerant in præsidiis collocati, alii ad vrbē Elephantinā & ad Daphnas Pelusias aduersus Æthiopes,

1 Sed quicquid præterea audiui, *vel accepi*, (ad Elephantinam quidem vsque vrbem spectatum ipsemet profectus: ab eo autē loco, ex auditu habens) id est huiusmodi, penitissime *indagatum*. Ab Elephantina vrbe in superiora tendenti acclivis est locus, adeo vt necesse &c. 2 Peruenies. *Sic & sequentia per indicatiuum, non infinitiuum.* 3 Insulæ contiguum est ingens stagnum. *Potest* λίμνη *etiam palus vel lacus exponi.*

alii ad-

alii aduerſus Arabes & Syros, alii ad Mareamaduerſus Libyam. (Quibus in locis, quemadmodum ſub rege Pſammeticho erant, ita meaætate Perſarum præſidia excubabant. nam & apud Eleſhantinam & apud Daphnas Perſæ excubias agunt.) Quũ igitur triennium in preſidio fuiſſent Ægyptii, neq; illinc ab aliquo dimitterentur, cõmuni vſi conſilio, à Pſammeticho ad Æthiopiam ſibi tranſeundũ putauerunt. Quos, re audita, Pſammetichus inſequutus, vbi eſt aſſequutus, multis verbis obſecrabat, vetabatque patrios deos ac liberos vxoreſque deſerere. Ibi quidam illorum fertur oſtenſo veretro dixiſſe, vbicunque id eſſet, ſibi vxores & liberos fore. Hi poſteaquam in Æthiopiam profecti ſunt, ſeſe Æthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus eſt. Erant ei nonnulli Æthiopum aduerſarii, quorum terram eripientes iſtos iuſſit incolere. Æthiopes, his colonis inter ſe collocatis, facti ſunt manſuetiores, moribus Ægyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur menſium partim nauigationem, partim iter, cognoſcitur Nilus: præter id quo fluit per Ægyptum. Tot enim menſes in ſumma reperientur impendi ab iis qui ex Elephantina ad hos Automolos pergant. Fluit autem ab heſpero & occaſu: dehinc quid ſit, nemo poteſt pro comperto narrare. eſt enim deſerta præ feruore ea regio. ¶ Accepi tamen hoc ex quibuſdam Cyrenæis, qui ſe ad Ammonis oraculum iſſe commemorarent, colloquutoſque cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex aliis ſermonibus deueniſſe in confabulationem de Nilo, cuius nemo noſceret fontes: Etearchũque narraſſe, aliquando quoſdam ad ſe veniſſe Naſamonas, quę gens ſit Libyca, Syrtim incolens, & orã Syrtis quæ vergit ad auroram,[1] nõ multũ ſupra Syrtim. Eos, quum veniſſent, interrogarenturque nunquid amplius haberent quod referrent de Africæ deſertis, retuliſſe, apud ſe fuiſſe quoſdam virorũ prępotentium filios petulantes: eos, quum in virilem ætatem adoleuiſſent, cũ alia ſuperuacua fuiſſe machinatos, tum vero ex ſeſe quinque ſortitos ad inſpiciundas Libyæ ſolitudines, & ſiquid amplius cernerent quam ii qui longiſſima inſpexiſſent. Oram enim maritimam Libyæ aquiloni obnoxiam Libyas & Libyum permultas gentes ab Ægypto incipientes omnem obtinere vſque ad promontorium Soloentem, quod Lybiam terminat;

ἄλλη δὲ τοῖς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων, καὶ ὀλίγη Μαρέῃ τοῖς Λιβύης ἄλλη. ἐπὶ δὲ ἐμοῦ καὶ Περσέων κατὰ ταυτὰ αἱ φυλακαὶ ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν. καὶ γὰρ οἱ Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι, καὶ οἱ Δάφνησι. τοὺς ὦν δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε ὐδεὶς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, καὶ κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι, πρώτης ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀποστάντες, ἦισαν ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμήτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καὶ σφέας θεοὺς πατρῴους ἀπολιπεῖν οὐκ ἐᾶ, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας. ὃν δέ τινα λέγεται δεῖξαι τὸ αἰδοῖον, εἰπεῖν, ἔνθα αὐτῶν ἦ ἔσεσθαι αὐτοῖσι σὺν ταῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεί τε ἐς Αἰθιοπίδα ἀπίκοντο, διδοῦσι σφέας αὐτοὺς τῷ Αἰθιόπων βασιλεΐ. ὁ δὲ σφέας τῶνδε ἀντιδωρέεται. ἦσαν οἱ ἀλλοφυλοί τινες γεγονότες τῷ Αἰθιόπων· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας, τὴν ἐκείνων χώρῳ οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς τὰς Αἰθιοπίδας, ἡμερώτεροι γεγόνασι Αἰθίοπες, ἥτινα μαθόντες Αἰγύπτια. Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, πρόσεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ῥοὺμαθος. οὗτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μιῶνες δυείσκονται αἰσιμούμενοι, ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἑσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. ὅ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι. ἔρημος γάρ ἐστι ἡ χώρη αὕτη ὑπὸ καύματος. Ἀλλὰ τάδε μὲν ἤκουσα αὐδρῶν Κυρηναίων, Φαμμίων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλεΐ· καί κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς εἴη σαφὲς περὶ τὰς πηγάς. καὶ ὃν Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν κοτε παρ' αὐτῶν Νασαμῶνας αὐδρας. Ὃ δὲ ἔθνος τοῦτο ἔστι μὲν Λιβυκὸν, νέμεται δὲ τῆς Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς νότον χώρην τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολλόν. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῶν ἐρήμων τῆς Λιβύης, φάναι τῶνδε σφίσι γενέσθαι αὐδρῶν υἱωνοὺς παῖδας ὑβριστάς· τοὺς ἄλλά τε μηχανᾶσθαι αὐδρωθέντας πρεπωδέα, καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι πέντε ἐκ σφέων, ὀφομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ὄψιν τῶν μακρότατα ἰδομένων. τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν πρὸς τὴν βορηΐην θάλασσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολόεντος ἄκρης, ἐν τῇ τελευτᾷ ἡ Λιβύη, παρέχουσι πᾶσαν Λίβυες, ἔνι Λιβύων ἔθνεα πολλὰ,

1 Non longe penetrando, *vel progrediendo*. Eos, q.

πλὼ ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δὲ ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῆς ὅτι θάλασσαν κατοικέοντων ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε θηριώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη.
64 τὰ δὲ κατύπερθε τῆς θηριώδεος, φάμμος τέ ἐστι, καὶ αὐλὼδες δεινῶς, καὶ ἔρημος πάντων. ἐπεὶ ὦν τοὺς νενίας ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδατί τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἰέναι τὰ πρόσω μὲν ἀρχὴ τῆς οἰκεομένης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν θηριώδεα ἀπικέσθαι. ἐκ δὲ ταύτης, τὴν ἔρημον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιεύμενους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον. διεξελθόντας δὲ χώρεον πολλὸν φαμμώδεα, καὶ οὐ πολλῆσι ἡμέρῃσι, ἰδεῖν δὴ κατὰ δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα· καὶ προσελθόντας, ἄρασθαι τοῦ ἐπέοντος τὰ δένδρεα καρποῦ. ἀπὸ τοῦ δὲ σφι ἐσελθεῖν ἄνδρας μικροὺς, μετρίους ἐλάσσονας ἀνδρῶν· λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας. φωνῆς δὲ οὔτε τὴν τῶν ἀγόντων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμώνων. ἄγειν τε διὰ ἑλέων μεγάλων· καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ πάντες εἰσὶ τοῖσι ἄγουσι ὅμοιοι μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. ῥέεν δὲ πρὸς τὴν πόλιν ῥέεῖν ποταμὸν μέγαν. ῥέειν δὲ ἀπὸ ἑσπέρης αὖτον, πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους. Οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω· πλὼ ὅτι ἀπονοστησάντε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς οὗτοι ἀπίκοντο ἀνθρώπους, γόητας εἶναι πολλούς. τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν παραρρέοντα ἐν Ἐτεάρχου συμβάλλειν εἶναι τὸν Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος ἔτεος αἰρέει. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσην τέμνων Λιβύην· καὶ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Ἴστρῳ ἐκ τῶν ἴσων μέζων ὁρμᾶται. Ἴστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος, ῥέει μέσην σχίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοί εἰσι ἔξω Ἡρακλείων στηλέων· ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων τέλευτᾷ ὁ Ἴστρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου ἔχων πάσης Εὐρώπης, τῇ Ἴστριοί Μιλησίων οἰκέουσι ἄποικοι. Ὁ μὲν δὴ Ἴστρος (ῥέει γὰρ διὰ οἰκεομένης) πρὸς πολλῶν γινώσκεται. πρὸς δὲ τοῦ τοῦ Νείλου τοῦ ῥόου οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γάρ ἐστι καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, διὰ τῆς ῥέει. πρὸς δὲ τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορεῦμεν ἐλθεῖν ἔχειν λέγειν· ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστα κη αὐτῇ κέεται. ἐνθεῦτεν γὰρ ἐς Σινώπην τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου πεντήκοντα μυριάδων ἰθέα ὁδὸς δυζώνῳ ἀνδρί. ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἴστρῳ ἐκδιδοῦσα ἐς θάλασσαν

præter id demum quod aut Græci obtineant, aut Phœnices: ac supra maritimã oram, & eos qui ad mare incolunt, feris vlteriora habitari: at quæ vlteriora sunt parte à feris habitata, arenosa esse, vehementerque arida, ac prorsus vasta. Igitur eos iuuenes ab æqualibus dimissos, aqua atq; cibariis probe instructos, primum per regionẽ hominibus habitatam perrexisse: hanc permensos, in illam à feris habitatam peruenisse. Ex ea per solitudines iter fecisse ad ventum zephyrum: peragratòque multo spatio fabulosi loci pluribus sane diebus, aspexisse demum arbores in planitie quadam enatas, ad easque accessisse, ac fructum qui inerat decerpsisse. Eisque inter decerpendum superuenisse quosdam infra mediocrem virorum staturam pusillos: quorum linguam Nasamones non intelligerent, vt nec ipsi Nasamonum: & ab his deprehensos ductosque fuisse per maximas paludes: atq; illas transgressos peruenisse in vrbem in qua vniuersi forent æquali statura illis qui adduxissent, colore nigro. Eam vrbem præterlabi grande flumen, ab hespero ad orientem solẽ fluens, in quo conspicerentur crocodili. Hactenus à me sermo Ammonii Etearchi cõmemoratus sit: nisi quod is aiebat Nasamones (vt Cyrenæi referebant) reuertisse, & eos homines ad quos illi peruenissent, omnes esse [1] fallaces. Flumen autem quod præterfluebat, & Etearchus coniectabat Nilum esse, & ratio sic dictat. Ex Libya enim Nilus fluit, eamq; mediam secat: & (vt ego ex apertis ignota coniecto) pari tractu atque Ister meat. Ister nanque fluere incipiens à Celtis atque vrbe Pyrene (Celtæ autem sunt extra cippos Herculis, Cynesiis finitimi, omnium in Europa ad occasum habitantium vltimi) mediam Europam scindit: totamque permensus quam Istriani Milesiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur. [2] Et Ister (fluit enim per terrã habitatã) inter primos cognoscitur: de Nili vero fontibus nemo habet quod referat: & merito, vtpote Libya per quã fluit, deserta. De eius fluxu, quam potuit longissime repetendo narrari, dictum est. exit autem in Ægyptum. Porro Ægyptus montanæ Ciliciæ fere opposita est. Hinc rectà ad Sinopem in ponto Euxino sitam, quinque dierum est rectũ iter viro expedito. Sinope autem Istro mare irrumpenti

XXIII

XXIV

1 Impostores, *vel præstigiatores.* 2 Verum Ister à multis cognoscitur, quippe qui per terram habitatam fluat.

exad-

ex aduerso est sita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus Istro. Hactenus de Nilo dictum sit. ¶ VENIO ad plura de Ægypto referenda: quia plura quam alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regionem exhibet opera relatu maiora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. Ægyptii, quemadmodum & cælo eorum & flumine diuersam ab aliis naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia à ceteris hominibus diuersa constituerunt & instituta & iura. Apud hos feminæ quidē negociantur cauponanturque, & institoriis operis vacant: viri autem intra domos texunt. Alii villum subtegminis desuper tramant, Ægyptii subter. Onera viri capitibus, feminæ humeris baiulant. Feminæ, stantes mingunt: viri, sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt: reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere: palam vero, quæ non sunt turpia. Mulier neque dei neq; deæ vlla sacerdos est, sed viri deorum omnium & dearū. Alendi parentes filiis nulla, nolentibus: filiabus, etiamsi nolint, summa necessitas est. Deorū sacerdotes alibi comati sunt, in Ægypto derasi. [1] Apud alios ritus est, statim in funere proximi capita deglabrare: Ægyptii in funeribus sinunt capitis crines augescere, barbam tamē tondent. Apud ceteros mortales victus à ferarum secretus est consortio: Ægyptii cum feris vescuntur. Alii frumento atque hordeo [illegible]titant: Ægyptiis [2] victitare iis quę ex his facta sunt, maximo probro est: sed cibis è farre confectis, quod quidam siliginem appellant. [3] Conspersionem pedibus, lutū manibus [4] subigunt. Virilia, alii talia relinquūt qualia natura sunt, præter eos qui ab istis didicerunt: Ægyptii circumcidunt. Viri binas vestes habent, feminæ singulas. Alii velorum ansulas & funes extrinsecus assuunt, Ægyptii intrinsecus. Græci litteras scribunt & calculis computant, à sinistro in dextrū manum ferentes, Ægyptii à dextro in sinistrū: & hoc facientes aiunt se in dextrum, Græcos facere in sinistrum. Litteris bifariis vtuntur, quarum vnas, sacras vocant, populares alteras. ¶ In deos

XXXV XXXVI XXXVII

ἀντίκεῖσθαι. ὅτῳ τ' Νεῖλον δοκέω ἐξαρκέειν πάσης τ' Λιβύης διεξιόντα ὀξυσυρίζ τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω. Ἔρχομαι δ' περὶ Αἰγύπτιων μηκυνέων τ' λόγον, ὅτι πλέω θωυμάσια ἔχει ἢ ἀνὴ πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην· τούτων εἵνεκα πλέω τοῦδε αὐτῆ εἰρήσεται. Αἰγυπτίοισι ἅμα τῷ ὑραν῵ τῷ κατ' σφέας ἐόντι ἑτερόιῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀνοίκοιον παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐξήσαντο ἤθεά τε καὶ νόμους. Οἱ μὲν γυναῖκες ἀγορεύουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δ' ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι. Καὶ ὑφαίνουσι οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τ' κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δ', κάτω. Καὶ τὰ μὲν ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τ' κεφαλέων φορέουσι· αἱ δὲ γυναῖκες, ἐπὶ τ' ὤμων. Οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. Οὐμαείη χρέωνται ἐν τοῖσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι, ὑπολέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, αἰναρκέα δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ ὀρθῶς ποιέεσθαι χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀναφανδόν. Ἱρῆα γυνὴ μὲν οὐδεμία οὔτε ἔρσενος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δ', πάντων τε καὶ πασέων. Γέρεα τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμία ἀνάγκη, μὴ ἐθελομένοισι· τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ ἐθελομένῃσι. Οἱ ἱρέες τ' θεῶν, τῇ μὲν ἄλλῃ κομέουσι, ἐν Αἰγύπτῳ δ' ξυρεῦνται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδει κεκάρθαι τὰς κεφαλάς, τοὺς μάλιστα ἰκνέεται· Αἰγύπτιοι δ' ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνιᾶσι τὰς τρίχας αὔξεσθαι, τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τὸ γνάφαλον, τέως ὀξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χρὸς ἐόντες θηρίων διαίτα ἐστὶ ἀποχρέουσα, Αἰγυπτίοισι δ' ὁμῶς θηρίοισι καὶ διαιτᾶται. Ἀπὸ πυρέων καὶ κριθέων ὦν ἄλλοι ζώουσι· Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιεῦντι ἀπὸ τούτων τ' ζόην ὄνειδος μέγιστόν ἐστι· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦντες σιτία, τὰς ζειὰς μετὰ ξέστεσι καλέουσι. Φυρῶσι δὲ μὲν σαῖς τοῖσι ποσὶ, ὄνους δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ καὶ τ' κόπρον αἰρέονται. τὰ αἰδοῖα ὦν ἄλλοι μὲν ἐῶσι ὡς ἔχουσι, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνουσι. εἵματα, τῷ μὲν ἀνδρὶ ἕκαστος ἔχει δύο· τῷ δὲ γυναικὶ ἓν ἑκάστη. τῶν ἱστίων τὰς κρίκους καὶ τὰς κάλους οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι, Αἰγύπτιοι δ', ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι, καὶ λογίζονται ψήφοισι, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἱερά, τὰ δὲ, δημοτικὰ καλέεται. Θεσ-

1 Apud alios homines more receptum est vt in luctu statim capita tondeantur ab iis quos potissimum is attingit: at Ægyptii, in morte suorum, sinunt capitis barbæque pilos crescere, quum alioqui antea tonsi fuerint. Apud c. 2 Victitare his, maxime probrosum est. sed ex olyris c baria conficiunt, quas alii zeas appellant. 3 Farinam aqua maceratam subigunt pedibus, lutum autē manibus. *Fortasse autem intelligit lutū ex quo intritum conficitur, quod Gall. mortier.* 4 Subigunt, & *iisdem* stercus accipiunt.

σιδέες ὑπερβαλλόντως ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοῖσδε χρέωνται. ἐκ χαλκέων ποτηρίων πίνουσι, ἀπομάσσοντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· οὐκ ὁ μὲν, ὁ δὲ οὔ, ἀλλὰ πάντες. εἵματα ὑ λίνεα φορέουσι ἀεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τά τε αἰδοῖα περιτάμνονται, καθαριότητος εἵνεκεν· περιπλυνόμενοι καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπίζεσθαι. οἱ ὑ ἱρέες ξυρῶνται παντὸ τὸ σῶμα ἀπὸ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεὶρ, μήτε τι ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα ὑ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα. ἄλλην δὲ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λούονται ὑ δὶς τῆς ἡμέρης ἑκάστης ὕδατι ψυχρῷ, καὶ δὶς ἑκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκείας μυρίας ἐπιτελέουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι ὑ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα. οὔτε τι χρὴ τῶν οἰκηίων τρίβουσι, οὔτε δαπανέωνται, ἀλλὰ καὶ σιτία σφι ἕψει ἱρὰ πεσσόμενα. καὶ χηνέων καὶ βοέων κρεῶν πλῆθος τι ἑκάστῳ γίνεται πολλὸν ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δὲ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων ὑ οὐ σφι ἔξεστι πάσασθαι. κυάμους ὑ οὔτε τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τούς τε γιγνομένους οὔτε ψώχουσι, οὔτε ἔφοντες δατέονται. οἱ ὑ σοφοὶ ἱρέες, οὐδὲ ὁρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν μιν εἶναι ὄσπριον. ἱεροῦνται ὑ οὐκ εἷς ἑκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ἐστὶ ἀρχιερεύς. ἐπεὰν δέ τις ἀποθάνῃ, τούτου ὁ παῖς ἀντικαθίσταται. Τοὺς ὑ βοῦς τοὺς ἄρσενας, οὓς ἂν πάφου εἶναι νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε· τέτραπται καὶ μίνη ἑστᾶσα ἐπιοῦσαν μέλαινα, οὐ καθαρὸν εἶναι νομίζει. δίζηται ὑ ταῦτα ὁπὶ τοῦτο τεταγμένος τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἑστεῶτος τοῦ κτηνέος καὶ ὑπτίου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἔξερύσας, εἰ καθαρὴ τῶν προκειμένων σημηίων τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατορᾷ ὑ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. ἐὰν ὑ τούτεων πάντων ἡ καθαρὸς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεα ἑλίξαντι· καὶ ἔπειτα γλοῦ σημαντείδα ἐπιπλάσας, ἐπιβάλλει δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον ὑ θύειν θάνατος ἡ ζημίη ἐπικέεται. δοκιμάζεται μὲν νυν ὁ κτηνὸς τρόπῳ τοιῷδε. Θυσίη δὲ σφι ἥδε κατέστηκε. ἀγαγόντες τὸ ἱσπεμασμένον κτῆνος πρὸς τὸν βωμὸν ὅκου ἂν θύσωσι, πυρὴν κάουσι. ἔπειτα ὑ ἐπ' αὐτῇ οἶνον καὶ τὸ ἱρήιον ἐπισπείσαντες, καὶ ἐπικαλεσάμενοι τὸν θεὸν, σφάζουσι. σφάξαντες ὑ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλήν. σῶμα μὲν δὴ τὸ κτήνεος δείρουσι· κεφαλὴν δὲ σφείνην πολλὰ καταρησάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν αἱ ἀγορὴ, καὶ

supramodum supraq; omnes homines religiosi sunt, talibus moribus vtentes: Aheneis in poculis potant, singulis ea diebus extergentes, non eorum aliquot, etiam aliquot non: sed vniuersi. Linea ferunt vestimenta semper recens abluta, huic rei præcipue vacantes. Virilia circumcidunt munditiæ gratia, pluris facientes se mundos esse quã decoros. Sacerdotes tertio quoq; die totum corpus eradunt, nequis pediculus deos colentibus aut alia sordes creetur. Iidem vestem tantummodo lineã, calceos [1] papyraceos gestant: nec aliã vestem aut alios calceos induere eis fas est. Lauantur quotidie frigida, interdiu [2] ter, noctu bis. Alias præterea ceremonias prope dixerim infinitas exercent. Qui etiam non exiguis afficiuntur commodis. nam neque è re domestica aliquid conterunt, neq; impendunt, sed eorũ singulis quotidie [3] cibi sacri cocti præsto sunt, & carnis bubulæ & anserinæ satis abundeque. Vinum quoque vineale illis datur. De piscibus gustare nefas est illis. Fabas Ægyptii in sua terra nec admodum serũt, nec eas quæ prouenerint, aut [4] crudas aut in aqua coctas, edũt. Sacerdotes vero ne aspicere quidẽ eas sustinent, arbitrantes haud mundũ illud legumẽ esse. Initiantur non sigillatim cuique deorum, sed gregatim: quorum vnus est pontifex. vbi quis defunctus est, filius eius subrogatur. Boues mares, Epaphi esse censent: eaque de re hunc in modum explorant: Si pilum in eo nigrum vel vnum viderint, nequaquam mundũ censent. Explorat autem hæc [illegible] tum aliquis ad id constitutus, pecude cũ stante & erecta tum etiam resupinata: lingua etiam exerta *explorans* an pura sit iis signis quæ ego alio referam in libro. Inspicit & caudæ pilos, nunquid eos habeat secundum naturam procreatos. Eũ, si fuerit his omnibus mundus, notat alligato cornibus byblo: deinde applicita terra sigillari anulo impressa, abducitur. Nã immolanti eo sigillo non notatã, pœna morte sancita est. Et hunc quidẽ in modum pecus exploratur. Sacrificandi autem is eis est ritus. Pecude quæ obsignata est, ad arã vbi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde [5] supra pecudem libato *contra templum* vino, ac deo inuocato, eã mactant: [6] mactatæ caput asportant in forũ, si nundinæ sint, &

xxxviii

xxxix

1 Byblinos 2 Bis. δὶς, *non* τρὶς. 3 *Sunt qui sacrificia exponant, alii panes sacros.* 4 *Videtur aliud legisse quam habeant vulg. edit.* 5 Supra hostiam 6 Mactatæ caput ampurant, & reliquum corpus excoriant. Capiti autem illius multa imprecati, asportant. Asportant, inquam, in forum quidem, illi quibus forum est, &——

eis Græci

eis Græci negotiatores adfuerint: atque illis vendunt: qui si nõ adfuerint, in flumen abiiciunt. Execrantur autẽ capita in hæc verba, vt siquid mali aut ipsis immolantibus aut vniuersæ Ægypto futurum sit, id in caput hoc conuertatur. Eodem porro ritu circa capita pecudum immolandarum, & vini libamina, omnes pariter Ægyptii in omnibus templis vtuntur. Atque ex hoc ritu fit vt nemo Ægyptiorum de capite vllius animantis
XL degustet. Est tamen sacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis institutus. Quam igitur deã maximã esse censeant, & cui maximum festum celebrent, iam nunc dicam. Posteaquam ieiunauerunt pridie festi, [1] atq; obdormierũt, bouem immolant, eumque corio exuunt, & aluo tota vacuant. Intestina intra ventrem adipemq; linquunt, crura truncant, & extremos lumbos armosque, ac ceruicem. His actis, reliquum bouis corpus stipant panibus puris, & melle, & vua passa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis odoribus. Vbi hæc infarserunt, adolent, multum vini oleique infundentes: ieiuni tamen priusquã sacrificent. Dum sacrificium ardet, omnes [2] verberantur. Posteaquam vapulauerunt, dapes ex sa-
XLI crificii reliquiis proponuntur. Boues mares eosdemq; mũdos, ac vitulos vniuersi Ægyptii immolant: at feminas eis immolare non licet, vtpote Isidi consecratas. Nam Isidis simulacrũ muliebre est, bubulis præditũ cornibus, quem admodum Io Græci describunt. Bouesque feminas omnes itidem Ægyptii venerantur ex omnibus pecudibus lõge plurimum: eoque nemo Ægyptius Ægyptiave Græci viri aut os suauiaretur, aut cultro, vel veru, vel olla illius vteretur, aut pura bouis carne Græco cultro incisa vesceretur. Boues qui demortui sunt hunc in modum sepeliunt: Feminas quidem in flumen abiiciunt, mares autem in suburbanis singuli defodiunt, vno aut altero cornu extante, signi gratia. Vbi computruerunt, & statum tempus aduenit, præsto est ad singulas vrbes nauis ex insula nomine Prosopitide, quæ est in Delta, habetque nouem schœnorum ambitum. In qua cum aliæ sunt frequentes vrbes tum ea vnde proficiscũtur naues ad ossa tollenda, nomine Atarbechis, vbi templum Veneris

Ἕλληνες σφι ἔωσι ὀπίδημοι ἔμποροι, οἵδε φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν, ἀπ' ὧν ἐώνηντο· τοῖσι δ' αἰ μὴ παρέωσι Ἕλληνες, οἵδε ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρέονται δέ, τάδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ σωμπάσῃ κακὸν γλυέσθαι, ἐς κεφαλὴν τὴν τοῦτον τραπέσθαι. χρέωνται δὲ κεφαλὰς τῶν θυομένων κτηνέων, καὶ τὸν οἶνον, πάντες Αἰγύπτιοι ὁμοίοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱρά. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, οὐδὲ ἢν οὐδενὸς ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσηται Αἰγυπτίων οὐδείς.

Ἡ δὲ ὀξαίρεσις τῶν ἱρῶν, καὶ ἡ καῦσις, ἄλλη παρὰ ἄλλο ἱρὸν σφι καλέσηκε. τὴν δὲ ὠνομασμένην μεγίστην τε δαίμονα ἡγηνται εἶναι, καὶ μεγίστην οἱ ὀρθῶς μυθεύσασι, ταύτην ἔρχομαι ἐρέων ἐπὶν παροινηζούσωσι τῇ Ἴσι, καὶ ἐπὴν καὶ λύξωνται, θύσαντες τὸν βοῦν καὶ ἀποδείραντες, χιλίην μὲν κείνην πᾶσαν ἔξω εἴλησαν, σπλάγχνα δ' αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελήν. σκέλεα δ' ἀποτάμνουσι, καὶ τὸν ὀσφὺν ἄκρην, καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ τὴν βάχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοὸς πιμπλᾶσι ἄρτων καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τοῦ ἄλλου θυωμάτων. πλήσαντες δὲ τούτων, καταγίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προνηστεύσαντες δέ, θύουσι καιομένων δὲ τῶν ἱρῶν, τύπτονται πάντες. ἐπεὰν δὲ ἀποτυπτωνται, δαῖτα τρωπέζιον, τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν. Τοὺς μὲν νυν καθαροὺς ἔρσενας τῶν βοῶν καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τοὺς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱερά ἐστι Ἴσιος. ὁ μὲν δὴ Ἴσιος ἄγαλμα ἐὸν γυναικήιον, βουκέρων βοὸς, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰὼ γράφουσι. καὶ τοὺς βοῦς τοὺς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβουσι τῶν κτηνέων πάντων μᾶλλον μακρῷ. τεῦ εἵνεκα οὐκ ἔστι αἰνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ οὐδρὸς Ἕλληνα φιλήσειε αἰῶ στόματι, οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς ἁγνοῦ μουνομένου Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, ὧδε τοιόνδε. τοὺς μὲν θηλέας ἐς τοὺς ποταμοὺς ἀπιᾶσι· τοὺς δὲ ἔρσενας, κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προαστείοισι, τὸν κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφοτέρους ὑπερέχοντα, σημηίου εἵνεκα· ἐπεὰν δὲ σαπῇ, καὶ προσίῃ ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἑκάστην πόλιν βαρὶς ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἡ δὲ ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περιμέτρους δὲ αὐτείσι ἐννέα σχοίνους ἔνεστι. ἐν ταύτῃ δὴ ταύτῃ τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βαρὶς ἀναλαμβάνονται ἀναρπασθεῖσαι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν· οὔνομα τῇ πόλει Ἀταρβηχις. ἐν δὲ αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱερὸν ἅγιον

———apud quos mercatores Græci diuersantur, ibique illis vendunt: illi vero quibus non adfuerint Græci, in flum.

1 Et precati sunt. καταξωνται, pro quo aliud legit. 2 Omnes seipsos verberant. Postquam autem verberare desierunt, dapes &c. In vulg. edit. huius interpret. Valla, epulauerunt legitur pro vapulauerunt.

ἱδρυνται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλιας· ἀορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι, καὶ θάπτουσι ἐς ἕνα χῶρον πάντες. κατὰ ταυτὰ δὲ τοῖσι βοσὶ καὶ τἄλλα κτήνεα ἄπαντα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ τοῦτο ἐν τοῖσι ἱροῖσι νενομοθέτηται. κτείνουσι γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα. Ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίου ἱδρυνται ἱρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσὶ, οὗτοι μὲν πάντες οἰῶν ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ καὶ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἶσίός τε, καὶ Ὄσιρίος, ὃν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι. τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι μὲν δὴ τοῦ Μένδητος ἔκτισται ἱρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Μενδησίου εἰσὶ, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι, οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μέν νυν, καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἰῶν ἀπέχονται, διὰ τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθῆναι. Ἡρακλέα θελῆσαι πρὸς τῶν ἰδέσθαι Διὰ, καὶ οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. τέλος, ἐπεί τε λιπαρέοντα ἦν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν 67 ἐκδείραντα, προσθέσθαι τε τὴν κεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος, οὕτω οἱ ἐωυτὸν ὀπτασίην δοῦναι. ἀπὸ τούτου, κριοπρόσωπον τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι. ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέει δέ μοι, καὶ τοὔνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφι τοῦ ἐπωνυμίου ἐποιήσαντο. Ἄμμωνα γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ κριοὺς θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἷς ἀπ' αὐτῶν ἱρὸς τοῦτο. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρτῇ τοῦ Διὸς, κριοὺς ἕνα καταφάξαντες, καὶ ἀποδείραντες, κατὰ τὠυτὸ ἐνδύουσι τὸ ἄγαλμα τοῦ Διός· καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέος προσπαίουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν πάντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ λάρνακι θάπτουσι αὐτόν. Ἡρακλέος δὲ πέρι τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς εἴη τῶν δυώδεκα θεῶν. τὸν ἕτερον δὲ οὐδαμῇ Ἑλλήνων ἔγνων Ἡρακλέα, πολλαχῇ δὲ καὶ οὐκ ὀλίγῃ, ἀλλὰ μάλιστα ὅτι γε καὶ τοῦτον ἄνδρα ἀγασθέντες ἔθαψαν ἐν Ἀβδήροισι. καὶ Ἰόλαον ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῇσι σέβουσι ὡς ἥρωα. τὸν δὲ Ἀμφιτρύωνος γόνον οὔνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ δηλα τεκμήρια ἔχει τοῦτο ὕτω ἔχειν, ἓν δὲ καὶ τόδε· ὅτι τε Ἡρακλέος τοκέες ἀμφότεροι, ἥ τε Ἀμφιτρύων, καὶ Ἀλκμήνη, ἐγγενέες ἐόντες ἐξεκαίδεκα ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ ὅτι Αἰγύπτιοι τόν τε Ποσειδέωνος τόν τε Διοσκούρων τὰ οὐνόματα φασὶ

Θηβαίου

θεσίχθαι

extructum est. ex qua vrbe alii permulti vagantur in alias vrbes. Vbi autem effoderunt ossa, asportant, eaq; vno in loco cuncti sepeliunt. Quem porro in modum boues, in eundem defuncta alia pecora sepeliũt. ita enim apud eos circa hæc legibus comparatum est. nam ne hæc quidem interimunt. Ceterum XLII qui Iouis Thebani templum incolunt, aut Thebanæ [1] prouinciæ sunt, ii omnes ab ouibus se abstinentes, capras immolant. Non enim eosdem deos similiter colunt vniuersi Ægyptii, præter Isidem & Osirin, quem Bacchum esse aiunt. hos peræq; vniuersi colunt. Qui vero Mendetis templum obtinent, siue Mendesię prouinciæ sunt, hi capris abstinẽtes, immolant oues. Itaq; Thebani, & quicunque propter illos ouibus parcunt, aiunt ideo sibi conditam hanc legem, quod Iupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem exoratus hoc commentus sit, vt amputato arietis capite, pelleque villosa quam illi detraxerat, induta sibi, ita sese Herculi ostenderet: & ob id Ægyptios instituisse Iouis simulacrum facere arietina facie: & ab Ægyptiis Ammonios accepisse, qui sunt Ægyptiorum atque Æthiopum coloni, & [2] linguã inter vtrosque vsurpantes. Qui etiam mihi videntur ideo se Ammonios cognominasse quod Ægyptii Iouem [3] Ammonem appellant. Ob hanc rem arietes non mactantur à Thebanis, sed eis sacrosancti sunt. Certo tantum die quotannis in festo Iouis, vnum demũ arietem obtruncant, cuius pellem detractam, hunc in modum Iouis simulacro induunt: ad illudque deinde aliud ducunt Herculis simulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum sunt, arietem verberant, deinde sacra eundem vrna sepeliunt. ¶ De XLIII Hercule autem hunc ego audiui sermonem, quod sit vnus ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Græci norunt, nulla in parte Ægypti quippiã potui audire: cuius nomen non Ægyptii à Græcis acceperũt, sed Græci potiꝰ ab Ægyptiis, & ii quidẽ Græci qui hoc nomẽ filio Amphitryonis imposuere. Quod ita se habere, cum multa mihi indicia sunt, tũ vero istud, quod huiꝰ Herculis vterq; parens, Amphitryon & Alcmena, fuerũt ab Ægypto oriũdi: & quod Ægyptii negant se aut Neptuni aut [4] Tyndaridarũ

1 *Vel*, præfecturę. *Et sic statim post. Valla vtrobique*, titus. *id est* νόμου, *non* νομῶ. 2 *Id est, Lingua vtentes quæ aliquid cum vtrorumque lingua commune habet.* 3 Ammon 4 Dioscurorum.

nomen

nomen noſſe: neq; hos deos inter ceteros admiſerunt. Quod ſi nomen dæmonis vllius à Græcis mutuati eſſent, nõ minus, imo vel magis, iſtorũ mentionẽ fuiſſent habituri: ſi etiam tunc nauicularia exercebant, & vlli Græcorum nauiculariierant, vt credo, & mea fert opinio. Iſtorum igitur potius deorũ quam Herculis nomen Ægyptii percepiſſent. Atqui vetuſtus quidam deus eſt apud Ægyptios Hercules, & (vt ipſi aiunt) decem & ſeptem annorum millia ſunt ad Amaſin regem, ex quo Herculem [1] ex octo diis, qui duodecim erant, vnum
XLIV eſſe arbitrantur. Quibus ego de rebus certior fieri [2] cupiens, à quibus poſſem, in Tyrum Phœniciæ *vrbem* nauigaui, quod ibi templum Herculis eſſe audirẽ: quod & vidi opulenter exornatum cum aliis multis donariis, tum vero duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide ſmaragdo maiorem in modum ſplendente per noctem. Venienſque in colloquiũ cum dei ſacerdotibus, percontabar quantum temporis foret ex quo id templum fuiſſet extructũ: ſed comperi ne hos quidem congruere cum Græcis, quippe dicentes ab vrbe condita fuiſſe dei templum pariter extructum: eſſe autem à Tyro condita annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templũ cognomine Thaſii. Quinetiam in Thaſum profectus ſum, vbi inueni templum à Phœnicibus conditum, qui ad inueſtigandam Europam nauigantes, Thaſum condiderunt: quod quinq; virorum ętatibus prius fuit quam Hercules Amphitryonis in Græcia exiſteret. Hæc quæ commemorantur, plane declarant Herculem vetuſtũ deum eſſe. eoq; videntur hi rectiſſime facere è Græcis, qui bifaria Herculi templa ædificanda colendaq; cenſuerunt: vni quidem, vt immortali, cognomine Olympio, immolantes: alteri vero, vt heroi, parentantes. Alia
XLV quoq; multa incõſiderate Græci loquũtur, quorum & hæc inepta fabula eſt, quam de Hercule ferunt: Eum, quum in Ægypũt peruenifſet, ab Ægyptiis redimitũ, tanquam Ioui immolandũ, cum pompa fuiſſe eductũ, ac tantiſper [3] quietẽ [4] tenuiſſe dũ illi ante aram eũ ſtetiſſent: [5] ibi ad vim conuersũ, omnes interemiſſe. Quæ quum dicunt Græci, videntur mihi ſe & naturæ Ægyptiorum & morũ

εἰδέναι, ὡς δὲ σφι θεοὶ οὔτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχαται. καὶ μὲν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὔνομα τὸν δαίμονος, τούτων ὀκ ἥκιστα ἀλλὰ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἕξειν, εἴπερ καὶ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἱρέει. ὥστε τουτέων αὖ καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τὸν Ἡρακλέος. ἀλλά τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεα ἐστὶ ἐκ τοῦ πρώτου Ἄμασιν βασιλεύσαντος, ἐπεί τε ὀκτὼ θεῶν οἱ δυώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. Καὶ θέλων δὲ τούτων περὶ σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἷόν τε ἦν, ἔπλευσα καὶ ἐς Τύρον τὴν Φοινίκης, πυθόμενος αὐτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλέος ἅγιον· καὶ ἰδὼν πλεῦσι κατεσκευασμένον ἀναθήμασί τε πολλοῖσι ἄλλοισι καὶ ὂν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἡ δὲ, σμαράγδου λίθου, λάμποντος τὰς νύκτας μεγαθος. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, εἰρόμην ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἵδρυται· εὗρον δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γὰρ, ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένῃ καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι. εἶναι δὲ ἔτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τριηκόσια καὶ χίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπιγμένος δὲ καὶ ἐς Θάσον, εὗρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν. καὶ ταῦτα πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν τοῦ τεσσεράκοστόν ἐστι ἢ ὀν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἐξερευνῶντι σημηῖα σαφέως παλαιὸν θεὸν ὄν Ἡρακλέα εὕρισκα. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιέειν, οἳ δισσὰ Ἡρακλέα ἱδρυσάμενοι ἔκτισται· καὶ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην, θύουσι· τῷ δὲ ἑτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, σφαγίοισι. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· ἐπήλυδι δὲ αὐτέων τῷ ὄδε ὁ μῦθός ἐστι, ὃν περὶ τὸν Ἡρακλέος λέγουσι· ὡς αὐτὸν ἀπιγμένον ἐς Αἴγυπτον σὺν φύσαντες οἱ Αἰγύπτιοι, στέψαντες ἐξῆγον ὡς θύσοντες τῷ Διΐ. ὃν δὲ, τέως μὲν ἡσυχίην εἶχε· ἐπεὶ δὲ αὐτὸν πρὸς τὸν βωμῷ καπάρχοντο, ἐς ἀλκὴν ἀπόμυνον, πόλιας σφέας καταφονεύσας. ἐμοὶ μὲν νυν δοκέουσι ταῦτα λέγοντες, τὴν Αἰγυπτίων φύσιος τὴν τῶν νόμων 68

1 Ex quo è duodecim facti fuerunt octo: quorum vnum Herculem cenſent. 2 Studens pro viribus. Tyr. 3 Se continuiſſe 4 Tenuiſſe dum ad aram admoto molam inſpergerent. *Bud.* 5 Ibi viribus vti cœpiſſe, omneſque interem. *Adverbum*, Ibi ad vires ſe conuertiſſe.

πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ οὐδὲ κτήνεα ὁσίη θύειν ἐστί, (χωρὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων βοῶν, καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ χηνέων) πῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύσιεν; ἔπι δὲ ἕνα ὄντα τὸν Ἡρακλέα, καὶ ἔτι ἄνθρωπον (ὡς δή φασι) πῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεύσαι; καὶ σφὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι, καὶ περὶ τῶν θεῶν καὶ περὶ τῶν ἡρώων δίκαια εἴη. Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶν δὲ εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρημένοι. Ὅτι Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς πρεσβυτέρους τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γενέσθαι. γράφουσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοί, τὸν Πᾶνος, κατάπερ Ἕλληνες, τράγου μορφὴν καὶ τράγου σκέλεα· οὔτι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναι μὲν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτου δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτόν, ἔμοιγε ἥδιον ἐστὶ λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων· καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι τιμὰς μείζονας ἔχουσι. ἓν δὲ τούτων εἷς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα πάντι τῷ Μενδησίων νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὅ, τε τράγος καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτιστὶ, Μένδης. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδειξιν ἀνθρώπων ἀπίκετο. Ὑῒ δὲ Αἰγύπτιοι μιαρὸν ἥγηνται θηρίον εἶναι. καὶ τοῦτο μὲν, ὧν πὶς φαύσῃ αὐτῶν παιδιὼ ὑός, ἀνδρὶ τοῖσι ἱματίοισι ἀπιὼν ἔβαψε ἐς ὕδωρ, βὰς ἐς ὄν ποταμόν· τοῦτο δή, οἱ συβῶται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγχώριοι, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μούνοι πάντων. οὐδὲ σφι ἐκδίδοται θυγατέρα οὐδὲς ἐθέλει, οὐδὲ ἄγεσθαι ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδίδονται οἱ συβῶται, καὶ ἄγονται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ἐς ὑὸς οὐκ ἐθέλουσι Αἰγύπτιοι σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοισι, τοῖσι αὐτοῖσι χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ τοὺς ἐς θύσαντες, πατίονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ἐν μὲν τῇσι ἄλλῃσι ὀρτῇσι ἀπεχθάνηται, ἐν δὲ ταύτῃ θύσασι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ ἐὼν Αἰγυπτίων λεγόμενος· ἐμοὶ μέντοι ὀκνηρότερος οὐκ ὑποπεπτέρωται ἔστι λέγεσθαι. θυσίη δὲ ἥδε τῶν ὑῶν τῇ σελήνῃ ποιέεται· ἐπεὰν θύσῃ τὸ ἱρήιον ἄκρην, καὶ τὸν σπλῆνα, καὶ τὸν ἐπίπλοον συμπλέξας ὁμοῦ, κατὰ ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τῷ κτήνεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὸν νηδὺν γινομένῃ· καὶ ἔπειτα κατεργάζει πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ αὐτὰ ἱρεύσαντο· ἐν δὲ ἄλλῃ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γεύσαιτο.

ignaros prorsus ostendere. Quibus enim nullam pecudem fas est immolare, præter sues, præterque boues mares, & vitulos (dummodo mundos) & anseres: ii qua ratione immolarent homines? Aut quomodo Hercules, quum vnus esset, & adhuc (vt aiunt) homo, tot millia virorū interemisset? Hæc tamē tot quæ de his rebus diximus, sint & à diis & ab heroibus in bonam partem accepta.

¶ Porro capras & hircos ea de causſa ii quos diximus Ægyptiorū non mactāt, quod Pana inter octo deos Mēdesii numerant, quos octo aiunt priores duodecim diis extitisse. Panos autem simulacrū & pictores pingunt & statuarii scalpunt, quemadmodū Græci, caprina facie, hircinisq; cruribus: haudquaquam existimantes eum esse talem, sed similē ceteris diis. Qua tamen eum causſa talē pingant, non est mihi relatu iucundum. Verum hi omnes cum capras, tum vero maxime capros venerantur. Et inter Mendesios caprarii præcipuo honore afficiuntur, & ex his vnus maxime: qui quum decessit, ingens toti Mendesiæ prouinciæ luctus proponitur. Vocatur autem & hircus & Pan, Ægyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, quod in [1] ostentationem hominum peruenit. Suem autem Ægyptii spurcam beluam arbitrantur: quam siquis vel transeundo contigerit, abit [2] lotum sese cum ipsis vestimentis ad flumen. Eoque soli omnium subulci, Ægyptii indigenæ, nullum ingrediuntur in templum: nemoque aut filiam cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cuiuspiam eorum filiam in matrimonium ducere: sed ipsi inter se subulci dant accipiuntque filias. Aliis diis immolare sues ius Ægyptiis non est, præterquam Lunæ & Libero: quibus quū per tempus plenilunii sues immolarunt, eorum carne vescuntur. Cur autem aliis diebus festis sues oderint, at in isto mactent, huius rei ab Ægyptiis ratio redditur: sed quam mihi notam magis decorum est non referre. Sacrificium autē de suibus Lunæ hunc in modum fit, Immolata sue, extremam eius caudam, & lienem, & omentum simul componunt, & adipe qui circa aluum pecudis existat, ea operiunt, ac deinde igni adolent: reliqua carne plenilunii die vescuntur, quo die sacra faciunt: alio die non amplius gustarent.

XLVI

XLVII

1 *Sunt qui* ἐπίδειξιν *pro ostento hic accipiant.* 2 Immersum se flumini cum ipsis vest.

Qui sunt

Qui sunt ex eis inopes, propter tenuitatem facultatum,[1] assimilatos quosdam
XLVIII sues coquunt, quos immolent. Baccho quoque in eius festo singuli in cœnam porcam pro foribus mactant, redduntque subulco qui illã vendiderat.[2] Quin & alium diem festum Baccho Ægyptii agunt sine porcis, fere per omnia Græco festo similem. Sed loco phallorum, *id est ficulneorum veretrorum à collo pendentium*, sunt ab eis excogitatæ statuæ cubitales [3] è neruis compactæ, quas feminæ circumferunt per pagos, mentula nutante, quæ propemodum instar est reliqui corporis: & tibia præeunte, quam feminæ, Bacchum canentes, sequuntur. Cur autem mentulam habeat iusto maiorem
XLIX *statua* & vnum corporis membrum agitet, redditur ab eis ratio sacra. adeo vt iam Melãmpus Amytheonis filius non imperitus huius sacri sed peritus fuisse videatur. Siquidem Melampus fuit qui Græcis Dionysi, *id est Liberi patris vel Bacchi*, nomẽ & sacrificium, & pompam phalli [4] enarrauit, non tamen omnem plane rationem complexus. Verum ii, qui post hunc extiterunt [5] sophistæ, rem in maius explicauerunt.[6] Itaque phallũ Dionyso missum narrandi Melampus autor extitit: à quo edocti Græci faciunt ea quæ faciunt. Equidẽ Melampodem virum fuisse sapientem aio,[7] diuinationemque sibi ipsi comparasse: eundemq; cum alia multa ab Ægypto accepta Græcis enarrasse, tum vero nõnulla de Dionyso, tamen commutata.[8] Neque enim dixerim quæ in Ægypto fiunt huic deo, congruere cum iis quæ in Græcia. nam consentanea essent Græcis, non autem nuper introducta. Neque tamen dicam Ægyptios à Græcis fuisse mutuatos[9] aut hoc aut aliud quippiam. Videtur autem mihi Melampus quæ ad Dionysum pertinent audisse ex Cadmo, aliisque Tyriis qui cum eo è Phœnice venerunt in ter-
L ram quæ nunc Bœotia appellatur. Ac omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam peruenerunt.[10] Idque ego ex barbaris sciscitatus, ita rem habere comperio, ac reor ex Ægypto præcipue veniisse:[11] & idcirco illic non esse vsquã

οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ἀντὶ ἀθενείης βίου, σηπίνας πλάσαντες ἐξ, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι. Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὁρτῆς τῇ ἡμέρῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, δίδοῖ ἀποφέρεσθαι ὃν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδόμενῳ τῶν συβωτέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀπάγουσι ὁρτὴν τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χοίρων, κατὰ ταυτὰ σχεδὸν πάντα Ἕλλησι. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφι ὅδε ἐξεύρηται ὅσον τε πήχεος ἀγάλματα νευρόσπαστα ἐόντα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας τὰς γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱερὸς λεγόμενος. Ἤδη ὦν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἰδὼς ἀδύνατος, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἕλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ὅδε ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τοὔνομα, καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν τὸν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ὑστερογενέες τούτου σοφισταὶ μέζονα ἐξέφηναν. τὸν δὴ ὦν φαλλὸν τὸν τοῦ Διονύσου πομπεύεσθαι Μελάμπους ὅδε ὁ ἐξηγησάμενος καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μέν νυν φημὶ Μελάμποδα γενόμενον οὐδενὸς σοφὸν, μαντικήν τε ἐωυτῷ συνέσαντα, καὶ πολλὰ καὶ ξεῖνα ἀπὸ Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ ἀπηγήσασθαι Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον, ὀλίγα αὐτῶν παρεξελάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσεῖν γε φήσω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιεύμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι. ὁμότροπα γὰρ ἂν εἴη τοῖσι Ἕλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐπιγενόμενα. οὐ μέν οὐδὲ φήσω ὅκως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλό κου τι νόμιον. σωθέσθαι δέ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμποδος τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπιγμένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώρην. Σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. δίκαιον μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἦκει, σωθανόμενος οὕτω δυρίσκω ἐὼν. δοκέω δὲ ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῖχθαι. ὅ, τι γὰρ δὴ μὴ

1 Sues farinaceas fingunt, quas coctas immolant. *Vt legatur σαπίνας pro τὶ πίνας.* 2 Reliquum autem festum Baccho celebrant Ægyptii, exceptis porcis, pariter fere ceteris in rebus ac Græci. 3 Quæ fidiculis tractæ mouentur tanquam viuæ. *Sunt qui putent esse nostras marionnettes, vel mariottes.* 4 *Videtur potius significare ὁ ἐξηγησάμενος, qui autor illis fuit. Vel, Qui introduxit. Alii,* Qui inuexit. *Sic statim post ὁ ἀπηγησάμενος & ἀπηγήσασθαι. Q. d. Qui illis praiuit & viam ostendit. Id est, Qui magister illis fuit.*
5 Philosophi, 6 Phallum certe qui Bacchо circumfertur, Melampus introduxit: & ab eo edocti Gr. 7 Artemq; diuinandi sibi comparasse: & cum alia multa quæ ex Ægyptiis audiuerat, Græcis introduxisse, tum vero quæ ad Dionysum pertinent, paucis tamen ex illis commutatis. Neque en. 8 *Sunt qui hunc locum ita interpretentur,* Neque enim dixerim casu contigisse vt eadem tum in Ægypto tum in Græcia huic deo sacra fierent. Sunt enim vnius modi apud Græcos, neque recens introducta. 9 Aut hunc aut alium ritum. Vid. 10 Nam à barbaris profecta esse audiens, ita r. 11 Nam præterquam ——

κατηγησάμενος

ἐσηγήσασθαι

ἐσηγημένα.

πάντων

Ποσειδέωνος, καὶ Διοσκούρων (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) καὶ Ἥρης, καὶ Ἱστίης, καὶ Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηίδων, καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, Αἰγυπτίοισι οἰκήτορες τὰ οὐνόματα ἴσχει ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγοντες αὐτοὶ Αἰγύπτιοι· τῶν δὲ οὐ φασὶ θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα. ἔοικε δέ μοι δοκέουσι ἐσσὸ Πελασγῶν ὀνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν πρὸς Λιβύων ἐπύθοντο· οὐδαμοῦ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος οὐνόματος ἔκτηνται, εἰ μὴ Λίβυες· καὶ τιμέουσι τὸν θεὸν τοῦτον ἀεί. νομίζουσι δὲ ὧν Αἰγύπτιοι οὐδὲ ἥρωσι χρᾶσθαι. Ταῦτα μὲν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοισι, τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τὸν δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν, παρ' οὗτοι μὲν Ἑλλήνων ἀπάντων πρώτων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες, παρὰ δὲ τούτων οἱ ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ δὴ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας τελέουσι Πελασγοὶ συνοίκοι ἐγίνοντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομισθῆναι. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρήικες ἐπιτελέουσι λαβόντες παρὰ Πελασγῶν, σαφέως ὦν μοι οἶδε τὰ λέγω. τηνικαῦτα γὰρ Σαμοθρηίκην οἴκεον πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι, τοί περ Ἀθηναίοισι συνοίκησαν, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρήικες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὦν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἑρμέω, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων πασέων ἀπὸ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἱερόν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὸν ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρήικῃ μυστηρίοισι δεδήλωται. Ἔθυον δὲ καὶ πρώτιστα πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας. ἐπωνυμίην δὲ οὐδεμίην οὐνόμασι ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν πω. θεοὺς δὲ προσωνόμασάν σφεας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτα δὲ χρόνου πολλοῦ διελθόντος, ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπηγμένα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων. Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρηστηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ. τὸ γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμιστο εἶναι ἀληθεστατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι· τηνικαῦτα δὲ ἐν τοῦτον μοῦνον. ἐπεὶ δὲ ἐχρηστηριάζοντο

nomina neque Neptuni, neque Caſtoris, quemadmodum à me ſuperius dictũ eſt, neque Iunonis, neque Veſtæ, neque Themidis, neque Gratiarum, neq; Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem quæ ipſi dicunt Ægyptii, qui ſe negant deorum illorum, *Neptuni & Dioſcurorum*, agnoſcere nomina. Videntur autem mihi iſti à Pelaſgis fuiſſe nominati, præter Neptunum, quem à Libybus audierũt. Nam Neptuni nomen ab initio nulli vſurpauerunt, niſi Libyes, qui ſemper hunc deum in honore habent.[1] Eum Ægyptii igitur putant eſſe, ſed nullo honore proſequuntur. Hos itaque ritus & alios præterea quos ego referam, Græci ſunt ab Ægyptiis mutuati: ſed vt Mercurii ſtatuam facerent porrecto cum veretro, non ab Ægyptiis, ſed à Pelaſgis didicerunt, & primi quidem ex omnibus Græcis Athenienſes acceperunt, & ab his deinceps alii.[2] Nã præſtabant inter Græcos ea tempeſtate Athenienſes, in quorum regione permixti Pelaſgi habitant, ex quo cœperunt pro Græcis haberi. Hæc quæ dico, quiſquis Cabirorum ſacra initiatur, quibus Thraces initiantur, nouit à Pelaſgis eſſe ſumpta. Nam Samothraciam quondam incoluerunt hi Pelaſgi, qui cum Athenienſibus vna habitauerunt, à quibus orgia Samothraces acceperunt. Itaque primi è Græcis Athenienſes à Pelaſgis edocti, ſtatuas Mercurii erecta virilia habentes fecerunt. De qua re Pelaſgi ſacrum quendam ſermonem retulerunt, qui in Samothraciæ myſteriis declaratus eſt. Iidem antea in deorum inuocatione tũ omnia immolabant, (quemadmodũ ego apud Dodonam audiendo cognoui) tum nulli deorum aut cognomen aut nomen imponebant, quippe quod nondum audiſſent.[3] Quos autem cognominauerunt, eos ob id cognominauerunt, quod omnes res atque omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progreſſu temporis, aliorum deorum nomina audierunt ex Ægypto allata: poſt quos diu nomen Dionyſi acceperunt. Itemque aliquanto poſt de illorum nominibus in Dodona oraculum petiuerunt. Namque hoc oraculum omnium quæ apud Græcos ſunt oraculorum vetuſtiſſimum eſſe exiſtimatur, atque adeo ſolum erat ea tempeſtate. Conſulentibus igitur

χ ἀπηγμένα χ φράσω

——— Neptuni & Dioſcurorum, (quemad. à me ſ. dict. eſt) & Iunonis, & V. & Themidis, & Gratiarum, & Ner. & aliorum deorum nomina Ægyptii ſemper olim in ſua regione habuerunt. Dico autem &c. 1 *Quidam ſic, Ægyptii vero heroas nullis ſacris dignantur. Vel, Pro diis non habent.* 2 Athenienſium enim, qui tunc inter Hellenas cenſebantur, Pelaſgi contubernales fuere in ea regione: vnde etiam cœp. pro Gr. haberi. Quiſquis autem Cabirorum ſacris fuit initiatus (quæ Samothraces peragunt à Pelaſgis ſumpta) is quæ dico intelligit. Nam Samothr. 3 Θεοὺς autem **eos vocant, *id eſt deos***, quod res omnes omneſque regiones, *vel prouincias, ἔθεντο κόσμῳ, id eſt diſpoſuerant, ſiue collocarant ordine.*

Pelaſgis

Pelasgis apud Dodonã nunquid nomina quę à barbaris aduenissent ascisceret, oraculum redditum est vt illis vterentur. Atque ita ex eo tempore sacrificauerũt, deorũ nomina nuncupantes, & ea deinceps è Pelasgis Græci acceperunt. LIII ¶ Vnde autem singuli deorum extiterint, an cuncti semper fuerint, aut qua specie, hactenus ignoratum est, nisi nuper atq; heri, vt sic dicam. Nam Hesiodus atque Homerus (quos quadringentis non amplius annis ante me opinor extitisse) fuere qui Græcis theogoniam introduxerunt, eisque & [1] cognomina & honores, & diuersa artificia & figuras attribuerunt. [2] Quibus & posteriores videntur extitisse hi poetæ, qui fuisse priores feruntur. Et prima quidem illa Dodonææ sacerdotes meminerunt: posteriora autem ad Hesiodum vsq; & Homerũ, ego LIV referã. At de oraculis quæ in Græcia, & de illo quod in Libya est, talia Ægyptii commemorant. Narrabant sacerdotes Iouis Thebani duas feminas, quæ essent sacerdotes, Thebis à Phœnicibus fuisse abductas: & harũ vnam in Libya fuisse venundatam, se audisse, alterã in Græcia: atque has feminas esse quæ primæ apud dictas gentes oracula cõstituissent. Percontantiq; mihi vnde id quod commemorarent, adeo compertum haberent, ad hæc responderunt, maiorem in modum se institisse vestigare de his mulieribus, nec tamen vnquam inuenire potuisse: sed postea hæc quæ dicebant de LV eis audisse. Hæc igitur Thebis è sacerdotibus audiui. Antistites autem Dodonæorũ hæc aiunt: Geminas Thebis Ægyptiis columbas nigras aduolauisse, vtramq; nigram, vnam quidẽ in Libyam, alteram ad ipsos: quæ fago insidens, humana voce eloquuta sit, eo loci Iouis oraculum condi [3] debere: & se interpretatos esse, quod ipsis annunciaretur id esse diuinitus, & ob id se ita fecisse. Eam vero quæ ad Libyas abisset columbam, iussisse illis vt Ammonis oraculũ conderent: quod & ipsum Iouis est. Ita referebant Dodonęorũ sacerdotes, cũ assensu ceterorũ Dodonæorũ [4] templo vicinorum: quarum antiquissimæ nomen erat Promenææ: proximæ, Timaretæ: minimæ natu, Nicandręe. De quibus ita mea LVI fert opinio: Si re vera Phœnices abduxerunt feminas sacerdotes, & earum alteram in Libya, alterã in Græcia

ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοὶ εἰ αὐέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶ βαρβάρων ἤκοντα, αὐτίκα δὲ μαντήϊον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τῶ χρήστου ἔθυον, πῖσι σφίσι ἐδόκεον τῶν θεῶν χρεώμενοι. τῶν δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐδέξαντο ὕστερον. Ὅθεν δ' ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε ἀεὶ ἦσαν πάντες, οἵτινες τε ἰδέαι τινὲς τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπίστεατο μέχρι οὗ πρῴην τε καὶ χθές, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μοῦνον πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι. οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. οἱ δὲ ὕστερον ποιητὰς λεγόμενοι πύτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοὶ δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρήϊαι λέγουσι τὰ ἐν ὕστερον, τὰ ἐς Ἡσιόδου τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω. Χρηστηρίων δὲ πέρι τῶν τε ἐν Ἕλλησι καὶ τῶν ἐν Λιβύῃ τὸ δὲ Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱρέες τοῦ Θηβαίου Διὸς, δύο γυναῖκας ἱρείας ἐκ Θηβαίων ὀζαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηχθεῖσαν, τὴν δ' ἐς τοὺς Ἕλληνας. Ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἱδρυσαμένας τὰ μαντήϊα πρώτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρομένου δέ μευ ὁκόθεν εὖπω ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζητῆσαι μεγάλην ὑπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τουτέων· καὶ μὰν εὑρεῖν μὲν σφέας οὐ δυνατὸν γενέσθαι πυθέσθαι δ' ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τάπερ καὶ λέγουσι. Ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἤκουον. τὰ δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπτάσθαι, τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφέας ἀπικέσθαι. ἱζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγὸν, αὐδάξασθαι φωνῇ ἀνθρωπίνῃ, ὡς χρεὸν εἴη μαντήϊον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτὰς νόον λαβεῖν θεῖον, εἰ δὲ ἐπαγγελλόμενον αὐτῇσι, καὶ σφέας ἐκ τοῦ ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τὰς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἄμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τὰς Λίβυας ποιέειν ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι (τῶν τὴ πρεσβυτάτη οὔνομα ἦν Προμένεια, τὴν δὲ μετ' αὐτὴν, Τιμαρέτη, τὴν δὲ νεωτάτην, Νικάνδρη) ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δέ σφι καὶ οἱ λοιποὶ Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱερόν. Ἐγὼ δὲ ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε· εἰ ὑπὸ Φοινίκων ἐξήχθησαν αἱ ἱραὶ γυναῖκες, καὶ τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα

1 Cognomina dederunt, honoresque & artificia distribuerunt, *ad eos singulis assignarunt*. ac eorũ figuras etiam effinxerunt, *vel simulatrix repræsentarunt. Vel simplicius, figuras eorum indixerunt.* 2 Qui vero istis priores poetæ fuisse dicuntur, posteriores (vt mihi quidem videtur) fuerunt. Et prima quidem illa Dod sacerdotes dicunt: ea vero quæ ad Hesiodum & Homerum spectant, ego is sum qui dico. At de orac. 3 In fatis esse. 4 Qui templi curam gerunt. *Vel, Quibus templi cura demandata est.*

ἀπέδοτο, δικέειν ἐμὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλεομένης τῆς αὐτῆς ταύτης, πρηθῆναι ἐς Θεσπρωτούς. ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι, ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱρόν· ὥσπερ γὰρ εἰκὸς, ἀμφιπολοῦσαν ἐν Θήβῃσι ἱρὸν Διὸς, ἔνθα ἀπίκετο, ὀϊκήσαντα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστήριον κατηγήσατο, ἐπεί τε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, φάσαι δέ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων ἀπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐπρήθη. Πελασ- 10
γοὺς δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι παρὰ Δωδωναίων ἐπὶ τῷδε αἰνιγματώδεες, ὅτι βάρβαροι ἦσαν· ἐδόκεε δέ σφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα αἰθερίην φωνὴν ἀνδάξασθαι λέγουσι, ἐπεί τε τὰ σημήια σφι νοῦν ἔχοντα ἡ γυνή· ἔως δὲ ἐβαρβάριζε, ἐδόκεε σφι ὄρνιθος τρόπον φθέγγεσθαι. ἐπεὶ τέῳ τρόπῳ μὲν πελειὰς αἰθερίην φωνὴν φθέγξατο; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίην ἡ γυνὴ ἦν. Ἡ δὲ μαντικὴν ἔπλησε μὲν τὸ Θήβησι τῆσι Αἰγυπτίῃσι ἡ ἐν Δωδώνῃ, παρ- 20 LVIII
απλήσια γὰρ ἀλλήλῃσι τυγχάνουσι ἐοῦσαι. ἔρχι δὲ καὶ τῷ ἱρῶν ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη· πανηγύρις δὲ καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι· καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τοῦ χρόνου ποιεύμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν. Γαμηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύριας δὲ συχνὰς· μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν, τῇ 30
Ἀρτέμιδι· δεύτερα, ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι. (ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱρόν. ἵδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἴσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ) τρίτα δὴ, ἐς Σάϊν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλίου πόλιν τῷ ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἄρεϊ. Ἐς μὲν νυν Βούβαστιν ἐπεὰν κομίζωνται, ποιέουσι τάδε. πλέ- 40
71 ουσί τε γὰρ δὴ ἅμα ἄνδρες γυναιξὶ, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν ἑκάστῃ βάρι. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πᾶσαν τὸν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην γένωνται, ἐγχείμασαντες τὸ βάριν τῇ γῇ, ποιέουσι τάδε·

vendiderunt:[1] hanc, quæ in Græcia illa quæ Pelasgia vocabatur, veniit, eam esse quæ apud Thesprotos veniit: atq; deinde ancillantem ibidem, condidisse sub fago enata fanum Iouis, quemadmodū mos erat Thebis ministrare in Iouis templo. Hinc processit vt hîc memoria eius haberetur: atq; hinc oraculum institutum. Et posteaquam illa linguam Græcam accepit, dixisse aiunt, sororem suam in Africa ab eisdē Phœnicibus (vt ipsa fuisset) venundatam. Quod autē LVII
mulieres à Dodonæis columbæ vocatæ sunt, ob id mihi videtur factū quia barbaræ essent, quod videlicet simile quiddam auibus sonare ipsis viderentur. Interiecto deinde tempore columbā humana voce loquutam aiunt, post quam quæ ipsi intelligere possent mulier loquuta est, tamdiu volucris modo sonare visa quamdiu barbare loquebatur. nam columba quomodo humanam vocem sonaret? Nigram autem columbam esse dicentes, Ægyptiam feminam significant. Suntque pęne simillima inter se oracula, & illud apud Thebas Ægyptias, & hoc apud Dodonam. estque diuinandi in templis ratio ab Ægypto ascita. Ipsi igitur Ægyptii extiterūt principes conuentus & pompas & [2] conciliabula factitandi, & ab eis Græcis didicerūt. Cuius rei hoc apud me argumentū est, quod illa cōstet priscis tēporibus, Græcanica vero recens fuisse instituta. Nec vero semel quotannis conuentum LIX
agunt Ægyptii, sed frequenter, cū alibi tum præcipue ac studiosissime in vrbe Bubasti, in honorē Dianæ. Secūdo loco in vrbe Busiri, in honorem Isidis. In qua vrbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta Ægypti sita. Est autem Isis quæ Græca lingua dicitur Δημήτηρ, *id est Ceres*. Tertio gradu in vrbe Sai, in honorem Mineruæ. Quarto, Heliopoli, in honorem Solis. Quinto in vrbe Buti, in honorē Latonæ. Sexto in vrbe Papremi, in honorē Martis. ¶ Ce- LX
terum quū se conferunt in vrbem Bubastin, hæc faciunt: Nauigant viri pariter & mulieres, magnaque est in singulis nauibus vtrorumq; multitudo. Inter nauigandū assidue mulieres aliquot, crepitacula tenentes plaudunt, viri tibiis canunt: ceteri ceteræq; modulantur manuſq; complodunt. Atq; vt ad quamq; vrbē perueniunt nauigādo, talia agunt:

1 Videtur mihi hæc mulier venundata apud Thesprotos in ea regione quæ nunc Hellas est, quæ eadem prius Pelasgia vocabatur: deinde ancillans ibidem, sub fago quæ *ibi* nata esset constituisse Ioui sacrum, *id est*, *fagum quæ ibi erat*, *Ioui consecrasse*, sicut par erat eam quæ Thebis sacra Iouis obiisset, eo loco ad quem peruenerat, monimentum ipsius habere. Atque hinc orac. 2 Colloquiones cum diis per sequestrem & interpretem.

Appulsa

Appulsa ad terram naui, mulierum aliæ ea quę dixi faciunt, alię compellantes eius vrbis feminas, ingerunt probra, aliæ saltant, aliæ surgentes [1] retrahunt illas. Talia in singulis ciuitatibus ad flumẽ sitis agunt. Quũ ad vrbem Bubastin peruentũ est, diem festũ celebrant magnis hostiis offerendis. quo in festo plus vini vinealis absumitur quã in reliquo anni tempore. Commeant illuc (vt indigenæ aiunt) virorũ ac mulierum, prætèr pueros, ad septingenta millia. Atq; hæc qui-
LXI dem in ea vrbe fiunt. At in vrbe Busiri quomodo diem festum Isidi agant, superius à me dictũ est. Verberantur enim post sacrificium cuncti & cunctæ, multa sane hominũ millia: quo autem verberentur, non est mihi fas dicere. [2] Sed ex omnibus præcipue hoc faciũt Cares qui Ægyptũ incolunt: adeo quidẽ vt gladiis quoq; frontes concidant. Ex quo facto datur intelligi eos hospites esse, non Æ-
LXII gyptios. Vbi vero in Sain vrbem sacrificatum conuenerunt, noctu sub dio vniuersi circum domos frequẽtes lucernas accendunt, imbutas sale & oleo plenas [3] cum multo lychno, quod tota ardet nocte. Cui festo nomen impositum est, Accensio lucernarum. Ad hunc cõuentum quicunque Ægyptiorũ non ierint, obseruantes sacrificii noctẽ, & ipsi vniuersi lucernas accendunt: atq; ita accenduntur lucernæ nõ in Sai modo, sed etiam per vniuersam Ægyptum. Qua vero gratia nox hæc lumen & honorem sortita sit, sacra quædam ratio commemo-
LXIII ratur. Ad Heliopolin & ad Butin qui veniunt, tantũ sacrificasse contenti sunt. In Papremi vero, quemadmodum alibi, & sacrificia & res diuinas peragũt, [4] sed quoad sol circumfertur, pauculi sacerdotes circa simulacra exercentur: quum plures eorum tenentes ligneas clauas stant pro foribus tẽpli, alii eregione, plus mille virorũ qui vota exequuntur, cum singulis fustibus frequentes alia ex parte consistunt. Porro simulacrum ligneũ ex ligneo sacello deauratο in alias sacras ædes pridie exportant, paucis illis qui ministerio simulacri relicti sunt, trahentibus plaustrum quatuor rotarum, quo vehitur sacellum cũ simulacro quod intus est. Hos ingredi prohibẽt ii qui in vestibulo stant. At ii qui vota exequuntur, opitulantes deo, percu-

αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιοῦσι τὰ πρόσθεν εἰρημένα· αἱ δὲ τῶν πόλεων, βοῶσαι ταῖς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δὲ ὀρχέονται, αἱ δὲ ἀναστρέφονται ἀνίσταμέναι. ταῦτα δὲ πᾶσαν πόλιν ἄδια ποταμίως ποιοῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας. καὶ οἶνος ἀμπελίνος ἀναισιμοῦται πλέον ἐν τῇ ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἄπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ὑπολοίπῳ. συμφοιτέουσι δὲ ὅ, τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι, πλὴν παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται.

Ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὡς ἀναθρώσκουσι τῇ Ἴσι τὸν ὁρτὸν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες καπτὰ πολλαὶ ἀνθρώπων. τῷ δὲ τύπτονται, οὐ μοι ὅσιόν ἐστι λέγειν· ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω ποιοῦσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρησι· καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι. Ἐς Σάιν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθῶσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτὶ, λύχια καίουσι πάντες πολλὰ ἀναθήματα περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχια, ἔστι ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· ὕπτι πολλὸς δὲ ἔπεστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον· καὶ τοῦτο καίεται πρωὶ μύχιον. καὶ τῇ ὀρτῇ οὔνομα κέεται λυχνοκαΐη· οἱ δὲ αὐτῶν μὴ ἐλθόντες τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πρωὶ γυμνεῖν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ οὐ τῶν οὐκ ἐν Σάι μούνῃ καίεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὅτου δὲ ἕνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἡ νὺξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς περὶ αὐτοῦ λόγος λεγόμενος. Ἐς δὲ Ἡλίου τε πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας μούνας ὑπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἱ- Παπρήμι
ρὰ, καὶ πρὸ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιέουσι. δὖ τ' αὖ γίνηται καταφερὴς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μέν τινες τῶν ἱρέων περὶ τὸ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτέων, σὺν ξύλοισι κορυνάς ἔχοντες, ἑστᾶσι τοῦ ἱεροῦ ἐν τῇ εἰσόδῳ. ἄλλοι δὲ ἐκ χωλεὸς ὑπιτελέοντες πλοῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἔκαστοι ἔχοντες ξύλα, καὶ οὗτοι ὑπὸ τὰ ἔτε- ἕκαστος
ρα ἀλέες ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ καλῷ κεχρυσωμένῳ, πρεσκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἴκημα ἱερόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὸ ἄγαλμα λελειμμένοι ἕλκουσι τὸ ἁμάξιον ἄμαξαν, ἄγουσαι τ' νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν ἄγαλμα· οἱ δὲ οὐκ ἐῶσι, ἐν τοῖσι προπυλαίοισι ἑστεῶτες, ἐσιέναι· οἱ δὲ ἐκχωλιμαῖοι, πυμφρέοντες τῷ θεῷ, παί-

1 Pudenda reuelant. 2 Quotquot autem Cares Ægyptum incolunt, in eo plus etiam faciunt istis, quod & feriant frontem gladiis. 3 Quibus superstans incumbit ipsum ellychnium, 4 Sole autem iam inclinante, pauci quidam ex sacerdotibus circa simulacrum occupati sunt, plurimi autem eorum, *vel, maior autem pars*, tenentes ligu. cl. st. pro f. templi. Alii vero qui vota exequuntur, plures quam mille homines, cum singul.

οἱσι αὐτοῖς ἀλιξόμενοι. ὀιθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτερὴ γίνεται· κεφαλάς τε συναράσσονται· καὶ, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τραυμάτων. οὐ μέντοι γε οἵ τε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. Τὸν δὲ καινόν γε τοῦτον ἐκ τῶνδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέειν ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ, τῆς Ἄρεος τὸν μητέρα, καὶ ὃν Ἄρεα ἀποσφορον γενόμενον, ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον, ἐθέλοντα τὴν μητέρα συμμίξαι, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν παῖδας τῆς μητρός, οἷα ἐκ ὑπωπτάς αὐτὸν πρότερον, οὐ περιορᾶν παριέναι, ἀλλ' ἀπερύκειν· ὃν δὴ ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόντων αὐτὸν τοὺς παῖδας, τῆς τε μητρὸς τρηχέως περιεῖπεν, καὶ ἐσελθεῖν οὐδὲ τὸν μητέρα. ἀπὸ τούτου τοῦ Ἄρεϊ τοῦτον τὸν πληγὸν ἐν τῇ ὁρτῇ νενομίκασι Φασί. καὶ ὃ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱεροῖσι, μηδὲ ἀλούτους ἀπὸ γυναικῶν ἐλθόντας ἐσιέναι, ὅτοι εἰσὶ οἱ οὐκ θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι κατὰ πρότερον αὐθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱεροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνιστάμενοι, ἄλουτοι ἐσέρχονται ἐς ἱερὸν, νομίζοντες ὡ- 72 θρώπους ἔμ κατάπερ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων μίσγεα ὀχευόμενα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὦν ἦν τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. ἔστι μέν νυν τοιαῦτα ποιεῦντες, ὑπολείποιεν ἐμοί γε οὐκ ἀρεστά. Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύοισι περισσῶς τά τε ἄλλα καὶ τὰ ἱερά, καὶ δὴ καὶ τάδε. ἔστι δὲ Αἴγυπτος ὄμορος τῇ Λιβύῃ, καὶ μάλα θηριώδης ὁκοτὶ δὲ ἐόντα σφι, ἅπαντα ἱερὰ νενόμισται· καὶ τὰ μὲν, σινόμενα αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ, ὡς τὸ δὲ εἶπεν καὶ αἰσθάνεται τὰ ἱερά, εἰ λέγοιμι, καταβαίνω ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι· τὰ δὲ καὶ εἶπα αὐτῶν ὑπαφαύσας, ἀναγκαίης καταλαμβανόμενος εἶπον. νόμος δὲ ὅδε περὶ τῶν θηρίων ὧδε ἔχων· μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς τροφῆς χωρὶς ἑκάστων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι τῶν Αἰγυπτίων, τῶν παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδέκεται τὸν πόνον. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι ἀρὰς τάσδε σφι ἀποτελέουσι, εὐχόμενοι τῷ θεῷ τῷ αἰ ἧ ὃ θηρίον· ξυρεῶντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, 40 ἢ ὃ ἥμισυ, ἢ ὃ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἱστᾶσι σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· ὃ δ' ἂν ἐλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τῶν θηρίων δίδοῖ. ἢ δ' αὖτ' αὖτις τὰ μύουσα ἰχθῦς, προσφέρει βορὴν τοῖσι θηρίοισι. τροφὴ μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται. ὃ δὲ

tiunt hos, seſe ipſi defenſantes. Hîc vehemens exiſtit fuſtuaria pugna mutuo capita ferientium: multique ex vulneribus (vt ego opinor) pereunt, etſi Ægyptii quemquam mori negant. Aiunt autem indigenæ conuentum hunc ideo inſtitutum: Templum id incoluiſſe matrem Martis, & ad eam Martem iam adultum ac virilis ętatis veniſſe gratia coeundi cum matre: quem maternos miniſtros, [1] vt qui eũ à principio non agnoſcerent, quum ingredi ad matrẽ non ſinerent, hunc, ex alia ciuitate adductis hominibus, illos male mulctaſſe, & ad matrẽ fuiſſe introgreſſum. [2] Et ob hanc rem aiunt ſolennem eſſe Marti die feſto hanc rixam, & inſtitutum ne in templo cum feminis coiretur, neve à venere niſi ablutis templa adirentur. Hi ſunt qui primi ceremoniis vacauerunt. nã ceteri fere mortales, præter Ægyptios ac Græcos, coeunt in templis: & à venere ſurgentes, non abluti introeunt templum, putantes hominem eſſe vt ceteras animantes. Etenim videre licet & pecudes omnes & volucrũ greges coire in deorũ templis atque in fanis: quod ſi non eſſet deo gratum, ne pecudes quidem id eſſe facturas *dicunt*. Mihi autem iſta facientes non probantur. ¶ Ægyptii porro cum in aliis ad ſacra pertinentibus, tum vero in his ſuperſtitioſe agunt. Ægyptus, quum ſit Libyæ finitima, non tamen admodum beſtiis abundat: quæ vero illic ſunt, ea omnes pro ſacris habentur, [3] partim manſuetæ, partim immanſuetæ. Qua autem cauſſa pro ſacris habentur, ſi dixero, ad res diuinas oratio mea deſcendet, quas ego in primis enarrare deuito: quarumque quicquid dixi, id neceſſitate coactus delibando dixi. Conſuetudo quę de beſtiis eſt, ita habet: Eas ſeorſum ſingulas educandi curã Ægyptii atque Ægyptiæ ſuſcipiunt: in quo honore filius patri ſuccedit. His beſtiis omnes qui in vrbibus ſunt, vota perſoluunt, ſupplicantes illi deo cuius illa beſtia eſt, hũc in modum: Deraſis filiorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt crines vna in lance, & altera tantundem argenti: quæ pecunia quum lancem traxerit, eã tradunt curatrici beſtiarum. Illa pro hoc concíſos piſces præbet beſtiis eſcam. [4] talis enim cibus illis præbetur. Quarũ

LXIV

LXV

προσπίλνες

ἐπιλέγονται ποιεῦσι

1 Vt qui antea ipſum non vidiſſent, non ſuiſſe ingredi, ſed abegiſſe. 2 Et ob hanc rem Marti hanc verberationem die feſto ſolennem ſe inſtituiſſe aiunt. Sed & ne in templo cũ fœmineis congrederentur, neve à congreſſu, *ad verbum, à feminis*, niſi abl. tem. adir. hi primi religioſe cauerunt. *Vel, Sed in templo congredi &c. his primis religio fuit.* 3 Quarum aliæ inter ipſos homines aluntur, aliæ non item. Cur autẽ abſtineatur ab iis quæ ſacra ſunt, ſi dix. 4 Et huiuſcemodi quidẽ educatio ipſis eſt conſtituta. Quarum &c.

ſiquam

siquam quis necauerit, si volens, morte mulctatur: sin nolens, plectitur ea multa quam sacerdotes statuerint. Quisquis tamen ibin aut accipitrem necauerit, siue volens siue nolens, necessario
LXVI morte afficitur. Quum autem multæ sint bestiæ quæ vna cum hominibus victitant, multo tamen plures essent[1] nisi res hæc officeret felibus. Feles postquã sunt enixæ, non amplius adeunt masculos: eas isti coeundi gratia indagantes, tamen potiri nequeunt:[2] ergo contra illas talia cõminiscuntur: Ereptos & subreptos earũ fetus occidunt, non tamen occisos edunt. Illę fetibus orbatę, cupiditate aliorum (amantissima enim fetuum bestia est) ita demũ ad mares se conferũt. [3]Felẽ incensa strue diuina res occupat. nam quoties ignẽ extinguere neglexerunt Ægyptii, custodias felium dispositi agunt. At illę aut intrudendo sese hominibus, aut transiliendo in ignẽ insiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Ægyptii. Quibuscunque autem in domibus felis oppetit mortẽ, earum domorum habitatores cuncti sola supercilia eradunt: totum autem corpus & caput, in quorum domibus *moritur*
LXVII canis. Efferuntur autem feles mortuæ ad sacra tecta, vbi salitæ sepeliuntur in vrbe Bubasti. Canes feminas in sua quisque vrbe tumulant, sacratis in loculis. Eodem modo quo canes feminæ, [4]ichneutæ sepeliuntur. Nam mygalas, *id est mures arantes*, & accipitres in vrbem Butum asportant. Vrsos autem, qui sacri sunt, & lupos non multo vulpibus grandiores, eo loci sepeliunt vbi iacentes
LXVIII inueniunt. ¶ At crocodilo talis inest natura: Quatuor mensibus maxime hybernis nihil omnino edit: & quum sit *animal* quadrupes, tamen terrestre & aquatile est. Nam oua parit humi, excluditq; & plerumque diei in sicco agit, sed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quam nocturno sereno & roscido. Ex omnibus quæ nouimus [5]animalibus, hoc maximum existit ex minimo. siquidem oua gignit haud multo maiora anserinis, & proportione oui fetus excluditur: at excrescens, ad decẽ & septem & amplius cubitos peruenit. oculos habet suillos, dentes magnos proportione corporis, & prominentes atq; serratos: cui ex omnibus bestiis soli lingua innata non est. Idem inferiorem

αὐτῆς τῶν θηείων τούτων ἀποκτείνῃ, ἢν μὲν ἑκὼν, θανάτῳ ἡ ζημίη· ἢν δὲ ἀέκων, ἀποτίνειν ζημίην τὴν ἂν οἱ ἱρέες τάξωνται. ὃς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἶρηκα ἀποκτείνῃ, ἤν τε ἑκὼν, ἤν τε ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη. Γολλῶν δὲ ὄντων ὁμοτρόφων τοῖσι αἰθροπόροισι θηείων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰλούρους τοιάδε. ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλεαι, οὐκέτι φοιτέουσι πρὸς τοὺς ἔρσενας. οἱ δὲ, διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῆσι, οὐκ ἔχουσι. τοῖς ὦν ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἁρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων, ἢ ἀποκτείνοντες μέν τοι τὰ τέκνα, κτείνοντες μὲν τοι, οὐ πατέονται. αἱ δὲ, στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ὀπιθυμέουσαι, οὕτω δὴ ἀπικνέονται πρὸς τοὺς ἔρωτας. φιλότεκνον γὰρ τὸ θηείον. πυρκαϊῆς δὲ γινομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰλούρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι ἀμφασίντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰλούρων, ἀμελήσαντες σβεννύμεν τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἴλουροι, ὑπερθρώσκοντες, ἢ ὑπερθέοντες τοὺς ἀνθρώπους, ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. πύτων δὲ γινομένων, πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν ὁτεῳσι δὲ αἱ οἰκίῃσι αἴλουρος ἀποθανὴ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρέονται τὰς ὀφρύας μοῦνας· παρ' ὁτέοισι δὲ αἱ κύων, πάντῳ τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν. Ἀπάγονται δὲ οἱ αἴλουροι ἀποθανόντες ἐς ἱερὰς στέγας, ἔνθα θάπτονται θεραπευθέντες ἐν Βουβάστι πόλι. Τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἑωυτῶν ἕκαστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι· ὡσαύτως δὲ τῆσι κυσὶ οἱ ἰχνεῦται θάπτονται. Τὰς δὲ μυγαλὰς καὶ τοὺς ἴρηκας ἀπάγεσι ἐς Βουτοῦν πόλιν. Τὰς δὲ ἄρκτους ἐούσας θερείας, καὶ τοὺς λύκους, ἐν πολλῷ τέῳ ἐόντας ἀλωπέκων μέζονας, αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν ἐν ἀγρέῃσι κείμενοι. Τῶν δὲ χροκοδείλων φύσις ὧδε ἔχει τοιήδε· τοὺς χειμερινωτάτους μῆνας τέσσερας ἐσθίει ὀδὲν· ἐὸν δὲ τετράπουν, χερσαῖόν τε καὶ λιμναῖόν ἐστι. τίκτει μὲν γὰρ ὠὰ ἐν γῇ, καὶ ἐκλέπει· καὶ ὃ πλεῦνα τῆς ἡμέρης ἁλιτρέφεται ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ· θερμότερον γὰρ δή ἐστι τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίης καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν, τοῦτο δὲ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὠὰ, χηνέων οὐ πολλῷ μέζω πίπτει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὠοῦ γίνεται· αὐξόμενος δ', γίνεται καὶ ἐς ἑπτακαίδεκα πήχεας, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν, ὑός· ὀδόντας δὲ, μεγάλους καὶ χαυλιοδόντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μούνων θηείων οὐκ ἔφυσε· οὐδὲ τὴν κάτω

1 Nisi tale quiddam felibus accideret. 2 Ergo aduersus hoc *malum* tali vtuntur versutia: 3 Orto autem incendio diuinum quiddam felibus accidit. Ægyptii enim recedentes & ignem extinguere negligentes, feles obseruant: feles autem subeuntes & supersilientes homines, in ignẽ insiliunt. *Vel, saltantes supra homines.* 4 *Id est, Canes masculi ferarum indagatores*, Gall. *Chiens de chasse. Limiers.* 5 *Ad verbum, mortalibus.*

χινὸς γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὴν ἄνω
73 γνάθον προσάγει τῇ κάτω· ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρ-
τερούς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ὑπὲρ τοῦ νώτου.
τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυδερκέστατον.
ἅτε δὴ ὦν ἐν ὕδατι διαιτᾶται ποιεύμενον, τὸ στόμα
ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ
ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος
εἰρηναῖον οἱ ἐστί, ἅτε ὠφελεομένῳ παρ' αὐτοῦ. ἐπ-
εὰν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδ-
λος, καὶ ἔπειτα χάνῃ, (ἐωθὸς γὰρ τοῦτο ὡς ἐπὶ πᾶν 10
ποιέειν πρὸς ὄρεα ἔφυσεν) ἐσθαύτα ὁ τροχίλος ἐς-
δυόμενος ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, κατατρώγει τὰς βδέλλας· ὁ
δὲ, ὠφελεόμενος, ἥδεται, καὶ οὐδὲν σίνεται ἐν τρο-
χίλον. Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροί εἰσι οἱ
κροκόδειλοι, τοῖσι δὲ οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίοις τοῖσι ἐπ-
ποισι. οἱ δὲ περί τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην
οἰκέοντες καὶ κάρτα ἡγέωνται αὐτοὺς εἶναι ἱροὺς. ἐκ
πλώτων δὲ ἕνα ἑκάτεροι ἐκτρέφουσι κροκόδειλον,
δεδιδαγμένον εἶναι χειροήθεα· ἐπιτήματά τε λίθι-
να χυτὰ καὶ χρύσια ἐς τὰ ὦτα ἐσθέντες, καὶ ἀμφι- 20
δέας περὶ τοῖς ἐμπροσθίοις ποσὶ, καὶ σιτία ἀποτακτὰ διδόντες, καὶ ἱρήια, καὶ περιέποντες ὡς κάλ-
λιστα ζωὴν ἔχοντας· ἀποθανόντας τε ταριχεύσαντες, θά-
πτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην
πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτοὺς, οὐκ ἡγεόμενοι
ἱροὺς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χάμ-
ψαι. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζον-
τες αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι
κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἰμασιῇσι. Ἄγρη 30
δὲ σφέων πολλαὶ κατέστασι, καὶ πολυτρόπους. ἥ δὲ ὦν
ἔμοιγε δοκέει ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, τοιήνδε τις ἐστὶ
φέρω· ἐπεὰν νῶτον συὸς δελεάσῃ πρὸς ἄγκιστρον, μετ-
ίει ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ ἔχων ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ
ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζωόν, τοιήνδε τινὰ τύπτει. ἐπα-
κούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἵεται κατὰ τὸν φω-
νέα· ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, κατατῇ. οἱ δὲ ἕλκουσι·
ἐπεὰν δὲ ἐξελκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἀπάντων ὁ θη- 40
ρευτὴρ πηλῷ κατ' ὦν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.
τοῦτο δὲ ποιήσας, κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦ-
ται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, συχνὸν πόνον. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ
ποταμιοι νομῷ μὲν τῷ Παπρημίτῃ ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ
ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰ-
δίην τοιήνδε. τετράπουν ἐστὶ, διχηλὸν ὁπλὰς βοός·
σιμοὶ, λοφιὴν ἔχοντα ἵππου, χαυλιόδοντας φαίνον· ἀ-
κροὺς ἵππου, καὶ φωνὴν· μέγαθος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος.
Τὸ δὲ δέρμα

maxillam solùm non mouet, sed superiorem inferiori admouet. Vngues quoq; robustos habet, pellemque squamatam circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, sub dio perspicacissimus. Itaque quod in aqua vitam degat, os fert introrsum hirundinibus refertũ. Quumque eum ceteræ volucres ac bestiæ fugiant, [1] solus ipsi trochilus pacatus est, quod videlicet ei est vtilis. Etenim posteaquam crocodilus ex aqua in terram egressus est, ac deinde hiauit (semper enim fere hoc ad zephyrum facere solet) tunc in eius os trochilus penetrans, deuorat illas sanguisugas. Qua vtilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilũ lædit. Quibusdam Ægyptiorum LXIX crocodili sacrosancti sunt: quibusdam non sunt, sed veluti hostes exagitant. Sacros admodũ esse eos existimant qui circa Thebas & Mœrios stagnum incolunt: quorum vtrique vnum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendentes eius auribus vel gemmas, vel ex auro fusiles inaures, & primoribus pedibus catenã innectentes: cibaria quoq; [2] accommodata ac sacra præbentes, [3] confectantur tanquã pulcherrime viuentem. At vbi mortẽ obiit, sale conditũ sacris in vrnis sepeliũt. At qui circa Elephantinã vrbẽ incolunt, quod sacros esse nõ censeant, etiam comedunt. Neq; vero crocodili vocãtur, sed champsę: verũ Iones appellauere crocodilos, illi generi crocodilorum quod apud eos in sepibus gignitur, [4] ipsorum formã comparantes. Hos LXX capiendi quum sint complura & multiplicia genera, vnum tantum hoc mihi, quod maxime dignum relatu videtur, puto scribendum. Vbi tergum suillum hamo circumdatum, ad alliciendũ crocodilum, pertulit in mediũ fluminis venator, ipse ad oram fluminis porcellum, quem viuum tenet, verberat. cuius vocem crocodilus audiens, secundum illam tendit, nactusque tergum deuorat. Et posteaquam attractus est, ante omnia eius oculos venator cœno opplet. Hoc acto, cetera facile sane obtinet, alioqui cum labore adepturus. ¶ Iam ve- LXXI ro fluuiales equi in plaga Papremitana sacri sunt, in cetera Ægypto non sacri: talem speciem naturamque habentes: Quadrupedes sunt, bifidis pedibus: vngulis bouinis, simo naso, equina iuba, [5] eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, equina voce, magnitudine maximi tauri,

ὑπὸ θηρευτῆς

1 Cum solo trochilo pacem habet, vtpote à quo iuuetur. Etenim pos. 2 Constituta, *vel decreta*. 3 Et viuum honestissime tractantes. 4 *Valla interpretatio habet tantum*, comparantes. 5 Exertos dentes ostentantes, cauda & voce equina,

tam crasso

tam craſſo corio vt ex eo arefacto fiant
LXXII pila miſſilia. Gignũtur prꝛeterea fluuio
[1]aquatilia quædam quæ Ægyptii ſacrata eſſe arbitrantur. [2] Arbitrantur item ſacrum eſſe genus piſcium quod vocatur ſquamoſum, atque etiam anguillam. Hos piſces aiunt ſacros eſſe: ex volucri-
LXXIII bus vero vulpanſeres. Eſt & alia volucris ſacra, nomine phœnix, quam equidem nunquam vidi niſi in pictura. etenim perrara ad eos commeat, quingenteſimo quoque (vt aiunt Heliopolitani) anno, & tunc demum quum pater eius deceſſit. Is ſi picturæ aſſimilis eſt, talis tantuſq; eſt: Pennæ coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cum habitu tum magnitudine ſimillimus aquilæ. Eum aiunt (quod mihi nõ fit veriſimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiſcentem in templũ Solis, geſtare patrem myrrha obuolutum, & in eo templo humare. ſic autem geſtare: primum ex myrrha ouum componere, quantum ipſe ferre poſſit: deinde ferendo illud experiri: hoc expertum, ita demum ouum exenterare, atque in illud parentem referre: & qua parte ouum exinaniuit, patremque intulit, eam partem alia myrrha inducere: & quum tantundem ponderis impoſito parente effectum ſit, obſtructo rurſus foramine, baiulare illud in Ægyptum in templum Solis. Hæc facere hanc auem com-
LXXIV memorant. At circa Thebas ſunt ſacri ſerpentes, nihil omnino hominibus noxii, puſillo corpore, binis prædíti cornibus, è ſummo vertice enatis: quos defunctos in Iouis æde ſepeliunt. huic e-
LXXV nim deo ſacros illos eſſe prędicant. Eſt autem Arabiæ locus, ad Butum vrbem fere poſitus: ad quem locũ ego me cõtuli, quod audirem volucres eſſe ſerpentes. Eo quum peruenì, oſſa ſerpentum aſpexi, & ſpinas multitudine ſupra fidem ad enarrandum, quarum acerui erant magni, & his alii atque alii minores, ingenti numero. Eſt autem hic locus vbi ſpinę proiectę iacebãt, huiuſcemodi. Ex arctis montibus exporrigitur in vaſtam planitiem Ægyptiæ contiguam. Fertur ex Arabia ſerpentes alatos ineunte ſtatim vere in Ægyptum volare, ſed eis ad ingreſſum planitiei occurrentes aues ibides, non permittere, ſed ipſos interimere: & ob id opus ibin magno in honore ab Ægyptiis haberi. Arabes aiunt, confitentibus & ipſis Ægyptiis

Ὁ δέρμα δ' αὐτῦ οὕτω δή τι παχύ ἐϛι, ὥϛτε ἀῶον γλυμμένου, ξυσὰ ποιέεται ἀκίνητα ὀϛᾶ αὐτῦ. Γίνονται δ' ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱερὰς ἥγλωττας εἰ). νομίζουσι δὲ καὶ τῶν ἰχθύων ὃν καλέυμενον λεπιδωτὸν, ἱερὸν εἶ), καὶ τὸν ἔγχελυν. ἱερὰς δὲ τούτους εἶ) τῦ Νείλου φασί· καὶ τῶν ὀρνίθων τὰς χλωαλώπεκας. Ἔϛι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱερὸς, τῷ οὔνομα φοῖνιξ. ἐγὼ μέν μιν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γεαφῇ. καὶ γὰρ δὴ καὶ σπανιος ἐπιφοιτᾷ σφι, δι' ἐτέων (ὡς Ἡλιουπολῖται λέγουσι) πενταχοσίων. φοιτῆν δὲ τότε φασὶ ἐπεὰν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔϛι δὲ ὅν τῇ γεαφῇ παεόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτῦ ξρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιϛα αἰετῷ ϖᾶϲι τὴν ὁμοιότατος, καὶ τὸ μέγαθος. τῦτον δὴ λέγουσι μηχανᾶϑαι τάδε (ἐμοὶ μὲν οὐ πιϛὰ λέγοντες) ἐξ Ἀεαβίης ὁρμεώμενον, ἐς ὅ ἱερὸν τῦ ἡλίου κομίζειν ὃν πατέεα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσαντα, καὶ θάπτειν ἐν τῦ ἡλίου τῷ ἱρῷ. κομίζειν δὲ οὕτω· ϖρῶτον, τῆς σμύρνης ᾠὸν πλάσειν ὅσον δυνατός ἐϛι φέρειν. μετὰ δὲ, πειρᾶϑαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, οὕτω δὴ κοιλήναντα τὸ ᾠὸν, ὃν πατέεα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι. σμύρνῃ δ' ἄλλῃ ἐμπλάσσειν τῦτο, καθὸπ τὸ ᾠὸν· ἐγκοιλήνας ἐνέϑηκε ὃν τὸν πατέεα. ἐγκειμένου δὲ τῦ πατρὸς, γίνεϑαι τὸν αὐτὸ βαρός. ἐμπλάσαντα δὲ, κομίζειν ἐπ' Αἰγύπτου ἐς τὸ ἡλίου τὸ ἱερόν. ταῦτα μὲν τῦτον δὴ ὄρνιν λέγουσι ποιέειν. Εἰσὶ δ' ὦν καὶ Θήβας ἱεροὶ ὄφιες, ἀνδρὸς πάντων οὐδαμῶ δηλήμονες· οἳ μεγάϑει ἐόντες μικροὶ, δύο κέρεα φορέουσι, πεφυκότα δὲ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τοὺς ἀποθανόντας θάπτουσι ἐν τῷ ἱρῷ τῷ Διὸς. τούτου γὰρ σφέας τοῦ θεοῦ φασὶ εἶ) ἱεροὺς. Ἔϛι δ' χώρης τῆς Ἀεαβίης κατ' Βουτῦν πόλιν μάλιϛά κη χείμενος· ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἦλθον πυϑομένου μοι τῶν περὶ τοὺς ὄφιας· ἀπικόμενος δ', εἶδον ὀϛέα ὀφίων, καὶ ἀκάνϑας· πλῆϑος μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσαϑαι· σωρηδὸν δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ϖοικιλώτεροι, καὶ ἐλάσσονες ὑπὸ τούτων. πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι. ἔϛι δὲ ὁ χῶρος τοιῦτος ἐν ᾧ αἱ ἀκάνϑαι κατακέχυνται, τοιόσδε τις· ἔσβολὴ ὀρέων στεινῶν ἐς πεδίον μέγα· τὸ δὲ πεδίον τῦτο συμβάλλει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δέ ἐϛι, ἅμα τῷ ἔαρι τοὺς ἱεροὺς ὄφις ἐκ τῆς Ἀεαβίης πέτεϑαι ἐπ' Αἰγύπτου. τὰς δὲ ἶβις τὰς ὄρνιϑας ἀπαντώσας ἐς τὸν ἔσβολὸν τοῦτον τῆς χώρης, οὐ παριέναι τοὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὸν ἶβιν ἀπ' τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆϑαι λέγουσι Ἀεάβιοι μεγάλως τοὺς Αἰγυπτίων. ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι

1 Lutræ, ſiue lutriæ, quas Æg. ſacras eſſe arbitr. 2 Arbitrantur autem, etiam ex piſcibus eum qui ſquamoſus vocatur, ſacrum eſſe, necnon anguillam. Hos autem piſces Nilo ſacros eſſe aiunt.

ἀφὶ ταῦτα τιμᾶν ταῦτα ἱρηιθας τούτῳ. Εἶδος ὦ τῆς ἴβιος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γερανίου, τὸ πρόσωπον δὲ ἐς τὰ μάλιστα ὀπίσχυπον, μεγαθος, ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μαχομένων πρὸς τοὺς ὄφις, ἤδη ἰδών. τῶν δὲ ἐν τοῖσι μᾶλλον εἰλυμένοισι τοῖσι ἀνθρώποισι, (εἰσὶ γὰρ δὴ εἰσὶ αἱ ἴβιες) ψιλὴν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν τράχηλον πᾶσαν λευκὴν πτεροῖσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ αὐχένος, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ τοῦ γαστρὸς ἄκρου. ταῦτα ὦ πάντα εἴρηται πρόσθε, μέλανα ἐστὶ δεινῶς. σκέλεα δὲ καὶ τὸ πρόσωπον, ὁμοίης τῇ ἑτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μορφὴ, οἵη περ τῶν ὕδρων. πτίλας δὲ οὐ πτεροῖσι φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος μάλιστα κη ὁμοίοισι μάλιστα τὰ ὁμοφερέστατα τοσαῦτα μὲν θηρίων πέρι ἱρῶν εἰρήσθω. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἱ μὲν περὶ τὸν ἀπείρου μέλιον Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμιον ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες, μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς ἀφικόμην. ἔχουσι τοιῷδε ἀσκήσεϊ· συρμαίζουσι ἑξῆς ἡμέρας ἑπτὰ μηνὸς ἑκάστου, ἐμετοῖσι θηρώμενοι τὴν ὑγιείην καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν ἐσθιομένων σιτίων πάσας τὰς νούσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιέστατοι πάντων ἀνθρώπων, τῶν ὡρέων (ἐμοὶ δοκέειν) εἵνεκεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων εἵνεκα πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι ὦ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τὸν κόνιν ἐκεῖνοι κόλλιγις ὀνομάζουσι. οἴνῳ δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ ἀμπελοι. ἰχθύων ὦ τοὺς μὲν, τοὺς ἥλιον αὐήναντες, ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δὲ, ἁλὶ ἄλμης τε ταριχεύσαντες ὀρνίθων δὲ τοὺς τε ὀρτυγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνίθων ὠμὰ σιτέονται, προταριχεύσαντες. τὰ ὦ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστὶ σφι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὁκόσοισι σφι ἱρὰ ἀποδέδεκται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἑφθοὺς σιτέονται. Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι δαίμοσι αὐτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει αἴρεκεν ὁ σορῷ ξύλινον περοιημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γεγραφῇ καὶ ἔργῳ. μέγαθος ὅσον τε πρὸς τὸν ἀγαλμα, ἢ δίπηχυ. δεικνὺς ὦ ἑκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγει, Ἐς τοῦτον ὁρέων, πῖνέ τε καὶ τέρπευ· ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν πρὸς τὰ συμπόσια ποιεῦσι. πατρίοισι ὦ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα ἐπικτέωνται. Τοῖσι δὴ τε πολλὰ ἐπάξια ἐστὶ νόμαια, καὶ δὴ

idcirco se his auibus honorem exhibere. Eius auis species talis est: Nigra tota vehementer est, cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adunco, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidē species est nigrarum quæ cum serpentibus pugnant. [1] At earum quæ pedes humanis similes habent (nam bifariæ ibides sunt) gracile caput ać totum collum, pennæ candidę, prętер caput ceruicemque, & extrema alarum & natium. quæ omnia quæ dixi sunt vehementer nigra, crura & rostrū alteri consentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarū: alas pennatas non gerit, sed *glabras &* alis vespertilionis valde similes. Hactenus de sacris bestiis dictum sit. ¶ Ipsorum autem Ægyptiorum, ii qui circa partem Ægypti frumentariā habitant, [2] memoriam omnium hominum commentantes, sunt fere eorum in quorum ego veni experimentum, longe excellentissimi. Tali autem vitæ genere vtuntur: Singulis mensibus triduo purgant se, vomendo atque intestina diluendo, gratia sanitatis conseruandæ: existimantes omnes languores hominibus creari ex cibis quibus aluntur. Nam sunt alioqui Ægyptii omnium hominum, secundum Libyas, maxime salubri corpore, [3] aeris (vt mihi videtur) beneficio, qui nunquam immutatur: ex cuius mutationibus præcipue existunt in hominibus morbi. Pane vescuntur quem [4] ex farre conficiunt, quem *panem* collestem nominant. Vino vtuntur facto ex hordeo: desunt enim in ea regione vites. Victitant quoq; tum piscibus (partim crudis ad solem arefactis, partim salsugine conditis) tum auibus crudis, prius tamen sale conditis, coturnicibus anatibusque atque auiculis. [5] ceteris autem vel volucribus vel piscibus qui ipsis in proximo sunt, (præter illos qui ab eis sunt recepti pro sacris) partim assis, partim elixis. Apud locupletes eorum, quum multi conuenerunt, & à cœna discessum est, circumfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, sed pictura & opere verum maxime imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, ostendensque singulis conuiuarum, ait, In hunc intuens pota & oblectare, talis post mortē futurus. Hæc illi apud conuiuia faciunt, contentiq; mōribus patriis, nullum alium ascisc unt. Quibus cum alia sunt egregia instituta,

1 Earum vero quę hominibus magis obuersantur, 2 In prodendis memoriæ factis omnium hominum se exercentes, 3 Tempestatum. *Gall. La disposition du temps.* 4 Ex olyris, *id est*, ζεα. 5 Ceteris autem quæ cum auibus aut piscibus affinitatem aliquam habent,

tum ve-

[1] tum vero illud, adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi nomen pro differentia gentiũ habet. Idem tamen congruit cum eo quem Græci decantant, appellantes Linum. vt ego admirer cum alia multa quæ sunt apud Ægyptum, tum vero vnde id nomen Lini acceperint, quem semper quodammodo decantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus Ægyptiace Maneros: quem Ægyptii tradiderunt, quum filius vnicus extitisset primi ipsorum regis, præmaturaque morte decessisset, his lamentis ab Ægyptiis fuisse decoratum: & cantilenam hanc

LXXX eamque solam ipsis institutam. Congruunt præterea in hoc cum solis Græcorum Lacedæmonibus Ægyptii, quod minores maioribus natu obuii cedunt via, ac deflectunt, aduenientibusque è sedili assurgunt: qua in re cum nullis aliis Græcorum conueniunt. [2] Inuicem compellandi se mutuo in viis adorant,

LXXXI genu tenus demissa manu. Vestibus amiciuntur lineis, circa crura fimbriatis, quas calasiris appellant, super quas candida [3] ferunt amicula linea superiecta. Laneæ tamen vestes neque in ædes sacras gestantur, neque vna cum cadauere sepeliuntur: profanum enim est. Consentanea vero hæc sunt iis quę Orphica & Bacchica appellantur: sunt autem Ægyptia & Pythagorea. Nam his quoque ceremoniis participantẽ, laneis indutum vestibus humari religiosum

LXXXII est. de quibus sacra redditur ratio. Alia insuper sunt ab Ægyptiis excogitata, quis mensis dieſve cuius deorum sit, & quo quis die genitus, qualia sortietur, & quam mortem obibit, & qualis existet. Quibus rebus qui in poesi versati sunt, vsi fuerũt. Plura quinetiã ab eis prodigia cõperta sunt quã à ceteris omnibus hominibus. nã quum prodigiũ extitit, scribũt id, obseruantes quomodo euenerit: &, si quando postmodũ huius simile extiterit, exẽplo prioris putant euentu-

LXXXIII rũ. Diuinatio apud eos ita est constituta vt eius artificium nulli mortaliũ vendicetur, sed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum est, & Apollinis, & Mineruæ, Dianæque ac Martis, & Iouis. sed quod præcipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonę est, in vrbe Buti. Verũ hæc vaticinia non eodem modo

καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἔνεστι Λῖνος, ὅπερ ἔν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐν ἄλλῃ. κατὰ μὲν τοὺς Ἕλληνας Λῖνον ὀνομάζοντες, ἀείδουσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωϋμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων· ἐν ᾧ δὴ καὶ τὸν Λῖνον ὀχθῆναι ἔλαχε τὸ ὄνομα. φαίνονται δὲ ἀεί κοτε τοῦτον ἀείδοντες· ἔστι δὲ Αἰγυπτιστὶ ὁ Λῖνος καλούμενος Μανέρως. ἔφασαν δέ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγυπτίων παῖδα μουνογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δὲ αὐτὸν αἰνέειν, θρηνοισι τούτοισι πρῶτα Αἰγυπτίων τιμηθῆναι. καὶ ἀοιδὴ τε αὕτη μούνη σφι ἐστί, καὶ πρώτην σφίσι γενέσθαι. Συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες, εἴκουσι τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐκτρέπονται· καὶ διότι οὖν, ἐξ ἕδρης ἀνίστανται. τόδε μὲν ἄλλο Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται· ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τοῖσι ὁδοῖσι, προσκυνέουσι, καπίεντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα. Ἐνδεδύκασι δὲ χιθῶνας λινέους, περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτούς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοισι δὲ εἰρίνεα εἵματα λευκὰ ἐπαναβλητὸν φορέουσι. οὐ μὲν τοι ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα, οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφι. οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα, ὅσιόν ἐστι ἐς εἰρινέοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ αὐτῶν ἱερὸς λόγος λεγόμενος. Καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ ξυνηνεμένα· μοῖρά τε καὶ ἡμέρη ἑκάστῳ θεῶν ὅτεῳ ἐστί· καὶ τῇ ἕκαστος ἡμέρῃ γενόμενος, οἵοισι ἐγκυρήσει, καὶ ὅκως τελευτήσει, καὶ ὁκοῖός τις ἔσται. καὶ τούτοισι τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσει γενόμενοι ἐχρήσαντο. πεπρατά τε πλέω σφι ἐν ῥηταῖσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι ἀνθρώποισι. γενομένου γὰρ τέρατος, φυλάσσουσι γεγραμμένοι τὸ ἐπιγενόμενον· καὶ ὡς κοτε ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, καὶ τὼυτὸ νομίζουσι ἀποβήσεσθαι. Μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὧδε ἐξήκεε. οὐδενὶ μὲν ἐξεστὶ τέχνη, τῇ ὄφεων μετεξετέροισι. καὶ γὰρ Ἡρακλέος μαντήιον αὐτόθι ἐστί, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός. καὶ ὅγε μάλιστα ἐν τιμῇ ἄγεται πάντων τῶν μαντηίων, Λητοῦς ἐν Βουτοῖ πόλι ἐστί. ἐν μὲν τοι ἄγε μαντηίαι σφι καὶ ὧυτὸς

Μανέρως.

ἔλαζον

1 Tum vero etiã Linus cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decantata: quæ varium quidẽ pro singularum gentium differentia nomen habet: sed (vt inter omnes conuenit) eadem illa est quam Græci canunt, & Linum appellant. vt cum alia multa quæ sunt in Ægypto, tum etiam illud admirer, vnde Lini illis quem videntur iam inde ab omni æuo cecinisse, nomen sit exortum. Vocatur porro Linus &c. 2 In viis pro mutua salutatione, ador. 3 *Valla*, ferunt amicula tanquam superiecta: *omittens εἰρίνεα, id est*, lanea.

ἐξῆσι, ἀλλὰ διαφορῆι εἰσι. Ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ τάδε σφι δέδασται. μιῆς νούσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων· πᾶν δὲ ἰητρῶν ἐστι πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητροί κατεστέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δὲ, ὀδόντων· οἱ δὲ, τῶν κατὰ νηδύν. οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων νούσων. Θρῆνοι δὲ καὶ ταφαὶ σφέων, εἰσὶ αἵδε. τῶνδε ἂν ἀποθάνῃσι ἐκ τῶν οἰκηίων δοῦλος, ἢ τις καὶ λόγου ἧσσον, ὃ θῆλυ γένος πᾶν ὅσον ἐκ τῶν οἰκηίων πυνθάνονται κατ' ὧν ἐπλάκησαν τὴν κεφαλὴν πηλῷ καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἔπειτα ἐν τοῖσι οἰκηίοισι λιπόντα τὸν νεκρὸν, αὐταὶ αἱ τὸν πόλιν προφώλυσαι, τύπτονται ἐπεζωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τὰς μαζούς· σὺν δὲ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἑτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, φέρουσι ἐς τὸ ταριχεύειν καμίζουσι. Εἰσὶ δὲ οἱ ἐπὶ τοῦτο κατέαται, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. ὅταν ἐπεὰν σφι κομισθῇ νεκρὸς, δείκνυσι τοῖσι κομίσασι τοὺς δείγματα νεκρῶν ξύλινα, τὴν γραφὴν μεμιμημένα. καὶ τὸν μὲν ἀσυδαιμονέστατον αὐτέων φασὶ εἶναι τὸν οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι· τὸ δὲ οὔνομα ὅτι τούτῳ τῷ πρήγματι ὀνομάζουσι· τὸν δὲ δεύτερον δείκνυσι καὶ δευτερέην τε ταύτης καὶ δυτελεστέρην· τὸν δὲ τρίτον, δυτελεστάτην. ἀποφήναντες δὲ, πυνθάνονται παρ' αὐτέων κατ' ὅκου βούλονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ συμφωνήσαντες μισθῷ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ ἐπιτήδειοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰ ἀσυδαιότατα παριχεύουσι. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυκτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ φαρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ λίθῳ
76 Αἰθιοπικῷ ὀξέϊ πρόσχισαντες πρὸς τὴν λαπάρην, ἐξ ὧν εἶλον τὰ ἔγκοιλα πάντα ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὰ, καὶ διαπλύναντες οἴνῳ φοινικηίῳ, αὖτις διηθέουσι θυμιήμασι· πρόσκειται δὲ σμύρνης ἀκήρατος τετριμμένη, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι νίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλέονας δὲ τουτέων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, κατειλίσσουσι πρῶτα αὐτὸ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, ἐπαλείφοντες τῷ κόμμι, τῷ δὴ αἰτὶ κόλλης ταμπολὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἀναλαβόντες δὲ οἱ προσήκοντες μιν οἱ προσηκοντες, ποιέουσι ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσερχοῦσι τὸν νεκρόν. καὶ κατακλίσαντες ὕπτιον, θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι θηκάφῳ, ἱστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τὸν τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκρόν·

sunt omnia instituta, sed differenter. Iam vero medicina apud eos hunc in LXXXIV modum est distributa, vt singulorum morborum sint medici, non plurium. itaq; omnia referta sunt medicis. Alii enim sunt oculorū, alii capitis, alii dentium, alii [1] alui partium, alii morborum occultorum. Luctus eorundem ac LXXXV sepulturæ tales sunt: Quibuscunque aliquis ex domesticis decessit, homo alicuius momenti, ibi omnes feminæ illius familiæ caput sibi & vultum oblinunt luto. deinde relicto [2] domi cadauere, ipsæ per vrbē vagantes se plangunt, succinctæ, nudatis mammillis, & cum eis [3] proximæ quæque. Altera ex parte viri, & ipsi [4] expectorati se verberant. His actis, ita demū ad condiendum portant. Sunt autem certi ad hoc ipsum constituti, qui hoc artificium factitant: qui, quum ad ipsos cadauer portatum est, ostendunt iis qui portauerunt, exemplaria mortuorum lignea, pingendo assimilata. Et eorum vnū accuratissime fabrefactum esse aiunt, (cuius ego [5] nomen si nuncupauero, haud faciam sancte) alterū illo inferius, ac vilioris pretii: tertium, vilissimi. Quibus expositis scisitantur ab iis ad quod exemplum velint effingi mortuū suum. Isti vbi de pretio conuenerunt, illinc abeunt. At hi relicti in ædibus, hunc in modū diligentissime cōdiunt corpus: Ante omnia incuruo ferro cerebrum per nares educunt, [6] vt quam q; partem educentes, ita locū eius medicamentis explentes. Dehinc acutissimo lapide Æthiopico circa ilia consscindunt, atq; illac omnem aluum protrahunt: quam vbi repurgarunt, ac vino palmeo eluerunt, rursus odoribus contusis proluunt: tum aluū complentes contusa myrrha pura, & casia, & aliis (excepto thure) odoribus, iterū consuunt. Vbi hæc fecere, saliunt nitro abditū septuaginta dies: nā diutius salire nō licet. Exactis septuaginta diebus cadauer vbi abluerūt, sindone byssina totū incisis loris inuoluunt, gummi illinentes: quo Ægyptii glutinis loco plerunq; vtuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiē faciunt, in qua mox inserunt mortuū, inclusum q; ita, [7] reponunt.

---

1 Alui & vicinarum partium, 2 Inter cognatos, *vel necessarios. nisi οἰκήιος depranatum est, aut pro οἰκήματα positum.* 3 Affines omnes. 4 Succincti 5 Nomen nuncupare nefas esse duco) 6 Ipsum quidem sic educentes, pharmaca vero infundentes. 7 Reponunt in loculo, *vel potius in loco sepulchrorum loculis dicato,* & rectum statuunt ad parietem. Siquidem mortuos sumptuosissime apparant, *vel adornant.* Eos autem &c.

Eos au-

LXXXVII Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes sumptum, ita apparant: Clysterem vnguine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc aluum mortui, ipsam neque scindentes neque extrahentes, sed per secessum, prehenso viæ posterioris hiatu, inferciunt: & tot quot dixi diebus sale condiunt. quorum dierum vltimo cedrinum vnguen, quod prius ingesserant, ex aluo egerũt: quod tantam habet vim vt vna secum aluum atque intestina tabefacta educat. Nitrum autem carnes tabefacit, mortuiq; tantum cutis & ossa relinquuntur. Vbi ista fecere, [1] ex quo sic tradidere mortuum, nihil amplius negocii suscipiunt.

LXXXIIX Tertia conditura hæc est qua adornantur eorum mortui, qui tenuiori sunt fortuna: Ablutionibus ventrē abstergunt, arefaciuntque sale septuaginta per dies,

LXXXIX deinde tradunt reportandum. Vxores tamen insignium virorum, non statim vita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem feminas quæ formosæ valde & [2] maioris momenti fuerint, sed triduo atque quatriduo ante defunctas. Ea de caussa facientes, ne cum feminis isti salinarii cōcumbant. Deprehensum enim quendam aiunt coeuntem cum recenti cadauere muliebri, delatumque

XC ab eiusdē artificii socio. Quisquis autem vel ipsorum Ægyptiorũ vel externorum compertus sit mortuus, siue à crocodilo raptus, siue ab ipso flumine, necessarium prorsus est ei ciuitati ad quam iectus est, cōdire, & quamhonestissimo funere sepelire, in sacris monumentis. quem ne contingere quidē fas est alteri aut proximorum aut amicorum, [3] nisi ipsis Nili sacerdotibus, vtpote maius quiddam quam hominem mortuum tractantibus ad sepeliendum.

XCI Græcanicis institutis vti recusant, & (vt semel dicam) nullorum hominum aliorum institutis vti volunt. Et hoc quidem ceteri Ægyptii obseruant. Est autem Chemmis oppidũ grande Thebaicæ prouinciæ, prope Neam vrbem: quo in oppido est templum Perſei, Danaę filii, quadratum ac palmeto circumdatum, ingenti sane è saxis vestibulo, stantibus desuper duabus grandibus è lapide statuis. In hoc ambitu est templum, & in eo simulacrum Perſei: quem Chemmitæ memorant sibi apparere frequenter è terra exeuntem, frequenter intra templum. Eiusque sandalium quod ge-

Τοὺς μὲν τὰ μέσα βουλομένους, τῷ δὲ πολυτελείην ἐκφεύγοντας, σκευάζουσι ὧδε. ἐπεὰν κλυστῆρα φοίνικος πλήσωνται τοῦ ἀπὸ τοῦ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐς ὧν ἔπλησαν τοῦ νεκροῦ τὸν χοιλίην, ὕστε αἰταμώντες αὐτὸν, ὕστε ἐξελόντες τὸ ὑπδιὸν κατὰ τὸν ἕδρην ἐσπλήσαντες, καὶ βαλανεύοντες ὃ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ταριχεύουσι τὰς ἑπτακαίδεκα ἡμέρας τὴν τελευταίην ἐξείσῃσι ἐκ τῆς χοιλίης τὸ κεδρίνιον, τὸ ἔσπλησαν πρότερον· ἔχει δὲ τοσαύτην δύναμιν, ὥστε ἅμα ἐξιοῦσι τὸ ὑπδιὸν καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετηκότα ἐξάγει. τὰς δὲ σάρκας νίτρον κατατήκει· καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέρμα μοῦνον, καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπὸ τούτων ἔδωκαν οὕτω δὴ νεκρὸν, οὐδὲν ἔτι πρήγματα θέντες. Ἡ δὲ τρίτη ταριχεύσις ἐστὶ ἥδε, ἢ τοὺς μάλιστα ἀστενεχέρειαν σκυλάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τὸν χοιλίην, ταριχεύουσι ἑβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπὸ τούτων ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ὀνομαστέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύσῃ, οὐδὲ ὅσας δὴ ὧν εὐειδέας κάρτα καὶ λόγου πλείους γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι γένωνται, οὕτω παραδιδοῦσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιέουσι οὕτω δὲ εἵνεκα, ἵνα μὴ σφι οἱ ταριχευτὰὶ μίσγωνται τῇσι γυναιξί. λέγεται γάρ τινα φάσι μισγόμενον νεκρῷ προσφάτῳ γυναικὸς καλλίστης τῶν ὁμοτέχνων. Οὓς δὲ αὐτὴ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ὑπὸ κροκοδείλου ἁρπαχθεὶς, ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φαίνηται τεθνεώς, κατ' ὧν αὐ πόλιν ὅκου ἐξενείχθη, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν, καὶ θεισείλαντας ὡς κάλλιστα, θάψαι ὁ ἱρῆσι θήκῃσι. οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ ἀνδρὸν οὐδένα οὔτε τῶν προσηκόντων, οὔτε τῶν φίλων· ἀλλά μιν οἱ ἱρέες αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, ἅτε πλέον τι ἢ ἀνθρώπου νεκρὸν, χειροτάζοντες θάπτουσι. Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι χρᾶσθαι ὃ οὐ σύμπαν εἶπον, μηδὲ ἄλλων μηδαμῶν μηδαμοῦ ἀνθρώπων νομαίοισι. οἱ μέν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι οὕτω τοῖσι φυλάσσουσι ἔχουσι· ἐστὶ δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐν ἧσι Νέης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἔστι Περσέος τοῦ Δανάης ἱρὸν τέμενος μακρόγωνον· πέριξ δὲ αὐτὸ φοίνικες πεφύκασι· πολλοὶ δὲ τῶν προπυλαίων τοῦ ἱροῦ, λιθινά ἐστι, καὶ παρ' αὐτὰ μεγάλα· ἵστασι δὲ αὐτόθι ἀνδριάντες δύο ἑκάτεροι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ τεμένεϊ τῷ ἱρῷ τούτῳ οἰκός τε ἔνι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε Περσέος. φασὶ δὲ οἱ Χεμμῖται λέγειν δὲ Περσέα πολλάκις μιν διὰ τῆς γῆς φαίνεσθαι σφι, πολλάκις δὲ ἔσω τοῦ ἱροῦ. σανδάλιόν τε αὐτοῦ πεφο-

1 Sic mortuum *propinquis* reddunt, nulla re alia facta. Tert. 2 In pretio habitæ &c. 3 Sed eum sacerdotes ipsi Nili, veluti maius quiddam quam humanum cadauer, manibus contrectantes sepeliunt.

ρημένον δυείσκεαζ, ἐὸν ὃ μέγαθος, δίπηχυ. ὃ ἐπεὰν φανῇ, ὑδατώσαν ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι· πείθομαι δὲ Ἑλληνικὰ τὰ Περσέϊ. ἀγῶνα γυμνικὸν πρῆξαι ἀπὸ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα· παρέχοντες ἆθλα, κτήνεα, καὶ χλαίνας, καὶ δέρματα. εἰρομένῳ δέ μοι ὅτι σφι μουνοισι ἔοικε ὁ Περσεὺς ὑποφαίνεσθαι, καὶ ὅτι κεχωρίδατο Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν πρήσσοντες, ἔφασαν ὅτι Περσέα ἐκ τῆς ἑωυτῶν πόλιος γεγονέναι. ὃν γὰρ Δαναὸν καὶ τὴν Λυγκέα εἰσάγειν Χεμμίτας, ἐκπλώσαντα ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ τούτων γενεηλογέοντες, κατίσαιον ἐς ὃν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατ' αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οἴσοντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ παρὰ σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τὰς συγγενέας πρήγματα. ἐκ μεμαθηκότα δέ μιν, ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, ὃ τῆς Χέμμιος ὄνομα πεπυσμένον καὶ τοῦτο τὸ μητρός· ἀγῶνα δέ οἱ γυμνικὸν αὐτὸν κελεύσαντος, ὑποτελέσαι. ταῦτα μὲν πρήγματα οἱ κατύπερθε τῶν ἑλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ δὴ σὺν τοῖσι ἕλεσι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν ἄλλοισι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι καὶ τἆλλα, καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτέων συνοικέει, κατάπερ Ἕλληνες. ἀπαρτοῦς δὲ τελείην τῶν σιτίων, πάρεστι ἄλλα ἐξευρήματα· ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλὰ, τὰ Αἰγύπτιοι λωτὸν καλέουσι. τοῦτον ἐπεὰν θερίσωνται, ἀναξηράνουσι πρὸς ἥλιον. καὶ ἔπειτα ὃ ἐκ τὸ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἐὸν ἐμφερὲς, ὀπλήσαντες, ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπτοὺς πυρί· ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδώδιμος καὶ ἐγλύσιος ὑποφλέως ἐὸν προσφύλον, μέγαθος κατὰ μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφερέα, ἐκ τοῦ ποταμοῦ γινόμενα καὶ τοῦτα· ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι τοῦ φυομένου ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται κηρίῳ σφηκῶν ἰδέην ὁμοιότατον. ἐν τούτῳ ζωκλία ὅσον τε πυρῶν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά. ζώγρεται δὲ καὶ ἁπαλὰ ἰσχία καὶ αὖα τὰ βύβλου τὰ ἐπέτροφα γινόμενα, ἐπεὰν αἰνὰ πάσωσι ἐκ τῶν ἑλέων, τὰ μὲν ἄνω αὖτε ἀποτάμνοντες, ἐς δηλον πιπράσκουσι· τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ἐπὶ πῆχυν, ἐσθίουσι, καὶ πωλέουσι. οἱ δὲ καὶ κάρτα βύβλῳ χρεωμένῃ τῇ βύβλῳ χρέωνται, ἐν χλιβανίῳ ὑπεκκαύσαντες, οὕτω ἐσθίουσι. οἱ δὲ πίνες αὐτῶν ζώουσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μούνων. τοὺς ἐπεὰν λάβωσι καὶ ἐξέλωσι τὰ χειλίνη, ἀναξηράσαντες πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα αὖος ἐόντας σιτέονται. οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται·

77

ἐρέψωσι

stabat, inueniri, bicubitali magnitudine: quod postquam apparuerit, exuberare omnem Ægyptum. Hæc quidem illi aiunt. Faciunt autem Perseo Græcanice gymnicos ludos, per omne certandi genus, propositis præmiis tum pecorum, tum palliorum, tum pellium. Percontantique mihi cur eis solis consueuisset apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab Ægyptiis discreparent, aiebant Perseum ex ipsorum ciuitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceum, qui essent Chemmitæ, nauigasse in Græciam: [1] à quibus originem gradatim ducēdo, deueniebant ad Perseum. Hunc in Ægyptum profectum eam ob caussam quam & Græci dicunt, gratia afferendi ex Libya caput Gorgonis, venisse quoq; ad ipsos, ac cognatos omnes agnouisse. quos postquam agnouisset, & nomen Chemmis ex matre audisset, in Ægyptum venisse, [2] & gymnicum certamen celebrari iussisse. Hęc omnia opinantur Ægyptii qui supra paludes incolunt. ¶ Qui vero in paludibus, vtuntur eisdem quibus ceteri Ægyptii moribus, cum in aliis tum in habendis singulis vxoribus, quemadmodum Græci. Ceterum ad victus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem quum fluuius plenus campos inundauit, in ipsa aqua exoritur ingens vis liliorum, quæ loton Ægyptii vocant. Ea vbi demessuerunt, ad solem exiccant: deinde quod medium loti est, papaueri assimile, postquam coxerunt, ex eo faciunt panes assos. Est autem huius loti radix quoque esculenta, etiam suauitate præstanti, orbiculata, mali magnitudine. Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio [3] calice germinans è terra, simillimus specie est fauo vesparum. In eo esculenta quędam instar nuclei oliuæ coagmentata innascuntur, quæ & tenera comeduntur & arefacta. Iam vero byblum annuū vbi è paludibus excerpserunt, superiorē eius partem amputant, quā in aliud quiddā conuertunt: quod relictum est inferius, longitudine cubitali, id edunt pariter, ac venundant. Eo siqui admodum suaui vti cupiunt, in luculento furno torrefactū ita comedūt. Sunt prętera ex eis qui solùm piscibus victitāt, quos vbi ceperunt, exenteratos ad solem desiccant, exiccatisque deinde vescuntur. In fluminibus non fere gignuntur pisces gregales:

xcii

xciii

1 Quorum genealogiam describentes, deuen. 2 Se igitur certamen gymnicum ipsius iussu peragere. Et hi quidem sunt situs Ægyptiorum qui sup. 3 Calyce adnascente è radice, simul.

sed nu-

sed nutriuntur in stagnis. qui hæc faciunt: Simulac incessit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, duobus masculis genituram spargentibus, quã femine[1] consectantes, recuruando se ex ea concipiunt. Eædem vbi prægnantes in mari sunt effectæ, remeant omnes rursus ad loca sibi consueta, non amplius eorundem ductu, sed feminarum. Gregatim autẽ præeuntes, faciunt quẽadmodum fecerant mares, oua fundentes instar milii parua, quæ mares venientes deuorant. Sunt autem ea tanquam milii grana, pisces: quum ex illorum granorum reliquiis non deuoratis, sed nutritis, pisces fiant. Ex his piscibus qui capiuntur, dum in mare meant,[2] his detrita dextra: quod ea de caussa patiuntur, quod in mare dum tendunt, à sinistra terram legunt: rursus eadem via reuertentes, incursant atq; offensant contingendo terram plerumque, ne itinere aberrent propter aquæ decursum. Nilo incipiente augescere, in primis depressa *loca* terræ & lacunæ fluuio proximæ impleri incipiunt. Confestimq; redundante à flumine aqua, hæc plena fiunt, & continuo cuncta piscículis minutis opplentur. Vnde autẽ verisimile sit eos gigni, hoc mihi videor caussæ intelligere, quod superiore anno postquã Nilus abscessit, pisces qui ouain cæno pepererant, vna cũ postremis abeunt aquis: circũacto rursus anno, vbi aqua restagnauit, protinus ex his ouis gignũtur pisces. Et ad pisces quidẽ quod attinet, ita se res
xciv habet. Porro Ægyptii qui palustria accolunt, vnguento vtuntur ex fructu sillicypriorum, quod appellant Ægyptii [3]kiki, hunc in modũ conficientes. Sillicypria hæc, quæ apud Græcos vltro nascuntur, ad oras fluminum stagnorumque serunt, multum quidem fructum ferentia, sed graueolentem. Hunc vbi collegerunt, alii contusum, ad ignẽ, alii in sartagine coquunt, & quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, & non
xcv minus ad lucernas idoneũ quam oleum, sed graueolentiã exhibens. Sunt autẽ aduersus culices, quorum magna vis est, hæc ab eis excogitata. Illos quidem qui supra paludes incolunt, iuuant turres quas dormituri ascendunt. nam culices ventus prohibet in altum volare.

τρεφόμενοι ἢ ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιέουσι· ἐπεὰν σφέας ἐσῆι οἶστρος κυίσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὠυτὸ θάλασσαν· ἡγέονται ἢ οἱ ἔρσενες, ἀπορραίνοντες ἕθ ὕδατος αἰ ἢ, ἐπόμεναι αἱ ἀναλαμβάνουσι, καὶ ἐξ αὐτέ κυίσκονται· ἐπεὰ δὲ πλήρεες γένωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὠδὶ πλώουσι ὀπίσω ἐς ἤπερα τὰ ἑωυτῶν ἕκας οἱ· ἡγέονται μέντοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοί, ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἠθύμενα ἢ ἀγεληδόν, ποιεῦσι οἷόνπερ ἐποίεον οἱ ἔρσενες. τῶν δὲ ὠῶν ἀπορραίνεται κατ' ὀλίγους τῶν κέγχρεων· οἱ ἢ ἔρσενες καταπίνουσι ἐρχόμενοι. εἰσὶ ἢ οἱ κέγχρεοι ἕτοι, ἰχθύες. ἐκ ἢ τῶν ἐκγινομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρεων οἱ τρεφόμενοι, ἰχθύες γίνονται· εἰ δὲ δὴ καὶ αὐτέων ἁλῶσι ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τὲ ἐμμένοι τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τῶν κεφαλέων· οἱ δὲ αὖ ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὰ ὀπὶ δεξιὰ τετρίφαται. πάσχουσι ἢ ταῦτα διὰ τόδε· ἐχόμενοι τ' γῆς, ἐπ' ἀριστερὰ καταπλώσι ἐς θάλασσαν· καὶ ἀναπλώοντες ὀπίσω, τ αὐτ' ἀντέχονται ἐγκεκλιμένοι, καὶ ψαύοντες ὡς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἁμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ ῥόον. ἐπεὰ ἢ πλησθέα ἄρχηται ὁ Νεῖλος, πάντα τὰ χοῖλα τ γῆς, καὶ τὰ τέλματα τὰ παρὰ τ ποταμόν, παραυτίκα ἄρχεται πίμπλασθαι, διηθεόντος ἕθ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίμπλανται πάντα. χόλον ἢ εἰκὸς αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγώ μοι δοκέω καταμανθάνειν τόδε. τ παρελθόντος ἔτεος ἐπεὰ ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐκτικόντες ὠὰ ἐς τὠυτὸ ἰλυν, ἅμα τῷ ἐκάτερα ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰ ἢ παρελθόντος τ χειμὼν πάλιν ἐπέλθῃ ἕ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὠῶν τούτων παραυτίκα γίνονται οἱ ἰχθύες ἕτοι. καὶ παρὰ μὲν τῶν ἰχθύων ἕτω ἔχει. Ἀλείφατι ἢ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ παρὰ τὰ ἔλεα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων ἕ καρπόν, ὃν καλεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι· ποιεῦσι ἢ ὧδε· παρὰ τὰ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων σπείρουσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα. τὰ γὰρ δὴ Ἕλλησι αὐτόματα ἄγρια φύεται, ταῦτα δὴ τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μέν, δυσώδεα δέ. τοῦτον ἐπεὰ συλλέξωνται, οἱ μὲν, κόψαντες, ἀπιπτοῦσι· οἱ ἢ καὶ φρύξαντες ἀπέψουσι, καὶ ἕ ἀπορρέον αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι ἢ ἴσον, καὶ ὀλίγῃ ἥσσων ἕ ἐλαίου τῷ λύχνῳ παρέχειν. ὀδμὴν δὲ βαρέαν παρέχεται. Πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας ἀφόρητοι ἐόντας τάδε σφι ἐστὶ μεμηχανημένα· τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἑλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες, κοιμέονται· οἱ γὰρ κώνωπες διὰ τ ἀέρα οὐκ οἷοί τε εἰσὶ ὑψοῦ πέτεσθαι,

1 Confectantes, absorbent, & ex ea conc. *Legendum enim ἀναλάπτουσι ex vet. cod. non ἀναλάμπτουσι, cum Valla, nec ἀναλάμπτουσι, cum vulg. edit.* 2 His capita sinistram versus attrita apparent: qui vero capiuntur dum remeant, dextram habent attritam: idque ob eam caussam pat. 3 *Vulgo ricinus esse existimatur.*

τοῖσι δὲ καὶ τὰ ἕλεα οἰκέουσι πάδε αἰτὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ αὐτέων ἀμφίβληστρον ἔκτηται, τῷ τῆς ἡμέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τοῦ δὲ εὕκτα αὐτῷ χέρηται ἐν τῇ αἰθαυάνεται κοίτῃ· καὶ ταύτῳ ἕρπει ὁ ἀμφίβληστρον. καὶ ἔπειτα ἀνὴρ ὑπὸ αὐτῷ, καθεύδει· οἱ δὲ κώνωπες, ἢν μὲν ἐν ἱματίῳ ἐλιξάμενος εὕδῃ, ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν. Τὰ δὲ ἐμπόρια σφι τοῖσι φορτηγέουσι, ἐστὶ ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιήματα, τῆς ἡ μορφὴ ὁμοιοτάτη φακοῦ μάλιστα ὁμοίη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ· ὁ δὲ δάκρυον, κόμμι ἐστί. ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κοφάμμοι ξύλα ὅσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν συντιθεῖσι, ναυσηγάμμοι τρόπον τοιόνδε· ὡδὶ γόμφοις πυκνοὺς καὶ μακροὺς διείρεισι τὰ διπήχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ δύπιπολῆς τείνουσι αὐτῶν. νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ ἐς ἁρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσιν τῇ βύβλῳ. πηδάλιον δὲ ἓν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβαίνεται. ἱστῷ δὲ ἀκανθίῳ χρέωνται, ἱστίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα αὐτὰ μὲν ὂν ποταμὸν οὐ δύναται πλέειν, ἢν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ· ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥοὸν δὲ χωρίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρίκης πεποιημένη θύρη, καὶ τέρραμμα λίθου καλάμῳ, καὶ λίθος τετρημμένος δίπαλαιτος μάλιστά κη ταθμόν. τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῳ ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπίει ὅπῃ φέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὄπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη, τοῦ ῥόου ἐμπίπτοντος, χορέει τε καὶ ἕλκει τὸ βάρις· (τοῦτο γὰρ δὴ οὔνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τούτοισι) ὁ δὲ λίθος ὄπισθε ἐπελκόμενος, καὶ ἐὼν ἐν βυσσῷ, καθιθύει τὸν πλόον. εἰσὶ δὲ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθεϊ πολλά, καὶ ἄγει ἔνια τολλάς χιλιάδας παλαίτων. Ἐπεὰν δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώρην, αἱ πόλιες μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κη ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ κάλεται νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλιες μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὦν, ἐπεὰν θέλῃ τις, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μέντοι γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώουσι, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος. ἔστι δὲ ἥδε αὕτη, ἀλλὰ τῷδε τοῦ ὀξέος τοῦ Δέλτα, καὶ τῷδε Κερκάσωρον πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων,

At qui intra paludes habitant, alia turrium vice sunt machinati, hæc videlicet: Singuli sua habent retia, quibus per diem pisces capiunt,[1] eisdē noctu vtuntur cubili in quo requiescunt. Circundatis illis, deinde operti somnū capiunt. qui si in vestimento inuoluti aut in sindone dormirent, eos per ipsa indumenta culices morderent: per retia vero ne tantulum quidem mordere conantur. [2] Naues eorum onariæ sunt factę è spi- xcvi
na, cuius figura simillima est loto Cyreneo, & cuius lacryma gummi est. Ex hac spina ligna cōcidunt, quæ magnitudine bicubitali, [3] tanquā lateritio opere componunt, hunc in modum compingentes: Ligno cubitali circum densos ac longos stipites appendunt: vbi hunc in modū compegerunt, desuper frequentia transtra extendunt. [4] Commissuris nequaquam vtuntur, sed introrsum compages byblo innectunt. Gubernaculum [5] scite faciunt, & hoc per carinam transit. Malo quoq; spinaceo, & velis ex byblo vtuntur. Hæc nauigia contra flumen meare non possunt, nisi luculentus ingruat ventus, verum à terra protrahuntur. Secundum decursum hoc pacto feruntur: Est [6] ianua ex myrica facta, [7] putaminibus arundinaceis strata, & lapis politus duorum fere talentorum pondo. huiusmodi [8] ianuam fune alligatam, in anteriore parte nauis sinunt deferri: lapidem vero retrorsum alio fune. [9] Ita ianua, impetu aquæ insidente, protinus meat & trahit barim: hoc enim his nauigiis est nomen. Lapis autem dum retrorsum trahitur, fundo admotus dirigit nauim. Horum nauigiorum ingens apud illos est copia, quorum quædam ferunt multa millia talentorum pondo. Quum regionē supergressus est Nilus, solæ vrbes apparent, xcvii
eatenus extantes vt insulis Ægæi maris fere assimiles esse videantur. Nam cetera Ægypti, pelagus efficiuntur: ipsæque vrbes, solæ extant, *quæ stationes nauium faciunt*. Nec iam, quum hoc contingit, per alueum fluminis, sed per medium campi nauigatur. Ex Naucrate quidem [10] Memphin versus, non iam iuxta pyramides ipsas, sed iuxta acumen Deltæ & vrbem Cercasorum. A mari autem & Canobo Naucratē versus per campum

---

1 Nocte vero sic vtuntur: Cubile in quo quiescunt, reti circumdant, deinde op. *Vt legatur οὕτω, non αὐτῷ.* 2 Nauigia eorum oneraria sunt facta è sp. 3 In formā lateris comp. hunc in m. compingentes: Cuneis frequentibus & longis circumnectunt bicubitalia ligna. vbi hunc in m. 4 Cutuatis autem in gyrum lignis non vt. 5 Vnum faciunt, ἓν, *pro quo hic legit* τοῦ. 6 Cratis. 7 Ex arundinum resegminibus consuta, *vel contexta* & lapis perforatus, duorum f. ὀγκ. 8 Cratem. 9 Cratis itaque imp. 10 Memphin versus nauiganti, iuxta ipsas pyramidas est cursus, *id est tenetur, vel dirigitur*. at ne hic quidem est *tum*, sed, *vbi alius* iuxta ac.

ad An-

ad Anthyllam vrbem venies, & ad vrbē
XCVIII quæ vocatur Archandri. Harum vr-
biū Anthylla, quæ eſt inſignis, datur pe-
culiaris in calceamenta vxori ſemper e-
ius qui in Ægypto regnat. quod factum
eſt ex quo Ægyptus fuit ditionis Perſa-
rum. Altera videtur mihi nomē habere
ab Archandro Danai genero Phthii A-
chæi filio. Archandri enim vrbs nomi-
natur. [1] Quod ſi alius quiſquā Archāder
eſſet, nequaquā Ægyptiū nomen foret.
XCIX Hactenus quę vidi, quę noui, quę inter-
rogaui, dicta ſunt: hic pergam differere
de Ægypto quæ audiui, addēs & aliquid
quod ipſe viderim. ¶ MENEM, qui
primus apud Ægyptū regnauit, aiebant
ſacerdotes [2] iunxiſſe pontibus Nilum
ad Memphin. nam eum, Libyam ver-
ſus totum præterlabi montem Pſammi-
um: & ſupra Memphin centum circiter
ſtadia meridiem verſus aggeſta humo
ad anfractum fluminis arefeciſſe priſti-
num alueum. ita flumen facto alueo per
medium montium fluere. Adeo nunc
quoque ſub Perſis iſte anfractus Nili
qui coercitus fluit, magnis præſidiis cu-
ſtoditur, quotannis obleptus aggeribus.
Quos ſi refringens flumen velit ea par-
te redundare, omnis Memphis adibit
periculum ne aquis operiatur. Ab hoc
Mene, qui primus extitit rex, [3] id vnde
fluit amnis effectum terreſtre, ibique ab
eodem vrbē hanc conditam quæ nunc
Memphis appellatur (eſt enim Mem-
phis in anguſtiis Ægypti ſita) & exteri-
us aquilonē verſus & veſperū, ex flumi-
ne effoſſum eſſe ſtagnū, (nam ab auro-
ra ipſe Nilus coercet) & ab eodem in ea
vrbe extructum hoc templum Vulcani
tum magnū tum memoratu digniſſimū.
C Poſt hunc recenſebant è libro ſacerdo-
tes nominatim alios trecentos ac trigin-
ta reges. In quibus tot ætatibus homi-
num, decem & octo fuiſſent Æthiopes,
& vna mulier alienigena: ceteri, viri Æ-
gyptii. Mulieri quæ regnauit, fuit no-
men idem quod reginæ Babylonicæ,
NITOCRIS. Quam dicebant vltam
fuiſſe fratrem, ab Ægyptiis, apud quos
regnabat, interemptum: quum eo inter-
empto, regnum ad hanc detuliſſent. vl-
tam autem fratrem, multis Ægyptiorum
dolo abſumptis. [4] Nam extruxiſſe eam
permagnum ædificium ſubterraneum,
per cauſſam quidem noui operis, ani-
mo autem aliud agitantē: & conuocatis

ἤξεις κατ' Ἀνθυλλά τε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχάνδρου
καλεομένην. Τουτέων δὲ ἡ μὲν Ἀνθυλλα, ἐοῦ-
σα λογίμη πόλις, ἐς ὑποδήματα ὄξαμβος δίδο-
ται τῇ ἀεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦ-
το δὲ γίνεται ὅξ οὗπερ ὑπὸ Περσησι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ
δὲ ἑτέρη πόλις δοκέει μοι ὄνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ
Δαναοῦ, γαμβρεῦ Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀ- 79
χαιοῦ. καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἰη
δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἀρχάνδρος· οὐ μέντοι γε Αἰ-
γύπτιον ὄνομα. Μέχει μὲν τούτου, ὄψις τε
ἐμοὶ, καὶ γνώμη, καὶ ἱστορίη τοῦτα λέγουσα ἔστι· τὰ
δὲ ἀπὸ τοῦδε, Αἰγυπτίους ἐγὼ λόγους ἐρέω, τοὶ
ἤκουον. προσέσται δέ τοι καὶ αὐτοῖσι τι ἐγὼ τῆς ἐμῆς ὄψ-
ος. Τὸν Μῆνα πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύ-
πτου, οἱ ἱρέες ἔλεγον τοῦτον μὲν ἀπογεφυρῶσαι τὴν
Μέμφιν. ὃν γὰρ ποταμὸν πρότερον πᾶν ῥέειν κατὰ τὸ
ὄρος τὸ Ψάμμιον πρὸς Λιβύης· ὃν δὴ Μῆνα αἰῶ- 78 Ψάμμιον
νος, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, ὑπὸ πρὸς
μεσαμβρίης ἀγκῶνα πρὸς χώσαντα, τὸ μὲν ἀρ-
χαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, τὸν δὲ ποταμὸν ἐκτεύ-
σαι, τὸ μέσον τοῦ οὐρέος ῥέθρον. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περ-
σέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου ὃς ἀπεγνωμένος ῥέει,
ὑπὸ φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος αἰεὶ
πλέον ἔτος. εἰ γὰρ ἐθελήσουσι ῥῆξαι ὑπερβλῶσα ὁ πο-
ταμὸς τοῦτη, κινδυνος πᾶσι Μεμφι καταγλυ-
δῆναί ἐστι. ὡς δὲ τῷ Μηνὶ τούτῳ τῷ πρώτῳ γενο-
μένῳ βασιλέι χέρσον γενέσθαι τὸ ἀπεγνωμένον, τάδε
μιν, ὡς αὐτὸς πολιν κτίσαι ταύτην, τὴν νῦν Μέμφις
καλέεται. ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ὡς τῷ ξεινῷ τῆς
Αἰγύπτου. ἔξωθεν δὲ αὐτῆς πρόρυξαι λίμνην ἐκ
τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ ἑσπέρην. τὸ γὰρ
πρὸς τοῦ νοῦ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει. τῆσδε δὲ, τῆς
Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἱδρύσασθαι ὡς αὐτῆ, ἐὸν μέγα τε
καὶ ἀξιαπηγητότατον. Μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον
οἱ ἱρέες ἐκ Βύβλου, ἄλλους βασιλέας τριηκοσίους τε 99 Βύβλον,
καὶ τριήκοντα οὐνόματα. ἐν τοσαύτῃσι γενεῇσι ἀν-
θρώπων, ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μία δὲ
γυνὴ ἐπιχωρίη· οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ
δὲ γυναικὶ οὔνομα ἦν, ἥτις ἐβασίλευσε τοῦ μὲν τῇ
Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρις. τὸν ἔλεγον τιμωρέουσαν
ἀδελφεῷ, ὃν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπέ-
κτειναν· ἀποκτείναντες δὲ, οὕτω οἱ ἐκείνη ἀπέδοσαν
τὴν βασιληίην· ταύτῃ τιμωρέουσαν, πολλοὺς Αἰ-
γυπτίων δόλῳ ἀφθεῖραι δόλῳ. ποιησαμένην γὰρ μιν
οἴκημα μέγιστον, ὑπόγαιον, καινοῦν τῷ λόγῳ,
νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. καλέουσαν δὲ μιν 99 καλέσα-
σαν

1 Sed fieri poteſt vt aliquis alius Archander fuerit: non tamen Ægyptium eſt hoc nomen. 2 Aggeſſiſſe Memphin. fluuium enim totum præterlabi ſolitum montem fabuloſum Libyam verſus: Menem autem ſupra ſtadia circiter centum à Memphi, ſinu qui meridiem verſus ferebatur obſtructo, aref. pr. 3 Quum ea pars à qua fluuium arcuerat, continens facta eſſet, *vel terreſtris*, ibi ab e. 4 Nam quum domum conderet, ſpecum ſubterraneum & eum quidem valde longum excauaſſe, vt ipſa quidem dicebat, mente autem aliud machinatam eſſe. & conuoc. *Vt legatur κεινοῦ, non καινοῦ.*

Αἰγυπτίων τὸς μάλιστα μεταιτίους τοῦ φόνου ἡσθεε, πολλοὺς ἐστιῶν· δαινυμένοισι δ', ἐσῆναι δὲ ποταμὸν δι' αὐλῶνος χρυπτοῦ μεγάλου. Ταύτης μὲν πέρι τοσαῦτα ἔλεγον. πλὴν ὅτι αὐτὸν μὲν, ὡς τάχιστα ἐξέργασε, ῥίψαι ἐς οἴκημα κατοδοῦ πλέον, ἔκωσ ἀπέμορτος ἦν. Τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων, ὃς μὲν ἔλεσσον οὐδεμίην ἔργων ἀπόδεξιν, καὶ οὐδὲν εἶχε λαμπρότητος, πλὴν ἑνὸς τοῦ ἑκάτου αὐτῶν Μοίριος. τοῦτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τοῦ Ἡφαίστου τὰ πρὸς βορέην ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι· τοῦ δὲ περίμετρος, ὅσων δεῖ σταδίων ὕστερον δηλώσω. πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τῶν τε μεγάλης πέρι, ἐμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ δεικνύσομαι. τὸν μὲν τοίνυν τοῦτον ἀποδέξασθαι· τῶν δὲ ἄλλων οὐδένα οὐδέν.

Παραμειψάμενος ὦν τούτους, τοῦ ὀπίσω τούτοισι γενομένου βασιλέος, τὸν οὔνομα ἦν Σέσωστις, τοῦτον μνήμην ποιήσομαι· ὃν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, τοὺς πρὸς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν κατοικημένους καταστρέψασθαι. ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν, μηκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχέων. ὁρμεύτεν δὲ, ὀπίσω ἀπίκετο ἐς Αἴγυπτον καὶ τὸν ἱρέων τὸν φάτιν, στρατὸν πολλὸν τῶν λαῶν ἠλαύνει ἀεὶ τῆς ἠπείρου, πρὸ ἔθνος ὃ ἐμποδὼν κατεστρέφοντο. ὁτέοισι μὲν ὦν αὐτέων ἀλκίμοισι ἐνετύγχανε, καὶ δεινῶς γλιχομένοισι τοῦ ἐλευθερίης, τούτοισι μὲν στήλας αἰπὰς ἐς τὰς χώρας, ἀεὶ γράμματα λέγουσα τό, τε ἑωυτοῦ οὔνομα, καὶ τὸν πάτριον, καὶ ὡς δυνάμει τῇ ἑωυτοῦ κατεστρέψατο σφέας ὁτέων δὲ ἀμαχητὶ καὶ ὑπερτέως παρέλαβε τὰς πόλις, τούτοισι δὲ ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι καὶ ταὐτὰ καὶ τοῖσι ἀνδρηίοισι τῶν ἐθνέων δηλωμένοισι· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς ἐνέγραφε, θέλων βουλόμενος ποιέειν ὡς εἶναι ἀνάλκιδες. Ταῦτα δὴ ποιέων, διεξῆλθε τὴν ἤπειρον. ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην διέβη, τούς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρηίκας. ἐς τούτους δέ μοι δοκέει καὶ ὑπερβαλέσθαι ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται καθήσαντες οἱ στῆλαι· ὧν δὲ προσωτέρω τούτων, οὐκέτι. ὁρμεύτεν δὲ ὅπισω στρέψας, ἦλθε καὶ ἐπεί τε ἐγένετο ὅτι Φάσι πλησίον, οὐκ ἔχω ὃ ὁρμεύτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστις ἀποδασάμενος τοῦ ἑωυτοῦ στρατιῆς μόριον ὅσον δὴ,

ad conuiuium multis, quos præcipue nouerat fraternæ cædis autores fuisse, per occultum quendam specum immisisse flumen discumbentibus. Hæc demum de illa referebant, præterquam quod, vbi hoc fecisset[1] conspersisse eam multo cinere ædificiū, quò impunita esset. Aliorū autem regū nullum refere- CI
bant clarū opus editum, nisi vnius, qui postremus horum extitit, MOERIS. Hunc enim ædificasse memoratu digna Vulcani vestibula, ad ventum aquilonē 10
vergentia: & stagnū effodisse, cuius quot sint in ambitu stadia, posterius aperiam: & pyramides in ea extruxisse, de quarum magnitudine simul cū ipsius lacu mentionem faciam. Hunc itaque tantū operū edidisse: alios autē nihil prorsus. ¶ Quos ego prætergressus, eius qui his CII
successit, nomine SESOSTRIS, mentionē habebo. Istum dicebant sacerdotes,[2] primùm longis nauibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redegisse: progressumque longius, venisse in mare iam vadosum, & proinde non nauigabile. Illinc vbi retro se ad Ægyptum recepisset, secundum sacerdotum commemorationē, coacto ingenti exercitu per continentem perrexisse: omnesque gentes, vt in quamque incidebat, subegisse. Et quascunq; earū nanciscebatur feroces & vehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, inscriptos litteris sui nominis & patriæ, & quę referrent ipsum illos vi subegisse: quarum vero vrbes nullo prœlio nulloque negocio cepisset, his cippis inscripsit tum easdem litteras quas scripserat eis gentibus quæ viriles extiterāt, tum muliebria genitalia: planum facere volens, illos haudquaquam viriles extitisse. CIII
Hęc faciendo peragrabat continentem, donec ex Asia in Europam transgressus, Scythas subegit & Thraces: ad quos vsq; & non vlterius mihi videtur Ægyptius exercitus peruēnisse, quoniā in illorum terra tituli, non vltra, positi apparent. Hinc digressus retro abiit, & posteaquā ad Phasin subsedit,[3] quid deinceps, non habeo quod dicam, an ipse rex Sesostris, diuiso suo exercitu, aliquantulū copiarū

1 Sese coniecisset in domum cinere plenam, quò imp. 2 *Hunc locum Budæus ita vertit*, Primū omnium regum longis nauibus Arabicum sinum prætreuectum, & populos rubri maris accolas in potestatem suam redegisse: indeque retro iisdem vestigiis reuersum, & coactis ingentibus copiis transgressum in continentem infesto exercitu obuias vbique gentes subegisse: Quascunque autē erat nactus gentes strenuas, & pro libertate tuenda acriter ac percupide dimicantes, per horū ille regiones stelas, *id est, cippos lapideos*, statuebat, litteris significantes ipsius regis nomen & patriam, & vt copiis eos propriis ac viribus subegerat. Quorum verò vrbes nullo negocio aut incruento certamine cepisset, apud hos itidem vt apud illos qui strenuitatis specimen ediderant, cippos quoque statuebat, atque eo amplius muliebria genitalia adsculpebat, significare volens eos ignauos esse. 3 Deinceps pro comperto dicere non possum an ipse r.

reliquerit

reliquerit ad eam regionē incolendam, an aliqui militum pertæsi peregrinationis, circa fluuium Phasin subsiterint.
civ Nam Colchi videtur Ægyptii esse: quod ipse prius notum quàm ex aliis auditum refero. Cuius rei quum mihi cupido incessisset vt vtrosque percontarer, magis Colchi reminiscebantur Ægyptiorum, quam Ægyptii Colchorum. Dicebant autem Ægyptii se opinari Colchos è Sesostris esse exercitu. [1] Ipse autem ex hoc coniecturam capiebam, quod atro colore sunt & crispo capillo, (tametsi hoc pro nihilo putari posset, quū & alii sint huiuscemodi) [2] sed quod isti præcipue. Præterea quod soli omniúm hominum Colchi & Ægyptii & Æthiopes ab initio statim pudenda circumcidunt. Nam & Phœnices & Syrii, qui sunt in Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi confitentur. Syrii vero qui fluuium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis se nuper didicisse aiunt. Hi enim ex hominibus soli sunt qui circumciduntur: & in hoc faciendo, agnoscūtur Ægyptii esse. Ægyptii vero atque Æthiopes, non queo dicere vtri ab vtris didicerint. nā videtur esse perantiquū. Sed quod ex Ægypto, quum illic commerciū haberent, didicerint, magnū mihi fit hoc testimonium: quod hi Phœnices qui cum Græcis commercium habent, non amplius circa virilia imitantur Ægyptios, nec eorum qui nascuntur, virilia circumcidunt.
cv Agedum & aliud de Colchis dicam, in quo sint similes Ægyptiorum. Hi soli atque Ægyptii linum eadem ratione [4] operantur: omnisque vtrorumq; vita pariter & lingua similis est. Linum autem Colchicū à Græcis Sardonicum appellatur, quum illud quod ab Ægypto venit, appelletur
cvi Ægyptiacum. Titulorum quos Sesostris rex Ægypti [5] regionatim erexit, pleriqueiam incolumes non extant. quosdam in Syria Palæstina ipse vidi inscriptos, tum quibus dixi litteris, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duæ huius viri figuræ visuntur in petris incisæ: vna quidem quâ ex Epheso in Phocæam itur, altera vero, quâ è Sardibus Smyrnam versus. In quarum vtraque insculptus est vir magnitudine quinûm palmorum, dextra spiculum tenens: sinistra arcus, ceteramque item armaturam & Ægyptiacam

αὐτὸ κατέλιπε τῆς χώρης οἰκήτορας· εἴτε τῶν τινες στρατιωτέων ἐν τῇ στρατιῇ αὐτοῦ ἀχθαδέντες, τοῦτο φάσιν ποταμὸν κατέμειναν. Φαίνονται μὲν γὰρ ἐόντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι. νοήσας δ' αὐτὸ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὡς δέ μοι ἐν φροντίδι ἐγένετο, ἠρώτεον ἀμφοτέρους· καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμέμνηντο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δὲ ἔφασαν Αἰγύπτιοι τὸν Σεσώστριος στρατηγὸν ἐς τοὺς Κόλχους. αὐτὸς δὲ εἰκάζω τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες· καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν αἰνίσσει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ μᾶλλον, ὅτι μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι, καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι· Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοισι ἀστυγείτονες ἐόντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· οὗτοι γάρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι δυνάμενοι πάντων μουνοῦσι· καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες καὶ ταῦτα. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκοτέροισι πρόσθε τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον. ἀρχαῖον γὰρ δὴ τι φαίνεται ἐόν· ὡς δὲ ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε μαρτύριον γίνεται· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμισγόμενοι, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιγινομένων οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα. Φέρε δὴ καὶ ἄλλο εἴπω περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι περ φερέες εἰσί. λίνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταὐτά. καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερὴς ἐστὶ ἀλλήλοισι. λῖνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μέντοι ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον, καλέεται Αἰγύπτιον. Αἱ δὲ στῆλαι, ἃς ἔφη κατὰ χώρας ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὤρεον ἑούσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐπεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίῃ δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρὸς, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν κατέρχονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθεν δὲ ἀνὴρ ἐγγέγλυπται, μέγαθος πέμπτης εἰκάδος· τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δ' ἀριστερῇ τόξον· καὶ τἄλλα ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως. καὶ γὰρ Αἰγυπτίην

1 Ipse partim ex hoc 2 Sed ex istis magis, quod soli &c. 3 Et in eo istos Ægyptiorum consuetudinē sequutos constat.
4 Elaborant. *Vel, Apparant. Gall. accoustrent.* 5 Per singulas regiones

καὶ Αἰθιοπίδα ἔχοι. ἐπὶ τῷ ὤμῳ ἑκατέρῳ τῶν ἀνδρῶν ἱρὰ γράμματα ἱερὰ Αἰγυπτίων διήκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ ὁκόθεν ἐστί, ἐνθαῦτα μὲν οὐ δηλοῖ, ἑτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὴ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεησαμένων, Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσι μὲν εἶναι, πολὺ δὲ ἀληθίης ἀπολελειμμένοι. Τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ διὰ γῆντα πολέας δὴ θεσπεσίους τῶν ἐθνέων τῶν ἃς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐγίνετο ἀναχωμιζόμενος ἐπὶ Δάφνισι τῇσι Πηλουσίῃσι, ὃν ἀδελφεὸν αὐτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τῶν Αἰγύπτιον, τοῦτον ὑπὸ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα, καὶ τοὺς παῖδας, περιθεῖναι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλην, περιθέντα δὲ, κατακαῦσαι. τὸν δὲ, ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύσασθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἅμα ἄγεσθαι. τὸν δὲ οἱ συμβουλεύσαντα, τῶν παίδων ἑοῦτων ἓξ, τοὺς δύο ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐκτείναντα, περιφυσῶντα ὁκοῖόμιον, αὐτοὺς δὲ ἐφ' ἑκείνων ὑπεκδύντας ἐκσώζεσθαι. Ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σέσωστριν· καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῦσαι τοῦτον τρόπον τοιόνδε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσῶσαι ἅμα τῷ πατρί. Νοσήσαντα δὲ τὸν Σέσωστριν ἐς τὸν Αἰγύπτιον, καὶ πυθόμενον τὸν ἀδελφεόν, τῷ μὲν ὁμίλῳ ὃν ἐπήγαγετο, τῷ τὰς χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο· τοὺς μὲν λίθους τοὺς ὑπὸ τούτου ἁμαξευθέντας ἐς τὸν Ἥφαιστον τὸν ἐόντα, ἐόντας μεγάλους θεωμήκεας, ἕλκυσι ἦσαν οἱ ἑλκύσαντες. τὰς διωρυχας τὰς νῦν ἐούσας, τοῦτον τὸν τρόπον ἐκέλευε ὀρύσσειν ὁ Αἰγύπτιος, πάσας ἅτοι ἀναγκαζομένους ὀρύξαι. ἐπείδεόν τε οὐκ ἐκόντες Αἰγύπτιοι, τοῦτο μὲν ἐς ἱππασίμην, καὶ ἅμαξι δυνατὴν πᾶσαν, οὐδεμιῆς τούτων. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἰγυπτίοισι ἐοῦσα πεδιὰς πᾶσα, ἄνιππος καὶ ἀναμάξευτος γέγονε. αἵπερ γὰρ τούτων αἱ διωρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαὶ, καὶ πανταχῇσε ἔχουσαι κατὰ τοῦτο ἕνεκα τοῦ χώρην ὁ βασιλεὺς ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ὑπὸ Περσεῖ ἔκτηντο πόλις, ἀλλ' ἀμείνους, ὅτι ὄχεως τε ἀπίοι ὁ πεζεύμενος ἀναπίζοντες ὑδάτων, πλατυτέρῃσι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. Τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατειλήφθη ἡ Αἴγυπτος. καλαισμῷ δὲ τῶν χώρην Αἰγυπτίοισι ἅπασι ὅσον ἑκάστῳ λέβητα ἀροτρίου διδόναι. καὶ ἀπὸ τούτου τὰς τρόπους ὁδοὺς ποιήσασθαι, ὑπὲρ ἄλλα ἀποφορὴν ὑπετελέειν καθ' ἑωυτόν. εἰ δέ τινος τῶν κλῆρος ὁ ποταμὸς τι παρέλοιτο, ἐλθὼν αὐτὸς πρὸς αὐτὸν, ἐσήμαινε τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ,

81

* ἄρυσσον.

& Æthiopicã gestans: & ex altero ad alterum humerũ euntes sacræ litteræ Ægyptiacæ sunt insculptæ in hæc verba, HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HVMERIS. Quis tamẽ aut cuias fuerit, [1] ab hac parte nõ indicant, sed ab altera. Ea quidã conspicati, Memnonis imaginẽ esse coniectant, multũ à veritate deficientes. Hũc igitur Sesostrin CVII Ægyptiũ sacerdotes dicebant, redeuntém, multosq; mortales earum gentiũ ac regionum quas subegerat, reportantem, eundem, [2] posteaquam ad Daphnas Pelusias se receperat, fuisse à fratre, quẽ Ægypto præfecerat, vna cum liberis inuitatum: & quum ille domum exterius materia circumstipasset, struemque incendisset, re hunc intellecta extemplo cum vxore deliberasse, (nam & vxorem secum duxerat) & ea suadente vt duos è sex liberis super ardentẽ pyram extendens, pontem faceret, super quos ipsi transeuntes euaderẽt, ita fecisse: & duob⁹ filiis ita incensis, ceteros vna cũ patre fuisse seruatos. Sesostrin in Ægyptũ CVIII reuersum, vltionem de fratre sumpsisse: quam vero multitudinem è terris in potestatem redactis abduxerat, ea vsum in hæc fuisse. Nempe isti fuerunt qui sub hoc rege immẽsæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quique ad diuortia aquarum, quæ nunc in Ægypto sunt, cũcta effodienda sunt adacti, [3] quia inuiti faciebant vt Ægyptum, prius equis & plaustris agendis vbique idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore Ægyptus, quæ omnis plana est, tamen inequitabilis & plaustris inhabilis extitit, propter multiplices fossas [4] vniuersa loca occupantes: quas ideo rex fodiendas putauit, vt ciuitates quæ non accolerent flumen, sed in medio Ægypti essent, refluente flumine non laborarent penuria aquę ad potandum, sed ea suppeditaretur è puteis. Hac de causa Ægyptus in- CIX tercisa est, & ab hoc rege, vt dicebant, in omnes Ægyptios dispartita, soli quadrati æqua portione viritim per sortem data: atque hinc prouentus instituti, imposita certa pensione, quam illi quotannis soluerent. Quod si cuius portionem alluuione flumen decurtasset, is adiens regem, rei quæ contigerat certiorem faciebat. rexque ad prædium

1 Hic quidem non declaratur, sed alibi declaratum est. 2 Quum in reditu Daphnas Pelusias veniisset, 3 Et per imprudentiam fecerunt vt Ægyptus pr.e.& pl.agendis vbique idonea, commoditate ista careret. Nam &c. 4 Et varias formas, *vel varia diuerticula* habentes. Regionem autem idcirco rex incidit vt ciuitat. *Hic pro πεζεύεσθαι legit ὄχεσθαι.*

inspici-

inſpiciendum mittebat qui metirentur quanto deterius factum eſſet, vt ex reſiduo pro portione taxatũ vectigal penderetur: atque hinc geometria orta videtur in Græciam tranſcendiſſe. Nam polum & gnomonem, *id eſt*, *normam*, & duodecim diei partes à Babyloniis Græci didicerunt. Solus hic Ægyptius rex
cx imperio potitus eſt Æthiopiæ: monumentum quoq; ſui reliquit ante ædem Vulcani, lapideas ſtatuas, duas quidẽ tricenũm, vnam ſuam, alterã vxoris: quatuor autem, vicenũm cubitorũ, totidem filiorum. Huic ſtatuæ longo poſt tempore qũũ Darii Perſæ ſtatua anteponeretur, non tulit id ſacerdos Vulcani, negãs Darium tales res geſſiſſe quales geſſiſſet Seſoſtris Ægyptius: quippe qui cũ alias nationes non pauciores quam Darius, tum vero Scythas ſubegiſſet: [1] eoq; iniquum eſſe huius ante illius ſiſti donaria, qui rebus geſtis non eſſet illum ſupergreſſus. Hęc loquuto ſacerdoti tamẽ
cxi ignouiſſe Darium ferunt. ¶ Defuncto Seſoſtre, regnũ ſuſcepiſſe PHERONEM eius filiũ aiebant, & hunc nullã ſumpſiſſe expeditionem, ſed ei contigiſſe vt luminibus caperetur. idque hac de cauſſa: Quum flumẽ eo tempore copioſiſſimũ manaret, ita vt ſupra decẽ & octo cubitos rura tranſcenderet, vento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt hunc regem [2] facinus admiſſiſſe, quod ſumptum ſpiculum in medios fluminis vortices contorſerit: ſtatimq; laboraſſe ex oculis, ac viſum amiſiſſe, decennioq; cæcũ fuiſſe. Vndecimo autem anno ex vrbe Buti ei oraculum adueniſſe, iam exactum eſſe tempus [3] calamitatis: viſumque ei rediturum, ſi oculos abluiſſet lotio mulieris quæ ad ſuum ſolius virum acceſſiſſet, aliorum virorum expers. Eum ergo ante omnia vrinam vxoris expertum, quũ nihil amplius cerneret, ceterarum deinceps vrinam expertum, tandem vidiſſe. Tumq; omnes mulieres quas fuiſſet expertus (præter eã cuius lotio lotus viſum recepiſſet) vnam in vrbem coegiſſe, quæ ἐρυθρὴ βῶλος, *id eſt*, *rubra gleba*, dicitur, & eas illic coactas cum ipſa vrbe omnes concremaſſe: & eam cuius lotio lotus viſum recepiſſet, vxorem duxiſſe. Ergo ea clade liberatus cum alia in aliis templis donaria poſuit, omnia memoratu digna, tum maxime memorabilia ac ſpectaculo digna in templo Solis, gemina ſaxa, quos obelos vocant, *à figura veru*,

ἔπεμπε τὺς ὀπτοσκεψομένους, ἢν αὐα μεῖναν τας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χόες γένοιτο, ὅκως δ' λοιποῦ χῖ λόγου τ πεπαγμένης ἀποφορῆς τελέοι. δοκέω δέ μοι ὀνησιπτολιν γεωμετρίην εὑρεθεῖσαν, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπωνελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες.

Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος δὴ μοῦνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. μνημόσυνα δ' ἐλίπετο περὶ τ Ἡφαιστεῖα, ἀνδριάντας λιθίνους· δύο μὲν, τεσσεράκοντα πήχεων, ἑωυτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα· τοὺς δ' παῖδας ἑβδομήκοντα πήχεων ἕκαστον. τῶν δὴ ὁ ἱρεὺς τῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα πολλῷ Δαρεῖον τὸν Πέρσην οὐ περιεῖδε ἱστάντα ἔμπροσθεν αἰδριάντα, φὰς οὔ οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἷά περ Σεσώστρι τῷ Αἰγυπτίῳ. Σέσωστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε κατακρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσω ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεῖον δ' οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἑλεῖν. ὄκως δίκαιον εἴη τὰ ἐναντία ἔμπροσθεν τῶν ἐκείνου ἀναθήματα, μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἐκείνου ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νυν λέγοισι ταῦτα ποιήσασθαι.

Σεσώστριος δ τελευτήσαντος, οὐκ ἐξαῦτις ἔλεγον τ βασιληίην τ παῖδα αὐτοῦ Φέρωνα· τ ἀποδέξαντες δ Φερῶν, μιν οὐδεμίην στρατηίην, συνενεχθῆναι δέ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, ὄμβρου τοιοῦνδε ῥηγνυμένου· ὑπερμὺς καὶ τελθόντος μέγιστος δὴ τότε ἐπ' ὀκτὼ καὶ δέκα πήχεας, ὡς ὑπερβαλεῖν ἀγύρας, πνεύματος ἐμπεσόντος, κυματίης ὁ ποταμὸς ἐγίνετο. τ δ βασιλέα λέγουσι τῦτον ἀναδαλόντα ἐνδεκάμυον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλεῖν ἐς μέσας τὰς δίνας τ ποταμῦ. μετὰ δ, αὐτίκα κακοῦται αὐτ τὺς ὀφθαλμύς, τυφλωθῆναι. δεκαετὲς μὲν δὴ ἕτεα εἶναι μιν τυφλόν· ἐνδεκάτῳ δ ἔτεϊ ἀπικέσθαι οἱ μαντήιον ἐκ Βυτέων πόλιος, ὡς δίκη τί οἱ ὁ χρόνος τ ζημίης, καὶ ἀναβλέψῃ, γυναικὸς οὖρον νιψάμενος ἰῦς ὀφθαλμύς, ἥτις πρὸς τ ἑωυτ ἀνδρα μοῦνον πεφύτηκε, μηδὲν ἀνδρὶ εὐνὴν ἀπρεπέος. καὶ τ πρώτης τ ἑωυτ γυναικὸς πειρᾶται· μετὰ δ, ὡς οὐκ ἀνέβλεψε, καὶ ἀνέβλεπεν, ἐπὶ ξῆς πασέων πειρᾶται· ἀναβλέψασα δ, συναλαγεῖν τὰς γυναῖκας τ ἐπὶ τῷ θῆναι, πλὴν ἥ τ τῷ οὔρῳ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίην πόλιν, ἣ νῦν καλέεται Ἐρυθρὴ Βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσασα, κατακαῆναι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὔρῳ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλά τε ἀνὰ τὰ ἱερὰ πανταχῇ ἀνέθηκε, καὶ τῦτο λόγου μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τὸ ἡλίου τὸ ἱερὸν ἀξιοθήκας ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους ἐξ ἑνὸς ἑκάτερον λίθου,

1 *Hæc adde poſt* Subegiſſet, Darium autem Scythas vincere non potuiſſe, ideoque in. 2 Proteruitate quadam ſump.
3 Pœnæ qua mulctaretur.

μῆκος μυρίων ἑκατέρων, πήχεων ἑκατόν, εὖρος ὀγδοήκοντα πο-
δῶν. Τούτου δὲ ἐν δεξιῇ θήκῃ τῷ βασιληίῳ ἔλεγον αἰδοίῳ Μεμφίτῃ, τὸν
καὶ Ἕλληνες γλώσσαν οὐνόμασαν Πρωτέα εἶναι. τῷ νῦν τέμενος ἔστι ἐν Μέμ-
φι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τῷ Ἡφαιστείῳ πρὸς νότον αἴθρην κείμενον. πρόσοικέουσι δὲ τὸ
τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι. καλέεται δὲ ὁ χῶρος ἅδε ὁ σταθμός, Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ
τεμένεϊ τῷ Πρωτέος ἱρὸν, ὃ καλέεται ξείνης Ἀφρο-
δίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο ἱρὸν Ἑλένης τῆς Τυν- 10
δάρεω καὶ τὸν λόγον ἀκηκοὼς, ὡς διαιτήθη Ἑλένη πα-
ρὰ Πρωτεῖ· καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώ-
νυμός ἐστι. ὅσα γὰρ δὴ δὴς ἱρὰ Ἀφροδίτης ἵδρυται, οὐ-
δαμῶς μοι ἔστι. ὅσα γὰρ δὴ δὴς Ἀφροδίτης ἱρὰ ἔστι, οὐ-
δαμᾶ ξείνης ἔτι καλέεται). Ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱρέες
ἱστορέοντι τὰ περὶ Ἑλένην γενέσθαι ὧδε· Ἀλέξανδρον
ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς
τὴν ἑωυτοῦ· καὶ μιν ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσαι
οἴνεμοι ἐκβάλλοντες ἐς τὸ Αἰγυπτίων πέλαγος. ἐν-
θεῦτεν δὲ (ἐπὶ γὰρ αὐτὴν τὰ πνεύματα) ἀπικνέεσθαι ἐς Αἴ-
γυπτον, καὶ Αἰγύπτῳ ἐς τὸν νῦν Κανωβικὸν καλούμε- 20
νον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας. ἵδρυται δὲ ἔτι καὶ
νῦν ἐπὶ τῆς ἠιόνος, ὁ καὶ νῦν ἐστι, Ἡρακλέος ἱρόν. ἐς τὸ ἂν καταφυγὼν οἰκέτης ὅτεῳ ἀνθρώπων ἐπιβάληται στίγματα ἱρὰ, ἑωυτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τοῦτον ἅψασθαι. ὁ νόμος οὗτος ἁνὴρ τελέῃ ἐὼν ὁμοίως μένει ἐμοὶ τῷ ἀπ' ἀρχῆς. τοῦ δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπικομένου πυθόμενοι οἱ ἱρέες ἐποίησαν τοιάδε. ἐπεὶ ἐνέβησαν ἐς τὸν λιμένα τῆς Αἰγύπτου, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐπὶ ἵππων ἐποιήσαντο τὴν ἐπείγοντο ἐς Μέμφιν, ἐνθαῦτα ἐπιστάμενοι τὸν Ἕλληνα τὸν ἐκ τῆς Τροίης ἐπὶ ξείνοισι μεγάλοισι ἐπιβουλεύσαντα ἐπὶ τὴν ἑωυτοῦ ἐλθόντα, ἐπὶ τοῦτον ἐπεξῆλθον μετὰ πολλῆς δυνάμιος, καὶ ἐπείτε ἐκράτησαν τῆς χώρης, ἐκ τοῦ ἐπιβουλεύσαντος ἐποίησαν δοῦλον, ἀπὸ τοῦ ἀδικήσαντος ἐποίησαν ἀδικούμενον. ἐπεὶ δὲ ἐνέβησαν ἐς τὸν λιμένα τῆς Αἰγύπτου, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐπὶ ἵππων ἐποιήσαντο τὴν ἐπείγοντο ἐς Μέμφιν, ἐνθαῦτα ἐπιστάμενοι τὸν Ἕλληνα τὸν ἐκ τῆς Τροίης ἐπὶ ξείνοισι μεγάλοισι ἐπιβουλεύσαντα ἐπὶ τὴν ἑωυτοῦ ἐλθόντα, ἐπὶ τοῦτον ἐπεξῆλθον μετὰ πολλῆς δυνάμιος, καὶ ἐπείτε ἐκράτησαν τῆς χώρης, ἐκ τοῦ ἐπιβουλεύσαντος ἐποίησαν δοῦλον, ἀπὸ τοῦ ἀδικήσαντος ἐποίησαν ἀδικούμενον.

centenûm cubitorum longitudinis, octonûm latitudinis. ¶ Huic in regno succeſſiſſe aiebant virũ Memphiten cui nomen eſſet lingua Græca PROTEVS. cuius nunc apud Memphin viſitur fanum, decorum ſane ac valde adornatũ, ad auſtralem partẽ templi Vulcani poſitum, circumquaque Phœnicibus Tyriis habitantibus: qui locus omnis caſtra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei eſt ædes quæ vocatur Veneris hoſpitæ: quam coniicio eſſe Helenæ Tyndari filiæ: tum quia apud Proteum fuiſſe diuerſatã audiui, tum etiam quod cognomine Veneris hoſpitæ appellatũ eſt. Nam quæcunque ſunt alterius Veneris templa, neutiquam hoſpitæ appellãtur. Et ſane percontanti mihi ſacerdotes de Helena, referebant ita rem eſſe geſtam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena, quum renauigaret domum, in mari Ægæo ventis curſũ excuſsũ in Ægyptiacũ pelagus: atque illinc, non remittentibus flatibus appulſum, in Ægyptum, ad oſtium Nili quod vocatur Canobicũ, atque ad Taricheas. Erat in eo litore, Herculis templũ, quod nunc quoq; eſt: ad quod ſiquis cuiuſcunq; hominis ſeruus confugiens capiat ſacras notas, ſeſe deo tradens, eum nefas eſt tangere. Quæ ſanctio ad meam vſque ætatem prorſus immutata perſeuerauit. Eam templi legẽ mancipia Alexandri quũ audiſſent, ab eo profugerunt: aſſidenteſque deo ſupplices, Alexandrum inſimulabant, eum deſtructum volentes: remque omnem exponebant vt circa Helenã geſta erat, & illatam Menelao iniuriam. Inſimulabant autem de his apud ſacerdotes & apud huius oſtii Nili præfectum, nomine Thonin. His auditis, Thonis quam raptiſſime Memphin ad Proteũ mittit hæc nunciatũ, his verbis: Peregrinus quidam venit genere Teucer, qui rem nefariam in Græcia perpetrauit: quippe ſeduxit hoſpitis vxorem, quam ſecũ ducens cum multis admodũ opibus, in tuam terram ventis appulſus eſt: vtrumne ſinemus eum abire impunem, an ea quæ attulit ſecum eripiemus? Ad hæc remiſit Proteus qui diceret, Virũ iſtum, vndecunq; is ſit qui rem nefariam in hoſpitem ſuum perpetrauit, comprehenſũ ad me deducite, vt quidnam dicturus ſit ſciam. Hoc vbi accepit Thonis, Alexandrũ comprehendit, naueſque eius diſtinet: dehinc illum Helenamque cum opibus, atque etiam

CXII CXIII CXIV CXV

[1] ſeruos

[1] seruos Memphin ducit. Quibus omnibus repræsentatis, Proteus percontatus est Alexandrum quisnam esset, & vnde cum nauibus profectus. Alexander illi & genus suum commemorauit, & patriæ nomen, & vnde nauigasset, & quo. Sed interrogante Proteo vnde Helenã accepisset, titubantem in loquendo ac [2] tergiuersantem coarguebant ii qui fuerant supplices, exponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiam tulit, inquiens, Ego, nisi magni interesse arbitrarer de nullo peregrino supplicium capitis sumere, ad terram meam ventis appulso, supplicium pro Græco illo de te sumerem. [3] omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admisisti, à tuo ipsius hospite erepta vxore: [4] neque his contentus, cum ea abisti. Ac ne his quidem satis habens, compilata hospitis domo venisti. Itaque quoniam magni momenti esse duco necare hospitem, mulierem hanc atque opes tibi vt abducas non sinam, sed ego hæc Græco hospiti reseruabo, dum ille ipse constituerit venire ad ista reportanda. Tibi vero ipsi, tuisque conuectoribus, vt è mea terra in aliã triduo transfretetis præcipio, alioqui vos pro hostibus persequuturus. Hunc Helenæ ad Protea aduentum fuisse sacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepisse: sed quia non perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo est vsus, in quem transtulit, declarans se hunc famæ sermonem notum habuisse. Id manifestum est ex eo quod in Iliade facit mentionem eiusdem erroris Alexandri: nec vsquam alibi retractat, Alexandrum abducentem Helenam, cum alibi fuisse errabundum, tum etiam Sidonem Phœnicię applicuisse. Meminit enim huius rei in laudanda virtute Diomedis: ita versibus inquiens,

CXVI

Iliad. ζ.

Picturata inerant ibi pallia, opus mulierũ
Sidonidum, quas ipse Paris formosus ab vrbe
Sidonia duxit, sulcans freta lata carinis,
Quum retulit magnis Helenam natalibus ortam.

Odyss. δ. Meminit quoq; in Odyssea his versibus,

Hoc habuit Ioue nata probum præsensque venenum,

τοὺς ἱκέτας. ἀνακρινθέντας δὲ πρώτων, ἤρώτα τ' Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς, τίς τε εἴη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τοὔνομα. καὶ δὴ καὶ ὃν πλόον ἀπηνήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεὺς ἤρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην, ἤλεγχον οἱ ἱκόμενοι ἱκέται, ἐξηγεύμενοι πάντα λόγον τ' ἀδικήματος. τέλος δὲ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεὺς, λέγων ὅτι, Εἰ μὴ σὲ πολλοῦ ἠγεύμην « 83
μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ἐς ἐμὲ ἀνέμῳ ἤλη ἐκπολεμφθέντες ἦλθον ἐς χώρην τὴν ἐμὴν, ἐγὼ ἄν σε « ὑπὲρ τοῦ Ἕλληνος ἐπεσάμην· ὃς, ὦ κάκιστε ἀν- « δρῶν, ξεινίων τυχὼν, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο· « πρῶτα μὲν τοῦ σεωυτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα, τὴν ἔχων ἦλ- « θες. καὶ μάλα οὐκ ἤρκεσέ τοι ὃ συγγενέσθαι αὐ- « τῇ, ἀλλ' ἀναπτερώσας αὐτὴν, οἴχου λαβών. καὶ « ἔτι δὲ ταῦτά τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ οἰκία τοῦ ξεί- « νου κεφησάμενος ἦκεις. νῦν ὦν ὅδε μὲν πολλοῦ ἠγε- « μὴ μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ « χρήματα οὔ τοι παρήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐ- « γὼ τῷ Ἕλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐὸς ἐλθὼν « ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ. σὲ δὲ σὺν καὶ τοὺς « σοὺς συμπλόους τρισὶν ἡμέρῃσι παραγορεύω ἐκ « τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι· εἰ δὲ « μὴ, ἅτε πολεμίους τιμωρέσεσθαι. Ἑλένης μὲν « ταύτην ἄπιξιν τοῦδε Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες γενέ- « σθαι. δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος ὃν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιίην ἐπιτήδειος ἦν τῷ ἑτέρῳ, τῷ μὲν ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετῆκε αὐὸν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐπίστατο τὸν λόγον. δῆλον δὲ, καὶ τὰ μὲν ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι, καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἐωυτὸν, πλὴν τῆς Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπωσείχθη ἄγων Ἑλένην· τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλανζόμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τ' Φοινίκης ἀπίκετο. ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ. λέγει δὲ τὰ ἔπεα ὧδε,

Εἵθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
Ἤγαγε Σιδονίηθεν, ὅτε πλῶς εὐρέα πόντον,
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγε δῖα γενέσθαι.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,

1 Supplices, ἱκέτας, pro quo hic legit, εἰκότας. 2 *Ad verbum*, Non dicentem veritatem 3 Qui (ô omnium hominum deterrime) hospitio exceptus, scelestiss. *At hic pro ξεινίων legit ξείνων, iungens cum αὐδρῶν, & omittens* τυχών. 4 Neque vero tibi satis fuit cum illa rem habuisse, sed etiam sublata illa abiisti. Ac ne his quidem contentus, direpta hosp. *Potest & aliter exponi* αἰσχ. ἔχων ἐκκλέψας.

Ἐσθλὰ, τά οἱ Πολυδάμνα πόρεν Θῶνος παράκοιτις,
Αἰγυπτίη· τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δ' οὐλοά.

Quod Polydamna sibi Thonis donauerat uxor:
Aegypti quæ terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autem damnosa venena.

ἐν τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλαος λέγει,
Αἰγύπτῳ μ' ἔπι δοῦρα θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
Ἔχον, ἐπεὶ ἄσπετα ἔρεξα τελήεσσας ἑκατόμβας.

Hæc quoque alia ad Telemachum Menelaus inquit,
Huc etiam Aegypto dii me tenuere reuerti
Conantem, quibus haud tuleram solennia sacra.

Odyss. δ.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο τὴν ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην. ὁμουρέει γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ. οἱ δὲ Φοίνικες τῆς ἐστι Σιδών, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε ἔστι χωρίον οὐκ ἧκιστα, ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστί, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐκ Σπάρτης ἐς Ἴλιον ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαίρῃ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω. ἐγὼ μέντοι τάδε εἰ μάταιον λέγουσι λέγουσι· οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενόμενα, ἢ ἄνευ, ἔφασαν πρὸς ταῦτα, τάδε ἐξεύρισκον φάσματα παρ' αὐτῷ Μενέλεῳ. ἐλθόντι μὲν γὰρ μιν ἐς τὴν Ἑλένης δόμησιν ἐς τὴν Τυνδαρίδα τὴν Ἑλλήνων στρατιὴ πολλὴ βοηθοῦσαν Μενέλεῳ. ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθῆσαν τὸν στρατὸν, πέμπειν ἐς Ἴλιον ἀγγέλους· σὺν δὲ σφι ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς δὲ ἐπεὶ τε ἐσῆλθον ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, τά οἱ ἔσχε κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν. τοὺς δὲ Τρῶας τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὀμνύντας, καὶ δώσοντας, μὴ μοῦνον ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πολλῷ ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ οὐκ αὖ δικαίως αὐτοὺς δίκας ἐπέχειν, ἀλλὰ Πρωτέα τὸν Αἰγύπτιον βασιλέα ἔχειν. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελᾶσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν, ὕστερον δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἐξεῖλον. ἑλοῦσι δὲ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ πρότερον ἐπυνθάνοντο, ἔστω δὴ πίστις δύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὖθις Μενέλεων ἀπέστελλον καὶ τὸν Πρωτέα. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἶπας τὴν ἀληθείην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἔτυχε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀσινέα καὶ χρημάτων ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἑωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι τούτων, ἐβούλετο αὖτις Μενέλεως ἀδικος ἐς Αἰγυπτίους. ἀποπλέειν γὰρ ὡρμημένον αὖτις ἴσχον ἄπλοιαι·

In his carminibus fatetur Homerus se nosse errationem Alexandri in Ægyptum. Est enim Syria Ægypto contermina, & Phœnices (quorum Sidon est) in Syria incolunt. Itaque cum hi versus, tum vero hic locus, non minimum, imo maxime probant, Cypriorum versus, non Homeri, sed cuiuspiam alterius esse: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenã ducẽs, triduo Ilium peruenisse, secundo vento vsus ac tranquillo mari: quum in Iliade dicat illum, quũ Helenam duceret, errasse. Sed Homerus & Cypria carmina valeant. Ceterum, nunquid Græci vana quæ circa Iliũ gesta memorarent necne, percontanti mihi, sacerdotes ita respondebant, se cognouisse ex ipso Menelao, rapta Helena magnas Græcorũ copias auxilio veniisse Menelao in regionem Teucriam: quæ in terram egressæ, locoque communito, miserunt Ilium legatos, cumque eis & ipsum Menelaum isse. Hos, postquam ingressi sunt mœnia, tum Helenã, opesq; quas Alexander furto asportasset, repoposcisse, tũ iniuriæ satisfactionẽ. Teucros autem tunc eadem narrasse, deinde & iuratos negasse habere se Helenam atq; opes de quibus arguerentur, sed ea in Ægypto esse omnia: neque se iure reatum sustinere earum rerum quas Proteus Ægyptius rex teneret: Græcos, quum se ab illis derideri arbitrarentur, ita obsedisse Ilium, donec expugnauerunt. Vrbe capta, quum Helena non appareret, & eandem orationẽ quam prius audirent Græci: ita demum habita prioribus verbis fide, ipsum Menelaum ad Proteum mittunt. Hic vbi ad Ægyptum peruenit, & Memphin appulit, expositа rei gestæ veritate, honorificentissime hospitio exceptus, Helenam malorum immunem recepit, & insuper omnes[2] pecunias suas. Et quum hæc assequutus esset Menelaus, tamen iniurius in Ægyptios extitit. nam quum proficisci conaretur, nec per ventos posset,

CXVII CXVIII CXIX

1 *Vel.* Resque, 2 *Vel*, Res suas.

idque

idque iam diu, rem nefariam excogitauit. Sũptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filiis, exectisque, haruspicinam fecit. Quod vbi eum fecisse rescitum est, inuisus & exagitatus [1] fuga in insulas Africæ obiacentes. Eo posteaquam se contulit, nihil amplius quod referrent Ægyptii habebant. Atque horum alia sese ex historiis nosse dicebant, alia vt apud ipsos gesta, sese magis habere
cxx re comperta. Et hæc quidem aiebant Ægyptiorum sacerdotes. Ego vero [2] ad ea quæ de Helena commemorata sunt, & ipse adiicio hoc coniecturæ, Si intra Ilium fuisset Helena, vtique fuisset Græcis tradita, siue volente Alexandro siue inuito. Neque enim ita desipiebat Priamus, aut alii eius propinqui, vt suis ac liberorum corporibus, atque etiam vrbe periclitari vellent, quo Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quod si inter initia ita sensissent, tamen, posteaquam cum multi aliorum Troianorum, tum vero Priami filiorum duo tresve aut plures perierant cũ Græcis prœliantes, siquid referentibus credi versificatoribus debet: hæc, inquam, omnia quum cõtigissent, ego crediderim, Priamum, vel si ipse in contubernio Helenã habuisset, Achæis redditurum fuisse, cupiditate præsentia mala deuitãdi. Neque vero regnum ad Alexandrum erat peruenturum, vt iam sub eo res essent, seniore Priamo, quum Hector & natu maior & virtute præstantior quàm ille, regnum esset defuncto Priamo susceptur us: quem haudquaquam decuisset fratri iniuste agenti indulgere, quum præsertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipsi, tum ceteris Troianis omnibus euenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicentibus eis Græci fidem habebant, numine (vt quod sentio dicam) disponente, vt funditus euersi planum facerent hominibus, Magnarum iniuriarum magnas à diis esse vltiones. Et hæc quidem, [3] vt
cxxi mihi videntur, dicta sunt. ¶ Protei autem regnũ dicebant suscepisse RHAMPSINITVM, qui [4] memoriam sui reliquit vestibula ab occasu spectantia templum Vulcani: & eregione vestibulorũ statuit duo simulacra quinûm & vicenûm cubitorum longitudinis: quorum quod aquilonem spectat, [5] id Æstatem: quod austrum, id Hyemem Ægyptii vo-

ὀλίγῳ ὕστερον ὅτι πολλὸν τοιοῦτο ἐών, ὅπως τε χιὰπαρπημα οὐκ ὅσιον. λεγόντων γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ὁπιχωρίων, ἔντομά σφεα ἐποίησε. μὴ ὦν, ὡς ἐπαίσιος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθείς τε καὶ διωκόμενος, οἴχετο φεύγων τῆσι νησοὶ τῆσι κατὰ Λιβύης. ὃ δὲ ἀρχαῖος οὐκ ἐξάπετο, οὐκέτι εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. τούτων μὲν ἱστορίησι ἔφασαν ὁπίσω, τὰ δὲ, εἶχον παρ' ἑωυτοῖσι γλωμένα, ἀξεχέως ὁπίσω μοι λέγειν.

Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τάδε ὁπιλεγόμενος· εἰ μὲν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδόθηναι ἂν αὐτὴ τοῖσι Ἕλλησι, ἤτοι ἑκόντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος, οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἐθέλοντο, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἑλένην οἰκοίη. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὁκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο· αὐτῶν δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἐπὶ πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρὴ τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν· τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοίκεε Ἑλένῃ, ἀποδώσειν ἂν αὐτὴ τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τὰ παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. οὐ μὴν οὐδὲ ἡ βασιληίη ἐς Ἀλέξανδρον περιήιε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος, ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα εἶναι, ἀλλὰ Ἕκτωρ, καὶ προσήκοντες, καὶ αἰνὴρ ἐκείνων μᾶλλόν γ' ἐών, ἔμελλε αὐτῷ Πριάμου ἀποθανόντος παραλήψεσθαι, τὸ δὲ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ὑπιτρέπειν. καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε αὐτῷ, καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὸ ἀληθὲς ὑπίστευον οἱ Ἕλληνες· ὡς ἐμοὶ ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τὸ δαιμόνιον παραισκευάζοντος, ὅκως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι, καταφανὲς ἂν τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι, ὡς τὰ μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλας εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν ἐμοὶ δοκέειν εἰρήσθω).

Πρωτέος δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιλείην Ῥαμψίνιτον ἔλεγον· ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἡφαιστείου· αἰτίους δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, εἰόντας μεγάθεος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων. τῶν Αἰγυπτίων δὲν μὲν πρὸς βορέην ἑστεῶτα καλέουσι θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε εὖ ποιέουσι· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα καλέουσι

[1] Nauibus in Libyam profugit. Inde quonã iter conuerterit, nihil ampl. *Hic interpr. pro νησοὶ legit νήσοισι.* [2] Et ipse assentior iis quæ de Hel. &c. his adiectis, Si &c. [3] Ex opinione mea d. [4] Monimenta [5] Id Æstatem vocant, & eum quidem adorant atque beneficiis prosequuntur: ei autem qui ad notum est, & Hyems vo-

ἔκαν ἔπραπτε, νὺ ἐπράπτε, νὺ

θέρος· τὸ δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα. ὃ δὲ καλέουσι θέρος, τοῦτον δὲ προσκυνέουσί τε εὖ ποιέουσι· τὸν δὲ χειμῶνα καλεόμενον,

ποιήσωσι,

νον, τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδοισι. πλοῦτον ὦν τούτῳ τῷ βασιλεῖ φανέντα μέγαν, ὃν οὐδένα τῶν ὕστερον ὀπτιγενομένων βασιλέων δυνατὸν εἶναι ὑπερβαλέσθαι, ἐς ἐκεῖνο ἐλθεῖν. βουλόμενον δὴ αὐτὸν τὰ ἀσφαλέστατα τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἴκημα λίθινον· τοῦ τὸν τοίχον ἕνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον, ὅπως οἱ δοκέει, τάδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων τὸν ἐξαπίνης ἕνα ἐξαίρετον εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου ῥηϊδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπ' ἑνός. ὡς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἴκημα, τὸν μὲν βασιλέα θησαυρίσαντα τὰ χρήματα ἐς αὐτὸ· χρόνῳ δὲ πελεύοντος, τὸν οἰκοδόμον τοῦτον τελευτῆσαι βίου ἐόντα, μετακαλέσασθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο) τούτοισι δὲ ἀπηγήσασθαι, ὡς ἐκείνων προμηθέων, ὅκως βίον ἄφθονον ἔχωσι, τεχνήσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τοῦ Βασιλέος. σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς τούτων σφι φυλασσόντων, ταμίας τοῦ βασιλέος χρημάτων ἔσονται· τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὸν ἔργου ἐλθεῖν· ἐπελθόντας δὲ νυκτὸς, καὶ ἐν τάχεϊ εὑρόντας ὀπὶ τὸ οἰκοδομήματι αὐλιζόμενον, ῥηϊδίως μεταχειρίσασθαι, καὶ τὴν χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι.

ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θωϋμάσαι, ἰδόντα τῶν χρημάτων κατεαγότα τὰ ἀγγήια· οὐκ ἔχειν δὲ ὅντινα ἐπαιτιᾶται, τὴν τε σημάντρων εἰόντων σόων, καὶ τὸν οἰκήματος κατακεκλῃσμένου. ὡς δὲ ἀεὶ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἀνοίξαντι, αἰεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κερδαίνοντας) ποιῆσαί μιν τάδε· πάγας κατιστάναι ἐργάσασθαι, καὶ ταύτας περὶ τὰ ἀγγήια ἐν τοῖσι τὰ χρήματα εἶχον, στῆσαι· τοὺς δὲ φῶρας ὡς ἐπὶ τὸ πρῶτον χρόνῳ ἐλθόντας, καὶ σὺν δόλῳ τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγγος προσῆλθε, δύστηνον τὴν πάγην οὐκ ἐχέσθαι. ὡς δὲ γνῶναι αὐτὸν εἰσιόντα καὶ οὐ δηλῶσαι αὐτῷ τὰ παρεόντα, καὶ καλέσαντα τὸν ἀδελφεὸν, καὶ δηλῶσαι αὐτῷ τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τὸν ἀδελφεὸν ἐσδύντα, ὅπως μὴ αὐτὸς ὀφθεὶς, καὶ γνωσθεὶς ὅς εἴη, πρόσω ἀπολέσῃ καὶ σκέψιν τῷ δὲ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆσαί μιν πειθόμενον τάδε. καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, ἀπάγοντα τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἴκημα, ἐκπεπλῆχθαι, ὁρέοντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ δεδεμένον τὴν κεφαλῆς ἐόν· τὸ δὲ οἴκημα, ἀσινές, καὶ οὔτε ἔσοδον, οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίην ἔχον. ἀπορρίψαντα δὲ μιν, τάδε ποιῆσαι· τὸν φωρὸς τὴν νέκυν

cant, præpostere facientes. Huíc regi ingentem etiã pecuniarum vim fuisse, quam nemo regum qui deinceps scripti sunt, superare potuerit, ac ne proximo quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, ædificium extruxisse lapideum, cuius parietum vnus in exteriorem ædium partem pertingebat. sed structorem insidiantẽ hoo fuisse machinatum: Is vnum è lapidibus ita struxit vt è pariete facile tolli à duobus viris atque adeo ab vno posset. Ædificio absoluto, regem in eo pecuniam reposuisse: interiecto tempore, structorem illum, quum esset vita excessurus, vocasse ad se filios (nam duos huic fuisse) eisque narrasse, se illis prospicientem, vt affluenter vitam degerent, astute ædificasse regis ærarium: [1] denique omnia illis exposuisse plane, mensuraque ad lapidem amouendum docuisse, ac dixisse, illos hæc obseruantes, regii ærarii quæstores fore. Patre vita functo, haud in longum filios rem distulisse. noctu enim ad regiã accedentes, lapidẽ ædificii inuentum nullo negocio amouisse, multumque pecuniæ expilasse. Quum autẽ rex forte fuisset ædificium ingressus, videretque vasa nummorum imminuta, obstupuisse: nec habuisse quem insimularet, quũ & signa salua & ędificium obseratum esset. Vbi antẽ iterum ac tertio aperienti minor assidue pecunia [2] apparebat, hoc feciisse, ne fures cũ furto abirent: Laqueos faciendos curasse, & eos circa vasa in quibus pecuniæ inerant collocasse: fures, quemadmodum superiori tempore, quum veniissent, & alter eorum penetrans ad vas rectà perrexisset, eum fuisse laqueo retentum: & vbi agnouit quo in malo esset, protinus fratrem vocasse, & præsentis condicionis suę certiorem feciisse: iussisseq; vt quamcelerrime introgressus sibi caput abscinderet: ne ipse conspectus agnitusq; quis esset, etiam illũ vita perderet. Qui quum visus esset probe dicere, fratrẽ ei obsequentem ita feciisse: & adaptato lapide domum abiisse, fratris caput asportantẽ. Vbi dies illuxit, ingressum in ædificium regem expauisse, cernentẽ corpus furis in laqueo sine capite, & ædificiũ incorruptum, nullumque neque ingressum neque egressum habens. Ita abiisse, atque ita faciendum statuisse vt furis cadauer

---

——catur, contraria istis faciunt. [1] Denique quum illis omnia quæ ad lapidem amouendum pertinerent, aperte exposuisset, eius mensuram dedisse, ac fore dixisse vt si hæc obseruarent, regii ær. [2] Apparebat (nam fures non desinebant diripere) ipsum hæc feciisse: Laqueos &c. *Vel* (*vtpote furibus assidue diripientibus*)

è muro

è muro ſuſpenderet: cuſtodeſque illic appoſuiſſe, iuſſos vt ſiquem plorantem aut miſerantem animaduertiſſent, eum ad ſe perducerent. Suſpenſo cadauere matrem indigne tuliſſe, alloquutamque filium qui ſupererat, imperaſſe vt quacunque ratione machinari poſſet, corpus fratris reſolueret aſportaretque: id ſi negligeret, minatam ſe regem eſſe adituram ad eum indicandum quod pecunias regias haberet. Aduerſus hanc quum filius multa verba faceret, nec perſuaderet, quod illa rem grauiter accipiebat, eũ talem rem fuiſſe commentum: Inſtratis aſinis vtres vino plenos impoſuiſſe: & poſtquam agendo aſinos iuxta cuſtodes, fuit ante ſuſpenſum cadauer, [1] reuulſis ligaculis, duos treſve pedes reſoluiſſe: & quum vinum profluueret, tum caput cædentẽ, vehementer vociferatum eſſe, tanquam neſcientem ad quem prius aſinorum ſe conuerteret. Cuſtodes quum multum vini profluere viderent, concurriſſe cum vaſis in viam: & id quod profluueret lucrifacientes comportaſſe. Iſtum ſimulata iracundia omnibus maledixiſſe, aliquãtoque poſt illis conſolantibus, finxiſſe ſe mitigatum, & ab iraſcendo deſiſſe. Tandem ſeduxiſſe à via aſinos atque inſtruxiſſe: & quum plura verba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominem laceſſeret, vt riſum eliceret, donaſſe illis vnum ex vtribus. Atq; eos illic, vt erant diſcumbentes, potare conſtituiſſe, prehenſantes hominem ac iubentes vt ſecum ad compotandum maneret: atque iſtum obſequutum remanſiſſe: & quum inter potandum comiter acciperetur, donaſſe inſuper alterum vtrem. Ita ſe vino ingurgitantes cuſtodes, admodum temulentos eſſe factos, ſomnoque oppreſſos, ibidem vbi potauerant obdormiſſe. Iſtum, vbi multũ noctis erat, tunc corpus fratris diſſoluiſſe, & cuſtodum malas dextras in contumeliam deraſiſſe, & aſinos impoſito cadauere domum verſus agitaſſe, exequutumque imperia matris. Regem, vbi ei renunciatũ eſt furem cadauer ſurripuiſſe, acerbe tuliſſe: & quũ vellet quoquomodo inuenire quiſnam eſſet iſta machinatus, hoc feciſſe, quod apud me caret fide: Filiam ſuam domi proſtituiſſe, iuſſam omnes indifferenter excipere: ſed priuſquam coirent, adigere ad ſibi dicendum quidnam in vita eſſet actum à ſe ſolertiſſimũ ac ſceleſtiſſimum: & qui narraret quæ

χ' τὸ τείχεος καπαχρεμάσαι· φυλάκοις ὦ αὐτὸ καπαςήσαντα, ὑπειλάσθαι σφι, ὃν αὐ ἴδωσι" ἀπο- χ' ἐπικλαύ- σαντα
κλαύσαι λα, ἢ καὶ οἰκτισαίμενον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. ἀναχρεμαμένου δὲ τὸ νέκυος, τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν. λόγους ὦν πρὸς τὸν ἀδελφεὸν καλαλύτας κομίσ. εἰ ὦ τούτων ἀμελήσει, ἀλλα πειλέειν αὐτῷ, ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλῆα, μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὡς ὦ χαλεπῶς ἐπελαμβάνετο ἡ μήτηρ τοῦ ἀδελφεοῦ παιδός, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὸν λέγων οὐκ ἔπειθε, ὅκως τοιάδε μιν ὄνους καπασκευασάμενον, καὶ ἀσκοὺς πλήσαντα οἴνου, ἐπιβῆναι ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἔπεσθαι ἐλαύνειν αὐτούς. ὡς ὦ τοὺς φυλάσσοντας ἰδὼν τὸ χρεμάμενον ἐκκωφ, ὑπαποστάντα τῶν ἀσκῶν δύο ἢ τρῖς πόδεῶνας αὐτῶν, λύειν ἀπαμμένους. ὡς ὦ ἔρρεε ὁ οἶνος, τὴν κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς οὐκ ἔχοιεν πρὸς ὁκοῖον τῶν ὄνων πρῶτον τρέπηται. τοὺς ὦ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολὺν ῥέοντα τὸν οἶνον, σπεύδειν ἐς τὴν ὁδὸν, ἀγγεῖα ἔχοντας, καὶ τὸν ἐκκεχυμένον οἶνον συγκομίζειν, ὡς κέρδεϊ ποιεύμενους. τὸν ὦ χαλεπαίνειν πᾶσι, ὀργὴν πρὸς ποιεύμενον. τοιαῦτα μυθεύμενον ὦ αὐτὸν τοὺς φυλάκων, χρόνῳ πρηΰνεσθαι πρὸς ποιέεσθαι, καὶ ἐπαίρεσθαι τὸ ὀργῆς. τέλος ὦ, δεξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ καπασκευάζειν. ὡς ὦ λόγους τε πλείους ἐκλίνεσθαι, καί τινα καὶ σκῶψαι μιν, καὶ ἐς γέλωτα πρὸς παγαγέσθαι, ὅτι δοῦναί σφι τῶν ἀσκῶν ἕνα αὐτοῖσι. τοὺς ὦ αὖτις ὥσπερ εἶχον καπακλινέντας, πίνειν διανοέεσθαι, καὶ ὀψὲ μὲν πρὸς ἑλαμβάνειν, καὶ κελεύειν μετ' ἑωυτῶν μένοντα συμπίνειν. τὸν δὲ πειθῶναί τε δὴ, καὶ καταμεῖναι. ὡς δέ μιν πρὸς τῷ πόσιν φιλοφρόνως ἠσπάζοντο, ὅτι δῶναι αὐτοῖσι καὶ ἄλλων τῶν ἀσκῶν. δαψιλείως ὦ τῷ ποτῷ χρησαμένους τοὺς φυλάκους, ὑπνῶσαι μεθυσθέντας· καὶ κατηφέντας ὑπὸ τοῦ ὕπνου, αὐτὸν εἰθὺς ὥρης ἔτι νόον καταχίμενον θῶναι. τὸν δὲ, ὡς πρόσω ἐπὶ τὰς νυκτὸς, τό, τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσαι, καὶ τὸ φυλάκων ὅτι λύμη πρώτων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρειάδας. ὅτι θέλα ὦ τὸν νέκυν ὅτι τοὺς ὄνους, ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ὅτι τελέσαι τὰ τῇ μητρὶ πρὸς τὰ χθέλα. τὸν ὦ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τὸ φωρὸς ὁ νέκυς σκεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν. πρώτως ὦ βουλόμενον ἐξευρεῖν ὅστις κοτὲ εἴη ὁ τοιαῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν ἐπὶ πρὸ τὸ θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ καθίσαι ἐπ' οἰκήματος, ἐσιέναι δὲ πρὸς τὰς ὁμοίως πρὸς δέκεσθαι· καὶ πρὶν συγγενέσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ, τι δή οἱ ἐν τῷ βίῳ ἔργασται αὐτῷ θρηϊκαλον καὶ ἀναισχύντατον· ὃς δ' ἂν ἀπηγήσηται τὰ

1 Detractis vtrium duobus aut tribus peronibus, *ſeu ſacculis*, reſoluiſſe illos laxatis vinculis:

περὶ τὸν φῶρα μεγάλην, τοῦτον συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τὸν παῖδα ποιέειν τὰ ἐκ τοῦ παντὸς τρόπου χρήματα, τὸν φῶρα πυθόμενον τὴν εἰρεκακίην ταύτην ἐπορήσσεσθαι, βουλήεσθαι πολυτρόπῳ τέχνῃ τοῦ βασιλέος περιγενέσθαι, ποιέειν τάδε· νεκροῦ τρωθέντος φαύλου ἀποταμόντα τὴν χεῖρα ὑπὸ τὴν ὦμον, εἶναι δὲ ἐσθῆτα ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ τὸ ἱμάτιον· ἐσελθόντα δὲ ἐς τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα, καὶ εἰρωτεώμενον τὰ περ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἴη ἐργασμένος, ὅτε δὲ ἀδελφεοῦ ὑπὸ τοῦ θησαυροῦ τοῦ βασιλέος ὑπὸ πάγης ἀλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλήν· σοφώτατον δέ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμάμενον δέρμα. τὴν δέ, ὡς ἤκουσε, ἄνωθεν αὐτοῦ. τὸν δὲ φῶρα ὑπὸ τοῦ σκότεος περιτεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν χεῖρα. τὴν δέ, ὑπιλαβομένην, ἔχειν, ὁμίλῳ δὲ αὐτὸν ἐκείνου τῆς χειρὸς αὐτέεσθαι. τὸν δὲ φῶρα προέμενον αὐτῇ, οἰχεσθαι δι' ἀγρῶν φεύγοντα.

ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνηνείχθη, ἐκπεπλῆχθαι μὲν ὅτι τῇ πολυφρασύνῃ τε καὶ τόλμῃ τοῦ ἀνθρώπου. τέλος δέ, ἀγγέλους πέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπιστέλλεσθαι ἀδείαν τε δώσειν καὶ μεγάλα δωρεήσεσθαι ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. τὸν δὲ φῶρα, πίστιν δόντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωυμάσαι, καὶ οἱ τὸν θυγατέρα ἑωυτοῦ συνοικίσαι, ὡς πλείστα ὑπισταμένῳ ἀνθρώπων. Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων περιεκρίθαι, ἑωυτὸν δέ, Αἰγυπτίων. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλέα ζωὸν καταβῆναι κάτω ἐς τὰ οἱ Ἕλληνες ᾅδεω νομίζουσι εἶναι, καὶ ἐνθεῦτεν συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι. καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτόν, τὰ δὲ ἐσσοῦσθαι ὑπ' αὐτῆς. καὶ μιν πάλιν ἀπικέεσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσεον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὀρτὴν ἄγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τιμῶντας καὶ ἔγωγε οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ὑπ' ἐκείνου τελεουμένους. ὅτι μέντοι εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὀρτάζουσι, ἔχω λέγειν· φάσας δὲ αὐτημερὸν ὀξυφήναντες οἱ ἱρέες, κατ' ὧν ἔδησαν ἑνὸς αὐτῶν μίτρῃσι ὀφθαλμούς. ἀγαγόντες δέ μιν ἔχοντα ὁ φαρὸς ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱερὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω. τὸν δὲ ἱρέα τοῦτον καταδεδεμένον τοῖσι ὀφθαλμοῖσι, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλεος εἴκοσι σταδίους. καὶ αὖτις ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τὠυτὸ χωρίον.

Τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρεόμενος ὅτεῳ τὰ τοιαῦτα πιθανὰ ἔστι ἐμοὶ δὲ

circa furem acta essent, eum comprehenderet, neq; exire permitteret. Quũ itaq; filia patris imperia faceret, furem, [1] quod audisset quamobrem ista fierent, cupientem euadere versutiã regis, hoc egisse: Recentis mortui amputatam ex humero manum sub pallio ferentem isse, atq; ingressum ad filiam regis, quum interrogatus esset eadem quæ ceteri, enarrasse, hoc se sceleſtissimũ perpetrasse, quod fratris in ærario regis laqueo capti caput amputasset: solertissimum autem, quod cadauer fratris suspensum resoluisset, custodibus prius ebriis factis. Illam, quum hęc audisset, manũ in hunc iniecisse: eique furem in tenebris manũ mortui porrexisse. quam mulier quum apprehendisset, manum se huius tenere rata, istum per fores se proripuisse, muliere delusa. Postquam & hæc renunciata sunt regi, stuporem incussisse tum astutiã, tum audaciam hominis. Ad extremum, dimissis per omnes vrbes nunciis, regem edixisse, non modo veniam sed etiam magna munera manere furẽ, si in conspectũ ipsius veniret: ita furem, fide habita, ad eum venisse: eiq; Rhampsinitum, magna viri admiratione ductum, filiam suam collocasse, tanquam ex omnibus mortalibus plurima scienti. Nam Ægyptios quidem ceteris, hunc autem Ægyptiis antecellere. ¶ Post hęc cxxii aiebant regem hunc descendisse viuum sub terram, eo vbi Græci opinantur sedes infernas esse, & ibi cum Cerere alea lusisse: & aliquando victorem, aliquando victum fuisse: & sursum iterum fuisse reuersum, munus ab ea obtinentem mantile aureũ. Quod tempus à Rhampsiniti descensu ad reditum, dicebant feriatum esse apud Ægyptios. Idque ego ad meam memoriam scio obseruatum. Verum [2] an ob id sic feriati sint Ægyptii, asserere non possum: sed sacerdotes pallium quoddam, quod intra vnum diem detexuerunt, vni ex suis induere, & oculos mitra obducere: quem gestantem pallium vbi in viam deduxerunt quæ fert ad Cereris templũ, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos velatos habentem aiunt à geminis lupis agi ad Cereris templũ, quod ab vrbe viginti stadia abest: & rursus à templum in eundem locum à lupis reduci. [3] Quę ab cxxiii Ægyptiis referuntur, cuicunque credibilia videntur, is eis vtatur. mihi autem

1 *Vel*, Qui intelligeret 2 An ob id, an ob aliud quippiam sic ferientur Ægyptii, asserere non possum. Sacerdotes autem pallium quoddam eo ipso die contextum vni ex suis induunt, & oculos mitra obducunt: quem gest. pall. vbi in v. dedux. q. f. ad C. templũ, ipsi redeunt illo relicto. 3 Et hæc quidẽ tum ab Ægyptiis relata sunt, quæ cuic. cr. vid. is eis vtatur. Mihi autem

inomni

in omni ſermone conſtitutũ eſt ea ſcribere quæ auditu cognoui. Inferorum principatum tenere Cererem & Liberum Ægyptii aiunt. Hi denique primi extiterunt qui dicerent animam hominis eſſe immortalem, quæ de mortuo corpore ſubinde in aliud atque aliud corpus, vt quodque gigneretur, immigraret. Atque vbi per omnia ſe circumtuliſſet, terreſtria, marina, volucria, rurſus in aliquod hominis corpus genitum introire. atq; hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationẽ ſunt è Græcis qui vſurpauerint tanquã ſuam ipſorum, alii prius, alii poſterius. quorum ego nomina ſciens, non duco
CXXIV ſcribenda. ¶ Ad Rhampſinitum vſque regem aiebant in Ægypto viguiſſe ſane[1] ius omne. Poſt hunc autem, qui in regno ſucceſſit CHEOPEM in omne flagitium fuiſſe prolapſum. Omnibus nanque eum templis obſeratis, ante omnia Ægyptiis ne ſacrificarent interdixiſſe. Deinde iuſſiſſe vt in ſuis ipſius operibus exercerentur: aliis, vt ex lapidicinis Arabici montis ſaxa exciperent, & illinc ad Nilum vſq; protraherent: aliis, vt tranſmiſſo flumine, illa acciperent, & ad montem qui dicitur Libycus traherent. Faciebant autem opus circiter decem hominum myriades, *ideſt, centum millia*, ternis ſemper menſibus ſingulæ. In ea via populus dum trahendis ſaxis atteritur, decenne tempus triuit, quod non multo minoris operis mihi videtur quam pyramidẽ extruxiſſe. Cuius longitudo eſt quinque ſtadiorum, latitudo decem paſſuum:[2] altitudo (vbi maxima eſt) octo paſſuum, lapide polito & animalibus inſculpto. In hac decem annos fuiſſe conſumptos, & in ſubterraneis ædibus in tumulo, ſupra quem pyramides ſtant, quas fecit ſibi pro ſepulcro, in inſula, intromiſſo per foſſam Nilo. Verum in pyramide hac annos viginti abſumptos: cuius ſingulę frontes (nam eſt formæ quadratæ) ſunt[3] octogenũm iugerum pari altitudine, ſaxis dolatis decentiſſimeque coagmentatis, quorum
CXXV nullũ eſt minus triginta pedum. Fuit autem extructa hæc pyramis in ſpeciem graduum, quas quidam ſcalas, quidam arulas vocant. Poſteaquam eam principio talem feciſſent, attollebant reliquos lapides breuibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinem graduum leuantes. [4] Vbi ſuper hunc gradum lapis erat,

τῶν δὲ πρώτων ὧν λόγον ἐποιήσατο, ὅτι τὰ λεγόμενα 87
ὑπ' ἑκάστων ἀκριβέστερον γράφω. ἐξηγητὴς δὲ τῶν
κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. Δήμητρα
πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοι εἰσὶ εἰπόντες, ὡς ἀθάνατος ἐστὶν ἡ ἀνθρώπου ψυχὴ· τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος, ἐς ἄλλο ζῷον ἀεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πτηνά, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα πτηνά,
γινόμενον ἐσδύνειν. τὸν περιείλησιν δὲ αὐτῇ γίνε- γινομένην
σθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἱ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν, πρότερον, οἱ δὲ, ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἐοῦσι· τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόματα, οὐ γράφω. Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλῆος εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν δυνομίην ἔλεγον, καὶ διαπλώειν Αἴγυπτον μεγάλως· μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαντα σφέων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι. καταπλήσαντα γὰρ μιν πάντα τὰ ἱρὰ, πρῶτα μὲν σφέας θυσιέων τουτέων ἀπέρξαι· μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύσαι πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι, τὰς τῶν λιθοτομιέων τὰς ἐν τῷ Ἀραβίῃ ὄρεϊ, ἐκ τούτου ἑλκύσαι λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαβιβασθέντας δὲ ὑπὸν ποταμὸν πλοίοισι, τοὺς λίθους ἑτέροισι ἑταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ τροῦς Λιβυκὸν καλεόμενον ὄρος, περῆσαι τὸ ἕλκυσαν. ἐργάζοντο δὲ κατ' δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τὸ τρίμηνον ἑκάστην. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τοιόνδε τῷ λαῷ, δέκα μὲν ἔτεα τὴν ὁδὸν κατ' ἣν εἵλκον τοὺς λίθους, τὴν ἔδαφος, ἔργον ἐὸν οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον τῆς πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τὸ μὲν γὰρ μῆκός ἐστι πέντε σταδίων· εὖρος δὲ, δέκα ὀργυιαί· ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί· λίθου λεξεσταὶ καὶ ζῴων ἐγγεγλυμμένων. ταύτην δὴ τὰ δέκα ἔτεα ἐποίεον καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς λόφου, ἐπ' ἧς ἕστασι αἱ πυραμίδες, τῶν ὑπερῴων οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο θήκας ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τὴν δὲ πυραμίδα αὐτὴν χρόνον ἐποίεον εἴκοσι ἔτεα· τοιήνδε μέν μιν ποιέειν, τὸ ἐστὶ πωλακὴν μέτρησιν ἑκάστου ὀκτὼ πλέθρα, ἐούσης τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον. λίθου δὲ λεξεστοῦ καὶ ἐξεμεσμένου καμάλισα· ἐόντες τοῦ λίθων συνῆπται ποδῶν ἑλάσσων.
Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὐτὴ ἡ πυραμὶς ἀναβαθμοῦ ἐόν- τον, τὰς μετεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. τοιαύτην τοίνυν ἐπείτε ἐποίησαν αὐτὴν, ἤρτον τοὺς ὑπολοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι· καμόντες μὲν ὑπὸ τὸν πρῶτον στοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν ἀείροντες· ἔνθεν δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον ἐτίθεσαν· ἔχων δὲ ὁ λίθος ἐπὶ αὐτόν,

toto hoc opere, *vel tota hac narratione*, conſtitut. 1 Omnem legum æquitatem *&c.* 2 Altitudo autem, qua parte eſt altior ſeipſa. *Sic ad verbum. Intelligit autem faſtigium ipſius pyramidis. Gall. La pointe, vel, l'eguille.* 3 Octogenũm pedum 4 Atque prout in eum lapis attollebatur,

εἰς ἑτέρῳ μηχανῇ ἐπῆετο, ἐξεῦσαι ὅπῃ τῦ πρώτου στοίχου. ἀπὸ τούτου ὑπῆν ὃν δεύτερον εἵλκετο στοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τῇ αὐτῇ μηχανῇ ἐοῦσαν μίῃ τε καὶ εὐβάστακτον μετεφόρεον ὅπῃ στοῖχον ἕκαστον, ὅκως ὃν λίθον ἐξέλθοιεν. λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφότερα, καπρὸς λέγεται. ἐξεποιήθη δὴ ὦν τὰ αὐτίκα ἀπ' αὐτῆς πρῶτα· μετὰ δέ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποίεον· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ὑπόγαια καὶ τὰ καταπατέοντα ἐξεπόησαν. σεσήμανται δὲ ἀπὸ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἐς τε συρμαίην καὶ κρόμμυα καὶ σκόρδα δαπανήθη τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ, ὡς ἐμὲ δεῖ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεύς μοι, ὑπελεγόμενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δὴ ἔστι οὕτως ἔχοντα ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι; ὅστε ἐς τε σίδηρον, τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ἐκτε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα ὃν εἰρημένον. ἄλλον δ' (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἐν τῷ τὰς λίθους ἔταμνον, καὶ ἄγον· καὶ δὴ καὶ τὸν χῶν ὄρυγμα ἐργάζοντο οὐκ ὀλίγον χρόνον. Ἐς τῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ὥστε τῷ θυγατρὶ τῷ ἑωῦτῦ, χρημάτων δεομένῳ, κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος, τωὐτὸ τάξαι τοῦτο πρήσσεσθαι ἀργύριον ὁκόσον δή τι. οὐ γὰρ δὴ τῦτό γε ἔλεγον. τὴν δ', κατὰ τε τὸν τῦ πατρὸς ταχθέντα τρήσσεσθαι· ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν ἐπινοήσαι δωρεήν τινα ἀπολιπέσθαι. καὶ τῦ ἐσιόντος τωὐτὸ αὐτῇ ἑκάστου δέεσθαι ὅκως δώ οἱ αὐτῇ ἕνα λίθον ἐπὶ τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἐστηκυῖαν, ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς δὲ κῶλον ἕκαστον, ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου. Βασιλεῦσαι δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων λέγουσι πεντήκοντα ἔτεα. τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιλητίην τὸν ἀδελφεὸν αὐτῦ Χεφρῆνα. καὶ τοῦτον δὴ τῷ αὐτῷ τρόπῳ λέγουσι χρέσθαι ὡς ἑτέρῳ· καὶ τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀπήκουσαν. ταῦτα γὰρ δὴ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν. ἔστι γὰρ οἰκήματα ὑπὸ γῆν, ὅτε γὰρ ὑπερχέει οἱ ὁ Νεῖλος διὰ ῥυχὸς ἥκει ἐς αὐτὸ, ὡς δὴ ἐς τὴν ἑτέρην, ῥέουσα. δρῖκοδόμηται δὲ αὐλὼνος ἔσω, νῆσον περιῤῥέει, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ὑποδείμας δὲ τρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικῦ ποικίλου, πεντηκοντόπηχυν τὸ ὕψος

alteri machinæ imponebatur, quæ in ipso primo gradu stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quod ordines graduum, totidem machinæ erant, siue eandem machinam, quæ vna & facilis ad ferendum esset, transferebant ad singulos ordines, quoties saxum amoliebantur.[1] Dictum sit à nobis de vtroq;, quemadmodum refertur. Effecta sunt igitur ita prima quæque ex pyramide; quæ erant altissima: deinde gradatim sequentia: nouissime vero quæ solo sunt iuncta & infima. In ipsa pyramide litteræ Ægyptiacæ scriptæ, indicant quantum sit erogatũ in operarios pro [2]apio, cæpis, & alliis: quod interpres earũ litterarum (vt probe reminiscor) aiebat in summa mille & sexcenta talenta pecuniæ esse. Quod si ita se habet, quantũ in alia credibile est fuisse consumptũ, vel in ferramenta, vel in cibos, vel in [3]vestiarium operariorum? Atque per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio itẽ tempore (vt ego opinor) lapides exciderunt atque portarunt, & alio non exiguo subterraneam fossam effecerũt. Propter quod eo flagitii deuenisse Cheo cxxvi
pem, vt pecunia defectus, filiam suã in quodam ædificio prostituerit, imperans quantumcunq; faceret quæstum. (nõ enim dicebatur quantum) eamque cum patris iussa fecisse, tum vero priuatim de relinquenda sui memoria cogitasse, itaque singulos ad se intrantes orasse vt sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructã fuisse pyramidem quæ stat in medio trium, in conspectu pyramidis magnę, cuius vnũquodq; latus [4]sesquiiugerũ est. ¶ Quin- cxxvii
quaginta annos regnasse hunc Cheopem Ægyptii dicebant: eoque defuncto accepisse regnum fratrem CHEPHRENEM: & hunc eodem instituto vsum cũ in aliis tum vero in facienda pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. eas nanq; & nos sumus dimensi. Nã subterranea non subsunt ædificia, neque per fossam deriuatus in eam Nilus (quemadmodũ in alteram) influit, sed extructo aquæductu introrsum insulam circumluit, in qua situm esse ipsum Cheopem aiunt. [5] Fulsisse tum ex Æthiopico lapide versicolore primùm domum, quadraginta pedibus

88 γρ' μνημήιον

1 Dictum enim fit à nobis quod aiunt in vtramque partem. 2 Raphano, 3 Vestem, *id est, vestitum*, operariorum, dum per id quod dixi tempus opera extruerent, 4 Sesquiplethri spatium habet. *Ad verbum, Sesquiplethrum est, id est,* 150 *patet pedum.* 5 Primo autem ædificio ex lapide Æthiopico versicolore ædificato, quadraginta pedibus

depreſſiorem altera, ſed habentem idem quod grande ædificium magnitudinis. Stant autem ſuper eundem tumulum ambæ, centum fere pedum celſitudinis. Porro quinquaginta ſex annos
CXXVIII regnaſſe Chephrenē aiebant. Ita centum & ſex anni ſupputantur quibus Ægyptii in omni calamitate verſati ſunt, nec templa aperta, ſed ſemper fuerunt occluſa. Hos reges Ægyptii præ odio ne nominare quidem volunt, ſed eorum pyramidas vocant paſtoris Philitionis, qui ea tempeſtate pecudes per hæc loca paſcebat. ¶ Poſt hunc regnaſſe in
CXXIX Ægypto dicebant MYCERINVM Cheopis filium, eumque paterna perofum facta, & templa reſeraſſe, & populo ad vltimum calamitatis afflicto feciſſe poteſtatem res agendi & ſacrificandi: quinetiã ſuper omnes reges iuſtitiã exercuiſſe. Quo nomine ex vniuerſis regibus hunc Ægyptii maxime prædicabãt, tum ob alia quæ bene iudicabat, tũ vero quod conquerẽti de ipſius ſententia, de ſuo donabat, vt indignationi hominis ſatisfaceret. Quum autem eſſet in ciues ita clemens Mycerinus, atque [1] ita ſtudioſus, principium ei malorũ contigiſſe obitum filiæ, quæ domi vnica ſoboles erat. Qua clade ſupramodum dum doleret, velletque filiam excellentiori aliquo genere ſepelire quã ceteri, feciſſe ligneam bouem cauam, quam quum inauraſſet, in ea filiam ſepeliſſe
CXXX defunctam. Neq; humo bos hęc condita eſt, ſed ad meam vſque memoriam in propatulo [2] fuit in vrbe Sai apud regiam, in conclaui quodam exornato poſita. Cui ſingulis diebus omnifarii odores [3] inferuntur: noctibus autem perpetuo incenſa lucerna aſtat. In altero contiguo conclaui imagines ſtant concubinarum Mycerini, vt in vrbe Sai ſacerdotes aiebant. Stant enim coloſſi, *id eſt grandia ſimulacra*, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi plerique: qui
CXXXI quarum ſint mulierum non poſſum dicere, præterquã quæ narrantur. Sunt qui de hac boue & coloſſis hæc referant: Mycerinum amore filiæ ſuæ captum, vim ei intuliſſe: deinde illam quũ præ mœrore ſe ſuſpendiſſet, patrẽ in hac boue ſepeliſſe: matrem autem manus miniſtrarũ quæ filiã patri prodidiſſent, pręcidiſſe: & nũc earũ hęc eſſe ſimulacra eius mali quod viuæ paſſæ fuiſſent. Hæc (vt ego opinor) dicũt nugatores, vt alia, ita & de manibus coloſſorũ: quippe quas

ὑποδεὴς τῆς ἑτέρης, τὸν δὲ μέγαθος ἐχομένην τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς. ἑξῆσι δ' ὀπίσω λόφῳ τῷ αὐτῷ ἀμφότεραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοῦ. Βασιλεῦσαι δ' ἔλεγον Χεφρῆνα ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα. Τοῦτα ἓξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζοιτο ἔτεα, ἐν τοῖσι, Αἰγυπτίοισί τε πᾶσαν εἰ κακότητα, καὶ τὰ ἱρὰ χεῖνου τοσούτου κατακλῃόμενα, οὐκ ἀοίχθωσι. τούτεων ὑπὸ μίσεος ὀνομάζειν καρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι οἰομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλιτίωνος, ὃς τότον δὴ χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατ' ταῦτα τὰ χωρία. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα. τοῦ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδέειν. τοῖσι δὲ τά τε ἱρὰ ἀοίξαι, καὶ δὴ καὶ λαὸν τεδυμένον ἐς ὃ ἔσχατον κακῶν, αἰσίας τε πρὸς ἔργα καὶ θυσίας. δίκας δὲ σφι πρώτους βασιλέων δικαιοτάτας κρίναι. κατ' ὅτο μὲν νυν ὅ ἔργον, ἀποθῶυσι ὅσοι ἦδη βασιλέες ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέουσι μάλιστα τοῦτον τά τε ἄλλα μιν δίκαια κρίναι· καὶ δὴ καὶ τοῦ δὴ μεμφομένῳ οἱ τὰ δίκης παρ' ἑωυτοῦ δίδοντα δίκαια, ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δ' ἠπίῳ τῷ Μυκερίνῳ κατὰ τοὺς πολίτας, καὶ ταῦτα ἐπιτηδέουσι, πρῶτον κακῶν ἄρξαι τὰ θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὴν μοῦνον οἱ εἶναι τοῖσι οἰκηίοισι τέκνον. τὴν δή, ἐπειδὴ ἀλγήσαι τε τῷ εἰκότι πάθεϊ ὠκέως ῥήματι, καὶ βουλόμενον πολλοστέρην τε δὴ δίζων θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιήσαι βοῦν ξυλίνην κοίλην, καὶ ἔπειτα καταχρυσώσαντά μιν τοῦτον, ἐν αὐτῇ θάψαι τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. Αὕτη δὲ ἡ βοῦς γῇ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι φανερὴ ἦν Σάι μοῦ πολεῖ ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιλητίοισι, ἐν οἰκήματι ἠσκημένῳ. θυμιήματα δὲ παρ' αὐτῇ πολυτίμα καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην. νύκτα δὲ ἑκάστην πρόπυλος λύχνος παρακαίεται. ἀγχοῦ δὲ τούτου τοῦ οἰκήματος εἰσὶ ἕτερα ἐν οἰκήματα εἰκόνες τῶν παλλακέων τοῦ Μυκερίνου ἑστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σάι πόλει ἱρέες. ἑστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοὶ, ἑξῆσαι ἀριθμὸν ὡς εἰκάσαι μάλιστα κη, γυμναὶ κείμεναι. αἵτινες μέντοι εἰσὶ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα. Οἱ δέ τινες λέγουσι περὶ τῆς βοὸς ταύτης, καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον· ὡς Μυκερῖνος ἐρασθεὶς τῆς ἑωυτοῦ θυγατρὸς, καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ μετὰ δὲ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο τοῦ ἄχεος· ὁ δέ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῒ ταύτῃ. ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν σφετέρων τὰς χεῖρας τῶν παιδίσκων τῇ βοῒ ταύτῃ ἀπέταμε· καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτέων εἶναι πεποιθέασι τὰ σώματα ἔπαθον. ταῦτα δὴ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν. ταῦτα γὰρ οἶκα

[1] infra, alteram ædificauit eadem magnitudine, magnæ contiguam. *vt legatur* οἰκοδόμησι *pro* οἰκοδομῆς. [1] Ita legere Stu. [2] Extabat in vrbe *Gr. vel, viſebatur.* [3] Adolentur.

ἡμεῖς ὡρέομεν ὅτι ἐπὶ τοῦ χεφίου τὰς χεῖρας ἀπο-
89 βεβλήκασι, αἳ ἐν ποσὶ αὐτέων ἐφαίνοντο ἐοῦσαι· ἔτι
Ἡ ἔπ Θ ἐς ἐμέ. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακέκρυπται φοινικέῳ εἵματι· ὀν αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα παχέι κάρτα χρυσῷ. μεταξὺ δὲ τῶν κεράων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔπεστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή, ἀλλ' ἐπὶ γονάσι κειμένη· μέγαθος δὲ ὅσον τε μεγάλη βοῦς ζωή. ἐκφέρεται δ' ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνὰ πρῶτα ἐτέα ἐπεὰν τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι ὃν οὐκ ὀνομάζω θεὸν ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι, τότε δὴ καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρεσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γὰρ αὐτὴν δεηθῆναι τοῦ πατρὸς Μυκερείνου ἀποθνήσκουσαν, ἐν τῷ ἑωυτῆς ἄπαξ μιν ὄψεσθαι ἥλιον καπδεῖν. Μετὰ δὲ τὴν θυγατρὸς τὸ πάθος, δεύτερα τούτῳ τῷ βασιλεῖ τὰ δεινὰ γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήϊον ἐκ Βουτοῦς πόλεος, ὡς μέλλοι ἓξ ἔτεα μοῦνον βιοὺς, τῷ ἑβδόμῳ τελευτήσειν. ὃν δὴ, δεινὰ πεισάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήϊον ὀνείδισμα, δυσημεροῦντα ὅτι οἱ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτρως, ἀποκληίσαντες τὰ ἱρὰ, καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ὅτι πολλόν· αὐτὸς δ' εὐσεβὴς ἐὼν, μέλλει παραυτίκα οὕτω τελευτήσειν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὖτις τῷ δευτέρῳ ἐλθεῖν λέγοντα, τούτων εἵνεκα καὶ σπανίζειν αὐτῷ βίου· οὐ γὰρ ποιῆσαι μιν τὰ χρεὼν ἦν ποιέειν. δεῖν γὰρ Αἰγυπτίων κακοῦσθαι ἐπ' ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν. καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γνόντας βασιλέας, μαθεῖν τοῦτο, κείνων δὲ οὔ. Ταῦτα δὲ ἀκηκοὼς ὁ Μυκερεῖνος, ὡς κατα-
χεχρικὼς ἤδη οἱ τούτων, λύχνα ποιησάμενος πολλὰ, ὅκως γένοιτο νὺξ, ἀνάπτων αὐτὰ, πίνειν τε καὶ διατρίβειν, οὔτε ἡμέρης, οὔτε νυκτὸς αἰρέων, ἐς τε τὰ ἕλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλανώμενον, καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἰ σοφιστέρη ἐπιτηδεώτατα. Ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο, θέλων ὁ μαντήϊον ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δυώδεκα ἔτεα αἴτιοι ἐξ ἑτέων γένηται, αἱ νύκτες ἡμέρας ποιεύμεναι. Πυραμίδα δὲ καὶ οὗτος ἀπελίπετο πολλὸν ἐλάσσω τοῦ πατρὸς, ἑκὶς ποδῶν καταδέουσαν, κῶλον ἑκάστου τριῶν πλέθρων, ἑξάγωνος τετραγώνου· λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τὴν δὴ μετεξέτεροι φασὶ Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἑταίρης γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ εἰδότες μοι φαίνοι λέγειν ὅτι ποτὲ ἦν ἡ Ῥοδῶπις. οὐδ' ἂν οἱ πυραμίδα ἀνέλεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν παλαίτων χιλιάδες ἀριθμητοὶ, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναισί-

ipsi vidimus temporis diuturnitate delapsas, quæ ad meam vsque ætatem ad pedes eorum stratæ visebantur. Bos cxxxii
quoque cum ceterum corpus operta est Phœniceo pallio, tum vero ceruicem & caput crasso admodum auro: cuius inter media cornua [1] circulus annexus inest, soli assimilatus. Neque stans est bos, sed in genua cubans, magnitudine quãta est grandis vacca viua. Effertur autem è conclaui quotannis. & postquam Ægyptii verberarunt deum quendam, quem in tali negocio non puto mihi nominandum, tunc & bouem in lucem proferunt. Aiunt enim eam orasse patrem Mycerinum, vt defuncta quotannis semel solem intueretur. Huic re- cxxxiii
gi, post calamitatem filiæ, secundo loco hæc accidisse: Ex vrbe Buti venisse oraculum, fore vt sex omnino annos viueret, septimo defuncturus. Id hunc ægre ferentem, vicissim misisse ad oraculum contumelios as querimonias: quod, quum pater suus & patruus qui deorum immemores templa clauserant, homines que perdiderant, tamdiu vixissent, ipse pie faciens tam cito foret vita defuncturus. Rursus ei venisse dicuntur ex oraculo responsa, eapropter ipsum propere vitam finiturũ quod non id faceret [2] quod deberet. Oportuisse enim Ægyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuissent reges didicisse, ipsum vero, nequaquam. Hæc vbi accepit Mycerinus, se iam à numinibus damnatum, lucernas fecisse permultas, quibus quum noctescceret accensis, potaret ac se oblectaret: neque diu neq; noctu intermittentem quin per paludes perq; nemora vagaretur, [3] vtque audiretur iuuenilibus in rebus studiosissime versari. Hæc autem idcirco excogitarat, quod vellet oraculum conuincere mẽdacii, vt duodecim pro sex fierent anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidem & hic reli- cxxxiv
quit longe minorẽ paterna, vicenis pedibus ex omni parte (nam est quadrangularis) breuiorẽ, [4] quæ est trium iugerum, Æthiopico ex lapide ad medium vsque. Hanc quidam Græcorum volunt esse Rhodopis mulieris prostantis, non recte sentientes: qui ne nosse quidẽ videntur quænã fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talem pyramidem illa sibi facere destinasset, in qua talentorum infinita (vt sic dicam) millia

1 Orbis est solis aureus assimilatus. 2 Quod in fatis esset vt faceret. 3 Et vbi intelligeret cœnacula esse commodissima.
4 Trium plethrorum, *id est pedum* 300.

consum-

consumpta sunt. Ad hæc, non istius sed Amasis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges annis qui istas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis Samii, ex vrbe Vulcani, conserua Æsopi fabularum scriptoris[1] (nam & hic Iadmonis fuit) postquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem quum sæpenumero Delphi ex oraculo pronunciarẽt, siquis sumere pœnas vellet[2] animæ Æsopi, alius nullus extitit qui sumere vellet nisi Iadmonis ex filio nepos, alius Iadmon. ita & Æsopus Iadmonis fuit. CXXXV Rhodopis autem in Ægyptum abiit, à Xantho Samio transportata. Et quum eo ad quæstum faciendum venisset, magna pecunia fuit redempta à Charaxo, viro Mitylenæo, Scamandronymi filio, Sapphûs poematum conditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta est, & in Ægypto remansit: gratiosaque vehementer effecta ingentes opes[3] comparauit, quæ Rhodopin transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciendam ascenderent.[4] Ex quarum opum decima parte cuicunque etiam hoc volenti cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam. Quũ enim optaret memoriam sui in Græcia relinquere, fecit opus quod ab alio excogitatum non est neque donatum, idque donauit in templo Delphico monumẽtum sui. E decima enim suarum opum tot è ferro verua ad boues torrendos fecit, ad quot facienda sufficeret decima ipsa: quæ Delphos misit: quæ nunc quoq; posita sunt eregione templi, post aram quam Chii donauerunt. Gaudent autẽ quodammodo in Naucrate prostibula fieri gratiosa. nam hæc de qua mentio habetur, adeo nobilitata est fama, vt nemo Græcorum non edidicerit Rhodopis nomen. Alterius quoque quæ posterior fuit nomine Archidice, fama per Græciam celebris extitit, sed minus quam prioris: cuius amore Charaxus insaniens, Mitylenen rediit, vt meminit Sappho, cõuiciis eum infectata. & de Rhodope quidem hactenus.

CXXXVI ¶ Post Mycerinum autem Ægypti regem fuisse dicebant sacerdotes ASYCHIN, eumq; fecisse Vulcano porticũ ad solem orientem, longe pulcherrimã

ἀναίμφιπται. τοῖς δὲ, ὅτι κατὰ Ἄμασιν βασιλεύοντα ἐπ' ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦτον. ἔτεσι γὰρ καὶ πολλοῖσι ὑστερον τούτεων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λιπόντων, ἐπ' Ῥοδῶπις ἠλειώθη μὲν, ἀπὸ Θρηίκης· δούλη δὲ ἐπ' Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος, ἀνδρὸς Σαμίου, σύνδουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐνέμετο, ὡς δηλέδεξε τῆδε οὐκ ἧσσα. ἐπεί τε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων Δελφῶν εἰ τῳ βουλοίατο ποινὴν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς ἀπολέσθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δ' ἔτι παῖς ἄλλος Ἰάδμονι ἀπείλετο, οὕτω καὶ Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐνέμετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο, Ξάνθεω τοῦ Σαμίου κομίσαντος μιν. ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μιτυληναίου Χάραξου, τοῦ Σκαμανδρωνύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφοῦς τῆς μουσοποιοῦ. οὕτω μὲν Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος ἠνδρώθη, μεγάλα κτησαμένη χρήματα, ὡς ἐπ' Ῥοδῶπιν, ἀτὰρ οὔκως γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ὅστι ἔτι καὶ ἐς τόδε πᾶσι τοῖ βουλομένῳ, ὡδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναλῶσαι. ἐπιθυμήσασα γὰρ Ῥοδῶπις μνημεῖόν οἱ ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, πτῆμα ποιησαμένη τοῦτο, ὃ μὴ τυγχάνῃ ἄλλῳ ἐξευρημένον, καὶ ἀναθεῖναι ἐς ἱρῷ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς ὧν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς βουπόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσοι ἐπέχωρεε ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμψε ἐς Δελφούς. οἱ καὶ νῦν ἔτι σωρηνέαται, ὄπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ ὃν Χῖοι ἀνέθεσαν, αὐτίον δὲ αὐτοῦ τοῦ νηοῦ. φιλέουσι δέ κως ἐν τῇ Ναυκράτι ἐπαφρόδιτοι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι. τοῦτο μὲν γὰρ, αὕτη, τῆς πέρι λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δή τι κλεινὴ ἐγένετο, ὡς καὶ πᾶσι τοῖ Ἕλλησι Ῥοδώπιος τοὔνομα ἐξέμαθον· τοῦτο δὲ, ὑστερον ταύτης, τῇ οὔνομα ἦν Ἀρχιδίκη, ἀοίδιμος διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἧσσον δὲ τῆς ἑτέρης περιλεχθείσης. Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενος Ῥοδῶπιν, ἀπενόστησε ἐς Μιτυλήνην, ἐπὶ μέλεϊ Σαπφῷ πολλὰ κατερτόμησέ μιν. Ῥοδώπιος μὲν νυν πέρι πέπαυμαι. Μετὰ δὲ Μυκερῖνον ἠνέεσθαι Αἰγύπτου βασιλέα, ἔλεγον οἱ ἱρέες ἠνέεσθαι Ἄνυσιν, τὸν τὰ πρὸς ἠέλιον ἀνίσχοντα ποιῆσαι τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια, ἐόντα πολλῷ τε κάλλιστα

1 Nam & hic Iadmonis fuit, vt hinc maxime ostendit. Sic. 2 *Id est vita, vel pro vita.* 3 Cõparauit, pro Rhodopes quidem condicione, neque tamen ad potentiam tantam peruenit. *Vel, ad tantum regnum. At Valla pro τυραννίδα legit τυραμίδα. Quam lectionem sequendo (quæ & in aliquot vet. quibusdam cod. habetur) ita verte*, Sed non quæ tantæ pyramidis sumptus ferre posset.

4 Nam quum ipsius opum decimam partem quiuis etiam nunc cernere possit, non est cur magnas ipsi opes tribuamus.

5 Charaxus autem quum liberata Rhodope Mitylenen rediisset, Sappho versibus suis illum est valde infectata.

καὶ πολλῷ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα προπύλαια τύπους τε θ῀ γεγλυμμένους, καὶ ἄλλῳ ὄ-ψει οἰκοδομημάτων μυρίῳ, ἐκεῖνα δὲ καὶ μακρῷ μάλιστα. ὅτι τούτου βασιλεύοντος, ἔλεγον ἀμιξίης ἐούσης πολλῆς χρημάτων, χρέα θαι νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐπέχυρον τὸν πατρὸς ὃν νέκυν, οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος. προστετάχθαι δὲ ἔτι τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, ὃν δανείσηται τὸ χρέος, καὶ ἀπάσης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης. τῷ δ' ἐπιτηδεύσαντι τοῦτο τὸ ἐπέχυρον τιμὴν δὲ ἐπεῖναι ζημίην, καὶ μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μηδὲ αὐτὸν ἐκείνῳ τελευτήσαντι εἶναι ταφῆς κυρῆσαι μήτε ἐν ἐκείῳ τῷ πατρῴῳ τάφῳ, μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενί, μήτε ἄλλοι μηδένα ὃν ἐωυτοῦ ἀποθρώμενον θάψαι. ὑπερβαλέσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον, ὃν βασιλέα τοὺς μετέπειτεν ἑωυτοῦ βασιλέας γνώμης μούς Αἰγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἐκ πλίνθων ποιήσαντα· ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολαμμένα τάδε λέγοντα ὅτι, ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗ῀Σ ΠΡΟ῀Σ ΤΑ῀Σ ΛΙΘΙ῀ΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙ῀ΔΑΣ. ΠΡΟΕ῎ΧΩ ΓΑ῎Ρ ΑΥ῾ΤΕ῎ΩΝ ΤΟΣΟΥ῀ΤΟΝ, Ο῞ΣΟΝ Ο῾ ΖΕΥ῀Σ ΤΩ῏Ν ΑΛΛΩΝ ΘΕΩ῏Ν. ΚΟΝΤΩ῍Ι ΓΑ῎Ρ Υ῾ΠΟΤΥ῾ΠΤΟΝΤΕΣ ΕΣ ΛΙ῎ΜΝΗΝ, Ο῞, ΤΙ ΠΡΟΣΧΟΙ῀ΤΟ ΤΟΥ῀ ΠΗΛΟΥ῀ ΤΩ῍Ι ΚΟΝΤΩ῍Ι, ΤΟΥ῀ΤΟ ΣΤΑΛΕ῎ΓΟΝΤΕΣ, ΠΛΙ῎ΝΘΟΙΣ ΕΙ῎ΡΥΣΑΝ· ΚΑΙ῎ ΜΕ ΤΡΟ῎ΠΩ ΤΟΙΟΥ῀ΤΩ ΕΞΕΠΟΙ῎ΗΣΑΝ. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι αὖτις ἐκ τυφλὸν ὀνόματι Ἄνυσιν πόλεος, τῇ οὔνομα Ἄνυσις εἶναι· ὅτι τούτου βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐς Αἴγυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθίοπάς τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιόπων βασιλέα. ὃν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φυγόντα ἐς τὰ ἕλεα· ὃν δὲ Αἰθίοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἔτεα πεντήκοντα. ἐν τοῖσι καὶ τάδε ἀποδέξασθαι. ὅκως τῶν τις Αἰγυπτίων ἁμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδὲν ἐᾶν ἐφάλλειν· ὃν δὲ, κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἑκάστῳ δικάζειν, ὅτι πανταχῇ χώματα χοῦν τοῖς τῆς ἑωυτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαστος ἐὼν τῶν ἀδικεόντων. καὶ οὕτω ἐπὶ αἱ πόλιες ἐγένοντο ὑψηλότεραι. ὃ μὲν γὰρ τοῖσι τοῖχον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν ἐκ διώρυχας ὀρυξάντων, ὅτι Σεσώστριος βασιλέος· ἐγένετο δὲ, τῷ καὶ ὅτι τοῦ Αἰθίοπος καὶ ταύτῃ ὑψηλαὶ ἐγένοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἑτέρων θαυμαζόντων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ τὰ λοιπὰ, ὡς ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα ἡ ἐν Βουβάστι πόλις ἔξεχώθη, ἐν τῇ καὶ ἱερόν ἐστι Βουβάστιος

longeque maximam. [1] Habere enim vbique cum figuras insculptas, tum aliam infinitam ædificiorũ speciem. Illud vero maximum ab hoc rege fuisse factum, vt quum vehementer laboraretur ex ære alieno, legem hanc Ægyptiis promulgauerit, vt ita demum quis pecuniam mutuo acciperet, si cadauer patris pignori traderet. Hunc autem ad hanc legem adiecisse, vt penes creditorem esset potestas omnis sepulcri debitoris, vtque hæc irrogaretur mulcta pignus deponenti: cui, si dissoluere æs alienum recusaret, fas non esset sepeliri aut in paterno aut vllo in alio sepulcro: ac ne alium quidem ex seipso progenitorum sepulturæ mandare. Hunc præterea regem superiores antecellendi cupidum, reliquisse memoriam sui pyramidem lateritiam, incisis lapidi litteris in hæc verba, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBVS [2] COMPARES, QVAE TANTVM ILLIS PRAECELLO QVANTVM IVPITER CETERIS DIIS. NAM FVNDVM LACVS CONTO VERBERANTES, QVICQVID LVTI CONTO ADHAERESCEBAT, ID COLLIGENTES, [3] ME COMPOSVERVNT, ET IN TALEM MENSVRAM REDEGERVNT. atque id demum operis hunc regem edidisse. ¶ Post hunc regnasse cæcum quendam ex vrbe Anysi, nomine ANYSIN: atque eo regnante, excurrisse in Ægyptũ magna cum manu Æthiopum SABACVM regem: & quum cæcus hic fuga se in palustria proripuisset, illũ regnasse in Ægypto quinquaginta annos: idque intra tempus ista edidisse: Quoties Ægyptiorum quisquã aliquid deliquisset, neminem voluisse morte afficere: sed pro sui quenque delicti magnitudine, damnare ad aggerendã certam mensuram aggerũ intra vrbem vnde quisq; [4] incolentium erat. Atq; ita vrbes sunt etiã sublimiores effectæ. nã primũ humus aggesta fuerat ab iis qui sub rege Sesostre riuos effoderant: iterũ sub rege Æthiope valde sunt vrbes factæ excelsæ, cũ ceteræ quę in Ægypto sunt, tũ vero (vt mihi videtur) Bubastis vrbs, vbi præcipue terra exaggerata. In qua vrbe templum est Bubastis,

cxxxvii

[1] Habere enim cum alias porticus, figuraſque bene ſculptas, & alias infinitas ædificiorum ſpecies. tum vero iſta longe pluta. Hoc regnante quum non ſine magna difficultate pecunias alii cum aliis communicarent, legem hanc Ægyptiis fuiſſe dicebant, vt ita demum &c. *Vt diſtinguat ante* πρὸς *μέλιτα. ita tamen vt hæc verba ad ſequentia referri poſſint. q. d. Iſta quæ ſequuntur. quamuis ſit* ἐκεῖνα, *non* τοῦτα, *aut* τάδε. [2] *Videtur aliud legiſſe quam nos* τοῖσι θεοῖς. [3] Lateres duxerunt, & me in talem formam redeg. [4] Nocentium

[1] quæ

[1] quæ noſtra lingua dicitur Diana, omnium maxime memorabile. Quo etſi alia ſunt tum grandiora tum ſumptuoſiora, nullum tamen eſt aſpectu iucundius. Id ita ſe habet: Cetera præter acceſſum inſula eſt: cui[9] ad ingreſſum vſq; duo è Nilo fluenta vicina currunt, nec confluunt, hinc atque illinc præterfluentia, centum vtrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata. Eius veſtibulum decem paſſibus ſublime eſt figuris ſenûm cubitorum adornatum. Id templum in media vrbe ſitum, vndique circumeuntium oculis ſubiicitur. nam quum vrbs ſit aggeſtu terræ ſublimis, templum quemadmodum à principio conditum, nec loco motum, pro ſpeculo eſt. illud [2] materia figuris exculpta ambit. Interius delubrũ, ingenti proceriſſimarũ arborum manu conſitarũ luco ambiente, in quo delubro ſtatua eſt. [3] Longitudo tẽpli quoquouerſus vnius eſt ſtadii. Ab eius ingreſſu via per forum orientem verſus, quæ fert ad Mercurii templum, tria circiter ſtadia longitudinis, & [4] quatuor iugerũ latitudinis, ſtrata lapide eſt, vtrinque arboribus manu conſitis in cælum euntibus. Atq; hunc quidẽ in modum templũ habet. Verum ſe ita ad extremũ liberatos Æthiope referebant, quod ille per quietem oblata ſibi viſione, fugæ ſe mandauerit. Viſus eſt ſibi videre quendã aſtantem, qui ſuaderet ipſi vt cõgregatos cunctos Ægypti ſacerdotes incideret medios. Hac eũ viſione conſpecta dixiſſe, videri ſibi deos demonſtrare hanc occaſionẽ, vt piaculo in ſacra cõmiſſo, aliquid cladis aut à diis aut ab hominibus acciperet: ſe vero nequaquam iſta facturum, ſed abiturum: quoniam exceſſiſſet iam tempus quod ipſi à diis vaticinatum eſſet, quouſque foret in Ægypto regnaturus. Etenim quum in Æthiopia ageret, oraculis quibus vtuntur Æthiopes, reſponderat deus, fore vt is in Ægypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum exceſſiſſet; & viſo inſomnii perturbatus eſſet Sabacus, vltro ex Ægypto conceſſit. Eo profecto ex Ægypto, rurſus cæcum è paluſtribus egreſſum accepiſſe imperium: vbi quinquaginta annos habitaſſe inſulam, cinere atque humo aggeſta. Nam vt quiſque Ægyptiorum iuſſus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat vt clam Æthiopẽ ad ſe dono etiam cinerem ferret. Hanc inſulam nemo ante Amyrtæum inuenire potuit, ſed

cxxxviii

cxxxix

cxl

ἀξιαπηγητότατον. μέζω μὲν δὴ ἡ ἄλλα, ἢ πολυδαπανώτερά ἐστι ἰεά. ἡδονὴ δὲ ἰδέσθαι ὧδέ ἐστι τούτου μᾶλλον. ἡ δὲ Βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐστὶ Ἄρτεμις. Τὸ δὲ ἰεὸν αὐτῆ ὧδε ἔχει. πλὴν τῆς ἐσόδου, ὅ ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσίσχουσι, ἐς συμμίσγουσαι ἀλλήλῃσι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσόδου τοῦ ἱεροῦ ἑκατέρη ἐσέχει. ἡ μὲν, τῇ περ ἔρρευσε, ἡ δέ, τῇ· ἑκάτερος δὲ εὖσα ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, οὐκ ἔλασσον εὐρέσι καὶ βαθέσι. τὰ δὲ περίπυλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστί, τύποισι δὲ ἐξαπήχεσι ἐσκεκόσμηται ἀξίοισι λόγου. ἐὸν δὲ ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱερόν, καταεῖται πρώτοδεν περιϊόντι. ἄτε γὰρ τῆς πόλεως μὲν ἐγκεχωσμένης ὑψοῦ, τὸ δὲ ἱερὸν οὐ κεκινημένου ὡς ἀρχῆθεν ἐποιήθη, ἔσοπτον ἐστί. περιέρρυται δὲ αὐτὸ αἰμασιὴ ἐγλεγλυμμένη τύποισι. ἔστι δὲ ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων πεφυτευμένων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τὸ ἄγαλμα ἔνι. εὖρος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱεροῦ, πρώτη σταδίου ἐστί· ἐπὶ μὲν δὴ τὴν ἔσοδον, ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ὀπὶ σταδίους τρεῖς μάλιστά κη, ἀπὸ τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ περὶ τὸν νηόν· εὖρος δέ, ὡς τεσσέρων πλέθρων. τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ, δένδρεα ὑραιομήκεα πέφυκε· φέρει δὲ ἐς Ἑρμέω ἱερόν. Τὸ μὲν δὴ ἱερὸν τοῦτο ὕτω ἔχει. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεξαν γενέσθαι. ὄψιν οἱ τὰ ὑπνῳ τοιήνδε ἰδόντα αὐτόν, οἱ χρεὸν εἶναι φεύγειν. ἐδόκεέ οἱ ἀνδρα ὀπισθε στάντα, συμβαλεῖν τοὺς ἱρέας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλεξαντα πάντας, μέσους διχοτομῆσαι. ἰδόντα δὲ ὄψιν τοιαύτην λέγειν αὐτόν, ὡς τοὺς θεοὺς φαίνοι οἱ δικέειν τοῦτο τοὺς ἄνδρας προδεικνύναι, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερά, κακόν τι παρὰ θεῶν ἢ παρὰ ἀνθρώπων λάβοι. ἔκων ποιήσειν ταῦτα. ἀλλὰ γὰρ οἱ ὀξελαυθέναι ἐν χρόνῳ, ὡς ἐόντι κεχρῆσθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου· ἐκχωρέειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ εἶναι αὐτῷ τὰ μαντήια, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, αὐδᾶσθαι δέ οἱ ἀνδρα Αἰγύπτου βασιλεύσαντα ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ὀξύνετο, ἐν αὐτῷ ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπιπάσασα, ἐκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶς. Ὡς δὲ ἄρα οἱ χρεὸν ἦν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὐτὸς τοιόνδε ἀρχὴν ἐκ τοῦ ἐλέων ἀπικόμενον. ἔνθα πεντήκοντα ἔτεα νήσον χώσας κατοδῶτε ἐν γῇ, οἰκέε. ὅκως γάρ οἱ φοιτέοντες οἱ ἄγγελοι Αἰγυπτίων, ὡς ἑκάστοισι προστεπάχθαι σιγῇ ὑπ' Αἰθίοπος ἐς τὸ δωρεὴν κελεύειν σφέας ἐν κατοδῷ κομίζειν. ταύτην τὴν νῆσον ἐόντες πρότερον ἐδωρέατο Ἀμυρταίου ὀξυρεῖν· ἀλλὰ

1 Eſt autem Bubaſtis, ea quæ lingua Græca Artemis dicitur. *id eſt, Diana. Sed hæc verba habentur in cod. Gr. poſt ſtatua,* Nullum tamen eſt aſpectu iucundius. 2 Septem figuris exculptum 3 Latitudo autem & longitudo t. 4 Quatuor plethrorum, *id eſt, 400. pedum.*

ἔτεα ὀλίγῳ πλέω ἢ ἑπτακόσια· οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτῶν
ἀμύρτεω οἱ τοῦ τε ἄλλου ἡγεόμενοι βασιλῆες Ἀμυρ-
ταίου. νῆσος δὲ ἡ τοὔνομα ἐστὶ τῇ οὔνομα Ἐλβώ. μέγαθος δέ ἐστι
πολλῷ τι δέκα σταδίων. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι
ὃν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τῷ οὔνομα ἦν Σεθών· τὸν δὲ
ἀλογίῃσι ἔχειν τῶν δαχρησάμενον τοῦ μαχίμου Αἰ-
γυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτοῦ. δὴ τε δὴ ἄτιμα
ποιεῦντα ἐς αὐτὸν, καὶ σφέας ἀπελέσθαι τῆς ἀρούρας,
τοῖσι ὀπίσω τῶν πρητέρων βασιλέων δεδόσθαι ἑξαρέτους
ἑκάστῳ δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ, ἐπ' Αἴγυπτον ἐ- 10
λαύνει στρατὸν μέγαν Σανασχάριβος βασιλέα Ἀρα-
βίων τε καὶ Ἀσσυρίων. ἀκόντων δὴ ἐγένετο τῶν μαχίμων
τοῦ Αἰγυπτίων βοηθέειν. τὸν δὴ ἱρέα ἐς ἀπορίην ἀπει-
λημμένον, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τῷ ἄλγεα
ἀποδύρεσθαι οἷα κινδυνεύοντα παθέειν. ὀλοφυρόμενον
δὴ ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψει ἐπι-
στάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν ὡς οὐδὲν πείσεται κακὸν, αὐ-
τὸς ἀντιάζοντα Ἀραβίων στρατόν. αὐτὸς γὰρ οἱ πέμψειν
τιμωρούς. τοῦτο δὴ μιν πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοισι, 20
συναλγέοντα Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἕπε-
σθαι, στρατόπεδοῦσθαι ἐν Πηλουσίῳ. ταύτῃ γὰρ εἶσι
αἱ ἐσβολαί. ἕπεσθαι δέ οἱ τὸν μαχίμων μοῦνον ἀνδρα ἀν-
δρῶν, καπήλους τε καὶ χειρώνακτας, καὶ ἀγοραίους ἀν-
θρώπους, τοὺς οὐδαμὰ ἀπικομένους, τοῖσι ἐναντίοισι αὐ-
τοῖσι ὀπισχυθίζειν νυκτὸς μιῇ ἀγοραίους, καὶ μοῦνα φα-
ρέτρας τε τοὺς φαρετρεῶνας αὐτέων, καὶ τὰ τόξα· πρὸς δὲ,
τοὺς ἀσπίδων τὰ ὄχανα. ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φευγόντων
σφέων γυμνῶν ὅπλων, πεσεῖν πολλούς. καὶ νῦν οἱ ὁ
βασιλεὺς ἕστηκε ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων
92 ὀπὶ τῇ χειρὶ μυὸν· λέγων δὲ γράμματα τῶν τάδε, ΕΣ 30
ΕΜΕ ΤΙΣ ΟΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ. Ἐς
μὲν τοσοῦνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀπο-
δεξάμενοί τε ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος, ἐς τὸν Ἡφαί-
στου ἱρέα τὸν τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μέσον
τε καὶ τεσσερακοστὸν καὶ τετρακοσίας ἀνθρώπων γενεὰς
γενομένας, καὶ ἐν τούτῃσι ἀρχιρέας καὶ βασιλέας ἑκα-
τέρους, ἐόσους τοὺς γενομένους. καὶ τοι ξυναρίθμιαι μὲν ἀνδρῶν
γενεαὶ δυεῖν δέουσαι μύρια ἔτεα. γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκα-
τὸν ἔτεα ἐστί. μέσας δὲ καὶ τεσσερακοντα ἐπὶ τοῖσι λοι-
πῶν γενεῶν, αἱ ἐπὶ τοῦτον ἦσαν ξυναρίθμιαι, ἐστὶ τεσσερά- 40
κοντα καὶ ξυναρίθμια καὶ χίλια ἔτεα. οὕτω δὲ μυρίοισι τε
ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τετρακοσίοισι τε καὶ τεσσεράκοντα
ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μέντοι οὐ-
δὲ πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγυ-
πτίων βασιλεῦσι γενομένοισι, ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν. ἐν
τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ λέγαχις ἔλεγον ἥλιον ἐν τε-

septingentis & amplius annis ſuperiores Amyrtæo reges nequierunt eã inuenire: cui inſulæ nomẽ eſt Elbo, decẽ omnino ſtadiorum magnitudinis. Poſt hunc CXLI regnaſſe ſacerdotem Vulcani, nomine SETHON: eumq; bellatoribꝰ Ægyptiis abuſum fuiſſe, contemptui habens tanquam ſibi non opportunos, & cum aliis ignominiis affeciſſe, tũ vero [1] agris exuiſſe quibus fuerãt à ſuperioribus regibus ſinguli donati duodeni. Ex quo factum eſt, vt, quum poſtea Sanacharibus Arabum Aſſyriorumq; rex cũ magnis copiis inuaſiſſet Ægyptum, [2] noluerint ei opitulari. Tunc ſacerdotẽ conſilii inopem, in cœnaculum ſe contuliſſe: ibique apud ſimulacrum comploraſſe quanta pati periclitaretur: eique inter lamentationẽ obrepſiſſe ſomnũ: & inter quietẽ viſum aſtare deum, exhortantem nihil eum moleſti paſſurum, ſi copiis Arabum obuiam iret: ſe enim auxiliarios ei miſſurum. His inſomniis fretum ſacerdotem, ſumptis Ægyptiorũ iis qui ſequi vellent, caſtra in Peluſio poſuiſſe. (hâc enim Ægyptus inuaditur) nec eum fuiſſe quempiam bellatorum ſequutum, ſed inſtitores, & operarios, & forenſes homines. Eo quum peruenissent noctu, effuſam ipſis hoſtibus vim agreſtium murium, qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum ſcutorum habenas abederunt, ita vt poſtera die hoſtes armis exuti fugam fecerint, multis amiſſis. Eoque nũc iſte rex in templo Vulcani lapideus ſtat, manu murem tenens, atque hæc per litteras dicens, IN ME QVIS INTVENS, PIVS ESTO. ¶ Ad hunc vſque narrationis locum & Ægyptii & ſacerdotes referebant, demonſtrantes à primo rege ad Vulcani ſacerdotẽ hunc qui poſtremus regnauit, progenies hominum fuiſſe trecentas quadraginta vnam, & totidem interea pontifices totidemque reges. Trecentæ autem progenies decem millia annorum valent. (nam tres virorũ progenies, centũ anni ſunt.) vna & quadraginta, quæ reliquæ ſunt vltra trecentas, ſunt anni mille trecenti quadraginta. Ita intra decem millia trecentoſque & quadraginta annos, negabant vllum deum forma humana extitiſſe: ac ne in regibus quidem Ægypti qui aut prius aut poſterius extiterint, aliquid tale dicebãt fuiſſe: ſed intra hoc tempus quater ſolẽ præter conſue- CXLII

1 Aruris exuiſſe. *Quæ menſura pedes quinquaginta capit, dimidium plethri.* 2 Noluerint ei milites Ægyptii opitulari. *Vel, Bellatores Ægyptii. Videtur ſignificare eos qui rei militaris ſcientiam profiterentur. Ipſe Valla* bellatores *paulo ante interpretatur, & alibi* pugnatores.

tudi-

tudinem fuisse ortum. bis quidem illinc exortum vbi nunc occidit: bis autem vnde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hæc aliquid in Ægypto esse immutatum, nec ea quæ ex terra, nec ea quæ è flumine ipsis proueniunt, nec quę ad morbos aut quæ ad mortes pertinent.[1] Atque ante Hecatæum sermonum scriptorem, apud Thebas originẽ generis sui recensentem, ac progenitores familiæ suæ repetentem ad sextũdecimum deũ, sacerdotes Iouis tale quiddam fecerant: & mihi non recensenti originem familiæ meæ, introducto in quoddam grande cœnaculum, enumerando demonstrabant tot è ligno colossos quot dixi. Ibi nanq; stabant pontifices sub imagine vitæ qua quisque vixerat. enumerantes itaq; sacerdotes ostendebant mihi vnumquenque eorum esse filium proxime defuncti sacerdotis, imagines eorum singulas gradatim percensendo, donec omnes exposuerant. Atque Hecatæo originem suam recensenti, & ad sextumdecimum deum referenti, occurrebant è diuerso progeniem recensentes, & in enumeratione nõ admittentes id quod ab illo diceretur, hominem progenerari è deo. Occurrebant autem in repetenda progenie hunc in modum, quod dicerent vnicuique colossorum fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque[2] commemorarent: Piromin assidue ex Piromi procreatum, non referentes ad deum illos aut ad heroa. Est autem Piromis Græca lingua expositum καλὸς κἀγαθός, *id est, honestus & bonus.* Eos itaque quorum magines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed multũ à diis distantes. Priores tamen his viris fuisse deos in Ægypto principes,[3] vna cum hominibus habitantes, & eorum semper vnum extitisse dominatorem: & postremum illic regnasse Orum Osiris filium, quem Græci Apollinem nominant. Hunc, postquam extinxit Typhonem, regnasse in Ægypto postremum. Osiris autem Græca lingua est Dionysus, *id est, Liber.* Atqui apud Græcos nouissimi deorum esse censentur Hercules, Dionysus & Pan: at apud Ægyptios Pan vetustissimus est etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex iis qui secundi,

CLXII

CXLIV

CXLV

λιον ἀναστεῖλαι· ἔνθά τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δὶς ἐπανατεῖλαι· καὶ ἔνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δὶς ἀναπλῶσαι. καὶ ὅσα τῶν κατ' Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦτα ἑτεροιωθῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφι γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νούσοισι, οὔτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους. Πρότερον δὲ Ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντί τε τὸν πατρήιον ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἐποίησαν οἱ ἱρέες τοῦ Διὸς, οἷόν τι καὶ ἐμοὶ συγγενεηλογήσαντι ἐμεωυτόν. ἐσαγαγόντες γὰρ ἐς μέγαρον ἑσῶ ἐὸν μέγα, ἀριθμέομεν δεικνύουσι κολοσσοὺς ξυλίνους τοσούτους ὅσους περ εἶπον. ἀρχιρεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτῶν ἵστα ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ζόης εἰκόνα ἑωυτοῦ. ἀριθμέοντες ὦν καὶ δεικνύοντες οἱ ἱρέες ἐμοὶ, ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἕκαστον ἑωυτῶν ἐόντα, ἐκ τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος, διεξιόντες ἀπὸ πασέων, ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἁπάσας αὐτάς. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, αὐτεγενεηλόγησαν κατὰ τὠυτὸ ἀριθμήσαντες, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἀνθρώπου. αὐτεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγονέναι. ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσερακοντα καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς, Πίρωμιν ἐπονομαζόμενον· καὶ οὔτε ἐς θεὸν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέβησαν αὐτούς. Πίρωμις δέ ἐστι κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κἀγαθός. Ἤδη ὦν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιούτους ἀπέδειξαν σφέας πολλῷ ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. Τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχοντας, ἐκ ἐόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων αἰεὶ ἕνα ἐόντα κρατέοντα εἶναι. ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὧρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τοῦτον καταστάντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὄσιρις δέ ἐστι Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν. Ἐν Ἕλλησι μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν. παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πὰν μὲν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν εἷς· Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων,

ἀναπλῶσαι

ὕστερον

1 Iam prius autem Hecatæo historiographo apud Thebas originem generis sui recensenti, ac progen. fam. suæ ad sextumdecimum vsque deum repetenti, sacerdotes Iouis tale quiddam fec. quod mihi recens. originem fam. meæ. Introducto in q. gr. cœn. en. demonstr. tot è ligno colossos quot dixi. Illic enim singuli pontifices adhuc viui imaginem suam collocant. Enumer. itaque &c. *Legitur autem & ita* ἐμοὶ οὐ συγγενεηλογήσαντι. *quam lectionem hic sequitur.* 2 Commemorarent Piromidas cognominatos, neq; tamen refer. *Legendo* πιρωμις ἐπονομαζομένους. 3 Minime cum hominibus versantes,

τῶν δυώδεκα λεγομένων. Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, οἱ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλέα μὲν δὴ ὅσα αὖτοὶ Αἰγύπτιοι φασὶ εἶναι ἕτερα ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε. Παῖδα δὲ ἔτι τούτων πλεόνα λέγεται εἶναι, Διονύσῳ δὲ ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Ἄμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, ἀεί τε λογιζόμενοι, καὶ ἀεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι, κατὰ ἑξακόσια ἔτεα καὶ χίλια, μάλιστά κῃ ἐς ἐμέ. Ἡρακλέα δὲ τὸν Ἀλκμήνης, κατὰ ἐπτακόσια. Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμέω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν) ἐλάσσω ἕτεά κῃ τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ ἑπτακόσια μάλιστα, ἐς ἐμέ. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων τοῖσι τὰς πίστις λεγομένοισι μᾶλλον ἐμοὶ δ' ὦν ἡ πρὸ αὐτῶν γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανερῶς τε ἐγένοντο, καὶ κατεγηράσαν καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἡρακλέης ὁ ὁμοῦ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἄν τις καὶ τούτοις ἄλλοις γενομένοις ἄνδρας ἔχειν τὰ οὐνόματα τῶν πρεσβυτάτων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον, ἐς ὃν μηρὸν ἐνερράψατο Ζεύς, καὶ ὤιχετο ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ. καὶ Πανός γε πέρι οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτράπετο γενόμενος. δῆλά μοι ὦν γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. Ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι. Ὅσα δὲ οἵ τε ἄλλοι ἀνθρωποι, καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι κατὰ ταύτην τὴν χώρην γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· πρήξας δέ τι αὐτὸς καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Ἐλληνες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τὸν Ἡφαίστου βασιλεύσαντα, (τοῦδε γὰρ χρόνου οἷοί τε ἦσαν αὖτις βασιλῆος ἁλισθῆναι) ἐξήσαντο δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας διελόμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοῖσδε χρεώμενοι, μήτε καταιρέειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίζησθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου· εἶναί τε φίλους παμάλιστα. τοῦδε δὲ εἵνεκα

numero duodecim: Dionyſus, ex iis qui tertii vocantur, ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autem quantum annorum ad Amaſin regem eſſe ipſi Ægyptii aiunt, ſuperius à me patefactum eſt. A Pane vero plus annorum eſſe dicitur: minimum inter hos, à Dionyſo: quanquam ab hoc ad Amaſin regem quindecim millia annorum ſupputantur. Et hæc Ægyptii pro compertis aſſeuerant, ſeque ſcire aſſidue ſupputando, ſemperque annos deſcribendo. A Dionyſo quidem certe, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meam ætatem ſunt anni ferme mille ſexcenti: ab Hercule vero Alcmenæ filio, ferme nongenti. A Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annorum eſt quã à bello Troiano, octingenti fere ad me anni. Vtrum horum probabilius ſibi videtur, eo quiſque vtatur licet: mihi autem de his recepta opinio probatur. Nam ſi & iſti in Græcia cum celebres fuiſſent tum ſenuiſſent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, Dionyſus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixiſſet aliquis & hos alios habere illorum deorum nomina qui prius geniti fuerant: nunc Græci aiunt Dionyſum, ſtatim, editum, ab Ioue inſutum in femore, portatumq; in Nyſſam quæ eſt ſupra Ægyptum in Æthiopia. De Pane ne habent quidem quod dicant, vbinam à partu ſit educatus. ex quo fit mihi manifeſtum, Græcos audiuiſſe poſterius horum quàm aliorum deorum nomina: & ex eo tempore illorum progenies recenſuiſſe quo primum de iis audierant. atque hæc quidem Ægyptii aiunt. ¶ Qvae vero ceteri homines cum Ægyptiis conſentientes memorant in hac regione fuiſſe geſta, hæc iam explicabo, [2] aliquid etiam his quæ ego vidi conferentibus. Poſt Vulcani ſacerdotem regem *ſuum* Ægyptii libertatem adepti, duodecim ſibi reges (nullo enim temporis momento poterant ſine rege viuere) deligunt, in totidem partes omni Ægypto diſtincta. Iſti iunctis inter ſe affinitatibus regnabant, pactionibus initis ne mutuo auferre imperiũ conarentur, neve quis plus alio quippiam obtinere quæreret, ſed vt eſſent inter ſe quam amiciſſimi. Atque ea de cauſſa

CXLVI

CXLVII

1 Ante vero quæ ſit de illis ſententia commemoratum eſt. Quod ſi & iſti, videlicet Dionyſus & Semele, & Pan ex Penelope genitus, in Græcia celebres fuiſſent ac conſenuiſſent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, dicere etiam poſſet aliquis & hos alios &c. 2 Quibus aliquid etiam adiicietur ex iis quæ ipſe conſpexi. Poſt Vulc.

has pa-

has pactiones arctas accurataſque inierunt, quod eis inter initia, ſimulatque tyrannides inuaſerunt, reſponſum fuerat, Qui in templo Vulcani ærea phiala libaſſet, eum totius Ægypti regno potiturũ. CXLIIX [1] Vbi omnia ſacra exequuti ſunt, placitum eſt eis aliquod relinquere ſui commune monumentum: ex eoque placitó fecerunt labyrinthum, paulo ſupra ſtagnum Mœrios, maxime vrbem verſus quę dicitur crocodilorum: quem ego aſpexi fama maiorem. Si quis enim ex Græcorum narratione muros & operis ſpeciem [2] ratiocinetur, minus concipiet quam pro labore & ſumptu huius labyrinthi. Tametſi enim Epheſi templum eſt memoratu dignum, & in Samo, tamen pyramides erant narratione maiores, quarum ſingulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ ſunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duodecim eius aulæ ſunt tecto opertæ, portis oppoſitis altrinſecus: ſex ad aquilonem contiguæ, totidẽ ad auſtrum vergentes, eodem extrinſecus muro præcluſæ. Bifaria in eo ſunt domicilia, vna ſubterranea, altera ſuperiora [3] illis impoſita, vtraque numero tria millia, quingenta. Quorum ea quidem quæ ſuperiora ſunt, ipſi vidimus, & quæ aſpeximus enarramus, ſubterranea vero auditu didicimus. [4] Nam præpoſiti Ægyptiorum nolebant vllo pacto illa monſtrari, quod dicerent illic ſepulcra eſſe tum eorum regum qui ędificandi labyrinthi fuere autores, tum ſacrorum crocodilorum. Ita de inferioribus ædificiis fando cognita referimus. Superiora ipſi aſpeximus humanis operibus maiora. nam egreſſus per tecta, & [5] regreſſus per aulas diuerſiſſimi, infinita me admiratione afficiebant. Ex aula in conclauia tranſitur, ex conclauibus in cubicula, è cubiculis in ſolaria alia, è conclauibus in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes, lapideum eſt, ſculptilibus paſſim figuris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex parte digeſto lapide albo, columnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus, adhæret pyramis quadraginta paſſuũ, in qua grandia ſunt inſculpta animalia, ad quã iter CXLIX ſub terra fit. Et quũ talis ſit labyrinth⁹, tamen ſtagnũ Mœrios, ad q labyrinth⁹ ædificatus eſt, plus præbet admirationis.

τοὺς νόμους τούτους ἐποιεῦντο, ἰχνηλατέοντες σκέλεος ὁ σφι κατ' ἀρχὰς αὐτίκα ἐπισταμένοισι ἐς τὰς τυραννίδας, ὅτι χαλκέη φιάλη ἐπείσαξε αὐτέων ὁ τοῦ ἱροῦ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἁπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτου. ἐς γὰρ δὴ τὰ πρήγματα ἱρὰ συνελέγοντο. Καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι καὶ ἦ. δόξαν δὲ σφι, ἐποίησαντο λαβυρίνθους, ὀλίγῳ ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, καὶ κατὰ κροκοδείλων καλεομένην πόλιν μάλιστά κη κείμενον. Ὅτι ἐγὼ ἤδη ἴδον λόγου μέζω. εἰ γάρ τις τὰ ὄξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀποδοξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσω ἐόντα πόνου τε αἴρεσθαι καὶ δαπάνης φανείη ἐόντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου· καίτοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ὀκὶ νηός, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλῶν ἑκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγίστων αὐξάξιν. ὁ δὲ δὴ λαβυρίνθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει· τοῦ γὰρ δυώδεκα μοῦνοι αὐλαὶ κατάστεγοι, αἱ τίσυλοι ἀλλήλῃσι· ἔξ μὲν τοῖς βορέην, ἓξ δὲ τοῖς νότον τετραμμέναι συνεχέες. τεῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτὸς σφέας περιέργει. οἰκήματα δὴ ἔνεστι δίπλᾶ, τὰ μὲν, ὑπόγαια· τὰ δὲ μετέωρα ὑπὲρ ἐκείνοισι τρισχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοί τε ὡρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοῖ λεγόμενα λέγομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι ἐστρωθαιόμεθα. οἱ γὰρ ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι σῆκας αὐτοῦ τε τῶν τε ἀρχὰς ὅν λαβυρίνθου τοῦτον οἰκοδομησαμένων βασιλέων, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν κάτω περὶ οἰκημάτων ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν. τὰ δ' ἄνω, μέζονα αἰθρωπίνων ἔργων αὐτοὶ ὡρέομεν. αἵ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων, καὶ οἱ ἑλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἑόντες ποικιλώτατοι, θώυμα μυρίον παρέχοντο, ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιοῦσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς παστάδας ἐτέρας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστάδων, καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὀροφὴ δ' ὑπὲρ πάντων τούτων λιθίνη, κατάπερ οἱ τοῖχοι. οἱ δὲ τοῖχοι, τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι· αὐλὴ δ' ἑκάστη περίστυλος, λίθου λευκοῦ ἁρμοσμένου παμάλιστα. τοῦ δὲ γωνίης τελευτῶντος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς τεσσαρακοντόργυιος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται, ὁδὸς δὲ ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποίηται. Τοῦ δὲ λαβυρίνθου τούτου ἑόντος τοιούτου, θώυμα ἔτι μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύρινθος οὗτος οἰκοδόμηται·

1 Nam in omnibus templis conuenire ſolebant. Viſum autem eſt eis &c. 2 Æſtimet. *Vel, colligat.* 3 Illis *aulis* impoſita numero tria millia, ſingula *videlicet* mille quingenta. 4 Nam qui ex Ægyptiis præfecti erant *labyrintho.* 5 Anfractus, *vel, implicita via*, per aulas diuerſiſſimæ infinitam admirationem afferebant, ex aula in conclauia tranſeuntibus, ex conclauibus in cub.

τῆς δ' ὡς ἐμετρήθη τῆς περιόδου εἰσὶ σάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχοίνων ἑξήκοντα ἐόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου ὁ πᾶς ἁλιγκιος. κεῖται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη παρὰ βορέην τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῇ βαθυτάτη αὐτὴ ἐωυτῆς, πεντήκοντα ὀργυιάς. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτὴ, αὐτὴ δηλοῖ. οὐ γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἑξήκοντα δύο πυραμίδες, τὸ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· καὶ ὁ κατ' ὕδατος οἰκοδόμημα ἕτερον τοσοῦτον· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἕπεστι κολοσσὸς λίθινος, κατήμενος ἐπὶ θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυιέων, αἱ δὲ ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰσὶ χ' ἐξαπόδου σάδιον ἐξάπλεθρον. ἐξαπόδου μὲν τῆς ὀργυῆς μετρεομένης καὶ τετραπήχεος, τῶν ποδῶν μὲν τεσσαράκοντα ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεος, ἑξαπαλαίστου. ὁ δὲ ὕδωρ ὁ ἐν τῇ λίμνῃ, ἀνθρώπους μὲν οὐκ ἔχει· (ἄνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ὅδε τυγχάνει) ἐκ τοῦ Νείλου δὲ ἀρύχα ἐστήκασι. ἐσρεῖ δὲ μηνῶν ἑξ μὲν ἐς τὴν λίμνην, ἐξ δὲ μηνῶν ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἐκεῖθεν, τότε τοῖσι ἐξ μηνῶν ἐς τὸ βασιλήιον καταβάλλει ἑκάστην ἡμέρην ἐκ τῆς λίμνης τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων· ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, εἴκοσι μνέας. Ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὡς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐν Λιβύῃ ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη κατὰ γῆς, πρὸς ἑσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεί τε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὤρεον ὅπου χοῦν οὐδαμοῦ ἐόντα, ὀπτμελὲς γὰρ δή μοι ἦν, πρὸς τοῖσι ἄγχιστα οἰκέουσι τῆς λίμνης ὄκου εἴη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς· οἱ δὲ ἔφρασάν μοι ἵνα ἐξεφορήθη. καὶ ὑπετίως ἔπειθον· ἤδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πολιηθρόμενον ἕτερον τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλου τοῦ Νίνου βασιλέος χρήματα ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι κατακρύψασι, ἐπειρῶντο κλῶπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν σφετέρων οἰκιῶν ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες, ὑπὸ γῆν καθυπεώρυσσον, ἐς τὰ βασιλήια οἰκία ὤρυσσον. τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφερόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅκως γένοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμὸν, παρρέοντα τὴν Νῖνον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο ὃ, τι ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιεύμενον. ἐρύσαντες γὰρ τὸν χοῦν τοῖς Αἰγυπτίοις, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὁ δὲ, ὑπολαμβάνων, ἔμελλε σφανέειν.

Cuius in circuitu mensura trium millium & sexcentorum stadiorũ est, schœnorum sexaginta, quanta videlicet ipsius Ægypti ad mare mensura est. Iacet autem stagnum longo situ aquilonem versus austrumque: altitudine, vbi eius profundissimum est, quinquaginta passuum. Quod autem manu facta sit ac depressa, indicat, quod in eius ferme medio stant duæ pyramides, quinquaginta passus ab aqua extantes, altero tanto ædificii aquis tecto. Super quarum vtraque lapideus est colossus in solio sedens: ita pyramides sunt centum passuum. Centum autem [1] iusti passus sunt stadium vnum [2] sex iugerum. Passus, inquam, mensuræ sex pedum, siue quatuor cubitorum: pedes autem, quatuor palmorum: cubiti vero, sex palmorum. Aqua stagni natiua non est, vtpote solo illo admodum arido, sed è Nilo deriuata, sex mensibus in stagnum fluens, totidem retro in Nilum refluens. Illisque sex mensibus quibus effluit, [3] augens regium fiscum talentis argenti singulis, in singulos dies, prouentu piscium, quum influit, viginti mnis. Hoc stagnum dicebant etiam indigenæ euadere in Syrtin Africæ, perforato sub terram meatu in mediterranea [4] Hesperiam versus, secundum montem Memphi imminentem. Verum quum humũ è lacu egestam nusquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabar proximos accolarum vbinam esset humus illinc defossa. [5] Illi dicere fuisse deportatam, facile id mihi persuadentes: quippe qui simile quiddam factum esse apud Ninum vrbem Assyriorum auditu cognoueram. Siquidem fures quidam magnam vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in thesauris subterraneis abstrusam, compilare quum constituissent, à suis domibus fodere exorsi sunt, dimensi viã sub terra ad regias ædes, eamque humum è cuniculis effossam, vbi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabant perfecere. Eodem modo audiui in Ægypto hanc alteram fuisse factam lacunam, præterquam quod non noctu hæc, sed interdiu est facta. Ægyptios enim humũ quam effodiebant, in Nilũ extulisse, quam ille acceptam dissiparet.

CL

1 *Videtur respondere hac Græca phrasis Gallica.* 2 Sex plethrorum. *Id est, centum pedum.* 3 In regium fiscum talenta argenti singula singulis diebus ex prouentu piscium persoluit: quum influit, viginti minas. 4 Occidentem versus 5 At illi quonam esset deportata, mihi exposuerunt.

Et hic

Et hic quidem lacus ita fertur fuisse depressus. Duodecim autem reges
CLI quum iuste degerent, ac stato tempore in templo Vulcani sacrificassent, & vltimo die festo libaturi essent, porrexit eis pontifex aureas phialas, quibus libare consueuerant, aberrans numero, duodecim videlicet viris vndecim phialas. Ibi PSAMMITICHVS, qui postremus eorum stabat, quum non haberet phialam, detractam sibi æream galeam tenuit, libauitque. Ferebant autem & ceteri omnes reges, & tunc quoq; gestabant galeas. Nec tum quidē dolo malo Psammitichus galeam tenuit. [1] Ceteri tamen id consulto factum esse à Psammitticho existimantes, & in memoriam redeuntes, oraculum ipsis esse redditum, qui ærea in phiala libasset, cum solum regem Ægypti futurum, non censuerunt quidem æquum esse Psammitichum morte mulctari, postquam [2] rimando compererunt non id illum fecisse industria: sed maxima potentiæ suę parte exutum in palustria relegandum, ne illinc egressus, ceteræ Ægypto se immiscereet.
CLII Hūc Psammitichū, [3] quum Sabacum Æthiopem, qui patrem eius Necon interemerat, fugisset in Syriam, postquam Æthiops ex insomnii visione abiit, reduxerunt ii Ægyptii qui sunt [4] è tribu Saitana. Deinde quum regnaret vna cum vndecim regibus, contigit ei vt fugeret iterum propter illam galeam in paludes. Igitur intelligens quam ignominiosè tractatus ab illis esset, statuit vltum ire qui ipsum persequuti essent. Itaque ex oracule Latonæ, quod in vrbe Buti apud Ægyptios veracissimum est, ad quod ipse miserat, redditum est responsum, affuturam vltionem ei è mari viris æreis [5] existentibus. Quod responsum ei magnam incredulitatem offudit, viros æreos ipsi in auxilium venturos. Non longo tempore interiecto, Iones quosdam & Cares prædandi gratia nauigantes, necessitas compulit applicare ad Ægyptum. Hi quum in terram exissent ære armati, Ægyptiorum quidam nuncium fert Psammitticho ad paludes: & quia nunquam viderat aliquos ære armatos, ait, egressos è mari æreos viros campestria populari. Ille agnoscens oraculum esse perfectum, amicitiam cum Ionibus

ἡ μὲν νυν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι. Τῶν δὲ δυώδεκα βασιλέων δικαιοσυνῃ χρεωμένων, δυὰ χρόνον ὡς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱρῷ τῷ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὀρτῆς μελλόντων καταπαύειν, ὁ ἀρχιρεὺς ἐξενείκε σφι φιάλας χρυσέας, τῇσι πρὸ ἐωθεσαν καταδέειν (ἁμαρτὼν τοῦ ἀριθμοῦ) ἑνδεκα, δυώδεκα ἐόντων. ἐνθαῦτα ὡς ὁ Ψαμμίτιχος, ὃς ἐπὶ τελευταίου ἑστεὼς αὐτέων ἐτύγχανε, οὐκ εἶχε φιάλην, ἀπελόμενος τὸ κυνέην ἐοῦσαν χαλκέην, ἐπὶ τοῦτο ἔχε τὴν ἔπαυσε. κυνέας γὰρ δὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐφόρεόν τε βασιληΐας, καὶ τότε ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος δὲ νυν τοῦτο μὲν οὐδὲν δολερῷ τρόπῳ χρεώμενος, ἐπὶ τοῦτο ἔχε τὴν κυνέην. οἱ δέ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμιτίχου, καὶ τὸ χρηστήριον, ὅτι ἐκ χρηστὸν σφι, ὃς ἐν χαλκέῃ ἀποσάντα αὐτοῖσι φιάλῃ, τὸν βασιλῆα ἐσεσθαι μούνων Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες τοῦ χρησμοῦ, κτεῖναι μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς δὲ δεύτερον βασανίζοντες ἐξ ὀλέθρου τοιούτου ποιήσαντα· ἐς δὲ τὰ ἕλεα ἔδοξέ σφι διώξαι, φυλώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμεως· ἐκ δὲ τῶν ἑλέων ὁρμεώμενον μὴ ἀπαμύνεσθαι τὴν ἄλλην Αἰγύπτῳ. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τοῦτον τὸ πρότερον φυγόντα ὑπὸ Αἰθιόπα Σαβακῶν, ὃς οἱ ὑπατέρα Νεκὼν ἀπέκτεινε, τοῦτον φυγόντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὄψεος τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι οἱ ἐκ νομοῦ τοῦ Σαΐτεω εἰσί. μετὰ δέ, βασιλεύοντα τοδέκατον τῶν ἑνδεκα βασιλέων, καταλαμβάνει μιν λόγος τὴν κυνέην φυγόντα ἐς τὰ ἕλεα. ὑποτάμνος ὦν ὡς ἐφρόντιζε κακῶς ὑπ' αὐτῶν, ἐπενόεε πέμψαντα πρὸς θεοὺς τοὺς ἐλθόντας. πέμψαντι δέ οἱ ἐς Βουτοῦς πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ὑγιὲς μαντεῖον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμός, ὡς πίσης ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ὑποφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπίστη μεγάλη ἐπεκέχυτο, χαλκέους οἱ ἄνδρας ἥξειν ὑποκύσεως· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἴωνας τε καὶ Κᾶρας ἀνδρας, τοὺς λιπὼν ἐκπλώσαντας, ἀπενεχθῆναι ἐς Αἴγυπτον ἐκβαίνοντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλεται τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπικόμενος ὁ Ψαμμιτίχῳ, (ὡς δὲ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ὑπὸ θαλάσσης λεηλατέουσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ὑπιτελεύμενον, φιλίην τε τοῖσι Ἴωσι

1 At illi mente comprehenso facto Psammitichi, atque oraculo ipsis redditō. *Vel, Quum Psammitichi factum & sibi redditum oraculum apud se considerassent.* 2 Quæstione habita comper. 3 Quū Sab. Æth. antea fugiens, qui patr. eius N. interemerat, in Syriam venisset, postq. *Sed vulgatam lect. ἐκὼν sequendo, interpretandum esset*, qui patrem eius volens interemerat. *id est*, non per imprudentiam. 4 E præfectura 5 Repente apparentibus. *Vel, In conspectum venientibus.*

καὶ Καρὶ ποιέεται· καὶ σφέας, μεγάλα ἐπισχιδνάμενος, πείθει μετ' ἑωυτοῦ γνώεσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, κατῆρε τοὺς βασιλέας. Κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι, τὰ πρὸς νότον αἴθουσαν τετραμμένα· αὐλὴν δὲ τῷ Ἄπι, ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὰν φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐοῦσαν τοῦ προπυλαίου, πᾶσάν τε περίστυλον ἐοῦσαν, καὶ τύπων πλέων. αἱ δὲ κίονων, ἀντὶ ἀνδρῶν κολοσσοὶ δυώδεκα πήχεες τὴν αὐλήν. ὁ δὲ Ἄπις καὶ τὰ Ἑλλήνων γλώσσαν ἔστι Ἔπαφος. Τοῖσι δὲ Ἰωσι καὶ τοῖσι Κάρσι τοῖσι συγκατοικημένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμίτιχος δόσιν χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους ἀλλήλων, τοῦ Νείλου τὸ μέσον ἔχοντος· τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τούτοις τε δὴ σφι τοὺς χώρους δόντι, καὶ πάντα τὰ ὑπέσχετο πρήγματα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέδωκε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκμαθεῖν. ἀπὸ τούτων τῶν μαθητῶν τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, οἱ νῦν ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι· οἱ δὲ Ἰωνες τοῦτον τὸν χρόνον καὶ οἱ Κάρες τούτους τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον ὑπὸ πολλόν· εἰσὶ δὲ ἔτι καὶ οἱ χῶροι οὗτοι πρὸς ὀλίγον θαλάσσης ἐνερθε Βουβάστιος πόλεος, ἐπὶ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου· τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξαναστήσας, κατοικίζει ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἐωυτοῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ Ἕλληνες ὕστερον ἐπιμισγόμενοι τούτοισι, τά περὶ Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμιτίχου βασιλέος ἀρξάμενοι, πολλὰ καὶ τὰ ὕστερον ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως. πρότεροι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἀνέστησαν χώρων, ἐν τούτοισι δὴ οἵ τε ὁλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων ἐμέχρι ἐμοῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μὲν νυν οὕτω ἔσχε Αἴγυπτον.

Τῷ δὲ χρηστηρίῳ τῷ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λόγου περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. Ἔστι γὰρ χρηστήριον τοῦτο ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρόν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὔνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ, ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτώ, ὡς καὶ πρότερον οὐνόμασαι μοι. ἱρὸν δέ ἐστι καὶ τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὅκου νυὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δέ μοι τῶν ἐόντων ἐν θώυμα μέγιστον παρεχόμενον,

& Caribus facit: eosque magnis pollicitationibus hortatur ad secum manendum. Vbi persuasit, ita demum vna cum iis Ægyptiis qui secum sentiebant, cumque auxiliariis, reges sustulit. CLIII Omni potitus Ægypto, fecit in Memphi tum Vulcano vestibula ad ventum austrum vergentia, tum eregione vestibulorum aulam Api, (in qua Apis educatur, quũ apparuerit) vndiq; columnis cinctam, ac figuris refertam: in qua aula stant loco columnarum colossi duodenũm cubitorũ: Apis autẽ Græca lingua Epaphus est. His Ionib⁹ Caribusq;, quibus fuerat vsus adiutoribus, CLIV Psammitichus dedit ad habitandum posita altrinsecus prędia, Nilo medio dirempta, quibus nomen impositum est Castra. Et cum hæc eis loca dedit, tum vero cetera quæ fuerat pollicitus repræsentauit. Pueros quinetiam Ægyptios commisit lingua Græca imbuendos, à quibus linguam Græcam edoctis oriundi qui nunc in Ægypto interpretes sunt. Incoluerunt autem Iones & Cares diu hæc loca [1] contra mare, aliquantulum supra vrbem Bubastin, ad ostium Nili quod dicitur Pelusiacum sita. Vnde postea Amasis rex Memphin eos transtulit, in sui tutelam aduersus Ægyptios. Post sedes ab istis in Ægypto collocatas, Græci cum illis ita commercium habuerunt, & nos res in Ægypto gestas, à Psammitichò rege exorsi, & quæ deinceps extiterunt, omnia sine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi Ægyptum, qui diuersæ linguæ essent, incoluerunt. Atque vnde demigrarunt illuc, [2] & vestigia naualium, & domorum rudera, ad meam vsque ætatem ostendebantur. Atque hunc quidem in modum Psammitichus Ægypto potitus est. CLV ¶ De oracvlo autem quod est in Ægypto, cum feci multa verba, tum faciam, vtpote de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in Ægypto, sacrum Latonæ, positum in magna vrbe cui nomen est (vt superius à me dictum est) Buto, contra ostium Nili quod Sebennyticum appellatur, à superiori parte maris flumen subeuntibus. In hac vrbe templa sunt Apollinis Dianæque. Et illud Latonæ in quo redduntur oracula, grande est, & porticum habens decem passibus sublimem. Vbi quid mihi ex iis quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit,

1 Prop. modum ad mare, infra vrbem Bub. 2 Et canales quibus deducebantur naues,

referam:

referam: Est in hoc fano Latonæ, delubrum ex vno factum lapide, cuius parietes æquali celsitudine ad longitudinem quadragenûm cubitorum: cuius lacunari pro tecto impositus est alius lapis quatuor cubitorum per oras crassitudinis. CLVI Itaque eorum quæ circa templum hoc sunt in propatulo positorum, admirabilissimum apud me fuit id delubrum. Secundo loco insula quę vocatur Chemmis, in lacu profundo ac spatioso sita propter templum quod Buti est: quæ insula ab Ægyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque se mouentem: & hoc audire admiratus sum, si verum est insulam natare posse. In hac igitur templum Apollinis magnum est, & aræ trifarie extructæ, & palmæ frequentes enatæ: aliæque partim fructiferæ, partim steriles arbores. Cur autem ea innatans sit, hanc Ægyptii rationem reddunt: quod Latona (quæ ex octo numinibus quæ prima extiterunt, vnum est) quum in vrbe Buti, vbi hoc eius oraculum est, habitaret: Apollinem ab Iside sibi commendatum, occultauit in hac insula nondum innatante, ac sospitem reddidit: quo tempore Typhon omnia indagans vt Osiris filium inueniret, aduenisset. Nam Apollinem & Dianam aiunt Dionysi & Isidis filios esse: Latonam vero, nutricem horum ac liberatricem. Et Apollo quidem Ægyptiace Orus dicitur: Ceres autem Isis, Diana vero Bubastis. Atque hinc solum non aliunde Æschylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: vt solus[1] omnium qui poetæ dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam, ideoque insulam redditam esse natantem. Hæc illi CLVII sic aiunt. Psammitichus vero in Ægypto quatuor & quinquaginta regnauit annos: per quorum vndetriginta magnam Syriæ vrbem obsidens oppugnauit, donec expugnauit. Hæc est Azotos, quæ diutissimam inter omnes vrbes (*duntaxat* quas nouimus) sustinuit obsidionem. CLVIII ¶ Psammitichi filius qui regnum Ægypti suscepit, extitit NECVS, qui fossam ad rubrum mare ferentē primus aggressus est, quam Darius Perses secundo loco depressit, longitudinis quidem quatuor dierum nauigationis, latitudinis, vt per eam duæ possent simul agi triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducitur, paulo supra Bubastin vrbem,

φερόσω. ἔστι δὲ τῷ τεμένεϊ τούτῳ Λητοῦς νηὸς, ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος, ἐς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοῖχος ἕκαστος τούτοισι ἴσος. τεσσερεσκαίδεκα πήχεων τουτέων ἕκαστόν ἐστι. Ὁ δὲ κατασέγασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ὑπόκειται λίθος, ἔχων τὴν στρογγυλίδα τετράπηχυν. Οὕτω μὲν νεὼ ὁ νηὸς τῶν ἱρῶν μοι τῶν ἐν τούτῳ τῷ ἱρῷ ἐστι θωϋμαστότερον· τῶν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ Χέμμις καλεομένη· ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατείῃ, κειμένη παρὰ τὸ Βουτοῖ ἱρόν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὕτη ἡ νῆσος εἶναι πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον. τέθηπα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὴ ὦν ταύτῃ νηός τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τρισσοῖσι ἐσδρύαται. ἐμπεφύκασι δὲ ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοὶ, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τοιόνδε ὑπολέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι, πλανᾶσθαι φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτήν· ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούσῃ τὸ πρότερον πλωτῇ, Λητὼ, ἐοῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δὴ οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτο ἐστὶ, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παραλαβοῦσα δέξαμένη, ἔσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε δὴ πρὸς ζητοῦντα ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τοῦ Ὀσίριδος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας. Λητοῦν δὲ, τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι, Αἰγυπτίοις δὲ Ἀπόλλωνα μὲν, Ὧρον· Δήμητρα δὲ, Ἴσιν· Ἄρτεμιν δὲ, Βούβαστιν. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ Θέωνος ἄλλου, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἥρπασε τὸ ἐγὼ φέρσω, μούνων δὴ ποιητέων τῶν πρὸ ἐμεῦ γεγονότων. ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν Δήμητρος θυγατέρα, τὴν δὲ νῆσον, διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτήν. Ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτεα. τῶν τὰ ἐνὸς δέοντα τεσσεράκοντα, Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, πρόσκατημένους ἐπολιόρκεε, ἐς ὃ ἑξεῖλε· αὕτη δὲ ἡ Ἄζωτος ἀνθρώπων πολίων ὅτι πλεῖστον χρόνον πολιορκεομένη αἱρέθη, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. Ψαμμιτίχου δὲ Νεκὼς παῖς ἐβασίλευσε, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τὴν διώρυχα ἐπεχείρησε πρῶτος τὴν ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν φερούσην· τὴν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερος διώρυξε· τὴν μῆκός ἐστι πλόος ἡμέρας τέσσερες· εὖρος δὲ ὠρύχθη, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. ἤκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν. ἦκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος

96

1 Omnium superioris ætatis poetarum,

ωδὲ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δὲ ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν. ὄρυκται δὲ πρῶτον μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα· ἔχεται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου ὄρος Μέμφιν τεῖνον ὄρεος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ὦν δὴ οὔρεος τούτου ὧδε κατὰ τὸν ὦρον ἦκται ἡ διώρυξ ἀπ' ἑσπέρης μακρὴ πρὸς τὸν νότον καὶ ἔπειτα τείνει ἐς Ἀραβίους Θερμοὺς ἀπὸ τοῦ οὔρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἀνέμους, ἐς ὃν κόλπον τὸν Ἀραβίον. τῇ δὴ ἐλαχίστη ὀδός ἐστι καὶ σκολιωτάτη ἐκ τῆς Βορηίης θαλάσσης κομιδὴ ἐς τὸν Νοτίην καὶ Ἐρυθρὸν τὸν αὐτὸν τοῦτον καλεόμενον, ἀπὸ Κασίου οὔρεος τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ στάδιοι χίλιοι ἐς ὃν Ἀραβίον κόλπον. τοῦτο μὲν ὃ σκολιώτατον. ἡ δὲ διώρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί. τῷ ἐπὶ Νεκὼ βασιλέος ὀρύσσοντες, Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκὼς μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηίου ἐμπεσόντος τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προσεργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφι ὁμογλώσσους. Γαυσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκὼς, ἐτράπετο πρὸς στρατηίας· καὶ τριήρεες αἱ μὲν, ἐπὶ τῇ Βορηίῃ θαλάσσῃ ἐπεποίηντο, αἱ δὲ ἐπὶ τὸν Ἀραβίῳ κόλπῳ, ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ὧν ἔτι οἱ ὁλκοὶ ἐπίδηλοι. καὶ ταύτῃσι τε ἐχρᾶτο ἐπὶ τὸν δέοντι· καὶ Σύρτισι πεζῇ ὁ Νεκὼς συμβαλὼν ἐπὶ Μαγδόλῳ ἐνίκησε. μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐούσαν μεγάλην εἷλε. ἐς τὴν δὲ ἐσθῆτα ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἐπὶ δώδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παρὰ Ψαμμὶ παραδοὺς τὴν ἀρχήν. Ἐπὶ τοῦ δὴ ἐν Ψαμμὶ βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιότατα καὶ κάλλιστα πάντων ἀνθρώπων ἀγωνίζεσθαι· καὶ δοκέοντες τοῦτο οὐδ' αὐτοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους τοῦτο ἐπεξευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπίκοιντο, ἐπυθόμενος ὁ βασιλεὺς τοὺς σοφιστὰς συγκαλέσας Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντο τῶν Ἠλείων, λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα. ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν βουλομένους εἰ πλέχοιεν Αἰγύ-

iuxta oppidum Arabiæ Patumon deducitur, euadens in mare rubrum. Initium fodiendi sumptum est à planitie Ægypti, Arabiam versus. Nam quæ supra planitiem sunt[1] continens prope Memphin occupat mons, in quo lapidicinæ sunt. Itaque ad huius montis ima ducta est fossa ab occidente orientem versus longo tractu: & deinde pertingit diuortio montis tenus (quod diuortium ad meridiem & ventum austrum fert) in sinum Arabicum. Quâ igitur breuissimus tractus & maxime compendiarius est à mari septentrionali ascensus ad australe, quod idem rubrum vocatur, à monte Casio, qui Ægyptum Syriamque disterminat, stadia mille sunt in Arabicum sinum. Et hoc quidem breuissimum est: verum fossa multo longior, scilicet quanto est[2] confragosior. In qua fodienda sub rege Neco centum viginti millia Ægyptiorum perierunt. Inque eius medio opere Necus destitit, hoc[3] interpellatus oracuło, eum id opus barbaro præmunire. Ægyptii autem barbaros omnes vocant qui non ipsorum lingua loquuntur. Supersedens itaque à facienda fossa Necus, CLIX [4] ad militum copias se conuertit, atque ad classes quæ partim in mari septentrionali, partim in sinu Arabico ad rubrum mare sunt ædificatæ: quarum adhuc[5] vestigia naualium ostendunt. Et classibus quidem Necus, dum opus fuit, est vsus. Terrestri autem acie congressus cum Syris in Magdolo, victoria potitus est, & post prælium, Cadyti, magna Syriæ vrbe. [6] In vestitu autem curiosus quum fuisset, illum Apollini dicatum ad Branchidas Milesiorum misit. Hic perfectis decem & septem imperii sui annis decessit, tradito imperio PSAMMI filio suo. CLX Eo apud Ægyptum regnante, nuncii Eleorum aduenerunt, iactantes à se in Olympia iustissimum [7] ac maximum inter mortales propositum esse certamen, rati ne Ægyptios quidem hominum sapientissimos aliquid vltra hæc esse inuenturos. Isti vbi in Ægyptum peruenerunt, eaque exposuerunt quorum gratia venerant, rex conuocauit ex Ægyptiis eos qui sapientissimi haberentur. Qui quum conuenissent, & Eleos audissent omnia cõmemorantes quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & se venisse dicentes scisciratum num quid possent

Αἰγύ-

1 Contiguus 2 Obliquior. 3 Impeditus. *Vel, Reuocatus.* 4 Ad bellicas copias & triremes partim in m. sept. 5 Canales quibus deducebantur naues, *vt paulo ante. Alii naualia interpret.* 6 Eum autem vestitum quo vsus erat quum ista conficerentur, missum ad Branchidas Milesiorum, Apollini dicauit. Postea vero decem & septem omnino annos quum imperasset, decessit, trad. 7 Ac optima ratione præter omnes mortales

Ægyptii reperire iustius, habito inter se consilio, interrogarunt Eleos nunquid apud eos certarent ciues. Et illis respondentibus, sine discrimine & suorum & ceterorum Græcorum, cuicunque volenti certare fas esse. Atqui, inquiunt, illos quum tale certamẽ proponerent, ab omni iure[1] excedere. Nullo etenim pacto posse fieri quin conciui pugnanti ciues fauerent, facientes iniuriam hospiti. Sed si vellent iustũ proponere certamẽ, & si eius gratia veniſſent in Ægyptum, iusserunt hospitibus ponere certamen, nullo Eleorum certare permisso. Hæc
CLXI Ægyptii Eleis subiecerunt. ¶ Psammis autem, quum sex tantum regnasset annos in Ægypto, facta in Æthiopiam expeditione, mox vita defunctus est. Cuius regnum APRIES filius accepit, qui secundum Psammitichum auum suum, fortunatissimus extitit omnium ad eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos. Quod intra tẽpus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna nauali dimicauit. Sed quum calamitas eum maneret, contigit ea occasione quam ego pluribus, dum res Libycas exequar, exponam, paucis contentus impręsentiarum. Quũ aduersus Cyrenęos Apries exercitu missо magnam cladem accepisset, id ei imputantes Ægyptii rebellauerunt, opinati se ab illo in apertam perniciem fuisse dimissos: vt his internecione deletis, ipse ceteris Ægyptiis imperitaret securius. Hęc perquam grauiter ferentes tum ii qui redierunt, tum eorum qui interie-
CLXII rant amici, ingenue desciuerunt. Id vbi resciuit Apries, mittit ad eos verbis sedandos Amasin. Qui quum peruenisset, reprehendensque dissuaderet ne talia facerent, quidam Ægyptiorum ei à tergo stans galeam circundat: eaque circundata, inquit se illam ob regnum imposuisse. Neq; hoc eo inuito factũ fuit, vt ostendit. nam simulatque ab iis qui desciuerãt Ægyptiis declaratus est rex, sese apparabat tanquã aduersus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad Amasin ex iis qui secum erãt Ægyptiis, spectatum quendam hominem nomine Patarbemin, iussum vt ad se viuũ Amasin perduceret. Hic vbi peruenit, Amasin ad se vocat.[2] Amasis (sedebat autẽ in equo ad suos cohortandos, insolẽter) stolide iubet hũc ad se adducere Apriẽ,

Αἰγύπτιοι τῶν δικαιότερον ἐπιξυρεῖν. οἱ δ', βαλλυσάμενοι, ἐπηρώτων τοὺς Ἠλείους εἰ σφι οἱ στολῆται σταγωνίζονται. οἱ δ' ἔφασαν ἢ σφέων ἢ ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ὀξείῃ ἀγωνίζεσθαι. οἱ δ' Αἰγύπτιοι ἔφασαν φέας ἅτοπα πρήγματα, πρῶτα μὲν τῶν δικαίων ἡμαρτηκέναι. οὐδεμίην γὰρ εἰκὸς μηχανὴν ὅκως ἐν τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ τοῦτο ἔσεσθαι, ἀδικέοντες ὀν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως πρήσσειν, ἢ τούτου εἵνεκα ἀπίκοιατο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνιζησόμενοι σκέλλον ὀν ἀγῶνα πρήσσειν, Ἠλείων δὲ μηδενὶ ὀξείῃ ἀγωνίζεσθαι. Ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἠλείοισι ὑπεθήκαντο. Ψάμμις δὲ ἐξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, ἐς στρατεύσας ἐς Αἰθιοπίην, ἢ μετὰ τοῦτο τελευτήσαντος, ὀξεδέξατο τὸ βασιλήιον Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον ὀν ἑωυτῷ πατρὸς ἐγένετο ὀλβιονέστατος τῶν πρὸ ἑωυτοῦ βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας. ἐπὶ τοῦτον ἔπεμψε στρατὸν Σιδῶνά τε ἑλὼν ὀν ἔπλεσε, καὶ ἐναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δέ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ τοιοῦδε φάσιος, τὸν ἐγὼ μέζονος μὲν ἐὸν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δὲ ἐν τῷ παρεόντι· ἀποπέμψας γάρ σφεας στρατὸν ὁ Ἀπρίης μέγα ὅσον Κυρηναίους, μεγάλως σφὶ προσέπταισε. Αἰγύπτιοι δὲ τοῦτο ὑπερμεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δικαιοῦντες ὀν Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φανερὸν κακὸν ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἀρξέων τὰ δὴ ἐνθεῦτεν πιεύμενοι ὑπ' αὐτῶν οἱ ἀποστήσαντες, καὶ οἱ τῶν ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τοῦ εἰκός. Πυθόμενος δὲ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὡς δέ, ἐπείτε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὲν οὐ ποιέειν λέγοντος αὐτοῦ, τῶν τις Αἰγυπτίων ὄπισθε στὰς περιέθηκε οἱ κυνέην, καὶ περιθεὶς, ἔφη ὅτι βασιληίην περιτιθείη. καὶ ὃ μὲν ὅκως ἀεκὼν ἐγίνετο ὃ ποιεύμενον, ὡς διεδείκνυε. ἐπείτε γὰρ ἐγκρατέες ἐγένοντο τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεσταλέωτες, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ὅτι τάχιστα ἐπὶ Ἄμασιν· πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, τῷ οὔνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος δὲ ᾧ, ζῶντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπιγμένος ὁ Πατάρβημις, ἐν Ἄμασι κάλεε ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου καθήμενος) ἐπάρας ἀπεμαπαίσε· καὶ τοῦτο μὲν σκέλλει Ἀπρίη ἀπάγειν·

1 Aberrasse. 2 At Amasis (sedebat enim forte in equo) crure sublato pepedit, & illud Apria afferri iussit. *Ita Camerar. Asforzar & tertia interpretatio: sed Camerario assentior.*

ὁμῶς δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν ὁ Παταρβημις, βασιλέως μεγάλα πεμπομένου, ἱέναι παρ' αὐτόν. ὁ δὲ αὐτὸς ἐπορεύετο ὡς ταῦτα πάλαι παρεσκευάζετο ποιέειν, καὶ αὐτὸς οὐ μέμφεσθαι Ἀπρίῃ· παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. ὁ δὲ Παταρβημις ἐκ τε τῶν λεγομένων οὐκ ἀγνοεῖν τὸν Ἀμασιν, καὶ θωμάζοντα ὁρέοντα σπουδὴν ἀπέρεαν, βουλόμενον τὸν ταχίστην βασιλέι δηλῶσαι. ὁ δὲ πρηνέως ἀπικέεσθαι αὐτὸν παρὰ τὸν Ἀπρίην οὐκ ἔχοντα τὸν Ἄμασιν, οὐδέν οἱ λόγον δόντα, ἀλλὰ ὑβριστὴν ἔχοντα, προσπαμεῖν παρατάξαι αὐτοῦ τὰ τεῦχεα καὶ τὸν ῥῖνα. ἰδόμενοι δὲ οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἐπὶ τὰ ἐκείνου ἐφέρεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἐόντων οὕτω αἰσχρῶς λύμην δεδεγμένον, οὐδένα δὴ χρόνον ὑπισχόμενοι, ἀπίσταντο παρὰ τοὺς ἑτέρους, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀμάσι. πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὡπλίζε τοὺς ὑπηκόους, καὶ ἤλαυνε ὑπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ περὶ ἑωυτὸν Κᾶρας τε καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ὑπηκόους τετραμμένους. ἦν δέ οἱ τὰ βασιλήια ἐν Σάι πόλι μεγάλα ἐόντα, καὶ ἀξιοθέητα· καὶ οἵ τε περὶ τὸν Ἀπρίην ὑπὸ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄμασιν, ὑπὸ τοὺς ξείνους. ἔνθεν δὴ Μέμφι πόλι ἐλθόντο ἀμφότεροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων. ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἑπτὰ γένεα. καὶ τούτων, οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται· οἱ δὲ, βουκόλοι· οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἑρμηνέες· οἱ δὲ, κυβερνῆται. γένεα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι. οὐνόματα δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ἑρμοτύβιες. ἐκ νομῶν δὲ τῶνδέ εἰσι· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἰγυπτίους ἅπασα διαγεγράπται. Ἑρμοτυβίων μὲν οἵδε εἰσὶ νομοί· Βουσιρίτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προσωπίτης καλεομένη, Ναθὼ ὁ ἥμισυ. ἐκ μὲν τουτέων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ γεωμόροι, ὅτε δὴ πλείστους γεωμόρους ἐγένοντο, ἑκκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' αὐτοὶ ἐς τὸ μάχιμον.

Καλασιρίων δὲ οἵδε ἦσαν νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀθριβίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουίτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύσιος, Μυεκφορίτης· οὗτος ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκέεται, αἰπόλιον Βουβάστιος πόλιος ὅτοι δὲ οἱ νόμοι Καλασιρίων

98

& quum Patarbemis eum rogaret vt regem adiret, accitus, respondit se iamdudum dare operam vt id ageret: nec de seipso Aprien esse questurum. se enim illi præsto futurum & alios adducturum. Patarbemis non ignarus propositi illius, tum ex oratione tum ex apparatu quem videbat, statuit suę diligentiæ esse quamcelerrime regem rerum quæ agerentur facere certiorem. Huic redeunti, quod Amasin non adduceret, nullo verbo edito Apries ira percitus præcidi aures nasumque iussit. Id intuentes ceteri Ægyptii qui cum eo hactenus senserant, virum inter eos probatissimum ita fœde indigneque affectum, ne tantisper quidem differentes, ad ceteros transeunt, seseque Amasi tradunt. His CLXIII quoque auditis Apries armatis auxiliariis (habebat autem auxiliariorum circa se ex Ionibus & Caribus triginta millia) in Ægyptios tendit. Erat autem ei regia in vrbe Sai ingens ac spectatu digna. [1] Itaque vtrique aduersus alteros Apriani & Amasiani in Memphi vrbe constiterunt, tentaturi pugnæ discrimen. Sunt autem in Ægypto septem CLXIV hominum genera: quorum alii sunt sacerdotes, alii qui pugnatores appellantur, alii bubulci, alii subulci, alii institores, alii interpretes, alii gubernatores nauales. Tot sunt Ægyptiorum genera, à suo quodq; artificio appellata: sed pugnatores vocantur Calasiries, & Hermotybies, qui [2] harum regionum sunt: (nam in regiones distincta est omnis Ægyptus.) Hermotybiorũ quidem hæ CLXV sunt plagæ, Busiritana, Saitana, Chemmitana, Papremitana, insula Prosopitis, quæ vocatur Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, centũ ac sexaginta millia sunt: quorum nemo quippiã opificii quæstuarii didicit, sed omnes rei militari vacant. Calasirium hæ aliæ plagæ sunt, CLXVI Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tanitana, Mendesia, Sebennitana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Onuphitana, [3] Anysia, Myecphoritana. Hæc tribus insulam incolit ex aduerso Bubastis vrbis. Hæc tribus Calasirium,

1 Apries igitur in Ægyptios, Amasis in externos tendebat. Quumque Memphin vtrique peruenissent, tentare pugnæ discrimen parabant. Ceterum sunt & in *Ad verbum, Mutuo alter alterum experturus erat, vel, experiri parabat. Potest etiam verti non male forte esse, cum Valla*, Apriani & Amasiani. 2 Harum præfecturarum sunt. (nam in præfecturas distincta est omnis Ægyptus) Hermotybiorum quidem hæ sunt præfecturæ. *Et paulo post*, Ex his præfecturis, *pro* Ex his tractibus. *Item paulo post* Præfecturæ, *pro* Plagæ, *& pro* Tribus. *nisi quis malit vocem Græcam nomos vbique retinere.* 3 Anytia,

qui dum

qui dum quoad possunt plurimi coguntur, ducenta quinquaginta millia virorum sunt: quibus nec ipsis licet vlli artificio operã dare, sed solũ rei militari, filio
CLXVII discenti à patre. Hoc ab Ægyptiisne mutuati sint Græci non possum pro certo diiudicare, quum videam & apud Scythas Persasque & Lydos, denique apud omnes fere barbaros haberi pro ignobilioribus ciuibus eos qui artificia discunt, eorumque liberos: generosiores autem eos qui à manuariis operibus abstineant, præsertim qui [1] cessent ob bellum. Hoc itaque cum ceteri Græci didicerunt, tum præcipue Lacedæmonii. [2] Corinthii quoque minimi faciunt
CLXVIII opifices. His solis Ægyptiorum præter sacerdotes, hoc eximii honoris habebatur, vt singulis duodecim aruræ essent exemptæ & immunes. est autem arura centum cubitorum Ægyptiorum quoquouersus. Ægyptius vero cubitus Samio par est. Hæc tamen vniuersis exempta erant: istis vero per vices in orbem fruebantur, & nunquam iidem. Calasirium milleni & Hermothybium, alii totidem circa regem fungebantur annuo satellitum munere. Istis præter aruras dabantur viritim hæc alia, panis tosti pondo quinæ mnæ, carnis bubulæ binæ, vini [3] sextarii quaterni. Hæc assidue satellitibus præbebantur. Vbi
CLXIX igitur ediuerso venientes, Apries cum auxiliariis, Amasis cum vniuersis Ægyptiis in vrbem Memphin peruenere, congressi sunt. Et peregrini quidem egregie pugnauerunt, tamẽ quod erant multo inferiores numero, victi sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasione, [4] vt nullus neque deorum neque hominum posset sibi adimere regnum: adeo videbatur sibi illud stabilisse. Et tamen tunc congressus, prœlio fugatus est, viuusque captus ad vrbem Saim ductus est in ædes quæ ipsius antea fuissent, tunc autem Amasis regia. Ibiq; [5] quamdiu in regia pascebatur, eum Amasis honeste asseruauit. Tandem incusantibus Ægyptiis non iuste agere qui suum & ipsorum inimicissimum aleret, ita illis Aprien tradidit. Eum isti vbi strangulauere, paternis in monumẽtis sepelierũt, quæ sunt in templo Mineruæ, proxime [6] cœnaculum ad læuam manũ intranti.

εἰσὶ γνώμμοι, ὅτε ὀπὶ πλείστους ἐγένετο, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. τούτοισι ἔξεστι τέχνῃσι ἐπασκέειν οὐδεμίην, ἀλλὰ τὰς ἐς πόλεμον ἐπασκέουσι μούνας, παῖς τε παρὰ πατρὸς ἐκδέκεται ἐκδεχόμενοι κ' ἐκλινόμενοι. Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κεῖνα· ὁρέων καὶ Θρήϊκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμοτέρως τῶν ἄλλων ἡγεομένους πολιητέων τοὺς μὴ τέχνας μαθαίνοντας, καὶ τοὺς σφέων γόνους τούτων. τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξιέων, γνησίους νομίζειν μάλιστα νομίζοντας εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς ὃν πόλεμον αἰεὶ μένοντας. μεμαθήκασι δὴ ὧν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἧκιστα δὲ Κορίνθιοι ὀνοσταν τοὺς χειροτέχνας. Γέρεα δέ σφι ἐστὶ πάρος ἐξαιρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων παρεξ τῶν ἱρέων· ἀρούρας ἐξαίρετοι δυώδεκα ἑκάστῳ ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρά ἐστι Αἰγυπτίων πάντων. ὁ δὲ Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἄπασι ἐστὶ ἐξῃρημένα. πάρεδροι δὲ ἐν μετεστεῶτι σκαρπτῶνται, καὶ οὐδαμὰ ὠυτοί· Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων ἄλλοι, ἑδρυφόρεον ἐναυδὶν ἕκαστοι ἐόντα βασιλέα· τοῖσι δὴ ὧν τάδε παρῆν τῶν ἀρέων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀπτῆς σίτου ἑξαμοὶς, πέντε μνέας ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέας, οἴνου τέσσερες ἀρυστῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ διδρυφορέουσι ἐδίδοτο.

Ἐπεί τε δὴ στρωτοῖντο, ὅτε τὰ Ἄπριος, ἄγων τοὺς ἐπικούρους, καὶ ὁ Ἄμασις πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μέμφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν δὴ οἱ ξεῖνοι, πλήθεϊ δὲ πολλῷ ἐλασσούμενοι ἐόντες, κατὰ τοῦτο ἐνέδωκαν. Ἄπριος δὲ λέγεται μὲν ἥδε ἡ ἀφάνεια, μηδὲ δύνασθαι μιν μηδένα δύνασθαι παῦσαι τῆς βασιληίης· ὕτω ἀσφαλέως ἑωυτῷ ἱδρύσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἑαυτῷ καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σάϊν πόλιν, ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία τοῦ τε ἐόντα, τότε δὲ Ἄμασίου ἦν βασιληίη. ἐνθαῦτα δή τέως μὲν ἐν τοῖσι βασιληίοισι, καὶ μιν Ἄμασις εὖ ἐποίεε· τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιῇ δίκαια τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἐχθρὸν ἐπιτήδεα, οὕτω δὴ καὶ τοῦτον δίδοῖ Ἄπριν τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρωῇσι ταφῇσι. αἱ δὲ εἰσὶ ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός.

99

1 Qui rei militari vacant. 2 At Corinthii minime contemptui habent opifices. *Intellige autem* Minime *vel pro Non, vel comparatiue pro Minime omnium.* 3 Ἀρυστῆρες, *ab aliis Cyathi: ab aliis notationem vocabuli sequentibus Hausius vel Hausira.* 4 Ne deum quidem vllum posse sibi adimere reg. 5 Aliquandiu quidem in regia nutritus fuit, & eum Amasis honeste obseruauit: *vel*, honesta obseruantia prosecutus est: tandẽ autem incusant. *Vel, antea quidem in regia nutriebatur: & eum Am. honeste obseruabat: at postquam incusarunt Ægyptii, &c.* 6 Palatium

ἔθαψαν δὲ Σαΐται πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου γενομένους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. ἐν μὲν δὴ τῷ Ἀμάσιος σῆμα, ἐκ δεξιῆς μὲν ἐστι τοῦ μεγάρου ἢ δὲ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων. Ἔστι δὲ καὶ τοῖσι ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ ἐστᾶσι μὲν κολοσσοὶ τε φοίνικες τὰ δένδρεα μεμιμημένοι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔστω δὲ ἐν τῇ παστάδι θύρωμα ἔσηκε· ἔστι δὲ τοῖσι θυρώμασι καὶ θήκη ἐστί. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ ὄκι ὅσιον ποιέυμεν ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ἔξω περὶ θύρην τοῦ νηοῦ, ἐν Σαΐ, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ὄπισθε τοῦ νηοῦ τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐχόμενον τοίχου· καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἕστασι μεγάλοι λίθινοι. λίμνη τε ἐστὶ ἐχομένη λιθίνη, κρηπῖδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη κύκλῳ, καὶ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὅσον περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ Τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιέυσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. Περὶ μὲν νυν τούτων, εἰδόσι μοι ὅτι πλέον ὡς ἕκαστα αὐτέων ἔχει, θύρωμα κείσθω. καὶ τὴν Δήμητρος τελετὴν πέρι, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι πέρι θύρωμα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτὴν ὁσίην ἐστὶ λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δέ, ἐξανασάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπώλετο ἡ τελετή. οἱ δὲ ὑπολιφθέντες Πελοποννησίων, καὶ ὐκ ἐξαναστάντες Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὴν μοῦνοι. Ἀπρίεω δὲ ὧδε καταραιρημένου, ἐβασίλευσε Ἄμασις, νομοῦ μὲν Σαΐτεω ἐών· ἐκ τῆς δὲ πόλεος, τῆς οὔνομά ἐστι Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατεφρόνεον τὸν Ἄμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν ἀδεμιῇ μοίρῃ μεγάλῃ ἦσαν, ἅτε δὴ δημότην καὶ πρότερον ἐόντα, καὶ εἰκὸς οὐκ ὀπιφθονέος μετὰ δὲ, σοφίῃ αὐτὸν ἀγόμενος ὁ Ἄμασις οὐκ ἀγωμοσύνῃ προσηγάγετο. ἦν οἱ δηλά τε ἀγαθὰ μύρια, τό δὲ ἐν τῷ ποδανιπτῆρι χρύσεος· τὸ ἔνθα αὐτός τε ὁ Ἄμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πρώτιστοι τοὺς πόδας ἑκάστοτε ἀπενίζεσκε. τοῦτον δὴ ὧν κόψας, ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποιήσατο, καὶ ἵδρυσε τῆς πόλεος ἔχυρόν οἱ ἦν ἐπιτηδεώτατον. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τὸ ἄγαλμα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἄμασις ὃ ἐκ τῶν ἐώντων ποιέυμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τὸ ἄγαλμα γεγονέναι, ἐς ὃν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἀπομύττεσθαί τε καὶ οὐρέειν, καὶ πόδας ἀπορίζεσθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἥδε ὦν ἔφη λέγων ἐμοίωσε αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρηγέναι. εἰ γὰρ πρότερον

Nam Saitani[1] cunctos qui tribules eorum fuere reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis monumētum[2] ex altera parte cœnaculi est quàm illud Apriæ eiusque progenitorum. In eiusdem templi aula hoc quoque est ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum, palmarum arbores imitantibus, tum alio sumptu. Intra id cubiculū gemini postes stant, in quibus vrna est. Sūt etiam sepulcra, (cuius nomen si nuncupauero hac in re, haud sancte fecero) apud Sain in templo Mineruæ post totū delubrum prope parietem: atque in fano stant ingentes obeli, lacusque contiguus lapidea erepidine adornatus, & circumquaque probe elaboratus, magnitudine (vt mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trochoeides. In hoc lacu imagines suorum quisque affectuū noctu faciunt, quæ vocāt Ægyptii mysteria: De quibus quum permulta ego norim, quo pacto se habeant singula, tamen absit vt proloquar. De Cereris quoq; initiatione, quam Græci thesmophoria vocant *à ferendis legibus*, absit vt eloquar, nisi quatenus sanctum est de illa dicere. Danai filiæ ritum hunc ex Ægypto attulerunt, eoque Pelasgicas feminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à Doribus eiecta sedibus suis, ritus initiandi abolitus est, à solis Arcadibus (qui à Peloponnensibus non eiecti sunt, sed relicti) conseruatus. ¶ Aprie sublato, regnauit Amasis è[3] tribu Saitana, & vrbe cui nomen est Siuph. Eum inter initia Ægyptii contemnere, nec vllius sane momenti ducere, vt qui plebeius fuisset, nec insigni familia ortus. Eos vero postea Amasis ad se solertia, non [4] asperitate, perduxit. Erant ei cum alia bona infinita, tum vero peluis aurea, in qua tam ipse quam omnes conuiuæ semper pedes abluebant: hanc ille confregit, ex eaque [5] dæmonis statuam fecit, & in appositissimo vrbis loco statuit: Ægyptii simulacrum adeuntes, magnopere venerari. Id Amasis fieri à popularibus edoctus, conuocatis Ægyptiis aperit, Ex illa pelui in qua primo Ægyptii euomere immingereque, & in qua pedes abluere consuessent, factum esse simulacrum quod tunc tantopere venerarentur. Itaque se aiebat perinde atque peluim esse factum: etsi enim antehac

CLXI

CLXII

CLXIII

ἐπὶ πορίν

ἐπ' ἀγωμοσύνῃ

1 Cunctos ex ea præfectura reges 2 Longius quidem abest à palatio quā illud Apriæ eiusque progenitorum: est tamen a septo tēpli hoc quoq;, porticus lapidea & columnis ornata palmarū arb. imitant. & alio sumptu. In ipsa porticu geminæ stant fores, intra quas est conditorium. Sunt etiam sep. 3 Præfectura. *Vel, prouincia.* 4 *Non legit* ἀγωμοσύνῃ (*vt in vulg. edit.*) *sed* ἀγωμοσύνῃ, *vt in vet. cod.* 5 Numinis stat.

fuisset

fuisset plebeius, impræsentiarum tamen esse ipsorum regem, eoque iubere vt sibi honor haberetur atque reuerentia. Hunc in modum ad se traxit Ægyptios, ita vt æquum censerent ei seruire. CLXXIII Idem hoc vsus est in rebus agendis instituto: ab aurora vsquedum refertum esset forum, accurate negocia obiàta agebat: deinde potabat, & inter compotores iocabatur, morionē agens ac scurram. Quibus rebus offensi amici, talibus eũ verbis [1] castigabant, Rex, dicentes, non è dignitate tua degis, qui ad tantam te dimittis nequitiam. Nam deberes [2] augusto in solio sedens, auguste interdiu res administrare. ita & Ægyptii cognoscerent à magno sibi viro præsideri, & tu melius audires. Nunc haudquaquam facis è regia dignitate. His ille respondit, [3] arcus ab iis quorum sunt, quum est opus, intendi: eos, si semper intenti sint, ruptũ iri, nec posse eis illos, quum indigeant, vti: ita & hominis institutum esse: si assiduo laborare studio, nec vllam partem ad lusum sibi indulgere velit, fore vt pedetentim aut mente captus sit aut membris. Quod ego intelligens, vtriq; rei tempus impertio. Hæc CLXXIV Amasis amicis respondit. Etenim fertur Amasis, quum priuatus foret, fuisse potandi iocandique cum dicacitate studiosus, & vir neutiquam rerum agendarum anxius. Et quoties eum potantē ac se oblectantem necessaria defecissent, solitum circumeundo furari: & quum reposceretur ab iis qui dicerent eum ipsorum habere pecuniã, ac negaret, adduci solitum ad oraculum quodcunque eo in loco erat: & frequenter ab oraculis conuictum, frequenter absolutum. Postquam vero etiam assequutus est regnum, ista egit: quicunque dii eum furti absoluerant, horum templa neque curæ habuit, neque vlla re ad ornamentum donauit, neque adiens sacrificauit, tanquã nihil mererentur, quod redderent falsa responsa: qui autē eum [4] pronunciauerant furem, hos tanquam vere deos, nec mendacia reddentes oracu- CLXXV la, maxime coluit. Præterea in Sai vestibulum Mineruæ fecit, opus admirandum, & longe superans cetera tum sublimitate tum magnitudine. tanta est vastitas lapidum atque substructionum. Quinetiam ingentes colossos, & immanes androsphingas ibidem posuit.

ἦεν δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι τῆ) αὐτέων ἀπ[illegible]
βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ θεραπηΐεσθαι ἐωῦτὸν
ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ τοῖσι Αἰγυπτίοισι, ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν. Ἐχρῆτο
δὲ καταστάσι τοιῆδε· ὃ μὲν ὄρθριον,
μέχρι οὗ τὴν πληθύουσαν ἀγορὴν, τεθυμμένος ἔπρησ-
σε τὰ προκείμενα πράγματα· ὃ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπινέ τε καὶ κατέσκωπτε τοὺς συμπότας, καὶ
ἦν μάταιός τε καὶ παιγνήμων. ἀχθεσθέντες δὴ τού-
τοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ, νουθετέοντες αὐτὸν, τοιάδε λέγον-
τες, Ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτὸν παρέχεαι, "
ἐς δὲ ἄγαν φαύλην παράγων σεωυτόν. σὲ γὰρ χρῆν "
ἐν θρόνῳ σεμνὸν σεμνῷ θωκεόντα, δι' ἡμέρης πρήσ- "
σειν τὰ πράγματα. καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν εὖ πυ- "
θόμενοι ὡς ἐπ' ἀνδρὸς μεγάλου ἄρχοιτο, καὶ σὺ "
μᾶλλον σὺ δὴ ἤκουες. νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς βασι- "
λικά. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε αὐδῶν, Τὰ τόξα οἱ κε- 100
κτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρῆσθαι, σύντανύσι· "
ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, χαλῶσι. εἰ γὰρ μὴ ὅτι πρό- "
σω χρόνον συντεταμένα εἴη, οὐκ ἂν ἐθέλοι ἐπείγειν ἄν. ὥστε ἐς "
τὸ δέον οὐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρῆσθαι. οὕτω δὴ καὶ "
ἀνθρώπου κατάστασις· εἰ ἐθέλοι κατεντυνδάζεσθαι "
ἀεί, μηδὲ ἐς παιγνίδιον τὸ μέρος ἑωυτὸν ἀπιέναι, λάθοι
ἂν ἢ τοι μανείς, ἢ ὄγε ἀπὸ πληκτὸς γινόμενος. τὰ "
ἐγὼ ὀπισάμενος, μέρος ἑκατέρῳ νέμω. ταῦτα μὲν
τοῖς φίλοις ἀμείψατο. Λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις,
ὅτε ἦν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἦν καὶ φιλοσκώμμων, καὶ ὅπο
καὶ οὐδαμῶς κατεντυνδασμένος αἰήρ· ὅκως δὲ
μιν ὀπιλείποι τοῦτο τά τε καὶ ἀπαθέα τὰ ὀπιτή-
δεια, κλέπτεσκε αὐτῶν. εἰ δ' αὖ μιν φάμενοι
ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἀρνεύμενον ἄγεσκον
ὅπι μαντήιον, ὄκου ἑκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ
κατηλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηίων, πολλὰ δὲ καὶ
ὑπέφλυε. ἐπεί τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίη- καὶ ἀπέφαινε
σε τάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶ- κ.
ρα εἶναι, τούτων μὲν τῶν ἱρῶν, οὔτε ἐπεμέλετο, οὔτε ἐς
ὁπισκὴν εἶδε δοῦναι, οὐδὲ φοιτέων ἔφυε· ὡς οὐδενὸς ἐόντων ἀξίοισι, ψεύδεά τε μαντήια κεκτη-
μένοισι· ὅσοι δέ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι, τούτων δ'
ὡς ἀληθέων ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαντήια παρεχο-
μένων, τὰμάλιστα ἐπεμέλετο. Καὶ τοῦτο μέν,
ἐν Σαΐ τῇ Ἀθηναίῃ πυλεῶνα θωυμάσιά οἱ
ἐξεποίησε, πολλὸν πολλῷ ὑπερβάλλοντα
τῷ τε ὕψεϊ καὶ τῷ μεγάθεϊ, ὅσων τε ὁ μέγαθος
λίθων ἐστί, καὶ ὁκοίων τεών· τοῦτο δὲ, κολοσσοὺς
μεγάλους καὶ ἀνδροσφίγγας πεπιμήκεας ἀνέθηκε.

1 Admonebant, Non teipsum recte regis, ô rex, qui &c. 2 Augustus augusto in solio sedens per totum diem res administr.
3 Qui arcum possident, quum illo opus habent, intendunt: postquam autem vti sunt, remittunt. Nam si perpetuo intentus esset, frangeretur, vt, quum opus esset, vti iam illo non possent. Talem & hominis conditionem esse: si assidue seria tractare, nec vll.
4 *Aut verius*, Conuiuxerant. *id est*, *Conuixerant*.

λίθους τε ἄλλους ἐς ὑπερφυέας ὁ μέγαθος ἀπόμισε. ἠγάγετο δ' αὐτέων τοὺς μὲν, ἀπὸ τῶν κατὰ Μέμφιν ἐουσέων λιθοτομιέων, τοὺς δὲ ἐμπολλῷ θωϋμαστοτέρους, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλέον εἰκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σάιος. Τὸν δὲ οὐκ ἔπεσι αὐτέων, ἀλλὰ μάλιστα θωϋμάζω, ἐς τόδε οἴκημα μυριόλιθον ἐόντα ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ τοῦτο ἀπόμισε ἐπ' ἔτεα τρία, διχίλιοι δὲ οἱ παρεστεπότες ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ δὴ τοι ἅπαντες ἦσαν κυβερνῆται. τοῦ δὲ τέγεος τούτου τὸ μὲν μῆκος ἔξωθέν ἐστι, εἰς τε καὶ εἴκοσι πήχεες· εὖρος δὲ, τεσσερεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. τούτου μὲν τὰ μέτρα ἔξωθεν τοῦ τέγεος τοῦ μυριολίθου ἐστί. ἀτὰρ ἔσωθεν τὸ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων, καὶ πυθμένος· τὸ δὲ εὖρος, δώδεκα πήχεων· τὸ δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ἐστί. αὕτη τοῦ ἱροῦ κέεται πρὸς τὴν ἔσοδον. ἔσω γάρ μιν ἐς τὸ ἱρὸν φασὶ τοῦδε εἵνεκα οὐκ ἐσελκύσαι τὸν ἀρχιτέκτονα· αὐτοῦ ἐλκομένης τοῦ τέγεος, ἀσαφτεναξαι, οἷά τε χρόνῳ ἐκγεγονότος πολλῷ, καταχθόμενον τῷ ἔργῳ· τοῦτο δὲ Ἄμασιν, ἐνθυμηθέντα ὀποιησάμενον, οὐκ ἐᾶν ἔτι προσωτέρω ἑλκύσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς αἰδοῖος διεφθάρη τῷ αὐτοῦ τῶν τις αὐτοῦ μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυσθῆναι.

Ἀνέθηκε δὲ καὶ τοῖσι ἀνδρηίοισι ἱεροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοισι ἔργα· ὁ μέγαθος ἀξιοθέητα. ἐν δὲ τῇ ἐν Μέμφι, ὑπτιος κείμενος κολοσσὸς, τῷ Ἡφαιστείῳ ἔμπροσθε· τῷ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ὀπίσω δὲ τοῦ αὐτοῦ βάθρῳ ἑστᾶσι, τῷ αὐτῷ ἐόντος λίθῳ, δύο κολοσσοὶ, εἴκοσι ποδῶν τὸ μέγαθος ἑκάτερος· ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τοῦ μεγάρου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ὁ Σαΐ, κείμενος κατὰ τὠυτό. τὴν Γῆσι τε ὁ ἐν Μέμφι ἱερὸν Ἄμασίς ἐστι ὁ ἀξιοκατασκεύαστος, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον. Ἐπὶ Ἄμασίος δὲ βασιλέος λέγουσι Αἰγύπτιοι μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ ἐγένετο τὰς ἁπάσας τότε δισμυρίας τε καὶ οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἄμασις ἔστι ὁ κατασήσας· ἀποδεικνύναι ἕκαστον τὸν νομάρχην πόθεν τινὰ Αἰγυπτίων, ὅτεῳ βιότου· μηδὲ ποιεῦντα τοῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην, ἐπιθανατίην ἔζημιοῦτο. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος ἐκ Αἰγύπτου ἔθετο τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἐθέλοντα τοῦτον προσφέρεσθαι, καὶ οὐκ ἐόντα ἀμφίβολον.

Alia quoque saxa prægrandia in apparatum comportauit, ducta partim è lapidicinis quæ iuxta Memphin sunt, partim vtique quæ maioris molis erant, ex vrbe Elephantina, quæ Sai distat viginti dierum nauigatione. Adhæc, quod non minime sed maxime omnium admiror, attulit ædificium ex solido saxo ab vrbe Elephantina, in quo afferendo triennium consumpserunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Huius autem domus extrinsecus est vnius & viginti cubitorum longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, sublimitas. Hęc est dimensio exterior tecti ex vno lapide. Introrsum autē [1] duodeuiginti & amplius cubitorum est longitudo: quinq;, sublimitas. Domus hæc ad ingressum tēpli collocata est. nā ob id aiunt in templū non fuisse pertractam, quod quum suspirasset architectus dum illa adueheretur, vtpote pertæsus diutini temporis operæ, [2] ea de re stomachatus Amasis, non permiserit hominē vlterius trahere. Nonnulli aiunt quendam ex iis qui vectibus lapidem agebat, ab illo fuisse oppressum, ideoque lapidem non introductū. Donauit præterea operibus ob magnitudinem spectaculo dignis cum alia templa insignia, tum in Memphi templum Vulcani, colosso supino ante illud posito, longitudinis quinque & septuaginta pedum. Superque idem pauimentum gemini colossi stant [3] ex Æthiopico lapide, vicenûm pedum magnitudinis, hinc & hinc magno illi assistentes: cuius instar est alter in Sai lapis, eodem habitu iacens. Illud etiam quod in Memphi est templum Isidis ingens & spectatu dignissimum, Amasis ædificauit. Sub Amasi rege dicitur Ægyptus fuisse maxime beata, in iis quę vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione proueniunt, & vrbes quæ incolerentur tunc, fuisse numero illic mille & viginti. [4] Amasis quoq; extitit qui legem hanc apud Ægyptios condidit, vt singulis annis apud prouinciarum præsides Ægyptii omnes demonstrarēt vnde viuerent: & qui aut hoc non faceret, aut non demonstraret sese legitime viuere, is morte afficeretur. Quam legem Solon ab Ægyptiis mutuatus, Athenienſibus tulit, quam illi, quod sit castissima, assidue vsurpant.

CLXXVI

CLXXVII

101

1 Duodeuiginti cubitorum & digitorum xx est longitudo: latitudo vero, cubitorum duodecim: quinque, subl. 2 Hoc in religionem vertens Amas. 3 Ex eodem lapide, 4 Hic est autem Amasis qui legem hanc tulit, demonstrare vnum quemque apud præsidem cuiusque loci, vnde viuat: quod qui non fecerit, aut demonstrare vitę suæ rationem iustam non potuerit, hunc morte mulctandum. Solon autem Athenienſis sumptam hanc legem ex Ægypto Athenienſibus promulgauit, qua illi semper vsi sunt, lege sane inculpata. *Ita hunc locum vertit Budæus.*

Amasis

CLXXIIX Amasis porro, quoniam Græcorum erat studiosus, cum alia in quosdam Græcos officia contulit, tũ iis qui in Ægyptum concederent, dedit facultatem Naucratin vrbẽ incolendi. Qui vero eorũ nollent illic habitare, sed nauigando negociari, fecit potestatem certis in locis aras & fana extruendi. Et maximũ quidem eorum fanum atq; celeberrimum vocatur Græcum: ciuitates autem quæ cõmuniter illud extruxerunt, sunt, Ionum quidem, Chius, Teus, Phocæa, Clazomenę: Dorum autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis: Æolum vero, vna Mitylene. Harum ciuitatum hoc fanum est, & ab his præfecti emporii præbentur. Ceteræ ciuitates quæ consortes huius rei sunt, rei ad ipsos minime pertinentis consortes sunt. Separatim tamen ædificauerunt, Æginetæ quidẽ, Iouis: Samii autem, Iunonis: Milesii vero, Apollinis fanum. Nam vetus emporium erat sola Naucratis: præter hoc in Ægypto aliud nullum. Quod siquis in aliud aliquod Nili ostium applicuisset, is necesse habebat deierare se venisse inuitum, datoque iureiurando eadem naui ad Canobicum nauigare: &, si id minus per contrarios ventos posset, onera fluuialibus nauigiis circumagere lustrando Delta, donec peruenisset Naucratin. ita Naucratis in honore erat. Iam vero quum Amphictyones templum quod nunc Delphis est, (quia illud prius sua sponte deflagrauerat) trecentis talentis construendum locassent, Delphi, quos quarta pars sumptus contingebat, circa ciuitates vagi, cum aliunde tum vero non minimum ex Ægypto retulerunt. nam Amasis quidem eis mille talenta aluminis, Græci autem qui Ægyptum incolebant, vicenas mnas donauerunt. Cum Cyrenæis quoque Amasis amicitiam societatemque iniit, ita vt illinc vxorem etiam putaret sibi esse ducendam, siue feminæ Græcæ amore captus, siue alias ob beneuolentiam Cyrenæorum. Vxorem quam duxit, alii volunt filiam fuisse Batti, alii Arcesilai, alii Critobuli, inter suos populares viri spectati, nomine Ladicen: cum qua dum in toro cubaret, concumbere non poterat, quum tamen aliis mulieribus vteretur. Id quum diu fieret, ad eam Amasis, Tu vero, inquit, vxor veneficio me læsisti: ideoque nullo machinamẽto vales effugere

CLXXIX

CLXXX

CLXXXI

Φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Ἄμασις, ἄλλα τε ἐς Ἕλλήνων μετιξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνεομένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν οἰκῆσαι. τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτέων οἰκέειν, αὐτὰ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους ἐνιδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. Ὃ μὲν νυν μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ οὐνομαστότατον ἐὸν καὶ χρησιμώτατον, καλέεται μὲν Ἑλλήνιον, ἅδε δὲ πόλιες εἰσὶ αἱ ἱδρυμέναι κοινῇ, Ἰώνων μὲν, Χῖος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἁλικαρνησσὸς, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυλήναιων μούνη. τουτέων μὲν ὅδε ὁ τέμενος τοῦτο. καὶ προστάτας τοῦ ἐμπορίου αὗται αἱ πόλιες εἰσὶ αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλιες μετεποιεῦνται, οὐδὲν σφι μετεὸν μετεποιεῦνται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἑωυτοῦ ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος. Ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τῶν τι ἄλλο στόμα τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, ἐξεῦ ὀμόσαντα, μὴ μὲν ἐκεῖνα ἐλθεῖν. ἀπομόσαντα δὲ, τῇ νηῒ αὐτῇ πλέειν ἐς Κανωβικόν. ἢ εἰ μή γε οἷά τε εἴη τοῖς ἀνέμοις αὐτίοις πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν οἱ βαρέσι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν νῦν ἐόντα νηὸν τεσσερακοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι· (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι, αὐτόματος κατεκάη) τοὺς Δελφοὺς δὲ ἐπέβαλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος συμβαλέσθαι. πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίαζον. ποιεῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ἐλάχιστον δὴ Αἰγύπτου ὠφελήκατο. Ἄμασις μὲν γὰρ σφι ἔδωκε χίλια τάλαντα πάλαιστα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας. Κυρηναίοισι δὲ ἐς ἀλλήλους Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην συνεθήκατο. ἐδίψησε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθι, εἴτ' ὑπερθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δ' ὦν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δ' Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συνεκλίνετο Ἄμασις, μισγεσθαι οὐκ οἷός τε ἐγίνετο. τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε δὴ ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν Λαδίκην τάδε καλέσας, Ὦ γύναι, κατά με ἐφαρμάξας, καὶ ἔτι οὐδεμίῃ μηχανῇ

1 Maxime frequentatum. *Vel*, Quo maxime vtuntur.

μὴ ὄκι ἀπολωλείη κάκιστα γυναικῶν πασέων. ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεί τέ οἱ ἀριθμὸν οὐδὲν ἐλύετο φρενοῦτες Ἄμασις, δύχεται ὁ τῷ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἢ οἱ ἐπ' ἐκείνην τὴν νύκτα μιχθῇ ὁ Ἄμασις, (τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ εἶδε) μῆχος) ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὸ δύχεσθαι αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἄμασις. καὶ ὃ οὐθενὸς ἦν ἔτι ἐκότε ἔλθοι Ἄμασις παρὰ αὐτὴν, ἐμίσγετο· καὶ καρτερὸν ἔσχε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀποδοῦσα τὰ δύχεα τῇ θεῷ, ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, ὃ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν σῶον, ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτὴν ἥτις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις πέμψας ἐς τὴν Ἑλλάδα· τὸ μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ὑπίχρυσον Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ, γραφῇ εἰκασμένην· τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τοῦτο δὲ ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἑωυτοῦ δι' ἐφασίας ξυλίνας, αἳ ἔτι τοῦ νηοῦ τοῦ μεγάλου ἱδρύατο ἐπὶ κληῖσι μέχρις ἐμεῦ, ὄπισθε τῶν θυρέων. ἐς μὲν νῦν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην τὴν ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, οὐ ξεινίης μιν οὐδεμιῆς εἵνεκεν· ὅτι δὲ ἰρὸν ἦν τὸ ἐν Λίνδῳ τῶν Ἀθηναίης λέγεται ταῖς τοῦ Δαναοῦ θυγατράσι ἱδρύσασθαι τὸ σχούσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἶλε δὲ Κύπρον πρῶτος δὴ θεῶν, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν.

quominus inter omnes mulieres teterrima pereas morte. Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vouit intra se Veneri, si ea nocte secum coiret Amasis, (hoc enim ipsius fuisse machinamentum aduersus illud malum) statuam Cyrenas se illi missuram. Concepto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodũ eam perquam valde dilexit. Et Ladice votum deæ persoluit, facta statua Cyrenasque missa, quæ ad meam vsque memoriam incolumis erat, extra vrbem Cyrenensem posita. Hanc Ladicen Cãbyses, posteaquam Ægypto potitus est, cognito quænam esset, Cyrenas illæsam remisit. Donauit item Amasis dona CLXXIII quæ misit in Græciã: Cyrenas quidem, statuam Mineruæ inauratam, & sui imaginem pictura [1] adumbratam: Lindum autem, duo lapidea Mineruę simulacra, & thoracem lineum spectaculo dignũ: Samum vero, Iunoni bifarias sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post ianuas, ad meam vsq; ætatem. Samum quidẽ, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem Æacis filium: Lindum autem, nullius hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est, Mineruæ feruntur extruxisse Danai filiæ, [2] postquam agnitæ sunt quum filios Ægypti fugerent. Hæc quidem donaria dedicauit Amasis, primusque mortalium Cyprum cepit, tributariamque fecit prouinciam.

1 Ad viuum expressam: 2 Eò appulsæ quum f.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER tertius, qui inscribitur THALIA.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΘΑΛΕΙΑ.

ADVERSVS hunc Amasin CAMBYSES Cyri filius, comparato cum ex aliis quibus imperabat, tũ ex Græcis Ionibus Æolibusque, exercitu, bellum mouit ob hanc causſam: Missō in Ægyptum [1] legato, Cambyses petiit ab Amasi filiam, & petiit consilio cuiusdam Ægyptii, qui Amasi erat infensus quod se potissimum ex omnibus Ægypti medicis Amasis ab vxore & liberis abstraxisset, amandando in Persas, quo tempore Cyrus ad Amasin miserat petitum ocularium medicum, omnium qui in Ægypto essent præstantissimum. Ob id infensus Amasi ille Ægyptius, instituit suadere Cambysi vt ab Amasi filiam peteret: vt ille aut mœrore afficeretur data filia, aut non data, Cambysi redderetur inuisus. [2] Amasis eam nec dare audebat, nec abnuere. nam & Cambysem intelligebat non habiturum illam vxoris loco, sed pellicis: & Persarum potentiam grauabatur horrebatque. Hæc reputans, ita sibi faciendum statuit: Erat Aprię superioris regis filia, nomine [3] Nitetis, vnica domi relicta, grandis atque speciosa. Hanc puellam Amasis vestitu pariter & auro exornatam, pro sua in Persas dimittit. Quam quum post aliquantum tempus Cambyses salutasset, filiam Amasis appellans, ipsa ad eum, Rem, inquit, rex, ignoras, ab Amasi elusus, qui me ornatu comptam transmisit, tradens tibi pro sua, quum reuera sim Apriæ filia, quem ille dominum suum cum Ægyptiis rebellans interemit. [4] Hic sermo extitit causſa quæ Cambysem Cyri filium vehementer indignatum induceret aduersus Ægyptũ.

Γ΄ Γ΄ τῶτον μὴ ὃν Ἄμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατώσατο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἦρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἰωνίας τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα, αἴτεε Ἄμασιν θυγατέρα. αἴτεε δὲ ὁκοίην βουλῆς αἰδρεῖος Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἄμασιν, ἐποίησε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἀπόπτων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρὸν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἔκδοτον ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας τῶδε Ἄμασιν αἴτεε, ἰητρὸν ὀφθαλμῶν ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ὀπιμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος, ἐπῆγε τῇ συμβουλίῃ, κελεύων αἰτέειν Καμβύσεα Ἄμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δὺς ἀνιῷτο, ἢ μὴ δοὺς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἄμασις τῇ δυνάμῃ τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀρρωδέων, οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι, οὔτε ἀρνήσασθαι. εὖ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐχ ὡς γυναῖκα μιν ἔμελλε Καμβύσης ἕξειν, ἀλλ' ὡς παλλακήν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε τάδε· ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδὴς, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη. οὔνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει ἐς Πέρσας ὡς ἐωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνου ὡς μιν ἠσπάζετο, πατρόθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς, Ὦ βασιλεῦ, ἀφαβεβλημένος ὑπὸ Ἄμασίου οὐ μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε, ὡς ἐωυτοῦ θυγατέρα δίδοὺς, ἐοῦσαν τῇ ἀληθείῃ Ἀπρίεω τοῦ ἐκεῖνος ἐόντα ἐωυτοῦ δεσπότεα, μετ' Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς ἐφόνευσε. τοῦτο δὴ τὸ ἔπος καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐκίνησε μιν ἄγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρου, μεγάλως συμφέρεται, ἐπ' Αἴγυπτον.

1 Caduceatore. *Sic alibi* κήρυκα recte *vertit* caduceatorem, *non* legatum. 2 Amasis, quum Persarum potentiam grauaretur atq; exhorresceret, nec dare nec abnuere audebat. nam & Camb. 3 Nitetis, valde procera & formosa, sola ex ea familia relicta, 4 Hic sermo & hæc causſa *vel occasio* interueniens Camb. Cyri fil. veh. stomachatum aduersus Ægyptum impulit.

οὕτω μὲν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκειεῦνται Καμβύσεα· φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι. Κύρου γὰρ εἰπόντος πέμψαντα τὸν Ἄμασιν ἀπὸ τῶν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεα. λέγοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ λέληθε αὐτοὺς (εἰ γάρ τινες καὶ ἄλλοι τὰ Περσέων νόμιμα ὀρθῶς ἐπίστανται, καὶ Αἰγύπτιοι) ὅτι ἔνεστι μὲν νόμος οὐ σφι νόμος ἐστὶ βασιλεύσαι, γνησίου παρεόντος· αὖτις δέ, ὅτι Κασσανδάνης ὁ Φαρνάσπεω θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, αὐδὲ ἐκ Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ τοῦδε μετέπεσον τὸν λόγον, ἐσποιήσαντο τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενέες εἶναι). τὰ μὲν ταῦτα ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὧδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις τῶν τῆς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τὴν Κασσανδάνην παρεστεῶσα τέκνα μεγάλα τε καὶ εἰδέα, πολλῷ ἐχόμενα τοῦ ἐπαίνου, ὑπερθωυμάζουσα. ἡ δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε τάδε·

103 » Τοιῶνδε μέν τοι ἐμὲ παίδων μητέρα ἐοῦσαν Κῦρος
» οὐ τιμὴν ἔχει· τὸν δ' ἀπ' Αἰγύπτου δύσκτητον,
» οὐ τιμῆς ἄξεται. τὸν μὲν ἀχθομένῳ, τῇ Νιτήτι εἶπεν ταῦτα. τῶν δὲ οἱ παίδων ὁ πρεσβύτερον εἶπεν Καμβύσεα, Τοιγάρ, ὦ μῆτερ, ἐπεὰν ἐγὼ γένωμαι
» ἀνήρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ κάτω, ἄνω. ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δέκα κου γεγονότα, καὶ τὰς γυναῖκας οὐ θωύμασι γενέσθαι· τὸν δὲ, ἀναμνησθέντα, οὕτω δὴ, ἐπεί τε ἀνδρώθη, καὶ ἔσχε τὸν βασιλήιον, ποιήσασθαι τὸν ἐπ' Αἴγυπτον στρατόν. Συνώικεε δὲ καὶ ἄλλο πο- 30

ἐπισεύτιον τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τὸν στρατὸν τοῦτον. ἦν τῶν ὑπηκόων Ἄμασις ἀνὴρ γένος μὲν Ἁλικαρνασσεύς, οὐνόματα δὲ οἱ Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης μεμφόμενός κου τι Ἄμασι, ἐκδιδρήσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ εἰὼν ἀνὴρ ἐν τοῖσι ὑπηκόοισι λόγου οὐ μικροῦ, ὑπεμάνθανέ τε τὰ περὶ Αἴγυπτον ἀτρεκέως, μεταδιώκει ὁ Ἄμασις, ἀπουδὲν ποιούμενος ἑλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν δυνατῶν τὸν πιστότατον ἀποστείλας τριήρει κατ' αὐτόν, ὃς αἱρέει μὲν ἐν Λυκίῃ, ἐλὼν δ', οὐκ ἀπήγαγε ἐς Αἴγυπτον. σοφίῃ γάρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους, ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὡρμημένῳ δὲ Καμβύσῃ στρατεύεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον,

Atque ita quidem memorant Persæ. Ægyptii autem Cambysem suum vendicant, asserentes ex hac Apriæ filia illum esse genitum. Cyrum enim fuisse qui ad Amasin miserit super filia, non Cambysem. Quod quum dicunt, non recte dicunt: etsi eos hoc non latet. nam siquii alii, profecto & Ægyptii recte norunt mores Persarum: apud quos illud in primis nefas est, illegitimum obtinere regnum, si adsit legitimus. Præterea Cassandanes filius erat Cambyses, Pharnaspe viro Achæmenida genitæ, non mulieris Ægyptiæ. Sed Ægyptii [2] rem gestam transferunt, fingentes sibi cum Cyri familia intercedere cognationem. & hæc quidem ita se habent. Ceterum ille sermo mihi non probatur, quo dicitur mulierem quandam Persidem ad vxores Cyri introgressam, quum liberos Cassandanes assistentes forma ac statura egregia conspicaretur, supramodum admirabundam magnis tulisse illam laudibus: eique Cassandanem (quæ Cyri esset vxor) ita dixisse, Me, quæ talium filiorum sum mater, Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex Ægypto ancillam. Videlicet infensam Niteti ista dixisse: & ei maximum natu filiorum Cambysem subiecisse, Ego vero tibi mater, quum in virilem ætatem adoleuero, summa Ægypti reddam ima, & ima, summa. idque dixisse circiter decem natum annos, admirantibus mulieribus. Et quum in virilem adoleuisset ætatem, & regnum obtinuisset, huius rei memorē, Ægypto bellum intulisse. Acceſſit III IV huc & aliud quidam, ad hanc sumendam expeditionem. Erat quidā auxiliariorum Amasis, nomine Phanes, genere Halicarnasseus, vir consilio præstans, & in re bellica strenuus. hic Phanes nescio quid Amasi succēsens, nauigio profugit ex Ægypto, volens in colloquutionem venire Cambysis. Eum Amasis (quod inter auxiliares non parui momenti esset, quodque de rebus Ægypti nonnihil compertissimū haberet) insequi statuit, adhibita diligentia assequendi. Itaq; ad hominem insequendum mittit cum triremi eunuchorum fidissimum, qui Phanem assequutus in Lycia cepit, sed non reduxit in Ægyptum, [3] ab illo prudentia superatus. Nam Phanes inebriatis custodibus abiit in Persas, Cambysemque molientem aduersus Ægyptum expeditionem,

1 Primum quidem per legem non licere vt illegitimus regnum obtineat, quum legitimus adest: deinde Cassand. filium fuisse Cambysem, Phar. 2 Rem ita narrant vt inuertant, 3 Phanes enim eum astutia circumuenit. Nam inebriat. custod.

& quo

& quo pacto carentia aquis loca transmitteret ambigentem, adiit. Eique cum alias Amasis res exposuit, tum vero quæ ad transmittendum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum vt sibi tutum præberet transitum.

V Hac enim duntaxat patet ingressus in Ægyptum. Nam à Phœnice [1] vsque ad montes Cadytis, quę est vrbs eorum Assyriorum qui nunc Palæstini vocantur: ab vrbe Cadyti non minore (vt mea fert opinio) quam Sardis, emporia secundum mare vsque ad vrbem Ienysum, Arabicæ ditionis sunt. Ab vrbe Ienyso rursus Syriacæ, vsque ad lacum Serbonidis, iuxta quem Casius mons pertingit ad mare. A Serbonidis lacu in quo Typho fertur occultatus, deinceps iam Ægyptus est. Hoc tamen intercapedinis quod est inter vrbem Ienysum & montem Casium & lacum Serbonidis, non exiguus tractus est, sed itineris instar

VI trium dierũ, vehementer aridus. Verum quod pauci eorum qui in Ægyptum nauigant, notũ habent, hoc dicere institui. Ex omni Græcia, & præterea ex Phœnice, portatur in Ægyptum bis quotannis [2] vas fictile vini plenum: & tamen ibi ne vnum quidem numero (vt sic dicam) vas vinarium fictile aspici [3] vacuum potest. Vbinam (dicat aliquis) hæc vasa consumuntur? hoc quoque ego depromam. Præfecti prouinciarum necesse habent ex sua quisque vrbe colligere vasa testacea quæ Memphin portentur: eadem è Memphi alii aqua impleta portare in hæc arida Syriæ loca. [4] ita hydriæ superuenientes in Ægypto sumptæ, ad veteres, in Syriam

VII portantur. Atq; hunc in modũ quem dixi aqua contracta, Persæ vsi fuerunt, qui hoc ingressu apparato quamcelerrime Ægypto potiti sunt. Sed tunc, quum in expedito aqua non esset, Cambyses, audito hospitis Halicarnassei cõsilio, missis ad regem Arabum nunciis tutum iter precatus, obtinuit, data ac-

VIII ceptaque inuicem fide. Seruant autem fidem Arabes inter homines vt qui maxime, quam hunc in modum dant: Quoties fœdus inire volunt, alius quidam medius inter vtrosque stans, acuto lapide ferit volam, iuxta maiores digitos eorum qui fœdus ineunt. Deinde sumpto flocco ex vtriusq; vestimento,

καὶ ἐπορεύοντο τὴν ἔλασιν ὅκως τὴν ἀνυδρίην διεκπερᾶ, ἐπελθὼν Φοίνικος μὴ πάλαι τὰ Ἀμάσιος πρήγματα· ἐζητέετο δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὧδε παραινέων· πέμψαντα πρὸς τὸν Ἀραβίων βασιλέα, δέεσθαι τὴν διέξοδον οἱ ἀσφαλέα παρασχεῖν. Μούνη δὲ ταύτη εἰσὶ φανερὴ ἐσβολαὶ ἐς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὔρων τῶν Καδύτιος πόλιος, ἔστι Συρίων τῶν Παλαιστινῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, ἐούσης πόλιος (ὡς ἐμοὶ δοκέει) Σαρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος· ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιος ἔστι τῆς Ἀραβίου. ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὖτις Συρίων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ ὁ Κάσιος ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος ἔστι Τυφὼ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἴγυπτος. Ὁ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου τε οὔρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὸν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον. ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν, ἀνυδρίην ἔστι δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον πλωτιλομένων ἐπενόησαν, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ τωὐτὸς ἐκ Φοινίκων, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δὶς τοῦ ἔτεος ἑκάστου. καὶ ἐν κεράμου οἰνηρὸν ἀριθμῷ κείμενον οὐκ ἔστι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, εἰδέναι. καὶ δὴ πῦ (εἴποι τις ἄν) ταῦτα αἱμασιμοῦται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ δὴ μὲν δὴ μαρχον ἕκαστον συλλέξαντα ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δ' ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνυδρα τῆς Συρίης χωρίζειν, πλησαντας ὕδατος. οὕτω ὁ τῶν Φοινίκων κέραμος, ὁ ἀξιωθεὶς ἐν Αἰγύπτῳ τῶν παλαιῶν, χωρίζεται ἐς Συρίην. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβολὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐς Αἴγυπτον, καὶ δὴ τὰ εἰρημένα, ἕλξαντες ὕδατι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον Αἴγυπτον· τότε δ' ἐκ ἑόντος καὶ ὕδατος ἐπίμου, Καμβύσης πυθόμενος τὸν Ἁλικαρνασσέος ξείνου, πέμψας παρὰ τὸν Ἀραβίων ἄγγελους, καὶ δεηθεὶς τ' ἀσφαλείης, ἔτυχε· πίστις δοιὴ τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτῶν. Σέβονται δ' Ἀραβίων πίστις αἰθέρα τε ὁμοίως τοῖσι μάλιστα. ποιεῦνται δ' αὐτὰς ὧδε τὸν βουλομένων τὰ πίστα ποιέεσθαι, ἄλλος αἰεὶ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστεὼς, λίθῳ ὀξέϊ ὃ εἶσω τῶν χειρῶν παρὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ὑπιτάμνει τῶν πιεομένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου κροκύην,

1 Vsque ad fines Cadytis, quæ est vrbs eorum Assyriorum qui Palæst. 2 *Vel, Amphora vini plena. sic & in sequentibus. Vel potius, Amphoræ vini plenæ, vt sit positus singul. pro plurali.* 3 *Vox respondens huic in textu Gr. non habetur: sed ex κείμενον, quod ibi legitur, factum fuit* κενὸν, *id est, vacuum.* 4 Ita amphoræ quæ inuehuntur, sumptæ in Ægypto, vltra veteres in Syriam portantur. Et quidem Persæ ii sunt qui hunc in Ægyptum transitum apparauerunt, contracta, vt modo dixi, aqua, simulatque occuparunt Ægyptum. *Intellige autem* Vltra veteres, *pro eo quod est, Vltra eos quæ iam antea ibi erant.*

ἀλείφῃ τῷ αἵματι ἐν μέσῳ κειμένους λίθους ἑπτά.
104 τὸ δὲ ποιέων, ἐπικαλέῃ τόν τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπικαλεσαμένου δὲ τούτου ταῦτα, ὁ ταύτῃσι πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι, περιστυφὴν ὄνον ἔχων, καὶ ὄνα ἄγων, ἵνα τοὺς ἄγοντα ποιέηται. οἱ δὲ φίλοι, ἐν αὐτοῖσι ταύτῃσι πίστις διαφυλάσσουσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ θεὸν μόνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγέονται εἶναι· καὶ τῶν τείχων τὸ κυρτὸν κείρεσθαι φασι, κατάπερ αὐτοὶ ὁ Διόνυσον κεκάρθαι. κείρονται δὲ κυκλοτερέα, περιξυρῶντες τοὺς κροτάφους. καλέουσι δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Οὐοταλᾶτ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλιλάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀπέλθοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀραβίος, ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἀσκοὺς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπέσαξε ἐπὶ ταύτας τὰς καμήλους πάσας· τοῦτο δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἄυδρον, καὶ ἅμα ἕσπετο αὐτὸς ὁ Καμβύσεω στρατός. ταῦτα μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἴρηται. δεῖ δὲ καὶ τοῦτον πιθανὸν (ἐπείγε δὴ λέγεται) ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ οὔνομα Κόρις· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀραβίων, ῥαφάμενον ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δερμάτων ὀχετὸν μῆκος ἐξικνεύμενον ἐς τὴν ἄυδρον, ἀγαγεῖν διὰ δὴ τούτων τὸ ὕδωρ. ἐν δὲ τῇ ἀυδρῳ μεγάλας δεξαμενὰς ὀρύξασθαι, ἵνα δὴ ἐκδέχωνται τὸ ὕδωρ σώζωσι. ὁδὸς δὲ ἐστὶ δυώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄυδρον. ἄγειν δὲ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν ἐς τρεῖα χωρία. Ἐν δὲ τῷ Γηλοισίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου ἔστρατο πεδόμενος Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ἐπομένων Καμβύσῃ. Ἄμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζώοντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον. ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἄμασις τεσσεράκοντα ἔτεα, ἀπέθανεν. ἐν τοῖσι οὐδὲν οἱ ἀπάρτιον τρῆγμα συνεπέσχε. ἀποθανόντα δὲ, καὶ ταριχευθέντα, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι ἔνδον ἐν ᾗ οἱ αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ὑπὸ Ψαμμήνιτον δὲ τὸν Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ὑάθησαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρόσθε ὑσθεῖσαι οὔτε ὕστερον, τὸ μὲχρι ἐμοῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοῦτο γε πάντων· ἀλλὰ καὶ τότε ὑάθησαν αἱ Θῆβαι ψεκάσι.

Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπεί τε διεξελάσαντες τὴν ἄυδρον, ἵζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ὑπήκοοι τῶν τε Αἰγυπτίων, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῇ φυλῇ ὅτι σφέας ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόγλωσσον,

inungit eo sanguine septem lapides in medio positos, inter inungendum inuocans Dionysium & Vraniam. Hoc acto, idem qui fuit sequester fœderis inter amicos contrahendi, vadatur hospitem, aut forte ciuem, si cum ciue res agitur. Quod fœdus & ipsi qui amicitiam contraxerunt, seruare iustum censent. Dionysum quem Vrotalt, & Vraniam quam Alilat appellant, solos deos esse arbitrantur. [1] Et quemadmodum Dionysium, ita puellarum capillum tondere aiunt. tondentur autē in rotundum, tempora subradentes. Igitur postquam IX fœdus cum nunciis iniit Arabs, talem rē commentus est: Camelos omnes, posteaquam vtribus camelinis aqua completis onerauit, egitque ad loca humore carentia, ibi Cambysis exercitū præstolabatur. Ex iis quæ narrantur, hoc quod dixi propius fidem est, tamen id quoque quod minus credibile est, quādoquidem refertur, commemorare debeo. Est magnū in Arabia flumen nomine Corys, exiens in mare quod dicitur rubrum: ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bouinis aliisque crudis coriis consutum, tanta longitudine produxisse, vt ad loca arida per illū aquam produceret: inque ipso arido solo ingētes cisternas fodisse, qua recepta aqua potum suppeditarent. Et quum sit à flumine ad terram aridam duodecim dierum via, per tres aquæ ductus in totidē partes aquam deduxisse. ¶ Ceterum X apud Nili ostium quod dicitur Pelusiū, habebat castra PSAMMENITVS Amasis filius, Cambysem opperiens. Nam Amasin Cambyses in Ægyptum progressus non viuum nactus est, sed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnasset: per quos nihil admodum calamitatis est expertus. defunctusque & sale conditus est, & in sepulchris quæ ipse ædificauerat, situs intra templum. Sub eius autem filio Psammenito maximum extitit Ægyptiis portentum: Apud Thebas Ægyptias (quod neque prius vnquam neque postea ad meam vsque ætatem contigit, vt ipsi Thebani aiunt) pluit. [2] Thebis tamen tunc pluit guttis. Persæ porro vbi siccanea peragrauerunt, subsedere, vicini Ægyptiis, tanquam iam [3] congressuri. Ibi Ægyptiorum auxiliarii Græci & Cares, Phani qui externum exercitum in Ægyptum adduxisset, infensi,

τῷ ὑδὸν οἱ μεγα αἰάρσιον

1 Eodemque modo quo tonsus est Dionysus, tonderi se aiunt. 2 Nam in superiore Ægypto penitus non pluit. Thebis tamen &c. 3 *Legit* συμβαλέοντι, *vt & vet. nostri cod. habent.*

hoc rei

hoc tei in illum sunt machinati: Filios qui erant à Phane relicti in Ægypto, in castra perduxerunt, atque in conspectũ patris, positoque in medio duorum exercituum cratere: dehinc productos singulos puerorum super craterem obtruncauerunt. Omnibus interfectis, vinum & aquam in craterem intulerunt: quo sanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt. Acri prœlio commisso, perquam multis vtrinque cadentibus, in
XII fugam vertuntur Ægyptii. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Ossa eorum qui in acie cecidêrunt, quum iacerent fusa, vt ab initio distincta fuerant, seorsum erant Persarum, aliorsum Ægyptiorum: sed Persarum capita adeo fragilia sunt, vt si velis ferire, vel solo calculo perforare possis: Ægyptiorum autem ita firma, vt ea vix ictu lapidis[1] elidas. Cuius rei caussam hanc illi reddebant; (facile mihi persuadentes) quod Ægyptii statim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad solem redditur compactum. Quæ eadem caussa est non calueſcendi. nam ex omnibus hominibus paucissimos quis Ægyptios caluos videat. His igitur hoc caussæ est cur robusta capita gestent. At Persis cur fragilia sint capita, id in caussa est quod à principio assuefiunt operire capita, gestantes pileas tiarasque.[2] Hæc ego huiusœmodi ossa vidi. Vidi item alia istis similia in Papremi, eorum qui vna cũ Achæmene filio Da-
XIII rii ab Inaro Libye sunt cæsi. Ægyptii quoque postquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugam capessunt. Ad quos, quum se recepissent Memphin, misit Cambyses aduerso flumine nauim Mitylenæam cũ caduceatore viro Persa, qui illos ad deditionem hortaretur. Isti vbi nauim àduentare Memphin vident, frequentes ex vrbe effusi, nauim corrumpunt, viroſq; frustatim dilaniatos in oppidũ afferunt. Et Ægyptii quidem[3] post hæc obsessi aliquamdiu restiterunt. Libyes vero id animaduertẽtes, eadem sibi quę Ægypto contigissent veriti, sese citra pugnam dediderunt, tributumque inter se partiti dona miserunt. Cyrenæi quoque ac Barcæi itidem vt Libyes timentes, similia & ipsi fecere. Cambyses munera quæ à Libybus venere, perbenigne accepit: quæ autem à Cyrenæis, succensens, vt opinor, quod exigua erant. quingentas enim minas argenti miserant, quas

μηχανῶνται τοιῆμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε· ἦσαν τοῦ Φάνη παῖδες οἱ Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὄψιν τοῦ πατρός, κρητῆρα σφι μέσον ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δέ, ἀγινέοντες κατὰ ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. ἀρξάμενοι δὲ πρώτων διεξελθόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν. ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πρόσκεινται οἱ βπίκουροι, ὕστερον δὴ συμβάλλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πλήθεϊ πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θωῦμα δὲ μέγα εἶδον πρὸ μάχου τὰ βπιχώρια. τῶν γὰρ ὀστέων διεκεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων· (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων κέεται τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς, ἑτέρωθι δέ, τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαί εἰσι ἀσθενέες ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνῃ βαλέειν, διατετρήσεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, οὕτω δὴ πισχυραί, ὡς μόγις κε λίθῳ παίσας διαῤῥήξειας. αἰτίην δὲ τούτου τόδε ἔλεγον (καὶ ἐμέ γ' ἀπειθέοντες ἔπειθον) ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παίδων ἀξάμενοι, ξυρῶσι τὰς κεφαλὰς, καὶ τοῖς τοῦ ἡλίου παχυίεσι ὀστέον. τοῦτο δὲ τοῦτο καὶ τῶν μὴ φαλακρῶν αἴτιόν ἐστι. Αἰγυπτίων γὰρ αὖ λὶς ἐλαχίστους ἴδοιτο φαλακρὸς πρώτων ἀνθρώπων. τοῦτοισι μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς κεφαλάς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι ὀλιγανθρωπίη φορέεται, αἴτιον τόδε· σκιηθέντες ἐξ ἀρχῆς, πίλους παρὰ τὰς φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα. εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοισι ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένεϊ τῷ Δαρείου ἀνῃρημένων ὑπὸ Ἰνάρου τοῦ Λίβυος. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐπὶ μάχης ὡς ἐτράποντο, ἔφευγον ἀτάκτῳ κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε αὐτὰ ποταμοῦ Καμβύσης νέα Μιτυληναίην κήρυκα ἄγουσαν ἀνδρὸς Πέρσεω ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος Αἰγυπτίους. οἱ δέ, ἐπεί τε τὰ νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλέες ἐκ τοῦ τείχεος, τήν τε νέα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας χρυσῆν δίκην διασπάσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ ταῦτα πολιορκεόμενοι, χρόνῳ ὑστερίσησαν· οἱ δὲ περὶ τὴν Λίβυην ἔθνεα, δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γενόμενα, παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρον τε ἐπέταξαν, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡσαύτως δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως καὶ οἱ Λίβυες, τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λιβύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεὶς, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι ἦν ὀλίγα. ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακοσίας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας

φιλοφρόνως

1 Perfringas. 2 Et hæc quidem ita se habent. 3 Obsessi tandem ad deditionem venerunt. At Libyes vicini eadem &c.

δεκατόμηνος, ἀδοκητὶ διέπειρε τὴν ἐφετήν.
Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ ἀφ' ἧς παρέλαβε ὁ τεῖχος
ὁ ἐν Μέμφι Καμβύσης, καθίσας ἐς ὁδὸν πρόσω-
πον ὅθι λύμη ὁν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμή-
νιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἓξ, τοῦτον καθίσας σὺν
ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς,
χ' παῖδα ποιέων τάδε. εἵλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆ-
τι δουλίῃ, ὑδρηφόρον ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρήιον
σὺν ἐπέμπε δὲ καὶ ἄλλας παρθένους ἀπολέξας αἰ-
δρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασι- 10
λέος. ὡς δὲ βῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ
χ' πρόσ παρθένοι κατὰ τοὺς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πόν-
τες αὐτῶν τε καὶ δυσκλαυτον, ὁρέοντες τὰ τέκνα κα-
κακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμήνιτος, προείδων καὶ μα-
θών, ἔκυψε ἐς τὸν γῆν. παρελθουσέων δὲ τῶν ὑ-
δροφόρων, δεύτερα οἱ ὃν παῖδα ἐξέπεμπε μετ'
ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἐ-
χόντων. τοῖσι δὲ αὐχένας καὶ χεῖρας δεδεμένους ἦγον,
καὶ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δὲ ποι- 20
νὴν τίσοντες Μιτυληναίων τῖσι ἐν Μέμφι ἀπο-
λελειμμένοισι σὺν τῇ νηί. ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βα-
σιλήιοι δικασταί, ὑπὲρ αἰδρὸς ἑκάστου δέκα Αἰγυ-
πτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλλυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν
χ' ἠχόμενον παρεξιόντας, καὶ μαθὼν ὃν παῖδα ἀγόμενον ἐ-
χ' κλαιόν- πὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν περικατη-
των, & δεινά μένων αὐτὸν κλαιόντων, τοῦτο ἐποίησε ὁ καὶ ὅτι
ποιεύντων, τῇ θυγατρί. παρελθόντων δὲ καὶ τούτων, συν-
τοῦτο ἤνεικε ὥστε τῶν συμποτέων οἱ αὐτὸν ἀπηλικιώτεον
ἐόντα ἐν τῶν ἐόντων, ἔχοντά τε οὐδέν,
εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς, καὶ προσαιτέοντα τὸν στρα- 30
τὸν παριέναι, Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἄφριος, καὶ τοὺς
ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους Αἰγυπτίων. ὁ δὲ
Ψαμμήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ κα-
λέσας ὀνομαστὶ τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφα-
λήν· ἦσαν δὲ ἄρα αὐτοῦ τρεῖς φύλακοι, οἱ τὸ ποιού-
χ' τὰ ποιεύ- μενον πρὸς τοῦ ἐκείνου ἐς ἑκάστην ὁδόν, Καμβύ-
μενα, σεω ἐσήμαινον. θωυμάσας ὁ Καμβύσης τὸ ποιού-
μενον, πέμψας ἄγγελον, ἤρετο αὐτὸν, λέγων τάδε,
„ Δεσπότης σε Καμβύσης Ψαμμήνιτε ἐρωτᾷ διὰ 40
„ τί δὴ τὴν μὲν θυγατέρα οὐρέων κεκακωμένην, καὶ
„ τὸν παῖδα ὅτι θανάτου εἵρηται, οὔτε ἀνέβω-
χ' ἀπ- „ σας, οὔτε ἀνέκλαυσας, τὸν δὲ πτωχὸν, (οὐδὲν
κλαυ- „ σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνομαι) ἐτί-
σας, χ' πυν- „ μησας. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπηρώτα. ὁ δ' ἀμείβε-
θάνεται, „ το τοῖσδε, Ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκήια ἦν μέζω κα-
„ κὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· ὁ δὲ τοῦ ἑταίρου πάθος,
ἄξιον

sua manu prehensas, dispersit in milites.
¶ Decimo autē die quàm muros Mem- XIIII
phis cepisset Cambyses, Psammenito
Ægyptiorum rege, qui sex omnino re-
gnarat [1] annos, collocato in suburbanis,
ignominiæ gratia, cum Ægyptiis aliis,
hoc fecit vt eius animum experiretur:
Filiam illius, vestitu seruili circumda-
tam, cum hydria ad aquam emisit: & cū
ea similiter indutas alias quas delege-
rat, primorum virorum filias virgines.
Quæ vbi ad patres peruenerunt cum
eiulatu ploratuque, ceteri quidem pa-
tres conspectis filiabus tam male acce-
ptis, vicissim vociferati sunt atque fle-
uerunt: Psammenitus autem intuens
atque intelligens, humi vultum demi-
sit. Prætergressis puellis aquam feren-
tibus, secundo loco Cambyses ante o-
culos Psammeniti misit filium eius cum
duobus millibus Ægyptiorum æqualis
ætatis, vinctas fune ceruices & frenata
ora habentibus. Ducebantur autem
luituri pœnas his Mitylenæis qui cum
naui fuerant ad Memphin obtruncati.
Ita enim censuerant regii iudices, pro
singulis suorum interfectis denos pri-
morū Ægyptiorū interficiendos. Psam-
menitus prætereuntes intuens, & filiū
animaduertens duci ad mortem, aliis
Ægyptiis qui circumsedebant complo-
rantibus, *ac indigne ferentibus*, ipse idem
quod erga filiam fecit. His quoque præ-
tergressis, accidit vt quidam [2] compo-
torum eius natu grandior, pristinis bo-
nis delapsus, ac nihil habens nisi quæ
inops mendicabat, obiret exercitum,
necnon Psammenitum alios que Ægy-
ptios in suburbanis considentes. Quem
vt conspexit Psammenitus erumpen-
te ingente fletu, compellans nomine
amicum, caput suum cędebat. Aderant
autem ei tres obseruatores, qui vt quic-
quid ab illo fiebat, ex omni viarum ex-
itu Cambysi renunciarent. [3] Ea quæ
fiebant admiratus Cambyses, misso
nuncio Psammenitum percontatus est,
inquiens, Psammenite, herus te Cam-
byses interrogat quamobrem tu, qui vi-
sa filia indigne affecta, viso etiam filio
ad mortem eunte, neque eiulasti ne-
que fleuisti, pauperem tanti feceris, tibi
(vt ab aliis audiuit) nō propinquum. Et
Cambyses quidē ita interrogauit: Psam-
menitus autē his verbis respondit, Fili
Cyri, domestica mala erant maiora quā
vt possem ea deflere: at lamētatio amici

1 Menses. *nam μῆνας & in vulg. edit. & in vet. cod. legitur.* 2 Conuictorum 3 Quod factum admir.

digna

digna lacrymis fuit, qui è multis ac fortunatis opibus ad inopiam recidit, in extremo limine senectutis. [1] Hæc vbi responsa ab hoc renunciata sunt, visus est illis Psammenitus, vt ab Ægyptiis fertur, recte respondisse. Crœsumq; dicitur illacrymasse, item qui aderant Persæ, ipsique Cambysi commiserationem subiisse, vt protinus iusserit & filium ex his qui morti addicti essent liberari, & patrem è suburbanis excitatum ad se
xv perduci. Sed filium quidem qui adierunt, non iam superstitem inuenerunt, sed primo loco truncatum: ipsum vero Psammenitum excitatum ad Cambysem perduxerunt: vbi reliquum vitæ vixit, nihil violentum passus. Qui si compertus fuisset non affectasse res nouas, accepisset Ægyptum vt eam procuraret. Nam consueuerunt Persæ in honore habere filios regum: & etiamsi qui ab eis defecerint, tamen illorum filiis restituere principatum. Quod eos ita facere consuesse, cum aliis permultis potest probari documentis, tum vero hoc, quod Thannyra Inari Libyis filius recepit quem pater obtinuerat, principatum: quodque Pausiris Amyrtæi filius & ipse paternum recuperauit imperium. [2] Nec ipsis Inaro & Amyrtæo quicquam amplius à Persis irrogatum est. Nunc Psammenitus male cogitans, mercedem accepit. nam quum ad defectionem Ægyptios induxisset, captus est: ac deinde à Cambyse conuictus, epoto cruore taurino, statim expirauit. Atque hunc in modum
xvi iste decessit. ¶ Cambyses autem è Memphi vrbem Sain abiit, animo faciendi quæ fecit. Etenim simulatque in ædes Amasis ingressus est, imperauit cadauer Amasis è conditorio afferri: deinde prolatum verberibus cædi ac vellicari, & stimulis pungi, [3] omni denique contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erant, (nam cadauer vtpote salitum resistebat, nec quicquam omnino elidebatur) iussit cremari: haudquaquã sancta iubens: quia Persæ deum ignem esse arbitrantur, & apud neutros moris est cremare cadauera: apud Persas quidem, propter id quod dictũ est, quia nefas esse aiunt deo depasci cadauere hominis: apud Ægyptios autẽ, quia persuasum habẽt ignem

ἄξιον ἰῶ δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ ὀλβίων ἐόντων ἐς πενίην ἀπίκται, ὁποῖ γήραος ὐ-
ὁδῷ. καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐς τοῦτο τοῦτο, 106
δὴ δοκέειν οἱ εἰρῆσθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυ- ξ φιάρ.
πτίων, δακρύειν μὲν Κροῖσον (ἐτετύχεε γὰρ καὶ
οὗτος ὑπερῳκημένος Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον) δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας. αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτόν τινα· καὶ αὐτίκα κελεύειν τὸν τε οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολομένων σώζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας, ἄγειν παρ' ἑωυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα οὐ φθάσαι αὐτοῦ οἱ μετιόντες, ἐκτὸς πεφονευόντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα. αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἤγαγον πρὸς Καμβύσεα· ἔνθα τοῦ λοιποῦ βιοτεύετο, ἔχων οὐδὲν βίαιον. εἰ δὲ καὶ ἤπιστήθη μὴ πολυπραγμονεῖν, ἀπέλαβε δὴ Αἴγυπτον, ὥστε ὑπιέναι αὐτῆς. ἐπεὶ πάντα ἐώθασι Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας τιμᾶν, καὶ σφέων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσί γε παρὰ σφίσι αὐτῶν ἀποδιδοῦσι τὸ ἀρχεῖον. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοισι ἔστι καταμαθεῖν ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιέειν· οὐ δὲ δὴ καὶ τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρω τῷ Θομιύρα, ὃς ἀπέλαβε τὸ οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχεῖον· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Παυσίρι· τὸν γὰρ δὴ ἀπέλαβε τὸ τοῦ πατρὸς ἀρχεῖον. καίτοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοί κω Περσέων κακὰ πλέα ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμμήνιτος, ἔλαβε ὀνιάδων· ἀπίσας γὰρ Αἰγυπτίους ἦλω. ἐπεί τε δὲ ἐπαίσθετο ἐλθὼν ἐπὶ Καμβύσεω, αἷμα ταύρου πιὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε. Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπίκετο ἐς Σαΐν πόλιν, βουλόμενος ποιήσας τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιον νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ ταῦτα ὑπετελέα ἐγίνετο, μάστιγοῦν τὸν νέκυν ἐκέλευε, καὶ τοὺς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντεῖν, καὶ πάντα πόνον λυμαίνεσθαι. ἐπεί τε δὲ καὶ ταῦτα ἐκάμνον ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, αὐτεῖ τέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύσης καταφλέξαι· ἐντελόμενος οὐκ ὁσίᾳ. Πέρσῃσι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι) τὸ πῦρ· τὸ ὦν κατακαίειν τοὺς νεκρούς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι, Πέρσῃσι μὲν, διὰ ὅσπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγουσι νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται πῦρ

1 Hæc quum ab isto renunciata essent, visus est Psammenitus recte respondisse feruntque Ægyptii, Crœsum (nam hic quoque à Cambyse in Ægyptum adductus fuerat) eosque qui aderant Persas illacrymasse. 2 Quamuis nulli Persas pluribus malis quam Inarus & Amyrtæus affecissent. Verum Psammenitus quum fraudem molitus esset, mercedem accepit. Deprehensus enim Ægyptios ad defectionem sollicitare, ac deinde à Cambyse conuictus, &c. 3 *Vel*, Omnibus denique modis vexari.

θηρίον εἶναι ἔμψυχον· πάντα δὲ αὐτὸ καταδάψαι τὰ ἂν λάβῃ· πλησθέν τε αὐτὸ τῆς βορῆς, συνάπαντα θάπτεσθαι τῷ κατεδηδοκότι. οὐκων θεμιστὸν εἶναι Περσῆσι νόμος οὐδαμῶς. σαφέως δὲ ἔστι ὧν ἐκεῖνο δηλῶσαι. τὴν μὲν γὰρ θάλασσαν ἔφασαν ἁγνίσαι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ θηρίων καταβρωθῇ. οὕτω δὲ ἑτέρωσι νομιζόμενα οὐκ ἐπέτελλε ποιέειν ὁ Καμβύσης. ὡς μέντοι Αἰγυπτίοισι λέγεται, οὐκ Ἄμασις ἦν ὁ ταῦτα παθών, ἀλλὰ ἄλλος τις τῶν Αἰγυπτίων, ἔχων τὰ αὐτὰ ἡλικίην Ἄμασι· ᾧ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον Ἄμασι λυμαίνεσθαι. λέγεται γὰρ ὡς πυθόμενος ἐκ μαντηίου ὁ Ἄμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν ἀπεθαιόντα μέλλοντα γίνεσθαι, ὅτῳ δὴ ἀχαρίστῳ τὰ ὀπίσω φερόμενα, ὃν μὲν αὐτὸς τῶν τότε ἐόντων μάλιστα ἐμίσεε καὶ ἀπεθήκατο ἔμψυχον ἐν τῇσι θύρῃσι τῇσι ἑωυτοῦ θάψαι, ἑωυτὸν δὲ ἐπετείλατο τῷ παιδὶ ἐν μυχῷ τῆς οἰκήσης ὡς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἄμασιος ἐντολαὶ αὗται, αἱ εἰς ταφὴν τε καὶ ὀστέων αὐτῶν ἔχουσαι, ἔμοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δὲ αὐτὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦν.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο στρατείας τρισσάς, τὴν μὲν Καρχηδονίους, καὶ τὴν Ἀμμωνίους, τὴν δὲ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους τὴν Λιβύης τὴν νοτίην θαλάσσης. βουλευομένῳ δέ οἱ ἔδοξε, πρὶν μὲν Καρχηδονίους ἐπὶ ναυτικὸν στρατὸν ἀποστέλλειν· πρὶν δὲ Ἀμμωνίους, τοὺς πεζοὺς ἀποκελεῦσαι· πρὶν δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατασκόπους στρατοῦ, ἐσπεμφθῆναι, δῶρά τε φέροντας τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡ λίου, τοιήδε τις λέγεται εἶναι· λειμών ἐστι ἐν τῇ νεκρῇ πολίῃ πλέος κρεῶν ἑφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς ὃν τοὺς μὲν νυκτὸς ἐπιτηδεύοντας τὰς πρώτας κρέα τοὺς ἐν τέλεϊ ἑκάστους ἐόντας τῶν ἀστῶν, τοὺς δὲ ἡμέρας δαινυμένους στρωσάμενα ἔνι βουλόμενον. φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τὸν λειμῶνα αὐτὸν ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε. Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν ἐπὶ τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα μετεπέμπετο ἐκ Ἐλεφαντίνης πόλιος, τῶν ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ τούτους μετῆσαν, ἐνετέλλετο τῷ Καρχηδονίῳ πλέειν ἐπὶ ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὁρκίοισι τε γὰρ μεγάλοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιέειν ὅσια, ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρατηλατέοντας. Φοινίκων δὲ μὴ βουλομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν νυν οὕτω δουλο-

107

animatam beluam esse, & omnia quæ nascuntur deuorare, & postquam deuorando fuerit expleta, vna cum ipsa re deuorata emori. Non esse vero apud eos consuetudinem mortuum beluis tradendi, sed saliendi, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à vermibus. Ita neutris consuetam rem iussit agi Cambyses. Quanquam (vt ipsi aiunt Ægyptii) non Amasis fuit qui ista passus est, sed alius quidam Ægyptius eadem qua Amasis ætate: quem Persæ Amasin arbitrantes vexauerunt. Memorant enim, Amasin, quum ex oracvlo audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, vt hunc hominem qui flagellatus erat, mortuum [1] ad postes sepeliret extra conditorium suum, se autem in conditorii quam intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non videntur hæc ab initio Amasis fuisse mandata de sua & alterius hominis sepultura, sed aliàs ab Ægyptiis adornata. ¶ SECVNDVM hæc Cambyses constituit [2] trifariũ mouere bellum, aduersus Carthaginienses, aduersus Ammonios, aduersus Æthiopes macrobios, *id est longæuos*, qui Africam ad australe mare incolũt. & aduersus quidẽ Carthaginienses, nauticas copias: aduersus autem Ammonios, peditatum: aduersus vero Æthiopes, prius exploratores mittere, per speciem dona ferendi illorum regi, spectatum illic mensam Solis, nunquid reuera esset: simulq; res Æthiopicas exploratum. Solis autẽ mensa talis esse memoratur: est in suburbanis pratum, omnium quadrupedũ assa refertum carne, quam per noctem singuli ciuiũ magistratus properant ponere: ad eamque, vbi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc autem ipsa à terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidem quæ Solis vocatur, talis esse fertur. Cambyses autem vbi statuit exploratores dimittere, continuo ab vrbe Elephãtina accersit ex Ichthyophagis, *id est pisce vescentibus*, maxime gnaros Æthiopicæ linguæ. [3] Vsquedum isti veniunt, interea nauales copias Carthaginem versus nauigare iubet. verum hæc exequuturos se Phœnices negauerunt. esse enim magno cum illis iureiurando se deuinctos: præterea non facturos sancte si aduersus liberos suos militarent. nam ceteri Phœnicibus ire recusantibus, ad pugnandum haud idonei erant. Ita Carthaginienses quomi-

XVII XVIII XIX

1 Ad fores intra conditorium suum, 2 Triplex 3 Et interim dum istos accerseret, nauales cop.

nus in

nus in seruitutem Persarum redigerentur euaserunt: quoniam Cambyses haud æquum ducebat vim afferre Phœnicibus, qui seipsos Persis dediderant, ex quibus nauticus omnis constabat exercitus. Sed & Cyprii qui aduersus Ægyptum in militia erant, sese & ipsi dediderant. Porro Cambyses posteaquã ex
x x vrbe Elephantina aduenerunt Ichthyophagi, eos ad Æthiopes misit, iussis cũ ea dicere quæ oporteret, tum dona ferre, amiculum purpureum, aureumque torquem tortilem, & armillas, ac vnguenti alabastrum, cadumq; vini[1] Phœnicei.

¶ Æthiopes autem ii ad quos misit Cambyses, feruntur esse maximi omnium hominum atque pulcherrimi: diuersisque vti à ceterorum hominum ritibus, cum aliis, tum vero hoc circa regnum: quod quem è popularibus maximum & pro magnitudine validum iudicant, hunc regem deligendum censent. Ad hos itaq; viros Ichthyophagi
xxi venerunt, offerentesque regi munera, ita loquuti sunt, Cambyses, Persarum rex, cupiens amicus tibi fieri atque hospes, nos misit, iubens vt in colloquium tuum veniremus, tibiq; hæc dona daremus, quorum ipse vsu maxime delectatur. Ad hos Æthiops, gnarus ad explorandum venisse, talia respondit, Neque rex Persarum vos ideo cum donis misit quod magni faciat hospitium meũ, neque vos vera loquimini, quippe qui ad explorandum nostrum imperium venistis: neque iustus ille vir est. si enim iustus foret, non alienam regionem affectaret, sed esset sua contentus, nec homines à quibus nihil lacessitus est in seruitutem redigeret. Ei nunc vos hunc arcum date, ita dicentes, Rex Æthiopum regi Persarum consilium[2] dat, quando Persæ tam facile trahent in tanta magnitudine arcus, tunc aduersus macrobios Æthiopes cum maioribus copiis moueat bellum: interim diis gratias habeat, qui non inducunt[3] filiis Æthiopum vt præter suam velint aliam
xxii comparare regionem. Hæc loquutus, arcum laxauit, eisque qui venerant dedit. Tum sumpto purpureo amiculo, rogauit quidnam esset & quomodo confectum. & quum Ichthyophagi veritatem de purpura deq; tinctura dixissent, Dolosi, inquit, homines, dolosa sunt vestimenta. Secundo loco de auro sciscitatus, de tortili monili atque armillis,

δουλοσυνίῳ διέφυγον τοὺς Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίῃ οὐκ ἐδικαίου τοῖσι Φοίνιξι, ὅτι σφέας τε αὐτοὺς οὐκ δεδώκεσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς στρατὸς οὐκ Φοινίκων ἦρτητο. οὐδὲ δὲ καὶ Κύπριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐς στρατὸν ἐόντο ἐπ' Αἴγυπτον. Ἐπεί τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἐπιστείλας τὰ λέγειν χρῆν· καὶ δῶρα φέροντας, πορφύρεόν τε εἶμα, καὶ χρυσεοῦν στρεπτὸν θωμηκτὴν, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ Φοινικηίου οἴνου κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι ἐς τοὺς ἀπέπεμψε ὁ Καμβύσης, λέγονται ἐπὶ μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὸν βασιληίην τοιῷδε· ὃν μὲν τῶν ἀστῶν κείνωσι μέγιστόν τε ἐπ', καὶ κατὰ μέγαθος ἔχειν τὸν ἰσχνὸν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν. Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τοῦ βασιλέος αὐτέων, ἔλεγον τάδε, Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμπε, ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα τοῦτά τοι δίδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθιόπων, μαθὼν ὅτι κατόπται ἦκον, λέγει τοῖσι αὐτοῖσι τοιάδε, Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα ὑμέας ἔπεμψε φέροντας, τοῦ τιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ ξεῖνος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα· ἦκετε γὰρ κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ὅστις δίκαιος. εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ· οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνιο ἀνθρώπους ἦγε τοὺς μηδὲν ἠδικηκότας. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε δίδοντες, τάδε ἔπεα λέγετε, Βασιλεὺς ὁ Αἰθιόπων συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἐπεὰν οὕτω ῥᾳδίως ἕλκωσι τὰ τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθεϊ τοσαῦτα, τότε ἐπ' Αἰθιόπας τοὺς μακροβίους πλήθεϊ ὑπερβαλλόμενον στρατεύεσθαι· μέχρι δὲ τούτων, θεοῖσι εἰδέναι χάριν, οἳ οὐκ θυμὸν νοοῦντι περὶ τοῖσι Αἰθιόπων παισὶ γῆν ἄλλην προσκτᾶσθαι τῇ ἑωυτῶν. Ταῦτα δὲ εἰπὼν καὶ αἰείς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ εἷμα τὸ πορφύρεον, ἠρώτα ὅ, τι εἴη, καὶ ὅκως πεποιημένον. εἶπόντων δὲ τὴν ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθείην περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς φὼ τοὺς ἀνθρώπους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἵματα. δεύτερα δὲ, ὅτι χρυσὸν ἤρώτα στρεπτὸν ὃν θωμηκτὸν, καὶ τὰ ψέλια.

1 Palmei. 2 Quum Persæ tam facile tendent tantæ magnitudinis arcus, *quam facile hunc à me tendi videtis*, tunc copiis supramodum magnis instructus macrobiis Æthiopibus bellum inferat. 3 *Id est, Æthiopibus.*

ἀπὸ ἐξηγεομένων ἐς τῶν ἰχθυοφάγων τὸν κόσμον· αὐτέων, γελάσας ὁ Βασιλεὺς, καὶ νομίσας εἶναι σφέα πέδας, εἶπε ὡς σφι ἐωυτῶν εἶσι ῥωμαλεώτερα ἀστέων πέδας. τρίτον δὲ, ἤρώτα δὲ μύρου. εἰπόντων δὲ τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλείψιος, δῶρα αὖ δὶς λόγου δὲ καὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς δὴ οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτῶν τὴν ποίησιν, ἥδιστα δὴ, τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ, τι τε σιτέεται ὁ Βασιλεὺς, καὶ χρόνον ὁ 108 κόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζώει. οἱ δὲ, σιτέεσθαι μὲν δὴ ἄρτον εἶπον, ἐξηγησάμενοι τὴν πυρῶν τὴν φύσιν· ὀγδώκοντα δὲ ἔτεα ζόης πλήρωμα ἀνδρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθιοψ ἔφη, οὐδὲν θωϋμάζειν εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώοιεν. οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζώειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφυον. φέρειν τοῖσι ἰχθυοφάγοισι δὲ οἶνον. τοῦτο γὰρ ἐωυτοῖς ὑπὸ Περσέων εὑρῆσθαι. Ἀντιμεμφόμενον δὲ τὸν Βασιλέα τῶν ἰχθυοφάγων τὴν ζόην καὶ δίαιτης πέρι, ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι. ὑπερβαλλέειν δέ τινας καὶ ταῦτα. σίτησιν δὲ ἰχθῦς τε ἑφθοὺς, καὶ πόμα, γάλα. θωϋμα δὲ ποιεύμενον τῶν κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ὅπῃ χρήνην σφι ἡγήσασθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, καπρὸς εἰ ἐλαίῳ εἴη· ὀζειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὡσεὶ ἴων. ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τὸ χρώμης τούτης· ὥστε μηδὲν οἷόν τε εἶναι ἐπὶ αὐτοῦ ὅτι πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα. ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο, εἰ σφί ἐστι ἀληθέως οἷόν τι λέγεται, ἀπὸ τοῦδε ἂν εἶεν τούτῳ τὰ πολλὰ χρεώμενοι μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς χρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας ἐς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πέδῃσι χρυσέῃσι δεδέαται. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθιόπων πάντων ὁ χαλκὸς ἀνανκαιότατον καὶ τιμιώτατον. θεησαμένους δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐπιθυμῆσαι καὶ τὴν τοῦ Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίην ἐθήσαιτο τοὺς θήκας αὐτέων, αἱ λέγεται σκεύάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἰσχνήνωσι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γράφῃ κοσμέοντες, ἐξομοιοῦντες δὲ εἴδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περιστᾶσι σήλεα ἐξ ὑέλου πεποιημένην κοίλην. ἡ δὲ σφι πολλὴ κατὰ μέσης ὀρύσσεται. ὁ δὲ μέση δὲ τῇ σήλῃ ἐνεὼν φαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὀδμὴν οὐδεμίην ἀπέχων ἀχαρίτου παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο εἰκὸς οὐδέν· καὶ

ornatum eius rei exponentibus Ichthyophagis, risit, atque existimans vincula esse, inquit robustiora apud se vincula esse. Tertio scisciatus de vnguento, quum illi de confectura vngendique ratione dixissent, idem dixit quod de vestimento. Vbi [1] ad vinum peruenit, eiusque conficiendi rationem audiuit, maiorem in modū delectatus potu, percontatus est quibusnam rebus vesceretur rex, & quod longissimum tempus à viro Persa viueretur. Isti dixerunt vesci regem pane, (exposita tritici natura) perfectissimumque diu viuendi spatiū homini Persæ proponi octoginta annos. Ad hæc Æthiops, Nihil se mirari inquit si stercore vescentes, paucis viuerent annis. nam ne tot quidē annis victuros [2] nisi hoc potui acceptum referrent. affirmātibus Ichthyophagis ita esse de vino. (hoc enim ipsos Persis subdidisse.) Interrogatus vicissim rex ab Ichthyophagis de vita & victu, plerosque è suis ait ad centum viginti annos peruenire, nonnullos etiam hos transcendere: dixit cibum eis esse carnem coctam: & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorum mirarentur, ad fontem quendam eos deduxit, in quo loti efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeo inualidam vt in ea nihil innatare posset, ne lignum quidē, & quę leuiora sunt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si vere apud illos est qualis commemoratur, ideo macrobii, *id est longæui*, existunt, quod ea semper vtūtur. Deinde à fonte rex istos ad carcerem deduxit, vbi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos Æthiopes omnium rarissimum ac pretiosissimum æs. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt & mensam quæ dicitur solis. Post hanc ad extremum inspexere eorum sepulcra quæ dicuntur è vitro esse constructa, hunc in modum: Posteaquam mortuum siue Ægyptiorum siue aliorum more arefecerunt, totum gypso inducunt, picturaq; exornantes repræsentant quoad fieri potest effigiem eius: deinde cippum ei cauum è vitro, quod apud illos multum est & facile effoditur, circumdant: in cuius medio mortuus interlucet, nihil neque odoris ingrati, neque fœditatis vllius exhibens, sed

1 *Id est, Ad sermonem de vino.* 2 *Legit* οἰ φυρον, *ex qua lectione videtur & hic sensus elici posse*, Nisi potu illo vires refocillarent: Ichthyophagis vinum innuens. in hoc enim se a Persis vinci. Quum autem vicissim regem interrogarent Ichthyophagi de vita &c. *At legendo* αὐ ἰφυρον, *perinde fuerit ac si Gallice dicas, S'ils ne destrempoyent leur viande d'vn tel breuuage.*

omnia

omnia ipsi illi mortuo similia habens. Hunc cippum qui maxime sunt propinqui, intra ædes annum tenent, offerentes ei omnium rerum primitias, hostiasque anno exacto efferunt, circaque vr-
xxv bem statuunt. Omnibus exploratores inspectis reuersi sunt. Qui quum ista renunciassent Cambysi, continuo ira percitus aduersus Æthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumentariæ apparatu indicto, neque secum ipso ratione inita quod in extrema terrarum faceret expeditionem: sed veluti vesanus, nec mentis compos, simulatq; Ichthyophagos audiit, profectus est cum omni peditatu, Græcis qui aderant illi, manere imperatis. Vbi ad Thebas est ventum, delegit de exercitu quinquaginta circiter millia, quibus præcepit vt Ammonios diriperent, deinde oraculum Iouis incenderent: ipse cum reliquis copiis aduersus Æthiopes contendit. Sed antequam quintam itineris partem confecissent, exercitum eius protinus commeatus omnis quem secum habebat, defecit: mox & iumenta ad vescendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cãbyses si resipuisset ac retroduxisset exercitum, in eo quod prius admiserat peccato, vir sapiens extitisset: nunc autem nihil pensi habens, assidue processit vlterius. Milites, quamdiu quod de terra sumerent habuerunt, herbis victitauerunt: at vbi ad sabulum peruenere, ibi nonnulli diram rem perpetrauerunt. nam sortiti ex seipsis decimum quemq; comederunt. Id audiens Cambyses, veritus suorum mutuam depastionem, intermissa aduersus Æthiopes expeditione, retro rediit, Thebasque peruenit, multis de exercitu amissis. [1] Et quum è Thebis descendisset Memphin, Græcos missos fecit, vt illinc enauigarent. Et exercitus quidem
xxvi aduersus Æthiopes ita se gessit. ¶ Copiæ autem quæ aduersus Ammonios missæ erant, è Thebis mouentes, itineris duces sequebantur: [2] ac nisi sunt vsquedum ad vrbem Oasin peruenerunt, quam incolunt Samii ii qui feruntur è tribu Æschrionia esse, septem dierum per arenas itinere distantẽ Thebis: quæ regio vocatur lingua Græca μακάρων νῆσος, *id est, beatorum insula*: in hunc locum dicitur peruenisse exercitus. Deinceps quid de eo actum sit, præter Ammonios & eos qui ab his audierunt,

ἔχει πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νεκρῷ. ἐναυδῶν μὲν δὴ ἔχοισι τὴν χήλιον ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες, πάντων ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἱστᾶσι περὶ τὴν πόλιν. θεησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω· ἀπαγγειλάντων δὲ τῶν πάντα τούτων, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε προσκοπήσας σίτου οὐδεμίλλον προμηχάνησε, οὔτε λόγον ἑωυτῷ δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἔμμανής τε ὢν καὶ οὐ φρενήρης, ὡς ἤκουε τοὺς ἰχθυοφάγους, ἐστρατεύετο. Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτῷ πάσας ὑποδμήσιν, ὁ δὲ πεζὸν πολὺν ἅμα ἀγόμενος. ἐπείτε δὲ στρατευόμενος ἐλήλυθε ἐς Θήβησι, ἀπέκεινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας· καὶ τούτοισι μὲν ἐπετέλλετο Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ ὁ λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἤιε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τὸν στρατὸν, αὐτίκα πάντα αὐτοῖς τὰ εἶχον σιτία ἐκόμισε, ἐπελελοίπεε. μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μέν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω ὅτι στρατὸν ὅτι τὴν ἀρχὴν ἁμαρτάδι, ὦν δὴ σοφὸς ἀνὴρ νῶν ἐσδέκεται λόγον ποιεύμενος, ἤιε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται ἕως μέν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζωον· ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο. ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτέων ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπεὶς ὃν ἐπ' Αἰθίοπας στόλον, ὡσίσω ἐπορεύετο. καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τῶν στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς. καὶ κατα- 109
βάντες ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν δὴ ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἔσχε. Οἱ δὲ αὐτέων ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπείτε ὁρμηθέντες ἐκ τῆς Θηβαίων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροί εἰσι ἐς Ὄασιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβαίων διὰ ψάμμου. οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν. τὰ μέντοι γε ἐνθεῦτεν δι', ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες,

1 Thebis autem iter faciebant, itineris duces habentes, & quum descendiss. 2 Ac peruenisse quidem eos vsque ad vrbem Oasin constat, quam incolunt &c.

ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχ'ισι εἰπεῖν περὶ αὐτέων. ὕστερον γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ὅπως ἐκ τῆς Ὀάσιος πρὸς τῆς ἠπείρου διὰ τῆς ψάμμου ὁδὸν σφέας, βουλόμενοί τε αὐτοὺς μάλιστα καὶ μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος. ἀρίσκοι δὲ αἰρεόμενοι αὐτοῖσι, ὅκως πνεύσεται νότον μέγαν τε καὶ ὄξαισιον. φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου καταχεύσαι σφέας, καὶ τέρπω τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης. Ἀπιγμένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, ὃν Ἕλληνες Ἔπαφον καλέουσι. ὅκως φανέος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἵματα ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, πάγχυ σφέας καταδόξας, ἐοῦτα κακῶς πρήξαντος, χαρμόσυνα ταῦτα ποιέειν, ἐκάλεσε τοὺς ἐπιχωρίους τῆς Μέμφιος. ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν εἴρετο ὅτι πρότερον μὲν ἑόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίεον τοιοῦτον οὐδέν Αἰγύπτιοι, τότε δὲ, ἐπεὶ αὖτος παρείη τῆς στρατιῆς πλῆθος πολλὸν ἀποβαλών. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς σφι θεὸς παρείη φανείς, τὰ κεῖνα πολλῷ ἐωθὼς ὅτι φαίνεσθαι· καὶ ὡς ἐπεὰν φανῇ, τότε πρῶτον οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ὀρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαι σφέας, καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίωσε. Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τοὺς ἱρέων, ὡς λήσειν ἔφη αὐτὸν εἰ θεὸς τις χειρωθὴς ἀπιγμένος εἴη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἰπὼν, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἆπιν τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν δὴ μετῆσαν ἄγοντες. ὁ δὲ Ἆπις οὗτος ὁ Ἔπαφος, γίνεται μόχλος ἐκ βοὸς ἧττις ἐκείνῃ οἵη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ὅπως τοῦ βοὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταγὲν, καὶ μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἆπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος ὁ Ἆπις καλεόμενος σημήια τοιάδε· ἐὼν μέλας, ὅπως μὲν τοῦ μετώπου λευκὴν τετράγωνον φορέει· ὅπως δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν δὲ τῇ οὐρῇ, τρίχας διπλάς· ὅπως δὲ τῇ γλώσσῃ, καίθαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἆπιν οἱ ἱρέες, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὸν γαστέρα τοῦ Ἆπιος, παίει τὸν μηρόν. γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας, Ὦ κακὰ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται ἔναιμοί τε καὶ σαρκώδεες, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρείων;

nulli alii habent quicquã dicere. Nam neque ad Ammonios peruenerunt, neque retro reuerterunt. Ab ipsis autem Ammoniis demum fertur, quum illi ex vrbe Oasi per arenam iter facerent, iamque medio fere spatio inter Oasin & Ammonios pranderent, ingruisse magnum ac validum austrum, & ingestis arenæ cumulis eos obruisse, atque hunc in modum illos è conspectu sublatos. ita actum esse de hoc exercitu Ammonii memorant. ¶ Cambyse autem XXVII Memphin regresso, Apis (quem Græci vocant Ἔπαφον) apparuit. Ægyptii, quum Apis extitisset, vestimenta quampulcherrima ferebant, & celebrando festo operam dabant. Id tunc facientes Ægyptios Cambyses intuens, [1] ratusque ob res à se male gestas prorsus illos esse in his gaudiis: præpositos accersit Memphis, quos, vbi præsto fuerunt, interrogabat quid ita, quum antea se apud Memphin agente, nunquam aliquid tale fecissent, nunc id facerent, posteaquam ipse rediisset parte copiarum amissa. Illi dicere, dum illis deus appareret (longo autem temporis interuallo apparere solitum) tunc omnes Ægyptios solennem celebrare lætitiam. Hæc vbi audiit Cambyses, mentiri eos respondit, ac tanquã mentientes morte mulctauit. His interemptis, iussit sacerdotes in conspectum venire. XXVIII quibus eadem referentibus, dixit, Si quis deus mansuetus ad Ægyptios veniret, fore vt se non lateret. [2] Hactenus loquutus iussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum adducendum perrexerunt. Est autem hic Apis, idemque Epaphus, è vacca genitus quæ nullum dum alium potest concipere fetum: quam Ægyptii aiunt fulgure ictam concipere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: [3] *Toto corpore* est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ: in tergo effigiem aquilæ, [4] cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Po- XXIX steaquam Apin sacerdotes adduxere, Cambyses veluti vecordior, educto mucrone quum vellet ferire ventrem, femur percussit, cachinnansque ad sacerdotes inquit, O capita nequam, huiuscemodi dii existunt, sanguine atque carne prædíti, & ferrum sentientes?

1 *Vel*, Valde, *aut omnino*, hoc eorum factũ improbans, quod in eius rebus aduersis ita se exhilararent, Memphidis præfectos accersiuit: quos, vbi in conspectum prodierunt, interrogauit cur antea, quum &c. 2 Nec plura loquutus 3 Non μέλας, *sed* μέγας, (*id est*, magnus) *habent nostra exempl. Magis tamen placet illud quam hoc: vt dicat Herodotus, eum, quum sit alioqui niger, habere candorem fig. quadr. Valla autem de suo addidit illa, Toto corpore* 4 In lingua scarabeum.

dignus

dignus nimirum Ægyptiis hic deus. nos certe ludibrio habuisse nõ iuuabit. Hęc loquutus imperauit iis quorũ hoc munus erat, vt sacerdotes quidem flagris cæderent: ceteros autem Ægyptios vt quemque feriantem adipiscerentur, occiderent. Ita festum solutũ est, sacerdotes mulctati: Apis sauciatus femur, in tẽplo iacens extabuit: quem è vulnere extinctum tumulauere sacerdotes clam
xxx Cambyse. ¶ Ob hoc scelus, (vt Ægyptii aiunt) continuo Cambyses insaniit: [1] quum ne compos mentis quidem fuisset, exorsus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eisdem sibi parentibus fratrem, quem ex Ægypto remiserat in Persas, liuore commotus quod solus ille Persarum arcum quem Ichthyophagi ab Æthiope attulerant, [2] ad duos digitos traheret: quod nemo alius è Persis poterat. Smerdi in Persidem profecto, hanc vidit in somnis Cambyses visionem: Nuncius quidam è Persis veniens, ei nunciare est visus, Smerdin in regio sedentem solio cælum contingere vertice. Ob id Cambyses sibi metuens, ne se necato à fratre occuparetur imperium, mittit in Persas ad illum interimendum Prexaspem, sibi ex omnibus Persis virum fidelissimum. Hic vbi Susa conscendit, Smerdin necandum curauit, (vt quidam aiunt) quũ eum eduxisset venatum: quidam inquiunt, quum ad mare rubrum produxi-
xxxi sset, ibi eum demersisse. Et hoc quidem initium scelerum Cambysis extitisse ferunt: secundum autem scelus, sororis necationem, in Ægyptum eum sequutæ: quæ ex eisdem parentibus erat soror, atque eadem vxor: quam hunc in modum acceperat vxorem. Quum antehac Persæ sorores in matrimonium accipere nequaquam consueuissent, Cambyses vnius sororũ amore captus, cupidusque deinde ducendi illam vxorem, [3] quum propter rei insolentiam laboraret efficere, accersit eos qui regii iudices nominantur. Fiunt autem delecti è Persis viri, suntque [4] perpetui, nisi delicti alicuius comperti fuerint. Isti apud Persas ius dicunt, & legum patriarum sunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyses percontatur, num qua lex sit quæ sinat volentem cum sorore contrahere matrimonium.

ἄξιος μὲν γε Αἰγυπτίων οὗτος ὁ θεός. ἀταρ τοι ὑμεῖς γε οὐ χαίροντες, γέλωτα ἐμὲ ποιεῦτε. ταῦτα εἰπὼν καὶ ἀποστείλας τοῖσι ταῦτα φρονέουσι, τοὺς μὲν ἱρέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων ὃν ἂν λάβωσι ὁρτάζοντα κτείνειν. ὁρτὴ μὲν δὴ τελέλυτο Αἰγυπτίοισι· οἱ δὲ ἱρέες ἐδικαιεῶντο. ὁ δὲ Ἆπις πεπληγμένος τὸν μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ κατακείμενος. καὶ ὃν μὲν, τελευτήσαντα ἐκ τῶν ἑλκέων, ἔθαψαν οἱ ἱρέες λάθρη Καμβύσεω. Καμβύσης δὲ (ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι) ἀπὸ τούτου ὁ ἀδελφεὸς ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ τοῦτο φρενήρης. καὶ τοίνυν μὴ τῶν κακῶν ὄρξεργάσατο ὃν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· ὃν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ὅτι Αἰγύπτιος, ὅτι τόξον μοῦνον Περσέων ὅσον τε δύο δακτύλους εἴρυσε, ὃ τόδε τὸ Αἰθιοπικὸν ἐδύνατο οἱ ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀποστείλαντος ὦν ἐς Πέρσας τὸν Σμέρδιος, ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιληίῳ ἱζόμενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσειε. τοῦτος ὦν ταῦτα, δείσας περὶ ἑωυτῷ τὸν μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρξῃ, τῶν ἄρχει, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας (ὃς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσέων πιστότατος) ἀποκτενέοντα μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν. οἱ μὲν λέγουσι, ἐπ' ἄγρην ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν προσαγαγόντα, καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν δὴ λέγουσι Καμβύσην τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο· δεύτερα δὲ, ἀνδροφόνον ἀπεργάσατο τὴν ἀδελφεήν, ἐπ' ἐμοὶ μὲν ἐπισταμένῳ οὐδαμῶς ἐλάσσονι λόγῳ οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε. καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· (οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν οἱ Πέρσαι) ἐπεθύμησε μιῆς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης· καὶ ἐπείτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐώθοτα ἐποιέετο ποιήσιν, εἴρετο καλέσας τοὺς βασιληίους δικαστὰς, εἴ τις ἐστὶ κελεύων νόμος ὃν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. οἱ δὲ βασιληῖοι δικασταὶ, κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς οὗ ἀποθανόωσι, ἢν σφι μὴ παραφυῇ τι ἄδικον μέχρι τούτων. οὗτοι δὲ τοῖσι δίκας δικάζουσι καὶ ἐξηγηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τούτους ἀνακέεται. εἰρομένου ὦν τὸν Καμβύσεω,

1 Quum ne prius quidem compos mentis fuisset. *Quæ verba non iam sunt Ægyptiorum, sed ipsius autoris. q. d. Dicunt illum Ægyptii hinc furore correptum. at qui ne antea quidem mentis compos erat,* exorsus &c. 2 Ὅσον ἐπὶ δύο δακτύλους, *quod Gallice dicitur, A deux doigts pres. Pro* Traheret *autem, vertendum potius* Adduceret, *aut* Tenderet, *siue* Intenderet. *hæc enim de arcu potius dicuntur. vt & ipse Herodotus in sequentibus dicit* Ἀγαγόντων τὸ τόξον. 3 Quum rem nouam facere in animo haberet, 4 Donec moriantur.

ὥστε κείνδυτο αὐτῷ οὕτω καὶ δίκημα καὶ ἀσφαλέα· φάμενοι, νόμων οὐδένα ἐξευρίσκειν ὃς κελεύει ἀδελφὴν συνοικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μέντοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ὀξείναν ποιέειν τὰ αὐ βούληται. οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δείσαντες Καμβύσεα· ἵνατε μὴ αὖθι ἀπόλωνται τὸν νόμον τοῦτον ἐκφέροντες, τῷ περ ἐξεύρεσι ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. τότε μέντοι ὁ Καμβύσης ἔγημε τῶν ἐρωμένων. μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλων ἀδελφεόν. τουτέων δὴ τὸν νεώτερον ὀπισσομένην οἱ ἐν Αἰγύπτῳ κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς (ὥσπερ περὶ Σμέρδιος) ἀκοὴ φέρεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θεωρέειν δὲ καὶ τὸν γυναῖκα ταύτην. ἡκωμένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμόν, τοῦτον γενέσθαι οἱ· δύο δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ὑπερέχειν τοῦ σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἥσθεσθαι θεώμενον· τὴν δὲ, παρημένην, δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δ' εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦσα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύσειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ ἔπεος φασὶ αὐτὸν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ παρεκαταμένων, λαβοῦσαν θρίδακα τὴν γυναῖκα παρεπίλαι· καὶ ἐπειρωμένου εἰ ἀνδρὸς, κότερα περιεπεπλεγμένη ἡ θρίδαξ, ἢ δασεῖα, εἴη ἀμείνων. καὶ "τὸν φάναι," δασεῖα. τὴν δὴ εἰπεῖν, Ταύτην μὲν δὴ "κοτὲ σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσαο, τὸν Κύρου οἶκον "ἀποφιλώσας. τὸν δὲ, θυμωθέντα, ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐχούσῃ ἐγκύῳ· καί μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ τὸν Ἆπιν, εἴτε καὶ ἄλλους, οἷα πολλὰ εἴωθε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ τινα ἐκ νεότητος νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱερὴν ὀνομάζουσί τινες. οὐ νικᾶ τοι εἰκὸς οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δὴ ἐς τοὺς ἄλλους Περσέας ὠμήνυε. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πρηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε οὗτος. τοῦ τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ· τιμὴ ἥδ' αὕτη

Iudices & iuste & [1] ingenue respondentes, negant vllam se inuenire legem quæ sinat fratri nubere sororem: quandã tamẽ inuenire legẽ, qua liceat regi Persarũ facere quicquid libeat. Ita neque legem abrogarunt metu Cambysis: & ne legẽ tuentes ipsi perirent, aliam inuenerunt adiutricem eius qui sororem in matrimonium ducere vellet. Tunc itaque Cambyses [2] eam quam dixi accepit vxorem, aliquantoq; post & alteram. Harum iuniorem quæ ipsum in Ægyptum comitata est, interemit. Cuius mors, XXXII quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. nam Græci quidem aiunt, dum Cambyses duos catulos, alterum leonis, alterum canis, committit, hanc interfuisse spectaculo: & quum à leunculo catulus superaretur, alterum catulum huius canis fratrem, abrupto loro superuenisse: & quum duo essent, ita superiores leunculo extitisse. Et Cambyse, dum id cernit, capiente voluptatem, hanc ei assidentem illacrymasse. Ea re animaduersa, Cambysem interrogasse quidnam lacrymaretur: & mulierem dixisse, se viso catulo suppetias fratri ferente, ideo flere quod subierit memoria Smerdis, cuius sciret neminem fore vltorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyse fuisse interemptam memorant: Ægyptii vero ob id quod quum ad mensam discumberetur, mulier lactucam sumpsit, eiusque decerptis foliis, virum interrogauit vtrum discerpta lactuca an densa pulchrior foret: quum hic respondisset, Densa: Hanc, inquit, lactucam aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudasti. Ibi Cambysem indignatione percitum, insiliisse calcibus in prægnantem, eamque abortu edito decessisse. [3] Ita Cã- XXXIII byses in præcipuos domesticorum insaniit, siue id propter Apin, siue aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere consueuerunt. Etenim fertur Cambyses ab ipsis natalibus grandi laborasse morbo, quem quidam sacrum nominant: vt haud ab re fuerit, cuius corpus magna ægritudine inualidum esset, eius ne mentem quidem sanam fuisse. [4] Atque in alios quoq; XXXIV Persas insaniisse, veluti in Prexaspem, quem præcipuo honore prosequebatur, & qui ad eum nuncios perferebat: & [5] cuius filius Cambysis vina miscebat:

1 Et caute respond. 2 Eam quam diligebat. *vel, Amicam illam.* 3 *Id est, Talia per insaniam fecit præcipuis, &c.* 4 Hæc autem aduersus alios Persas insaniit. *Id est, Per insaniam egit.* Fertur enim ad Prexaspem dixisse, quem præcip. 5 Cuius filius à poculis ei erat.

qui honos

qui honos & ipse non paruus est: ad hunc (*inquam*) fertur dixisse Cambyses, Quemnam virum Persæ me esse censent, aut qualem de me sermonē habent? Et iste ei respondisse, Here, cetera quidē omnia in te magnis laudibus ferunt, sed nimis te[1] vino deditū aiunt esse. Hæc Prexaspes de Persis respondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Persæ me aiunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? ergo in eo quod prius dixerunt, non veri fuere. Nam senatum Persarum (cui intererat Crœsus) aliquando interrogarat Cambyses qualis ipse videretur esse vir ad patrem Cyrum adæquandum. Et illi responderant, eum patre esse præstantiorem, qui & omnia illius haberet, & Ægypti ac maris accessionem adiecisset. hæc quidem Persæ dicebant. Sed Crœsus qui aderat, displicente ei quæ dicebatur sententia, ad Cambysem inquit, Mihi tu quidem Cyro genite, non videris adęquandus esse patri: nondum enim tibi est filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cambyses delectatus,
XXXV Crœsi sententiam approbauit. Quorum nunc reminiscens, ad Prexaspem iratus inquit, Intellige nunc ipse per te nunquid Persæ vera dicant, an hæc dicentes ipsi desipiant. Nam si filii tui qui in vestibulo stat, medium cor non frustrato ictu percussero, constabit[2] nihil esse quod Persæ dicunt: sin aberrauero, constabit Persas vera loqui,[3] & me esse intemperantem. Hoc loquutus, intendit arcum, puerumque percussit: atque eum collapsum iussit discindi, & inspici ictum. quumque in corde sagitta esset inuenta, ob id lætabundus atque cachinnans, ad patrem pueri inquit, Prexaspes, facta est tibi fides non me insanire, sed Persas. Verum nunc mihi dicito quemnam ex omnibus hominibus iam noris ita ad destinatum emittere sagittas. Prexaspes hominem aduertens esse vesanum, & in ipsum quoque insanientem, Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probe iaculari. Et tunc quidem hoc perpetrauit. Altero die, duodecim Persas, primoribus[5] pares,[6]
XXXVI ob nullius momenti caussam necauit, viuos in caput defodiens. ¶ Hæc eum facientem Crœsus Lydus censuit his verbis admonendum, Rex, cuncta noli ætati atque iræ indulgere: sed

δὲ αὖτη οὐ σμικρή. εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε, Πρήξαασπες, κοῖον μέ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶ) ἀνδρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται; Ὃν δὲ εἰπεῖν, Ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐσαγγέλλεται, τῇ δὲ φιλοινείκιῃ σε φασὶ πλέονως προσκέεσθαι. Ὃν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων· Ὃν δὲ, ὑμωθέντα, τοῖσδε ἀμείβεσθαι, Νῦν μέν σε φασὶ οἴνῳ προσκείμενον, παραφρονέειν, καὶ οὐκ εἶ) νοήμονα. οὐδὲ ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθέες. πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ σωφρονέστατοι ἐόντων, καὶ Κροίσου, εἴρετο Καμβύσεα κοῖός τις δοκέει αὐτῇ εἶ) πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ, ἀμείνοντο ὡς εἴη ἀμείνων τῦ παιδός. πάντα τε γὰρ ἐκείνου πολλὰ ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσκτῆσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Περσέων μὲν ταῦτα ἔλεγον. Κροῖσος δὲ παρεών τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς Ὃν Καμβύσεα τάδε, Ἐμοὶ μέν νυν ὦ παῖ Κύρου οὐ δοκέεις ὅμοιος εἶ) τῷ πατρί. οὐ γάρ κω τοι τοιοῦτος οἷός σε ὀπίσω κατέλιπετο. ἥδη τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνεε τὴν Κροίσου κρίσιν. Τούτων δὴ ὦν ὑπομνησθέντα, ὀργῇ λέγειν πρὸς Ὃν Πρηξάσπεα, Σὺ νῦν μάθε εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι. εἰ μὲν γὰρ τῦ παιδὸς τῦ σοῦ τῦδε ἐστεῶτος ἐν τοῖσι προθύροισι βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίης, Πέρσας φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἢν δὲ ἁμάρτω, φαίνε τε Πέρσας λέγειν ἀληθέα, καὶ μὲ μὴ σωφρονέειν. Ταῦτα δὲ εἰπὼν ἅμα, καὶ ἅμα τινάξας τὸ τόξον, βάλλει τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τῦ παιδὸς, ἀνασχίζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέπτεσθαι τὸ βλῆμα. ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ ἁρπεδόνᾳ ἐνεόσσαν τὸν ἰὸν, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ θωμαλέα γρόμενον, Πρήξασπες, ὡς μέν ἔγωγε οὐ μαίνομαι, Πέρσας τε παραφρονέουσι, δῆλά τοι γέγονε. νῦν δέ μοι εἰπὲ τίνα εἶδες ἥδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ὑπίσχοντα τοξεύματα. Πρηξάσπεα δὲ ἐρέοντα ἀνδρα οὐ φρενήρεα, καὶ πρὸς ἑωυτῷ δεινοῦσθαι, εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω μὲν καλῶς βαλέειν. τότε μὲν ταῦτα ὀξυργάσατο. ἑτέρωθι δὲ Περσέων ὁμοίοισι τοῖσι πρώτοισι δυώδεκα ἐπ' ὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέῳ ἑλὼν, ζωοὺς ὑπὲρ κεφαλὴν κατώρυξε. Ταῦτα δέ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς νουθετῆσαι τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι· Ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίην καὶ θυμὸν ὑπόδεπε· ἀνὴ

1 *Non legit* φιλοινείκιη, *sed* φιλοινίῃ, *quam lectionem sequentia comprobare videntur.* 2 Id est, Vanū esse, *vel, friuolum.* 3 Et me non sapere. 4 At Prexaspem, quum animaduerteret hominem mente esse captum, & sibi timeret, dixisse, Here, ego &c. 5 *Non legit* ὁμοίοισι, *sed* ὁμοίους *vt & in veter. cod.* 6 Ob nullum morte dignum crimen. *Vel, Nullo crimine mortem commeritos: sic & statim post.*

» ἴσχε καὶ καταλάμβανε σεωυτόν, ἀγαθὸν τε τοῦ-
» νοον εἶναι. σοφὸν δὲ ἡ προμηθείη. σὺ δὲ κτείνεις
» μὲν ἄνδρας σεωυτῆς πολίτας ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀ-
» ξιοχρέῳ ἑλών, κτείνεις δὲ παῖδας. ἢν δὲ πολλὰ
» τοιαῦτα ποιέῃς, ὄρα ὅκως μή σοι ἀποστήσονται
» Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς Κῦρος ἐνετείλατο πολ-
» λὰ, καλὰ ἐπιθέσθαι σε τοιούτοισι, καὶ ὑποτίθεσθαι, ὅ, τι ἂν
» μὴ εἰσορέω ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα φαίνων σοι εὖ
» βουλεύεσθαι ταῦτα· ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Σὺ καὶ ἐ-
» μοὶ τολμᾷς συμβουλεύειν, ὃς χρηστὰ μὲν τὰ σε- 10
» ωυτῆς πατρίδα ἐπιτρέψασας, ἄλλῃ δὲ τῷ πατρὶ
» τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, καλὰ ἀνδρὶ Ἀράξεα
» ποταμὸν διαβῆναι, ἰέναι δὲ ἐπὶ Μασσαγέτας, βου-
» λομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέρην· καὶ
» ἀπὸ μὲν σεωυτὸν ὤλεσας, τῆς σεωυτῆς πατρίδος κα-
» κῶς τροφέας, ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι.
» ἀλλ' οὕτοι χαίρων· ἐπεί τοι καὶ πάλαι ἐς σε τρο-
» φάσιός τε ἐδεόμην ἐπιλαβέσθαι. ταῦτα δὲ εἰ-
πὼν ἐλάμβανε τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν.
Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔθεε ἔξω. ὁ δέ, ἐπείτε το- 20
ξεῦσαι οὐκ εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι θεράπουσι λα-
βοῦσά μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ θεράποντες, ὑπισάμενοι
τὸν τρόπον αὐτοῦ, καταχρύπτουσι τὸν Κροῖσον,
ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ
Καμβύσῃ, καὶ ἐπιζητοίη τὸν Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκφή-
ναντες αὐτὸν, δῶρα λάμψονται ζωάγρια Κροίσου·
εἰ μὲν δὴ μὴ μεταμελῆται, μηδὲ ποθῇ μιν, τότε κα-
ταχρᾶσθαι. ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖ-
112 σον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θερά- 30
ποντες, μαθόντες τοῦτο, ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς σω-
ζοιεῖεν. Καμβύσης δὲ Κροίσῳ μὲν συνήδεσθαι ἔφη
σωζομένῳ, ἐκείνους μέντοι τοὺς σώσαντας οὐ
καταπροίξεσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν· καὶ ἐποίησε
ταῦτα. Οὗτοι μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε
καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐξεμάνη, μέχρι οὗ Μέμφι-
νας τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς
νεκρούς. ἐς δὲ δὴ καὶ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἦλθε, καὶ
πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τῷ Ἡ-
φαίστου τρῶγλαι τοῖσι Φοινικηίοισι Παταίκῃσι
ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῴρῃσι τῶν 40
τριήρεων περιάγουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὁπώπεε, ἐ-
γὼ δέ οἱ σημανέω· πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι.
ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τὸν Καβείρων τὸ ἱρὸν, ἐς τὸ οὐ θε-
μιτόν ἐστι εἰσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα. ταῦτα δὲ
τὰ ἀγάλματα καὶ ἐνέπρησε, πολλὰ κατασκώ-
ψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὅμοια τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου.

cohibe & compesce teipsum. Conducit tibi te prouidũ esse: & sapientis est prospicere: tu vero viros interficis tuos populares ob nullius momenti causſam, interficis etiam pueros: qualia si multa facies, considera ne abs te deficiant Persæ. Enimuero pater tuus Cyrus, etiam atque etiam mandans, mihi præcepit vt te commonefacerẽ, subiiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Crœsus beneuolentiam præ se ferens consulebat. Ad quem Cambyses respondens, Etiam mihi tu, inquit, dare consilium audes, tanquam bene aut tuam ipsius patriam administraris, aut patri meo consulueris, iubens eum traiecto flumine Araxe tendere aduersus Massagetas, quum illi vellent transire in terram nostram. Imo & teipsum male præsidentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidisti. sed ob id nequaquã gauisurus: quia olim iam debebam captare in te occasionem. [1] Arcumque corripiebat tanquam hominem confixurus. at Crœsus cursu se foras proripuit. [2] Hic vbi non habet in quem telum dirigat, mandat ministris vt illum comprehensum interimant. Ministri, qui mores eius nossent, Crœsum abdiderunt: hac ratione, vt si Cambyses facti pœnitens requireret Crœsum, eo producto donis afficerentur quod illũ seruassent: si non pœniteret, nec desideraret, tunc hominem interficerent. Nec ita multo post quum Cambyses desideraret Crœsum, ministri hoc animaduertentes, enunciant ei hominẽ superesse. Cambyses se quidẽ inquit Crœso superstite gaudere, sed iis qui illum seruassent, veniam non daturum, sed mortem allaturũ: prout & fecit. Multa huiusmodi tam in Persas quam in socios, quum Memphi moratus est, Cambyses faciebat [3] insania. adeoq; vetusta recludens sepulcra, mortuos inspiciebat. Etiã templum Vulcani adiens, multo derisu simulacrum illius cauillatus est. siquidem statua Vulcani simillima est iis diis quos Pataicos vocant Phœnices, quos in triremium proris Phœnices circumferunt: quos qui non vidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pygmæi viri imagine. In templum quoque Cabirorum, inaccessum alteri quàm sacerdoti, ingressus est: & quæ illic erant simulacra, multis in ea iocatus verbis, concremauit. Sũt enim & hęc illis Vulcani similia,

xxxvii

1 Hæc quum dixisset, arcum corripiebat &c. 2 At hic quum illum configere non posset, *vtpote qui se foras proripuisset.*
3 *Vel, Per insaniam.*

à quo se hi homines aiunt esse oriundos.

xxxviii Cum multa igitur apud me documento sunt, Cambysem vehementer insanisse, tum vero illud, quod alioqui non tentasset templa[1] legesque habere ludibrio. Nam si quis vniuersis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profecto cunctas vnusquisque rimatus, suas eligeret. Non igitur credibile est alium quam dementem, talia ludibrio habere. At ita de suis quemque legibus sentire, licet cum aliis coniecturis colligere, tum etiam hac: Darius accitos qui in sua ditione erant Græcos percontatus est quanta pecunia vellent defunctis parentibus vesci: illis negantibus vlla se pecunia hoc esse facturos, Darius dehinc Græcis præsentibus, & quæ dicebantur per interpretem discentibus, interrogauit eos Indos qui Callatiæ nominantur, qui vescuntur parentibus, quantum accipere pecuniarum vellent vt patres defunctos igne comburerent. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari iubebant. Atque ita moribus comparatum est: rectèque mihi videtur [2]Pindarus fecisse vt diceret Morem omniũ esse regem.

xxxix ¶ CAETERVM dum Cambyses in Ægyptum contendit, Lacedæmonii quoque intulere bellum Samo & Polycrati Æacis filio, qui Samum vi occupauerat, eamque inter initia trifariam partitus erat cum fratribus, Pantagnoto & Syloſonte: quorum deinde altero necato, altero qui erat iunior, eiecto, totam solus obtinebat, inito fœdere cũ Amasi rege Ægypti, cum quo hospitium habebat, mittens munera, vicissimque accipiens. Breuique statim tempore res eius adeo processerunt vt per Ioniam ceteramque Græciam celebrarentur. Quocunque enim [3]bellum intulerat, cuncta ei prospere cedebant, quum haberet [4]centum biremes, mille sagittarios, inuadès omnes sine vllo cuiusquam discrimine: quod diceret se magis gratificari amico si ei quæ abstulisset redderet, quam si [5]nihil adhuc auferret. Multas itaque hic insulas, multa etiam in continente oppida capiebat. Lesbios enim cum omnibus copiis opem Milesiis ferentes, nauali prœlio vicit cepitque, qui omnem fossam mœnia Sami ambientem vincti foderunt.

xl Atq; res Polycratis tanto per secundas esse nõ latuit Amasin, cui hoc

τούτου δὲ σφέας τοὺς λόγους λέγοισι εἶναι. Πάντα χῆ ὦν μοι δηλά ἐστι ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἐς ἱρά τε καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε καταγελᾶν. εἰ γάρ τις τοιοῦτο πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξαιτο κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασκεψάμενοι δὴ ἑλοίατο ἕκαστοι τοὺς ἑωυτῶν· οὕτω νομίζοισι πολὺ τὰ καλλίστους τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὕκων εἰκὸς ἐστὶ ἄλλο γε ἢ μανιόμενον ἄνδρα γέλωτα τοιαῦτα πρήσσειν. ὡς δὲ οὕτω νομίζουσι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι χρᾶσι καταμῶσαι ἔστι, ἐν δὲ καὶ τῷδε. Δαρεῖος ἐπὶ τοῦ ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρεόντας, εἴρετο ὁκόσου ἂν χρήματος βουλοίατο τοὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι· οἱ δὲ ἐπ' οὐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἳ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἴρετο, παρεόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι' ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα, ὁκόσου τινὸς χρήματος δεξαίατ' ἂν τελευτήσαντας τοὺς πατέρας κατακαῦσαι πυρί· οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημεῖν μιν ἐκέλευον. οὕτω μὲν ἰθύνεται ταῦτα νενόμισται· καὶ ὀρθῶς μοι δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα φήσας εἶναι.

Καμβύσεω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποιήσαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατιήν ὅτι Σάμον τε καὶ Πολυκράτεα τὸν Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῆ διασάμενος τὴν πόλιν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε· μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον. ἔχων δὲ, ξεινίῃ Ἄμασι τῷ Αἰγυπτίων βασιλέι στωθηκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τὰ Πολυκράτεος πρήγματα αὔξετο, καὶ ἐς βεβωμένα ἀνά τε τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· ὅκου γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρεε εὐτυχέως. ἑκατὸν δὲ πεντηκοντέρους τε ἐκαὸν, καὶ χιλίους τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἦγε πάντας, ἀδιακρίτως οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον ἀποδιδοὺς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών. συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων εἷλε, πολλὰ δ' καὶ τῆς ἠπείρου ἄστεα. ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους πανστρατιῇ βοηθέοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἷλε, οἳ τὸν πάφην τοῦτον τὸν τεῖχος τὸ περὶ Σάμον πᾶσαν διορύσσοντες ὤρυξαν. Καὶ κως ὁ Ἄμασις δυτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλά οἱ τῶν

1 Ritusque 2 Pindarus cecinisse, Morem &c. *nam* πάντων *de poetis dicitur, vt Lat.* canere. 3 Bellum inferre cogitaret. 4 Centum naues quinquaginta remorum. 5 Nihil ab initio abstulisset.

φιλίων

Αἰγύπτου

ἰῶ ὅπι μελές. πολλῷ δέ τοι πλεῦνος οἱ Αἰτυχίης
γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς
» Σάμον· Ἄμασις Πολυκράτεϊ ὧδε λέ-
» γει. Ἡδὺ μὲν ἀκοῦσαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεί-
» νον εὖ πρήσσοντα· ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι Αἰτυχί-
» αι οὐκ ἀρέσκουσι, ὅτι ἐπίσταμαι ὡς ἐστὶ φθο-
» νερόν. καὶ κως βούλομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἀπικνέω-
113 » μαι, τὰ μὲν πολλὰ Αἰτυχέειν τῶν πρηγμάτων, ὁκόσ-
» σα παίειν· καὶ οὕτω ἀμφιφέρειν ὀνήιστα, ἀλλὰ ξ
τῷ εὐ- » πρήσσων, ἢ Αἰτυχέων τὰ πολλά. ὁκόταν γάρ κω
τυχέειν » λέγω οἶδα ἀκούσας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτε-
» λεύτησε πανάρριζος, Αἰτυχέων τὰ πάντα. σὺ ὦν
» νῦν ἐμοὶ πειθόμενος, ποίησον πρὸς τὰς Αἰτυχίας
» τοιάδε· φρόντισον ὅ τι ἂν δοκέῃς εἶναί τοι πλείστου ἄ-
» ξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τὸν ψυχὸν
» ἀλγήσεις, τοῦτο ἀποβάλλεο οὕτω, ὥστε μηκέτι ἥξειν ἐς
» ἀνθρώπους. ἢν τε μὴ ἐπαλλάξῃ ἤδη αἱ Αἰτυχίαι
τοῖσι τῷ πὸ τοῦδε αὐτοῖσι πάσῃσι πανσιπάθῳσι, τεύ-
» χεο τῷ τῷ ἐξ ἐμοῦ ὑποκειμένῳ ἀχέι. Ταῦτα ἐ-
πιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ γνοὺς λαβὼν ὡς οἱ
οὐκ ὑποπίθοιτο Ἄμασις, ἐδίζητο ἐπ' ᾧ μάλιστα
τὴν ψυχὴν ἀσηθείη ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων.
διζήμενος δὲ ηὕρισκε τόδε· ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφό-
ρεε χρυσόδετος, σμαράγδου λίθου ἐοῦσα, ἦν δὲ
ἔργον Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπεὶ ὦν
ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλέειν, ἐποίεε τάδε. πεντη-
κόντερον πληρώσας ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ
δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέλευσε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ
τῆς νήσου ἐκὰς ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγῖ-
δα, πάντων ὁρεόντων τῶν συμπλόων, ῥίπτει ἐς τὸ πέ-
λαγος. τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε· ἀπικόμενος
δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφορὴν ἐχέητο. Πέμπτῃ δὲ ἢ ἕ-
κτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τάδε οἱ συνήνεικε γενέσθαι·
ἀνὴρ ἁλιεύς, λαβὼν ἰχθῦν μέγαν τε καὶ καλόν, ἠ-
ξίου μιν Πολυκράτεϊ δῶρον δοθῆναι. Φέρων δὲ
ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτεϊ ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄ-
ψιν. χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδοὺς ὃν ἰχθῦν,
» Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἑλών, οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν
» ἐς ἀγορήν, καίπερ ἐὼν ἀποχειροβίοτος, ἀλλά μοι ἐ-
» δόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς ἀρχῆς. σὶ δὴ μιν φέ-
ρων δίδωμι. ὁ δέ, ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεται τοῖσδε,
» Καί τοι τε δι' ἐποίησας· καὶ χαρεὶς δὶ πλέω τῶν τε λό-
» γων καὶ τοῦ δώρου· καί σε ὀπὶ δεῖπνον καλέομεν. ὁ
μὲν δὴ ἁλιεὺς, μέγα ποιεύμενος ταῦτα, ἤιε ἐς τὰ
οἰκία. ὃν δὲ ἰχθῦν τάμνοντες οἱ θεράποντες,
δείκ-

curæ erat. Sed quum assidue forent multo secundiores, Amasis libellum Samũ misit in hæc verba scriptum, AMASIS POLYCRATI ITA INQVIT, Mihi quidem, feliciter agi cum viro amico meo & hospite, audire voluptati est: tamen tuæ magnæ prosperitates mihi non placent, qui intelligo quam inuidum numen sit. Quod ad me attinet, malim tum meas ipsius tum eorum qui mihi curæ sunt [1] res nunc prospere ire, & ita *per varias fortunæ vices* æuum traducere, quam in omnibus mihi prospere cedere. Tu itaque mihi obtemperando, hoc aduersus prosperitates agito: dispice quid tibi sit quod plurimi facias, quodq; amissum tibi maxime doleret: id vbi inueneris, ita abiicito vt nunquã [2] ad homines veniat. Quod si prospera tua deinceps non variabuntur aduersis, medeare tu tibi subinde eo modo quem tibi subieci. Hęc quum legisset Polycrates, & in animum demisisset, tanquam bene sibi ab Amasi præcepta, disquirebat quodnam suorum ornamẽtorum esset quo amisso maxima ipse molestia afficeretur: atque hoc tandem quæritando inuenit: Erat ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat auro inclusam, opus Theodori Samii Telecle geniti. hanc vbi abiiciendam statuit, ita abiicere libuit: [3] Biremem conscendit: eam dehinc viros quibus illam instruxerat, in pelagus educere iubet. Et postquã ab insula procul aberat, detractum sibi sigillum, iis qui vna nauigabãt inspectantibus, abiecit in pelagus: hoc acto renauigauit. Reuerso domum, quum ex iactura afficeretur, quinto sextove quam hæc acta sunt die, hoc ei casu euenit. Piscator quidam captum à se piscem, grandẽ sanè ac pulchrum, putauit dignũ quo Polycratem donaret. eũ ad fores quum attulisset, dixit se in conspectum Polycratis ire velle: à ianitore permissus, donans Polycrati piscẽ, Rex, inquit, hunc ego quem cepi piscem, etsi operis manuariis vitam tolero, tamen non iudicaui ferendum à me esse in forum, sed te tuaq; potentia dignũ. Eum itaque affero tibi, donoque. His verbis iste delectatus, ita respõdit, Tu vero probe, nec facto solo, sed etiam oratione apud me inisti gratiam: ad cœnamque te vocatũ volo. Hæc magni faciẽs piscator domũ abiit. piscẽ ministri rescindentes,

XLI

XLII

1 Res nunc prospere ire, nunc infeliciter cedere. *Vel potius, Ex rebus alias feliciter, alias infeliciter cedere. Post* cedere, *adde*, Nec enim adhuc de quoquam audisse me puto, qui quum in omnibus felix fuisset, non tandem male perierit funditus. 2 *Id est, in hominum conspectum.* 3 Quinquaginta remorum nauem

offendunt

offendunt in eius aluo ſigillum Polycratis. Quod vbi viderunt ſumpſeruntque, ad Polycratem lætabundi quamcelerrime pertulerunt. Eoque illi reddito, referebant quo pacto fuiſſet inuentum. [1] Polycrates, quemadmodum res diuinitus contigit, ſingula quæque à ſe geſta retulit in libellum: & qua ratione quod amiſerat recepiſſet. Hæc vbi ſcripſit, in
XLIII Ægyptum miſit. Quibus tabellis Amaſis perlectis quę à Polycrate venerãt, [2] intellexit non poſſe præſtare hominẽ vt alterum hominem fato inpendenti eripiat: vtq; Polycrates bene iam moreretur, bonam fortunã ſemper expertus, qui ea quoque reperiret quæ abieciſſet. Miſſo itaque Samum caduceatore, dixit ſe ius cum illo hoſpitii ſoluere. Quod ideo fecit ne in triſtem aliquẽ grauemque caſum incidente Polycrate, animi dolorem veluti de hoſpite ipſe contraheret. ¶ Aduerſus hunc igitur Polycra-
XLIV tem in omnibus bene agentem, Lacedæmonii ſumpſere expeditionem, acciti ab iis Samiis qui poſt hæc Cydoniam in Creta condiderunt. Polycrates,
I miſſo clanculum caduceatore ad Cambyſem Cyri filium, aduerſus Ægyptum copias comparantem, orauit vt nunciis ad ſe in Samum miſſis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyſes, libenter in Samum miſit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas ſecum iſte mitteret in Ægyptum. Polycrates, delectis quos maxime ſuſpicabatur è popularibus ſuis ad rebellionem ſpectare, quadraginta triremes miſit Cambyſi, mandans ne retro eos dimitte-
XLV ret. Et alii quidem negant Samios à Polycrate miſſos, in Ægyptum peruenisſe: ſed quum in Carpathio mari curſum tenerent, inter ſe colloquutos decreuiſſe ne porro tenderẽt. Alii vero aiunt peruenisſe in Ægyptum, ac retentos inde fugam feciſſe: & in Samum redeuntes, Polycratem cum claſſe occurrentem ſuperaſſe, atque in inſulam exiſſe: ſed pugna pedeſtri commiſſa repulſos, ita Lacedæmonem nauigaſſe. Sunt qui dicant penes eoſdem, ab Ægypto redeuntes aduerſus Polycratem, extitiſſe victoriam: non recte dicentes mea opinione. Neque enim oportuiſſet illos aſciſcere Lacedæmonios, ſi per ſe ad reſiſtendum Polycrati validi erant. Præterea nec ratio dictat vt cui

διείσιοισι ἐς τῇ νηδύι αὐτὸ εἰεοῦσαι τῷ Πολυκράτεος σφρηγῖδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον, πάχιστα ἔφευγον κεχαρηκότες τῷδε ὃν Πολυκράτεα. διδόντες δέ οἱ τὸν σφρηγῖδα, ἔλεγον ὅτεῳ ἕκαστα ἐγένετο εὑρεθέν. ὃν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ χρῆ- ιγρίηθ.
γμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντα μιν, οἷα καταλελάβηκε· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἀκηχεμίσαν τε ἀδύνατον εἴη ἀνθρώπῳ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρήγματος, καὶ ὅτι ὡς οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὐτυχέει. πέμψας δὲ οἰκήρυκα ἐς Σάμον, ἀφαλύεσθαι ἔφη τὸν ξεινίην. τοῦδε εἵνεκα ταῦτα ἐποίεε, ἵνα μὴ σευτυχίης δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης, αὐτὸς ἀλυσκήσειε τὸν ψυχὴν, ὡς περὶ ξείνου. Ἐ- χρ περὶ ἀνδρὸς ξείνου.
πὶ τούτοισι δὴ ὧν ὃν Πολυκράτεα εὐτυχέοντα τὰ πάντα, ἐς ἐστυβίοντο Λακεδαιμόνιοι, ὀπτικαλεσαμένων τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. πέμψας δὲ κήρυκα λάθρη Σαμίων Πολυκράτης τῷδε Καμβύσεα τὸν Κύρου συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδέήθη ὅκως δὴ καὶ στρατὸν ἐπιὼν τὸν πέμψας ἐς Σάμον, δέοιτο στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, περιθύμως ἔ- χρ ἔπεμψε ἐς Σάμον, δεόμενος
πεμπε ἐς Σάμον, δεησόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυτικὴν ἅμα πέμψαι ἐπιὼν ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ὀπτιλεξάμενος τῶν ἀστῶν τοὺς ἐπιθωύμαζε μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν, ἀπέπεμπε πεντηκοντέρους τεσσεράκοντα· ἐπετελάμυνε Καμβύσῃ ὅπως τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπείτε ἐγένοντο ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοκῶσαί σφι λόγῳ, καὶ σφι ἀδεῖν ὅ τι περαιτέρω μηκέτι πλέειν. οἱ δὲ λέγουσι ἀπικ- 114
νεομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ἐνθεῦτεν αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὸν Σάμον Πολυκράτης νηυσὶ ἀντίαζε, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαντες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον. πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐνικήθησαν· τῷ οὕτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακεδαίμονα. εἰσὶ δὲ οἳ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ὀρθῶς. ἐδύνατο γὰρ ἔσεσθαι σφέας Λακεδαιμονίους ὀπτικαλέεσθαι, εἴτε αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεα παραστήσασθαι. τοῖσι δὲ πύθεσθαι, οὐδὲ λόγος αἱρέει, τῶν

1 Polycrates, quum eum ſubiiſſet diuinum quiddam id eſſe, ſcribit quæ feciſſet, & quæ poſt illa a ſe facta ſibi contigiſſent. *Vel, Quicquid ſibi poſt eam rem factam accidiſſet.* 2 Didicit fieri nõ poſſe vt homo hominem à re quæ euentura eſt retrahat: & Polycrati non felicem fore tandem rerum exitum, qui per omnia proſperam fortunam experiretur: adeo vt ea etiam reper.

ὅτι κυφοί τε μιν ἐποίεον καὶ τὸ ξόανον οἰκήιοι ἦσαν πλήθει πολλοί, τοῦτον ὑπὸ τῶν καπήλων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἐσωθέωσαν· τῶν δὲ ὑπ' ἑωυτῶν ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἐπίμυς, ἵνα ἄρα σφι διδῶσι οὗτοι τοὺς καπήλους, ὑποθησόμενοι αὐλοῖσι τοῖσι νεωσοίκοισι. Ἐπεί τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, κατ' αὐτὸ ὅτι τοὺς ἀρχοίας, ἔλεγον πολλά, οἷα κατὰ δεόμενοι. οἱ δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν πρόσθε λεχθέντα ὅτι ἐλελήθεσαν, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνιέναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δευτέρῃ κατάστασιν, ἄλλο μὲν εἶπον οὐδέν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ θυλάκῳ πρόσεστι ἀλφίτων δέεσθαι. βοηθέειν δὴ ὦν ἔδοξε αὐτοῖσι. Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι Σάμον, ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, ἀνέργοντες ἐκ τοῦ ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ὅτι Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ ὅτι τιμωρήσοντες δεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὡς πισσάσθαι βουλόμενοι τὸν χρητῆρα τὸν ἀργαγῆς, ὃν ἦγε Κροίσῳ, καὶ τὸν θώρηκα ὃν αὐτοῖσι Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα ἐλίσσαντο τῷ πρότερῳ ἔτεϊ ἢ ὃν χρητῆρα, οἱ Σάμιοι· ἐόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων συμφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι, ἀπὸ ξύλου· τῶν δὲ εἵνεκα θωϋμασαι ἄξιον πρὸς πεδόνη ἐκάστη τὸν θώρηκος ποιέει. ἐοῦσα γὰρ λεπτὴ, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας φαινομένας. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ ὃν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις. Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ὅτι Σάμον ὥστε ἁλόντες, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γεγονὸς γενεῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ χρητῆρος τῇ ἁρπαγῇ γενόμενος. Κερκωπαίων γὰρ παῖδας τριηκοσίων ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε τοὺς Ἀλυάττεω ὅτι ἐκτομῆ. προσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο οἱ παῖδες ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱκετεύειν Ἄρτεμιν

permulti aderant, cum auxiliarii mercede conducti, tum domestici sagittarii, is à Samiis redeuntibus numero paucis fuerit superatus: quum præsertim liberi ciuium atque vxores sub Polycrate essent, quos iste inter naualia coactos tenebat, ideo paratos vt si ii qui secum erant, eum redeuntibus aliis prodidissent, vnacú ipsis naualibus comb- ureret. Posteaquam vero Samii qui XLVI
à Polycrate exacti erant, Spartam venerũt, adeuntes principes multa sane (qualia supplices) commemorabant. Quibus illi primo congressu responderunt, eorũ quę isti dixissent, priorum quidẽ oblitos esse se, posteriora vero non intelligere. Secundo deinde congressu nihil isti dixerunt, nisi allato panario, illud pane indigere. Quibus iidem responderunt [1] panario superfuturum. [2] Itaque opem ferendam eis censuerunt. Atque vbi XLVII
rem quem apparauere, cum exercitu in Samum se contulere, referendæ gratiæ caussa, vt Samii aiunt, quia illis aliquando Samii aduersus Messenios auxilio fuissent: vt vero Lacedæmonii aiunt, nõ tam quia tutari deberent Samios, quam vt eosdem vlciscerentur ob interuersum craterem, quem Crœso portabant, & ob thoracem ab Amasi rege Ægypti ipsis missum. Interceperant enim Samii priore quàm craterem anno, thoracem lineum quidẽ, sed frequentibus animalium figuris ex auro lanaq; versicolore, [3] è ligno intertextum: ob id admiratione dignum, quod quum inscriptæ eius venationes essent exiles, tamen singulæ in se habebant tricenas ac sexagenas bestiolas, singulasque euidentes: hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter est quem in Lindo Mineruæ idem Amasis dedicauit. Comparauerunt XLVIII
itaque Lacedæmonii exercitum aduersus Samum, vt Corinthios quoq; solicitarent. ¶ In quos etiam Samiorũ extabat iniuria ætate quæ præcessit hanc expeditionem, circa idẽ tempus facta quo crater interuersus est. Nam quum Periander Cypseli filius, Sardis ad Alyattem castrandos mitteret trecentos primorum Corcyræorum liberos, Corinthiique qui illos ducebant, Samum appulsi essent, audita Samii caussa cur Sardis pueri ducerentur, primum edocuere pueros vt [4] puluinar Dianæ contingerent:

1 Illos panario superuacaneam orationem curiose addidisse. *Q. d. Debuisse illos contentos esse panarium seu saccum ostendere. Videtur hic versus esse huius loci sensus, cui tamen fortasse vox aliqua deest.* 2 Ferendam tamen illis opem cens. 3 Ex xylo intertextum, quem admiratione dignum reddebant singula eius fila, quæ quum exilia essent, tamen singula in se tricena ac sexagena fila, & quidem euidentia singula, habebant. Talis & alter est quem in Lindo Min. idem Am. dedicauit. Ad hanc vero in Samum expeditionem adiuuerunt etiam Corinthii lubenter. 4 Templum

deinde

deinde non ſinentes[1] abſtrahi eoſdem è puluinari, quum prohiberent Corinthii præbere illis alimenta, ipſi diem ſolennem egerunt, quem nunc quoque per id tempus celebrant. Quum enim nox aduenerat, quãdiu pueri precabantur, tamdiu exercebant choros virginũ atq; adoleſcentium. Tunc autẽ choros exercentes, eſculenta fecerunt ex ſeſamo ac melle, quæ diſtribuenda ferrentur: vt ea Corcyræorum filii rapientes, alimenta haberent. idque eouſque factum eſt dũ Corinthii pueris quos aſſeruabãt omiſſis abierunt. Ita Samii pueros Corcyram
XLIX reduxerunt. Quod ſi defuncto Periandro, Corinthiis cum Corcyræis amicitia extitiſſet, nõ ob hanc cauſſam Corinthii[2] aduerſus Samios expeditionem ſumpſiſſent: nunc ab ipſa vrbe Corcyrenſi à ſe condita, Corinthii ſemper cum Corcyræis diſcordes mutuo fuere. Huius igitur rei memores Corinthii, exulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad caſtrandum Sardis primorum Corcyræorum delectos pueros, vlciſcendi facinoris gratia quod Corcyræi priores in eum admiſerant. Nam poſteaquam vxorem
L ſuam Meliſſam necauit Periander, accidit vt ad ſuperiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Meliſſa liberi duo, vnus decem & ſeptem, & alter duodeuiginti natus annos. hos auus maternus Procles Epidauri tyrannus, ad ſe accitos, ea proſequebatur charitate qua debebat nepotes ex filia. Quos vbi remittendos ſtatuit, priuſquam dimitteret, Scitis, inquit, pueri, quiſnam matrem veſtram interemit? Hoc dictum, ei qui maior natu erat, nullius momenti habitum eſt: at minori, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, vt reuerſus Corinthum, patrem neque prior affatus ſit, neque affantem reaffari, ac ne interroganti quidem reſponſum reddere voluerit. Eum Periander tandem ſane indignatus à laribus
LI eiecit. Quo eiecto, maiorem natu percontatur quænam cum eis auus eſſet colloquutus. Ille narrare vt ſe auus amantiſſime accepiſſet: non tamen facere mentionẽ dicti illius quod Procles in eis dimittẽdis dixiſſet,[3] quippe quod in mentem non admiſerat. Periander dicere, nulla ratione fieri poſſe quin aliquid illis ab auo ſit ſuggeſtum: itaque percontando inſtare.

μετὰ δὲ, οὐ βουλόμενοι ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ, σιτίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποιήσαντο οἱ Σάμιοι ὁρτὴν, τὴν καὶ νῦν ἔτι χρέωνται κατὰ ταυτά. νυκτὸς γὰρ ἐπιγινομένης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον οἱ παῖδες, ἴσασαν χορεὺς παρθένων τε καὶ νεηνίων· ἰσαίτας δὲ τοὺς χορεύς, τρωκτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος ἐποιήσαντο νόμον φέρεσθαι· ἵνα ἁρπάζοντες οἱ τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ οἱ ἐχρῶντο ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι τῶν παίδων οἱ φύλακοι οἴχοιντο ἀπολιπόντες. πρὶν δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι. Εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν τοῖς πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν συνελάβοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίης· νῦν δὲ αἰεί ἐπεί τε ἔκτισαν τὴν νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι ἐόντες ἐωυτοῖσι. τούτων ὦν εἵνεκα ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. ἔπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ὁ Περίανδρος ἐκτομὴν Περιάνδρου, τῶν πρώτων Κερκυραίων ἐπιλεξάς τοὺς παῖδας, τιμωρούμενος· πρότεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἦρξαν ἐς αὐτὸν κακῶς ποιήσαντες. Ἐπεί τε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οἱ ἄλλην συνέβη κακὸν τῇ γυναικὶ γενέσθαι· ἦσαν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαιδέκα, ὁ δὲ, ὀκτωκαιδέκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μητροπάτωρ Πρόκλης, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος πρὸς ἑωυτὸν, ἐφιλοφρονέετό τε, ὡς εἰκὸς ἦν, ὑγατρὸς ἐούσας τῆς ἑωυτοῦ παῖδας· ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπεπέμπετο, εἶπε πρὸς πέμπων αὐτούς, Ἆρα ἴστε ὦ παῖδες ὅς ὑμέων τὴν μητέρα ἀπέκτεινε; τοῦ δὲ ἑνὸς τούτων τὸ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὔνομα ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε τε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, ἅτε φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, ἀλεγεινόν τε οὐ προσδιελέγετο, ἱστορέοντί τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος δέ μιν πρὸς θυμὸν ἐχόμενος ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἱστόρεε τὸν πρεσβύτερον παῖδα ὁκοῖόν τι εἴη· ὁ δὲ ἀπηγέετο ὡς σφέας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκείνου δὲ τοῦ ἔπεος τὸ σφι ὁ Περκλῆς ἀποστέλλων εἶπε, ἅτε οὐ νόῳ λαβών, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδεμίην μηχανὴν ἔφη εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκεῖνον ὑποθέσθαι τι ἐλιτοροέειν τε ἱστορέειν.

1 Abſtrahi ſupplices è templo, quum prohib. 2 Ad ſumendam in Samios expeditionem operas contuliſſent. 3 Quippe qui eius non meminiſſet, quod animum ad id non aduertiſſet.

ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε καὶ τοῦτο· Περίανδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ μᾶλλον ἐνδιδοὺς βουλόμενος σοδέειν, ἢ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ πάσης δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον, ἀπηγόρευε μή μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, ὅκως ἀπελαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλο οἰκίον, ἀπελαύνετο καὶ ἀπὸ τούτου· ἀπειλεόντος τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξαμένοισι, καὶ ἐξείργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δὲ καὶ ἐς ἕτερον τῶν ἑταίρων. οἱ δὲ, ἅτε Περιάνδρου ἐόντα παῖδα, καὶ περὶ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέχοντο. Τέλος δὲ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς μὲν οἰκίοισι ὑποδέξηταί μιν, καὶ σπεισάμενος ἁμαρτήσεται, ἱρὸν ζημίην τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δὴ εἶπας. σπεισὰς ὦν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τις οἱ ἀμολέγεσθαι, οὔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε. σπεισὰς δὲ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐδυνήθη πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ ἀμηχανέων ἐπὶ τῇσι σοῇσι ἐκαλινδέετο. τεταρτῃ δὲ ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περίανδρος ἀλεεινόν τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπωκότα οἰκτείρε· ὑποδεὶς δὲ τῆς ὀργῆς, ἦιε ἐσσον, καὶ ἔλεγε, Ὦ τέκνον, πότερα τούτων αἱρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα τοῦ πατρὸς πειθαρχέειν, ἀμείνω καὶ ὀνητότερα; ὃς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαίμονος βασιλεύς, ἀλήτην βίον εἵλευ· αἰτησάτεών τε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τοῦτο ἔπεσε ἐχέων. εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν αὐξήσι ἐγένετο ἔκ τεο ἐμεῦ ἐς σὲ ἐκείνων τῶν ἐμοὶ ἔχεις, ἐμοί τε αὐτῇ γένετο, καὶ ἐγὼ αὐτῆς τοῦ πλέω μέτοχός εἰμι, ὅσῳ αὐτὸς σὲ ὑπερεβάλλομαι. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι κρεσσόν ἐστι ἢ οἰκτίρεσθαι, ἅμα τε ὀχληρὸν πρὸς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς κρέσσονας τιθυμῶσθαι, ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία. Περίανδρος μὲν τούτοισι αὐτὸν κατελάμβανε. ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δέ μιν ἱρὸν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἐωυτῷ ἐς λόγους ἀπιχθέμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄποροί τι τὸ κακὸν εἴη τῷ παιδὸς καὶ δύσκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται, πέλας πλοίῳ ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ τούτης. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐς πόλεμον ἐτράπετο πρὸς τὸν πενθερεὸν Προκλέα, ὡς ὑπ' αὐτοῦ τῶν τρόπων οἱ τὰ πράγματα ἐόντα αἰπόωτατον· καὶ εἶλε μὲν τὴν Ἐπίδαυρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Προκλέα, καὶ ἐζώγρησε· Ἐπεὶ δὲ τῷ χρόνου προβαίνοντος, ὅ, τε Περίανδρος παρηβήκεε, καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ οὐκέτι

Tunc adoleſcens in memoriam rediens, id quoque dictum fuiſſe narrauit. [1]Quod Periander in animũ accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgentius, mittit ad eos apud quos filius ab ipſo expulſus degebat, prohibitum ne adoleſcentem in domum excipiant. Iſte illinc eiectus, in alteram ſe domum conferebat: ſed ab hac quoque abiiciebatur, Periandro iis qui acceperant comminante, atque vt arcerent imperante. Expulſus hinc in aliam ſodaliũ domum ſe contulit. Illi etſi formidãtes, tamen quod eſſet Periandri filius, hominem excipiebant. Ad poſtremum LII Periander edictum propoſuit, quiſquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, eum ſacram [2] pœnam Apollini debiturum, quantam ipſe nuncupabat. Ad hoc edictum quum nemo illum in domum reciperet, nemo affari vellet, ne ipſe quidem putauit rem deſperatam eſſe tentandam: ſed intra porticus ſe tenens, aſſidue verſabatur. Quem die quarta Periander illuuie & inedia enectum cernens, miſertus eſt, depoſitaque ira, propius accedens, Fili, inquit, vtrum eſt optabilius, iſtudne quod faciendo pateris, an patri obtemperando, tyrannidem atque opes accipere quæ ego habeo? qui quum ſis & meus filius & beatæ Corinthi rex, præoptaſti mendicam vitam, obſiſtendo atque iraſcendo illi cui minime debebas. Nam ſiquid calamitatis illinc accidit vnde ſuſpicionem in me habes, id mihi accidit, eiuſque ego particeps eo magis ſum quod ipſe id perpetraui. Tu vero, edoctus quanto ſatius ſit [3] inuidioſum quã miſerabilem eſſe, & ſimul quid ſit in parentes & in meliores ſe iraſci, abi domum. Periander quidem his verbis filium [4] caſtigabat: ille autem nihil patri reſpondit, niſi ipſum ſacram [5] pœnã deo debere, quod in ipſius colloquium veniſſet. Ibi Periander animaduertens malum filii [6] vehementius eſſe quam vt corrigi poſſet, ab oculis eum ſibi amandandum putauit, nauigio in Corcyram miſſo. nam Corcyræ quoq; imperitabat. Eo autem amandato, bellũ ſocero Procli intulit, tanquã præcipuo harũ rerum autori. Expugnataque Epidauro, Proclem cepit, quem tamen viuum ſeruauit. Interiecto deinde tempore quum LIII ſenuiſſet Periander, ſibiq; eſſet conſcius

1 Ad quod Per. animum aduertens, 2 Mulctam 3 Inuidiam quam commiſerationem mouere, 4 Corripiebat: 5 Mulctam 5 Eiuſmodi eſſe cuius ſanandi ratio nulla iniri poſſet. *Vel, Nulla via eſſe ſanabile. Magis ad verbũ, Nullum exitum habere.*

se non esse amplius parem administrandis obeundisque rebus, mittit Corcyram accersitum Lycophronẽ ad tyrannidem administrandam. Nam in maiore filio non erat indoles, hebetiorque esse ei videbatur. Lycophron ne [1] responsione quidem est dignatus eum qui sibi nuncium afferebat. At Periander in amorem adolescentis propensus, rursus ad eum misit sororem filiam suam, sperans fore vt ille huic præcipue auscultaret. Hæc, vbi venit, Fili, inquit, mauis tyrannidem recidere in alios, & domum patris tui ad alienos dispergi, quàm tu ipse habere illuc reuersus? Redi quæso ad penates, desine tibimet officere. [2] Læua possessio est peruicacia: noli malum medicari malo. Multi mansuetiora [3] iustioribus præponunt. multi materna sectantes, paterna perdiderunt. Lubrica res est tyrannis, cuius multi sunt amatores. Pater senex est prouectæque ætatis: tua ipsius bona ne aliis tradas. His illa verbis ad inducendum appositis fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iste respondens, negat se iturum Corinthum quoad patrem superesse audiret. Hoc quum mulier renunciasset, tertio Periander caduceatorem mittit, qui dicat se quidem in Corcyram velle concedere, sed vt hic Corinthum proficiscatur ad tyrãnidis successionem. Id approbante filio, Periander Corcyram ipse veniebat, iuuenis Corinthum mittebatur. Hæc omnia edocti Corcyræi, ne ad ipsorum regionem Periander accederet, adolescentem interimunt. Ob hæc igitur Periander de Corcyræis vltionem sumebat.

LIV ¶ Lacedæmonii ingenti cum classe vbi peruenere, Samum obsederunt, succedentesque muro, turrem mari imminentem iuxta suburbana transcenderunt. Sed mox cum magna manu suppetias ipso ferente Polycrate, reiecti sunt. Sed quum à superiore turri (quæ tergo montis prominebat) erupissent tum auxiliarii, tum ipsorum Samiorum permulti, & aliquantisper Lacedæmonios sustinuissent ipsi, retro fugam fecerunt, insequentique ab hoste cædebantur. LV Quod si Lacedæmonii qui aderant, Archiæ, & Lycopæ similes extitissent, eo die capta Samus fuisset. Siquidem Archias & Lycopes soli cum Samiis ad murum refugientibus irrumpentes, intercluſa ad redeundum via,

σκέπτεσθαι δυνατὸς τὰ πρήγματα ἐπορᾶν τε καὶ 116
διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἐπεκάλεε τὸν
Λυκόφρονα τὸν τυραννίδα. τὸ γὰρ δὴ τῷ
πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνεώρα, ἀλλά οἱ κατεφαίνετο [1] νωθέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀπεκρίνατο ἐς αὐτὸν τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος δὲ, ὡς ἐχόμενος τοῦ νεηνίεω, δεύτερα ἀπέστειλε ἐς αὐτὸν τὴν ἀδελφήν, ἐωυτοῦ δὲ θυγατέρα· δοκέων μιν μάλιστα ταύτῃ αἰ πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης, καὶ λεγούσης, Ὦ παῖ, βούλεαι
τὴν τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσεῖν, καὶ τὸν οἶκον τὸν
πατρὸς ἁλαφορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφέας ἀπελθὼν ἔχειν; ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν. φιλοπμίη, κτῆμα σκαιόν. μὴ τὸ κακὸν τῷ
κακῷ ἰῶ. πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ὑπερεχέστερα
προτιθεῖσι. πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι, τὰ πατρῷα ἀπέβαλον. τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι. ὁ δὲ, γέρων τε
ἤδη καὶ σαρκώδεος. μὴ δῶς τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ
ἄλλοισι. ὁ μὲν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκεινόμενος, ἔφη οὐδαμῇ ἥξειν ἐς Κόρινθόν ἐστ' ἂν πυθωμαι τὸν πατέρα τεθνεῶτα. ἀπαγγείλασης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον ὁ Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μιν ἐς Κέρκυραν ἧκειν· σκεῦος δὲ σκευάσας ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον, ἁρμόζεσθαι τὴν τυραννίδα. καταινέσαντος δὴ τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐξέπλεε ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφι Περίανδρος ἐς τὴν χώρην ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηνίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίοις ἐπεμέμφετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπολιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τὸ μὲν πρὸς θαλάσσης ἐξεῶστος πύργου κατὰ τὸ προάστειον τῆς πόλιος ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοὶ βοηθήσαντες Πολυκράτεος χερσὶ πολλῇ, ἀπηλάσθησαν. κατὰ ὃ δὲ ἐπὶ τὸν πύργον τὸν ὑπὲρ τῆς ῥαχίος τοῦ οὔρεος ἐπεποίητο ἐπεξῆλθον οἵ τε ὑπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί. δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἔφυγον ὀπίσω· οἱ δ', ὑπερκρατήσαντες, ἔκτεινον. Εἰ μὲν νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὅμοιοι ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην Ἀρχίῃ τε καὶ Λυκώπῃ, αἱρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μούνοι σωιεσπεσόντες φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀποκληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ,

1 Interrogatione. *vel, compellatione.* 2 Siniſtra. *vel, Infauſta.* 3 Iuſtis æquitatem anteponunt. *i. Æquum & bonum iuſtitiæ præferunt.*

ἀπέθανον ἐν τῇ πόλι τῇ Σαμίων. φίλῳ δ' ἀπ' Ἀρχέω τούτου γενομένῳ ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχέω, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεγενόμην· (δήμου γὰρ τούτου ἦν) ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τὸν πατέρα ἔφη Σάμιον τοὔνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ χρηστὰ ἔτελεύτησε. τιμᾶν δὲ Σαμίους ἔφη, δίκῃ παφῆναι οἱ ὄν πάντων δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων δύ.

Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι τεσσεράκοντα ἐγένοντο ἡμέραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς ὃ τοῦτο τε οὐδὲν προεξεώρων τῶν χρημάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Πελοπόννησον. ὡς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὥρμηται, λέγεται Πολυκράτεα ὑπεξαίρετον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μολίβδου, καὶ χρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δεξαμένους, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. ταύτῃ τοῦτο πρῆγμα ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμονίοισι Δωριέες ἐποίησαντο. Οἱ δ' ὕστερον Πολυκράτεα στασιάσαντες Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῖσι ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο. τὰ δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τότον τὸν χρόνον, καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσείων καὶ ἀργυρέων μετάλλων οὕτω, ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀναχέεται, ὁμοῖα σφίσι πλουσιωτάτοισι. αὐτοῖσι δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐωυτῶν ἑκάστῳ χρήματα διενέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο τῇ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τε ἔσται πολλὸν χρόνον παραμένειν. ἡ δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήια λευκὰ γένηται,
Λευκοφρύς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρὸς,
Φράσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

τοῖσι δὲ Σιφνίοισι τότε ἦν ἡ ἀγορὴ καὶ τὸ πρυτανήιον Παρίῳ λίθῳ κεκαλλωπισμένα. Τοῦτον τὸν χρησμὸν οὔκ οἷοί τε ἦσαν γινώσκειν, οὔτε τότε λύθις, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἐς τὴν Σίφνον παρεγένοντο οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν θεωρίδα ἄγουσαν ἐς τὴν πόλιν. ἦν δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλεφέες. καὶ τότε τοῦτο ἡ Πυθίη προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι τὸν

intra vrbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipse cum alio Archia Samii filio, eodemque tertio ab hoc Archia, cōgressus sum[1] apud Pitanen (huius enim tribus erat, quæ ex omnibus hospitibus maxime Samios honorabat) sibi dicente Samio nomen à patre fuisse inditum, quod eius pater Archias strenue pugnans, Sami mortem oppetisset: se vero ideo Samiis honorem habere quod auus suus fuisset à Samiis publice affectus egregia sepultura. Lacedæmonii, quadraginta diebus in obsidendo absumptis, quum in suscepta re nihil admodum proficerent, in Peloponnesum redierunt. Fertur, Polycratem, (vt rumor quidam temerarius emanauit) magnum numerum monetæ patriæ è plumbo percussisse, eamque auro induxisse, ac Lacedæmoniis dedisse: atque ea accepta illos recessisse. Hanc primam expeditionem Dores aduersus Asiam per Lacedæmonios suscepérunt. Samii, qui Polycrati bellum intulerant, posteaquam à Lacedæmoniis se relictum iri vident, & ipsi transmiserunt in Siphnum. deficiebant enim pecuniæ. ¶ Vigebant autem ea tempestate Siphniorum res, eratque hæc insularum locupletissima, vt in qua auraria & argentaria metalla essent, vnde tantum pecuniæ fiebat vt ex decima eius parte reponeretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuique par, Siphniis pecuniam quæ quotannis conficiebatur, distribuentibus. Qui vbi thesaurum confecerunt, nunquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consuluere oraculum. Eis ita Pythia respondit,

[2] *Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,*
Cana fori facies, tunc vir vafer adsit oportet,
Qui notet è ligno agmen, legatumque rubentem.

Erant eo tempore Siphniis [3] prytaneium forumque Pario lapide exculta: Hoc autem oraculum Siphnii neque tunc statim, neque post aduentum Samiorum intelligere potuerunt. Nam Samii [4] quum velocissime ad Siphnum adplicuissent, miserunt ad vrbem cum legatis vnam è nauibus. Veteri autem instituto naues omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat quod Siphniis Pythia prædixerat, vt obseruarent

LVI LVII LVIII

117

1 Apud Pitanen (huius enim trib. erat) qui ex omn. hosp. Samios potissimum honorabat, suoque patri impositum Samii nomen dicebat, quod suus pater Archias strenue pugnans occubuisset. *Sic. Valla autem ita vertit quasi ὃς, quod est ante ξείνων, referat ὁ δῆμος, quum referat Ἀρχίου.*
2 *Hæc explicantur statim post.* 3 *Id est, domus publica.* 4 Quum primum Siph. applicuerunt,

rent

rent ligneum agmen ac rubrum legatum. Nuncii igitur vbi peruenere, decē sibi talenta mutuari precabantur. Negantibus Siphniis se mutuaturos, Samii eorū agros populabantur. Id audientes Siphnii, continuo occurrentes, commissa pugna fugati sunt: eorumq; multi ab vrbe intercluſi, quos postea centum talentis recuperauere. Ab Hermioneis quoque Samii pecuniarum loco insulam Thyream acceperunt, Peloponneso adiacentem, quam Trœzeniis commendauerunt: ipsi Cydoniam in Creta condiderunt, quum illuc non ea de causſa nauigassent, sed vt Zacynthios ex insula summouerent. In hac vrbe quinquennium degentes, ita rem bene gesserunt vt templa quæ nunc in Cydonia visuntur, isti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno Æginetæ nauali prœlio victos cum Cretensibus diripuerunt, ac rostratas naues mutilauerunt, eaque rostra apud Mineruæ templum in Ægina affixerunt. Hæc Æginetæ Samiis fecere, infensi quod illi antea sub Amphicrate rege, bello Æginæ illato, magnis cladibus illos affeciſſent, & inuicem affecti fuiſſent. & hæc quidem fuit causſa. Protraxi autem sermonem de Samiis ob hoc magis, quod tria sunt apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Vnum, montis in centum quinquaginta passus editi, à cuius imo fossa incipiens ad contrarium os deducta est, longitudinis septem stadiorum: celsitudinis autem ac latitudinis, vtrinque octonûm pedum. Item per eam totam altera fossa depressa est[1] viginti cubitorum, triplo maioris latitudinis, per quā deriuata à magno fonte aqua fistulis in vrbem deducitur. Huius fossæ architectus extitit Megarensis Eupalinus Naustrophi filius. Alterum è tribus operibus est agger circa portum in mari, ad viginti passus altitudinis, duobus amplius stadiis longitudinis. Tertium opus est templum omnium quæ nos vidimus ampliſſimum, cuius architectus primus extitit Rhœcus, Philei filius, indigena. Horum operum gratia sermonem aliquanto magis extendimus. ¶ CAMBYSE Cyri circa Ægyptum immorante, ac desipiscente, duo magi iidemque fratres[2] coniurauerunt: quorum alterum

LIX

LX

LXI

ὅτι ὄρυγμα ξυλινον λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρὸν. ἀπικόμενοι δὲ ὧν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντα σφι χρῆσαι. οὐ φασκόντων δὲ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐδῶσι, οἱ Σάμιοι τὴν χώρην αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δὲ ταῦτα ἦκον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες αὐδῶσι, ἐτρώθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλείσθησαν τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐδὶς μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἔπραξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων ἦσαν αὐτῇ χρημάτων παρέλαβον, Θυρέην τὴν ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοισι ἐπιθέσθαι ἐκέλευον. αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ὅτι τοῦτο πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελεῶντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δὲ ἐν ταύτῃ καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε. ὥστε τὰ ἱρὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἐόντα νεῶν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες, καὶ τὸν τῆς Δικτυννέων. ἕκτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται αὐδῶσι ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἐπὶ δεκαπόδισαν μετὰ Κρητῶν. ἐν τῇ ναυμαχίῃ καταρίους ἐχούσῃσι τὰς πρῴρας ἠκρωτηρίασαν, καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότεροι μὲν γὰρ Σάμιοι ἐπῆλθον Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἴγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, καὶ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη. Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἐστὶ μέγιστα ἁπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα, ὄρεός τε ὑψηλοῦ ὄρυγμα ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς. τοῦτο δὲ ὄρυγμα κάτωθεν ἄρχεται, ἀμφίστομον. ὁ μὲν μήκης τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίων εἰσί· ὁ δὲ ὕψος καὶ εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδες. διὰ πάντος δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρυκται, τρίπουν δὲ τὸ εὖρος· δι' οὗ τὸ ὕδωρ μετοχετευόμενον διὰ τῶν σωλήνων, τὴν πόλιν ἀρδεύει, ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τριῶν ἐστι· δεύτερον δὲ περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσσῃ, βάθος κατ' εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος, μέζον δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξέργασται νηὸς μέγιστος πάντων νεῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ δὲ ἀρχιτεκτων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκα μᾶλλόν τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα. Καμβύσῃ δὲ τῷ Κύρου, γενομένῳ περὶ Αἴγυπτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιστέαται ἄνδρες μάγοι δύο ἀδελφεοί· τῶν ἕτερον

LIX ναυμαχίῃ νικήσαντες

LX πρότεροι

1 Viginti cubitorum altitudinis. *i. profunditatis*, trium autem pedū latitudinis. *Valla autē pro τρίπουν legit τρισπλοῦν.* 2 Rebellauerunt. *Vel, Insurrexerunt.*

καταλελοίπεε τῶν οἰκετίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὦν οἱ ἐπῳχόμενος μαθών τε ὃν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοιτο ὀλίγοι τε ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν Πέρσεων, οἱ δὲ πολλοὶ περιεόντα μιν εἰδείησαν. ποιεῖς ταῦτα βουλεύσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι. ἦν οἱ ἀδελφεὸς ὃν εἶπά οἱ συνεπέμπετο ἤδη, οἰκὼς μάλιστα ὁ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, ὃν ὁ Καμβύσης ἐόντα ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὅμοιος εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὔνομα τοὐτὸ εἶχε 10
118 Σμέρδις. τοῦτον δὴ ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὡς οἱ αὐτὸς πάντα ἐξεπορήξει, εἷπε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας διέπεμπε τῇ τε ἄλλῃ ἀνὰ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προερέοντας τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσεω. Οἵτε δὴ ὦν ἄλλοι κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ἐπ' Αἴγυπτον ταχθείς, (ἔλεισε γὰρ Καμβύσεα καὶ ὃν στρατὸν ἐόντα τῆς Συρίης ἐν Ἐκβατάνοισι) προηγόρευε στὰς ἐν μέσοισι τὰ ἐστεταλμένα 20
ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθέα, αὐτός τε προεδεδόκητο ἐκ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, οὐ ποιήσαντα ταῦτα) βλέψας ἐς τὸν Πρηξάσπεα, εἶπε, Πρήξασπες, οὔτι μοι διεπράξαο τὸ τοι προσέθηκα πρῆγμα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθέα ὅκως κοτέ σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπῳχήκε, οὐδὲ ὅκως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νείκεός τι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ αὐτός, ποιήσας τὰ σύ με 30
ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεωυτοῦ. εἰ μὲν νεκροὶ τεθνεῶτες ἀνίστανται, προσδέκεό τοι καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μήδον ἐπῳχήσεσθαι· εἰ δὲ ἔστι ὡς πρὸ τοῦ, οὐ μήτι τοι ἔκγονος ἐκείνου νεώτερον κακὸν ἀναβλάστῃ. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν κήρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεῶντας παρ' ὅτευ ἤκων προηγορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλέος ἀκούειν.
Ταῦτα εἰπόντος Πρηξάσπεος, (ἥρεσε γὰρ Καμβύσῃ) αὐτίκα μεταδιώκτος γενόμενος ὁ κῆρυξ ἦκε. ἀπιόντι δέ μιν εἴρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε, Ὦ ἄνθρωπε, φὴς γὰρ ἥκειν παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν εἶπας τὴν ἀληθείην, ἀπιὼν χαίρων· κότερα αὐτός τε Σμέρδις φαίνεται ὢν καὶ ὁρᾷ τὰ ἐστειλατο, ἢ τῶν τινος ὑπηρετέων. ὁ δὲ εἶπε, Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν

Cambyſes reliquerat rei domeſticæ curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, pauciſque Perſarum erat nota, pleriſq; eum viuere arbitrantibus,[1] rebellandum ſibi putauit, atque ita rē eſſe aggrediendam. Erat ei in regia germanus, quem dixi vna[2] coniuraſſe, corporis habitu quamſimillimus Smerdi, Cyri filio, quem Cambyſes fratrem ſuum interemerat: nec ſpecie tantum corporis Smerdi aſſimilis, ſed etiam cognominis. Hunc virum magus Patizithes inſtructum qnemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perducit. Hoc acto, caduceatores cum alia in loca, tum vero in Ægyptum dimittit ad exercitum, qui ederent vt Smerdi Cyri filio deinceps obedirent, non Cambyſi. Hæc caduceatores alii alibi edixere. Is quoque qui ad Ægyptum delegatus erat, (inuenit autem Cambyſem atque exercitum in Ecbatanis Syriæ agentem) ſtans in medio, præcepta magi expoſuit. Hæc audiens Cambyſes, vera loqui caduceatorem ratus, ſeque à Prexaſpe eſſe proditum, quod miſſus ad occidendum Smerdin, rem non peregiſſet, intuens in eum, Prexaſpes, inquit, rem mihi non exequutus es quam iniunxeram. Ad quem ille, Iſta here, ait, haud quaquam vera ſunt, vt aut frater tuus aliquando rebellet in te,[3] aut quippiam ex illo viro certaminis exiſtat magni exiguive. quippe quum ego ſim exequutus quæ tu mihi imperaſti, quiq; hominem meis ipſius humarim manibus. [4] Quod ſi defuncti rebellant, expecta vt etiam Aſtyages Medus in te rebellet: ſin autem ita habet vt antea habebat, nihil tibi ex illo nouum amplius germinabit. Igitur mitte mecum qui aſſequantur caduceatorem, qui percontando indagent[5] nunquid à quo Smerdi rege nobis denunciatum venit, eum audierit. Hæc loquentem Prexaſpē Cambyſes audiens, quum ei placuiſſent, confeſtim ad aſſequendum caduceatorem miſit. Eum, vbi rediit, Prexaſpes his verbis interrogauit, O homo, quandoquidem te ais à Smerdi Cyri filio venire nuncium, dicito veritatem: qua dicta, abito ſoſpes. Vtrum Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mandauit, an quiſpiam eius miniſtrorum? Tum ille, Equidem, inquit, ego Smerdin

LXII

LXIII

1 Inuadendum regnum 2 Rebellaſſe. *Vel, Inſurrexiſſe.* 3 Aut vlla contentio, *vel, diſceptatio,* magna, aut parua ex illo aduerſus te oriatur. 4 Si forte tamen mortui reſurrexerunt, puta fore vt etiā Aſtyages Medus rebellet: ſin res ita ſe habent vt antea, *i. ſi mortui nihilo magis nunc reſurgunt quam antea,* fieri non poteſt vt nouum aliquod malum ab illo tibi repullulet. 5 A quo veniens, *id eſt, miſſus,* nos Smerdi dicto audientes eſſe iubeat.

Cyri

Cyri filium, ex quo Cambyſes aduerſus Ægyptum fecit expeditionem, nunquam conſpexi: ſed magus quem Cambyſes rerum ſuarum familiarium procuratorem conſtituit, is mihi iſta mandauit, dicens Smerdin Cyri filium[1] optare hæc apud vos dici. Hæc ille loquens, nihil ementitus eſt. Tum Cambyſes, Prexaſpes, inquit, tu quidem quia vt vir bonus imperata feciſti, culpam effugiſti: verum quiſnam fuerit è Perſis qui contra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaſpes, Ego, inquit, hoc quod actum eſt mihi videor intelligere. Magi ſunt qui aduerſus te inſurrexerunt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliquiſti, & frater eius Smer-
LXIV dis. Ibi Cambyſem, quum Smerdis audiſſet nomen,[2] percuſſit veritas ſermonis, ac ſomnii, per quod ei quidam viſus fuerat nunciare, Smerdin regio inſidentem ſolio, ad cælum vſque pertingere vertice. Agnoſcens itaq; ſine cauſſa fratris interemptorem ſe fuiſſe, deflebat Smerdin. Quem vbi[3] defleuit (vt erat omni clade afflictus) in equũ inſiliit, habens in animo[4] quamraptiſſime Suſa verſus exercitum ducere in magum. Inſilienti in equũ,[5] vagina gladii excidit, vnde nudatus gladius perſtrinxit eius femur, in ea ſcilicet parte in qua prius ipſe tanquam opportuna ad feriendum (vt ſibi videbatur) percuſſerat Apin Ægyptiorum deum. Vulneratus Cambyſes, quodnam illi oppido nomen eſſet interrogauit. Illi aiunt Ecbatana. Sed quum fuiſſet iam antea Cambyſi redditum ex vrbe Buti oraculum, eum in Ecbatanis deceſſurum, ipſe interpretabatur ſe in Ecbatanis Mediæ (vbi res eius omnis erat) ſenem vita functurum: at oraculum in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc[6] poſtquam ſciſcitatur, reſipuit, oppidi nomen audiens, tum magi iniuria perculſus, tum vulnere: verbaque oraculi expendens, Hoc in loco, inquit, fatale eſt Cambyſem Cyri decedere. Hactenus tunc loquutus.
LXV Viceſimo dehinc die accitis Perſarũ qui aderant præſtantiſſimis quibuſq;, ita inquit, Quod maxime occultũ volebã Perſæ,[7] id cogor apud vos efferre. ego enim quũ apud Ægyptũ agerem, inter quietẽ viſum vidi,

Ὃν Κύρου ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, οὐκ ὄπωπα· ὁ δὲ μοι μάγος ὃν Καμβύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκηίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα ἐνετείλατο, φὰς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενον εἰπεῖν πρὸς ὑμέας. ὁ μὲν δὴ σφι ἔλεγε, οὐδὲν ὑπικατεψευσμένος. Καμβύσης δ' εἶπε, Πρήξασσες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς, ποιήσας τὸ κελευόμενον, αἰτίην οὐκ ἔφυγες· ἐμοὶ δ' ἥτις αἴτιη εἴη Περσέων ὁ ἐπαναστὰς, ἐπιβατεύων τῷ Σμέρδιος ὀνόματι; ὁ δ' εἶπε, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ γενόμενον τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπαναστάντες, τόν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων, Πατιζείθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις. Ἐνθαῦτα ἀκούσαντα Καμβύσεα τὸ Σμέρδιος οὔνομα, ἐτυφλώθη τήν τε ἀλήθειαν τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαί τινά οἱ ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δ' ὡς μάτην ἀπολωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεὸν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ ἐξημεκτήσας τῇ ἁπάσῃ συμφορῇ, ἀναθρώσκει ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σοῦσα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν μάγον. καὶ οἱ ἀναθρώσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τοῦ κολεοῦ τοῦ ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει. γυμνωθὲν δὲ ξίφος παίει τὸν μηρόν. τρωματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο αὐτὸς τὸν πρόσθεν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἔπληξε, ὡς οἱ καιρίη ἔδοξε τετυφθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅ, τι τὴ πόλι οὔνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ἐκβάτανα. τῷ δὲ ἔπι πρόσθεν ἐκέκλητο ἐκ Βουτοῦς πόλιος ἐς Ἐκβατάνοισι τελευτήσειν τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἐκβατάνοισι ἐδόκεε τελευτήσειν γηραιὸς, ἐν τοῖσί οἱ ἦν πολλὰ τὰ χρήματα. τὸ δὲ χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἐκβατάνοισι ἔλεγε δῆλα· καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὔνομα, ἐπὶ τῇ τε ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπληγμένος, καὶ τῷ τρώματος, ἐσωφρόνησε. συλλαβὼν δὲ τὸ θεοπρόπιον, εἶπε, Ἐνθαῦτα Καμβύσεα τὸν Κύρου δεῖ πεπρωμένον τελευτᾶν. Τότε μὲν τοσαῦτα. ἡμέρῃσι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι μεταπεμψάμενος Περσέων τῶν παρεόντων τοὺς λογιμωτάτους, ἔλεγέ σφι πάλε, Ὦ Πέρσαι, κατελέλαβέκέ με, ὃ πρὸ τῶν μάλιστα ἔκρυπτον πρηγμάτων, τοῦτο ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ

119

1 Iniunxiſſe. *Vel, mandaſſe.* 2 *Videtur hæc phraſis reſpondere noſtræ, Il fut touché en ſon cœur.* 3 Defleuit, & de tota calamitate queſtus eſt, in equum inſ. 4 Quamprimum. *Vel, Primo quoque tempore.* 5 Gladius vagina excidit. 6 Poſtquam ſciſcitatus, oppidi nomen reſciuit, tum magi iniuria perculſus, tum ex vulnere, reſipuit, *vel, ad ſe rediit*, & intellecto oraculo, *vel, & quum mente complexus eſſet oraculum*, dixit, Hoc in loco fatale eſt Camb. 7 Eo redactus ſum vt id apud vos efferam.

» τὼ μηδὲ μᾶ ὄφελοι ἰδεῖν. ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον
» ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγελλειν ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς
» ὃν βασιλήιον θρόνον, ψαύσει τῇ κεφαλῇ τὸ οὐρανοῦ.
» δείσας δὴ μὴ ἀπαιρεθεὶς ὑπ' ἀδελ-
» φεοῦ, ἐποίησα τοῦτο ἀλλ' οὐ σοφώτερα. ἐπὶ τῇ γὰρ αὐ-
» θαδείῃ φύσει οὐκ οἰκὸς ἦν τὸ μέλλον γενέσθαι ἀ-
» ποτρέπειν. ἐγὼ δὲ μάταιος Πρηξάσπεα ἀποπέμπω
» ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ
» κακοῦ τοσούτου, ἀδεὴς ἀμαθὴς ἐμνώμην, οὐδαμὰ δόκι-
» λεξάμενος μή κοτέ τις μοι, Σμέρδιος ὑποφαρμακέ-
» νος, ἄλλος ἐπαναστὰς αὐθρώπων. πολλοὺς δὲ τοῦ μέλ-
» λοντος ἔσεσθαι ἁμαρτεῖν, ἀδελφεοκτόνος τε οὐδεὶς
» δέον γέγονα, καὶ τῆς βασιληίης οὐδὲν ἧσσον ἐστέρημαι.
» Σμέρδις γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προέ-
» φαινε ἐν τῇ ὄψει ἐπαναστήσεσθαι. τὸ μὲν δὴ ἔργον
» ἔργασταί μοι, καὶ Σμέρδις οὐκ ἔτι ὑμῖν ἐστὶ
» λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν μάγοι κρατέουσι τῆς βασιλείης,
» τόν τε ἐλιπον ἐπίτροπον τῶν τοῦ οἴκου, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελ-
» φεὸς Σμέρδις. τὸν μοι ἦν μάλιστα χρῆν ἐμοῦ τι-
» σασθαι πρὸς τῶν μάγων πεπονθότος πικρῶς ἐμοί, βίος
» μοι ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐωυτοῦ οἰκη-
» ιοτάτων. τούτου δὲ μηκέτι ἐόντος, δεύτερα τῶν λειπῶν
» ὑμῖν ὦ Πέρσαι γίνεταί μοι ἀναγκαιότατον ἐπιτέλε-
» σαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶντί τε βίου· καὶ δὴ ὑ-
» μῖν τάδε ἐπισκήπτω, θεοὺς τοὺς βασιληίους ἐπικαλέ-
» ων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων τοῖσ-
» δε παρεοῦσι, μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην αὖτις ἐς Μήδους
» περιελθοῦσαν· ἀλλ' εἴτε δόλῳ ἔχουσι αὐτὴν κτησάμε-
» νοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων· εἴτε καὶ σθένει
» τῷ κατεργασάμενοι, σθένει χρὴ τὸ κατερξάμενον ἀμ-
» ύνασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν
» οἰκφόρον, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια τίκτοιεν ἐοῦσι ἐς
» τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μηδὲ ἀνασωσαμέ-
» νοισι ἀρχὴν, μηδὲ ὑπομείνασι ἀνασώζειν, τὰ ἐναν-
» τία τούτοισι ἀρήσομαι ὑμῖν γενέσθαι. καὶ τοῖσι
» τούτοισι, τὸ τέλος Περσέων ἑκάστῳ ὑπογενέσθαι οἷον
ἐμοὶ ὑπεγένετο. ἅμα τε εἰπὰς ταῦτα ὁ Καμβύσης,
ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πρῆξιν. Πέρσαι δὲ ὡς
τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, πρότερον τά τε ἐ-
σθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατείρειαν τε καὶ οἱ
μυρίῃ ἀφροσύνῃ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐ-
σφάκελίσε τε ὀστέον, καὶ ὁ μηρὸς πᾶς ἐσάπη,
ἀπέλιπε Καμβύσεα τὸν Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν
τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἄπαιδα
δὲ τοῦτον καὶ θήλεος καὶ ἄρσενος γόνου. Πέρ-
σῃσι δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστίη πολλὴ ἐπεκέχυτο,

[1] quod quidem minime visum oportuit. Videbatur mihi nuncius quidam domo aduenies, nunciare Smerdin in regio sedentem solio, cælum capite contingere. Ex quo veritus ne à fratre exuerer principatu, properantius quam prudentius feci. neque enim in hominis natura situm est auertere quod euenturũ est. Itaque demens ego Prexaspem Susa ad Smerdin interimendum misi. Quo tanto scelere perpetrato securius degebam, nequaquam coniectans fore vt Smerdi sublato, alius quispiam mortalium in me exurgeret. Vnde prorsus euentu rerum frustratus, & parricida fratris incassum extiti, & nihilominus regno exutus sum. nam Smerdis magus erat is quem dæmon mihi per quietem demonstrauit in me arma sumpturum. Hoc opus quum ego perpetrarim, iam vobis Smerdin Cyri non superesse existimetis, sed magos vobis regnum occupasse: quorum alterum rerum domesticarum procuratorem reliqueram, alter eius frater est Smerdis. Quem igitur decebat præcipue vicem meam vlcisci, indigna à magis passi, is [2] immerita morte à proximis suis affectus est. [3] Secundo loco (quod reliquum est Persæ) necessariissimum mihi demandare vobis quod è vita exiens effici mihi cupio atque opto, per regios deos obtestans cum omnes vos, tum maxime Achæmenidas qui adestis, ne per socordiam permittatis vt imperium rursus redeat ad Medos. Sed si dolo occupatum est, illud dolo surripiatis: sin vi præreptum, [4] vi recuperetis. Hæc vobis facientibus, & tellus fructum proferat, vxoresque & pecua pariant in omne tempus libertate fruentibus: secus facientibus, contraria his quæ dixi imprecor: & præterea vnicuique Persarum eum finem qualis mihi contigit. Simul hæc loquutus Cambyses, [5] defleuit omnem suam condicionem. Persæ, vt regem lamentantem LXVI conspexere, vniuersi tum vestimenta rescindere, tum effuso ploratu vti. Post hæc vbi femoris os [6] vitiatum est, femurque celerrime contabuit, Cambysi vita erepta est, Cyri filio, quũ regnasset septem omnino annos & menses quinque, nulla vnquam prole suscepta virili femineave. At Persis qui aderant magna offusa est incredulitas,

ἢ ἀπαιρεθῆναι ἢ κατεργασμένου,

1 Quod vtinam minime vidissem. 2 Impia 3 Quum vero iste superstes non sit, hoc mihi secundo loco relinquitur imprimis necessarium, vt vobis mandata dem de iis quæ mihi vita excedenti præstari volo. Hæc igitur à vobis extremum peto, per regios deos obt. 4 Vi recuperetis pro virili. *Vel, Pro viribus.* 5 Omne illud factũ suum defleuit. 6 *Alii*, Carie exesum fuit. *Alii etiam aliter.*

rerum potiri magos, interpretantibus potius, Cambyſem, quæ de nece Smerdis dixiſſet, ea dixiſſe vt illi omne nomen Perſicum redderetur hoſtile. Itaque pro certo habebant Smerdin Cyri per rebellionem regnare, vtpote Prexaſpe vſq; perneganteà ſe fuiſſe Smerdin interfectum. Neque enim tutum ei erat poſt Cambyſis obitum fateri, ipſius manu filium Cyri interemptum.

LXVII ¶ MAGVS defuncto Cambyſe, ſimulando ſe Smerdin eſſe Cyri filium, qui ipſi fuerat cognominis, ſecurus regnauit menſes ſeptem, qui reliqui erant ad implendum octauum annũ regni Cambyſis: per quos menſes omne genus liberalitatis in ſubditos munificentiæque exhibuit, adeo vt eius defuncti magnum ceperit deſiderium omnes Aſiam incolentes, ipſis Perſis exceptis. Nam miſſis ad ſingulas quibus imperabat nationes edictis, magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem ſta-

LXVIII tim adeptus imperium edixit. Octauo autem menſe, quiſnam eſſet compertus eſt hunc in modum: Erat Otanes quidam Pharnaſpis filius, ſed genere atque opibus primo cuique Perſarum par. Hic Otanes magum non eſſe Smerdin filium Cyri, primus ſuſpicatus eſt, ſed eum qui erat, hac coniectura, quod neque ex arce progrediebatur, neque Perſarum procerum quempiam ad conſpectum ſuum vocabat. Itaque [1] eum ſuſpicatus eſſe, hoc ſibi ſtatuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phædymam, quam Cambyſes tenuerat, cuiuſque tunc magus contubernio vtebatur, vt aliarum omnium Cambyſis vxorum: miſit ad eam quendam ſciſcitatum quocũ homine cubaret, cum Smerdi Cyri, [2] an cum altero. Illa remiſſo nũcio, negat ſe id ſcire, quippe quę nec Smerdin filium Cyri vidiſſet vnquã, nec eum cum quo cubaret noſſet quiſnam eſſet. Ad hanc rurſus mittit Otanes, inquiens, Si ipſa Smerdin Cyri non habes cognitum, ſaltem ſciſcitare ab Atoſſa quocum viro tu atque illa cubitatis. nõ enim illa ſuum ipſius ignorat fratrẽ. Filia ad hoc reſpondit, Ne in Atoſſæ quidem colloquium venire poſſum, aut vllam aliam cernere mulierum cum illo cubantium. Namque hic vir, quiſquis eſt, quumprimum adeptus eſt

LXIX regnum, nos diſperſit, aliam alibi collocans. Audienti hæc Otani res eſt viſa manifeſtior.

τὸς μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπίστεατο ἐπὶ Σμερδίος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πρῶ ὁ Περσικόν. οὗτοι μὲν νυν ἠπίστεατο Σμέρδιν ὁν Κύρου βασιλέα αἱρέσεσθαι. δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἔξαρνος ἦν μὴ οὐ ἀποκτεῖναι Σμέρδιν. οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλὲς, Καμβύσεω τετελευτηκότος, φάναι ὁν Κύρου γόνον ἀπολωλεκέναι αὐτοχειρίη. Ὁ δὲ δὴ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, ἀδελεὸς ἐβασίλευσε, ὀπιβατεύων τὸ ὀμώνυμον Σμέρδιος τῷ Κύρου μούνας ἑπτὰ τοὺς ὀπιλοίπους Καμβύσῃ ἐς τὰ ὀκτὼ ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν τοῖσι ἀπέδεξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πρόνοιας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτέ πόθον ἔχειν πολλοὺς τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πλὴν ἐξ αὐτῶν Περσέων. Ἀπέμψας γὰρ ὁ μάγος ἐς πρὸ ἔθνος τῶν ἤρχε, ὡς εἰπὲ ἀτελείην [1] στρατιῆς καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. ὡς εἰπὲ μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα ἀπίκατο ἄγγελοι ἐς πᾶν τὸ ἀρχεῖον. Οὐδαμοῦ δὲ μιῇ ἐγένετο κατάπληξις τοιῷδε· Ὀτάνης τὸν Φαρνάσπεω μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὁμοίως τῷ πρώτῳ Περσέων. οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπώπτευσε τὸν μάγον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ὅσπερ ἦν· τῆδε συμβαλλόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωυτῷ οὐδένα τῶν λογίμων Περσέων. ὑπωπτεύκεε δὲ μιν, ἐποίεε τάδε. ἔσχε αὐτὸ ὁ Καμβύσης γυναῖκα, τῇ οὔνομα ἦν Φαιδύμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ μάγος, καὶ ταύτῃ συνοίκεε, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὧν ὁ Ὀτάνης παρ' αὐτὴν τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεῳ αἱ δεφθῶν κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετὰ ἄλλου τευ. ἡ δέ οἱ ἀντέπεμπε, φαμένη οὐ γινώσκειν· οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε ὅστις εἴη ὁ συνοικεόντων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης, λέγων, Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου γινώσκεις, σὺ δὲ τῶνδε Ἀτόσσης πύθευ ὅτεῳ τούτῳ συνοικέει αὐτή τε ἐκείνη, καὶ σύ. πάντως γὰρ δή κου τόν γε ἑωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ, Οὔτε Ἀτόσσης δυνάμην ἐς λόγους ἐλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίην ἰδέσθαι τῶν συγκατημένων γυναικῶν. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα οὗτος ἀνδρῶν, ὅστις ποτέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιληίην, διέστειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλῃ τάξας. Ἀκούσασα ταῦτα τῆς Ὀτάνης, μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ πρῆγμα.

1 Quum eum ſuſpectum *impoſturæ* haberet, ita egit: Quum hab. 2 An cum alio quopiam.

τείτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπει παρ' αὐτὸν, λέγουσα ταῦτα, Ὦ θύγατερ, δεῖ σε γενηῆναι ὦ, κινδυνον διαλαβέσθαι ὃν αὐ ὁ πατὴρ ὑποδύεται κελεύει. ὦ γὰρ μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλὰ ὃν αὐ καταδοκέω ἐγὼ, οὔτέ μιν σοί τε συγκοιμᾶσθαι μοῦνον, καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίρειν ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὦν ποίησον τάδε· ἐπεὰν σοι συγκοιμήθῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφασον αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἢν μὲν φαίνηται ἔχων ὦτα, νόμιζε σεωυτὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν· ἢν δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι. αὐτὴ πέμπει τοῖσι ταῦτα ἡ Φαιδύμη, φαμένη κινδυνεύσειν μεγάλως ἢν ποιῇ ταῦτα. ἢν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, ὅτι λαμπρὸς δὲ ἀφάσουσα ἔσαι, δοκέειν ὡς αἰσχύσει μιν. ὅμως μέντοι ποιήσειν ταῦτα. ἡ μὲν δὴ ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσασθαι. τῷ δὲ μάγῳ τούτῳ τῷ Σμέρδιος Κύρου ὁ Καμβύσεω ἔχων τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐν αἰτίῃ δή τινι οὐσμικρῇ. ἦν ὦν δὴ Φαιδύμη αὕτη ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πᾶν δὲ ἐπετέλεσε τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπείτε αὐτῇ μέρος ἐγίνετο τῆς ἀπίξιος πρὸς τὸν μάγον (ἐν περσῇ γὰρ δὴ γυναῖκες φοιτέουσι τοῖσι Πέρσῃσι) ἐλθοῦσα παρ' αὐτὸν νύδε. ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ μάγου, ἅπτεται τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς ἀλλ' εὐπετέως ὅτι ἔχοντα τὸν αὐτὸν ἔφη ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, πέμψασα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὰ γιγνόμενα. Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γωβρύην, Περσέων τε τοὺς ἐόντας καὶ ἑωυτῷ πιστοτάτους ἐς τοῦτο, ἀπηγήσατο πρὸς ὃν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ πρὸ ὑπωπτεύκεσαν οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνευρόντος δὲ τοῦ Ὀτάνεω τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξέ σφι ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσποιήσασθαι τῶν ὅτῳ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰνταφέρνεα· ὁ δὲ Γωβρύης, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ, Ὑδαρνέα. γενομένων δὲ τούτων ἓξ, ἐγένετο ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, ἐκ Περσέων ἥκων· τούτων γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὕσταρχος. ἐπεὶ ὦν αὐτὸς ἀπίκετο, τοῖσι ἐξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσποιήσασθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι ἑπτὰ ἐόντες ἐποιήσαντο ἐκδίδοσάν σφι πίστις καὶ λόγους. ἐπεί τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγε σφι τάδε, Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον αὐτὸς μοῦνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκεν ἥκω σπουδῇ, ὡς συμήσων ὅτι τῷ μάγῳ θάνατον. ἐπεί τε δὲ συμπίπτει ὥστε καὶ ὑμέας

itaque tertio nuncium ad eandem mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortam natalibus, suscipere periculum quod te subire pater hortatur. Si enim iste Smerdis, filius Cyri non est, sed is quem ego suspicor, non debet neque tuo frui contubernio, neque quod potentiam Persarum obtinet, impune lætari, sed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum tecum cubabit, animaduerteque soporatum, palpa eius auriculas: quas si habentem compereris, cum Smerdi filio Cyri te cubare existima: sin minus, cum Smerdi mago. Ad hæc Phædyma respondet, se, si id faciat, magnum adire discrimen, quoniam probe scit, si ille careat auribus, & ipsa in palpando deprehendatur, fore vt ipsa ab illo trucidetur: tamen se id facturam. Et Phædyma quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Huic autem Smerdi mago Cyrus, quũ regnaret, aures præciderat, non exigua de caussa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcunq; receperat patri exequuta est. nam vbi vices eius fuerunt adeundi magum, (etenim vxores Persarum per vices in orbem ad illos pergunt) adiens magum, vna cubuit, eiusque, dum vehementer soporatus esset, aures palpauit: quibus carere hominem, non difficulter sed facile sane deprehendit. Vbi illuxit, celerrime patrem certiorem rei gestæ facit. Iste, sumptis Aspathine & LXX Gobrya Persarum primoribus, & ad fidem sibi seruandam accommodatissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi sua sponte rem ita se habere suspicabantur. eoque verba quæ Otanes attulerat, admiserunt: constitueruntque vt singuli sibi singulos in societatem deligerent è Persis quibus maxime confiderent. Asciuit itaque sibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzum, Aspathines Hydarnem. hi quum sex forent, Darius à Persis (nam his pater eius Hystaspes præerat) Susa aduenit. qui quum aduenisset, placuit sex Persis hunc in societatem adsciscere. Qui LXXI quum septem essent, congressi colloquutiq; fidem mutuo dederũt. Quumque ad Darium ordo dicendæ sententiæ veniisset, ita apud ceteros verba fecit, Equidem mihi videbar ego solus nosse magum regnare, & Smerdin, filium Cyri, mortem oppetiisse: atque ob id ipsum dedita opera huc me contuli, ad necem mago comparandam. Verum quandoquidem contigit vt vos quoque

rem sci-

rem ſciatis & non ſolum ego, videtur mihi confeſtim eſſe tranſigendum neq; differendum. differre enim ſatius non eſt. Ad hæc Otanes, Fili, inquit, Hyſtaſpis, & patre egregio ortus es, & te nihilo inferiorem eſſe patre tuo, indolem præfers: noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconſulto, ſed conſiderantius illam capeſſe: quam ita demum aggredi debemus quum plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adeſtis, ſi eo quem Otanes dixit vtemini modo, ſciatis vos teterrime perituros. aliquis enim priuati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis potius per voſmet qui cœperatis, iſta exequi: ſed quoniam ſtatuiſtis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie tranſigamus, aut ſcitote, ſi nobis hodiernus elabatur dies, non alium occupaturum vt me apud magum accuſet, ſed me vt

LXXII vos accuſem. Ad hæc Otanes, quum cerneret Darium properare, Quoniam, inquit, nos maturare compellis, nec ſinis differre, age, expone nobis ipſe quonam pacto regiam introire poſſimus, & illos aggredi. excubias nanque diſpoſitas eſſe, ipſe quoque, etſi non viſu, certe auditu noſti: quas qua ratione penetrabimus? Cui reſpondens Darius, Multa ſunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, ſed facto: alia, quæ oratione declarari poſſunt, ſed vnde nihil clari operis exiſtit. Vos vero noſtis, excubias quæ diſpoſitæ ſunt, [1] haudquaquam difficiles eſſe ad penetrandũ. nam quum nos tales ſimus, nemo non (quiſquis ille ſit) cedet nobis, partim ob reuerentiam, partim ob timorem. Adde quod habeo prętextũ [2] accõmodatiſſimum cui innitamur. ſiquidẽ è Perſis veniſſe me dicã, ac velle quædã à patre mãdata regi nunciare. Vbi enim expedit mendaciũ dicere, dicatur. nam idem optamus, quique mendacium dicimus quique veritatem: quippe quum ii qui mentiuntur, tunc mentiantur quum perſuadendo ſunt quippiam lucri facturi: & qui verum dicunt, ideo dicant vt verum dicendo aliquod lucrum [3] conſequantur. Et alius huc, alius illuc magis propenſus eſt. ita non idem factitando, idem tamen obtinemus. quod ſi nihil lucri faciendum eſſet, peræque & verax foret mendax, & mendax verax.

εἰ δὴ ἐᾶν, καὶ μὴ μοῦνον ἐμὲ, ποιέειν αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑποβαλέεσθαι. οὐ γὰρ ἄμεινον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης, Ὦ παῖ Ὑστάσπεος, εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ οὐκ φαίνειν ἔοικας σαυτὸν ἐόντα πατρὸς οὐδὲν ἧσσον· τῷ μέντοι ὑπερχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω σπουδῇ ἐχώρεε ἀβούλως, ἀλλ' ὅτι ὃ σοφρενέστερον αὐτῶν λάμβανε. δεῖ γὰρ πλεόνων ἢ δυοῖν ἀνδροῖν, οὕτω ὑπερχειρέειν. λέγει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ἄνδρες οἱ παρεόντες, τούτῳ τῷ εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνεω εἰ χρήσεσθε, ὑπίσω ὑμῖν ἐστι ἀπολέεσθαι κάκιστα. ὀξύσει γάρ τις πρὸς ὃν μάγον, ἵνα δὴ περιβαλλόμενος ἑωυτῷ κέρδεα. μᾶλλον δὲ ὑμῶν ὀφείλετε ἐπ' ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν ταῦτα· ἐπεί τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλῆνας ἔδοκεε, καὶ ἐμοὶ ὑποτέρεσθαι, ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ ἴστε ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ὑποτίσομαι νιν ἡμέρῃ, ὡς οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφέας αὐτοὺς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μάγον. Λέγει πρὸς ταῦτα Ὀτάνης, Ὅπῃ ὥρα παρερχόμενον Δαρεῖον, Ἐπεί τε ἡμέας σπουδὴν ἀναγκάζεις, καὶ ὑποβάλλεσθαι οὐκ ἐᾷς, ἴθι δὴ σήμερον αὐτός ὅτεῳ τρόπῳ παρέλθωμεν ἐς τὰ βασιλήια, καὶ ὑπερχειρήσομεν αὐτοῖσι. φυλακὰς γὰρ δὴ διεστεώσας οἶδας καὶ αὐτός, εἰ μὴ ἰδών, ἀλλ' ἀκούσας, ἃς τρόπῳ τρόπῳ ὑπερβησόμεθα; ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε, Ὀτάνη, ἃ πολλὰ ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἷά τε δηλῶσαι, ἔργῳ δὲ· ἄλλα δ' ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οἷά τε, ἔργον δὲ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν χρηστὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας, ἐούσας οὐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, οὐδεὶς ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν καὶ καταδεόμενος ἡμέας, τὰ δὲ καὶ δείμασι. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς σκῆψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ παρέλθω· φὰς ἥκειν ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαί τι ἔπος πρὸς τὸν παῖδα τὸν βασιλέος σημῆναι τῷ βασιλεῖ. εἴρηται γάρ τι δεῖ ψεύδεα λέγεσθαι, λεγέσθω. τὸν γὰρ αὐτὸν γλιχόμεθα οἵ τε ψευδόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ χρεώμενοι. οἱ μέν γε ψεύδονται τότε, ἐπεάν τι μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονται τι, ἵνα τῇ ἀληθείῃ ὑπαποδόσωνται κέρδος, καὶ τις μᾶλλον σφίσι ὑπιστώσεται. οὕτω ὦν ταῦτα ἀσκέοντες, τῶν τῷ πρέποντι ἐχόμεθα. εἰ δ' ὑμῖν μὴ κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὅ, τε ἀληθίζόμενος, ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος, ἀληθής.

1 Haud difficulter poſſe pertranſiri. Nam q. 2 Accomm. quo innitentes pertranſeamus. ſiquidem è P. 3 Conſequantur, & aliquis magis ipſis conuertatur, *vel*, flectatur. *id eſt, Morigerum ſe prabeat. Q. d. Vt aliquis magis animum ad eorum voluntatem conuertat. In iis autem quæ proxime ſequuntur, aliam lectionem ſequitur interpres.*

" ὃς αὖ μοὶ νῦν τῶν πυλωρῶν ἐκὼν παρείη, αὐτῷ οἱ
" ἄμεινον ἐς χεῖρον ἔσαι· ὃς δ' ἂν αἰπεῖαι πει-
" ρᾶται, δείκνυσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος, καὶ ἕπει-
σθαι ὡσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα. Λέγει Γο-
" βρύης μετὰ ταῦτα, Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν κότε κάλλι-
" ον παρέξειν αἰ ἀσώσασθαι τὴν ἀρχὴν, ἢ, εἰ γε μὴ
" οἷοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν αἱ λαβεῖν, ἀποθανεῖν. ὅτε
" γὰρ ἀρχόμεθα μὲν, ἐόντες Πέρσαι, ὑπὸ Μή-
" δου δὲ δοῦλοι μᾶλλον, καὶ τούτου ὦτα ὄκ ἔχοντος, ὅ-
" σοι τε ὑμέων Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγίνοντο, πολ-
" τῶν καὶ μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν
" τὸν βίον, μὴ πειρωμένοισι αἱ ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρ-
" χήν. τὰ τότε οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ὅτι ἀφα-
" βολῆ ἐδοκέομεν εἰπεῖν Καμβύσεα. νῦν ὦν πεί-
" μοι ψῆφον πείθεσθαι Δαρείῳ, καὶ μὴ ἀφαλύε-
" σθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τόνδε ἄλλοθι ἰόντας ἢ ὅτι ὀν
μάγον ἰθέως. Ταῦτα εἶπε Γοβρύης. καὶ πάντες
ταύτῃ αἴνεον. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγίνετο καὶ τάδε συντυχίῃ τοιῇδε· τῶν μάγων ἔ-
δοξε βουλευομένοισι Πρηξάσπεα φίλον ποιήσασθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεε ὑπὸ Καμβύσεω ἀνάρ-
σια, ὃς οἱ ὄν παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέκεε· καὶ δι-
ότι μοῦνος ἠπίστατο ὄν Σμέρδιν τὸν Κύρου θανα-
τον, αὐτοχειρίῃ μιν ἀπολέσας· ποιέειν δ' ἔπι, ἐόν-
τα οἱ αἰνῆ μεγίστῃ ὄν Γ[1]ρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τό-
των δὴ μιν εἵνεκα καλέσαντες, φίλον ποιεῦνται τόν-
122 τε, πίστεί τε λαβόντες καὶ ὁρκίοισι, ἢ μὴν ἕξειν παρ'
ἑωυτῷ, μηδὲ ἐξοίσειν τῷδε μηδενὶ ἀνθρώπων
τὸν ὑπὸ σφέων ἀπάτιο ἐς Πέρσας γεγενῆσθαι· ὑπισχνεύμενοι τὰ πλεῖστά οἱ μυρία δώσειν. Ὑπο-
σχομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπεω ποιήσειν ταῦτα, ὡς
αἰπέπεισάν μιν οἱ μάγοι, δεύτερα ποιέεσθαι, αὐ-
τοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πολλοὺς συγκαλέειν ὑπὸ
τὸ βασιλήιον τεῖχος, κεῖνον δ' ἐκέλευον αἰναβαίτα
ὅτι πύργον, ἀγορεύσαι ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρ-
διος ἄρχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦ-
τα δὲ οὕτω ἐπετέλλοντο, ὡς πιστεύοι δῆθεν ἐόν-
τος αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμέ-
νου γνώμην ὡς ποιέειν ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξ-
αρνησαμένου ὄν φόνον αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ
ταῦτα ἑτοίμου εἶναι ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεω, συγ-
καλέσαντες τοὺς Πέρσας οἱ μάγοι, ἀναβίβασθον αὐ-
τὸν ὅτι ὄν πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον· ὁ
δὲ, τῶν μὲν πρὸ τοῦ ἐκὼν [2]ἐπιλήθετο. Πρηξάσπεος δὲ ἀπ'
Ἀχαιμένεος, [3]ἐξηγεμονίης τὸν πατρώιον τῶν Κύρου. μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτο κατέβη τοῦ λόγου,

Quod autem ad ianitores attinet, ſiquis eorũ libenter cedet nobis, vtilius ei ſuo tempore erit: ſiquis reſiſtere conabitur, vt erit hoſtis, ita tunc pro hoſte habeatur: deinde intro irrumpẽtes, rem tranſigamus. Poſt hæc Gobryas, Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium. aut, ſi recuperare non poterimus, mortem oppetere, quàm, quum ſimus Perſæ, viro Medo parere, & quidem aures non habenti. Quum præſertim quicunque veſtrûm Cambyſi ægrotanti adfuiſtis, memoria teneatis quæ ille dum vita excederet, Perſis imprecatus eſt, niſi imperium recuperare tentarent: quę nos tunc non admittebamus, [1] inuidioſe dici à Cambyſe exiſtimantes. Nunc igitur calculum pono in Darii ſententiam: [2] neque hunc cœtum diſſoluendum cenſeo, ſed ſtatim aduerſus magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya ceteri comprobarunt. LXXIII

¶ Interea vero dum ab iſtis conſultatur, forte hoc contigit, vt magi inito inter ſe conſilio ſtatuerent conciliandum ſibi amicum Prexaſpem, quod indigna paſſus à Cambyſe eſſet, occiſo eius filio ictu ſagittæ, & ſolus mortem Smerdis Cyro geniti noſſet, quem ipſe ſuapte manu interemiſſet: quod [3] præterea *ob id* apud Perſas maxima flagrabat inuidia. His de cauſſis accitum hominem, ſibi amicum comparabant: accipientes fidem ac iuſiurandum, fallaciam quæ ab ipſis in Perſas facta eſſet intra ſe habiturum, neque cuiquam mortalium patefacturum, [4] pollicitantes innumerabilia ſe ei daturos. Recipiente Prexaſpe facturum ſe quæ magi ſuaſerant, iterum illi dicere, in animo ſe habere omnes Perſas ſub murum arcis conuocare: ideoque iubere hunc conſcenſa turri prædicare, à Smerdi Cyri Perſis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, veluti homini ſummæ apud Perſas autoritatis, & qui ſæpenumero aſſueraſſet eum eſſe Smerdin Cyri, ac cædem à ſe factã pernegaſſet. Hæc quoque Prexaſpe ſe paratũ exequi dicente, magi conuocatis Perſis, hominem in turrim perductum iubent habere orationem. Prexaſpes, ea quæ ab iſtis oratus fuerat ſponte obliuiſcitur: exorſuſq; ab Achæmene, ſeriem familię Cyri recenſet: & vbi tandẽ deuenit ad Cyrũ, LXXIV LXXV

[2] ἀπελάθη-
[3] ἐξωμοσίης

1 Calumnioſe 2 Neque hoc cœtu diſſoluto, eundum ahò cenſeo quam recta ad magum. 3 Præterea apud Perſas in maxima exiſtimatione eſſet. 4 Pollicitantes ſe decies millies ipſius bona multiplicaturos.

commemorauit illius in Persas beneficia. His expositis, prompsit veritatem, caussatus ideo se hactenus occultasse quod sibi tutum nō fuisset proferre rem gestam, sed impræsentiarum necessitate coactum proferre: dixitque se à Cambyse adactum Smerdin Cyri occidisse, & magos esse qui regnent. Multis quoque verbis Persas deuouit nisi rursus imperium recuperarent, ac magos vlciscerentur. Hæc loquutus, sese in caput à turri præcipitem dedit. Hunc in modum Prexaspes, vir per omne tempus
LXXVI vitæ spectatus, occubuit. ¶ At septem Persæ, vbi constituerunt aggredi protinus magos, neque rem differre, deos comprecatū ierunt, ignari omnino eorum quæ circa Prexaspem acta essent: sed hæc inter eundum in medio itineris audierunt: eoque à via secedentes, [1] iterum colloquuti sunt. Quorum qui cum Otane optauerant rem prorsus differri, videbant negantes tunc esse adoriendam: qui vero cum Dario, confestim eundum, & quod decretum esset peragendum. Eis concertantibus apparuerunt septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, eosque vellicantium atque infestantium. Quod intuentes septem Persæ, sententiam Darii comprobarunt: & mox freti auuibus ad regiam cum fiducia perrexe-
LXXVII runt. Vbi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita euenit. nam custodes reueriti Persarum primarios, nec aliquid huiusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent diuina cum pompa, ne interrogauerunt quidem. Vbi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nunciis: & ab his qua gratia venirent interrogantur. Simulque inter percontandum ianitoribus minitabantur quod homines ingredi permisissent; atque vlterius pergere volentes eosdem prohibebant. Isti se mutuo cohortati, eductis gladiis, eos à quibus arcebantur, ibidem trucidant: iidemque cursu in conclaue contendunt, intra quod tunc forte ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexa-
LXXIX spe erant acta consultabāt. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt vterque: & quod fiebat animaduertentes, [2] ad vires conuersi sunt: quorum vnus occupat arcum, alter lanceam sumit.

ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ὀξέφαινε τὴν ἀληθείην, φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γιγνόμενα· ἐπὶ δὲ τῷ παρεόντι ἀναγκαίῃ μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. ἐγὼ δὴ ἔλεγε, ὃν μὲν Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσεω ἀναγκαζόμενος ἀπεκτείνα, τοὺς μάγους ὁρᾶν βασιλεύειν. Πέρσῃσι μὲν πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτήσαιατο ὀπίσω τὴν ἀρχήν, ἐγὼ τοὺς μάγους πειρήσαιτο, ἀπῆκε ἐπ' ὃν ὅτι κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπεος μὲν νυν ἐὼν ὃν πρῶτα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὕτω ἐτελεύτησε. Οἱ δὲ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐτίκα ὅτι χειρέειν τοῖσι μάγοισι, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι, ἦσαν ἐξάμυοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν τε Πρηξάσπεα πρηχθέντων εἰδότες σαφέως. ἔν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ τειχόντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ τοῦ Πρηξάσπεα γεγονότα ἐπυνθάνοντο. ὡθεῦντα σκηπάντες τῆς ὁδοῦ, ἐδίδοσαν αὐδῆσι σφίσι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ Ὀτάνεα, πάγχυ κελεύοντες ὑπερβαλέσθαι, μηδὲ οἰδέοντων τῶν πρηγμάτων, ὅτι πειρᾶσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ Δαρεῖον, αὐτίκα τε ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιέειν, μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι. ὡς δὲ ταῦτα ἐγίνετο, ἐφάνη ἱρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο αἰγυπιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ πίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τήν τε Δαρείου πρώτου αἴνεον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἦσαν ὅτι τὰ βασιλήια τεθαρρηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπιστᾶσι δὲ ὅτι τὰς πύλας ἐγίνετο οἷον τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε. καταδεδεγμένοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώτους, καὶ σφέων τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἔξ αὐτῶν ἔσεσθαι, παρίεσαν, δείσῃ πομπῇ χρεωμένους· οὐδὲ ἐπηρώτα σφέας. ἐπεί τε δὲ καὶ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐβόων τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐς φέρουσι διιοῦχοισι, εἴ σφεας ἐς ὄρεον ὅ, τι θέλοντες ἥκοιεν. καὶ ἅμα ἐς ορέοντες τούτους, τοῖσι πυλωροῖσι ἀπείλεον ὅτι σφέας παρῆκαν. ἰσχόν τε βουλομένους τὰς ἑπτὰ ἐς ὅ τι σφέων παιείειαν· οἱ δὲ, ἀμαχεὶ ἀναισάμενοι, καὶ ἀναισάμενοι τὰ ἐγχειρίδια, τούτοις μὲν τοὺς ἰθύοντας, αὐτὰ τούτῳ συγκεντέουσι· αὐδὶς δὲ ἦσαν δρόμῳ ἐς ὃν ἀνδρεῶνα. Οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τηνικαῦτα ἐόντες εἴσω, καὶ τὰ ὑπὸ Πρηξάσπεω γιγνόμενα ἐν βυλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς διώκοντας τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, αὐτά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον ὃ ποιέυμενον, ὁρῶς ἀλκὴν ἐξάποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθαὶς τὰ τόξα κατελάμενος, ὁ δὲ, ὁρῶς τὴν αἰχμὴν ἐξάπετο.

1 Rem iterum in disquisitionem vocauerunt. Ex quibus Otanes omnino autor erat vt differrent, neque rebus flagrantibus inceptum capesserent: (*vt legatur οἰδέοντων*) at Darius confest. 2 Vires suas aduersus illos experiri cœperunt. *Vel*, Pro viribus illis obsistere cœperunt.

σθαῦλα δὲ σφέμισγον ἀλλήλοισι. τοῦ μὲν δὴ τὰ τόξα αἰεὶ λαβόντι αὐτέων, ἐόντων τε ἀγχοῦ αὐτοῦ τῶν πολεμίων, καὶ παρεσκευμένων, ὧδε χρῆσθαι ἦν. ὁ δὲ ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἠμύνετο· καὶ τοῦτο μὲν, Ἀσπαθίνεω παίει ἐς τὸν μηρόν· τοῦτο μέν, Ἰνταφέρνεα ἐς τὸν ὀφθαλμόν. καὶ ἐτρήθη μὲν τὸν ὀφθαλμὸν 123 ὑπὸ τοῦ Ἰνταφέρνεος, οὐ μέντοι ἀπέθανέ γε. τῶν μὲν δὴ μάγων οὗτος τρωματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεί τε οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγίνετο, ὡς γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν δωδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτὸς παρεῖναι τοῖσι ἑωυτοῦ δυώδεκα· καὶ οἱ συνεπαίτιοι τῶν ἑπτὰ δύο, Δαρεῖός τε καὶ Γοβρύης. συμπλακέντος δὲ Γοβρύεω τῷ μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπισχὼν ἐπόρει, οἷα ἐν σκότεϊ, παρεμπεπτώκοσι μὴ πλήξῃ τὸν Γοβρύην. ὁρέων δέ μιν ἀργὸν ἑστεῶτα ὁ Γοβρύης, εἴρετο εἰ οὐ χρῆται τῇ χειρί· ὁ δ' εἶπε, Προμηθέο μοι, μὴ πλήξῃς· Γοβρύης δὲ ἀμείβετο, Ὦ δέσποτα, καὶ δι' ἀμφοτέρων ξίφος. Δαρεῖος δὲ πεδόμενος, ὥστε τὸ ἐγχειρίδιον ἔχων, καὶ ἔτυχε κατὰ τοῦ μάγου. Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τρωματίας ἑωυτῶν αὐτοῦ λείποισι καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν, καὶ φυλακὴν τοῦ ἀναπολίου· οἱ δὲ πέντε αὐτέων, ἔχοντες τῶν μάγων τὰς κεφαλὰς, ἔθεον, βοή τε καὶ παταγῳ χρεώμενοι. καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμενοί τε τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλάς· καὶ ἅμα ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν μάγων ὃν ἐν ποσὶ γινόμενον. οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τὸ γενόμενον ἐκ τῶν ἑπτὰ, καὶ τῶν μάγων τὸν ἀπάτεωνα, ἐδικαίευν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιέειν. ἀνασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτεινον ὅκου τινὰ μάγον εἶδεισαν. εἰ δὲ μὴ νὺξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέρην θεραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν αὐτῇ, κοινὴν ὀρτὴν μεγάλην ἄγουσι, ἣν κέκληται ὑπὸ Περσέων μαγοφονίαν· ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸν φόον, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοῖσι οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην. Ἐπεί τε δὲ κατέστη ὁ θόρυβος, καὶ σὺν πέντε ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπιφανέστατοι τοῖσι μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων τούτων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μὲν τοῖσι Ἕλλησι, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Οὐταίνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ πρήγματα, λέγων τάδε, Ἐμοὶ δοκέει, ἕνα μὲν ἡμέων μούναρχον μηκέτι γενέσθαι· ἥδε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀσφαλὲς

μαγοφονίαν

μούναρχον μηκέτι

atque inde[1] miscentur inuicem. Verum arcus ei qui illum sumpserat, quum hostes iuxta essent, nulli vsui fuit: alter quise lancea tuebatur, tum Aspathinis femur percussit, tum oculum Intaphernis: oculoque ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita priuatus est. Hos igitur alter magorum vulnerauit: alter vero, quando arcus ei nulli vsui erat, in thalamum qui erat conclaui contiguus, se proripuit, fores occlusurus. Sed illuc duo de septem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas: [2] quum autem Gobryas esset implicitus cum mago, Darius adhuc stans atque hærens, considerabat ne Gobryam feriret in tenebris. Eum cernens Gobryas ociosum stantem, interrogauit cur non vteretur manu. Respondenti Dario, Dispicio ne te feriam, Tu vero, inquit, vel per vtrumque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato magum casu percussit. Interfectis magis capita demunt, eaque gestantes quinque eorum, duobus reliquis qui saucii erant illic relictis, tum quod inualidi essent, tũ arcis tuendę caussa, foras procurrunt cũ vociferatione ac tumultu: ceterosque Persas compellando, rem gestam exponebant, capita ostentantes: & simul quicunque magorum ipsis occurrebat mactabant. Persæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, & ipsi facienda sibi eadem censuerunt: eductisque gladiis, vt quenq; reperiebant magum, interficiebant: &, nisi noctis interuentu cohibiti fuissent, neminem magorum reliquissent. Hunc diem Persæ maxime solennem publice obseruant, & in eo ingens celebrant festum, vocantes id *μαγοφονίαν, id est, magorum cædem.* quo die nulli magorum fas est prodire in lucem, sed cuncti se intra domum continent. ¶ Vbi resedit tumultus, diesque quinq; excessere, ii qui magos inuaserant, de omni rerum statu cõsultabant. Quorum orationes etsi apud nonnullos Græcorum fide carent, tamẽ huiusmodi fuerunt: Otanes hortabatur vt rem Persicã in mediũ constituerent, ita inquiens, [3] Vnum è nobis principẽ fieri, amplius mihi nõ videtur. neque enim id aut iucundũ est, aut bonũ:

μούναρχον μηκέτι

„ τα, λέγων τάδε, Ἐμοὶ δοκέει, ἕνα μὲν ἡμέων μούναρχον μηκέτι γενέσθαι· ἥδε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀσφαλὲς.

1 Manus conserebant. 2 Quum autem pedem conferret cum m. *Vel*, Quum autem manũ conferret. *Vel*, Quum adortus esset Gobryas magum. 3 Ego certe, vt posthac nostrum vnus rerum solus potiatur, *vel*, vt totum imperium vni nostrum posthac deferatur, autor non fuerim. *Q. d. Non censeo posthac de hoc cogitandum vt imperium vni deferatur. Neque enim dicit*, Posthac deferatur, *quasi iam antea delatum fuerit. Sic intelligendum paulo post* μετέντας ἡμέας μοναρχίῃ.

1 Nam

[1] Nam & quo licentiæ Cambyſes proceſſerit, noſtis, & quo magus. [2] Quid igitur nobis opus eſt monarchia, quam luſtulimus? in qua licet pro libidine agere omnia impune? quæ virum, etiamſi optimus omnium fuerit, tamen, quum in ea poſitus eſt, extra conſuetos abiecerit ſenſus? Quippe quum præter inuidiam ab initio ingenitam homini, ingeneretur ex præſentibus bonis inſolentia. [3] Itaque hęc duo mala habens, nimirum omnem malitiam habet, tum per inſolentiam, quod expletus omnibus rebus eſt, tum per inuidiã multa facinora admittens. Atenim vir tyrannus, vt qui omnia bona obtineat, debebat ſine liuore eſſe: verum ita natura comparatum eſt [4] vt is ſit aduerſarius popularibus ſuis. ſiquidem eorum optimis quibuſque qui ſuperſtites ſunt atque viuunt, inuidet, [5] deterrimis delectatur: &, quod indecentiſſimum eſt, criminationes admittere optimũ putat. Nam ſiue admireris eum modeſte, offenditur quod non effuſe hoc facias: ſiue effuſe facias, offenditur, quaſi ſibi aſſenteris. Et vt exequar dicendo quæ maxima ſunt, iura patriæ labefactat, feminis vim affert, indemnatos interimit. At quum dominatur multitudo, primum quidem nomen obtinet omnium pulcherrimũ, iſonomian, *id eſt iuris æquabilitatem*: deinde vero nihil eorum agit quæ monarchus: *hoc eſt vnicus princeps*. nam magiſtratus tum ſorte deliguntur, tum adminiſtratorum rationem reddunt: omnia denique conſilia in commune referuntur. [6] Itaque (vt meam dicam ſententiam) cenſeo nobis monarchiæ deiectoribus ſtatum multitudinis eſſe optandum. in multitudine enim omnia inſunt. Otanes quidem hanc ſententiam dixit. Megabyſus autem ad oligarchiam. *i. ad ſtatum paucorum*, rem traducens, ad eam ſocios hortabatur, his verbis, Quę Otanes dixit

εἰδῆτε μὲν γὰρ τὸν Καμβύσεω ὕβριν ἐς ὅσον ἐπεξῆλθε, μετέσχητε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. χῶς δὴ αὖ εἴη χρῆμα κεκτημένον μουναρχίη, τῇ ἔξεστι ἀνυπευθύνως ποιέειν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν ὃν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων στάσα ἐς τοῦτον τὸν ἀρχὸν, ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἔρριζός ἐστι ἐξ ἀνθρώπου. δύο δὲ ἔχων ταῦτα, ἔχει πᾶσαν κακότητα. τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεχρημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δὲ, φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα γε τύραννον, ἄφθονον ἔδει εἶ, ἔχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθά. ὃ δὲ ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς πολίτας πέφυκε· φθονέει γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι τε ἐοῦσι καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῶν ἀστῶν. ἀπιστίας δὲ ἄριστον ἐνδέκεσθαι ἤκέστης. ἀπαρμοσθέντος δὲ πάντων· ἴω τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωυμάζῃς, ἧκται, ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἴω τε θεραπεύῃ τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπείαν ἡγεύμενος. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων· νόμων τε πατρίων λύει πάτεια, καὶ βιᾷται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. πλῆθος δὲ ἄρχον, πρῶτα μὲν, οὔνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ, τούτων τῶν ὁ μούναρχος, ποιέει οὐδέν. πάλῳ μὲν γὰρ ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. τίθημι ὦν γνώμην, μετέντας ἡμέας μουναρχίην, τὸ πλῆθος ἀέξειν. ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἔνι τὰ πάντα. Οτάνης μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίῃ σπέλλειν ἐπιτέκπειν, λέγων τάδε, Τὰ μὲν Οτάνης εἶπε, τυραννίδα πάντων, λελέχθω κἀμοὶ ταῦτα· τὰ δὲ ἐς τὸ πλῆθος ἀνῶγε φέρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμαρτηκέναι. ὁμίλου γὰρ ἀχρηίου οὐδὲν ὑβριστότερον, οὐδὲ ὑβριστικώτερον. καὶ τυραννίου ὕβριν

LXXXI 124

de abolenda tyrannide, ea ſint pro dictis à me quoque: ſed quatenus hortabatur ſummam rerum deferri ad multitudinem, in hoc ab optima errauit ſententia. Etenim populari multitudine nihil eſt neque inſipientius, neque inſolentius. Itaque eos [7] qui tyranni fæ-

---

1 Nam quo progreſſa ſit Cambyſis inſolentia vidiſtis, & magi inſolentiã experti eſtis. 2 Quomodo autem monarchia ſit res bene ordinata, in qua licet pro lib. &c. *Vel*, Quomodo autẽ in monarchia res bene compoſitæ eſſe poſſint? 3 Hæc autẽ duo habens, omne vitium habet, 4 Vt contrario modo ſe in populares ſuos gerat. *Vel*, Contrariis moribus erga ſuos populares præditus ſit. *Vel breuius*, Sed contra comparatus eſt in ciues. *vt ὑπεναντίον ſumatur aduerbialiter.* 5 Deterrimis delectatur: criminationibus etiam, *vel*, *calumniis*, locum dare optimum putat. Et (quod eſt quiddam minime omnium ſecum conſentiens) ſiquidem eum mediocri, *vel*, *modica*, admiratione proſequaris, infenſus eſt quod non impenſe colatur: ſin impenſe quis eum colat, eo cultu, tanquam aſſentatione, offenditur. 6 Nobis igitur cenſeo, miſſam facientibus tyrannidem, euchendam, *vel*, *prouehendam*, eſſe multitudinem. in multitud. &c. *Id eſt, miſſam facientibus de tyrannide deliberationem.* 7 Qui tyranni inſo——

» βειν φεύγοντας ἄϊδεας, ἐς δήμου ἀχολάς ου ὕ-
» βριν πιτείειν, ἔς τι οὐδαμῶς ἀναχετόν· ὁ μὲν γὰρ, εἴ
» τι ποιέει, γινώσκων ποιέει· τῷ δὲ οὐδὲ γινώσκειν
» ἔνι. κῶς γὰρ ἂν γινώσκοι, ὃς οὔτ' ἐδιδάχθη, οὔ-
» τε οἶδε καλὸν οὐδέν, οὐδὲ οἰκήϊον· ὠθέει τε ἐμπε-
» σὼν τὰ πρήγματα αἴθωνος, χειμάρρῳ ποταμῷ
» ἴκελος. δήμῳ μὲν νυν οἱ Πέρσησι κακὸν νοέουσι,
» οὗτοι χεράδων. ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐ-
» πιλέξαντες ὁμιλέωμεν, τούτοισι γὰρ ἐνδέδομεν τὸ κρά-
» τος. ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ αὐτοὶ ἐσόμεθα. ἀ-
» ρίστων δὲ ἀνδρῶν εἰκὸς ἀρίστα βουλεύματα γί-
τὴν μέν νων ἔθαι. Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώμην εἰσ-
ἔφερε. Τέτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώ- LXXXII
» μην, λέγων, Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς
» ὃ πλῆθος ἔχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δὲ ἐς ὀ-
» λιγαρχίην, οὐκ ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμέ-
» νων, καὶ πρώτων τῶν λέγω ἀρίστων εἰόντων, δήμου
» τε ἀρίστου, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ μοναρχου,
» πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω, αἰδοῦς γὰρ ἑνὸς τοῦ
» ἀρίστου οὐδὲν ἀμεινον αὖ φανείη. γνώμη γὰρ τοι-
» αὐτῇ χρεώμενος, ἀπιστεφυλάκοι ἂν ἀμφὶ πτῶς τῶν
» πλήθεος· σιγῶ τό τε δὴ βουλεύματα ὑπὸ δυσμε-
» νέας αἴδεας οὕτω μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολ-
» λοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινὸν, ἔχθεα ἴσχυρα
τὴν αὐτ ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕκαστος
τὸν βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησί τε νικᾶν, ἐς ἔ-
» χθεα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται· ἐξ ὧν στά-
» σιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στάσιων, φόνος· ἐκ δὲ
» τοῦ φόνου, ἀπίξει ἐς μοναρχίην. καὶ ἐν τούτῳ
τὸν ὅσῳ » δέδοκται ὅσον δοκὶ τοῦτο ἄρίστον. δήμου τε αὖ ἀρ-
» χοντος ἀδύνατα μὴ γενέσθαι κακότητα ἐγγενέσθαι. κα-
» κότητος δὲ ἐοῦσης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθεα μὲν
» ἐκ ἐγγίνεται τοῖσι, φιλίαι δὲ ἰσχυραί. οἱ γὰρ
» κακοῦντες τὰ κοινὰ, συγκρύπτοντες ποιέυσι. τοῦτο
» δ' ἐστὶ τοιοῦτο γένεται, ἐς ὃ αὖ τις τὸν δήμου τοὺς τοι-
» ούτους παύσῃ. ἐκ δ' ἂν τοῦτ θωυμάζεται ἐκ τοῦ δὴ ὑπὸ τοῦ
τὸν δ' » δήμου θωυμαζόμενος μὴ, αὖ ὦν ἔφαινε μούναρχος
» ἐών. καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ ἐκ τοῦ ὡς ἡ μοναρχίη
» κρέσσον. εἰ δ' ἔστι πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, κό-
» θεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τοῦ δόντος; κότε-
» ρα ἐκ τοῦδε τοῦ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μοναρχου;

uitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere fæuitiam, nequaquam toleʳandum eſt. Nam tyrannus, ſiquid facit, intelligens facit: [1] at plebi ſuum eſt nihil intelligere. quo enim pacto ſciat, qui neque edoctus eſt, neque honeſtum nouit, ne domeſticum quidem? & qui ad res agendas ſine conſilio præceps ruit torrenti flumini ſimilis? Quare ſiqui male conſultum Perſis cupiunt, ii ſtatu populari vtantur: nos vero cœtu virorū optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nam inter eos & ipſi erimus, & ex optimis viris credibile eſt optima exiſtere conſilia. Hanc Megabyzus ſententiam dixit. Tertio loco ſuam Darius, inquiēs, Quę Megabyzus dixit, quatenus ad ſtatum popularem pertinent, recte mihi videtur dixiſſe: quatenus autem ad ſtatum paucorū, non recte. propoſitis enim tribus ſtatibus, & his omnibus optimis, vt optime imperet populus, optime pauci, optime vnus, inter hæc multo antecellere vnius imperium ſentio. imperio enim vniusviri qui optimus ſit, nihil melius eſſe conſtat. [2] Quod qui ſentit, non immerito ſtatum popularem miſſum faciat. vt taceam ſic præcipue conſilia in aduerſarios trahi ſolere. At in ſtatu paucorum, quum plures virtuti incumbant in publicum, vehementiora priuatim odia excitari conſueuerunt. quum enim quiſque princeps eſſe optet, & in dicenda ſententia vincere, ad ingentia inter ſe odia euadunt. Ex quibus ſeditiones exiſtunt, è ſeditionibus cædes, è cædibus ad vnius imperium deuenitur. vnde intelligi datur quanto ſit hoc illo præſtantius. Iam vero, plebe imperante, fieri non poteſt quin malitia exoriatur: exorta malitia in republica inter malos, non odia fiunt, ſed amicitiæ validę. qui enim aduerſus rempublicam facinoroſi ſunt, mutuo ſe occultant: idque tamdiu ſit dum aliquis populo præpoſitus tales homines compeſcat, is videlicet quem populus inter ceteros admiretur. Hic quum admirationi eſt, tunc vere [3] monarchus oſtenditur, declarans in hoc monarchiam eſſe rem omnium præſtantiſſimam. Atque vt in ſummam omnia colligam, vnde nobis libertas extitit, & à quo data? à populóne, an ab oligarchia, an à monarcho?

---

lentiam fugiunt, in plebis effrenæ inſolentiam incidere, neq. 1 At plebi nulla intelligentia ineſt. quomodo enim intelligat [*vel*, vnde enim intelligentia ei adſit] qui nec edoctus eſt nec nouit honeſtum quicquam, ne in ſua quidem familia: & qui ad res ag. &c. *Sed οἰκήϊον poteſt & aliter exponi.* 2 Nam qui hoc animo præditus ſit, ſine vlla reprehenſione multitudinem gubernauerit: vt tac. *Sequentis autem proxime loci ſcriptura mendi ſuſpecta eſt. Videtur tamen poſſe ita reddi,* Atque hac potiſſimum ratione [*vel*, hoc potiſſimum modo] conſilia taceri apud aduerſarios queant. 3 Monarchus euadit,

Ego igi-

Ego igitur[1] sentio, quum sitis per vnum virum liberati, vos debere talem rem complecti, ne alioqui leges patrias dissoluatis bene conditas: quod nequaquam satius est. LXXXIII Hæ tres dictæ fuerunt sententiæ, quarum vltimæ quatuor reliqui assenserunt. Otanes, qui iuris æquabilitatem facere Persis studebat, vbi ipsius sententia reiecta est apud alios, ita in medium loquutus est,[2] Viri seditiosi, quoniam constat necesse esse vnum aliquem è nobis regē fieri, siue per sortem, siue permissu Persarū per multitudinis electionē, siue qua alia ratione, equidē ego[3] vobis nō refragor: quippe qui neq; præesse volo, neque subesse. Et hac lege cedo vobis ius meum imperii, vt nulli vestrūm aut ipse ego, aut vllus vnquam meorum subsit. Otane hæc loquuto, ceteri sex eius postulatis assenserunt. Ita hic aliis non refragatus, è me- LXXXIV dio abiit alio sessum. [4] Ceteris autē septem de rege iustissime deligendo consultantibus, visum est, si ad aliquem ex ipsorum numero regnum perueniret, Otanem donari debere peculiariter eiusque deinceps posteros cum omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Medica quotannis veste. Quæ ideō decreuerunt ei donanda quod primus rem agitauerat, & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiariter Otani decreuerunt: illa vero in commune, vt regiam introire vnicuique è septem sine internuncio liceret, nisi forte cum vxore cubaret rex: neve regi fas esset aliunde quam è familia coniuratorum vxorem ducere. De regno autem hunc in modum: vt sub ortum solis conscensis equis, dum in suburbanis vectarentur, cuius equus vocem primus edidisset, is regnum Cambysis obti- LXXXV neret. Erat autem Dario quidam equiso, vir solers, nomine OEbares: ad quem Darius, postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit, OEbares, de regni negocio sic inter nos conuenit: Sub ipsum statim solis ortum equis conscensis, vt cuius equus vocem primus ediderit, is regno potiatur. quare siquid solertiæ habes, nunc comminiscere, vt nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eum respondens OEbares, Here, inquit, si in

ἔχω τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας ὑφ' "
ἑνὸς ἄνδρα, τὸ τοιοῦτο πρῆγμα προσφέλλειν. χωρὶς τε τούτου, "
πατρίους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας κάρτα γὰρ ἄμεινον. "
Γνώμας μὲν δὴ τὰς αὐτὰς ταύτας προσέκειτο. οἱ δὲ ἑπτὰ τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσθέντο τῇδε τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Περσῆσι ἰσονομίην πρευσήνων ποιῆσαι, ἐλέξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε, Ἄνδρες ἀστοί· "
ἀστοὺς γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα γενέσθαι, ἤτοι κλήρῳ γε λαχόντων, ἢ ὁππότερ' ἂν αἱ "
τῶν Περσέων πλῆθαι δὴ αἱρέωνται, ἢ ἀπὸ μηχανῆς "
τινὰ μηχανώμενοι. ἐγὼ μὲν νυν ὑμῖν οὐκ ἀναγωνιοῦμαι. οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω. ὅπου τοῦτο ἔσται, ἐνταῦθα ἐγὼ οὐ- "
δεὶς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγώ, οὔτε οἱ ἀπ' ἐμεῦ "
αἰεὶ γινόμενοι. τοῦτο εἰπόντος τοῦδε, συνεχώρεον οἱ ἑξ ὅτι τοῦτο σφι οὐκ ἀναγωνίζετο, ἀλλ' ἐκ μέσου καθῆστο. τῷ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη ἐξετελέσθη μούνη ἐλευθέρη ἐοῦσα Περσέων, καὶ ἄρχεται τοσαῦτα ὅσα αὐτὴ θέλει, νόμους οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιότατα στήσονται· καὶ σφι ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν τῷ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἢν ἐς ἀγῶνα τινὰ τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασιληίη, δῶρα ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐκ τῶν πατρίων τε Μηδικὴν ἐσθῆτα ἑκάστου ἔτεος καὶ τὰ πᾶσαν δωρεὴν ἢ γίνεται ἐν Περσῃσι τιμιωτάτη. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσάν οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ σφι πρῶτος ὁ πρῆγμα, καὶ συνέσησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἔδοξε. τάδε δὲ ἐς ὁ κοινὸν ἐβούλευσαν, παριέναι ἐς τὰ βασιλήια πρώτους τῶν ἑπτὰ αὐτῶν ἐσαπελέας, ὃν μὴ τυγχάνῃ βίβδων μὴ γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῶν βασιλέι ἢ ἐκ τῶν συνεπιστάντων αὐτῶν. τοῦδε δὲ εἵνεκα τῆς βασιληίης ἐβούλευσαν τοιόνδε· ὅτου αὐτῶν ἵππος ἡλίου ἐπιστὰς πρῶτος φθέγξηται ἐκ τῶν προαστείων, αὐτοῖσι θεσπεσάντων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην. Δαρείῳ δὲ ἦν ἱπποκόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ οὔνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον δὴ ἄνδρα, ἐπεί τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε, Οἰβάρες, "
ἡμῖν δέδοκται πρὸς τῆς βασιληίης ποιέειν κατὰ τάδε· ὅτου μὲν ὁ ἵππος πρῶτος φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίου ἀνιόντι, αὐτοῖσι ἐπιστάντων, τοῦτον ἔχειν τὴν "
βασιληίην. νῦν ὦν εἴ τινα ἔχοις σοφίην, μηχανῶ ὡς "
αὐτὴ ἡμῖς σχῶμεν τὸν ὄνεαρ, καὶ μὴ ἄλλος τις. "
ἀμείβετο Οἰβάρης τοῖσδε, Εἰ μὲν δή, ὦ δέσποτα, ἐπ'

1 Sentio, quum per vnum *nobis imperantem* simus liberati, hoc *vnius imperium* nobis esse tuendum. ac præterea, leges patrias non esse soluendas, quæ rectæ sunt, *vel*, *bonæ*. non enim consultum *nobis hoc fuerit*. Hæ tres dict. 2 Conspirationis socii, *vel*, *factionis*. 3 Vobiscum non contendā *i. Me competitorem non habebitis*. Sic & *paulo post*, οὐκ ἀναγωνιζέω. 4 *Ante* Ceteris *adde*, Atqi ad hunc vsque diem sola hæc familia inter Persas libertatem retinet, nec imperio *regis* nisi quantum ei visum fuerit, paret, leges Persarum non transgredietur.

ἢν σὺ ἢ βασιλεὺς, θάρσει
» τούτῳ τοι ὅστις ἦν βασιλεὺς ἔσῃ ἢ μή, θάρσει τούτου εἵ-
» νεκε, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· ὡς βασιλεὺς σοὶ ἐὼς μηδεὶς ἀνὴρ
» σοῦ ἔσται· τοιαῦτα ἔχω φάρμακα. λέξῃ Δα-
» ρεῖος, Εἰ τοίνυν τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὥρη μηχα-
» νᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τῆς ὑπαύσης ἡμέρης
ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔσται. ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρης, ποιέει
τοιόνδε. ὡς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν θηλέων ἵππων μίην τὴν
ὁ Δαρείου ἵππος ἔσεργε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς
ὃ τοῦ ἀέθλου χωρίον, κατέδησε, καὶ ἐπήγαγε ὃν Δαρείου
ἵππον. καὶ τὰ μὲν πολλὰ προσήγαγε ἀγχοῦ τῆς ἵππου, 10
ἐγχείμπλων τῇ θηλέῃ, τέλος δὲ, ἐπήισε οἷ χθῦσαι τὴν
ἵππον. Ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἀμφοτεροκόπῃ, οἱ ἑξῆς, κατὰ
συνήθεια ἐποιεῦντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵππων. διεξελαυ-
νόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὡς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐ-
γένοντο ἔνθα τὴν παροιχομένην νύκτα κατεδέδετο ἡ θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμὼν
ἐχρεμέτισε. ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τούτῳ πεισθέντι,
ἀστραπὴ ἐξ αἰθρίης καὶ βρουτὴ ἐγένετο. ὑπογενόμενα
δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσε μὲν, ὥσπερ ἐκ συνθέτου τὰ γενόμενα. οἱ δὲ, καταθορόντες ἀπὸ τῶν ἵπ- 20
πων, προσεκύνεόν μιν ὡς Δαρεῖον ὡς βασιλέα.
Οἱ μὲν δὴ φασὶ τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι· οἱ δὲ, τοιάδε. (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφότερα λέγεται ὑπὸ
Περσέων) ὡς τὴν ἵππον ταύτης τῆς ἄρθρων ὑπαφάυ-
σας τῇ χειρὶ, ἔχει αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρί-
σι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς
ἵππους, τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείρασθαι τὴν χεῖρα,
καὶ τὸ Δαρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσανεῖ-
κασι. τὸν δὲ, αἰσθόμενον, φείμακα θαλεῖν τε καὶ χρεμε-
τίσαι. Δαρεῖός τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπε- 30
δέδεκτο, καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πρῶτοι κατήκοοι,
πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ
ὕστερον αὖτις Καμβύσεω. Ἀραβίοι δὲ οὐδαμῶς κα-
τήκουσαν δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένον-
το, παρέντες Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον. ἀεκόντων δὲ
Ἀραβίων, οὐκ ἂν ἐσέβαλλε Πέρσας ἐς Αἴγυπτον.
γάμους τε τοὺς πρώτους ἐγάμεε Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖ-
ος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἄτοσσάν τε καὶ Ἀρ-
τυστώνην· τὴν μὲν Ἄτοσσαν, προσοικήσασαν
Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ καὶ αὖτις τῷ μάγῳ τὸ δὲ 40
Ἀρτυστώνην, παρθένον. ἑτέρην δὲ Σμέρδος τὸ Κύρου
θυγατέρα ἔγημε, τῇ οὔνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ
τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, τὸν δὴ μάγον κατάδηλον
ἐποίησε. δυνάμιός τε πρώτα οἱ ὑπῆρχε τοιάδε. τρῶ-
τον μὲν λίθινον τύπον προσκάλεσε λίθινον, ἔστησε, ζῷον
δὲ οἱ ἦν ἵππος, ἀνὴρ ἐπιβάτης. ἐπέγραψε δὲ γράμμα-
τα λέγοντα τάδε, ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ ΥΣΤΑΣΠΕ-
ΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ΙΠΠΟΥ ΤΗ ΑΡΕΤΗ, ὃ

hoc versaris vt rex sis vel non, [1] huius rei
causſa confidere te iubeo, & bonum
habere animum, ante te fore regem ne-
minem: eiusmodi habeo medicamen-
ta. Si igitur, inquit Darius, habes isti-
usmodi commentum, adest tempus cō-
miniscendi, nec differendi rem, vtpote
craſtino die nobis futuro certamine.
Hæc vt audiuit OEbares, ita facit: Vbi
nox aduenit, vnam equarum quam e-
quus Darii maxime adamabat, in ſubur-
bana adducit, ibiq; alligat: tum equum
Darii eodem ducit: eumque circuma-
gens, identidem equæ admouet, ac tan-
dem admittit. Poſtero die, ſimulatq; LXXXVI
illuxit, ſex Perſæ ex conuento adfue-
runt equis inſidentes. & quum in ſubur-
banis vltro citroque vectarentur, vbi
ad locum peruenerunt vbi ſuperiore
nocte equa fuerat alligata, ibi Darii e-
quus accurrens hinnitum edidit: & hin-
nitu edito, protinus fulgur ſereno cæ-
lo tonitruque extitit. Hæc quum Da-
rio tanquam ex compoſito accidiſſent,
eum compotem voti fecerunt. nam ce-
teri ex equis deſilientes, Darium ado-
rauerunt. Sunt qui hoc dicant OE- LXXXVII
barem fuiſſe machinatum, ſunt qui a-
liud. vtroque enim modo refertur à
Perſis. Volunt nanque OEbarem attre-
ctatis manu huius equæ genitalibus, i-
pſam manū intra ſubligaculum tenuiſ-
se abditam: & ſub ipſum ſtatim ſolis or-
tum, quum equi digreſſuri eſſent, eam
naribus equi Dariani admouiſſe, e-
quumque ad odoris ſenſum infremuiſ-
se atque hinniſſe. ¶ DARIVS itaque, LXXXIX
Hyſtaſpis filius, declaratus eſt rex: ei-
que omnes Aſiani audientes dicto fue-
runt, præter Arabes, qui à Cyro & rur-
ſus à Cambyſe ſubacti, nunquam tamen
in ſeruitutem redacti ſunt, ſed hoſpi-
tes extiterunt. [2] Hi Cambyſi aduerſus
Ægyptum præſto fuerant: quibus inuitis
haudquaquam fuiſſent ingreſſi Perſæ
Ægyptum. Darius matrimonia ex Per-
ſis auſpicatus eſt, ductis duabus Cyri
filiabus, Atoſſa, quæ Cambyſi fratri
& rurſus mago nupſerat, & Artyſto-
na virgine. Præterea alteram Smerdis,
filii Cyri, filiam, nomine Parmyn, nec-
non filiam Otanis duxit, quæ magum
prodidit. Idem, viribus omni ex parte
ſtabilitis, ante omnia ſimulacrum è la-
pide factum ſtatuit, hominis equo inſi-
dentis, inſcriptis in hæc verba litteris,
DARIVS, HYSTASPIS FILIVS,
TVM EQVI VIRTVTE, (cuius

1 De hac re ſecurum eſſe te velim. 2 Quum Cambyſi aditum in Ægyptum permiſiſſent;

nomen

nomen legebatur) TVM OEBARIS EQVISONIS, PERSARVM REGNVM ADEPTVS EST. His apud
LXXXIX Persas actis, viginti prouincias (quas ipsi satrapeias vocant) constituit: earumque singulis præsides præfecit: taxato
c quod penderetur tributo per nationes, [1]aliis finitimos transcribens, aliis transferens, aliis remotiores gentes attribuens. distributo prouinciis hunc in modum tributo, quod exigebatur cum hoc edicto, vt qui argentum, ii Babylonici talenti pondere: qui aurum, ii EVboico pondere afferrent. Valet autem Babylonicum talentum septuaginta minas EVboicas. Etenim sub Cyro atque deinde sub Cambyse nihildum fuerat circa tributa institutum, sed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia huiusmodi, Persæ aiunt Darium fuisse institorem: Cambysem autem, dominum: Cyrum vero, patrem. quoniam Darius res omnes quæstui habebat: Cambyses, asper erat ac morosus: Cyrus, mitis, & omni ratione de illis bene mereri studens. Ab
XC Ionibus igitur & Magnetibus qui in Asia incolunt, & Æolibus & Caribus & Lyciis & Melyensibus & Pamphyliis (vnum enim erat idemque impositum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta. Hæc erat ab eo prima portio instituta. A Mysis & Lydis & Alysoniis & Cabaliis & Hygennensibus quingena talenta. Secunda portio hæc erat. Ab Hellespontiis, qui ad dextram illuc nauigantium siti sunt, & Phrygibus & Thracibus qui Asiam incolunt, & à Paphlagonibus & Mariandenis & Syris, trecenta & sexagena talenta. Hæc erat tertia portio. A Cilicibus, equi albi triceni sexageni in dies singulos singuli, necnon talenta argenti quingenta: quorum centena & quadragena erogabantur in eam Cilicię regionem quæ equos producebat: trecena autem & sexagena Dario obue-
XCI niebant: Hæc quarta portio. Ab vrbe Posideio, quam coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit [2]in finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad Ægyptum vsque, præter Arabum partem, (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquagena erat tributum:

οὠνόμαζε λέγων, ΚΑΙ ΟΙΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΟΜΟΥ, ΕΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑΣΙΛΗΙΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ὁ Πέρσησι, ἀρχὰς κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτὸι καλέουσι σατραπηίας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας, ἐτάξατο φόρους οἱ τοῖσι ἔθνεσι· καὶ τοὺς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους τοῖσι τάδε ἐπέταξε, καὶ τοὺς ὑπερβαίνοντας πὶς τοὺς ἐχέας, τὰ ἑκατέρω ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων τοιόνδε τινὰ ἐπέτεινον καὶ τάδε ἐτίλεε. τοῖσι μὲν αὐτέων ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἰρητο Βαβυλώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐβοεικὸν· ὁ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται Εὐβοέας ἑβδομήκοντα μνέας. ἐπὶ γὰρ Κύρου ἄρχοντος, καὶ αὖτις Καμβύσεω, ἰὼν κατεστηκὼς οὐδὲν φόρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. Δι᾽ ἃ δὲ ταύτην τὴν ὑπόταξιν τοῦ φόρου, καὶ τοιαῦτα πλείονα ταύτης ἄλλα, λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἰὼν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δεσπότης· Κῦρος δὲ, πατήρ· ὁ μὲν, ὅτι σκαπανέλυε πάντα τὰ πράγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπὸς ἦν πάντα τε ἰὼν καὶ ὀλίγωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἤπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα ἐμηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυκίων, καὶ Μηλυέων, καὶ Παμφύλων, (εἷς γὰρ ὧν οἱ τεταγμένος φόρος ἔκειτο) τρηχῇ τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου ἔκειτο μὲν δὴ πρῶτος οὗτος νόμος κατεστήκεε. Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν καὶ Ἀλυσσίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου· νόμος δεύτερος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ἐπὶ δεξιὰ ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια ἰὼν τάλαντα φόρος· νόμος τρίτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Κιλίκων, ἵπποι τε λευκοὶ ἑξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἷς γινόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. τούτων δὲ τεσσερακόντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τὸν ἱππέα τὸν φερουσέων ἵππον τῷ Κιλικίῃ χώρην αἰνᾶσιμι ὧν τοῦτο τὸ δὲ τριηκόσια καὶ ἑξήκοντα Δαρείῳ ἐφοίτα· νόμος τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Γεσσηνίης πόλεος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω ὥκισε ἐπ᾽ ὄρεσι τοῖσι Κιλίκων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων (ταύτην γὰρ ἦν ἀτελέα) πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν.

1 *Sunt qui ita hunc locum exponant*, Adiunctis ad nationes, *vel, gentes*, vicinarum regionum incolis, atque etiam transgressus vicinos, iis qui longius erant dissiti, aliis alias gentes tribuens. Distribuit igitur prouinciis hunc in modum tributum, quod quidem exigebatur &c. *Vt legatur* ἄλλοις ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ &c. 2 In montibus. *Valla legit* ἐν ὄρεσι *pro* ἐπ᾽ ὄρεσι.

ἔστι ὃ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπὸ Αἰγύπτου δέ, καὶ Λιβύων τῶν προσεχέων Αἰγύπτῳ, Κυρήνης τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ τὴν Αἰγύπτιον νομὸν αὗται ἐκτεταγμέναι εἰσί) ἐπτακόσια προσῆκε τάλαντα, παρέξ γε ὧν τοῦ Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, ὃ ἐγίνετο ἐκ τῶν ἰχθύων· τούτου τε δὴ χωρὶς τὸ ἀργύριον, καὶ τὸν ὡρισμένον σίτου προσῆκε ἑπτακόσια τάλαντα. σίτου γὰρ δυώδεκα μυριάσι Γερραίων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καὶ ἀμπελουργέουσι, καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι· νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δέ, καὶ Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τωὐτὸ τεταγμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς ἕβδομος οὗτος. Ἀπὸ Σούσων δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Κισσίων χώρης, τριηκόσια· νομὸς ὄγδοος οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης χώρης, χίλιά οἱ προσῆκε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἐκτομίαι πεντακόσιοι· νομὸς εἶνατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἐκβατάνων, καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Παρυκανίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντα τάλαντα καὶ τετρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παυσίκαι, Πανθίμαθοί τε καὶ Δαρίται, ἐς τωὐτὸ συμφέροντες, δυώδεκα τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑνδέκατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἴγλων, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυωδέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δέ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρισκαιδέκατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμανναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων, καὶ Μήκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκεόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι τοὺς Ἀναστάσιος καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος· νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀπαγίνεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χορασμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Ἄριοι, τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παικάνιοι δὲ, καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι, καὶ Σαρπειρεῦσι, καὶ Ἀλαροδίοισι δυηκόσια ἐπετέλεστο τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δὲ καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσσυνοίκοισι, καὶ Μάρδοισι, τριηκόσια τάλαντα προείρητο· νομὸς εἶνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθός τε πολλῷ πλεῖστόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον πολλὸν πλείστους πάντας τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα

Quinta portio hæc. [1] cui annum erat omnis Phœnicia & Syria quæ dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab Ægypto & Libybus Ægypto conterminis, & Cyrena & Barca (in portione nanque Ægypti istæ ordinantur) septingenta proueniebant talenta, præter pecuniam è piscario prouentu lacus Mœrios. Excepta hac pecunia & certo frumenti numero, septingenta talenta obueniebant. Nam centum viginti millibus Persarum, qui in Albo muro Memphitico stationem habent, & eorum auxiliariis admetiuntur illi frumentum. Sexta portio hæc. Sattagydæ & Gandarii & Dadicæ & Apparitæ, in idem constituei, centena & septuagena talenta pendebant: Septima portio hęc. A Susis & cetera Cissiorũ regione, trecenta: Octaua hæc portio. A Babylone vero ceteraque Assyria millena talenta argenti prouenieb ant, & præterea pueri castrati quingeni: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis & ab reliqua regione Medica & Parycaniis & Orthocorybantibus, quadringena & quinquagena talenta: Decima portio hæc. Caspii & Pausicæ & Panthimati & Daritæ simul conferentes, ducena talenta afferebant: Vndecima hæc portio. A Bactrianis ad Æglos vsque, trecentorum & sexagenorum talentorum erat tributum: Portio duodecima hæc. A Pactyica & Armeniis, eorumque conterminis, Euxino tenus ponto, talenta quadringenta: Tertiadecima hæc. A Sagartiis & Sarangæis & Thamanæis & Vtiis & Mecis, & iis qui rubri maris insulas incolunt, vbi rex eos qui Relegati vocantur collocat: ab his omnibus sexcentorum talentorum proueniebat tributum: Quartadecima portio hæc. Sacæ & Caspii ducena & quinquaginta talenta afferebant: Quintadecima portio hæc. Parthi Chorasmiique & Sogdi & Arii, trecenta talenta: Sextadecima portio hæc. Paricanii & qui ex Asia sunt Æthiopes, quadraginta talenta: Decimaseptima portio hæc. Mantienis & Saspiribus & Alarodiis ducena iniuncta talenta erant: Duodeuicesima portio hęc. Moschis & Tibarenis & Macronibus & Mosynœcis & Mardis trecenta talenta præcepta erant: Vndeuicesima hęc portio. Indi, vt sunt multitudine multo numerosissimi inter omnes quos nouimus mortales, ita tributum super ceteros omnes afferebãt tricena sexagena talenta

xcii

xciii

xciv

1 Est autem in hac portione omnis Phœnicia. *Nam Valla in præcedentibus* νομὸν portionem *vertit.*

aureorum

aureorum ramentorum: Vicesima portio hæc. Quod si Babylonica pecunia ad pondus Euboicum redigatur, fiunt nouies millena quingenaque & quadraginta talenta argenti. [1] Aurum vero si terdecies tanto ramentorum taxetur, in summa reperietur ad rationem Euboicam esse sex millia talentorum, sexcentaque & octoginta. Quibus in vnum contractis ad Euboicum computum, exigebantur in summam annui tributi à Dario, talentorum quatuordecim millia quingenta & sexaginta. Minorem his summam omittendam mihi, non referendam puto. Hoc tributum Dario ex Asia obueniebat, & aliquantulum ex Libya: ceterum procedente tempore & ab insulis obuenit aliud tributum, & ab iis qui Europam Thessalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum thesaurizat, *hoc est reponit*. Liquefactum aurum argentumque in fictiles fidelias infundit: expletas mox fidelias subinde frangit: ex eoque auro argentove, quoties pecunia indiget, tantum concidit quantum vsus postulat. Atque hæ quidem prouinciæ erant ac tributorum taxationes. ¶ Sola autem Persis ideo inter tributarias à me prætermissa est, [2] quod eam minime Persæ colunt: Isti autem ad ferendum vllum tributum non adigebantur, sed munera portabant: Æthiopes Ægypto contermini, quos Cambyses in expeditione contra macrobios Æthiopes sumpta subegit, quique sacram Nisam incolunt, & Dionyso dies festos agunt. Isti Æthiopes eorumq; finitimi, eodē quo Indi Calandiæ semine vtuntur, subterraneasque habent domos. horum vtrique tertio quoque anno munera portabant, portantque ad meam vsque memoriam, [3] binos semodios auri rudis, & ducenos fasces ebeni, & quinos Æthiopes pueros, & vicenos grandes elephantorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes reposita erant, eorumque finitimi ad montem vsque Caucasum. Ad hunc enim montem imperitatur à Persis. nam qui ad aquilonem Caucasi habitant, eorum iam nulli Persas curant. Isti igitur dona sibi imperata, etiam ad meam vsque ætatem,

XCV

XCVI

XCVII

ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον ὁ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλόμενον τάλαντον, ἓξ τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα. Τὸ δὲ χρυσίον τεσσερακαιδεκαπλάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα βυέσκεται ἐὸν Εὐβοεικῶν ταλάντων ογδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὦν πάντων συμπεμμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοεικὰ τάλαντα συνελέγετο ἐς ὃν ἐπέτειον φόρον Δαρείῳ, μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα. Τὸ δὲ ἔτι τούτων ἔλασσον ἀπιεὶς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ τρέφει φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Λιβύης ὀλίγα χάδεν. τρεφόντος μέντοι τοῦ χρήνου, καὶ ἀπὸ νήσων τρέφει ἄλλος φόρος, καὶ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης μέχρι Θεσσαλίης οἰκεομένων. τοῦτον δὲ φόρον ἁπασαμείζει βασιλεὺς τρόπῳ τοιῷδε. ἐς πίθους χαλκέους τήξας καταχέει. πλήσας δὲ ὁ ἄγγος, τρυφαρέει ὃν χάλκεον. ἐπὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει ποσοῦτον ὅσου αὐ ἑκάστοτε δέηται. Αὗται μέν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ φόρων ὑποτάξιες· ἡ Περσὶς δὲ χώρη μούνη μοι ὧδε εἴρηται δασμοφόρος. ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώρην. οἵδε δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον Αἰθίοπες οἱ τρώγλην Αἰγύπτῳ, τὴν Καμβύσης ἐλαυνέων ὑπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, κατεστρέψατο· οἳ τρόπον τινὰ Νύσην τὴν ἱρὴν κατοίκηνται, καὶ τὰ Διονύσῳ ἀνάγουσι τὰς ὀργάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ πλησιόχωροι τούτοισι, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκτηνται κατάγαια. οὗτοι συναμφότεροι ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέουσι δὲ καὶ ὅ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσίου, καὶ ἑξηκοσίας φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὁλόκερως μεγάλους εἴκοσι. Κόλχοι δ' ἔταξάν οἱ ἐς τὸν ἥλιον, καὶ οἱ πρόσχεες μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὔρεος. ἐς τοῦτο γὰρ ὁ οὖρος ὑπὸ Πέρσῃσι ἄρχεται. τὰ δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. οὗτοι ὦν δῶρα τὰ ἐπετάχθη, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ

---

1 Aurum autem ramentitium inuenitur esse talentum Euboicorum quatuor millium sexcentorum & octoginta, si ita ratio ineatur vt pfegma *i. ramentum*, terdecies tanto argenti rependatur. His igitur omnibus in vnum coagmentatis, Euboica talenta numero quatuordecim millia quingēta sexaginta annuo tributo colligebantur. *Ita Budæus hunc locum interpretatur lib. 4. De asse, admonens legendum* τεσσερακαιδεκαπλάσιον, *quam lectionem & in vet. cod. reperimus. Idem aliis verbis hunc locum ita reddit circa initium eiusdem libri.* Aurum vero ramentitium si terdecies expendatur ad argentum, in summa reperietur ad rationē Euboicam esse quatuor millia talentorum, sexcentaque & octoginta. Quibus in vnum coactis, fit summa eorum quæ quotannis colligebantur, quaterdecies millena quingena & sexagena talenta Euboica. 2 Quod Persæ immunes agros colant. Isti porro ad fer. 3 Binos ebeneices auri ignem non experti,

ἀφὰ πεντετηρίδος ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀραβίοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ αἰεὶ πρὸς ἔτος. ταῦτα μὲν ὦν οὗτοι δῶρα παρέξ τοῦ φόρου βασιλέι ἐκόμιζον. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον ὃν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ' οὗ ὃ ψῆγμα τῷ βασιλέι ὃ εἰρημένον κομίζοισι, τρόπῳ τοιῷδε κτέωνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρης ὃ πρὸς ἥλιον αἴσχοντα φάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ πέρι ἀτρεκέα λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἠοῦ καὶ ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί. Ἰνδῶν γὰρ ὃ πρὸς τὴν ἠῶ ἔρημός ἐστι, ἀφὰ τὴν φάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνεα Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα σφίσι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὔ· οἱ δὲ, ἐν τοῖσι ἕλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ· καὶ ἰχθῦας σιτέονται ὠμοὺς, τοὺς αἱρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίων ὁρμεώμενοι. καλάμου δὲ ἓν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιέεται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέοισι ἐσθῆτα τε φλοΐνην· ἰῶν, ἐπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοιῶν ἀμήσωσι, καὶ κόψωσι, 128 ὃ ἐνθεῦτεν φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὡς θώρηκα ἐνδυνέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἠῶ οἰκέοντες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσταὶ ὠμῶν. καλέονται δὲ Παδαῖοι. [a] νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι. ὃς ἂν νοσήσῃ τῶν ἀστῶν, ἢν τε ἀνὴρ, ἢν τε γυνὴ, ὃν μὲν ἄνδρα οἱ μάλιστά οἱ ὁμιλέοντες κτείνουσι, φάμενοι αὐτὸν, τηκόμενον τῇ νούσῳ, τὰ κρέα σφίσι διαφθείρειν· ὁ δὲ, ἀπαρνεόμενος ὡς μὴ νοσέει· οἱ δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀπο- [b] κτείνοντες κατεσθίουσι. ἢν δὲ γυνὴ νοσήσῃ, ὡσαύτως αἱ ἐπὶ τοῦτο χρεώμεναι μάλιστα γυναῖκες ταὐτὰ τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. ὃν γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατεσθίουσι. ἐκ δὲ τούτου τοῦ λόγου οὐ πολλοί τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ τοῦ ὃν ἐς νοῦσον πεσόντα πρόσω ποιεῦσι κτείνουσι. Ἕτεροι δέ εἰσι Ἰνδῶν, ὅτε ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι. ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἔστι ὄρυζος ὁ μέγαθος ἐκ κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· ὃ συλλέγοντες, αὐτῇ τῇ κάλυκι ἕψουσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὸν ἔρημον κέεται. φθονέουσι δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθνήσκοντος, οὔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πρώτων, ἐμφανὴς ἐστὶ, κατάπερ τῶν προβάτων. καὶ ὃ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ παραπλήσιον Αἰθιοπικῷ. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὸν ἀπίεται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, κατάπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ

quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidemq; virgines. Afferebant & Arabes millena quotannis talenta thuris. Hæc isti dona, præter tributum, regi portabant. Sed Indi id aurũ xcvii tam multum, vnde ramenta quæ dixi, regi afferunt, hac ratione comparant. Indicæ regionis id quod ad solẽ vergit, sabulosum est. nam Indi, duntaxat eorũ quos scimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi sunt hominum qui in Asia ad auroram & solis ortum habitant. ¶ Indorvm autem tractus qui auroram spectat, propter arenam vastus est. Eorum autem complures sunt gentes, atque eæ lingua inter se dissonæ: & eorum alii sunt dediti rei pecuariæ, alii non: item alii in palustribus fluminis habitãt, crudis victitantes piscibus, quos aggressi ex arundineis nauigiis excipiant. Singula autem nauigia è singulis arundinis internodiis fiunt. Isti ex Indis ferunt vestem è tegete: quam vbi è flumine messuerunt incideruntque, plectentes in modum storeę, tanquam thoracem sibi induunt. His finitimi auro- xcii ram versus sunt Indi pecuarii, carnibus crudis vescentes, nomine Padæi, qui talibus vti moribus narrantur: Quoties ciuium [1] aliquis aliquave ægrotat, virum quidem sui maxime familiares interimunt: quod dicant illum morbo tabescentem, carnes ipsis corrupturum: & licet se neget ille ægrotare, nihilominus illi non ignoscentes necant eum, epulanturque. Mulieri vero, suæ maxime necessariæ, idem quod viri viro faciunt. Qui autem ad senium peruenit, eo itidem mactato pascuntur. Ideoque cũ hac de caussa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, non multi sane eorum ad senectutem perueniunt. Est aliorum Indorum hæc diuersa con- c suetudo, vt nullam animantem interimant, vtque nihil serant, nec domos parandas existiment, atq; herba victitent. Estq; eis semen quoddã milii instar, sua sponte nascẽs è terra, suo in calice: quod cum ipso calice lectum coquunt, eduntque. Eorũ quisquis in morbũ incidit, is in locũ desertum pergit, ibiq; decumbit, eius vel decumbentis vel defuncti cu- ci rã gerente nemine. Horum omnium quos recensui Indorũ coitus in propatulo est, sicut pecorum: color similis ac proximus Æthiopico. genitura quam in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum ceterorum hominum, sed

[a] νομαῖοι

[b] ἀπαρνέεται

[c] ἢ ἀνὴρ ἢ γυνὴ

1 Seu vir seu femina ægr.

atra,

atra, vt colot corporis : qualem Æthiopes quoque emittunt. Hi Indi longius à Persis absunt, [1] & vento Austro obnoxii : eoque Dario neutiquam obtemperabant. ¶ [2] Ceteri Indi Caspatyro vrbi & Pactyicæ regioni contermini sunt, ad ventum Aquilonem habitantes. Et ex aliis Indis ii qui proximam Bactrianis vitam degũt, pugnacissimi sunt, & qui [3] ad aurũ præcipue mittunt. Circa hanc enim plagã vasta sunt propter arenã loca. in ea solitudine arenosa formicę gignuntur, canum quidẽ magnitudine minores, vulpium vero maiores. Earum nonnullæ & apud eos & apud regem Persarum visuntur, hinc venatu captæ. Hæ formicæ in faciendis sub terra domiciliis egerunt arenam, vt apud Græcos formicæ, atque eodem modo, ipsa specie corporis simillima. Ea autem quę egeritur arena, auracea est: [4] pro qua in desertum mittentes Indi, ternos singuli camelos iungunt: mares à lateribus, quos frenatos trahunt, feminam in medio, in quam ipsi ascendunt: data opera vt à recentissimis fetibus abstractas iungant. Etenim apud eos cameli cum nihilo sunt minori pernicitate quam equi, tum vero ad ferenda onera multo valentiores. Qualem autẽ habeat camelus speciem, Græcis, vtpote scientibus, non puto scribendum: sed quod de eo animali nescitur. Camelus in posterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretrum inter posteriora crura caudam versus spectans. Hunc in modum iunctis camelis, Indi ad aurum *legendum* tendunt, [5] vt quum feruentissimus fuerit æstus, sint in rapina. siquidem præ æstu formicæ sub terra se occultas tenent. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutinus, non quemadmodum aliis meridie, eousq; efferuescens dum tempus est à foro discedendi: per quod spatium multo magis vrit quam meridianus in Græcia, adeo vt dicantur illi tum in aqua se abluere. Meridies vero fere Indos vrit peræque atque alios homines: declinante meridie, talis est illic sol qualis alibi matutinus: ac deinceps magis ac magis frigescens, dũ ad occasum peruenit: quo tẽpore præcipue friget. Vbi ad locum Indi peruenere, culeis quos attulere,

μέλαινα, καπάρῳ ὃ χρῶμα. τοιαύτην ὴ ἡ Αἰθιοπες ἀπίεν) θορήν. ὅτοι μὴ τ Ἰνδῶν ἑκατέρω τ Περσέων οἰκεῦσι, ἡ τοῖς νότου ἀνέμου· ἡ Δαρείῳ βασιλῆος ἀδαμᾶ ὑπήκουσαν. Ἄλλοι ὴ τ Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι ἡ τῇ Γανδαρικῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, τοῖς ἄρκτου τε ἡ βορέω ἀνέμου κατοικημένοι, ἡ τ ἀνω Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι δίαιταν· ὅτοι ἡ μαχιμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν. ἡ οἱ ὅπῃ ὃν χρυσὸν ζητέομενοι εἰσὶ ὅτοι· ἐν γὰ τοῦτό ἐστι ἐρημίη ἀμφὶ τ ψάμμον. ἐν δὴ ὧν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνον) μύρμηκες, μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκων ὴ μέζονα. εἰσὶ γὰ ὄξ αὐτέων ἡ παρὰ βασιλέι τῷ Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. ὅτοι ὧν οἱ μύρμηκες ποιεῦνται οἴκησιν ὑπὸ γῆν, αἰνὰ φορέουσι τ ψάμμον καπάρῳ οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες, ἡ ὃν αὐτὸν ἔχουσι. εἰσὶ ὴ καὶ ὃ εἶδος ὁμοιότατοι ὅτοι. ἡ ὴ ψάμμος ἡ αἰνὰ φερομένη ἐστὶ χρυσῖτις. ὅπῃ δὴ ταύτην τ ψάμμον ἐλόντες ἐς τ ἔρημον οἱ Ἰνδοί, ζευξάμενοι ἕκαστος καμήλους ἕξ, σφεροφόρον μὲν ἑκατέρωθεν ἔρσενα παρέλκει, θήλεαν ὴ ἐς μέσον. ὅπῃ ταύτην δὴ αὐτὸς αἰνὰ καθίζει, ὅπως ἀποτηλοῦσας ὅκως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ γὰρ σφι κάμηλοι, ἵπποισι οὐκ ἧσσονες ἐς ταχυτῆτά εἰσι. χωρὶς ὴ, ἄχθεα δυνατώτεραι πολλῷ φέρειν. Τὸ μὲν δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ κάμηλος, ὅπως μὴ ἰδόντες αὐτὸ, ὅτου φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσαρας μηρούς, ἡ γούνατα τέσσερα· τὰ ὴ αἰδοῖα, ἔχει τ ὀπισθίων σκελέων, πρὸς τ ὑρὸν τετραμμένα. Οἱ ὴ Ἰνδοὶ ὅπῃ τοιούτῳ ἡ ζεύξῃ τοιαύτῃ χρεώμενοι, ἐλαύνουσι ὅπῃ ὃν χρυσὸν λεληισμένους, ὅκως ἂν καυμάτων τ θερμοτάτων ἐόντων ἔσαν) ἐν τῇ ἁρπαγῇ. ὑπὸ γὰ τ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνον) ὑπὸ γῆν. θερμότατος δέ ἐστι ὁ ἥλιος τούτοισι τοῖσι ἀνθρώποισι ὃ ἑωθινός· ἡ καπάρῳ τοῖσι ἀνθρώποισι μεσαμβείης, ἀλλ' ὑποστείλας μέγεις ἡ ἀγορῆς ἀφελύσιος. τοῦτον ὴ ὃν χρόνον κάει πολλῷ μᾶλλον ἢ τῇ μεσαμβείῃ τ Ἑλλάδα· ὥστε ἐν ὕδατι λόγος αὐτοὺς ἐστὶ βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσοῦσα δὴ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καὶ τοὺς τε ἄλλους ἀνθρώπους ἡ τοὺς Ἰνδούς· ἀποκλινούσης ὴ τ μεσαμβείης, γίνεται σφι ὁ ἥλιος καπάρῳ τοῖσι ἀνθρώποισι ὁ ἑωθινός. ἡ ὃ ἀπὸ τούτου ὅπῃ ἐπὶ μᾶλλον ψύχει, ἐς ὃ ὅπῃ δυσμῇσι ἐών, ἡ ὃ καρπὰ ψύχει. Ἔπεαὶ ὴ ἔλθωσι ἐς τ χῶρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες θυλάκια,

1 Et versus Austrum ventum: 2 Alii ex Indis Caspatyro vrb. 3 Ad aurum *colligendum* præcipue mittuntur. *In aliis edit. interpret. Vallæ legitur*, Qui ad Austrum mittunt, *pro*, *Qui ad aurum mittuntur. vel*, *proficiscuntur.* 4 Ad quam *colligendam* qui in desertum mittuntur Indi, &c. 5 Sic inita *itineris* ratione vt quum feruen. &c. *Vel*, *Hos prudenter præuiso vt quum &c.*

ἐμπλήσαντες ταῦτα τὸ ϕάμμυ, τὸ ταχίστῳ ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὀδμῆ, ὡς δὴ λέγεται τῶν Περσέων, μαθόντες διώκουσι. εἰσὶ δὲ ταχυτῆτα ὅσον περ ἵππος ἄριστος, οὐ πολλῷ τεο ἐλάσσω· ὥστε εἰ μὴ προλαμβάνοιεν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐπὶ ὥρης τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφέων ἀποσώζεσθαι. τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων, (εἰσὶ γὰρ ἔνδον ἀφ' ὧν τὸν ἡλέου) ὑπολαύειν ἐπεληλυθότας, οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας ἀναμιμνησκομένους τῶν ἑλίπον τέκνων, ὑπολείπειν μάλα ὀλίγον. Ὃν μὲν δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτέωνται, ὡς Πέρσαι φασί· ἀλλὰ καὶ ἐνθεῦτεν ἔτι ἀπαντιώτερόν ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ὀρυσσόμενος. Αἱ δὲ ἐσχατιαὶ χώρης τῆς οἰκεομένης τὰ κάλλιστα ἔλαχον, καὶ πάντων Ἑλλὰς ὥρας πολλόν τι κάλλιστα κεκραμένας ἔλαχε. Ὅτι μὲν γὰρ πρὸς τὸ ἕω ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδική ἐστι, ὡς πάρος ὀλίγῳ πρότερον εἶπα. ἐν ταύτῃ τοι τὰ ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πετεινὰ πολλῷ μέζω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισί εἰσι, πάρεξ τῶν ἵππων· (ἔστι γὰρ ἑωυτῶν) ὑπὸ τῶν Μηδικέων, Νισαίων καλεομένων ἵππων) τὸ δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί, ὁ μὲν, ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορέομενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐσήμανα, ἁρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἶδος καλλονῇ τε πολλῷ φέροντα, καὶ ἀρετῇ οὐκ ἀπὸ τοῦ εἴσω· καὶ ἐνθεῦτεν οἱ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται). Πρὸς δὲ αὖ μεσαμβρίης ἐσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρίων ἐστί. ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστὶ καὶ μύρη χωρέων πασέων φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κινάμωμον, καὶ λήδανον. ταῦτα γὰρ πάντα πλὴν τῆς σμύρνης, ἀμπέτεως κτέωνται οἱ Ἄραβιοι. ἐν μὲν γὰρ λιβανωτῷ συλλέγουσι, τὸ τύφεσι θυμιῶντες, τὸ ἐς Ἕλληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβάνουσι. τὰ γὰρ δένδρεα τὰ λιβανωτοφόρα, ὄφιες ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυλάσσουσι, πλήθεϊ πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον. ἤτοι οἵ περ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται, ἀλλὰ ἐμοὶ δοκέειν ἀπαλαύνουσι) ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τύφεσι τοῖσι καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τάδε Ἄραβιοι, ὡς πᾶσα μὲν ἂν ἡ γῆ πλήθοι ἐπιμπλέουσα τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεταί σφι κατ' αὐτοὺς οἷόν τι καὶ τοῖσι ἐχίδνῃσι ἡμῖν γίνεται. καί κου τὴν λίβυν ἡ προμηθείη, ὥσπερ καὶ εἰκός ἐστι, ἔδωσε σοφήν, ὅσα μὲν ψυχήν τε δάκνει καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πάντα πολυγονίῃ πεποίηκεν, ἵνα μὴ ὀλιγοστὰ ἐόντα ἐκλείπῃ· καὶ ἀθύμια ὅσα δὲ χέτλια καὶ αἰνὰ, ὀλιγόγονα. ἤτοι μὲν, ὅτι

ἐπὶ ὁμοίαν, οὕτω ὥστε

ἐπὶλοιπον

arena completis, [1]raptissime retro se recipiunt. Quos protinus formicæ (vt à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicitate quãta in alio est nullo: ita vt nisi viam [2] ad quam formicæ congregantur, anticipent Indi, nemo sit ipsorum inde euasurus. Ideoque camelos mares, quod impares feminis sunt in currendo, [3] ne trahantur, dissoluunt: sed non vtrumque pariter. femina vero, pulli quem reliquit memor, nihil sibi remittit. Hac ratione Indi maiorem auri partem nanciscuntur, vt Persæ memorant. nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius est. Et CVI sane pulcherrimas quodammodo res extrema orbis habitati pars sortita est, quemadmodum [4] Græcia (quod præstantissimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, vt paulo ante dixi, vltima plagarum quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica est: in qua & animantes tam quadrupedes quam volucres, multo sunt grandiores quam ceteris in locis, præterquam equi: (nam ab equis Medicis vincuntur qui Nisæi vocantur) & infinita vis auri, partim effossi, partim per flumina deuecti, partim vt indicaui surrepti. præterea agrestes arbores pro fructu lanam ferentes, ouillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem: quia in vestiarium Indi vtuntur. ¶ Ad meridiem vltima è regio- CVII nibus quæ habitantur, Arabia est: in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha, casia, cinnamomum, & ledanum. cũcta hæc facilia ad nanciscendum, præter myrrhã. Nam thus Arabes styrace suffientes legunt, eam quam Phœnices ad Græcos exportant. hac suffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores obseruant colubri sibilati, exiguo corpore, [5] discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, iidem videlicet qui aduersus Ægyptum facto exercitu tendunt. Nec vllo alio ab arboribus quam styracis fumo submouentur, vniuersam terram oppleturi, vt Arabes aiunt, nisi (vt iidem narrabant) simile quiddam istis contingeret ei quod nouimus contingere viperis, idque ([6] vt credere debemus) solerti diuinitatis prudentia. nam quæ & timido animo sunt & esculenta, ea omnia fetuosa fecit, ne assiduo esu deperirent: contra, quæ sæua & maligna sunt, ea voluit parum esse fetuosa. Vnde fit vt

CVIII

1 Quamprimum. *Vel, primo quoque tempore.* 2 Interim dum formicæ congregantur, lepus, 3 Dissoluunt, si vna non trahantur vtrique. *Id est, Si vtrique assequi pari gradu non possint. Ita quidam hunc locum interpretantur: qui & aliam interpretationem admittere videtur.* 4 Græcia longe temperatissimas nacta est anni tempestates. Gal. *Les saisons de l'annee.* 5 Versicolori 6 Vt rationi consentaneum est,

lepus, quem omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax sit: solaque ex omnibus bestiis, quũ grauida est, etiam [1] impleatur, & alium fetum in vtero gestet pilis vestitum, alium nudum, alium tantum non formatum: alium concipiat. Et lepus quidem talis est. At leæna validissimum ferocissimumque animal, semel in vita vnum parit. nam vna cum fetu vterum emittit. Cuius rei caussa est hæc, quod catulus leoninus, vbi moueri in vtero incipit, quum habeat vngues longe acutissimos ex omnibus feris, vterum lacerat, augescensq; magis ac magis, vngues imprimendo exulcerat: ita vt ad postremum, quum partus instat, nihil
cix vteri relinquatur incolume. Sic quoque si viperæ & alati Arabiæ serpentes gignerentur vt ipsorum natura fert, non esset hominibus viuendi facultas: nunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt, femina collum maris in emittenda genitura comprehẽdit, [2] forbensque non prius dimittit quam deuorauerit. & mas quidem hoc modo perit. Femina vero talem luit masculo pœnã: quod filii dum adhuc intra vterum sunt, patrem vlciscentes matricẽ ambedunt: eiusq; aluo ambesa, ita partum faciunt. Ceteri serpentes qui non sunt hominibus pernicioſi, oua pariunt & magnã vim fetuum excludunt. Porro viperæ per vniuersum orbem terrarum visuntur: alati vero serpentes nusquam alibi nisi in Arabia, aut certe non adeo frequentes. Hunc in modũ Arabes thus
cx comparant. Casiam autem sic: Postquã sibi cum ceterum corpus, tum faciem præter oculos obligauerunt coriis aliisque pellibus, ad casiam pergunt. Ea nascitur in palude non alta, circa quam & in qua degunt feræ alatæ, vespertilionibus simillimę, stridore diro, & viribus præualentibus: quas ab oculis arcentes
cxi Arabes, sic casiam metunt. Cinnamomum etiam quam superiora mirabilius legunt. nam aut quomodo aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere: nisi quod probabili ratione vtuntur, quod quidam volunt id gigni in iis regionibus vbi Dionysus educatus est: & ipsas cinnamomi festucas afferri à grandibus quibusdam alitibus ad nidos è luto constructos in præruptis montium & homini inaccessis. Contra quas hoc Arabes excogitauerunt: boum [3] asinorumque defectorum & aliorum iumentorũ membra minutatim concisa,

ὁ λαγωὸς ὑπὸ πάντων θηρεύεται θηρίων, καὶ ὄρνιθος, καὶ ἀνθρώπου· ὥστε δή ποτε, πολυγονώτατόν ἐστι θηρίων πάντων τὸ θηλυ· καὶ ὅταν μὲν δασυτέρων τέκνων ἐν γαστρὶ, ὅταν ψιλῶν, ὅταν ἀρτιτρίχων μήτρῃσι πλάσσεται· ὅταν, ἀναιρεῖ. τὸ μὲν δὴ τοιοῦτόν ἐστι. ἡ δὲ λέαινα, ἐὸν ἰσχυρότατον, καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἕν. τίκτουσα γάρ, συνεκβάλλει τοῖς τέκνοις τὰς μήτρας· ὅταν αὖ πάλιν τούτου τοῦδε ἐστὶ ἕνεκα· ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἀρχὴν λαμβάνει κινεόμενος, ὀξυτάτους ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλῶν πάντων ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας, αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον βρυκᾶται καταγράφων. πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τοῦ βρέφους λείπεται οὐτέων ὑγιὲς οὐδὲ ἕν. Ὡς δὲ καὶ αἱ ἔχιδναί τε καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφιες, εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἔτι βιώσιμα ἀνθρώποισι νῦν δὲ ἐπεὰν θορνύωνται καὶ ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἤδη ἔρσενι τῇ ἐν ποιήσει, ἀπτεμὼν αὐτοῦ τὸν γονέα, ἡ θήλεα ἅπαν τὸ ἀδρῆς, καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀπίει πρὶν ἂν ἀπεφάγῃ. ὁ μὲν δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τίσιν τοιῶνδε ἀποτίνει τοῦ ἔρσενος· τοῦ γὰρ πατρὸς μαρέοντα ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ ἐόντα τὰ τέκνα, ἀλεείνει τὴν μῆτραν. ἀπεφαγόντα δὲ τὴν ἴνδυν αὐτοῦ, ὥστε τὴν ἔκδυσιν ποιέεται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφιες, ἐόντες ἀνθρώπων οὐδηλήμονες, πίκτουσί τε ὠά, καὶ σκολέποισι πολλὸν πρῆγμα τῶν ὀφίων. αἱ μέν νυν ἔχιδναι καὶ πᾶσαι τὴν γῆν εἰσὶ οἱ δὲ ὑπόπτεροι, ἐόντες ἀθρόοι, εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ, καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ καὶ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι. Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον ὥστω κτῶνται Ἄραβιοι. τὴν δὲ κασσίην, ὧδε· ἐπεὰν καταδήσωνται βύρσῃσι καὶ δέρμασι ἅπασι πρῶτον μὲν σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασσίην· ἡ δὲ λίμνη φύεται οὐ βαθέη. πρὸς δὲ αὐτῇ καὶ ἐν αὐτῇ αὐλίζεται καὶ θηρία πέρωτα, τῇσι νυκτερίσι προσεοικότα μάλιστα· καὶ τετζυγε δόμον, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὥστε μὴ δρέπειν τὴν κασσίην. Τὸν δὲ κινάμωμον ἔτι τούτων θωϋμαστότερον συλλέγουσι. ὅκως μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ὅπως μιν γῆ ἡ τρέφουσα ἔστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ εἰκῇ χρεώμενοι. ἐν τοῖσι ἐπιχωρίοισι φασί τινες αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν τοῦτο τὰ κέρφεα τὰ ἡμέτερα, ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες, κινναμωμον καλέομεν. φορέειν δὲ τὰς ὄρνιθας ἐς νεοσσιὰς πεπλασμένας πηλῷ τοίχους ἀποκρήμνοισι οὔρεσι, ἔνθα τοίχους οὐ βατὸς ἀνθρώπῳ οὐδεμία εἴη. τοίχους μὲν δὴ ταῦτα τοὺς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀποτεινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλεα ἁψάμενοι ὡς μάλιστα,

1 Superfetet, 2 Et arcte amplexa. *Vel, Et arcte constringens. Vel, Et inharens.* 3 Asinorumque mortuorũ & al. iumentorum memb. in quam maxima frusta concisa,

κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία· καὶ ὄφεα ἱέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων, ἀπαλλάσσεσθαι ἐκὰς αὐτέων. ἐπὶ δὲ ὄρνιθας καταπετομένους, αὐτῶν τὰ μέλεα τῶν ὑποζυγίων ἀναφορέειν ὅπι ἐς νεοσσιάς. ἐπὶ δὲ, οὐ δυνάμενους ἰσχειν, καταρρήγνυσθαι ὅτι τὸ γλῶ. τοῖς δὲ, ὅπιόν ἐστι, συλλέγειν οὕτω μὲν δὴ τὸ κιννάμωμον συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων, ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήθαιον, ὃ Ἀραβιοι καλέουσι λάδανον, ἐκ τούτου θωυμασιώτερον γίνεται. ἐν γὰρ δυσοδμοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγωσι δύεται ἐγκινόμενον, οἷον γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δὲ ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί. θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀραβιοι. Τοσαῦτα μὲν θυμιαμάτων πέρι εἰρήσθω. ἀπόζει δὲ τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης ἡδιστον ὡς ἁνδύ. δύο δὲ γένεα οἰῶν σφι ἐστὶ θωύματος ἄξια, τὰ οὐδαμοῦ ἑτέρωθι ἐστί. Ὁ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μακράς, πεντεκαίδεκα πήχεων ἐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐῴη σφι ἀτελέα ἕλκειν, ἕλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀτρεμιζομένων πρὸς τῇ γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δὲ ἄπασι τοῖσι ποιμέσι ὑπάρχει ξυλουργέειν ἐς τοσοῦτο· ἁμαξίδας γὰρ ποιεῦντες, ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἑνὸς ἑκάστου κτήνεος τὴν οὐρὴν ὑπὸ ἁμαξίδα ἑκάστην καταδέοντες. Ὁ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἰῶν τὰς οὐρὰς πλατέας φορέουσι, καὶ ὑπὸ πῆχυν πλάτος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίης, παρήκει πρὸς δυόντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπίη χώρη, ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων. αὕτη ὦν χρυσόν τε φέρει πολλὸν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους. Αὗται μὲν νυν ἔτι τῆς Ἀσίης ἔσχατοί εἰσι καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ. περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἑσπέρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν. οὔτε γὰρ ἐγώγε ἐνδέκομαι Ἠριδανὸν καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορέην ἄνεμον, ἀπὸ τοῦ ὑπάλεκτρον φοιτᾷ λόγος ἐστὶ, οὔτε νήσους οἶδα καστιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὁ κασίτερος ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἠριδανὸς αὐτὸ κατηγορέει τὸ οὔνομα, ὡς ἔστι Ἑλληνικὸν, καὶ οὐπὶ βαρβαρικόν· ὑπὸ ποιητοῦ δέ τινος τοιοῦδε. οὔτε δὲ θεόπομπος αὐτόπτεω ἐγενόμην οὐ δυνάμενος ἀκοῦσαι τοῦτο μελετῶ, ὅκως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα Εὐρώπης. ὅς γε ἐσχάτης δὴ ὢν ὁ κασίτερος ἡμῖν φοιτᾷ, καὶ ὑπάλεκτρον. Περὶ μὲν ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται ἐών· ὅκως μὲν γινόμενος,

in ea loca portant: & vbi iuxta nidos posuere, procul abscedunt. Ad hæc frusta delapsæ volucres, ad nidos suos carnem comportant: cui sustinendæ impares nidi ad terram discissi labuntur: tunc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cinnamomum ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanum (quod Arabes ladanum vocant) etiam cinnamomo mirabilius cõparatur: quippe quod in graueolentissimo loco nascens, tamen fragrantissime olet. In barbis hircorum inuenitur innatum, veluti mucor ligni, cum ad conficienda multifaria vnguenta vtile, tum præcipue ad suffitionem qua Arabes vtuntur. Hactenus de thymiamatis dictum sit. Redolet Arabica regio mirifice iucundo quodam odore. Suntque in ea ouium duo genera admiratione digna, quæ nusquam alibi visuntur. Quorum vnum caudas habet tam longas vt non sint tribus breuiores cubitis:[1] siquis trahi sinat, vlcera contracturæ, dum per terram atteruntur: nunc vnusquisq; pastorum hactenus est doctus arte fabrili, vt plostella faciant quę singularũ ouium caudis subligent, superq; plostella caudas ipsas alligent. Alterum genus ad cubitalem latitudinẽ caudas gerit. Huic, qua parte meridies ad solem occidentẽ vergit, contermina est Æthiopia, terrarum habitatarum vltima. Hæc & auri multum fert, & vastos elephantes, prominentibus vtrinque dentibus: & cum agrestes omnes arbores, tum vero ebenum, necnon viros maximos pulcherrimosque & æui longissimi. Atque hæc quidem extrema sunt Asiæ Libyæque. De extremitatibus autem Europę quod pro comperto referam non habeo. neq; enim assentior fluuium quendam esse Eridanũ à barbaris vocitatum, qui subit mare ad septentrionem spectans, vnde electrum venire narratur. Ne Cassiteridas quidem noui insulas, *hoc est stannarias*, vnde ad nos venit casiteros, *id est stannum*. nam vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarũ, ab aliquo poetarum fictũ. Sed etsi hoc studiose quæsiui, à nemine qui ipse viderit accipere potui, quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrumque. Ceterum ad septentrionem Europæ quamplurimam auri vim esse constat: sed quomodo fiat,

τειῶν πήχεων ὑπὸ ἐπέλκειν

ἀποκλινομένης

καστιτερίδας

ὑπάλεκτρον

ἑκάτων

129

1 Quas si permittantur trahere, *id est, demittere ad terram, vel demissas affricare terræ*, vlcera contracturæ sint dum illæ ad terram atterentur: verum vnusq.

ne hoc

ne hoc quidem pro comperto dicere queo. Dicuntur tamen id à gryphibus auferre Arimaspi, viri vnoculi. quod nec ipsum crediderim, vt viri nascantur vnoculi, ceteram naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extrema terrarum concludunt aliam regionem, intusque cohibent ea quæ nobis pulcherrima putantur, illisque rarissima.

CXVII Est in Asia planities quędam vndiq; cincta monte quinq; in locis interciso, quæ aliquando fuit [1] Choraſmiorum cum ipsorum finibus & Hircanorum & Parthorum & Sarangæorum & Thomaniorum: sed posteaquam Persę rerum potiti sunt, facta est regis. Ex hoc circumiecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces: qui quondam per singulas vndique interciſiones ductus ac distributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat: vbi vero in potestatem regis Persæ venerunt, hoc ab illo sunt passæ, quod anfractibus montium ab rege obstructis, & ad eorum singulos portis inditis, aqua ab exitu intercluſa est: interfluenteque introrsum amne, planities quæ intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora amnis nulla ex parte exitum habens: atque ita ipsæ gentes pristino aquæ vsu fraudatæ afficiuntur permagno detrimento. Nã hyberno tempore deus illis, quemadmodum aliis hominibus, pluit: sed æstate quum serunt [2] pisum & sesamum, aquam desiderant. Igitur quum nihil eis aquæ tribueretur, ad Persas venerunt viri atque mulieres: stantesque [3] pro foribus regis, cum eiulatu vociferabantur. Tunc rex iis qui maxime indigebant portas reserari iussit, vtique eas quæ ad illos ferrent: easdem, quum illorum terra humore hausto satiata esset, rursus obserari: ita deinceps alias, vt quique ceterorum populorum maxime aqua indigerent. id faciens (quantum ego auditu cognoui) pecuniæ exigendæ gratia præter tributum. Atque

CXVIII hæc quidem ita se habent. ¶ CETERVM rex vnum è septem viris qui aduersus magum conspirauerũt, Intaphernem, cepit ac capite damnauit ob hanc noxam: Intaphernes, statim post oppressos magos regiam ingressus, volebat admitti ad colloquium regis. etenim hac lege conuentum erat inter magi oppressores vt eis ad regem foret aditus sine internuncio, nisi cubantem cum vxore. Itaque non oportere sibi interuenire nuncium censens Intaphernes,

οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἰπεῖν· λέγεται δὲ ὡς τῶν γρυπῶν ἁρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους· πείθομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅκως μουνόφθαλμοι ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι. αἱ δὲ ὦν ἔσχαται οἰκέουσι χῶρον ἐκκληίουσαι τὸν ἄλλεον χῶρον, καὶ οἱ δοκέουσι ἀπέχουσι τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι, καὶ ἀνανιώτατα ἔχειν αὐτά. Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ ἐκκεκλεσμένον οὔρεϊ πάντοθεν. Ἀφασφάγες δὲ τὸ οὔρεός εἰσι πέντε. τοῦτο δὲ τὸ πεδίον ἐὸν μιῇ κοτε Χορασμίων, ἐὸν οὔρεσι ἐοῦσι Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Ὑρκανίων, καὶ Παρθυαίων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμανσίων· ἐπεί τε δὲ Πέρσας ἔσχον οἱ κρήτεος, ἔστι τοῦ βασιλέος· ὁκόσοι μὲν ὦν τὸ ἐκκεκλεισμένον οὔρεος τοῦτο ῥέει ποταμὸς μέγας, οὔνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἄκης. οὗτος πρότερον μὲν ἀρδεσκε Ἀφαλεσμένους πολλαχοῦ τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, ἀφ' Ἀφασφάγων ἀρξάμενος ἑκάστης ἑκάστοισι· ἐπεί τε δὲ ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσί, πεποίηνται τοιόνδε· τὰς Ἀφασφάγας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἑκάστῃ Ἀφασφάγι ἔστησε. ἀποκεκλεισμένου δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος γίνεται, ἐπιδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδαμῇ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν οἱ πρόμουνοι ἐμπροσθεν εἰωθεσαν χεῖσθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χεῖσθαι, συμφορῇ μεγάλῃ Ἀφαχέονται· ὃν μὲν γὰρ χειμῶνα ὗει σφι ὁ θεὸς, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τὸν δὲ θέρεος σπείραντες μελίνην, καὶ σήσαμον, χρήιζουσι τοῦ ὕδατος. ἐπεὰν ὦν μηδὲν σφι προσιδῶνται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τὰς Πέρσας αὐτοί τε καὶ γυναῖκες, στάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, βοῶσι ὠρυόμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτῶν μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας· ἐπεὰν δὲ Ἀφάκεος ἡ γῆ σφέων γλυπτὴ τίνουσα τὸ ὕδωρ, αὖται μὲν αἱ πύλαι ἀποκλείονται, ἄλλας δὲ ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι· μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὡς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα πορισσόμενος ἀνοίγει, πρὸς τὸ φόρου. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω. Τῶν δὲ τοὺς μάγους ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἄνδρες, ἕνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε ὑβρίσαντα τάδε, ἀποθανεῖν· αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν ἦλθε ἐς τὰ βασιλήια ἐσελθὼν χρήματα παθεῖν τοῦ βασιλέος. καὶ γὰρ δὴ ὁ νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστᾶσι τοῦ μάγου τοὺς ἐπαναστᾶσι τῶν φίλων τῶν ἐσόδου εἶναι τοῦ βασιλέος ἄνευ ἀγγέλου, ἢν μὴ γυναικὶ τυγχάνῃ μισγόμενος ὁ βασιλεύς. οὐκων δὴ Ἰνταφέρνης ἐδόκεε οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι·

1 Choraſmiorum montes incolentiũ, Choraſmiorũ *inquam* & Hirc. 2 Panicum 3 *i. In aula regis, sic & in sequentib. locis.*

ἀλλ' ὅπι ἰῶ τῷ ἐπὶ ἀ, ἤθελε ἐσιέναι. ὁ δ' πυλουρὸς
καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐ ποιέωρεον, φάμενοι ὃν βασι-
λέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δ' Ἰνταφέρνης, δοκέων
σφέας ψεύδεα λέγειν, ποιέει τάδε· ἀσακάμενος
ὃν ἀκινάκεα, ἀποπαίει αὐτῶν τά τε ὦτα καὶ τὰς
ῥῖνας· καὶ ἀείρας ὃν χαλινοῖσι ἵππου, ἐσεῖ τὰς αὐ-
χένας σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. οἱ δὲ τῷ βασιλέϊ
δεικνύουσι ἐωυτούς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπον-
θότες εἶησαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ καινῷ
λόγῳ οἱ ἐξ πεποιηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμ-
πόμενος ἕνα ἕκαστον, ἀπέπειρᾶτο γνώμης, εἰ σωέ-
φρονες εἰσὶ τῷ πεποιημένῳ. ἐπεί τε ὃ δέεσθαι ὡς
οὐ συγκεκμηκόσι εἴη ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε αὐ-
τόν τε ὃν Ἰνταφέρνεα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰ-
κηίους πάντας· ἐλπίσας πολλοὺς ἔχων μετ' ἑωυτοῦ συν-
ωμοτέων μιν ἅτε βουλεύειν οἱ ἐπιφωτάσασιν. συλλα-
βὼν δὲ σφέας, ἔδησε τὸν ὅπι θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ
Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ὅπι τὰς θύρας τοῦ βασιλέος,
κλαίουσα καὶ ὀδύρετο· ποιοῦσα δὲ ἀεὶ τοῦτο τὸ
αὐτὸ, ὃν Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖραί μιν· πέμψας δὲ
ἄγγελον, ἔλεγε τάδε, Ὦ γύναι, βασιλεύς τοι Δα-
130 ρεῖος δίδοῖ ἕνα τῶν δεδεμένων οἰκητῶν ῥύσασθαι, ὃν
βούλεαι σὺ πάντων. ἡ δ', βουλευσαμένη, ὧδε ἀπεκρί-
νετο τάδε, Εἰ μοὶ δή μοι δίδοῖ βασιλεὺς ἐμὸς ψυχήν,
αἱρέομαι σὺ πάντων τὸν ἀδελφεόν. πυθόμενος δὲ
Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωυμάσας τὸν λόγον, πέμψας
ἠγόρευε, Ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε βασιλεύς, τίνα ἔχου-
σα γνώμην, τὸν ἄνδρά τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιπεῖν,
καὶ, τὸν ἀδελφεὸν εἱλέσθαι σοι φιλτάτην; ὃς καὶ ἀλλο-
τριώτατός σοι τῶν παίδων, καὶ ἧσσον κεχαρισμένος τοῦ
ἀνδρός ἐστι. ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν
μοὶ αὖ ἄλλος ἐγένετο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα
ἄλλα, εἰ τούτων ἀποβάλλοιμι· πατρὸς δὲ καὶ μη-
τρὸς οὐκέτι μοι ζωόντων, ἀδελφεὸς οὐκ ἄλλος οὐ-
δεὶ τρόπῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη,
ἔξειλεξα ταῦτα. ὥστε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν
ἡ γυνὴ, καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦτον τε ὃν αἱρέετο, καὶ τῶν
παίδων τὸν πρεσβύτατον, ἅπαντας αἰτησαμένη· τοὺς δὲ ἄλλους
ἀπέκτεινε πάντας. τῷ μὲν δὴ ἐπὶ εἰς αὐτὰ ταῦ-
τα τῆ εἰρημένῃ ἀπολώλεε. Κατὰ δὲ τὸν μά-
λιστα τὸν Καμβύσεω νοῦσον ἐγένετο τάδε· ὧν
Κύρου κατασταθεὶς ὑπαρχος Ὀ-
ροίτης, ἀνὴρ Πέρσης· οὗτος ἐπεθύμησε πρήγμα-
τος οὐκ ὁσίου· οὔτε γὰρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας
μάταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε
ἰδὼν πρότερον, ἐπεθύμεε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέ-
σαι· ὡς μέν οἱ πλεῦνες λέγουσι, διὰ τοιόνδε τινα

quia foret vnus è septem, introire vtiq; volebat. sed quum ianitor & qui à responsis erat introire non sinerent, quod regem dicerent rei vxorię dare operam, eos mentiri ratus, educto acinace, aures vtrique nareſque præcidit, ac lora freni equini ad ceruices ipſorum alligauit, homineſque dimiſit. Qui quũ cxviii
ſeſe regi exhibuiſſent & cur id paſſi fuerant expoſuiſſent, Darius ſigillatim quẽque Perſarum accerſiuit, verĩtus ne id communi ſex Perſarum conſilio factũ eſſet: explorauitque nunquid id quod actum foret comprobarent. Vbi comperit ſine horum conſenſu Intapherneſ hæc feciſſe, hominẽ comprehendit eiuſque liberos atque omnem familiam: multis de cauſſis credens illum cum ſuis propinquis rebellionem fuiſſe moliturum: hos comprehenſos ad necem vinciri iuſſit. Tunc vxor Intapherneis ad regias fores accedens, plorabat atque lamentabatur. Id aſſidue faciendo ad ſui miſericordiam Darium quum adduxiſſet, miſſo ad eam nuncio, rex inquit, Mulier, offert tibi Darius vnius electionem, ex vinctis domeſticis tuis quem velis liberari. Illa poſtquam ſecũ deliberauit, ita reſpondit, Si vnius *omnino* animam rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrem. Hæc audiens rex, miratus huius orationem, miſſo nuncio, inquit, Percontatur te rex qua de cauſſa, viro filiiſque prætermiſſis, fratrem delegiſti vt ſupereſſet, qui & remotiore abs te eſt gradu quam filii, & minus iucundus quam maritus. Cui illa reſpondens; Rex, inquit, maritus mihi alius, ſi dæmon voluerit, atq; alii liberi, ſi hos amiſero, eſſe poſſunt: alius frater, parentibus meis iam vita defunctis, nulla ratione poteſt eſſe.[1] Hanc ſequuta cauſſam, ita loquuta eſt. viſaque eſt Dario probe dixiſſe. itaque ea re delectatus rex, & eũ quem mulier optauerat miſſum fecit, & filiorum natu maximum, ceteris omnibus interfici iuſſis. Ita vnus è ſeptem Perſis ſtatim initio occubuit. ¶ Enim- cxx
uero illud fere circa Cambyſis ægrotationẽ contigit: Erat Sardibus præſes quidam à Cyro præfectus, nomine Oroætes, Perſa, cui nefariæ rei cupido inceſſit: ſiquidem Polycratem Samiũ, à quo nullo nec facto nec dicto quantulocunq; læſus eſſet, quemq; ne vidiſſet quidem vnquam, tamẽ concupiuit capere ad interimendum, ob hanc (vt plerique aiunt)

1 Hanc rationem in iſta electione ſequuta ſum.

cauſſam:

cauſſam: Quum aliquando pro foribus regis conſiderent Orœtes & alter quidam Perſa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ eſt in Daſcylio, è verbis ad iurgia peruenerunt. Et quum de virtute diſceptaretur, Mitrobates obiiciens Orœti, inquit,[1] Tune in pretio virorum es, qui inſulam Samum tuæ prouinciæ adiacentem, regi non acquiris, ita facilem captu vt quidam è popularibus quindecim armatis fretus occuparit, eiuſque tyrannide potiatur? Hoc iurgium audienti Orœti adeo doluiſſe quidam aiunt,[2] vt affectauerit nõ de obiurgante vindictam, ſed Polycratem prorſus occidere, propter quem male audiſſet. CXXI Alii (ſed pauciores) inquiunt, caduceatorem in Samum ab Orœte miſſum cuiuſdam rei rogandę cauſſa: (cuius autem, non dicitur) Polycratẽ autem tunc forte in cõclaui cũbantẽ fuiſſe, aſſiſtente ei Anacreonte Teio, ſiue id conſulto, quod res Orœtis contemptui haberet, ſiue forte aliqua huiuſmodi factũ. ad quem quum accedẽs Orœtis caduceator, eius mandata exponeret, Polycratem neque ſe ad hominem conuertiſſe (erat enim ad parietẽ verſus) neq; quicCXXII quam reſpondiſſe. Hæ bifariæ cauſſæ mortis Polycratis fuiſſe memorantur, quarum vtrilibet accommodare fidem quis poteſt. Itaque Orœtes in *vrbe* Magneſia degens, quæ eſt ad Mæandrum flumen ſita, miſit Myrſum quendam Lydum, Gygis filium, cum nuncio in Samum ad Polycratem, cuius animum nouerat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorum, *duntaxat* eorum quos nouimus (ſecundũ Minoẽ, & ſiquis alius iſto prior maris imperio potitus eſt) qui in animum induxerit vt mari potiretur. Primus, inquam, extitit[3] ex eo genere quod humanum vocatur, qui multam conciperet ſpem Ioniæ atque inſulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Orœtes factus, miſit nuncium in hæc verba, OROETES POLYCRATI ITA INQVIT, Audio te res excellentes agitare animo, ſed propoſitõ rem pecuniariam nõ ſuppetere. Quod ſi ita feceris vt ſuadeo, proſpexeris & tibi & ſaluti meæ. Nã rex Cambyſes (vt mihi pro cõperto renunciatur) de me interficiendo cogitat. nũc igitur meipſũ recipito, atq; pecunias, earũ partẽ tibi habiturus, partẽ mihi permiſſurus: & ipſarũ pecuniarũ beneficio

αἰτίῃ· ὅτι τῶν βασιλέος θυρέων κατήμενον τὸν τε Οἰάσιτιν καὶ ἄλλον Πέρσην τῷ οὔνομα ἦν Μιτροβάτεα, νομοῦ ἄρχοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσεῖν. κειμένων δὲ καὶ ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεα τῷ Οἰάσιτῃ τοιάδε· Σὺ γὰρ οὐ ἀνδρὸς λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον προσκτήσαο τοῖς τῷ σῷ νόμῳ προσκειμένοισι οὐ προσκτησάμενος, ὧδε δὴ τι εὔδουσαν δύπεδον χειρωθεῖσαν, τοῖσι τῶν πὶς ἐπιχωρίων πεντεκαίδεκα ὁπλίτῃσι ἐπῆρας ἐσχε, καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύεις; οἱ μὲν δὴ μιν φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα, καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνείδεϊ, ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὕτω δι' εἰπόντα ταῦτα πίσασθαι, ὡς Πολυκράτεα πάντως ἀπολέσαι, ἵνα τιν' ἀ κακῶς ἤκουσε. Οἱ δὲ ἐλάσσονες λέγουσι πέμψαι Οἰάσιτεα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτου δὴ χρήματος δεησόμενον· (οὐ γὰρ ὧν δὴ τοῦτο λέγεται) καὶ τὸν Πολυκράτεα τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι· παρεῖναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήιον. καί κως εἴτ' ἐκ προοιμίου τὰ Οἰάσιτεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίη τις τοιαύτη ἐπεγένετο. τὸν τε γὰρ κήρυκα τοῦ Οἰάσιτεω παρελθόντα προσλέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεα (τυχεῖν γὰρ ἐπεστεφανωμένον πρὸς τὸν πῖχον) οὔτε τι μᾶλλον προσφῶναι, οὔτε προσκεῖναι. Αἰτίῃ μὲν δὴ αὗται διφάσιαι λέγονται τὸν θανάτου τὸν Πολυκράτεος γενέσθαι, πρόφασιν δὲ πεῖσαι ὁκοτέρη τις βούλεται αὐτέων. ὁ δὴ ὦν Οἰάσιτης ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὸ Μαιάνδρου τοῦ ποταμοῦ οἰκεομένῃ, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεω ἄνδρα Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τὸν Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ὅστις πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, παρὲξ Μίνωός τε καὶ Κνωσσίου, καὶ εἴ δή τις ἄλλος πρότερος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης. τῆς δὲ ἀνθρωπηίης λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης μοῦνος ἐλπίσιας πολλὰς ἔσχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν ταῦτα ἁμησάμενον ὁ Οἰάσιτης, πέμψας ἀγγελίην, ἔλεγε τάδε, ΟΙΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ-ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ, Γυθαύμαι βουλεύειν σε πρήγμασι μεγάλοισι, καὶ χρήματα τοι οὐκ εἰ κατὰ τὰ φρονήματα. σὺ νῦν ὧδε ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεωυτόν, σώσεις δ' ἐμὲ. ἐμοὶ μὲν γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης βουλεύει θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφηνέως. σὺ νυν ἐμὲ ἐκκομίσας αὐτόν, καὶ χρήματα, τὰ μὲν, αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ, ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἶνεκά τε χρημάτων,

τῶν ἀνδρῶν
τῷ κειμένῳ
τὸν δι' ὃν πνα
τῶν ἀνθρώπων
τοῦ νυν

1 Itane tu vir cenſendus es qui inſ. 2 Vt non tam eum qui hæc dixiſſet vlciſci affectauerit quam Polycr. 3 *Id eſt, Primus inter homines. Hoc addit quod Minos haberetur Iouis filius.*

» ἀρξεις ἁπάσης Ἑλλάδος. εἰ δέ μοι ἀπιστέεις τὰ
131 » περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον ὅστις τοι πιστότατος
τυγχάνει ἐών, τῷ ἐγὼ ἐπιδέξω. Ταῦτα ἀ-
κούσας Πολυκράτης, ἦν τε καὶ ἐβούλετο κα-
κὸς ἐὼν (ἐμίσεετο γὰρ χρημάτων μεγάλως) ἀπο-
πέμπει θεώσεσθαι κατοψόμενον Μαίανδρον Μαιανδρίου,
ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὃς οἱ ἐδόκεε γραμματιστὴς· ὃς χρό-
νῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, ὃν κόσμον ἐν ὄψι τῇ μεγά-
λῃ τοῦ Πολυκράτεος εἶδε κάρτα ἀξιοθέητον, ἀνέθη-
κε πᾶν ἐς τὸ Ἡραῖον. ὁ δὲ Ὀρέτης, μαθὼν ὃν
καπάσκοπον εἶναι τοῦ σφετέρου δόκιμον, ἐποίεε τάδε· λά-
ρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν κατὰ βρα-
χέος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χείλεα, ὅκως πλῆς τῶν λίθων,
χρυσὸν ἐπέβαλε. καταπλήσας δὲ τὰς λάρνακας,
εἶχε ἑτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαίανδρος, καὶ θεησάμε-
νος, ἀπήγγειλε τῷ Πολυκράτεϊ. Ὁ δὲ, πολλὰ
μὲν τῶν μαντηίων ἀπαχθομένων, πολλὰ δὲ τῶν
φίλων, ἐξέλλετο αὐτόσε. τοῖσι δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς
θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίου τοιήνδε· ἐδόκεέ οἱ ὁ πα-
τὴρ ἐν τῷ ἠέρι μετέωρον ἐόντα, λούεσθαι μὲν ὑπὸ
τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ταύτῃσι ἰ-
δοῦσα τῇσι ὄψι, πανταχοῦ ἐμηχανᾶτο μὴ ἀποδημῆσαι
τὸν Πολυκράτεα τοῦδε τοῦ Ὀρέτεω· καὶ δὴ καὶ
ἰόντος αὐτοῦ ὅτε τὸν πεντηκόντορον, ἐπεφημίζετο. ὁ
δέ οἱ ὑπείλησε, ἢν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλὸν μιν χρό-
νον ταρβήσεσθαι. ἢ δὲ ἠρήσατο ὅτι τελεώτατα τοῦ-
τα γένοιτο. βούλεσθαι γὰρ ταρβήσεσθαι
πλέω χρόνον ἢ τὸν πατέρα ἐστερῆσθαι. Πολυκρά-
της δὲ, πάσης συμβουλίης ἀλογήσας, ἔπλεε τοῦδε
τοῦ Ὀρέτεω, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν
ἑταίρων, τὸν δὲ δὴ καὶ Δημοκήδεα τὸν Καλλιφῶν-
τος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἰητρὸν ἐόντα, καὶ τὴν
ἀσπιδιωτέχνην ἐπασκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἑωυτόν. ἀτὼ-
μητος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης, δι-
εφθάρη κακῶς, οὔτε ἑωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἑωυ-
τοῦ φρονημάτων. ὅπου γὰρ μὴ οἱ Συρηκουσίων τύ-
ραννοι, οὐδὲ εἷς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυ-
ράννων ἄξιός ἐστι Πολυκράτεϊ μεγαλοπρεπείην
συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δέ μιν οὐκ ἀξίως ἀπη-
νήσιος Ὀρέτης ἐγένετο. τῶν δὲ οἱ ἑπομένων
ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑωυ-
τῶν χάριν εἰδέναι, ἐόντας ἐλευθέρους. ὅσοι δὲ ἔσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἑπομένων, ἐν δουλοσύνῃ πολλῇ
λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δ' ἀνακρεμά-
σθη, ἐπιτελέσας πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρός.

omni Græciæ imperaturus. De quibus si mihi fidem non habes, mittito quempiam tibi fidissimum, [1] cui ego fidem faciam. Quo audito Polycrates gauisus est, atque obsequi volebat: maiorem enim in modum pecuniã auebat. Mittit itaq; prius ad rem inspiciendam quendam è popularibus suis, [2] Mæandrium Mæandrii filium, scribam suum: qui nõ longo post hoc tempore ornatum conclauis Polycratis spectatu dignum templo Iunonis omnem dicauit. [3] Hunc Orœtes quum cognouisset speculatorem esse circumspectũ, ita sibi agendum putauit: Octo scrinia lapidibus implet, præter admodum paruam partem circa ipsas oras, ac superficiem lapidum auro inducit: eaque scrinia alligata in expedito habet. Quæ aduenienis Mæandrius quum inspexisset, Polycrati renunciauit. [4] Enimuero ne illuc sese conferret, magnopere dehortabantur tum oracula & amici, tum præcipue somnium hoc, quod eius filia viderat. Videbatur sibi cernere patrem in aere sublimẽ esse, qui à Ioue quidem lauaretur, à sole autem inungeretur. Hãc visionem cõspicata, [5] instabat omnino dissuadere patri ne à patria proficisceretur ad Orœtem: quinetiam [6] ad biremem eunti male ominabatur. Cui quum ille minitaretur, si sospes rediret, fore vt hæc perdiu maneret virgo: ipsa vt ita contingeret, sibi imprecata est. malle enim se diutius virginẽ esse quam patre orbari. Polycrates omne consiliũ pro nihilo habens, ad Orœtem nauigauit, cum alios secum ducens, tum vero Democedem Calliphontis filium, Crotonien sem medicũ, qui eam artẽ apud suos [7] præclarissime omnium exercebat. Vbi Magnesiam peruenit Polycrates, tetra morte est affectus, indignaque sua persona [8] & suis cogitationibus. nam neque eorum qui Syracusis tyranni extiterunt, neq; aliorum Græciæ tyrannorũ vllus est magnificentia cũ Polycrate cõparandus. Eum Orœtes (quod indignũ relatu est) cruci suffixit: ex illis vero qui illũ comitati fuerant, Samios quidẽ dimisit, iubens eos gratiã sibi habere quod liberi essẽt: peregrinos autẽ atq; seruos iure captiuitatis sibi vendicans, retinuit. Polycrates ergo suspensus omnẽ filiæ visionem exoluit.

cxxiii cxxiv cxxv

1 Cui ego ostendam. *Vel*, repræsentabo. 2 Mæandrum Mæandrii fil. 3 At Orœtes quum exploratorem aduentare audisset, ita egit. *Ad verbum*. Expectari audisset. 4 At ille, tum oraculis tum amicis multũ dehortantibus, illuc profectus est. quũ etiam *eius* filia somnium hoc vidisset. Cernere sibi videbatur *&c.* 5 Omnibus modis, *vel*, *omni arte* dissuadebat. 6 Ad nauem quinquaginta remorum. *Sunt qui vertant*, ad nauem actuariam. 7 Optime omnium suæ ætatis exerc. 8 Et suo ingenti animo, *vel*, excelso. Nam præter Syrac. nullus est Gr. tyr. magnif.

nam ab

ham ab Ioue quidem, quum plueret, lauabatur: à sole autem, [1] exudante è mẽbris abdomine, vngebatur. Hunc exitũ habuerunt tot prosperæ res Polycratis, quẽ vaticinatus ei fuerat Amasis rex
CXXVI Ægypti. Verum non multo post tempore Polycratis vltio Orœtem excipit. quippe post Cambysis obitum occupato à magis regno, Orœtes quum esset Sardibus, nihil de Persis qui à Medis imperio fraudati erant, bene meritus est: [2] sed in ea perturbatione Mitrobatem Dascylii præfectum ([3] qui illi de Polycrate exprobrauerat) interemit, & eius filium Cranapem; spectatos in Persis viros: & cum alia quoque omnifaria flagitia commisit, tum quendam è nunciis qui ad ipsum à Dario venerat, quod parum iucunda nunciasset, trucidandũ curauit, summissis quibusdam qui redeuntẽ aggrederentur, quique trucidatum cum ipso equo occultarent.
CXXVII Darius, vbi principatu potitus est, Orœtem vlcisci cum ob alia scelera, tum præcipue ob Mitrobatem filiumque, cupiebat: sed aduersus eum [3] è professo mittere copias consilii non erat, [4] vtique rebus nondum satis fundatis, & imperio recens parto: quum præsertim audiret Orœtem multa vi nixum, quum mille Persarum satellitibus stipatus esset. nam suæ prouinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniam. Itaq; Darius aduersus hæc hanc rationẽ iniuit: Accitis Persarum summis quibusq; proceribus, his loquutus est verbis, Persæ, quis hoc vestrûm mihi repromittat, & exequuturus & prudentia duntaxat, nulla vi, nulliscque copiis? Vbi enim opus prudentia est, ibi vi agere nihil attinet. Ergo [5] quis vestrûm mihi Orœtem vel adducat viuum, vel interficiat, qui de Persis nihil omnino meruit, sed cũ alia multa scelera admisit, tum hæc duo: vnum, quod duos è nobis, Mitrobatem eiusque filium interemit: alterum, quod à me missos ad se accersendum, [6] necandos curat, facinus profecto non tolerãdum. ideoq; priusquã maiora in Persas scelera admittat, [7] cõprehendendus est
CXXVIII ad necem. Hæc Darius interrogabat Persas. Eorum triginta extiterũt qui repromitterẽt, singuli volẽtes ipsi id exequi. Quos inuicem contendentes Darius reprehendens, sortiri iussit. id quum fecissent, sors

ἐλθοῦτο μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ Διὸς ὅκως ὕοι, ἐχείετο δὲ ἀπὸ τοῦ ἡλίου, ἀμιεὶς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώματος ἱκμάδα. Πολυκράτεος μὲν δὴ οἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος φιλὸς προεμαντεύσατο. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκράτεος πίσιες μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσεω θάνατον, καὶ τῶν μάγων τὴν βασιληίην, μεμνῶν ἐν τῇσι Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφείλεε μὲν οὐδὲν Πέρσας, ἀπὸ τοῦ Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεα τὸν ἐκ Δασκυλείου ὕπαρχον, ὃς οἱ ἀνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεα ἔχοντα· κατὰ δὲ, τὸν Μιτροβάτεω παῖδα Κρανάπην· αἰδέσας δὲ Πέρσησι δοκίμους. ἄλλά τε ἐξύβεσε πολυτρόπως, καὶ τινα ἀγγελιηφόρον ἐλθόντα Δαρείου πάρ' αὐτὸν, ὡς οὐ κατὰ ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, ἔκτεινε μὲν ὡς ἐσίδετο κωμιζόμενον, αἰδέσας δὲ οἱ ἐπιστείσας κατ' οὐδέν. ἀπεκτείνας δέ μιν, ἠφανίσατο αὐτῷ ἴστασθαι. Δαρεῖος δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμησε τὸν Ὀροίτεα τίσασθαι, πρώτων τῶν ἀδικημάτων εἵνεκα, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω, καὶ τοῦ παιδὸς· ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰδαινόντων ἔτι τῶν πραγμάτων, καὶ νεοστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν νωθαινόμενος ἔχειν· τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἑδορυφόρεον· εἶχε δὲ νομὸν τόν τε Φρύγιον, καὶ Λύδιον, καὶ Ἰώνιον. τοιῶνδε δὴ ἐὼν ὁ Δαρεῖος πάντα ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγε σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ἐπιτελέσειε σοφίῃ τε, καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὁμίλῳ· ἔνθα γὰρ σοφίης δέει, βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ ζώοντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνειε· ὃς ὠφέλησε μὲν κω Πέρσας οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν, δύο ἡμέων ἐπίστωσε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, τοὺς αἰτηκαλέοντας αὐτὸν, καὶ πεμπομένους ὑπ' ἐμεῦ, κτείνει, οὔδεν ὀκνέων φαίνων. πρίν τι ὦν μέζον ἐξεργάσασθαί μιν Πέρσας κακόν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτῳ. Δαρεῖος μὲν ταῦτα ἐπηρώτα, τῷ δὲ ἀνδρες τεθηγμένα ἐπέστησαν, αὐτός ἕκαστος ἐθέλων πρότερος ἐπιστεῖλαι τοῦτο· ἐρίζοντας δὲ Δαρεῖος κατέλαμβανε, κελεύων πάλεσθαι. παλλομένων δὲ, λαγχ-

1 Quum ipse humorem è corpore emitteret, 2 *Legit ἐν ταύτῃ τῇ ὁδῷ.* 3 Qui ei illa ad Polycratem pertinentia exprobrauerat) 4 Aperte. Gr. ἐκ τῆς ἰθείης. *q. d. recta via.* 5 Vtpote rebus adhuc turbulentis. *Vel*, Rebus nondum compositis. *Ad verbum*, Rebus adhuc tumentibus. *q. d. Quum nondum tumor rerum resedisset. id est, turbulentus status.* 6 Aliquis vestrûm. *Potest & interrogatiue legi.* 7 Necat, insolentiam intolerabilem exhibens. 8 Morte nobis est occupandus.

χαίῃ ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν δὲ ὁ
πάλι. Βαγαῖος ποιέῃ τοιάδε βιβλία γεγραμμένος πολ-
λὰ, καὶ παρὰ πολλῶν ἔχοντα χρημάτων, σφρηῖδά
σφι ἐπιβαλὼν Δαρείου. μετὰ δὲ ἱκέετο ταῦτα ἐς
Σάρδις ἀπικόμενος δὲ, καὶ Οἰτέω ἐς ὄψιν ἐλ-
θὼν, τῶν βιβλίων ἕνεκα ἕκαστον ἀειρεόμενος, ἐδίδου
τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλέος ἀναγνωσόμενον. γράμ-
ματα δὲ βασιλέος οἱ πάντες ὕπαρχοι ἔχουσι) ἀπο-
πειρεόμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ
Βαγαῖος, εἴ οἱ ἐπιτρέψαιεν ἀπίσω ἀπὸ Οἰτέω. 10
ὀρέων δὲ σφέας πάντα τὰ βιβλία σεσημασμένα μεγάλως,
καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων, ἐπὶ μείζονος. ἐδίδου ἄλ-
» λο, ἐν ᾧ ἐγέγραπτο τοιάδε, Ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς
» Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Οἰτέα.
δέπ. οἱ δὲ, ἀκηκόεσαντες τάδε, μετῆκαν οἱ τὰς αἰχμάς. ἰ-
δὼν δὲ τούτῳ σφέας ὁ Βαγαῖος πειθομένους τῇ βι-
βλίῳ, ἐπιθεὶς καὶ θαρσήσας, ὃ τελευταῖον τῶν βι-
» βλίων ἐδίδου ᾧ γράμματα ἦν, ἐν ᾧ ἐγέγραπτο, Βα-
» σιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τῇσι ἐν Σάρδισι ἐντέλ-
λεται κτείνειν Οἰτέα. οἱ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσαν 20
ταῦτα, σπασάμενοι τὰς ἀκινάκεας, κτείνουσι παρα-
χρῆμα. ὕτω δὴ Οἰτέα ὁ Πέρσην Πολυ-
κράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετῆλθον. Ἀπικο-
μένων δὲ καὶ ἀναχωρησάντων τῶν Οἰτέω χρημά-
των ἐς τὰ Σοῦσα, συνωΐκεε χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστε-
ρον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρώσκοντα ἀπ' ἵππου, σφαλῶαι τὸν πόδα. καί κως ἰ-
σχυρότερος ἐς ἐμφανὲς ὁ ἀρθρὸς ἀστραγάλου ἐξεχώ-
ρησε ἐκ τοῦ ἄρθρου. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἐ-
ωυτὸν ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν 30
ἰητρικήν, τούτοισι ἐχρᾶτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμε-
νοι τὸν πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο· ἐπὶ ἑπτὰ μὲν δὴ
ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ἄσιτόν τε καὶ παρεόντος κακοῦ ὁ
Δαρεῖος ἀχθυπνήσι εἶχετο· τῇ δὲ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔ-
χοντι οἱ φλαύρως, ἀδαμάσας τις περέτερον ἐπὶ τὸν
Σάρδισι δὴ Κροτωνιήτεω Δημοκήδεος τὴν τέχνην, ἀγ-
γέλλει τῷ Δαρείῳ. ὁ δὲ ἄγχι μιν τάχιστα παρ' ἑ-
ωυτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω
δούλοισι ὀχυδέρκετε ἀπημελημένον, παρῆγον
ἐς μέσον, πέδας τε ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. 40
Σταθέντα δὲ ἐς μέσον, πρῶτα ὁ Δαρεῖος τὸν τέχνην ἐπ'
ὀπτήσαιτο. ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑωυτὸν ἐκ-
φήνας, τοῦ ἐνδεκάτου τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος.
κατεζόμενον δὲ τὸν Δαρεῖον τεχνάζειν ὀπτήσασθαι· καὶ
τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν, ἐκέλευσε μάστιγάς τε καὶ
κέντρα προσφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ οὐθαῦμα δὴ ὧν
ἐκφαίνει, φὰς, ἀτρεκέως μὲν οὐκ ὀπτήσασθαι, ὁ-
μιλήσας δὲ ἰητρῷ, φλαύρως ἔχειν τὸν τέχνην.

Bagæum Artontis filiam ex omnibus contigit. Hic ſorte delectus, hac ratione vſus eſt: Complures litteras variis de rebus vbi ſcripſit ſigilloq; Darii impreſſit, cum his profectus eſt Sardis. Eas, poſteaquam in conſpectum Orœtis venit, dedit ſeparatim recitandas regio ſcribæ. (regios autẽ ſcribas cuncti præſides habent.) Reddebat autem ſeparatim Bagęus litteras, explorandi gratia animos ſatellitum, nunquid annuerent ad rebellandũ ab Orœte. Quos animaduertens magnopere venerari litteras, & ea quæ in illis dicerentur, etiam vehementius, reddidit aliam epiſtolam in hæc verba, Perſæ, Darius rex interdicit vobis ne apud Orœtem fungamini ſatellitum officio. Hoc illi audito lanceas depoſuerunt. Tunc Bagæus cernẽs illos obtemperantes epiſtolæ, ſumpta fiducia reddidit ſcribæ vltimum libellum in hæc verba ſcriptum, Rex Darius mandat Perſis qui in Sardibus ſunt vt Orœtem interimant. Id vbi audiere doryphori, *id eſt haſtati ſatellites*, eductis acinacibus ſine mora Orœtem interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samii Orœtẽ perſequuta eſt. ¶ Traductis atque comportatis cxxix
Suſa bonis Orœtis, contigit nõ diu poſt vt in venatu ferarum Darius rex, dum ab equo deſilit, pedem intorſerit vehementerq; luxauerit. nam talus è iuncturis amotus eſt. Se itaque exiſtimans, vt etiam prius, habere ex Ægyptiis eos qui primi putarentur arte medicinæ, eorum opera vtebatur. At iſti retorquendo pedem ac violenter tractando, plus mali faciebant: adeo quidem vt ſeptem dies totidemque noctes Darius præ moleſtia qua afficiebatur tranſegerit inſomnes. Octauo die eidem male habenti quidã Democedis Crotonienſis mentionem facit: cuius de artificio prius iam inde in Sardibus audiſſet. Darius hominem quamcelerrime accerſi ad ſe iubet. Ille, vt inter captiuos Orœtis fuit inuentus, vbi pro neglecto habebatur, in medium adductus eſt, ſicut erat pannoſus ac cõpedes trahens. In medio poſitum Darius interrogauit nunquid eã noſſet artem. Democedes, veritus ne ſi ſe proderet, vſquequaque Græcia priuaretur, diſſimulare: ſed quum videretur notitiam artis præ ſe ferre, Darius iuſſit eos qui hominẽ adduxerant, verbera & tormenta afferre in mediũ. Tunc ille diſſimulatione miſſa, ſe plane ſcire artẽ illã negauit, ſed aliquantulũ, ob cã conſuetudinẽ quã cũ medico habuiſſet.

Factaque

Factaque ei potestate curandi, Græcis medicamẽtis vtens,[1] & lenia, post acria, admouens, Darium compotem somni fecit, & breui tempore incolumem reddidit, quum iam se posthac validum fore ad incedendum desperasset. Ob quã curationem postea quum eum Darius duobus aurearum compedum paribus donasset, interrogauit Democedes nũquid ideo se duplici malo remunerandũ putaret, quod ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas vxores hominem misit. Eunuchi qui eum deduxerunt ad feminas, dicebant hunc esse qui restituisset animam regi. tunc earum singulæ auream phialæ thecam suffringentes, Democedem donauerunt tam amplo munere, vt famulus nomine Sciton qui sequebatur, excidentes ex percussione phialarũ stateres colligens, non paruam auri summã

CXXXI coegerit. [2] Hic Democedes hunc in modum è Crotone profectus, cum Polycrate consuetudinem habuit: quum à patre sane iracundo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in Æginam: vbi commoratus vnũ annum, primos medicos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est vt insequenti anno Æginetæ conduxerint eũ talento, Athenienses tertio anno centũ minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samũ profectus est. A quo viro nõ minimũ medici [3] Crotonienses primi numerabantur, secundi, Cyrenęi. Qua etiam tempestate Argiui ceteris Græcis præstare musica ferebantur.

CXXXII Tunc itaque Democedes Dario sanato Susis, maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hanc vnam quod in Græciam redire non poterat. Quinetiam Ægyptios medicos regem curare solitos, quum essent patibulis suffigendi, quod à Græco medico superati forent; impetrata ab rege venia liberauit: item vaticinum quendam Eleum, qui Polycratem sequutus fuerat, & inter captiuos pro neglecto relictus. Denique [4] maximi apud regem momenti

CXXXIII Democedes erat. Interiecto deinde breui tempore, inter alia contigit vt Atossæ Cyri filiæ (quæ erat Darii vxor)

μὴ ὑ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικῇσι ἰήμασι χρεώμενος, καὶ ἠπιάματα τὰ ἰσχυρὰ προσάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μιν ἐόντα ἀπέδεξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπίζοντα δρήσεσθαι. δωρέεται δὲ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεα. ὁ δὲ μιν ἐπείρετο, εἰ ζεύγεϊ: οἱ δι πλησίον ὄ κακὸν ὀπίσσω πέμψει, ὅτι μιν ὑγιέα ἐποίησε, πάθοι ὑ τῷ ἔπει ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμπει μιν πρὸς τὰς ἑωυτῦ γυναῖκας. προσαγόντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς Βασιλέϊ σῶν εἴη ὃς τὸν ψυχὸν οἱ ἀπέδωκε. ἐκστυπώσασα ὑ αὐτέων ἑκάστη, φιάλην τῦ χρυσοῦ σφι ἔτυχε ἐοῦσα ἐν τῇ ἐσθῆτι ἐδωρέετο Δημοκήδεα· οὕτω δὴ τι δι φιλέϊ δωρεῆ, ὡς τοὺς ἀποστέλλοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων ςατῆρας ἐπόρμυος ὁ οἰκέτης τῷ οὐνόματι ἦν Σκίτων, αἱρέλετο, καὶ οἱ χρῆμα πολλὸν ἐκ χρυσοῦ σφι ἐλέχθη.

Οὗτος ὑ Δημοκήδης οὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀσπασμένος, Πολυκράτεϊ ὡμίλησε πατρί, ὃς σφι εἶχε τὸν τῇ Κρότωνι, ὀργῇ χαλεπῷ τῦτον ἐπείτε οὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπολιπὼν, εἶχε ἐς Αἴγιναν. καταςὰς ὑ ἐς ταύτην, τῶν πρώτων ἔτι ὑπερβαλλόμενος οὐδένα, ἀσκέων γε ἐὼν τὴν ἰητρικήν· ἔχων τε οὐδὲν τῶν ὅσα πρὸς τὴν τέχνην ἐστὶ ἐργαλήια· καὶ μιν δευτέρῳ ἔτεϊ τελαύτου Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθῶνται· τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι, ἐκατὸν μνέων· τετάρτῳ ὑ ἔτεϊ, Πολυκράτεος δυοῖν τάλαντοιν. οὕτω μὲν ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ὀκτὼ ἤκουσα Κροτωνιήτας ἰητροὺς δοκιμωθῆναι· ἐγένετο γὰρ ὧν τότε πρῶτοι μὲν Κροτωνιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο κατὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δεύτεροι δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι. Τότε δὴ ὁ Δημοκήδης ἐν Σούσοισι ἐξεπάμενος Δαρεῖον, οἰκήματα μέγιστον εἶχε· καὶ ὁμοτράπεζος βασιλέϊ ἐγεγένεε· πλήν τε ἑνὸς τοῦ ἐς Ἕλληνας ἀπέναι, πάντα τἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἰητροὺς, οἳ βασιλέα πρότερον ἐῶντο, μέλλοντας αἰσχολοπιᾶσθαι, διότι νενικῆσθαι Ἕλληνας ἰητροῦ ἐσπούδασαν, τούτους, βασιλέα πρήσαντα μάστιγι, ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἠλεῖον Πολυκράτεϊ ὀπιπτεύμενον, καὶ ἀτιμελημένον ὑπὸ τοῖσι αἰεὶ παρεδρίοισι, ἐρρύσατο. ἦν ὑ μέγιστον πρῆγμα Δημοκήδης τοῦτο τῷ βασιλέϊ. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τὰ δὲ ἄλλα συνώικε γυναικὶ Ἀτόσσῃ τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου ὑ γυναικί;

1 *Hæc interpretatio ostendit eum legisse,* ἤπια μὴ τὰ ἰσχυρά. *Alioqui sequendo nostrã lectionem, vertendum esset,* Et fomenta valida adhibens. 2 Hic autem Democedes ita Crotone *Samum* venerat. Cum Polycrate patre versatus, quũ asperam eius iracundiam ferre non posset, illo relicto ab. &c. 3 Crotonienses inclaruerũt. hinc enim tempus fuit quum primi quidem medici Græciæ Crotoniatæ esse dicerentur, secundi vero, Cyrenæi. 4 In maximo pretio à rege Democedes habebatur.

ὅτι τὸ μὴ ς ὔ ἔφυ φῦμα· μ ῦ ὃ. ἐκφαγὼν, ἐπὶ μεζ ω τρέφω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἐῶ ἔλαθον, ἡ ὃ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφερε ὀδύνη· ἐπεὶ τε δὲ ἐκακῶ ἦν, μετεπέμψατο Δημοκήδεα, καὶ οἱ ἐπέδειξε· ὁ ὃ, Φὰς ὑγιέα ποιήσειν, ἐξορκεῖ μιν, ἢ μήν οἱ αὐτυπουργήσειν ἐκείνην τοῦτο ὃ αὐ αὐτῆς δεηθῆ· δεήσεσθαι δὲ ὀδένος τῶν ὃ αἰσχύνην ὅτι φέρε ται. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰώμενος ὑγιέα ἀπέδεξε, ἀπεδέξατο, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημοκήδεος ἡ Ἄτοσα, τρόσφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρείῳ λέγουσα τοιόνδε, Ὦ βασιλεῦ, ἔχων δυνάμιν τοσαύτην κάτησαι, οὔτε τι ἔθνος τρόσκτώμενος, οὔτε δυνάμιν Πέρσῃσι. εἰκὸς δὲ ὄστι ἀνδρὸς καὶ νέου, καὶ χρημάτων δεσπότην μεγάλων, φαίνεσθαί τι ἀποδεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμαθωσι ὅτι ὑπ' αὐδενὸς ἄρχονται. ἐν ἀμφότερα δέ σοι φέρε ταῦτα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ἐπιστέωνται ἀνδρα εἶ ὃν τρόσεστα, καὶ ἵνα τείσωνται πολέμῳ, μηδὲ σχολὴν ἄγοντες, ἐπιβουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ αὖ τι καὶ ἀπὸ δέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἶς ἡλικίην. αὐξομένῳ μὲν γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες, γηράσκοντι δὲ συναπημβλύνονται, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάντα ἀπαμβλυνόμενος. ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς ἔλεγε· ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ γύναι, πάντα ὅσα τε αὐτὸς ἐπινοέω ποιήσειν, εἴρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβούλευμαι ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆς ἠπείρου ἐς τὴν ἑτέρην ἤπειρον ὅτι Σκύθας ς τρατεύεσθαι. καὶ ταῦτα ὀλίγου χρόνου ἔς ας τελεύμενα. λέγει δὲ Ἄτοσα τάδε, Ὄφελον, ὅτι Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἐᾶναι ἔ· αζοι (οὗτοι γὰρ, ἐπεὰν σὺ βούλῃ, ἔσονταί τοι) σὺ δέ μοι ὅτι τὴν Ἑλλάδα ς τρατεύεσθαι. ὅτι θυμέω γὰρ, λόγῳ πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γυνέσθαι καὶ Ἀργείας καὶ Ἀθηναίας καὶ Κορινθίας, ἄς. ἔχεις δὲ ἄνδρα ὅτι τι δεώτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τὸν ὃς σὸν πόδα ἐξίησατο. ἀμείβεται Δαρεῖος, Ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκέει Περσέων πρῶτον ἄμεινον εἶ ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέγεις, πέμψαι ἐς αὐδεῖς· οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκαστα αὐτῶν, ἔπειτα ἐξεπισάμενος, ἐπὶ αὐδεῖς τρέψομαι.

Ταῦτα εἶπε. καὶ ἅμα ἔπος τ' εἶπε, καὶ ἔργον ἐπίεε. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα, ἐπετέλλετό σφι, ἐπομόνους Δημοκήδεϊ, διξελθεῖν τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος· ὅκως τε μὴ

in mamilla vlcus exoriretur, deinde rescissum porro grassaretur. quod ista, quoad fuit exiguum, præ pudore occultans, nemini indicauit: sed vbi male iam se habebat, accersito Democedi rem ostendit. Ille se redditurum sanam affirmãs, adiurat eam vt sibi vicissim ipsa inseruiat in eo quod orauerit, oraturũ autem nihil vnde dedecus redundaret. A quo, posteaquam curata est, edocta, CXXIII
Dariũ, dum cũ eo cubat, his verbis allo-
quuta est, Rex, quum tantum tu habeas
copiarum, desides, nullam neque gentẽ
neque potentiam Persis acquirens. atqui par est virum & iuuenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo se ostendere, quo etiã Persæ cognoscant sibi virum præesse. Quod vt facias, duabus de caussis interest, vt Persæ & eum qui ipsis præest, virum esse intelligant, & bello atterantur: ne ocium agentes tibi insidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas quoad in ætate iuuenili es. nam augescente corpore, ingenium pariter augescit, & consenescente consenescit, & ad res omnes elãguescit. Hæc Atossa ex admonitu Democedis. Ad quam Darius respondens, Quæ, inquit, vxor, ipse facere destinaueram, ea omnia dixisti. ego enim constitueram Scythis bellum inferre, iuncto mari è nostra continente in alteram ponte: & hæc breui tempore perficientur. Ad eum Atossa, Animaduerte, inquit, nunc: omitte primum Scythis bellum inferre, qui, quandocunque voles, tui erunt: aduersus Græciam mihi tu eas in expeditionem. concupisco enim Lacænas & Argiuas & Atticas & Corinthias, fando cognitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc virum habes ex omnibus maxime idoneum [1] ad demonstrandas Græciæ res atque exponendas, hunc qui pedem tuum sanauit. Cui Darius, Quandoquidem, inquit, vxor, tibi videtur nos primum Græciam tentare debere, mihi videtur satius ante omnia mittere illuc exploratores Persas, vna cum isto quem dicis, qui percepta omnia illic & visa renuncient: & mox ego ab illis edoctus, aduersus
Græcos tendam. Hæc loquutus Da- CXXV
rius, & quod est loquutus, re quoq; aggressus est. nanque vbi primum illuxit, accitis quindecim viris Persarum spectatis, præcepit vt sequentes Democedem omnia Græciæ maritima loca collustrarent, neve committerent vt

1 Ad ostendenda singula Græciæ *loca* & ad deducendum,

Demo-

Democedes ab illis aufugeret, sed rursus eum omnino reducerent. Hæc illis vbi præcepit, secundo loco Democedē ipsum ad se accersitum orat vt[1] expositā atque demonstrata Persis omni Græcia, rursus redeat: iubetque eum dono ferre patri ac fratribus omnia sua vtensilia, affirmans se alia multo plura[2] illi inuicem donaturum.[3] ac præter dona missurum ait, quæ vna iter faciat onerariam nauim, omnifariis bonis refertam. Quæ Darius nullo dolosō consilio (vt mea fert opinio)[4] mādabat: ille tamen veritus[5] ne se Darius tentaret, tanquam fugitiuum, si cuncta sibi oblata caperet: respondit se quidem sua illic velle relinquere, vt ea reuersus sibi haberet: verum nauim onerariam quam Darius promitteret, dono fratribus accipere. Darius postquam hæc Democedi præcepit, homi-
CXXXVI nes ad mare demisit. Isti, quum in Phœnicem descendissent, & ex Phœnice in vrbem Sidonem, confestim duas triremes instruxerunt, & simul ingentem onerariam omnifariis bonis impleuerunt. Comparatisq; omnibus, in Græciam traiiciunt. & adeuntes maritima eius loca intuebantur atque describebāt. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum transmiserunt. Ibi Aristophilides Tarentinorum rex,[6] & ipse Crotoniensis, gubernacula Medicarum nauium resoluit, pariter & ipsos Persas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dū isti patiuntur hæc Democedes Crotonem abiit ad domum suam.[7] Quo abeunte Aristophilides Persas missos fecit, restitutis iis quæ de nauibus abstu-
CXXXVII lisset. Illinc Persæ nauigantes, ac Democedem persequentes, Crotonē perueniunt: nactique in foro Democedem prehendunt. Eum Crotoniensium quidam, res Persicas reformidantes, tradere parati erant: quidam iectis è diuerso manibus, fustibus cædebant Persas,[8] qui his verbis commonefaciebāt, Viri Crotonienses considerate quid faciatis, qui hominem regis fugitiuū eripitis. An ex vsu erit vobis hanc iniuriā regi Dario intulisse, ac vobis bene cedet ista fecisse,

ὡς δραδρήσσοιτο σφέας ὁ Δημοκήδης, ἀλλά μιν πρήσσοντας ὀπίσω ἀπάξοιεν. ἐστειλάμενος δὲ τούτοισι ταῦτα, δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκήδεα, ἐδέετο αὐτοῦ ὄκως ἐξηγησάμενος πᾶσαν τὴν ὑπὸ δεξιὰ τῶν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι, ὀπίσω ἥξοι. δῶρα δέ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πρήσσεσθαι τὰ ἐκείνου ἐπὶ πλεῖστα λαβόντα ἄγειν, φὰς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν. τοιοῦτος δέ τις ἐὼν ἐς τὰ δῶρα, ὁλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλήσας ἀγαθῶν πρηγμάτων, τὴν ἅμα οἱ πλώσεσθαι. Δαρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ὡς δόλιος δόλιον οὐκ ἐπαγγέλλετο οἱ ταῦτα. Δημοκήδης δέ, δείσας μὴ οὐ σκοπεύμενον Δαρεῖος, οὐκ ὑπεδέξατο, πρήγματα τὰ δίδωμι ἐδέκετο. ἀλλὰ τὰ μὲν ἑωυτοῦ, καὶ χάριν ἔφη καταλείψειν, ἵνα σὺν σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μέντοι ὁλκάδα τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο ἐς τὴν Ἑλλάδα τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐστειλάμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτὸν ὡς τὴν Ἑλλάδα. καταβαίνοντες δὲ οὗτοι ἐς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι, καὶ γαῦλον μέγαν, πρήσιος ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πρήσσειν, ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα. κατασχόντες δὲ αὐτῇ, τὰ μὲν πρῶτα ἐθηεῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο. ἐς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνόμαστὰ θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίης ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα δὲ ἐκ Κρεσφόντης τοῦ Δημοκήδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τὸ μὲν, τὰ πηδάλια παρέλυσε τῶν Μηδικέων νεῶν, τὸ δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δὴ σφέας εὖντας. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἔπρησσον, ὁ Δημοκήδης ἐς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπαλλαχθεὶς δὲ ἤδη τούτου ἐς τὴν ἑωυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας, καὶ τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Πλέοντες δὲ ἀνηὗτεον οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκήδεα, ἀπικνέονται ἐς τὴν Κρότωνα. δυρόμενος δέ μιν ἀγοράζοντα, ἅπαντα ἀπῆλθε. τὸν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταρρωδέοντες τὰ Περσικὰ πρήγματα, ὡς ἱέναι ἑτοῖμοι ἔσαν· οἱ δὲ ἀντεπλέοντό τε καὶ ἧσσι σκυτάλῃσι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, ὡς σφέας ἕως πάλιν, Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὁρᾶτε τὰ ποιέετε· οὐδὲ Βασιλέος δρηπέτην ἠνόμενον δέχεσθε; κῶς ταῦτα Βασιλέϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει ὠφειλέειν; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ πρηγμάτα ἔξει καλῶς,

---

1 Vt quum Persis ostenderit vniuersam Græciam & peream deduxerit, reuertatur. 2 Pro illis donaturum. 3 Præterea vero ad dona *portanda* nauem onerariam ei se suppeditaturum dixit, eamque se bonis omnifariis impleturum, quæ cum ipso nauigaret. 4 Pollicebatur: 5 *Legis his interpres μή i, quæ lectio magis placet.* ille tamen veritus ne Darius eius animum tentaret, nequaquam omnia quæ dabantur percurrit, *id est recensuit*, & accepit: sed sua quidem suo in loco relicturum se dixit, vt ea reuerſ. *&c. vt legatur πάντα ex vet. cod. pro πάντως, & ἐπιθραμὼν actiue sumatur. quasi dicat non percurrisse numerum, tanquam nihil omittere volentem. Fortasse tamen & aliter exponi possit ἐπιθραμών.* 6 *Non sequitur lectionem edit. vulg. quæ tamē & ipsa suspecta est.* 7 Interim vero dum iste domum reuertitur, Aristoph. 8 Qui hæc verba obtendebant. *Vel,* Hæc illis allegabant, *vel,* proponebant.

» ὦ ἀπόλωμεθ' ἡμέας; ὅτι πρῶτα ἢ τούτους τοὺς πρότερον
» ἐφ' ἡμέας ἐλθόντας ἀμυνόμεθα πόλιν; πρῶτα ἢ τοὺς πρότερον ἀνδραπο-
δίζεσθαι φερομένους; τοῦτα λέγοντες, ἔπεισαν Κροτωνιήτας ἔχειν ἐπίφορα· ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δημοκήδεα, καὶ τὰ πλοῖα ἅμα ἀγόμενοι ἀπαιρεθέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδέ τι ἐξήτησαν ὃ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικέσθαι, ἐόντες μὲν οἱ μαθήν, ἐόντες δὲ οἱ τοῦ ἡγεμόνος. ποσὸν δὲ μοῦνοι ἐπετέλεσε σφι Δημοκήδης, ἀναγομένοισι κελεύων εἰπεῖν Δαρείῳ σφέας, ὅπως ἁρμόσαι τὸν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκήδης γυναῖκα. ἦν γὰρ δὴ παλαιτέρω Μίλωνος ἦν ὄνομα πολλὸν ἐν τῷ βασιλείῳ. κατὰ δὴ τοῦτό μοι δοκέει σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκήδης, ἵνα φανῇ παρὰ Δαρείῳ ἐὼν ἐν τῇ ἑωυτοῦ δόκιμος.

Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τοῦ Κρότωνος οἱ Πέρσαι, ἐμπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην καὶ σφέας δουλοῦνται ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ αὐτὸν πάντων ἕτοιμος ἦν δίδοναι τούτῳ ὅ, τι βούλοιτο αὐτός· Γίλλος δὲ αἱρέεται κατοδοὺς οἱ ἐς Τάραντα γενέσθαι, 135 παρασπησάμενος τὴν συμφορήν· ἵνα δὲ μὴ σὺν στρατῷ ἔλθῃ τὴν Ἑλλάδα, λέγει δι' αὐτῶν ὡς ὅλος μέγας πλέῃ ὅτι τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούνους ἀποσχεδὸν οἱ ἔφη τοὺς κατάγειν γίνεσθαι· δοκέων ἀπὸ τούτων ἑούτων τοῦσι Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα τὴν κάτοδον οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεε. πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέλευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνίδιοι Ταραντίνους οὐκων ἔπειθον, βίῃ δὲ ἀδυνατοὶ ἦσαν τοῖσι φέρειν. τοῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπράχθη. οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατάσκοποι ἐλθόντες.

Μετὰ δὲ ταῦτα, Σάμιον βασιλεὺς Δαρεῖος αἱρέει, πολίων πασέων πρώτην Ἑλλησπόντου καὶ βαρβάρων, διὰ τιμωρίδην τινὰ αἰτίην· Καμβύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, πολλοί τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς εἰκός, καὶ ἐμπορεύμενοι στρατευόμενοι, οἱ δέ τινες, καὶ αὐτοὶ τῆς χώρης θεηταὶ τῶν ἦλθον· ἐν τοῖσι Συλοσῶν ὁ Αἰάκου, Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεὸς, καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε δύστυχίη τοιήδε τις· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἠγόρασε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω, καὶ λόγου οὐδενὸς ὢν μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτῷ προσελθὼν ᾐτέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων δι Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος,

1 si nos dimiseritis? Cui enim prius quam huic vrbi bellum inferemus? aut quam priorem diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotonienſibus perſuaſerunt. quinimo non modo Democede, ſed etiam oneraria naui quam vna duxerant, priuati ſunt: atq; in Aſiam reuerſi, omiſſo iam ſtudio diſcēdi vlteriora Græciæ, quod duce eſſent fraudati. Quibus tamen in digreſſu Democedes mandauit vt Dario dicerent, Democedem ducere vxorem Milonis filiam. erat enim apud regem celebre nomen Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tēpore properaſſe magna erogata pecunia vt ipſum etiã in patria ſua ſpectatum eſſe Dario appareret. Profecti Crotone Perſæ, ad Iapygiam in quaſdam naues inciderunt: à quibus in ſeruitutem redacti. Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad regem Darium reportauit. Ob quod meritum quum rex paratus eſſet donare ei quicquid vellet, optauit ſe in patriam reduci, expoſita prius ſua calamitate, dicens, ne omnem Græciam conturbaret, ſi claſſis ingens ipſius cauſſa in Italiam mitteretur, contentum ſe eſſe vt per ſolos Cnidios reduceretur: exiſtimans, pro amicitia quæ Cnidiis erat cum Tarentinis, ſe præcipue reductum iri. Id Darius pollicitus effecit. nã miſſo Cnidum nuncio iuſſit vt Gillum Tarentum reducerent. Cnidii Dario obſequentes, id tamen à Tarentinis non impetrauerunt: nam ad vim inferendam inualidi erant. Atque hæc hunc in modum adminiſtrata ſunt. hique Perſæ primi extitere qui in Græciam traiecerunt explorandi gratia, & ob hanc rem. CXXXIX ¶ SAMVM vero poſt hæc rex Darius omnium vrbium tam Græcarum quam barbararum primam, euertit, ob hanc cauſſam: Dum Cambyſes in expeditione aduerſus Ægyptum ageret, permulti ſe illuc Græcorum conferebant, partim (vt credibile eſt) negociandi, partim militandi, partim ipſius regionis oculis ſubiiciendæ gratia. E quibus fuit Syloſon Æacis filius, Polycratis germanus, extorris patria. Huic Syloſonti felicitas huiuſmodi contigit: Sumpto hic amiculo rutilo ac ſibi circundato, apud forum Mempheos ſpatiabatur. quem quum vidiſſet Darius Cambyſis ſatelles, 2 nullius admodum condicionis vir, captus amore amiculi, adit hominem vt mercetur amiculum. Syloſon, animaduertens Darium magnopere amiculum cupere,

CXXXIX CXXXIX

1 Sinobis *hunc* eripueritis? 2 Nullius adhuc admodum magnæ autoritatis viramiculi deſiderio captus.

diuina

diuina quadam fortuna vsus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia vendo,[1] sed tibi largior, si modo tuū perpetuo debet esse. Hæc approbans Darius,
CXL accepit indumentum. Syloſon, qui putarat ſibi illud ſtulte periſſe, interiecto tempore, quum Cambyſes deceſſiſſet, & ſeptem illi magum oppreſſiſſent, & ex ſeptem Darius regnum adeptus eſſet, vbi certior factus eſt ad eum virum peruenisſe regnum cui ipſe roganti dediſſet in Ægypto illud amiculum, Suſa aſcendit, ſedenſque in veſtibulo regiæ, ait ſe eum eſſe qui de rege ſit bene meritus. hæc audiens ianitor, regi nunciauit: ad quem admirabundus rex, Et quis eſt, inquit, Græcorum qui in me beneficus extiterit, cui ego reuerentiam debeam, recens regno potitus? Necdum multi aut nulli eorum ad nos aſcenderunt:[2] nec vllo Græcorum quicquam (vt ſic dicam) opus habeo. tamen hominem introducite, vt ſciam quid hæc dicendo velit ſibi. Vbi à ianitore introductus eſt Syloſon, ac ſtetit in medio, interrogatur ab interpretibus quiſnam eſſet, aut quo facto beneficus in regem extitiſſet. Ipſe rem omnem geſtam circa amiculum refert, ſeſeque illum eſſe qui id donaſſet. Ad hæc reſpondens Darius, O, inquit, virorum generoſiſſime, tune ille es qui mihi nullamdum potentiam habenti donaſti ea, quamuis parua, tamē perinde grata acſi nunc aliquid magnum acciperem? Qua de re immenſo te auro argentoque remunerabor, vt nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hyſtaſpis filium extitiſſe. Cui Syloſon, Mihi, inquit, rex, neque aurū neque argentum dederis, ſed patriam meā Samum, vbi eam liberaueris: quam nūc poſt necem fratris mei Polycratis ab Oroœte interfecti, occupat ſeruus noſter: hanc mihi donato citra cædem atque
CXLI direptionem. His Darius auditis, miſit exercitum duce Otane vno è ſeptem viris, iuſſo vt quæ Syloſon rogaſſet, ea effecta redderet. Otanes ad mare deſcē-
CXLII dens, contrahebat exercitū. ¶ At Sami imperiū obtinebat Mæandrius Mæandrii filius, acceptū à Polycrate, vt illud procuraret. Cui, iuſtiſſimo virorum volēti eſſe, non licuit. nā vbi de Polycratis interitu allatus eſt nuncius, ante omnia Ioui liberatori ſtatuit aram, eiq; fanum in circuitu deſignauit, quod nūc quoq;

δεὴν τύχην χρεώμενος, λέγει, Ἐγὼ τούτου τοῦ ἀνδρὸς τὸν ἀμπελεῶνα μὴ ὠνεόμενος χρήματος· δίδωμι δὲ ἄλλως, εἰ γὰρ οὕτω δεῖ δοθῆναι. πάντως τοι αἰτέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἐθαλασσεύθη ὃ εἶμα. Ὁ μὲν ὦν Συλοσῶν ἠπίστατο οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι δι' ἀνηθείην· ὡς δὲ τῷ χρόνου προβαίνοντος Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ μάγῳ ἐπανέστησαν οἱ ἑπτὰ, καὶ ὅκως τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιληίην ἔσχε, συνθαίνεται ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιληίη προελήλυθοι ἐς τοῦτον ὃν δῶδεκα τῷ κοτε αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι ὃ εἶμα. ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς τὰ πρόθυρα τῶν βασιλέος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀναγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουρὸς τῷ βασιλέϊ· ὁ δὲ, θωυμάσας λέγει πρὸς ἑωυτόν, Καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, οἷ ἐγὼ προσαδύμαι; νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων· ἀναβέβηκε δὲ τις ἢ οὐδείς κω πάρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος, ὡς εἰπεῖν, σπεύδειν αἰδοῖος Ἕλλησι. ὅμως δὲ αὐτὸν παράγετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. παρῆγε ὁ πυλουρὸς ὃν Συλοσῶντα. ταῦτα ὦν ἐς μέσον πρώτεων οἱ ἑρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐεργέτης φασὶ εἶναι βασιλέος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πρὸς ταῦτα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γνώμια, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κεῖνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ὦ γενναιότατε ἀνδρῶν, σὺ κεῖνος εἶς ὃς ἐμοὶ οὐδεμίην ἐχούσῃ κω δυνάμιν ἔδωκας; εἰ καὶ σμικρὰ, ἀλλ' ὦν ἴσην γε ἠμείψαο ὁμοίως ὡς εἰ νῦν κεν δόντι μέγα λάβοιμι. καὶ τοι ὦν χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον δίδωμι, ὡς μή κοτέ τοι μεταμελήσῃ Δαρεῖον ὃν γε σάσαντος δὲ ποιήσαντι. λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν, Ἐμοὶ μήτε χρυσὸν ὦ βασιλεῦ μήτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασώσαιμός μοι δὸς τὴν πατρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκράτεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτεω, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος· ταύτην μοι δὸς αἴδε τε φόνου καὶ ἁρπαγῆς ἀπόδιος. Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιήν τε καὶ στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἡγεόμενον· τῷ ἐπειλάμενος ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιέειν ἐπιτελέα. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης, ἔστελλε τὸν στρατιήν. Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, ἐπιτροπεύων τῶν ἐκ Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν. τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ ἡγέεσθαι, οὐκ ἐξεγένετο· ἐπεὶ γὰρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίεε τοιάδε· πρῶτα μὲν, Διὸς ἐλευθερίου τοῦ ὑπὸ τῷ ὄμβρῳ ἱδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν ὕρισε τὸ νῦν

1 Sed alioqui dono (ſi hoc quidem vt fiat neceſſe eſt) certe tibi. *Q. d. Sed quod ego vendere nolim, id alioqui dono, tibi quidem certe libentius quam cuiquam alii, quandoquidem donare non vendere ſtatui. Non immerito tamen ſuſpectus alicui fuerit hic locus.*

2 Nec vlli Græcorum vllo ſum beneficio obſtrictus. *vel, deuinctus.*

136 ἐν τῷ προσαγορεύει. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπεποίητο, ἐκκλησίην σφι ἀγείρας πρώτων τῶν ἀστῶν, ἔλεξε „ τάδε, Ἐμοὶ (ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς) σκῆπτρόν τε καὶ δυνα- „ μις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος ὑπέτεται, καὶ μοι „ παρέχει νῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πέ- „ λας ὑπὸ πλήατω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω. „ οὔτε γάρ μοι Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων αἰ- „ δρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ, οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποι- „ έει. Πολυκράτης μὲν νυν ἔξεπλησε μοίρην τὴν ἐ- „ωυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρχὴν πρηΐς, ἰσονο- „ μίην ὑμῖν προαγορεύω. ποσάδε μοί δικαιοῦν γέ- „ρεα ἐμεωυτῷ γενέσθαι. ἐκ μὲν γε τῶν Πολυ- „ κράτεος χρημάτων, ἓξ ἀρετὰ ἓξ τάλαντά μοι γενέ- „ σθαι· ἱρωσύνην δὲ πρὸς τούτοισι αἱρεῦμαι αὐτῷ „ τ' ἐμοὶ καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοισι, τοῦ Δι- „ ὸς τοῦ ἐλευθερίου· τὸν αὐτός τε ἱρὸν ἱδρυσάμην, καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν προτίθημι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλετο· τις δὲ „ ὄζωνας εἶπε, Ἀλλ' οὐδὲ ἄξιος εἶ σύ γε ἡμέων „ ἄρχειν, κεγχρώς τε κακὸς, καὶ ἐὼν ὄλεθρος· ἀλλὰ „ μᾶλλον ὅκως λόγον δώσεις τῶν μετεχείρισας χρη- „ μάτων. ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ οὔνομα ἦν Τελεσάρχος. Μαιάνδριος δὲ νόῳ λαβὼν ὡς εἰ μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις αὐτὸν αὐτὸς τύραννος καταστήσεται, οὐ δή τι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν· ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβέ σφεας, καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδίατο. Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος· ἐλπίζων δέ μιν ἀ- ποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τῷ οὔνομα ἦν Λυκάρητος, ἵνα ὑπετελέστερος κατάσχῃ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγματα, κατακτείνει πάντας δεσμώτας πρώτους. οὐ γάρ δή, ὡς ἐοίκασι, ἐβούλετο σφέας ἐλεύθερους. Ἐπείδὴ ὦν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κατάγοντες Συλοσῶντα, οὔτέ τι σφι χεῖρας αἰτείρε- τσι, ὑποπτεύοντές τε ἔφασαν εἶναι ἑτοῖμοι οἱ δὲ Μαιάνδριον σφεσιωτάτην, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρήσας ἐκ τῆς νήσου. καταμένοντες δὲ ὀλίγας ἡμέρας τοῦτο μὲν Οἰτάνεα, καὶ ἀποσταμένου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι ἔθνεος ἦσαν, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἐκαθέατο. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυραννίσαντι τὸν ἀδελφεὸν ὑποπαρζότερος, τῷ οὔνομα ἦν Χαρίλεως. τοῦτον ὁπόσῃ ὀξαμαρτὼν, ἐν γορ- γύρῃ

in ſuburbanis extat. Deinde vbi hoc perfecit, aduocata omnium ciuium concione, ita verba fecit, Mihi ſceptrũ atque omnis potentia Polycratis (vt vos etiam noſtis) demandata fuit: in meo quoque arbitrio ſitum eſt vobis dominari: ſed quod [1] in vicino reprehendo, id ipſe quoad potero non faciam. Nam neque Polycrates placebat mihi, in viros ſibiipſi pares dominatum habens, neque alius quiſpiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatum ſuũ expleuit: ego autem, depoſito in medium dominatu, iuris æquabilitatem ſuadeo: poſtulans iure optimo mihi ipſi hoc honoris tantummodo vt è pecunia Polycratis ſex demum talenta peculiariter mihi cedant. & præterea Iouis liberatoris (cui ego templum extruxi) ſacerdotium tam meis in perpetuum liberis, quam mihi qui libertatem vobis reſtitui. Hæc Mæandrius à Samiis poſtulabat. Tunc eorum quidam ſurgens, Tu vero, inquit, indignus es qui nobis imperes, tu qui malus extitiſti ac funeſtus, ſed dignus potius qui pecuniarum quas interuertiſti, rationem reddas. Hæc Teleſearchus (ita enim vocabatur) dixit, quod inter ciues [2] erat expertæ virtutis. Quæ Mæandrius in animum accipiens, reputanſque fore vt ſi dominatum ipſe deponeret, alius quiſpiam in eius locum tyrannus conſtitueretur, non deponendum ſibi dominatũ ſtatuit: ſed in arcem regreſſus, accitum vnumquenq; eorum, tanquam rationẽ pecuniarũ redditurus, comprehendit, alligauitque. Poſt hæc, dum hi in vinculis ſunt, Mæandrius morbo corripitur: quem deceſſurum credens frater ſuus, nomine Lycaretus, quo facilius Sami rerum potiretur, omnes vinctos interemit. neque enim videbantur velle liberi eſſe. Igitur vbi Samum tenuere Perſę, Syloſontem reducentes, nemo [3] aduerſus eos manũ leuauit. [4] Atque ii qui cõtrariæ Mæandrio factionis erant, deditionem ſe facere velle dixerunt: quin & ipſe Mæandrius ex inſula diſcedere. Approbante hæc Otane, atque inito fœdere, eminentiſſimi quiq; Perſarum poſitis ſellis eregione arcis ſedebant. Erat autem Męandrio germanus vecordiuſculus, nomine Charileus, [5] qui quod delinquere ſolebat, in ſubterraneo

CXLIII CXLIV CXLV

Λυκάρητος

ἐπὶ οἱ δ.

σφεσιωτάτην

1 In alio repr. 2 Erat ſpectatus. 3 *Id eſt, illis ſe oppoſuit.* 4 Quinetiam & Mæandrii milites & ipſe Mæandrius, ſe paratos eſſe data ſibi fide inſula excedere dixerunt. Quum autem hanc condicionem admiſiſſet Otanes, fidemque dediſſet, ſpectatiſſimi quique Perſarum &c. *Lego autem* σφεσιωτάτην *ex vet. cod. pro* σφεσιωτάτη. 5 Qui ob noſcio quod delictum in ſubterranea——

loco e-

loco erat alligatus. Hic quum audisset quæ agebãtur, & per specum suspiciens vidisset Persas quiete sedentes, vociferando dicebat velle se in colloquiũ venire Męandrii. Eũ audiens Męandrius, iussit solutũ ad se adduci. vbi adductus est, confestim conuiciando maledicendoque illi suadebat vt impetum daret in Persas: hæc inquiens, Me tu, ô deterrime virorum, qui sum tuus frater, quique nihil vinculis dignum peccaui, in subterraneo carcere alligandũ putasti: Persas autem, quos cernis te adorientes, atque extorrem facientes, vlcisci non audes, tam faciles tibi ad capiendum? Quos si tu reformidas, præbe mihi auxiliares tuos, vt istos ob suum huc aduentum vlciscar: paratus etiam teipsum ex
CXLVI insula eiicere. Hęc Charileus. Quem sermonem Mæandrius admisit, quantum ego sentio, non quia eo insipientiæ venisset vt putaret suas vires regiis superiores esse: sed quia inuidens Syloſonti si ciuitatem & integram & sine labore esset accepturus, maluerit res Samias debilitari Persis irritatis, atque ita tradi: probe intelligens, Persas prius iniuria lacessitos, sæuituros esse in Samios, & sibi tutum ex insula excessum esse quandocunque vellet. foderat enim sibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. itaque ipse quidem Męandrius è Samo profectus est. Charileus autem, armatis cunctis auxiliariis, patefactisque portis egreditur in Persas nihil tale expectantes, sed [2] omnia pacata existimantes. [3] In hos Persas qui sellas attulerant, & plurimi momenti erant, dato impetu auxiliarii grassabantur. Dũ hæc isti agunt, ceteræ Persarum copiæ auxilio veniunt: à quibus repulsi auxiliarii,
CXLVII rursus in arcem se recipiunt. Otanes imperator, cernens tantã cladem accepisse Persas, etsi memor erat præceptorũ Darii, dum ipsum mittebat, ne quem Samiorũ aut occideret aut caperet, sed insulam immunem malorum Syloſonti traderet: tamen horum præceptorum oblitus est, iussitque milites vt quemque Samium adipiscerentur, occidere, virum pariter & puerum. Tunc pars copiarum arcem obsidebat, pars obuium quemq; sine discrimine trucida-
CXLVIII bat, tam in delubris quam extra delubra. Mæãdrius è Samo profugiẽs, Lacedæmonẽ nauigauit. eo vbi peruenit,

γύρη ἐδίδε· ἐν δὴ τότε ἐπαχθύσας τε τὰ ὀρυσσόμενα, ἐν ἀχαχύψας ἀφῆκε τὸν γοργύρης, ὡς εἶδε τὺς Πέρσας εἰρωμένως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ θέλῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπαχθύσας δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαι ἐᾶς αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δὲ ἄχθη τὰ χεῖρα, λοιδορέων τε καὶ κακίζων μιν, αὖτις ἔφη ἐπιθήσειν τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιάδε, Ἐμὲ μὲν, ὦ κακίστε ἀνδρῶν, ἐόντα σεωυτῦ ἀδελφεὸν, ἐν ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμῦ, δῆσαι γοργύρης ἐξίωσας· ὁρέων δὲ τὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς τέ σε καὶ αἴσχιον ποιέοντας, ἐν τολμᾷς τίσασθαι, ὕπω δή τι ἐοίκασι ὑπερτέας χρῆσθαι; ἀλλ' εἰ τύ σφεας καταρρωδήσας, ἐμοὶ δὸς τὺς ὑπηκόους, καὶ σφέας ἐγὼ μωρήσομαι τὸν τάδε ἀπίξιος· αὐτόν τέ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆσδε ἕτοιμός εἰμι. ταῦτα ὁ Ἑλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπελάβετο τὸν λόγον, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τὸ ἀφροσύνης ἀπιγμένος ὡς δόξαι τὸν ἑωυτοῦ δύναμιν τὴν ἐκείνου τοῦ βασιλέος, ἀλλὰ φοβηθεὶς μᾶλλον Συλοσῶντα, εἰ ἄρα οἱ τύχῃ ἐπιμελὲς ἀπολέμωτον τὸν ἀχήρωτον τὴν πόλιν ἐρεθίσας ὧν τὺς Πέρσας, ἔθελε ὡς ἀδεέστατα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ οὕτω παραδιδόναι· ἦν γὰρ ὀξυπτάμενος ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κακῶς, τὴν ἐπικράνειαν ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι εἰδώς τε ἑωυτῷ ἀσφαλέα ἐκδύσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆσδε, τότε ἐπεὰν αὐτὸς βούλῃ. ἐπεποίητο γὰρ οἱ κρυπτὴ διώρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ Σάμου. τὺς δ' ὑπηκόους πρῶτος ὁπλίσας ὁ Χαρίλεως καὶ διαπετάσας τὰς πύλας, ἐξ- 137
ῆκε ἐπὶ τὺς Πέρσας, ὥστε τὴν ἐσδεχομένους τοιοῦτο οὐδὲν, δοκέοντάς τε δὴ πρήγματα συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ὑπήκοοι, τῶν Περσέων τὺς διαφθορὰν μεμηχανημένους τε καὶ λόγου πλείονος ἐόντας ἔκτεινον. καὶ ὅτοι μὲν ταῦτα ἐποίεον, ἢ δὲ μάχη ἐγένετο ἰσχυρὴ καὶ Περσικὴ ἐπεβοήθεε. πιεζόμενοι δὲ οἱ ὑπήκοοι ὀπίσω καὶ ἀνεχώρεον ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὀτάνης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεποιημένους, σὺν πόλας τε τὰς Δαρδανὸς οἱ ἀποστέλλων ἐπέτελλε, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαθέα τε κακῶν ἀποδοῦναι τῇ τῶν Συλοσῶντι, τοῦτον μὲν τὸν Σολέων μεμνημένος, ἐπελανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ πάντα τὸν ἀνδρώπους καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. σὺν θαῦτα δὴ στρατιὴς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἐκλείνον πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἱρῷ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δὲ ἀποδρὰς ἐκ Σάμου, ἐκπλέει ἐς Λακεδαίμονα. ἀπικόμενος δὲ ἐς αὐτὴν,

——fossa vinctus detinebatur. *Sic paulo post*, Et ex illa subterranea fossa suspicions &c. *Nec tamen* γοργύρης *est simpliciter subterranea fossa, sed cauosa etiam, siue limosa.* 1 De omnibus conuenisse exist. 2 Irruentesque auxiliarii Persas eos qui sellis insidebant, & maximæ autoritatis erant, interfecerunt.

καὶ αἰνείκαμπυος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίεε τοιάδε· ὅκως ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσια παρεῖτο, οἱ μὲν παρέποντες αὐτὰ ἐξέσμων αὐτά. ὁ δὲ ὡς ὃν χρόνον τοῦτον τῷ Κλεομένεϊ τῷ Ἀναξανδρίδεω συλλόγοισι ἐών, βασιλεύοντι Σπάρτης, παρῆγε μιν ἐς τὰ οἰκήια. ὅκως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀποθωύμαζέ τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ αὖ ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρεσθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δὶς καὶ τρὶς εἶπε δὴ τοῦτο Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιότατος ἀνδρῶν γίνεται· ὃς λαβεῖν μὲν ἐδίδου μιν οὐκ ἐδικαίου· μαθὼν δὲ ὡς ἄλλοισι δόλοις τῶν ἀστῶν δώροισι τιμωρέοι, βάς ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ ὃν ξεῖνον ὃν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ αἰσχρόν τι ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων, κακὸν γένεσθαι. οἱ δὲ ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον. Τῶν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, παρέδωσαν Συλοσῶντι, ἔρημον ἐοῦσαν ἀνδρῶν· ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτοῖσι ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης, ἐκ τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ νούσου ἣν μιν κατέλαβε νοσήσαντα τὰ αἰδοῖα. Ἐν τοσούτῳ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, καὶ πᾶσι δὴ παρεσκευάσατο. ἐπεὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίην παρεστεῖτο, τὴν δὲ ἐβούλετο ἐκ τῶν ἑωυτοῦ οἰκηίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἁπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνιξαν. τὴν δὲ μίην ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτὰς, ἵνα μὴ σφέων ὃν σῖτον ἀναισιμώσωσι. Πυθόμενος ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἅπαζαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπελάσας δὲ ὅτι τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκεε, φρονέοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ὅτι τοὺς προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, καὶ κατέσκωπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ· καί τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος, Τί κάτηνται οὗτοι οὗτοι ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσονται; τότε γὰρ αἱρήσετε ἡμέας ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι. τοῦτο

habens quæ in diſceſſu exportauerat, [1] dat negocium famulis vt pocula argentea & aurea proponant. Dum illi ea promunt, interea ipſe Cleomenē, Anaxandridæ filium, Spartæ regem, colloquendo deducit ad ædes ſuas. Cleomenes vbi pocula inſpexit, præ admiratione attonitus erat. Mæandrius eum iubere, quęcunque liberet, illinc aſportaret: [2] idque quum etiam atque etiam Mæandrius diceret, tamen Cleomenes virorum iuſtiſſimus extitit, qui ea quæ ſibi donabantur, recipienda non putauit. [3] Sed quum ſenſit eadem nonnullis ciuium Mæandrium elargiri, quomodo puniri deberet excogitauit. aditis enim ephoris, *hoc eſt tribunis plebis*, dixit ſatius eſſe Spartæ hoſpitem Samiū è Peloponneſo ablegari, necui Spartanorum aut ipſi aut alii cuipiā perſuaderet fieri malum. Illi, Cleomeni obſequentes, Mæandrium ablegauerunt. Perſæ vbi diripuere Samum, Syloſonti tradiderunt viris deſolatam. Interiecto tamen tempore Otanes imperator frequentem incolis effecit, [4] è viſione per quietem morbo correptus, quo laborauit circa pudēda. CXLII

¶ CETERVM, interim dum Samum nauticus proficiſcitur exercitus, interea Babylonii rebellauerunt, rebus probe admodum comparatis. nam quandiu magus imperauit, & ſeptem coniurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus & per occaſionem rerum turbatarum, ſe ad ferendam obſidionē inſtruxerunt, & in his apparandis vſque latuerunt: verū vbi è profeſſo deſciuerunt, hæc ſibi facienda ſtatuerunt: [5] Matres expellunt: mulierum vnam, quam ſibi quiſq; voluit, è domeſticis deligit, itemque vnam ad panem ſibi faciendum: ceteras in vnum contractas ſtrangulant. hoc idcirco facientes ne rem frumentariam ipſorū illæ abſumerent. His rebus cognitis Darius aduerſus eos contractis omnibus copiis cōtendit: & poſtquam peruenit, vrbem obſidione cingit. Sed illi nihili pendere obſidionem. nam cōſcenſis propugnaculis, tripudiare probraque ingerere Dario atque exercitui. quorum quidam ita inquit, Quid iſtic deſidetis Perſæ? quin potius abſceditis, quippe qui tunc expugnaturi nos eſtis quū pepererint mulæ. CXLIII CXLIV

παρεσκευάζοντο. παρεσκευάδατο.

1 Ita egit: Quum argentea pariter & aurea pocula prompſiſſet, *vel, protuliſſet*, ea famuli extergebant, interea autem ipſe cum Cleomene Anaxand. filio Spartæ rege colloquens, eum ad ædes ſuas deducit. 2 Quum bis atq; adeo ter dixiſſet, 3 Sed quū intellexit eum hæc aliquibus aliis ciuium donaturum, & inde mulctatum iri, aditis ephoris dixit &c. 4 Ex inſomnii viſione & morbo quo illum circa pudenda laborare contigit. *Id eſt, Quod facere in mentem illi venit quum ſomnium quoddam vidiſſet, & in morbum incidiſſet.* 5 Matribus ſuis exemptis, *vel, Quum matres ſecreuiſſent aut ſegregaſſent.*

Hoc

Hoc quidam Babyloniorum dicebat,
CLII credens nunquã parere mulam. Anno ac ſeptem menſibus in obſidione cõſumptis, iam Darium, atque vniuerſum exercitum, tædere quod Babylonios expugnare non poſſet: etſi aduerſus illos omnia machinamenta atque omnes inſidias expertus, cũ alias, tum illas quibus eoſdẽ Cyrus expugnauerat. Omnia hæc fruſtra fuerunt, quia Babylonii vehementer excubiis incumbe-
CLIII bant. Sed quum ne ſic quidem capi poſſent, viceſimo quam circumuallati ſunt menſe, Zopyro, Megabyzi filio, vnius è ſeptem qui magum ſuſtulerunt, hoc contigit portentũ, vt quædam mularum eius quæ frumentũ ſubuectabãt, pareret. Quod vbi ei renunciatum fuit, non credens, ſed ipſe inſpicere voluit. eo viſo, vetuit ſeruos cuipiam rem aperire, reputans illius Babylonii verba, qui inter initia dixiſſet, poſtquam mulæ peperiſſent, fore vt muri expugnarentur. [1] Ex hac fama Zopyro viſa eſt expugnabilis Babylon. diuino enim numine & illum loquutum & ſuam mulam eſſe enixam. Igitur vbi viſum eſt fatale eſſe
CLIV iam Babylonem capi, adiens Darium, ſciſcitatus eſt nunquid perquam magni faceret expugnare Babylonem. Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud conſultat, quomodo ipſe foret vrbis expugnator, & ſuum hoc eſſet opus. [2] beneficia enim apud Perſas permultum ad incrementa honorum conſequenda valent. [3] Eoque nemini expromens ſe ſuffecturũ rei faciendę, ſi ſeipſum quum mutilaſſet, ad hoſtes transfugeret, ſeſe deformiſſima mutilatione affecit, prorſus quũ id minimi faceret. quippe nares ſibi præcidit auriculaſque, comamque deformiter circumtondit, [4] plagas impoſuit: atque ita ad Darium perrexit.
CLV Quem ille intuens, virum videlicet ſpectatiſſimum ſic mutilatum, adeo grauiter tulit vt exiliens è ſolio exclamaret, interrogando quis eum & ob quod facinus mutilaſſet. Ad eum reſpondens Zopyrus, Nemo, inquit, rex præter te, cuius tanta potentia eſt, ita me potuiſſet afficere. neque alienus quiſpiam hoc mihi fecit, ſed ipſe ego: quod indigne animo fero Aſſyrios Perſis illudere. Cui rex, O virorum miſerrime, inquit, turpiſſimo facto pulcherrimum nomen impoſuiſti, inquiens, propter eos qui

τὸ τοιοῦτο τῶν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἡμίονον τεκεῖν. Ἐπεὶ δὲ μιῶν καὶ ὀγδωκοστῷ διελελυθότος ἤδη, ὁ Δαρεῖός τε ἤχαλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ ἐοῦσα ἑλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καίτοι πολλὰ σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκεε ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος. ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἐδυνάτο ἑλεῖν σφέας. ἄλλοισί τε σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἷλε σφέας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινοὶ ἦσαν οἱ φυλακὴν οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφεας οἷός τε ἦν ἑλεῖν. Ἐνθαῦτα εἰκοστῷ μηνὶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου, τοῦ ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν μάγον κατελόντων, τούτῳ τῷ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐ- 138
γένετο τέρας τόδε· τῶν οἱ σποφόρων ἡμιόνων ἡ μία ἔτεκε. ὡς δέ οἱ ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίης αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπειπὼν τοῖσι ἰδοῦσι μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονὸς, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ ἐς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεάν περ ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἁλώσεσθαι, ἐς τοῦτο τὸ φήμιον Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἁλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλών. σὺν γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἰπεῖν, καὶ ἑωυτῷ τεκεῖν τὸν ἡμίονον. Ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι ἁλίσκεσθαι, ἐς προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεστωθεύετο εἰ πολλοῦ κατάξιον ποιέεται τὸν Βαβυλῶνα ἑλεῖν. πυθόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῷτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅκως αὐτός τε ἔσται ὁ ἑλὼν αὐτὸν, καὶ ἑωυτῷ ὁ ἔργον ἔσται. καὶ γὰρ οἱ Πέρσησι αἱ ἀγαθουργίαι ἐς τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. ἄλλῳ μὲν γὰρ οὐκ ἐφράζετο ἔργῳ δεινὸν εἶναι μιν αὐτοχειρίην ποιῆσαι, εἰ δὲ ἑωυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσειε ἐς αὐτούς. ἐνθαῦτα ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἑωυτὸν λωβᾶται λώβῃ αἰπείῃ· ἀποταμὼν γὰρ ἑωυτοῦ τὸν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὸν κῆμον κακῶς ἀεικείῃ, καὶ μαστιγώσας, ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ καρτὶ βαρέως φέρων ἔτεκε, ἰδὼν ἀνδρὸς δοκιμώτατον λελωβημένον· ἐκ τε τοῦ θρόνου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἴρετο μιν ὅστις εἴη ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ, τι ποιησάμενος. ὁ δ' εἶπε, Οὐκ ἔστι σοῦ ἀνὴρ ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δυνάμιος τοσαύτης ἐμὲ δὴ ὧδε ἀρᾶσθαι. οὔτε τις ἀλλοτρίων ὦ βασιλεῦ πάθεα ἔργασαι, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωυτὸν· δεινὸν τι ποιεύμενος Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγελᾶν. ὁ δ' ἀμείβετο, Ὦ ἀνδρῶν κάρτιστε καὶ ἐλεημοσύνῃ ὑπ' αἰσχίστῳ οὐνόματι κάλλιστον ἔθου, φὰς σὲ λώβης

1 Ex hoc omine. 2 Fortia enim facta, *vel*, *Res enim fortiter geſta*. 3 Alio enim nullo facto illam ſe ſubiugaturum cogitabat quam ſi a ſeipſo mutilatus ad illos transfugeret. Tum igitur *id* parui pendens, ſeipſum atrociſſima mutilatione afficit: *vel*, *ſeipſum modis atrociſſimis mutilat*. 4 Et ſe flagris cecidit.

» πολιορκεῦμένοις σεωϋτὸν ἀπηνέως ἀφαιρῆναι. τί
» δὴ ὦ μάταιε, λελωβημένου σεῦ, ἆρα σὸν οἱ πολέμι-
» οι ποιήσονται; πῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν φρε-
νῶν, σεωϋτὸν ἀχρεῖος; ὁ δὲ εἶπε, Εἰ μὴ τοι ἐπ-
» εῖπα τὰ ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἂν μὲ παρεῖσθαι·
» νῦν δὲ ἐπ' ἐμεωϋτῷ βαλλόμενος, ἐπῆρκα. ἦλθε ὧν
» ἐπὶ μὴ τῶν σῶν δεήσῃ, αἱρέσομαι Βαβυλῶνα· ἐγὼ
» μὲν γὰρ ὡς ἔχω, ἀλώσομαι ἐς ὃ τεῖχος, καὶ φή-
» σω παρὰ σεῦ ἀπεῖναι ὡς τοιαῦτα πεπονθώς· καὶ δοκέω,
» πείσας σφέας ταῦτα ἔχειν οὕτω, τὴν ἡγεμονίην στρατι-
» ῆς. σὺ δὲ, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς ὃ τεῖ-
» χος, ἀπὸ ταύτης ἐς δεκάτην ἡμέρην τῆς σεωϋτοῦ
» στρατιῆς, τῆς ἂν δέῃ ἔξω ὦρη ἀπολυμένης,
» ταύτῃ χιλίους πάξον κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλεο-
» μένας πύλας· μετὰ δὲ, αὖτις ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς
» ἑβδόμην, ἄλλους μοι πάξον δισχιλίους κατὰ τὰς
» Νινίων καλεομένας πύλας. ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης
» ἡμέρης ἀφαιρεθέντων εἴκοσι ἡμέρας, καὶ ἑστῶτα ἄλλους κατ-
» ἰσον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλκιδέων καλεομένας
» πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρό-
» τερον μηδὲν τῶν ἀμφοτέρων, μήτε οὗτοι, πλὴν
» ἐγχειριδίων. τοῦτο δὲ ἐᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκο-
» στὴν ἡμέρην, ἰδέως τὴν μὴν ἄλλην στρατιὴν καλύ-
» ειν πρὸς τοῦ τεῖχος. Πέρσας
» δέ μοι πάξον κατά τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύ-
» λας καὶ Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμέο μεγά-
» λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τά τε ἄλλα ὅπιτερφέρον-
» ται ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς
» βαλλομένας. ὅδε μὲν σὺν θεῷ τε καὶ Πέρσῃσι μελήσει ταῦτα ποιέειν. Τοῦτα ἐπειπὼν ἐλάμβανε
ἥιε ὅκως τὰς πύλας, ὅκως μεφόμενος ὡς δὴ ἀληθέ-
ως αὐτόμολος· ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κατὰ
τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω· καὶ ὀλίγον τι παρεκλίναντες τὴν ἑτέρην πύλην, ἠρώτεον
τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος ἥκοι. ὁ δὲ σφι ἠγόρευε
ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτομολέοι ἐς ἐκείνους. ἤ-
γοντο δὴ μιν οἱ πυλωροὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ὅκως τὰ
κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων. καταγαγὼν δὲ ἐς αὐτὰ,
κατοικτίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ
πεπόνθεε οὐδὲν ἐπ' ἐωϋτῷ παθὼν ὑγιὲς τούτων δίκῃ συμβε-
139 βλῦσθαι οἱ ἀποστῆσαι τὸν στρατιήν, ἐπεί τε οὐδεὶς πόρος
» ἐφαίνετο τῷ ἁλώσιος. Νῦν τε (ἔφη λέγων) ἐγὼ ὑμῖν
» ὦ Βαβυλώνιοι ἥκω μέγιστον ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ καὶ
» στρατιῇ τῇ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. ἐγὼ δὴ, ἐμέ γε ὧδε
» λωβησάμενος, καταπρήξεσθαι ὅτισί μοι δοκέει πάσας

obsidentur, temetipsum indigne lacerasse. Nunquid, ô demens, te mutilato hostes citius deditionem facient? quid in teipsum laniando sensus amisisti? Ad eum Zopyrus, Si, inquit, tecum communicassem quæ eram facturus, tu me non permisisses: nunc memet ego adhibens in consilium, id feci. Itaque iam Babylonem capiemus, [1] nisi tu tuis parces. ego enim ita vti sum ad muros vt transfuga fugiam: dicamque ad illos me hæc abs te esse passum: &, [2] vt opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, consequar exercitus præfecturã. At tu decimo die quàm muros fuero ingressus, mille milites ex eo genere cuius amissione nihil admodum damni fiat, colloca ad portam quæ vocatur Semiramidis: rursus interiectis septem diebus, colloca mihi duo millia ad portas quæ dicuntur Niniorum: atque tertio, viginti diebus interiectis, eregione portarum quę dicuntur [3] Chaldæorum, alios statue, numero quatuor millia: dum neque priores neque posteriores habeant quo se defendant, præter gladios: hoc tantum finas eos habere. Post diem vicesimũ reliquas copias iube recta muros vndiq; subire. Verum ad portas quæ Belides ac Cissiæ vocantur [4] Persas mihi statuito. etenim (vt ego arbitror) Babylonii mihi, qui magna opera ediderim, committent cum alia, tum vero portarum claues: illinc mihi atque Persis curæ erit operam nauare. Hæc vbi mandauit, ad muros perrexit, subinde respectans tanquam vere perfuga. Eo conspecto qui in turribus ad id dispositi erant, deorsum decurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, sciscitabantur quisnam esset, & cuius rei indigens veniret. Quumque hic dixisset se Zopyrum esse, & se ad illos transfugere, eum [5] ad Babyloniorum magistratus deduxerũt. Ante quos vbi stetit Zopyrus, condicionẽ suam miserabatur, referens à Dario se passum quæ à semetipso passus erat: idque ob eam causam quod suasisset illi discedere cum exercitu, quoniam nulla via ostenderetur vrbis expugnandæ. At nunc, inquit, ad vos venio Babylonii, futurus vobis maximo bono, Dario autem & copiis eius maximo malo. Neque enim quod ita me mutilauit feret impune, quum habeam exploratos

CLVI

1 Nisi per tuos steterit. 2 Vt opinor, fide eis facta hęc ita se habere, militum copias impetrabo. 3 *Recte legit* Χαλδαίων, *vt & in vet. cod. non* Χαλκιδέων. 4 Ad publicas ædes Bab. eum deduxerunt. *à la maison de la ville.* Quo quum venisset, condicionem suam misere deplorabat, refer. &c.

omnes

omnes consiliorum eius exitus: Hæc
CLVII Zopyrus commemorabat. Quẽ Babylonii virum vtiq; apud Persas spectatissimum cernentes, naribus atque auribus priuatum, vibicibus ac sanguine cõspersum, sperãtes omnino vera loqui, & ad ipsos venire [1] sociũ, inducti sunt [2] ad permittenda ei quæcunque postulasset. Iste postulauit copias militum: quas vt accepit, perfecit [3] ea quæ cum Dario composuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copiis, mille Darianos quos collocari primos mandarat, circumuentos trucidauit. Eum Babylonii animaduertentes consentanea verbis facta præstare, maiorem in modum lætabantur, parati omni in re homini parere. Iste rursus interiectis diebus de quibus erat conuentum, cum delectis Babyloniorum egressus, duo millia Darianorum militum interfecit. Babylonii cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quam Zopyrũ in ore habere, eum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus supersedens ad prædictum locum copias educit, circumuentáque quatuor millia occidit: quo tertio opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios erat, adeo vt & dux exercitus
CLVIII & murorum custos declararetur. Vbi vero è composito Darius copias vndique muris admouit, ibi Zopyrus omnem dolũ patefecit. nam quum Babylonii conscensis muris copias Darii adorientes arcerent, ipse apertis Cissiis ac Belidibus portis, Persas in vrbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum videbant, hi in [4] puluinar Iouis Beli cõfugerunt: qui non videbant, hi in suo quisque loco permanserunt, donec
CLIX & ipsi se proditos intellexerunt. Ita Babylon iterum capta est. qua potitus Darius muros eius circumcidit, & portas omnes amolitus est: quorum neutrũ Cyrus fecerat prius eidem à se captæ. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data ceteris venia vrbem incolendi. Atque vt iidem vxores haberent vnde succresceret soboles, prouidit. nam feminas Babylonii (vt superius demonstratum est) rei frumentariæ consulentes, strangulauerant. Itaque Darius vicinis vndique populis negocium dedit vt feminas Babylone repræsentarent, pro iniuncto quisque numero. In summa igitur quinquaginta millia feminarum conuenerunt.

πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων. τοιαῦτα ἔλεγε. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρέωντες ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὤτων ἐστερημένον, μάστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθέα, καὶ σφι ἥκειν σύμμαχον, ὅπῃ δύναιτο ἕτοιμοι ἦσαν τὰ δέοιτο σφέων ἐπιτελέειν. ὁ δέ, ἐπεί τε αὐτέων τοῦτο παρέλαβε, ἐποίεε τάδε τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τῶν στρατιωτέων τοὺς Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς μετόπους ἐκέλευε Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μαθόντες δὲ μὴν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα παρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ μεμαχαρέες ἦσαν, πρὸ δὴ ἕτοιμοι ἔσαν ὑπουργέειν. ὁ δέ, ἐκλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὖτις ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτέων τοὺς δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πρὸ μὲν Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δέ, αὖτις ἐκλιπὼν τὰς ἐγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς τὸ συναμφὶ τετραμμένον· καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργασο, πρόπαν δὴ ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε ἦν καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. Γεφυρώσας δὲ Δαρείῳ καὶ τὰ συγκείμενα ποιήσας πέρι ἐξ ὅτου τεῖχος, σάθεα δὴ πρόπαν τὸν ἄλλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν δὴ Βαβυλώνιοι ἀναβαίνοντες ὅπῃ ὄψεσθαι, ἠμύοντο τὸν Δαρείου στρατὸν βάλλοντα· ὁ δὲ Ζώπυρος τάς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ ἱρόν. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθέν, ὅτοι ἔφυγον ἐς τὸν Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἕλμοι ἐν τῇ ἑωυτοῦ τάξι ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οἵδε ἔμαθον προδεδομένοι. Βαβυλὼν μὲν νυν ὕστερον πολιορκέετο τὸν αἰρέθη. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν, σφέων τὸ τεῖχος περιῄρεε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε. (τὸ γὰρ πρότερον ἐλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε τοῦτέων οὐδέτερον) τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς χρυφαίους μάλιστα ἐς τεσχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δὲ ἔξοιστο γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι ἡβέα ὑπογίνηται, πάλαι Δαρεῖος προεῖδὼν ἐποίησε. (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, τῷ σίτου προορέωντες) ἐπέταξε τοῖσι προσοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα καταγαγεῖν, ὁσασδὴ ἑκάστοισι ὑπῆκοοι. ὥστε πεντεκαιδέων μυριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε.

1 Auxiliatorem, 2 Ad ea illi committenda parati erant quæ ab ipsis postulasset. Ille mil. cop. postulauit: 3 Ea de quibus cum Dario conuenerat. 4 Templum

ἐκ τουτέων δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου γὰρ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο τῶνδε Δαρείῳ κειτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κῦρος μοῦνος. τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἀξιοῖ κω ἑωυτὸν συμβαλέειν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βούλοιτο ἂν Ζώπυρον εἶναι ἀπαθέα τῆς ἀτιμίης μᾶλλον, ἢ Βαβυλῶνά οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ οὔσῃ προσγενέσθαι. ἐτίμησε δέ μιν μεγάλως. καὶ γὰρ δῶρά οἱ αἰὰ πολλὰ ἔδιδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι δοκέει τιμιώτατα, καὶ τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης· καὶ ἄλλα πολλὰ ἀπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τοῦδε γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ αἰτίη Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐγένετο. Μεγαβύζου δὲ τοῦτον γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας ἀπομόλησε ἐκ Περσέων.

ex quibus qui sunt Babylonii originem duxerunt. Zopyri autem præstantia CLX facta nemo Persarum, Darii iudicio, supergressus est, neque eorum qui prius neque eorum qui posterius extiterunt, præter vnum Cyrũ: cui comparari nullus vnquam Persarum dignum se existimauit. Ferturque Darius hoc dictum sæpenumero vsurpasse, præoptaturum se Zopyrum nihil esse cladis passum, quam viginti sibi Babylones vltra illam quam haberet acquiri. Egregie vero eũ remuneratus est, cum dando quotannis quæ apud Persas sunt honorificentissima, atque alia permulta, tum tradita Babylone immuni, quoad viueret, in peculiarem portionem. Huius Zopyri filius fuit Megabyzus, qui dux exercitus exstitit in Ægypto aduersus Athenienses & socios: atque huius Megabyzi filius Zopyrus ille qui ad Athenienses transfugit à Persis.

HERO-

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER quartus, qui inscribitur MELPOMENE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

1 POST Babylonis expugnationem, Darius aduersus Scythas expeditionem fecit. Nam quum floreret viris Asia & magno pecuniæ prouentu, cupido incessit ei Scythas vlciscendi: quippe qui priores iniuriam intulissent, quum Mediã ingressi essent, & eos qui occurrerant, prælio vicissent. Etenim Scythæ (quemadmodum superius à me dictum est) duodetriginta annos superiori Asiæ imperitauerunt. siquidẽ persequentes gentem Cimmeriam, ingressi Asiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipsorum aduentũ Asiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregre abfuissent, 2 in patriam reuertentes, excepit non minor quam Medicus fuerat, labor. Offenderunt enim non exiguũ exercitum sibi occurrentem. Vxores namque eorum, in diuturna virorũ absentia 3 ad seruos accesserant visu orbatos. Orbant autẽ Scythæ seruos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria ossa fistulis simillima sumuntur, eaque genitalibus equarum imposita ore inflantur: hoc aliis facientibus, alii equas emulgent. Hoc ideo se facere aiunt, quod venæ equarũ sufflatæ implentur & mammæ descendunt. Posteaquam emulxere lac, in concaua vasa lignea diffundunt. His circumpositi cæci lac agitant. cuius quod summum est delibatur, pretiosiusque habetur: vilius autem, quod subsidit. Huius rei gratia Scythæ quemcunque capiunt, visu orbant. non enim agricolatores sunt, sed 4 pastores. Ex his igitur seruis & vxoribus Scytharum progenita est iuuentus: quæ suorũ natalium cõ dicione cognita, obuiã perrexit iis qui reuertebantur à Medis. Et primũ

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγίνετο ὅτι Σκύθας αὐτὸς Δαρεῖος ἔλασις. αὐθὶς γὰρ τῆς Ἀσίης αἰδρεΐσι, καὶ χρημάτων μεγάλων σταιόντων, ἐπιθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι σκεῖνοι πρότεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς αἰτιωμένους, ἦρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ αὖτω Ἀσίης ἦρξαν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) Σκύθαι ἔτεα δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα. Κιμμερίους γὰρ διωκόντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους. οὗτοι γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι, ἦρχον τῆς Ἀσίης· τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ δι' χειμῶνος τοσούτου καὶ τοσούτους ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος τῷ Μηδικῷ. δοῦλοι γὰρ αἰτιοῦμένην σφι ἐφάνησαν οὐκ ὀλίγω. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλὸν, ἐφοίτεον πρὸς τοὺς δούλους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πηρώσαντες τυφλοῦσι, τοῦ γάλακτος εἵνεκε, τὸ πίνουσι· ποιεῦντες ὧδε· ἐπεὰν φυσητῆρας λάβωσι ὀστέους, αὐλοῖσι παραπλησίους, τούτοισι ἐσφυσεμφερεστάτους, τούτοις ἐσθέντες ἐς τὰ θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα, φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἅμα δὲ δμῶσι φυσωμένων ἀμέλγουσι. Φασὶ δὲ τῶνδε εἵνεκα τοῦτο ποιέειν· τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσεωμένας τὸ ἴσον, καὶ τὸν οὐθαρ καταφαίνεσθαι. ἐπὰν δὲ ἀμέλξωσι, τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα, καὶ περιστήσαντες κύκλῳ τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. καὶ τὸ μὲν ἄνω διϊσταμένων ἀπαρύσαντες, ἡγέονται εἶναι τιμιώτερον· τὸ δὲ κάτω ἱστάμενον, ἧσσον· καὶ τὸ ἕτερον. Τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν αἰεὶ λάβωσι οἱ Σκύθαι, σκληφλοῦσι. ἀγαθὸν γὰρ θρόπαιον εἰσὶ, δηΐων ἀνδρῶν. Ἐκ τουτέων δὴ ὦν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐξέφηνε νεότης· οἳ ἐπεί τε ἔμαθον τὸ σφετέρην ζώουσιν, ἐννοεῦσι τοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων· καὶ πρῶτα

1 *Intellige de iis qui in occursum ad resistendum illis venerant.* 2 In patriam post tam longum temporis intervallum reuert. 3 Cum seruis rem habuerant. 4 Nomades.

μὼ τὴν χώρην ἀπετάμοντο, τάφρον ὀρυξάμενοι εὐρέαν, κατατείνουσαν ἐκ τῶν Ταυρικῶν ὀρέων ἐς τὴν Μαιῶτιν λίμνην, ἥτις ἔστι μεγίστη τῶν λιμνέων· ἐνθαῦτα ἐόντες συμβαλλόμενοι ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ δυνάμενοι οὐδὲν πλέον ἔχειν τῶν Σκυθέων τῇ μάχῃ, εἶς αὐτῶν ἔλεξε τάδε, Οἷα ποιεῦμεν, ἄνδρες Σκύθαι, δοῦλοισι τοῖσι ἡμετέροισι μαχόμενοι; αὐτούς τε ἐλάσσονας κεἰργόμενοι γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλάσσονων τὸ λοιπὸν ἀρξόμεν. νῦν ὦν μοι δοκέει αἰχμὰς μὲν καὶ τόξα μεθεῖναι, λαβόντας δὲ ἕκαστον τὸν ἵππον τῶν μαστιγίην, ἰέναι ἐπ' αὐτούς. μέχρι μὲν γὰρ ὥρεον ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἰήθεσάν τε ὁμοίους σφίσι ἔσεσθαι καὶ ἀξιομάχους· ἡμῖν δὲ ἐπεὰν ἴδωνται μάστιγας ἀντὶ ὅπλων ἐχοντας, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συνιέντες τοῦτο, οὐκ ὑποστήσονται. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐποίευν· ὑπερετέλεσαν γὰρ οἱ ἐπιλαθόμενοι τὴν μάχην τε ἐπελάβοντο, καὶ ἔφευγον. οὕτω οἱ Σκύθαι τήν τε Ἀσίην ἦρξαν, καὶ ὀξέλαθέντες αὖτις ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον ἔξω τοιῷδε ἐς τὸν σφέτερον. τῶν δὲ εἵνεκα ἐπῆλθε Δαρεῖος τιμωρήσων βουλόμενος, συνήγειρε στρατόν. Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἁπάντων ἐθνέων εἶναι ὁ σφέτερον. τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε· ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῃ, τῷ οὔνομα εἶναι Ταργίταον. τοῦ δὲ Ταργιτάου τοκέας λέγουσι εἶναι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὦν) Δία τε καὶ Βορυσθένεος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δή τινος γενέσθαι τὸν Ταργίταον· τοῦτον δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λιποξαΐν, καὶ Ἀρποξαΐν καὶ νεώτατον Κολαξαΐν. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσεῖνα χρύσεα ποιήματα, ἀροτῆρά τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσόντα ἐς τὴν Σκυθικήν. καὶ ἰδόντα θεσπέσιον τὸν πρεσβύτατον ἄσσον ἰέναι, βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος κατακαίεσθαι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον· καὶ τὸν αὖτις ταὐτὰ ποιέειν. τοὺς μὲν δὴ κατιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι· τέλος δὲ τὸν νεώτατον ἐπελθόντα κατασβέσαι, καὶ μιν ἐκφέρειν κομίσαντα ἐς ἑωυτόν. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς τούτου συνιέντας, τὴν βασιληίην πᾶσαν τῷ νεωτάτῳ παραδοῦναι. Ἀπὸ μὲν δὴ Λιποξαΐος γενόμενοι τούτοις τῶν Σκυθέων οἱ Αὐχάται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξαΐος, οἱ Κατιάρσι τε καὶ Τραπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτέων, τοῖς βασιλεῦσι οἱ καλέονται Παραλάται. σύμπασι δὲ ἐστὶ οὔνομα Σκολότοις, τοῦ βασιλέος ἐπωνυμίην. Σκύθαι δὲ

quidem regionem interſepſit ducta lata foſſa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotin paludem omnium maximam: [1] deinde in his conſiſtens, Scythis introire conantibus repugnabat. Sæpe commiſſa pugna, quum nihil tamen Scythæ proficerent, quidam ex eis inquit, Quidnam rei facimus viri Scythæ, cum noſtris ipſorum ſeruis dimicantes? qui & quum interficimur, ipſi pauciores efficimur: & illos interficiendo, pauciboribus deinceps imperabimus. Mihi videtur haſtis arcubuſque omiſſis ſumenda flagella quibus equos verberamus, & ad illos propius eundum. Nam quoad vident nos arma habentes, arbitrantur ſe ſimiles nobis, atque è ſimilibus eſſe: vbi nos pro armis verbera tenentes viderint, tũc ſe noſtros ſeruos eſſe intelligentes, atque id agnoſcentes, non perſtabunt. Hoc Scythæ quum audiſſent, ita ſibi faciendum putauerunt. Qua ex re perculſi illi, pugnæ immemores, fugã capeſſerunt. Ita Scythę imperio ſunt Aſiæ potiti: & rurſus à Medis eiecti, ad terram hunc in modum reuerſi. Hac de cauſſa Darius vlciſcendi cupidus, comparauit exercitum. ¶ Scythæ gentem ſuam omnium nouiſſimam eſſe aiunt, idque hoc modo extitiſſe. Virum quendam in hac terra, quum deſerta eſſet, primum fuiſſe, nomine Targitaum, & eius parentes (quod tamen mihi [2] non probatur) Iouem, Boryſtheniſq; fluuii filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaum: eiuſque tres liberos fuiſſe, Lipoxain, Arpoxain, & [3] nouiſſimum Colaxain. His regnantibus, demiſſa cælitus in Scythicã regionem, ex auro facta, aratrum, iugum, ſecurim, phialam. Quæ quum primus omniũ inſpexiſſet natu maximus, acceſſiſſe animo illa ſumendi: ſed eo accedente, aurum arſiſſe: hoc digreſſo, ſecundum acceſſiſſe, & itidem aurum arſiſſe. Ambobus ab ardenti auro ſummotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum fuiſſe extinctum, & ab illo aſportatum. eaque re maiores fratres animaduerſa, totum regnum ad minimum detuliſſe. Et à Lipoxai quidem progenitos eſſe Scythas, quorum genus Auchatæ appellatur: ab Arpoxai vero, qui medius fuit, eos qui Catiari & Traſpies nominantur: à minimo autem natu, reges qui Paralatæ vocantur. Omnibus autem nomen eſſe Scolotis, regis cognomen. ſed Scythas

I V V I

χ πάσας

χ ὀνομαστὶ μίλων.

1 Deinde vero conantibus irrumpere Scythis ſe prœlio opponebat. 2 Non fit veriſimile) 3 Natu minimum

Græci

VII Græci appellauere. Hunc in modum se extitisse Scythæ memorant, & ex quo extiterunt, à primo rege Targitao, vsque ad Darii aduersus ipsos transitum, annos omnino mille non amplius fuisse. Aurum vero illud sacrum[1] in primis custoditur à regibus, placaturque maioribus hostiis, & aditur quotannis solenniter. & qui aurum sacrum habens, die festo dormierit sub dio, is nunquam perennare fertur: & ob id dari ipsi tantum soli quantum vno die vectus equo peragrare potest. Quum autem regio sit ingens, Colaxain constituisse trifarium filiis suis regnum: eorumque vnum & quidem maximum, vbi aurum asseruatur. [2] Superiora autem ad ventum aquilonem vergentia, vltra quam regionem nulli incolere possint, neque prospicere neque transire, propter interfusas pennas. Pennis enim tũ terram tum aerem oppletum esse: & has præ-
VIII pedire visum. Hæc Scythæ de seipsis pariter ac de regione superiore narrant.

¶ At Græci qui Pontum incolunt, ad hunc modum: Herculẽ, Geryonis vaccas agentem, in hanc peruenisse terram, quæ deserta esset, quam nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitasse extra Pontum in terra quam Græci insulam Erythiam vocant, contra Gades, quæ sunt extra columnas Herculis in Oceano. (Oceanum vero, ab ortu solis incipientem, circumfluere terram, verbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant.) Herculem, quum illinc ad regionem quæ nunc Scythica vocatur venisset, substrata sibi pelle leonis obdormisse (deprehẽderat enim eũ vehemens pluuia & gelu) & dum dormit, interea equas eius à curru pascentes, diuina quadã sorte amotas, nõ com-
IX paruisse. Eas experrectus quum indagaret, omnem regionem collustrans, tandem in terram quæ dicitur Hylæa deuenisse: ibiq; in antro quandam inuenisse virginem ancipitis naturæ, humanæ ac serpentinæ: superne quidem, [3] femorum tenus, feminam: inferius autem, viperam. Eam conspicatũ Herculem atque admiratũ, interrogasse nunc ubi suas equas errabundas vidisset. Illamque respondisse, Se quidem illas habere: sed non prius reddituram ei quam cum ipsa coiisset: Herculem pro ea mercede cum femina concubuisse.

Ἕλληνες οἰκέομεν. Γεγονέναι μὲν νυν σφέας, οὕτω λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτεα δὲ σφι, ἐπεί τε γεγόνασι, τὰ σύμπαντα, λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλῆες ἐς ταμαλίσια, καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται αἰεὶ πρώιον ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὁρτῇ ὑπαίθριος καταγκοιμηθῇ, τοῦτος λέγεται ὑπὸ Σκυθέων οὐ διενιαυτίζειν· δίδοται δέ οἱ ἵππῳ τόσα δρέπεσθαι ἐν ἡμέρῃ μιῇ περιελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρης ἐούσης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιληίας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτῶν καταστήσασθαι Κολάξαϊν· καὶ τούτων μίην μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι· τὰ δ' ὑπὲρ τοὺς βορέην λέγουσι ἄπεμον τὴν ὑπερβορέων τῆς χώρης, ὀκοῖόν τε εἶναι ἔπι τοῦτο οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἠέρα εἶναι πλέον, καὶ τούτοισι εἶναι τὰ ἀποκληίοντα τὸ ὄψιν. Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτῶν, καὶ τῆς χώρης τῆς κατύπερθε λέγουσι. Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν πόντον οἰκέοντες, ὧδε· Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνεω βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς χώρην τὴν τότε μὲν οὖσαν ἔρημον, νῦν δέ νιν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ πόντου, κατοικημένον, τὴν Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γαδείρῳσι τοῖσι ἔξω Ἡρακλείων στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἠλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν δὴ Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώρην καλεομένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμόν. ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντῆν, κατυπνῶσαι. τὰς δὲ οἱ ἵππους τὰς ἀπὸ τοῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. ὡς δ' ἐγερθῆναι τὸν Ἡρακλέα, διζήσασθαι. Γαίτας δὲ τὰς τῆς χώρης ἐπιξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην χώρην. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν αὐτῷ μιξοπάρθενόν τινα Ἐχιδναίην δίφυέα. τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, εἶναι γυναικός· τὰ δ' ἔνερθεν, ὄφιος. ἰδόντα δὲ ἧς θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἰ κου ἴδοι ἵππους πλανωμένας. τὴν δὲ φάναι ἑωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν σφεας πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι. τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχθῆναι διὰ τὴν μισθὸν τοῦτον.

1 Studiosissime 2 Quæ vero sunt Boream versus, vltra eos qui supremam regionis partem incolunt, ea nec prospici nec transiri posse propter interf. &c. 3 Natum.

χείμηντε δὴ ὑπερβαλέσθαι τὴν ἀποδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς πλεῖστον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλείῃ· τὴ, χρησαμένην, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τέλος ἦν, ἀποδιδοῦσ' αὐτῇ εἰπεῖν, Ἵππους μὲν δὴ τάσδε ἀπιχομένας σεθεν ἐσωσά τοι ἐγώ· σωφρά τε σὺ παρέσχες. ἐγὼ γὰρ ὦν σεῦ ἔφυς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὰν ἡλῶνται τέφρης, ὅ, τι χρὴ ποιέειν, ἐξηγέο σύ· εἴτε αὐτοὺς κατοικίζω (χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω ὃ κράτος αὐτὴ) εἴτε ἀποπέμπω τῷδέ σε. ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα ἐπέφρωτο. ἡ δὲ λέγουσι τοῦτα εἰπεῖν, Ἐπεὰν αὐξηθέντας ἴδωμαι τοὺς παῖδας, πάντα ποιοῦσα οὐκ ἀν ἁμαρτάνοις. ἡ μὲν ὀράς αὐτέων τόνδε τὸν τοξον ὧδε ἐχόμενον, καὶ τῷ ζωστῆρι τῷδε καταζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χώρης οἰκήτορα ποιεῦ. ὃς δ' ἂν τούτων τῶν ἔργων τῶν σοὶ ἐπιτέλλομαι λίπῃ, ἔκπεμπε ἐκ τῆς χώρης. καὶ ταῦτα ποιοῦσα, αὐτή τε εὐφρανέεαι, καὶ τὰ σοὶ ἐπιτάλλομαι ποιήσεις. Τὸν μὲν δὴ εἰρύσασθαι τὸν τοξον ὃ ἕτερον (δύο γὰρ δὴ φορέειν τινὰ Ἡρακλέα) καὶ τὸν ζωστῆρα τοιοῦτον δεῖξαντα, παραδοῦναι ὃ τόξον τε καὶ τὸν ζωστῆρα, ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τοῦ συμβολῆς φιάλην χρυσέην· δοῦναι δὲ, ἐπεί οἱ ἡλουμένους τοὺς παῖδας ἀπαλλάσσεσθαι, τοῦτο μὲν σφι ὀνόματα θεῖναι, ὃ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· ὃ δὲ ἑπόμενον, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τὸν νεώτατον τούτων, τῆς ἐπιτολῆς μεμνημένην αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐπιτάλλόμενα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων τὸν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνὸν οὐκ οἵους τε γενομένους ὀρθοῦσθαι τοῦ προκείμενον ἆεθλον, οἰχέσθαι ἐκ τῆς χώρης, ἐκβληθέντας ὑπὸ τῶν γηναμένων. ὃν δὲ νεώτερον αὐτέων Σκύθην ἐπιτελέσαντα, κατασχεῖν τὴν χώρην. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ βασιλέας γενομένους Σκυθέων. ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης, ἔτι καὶ ἐς τόδε, φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύθας. Σκύθας μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθην. Ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ ἐν Πόντου οἰκέοντες λέγουσι. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε· (ὃ μάλιστα λεγομένῳ αὐτὸς προσκέομαι) Σκύθας τοὺς νομάδας, οἰκέοντας τὴν Ἀσίην, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετέων, οἰχέσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξεα, ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην. τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐτὴν λέγεται τὰ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμμερίους, ἐπιόντων Σκυθέων, βουλεύεσθαι, ὡς στρατὸν ἐπιόντα μεγάλον. καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων διαχωρεομένας, εἶναι τοὺς μὲν ἀμφοτέρους, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλέων. τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἴη, μηδὲ πρὸς πολλοὺς διόμενον κινδυνεύειν πρὸς πολέμους

Sed quum illa differret reddere equas, cupida diutissime cũ Hercule concumbendi, at hic cuperet receptis equis abire, ad postremum illis redditis mulierem dixisse, Has ego tibi equas quæ huc venerant, seruaui: tu earum seruatarum pretium mihi persoluisti. Concepi enim ex te filios tres: qui vbi adoleuerint, expone quid facere debeam: nunquid hîc [1] habere domicilium, (nam ipsa huius regionis imperium teneo) an ad te mitti. Hæc percontatæ respondisse, Posteaquam eos in virilem ætatem adoleuisse videris, si ita facies non delinques: quẽ animaduerteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, eum tu huius regionis incolam effice: qui autem his operibus quæ mando non erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipsa lætaberis, & præceptis meis obtemperabis. Atque ita loquutum Herculem tetendisse alterum arcum, (duos enim gestabat) & balteum præmonstrasse, atque vtrunque mulieri tradidisse, arcum & balteum, qui balteus in extrema commissura haberet auream phialam: & his donatis abiisse. Illam pueris natis nomina imposuisse, vni, Agathyrso: [2] sequenti, Gelono: [3] nouissimo, Scythæ. Et quum in virilem ætatem adoleuerunt, eandem mandatorum memorem illa peregisse: & duos quidem filiorum, Agathyrsum ac Gelonum, qui proposito certamini non suffeciissent, à matre ablegatos è regione excessisse: Scytham vero qui rem complesset, ibidem remansisse: & ab illo Scytha Herculis *filio* progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharum: ab illa autẽ phiala, Scythas ad hanc vsque ætatem phialas in balteis ferre: & id solum Scythæ matrem excogitasse. Hæc Græci qui habitant in Ponto referunt. ¶ Fertur & alius sermo ità habens, cui ipse præcipue assentior: Scythas [4] pecuarios, qui Asiam incolunt, quum à Massagetis bello vexarentur, Araxe transmisso, in Cimmeriam abiisse. nam regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fertur olim fuisse Cimmeriorum. Sed inuadentibus Scythis Cimmerios, quum deliberarent, tanquam qui à magno inuaderentur exercitu, in sententia discrepasse, hinc reges, inde plebem: vtraque quidem valida, sed regum meliore. nam populus sentiebat abstinendum bello, nec oportere aduersus multos *pugnando* adire

1 Dare illis domic. 2 *Id est*, Ætate proximo. 3 Natu minimo, 4 Nomadas,

periculum:

periculum: at reges, pro regione cum inuasoribus dimicandum. Ita quum neutris alteri obtemperare vellent, & populus censeret sine prœlio demigrandum, tradita inuasoribus regione: reges vero, in sua potius patria occumbendum, nec vna cum plebe fugiendum censuisse, quot bona habuissent, & quot mala euidentia habituri essent patria profugi, reputantes: hæc illos sentientes, inter se decertasse, vtrosque numero pares: & omnes qui mutuis ictibus concidissent, fuisse à populo Cimmeriorum sepultos ad flumen Tyrem: (& eorum adhuc sepulcrum extat.) Sepultis his, illum è regione migrasse: quam desertã superuenientes Scythas occupauisse. Extantque adhuc in Scythia tum muri Cimmerii, tum portoria Cimmeria, tũ regioni cuidam nomen Cimmeriæ est, & Bosphorus qui Cimmerius appellatur. Cõstat autem Cimmerios [1] in Asiam fugisse Scythas, & Chersonnesum condidisse, vbi nunc Sinope Græca vrbs sita est. Apparet etiam Scythas in persequendis illis Mediam intrasse, via aberrantes. nam Cimmerii quidem fugientes, iter semper secundum mare tenebant: Scythæ autem eos ad dexteram Caucasum habentes insequebantur, donec ingressi sunt Mediam, itinere in mediterranea conuerso. ¶ Alia quoque fertur communis Græcorũ barbarorumque narratio: Aristeus quidam Proconnesius, versificator, Castrobii filius, memorauit se Phœbo instinctum venisse ad Issedonas: & supra hos incolere Arimaspos, viros vnoculos: & item supra hos esse grypas, qui aurum asseruent: ac super hos esse Hyperboreos, *id est superaquilonares*, ad mare pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaspis autoribus, assidue finitimis bellum inferre, & ab Arimaspis exterminari Issedones, ab Issedonibus Scythas. A Scythis autem vexatos Cimmerios, qui ad australe mare incolebant, regionem relinquere. Itaq; ne Aristeus quidẽ cum Scythis de ea regione consentit. Qui vnde fuerit, qui hæc retulit, dictum est à me: sed à me dicetur item quænam de eodem viro in Proconneso & Cyzico audierim. Aristeum aiunt, quum nullo suæ ciuitatis esset inferior genere, ingressum in Proconneso fullonicam officinam, decessisse: fullonemq; occlusa officina, abisse denunciatum rem propinquis defuncti.

XII

XIII

XIV

νὰ ἢ τὴν τῶν βασιλέων, ἀμφισβητέειν περὶ τῆς χώρης τοῖσι ἐπιοῦσι. ἔχων δὴ ἐβούλευε πείθεσθαι οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι ἐν δήμῳ, οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλεύεσθαι ἀμαχητί, τὴν χώρην παραδιδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑωυτῶν κέεσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ συμφεύγειν τῷ δήμῳ λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ πεποίηται, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ ἐπίδοξα κεκτήσεται. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, ἀμφισταίας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους. καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας πάντας ὑπ' ἑωυτῶν, θάψαι δὲ δῆμον τὸν Κιμμερίων παρὰ ποταμὸν Τύρην· καὶ σφέων ἐπὶ ληλύθασι οἱ ταφροι. θάψαντας δέ, οὕτω δὴ ἐξοδον ἐκ τῆς χώρης ποιέεσθαι. Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώρην. καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμερίη τείχεα, ἔστι δὲ πορθμηΐη Κιμμερίη. ἔστι δὲ καὶ χώρη οὔνομα Κιμμερίη. ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς Σκύθας, καὶ τὴν Χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν Σινώπη πόλις Ἑλλὰς οἴκισται. φαίνονται δὲ εἰσὶ καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Μηδικήν, ἁμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύθαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον· ἐς ὃ ἐσέβαλον ἐς τὴν Μηδικὴν γῆν, ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ τραφθέντες. 143

Οὗτος δὲ ἄλλος ξυὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων γλώσσης λόγος εἴρηται. ἔφη δὲ Ἀριστέης ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας, φοιβόλαμπτος γλώσσης· Ἰσσηδόνων δὲ ὑπεροικέειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους· ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. πάντες δὴ οὗτοι πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιτίθεσθαι· καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρης Ἰσσηδόνας· ὑπὸ δὲ Ἰσσηδόνων, Σκύθας. Κιμμερίους δὲ οἰκέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ, ὑπὸ Σκυθέων πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώρην. οὕτω δὴ δοκέει συμφέρεται περὶ τῆς χώρης ταύτης Σκύθῃσι. Καὶ ὅθεν μὲν ἦν Ἀριστέης ὁ ταῦτα εἰπὼν, εἴρηται. ὃν δὲ περὶ αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέην γὰρ λέγουσι, ἐόντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γλωσσηδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς κναφήϊον ἐν Προκοννήσῳ, ἀποθανεῖν· καὶ τὸν κναφέα κατακλήσαντα τὸ ἐργαστήριον, οἰχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τοῦ νεκροῦ.

λέγομενος

ποιήσας, εἴρηκα.

1 *Id est, in Asiam venisse quum fugerent Scythas.*

ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου διὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκώς· εἶπε ὁ Ἀρισταῖος, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι αὐτὸς ἐὼν Κυζικηνὸς, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος· φάσκειν σφέων τυχεῖν τε οἰκόντα ἐν Κυζίκῳ, καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν σφέων ἑστεῶτα ἀμφισβητέειν· τοὺς δὲ τοῦ ἐπιχωρίου ἐπιστάντας τῷ νεκρῷ φάναι ὡς οὐδαμοῦ παρεῖναι, ἔχοντας τὰ προσφορέα, ὡς ἐξαιρησομένους· αὐοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶντα φανῆναι Ἀριστέην· μετὰ δὲ, ἑβδόμῳ ἔτεϊ φανέντα αὖθις ἐς Προκόννησον, ποιήσαντα τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν Ἕλλησι Ἀριμάσπεα καλέεται. ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. Ταῦτα μὲν αἱ πόλιες αὐταὶ λέγουσι. τὰ δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὸν ἀφανισμὸν τὸν δευτέρην Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ διηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὑρίσκω τε καὶ Μεταποντίοισι ἐγένετο. Μεταποντῖνοι γὰρ φασὶ αὐτὸν Ἀριστέην φανέντα σφι ἐς τὴν πόλιν, κελεῦσαι Βωμὸν Ἀπόλλωνι ἱδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα αὐτὸν παρ' αὐτὸν ἱστάναι. φάναι γὰρ σφι ἐν Ἰταλιώτῃσι μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώρην, καὶ αὐτὸς οἱ ἕπεσθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε δὲ ὅτε εἵπετο τῷ θεῷ, κόρακι. καὶ δὴ, εἰπόντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι· σφέας δὲ Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμψαντας, δὴν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅ, τι δὴ φάσμα τοῦ ἀνδρὸς εἴη· τὸν τε Πυθίην σφέας κελεῦσαι πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δέ, ἄμεινον συμβαίνειν. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ὅπερ τελέα. καὶ νῦν ἔστησε Ἀριστέης ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω, παρὰ αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος. περὶ δὲ αὐτὸν δάφναι ἑστᾶσι· ὃ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστέω μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω. τῆς δὲ γῆς τῆς πέρι ὁ λόγος ὅδε ὥρμηται λέγεσθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὡς ὄ, τι δὴ κατύπερθε ἐστί. οὐδενὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἰδέναι φαμένου δύναμαι πυθέσθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τὸν περ ὀλίγῳ τεο πρότερον τούτων μνήμην ἐποιεύμην, οὐδὲ οὗτος προσωτέρω Ἀσηδόνων, ὡς αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι· ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἀσηδόνας εἰδέναι τὰς ταῦτα λέγουσας. ἀλλ' ἔστι μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ὅτι μακρότατον οἷοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πάντα εἰρήσεται). Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενειτέων ἐμπορίου (τοῦτο γὰρ τῶν παραθαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς Σκυθίης)

Dissipatoque iam per vrbem rumore Aristeum esse vita functum, [1] superueniſſe sermoni de hac re disputantium, quendam Cyzicenum, ex vrbe Artacia profectum, qui diceret sese fuisse congressum cum Aristeo apud Cyzicum, atque colloquutum. Et quum id iste cōtendendo assueueraret, propinquos mortui ad fullonicam præsto fuisse, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: sed aperta domo, Aristeum nec viuum comparuisse nec mortuum. septimoque deinde anno, quum in Proconneso comparuisset, eos versus fecisse qui nunc à Græcis Arimaspei vocantur: quibus cōditis, rursus euanuisse. Hoc istæ ciuitates commemorant: [2] quod scio congruisse cum Metapontinis qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis postquā iterum euanuit Aristeus, quemadmodum coniiciens & in Proconneso & apud Metapontinos inueni. Metapontini enim aiunt Aristeum, quum apud ipsos apparuisset, iussisse aram Apollini extrui, & iuxta eam erigi statuam quæ cognomen Aristei Proconnesii haberet: quod diceret Apollinem ad eos [3] solos ex Italiotis in ipsorum terram veniſſe, se illū assectante, & qui nunc Aristeus esset, tum fuisse coruum quum deum assectaretur. Et hæc loquutum euanuisse. Eoque aiunt Metapontini se Delphos ad deum misisse scisciatum quodnam illud hominis esset [4] proloquium, sibique iussisse Pythiam vt dicto audientes essent. melius enim cum ipsis actum iri, si parerent. Se igitur hæc admittentes [5] perfeciſſe. Et nunc statua extat cognomine Aristei, iuxta aram ipsam Apollinis, in foro extructam: circumstantibus vtrinq; lauris. Hæc de Aristeo hactenus. ¶ Regione autem de qua nos dicere institueramus, quænam sint vlteriora, nemo exploratum habet. neque enim id ego ab aliquo audire potui, qui se diceret nosse quod ipse vidisset. Ac ne Aristeus quidem ipse (cuius paulo ante feci mentionem) in iis quos fecit versibus, ait se vltra Issedones proceſſisse: sed vlteriora fando sibi esse cognita, quod Issedones diceret ista commemorare. Verum nos, quoad [6] longissime rem inuestigare potuimus, omnem referemus: Ab emporio Borysthenitarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ est maxime medium)

144

1 Cyzicenum quendam, ex Artace vrbe venientem, altercatum fuisse cum illis qui *id* dicerent: affirmantem se Aristeo occurriſſe, eunti Cyzicum, & cum eo colloquutum esse. Quæ de re dum pertinaciter contenderet, propinquos mort. 2 At ista Metapontinis qui sunt in Italia, contigisse scio trecent. 3 Solos ex Italiotis esse in quorum terram Apollo veniſſet, 4 Visum, 5 Præstitisse. *Vel*, effecta reddidisse. 6 Penitissime

primi

primi incolunt Callipidæ, qui sunt Græcoscythæ, *id est, è Græcis facti Scythæ*: super hos aliud genus eorum qui vocantur Halizones. Horum vtrique cum [1] in ceteris seruant ritum Scytharum, tum in serendo, atque vescendo cæpe, allio, lente, milio. Supra Halizones autem incolunt Scythæ aratores, [2] qui non ad panem conficiendum serunt triticum, sed ad illud torrendum. Supra hos incolunt Neuri: quorum tractus qui ad aquilonem vergit, quantum nos scimus, desertus est. Atque hę quidem nationes iuxta flumen Hypanin colunt, ad occidentalē partem Borysthenis. Verū transmisso Borysthene, à mari prima est Hylæa: dehinc habitant Scythæ agricolæ, quos Græci qui [3] sub Hypane incolunt, Borysthenitas appellant, ipsi vero se Olbiopolitas. Hi igitur agricolæ Scythæ colunt eum quidem tractum qui vergit ad auroram, trium dierum itinere, pertingentes ad flumen nomine Panticapem: [5] eum vero qui ad ventum aquilonem, vndecim dierum nauigatione, Borysthenem versus. tractus autem qui vlterior est, in multum sane spatii desertus est. Vltra quā solitudinem habitant Androphagi, *id est, virorum carne vescentes*, separata natio, ac nequaquam Scythica. At supra hos deserta iam procul dubio omnia, nec vlla gens, quantum nos scimus. At horum Scytharū qui agricolæ sunt, plagam quæ ad auroram vergit, transmisso flumine Panticape, Scythæ nomades, *id est, pecuarii*, incolūt, neque serentes quicquam neque arantes. Nuda autē arboribus est omnis hæc plaga prēter Hylæam. Nomades autem isti incolunt tractū quatuordecim dierum longitudinis, auroram versus, ad Gerrhum vsq; flumen. Trans Gerrhū autem sunt [6] ea quæ vocantur regia, & Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui suos seruos esse ceteros Scythas arbitrantur: à meridie quidem ad Tauricam regionem pertingentes: ab aurora vero, ad fossam [7] quam dixerunt illi qui è cæcis geniti fuerunt, Oryxam: & ad emporium paludis Mæotidis, quod vocatur Cremni, *id est, prærupta*: quorum pars ad flumen Tanaïn porrigitur. At quæ superiora sunt, ad ventum aquilonem, Scythis regiis, ea incolunt Melanchlæni, alia gens non Scythica. Et supra Melanchlænos paludes sunt, & deserta

ἀπὸ τούτων πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐόντες Ἕλληνες Σκύθαι. ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ Ἀλαζόνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταὐτὰ Σκύθῃσι ἐπασκέουσι· σῖτον δὲ καὶ σπείρουσι, καὶ σιτέονται καὶ κρόμμυα καὶ σκόρδα καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλαζόνων οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἳ οὐκ ἐπὶ σιτήσι σπείρουσι τὸν σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. πρὸς δὲ καὶ τούτοισι οἰκέουσι Νευροί. Νευρέων δὲ πρὸς Βορέην ἄνεμον, ἔρημον ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν πρὸς τὸν Ὑπάνιν ποταμὸν ἔθνεα ἐστὶ πρῶτα πρὸς ἑσπέρην τῆ Βορυσθένεος. Ἀτὰρ διαβαίνοντι τὸν Βορυσθένεα ἀπὸ θαλάσσης, πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη· ἀπὸ δὲ ταύτης, ἄνθρωποι οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί· τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ὑπὲρ τοῦ Ὑπάνιος ποταμοῦ καλέουσι Βορυσθενείτας· σφέας δὲ αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἕω, ὅσον τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ κατήκοντες ὅτι ποταμὸν τὸν οὔνομα κεῖται Γέρρος· τὸ δὲ πρὸς βορέην ἄνεμον, πλόον ἀνὰ τὸν Βορυσθένεα ἡμερέων ἕνδεκα. ἥδη δὲ κατύπερθε τούτων ἡ ἔρημός ἐστι ὅτι πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἐὸν ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ πρὸς νότον κατύπερθε, ἔρημον ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων οὐδέν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἕω τῶν γεωργῶν τούτων Σκυθέων, διαβαίνοντι τὸν Γαυπικάπην ποταμὸν, νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐδέν, οὔτε ἀρόωντες· φιλὴ δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα αὕτη γῆ, πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν ἕω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται χώρην κατατείνουσαν ὅτι ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλὰ ἄγαλμα βασιλήιά ἐστι, καὶ Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ πλεῖστοι· καὶ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας, δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι δὲ οὗτοι τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικήν· τὸ δὲ πρὸς ἠῶ, ὅτι τε τάφρου, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν γλυφόμενοι ὤρυξαν, καὶ ὅτι τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος τὸ ἐμπόριόν, ὃ καλέεται Κρημνοί. τὰ δὲ αὐτῶν κατήκοισι ὅτι ποταμὸν Ταναΐν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέω ἄνεμον τῶν βασιληΐων Σκυθέων οἰκέουσι Μελάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος, οὐ Σκυθικόν. Μελαγχλαίνων δὲ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἔρημος

1 In ceteris quidem ritum Scytharū seruant, sed frumentum serunt & edunt. necnon cæpe, & allium, & lentem, & milium.
2 Qui frumentum non ad vescendum serunt, sed ad vendendum. Sup. 3 Ad Hypanin fluuium incol. 4 Colunt, orientem quidem versus, trium dierum iter. 5 Boream autem versus, dierū vndecim, secundo flumine Borysthene. 6 *Vel*, Ex quæ vocantur regiæ, *sub.* domus. 7 Quam foderunt qui è cæcis illis orti fuerunt. *E cæcis illis quorum videlicet facta fuit supra mentio.*

ἔστι αὐθεφτων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν. Ταύτην δὲ ποταμὸν διαβαίνει, οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν Λαξίων, Σαυροματέων ἔστι, οἳ ἀπὸ τῆς μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται τὰ πρὸς βορέω ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδὸν, πᾶσαν ἐοῦσαν ψιλὴν ὑγρῆς ἀγρίων τε καὶ ἡμέρων δενδρέων. ὑπὲρ τούτων οἰκέουσι τριτάτην λαξίην ἔχοντες Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλῃ παντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορέω, ἔρημος ἐστὶ πρώτη μὲν ἔρημος ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν. Μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίνας μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον. ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχέες δὲ τούτοισι ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοισι εἰσὶ τοῖσι οὔνομα κεῖται Ἰύρκαι· καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζώοντες τρόπῳ τοιῷδε· λοχᾷ ὅτι δένδρεον ἀναβάς. πανταχῇ δὲ ἔστι πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην· ἵππος δὲ ἑκάστῳ δεδιδαγμένος ὅτι γαστέρα κεῖσθαι, παπεινότητος εἵνεκα, ἐπιμὸς ἔστι, καὶ κύων· ἐπεὰν δὲ ἀτοίδῃ θῆρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου, τοξεύσας, ὅτι βάς ὅτι ὄν ἵππον, διώκει καὶ ὁ κύων ἕπεται. ὑπὲρ δὲ τούτων, ὅσον τε τριὼν ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ οἰκέουσι Σκύθαι ἄλλοι, ἀπὸ τῶν βασιλητίων Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον. Μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρης, ἔστι ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγαιος· ὅση δὲ ἀπὸ τούτου, λιθώδης τε ἔστι καὶ τρηχεῖα. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρηχείης χώρης πολλὸν, οἰκέουσι ὑπωρέην ὀρέων ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πρώτοι Φαλακροί, οὐκ ἐόντες φυτῆς γενόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι ὁμοίως· καὶ σιμοὶ καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· φωνὴν δὲ ἰδίην ἱέντες. ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζώοντες δὲ ἀπὸ δενδρέων. Ποντικὸν μὲν οὔνομα τῷ δενδρέῳ ἀπ' οὗ ζῶσι, μέγαθος δὲ κατὰ συκέην μάλιστά κη· καρπὸν δὲ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ὅπεαν ὑγρὸν ἐὸν πέπον, σακκέοισι ἱματίοισι ἀποῤῥέει δὲ ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν. οὔνομα δὲ τῷ ἀποῤῥέοντι ἐστὶ ἄσχυ· τοῦτο δὲ καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πίνουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχυτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς πλάθας συνιστᾶσι, καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γὰρ σφι οὐ πολλὰ ἔστι· οὐ γὰρ ἔοι ποῶδες αἵ νομαὶ αὐτόθι εἰσί. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκηται, ὑὸν μὲν χειμῶνα, ἐπεὰν δὲ δένδρεον περικαλύψῃ πίλῳ στεγνῷ λευκῷ· ὁ δὲ θέρος, καὶ ἄνευ πίλου. τούτοισι οὐδεὶς ἀδικέει ἀνθρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδέ τι ὅπλον πολεμήιον κέκτηνται· καὶ τοῦτο μὲν, τοῖσι πρὸς οἰκέουσι οὐ πάνυ εἰσὶ οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν καταφύγῃ ἐς τούτους,

hominibus regio, quantum nos scimus.

¶ Trans flumen autem Tanain non est regio Scythica, [1] sed prima Laxiorum Sauromatarum, qui à recessu Mæotidos paludis incipientes, incolunt tractū qui spectat aquilonē, itinere dierum quindecim, vacuum prorsus arboribus tam agrestibus quam fructiferis. Supra hos habitant (quę secunda portio est) Budini, terram colentes totam omni arborū genere abundantem. Supra Budinos ad aquilonem statim excipit solitudo octo dierum itineris. Post hanc solitudinem declinando magis ad ventum subsolanū, incolunt Thyssagetæ, natio copiosa & [2] propria, & è venatu victitās. His contigui, & in eisdem habitantes locis, ii quibus nomen inditū est Iyrcæ, & ipsi è venatione victitantes, hunc in modum: Conscensis arboribus, quæ per omnem regionem frequentes sunt, insidiantur. singulis autem adest canis, & item equus, in ventrem cubare edoctus, humilius subsidēdi gratia. Vbi quis igitur ab arbore feram viderit, sagittaq; percusserit, conscenso equo illam persequitur, comitante cane. Super hos arboram versus, incolunt alii Scythæ, qui à regiis Scythis deficientes, ita in hunc locum peruenerunt. Ad hos vsq; Scythas omnis regio Scythica est cāpestris, & spissi soli: reliqua dehinc lapidosa atque salebrosa. Cuius regionis magno transmisso spatio, incolunt sub excelsorum montium radicibus homines qui ab ipso natali dicuntur esse calui, mares pariter & feminæ, simis quoque naribus, & ingenti mento: propriam quandam vocem edentes, Scythicam gestantes vestem: ex arboribus victitantes. cui generi arboribus nomen est Ponticum, magnitudo fere eadem quæ fico, fructus fabæ instar nucleum habens. Id vbi maturuerit, vestibus [2] exprimunt, & quod ab eo crassum & nigrum defluit, nomine aschy, id & lingunt, & lacte commixtum potant. ex ipsius quoque crassitudinis fæce massas ad esum componunt. Neque enim multum est eis pecorum, vtpote non studiosis rei pecuariæ. Sub arbore quisque cubat: per hyemem quidem, vbi arborem pileo albo firmoque contexerint: per æstatem vero, sine hoc pileo. His nemo mortalium iniuriam infert. sacri enim dicuntur esse: nihilque Martiorum armorum possident. Iidē & finitimorū controuersias dirimūt, & quisquis ad eos cōfugit,

1 Sed prima quidem portio est Sauromat. *vel, sors.* 2 *Græc. quod supra vertit* separata. 3 Excolant.

is à ne-

is à nemine læditur. Nomẽ eis est Argippæi. Ad hos vsque caluos ingens quoquouersus prospectus est regionis & gentium, quæ in conspectu sunt ex Boristhenis atque ex aliis Ponticis emporiis. Scythæ qui ad eos commeant, per septem interpretes totidemque linguas perueniunt. Horum tenus notitia rerum habetur. at quod supra illos caluos est, nemo pro comperto referre potest. nam montes editi atque prærupti transitum interdicunt, quos nemo transcendit. Isti tamen calui referunt, (quæ apud me fidẽ non habent) incoli montes ab hominibus capripedibus: quos vbi trãsieris, esse alios qui senos menses dormiant. quod ego in primis non admitto. Sed tractum illum qui ad aurorã caluis est, ab Issedonibus habitari sine ambiguitate compertum est. Ille vero superior qui vergit ad aquilonẽ, [1] tam Issedonibus quam caluis ignotus est, nisi quatenus isti ipsi dicunt. ¶ Issedones porro talibus moribus vti feruntur: Quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quę vbi mactauerunt conciderunt q; , concidunt & mortuum patrem illius à quo in conuiuium accipiuntur, commixtisque omnibus carnibus conuiuiũ exhibent. Caput autem defuncti [2] denudatum purgatum q; inaurant, eoque pro simulacro vtuntur, agentes illi quotannis maiores hostias ceremoniasque. Hæc filius patri facit, quemadmodũ Græci natalitia. Dicuntur præterea & isti iusti esse, & ipsorum vxores peræq; fortes ac viri. Hi & ipsi cognoscũtur. Quod supra hos est, ibi aiunt Issedones esse homines vnoculos, & grypes auri custodes. Hoc ab eis acceperunt Scythę, à Scythis nos ceteri accipientes, verũ putamus, ac Scythice eos appellamus Arimaspos. nam arima Scythæ vnum vocant, spu vero oculum. Omnis autẽ quam dixi regio, adeo infestatur hyberna sæuitia vt octo mensibus tolerari nõ possit: tale illic gelu est. [3] sicubi aquam effundas, modo facias ibi lutum, facies autem si illic ignem accenderis. Ibidem quoque mare glaciatur, & omnis Cimmerius Bosphorus: super quam glaciẽ omnes qui intra fossam incolũt Scythę exercitus ducũt, & plaustra agũt trans mare vsq; ad Indos. Ita vis hyberna octo mensibus perstat, quatuor tamen mensibus reliquis frigora illic sunt. Vbi etiam aliam quam in ceteris regionibus condicionem habet hyems.

ὑπ' ὧνπερ ἀδικέεται. ὄνομα δὲ σφι ἐστὶ Ἀργιππαίοισι. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Φαλαχρῶν τουτέων, πολλὴ περιφανὴς τὰ χώρη ἐστί, καὶ τῶν ἐμπεφοιτεόντων ἐθνέων. καὶ γὰρ Σκυθέων πινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτοὺς, τῶν ῥᾴδιον ἐστὶ πυθέσθαι· καὶ Ἑλλήνων τὸ ἐς Βορυσθενέος τε ἐμπόριον καὶ τὰ ἄνω Γονυσικῶν ἐμπορίων. Σκυθέων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτοὺς, δι' ἑπτὰ μὲν ἑρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπρήσσουσι. Μέχρι μὲν δὴ τούτων γινώσκεται. Τὸ δὲ τῶν Φαλαχρῶν κατύπερθε τοῦδε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· ὄρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀποτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδεὶς σφέα διαβαίνει. οἱ δὲ Φαλαχροὶ ἔτοι λέγουσι, (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) οἰκέειν τὰ ὄρεα αἰγίποδας ἀνδρας· ὑπερβαίνει δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους εἶναι, οἳ τὲ ἑξάμηνον κατεύδουσι· τοῦτο δὲ οὐκ εὐδοκιμέει τὰ ἀρχήν. ἀλλὰ μὲν πρὸς νότου τῶν Φαλαχρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως ὑπὸ Ἰασσηδόνων οἰκεόμενον· ὁμῶς μέν τοι καὶ τοῦτο πρὸς βορέην ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλαχρῶν, οὔτε τῶν Ἰασσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτῶν τουτέων λεγόντων. Νόμοισι δὲ Ἰασσηδόνες τοῖσιδε λέγονται χρᾶσθαι. ἐπεὰν αὐτῷ ἀποθάνῃσι πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατακαμόντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι· καὶ ὃν τὸν δεκαμοῖρα τεθνεῶτα γνόντες· αἀναμίξαντες δὴ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα προτίθενται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, ἀποχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἀτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετείους ἔτι τελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, κατάπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ ἔτοι λέγονται εἶναι. ἰσοκρατίες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ ἔτοι. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων ὄρος κατύπερθε, Ἰασσηδίες εἰσὶ οἱ λέγοντες μουνοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ χρυσοφύλακας γρύπας εἶναι. παρὰ δὲ τούτων Σκύθαι παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ ὀνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς. ἄριμα γὰρ ἓν καλέουσι Σκύθαι, σποῦ δὲ, τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρη ἔστω δὴ τοι ὅστις ἐνθαῦτα τὸν μὲν ὀκτὼ τῶν μηνέων ἀφόρητος οἷος γίνεται χρυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας, πηλὸν ἂν ποιήσαις· πῦρ δὲ αἰάζειν, ποιήσεις πηλόν· ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Χιμμέριος. καὶ ὑπὲρ τὸν κρυσταλλον οἱ ἔσω τάφρου Σκύθαι κατὸν κιμμέριοι στρατεύονται. καὶ τὰς ἁμάξας ἐπελαύνουσι πρὸν ἐς τὸν Ἰνδόν. ἔστω μὲν δὴ τὸν ὀκτὼ μῆνας διατελέει χειμὼν ἐών· τὸν δὲ ὑπολοίπους τέσσερας ψῦχος αὐτόθι ἐστί. καὶ χωρίσαι δοκέει ὁ χειμὼν τοὺς ἤπειρον πᾶσι τοῖσι ἐν ἠοῖσι χωρίοισι γινομένοισι χειμῶσι. 146

1 Neque ab illis caluis neque ab Issedonibus *habitari* comperitur, 2 Pilis nudatum 3 Quibus si aquam eff. lutum non facies facies au.

ἐν τῷ τὰ μὲν ὠρῃσίην οὐκ ὕει λόγου ἄξιον οὐδέν, ὃ δ' ἥρης, ὅσον οὐκ αἰεί. [illegible]αί τε ἡμος τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνονται, θέρεος δ' ἀμφιλαφέες· ἢν δ' χειμῶνος βροντὴ γένηται, ὡς τέρας νενόμισται θωυμάζεται· ὡς δ' ἐν τῷδε σεισμὸς γένηται τοῦ τε θέρεος καὶ τοῦ χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, ὡς τέρας θωυμάζεται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι ὃν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ὄνοι ἀνέχονται τὸν ἀρχέμενον. τῇ δ' ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ ἑστεῶτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται. Δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τοιαῦτα οὐ φύειν κέρεα αὐτόθι. μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὁμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσείῃ, ἔχον ὧδε,

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι·

ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι γὰρ μάλιστα γίνεται τὰ κέρεα· ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύειν κέρεα τὰ πρόσω ἀρχόμενα, ἢ φύοντα, φύειν μόγις. Ἐνθαῦτα μέν νυν καὶ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα· θωυμάζω δὲ (προεθήκατο γὰρ δή μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐξιζέειν) ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ οὐ δύνανται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἐόντος, οὔτε ἄλλου φανεροῦ αἰτίου οὐδενός. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρης τινὸς οὐ γίνεσθαι σφι ἡμιόνους· ἀλλ' ἐπεὰν προσίῃ ἡ ὥρη κυίσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτάς· καὶ ἔπειτα σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ὀπίσω τοὺς ὄνους, ἐς ἃς ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα ὀπίσω ἀπελαύνουσι. Περὶ δὲ τῶν ἱερῶν, τῶν Σκύθαι λέγουσι δύο πλεόν εἶναι τὴν πτερόεσσαν, καὶ τούτων εἵνεκα οὐκ οἷοί τε εἰσὶ οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἠπείρου, οὔτε διεξιέναι, τόδε ἔχω προσεικάσαι αὐτέων τοῖσι γνώμῃσι· τὰ κατύπερθε ταύτης τῆς χώρης αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι δὲ τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος, ὡς ἔστι καὶ εἰκός. ἤδη δὲ ὅστις ἀγχίθεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε ὃ λέγω· ἔοικε γὰρ ἡ χιὼν τοῖσι θηρσί. καὶ διὰ δὴ χειμῶνα τοῦτον ἐόντα τοιοῦτον ἀοίκητα τὰ πρὸς βορέην ἐστὶ τῆς ἠπείρου ταύτης. τὰ μὲν οὖν πτερόεντα, εἰκάζοντας τοῖσι χιόνα, τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν. ταῦτα μέν νυν τὰ λέγεται, μακρότατα εἴρηται. Ὑπὲρ Βορέων δὲ πέρι οὐδενὸς οὔτε τι Σκύθαι λέγουσι οὐδέν, οὔτε τινες ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰσσηδόνες. ὡς δὲ ἐγὼ δοκέω, οὐδὲ οὗτοι λέγουσι οὐδέν. ἔλεγον γὰρ δὴ καὶ Σκύθαι,

nam quum tempus pluendi est, nihil ibi quod sit vllius momenti, pluit: æstate pluere non cessat. [1] Quinetiam tonitrua cum alibi, tum ibi nulla existunt, æstas nubila est: hyeme si fiant tonitrua, pro ostento habetur. terræmotus in Scythia si existat seu æstate seu hyeme, tanquam prodigium admirantur. Eam vim hyemis equi perferunt, muli asinique neque incipientem quidem ferunt: quum tamen alibi stantes in gelido equi tabefiant, asini vero ac muli durent. Et XXIX hæc mihi videtur esse caussa cur omnino cornua bouino generi non succrescant: astipulante sententiæ meæ Homeri carmine in Odyssea, quod ita habet,

Et Libyen, vbi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis mature cornua existere. at in vehementibus frigoribus aut non oriuntur statim pecoribus cornua, aut si oriuntur, vix oriuntur. In Scythia itaq; hoc propter XXX frigora contingit. Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare instituit) cur in omni Eleo agro muli nequeant gigni, quum neque locus sit frigidus, neque vlla alia caussa appareat. Aiunt Eleenses ipsi ex imprecatione quadam id sibi contigisse: quumque tempus aduentat conceptus equarum, se in loca finitima illas educere: ibi postquam admiserint asinos, [2] dumque conceperint, tunc rursus eas reducere. De XXXI pennis autem quibus aiunt Scythæ oppletum esse aerem, & idcirco non posse prospici longius continentem, nec vlterius transiri, hæc est mea sententia: [3] Quod vltra eam regionem assidue ningit, & (vt credibile est) minus æstate quam hyeme. nam, (prout cuilibet eminus intuenti cadentem niuē copiosam liquet quod dico) nix pennis assimilis est: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia sunt eius continentis loca quæ ad aquilonem spectant. Eoque opinor, pennas niuem esse interpretantes Scythas ac circumiectas gentes, ita loqui. Verum [4] ea quæ reperiuntur, longissime dicta sunt. ¶ De Hyperboreis XXXII autem hominibus neque Scythæ quippiam, neque alii vlli illic incolentium memorant, præter Issedones: ne ipsi quidem (vt mihi videtur) dicentes aliquid. dicerent enim & Scythæ de hoc,

1 Tonitrua quo tempore sint alibi, ibi non sunt, at æstate frequentia existunt. Quòd si hyeme &c. 2 Et grauidæ fuerint, tunc rursus. 3 Quæ sunt vltra hanc regionem loca, semper niuosa sunt, minus tamen (vt rationi consentaneum est) æst. quam hyeme. Iam vero quisquis cadentem in copiosam niuem intuitus est cōminus, intelligit quod dico. nix enim pennis similis est. 4 Quæ commemorantur *ab aliis*, latissimè exposita sunt.

quem-

quemadmodum de vnoculis dicunt. Quanquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mentio fit: quinetiam ab Homero in Epigonis, si tamen Homerus re vera
xxxiii fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delii memorant, sacra alligata in triticea stipula ex Hyperboreis delata venisse ad Scythas, à Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimque per singulos ad [1] occasum vsque: atque illinc meridiem versus dimissa, à primis Græcorum Dodonæis esse accepta, & ab his descendisse ad Meliensem sinum, peruasisseque in Euboeam, & oppidatim vsque ad Carystum: ab hac vero reliquisse Andrum. Carystios enim esse qui in Tenum portarint, Tenios vero in Delum: atque ita hæc sacra in Delum aiunt peruenisse. Sed primum Hyperboreos misisse duas puellas quæ ferrent hæc sacra, quas Delii aiūt Hyperochen & Laodicen: & cum his tutelæ gratia quinq; è suis popularibus, qui eas deducerent: nunc Peripherees vocatos in Delo, vbi in magno honore habentur. Sed quum isti ab Hyperboreis missi, rursus non redirent, indigne ipsos Hyperboreos tulisse, si eos quos assidue mitterent non reciperent. Ita misisse qui ferrent ad confines suos sacra in stipula tritici ligata, iuberentque illos considerate mittere ad aliam nationem: atque ita hæc gradatim missa, aiunt deuenisse in Delum. His ego sacris simile quiddam fieri animaduerti à feminis Thraciis atque Pæoniis, quæ in sacrificando regiæ Dianæ, non sine stipula triticea id faciunt: atque ipse vidi eas facientes. Ceterū his virginibus Hyperboreis vita functis in Delo, parentant puellæ Deliæ ac pueri, tonsis vtriq; crinibus: quos [2] puellæ quidem fuso inuolutos, supra monumentum deponunt: pueri autem ad quandā herbam applicantes, & ipsi sepulchro imponunt. Est autem monumentū intra Artemisium ad sinistram intrantibus, oleaque supra ipsum est nata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæ
xxxv virgines. Aiunt vero iidem Argin & Opin virgines ex Hyperboreis, eorundem hominum ætate, in Delum venisse, etiam priores Hyperoche & Laodice: & has quidem venisse ad reddendum Lucinæ tributum quod pro partu maturando instituerant: Argin vero & Opin vna cū ipsis deis aduenisse,

ὡς ἐν τῷ τὸ μυνοφθάλμων λέγουσι. ἀλλ' Ἡσίοδῳ μὲν δῆλόν ἐστι περὶ Ὑπερβορέων εἰρημένα, ἔστι δ' ἐν Ὀμήρου ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰ δὴ τῷ ὄντι γε Ὄμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε. Πολλῷ δ' ἔτι πλέω περὶ αὐτέων Δήλιοι λέγουσι, φάμενοι ἱερὰ ἐκ Ὑπερβορέων φερόμενα, ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας. ἀπὸ δὲ Σκυθέων ἤδη δεκόμενοὺς αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἑκάστους, κομίζειν αὐτὰ ὡς πρόσω ἑωυτῶν ἕκαστοι δύνανται. οὕτω δὴ προϊόντα μεσαμβρίην περὶ πέμποντες Δωδωναίους Ἕλληνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὔβοιαν. πόλιν δὲ ἐς πόλιν πέμπειν, μέχρι Καρύστου. ὁ δὲ ἀπὸ ταύτης, οὐκ ἀπίησι Ἄνδρον. Καρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τῆνον· Τηνίους δέ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μέν νυν ταῦτα τὰ ἱερὰ τῶν λέγουσι ἐς Δῆλον· πρώτους δὲ τοὺς Ὑπερβορέας πέμψαι φερούσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς ὀνομάζουσι Δήλιοι εἶναι Ὑπόχην τε καὶ Λαοδίκην. ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀσφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέας τῶν ἀστῶν πέντε πομπούς, τοὺς νῦν περιφορέες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀποίσεσθαι, δεινὰ ποιεύμενοὺς εἰ σφέας αἰεὶ καταλάμψει, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, ὅτῳ δὲ φέροντας ἐς τοὺς ὅρους τῶν ἱερῶν ἐνδεδυμένα ἐν πυρῷ καλάμῃ, τοὺς πλησιοχώρους βιᾶσθαι, κελεύοντας τοιῇδε πέμπειν σφέας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. ἐν ταῦτα μὲν ὕστερον τοιῇδε πεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆλον· Οἶδα δ' αὐτὸς τοῦτοισι τοῖσι ἱροῖσι τόδε ποιεύμενον πρὸς Θρηίκων καὶ Παιονίδων γυναῖκας, ἐπεὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιλείῃ, οὐκ ἄνευ πυρῶν καλάμης θύσασαι τὰ ἱερά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα ταύτας ποιεύσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μέν, πρὸ γάμου πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίξασαι, ὅπερ ὂν σῆμα πρόκειται· ὂν δὲ σῆμα ἔστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον, εἰσιόντι δεξιερὴς χειρός. ὑπὲρ φύεται δὲ οἱ ἐλαίη· οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τινὰ εἰλίξαντες τῶν τριχῶν, πρόκεινται καὶ οὗτοι ὅπερ τὸ σῆμα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι παρὰ τῶν Δήλου οἰκητόρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι καὶ τὴν Ἄργην τε καὶ τὴν Ὦπιν ἐλθεῖν παρθένους δὴ ταύτας περιφορέων, κατὰ τοὺς αὐτοὺς τούτοις ἀνθρώπους παρθενομιάσας, ἀπικέσθαι ἐς Δῆλον, ἐπὶ τοῖσι γε Ὑπόχης τε καὶ Λαοδίκης. ἰούσας μέν νυν ἐπὶ Εἰλειθυίῃ ἀποφερούσας αὐτὰ τὰ ὠκυτόκου ὄν ἐπάξαντο φόρου ἀπικέσθαι. τὰς δὲ Ἄργην τε καὶ Ὦπιν ἅμα αὐτῇσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι. λέγειν

ἀδελφεὰ μνήματα

Ὑπερόχη Λαοδίκη

Θρηίκων

αὐτοῖσι

Ἄργην

Ὦπιν

Ἄργην

1 Occasum versus longissime Adriam vsque. 2 Puellæ quidem ante nuptias, fuso inuolut.

καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι παρὰ σφέων. καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπινομαζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὠλὴν ἁνὴρ Λύκιος ἐποίησε. ὧδε δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὠπήν τε καὶ Ἄργην, ὀνομαζόντας τε καὶ ἀγείροντας. οὗτος δὴ ὁ Ὠλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθών, τοὺς ἀείδουσι ἐν Δήλῳ. καὶ τῶν μηρίων καταγιζομένων ὅπισθε τοῦ βωμοῦ, τῷ κατόδυ ταύτην ὅπισθε τοῦ ἡρῴου τῆς Ὠπίος τε καὶ Ἄργους αἰσαμοῦσθαι ὅπισθε τοῦ ἀλλομένου. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἐστὶ ὑπαὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, τοῦ πρὸς ἠῶ τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἑστιητορείου. Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω. Ὃν γὰρ τρόπον Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέου, οὐ λέγω, λέγων ὡς ὃν οἰστὸν οὐκ ἐσιτέοιτο κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, οὐδὲν σιτεόμενος. εἰ δὲ εἰσὶ τινες Ὑπερβορέοι αὐθρώποι, εἰσὶ καὶ Ὑποτρωτοῖοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρέων τὴς περιόδους γεγράψαντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον ἔχοντας ἐξηγησάμενοι. εἰ Ὠκεανόν τε ῥέοντα γεγράφασι περιξ, τὴν τε γῆν εὖσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιέοντας ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ ἐγὼ δηλώσω μεγάθός τε ἑκάστης αὐτέων, καὶ οἵη τις ἑκάστη ἐστὶ γεγράφθαι ἑκάστη. Πέρσαι οἰκέουσι κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τουτέων δὲ ὑποβορείους πρὸς βορέην ἄνεμον, Μῆδοι· Μήδων δὲ, Σάπειρες· Σαπείρων δὲ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν βορηίην θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ. ταῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκέει ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ πρὸς ἑσπέρην ἀκτὴ διφάσιαι ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἔστι μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἑτέρη τὰ πρὸς βορέην ἀπὸ Φάσιος ἀρξαμένη, διατείνασα ἐς θάλασσαν τήν τε δι' Ποντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωϊκοῦ. τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μαριανδυνῶν κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίκην κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέει δὲ ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα. αὕτη μὲν νυν ἡ ἑτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἑτέρη, ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, διατέταται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ἥ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη Ἀσσυρίη· καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης, ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη οὐ λήγουσα

χθ' Ἄργην

χθ' Ἄργης

χθ' Σάσπιρες· Σασπίρων

hosque illis alios honores donasse. Ad eas enim [1] congregari cœtum mulierum quæ hymnum canant, ab Olene Lycio conditum: in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupantur. Deinde à Deliis edoctos insulanos & Iones, cœtus agere instituisse, & nominatim Argin & Opin decantare. (hic Olen è Lycia profectus, alios quoque vetustos fecit hymnos, qui cantantur in Delo) [2] dum cinis qui supra sepulc[illegible] est Argis & Opis, dispergitur super infinitam ægrotorum turbam qui ad aram sunt. Est autem sepulcrum earum post Artemisium, ad auroram spectans, proxime Ceiorum cœnaculum. Hactenus de Hyperboreis dictum sit. Nam de fabula Abaris, qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico: qui sagittam dicitur per vniuersam terram circumtulisse, nihil comedens. Quod siqui sunt Hyperborei, *id est superaquilonares*, erunt & alii hypernotii, *id est superaustrales*. Nempe rideo quum multos video iam descripsisse ambitum terræ, nullum habentes in exponendo sensum, qui Oceanum scribunt circumfluere, & terram, tanquam tornum, factam esse orbiculatam, & Asiam faciunt Europæ parem. Nam ego singularum magnitudinem breui patefaciam, [3] & quanta sint singula ad describendum. ¶ VBI Persæ incolunt, id ad australe protenditur mare quod dicitur Rubrum. Super hos ad ventum aquilonem habitant Medi, super Medos Sapires, super Sapires Colchi, ad septentrionale pertingentes mare, in quod influit flumen Phasis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolunt. Dehinc vesperã versus ab ea duæ oræ terrarum ad mare protenduntur, quas ego exponã. Hinc aquilonem versus, ora vna à Phasi incipiens porrigitur ad mare per Pontum & Hellespontum, vsque ad Sigeum Troicum: austrum autem versus, eadem ora à sinu Mariandyno, qui Phœnicæ adiacet, protenditur secundũ mare ad promontorium vsq; Triopium. Incolũt autem in ora hac hominũ nationes triginta. talis est vna ora. Altera vero, à Persis incipiens porrigitur ad rubrũ mare, quod & Persicum vocatur: deinde gradatim Assyria, atque inde Arabia: desinitque in sinu Arabico. etsi non desine-

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

XXXIX

1 *Videtur potius ἀγείρειν ita sumi vt quum de matre deorum dicitur, vnde κατηγαγόντας. Sic & statim post.* 2 Et dum femora ad aram adolentur, cinerem hunc consumi in conspergendo Opidis & Argidis sepulcro. Est autem sep. 3 Et quales sint linguæ, quantum ad descriptionem attinet.

ret, nisi

ret, nisi ob id quod Darius è Nilo riuos in illum sinũ induxit. A Persis ad Phœnicem tractus amplus est ac multus. A Phœnice hæc ora tendit secundum hoc mare per Syriã Palæstinam & Ægyptũ, in qua terminatur: intra quam tres sunt duntaxat nationes. Atque hæc sunt quæ à Persis occasum versus in Asia continentur. XL Quæ supra Persas sunt & Medos & Sapires & Colchos, aurorã versus & solem orientẽ, hinc mari rubro alluũtur: aquilonẽ autẽ versus, à mari Caspio, & flumine Araxe, qui cõtra solem orientẽ fluit. Porro India tenus habitatur Asia. Illinc iam auroram versus deserta sunt: nec qualia sint dicere quispiam potest. XLI Et Asia quidem talis & tanta est. ¶ Libya autem in altera ora est: ab Ægypto enim iam excipitur. Hæc ora circa Ægyptum iam angusta est. nam ab hoc mari ad rubrum intercapedo est centũ millium vlnarum, quæ efficiunt mille stadia. Ab his deinceps angustiis spatiosa sane ora excipit quę Libya dicitur. XLII Itaq; admirot eos qui disterminarunt atque distinxerunt Libyam, Asiam, Europam: inter quas non parum est differentiæ. Siquidem Europa longitudine quidem ceteras assequitur, latitudine vero non videtur mihi comparari digna. nã Libya se ipsam monstrat circumfluam mari esse, excepto duntaxat vbi Asiæ contermina est, Neco Ægyptiorum rege, eorum quos nouimus primo in hoc demonstrando. Is postquam destitit à deprimenda fossa à Nilo ad Arabicum sinum, misit nauibus quosdam Phœnices, præcipiens vt transuecti columnas Herculeas penetrarent ad septentrionale vsque mare, atque ita ad Ægyptum remearẽt. Phœnices igitur è rubro mari soluentes, abierunt in mare australe: qui quum autumnus aduenisset, applicitis ad terram nauibus sementem faciebant [1]: vt assidue Libyes legerent, ac messem expectarent. deinde messo frumẽto nauigabant. Ita biennio consumpto, anno tertio ad Herculeas columnas declinantes in Ægyptum remearunt, referentes quæ apud me fidem non habent, sed forte apud aliquẽ aliũ: prætereuntes Africã, se habuisse solem ad dextram. Atque hunc in modum Libya primum est cognita. XLIII Secundo loco fuere Carthaginenses, qui dixerunt quendam Sataspem, Teaspis filium, virum

σα, εἰ μὴ νόμῳ, ἐς ὃν κόλπον ὁ Ἀράβιος, ἐς τ' Δαρείος ὀρύξ Νείλου διώρυχα ἐσήγαγε. μέχει μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· ὃ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη μέχρι τε Συρίης τῆδε μέχρι τε Παλαιστίνης, καὶ Αἰγύπτου, ἐς τὸν τελευτᾷ ὁ 148
τῇ ἔθνεα ἐστὶ τρία μοῦνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων τὰ πρὸς ἑσπέρην τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. Τὰ δὲ κατύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σαπείρων, καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς τὸν τε ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα, πρὸς βορέω δ' ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι μὲν τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται Ἀσίη· ὑπὲρ δὲ ταύτης ἔρημοι ἤδη ὑπὲρ ἔρημος
τὴν ἕω, οὐδὲ ἔχει φράσαι οἷον δή τί ἐστί. Τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί. ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἑτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται. καὶ μέντοι Αἴγυπτος ἡ ἀκτὴ αὕτη στεινή ἐστι· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυιέων· αὗται δὲ οὐκ εἶεν χίλιοι σταδίοι. ὃ δ' ἀπὸ τοῦ στεινοῦ πύπτω, κόλπος πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἀκτὴ, ἥτις Λιβύη κέκληται. Θωυμάζω ὦν τοὺς διορισαντας καὶ διελόντας Λιβύην καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην. ἐν γὰρ φανερῶς τὰ μέγαθέα αὐτέων ἐστί. μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη· δύρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέσθαι ἄξιη φαίνεταί μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτὴν, ἐοῦσα περίρρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκὼ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέος πρῶτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδεξαντος· ὃς ἐπεί τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὸν τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος ἐς τὸν ὀπίσω δὶ Ἡρακλείων στηλέων πλέοντας ἔως ἐς τὴν Βορείην θάλασσαν, καὶ οὕτω ἐς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, ἔπλεον τὴν Νοτίην θάλασσαν. ὅκως δὲ γένοιτο φθινόπωρον, προσχόντες γίνονται αὖ ἐπείρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἑκάστοτε τῆς Λιβύης πλέοντες γεώσαιτο, καὶ μένεσκον ὃν ἀμητόν· θερίσαντες δὲ αὖ ὃν σῖτον, ἔπλεον. ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων, τῷ τρίτῳ ἔτεϊ κάμψαντες Ἡρακλείας στήλας, ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά, ἄλλῳ δέ κου τέῳ, ὡς περιπλώοντες τὴν Λιβύην, τὸν ἥλιον εἶχον ἐς τὰ δεξιά. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσὶ οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Σατάσπης
ὁ Τεάσπιος

1 In quamcunque Libyæ partem nauigantes peruenissent: messemque expectabant. Quum autem messuissent, oram soluerunt. Ita bicnn.

Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσι Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τὸ, τε μῆκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδὲ ἐπιτελέσας ἐπ' ὃ ἐτάχθη οἱ ἡ μήτηρ ἄεθλον. ζευγατέα γὰρ Ζωπύρου ἐξεδήσατο τοῦ Μεγαβύζου παρθένον. ἔστειλε μέλλοντος αὐτοῦ ἀγχοῦ τούτων τὴν αἰτίην δώσοντος ὑπὸ Ξέρξεω βασιλέος, ἡ μήτηρ τοῦ Σπάσπεος, ἐοῦσα Δαρείου ἀδελφεή, περιήσαιτο, φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ὀπιθήσειν ἢ περ ἐκεῖνον. Λιβύην γὰρ οἱ ἀναγκαίην ἔσεσθαι περιπλώειν, ἐς ὃ ἂν ἀπίκηται, περιπλέων αὐτήν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξεω ἐπὶ τούτοισι, ὁ Σπάσπις ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας τοὐτέων, ἔπλεε τοὺς Ἡρακλείας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης, τὸ οὔνομα ἔχει Σολόεις Σολόεις ἐστί, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην. φρήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν καὶ πολλοῖσι μησὶ, ἐπεί τε τὸ πλεῦμος αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ τούτου ἀπικόμενος πρὸς βασιλέα Ξέρξεα, ἔλεγε, φὰς τὰ μακρότατα δὴ θεήσασθαι πλόου μικροὺς ἀνθρώπους πλέειν, ἐσθῆτι φοινικίῃ χρεωμένους· οἳ, ὅκως σφέας κατορίσαιτο τῇ νηῒ, φεύγεσκον πρὸς τὰ οὔρεα, καταλιπόντες τὰς πόλιας ἐοικότως, ἐς αὐτοὶ δὲ ἀδικέειν οὐδένα Σίνοντες, βρωτὰ ὃ μοῦνα ἐξ αὐτέων λαμβάνειν. τὸν δὲ μὴ περιπλώσαντα Λιβύην πρότερον, αἰτίην τόδε ἐλέγετο· τὸ πλοῖον τοσοῦτο οὐ δύνασθαι ἔτι προβαίνειν, ἀλλ' ἐμπαγῆναι. Ξέρξης δέ οἱ οὐ συγγινώσκων λέγειν ἀληθέα, ὡς μὴ τελέσαντά τε τὸν προκείμενον ἄεθλον, 149 αἰσχρῶς ἀπολωβῆσαι, τῇ ἀρχαίην δίκην ὑπερμαχέσ. τούτου δὲ τὸν Σπάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο πάχιστα τῶν δεσποτέων τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατῆρε· τοῦ δ' οὔνομα μὲν ἐκὼν ὑπιεμένος. Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξηυρέθη· ὃς βουλόμενος ἰδεῖν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος μούνος ποταμῶν παρέχεται, τοῦτον ἐν πλοίοισι ἀνῆρ ἐπὶ τὴν ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἀνῆρας τε τοῖσι ὑπίστω ἐπ' ἀληθείην ἐρέειν, ἢν δὴ ἡ Σκύλακα αἶσα Καρυανδέα. οἱ δ', ὁρμηθέντες ἐκ Καστατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον κατὰ ποταμὸν πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς ἐς θάλασσαν. ἀπὸ θαλάσσης δὲ πρὸς ἑσπέρην πλέοντες, τριήκοντα μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς

[1] Achæmenidem, qui Libyam non circumnauigauit quum esset ad hoc ipsum missus: sed cum nauigationis longitudine, tum terræ solitudine deterritus retro rediit, non impleto labore quem ei mater iniunxerat. Etenim vitiauerat filiam virginem Zopyri, filii Megabyzi, quem ob hanc caussam à Xerxe rege suffigendum cruci mater sua, quæ erat Darii soror, liberauit: quod diceret se maius illi supplicium irrogaturam quã rex pararet. quippe necesse ei fore pernauigare omnem Africam, dum peruenire ad Arabicum sinum. His annuente Xerxe, Sataspes in Ægyptum abiit, sumptaque illinc nave ac sociis, nauigauit ad columnas Herculis: quibus transmissis, circumuectus Africæ promontorium nomine Syloes, in meridiem cursum tenebat. Emensusque permultum maris intra complures menses, quum assidue pluri tempore ŏpus esset, conuerso cursu in Ægyptum rediit. Et illinc ad regẽ Xerxem regressus, aiebat se in pernauiganda remotissima ad quã isset ora, vidisse homines pusillos Phœnicea vtentes veste, qui, quum ipsi terræ nauim applicarent, ad montes se fuga proriperent relictis vrbibus. Ipse autem ingressos nihil illis iniurię intulisse, pecora tantum illinc accepisse. Quod autem totam Africam non pernauigasset, hanc caussam afferebat, quod nauigium vlterius procedere non posset, sed retineretur. [2] Hunc Xerxes negans loquutum vera, [3] quod certamen sibi propositum non exoluisset, in crucem sustulit, irrogata quam destinauerat pœna. Huius Sataspis eunuchus, audita domini nece, Samum cum magna pecunia profugit, quam Samius quidã interuertit: cuius nomen quum sciam, tamen volens [4] obliuiscor. ¶ Ceterum XLIV Asiæ bona pars à Dario peruestigata est. Is cupidus cognoscendi vbinam Indus (qui secundus omnium fluminũ crocodilos præstat) mare influat, misit nauibus cum alios quosdam, quos vera renunciaturos confidebat, tum Scylacem quendam Caryandeum. Isti è Caspatyro vrbe & è terra Pactyia soluentes, secundo flumine auroram versus atque solem orientem nauigantes in mare, dehinc per ipsum mare occasum versus, tricesimo demum mense tenuerunt eum locum vnde rex Ægyptiorũ

1 Achæmenidẽ Libyam non circumnauigasse, *id est, nauigando obisse: quasi legeretur* λίγυπτις *ŏn. Vel,* λίγυπτις *separandum à sequentibus. Deinde,* Deterritum retro rediisse. 2 At Xerxes, non assentiens ipsi, vera esse quæ diceret, 3 Quod labore sibi proposito non defunctus esset, 4 *Id est, silentio prætereo.*

eos Phœ-

eos Phœnices quos antea dixi, miserat ad Libyam circumnauigandam. Post horũ circumnauigationem Darius Indos subegit, & eo mari potitus est. Ita Asiam (præter eam quæ orientem solem spectat) compertum est parem Libyę esse. XLV At Europa à nemine inuestigata est, neque qua ad orientem neque qua ad aquilonem vergit, an [1] mari claudatur. Longitudine tamen cognoscitur ad vtranque accedere. Neque possum coniectura colligere vnde, quum vna sit terra, trifaria sint ei nomina indita è mulierum cognominibus: eiusque fines ponantur Nilus fluuius Ægyptiacus & Phasis Colchus. Alii aiunt esse fines Tanain & [2] Mæotidem, fretumque Cimmerium: sed negant se audisse nomina eorũ qui hæc distinxerunt, & vnde nomina imposuerint. Iam enim Libya quidem à plerisque Græcorum fertur sortita nomen à Libya quadam muliere indigena: Asia vero, ab vxore Promethei. quanquam Lydi hoc sibi nomen vendicant, asserentes ab Asio filio Cotys, filii Manei, Asiam appellatam, non ab vxore Promethei. vnde & Sardibus [3] familiam quandam esse vocatam Asiadem. Europa autem neque an sit mari circumflua, neque vnde hoc nomen acceperit, neque quis nominis autor extiterit, ab aliquo mortalium compertum est: nisi dicamus ab Europa [4] Tyria nomen accepisse regionem: [5] nec ante, sicut ceteras, nomen habuisse. Tamen illam ex Asia fuisse constat, neque in hanc commeasse terram quæ nunc à Græcis vocatur Europa, sed è Phœnice tantum in Cretam, & è Creta in Africam. Hæc hactenus de his dicta sint. [5] nam quæ XLVI sentimus de his, ea dicimus. ¶ PONTVS autem Euxinus, in quem Darius fecit expeditionem, nationes exhibet omniũ imperitissimas, Scythica duntaxat excepta. nullius enim nationis eorum quæ sunt intra Pontum, aut aliquid ad sapientiam pertinens proferre possumus, aut aliquem virum pro erudito habitum nouimus, præter Scythicam gentem & Anacharsin. In gente autem Scythica [6] ex omnibus humanis negociis vnum maximum, quantũ nos scimus, excogitatum est: at cetera non admiror. Quod maximum ab eis excogitatum, id est, vt neque quispiam qui ad eos se contulerit, aufugere,

τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλώειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας, Ἰνδούς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα εὑρίσκεται ὁμοίως παρεχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶς φαίνεται γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορέην, εἰ περίρρυτός ἐστι· μήκεϊ δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρας παρήκουσα. ὅθεν ἔχω συμβαλέσθαι ἐς ὅτευ μιῇ οὔσῃ γῇ, οὐδέν μοι φαίνεται πρέπειν, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν· καὶ οὐείσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη, καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχος· οἱ δὲ Ταναΐν ποταμὸν ὁρίζουσι Μαιήτιν τε καὶ πορθμηΐα τὰ Κιμμέρια λέγουσι. τόθεν δὲ τῶν ὀνομάτων τὰ οὐνόματα πεφάνθαι, καὶ ὅτεῳ ἔλαχε τὰς ἐπωνυμίας. ἤδη γὰρ Λιβύη μὲν ἀπὸ Λιβύης λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τοὔνομα γυναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη, ἀπὸ τῆς Προμηθέος γυναικὸς τῇ ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνοντα τὸ ὄνομα τοὺς Λυδοὶ, φάσκοντες ἀπὸ Ἄσιος, τοῦ Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκλῆσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· ἀπὸ τοῦ καὶ τὴν ἐν Σαρδίσι φυλὴν κεκλῆσθαι Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη οὐδὲ εἰ περίρρυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων, οὔτε ὁκόθεν τὸ οὔνομα ἔλαβε τοῦτο· οὔτε ὅστις οἱ ἦν ἐπώνυμος φαίνεται, εἰ μὴ ἀπὸ Τυρίης Συρίης φήσομεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὔνομα τὴν χώρην· πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ὅτι τῆς Ἀσίης τε φαίνεται οὖσα, καὶ οὐκ ἀπικνεομένη ἐς τὠυτὸ χοῦτην ἥτις περ ἐοῦσα ἀπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλέεται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης, ἐς Κρήτην· ἐκ Κρήτης δὲ, ἐς Λιβύην. ταῦτα μὲν νεῖμαι τοσοῦτοι εἰρήσθω. τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρησόμεθα. Ὁ δὲ Πόντος ὁ Εὔξεινος ἐστὶ ὃν ἐς ἐστρατεύετο Δαρεῖος, χωρέων πασέων παρέχεται, ἔξω τῶν Σκυθικῶν, ἔθνεα ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ Πόντου ἔστι ὅ τι ἐχόλιον προβαλέσθαι σοφίης πέρι. οὔτε αὐδέα λόγιον ἐπιστάμενον ἡμόμεθα παρέξ τῶν Σκυθικῶν ἔθνεος, καὶ Ἀνάχαρσιος. τῶν δὲ Σκυθικῶν ἡγέεται μὲν ὁ μέγιστον τῶν ἀνθρωπηίων πρηγμάτων σοφώτατα πεφυκέναι τῶν ἐξεύρηται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μέντοι ἄλλα οὐκ ἄγαμαι. Ὁ δὲ μέγιστον οὕτω σοφὶ εὑρημένον ὥστε ἀποφυγέειν τε μηδένα ἐπελθόντα ἔτι σφέας

1 Mari alluatur. 2 *Diuersam videtur sequutus lectionem ab ea quæ in vulg. edit. & in nostris vet. cod. habetur.* 3 Tibum 4 *Non* Συρίης *legit Valla, sed* Τυρίης: *cui lectioni assentiuntur nonnulli etiam vet. cod.* 5 Antea vero nomine carebat, sicut & ceteræ. 6 Vtemur enim opinionibus quæ de his receptæ sunt. *Potest tamen & aliter esse sensus.* 7 Vna rerum humanarum maxima, omnium quas quidem nouerimus, solertissime excogitata est.

μὴ βουλομένοισι, τε ἕλειν μηδ' οἷόν τε εἶναι. τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ἐστὶ οἰκήσιος, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πάντες ἔασι, ἱππότοξόται, ζώοντες τε μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματα τε σφι ἐστὶ ἁπλοῖ ζυγῶν, κῶς ἂν οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄποροι προσμάχεσθαι; Ἔξοδοι δὲ σφι ἑτοῖμαι τῆς τε γῆς εὐόσης ἁπανταχῆ καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων σφι συμμάχων. ἥ τε γὰρ γῆ εὖσα πεδιὰς αὕτη, πιώδης τε καὶ ὑδρηλός ἐστι· ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῷ τεῳ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διαρρύχων. ὅσοι δ' ἀνόμασταί τε σφίσι αὐτέων, καὶ τοὺς πλωτοὺς ἀπὸ θαλάσσης, τούτους ἀνομανέω. Ἴστρος μὲν, πεντάστομος· μετὰ δὲ, Τύρης τε καὶ Ὑπάνις, καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ Γέρρος, καὶ Τάναϊς. ῥέουσι γὰρ οἵδε κατὰ τάδε. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος πάντων ποταμῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. πρῶτος μὲν ὁ ἀπ' ἑσπέρης τούτων ἐστὶ τῇ Σκυθικῇ ῥέων· μετὰ δὲ τοῦτον μέγιστος γενόμενος, πολλῷ καὶ δηλόων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἵδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες· ἐκ μὲν δὴ τῆς Σκυθικῆς χώρης, πείτε μὲν οἱ ῥέοντες τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν· καὶ δεύτερος Τιαραντὸς, καὶ Ἄραρός τε καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχθεὶς τούτων ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἠῶ ῥέων, ἀναχωρίσαντι ὡς Ἴστρῳ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς Τιαραντὸς, πρὸς ἑσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων· ὁ δὲ δὴ Ἄραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, ἐκ μέσων τούτων ῥέοντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἴστρον· ἅτε δὲ μεσαιτάτω ῥεόντων τούτων τῶν ποταμῶν τὸν Σκυθικὸν συμπληθύουσι αὐτόν. Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγει ὡς Ἴστρῳ· ἐκ δὲ Αἵμου τοῦ κορυφέων τῆς ἀνὰ μεγάλων ῥεόντων πρὸς βορέην ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς αὐτὸν, Ἄτλας, καὶ Αὖρας, καὶ Τίβησις· ἐκ δὲ Θρηίκης καὶ Θρηίκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἄθρης, καὶ Νόης, καὶ Ἀτάρνης, ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἴστρον· ἐκ δὲ Παιόνων, καὶ ὄρεος Ῥοδόπης, Κίος ποταμὸς μέσον σχίζων τὸν Αἷμον, ἐκδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ ῥέων πρὸς βορέην ἄνεμον Ἄγγρος ποταμὸς, ἐκβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικὸν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον· ὁ δὲ Βρόγγος ἐς ὄν Ἴστρον ἅτε ἀμφοτέρους εὐρέας μεγάλους ὁ Ἴστρος δι-αδέχεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρης Ὀμβρίκων, Κάρπις, ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἄλπις, πρὸς βορέην ῥέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι ἐκδιδοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἵ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κυνήτας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πρόσχωρα τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει.

[1] neque ipsi capi possint, aut ne inueniri quidem, si nolint, atque deprehendi. Siquidem nullæ sunt eis vrbes, nulla mœnia extructa: domos secum ferunt singuli: equestresq; sunt sagittarii, nō pane victitantes, sed ex pecoribus: pro domibus plaustra habentes: quidni imbelles alioqui futuri, & ad dimicandum inhabiles? Hæc autem sunt ab eis inuenta cum opportunitate terræ, tum fluminum beneficio. nam hæc terra, quum sit campestris, sua sponte vliginosa est & humida, eamq; interfluunt flumina non multo pauciora numero quam in Ægypto fossæ. Quorum quæ sunt celeberrima & à mari nauigabilia, ea recensebo. Ister, quinque ostia habens: post hunc Tyres & Hypanis & Borysthenes & Panticapes & Hypacyris & Gerrhus & Tanais. Isti hunc in modum fluunt. Ister, omnium quos nouimus fluuiorum maximus, semper sibiipsi par tam æstate quam hyeme fluit, ab occasu primus omnium qui sunt in Scythia. ob id omnium maximus quod alii in eum influunt, qui ipsum ingentem reddūt: per Scythiam quidē delapsi, numero quinque. vnus quem Porata Scythæ appellant, Græci Pyreton: alius, Tiarantus: tertius, Ararus: quartus, Naparis: quintus, Ordissus. Horum primo loco dictus fluuius, magnus est, & ad aurorā fluens, cum Istro aquam communicat: minor est Tiarantus, ad occasum magis vergens. [2] Inter quos ceteri fluentes, Ararus, Naparis & Ordissus, in Istrū infundūtur. Hi sunt vernaculi Scythię amnes, qui illum augent. Ex Agathyrsis autē fluens vnus, Maris, Istro se immiscet: ex Hæmi vero iugis tres alii ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras & Tibesis: per Thraciam vero & Crobyzos Thraces, Athres & Noes & Atarnes: at ex Pæoniis ac monte Rhodope, mediū interscindens Hęmum Cius in ipsum erumpit. Quin ex Illyriis in aquilonē tendens Angrus, planitiem Triballicam interfluens, Brongum intrat, Brongus iste Istrum. ita vtrumq; per se magnum Ister excipit. Præterea ex regione quæ est supra Vmbricos, Carpis, & alius ad ventum aquilonē Alpis, in Istrum exeunt. Omnem enim Europam Ister emetitur (sumpto ex Celtis initio, qui omniū in Europa ad solis occasū extremi sunt, post Cynetas) totamq; permensus Europam, ex transuerso ingreditur Scythiā.

1 Neque possit eos quisquam nancisci, si inueniri noline. Quibus enim nulla condita sint mœnia, sed qui domos portent, sintque ex equis sagittandi periti, ac non ex messe sed ex pecoribus victum habeant, ac in plaustris habitent, qui non hi fuerint inexpugnabiles & inaccessi? Hæc autem &c. 2 Per quorum medium cet. fl. *vel, quos ceteri interfl.*

His quæ

L His quæ dixi fluminibus, & aliis aquas suas communicantibus, Ister fit omnium maximus. nam si alterius cum alterius aqua comparetur, profecto Nilus copia aquæ antecellit, quod in eum nullus neque fluuius neque fons ingrediens, ad incrementū aquę confert. Quod autem Ister sibi semper par fluit tam æstate quam hyeme, ob id fit (vt mihi videtur) quod hyeme est quantus est, aliquantulo maior quam sua natura fert: nam per hyemem paululum in ea regione pluit, sed vbique ningit. Æstate vero nix, quæ sub hyemem decidit permulta, vndique in Istrum liquefacta dilabitur: eumque implet: nec ipsa solum, sed cum ea imbres multi atque vehementes. Quippe per æstatem pluit: quo tempore quanto plus aquæ sol ad se attrahit quam hyeme, tanto plus aquę cum Istro miscetur æstate quam hyeme. Ita quum paria faciat Ister datis aquis & acceptis, fit vt semper videatur sibi esse similis.

LI Ex fluuiis ergo qui apud Scythas sunt, vnus est Ister. Post hunc Tyres, qui ab aquilone means, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam terrā à Nebride separat. ad ostium huius incolunt

LII Græci qui Tyritæ vocantur. Tertium flumen est Hypanis ex Scythia veniens, & ex magna palude profluens, circum quam pascuntur equi sylueſtres candidi: recteq; vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit fere quinq; dierum nauigatione, angustus, & adhuc dulcis, sed mox quatuor à mari dierum nauigatione sanequam amarus, propter amarum qui in eum fluit fontem: adeo, inquam, amarum, vt quum sit exiguus magnitudine, tamen inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Est autem hic fons in finibus regionis Scytharum aratorum, & Alizonum, eodem nomine quo locus vnde emanat, Scythica lingua, Amaxampeus, Græca autem lingua, *ἱερὰ ὁδὸι, id est, sacra via.* Apud Alizonas autē contrahūt terminos suos Tyres & Hypanis: mox deinde in diuersum abeuntes, me-

LIII diam intercapedinem laxant. Quartus fluuius est Borysthenes, secundum Istrum omnium maximus, & nostra sententia, non modo Scythicorum fluuiorum longe vberrimus, sed etiam ceteris vberior, præter Ægyptium Nilum, cum quo non licet alium comparare. Cetcrorum autem vberrimus est Borysthenes, pascua præbens amœnissima & accommodatissima pecoribus,

τουτέων ὧν τῶν καταλεχθέντων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων ὅσφ τε πλεῖστον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἴστρος ποταμῶν μέγιστος· ἐπεὶ ὕδωρ γε, ἓν πρὸς ἓν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ὑπερέχει. ἐς γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε κρήνη οὐδεμίη ἐσδιδοῦσα, ἐς πλῆθός οἱ συμβάλλεται· οἱ. ἴσος δ' αἰεὶ ῥέει ἔν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἴστρος, κατὰ τοιόνδε τοι, ὡς ἐμοὶ δοκέει· τὸ μὲν χειμῶνος ὅτι ὅσος περ ἐστὶ· ὀλίγῳ τε μέζων τῆς ἑωυτοῦ φύσιος γίνεται. ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τὸν χειμῶνα παμπαν ὀλίγῳ· νιφετῷ δ' πολλῷ χέεται. τὸ δ' θέρεος ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα ἀμφιλαφὴς, τηκομένη πρώτοισι ἐσδιδοῖ ἐς τὸν Ἴστρον. αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐσδιδοῦσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ. ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσῳ δ' πλέον ἐστὶ ἑωυτοῦ ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρεϊ ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἴστρῳ, πολλῷ πλησιαίτερα ἐστὶ τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος. αἱ πηγάδες δὲ ταύτῃσι, αἱ πισήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι εἰσίσας. Εἷς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἴστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης. ὃς ἀπὸ βορέω μὲν αἰέρμου ὁρμᾶται, ἔρχεται δ' ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐρίζει τήν τε Σκυθικὴν καὶ Νομηίδα γῆν. ἐκδιδοῖ δὲ τοῦτο τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ τοῖσι Ἕλλησι, οἱ Τυρῖται καλέονται. Τέταρτος δ' Ὑπάνις ποταμὸς ὁρμᾶται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δ' ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περιέχουσι νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δὴ ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος· ἐκ ταύτης ὦν καὶ ἄλλων ὁ Ὑπάνις ποταμὸς ῥέει. ὀλίγον μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βαθὺς καὶ γλυκὺς ἐστι· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς δεινῶς. ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρή. ὕτω δὴ τι ἐοῦσα πικρὴ, ἣ μεγάλη σμικρὴ ἐοῦσα, κιρνᾷ δὲ Ὑπάνιν, ἐοῦσα παραμὸν ἐν ὀλίγῃσι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν οὔρεσι χώρης τῆς τε Ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζόνων. οὔνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυθιστὶ μέν, Ἐξαμπαῖος· Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἱερὰ ὁδός. Ἀλαζόνες δὲ καὶ Ἀροτῆρες τὰ τέρματα οἰκέουσι τάδε· Τύρης καὶ ὁ Ὑπάνις ἐόντες Ἀλαζόνας. ὁ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀποστρέψας ἐκάτερος ῥέει διὰ μέσων. Τέταρτος δ', ὁ Βορυσθένης ποταμὸς, ὃς ἔστι τε μέγιστος τε μετὰ Ἴστρον τούτων καὶ πελυαρχέστατος, καὶ γνώμας ἐμοὶ ἡμετέρης, ἔστι μοῦνος τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε ἐστὶ συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν. τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρχέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐνομιδεστάτας κτήνεσι παρέχει,

πεσοῦσα, ἔνθα ἀμφιλαφὴς.

X

ἰχθύας τε ἀρίστους ἁλμυρίδων καὶ πλείστους· πίνεσθαί τε ἥδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολερῆσι· ἀπόκροος τε παρ' αὐτὸν ἄριστος γίνεται. ποίη τε, τὴν ἀπείρεα ἡ χώρη, βαθυτάτη. ἄλες τε ὀπόσα τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματοι πήγνυνται· ἄπλετοι κήτεά τε μεγάλα καὶ ἀκάνθια, τὰ δύναμίν τε καλέουσι, παρέχεται ἐς φαρμακείην, καὶ ἄλλα τε πολλὰ θωϋμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νυν Γερρέων Γερρέων χώρου, ἐς ὃν τεσσερεσκαίδεκα ἡμερέων πλόος ἐστί, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· ὁ δὲ κατύπερθε, διὰ ὧν ῥέει οὐδεὶς ἔχει φράσαι. φαίνεται γὰρ ἐρήμους ῥέων διὰ ἐρήμου ἐς τὴν γεωργῶν τῶν Σκυθέων τὴν χώρην. ἔστι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ὀπὶ δέκα ἡμερέων πλόον νέμονται. μοῦνον δὲ τοῦτον τὸν ποταμὸν καὶ Νείλον οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγάς· δοκέω δέ, οὐδεὶς οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀλλὰ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ὕπανις ἐς τῶυτὸ τέλος ἐκδιδούς. ὁ δὲ μεταξὺ τούτων τῶν ποταμῶν ἐὸν ἔμβολον τὴν χώρης, Ἱππολέων ἄκρη καλέεται. ἐν δὲ αὐτῷ ἱρὸν Δήμητρος ἵδρυται· πρόσω δὲ ἱροῦ ὑπὸ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενῖται κατοίκηνται. τοῦτο μὲν τὰ ἀπὸ Γυτέων τῶν πολάμων. Μετὰ δὲ τοῦτον πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὔνομα Παντικάπης. ῥέει μὲν γὰρ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ δὲ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένεος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑλαίην. πρόσαντες δὲ τοῦτον, τῷ Βορυσθενείῃ συμμίσγεται. Ἕκτος δὲ Ὑπάκαρις ποταμός, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδοῖ κατὰ Καρκινῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὸν ἀπέργων τόν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλήιον καλεόμενον δρόμον. Ἕβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισαι μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένεος, κατὰ τοῦτο τῆς χώρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισαι μὲν νυν ἐκ τούτου τῆς χώρης· οὔνομα δὲ ἔχει τό, περ ὁ χῶρος αὐτός, Γέρρος. ῥέων δὲ ἐς θάλασσαν, ὁρίζει τήν τε τῶν Νομάδων χώρην, καὶ τὴν τῶν βασιληίων Σκυθέων. ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑπάκαριν. Ὄγδοος δὲ νυν Ταναΐς ποταμός, ὃς ῥέει τὰνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὁρμεώμενος, ἐκδιδοῖ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν, ἣ ὁρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιληίους καὶ Σαυρομάτας· ἐς δὲ Ταναΐν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐσβάλλει ᾧ οὔνομα ἐστὶ Ὕργις. Τοῖσι μὲν δὴ οὐνόμασι τοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δή τι οἱ Σκύθαι ἐσκεδάδαται. τοῖσι δὲ κτήνεσι τὰ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθικῇ, ἐξ ἴσου τὰ πάντων ποιέων τὴν ἡμῖν ἴδμεν. αἰνοσομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἔστι καθυφάσματα ὅτι τοῦ ὕλεος ἔχει. Τὰ μὲν δὴ

necnon optimorum ac singularium piscium affatim: idem ad potandum suauissimus, limpidus inter turbidos fluēs, iuxta quem sementis optima fit,[1] & herba non satiua, etiam altissima. In huius quoque ostio ingens vis salis sua sponte concrescit. Præbet idē ingentia cete ad salsuram, spinis carentia, quæ antacæos appellant. Alia præterea præstat admiratione digna. Porro quadraginta quidē dierum nauigatione vsq; ad locum nomine Gerrhum, cognoscitur ab aquilone fluere: at superiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui potest: videtur tamen fluere per solitudinem ad Scytharum agricolantium plagam. nam bi Scythæ decem dierum nauigatione accolunt hoc flumen. Cuius tantum ac Nili fontes nec ipse possum, nec vllum Græcorum reor posse dicere. Idem quū ad mare aduenit, Hypanis cum eo miscetur eodem in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis est, [2] Hippoleo promontorium vocitatur, vbi delubrum Cereris extructum est. Vltra quod delubrum sub Hypani incolunt Borysthenitæ. Hactenus quæ ab his fluuiis. Post hos alius, qui quintus est, LIV nomine Panticapes, & ipse ab aquilone fluens, atque è palude: inter quem & Borysthenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur, qua transmissa, Borysthenī immiscetur. Sextus est Hypacaris, qui è palude manans, medioque Scythas nomadas influens, in mare voluitur, iuxta Carcinitin oppidum, ad dexteram coercens Hylæam, & cursum qui dicitur Achillis. Septimus est Gerrhus, nomen à LVI loco obtinens, qui à Borysthene dirimitur circa ea loca apud quæ Borysthenes cognoscitur: cui loco nomē est Gerrho, disterminatque regionem Scytharum nomadum ac regiorum. & *dum in mare fluit* in Hypacarin dilabitur. Octauus LVII est Tanais, qui superius è vasta palude profluens, in aliā vastiorem diffunditur, nomine Mæotin, quæ discludit regios Scythas à Sarmatis. In hūc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His celeberrimis amnibus Scythæ muniti sunt. LVIII ¶ Gramen quod in Scythia germinat, omniū quæ nos nouimus germinū[3] aridissimū est: quod ita se habere dissectis pecoribꝰ licet discernere. Et ea quidē LIX

1 Et gramen, qua parte non feritur regio, altissimum. *Ad verbum*, profundissimum. 2 Hippoleon 3 *Videtur aliud legisse quam* ἐπιχωλωτάτη.

vt quam

vt quammaxima ſunt, ita apud eos abundant. cetera autem vulgaria ſunt. Atque hunc in modum [1] res ſunt eis inſtitutæ. [2] Deorũ hos ſolos propitiantur: Veſtam ante omnes, deinde Iouem ac Tellurem: exiſtimantes Tellurem Iouis coniugem eſſe. Poſt hos Apollinem, & cæleſtem Venerem, & Martem & Herculẽ. Hos cuncti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regii Scythæ vocantur, etiã Neptuno ſacrificant, appellantes Veſtam lĩngua ſua Tabiti: Iouem, Papæum: mea ſententia rectiſſime: Telluꝛẽ, Apiã: Apollinem, OEtoſyrum: cæleſtem Venerem, Artimpaſam: Neptunum, Thamimaſadem. Simulacra & aras & delubra [3] facienda non putant, præterquam
LX Marti. Idem ſacrificium prorſus apud omnia templa fieri eodem modo eſt inſtitutum, qui talis eſt: Victima ipſa primoribus implicita pedibus ſiſtitur, cuius à tergo ſtans immolator, amota in primis infula, pecudem ferit, eaque concidente deum inuocat cui illam mactat: deinde circumdat laqueum collo, tum iniecto baculo circumducit, hoſtiamque ſtrangulat non incenſo igni, [4] non votis nuncupatis, non ſumptis libamentis, ſed vbi pecudẽ ſtrangulauit, eique pellem detraxit, ad coquendum
LXI ſe conuertit. Verum quum Scythica regio lignorum ſit admodum inops, hoc ab illis ad carnem coquendam excogitatum eſt: Vbi victimam pelle denudarunt, denudant quoque oſſa carnibus, dehinc illas in lebetes eius gentis (Leſbiis crateribus aſſimiles, niſi quod ſunt multo capaciores) iniiciunt: ſubiectis atque ſuccenſis oſſibus hoſtiarum, coquũt. Si autẽ non adfuerit lebes, omnes carnes hoſtiarum in aluos illarum & cũ aqua commiſcent, atque oſſa ſuccendunt. Quibus pulcherrime ardentibus, & aluis facile capientibus carnes oſſibus ſeparatas, ita fit vt bos ſe ipſe coquat: & item cetera pecora immolata, per ſemetipſum quodque elixum fit. Coctis carnibus, is qui immolauit, earum atque inteſtinorum [5] libamenta ante ſe
LXII porricit. Immolant autem alia pecora, tum præcipue equos. Et aliis quidem diis hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti vero ſic priſco ritu apud quoſque tale extruitur templum: Sarmentorum faſces aggeruntur trium in longum latumque ſtadiorum, minoris tamẽ ſublimitatis: deſuper quadrata

μέγιστα οὕτω σφι ἔπορεύθησι· τὰ δὲ λοιπὰ νόμαια καὶ τάδε σφι ἔρδεται. θεοὺς μὲν μούνους τούσδε ἱλάσκονται, Ἱστίην μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα. μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανίην Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλήιοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνομάζονται δὲ Σκυθιστὶ, Ἱστίη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ
10 ὀρθότατα καὶ κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν καλεόμενος 152
Παπαῖος· Γῆ δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμιμασάδης. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν, πλὴν Ἄρεϊ· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίη δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε τοῖσι πάντα τὰ ἱρὰ ὁμοίως· ἑρδομένη δὲ ὧδε· Ὁ μὲν ἱρήιον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς δύο πόδας πρὸς ἐμπροσθίους ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὄπισθεν τοῦ κτήνεος ἐὼν, ἀπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ σφέτερου, καταβάλλει
20 μιν· πίτνοντος δὲ τοῦ ἱρηίου, ὀπισκαλέει τὸν θεὸν τῷ αὐτὸν θύει· καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ αὐχένα ἔβαλε τὸν αὐχένα· σκυτάλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε πῦρ αἰακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ὀπαρεύσας. ἀποπρίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, βάπτεται πρὸς ἕψησιν. Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης, ὧδέ σφι ἐς τὴν ἕψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα δὶ ἐσβάλλουσι, ἢν μὲν τύχωσι ἔχοντες λέβητας ὀπιχωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι περισκελέως, χωρὶς ἢν ὀπολλῷ μέζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες, ἕψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρηίων· ἢν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς γαστέρας τῶν ἱρηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ προσμίξαντες ὕδωρ, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα· τὰ δὲ αὐθετα κάλλιστα. αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι διπετέως τὰ κρέα ἐξιλωμένα τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω βοῦς τε ἑωυτὸν ἐξέψει, καὶ τἄλλα ἱρήια ἑωυτὰ ἕκαστα. ἐπεὰν δὲ ἑψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς ὅ τι ἂν πρόσθεν. θύουσι δὲ καὶ τἄλλα πρόβατα, καὶ ἵππους μάλιστα. Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων· τῷ δὲ Ἄρεϊ ὧδε κατὰ νόμους· ἐκ τῶν οἰσι τῶν ἀρχηίων ἐστὶ συρηκὰ σφι Ἄρεος ἱρὸν τοιόνδε· Φρυγάνων φάκελοί εἰσι συνηνεάται ὅσον τ' ὀπὶ σταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ, ἔλασσον αἴρω δὲ τούτου, τετράγωνον

1 Ritus ſunt eis inſtituti. 2 His ſolis diis litant, *vel ſacrificant.* 3 Facere non eſt illis vſu receptum, 4 Non obſtatis primitiis, 5 Primitias

ὑπὸνδιν᾽ ἄπεδον πεποίηται· ἢ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, ἢ δ᾽ ὃ εἷς, ὑπόκατον. ἔτεος δ᾽ ἑκάστου ἁμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὑπιέναι φρυγανίων. ὑπονοσέει γὰρ δὴ ἀεὶ ὑπὸ τῶν χιμεώνων. ὑπὸ τοῦτο δὴ ὃ ὄγκυ ἀκινάκης σιδήρεος ἵδρυται ἀρχαῖος ἑκάστοισι· καὶ τοῦτ᾽ ἐστὶ τοῦ Ἄρεος τὸ ἄγαλμα. τούτῳ δὴ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους ῥέζουσι πρόβατων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδε ἔπι πλέω γίνεται ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους μὲν αἰ τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν αἱ σφαγεῖα θύουσι, τρόπῳ δὲ τῷ αὐτῷ ᾧ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ᾽ ἐτερείῳ. ἐπεὰν γὰρ οἶνοι ὑπαντείσωσι κατὰ τῶν κεφαλέων, ἀποσφάζουσι τὸν ἀνθρωπον ἐπὶ ἄγκος· καὶ ἔπειτα αἱ ἐνεπίκοτοι αἱῶ ὑπὲρ τὸ ὄγκυ τὸ φρυγάνων, καταγέουσι δὲ αἷμα τὸ ἀκινάκεος. αἱῶ μὲν δὴ φορέουσι τὸ πολ. καπὸ δὲ ῥέξαντες τοῖσι πολλοῖσι τάδε· τὸ ἀποσφαγλύτων αἱ δεξιὰς ὤμους πάσας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, ἐς τὸ ἐξ ἴσου· καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπορίψαντες ἰρήια ἀπαλλάσσονται. χεὶρ δὲ τῇ αἰ πίπτῃ κέεται, καὶ χαμαὶ ὁ νεκρός. Θυσίαι μὲν νυν αὗται σφι κατίστανται. ὑσὶ δὲ οὔτοι σφέων νομίζουσι, οὐδὲ βρέφεα τρέφειν ἐπιτηδεύουσι τῇσι χώρῃσι. Τὰ δὲ ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι μηχανέεται· ἐπεὰν ἕνα τῶνδε ἄνδρα καταβάλῃ αἰχμὴν, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ὅσους δ᾽ ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ. ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν, τὴν λείης μεταλαμβάνει τῶν λαφύρων· μὴ ἐνείκας δὲ, οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὸν τρόπῳ τοιῷδε· περιτάμνει κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς, ἐξείλε. μετὰ δὲ, σαρκίσας βοὸς πλευρὴν, δίφθη τῇσι χερσί. ὀργίσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χειρόμακτρον ἔκτηται. ἐκ δὲ τοῦ χαλινοῦ τοῦ ἵππου τοῦ ὑπὸ μιν αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ἐς γὰρ αἰ πλείστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχοι, ἀνὴρ ἄριστος οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλανίας ἐπίνυθαι ποιεῦσι, συρράπτοντες κατὰ στόμαχον βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες, καὶ ὄνυχας περιτείναντες αὐτῶν οἱ ὑσὶ, καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀνθρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν λίην, ὧδε ἄρα σχεδὸν δερμάτων πάντων λαμπρότατόν ἐστι. πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύλων, ἐπ᾽ ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται. Αὐτῶν δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐτοι πάντων, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε· ἀποπρίσας ἕκαστος πρῶτα τὸ ἐνερθε τῶν ὀφρύων,

ὄγκυ ἀκινάκης

ἀπὸρ ξαντες

153

planities efficitur: tria latera prærupta sunt, quartum acclive, per quod ascendatur. Eo quotannis comportant centum quinquaginta plaustra sarmentorum. nam semper propter cæli tempestatem illa marcescunt. Sub hac congerie ferreus acinacis, qui singulis vetustus est, statuitur. Idque est Martis simulacrum, cui annuas hostias offerunt cum aliorū pecorum, tum equorum, & plus [1] huic acinaci quam ceteris diis. Ex captiuis centesimum quemq; immolant, non eodem quo pecora modo, sed diuerso. nam vbi eorum capitibus vinum libauerunt, ipsos intra quoddam vas iugulant: dehinc eisdem in congeriem sarmentorum sublatis, acinacem cruore perfundunt. Hæc quidem supra conferunt. inferius autē in templo ista faciunt: Virorum interemptorum omnes humeros dextros præcidunt, quos vna cum manibus in aerem iaciunt. & quocunque deciderit manus, ibi iacet, seorsum autem mortuus. [2] Ceteris deinde solennibus confectis abeunt. Et sacrificia quidem hæc ab eis sunt instituta. LXIII

[3] Sues pro nihilo putant, quas nec alere omnino in sua regione volunt. ¶ Quæ LXIV vero ad bellum attinent, hunc in modū sunt ab eis comparata. Quem primum virum ceperit vir Scytha, eius sanguinē potat: quoscunq; in prœlio interemerit, eorum capita regi offert. nam capite allato, fit prædæ quamcunque ceperint particeps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbem illud amputat circa aures, verticeque sumpto excutit, deinde pellē detrahit: & vbi sicut bouis corium manibus molliuit, tanquā mantile possidet, eaq; ex habenis equi sui appensa gloriatur: qualia mantilia vt quisque plurima habet, ita vir iudicatur præstantissimus. Sunt quoq; multi qui coria hæc humana tanquā brutorū consuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam cæsorum hostium manus dextras cū vnguibus excoriant, [4] eisq; opercula pharetrarum integunt. Est autē inter omnia coria humanū fere & crassum maxime & candore splendidum. Multi etiā totos homines excoriatos, & super ligna extentos, supra equos circumferūt. Hęc ab illis in mores sūt recepta. [5] Nō LXV tamē de omnium, sed de inimicissimorū capitibus hoc faciunt, vt quisq; illud quod est infra supercilia, recisū prorsus

1 His *Intelligit forte Martis & acinaci.* 2 *Videtur aut diuersam à nostra lectionem sequutus esse, aut nostram non intellexisse. quæ tamen ἀπὸρ ξαντες habet pro eo quod vsit. cod.* ἀποῤῥαντες. 3 Suum nullius est illis vsus. 4 Eisque pharetras integunt. *Vel*, Et ex eis opercula pharetrarum conficiunt. 5 At capitibus non quidem omnium, sed inimicissimorum, hoc faciunt,

excutiat:

excutiat: & crudo tantum bouis corio, si pauper sit, sin diues, non modo exterius inducat bouino corio, verumetiam interius inauret, & sic vterq; pro poculo vtatur. Idem agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordiæ, & apud regem victoria sint potiti. Hæc capita hospitibus qui ad eos veniunt viri alicuius existimationis, exhibent: referuntque, illos, quum essent domestici, & ad pugnam lacessissent, ab ipsis esse superatos: id strenuitatis loco ponentes.

LXVI Semel autem quotannis[1] singuli regionum principes miscent vinum crateri, de quo[2] Scythæ omnes hostium homicidæ bibunt, at non gustant qui nihil præclari operis ediderint, sed sine honore seorsum sedent: quæ res apud eos maximę est ignominię. Qui vero cõplures cædes fecerunt, hi duobus pariter

LXVII quos habent calicibus potant. Apud eosdem permulti sunt vaticinatores, qui pluribus virgis salignis diuinant, ad hũc modum: Grandes virgarũ fasces quum attulerunt, humi positos dissoluunt, ac seperatim ponentes illarum singulas, vaticinantur.[3] ad hæc dicendo, viceuersa virgas prehendunt, ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita à maioribus diuinatio. Sed Enaries,[4] qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam diuinationem: qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam vbi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implicando ac resoluendo tractat, at-

LXVIII que in hunc modum vaticinatur. Horum tres maxime probatos accersit rex quoties ægrotat: cui isti semper fere dicunt hunc aut illum ciuem (nominant autem hominem de quo loquuntur) peieraſſe, iurantem per regium[5] solium: (est autem Scythis mos plerunque iurandi per regium solium, quum maximum volunt interponere iusiurandum) protinusque is quem dixerint peieraſſe, adductus, coarguitur scientia diuinandi, tanquam compertus falso deieraſſe per regium solium, & ob id regem ægrotare. Si ille inficians se negat peieraſſe,[6] atque rem grauiter fert, rex duplũ vaticinorum accersit: qui inspecta diuinandi ratione, si & ipsi hominem periurii conuicerint, sine mora caput excidunt: eiusque facultates inter se partiuntur primi vaticini. Sin vero

σκυθαίρῃ· ἢ ἰῶ μὴ ἢ πίνῃς, ὅσῃ ἔξωθεν ὠμοβοέην μίνην ἐσειτείνας, ὕτω χρᾶται· ἰῶ ὃ πλέσιος, τὴ μὲν ὠμοβοέην ἐσειτείνῃ· ἔσωθεν ὃ ἐσειχρυσώσας, οὕτω χρᾶται ποτηρίῳ. ποιέῦσι ὃ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκηίων, ἰῶ σφι ἀμφόδεοι γίνωνται, καὶ ἢν τις ὑπερκρατήσῃ αὐτῶν τῷ πρὸς τῷ βασιλέϊ. ξείνων δέ οἱ ἐλθόντων τὰ αὐ λόγον ποιέῃ, ἀγὰς κεφαλὰς τούτους τῷ ἀμφέρῃ, καὶ ὑπερλέγει ὡς οἱ ἑωϋτοῦ οἰκηῖοι πόλεμον ἐσεστήκαιτο, καὶ σφέων αὐτὸς ἐπεκράτησε τούτων τὰ αἰδραγαθίην λέγεται. Ἄπαξ ὃ τοῦ ἑαυτοῦ ἑκάστου νομάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἑωϋτοῦ νομῷ κιρνᾷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοις δὴ αἰδρες πολέμιοι ἐσῖ ἀραιρημένοι ἔωσι· τοῖσι δὲ αὐ μὴ κατεργασμένοι ἢ τοῦτο, ἀγεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἀτιμεμένοι ἀποκαθίαται. ὀνείδεος δέ σφι ἐσὶ μέγιστον τοῦτο· ὅσοι ὃ αὐ αὐτῶν καὶ κλέψαι πολλοὺς αἰδρας αἰαιρηκότες ἔωσι, ἔτοι ὃ σφέων δύο κύλικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ. Μάντιες ὃ Σκυθέων εἰσὶ πολλοί, οἱ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτιήσι πολλῆσι ὧδε· ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους ἐνείκωσι, θέντες χαμαί, διεξελίσσουσι αὐτούς· καὶ ὑπὸ μίαν ἑκάστην ῥάβδον πθέντες, θεσπίζουσι. ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνελίσσουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω, καὶ αὖθις κατὰ μίαν συνπθέσι. αὕτη μὲν τοῦ μαντικὴ, παρὰ πατέρων σφι ἐσὶ. οἱ ὃ Ἀγάλλοι καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτην σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὦν φλοιῷ μαντεύονται, ἐπεὰν τὴν φιλύρην τρίχα σχίσῃ πλέξαντες ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἑωϋτοῦ, καὶ ἀναλύουσι, λέγοντες. Ἐπεὰν ὃ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων νόμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς δοκιμέοντας μάλιστα, οἱ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ μαντεύονται. καὶ λέγουσι ἔτοι ὡς τοὐπίπαν μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἑστίας ὀμόσσησε ὃς καὶ ὃς λέγοντες τῶν ἀστῶν ὃν ἂν δὴ λέγωσι· (τὰς ὃ βασιληίας ἑστίας νόμος Σκύθῃσι τὰ μάλιστά ἐσὶ ὀμνύναι τότε ἐπεὰν ὃν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι) αὐτίκα ὃ ἁλοὺς ἀγόμενος ἐπὶ τοῦτο ὃν ἂν δὴ φῶσι ὀμόσσησε. ἀπιγμένον ὃ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὡς ὀμόσσησε φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας ἑστίας, καὶ ἁλοὺς οὗτος ἀλγέει ὁ βασιλεύς. ὁ ὃ ἀρνέεται, ὁ δὲ φάσκων ὀμόσσησε, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομένου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους δὶς πλησίους μάντιας· καὶ ἰῶ μὴν καὶ οὗτοι ἐσορέοντες ἐς τὸν μαντικὸν, κατὰ μὲν ὀμόσσησε ὀμόσσησε, τόδε ἰθέως τὸν κεφαλὸν ἀποτάμνουσι, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ ἁλα λαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἢν ὃ

1 Vnusquisque prouinciæ præfectus in sua prouincia craterem vini temperat, de quo Sc. 2 Scythæ omnes bibunt à quibus hostes sui interfecti fuerint: at qui hoc facinus non ediderint, hoc non gustant, sed &c. 3 Simulque dum hæc dicunt, virgas rursum conuoluunt, quas videlicet euoluerant, & in vnum componunt. 4 Legit οἱ καὶ ἀνδρόγυνοι, pro καὶ οἱ ἀνδρ. 5 Aut, larem. 6 Καὶ δεινολογέεται, quod dicitur Gall. Et dit qu'on luy fait tort.

οἱ ἐπελθόντες μαντῖες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεισι μαντῖες, καὶ μάλα ἄλλοι. ἐὼν ὦν οἱ πλεῦνες δὴ αὐτῶν ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι περιοῦσι τῶν μαντίων αὐτῶν ἀπόλλυσθαι. Ἀπολῦσι δὲ αὐτὸν τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης φρυγάνων πλήσωσι, καὶ ὑποζεύξωσι βόας, ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, καὶ στομώσαντες, καὶ τειρηνῦσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα. ὑποφορήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπιεῖσι, φοβήσαντες τῇσι βόας. πολλοὶ μὲν δὴ συγκαταφλέγονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ περικαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς καταφλαυθῇ. καταφλέουσι δὲ τρόπῳ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες. Τοὺς δὲ δὴ ἀποκτείνοι βασιλεύς, τουτέων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικέει. ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθῃσι ὧδε, περὶ τοὺς δὴ ποιέονται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην εἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμμίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμομένων, τύψαντες ὑπαὶ ἢ ὀπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος. καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὸν κύλικα ἀκινάκεα, καὶ ὀιστοὺς, καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλά· καὶ ἔπειτα ἀποσπείσαντες αὐτοί τε οἱ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι. Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισι εἰσί. ἐς ὃ ὁ Βορυσθένης ἐστὶ περίπλωτος, ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἑτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν καταχρισάμενοι μὲν τὸ σῶμα τῇ ἰνδῒ ἀναχριστῖνῃ, καὶ καθαρτῖνῃ, πλέην κυπέρου κεκομμένου, καὶ θυμιήματος, καὶ σελίνου σπέρματος, καὶ ἀνήσου, στεφανώσαντες δὲ ὀπίσω, καὶ χρίουσι ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δὲ ἂν παραδέξωνται κομιδέντα τὸν νεκρὸν, ποιεῦσι τάδε οἱ βασιλήιοι Σκυθαι· τοῦ ὠὸς ἀποτάμνονται, τεῖχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς οἰστοὺς διαβιβώσκονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ τὸν νεκρὸν τοῦ βασιλέος ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἀρχουσι· οἱ δὲ σφι ἕσονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον. ἑσταὶ δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοισι εἰσὶ τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα ἑστεῶτες θάπτουσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκῃσι, ὅταν περιβάλλοντες αἴχμας ἴνδεν καὶ ἔνδεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑποστείλουσι, καὶ ἔπειτα ῥιπὶ καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ

illi qui superuenerunt vaticini homines absoluerint, alii atque alii præsto sunt: quorum si plures absoluerint, decernitur primis illis vaticinis esse pereundum. Eosq; hunc in modum necant: LXIX Plaustrum concameratum vbi sarmentis referserunt, bobusque iunxerunt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus post tergum reuinctis, atque ore obstructo, extendunt in medium sarmentorũ: incensisq; sarmentis territando agitant boues. quorum boum multi cum vaticinis concremantur, multi ambusti, cremato vtiq; plaustri temone, aufugiunt. Hoc quem dixi modo comburunt *μάντεις, id est, vaticinos*, etiam ob alias causas, appellantq; *ψευδομάντεις, id est, falsos vaticinos*. Sed quos morte rex afficit, LXX eorum ne liberos quidem relinquit, sed vniuersos mares interficit, feminis nihil læsis. Fœdera cum quibuscunque ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuso in grandem calicem fictilem vino, commiscent eorum sanguinem qui feriunt fœdus, percutientes[1] cultello aut incidentes gladio aliquantulum corporis, deinde in calice tingunt acinacem, sagittas, securim,[2] gladium. Hæc vbi fecerunt, sese multis verbis deuouent: postea vinum epotant non modo ii qui fœdus fecerunt, sed etiam comites ii qui sunt maximæ dignitatis. ¶ Regũ autem se- LXXI pulcra apud Gerrhos sunt. Vbi Borysthenes iam nauigabilis est, ibi, quum rex eorum decessit, ingentem scrobem effodiunt forma quadrata. hoc vbi præpararunt, accipiunt mortuum corpore incerato, aluo euulsa atque expurgata, quam silere contuso & thymiamate apiiq; semine & anisi quum expleuerũt, resuunt rursus, impositumque plaustro cadauer ad aliam gentem ferunt. Quod qui excipiunt, eadem agunt quæ regii Scythæ:[3] aurem decidunt, crinem circumtondẽt, brachia circũcidunt, frontem nasumque consauciant, sinistram manum sagittis traiiciunt. Postmodum regis cadauer carpento ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipsos comitatur ad eos vnde primum venerant. Vbi iam mortuum circumferentes, lustrauerunt singulas gentes quibus imperauit, apud eos deponunt qui in extremis Gerrhis habitant, & in sepulcris. Quem postquam super torum in loculo posuerunt, hastis hinc atque hinc defixis, desuper ligna disponunt, deinde pallio contegunt. In reliqua

1 *Sunt qui vocem Græcam ὑπίκαν suspectam habeant.* 2 Iaculum. 3 Auris *partem* amputant.

loculi

loculi ſpatioſitate aliquã eius pallacam ſtrangulatam ſepeliunt, & eum qui vinum miſcebat, & cocum & equiſonem & miniſtrum & eum qui erat à nunciis, necnon equos & aliarum rerum omnium primitias, quinetiam phialas aureas. nam argentum aut æs nihil in vſu habent. His actis, humũ certatim atq; auide iniiciunt, cupientes tumulum quam
LXXII maximum efficere. Circumacto anno, rurſus hoc agunt: E famulis regis intimos ſumunt. (ſunt autem famuli regũ, [1] ingenui Scythæ, & quos ipſe rex iuſſerit. nam nullus venalitius ei miniſtrat.) Horum miniſtrorum quinquaginta quum ſtrangulauerunt, ac totidem præſtantiſſimos equos, [2] eductis inteſtinis & expurgatis, paleis implent, ac conſuunt: & vbi dimidium fornicis ſuper duo ligna reſupinatum ſtatuerint, alterumque dimidium ſuper altera duo ligna, & item alia multa huiuſcemodi defixerint, tum ſuper ea equos imponũt, craſſis tignis in longũ ad ceruicem vſq; traiectos, ita vt priores fornices ſuſtineant armos equorum, poſteriores vero iuxta femora ſuſcipiant veteros, vtriſq; cruribus ſuperne pendentibus. Equos autem infrenant, eorumque habenas ad palos extentas alligant: dehinc ſuper eorũ ſingulos ſtatuunt ſingulos quinquaginta iuuenum ſtrangulatorum, hunc in modum, Vnicuiq; eorum rectũ ſtipitem per ſpinam ad ceruicem vſque transfigunt: quod inferius ſtipitis extat vltimum, infigunt tigno illi quo equus traiectus eſt. His equitibus ſepulcro circum-
LXXIII poſitis abeunt. Hunc in modũ reges ſepeliunt. Alios autẽ Scythas, quũ deceſſerunt, proximi quiq; in plauſtris collocatos ad amicos circumferũt. eos ſinguli amicorum excipientes, epulum cadauer comitantibus præbent, tã propinquis quam ceteris. Ad hunc modũ quadraginta diebus priuati homines circumaguntur: dehinc [3] humantur, tali tamen ratione prius purgati: Vbi caput exinaniuerunt, abluerunt q;, circa corpus ita agunt. Tria ligna ſtatuunt mutuo inclinata, circa hæc prætendunt lanea pilea, quammaxime poſſunt conſtipantes, & in [4] ſcaphã in medio lignorum pileorumq; poſitã lapides con-
LXXIV iiciunt ex igne [5] perſpicuos. Naſcitur autẽ apud eos cannabis lino ſimillima, prꝛterquã craſſitudine ac magnitudine:

δὐρυχωρίη τ ἦ̃ηκης, τ̃ παλλακέων τε μίην ἀποπνίξαντες θάπτουσι, καὶ τ̃ οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἱππο-κόμον, καὶ διηκόσιον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἵππους, καὶ τ̃ ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχάς, καὶ φιάλας χρυσέας. ἀργύρῳ γὰρ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χῶσι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. Ἐνιαυτῷ δὲ περιφερομένῳ, αὖτις ποιέουσι τοιόνδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τὰς ὀπιτηδεοτάτας, (οἱ δὲ εἰσι Σκύθαι ἐγγενέες· ὅτοι γάρ εἰσι θεραπεύοντες τὰς μὲν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρωνητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες) τούτεων ὦν τ̃ δηκόνων ἐπεὰν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τὰς καλλίστας πεντήκοντα, ἐξεγλύπτες αὐτέων τ̃ κοιλίην, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλᾶσι ἀχύρων, καὶ συρράπτουσι. ἀψῖδας δὲ ἥμισυ ὑπὸ ξύλοισι δυο, ἥμισυ σήσαντες ὕπλιον, καὶ ὃ ἕτερον ἥμισυ τ̃ ἀψῖδος ἐπ' ἕτερα δύο καταπήξαντες οὕτω τοιούτῳ, πολλὰ ταῦτα ἐπὶ τ̃ ἵππων καταμήκεα ξύλα παχέα διελάσαντες μέχρι τ̃ τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ὑπὸ τὰς ἀψῖδας. τ̃ δὲ, αἱ μὲν πρότεραι ἀψῖδες ὑπέχουσι τοὺς ὤμους τ̃ ἵππων· αἱ δ', ὅπισθεν τοῖσι μηροῖς, τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμφότερα κατακρέμαται μετέωρα. χαλινοὺς δὲ καὶ στόμια ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι ἐς ὄπισθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ἐκ παντὸς δίφρου. τ̃ δὲ δὴ νεηνίσκων τ̃ ἀποπεπνιγμένων τ̃ πεντήκοντα ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπ' ἵππων· ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπεὰν νεκρῷ ἑκάστῳ ὧδε τ̃ ἄκανθαι ξύλον ὀρθὸν διὰ λάσωσι μέχρι τ̃ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ἐνείρουσι τῷ ξύλῳ τούτῳ, ὃ ἐς τόρμον πεπηγυῖαν τ̃ ἑτέρου ξύλου τῷ ὄχῳ τ̃ ἵππου. διεξήσαντες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα, ἱππέας τοιοῦτοι ἀπελαύνουσι. Οὕτω μὲν τοὺς βασιλέας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιαίρουσι οἱ ἀγχοτάτω προσήκοντες τ̃ τοὺς φίλους ἐν ἁμάξῃσι κειμένους. τ̃ δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος εὐωχέει τοὺς ἑπομένους, καὶ ὦν νεκρῷ ἀπάντων παρατίθησι ὅσα τοῖσι ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσεράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγουσι, ἔπειτα θάπτουσι. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρουσι ὧδε σημήνοντες τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιεῦσι περὶ τὸ σῶμα πάλους ἐπεὰν ξύλα στήσωσι δίχα ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ ταῦτα πίλους εἰρινέους περιείρουσι· συμφράξαντες δὲ ὡς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρὸς σκαφαίους ἐσβάλλουσι ἐς σκάφην κεκμηκυῖαν ἐν μέσῳ τ̃ ξύλων τε καὶ τ̃ πίλων. Ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ πλὴν παχύτητος καὶ μεγάθεος, τῷ λίνῳ ἐμφερεστάτη.

1 Sunt autem Scythæ indigenæ. nam famuli ſunt quos rex iuſſerit: nec vllus venal. *Legiſſe autem videtur hic interpr.* ἐυγενέες *pro* ἐγχωρίους. 2 Vacuata & purgata aluo. 3 Humantur. Poſtquam autem humarunt Scythæ, ita ſe purgant. Vbi caput abſterſerunt & lauerunt, hæc circa corpus faciunt. 4 Alueum 5 Fulgentes. *Vel*, candentes.

ταύτῃ ὃ πολλῷ ὑπερφέρῃ ἡ κάνναβις αὐτὴ· καὶ αὐξομάτη καὶ ἀπειρεσίη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήικες μὲν καὶ εἵματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιότατα· γνοὺς ἄν, ὅστις μὴ κατὰ τρίβων εἴη αὐτῆς, λαγωροῖσι λίνου ἢ καναβίου ἐστί· ὃς δ' ἂν μὴ εἰδὼς κω τυγχάνῃ κάνναβίδα, λίνεον δοκήσει εἶναι ὃ εἷμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς καναβίος ὃ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑπεδύσαντο ὑπὸ τοὺς πίλους, καὶ ἔπειτα ὑποβάλλοισι ὑπὸ τοὺς πίλους ἐρυθρανθὲν πυρί. ὃ δὲ θυμᾶται ὑπιβαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε Ἑλληνικὴ οὐδεμία οἰμωγὴ ἂν μιν πυρὴ ἀποκρατήσειε· οἱ δὲ Σκύθαι ἀγάλμενοι τῇ πυρῇ ὠρύονται. τοῦτο σφι αὐτοῖσι λουτρεῦ ἐστί. οὐ γὰρ δὴ λοῦνται ὕδατι οὐδαμῶς ὃ σῶμα. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων ὕδωρ τρίβουσι, καταχέουσι δὲ λίθον ξηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἐπῆμα ὃ καταχόμενον τοῦτο, παχὺ ἐὸν, καταπάσσουσι πᾶν ὃ σῶμα καὶ ὃ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν εὐωδίην σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει· ἅμα δὲ ἀπαιρέουσα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὴν καλαπλασίην, γίνονται καθαροὶ καὶ λαμπροί. Ξεινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ ἔτι μᾶλλον χρέωνται φεύγουσι, μήτοι γε ὦν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ ἥκιστα, ὡς διέδεξαν Ἀνάχαρσίς τε καὶ δεύτερα αὖτις Σκύλης. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεί τε γῆν πολλὴν θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος καὶ αὐτὸς σοφίην πολλήν, ἐχώμιζε ἐς ἤθεα τὰ Σκυθέων, πλέων διὰ Ἑλλησπόντου, προσῴκεε ἐς Κύζικον· καὶ εὑρὼν τὴν μητέρα τῶν θεῶν ἀγαλμένας τοὺς Κυζικηνοὺς ὀρτὴν μεγαλοπρεπέα κατέλα, εὔξατο τῇ μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, ἢν σῶς καὶ ὑγιὴς ἀπονοστήσῃ ἐς ἑωυτόν, θυσίην τε αὐτὰ καὶ ὥρην τοὺς Κυζικηνοὺς ποιεῦντας, καὶ παννυχίδα στήσειν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, κατῆκε ἐς τὸν καλεόμενον Ὑλαίην· ἔστι μὲν δὴ ταῦτα Ἀχιλλήιον δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλέη· ἐς ταύτην δὴ κατελθὼν ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρτὴν πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων, καὶ ἀγάλματα. καί τις τῶν Σκυθέων καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, ἐσήμηνε τῷ βασιλέι Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, παξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν εἴ τίς μιν εἰρηται περὶ Ἀνάχαρσιος, οὐ φασὶ μιν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι

sed multo quam noſtra eſt præſtantior, vel ſua ſponte naſcens, vel ſata: ex qua Thraces veſtimenta conficiunt lineis ſimillima: quæ [1] niſi quis admodum terat, linea ſint an cannabea, non queat dignoſcere: & qui non viderit cannabem, exiſtimet lineum eſſe veſtimentũ. Huius cannabis ſumptum ſemen Scythæ ſub pileis occulunt, ſupra lapides igne [2] perſpicuos: vnde fit thymiama, tantum reddens vaporem quantum apud Græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore ſtupentes Scythę eiulãt: quod apud ipſos loco lauacri eſt. [3] neq; enim lauant omnino corpus, ſed vxores eorum infundentes aquam, corpora ad lapidem aliquem ſcabrum conterunt cypreſſo & cedro & thuris ligno: deinde perfrictum corpus quum intumuerit, illud faciemque medicamentis oblinunt. Id eas ſimul bene olentes facit, ſimul poſtero die, [4] medicamentis amotis, mundas ac ſplendidas. ¶ Externis hi ritibus vti magnopere cauent, ne mutuo quidem inter ſe: ſed Græcorum præcipue, [5] vtique poſteaquam deprehenderunt Anacharſin, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharſis quum multum orbis terrarum contemplatus eſſet, & multũ in ſapientia profeciſſet, eam ad mores Scytharum pertulit. Is dum per Helleſpontum nauigans tenuiſſet Cyzicum, vouit matri deorum, (offendit enim Cyzicenos eius diem feſtum magnifico ſane apparatu celebrantes) ſi ſaluus ſoſpeſque domum reuertiſſet, ſacrificaturum ſe eodem ritu quo Cyzicenos ſacrificantes vidiſſet, & peruigilium noctis inſtituturum. Quum igitur in Scythiam veniſſet, [6] venit ad locum qui dicitur Hylæa, iuxta Achillis curſum ſita, vbique omnifariis arboribus referta. In hanc abſtrudens ſe Anacharſis, omnem feſti ceremoniam deæ perſoluit, tympanum tenens, [7] exutiſque ſimulacris. Hæc eum agentem quidam Scytha animaduertens, indicium detulit Saulio regi. Rex quum & ipſe contuliſſet ſe eo, & Anacharſin ea facientem inſpexiſſet, excuſſa ſagitta necauit. Et nunc ſiquis de Anacharſi interroget, Scythæ negant ſe nouiſſe hominem, ob id quod in Græciam peregrinatus externoſque ſit mores

καλαπλάσσονται

μεγαλοπρεπίως

LXXV

LXXVI

1 Niſi quis ſit valde exercitatus, lin. 2 Fulgentes. *vel*, Candentes. 3 Corpus enim nullo pacto lauant. At vxores eorum effundũt aquã, deinde cupreſſi & cedri & thuris lignũ ad ſcabrũ aliquem lapidem atterunt: eo autẽ quod ita fuerit atterendo abraſum (eſt autem craſſum) corpus totum faciemque oblinunt 4 Ramentis quibus ſe obleuerant, 5 Vt oſtendit Anacharſis, & deinde iterum Scyles. Anarchaſis enim, quum multo orbis ſpatio perluſtrato, magnaq; ſapientia ſibi inde comparata, Scythicas ſedes repeteret, per Helleſp. nauigans, Cyzicum appulit. vbi vouit matri d. 6 Clam in ſecretus eſt Hylæam. *Vel*, in Hylæam ſe abdidit. 7 *Legit Valla* ἐκδυσάμενος, *pro* ἐκδησάμενος; *pro quo perperam legitur in vulg. edit.* ἐκδημησάμενος.

ſectatus.

sectatus.[1] Licet (vt ego accepi) tutor fuerit Timnis, filii Spargapithis, patruusque Indathyrsi Scytharum regis, filius Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaque si ex hac familia extitit Anacharsis, constat eum à patruele fuisse interemptum. Indathyrsus enim fuit LXXVII filius Sauli, Saulius autem fuit qui Anacharsin interemit. Quanquam & aliud quiddam Peloponnenses audiui referentes, Anacharsin à rege Scytharum missum, Græciæ factum esse discipulũ: & quum redisset, dixisse ad eum qui ipsum miserat, cunctos Græcos esse in omni sapientia occupatos, Lacedæmoniis exceptis, qui soli rationem haberent dandi & accipiendi prudenter. Verum hæc narratio aliter ab ipsis Græcis delusa est. Hic igitur vir[2] (quemadmodum antea dictum est) mortem oppetiit.[3] & ipse quidem ita egit propter externos ritus & Græcorum consuetudinem. LXXVIII Multis autẽ sane annis postea interiectis ita passus est Scyles, Aripithis filius. etenim Aripithes Scytharum rex, cum alios filios multos, tum Scylem sustulit ex vxore Istrina, haudquaquam indigena, quæ filium Græcam linguam litterasque edocuit. Interiecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiso à Spargapithe Agathyrsorum rege, Scyles regnum suscepit, & vxorem patris, nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc ciuis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnũ Scytharum obtinenti Scythicus tamen viuendi mos nihil prorsus cordi erat, sed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero: ideoque multo magis ad hunc exercendum se conuertebat. Vtique quum ad vrbem Borysthenitarum Scythicum ducebat exercitum, (Borysthenitæ autem se à Milesiis aiunt esse oriundos.) ad hos, *inquam*, quoties Scyles veniebat, relicto in suburbanis exercitu, ipse muros ingressus portas obserabat, depositaq; Scythica stola, Græcum sumebat vestimentũ, & eo indutus, per forũ spatiabatur, nullo neque satellitum neque populi comitatu, appositis qui portas custodirent, nequis Scytharũ cerneret eum gestantem huiusmodi stolam: & cum ceteris Græcorum institutis vtebatur, tum in faciendis deorum sacris. Et quum ibi

διεζήσατο. ὡς δὲ ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω τοῦ Σπαργαπίθεος ἐπιτρόπου, εἰ) αὐτὸν Ἰνδαθύρσου τοῦ Σκυθέων βασιλέος πάτρων, παῖδα ὄ εἰ) Γνύρεω τοῦ Λύκου τοῦ Σπαργαπίθεος. εἰ ὦν τοῦτο ἐὼ τῆς οἰκίης Ἀνάχαρσις, ἵστω ἐὼν τοῦ ἀδελφιδεοῦ ἀποθανών. Ἰνδαθύρσος γὰρ ἐὼ παῖς Σαυλίου, Σαύλιος ὄ ἐὼ ὁ ἀποκτείνας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι πυνθανόμενοι ἄλλον λόγον ἤκουσα ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀφρόνους εἰ) πρὸς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοισι ὄ εἰ) μούνοισι σωφρόνως διαιῶαί τε καὶ δέξασθαι λόγον. Ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. ὅδε ὦν ἀνὴρ, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, διεφθάρη. οὗτος μέν νυν ὕστερον δή κοτε ἔφηξε δόμους ξεινικούς τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας. Πολλοῖσι δὲ καὶ ἄλλα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης ὁ Ἀριπείθεος ἔσχε τὸν ἀπλησίαν τούτῳ. Ἀριπείθεϊ γὰρ τῶν Σκυθέων βασιλεΐ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης. ὃς Ἰστριήνης ὄ γυναικὸς οὐκ γίνεται, ἀλλ' ἑτέρης ἐγχωρίης· τῇ μήτηρ αὕτη γλῶσσάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ ὄ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀριπείθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπείθεος τοῦ Ἀγαθύρσων βασιλέος· Σκύλης ὄ τὸν τε βασιλήιον παρέλαβε, καὶ τὰ γυναικεῖα τοῦ πάθεος, τῇ ὄνομα ἐὼ Ὀπόιη. ἐὼ δὲ αὕτη ἡ Ὀπόιη ἀπὸ τῆς ἐὼ Ὄεικος Ἀριπείθεϊ παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης, ἀφαίτης μὲν οὐδαμῶς ἠρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἐὼ ἀπὸ παιδὸς ἀνδρὸς τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποίεέ τε τοιοῦτο· ὅτε ἀγάγοι τὸν στρατὸν τῶν Σκυθέων ἐς Ὀρυσθενειτέων ἄστυ· (οἱ δὲ Ὀρυσθενεῖται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἰ) Μιλησίους) ἐς τούτους ὅκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὸν μὲν στρατὸν καταλείπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτὸς δὲ ὅκως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγκλήισιε, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβεσκε αὖ Ἑλληνίδα ἐσθῆτα· ἔχων δὲ αὖ ταύτην, ἤιεε, οὔτε δορυφόρων ἑπομένων, οὔτε ἄλλου τοιούτου. τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθέων ἴδηι ἔχοντα ταύτην τὴν στολήν. καὶ τάλλα ἐχρᾶτο ἀφαίτῃ Ἑλληνικῇ, καὶ θυσίησι ἐς ἐποίεε τοὺς νόμους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ

1 Vt autem ego ex Timne tutore Spargapithis audiui, fuisse eum Indathyrsi regis Scytharum patruum, filium autem Gnuri, nepotem Lyci, pronepotem Spargapithis. Itaque si ex hac familia fuit Anacharsis, constat eum à patruele interemptum fuisse. Indathyrsus *&c. Est autem aliqua ἀνακολουθία in verbis Græcis, quam expressimus.* 2 *Vel*, Eo quo dictum est modo, interemptus fuit. 3 Et huic quidem propter externos ritus & propter consuetudinem quæ illi cum Græcis fuerat, talia contigerunt. Mult. *&c. Q. d. Vt autẽ huic ita damnosa fuit rituum externorum cognitio &c. ita Scyli multis postea annis.*

156

ἀφικτείψειε μιῦν ἢ πλέον τούτου, ἀπαλλάσσετο, ἐς δὴ τὴν Σκυθικὴν γολιήν. ταῦτα ποιέεσκε πολλάκις. οἰκία τε ἐδείματο ὁ Βορυσθενείτης, καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτόθι χωρίων. Ἐπεί τε ὁ ἔδεε οἱ κακῶς φρονέεσθαι, ἐβούλετο ἀπὸ τοῦ φάσιος τοιῆσδε ἐπιθύμησε Διονύσῳ βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετήν, ἐφοίτησε φάσμα μέγιστον. ἐν οἴκοισι ὦν Βορυσθενειτέων τῇ πόλι, οἰκίης μεγάλης καὶ πολυτελέος τοῖσι πᾶσι, (τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τουτέων μνήμην εἶχον) τὴν περὶ ξυλεῦνον λίθου σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν. ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκάη πᾶσα, Σκύλης δ' οὐδὲν τουτέων εἵνεκα ἧσσον ἐπετέλεσε τὴν τελετήν. Σκύθαι δὲ τὸ βακχεύειν περὶ Ἕλλησι ὀνειδίζουσι. οὐ γὰρ φασὶ εἰκὸς εἶναι θεὸν ὀρθοῦσθαι τὸν οὔτινα μαίνεσθαι ἀνάγκῃ ὑφέντα. ἐπεί τε δὲ ἐτελέσθη τῷ βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεφθάρησαν τῶν τις Βορυσθενειτέων τοῖσι Σκύθῃσι, λέγων, Ἡμῖν δὲ καταγελᾶτε ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομεν, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν δὲ καὶ ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δὲ μὴ ἀπιστέετε, ἕπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω. εἵποντο τῶν Σκυθέων οἱ πρεσβύτατοι· καὶ αὐτοῖς αἰσχέων ὁ Βορυσθενείτης, λαθὼν ὅτι πύργον ἐκάτεον. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν τοῦ ἄλσεος ὁ Σκύλης, καὶ εἶδον μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποιήσαντο. ἀζηλώσαντες δὲ ἐσήμαινον πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἴδοιεν. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλασε ὁ Σκύλης ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύθαι προσκαμόμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ τῆς Τυρέος θυγατρὸς, ἐπεμψαίατο τοῦ Σκύλεω. ὁ δὲ μαθὼν τὸ γινόμενον ἐς ἑωυτὸν, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν ἐπέμφθη, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηΐκην. πυθόμενος δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηΐκην· ἐπεί τε δὲ ὑπὸ τὸν Ἴστρον ἐλάσσετο, ἀπήντησαν μιν οἱ Θρήϊκες. μελλόντων δὲ αὐτέων συμβάλλειν, ἔπεμψε Σιτάλκης πρὸς τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιάδε, Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων πειρᾶσθαι; εἰς μὲν μοι τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δέ μου ἀδελφεόν· σὺ τέ μοι ἀπόδος τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοι ἔτι σὸν Σκύλεω ἀδελφεὸν ἀποδίδωμι. στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κινδύνευε, μήτ' ἐγώ. ταῦτά οἱ ὁ μάντις ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο. ἦν γὰρ καὶ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκεος, πεφυγὼς τοῦτον· ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα.

tempus menſtruum aut amplius triuerat, abſcedebat, induta ſibi Scythica ſtola. Idq; ſæpenumero faciebat, extructis ſibi ædibus illic, & vxore illinc accepta. Sed quum foret ei male cuenturum, ex hac occaſione male euenit. [1] Affectanti ei Dionyſum Bacchanalem initiari, ac hoſtiam initiationis iamiam ſumpturo in manibus, oblatum eſt ingens oſtentũ. Erant ei in vrbe Boryſthenitarum circum ædes ſuas, (quarum paulo ante habui mentionem) magnas atque magnificas, è lapide candido ſphinges & grypes ſtantes. in has ædes deus fulmen iaculatus eſt, rotæq; deflagrauerunt. Scyles nihilominus initiationẽ peragit. Enimuero Scythæ Græcis probro dant [2] bacchandi conſuetudinem, negantes eſſe credibile deum inueniſſe quo homines ad dementiã adigantur. Poſteaquam bacchanalibus ſacris initiatus eſt Scyles, quidam Boryſthenitarum Scythis indiciũ detulit, inquiens, Vos quidem Scythæ nos irridetis quod bacchanalia agamus, quodq; nos deus occupet: at nunc demum hic veſtrum quoq; regẽ occupauit. nam bacchanalia exercet a deo in dementiam actus. Quod ſi mihi non habetis fidem, ſequimini me, rem vobis oſtenſurum. Primores Scytharum hominem ſequuti ſunt: quos Boryſthenita ille deductos clanculum in turri collocauit. Vbi adfuit Scyles cum thiaſo, Scythæ eum bacchabundum conſpicati, rem ingentis calamitatis eſſe duxerunt: digreſſique, ea quæ viderant omni exercitui indicarunt. Poſt hæc vbi ad lares ſuos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre eius Octamaſade, ex filia Teris genito. [3] Scyles cognito quid de ſe fieret, & quam ob cauſſam, profugit in Thraciam. Id quum audiſſet Octamaſades, cum exercitu aduerſus Thraciam contendit: cui ad Iſtrum progreſſo Thraces occurrerunt. Et quũ conflicturi eſſent, Sitalces ad Octamaſadẽ miſit caduceatorem, cum his mandatis, Quid opus eſt inter nos tentare fortunã? Tu quidẽ ſororis meæ es filius, ſed habes germanum meum, quem ſi mihi reddideris, ego viciſſim Scylem tradam tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Erat enim apud Octamaſadem frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam condicionẽ Octamaſades accepit,

LXXII

LXXX

1 Ei Dionyſi Bacchici ſacris initiari cupienti, & iamiam initiationis ritum aggreſſuro, oblat. 2 Agendi bacchanalia conſuetudinem, negantes rationi conſentaneum eſſe excogitare deum qui homines ad inſaniam adigat. 3 Scyles quum ita ſe tractari videret, & cauſſam ſciret. *Vel*, Quum videret ita in ſe conſuli.

reddi-

redditoque Sitalci fratre, eodemque auunculo ſuo, Scylem recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum: Octamaſades autem eodem die caput Scyli dempſit. Adeo ſua inſtituta Scythæ obſeruant: & iis qui externos ritus aſciſcunt, tales irrogant
LXXXI pœnas. ¶ Multitudinem autem Scytharum non potui exacte indagare, quũ de eius numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rurſus paucos eſſe vtique Scythas. Quantum autem ſub aſpectum meum venit: Eſt inter Boryſthenem & Hypanin flumina, locus nomine Exampæus: cuius etiam aliquanto antea habuimus mentionem, quum dicebam fontem in eo eſſe aquæ amaræ, Hypanin in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenum ſexies tantum quantus crater qui eſt in oſtio Ponti, à Pauſania Cleombroti filio dedicatus. Quod ſiquis illum non inſpexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum eſt amphorarum facile capax, craſſitudine digitorum ſex. id aiunt indigenæ ex aculeis ſagittarum eſſe factum: regem enim ſuum, nomine Ariantem, quum numerum Scytharum ſcire vellet, iuſſiſſe ſingulos Scythas conferre ſingulos ſagittarum aculeos, propoſita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam eſſe aculeorum: & ex his confectum ahenum illud placuiſſe ei pro monumento relinquere, & in hoc Exampæo dedicare. Hoc de multitudine Scy-
LXXII tharum audiebam. Miracula autem hæc regio nulla habet, præter flumina eum multo maxima, tum numero plurima. Siquid tamen, præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicetur: Veſtigium Herculis oſtendunt petræ impreſſum, virili veſtigio ſimile, bicubitali magnitudine, iuxta fluuium Ty-
LXXIII rem. Et hoc ita ſe habet. ¶ REDEO ad eam quam ab initio inſtitueram orationem: Dario aduerſus Scythas exercitum comparanti, dimiſſis nunciis ad imperandum, aliis vt peditatum, aliis vt claſſem præſtarent, aliis vt Boſphorũ Thracium[3] iungerent: Artabanus, Hyſtaſpis filius, Darii frater, nolebat illum vllo pacto Scythis inferre bellum, commemorans Scytharum inopiam, vtilia ſuadens: quum tamen non perſuaderet illi, deſtitit à diſſuadendo. Darius, vbi omnia ei in expedito fuere, copias eduxit

ἐκδοὺς δὲ ὃν ἐωϋτῦ μήτρωα Σιτάλκην, ἔλαβε καὶ
ὃν ἀδελφεὸν Σκύλην. ϗ Σιτάλκης μὲν τὸν ἀδελφεὸν ἀπήγαγε. Σκύλεω δ' Ὀκταμασάδης αὐτὸς τὴν ἀπέταμε τὴν κεφαλήν. ὕτω μὲν ἐξεπέλεσι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύθαι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι ξείνοισι νόμους, τοιαῦτα ἐπιτίμια δίδοῦσι. Πλῆθος δὲ ὃ Σκυθέων οὐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀτρεκέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους ἐπὶ τὸ ἀριθμὸν ἤκουον. ϗ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφέας, καὶ ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶ). Τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινόν μοι ἐς ὄψιν· ἔστι μεταξὺ Βορυσθενέος τε ποταμοῦ ϗ Ὑπάνιος χῶρος· οἰῶμα δὲ ἔστι οἱ Ἐξαμπαῖος τοῦ ϗ ὀλίγον πρόσθεν τούτων μνήμην ἐποιεύμην εἶχον, φάλαγγος ὡυτοῦ κρήνη ὕδατος πικροῦ ἐούσης, ἀπ' ἧς ὁ ὕδωρ ἀποῤῥέον ὃν Ὑπάνιν ἄποτον ποιέει. ἐν τούτῳ τοῦ χώρῳ κεῖται χαλκήιον, μεγάθεϊ ἑξαπλήσιον τοῦ ὅτι τοῦ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, ὃν Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς μὲν εἰ δὲ κω τοῦτον, ὧδε δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας δύπεπτέως χωρέει ὃ ἐν Σκύθῃσι χαλκήιον. πάχος δὲ ὃ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκήιόν ἐστι δακτύλων ἓξ. ἔτι δὲ ὧν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἀπὸ ἀκίδων γενέσθαι. βουλόμενον γὰρ ὃν σφέτερον βασιλέα, τοῦ οὔνομα εἶ) Ἀριαντᾶν, τὸν εἰδέναι ὁ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύσαι μιν πάντας Σκύθας ἀκίδα ἕκαστον μίαν ἀπὸ τοῦ ἑωυτοῦ κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπειλέειν. κομισθεισῶν τε δὴ ἀκίδων πολλῶν, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσασθαι τοιόνδε λιπέσθαι. ἐκ πεντέων δὴ μυριάδων ὃ χαλκήιον ποιήσαι τοῦτο, ϗ φωνεῦναι ἐς ὃν Ἐξαμπαῖον τοῦτον. Ταῦτα δὴ ὡς ἐς τοῦ πλήθεος τοῦ Σκυθέων ἤκουον. Θωϋμάσια δὲ ἡ χώρη αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅσα ποταμούς τε πολλῷ μεγίστους, ϗ ἀριθμὸν πλείστους. ὅ δὲ ἀποθωϋμάσαι ἄξιόν, πάρεξ τῶν ποταμῶν, ϗ τὸ μεγάθεος τοῦ πεδίου, παρέχεται, εἰρήσεται. ἴχνος Ἡρακλέος φαίνεται ἐπὶ πέτρῃ ἐνεόν, ὃ ἔοικε μὲν βήματι αἰνρὸς, ἔστι δὲ ὃ μέγαθος δίπηχυ, ὡυτὸ δὲ ὃν Τύρην ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτό ἐστι. Ἀναβήσομαι δ' ἐς ὃν καὶ ἔρχας πρίν λέξων λόγον. ὡυτὸς δὲ ὁ Δαρείου ὅτι τοὺς Σκύθας, ϗ ὅτι πέμποντος ἀγγέλους ὅτι τάξοντας τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι δ' ζεύγνυσθαι τὸν Θρήϊκιον Βόσπορον. Ἀρτάβανος δὲ ὁ Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔσχε μηδαμῶς αὐτὸν γρατίην ὅτι Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγων τὸν Σκυθέων τὴν ἀπορίην. ἀλλ', ἐπειδὴ συμβουλεύων οἱ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δ', ἐπειδὴ οἱ τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν

1 *id eſt, Pontibus conſternerent.*

ἐκ Σούσων. Ἐνθαῦτα τῷ Γερσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατιωτέων, ἕνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δέ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος ὡς εἰχάρης ἐὼν, ἐλπίζων τοὺς ἑωυτοῦ παῖδας στρατιὴν ἀπολελύσθαι· ὁ δὲ κελεύει τοὺς ὑπὸ τουτέων ἐπεσταλμένους, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ ταύτῃ ἐλίποντο. Δαρεῖος δὲ ἐπείτε παρεβάλετο ἐκ Σούσων ἀπικνέετο τῆς Καλχηδονίης ὅτι ὀν Βόσπορον, ἵνα ἔζευκτο ἡ γέφυρα, ἐνθαῦτα ἐσβὰς ἐς νέα, ἔπλεε ὅτι τὰς Κυανέας καλεομένας, τὰς τοτὲ μὲν πλαγκτὰς Ἕλληνες φασὶ εἶναι. ἐζομένῳ δὲ ὅτι τοῦ ἱροῦ, ἐθηήτο ὄν Πόντον ἐόντα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἁπάντων πέφυκε θωϋμασιώτατος. τοῦτο μὲν, μῆκος εἰσὶ σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τοῦτο δὲ, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἑωυτοῦ, σταδίοι δισχίλιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελάγεος τὸ στόμα, ἔστι δὲ ὁ τέσσερες σταδίοι· μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ αὐχὴν, ὃ δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἔζευκτο ἡ γέφυρα, ὅτι σταδίους εἴκοσι, καὶ ἑκατόν ὅστις δὲ τείνει ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος. ἡ δὲ Προποντὶς, εὖσα εὐρὺς μὲν, σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς ὃν Ἑλλήσποντον, εὖρος στεινότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος ὃ δὴ Αἰγαῖον καλέεται. Μεμέτρηται δὲ ταῦτα ὧδε· νηῒς ὑπήκοος μάλιστά κη κατανύει τὸ μακρὴ ἡμέρῃ ὁργυιέων ἑπταχισμυρίων, νυκτὸς δὲ, ἑξακισμυρίων. ἥδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, (τοῦτο γὰρ ὀκτὼ τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἑνέα πλόος ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἕνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται. ἐκ δὲ τῶν ὀργυιέων τουτέων, σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοί εἰσι. ἐς δὲ Θερμίσκυραν τὴν ὑπὸ Θερμωδόντι ποταμῷ ἐκ τῆς Γηδικῆς, (τοῦτο γὰρ ὀκτὼ τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος. αὗται δὲ, τρεῖς καὶ τεσσεράκοντα μυριάδες ὀργυιέων γίνονται, σταδίοι δὲ, τετρακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι. ὁ μὲν δὴ τοιοῦτος τοῦ Πόντου τε καὶ Βοσπόρου τε καὶ Ἑλλησπόντου οὕτω τέ μοι μεμετρέαται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πέφυκασι. παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος ἐκδιδοῦσαν ἐς ἑωυτὸν, οὐ πολλῷ τεῳ ἐλάσσω ἑωυτοῦ· ἣν Μαιῆτίς τε καλέεται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. Ὁ δὲ Δαρεῖος ὡς ἐθηήσατο ὄν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ὅτι τὴν γέφυραν. τῆς ἀρχιτεκτὼν ἐγένετο Μανδροκλέης Σάμιος. θηησά-

ex vrbe Susis. Ibi eum OEobazus quidam Persa, cui tres filii erant, omnes in militiam euntes, obsecrabat vt vnum sibi ex illis relinqueret. Cui Darius tanquam amico [1] & modesta obsecranti, respondit se omnes eius liberos relicturum. Eo responso OEobazus magnopere lætabatur, sperans liberos suos missionem habere militiæ. At ille [2] præpositos filiis OEobazi, iussit vt omnes eos interimerēt. Ita filii OEobazi obtruncati, illic sunt relicti. Darius Susis mouens, peruenit ad Bosphorum Chalcedonis, vbi pons iunctus erat. Illic conscensa naui, transmisit in insulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabundas fuisse aiunt. Ibi sedens in tēplo subiiciebat oculis Pontum, rem spectaculo dignā. nam inter omnia maria est maxime admirabile. Cuius longitudo est vndecim millium ac centum stadiorum: latitudo (qua latissimum est) trium millium ducentorum. Huius pelagi os latitudinis est quatuor stadiorum: longitudo oris (quod est collum) quæ Bosphorus dicitur, vbi pons connectebatur, circiter centum viginti stadia, ad Propontidem vsq; pertingens. Propontis autem quingentorum stadiorum est, mille & quadringentorū longitudinis, influens in Hellespontū. Ipse Hellespontus, vbi angustissimus, stadiis septem quadringentis longus, intrans pelagi vastitatem quod Ægæum vocatur. Hæc autem ita dimensa sunt. Nauis fere meat omnino septuaginta millia passuum longo die, nocte vero sexaginta millia. Itaq; è faucibus Ponti ad Phasin (hoc est enim Ponti longissimum) nouem dierum est nauigatio, & octo noctium, quæ fiunt mille centum ac decem millia passuum, hoc est stadiorū vndecim millia ac centum. E Scythica autem ad Themiscyrā, quæ est super flumen Thermodontem (hìc nanque Ponti latissimum est) trium dierum duarumq; noctium est nauigatio, quæ fiunt passuum trecenta ac tria millia, stadiorum vero tria millia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus & Hellespontus à me dimensa sunt, & secundum ea quæ dixi, situm habent. Quinetiā Pontus hic paludem habet influentem in se, non multo quam ipse est minorem, quæ [3] Mæotis appellatur, & mater Ponti. Darius, vbi Pontum contemplatus est, renauigauit ad pontē, cuius architectus extitit Mandrocles Samius. Cōtempla-

LXXXII LXXXIII LXXXIV LXXXV LXXXVI LXXXVII

1 Et non nimia petenti. *Vel*, Rem non nimis magnam. 2 *Vel potius*, Eos quorum id officium erat iuss. 3 Mæetis

tus i-

tus item Bosphorum, duos super eum cippos erexit è candido lapide, litteris incisis, in vnum quidem Assyriis, in alterum vero Græcis, [1] omnes gentes quas secum ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentes numero septingenta millia hominum cum equitatu, præter classem, quæ constabat è nauibus sexcentis. His postea cippis Byzantii in vrbem suam translatis vsi sunt ad aram Dianæ Orthosiæ, præter vnum lapidem, qui apud Bacchi delubrũ in eadem vrbe relictus est litteris Assyriis oppletus. Ceterũ Bosphori locus quem rex Darius ponte commisit, coniectanti mihi videtur medius inter Byzantium & templum quod supra
LXXXIX fauces est. Post hæc Darius ponte sublicio delectatus, authorẽ eius Mandroclem Samium donauit [2] decuplo. Ex cuius primitiis Mandrocles pictis animalibus commissionem Bosphori & regem Darium in Medico solio sedentẽ, ac suas copias traducentẽ, effinxit, eamque picturam templo Iunonis dedicauit, cum hac inscriptione,

Qui rate piscosum coniunxit Bosphoron, implens
Darii regis vota, iubentis opus,
Iunoni Mandrocles hæc monumenta dicauit,
Esset honor Samiis vnde, corona sibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt e-
LXXXIX ius qui pontem compegit. Quem vbi remuneratus est Darius, transmisit in Europã, iussis Ionibus nauigare in Pontum vsque ad Istrum, atque vbi eo peruenissent, se illic præstolari, fluuiũ ponte iungentes. Ducebãt enim classem Iones & Æoles & Hellespontii. Hi præteruecti Cyaneas, recta ad Istrum nauigarunt, subuectique duorum dierũ itinere à mari ad fauces fluminis, vbi in diuersa scinditur, illud ponte iungunt. Darius, transmisso per ratem Bosphoro, faciebat per Thraciam iter, & quum ad fontes Teari amnis peruentũ esset, tri-
XC duo hîc habuit statiua. Tearus fertur ab accolis omnium amniũ esse optimus cum ad alios morbos, tum ad scabiem curandam vel hominũ vel equorũ. Eius enim fontes duodequadraginta sunt, ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantundẽ viæ est à Iunonis templo eius vrbis quæ iuxta Perinthum est, & Apolloniæ quæ est in Ponto Euxino, duorum dierum vtraq;

μνος δὲ καὶ ὃν Βόσπορον, στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ὀνταμένου γράμματα, ἐς μὲν τὸ ἕτερον, Ἀσσυρία· ἐς ὃ τὸ, Ἑλληνικά, ἔθνεα πάντα ὅσα τοῦ ἦγε. ἦγε δὲ πάντα τῶν ἦρχε. τουτέων μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς δὲ ναυτικοῦ, ἑβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσιαι συνελέχθησαν. τῆσι μὲν νυν στήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι, κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν, ὕστερον τουτέων ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου. ὃς δὲ κατελείφθη παρὰ τὸ Διονύσου τὸ ἐν νηῷ τὸ ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τὸ δὲ Βοσπόρου τὸ χῶρος, ὃν ἔζευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέει συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἱροῦ τοῦ πρὸ στόματος ἐόντος. Δαρεῖος μὲν δὴ ταῦτα ἁδείης τῆς ἐξ ἑωυτοῦ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο· παισὶ δὲ καὶ τοῖσι ἐκείνου πᾶσι Μανδροκλέης ἀπαρχὰς, ζωάγρια φάμενος πᾶσαν τὴν ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν καθεδρίῃ κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραιον, ἐπιγράψας τάδε,

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκα
Μανδροκλέης Ἥρῃ μνημόσυνον ἑοῆς·
Αὐτῷ μοι στέφανον τόδε δείδιθι, Σαμίοισι δὲ κῦδος·
Δαρείου βασιλέος σκῆπτρα τελέσας καὶ νῆας.

ταῦτα μὲν νυν τὸ ζεῦξαι τὸ γέφυραι μνημόσυνα ἐγένετο. Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην, πεζὴν ἴωσι τοῦτον στείλας πλέοντες τὸν Πόντον, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὸν Ἴστρον, σταθμὰ αὐτὸν τοῦτον μενέειν, ζευγνύντας τὸν ποταμόν. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸν ἦγε Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. οἱ μὲν δὴ ναυτικὸν στρατὸν τὰς Κυανέας διεξέπλωσαν, ἔπλεον δὲ τὸν Ἴστρον. διαπλώσαντες δὲ ἀπὸ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τὸν ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐν τῷ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἴστρου, ἐζεύγνυον. Δαρεῖος δέ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον καὶ τὴν ἡπειρον, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο
XC ἡμέρας τρεῖς. Ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιοίκων εἶναι ποταμῶν ἄριστος, πάντα τε δηλα ἐς ἄκεσιν φέρειν, καὶ δὴ καὶ αἰδρώσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ γὰρ τούτου αἱ πηγαὶ δυῶν δεούσαι τεσσερήκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέουσαι. καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραί· αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δὲ ἐπ' αὐτὰς ἐστὶ ἴση ἔκ τε Ἥραιον τὸ πολίου τὸ παρὰ Περίνθῳ, καὶ ἔκ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρη.

1 *Indicantibus* omnes g. *Hoc aut aliud huiusmodi participium subaudiendum videtur.* 2 *Hic mendosus est Græcus textus.*

ἐκδιδοῖ δ' ὁ Τέαρος οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσδον πο-
ταμόν· ὁ δὲ Κοντάδεσδος, ἐς τὸν Ἀγριάνιν· ὁ δὲ Ἀγρι-
άνης, ἐς τὸν Ἔβρον· ὁ δέ, ἐς θάλασσαν τὴν παρ' Αἶνον
πόλι. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ
Δαρεῖος, ὡς ἐστρατοπεδεύσατο, ἡσθεὶς τῷ ποταμῷ,
στήλεω ἔστησε καὶ ταῦτα γράμματα ἐγγράψας,
λέγοντα τάδε, ΤΕΑΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑ-
ΛΑΙ· ΥΔΩΡ ΑΡΙΣΤΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ
ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ. ΚΑΙ
ΕΠ' ΑΥΤΑΣ ΑΠΙΚΕΤΟ, ΕΛΑΥΝΩΝ ΕΠΙ
ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ, ΑΝΗΡ ΑΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ
ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙ-
ΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣ-
ΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. Ταῦτα δὴ
ταῦτα ἐγέγραπτο. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμη-
θείς, ἀπίκετο ἐς ἄλλον ποταμὸν τὸν οὔνομα Ἀρτισκὸν
ἐόντα, ὃς δὴ διὰ Ὀδρυσέων ῥέει. ὅτε τοῦτον δὴ τὸν ποτα-
μὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοιόνδε· ἀποδείξας χωρίον
τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα ἄνδρα λίθον ἕνα παρεξι-
όντα, τιθέναι ἐς δὴ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον· ὡς δὲ
ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνθαῦτα χαλεπὸς μεγά-
λους τοὺς λίθων καταλιπὼν, ἀπήλαυνε τὸ στρατιόν.
Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἔτι τὸν Ἴστρον, πρώτους αἱρέει Γέ-
τας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν δὴ τὸν Σαλμυδησσὸν
ἔχοντες Θρῆικες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ
Μεσαμβρίης πόλιος οἰκημένοι, καλεόμενοι δὲ Κυρ-
μιανοί, καὶ Μυσοί, ἅμα τῇ πρώτῃ σφέας αὐτοὺς παρέ-
δοσαν Δαρείῳ. οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγαθομαστιγίην ἐπ-
αιόμενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρῄκων ἐόντες αὐ-
θαδέστατοι καὶ δικαιότατοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν
τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἑωυτοὺς νομίζουσι, ἰέναι τε τὸν
ἀπολλύμενον πρὸς Ζάμολξιν· οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐ-
τὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελέιζιν. ἄλλοι πεντετηρίδος δὲ
τὸν πάλῳ λαχόντα αἰεί σφεων αὐτέων ἀποπέμπουσι
ἄγγελον πρὸς τὸν Ζάμολξιν, ἐντελλόμενοι τὰ ἂν ἑκά-
στοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων ταχθέν-
τες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· δῆμοι δὲ ἄλλοι βαλεόντες τὸν ἀ-
ποπεμπόμενον πρὸς τὸν Ζάμολξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς
πόδας, διαχινήσαντες αὐτὸν μετέωρον, ῥίπτουσι ἐς τὰς
λόγχας. ἢν μὲν δὴ ἀποθανὴ ἀναπαρείς, τοῖσι δὲ ἵλεως ὁ
θεὸς δοκέῃ εἶναι· ἢν δὲ μὴ ἀποθανὴ, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγ-
γελον, φάμενοι μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτιησάμενοι δὲ
τοῦτον, δῆμον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι ὅτι
οἱ αὐτοὶ Θρῄκες καὶ πρὸς βροντήν τε καὶ ἀστεροπὴν το-
ξεύοντες αὖτε πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλέουσι τῷ θεῷ,
οὐδένα

Fluit autem Tearus hic in flumen Contadesdum, Contadesdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare iuxta vrbem Ænum. Ad hunc igitur amnem quum peruenisset Darius, castraque posuisset, oblectatus amne, cippũ erexit, his litteris inscriptũ, TEARI AMNIS [1] CAPITA OPTIMAM AQVAM ATQVE PVLCHERRIMAM CVNCTORVM AMNIVM [2] CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITVM DVCENS ADVERSVS SCYTHAS, VIR OPTIMVS ATQVE PVLCHERRIMVS CVNCTORVM HOMINVM, DARIVS HYSTASPIS FILIVS, PERSARVM CVNCTAEQVE CONTINENTIS REX. Hęc sunt illic inscripta. Darius hinc mouens venit ad alium amnẽ nomine Artiscũ, qui per Odrysas fluit: quo vbi peruenit, ita agendum sibi putauit: Ostenso certo loco copiis suis, iussit illic singulos quosque prætereũntes ponere singulos lapides. Id quũ omnis exercitus feciſſet, grandes acerui lapidum effecti sunt: quibus relictis, Darius illinc mouit. ¶ Sed priusquã ad Istrum perueniret, primos subegit Getas, [3] qui immortales agunt. Nam Thraces qui Salmydessum, quiq; supra Apolloniã & Mesambriam vrbem incolunt, & qui Cyrmianę & Mypsæi vocantur, sine pugna sese Dario dediderunt. Getæ vero per imperitiã resistentes, in seruitutem redacti sunt, quum sint fortissimi Thracum atq; iustissimi. Immortales autẽ agunt hoc modo: Mori se non putant, sed eũ qui defunctus est, meare ad Zamolxin *dæmonem*, quem nonnulli eorũ opinantur eundẽ esse Gebeleizin. [4] Ad hunc mittunt assidue cum naui quinq; remigũ nuncium quempiam, ex seipsis sorte delectum, præcipientes ea quibus semper indigent. eumq; ita mittũt: Quibusdã eorum datur negocium vt tria iacula teneant: aliis, vt comprehensis eius qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibusq;, hominem agitantes in sublime, iactent ad iacula. Qui si impræsentiarũ extinguitur, propitium sibi deum arbitrantur: sin minus, ipsum nuncium insimulant, asseuerantes malum illum esse virum. Hoc insimulato, alium mittunt, dantes adhuc viuenti mandata. Iidem Thraces, dum tonat fulguratque, in cęlum sagittas excutiunt, deo minitantes

χῶρον

Ζάμολξιν δαίμονα. Γεβελέιζιν. ὕτω Θρῆικες καὶ οἱ ἐξῆς.

1 *Sic vocare videtur eius fontes quos esse dixit duodequadraginta.* 2 PRAEBENT. 3 Ἀθανατίζοντας, *id est, aut verbum, Immortalizantes: quod Itarim post ab ipso autore exponitur.* 4 Semper autem solent quinto quoque anno quempiam è suorum numero sorte delectum, nuncium illi mittere, mandata ei dantes de iis quæ sibi opus sint.

quod

quod nullum aliũ præter ſuum eſſe ar-
xcv bitrantur. Verum(vt ego à Græcis ac-
cepi, Helleſpontum & Pontũ incolen-
tibus)Zamolxis hic, homo fuit, Samiq;
ſeruitutem ſeruiuit Pythagoræ Mne-
ſarchi filio. Illinc nactus libertatem,
quum multum pecuniæ comparaſſet,
in patriam rediit. qui quum animad-
uerteret Thraces male viuẽtes & inſci-
te, ipſe edoctus Ionicum viuendi genus
& mores liberaliores quã Thracum, vt
qui conuerſatus eſſet cũ Græcis, [1] cum-
que Pythagora non infirmiſſimo inter
Græcos ſophiſta, domicilium extruxit
in quod primos quoſque popularium
in conuiuium accipiebat, & inter con-
uiuandum docebat, neque ſe neque
ſuos conuiuas, [2] neq; illos qui illic aſſi-
due gignerẽtur, interire: ſed in eum lo-
cum ire vbi ſuperſtites omnium bono-
rum compotes eſſent. Dum ea quæ cõ-
memorata ſunt ageret atque diceret, in-
terim ſubterraneum ædificium ſtrue-
bat. Quo prorſus abſoluto, è Thracum
conſpectu ſe ſubducit, deſcendens in
illud ſubterraneum ædificium. vbi cir-
citer trienniũ egit, deſiderantibus eum
Thracibus, ac deflentibus tanquã mor-
tuum. quarto anno ſe eiſdem in conſpe-
ctum dedit. atque ita credibilia ſunt ef-
fecta quæ illis expoſuerat. Hæc Zamol-
xcvi xin aiunt feciſſe. Cuius ſubterraneo
ædificio neq; fidem detraho, neque val-
de credo, ſed multis eum ante Pytha-
goram annis extitiſſe arbitror. Verum
ſiue Zamolxis fuerit homo quiſpiam,
ſiue ſit dæmon Getarum indigena, va-
leat. Getæ hoc ritu vtentes, vbi à Per-
ſis ſubacti fuerunt, ceterũ ſunt exercitũ
xcvii ſequuti. Darius vbi ad Iſtrum perue-
nit, & vna pedeſtres copiæ, cunctique
flumen tranſmiſerunt, tunc vero iuſſit
Ione s, poſtquam ratem ſoluiſſent, ſequi
ſe pedeſtri itinere cum nauticis copiis.
Qui quũ [3] ratẽ ſoluturi eſſent & impe-
rata facturi, Coes Erxandri filius, Mity-
lenęorũ dux, ita apud Dariũ verba facit,
ſciſcitatus antea nunquid ei gratũ foret
[4] audire ſententiam dicere volentis:
Quum aduerſus eam terram rex facias
expeditionem, in qua fertur nihil arari,
nullas vrbes coli, ſinito nunc pontẽ hoc
loci ſtare, relictis ad eius tutelã cuſtodi-
bus iis qui eum contexuerunt: per quẽ
ſiue ex ſententia rem geremus, Scythis
inuẽtis, ſiue illos inuenire nequibimus,

Σκύθεα ἄλλον ἢ ἐμὲ νομίζοντες εἶ) εἰ μὴ ὄν σφέτε-
ρον. Ὡς δ' ἐγὼ πυθαίομαι τῶν ὄν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων Ἑλλώων καὶ Πόντον, ὃν Ζάμολξιν τοῦτον ἐόντα ἄνθρωπον, δουλεύσαντα ἐν Σάμῳ δουλεύσαντα δὲ Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχου. ἐνθεῦτεν δ' ὁρμώμενον ἐλεύθερον, χρήματα κτησάμενον συχνά. χρήματα
κτησάμενον δ', ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑωυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων μεγάλα.
τε ἐόντων τῶν Θρηίκων καὶ νηπιοφρονεστέρων, ὃν Ζάμολξιν τοῦτον ὑπεξαλόμενον διαιτᾶσθαι τε ἀνδρηιότερα ἢ κατὰ Θρῆικας (οἷα Ἑλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀφαυροτάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ) κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ εὐωχέοντα, 160
ἀναδιδάσκειν ὡς οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τουτέων ἀεὶ γινόμενοι ἀποθανέοιται, ἀλλ' ἥξουσι ἐς χῶρον τοῦτον ἵνα ἀεὶ περιεόντες ἔξουσι πάντα ἀγαθά. ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ κατελέχθεντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαιον οἴκημα ἐποιέετο· ὡς δέ οἱ παντελέως εἶχε τὸ οἴκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη· καταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἴκημα, ἐνιαυτὸν ἔτρεφε ἔτεα τρία· οἱ δὲ μιν ἐπόθεόν τε καὶ ἐπένθεον ὡς τεθνεῶτα. τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ ἐφάνη τοῖσι Θρηίξι, καὶ οὕτω πιθανά σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάμολξις. Ταῦτα φασὶ μὲν ποιῆσαι.
Ἐγὼ δὲ οὔτε μιν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε πάνυ λίην δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον ὁ Ζάμολξις τοῦτον γενέσθαι Πυθαγόρεω. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάμολξις ἄνθρωπος, εἴτ' ἔστι δαίμων τις Γέτῃσι τοῦτ' ὀπιχώριος, χαιρέτω. οὗτοι μὲν δὴ τέρπω τοιούτῳ χρεώμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Δαρείου καὶ Περσέων, εἵποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ. Δαρεῖος δ', ὡς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμα αὐτῷ στρατὸς ἐπὶ τὸν Ἴστρον, εἰσαῦτις ἐκλεξαίτων πάντων, Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας τὰ σχεδίην λύσαντας, ἕπεσθαι κατ' ἤπειρον ἑωυτῷ, καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν. μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ κελευόμενα, Κώης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυληναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, τυθήσομαι πρότερον εἴ οἱ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέξασθαι πρὸς τὴν βουλομένου ἀποδείκνυσθαι, Ὦ Ἐρξάνδρου,
βασιλεῦ, ὅτι μέλλεις στρατεύεσθαι, τῆς ὑπὲρ ἀρηγομένου φαίνεται ὧδε ἔχειν, οὔτε πόλις οἰκεομένη. σὺ νῦν γε φύρην ταύτην ἔα καὶ χώρην ἐστᾶσαι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τοὺς οἵπερ μιν ἔζευξαν. καὶ ἢν τε καὶ νόον παρίζωμεν Σκύθαι, ἐστᾶσι Ἐρξάνδρου,
ἀποδοὺς ἡμῖν· ἢν τε καὶ μὴ σφέας δίξῃ δίωκόμενα,

1 Et quidem cum Pythagora philoſophorum non infimo, 2 Nec eos qui ex ipſis in omne tempus naſcerentur, interituros, ſed in eum locum venturos vbi &c. 3 Pontem *vocat ſtatim poſt.* 4 Admittere ſententiam, *vel, conſilium*, ab eo qui proponere vellet. *Id eſt, Aurem prabere conſilio.*

» ἥκειν ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλής. ἐγὼ δὲ δείσας μὴ ἑαυτῷ
» ἥκωμεν ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ, δείσας μᾶλλον μὴ οὐ
» δυνάμενοι σφέας διῶξαι, πάθωμέν τι ἀλόντες. καὶ
» τάδε λέγων φαίη τις ἂν με ἑωυτῷ εἴνεκεν, ὡς κατα-
» μάθω· ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν τὴν βέλτιστον ἐρίζω σοι
» βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐτός μέντοι ἕψομαί τοι, ἢν
» ὀκνήσῃς αὐτὸς ἐμφανίζω. καὶ ἅρμα τε ἔφη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος,
» καί μιν ἠμείψατο τοῖσδε, Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ
» ὀπίσω ἐς εἶχον ὄψιν ἐμόν, ὅπῃ φαίνῃ μοι πρώτως, ἵνα σε
» αὐτὴν χρηστῆς συμβουλίης χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψω-
μαι. Ταῦτα εἰπὰς, καὶ ἀπάψας ἅμματα ἑξήκοντα
ἐν ἱμάντι, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράν-
» νους, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώ-
» μη ἀποδεχθεῖσα ἐς τὴν γέφυραν, μετείσθω μοι. ἔχοντες
» δ' ὦν ἱμάντα τόνδε, ποιέετε τάδε· ἐπεάν με ἴδητε τά-
» χιστα πορευόμενον ὅπῃ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξά-
» μενοι τὸν χρόνον, λύετε ἅμμα ἓν ἑκάστης ἡμέρης· ἢν δ'
» ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ πρέω, καὶ διεξέλθωσιν ὑ-
» μῖν αἱ ἡμέραι τὰ ἅμματα, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέ-
» ρην αὐτέων. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεί τε ὧδε μετέσχεθε,
» φυλάσσετε τὴν γέφυραν, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίης
» τε καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιεῦντες, ἐ-
μοὶ μεγάλως χαριεῖσθε. Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἰπὰς ἐς
τὸ πρόσω ἐπείγετο. Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρη-
ίκη δὲ ἐς θάλασσαν πρόκειται κόλπῳ δὲ ἀγκωνί τῆς
γῆς ταύτης, ἡ Σκυθικὴ τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκ-
διδοῖ ἐς αὐτήν, πρὸς νότον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμ-
μένος. δὲ δὲ ἀπὸ Ἴστρου ἔρχομαι σημαίνων, ὁ πρὸς θά-
λασσαν αὐτὴ Σκυθικῆς χώρης ἐς μέσην ἀπὸ Ἴστρου.
αὕτη ἦδη ἀρχαίη Σκυθίη ἐστὶ πρὸς μεσαμβρίην τε
καὶ νότον ἄνεμον κεκλιμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης
Καρκινίτιδος. δὲ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὰ μὲν ὑπὲρ θάλασσαν
τὴν αὐτὴν φέρουσαν, ἐοῦσαν ὀρεινήν τε χώρην καὶ πρὸς κε-
νέμονται μένην δὲ ἐς Πόντον, νέμεται δὲ Ταυρικὴν ἔθνος, μέ-
χρι Χερσονήσου τῆς τρηχέης καλεομένης. αὕτη δὲ ἐς
161 θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει.
ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρεα τῶν οὔρων ἐς
θάλασσαν φέροντα, τό τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ
τὸ πρὸς τὸν ἠῶ, κατάπερ τῆς Ἀττικῆς χώρης.
καὶ παραπλήσια ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται
τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ
μὴ Ἀθηναῖοι νεμοίατο τὸν γωνὸν τὸν Σουνιακὸν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὸ ἄκρην αἰέχοντα
τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέ-
γω δὲ, ὡς εἰ ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι συμβάλ-
λειν. τοιοῦτο καὶ Ταυρική ἐστι. ὅς δὲ τῆς Ἀττικῆς
ταῦτα μὴ παραπλώσας, ἐγὼ ἄλλως δηλώσω·

tutus nobis sit reditus. Neque enim vereor ne prœlio commisso à Scythis superemur: sed potius ne eis non inuentis aliquid patiamur errabundi. At enim credat me quispiam mea ipsius causſa hæc dicere, vt hic subsistam: ego vero, quod in tuam rem esse sentio, rex, id in medium profero. ipse te sequi volo, neq; hic relinqui. Delectatus admodum eo consilio Darius, ita respondit, Hospes Lesbie, fac omnino quum sospes domum rediero, [1] præsto mihi sis, vt te ob egregium consiliū egregiis factis remunerem. Hæc loquutus, vbi XCVIII sexaginta nodis lorum innodauit, accitis ad colloquium tyrannis Ionibus, ita loquutus est, Viri Iones, quam prius habuerā de ponte sententiam, eā missam facio. vos sumpto hoc loro, hæc ita velim agatis: [2] quo ex tempore videritis me raptissime iter intendentem in Scythas, ex eo tempore incipientes, soluite singulis diebus singulos nodos: intrā quod tempus nisi adfuero, sed dies nodorum exierit, vela facite in patriā vestram. interea, quoniam consilium mutaui, agite custodiam ratis, & omne studium illi & conseruandæ & custodiendæ adhibete: quod facientes, maiorem in modum mihi gratificabimini. Hæc loquutus Darius, promouet exercitum. ¶ Thracia tellus in mare tendens, Scy- XCIX thicæ prætenditur, qua sinum faciente Scythica excipit: & illic Ister mare subit, ostio in ventum Eurum conuerso. Quod autē ab Istro soli Scythici secundum mare est id metiendo, indicare aggrediar: Ab Istro hæc iam vetus Scythia est, meridiem versus & austrū posita, vsque ad vrbem Carcinitidem. eiusdem deinceps quod ad mare fert montosę regionis, & in pontum porrectum, incolit gens Taurica vsque ad Chersonesum dictam tracheam, *id est*, *asperam*. Hæc ad mare pertingit quod ad ventum subsolanum vergit. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ, ferentes ad maria, vna ad meridianum, altera ad orientale, quemadmodū Atticæ regionis. quod sic partem Scythiæ Tauri incolunt vt si Atticæ iugum Suniacum alia gens nō Athenienſis incoleret, quod à tribu Thorica vsque ad Anaphlystam magis in Pontum porrigit promontorium. talis est (vt parua cum magnis comparem) Taurica regio. Qui autem nō est hanc Atticę partē prætereuectus, huic alio modo planum faciam:

1 Des te mihi in conspectum; 2 Simulatque videritis me in Scyth. proficisci, ex eo temp.

vt si Ia-

vt si Iapygiæ non Iapyges sed alia gens imperans, diuisa terra a Brundusio vsq; Tarentum, promontorium incoleret. Quum hæc duo dico, multa alia similia dico, quibus Taurica gens est cõparãda. A gente Taurica deinceps Scythæ supra Tauros & orientale versus mare incolunt, & quæ Bosphori Cimmerii sunt ad vesperã vergentia, & quæ paludis [1] Mæotidis Tanai tenus, qui influit in huius paludis secessum. Itaque ab Istro iam quæ superiora sunt ferentia in mediterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, postremo à Melanchlænis. Itaque Scythiæ veluti formam quadratam habentis, duæ partes quæ ad mare pertingunt, altera, ad mediterranea ferens, altera ad maritima, vsquequaque sunt pares. nam ab Istro ad Borysthenem, decem dierum est iter, tantundem à Borysthene ad [2] Męotidem paludem. A mari mediterranea versus, vsque Melanchlænos qui supra Scythas habitant, viginti dierum iter. Supputantur autẽ à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transuersa Scythię erunt quatuor millium stadiorũ: recta quę ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tantæ est hæc terra magnitudinis. [3] ¶ Scythæ inter se colloquuti, quum soli impares essent copiis Darii prœlio repellendis, nuncios ad finitimos miserẽ. Eorũ reges vbi conuenere, consultabant, vt ingenti exercitu inuadente. Erant autem qui conuenerant reges, Taurorum, & Agathyrsorum, & Neurorũ, & Androphagorum, & Melanchlænorũ, & Gelonorum, & Budinorum, & Sauromatarum. E quibus Tauri huiusmodi moribus vtuntur: Virgini naufragos immolant, & quoscunque Græcos illuc delatos: hoc modo, Postquam preces peregerint, hominis caput claua feriunt, truncum eius quidam aiunt deturbari è rupe. nam in rupe prærupta templum est eorum situm. cruci affigunt caput. Quidam de capite *suffigendo* consentiũt, sed truncum è præcipitio deiici negant, sed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipsi Tauri aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiam. In hostes autem quos ceperint, hoc agũt: Amputatum quisq; caput hostis domũ reportat, & fusti suffixum admodũ sublime supra tecta statuit, & plerunque

c

ci

cii

ciii

ὡς εἰ τ Ἰηπυγίης ἀλλο ἔθνος, ἢ μὴ Ἰήπυγες, ἐξελάμψι οἱ ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοίατο μέχρι Τάραντος, ἢ νεμοίατο τ ἄκρην. δυο δ λέγων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἀλλοισι ἔοικε ἡ Ταυρική. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἤδη Σκύθαι τ κατύπερθε τ Ταύρων ἢ τὰ πρὸς θαλάσσης τ ἠοίης νέμονται· τ τε Βοσπόρου τ Κιμμερίου τὰ πρὸς ἑσπέρης, ἢ τ λίμνης τ Μαιήτιδος, μέχρι Τανάϊδος ποταμοῦ. ὃς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τ λίμνης ταύτης. ἤδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἴστρου τὰ κατύπερθε ἐς τ μεσόγαιαν φέρονται ἀποκληίει ἡ Σκυθικὴ ὑπὸ τριφύλων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν· ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δ, Μελαγχλαίνων. Ἐοῦσι δὴ τ Σκυθικῆς, ὡς εὐθὺς τετραγώνου, τ δύο μερέων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πρώτη ἴσον τὸ, τε ἐς τ μεσόγαιαν φέρον ἢ ὃ παρὰ τ θάλασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἴστρου ἐστὶ Βορυσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθενέος τ' ἐστὶ τ λίμνην τ Μαιῆτιν, ἕτερων δέκα. ἢ δ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τὺς Μελαγχλαίνους πὴ κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δ ὁδὸς ἡ ἡμερησίη αἰεὶ δοκέοντα σάφεϊ συμβεβλῆσθαί μοι. ὥστε αὖ εἶναι τ Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχιλίων σταδίων· ἢ τὰ ὄρθια τὰ ἐς τ μεσόγαιαν φέροντα, ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νῦν γῆ αὕτη ἔστι μέγαθος τοσαύτη. Οἱ δ Σκύθαι δόντες σοφίσματα λόγων ὡς οὐκ οἷοί τε εἶεν σφι Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ δηώσασθαι μοῦνοι, ἔπεμπον ἐς τὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους. τῶν δὲ δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὡς στρατῷ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασιλῆες, Ταύρων, ἢ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, ἢ Ἀνδροφάγων, ἢ Μελαγχλαίνων, καὶ Γελωνῶν, ἢ Βουδίνων, ἢ Σαυροματέων. Τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοῖσιδε χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τὺς τε ναυηγοὺς, ἢ τὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπομαχήσαντας, ὕστερον τοιῷδε κατάπερ ὀξάμενοι, ῥοπάλῳ παίουσι τὺ κεφαλώ. οἱ μὲν δὴ λέγουσι ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ἀπωθέουσι κάτω (ἵδρυται γὰρ κρημνοῦ ἵδρυται τὸ ἱρόν) τῷ δὲ κεφαλῷ ἀνασταυροῦσι. οἱ δ, ἢ μὲν τῷ κεφαλῷ ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τῷ δὲ δαίμονα τούτῳ τῇ θυσίῃ, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ ἀνδρας ἢν λάβωσι χειρώσασθαι, τοιάδε ἀποχρέωνται ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρεται ἐς τὰ οἰκία· ἔπειτα ὑπὲρ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἱστᾷ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσαν πολλὸν, μάλιστα δὲ

1 Mæetidis. *Illa tamen altera appellatio frequentior est.* 2 Mæetin 3 Porro Scythæ, quum inita apud se ratione se solos impares esse animaduertissent copiis Dar.

ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης. Φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπαφαιρέεσθαι. ζώουσι δὲ ἀπὸ λητίης τε καὶ πολέμου. Ἀγάθυρσοι δέ, ἀβεσγέστατοι ἀνδρῶν εἰσι, καὶ χρυσοφόροι παμάλιστα. ὑπαίχνιον δὲ τῶν γυναικῶν τὰ μίξιν ποιεῦνται, ἵνα καὶ σύγγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήιοι ἐόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔχθεϊ χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δὲ ἄλλα νόμαια Θρηίξι παραπλήσια κεχωρήκασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται τοῖσι Σκυθικοῖσι, χώρῃ δὲ μιῇ πρότερον σφέας τῆς Δαρείου στρατηλασίης, καταλαβὲ σκλιπεῖν τὰ χώρια πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. ὄφιας γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρη ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλείους ἄνωθέν σφι ἐκ τῆς ἐρήμου ἐπέπεσον. ἐς ὃ πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων τὰ ἐοῦσαν σκληπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι. λέγονται γὰρ ὑπό Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων, ὡς ἕτεος ἑκάστου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὖτις ὀπίσω ἐς τωὐτὸ κατίσταται. ἐμοὶ μὲν νυν ταῦτα λέγουσι οὐ πείθονται· λέγουσι δὲ ὅμως οὐδὲν ἧσσον, καὶ ὀμνύουσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθεα· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δέ εἰσι. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσσαν δὲ ἰδίην. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλαινα φορέουσι πάντες, ἀπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι. ἀνδροφαγέουσι δὲ μουνοι τούτων· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδίνοι δέ, ἔθνος ἐὸν μέγα, καὶ πολλὸν, γλαυκήν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἔχει καὶ πυρρόν. πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη· οὔνομα δὲ τῇ πόλι ἐστὶ Γελωνός. τὸ δὲ τεῖχος μέγαθος κῶλον ἕκαστον, τριήκοντα σταδίων ἐστί. ὑψηλὸν ὄν, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά· ἔστι γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερὰ, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ ναοῖσι ξυλίνοισι. καὶ τὰ Διονύσῳ τελετὰς διὰ τριετηρίδας ἄγουσι, καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἕλληνες. ἐκ τῶν ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνοισι· καὶ γλώσσῃ τὰ μὲν, Σκυθικῇ, τὰ δ', Ἑλληνικῇ χρέωνται. Βουδῖνοι δ' οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι καὶ φθειροτραγέουσι μοῦνοι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δ', γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτοφάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲ τὸ εἶδος ὁμοῖοι, οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλλήνων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοί,

supra fumarium: ideo in ſublimi locantes quod dicant eos totius domus eſſe cuſtodes. Viuunt autem è rapto & ex bello. At Agathyrſi[1] excultiſſimi viri ſunt, & auſtrum plerunque geſtantes. In commune cum mulieribus coeunt, vt inter ſe germani ſint ac domeſtici omnes, nihil neque liuoris neq; odii mutuo exercentes: in ceteris ad Thracum conſuetudinem accedunt. At Neuri Scythicis quidem vtuntur moribus, qui vna ante Darii expeditionem ætate coacti fuerant ſolum vertere propter ſerpentes. nam ſerpentum cum magna vis ex ipſorum ſolo eſt edita, tum maior ſuperne è locis deſertis ingruerat: quibus vſqueadeo infeſtati fuerunt, vt relicto ſuo ſolo cum Budinis habitauerint.[2] Iidem periculum faciunt ſe homines eſſe maleficos, quod dicuntur à Scythis & ab iis qui in Scythia incolunt Græcis, ſemel quotannis ſinguli ad aliquot dies effici lupi, & rurſus in priſtinum habitum redire. quod tamen dicentes mihi non perſuadent: nihilominus tamen illi aiunt ita eſſe, ac deierant. Androphagi agreſtiſſimos omnium hominum mores habent, non iudiciis, non legibus vtentes,[3] pecuariam exercentes, veſtem Scythicæ ſimilem geſtantes, propriam linguam habentes. Melanchlæni omnes indumenta nigra gerunt, vnde & cognomen habent, qui ſoli ex his humana carne veſcuntur, inſtitutis Scythicis vtentes. Budini, ingens natio atque numeroſa, vehementer cæſiis oculis omnis ac rufa: quorum vrbs nomine Gelonus è materia conſtructa eſt, muro alto è materia toto: cuius ſingula latera tricenorum ſtadiorũ ſunt magnitudinis. Ædes quoque cum priuatæ tum ſacræ ſunt è materia. Nam viſuntur ibi deorum Græcorum templa Græcanice extructa, ſimulacris, aris, delubris ligneis. Dionyſo trieterica, *id eſt, triennalia*, agunt, & bacchanalia exercent. quippe Geloni quondam Græci fuere, ſed ſummoti inter Budinos habitauerunt: lingua partim Scythica, partim Græca vtentes. Budini à Gelonis & lingua & victu ſunt diſpares. nam quum indigenæ ſint,[4] pecuariæ operam dant, ſoliq; eius regionis pedunculos edunt. at Geloni agriculturæ operam dantes frumento victitant, & hortos poſſident, nihil illis neque aſpectu neque colore ſimiles. Vocantur autem à Græcis Geloni, etiam Budini iſti,

cIV cV cVI cVII cVIII cIX

1 *Vel*, Luxui deditiſſimi ſunt. 2 Videntur autem hi incantatores eſſe, quod dic. 3 Sunt autem Nomades, 4 Nomades ſunt,

non recte

non recte vocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequens, & vbique plurimum consita, vbi est lacus ingens & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi [1] ad
cx curanda posteriora sunt. ¶ De Sauromatis vero ita memoratur: Quum Græci prœliati sunt cum Amazonibus (quas Scythæ Æorpata vocant, quod nomen potest transferri, Viricidæ: æor enim virum dicunt, pata autem, occidere) feruntur post victoriam prœlii ad Thermodontem facti, abiisse, portantes tribus in nauibus quascunq; potuerant ex Amazonibus viuas capere: quibus illæ in pelago insidiatæ, cunctos trucidauere. Sed quum naues haberent incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis vti scirent, interfectis viris, ferebantur secundum tempestatem & ventum. Delatæque sunt ad paludis Mæotidis prærupta, quæ Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è nauibus egressæ Amazones, ad loca habitata iter facientes, quod primum nactæ sunt equorum armentum, diripiunt, conscenduntque: & obequitantes, è
cxi Scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei esset coniicere nequibant, quũ neque vocem, neque vestem, neque gentem agnoscerent: admirabundi vnde venirent, & rati cunctos esse viros eiusdem ætatis. Sed commissa cum eis pugna potiti quibusdam illarum, ita demum feminas esse cognouerunt. Itaq; cõsilio habito visum est eis, nullo pacto posthac quampiam illarum esse occidendam: sed ex se qui maxime iuuenes essent, ad eas esse mittendos, eodem numero quo illas esse coniectabant, qui sua prope earũ castra haberent, & eadẽ quæ illę facerent.[2] Si inuaderentur, pugnarent, neu subterfugerent: vbi subsisterent illæ, ipsi etiam proxime accedentes castra ponerent. Hoc Scythæ idcirco decreuerunt quod prolem ex illis
cxii suscipere cupiebant. Adolescẽtes qui missi sunt, mandata peregerunt. quos vbi Amazones intellexerunt neutiquam ad se lædendas veniisse, valere sinebant. quotidie tamen castra castris propius admouebantur. Ceterum ne ipsi quidem adolescentes quicquã habebãt, quemadmodũ Amazones, præter

οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. ἡ δὲ χώρη σφέων, πᾶσά ἐστι δασέη ἰδίῃσι πάντοίῃσι. οἰκέουσι δὲ τῇ ἰδίῃ τῇ πλείστῃ ὀδὸν λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλὴ, καὶ ἕλος, καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν. ἁλίσκονται δὲ ταύτῃ ἐνύδρους ἁλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας τὰς ἀμφὶ ῥάπτεται· καὶ οἱ ὄρχεες αὐτέων εἰσὶ χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἄκεσιν. Σαυροματέων δὲ πέρι ὧδε λέγεται· ὅτε Ἕλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι Σκυθαι Ἀϊόρπατα, δύναται δὲ τὸ οὔνομα τοῦτο κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι. ἀὴρ γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ, κτείνειν) τότε λέγεις τοὺς Ἕλληνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντι μάχῃ, ἀποπλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἠδυνάατο ζωγρῆσαι. τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιθεμένας, ἐκτὸς γενέσθαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτὰς, οὐδὲ πηδαλίοισι χρᾶσθαι, οὐδὲ ἱστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκλυσαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κῦμα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ὄρεα κρημνοί. (οἱ δὲ κρημνοί, εἰσὶ τῆς γῆς τῶν Σκυθέων τῶν ἐλευθέρων) ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὁδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. ἐντυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἵππων φορβείῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐλῄζοντο τὰ τῶν Σκυθέων. Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. οὔτε γὰρ φωνὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν θωύματι ἔσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δὲ αὐτὰς εἶναι ἀνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἐχούσας. μάχην τε δὴ πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο. ἐκ δὲ τῆς μάχης πίπτων τῶν γυναικῶν ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἔγνωσαν ἐούσας γυναῖκας. βουλευομένοισι ὦν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὴ σφέας τοῦτο ἔτι αὐτὰς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι ἐς αὐτὰς, πλῆθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκεῖναι ἔσαν. τούτους δ' ἐστρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκείνων, καὶ ποιέειν τὰ περ ἐκεῖναι ποιέωσι. ἢν δὲ αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ἀναφεύγειν δέ. ἐπεὰν δὲ τρὶς σώωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον, στρατοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβούλευσαντο οἱ Σκύθαι, βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγκρήσασθαι. Ἀποστρεμφθέντες δὲ οἱ νεηνίσκοι, ἐποίεον τὰ ἐντεταλμένα· ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' ὀδὸν μὴ δηλήσει ἀπιγμένους, ἐῶν χαίρειν. προσεχώρεον δὲ πλησιαίτερον στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ. εἶχον δὲ ὅπλα οἱ νεηνίσκοι, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ

1 Morbis matricis auxiliantur. *Ad verbum, Ad medelam matricum conferunt.* 2 Si illæ ipsos inuaderent, nec pugnarent, sed subterfugerent.

τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· καὶ ἀζώους ἔζωον τὸν αὐτὸν
ἐκείνησι, θηρεύοντές τε, καὶ λῃζόμενοι. Ἐποίεον
δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὸ μεσαμβρίνειν τοιόνδε· ἐγίνοντο
σποραδίδες καὶ μίνη τε καὶ δύο, τοῦσδε ἀπ' ἀλλήλεων
ἐς εὐμαρείην ἀποσκιδνάμεναι. μαθοῦσαι δὲ καὶ οἱ Σκύ-
θαι, ἐποίεον τὠυτὸ τοῦτο· καὶ τις μοῦνωθεῖσέων αὐτέων
πρὸς σφέας ἐλείπετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπωθέετο,
ἀλλὰ τοῦσδε χρήσασθαι. καὶ φωνῆσαι μὲν οὐκ εἶχε,
(οὐδὲ συνίεσαν ἀλλήλων) τῇ δὲ χερὶ ἔφραζε ἐς τὸν ὑ-
στεραίην ἐλθεῖν ἐς τὠυτὸ χωρίον, καὶ ἕτερον ἄγειν· συν-
μήνασα δύο γυναῖκας, καὶ αὐτὴ ἑτέρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνί-
σκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα τοῖσι λοιποῖσι.
τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος, καὶ
ἑτέρην ἦγε· καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δευτέρην αὐτοῦ τοῦτο
μήσασαν. Οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦ-
τα, καὶ αὐτοὶ ἐπλώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζό-
νων. μετὰ δὲ, συμμίξαντες τὰς στρατόπεδα, οἴ-
κεον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἑκάστος τὴν τὸ πρῶ-
τον συνεμίχθη. τὴν δὲ φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν, οἱ
ἄνδρες οὐκ ἐδυνάσαντο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν, αἱ
γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔ-
» λεξαν τοῖς Ἀμαζόναις τάδε οἱ ἄνδρες, Ἡμῖν
» εἰσι μὲν πατρίδες, εἰσὶ δὲ κτήσις. νῦν ὦν μηκέτι πλεῦνα
» χρόνον ζόην τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ
» πλῆθος, διαιτώμεθα. γυναῖκας δὲ ἕξομεν ὑμέας, καὶ
» ἀδαμάς δήγας. αἱ δὲ τοῖσδε ἔλεξαν τάδε, Ἡ-
» μεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκεῖν μετὰ τῶν ὑμετέρων γυναι-
» κῶν. ἀγὼ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε καὶ ἐκείνῃσι οὐκ ἔστι. ἡμεῖς
» μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντίζομεν, καὶ ἱππαζόμεθα,
» ἔργα δὲ γυναικήια οὐκ ἐμάθομεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυ-
» ναῖκες, τῶν μὲν σφέων τῶν ἡμεῖς καλὲ ἐλέξαμεν ποιέ-
» ουσι, ἔργα δὲ γυναικήια ἐργάζονται, μένουσαι ἐν τῇσι
» ἁμαξῇσι, οὔτε θήρην ἰοῦσαι, οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ·
» οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκείνῃσι συμφέρεσθαι. ἀλλ'
» εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι ἐσθλοί
» κῃσι, ἐλθόντες σὺν τοῖσι τοκεῦσι, ἀπολάχετε τοῦ
» κτήματος τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν
ἐν' ἡμέων αὐτέων. Ἐπείθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦ-
τα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεί τε δὲ ἀπολαχόντες τοῦ κτημά-
των τὸ ὑπερβάλλον, ἦλθον ὀπίσω σὺν τοῖς Ἀμαζό-
» νας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες τοῖσι τάδε, Ἡ-
» μέας
» ἔχει φόβος τε καὶ δέος ἔκφυγεν χρηὸν οἰκεῖν ἐν τῇδε τῇ χώ-
» ρῃ· τόν τε γὰρ ὑμέας ἀποστερήσασας πατέρων, καὶ τὸ μὲν,
» γῆν τὴν ὑμετέρην δῃλησάμενάς πολλά· δὴ ἔτι τε ἀζη-
» ρὸν ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέετε ἅμα ἡμῖν,

arma & equos: & eandem vitam quam illæ viuebant, venando atque prædando. Circa meridiem Amazones solebant aut singulæ aut binæ separatim à reliquis ad ventrem leuandum longius vagari. ea re Scythę cognita, & ipsi idē faciunt. quorum cuidam vna illarum, quæ soliuaga erat, propinqua quum fuisset, non se auertit, sed de colloquendo deliberabat: nec appellare poterat eum quocum non esset prius congressa, tamen manu significauit vt ad eundem locum postridie rediret, adducto secum altero, vt duo essent: se quoque alteram adducturam. Digressus ab ea adolescēs hæc enarrat ceteris: posteroq; die socium secum ducens, ad locum præsto fuit, ac reperit [2] Amazonē expectantem sociam. Eius rei certiores facti reliqui adolescentes, & ipsi [3] seducunt ceteras. Post hæc commixtis castris pariter habitarunt: eam quisque vxorem cum qua primum coierat, habentes. Earum vocem quum ipsi discere non possent, ipsorū illæ discebant. Et quum vtriq; inter se conueniissent, viri ad Amazones ita dixerunt, Nobis parētes sunt pariter & facultates: proinde nō agamus diutius hanc vitam, sed hinc digressi, in hominum frequentia degamus, vbi vos habebimus vxores, nequaquam alias. Ad hæc illæ respondērunt, Nos vero non possumus vestris cum feminis habitare, quibus non iidem qui nobis sunt mores. nos enim arcu tela excutimus, & iaculamur, & equitamus, muliebria opera non edoctę: vestræ feminæ nihil eorum quæ recensuimus, sed opera muliebria factitāt, desidentes in plaustris, non ad venationē atq; alia huiusmodi prodeūtes. [4] proinde nō possumus illis esse similes. Quod si vobis cordi est habere nos cōiuges, & iusti videri vultis, ite ad parētes vestros, & facultatū sortiti partem, rursus redite, vt deinde semoti ab illis habitemus. Id approbātes adolescentes ita fecere, acceptaq; facultatū quæ ipsis contingebat portione, rursus ad Amazones redierūt. Ad quos illæ, [5] Duplex, inquiunt, metus nos tenet in his locis habitandi: vnus ꝙ nos parentibus vestris vos priuauimus: alter, ꝙ terrā vestram magnopere vastauimus. Sed quoniam dignamini nos habere vxores, hoc vna nobiscū agatis.

CXIII CXIV CXV

1 Quum autem quidam vni Amazoni seorsim à ceteris vaganti corpus iungeret, illa minime repulit, sed copiam sui fecit: manuque significauit, quum voce non posset (neque enim se mutuo intelligebant) vt ad eund. 2 Amazonem alteram ipsum expectantem. 3 In matrimonium sibi ceteras conciliarunt. 4 Proinde nobis conuenire non potest cum illis. 5 Duo sunt quæ ab incolendo hoc loco nos deterrent: vnum, quod &c. alterum, quod &c.

Agedum

Agedum proficiſcamur è regione hac, & Tanai tranſmiſſo illic habitemus: cxvi Huic quoque rei obtemperauere adoleſcentes. Traiectoque Tanai, & à Tanai trium dierum orientem verſus, totidemque à Mæotide palude & aquilonem, itinere confecto, peruenerunt ad eum locum quem nunc incolunt, ibique ſubſederunt. Ideoque priſca conſuetudine viuendi feminæ Sauromatarum vtuntur. nam ad venationem vna cum viris aç ſine viris, equis inſidentes, & ad prœlium proficiſcuntur, eandemq; quam viri ſtolã gerunt. cxvii [1] Sauromatæ putantur lingua Scythica ſolœcizare, *id eſt*, *corrupte vti*, quod eam ab initio non probe didicerint Amazones. Quod ad coniugia pertinet, ita ab eis eſt inſtitutum: Nulla virgo nubit priuſquam aliquem hoſtium interemerit: ideoque nonnullæ earum deceduntiam vetulę, antequã nubant, quod cxviii legi ſatisfacere nequeant. Ad harum igitur quas dixi gentium coactos reges nuncii Scytharum quum peruenirent, certiores eos fecerunt, Perſam, vbi omnia quæ ſunt in interiore continente in ſuam ditionem redegit, faucibus Boſphori ponte iunctis, in citeriorem traiecisſe continentem: ſubactiſque illic Thracibus, fluuium Iſtrum ponte iunxiſſe, animo hæc omnia in ſuam redigendi poteſtatem. Proinde vos (inquiunt) nolite vllo pacto de medio cedere, ſinentes ad perniciem nos deuenire, ſed idem ſentientes, obuiam eamus inuadenti: quod niſi facitis, nos in vltimum diſcrimen adducti, aut regionem deſeremus, aut manentes deditionem faciemus. quid enim cladẽ ſubeamus, nolentibus vobis auxilio nobis eſſe? Quanquam non commodius agetur vobiſcum, aduerſus quos non minus venit Perſa, quam aduerſus nos: neque, nos ſubegiſſe contentus, à vobis abſtinebit. Cuius rei magnum hinc accipite documentũ, quod ſi nobis ſolis inferret ille bellũ, animo ſuperioris ſeruitutis vlciſcẽdæ, debebat à ceteris hominibus abſtinere, & ſic in noſtrã tendere regionẽ, oſtendens omnibus ſe aduersũ alios ire: at nunc, vbi primum traiecit in hanc continentem, vt quiſque ſibi occurrit, pacat: ceteros, veluti Thraces & nobis confines Getas, ſuo ſubiectos imperio cxix habet. ¶ Hęc quũ Scythę denunciaſſẽt,

φέρετε, ὀξέως ἐξαναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ ἀφέντες Τάναϊν ποταμὸν οἰκέωμεν. Ἐπείθοντο καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. Διαβάντες δὲ ὑπὲρ Τάναϊν, ὡδοιπόρεον πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τρισσῶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Τανάϊδος ὁδὸν, τρισσῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, πρὸς βορέην ἄνεμον. ἀπικόμενοι δ' ἐς τοῦτον ὃν χῶρον ἐνοικέουσι, οἰκήσαντες τοῦτον, καὶ διαιτεῦνται ἀπὸ τούτου χρέωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματίδων αἱ γυναῖκες, καὶ ὅτι θήρην ὅτε ἵππων ἐκφοιτῶσι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν· καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσι. καὶ ἐσθῆτα τὠυτὸ αὐτὸ τοῖσι ἀνδράσι φορέουσι. Φωνῇ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικίζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέμαθον αὐτὸ αἱ Ἀμαζόνες. τὰ δὲ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφι διακέεται· οὐ γαμέεται παρθένος οὐδεμίη, πρὶν ἂν τῶν πολεμίων δύο ἕκαστα ἀποκτείνῃ. αἱ δὲ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι. Ἐπὶ τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων ἐθνέων τοὺς βασιλέας ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπείδή οἱ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ τῇ ἑτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τῷ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τοῦτον τὸν ἤπειρον. διαβὰς δὲ, καὶ καταστρεψάμενος Θρήικας, γεφυροῖ ποταμὸν Ἴστρον, βουλόμενος καὶ πάσῃ πόλι τὸν ἐωυτοῦ ποιήσασθαι, ὑμέας ὦν εἰνδενὶ τρόπῳ ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, προείδητε ἡμέας διαφθαρέντας· ἀλλὰ τοῦτο νομίσαντες, αὐτιάζομεν ὑμέων ὅπισθα. οὔκων ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώρην, ἢ μένοντες, ὁμολογίην ποιησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμέων τιμωρέειν; ὑμῖν δὲ ὧδε ἐνθένδε ὅτι τούτῳ ἔσται ἐλαφρότερον. ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ καὶ ὅτι ὑμέας. οὐδὲ οἱ καταχήσει ἡμέας καταστρεψαμένῳ, ὑμέων ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομεν. εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μούνους ἐστρατηλάτεε ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε δουλοσύνης βουλόμενος, χρὴν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπεχόμενον, οὕτω ἰέναι ἐπὶ τὴν ἡμετέρην· καὶ αὐ ἐδηλοῦτο πᾶσι ὡς ὅτι Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ ὅτι τοὺς ἄλλους. νῦν δ' ἐπεί τε πάντα διέβη τὴνδε τὴν ἤπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδὼν γινομένους ἡμέρωται πόλις· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἑωυτῷ Θρήικας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας. Ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελλομένων,

1 Voce porro Scythica vtuntur Sauromatæ, iam inde à priſco tempore ea ſolœciſſantes, quod &c. *Vel*, Vſitata eſt autem Sauromatis vox Scythica, ea ſolœciſſantibus iam inde à prima origine, quod eam &c.

ἐβουλεύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἑθνέων ἥκοντες. καὶ σφεων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς, καὶ ὁ Βουδίνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, καὶ τοῦτο ἐγνωκότες, ἐπεδέξαντο Σκύθῃσι τιμωρήσειν· ὁ δὲ Ἀγάθυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίνων καὶ Ταύρων, πάλαι Σκύθῃσι ταῦτα ἐκείνου, Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας, καὶ δρῶντες πολέμου, τοῦτων δικαίως ἐχόμενοι τῶν νῦν δέεσθε, λέγειν τε αὖ ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ ἡμεῖς ταῦτα ἂν ἐκρήναμεν. νῦν δ' ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, αὖθις ἡμέων, ἐπεκρατέετε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς παρεδίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφέας ὠυτὸς θεὸς ἐγείρει, τὰ ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδοῦσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε πρότερον ἠδικήσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδέν, οὔτε νῦν πρότεροι πειρησόμεθα ἀδικέειν· ἢν μέντοι δικαίη, καὶ ἐπὶ τὴν ἡμετέρην ἔρξηται ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς ὑπομενεόμεθα. μέχρι δὲ τούτου ἡσυχίην ἄξομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι. οὐ γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.

Ταῦτα ὡς ἀπενείχθη ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβουλεύοντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμφανέος, ὅτι δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγένοντο· ἐκδιώκοντες δὲ, καὶ ἐκλαύνοντες, τὰ φρέατα τὰ παρεξίοιεν αὐτοὶ, καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὸν ποιήν τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχῇ σφέας διελόντες· καὶ προσὸς μὲν τὸν μίνην τῶν μοιρέων τῆς ἐβασίλευε Σκώπασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας. τούτους μὲν δὴ ἐκάλεον, ἵν' ὅτι τοῦτο ἔρξηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Ταναΐδος ποταμοῦ τρέπηται τὸν Μαιῆτιν λίμνην ἐκφοβέοντας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω, ὀπίσω σφέας διώκειν. αὕτη μὲν σφι μίνη ἔα μοίρη τῆς βασιληίης, τεταγμένη ταύτην τὴν ὁδὸν ἦρξε εἶναι. τὰς δὲ δύο τῶν βασιληίων, τὸν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰνδάθυρσος, καὶ τὸν τρίτην τῆς ἐβασίλευε Ταξακὶς, συνελθούσας ἐς ταὐτὸ, καὶ Γελωνοῖσι τε καὶ Βουδίνοισι προσγενομένοισι, ἡμέρης καὶ τόπους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων, ἐκδιώκειν, ἐκλαύνοντάς τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα μὲν νυν ἐκδιώκειν σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπολιπαμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ἐκδύσαι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ δὲ τοῦτο, ἐκτρέφειν ἐς τὴν σφετέρην,

ii qui è nationibus venerant reges deliberabant, sed discordes eorum erant sententię.[1] Nam Geloni quidem & Budini & Sauromatæ concordi animo receperunt se Scythis auxilio futuros: Agathyrsus autem & Neurus & Androphagus & Taurorū Melanchlænorumque reges ita Scythis responderunt, Si vos in iniuria facienda ac bello inferendo priores non fuissetis, recte videremini precari quæ precamini: & nos vestris precibus morem gerentes, idem quod vos ageremus: nunc vos sine nobis illorum terram ingressi, imperitastis Persis, quoad deus vobis indulsit: illi itidem, quandoquidē eos idem deus in vos excitat, vicem vobis reddunt. At nos neq; tunc quicquam intulimus iniuriæ his viris, neque nunc quicquam conabimur priores inferre. Quod si hic nostram regionem inuaserit, & prior iniuriam fecerit, nos haudquaquam tolerabimus. id donec cernamus, apud nosmet ipsos manebimus. neque enim, in nos venire Persæ videntur, sed in eos qui fuerunt autores iniuriæ. Scy- cxi
thæ, vbi hæc relata audiere, statuerunt nullam sibi pugnam recta atq; exaperto conferendā, quando ipsis isti ad societatem non accedebant. [2] Itaque digressi clam, ac lōgius progressi, puteos quos ipsi offendunt, ac fontes, obstruunt, bifariamq; diuisi herbam è regione atterunt. Et ad vnam è partibus, vbi regnabat Scopasis, iubent Sauromatas pergere, qui se subducerent, si eo Persa declinaret, fugientes recta ad flumē Tanain, secundum Mæotidem: iidem Persam abscedentem inuadendo persequerentur. Hęc erat vna pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmodū dictum est. Reliquarū duarum vnam, cui imperabat rex Indathyrsus, quæ magna erat, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in vnum coeuntes, accedentibus Gelonis atque Budinis, iubent hos vno die prægressos exercitum Persarum [3] seducere, hostem lacessendo, & ea quæ decreuissent exequendo: & ante omnia hostem seducere in agros illorum qui societatem ipsorum abnuissent, vt eos, si minus volentes bellū aduersus Persas susciperent, certe inuitos redderēt istis hostes. deinde in suam terrā reflectere,

1 Nam Gelonus quidem *rex* & Budinus & Sauromata cone. 2 Sed se subducendo obstruendos sibi esse puteos & fontes quos in itinere offenderent, gramenq; è terra extorendū, *vel, eradendum*, & ex duabus partibus in quas seipsos diuisissent, ad vnā, vbi Scopasis regnabat, Sauromatas conferre se debere: sed subducere se, si illuc se conuerteret Persa. fugient. r. ad fl. T. f. M. quum autem Persa pedem referret, inuadere & persequi. 3 Subducere se, *vel, Paulatim aut clam progredi se subducendo. Sic & paulo post repone pro* Seducere.

&ten-

& tentare, si quid ipsis tentandum esse
CXXI videretur ac liberet. Hæc vbi decreuere Scythæ, copiis Darii ex occulto occurrebant, præstantissimis equitum præcursoribus missis. Carros autem in quibus eorum filii vxoresq; omnes degunt, vna cum pecoribus,[1] præterquam ad victum suppetentibus, præmiserant, dato suis mandato vt semper aquilonẽ
CXXII versus tenderent. Hoc quum [2] præparassent Scythæ, eorum emissarii, postcaquam compererunt Persas ab Istro trium fere dierum & ante se vnius diei itinere abesse, positis castris, germina terræ vastant. Persæ, vbi Scytharũ equitatus in conspectum se dedit; eum insequi maturant, à via sese semper subducentem: & quum ad vnam partium ventum est, auroram versus & Tanain, Scythis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanain traiiciunt: eo & Persæ traiecto, illos insequuntur, donec peragrata Sauromatum plaga, peruenI-
CXXIII unt in Budinicam. Ceterũ quandiu Persæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimenti inferre potuerunt, vtpote vastæ: vbi vero Budinicã ingressi sunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deserta, & omnibus rebus vacua, incenderunt. His actis, ipso itinere ire porro tendunt, dum eam regionem peruagati, in vastam solitudinem deueniunt. Hæc solitudo à nemine hominum colitur, posita supra Budinorum regionem, septem dierum itineris magnitudine: vltra quã Thyssagetæ incolunt, à quibus quatuor ingentes amnes per Mæoteos fluunt, & in paludem nomine Mæotin se insinuant: quibus hæc sunt indita nomina, Lycus, O-
CXXIV arus, Tanais, Syrges. Darius, vt ad solitudinem peruenit, cursu omisso copias super fluuium Oarum locauit. Post hæc, octo vrbes easque ingentes condidit, pari inter se spatio distantes, sexagenorum fere stadiorum, quarum ad meam vsque memoriam adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythæ (quos ille insequebatur) circumitis locis superioribus, reuerterunt in Scythiam. Quibus è conspectu omnino semotis, nec se amplius exhibẽtibus, ita Darius vrbibus illic relictis dimidiatis, conuertit iter ad occasum, ratus & hos esse cunctos Scythas, & ad occasum fugere. Proinde cũ exercitu maturans ire in Scythiam, eo deuenit vbi in duas Scytharũ incidit partes.

χὴ ὁπ χειρέφν, ἐὼ δὴ ϛυλευομένοισι δοκέῃ. Ταῦτα οἱ Σκύθαι βυλομένοισι βυλόμενοι δοκέειν, ἐπιστίαζον τὸν Δαρεῖον ϛρατιὴν, πρεσβύτας ἀποστείλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίϛους. Τοῖσι δὲ ἁμάξας ἐν τῇσι σφι ἔβαινε τά τε τέκνα τε καὶ αἱ γυναῖκες πᾶσαι καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, ϛοσαῦτα ἀπολιπόμενοι, τὰ δὴ ἄλλα ἅμα τῇσι ἁμάξῃσι πρόσω ἔπεμψαν, ὡϛ φλάσμενοι αἰεὶ ὁ πρὸς βορέην ἐλαύνῃ. Ταῦτα μὲν δὴ πρεσβευόμενα ἐδόκεε. τῶν δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὡς ἔβησαν τοὺς Πέρσας ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ Ἴϛρου, ἔϛοι μὲν τούτους ἐβούλοντο ἡμέρης ὁδὸν τῷ πρόσθε ἔχοντας, ἐϛρατοπεδεύοντο, τὰ δὲ ἐν τῇ γῇ φυόμενα λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ὅπῃ φαίησαν τῶν Σκυθέων τὸ ἵππον, ἐπῆσαν κατὰ ϛίβον αἰεὶ νομαγέοντων· καὶ ἔπϛα (πρὸς γὰρ τὸ μέσον τῶν μοιρέων ἴσχον οἱ Πέρσαι) ἐδίωκον πρὸς τε ἠῶ τε καὶ τὸν Τανάϊδος. Διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμὸν, οἱ Πέρσαι ὅπῃ διέβαινε ἐδίωκον· ἐς δὲ τὴν Σαυροματέων τὴν χώρην διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων. Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦϛαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς Σαυρομάτιδος χώρης, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν σίνεσθαι, ἅτε τῆς χώρης ἐούσης χέρσου· ἐπείτε δὲ ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώρην εἰσέβαλον, διαβᾶσι δὲ κατυχόντες τὸ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότων τῶν Βουδίνων, καὶ κεκενωμένην τὸ τείχεος πρώτων, ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἵποντο αἰεὶ ὁ πρόσω κατὰ ϛίβον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἔρημον ἀπίκοντο. ἡ δὲ ἔρημος αὕτη ὑπὸ ὑδάμων νέμεται ἀνδρῶν, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρης, ἐοῦσα πλῆθος ἑπτὰ ἡμερέων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τὴν ἔρημον Θυσσαγέται οἰκέουσι. ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσερες μεγάλοι ῥέοντες διὰ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι ἐς τὴν λίμνην τὴν καλεομένην Μαιῆτιν· τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, Λύκος, Ὄαρος, Τάναϊς, Σύργις.

Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἔρημον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἵδρυσε τὸν ϛρατὸν παρὰ ποταμὸν Ὄαρον. τοῦτο δὲ ποιήσας, ἔϛεε τὼ τείχεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, ϛαδίους ὡς ἑξήκοντα μάλιϛά κη τῶν ἐπ' ἐμὲ τὰ ἐρείπια σῶα ἦν. ἐν ᾧ δὲ τοῦτο τὸ τεῖχος ἐτειχέετο, οἱ διωκόμενοι Σκύθαι διελθόντες τὰ κατύπερθε, ἐνέπεσον ἐς τὴν Σκυθικήν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ πεδίον, ὡς οὐκέτι ἐφαντάζοντο σφι, οὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετῆκε· αὐτὸς δὲ νόον ποιεύμενος πίεσε πρὸς ἑσπέρην· διὰ δὲ πυτοῖς τε πολλῷ τοὺς Σκύθας εἰδώς, καὶ πρὸς ἑσπέρην σφέας φεύγειν. ἐλαύνων δὴ τὴν ταχίϛην τε ϛρατὸν, ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπίκετο· ἐν ᾧ δὲ ἐνέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων.

1 Præterquam iis quæ ad victum satis esse possent, 2 Præmisissent

ἐστυχὼν δὲ, ἐδίωκε ὑπερφέρεσας ἡμέρης ὁδὸν· καὶ (οὐ γὰρ αἰεὶ ὀπίσω ὁ Δαρεῖος) οἱ Σκυθαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφευγον ἐς τοὺς ἀπείπατο μὲν χώρους τοὺς σφετέρους συμμαχίην. τρέπονται δὲ ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσέβαλόν τε τούτους ἐπεξελθόντες οἵ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ Σκυθαι ἐς τοὺς Ἀνδροφάγους τοὺς χώρους. ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ὀπὶ τὴν Νευρίδα. παρασοιλύων δὲ καὶ τούτων, ἧισαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγάθυρσοι δὲ ὁρέοντες καὶ τοὺς ὁμούρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθέων, καὶ τέρατα μούσους, πρὶν ἢ σφι ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμψαντες κήρυκα, ἀπεῖρξαν Σκύθῃσι μὴ ὀπιβαίνειν τοὺς σφετέρων οὔρων· προλέγοντες ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγάθυρσοι μὲν προείποντες ταῦτα, ἐβοήθεον ὅκως τοῖσι οὔροισι, ὡς νόῳ ἔχοντες ἐρύκειν τοὺς ὁπλίσαντας. Μελάγχλαινοι δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τοὺς Περσέων ἅμα Σκύθῃσι, οὔ τε πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο· ὀπιλαβόμενοί τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ ὁ πρὸς βορέω ἐς τὴν ἔρημον τετραμμένοι. οἱ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τοὺς Ἀγαθύρσους οὐκέτι ἀπέστειλαν ἀπιπρέοντο· οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρης ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι. Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐλήλυθε, καὶ οὐκ ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἱππέα πρὸς τὸν Σκυθέων βασιλέα Ἰνδάθυρσον, ἔλεγε τάδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί φεύγεις αἰεί, ἐξὸν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιέειν; εἰ μὲν γὰρ ἀξιόχρεως δοκέεις εἶ σεωυτῷ, ἵστασο ἐμοῖσι πρήγμασι, καὶ παύσας σεωυτὸν ἀλητεύων, σὺ δὲ ἔρδων καὶ μάχεο· εἰ δὲ μὴ, καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότῃ τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθὲ ἐς λόγους. Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰνδάθυρσος ἔλεγε τάδε, Οὕτω ὄ ἐμὸν ἔχει ὦ Πέρσα· ἐγὼ οὐδένα κω ἀνθρώπων δείσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν σε φεύγω· οὐδέ τι νεώτερον εἰμὶ ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐώθεα ποιέειν. ὅπι δὲ οὐκ αὐτίκα μαχόμενός τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· ἡμῖν οὔτε ἄστεα, οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν πέρι δείσαντες μὴ ἁλῴη ἢ καρῇ, πάχιον συμμίσγοιμεν ἂν ἐς μάχην ὑμῖν. εἰ δὲ δέοι πάντως ἐς τοῦτο κῦρος ἀπικνέεσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἐόντες πάτριοι τάφοι· φέρετε, τούτους ἀνευρόντες, συγχέειν πειρᾶσθε αὐτούς· ἡμεῖς δὲ ἢν γνώ-

166

χρήσωμεν

πρὸς τῶν συμμάχων τοιαύτης μάχης. εἰ δὲ συγγινώσκεσαι εἶναι ἥσσονες, σὺ δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν συμμάχων

Hos nactus insequebatur vnius diei spatio, nunquã intermittens subterfugientes. Subterfugiebãt autẽ de industria in terram eorum qui societatem ipsorũ reſpuerant, & primũ in Melanchlænorum. Quos quũ perturbassent tam Persæ quam Scythæ, eorum terram ingressi Scythæ in loca Androphagorum Persas adducunt. Perturbatis autem & Androphagis, hostem in Neuridem ducunt. Neuris quoque consternatis, tendunt subterfugiendo ire ad Agathyrsos. Sed Agathyrsi cernentes fugari finitimos à Scythis ac perturbari, priusquam à Scythis ager ipsorum inuaderetur, misso caduceatore, Scythis ingressum suorum finium prohibent, prædicentes, si conarentur inuadere agrum suum, cum eis primum se prœlium commissuros. Hoc interminati Agathyrsi, in fines procurrunt, animo arcendi ingredi volentes. At Melanchlæni & Androphagi & Neuri, inuadentibus Persis vna cũ Scythis, neq; virium neque minarum memores, sed timore perculsi, fugam capessunt aquilonẽ versus ac solitudinem. [1] Scythæ partim ad Agathyrsos, iam non recusantes societatem, se conferebant, partim è Neuride regione in suam Persis præibant. Id quum diu factitaretur, neque desisteretur, Darius ad Indathyrsum Scytharum regẽ misso equite, inquit, [2] Virorum dæmonie, *id est*, *beate*, quid assidue fugam facis, quum liceat tibi horum facere alterutrum? si tibi videris idoneus ad resistendum negociis meis, siste cursum, ac perstãs, mecum fac prœlium: sin agnoscis te imparem esse, sic quoque siste cursum, & hero tuo munera offerens terram atque aquam, in colloquium veni. Ad hæc Scytharum rex Indathyrsus ita respondit, Sic res meæ habent, ô Persa, vt neque vllum mortalium ego metuens ante fugerim, neque nunc fugiam te, neque quicquam faciam diuersum nunc atque in pace facere consueueram. [3] Quod autem non protinus tecum ineo prœlium, huius rei te certiorem faciam: Nobis neq; oppida sunt neq; agri culti, quos inuadi aut vastari metuentes, properemus vobiscum conferre pugnã. ad quam si opus est continuo deuenire, sunt paterna sepulcra, quæ vos quũ nacti fueritis, agedum tentate labefactare:

1 At Scythæ non iam ad Agathyrsos (quippe qui *ingressu suæ regionis* interdixissent) tendebant, sed ex Neuride regione in suã Persis præibant. *Valla putauit ἀπιπρέοντες esse: pro ἀπιπαμένους συμμαχίῃ (vt paulo ante loquutus erat Herodotus) quum referatur ad ἀπηγέοντο præcedens paulo ante.* 2 *Budæus vertit*, O miserrime hominum. 3 Cur autem non pr. tecum ineam prœlium, hoc quoque tibi declarabo:

& tunc

& tunc intelligetis, pugnaturi vobiscũ simus pro sepulcris, necne: prius autem (nisi nos ratio traxerit) tecum prœlium nõ conseremus. Hactenus, quod ad pacem pertinet, dictum sit. quod autem ad cetera, ego solos mihi heros arbitror Iouem progenitorem meum, [1] & solium Scytharum regium. Tibi autem pro terra & aqua, quę dono poscis, mittam quę decet ad te venire dona: pro eo quod herum te meũ esse dixisti, iubeo te flere. Hoc à Scythis responsum est: quod caduceator reuersus Dario renũciauit.

CXXVIII Scytharum reges, audito nomine seruitutis, indignatione perfusi, partem illã quæ cũ Sauromatis ordinata erat, cui præerat Scopasis, mittunt ad colloquẽdum cum Ionibus qui Istrũ ponte iunctum asseruabant. ¶ [2] At Persæ non amplius sibi vagandum esse statuerunt, vt hospitibus, qui ipsorum commeatũ eripiebant, insidias tenderent, distributis qui aduersus ereptores frumentariæ rei iussa exequerentur. Enimuero equitatus Scytharum semper in fugam vertebat equitatum Persarum, sed fugientes incidendo in peditatum, ab eo defensabantur. Ita Scythæ summoto equitatu hostili, tamen metu peditum abscedebãt, & nihilominus noctibus quo-

CXXIX que tales incursiones faciebant. [3] Aduersus quos quid Darianis auxilio fuerit referam: res in primis admirabilis, asinorum vox ac mulorũ species. Nam (vt superius à me demonstratum est) nullus in terra Scythica neq; asinus neque mulus gignitur, ac ne vllus quidem visitur, propter frigora. Itaque rudentes asini perturbabãt Scytharum equos: & quum Scythæ sæpenumero Persas adorirentur, eorum equi exaudita asinorũ voce, consternati auertebãtur, arrectis auribus stupefacti, vtpote insolentia tũ vocis, quam prius non audissent, tum formæ quam nunquam inspexissent. Atq; hoc quidem patulum quiddam

CXXX momenti ad bellum afferebat. Ceterum Scythæ vbi animaduerterunt Persas tumultuãtes, quo diutius in Scythia illi commorarentur, [4] & commorantes ad omnium necessariarum rerum inopiam redigerentur, faciendum ita sibi putarunt, vt pecoribus suis vna cum pastoribus relictis, in alium ipsi abscederent locum. Persæ illuc se confe-

καὶ γνώσεσθε τότε εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα πρὸ τῶν τάφων, εἴτε καὶ οὔ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ ἢ μὴ ἡμέας λόγος αἱρῇ, οὐ συμμίξομέν τοι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. δεσπότας δὲ ἐμοὶ, Δία τε ἐγὼ νομίζω ὃν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἱστίην τὴν Σκυθέων βασιλείαν, μούνους εἶναι. σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἐλθεῖν· ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἐφησας εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγω. τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυθέων ῥῆσις. ὁ μὲν δὴ κήρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦτα Δαρείῳ. Οἱ δὲ Σκυθέων βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς δουλοσύνης ὄνομα, ὀργῇ ἐπλήσθησαν. τὼ μὲν δὴ μετὰ Σαυροματέων μοίρην τὴν λειφθεῖσαν, τῆς ἦρχε Σκώπασις, πέμπουσι, Ἴωσι κελεύοντες ἐς λόγους ἀπικέσθαι τοῖσι ὃν Ἴστρον ἐζευγμένον ἐφύλασσον. αὐτῶν δὲ τοῖσι ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, ὅπα δὲ ἑκάστοτε αἱρεομένοισι διαπίπτειν. νομίσαντες ὦν ὅπα αἱρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐποίεον τὰ βεβουλευμένα. ἡ μὲν δὴ ἵππος τὼ ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἡ τῶν Σκυθέων· οἱ δὲ τῶν Περσέων ἱππόται φεύγοντες ἐσέπιπτον ἐς ὃν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς αἰεὶ ἐπεκηρύσσετο. οἱ δὲ Σκύθαι ἐξαρέξαντες τὼ ἵππον, ἐπέστρεφον, ὃν πεζὸν φυλασσόμενοι. ἐποιέοντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλησίας προσβολὰς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσί τε ὦν σύμμαχον καὶ τοῖσι Σκύθῃσι αἴτιξον, διαπιπτόντι τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, θωῦμα μέγιστον ἐρέω· τῶν τε ὄνων ἡ φωνὴ, καὶ τῶν ἡμιόνων ὁ εἶδος· οὔτε γὰρ ὄνοι οὔτε ἡμίονοι γῆ ἡ Σκυθικὴ φέρει, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· οὐδὲ ἔστι ὅτι τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τοῦτο πρόπαν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχεα. ὑβρίζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐπέρχοντο τὼ ἵππον τῶν Σκυθέων· πολλάκις δὲ ἐπελαύνοντων ὅπα τοὺς Πέρσας, μεταξὺ ὄχως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς φωνῆς, ἐταράσσοντό τε ὑπὸς ρεφόμενοι, καὶ ἐν θωύματι ἔσχον, ὀρθὰ ἱστάντες τὰ ὦτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ὅπα σμικρόν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου. Οἱ δὲ Σκύθαι ὄχως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβημένους, ἵνα τοῦτο γενόμενοί τε ὅπα πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ, καὶ παραμένοντες αὐτοῦ, τῶν πρώτων ὅπα δεήσει ἐόντες, ἐποίεον τοιόνδε· ὄχως τῶν προβάτων τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίποιεν μὴ τῶν νομέων, αὐτοὶ αὐ ὑπεξήλαυνον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ αὖ Πέρσαι ἐπελ-

1 Et Vestam Scytharum reginam. *Fortasse tamen & aliam interpretationem verba Græca admittunt.* 2 At Scythæ qui ibi relinquebantur, *vel, remanebant*, non amplius censuerunt Persas cogendos esse vagari, sed adoriendos esse quoties cibũ sumerent. Obseruantes igitur tempus quo ab illis cibus sumebatur, faciebant quod statuerant. Enimuero &c. 3 Verum quod Persis auxiliabatur, Scythis vero aduersabatur, Darii exercitum inuadentibus, id referam, maximum miraculum. *Nimirum id faciebat* asinorum vox & mulorum species. 4 Et commorantes angerentur ob rerum omnium penuriam.

ἢ ὠθεπτίλον
ἢ αὐτεπακούσει.

ϕόντες ἐλαύνεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐσῆ-
εσντο αὖτις πρὸ τοῦ ποταμοῦ. Πολλάκις δὴ πειρω-
μένου, τέλος Δαρεῖος τε ἐν ἀπορίῃσι εἴχετο, καὶ οἱ
Σκυθέων βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα
δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὄρνιθά τε καὶ μῦν καὶ βάτρα-
167 χον καὶ οἰστοὺς πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶρα
ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν δεδομένων. ὁ δὲ σφέας ἔφη οἱ ἐπε-
στάλθαι μηδὲν ἄλλο ἢ δόντα τάχιστα ἀπαλλάσσεσθαι· αὐ-
τοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι, γνῶναι τὸ
θέλει τὰ δῶρα λέγειν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρ-
σαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν ὦν ἡ γνώμη ἦεν, Σκύ-
θας ἑωυτῷ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ·
εἰκάζοντος τῇδε, ὡς μυὶς μὲν ἐν τῇ γῇ γίνεται, καρπὸν
τὸν αὐτὸν καὶ αὐτὸς ἐσθίουσα σιτέομαι· βάτραχος δὲ, ἐν ὕ-
δατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ οἰστοὺς, ὡς τὴν
ἑωυτῶν ἀλκὴν παραδιδοῦσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ ἡ
γνώμη ἀπεδέδεκτο. συνεκέκλειτο δὲ ταύτῃ ἡ γνώμη
Γοβρύεϊ, τῶν ἑπτὰ ἑνὸς τὸν μάγον κατ-
» ελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν, Ἢν μὴ ὄρνιθες γε-
» νόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανὸν ὦ Πέρσαι, ἢ μῦες γε-
» νόμενοι, κατὰ γῆς κατὰδύντες, ἢ βάτραχοι γενόμενοι,
» ἐς τὰς λίμνας ἐκπηδήσητε, οὐκ ἀπόνοι ἔσεσθε ὑπὸ τοῦ-
σω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι. Πέρ-
σαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἰκάζον. Ἡ δὲ Σκυθέων
μία μοῖρα ἡ ταχθεῖσα πρότερον μὲν τῶνδε τὴν Μαι-
ῆτιν λίμνην φυλάξειν, τότε δὲ ὅτε τὴν Γέρον Ἴωσι ἐς λό-
γους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ὅτι τὴν γέφυραν, ἔλεγε τάδε,
» Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν ἤκομεν φέροντες,
» ἢν γε ἐθέλητε ἐσακούειν. σωθησόμεθα γὰρ Δα-
» ρεῖον ἐπειλάσθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα ἡμέρας μούνας
» φυλάξαντας τὴν γέφυραν, αὐτὸν μὴ παραμένον
» τοῦτον τὸν χρόνον, ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὴν ὑ-
» μετέρην. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποιεῦντες, ἐκτὸς μὲν ἔ-
» σεσθε τοῦ ἐκείνου αἰτίης, ἐκτὸς δὲ τοῦ ἡμέων·
» τὰς προκειμένας ἡμέρας μηδαμὰ διαμείναντες, ὃ ἀπὸ
τούτου ἀπαλλάσσεσθε. οὕτω μέν νυν, ἐπιδόξαμέ-
νων Ἰώνων πείσειν ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχίστην ἐστείλαντο. Πέρσησι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα
Δαρείῳ, αἰτιὰ ἐχθησαι οἱ ἐπολεμήθησαν Σκύ-
θαι πρῶτοι καὶ ἴσωσι, ὡς συμβαλέοντες. τε-
ταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον δι-
ῆξε· τῶν δὲ, ὡς ἕκαστοι ὤρεον τὸν λαγὸν, ἐδίωκον.
παραχὴ τε ἦν δὴ τῶν Σκυθέων, καὶ βοὴ χρεωμέ-
νων, εἴρετο ὁ Δαρεῖος τῶν αἰτιοπολεμίων τὸν θόρυβον.
πυθόμενος δὲ σφέας τὸν λαγὸν διώκοντας, εἶπε πρὸς
» τοὺς πιστοὺς ἐώθεε καὶ τὰ ἄλλα λέγειν, Οὗτοι
» ὦν ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσι. καί μοι νῦν

rentes, excipiebant pecora. Quo fa- CXXXI
cto quum sæpius idem tentarent, ad vltimum Darius inopia rerum laborauit. Id reges Scytharum intelligentes, mittunt ad eum cum muneribus caduceatorem, aue, mure, rana, & quinq; sagittis. Persæ, eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa significarent. Ille negare sibi aliud esse mandatum nisi vt quum illa tradidisset, celerrime rediret. iubere tamen ipsos Persas, si solertes forent, interpretari quid sibi dona vellent. Hoc quum audissent Persæ, consultabant. Et Darii quidem sententia erat, Scythas seipsos ei donare, & terram atque aquam: hac ratione coniectans, quod mus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines fructu victitet, rana autem in aquis nascatur, auis vero sit equo assimilis: at sagittis dandis, quod [1] seipsos tradere viderentur. In hanc sententiam Darius interpretabatur. At Gobryas vnus è septem qui magos sustulerunt, hoc dicere dona coniectabat, O Persæ, nisi effecti vt aues, subuoletis in cælum, aut effecti vt mures, subeatis terram, aut effecti vt ranæ, insiliatis in paludes, non remeabitis vnde venistis, his sagittis confecti. Et Persę quidem illa munera sic interpretabantur. At vna pars Scytharũ cui datum CXXXIII
ante erat negocium Mæotidis paludis custodiendæ, tunc autem cum Ionibus qui ad Istrum erant colloquendi, vbi ad pontẽ venit, ita verba fecit, Viri Iones, libertatem vobis afferentes venimus, si modo nos exaudire volueritis. Accepimus enim, Darium vobis præcepisse vt ad sexaginta duntaxat dies custodiam pontis ageretis, &, si intra id tempus ipse non afforet, domum abiretis. [2] Itaq; si id feceritis, & apud illum & apud nos culpam deuitaueritis. proinde quũ ad præstitutã diem permanseritis, iam abscedite. Hæc se facturos recipientibus Ionibus, Scythæ [3] raptim retro abiere. At ceteri Scythæ, post missa Dario do- CXXXIV
na, cum peditatu ac equitatu aduersus Persas in acie instructi steterunt tanquam conflicturi. quum interim lepus in medium prosiliit, quem vt quisque vidit, insequebatur. Perturbatis Scythis ac vociferantibus, scisitabatur Darius vnde hostium tumultus existeret: & quũ audisset illos leporem insectari, inquit ad eos Persas cum quib. cetera colloqui consueuerat, Hi viri videntur mihi magno nos habere contemptui, & nunc

1 Suam potentiam 2 Itaque si hoc feceritis, culpa & apud illum & apud nos vacabitis: *nimirum vt* quum ad pr diem permanseritis, iam abscedatis. 3 Primo quoque tempore redierunt.

Gobryas

Gobryas recte dixisse de Scythicis donis. Quo magis, quum mihi quoq; ipsi res ita se habere videantur, bono consilio est opus, vt tutus nobis eo vnde venimus sit receptus. Ad hæc Gobryas, Equidem, inquit, ô rex, horum ego virorũ inopiam videbar mihi fere fama habere cognitam, sed vbi aduemi, euidẽtius intellexi, animaduertens eos habere nos ludibrio. Proinde mihi videtur, quum primũ nox aduenerit, [1] incensis è more ignibus, & aliis quę consueuerunt fieri, actis, imbecillissimis quibusque militum ad hostem fallendum relictis, asinisque omnibus alligatis, abeundum, priusquam ad Istrum recta pergant Scythæ ad pontem soluendum, [2] aut Ionibus soluere lubeat: quod nobis CXXXV factu facile erit. Hoc Gobryas consilium dabat. Cui assentiens Darius, vbi nox adfuit, reliquit in castris [3] viros languore præditos, & eos quorum amissio minimi facienda esset, necnon omnes asinos *alligatos*: asinos quidem, vt vocem ederent: [4] infirmos autem homines, hoc titulo, vt dum ipse cum flore copiarum adoriretur hostem, isti interea castra tutarentur. Hęc persuadens iis qui relinquebantur Darius, accensis ignibus quammaturrime ad Istrum contẽdit. [5] Asini, quod multitudine destituti essent, eo magis rudere. quos audientes Scythæ, credere omnino Persas CXXXVI in eisdem permanere castris. Verum vbi illuxit, ii qui relicti erant, cognito se proditos esse a Dario, [6] manus extendere ad Scythas, & quæ contigerant referre. His illi auditis, repente retractis duabus Scytharum partibus, & vna Sauromatarum, cum Budinisque ac Gelonis, Persas recta ad Istrum via persequuntur, vtpote plerosque pedites & itinera nescientes, ea præsertim quæ diuortia habebant: ipsi equites & compendia viarum scientes. Sed quum vtrique ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ peruenere quam Persæ. Ibi cognito se præuertisse Persas, ita ad Ionas qui in nauibus erant verba fecerunt, Viri Iones, quum dierum numerus iam pertransierit, iniurii estis qui adhuc permaneatis: sed quoniam hactenus præ timore permansistis, nunc

φάνεται Γοβρύης εἶπας περὶ τ Σκυθικῶν δώρων ὀρ- «
θῶς· ὡς ὦν ὕτως ἤδη δοκεόντων καὶ ἀυτῷ μοι ἔχειν, βέ- «
λτης ἀγαθῆς δῆ, ὅκως ἀσφαλέως ἡ κομιδὴ ἡμῖν ἔ- «
σαι ὀπίσω. τοῖς ταῦτα Γοβρύης εἶπε, Ω βασι- τὴν τὸ φο-
λεῦ, ἐγὼ μὲν δὴν μὲν καὶ λόγῳ ἐπισάμενο τύτων τ ἀν- « βέσθαι.
δρῶν τ ἀπορίην· ἐλθὼν δ, μᾶλλον δ ἐμάθον, ὁρέων « 10
αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὦν μοι δοκέει, ἐπεὰν τά- «
χιστα νὺξ ἐπέλθῃ, σὺν καύσαντας τὰ πυρὰ (ὡς καὶ ἄλ- «
λοτε ἐώθαμεν ποιέειν) τ στρατιωτέων τοὺς ἀσθενεστά- «
τους ἐς τὰς ταλαιπωρίας ἐξαπατήσαντας, καὶ τοὺς ὄ- «
νους πρώτους καταδήσαντας, ἀπαλλάσσεσθαι ἢ καὶ «
ὅτι τάχιστα Ἴστρον ἰθύσαντας Σκύθας λύσοντας τ γέφυραν, ἢ «
καί τι Ἴωσι δόξαι, ὃ ἡμέας οἷόν τε ἔσαι ἐξεργάσασθαι. «

Γοβρύης μὲν ταῦτα συνεβούλευε. ὡς δ, νὺξ τε ἐγί- 20
νετο, καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ· τοὺς μὲν κα-
ματηροὺς τ ἀνδρῶν, καὶ τ ἵππου ἐλάχιστος ἀπολυ-
μένων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πρώτους καταδήσας, κατέ-
λιπε αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ· κατέλιπε δὲ τούς τε ὄ-
νους καὶ τοὺς ἀσθενέας τ στρατιῆς, τὰ δὲ εἵνεκα ἵνα οἱ μὲν
ὄνοι βοὴν παρέχωνται. οἱ δ ἄνδρες τοὺς ἀσθενείης μὲν
εἵνεκα κατελίποντο, τοῖσι φάσιος δὲ τάδε δηλαδὴ· ἀν-
δρὸς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τ στρατοῦ ὅτι θήσεσθαι μέλ-
λοι τοῖσι Σκύθῃσι, δῆλοι δ ὅτι στρατοπέδου τ τὸν χρό-
νον ῥυσιατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολοίποισι ὑποθέμενος
ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ σκηνώσας, τ ταχίστην ἐπείγετο
ὅτι τ Ἴστρον. οἱ δ ὄνοι ἐρημωθέντες δ ὁμίλου, ὕτω μᾶλ- 168
λον καὶ πολλῷ ἴεσαν τῆς φωνῆς. ἀκούσαντες δ οἱ
Σκύθαι τ ὄνων, πάλαι κατ χώρην ἥλπιζον τοὺς Πέρ-
σας εἶναι. Ἡμέρης δ γενομένης γνόντες οἱ ὑπολοι-
φθέντες ὡς προδεδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χαλεπώτε-
ρον ἐποιεῦντο τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα.
οἱ δ ὡς ἤκουσαν ταῦτα, τ ταχίστην συσταφέντες,
μοῖραι τέσσερες τῶν Σκυθέων, καὶ ἡ μία, Σαυρομά-
ται καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ
τοῦ Ἴστρου. ἅτε δ τῶν Περσέων μὲν τὸ πολλὸν ἐὸντος
πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τῆς ὁδοῦ οὐκ ὁπισαμένης, ὥστε ἐ τε-
τμημένων τῶν ὁδῶν, τῶν δ Σκυθικῶν, ἱππότεω, καὶ τὰ
σώματα τ ὁδοῦ ὁπισαμένης, ἁμαρτόντες ἀλλήλων,
ἔφθησαν πολλῷ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας ὅτι τ γέφυ-
ρας ἀπικόμενοι. μαθόντες δ τοὺς Πέρσας οὐκω ἀπι-
γμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόντας ἐν τῇσι νηυ-
σί, Ἄνδρες Ἴωνες, αἴτε ἡμέρας ὑμῖν τὸ ἀριθμοῦ "
ἐξίσχεται, καὶ οὐ ποιέετε δίκαια ἔτι φοβεόμενοι· "
νῦν δ ἐπὶ πρότερον λειμαίνοντες ἐμένετε, νῦν "

1 Accensis ignibus, vt & alias facere cõsueuimus, & imbecill. 2 Aut Iones aliquid in nos moliantur quod efficere illis nõ difficile futurum sit. 3 *Eadem est vox pro qua reddidit paulo ante* Imbecillissimis quibusq;: *nisi quod hic est positiuus gradus, quum ibi esset superlatiuus.* 4 Homines vero propter imbecillitatem quidem relinquebantur, sed hoc tamen prætextu, vt dum ipse cum fl. cop. 5 Asini à cœtu segregati, 6 Manus ad Scythas tendere, & iis quibus decebat verbis apud eos vti. Quibus illi auditis, in vnum agmen conglobatæ tum illæ duæ Scytharum partes, tum illa Sauromatum vna, necnon Budini & Geloni, Persas recta ad Istr. via persequuntur. Sed quum Persarum exercitus magna ex parte pedites haberet, viasque ignoraret, vtpote *in certa diuerticula, vel in certa itinerum diuortia* non sectatus: at Scythicus equitibus constaret, & iis quidem itinerum compendia scientibus, quum vtrique ab alt. aberr.

» λύσαιτες ὧν πόρῳ, τῷ ταχίστῳ ἄπιτε χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθῃσι εἰδότες χάριν.
» Ὃν δὲ πρότερον ἑωυτῶν δεσπότεω ἡμεῖς παρασκησόμεθα οὕτω, ὥστε ὀυδὲ μηδαμοῖσι ἔτι ἀνθρώποισι ἀνδραποδίσασθαι. Περὶ ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδεω μὲν τοῦ Ἀθηναίου στρατηγέοντος, καὶ τυραννεύοντος Χερσονησιωτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐὼν γνώμην πείθεσθαι Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην. Ἱστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου σφετέρη ταύτῃ, λέγοντος ὡς νῦν μὲν ἀπὸ Δαρείου ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος, τῆς Δαρείου δὲ δυνάμεως καταιρεθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν. Βουλήσεσθαι γὰρ ἑκάστην τῶν πολίων δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἱστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀποδεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι τῆσι ταύτην τὴν γνώμην, πρότερον τῷ Μιλτιάδεω αἱρεόμενοι. Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ ἀπαφέρουτές τε τὸν ψῆφον, καὶ ἐόντες λόγου τοῖς βασιλῆος, Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι, Δάφνις τε Ἀβυδηνὸς, καὶ Ἱππόκλεος Λαμψακηνὸς, καὶ Ἡροφάντου Παριηνὸς, καὶ Μητροδώρου Προκοννήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνὸς, καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ Ἰωνίης δὲ, Στράτις τε Χῖος, καὶ Αἰακίδης Σάμιος, καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς, καὶ Ἱστιαῖος Μιλήσιος· τοῦ ἰὼ γνώμη προκειμένου σφετέρη τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων δὲ παρὼν λόγιμος μούνος Ἀρισταγόρης ὁ Κυμαῖος. Οὗτοι ὦν ἐπεί τε τῷ Ἱστιαίου αἱρέοντο γνώμῃ, ἔδοξέ σφι πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἐόντα, λύειν δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι, ποιεῦντες μηδέν· καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρῶντο βιώμενοι, καὶ βουλόμενοι διαβῆναι δι' Ἴστρου κατὰ τὴν γέφυραν. εἰπεῖν τε λύοντας τῆς γεφύρης δι' ἧς τὴν Σκυθικὴν ἔχουσι, ὡς πολλὰ ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι ὀρθὴ ἐστὶ ἀρωγή. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. μετὰ δὲ, ὡς πόλιες ἐγένοντο ἐκείνατο Ἱστιαῖος, τάδε λέγων, Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν ἐπείγεσθε. καὶ τά τε ἀπ' ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦται, καὶ τὰ ἀπ' ἡμέων ἐς ὑμέας ὀρθῶς ἐπιτηδέως ἐπαναρτέεται. ὡς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόρον, καὶ προθυμίην πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. σὺν ᾧ δὲ ἡμέες τάδε λύομεν, ὑμέας

soluite quamcelerrime traiectum, atque abite sospites liberique, diis pariter ac Scythis gratiam habentes. Nam eũ qui antea dominus vester erat, ita tractabimus vt aduersus nullum mortalium sit facturus expeditionem. De cxxxvii hac re consultantibus Ionibus, Miltiadis quidem Athenienſium ducis & Chersonensium (qui sunt in Hellesponto) tyranni sententia erat, Scythis obtẽperandum esse, & Ioniam seruitute liberandam. At Histiæi Milesii diuersa, quod diceret, nunc quidem eos suæ quemque vrbis tyrannos esse ob Dariũ: potentia vero Darii sublata, neque se Milesiis, neq; alium quemquamvsquã præesse posse. Fore enim vt singulæ ciuitates popularem statum quam tyrannicum mallent. Hanc sententiam quũ dixisset Histiæus, omnes confestim qui Miltiadi assensi fuerant: in eam transierunt. Fuere autẽ qui disceptauerunt, cxxxviii duntaxat alicuius apud regem existimationis, Hellespontinorum quidem tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampsacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus Proconnesius, & Aristagoras Cyzicenus, & Ariston Byzantius: & isti quidem ex Hellesponto. Ab Ionia autẽ, Stratias Chius, & Æacides Samius, & Laodamas Phocensis, & Histiæus Milesius: cuius sententia prælata est sententiæ Miltiadis. Æolum vero vnus affuit qui esset alicuius authoritatis, Aristagoras Cymæus. Hi, posteaquam Histiæi pro- cxxxix bauere sententiam, hoc sibi præterea agendum dicendumque censuerunt, vt pontem [1] quidem ab vlteriore ripa eatenus soluerent vt extra sagittæ iactum essent, ne nihil facere viderentur, quum tamen nihil facerent, neve Scythæ vim afferre tentarent, & Istrum ponte transire, [2] sed soluentes illine pontem, quasi omnia ad votum Scytharum facerent. Hoc sententiæ Histiæi addendum quum decreuissent, ita pro vniuersis ad Scythas Histiæus verba fecit, Viri Scythæ, iucundam nobis rem attulistis, & opportune instatis: atque vt vos nobis probe viam ostendistis, ita nos vobis obsequenter obtemperabimus. Vt enim cernitis, traiectũ rescindimus, adhibituri omnẽ diligentiã, cupiditate asserendæ libertatis. Ceterum dum nos hæc dissoluimus,

1 Pontis partem soluerent quæ versus Scythas spectaret: soluerent autem non amplius quam ad iactus teli spatium, ne nihil fac. 2 Sed soluentes illam pontis partem quæ Scythiam versus spectabat, omnia pro arbitrio Scytharum se facturos diceret.

interea

interea vos illos inquirere tempus admonet, & inuentos, tam veſtro quam noſtro nomine ita vlciſci vt merentur.
CXL Scythæ, Ionibus iterum fidem habentes, tanquam vera eloquutis, ad inquirendos Perſas reuerterunt: atque ab omni illorum itinere aberrarunt, [1] ipſi ſibi huius rei cauſſa, quod pabula equorum illis in locis corruperant, fonteſque obſtruxerant. quod niſi feciſſent, facile ſi voluiſſent Perſas inueniſſent: nunc ita faciendo, viſi ſibi fuerant optime conſuluiſſe, ob quæ tamen eos res fruſtrata eſt. Quippe eam ſuæ regionis partem conſectantes in qua cibaria equis atque aquæ forent, hoſtem indagabant, rati illum eadem parte fugam intendiſſe: at ille obſeruato quod prius tenuerat itinere, abierat, atque ita quoque ægre traiectus reperit locum. Et quum noctu peruenisſet, nactus pontem ſolutum, animo prorſus concidit,
CXLI veritus ne ſe relicto Iones abiiſſent. Erat autem apud Darium Ægyptius quidam, omnium hominum vocaliſſimus: hunc Darius ſupra ripam Iſtri poſitum iubet inclamare Hiſtiæum Mileſium: Hiſtiæus *eum ſæpius inclamantem, tamen* ad primã inclamationem exaudiens, omnes naues admouit, & ad traiiciendũ
CXLII exercitum pontem iunxit. Atq; hunc in modũ Perſæ effugerunt, quos indagantes Scythæ, iterũ aberrauerunt. [2] & ob id Iones tanquam non liberos, ſed peſſimos & ignauiſſimos omnium hominum iudicant, deque eis tanquam de ſeruis loquentes, mancipia dominos amantia eſſe aiunt, & inſectatione digniſſimos. Hæc in Iones Scythæ
CXLIII probra iaciunt. Darius per Thraciam iter faciens, Seſtum Cherſoneſi peruenit, atque illinc in Aſiam nauibus ipſe tranſiuit, relicto in Europa exercitus duce [3] Megabyzo, viro Perſa, cui Darius aliquando hunc honorem habuit, vt hoc verbum inter Perſas diceret: quum eſſet eſurus mala punica, ſimulac primum malum aperuit, interrogatus à fratre Artabano [4] nunquid tantum hominum ſibi optaret quantum illic eſſet acinorum, reſpondit, Se præoptare tot ſibi eſſe Megabyzos quàm Græciam ſubditam. His verbis apud Perſas hominem hono-

ὑμέας χρηῖζε ὅτι δίζεσθαι ἐκείνους. λεγόντας δὲ, ὡς ἐπ' ἀμφοτέροισι τοῖσι ἡμέων καὶ ὑμέων αὐτῶν τίσασθαι οὕτως ὡς ἐκείνοισι πρέπει. Σκύθαι μὲν τοσοῦτο μοῦνοι Ἑλλήνων πίσυνοι λέγειν ἀληθέα, ἐπιστρέφουσι ζητήσιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς τούτῳ ἀφαφείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, πάρεῖχε δῶ σφι, εἰ ἐβούλοντο, διπτεῶς ὀξυρρέειν τοῖς Πέρσας· νῦν δὲ τὰ σφι ἐδόκεε ἄριστα βεβουλεῦσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. 169
Σκύθαι μὲν νυν τῆς σφετέρης χώρης τῇ χιλός τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατα ἦν, ταύτῃ διεξιόντες, ἐδίζηντο τοὺς αἰτιπολεμίους δοκέοντες καὶ ἐκείνους ἀφ' τοιούτων τινὰ ἀποδρήσιν ποιήσασθαι. οἱ δὲ μὴ Πέρσαι ὃν πρότερον ἐωυτῶν ἡγεόμενον σίζον, τοῦτον φυλάσσοντες ἵζον. καὶ οὕτω μόγις διέβησαν πρῶτον. οἱ δὲ, νυκτός τε ἀπιγμένοι, καὶ λελυμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκοντο μὴ σφέας οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες. Ἦν δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὴ ὁ Δαρεῖος κατασαίτα ὅτι τοῦ χείλεος τοῦ Ἴστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἱστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα· Ἱστιαῖος δὲ, ἐπακούσας τοῦ πρώτου κελεύσματος, τάς τε νέας ἁπάσας παρεῖχε ἀφ' ὁρμεομένῳ τῷ στρατῷ, καὶ τὸν γέφυραν ἔζευξε. Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω ἐκφεύγουσι. Σκύθαι δὲ δοκέοντες, καὶ τοδὲ τε ἡμάρτανον τῶν Περσέων. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων ὄντων λόγον ποιεύμενοι, ἀνδραποδα φιλοδέσποτα φασὶ εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθῃσι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται. Δαρεῖος δὲ ἀπὸ τοῦ Θρηϊκίης πορευόμενος, ἀπίκετο ἐς Σηστὸν τὸ Χερσονήσου. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐπὶ τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην· τῷ Δαρεῖος κοτὲ ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἰπὰς ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὥρμηνεύε Δαρείῳ ῥοιὰς ῥώγας, ὡς αἴοιξε πάχιστα τὸν στρατὸν τῶν ῥοιέων, εἴρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος, ὅ, τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσούτων πλῆθος γενέσθαι ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους δῶ οἱ τοσούτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν εἶπας ἐπὶ-

1 Cuius *mali* ſibi autores fuerant. 2 Et *propterea* modo Iones, vt qui liberi ſint, peſſim. hom. iudicant: modo de illis tanquam de ſeruis loquentes, mancipia dominorum amantia & minime fugitiua eſſe aiunt. *Vel*, Et propterea alias Iones &c. *Sic & in altera parte*, Alias vero de illis &c. *Solet tamen τοῦτο μὲν, τοῦτο δὲ, potius exponi, Partim quidem, Partim vero. ſed hic non ſatis conuenire videtur Partim ſenſus eſt enim, Iones (Scytharum iudicio) ſi vt liberi conſiderentur, ſe in illa re ignauiſſimos oſtendiſſe: ſin vt ſerui, officio mancipiorum dominos amantium functos fuiſſe.* 3 Megabazo, *in vulg. edit. Gr. & in noſtris vet. cod. Sic in ſequentibus locis.* 4 Cuius rei tantam multitudinem ſibi optaret

μα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἑωυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἴπας τόδε ἔπος, ἐλίπετο ἀθάνατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. γενόμενος γὰρ ἐν Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Χαλκηδονίους κτίσαντας τὴν χώρην Βυζαντίων. πυθόμενος δὲ, ἔφη Χαλκηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἐόντας τυφλούς. οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίονος παρεόντος κτίζειν χώρου, τὸν αἰσχίονα ἑλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέφετο. οὗτος μέν νυν ταῦτα ἔπρησσε. Τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγίνετο ἐπὶ Λιβύην ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τάδε· τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξελασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ Βραυρῶνος, ληϊσαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτων ἐξελασθέντες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλέοντες ἐς Λακεδαίμονα. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πευσόμενοι τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτῶντι ἔλεγον, ὡς εἴησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον, φυτεῦσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ δεύτερον, ἠρώτεον τί θέλοντες ἥκοιέν τε ἐς τὴν χώρην, καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιότατον γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι. δέεσθαι τε οἰκέειν ἅμα τούτοισι, μοίρας τε τιμέων μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἕαδε δέκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ᾽ οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγε σφέας ὥστε ποιέειν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδέων ἡ ναυτιλίη ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγημαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδοσαν ἄλλοισι. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι

170 ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληίης μεταιτέοντες, καὶ ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δέ σφεας κατέβαλον ἐς ἑρκτήν. (κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, νυκτός· μετ᾽ ἡμέρην δὲ, οὐδένα.) ἐπεὶ ὦν ἔμελλόν σφεας καταχρή-

rauit: quem tunc prætorē reliquit cum octoginta millibus militum. Megabyzus autem hic immortalem sui memoriam apud Hellespontios reliquit, hoc dicto, quod quum apud Byzantium agens audisset Chalcedonios decem & septem annis ante Byzantios vrbem condidisse, inquit Chalcedonios eo tempore cæcos fuisse, qui, quum pulchrior adesset locus ad vrbem condendam, nequaquam turpiorem elegissent nisi cæci fuissent. Hic igitur Megabyzus in Hellespontia plaga pro prętore relictus, eos qui diuersarū à Medis partium erant, subigebat. & iste quidem talia agebat. CXLIV

¶ PER idem autem tempus alia ingens aduersus Libyas extitit expeditio, ob eam quam ego commemorabo caussam, his prius expositis: Argonautarum posteri quum à Pelasgis qui feminas Atheniensium ex Braurone prędati sūt, essent eiecti à Lemno, Lacedæmonem nauigauerunt, considentesq; apud Taygetum ignes accenderunt. Quos Lacedæmonii quum aspexissent, nuncium misere sciscitatum quinam & vnde essent. Illi, nuncio sciscitanti responderunt se Minyas esse, ab iis heroibus oriundos qui in Argo nauigassent quique quum Lemnum appulissent, illic eos procreassent. Hanc mentionem stirpis Minyarum quum audissent Lacedæmonii, misso iterum nuncio sciscitantur quid sibi velit ipsorum aduentus, atque ignis accensio. Illi vero se respondent à Pelasgis eiectos, redire ad parentes, (æquissimum enim id factu esse) orareque vt sibi liceat vna cum eis habitare, tum bonorum tum agrorum participes. Eos recipere [1] in ea quæ ipsi vellent, Lacedæmoniis placuit, cum ob alia ad hoc faciendum inductis, tum præcipue quod Tyndaridæ Castor & Pollux in Argo nauigauerant. Receptos Minyas & agris impertierunt & in tribus cooptarunt. Ibi confestim ablocatis in alios quas in Lemno duxerant vxoribus, matrimonia contraxerunt. CXLV

Non longo deinde interiecto tempore, statim elati superbia, cum alia flagitiosa perpetrarunt, tum regnum affectarunt. Quo nomine eos Lacedæmonii morte mulctādos quum censuissent, comprehensos in carcerem coniecerunt. Quoscunque autem Lacedæmonii morte plectendos censent, eos noctu plectunt, interdiu neminem. Quum igitur essent in illos animad- CXLVI

1 Quibus ipsi condicionibus vellent,

uersuri,

uersuri, exorati sunt ab eorum vxoribus (quę ciues erant & primorum Spartanorum filiæ) veniam ingrediendi carcerem, & cum suo cuiusque viro colloquendi, nullum in illis dolum esse suspicantes. Horum permissu, Minyarum vxores ingressæ carcerem, omni [1]veste quam gestabant viris tradita, illorum vestem illæ sumpserunt. Ità Minyæ muliebri veste amicti, veluti mulieres è carcere prodierunt, rursusque
CXLVII apud Taygetum consederunt. ¶ Hac eadem tempestate Theres, Autesionis filius, Tisameni nepos, Thersandri pronepos, Polynicis abnepos, missus est in coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeo, auunculus Aristodemi filiorum, Eurysthenis & Proclis: quorum, quum pupilli essent, tutelam gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ita grauiter tulit sibi ab aliis imperari, quoniam imperium degustasset, vt negaret se Lacedæmone moraturum sed ad cognatos nauigaturum. Erat autem in insula quæ nunc Thera vocatur, quondam Callista, viri Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæritans, in insulam quæ nunc Thera vocatur quum appulsus esset, siue regionis amore captus, siue qua alia voluntate, reliquit illic cum alios quosdam Phœnices, tum Membliarem consanguineum suum. Isti hominum ætatibus octo antequam Theras Lacedæmone venisset, insulam quæ Callista, *id est pulcherrima*, vocaCXLVIII batur, incoluerunt. Ad quos Theras cum multitudine tribulium missus est, nequaquam ad illos eiiciendos, sed ad vna habitandum, & ad insulam valde frequentandam. Postea vero quàm Minyas è carcere elapsos & apud Taygetum consistentes, Lacedæmonii tamen necare statuerant, Theras necem eorum deprecabatur, recipiens se illos ex ea regione abducturum. Et huic postulato Lacedæmoniis assentientibus, cum tribus biremibus ad posteros Membliaris nauigauit, ducens secum non vniuersos Minyas (plerique enim ex ipsis ad Paroreatas Cauconasque diuerterunt) sed paucos, [2]quos in sex partes distribuerunt, & totidem illic oppida condiderunt, Leprеum, Magistum, Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudium. quorum pleraque

σεσθαι, τῶν δὲ γυναικῶν τὴν Μινυέων (ἐοῦσαι δὲ αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων θυγατέρες) ἐσελθεῖν ἐς τὠυτὸ ἑρκτεὸν, καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἑκάστῃ τῷ ἑωυτῆς ἀνδρί. οἱ δὲ σφέας διαρπάσαντες, ὡς δόλια λόγου δοκέοντες ἐξ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπείτε ἐσῆλθον, τοιέουσι τάδε· πᾶσαν τὴν εἶχον ἐσθῆτα τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδυόμενοι τὴν γυναικηίην ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξήισαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ ἵζοντο αὖθις ἐς τὸ Τηύγετον. Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος, ἔστελλε ἐς ἀποικίην ἐκ Λακεδαίμονος. ἦν δὲ ὁ Θήρας οὗτος ἐὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι παισὶ Ἀριστοδήμου, Εὐρυσθένεϊ καὶ Προκλέϊ. ἐόντων δὲ ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδῶν, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεί τε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μενεῖν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἀλλ' ἀποπλώσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας· ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένῃ νήσῳ, τοτὲ μὲν δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Φοινίκεω, αὐτὸς δὲ ἐὼν Φοίνιξ· Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην διζήμενος, ἐξέσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· τοτὲ μὲν δὴ, εἴτε οἱ ἡ χώρη ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἑωυτοῦ συγγενέων Μεμβλίαρον. οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ὀκτὼ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν ἐκ Λακεδαίμονος, ὀκτὼ ἀνδρῶν. Ἐπὶ τούτοις δὴ ὦν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων, ἔστελλε στοιχίσων τούτοισι· οὐ μὰν ὡς ὀξελῶν αὐτοὺς, ἀλλὰ καλὰ οἰκητήριον. ἐπεί τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκ τῆς ἑρκτῆς ἵζοντο ἐς τὸ Τηύγετον, τῶν Λακεδαιμονίων βουλομένων σφέας ἀπολλύναι, μετίεται ὁ Θήρας ὅκως μήτε φόνος γένηται, αὐτός τε ὑποδέκεται σφέας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρης. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, πεντηκοντέρους ἐς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἔπλωσε· οὐ πολλοὺς ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους πινάς. οἱ γὰρ πλεῦνες αὐτῶν ἐφοίτων ἐς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καύκωνας. τούτους δὲ ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρης, σφέας ἐωυτοὺς ἐς ἓξ μοίρας διέλαχον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιας ἓξ· τάδε ἐν αὐλῶνι, Λέπρεον, Μάγνησον, Θριξάς, Πύργον, Ἔπιον, Νοῦδιον. τουτέων δὲ τὰς πλεῦνας

1 Vestitu quem gest. v. trad. illorum vestitum sumps. 2 Quum autem hos expulissent, seipsos in sex partes distrib.

ἐπ' ἐμέο Ἠλεῖοι ἐπόρθησαν· τῇ δὲ νήσῳ ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω Θήρεω ἡ ἐπωνυμίη ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς ὁ γὰρ ἔφη οἱ συμπλώσεσθαι, τοιγαροῦν ἔφη αὐτὸν καταλείψειν οἷόν οἱ λύκησι· ἀπὸ τοῦ ἔπεος τούτου τὸ οὔνομα τῷ γενησκῳ τούτῳ Οἰόλυκος ἐγένετο· καὶ χως τότε ἐπεκρέτησε. Οἰολύκου δὲ γίνεται Αἴγεύς· ἀπ' οὗ Αἰγεῖδαι καλέονται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι (οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὰ τέκνα) ἱδρύσαντο ἐκ Δελφῶν τοῦ Ἐρινύων τῶν Λαΐου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτο, ὑπεμείνε τοῦτο μὲν τὸ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ ταὐτὰ λέγουσι· τὰ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε φρονέουσι λέγοντες. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου ἐὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφοὺς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην. εἵποντο δὲ οἱ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν 171 γένος Εὐδαιμονίδης τῶν Μινυέων. χρεωμενέων δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλέϊ τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾷ ἡ Πυθίη κτίζειν οἱ Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἐγὼ μέν, ὦ ναξ, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς ἀείρεσθαι· σὺ δὲ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ποιέεσθαι τάδε. ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε μὲν τοσαῦτα. μετὰ δὲ, ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ χρηστηρίου, ὅτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποίκους. Ἑπτὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὗε τὴν Θήρην· ἐν τοῖσι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός, ἐξηράνθη. χρεωμενέοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι ἔφερε ἡ Πυθίη τὴν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδενὸς ἦν σφι μηχανὴ, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζησομένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπεγενέος εἴη ἐς Λιβύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν. ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυρεῖ, τῷ οὔνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπὸ ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀποικέσθαι ἐς Λιβύην· καὶ Λιβύης, ἐς Πλατέαν νῆσον. μισθῷ δὲ τούτου πείσαντες ἦγον ἐς Θήρην. ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἀνδρες, πολλοὶ οὐ πάνυ· κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νῆσον ταύτην ἥ τε Πλατέα, τὸν μὲν Κορώβιον λείπουσι,

Elei memoria mea deleuerunt. Insulæ autem à conditore Thera nomen est inditum. [1] Hic filio, quod negaret se CXLIX nauigaturū cum eo, Relinquam ergo, inquit, ouem lupis. ex quo dicto nomē adolescenti impositum est Ololycus, *id est Ouilupus*, & id nomen alteri præualuit. Ololyco natus est filius Ægeus, à quo vocantur Ægidæ, in Sparta ingens tribus. Ex hac tribu viri, quum sibi non permanerent filii, ex Erinnyum oraculo delubrum Laio & OEdipodi extruxerunt: quod postea apud eos Theræos mansit qui ex his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmonii cum CL Theræis consentiunt: quod deinceps extitit, soli Theræi factum hoc modo esse memorant: Grinus, Æsanii filius, ab hoc Thera oriundus, quum esset Theræ insulæ rex, contulit se Delphos, [2] ducens ex vrbe solennes hostias, comitantibus eum cum aliis ciuibus, tum vero Batto [3] qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus. Consulenti autem Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia respondit vt vrbem in Libya conderet. Cui vicissim iste, Equidem (inquit) ego ô princeps, senior sum & grauis ad moliendum: tu vero quempiam horum iube ista facere. Simul hæc dicens, Battum ostendebat. Hæc hactenus. Tunc vbi reuersi sunt, pro nihilo habuere responsum: neque vbi terrarum Libya esset gnari, neque ex incerto oraculo coloniam mittere audentes. Septem post hæc CLI annos quum in Thera non pluisset, & omnes, præter vnam, arbores exaruissent, consulentibus Theræis Pythiam, [4] respondit, mittendam in Libyam esse coloniam. Illi, quoniam nullum mali remediū erat, mittunt in Cretam nuncios inuestigatū siquis aut indigenarū aut aduenarum illic esset qui in Libyam nauigasset. Nuncii, quum Cretam pererrassent, & ad vrbem Itanum peruenissent, in ea contraxerunt cum purpurario quodam, cui nomen erat Corobio. is aiebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse, & ad Platæam insulam Libyæ. Hunc nuncii mercede inductum in Theram duxerunt. Verum non multi ad rem explorandam ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula

1 At filius, quum ei se vna nauigaturum neganti dixisset pater se itaque eum relicturum οἷόν οἱ λύκησι, *id est ouem inter lupos*, ex hoc dicto vocatus fuit Οἰόλυκος: atque adeo nomen hoc inualuit. 2 Afferens ex vrbe hecatomben, comit. 3 Qui filius erat Polymnesti, Euthymedes genere ex Minyis. 4 Obiecit illam coloniæ deductionem in Libyam.

relicto

relicto cum aliquot mensium cibariis, ipsi quamcelerrime reuerterunt ad ce-
CLII teris de insula renunciandum. Quibus vltra præstitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deficiebant: sed appulsa eo naui Samia quæ ab Ægypto redibat (cuius gubernator erat Colæus) Samii, omni re gesta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex hac insula quum soluissent, Ægyptum optantes, vento subsolano abrepti ferebantur: nec intermittente flatu, Herculeas transuecti columnas, peruenerunt in Tarteſſum, [1] pompam ferentes ad rem diuinam. Erat ea tempestate id emporium intemeratum, adeo vt inde reuertentes isti ex mercibus quæstum maximum fecerint, [2] inter omnes quos nouimus Græcos, duntaxat post Sostratum Laodamantis filium Æginetam, cum quo nemo possit contendere. Ex hoc quæstu Samii decima (id est sex talentis) selecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinsecus obuersis: & in templo Iunonis collocarunt, sustinentibus illud tribus colossis, *id est humanis similacris*: septenûm cubitorum, genu nixis: & hoc primum facto ingens amicitia Cyrenæis Theræ-
CLIII isq; cum Samiis contracta est. Theræi, vbi relicto in insula Corobio ad Theram reuersi renunciarunt esse illis insulam eregione Libyæ sitam, placuit Theræis vt è singulis oppidis, quæ septem erant, viri mitterentur, fratribus inter se sortitis quis potius mitteretur, duce eorũ rege Batto. Ita duas biremes
CLIV in Platæam miserunt. Hæc Theræi memorant. Cetera iam Theræis cum Cyrenæis constant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theræis consentiunt. sic enim narrant: Est in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amissa vxore, induxit filiæ, nomine Phronimæ, nouercam: quæ domum ingressa, vt erat, ita re ipsa se nouercam præstitit, cum lædendo atq; omne genus iniuriarum excogitando, tum ad extremum [3] impudicitiam impingendo: atque ita rem habere viro persuasit. Iste ab vxore deceptus rem de filia nefariam commentus est. Erat

λείπεσι, σιτία καταλιπόντες ὅσον δύο μῆνας· αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τῷ ταχίστῳ ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου. Ἀποσημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τῷ συγκειμένου, ὁ Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ σῖτα. μετὰ δὲ, νηῦς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κολαῖος, πλέουσα ἀπ' Αἰγύπτου, ἀπωλισθήσα ἐς τὸν Πλάταιαν τοῦτον. πυθόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου ὁ πρόφασις λόγον, σιτία οἱ σφίσι αὐτῷ καταλείποιεν· αὐτοὶ δὲ ἀναχθέντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον, ὑποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ. καὶ, οὐ γὰρ ἀπίει τὸ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσὸν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. Τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἔτι ἀκήρατον τυγχάνον ὁ χρόνον· ὥστε ἐμπορησάμενοι οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων, τοὺς ἡμεῖς ἀτρεκέως ἴσμεν, ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε Σώστρατον ὁ Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε ὄντι εἶναι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ἀπὸ ἐξελόντες ἐξ τάλαντα, ἐποίησαντο χαλκῆιον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον. περὶξ δὲ αὐτὸν, χρυσέων κεφαλαὶ πρόκροσσοι εἰσὶ· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἥραιον, ἐπὶ κίονος ἑστῶτος τρεῖς χαλκέους κολοσσοὺς ἑπταπήχεας, τοῖσι γονάσι ἐρηρεισμένους. Κυρηναίοισι μὲν νῦν Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου πρόσχημα φιλίαι μεγάλαι συνεκρίθησαν. Οἱ δὲ Θηραῖοι, ἐπεί τε, ὁ Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὡς σφι εἴη νῆσος ὅτι Λιβύη ἐκτισμένη· Θηραίοισι δὲ ἔα δὲ ἀδελφεόν τε ἐὸν ἀδελφεοῦ πέμπειν πάλῳ λαχόντα, καὶ ἀπὸ τῶν χώρων ἁπάντων ἑωυτοῦ ἐόντων, αἱρέας. εἰ δὲ σφέων καὶ βασιλέα καὶ ἡγεμόνα Βάττον. οὕτω δὴ στέλλουσι δύο πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλάταιαν. Ταῦτα μὲν Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ὑπόλοιπα τοῦ λόγου, συμφέρεται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ τὰ μὲν περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ὄαξος πόλις· ἐν τῇ ἐβασίλευε Ἐτέαρχος βασιλεύς. ὃς ὑπ' ἀμήτορι ἀμήτορι, τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, ὑπὸ ταύτῃ ἔγημε ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεισελθοῦσα ἐδικαίου μὲν καὶ τὰ ἔργα μητρυιὴ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακὰ, καὶ πρῶτα μὲν ἐν αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην ἐπενείκασά οἱ, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω· ὁ δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ὅτι τῇ θυγατρί. ἦν γὰρ δὴ

1 Deducente eos numine. Erat &c. 2 Inter omnes Græcos de quibus certo nobis compertum est, 3 Impudicitiæ crimen impingendo. *Vel, impudicitiam obtrudendo.*

Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐν τῇ Ὀαξῷ·
τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος τῶν Θηλαβέων ἐπὶ ξείνῃ, ἐξορκῶν
ἦλθε· οἱ δὲ ἐπιχειρήσειν ὅ, τι αὐτὸν δεηθῆ. ἐπεί τε δὲ ἐξώρ-
172 κωσε, ἀγαγὼν οἱ τὴν θυγατέρα ἐδίδου τῷ ἑωυτῆς θυγατρὶ ἐξορ-
κώσῃ· καὶ ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπάγων. ὁ
δὲ Θεμίσων, ἐν μεσημβρίῃ σας τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου,
βαλυσάμενος τῷ ξείνῃ, ἐποίεε τοιάδε· τὴν Θηλαβέων τὴν παῖδα ἀπέπλεε. ὡς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ
πελάγεϊ, ἀποπειρώμενος τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ Ἐτεάρ-
χου, σχοίνοισι αὐτὴν βαθήσας κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος· ἀνασπάσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θήρην.
Ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρονίμην Θηλαβέων Πολύ-
μνηστος, ἐὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλα-
κεύετο· χρόνου δὲ προϊόντος ἔξεγένετο οἱ παῖς ἰ-
σχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάτ-
τος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι. ὡς μέν-
τοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ μετωνομάσθη
ἐπί τι ἐς Λιβύην ἀπίκετο, ἀπό τε τῆς χρηστηρίου τῆς
γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς
τοῦ ἔσχε, τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενος. Λίβυες γὰρ
τὸν βασιλέα Βάττον καλέουσι· καὶ τούτου εἵνεκα
δοκέω θεσπίζουσαν τὴν Πυθίην, καλέσαι μιν Λι-
βυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λι-
βύῃ. ἐπεί τε γὰρ ἐνδρώθη τάχιστα, ἦλθε ἐς Δελφοὺς
περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δέ οἱ χρᾷ ἡ Πυθίη
τάδε,

Βάττ', ἐπὶ φωνὴν ἦλθες· ἄνασσε δέ σε Φοῖβος Ἀ-
πόλλων
Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοβόσφορον οἰκιστῆρα.

ὡσεὶ εἰ εἶπε Ἑλλάδι γλώσσῃ χρεωμένη, Ὦ Βα-
» σιλεῦ, ἐπὶ φωνὴν ἦλθες. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ-
» ναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον περὶ σέο χρησόμενος περὶ τ' φω-
» νῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδυνάτα χρᾷς, κελεύων Λι-
βύην ἀποικίζειν. τέῳ δυνάμει; καὶῃ χερί; ταῦτα
λέγων, οὐκ ἔπειθε ἀλλά οἱ χρᾷ. ὡς δὲ κατὰ τωὐ-
τὰ ἐδέοντό οἱ ἥ τε καὶ τὸ δεύτερον, οἴχετο μεταξὺ ἀπο-
λιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. Μετὰ δὲ, αὐτῷ
τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο
πολιγνώτως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ
Θηραῖοι, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρε-
όντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, συγκτί-
ζουσι Βάττῳ Κυρήνην τῆς Λιβύης ἄμεινον οἰκή-
σειν. ἀπέστελλον μετὰ ταῦτα τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι

in Oaxo negociator quidam Theræus, nomine Themiſon: [1] hunc in familiaritatem acceptum Etearchus adiurat vt quam rem oraretur, in ea ſe miniſtrum præberet. Vbi hominem iureiurando adegit, adductam ei tradidit filiam ſuam: iubens vt eam abductam in mare demergeret. Themiſon ancipiti animo inter nefas operis & hoſpitii perfidiam, ita ſibi faciendum putauit: accepta puella mare ingreſſus, quum in alto fuit, [2] vt iuriiurando Etearchi ſatisfaceret, reuinctam funibus puellam demiſit in pelagus: ea deinde retracta Theram peruenit. Ibi Polymneſtus, vir inter CLV
Theræos ſpectatus, in concubinatum Phronimam accepit, ex qua interiecto tempore natus eſt ei filius, ſono vocis exiliac balbutienti, cui nomen impoſitum eſt Batto, vt Theræi & Cyrenæi aiunt: vt autem ego ſentio, aliud aliquod: ſed cum cognominatum Battum poſtquam in Libyam abiit, cum propter oraculum apud Delphos ſibi redditum, tum propter honorem quem aſſequutus eſt. Battum enim Libyes regem appellant, & ob id reor [3] Pythiam lingua Libyca quam nouerat, quum oraculum reddidit, vocaſſe Battum, quod futurus rex eſſet in Libya. Hic, vbi in virilem adoleuit ætatem, Delphos adiit ob linguæ vitium. Cui conſulenti Pythia reſpondit,

Batte venis vocis cauſſa: dux te iubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

[4] Ad hæc Battus ſic viciſſim inquit, O princeps, ego ad te veni gratia conſulendi de voce: tu de aliis mihi reſpondes quæ nequeunt fieri, iubens migrare in Libyam. [5] qua copia? quave manu? Hæc loquens non perſuaſit illi vt alia reſponderet, ſed eadem quæ prius reſpondente Pythia, illinc digreſſus abiit in Theram. [6] Mox deinde quum CLVI
& huic ipſi & ceteris Theræis male contingeret, nec mali cauſſa deprehenderetur, ob hæc mittunt Delphos ſciſcitatum. Quibus quum reſpondiſſet Pythia, melius cum ipſis actum iri ſi Cyrenen in Libya conderent cum Batto, miſerunt Theræi Battum cum

1 Hoſpitio exceptum adigit iureiurando, ipſum operam ſuam ei præſtiturum quamcunq; ad rem illi opus ea eſſet. 2 Defungi iuriſiurandi religione volens, demiſſam in mare puellam funiculis alligatam, ſtatim extraxit, vt promiſſo ſatisfaceret. *Ita Budæus hunc locum vertit.* 3 Pythiam in ſuo vaticinio lingua Libyca eum ita vocaſſe, quoniam eum Libyæ regem futurum nouerat. 4 *Ante hæc verba adde,* Perinde acſi lingua Græca oraculum reddens dixiſſet, O rex, vocis cauſſa veniſti. *Si verbum verbo reddatur,* O rex, ad vocem veniſti. *Sequuntur autem illa,* Ad hæc Batt. 5 Qua potentia? *Vel,* Quibus copiis? 6 Ab eo tempore autem quum *illa* tum in hunc ipſum tum in ceteros Theræos iram exerceret, hi calamitates ſuas ignorantes, *id eſt, calamitatum ſuarum cauſſam,* Delphos miſerunt, *quo* de malis illis *ſciſcitarentur.*

duabus biremibus. Isti Libyam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retro ad Theram se receperunt. Sed eos Theræi arcentes accessu Theræ repellebant, ac rursus reuerti iubebant. ita necessitate adacti, remenso iterum mari, condiderunt oppidum in insula Libyæ adiacenti, nomine vt prius dictum est, Platæa, quæ fertur Cyrenæorum vrbi quæ nũc
CLVII est, par esse magnitudine. Hanc biennio incolentibus, quum nihilo melius secum ageretur, vno è suis relicto, ceteri Delphos nauigauerunt ad oraculum consulendum. Eo postquam venerunt, sciscitantibus quid ita secum in Libyam profectis nihilo tamen melius ageretur, Pythia respondit his verbis,

Lanigeræ Libyes scis quam nec adieueris vrbem,
Me melius: tuum ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ii qui cum Batto erant, rursus redierunt. neque enim sinebat eos deus alio migrare priusquam in Libyam concessissent. Reuersi ad insulam, recepto quem reliquerant, incoluerunt locum in Libya, eregione insulæ, nomine Aziristum, amœnissimis collibus vtrinque concluſum, & vtrinque
CLVIII flumine præterlabente. Hunc locum sex annis quum incoluissent, septimo deserendum putauerunt, admonitu Libyum, vt in meliorem transirent. Ita illinc eos Libyes vesperum versus & ad locorum speciosissimum abduxerunt, & quidem noctu, ne Græci interdiu facientes iter, diurnum spatium metiendo animaduerterent. Est autem huic loco nomen Irasa. Eos, vbi ad fontem qui Apollinis esse fertur, duxerunt, inquiũt, Viri Græci, hic vobis incolere cõmodum est vbi cælum [1] vocaliter sonat.
CLIX Sub Batto igitur, qui condidit [2] Zoam, & annos quadraginta regnauit, & sub eius filio Arcesilao, qui regnauit annos sexdecim, Cyrenæi habitauerunt tot omnino quot in coloniam initio missi fuerant. Sub tertio autem Batto, qui felix est appellatus, cunctos Græcos ad nauigandum in Libyam cum Cyrenæis habitatum induxit suo oracuio Pythia. Nam accersebant eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem, hæc verba respondens,

Serior in Libyen quisquis peruenerit almam,

δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὼ Λιβύην οὗτοι, (οὐ γὰρ εἶχον ὅ, τι ποιέωσι ἄλλο) ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὼ Θήρην. οἱ δὲ Θηρεῖοι κατὰ ἀγνοιὴν ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἐῶντες τὴν γῆν τοιεῦσθαι, ἀλλ' ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον· οἱ δὲ, ἀναγκαζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλεον. καὶ ἔκτισαν νῆσον ὑπὲ Λιβύῃ κειμένην, τῇ οὔνομα ἐστὶ (ὡς καὶ τροτέρωθι ἐρρήθη) Πλάταια. λέγεται δὲ ἴσον εἶ) ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρηναίων πόλι. Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, ὑδὲν γὰρ σφι ἐχρηςὸν συνεφέρετο, εἶπα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πόλιν ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι ὄχρηςήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὼ Λιβύην, καὶ οὐδὲν ἄμεινον τυγχάνειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι τοῖσδε χρᾷ τάδε,

Ἄγυ ἐμεῦ Λιβύην μαλοτρόφον οἶδας ἄμεινον,
Μὴ ἑλθών. ἑλθόντος ἄγαμαι σοφίαν σὴν.

ἀκούσαντες τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλεον ὀπίσω. οὐ γὰρ δὴ σφέας ἀτιέι ὀθνεὸς τὴν ἐποικίην, πρὶν δὴ αὐτοὶ ἱκωνται ἐς αὐτὼ Λιβύην. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὼ νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἕλιπον, ἔκτισαν αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου τῇ οὐνόματι ἰῷ Ἀζιρίν. νάπαι τε καλλίσταις ἐπ' ἀμφότερα συγκλείοισι, καὶ ποταμὸς τὰ ὑπὲ ἁυτὸν ἐπ' ὀλίγον ῥέει. Τοῦτον οἰκέον τὸν χῶρον ἐξ ἔτεα· ἑβδόμῳ δὲ σφέας ἔτει προσαιτησάμενοι Λίβυες, ὡς ἀμείνονα χῶρον ἄξουσι, ἀπέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφέας ἀνθ' ὧν οἱ Λίβυες, ἀναστήσαντες πρὸς ἑσπέρην· καὶ τὸν κάλλιστον τῶν χώρων· ἵνα διεξίντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, συμμετρησάμενοι τὼ ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρῆγον. ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὔνομα Ἴρασα. ἀγαγόντες δὲ σφέας ὑπὲ κρήνην λεγομένην εἶ) Ἀπόλλωνος, εἶπάν, Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα οἰκῖν ἐπιτήδειον οἰκέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται. Ἐπὶ μὲν νυν Βάττεω τοῦ οἰκιστέω τῆς ἀρχῆς οὗτος ὑπὲ τεσσεράκοντα ἔτεα, καὶ ὑὸς παῖδος αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω ἄρξαντος ἑκκαίδεκα ἔτεα, οἰκέον οἱ Κυρηναῖοι, ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι ἀρχὼ ἐς τὼ ἐποικίην ἐξάλησαν· ὑπὲ δὲ τοῦ τρίτου Βάττεω, τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν, συνοικίσοντας Κυρηναίοισι Λιβύην. ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ὑπὲ γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα,

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυηράτον ὕστερον ἔλθῃ

1 Cælum perforatum est. 2 *Suspecta hic sunt Græca exempl. quorum alia ζόης, alia ζώης habent.*

Γᾶς δὲ διαδαομένας, μετὰ δὲ ταῦτα φαμὶ μελήσειν. συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, ἐφορμώμενοι χώρῃ πολλῇ οἱ ἐπιόντες Λίβυες, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὔνομα ἦν Ἀδίκρης, οἷα τῆς τε χώρης στερισκόμενοι, καὶ ἐπιεύβειζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλέϊ. ὁ δὲ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἐξεστρατωσάμενοι ἐς Ἵρασα χώρου, καὶ ἐπὶ χρήνην Θέστιν, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ· ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερον Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ περιεφρονημένοι, διεφθάρησαν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν ἐς Αἴγυπτον. διὰ τοῦτον Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα ἐπεμεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλαος, ὃς βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι, ἐστασίασε, ἐς ὃ μὲν οὗτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑωυτῶν βαλόμενοι, ἔκτισαν πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλέεται. κτίζοντες δὲ ἅμα αὐτὴν, ἀπίσασι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβυας. μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλαος ἐς τοὺς ὑποδεξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἅπαξ δύξας ἐπὶ αὐτοὺς πόνους, ἐς ἐστασίετο· οἱ δὲ Λίβυες δείσαντες αὐτὸν, οἴχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς ἑῴους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος εἵπετο φεύγουσι· ἐς ὃ ἐς Λιβύην τε τῆς Λιβύης ἐγένετο ὑπερβαλών, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ὑπερθέσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὁπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσεῖν. μετὰ δὲ τοῦτο τρῶμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεων μὲν κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς Ἀλίαρχος ἀποπνίγει· Ἀλίαρχον δὲ ἡ γυνὴ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ οὔνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιληίην τοῦτου τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς ἐὼν, καὶ σὺκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὁντινα τρόπον κάλλιστα οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε σφι τῆς Μαντινέης τῆς Ἀρκάδων καταρτησαμένους ἄγεσθαι. αἰτεόντων δὲ οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Δημώναξ. τοῦτον δὲ ὡς ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τὸν μὲν, τειφύλους ἐποίησε σφέας, τῆσδε μοίρης· Θηραίων μὲν γὰρ καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοίρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην

Discernendi agri, mox hunc, affirmo, pigebit.

Quum ergo ingens multitudo Cyrenam se contulisset, finitimorū Libyum agros vastabant, atq; inter se partiebantur. At illi eorumque rex, nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, missis in Ægyptum quibusdam, sese dediderunt Apriæ Ægyptiorum regi. Iste comparatum grandem Ægyptiorum exercitum misit aduersus Cyrenas. Cyrenæi, instructa apud Irasa locum & ad fontem Thestin acie, cum Ægyptiis conflixerunt, eosque superauerunt, vtpote inexpertos antea atque contemptores Græcorum: adeoque profligarunt vt pauci ex eis in Ægyptum redirent. Qua de re Ægyptii succensentes Aprię, ab eo desciuerunt. Huius autem Batti filius extitit Arcesilaus, qui regnum adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo in aliū Libyæ locum migrauerunt, vbi contracti vrbem hanc condiderunt quæ, vt tunc, Barce nunc appellatur. Et inter condendum Libyas[1] solicitabant ad deficiendum à Cyrenæis. Arcesilaus tam suis defectoribus quam eorum receptoribus bellum intulit: quem reformidantes Libyes, fugam ad orientales Libyes intenderunt. Sed fugientibus Arcesilaus vsque institit insequendo, dum ad Leuconem Libyæ peruenirent,[2] & Libybus videretur opportunus ad inuadendum. Itaque congressi cum eo Libyes, adeo superauere Cyrenæos, vt ex illis septem millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaum ægrotantem epoto medicamento frater suus Aliarchus strangulauit: sed hunc dolo vxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao successit in regno Battus, pedibus non valens, sed claudus. Cyrenæi ob acceptam calamitatem, Delphos miserunt per quosdam interrogatum, quam rationem ineuntes præclarissime habitarent. His Pythia respondens, iussit ex Mantinea Arcadum adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantinei dederunt quendā nomine Demonacem, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, vbi singula quæque edoctus est, in tres tribus distribuens illos, ita digessit vt vnam quidem partem faceret Theræorum atq; confinium: alterā autem, Peloponnensiū atq; Cretensium: terriam

CLX

CLXI

1 Impulerunt ad defic. 2 Et inuadendum esse eum Libyes censerent.

vero,

vero, cunctorum insulanorum. Qui etiam [1] huic Batto regi cum alia omnia quæ superiores reges obtinuerant contulit, tum vero peculiaria fana ac ceremonias in media ciuitate instituit.

CLXII Quæ instituta sub hoc quidem Batto sincera permanserunt: verum sub eius filio Arcesilao vehementer sunt perturbata, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se laturum quæ Mantineus Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum maiorum. Hinc seditione orta, eiectus profugit in Samum, mater eius in Salaminem Cypri. Obtinebat ea tempestate Salaminis imperium EVelthon, qui Delphis dedicauit thuribulum spectaculo dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur vt se filiumque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quam exercitum huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse, sed melius facturum eum si ei petenti daret exercitum. Quumque identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem misit ad eam EVelthon dono fusum aureum, atque colum penso circumdatam. [2] dicentique quæ consueuerat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus donari feminas, non exercitu.

CLXIII Arcesilaus interea Sami agens, vnumquemque solicitabat ad spem rei agrariæ: coactoque ingenti exercitu, missus est Delphos ad consulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respondit, Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos, octo hominũ ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: vlterius vos conari dehortatur. Tibi vero suadet vt ingressus in domum tuam, quietem agas. Quod si fornacem inueneris plenam amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis, ne committas vt circumfluam introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optime opus faciens.

CLXIV Hæc Arcesilao Pythia respondit. Iste sumptis iis quos contraxerat è Samo, rediit Cyrenen: recuperatoque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendam caussam iis qui contra ipsum in partibus fuerant, obiecit culpam fugæ suæ. At illorum alii exilio solum vertebant, alii ab eo comprehensi, in Cy-

ὦ, νησιωτέων πρώτων. τοῦτο δὲ, τῷ βασιλέϊ Βάττῳ τεθνεῶτα ἐξελών, καὶ ἱρωσύνας, τὰ ἄλλα πρήγματα τὰ περ εἶχον οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. Ἐόντι μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέλεε ἐόντα· ὅτε δὲ τοῦ τούτου παῖδος Ἀρκεσίλεω πολλὴ παραχὴ περὶ τῶν τιμέων ἐγίνετο. Ἀρκεσίλεως γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κατὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημώναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαιτέειν τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐωυτῷ, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. 174 τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτο τὸν χρόνον ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς δὴ ἐς Δελφοὺς θυμιητήριον ἐὸν ἀξιοθηγητον ἀνέθηκε, ὃ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένην δὲ πρὸς τοῦτον τὸν Φερετίμην, ἐδέετο στρατοῦ, ἥ οἱ καταξει σφέας ἐς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ Εὐέλθων πολλῷ μᾶλλον ἢ στρατὸν οἱ ἐδίδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα ὃ ἐδίδοτο, καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ εἶναι ὃ δοιῶαί οἱ δεομένῃ στρατόν. τοῦτο γὰρ ὅτι πολλοῦ ἐλέγετο. τελευτῶντι οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσεον καὶ ἠλακάτην· περὶ δὲ οἱ καὶ εἴρεον. ἐπειπάσης δὲ αὖτις τῆς Φερετίμης τοὺς ὦν ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, τοιούτοισι γυναῖκας δωρέεσθαι, ἀλλ' οὐ στρατῇ. Ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σάμῳ, συνήγειρε πρήγματα ἀνδρὸς ὅτι μάλιστα ἐπαδασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ, ἐξάλλη ἐς Δελφοὺς Ἀρκεσίλεως, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη χρᾷ τάδε, Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὀκτὼ ἀνδρῶν ἡλικίας, δίδοι ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης. πλέον μέντοι τούτου σὺδὲ πειρᾶσθαι τοῦ μηκύνειν. σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, καὶ τελθὼν ἐς τὴν σεωυτοῦ. ἢν δὲ τὴν κάμινον εὕρῃς πλέην ἀμφορέων, μὴ ἐξοπίσω τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀποπεμπε κατ' οὖρον· εἰ δὲ ἐξοπίσω τὴν κάμινον, μὴ εἰσέλθῃς ἐς τὴν ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μή, ἀποθανέεαι καὶ αὐτὸς, καὶ βοῦς ὁ καλλιστεύων. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσίλεῳ χρᾷ. ὁ δὲ, συλλεξάμενος τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κατῆλθε ἐς τὴν Κυρήνην· καὶ ὑπερκρατήσας τῶν πρηγμάτων, τοῦ μαντηίου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀθισασιώτας αἰτέε τῆς ἐωυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν σφεα ἀπαλλάσσοντο ἐκ τῆς χώρης ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δέ τινας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως ἐς Κύ-

1 Quum Batto regi peculiaria fana & ceremonias secreuisset, cetera omnia quæ antea regum erant, populo in commune dedit. Quæ instit. 2 Eadem autem verba *ad hoc munus* dicenti, *id est, inter accipiendum hoc munus*, se talibus muneribus, nõ autem exercitu feminas donare respondit.

περὶ ἀπέστειλε ὅπως ἀφθήσεται. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας πρὸς τὸ σφέτερον, ἐρρύσαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀπέστειλαν. ἐπὶ τοῖσι δὲ τίνας τῶν Κυρηναίων ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικὸν, ὕλην περιθεῖσαι, Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπεξεργασμένους τὸ μαντήιον ἐὸν τοῦτο, ὅτι μὴ ἡ Πυθίη ἔκρηνα ἐν τῇ καμίνῳ τὰς ἀμφορέας ἐξοπτήσας, ἔρχεται ἐκὼν τῆς Κυρηναίων πόλιος, δείσας τε τὸν χρησθέντα θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυρήνην εἶναι. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτοῦ, θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλέος, τῷ οὔνομα ἦν Ἀλαζείρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται· καὶ μιν Βαρκαῖοί τε αὐδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς καταμαθόντες ἀγορεύοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ ὃν πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλαζῆρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν εἴτε ἐκὼν εἴτε ἄκων ἐξαμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ὀξέπλητε μοίρην τὴν ἑωυτοῦ. Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ ἐξηιτᾶτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ πάλλα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεί τε δὲ ἐμάθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ ὃν παῖδα, φεύγουσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλεω ἐξεργασίαι ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιημέναι· τοῦτο γὰρ δὴ τὸν Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε, καὶ φόρους ἐπέταξε. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη, Ἀρυάνδεω ἱκέτις ἵζετο, πομφοῦσα ἑωυτῇ κελεύουσα· τοῦτο ποιέουσα τοιῷδε φασὶ, ὡς ἀφ' ὧν μηδισμὸν ὁ παῖς οἱ τίθηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν τοῦτο τῆς Αἰγύπτου ὕπαρχος ὑπὸ Καμβύσεω καταστάς· ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων πάντων ἐπεισούμενος Δαρείῳ διεφθάρη. πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυνον ἑωυτοῦ λιπέσθαι τοῦτο ὃ μὴ ἄλλῳ εἴη βασιλέι κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς ὃ ἔλαβε ὃν μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπέψησας ἐς ὃ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δὲ ἦρχε Αἰγύπτου, ἀργύριον τοῦτο ἐποίεε. καὶ νυν ἔτι
175 ἀργύριον καθαρώτατον ὃ Ἀρυανδικόν. μαθὼν δὲ Δαρεῖος μὲν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ δι' ἣν ἐπενείκας, ὡς οἱ ἐπανιστάτο, ἀπέκτεινε. Τότε δὴ οὗτος ὁ Ἀρυάνδης κατοικτείρας Φερετίμην, ἔδωκε αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸ πεζὸν καὶ τὸ ναυτικόν. στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἅμασιν ἀπέδεξε, δῶρα

prum ad necẽ mittebantur: quos Cnidii ad ſuam terram appulſos liberauerunt, ad Theramque dimiſerunt. Quoſdam, qui in grandem quandam & priuatam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Arceſilaus igni cremauit. Hoc perpetrato, agnoſcens id eſſe oraculum quo Pythia non ſinebat eum inuentas in fornace amphoras excoquere, exceſſit vltro ex vrbe Cyrene, extimeſcens necem oraculo prædictam,[1] & quod Cyrenen exiſtimaret circumfluam.[2] Contulitque ſe ad regem Barcæorum nomine Alazerin, cuius filius in matrimonio habebat cognatam ſuam. Et quidam tum Barcæi, tum exules Cyrenæi quum in foro agentem animaduertiſſent, obtruncarunt, & inſuper eius ſocerum Alazerin. Ita Arceſilaus, ſiue volens ſiue inuitus oraculo non obſequutus, fatum ſuum impleuit. Mater eius Pheretima, dum filius ſuus mali ſui ſibi author Barcæ agit, ipſa interea honoribus filii Cyrene fungebatur, ac munera obibat cum alia, tum in ſenatu præſidendo. Vbi autem cognouit filium in vrbe Barca oppetiſſe mortem, fuga ſe proripuit in Ægyptum. nam Arceſilaus fuerat de Cambyſe Cyri bene meritus: quod is extitiſſet qui Cyrenen Cambyſi tradiderat, ac tributum inſtituerat. Hæc in Ægyptum quum peruenisſet, ſupplex Aryandi aſſedit: hortanſque eum ad ſe vlciſcendam, & prætendens titulum quod ideo filius ſuus, quia cum Medis ſentiret, interemptus eſſet. Erat hic Aryandes Ægypti prætor à Cambyſe cõſtitutus, qui aliquanto poſt tempore quum æmulari Darium vellet, ab eo eſt interfectus. Siquidem audiens atq; animaduertens Dario cordi eſſe memoriã ſui relinquere opere quod à nullo alio regũ factũ eſſet, id ſibi imitandum putauit: donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatiſſimo monetam percuſſit: Aryandes autem Ægypti prætor idem ex argento fecit, & nunc quoque extat puriſſimum argentum Aryandicum. Ea re comperta Darius inſimulatum quaſi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic miſertus Pheretimæ, omnes ei copias Ægypti tradidit, pedeſtres ſimul & nauticas, præpoſito quidem pedeſtribus Amaſi

CLXV CLXVI CLXVII

1 Et quod exiſtimaret circumfluam eſſe Cyrenen. *Id eſt, appellatione circumfluæ Cyrenen ſignificatam fuiſſe.* 2 Vxor autem ei erat genere propinqua, Barcæorum regis filia, qui Alazer vocabatur: ad hunc ſe contulit. At quidam Bar.

viro Maraphio, nauticis autem Badre, qui genere Pasargades erat. Sed priusquam copias mitteret, caduceatore Barcam misso percontabatur quisnam percussor Arcesilai extitisset. Barcæi se omnes extitisse respondent: multa enim se ab illo mala esse perpessos. His auditis Aryandes ita exercitū vna cum Pheretima mittit. Atq; hic quidem[1] titulus inferendi belli extitit. ¶ Verum (vt mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Libyas subigendos. Libyum enim multæ sunt & variæ nationes, quarum paucæ regi obtemperabant, pleræque Darium contemnebant. Colunt autem Ægyptum versus (vt hinc incipiamus) Libyum primi Adyrmachidæ, qui eisdem fere quibus Ægyptii moribus vtuntur. Vestem gestant qualem & alii Libyes, vxores eorum in vtroque crure armillam æream. Eædem capitis comam alunt: quarum quæque suos quos capit pedunculos[2] præmordet, atque ita abiicit. Hoc isti ex omnibus Libybus soli factitant: solique virgines nupturas regi exhibent, & quæ illi placuerit, eam deuirginat. Pertingunt hi Adyrmachidæ ab Ægypto ad portum vsque nomine[3] Plynum. His confines sunt Gigamæ, locum qui occasum spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In huius loci medio est insula Platæa, vbi vrbem condidere Cyrenæi. Atque in continente est portus Menelaius & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et dehinc Silphium incipit, ab insula Platæa pertingens vsque ad fauces Syrtis. Apud hos iidem pene ritus qui apud alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Asbystæ, qui supra Cyrenen incolentes non pertingunt ad mare. nam maritima Cyrenæi incolunt. Iidem non postremi sed præcipui Libyum sunt qui quadrigis vehantur, studiosi in Cyrenæorū moribus maxima ex parte imitandis. Horū sunt occasum versus confines AVschisæ, qui supra Barcā incolentes ad mare pertingunt ad EVesperidas. Circa mediam AVschisarū plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingentes, ad Tauchiram oppidum agri Barcæi, eisdem quibus ii qui supra Cyrenen sunt, moribus vtētes. AVschisarū quod ad occasū vergit, contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub æstatem relictis

CLXVIII

CLXIX

CLXX

CLXXI

CLXXII

ἀνδρα Μαράφιον· τὸν δὲ ναυπηγὸν Βάδρην, ἐόντα Παρικανδέων ἡγεμόνα. πρὶν δὲ ἀποστεῖλαι τὸν κῆρυκα ὁ Ἀρυάνδης πέμψας ἐς τὸν Βαρκαῖον κήρυκα, ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας· οἱ δὲ Βαρκαῖοι αὐτὸν ὑπεδέκοντο πάντες. πολλά τε γὰρ καὶ κακὰ παθεῖν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρυάνδης, ὕστερον δὴ τὸν κῆρυκα ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ. αὕτη μὲν νυν αἰτίη τοῦ πρήγματος τοῦ λόγου ἐγίνετο. Ἀπεπέμπετο δὲ ἡ στρατιὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι Λιβύων κατάστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ὑπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε βασιλέος Δαρείου οὐδέν. οἰκέουσι δὲ κατὰ δὴ τάδε Λίβυες ἀπ' Αἰγύπτου ἀρχόμενοι· πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων καλ- ἀρξόμεοίκιοται, οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἵην οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, φέλλιον περὶ ἑκατέρῃ τῇ κνημέων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς φθεῖρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἑωυτῶν ἑκάστη αἱπιδάκνει, καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μοῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται. καὶ τῷ βασιλέϊ μοῦνοι τῶν παρθένους μελλούσας συνοικέειν ὑπιδεικνύουσι· ἢν δὲ δὴ τῷ βασιλέϊ ἀρέσκῃ, κατὰ τοῦτον λαμπαρθενεύει. παρήκουσι δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμνάδος, τῇ οὔνομα Πλυνός ἐστι. Τού- Πλυνός των δὲ ἔχονται Γιγάμαι, νεμόμενοι τὸ μὲν ἐπὶ θάλασσαν χώρην, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χώρῳ τούτῳ ἥ τε Πλατέα νῆσος ὑπῴκηται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενελάϊος λιμήν ἐστι, καὶ Ἄζιρις, τὸν οἱ Κυρηναῖοι οἰκέουσι. καὶ δὴ Σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος ὅδε Σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέωνται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιγαμέων δὲ ἔχονται ὅροις ἑτέρης Ἀσβύσται. οὗτοι δὲ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκέουσι. ὑπὸ θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύσται. δὲ γὰρ παρὰ θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθρηπεδάται δὲ ἔασι καὶ ἵππισι δηλά μάλιστα Λιβύων εἰσί. νόμους δὲ τοὺς Γλαύκας μιμέεσθαι ὑπιτυθύοισι τοὺς Κυρηναίων. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται ὅροις ἑτέρης Αὐσχίσαι· οὗτοι δὲ Βαρκαίης οἰκέουσι, κατήκοντες ὑπὸ θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐσχισέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρης οἰκέουσι Κάβαλες, Βάκαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ὑπὸ θάλασσαν κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης. νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισέων δὲ τουτέων ὅδε τὸν ἑσπέρης ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος ἐὸν πολλόν· οἱ δὲ θέρεος καταλείποντες

1 Prætextus 2 Vicissim mordet, 3 *Sic in vet. cod. Gr.* πλωνὸς *legitur, non* πλυνός.

ὅπι τῇ θαλάσσῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουσι ἐς Αἴγιλα χώρην ὀπωρεύοντες τοὺς φοίνικας· οἱ δ', πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφέες πεφύκασι, πάντες ἔσιτες καρποφόρεσι. τοὺς δὲ ἀπελέβους ἐπεὰν θηρεύσωσι, αὐήναντες πρὸς ἥλιον, καταλέουσι· καὶ ἔπειτα γάλακι ὄϊος πάσαντες, πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ὁμιχέουσι αὐτέων τῷδε μίξιν ποιεῦνται· πρόκειται πανδαπλησίῃ τῇ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίμποδα στήσωνται, μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμῶνος νυ- 10
δὲς, νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ ἀλλὰ πάντων διεξελθεῖν τῶν ἑταιρεόντων μισγομένην. τῷ δὲ ὡς ἕκαστος οἱ μιχθῇ, δίδοῖ δῶρον ὃ αὐ ἔχῃ φερόμενος ἐξ οἴκου. ὅρκοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς πάνυ σφίσι αὐδρεας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι τούτους, τῶν τύμβων ἁπτόμενοι. μαντεύονται δὲ ὅπι τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα· καὶ
176 κατευξάμενοι, ὅπνῳ κατακοιμέωνται. ὃ δ' ἂν ἴδηι ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χρέωνται. πίσιος δ' τοι- 20
ησι χρέωνται· ἐκ τῆς χειρὸς δίδοῖ πιεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει. ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδὲν, οἱ δὲ τῆς χαμόθεν ἀναδοῦ λαβόντες λείχουσι. Νασάμωσι δὲ πρόσορμοι εἰσι Ψύλλοι. ὅτε ἐξαπολώλεσι τούτῳ τοιῷδε· ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἕλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξήνεικε. ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος, ἢν αὖ ἄνυδρος· οἱ δὲ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ, ἐς ἐστρά- 30
τευντο ὅπι τὸν νότον (λέγω δὲ τοῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες) καὶ ἐπεί τε ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῃ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσε σφέας. ἐξαπολομένων δὲ τουτέων, ἔχουσι τὴν χώρην οἱ Νασάμωνες.

Τουτέων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι Γαραμάντες, οἳ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι, καὶ πάντος ὁμιλίην· καὶ οὔτε ὅπλων ἐκτέαται θρήϊον οὐδέν, οὔτε ἀμυνέεσθαι ἐπίστανται. Οὗτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων. ὃ δὲ πρὸς ἑσπέρης Μάκαι, οἳ λόφους κείρονται· ὃ μὲν μέσον τῶν τειχέων ἀπέντες αὔξεσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείρονται ἐν χηρί· ἐς δὲ ὃν πόλεμον, στρούθων καταγαίων δορὰς φορέουσι προβλήματα. Ἀπὸ δ' αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλεομένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ· ὁ δ' λόφος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἴδεσθαι ἐστί, ἐούσης τῆς ἄλλης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. Ἀπὸ θαλάσσης δ' ἐς αὐτὸ στάδιοι δισχίλιοί εἰσι. Μακέων δὲ τούτων ἔχόμενοι Γινδάνες εἰσὶ·

ad mare pecoribus, conscendunt ad locum Ægilen, decerpturi palmulas. nam palmæ illic & permultæ sunt, & spatiosæ, & fructiferæ omnes. ex quibus vbi palmulas præmaturas decerpserunt, ad solem siccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas sorbillant. Vxores plures singuli è consuetudine habent, & cum eis in propatulo coeunt, eodē pæne quo Massagetæ modo, prius scipione prętento. Nasamonibus mos est, quum quis primum ducit vxorem, prima nocte vt sponsa singulos conuiuas obeat concubitus gratia, & vt quisque cum ea concubuit, donum det illi quod secum habet domo allatum. Iureiurando ac diuinatione tali vtuntur: Per eos viros qui iustissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur, iurant, illorum sepulcra tangentes. Diuinant, ad suorum accedentes monumenta, & illis, vbi preces peregerunt, indormiunt: vbi quodcunq; per quietē insomnium viderunt, eo vtuntur. Fidei dandæ consuetudo hæc est: De manu alterius vterq; sumpto inuicem poculo bibit. quod si nihil humoris habuerint, sumptum è terra cinerē lingunt. Nasamonibus confines sunt Psylli, qui hūc in modum interciderunt: Auster eis omnia receptacula aquarum arefecerat: erat autem omnis eorum regio quæ intra Syrtin est, aquarum inops. Ob id isti publico colloquio atque consilio expeditionem fecere aduersus austrum. (quæ Libyes memorant refero) hos, quum ad arenas veniissent, auster spirās illic obruit. Psyllis extinctis, eorum terrā Nasamones obtinēr. Super hos austrum versus, in loco feris frequenti, Garamantes habitant, qui omnium hominum commercium, aspectumq; refugiunt, nihil bellicę armaturę habentes, ac ne defendere quidē sese audentes. Hi supra Nasamones incolunt. Circa maritima vero, occasum versus, confines sunt Macæ, qui summum capitis verticem radunt, in medio capillos crescere sinentes, hinc atque hinc in orbem tondentes. In bellum pelles subterraneorum struthionum ferunt pro tegumento. Per eos flumen Cinyps è colle qui vocatur Gratiarum, fluens, in mare influit. Hic collis Gratiarum nemoribus frequens est, quum cetera cuius memini Libya sit arboribus nuda. ducentorum ab eo ad mare stadiorum est intercapedo. Horum Macarum finitimi sunt Gindanes:

CLXXIII CLXXIV CLXXV CLXXVI

quorum

quorum vxores ferunt fimbrias pelliceas ſingulæ multas, ob hoc (vt memoratur) quod vt à quoque viro venerem paſſa eſt, fimbriã nodat, & vt quæque plurimas habet, ita præclariſſima cenſetur, tanquam à pluribus viris adamata. Horum Gindanorum oram in mare porrectam incolunt Lotophagi, qui è ſolo loti fructu victitant: qui fructus eſt inſtar fructus lentiſci, ſuauitate aſſimilis fructui palmarum. Ex hoc fructu Lotophagi vinũ conficiunt. Lotophagis ſecundum mare vicini ſunt Machlyes, loto & ipſi veſcentes, ſed minus quàm ſuperiores. Pertingunt autem vſque ad ingentem amnem nomine Tritonem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in qua eſt inſula quæ dicitur Phla. [1] Hanc inſulam aiunt dici à Lacedæmoniis habitari debere. Aiunt autem & hæc: Iaſonem, poſteaquam ſub Pelio, Argo exædificauit, impoſitis in ea [2] cum aliis ſolennibus hoſtiis, tum vero tripode æreo, circuiſſe Peloponneſum, animo Delphos eundi: eumque, quum teneret curſum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Libyam, & priuſquam tellurem cerneret, in [3] aſpretis paludis Tritonidis aſtitiſſe: eiq; hęſitanti de egreſſu apparuiſſe Tritonẽ, ac iuſſiſſe dari ſibi tripodem, quod diceret oſtenſurum ſe illis exitum, atque incolumes remiſſurum. Aſſentiente Iaſone, ita demum Tritonem oſtendiſſe qua ratione è breuibus enauigarent, & tripodem in ſuo templo poſuiſſe, in eoque tripode oraculum reddidiſſe, & iis qui cum Iaſone erant, omnem rationem indicaſſe. Fore enim vt quum quis tripodem accepiſſet [4] ex omnibus qui in Argo nauigarent, neceſſario centum Græcæ ciuitates accolerent paludem Tritonidem. hæc quum audiſſent Libyes qui montem Gratiarũ colunt, tripodem occultaſſe. Iuxta hos Machlyes habitant AVſes: & circũ paludem Tritonidem vtriq; habitant, ita vt medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum geſtant, AVſes vero ſinciput. Horum virgines, anniuerſario Mineruæ feſto, in honorem ipſius deæ inter ſe bifariam diuiſæ, prœliantur lapidibus fuſtibuſque, dicentes ſe [5] morem patrium ſeruare ei quam Mineruã no-

CLXXVII CLXXVIII CLXXIX CLXXX

τῶν αἱ γυναῖκες θεισφύελα δερμάτων πολλὰ ἑκάστη φορέει κῆ τοιόνδε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα θεισφύελον θείδέεται· ἢ δὲ αὖ πλέξασα ἔχῃ, αὕτη ἀρίστη δέδοκται εἶ), ὡς νικᾶ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα. Ἀκτὴν ὑπερέχουσαν ἐς ὃν Γόιτον τῶν Γινδανέων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ δὲ καρπὸν μοιοῦσι τὸν λωτὸν βώλοντες ζώουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπὸς, ἔστι μέγαθος ὅσον τε σχῖνου· γλυκύτητα δὲ, τοῦ φοίνικος τῷ καρπῷ παραπλήσιος. ποιοῦνται δὲ καὶ τοῦ καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ παρὰ θάλασσαν ἔχοντες Μάχλυες, λωτῷ μὲν καὶ αὐτοὶ χρεώμενοι, ἀτὰρ ἥκιστά γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποταμὸν μέγαν, τῷ οὔνομα Τρίτων ἐστί· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα. ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἔνι τῇ οὔνομα Φλά. Ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶ) κτίσαι.

Ἔστι δὲ καὶ ὅδε λόγος λεγόμενος· Ἰήσονα, ἐπεί τε οἱ ἐξειργάσθη ὑπὸ τῶν Πελίεω ἡ Ἀργώ, ἐσθέμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἑκατόμβην, καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, πρὶν πλώειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι. καὶ μιν ὡς πλέοντα γνώσεσθαι κῆ Μαλέην, ὑπολαβεῖν αἴσιον βορέην, καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην. πρὶν δὲ καταδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βαθέεσι γνώσεσθαι λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ὅτι φανεῖται Τρίτων, καὶ κελεύειν ὑν Ἰήσονα ἑωυτῷ δοῦναι ὃν τρίποδα· φάμενόν σφι καὶ ὃν πόρον δώσειν, καὶ ἀσίνεας ἀποσελέειν· πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, ὕτω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βαθέων δείκνυσι ὑν Τριτωνά σφι, καὶ ὃν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑωυτοῦ ἱρῷ· ὑπιθέντα τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσονι σημῆναι τὸν πρῶτα λόγον, ὡς ἐπεὰν ὃν τρίποδα κεκτήσηται τῶν ἐκγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκήσας περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶ) ἀπάγκην. Ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς ὑπηκόους τῶν Λιβύων, κρύψαι ὃν τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσῆς. οὖπι δὲ καὶ οἱ Μάχλυες πρὸς τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι. ὃ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐσῆς, τὰ ἔμπροσθεν. ὀρτὴ δὲ σφι αὐτοῖσι Ἀθηναίης· αἰπερθεῖοι αὐτῶν δηλα ἁμασσῶσι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγενεῖ θεῷ λέγουσι τὰ πάτρια ἀποτελέειν τὴν Ἀθηναίην κα-

177

1 Aiunt autem editum eſſe Lacedæmoniis oraculum de deducenda in hanc inſulam colonia. 2 Cum reliqua hecatombe, tum &c. 3 *Statim poſt eandem vocem vertit* breuia. *Lego autem* βεχέων & βεχέων *cum vet. cod.* 4 Ex poſteris eorum qui &c. *Fortaſſe Valla ſcripſerat* ex nepotibus. 5 Ritus patrios ei peragere

τὰς παρθένους. λέοισι. τὰς δὲ ἀποθνησκούσας παρθένους ἐν τῷ τρωύματι, ταύτας καλέοισι παρθένους. πρὶν δὲ ἀπειναι αὐτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιεῦσι. χοινὴν παρθενωνῖτιν καλλίστην δύο μὲν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κατὰ τε Κορινθίην καὶ πανοπλίην Ἑλληνικὴν, καὶ ἐπ' ἅρμα ἀναβιβάσαντες, περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὰ πάλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφι Ἕλληνας προικαθίζειν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δὲ ὧν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κεκοσμέεσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸν κράνος φημὶ ἀστῖχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας. τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καί μιν μεμφθεῖσάν κῳ τὸν πατέρα, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διΐ. ὑπὸ δὲ Δία ἑωυτὴν μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. μίξιν δὲ ἐπίκοινον τῶν γυναικῶν ποιέονται, οὔτε συνοικέοντες, κτηνηδόν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδὲν ἡβήσῃ, συμφοιτέουσι ἐς τὠυτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός, καὶ τῷ ἂν ἤκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται. Οὗτοι μὲν οἱ πρὸς θαλάσσαιοι τῶν Νομάδων Λιβύων εἰρέαται. ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη. ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος, ὀφρύη ψάμμος κατήκει, ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακλήας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα ἁλὸς δέκα ἡμερέων ὁδός, ἁλὸς ἐστὶ τρύφεα κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἑκάστου τῶν κολωνῶν ἀναχανδάζει ἐκ μέσου τοῦ ἁλὸς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ δὴ ἔθεσποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων ἁλὸς δέκα ἡμερέων ὁδοῦ Ἀμμώνιοι, ἔχοντες ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαιέος Διός. καὶ γὰρ ὃ ἐν Θήβῃσι (ὡς καὶ πρότερον εἰρηταί μοι) κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τὸ ἄγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ χρηναῖον ἐόν· τὸ δὲ μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον. μεσαμβρίη τέ ἐστι, καὶ τὸ κρῆνα γίνεται ψυχρόν. τηνικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους. ἀποκλιομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύνεταί τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελαΐζει. τηνικαῦτα ἤδη ζέει ἀμβολάδην. παρέρχονταί τε μέσας νύκτας καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠώ. ἐπίκλησιν δὲ αὐτῇ ἡ κρουνὸν καλέεται ἡλίου.

minauimus: & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falsas virgines appellant. Sed priusquam à pugnando desistant, hoc faciunt: Quæ virgo in pugnam optimam operam nauauit, eam semper communi consensu ceteræ virgines exornant cum cetera armatura Græca, tum crista Corinthia, & currui impositam circa paludem circumferũt. Quibus autem rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, non habeo dicere. arbitror autem ornari suetas armis Ægyptiis. nam ab Ægypto affirmarim & scutum & galeam Græcis esse tradita. Aiunt autem Mineruam Neptuni esse filiam ac paludis Tritonidis, eamq; [1] nescio quid à patre reprehensam donasse seipsam Ioui, & Iouem, sibi illam asciuisse filiam. Hæc illi aiunt. Iidem promiscue cum mulieribus, non vna habitantes, sed pecudum more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robustus est factus, apud quem virum habitare sustinet, (nam tertio quoque mense viri conueniunt) eius filius censetur. Isti quidem maritimi Libyum Nomadum dicti sunt. Supra hos autem ad partem mediterraneam Libya est theriodes dicta, *id est, feris abundans*. Supra hanc therioden supercilium soli sabulosum est, porrectũ à Thebis Ægyptiis ad columnas Herculis. In hoc supercilio ferme decem dierum itinere [2] sunt grumi grandes salis iucundi in collibus, & singulorum collium vertices è medio sale eiaculantur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant vltimi, solitudinem versus, & supra *plagam* therioden *dictam*, à Thebis itinere dierum decem, primi Ammonii, habentes templũ ad Thebani Iouis effigiẽ. etenim Thebis (quemadmodum à me memoratum est) aspectu arietino Iouis simulacrum est. Apud hos est alia quoq; aqua fontana, quæ sub matutinum quidem tepet, sub horam autem qua forum frequentissimum est, frigescit: sub meridiem multo frigidior est. eaque hora hortos irrigant. Declinato iam die remittitur frigus, donec sol occidit: tunc tepescit, magis ac magis calescens, ad mediam vsque noctem, quo tempore feruens exæstuat: præterita nocte media, ad auroram vsque refrigescit. cognominatur autẽ fons iste, Solis.

cxxxi

Μετὰ

1 Nescio quid de patre conquestam 2 Sunt frusta salis veluti grumi magni in tumulis: & in singulorum tumulorum verticibus è medio sale aqua frigida & dulcis erumpit.

Post

CLXXXII Post Ammonios autem per supercilium sabuli, decem rursus dierum itinere est collis salis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circumhabitantibus: cui loco nomen est Ægila, ad quem locum Nasamones veniunt palmulas decerptum. CLXXXIII Rursus decem dierum spatio ab Ægilæxis alius [1] collis est salis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna vis, quemadmodum apud alios: incolentibus illic hominibus quibus nomen est Garamantibus, natione sane magna, qui inducta super salem humo, ita serunt. Ab his ad Lotophagos breuissimũ iter. A quibus triginta dierum spatium est ad eos apud quos gignuntur boues præpostere pascentes. Ideo autem præpostere pascuntur quod cornua inflexa anterius habent, & ob id cessim euntes pascuntur. nam offensantibus in terra cornibus, progrediendo pasci nequeunt: alioqui nihil differentes à ceteris bobus, præter crassitudinem pellis atque duritiem. Garamantes hi Troglodytas Æthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ Æthiopes, omnium quos fando cognouimus, pernicissimis pedibus sunt, serpentibus, lacertisque & aliis id genus reptilibus vescentes, lingua nulli alteri simili vtentes, sed vespertilionum more stridentes. CLXXXIV A Garamantibus decem quoque dierum itinere alius collis est salis, & aqua: accolentibus hominibus quibus nomen est Atlantibus, solis omnium hominum, quos ipsi nouimus, innominatis. [2] nam sales quidem apud eos vocantur Atlantes, singulis autẽ eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrantur, eique præterea omnia conuitia ingerunt, quod torridus & ipsos & regionem perdat. Post totidem dierum iter alius tumulus salis est, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis est mons nomine Atlas, angustus, & vndique teres: & (vt fertur) adeo celsus vt eius cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neque hyeme neq; æstate: quem esse columnã cæli indigenæ aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines: nã Atlantes vocantur. dicunturq; nec vlla animante vesci, nec vlla somnia cernere. CLXXXV Ad hos vsq; Atlantes possum recensere nomina eorum qui in supercilio *Libyæ* habitant, post hos non amplius. Porrigitur

Μετὰ δ' Ἀμμωνίους, ἀπὸ τ' ὀφρύης τ' ψάμμου δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, χέλωνός τε ἀλὸς ἐστὶ ὁμοῖος τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι οἳ περὶ αὐτὴν οἰκέουσι· τῇ δὲ χώρῃ τούτῳ οὔνομα Αἴγιλα ἐστί. ἐς δὲ τοῦτον τὸν χῶρον οἱ Νασαμῶνες ὀπωρίζοντες τοὺς φοίνικας φοιτέουσι. Ἀπὸ δ' Αἰγίλων, ἄλλα δέκα ἡμερέων ἀλλέων ὁδὸν, ἕτερος ἀλὸς χέλωνος, καὶ ὕδωρ, καὶ φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, κατάπερ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι τὴν αὐτὴν γῆν τοῖσι οὔνομα Γαραμάντες ἐστὶ, ἔθνος μέγα ἐμφερῶς· σὺν ὅπλοις γὰρ ἕκαστοι ἐπὶ ἅρμασι ἐπιφορέοντες, ἔπειτα σπείρουσι. σπείρουσι δὲ ἐς τοὺς Λωτοφάγους· ἐκ τούτου τεσσεράκοντα ἡμερέων ἐστὶν ὁδὸς ἐς τοῦτο τὸ χωρίον, καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθεν. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀεὶ χωρέοντες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν οὐκ οἷοί τε εἰσὶ, προσεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τὰ κέρεα. ἄλλο δὲ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τείλιν. εἰσὶ Γαραμάντες οἳ θηρεύουσι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θρῴδεσι τοῖσι τεθρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους ἀποφερόμεθα ἀκοῇ. σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται ὄφις καὶ σαύρας, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἑρπετῶν. γλῶσσαν δὲ οὐδεμιῇ ἀνθρωπηίῃ παραπλησίην νεομίκασι, ἀλλὰ τρίζουσι, κατάπερ αἱ νυκτερίδες. Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, ἄλλος τε ἀλὸς χελωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι οἳ περὶ αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὔνομά ἐστι Ἄτλαντες· οἳ αὐτῶν μοῦνοι εἰσὶ μοῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλέσι μὲν γὰρ σφι ἔστι Ἄτλαντες οὐνόματα, ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ αὐτέων οὔνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τὴν ἠλίου ὑπερβάλλοντι κατάρῃσι, καὶ τοῖς τούτοισι πάντα τὰ αἰσχρὰ λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων διατείθει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώρην αὐτέων. μετὰ δὲ, δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, ἄλλος τε ἀλὸς χελωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι οἳ περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔστι δὲ τοῦ ἄλὸς τούτου ὄρος τὸ οὔνομα Ἄτλας· ἔστι δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντῃ. ὑψηλὸν δὲ ὅσον δή τι λέγεται εἶναι, ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι. οὐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα ὔτε θέρεος ὔτε χειμῶνος. τοῦτο λέγουσι οἱ ἐπιχώριοι εἶναι. ὅτι τοῦτο τοῦ ὄρεος οἱ ἄνθρωποι ὅτοι ἐπώνυμοί εἰσι γίνονται· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγουσι δὲ ὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, ὔτε ἐνύπνια ὁρᾶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλαντίων τούτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρύῃ κατοικημένων καταλέξαι· ὑπὲρ δὲ τούτων, οὐκέτι. διήκει

1 Agger. *Paulo post ipse* tumulum *vertit.* 2 Nam omnibus quidem simul nomen est Atlantes. *Id est, commune quidem vniuersæ genti nomen est Atl.*

δὴ ὧν ἡ ὀφρὺη μέχρι Ἡρακλείων στηλέων, καὶ ὃ ἔξω θυτέων. ἔστι δὲ ἁλὸς τε μέταλλον ἐν αὐτῇ ἀφ' ἡμερέων ὁδὸν δέκα, καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες· τὰ δὲ οἰκία τοῦτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίνων χοιράδων οἰκοδομέαται. τοῦτο γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἐς ὄμβρους ἐστί. οὐ γὰρ ἠδύνατο πλύνειν οἱ τοῖχοι ἐόντες ἅλινοι, εἰ ὗε. ὁ δὲ ἅλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος ὁ εἶδος ὀρύσσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρύος ταύτης, ὃ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἔρημος καὶ ἄυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἄομβρος καὶ ἄξυλός ἐστι ἡ χώρη· καὶ ἰκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν. Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες· καὶ θηλέων τε βοῶν· οὗτοι γὰρ νόμιμοι, διὥπερ καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ ἢν οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν θηλέων οὐδὲ αἱ Κυρηναίων γυναῖκες διχομηνῦσι πατέεσθαι, ἀφ' τιμῶν ἐν Αἰγύπτῳ Ἶσιν, ἀλλὰ καὶ ἱητείας αὐτῇ καὶ ὀρτὰς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ὑῶν θηλέων τῇσι βοσὶ γεύονται. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἤδη νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, οὐδὲ καπὶ τὰ παιδία ποιεῦντες οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες ἐώθασι ποιέειν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν πολῦται, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν· ποιοῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε. τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπεὰν τέρετέα γένηται, οἱσὶ μὴ πρόσω βάτων κνίσσουσι τὰς ἐν τῇσι κορυφῇσι φλέβας· μετεξέτερσι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τοῦδε εἵνεκα, ὡς μὴ σφέας ἐς ὄψιν πρωΐην χεῦνον κατάρρεον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλῆται. καὶ ἀφ' τοῦτο σφέας λέγουσι τῇ ὑγιηρότατοι. (εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πολῦται ὑγιηρότατοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν ἀφ' τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, ὑγιηρότατοι δὲ ὧν εἰσὶ) ἢν δὲ κνίσωσι τὰ παιδία, ἀσημοτέρην βλήσεται, ἀζῦρηταί σφι ἄκος· τεράμου γὰρ οὐδὲν ἀποτρώγοντες ῥύονται σφέας. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἵδε. ἐπεὰν τὸν ὦδὸς ἀπάρξωνται τοῦ κτενέος, ῥιπτέουσι ὑπὲρ τὸ δῶμα. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφονται τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι. τούτοισι μὲν νυν πολῦται Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα. μετὰ δὲ, τῷ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδέωνι.

autem id ſupercilium ad columnas vſque Herculeas, atque vlterius. Intra quod eſt ſalis metallum, *id eſt*, [1] *effoſsio*, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia ſua faciunt ex [2] micis ſalis. iſti enim iam tractus Libyæ vacant imbribus. nam ſi plueret illic, non poſſent manere parietes [3] ſalis. Supra autem hoc ſupercilium, auſtrum verſus ac mediterranea Libyæ, deſerta iam plaga eſt, & ſine aqua feriſque, ſine pluuia ac lignis, omni prorſus humore vacans. Ita ab Ægypto ad Tri- CLXXVI
tonidem paludem, [4] paſtoritii Libyes ſunt carne victitãtes ac lacte, nihil vaccinum guſtantes, quia nec Ægyptii guſtant ſuem, nec alentes quidem vaccam. Sed nec Cyrenææ feminæ [5] ferire ſibi fas putant, ob Iſidem quæ eſt in Ægypto, cui etiam iciunia & dies feſtos ſtudioſe agunt. At mulieres Barcææ nõ modo guſtu vaccinæ carnis, ſed etiam ſuillæ abſtinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occaſum vero Tritoni- CLXXVII
dis paludis iam non ſunt [6] paſcuales Libyes, neque eiſdem moribus vtentes, neq; idem circa infantes quod paſcuales ſolent, factitantes. Nam Libyum qui paſtorales ſunt plerique hoc faciunt, an omnes, non queo pro certo dicere. Vbi filii ipſorum quadrimi effecti ſunt, venas verticis illorum lana ſuccida inurunt, nonnulli venas temporum: eam videlicet ob cauſſam ne vllo vnquam tempore phlegma, *id eſt*, *pituita*, defluens è capite, officiat. eaque de re ſe aiunt eſſe optima valetudine. Et ſunt reuera Libyes inter omnes quos nos nouimus homines ſalubertimo corpore: incertum mihi an ob hanc cauſſam, certe optima valetudine ſunt. Quod ſi pueris inurendis ſpaſmus exiſtat, inuẽta eſt ab eis medicina. vrina enim hirci aſperſa eos liberant. Ea autem refero CLXXVIII
quæ ipſi Libyes narrãt. Porro ſacrifi-
cia apud [7] paſtoritios Libyes talia ſunt: Vbi pro primitiis aurem pecudis præciderunt, eam ſupra domum abiiciunt: hoc acto, ceruicem eius auertunt. Solis autem omnium deorum immolant Soli & Lunæ. & his quidẽ vniuerſi Libyes ſacrificant: at qui circa Tritonidẽ paludẽ incolunt, etiã Mineruæ Tritoniq; ac Neptuno: ſed Mineruæ præcipue.

---

1 Fodina, 2 Grumis 3 *Poſt* Salis, *adde*, Ibi autẽ & albus & purpureus ſal effoditur. 4 Nomades Libyes ſunt, qui carne & lacte veſcuntur, ſed ab eſu vaccarum abſtinent ſicut & Ægyptii, ſuesque non alunt. 5 *Suſpecta eſt hic vox Græca.* 6 Nomades Libyes, 7 Nomades. *Sic & in ſequent. pro* paſtorales.

A qui-

CLXXXIX A quibus Libybus Græci veſtem & ægidas ſimulacrorum Mineruæ mutuati ſunt, præterquam quod ægides apud Libyes,& pendentes ex eis fimbrię non ſunt ſerpentes, ſed è loris factæ: cetera vero omnia ad idem exemplar efficta ſunt: nomine quoque ipſo teſtificante veniſſe ex Libya [1] Palladiorum ſtolam. Quippe Libyſſæ mulieres ſuper veſtem amiciuntur nudis ægeis, *id eſt*, *caprinis pellibus non villoſis*, fimbriatis, ac rubrica delibutis, à quibus ægeis, *id eſt*, *caprinis pellibus*, ægidas denominauere Græci. Quinetiam hinc primum mihi videtur eiulatus in templis extitiſſe, quod eo Libyſſæ mulieres vehementer vtuntur ac belle. Et à Libybus quadriiugos equos iungere Græci didicere. Sepeliunt autem paſtorales Libyes defunctos vt Græci, præter Naſamones, qui illos ſedentes ſepeliunt, obſeruantes vt dum quis cœpit agere animam, eum ſedentem conſtituant, ne ſupinus expiret. Domicilia eorum ſunt virgultis compacta, ſuſpenſis circa lentiſcos, & ea quoquouerſus verſatilia. Et iſti quidem talibus vtuntur moribus. Contingunt autem hos ab [2] orientali parte Tritonis fluminis ii Auſes qui ſunt aratores: [3] qui vero Libyes domos poſſidere conſueuerunt, iis nomen impoſitum eſt Maxyes, qui dextram capitis partem comatam geſtant, ſiniſtram radunt, corpus minio tingunt, aſſerentes ſe à Troianis eſſe oriundos. Regio autem hæc & reliqua ad occidentem vergens, multo frequentior eſt feris ſyluiſque quàm regio paſtoralium. Nam quæ ad auroram reſpicit, quam paſtorales incolunt, Tritone flumine tenus & depreſſa eſt & arenoſa: hinc deinceps quæ aratorum eſt, veſperam ſpectans, montana valde eſt ac nemoroſa, ferisq; frequens. Siquidem apud hos & ſerpentes ſunt ſupramodū grandes ac leones, elephantes quoque & vrſi, & aſpides, & aſini cornibus prediti. Et [4] cynocephali, *id eſt*, *capita canina habentes*, & acephali, *id eſt*, *non habentes capita*, qui in pectoribus oculos habent, vt Libyes memorant: necnon viri feminæque agreſtes, & aliæ permultæ ferę haud CXCII ementitæ. Quorum nihil apud paſtorales eſt, ſed alia, veluti pygargi, & capreæ, & bubali, & aſini, non illi quidem cornua habentes, ſed alii impoti: nunquam

Τὼν δὲ ἀρχαὶ ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσταίων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες. πλὴν γὰρ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθὴς τῶν Λιβυσταίων ἐστὶ, καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι, οὐκ ὄφιες εἰσὶ, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τὠυτὸ ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ πίστωμα κατηγορέει ὅτι ἐκ Λιβύης ἦκται ἡ στολὴ τῶν Παλλαδίων. αἰγίδας γὰρ περιβάλλονται ψιλὰς πᾶσι τὰς αἰγίδας ἐπὶ τὠυτὸ ἐσθῆτα θυσανωτὰς αἱ Λίβυσσαι, κεχειμένας ἐρυθρῇ σανδαράκῃ. ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τουτέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκέει δέ μοι γε καὶ ὀλολυγὴ ἐν ἱεροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέσθαι. καρτερὰ γὰρ ταύτῃ χρέωνται καλὰς αἱ Λίβυσσαι. καὶ τέσσερας ἵππους ζευγνύαι πρὸς ἅρμα Λίβυες οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ Νομάδες, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπεὰν ἀπίῃ τὼ ψυχήν, ὅκως μὴ κατακοισι, μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέεται. οἰκήματα δὲ σύμπηκτα ἐξ αἰθερείκων σπερμῶν περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοισι οὗτοι χρέωνται. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρην τῆς Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐσέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζοντες σκηπάδας, τοῖσι οὐνόμα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ δεξιὰ τῶν κεφαλέων κομόωσι, τὰ δὲ ἐπαείσια κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα μίλτῳ χρίονται. Φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρη αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς ἑσπέρην, πολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν Νομάδων χώρης. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ Νομάδες νέμονται, ἔστι ταπεινή τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ. ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἑσπέρην, ἡ τῶν ἀροτήρων, ὀρεινή τε καὶ δενδρέη καὶ θηριώδης. καὶ γὰρ οἱ ὄφιες οἱ μεγάθεες, καὶ οἱ λέοντες κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι, καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες· καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες (ὡς δή λέγεται γε ὑπὸ Λιβύων) καὶ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ θῆρα πλήθεϊ πολλὰ θηρία ἀκατάψευστα. Κατὰ τοὺς Νομάδας δὲ ὄφιες μὲν τούτων οὐδὲν, ἀλλὰ θῆρα τάδε, πύγαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι οὐκ οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· (οὐ

1 *Id eſt, ſimulacrorum Mineruæ. dicit enim Herodotus* παλλαδίων *quod dixerat* τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης. 2 Occidentali
3 *Lectionem ſequutus videtur diuerſam ab ea quæ eſt in vulg. edit.* 4 *In vulg. Gr. edit. Cynocephalorum tantum fit mentio, ſed quidam vet. codices pro* κυνοκέφαλοι *habent* ἀκέφαλοι, *hoc modo,* καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι ὄμματα &c.

γὰρ δὴ πίνοισι) καὶ ὄρυες, (τῶν κατὰ κέρεα τοῖσι Φοίνιξι οἱ πήχεες πεποιημένα· μέγαθος δὲ ὁ θηρίου τοῦτο κατὰ βοῦν ἐστί) καὶ βασσάρια, καὶ ὕαιναι, καὶ ὕστριχες, καὶ κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ παρδάλιες, καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὀσσον τε πεπήχεες χερσαῖοι, καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι, καὶ ὄφιες μικροὶ, κέρας ἓν ἕκαστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄφαρκτα τὰ ἄλλα, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου. ἔλαφος μὲν γὰρ οὐδαμῇ ἐστὶ Λιβύης πάμπαν ὀλίγη· ὗς δὲ ἄγριος ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἔστι. μυῶν δὲ γλίσχρα τρία αὐτόθι ἐστί· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες· (ὃ δὲ οὔνομα τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκὸν, δύναται δὲ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί) οἱ δὲ, ἐχῖνες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαῖ ἐν τῷ Σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίῃσι ὁμοιόταται. τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἐστὶ τῶν Νομάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες, ὅτι μακρότατον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέεσθαι. Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες λιθοκόλλοισι τὰ ἅρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τούτων δὲ Ζύγαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῷ δὲ ἔτι πλέον λέγεται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιέειν. μιλτοῦνται δὲ ὦν πάντες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι. οἱ δὲ σφι ἄφθονοι, ὄζοι ἐν τοῖσι οὔρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κεῖσθαι νῆσον τῇ οὔνομα εἶναι Κύρανιν. μῆκος μὲν, δισχιλίων σταδίων, πλάτος δὲ, στεινὸν, διαβατὸν ἐκ τῆς ἠπείρου· ἐλαιέων τε μεστὴ καὶ ἀμπέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων, πτερύγισι ὀρίθων κεχριμένοισι πίσσῃ, ἐκ τῆς λίμνης ψῆγμα διαφέρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μή τι ἐστὶ ἀληθέως, οὐκ οἶδα, πρὸς ἃ λέγεται γεγράφω. εἶπα δὲ αὐτὸς πρῶτος, ὅκου καὶ ἐν Ζακυνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὥρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῦνες αἱ λίμναι αὐτόθι· ἡ δὲ ὧν μεγίστη αὐτέων, ἑβδομήκοντα ποδῶν πρώτη, βάθος δὲ, ὀργυιῆς ἐστί· ἐς ταύτην καλὸν καπείσι, ἐπ' ἄκρῳ μυρσίνῃ προσδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὀδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δὲ ἄλλα, τῆς Πιερικῆς πίσσης ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης. ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συχνὸν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὃ, τι δ' ἂν ἐσπέσῃ ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. οὕτω δὴ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου

Λιβυσιδίων.

enim bibunt. & oryes,[1] quibus vinales palmæ pro cornibus fiunt. (huius feræ magnitudo est ad æquiparationem bouis) & bassaria, & hyænæ, & hystriches, & arietes agrestes, & dictyes, & thioes, *id est, ex hyæna & lupo geniti*, & pantheræ, & boryes, & crocodili tricubitali ad summum magnitudine, terrestres, lacertis assimiles, & struthi subterranei, & serpentes pusilli cũ singulis cornibus. Hæ sunt illic feræ, & item ceteræ quæ alibi, præter ceruũ & aprum. ceruus enim & aper prorsus in Libya nullus est. Sunt ibidem quoq; tria murium genera, quorum alii bipedes vocantur, alii zegeries, Libyca lingua (quod in Græca pollet idem quod *βουνοὶ*, *id est*, *colles*) alii, echines. Sunt præterea mustelæ quæ in Silphio nascuntur,[2] murænis simillimæ. Tot habet feras Libyum pastoralium regio, quantum nos maxime scrutando longissime inuestigare potuimus. Maxyum autem Libyum confines sunt[3] Zabeces, vbi feminæ aurigantur currus in bellum. His finitimi sunt Zygantes, vbi magnam vim mellis apes conficiunt, sed multo plus opifices viri facere dicuntur. omnes autem minio inficiuntur, ac simiis vescuntur, quarum affatim gignitur iis qui in montibus degunt. Iuxta hos aiunt Carthaginenses sitam esse insulam nomine Cyranin, ducentorum stadiorum longitudine, arctam latitudine, in quã transiri è continente potest, oleis refertam ac vitibus. Et in ea esse lacum vnde virgines indigenarum pennis volucrum pice illitis ramenta auri referunt è limo. Hæc an vera sint haud equidem scio, sed quæ narrantur scribo. [4]Fuerit autem totum, vt ipse ego in Zacyntho vidi picem è lacu referri. Sunt eo loci complures lacus, quorum qui maximus, septuaginta quoquouersus pedũ est, altitudinis duũm passuũ. in hunc *virgines* contũ, cuius in summitate myrtus alligata est, demittunt; deinde referunt myrto picem, odorẽ quidem asphalti habentem, sed cetera præstantiorem pice Pieria: eamque in scrobem quam iuxta lacũ foderunt, effundunt, & vbi multũ illius aggesserunt, ita è scrobe in amphoras trãsfundũt. Quicquid autem in lacũ decidit, id sub terrã meanS[5] redditur in mari, quod à lacu quatuor stadiis abest. Ita quę de insula

CXCIII CXCIV CXCV

1 Ad quarum cornua Phœnices cubitos *mensuras* faciunt. *Id est, Phœnices suas mensuras dictas Cubitos illarum cornibus magnitudine faciunt pares. Fortasse tamen & aliter sit sensisse.* 2 Tartessiacis similes. 3 Zaueces, 4 Fieri autẽ possit vt id omnino ita se habeat, quum ipse viderim &c. 5 Conspicitur. *Vel, apparet.*

adia-

adiacenti Libyæ dicuntur, consentanea
CXCVI sunt veritati. Aiunt præterea Carthaginenses, locum esse Libyæ extra columnas Herculis habitatum hominibus: eo quoties ipsi applicuere, se merces è nauibus exponere, easque in crepidine terræ deinceps collocare: tum conscensis nauibus fumum excitare: fumo autem conspecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus depositо,[1] rursus illinc abscedere, sed non extra conspectum: tum se illinc è nauibus egressos *pretium* considerare, & si dignum mercibus[2] videatur, eo sumpto abire: sinminus, conscensis iterum nauibus considere. illos vero accedentes, plus auri ad id quod deposuerunt addere, donec[3] persuadeant. Neutros autem alteris iniuriam inferre:[4] neque aut se contingere merces priusquam ipsi sumpserint aurum. Atque hi sunt
CXCVII Libyum quos nominare possum. quorum plerique neque tunc de rege Medorum curabant quicquam, neq; nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere, à quatuor eã nationibus (quantum nos scimus) & non à pluribus incoli: quarum duæ sunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem, Libyes atq; Æthiopes: quorũ alteri ad aquilonem Libyæ, alteri ad austrum incolunt: aduenæ vero, Phœnices & Græci.
CXCVIII Neq; vero videtur mihi bonitas Libycæ terræ cum bonitate Asiæ atque Europæ comparanda, præter vnam Cinypem, quæ tellus fluuio cognominis est. Hæc autem optimæ cuique telluri par est prouentu fructus cerealis[5] omnino ceterę Libyæ. Est enim pulla & vda fontibus, ac secura siccitatis aeris: ac ne imbre quidem, qui sit vehementior, lædituꝛ. nam in eo tractu Libyæ pluit. Ex prouentibus autem fructuum terræ, totidem mensuræ illic quot è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum solum & illud est quod EVesperitæ colunt. nam quoties id eximie seipsum vbertate superat, centuplum reddit: at illud Cinypum, circiter trecenta.
CXCIX Porro Cyrenaica regio quæ huius Libyæ editissima est, quam pastorales incolunt, tres in se[6] plagas continet admiratione dignas. Primam, quæ maritima est, quod in ea iam fructus maturi metuntur vindemianturque: his compositis, in plaga quæ supra mari-

τ' ὅτι Λιβύη κειμήλιης εἰκότα ὄντι ἀληθείη. Λέγουσι δὲ καὶ τάδε Καρχηδόνιοι, ἔστι τῆς Λιβύης χώρης τε καὶ ἀνθρώπους ἔξω Ἡρακλείων στηλέων καὶ οἰκημένους, ἐς τοὺς ἐπὰν ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐφεξῆς παρὰ τὸ κυμάτων, ἐσβαίνουσι ἐς τὰ πλοῖα, τύφειν καπνόν· τοὺς δὲ ἐπιχωρίους, ἰδόντας τὸν καπνόν, ἰέναι ἐπὶ τὸ θάλασσαν· καὶ ἐπιτιθέντας αὐτοὺς τῶν φορτίων χρυσὸν τινὰ, καὶ ἐξανακεχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβαίνειν, σκέπτεσθαι. καὶ ἢν μὲν φαίνηται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀνελόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἢν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβαίνουσι ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δέ, προσελθόντες, ἄλλον πρὸς ὃν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικέειν δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἅπτεσθαι πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἅπτεσθαι πρότερον τὸν χρυσὸν ἂν οὗτοι ὃ χρήσιον λάβωσι. Οὗτοι μὲν εἶπα τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τουτέων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε τινὸς οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τοσοῦτον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν πρὸς τῆς χώρης ταύτης, ὅτι τέσσερσι ἔθνεσι νέμεται αὐτὴν, καὶ οὐ πλέοσι τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὔ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέω, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδὲ χρηστὴ εἶναί τις ἡ Λιβύη ἀπουδαίη, ὥστε ἡ Ἀσίη ἢ Εὐρώπη παρεβλήθη ἄν, πλὴν Κίνυπος μούνης. Οὐδὲ γὰρ δὴ αὐτὸ οὔνομα ἡ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίη τῇ ἀρίστῃ γαίῃ, δήμητρος καρπὸν ἀναφέρειν· οὐδὲ οἷόν τε οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γάρ ἐστι, καὶ ἔπυδρος πίδαξι. καὶ οὔτε ἀνομοῦ φορητίζουσα οὐδὲν, οὔτε ὄμβρου πλέω ποιεῦσα, δηλήνηται. ὕεται γὰρ δὴ τοῦτο τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἀναφορέων τὸ καρποῦ τοῦτο μέτρα τῇ Βαβυλωνίων γῇ κατίσαται. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὸν Εὐεσπερίτην νέμονται. ἐπὰν ἑκατοστὰ γὰρ, ἐπεὰν αὐτὴ ἑωυτῆς ἀρίστη γένηται, ἀναφέρει· ἡ δὲ ἐς τὴν Κίνυπα, τριηκόσια. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρη, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη τοῦτο τῆς Λιβύης τὸν οἱ Νομάδες νέμονται, τρεῖς χώρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θώματος. πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παράλια τῶν καρπῶν ὀργᾶ ἀμᾶσθαί τε καὶ τρυγᾶσθαι. τουτέων τε δὴ συγκεχυμένων, τὰ ὑπὲρ τὴν θαλασσαν

Βαβυλωνίην

τὴν θαλασσαν

1 Procul à mercibus retrocedere. *Hic autem interpres aliter legisse videtur. sed hanc lectionem* καὶ ἐξανακεχωρίεον πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων *sequentia confirmant.* 2 Videatur aurum, 3 Faciant illos acquiescere. *Gall. Iusques à ce qu'ils les rendant contens.* 4 Neque enim illos aurum attingere priusquam mercium pretio id æquauerint, *id est, priusquam tam multum exhibuerint quantum mercium pretio respondeat,* neque illos merces attingere, *vel, contingere* priusquam *&c.* 5 Nec quicquã omnino simile est reliquæ Libyæ. 6 *Sunt qui in Græco contextu pro* χώρας *legendũ censeant* ὥρας, *quã lectionẽ sequendo, aliter fuerit interpretandus hic locus.*

δίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾶ συγκομίζεσθαι, τὰ βουνοὺς καλέουσι. συγκεκόμισαί τε δὴ ὁ μέσος καρπὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατωτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεταί τε καὶ ὀργᾶ. ὥστε ἐκπίπτουσί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπροσγίνεται. οὕτω ἐπ' ὀκτὼ μῆνας Κυρηναίους ὀπώρη ἐπέχει. Ταῦτα μὲν νυν ὅτι τοσοῦτον εἰρήσθω. Οἱ δὲ Φερετίμης πέμψαντες Πέρσαι, ἐπεί τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐκάλεον ὑπὸ Ἀρυάνδεω, ἀπίκοντο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκδιδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω. τῶν δ', (πολὺ γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον) οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λόγους. ὀκτωκαίδεκα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ὅτι μῆνας ἐπέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα ἐς ὃ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιεύμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ὑπὸ χαλκέης ἀσπίδος ἐμάθησαν, ὅτι χάλκῳ ἀσπίδι, ὡδὲ ὅτι φερομένη· περιφέρων αὐτὴν ἔνδοθεν τοῦ τείχεος, προσῄσσε πρὸς ὃ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσχε κωφὰ πρὸς ἃ προσῄσσε, κατὰ τοῦτο δὲ ὅπου ἤχεσε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. αὐτορύσσοντες δὴ ἐπὶ ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεωρυχέοντας. 181 τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσβολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολλῶν τειχομαχεομένων, καὶ πεπτωκότων ἀμφοτέρων πολλῶν, καὶ οὐκ ἧσσον τῶν Περσέων, Ἄμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε· μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἱρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἱρετοὶ, ποιέει τάδε· νυκτὸς τάφρον ὀρύξας εὐρέην, ἐπέτεινε ξύλα ἀδηνέα ὑπὸ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ὅτι πολῆς τῶν ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους τοῖσι Βαρκαίοισι προσεκαλέετο τοὺς Βαρκαίους· οἱ δὲ ἀσμένως ὑπήκουσαν, ἐς ὅ σφι ἔδοσαν ὁμολογίην χρήσασθαι. τὴν δ' ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήνδε τινα. ὅτι τῆς κρυπτῆς τάφρου τὰ μέσα μένοντες ὅρκια, ἔστ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μενέειν ὃ ὅρκιον κατὰ χώρην· καὶ Βαρκαίοισι τε ὑποτελέειν φόρου ἀξίην βασιλέϊ, καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων. μετὰ δὲ ὃ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστώσαντες τοῦτοισι, αὐτοί τε ἐξῆσαν ἐκ τῆς ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἔων παρεῖναι ἐς ὃ τεῖχος ὃν βουλόμενον, ἐκ πύλας πάσας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι κατερρήξαντες τὸ κρυπτὸν γέφυραν, ἔπειτα ἔσω ἐς ὃ τεῖχος· κατέρρηξαν δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν ἑτοίμην γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ ὃ ὅρκιον ὅσον αὖ ἡ γῆ μένῃ

timam est, medios fructus legunt, quos bunos appellant: dum hi fructus adornantur, ii qui sunt in editissima plaga, coquuntur atq; matureſcunt. Itaq; dum primi fructus bibuntur atq; eduntur, vltimi aduentant. Atque hunc in modum ad octo menses perceptio fructuum Cyrenæos occupat. Hæc hactenus de his dicta sint. ¶ Persæ autem ad vlciscendam Pheretimam ab Aryande missi, ex Ægypto Barcen peruenerunt, oppidum obsederunt, missis illico qui denunciarent dedi autores necis Arcesilai. [1] Eos oppidani, vt qui cædis omnes participes essent, in colloquium non admiserunt. Ita octo menses Barcen quũ obsedissent Persæ, nono mense cuniculos suffoderunt ad murum ferentes, & valida tormenta admouerunt. sed cuniculos quidem faber quidam ærarius deprehendit æreo scuto, hunc in modum: Circumferens illud intra murum, admouebat pauimento vrbis: quod vbicunque admouebatur alibi, illinc è solo nihil soni reddebatur: ad locum autem qui suffodiebatur, æs clypei resonabat. vbi è diuerso fodientes Barcæi, Persas suffossores interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipsi repulsabant. Verum quum multum temporis contriuissent, & multi vtrinque caderent, nec pauciores ex Persis, Amasis, dux peditatus, talem rem commentus est: Animaduertens Barcæos vi non posse superari, sed dolo, latam fossam per noctem depressit, eiq; fragilia superstrauit ligna, & super ea humum induxit, reddens solum cetero æquabile. simulatque illuxit, Barcæos in colloquiũ euocat. Illi libenter obtemperauere, quod eis cordi erat ad pactionem deuenire. Pactionẽ autem in hanc formulam inierunt, ferientes fœdus super illam occultã fossam: vt quoad humus ea ita se haberet, tamdiu fœdus in ea regione ratũ foret, Barcæis, quod æquum foret se pensuros regi, & Persis, se nihil rerum nouarum aduersus Barcæos esse molituros, promittentibus. Barcæi dehinc fœderibus freti, & ipsi ex vrbe prodibant, & ex hostibus cuicunq; libebat intrandi vrbẽ faciebant potestatẽ, patefactis omnibus portis. At Persæ resciſſo ponte occulto in vrbem proruperunt: ideo autem pontem quem fecerant resciderunt, vt fœdus soluerent quod cũ Barcæis percusserant, tamdiu ratũ fore fœdus quãdiu maneret terra

cc

cci

[1] Eorum oppidani, vt qui &c. orationem non admiserunt. *id est, eorum petitioni non acquieuerunt, vel, assensi non sunt.*

vt tunc

tunc manebat: refracto enim ponte, nō manere fœdus in ea regione amplius.
CCII Pheretima traditos sibi à Persis Barcæos qui faciendæ cædis principes fuerāt, sudibus suffixit per ambitum murorū. Feminarum quoque decisas mamillas circa muros appendit. Ceteros Barcæos Persis vt diriperent imperauit, præter Battiadas, & qui cædis affines non exi-
CCIII terant. His vrbem permisit: reliquis in seruitutem abreptis Persæ redierunt. qui quum ad vrbē Cyrenen rediissent, Cyrenęi eos oraculi cuiusdam seruandi gratia, per vrbem deduxerunt, sed inter transeundum præfectus naualis exercitus Bares illis præcepit vt vrbem diriperent: recusante Amasi peditum duce. se enim aduersus vnam Barcen Græcā ciuitatē esse missos. Verum postquam transierūt, & ad ripam Lycæi Iouis subsederunt, pœnitentia eos subiit quod Cyrenen non occupassent: eamq; iterū adoriri conati sunt, Cyrenæis non permittentibus. Et licet nemo contra ferret arma, tamē incessit eis metus: illincque cursu se proripientes, sexaginta circiter stadia consederunt. vbi statiua habentibus; ab Aryande nuncius aduenit ad eos reuocandos. Quum igitur à Cyrenæis commeatum sibi præberi precati essent, & eum accepissent, in Ægyptum reuertebantur. Quos deinde Libyes excipientes, vestitus atque vtensilium gratia, vt quisq; relinquebatur trahebaturq;, interficiebant, donec in Æ-
CCIV gyptum peruentum est. Hic Persarū exercitus in Libyā longissime ad EVesperidas processit. Quos autem Barcæorum cepere,[1] quosq; ex Ægypto eiecere ad regem, iis Darius rex ad incolendum dedit vicum Bactrianæ regionis, (cui vico nomen imposuere Barcæ) ad meam vsque memoriam etiam incolis
CCV frequentem. Verum ne ipsa quidem Pheretima[2] probe vita excessit. nā posteaquam vlta Barcæos celerrime in Ægyptum rediit, male periit.[3] vt enim existunt acres admodū & inuidiosæ vltiones deorum in homines, viuens vermibus cōputruit. Talis ac tanta Pheretimę Batti filię in Barcęos vindicta extitit.

τὰ τότε εἶχε καταῤῥήξασι, οὐκέτι ἔμελε ὅρκιον καὶ χώρῳ. Τὰς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεί τε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τοῦ τείχεος· τὰς δὲ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς ἀποταμοῦσα, ταῦτα ἐξέστιξε κατὰ τοῦτοι ὁ τοῖχος. τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἦσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ φόνου μεταίτιοι· τούτοισι δὲ τὴν πόλιν ἐπέτρεψε ἡ Φερετίμη. Τοὺς δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρσαι ἐξανδραποδισάμενοι ἀπήγαγον ὀπίσω· καὶ ἐπεί τε ἐλθόντες τῇ Κυρηναίων πόλι ἐπέβησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγῳ τινὶ ἀπατεύμενοι διεξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιόντος δὲ τοῦ στρατοῦ, Βάρκης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς ἐκέλευε αἱρέειν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ πεζοῦ, οὐκ ἔα. ἐλθεῖν γὰρ ἀποστάλωσι μούνην Ἑλλανίδα πόλιν. ἐς ὃ διεξελθόντι καὶ ἐξωμόσασι μὴ Διὸς Λυκαίου ἔχθην, μετεμέλησέ σφι καὶ ἔσχοντο τοῦ Κυρήνην, καὶ ἐπέφερόν το δεύτερον παρεόντι ἐς αὐτόν. οἱ δὲ Κυρηναῖοι ὑποδειλιώρεον ποιέειν δὲ Πέρσησι, ὡς δεινὸς μαχόμενος, φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες δὲ ὅσον ἑξήκοντα στάδια, ἵζοντο. ἱδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ ἦλθε τῶν Ἀρυάνδεω ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς. οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπὶ δόσι σφι δοῦναι, ἔτυχον· λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ ταύτην ἐνθεῦτεν αὐτοὺς Λίβυες, τά τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκιῆς, τοὺς ὑστεροφορμίους αὐτέων καὶ ἐπιλοιμίους ἐφόνευον, ἐς ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς τὴν Λιβύης κατάτω ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε· τοὺς δὲ ἐξανδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀναστάτους ἐποίησαν τοῦτο βασιλῆα. Βασιλεὺς δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῶν Βακτρίης χώρης κώμην ἐγκατοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ ὄνομα ἔθεντο Βάρκην, ἥτις ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐν οἰκεομένη ἐτύγχανε τῇ Βακτρίῃ.

Οὐ μὲν δὴ ἡ Φερετίμη γε τὸν βίον κατέπλεξε. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης ὑπερέβαλε τοὺς Βαρκαίους ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς. ζώουσι γὰρ θηλέων ὀξέως. ὡς ἀρα καὶ θεοφιλέσι αἰ χαλεπαὶ τιμωρίαι τοῖσι θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὴ Φερετίμης τε Βάττεω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρίη ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

1 Hos ex Ægypto ad regem transportarunt: rex autem Darius iis ad incol. *Legendo* ἀναστάτους *pro* ἀναστάτους. 2 Feliciter vitam finiuit. quumprimum enim vlta Barc. in Ægypt. rediit, misere periit. 3 Vt enim diis odiosæ sunt nimium acres hominū vltiones. *Perinde ac si dicat, deos illi tam miserabilē vitæ exitum immisisse, odio prosequentes eam quæ vsa fuerat in vltione sumenda crudelitatem, vt & alios adeo atroces vltiones odio prosequi solent. Valla autem sensum inuertit.*

182

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER quintus, qui inscribitur TERPSICHORE.

Ὀ δὲ τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλιφθέντες ὑπὸ Δαρείου, τῷ ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, τοὺς μὲν Περιθίους Ἑλλησποντίους, οὐ βουλομένους ὑπηκόους εἶναι Δαρείου, κατεστρέψατο, τοὺς δὲ Παίονας καὶ ὑπὸ Παιόνων ἐκάκωσε. οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες, χρήσαντος τοῦ θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περιθίους, καὶ ὧν μὲν ἀντικαθημένους ὅπλα καλέσωνται σφέας οἱ Περιθίοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ὅπλα φέρειν· ὧν δὲ μὴ ὅπλα καλέσωνται, μὴ ὅπλα φέρειν· ἐποίεον οἱ Παίονες ταῦτα. ἀντιζομένων δὲ τῶν Περιθίων ἐπὶ τῷ προαστείῳ, ἐνθαῦτα μουνομαχίη τριφασίη ἐγένετο· καὶ γὰρ ἀνδρὶ καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλλον, καὶ κύων κυνί. νικώντων δὲ τὰ δύο τῶν Περιθίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλλοντο οἱ Παίονες ὃ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπόν τινα τῶνδε πρὸς σφίσι αὐτοῖσι, Νῦν ἂν εἴη ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον ἔργον. οὕτω τοῖσι Περιθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειρέουσι οἱ Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν, καὶ ἐλιπόν σφέων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον ῥηθέντα, ὧδε ἐγένετο. τότε δὲ αἰσθόμενοι ἀγαθῶν πρὸς τῆς ἐλευθερίης γινομένων τῶν Περιθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέριν θος, ἅλασε ὧν κατὰ ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ Δαρείῳ. ταῦτα γὰρ οἱ ἐπετέταλτο ὑπὸ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφεσθαι. Θρηίκων δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰνδούς, πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ὑπ' ἑνὸς ἄρχοιτο, ἢ φρονέοιτο κατὰ τοῦτο, ἄμαχόν τε ἂν εἴη, καὶ

ΑΤ PERSAE qui in Europa sub [1] Megabyzo relicti à Dario erant, primos ex Hellespontiis Perinthios, Dario subesse recusantes, subegerũt, antea quoque à Pæonibus male affectos. Siquidem Pæones qui sunt à Strymone, admoniti diuino responso vt bellum Perinthiis inferrent: & si quidem à Perinthiis ex aduerso considentibus prouocarentur, nominatim cõpellantibus, eos inuaderent: sinminus, ab inuadendo abstinerent: ita fecerunt. Enimuero considentibus Perinthiis eregione Pæonum in suburbanis, ibi singulare certamen triplex ex prouocatione commissum est, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quum victores duobus certaminibus Perinthii præ gaudio carmen Pæana cantarent, tunc Pęones hoc ipsum esse responsum dei coniectantes, inter se dixere, Nunc oraculum dei perfectum est, nunc nostrum est opus. Atque ita in Perinthios canentes impetum fecerunt, egregieque vincentes ex illis paucos reliquere. [2] Quæ quondam à Pæonibus gesta fuerant, hunc in modum gesta sunt. Tunc autem Perinthii pro libertate strenue pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo superati sunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes eius vrbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, vt omnem Thraciam subigeret. ¶ Gens Thracum, secundum Indos, omnium maxima est: quæ si aut vnius imperio regeretur, aut idem sentiret, vt mea fert opinio, inexpugnabilis foret, &

1 Vel, Megabazo, *si nostra exempl. sequaris: itidemque in sequentibus*, Megabazo, & Megabazus. *Verum & apud alios istud nomen non hoc sed illo scriptum modo inuenitur.* 2 Quæ quondam à Pæonibus acciderant *Perinthiis*, ita se habuerant. *Vel*, Talem quidem olim cladem *Perinthii* à Pæonibus acceperant. Tunc tamen pro libertate strenue

omnium

omnium gentium multo validiſſima: ſed quia id nimis arduũ illis eſt, & nulla ratione contingere poteſt, ideo imbecilles ſunt. Habent autem multa nomina ſingularum regionum ſinguli. Moribus tamen ac opinionibus conſimilibus imbuti ſunt, præter Getas & Trauſos,[1] & qui ſupra Creſtonæos incolunt. IV Ex quibus quæ à Getis fiant qui[2] ſe pro immortalibus gerunt, à me commemoratum eſt. Trauſi vero in ceteris quidẽ omnibus idem quod Thraces, verum circa natalia ſuorum atque obitus hoc factitant: Edito puero, propinqui eum circumſidentes cum ploratione proſequuntur, ob ea mala quæ neceſſe eſt illi, quod vitam ingreſſus ſit, perpeti: humanas omnes calamitates recenſentes. Hominem autẽ fato functum, per luſum atq; lætitiam terræ demandant, referentes quod malis liberatus in omni ſit felicitate. V At qui ſupra Creſtonæos incolunt, iſta agunt: Singuli plures vxores habent: quorum vbi quis deceſſit, diſceptatio magna fit inter vxores, acri amicorum circa hanc rem ſtudio, quænam dilecta fuerit à marito præcipue. Quę talis iudicata eſt & hunc honorem adepta, ea à viris ac mulieribus exornata, ad tumulũ à ſuo propinquiſſimo mactatur, vnaq; cum viro humatur, ceteris vxoribus id ſibi pro ingenti calamitate ducentibus. nam id eis VI ſummo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos eſt: Liberos in mercato venundant. Virgines autem non aſſeruant, ſed quibus libuerit cum viris concumbere ſinunt. at vxores aſſeruant vehemẽter, eaſq; magno ære à parentibus coemunt. Punctas[3] notis eſſe frontes, nobile iudicatur: non eſſe notatas punctis, ignobile. Otioſum eſſe, pro honeſtiſſimo habetur: agricolatorem vero, pro contemptiſſimo. E bello atque rapto viuere, pulcherrimum. Atque hi quidem ſunt eorũ inſigniſſimi mores. VII Deos autem hos ſolos colunt, Martem, I Liberum, Dianam: ſed reges, præter populares, etiam Mercurium, eumque è diis præcipue: per quem ſolum iurant, à quo progenitos quoq; ſe aiunt. VIII Optimatibus eorum tales ſunt ſepulturæ: Prolato triduum cadauere, mactatiſque omnifariis hoſtiis, conuiuantur. illudq; defletum prius, deinde combuſtum ſepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggeſtoq; deſuper tumulo,

πολλῷ κρέσσον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι καὶ ἀμήχανον μή κοτε ἐγχώριον. εἰσὶ δὲ καὶ τοῦτο ἀσθενέες. οὐδόμασι δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι τοῖσι πλησιοίσι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκεόντων. Τουτέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιέουσι, εἰρηταί μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταὐτὰ τοῖσι ἄλλοισι Θρηιξὶ ὅτι τελέοισι, κατὰ δὲ ὃν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον, ποιέουσι τάδε· Ὃν μὲν γινόμενον περιίζομενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπείτε ἐγένετο, ἀναπλῆσαι κακά· αἰνέοντες τὰ ἀνθρώπινα πάντα παθέα· Ὃν δὲ ἀποθνήσκοντα, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι, γῆν κατὰ κρύπτουσι, ὡς ἐπιλέξαντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθείς, ἔστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων, ποιέουσι τάδε· ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλάς· ἐπὰν δὲ τῶν αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τῇδε, ἥ τις αὐτέων ἐφίλητο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. ἢν δὲ αὖ κριθῇ καὶ τιμηθῇ, 183
ἐγκωμιασθεῖσα ὑπό τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται θυτὴ ὑπὸ τοῦ οἰκηϊοτάτου ἑωυτῆς. σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται. ὄνειδος γὰρ σφι τοῦτον μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηίκων ἔστι ὅδε νόμος· πωλέουσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ· τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐῶσι οἵτινες αὐτὰς βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. Τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι, καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας πολλοῦ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ ὅ μὲν ὑστίχθαι, ἀγλυὲς κέκριται· ὅ δὲ ἄστικτον, ἀγλυές. ἐργὸν εἶδος, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμότατον. Ὁ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λῃστύος, κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφέων οἱ ὑπερφανέστατοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς δὲ σέβονται μούνους τοὺσδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων παρὲξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμέην μάλιστα θεῶν· καὶ ὀμνύουσι μοῦνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρμέω ἑωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ αἵδε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρόν· καὶ πρωτοῖα σφάξαντες ἱρήια, δαισχέοντες, προκλαύσαντες πρῶτον. ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες,

1 *Vel*, Et Creſtonæos qui ſuperiorem regionem incolunt. *ſic & paulo poſt.* 2 *De his vide lib. precedente locum Herodoti ſimulque annotationem in eum.* 3 Stigmatis. *Cicero στιχθέντα interpretatur* compunctum notis.

ἀγῶνα τιθεῖσι πανδημοτάτους· ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἆεθλα τίθεται καὶ λόγου μουνομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηκῶν εἰσι αἵδε. Τὸ δὲ τοῦ βορέω ἔπι τῆς χώρης ταύτης, οὐδεὶς ἔχει φέσιος ὅ τι ἐστὶ ἐπέκεινα οἰκέοντες· ἀλλὰ τὰ πρόσω ἤδη τοῦ Ἴστρου ἔρημος χώρη φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος. μούνους δὲ δύναμαι πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἴστρου αὐθεντέας, τοῖσι οὔνομα εἶναι Σιγύνας, ἐσθῆτι χρεωμένους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἄπαν τὸ σῶμα, ὅτι πέντε δακτύλους ὁ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς δὲ καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ὑπὸ ἅρματα, εἶναι ὠκυτάτους. ἐξεπιστέασι δὲ καὶ οἱ Σιγύνες τὰς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τουτέων τοὺς ὅρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅκως δὲ οὗτοι Μήδων ἄποικοι γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ὅτι φέσιος εἴπω· γένοιτο δ' ἂν πάντα ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύνας δὲ ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ἐόντες Μασσαλίης οἰκέοντες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δέ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ Θρήικες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέρην τοῦ Ἴστρου· τὴν δὲ τουτέων οὐκ ἔστι διελθεῖν τοσοῦτον πρόσω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ εἰκότα. τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται ἔστι δριμέα· ἀλλά μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκέει εἶναι, διὰ τὰ ψύχεα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρης ταύτης πέρι λέγεται· τὰ παραθαλάσσια δὲ ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίεε. Δαρεῖος δέ, ὡς διαβὰς τὰ χίσα τὸν Ἑλλήσποντον, ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς δὴ Ἱστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμψάμενος δὲ σφέας ἐς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἱστιαῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσεδέετο· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἱρέεται· ὁ δὲ Κώης, οἷά τε ὑπὸ τύραννος, δημότης τε ἐὼν, αἰτέει Μιτυλλήνης τυραννεύσας. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέρησι, ὅτι μὲν κατὰ τὰ εἰλήιτο ἐτέλεσαν. Δαρεῖον δὲ συνιδόντα, τάδε γράμματα οἷόνδε τι δόλιον, ὑπὸ θυμηδίης ἐνείλεσε Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλθόντα δυνατοὺς ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ὧν Πίγρης καὶ Μαστύης, ἄνδρες Παίονες· οἳ ἐπεί τε Δαρεῖος διέβη ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννίδι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ

cum alia omnis generis certamina proponunt, tum præcipue certa cum ratione monomachiam, *id est*, *singulare certamen*. Et sepulturæ quidem Thracum huiusmodi sunt. Quod autem huius regionis ad aquilonē vergit, nemo potest pro comperto referre quinam homines eam incolant: sed illam quę trans Istrum plaga est, constat vastam esse atque ignotam: vbi solos audio habitare homines nomine Sigynas, veste Medica vtentes, eorumque equos toto corpore hirsutos esse, ad quinque digitos altitudine pilorum, eosdemque pusillos ac simos, inualidosque ad viros gestandos, sed currui iunctos esse pernicissimos: atque his curribus indigenas inuehi. Horum fines proxime accedere ad Enetos, qui sunt in Adria. Eos quoque se colonos Medorum dicere: qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidem nō queo dicere: sed [2] fiat quidlibet intra longū tempus. [3] Sigynas Libyes qui supra Massiliā incolunt, institores appellant: Cyprii iacula. Verū, vt Thraces aiunt, apes loca quæ sunt trans Istrum, obtinent, & ob illas vlterius pergi non potest. Quæ quū dicunt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal constat frigoris intolerans esse. Sed mihi videntur loca quæ septemtrionibus subsunt, ob gelu inhabitabilia esse. Hactenus de hac regione: cuius oram maritimam Megabyzus Persis obedientem reddidit. ¶ Darius, [4] transmisso rapidissime Hellesponto, postquam Sardis venit, recordatus est beneficii in se ab Histiæo collati, & consilii Cois Mitylenæi. Quibus accersitis Sardis, obtulit electionem. Histiæus, vt qui esset Mileti tyrannus, nullā sibi tyrannidem poposcit: sed Myrcinum Edonidem, animo vrbis in ea condendæ. Et iste quidem hanc elegit. Coes autē, vt qui non tyrannus sed priuatus esset, optauit Mitylenes tyrannidem. Impetrato vterque quod optauerat, eo se contulit. ¶ At Dario res huiuscemodi oblata est, vt illam videnti incesserit cupido iubendi Megabyzo vt Pæonas ex Europæ sedibus in Asiam transportaret. Erant Pigres & Mastyes viri Pæones, qui postquā Darius transmisit in Asiā, & ipsi Sardis venere, cupidi tyrannidis apud Pæonas potiundæ, ducentes vna sororem procera statura atq;

1 De nullis autem possum quicquam accipere qui trans Istrum habitent præterquam de Sygnis. 2 Nihil est quod non contingere possit intra long. 3 Sygnas quidem certe Ligures qui supra Mass. &c. *At hic legit* Λίβυες *pro* Λίγυες. 4 Qum primum Sardis transmisso Hellesponto peruenit,

specioſa.

specioſa. Obſeruato tempore dum in ſuburbanis Lydorũ Darius præſideret, talem rem ſibi agendam putarunt: Sororem quamoptime poterant quum exornaſſent, ad aquam mittunt, vas capite tenentem, equumque è brachio trahentem, linumque nentem. Eam prætereuntẽ Darius attente conſiderabat, quod neque Perſica erant illa quæ ageret mulier, neque Lydica, neque vllarũ ex Aſia feminarum. Hæc conſiderans, miſit quoſdam ſuorum ſatellitum, iuſ- 10
ſos obſeruare in quã rem vteretur mulier equo. Iſtis obſequentibus, femina vbi peruenit ad flumẽ, [1]equo ſatisfecit, vas aqua impleuit. His actis, eadem via regreditur, aquam capite ſuſtinens, equum è brachio trahens, ac fuſum verſans. Admiratus Darius, tum iis quæ ab exploratoribus audiſſet, tum iis quæ ipſe vidiſſet, adduci coram feminam iubet. Ea adducta, adoleſcentes fratres qui aderant, non procul rem ipſam ſpeculantes, interroganti Dario cuias illa eſſet, aiunt ſe Pæones eſſe, & illam ſuam ſororem. Ad quos Darius, quinam homines eſſent Pæones, & vbi locorum habitarent, & cuius rei gratia illi veniſſẽt Sardis, percontari. Adoleſcentes, ſe vero veniſſe dicere vt ſeſe ei donarent. Pæoniam autem eſſe ad flumen Strymonem ſitam, qui Strymon non procul abeſſet ab Helleſponto. Eſſe vero Pæones coloniam Teucrorum qui è Troia fuerunt. Hæc ſingulatim illi referebãt. Interrogantiq; Dario nunquid omnes illic feminæ tam laborioſæ eſſent, affirmare prompte id ita ſe habere. huius enim rei gratia illud fiebat. Ibi Darius litteras ad Megabyzum dat, quem in Thracia præfectum reliquerat, iubens è ſedibus ſuis Pæones ad ipſum transferri cum liberis pariter & vxoribus. Eques cum hoc nuncio confeſtim ad Helleſpontum cucurrit, Helleſpontoque tranſmiſſo litteras Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, ſumpto è Thracia duce, aduerſus Pæoniam exercitum ducit. Pæones, cognito Perſarum in ſe aduentu, contractis copiis proceſſere ad mare, rati illac Perſas ingreſſuros ad dimicandum. Et Pæones quidem ad arcendum exercitus Megabyzi ingreſſum parati erant: Perſę autem certiores facti Pæonas conueniſſe ad intercludendum ab ora maritima ingreſſum, ſumptis ducibus, iter ad ſuperiora conuertũt, hoſtemq; latentes

λίδεα. φυλάξαντες ὁ Δαρεῖος τοῦτο καπιζόμενον ἐς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐπείνησαν τοιόνδε· σκευάσαντες τῇ ἀδελφεῇ ὡς εἶχον ἄριστα, ἐπὶ ὕδωρ ἔπεμπον, ἄγγος ἔχουσαν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν καὶ κλώθουσαν λῖνον. ὡς δὲ παρεξήιε ἡ γυνὴ, ἐπεμελὲς τοῦ Δαρείου ἐλήλυθε. ὅτε γὰρ Περσικὰ μὲν οὔτε Λύδια τὰ τοιαῦτα ἐστὶ γυναικῶν, οὔτε τοῦτο τῶν ἐστὶ τῆς Ἀσίης οὐδαμῶν· ἐπιμελὲς δὲ ὡς οἱ ἐλήλυθε, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ, τι χρήσαιτο τῇ ἵππῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὄπισθεν εἵποντο· ἡ δὲ, ἐπεί τε ἀπίκετο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἅμα τε ἵππον ἐποίεε· ἅρασα δὲ, καὶ ἅμα τὸ ἄγγος τὸ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τῇ αὐτῇ ὁδῷ παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. Θωϋμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος πάντα τὰ ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὤπτευσε, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἄχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, ἅτε πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες τούτεων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου ὁκοδαποί εἰσι, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἑωυτοῦ εἶναι σφέων ἀδελφεούς. ὁ δὲ ἀμείβετο τίνες δὲ οἱ Παίονες εἰσὶ, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί δὴ κῶν οἱ ἐλθόντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδις. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δῶρα τῆς σφέων αὐτῶν· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ὅρια τῷ Σρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἶναι δὲ Τεῦκρων τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔκαστα ἔλεγον. ὁ δὲ ἤρετο εἰ καὶ πάσας εἶναι αὐτόθι αἰ γυναῖκες οὕτω ἐργατίδες. οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν. αὐτοῦ γὰρ δὴ τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο.

Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγὸν, ἐντελλόμενος ἐξανασῆσαι ἐξ ἡθέων Παίονας, καὶ παρ' ἑωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐτέων. αὐτίκα δὴ ἵππεύς ἐλθὼν φέρων τὴν ἀγγελίην ὅτι τὴν Ἑλλήσποντον διαβαίη, διδοῖ τὸ βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ὡς λεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγεμόνας τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Παιονίην. Πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τὰς Πέρσας ὅτι σφέας ἴενται, ἁλιαθέντες ὁδὸν ἐστρατεύσαντο πρὸς θάλασσαν· δοκέοντες ταύτῃ ὅτι χειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐσβαλόντας. οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἑτοῖμοι ἐπὶ Μεγαβάζου στρατὸν ὅτεοι τα ἐρύκειν· οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλιαθέντας τοὺς Παίονας, καὶ τὴν πρὸς θάλασσαν ἐσβολὴν φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν αὐτὴν ὁδὸν τρέπονται. λαβόντες δὲ τοὺς Παίονας,

1 Equum aquauit. *vel*, adaquauit.

ἐσπίπτοισι ἐς τὰς πόλιας αὐτέων, ἐύσας οἰδρδν ἐρήμους. οἷα δὲ κεινὴν ἐπιπεσόντες, ὑπετίως κατέχον. οἱ δὲ Παίονες ὡς ἐπύθοντο ἐχομένας τὰς πόλιας, αὐτίκα ἀραμενδαδὲ τες, κατ' ἑωυτὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. οὕτω δὴ Παιόνων Σιριοπαίονές τε καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Γερρησίδος λίμνης, ἐξ ἠθέων ἐξαναστάντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπεφρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε· ἰκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐζυγωμένα ἐν ἦν ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἠπείρου στεινὴν ἔχοντα μιὴν γεφύρῃ. τοὺς μὲν σταυροὺς τοὺς ὑποστάσας τοῖσι ἰκρίοισι ὃ μὲν πάλαι ἅπας ἔσησαν κοινῇ πάντες οἱ πολῖται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἐσάσι τῷδε· κομίζοντες ἐξ οὔρεος τοῦ οὐνομα ἐστὶ Ὄρβηλος, καὶ γυναῖκα ἑκάστην ὀγαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑποίσι· ἄγεται δὲ ἕκαστος πολλὰς γυναῖκας· οἰκέουσι δὲ τοιοῦτον τρόπον· κατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἰκρίων καλύβης τε ἐπῆ ἁρμοσται, καὶ θύρης κατὰ κρυπτῆς ἁρμοσμένης τῶν ἰκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην· τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς ἀσπάρτῳ, μὴ καταυλισθῇ δειμαίνοντες· τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθῦς. τῶν δὲ πλῆθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὴν θύρην τὴν κατὰ κρυπτῆς ἀνακλίνῃ, κατιεῖ σχοίνῳ σπυρίδα κενὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ὑποσχών, ἀναμασᾷ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακάς τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ὕδωρ ἑωυτῷ Πέρσας, οἳ μετ' αὐτὸν ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ ἐπὶ Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα μὲν γὰρ ἔχει τὸ λίμνης τὸ μέτρημον, ὄρος ὑπερβάντα τοῦτον παλαιὸν ἀρχυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἑκάστης ἐφοίτα. μετὰ δὲ τὸ μέγα λεγόμενον ὄρος, Δύσωρον καλεόμενον ὄρος, ὑπέρβασις εἰς τὴν Μακεδονίην. Οἱ ὦν Πέρσαι οἱ πεμφθέντες ἐπὶ τοῦτο ἦλθον παρὰ Ἀμύντην, ὡς ἀπίκοντο, αἰτέουσι, ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτα ἐδίδου, καὶ σφέας ἐπὶ ξείνια ἐκάλεε. παρασκευάσαντος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς, ἐδέξατο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο ἅμα οἰνοπόται,

in eius oppida irrumpunt, & illa, vtpote vacua, facile occupant. Quod vbi resciuere Pæones, protinus dispersi, ad sua quisque dilabuntur, seque Persis dedunt. Ita è Pæonibus Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Prasiadem vsque paludem incolunt, è suis sedibus emoti, in Asiam sunt abducti. Qui vero circa Pangæum montem incolunt, Doberasque & Agrianas & Odomantos, & ipsam Prasiadem paludem, à principio non cepit Megabyzus. Tentauit tamen eos etiam expugnare qui paludem incolunt. incolunt autem hunc in modũ: In media palude compactæ stant sublicæ, angustum à continente ingressum vno ponte habentes. Has sublicas tabulata sustinentes, olim communiter omnes ciues statuebant: mox è lege hũc in modum statuendas censuerunt, vt pro singulis vxoribus quas quisque duceret (ducunt autem singuli multas vxores) ternas defigeret sublicas, è monte sumptas cui nomen est Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent singuli super ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata compactas, deorsum ad paludem ferentes. Paruulos autem liberos per pedem reste illigant, metuentes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autem & subiugalibus pisces pro pabulo præbent. Porro piscium tanta est copia vt quoties quis ianuam compactam reclinauerit, demissam fune sportam vacuam, aliquanto post retrahat piscium plenam. quorum duo sunt genera, vnum quod vocant Papraces, alterum Tilones. Ceterum è Pæonibus ii qui capti fuere, in Asiam sunt abducti. ¶ Pæonibus captis, Megabyzus nuncios in Macedoniam, septem Persas, qui post eum erant in exercitu spectatissimi, misit ad Amyntam, petituros regi Dario terram & aquam. Est autem è palude Prasiade breuis admodum in Macedoniam via. nam in primis paludi confine est metallum, *id est*, [1]*fossa aeris*: vnde post ea tempora Alexandro in singulos dies singula talenta prouenichant. Post metallum, superato monte quem vocant Dysorum, Macedonia intratur. Eo Persæ vbi peruenere, & in conspectũ Amyntæ, ad quem mittebantur, regi Dario terrã & aquam petiere: Amyntas & ea dedit, & homines in hospitium vocauit: instructaq; splendide cœna, percomiter accepit. Persæ, postquam à cœna ad potum

1 Fodina, vnde ὀρυχεῖα

peruc-

perüenere, Hospes, inquiunt, Macedo, nobis Persis consuetudinis est, quoties magnam exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas [1] & adolescentulas vxores ad assidendum introducere. Proinde tu nunc, quoniam libenter excepisti nos, & liberali hospitio prosequutus es, regique Dario & terram das & aquam, sectare consuetudinem nostrã. Ad hæc Amyntas, Nobis, inquit, Persæ, ista consuetudo non est, sed viros à feminis semouendi: verum quandoquidem vos exigitis qui domini estis, hoc quoque vobis præstabitur. Hæc loquutus Amyntas, feminas accersit. Illæ, vt iussæ, præsto fuerunt, & eregione Persarum deinde consederunt. Quas Persæ conspicati formosas, Amyntam alloquuntur, negantes omnino id factum esse sapienter. satius enim futurum fuisse, ab initio nõ venire feminas, quam, postquam venerant, non assidere, sed ex aduerso sedere in oculorum dolorem. Ita coactus Amyntas illas assidere iussit. Quæ quum obtemperassent, illico Persæ mamillas illarum tractare, vtpote plusculo vino temulenti, nonnulli etiam tentare suauiari. Hæc Amyntas intuens etsi iniquo ferebat animo, tamen præ metu Persici nominis quiescere. Verum eius filius Alexander quum adesset, atque hæc aspiceret, vtpote adolescens, & malorum inexpertus, nequaquam amplius tolerare posse. itaque grauiter ferens, ad Amyntam inquit, Tu quidẽ pater [2] cede ætati, abiq; hinc ad requiescendum, [3] neque indulgeas nimium potationi: ego vero hic remanens, omnia hospitibus quæ oportet exhibebo. Amyntas eum rei nouæ aliquid facturum animaduertens, ad hęc respondit, Fili, inquiẽs, [4] verba tua hinc me summouentis pæne intelligo. ideo enim me dimittis quod aliquid noui agere in animo habes. Quare nolo te quicquam noui in hos viros perpetrare, futurũ in perniciem nostram: sed tolera expectans quæ geruntur. nam quod ad discessum meum pertinet, parebo.

XX His responsis Amyntas abiit. Tum Alexander ad Persas, [5] Vobis, inquit, hospites, cum his feminis vel omnibus, si libet, facillime licet concumbatis: sed cum qua earum concumbere libeat indicate. Nunc enim fere tempus cubandi

νοντες, Ξεῖνοι Πέρσαι τάδε, Ξεῖνε Μακεδών, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον παρεσθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς γυναῖκας ἐσάγεσθαι παρέδρους. σύ νυν, ἐπεί περ παρεσθύμως μὲν ἐδέξαο, μεγάλως δὲ ξεινίζεις, Δαρείῳ δὲ βασιλέι δίδοις γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἕπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης, Ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗτος, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἄνδρας γυναικῶν χωρίζεσθαι· ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπόται προσχρήζετε τούτων, παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα. εἰπὼν τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας· αἱ δὲ ἐσεκαλέοντό τε καλεόμεναι ἦλθον, ἐς ἕδρης αἰτίαι ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόντες γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην, Φάμενοι ὃ ποιῆσαι τοῦτο, οὐδὲν εἶναι σοφόν. χρεὸν γὰρ εἶναι ἔμπροσθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παρεζομένας, δύπτας ἵζεσθαι, ἀλγηδόνας φυλάσσοντας ὀφθαλμῶν. ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν. πειθομένων δὲ τῶν γυναικῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μάζων τε ἅπτοντο, οἷα πλουσίως οἰνωμένοι, καί κου τῆς καὶ φιλέειν ἐπειρῶντο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων, ἀρήμενος εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα ὑπὸ δειλίης τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεών τε καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθὴς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός τ' ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντην τάδε, Σὺ μὲν ὦ πάτερ ἴκελε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιὼν τε αἰτέω σεωυτοῦ, μηδὲ λίην ἄρρεε τῇ πόσει· ἐγὼ δὲ παραμείνας αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ δοκέοντά σοι παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα σιωπὴς Ἀμύντης ἔπεα νεώτερα τῶν πρήγματος τοῦ παρεόντος ῥέξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει, Ὦ παῖ, σχεδὸν γάρ σεο αἰσχυνομένου σιωπῶντος τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιέειν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σεο χρῄζω μηδὲν νεοχμῶσαι πρὸς ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀπέχεο τῶν παιδικῶν. ἀμφὶ δὲ ἀπόστολῇ τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι. Ὡς δὲ Ἀμύντης χορήσας ἐστέων οἰχώκεε, ἔλεγε ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας, Γυναικῶν τουτέων ξεῖνοι πολλή ἐστι ὑμῖν ἐν ὑστερίῃ, εἰ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὀχέσῃσι ὧν αὐτέων. τοῦτο μὲν πέρι αὖτις ἀπο-σημανέεται. νῦν δὲ (σχεδὸν γὰρ ἥδη τῆς κύλικος ὥρη

---

1 Et legitimo virginitatis iure nuptas 2 Morem gere ætati, 3 Neq; per totum potationis tempus hic maneas: 4 Ex istis verbis te ira propemodum ardere intelligo. *Potest etiam σχεδὸν cum σωίνημι iungi.* 5 Vobis, hospites, his feminis potiri, *vel, frui*, facile est, siue cum omnibus, siue cum aliquot earum, *vel, cum quantascunque earum parte* concumbere libeat. Verum id *posthac* nobis significabitis: at nunc quum & tempus petendi lecti

» προσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχοντας ὑμέας ἡδέως
» μέθης) γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν φίλον ἐστί, ἄφετε
» λοῦσαι ἀθρόας· λουσαμένας δέ, ὅτι ἴσως προσδέχεσθε. εἰ-
» πὰς ταῦτα (συνέπαινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι) γυναῖ-
κας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε ἐς τὸ γυναικήιον·
αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ ἀριθμὸν
ἄνδρας λοχωμένους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι σκευά-
σας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς, παρῆγε εἴσω. προσιόντων δὲ
» τούτοις, ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε, Ὦ Πέρσαι οἵηκατε
» πανδαισίην τελέην εἰς ἑωυτούς. πάντα γὰρ ἄλλα ὅσα εἰ- 10
» χομεν, καὶ τοῖς, καὶ τὰ οἷά τε ἦν ἐξευρίσκειν παρέχειν,
186 » πρώτα ὑμῖν παρέσχομεν. καὶ δὴ καὶ τόδε ὑπερῶν μεγι-
» στον, τάς τε ἑωυτῶν μητέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ὁκό-
» σας φιλεύμεθα ὑμῖν· ὡς πανταχῶς μάθητε τι-
» μέοντες τοῖς ἡμετέροισι τῶν περ ἐστὲ ἄξιοι. τοῖς δὲ, καὶ
» βασιλέϊ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλατε, ὡς ἀνὴρ Ἕλλην
» Μακεδὼν ὕπαρχος δὴ ὑμέας ἐδέξατο καὶ τραπέζῃ καὶ
κοίτῃ. ταῦτα εἰπὰς Ἀλέξανδρος, πάντα ἐδίζητο Πέρσῃ
ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῶν λόγῳ. οἱ δὲ, 20
ἐπεί τε σφέων οἱ Πέρσαι ψαυέειν ἐπειρῶντο, διεργά-
ζοντο αὐτούς. Καὶ μὲν τότε τῷ μόρῳ διε-
φθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπηίη αὐτέων. εἵπετο γὰρ
δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θεράποντες, καὶ ἡ πᾶσα πολ-
λὴ παρασκευή. πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα πᾶσι κείνοι-
σι ἠφανίζετο. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον, ζήτησις
τῶν ἀνδρῶν τουτέων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγέ-
νετο· καὶ σφέας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήμα-
τά τε δοὺς πολλὰ, καὶ τὴν ἑωυτοῦ ἀδελφεὴν, τῇ οὔ-
νομα ἦν Γυγαίη. δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀ- 30
λέξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ τῶν διζημένων
τοὺς ἀπολομένους τῶν σφετέρων. ὁ μὲν δὴ τῶν
Περσέων τουτέων θάνατος οὕτω κατὰ λάθος ἐσι-
γήθη. Ἕλληνας δὲ τούτους εἶναι τοὺς ἀπὸ Περδίκ-
κεω γεγονότας, κατά περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε οὕ-
τω συγχωρέω εἶναι, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσω
αὐτῶν λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες. τοὺς δὲ,
καὶ οἱ ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα ἑλληνο-
δίκῃσι ὕστερον, ἔγνωσαν εἶναι. Ἀλέξανδρου γὰρ ἀεθλεύ- 40
ἐλευθερίου, καὶ κατελθόντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθέσθαι
μενοι Ἑλλήνων ἐξήιεσαν μὲν, φάσκοντες δὲ βαρβάρων
ἀγωνιεῖσθαι εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξαν-
δρος δὲ, ὡς ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι
Ἕλλην, καὶ ἀθλεύσας στάδιον, συνεξέπιπτε τῷ πρώ-
τῳ. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω κως ἐγένετο. Μεγάβαζος
δὲ ἀγων τοὺς Παίονας, ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον·

aduentat, & vos bene potos esse temulentosque video. Proinde has feminas, si vobis cordi est, sinite ire ad se lauandum, quas, quum lotæ fuerint, accipiatis. Hæc loquutus Alexander, approbantibus Persis, egressas feminas in muliebre remittit conclaue: ac totidem [1] viros læues malas habentes, muliebribus vestibus exornat, traditisque pugionibus introducit: admonetque Persas, inquiens, Vos vero Persæ, à nobis in conuiuium estis omni munificentia accepti: quippe quibus & quæ habemus, & quæ inuenire potuimus, ea omnia repræsentauimus: &, quod omnium maximum est, etiam nostras ipsorũ matres & sorores liberaliter exhibemus: [2] vt omni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni estis: vtque regi qui vos misit, à Græco quodam Macedonũ principe vos & mensa & lecto bene acceptos esse renuncietis. Hęc loquutus Alexander, singulos Macedonas quos feminas esse aiebant, assidere iussit singulis Persis. qui posteaquã à Persis attrectari cœpere, illos obtruncauere. Et hac quidem morte affecti sunt Persæ ipsi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & vehicula, & famulitia, & omnis generis apparatus, quæ cuncta cum illis omnibus pariter interceptra sunt. Non multo deinde interiecto tempore, quũ magna horum virorum à Persis inquisitio fieret, Alexander illos [3] prudenter occupauit, tum multa pecunia, tum sorore sua nomine Gygæa, Bubari data, viro Persæ, vni ex inquisitoribus interfectorum. Ita horum Persarum cædes [4] deprehẽsa, sed silentio suppressa est. Esse autã Græcos hos qui à Perdicca progeniti sunt, quemadmodum ipsi aiunt, & ego scio, & ostendam in iis quæ postea dicam. Quinetiam & ii qui in Olympia certaminibus Græcorũ præsunt, *Græcos esse eos*, ita cognouerunt. Nam quum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quod negarent barbarorum id esse certamen, sed Græcorum. at vbi palam fecit sese Argiuũ, Græcus esse iudicatus est: & stadium currens, proximus primo extitit. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Megabyzus autem Pæones ducens, abiit in Hellespontum:

XXI

XXII

XXIII

ἠφανίζετο. Βουλομένου γὰρ Ἀλεξάνδρου ἀεθλεύειν, ἐκάπτε. ἀγωνιεῖσθαι

——— instet, & vos, vt video, egregie poti sitis, has (si graue non est) lotum ite sinite: & lotarum reditum expectate. 1 *Id est*, imberbes iuuenes, *queis lauia fulgent ora, vt loquitur Tibul.* 2 Vt nos vobis omnem quo digni estis honorem exhibere intelligatis: 3 Astutia circumuenit. 4 Inquisitoribus astu circumuentis, sil. supr. est. *Ad verbum, Ita circumuenta est. Voluit enim auctor retinere idem vocabulum: etsi minus posteriori loco conueniens.*

& illo tranſmiſſo, peruenit Sardis. quum interim Hiſtiæus Mileſius iam muris cingeret locum, quo à ſe petito donatus à Dario fuerat in pretium ſeruatæ ratis, qui locus eſt ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. At Megabyzus, cognito quod fiebat ab Hiſtiæo, quumprimū venit Sardis, ducens Pæones, ita eſt Darium alloquutus, Rex, quidnam tu rei feciſti, dato loco ad vrbem condendam in Thracia viro Græco, eidemque ſolerti atque induſtrio? vbi affatim materia eſt ad naues ædificandas, multumque remigum atq; pecuniæ? multis etiam cum barbaris tum Græcis incolentibus? qui nacti ducem, facient quicquid ille vel die vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hunc ita facientem inhibe, ne domeſtico bello afflicteris. Inhibe autem miti modo accerſitum: quem quum acceperis, da operam nequando in Græciam reuertatur. Hęc loquutus Megabyzus, perfacile Dario perſuaſit, tanquam probe proſpiciens quod eſſet euenturū. Darius miſſo in Myrcinum nuncio ad Hiſtiæum, hæc inquit, Hiſtiæe, rex Darius hæc dicit, Mihi rebuſque meis melius conſulentem quam te inuenio neminē: quod non verbis, ſed factis compertum habeo. proinde quum res magnas agere deſtinem, præſto mihi ſis vt eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Hiſtiæus, & ſimul magni faciens conſiliariū regis fieri, Sardis profectus eſt. Cui aduenienti Darius, Hiſtiæe, ego (inquit) ea de cauſſa te accerſiui, quod[1] poſtea quam à Scythis redire maturaui, & tu ab oculis meis abfuiſti, nullius rei deſiderium tam me tenuit breui, quam vt tu in aſpectum & colloquium meum venires: quum ſciam omnium poſſeſſionum pretioſiſſimam eſſe virum amicum, ſolertem, bene ſentientem: quę tibi ambo adeſſe ego teſtimonio eſſe poſſum è rebus meis. Quare tibi ego, qui feciſti probe quod veneris,[2] hoc gratificandū putaui, vt omiſſa Mileto, & recens condita in Thracia vrbe, me ſequaris Suſa, eadem quæ ego habiturus, meuſq; conuictor ac conſiliarius futurus. Hæc loquutus Darius, vna ſecum Hiſtiæum ducens, Suſa verſus iter intendit, præfecto Sardibus Artapherne, fratre ſuo ex eodem patre. Item præfecto Otanes oræ maritimę: cuius patrem Siſamnem,

XXIV

XXV

187

καὶ ἀθῦτεν Δαρδανωπιωνῆς, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἱστιαίου τὸν Μιλήσιον τεῖχος τὸν ὑπὸ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δωρεὴν φυλακῆς τῆς σχεδίης· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου παρὰ Στρυμόνα ποταμόν, τῷ οὔνομά ἐστι Μύρκινος. μαθὼν δὲ ὁ Μεγάβαζος ὃ ποιεύμενον ἐν τῷ Ἱστιαίῳ, ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε, Ὦ βασιλεῦ, οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτίσασθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα. ὅμιλός τε πολλὸς μὲν Ἕλλην περιοικέει, πολλοὶ δὲ βάρβαροι· οἱ ποιήσονται τοῦτο ὃ ἂν κεῖνος ἐξηγέηται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σὺ τοίνυν τοῦτον μὲν ἐάσας τοῦτο μὴ ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκηίῳ πολέμῳ συνέχηαι. τοῦτον δὲ ἀτρέμα μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὖτις περιλάβῃς, ποιέειν ὅκως μηκέτι κεῖνος ἐς Ἕλληνας ἀπίξηται. Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, διὰ πιστὰ ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς δὴ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι· μετὰ δὲ ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὸν Μύρκινον, ἔλεγε τάδε, Ἱστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει· Ἐγὼ φρονέοντά σε εὑρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι σοφώτατα εἰδότα σὺν αὐτῷ ἐμὲ βουλεύεσθαι. τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθών. νῦν ὦν (ὅπως νοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσεσθαι) ἀπικνέο μοι πρώτως, ἵνα σε αὐτὰ ὀφθέωμαι. Τούτοισι τοῖσι ἔπεσι πιθὼν ὁ Ἱστιαῖος, καὶ ἅμα μέγα ποιεύμενος βασιλέος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε, Ἱστιαῖε, ἐγώ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν· ἐπεί τε τάχιστα ἐπαύσατο ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σύ μοι ἐλθέο ὀξέως ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω σὺν βεβαιεῖ ἐπεζήτησα ὡς σὲ ἰδεῖν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ὀνήσιμώτατον ἀνὴρ φίλος, σωφρονέοντός τε καὶ νοῦν ἔχοντος. τά τε ἐγὼ καὶ ἀμφότερα σωφρονέοντα, ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρήγματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν (διὰ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος) τάδε σοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα, καὶ τὸν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δέ μοι ἑπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε πάντ' ἀπ' ἐμεῦ ἔχων, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ σύμβουλος. Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνεα ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ ὁμοπάτριον, ὕπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλασε ἐς Σοῦσα, ἅμα ἀγόμενος

Ἱστιαῖον. Ὀτάνεα δὲ ὑποδεξάμενος στρατηγὸν ἐς τὴν Ἑλλάδα λασσόνων ἢ τριήκοντα νεῶν, καὶ τὸν πατέρα Σισάμνην

χρόνου

1 Quamprimum à Scythis redii, 2 Hæc propono, vel, offero.

βασιλεὺς Καμβύσης, ἁλόμενον τ̃ βασιλητίων δικαστέων, ὅτι δὴ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε πᾶσαν τ̃ αἰθρωπήιην. σανδάλιξας δ᾽ αὐτ̃ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτ̃ ἔταμε, τοῖσι ἐνέτεινε τ̃ θρόνον ἐς τ̃ ἵζων ἐδίκαζε. ἐνταῦσας δ᾽ ὁ Καμβύσης, ἀπέδεξε δικαστὴν (εἰ) αὐτὶ τ̃ Σισάμνεω, ὃν ἀπεκτείνας ἀπέδειρε, ὃν παῖδα τ̃ Σισάμνεω, ἐπιλεξάμενός οἱ μεμνῆσθαι ἐν τ̃ κατίζων θρόνῳ δικάζει.

Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκαταζόμενος ἐς τ̃τον τὸν θρόνον, τότε ἁλόμενος Μεγαβάζῳ τ̃ς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἷλε καὶ Καλχηδονίους. εἷλε δ᾽ Ἀντανδρον, τ̃ ἐν τ̃ Τρωάδι γ̃ εἷλε δ᾽ Λαμπώνιον. λαβὼν δ᾽ καὶ Λεσβίων νέας, εἷλε Λῆμνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε ἐοὖσας Πελασγῶν οἰκεομένας. Οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο μὲν, καὶ ἀμυνόμενοι, αἶψα χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὕπαρχον ἐπέστησαν Λυκάρητον, τ̃ Μαιανδρίου τ̃ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ. αἰτίη δ᾽ τούτου ἥδε· πολλοὺς καὶ δεινὰ ἐποίεε καὶ ἐλαύνειν τὸν ἐπιτυγχάνοντα ἐποίεε· τοὺς μὲν γὰρ, ὡς ἐπίστατο ἐπὶ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τ̃ Δαρείου στρατὸν ὃν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον λύσεως κακῶν ἐγένετο. Καὶ ἤρχετο τοιάδε γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος ὑπερῴκησε τ̃ νήσων μᾶλλον ἐφέρετο· τ̃ τε γὰρ, καὶ τ̃ αὐτ̃ χρόνον ἡ Μίλητος αὐτή τε ἐωυτ̃ μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τ̃ Ἰωνίης ἦν τὸ ἄνθημα. κατὰ τοῦτο δὲ τὸ τέων, ὅτι δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς ταραλίσιας ἔστη, μέχρι οὗ μὲν Πάριοι κατήρτισαν· κατηρτίσαντο. τούτους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων τ̃ Ἑλλήνων εἵλοντο οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφέας ὧδε Πάριοι· ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες ἄριστοι ἐς τ̃ Μίλητον (ὄρεον γὰρ δὴ σφέας διαφερόντως οἰκοφθορημένους) ἔφασαν αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώρην. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὁκόσην τινὰ εἶδον αἰεὶ κεκτημένην τὴν χώρην ἀγρὸν καλῶς ἐξεργασμένον, ἀπεγράφεσθε τοὔνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τ̃ χώρην, καὶ σανίδας λαβόντες λευκὰς, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίην πεποιημένοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τ̃ πολιηνέμην τ̃ χώρην τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους. δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τ̃ δημοσίων ἔτι μᾶλλον δὴ σφέας ἐπιμελήσεσθαι ὡς περ καὶ τ̃ σφετέρων. τοὺς δὲ λοιποὺς Μιλησίους

vnum è regiis iudicibus, quod iniuſte ob pecuniam iudicaſſet, rex Cambyſes interemerat: interemptoque detractum coriũ in lora concidit, quibus tribunal in quo ille ſedens iudicarat, intendit: ibidemque eius filium Otanem ſedere iudicem præcepit, atque in memoria habere in quo tribunali iudicaret. Hic igitur Otanes in eo tribunali XXVI ſedens, tũc Megabyzi ſucceſſor exercitus, Byzantios ac Chalcedonios cepit: cepit item Antandrum, quæ eſt in terra Troade, cepit quoque Lamponium. Sumpta etiam à Lesbiis claſſe, cepit Lemnum & Imbrum, à Pelaſgis tunc quoque vtranq; habitatam. Sed Lemnii XXVII quoniam prœlio contenderant, & aliquamdiu repugnauerant, mala perpeſſi ſunt: quorum qui ſuperfuere, iis præfectũ Perſæ impoſuere Lycaretum, Mæandrii eius qui Sami regnauit, germanum. Hic Lycaretus quũ Lemno præeſſet, hac de cauſſa mortem oppetiit, quod omnes in captiuitatẽ redigebat, atque euertebat, alios inſimulans deſertores Scythicæ expeditionis, alios vexatores copiarum Darii à Scythis reuertentium. Hæc iſte in ſua præfectura perpetrabat: ſed non diu [1] in malis faciendis delituit. ¶ Et cœperunt iterum XXVIII è Naxo atque Mileto calamitates Ionibus fieri.[2] è Naxo quidem, quod inter inſulas felicitate præſtabat: è Mileto autem, quod ea tempeſtate prope ſeipſa ſuperata maxime florebat, eratque Ioniæ prætextum: quum laboraſſet duabus ſuperioribus ætatibus morbo ſeditionis, donec eam ſeditionem Parii [3] ſedauerunt, ex omnibus Græcis correctores à Mileſiis delecti. Huncautem in XXIX modum eos Parii correxere: Quum Miletũ veniſſent viri inter Parios præſtantiſſimi, cernerentque [4] domos vehementer labefactatas, dixerunt velle ſe regionem ipſorum peragrare. Id facientes, & omnem agrum Mileſium luſtrantes, vt quemque fundum animaduertebant bene cultum *fructumque emittentem*, conſcribebant domini nomen. Peragrata omni regione, quum paucos huiuſmodi fundos comperiſſent, quammaturrime ad vrbem deſcenderunt: coactoque cœtu, decreuerunt vrbem ab iis eſſe incolendam quorum fundos bene cultos inueniſſent. videri enim illos ita curaturos publica vt ſua ipſorum curauiſſent. Ceteros Mileſios,

1 *Sunt qui ἄνοσος hic ſuſpectum habeant, nec immerito fortaſſe.* 2 Etenim Naxus quidem inter inſ. felic. præſtabat, Miletus verò eodem tempore magis quam vnquam antea florens, Ioniæ ornamentum erat: quum laboraſſ. 3 *Vel Compoſuerunt, ex omnibus Gr. compoſitores à Mil. delecti. Hunc autem in modum eos ad concordiam Parii reuocarunt.* 4 Eos plane fortunis euerſos,

qui prius

qui prius ſeditionem mouiſſent, iuſſerunt horum dicto audientes eſſe. Ita
xxx [1]Mileſios Parii correxerunt. Ex his tunc vrbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere: Ex Naxo quidam locupletes è plebe in exilium miſſi, Miletum ſe contulerunt. Miletum autem procurabat Ariſtagoras, Molpagoræ filius, idemque gener ac conſobrinus Hiſtiæi, Lyſagoræ filii, quem Darius Suſis diſtinebat. nam Hiſtiæus Mileti erat tyrannus, & per id tempus Suſis degebat quum Naxii venere iampridem Hiſtiæi hoſpites. Quum autem Miletum Naxii aduenere, obſecrarunt Ariſtagoram vt aliquantulum copiarum ipſis præſtaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, ſi per eum iſti in patriam redirent, fore vt Naxo imperaret, tamen prætendens Hiſtiæi [2] hoſpitium, ita eos eſt alloquutus, Meæ quidem vires ad tantum copiarū præbendum non ſuppetunt, vt inuitis iis qui Naxum tenent, vos poſſim reducere: quum audiam octo millia ſcutatorum Naxiis ac multum longarum nauium eſſe: tamen omne ſtudiū ad iſtud efficiendum adhibebo, hoc ſcilicet in animo verſans: Eſt mihi amicus Artaphernes, Hyſtaſpis filius, Darii regis frater, qui præſes eſt omnium in Aſia maritimorum, multo exercitu præditus ac multa claſſe: hunc ego virum opinor facturum omnia ex animi noſtri ſententia. His auditis Naxii [3] inſtare Ariſtagoræ vt rem quamoptime poſſet conficeret: vtque munera homini polliceretur, dicere, & ſe exercitui ſumptum ſuppeditaturos, vt ipſi paciſcerentur. magnam videlicet ſpē habentes, quū ipſi in Naxo apparuiſſent, Naxios omnia quæ ipſi iuberent eſſe facturos, atque adeo ceteros inſulanos. nulla dum enim Cycladum inſu-
xxxi larum ſub Dario erat. Profectus Sardis Ariſtagoras, ait Artapherni eſſe inſulam Naxum, non ſpatioſam illā quidem, ſed pulchram alioqui & bonam, Ioniæque vicinā, multis præterea & pecuniis & mancipiis refertā. Proinde tu aduerſus hanc regionē ducito exercitū, exules illuc reducens. [4] Quod facienti tibi magnæ ſunt penes me in expedito pecuniæ, præter illas quæ in exercitum erogabuntur. has enim æquum eſt nos

τοὺς πρὶν στασιάζοντας, ὑπὸ τούτοις ἔταξαν πείθεσθαι. Γάριοι μὲν νυν ὕστερον Μιλησίοις κατήρτισαν. Τότε δὲ οὐκ τουτέων τῶν πολίων ὧδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν πλουσίων νεωτέρου τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον· τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ὑπίτροπος ἐὼν Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἱστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, ὃν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος, τύραννος ἐὼν Μιλήτου, καὶ ἐτύγχανε τότε τον ὃν χειμῶνα ἐὼν ἐν Σούσοισι ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον ξεῖνοι πρὶν ἐόντες τῷ Ἱστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ πως αὐτοῖσι παρέξοι δύναμίν τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν· ὁ δὲ, ὑπολεξάμενος ὡς καὶ δι' ἑωυτὸν κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν, ἔφη σφι παρέξειν τῆς Νάξου· σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἱστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε, Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέσυος εἰμι δυνάμιν τοσαύτην παρέχειν, ὥστε κατάγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων. πυνθάνομαι γὰρ ὀκταχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δέ, πᾶσαν σπουδὴν ποιεύμενος, ὑπο-
νοέων δὲ τῆδε· Ἀρταφέρνης μοι τυγχάνει ἐὼν φίλος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, Ὑστάσπεος μὲν ὑὸς παῖς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέος ἀδελφεός· τῶν δ' ὑπὸ θαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἀρχει πάντων, ἔχων στρατιήν τε πολλὴν καὶ νέας πολλάς. τοῦτον ὦν δοκέω ὃν αὐτὸν ποιήσειν τῶν ἂν χρήζωμεν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι, προσέθεντο τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἥ δύναιτο ἄριστα καὶ ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὡς αὐτοὶ ἀφαιρησόμενοι· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ὑπὸ φανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν τοὺς Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι· ὡς δὴ, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τουτέων τῶν Κυκλάδων οὐδεμίη κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις, λέγει τοῦτον τὸν λόγον τὸν ὃν Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγάθει μὲν οὐ μεγάλη, ἀλλως δὲ, καλή τε καὶ ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἔχοι πολλὰ, καὶ ἀνδραπόδεα. Σὺ δὲ ὑπὸ ταύτην τὴν χώρην στρατηλάτεε, κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καί τοι ταῦτα ποιήσαντι τοῦτο μὲν ὅδε ἐπίμαπαρ ἐμοὶ χρήματα μεγάλα παρέξεται αἰσιωμάτων τῇ στρατιῇ· ταῦτα μὲν δὴ δίκαια ἡμέας

1 Res Mileſiorum Parii compoſuerunt. At tunc ex his vrbib. 2 *Id eſt, Hoſpitii conſuetudinem: Vel, Hoſpitalem amicitiam quæ illis cum Hiſtiæo intercedebat. Intelligit autem hunc per textu huius amicitiæ voluiſſe Naxiis operam nauare, quum potius id eam ſpe quam declarat, faceret.* 3 Rem Ariſtagoræ commendarunt vt eam quam poſſet optime adminiſtraret. *Vel Negocium Ariſtagoræ dederunt rem quam poſſet commodiſſime gerendi.* quinetiam munera eum polliceri iubebant, & ſumptus in exercitum, vt qui eos reddituri eſſent. quod magna ſpe tenerentur fore vt, quū in Naxiorum conſpectū veniſſent, illi omnia quæ ab ipſis iuberentur facerent. 4 Quod tu quum feceris, non ſolum magnam pecuniarum vim, quæ tibi paratæ apud me erunt, conſequeris, præter ſumptus exercitus: (hos enim a nobis———

188

Ἀρταφέρνης. ὑὸς δὲ τοῦτο ἐὼν παῖς ὑστερον.

» τοὺς ἄγοντας παρέχειν· τοῦτο δὲ, νήσους προσκτή-
» σεαι βασιλεῖ, αὐτίκα τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης
» ἠρτημένας, Πάρον τε καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυ-
» κλάδας καλεομένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος,
» ἐπιστρατεύσεαι ἐπὶ Εὐβοίην νῆσον μεγάλην τε καὶ
» ὀλβιαίμονα, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου, καὶ κατὰ μὲ-
» πεντέ χειρωθῆναι. ἀποχρώσι δὲ ἑκατὸν νέες τού-
τας πάσας χειρώσασθαι. ὁ δὲ, ἀμείβετο αὐτὸν τοι-
» δε, Σὺ ἐς οἶκον ὀρθῶς βασιλῆος ἐξηγητὴς γίνεαι πρη-
» γμάτων ἀγαθῶν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπαινέεις πολ- 10
» λὰ, πλεῦν τῶν νεῶν τὸν ἀριθμόν. αὐτίκα γὰρ τῶν ἐ-
» κατὸν νεῶν, διπλησίαι τοι ἕτοιμοι ἔστωσαν ἅμα τῷ ἔα-
» ρι. δεῖ δὲ τούτοισι καὶ τὸν βασιλῆα σύμφασιν γί-
νεσθαι. Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκουσε, ἐπεχάρη ἐὼν, ἀπῆκε ἐς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρ- xxxii
ταφέρνης, ὡς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα, καὶ ὑποθεῖ-
ναι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα, συμφάσιος
καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν
διπλησίας τριήρεας, πολλὸν δὲ κατὰ ὅμιλον Πέρ-
σεών τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων. στρατηγὸν δὲ
τούτεων ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσην τῶν
Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνεψιόν·
τοῦ Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου Λακεδαιμόνιος, εἰ
δὴ ἀληθής γε ὁ λόγος, ὑστέρῳ χρόνῳ τούτεων ἠρμό-
σατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τυραν-
νος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατη-
γὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε ἔχοντα τοῦτον Ἀ-
ρισταγόρεα. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ
τῆς Μιλήτου τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὸν Ἰάδα
στρατιὴν, καὶ τοὺς Ναξίους, ἔπλεε προφάσιν ἐπ' 30
Ἑλλησπόντου· ἐπεί τε δὲ ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε
τὰς νέας ἐς Καύκασον, ὡς ἐνθεῦτεν βορέη αἰεμὸν ἐς
τὸν Νάξον διαβάλοι. καὶ (οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ
στόλῳ Ναξίους ἀπολέεσθαι) τοιῆνδε σημνὶ ἐχρήσθη γενέσθαι· ἐπείοντος Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλακὰς, ἐπὶ νέος Μυνδίης ἔτυχε ἐόντας φυλάσσων· ὁ δὲ, δεινόν τι ποιησάμενος, ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους ἑξευρόντας τὸν ἀρχοντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὔνομα ἦν Σκύλαξ, δῆσαι διὰ θαλαμίης διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τὸ ἔξω μὲν καταλῆν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ Σκύλακος, ἐξαγγελθὲν τῷ Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸν ξεῖνον οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δήσας λυμαίνοιτο. ὁ δὲ ἐλθὼν παρῄτεετο τὸν Πέρσην. τυγχάνων δὲ ὁ δεθεὶς τὸν ἐδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε· πυθόμενος δὲ, καρτὰ δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπερχθεὶς τῷ Ἀρισταγόρῃ.

prębere, qui aduentus veſtri autores ſumus: & te inſulas regi acquirere, ipſam Naxum & quæ ex hac pendent, Parum & Andrum, ceteraſque quæ Cyclades nominantur. Vnde proficiſcens, haud difficile inuades Eubœam, inſulam magnam ac beatam, nec inferiorem Cypro, ac facilem ſane ad capiendum, centum omnino nauibus ad has omnes occupandas ſuffecturis. Huic reſpondens Artaphernes, Tu vero, inquit, quæ ſunt ex vtilitate regiæ domus exponis, & probe iſta ſuades omnia, præterquam de numero nauium. nam pro centum nauibus, ducentæ tibi ineunte ſtatim vere in promptu erunt. Oportet tamen in his rebus authoritatem quoq; regis accedere. His auditis Ariſtagoras lætus Miletum rediit. Artaphernes autem miſſo Suſa ad Darium nuncio, per quem de rebus ab Ariſtagora dictis eum certiorem faceret, vbi ille rem approbauit, ducentas naues inſtruxit tum Perſarum tum aliorum ſociorum magna ſane multitudine, præfecto eis duce Megabate, viro Perſa, familia Achæmenidarum, ſuo ac Darii cõſanguineo:[1] qui (ſi vera ſunt quę poſt hoc tempus geſta) filiam deſponderat Pauſaniæ Lacedæmonio, Cleombroti filio, Græciæ tyrannidem affectanti. Delecto itaque duce Megabate, exercitum Artaphernes ad Ariſtagoram miſit è Mileto. Megabates Ariſtagora aſſumpto atq; Ionum exercitu cũ Naxiis, profectus eſt per ſimulationem eundi in Helleſpontum. Atq; vbi Chium peruenit, claſſem continuit apud Caucaſũ, vt illinc vento aquilone traiiceret in Naxum. Sed quoniam non erat fatale Naxios ea claſſe deleri, hoc contigit: Megabates in circumeundis nauium excubiis offendit nauem Myndiam à nemine cuſtodiri. quam rem indigne ferens, iuſſit ſatellites inuentũ eius nauis principem, nomine Scylacẽ, vincire traiectum per thalamiam, *id eſt, foramen per quod remus extat*: ita vt caput extaret, corpus intus eſſet. Ariſtagoras autem à quodam factus certior, hoſpitem ſuum Myndium à Megabate vinctum afflictari, Perſam adit & hominem excuſans repoſcit: quum nihil exoraret, ipſe accedens Scylacem ſoluit. Id vbi reſciuit Megabates,[2] grauiter admodum ferens, Ariſtagoram inuaſit,

xxxiii

[1] qui ducimus, ſuppeditari par eſt) verumetiam ditioni regis adiicies inſulas. & ipſam Nax. [2] Cuius filiam poſtea (ſi vera fama eſt) ſibi deſponſatam habuit Pauſ. Lacedæmonius, Cl. filius, Gr. tyrannus euadere cupiens. [2] Id magnæ iniuriæ loco ducens, Ariſtagoræ ſuccenſuit.

Cui Ari-

Cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cum istis negociis? nonne te misit Artaphernes vt me sequereris, atque eo nauigares quocunque ego iuberem? quid multa agis? His verbis indignatus Megabates, vbi nox adfuit, misit Naxum quosdam cum naui, ad rem Naxiis quæ
XXXIV impenderet exponendam. Naxii, vt qui nihil minus quam hanc aduersus se classem venturam expectabant, vbi id audierunt, omnia confestim ex agris in vrbem comportare: & se, vt qui obsidendi essent, instruere cibariis, potu, murorum refectione. Et isti quidem tanquam instante sibi bello sese apparabant: illi vero, posteaquam è Chio in Naxum traiecerunt, iam præmunitos aggressi sunt. Consumptisq; quatuor in obsidione mensibus, assumptaq; à Persis quam secum attulerant pecunia, & maxima etiã ab Aristagora, quum plura desideraret obsidio, vbi mœnia Naxiis exulibus ædificauerũt, in continen-
XXXV tem reuerterunt male affecti. Aristagoras, quando quod Artapherni receperat præstare non poterat, nec exercitui stipendium exigenti dare, præsertim Megabate insimulante apud milites male affectos, verebaturque præterea ne regno Mileti fraudaretur, his de caussis trepidus, de defectione cogitabat. Contigit enim è Susis ab Histiæo venire quendã compuncto notis capite, quibus Histiæus Aristagoram commonefaciebat vt ab rege deficeret. Id namque volens Histiæus Aristagoræ indicare, quia alia ratione facere non poterat, vtpote itineribus custoditis, fidelissimo è seruis caput erasit, litterasque impressit, & hominem retinens quoad capilli renascerentur, vbi illi renati sunt, raptissime dimisit Miletum, nihil aliud mandans nisi vt quum Miletum peruenisset, iuberet Aristagoram eraso suo capite inspicere. Ea autem stigmata significabãt (vt à me superius dictum est) defectionẽ. Hoc ideo Histiæus faciebat quod magnam sibi iacturam ducebat se Susis distineri: etiam atq; etiam sperans fore vt si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur: sin Miletus nil noui moliretur, nullam sibi viam amplius esse ad eam reuertendi
XXXVI intelligebat. Eum quidem nuncium Histiæus hæc cõsiderans mittebat. Aristagoras autẽ, quum ei hæc omnia consentanea per idẽ tempus cõtigissent, retulit[1] ad seditiosos tam de sua sententia

ὁ δ' εἶπε, Σοὶ δ' ἢ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί δέδοκται; οὐδὲ ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο πειθεσθαι, ἢ πλέθρον τῆ ἄνω ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ φρήσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δ', ὑμφορεὺς τούτοισι, ὡς νὺξ ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον πλοίῳ ἄνδρας φεύσονταις τοῖσι Ναξίοισι πρώτα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. Οἱ γὰρ δὴ Ναξίοι οὐδὲν πρώτους προσεδέχοντο ὅτι σφέας ὃν στόλον τοῦτον ὁρμήσεσθαι. ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς ὃ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δ', ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ σιτία καὶ ποτά, καὶ τεῖχος ἐσάξαντο. καὶ οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου· οἱ δ' ἐπείτε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου ταῖς νέας ἐς τὴν Νάξον, τοὺς μὲν φεύγοντας προσεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ τά τε ἔχοντες ἦλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα κατεδεδαπάνητο σφι, καὶ αὐτῶν τῶν Ἀρισταγόρη προσανῃσίμωτο πολλά, τό τε πλοῦτος ἐδέετο ἡ πολιορκίη, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἤπειρον, κακῶς φρήσαντες. Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τῷ χατοχέσι τῶν Ἀρταφέρνεϊ σκῆπλα ἀποδοῦναι. ἅμα δὲ δείσας μὲν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀναιτεομένη, ἀρρώδεέ τε, τὸ στρατὸν παρήξαντος κακῶς· καὶ Μεγαβάτης ἐξεβεβληκὼς, ἐδόκεέ τε τὴν βασιληίδα τὴν Μιλήτου ἀναιρήσεσθαι. ἀρρωδέων τε τούτων ἔκλασε, ἐβούλευετο ἀπόστασιν. σωὲ ἐπιτηδεύσας δὲ ἐστιγμένον τὸ κεφαλὸ ἀπῖχθαι ἐκ Σουσέων παρ' Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρην ἀπὸ βασιλέος. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, διὰ τὸ μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομένων τὼν ὁδῶν· ὁ δ', τῶν δούλων ὃν πιστότατον ἀποξυρήσας τὸ κεφαλὸ, ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε διαφῶναι τὰς τρίχας. ὡς δ' ἀνέφυσαν, τάχιστα ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον, ἐντειλάμενος αὐτῷ δηλῶσαι μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δ' ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρήσαντα μιν τὰς τρίχας, καταιδέεσθαι ἐς τὸ κεφαλό. τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἀπόστασιν. Ταῦτα δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίεε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην τὴν ἐωυτοῦ κατοχλέα τὴν ἐν Σούσοισι. ἀποστάσιος γὰρ γενομένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ὅτι θάλασσαν, μηδὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμῶς ἐς αὖτις ἥξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοεύμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέκειτο τὰ αὐτὰ χρόνου πρώτα ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλεύετο δὲ μὴ τῶν τυραννίδων, ἐκφήνας τὸ ἑωυτοῦ γνώμιον

1 Ad suæ factionis homines

καὶ τὰ ὦδε τῷ Ἱστιαίῳ ἀπιγμένα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην τὴν τοῦτο ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι· Ἑκαταῖος δὲ ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλέι τῷ Περσέων ἀναρρήδασθαι, καταλέγων τά τε ἔθνεα πάντα τῷν ἦρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐπεί τε οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε ποιέειν ὅκως ναυκρατέες τῆς θαλάσσης ἔσονται. ἄλλως μέν νυν ὑδαμῶς ἔφη λέγων σφορὴν ἐσόμενον τοῦτο ἀπίστασθαι· γνοὺς τὴν δύναμιν τῷν Μιλησίων ἐοῦσαν ἀδυνατέα· εἰ οὖν τὰ χρήματα καταμελήσειε τὰ ἐν τῷ ἱρῷ τῷ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν τῆς θαλάσσης· καὶ ὕτω αὐτούς τε ἔξειν χρήμασι χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἰῶ τοῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῷν λόγων. αὐτῇ μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη. ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἕνα τε αὐτέων πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς ὃ στρατόπεδον ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόντα, συλλαμβάνειν τοὺς ὑπὸ τῷν νεῶν ὑπιπλέοντας στρατηγούς. Ἀποπεμφθέντος δὲ Ἱστιαίου κατ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλιάτον Ἰβανώλιος Μιλησέα, καὶ Ἱστιαῖον Τύμνεω Τερμηέα, καὶ Κόην Ἐρξάνδρου, τῷ Δαρεῖος Μιτυλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀριστάγορην Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνούς· οὕτω δὴ οὐκ ἔτι ἐμφανέος ὁ Ἀριστάγορης ἀπεστήκεε, πρῶτα μὲν λόγῳ μετιεὶς τὸ τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἑκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπίσσατο· μετὰ δὲ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῷν τυράννων, τοὺς δὲ ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῷν νεῶν τῷν συμπλευσάντων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κόην μὲν νυν Μιτυληναῖοι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν· Κυμαῖοι δὲ ὄν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῦνες αὐτῷν ἀπέστησαν, τυράννων μὲν νυν κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλιας· Ἀριστάγορης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγὸς ἐπῆλθε τῷν πολίων ἑκάστων καταστήσας, δεύτερα αὖτις ἐς Λακεδαίμονα τρηρης ἀπόστολος ἐγένετο. ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι. Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκέτι ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τὴν βασιληίην,

quam de Hiſtiæi mandatis. Cui quum ceteri omnes aſſenſiſſent, iubentes vt rebellaret, Hecatæus tamen hiſtoriographus initio diſſuadere bellum ſumi aduerſus regem Perſarum, enumerans cunctas nationes quibus Darius imperaret, omnemque illius potentiam: ſed quum hoc perſuadere non poſſet, ſecũdo loco ſuadere vt claſſe mare occuparent, negans ſe videre qua alia ratione id eſſet euenturum. ſcire enim ſe Milesiorũ vires eſſe imbecillas: ſi tamen pecuniæ è templo quod eſt in Branchidis tollerentur, quas Crœſus Lydus repoſuiſſet, multum ſpei recipere maris potiundi, atq; ita pecuniã & ipſos habituros ad vtendũ, nec hoſtes eam ſpoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ, quemadmodũ à me in primo libro declaratum eſt. Verum ne hæc quidẽ ſententia obtinuit, ſed illa, vt omnino rebellaretur: vtque vnus eorum Myuntem nauigaret ad exercitum qui è Naxo reuerſus illic agebat, vt conaretur duces claſſiariorum comprehendere. Miſſus autem ad hoc ipſum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis filium Milaſſenſem, & Hiſtiæum Tymnis Termenenſem, & Coem Erxandri filium, quẽ Darius Mitylene donauerat, & Ariſtagoram Heraclidis filium Cymæum, complureſque alios. Ita ex profeſſo Ariſtagoras defecit, omnia in Darium cõminiſcens: & primum quidem, verbo duntaxat tyrannidem [1] immutans, ſtatum reipublicæ Mileti conſtituit, vt ſecum libenter Mileſii rebellarent. Idem dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorũ alios eiiciens, ex aliis autem quos ceperat è nauibus iis quæ aduerſus Naxum vna ierant, vt ciuitatibus gratificaretur, alium in alia vrbe diuendens, ex qua quiſq; illorum erat. Quorũ Coem Mitylenæi vt acceperunt, ſine mora productũ lapidibus interemerunt: Cymæi ſuum dimiſerunt. Poſteaquam autem & alii complures tyranni fuga ſolũ vertêre, paſſim per ciuitates tyrannorũ abdicatio facta eſt. Tyrannis ſummotis, Ariſtagoras Mileſius ſecundo loco iuſſit in ſingulis ciuitatibus conſtitui ſingulos magiſtratus, moxque ipſe Lacedæmonem triremi pro legato miſſus eſt. opus enim erat magnam aliquam comparare ſocietatem. Spartę regnũ iam non tenebat Anaxandrides, Leontis filius, quia non ſuperſtes erat, ſed eius obitu filius Cleomenes regnabat:

190

xxxvii xxxviii xxxix

1 Aut aliud legit quam nos, aut male vertit. 2 Alium alii vrbi tradens.

non ille

non ille quidem propter virtutis ſpecimen, ſed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimonium ſororis filiam, quæ etſi cordi erat, tamẽ ex ea liberos non ſuſcipiebat. Id quum ita eſſet, [1] ephori his eum verbis incuſauerunt: Si tu tibi nõ proſpicis, at certe nobis hoc non eſt deſpiciendũ, Euryſthei genus labefieri. Tu igitur quandoquidem vxorem habes quæ non concipit, ea repudiata aliam ducito, gratiſſimam rem in hoc Spartiatis facturus. His ille respondens, negat ſe earũ rerum alterutram eſſe facturum: & hos non recte cõſulere ait, qui ipſum hortentur repudiata quam habeat vxore innoxia, alteram ducere: eoque ſe non eſſe pariturum. XL Cui ephori atq; optimates conſilio inter ſe habito retulerunt: Quoniam te cernimus amore coniugis quam habes implicitum, facito quod dicemus, ac noli repugnare, nequid de te Spartiatæ grauius conſulant. Coniugem quã habes vt repudies non poſtulamus: quæcunque ei præſtas nunc, ea omnino præſtato: alteram tamen ducito præter hanc vxorem, quæ ſit fecunda. Hæc dicentibus aſſenſus eſt Anaxandrides: qui duas dehinc vxores habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam XLI Spartiatice faciens. Non longo interiecto tempore, vxor quæ poſterius ducta eſt parit hunc Cleomenem, [2] quem mater ſucceſſorem regni Spartiatarum nuncupabat. At vxor prior quæ hactenus ſterilis fuerat, & ipſa concepit, hoc fato vſa: quæ quum reuera prægnans eſſet, domeſtici tamen poſterioris vxoris id audientes, ac moleſte ferentes, dicere, iactari hoc ab illa animo ſubiiciendi ſibi partum. Itaq; his indigne ferẽtibus, exacto tẽpore pariendi, ephori increduli feminæ parturienti [3] cuſtodes appoſuerunt: quę Dorieũ peperit, moxque Leonidem, & poſt hunc gradatim Cleombrotum. Sunt etiam qui dicant Cleombrotum atque Leonidem fuiſſe geminos. At quæ Cleomenem peperit, ſecundo loco in matrimonium ducta, filia Perinetadæ, filii Demarmeni, aliXLII um filiũ amplius non genuit. Et Cleomenes quidem non compos (vt fertur) ſed inops mentis, Dorieus autem inter æquales omnes primus erat, meritoque putans ſe ob virilitatẽ regno potiturum. hoc ita opinione præſumens, defuncto Anaxandrida quum Lace-

οὐ κατὰ αἰδοιαγαθίην σχών, ἀλλὰ κατὰ ἧθος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωυτῦ θυγατέρα, καὶ ἐούσης ταύτης οἱ κατὰ θυμὸν παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τούτου δὲ τοιούτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπόν, ὅτι καλεσάμενοι αὐτὸν, Εἴ τι σύ γε σεωυτῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτ' ὄφελε οὐ περιοπλέον, ἧθος ὂ Εὐρυσθέος γενέσθαι ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τοι οὐ τίκτει ὀκοῖόν, ἄπες, ἄλλως δὲ γῆμον. καὶ ποιέων ταῦτα, Σπαρτιήτησι ἀρήσεις. ὁ δ' ἀμείβετο, φὰς τουτέων οὐδέτερα ποιήσειν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν, παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν αἰαμάρτητον ἑωυτῷ, ταύτην ἀπεῖπα, ἄλλην ἐσάγεσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι. Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες συμβουλευσάμενοι, προσέφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν τοι προεχόμενόν σε ὁρέομεν τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίεε, καὶ μὴ αὐτίβαινε τοῦτοισι, ἵνα μή τι ἀλλοῖον περὶ σοὶ οἱ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσδεόμεθά σευ τῆς ὄξεος ἔσεσθαι· σὺ δὲ ταύτῃ τε πρῶτα ὅσα νῦν παρέχεις πάρεχε, καὶ ἄλλως πρὸς ταύτῃ ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτά κη λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης. μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων δύο, δίξας ἰσίας οἴκεε, ποιέων οὐδαμᾷ Σπαρτιητικά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐσύστερον ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔφερε βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέφαινε· καὶ ἡ πρότερον γυνὴ τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα, τότε κως ἐκύησε, συντυχίῃ τοιῇδε χρησάμενον. ἔχουσαι δὲ αὐτὼ ἀληθέϊ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπιπελθούσης γυναικὸς οἰκήιοι πυθόμενοι ὤχλεον, φάμενοι αὐτὼ κομπέειν ἄλλως, βουλομένην ὑποβαλέεσθαι. δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐτέων, τὸ χρέωυ σιωπάμενον, ὑπ' ἀπιστίης οἱ ἔφοροι τίκτουσαν τὼ γυναῖκα περιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωριέα, ἰθέως ἴσχει Λεωνίδην· καὶ μετὰ τοῦτον, ἰθέως ἴσχει Κλεόμβροτον. οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτον καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ, Κλεομένεα τεκοῦσα, καὶ ὑστερογενέα ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἐοῦσα θυγάτηρ Περιηνιάδεω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτεκε τοιοῦτον. Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ὠὸν τε καὶ φρενήρης, ἀχρομανὴς τε ἐὼν Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πρώτων πρῶτος. διὰ τε δὴ ταῦτα καὶ αἰτιηθεὶς ἀγαθὴν αὐτὸς σφὼν τὴν βασιληίην. ὥστε ὦν οὕτω φρονέων, ὅτῳ ὅ, τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακε-

1 Ephori ei accerſito dixerunt: 2 Atque ipſa quidem produxit eum qui deinceps regni adminiſtrationem ſuſciperet. *Ita Camerar.* 3 *Dicitur tamen ἐφύλαξαν, perinde ac ſi ipſimet fuerint cuſtodes.*

δαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐχήσαντο βασιλῆα
191 ὃν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δωρεὺς δεινόν τε
ποιεύμενος, καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεος βασι-
λεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν, Σπαρτιήτας ἄγων ἐς ἀποι-
κίην· ὅτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος,
ἐς ἣντινα γῆν κτίσων ἴοι, ἵνα ποιήσας ταῦτα τῶν νο-
μιζομένων, οἷα βαρέως φέρων, ἀπίξεσι τὴν Λιβύην
τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δέ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικό-
μενος δὲ ἐς Κίνυπα, οἴκησε χώρην κάλλιστον τῆς Λι-
βύης πασέων ποταμόν. ἐξελασθεὶς δὲ καὶ ἐνθεῦτεν τρίτῳ
ἔτεϊ ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων,
ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντι-
χάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συμβάλλεταί οἱ ἐκ τοῦ Λα-
ΐου χρησμοῦ, Ἡρακλείην τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς
τὴν Ἔρυκος χώρην πᾶσαν εἶναι Ἡρακλειδέων, αὐτὸς
Ἡρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς
Δελφοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱ-
ρέσει ἐπ' ἣν στέλλεται χώρην. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ αἱρήσειν. ὡς δὲ λαβὼν ὁ Δωρεὺς ὃν στόλον ὃν ἦγε ἐς
Λιβύην ἦλθε, ἐκομίζετο τοῦτο τὸν Ἰταλίην. Τὸν
χρόνον δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε
αὐτοὺς, καὶ Τῆλυν τὸν ἑωυτῶν βασιλῆα ὅτι Κρότω-
να μέλλοντες στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιήτας ὡς δει-
σάντας μεγάλους, δεηθῆναι Δωριέος σφίσι ἀμυνῆσαι, καὶ τυχεῖν δεηθέντας. συστρατεύεσθαί τε δὴ ὅτι
Σύβαριν Δωριέα, καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. Ταῦτα
μὲν νυν Συβαρῖται λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ
τοὺς μετ' αὐτοῦ· Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ
ξεῖνον γενέσθαι πολεμήσαντα τὸν πρὸς Συβαρίτας πο-
λέμου, εἰ μὴ Καλλίην τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἠλεῖον
μούνων· καὶ τοῦτον ὧδε τῷ τρόπῳ τοιῶδε· πρὸς Τήλυος δὲ Συ-
βαριτέων τυραννεύσαντος ἀποφοίτα ἀπικέσθαι πρὸς σφέ-
ας, ἐπεί τε οἱ τὰ ἱερὰ οὐ προσεχώρεε χρηστὰ θυομένῳ
ὅτι Κροτωνιήτας. ταῦτα δὲ οὐκ ὅσιοι λέγουσι. Μαρ-
τύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδέκνυνται τάδε. Συ-
βαρῖται μὲν τέμενός τε καὶ ἱρὸν ἐόντα πρὸς ὄρεϊ ξηρῷ
Κράθιος, ὃν ἱδρυσάσθαι σὺν ἐλόντα τὴν πόλιν Δωρι-
έα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραθίῃ. τοῦτο δὴ,
αὐτοῦ Δωριέος ὃν θανάτου μαρτύριον μέγιστον ποι-
εῦνται, ὅτι πρὸς τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέστρεψε μηδὲν, ἐπ' ᾧ ἐστάλη
ἐποίεε, εἶλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώρην, καὶ ἑλὼν κατέσχε, καὶ
αἰεὶ αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δὲ αὖ Κροτωνι-
ῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ἐξαίρετα
ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δόντα, τὰ καὶ ἐς ἐ-
μὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ
δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν. καίτοι εἰ
συνεπολέμεε τῷ Συβαριτικῷ πολέμου Δωριεὺς,

dæmonii Cleomenẽ ex lege, quod maximus natu esset, creassent, indigne id tulit, sibi à Cleomene imperari. Igitur petita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neque Delphico vsus oracuło, in quam terram ad vrbem condendam tenderet, neq; quippiam consuetorum exequutus: adeo rem indigne ferebat. In Libyam autem nauigans ducibus Thebanis ad Cinypen delatus, locum incoluit totius Libyæ pulcherrimum, iuxta flumen. Sed illinc tertio eiectus anno à Macis & Libybus & Carthaginensibus, in Peloponnesum abiit. V- XLIII
bi Antichares vir Eleonius ei consilium dedit ex Laii oraculis, vt Heracleam in Sicilia conderet, affirmans Erycis regionem esse Heraclidarum, ab ipso Heracle, *id est, Hercule*, conditore. Hoc ille audito Delphos se contulit ad oraculum consulendum nunquid regione ad quam mittebatur potiturus esset. Pythia eum potiturum respondit. Sumptaque Dorieus classe quam & in Libyam duxerat, Italiã prætereuehebatur. Ea tempestate (vt ferunt) Sybaritæ XLIV
cum Tely rege suo bellum Crotoniatis erant illaturi: id metuentes Crotoniatę Dorieũ vt sibi opem ferret orauere. Hic precibus inductus, vna cum illis aduersus Sybarin contendit, eamque cepit. Hæc Sybaritæ Dorieum & qui cum illo erant fecisse aiunt. at Crotoniatæ negant quempiã se peregrinũ in bello aduersus Sybaritas asciuisse, præter vnum Calliam Eleum Iamideorum vaticinum: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo, quod sacrificans de eundo aduersus Crotonẽ, non litaret. Hæc isti aiunt, XLV
quarum rerum vtrique testimonia hæc adferunt: Sybaritæ quidem, partim fanum ac templum prope Crastin, quod Dorieũ capta vrbe aiunt extruxisse Mineruæ cognomine Crastiæ: partim ipsius Doriei necẽ, quam volunt esse maximum testimonium, quoniam contra vaticinia agens interẽptus fuit. Si enim nihil nisi id ad quod mittebatur fecisset, nec transgressus esset, Erycinã regionẽ obtinuisset, & obtentam possedisset, nõ ipse cum exercitu absumptus esset. At Crotoniatæ multa monstrant peculiariter donata Calliæ Eleo in agro Crotoniensi, quæ etiam ad meam vsque memoriam prognati Calliæ colebant: Dorieo autẽ & eius posteris nihil omnino fuisse donatum. cui tamen, si in bello Sybaritano fuisset Crotoniatis auxilio,

multo

multo plura quam Calliæ fuissent donata. hæc pro se vtrique eorum testimonia referunt: quorum vtris accedere
XLVI quisq; mauult, his accedat licet. Nauigarunt autẽ cum Dorieo & alii Spartiatarum, deducendæ coloniæ socii, Thessalus, & Parætbates & Celees & EVryleon: qui quum omni classe Siciliam tenuerunt, superati à Phœnicibus atq; Ægestanis, in prœlio occubuerunt, vno tantum ex hac aduersa pugna superstite EVryleonte: qui collectis eorum reliquiis, occupauit Minoam Selinusiorum coloniam, Selinusioſque liberauit monarchia Pythagoræ. Hunc quum sustulisset, ipse tyrannidem Selinuntis inuasit. Sed ad breue tempus eã obtinuit. nam Selinusii impetu in eum
XLVII facto, quum ad Iouis forensis aram confugisset, obtruncarunt. Dorieo & vię & mortis socius fuit Philippus Butacides, vir Crotoniata, qui desponsa sibi filia Telys Sybaritæ,[1] Crotone profugerat, abnegatoque matrimonio transmisit Cyrenen. Ex hac discedens, sectatus est familiarem triremẽ, ac familiarium virorum sumptum, quod esset olympionices, *id est*, *victor certaminis ad Olympia*, & [2] omnium illinc Græcorũ speciosissimus. Ob quam corporis speciem ab Ægestanis ea quæ nemo alius reportauit. nam sepulturæ eius heroico monumento extructo, Ægestani hostias of-
XLVIII ferunt. Hunc in modum Dorieus vita functus est. qui si in animum induxisset ferre Cleomenis regnum, & in Sparta permansisset, regno fuisset Lacedæmoniorum potitus. Neque enim diu Cleomenes imperauit: ac sine liberis decessit, vna duntaxat relicta filia,
XLIX cui nomen Gorgo. ¶ Cleomene igitur imperium tenente, Spartam venit Aristagoras Mileti tyrannus: Cleomenemque alloquuturus conuenit, habens (vt Lacedæmonii aiunt) æream tabellam, in qua totius terrę ambitus erat incisus, cunctumque mare, atque omnia flumina. Huius in colloquiũ vbi venit, ita ad eum inquit,[3] Studium meũ Cleomenes qui huc aduenerim, ne mireris. non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam prol ibera seruam esse, cum nobis ipsis dedecus dolorq; maximus est, tum vero vobis, & eo maior quo magis ceteros in Græcia antecellitis. proinde nunc

δοθῆναι δὲ οἱ πολλαπλάσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ παρ' ἑτέροισι πεῖται αὐτέων, τούτοισι προσχωρέειν. Σιωέπλεον δὲ Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκτίσαι Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἱ ἐπεί τε ἀπίκοντο πρὸς τὴν Σικελίην, ἀπεθάνον μάχῃ ἑσσωθέντες ὑπό τε Φοινίκων καὶ Αἰγεσταίων. μοῦνος δὲ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτιστέων ἐξεφεύγετο τοῦτον τὸν πάλεος. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς σφετέρης τὰς ἐξεληλομένους, ἔσχε Μινῴην τὴν Σελινουσίων ἀποικίην· καὶ σὺν ἐλευθέρου Σελινουσίους τῆς μουναρχίου Πυθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατέλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινουντίων, καὶ ἐμουναρχίησε χρόνον οὐκ ὀλίγον. οἱ γὰρ μὲν Σελινούσιοι ἐπάμυναντες ἀπέκτειναι καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγορείου βωμόν. Σιωέπλετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνήρ· ὃς ἁρμοσάμενος Τήλυος τῆς Συβαρείτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· ψυθεὶς δὲ τὸν γάμου εἵνεκα πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ ταύτης δὲ ὁρμεώμενος συνέπλετο οἰκίην τε τελέσαι καὶ οἰκίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐών τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑωυτόν. ἀφ' ᾧ δὲ ἑωυτῷ κάλλος ἐνείκατο τοῦτο Αἰγεσταίων τὰ σοὶ ἄλλος. ὅπι γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἥρωον ἱδρυσάμενοι, θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τοσοῦτῳ τοιούτῳ ἐτελεύτησε. εἰ δὲ ἐμείνετο 192
βασιλεύόμενος ὑπὸ Κλεομένεος, καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε δὴ Λακεδαιμονίων. οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τὴν οὔνομα ἦν Γοργώ. Ἀπικνέεται δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν. τῷ δὴ ἐς λόγους ἦλθε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τοιάδε, Κλεόμενες, μὴ σὺ μὲν ἐμεῦ μὴ θωϋμάσῃς τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξιος· τὰ κατήκοντα γὰρ ἔστι τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι αἴσχιστόν τε καὶ ἀλγηδὼν μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔπι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προέχετε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν

1 Crotone exulauit: frustratusque matrimonio Cyrenen transmisit. ex qua profectus *Dorieum* propria triremi propriisque in suos milites sumptibus, sequutus est, quum esset ol. 2 Omnium sui temporis Græcorum 3 Ne meum in conficiendo hoc ad vos itinere studium admireris Cleomenes de eo enim nunc agitur, vt Iones ex liberis serui fiant. quod cũ nobis ipsis dol. max. est, tum inter ceteros vobis, eo præsertim nomine quod Græciæ præstis. *vel, præsides estis.*

» τοὺς θεοὺς τῶν Ἑλλήνων ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ τῆς
» δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας. Ὑπερτέως δὲ ὑμῖν
» ταῦτα χωρέειν οἷά τε ὁσί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβα-
» οι ἄλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ
» μέγιστα ἀπίκεσθε ἀρετῆς πέρι. ἤν τε μάχη αὐτέ-
» ων, ἔστι τοιάδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα. ἀναξυ-
» ρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας, καὶ κυρ-
» βασίας ὑπὲρ τῆσι κεφαλῆσι. οὕτω Ὑπερτέες χειρω-
» θῆναί εἰσι. ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τοῦ ἤπειρον ἐ-
» κείνην νεμομένοισι, ὅσα οὐδὲ τοῖσι σύμπασι ἄλλοι-
» σι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ χαλ-
» κὸς, καὶ ἐσθὴς ποικίλη, καὶ ὑποζύγιά τε καὶ ἀνδρά-
» ποδα. τὰ θυμῷ βουλόμενοι, αὐτοῦ δὴ ἔχοιτε. καὶ-
» οἰκήσεται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἴω-
» νων μὲν τῶνδε οἵδε Λυδοὶ, οἰκέοντές τε χώρην ἀγα-
» θὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες. δείκνυσι δὲ ἔλε-
» γε ταῦτα ἐς τὴν τῆς γῆς περίοδον, τὴν ἐφέρετο ἐν
» τῷ πίνακι ἐντετμημένην. Λυδῶν δὲ (ἔφη λέγων
» ὁ Ἀρισταγόρης) οἵδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς τὴν
» ἠῶ, πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες ἀπάντων τῶν ἐ-
» γὼ οἶδα καὶ πολυκαρποτάτοι. Φρυγῶν δὲ ἔχον-
» ται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν. τού-
» τοισι δὲ προσουροι Κίλικες, κατήκοντες ὅπη θά-
» λασσαν τήνδε, ἐν ᾗ ἥδε Κύπρος νῆσος κέεται· οἳ
» πεντακόσια τάλαντα βασιλεῖ ὃν ἐπέτειον φόρον
» ὑποτελέουσι. Κιλίκων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένι-
» οι οἵδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι. Ἀρμέ-
» νων δὲ, Ματιηνοὶ, χώρην τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ
» τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ καὶ τὸν ποταμὸν τὸν
» δὲ Χοάσπια εἱρμένα ἐστὶ τὰ Σοῦσα ταῦτα, ἔνθα
» βασιλεύς τε μέγας δίαιταν ποιέεται, καὶ τῶν χρη-
» μάτων οἱ θησαυροὶ σφέων τάδε εἰσί. ἑλόντες δὴ τού-
» την τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἤδη τῷ Διὶ πλού-
» του πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ τοῦτο μὲν χώρης ἕνεκα οὐ
» πολλῆς, οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὔρων σμικρῶν,
» χρεών ἐστι ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε
» Μεσσηνίους ἐόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ
» Ἀργείους· τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδέν,
» οὔτε ἀργύρου, τῷ πέρι καί τινα ἀνάγκη πρόθυ-
» μίη μαχόμενον ἀποθνήσκειν. εὖ πρὸς δὲ τῆς Ἀ-
» σίης πάσης ἄρχειν ὑπερτέως, ἄλλο τι αἱρήσεσθε;
Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε. Κλεομένης δὲ
» ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί
» τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι. Τότε μὲν
» ἐς τοσοῦτον ἤλασαν· ἐπείτε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγέ-
νετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον,

per deos Græcos eripite Ione s à ſeruitute, conſanguineos veſtros. quod facile eſt ad præſtandum: nam neque barbari ſunt viri ſtrenui, & vos in ſummum rei bellicæ per virtutem euaſiſtis, [1] & genus pugnandi eorum huiuſcemodi eſt: breues arcus ac breuia ſpicula, longaſque in capitibus criſtas (vnde faciles captu ſunt) gerentes, in pugnam eunt. Ad hæc, tantum bonorum eſt iis qui eam incolunt continentem, quantum non eſt ceteris vniuerſis, tum auri, (vt ab hoc incipiamus) tum argenti, tũ æris, tum variæ veſtis, tum iumentorum, tum mancipiorum: quibus, vos, ſi potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter ſe confines, vt ego differam. His Ionibus confines ſunt Lydi, qui terram incolunt tum aliarum rerum tum vero argenti feraciſſimam. Hæc autem dicebat, oſtendens in ambitu terræ in tabella quã attulerat deſcripto. Lydis vero (dicebat Ariſtagoras) confines ſunt hi Phryges, aurorã verſus, pecorum copia & terrę vbertate, omnium quos ego noui longe beatiſſimi. Phrygibus confines ſunt Cappadoces, quos nos Syros appellamus. His confines sũt Ciliees, huius maris accolæ, vbi hęc Cyprus inſula eſt ſita: quĩ tributũ annuum regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus confines ſunt hi Armenii, & ipſi re pecuaria abundantes. Armeniorum hanc regionem contingunt Matieni, quorum terrę Ciſſia hæc confinis eſt: in qua iuxta fluuium hunc Choaſpem ſita ſunt hæc Suſa, vbi rex magnus domicilium habet, atque hic pecuniarum theſauri ſunt. [2] Hanc vos vrbem ſi animoſe ceperitis, iam cum Ioue de diuitiis licet certetis. Neque vero operæpretium eſt vos ſuſcipere prœlia pro terra neque multa neque ita feraci, & pro exiguis finibus, aduerſus Meſſenios [3] veſtros conſortes, & Arcades & Argiuos, quibus nihil eſt neque auri neq; argenti, quarum rerum cupiditate quis inducitur ad mortẽ periclitandam: at quum offeratur occaſio totius Aſiæ facile potiundę, aliud quippiã prę optabitis? Hęc Ariſtagoras dicebat. Cui reſpondens Cleomenes, Mileſie, inquit, hoſpes, in triduũ tibi differo reſpondere. Tunc quidem hactenus proceſſum eſt. vbi vero dies reſponſioni præſtituta adfuit, & ad locũ de quo conuenerant, ventũ eſt,

[1] Eorumque pugna talis eſt, Arcus & breue ſpiculum. Quinetiam bracas induti, & pileis capita operti, in pugnam prodeunt. adeo eos ſuperare facile eſt. *Alii κυρβασίας aliter exponunt.* [2] Hanc vos vrb. ſi ceperitis, iam cum Ioue audacter de diuitiis certetis. [3] Viribus vobis pares,

inter-

interrogauit Aristagoram Cleomenes quot dierum ab Ionio mari ad regem esset iter. Aristagoras, alioqui solers, & valde illum antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui quum non deberet rem vt se habebat illi aperire, volens Spartiatas in Asiam educere, dixit trium mensium esse iter. Cleomenes, interpellata huius quam ordiri instituerat oratione de itineris spatio, inquit, Hospes Milesie abscede è Sparta ante solem occidentem. nihil enim rationis dicis, quum istud facile non sit Lacedæmoniis, qui vis eos trimestri itinere abducere à mari. Hæc loquutus Cleomenes, domum abiit. Aristagoras, sumpto[1] oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit,[2] eamque ingressus, iubebat precabundus ad se audiendum mitti illius filiam. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomen erat Gorgo, vnica proles, eaque octo aut nouem annos nata. Cleomene iubente eũ dicere quæ vellet: filiolæ enim gratia nolle prohibere: tunc Aristagoras incepit polliceri illi [3] vndecim talenta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adiiciendo eo peruenit vt quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Pater, inquit, hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Consilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud conclaue abiit: & Aristagoras è Sparta prorsus abscessit, non facta ei amplius potestate indicandi itineris quod erat vsque ad regem. Ea nanq; itineris ratio ita habet. Vbique sunt regii stathmi, *ideſt*, *mansiones*, ac diuersoria pulcherrima. Iter omne per loca culta, ac tutum. id nunquam intermissum per Lydiã & Phrygiam, viginti est mansionum, *hoc est*, *vicinorum castrorum*, parasangarum nonaginta quatuor & dimidiati. E Phrygia excipit fluuius Halys, cui imminẽt portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluuiũ transmittere. est & [4] præsidium magnum supra illũ. Transgresso in Cappadociam, & eam permetienti vsque ad fines Cilices, duodetriginta stathmi sunt, parasangæ centum quatuor. In horum [5] montibus positas duplices portas ac totidem præsidia pertransis. Hæc tibi transgresso, & per Ciliciam iter facienti, tres stathmi sunt,

εἴρετο ὁ Κλεομένης ὅτι Ἀ εἰσαγόρην ὁκοσέων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τ Ἰώνων ὁδὸς εἴη πρὸς Σοῦσα. ὁ δ Ἀ εἰσαγόρης, πάλαι ἐὼν σοφὸς, καὶ ξυμβάλλων ἐκεῖνον δὴ, ὡς τότε ἐσφάλη. χρεὼν γὰρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐὸν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τ Ἀσίην, λέγει οἱ ὧν, τριῶν μηνῶν φὰς εἶναι τ ἀνοδον. ὁ δ, ὑπαρπάσας τὸν ὑπόλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀ εἰσαγόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τ ὁδοῦ, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπάλλασσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δυτος ἡλίου. σὺ δὲ ἐνὶ λόγῳ δυσπέα λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἰπὰς, οἶε ἐς τὰ οἰκία. Ο δ Ἀ εἰσαγόρης λαβὼν ἱκετηρίην, οἶε ἐς τὸν Κλεομένεος· ἐσελθὼν δ εἴσω, ἄτε ἱκετεύων, ἐπεκηρυκεύετο, ἐκέλευε δὲ Κλεομένεα ἀποπέμψαι τὸ παιδίον. παρῆσαν δὲ δὴ ὦ Κλεομένεϊ ἡ θυγάτηρ τῇ οἰωνόμα ἦν Γοργὼ· τυγχάνει δὲ οἱ ἐοῦσα μούνων τέκνων ἐτύγχανε, ἐοῦσα ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐνέα ἡλικίην. Κλεομένης δ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἀπέχεσθαι τ παιδὸς εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀ εἰσαγόρης ἄρχετο ἐκ δέκα τάλαντων ὑπερτιθέμενος, ἐς ὃ οἱ ἐπιτελέσῃ τὰ ἐδέετο. ἀναβαλλομένου δ τ Κλεομένεος, παρέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀ εἰσαγόρης· ἐς ὃ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο, καὶ ὁ παιδίον ἠνδρίζετο, Πάτερ, ἄφες φθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἢν μὴ ἀπόσσω ἴῃς. ὅ τε δὴ Κλεομένης ἡδεὶς τ παιδὸς τῇ παραινέσῃ, οἶε ἐς ἕτερον οἴκημα· καὶ ὁ Ἀ εἰσαγόρης ἀπαλλάσσετο τοπάρος ἐκ τ Σπάρτης, οὐδέ οἱ ὀξεγίνετο ἔτι πλέον ἐπὶ σταθμῷ τ ἀνοδου τ πρὸς βασιλέα. Ἔχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοί τε πολλοὶ ἐπ ἀνδρὸς βασιλήιοι, καὶ καταλύσιες καλλίστας· ἄφαι οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλέος· ἄφαι μὲν γε Λυδίης καὶ Φρυγίης σταθμοὶ τεσσεράκοντα εἴκοσί εἰσι, παρασάγαι δ τέσσερες καὶ ὀγδώκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκ δὲ τ Φρυγίης ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ἐπ᾽ ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαντα πᾶσα ἀνάγκη, καὶ οὕτω διαβῆναι δι ποταμοῦ· καὶ φυλακτήριον μέγα ἐπ᾽ αὐτῷ. ἄφαι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρι οὔρων τ Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν δεόντες εἴκοσι τεσσεράκοντα, παρασάγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν. διὰ δ τοῖσι τούτων οὔρεσι δύο τε πύλας διεξελᾷς, καὶ δύο φυλακτήρια παραμείψεαι. ταῦτα δ διεξελάσαντι, καὶ ἄφαι τ Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ, τρεῖς εἰσὶ σταθμοὶ,

193

ἐπαχύνων ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα

1 *Olea ramo lana obuoluto, quo supplicantes vtebantur. vnde deducta est vox Graca quasi* supplicatoriã *dicas.* 2 Eamque ingressus, à Cleomene contendebat vt filiã amitteret, quippe qui ab eo vt aurem sibi accõmodaret, suppliciter peteret. Assistebat enim &c. (*vel, adjabat. legendo potius παρῆσαν quam φοιτῶσαν*) Cleomene eum iub. dicere quæ vellet, neque differre propter filiolam, tunc Aristag. *Lego autem ἱκετεύων ἐπαχθῶν, ex vet. cod.* 3 Decem. *Sed Vallæus ex δέκα facit ἕνδεκα, quũ ex regatur ab ἄχετο.*
4 *Vel, ἔρυμα. alii castellum. vel, propugnaculum. Sic & in seq.* 5 Finibus

παρασάγγαι ἓξ καὶ πεντεκαίδεκα, καὶ ἥμισυ. ἔστι δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἔσχατος ποταμὸς νηὶ διαπλώιμος, τοὔνομα Εὐφρήτης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μέν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ ἓξ καὶ πεντήκοντα, καὶ ἥμισυ· καὶ φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηὶ διαπτοὶ τέσσερες ἀπὸ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεύσασθαι· πρῶτος μὲν, Τίγρης· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ τρίτος ὠυτὸς ὀνομαζόμενος· ἐκ ὠυτοῦ μέντοι ἐὼν ποταμοῦ, οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων. ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων καταλεχθείς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δὲ ὕστερος, ἐκ Ματιηνῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν, οὔνομα ἔχει Γύνδης, ὃν Κῦρος διέλαβε ποτε ἐς διώρυχας ἑξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντος ἐς τὴν Ματιηνὴν γῆν, σταθμοί εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην μεταβαίνοντι, ἕνδεκα σταθμοί, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσερήκοντα καὶ ἥμισυ· ὅτι δὲ ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηὶ διαπτόν· ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι οἱ πρῶτοι σταθμοὶ εἰσὶ ἕνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μέν νυν σταθμῶν τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλέϊη τοῖσι παρασάγγῃσι, καὶ ὁ παρασάγγης δυώδεκα στάδιά ἐστι, (ὡς περ ἔστι γε δυώδεκα) ταῦτα ἐκ Σαρδίων στάδιά ἐστὶ ἐς τὰ βασιλήϊα τὰ Μεμνόνεια καλεόμενα, πεντακόσια καὶ χιλιάδες καὶ μύρια, παρασαγγέων ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ἐστὶ ἡμέρης ἑκάστης διεξιέναι, ἀναισιμοῦνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐνενήκοντα. Οὕτω τοι Μιλήσιος Ἀρισταγόρης, εἰπὼν πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, ἐπὶ τριῶν μηνῶν τὴν ὁδὸν τὴν παρὰ βασιλῆα, ὀρθῶς εἶπε. εἰ δέ τις καὶ ἀκριβέστερον ταύτεων ἐπιζήτησι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. τὸν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτῃ. καὶ δὴ λέγω στάδιους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον 194 ἄστυ καλέεται) τεσσερήκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους. οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσερήκοντα καὶ πεντακόσιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρῃσι μηκύνεται ἡ τρίμηνος ὁδός. Ἀπελαυνόμενος ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ Σπάρτης, ἦλθε ἐς Ἀθήνας, γνωμεύσας ὧδε τυράννων ἐλευθέρας· ἐπὶ Ἵππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἱππίεω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὄψιν σαφεστάτην ἐνυπνίου τῆς ἐωϋτοῦ παρὰ τοῖσι Παναθηναίοισι, κτείνουσι Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἔτεα τέσσερα, οὐδὲν ἧσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ.

Euphrates.

Tigris.

paraſangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autem ab Armenia diſterminat flumen quòd nauibus tranſitur, nomine Euphrates. In Armenia ſtathmi ſunt diuerſoriorũ quindecim, paraſangæ quinquaginta ſex & dimidiatus, in quibus & præſidium eſt. Eam fluuii qui nauibus tranſeuntur quatuor influunt, quòs tranſmittere prorſus neceſſarium eſt: primus, Tigris: ſecundus dehinc ac tertius eiuſdem nominis, etſi non idem fluuius, nec ex eodem fluens loco. nam horum quos enumeraui primus Tigris ex Armenis fluit, alter ex [1] Mantienis. quartus fluuius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos ac ſexaginta diduxit alueos. Ex hac Armenia in terrã Mantienam tendenti ſtathmi ſunt quatuor: vnde in regionem Ciſſiam tranſeunti ſunt vndecim ſtathmi, paraſangæ vero quadragintaduo & dimidiatus, ad fluuium Choaſpem, qui & ipſe nauibus tranſmittitur. ſupra quẽ vrbs Suſa eſt ſita. Omnes autem hi ſtathmi, ſunt centum vndecim. Tot diuerſoria ſtathmorum ſunt aſcendenti Sardibus Suſa. Quod ſi iter regium recte metiamur paraſangis, & paraſanga valet triginta ſtadia, (vt valet) ſunt è Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, tredecim millia ſtadiorũ & quingenta: quum ſint paraſangæ quadringentæ quinquaginta. Itaque peragrando ſingulis diebus centena & quinquagena ſtadia, conſumuntur ſolidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Ariſtagora Mileſio apud Cleomenẽ Lacedæmoniũ dicente trium menſium iter eſſe, recte dicebatur. Quod ſiquis exploratius iſta inquirat, hoc quoq; ego indicabo. nam iter ab Epheſo ad Sardis [2] hac ratione decet computari. A Græco igitur mari ad Suſa (hæc enim vrbs Memnonis vocatur) dico eſſe [3] tredecim millia ſtadiorum & quadraginta. Ex Epheſo enim ad Sardis, quingẽta & quadraginta ſtadia: atque ita tribus omnino diebus producitur iter trimeſtre. ¶ [4] Digressvs è Sparta Ariſtagoras Athenas contendit, tyrannis liberatas, hoc modo: Poſtquam Hipparchum Piſiſtrati filium, Hippiæque tyranni fratrem, qui in ſomnis viſionem cladis ſuæ euidentiſſimam vidiſſet, interfecere Ariſtogiton & Harmodius, priſco gonere Gephyræi, poſt hæc nihilominus Athenienſes, imo magis quam prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt.

1 Matienis. & paulo poſt Matienam. 2 Huic oportet annumerare. 3 Quatuordecim. 4 Exactus autem Sparta

Viſio

LVI Visio autem insomnii Hipparchi hęc erat: Pridie Panathenæorum videbatur Hipparchus cernere virum assistentem sibi procerum atq; speciosum, hos versus per ænigma dicentem,

Intoleranda leo tolera, tolerans animo ægro.

[1] *Nemo viris pœnas iniustis iure rependet.*

[2] Vbi dies illuxit, confestim præ se ferebat referre hæc velle ad somniorum coniectores: sed mox spreta visione, misit pompam, vbi mortem oppetiit.

LVII Gephyræi autem è quibus erant percussores Hipparchi, fuere à principio ex Eretria oriundi, vt ipsi aiunt: verum, vt ego interrogando comperio, fuere Phœnices, ex iis qui cum Cadmo in terram quę nunc vocatur Bœotia venere, atque eam incoluere, sortiti Tanagricum tractum. vnde Cadmeis primũ per Argiuos exactis, iterum per Bœotos hi Gephyræi expulsi, Athenas diuerterunt. Ab Athenienſibus autem recepti sub conditionibus sunt vt ciues inter eos essent, multis [3] nec memoratu dignis

LVIII quas agerent rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo aduenerunt, quorum Gephyræi fuere, dum hanc regionem incolunt, cum alias multas doctrinas in Græciam introduxere, tum vero litteras, quæ apud Græcos, vt mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidem illæ extiterunt quibus omnes Phœnices vtuntur: progressu vero temporis, vna cum sono mutauerunt, & modulum pristinum. Et quum ea tempestate in plerisq; circa locis eorum accolæ Iones essent, [4] qui litteras à Phœnicibus discendo acceperant, eas illi cũ suis pauculis collocantes, in vsu habuerunt: & in vtendo confessi sunt, vt ratio ferebat, vocari Phœnices, quod essent à Phœnicibus in Græciam illatæ. Priscaq; consuetudine biblos Iones appellant pelles, quod aliquando penuria biblorum, *hoc est* [5] *sirborum*, pellibus caprinis ouilliſq; vtebantur: adhuc quoque ad meam vsq; memoriam multi barbarorum talibus in pellibus scri-

LIX bunt. Quin ipse vidi apud Thebas Bœotias in Ismenii Apollinis templo, litteras Cadmeas in tripodibus quibusdam incisas, magna ex parte consimiles Ionicis. quorum tripodum vnus habet hoc epigramma,

Ἡ μὲν νυ ὄψις τῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου ὧδε· ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἵππαρχος ἀνδρὰ οἱ ἐπιστάμενον μέγαν καὶ εἰδέα ἀγλαὸν ταῦτα ἔπεα,

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ.

Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδίκων πίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερὸς ἦν ἐν παρασκευῇ μάλιστα ὀνειροπόλοισι. μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν, ἔπεμπε τὴν πομπὴν ἐπὶ τὴν δὴ τελευτᾶ. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ φονέες Ἱππάρχου, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγένηντο ἐξ Ἐρετρίης τὸ ἀρχαῖον· ὡς δὲ ἐγὼ ἀνασκοπεόμενος διείροκον, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπιγμένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην. οἴκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων τὸ πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφέας ὑπὸ ῥητοῖσι ἔδεξαντο, σφέων αὐτῶν εἰς πολίτας, πολλῶν τεῶν κου οὐκ ἀξιαπηγήτων, ὑπαξάντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπιγμένοι, τῶν ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώρην, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δέ σφεας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τῶν τότε ὑπὸ χρόνου Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταῤῥυθμίσαντές σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο. χρεώμενοι δὲ, ἔφαμεν, ὡς πέρ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήια κεκλῆσθαι. καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐπαπτῇ βίβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι αἰγείῃσί τε καὶ οἰείῃσι. ἔτι δὲ καὶ κατ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήια γράμματα ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ὑπὸ τρίποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι· ὁ μὲν δὴ εἷς τῶν τριπόδων ὑπογραμμα ἔχει,

1 Iniustus nemo est quem non sua pœna sequetur. 2 Quum primũ autem dies illuxit, hæc ad somniorũ coniectores aperte retulit. *Vel, Hæc somn. coniectoribus palàm communicauit.* sed postea repudiata visione, *vel, quum visionis illi renunciasset*, pompam solennem celebrauit. 3 Nec memoratu dignis rebus illis interdicentes. 4 Qui quum à Phœnicibus litteras didicissent, forma paucatũ quarundam immutata, vtebantur, & vtentes famam sparserunt, (vt æquitas etiam postulabat) quum Phœnices in Græciam eas introduxissent, Phœnicias esse nominandas. 5 *Per biblium videtur intelligenda potius papyrus Ægyptia.*

Ἀμφιτρύων μ' ἀπέθηκεν, ἐὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.

Obtulit Amphitryon me gentis Teleboarum.

Τοῦτα ἡλικίῃ δὴ εἴη κατ' Λάϊον τὸν Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τούτῳ λέγει,

Hæc fuere circa ætatẽ Laii, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait, LX

Σκαῖος πυγμαχέων με ἑκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
Νικήσας ἀνέθηκε τεὴν θεὸν καλλὲς ἄγαλμα.

Scæus in assueto pugilum certamine victor,
Me tibi sacrauit speciosum munus, Apollo.

Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἱπποκόωντος· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς, καὶ μὴ ἄλλος τὠὐτὸ οὔνομα ἔχων τῷ Ἱπποκόωντος, ἡλικίῃ κατὰ Οἰδίποδα τὸν Λαΐου. Τρίτος δὲ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ,

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: si quidem hic est qui tripodem dicauit, & non alius idem Hippocoontis *filii* nomen habens circa ætatẽ OEdipodis Laio geniti. Tertius tripus, & LXI is hexametro carmine, ait,

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ἐυκτιμένῃ Ἀπόλλωνι
Μουναρχέων ἀνέθηκε τεὴν θεὸν καλλὲς ἄγαλμα.

Laodamas ipsum tripodem sua in vrbe monarchus,
Hoc insigne decus tibi magne dicauit Apollo.

195 Ὑπὸ τοῦτον δὴ τὸν Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέοντος ἐξωνιήαται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχελέας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑποληιφθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν, ἀναχωρέουσι ἐς Ἀθήνας. καὶ σφι ἱρὰ ἔδοσι ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῶν ὧδε μέτα τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια. Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου συνπίνου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγεγένεσαν, τῶν ἦσαν οἱ Ἱππάρχου φονέες, ἀπήγηταί μοι. δεῖ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι ἀναλαβεῖν ὃν κατ' ἀρχὰς ἦια λέξων λόγον, ὡς τυραννέων ἐλεύθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππίεω τυραννεύοντος, καὶ ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι, διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμεωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοισι κατὰ δὶ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρεε κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, πειρώμενοι καπείαν τε καὶ ἐλευθερώσειν τὰς Ἀθήνας, Λιψύδριον δὲ ὑπὲρ Παιονίης τειχίζαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμεωνίδαι πρῶτα μὲν τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, σαρ' Ἀμφικτυόνων ὦνον μισθωσάμενοι ἔδνα ἐς Δελφοῖσι, ἔνεστι ἐόντα, τότε δὲ οὔκω, τὸν ὀψικοδόμησαν. οἷα δὲ χρημάτων δὴ ἥκοντες, καὶ ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι αὐτόθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τῷ ὡραιοτέρῳ μάτος κάλλιον, τά τε ἄλλα, καὶ συγκειμένου σφι Παρίου λίθου ποιέειν τὸν νηόν, Παρίῳ τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησαν.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monarchus fuit, *id est, solus principatu est potitus*, electi sunt Cadmei ab Argiuis, & se ad Encheleas contulerunt. Gephyræi autem postea [1] in suspicionem Bœotiorum quum venissent, Athenas commigrarunt: vbi sunt ab eis templa extructa seorsum à ceteris, cũ alia quædam, tum Cereris Achæiæ & templum & orgia. Quod igitur fuerit visum LXII Hipparchi in somnis, & vnde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuere percussores Hipparchi, à me commemoratum est. Vnde oportet ad eum redire sermonem quem à principio instituera m, qua ratione sint Athenienses liberati tyrannis. Hippia tyrannidem obtinente, [2] & infenso eis propter cædem Hipparchi, Alcmæonidæ, qui genere sunt Athenienses, profugi patria propter Pisistratidas, quoniam ipsis vna cũ ceteris exulibus res de redeundo tentata omni ope, frustrata fuit, conatique Athenas reuertendo liberare, vehementer spe deciderunt, Lipsydrium super Pæoniam communierunt: dehinc omnia aduersus Pisistratidas comminiscendo, mercede conduxerunt ab Amphictyonibus templum Delphis ædificandum, id quod nunc est, tunc autem non erat. Enimuero quum bene nummati essent, ac viri spectati iam inde à suis maioribus, extruxerunt templum exemplari pulchrius, [3] ac cetera omnia. nam quũm ex lapide Porino conuentum esset vt illud facerent, tamen anteriora eius Pario lapide effecerunt.

1 *Legit* ὑποκλυζόντες *pro* ὑπολειφθέντες. 2 Qui exacerbatus in Athenienses erat ob cædem Hipp 3 Atque inter cetera, quum ex lapide Por.

Vt igi-

LXIII Vt igitur Athenienſes aiunt, hi viri Delphis ſedentes, Pythiam pecunia perſuaſerunt vt & quoties viri Spartiatæ venirent, ſiue priuato ſiue publico agmine, petentes oraculum, proponeret ipſis liberare Athenas. Lacedæmonii autem, quũ ſibi idem ſemper diceretur, mittunt Anchimolium, Aſteris filium, inter populares eximium, cum exercitu ad expellendos Athenis Piſiſtratidas; tametſi hoſpites ſuos & in primis amicos: antiquiora enim duxerunt quæ ad deum quam quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari nauibus miſerunt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulſus, copias eduxit. Id præſciſcentes Piſiſtratidæ auxilia Theſſalia euocauerunt. ſocietatem enim cum Theſſalis fecerant. quibus rogantibus, communi decreto Theſſali miſerunt mille equites cum ſuo rege Cinea, viro Coniæo. Hos ſocios vbi habuere Piſiſtratidæ, hoc excogitauere: planitiẽ Phalereorum detergunt, eumq; locum equitabilem reddunt, atque illac equitatum in caſtra hoſtium immittunt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cũ alios multos, tum vero Anchimolium interemit: ceteros qui ſuperfuere, ad naues repulit. [1] Huncin modum primus Lacedæmoniorum exercitus abſceſſit. Extatque in Alopecis Atticæ buſtum Anchimolii, iuxta Herculis
LXIV templum quod eſt in Cynoſargi. Poſtea vero Lacedæmonii maiores copias contra Athenas miſerunt, non mari, ſed terra, præfecto illis duce Cleomene Anaxandridæ filio: cum quibus oram Atticam inuadentibus congreſſus primum Theſſalorum equitatus, non diu poſt in fugam verſus eſt, cæſis ſupra quadraginta è ſuis. qui ſuperfuere, qua quiſque potuit, recta in Theſſaliam rediere. Cleomenes ad vrbem pergens, vna cum iis Athenienſibus qui liberi eſſe cupiebant, obſedit tyrannos intra murum Pelaſgicum redactos.
LXV [2] Neque tamen omnino Piſiſtratidas eiecere Lacedæmonii, quippe qui de facienda obſidione non cogitabant, & Piſiſtratidæ cibo potuque bene inſtructi erant. Itaq; quum aliquot dies Lacedæmonii tyrannos obſediſſent, Spartam abiere. Hic tamen caſus qui aliis infauſtus, idem aliis fauſtus extitit.

Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι αἰεὶ ἔπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι ὅκως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴτε ἰδίῃ τόλῳ εἴτε δημοσίῃ χρησόμενοι, ὡς φέρῃ σφι τὰ Ἀθηναίων ἐλευθερωθῆναι. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἰεὶ τὠυτὸ ὑποφαῖνον ἐγίνετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, στρατιὴν ἄγοντα, ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηναίων, ὁμοῦ καὶ ξεινίους σφι ἐόντας παμπάλαια. τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσχὼν ἐς Φάληρον τὸν στρατὸν ἀπέβησε. οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθανόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίης ἐπικουρέην· ἐπεποίηντο γὰρ σφι συμμαχίην πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, χιλίην γνώμην ἀξεούμενοι, χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην, ἄνδρα Κονιαῖον. τοῖσι ἐπεί τε ἔσχον συμμάχοισι οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· χειράμενοι τῶν Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τῶν ὂν χωρέουσι, ἐπῆκαν τὸν στρατὸν τῷ ἵππῳ. ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περιεσομένους αὐτέων ἐς τὰς νέας κατέρξαι. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος οὕτω Λακεδαιμονίοις οὐτω ἀπήλλαξε· καὶ Ἀγχιμολίου εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργει. Μετὰ δέ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ὅτι τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδεω, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες, ἀλλὰ κατ' ἤπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην ἡ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο. καὶ σφέων ἔπεσον ὑπὲρ τετρακόσιοι ἄνδρες· οἱ δὲ περιεγένοντο, ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἴθε ὅτι Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε τοὺς τυραννους, ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. Καὶ κου δὴν τι πρὸς τοὺς δὴ ἔσχε τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἔτε γὰρ ἐπέσθην ἐπεπόνεόν τε πολλά, οἵ τε Πεισιστρατίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε αὐτοὺς ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίη τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δέ, ἦ αὐτὴ αὕτη σύμμαχος.

196

1 Hic fuit primæ expeditionis Laced. exitus. 2 Nec vero Piſiſtratidas vlla ratione eiecisſent, *vel profligaſſent* Lacedæmonii, quippe qui de trahenda in longum obſidione non cogit. & Piſiſtr. commeatu bene inſtructi erant: ideoq; vbi per aliquot dies obſediſſent, Spartam reuerſi fuiſſent. Sed res contigit quæ vt illis perniciosa, ita his adiumento fuit.

ὦν ἐκπεπτώκεσαν γὰρ ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἤλωσαν. τοῦτο ὦν ὡς ἐγένετο, πρώτη αὐτέων τὰ πρήγματα συνετετάραχτο. παρέσησαν δὲ ὅτι μοῦνοι τοῖσι τέκνοισι, ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι. ὥστε δὴ πέντε ἡμέρησι ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δέ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ὑπὲρ τοῦ Σκαμάνδρου, ἀρξάντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἑξήκοντα καὶ τετρακόσια, ἐόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέκαθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλεΐδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γενεητιότες, καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον· οἵ περ τέως ἐπήλυδες ἐόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλῆες. ὑπὲρ τούτου δὲ καὶ τῶνδε ὁ ὦμος ἀπεμνημόνευσε Ἱπποκράτης τοῦ παιδὸς Πεισιστράτου, ὑπὲρ τοῦ Νέστορος Πεισιστράτου ποιεύμενος τὴν ἐπωνυμίην. οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπηλλάχθησαν. ὅσα δὲ ἐλθόντες ἔρξαι ἢ παθεῖν ἀξιόχρεα ἀπηγήσιος, πρὶν Ἰωνίην τε ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρην τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθῆναι, οὐσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων, ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνίδης, ὅπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι· καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, εἰκίης μὲν εὖ δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι. θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυνάμιος· ἐσσούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν δῆμον προσεταιρίζεται· μετὰ δὲ, τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἴωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὁπλέος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας· ὅτι χωρίων δὴ ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐζήτεε, πρόσφορος Αἴακος. τοῦτον δὲ, ἄτε ἀσυγκοίτου καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσέθεντο. Ταῦτα δὲ, δοκέειν ἐμοὶ, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἑωυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ῥαψῳδοῖσι ἔπαυσε τὰ Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τὰ Ὁμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἄργεἱοί τε καὶ Ἄργος πᾶν πολλὰ μνήσθησαν ὑμνέαται. τοῦτο δὲ (ἥρωον γὰρ ἔστι καὶ τοῦτο τῆς ἀγορῆς τῶν Σικυωνίων Ἄδρηστος ὁ Ταλαοῦ) τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἐόντα Ἀργεῖον, ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δὲ μιν Πυθίη χρᾷ οἱ φᾶσα, Ἄδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα, ἐκεῖνον δὲ, λευοβόλον. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς οὐ τοῦτό γε παρεδίδου,

[1] nam filii Pisistratidarum qui clam extra regionem supponebantur, intercepti sunt. Quo ex facto omnes eorum res perturbatæ sunt, & pro redimendis filiis ad voluntatem Athenienſium transegerunt vt intra quinque dies ex Attica excederent. Moxque in Sigeum quod est supra Scamandrum concesserunt, quum sex & triginta annos regnassent, oriundi è Pylo atque à Neleo, ex eisdem prognati [2] ex quibus ii qui fuere cum Codro ac Melantho, qui priusaduentitii, tamen Athenienſium reges euasere. Eaque de re Hippocrates Pisistrati pater, repetita memoria Pisistrati filii Nestoris, idem nomen filio suo imposuit. Hoc Athenienses modo tyrannis liberati sunt. Qui recepta libertate, quæcumque aut fecere aut passi sunt memoratu digna, antequam Ionia defecerit à Dario, & Aristagoras Milesius Athenas oratum auxilia venerit, hæc prius edisseram. ¶ Athenæ, LXVI quum magnæ fuissent antea, tunc tamen tyrannis liberatæ, extitere maiores. in quibus duo viri præpollebant, Clisthenes, vir Alcmæonides, qui (vt fama fert) [3] Pythiam persuaserat: & Isagoras, Tisandri filius, illustri quidem familia, sed quã vetusta nõ queo affirmare: eius tamẽ cognati Ioui Cario immolant. Hi viri per factiones de potentatu contendebant. Clisthenes, quum vinceretur, populum amplectendo, ex quatuor tribubus mox decem effecit, cognominibus Ionis filiorũ, [4] Peleontis & Ægicoris & Argadei & Hopletis, in alia commutatis quæ ipse inuenit, aliorum heroum indigenarum, præterquam Aiacis: quem etsi hospitem, tamen adiecit, vtpote finitimum ac sociũ. Qua in re videtur mihi Clisthenes hic auum suum maternum Clisthenem Sicyonis tyrannum fuisse imitatus. ille enim, quum bellum gessisset cum Argiuis, summouit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atque Argiui tantopere celebrantur. Neq; hæc modo summouit, sed etiam optauit monumentũ Adrasti, Talai filii, quod erat in ipso Sicyoniorum foro, quia fuerat Argiuus, exterminare: ideoque Delphos adiit ad oraculum consulendum nunquid Adrastum eiiceret. Cui Pythia respondens, inquit, Adrastum quidem Sicyonium regem esse, ipsum vero, lapidatorem. Id non concedente sibi deo, Clisthenes

[1] Pisistratidarum enim liberi dum clam è regione subducerentur, deprehensi fuerunt. Quo &c. [2] Ex quibus Codrus & Melanthus, qui prius aduenæ, &c. [3] *Pythia persuaserat vt id faceret quod paulo ante narratũ est.* [4] Geleontis

reuersus

reuersus excogitabat quo pacto Adraſtus ipſe demigraret. Quod vbi excogitaſſe ſibi viſus eſt, miſit ad Bœotias Thebas nunciatum, velle ſe [1] afferre Sicyonem Melanippum Aſtaci filium. Eumque tribuentibus Thebanis, in vrbem intulit: atque ei fanum in ipſa curia doſignatum exædificauit munitiſſimo in loco, in quem intulit Melanippum. [2] Quod factum deberet exiſtimari inimiciſſimum Adraſto, quod & Mecistem fratrem eius & Tydeum generum Melanippus interfeciſſet. Cliſthenes vbi fanum extruxit, hoſtias & dies feſtos Melanippo dedit ab Adraſto ereptos, quibus illum Sicyonii magno cum honore proſequi conſueuerant. Etenim regio Polybi fuerat, qui, quum ſine liberis decederet, imperium Adraſto legauit nepoti ſuo ex filia. eum igitur Sicyonii cum aliis honoribus proſequebantur, tum vero [3] tragicis choris, ita vt non Dionyſum, ſed Adraſtum venerarentur. at Cliſthenes choros quidem Libero, ceteras vero ceremonias Melanippo dicauit. Hæc ille in Adraſtum

LXVIII egit. Tribus autem Dorienſium ne forent eædem Sicyoniis quæ Argiuis, in alia nomina commutauit: ex quibus Sicyonios plurimum ridiculos reddidit. quippe hyos & ονον, *id eſt, ſuis & aſini,* [4] vltima nomina pro priſtinis impoſuit, præterquam tribui ſuæ, cui à ſua arche, *id eſt, à ſuo imperio,* nomen indidit. itaq; hi tribules Archelai vocabantur: ceterorũ autẽ alii, Hyatæ, *id eſt, ſuales*: alii, Oneatæ, *id eſt, aſinales*: alii, Chœreatę, *id eſt, porcales*. Histribuum nominibus Sicyonii, & Cliſthene imperante, & eo defuncto, ad ſexaginta annos vſi ſunt, quę poſtea [5] inter ſe reputantes, in alia tranſtulerunt, Hylleas, Pãphylos, Dymanates: quartæ tribui quã adiecerunt, impoſito cognomine Ægiales, ab Ægialo Adraſti filio.

LXIX Hæc Sicyonius Cliſthenes: [6] & ipſe (vt mihi videtur) præ contemptu Ionũ, ne forent eædẽ ipſis & Ionibus tribus, Cliſthenem ſibi cognominem imitatus eſt. Quum enim populus Athenienſis fuiſſet antea exagitatus, poſteaquam omnium autoritatem ad ſuam vnius redegit, tum tribuum nomina cenſuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decem pro quatuor, & totidẽ phylarchos, *id eſt, tribuũ præfectos*. Ita populo in tribus diſtributo atq; cõpoſito, erat

ἀπελθὼν ὀπίσω, ἐβούλευετο μηχανὴν τὴν αὐτὸς ὁ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεται. ὡς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἐδόκεε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἀπαγαγέσθαι Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐδίδοσαν. ἀπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηίῳ, καὶ μιν ἵδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπῆγε δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης (ἐχθρὸς γὰρ τοῦτο δὴ ἀπὸ παντὸς ἐὼν) ὡς ἐχθίστον ἐόντα Ἀδρήστῳ· ὃς τόν τε ἀδελφεὸν οἱ Μηκιστέα ἀπέκτεινε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεί τε δὲ οἱ ὁ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὁρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. οἱ δὲ Σικυώνιοι ἐώθασι μεγαλωστὶ καρπαμᾶν τὸν Ἄδρηστον. ἦν γὰρ χώρης βασιλεὺς αὕτης Πολύβου· ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος· ἄπαις δὲ Πόλυβος τελευτᾷ διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώνιοι ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον, καὶ δὴ καὶ τραγικοῖσι χορηγοῖσι ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον ἐνόμιζον, τὸν δὲ Ἄδρηστον. Κλεισθένης δὲ χορὸς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὰ δὲ ἄλλα θυσίαν τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστον οἱ ἐπεποίητο. Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα ὀνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικυωνίων. ὄνους καὶ 197
ὗς τε καὶ ὄνους τὰς ἐπωνυμίας μεταθεὶς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ φυλῆς. ταύτην δὲ τὸν ὄνομα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. ἦσαν μὲν δὴ Ἀρχέλαοι καλέοντο ἕτεροι δέ, Ὑάται· ἄλλοι δέ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δέ, Χοιρεᾶται. τούτοισι τοῖσι ὀνόμασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυώνιοι, καὶ ὅτι Κλεισθένεος ἄρχοντος, καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος, ἔπι ἐπ᾽ ἔτεα ἑξήκοντα. μετέπεσε μέντοι λόγῳ σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τέταρτος δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ὅτι τὸν Ἀδρήστου παῖδος Αἰγιαλέος, τὸν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιαλέας. Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποίηκε. ὁ δὲ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τὸν Σικυωνίου τοῦ θυγατριδέος, καὶ τοῦ ὀνόματος ὅτι τούτου ἔχων, δοκέω ἐμοὶ, καὶ οὗτος φυλετιδῶν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὰ ὀνόματα Κλεισθένεα ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον πρότερον ἀπωσμένον, τότε πρώτων πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοίρην προσεθήκατο, τὰς φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλείνας ἐξ ἐλασσόνων. ἔσχε τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς. ἦν τε δὴ δῆμον προσθέμενος

1 Reducere. *Sic in ſeq.* 2 Reduxit autem Melanippum Cliſthenes (hoc enim narrandum eſt) vt Adraſto inimiciſſimum, quod & Mecist. 3 Eius infortunia choris tragicis decorabant, 4 Cognomina enim eorum mutans in alia quibus ὗς & ὄνος, *id eſt, ſuis & aſini,* appellationes præfixæ eſſent, vltimas ſyllabas addebat. 5 Quum apud ſe expendiſſent, 6 *Poſt* Cliſthenes, *adde,* fecerat. Athenienſis autem Cliſthenes, quum huius Sicyonii eſſet ex filia nepos, & ab eo nomen haberet, &c.

πολλῷ κατύπερθε τῶν αἰτησασίων. Ἐν τοῦ-
μέρει δὲ ἐσυρόμενος ὁ Ἰσαγόρης αἰτίην τοιήνδε
ἐπεκαλέετο Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, ξυ-
νόμενον ἐωυτῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατίδων πολι-
ορκίης. Τὸν δὴ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν πα-
ρὰ τὴν Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶ-
τα πέμπων ὁ Κλεισθένης ἐς τοὺς Ἀθηναίους κήρυκα,
ἐξέβαλε Κλεισθένεα, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλους πολλοὺς
Ἀθηναίων, τοὺς ὀναγέας ἐπίλεγον. ταῦτα δὲ
πέμπων, ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τῆς Ἰσαγόρεω. οἱ μὲν
γὰρ Ἀλκμεωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται αὐτέων εἶ-
χον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ μετεῖχε,
οὐδὲ οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δὲ ὀναγέες Ἀθηναίων
ὧδε ὠνομάσθησαν· ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀν-
ὴρ Ὀλυμπιονίκης· τοῦτον ὅτι τυραννίδι ἐπόμενον
πρεσσοινσάμενος δὲ ἑταιρηίην τῶν ἡλικιωτέων, κα-
τελαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος
δὲ βιῇ κρατῆσαι, ἱκέτης ἵζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τού-
τους μὲν οἱ πρυτάνιες τῶν Ναυκραρέων, οἱ-
περ ἐνέμοντο τότε τοὺς Ἀθηναίους κατεχίους, πλὴν
θανάτου. φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίην ἔχει Ἀλκμεω-
νίδας. ταῦτα μὲν τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγέ-
νετο. Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλει-
σθένεα καὶ τοὺς ὀναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ἀπε-
ξέφυγε· μετὰ δὲ, ὅσον ἦσαν παρὼν ἐς τοὺς Ἀθή-
ναας ὁ Κλεομένης, οὐ σφι μεγάλη χαρὰ ἀπικόμε-
νος δὲ ἀγήλατέει ἑπτακόσια ἐπίσια Ἀθηναίων,
τὰ οἱ ὑπεθέτο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας,
δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο. τει-
χεσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω ξασιώτησι τὰς ἀρχὰς
ὑπεχείρεε. ἀντιστάσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βου-
λομένης πείθεσθαι, ὅ, τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης
καὶ οἱ ξασιῶται αὐτὴν καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπο-
λιν· Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες,
ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο. τῇ δὲ τρίτῃ ὑπο-
σπονδοὶ ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρης ὅσοι ἦσαν αὐτέων
Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τοῦ Κλεομένεϊ ἡ
φήμη. ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων
δὴ αὐτὴν καταστχήσειν, ἦιε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ,
ὡς προσερέων. ἡ δὲ ἱρείη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρό-
» νου, πρὶν ἢ τοῖς θύρας αὐτοῦ ἀμεῖψαι, εἶπε, Ὦ ξεῖνε
» Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἔσιθ' ἐς τόδε
» ἱρόν. οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι παριέναι ἐνθαῦ-
» τα. ὁ δ' εἶπε, Ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεύς εἰμι, ἀλλ'
Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κλεηδόνι οὐδὲν χρεώμενος,
ἐπεχεί-

multo superior iis qui erant contrariæ factionis. [1] Superatus in partibus Isagoras, LXI
hoc inuicē excogitauit, vt Cleomenem Lacedæmoniū aduocaret, iam inde ab obsidione Pisistratidarum sibi hospitē factum: qui quidē culpabatur quod ad vxorem Isagoræ ventitaret. is misso primum Athenas caduceatore, Clisthenē eiecit, & cum eo alios complures Athenienses, eos enageas vocans, *q. d. piaculares*, videlicet admonitu Isagoræ hæc dicens. nam Isagoras atque amici eius nō erant affines cædis cuius insimulabantur [2] Alcmæonidæ, & qui Atheniensium erant enagees, ita nominabantur, LXII
qui piaculo obstricti erant. Cylon quidam Atheniensis vir olympionices, affectatę tyrannidis cōpertus est. Simulato nanque æqualium sodalitio arcem occupare conatus est. Id quum efficere non potuisset, assedit simulacro dei supplex, ipse ac socii. hos illinc submouerunt quidem magistratus Naucratiorū, qui tunc Athenas incolebant, data fide puniendi eos citra mortem: sed culpa horum mox interfectorum fuit penes Alcmæonidas. Hæc ante Pisistrati ætatem gesta sunt. Vbi autem Cleomenes per LXIII
nuncium eiecit Clisthenem atque piaculares, quamuis Clisthenes ipse profugisset, nihilo secius Athenas venit, nō magna cum manu, atque illinc septingentas familias *militares* Atheniensium, tanquam piaculo contaminatas, relegauit, quas ei suggerebat Isagoras. Hoc acto conabatur secundo loco senatum dissoluere, & magistratus trecentis Isagoræ militibus mandare: verum reluctante senatu, atque obtemperare nolente, Cleomenes Isagorasque cum suæ factionis hominibus arcem occuparūt. quos ceteri Athenienses cum senatu sentientes, biduo obsederunt: tertio die quicunque Lacedæmonii ibi erant, accepta fide, regione discesserunt, [3] rato effecto quod Cleomeni dictū est. nam ei ad occupandam arcem ascendenti, & ad dei penetrale consulendi gratia eunti, exurgens è sella sacerdos, antequam ille valuas reseraret, Lacedæmonie, inquit, hospes, retro redeas, neve templum introeas. non enim Doribus huc introire fas est. Cui Cleomenes, Ego, inquit, mulier, Dores non sum, sed Achæus. Itaque admonitu vti nolens,

1 Superatus autem vicissim Isagoras, hoc contra excogit. 2 Alcmæonidæ enim & qui earundem partium erant, cædis huius inuidiam sustinebant, at ipse *Isagoras* nequaquam, nec eius amici. Enagees autem inter Athenienses ita nominati fuerunt.
3 Omine Cleomeni rato effecto. *Id est, Rato effecto eo quod omine portendebatur Cleomeni. vel, Exitu omen approbante Cleomene.* Quod autem hic φήμην statim post, κληδόνα vocat, *quod Valla interpret.* admonitum.

atque

atque in conatu pergens, tunc quoque iterum à proposito cum Lacedæmoniis decidit. Ceteros autem ad necem vinxere Athenienses,& in iis Timesitheum fratrē eius, cuius manualia opera atq; strenuitatē maximam referre possem. Atque hi quidem in vincula coniecti
LXXIII mortem oppetiere. Athenienses autem post hæc reuocatis cum Clisthene septingentis *militum* familiis, quas Cleomenes exegerat, Sardis mittunt ad contrahendam cum Persis societatē. Intelligebant enim sibi cum Cleomene atque Lacedæmoniis esse bellandum. Vt Sardis venere nuncii, mandataque exposuere, percontatus est eos Artaphernes Hystaspis filius, Sardiū prætor, quinam homines essent Athenienses,& vbi terram incolentes, qui socii Persarum fieri orarent. Vbi id ex nunciis audiuit, ita eis ingenue respondit, Si regi Dario terram darent & aquam, se contracturum cum eis societatē: sinminus, illos abscedere præcepit. Nuncii inter se colloquuti, quod societatem facere cuperent, daturos se esse dixerunt. quo nomine, vbi reuersi sunt domum, vehe-
LXXIV menter accusati sunt. Cleomenes, intelligens ab Athenensibus se & verbis & factis lædi, ex omni Peloponneso copias coegit, dissimulans quem ad finem, quum haberet in animo tum populum Athenensem vlcisci, tum Isagorā constituere tyrannum, qui vna cum eo ex arce decesserat. Comparato exercitu ingenti, ipse Eleusina inuasit,& ex composito Bœotii OEnoem occuparunt & Hysias, vltimos Atticę populos: & ab altera parte Chalcidenses oræ Atticæ loca populabantur. Athenienses etsi ancipiti bello districti, Bœotiorū & Chalcidensium vltione dilata, arma contra Peloponnenses in Eleusine agentes ferūt.
LXXV Dumque ambo exercitus conserturi prœlium essent, Corinthii, primi omnium secum reputantes iniuste à se agi, [1]auerterunt se, atq; abscesserunt. Secundum hos idem fecit Demaratus Aristonis filius, qui & ipse erat rex Spartiatarum, & è Lacedæmone copias contraxerat, nec à Cleomene superiori tēpore dissenserat. Ob quam regum dissensionem lex apud Spartam lata est, non licere vtrique regi cum exercitu prodire. (nam prius prodibant) & his seiunctis, alterum quoque è Tyndaridis relinqui: qui & isti antehac ab eis euocati, exercitū ambo comitabātur. Porro tūc

ἐπεχείρησέ τε, ϗ τότε πάλιν ὀξέπιπτε μὴ τῶν Λακεδαιμονίων. τὸς ὃ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τῷ ὅτι θανάτῳ ἐζημίουν· ἐν ὃ αὐτοῖσι ϗ Τιμησίθεον ὃν ἀδελφεὸν, τὰ ἔργα χειρῶν τε ϗ λήμματος ἔχοιμ' ἂν μέγιστα καταλέξαι. ὅτοι μὲν νυν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. 198
Ἀθηναῖοι ὃ μετὰ ταῦτα Κλισθένεα ϗ τὰ ἑπτακόσια ἱππικὰ τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγέλεας ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι τοῖσι Πέρσῃσι. ἐπιστέατο γὰρ σφι τοῖς Λακεδαιμονίοις τε ϗ Κλεομένεα ἤδη πολεμίους. ἀπικομένων ὃ τῶν ἀγέλεων ἐς τὰς Σάρδις, ϗ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδίων ὕπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἐόντες αὐθρωποι, ϗ ποῖ γῆς οἰκέοντες, δεοίατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι. πυθόμενος ὃ τοῖς τῶν ἀγγέλων, ἀπεκρύψατο τάδε· εἰ μὲν δώσουσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε ϗ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην ποιήσεται· εἰ δὲ μὴ δώσουσι, ἀπαλλάσσεσθαι ἐκέλευε. οἱ ὃ ἄγγελοι ὅτι σφέων αὐτέων βουλόμενοι, δώσειν ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. ὅτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὰ ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔσχον. Κλεομένης ὃ ὀρμώμενος τοῦ εὐεργείας ἔπεσι ϗ ἔργοισι τὸν Ἀθηναίων, στρατὸν ἐκ πάσης Πελοποννήσου ἀγείρας, ϗ φέρων ἐς ὃ συλλέγει· πασάμενός τε ἑκόντων ὃν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, ϗ Ἰσαγόρεα βουλόμενος τύραννον καταστῆσαι. ϗ Ἰσαγόρην συνεξῆλθε γὰρ οἱ ἐκ τοῦ ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ σὺν ὀλίγῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς τὴν Ἐλευσῖνα, ϗ οἱ Βοιωτοὶ ἅμα στρατοπέδου Οἰνόην τε αἱρέουσι, ϗ Ὑσίας, δήμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς. Χαλκιδέες τε ὅτι τὰ ἔτερα ἐσίνοντο, ὁρμηθέντες χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι ὃ, καίπερ ἀμφιβολίην ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν ϗ Χαλκιδέων ἐπύστεσθαι ἔμελλον μνήμην ποιήσασθαι, Πελοποννησίοισι ὃ ἔδοσι σὺν Ἐλευσῖνι αἰτίην ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων ὃ συνάψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτα σφι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς ὑ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετεγνώσθη τε ϗ ἀπῆλασσαν· μετὰ ὃ, Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν ϗ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, ϗ συνεξαγαγών τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαίμονος, ϗ οὐκ ἐὼν ἑωυτοῦ φρενήρης ἐς τὰ πρόσθεν χείνῳ Κλεομένεϊ. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης, ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἀξεῖναι ἑπεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασιλέας, ἀξιοῦσης τῆς στρατιῆς. τέως γὰρ ἀμφότεροι εἵποντο. τοῦδε λυομένου ὃ τούτεων τὸ ἕτερον, καταλείπεται ϗ τῶν Τυνδαριδέων τὸ ἕτερον. τοῦτο γὰρ δὴ ϗ ὅτοι ἀμφότεροι, ὑπόκλητοι ἐόντες, εἵποντο. τότε δὴ

1 Sententiam mutauerunt,

ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὁρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων τάς τε βασιλέας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολογέοντας, καὶ Κορινθίους σκληπόντως τὴν τάξιν, οἴχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλαγέοντες. Τέταρτον δὴ τοῦτο ὅτε τὸν Ἀττικὸν ἀπικόμενοι Δωριέες, δίς τε ὅτε πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δὶς ἐπ' ἀγαθῷ ὑπὲρ πλῆθος τῶν Ἀθηναίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, οὗτος ὁ στόλος ὅτε Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς μὲν καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ὅτε Πεισιστρατίδας ἐξέλασιν ὁρμηθέντες, ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσῖνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριέες ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας. Διαλυθέντος δὲ τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα μὲν ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέουσι ὅτε δὴ εἶδον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τὰς Βοιωτούς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ὅτι χειρέφη. συμβάλλοισί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ ἐκράτησαν· κρατήσαντες δὲ πολλοὺς φονεύσαντες, ἑπτακοσίους αὐτέων ἐζώγρησαν. τῇ δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὔβοιαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ὅτε τῶν ἱπποβοτέων τὴν χώρην λείποισι· οἱ δὲ ἱππόβοται ἐκαλέοντο οἱ πάχεες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς πέδας δήσαντες. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἔλυσάν σφεας δημότεως ἀποτιμησάμενοι. Τὰς δὲ πέδας αὐτέων, ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὸν ἀκρόπολιν, αἷπερ ἐπὶ καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν πρὸς εὐσεβέων χρημάτων ἐκ τειχέων περιπεφλυσμένων συεὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου. αἰτίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένου, καὶ τῶν λύτρων τὸν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· ὃ δὲ, ἀριστερῆς χερὸς ἔσηκε πρῶτα ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι. ὅτι μὲν γὰρ σφέας πρὸς ἑσπέρην ἔλαβε δέος τοιόνδε,

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
Παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
Δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·
Τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔτισαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν νῦξηντο. δηλοῖ δὲ καὶ κατ' ἓν μοῦνον, ἀλλὰ πολλαχῇ ἰσοῦσθαι ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννευόμενοι μὲν, οὐδενὸς μᾶλλον τῶν σφέας περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ceteri socii qui erant in Eleusine, cernentes non conuenire inter reges, & Corinthios aciem deseruisse, & ipsi dilapsi abierunt. Quarto tunc Dores in Atticam profecti sunt, bis ad bellandũ ingressi, bis ob Athenienſium multitudinis commodum. Primo, quum Megaram coloniam deduxerũt, hæc expeditio recte vocetur, sub Codro Athenienſium rege: iterum ac tertio, quum ad expellẽdos Pisistratidas ex Sparta ventũ est: quarto, quũ Cleomenes Peloponnenſes ducens, Eleusinen inuasit. Ita quarto tũc Dores aduersus Athenas expeditionẽ sumpserunt. Dilapso igitur indecore hoc exercitu, ibi Athenienſes volentes vltum ire iniurias, primam expeditionem fecerunt aduersus Chalcidenſes: quibus Bœotii ad Euripũ iere suppetias. His conspectis Athenienſes putarunt sibi cum eis prius quam cum Chalcidenſibus pugnam conserendã. itaque congressi cum illis egregie superant, permultisque eorum cæsis, septingentos capiunt. Eodem die transgressi Eubœam, cum Chalcidenſibus conflixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in prædiis hippobatarum, *q.d. equitum*, reliquerunt. hippobatæ autem apud Chalcidenſes vocabantur locupletes. Horum quoscunque ceperunt, vnacũ Bœotiorum captiuis vinctos in carcerem coniecerunt: quos aliquanto post binis mulctatos minis soluerunt: eorumq; vincula quibus alligati fuerant, in arce suspenderunt: quę ad meam vsque memoriam extabant, pendentia è muris à Medo ambustis, eregione cœnaculi ad occasũ spectantis. Decimam quoque [1] redemptionis consecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad sinistram manum intrantium statim in propylæa arcis stabat, cum hac inscriptione,

Attica perdomitis acri sub marte iuuentus
Bœotûm populis Chalcidicaque manu,
Damna rependerunt vinclis & carcere cæco,
Quorum: hæc de decima stant tibi Pallas equæ.

Et Athenienſes quidem augescebant. Iuris autem æquabilitatem esse rem bonam, non ex vno tantum, sed vndiq; datur intelligi: si Athenienſes etiã quamdiu tyrannis subiecti fuerũt, nullis finitimorum in bello præstantiores erant:

1 Pecuniarum à singulis in pretium redemptionis persolutarum

liberati

liberati vero tyrannis, multo omnium primi extitere. Vnde liquet, eos, dum tyrannis parebant, [1] de industria peccasse, tanquã domino laborantes: at libertate parta, sibiipsi quisq; rem gerere properabat.[2] Athenienses ita agebant.

LXXIX ¶ Thebani autem post hæc vlciscendi illos cupidi, sciscitatum ad deum miserunt. Quibus respondens Pythia, negabat per sese eos posse illos vlcisci, iubebatq; vt[3] ad famæ celebritatem referentes rogarent sibi proximos. [4] Reuersis qui missi ad oracu lum erant, ac responsum exponentibus, Thebani illud nihili facientes quod referebatur, vt rogarent proximos, dicebant, Nunquid non proxime nos incolunt Tanagræi Coronæique & Thespienses, qui nostri assidue commilitones, alacri atq; concordi in partes animo bella nobiscum tolerant? quid hos rogari oportet?[5] nũquid potius hoc non habendum pro oracu lo?

LXXX Hæc illis ratiocinãtibus, quidã re audita, inquit, Ego quid nobis significare velit oracu lum videor mihi intelligere. Asopi duæ filiæ fuisse traduntur, Thebe & Ægina, quæ quoniam sorores sunt, opinor deum respondere nobis vt Æginetas rogemus vicem nostram vlcisci. Thebani, quoniam nulla quam hæc visa est dici potior sententia, protinus misere ad Æginetas orandos auxilia, tanquam proximos, ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia dixe-

LXXXI re se mittere cum eis Æacidas. Societate Æacidarum freti Thebani, quum lacessissent Athenienses, accepta offensione aduersæ pugnæ, iterum auxilia virorum remissis Æacidis orauerunt. Quorum prece moti Æginetæ, tum magnitudine opum inflati, tum pristinæ inimicitiæ quam gessere cum Athenien sibus memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam quum Athenienses [6] Bœotiis incumberẽt, ipsi longis nauibus in Atticam traiicientes, cum alios multos populos in cetera ora maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac re calamitatem

LXXXII Athenien sibus afferentes. Inimicitia autem quam Æginetæ aduersus Athenienses habebant, ex hoc initio extitit: Epidaurii, quũ sua ipsis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicũ consuluere oraculum. Quibus Pythia iussit vt Damiæ & Auxesiæ simulacra erige-

ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων, μακρῷ πρῶτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὧν τοῦτο ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐθελοκάκεον, ὡς δεσπότῃ ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἑωυτῷ προεθύμεετο κατεργάζεσθαι. οὕτω μὲν νυν ταῦτα ἔπρησσον. Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν ἔπεμπον, βουλόμενοι πίσασθαι Αἰακιδέων. ἡ δὲ Πυθίη ἀπὸ σφέων μὲν αὐτέων οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι πίσιν, ἐς Πολύφημον δὲ ὀξενείκαντας, κελεύειν σφέων αὐτῶν ἄγχιστα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὦν τῶν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, ἀλίλοισι ποιησάμενοι. ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεχθέντων αὐτέων τὰ ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκηκοότες τοῦτο, Οὐκ ὦν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Ταναγραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, συνδύμῳ σὺν ἀλαφέρσι ἔν πολέμου; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο ἦ τὸ χρηστήριον. Τοιαῦτα δὴ ἐπιλογιζομένων, εἶπε δή κοτε μαθών τις, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον. Ἀσωποῦ λέγεται θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα· τουτέων ἀδελφεὴν ἐούσεων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητήρων γενέσθαι. καὶ, οὐ γάρ τις γνώμη ταύτης ἀμείνων ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, ἐπικαλέομενοι κατὰ τὸ χρηστήριον συμβοηθέειν, ὡς ἐόντων ἀγχιστέων. οἱ δὲ σφι αἰτέοισι ἐπικουρέειν τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν. Πειρωμένων δὲ τῶν Θηβαίων τὴν συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρὶς ἐπιφερόντων ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὖτις οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς μὲν Αἰακιδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ αὐτῶν ἐδέοντο. Αἰγινῆται δὲ, δυσδαιμονίη τε μεγάλῃ ἐσπαρέντες, καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐούσης πρὸς Ἀθηναίους, τότε Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλώσαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, καὶ δὴ τῆς ἄλλης παραλίης πολλοὺς δήμους. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσίνεοντο. Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε· Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀπεδίδου· περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο τῷ Δελφοῖσι. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύ-

1 Remisse agere voluisse. *Vel, Operam sedulo non nauasse.* 2 Horum igitur res ita se habebant. *Vel, Hic igitur erat rerum Athenien sium status.* 3 Ad Polyphemum, 4 Reuersi consultores oraculi, quod ab eo responsum erat exposuerunt, conuocata concione. Thebani, quum audirent quod illi dicebant, *nimirum* vt proximos rogarent, Nonne, inquiunt, proxime nos habitant Tanagr. 5 Imo *videndum* ne aliud potius sibi velit oraculum. 6 Bœotos bello premerent,

σαλ. καὶ σφι ἱδρυσαμένοισι, ἄμεινον ἔσεσθαι. ἐπηρώτεον ὧν οἱ Ἐπιδαύριοι πότερα χαλκέῃ ποιεύντα τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου. ἢ δὲ Πυθίη σφέτερα τέτων ἔα, δηλοῦν ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι τεμέσθαι, ἱρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· (λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαίαι ἔσαν ἁπανθ' ἧς γῆς ὑδαμοῦ κατ' ὄκαφον τὸ χεῖρον, ἢ Ἀθήνῃσι) οἱ δὲ ὅτι τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπάξουσι ἔτεος ἑκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ πολιάδι ἱερά, καὶ τῷ Ἐρεχθέι. καταινεσάντες δὴ ὅτι τοῦτοισι οἱ Ἐπιδαύριοι, τῆς τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαιέων τουτέων ποιησάμενοι, ἱδρύσαντο. καὶ ἥ τε γῆ σφι ἔφερε καρπόν, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦτον δὲ τὸν χρόνον, καὶ ὅτε τοῦ τότε, Αἰγινῆται Ἐπιδαυρείων ἦρχον, πάντα δικαιοῦντες ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. ὕστερον δὲ τοῦτον, νηῶν τε πεζάμενοι, καὶ ἀγνωμοσύνῃ χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαυρείων· ἅτε δὲ ἐόντες δυνάμιες, ἐδῃλέοντο αὐτούς. ὡς δὲ ἁλασοκράτορες ἐόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τά τε Δαμίης καὶ τὰ Αὐξησίης ἐκομίσαντο (ἦσαν δὲ λίθινα) αὐτέων. καὶ σφέα ἐκομίσαντο ἐς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἶα μὲν ὄνομα, στάδια δὲ μάλιστά κη ἀπὸ τοῦ πόλιος ἐς εἴκοσι ἀπέχει. ἱδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίησί τε σφέα καὶ χορηγοῖσι γυναικηίοισι κερτομίοισι ἱλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν. κακῶς δὲ ἠγόρευον οἱ χορηγοὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, ταῖς δὲ ὅτι χωλείας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρείοισι αἱ τοιαῦται ἱρουργίαι· εἰσὶ δὲ σφι καὶ ἄρρητοι ἱρουργίαι. Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαύριοι τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ ξυνέθεντο, οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμιώουν σφίσι Ἐπιδαυρίοισι. οἱ δὲ ἀπέφαινον λέγοντες ὡς οὐκ ἀδικοῖεν. ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ὅτε τελέοντο τὰ συνέθεντο. ἐπεὶ δὲ ἐξερπάσαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, μηδὲ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας τρηχέως ἐκέλευον. τρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθηναῖοι μέν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποστέλλαι τεσσερεσκαιδεκήρη μίην τῶν ἀρχαίων τούτους· οἱ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τῆς γείτονος, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἐόντα, ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀναχωμίσωνται.

rent: & postquam erexissent, melius secum actum iri. Sciscitantibusque Epidauriis vtrum ex ære facerent illa an ex lapide, respondit se è neutro fieri sinere, sed è ligno oleagino, oleæ tamen, non oleastri. Rogabant igitur Epidaurii Athenienses vt sibi permitterent oleam incidere, qui scilicet oleas illas sacratissimas esse existimarent. (fertur etiam nusquam gentium nisi Athenis illa tempestate oleas fuisse.) Athenienses se vero dixerunt concessuros, hac tamen lege, si quotannis illi sacra Mineruæ vrbanæ & Erechtheo afferrent. Accepta condicione Epidaurii quæ rogabant impetrauerunt, & simulacra ex his oleis fabricata statuerunt: terraque sua fructum eis ferente, quod conuenerat Athenienſibus persoluebant. Eo tempore atq; superiori Æginetæ Epidauriis parebant tũ in aliis tum vero in litibus, quas Æginetæ inter se vel actores, vel rei, illuc se conferentes agebant: verum ex eo tempore fabricatis nauibus, nullo consilio vsi, ab Epidauriis defeciuerunt. Factiq; hostes, ac mari potiti, cum alias clades inferebant, tum simulacra Damiæ & Auxesiæ surripuerunt: eaque asportata, in regionis suæ mediterraneo loco statuerunt, cui nomen est OEæ, viginti ferme procul ab vrbe stadiis. Hoc in loco illis erectis, supplicabant sacrificiis atque iocabundis choris mulierum, denis viris vtrique dæmonum assignatis, qui choris præessent. Chori autem neminem virum nuncupabant, sed indigenas feminas: quæ ceremoniæ apud ipsos quoque Epidaurios fuerant. Surreptis statuis, Epidaurii quod fuerant pacti Athenienſibus non soluebant: cuius rei quum à nunciis Athenienſium admonerentur, reddere rationem cur iniurii non essent: se enim quamdiu apud se statuas habuissent, quod conuentum erat exoluisse, eisdem iam viduatos, non debere exoluere, sed Æginetas, qui illas haberent: à quibus id exigi iubebant. Ad eas repetendas Æginam Athenienses misere. Æginetæ negare quicquam negocii esse sibi cum Athenienſibus. Athenienses autem aiunt, post repetita simulacra, triremem missam publice cum ciuibus quibusdam: qui Æginam quum venerunt, simulacra, tanquam è suis lignis facta, conati sint suis sedibus emoliri vt asportarent:

LXXXIII

LXXXIV

LXXXV

1 Probris inficiabantur,

quumque

quumque eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitrum & cum tonitruo terræmotum extitisse: eaque de re illos remiges qui trahebant simulacra, ab his in amentiam esse conuersos: & ex hoc morbo sese tanquam hostes mutuo trucidasse, donec vnus ex omnibus relictus est, qui ad Phalerum
LXXXVI se recepit. Athenienses quidem ita rem gestam esse memorant. Æginetæ vero negant illos vna cum naui veniisse, (facile enim se vnam nauim, atque adeo compluscula, etiamsi sibi nullæ fuissent naues, fuisse propulsaturos) sed cum compluribus in ipsorum terram inuasisse, se vero cessisse, nec pugna nauali contendere voluisse. Qui tamen planum facere nequeunt, an quia impares se esse ad pugnandum agnoscerent, cesserint: an volentes permiserint illos facere quod fecerunt. Athenienses certe, quod nulli propugnatores obstarent, egressos è nauibus ad simulacra se conuertisse: & quum ea è suis vestigiis amoliri nequirent, circumdatis restibus trahere ita conatos, donec illic ambo simulacra, dum traherentur, fecere rem apud me fide carentem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permansisse. Et hæc quidem Athenienses fecisse: Se vero, quod audirent sibi bellum ab Athenensibus illatum iri, præparasse Argiuos vt sibi aduersus Athenienses in Æginam descendentes adesset auxilio. Eosque, quum latuissent hostem in traiiciendo ex Epidauro in insulam, in Athenienses, qui nihil præsciissent, à nauibus discluſos irruisse: & interea tonitrum ipsis terræ-
LXXXVII motumque extitisse. Hæc ab Argiuis Æginetisque commemorantur. Athenienses quoque confitentur vnum omnino è suis incolumem in Atticam reuertisse, quem tamen Argiui aiunt superstitem fuisse ex Attico exercitu quem ipsi profligassent. Eundem Athenienses, dæmonio incolumem, nihilo secius periisse referunt, hunc in modum: Quum Athenas se recepisset, clademque renunciasset, vxores eorum qui aduersus Æginam profecti fuerant, indigne ferentes vnum ex omnibus esse reducem, circumfusas hominem prehendisse, ac fibulis vestimentorum pupugisse, percontantes singulas vbi suus vir esset, atque hoc modo hunc fuisse

οὐ δυναμένους δὲ πύτῳ πῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι, περιβαλόντας σχοινία ἕλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι ἕλκουσι, βροντή τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ τελευταίους τὸν ἕλκοντας, ὡς τοῦτο ἐποίησαν· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους· ἐς ὃ οἱ πάντων ἕνα λειφθέντα, ἀνακομισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι· Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηῒ μιῇ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους, (μίην μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μιῆς, καὶ εἰ σφι μὴ ἔτυχον οὖσαι νέες, ἀπαμυνέεσθαι αὐτοῖσι) ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν χώρην· αὐτοὺς δὲ σφι εἴξαι, καὶ οὐ ναυμαχῆσαι. Οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο ἀμφισημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἑκόντες συγχινωσκόμενοι εἰς τὴν ναυμαχίην, καὶ διὰ τοῦτο εἶξαι, οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόντι καὶ ἐποίησαν. Ἀθηναίους μὲν νυν, ἐπεί τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστατο, ἀποβαίνοντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τετράφθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα. οὐ δυναμένους δὲ αἰεὶ ἀπαντόσας ἐκ τῶν βάθρων αὐτὰ, οὕτω δὴ περιβαλομένους σχοινία, ἕλκειν, ἐς οὗ ἑλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα τώυτὸ ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. ἐς γόνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσεῖν, καὶ ὅτι ἀπὸ τούτου χρόνου διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μέλλοιεν ὑπὸ σφέας στρατεύεσθαι, ἑτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποξεξάσθαι ἐς τὴν Αἰγινέην, καὶ παρεῖναι βοηθέοντας σφι τοὺς Ἀργείους, καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προσκηδέσασι τοῖσι Ἀθηναίοισι ὑποπεσεῖν ἐκβαπτομένους ὃ ἀπὸ τῶν νεῶν. ἅμα τε ὦν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ ὃν σεισμὸν αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε· ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα μοῦνον ὃν ἀπισωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι. πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων ὃ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων, ὃν ἕνα τοῦτον περιγενέσθαι· Ἀθηναῖοι δέ, τὸν δαιμόνιον. περιγενέσθαι μέν νυν καὶ τοῦτον ὃν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομισθεὶς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγελε τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἰγινέων στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δηλόν τι ποιησάσας μύας, κρίνουσι μοῦνον ἐξ ἁπάντων σωθῆναι, περιζωσαμένας τὸν ἄνθρωπον τὸν λαβόντας, καὶ κελεύσασι τῆσι φοιτήσι τῶν ἱματίων εἰρωτᾶν ἑκάστην αὐτέων ὅκου εἴη ὁ ἑωυτῆς ἀνήρ. καὶ τὸν μὲν ὕστερον ἀπ-

φθαρῆναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἐπὶ τῷ πάθεϊ δηλότερον ἢ δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον· διὸ μὲν δὴ οὐκ ἔχω ἕτερον ζημιώσασθαι τὰς γυναῖκας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλον ἐξ ἐκείνων ἐς τὴν Ἰάδα. ἐφόρεον γὰρ δὴ πρότερον αἱ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τὴν Κορινθίων τῷ ἐμφερεστάτην· μετέβαλον ὦν ἐς τὸν λίνεον χιτῶνα, ἵνα δὴ περόῃσι μὴ χρέωνται. Ἔστι δέ, ἀληθέϊ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ Ἰὰς αὕτη ἡ ἐσθὴς τοπαλαιόν, ἀλλὰ Κάϊρα. ἐπεὶ ἦγε Ἑλληνικὴ ἐσθὴς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἥ αὐτὴ ἐστὶ καὶ νῦν Δωρὶς καλέομεν. τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτῃσι, καὶ τοῦτο ἕτερα τούτων ἐστί. νόμον δὲ τόνδε σφι ἑκατέροισι τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τῶν τότε κατεστεώτων μέτρου, καὶ ἐς δὲ ἱερὸν τῶν θεῶν τουτέων φέρουσι μάλιστα διατίθενται τὰς γυναῖκας. Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο τοιοῦτο φέρειν τοῦτο ἱερόν, μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρείδων ὀπαιθαίων νόμον ἔλουσι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἔκ τε τοσούτου κατ' ἔχθεα τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μείζονας ἢ πρότερον. Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι ὁμοιμάκης ἀρχὴ κατὰ τάδε ἔρρηται ἐγένετο· τότε δὴ Θηβαίων ὀπίσω καλεομένων τοῖσι θυμὸς τῶν πρὸς τὰ ἀγάλματα τὰ ὁμομένων, ἀμυνομενοκόμοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθησαν τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται δὴ ἐδῄουν τῆς Ἀττικῆς τὰ παράθαλάσσια καὶ Ἀθηναίοισι ἐρμωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊον σφι ἐκ Δελφῶν, ὑπισχόμενον δώσειν τὸν Αἰγινητέων αἰτίην τεισάμενοι ἕτεα, τὰ ἐνὶ καὶ τεσσεράκοντα, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἔχεσθαι τοῦ πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται. ὧν δὲ ἀντέλεγον ὑπερφρονέοντες, πολλὰ μὲν σφέας ἐσ τὰ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταρέλασθαι. Ταῦτα ὡς ἀπενείχθη πάντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τὰ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαντο τοῦτο ὃ νῦν ὑπὸ τῆς ἀγορῆς ἵδρυται· τεσσεράκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνῆκαν, ἀκούσαντες ὅκως χρεὼν εἴη ὑπερβῆναι πεπρωμένα ἐστὶ Αἰγινητέων κακά. Ἐς τιμωρίην δὲ τοῦτο ἐπασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαιμονίων ἄγγελμα ἐξηγέετο, ἐμπόδιον ἐλθεῖν. πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῆς Ἀλκμαιωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης

confectum. Idque factum mulierũ visum esse Athenienſibus ipſa clade triſtius. in quas quum alia ratione animaduertere non poſſent, veſtem illarum in Iadem mutauerunt. nam antea Doridẽ veſtem gerebant Atticæ feminæ, ſimillimam Corinthiæ. eam itaque mutauerunt in lineam, ne fibulis vterentur. [1] Quanquam reuera ſi ratione vtamur, LXXVIII non Ias olim veſtis fuit, ſed Caira. quoniam omnis priſca veſtis feminarum Græcarũ eadem erat quæ nunc, quam Doridem appellamus. Præterea Argiui & Æginetæ idem adhuc factitant. apud quorum vtroſque mos eſt fibulas faciendi ſeſcuplas menſura quàm tunc conſueuerat: quas præcipuæ feminæ eorum templis deorum conſecrare ſolent, neque aliud quicquam Atticum illic offerre, ne vrceum quidem, ſed ex ollis gentilibus in poſterum ibidem potare. Eoque contentionis proceſſere Argiuæ atque Æginæ mulieres cum Atticis, vt ad meam vſque ætatem fibulas geſtauerint quam antea grandiores. Odiorum principium Æginetarum in LXXIX Athenienſes hoc, quemadmodũ commemoratum eſt, extitit. Cuius rei circa ſtatuas geſtæ memoriam retinentes, libenter Thebanorum rogatu auxilium tulere Bœotiis Æginetæ. Qui quum maritima Atticæ vaſtarent, Athenienſeſque aduerſus Æginam expeditionẽ inirent, aduenit è Delphis oraculum, vt ab Æginetis lædendis triginta annos abſtinerent, triceſimo anno, quum fanum Æaco dicaſſent, bellum cum Æginetis inchoarent, ad votum eis re ſucceſſura. Sin bellum continuo inferrent, fore vt interea multa detrimenta acciperent & inferrent, ſed ad extremum illos [2] ſubigerent. Hoc oraculum ad ſe Athenienſes allatum vbi audiere, eatenus ei obtemperandum cenſuerunt vt Æaco fanum dicarent, quod nunc in foro extructum viſitur: [3] ſed triginta annis non eſſe abſtinendũ, quod videlicet audiſſẽt eſſe fatale, multa ſe paſſuros indigna ab Æginetis, ſi bello abſtinerent. His tamen ad vlciſcendum ſe parantibus, XC Lacedæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedæmonii, audito commento Alcmæonidarum erga Pythiam, & quæ egiſſet Pythia

1 Vt tamen verum fateamur, non Ionica eſt hæc veſtis ab antiqua origine, ſed Caira. omnis enim priſca veſtis Græcarum mulierum eadem erat cum illa quam nunc Doricam appellamus. At vero Argiuis & Æginetis hac de cauſſa conſuetudinem iſtam inualuiſſe *aiunt*, vt fibulæ fiant menſuræ ſeſcuplo maiores quam quæ tum recepta erat. quin etiam mulieres apud eos templo deorum fibulas præcipue conſecrare, *vel, fibulas pro donariis offerre*: Atticum vero, nihil, ac ne laterem quidem, templo offerre: atque adeo vt ibi ex vrceis ſuæ patriæ potarent, more poſtea receptum fuiſſe. *Animaduertendum eſt autem, in Græco textu interpunctionem quæ eſt poſt ποιῆσαι, inde tranſlatam ponendam eſſe poſt ἔτεα, vt ſit, τὰ ἐνὶ καὶ τεσσεράκοντα ἔτεα, τὰ ἐνὶ καὶ τεσσεράκοντα νόμον ἔτεα.* 2 *Vel potius*, Ipſi ſubigerentur. 3 Sed annos triginta non abſtinuerunt, *vel, ſuperſederunt*, quum audiſſent ſibi eſſe abſtinendum, paſſis hoſtilia ab Æginetis. His tamen ad vlc.

in ipſos

in ipsos atque Pisistratidas, duplicem se iacturam fecisse animaduertebant: quod & suos hospites è patria eiecissent, & nulla sibi ex hoc facto gratia ab Athenienſibus haberetur. Præterea oraculis vrgebantur, denunciantibus multa ipsis & [1] indigna ex Athenienſibus futura, quorum antehac securi fuissent, præsertim ex eo quod à Cleomene Spartam reuerso didicerant. Etenim Cleomenes potitus est ex arce Athenienſium oraculis quæ à Pisistratidis prius possessa, quum illi expellerentur, [2] relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonii vbi per Cleomenem accepere, & animaduertebant Athenienſes augescentes, nec ad ipsis obtemperandum vllo modo esse animatos: præterea genus Atticum quod sub tyrannis fuisset infirmum, & ad parendū promptum, nunc parta libertate ipsis par existere: hæc omnia considerantes, accersierunt Hippiam Pisistrati à Sigeo Hellespontiquo Pisistratidæ confugerant. Postquam Hippias accersitus adfuit, accitis etiam aliorum sociorum nunciis, ita Spartiatæ apud eos verba fecere, [3] Agnoscimus viri socii, nos haud recte egisse, qui mentitis oraculis inducti, viros qui erant nostri in primis hospites, [4] quique in animum inducebant præbere nobis Athenas obnoxias, è patria eiecimus. & quum hæc fecerimus, tamen ingrato populo vrbem tradidimus: qui posteaquā per nos [5] liberatus, despexit nos, pariter ac regem nostrum per dedecus detrimentumque eiecit: inflatusque superbe, famam auget, præcipue quidem Bœotos suos finitimos atq; Chalcidēses didicisse qui ipsi sint: sed fore fortassis vt alius quis, si peccauerit, idem discat. Quare, quoniam in illis agendis peccauimus, nunc demus operam vt illuc vna vobiscū euntes, supplicium de illis sumamus. Hac enim de caussa Hippiam & vos è sua quoſq; vrbe accersiuimus, vt publico consensu & communi exercitu reducentes hunc Athenas, reddamus ei quæ abstulimus. Hęc Spartiatæ. Quę quum alii socii non probarent, quumq;

ὅτι σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξελελάκεσαν ἀπὸ τῆς ἑωυτῶν, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμία ἐφαίνετο τοῖσι Ἀθηναίων. ἔτι τε τοῖσι τούτοισι ἐπῆσαν σφέας οἱ χρησμοί, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνόσια ἔσεσθαι αὐτῆσι ἐξ Ἀθηναίων, τῶν πρότερον μὲν ἔσαν ἀδαέες, τότε δὲ, Κλεομένεος χρήσαντος ἐς Σωσιστρατον, ἐξέμαθον. ἐκτήσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἀπὸ τῆς Ἀθηναί- 202
ων ἀκρόπολιν πρὸς χρησμοῖς, πρὸς ἣν ἔκτητο πρότερον μὲν οἱ Πεισιστρατίδαι, ἀξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ· καταλειφθέντες δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμοὺς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρων αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς ἑτοίμους ἐόντας πείθεσθαί σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν εἴη ὁ δῆμος ὁ Ἀττικὸν, ἰσόρροπον τῷ ἑωυτῶν σθένει γένοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀδρανές, καὶ πειθαρχέεσθαι ἑτοῖμον· μαθόντες ταῦτα ἔκαστα, μετέπεμπον τὸν Ἱππίην ἐς Σίγειον τὸν ἐπὶ Σιγείου τῷ ὑπὸ Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃν καταφεύγουσι οἱ Πεισιστρατίδαι. ἐπεί τε δὲ σφι Ἵππιος καλεόμενος ἦκε, μετεπέμψαντο καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους, ἔλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς. ἐσπαρθέντες γὰρ χρηστηρίοισι μυθώδεσι, ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν πάμπαλιστα, καὶ ἀναδεκομένους ὑποχειρίους σπάρξειν τῇ Ἀθηναίᾳ, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα, δήμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεί τε δι' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀπέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ ὃν βασιλέα ἡμέων ἐξύβρισας ἐξέβαλε, δόξαν δ' ἑωυτοῦ ηὔξησε· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ πλησιόχωροι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδέες, τάχα δέ τις καὶ δι' ἡμέας ἐκμαθήσεται ἁμαρτών. ἐπεὶ δὲ κακὰ ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πρὸ σφέων ἄμα ὑμῖν ἀπικόμενοι πειρησόμεθα αὐτῶν. εἰ δὲ ἦμεν εἴνεκα τοῦδε τε Ἱππίην μετεπεμψάμεθα καὶ ὑμέας ἀπὸ τῆς πολίος, ἵνα κοινῷ τε λόγῳ καὶ κοινῷ σθένει ἐλθόντες αὖτις ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ ἀπελόμεθα. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος οὐκ εἰδέκετο τοὺς λόγους· οἱ μὲν νυν δὴ

1 Hostilia, *vel, atrocia*, ab Athen. fut. quorū *oraculorum* antea quidem ignari fuerant, tum vero cognita habuerant, quum Cleomenes ea Spartam attulisset. iis enim potitus est ex Athenienſium arce oraculis quæ *&c. vt non opinor referat* [illegible]. 2 In templo reliquerant: relicta autem Pisistratus acceperat. Lacedæmonii igitur, quū hæc oracula in eorū manus peruenissent, Athenienſium potentiam crescere & ad parendum ipsorum imperio nullo modo animatos esse videntes, quum apud se considerassent, gentem Atticam tantisper dum libertate potiretur, *vel sui iuris esset*, viribus parem suæ esse futuram, at si tyrannide coerceretur, infirmam & ad imperata faciendū fore promptam. hæc, *inquam*, omnia quū animaduertissent, accersiuerunt Hipp. 3 Consciī nobis sumus nos haud rect. 4 Quique se Athenas in potestatem nostram redacturos receperant. 5 Liberatus, animo erigi cœpit, nos regemque nostrum per contumeliam eiecit: atque adeo superbe inflatus, suam potentiam auget: vt & iam didicerunt potissimum quidem finitimi eorum Bœoti & Chalcid. discet vero fortasse & alius quem peccare contigerit. *i. non caute se erga illos gerere. Quod tamen potest aliter etiam exponi, sicut & illud δόξαν φύσας.*

Σωκλέης ἡσυχίην ἦγεν· Κορίνθιος δ' Σωσικλέης ἔλεξε τάδε,
„ Ἦ δὴ ὅτε ὁ οὐρανὸς ἔσται ἔνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετ-
„ έωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θα-
„ λάσσῃ ἕξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες δὴ τὸ πρότερον ἀνθρω-
„ ποι, ὅτε ὑμεῖς ὦ Λακεδαιμόνιοι ἰσονομίας κατα-
„ λύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς πόλιας καταγειν πρήσ-
„ σεσθε. τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδὲν ὂν οὔτε κατ'
„ ἀνθρώπους, οὔτε μιαιφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτο
„ γε δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστόν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς
„ πόλιας, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι πα-
„ ρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι διζεσθε καθ-
„ ιστάναι· νῦν δὲ, αὐτοὶ ἄπειροι ἐόντες τυραννων, καὶ
„ φυλάσσοντες δεινόταται τοῦτο σὺ τῇ Σπάρτῃ μὴ
„ γενέσθαι, πρήσσεσθε τοῖς συμμάχοις. εἰ δὲ
„ αὐτοὶ ἔμπειροι ἔατε, καὶ παρ' ἡμεῖς, εἴχετε ἂν πρὸς
„ αὐτοὺς γνώμας ἀμείνονας συμβάλλεσθαι ἢ παρ' νῶν.
„ Κορινθίοισι γὰρ ὧν πόλιος κατάστασις τοιήδε. ἐν
„ ὀλιγαρχίῃ, καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνε-
„ μον τὴν πόλιν· ἐπίνοντο δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων.
„ Ἀμφίονι δὲ ἐόντι τουτέων τῶν ἀνδρῶν, γίνεται θυ-
„ γάτηρ χωλή· οὔνομα δέ οἱ ἦν Λάβδα. Ταύτην
„ (Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι) ἴσχει Ἠ-
„ ετίων ὁ Ἐχεκράτεος· δήμου μὲν ὢν Γέτρης ἐών,
„ ἀταρὰ τὰ αἰεκάθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης. ὃς
„ δέ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς, οὐδὲ ἐξ ἄλλης, παῖδες ἐ-
„ γίνοντο· ἐς Δελφοὺς ἐπὶ χρηστοῦ ἐσιόντα
„ δὲ αὐτὸν, ἰθέως ἡ Πυθίη προεχρημάτισε τοῖσιδε τοῖ-
„ σι ἔπεσι,

„ Ἠετίων, οὔτίς σε τίει πολυπίτνον ἐόντα.
„ Λάβδα κύει, τέξει δὲ ὀλοίτροχον· ὃς δὲ τε-
„ σεῖται
„ Ἀνδράσι μουναρχοισι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.

„ Ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἠετίωνι, ἐξαπέλλεται κως
„ τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι ὄν μιν πρότερον νομίζοντες
„ χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἐπὶ ἄσημον, φέρειν τε ἐς τωὐ-
„ τὸ καὶ τὸ Ἠετίωνος, καὶ λέγειν ὧδε,
„ Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει. τέξει δ' λέοντα
„ Καρτερὸν, ὠμηστήν· πολλῶν δὲ ὑπὸ γούνατα λύσει.
„ Ταῦτά νυν δὴ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ πρὸς καλιὴν
„ Πυρρώνην οἰκέετε καὶ ὑφρυόεντα Κόρινθον.

silentium tenerent, Corinthius Sosicles ita loquutus est, [1] Eo tempore cœlū sub terra, ac terra superior cœlo erit, hominesque domicilium in mari habebunt, quo tempore vos Lacedæmonii rebus publicis euersis, tyrannides in vrbes introducere conabimini. quibus nihil est in rebus humanis neque iniustius, neque magis mortiferum. Quod si bonum vobis videtur ciuitates subesse tyrannidi, ipsi vobis primi tyrannum constituite, atque ita vt aliis constituatis operam date. At nunc ipsi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehementissime cauentes, hoc in socios studetis efficere: qui si essetis, vt nos sumus, experti, meliorem quam nunc facitis, de hac re [2] sententiam diceretis. Nam ista res apud Corinthios ciuitatis perturbatio fuit. quum esset apud eos paucorum regimen: & ii qui Bacchiadæ vocabantur, vrbem incolerent, vltro citroque inter eos matrimonia contrahebantur. Horum vni nomine Amphioni nata est filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiadarum ducere volebat, duxit Eetion Echecratis filius, è Petra quidē tribu, sed oriundus à Lapithe ac Cæneo. Qui quum neq; ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos, missus est Delphos ad consulendum de prole. eum introeuntē statim Pythia his versibus compellauit,

Eetion, te nemo (licet sis tantus) honorat.
Conceptum pariet saxum graue Labda, monarchos
[3] *Qui cadet in ciues, emendabitque Corinthum.*

[4] Hoc oraculum quod Eetioni redditum est, eôdem tendebat quo alterum antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectum quam hoc renunciatum est in hæc verba,

Concipit in petris aquila, enixura leonem
Robustum, sæuum, genua & qui multa resoluet.
Hæc bene nunc animis versate Corinthia proles,
Qui colitis pulchram [5] *Pallenem, altamque Corinthum.*

1 Nunc profecto cælū sub terra erit, terraq; cælo supereminebit, homines mare incolent, pisces domicilium prius hominū accipient, quum vos Laced. reb. pub. euersis in vrbes reducere conemini. quibus nihil in reb. hum. nec magis iniustū est, nec magis sanguinariū. *Perinde acsi diceret cū poeta, Omnia natura præposteraq; legibus ibunt, Partesq; suū mundi nulla tenebit iter. Omnia iam fient fieri quæ posse negabam: quum vos Laced. adeo mutati sitis vt &c. Sed legendum* ἢ ὅτι ὅ. τε οὐρανὸς &c. 2 Sententiam proponeretis. Talis erat Corinthiis vrbis status, vt penes paucos imperium esset. Quum igitur ii qui Bacchiadæ cognominabantur, ciuitatis gubernacula tenerent, & vltro citroq; matrimonia inter se contraherent, cōtigit vt vni ex his, qui Amphion vocabatur, filia nasceretur quæ clauda esset, nomine Labda. Eam quod nullus Bacchiadarū ducere vellet, duxit Eetion &c. 3 Quod cadet. *neq; enim videtur posse alio referri* πεσεῖται *quam ad* ὀλοίτροχον. 4 Hæc oraculum Eetioni respondisse, Bacchiadis renunciatur, qui quod prius dictum de Corintho fuerat oraculum non intelligebant, quum eôdem quo & illud Eetioni redditum, pertineret. 5 Pirenem,

1 Id ora-

τοῦδε μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι πρότερον ἡυρημένον, ὡς ἀτέκμαρτον· τότε δὲ τῷ Ἠετίωνι ἡυρημένον ὡς ἐπυθόντο, αὐτίκα καὶ τοῦτο πρότερον σωπηκότες, ἐὸν σωφρονέειν τῷ Ἠετίωνος. σωπέοντες ὦν τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυχίῃ, ἐθέλοντες ὃν μέλλουσι Ἠετίωνι γενέσθαι γόνον ἀμφαφῆσαι. ὡς δὲ ἔτεκε ἡ γυνή, πάντα πέμπουσι σφέων αὐτέων δέκα ἐς ὃν δῆμον ἦν τῷ κατοίκητο Ἠετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον· ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς τὴν Πέρῃν, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἠετίωνος, αἴτεον τὸ παιδίον· ἦν δὲ Λάβδα, εἰδυῖά τε τοῦδε τοῦ εἵνεκα ἐκεῖνοι ἀπικοίατο, καὶ δοκέουσά σφεας φιλοφρονεύμενα τοῦ πατρὸς εἵνεκα αἰτέειν, φέρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἑνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο κατ' ὁδόν, ὃν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον προσευδίσαι. ἐπεί τε ὦν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, ὃν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ παιδίον. καὶ ὃν, φρασθέντα τοῦδε, οἰκτος μή ἴσχει ἀποκτεῖναι. καὶ οἰκτείρας δὲ παραδιδοῖ τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ. οὕτω δὴ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες ὦν οἴκοισι τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελθόντες ἔξω, ἐστεῶτες ὅπῃ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄπωθεν ἐγένοντο, καταιτιώμενοι καὶ μάλιστα τὸν πρώτου λαβόντα, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα. ἐς ὃ δὴ σφι χρόνου ἐπιγινομένου, ἔδοξε αὖτις παρελθοῦσι πάντας τὸν φόνου μετέχειν. ἔδει δὲ οὐκ τοῦ Ἠετίωνος γόνου Κορίνθῳ κακὸν ἀναβλαστεῖν· ἡ Λάβδα γὰρ πρώτα ταῦτα ἤκουε ἑστεῶσα πρὸς τῇσι θύρῃσι· δείσασα ὦν μή σφι μεταδόξῃ, καὶ πολὺ πρότερον λαβοῦσα τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα καταχρύπτει ἐς τὸ ἀφέστατον οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην· ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐπεστράφατο ἐς ζήτησιν ἀπικέσθαι, πάντα ἐρευνήσειν μέλλοιεν. τὰ δὲ καὶ ἐγένετο. ἐσελθοῦσι γὰρ καὶ διζημένοισι αὖθις ὡς οὐκ ἐφαίνετο, ἐδόκεε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀποπέμψαντας, ὡς πάντα πεποιήσαιατὰ ἐκεῖνοι διετείλαντο. οἱ μὲν δὴ, ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἠετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καὶ οἱ Λάβδα φυγόντι τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος οὔνομα ἐτέθη. ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ πίστεως γενόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς, ὅδε ἦν,

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,

1 Id oraculum quum ad eam diem fuisset indeprehensum, simulatque ex hoc Eetionis patuit eodem vtrumque pertinere, silentio suppressere, animo futurũ Eetionis filium extinguendi. Et vt primum mulier enixa est, miserunt è suo numero decem viros ad tribum in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Isti, postquam ad Petram peruenere, & ad Eetionis atrium accesserе, puerum petunt. Labda cur venissent ignara, [2] paternæq; beneuolentiæ causa veniſſe eos rata, affert filium, & in vnius eorum manum porrigit. erat autem inter viam constitutum, vt qui primus eorum puerum cepisset, is humi illum alliderет. Verum diuina quadam fortuna puer ei viro cui à Labda traditus erat, arrisit. quam rem illi considerанti miseratio subiit pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille tertio, atque ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transiit: ac nemine interimere volente, rursus matri est redditus. Illi egressi atque ante ianuam stantes, alius alium incusabant castigabantque, sed primum præcipue, qui ex conuento non fecisset: donec interiecto temporis spatio placitum est vt rursus introgressi omnes 4 fierent participes cædis. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corintho perniciem. nam Labda stans pro foribus, hæc omnia exaudiebat: eoque metuens ne illi immutata voluntate acceptum rursus puerum interimerent, asportauit, & in mensura frumentaria occuluit: qui locus visus est minime inuestigabilis, quum sciret, illos, si redirent ad inuestigandum puerum, omnia scrutaturos: vt & contigit. nam introgressis & scrutantibus vbi nõ apparuit, visum est eis abeundum, atque iis à quibus missi essent, dicendum se cuncta quæ illi mandassent perpe- 5 trasse: atque ita reuersi dixerunt. Post hæc Eetionis filio crescenti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod deuitauerat in cypsela, *id est*, *mensura frumentaria*. Vbi autem in virilem adoleuit ætatem, consulenti oracuium Delphis, anceps est redditum, quo fretus Corinthum aggressus occupauit. oraculum autem hoc erat,

Vir locuples nostras hic qui descendit ad ades

1 Quum igitur Bacchiadæ huius oraculi sibi prius redditi mentem assequi non possent, quum audiuerunt id quod Eetioni erat redditum, tunc illud etiam prius intellexerunt, cum illo Eetionis congruens. Quum autem & hoc intellexissent, silentio suppresserunt, nascituram Eetioni prolem interficere in animo habentes. 2 Ad gratulandum patri ven.

κλεινοῖο
» Κύψελος Ἠετίωνος, βασιλεὺς κλεινοῖο Κο-
» ρίνθου.
» Αὐτός, καὶ παῖδες παίδων γε μὲν οὐκέτι πᾶ-
» σιν.
» Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννεύσας δὲ ὁ
» Κύψελος, τοιοῦτος δή τις αὐτὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν
» Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρη-
» σε, πολλῷ δ' ἔτι πλείους τῆς ψυχῆς. ἄρξαντος
δὲ πυθομένου ὅτι τελευτήσειε ἔτεα, καὶ
» τὸς ὃν βίον δή, Περίανδρος οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς
» Περίανδρος γένεται. ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ'
» ἀρχὰς μὲν ἦν ἠπιώτερος τοῦ πατρός· ἐπεί τε δὲ
» ὡμίλησε διὰ ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου
» τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μαιφονώτε-
» ρος. πέμψας γὰρ κῆρυκα Θρασύβουλον,
ἀσφαλέστερον
» ἐσωσθείη ὅντινα τρόπον ἀσφαλέστερον καθεστη-
» σάμενος τῶν πρηγμάτων, κάλλιστα τὴν πόλιν ὀδυ-
» ρεσεύοι. Θρασύβουλος δὲ ὂν ἐλθόντα τοῦδε
» τοῦ Περιάνδρου ἐξήγαγε ἔξω τεῖχος. ἐσβὰς δὲ ἐς
» ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε διεξήιε ὀλίγον, ἐπει-
» ρωτῶν τε καὶ ἀναπολίζων ὃν κήρυκα κατὰ πᾶν ἀπὸ
204 » Κορίνθου ἄπιξιν· καὶ διόλλυε αἰεί ὅκως τινὰς ἴδοι
» τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων· κολου-
» ὢν δὲ, ἔρριψε· ἐς ὃ τὸν λήϊον ὃν κάλλιστόν τε καὶ βα-
» θύτατον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ
» χωρίον, καὶ μηδενὸς ἔπος οὐδὲν, ἀποπέμπει
» ὃν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν Κό-
» ρινθον, ἦν προθυμος συνθαίεσθαι τῷ ὑποδηκίῳ
» ὁ Περίανδρος· ὁ δὲ οὐδὲν οἱ ἔφη Θρασύβουλον
» ὑποθέσθαι. θωϋμάζειν τε αὐτὸ, παρ' οἷον μὲν ἀν-
» δρα ἀποπέμψειε, ὡς οὐδαμηλῆ τε καὶ τῶν ἐωϋ-
» τοῦ σινάμοεσιν· ἀσπαιρόμενος πάντας τοὺς Θρασυ-
» βούλου ἐπόπτεε. Περίανδρος δὲ, συνιεὶς ὃ πει-
» θεν, καὶ νόῳ ἴσχων ὡς οἱ ὑποτίθεται Θρασύβουλος
» τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν φονεύειν, εἰθαὐτὰ δὴ
» πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας. ὅσα
» γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων, Πε-
» ρίανδρος σφέα ἀπετέλεσε· μιῇ ἡμέρῃ ἀπέδυσε
» πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἑωϋτοῦ
» γυναῖκα Μέλισσαν. πέμψαντι γὰρ οἱ ἐς Θεσπρω-
» τοὺς ἐπ' Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ὅτι ὁ νεκυο-
» μαντήιον αὐτοῦ κατοικημένης περιξυνικῆς, οὔτε σημα-
» νεῖν ἔφη ἡ Μέλισσα ὅτι φαίησα, οὔτε κατερέειν ὅ
» τι κέοιτο χώρῳ ἡ αὐτοκατοικημένη. ῥιγοῦν τε γὰρ,
» καὶ εἶ γυμνή· τῶν γάρ οἱ συγκατέφλεξε ἱματί-
» ων ὄφελος εἶ οὐδὲν, οὐ καλῶς καυθέντων. μαρτύ-
» ριον δὲ οἱ εἶ ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ὅτε ἐσ-
» χεῖν ὃν ἄρτον Περίανδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε,

Cypſelus Eetides, clarae rex eſte Corinthi,
Ipſe, & eo nati, ſed nulli deinde nepotes.

Et oraculum quidem, hoc erat. Cypſelus vero tyrannide potitus, talis extitit vt Corinthiorum multos inſequutus ſit, multos pecunia, longe plurimos anima priuauerit. Cui, quum triginta regnaſſet annos, bene vita defuncto ſucceſſit in tyrannide filius Periander, 6
qui inter initia mitius agebat quam pater: ſed vbi per nuncios conſuetudinem habuit cum Thraſybulo Mileti tyranno, multo magis quam pater cruentus effectus eſt. Miſſo enim præcone, Thraſybulum interrogauit qua ratione ipſe rebus turius conſtitutis, ciuitatem pulcherrime gubernaret. Thraſybulus, eo qui à Periandro miſſus erat, extra oppidum educto, ingreſſus eſt rus quoddam ſatum, & vna cum eo ſegetem interambulans, ſciſcitabatur hominem de ſuo aduentu è Corintho, detruncans atque abiiciens vt quanque videbat ſpicam inter alias extantem, donec ſegetem formoſiſſimam atque denſiſſimam hunc in modum corrupit: prædiumque illud peruagatus, nullo verbo reddito præconem remiſit. Reuerſus Corinthum præco, auido præceptionis audiendæ Periandro, negauit ſibi quippiam reſpondiſſe Thraſybulum, & mirari quod ſe ad virum veſanum Periander miſiſſet, & ſua ipſius deſtruentem: exponitq; quæ ex Thraſybulo vidiſſet. Periander id quod à 7
Thraſybulo actum erat intelligens, atq; interpretans ſibi ab illo præceptum vt eminentiſſimos quoſq; popularium interimeret, tunc vero omnem in ciues ſæuitiam exercuit, interficiendo ac perſequēdo conſummās id quod à Cypſelo fuerat omiſſum. Atq; adeo die vno vniuerſas mulieres Corinthias exuit, propter Meliſſam vxorem ſuam. nam quum ad Theſprotos, qui ſunt ad flumē Acherontem, miſiſſet nuncios ſciſcitatum necyomanteon, *id eſt mortuorum oraculum*, de hoſpitis depoſito, Meliſſa apparens negauit ſe indicaturam aut dicturam vbinam depoſitum eſſet collocatum, quoniam ipſa algeret, quia nuda eſſet. nihil enim ſibi prodeſſe veſtes cum quibus ſepulta fuiſſet, vtpote non concrematas. Cuius rei, quod vera loqueretur, teſtimonio foret quod Periāder in frigidū furnū panes ingeſſiſſet.

Hæc

Hæc Periandro renunciata, ob illud argumentum fidē fecere, quod ipse cum Melissa quamuis defuncta coierat. Itaque statim post eum nunciūm per præconem edixit vt omnes Corinthiæ mulieres ad Iunonis templum prodirent. Eo, tanquam ad diem festum, quam ornatissime poterant quum essent mulieres illæ, depositis clam satellitibus, eas omnes sine discrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atque *eas vestes* ad foueam comportatas Melissam precando cremauit. Hæc vbi fecit, & nuncios iterum eosdem misit, tunc ei Melissæ idolum, *hoc est inanis imago*, exposuit vbinā
8 depositum hospitis collocasset. Huiusmodi est tyrannis, Lacedæmonii, vobis, & talium operum. Eoque nos Corinthios cum magna admiratio cepit simulatque vidimus vos accersisse Hippiam, tum vero maior nunc dum ista dicitis. Propterea deos Græcorum inuocantes[1] testamur apud vos, ne velitis tyrannides in ciuitatibus cōstituere, quas non extinguitis, sed excitatis præter æquitatē, dum Hippiam reducitis: in quo scitote Corinthios vobis non assensuros. XCIII Hæc Sosicles Corinthiorū legatus. Quē excipiens Hippias, eosdē quos ille deos inuocando dixit, cum ceteros tum præcipue Corinthios desideraturos Pisistratidas,[2] quum venissent dies quibus expiare se ab Athenien sibus nequirent. Hactenus respondit Hippias, quoniam oracula illa ipse præ ceteris nota haberet. Ceteri socii, qui antea silentium tenuerant, audito Soficle, liberius pro se quisque in vocem erumpentes, accedere sententiæ Corinthiorum, obtestarique Lacedæmonios nequid agerent noui aduersus Græcam ciuitatem. XCIV Ita ab ea re cessatum est. Hippias illinc profectus, offerente sibi Amynta Macedone Anthemuntem, & Thessalis Iolcon, neutrum accipere voluit, sed rursus ad Sigeum concessit, quod armis Pisistratus à Mitylenæis eripuerat. Eoque capto, tyrannum ibi constituerat Hegesistratum, filiū nothum ex muliere Argiua, qui tamē, quæ à Pisistrato acceperat, non tenuit sine prælio. nam diu inter Mitylenæos ac Athenienses pugnatum est, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes: hos repetētes regionem, illos refellentes hac ratione, quod dicerent nihilo magis iuris esse Æolibus

ταῦτα ὦ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πέμπει γὰρ οἱ ἐς Ἰὼ ὃ συμβόλαιον, ὡς νεκρᾷ ἐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰθέως δὴ μετὰ τὸν ἀγγελίην, κήρυγμα ἐποιήσατο, ἐς ὃ Ἡραῖον ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ, ὡς ἐς ὁρτὴν ἱσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεώμεναι· ὁ δὲ ἐπιστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσε σφέας, πάσας ὁμοίως τάς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους. συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπευχόμενος κατέκηε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ τοδὶ τέρσιν πέμψαντι, ἔφασε τὸ εἴδωλον τὸ Μελίσσης ἐς ὃν κατέθηκε χῶρον τὸν ξείνου τοῦ τῶν δώρων κατάθηκαν. τοιοῦτο μὲν ὅστι ὑμῖν ἡ τυραννὶς ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιοῦτον ἔργον. ἡμέας δὲ αὖτις τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα θώυμα μέγα εἶχε, ὅτι ὑμέας εἰδόμεν μεταπεμπομένους Ἱππίην· νῦν τε δὴ καὶ μέζονος θωυμάζομεν λέγοντας ταῦτα. ὅτι μαρτυρόμεθά τε ὅτινα καλεόμενοι ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἕλληνίους, μὴ κατὰ τυραννίδας ἐς τὰς πόλιας. σκοπεῦν νῦν μὴ παύσασθε, ἀλλὰ πειρήσασθε τῷδε τῷ δικαίῳ κατάρξαντες Ἱππίην, ἴστε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ συναιρεομένους. Σωσικλέης μὲν ἀπὸ Κορίνθου τοιαῦτα ἔλεξε τάδε· Ἱππίης δ' αὖτ' ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ὅρκια καλέοντας θεοὺς κείνῳ, ἢ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιποθῆσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἵκωσι ἡμέραι αἱ κύκλιαι ἀνιᾶσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἱππίης μὲν τοῦτοισι ἀμείψατο, οἷα τοὺς χρησμοὺς ἀτρεκέστατα αὐτὸς ἐξεπιστάμενος. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ξυμμάχων τέως μὲν εἶχον σιὴν ἡσυχίην σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν εἰπόντος, ἐλευθέρως ἅπασι τοῖσι αὐτέων φωνὴν ῥήξας, αἱρέετο τὸν Κορινθίου τὸν γνώμην. Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρτύροντο, μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον περὶ πόλιν Ἑλληνίδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύθη. Ἱππίη δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ τουτέων μὲν οὐδέτερα αἱρέετο, ἀνεχώρεε δὲ ὀπίσω ἐς Σίγειον, ὃ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ τοῦδε Μιτυληναίων. κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα ὃν ἐωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, ὀνομα δὲ Ἀργείης γυναικός· ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε τοῦδε Πεισίστρατος. ἐπολέμεον γὰρ, ἔκ τε Ἀχιλληίου πόλιος ὁρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ὅτι συχνὸν, Μιτυληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώρην· Ἀθηναῖοι δὲ, ὅτε συλινωσκόμενοι, ἀποδεικνῦτές τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεῖον

1 Obtestamur vos ne tyrannides in ciuitatibus constituatis. Atque adeo, nisi ab incepto desistatis, sed Hippiam contra ius & æquum reducere conemini, scitote non approbaturos vestrum hoc factum Corinthios. 2 Vbi venissent stati dies quibus futurum esset vt illos angerent Athenienses. *Sed ἀνιᾶσθαι suspectum reddit vel ipsa Vallæ interpretatio.*

τῆς Ἰλιάδος χώρης, ἣν οὗ καὶ σφίσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι, ὅσοι συνεστρατεύσαντο Μενελάῳ τίσασθαι τὴν Ἑλένης ἁρπαγήν. Πολεμεόντων δὲ σφέων, καὶ ἄλλα πολλὰ πρήγματα ἐγίνετο τῇσι μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς, συμβολῆς γλωμώσης, καὶ νικώντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφέα ἀνεκρέμασαν τοῖσι τὸ Ἀθηναῖον τὸ ἐν Σιγείῳ. Ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλεϊ ποιήσας, ἐπέπεμπε ἐς Μιτυλήνην, ἀγγελλόμενος τὸ ἑωυτοῦ πάθος Μελανίππῳ αἰρηκὶ ἑταίρῳ. Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Πεισίστρατος ὁ Κυψέλου. τούτῳ γὰρ Ἀθηναίων τῇ ἐπετρέποντο. κατήλλαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἀμφοτέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ἐν Ἀθηναίοισι. Ἱππίης δὲ ἐπείτε ἀπίκετο ἐκ Λακεδαίμονος ἐς τὴν Ἀσίην, πάντα χρῆμα ἐκίνεε, ἅμα βάλλων τοῖσί τε Ἀθηναίοισι τοῖσι ἐν Ἀρταφέρνεα, καὶ ποιέων ἄπαντα ἔκπλα αἱ Ἀθῆναι ἐγένοντο ἐν ἑωυτῷ καὶ Δαρείῳ. Ἱππίης τε δὴ ταῦτα ἔπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, ἐκ ἐόντας τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βούλοιατο σῶοι εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἱππίην. οὐκ ὦν δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθηναῖοι· ἐκ ἐδέκοντο δέ σφι, ἐδίδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι. Νομίζοισι δὴ ταῦτα, καὶ βεβλημένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐκ τούτου δὴ τοῦ χωρίου ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελαθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας. αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ὅτι δὴ μοῦνον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε πάντα καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, ὡς ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν τὰ ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἶησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ τοιάδε τοῖσι, πάντα, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ εἰκὸς σφι εἶναι ῥύεσθαι δυναμένους μέγα. καὶ ὅδε ὅ, τι ἐκ ἐπείθετο, οἷα κάρτα δεόμενος· ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. πολλοῖς γὰρ οἷός τε ἦν ἐνὶ ἑνὸς μοῦνον ἐξαπατᾶν ἢ ἕνα, εἰ Κλεομένεα μὲν ὃν Λακεδαιμόνιον μοῦνον ἐκ οἷός τε ἐγένετο μεταβαλέειν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπεφανδμένοι ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα τὰ πάντα δόκιμον· ἐν διβαλαίνῃ

in agrum Ilienſem, quam ſibi ac ceteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes operam nauaſſent. His aſſidue bellantibus, cum alia in prœliis geſta ſunt, tum illud, quod Alcæus poeta in prœlio quod collatis ſignis gerebatur, vincentibus Athenienſibus, ipſe quidem fugæ ſe mandans euaſit: ſed armis eius potiti ſunt Athenienſes, quæ apud templum Mineruæ in Sigeo ſuſpenderunt. Hanc rem Alcæus carmini mandans, in Mitylenem repoſuit, indicans Melanippo ſodali ſuam calamitatem. Mitylenæos tamen atq; Athenienſes reduxit in gratiam Periander Cypſeli filius, qui delectus arbiter, ita eos reconciliauit, vt vtrique ea colerent quæ haberent. Atq; hoc modo Sigeum factum eſt Athenienſium. Hippias, poſteaquam Lacedæmone in Aſiam abiit, cuncta agitabat, inſimulando Athenienſes apud Artaphernem, atq; omnem operam dando vt Athenæ in illius ac Darii venirent poteſtatem. Quæ agitare Hippiam quũ accepiſſent Athenienſes, mittunt Sardis nuncios ad diſſuadendum Perſis fidem habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes iubere Athenienſes (ſi ſalui eſſe vellent) rurſus Hippiam recipere: Athenienſes eam cõdicionem recuſare, & malle profeſſi eſſe Perſarum hoſtes. Dum ita apud Perſas inſimulantur, atq; ita animati ſunt Athenienſes eam condicionem recuſare, hoc interim tempore Mileſius Ariſtagoras à Cleomene Lacedæmonio reiectus è Sparta Athenas venit. nam ea ciuitas inter ceteras præpollebat.[1] Ad quam ciuitatem vbi venit Ariſtagoras, eadem quæ in Sparta commemorauit de commodis quæ eſſent in Aſia, deq; Perſico bello, quod neque ſcutum neque lanceam in vſu haberent,[2] facileſq; eſſent ad capiendũ. Hæc ille referens, ea quoque addebat, Mileſios eſſe Athenienſium colonos, quos æquum eſſet ab eis liberari qui multum pollerent. Denique nihil non pollicebatur, omnibus precibus obſecrans quod tãtopere cupiebat, donec eos induxit. Facilius[3] enim ei viſum eſt multos decipere quam vnũ: qui ſi Cleomenẽ ſolum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Athenienſium effecit. Itaq; Athenienſes perſuaſi, decreuere viginti naues Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares omni in re ſpectato-

ἐν διβαλαίνῃ

1 Quum autem ad plebem acceſſiſſet Ariſtag. 2 Expugnarique facile poſſent. 3 Eſſe videtur mult. decip. q. vn. ſi Cleom. quidem Lacedæmonium ſolum fal.

Hæc

Hæc classis initium malorum extitit
XCVIII Græcis pariter & barbaris. ante cuius egressum Aristagoras reuectus Miletũ, excogitauit consilium quod in nullam Ionum vtilitatem erat redundaturum. quanquam ne ille quidem hac ratione faciebat, sed vt regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendã in Phrygiam ad Pæones qui à flumine Strymone in captiuitatem abducti à Megabyzo erant, locum atq; vicum per sese incolentes: ad quos vt peruenit nuncius, ita verba fecit, Viri Pæones, misit me Aristagoras Mileti tyrannus [1] ad ostendendam vobis (si obtemperare velitis) salutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, [2] eademque vobis præstat facultatem salutis parandę ad patriam vestram: per vos quidem, vsque ad mare, deinceps nobis iam curæ erit. His auditis Pæones magnam sane voluptatem acceperunt: sumptisque liberis atque vxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnullis eorum præ metu [3] illinc remeantibus. Vbi ad mare peruenere, illinc in Chium transmisere. quo postquam applicuere, eorum vestigia insequutus adfuit ingens equitatus Persarũ: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos vt eodem redirent. Cuius oratione repudiata, à Chiis sunt in Lesbum transportati, mox à Lesbiis in Doriscum, vnde terrestri
XCIX itinere se in Pæoniã receperunt. Post hæc ad Aristagorã Athenienses viginti cũ nauibus venere, ducentes vna quinque triremes Eretriorum, qui non Athenienſium gratia commilitium præstabant, sed debitam ipsis Milesiis gratiã reddebant. Nam Milesii aliquãdo [4] pro Eretriis in bello Chalcidensi præstiterant, quum Samii contra Eretrios atque Milesios Chalcidensibus opẽ tulissent. Aristagoras, vbi isti atq; alii socii adfuere, expeditionem fecit aduersus Sardis, non tamen ipse proficiscens, sed Mileti remanens, præfectis aliis ducibus Milesiorũ, fratre suo Charopino, & ceterorũ
C ciuiũ Hermophanto. Hac classe Iones vbi peruenere Ephesum, relictis nauibus apud Coresum, quod est agri Ephesii, ipsi cum ingenti manu, sumptis viæ ducibus Ephesiis, ad superiora tendebant, secundum flumen Caystrum tenentes iter. Illinc superato Tmolo

αὗται ὦ ἀγαθέες, ἀρχαὶ κακῶν ἐγένοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μολπαγόρεω, καὶ ἀποκτείνας ἐς τὴν Μίλητον, ἔξοδον βουλεύεται ἀπ' οὗ ἴσως μὲν ἔμελλε σοὶ εἶναι ἡ ἐπὶ μείζω ὠφέλεια ἔσεσθαι, (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποίεε, ἀλλ' ὅκως βασιλέα Δαρεῖον λυπήσειε) ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ὅτι τοὺς Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ ἀχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χωρίον τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωυτῶν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν ἐκ τοῦ παρεόντος μηχανώμενον, ἢν βουλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλέος, καὶ ὑμῖν παρέχει σώζεσθαι ὅτι τάχιστα ὑμέτερον αὐτέων. μάχεσθαι μὲν γὰρ οὐδὲν ἀνάγκη, αὐτίκα ὑμῖν ὅδε ἀπὸ τούτου, ἡμῖν ἤδη μελήσει. ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, καὶ τὰ ἄστεα σφέων αὐτῶν ἐνθήκαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρησκον ὅτι θαλάσσαν. οἱ δέ τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν, ἀρρωδήσαντες, αὐτίκα ἐπεί τε δὲ οἱ Παίονες ἀπίκοντο ὅτι θάλασσαν, εὐθὺς τὲς Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῃ, κατὰ πόδας ἐλήλυθε Γέρσεων ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας. ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπεκηρύσσοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως αὖ ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τὰς λόγους οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χῖοι σφέας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν. εὐθὺς δὲ πεζῇ κομιζόμενοι, ἀπίκοντο ἐς Παιονίην. Ἀναστὰς δὲ, ὅπῃ οἵ τε Ἀθηναῖοι ἀπίκοντο εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἵ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τῶν αὐτέων Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες. (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι ἐπεποιήκεσαν τοὺς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιενείκαντες, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι αὐτίκα Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον) οὗτοι μὲν ὦν ἐπεί τε σφι ἀπίκοντο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν, ἐποιέετο στρατηίην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις· αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τὸν ἄλλον ἀστῶν, Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἔφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσῳ τῆς Ἐφεσίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χερὶ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ τὸν ἐπὶ Σάρδις κάτοδον ἐποιεῦντο διὰ τοῦ Καΰστρίου, εὐθὺτενέ τε ἐπὶ τὸ ὑπερβαίνειν ὄρος τὸν Τμῶλον

1 Salutare consilium vobis daturum. 2 Vobisque iam licet incolumes in patriam reuerti: vobis quidem ad mare vsque: quod autem à mari est, nobis curæ erit. Q. d. *Vestrum est operam dare vt ad mare vos recipiatis, eo quum veneritis, quod iter tenere debeatis, cura nobis erit.* 3 Illic remanentibus. 4 Eretrios in bello aduersus Chalcidenses adiuuerant.

ἀπίκοντο, αἱρέουσι Σάρδις, ὡδενὸς σφι αὐτιωθέντος. αἱρέουσι δὲ χωρὶς τ' ἀκροπόλιος πᾶλλα πάντα· τὴν δ' ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δυνάμιν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγων. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἑλόντας σφέας τ' πόλιν, ἔφερε τόδε· ἦσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δὲ αὐτέων καὶ πλίνθιναι ἦσαν, καλάμους εἶχον τὰς ὀροφάς· τουτέων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν ὁ πῦρ, ἐπενέμετο ὄρεϊ ἄπαν. κρατεομένης δὲ τῆς ἄστεος, οἱ Λυδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐσῆσαν ἐν τῇ πόλι, ἀπολαμφθέντες πανταχόθεν, ὥστε τὰ πρόσω κεκομμένου τοῦ φυγεῖν, καὶ οὐκ ἐχοντος ἐξήλασιν ἐκ τῆς ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν, ὃς σφι ψήγματα χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἕρμον προσχώσας ἐκδιδοῖ, ὁ δὲ ἐς θάλασσαν· ὥστε τοὺς προσχόντας τὸν ποταμὸν, καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζομένους οἵ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι, ἀναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὁρέοντες τοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀμυνομένους, τοὺς δὲ, σὺν πλήθεϊ πολλῷ προσφερομένους, ἔξαυτις ἀνεχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ οὖρος τὸ Τμῶλον καλεόμενον· ἀνεθόρυβεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ὥστε ἐπὶ τὰς νέας. Καὶ Σάρδιες μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱερὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης· τὸ σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἕλλησι ἱρά. τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προσπυθανόμενοι ταῦτα, συνεκαλέοντο καὶ ἐβοήθεον τοῖσι Λυδοῖσι· καὶ κως ἐν μὲν Σαρδίσι οὐκέτι εὗρον τοὺς Ἴωνας διεξιοῦσι, ἑπόμενοι δὲ κατὰ σφέων, αἱρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ αἰτιασάμενοι μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὸν ἐκράτησαν. καὶ πολλοὺς αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύσι, ὀνομαστούς τε ἄλλους· ἐν δὲ δὴ, καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγέοντα Ἐρετριέων, στεφανηφορίης τε ἀγῶνας ἀπαραιρηκότα, καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων αὐτίκα ἀπέφυγον τὸν μάχον, ἐσκεδάσθησαν κατὰ τὰς πόλιας. Τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν τοῦτο μὲν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ὑπακηκοόμενοι σφέας πολλὰ δὴ ἀγγέλων Ἀρισταγόρεω, οὐκ ἔφασαν προφρονέως σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες, (ἦν γὰρ σφι ὑπάρχη πεποιημένα ἐς Δαρδανον) ὅμως ἦσαν τοῖσι βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλιας ἁπάσας τὰς ταύτῃ, ὑπ' ἑωυτοῖσι ἐποιήσαντο· ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον,

Sardis aduenium, easque [1] occurrente nemine, capiunt, omniaque eius vrbis loca, præter arcem, quam Artaphernes ipse tutabatur, habens non exiguas virorum copias: [2] Quæ res fuit impedimento quominus qui ingressi erant vrbem, diriperent. Erant Sardibus domus pleræque arundinaceæ: quæ autem lateritiæ, tamen ex arundinibus lacunaria habebant. harum vnam quidã è militibus quum incendisset, repente ignis è domo in domum elapsus totam vrbem absumpsit. Ardente vrbe, & vastante iam extrema incendio, nec habente regressum, Lydi & Persarum quicunque in vrbe erant, vndique circumuenti, ex vrbe in forum confluunt, & ad amnem Pactolũ, qui medium forum interfluens, ramenta auri è Tmolo illis defert, deinde flumini Hermo immiscetur, & ille mari. Ad hunc amnem & ad hoc forum conglobati Lydi pariter & Persæ sese defendere adigebantur. Iones, videntes hostium alios sese tutantes, alios magna multitudine se obuiam ferentes, metu perculsi, ad montem qui dicitur Tmolus sese recipiunt, atque illinc noctu ad naues. Crematis Sardibus, deflagrauit vna templum Cybeles indigenæ deæ: cuius prætextu postea Persæ templa quæ in Græcia erant cremauerunt. Hoc vbi Persæ qui intra Halyn domicilia habebant, resciuerunt, tunc vero ad ferendam Lydis opem conuenerunt: nec adepti Sardibus Iones iam illinc profectos, eadem via insequuti, comperiunt Ephesi: congressiq; cum illis ex aduerso instructis, in fugam eos vertunt, multosque occidunt, & in his cum alios illustres viros, tum EValeidem Eretriorum ducem, qui donatus laurea in certaminibus fuerat, & à Simonide Ceo maiorem in modum celebratus. Ex ea pugna qui euasere, per vrbes fuere dissipati. Et tunc quidem ita dimicatum est. Athenienses autem, post hæc desertis prorsus Ionibus, etsi per nuncios Aristagoræ magnopere rogabantur, negauerunt se auxilio futuros. Quorum societate fraudati Iones, tamen quoniã ista aduersus Darium egerant, nihilo segnius bellum aduersus regem parabant: Hellespontumque inuecti, Byzantium ac ceteras circa vrbes in suam potestatem redegerunt. Inde euecti,

1 Repugnante nemine, 2 Ne autem vrbem hanc à se captam diriperent hoc obstitit: *quod sequitur videlicet. at Valla iunxit præcedentibus hac,* τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι &c.

magnam

magnam Cariæ partem in belli ſocietatem aſciuerunt. nam Caunus, quæ prius ſocietatem facere recuſauerat, vbi Sardis conflagrarunt,& ipſa Ionibus acceſſit. Cyprii quoque omnes vltro, exceptis Amathuſiis, acceſſerunt. Defecerunt autem Cyprii à Medis in hunc modum: Erat Oneſilus quidam Gorgi Salaminiorum regis frater, natu minor, Cherſis filius,Siromi nepos,EVelthontis pronepos.hic vir, quum ſæpenumero antea Gorgum ſolicitaſſet ad rebellandum ab rege, tunc audiens Ionas rebellaſſe,vehementius vrgere hominem inſtitit. In quo quia nihil proficiebat, obſeruato tempore dum Gorgus oppidum egrederetur vna cum ſuis[1] militibus, eũ portis excluſit. Gorgus oppido exutus, ad Medos transfugit: eo potitus Oneſilus omnibus Cypriis vt rebellarent ſuadebat: perſuaſis ceteris,Amathuſios rebellare abnuentes obſidione circumdedit. ¶ Dum hic Amathuntem obſidet, Darius, vt ei nunciatũ eſt Sardis captas incenſaſq; ab Athenienſibus atque Ionibus, & huius comparandæ claſſis atque rei contexendæ fuiſſe authorem Ariſtagoram Mileſium, fertur, [2] quumprimum hæc audiuit, dixiſſe Iones nihil feciſſe:probe ſciens non fuiſſe illos præ contẽptu ſui rebellaturos: deinde interrogaſſe quinam eſſent Athenienſes.Id quum audiſſet, tum arcũ poposciſſe,eoq; ſumpto, ſagittam quam impoſuerat, in cælum excuſſiſſe: & ea in aerem excuſſa, dixiſſe, O Iupiter, contingat mihi vt Athenienſes vlciſcar. Atque hæc loquutus, cuidam famulorum præcepiſſe vt ſibi ſemper appoſita cœna, ter diceret,Here, memẽto Athenienſium. Et quum hoc præcepiſſet, accito ad ſuũ conſpectũ Hiſtiæo Mileſio, [3] quem ipſe diu diſtinuerat, ita eum fuiſſe alloquutus, Audi Hiſtiæe procuratorem tuum, cui tu Miletum demandaſti, nouas aduerſum me res eſſe molitum. viris enim e altera continente perſuaſit vt Ione ſequerentur, (qui mihi commiſſorum pœnas dabunt) eoſque induxit ad me Sardibus priuandum. Num igitur videntur hæc tibi bene habere? quorũ quidnam ſine tuis conſiliis actũ eſt? Proinde vide ne rurſus teipſũ in culpã induas. Ad hęc Hiſtiæus, Quodnam, inquit, rex protuliſti verbum? mene conulere rem quæ

Καρίης τ' πολλὴν προσεκτήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶ. καὶ γὰρ τ' Καῦνον προτέρην ἐβουλεμάχεν, ὡς ἐπέρησαν αἱ Σάρδις, τότε σφι καὶ αὐτὴ προσεγένετο. Κύπριοι δ' ἐθελονταὶ σφι πάντες προσηλύθοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων· ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. τοῦτον ὦν ὁ πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παραινέοντα ἀπίσασθαι ἀπὸ βασιλέος, τότε δὲ ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστέοντας, πάγχυ ἐβιάζετο. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτα μὲν φυλάξας ἐξελθόντα τὸν ἄστυ τὸν Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ στασιώτῃσι, ἀπεκλήισε τὰς πύλεας. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τὴς πόλιος, ἔφυγε ἐς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ αἰεὶ ἐπῆγε πάντα τρόπον Κυπρίους σεωυτῷ ἀπίσασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους αἰεὶ ἔπεσε, Ἀμαθουσίους δὲ βουλομένους οἱ πειρωμένους, ἐπολιόρκεε προσκατήμενος. Ὀνήσιλος μὲν ὦν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα. βασιλέι δὲ Δαρείῳ, ὡς ἐξαπέλθη Σάρδις ἁλούσας ἐμπρησθεῖσά τε ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, δοκέει δὲ ἡγεμονίη γενέσθαι τοῦ συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφηνθῆναι, τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, προτέρη μὲν λέγεται οὐδὲν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων ὁδένα λόγον ποιησάμενον, εἰδότα ὡς οὐτοί γε οὐκ ἀποστήξονται ἀπὸ σφέων αὐτέων, εἰρέσθαι τίνες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι. μετὰ δὲ πυθόμενον, αἰτῆσαι τὸ τόξον. λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα ὀιστὸν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀφεῖναι· καὶ μιν ἐς τὸν πέσεα βαλόντα, εἰπεῖν, Ὦ Ζεῦ, ἐκδοῦναί μοι Ἀθηναίους τίσασθαι. εἴπαντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων, δείπνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρὶς ἑκάστοτε εἰπεῖν, Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. Προστάξας δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἱστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον οὐκ ὀλίγον πολλὸν, Πυθάνομαί σε Ἱστιαῖε βίπτερον τὸν σὸν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ ποιεῖν πειρώμενον. ἄνδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἑτέρης ἠπείρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἴωνας σεῦ αὐτοῖσι, πρὸς δώσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίησαν, τούτους αἰαγκάσας ἅμα ἐκείνοισι ἔπεσε, Σαρδίων με ἀπεστέρησε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς κῶς δ' αὖ τὸ σὸν βούλευμάτων τοιοῦτον πεφόρηκας; ὅρα μὴ ὀξύτερης σεωυτοῦ ἐὼν αἰτίην σχῇς. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἱστιαῖος, Βασιλεῦ χρεὸν ἐφθέγξατο ἔπος, ἐμὲ βουλεῦσαι πρῆγμα ἐκ τοῦ

1 *Legit* σφετέρησι *pro* σεωυτοῦ. 2 Vbi hæc audiuit, Iones contempſiſſe, *vel, nihili feciſſe*, quippe qui non impunitam illorum fore rebellionem ſciret. deinde interr. 3 Quem à longo iam tempore detinebat. *vel, retinebat.*

» σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν ἀειρήσειν;
» τί δ' αὖ ἐπιδεής μευ, ποιεόμενος ταῦτα; τοῦ δὲ σὺ-
» δεὴς ἐών; τῷ πάρεστι μὲν πολλὰ ὅσα περ σοὶ, πολλῶν
» δὲ καὶ σέο βουλευμάτων ἐπαχθύειν ἀξιοῦμαι;
» ἀλλ' εἰ περ τι τοιοῦτον οἷον σὺ εἴρηκας φρήσει ὁ ἐμὸς
» ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐς ἐωυτὸν βαλλόμενον πε-
» ρηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἀποδέκομαι τὸν
» λόγον, ὅκως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώ-
» τερον πρήσσουσι τοῦ πρήγματα τὰ σά. εἰ δέ τι ἄ-
» ρα τοιοῦτο ποιεῦσι, καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀκήκοας ὦ βασι-
» λεῦ, μάθε οἷον πρῆγμα ἐργάζῃ, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσ-
» σης ἀπάγων τὸν ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι, ἐμοῦ
» ἐξ ὀφθαλμῶν σφι γενομένου, ποιῆσαι τὰ πάλαι ἵ-
» μερον εἶχον· ἐμέο δ' αὖ ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμίη
» πόλις ἐπανέστησε. νῦν ὦν ὡς τάχος με ἄφες πα-
» ραλαβεῖν ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι καινά τε πρήματα κατα-
» τήσω ἐς τοὺς, καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τῶν τὸν
» ταῦτα μηχανησάμενον, ἐχχειρίδιον τοι δώσω.
» ταῦτα δὲ κατὰ νόον τοι σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμνυμι
» τοὺς βασιληίους, μή μιν περὶ ἐκδύσασθαι τὸν
» ἑλκυθάνα, καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἄν τοι
» Σαρδὼ νῆσον τὴν μεγίστην, δασμοφόρον ποιήσω. Ἱστιαῖος μὲν λέγων ταῦτα, διέβαλε· Δα-
ρεῖος δὲ, ἐπείθετο· καὶ μιν ἀπῆκε, ἐπιστελλόμενος, ἐπει-
δὴ τὰ ἐπέσχετο οἱ ἐπιτελέα ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα. Ἐνθαῦτα δὴ ἀγγε-
λίη τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα ἀπίκετο, καὶ Δαρεῖος τά περ ὁ τόξου ποιήσας, Ἱστιαίῳ ἐς
λόγους ἦλθε, καὶ Ἱστιαῖος μεμεμψιμοίρου ὑπὸ Δα-
ρείου, ἐκομίζετο ὡς θαλάσσαν· ἐν τούτῳ πρωτὶ
208 τῷ χείμῳ ἐγίνετο τάδε. πολιορκέοντι τῷ Σαλα-
μινίῳ Ὀνήσιλῳ Ἀμαθουσίοισι ὄζας ἐλλέπει, νηυσὶ
στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον,
ἄνδρα Πέρσην, περιδόκιμον ἐς τὸν Κύπριον εἶ-
ναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, κήρυκας δι-
έπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλεύμενος σφέας. Ἴ-
ωνες δὲ ὡς ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἦκον πολ-
λῷ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρῆσαν ἐς τὴν Κύ-
πριον, καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ ἀμφαβαίτῃσι ἐκ τῆς
Κιλικίης, ἦισαν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ. τῇ-
σι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες περιέπλωον τὴν ἄκρην,
τὴν καλέονται κληῖδες τῆς Κύπρου. Τούτου δὲ
τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου,
» συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγοὺς, Ἄν-
» δρες Ἴωνες, αἵρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι,
ἐκτὸ-

tibi sit quippiam siue multum siue parũ molestiæ allatura? Quid mihi quærens ista facerem? aut cuius rei indigens? cui omnia adsunt quę tibi? quem tu omniũ consiliorum tuorum communione dignaris? Quod si istud quod ais egit procurator meus, sic habeto, id eum fecisse suo consilio.[1] Principio rationem istam non admitto, Milesios ac meum procuratorem quippiam rerum nouarum fecisse aduersus statum tuum: siquid tamen huiusmodi faciunt, & tu id quod est audisti, rex, intellige quid rei egeris quod me à mari ablegandum putasti. nam Iones id agere aggressi sunt postquam ego ex ipsorum conspectu sum amotus, cuius aggrediendi iam pridem libidine tenebantur: quod si ego in Ionia fuissem, nulla profecto se ciuitas commouisset. Proinde nunc propere dimitte me vt in Ioniam contendam, illic omnia negocia tibi in integrũ restituturus, & hunc Mileti procuratorem, harum rerum machinatorem, in tuam potestatem redacturus. Hæc, quum ex animi tui sententia confecero, iuro per deos regios me non prius exuturum hanc vestem, qua indutus in Ioniam descendam, quam Sardiniam insulam maximam tibi tributariam reddam. Hæc Histiæus fallendi CVII gratia dicebat. quibus persuasus, Darius hominẽ dimisit, præcipiẽs vt posteaquam ea quæ spoponderat præstitisset, ad se Susa reuerteretur. Dum nũcius CIIX de Sardibus ad regem venit, Dariusque illam rem aꝛtu fecit, & Histiæum est alloquutus, Histiæusq; ab eo dimissus ad mare se contulit, hoc interea omni tempore hæc gesta sunt: Onesilo Salaminio Amathusios obsidenti nuncius affertur,[2] Artybium virum inter Persas eximium cun magna vi Persarum cursum tenere ii Cyprum. Quo accepto, Onesilus legatos passim in Ioniam dimittit ad Ionis euocandos: qui non diu in deliberanto cunctati, cũ magna classe ad eum se contulerunt. Et quum Cyprum tenuissent, Persæ nauibus è Cilicia traiecerunt, terrestrique itinere Salaminem contenderunt, Phœnicibus classe circumeuntibus promontorium quæ Claues Cypri vocantur. His ea CIX facientibus, Cyprii tyranni conuocatis Ionum ducibus dixere, Viri Iones, vobis nos Cyprii optionem damus

1 Sed ego prorsus fidem his verbis abrogo. Milesios. 2 Artybium Persam cum numerosa manu Persica, Cyprum aduentare. *Ad verbum*, Expectari in Cyprum. *Id est*, Eius in Cyprum aduentum expectari. *Valla autem* ἐς περιδόκιμον *cum* ἐόκιμον *confudit.*

cum v-

cum vtris dimicare velitis, cum Perſis an cum Phœnicibus. Si terra mauultis cum Perſis acie confligere, iam tempus eſt è nauibus egrediendi, & in acie ſtandi, vt nos veſtras ingreſſi naues, cum Phœnicibus dimicemus: ſin cum Phœnicibus fortunam tentare mauultis, facite. quoniam alterutrum opus eſt eligatis, vt quantum in nobis ſitum eſt, Ionia atque Cyprus in libertatem vindicentur. Ad hęc Iones, Commune, inquiunt, Ioniæ concilium nos miſit ad mare tutandum, non ad naues tradendas, quo ipſi cum Perſis in terra confligeremus. [1] Itaque vbicunque quidem collocabimur, vt operam nauemus enitemur: vos vero debetis, qualia ab imperantibus Medis paſſi eſtis reminiſcẽtes, viros egregios vos oſtendere. Hæc
cx Iones reſponderunt. Poſt hæc Perſis in campum Salaminiũ tendentibus, Cyprii reges aduerſus alios hoſtes conſtituerunt alios Cyprios: aduerſus Perſas, optimum quenq; Salaminiorum ac Solienſiũ. aduerſus Artybiũ Perſarum
cxi ducem Oneſilus vltro conſtitit. Inſidebat Artybius equo in armatum erigere ſe docto. Quod audiens Oneſilus, ad ſatellitem ſuum (erat enim ei ſatelles ſane quam peritus rei bellicæ, & alioqui [2] ſolertiæ plenus) Audio, inquit, Artybii equum edoctum ſe erigere, & pedibus ſimul atque ore [3] eum in quem agitur, perficere: proinde tu propere inita ratione dicito vtrum malis obſeruare, equumne ne tibi feriendũ, an ipſum Artybium. Ad quem ſeruus ſuus, Ego vero, inquit, rex, paratus ſum & vtrunque & alterutrum, & omnino quicquid imperaueris, facere. promam tamen quod rebus tuis eſſe conducibilius ſentiam, regem ac ducem oportere cum rege ac duce certare. ſiue enim talẽ occidas, decori tibi fore: ſiue (quod ſecundum eſt) à tali occidaris, (quod abſit) dimidium mali eſſe. nos vero famulos cum famulis hoſtiũ debere confligere. Nam quod ad equum attinet, non eſt cauſſa cur eius artificiũ extimeſcas. recipio enim tibi eum poſthac
cxii aduerſus neminem ſe erecturũ. Hæc illo loquuto, mox exercitus conflixere terreſtres nauales que: & claſſe quidem Iones eo die ſtrenue pugnantes ſuperauere Phœnices: Samiorum tamen præcipua virtus extitit. In terra autem,

ὀκοτέρῳσι βούλεαδε τοῖς Φέρεαζ, Γέρσῃσι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεαδε ἀρχθέντες Περσέων ἀρξαπειρεᾶζ, ὥρη καὶ εἶη ὑμῖν ἐκβαίνεζ ἐκ τῶν νεῶν, πάσσεαδαι πεζῇ, ἡμέας ἐς τὰς νέας ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι αἰνιγμνιεῖσθαι. εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεαδε ἀρξαπειρεᾶδαι, ποιέωμεν ὧδε ὑμέας. ὁκοτέρ' ἂν δὴ τουτέων βούλεαδε, ἔκχως ὃ κατ' ἡμέας ἔς γε ἂν ἢ τε Ἰωνίη καὶ Κύπρος ἐλευθέρη. εἶπον οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα, Ἡμέας ἀπέπεμψε ὁ κοινὸν τῶν Ἰώνων, φυλάσσοντας τὴν θάλασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδιδῶμεν, αὐτοὶ Πέρσῃσι πεζοὶ πεζῇ συμφερώμεθα. ἡμῖν μὲν νυν ὅκῃ ἐπάχθη μὲν, ταύτῃ πειρησόμεθα χρηστοὶ γενέσθαι. ὑμέας δὲ χρεὼν ἐστὶ ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε δεδουλωμένοι τοῖς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγαθούς. Ἴωνες μὲν τοιούτοισι ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ, ἡκόντων ἐς ὄρεος τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέπασσον οἱ βασιλέες τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους· συμμάχους ἀντιπάσαντες, Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον, ἀντίξαντο Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἐθελοντὴς ἀντεπάσατο Ὀνήσιλος. Ἦλαυνε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος ἐδιδάσκετο δὲ ἐπὶ σμικρὸν ἀντιπάσας ὀρθόν. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γάρ οἱ ὑπασπιστὴς ἀνὴρ Κάρ, ἐπιτήδεος καὶ τὰ πολέμια χάρτα δόκιμος, καὶ ἀνδρὸς λήμματος πλέος· εἶπε πρὸς αὐτόν, Πυθόμην τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἰσάλλων ὀρθόν, καὶ ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεαδαι πρὸς τὸν δεσπότεα· σὺ ὦν ἐκλεύσας μοι, αὐτίκα εἶπε ὁκοτέρῳ βούλεαι φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον, εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὑπασπιστής· Ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ μοὶ ἐγὼ εἰμὶ ποιέων καὶ ἀμφότερα, καὶ ὁτέρῳ αἰνέω, ἢ πάντως ὁ ἀντιπάσας σύ. ὡς μὲν οἱ ἔμοιγε δοκέειν, τοῖσι σοῖσι πρήγμασι πρὸς Φερέσατον, Φερέσαν. βασιλῆα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὼν εἶναι φημὶ βασιλέι τε καὶ στρατηγῷ πρὸς Φέρεαζ. ἦν τε γὰρ καλὸς ἐλὴς ἀνὴρ στρατηγὸν, μέγα τοι γίνεται καὶ δεύτερα, ἦν σε σφαλὸς (ὃ μὴ γένοιτο) ὑπ' ἀξιοχρέου καὶ ἀπιθανεῖν, ἡμίσεα συμφορή. ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἑτοίμους τε ὑπηρέτησι πρὸς Φέρεαδαι, καὶ πρὸς ἵππον, τὸν σὺ τάξεις μηχανᾶς μηδὲν φοβεῦ. ἐγὼ γὰρ δή τοι ὑποδέχομαι μὴ μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στῆσαδαι ἀντίον. Ταῦτα εἶπε, καὶ μετώπισα σὺν ἔμοιγε τὰ στρατόπεδα πεζῇ, καὶ νηυσὶ. νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες ἄριστοι γένοντο, ταύτην τὴν ἡμέρην ὑποφεύγοντες τοὺς Φοίνικας, καὶ τουτέων Σάμιοι ἠείδοσαν· πεζῇ δὲ,

1 Nos itaque vbi collocati ſumus, vt oper. *vel, In munere quod nobis iniunctum eſt.* 2 Audaciæ plenus. *Vel,* animoſus. *Vel,* magnos ſpiritus gerens. *Sed rectius* λήμματος *quam* λήμματος. 3 Eum in quem impetum faciat, interficere. *Vel,* Eum in quem feratur, aut inſurgat, conficere. *quod melius reſpondet verbo* ἐπιστρατεύεσθαι.

ὡς συ-ῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατ' ὀλίγους στρατηγοὺς ἀμφοτέρους τὰ δὲ ἐγίνετο, ὡς προσεφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος, ὑπὸ τὸν ἵππον κατήμενος ὁ Ὀνήσιλος, καὶ ξυνεβήκατο τῷ ὑπασπιστῇ, παίσας προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον. ἐπιβαλόντος δὲ τὸν ἵππον τὸν πόδας ὑπὸ τὸν Ὀνήσιλου ἀσπίδα, σφάλλεται ὁ Καρδρεπηνὸς πλήξας, ἀπαράσσει δὲ ἵππον τὸν πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσέων σὺν τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἀλλων Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κυρείης, προδιδοῖ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν· ἦν δὲ ἐωυτοῦ καὶ μικρῷ. οἱ δὲ Κυρεῖες ἔστι λέγοντες εἰσὶ Ἀργείων ἄποικοι. προδόντων δὲ τῶν Κυρείων, αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμιώτερα ἄρματα τοῦτο πᾶσι Κυρεῦσι ἐποίεε. γινομένων δὲ τούτων, κατυπέρτεροι ἐγένοντο οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τελαμμένων δὲ τῶν στρατοπέδων, δῆλοι ἦσαν πολλοί, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρσιος, ὃς περ τῶν Κυπρίων ἀπέστασιν ἔπρηξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φιλοκύπρου δὲ τούτου τοῦ Σόλωνος ὁ Ἀθηναῖος ἀπικόμενος ἐς Κύπρον, ὃν ἔπεσι αἰνέσει τυραννίνων μάλιστα. Ὀνήσιλον μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρκησε, ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα. καὶ μιν ἀπεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ὅσης ἤδη κοίλης, ἔσμὸς μελισσέων ἐσδὺς ἐς αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ γενομένου τοιούτου, ἐχρέωντο μὲν περὶ αὐτοῦ οἱ Ἀμαθούσιοι, ἐκταφεῖεν μὲν, τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλεω δὲ ἥρωϊ αὐτὰ ποιεῦσι ἔτεα πολλὰ, ἄμφιον συνείπαντο. Ἀμαθούσιοι μέν νυν ἐποίεον ταῦτα καὶ ὅ μέχρις ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ἐπεί τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τὰς Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἀλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ τῆς Σαλαμινίης ἐνδιδόντας, αὐτίκα μαλθακίζονται οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλωον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων αὐτίκα χρόνον ἐπιπλήσσον πολιορκευμένην Σόλοι, τὸν τεῖχος ὑπορύσσοντες ὄρυγος, πέμπτῳ μηνὶ εἷλον οἱ Πέρσαι. Κύπριοι μὲν δὴ ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι, αὖτις ἐκ νέης καταδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Γοβρύην μέν τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, ἐπεδιώξαντες τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους Ἰώνων, καὶ ἐσαράξαντες σφέας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τοιῇδε ἐπεδιελόμενοι τὰς πόλιας ἐπόρθεον. Δαυρίσης μὲν τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλιας, εἷλε μὲν Δαρδανον, εἷλε δὲ Ἄβυδόν τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ Πιτυόεσσαν, εἷλε δὲ Ἀρίσβην τε καὶ Πάρον,

vbi concurſum eſt, dũ acies dimicant, circa imperatores hoc actum eſt: Vbi Artybius equo cui inſidebat in Oneſilũ inuectus eſt, Oneſilus (vti conuenerat cum ſatellite) ipſe inuadentem Artybium ferit, eius ſatelles ſublatos equi pedes in Oneſili ſcutum eos iactantis, *falce percutiens* abſcidit. quo ictu Artybius Perſarum imperator illic vna cum equo corruit. Ceteris autem pugnando occupatis, Steſenor Curii tyrannus, non parum circa ſe copiarum habens, prodidit ſocios Curienſes. (hi Argiuorum coloni dicuntur eſſe.) Poſt horum proditionẽ, ſtatim Salaminii, qui curribus vehebantur, idem fecere. quo ex facto Perſę Cypriis ſuperiores extitere. Horũ acie in fugam verſa, cũ alii multi occubuere, tum vero Oneſilus Cherſis filius, qui Cyprios ad defectionem induxerat, & Soliorũ rex Ariſtocyprus Philocypri filius, eius, inquam, Philocypri quem Solon Athenienſis Cyprũ profectus inter tyrannos maxime verſibus celebrauit. Oneſili caput Amathuſii, quoniã ipſos obſederat, exciſum in oppidũ retulerunt, ac ſupra portas ſuſpenderunt. Quod ſuſpenſum quũ iam exinanitum eſſet, ingreſſum apum examen fauo referſit. ea de re oraculũ Amathuſiis (nam oraculum conſuluere) redditum eſt vt depoſitum caput humarent, Oneſiloq; quotannis tanquam heroi ſacrificarent. hoc facientibus, melius cum eis actum iri. quod Amathuſii ad meam vſq; memoriam faciebant. Iones, & alii qui ad Cyprum pugna nauali dimicauerãt, vbi didicere res Oneſili perditas, & ceteras Cypriorum vrbes obſeſſas præter Salaminem, eam autem Gorgo priſtino regi Salaminios reſtituiſſe, in Ioniã redire maturauerunt. Ciuitatum autem Cypriarum diutiſſime obſidionem Soli pertulit, ſed eam Perſæ quinto menſæ quã obſidere cœperunt, circum ſuffoſſo muro expugnauerunt. Ita Cyprii, quum annum liberi fuiſſent, denuo in ſeruitutẽ ſunt redacti. At Dauriſes, qui filiam Darii in matrimonium habebat, Hymeeſq; & Otanes, atque alii Perſarũ duces, & ipſi filias Darii in matrimonio habentes, perſequuti eos Iones qui aduerſus Sardis expeditionẽ fecerant, poſtquam in naues repulerunt prœlio victos, dehinc inter ſe partiti ſunt vrbes quas expugnarant. Dauriſes quidem conuerſus ad vrbes in Helleſponto ſitas, cepit Dardanum, cepit Abydum & Percotem, Lampſacum & Paſon,

209

CXIII CXIV CXV CXVI CXVII

Πιτυόεσσαν

Pæson, singulas diebus singulis. ¶ Cui à Pæso ad vrbem Parion contendenti nuncius adfertur, Cares cum Ionibus sentientes, à Persis defeciſſe. igitur conuerſo itinere ex Helleſponto aduerſus
cxviii Cariam copias duxit. Sed antequam perueniret, de eius aduentu certiores facti Carii, ad columnas quæ Albæ dicuntur, conueniunt, atq; ad amnẽ Marſyam, qui ex Hydriade regione defluit in Męandrum. Ibi coactis Cariis, multę ſunt à multis dictæ ſententiæ: ſed optima omnium, meo iudicio, à [1] Pixodora Mauſoli filio, viro Cindyenſi, qui Syenneſis Cilicum regis filiam in matrimonio habebat. Ab hoc ſententia dicebatur vt tranſmiſſo Mæandro Cares flumen à tergo habentes, ita demum cum hoſte congrederentur, vt ſublata ſpe retro fugiẽdi, atque ibidem manere coacti, redderentur [2] meliores quam natura eſſent. Verum hæc ſententia non peruicit, ſed illa, vt Perſis potius à tergo Mæander eſſet, vt ſi Perſæ fugam facientes euaderent, tamen in flumen incicxix dentes, abire non poſſent. Poſt hæc quũ adeſſent Perſæ, ac Mæandrũ tranſiſſent, ibi ſuper amnem Marſyam Cares prœliũ conſeruere cum Perſis acre atq; diuturnum: ad poſtremũ præ multitudine hoſtiũ terga vertunt. Quo in prœlio, Perſarũ cecidere duo millia, Carum decem millia: ex quibus qui effugerũt, ad Labranda in Iouis militaris templum ſe receperunt, in magnum atq; ſacrum lucum platanorum. Soli autẽ ex iis quos nouimus, Cares ſunt qui Ioui militari hoſtias offerãt. Huc Cares quũ ſe recepiſſẽt, de ſalute cõſultabant, vtrũ ſeſe Perſis dedere, an Aſiam penitus relinquere ſatius eſſet. De hac re conſultantibus, ſubſidio venere Mileſii cũ ſociis. Ibi Cares immutata priori voluntate, rurſus ad bellum inſtaurandũ animantur, & cum inuadentibus Perſis concurrunt: & quum diutius quã prius dimicatum eſſet, fugantur, multis cęſis,
cxxi Mileſiorum præcipue. Poſt acceptã calamitatẽ hanc Cares copiis reparatis [3] repugnauerunt. Audientes enim vrbes ſuas inuaſũ iri à Perſis, inſidias illis in via quæ in Mylaſſa fert collocauerunt, authore Heraclide Ibanolio, viro Mylaſſenſi. In eas inſidias Perſæ noctu incidentes, obtruncati ſunt cũ ducibus ſuis Dauriſe & Amorge & Siſamace, necnon Myrſe Gygis filio. Hunc in mocxxii dum interiere hi Perſæ. Hymees autẽ

Γαμσὸν. Ἰαὺζας μὲν ἐπ' ἡμέρης ἑκάστης ἄγγελος. ἀπὸ δ' Γαμσοῦ ἐλαύνοντί οἱ ὅτι Γάειον πόλιν, ἦλθε ἄγγελίη, τὰς Καρας τοὺς Ἴωσι φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέψας δὴ ἐκ τῆς Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὴν στρατιὴν ὅπη τὴν Καρίην. Καὶ κω ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἀζαπέλῃ πρότερον πρὶ ἢ τὴν Δαυρίσιν ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ Καρες συνελέγοντο ὅπη Λευκάς τε πέτρας καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἱδρυάδος χώρης, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγένοντο βουλαὶ διάφοροι τε πολλαὶ, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ, Πιξοδάρου τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς δὲ Κιλίκων βασιλέος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα· τούτου δὲ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε, διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Καρας, καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμὸν, οὕτω ξυμβάλλειν· ἵνα μὴ ἔχοντες ὅπου φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε μᾶλλον ἀναγκαζόμενοι, ῥωμαίοτατοι ἔτι ἀμείνονες τὴν φύσιν. αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα γνώμη, ἀλλὰ τῶνδε Πέρσῃσι κατὰ νώτου γενέσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι. δείσαντες δὲ ἵνα μὴ φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐσωθέωσι τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀποστήσωσι ἐς τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, πρεσβευσάντων, καὶ διαβάντων τὸν Μαίανδρον τὸν Περσέων, ἐνθαῦτα ὅπη τῷ Μαρσύῃ ποταμῷ συνέβαλλόντό τε ἅμα Πέρσῃσι οἱ Καρες, καὶ μάχην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ὅπη χρόνον πολλόν. τέλος δὲ, ἐσωθήσαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ, ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτέων καὶ ἁλίσθησαν ἐς Λάβραυδα, ἐς Διὸς στρατίου ἱρὸν, μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατανίστων. μοῦνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Καρές εἰσι οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειλημένοι δὲ ὅτι ἐνθαῦτα, ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίης, ὁκότερα οἱ παραδόντες σφέας ἑωυτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες Λυδίην τὴν Ἀσίην, ἄμφιον περὶ ξυσι. Βουλομένοισι δὲ σφι ταῦτα τοῦ μὲν βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων ξύμμαχοι. ἐνθαῦτα δὴ, τὰ μὲν πρότερον οἱ Καρες ἐβουλεύοντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὖθις πολεμίην ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο. καὶ ὅπως σι τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλωσι, καὶ μαχεσάμενοι ὅπη πλέον ἢ ἔλασσον, ἐσσώθησαν. πεσόντων δὲ πολλῶν, Μιλησίοισι μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ τοῦτο ὅ τρῶμα, ἀνέλαβόν τε καὶ αὖτις ἐμαχέσαντο οἱ Καρες. πυθόμενοι γὰρ ὡς τραλεύεται ὁρμέαται οἱ Πέρσαι ὅπη τὰς πόλιας σφέων, ἐλοχήσαντο τὴν ὅπη Δάσκυλον ἐόντα. ἐς τὸν ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισαμάκης. σὺν δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσης ὁ Γύγεω. τὸν δὲ λόχου τούτου ἡγεμόνα ἔλαχε Μύρσος Ἡρακλείδης Ἰβανόλιος, ἀνὴρ Μυλασσεύς. ὅτι μέν νυν τῶν Περσέων οὕτω διεφθάρησαν. Υμέας δὲ

1 Pixodaro 2 Fortiores, *vel*, magis ſtrenui 3 *Pro*. Pugnam inſtaurarunt, *vel*, Denuo pugnarunt.

καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ὑπολειπομένων τὸς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους Ἰώνων, βαπόμενος ἐς τὴν Ἑλλησποντίδα, εἶλε Κίον τὴν Μυσίην. ταύτην μὲν ἑξελὼν, ὡς ἐπύθετο τὴν Ἑλλήσποντον ἅπασαν ἐκλελοιπέναι Δαρείῳσι, καὶ στρατεύεσθαι Καρίης, καὶ λιπὼν τὴν Ἑλλησποντίδα, ἐπὶ τὴν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατόν· καὶ εἶλε μὲν Αἰολέας πάσας, οἳ τὴν Ἰλιάδα νέμονται), εἶλε δὲ Γέργιθας τοὺς ὑπολοφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτὸς μὲν Ὑμέης αἱρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα, ἰσόρροπα τελευτᾷ τῷ ἐν Τροάδι. οὗτος μὲν δὴ ὕστερον ἐτελεύτησε. Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς, ἐπάχθησαν ὑπὸ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν μεσογείην Αἰολίδα στρατεύσαντες. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομενὰς αἱρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην. Ἁλισκομένων δὲ τῶν πολίων, ἐν τῷ δὴ (ὡς δι' ἐδόξε) Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄρτιος, ὃς ἀπέφυγε τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐπεφρόντιζε μήχανα μεγάλα, δρησμὸν ἐβούλευε, ὑπὲρ ἐφάνη φαίνεσθαι βασιλέα Δαρεῖον ἀπορεόμενον. πρὸς ταῦτα δὴ ὦν συγκαλέσας τοὺς συναιτίους, ἐβούλευε, λέγων ὡς ἄμεινόν σφι εἴη χρησφυγετόν τι ὑπάρχον εἶναι, ἐν δρῇ ἑξωθέων· ἢ ἐκ Μιλήτου. εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδὼ ἐκ τούτου τοῦ τόπου ὁρμᾶσθαι ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνίδα, τὴν Ἱστιαῖος ἐτείχεε τῷ δὴ Δαρείου δωρεὴν λαβών. ταῦτα ἐπηρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἑκαταῖος μὲν νυν τὸν Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τοῦτον μὲν ἐς δεύτερον ἔλεγε ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ τῇ νήσῳ τυχὸς οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, μὴ ἐκπεσὸν ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρμεώμενον, κατελθόντας ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος συνεβούλευε. Αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ. αὐτὸς δὲ τῶν ἁλισκομένων πόντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην· ἔχων τὴν χώρην ἐπ' ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος, ἀπολλύται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ πολιορκήσαντες, καὶ βουλομένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδων ἀξιέναι.

(qui & ipse erat ex insequentibus Iones qui aduersus Sardis militauerant) ad Propontidē conuersus cepit Cion Mysiam. Hac expugnata, audiens Daurisem relicto Hellesponto tendere aduersus Cariam, omissa Propontide, in Hellespontum duxit exercitum, cepitque Æoles omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit item Gergithas[1] qui à priscis Teucris relicti fuerant. Et ipse quidem Hymees, quū has gentes cepisset, morbo decessit Troade: & hic quidem ita mortem obiit. Artaphernes autem CXXIII Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, aduersus Ioniam confinemque Æolidem delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex Æolia vero Cumam. Quibus oppidis ca- CXXIV ptis, Aristagoras Milesius, vbi hoc accepit, non erat compos mentis, vt qui perturbasset Ioniam, & magna negocia cōfudisset. Itaque cernens hæc, vbi constitit ei rem effici non posse, nec Dariū regē superari, de fugiendo deliberabat, conuocatisq; suæ factionis hominibus, [2]consulebat satius fore eis, si Mileto expellerentur, in septentrionalia loca aliqua profugere, ducentes coloniā vel in Sardiniam, vel in Myrcinum Edonum, quam Histiæus, à Dario ea donatus, mœnibus struxerat. Hæc Aristagoras percontabatur. Verum Hecatæus CXXV Hegesandri filius, [3]vir logopœos, negabat coloniam alterutrò deducendam: sed, si Mileto eiicerentur, mœnia in Lero insula ædificanda, atque illic quiescendū: deinde illinc Miletum esse remeandum. Hoc consulebat Hecatæus. Sed Aristagoras, cuius sententia præci- CXXVI pue erat abeundi in Myrcinū, demandata[4] Mileto Pythagoræ filio viro inter populares probato procuratione Mileti, ipse sumptis secum omnibus voluntariis in Thraciā nauigauit, regionemque obtinuit ad quam concesserat. Ex ea profectus, dum vrbem obsidet, tam ipse quam eius exercitus à Thracibus, tametsi illinc accepta fide excedere volentibus, interemptus est.

1 Qui ex priscis T. rel. fuerant, *vel, remanserant.* 2 *Cum eis* deliberabat, satius esse dicens perfugium aliquod se habere, si forte Mileto expellerentur. anne igitur se coloniam in Sard. an in Myrc. Edonorum ducere oporteret, quam Hist. *Vbi autem Valla sua illa* septentrionalia loca *inuenerit non video, nisi ex* ὑπαρχον *fecerit* ὑπάρχειν. 3 Historicus, 4 *Mirum si Valla ita scriptum reliquit, vt Miletus viri illius sit nomen, quum in nostris exempl. sit dumtaxat Pythagora.*

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER sextus, qui inscribitur ERATO.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΕΡΑΤΩ.

I ARISTAGORAS quidem Ionicæ rebellionis author ita oppetiit. Histiæus autem Mileti tyrannus,[1] à Dario cõmeatum adeptus, Sardis venit. eo quum veniſſet è Susis, interrogatus eſt ab Artapherne Sardium præfecto, quidnam ei videretur Iones ad rebellandum induxiſſe: & quum negaret ſe id ſcire, quinimo mirari quod actum eſſet, tanquam eius rei prorſus ignarus, [2] Artaphernes, qui eum fuiſſe artificem comperiſſet, id ipſum intuens, inquit, Histiæ, ſic res hæc ſe habet, Hunc calceum tu quidem conſuiſti, II Aristagoras autẽ ſibi induit. Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens dixit: quem Hiſtiæus, tanquam rei gnarum, veritus, prima ſtatim nocte fuga ſe ad mare proripuit,[3] regem Darium fruſtratus, cui Sardiniam inſulam maximam in illius poteſtatem redacturum ſe pollicitus, ſubiit primas partes Ionici belli aduerſus Darium gerendi. Is quum in Chium tranſmiſiſſet, à Chiis in vincula coniectus eſt,[4] exploratum habentibus eum à Dario illuc iſſe ad res nouas moliendas: ſed vbi omnem cognouere rationem, quod regi hoſtis III eſſet, hominem ſoluerunt. Ibi interrogatus Hiſtiæus ab Ionibus cur ita prompte Ariſtagoræ vt à rege deficeret [5] delegaſſet, & tanta clade Iones affeciſſet, [6] non dixit cauſſam penes illos merito fuiſſe, ſed regem Darium conſtituiſſe, Phœnices è ſedibus ſuis amotos in Ioniã tranſferre, & Iones in Phœnicẽ, & hac cauſſa litteras ea de re ſe miſiſſe. *Quibus verbis*, [7] quũ nihil omnino rex cõſtituiſſet, ipſe Iones terrefaciebat. IV Poſt hæc ad Perſas qui Sardibus erant,

ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, ὅτω τελευτᾷ. Ἱστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος μεμεπτιμένος τοῦ Δαρείου, παρεὼν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, εἰ τι χοῖόν τι δοκέοι Ἴωνας ἀπεστηκέναι. ὁ δὲ οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθωύμαζέ τε ὅ τι γεγονὸς, ὡς σαφέως ἐπίστατο τῶν παρεόντων πρηγμάτων ὀπτεύμενος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρεκίην τῆς ἀποστάσιος, Οὕτω τοι Ἱστιαῖε ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρήγματα· τὸ δὲ ὑπόδημα ἔρραψας μὲν σύ, ὑποδήσατο δὲ ὁ Ἀρισταγόρης. Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε· Ἱστιαῖος δὲ, δείσας ὡς σοφιέντα Ἀρταφέρνεα, τοῦτο τὸ πρόφατον ἐπελθοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ὡς θάλασσαν, βασιλέα Δαρεῖον ἐξαπατήσων· ὃς Σαρδὼ μὲν τὴν μεγίστην ὑποδεξάμενος κατεργάσασθαι, ὑπέστη τῶν Ἰώνων τὴν ἡγεμονίην τὸν πρὸς Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον, ἐδέθη ὑπὸ Χίων· καταγνωσθεὶς δὲ ὑπ' αὐτέων νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑωυτὸν ἐκ Δαρείου. μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι ὃν πρόπον λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βασιλεῖ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτεώμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἱστιαῖος κατὰ περ θύμφορα οὕτω ἐστέιλε τῷ Ἀρταφέρνῃ ἀναίσασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ κακὸν τοῦτον εἶπαι Ἴωνας δεργασμένους· τὸν μὲν γὰρ ὁμοῖον αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἐλέγεσφι, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ, ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τουτέων εἵνεκα ὑπεστείλατο. ὧδέ κη πρώτως ταῦτα βασιλῆος βεβουλευμένου, ἐδεήματος πεῖσαι Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἱστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύμενος Ἑρμίππους, αἰδὲ ἐς Ἀταρνεΐτεων, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων

1 A Dario dimiſſus, 2 Artaphernes illum aſtute reſpondere videns, dixit, vt qui veram defectionis cauſſam compertam haberet, 3 Rege Dario decepto, in cuius poteſt. quum Sard. inſ. max. ſe redacturum eſſet pollicitus, ſubiit pr. 4 Iudicantibus. *vel*, *Exiſtimantibus*. 5 Per litteras, *vel per nuncios* ſuaſiſſet, *aut imperaſſet*. 6 Veram cauſſam illis minime expoſuit, 7 Quũ rex hæc *facere* minime deliberaſſet,

ἔπεμπε βιβλία, ὡς προλελεγμένων αὐτῷ, ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἑρμιππος πρὸς τὸν μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ διεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνεϊ. ὁ δέ, μαθὼν ἅπερ ὁ γινόμενον, ἐκέλευε δὴ Ἑρμιππον τὰ μὲν πρῶτα τῷ Ἱστιαίῳ, δοῦναι φέροντα τοῖσι ἦν ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ πρὸς τῶν Περσέων αἰτιῆται Ἱστιαίῳ, ἐωυτῷ δοῦναι. τουτέων δὲ γινομένων φανερῶν, ἀπέκτεινε ὀπίθω πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. Περὶ Σαρδις μὲν δὴ ἐγένετο τάραχή. Ἱστιαῖον δέ, ταύτης ἀποσφαλέντα τὰς ἐλπίδος, Χίοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτῷ Ἱστιαίῳ δεηθέντος· οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ Αἰσαγόρεω, ὑδαμῶς πρόθυμοι ἦσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὴν χώρην, οἷα ἐλευθερίης γευσάμενοι. καὶ δὴ (νυκτὸς γὰρ ἐσπλώσας βίῃ ἐπειρᾶτο κατιὼν ὁ Ἱστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον) πρῳώσκεται ὑπό τινος τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπωσθεὶς ἐκ τῆς ἑωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον. ὀπίθω δὲ (ἀγανέφθησαν γὰρ οἱ Χῖοι ὥστε ἑωυτοῖσι δοῦναι νέας) διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δέ, πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἱστιαίῳ ἐς Βυζάντιον. ὀπίθω δὲ ἱζόμενοι, τάς τε ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλώσαντας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ὅσοι αὐτέων Ἱστιαίῳ ἔφασαν ἑτοῖμοι εἶναι πείθεσθαι. Ἱστιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίεον ταῦτα. ὅπως δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἐπολιόρκεε προσδόκιμος. συγγραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἓν ποιήσαντες στρατόπεδον, ἤλασαν ὅπως τὴν Μίλητον, τὰ ἄλλα πολίσματα παρὲξ ἐλάσσονος ποιησάμενοι. τῷ δὲ ναυτικῷ Φοίνικες μὲν ἦσαν προθυμότατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ καταστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ὅπως τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστρατώσαντο. Ἴωνες δέ, πυθόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον πρὸς βύλους σφέων αὐτέων ἐς Πανιώνιον ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι ἐς τοῦτον ὃν χῶρον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μηδένα συλλέγειν αἰτίξοον Πέρσῃσι, ἀλλ' ἐκ τείχεος ὡς δυνατὸν ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πλήσαντας, ἐπιτολείτεσθαι μηδεμίην τῶν νεῶν. πληρώσαντας δὲ, συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λάδην, προναυμαχήσοντας Μιλησίου. ἡ δὲ Λάδη, ἔστι νῆσος μικρὴ ὅπως τῇ πόλι τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένησι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες. σὺν δέ σφι, καὶ Αἰολέων ὅσοι τὴν Αἰολίδα νέμονται.

litteras dat, tanquam ſecum antea de rebellione colloquutos: quas litteras fecit per nuncium quendam Hermippum Atarniteum. Eas Hermippus non iis ad quos dabantur reddidit, ſed Artapherni. Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, iubet Hermippum & eas reddere quibus Hiſtiæus mittebat, & quæ viciſſim à Perſis ad Hiſtiæum reſponderentur, ſibi dare. Ita rebus palam factis, Artaphernes de multis Perſarum ſupplicium ſumpſit. Et Sardibus quidem tumultus extitit: Hiſtiæus autem hac ſpe lapſus, exoratis Chiis, Miletum reductus eſt. Sed Mileſii, libenter etiam Ariſtagora liberati, nullo pacto animũ inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum, vtpote guſtata libertate. [1]Hiſtiæus ſub noctem conatus introire Miletum, à quodam Mileſio in femore vulneratus eſt. Ita reiectus à patria ſua, rurſus ſe recepit in Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas ſibi naues inducere non poterat, traiecit Mitylenen: [2]Lesbiiſque vt ſibi traderent naues perſuaſis, octo illorum triremibus armatis Byzantium remigauit. Ibique ſubſidens, nauigia quæ è Ponto prodibant intercipiebat, præter eorum qui ſe paratos obſequi ſibi aſſentiebantur. ¶ Hiſtiæo & Mitylenæis hæc agentibus, aduerſus ipſam Miletum ingens exercitus hoſtium claſſiarius pariter & terreſtris [3]in expedito erat. Duces enim Perſarum coactis in vnum copiis cuncti in eam contendebant, minoris cetera oppida facientes. Inter claſſiarios promptiſſimi erant Phœnices, cum quibus militabant & Cyprii recens ſubacti, & Cilices, & Ægyptii. Hos aduerſus Miletum & ceterã Ioniam venturos quum accepiſſent Iones, miſerũt ſuos quiq; primores ad commune Græciæ concilium. Quibus in eum locum coactis, atque deliberantibus, viſum nullas debere terreſtres copias aduerſus Perſas contrahi, [4]ſed Mileſios mœnia per ſeipſos pro viribus tutari, ceteros claſſem inſtruere nulla naui prætermiſſa: inſtructaq; claſſe, primo quoque tempore contractos apud Ladam ante Miletum pugna nauali decernere. Lada autẽ, parua quædã eſt inſula, vrbi Mileſiorũ obiacens. Poſt hæc impletis nauibus Iones præſto fuerunt, comitantibus Æolibus [5]qui incolunt Lesbũ:

1 Atque adeo Hiſtiæus ſub n. 2 Quumque Lesbios vt ſibi naues darent perſuaſiſſet, hi triremes octo armarunt, quibus cum illo Byzantium nauigarunt. Ibique ſubſidentes nauigia q. e. P. pr. intercipiebant, præterquam eorum qui ſe Hiſtiæo paratos obſequi dicebant. 3 Expectabatur. 4 Sed è mœnibus Mileſios hoſtium impetum pro viribus propulſare: claſſem autem inſtruere &c. 5 Quicunque agrum Æolicum incolunt.

atque

atque ita aciem inſtruxerunt: Cornu quod erat auroram verſus, ipſi Mileſii cum octoginta nauibus tenebant. His contigui Prienenſes erant, duodecim cum nauibus: Miuſii cum tribus nauibus. His contigui Teii, decem & ſeptem cum nauibus: Chii cum centum. Vltra hos locati erant Erythræi & Phocenſes: Erythræi quidem, cum octo nauibus, Phocenſes vero cum tribus. Phocenſibus adhærebant Lesbii cum nauibus ſeptuaginta. Vltimo in loco erant Samii cum ſexaginta nauibus, tenentes cornu occasũ verſus. In ſumma, omniũ numerus, trecentæ ſexaginta tres triremes. Tot fuere Ionicæ naues. Barbaræ vero, numero ſexcentæ. Quæ vbi & ipſæ in agrum Mileſium venere, omniſque eis peditatus adfuit, tum vero duces Perſarũ, audita multitudine nauium, iamdudum extimuerunt ne illos ſuperare, neve Miletum, niſi mari potiti eſſent, capere non poſſent, ſimulque ob id apud Darium adirent periculum pœnæ ſubeundæ. Hæc reputantes, contractis Ioniæ tyrannis, qui ab Ariſtagora Mileſio deiecti principatu, ad Medos perfugerant, & tunc aduerſus Miletum militabant, horum quicunq; aderant conuocatis, ita verba fecerunt, Viri Iones, [1] qui veſtrûm de domo regia bene meritus eſt, nunc appareat. Suos enim populares quiſque veſtrûm conetur abducere à reliquis ſociis, eliciendo illos hac promiſſione, nihil eos, quod rebellarint, moleſtiæ ſenſuros, nullas eorum vel ſacras vel priuatas ædes incenſum iri, nihil violentius quam antea paſſuros: ſiminus iſta facere ſed omnino decernere prælio voluerint, hæc eis damna dicite euẽtura, quæ certe euenient: ipſos prælio victos in ſeruitutẽ rapiendos, liberos eorũ à nobis caſtrandos, virgines in Bactra aſportandas, terram aliis tradendam. Hæc loquutis Perſarum ducibus, Ionum tyranni ſub noctem ad ſuos quiſque populares denunciatũ miſerunt. Iones ad quos ii nuncii peruenerunt, contemnere hæc, nec animum ad proditionẽ faciendam inducere, ſibi quiſque ſoli illa à Perſis denunciari exiſtimãtes. Hoc, ſimulatque Miletum Perſæ applicuere, geſtũ eſt. ¶ Mox quum ad Ladã Iones coacti eſſent, conciliaq; haberentur, & aliæ ab aliis ſententiæ dicerentur, Dionyſius Phocenſis dux ita loquutus eſt,

ἐτάσσοντο ὧδε· ὃ μὲν πρὸς τὸ ἕω εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. εἶχοντο δὲ τούτων Πριηνέες δυώδεκα νηυσί, καὶ Μυ- Μυήσιοι
σοὶ τρισὶ νηυσί· Μυησίων δὲ Τήϊοι εἴχοντο ἑπτα- Μυησίων
καίδεκα νηυσί· Τηΐων δὲ εἴχοντο Χῖοι ἑκατὸν νηυσί. πρὸς δὲ τούτοισι, Ἐρυθρηῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαέες· Ἐρυθρηῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαέες δὲ, τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἴχοντο Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι, ἑξήκοντα νηυσί. πασέων δὲ νεῶν τῶν ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι τριήρεες. αὗται μὲν Ἰώνων ἦσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πλῆθος τῶν νεῶν ἦσαν ἑξακόσιαι· ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκοντο πρὸς τὴν Μιλησίην, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν. ὁρῶντα δὲ οἱ Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταρρώδησαν μή σφεας δυνατοὶ γένωνται καὶ ὑπερβαλέσθαι, καὶ ὅτεω ὅτε τὴν Μίλητον οἷοί τε ἔωσι δέλειν. μὴ σχὰν ἔοντες ναυκράτορες, πρός τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κακόν τι λαβεῖν. ταῦτα δὲ φρασάμενοι, συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἳ τότε Ἀρισταγόρεω μὲν τὸν Μιλήσιον κατελυθέντες τῶν ἀρχαίων, ἔφυγον ἐς Μήδους, (ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον) τούτεων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας ξυγκαλέσαντες, ἔλεγον τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων δῦ ποιήσας φαιήτω τὸν βασιλῆος οἶκον· τοὺς γὰρ ἑωυτῶν ἕκαστος ὑμέων πολιήτας πρεσθαι ἀποσχίζων ἀπὸ τῶν λοιπῶν συμμαχικῶν· προειρήκαμεν δὲ ἐπαγγείλασθαι τάδε, ὡς πείσονταί τε ἄρχειν ὑμέας ἀδίκων ἔργων, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἱρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμπρήσεται· οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσι οὐδέν, ἢ πρότερον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν μὴ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντως ἔργα μάχης ἐλάσσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζοντες, τὰ μὲν σφέας κατέξει, ὡς ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ, ἐξουδενισθήσονται, καὶ ὡς σφέων τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιήσομαι, τὰς δὲ παρθένους δυνατὰς ἐς Βάκτρα· καὶ ὡς τὴν χώρην ἄλλοισι δώσομεν. Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτῶν, ὀξαγγέλλοντες. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς ἀπίκοντο αὐτοὺς αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίετο τὴν προδοσίην ἑωυτοῖσι ἕκαστοι ἐδόκεον μέν· οὕτω δὴ τότε Πέρσας ὀξαγγελλεσθῆναι. ταῦτα μὲν 213
νυν ἰθέως ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγένετο. Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην, ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δή κου σφι καὶ ἀνὴρ πλοτάρχης ἐν δὴ καὶ ὁ Φωκαιεὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων τάδε,

1 Nunc extent alicuius veſtrûm in regiam domum beneficia.

» Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ τὰ ἀκμῆς ἔχει ἡμῖν τὰ πρήγματα,
» Ἄνδρες Ἴωνες, ἢ ἐλευθερωθῆναι ἢ δουλωθῆναι, καὶ τούτοι-
» σι αὖ δραπέτῃσι. νῦν ὦν ὑμέες, εἰ μὲν βούλεσθε πό-
» λαιπωρίας ὑποδέξασθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑ-
» μῖν ἔσται, οἷοί τε ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τοὺς ἐ-
» ναντίους, ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀπειρίῃ
» δραχεῖσθε, ὀρθωμίων ὑμέων ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ
» δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλέϊ τῷ ἀποστάντος. ἀλλ' ἐ-
» μοί τε πείθεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε. καὶ
» ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέκομαι ἢ οὐ συμ-
» μίξειν τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγοντας, πολλὸν ἐλάσσω
» ποιήσειν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι
σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ· ὁ δέ, διὰ πάντων ἐκάστοτε ἐ-
πὶ κέρας τὰς νέας, ὅκως τοῖσι ἐρέτῃσι χρήσαιτο, διέκ-
πλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλλήλεων, καὶ ἅμα
ἐπιβάτας ὁπλίσιε, ὅ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς νέας ἔχε-
σκε ἐν ἀγκυρέων· παρεῖχέ τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡ-
μέρης. μέχρι μὲν νυκτερέων ἐπὰ ἐπείθοντό τε καὶ
ἐποίεον ὅ κελεύομεν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, οἱ Ἴωνες,
οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων τοιούτων, τετρυμένοι τε πα-
λαιπωρίῃσί τε καὶ ἡελίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑωυτοὺς τάδε,
» Τίνα δαιμόνων παραβάντες, τάδε αἰπὰ πλαμῶ;
» οἵπερ παραφρονήσαντες, καὶ σκαπλώσαντες σκ τῶ
» νόω, ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς,
» ὑπερφρόνησαν ἡμέας ἑωυτοὺς ἐχομένους ὁ δ', παραλα-
» βὼν ἡμέας, λυμαίνε λύμησι αἰηκέσιοισι· καὶ δὴ πολ-
» λοὶ μὲν ἡμέων ἐς νόσους πεπλώκασι, πολλοὶ δ' ὑπό-
» δοξοι τοῦδ' ἔτι πείσεσθε. πρό τε τούτων τῶν κακῶν, ἡ-
» μῖν χρεὸν καὶ ὀπίσω ἀμῦναι παθέειν ὅτι, καὶ τὸ μέλλουσαν
» δουλίην ὑπομῆναι, ἥπις ἔσαι, μεῖζον ἢ τῇ παρεούσῃ
» συνέχεσθαι. φέρετε, δὴ λοιπὸν μὴ πρόθωμεθα αὐτούς.
Ταῦτα ἔλεξαν. καὶ μὴν ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι ὁρμέατο
οὐδεὶς ἤθελε, ἀλλ' οἷα γραπτὴ, σκηνάς τε πηξάμενοι ἐν τῇ
νήσῳ, ἐσκιηδρέοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς
νέας, οὐδ' ἀναπτερῶσι. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γι-
νόμενα οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, σφέων αὐτῶν
δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος, κελεύσαντος πρότε-
ρον ἔπεμπε λόγους Αἰάκης, κελεύοντων τῶν Περσέ-
ων, δεομένους σφέων σκλιῶσι τοὺς Ἴωνας συμμαχίην· οἱ Σάμιοι δὲ, ὁρέοντες ἅμα μὲν ἐὸν ἀταξίην
πολλὴν σκ τῶν Ἰώνων, ἐδέχοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ
καὶ ἐφαίνετο σφι εἰ ἀδυνατον τὰ βασιλέος πρήγ-
ματα ὑποδαλέεσθαι, δὴ τε ὀπισάμενοι ὡς εἰ καὶ
τὸ πρέον ναυτικὸν ὑποδαλοίατο τὸν Δαρεῖον,
ἄλλο σφι παρέσεσθαι πειρηπλήσιον. προεφάσιος δὲ
ὑπολαμβάνοντο, ἐπεί τε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας ὑβρι-
ζομένους εἰ χρηστὰ, ἐν χερσὶ ἐποιεῦντο τοιάδε ποιῆσαι
πάντα ἐπὶ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτευ τοὺς λόγους ἐδέχετο, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος

Quoniam in ſummo ancipiti res noſtræ ſunt, viri Ioues, vt aut liberi ſimus aut ſerui, & quidem tanquã fugitiui, ſi vultis deuitare calamitates, ſubeundus eſt vobis impręſentiarum labor: ita ſuperatis hoſtibus liberi eſſe poteritis: ſin autem ignaui fueritis, & ab ordine receſſeritis, nullam veſtri ſpem habeo quominus pœnas regi rebellionis detis. Sed aſſentiamini mihi, & voſipſos mihi permittite, & ego, diis & æquo iuuantibus, recipio vobis aut non concurſuros hoſtes, aut ſi concurrent, multo inferiores futuros. His auditis, Ioues ſeſe Dionyſio permiſere. Ille claſſem aſſidue in cornua producens, vt remiges exerceret, ſubinde loca inter nauigandum variare cogitabat, quinetiam propugnatores armatos eſſe, & reliquum diei naues in ancoris ſtare: quotidie laborẽ Ionibus exhibens, ad ſeptimum vſque diem obtemperantibus atque imperata facientibus. Poſt eum diem Ioues, vtpote talium laborum inſueti, tum defatigatione, tum ſole afflictati, inter ſe dixere, Quo nos deorum offenſo iſta patimur? qui deſipientes ac mẽte capti viro Phocenſi ſuperbo tres naues habenti, omnino nos permiſimus, eumq; toleramus? quos ille ſumptos perdit intolerabilibus ærumnis? quorum multi in morbũ inciderũt, multi idem paſſuri videntur. quibus ſatius eſt quiduis aliud quam hæc mala pati, atque adeo ſeruitutem, ſiqua futura eſt, expectare, quam præſenti afflictati. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter ſe loquutis, mox deinde nemo illi parere velle, ſed tentoriis more militari in inſula defixis, frui vmbraculis, ac nolle naues ingredi, neque ad munia ſua redire. Id animaduertentes Samiorũ duces, & magnam Ionum confuſionem, putauerunt ſibi admittendam orationem Perſarum, quam per nuncium aperuerat Æaces Syloſontis filius, rogans vt à ſociis deficerent, quum præſertim non fieri poſſe videretur vt regis potentiam ſuperarent, ac probe ſcirent, ſi præſentem Darii claſſem ſuperaſſent, aliam quincuplo maiorem adfuturam. Nacti igitur occaſionem, vbi primũ viderunt Ioues negantes ſe in officio futuros, lucrifaciendam putauerunt ſuorum ſacrorum atque priuatorũ conſeruationem. Æaces autem, cuius orationem admiſere Samii, filius Syloſontis

ἀδυνατον] ἐδύνατο οἱ Σάμιοι, παῖς

1 Quantacunque futura eſt,

Æacis

Æacis filii fuit, Sami tyrannus, ab Aristagora Milesio exutus principatu, quẽ-
XIV admodum alii Ioniæ tyranni. Itaque posteaquam Phœnices nauigare aduersus Iones cœperunt, Ioneſque & ipſi naues in cornua digestas producere, ac propius ventum est, prœliumque consertum, tunc quinã Iones ignaui, quive egregii fuerint, haud queo pro comperto scribere, quia alius in alium reiicit culpam. Dicuntur tamen Samii, quemadmodum cum Æace composuerant, sublatis velis ex acie excessisse, Samumque abisse, præter decem naues, quarũ trierarchi permanserunt, dimicaruntque, nolentes dicto audientes esse suis ducibus. Quo ex facto cõmune Samiorum concilium eis donauit vt ipsorum nomina à maioribus repetita, tanquam egregiorum virorũ in lapide scriberentur: extatque is lapis adhuc in foro. Lesbii videntes Samios qui iuxta erant fugam capessere, idem fecere quod Samii.[1] Quum id pleriq; Ionum facerent,
XV eorum qui pugnando perstitere, Chii præcipue circumuenti sunt, & quia nolebant perfide agere, edita egregia opera oppressi. Qui (vt superius dictum est) centum naues quum præberent, singulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum ciuium, etsi cernerent permultos sociorum esse proditores, tamẽ inique se facturos censuerunt si illorum similes essent: sed relicti cum paucis sociis discursando dimicauerunt, donec compluribus captis hostium nauibus, pluribus suarum amissis, cum ceteris in
XVI terram suam perfugerunt. Quorum vero naues inualidæ erãt, quia laceratæ, iis Chii insequente hoste ad Mycalem fugientes, impactis terræ nauibus ac relictis, per continentem pedestre iter fecerunt. Et quum in agrum Ephesiũ ingressi essent, sub noctem ad vrbem contenderunt, quum illic à mulieribus sacra legiferæ Cereris fierent. quos armatos Ephesii ingressos agrũ suum videntes, quũ de eis nihil audissent, suspicati fures esse & ad mulieres tẽdere, vniuersi ad vim arcendam procurrerunt, Chi-
XVII osq; interemerũt: & hi quidem hoc casu occiderunt. Dionysius autẽ Phocensis, posteaquam res Ionũ accisas intellexit, captis tribus hostium nauibus, abiit non iam in agrũ Phocensem, (probe sciẽs eum cum cetera Ionia direptũ iri)

τῶν Αἰάκεος, τύραννος ἦεν Σάμυ, ὑπὸ τ Μιλησίου Ἀρισταγόρεω ἀπεστέρητο τ ἀρχίω, κατάπερ οἱ ἄλλοι τ Ἰωνίης τύραννοι. Τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέπλεον οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες αὐτανῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ὀπὶ κέρας. ὡς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγένοντο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τοσοῦτον ὑπερέχω ἀρετῆς συμφέρειν οἵπερ τ Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες καὶ οἱ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ. ἀμηχάνως γὰρ κατεπίπτον). λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, καὶ τὰ συγκείμενα πρὸς τ Αἰάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἱστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τ πάξιος ἐς τ Σάμον, πλοῦν ἑνδεκα ἡμερῶν· τουτέων δὲ οἱ τριήραρχοι ἔμενον καὶ συνεμάχεον, αἰνήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι. καὶ σφι ὁ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε δῶρα τοῦτο· ὁ τρῆμα, ἐν στήλῃ λιθίνῃ γράψαντες σφᾶς αὐτοὺς ἔθηκαν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. ἐδέοντο δὲ καὶ Λέσβιοι τὰς προσεχέας φυγὰς, τὠυτὸ ἐποίεον τοῖσι Σαμίοισι· ὡς δὲ καὶ οἱ πλεῦνες τ Ἰώνων ἐποίεον τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ ἑκατὸν νεῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ διεφθάρησαν τριήκοντα Χῖοι (ὡς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐθέλοντες κακοῦργοι·) εἰ γὰρ εἴχοντο μὲν, ὡσπερ καὶ πρότερον ἐρρήθη, νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων, ἄνδρας τεσσεράκοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ὁπλιτοφόρους· ὁρέοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίευν ἑωυτοὺς ἁμαρτάνειν τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοίους, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων ξυμμάχων μεμουνωμένοι, διεκπλώοντες ναυμαχέοντες, ἐς ὃ τ πολεμίων ἑλόντες νέας συχνὰς, ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλεύνας. Χῖοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀποφυγόντες ἐς τὴν ἑωυτῶν. Οἵσι δὲ τῶν Χίων ἀδυνατοι ἦσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ ὡς ἐδιώκοντο, καταφυγαίουσι πρὸς τὴν Μυκάλην· νέας μὲν δὴ αὐτὸθι ταύτῃ ἐπικείλαντες κατέλιπον, οἱ δὲ πεζῇ ὁρμίζοντο ἀπὸ τῆς ἠπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χῖοι, νυκτός τε ἀπίκεατο ἐς αὐτὴν, καὶ ἑόντων τῆσι γυναιξὶ αὐτοθι θεσμοφορίων, ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, οὔτε προσαμυνόμενοι ὅπως εἶχε πρὸς τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας, καὶ ἱέναι ὀπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθεον πανδημεί, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. ὅπερ μὲν νυν τοιοῦτο πρῆγμα ἐπέπεσε τύχῃσι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπείτε ἔμαθε τ Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, ἐπέας ἐλὼν ἁρπάξ τ πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδίσεται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ,

1 Quin & Ionum bona pars idem faciebat. Inter eos vero qui in pugna perstiterunt, Chii aspertime tractati fuerunt, quippe qui egregia facinora ederent, nullumque laborem detrectarent. Qui (vt sup.

ὁ δὲ ἰθέως ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκην· γαυλοὺς δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλεε ἐς Σικελίην. ὁρμεώμενος δὲ ἐνθαῦτεν, ληϊσὴς κατεστήκεε Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεί τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τῷ Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τείχεα, καὶ πύργους μηχανὰς τε προσφέροντες, αἱρέουσι κατ' ἄκρης, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀριστα γόρεω· καὶ οὕτω ἐχειρώσαντο τὴν πόλιν, ὥστε ξυμπεσεῖν τὸ πάθος τοῦ χρηστηρίου τοῦ ἐς Μίλητον γενομένου. Χρεὸν γὰρ Ἀργείοισι ἐγένετο ὑπὸ Δελφοῖσι τοῦ σωτηρίης τῆς πόλιος τῆς σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκωνον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τῷ δὲ παρενεχθὲν ἔχρησε ἐς Μιλησίους. Τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπεὰν κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι. τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσι ἔχρησε, ἔχει ὧδε,

Καὶ τότε δὴ Μίλητε κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
Πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενέσθαι·
Σοὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομῆται.
Νηῷ δ' ἡμετέρῳ διδύμοις ἐνὶ οἴκοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοῖς Μιλησίοισι κατελάμβανε, ὁκόταν ἄνδρες μὲν οἱ πλεῦνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο. ἱερὸν δὲ ὁ ἐν Διδύμοισι, ὁ νηός τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δὲ ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐποιησάμην. Ἐνθαῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα· βασιλεὺς δὲ σφέας Δαρεῖος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε θύσι τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἄμπῃ πόλι, παρ' ὧι Τίγρης ποταμὸς παραρρέων, ἐς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίων χώρης αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δ' ὑπώρεα ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι οἰκῆσαι. Παθοῦσι δ' ταῦτα Μιλησίοισι οὐδὲν ἔργον Περσέων, οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρῖται, οἳ Λάον τε καὶ Σκίδρον εἶχον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος γὰρ ἁλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πρώτους ἥβης ἀπεκείραντο τῇ κεφαλῇ, καὶ πένθος μέγα προσεθήκαντο. πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλῃσι ξεξεώθησαν, οὕτω ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι.

sed vt erat, recta contendit in Phœnicem: vbi nauibus onerariis spoliatis raptaque ingenti pecunia, in Siciliam nauigauit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitauit, in nullum quidem Græcorum, sed in Carthaginenses ac Tyrrhenos. At Persæ, victis pugna nauali Ionibus, Miletum à terra atque mari obsederunt, suffossisque muris, & omni genere tormentorũ admoto, eam [1]ab arce ceperunt sexto quam rebellauerat Aristagoras anno, atque diripuerunt: vt defuncta sit ea calamitate quam oraculum prædixerat. Siquidem Argiuis apud Delphos de ciuitatis suæ salute consulentibus, oraculum promiscuum redditum est, quod in ipsos quidem Argiuos tendebat, sed ex adiectione ad Milesios. Quod quatenus ad Argiuos pertinet, quum ad eum locum venerimus, referemus: quatenus autem ad Milesios, ita habet,

Tunc quoque commentrix operum Milete malorum,
Permultis cœna & præstantia munera fies,
Crinitisque pedes tua pluribus abluet vxor:
Nostri erit ast aliis delubri cura gemellis.

Hæc tunc Milesiis contigerunt, quum ex iis plerique viri à Persis, qui criniti erant, sunt cæsi, vxores ac liberi in prædam cesserunt, templumq; quod erat in gèminis, & delubrũ, iuxta oraculũ deflagrarũt. Pecuniarum autẽ quæ in hoc templo erant, sæpe alibi mentionem fecimus. Milesii conseruati à cæde, dehinc Susa perducti sunt. quos rex Darius nulla alia pœna afficiẽs, collocauit in vrbe Ampa ad mare quod rubrũ vocatur sita, vbi fluuius Tigris eam præterfluens exit in mare. Agrum Milesium vbi circumiectum atq; planitiem ipsi Persæ obtinuere, montana Caribus Pedasensibus possidẽda dederũt. [2] Hęc Milesiis à gente Persarũ passis non reddiderunt vicẽ Sybaritæ, qui vrbe exuti Laon & Scidron incolebant. nam Sybari à Crotoniatis direpta, vniuersi Milesii qui puberes erant capita deraserunt, & ingentem luctum exhibuerunt. Ex omnibus enim ciuitatibus (quas nouimus) hæ præcipue mutuo hospitio iungebantur. At non item Athenienses,

1 Funditus euerterunt 2 Milesiis autem in hunc modum à Persis affectis, Sybaritæ qui vrbe sua exacti Laon & Scidron incolebant, gratiam parem non rependerunt. Siquidem Sybari olim à Crotoniatis capti, Milesii omnes puberes capita rasitare instituerunt, ingentemque luctum præterre ob calamitatem Sybaritarum. Duæ enim illæ ciuitates omnium quas nouimus maxime inter se hospitio coniunctæ fuerunt. Non sic autem Athenienses, vt Sybaritæ: ——

sed Mi-

sed Miseti expugnationem se permoleste tulisse cum aliis multis rebus declararunt, tum vero hac, quod Phrynicho docente fabulā quam de Mileto direpta fecerat, theatrum illacrymauit, & Athenienses eum, quod domestica mala refricuisset, mille drachmis mulctauerunt, adiecto interdicto nequis posthac ea fabula vteretur. Et Miletus quidē Milesiis desolata est. Samiis autē iis qui aliquid habebant, adeo non id quod sui duces erga Medos fecerāt, probabatur, vt inito secundum pugnam naualem consilio, visum sit, priusquam eo tyrannus Æaces veniret, in coloniā proficisci, ne manentes & Medis seruirent & Æaci. Etenim per hoc idē tempus Zāclæi (qui sunt Sicilienses) missis in Ioniā nunciis, solicitabāt Iones ad Pulchrum litus, cupientes illic vrbem Ionū condere. Hoc autem litus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidem est, sed ad Tyrrheniam Siciliæ vergit. His ergo solicitantibus, soli ex Ionibus Samii cum iis qui effugere Milesiis eo concesserūt.

XXII

XXIII Quibus in Siciliam tendentibus, iamque appulsis Locros epizephyrios, hoc rei contigit, vt interea Zanclæi vna cum suo rege (cui nomen erat Scythes) obsiderent vrbem Siculorum, vt eam expugnarent. Idque quum audisset Anaxileus tyrannus Rheginus, quod erat Zanclæorum hostis, adiens Samios, suasit satius esse vt Pulchrum litus, ad quod nauigabant, valere sinerent, & Zanclam occuparent viris desertam. Samii persuasi Zanclā occuparunt. Id Zanclæi quum audissent, vbi suæ suppetias ferūt, aduocato Hippocrate Gelę tyranno. erat enim is eorū socius. Qui posteaquam ad illos iuuandos cū exercitu venit, Scythæ Zanclæorum monarcho, tanquam vrbis desertori, & fratri eius Pythogeni vincula indidit, eosque in oppidum Inycum relegauit: at ceteros Zanclæos Samiis (cum quibus publice loquutus fuerat) dato & accepto iureiurando, prodidit, pacta mercede vt[1] dimidium omnis prædæ vrbicæ atque captiuorum ipse haberet, item omnia quæ in agris essent: quamquam pleroſq; Zanclæorū titulo captiuorū in vinculis habebat:[2] quorū summos quoſq; trecētos Samiis occidēdos tradidit: quod tamē illi facere noluerūt.

Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπαχθέντες τῇ Μιλήτου ἁλώσει, τῇ τε ἀνῇ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἅλωσιν, καὶ δι-δαξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσαν ὅλῳ τῷ θεάτρῳ, καὶ ἔζημίωσαν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήια κακὰ, χιλίῃσι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδενὶ χρᾶσθαι τῷ δράματι. Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίων δ' τοῖσι τι ἔχουσι, ὅ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν, οὐδαμῶς ἤρεσκε· ἐδόκεε δὲ μὴ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὸν χῶρον ἀπικέσθαι τὸν Αἰακέα, ἐς ἐπίκτισιν ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας, Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεσι δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὸν ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἴωνες· ἡ δὲ Καλὸς αὕτη ἀκτὴ καλέεται, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σικελίης. τούτεων δὴ ἐπικαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐσάλπιγξαν, σὺν δέ σφι Μιλησίων οἱ σκεπτόμενοι. Ἐνθαῦτα δὴ ἐξωμώμοκε ἡμῖν Σάμιοι γὰρ νομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐξηύνεον ὅπως Λοκροῖσι τοῖσι ὀπιζεφυρίοισι, καὶ ὦ Ζαγκλαῖοι, αὐλός τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ οὔνομα ἦν Σκύθης, ὠφίεκα θέατο, πόλιν τῶν Σικελῶν ἑλόντες βουλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, ὅτε ἐὸν δηλήμονας τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὼν εἴη Καλὸν μὲν ἀκτὴν ἐᾶν παρὲξ πλέοντας, ἐπ' ἰὼν δὲ ἐπὶ Ζάγκλην ἄρασθαι, ἐὸν πάντων ἀνδρῶν πτωλεμίων τῶν Σαμίων, καὶ χρόνου τὸν Ζάγκλην, σαθαυτὰ οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἐωυτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον· ἐὼν γὰρ δὴ σφι σύμμαχος. ἐπεί τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοηθέων, Σκύθῃ μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ὡς ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ὅρκον δούς, καὶ δεξάμενος, ὡς ἐδόθη μισθὸς δὶ οἱ ὅρκους ἐὼν εἰρημένος ὅδε· ἐκεῖνο τοῦ Σαμίων, πάντων τοῦ ὅτι πλῶν καὶ δούλων ἀποδόντων τὰ ἡμίσεα λαβεῖν τοῦ μεταλαχόντα τῇ πόλι· τὰ δὲ ὅτι τοῦ ἀγροῦ πάντα, Ἱπποκράτεϊ λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλείους τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐπ' αἰδρηποδων λόγῳ εἶχε δήσας· τοὺς δὲ χρυσοφόρους αὐτέων τριηκοσίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι καταστάξαι· ὃ μὲν τοι οὕτω Σάμιοι ἐποίησαν ἐν τούτῳ.

——— qui quum manifesta alioquin indicia condolescentiæ multifariam eam ob causſam dedissent, insuper Phrynicho tragœdiam de Mileto capta scribente per scenicosque edente, quum theatrum ipsum in lacrymas versum esset, ipsi Athenienses poematis auctorem mille drachmis mulctarunt, tanquam proprias eorum calamitates commemorasset. *Ita Bud. hunc locum interpret.* 1 Dimidium totius suppellectilis & mancipiorum quæ in vrbe essent, ipse hab. 2 Ex quibus Zanclæis trecentos qui primores inter suos erant

Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαίων μοναρχος, ἐκ τῆς Ἰνυκος ἐκδιδρήσκει ἐς Ἱμέρην. ἐκ τοῦτου, παρίων ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ αἰεθὶς τοῦ βασιλῆα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἶναι ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑωυτὸν αἰεθησαν. ἐπείτε γὰρ ἐδεήθη σφεας Βασιλῆα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο· καὶ αὖτις ἐκ τῆς Σικελίης, ὀγδώκοντα τοῦ βασιλῆα. ἐς ὃ γήρᾳ μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ὑπὸ Περσέων. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἐκβαλόντος. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενομένην, Φοίνικες, κελευσάντων Περσέων, κατῆγον ἐς Σάμον Αἰάκεα καὶ Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενόμενον σφίσι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σαμίοισι μοῦνοισι τῶν ἀπ' αἰῶνος τῶν ἀπὸ Δαρείου μετὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις, οὔτε τὰ ἱερὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἁλούσης, αὐτίκα Καρίαν ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐθελοντὶ τῶν πολίων ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηνάγκαζον. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγίνετο. Ἱστιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἔστι πρὸς Βυζαντίοισι, καὶ συλλαμβάνοντι τοῖς Ἴωσι ὁλκάδας ἐκ πλεούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα, ὑπὸ Ἀπολλοφάνεος παιδὶ Ἀβυδηνῷ αὐτὸς ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων φρουρὴν μὲν προσιεμένη μιν, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης. τῶν τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἱστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ πολίχνης τῆς Χίων ὁρμεωμένους. Φιλέει δέ κως προσημαίνειν αὐτὰ αἰ μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι. καὶ δὴ Χίοισι πρὸ τούτων σημήια μεγάλα ἐγένετο. τοῦτο μὲν σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν ἐνηνείκοντα ἐκ δὲ, δύο μοῦνοι τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτὼ τε καὶ ἐνενήκοντα αὐτέων λοιμὸς ἀπολαβὼν ἀπώλεκε· τοῦτο δὲ, ἐν τῇ πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι, συνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπὸ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἰς μοῦνος ἀπέφυγε. Ταῦτα μὲν σφι σημήια ὁ θεὸς προσέδειξε. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ἐπολαβοῦσα, ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε. ὅτε δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἱστιαῖος Λεσβίοισι ἄγων. καὶ κακωμένων δὴ τῶν Χίων, καταστρεφὲς ὑπετίθεσαν αὐτέων ἐποιήσατο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐστρατεύετο ὅτι Θάσον, ἄγων Ἴωνάς καὶ Αἰολέας συχνούς. προσκατημένῳ δὲ οἱ Θάσον

Ceterum Scythes Zanclæorum monarchus ex Inyco profugit in Himerã, atque illinc transmisit in Asiam, ascenditq; ad Darium regem: quem Darius iustissimum virorum omnium censuit qui è Græcia ad se ascendissent. nam quum exorato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia ad regem rediit: donec natu grandior ac [1] beatus apud Persas excessit è vita. Samii itaque Medis liberati, Zanclam vrbem pulcherrimã nullo negocio adepti sunt. Ceterũ post nauale prœlium pro Mileto gestum, Phœnices iubẽtibus Persis Æacẽ Syloſontis filiũ tanquã de ipsis bene meritũ, & qui egregiam operam nauasset, Samũ reduxerunt. Quæ ciuitas, sola ex omnibus quæ à Dario rebellauerant, ea fuit cuius neque vrbs neq; templa incenderẽtur, quod in pugna nauali à sociis defecisset. Statim expugnata Mileto Persę Cariã cepere, ciuitatibus partim se vltro dedentibus, partim vi adactis. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Histiæo autem Milesio, dum circa Byzantium agit, & Ionum onerarias naues quæ è Ponto cursum tenebant, intercipit, affertur nuncius de rebus ad Miletum gestis. itaque negociis ad Hellespontum pertinentibus Bisaltæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, ipse habens Lesbios, Chium nauigat, & apud locum quendam agri Chii quem vocant Concaua regionis, quod ab eius præsidio non reciperetur, congressus, permultos eorum interfecit: simulque ceteros Chios, vtpote ex pugna nauali male affectos, subegit, quodã ex eorum oppidulo cũ Lesbiis progrediens. Sed videlicet quoties ingentes sunt euenturæ calamitates vel ciuitati vel nationi, solent signis prænunciari. etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant: vnũ, quod ex choro centum iuuenũ quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: alterum, quod subidẽ tempus, paulo ante naualem pugnã, tectum supra pueros litteras discentes corruit, ita vt ex centum viginti pueris vnus omnino euaserit. hæc eis signa deus præmonstrauit. Post hæc excepit pugna nauali, quæ ciuitatem in genua deiecit. Accessit ad cladem nauali pugnæ Histiæus cum Lesbiis, qui [2] Chios iam exhaustos facile ad excidium deduxit. Histiæus autẽ illinc cum multa Ionũ & Æolũ copia aduersus Thasum contendit. Cui Thasum obsidenti quũ

1 Prædiues 2 Chios iam malis confectos facile subegit.

esset

esset nunciatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniam profectos esse, Thasum inexpugnatam reliquit, atq; in Lesbum traiecit cũ omnibus copiis: & illinc,[1] quod copias suas formidabat, trasicit in prouinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia tam illinc quam ex agro Caico qui erat Mysorum. Erat in his locis forte Harpagus, vir Persa, non parui exercitus dux: qui cum Histiço egresso in terram, certamine commisso, & ipsum Histiæum viuum cepit, & maiorem exercitus eius partem occidit. Hunc autem in modũ captus est Histiæus: Dum Græci cum Persis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu perstarent, mox equitatus emissus in Græcos impetum dedit. quo ex facto versus in fugam Græcis, Histiæus haud credens ob præsentem noxam se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cupiditatem captus est: qui vt fugiens capiebatur à quodã Persa, vtq; ab eodem erat transfodiendus, sese Milesiũ Histiæum esse, lingua Persica vtens indicauit. Quem opinor, si seruatus ad regem Darium perductus fuisset, nihil tale fuisse passurũ, [2] remissa ei à Dario culpa: nunc, ne id contingeret, neve fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret, Artaphernes Sardium prætor & Harpagus, qui ceperat eum, Sardis perductum, in crucẽ sustulerũt, *tamen truncum. nam* caput sale conditũ Susa ad regẽ Dariũ detulerunt. Ea re audita Darius obiurgatis qui id fecerant, quod hominem viuum in conspectum suum non adduxissent, iussit Histiæi caput eo selotum atq; obuolutũ sepelire, tanquam viri de ipso ac de Persis bene meriti. Ita res Histiæi se habuerunt. ¶ PERSARVM autem nauticæ copiæ circa Miletum hybernantes, altero à profectione anno haud difficulter insulas continenti adiacentes ceperunt, Chium, Lesbũ, Tenedũ: quarum insularum vt quamque capiebant, [3] euerriculabant. Euerriculant autem hunc in modum: [4] Viri manum mutuo tangentes, à mari aquilonari ad australe pertranseunt: post hæc omnem insulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoque in continente vrbes Iades eadẽ ratione, præterquam quod non euerriculabant homines. neque enim poterant. Hîc autẽ non falso cesserunt ea quæ duces Persarũ minati sunt

xxix

xxx

xxxi

xxxii

ἦλθε ἀγγελίη ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώσαντες ἐκ τῆς Μιλήτου ἔπλεον τὴν ἄνω Ἰωνίην. πυθόμενος ὦν ταῦτα, Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἐπείγεται ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ ἀθυμήσας οἱ τὴν στρατιὴν, ὥρμησε διαβὰς ἐς τὴν Ἀταρνέος, ὡς ἀμήσων ὃν σῖτον τόν τε εἶχον ἐν Καΐκου πεδίῳ τῶν Μυσῶν. ὁ δὲ τούτοισι τῆσι χωρίοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἅρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὃς οἱ ἀποβαίνει συμβαλὼν, αὐτόν τε Ἱστιαῖον ζωγρίῃ ἔλαβε, καὶ ὃν στρατὸν αὐτοῦ ὃν πλέω διέφθειρε. Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἱστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες σὺν τοῖσι Πέρσῃσι ἐπὶ τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης, οἱ μὲν σφέας ἐδίωκον χρόνον πολλὸν, ἐπεὶ ἵππος ὑστέρων ὁρμηθεῖσα διαπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὲ ἔργον τοιόνδε ἵππος τις ἐξεῦρε. καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἱστιαῖος ἐλπίζων σὺν τῷ βασιλέος ἀπολέεσθαι τὸν παρεόντα ἀμαρτάδα, φιλοψυχίην τοιήνδε τινὰ αἱρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπὸ αἰχμῆς Πέρσεω, καὶ ὡς καταιρεόμενος, ὑπὸ αὐτὸν ἔμελλε συγκεντηθήσεσθαι, περιδὺς γλώσσαν μετεὶς, καταμανὴς ἐὼν ἑρμηνεὺς, ὡς εἴη Ἱστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μὲν νῦν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθη ἀγόμενος παρὰ βασιλέα Δαρεῖον, ὁ δ' ὅτι αἴτιος ἐπάλθε κακὸν Περσέων, δοκέω ἐμοὶ, ἀφικνέεσθαι τὸν αὐτῷ τὴν αἰτίην· νῦν δὲ μιν, αὐτέων τε τούτεων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ ἐκφεύγῃ, αὖτις μέγας ἐὼν παρὰ βασιλέι γλυφῇ. Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ ὁ λαβὼν Ἅρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, αἰωρέουσι παρὰ βασιλέα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαινήσας τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν ἐὸν ζώοντα ἀνήγαγον ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἱστιαίου λύσαντας ἐκ τοῦ ἐπιλέγει τοὺς ἐντάφιον θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑωυτῷ τε καὶ Περσέων εὐεργέτεω. τὰ μὲν δὴ Ἱστιαίου οὕτω ἔσχε. Οἱ δὲ ναυτικοὶ στρατὸς ὁ Περσέων, χειμερίσας παρὰ Μίλητον τὸν δεύτερον ἔτεϊ ὡς ἀνέπλωσε, αἱρέει ἀναστέους τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἠπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ἔχωσι δὲ λαβοῦσι πρὸ τῶν νήσων, ὡς ἑκάστην αἱρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγώγιμον τὰς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τῶνδε τὸν τρόπον. ἀνὴρ ἀνδρὸς ἁψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορηίης ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι· καὶ ἔστι τὰ δὴ πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. αἱρέουσι δὲ καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ πόλιας τὰς Ἰάδας καὶ τὰς αὐτὰς πλὴν οὐκ ἐσαγώγιμον τοὺς ἀνθρώπους· ἐπὶ δὲ τοῖσι τοῖσι. Ἐπειδὴ δὲ Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐφύλαξαν τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπιστείλησαν 217

[1] Quod eius copiæ sibi metuerent, [2] Sed Darium culpam ei fuisse remissurum: [3] Tanquam in sagenam includebãt
[4] Vir manum viri prehenda. *id est, Prehensis mutuo manibus. Gall. Se prenans tous par la main.*

τοῖσι Ἴωσι ἐφ' ἑωυτοὺς ἐπαναστᾶσι. ὡς δὲ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων, παῖδάς τε τοὺς εἰδαιοτάτους ἐκλεξάμενοι ἐξέταμον, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖσι ἀρχῶν, εἰ δὲ μὴ ἀνάσχοιτο ἡ παρθένος ἀλλὰ καλλιστεύσας, ἀναπαστὸς ἦν τῷ βασιλεῖ. ταῦτά τε δὴ ἐποίησαν. καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὴ τοτὲ τοῖσι Ἴωσι κατεδουλώθησαν· τὸν μὲν πρὸ τοῦ χρόνον ἀπὸ Λυδῶν, δὶς δ' ἐπειτα τότε ἀπὸ Περσέων. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπομαστὸς ὅμιλος ὁ ναυτικὸς στρατὸς, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐς πλέοντι τὸν Ἑλλήσποντον, ἀραιρέατο πόλια. τὰ γὰρ δὴ δεξιὰ αὐτοῖσι ἦν τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἤδη γεγονότα κατ' ἤπειρον. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αὖτε τοῦ Ἑλλησπόντου, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες πολλέες εἰσὶ, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ τείχεα τὰ πρὸς Θρήϊκης, καὶ Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν καὶ οἱ πρόσθεν Χαλκηδόνιοι, ἀσὶ ὑπεμνήσθην πρὸ τοῦ πλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ' οἴχοντο φεύγοντες ἀπολιπόντες τὴν πόλιν, ἔσω ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκισαν. οἱ δὲ Φοίνικες κατακαύσαντες τὰς τὰς τὰς χώρας τὰς κατὰ λεχθείσας, τρέποντο πρός τε Περινθίους, καὶ Ἀρτάκην. πυθόμενοι δὲ καὶ τούτους νείμαντες, ἔπλεον αὖτις ἐς τὸν Χερσόνησον, ἁρπάσοντες τὰς πρὸς λοίπους τῶν πολίων, ὅσας περ οἱ πρότεροι κατέσυραν· πρὸς δὲ Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν τὸν ἀρχήν. αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἐπὶ τοῦ τε τῶν Φοινίκων ἔσπλου τούτου, ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλέϊ, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες τῷ ἐν Δασκυλίῳ ὑπάρχῳ. τὴν δὲ Χερσόνησον, πλὴν Καρδίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες. Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησάμενος τὴν ἀρχὴν ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου, τρόπῳ τοιῷδε· εἶχον Δόλογκοι Θρήϊκες τὴν ἀρχὴν τὴν Χερσονήσου ταύτην. θυσάντων δὲ τῶν Δολόγκων πεμφθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλέας περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀπέλεξε οἰκίζειν ἐπ' ἀγαθῇ τύχῃ τὸν χώρην τὴν, ὃς αὐτοὺς ἀποίησε ἐκ τοῦ ἱροῦ πρῶτος τοὺς ξείνους καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὸν ἱρὸν ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἤϊσαν. καὶ σφέας ὡς ἐδέησε ἐκάλεσε, ἐκβάποντας ἐκ Ἀθηναίων. Ἐνθεῦτεν ἴσχει Ἀθηναίους Ἰωνικὴ στάσις εἶχε μὲν ὅπως κράτος Πεισίστρατος, ἀταρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τοιῆσδε ἐπωνύμου, τὰ μὲν αἰεκαθεν, ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς· τὰ δὲ νεώτερα, Ἀθηναῖος,

Θρηϊκης Βριλησσου

Χερσονησου ταυτην

Ionibus, quum ex aduerso castra haberent. nam posteaquam potiti sunt vrbibus, formosissimos quosque puerorum seligentes castrauerunt, exectis testibus facientes eunuchos: virgineſque forma præstantissimas ad regem transportarunt: & super hæc, vrbes cum ipsis templis cremauerunt. Ita tertio Iones sunt in seruitutem redacti, primum à Lydis, bis deinceps à Persis. Profectus ab Ionia naualis exercitus, omnia quæ ad læuam sunt in Hellespontum nauigantibus, subegit. nam quæ sunt ad dexteram, iam subacta erant à Persis per continentem. Hellespontiorum autem hæc in Europa sunt, Chersonesus, in qua frequentes sunt vrbes, & Perinthus, & muri super Thraciam, & Selymbria, & Byzantium. Quorũ Byzantii, & qui vlteriori in litore sunt Chalcedonii, ne expectauerunt quidem aduentũ Phœniciæ classis: sed relictis suis vrbibus, in interiora Euxini ponti recesserunt, ibiq; vrbem Mesambriam condiderunt. at Phœnices his vrbibus quas commemoraui incensis, ad Præconnesum & Artacen se conuertunt. Quibus & ipsis igni traditis, rursus in Chersonesum reuehuntur, euersuri ceteras vrbes quas superiore accessu non euerterant. nam Cyzicum ab initio ne accesserant quidem, quod ipsi Cyziceni, iam ante aduentum hunc classis Phœnicum sub rege erant, quum se OEbari filio Megabyzi qui Dascylii præses erat, dedissent. Ceteras Chersonesi vrbes (præter Cardiã) Phœnices subegerunt: Quarum vsque ad id tempus tyrannus erat Miltiades, filius Cimonis, nepos Stesagorę: cuius imperii autor fuerat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modũ: Dolonci Thraces qui Chersonesum hanc tenebant, quum ab Absinthiis bello vexarentur, reges suos, vt de bello cõsulerent, Delphos miserunt. quibus Pythia respondit vt coloniæ in suam terrã deducendæ eum autorem asciscerent qui primus eos templo abeuntes hospitio inuitasset. Dolonci sacram viam ingressi, per Phocenses atque Bœotios iter fecerunt: à quorum nemine inuitati, Athenas diuertunt. Ea tempestate Athenis omne quidem imperium tenebat Pisistratus, dominabatur tamen & Miltiades Cypseli filius è familia [1] Tethrippotrophi, [2] ab Æaco & Ægina oriundus, nuper familia facta Athenienſi,

XXXIII

XXXIV

XXV

1 *Vide quæ paulo post dicit de palma quam hic quadrigario curriculo reportauerat. ibi enim est ὁλύμπια ἀνηρηκὼς τεθρίππῳ, vt hic οἰκίης τιθριπποτρόφου. quod (vt verba sonant) significat. Ex familia quadriiuges equos alente. vel, Equos ad quadrigariũ cursum. Ex quo videtur voluisse lectores splendorem opulentiamque domus colligere.* 2 Longius quidem repetita origine ab Æaco & Ægina oriundus, at propius repetita Athenienſis,

cuius

ctiius author extitit Philæus Æaci filius. Miltiades hic, vt sedebat in domus suæ vestibulo, cernens Doloncos prætereuntes, non illius loci vestem gerentes, neque tela, homines inclamauit: accedentibusque obtulit domicilium & hospitum congiarium. Illi in domum excepti & hospitaliter accepti, aperuerunt ei oraculum, precesq; addiderunt vt eo obsequeretur. Miltiades ea oratione audita, confestim persuasus est, vt qui pertæsus imperium Pisistrati, cuperet illinc emigrare: protinusq; Delphos se contulit oraculum consulturus nunquid faceret quod à Doloncis rogaretur. Iubente Pythia, ita Miltiades Cypseli filius, (qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportauerat) vna cum Doloncis nauigauit, assumptis Athenienſium voluntariis quibusque ad expeditionem ineundam: & vbi locum illum tenuit, ab iis qui se deduxerant, tyrannus creatus est. Is ante omnia Chersonesi isthmum, *id est breuem inter duo maria intercapedinem*, ab vrbe Cardia ad Pactyam muro præsepsit, ne ab Absinthiis regionem incursantibus infestari posset. sunt autem isthmi sex ac triginta stadia. ab hoc autem isthmo introrsus, omnis Chersonesus quadringentorũ viginti stadiorum est longitudinis. Miltiades igitur, interseptis faucibus Chersonesi, atque hoc modo Absinthiis cohibitis, primis ceterorũ Lampsacenis intulit bellum: illi dispositis insidiis eum viuum cepere. Ea re Crœsus Lydus audita (erat autẽ Crœso Miltiades charus) per nuncios Lampsacenis præcepit vt hominem missum facerent: alioqui se illos in morem pini extirpaturum comminatus est. Hac oratione nutantibus Lampsacenis, quid sibi vellet quod Crœsus minabatur se illos in morẽ pini extirpaturũ, vix tandem quidam è maioribus natu intelligens, quid illud esset exposuit, inquiens pinũ ex omnibus arboribus solã esse quæ excisa nullam sobolem remittat, sed prorsus emoriatur. Eapropter veriti Crœsũ Lampsaceni, solutum Miltiadem remiserunt. Ita Miltiades ob Crœsum euasit: qui postea sine liberis moriẽs, imperiũ atq; opes tradidit Stesagoræ, Cimonis sui è matre germani filio. Cui defun-

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

Φιλαίου τῦ Αἰακοῦ παιδὸς ἡγεμόνος τοῦ τόπου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. οὗτος ὁ Μιλτιάδης, καταπλώσας ἐς τοῖσι τοῦ Θρηϊκίου τοῖσι ἐωϋτῦ, ἐρέων τοὺς Δολόγκους παρεόντας, ἐδίζα σὺν ἐγχωρίοισι ἔχοντας, ἢ αἰχμάς, προσεδώσατο· καὶ σφι προσελθοῦσι, ἐπικρείλατο καταγωγίὴ καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτῦ, ἐξέφαινον πρῶ τὸ μαντήϊον. σκοπήσαντες δὲ, ἐδόκεον αὐτῦ τῷ θεῷ μὲν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δ' ἀκούσαντα, παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, εἶα ἀχθομένου τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ βουλόμενον ἐκποδὼν εἶναι. αὐτίκα δ' ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησόμενος ἢ χρηστήριον εἰ ποιοίη τὰ περ αὐτῦ οἱ Δόλογκοι προσεδέοντο. Κελευούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ὀλυμπιὰς αἰπολικῶς προτέρην τουτέων τεθριππασίην, τότε πρῶτα Ἀθηναίων πολλὰ τὸν βουλόμενον μετέχειν τῦ κλήρου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώρην· καί μιν οἱ ἐπαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν ἐνσφέας οἱ Ἀψινθιῆται σηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην. εἰσὶ δὲ οὐκ ἐλάσσους ἓξ τε καὶ τριήκοντα τὰ ἰσθμοῦ. ἀπὸ δὲ τῦ ἰσθμῦ τούτου ἡ Χερσόνησος εἴσω πᾶσα ὁκτὼ καὶ τετρακοσίων ὁ μήκης. Ἀποτειχίσας δὲ τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιῷδε ὑπερβάλλων, τῶν λοιπῶν πρώτοισι ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καί μιν οἱ Λαμψακηνοὶ οἱ λοχήσαντες αἱρέουσι ζωγρίῃ. ὠν δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονώς. πυθόμενος δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας αὐτίκα τρόπον ἀπολεῖν σκολύψει. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει ὁ ἔπος εἶναι τὸ σφέας ἀπολεῖν ὁ Κροῖσος, αὐτίκα τρόπον σκολύψει, μόλις κοτὲ μαθόντων τῶν πρεσβυτέρων, εἶπε ὁ εἰδώς, ὅτι αὐτίκα μοι δοκέει τὰς πρεσβυτέρας πάντων σκληροτάτας ἔλαφος ὀδόντα μετιών, μηδὲ πρωϊαλέθρους ἔτι πολλαπλασίους ἐξανιστάναι. δείσαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ ἀφῆκε Κροῖσον σκολύψαι· αὐτῷ δὲ ταῦτα τελευτὰ πᾶσα, τὴν ἀρχήν τε καὶ τὰ χρήματα παραδοὺς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεῷ παιδὶ ὁμομητρίῳ. καὶ οἱ τελευτή-

quum Philæus, Æaci filius, ex hac familia primus, Athenienſis fuisset. 1 *Hæc Valla non è suo addidit. nam in vulgatis quidem edit. desunt, in vet. autẽ codic. legimtur hæc verba,* πλανωμένων δὲ Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφέας ἀπολεῖν ὁ Κροῖσος, πίτνος τρόπον σκολύψει, *qui error ex repetitione eiusdem verbi* σκολύψει *contigit, librarii oculis alterum transilientibus.*

σαντι Χερσονησίτῃσι θύεσι, ὡς ὁ νόμος, δίκις ἦν, καὶ ἀγῶνα ἱππικὸν τε καὶ γυμνικὸν ἐπιτελέα, ἐν ᾧ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐξῆν ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν πρυτανηίῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμοτέρου τῷ ἔργῳ. Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τρόπῳ τοιῷδε, ἐθαύμασε Μιλτιάδεα ὁ Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τελευτήσαντος ἀδελφεὸν, καὶ καταλαμφθὲν τὰ πρήγματα, ὅτι Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τεσσαρεσκαίδεκα τριήρεα οἱ Πεισιστρατίδαι· οἱ μὲν καὶ ἐπὶ Ἀθηναίοισι ἐποίεον δῆθεν, ὡς δὲ συνέδοξε δηλήσειν τὰ μάλιστα Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον· τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἴκους τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα, δηλαδὴ ἐπιτιμέων· οἱ δὲ Χερσονησίτῃσι πιθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυνατεύοντες πολλῷ· κηλίῳ δὲ ὅλῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπησόμενοι, ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἔσχε τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίοισι δορυφόροισι κρατήσας, καὶ γάμεῖ Ὀλόρου τοῦ Θρηϊκῶν βασιλέος τὴν θυγατέρα Ἡγησιπύλην. Οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα δήμου τὸν κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτεϊ ἐκπεφύγεε Σκύθας. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ Δαρείου, στρατὸν ἀθρόον ἤλασαν μέχρι Χερσονήσου ταύτης. τοὺς δὲ ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε Χερσόνησον· ἐς ὃ οἵ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ ὁ ἐκ Δόλογκοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτεϊ πρότερον ἐγεγόνεε τοῦ τότε μιν κατεχόντων. Τότε δὲ πιθανόμενος ἐξ τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας ἑβδομήκοντα τριήρεας πέντε τοῦ παρεόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὡς τὰ ὁρμήθη ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου. παραμειβόμενός τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ ἀπεστηκότες τῶν νησιωτέων. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι δέκα τῶν νεῶν κατὰ φεύγει ἐς Ἴμβρον· τὰς δὲ οἱ πέμπλην τῶν νεῶν καλέσαν διώκησαν οἱ Φοίνικες· τὰς δὲ νέος ἐπῆν ἐπὶ τοῦ Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἀρχων Μητίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηϊκος ἐὼν θυγατρὸς, ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τῶν ἄμα ἐπῆν νηῒ εἵλοντο οἱ Φοίνικες· καὶ μιν

219

cto Cherſonitæ, vt mos eſt, conditori vrbis, ſacrificant, certamenq; equeſtre ac gymnicũ ſtatuto tempore celebrant, in quo nulli Lampſacenorum certare permittitur. Durãte autem cum Lampſacenis bello, contigit vt Steſagoras quoque liberis orbus decederet, apud curiã percuſſus ſecuri in capite à quodã qui ſe transfugam verbis ſimulabat, ſed re ipſa[1] quã hoſtis erat atrocior. Steſagora hunc in modum defuncto, tum Piſiſtratidæ Miltiadem Cimonis filium fratrem defuncti, cum trireme ad ſuſcipiendas in Cherſoneſo res dimiſerunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerant, tanquã non ſane conſcii mortis Cimonis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades vt venit in Cherſoneſum, [2] domi ſeſe continebat, in honorem videlicet Steſagoræ fratris. Quod quũ audiſſent Cherſonitæ, vndique ex omnibus ciuitatibus principes congregati ſunt ad lugendã cum Miltiade fratris necem. Hi poſtquam venerũt illuc, in vincula coniecti ſunt, & Miltiades Cherſoneſum obtinuit,[3] conductis auxiliariis: filiamque Olori regis Thraciæ Hegeſipylam duxit vxorẽ. [4] Quẽ etſi nuper illuc profectum, tamen non mediocria ſed grauia ſane negotia exceperunt. nam tertio quam hæc geſta ſunt anno è Cherſoneſo profugit, non auſus expectare venientes Scythas Nomades: qui à rege Dario irritati, coactis copiis ad hanc vſq; Cherſoneſum proceſſerant. Illis digreſſis eum rurſus Dolonci reduxere, tribus annis antequam aliis curis implicaretur. Tunc Phœnices apud Tenedum eſſe quum audiſſet, quinq; cum triremibus (quas præſentibus facultatibus impleuerat) Athenas nauigauit, ſoluens ex vrbe Cardia. Qui dum per ſinum Nigrum tranſmiſſa Cherſoneſo curſum tenet, Phœnicum claſſe circumuentus, ipſe quidem cum quatuor triremibus ad Imbrum euaſit, quintam vero Phœnices inſequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracum regis, ſed ex alia muliere. Eum Phœnices quum

XXXIX

XL

XLI

τῶν κατελαβόντων

1 Hoſtis erat, & temerarius. *vel, & ira præcipitis. Ad verbum, Subferuidus.* 2 *Suſpectus eſt hic locus in vulg. edit. Gr. & ἐπιτιμέων eſt potius Vlciſcens, quod hic accipiendum fuerit pro Vltionem moliens.* 3 Quingentos alens auxiliarios. 4 Huic Cimonis filio Miltiadi, quum nuper in Cherſoneſum veniſſet, moleſtiæ maiores quam antea contigerunt. tertio enim quam hæc geſta ſunt anno, à Scythis fugatus fuerat. nam quum Scythæ Nomades à rege Dario irritati, conſerto agmine ad hanc Cherſoneſum vſque progreſſi eſſent, illis inuadentibus obſiſtere non auſus, è Cherſoneſo auſugit, donec poſt Scytharum diſceſſum, cum Dolonci reduxerunt. Hæc inquam tribus ante annis contigerant quam iſta ei euenerunt. Tunc enim quum Phœnices &c. *Lego autem ex vet. cod.* τῶν κατελαβόντων *pro* κατεχόντων *in priore loco, vt ſit* πρὸ τελαύσαντων ἄλλα τοῦ κατελαβόντων πρ. χαλ. *i.* καπίχει ἄλλα, *eo ſenſu quo poſtea dicit* τοῦ τότε μιν κατεχόντων. *Illud autem,* ἐφυγε Χερσόνησον, *fortaſſe interpr. Cherſoneſo exulabat, quod videlicet cum illis congredi auſus non eſſet. Cui interpretationi quadrat* κατήγαγον.

Miltia-

Miltiadis filium esse cognouissent, ad regem perduxerunt, rati se magnam apud eum gratiam inituros: quoniam Miltiades in dicenda apud Iones sententia suasisset vt Iones Scythis rogantibus soluta rate domum abire, obtemperarent. Oblato tamen sibi Metiocho Darius tantum abest vt quicquam mali fecerit, vt permultis eum bonis affecerit. donauit enim domo, facultatibus, vxore etiam Perside: ex qua liberi geniti sunt qui inter Persas censentur.

XLII Miltiades autē ex Imbro Athenas peruenit.[1] Neque hoc anno quicquam est à Persis amplius in Ionas sæuitum, sed benigne sane cum eis actum. Hoc anno Artaphernes Sardium præses, accitis hostiū nunciis, adegit Iones ad pactiones inter se faciendas,[2] de tradēdis mutuo iis qui iniurias intulissēt: neve quid inuicem ferrent aut agerent. Ad hoc adactis Ionibus, per parasangas (ita enim Persæ tricena stadia appellant) regiones diuisit: regionatimque vectigal instituit quod regi penderent: quod vectigal ab Artapherne institutū, ad meā vsque ætatem qui illic fuere pependerunt, eadem pæne qua prius condicione institutum. Et hæc quidem illis pacata erant. ¶ Ceterum ineunte statim

XLIII vere aliis ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobryæ filius, adhuc adolescens, & recens in matrimonium accepta Darii filia Artozostra, ad mare descendit, permagnas ducens peditū classiariorumque copias. Qui cum exercitū postquam in Siciliam peruenit, ipse conscensa naui cum classe abiit, aliis ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus. Posteaquā autem præteruectus Asiam in Ioniam peruenit Mardonius, miram hic rem ego referā iis Græcis qui non assentiuntur Otanem inter septem Persas suasisse potiorem esse Persis statum popularem,[3] abdicatis tyrannis Mardonius statum popularem in ciuitatibus constituit. his actis, in Hellespontum ire contendit: vbi coacta ingenti vi nauium ac peditatus, eas copias traiecit Hellespontum, perque Europam iter Eretriā

XLIV versus atque Athenas faciebat. Hæ igitur ciuitates[4] prætextus à Dario erāt belli inferendi: sed in animo habebat

πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀπήγαγον πρὸς βασιλῆα, δοκέοντες χάριτα μεγάλῳ καθ' ἑωυτοὺς ὄψεσθαι· ὅπως δὲ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι, πείθας κελεύων τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ Σκύθαι παρεσεδέοντο, λύσαντας τὴν γέφυραν, ἀποπλέειν ἐς τὰ ἑωυτῶν· Δαρεῖος ὦν, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν Μιλτιάδεω αἰτήσαντες, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μητίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἴμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ κατὰ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδεὶς ἐπὶ πλέον ἐγένετο πυτίων, ἐς ἰθέως φέρων Ἴωσι. ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο. τότε τῶν ἔτεος Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολεμίων, συνεθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιήσασθαι, ἵνα δοσιδίκαι εἶεν, καὶ μὴ ἀγήλατοι φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ὠνάγκασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας καὶ παρασάγγας, ἃς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τετράκοντα στάδια· καὶ δὴ τούτους μετρήσας, φόρους ἐπιτάξας ἑκάστοισι, οἱ κατ' ἠπείρου ἀτελέστους ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεί, καὶ ἔτι ἐς ἐμέ, ὡς ἐπάχθησαν ὑπ' Ἀρταφέρνεος ἐπάχθησαν ὑπὸ φόρου καὶ κατὰ τὰ καὶ πρότερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηνικὰ ὦν. Ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῶν δὴ ἄλλων καλαλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλῆος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω καταβαίνει ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος ἐών, καὶ νεοστὶ γαμβρὸς βασιλῆος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἅτε δὲ τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπί τε ἐλάσας ἐκ τῆς Κιλικίης, αὐτός μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεός, ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὸν πεζὸν ἄλλοι ἡγεμόνες ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶυμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἑπτὰ Ὀτάνεα γνώμην ἀποδέξασθαι, ὡς χρεὼν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας. τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πρώτους ὁ Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλιας. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἐπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλὸς, διαβαίνει τῇσι νηυσὶ δι' Ἑλλησπόντου, ἐπορεύετο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύετο δὲ ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν δὴ ὦν σφι παρεσκήμμεναι ἦσαν ἐς πόλεμον, ἀταρὰ ἐννοέοντες ἔχοιεν

1 Neque hoc anno vlla Persis aduersus Iones contentio exitit: imo magno Ionum commodo factum hoc fuit, *quod sequitur videlicet.* 2 Vt rationi iniuriarum mutuo reddendæ obnoxii essent, vtque à mutuis direptionibus abstinerent. *vel, Vt iniurias mutuo persequi ex iure possent.* 3 Mardonius enim abdic. tyrannis, *vel, abrogato tyrannis imperio*, statum pop. 4 Prætextus expeditionis ipsis erant:

ὅσας δὲ πλείστας δύναιντο καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλλη-
νίδων πολίων, ἵνα τὸ μὲν δὴ, τῆσι νησὶ Θασίους ὑδὲ χεί-
ρας ἀνταφαμένους, κατεστρέψαντο· τὸ δ', τῷ πεζῷ
κατεστ. Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλους ποιησα-
σθαι. τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι
ἤδη ἦν ὑποχείρια καὶ ἐπήκοα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου ἀφα-
νιζόντες περὶ ὑπὸ τὸν ἤπειρον ἐκομίζοντο μέχρι
Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεώμενοι, τὸν Ἄθων περι-
έβαλλον. ἐπιπεσὼν δὲ σφι περὶ πλέουσι βορέης ἄνε-
μος, μέγας τε καὶ ἄπορος, καὶ παραλημφθεὶς περὶ ἄκρην
πλήθει πολλῶν τῶν νεῶν, ἐκβαλλων πρὸς τὸν Ἄθων·
λέγεται γὰρ τεσσερήκοντα μὲν τῶν νεῶν ἐς διαφθαρείσας
ἐλθεῖν, ἀνδρῶν δὲ δύο μυριάδας ἀπολέσθαι. ὅτε γὰρ
θηριωδεστάτην ἔχουσι τὴν θάλασσαν περὶ τὸν
Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἁρπαζό-
μενοι· οἱ δὲ, πρὸς τῇ πέδῃ ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐ-
τέων νέειν οὐκ ἐπιστέατο, καὶ ἐν τούτῳ διεφθείροντο· οἱ δὲ,
ῥίγεϊ. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἐπάρατος
Μαρδόνιος δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατῷ στρατοπεδευο-
μένῳ ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρήϊκες ἐπε-
χείρησαν· καὶ σφέων πολλοὺς φονεύουσι οἱ Βρύγοι,
Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τραυματίζουσι. οὐ μέντοι οὐδὲ
αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον παρὰ Περσέων. ἐν γὰρ
δὴ τούτῳ ἀπαγέσθη ἐκ τῶν χωρέων τουτέων
Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφέας ναυτικοὺς ἐποιήσα-
το. τότε μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὸν
στρατὸν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε παρεσκευασμένος
πρὸς τοὺς Βρύγους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως πρε-
σβεύοντι Ἄθων. οὗτοι μέντοι οὐ τόλμῃ αἰσχρῶς ἀγω-
νισάμενος, ἀπηλάχθη ἐς τὸν Ἀσίην. Δευτέ-
ρῳ δὲ ἔτεϊ τούτων ὁ Δαρεῖος, πρόφασιν μὲν Θασίους
ἀφορμηθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγειτόνων ὡς ἐπίστα-
σιν μηχανᾶσθαι, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφέας
τὸ τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα
κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, εἶχον ὑπὸ Ἱστιαίου τε
τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ προσόδων ἐουσέ-
ων μεγάλων, ἐχρέωντο τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυ-
πηγεύμενοι μακρὰς, καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περι-
βαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσοδος σφι ἐγίνετο ἔκ τε τῆς ἠ-
πείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μέν γε τῶν
Σκαπτῆς ὕλης. Σκαπτῆς ὕλης τὰ χρύσεια μέταλλα, πεντήκοντα ὀγ-
δώκοντα τάλαντα προσήϊε· ἐκ δὲ τῶν ἀπὸ τῆς
Θάσου, ἐλάσσω μέν τουτέων, συχνὰ δὲ οὕτω, ὥστε
τοῖσι ἐπὶπαν Θασίοισι ἐοῦσι καρπῶ ἀτελέσι, προσιὸν
ἀπό τε τῆς ἠπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτεος ἑκάστου, δι-
κόσια τάλαντα· ὅτε δὲ ὁ πλῆθος ἐν προσῆλθε, τετρακόσια. Εἶδον δὲ ἐγὼ αὐτὰ τὰ μέταλλα τοῦτα·

quam plurimas posset Græcarum ciuitatum subigere. Nam & classe Thasios nec manum ex aduerso leuantes subegit, & peditatu Macedones, vltra eos qui iam seruiebant, in seruitutem redegit. etenim quæ intra Macedones sunt nationes, iam subactæ erant. Hæc classis è Thaso transmittens, ac terram legens, ad Acanthũ vsq; processit: & ex Acantho soluens, dum Athon circumuertit, ventus aquilo vehemens atq; admodũ atrox & intolerandus dicitur in eam ingruisse, nauiumq; pleraſq; [1] in Athon propulsas, ad trecentas afflixisse, vt supra viginti millia hominum interierint: partim quod à feris rapti, partim quod natare nescirent, partim quod petris allisi, (nam sæuissimum circa Athon est mare) partim gelu absumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actum est. Mardonium autem cum pedestribus copiis in Macedonia statiua habentem Thraces Brygi sub noctem inuasere, & cũ alios multos ex eis occiderunt, tum ipsum Mardonium vulnerauerunt. Sed non tamen seruitutem Persarũ deuitare potuerunt. nam Mardonius non prius ex iis locis decessit quam illos in suam redegit potestatem. His subactis rursus reduxit exercitum, tum ob eam quam aduersus Brygos in exercitu terrestri, tum ob maiorem quã in classe ad Athon acceperat calamitatem. Ita hic exercitus pugna turpiter gesta rediit in Asiam. ¶ Insequenti anno Darius ante omnia Thasios à vicinis insimulatos tanquam defectionem molientes, misso nuncio iussit diruere muros, & naues in Abdera transportare. nam Thasii, vt qui ab Histiæo Milesio fuerant obsessi, & prouentus magnos habebant, [2] pecunia multa vtebantur, cum in compingendis nauibus longis, tum validioribus muris vrbi circumdandis. Erat autem eis prouentus ex continenti atque ex metallis. ex fossitia quidem metallorum aureorum materia, [3] septuaginta talentorum: ex Thasiis autem metallis minus, sed tamen ita frequenter, vt si Thasii forent immunes tributorum, fuerint eis in summam prouentura quotannis ex continenti atque ex metallis ducenta talenta, & quando plurimum, trecenta. Quę metalla ipse quoque inspexi,

1 In Athon propulisse, & ex nauibus quidem trecentas, ex hominibus supra viginti millia interiisse. Quum enim feris abundantissimum sit hoc mare quod circa Athon, (id est, hæc maris pars quæ est circa Athon) illi à feris rapti, alii petris allisi, alii, quod natare nescirent, nonnulli & frigore interibant. Et cum nautico q. ex. impendebant in comping. 2 Pecuniam quum ex illis magnis prouentibus habebant, 3 Octoginta

[1] & tamen longe admirabiliora fuere quæ Phœnices ii qui cum Thaſo eam inſulam condiderunt, inuenere: quę inſula ab hoc Thaſo Phœnice nomen obtinuit. Hęc autem Thaſi Phœnicea metalla ſunt inter locum qui vocatur AEnyrorum & Cœnyrorum, ſita: atque e regione Samothraciæ ingens mons indagando euerſus eſt. Et hoc quidem
XLVIII huiuſcemodi eſt. Thaſii autem iubente Dario, muros ſuos diruerunt, & naues omnes in Abdera tranſportarunt. Poſt hæc Darius, quid in animo Græci haberent, pugnarene ſecum an ſeſe dedere, tentandũ ratus, legatos per Græciam alios alio dimittit, regi terram & aquam petere iuſſos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias ſibi maritimas ciuitates mittit, imperans longas naues fieri, & hippagogas, *id eſt, naues quibus equi feruntur.*
XLIX Dum hæc iſti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Perſes præceperat petentibus, terrã multi in continente populi dederunt: inſulani quoque, cum alii omnes, ad quos eadem petituri legati acceſſere, tum vero Æginetæ. Qua de re continuo Athenienſes irritati ſunt, quod putarent hoſtili in ipſos animo dediſſe terram & aquam Æginetas, vt vna cum Perſa aduerſus Athenas militarent. Itaque libenter occaſionem contra Æginetas amplexi, Spartam profecti illos inſimulauerunt quod ex eo quod fecerãt Græ-
L ciã prodidiſſent. Ad hanc delationẽ Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarũ rex, Æginam tranſmiſit, animo præcipuos eius rei autores comprehendendi. Conanti autẽ illos comprehendere cum alii Æginetæ interceſſere, tũ præcipue Crius Polycriti filius, [2] negans eum gauiſurum ſiquem abduceret Æginetarum: nam id eum facere ſine communi conſilio Spartiatarum, ſed ab Athenienſibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturum fuiſſe ad ſe comprehendendos. Hoc autem dicebat ex [3] epiſtola Demarati. Eum Cleomenes ab Ægina diſcedens interrogauit quod ei nomen eſſet. Ille reſpondit quod erat Crios, *id eſt aries.* Cui Cleomenes, Crie, inquit, iam nunc præferrato cornua, tanquam occurſurus magno malo.
LI ¶ Spartæ autem per id tempus Demaratus Cleomenem inſimulabat, & ipſe rex Spartiatarum,

τὴ μακρῷ ἰῶ αὐτέων θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες αἰδρεγοι οἱ μὴ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἢ τις νῦν ἀπὸ τῦ Θάσου τύτου τῦ Φοίνικος τοὔνομα ἔσκε· τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικὰ ταῦτά ἐστι τῆς Φοινικὰ
Θάσου, μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου, καὶ Κοινύρων· ἀντίον δὲ Σαμοθρηίκης ὄρος μέγα αἰεσθεμμένον· οὗτοι ζητήσει. τῦτο μὲν νυν ἔστι τοιοῦ- ἢ ἐπὶ τῆς
το. Οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλέϊ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον, καὶ τὰς νέας πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἄβδηρα. μετὰ τῦτο, ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅ, τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, ἤτοι πολεμέειν ἑωϋτῷ, ἢ δωρα διδόναι σφέας αὐτοῖς. διέπεμπε ὧν κήρυκας, ἄλλους ἄλλη πάσης, καὶ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέϊ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τύτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωϋτῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, καὶ τοῖσι ἥκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προῄκετο αἰτέων ὁ Πέρσης· πάντες δὲ νησιῶται, ἐς τὰς ἀπικνέατο αἰτήσοντες, οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται δεδώκεσαν γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δὲ σφι ταῦτα, ἰθέως Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ὅτι σφίσι ἔχοντας τὰς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ὅτι σφέας στρατεύσωνται· καὶ ἅσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο. φοιτέοντές τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγόρεον Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν, προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς
30 ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην, Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἴγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνειν, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγένοντο ἀντίξοοι τῶν Αἰγινητέων, ὁ δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς οὐκ ἔφη αὐτὸν ὑπόδεια ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων. κατὰ γὰρ μὲν Σπαρτιητέων τὸν κοινὸν ποιέειν ταῦτα, ὑπὸ Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν τῷ ἑτέρῳ βασιλέϊ ἑλόντα συλλαμβάνειν. ἔ-
40 λεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπαλλασσόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἴρετο τὸν Κριὸν ὅ, τι οἱ εἴη τὸ οὔνομα· ὁ δὲ τὸν ἐπέφρασέ οἱ. ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη, Ἤδη νῦν καταχάλκευε τὼ Κριὲ τὰ κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κα- 221
κῷ. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τῶτον τὸν χρόνον νεωμένων Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, διέβαλε τὸν Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων,

1 Ex quibus admiratione digna erant ea potiſſimum quæ Ph. 2 *Id eſt,* Negans eum impune quemquam Ægin. abduciturum. 3 Mandato

οἰκίης ἦ τὸ ὑποδεέστερης· κατ' ἀρχὴν μὲν ὦδὲν ὑποδεέστερης, (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι) τοῦ πρεσβυτέρην δέ κως τιμὴν μᾶλλον ἢ Εὐρυσθένεος. Λακεδαιμόνιοι γάρ, ὁμολογέοντες τοῖσι ποιητῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου βασιλεύοντα, ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώρην τὴν νῦν ἔχονται, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μοῦνον δὲ πολλοὶ, Ἀριστοδήμῳ τελευτῆσαι τὴν γυναῖκα, τῇ οὔνομα εἶναι Ἀργείην. δυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος. ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα· βραδύτατα δὲ τὰ Ἀριστοδήμου τὰ τέκνα, ἰσόφρονα τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἐόντας, βουλομένους νόμον βασιλέα τῶν παίδων ἕν πρεσβύτερον ποιήσασθαι· ἔχειν δὴ σφέας ἔχοντας ἐλαύνειν, ὥστε μὴ ὁμοίων καὶ ἴσων ἀμφοτέρων ἐόντων. δύνασθαι γνῶναι, ἢ μὴ τοῦ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ, οὐδὲ αὐτὴν φάναι ἀτρεκέως εἰδέναι· εἶναι μὲν γὰρ δκαρῆ λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἴ κως ἀμφοτέροισι γένοιτο βασιλεῦσι. τοὺς μὲν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν. ἀπορέουσι δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ, τι χρήσονται τῷ χρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφοτέρους τὰ νομιζόμενα βασιλεύεσθαι, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γενεσίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτα σφι αἰνέλειν. τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέουσι οὐδὲν ἦεν ὅκως ἐξεύρωσι αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, ἐς ὃ δὴ ἄνδρα Μεσσήνιον, τῷ οὔνομα εἶναι Πανίτην. ἐσοδήσαντα δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην πάσῃ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γυναῖκα τὴν παίδων πρότερον λούσῃ καὶ σιτίζει. καὶ ὃς μὲν ταῦτα φαίνηται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πρῶτα ἔξειν ὅσον τι χρὴ δίζηνται καὶ θέλουσι ἐξεύρειν· ὡς δὲ πλανᾶται καὶ ἀτρεκέα, ἀλλὰ ξεῖνα ποιεῦσα, δῆλα σφι ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἀτρεκέα πλέον οὐδὲν εἰδέη· ἐπ' ἄλλην τε σφέας τρέπεσθαι ὁδόν. οὕτω δὴ τοὺς Σπαρτιήτας, κατὰ τὰ τοῦ Μεσσηνίου ἐσοδήκας, φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν καὶ ταύτην πρώτην καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδυῖαν τὸν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντες δὲ τὸν παῖδα τὸν τιμιώτερον τῶν γεναμένων, ὡς ἐὸν πρότερον, δίδοσθαι τὸ τῶν δημοσίων· καὶ οἱ οὔνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα· τὸν δὲ νεώτερον, Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας, αὐτούς τε ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι διαφόρους εἶναι πάντα χρόνον τὸν ζόης αὐτέων πρὸς ἀλλήλους, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους, ὡσαύτως διατελέειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν ταῦτα λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων·

sed ex familia inferiore, quæ tamen alia nulla in re inferior erat, (ab eodē enim oriundi) quam quod familia EVrysthenis, quod primigenius esset, nonnihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonii, nulli poetarum assentientes, negant se in eam quam nunc possident regionem deductos a filiis Aristodemi, sed ab ipso Aristodemo regnante, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius. Nec multo pòst Aristodemi vxorem nomine[1] Æginam, (quam dicunt fuisse filiam AVtesionis, qui fuit Tisameni, qui fuit Therſandri, qui fuit Polynicis filius) peperisse geminos: [2] eisque natis Aristodemum morbo decessisse. Lacedæmonios autem qui tum erant, inito consilio creasse regem è pueris eum qui esset primigenius, vt lex iubebat. Sed nescientes vtrum puerorum eligerent, quum essent similes ac pares: id quum nequirent ipsi discernere, prius fuisse percontatos genitricem: eaque negante se dignoscere, sed dissimulante, quod videlicet (vt credibile est) magnopere cuperet ambos effici reges: ita de hoc dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos sciscitatum quid in ea re agerent: & iis Pythiam respondisse vt vtrunque puerorum regem ducerent, sed primigenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent, admonitos fuisse à quodam Messenio, nomine Panite, vt obseruarent vtrum puerorum mater priorem lauaret cibaretq; : quam si deprehenderent eodem semper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inuenturos quod vellent: sin illa alternando erraret, palam fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse: & vt isti aliam rationem inirent. Ibique Spartiatas ex admonitu Messenii obseruantes matrem puerorum, ignaram cur obseruaretur, animaduertentesque illam præferentem alteri primigenium tum cibando tum lauando, accepisse puerum qui magis honorabatur à matre, tanquam primigenium, publiceque alendum curasse, impositoque ei nomine EVrysthene: iuniori, Procle. Hos autem fratres, vbi adoleuerunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidē eorū posteros perseueraſſe. Hęc soli Græcorum Lacedæmonii aiunt.

1 Argiuam, 2 Aristodemum autem liberos hos intuitum morbo decessisse.

At hæc

Athæc quæ commemorantur à Græcis, ego ſcribo: hos Dorienſium reges vſque ad Perſeum Danaes à deo genitum, recenſeri recte à Græcis, & oſtendi Græcos eſſe. iam tũ enim iſti inter Græcos cenſebantur. Ideo autẽ dixi, vſque ad Perſeum, nec altius repetii, quod nullũ Perſeo cognomentum fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaque à me rectam rationem ſequente dictum recte eſt vſque ad Perſeum. A Danae vero Acriſii filia retrorſum patres eorum recenſendo, conſtabit principes Dorienſium [1] ex Ægypto oriundos. Hæc generis recenſio ex commemoratione Græcorũ
LIV facta eſt. Vt autẽ à Perſis fertur, Perſeus ipſe, quum eſſet Aſſyrius, factus eſt Græcus, non tamen progenitores eius. nam progenitores Acriſii [2] recenſere ad progeniem Perſei nihil attinet: eoſque (quemadmodum Græci aiunt) Ægy-
LV ptios fuiſſe. Hæc de his hactenus. Quod autem regnum Dorum, quum Ægyptii eſſent, ſibi traditũ acceperint, hoc (quoniam ab aliis dictũ eſt) omittemus: quæ vero alii non attigerunt, eorum faciemus mentionem. [3] Has di-
LVI gnationes regibus Spartiatæ tribuerũt: duo ſacerdotia, Iouis Lacedæmonii & Iouis cæleſtis: & ius belli in quamcunq; libuerit regionem inferendi, vt id nulli Spartiatarum prohibere fas ſit, alioqui piaculari crimine teneatur. Vt in expeditionibus adeundis primi eant reges, in abeundo poſtremi ſint. Centum delecti viri eis in militia cuſtodes adſint. [4] In egreſſibus vtantur quotcunque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant. Bellica hęc.
LVII Alia ſunt quę pacis tempore eis tribuuntur: Vt quoties aliqua publica euiſceratio fit, primi in cœna reges diſcũbant, & iis primis diſtribui incipiat vtrique eorum duplum omnium quàm ceteris conuiuis: [5] libaminaque immolatorum & coria, eorũ ſint. Singulis quoque calendis inſtantis menſis, ſingula pecora vtrique è publico dentur Apollini immolanda: & farinæ medimnus, *id eſt*, *ſex modia*, & vini Laconicus quartarius: & in ſpectaculis ſingulorum certaminum certis lo-

τὰ δὲ δὴ καταλειπόμενα ὑπ' Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω. τούτους τοὺς Δωριέων βασιλῆας, μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δανάης τοῦ θεοῦ ἀπόντος, καλεομένους ὀρθῶς ὑπ' Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνες, ἤδη γὰρ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον. ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ αἰτιηθεὶς ἐλάχεον, ὅτι οὐκ ἔστι ἐπωνυμίη Περσεῖ θνητοῦ πατρὸς ὀνομασθῆναι, ὥσπερ Ἡρακλεῖ Ἀμφιτρύων. ἤδη ὦν ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἰρήσθαί μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου καταλέξαντι τοὺς αἰεὶ πατέρας αὐτέων, φανήσεται δὴ ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενέες. ταῦτα μὲν νυν κατὰ τοὺς Ἕλληνας λέγουσι γεγονέναι. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεὺς, ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος προόντες. τοὺς δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκιότητα Περσεῖ εἶναι, τούτους δὲ εἰ, κατάπερ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τουτέων εἰρήσθω. ὅτι δὲ ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιληίας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτέων εἴρηται, ἐπισκιῶ αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τουτέων μνήμην ποιήσομαι.

Γέρεά τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δεδώκασι, ἱρωσύνας δύο, Διός τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπὶ ὅκου ἂν βούλωνται χώρην. τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων ἀπαγορεύειν· εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἐπὶ τῷ ἄγει ἐπέχεσθαι. στρατευομένων δὲ, πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλῆας, ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λοχαγέας ὅτι στρατῆς φυλάσσειν αὐτούς. πρεσβύτοισι δὲ χρᾶσθαι ὁμοίοισι τοῖσι ἐξοσίοισι, ὁκόσοισι ἂν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἀπόντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρηναῖα κατὰ τάδε σφὶ δέδοται· ἐὼν θυσίην τινὰ δημοτελέα ποιέηται, πρώτοισι ὑπὸ τοῦ δείπνου ἵζειν τοῖσι βασιλεῦσι· καὶ ἀπὸ τούτων πρῶτον μὲν ἀρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι. καὶ σπονδῆς ἐπὶ τούτων, καὶ τῶν ἱερείων προβαίων τὰ δέρματα. ἐς μηνίας δὲ καὶ ἑβδόμας ἑκάστου μηνός, δίδοται ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήιον τέλεον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικήν. καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας

1 Ægyptios fuiſſe indigenas. 2 Nullam habere cum Perſeo conſanguinitatem: 3 Has dignitates. *Vel*; Hos honores.
4 Quoties in expeditionem proficiſcuntur, vtant. 5 Et vt primum in libationibus locum obtineant, coriaq; immolatorum pecorum, eorum ſint. Singulis quoque calendis, & ſeptimo quoque die menſis ineuntis, victima perfecta vtrique illorum detur in Apollinis æde. *Illud autem, ἱρήιον τέλεον, (id eſt, ad verbum, perfecta victima, & quaſi omnibus ſuis numeris abſoluta) varie exponitur.*

ὀξυρέπτης, καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τούτοισι προσκεῖσθαι τοὺς αὐτὸς ἐθέλοντας τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἱρέεσθαι δύο ἑκάτερον. (οἱ δὲ Πύθιοι, εἰσὶ θεοπρόποι ἐς Δελφοὺς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια) μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ὅπισθε δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην· παρεοῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι. τιμᾶται δὲ τοῦτο καὶ τοῖσι ἰδιωτέων κληθεῖσι ὅπισθε δεῖπνον τιμᾶσθαι. ταῖσι δὲ μαντηίας ταῖς γινομένας τούτοις φυλάσσειν· σιωπᾶσθαι δὲ καὶ τοὺς πυθίους. δικάζειν δὲ μούνους τοὺς βασιλέας τοσάδε μούνα· πατρούχου τε παρθένου πέρι, ἐς ὃν ἂν ἥκῃ ἔχειν, ἢν μὴ αὐτὸς ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ· καὶ ὁδῶν δημοσίων πέρι· καὶ ἢν τις θεὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἑκάτερον ποιέεσθαι· καὶ παρίζειν βουλεύουσι πᾶσι γέρουσι, ἐοῦσι δυοῖν δέουσι τεσσεράκοντα. ἢν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους πρὸς δυώδεκα, τρίτην δὲ, τὴν ἑωυτῶν. Ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων· ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε· ἱππέες περιαγγέλλουσι δεῦρο καὶ ἐς Περιοίκους κατὰ τὴν Λακωνικήν· κατὰ δὲ τὸ πολιοῦχον ἄστυ γυναῖκες περιιοῦσαι, λέβητας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἑκάστης ἐλεύθερος δύο καταμιαίνεσθαι ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ὄπιθε ἔασι. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι καὶ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἐᾶσι ὠυτὸς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ. τὸ γὰρ βαρβάρων οἱ πλεῦνες τωὐτῷ νόμῳ χρέωνται καὶ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δὴ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν οἰκοίων καὶ ἄλλοισι ἐς τὸν κῆδος εἶναι. ἱππέων δὲ καὶ τῶν εἰλωτέων, καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλλεχθέωσι ἐς τωὐτὸ πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονταί τε τὰ μέτωπα παρυφύμενοι, καὶ οἰμωγῇ δοκεῦσι χρᾶσθαι ἀπλέτῳ· φάμενοί τε ὕστατον αἰεὶ ἀποκλαίεσθαι τῶν βασιλέων, ἤν τοι δὴ γε ἀρίστου. ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τοῦτο δὲ εἴδωλον σκευάσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων ἄκοιτός ἐστι σφι, ἐν δὲ αἱρεσίῃ συνίζει, οὐδὲ πειθόμενοί τισι τὰς ἡμέρας. Συμφορὴ δὲ καὶ τοῦτο τοῖσι Γέρουσι· ἐπεὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος δῆμος ἐνίκησε βασιλεύειν, ἐκεῖνος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις

cis præsideant.[1] Liceatque quibuscunque libeat ciuibus inniti, & vtrique binos eligere Pythios. (sunt autem Pythii qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quique publice cum regibus pascuntur.) Regibus ad cœnam nõ euntibus mittantur bini farinę chœnices, *id est, semodia*, & vini singulæ cotylæ, *id est, sextarii*: præsentibus dupla dentur omnia. eadē ratione à priuatis quoque inuitati ad cœnam, honorentur. [2] Vaticinia quæ de virgine pupilla, vtri danda sit, eine cui mater, an cui pater desponderat: necnon de viis publicis: & siquis adoptiuum filium[3] facere velit inuitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio assidere in senatu, qui constat ex duodetriginta senibus: si eo non accesserint, eorum maxime propinqui duo senatores ius regum obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro seipsis. Viuentibus hæc regibus LVIII à republica Spartiatarum tribuuntur: ista, defunctis: Equites per vniuersam Laconicam obitum regis enunciant: feminæ per vrbem circumeuntes ollas pulsitant. quumque hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marem ac feminam, luctu fœdari, magnis pœnis (nisi hoc faxint) impositis. Eadem autem circa funus regum consuetudo Lacedæmoniis est quæ barbaris Asianis. nam plerique barbarorum eodem ritu in mortibus regum vtuntur. Siquidem[4] posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet eius exequiis adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios quosque Spartiatarum, qui sunt numero vicinorum. Quorum & item seruorum atque ipsorum Spartiatarum posteaquã multa millia in vnum coacta sunt, promiscue cum mulieribus frontes suas intrepide pungunt, & vlulatu immenso vtuntur, vltimum quenque regum dicentes semper fuisse optimum. Qui vero regum in bello periit, eius simulacrum quum expressérunt, in toro bene strato efferunt, cuius tumulatione decem dies iustitium est, nullusque magistratuũ consessus, sed luctus continens. In hoc quoque cum Persis isti conueniunt LIX quod defuncto rege alter qui succedit, liberat ære alieno quicunque

223

1 Liceatque illis quos velint ex ciuibus proxenos constituere, *vel*, creare. *Erant autem proxeni qui totius vrbis nomine hospitio excipiebant qui ex aliis ciuitatibus adueniebant, itaque quæcunque poterant humanitatis officia præstabant.* 2 Vaticinia autem quæ eduntur, vt ab iis custodiantur, *vel, asseruentur*. Vt soli reges de his solis iudicium ferant: de virgine ad quam tota hereditas deuenerit, quis ex iure illam in vxorem ducere debeat, si pater eam non desponderit. *Ad verbum*, Cui obueniat illam habere. *i. in quem cadat. Sic Gall. A qui il vient, pro, à qui il touche.* 3 Facere velit, vt coram regibus faciat. *vel, in conspectu regum.* 4 Mortuo rege Lacedæmoniorum coguntur prosequi funus aperto pectore totius Lacedæmoniæ regionis certi numeri incolæ, exceptis Spartiatis. *Ita Camerar. hunc locum interpret.*

Spar-

Spartiata aliquid aut regi aut reipublicæ debebat: & apud Persas item qui rex creatus est, omnibus ciuitatibus tributum quod debebant remittit. Cum
LX Ægyptiis etiã Lacedæmonii in hoc cõgruunt, quod eorũ præcones & tibicines & coqui in paterna artificia succedunt: & coquus è coquo, & tibicen è tibicine, & præco ex præcone gignitur: neq; vlli propter vocalitatẽ aliis insidiantes seipsos ingerunt, sed in paterno opere perseuerant: atq; hæc quidem ita
LXI fiunt. ¶ Cleomenẽ autem tunc quum apud Æginam esset, communi Græciæ bono operam dantem insimulabat Demaratus, non tam Æginetis studens, quam inuidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab Ægina reuersus consultabat vt regno submoueret, ob hanc rem intendens in eum actionem: Ariston Spartæ regnum obtinens, quum è duabus vxoribus liberos non susciperet, & in se culpam eius rei non esse agnosceret, tertiam duxit vxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, cuius opera ex omnibus ciuibus maxime vtebatur: cui viro erat vxor specioſissima, ex turpissima talis facta. siquidem hanc mala forma præditã esse cernens nutrix sua, idq; parentes eius, vtpote locupletes, ægre ferre, hoc excogitauit, vt puellam singulis diebus baiularet ad Helenæ templum, quod est in loco qui dicitur Therapne, supra fanum Phœbi. eo quoties nutrix intulerat puellam, stans ante simulacrũ, deam precabatur vt alumnã deformitate liberaret. Cui aliquando exeunti è templo mulier quædam apparuisse fertur, atque interrogasse illam quidnam in vlnis gestaret: & quum nutrix se infantem gestare respondisset, iussisse sibi ostendi. Quumque negaret nutrix id se facturam, quod infantem parentes sui vetuissent ostendi cuipiam, institisse iubere prorsus vt sibi ostenderetur. [1] magni enim facturam illam si à se infans conspiceretur. ita nutrice puellam ostendente, demulcentem caput puellæ dixisse, futurã eam omnium Spartanarum formosissimam: atque ab eo pristinam speciem decidisse. Hanc, quum ad nubilem peruenit ætatem, duxit vxorem Agetus
LXII Alcidis filius, ille amicus Aristonis. Eius mulieris amore titillatus quum esset Ariston, hanc rem commentus est:

τὴ Σπαρτιητέων τῷ βασιλέϊ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε. ὁ δ' αὖ Πέρσησι ὁ καπῃλεύμενος βασιλεὺς ὃν προοφειλόμενον φόρον μετίει πάσησι τῇσι πόλισι. Συμφέρονται ὦν καὶ παῖδες Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι· οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τοὺς πατρῴους τέχνας. καὶ αὐλητὴς τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κῆρυξ κήρυκος, οὐ χρὴ λακμοτροφωνίην ὑπιπτεύοντι ἄλλοι σφέας παρακληίοισι, ἀλλὰ καὶ τὰ πάτρια ὑπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται. Τότε δὲ ὧν Κλεομένεα ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ πρήσσοντα, ὁ Δημάρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινητέων οὕτω κηδόμενος, ὡς φθόνῳ καὶ ἄτῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοσήσας ἀπὸ Αἰγίνης, ἐβούλευε τὸν Δημάρητον παῦσαι τῆς βασιληίης, ἁμὰ πρῆγμα τοιόνδε ὑπίσχνεε ἐς αὐτὸ ποιήσειν· Ἀρείσωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ, ἐν νῷ δοκέοντι ἔσεσθαι, γινώσκετο ἀμφὶς τοῦτο εἰ αἴτιος, γαμέει τρίτῳ καὶ τρίτην γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέει· ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνήρ, τῷ πρεσχόμενος τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρείσων. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ κάλλιστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ τοῦτο μὲν κάλλιστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη. ἐοῦσαν γὰρ μιν τὸ εἶδος φλεύρην, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, τροφὸς ἐοῦσα καὶ ὁρέουσα τὰς μητέρας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιεύμενους, τοῦτο ἔκαστα μαθοῦσα, ὑπεφέρετο τοιάδε· ἐφόρεε αὐτὴν αἰεὶ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρὸν, τὸ ἵδρυται ἐν τῇ Θεραπνῃ καλεομένῃ, ὑπὲρ θεὸν τὸν Φοιβηίου ἱρόν. ἔχουσα δὲ ἐπείκειε ἡ τροφὸς πρὸς τὸν ἄγαλμα ἵστα, καὶ ἐλίσσετο τὸν θεὸν ἀπαλλάξαι τὸ δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δή κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ὑπαφθῆναι· ὑπαφθεῖσαν δ', ἐπείρεσθαί μιν ὅ, τι φέροι ἐν τῇ ἀγκάλῃ. καὶ τὴν φήσαι, ὡς παιδίον φορέοι. τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ὑπιδεικνύναι. τὴν δὲ πρόφασιν ἐωυτῇ κελεύειν ὑπιδεῖξαι. ὁρέουσαν δὴ τὴν γυναῖκα πολλοῦ ποιεύμενον ἰδέσθαι, ὅτῳ δὴ τρόπῳ τροφὸν ἔδοξε τὸ παιδίον. τὴν δὲ, καταψώσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλήν, εἶπαι ὡς καλλίς βύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσεῖν τὸ εἶδος. γαμέει δέ μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπιγμένην Ἄγητος ὁ Ἀλκείδεω, τοῦ δὴ ὁ Ἀρείσωνος φίλος. Τὸν δ' Ἀρείσωνα ἔσχε ἄρα τὴ γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως. μηχανᾶται δὴ τοιάδε·

1 Nutricem autem, quum videret mulierem illam magni æstimare, infantem à se conspici, ei tandem ostendisse. Hanc autem caput puellæ demulc. dixisse, &c.

αὐτός τε τῷ ἑταίρῳ τὴν ἰδίην γυναῖκα αὕτη, ἐπεδέκετο δωτίνην δώσειν τῶν ἑωυτῷ πρήγματων ἥν τι ὁ Ἀγις αὐτὸς ἐκ τοῦ ἑλληται, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὸ ὁμοῖον δίδοναι. ὁ δέ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὁρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, κατανεύει ταῦτα. ὅτε δὲ τούτοισι ὅρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ, αὐτός τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο, τὸ δὴ ἰδὼν ἥρεετο τὸν εἵλετο τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγης, καὶ αὐτὸς τὸ ὁμοῖον ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου. ἐνθαῦτα δὴ τὸν ἑταῖρον τὴν γυναῖκα ἐπιέσθαι ἀπάγεσθαι. ὁ δέ, πλὴν τούτου μοῦνον, πάντα ἔφη κατανέσαι. ἀναγκαζόμενος μέντοι τῷ τε ὅρκῳ, καὶ τὴν ἀπάτην τῇ ὑποδοχῇ, ἀπῆγε ἀπαγεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὸν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἀποπεμψάμενος. ὁ δὲ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ ἢ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίκτει τὸν δὴ Δημάρητον. καί τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων, ἐξαγγέλλει ὡς οἱ παῖς γένοιτο. ὁ δὲ, ὅτε σάφα μνήμων τε ἦν χρόνου τοῦ ἠγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ὅτι δακτύλῳ συμβαλλόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας, Οὐκ αὐτέμὸς εἴη. τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι. τρῆγμα μέντοι οὐδὲν ἐποιήσαντο τοιοῦτο· ὁ δὲ παῖς ηὔξετο· καὶ τῷ Ἀρίστωνι ὁ εἰρημένος μετέμελε. παῖδα γὰρ ὃν Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστα οἱ ὁμοῖον ἐόντα· Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὔνομα ἔθετο, ἀπὸ τόδε· πρότερον τούτεων, πάντα δημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι ὡς ἀνδρὶ βιδοκιμέοντι ἀπὸ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γιομένων, ἐρρύη ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι. ἀπὸ τοῦτο μὲν οἱ ὄνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνῳ δὲ πρότερον Ἀρίστωνα μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιληίην. ἔσχε δὲ (ὡς ἔοικε) ἀνάστυτα γιόμενα ταῦτα, καταπαύσας Δημάρητον τὴν βασιληίης, ἀπὸ τὰ Κλεομένεϊ διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε ὁ Δημάρητος ἀπαγαγὼν τὸν στρατὸν ἐξ Ἐλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ' Αἰγινήτεων τοὺς μηδίσαντας ἀπαβάντος Κλεομένεος. Ὁρμηθεὶς ὦν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης, συνίστατο Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος, ἐόντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἐὼν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλέα αὐτὶ Δημαρήτου, ἕψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας· ὁ δὲ Λευτυχίδης ἐὼν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γενομένως, ἀπὸ τοιῆνδε πρήγματος τοιόνδε· ἁρμοσαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ἐπιβουλεύσας, ἁρπάσας Λευτυχίδεα τὸν γάμον, φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἁρπάσας καὶ ἔχων γυναῖκα. καὶ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἔχθρη

Ageto sodali suo, cuius illa erat vxor, recepit se dono daturũ vnam è suis rebus quamcunque ille optaret: atque inuicem iussit illum simile munus sibi dare. Agetus nihil de re vxoria suspicatus, quum videret Aristoni quoque vxorẽ esse, accepit condicionem, & in eam rem iusiurandum interposuit. Cui mox Ariston è suis rebus pretiosis donauit quã ille elegit. Ipse vicissim, quum eius partes petendi muneris ab illo fuerunt, ibi optauit vxorẽ eius adferri. Agetus dicere, se præter hoc vnũ cetera annuisse: iureiurando tamen adactus ac dolo seductus, ad eam ducendã abiit. Ita tertiam hanc Ariston, repudiata secunda, duxit vxorem: quæ circa legitimũ pariendi tempus, nondum exactis decẽ mensibus, hunc ei genuit Demaratũ. Ariston, quum ei sedenti in basilica cũ ephoris quidam famulus nuncium nati filii attulisset, sciens quo tempore duxisset vxorem, deductis in digitos mensibus, dixit cum iureiurando, Hic non est filius meus. Quod audientes ephori, haud magni fecere impræsentiarũ: sed posteaquam puer adoleuit, pœnituit Aristonem dicti, opinantem vtique filium suum esse Demaratum: cui ideo nomen impositum est Demaratus, *id est, à populo votis petitus*: quod ante eum natum omnis populus vota fecit vt Aristoni, omnium ante id tempus regum probatissimo, filius gigneretur. ea de re id nomẽ impositum est. Interiecto deinde tempore Aristone vita functo, Demaratus obtinuit regnum: sed videlicet necesse erat vt id quod auditum fuerat, hominem regno priuaret. Eapropter à Cleomene vehementer insimulabatur, cũ antea quod ab Eleusine abduxisset exercitum, tum eo tempore quum aduersus Æginetas cum Medo sentientes traiecit Cleomenes. Ergo ingressus eum vrgere Cleomenes, componit cum Leutychide Menaris filio, Agis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, vt si eum regem in locum Demarati cõstituisset, se aduersus Æginetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipue causam, quod quũ Percala filia Chilonis, filii Demarmeni, ei desponsata esset, Demaratus insidiose hominẽ cõiugio priuauit, præoccupata & prærepta vxore, ac retenta. Ob hãc causam Leutychidi inimicitiæ

LXIII

LXIV

LXV

1 Illius vxorem abducere studebat. 2 Eam abducere permisit. 3 Quæ intra breuius temporis spatium, & non exact. *Id est, intra breuius quam decem mensium spatium.* 4 Vlcisci

cum De-

cum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene solicitante, contra Demaratum iurauit, negans eum rite Spartanorum esse regem, quod Aristonis filius non esset, deinde quod iurauerat institit cõfirmare: quod Ariston aliquando dixisset, quum ei nunciasset famulus suus filium ei natum, & menses conferens, iureiurando negasset illũ esse filium suum. Huic verbo insistens Leutychides, pronunciabat Demaratum neque Aristonis filium esse, neque rite Spartæ regnare: eisdem ephoris adhibitis testibus qui Aristoni assidentes tunc hæc ab illo audierant. LXVI Tandem re in contentionem deducta, visum est Spartiatis oraculum quod Delphis est consulendum an foret Demaratus Aristonis filius necne. Ibi Cleomenes,[1] quum ex ipsius erga Pythiam prouidentia nihil suspicionis esset, subornat Cobonem quendam Aristophanti filiũ maxima apud Delphos autoritate, vt persuadeat Periallæ mulierum vaticinantium antistiti, dicere ea quæ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia, sciscitantibus iis qui ad oraculum erant missi, negauit Aristonis filium esse Demaratum. quæ tamen res sequenti tempore palam facta est, & Cobon è Delphis profugit, & Perialla honore LXVII abdicata est. Hactenus quæ ad deponendum regno Demaratum acta sunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam quod quum eiectus regno gereret magistratum, adesset que spectaculo gymnopædiarum, *id est palestræ nudorum puerorum*, misit ad eum Leutychides, in locum Demarati rex factus, deridendi insultandique caussa, ministrum, qui interrogaret [2]qualis esset præfectura post regnum. Eam interrogationem ægre ferens Demaratus, respondit se vtrumque expertum, illum vero non: & eam interrogationem Lacedæmoniis futurã initium plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc loquutus, velato capite è theatro domum abiit, confestimque præparatum Ioui bouem immolauit: quo im- LXVIII molato, matrem accersiit. Quę quum adueniisset, positis in eius manus extis, mulierem his verbis obsecrauit, Per ego te mater cum alios deos, tum Iouem hunc domesticum, quem tango, precor, promas mihi veritatem: quisnam reuera meus est pater? Nam Leutychides inter conuicia obiecit,

ἢ ἐς ὃν Δημάρητον ἐγείνεε· τότε δὲ ὀκ τῆς Κλεομένεος προθυμίης ὁ Λευτυχίδης κατώμνυ Δημαρήτου, φὰς αὐὸν ὀκ ἰηνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, ὀκ ἐόντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τὴν κατωμοσίην, ἐδίωκε ἀνασώζων ἐκεῖνο ὃ ἔπος ὃ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλεόμενος τὺς μηνας, ἀπώμοσε, φὰς ὀκ ἑωυτῦ μιν εἶ. τούτου δὴ ὑπιδομένων τὸ ῥῆμα τος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε ὃν Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, ὅτε ἰηνομένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τὺς ἐφόρους μαρτυρας παρεχόμενος ἐκείνους οἳ τότε ἐτύγχανον παρεδρεύοντες καὶ ἀκηκοότες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος δὲ, ἐόντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτῃσι ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ ἄρα Ἀρίστωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος. αὐτίκα δὲ ἐλθομένου ὀκ προθύμως τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσαναπείσας Κλεομένης Κύβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυνατὸν μάλιστα. ὁ δὲ Κύβων Περιάλλαν τὴν προμαντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης ἔδε. λεύετο λέγεσθαι, λέγειν. ὕτω δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶη Δημάρητον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ αὐάνυσα ἐλθεῖν ταῦτα, ὡς Κύβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ προμαντις ἐπαύθη τ τιμῆς. Κατὰ μὲν δὴ τὸ Δημαρήτου κατάπαυσιν τ βασιληίης ὕτω ἐγένετο· ἔφυγε ὁ Δημάρητος ὀκ Σπάρτης ἐς Μήδους ὀκ τοιῦδε ὀνείδεος· μετ τ βασιληίης τὸν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἱρεθεὶς ἄρχων. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι· θεωμένου δὲ τὸν Δημαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγονὼς ἤδη αὐὸς βασιλεὺς αὐτ ἐκείνου, πέμψας ὀν θεράποντα ὅτι γέλωτί τε καὶ λάσθη, ἤρώτα ὀν Δημάρητον οἱονεί τι εἴη ὃ ἄρχειν μετὰ ὃ βασιλεύειν. ὁ δὲ, ἀλγήσας τῷ ἐπερωτήματι, εἶπε φὰς, αὐὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆσθαι, χεῖρον δὲ, ὅ. τ μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἀρξὴν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης. Ταῦτα δὲ εἰπας, καταχαλυψάμενος, ἤιε ἐκ τ θεήτρου ἐς τὰ ἑωυτῦ οἰκία. αὐτίκα δὲ παρασκευασάμενος ἔθυε τῷ Διὶ βοῦν. θύσας δὲ, τὴν μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένῃ δὲ τῇ μητρὶ ἐσθεὶς ἐς τὰς χεῖρας οἱ τ σπλάγχνων, κατιπέλευε, λέγων τοιάδε, Ὦ μῆτερ, θεῶν σε τ τε ἀνθρώπων καλ- " ἀπτόμενος ἱκετεύω, καὶ τὸν ἑρκεῖον Διὸς τόνδε, φράσαι " μοι τὴν ἀληθείην, τίς μευ ὀστὶ πατὴρ ὀρθῶ λόγῳ· " 225 Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη σε τοῖσι νείκεσι λέγων, "

συμβαλλόμενος λόγους

1 *In Græco exempl. pro ἀνωίστου legendum videtur* ἀνοσίου, *cuius lectionis alibi ratio redditur.* 2 Quale illis esset magistratum gerere, qui antea regnauissent.

„ κυέουσαί σε ἐκ τοῦ πρητέρου δούλεος, οὕτω ἐλθεῖν
„ ἐπὶ Ἀρίστωνα. οἱ δὲ καὶ ὧν μεταιότερον λόγον
τὴν ἐλ- „ λέγοντες, φασί σε ἐπελθεῖν ἐπὶ τῶν οἰκετέων ὄν
θεῖν „ ὀνοφορβόν, καὶ ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ δέ σε ὧν
„ μετέρχομαι πρὸς θεῶν, εἰπεῖν τὠληθές. οὔτε γὰρ,
„ εἴ τι πεποίηκας τῶν λεγομένων, μοῦνη δὴ πεποίη-
„ κας, μετὰ πολλέων δὲ ὅ,τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρ-
„ τῃ, ὡς Ἀρίστωνι οὐ γίνεται παιδοποιὸν ἐκ ἐόντα.
„ τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς πρητέρας γυναῖκας. ὁ
μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, 10 ras. Hæc Demaratus. Cui mater ita LXIX
„ Ὦ πάτ, ἐπεί τέ με λιτῇσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὠ ἀ-
„ ληθείην, πρῶ εἰς σὲ καταιρήσεται τὠληθές· ὡς μοι
„ ἠλάγετο Ἀρίστων ἐς ἐωυτοῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς
„ πρητῆς ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι· στε-
„ φάνην δὲ, τὴν φασὶν εὖ εἶχε, ἐμοὶ περιέθηκε. καὶ
„ ὃ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων. ὡς
„ δέ με εἶδε ἔχουσαν στεφάνους, ἠρώτα τίς εἴη ὅ, μοι
„ δοὺς. ἐγὼ δὲ ἐφάμην ἐκεῖνον· ὁ δὲ οὐκ ἐπιστέδε-
„ κετο. ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, φαμένη οὐδὲν οὕτω κα-
„ λῶς ποιέειν ἀπαρνεόμενον. ὀλίγον γάρ τι πρό- 20 te è priore viro grauidam, ita ad Aristonem veniſſe. Alii etiam dementius referentes, aiunt te ad domeſticũ aſinarium ventitaſſe, illiuſque me filium eſſe. qua de re ego te adiens obſecro vt verum dicas. Siquid enim eorum quæ dicuntur feciſti, non ſola feciſti, ſed quod multæ. Et multus de hac re Spartæ ſermo eſt, negantium [1] Aristoni fuiſſe genituram ad filios procreandos. nam ſi fuiſſet, priores vxores fuiſſe conceptu-
„ τερον ἐλθόντα καὶ στεφάνην, δοῦναί μοι τὸν τε-
„ φάνους. ὁρέων δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἔ-
„ μαθε ὡς θεῖον εἴη ὃ πρῆγμα. καὶ τὸ μὲν, οἱ στέ-
„ φανοι ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τοῦ ἡρῴου τοῦ πρὸ τῆσι
„ θύρῃσι τῆσι αὐλείῃσι ἱδρυμένου, ὃν καλέουσι Ἀ-
„ στροβάκου· τοῦτο δὲ, οἱ μάντιες ὃν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα
χρ' ἔχειν „ δυαίρεον εἶναι. οὕτω δὴ ὦ πάτ ἔχει πρῶ ὅσον τι
„ καὶ βούλεαι πυθέσθαι. ἤ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου
„ γίνεαι, καί τοι πατὴρ ἔστ Ἀστροβάκος ὁ ἥρως, ἢ
„ Ἀρίστων.. ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ εἰσαρέομαι. 30 ras. Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ volebat, LXX
„ τῷ δέ σε μάλιστα καταπτύσονται οἱ ἐχθροὶ, λέγο-
„ τες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ ἠγγέλθης γνώ-
„ μμος, πολλῶν ἀκουόντων οὐ φήσιέ σε ἑωυτοῦ εἶναι·
„ ὃν χρόνον γὰρ τοὺς δέκα μῆνας οὐδέκω ἐξήκειν· ἀ-
„ ϊδρείῃ τῶν τοιούτων κεῖνος τοῦτο ἀπέρριψε ὄ ἔπος.
„ πίπτουσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἑπτάμηνα καὶ ἑπτά-
„ μηνα, καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι. ἐγὼ
„ δέ σε ὦ πάτ ἑπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ ὁ αὐτὸς
„ Ἀρίστων οὐ μετὰ πολὺν χρόνον ὡς ἀϊδρείῃ τὸ ἔπος ἐκ-
„ βάλλοι τοῦτο. λόγους δ' ἄλλους μηδὲν γνώσιος τῆς σε- 40 non diu poſt agnouit [4] ſe per imprudentiam id verbum extuliſſe. Itaque a-
„ ωυτοῦ μὴ δέχεο. τὰ γὰρ ἀληθέστατα πρήσσοντα ἀκήκοας. lias orationes de tua genitura noli admittere. omnia enim veriſſime audiſti. Nam quod ad aſinarios attinet, ipſi Leutychidi & iis qui talia loquuntur, ſuæ vxores de aſinariis pariant filios. Hæc illa dixit.

1 Aristoni fuiſſe prolificum ſemen. nam ſi fuiſſ. 2 Precibus inſtas mihi vt dic. ver. 3 Corouas quas geſtabat mihi circumpoſuit. Et hoc quidem abiit, Ariſton autem poſtea venit. 4 Se per ſtultitiam id verbum emiſiſſe. Cetera autem quæ de tua genitura dicuntur, ne admittito.

ſumpto

sumpto viatico per speciem eundi Delphos ad oraculum consulendum, Elin contendit. Eum suspicati Lacedæmonii fugam capessiturum, insequuti sunt. Sed Demaratus iam ex Elide Zacynthum traiecerat, quem illuc transgressi Lacedæmonii prehenderunt, eiusque famulos: sed Zacynthiis eum dedere abnuentibus, Demaratus illinc in Asiam ad regẽ Darium traiecit: à quo magnifice exceptus est, territorioque ac vrbibus donatus. Ita in Asiam Demaratus abiit, ac tali fortuna vsus est, vir cum aliis in multis factis dictisq; apud Lacedæmonios illustris, tũ quod illis olympiadem palmam quadriiugo certamine reportauerat, rem eius solius, ad ea tem-
LXXI pora, regum Spartiatarum. Leutychidi autem Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati successerat, natus est filius Zeuxidamus, quẽ nonnulli Spartiatarum Cyniscon, *id est*, *catulum* vocabant. Is Spartæ non regnauit, ante Leutychidẽ defunctus, relicto filio Archidamo. Leutychides orbatus filio, alterã duxit vxorem EVrydamen, Menii sororem, Diactoris filiam, ex qua nullam prolem virilem suscepit, sed filiam nomine Lampito: quam Archidamus Zeuxidami filius in matrimoniũ accepit, ab ipso Leutychide datam. At ne Leutychides quidem ipse Spartæ consenuit, sed has pœnas Demarato rependit: In expeditione Thessalica dux quũ omnia faciendi ius haberet, multũ pecuniæ per corruptelam dono accepit, ipseque in re deprehensus, quum sederet in castris; vtraque manu pecuniam tenens, in iudicium delatus è Sparta profugit, domusque eius excisa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortem obiit. Sed hæc insequenti tempore acta sunt. ¶ Tunc autem Cleomenes, quum sibi res in Demaratum bene cessisset, assumpto protinus Leutychide, contendit aduersus Æginetas, maiorem in modum illis propter ignominiã infensus. Ita Æginetæ vtriusque regis contra se aduentu non repugnandum iam sibi esse putauerunt. ex quibus reges adduxere decem, quos delegere, diuitiis ac genere eminẽtissimos, cũ alios, tum Criũ Polycriti, & Casambũ Aristocratis filium, qui plurimũ habebant potentiæ. Eos in Atticam adductos, penes inimicissimos Æginetis Athenienses
LXXIV deposuerunt. Post hæc Cleomenes,

LXXII

LXXIII

ἐκ Σπάρτης λαθών, ἐπορεύετο ἐς Ἦλιν τῷ λόγῳ φάς ὡς ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεσθαι. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὑποδοχὴν ποιησάμενοι Δημάρητον ὁρμημένῳ ἐπὶ χρηστήριον, ἐδίωκον· καὶ κως ἔφθη ἐς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ Δημάρητος ἐκ τῆς Ἤλιδος. ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, αὐτόν τε ἀπέλοντο, καὶ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ ἀπῃτέοντο. μὴ διδόντων δέ (οὐδὲ γὰρ ὄκνεον δώσειν αὐτοὶ οἱ Ζακυνθίοι) ἐνθεῦτεν διαβαίνει ἐς τὴν Ἀσίην πρὸς βασιλέα Δαρεῖον· ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστὶ, καὶ χώρῃ τε καὶ πόλισι ἔδωκε. οὕτω ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρητος, καὶ τοιαύτῃ χρησάμενος τύχῃ· δηλά τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἔργοισί τε καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνθείς, οὐ δὲ ἧκεν ὀλυμπιάδι σφι αἰειλόμενος τεθρίππῳ πρεσβεύσασθαι, μοῦνος τῶν πρὸ ἑωυτοῦ βασιλέων ἐν Σπάρτῃ πεποιήσας. Λεωτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαυθέντος, διεδέξατο τὴν βασιληίην· καὶ οἱ γίνεται παῖς Ζεύξιδημος, τὸν δὲ Σπαρτιητέων μετεξέτεροι Κυνίσκον ἐκάλεον. ἔστος ὁ Ζεύξιδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης. πρὸ Λεωτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λεωτυχίδης δὲ τρεῖς Ζεύξιδήμῳ γαμέει δευτέρῳ γυναῖκα Εὐρυδάμῃν, ἐοῦσαν Μενίῃ μὲν ἀδελφεήν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· οὐκ ἔτεκε οἱ ἔρσεν μοῦνον γίνεται θῆλυ, θυγάτηρ δέ, Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζεύξιδήμου γαμέει, ἀδελφὸς αὐτῆς Λευτυχίδεω. Οὐ μὲν δὴ Λεωτυχίδης κατέμεινε ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ πάσῃσι τοῖσι δὲ πρὸ Δημαρήτου ἐξέπεσε· ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρεὸν δὲ οἱ ἐκποδὼν ἐλεῖν πάντα ποιήσασθαι, ἐδώρεσδόκησε ἀργύριον πολύ· ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ ἁλοὺς αὐτὸς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, δίκῃ κατήμενος χειρὶ διπλῇ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστηρίου ἐσαχθείς· ἐς τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη. ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγίνετο χρόνῳ ὕστερον. Τότε δὲ ὡς δὴ Κλεομένεϊ ἐκύδωσε τὸ ἐς τὸν Δημάρητον ῥῆμα, αὐτίκα δὴ Λακεδαιμονίων Λευτυχίδεα, ἤτοι ὅτι τὸν Αἰγινήτῃσι δόξαν πᾶσι ἐχθρὸν ἐόντα ἐκ πολλοῦ εἶχον προπλακισμοὶ ἔχων. ὅτε δὲ ὅτε οἱ Αἰγινῆται ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἠκουσάτων ἐπ' αὐτοῖς ἐδικαίευν ἐπὶ αἰτηθείσῃ, ἐκφέρει τε ὁπλεξάμενοι οἱ ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ γένεϊ, ἦγον ἄλλους τε καὶ δὴ καὶ Κεοί τε δύο Πολυκρίτου, καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ ἔσχον μέγιστον κράτος. ἀγαγόντες δὲ σφέας ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν, παραθήκην κατέθεντο ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινήτῃσι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα

226

ἐπαίσιον γνώμενον καὶ τὸν ἐξεπιστάμενα ἐς Δημάρητον, δεῖμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἐπρησσε πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τὴν Σπάρτην, ἄλλους τε ὅρκους προσάγων σφι, καὶ μιν ἔφασαν σφέας αὐτοῦ τῇ αἰτήσῃται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν προθύμως ἐπὶ τὴν Ἀρκάδων τὰ πρήγματα ἐσεσείσθαι ἀγινέων, ὄρκων δὲ Στυγὸς ὕδωρ. ἔστι δὲ ταύτῃ τῇ πόλι λέγεται εἶναι ὑπὸ Ἀρκάδων δὲ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαίνόμενον, ἐκ πέτρης στάζει ἐς ἄγγος, δὲ δὲ ἄγγος αἱμασιῆς τις περιβέβληται κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐστὶ τῆς ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεόν. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα, καὶ δείσαντες περὶ σφίσι, μετεπέμποντο αὐτὸν δείσαντες ὅτι τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπαρτίην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. καταλλόντα δὲ αὐτὸν, αὐτίκα ἐπῆλαβε μανίης οὖρος, ἐών καὶ πρότερον ὑπομαργότερος. ὄκως γάρ τεῳ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐπέφερε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιεύντα δὲ αὐτὸν ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δεθεὶς, ὡς ἐφύλασσον μουνωθέντα ἰδὼν τοὺς ἀνέας, αἴτεε μάχαιραν. οὐ βουλομένου δὲ οἱ πρόσπτα τὸν φύλακον διδόναι, ἀπείλεε τά μιν αὐτὸς ποιήσειε· ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν πολιητέων) δίδωσι οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν ὦν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος. ἐπιπάμενον γὰρ κατὰ μῆκος τὰς ὀφρύας, προσῆλθε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τὰ ἰξία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὸν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην κατὰ χορδόν, ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ. ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην ἀναγνοὺς ἐς τὰ περὶ Δημάρητον γνώμενα λέγειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, δρήσας ἐς Ἐλευσῖνα ἐσύλησε, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτέων τοῦ Ἄργου, Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων, κατέκαυσε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων, ἐνέπρησε. Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη Ἄργος αἱρήσειν· ἐπεί τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ὅτι ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης. τὸν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, τὸν ἐνθεῦτεν δὲ τὸν

quum eum subiisset metus Spartiatarum, iam manifestus maleficii in Demaratum excogitati, in Thessaliam subterfugit: atque illinc in Arcadiam profectus, res nouas moliebatur, solicitans Arcadas aduersus Spartã, adigensque eos iureiurando ad se sequendum quocunque ipsos educeret. Quinetiam in animo habebat primores illorum ad vrbem Nonacrin ductos adigere ad iusiurandum per aquam Stygis. In hac autem vrbe ab Arcadibus fertur esse Stygis aqua: & est videlicet talis ea aqua: E petra emanat aquula, distillans in vas quoddam, in gyrum maceria præseptum. Nonacris autem vbi fons hic visitur, vrbs Arcadiæ est, ante Pheneon vrbem. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonii quum animaduertissent, timentes sibiipsis, Spartam reuocarunt ad pristinam dignitatem. Sed eum reuersum statim morbus insaniæ cepit, iam etiam antea subinsanum. nam vt cuique Spartiatarum obuius erat, in eius faciem infligebat sceptrũ. Hæc illum facientem ac desipiscentem propinqui soleis ligneis illigauerunt. Qui custodem digressis aliis solum remansisse cernens, petiit ab eo gladium. custode abnuente dare, ab initio comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis conterritus custos (erat enim seruus quidam) gladium tradidit. [1] Eo accepto, Cleomenes à furis incipiens sese detruncabat. In[1] longum namque discindens carnes, è tibiis ad femora processit, è femoribus ad coxarum vertebras atque ilia, quousque peruenit ad vterum, in quo rescindendo, sic expirauit, vt quidem plerique Græcorum memorant, quia Pythiam corruperat ad ea dicenda quę circa Demaratum acta sunt: vt autem soli Athenienses, quod adortus Eleusinem, fanum deorum fuerat depopulatus: vt Argiui, quia eos qui è pugna fugerant Argiuos, ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat: & [2] ipsum lucũ quem in Argia occupasset, incenderat. Cleomeni enim Delphis oraculũ poscenti responsum fuerat, eum Argos esse capturũ. qui posteaquam ad flumen Erasinũ copias Spartiatarũ duxit, quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur: hunc enim lacum in voraginem condi, & Argis postea exorientem apparere, illincque

LXXV

LXXVI

1 Cleomenes vero arrepto ferro cepit à tibiis sese lacerare. nam conscindens longis vulneribus carnes, à tibiis sursum versus ad femora perrexit, eque femoribus ad coxas & latera atque ventrem peruenit. *Ita Camer. hunc locum interpret.* 2 Ipsum lucum contemptui habens incend. *Videtur autem hic legisse* τὸν ἀρχὴν *pro* τὸν ἀλογίῃ.

iam eam

iam eam aquam vocari Erasinum: ad hoc igitur flumen posteaquam peruenit, ei hostias immolauit: & quum læta non essent exta de flumine transmittēdo, dixit delectari se quidem Erasino, qui nollet prodere ciues suos, non tamē ideo Argiuos gauisuros. Moxque illinc motis castris ad Thyream venit, & mari taurum quum mactasset, nauibus copias ad regionem Tirynthiam ac Nau-
LXXVII pliam duxit. Id audientes Argiui ad eos arcendos obuiam tendunt ad mare. Et quum aduentarent Tirynthum, in loco cui nomen inditum est Sepia, relicta non magna inter duas acies intercapedine, consederunt e regione Lacedæmoniorum. Neque vero illic pugnam ex aperto reformidabant, sed ne dolo exciperentur. nam ad hāc rem attinebat oraculum quod Pythia ediderat communiter eis atque Mileſiis, in hæc verba,

Verum quando marem præuertet femina victrix,
Inter & Argiuos referet præclaris honorem:
Tunc Argiuarum reddet pleraſque gementes,
Vt venturorum aiat quis quandoque virorum,
Telo sæuus obit sinuoso corpore serpens.

Hæc omnia Argiuis quum contigisſent, metum incutiebant. ideoque eis visum est præcone hostium esse vtendum: atque ita esse faciendum, vt quoties præco Spartiata quippiam Lacedæmoniis denunciaret, idem facerent
LXXVIII ipsi. Cleomenes autem animaduertens Argiuos facientes quicquid apud Lacedæmones præco denunciasset, præcepit suis vt quum præco denunciaret prandendum, tunc raptis armis tenderent in Argiuos. Hoc exequuti Lacedæmonii, in Argiuos[1] è voce præconis prandentes impetum faciunt, eorumque cum multos occiderunt, tum plures in lucū Argi fuga elapsos circumse-
LXXIX derunt. Qui dum asseruantur, Cleomenes hoc sibi faciendū putauit: Scisciatus quosdā quos secum habebat perfugas, misit præconē ad euocandū nominatim eos Argiuos qui in luco præclusi erant, ad se redimendos. est autem apud Lacedæmonios redemptio in singulos viros, binæ minæ. Ita Argiuorum quinquaginta, vt quisque euo-

ὕδωρ ἤδη τοῦτο ἀπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι. ἀπικόμενος δὲ ὧν ὁ Κλεομένης ὅπι ὄι τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ. καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν, ἄγαθαι μὲν ἔφη τὸ Ἐρασίνου οὐ προδιδόντος τοὺς πολίτας, Ἀργείους μέντοι οὐδὲ ὡς χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας τῶν στρατιῶν κατῆγε ἐς Θυρέην. σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσσῃ ταύρῳ, πλοίοισι σφέας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τιρυνθίην χώρην καὶ 227
Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δὲ ἐβοήθεον, σπουδαιόμενοι ταῦτα, ὅπως θαλάσσαν. ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγένοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σήπεια τοὔνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες, ἵζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργείοισι τὸν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο ὁ χρηστήριον εἶχε ὃ ὑπέκκαυμα ἔχρησε ἡ Πυθίη τόδε σφι τε καὶ τοῖσι Μιλησίοισι, λέγον οὕτω,

Ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρηται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει.
Ὥς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπισομένων αἰδέσηται,
Δῆριος ὄφις τελέλικτις ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

ταῦτα δὴ πρόφαντα σφι ἐξεγένετο, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρεῖχε· καὶ δὴ σφι τοὺς ταῦτα ἐδόκεε τὸν κήρυκα τῶν πολεμίων χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίευν τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προεσημήνατο τι Λακεδαιμονίοισι, ἐποίευν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τοῦτο τοῦτο. Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργείους ὀχοῖόν τι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνειε, τοῦδε μέλλει σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κήρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε αἰρηθέντας τὰ ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελέα ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιεῦσι τοῖσι Ἀργείοισι ὑπὸ τοῦ κηρύγματος, ἐπέπεσε. καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῷ δὲ ἐπὶ πλεῦνας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιέζομενοι ἐφύλασσον. Ἐνθαῦτα δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· ἔχων αὐλητρίδας ἄνδρας, καὶ πανθαιόμενος τουτέων, ἐξεκάλεε πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τοὺς ἐν τῷ ἱρῷ ἀπογεγραμμένους τῶν Ἀργείων. ἐξεκάλεε δὲ, φὰς αὐτέων ἔχειν τὰ ἄποινα. ἔστοινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοισι, δύο μνέαι τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτίνειν· κατὰ πεντήκοντα δὴ ὧν τῶν Ἀργείων ὡς ἐκάστους ἐκάλε-

1 Id est, Prout præco denunciauerat.

ὁμῶς ὁ Κλεομένης ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλελήθεε τὺς λοιποὺς ἐν τῷ τεμένεϊ. ἅτε γὰρ πυκνοῦ ἐόντος τοῦ ἄλσεος, οὐκ ὥρων οἱ ἔσω τοὺς ἐκτός, ὅ, τι ἔφερπον· πρίν γε δὴ αὐτέων τὺς ἀνάβας ὅτι δένδρου. κατεῖδε ὁ ποιῶν. οὐκων δὴ ἔτι κελεόμενοι ἐξήεσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πολυτρήτων τῶν εἰλωτέων περιθεῖναι ὕλην τοῦ ἄλσεος. τῶν δὲ ποιησάντων, ἐπέφρισε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος. ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι. ὁ δέ, ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, εἶπε, Ὦ Ἄπολλον χρηστήριε, ἦ μεγάλως με ἐπάτησας, φάμενος Ἄργος με αἱρήσειν. συμβάλλομαι δὴ ἐξήκειν μοι τὸ χρηστήριον. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τῷ μὲν πλέῳ στρατιῷ ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτέων λαβὼν τοὺς ἀρίστους, ἦιε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ὅτι τοῦ βωμοῦ, ὁ ἱρεὺς ἀπεκώλυε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσε. ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπῆιε ἐς τὴν Σπάρτην. Νοσήσαντα δέ μιν ἐπῆλθον οἱ ἐχθροὶ ἐπὶ τοῖσι ἐφόροισι, φάμενοί μιν δωροδοκήσαντα, οὐκ ἐλεῖν τὸ Ἄργος, παρεὸν δύπτεσθαι μὲν ἐλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἰπεῖν· ἔλεξε δὲ τοῖσι σαφηνίσας ὧν Φάληνος, ἐπεί τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱρὸν εἶλε, δοκέειν οἱ ἐξελπλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ. πρὸς ὧν ταῦτα οὐ διχαιεῖν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἱεροῖσι χρήσηται, καὶ μάθῃ εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδοῖ, εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔστηκε. καλλιερεομένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι. μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὸ ἀτρεκέστερον, ὡς οὐκ αἱρέει ὁ Ἄργος. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἱρέειν αὐτὸν κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν στηθέων δὲ ἐκλάμψαντος, πολλοὺς μὲν οἱ πεποιῆσθαι ἐόντα ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ εἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτῃσι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχειρώθη τοσοῦτον ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔσχον πολλὰ τὰ πρήγματα, ἄρχοντές τε καὶ διέποντες. ἐς ὃ ἐπέβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. ἔπειτα σφέας ὕστοι ἀναστώμενοι, ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς ὁ Ἄργος ἐξεβάλετο· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. λέως μὲν δὴ σφι ἦν ἁρθμία ἐς ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε

catus fuerat, Cleomenes interimebat: quod faciens, latebat ceteros qui in fano erant, vtpote denſo luco interiecto, non cernentes quid illi extrinſecus agerent. niſi poſtquam quidam conſcenſa arbore, quod fiebat inſpexit: vnde non amplius qui euocabantur prodiere. Ibi Cleomenes iuſſit vnum- LXXX
quenque ſeruorum lucum materia circumdare: atque illis obtemperantibus, lucum incendit. Eoque iam ardente, percontatus eſt quendam perfugarum cuiuſnam deorum eſſet ille lucus: perfuga, Argi eſſe reſpondit. Quo audito Cleomenes vehementer ingemiſcens, O Apollon, inquit, vates, quantopere me fruſtratus es, dicens me Argos eſſe capturum. coniicio iam exitum habuiſſe oraculum. Poſt hæc maiore LXXXI
copiarum parte Spartam redire permiſſa, ipſe cum mille delectis perrexit ad templum Iunonis, illic ſacrificaturus. Sed ſacrificare ſuper aram volens, quũ à ſacerdote vetaretur, negante fas eſſe externo illic ſacra facere, iuſſit ſeruos abductum verberare: ac poſteaquam immolauit, Spartam abiit. Reuer- LXXXII
ſum inimici ad ephoros citauerunt, crimini dantes quod pecunia corruptus, Argos, quum facile poſſet, non cepiſſet. Quibus reſpondit Cleomenes (incertum mihi vere an falſo) ſe, poſteaquam templum Argi cepiſſet, putaſſe dei expletum eſſe oracultum, & proinde non prius tentandam vrbem quam ſacris operatus ſciret an ſibi deus illam traditurus eſſet, an impedimento futurus. Sibi autem apud Iunonis templum litanti effulſiſſe flammam è pectoribus ſimulacri; atq; ita ſe intellexiſſe non expugnaturum ſe Argos. Si enim è capite ſimulacri flamma extitiſſet, [1] fore vt vrbem ab arce caperet: quum vero è pectoribus illa extitiſſet, id omne fuiſſe confectum quod deus confici voluiſſet. Hęc dicens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere viſus eſt, multoq; maiore parte ſententiarũ abſolutus. Ce- LXXXIII
terũ Argos ita viris deſolatum eſt vt ſerui eorum res omnes ſuſceperint, atque magiſtratus adminiſtrarint, dum filii cæſorum ad puberẽ adoleuere ætatem: qui ſeſe in ſuum ius aſſerentes, ac reuerſi Argos, mancipia eiecere. Serui eiecti, prœlio Tyrinthem obtinuere, [2] eatenus quidem dum fuit in eis mutua beneuolentia, & donec ad eos venit

1 Futurum fuiſſe vt vrbem funditus euerteret: 2 Fuitque mutua inter eos concordia, donec ad ſeruos venit &c.

vates

vates quidam Cleander, genere Phigaſeus ab Arcadia. is perſuaſit ſeruis vt dominos adoriretur: vnde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argiui æ-
LXXXIV gre euaſere victores. Ob hoc igitur aiunt Argiui Cleomenem ad inſaniam redactum, male periſſe. Ipſi autē Spartiatæ negant ab vllo dæmonio Cleomenem ad inſaniam redactum: ſed conuerſatione Scytharum, intemperantem meri eſſe factum, & idcirco furioſum. Scythas enim Nomades, poſt illatum ſibi à Dario bellum, ad illum vlciſcendū perſtitiſſe, miſſiſque Spartam nunciis ad ſocietatem faciendam, ita pepigiſſe, tanquam ex vtrorumque vtilitate foret vt ipſi quidem Scythæ iuxta flumen Phaſin conarentur Medicam regionem inuadere, Spartiatæ vero ab Epheſo aſcendere, & ad certum locum vtrique occurrerent. Cum iis Scythis qui ad hoc miſſi ſunt, conſuetudinem habuiſſe Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam didiciſſe potandi intemperantiam: ſeque ob id eum inſaniſſe arbitrari. Vnde quoties intemperantius bibere volunt, aiunt, Epiſcythiſon, *id eſt*, *age Scytham*. Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi vero videtur ille has
LXXXV pœnas Demarato pependiſſe. ¶ Eum autem eſſe defunctum vbi audiere Æginetæ, Spartam nuncios miſere, vociferatū contra Leutychidē de obſidibus qui Athenis tenerentur. His Lacedæmonii, conſilio inito, multum iniuriæ à Leutychide illatum eſſe cenſuerunt, hominemque dedendum, quem illi Æginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hunc quum eſſent ducturi Æginetæ, tunc ad eos Theaſides Leoprepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viri Æginetæ facere vultis? regemne Spartiatarum deditum à ſuis ciuibus abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreuerunt, cauete nequod exitiale malum in veſtram regionem (ſi hoc feceritis) inferant. His auditis Æginetæ ab illo abducendo ſuperſederunt, hac tamen condicione vt ſecum profectus Athenas Leutychides redderet ſibi viros qui
LXXXVI illic depoſiti eſſēt. Vbi Athenas venit Leutychides, ac depoſitum repopoſcit, Athenienſes (vt qui reddere nollent) tergiuerſari, quod dicerent duos in deponendo reges fuiſſe, ideoque iniquum eſſe id alteri ſine altero reddi. Quibus

ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης· οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσι δεσπόζειν τοῖσι δεσπότῃσι. ἐκ τούτου ὦν πόλεμός σφι ἐγένετο ὑπὸ τῶν δούλων χρόνον συχνόν. ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν. Ἀργεῖοι μὲν νυν λέγουσι τὸν Κλεομένεα φασὶ μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασὶ οὐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρήτου πότην γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου μαίνεσθαι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεί τε σφι Δαρεῖος ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώρην, μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν πίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ συντίθεσθαι ὡς χρεὸν εἴη αὐτοῖσι μὲν τοὺς Σκύθας πρὸς Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα ἐς τὠυτὸ ἀπάντας. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἥκοντων τῶν Σκυθέων ὑπὲρ τοῦτα, ὁμιλέειν σφι μέζονας. ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τὸ ἰσχνόμενον, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτέων. ἐκ τοῦ δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἔκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον πρὸς πότον, ὡς βούλωνται πίνειν, Ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκέει πίσιν τοῦτον Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσαι. Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους κατηγορεύοντας Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες, ἔγνωσαν περιυβρίσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω· καί μιν κατέχειναι, ἔκδοτον ἀγεσθαι ἐς Αἴγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων τὸν Λευτυχίδεα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν τῇ Σπάρτῃ δόκιμος ἀνήρ, Τί βούλεσθε ποιέειν ἄνδρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδοτον γινόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὄκως ἐξ ὑστέρης μή τι ὑμῖν, ἢν ταῦτα ποιήσητε, πρωώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβάλωσι. ταῦτα ἀκηκοότες οἱ Αἰγινῆται, ἔχοντο τῆς ἀγωγῆς. ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῇδε, ὅτι σωθέντων Λευτυχίδεα ἐς Ἀθήνας, ἀποδιδοῦσι Αἰγινήτῃσι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὰ παρακατέθηκαν, οἱ Ἀθηναῖοι περιφάσιος εἶλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδιδόναι, φάντες δύο σφέας ἐόντας βασιλέας παραθέσθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν τὸν ἑτέρου ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι·

ἐμβαλεῖν

ἐμβάλωσι.

οὐ φαμλίων δὲ ἀποδώσειν τῷ Ἀθηναίων, ἔλεξέ
» σφι Λυτυχίδης τάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὴ
» ὀκότερα βούλεσθε αὐτοί. καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποι-
» έετε ὅσια· καὶ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τουτέων.
» οἰκῆιον μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συμβεβήκει γενέ-
» σθαι τοιόνδε· ἀνὴρ Σπαρτιήτης, βούλομαι ὑμῖν εἰπεῖν.
» λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν τῇ Λα-
229 » κεδαίμονι καὶ τὰ τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ' ἐμέο, Γλαῦ-
» κον Ἐπικυδείδεος παῖδα· τοῦτον δὴ αἴδε φαμὲν
» τά τε ἄλλα πρῶτα τοιῆκειν τὰ τοιῆδε, καὶ δὴ καὶ
» ἀκοῦσαι ἄδεισα δικαιοσύνης πέρι, πάντων ὅσοι τὴν
» Λακεδαίμονα τῆνον δὴ χρόνον οἴκεον. συνενει-
» χθῆναι δέ οἱ ἐν χρηίῃ ἰκνεῦμαι τῇδε λέγουσα·
» αἴδε ἀπικόμεθα ἐς Σπάρτην, βου-
» λευσάμενοι οἱ ἐλάχιστοι λόγους, τοιῆσι χόμενοι τοιάδε·
» Εἰμὶ μὲν Μιλήσιος, ἥκω δὲ τῆς σῆς Γλαῦκε δικαιο-
» συνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι· ὡς γὰρ δὴ αὐτὰ
» πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ τοῖι Ἰω-
» νίην τῆς σῆς δικαιοσύνης ἰὼν λόγος πολλὸς, ἐμεωυ-
» τῷ λόγους ἐδίδουν καὶ ὅτι ὀπτικίνδυνός ἐστι αἰεί ποτε
» ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως ἱδρυμένη·
» καὶ διότι χρήματα οὐδαμᾶ τῆς αὐτοῦ ἐστὶ ὁρᾶν ἔ-
» χοντας. ταῦτά τε ὦν ἐπιλογιζόμενος, καὶ βουλευο-
» μένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίης ἐξαρ-
» γυρώσαντα, θέσθαι τοῖσί σοι· ἐξεπισταμένῳ ὡς
» μοι κείμενα ἔσται τοῖσδε ἐπιοῦσα. σὺ δή μοι καὶ τὰ
» χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λα-
» βών. ὅς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀπο-
» δοῦναι. ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἥκων ξεῖνος τοιού-
» τα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τοῖσδε καταθή-
» κην ὧδε τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. χρόνου δὲ πολλοῦ
» διελθόντος, ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ τοιάδε
» ἐπιτηδεύσαντος τὰ χρήματα οἱ παῖδες. ἐλθόντες δ' ἐς λό-
» γους τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα,
» ἀπαίτεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διαθέεσθαι, δυσπρόσκλη-
» τόν τοιόνδε, Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε μοι
» προσφέρει οὐδὲν εἰδέναι τουτέων ὧν ὑμεῖς λέγετε.
» βούλομαί τε, δυσμενεσθείς, ποιέειν πολλῷ τὸ δίκαιον. καὶ
» γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ εἴγε ἤρχομεν
» μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑ-
» μέας. ταῦτα ὦν ὑμῖν αἰνιξάμενος χυρώσειν ἐς τέ-
» ταρτον μῆνα ἀπὸ τοῦδε. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμ-
» φορῇ ποιηθέντες ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπεστερημέ-
» νοι τῶν χρημάτων. Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς
» Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ
» αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὅρκῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

ἐπειρωτῶντα

negantibus se reddituros; Leutychides, Facite, inquit, Athenienses vtrum ipsi vultis: si reddetis, sancte facturi, è contrario, si non redditis. Qualis autem res circa depositum contigerit Spartæ, volo referre: Dicimus nos Spartiatæ fuisse tertia abhinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filium, qui cum aliis summis laudibus excellebat, tum iustitia inter omnes optime audiebat qui per id tempus Lacedæmonem incolebant. Et huic procedente tempore contigisse vt vir quidam Milesius Spartam venerit, hominis conueniendi gratia, atque ita sit loquutus, Ego sum vir Milesius, qui ad tuam Glauce fruendam iustitiam venio. Nam quum esset tua fama celebris cum per omnem aliam Græciam, tum vero per Ioniam, apud memetipsum ratiocinatus sum, Ionia quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tuto fundata, [1] & ob id videre licet eosdem homines nihil habere pecuniarum. Hæc reputanti mihi atque consultanti visum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quod probe intelligo hæc penes te deposita mihi incolumia fore: tu vero has pecunias accipe, & hanc notam, quam vna custodi: quam notam quisquis habens reposcet pecuniam, ei reddito. Hæc hospes qui Mileto venerat dixit: atque ea condicione depositum Glaucus accepit. Multo deinde tempore interiecto, filii eius qui pecuniam deposuerat, Spartam veniunt, Glaucum conueniunt: exhibitaque nota pecuniam reposcunt. Ille enimuero repellere homines, atque his verbis è contrario respondere, Neque istius rei quicquam reminiscor, neque ad me pertinet scire quæ dicitis. Volo tamen, [2] reminiscens, quicquid iustum fuerit facere, &, si accepi, iure optimo reddere: sin à principio non accepi, Græcorum legibus in vos vti. Ad quod confirmandum præstituo vobis tempus hinc ad quatuor menses. Ita Milesii [3] facta iactura, tanquam fraudati pecunia, discessere: & Glaucus Delphos se contulit ad oraculum consultandũ. Cui consultanti an ὅρκῳ, *id est, iureiurando*, pecuniam prædaretur, Pythia respondit his versibus,

1 Et pecunias nequaquam ab iisdem possideri videmus. 2 Si reminiscar, 3 Calamitatem se passos existimantes, vt qui pecunia fraudati essent,

Glauce Epicydides equidē expedit ad breue tempus
Sic orco uicisse, interuertisseque nummos:
Deiera, & euorcum quoniam manet exitus idem.
Astorci natus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis est pedibus, rapide aduenit, usque adeo dum
Conucluens omnem perdat prolemque domumque:
Cum sobole euorci melius sed postea agetur.

Γλαῦκ' Ἐπικυδίδη, ὃ μὲν αὐτίκα χέρδιον οὕτω,
Ὄρκῳ νικῆσαι, χὠ χρήματα πλήσασθαι·
Ὄμνυ· ἐπεὶ θανατός γε καὶ ὕστερον μένει αὐδεᾶ.
Ἀλλ' ὅρκου παῖς ἐστιν ἀώνυμος, οὐδὲ ἔοικε χείρες,
Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ γλυκερὴν, καὶ οἶκον ἀπόντα·
Ἀνδρὸς δὲ ὕστερον γλυκερὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

His auditis Glaucus veniam sibi eorum quæ dixisset vt daret, deum obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis Milesiis hospitibus pecuniā reddidit. Cur autem hęc oratio apud vos instituta est, dicetur: Glauci nunc nulla supereſt neque soboles neq; domus, quæ illius censeatur: sed ex Sparta radicitus extrita est. Ita bonum est nihil aliud de depositō cogitare quam vt repetentibus reddatur. Leutychides hæc loquutus, quum nihilo magis ab Athenienſibus audiretur, discessit.

LXXXVII At Æginetæ priusquam superiorum iniuriarum, quas Athenienſibus intulerant, gratificantes Thebanis darēt pœnas, hæc fecerant: Quum Athenienſibus succenſerent quod sibi ab illis iniuriam fieri arbitrarentur, sed ad vlciſcendum apparabant. Erat autem Athenienſium in Sunio quinqueremis quædam, quam Delum *iam inde à Theseo quotannis* mittebant: hanc Æginetæ locatis insidiis intercepere, plenam primoribus Athenienſium, viroſque alligauere. Ea cladę ab Æginetis accepta, Athenienſes non amplius differendum putauerunt, quin omnia in illos excogitarēt.

LXXXIX Erat igitur quidam nomine Nicodromus Cnœthi filius, vir in Ægina spectatus: hic suam ipsius priorem abitionem Æginetis imputans, querebatur: qui *prius sua de missione quum transegisset*, cognito Athenienſes esse animatos ad nocendum Æginetis, quibus ipse infenſus esset, compoſuit cum illis de prodenda Ægina ad certum diem, quo esset rem aggreſſurus ipse, & illos oportere venire subsidio. Atque ita ex compoſito vrbem quæ vetus vocabatur occupat.

XC Sed Atheniēſes ad diē non adfuerunt, quia classis eorum par Æginetanæ nondū erat comparata. Qui dum à Corinthiis cōmodari sibi naues rogant,

Γλαῦκος μὲν δὴ, μετὰ πεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους, ἀποδίδοῖ σφι τὰ χρήματα. τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὦ Ἀθηναῖοι ὅδε ὥρμηθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου μὲν οὔτε τι ἀπόγονόν ἐστι ὀδὲν, οὔτ' ἔστι δόδεμίη νομιζομένη εἶ Γλαύκου· ἐκτέτεσταί τε ποδαρίζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲν βουλεύεσθαι περὶ πλέονος ἢ ἀποδιδόναι τὰ παραυτίκα ἐπιτασσόντων ἀποδιδόναι. Λευτυχίδης μὲν εἰπὰς ταῦτα, ὡς οἱ δόδὲ οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο.

Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν περὶ τοῦτον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς πομπρησόμενοι τὰς Ἀθηναίους παρεσκεύαζοντο· καὶ, ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ἥτις Σουνίῳ λοχήσαντες ἕλωσι, τὴν θεωρίδα νῆα εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων. λαβόντες δὲ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ δοκῷ μηχανᾶσθαι ἐπ' Αἰγινήτῃσι. Καὶ ἦν γὰρ Νικόδρομος Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, ἀνὴρ δόκιμος. οὗτος μεμφόμενος τοῖσι Αἰγινήτῃσι, πρότερον ἐωυτὸν ἐξέλασιν ἐκ τῆς νήσου· μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους ἀπαρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι περὶ προδοσίην Αἰγίνης, φράσας ἐν ἡ τε ἡμέρῃ ὑπάρξει, καὶ ἐκείνους ἐς ἣν ἥκειν δεήσει βοηθέοντας. μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συντεθειμένα ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἔμελλον ἐς δέον· ἅ γὰρ ἔτυχον ἐξ ἀγχοῦ νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβαλέειν, ἐπὶ τοῦτον ἐκείνοισι ἐδέοντο χρῆσθαί σφι νέας,

ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι (ἔσαν γὰρ σφι τότον ἐν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα) Ἀθηναίοισι δίδοσαν δεομένοισι εἴκοσι νέας, δίδοσι δὲ πεντηκοντέρους ἀποδόμενοι. δωρεὴν γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξῆν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα τὰς πάσας νέας, ἔπλεον ὅτι τλὺ Αἴγιναν· καὶ ὑστέρησαν ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς ὃν χρεὸν οὐ παρεγένοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς, ἐκ δὲ δρήσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης. συὶ δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν Αἰγινητέων εἵποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκήσαι ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ οὔπω ὁρμεωμένοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγίνετο. Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπόμενας αὐτοὺς τοῦ δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκέατησαν· καὶ ἔπειτα σφέας χειρωσάμενοι, ἔξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἀπὸ σφέων ἔλαβε τὸ ἔθος, ὃ ἐκ ἐθέλοντας ἐκ εἶναι τοὺς ἐπιμηχανωμένους, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκ πεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἐλεῶν γενέσθαι τλὺ θεόν. ἑπτακοσίους γὰρ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἔξῆγον ὡς ἀπολέοντες· εἷς δέ τις τουτέων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δήμητρος θεσμοφόρου. ἐπιλαβόμενος δὲ τοῦ ἐπισπαστῆρος, εἶχετο. οἱ δὲ, ἐπεί τε μιν ἀποσπάσαι ἐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω. αἱ χεῖρες ὦν ἐφυναγέμπεφυκυῖαι ἔσαν τοῖσι ἐπισπαστῆρσι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἧκοισι ναυμαχήσαντες νηυσὶ ἑβδομήκοντα· ἐσσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτους αὖτις τὰς καὶ πρότερον, Ἀργείους· καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθέοισι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγινήτῃσι νέες αἰτήσασι οὐκ ἐβοήθησαν ὑπὸ Κλεομένεος, ἔσχόν τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώρην, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ· καὶ σφι ὑπὸ Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια πάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυώνιοι μὲν νυν συνιόντες ἀδικῆσαι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες, ἀζήμιοι εἶναι· Αἰγινῆται δ' ὅ τε συνεγνώσκοντο, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. ἔχρῃ δὴ ταῦτα δεομένοισι, ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθεε, ἐθελονταὶ δ' ἐς χιλίους. ἦγε δ' αὐτοὺς στρατηγὸς Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας· τουτέων οἱ πλεῦ-

interea res corrupta est. Corinthii autem per id tempus Athenienſibus amiciſſimi dedere rogantibus naues viginti, ſed dantes vendiderunt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummam ſeptuaginta numero, in Æginam nauigauerunt, peruenerunt que poſtridie eius diei qui erat deſtinatus. Qui quum ad xc diem non adeſſent, conſcenſo nauigio Nicodromus ex Ægina profugit, aliis nonnullis Æginetarum eum comitantibus, quibus Athenienſes Sunium incolendum dederunt. Vnde iſti prodeuntes, eos qui in inſula erant Æginetas & ferebant & agebant. ſed hæc poſterius acta ſunt. Ceterum proceres Æ- xci ginetarum, ſuperata plebe quæ vna cum Nicodromo tumultum in ipſis fecerat, mox eos quos ceperant, ad necem abducebant. Vnde piaculum admiſere quod nullo ſtudio expiare potuerunt, præoccupatique, prius ex inſula ſunt deiecti quam deum ſibi propitiarent: nam quum ſeptingentos è plebe quos viuos ceperant, ad necem educerent, vnus eorum è vinculis elapſus fugit ad Cereris legiferæ veſtibulum, eiuſque cardinibus prehenſis adhærebat: quem illi quum auellere non poſſent, abſciſſis viri manibus ita deduxerunt: quæ manus cardinibus conſertæ manſerunt. Hæc quum ipſis fe- xcii ciſſent Æginetæ, claſſe ſeptuaginta nauium cum Athenienſibus qui ſuperuenere congreſſi, ſuperantur. Victi nauali prœlio, eoſdem quos prius Argiuos in auxilium vocauerunt: ſed illi noluere eis amplius auxilio eſſe, cauſſati quod & naues Æginæ neceſſario ſumptæ à Cleomene oram Argolidem tenuiſſent, & ipſi cum Lacedæmoniis in terram deſcendiſſent, vt nonnulli quoque è Sicyoniis nauibus deſcenderent in eadem cõtra ipſos expeditione. Quo nomine vtriſque mulcta ab Argiuis iniuncta eſt mille talentorum, quorum quingena vterque populus ſolueret. ſed quum Sicyonii ſuam culpam agnoſcentes, centũ talentis cũ Argiuis decidiſſent, Æginetæ ne agnoſcere quidem culpam voluere: erant enim ſuperbiores. Eapropter rogantibus eis nemo amplius Argiuorum publice auxilium tulit, ſed voluntariorum circiter mille, duce quodam cui nomen erat EVrybates, [1] quinque palmarum viro. quorum

1 Qui quinque gymnaſtica certamina obierat.

pleriq;

plerique non remeauere, sed in Ægina sub Athenienſibus occubuere. Et ipſe dux EVrybates ſingulari certamine ter victor, quarto ſub Sophane Decelis fi-
XCIII lio oppetiit. Verum Æginetę ſua claſſe adorti incompoſitos Athenienſes ſuperauere, eorumque naues quatuor cum ipſis pugnatoribus cepere. Et Athenienſes quidem bellum cum Ægi-
XCIV netis contraxerant. ¶ PERSES autem quæ ipſius partes erant exequebatur, cum famulo aſſidue in memoriam redigente vt reminiſceretur Athenienſium, tum Piſiſtratidis aſſidentibus, Athenienſeſque criminantibus, tum cupiditate per hunc prætextum quo nixus erat, ſubigendi Græcos quicunque ſibi terram & aquam denegaſſent. Itaque Mardonium, qui male rem naualem geſſerat, præfectura amouit, alioſque deſignatos duces aduerſus Eretriam & Athenas miſit, Datin genere Medum, & Artaphernem Artaphernis fratris ſui filium, datis mandatis vt Athenas atque Eretriam diriperent, captiuoſ-
XCV que in conſpectum adducerent. Poſtquam hi duces declarati, ab rege digreſſi, ad planitiem Ciliciæ maritimam deuenere cum ingenti ac bene inſtructo exercitu, & ibi caſtra poſuere, aduenerunt nauticæ copiæ omnes, vt ſingulis erant imperatæ: ad hæc hippagogæ naues, quas ſuperiore Darius anno mandauerat tributariis ſuis præparandas. In has introductis equis atque terreſtri peditatu, ſexcentis cum triremibus in Ioniam contenderunt. Hîc non recto curſu ſecundum continentem, Helleſpontum & Thraciam verſus nauigabant, ſed è Samo vnde ſoluerant, præter Icarium, interque inſulas: præcipue quidem (vt ego ſentio) metu circumeundi Athon, quem ſuperiori anno circumnauigantes, magnam iacturam fecerant: ſed & coacti propter Naxon,
XCVI quam antea non cepiſſent. Ad quam poſteaquam ex Icario pelago appulſi ſunt (in hanc enim vt primum copiæ ducerentur, Perſæ vrgebant) Naxii memores priorum, fuga ſe in montes concitauerunt, non auſi reſiſtere. Eorum autem quos adepti ſunt Perſæ quum in ſeruitutem rapuiſſent, delubra atque vrbem incenderunt. His actis ad ceteras inſulas redeunt. Hæc dum iſti agunt, Delii relicta & ipſi Delo fuga Tenum abeunt. Eo tendentes naues præcedens Datis nõ ſinebat ad Delum habere ſtationem, ſed trans Delum

οἱ πλεῶνες οὐκ ἀπενόεσησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ. αὐτὸς μὲν ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μονομαχίῃ ἐπασκέων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τοῦτον τοιοῦτον ἀπέκτεινε, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ Δεκελέως ἀπεθνήσκε. Αἰγινῆται μὲν, ἐοῦσι ἀτάκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησαν· καὶ σφέων νέας τέσσερας αὐτῇσι σὺν ἀνδράσι εἷλον. Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας. Ὁ δὲ Πέρσης ὁ ἐωυτοῦ τὸν ἐποίεε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος, μεμνῆσθαί μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδέων τε προσκατημένων καὶ ἀλφαβλλόντων Ἀθηναίους. ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος, ταύτης ἐχόμενος τοῦ προφάσιος, καταστρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ, Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως παρίξαντα τοῦ στόλου, παραλύει τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδείξας, ἀπέστειλε ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα τὸν Ἀρταφέρνεος παῖδα, ἀνεψιὸν ἑωυτοῦ. ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἐξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες πορευόμενοι πεδίον τὸ Κιλίκιον ἐς τὸ Ἀλήϊον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι στρατὸν πολλὸν πεζὸν καὶ ἐσκευασμένον, ἐπῆλθον στρατοπεδευομένοισι ἐπὶ πλοίων μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ὑπηκόοισι παρεῆν τὸ καὶ αἱ ἱππαγωγοὶ νέες, ἅς τῷ πρότερον ἔτεϊ παρεπέμποντο σῖτα ἐωυτοῖσι δασμοφορέοντες Ἄραβοι ἑτοιμάζειν. ἐκβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίοισι τετρήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ διὰ τοῦ πόντου εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τῆς τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρηϊκης, διὰ μὲν Σάμου ἐρμεώμενοι, διὰ δὲ τοῦ Ἰκαρίου καὶ διὰ νήσων ὧν πλόον ἐποιεῦντο. ὡς μοι ἔμοιγε δοκέει, δείσαντες μᾶλλον τὸν περὶ πλόον τὸν Ἄθω, ὅτι ὦν πρότερον ἔτεϊ ποιεύμενοι ταύτην τὴν κομιδὴν, μεγάλως περιεπλάγησαν πρὸς ὃν, καὶ ἡ Νάξος σφέας ἀνάλωσε, πρότερον οὐκ ἁλοῦσα. Ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς Ἰκαρίης πελάγεος προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ (ὅτι ταύτην γε δὴ πρώτην ἐπέσχον γραΐδιά γε οἱ Πέρσαι) μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι, πρὸς τὰ ὄρεα οἴχοντο φεύγοντες, καὶ ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδράποδα ποιησάμενοι τοὺς καλλιστεύοντας αὐτέων, ἐνέπρησάν τε τὰ ἱρὰ καὶ τὸ πόλιν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ὅτι τὰς ἄλλας νήσους ἐδουλώσαντο. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίεον, οἱ Δήλιοι, σκληποίντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τήνον. τὰ δὲ στρατοπέδου κατάπλεσις, ὁ Δᾶτις προπλώσας, οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν Δῆλον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πρὸ-

ἐν τῇ Ῥηναίῃ· αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα ἔσαν οἱ Δήλιοι, πέμπων κήρυκα, ἠγόρευέ σφι τάδε, Ἄνδρες ἱροί, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτηδέα καταγνόντες κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ὅτι τοσοῦτό γε φρονέω, καί μοι ὁ βασιλεὺς ὧδε ἐπέσταλται· ἐν ἧι χώρηι οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώρην, μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν καὶ ἄπιτε ὅτι τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε. ταῦτα μὲν ἐκήρυκευσατο τοῖσι Δηλίοισι· μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τε ἐπιχύσια τάλαντα καταπάσας ὁ Πισίστρατος ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐθυμίησε. Δαΐης μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, ἔπλεε ἄμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα· ἅμα ἀέρθη καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας· μετὰ δὲ τοῦτον ἐκλεύτων ἐξανάχθεντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς λέγουσι Δήλιοι, καὶ τοῦτο πρῶτα καὶ ὕστατα, τὰ μέχρι ἐμεῦ γε γενόμενα. καὶ τοῦτο μὲν καὶ τέρας ἀνθρώποισι τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ὅτι γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τουτέων ἐπεξῆς γενεέων, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῶν γενόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμιζόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν ἀσχετον κινήσαι Δῆλον, τοπρὶν ἐοῦσαν ἀκίνητον, καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε,

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

δυνατὰ δὲ ἐστὶ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα, Δαρεῖος, ἐργάτης· Ξέρξης, ἀρήϊος· Ἀρτοξέρξης, μέγας ἀρήϊος. τούτους δὲ τοὺς βασιλέας ὧδε αὐτὰ ὀρθῶς καὶ γλώσσαν τὴν σφετέρην Ἕλληνες καλέουσι. Οἱ δὲ βάρβαροι ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, τρισὶ μὲν ἡμέρῃσι κατὰ τὰς νήσους. ἐνθεῦτεν δὲ γραπτοὺς τε παρελάμβανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὡς δὲ περιέπλεόντες τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κάρυστον, ἐν χρόνῳ δὲ οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδοσαν, οὔτε ἔφασαν ὅτι πόλις ἀγυγείτονας στρατεύσας, λέγοντες Ἐρετριέας τε καὶ Ἀθηναίους, ἐθαύμαζον τούτους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν χώρην ἔκφερον. ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέδοσαν ἑωυτοὺς τοῖσι Περσέων τιμωμένοισι. Ἐρετριέες δὲ, πυθανόμενοι τὸν στρατὸν τὸν Περσικὸν ὅτι στρατὸν ὅτι πλέουσαν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείποντο τὸν ἐπίκουρον, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κληρουχέοντας τῶν ἱππέων Χαλκιδέων τὴν χώρην, τούτους σφι δίδοσι πυνθάνομαι. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα, οἳ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφοβέοντο δὲ δι' Φασίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης.

apud Rheneam. Et simul cognito vbi Delii essent, misso caduceatore his eos verbis affatus est, Viri sacri, quid fuga abistis, non pro merito de me male opinantes? Ego enim & ipse mea sponte animatus sum, & ab rege iussus, quo in loco duo dii geniti sunt, nequid aut eum locum aut eius incolas lædam. Redite igitur ad vestra ipsorum, & incolite insulam. Hęc Deliis per caduceatorem dixit: mox trecentas thuris libras super arã aggestas adoleuit. His actis aduersus Eretriam primum nauigauit, simul omnem classem, simul Iones pariter atque Æoles agens. Statimque ab illius digressu Delos tremuit (vt Delii aiunt) ad meam vsque ætatem tunc & primum & postremum commota, deo mala ventura hominibus portendente. Nam sub Dario Hystaspis, & Xerxe Darii, & Artaxerxe Xerxis filio, tribus iis deinceps ætatibus, plus malorum passa est Græcia quam viginti aliis ante Darium ætatibus, partim à Persis, partim ab ipsis primoribus de principatu bellantibus: vt non ab re Delos commota sit, prius immobilis: de qua in oracvlo ita scriptum erat,

Et Delon, quamuis sit adhuc immota, mouebo.

Et sane in Græca lingua pollent hæc nomina, Darius, idem quod ἐργάτης, *id est coercitor*: Xerxes, idem quod ἀρήϊος, *id est bellator, ad verbum, martius*: Artoxerxes, idem quod μέγας ἀρήϊος, *id est magnus bellator*. Barbari, postquam à Delo ad alias insulas profecti sunt, sumebant illinc tum copias tum liberos insulanorũ obsides. Vt vero insulas præternauigantes, Carystum appulerunt, Carystiique negarunt se vel obsides daturos vel militaturos aduersus vicinas ciuitates (videlicet Athenas & Eretriam significãtes) Carystii tamdiu obsessi sunt, eorumque ager vastatus, donec in deditionem Persarum venerunt. Eretrienses autem audito Persarũ exercitum aduersum se venire, auxilia ab Atheniensibus implorauere. Quibus nõ denegãda auxilia rati Athenienses, miserũt subsidio illis ea quatuor millia hominum qui Chalcidensium equitum obtinuerant prædia. Sed Eretriensiũ haud quaquam syncerum erat consilium, qui tametsi accersebant Athenienses, tamẽ ancipiti sententia vacillabant: quibusdam eorũ censentibus vrbem deserendam, & in cacumina Eubœæ eundum: quibus-

quibusdã, qui propria lucra à Persis expectarent, proditionem molientibus. Horum vtrorumque animos animaduertens Æschines Nothonis filius, Eretriensium primarius, patefecit Atheniensibus omnẽ præsentiũ rerum statum, orauitq; vt domum abirent, ne vna cum illis occumberent. Hæc consulenti Æschini obtemperantes Athenienses, illinc in Oropum transgressi, salutem sibi pepererunt. At Persæ eo aduecti, naues oræ Eretricæ ad fanum & Chœreas & Ægilia applicuerunt: potitique his locis, continuo equos exposuere, & tanquã cum hostibus conflicturi se instruxere. Aduersus quos non decreuerunt Eretrienses sibi esse prodeundum: sed quandoquidem sententia de vrbe non deserenda euicerat, merito dabant operam vt mœnia custodirent. Adorientibus autem ea Persis, acri pugna per sex dies certatum est: multisque vtrinque cadentibus, septimo die EVphorbus Alcimachi filius, & Philagrus Cynei, inter populares suos viri spectati, filius, vrbem hostibus prodidere. Quã ingressi Persæ, postquam templa spoliauere, incenderunt, in vltionem eorum templorum quæ Sardibus deflagrauerant, hominibus iussu Darii in seruitutem captis. ¶ Potiti Eretria, & aliquot illic dies morati, in Atticam nauigauerunt, tuncque magnam partem vastauerunt, rati idem facturos Athenienses quod Eretrienses fecissent. etenim erat locus Atticæ Marathon proxime Eretriam, ad equitandum opportunissimus, quo illos Hippias Pisistrati filius deducebat. Eodem Athenienses & ipsi re audita ad vim arcendam processerunt, decem præfectis sibi ducibus: quorum decimus erat Miltiades, cuius patrem Cimonem Stesagoræ filium fugere ex Athenis Pisistratum Hippocratis contigerat, & dum fugit, obtinere Olympiadem quadriiugo certamine: quam victoriam muneris gratia transtulit in Miltiadem ex matre germanum: proximaque Olympiade eisdem equabus aliam Olympiadem quum vicisset, à filiis Pisistrati interfectus est, non iam viuo Pisistrato. Interfectus est autem ad Prytaneum, noctu summissis percussoribus, sepultusque ante vrbem trans viam quæ vocatur Diacœle: & eregione sepultæ sunt equę illæ quę tres Olympiacas victorias

ἀνῆγον ὑπ' αὐτέων, ἴδοξε κέρδεα τοιῆδε χρησάμενοι τῶν δὴ τὸν Πέρσεω οἶκον, τοῦ δόσιν ἐσκυλάζοντο. μαθὼν ὦν τὰ τούτων ἑκάτερα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. προσδέεσθαί τε ἀπαλλάσσεσθαί σφεας ἐς τὠυτὸ σφετέρῃσι, ἵνα μὴ σὺν πολλῶν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείθονται. καὶ δὴ καὶ μετὰ ταῦτα ἐς Ὠρωπὸν, ἔσωζον σφέας αὐτούς. Οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρης κατὰ τέμενος, καὶ Χοιρέας, καὶ Αἰγίλια. καταλαβόντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσοισόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετριέες ἐπεξῆλθον μὲν καὶ μαχέσασθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλόμενοι, εἴκως δὲ ἐφύλασσον τὰ τείχεα, τούτου σφι ἐμέλλε πέρι, ἐπεί τε σφέας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γενομένης καρτερῆς πρὸς ὀλίγους, ἔπιπτον μὲν ὀπτὼ ἐξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἑβδόμῃ Εὔφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προεδίδοσαν τοῖσι Πέρσῃσι τὴν πόλιν. οἱ δὲ, ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱερὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν, ἀνταποδεύμενοι τὰ ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν· τοῦτο δὲ, τοὺς ἀνδραποδίσαντο, κατὰ βασιλέος Δαρείου ἐντολάς. Χρόνου δὲ διαλιπόντος οὐκ ὀλίγου ἀπὸ τοῦ Ἐρετρίας ἁλώσιος, ἐπιχρόντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατέρχοντές τε πολλὸν, καὶ δοκέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν. καὶ, ὡς γὰρ ὁ Μαραθὼν ἐπιτηδεώτατος χωρίων τῆς Ἀττικῆς ἐνέπεσον, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρείης, ἐς τοῦτο σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα. ἦρχον δὲ σφέων στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγὴν ὑπὸ Ἀθηναίων Πεισίστρατον τὸν Ἱπποκράτεος. καὶ αὐτῷ φεύγοντι, ὁ Ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνώκησε. καὶ ἑωυτὴν μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενον μιν, τῶν δὲ ἀξιεικάσαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ, τῇ ὑστέρῃ Ὀλυμπιάδι τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι νικῶν, ἐπεδίδου Πεισιστράτῳ αἰακηρυχθῆναι τὴν νίκην παρεὶς τοῦτο, καὶ ἦλπε δὴ τὰ ἐωυτοῦ ὑπάσσεσθαι. καί μιν αἰεὶ βουλόμενον τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι δὶς Ὀλυμπιάδα, κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι περεόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου. κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ πρυτανήιον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. τέθαπται δὲ Κίμων πέρην τῆς ὁδοῦ, πρὸς τῆς Ἀκαδημείης καλεομένης ὁδοῦ. καταντίον δὲ αὐτοῦ αἱ ἵπποι τέθαπται αὐτῷ αἱ τρεῖς Ὀλυμπιάδας

233 ἀπελόμενοι· ἐποίησαν ὦν καὶ ἄλλα ἱππικοὶ ἤδη τῶν τοῦτο Εὐαγόρεω Λάκωνος· πλέω ὦν τουτέων, οὐδὲ μία. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἐὼν τὴν καὶ τὰ πατρῷα μετὰ τοῦ πατρὸς Μιλτιάδεω τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι Ἀττικοῖσι, τὸ νομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου, ἐκπεφυγὼς διπλόον θάνατον, ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ὑπεδιώξαντες μέχρι Ἴμβρου, θέλοντες πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλῆα· ἅμα δὲ, ἐκφυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὰ ἑωυτοῦ, δοκέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἤδη ὀπίσω μιν οἱ ἐχθροὶ κατοδέξαμενοι, κατὰ δίκας ἦγον αὐτὸν ἐπαγαγόντες, ἐδίωξάν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἱρεθεὶς κατὰ τὸ δήμου. Καὶ πρῶτα μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν ἐκείνῃ ἀρχῇ οἱ στρατηγοὶ, ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδεα, Ἀθηναῖον μὲν αὐδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τὰ τοιαῦτα μελετῶντα. τῷ δὴ (ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης, καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε) ἐνέτυχε Παρθένιον οὔρεος ὑπὲρ Τεγέης τοῦ Πάν. τοῦτον δὲ ὀνομάζει. βούλεται δὲ τοῦτο τὸ ὄνομα τῷ Φειδιππίδεα ὁ Πὰν, Ἀθηναίοισι κελεύσαι ἀπαγγεῖλαι δι' ἐμεῦ τὸν σφετέρην ἐπιμέλειαν ποιεῦνται, ἐόντος σφι νόου ἤδη Ἀθηναίοισι, καὶ πολλάκις ἐμοῦ μνησθέντος ἤδη σφίσι χρησίμου, τὰ δὲ καὶ ἐς τὸ μέλλον. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, κατὰ σφέων τῶν σφίσι ἐν ἤδη τῶν πρηγμάτων, πίστιν ποιησάμενοι εἶναι ἀληθέα, ἱδρύσαντο κατὰ τὴν ἀκρόπολι Πανὸς ἱρὸν, καὶ αὖθις ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. Τότε δὲ πεμφθεὶς κατὰ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε σφι ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δεύτερος ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἄστεος ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ περιιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἕλλησι δουλοσύνῃ περιπεσοῦσαν περὶς ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἐρέτρια τε νεωστὶ ἐξανδραποδίσθη, καὶ πόλι λαμπρῇ Ἑλλὰς γέγονε ἀσθενεστέρη. ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελε· τοῖσι δὲ ἔδοξε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδυνατέοντα δὲ σφι ὡς τοῦ δεῦτερα ποιέειν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἱσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη· εἰνάτῃ δὲ

ἡμεροδρόμου

reportarant. Idem quod istæ, iam aliæ equæ fecerant, quæ fuerunt Euagoræ Laconis: aliæ præterea nullæ. Per idem tempus maior natu filiorum Cimonis Stesagoras, apud Miltiadem patruum in Chersoneso educabatur: minor autem apud ipsum Cimonem Athenis erat, nomen habens à Miltiade Chersonesi conditore. Hic igitur Miltiades è Chersoneso tunc profectus, dux Athenienſium erat, è duplici cæde elapsus: semel, quum eum Phœnices vsque ad Imbrum persequuti sunt, magni facientes capere hominem vt ad regem perducerent: iterum, quum ab iis elapsum, domum suam reuersum, ac se reducem esse existimantem, inimici sui exceperunt, & ad iudicium deduxerunt, accusantes occupatæ in Chersoneso tyrannidis. Hoc reatu liberatus, suffragiis populi dux declaratus est. Duces autem quum adhuc in vrbe essent, ante omnia legatum Spartam mittunt Phidippidem, illum quidem Athenienſem, sed tabellariam operam facitantem. Huic Phidippidi, vt ipse refert, & Athenienſibus renunciauit, circa Parthenium montem, qui supra Tegeam est, obuius fuit Pan: compellatoque nominatim Phidippide, iussit nunciari Athenienſibus quid ita illi nullam gererent curam sui, qui bene ipsis vellet, quique iam sæpenumero de eis bene meritus fuisset atque etiam futurus esset. His verbis fide habita, Athenienses, quod eorum iam status erat bene constitutus, extruxerunt sub arce templum Panis: illique annuis hostiis, ex quo nuncium accepere, sacrificant, & ardenti candelabro supplicant. Phidippides autem hic qui sibi Pana dixit apparuisse tunc quum à ducibus missus est,[1] iterum Athenis egressus, Spartam peruenit, adienſque magistratus, Lacedæmonii, inquit, orant vos Athenienses vt sibi opem feratis, nec ciuitatem inter Græcos vetustissimam contemnatis, in discrimen adductã, ne barbaris viris seruiat. Etenim Eretria direpta est, insignique ciuitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expositis, placebat quidẽ Lacedæmoniis opem ferre Athenienſibus: sed id sibi impossibile confestim facere erat, nolentibus legem rumpere. nam erat nonus dies instantis mensis, quo die

1 Postridie quam Athenis egressus est. *Ad verbum, Secundanus ex Athenienſium vrbe fuit Sparta. At Valla δευτεραῖος accepit pro δεύτερον. Sic infra in hoc eodem libro,* τεταῖος ὦν Σπάρτης ἱζόμενος τῇ Δηλιῇ.

negabant

negabant se progressuros, nec nisi orbe lunari impleto. Et isti quidem plenilunium expectabant. Hippiæ autem Pisistrati filio, qui barbaros in Marathonem perducebat, visum hoc in somnis superiore nocte oblatum est: Videbatur sibi Hippias cum matre concubere. Quo ex somnio coniectabat fore vt reuersus Athenas, ac recepto dominatu senex domi suæ obiret. Hunc in modum interpretabatur visum suum. Dum autem prædam Eretriensem quam deposuerat, in insulam Styreorum nomine Ægileam, reportat, dumque naues ad Marathonem appulsas in stationibus locat, ac barbaros in terrã egressos disponit, ei talia administranti contigit sternutatio, tussisque solito vehementior. vnde concussis eius, vtpote senis, plerisq; dentibus, vnus illorum ex violentia tussiendi excussus est, & in arenam delapsus: qui magna adhibita ad inueniendum diligentia, quum tamen non appareret, suspirans Hippias, ad eos qui aderant ait, Hæc terra non est nostra, nec eam poterimus nobis subiectã efficere, [1] sed tantum modo partem, quantum spatii dens qui mihi aderat, obtinet. Huc Hippias suam visionem interpretabatur euasisse. Athenien-
CVII
CVIII
sibus autem apud Herculis fanũ instructis superuenere auxilio Platæenses, omni cum populo, qui sese Athenien-
sibus dediderant, & pro quibus frequentes iam labores susceperant Athenienses: dediderant autem sese hoc modo: Quum à Thebanis premerentur Platæenses, primum Cleomeni Anaxandridæ, qui interuenerat, atque Lacedæmoniis sese dediderant: à quibus tamen recepti non sunt, hac oratione vtentibus, A nobis qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis auxilium. nam priusquã nostrũm quisquã audiat, possitis occupati ab hostibus sæpe expugnari. Suademus autem vt vosipsos Athenienses dedatis, vicinis pariter & ad tutandum non inualidis. Hoc Lacedæmonii non tam consulebant Platæensibus quod eis bene vellent, quam quod optarent Athenienses defatigari Bœotio bello. Id suadentibus Lacedæmoniis non aduersati Platæenses, aditis Athenienses, dum rem diuinam duodecim diis faciunt, eis ad aram suppliciter sedentes sese dediderunt. Aduersus quos Thebani re audita

οὐκ ὀξελαύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέληνον ἔμενον. Τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς δὴ Μαραθῶνα, τῆς παρεσχομένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν τοιήνδε· τῇ ὑπνῳ τοιὰδε· ἐδόκεε ὁ Ἱππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συνευνᾶσθαι. συνεβάλλετο ὦν οὐκ τὸ ἐὸν ἔσεσθαι, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀναισωσάμενος τὴν ἀρχὴν, τελευτήσειν ἐν τῇ ἑωυτοῦ γηραιός. οὐκ μὲν δὴ τῆς ὄψιος συνεβάλλετο ταῦτα. τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν, τὰ αἰδεσιμώτατα τῶν ἐξ Ἐρετρίης ἀπεβήσατο ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δέ, καταγεμίσας ἐς δὴ Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε ἐπὶ τοῦτο. ἐκβιβάσας δὲ ἐς τὴν γῆν τοὺς βαρβάρους διέταξε. καί οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς εἰώθεε· οἷα δὲ πρεσβυτέρῳ ἐόντι, τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσείοντο. ξυνέων ὦν ἓνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει κάτω βὶς βήξας. ἐκ πεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὴν ἀνάζητον ὀξιδρεῖν. ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετο ὁ ὀδούς, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παρεστεῶτας, Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστί, οὐδέ μιν δυνησόμεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι. ὁκόσον δέ τι μοι μέρος μετῆν, ὁ ὀδοὺς μετέχει. Ἱππίης μὲν δὴ ταύτην τὴν ὄψιν συνεβάλλετο ὀξελαυθήσεσθαι. Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεί. καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους δὴ οὐ σμικροὺς ἀπ' αὐτέων οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναιρέοντο. ἔδοσαν δὲ ὧδε πιεζόμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν πρῶτα μὲν τοῖσι Μερμνάδῃσι καὶ Λαχεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε, Ἡμεῖς μὲν ἑκατέρω τε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιήνδε τινὰ χώρον οὐ βασχύειν ψυχρὴ φαίνεται γὰρ αἰεὶ πολλάκις ὀξανδραποδιζόντες ἢ πόλιας πυθόμενοι ἡμέων. συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε αἰδεσίμοισι, καὶ πιμπρέειν ἐοῦσι οὐ κακῆσι. ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ δόκησιν οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόνους, συνεχεῶς Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν Πλαταιῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ ἐπαΐσησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἱκὰ ποιευντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἱκέται ἵζοντο ἐπὶ τὸ βωμόν, ἐδίδοσάν σφεας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα,

1 Sed eam illius portionem quæ ad me pertinebat, dens possidet.

ἐς ϛρατόπεδον τὸν Πλαταιέων. Ἀθηναῖοι δὲ στρατεύεσθαι. μελλόντων δὲ στρεφων συνάψειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ προσεῖδον· ὡς δὲ τυχόντες δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ἐπιτρέψαντων ἀμφοτέρων, οὕρισαν τὴν χώρην ὅπῃ περ δὲ ἐὰν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπιθήκαντο Βοιωτοί· ὑπεθέμενοι δὲ, ἐνόησαν τὴν μάχην. Ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιέων εἶναι οὖρος, πύπτοις ὑπερβάντες, ἐν Ἄσωπὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο οὖρον Θηβαίοισι τοῖς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιάς. ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τέσσερσι τοῦ εἰρυμένοι· ἦκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες. Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐδόκεον δίχα αἱ γνῶμαι· τοῖσι μὲν, οὐκ ἐῶσι συμβάλλειν (ὀλίγους γὰρ εἶναι στρατῷ τῷ Μήδων συμβαλέειν) τοῖσι δὲ, καὶ Μιλτιάδεϊ, κελεύουσι. ὡς δὲ δίχα ἐγίνοντο, καὶ οὕτω ἧσσον τοῖσι γνώμῃσι, ἐδόκεε, ἐῶσι τὰ, ἐν γὰρ ἐνδέκατος ψῆφος ἐφόρεε τοῦ κυάμου λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχέειν· (τοπάλαι γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον ἐν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι) ἐν δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε,

„ Ἐν σοὶ νῦν Καλλίμαχε ἔστι ἢ καταδουλῶσαι Ἀθή-
„ νας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνον λιπέσθαι
„ ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷον οὐδὲ Ἁρμόδιός
„ τε καὶ Ἀριστογείτων λείπουσι. νῦν γὰρ δὴ ἐξ οὗ
„ ἐδμώθησαν Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἥκουσι μέγιστον· καὶ
„ ἐν μὲν γε τοῖσι θεοῖσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ
„ πείσονται οὐδὲ δεδομένοι Γῆν τοῖσι· ἐν δὲ εἰ ἡμῖν
„ ται αὕτη ἡ πόλις, οἵη τε ἔστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων
„ πολίων ἀνθέσθαι. κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷά τε ἔστι γενέ-
„ σθαι, καὶ κῶς ἐς ἐπὶ τουτέων αἰτήκει τῶν πρηγμάτων
„ ἐκ ἡμέας ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσων. ἡμέων τοὺς στρα-
„ τηγοὺς ἐόντων δέκα, δίχα γίνονται αἱ γνῶμαι, τὸ μὲν,
„ κελευόντων, τὸ δὲ, ἐᾶν συμβάλλειν. ἢν μὲν μὴ νῦν μὴ
„ συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα σήσιν μεγάλην ἐμπε-
„ σοῦσαν διασείσειν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε
„ μηδίσαι· ἢν δὲ συμβάλωμεν πρίν τι κακὸν σαπρὸν Ἀ-
„ θηναίων μετεξετέροισι ἐγκυρέσαι, ἡμῖν τὰ ἴσα νε-
„ μόντων, οἷοί τε εἰμὲν ἐκκρατέες γενέσθαι τῆς συμβολῆς.
„ Ταῦτα ὦν πάντα ἐς σὲ νῦν τείνει, ἐκ σέο ἤρτηται.

Ἢ μνημόσυνα λιπ. ἐς τ. ἐπ. αἰθ. βίον ἁπ.

exercitum duxerunt, in eorumque auxilium Athenienſes venerunt. Sed dum conſerturi prœlium eſſent, Corinthii haud contemnendam ſibi rem putantes, ad eos reconciliandos interuenere: atque vtrorumque permiſſu regionem hunc in modum terminarunt, vt Thebani eos Bœotos qui nollent inter Bœotos cenſeri, ſinerent facere quod vellēt. Hoc vbi decreuere Corinthii, abſceſſere. Abſcedentes quoque Athenienſes aggreſſi Thebani ſunt, commiſſaque pugna, repulſi. vnde Athenienſes tranſgreſſi quos Corinthii ſtatuerant terminos, [1] Aſopum fecerunt limitem Thebanis. Ergo Platæenſes Athenienſibus ſeſe quum dedidiſſent, ad Marathonem tunc auxilio venerunt. Erant CIX autem in Athenienſium ducibus ancipites ſententiæ, aliis vetantibus fieri prœlium: pauciores enim ſe eſſe quam vt cū Medis confligerent: aliis (quorum erat Miltiades) ad pugnandum hortantibus. Itaque quum eſſent bifariæ ſententiæ, & deterior vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, [2] tunc forte polemarchum, *id eſt*, *belli principem*: qui magiſtratus per ſuffragia electus in danda faba, *hoc eſt*, *in declaranda ſententia*, vndecimus eſt. nam quondam Athenienſes in dicenda ſententia parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, In te, inquit, nunc Callimache ſitum eſt, vtrum in ſeruitutem Athenæ redigantur, an tu eas liberando memoriam tui in omne ævum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atq; Ariſtogiton reliquerunt. Nam Athenienſes nunc in maximum omnium ex quo nati ſunt venere diſcrimen: qui ſi Medis ſuccumbant, palam eſt quę paſſuri ſint, traditi Hippiæ: ſin autem ſuperent, poterit hæc ciuitas vrbiū Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri poſſint, & quomodo ad te harum rerum arbitrium redeat, nunc exponam: Noſtræ, qui duces ſumus, bifariæ ſunt ſententię de prœlio committendo: aliis id ſuadētibus, aliis diſſuadentibus. Qui niſi prœlium committimus, vereor ne magna exiſtat ſeditio, quæ mentes eorum ſolicitet ad ſentiendū cum Medis: ſin pugnamus antequā aliquid vitii in nonnullis Athenienſium ſubeat, poſſumus diis æquis cum victoria diſcedere. Hæc omnia ad te tendunt, & abs te dependent:

1 Aſopum & Hyſias Thebanis aduerſū Platæenſes limitem ſtatuerunt. Ergo Pl. 2 Tunc, quod vndecimū ſuffragium ad eum pertineret, qui ex facta per fabam ſortitione polemarchus Athenienſium creatus eſſet, *vel, ducēs fabæ ſortibus polem. Ath. creatus eſſet*, (olim enim Athenienſes ferendo ſuffragio parabant polemarchum faciebant) adit Callimachū Aphidnæum Miltiades, tunc polemarchū, eique dixit, In te nunc ſitum eſt Callimache, Athenas vel in ſeruitutem redigere, vel, illis liberatis, monumentum in omne ævum relinquere, qualem ne Harmod.

qui ſi

qui si meæ sententiæ accesseris, erit & tibi patria libera, & ciuitas omnium Græcarum princeps: sin accesseris sententiæ dissuadentium pugnam, eorum quæ recensui bonorũ tibi contraria exi-
cx stent. Hęc dicens Miltiades Callimachum induxit. Ita accedente sententia polemarchi, obtentum est vt confligeretur. Post hæc ii duces quorum sententia de confligendo fuerat, vt cuiusque dies imperitandi venerat, vicem suam Miltiadi dabant: quam ille accipiens, non tamen prius decertandum putauit quam sua dies imperii aduenit.
cxi Itaq; vbi vices eius fuere, tunc Atheniẽses hunc in modũ instructi sunt ad confligendum: Dextro cornu præerat Callimachus polemarchus. ita enim lex apud Athenienses tunc postulabat vt polemarchus dextrum cornu teneret. Hoc duce sequebantur deinceps ceterę tribus, vt quæq; ordine erat. Nouissimi autem sunt collocati Platæenses, sinistrum cornu tenentes. Quo factum est vt ab huius pugnæ tempore, quoties Athenienses ferunt hostias apud panegyrias, *id est, publicos conuentus*, quæ quinto quoque anno fiunt, Athenienses præco conceptis verbis precetur bona Athenienſibus pariter & Platæenſibus. Igitur Athenienſium acies tunc apud Marathonem instructa idcirco sic erat quod aciem Medicam imitabatur: sed in medio paucis conferta erat ordinibus, ideoque illic debilior: vtroque
cxii autẽ in cornu confertior. Quæ posteaquam ita instructa est, ac sacrificium litatum esse Athenienses audierunt, tũc cursu in barbaros tendunt. erat autẽ inter vtranque aciem non minus octo stadiorum intercapedinis. Quos cursu ferri in se videntes Persæ, aptabant se tanquam illos excepturi: insaniæ dantes id quod cernerent eos cursu tendere, quũ pauci essent, & nec equitatu nec sagittis freti. Hoc ita barbari interpretabantur. at vero Athenienses, posteaquam conferti conflixere cũ barbaris, pugnã memoratu dignã edebant. Quippe primi omniũ Græcorũ (quos ipsi nouimus) cursu in hostem vsi sunt: [1] primi sustinuerunt cernere Medica veste indutos: quum antehac vel audire nomen Me-
cxiii dorum Græcis terror fuisset. In Marathone quum diu pugnatũ esset, barbari circa mediã aciem vincebant, vbi Persæ stabãt & Sacæ, eamq; perrumpentes,

ἦν γὰρ σὺ γνώμην τῇ ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἢν δὲ τῶν ἀποσπευδόντων τὴν συμβουλὴν ἕλῃ, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν ταὐτά.

Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης, προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ τῇ πολεμαρχίῃ τῆς γνώμης, ἐκέκυρωτο συμβάλλειν. μετὰ δέ, οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἡ γνώμη ἐφέρετο συμβάλλειν, ὡς ἑκάστη αὐτέων ἐγίνετο πρυτανηίη τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν. ὁ δὲ, δεκόμενος, οὔκω τι συμ- 235
βολὴν ἐποιέετο, πρίν γε δὴ αὐτῷ πρυτανηίη ἐγένετο. Ὡς δὲ ἐς ἑωυτὸν προῆλθε, τότε δὴ ἐτάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τῷ μὲν δεξιῷ κέρεϊ ἡγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος. ὁ γὰρ νόμος εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, ἔν τῳ πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν· ἡγεμείου δὲ τούτου, ἑξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοιτο αἱ φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλλήλων. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων ἐς πανηγύρεις τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ὀλίγῃσι παξίῃσι ὀλίγας· καὶ τούτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἔρρωτο πλήθεϊ.

Ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἴεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταξὺ μέσον αὐτέων, ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέωντες δρόμῳ σφέας ἰόντας, παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι. μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὁρέωντες αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, ἔτε ἵππου οὐκ ὑπαρχούσης σφι, ἔτε τοξευμάτων. ταῦτα μέν νυν οἱ βάρβαροι κατεῖκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεί τε ἀθρόοι προσεμίξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοί τε ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέοντες, καὶ τοὺς ἄνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τοῦνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐμήκυνε πολλός· καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου εἶκον οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο. καὶ τοῦτο μὲν δὴ εἶκον οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες,

1 Primique vestem Medicam & eos qui illam gestarent: cernere sustinuerunt, quum antea &c.

ἐδίωκον ἐς τ' μεσόγαιαν. ὃ δ' κέρας ἑκάτερον σίκων
Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. ἰκῶτες δ', ὁ μὲν τε-
τραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων· τοῖσι δ'
μέσον ῥῆξαι αἰτέων, σὺν αὖ τοῖσι κέρεα, ἐμά-
χοντο, καὶ σίκων Ἀθηναῖοι· φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρ-
σῃσι εἴποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπι-
κόμενοι, πῦρ τε αἴτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νε-
ῶν. Καὶ τὸ μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ὁ πολέ-
μαρχος Καλλίμαχος ἀγαθῇ ἐπείρετο, ἀνὴρ γενόμε-
νος ἀγαθός· ἀπὸ δὲ ἔθανε τῶν στρατηγῶν, Στησίλε-
ω ὁ Θρασύλεω τοῦ δὲ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίω-
νος, σὺν ᾧ ἅπτεται βόμβος τῶν ἀφλάστων νηός, τὴν
χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκει, ὡς φασι· τοῦτο δ', ἄλλοι
Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὀνομαστοί. Ἑπτὰ μὲν
δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιῷδε Ἀθη-
ναῖοι. τῆσι δὲ λοιπῆσι οἱ βάρβαροι ἐξαναχρυ-
σάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου ἐν τῇ ἔλιπον,
τὰ δὲ Ἐρετριέων δυδεκάποδα, περιέπλωον Σούνι-
ον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμε-
νοι ἐς τὸ ἄστυ. αἰτίη δὲ ἦν Ἀθηναίοισι δεῖξαι Ἀλκμαι-
ωνιδέων μηχανῆς αὐτοῖς ταῦτα ὑπερφρονέουσι. τού-
τους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξασθαι
ἀσπίδα, εἶναι ἤδη ἐν τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ
περιέπλωον Σούνιον. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ποδῶν εἶ-
χοντο, τάχιστα ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ. καὶ ἔφθησάν τε
ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ ἐς στα-
τοπεδεύσαντο, ἀπιγμένοι δὲ Ἡρακλείου τοῦ ἐν
Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάρ-
γεϊ· οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπαφορμηθέντες Φα-
λήρου, (τοῦτο γὰρ ἦν τὸ τότε τὸ Ἀθηναίων) ὑπὲρ
τούτου ἀνακωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλεον ὀπίσω
ἐς τ' Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ
ἀπέθανον τῶν βαρβάρων χιλιάδες καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ τε-
τρακόσιοι ἄνδρες, Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐνενήκοντα καὶ
236 δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. συνέβη δὲ
αὐτοῦ θῶυμα τοιόνδε γενέσθαι· Ἀθηναῖον ἄνδρα
Ἐπιζήλεον Κουφαγόρεω ἐν τῇ συρῇσι μαχόμενόν τε, καὶ ἀνδρα γενόμενον ἀγαθόν, τῶν ὀμμάτων
στερηθῆναι, οὔτε πληγὴν σχόντα τοῦ σώματος, οὔτε
βληθέντα· καὶ ὃς λοιπὸν τῆς ζόης διατελέειν ἀπὸ
τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν ἤκ-
ουσα τοῦτο τοῦ πάθεος τοιόνδε τινὰ λόγον· δοκέειν οἱ ὁπλίτην ἀντίον ἑωυτοῦ μέγαν, καὶ ὃ γένυν τε ἀσπίδα
πᾶσαν σκιάζειν. Τὸ μὲν δὴ φάσμα τοῦτο ἑωυτὸ μὲν παρεξ-
ελθεῖν, τὸν δὲ ἑωυτοῦ θεράποντα ἀποκτεῖναι. ταῦτα
μὲν δὴ Ἐπιζήλεον ἐπυθόμην λέγειν. Δᾶτις δὲ
πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεί τε

hostem in mediterranea persequebantur: at in vtroque cornu vincentes Athenienses Platæenseſque, barbaris, qui terga dederant, fugere permissis, contraxerunt cornua, & cum iis qui mediam ipsorum aciem perfregerant, dimicantes, quum superassent, fugientes Persas vrgebant cædebantque, donec ad mare peruenientes, petito igne naues corripuere. Quo in certamine CXIV
Callimachus polemarchus interficitur, egregia nauata opera. Occubuit quoque è ducibus Stesileus Thrasyli, & Cynægirus EVphorionis filius, qui dum summam puppim apprehendit, abscissa bipenni manu cecidit: necnon alii Athenienses multi & clari. Ac septem CXV
quidē naues obtinuerunt Athenienses hoc modo: ceteris barbari retracti, receptaque præda Eretriensi ex insula vbi reliquerant, circumuecti sunt Sunium, animo prœuertendi Athenienses eueſtigio abeuntes. Ceterum Alcmęonidę ab Athenienſibus [1] insimulati sunt, quod videlicet ex composito Persis adhuc apud insulā agentibus scutum ostenderint. Dum illi Suniū circūuehuntur, CXVI
Athenienses eueſtigio abeuntes celerrime ad ferendam vrbi opem properarunt, barbarosq; eodem tendentes prœuerterunt: progressique ex Herculis templo quod est in Marathone, in aliud Herculis fanum quod est in Cynosargi, castra posuerunt. Barbari, quum classe Phalerū superassent (hic enim Atheniensium nauale tunc erat) super eum locum aliquandiu propter tempestatem morati, rursus in Asiā abierunt. Quo- CXVII
rum in hac pugna apud Marathonem gesta occubuere circiter sex millia trecenta: Athenienſium vero, centum nonagintaduo. tot ex vtrisque cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, vt Athenienſis quidam Epizelus Cuphagoræ filius, dum stante acie pugnat strenue, luminibus caperetur, neque saucius vlla parte corporis, neque ictus: atque ita cæcus in reliquum vitæ tempus permanserit. Quem audiui dicere solitū de sua clade, visum sibi esse ante se stare virum quendam armatū, procero corpore, cuius [2] mentum omnem clypeum inumbraret: & hanc laruam ipsum prætergressam, sed illum qui sibi assisteret occidisse. Hæc Epizelum solitum commemorare audiui. Porro CXVIII
Datis in Asiam cum classe rediens, vbi

1 Insimulati sunt, illis id molientibus Persas hoc consilium cepisse, quod videl. 2 Barba totum clyp.

Myco-

Myconum tenuit, vidit in ſomnis viſum. id tamen quod fuerit, non traditur: ſed vbi primum dies illuxit, naues rimatus eſt: compertoque in naui Phœnicia ſimulacro Apollinis inaurato, ſciſcitatus eſt quo è templo ſublatum eſſet: & vbi audiuit ex quo templo, nauigans ſua naui in Delum (iam enim Delii in inſulam redierant) ibi ſimulacrum in templo depoſuit, præcepitque Deliis vt illud in Delium Thebanorũ referrent, quod eſt ad mare eregione Chalcidis. Hoc vbi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delii tamen hanc ſtatuam non reportauerunt, ſed viceſimo poſt anno eam Thebani ex oraculo in Delium contulerunt. Datis autem & Artaphernes, poſteaquam in Aſiam nauigauere, captiuos Eretrienſes Suſa perduxere. quos Darius rex, etſi in eos ante captiuitatem vultum contraxerat acerbitatis, quod ſe priores iniuria laceſſiſſent, tamen vt in conſpectum ſuũ adductos vidit ac ſibi ſubiectos, nullo alio malo affecit, ſed in ſuo Ciſſiæ regionis ſtathmo collocauit, cui nomen eſt Anderica: ducentis ac decem ſtadiis procul à Suſis, quadraginta à puteo qui exhibet trifarias rerum ſpecies. nam ex eo aſphaltum, *id eſt*, *bitumen*, & ſalem & oleum hauriunt, ad hunc modũ. Hauritur quidem celoneo, *id eſt*, *inſtrumento dicto ciconia*, pro ſitula autem, dimidiato vtre ad celoneum alligato: quo in puteum decuſſo, quicquid hauritur, mox in ciſternam diffunditur, atque hinc alio effuſum, triplici varietate concreſcit: in aſphaltum quidem & ſalem, protinus: oleum autem (quod Perſæ rhadinacen appellant) in vaſa colligunt. eſt autem atrum ac grauiter olens. Hoc loci rex Darius locauit Eretrienſes, quem ad meam vſq; memoriam tenuere, ſeruantes priſtinam linguam. Quod ad Eretrienſes attinet, ita habet. ¶ Ceterum poſt plenilunium duo millia Lacedæmoniorum Athenas venerunt, tanta feſtinatione adipiſcendi hoſtem, vt tridub quam ex Sparta diſceſſere, in Atticam peruenerint: & licet ſerius ad pugnam veniſſent, tamen intuendi Medos cupidi, ad illos intuendos in Marathonem perrexerunt. Quibus viſis, laudatiſque Athenienſibus ob præclarum facinus, rurſus redierunt. Tenet autem admiratio me, nec rationem inire poſſum, Alcmæonidas vnquam Perſis ex compoſito oſtentaſſe

ἐγίνετο ὁ Μυκόνιος, εἶδε ὄψιν ὁ τοῦ ὕπνου. καὶ ἥντινα μὲν δὴ ὄψιν ἐνόμισε ἰδεῖν, οὐ λέγεται· ὡς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. εὑρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐστωθάζετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη. πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἐνόμισε ἱροῦ, ἔπλεε τῇ ἐωυτοῦ νηὶ ἐς Δῆλον· καὶ, ἀπίκοντο γὰρ τηνικαῦτα οἱ Δήλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατατίθεται τε ἐς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων. τὸ δὲ ἔστι ἐπὶ θαλάσσῃ, Χαλκίδος καταντίον. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. οἱ δὲ αἰδεσθέντα τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλά μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὖθις ἐκ θεοπροπίου ἐκόμισαν ἐπὶ Δήλιον. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων δουλοσαμένους Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀπήγαγον ἐς Σοῦσα. Βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, ὡρῶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχέ σφι δεινὸν χόλον, οἷα δὴ ἐξ αἰτίων ἀδικίης πρότερον τῶν Ἐρετριέων· ἐπεί τε δὲ εἶδέ σφεας ἀπαχθέντας παρ' ἑωυτόν, καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῷ ἐόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλά σφεας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε τὸ ταθμῷ ἑωυτοῦ, τῷ οὔνομά ἐστι Ἀνδείκα. ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκόσιοι σταδίους ἀπέχοντι, τεσσεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ Φρέατος, ὃ παρέχεται τριφασίας ἰδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρρύσσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· αἰτλέεται μὲν κηλωνήϊῳ, αἰτὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκοῦ προσδέδεται. ὑποτύψας δὲ τούτῳ αἰτλέει, καὶ ἔπειτα, ἐγχέει ἐς δεξαμενήν. ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχέόμενον, τρέπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος ἐν οἱ ἅλες πήγνυνται τὸ ἁρμύτικα, ὃ δὲ ἔλαιον στεγάζουσι ἐς ἀγγήϊα, ὃ οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. κατοικίσθησαν τοίνυν Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμεῦ εἶχον τὴν χώρην ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας, ἔσχε οὕτω. Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν. ὕστερον οὕτω ὥστε τεσσαράκοντα ἡμέρας ὑστεροῦντες τῆς συμβολῆς, ἐμισέησαν τὸ μὴ ἐπιθέσθαι τοῖσι Μήδοισι. ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα, ἐθηήσαντο. μετὰ δὲ ἀνιέσαντες Ἀθηναίους, καὶ τὸν αἰνέοντες ἔργον αὐτῶν, ἀπαλλάσσοντο οἴκοι. Θωῦμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, Ἀλκμαίωνίδας αὖ κοτὲ διαδέξαι Πέρσῃσι σημήϊα

ἀσπίδα, βουλομένους ἅτε τοῦ βαρβαρικοῦ τε ἐόντος καὶ ἅτε τοῦ Ἱππίου· οἵ τινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἱππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης τε γὰρ μοῦνος Ἀθηναίων ἀπιόντων ἐτόλμα, ὅκως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηναίων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ἅτε τοῦ δημοσίου ὠνέεσθαι, καὶ πάλλα τὰ ἔχθεα ἐς αὐτὸν πρήγματα ἐμηχανᾶτο. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ὁρῶ πρήγμα ἓν ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ, τὰ προδιελέγμεθα, ὡς αἰνὰ ἄνδρες ἐλευθερώσαντες τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τεθρίππῳ δὲ, δεύτερος ἡρέθη. πύθια δὲ προτέρῃσι δυοκαίδεκα, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πρήγμασι μεγίστῃσι δαπρήσι. τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας, ἐούσας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγένετο. ἐπείδη γὰρ ἐγίνοντο γάμου ὥρῃαι, ἔδωκε σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην, ἐκείνῃσί τε ἐξαίρετα. ἐκ γὰρ πρώτων τῶν Ἀθηναίων ὃν ἑκάστη ἐθέλοι αὐτέων ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε πότῳ τῷ αὐτοῦ. Καὶ οἱ Ἀλκμεωνίδαι ὁμοίως, ἢ οὐδὲν κάρτα τούτου ἔσαν μιξότύραννοι. θωυμάζω ὦν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὴν Ἡροδότου, τούτους γε αἰκάζεσθαι ἀσπίδα, οἵ τινες ἔφυγόν τε τὸν πρόπαν χρόνον πὰς τυραννίδας, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἔξέλιπον οἱ Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τοὺς Ἀθηναίους οὗτοι ἔσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἢπερ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξεγείρασι πὰς τοὺλοίπους Πεισιστρατίδεων Ἵππαρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν πὰς λοιποὺς τυραννεύοντας. Ἀλκμεωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ μὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἔσαν οἱ τὴν Πυθίην δυνατίσαντες προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μοι προτέρῃσι δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰ ἴσως ὑπεμφόμενοι τῶν Ἀθηναίων τὸν δῆμον προεδίδοσαν τὴν πατρίδα· ὑμῖν ὦν ἥσσων σφέων δῆλοι δοκιμώτεροι ἦσαν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες, ὑδ' οἱ μᾶλλον ἐτεπμέατο. οὔτω οὐδὲ λόγος αἱρεῖ δύνασθαι ἔκ γε αὖ τούτων ἀσπίδα ὑπὸ πιστῷ λόγῳ. αἰεδέχθη μὲν γὰ ἀσπὶς (ἐς τοῦ-

parmam, quod vellent Athenienſes barbaris atque Hippiæ ſubeſſe.[1] quippe quos conſtat in habendis odio tyrannis vehementiores quam ſimiliores fuiſſe Calliæ Phænippi, qui fuit pater Hipponici. nam Callias cum alia omnia in Piſiſtratum inimiciſſime commentus eſt; tum vero ſolus Athenienſium omnium, illius Athenis electi quum publice ſub præcone venderentur bona, emere auſus eſt. Cuius Calliæ mentionem crebro plerique omnes habere debent, cum ob ea quæ dicta ſunt, vt viri ſummopere patriam liberantis, tum ob hæc quæ in Olympia fecit. nam & in equorum curſu palmam obtinuit, & in quadrigario fuit ſecundus: & in ludis Pythiis quum primas obtinuiſſet, in vniuerſos Græcos ſumptuoſiſſimus extitit: tum ob id quod talem ſe in filias ſuas quæ tres fuerunt, exhibuit. nam poſteaquam nubiles extitere,[2] hoc eis magnificentiſſimum munus eſt gratificatus, vt quem ſibi vnaquæque vellet ex omnibus Athenienſibus, eum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit. At Alcmæonidæ aut perinde aut nihil minus quam Callias, peroſi tyrannos fuere. Quo maior me admiratio ſubit, minuſque admitto criminationem, eos parmam Perſis oſtentaſſe, qui per omne tempus tyrannos effugerunt, & quorum aſtutia Piſiſtratidæ tyrannidem reliquerunt. Atque ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt, meo iudicio, quam Harmodius & Ariſtogiton. Illi enim Hipparcho interempto, non tam ceteros Piſiſtratidas ab affectanda tyrannide repreſſerunt, quam ad illam irritauerunt: Alcmæonidæ autem proculdubio Athenas liberauerunt, ſi modo ipſi fuere qui Pythiam perſuaſere ad Lacedæmonios commonefaciendos vt Athenas liberarent, quemadmodum ſuperius à me commemoratum eſt.[3] Atenim aliqui forſitan ſuccenſentes quod Athenienſi in populo patriam prodiderunt. Imo nulli erant eis inter Athenienſes viri illuſtriores, neque qui magis eſſent honorati.[4] Neque vero ſermo obtinuit, clypeum ab his eſſe oſtentatum, ſed tantummodo fuiſſe oſtentatum

CXXII

CXXIII

CXXIV

1 Quippe qui vel maiori vel certe pari odio tyrannos proſequuti eſſe comperiuntur ac Callias Phænippi filius, Hipponici pater. *Vt autem hic dixit μᾶλλον ἢ ὁμοίως, ſic paulo poſt,* ὁμοίως ἢ οὐδὲν κάρτα. 2 Dotem eis magnificentiſſimam dedit, atque hoc præterea gratificatus eſt, *vel, inauſus*, vt quem ſibi &c. 3 Atenim fortaſſe Athenienſium populo ſuccenſentes patriam prodebant. *Q. d. Atenim (dicet aliquis fortaſſe) ægre ferentes ſe non eum apud Athenienſes locum obtinere quo ſe dignos exiſtimabant, patriam prodere conabantur. Imo vero nulli ex Athenienſibus maiore autoritate præditi, nulli magis honorati erant: tantum abiſt vt ſua ſorte contenti non eſſent. & de eo Athenienſibus ſuccenſerent. Poteſt tamen & cum interrogatione legi hic locus eodem ſenſu.* 4 Quo fit vt rationi conſentaneum nullo modo eſſe poſſit, clypeum ab illis hac de cauſſa fuiſſe oſtenſum. oſtenſus enim clypeus fuit.

quod

quod nihil est quàm si id demum diceretur, ostensus quidem est, sed à quo ostensus, incertum. cxxv [1] Quamquam Alcmæonidæ iampridem extiterãt Athenis clari sane vsque ab Alcmæonide atque etiam Megacle. Etenim Alcmæon Megaclis filius, iis Lydis qui Sardibus a Crœso Delphos ad oraculum ierant, administrum se præbuit, eosque comiter accepit. Cuius beneficentiam Crœsus à Lydis quos ad oraculum miserat quum audisset, hominem accersiit, & vbi aduenit, eum donauit tanto auro quantum semel corpore suo ferre posset. Ad istam doni condicionem Alcmæon hanc astutiam attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingenti in ea sinu relicto, cothurnisque quos laxissimos reperit calceatus, ad thesaurum perrexit ad quem ducebatur. [2] Ibi in aceruum ramentorum procumbens, primum cothurnos quibus erat indutus, auro quantum ferebant refersit: deinde omnem sinum suum atque etiam crines ramentis subigens, & parte in os desumpta, è thesauro processit, ægre trahens cothurnos, cuiuis alteri rei quam homini similis: cuius os quum turgidum esset, & omnia onusta, id cernens Crœsus, in cachinnumque erumpens, ea omnia illi donauit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehementer locupletata est, & Alcmæon quadriiugos equos alens, vicit Olympia. cxxvi Sed eam deinde secunda ætate Clisthenes Sicyonis tyrannus extulit, vt multo magis quam prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Clistheni Aristonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quam pater destinabat nuptum dare ei quem præstantissimum Græcorum omnium comperisset. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & ex eis Clisthenes curriculo quadrigali victor extitisset, nunciari iussit voce præconis vt quisquis sese dignum putaret qui Clisthenis gener esset, is ad sexagesimum diem aut prius, Sicyone præsto foret, quod Clisthenes intra annum à sexagesimo die incepturus, exequi nuptias destinasset. Itaque omnes [3] Græci aut sua ipsorum aut familiæ claritate sibi confidentes, eo

ἐν τῷ τοῦτο οὐκ ἔστι ἀτρεκέως εἰπεῖν· ἐλθόντος γὰρ) ὅς μὲν τοι ἐπὶ τοῦτο ἀπαδέξας, οὐκ ἔχω πρόσωτερω εἰπεῖν τούτεων. οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἔσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμέωνος, καὶ αὖτις Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ, Ἀλκμέων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι πρὸς Κροίσου ἀπικομένοισι ἐπὶ θεσπήιον ἐδίζητο ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγένετο καὶ συνελάμβανε προθύμως· καί μιν Κροῖσος πυθόμενος τὸν Λυδῶν τοὺς ἐς τὰ χρηστήρια φοιτέοντας εὐεργέτεε ποιέειν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις. ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῷ, τὸν δὲ δώσεσθαι τῷ ἑωυτοῦ σώματι ἐξείρηκε εἰσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμέων πρὸς τὸν δωρεὸν ἐσθῆτα τοιαύτην διὰ δὴ τοῦτο ἐπιτηδεύσας, πρῶτα μὲν φορέει ἐνδυτὴν κιθῶνα μέγαν, καὶ κόλπον βαθὺν καταλιπόμενος ἐπὶ κιθῶνος, κοτόρνυγας τοὺς ὑπάρχοντας οἱ μάλιστα ὑποδησαμένους, ἤιε ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο. ἐπισεσωρευμένης δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος, πρῶτον μὲν παρέσαξε τοῖσι κνήμῃσι τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κόθορνοι μεγάλοι, τὸν κόλπον πρήσας πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἐπιπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξήιε ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἕλκων μόγις τοὺς κοτόρνυγας, πρωτὶ δὲ τῷ εἰκὼς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ τοῦτό τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ πρήσματα ἐξωίκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε· καί οἱ πρήγματα ἐκ μὲν ἀνδρὸς ἄλλου ἐδίδου, καὶ πρὸς ἑτέροισι μιν δωρέεται, ὡς ἐλάσαντα ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ εἰκία αὕτη μεγάλως, καὶ ὁ Ἀλκμέων οὗτος οὕτω τεθρίπποτε Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται. Μετὰ δὲ, ἡμέρῃ δευτέρῃ ὑστέρῃ, Κλισθένης μὲν ὁ Σικυωνίων τύραννος ἐξήρατο, ὥστε πολλῷ ὀνομαστοτέρην γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλισθένεϊ γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω, γήνεται θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. Ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἀξιωθέντων τὸν ἄριστον, τοῦτο συναίκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων δὲ ἐόντων, καὶ νικήσας τὸ ἅρμασι τεθρίππῳ ὁ Κλισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑωυτὸν ἀξιοῖ Κλισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἑξηκοστὴν ἡμέρην, ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα, ὡς κυρώσοντος Κλισθένεος τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ δὲ ἑξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔδοξε καὶ πατρίδι ἐξωικωμένοι,

---

neque hoc aliter dici potest: factum enim fuit. sed à quo ostensus fuerit, de eo vltra hæc dicere non possum. *Id est, Hæc de re non habeo quod dicam: quippe qui sciam quidem ostensum fuisse Clypeum. sed nihil vltra, vt sit* οὐκ ἔχω εἰπεῖν προσωτέρω τούτων, *pro* οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ἄτε οὐδὲν εἰδὼς προσωτέρω τούτων. *Illud autem* οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν, *respondet Gallica phrasi, On ne peut dire autrement, pro, Non potest negari.* 1 Hi autem Alcmæonidæ cum ab antiqua origine clari extiterant, tum vero ab Alcmæone & rursum à Megacle clari vel maxime fuerunt. 2 Ibi aceruo ramentorũ *auri* incumbens, primũ quidem circa suas tibias tantum aggessit auri quantum cothurni capiebant: deinde vero quum sinum totum auro impleuisset, & capillos ramentis illis conspersisset, *vel, & ramenta illa per capillos sparsisset,* & alia ori indidisset, ex thesauro egressus est, & ægre cothurnos trahens, & cuiuis rei magis quam homini similis, vtpote cuius os obturatum, & partes omnes inflatæ essent. At Crœsus eum intuitus in risum prorupit, eique cum hæc omnia, tum vero alia his non minora donauit. 3 Græci qui & de seipsis & de patria sua magnifice sentiebant, eo

ἐφοίτεον μνηστῆρες· πᾶσι Κλισθένης ἀγῶνά τε καὶ δρόμον καὶ παλαίστρην ποιησάμενος, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκετο· (ἦν δὲ Σύβαρις ἥκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα) καὶ Σείτης Δάμας ὁ Σαμύρεος ἀπὸ σοφοῦ λεγόμενος παῖς. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθον. ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπισφόρου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτορμοῦ τοῦ Ὀρσιφώντος τε Ἕλληνας ἰσχύι, καὶ φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰολίδος χώρης· τούτου δὲ Τιτορμοῦ ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φείδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκήδης. Φείδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀνθρώπων· ὃς ἀξιώσας τοὺς Ἠλείων ἀγωνοθέτας, αὐτὸς ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε. τούτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμίαντος Λυκούργου Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἄζην ἐκ Παὸς πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος, τοῦ δεξαμένου τε (ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται) τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἠλεῖος ὀνομαστὸς Ἀγαίου· ἦσαν μὲν δὴ οὗτοι ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Ἀθηναίων ἀστοῖσι μὲν Μεγακλέης τε ὁ Ἀλκμαίωνος τοῦ τῶν δὴ Κροίσου ἀστοῖσι μάλιστα, καὶ ἄλλος Ἱπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἴδεϊ τοῦ φέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀθλεύσης τότε τὸν ἐνιαυτόν, Λυσανίης. οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μοῦνος. ἐκ δὲ Θετταλίης ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος. ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐμνῶντο οἱ μνηστῆρες.

Ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὸν προειρημένην ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τοὺς πάντας τε αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ ἕκαστον· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε δύδεκαλογίης, καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ σωφροσύνης τε καὶ τρόπου, καὶ ἐνὶ ἑκάστῳ ἐς συνουσίην, καὶ σὺν ἅπασι· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ τὸ μέγιστον ἐν τῇ σοφιστῇ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτούς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, καὶ ἅμα ἐξεδίζε μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ καὶ μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηναίων ἀπιγμένοι, καὶ τούτεων μᾶλλον Ἱπποκλείδης ὁ Τισάνδρου, ἐών τε κατ' ἀνδραγαθίην ἐφαίνετο, καὶ ὅτι οἱ αὐτεκαδὴν πᾶσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ὠπροσήκων.

proci contenderunt: quibus Cliſthenes & curriculum, & palæſtram ad certandum præparauerat. Ex Italia illuc ſe contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, (florebat autē maxime Sybaris ea tēpeſtate) qui vnus vir in plurimum deliciarum proceſſerat: & Siritanus Damas Samyris filius, eius qui ſapiens appellabatur. & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Ionio autem ſinu Amphimneſtus Epiſtrophi filius Epidamnius. Ætolus vero Males, germanus Titormi illius qui Græcos robore fuerat ſupergreſſus; & in extrema Ætoliæ hqmines fugerat. E Peloponneſo autem Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, eius inquam Phidonis qui ſpatia Peloponnenſibus ſtatuit, longe omnium Græcorum inſolentiſſimus: qui ſummotis Elienſium agonothetis, *id eſt, munerariis*, ipſe agonotheta extitit in Olympia, *id eſt, certamen præmiumque propoſuit*: necnon Amiantus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex vrbe Pæo, filius EVphorionis eius qui (vt in Arcadia fertur fama) in domum ſuam excepit Caſtorem & Pollucem, [1] & ob id in omnes homines hoſpitalis: [2] & Eleus Agæi filius vir præclarus. Iſti ex ipſa Peloponneſo venerunt. Ex Athenienſibus autem, Megacles, Alcmæonis eius filius qui ad Crœſum ſe contulerat: & alter, Hippoclides, Tiſandri filius, diuitiis ac forma inter Athenienſes præcipuus. Ex Eretria autem (quæ per id tempus florebat) Lyſanias: ſolus hic ab Eubœa. E Theſſalia vero à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Moloſſis autem Alcon. Tot proci fuere. Qui quum ad diem præſtitutam adfuiſſent, Cliſthenes ante omnia patriam ſingulorum familiamque percontatur. deinde eos annū apud ſe detinens, explorauit vniuſcuiuſque & virilitatem & iracundiam, & eruditionem, & mores: nunc cum ſingulis, nunc cum vniuerſis congrediens, & iuniores in gymnaſia educens: præcipue tamē in conuiuiis experiebatur. quandiu enim eos apud ſe tenuit, omnia fecit ac magnifice accepit. Sed ei inter procos præcipue cordi erant Athenienſes: [3] & illorū magis Hippoclidē Tiſandri ſtrenuum eſſe iudicabat, quū præſertim eius maiores Cypſeli Corinthii propinqui fuiſſent.

CXXVII

CXXVIII

1 Et ab eo tempore in quoslibet hoſpitalitatem exercuit: 2 Et Eleus Onomaſtus Agæi filius. Atque hi quidem ex ipſa Pel. ἐγε. *Valla autem putauit* ὀνομαστὸς *hic, vt vulgo, appellatiuum eſſe nomen.* ἠλεῖος *autem proprium: quum contra* ὀνομαστὸς *ſit hoc quidem loco nomen proprium,* ἠλεῖος *autem nomen à patria.* 3 Et ex illis magis Hippoclides Tiſandri filius, qui & ſtrenuitate ceteris præſtare iudicabatur, & eo quod eius maiores à Cypſelidis Corinthiis genus ducerent.

Quum

CXXIX Quum autem destinatus nuptiis dies illuxit, quo ipse Clisthenes edixerat indicaturum se quem ex omnibus deligeret, mactatis centum bobus, in conuiuium tum ipsos procos, tũ omnes Sicyonios accepit. Postea vero quàm cœnatum est, proci certamen de musica habere cœperunt, [1] pariter & de oratione habenda in medium, procedente autẽ potatione, Hippoclides, [2] quum longe alios anteecederet, iussit tibicinem sibi canere ἐμμέλειαν, *id est, sedatum quoddam saltationis genus.* Tibicine obsequente saltauit, sibi quidem placens, sed Clisthenes omnem rem cernens [3] dissimulabat. Post hæc aliquantulum interquiescens Hippoclides, iussit aliquam sibi inferri mensam: qua illata, primum super eam Laconiços saltauit modulos, mox alios Atticos: tertio super mensam capite statuto, cruribus veluti manibus gesticulabatur. Ad cuius primam ac secundam saltationem, etsi stomachabatur Clisthenes, eum qui tam impudens esset, generum sibi fieri, tamen sese continebat, nolens [4] in eum erumpere: at vbi vidit cruribus veluti manibus gesticulantem, iam se vltra continere non sustinens, inquit, Fili Tisandri, [5] desaltasti mattrimonium. Cui excipiens ille ait, Non est istud curæ Hippoclidæ. Vnde prouerbium factum

CXXX est, *Non est istud curæ Hippoclidæ.* Tunc Clisthenes silentio impositio, in medium hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobisque omnibus, si fieri posset, gratificarer, neque vnum è vobis præcipuum probans, neque ceteros improbans: [6] verum fieri non potest vt de vnica virgine deliberans, omnium voto satisfaciam. Itaque singulis vestrũm, qui compotes huius mattrimonii non estis, tanquam dignis meæ filiæ nuptiis, quodque domo peregre abfuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli aurem Alcmæonis filio meam filiam Agaristam despondeo ritu Athenienſium. Annuente condicioni Megacle, nuptiæ apud Clisthenem celebratæ

CXXXI sunt. [7] Hactenus quæ iudicandis procis gesta sunt: atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt.

Ὡς δὲ ἡ κυρίη ἐλήλυθε τῶν ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τῦ γάμου, καὶ ἐκφάσιος αὐτῦ Κλεισθένεος, ὃν κρίνει ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, δαίνυσι αὐτούς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες, εἶχον ἔριν ἀμφί τε μουσικῆ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πότιος, καὶ τελέων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἱππόκλειδης, ἐκέλευσε ὃν αὐλητὴν αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν. πειθομένου δὲ τῷ αὐλητέω, ὠρχήσατο. καὶ κως ἐωυτῷ μὲν ἥρεε ὡς ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὁρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ἐπεφώρητο. μετὰ δὲ, διαπαυσάμενος ὁ Ἱππόκλειδης κελεύει τινὰ τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆ ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά. τὸ τρίτον δὲ, τῇ κεφαλῇ ἐρείσας ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἔτι ὑγιέως εἶχε μὴ ἐπιθυμέειν μιν οἱ ἔπι γυναῖκα Ἱππόκλειδα τῷ τε ὀρχήσιν καὶ τῷ ἀναιδείῃ, κατεῖχε ἑωυτόν, οὐ βουλόμενος ἐκραγεῖν ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαο γε μὲν τὸν γάμον. ὁ δὲ Ἱππόκλειδης ὑπολαβὼν εἶπε, Οὐ φροντὶς Ἱππόκλειδῃ. ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνόμαζεται. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε, Ἄνδρες γαμβροὶ τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τ' εἴη, χαριζοίμην ἄν, μήτ' ἕνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ' οὐ γὰρ οἷά τ' ἐστὶ, μνῆς πέρι παρθένου βουλεύοντα, πᾶσι κατὰ νόον ποιέειν. τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τῦδε τῦ γάμου, πάλαιστον ἀργυρίου ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσεως, εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμὲ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίης· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλέι ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκυρώθη ὁ γάμος Κλεισθένει. Ἀμφὶ μὲν κρίσι τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐδόθησαν αὖτις Ἑλλάδα.

1 Pariter & de sermone qui in medium proponebatur. *Id est, & de aliis rebus de quibus incidebat sermo.* 2 *Videtur aliud legisse quam κατίχων, aut id perperam accepisse pro πρόσχων.* 3 Suspectam habebat. 4 Excandescere & in iram præceps erumpere. *Ita Bud.* 5 *Bud. hanc interpretationem approbat. perinde est autem ac si diceret, Hactenus impudenti saltatione nuptiis te priuasti. vel, spe nuptiarum, vel nuptiis excidisti. q. d. Extra nuptias saltasti.* 6 Sed quum de vnica virgine *despondenda* deliberans, omnium voto satisfacere non possim, singulis quidẽ vestrũm qui circa hasce nuptias repulsam patimini, singula argenti talenta dono, tum quod dignum me censueritis cuius filiam in vxorem duceretis, *vel, cuius filiæ nuptias ambiretis*, tum etiam quod domo peregre abfueritis: at Megacli Alcmæonis f. &c. 7 Hactenus de iis quæ in ferendo de procis iudicio gesta sunt:

τουτέων δὲ συνοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς Φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων ὀνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλέι καὶ Ἱπποκράτης. ἐκ δὲ Ἱπποκράτεος, Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τοὔνομα. ἡ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ. Μετὰ δὲ τοῦτο Μαραθῶνι τρωθὲν γνώμενον, Μιλτιάδης, καὶ τοῦτο μᾶλλον ἐπὶ δοκιμέων τῶν Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα, καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ' ἧντινα χώρην στρατεύσεται, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς κατα πλουτιεῖν σφεας οἱ ἕψονται· ὅτι γὰρ χώρην τοιαύτην ἑλεῖν τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν ἀπλετέως ἄφθονον οἴσονται· λέγων τοιαῦτα, αἴτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι ἐπαρθέντες παρέδοσαν. Παρηλασὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρου, προφάσιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι πρῶτοι στρατὸν στρατεύσαντες πεμπάδι τριήρεσι ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγων ἦν, ἀτὰρ πάντα ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι διὰ Λυσαγόρην τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος Πάριον, διαβεβλημένα μιν πρὸς Ὑδραρνέα τὸν Πέρσην. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης, τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε Παρίους, ἐγκατειλημμένους σφέας τείχεος· καὶ ἐκπέμπων κήρυκας, αἰτέε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἦν μή οἱ δώσουσι, οὐκ ἀπονοστήσειν τὴν στρατιήν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι, ἔκπαλαι μέν τι ἐδώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργυρίου, ἐβουλεύοντο· οἱ δὲ ὅκως μὴ φυλάξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἄλλά τε ἐπιφράζοντες, καὶ τῇ μάλιστα ἔσχε ἑκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρεσαν διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι· ὃ δὲ ἐνθεῦτεν δὴ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Πάριην γένος, οὔνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν. εἶναι δὲ ἱεροζάκορον τῶν χθονίων θεῶν. Ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλεύσαι οἱ, εἰ ὅτῳ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἑλεῖν, τὰ αὐτὴ ἐκέλευε ποιέειν· μὴ ὄ, τι μὲν ἐκέλευε, ἴδμεν· ἀπικόμενον δὲ τὸν νυκτὸς τὸν πρὸ τῆς πόλεος ἑόντα, ἕρκος ἱερὸν τῆς Δήμητρος ὑπερθορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι. ὑπερθορόντα δὲ,

Porro ex horũ coniugio, cum Cliſthenes, auo materno cognominis, procreatur, (qui Athenienſium tribus populariumque ſtatum inſtituit) tum Hippocrates: ex Hippocrate vero alius Megacles & alia Agariſta, ab Agariſta Cliſthenis nomẽ habens. quæ nupta Xanthippo Ariphronis filio quum prægnans eſſet, viſa eſt ſibi in ſomnis parere leonem, paucoſque poſt dies peperit Xanthippo Periclem. ¶ Miltiades autem cxxxi cum antea probatus apud Athenienſes, tum vero poſt rem bene geſtam in Marathone maioribus incrementis auctus, petit ab Athenienſibus ſeptuaginta naues cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum eſſet illaturus, ſed tantũmodo ſe illos locupletaturum ſi ſe ſequerentur. Ad eam enim regionem ſe illos ducturum vnde affatim aurum nullo negocio reportarent. His verbis Athenienſes erectis animis, naues vt petierat tradiderunt. Quibus Miltiades acceptis in Parũ nauigat, per ſpeciẽ vlciſcendę iniuriæ, quã intulerant Parii, quod triremi in Marathonem vna cum Perſis veniſſent. Hoc quidem colore orationis vtebatur, ſed infenſus erat Pariis ob Lyſagoram Tiſei filium; genere Parium, qui ipſum apud Hydarnẽ Perſam accuſauerat. Eo poſtquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obſedit, miſſoque caduceatore popoſcit centum talenta: dicens, ſi ea ſibi non darent, ſe nõ prius illinc abducturũ copias quam eos euertiſſet. At Parii non vt quicquam pecuniæ Miltiadi darent, ſed vt cuſtodirent vrbem cogitabant, cum alia loca interſepientes, tũ maxime vnde ea oppugnari poterat: adeo vt noctu laborãtes, murum duplum quam olim fuerat excitarent. Hactenus Græci in hac re cxxxii commemoranda conſentiunt: deinceps geſta ipſi Parii referunt hunc in modũ: Miltiadem, quum inops conſilii eſſet, adiſſe atq; alloquutum fuiſſe mulierem captiuam, genere Pariam, nomine Timon, quæ eſſet indigenarum deorũ adminiſtra: hanc, quum in conſpectũ veniſſet, conſilium ei dediſſe vt ſi magni faceret Parum capere, exequeretur quę à ſe præciperentur. Eius deinde præceptis auditis Miltiadem aceeſſiſſe ad maceriam quandam ante vrbem, qua maceria ſepitur templum Cereris legiferæ: eamque, quia fores aperire non poterat, tranſiliiſſe: & illam tranſgreſſum,

ſolarium

solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum, siue ad mouendum aliquid quod moueri nefas esset, siue ad aliquid, quodcunq; sit, agendum. Et quum pro foribus esset, subeunte horrore præoccupatum, eadem via reuertisse, deque maceria desilientem femur conuulsisse. alii in genua procidisse aiunt.

CXXXV Ita Miltiades male habens, domum remeauit, neque pecuniam Athenienſibus portans, neque Paro parta: vrbe tantum per sex & viginti dies obsessa, & agro populato. Parii, cognito quod ministra deorum Timo Miltiadem admonuisset, volentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierunt, Delphos miserunt sciscitatum nunquid ministram deorum condemnarent, quæ rationem capiendæ patriæ hostibus detexisset, quæq; Miltiadi exposuisset sacra quæ ad virilem sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri non permisit, negans Timon earum rerum esse autorem: sed quia Miltiadæ [1] non bene obeundum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse. Hæc Pariis Pythia

CXXXVI respondit. Miltiadem autem è Paro reuersum cum alii Athenienses in ore habebant, tum præcipue Xanthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum accusauit quod Athenienses circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades non per se ipse respõdit, (neq; enim poterat, qui putrescente femore iaceret in lecto) sed pro eo amici sui, [2] allegantes cum alia multa, & Lemnum expugnatã, quam vltus Pelasgos, Athenienſibus tradidisset, tum vero pugnã in Marathone gestam. Interuentu tamen populi ne capitis damnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post hæc Miltiades [3] dissoluto atque marcescente femore decessit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exoluit.

CXXXVII Porro Lemnum Miltiades hunc in modum obtinuerat: Pelasgi posteaquam ex Attica ab Athenienſibus exacti sunt, siue iure, siue iniuria: nam de hoc nihil habeo præter relata: quia Hecatæus Hegesandri filius [4] in sermonibus ait, iniuria. Athenienses enim, quum viderent regionem quæ erat sub Hymesso, quam illis habitandam dederant, mercedem muri circa aream ducti, bene exultam, quæ prius mala fuisset, [5] & à nemine accipi digna, liuore captos fuisse &

ἐπὶ γὸν πόδα τὸ μέγαρον, ὁπόθ' ἡ ποινὴ πιέσειε τὸν, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὁπόθ' ποτὲ ῥηξόντα· πρὸς τῇσι θύρῃσί τε γενέσθαι, καὶ πρόσω τε φεύγειν αὖθις ἐπανελθόντα, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰέναι. καὶ ἐνθρώσκοντα ἐς τὴν αἰμασιήν, ὃν μηρὸν ἀποαλιῶσαι· οἱ δ', αὖθις τὸ γόνυ πρὸς τῷ ἄρσαι λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νῦν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, ὅτε Πάρου πρόσχημα μοῦνος, ἀπὸ πολιορκήσας ἐξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ ἐπωδὸς τὰ θεῶν Τίμων Μιλτιάδην κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν ἀπὸ τούτων τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφούς, ὡς σφέας ἡσυχίην τὸ πολιορκίης ἔχε. ἔπεμπον δὲ ἐπερησομένους εἰ καταχρήσουσι τὸν ὑποζάκορον τῶν θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι πατρίδος ἅλωσιν, καὶ τὰ ἐς ἕρσενα γένος ἄῤῥητα ἱερὰ ἐκφήνασαν. Μιλτιάδην δὲ ἡ Πυθίη οὐκ ἔα, φᾶσα οὐ Τίμωνος εἶναι τὰ αἴτιον τούτων, ἀλλὰ δὴ γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν, μὴ οὐ φανερῶσαι οἱ τῶν κακῶν κεφαλὴν γενομένην. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοσφισάμενον ἔχον ἐν στόμασι, οἵ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος, ὃς θανάτου ἐπαγαγὼν τὸν δῆμον, Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκα. Μιλτιάδης δὲ, αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο, (ὧν γὰρ ἀδυνάτως, ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ) προκαιμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ, ἐμφανεστο λογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐπὶ Μαραθῶνι πολλὰ ὀνησιμνημονεύοντες, καὶ τῆς Λήμνου αἱρέσιος· ὡς ἑλὼν Λῆμνόν τε καὶ πορθμὸς τοὺς Πελασγοὺς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσχωμένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ, καὶ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ καὶ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα τάλαντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσας τὸν μηρὸν, καὶ σαπέντος αὐτοῦ, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέλυσε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὧδε ἔσχε· Πελασγοὶ, ἐπεί τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξελάσθησαν, εἴτε ὦν δικαίως, εἴτε ἀδίκως, οὐ γὰρ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἑκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεί τε εἶδον τοὺς Ἀθηναίους τὸν χῶρον τὸν σφίσι αὐτοῖσι ὑπὸ τὸν Ὑμηττὸν ἐόντα, ἔδοσαν οἰκῆσαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὸ ἀκρόπολιν κοτὲ ἐλπλαμένου· τοῦτον ὡς εἶδον τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένον μοῦνον, τὸν περίπυστον εἶναι κακόν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἄξιον, λαβόντες φθόνον τε καὶ

1 *Id est, misera morte pereundum esset.* 2 Marathonii prœlii mentionem subinde facientes, & expugnationis Lemni: quomodo Pelasgos vltus, expugnatam eam Athenienſibus tradidisset. 3 Quum femur ei marcidum, *aut, putridum*, & emortuum factum esset. *Vel, Quum ad sideration em deuenisset, vt quidam interpret. ex Celso.* 4 In *suis* narrationibus. *Vel, In suis historicis scriptis. vnde alibi vocat λογοποιούς.* 5 Et nullo *pretio* digna. *vel, nullius pretii.*

† ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι πατρίδος ἅλωσιν

† Μισσαγόρην ἡμιόνους

† σφακελίσαντος τὸν μηρὸν & σαπέντος, τελευτᾷ

† ἐξελάσθησαν,

ἡμέρην τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαυνέειν αὐτούς, οὐδεμίῃ ἄλλῃ προφάσι προσχρεωμένους τὸν Ἀθηναίων. ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. καταικισμένους γὰρ τὸν Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμηττῷ, σίτου τε ἕρμεα ποιεομένους, ἀδικέειν πάντα φοιτᾶν γὰρ ἐπὶ σφετέρας θυγατέρας τε καὶ παῖδας ἐπὶ ὕδωρ ὅτε τὴν Ἐννεάκρουνον. (οὐ γὰρ εἶχε) τότον δὴ χρόνον σφίσι καὶ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας) ὅκως δὲ ἔλθοιεν αὖται, τὰς Πελασγοὺς ὑβρίζειν τε καὶ ὀλιγωρέειν βιαίως σφέας· καὶ ταῦτα μὲν σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρησειν, ἐπὶ αὐτοφώρῳ φανεῖσαι. ἐωυτὰς δὲ φυλάσσεσθαι τοῦτο ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσον τε ἄρειον αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τὰς Πελασγούς, ἐπεὶ σφέας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ἀπορρίψειν ἐκ τῆς γῆς ἐλόντας. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ οὐκ χωρήσαι τὰς, ἀλλά τε δὴ σχεῖν χώρεια καὶ Λῆμνον. ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι, δι' ἐξεπισταμένοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς αὐτῶν, πεντηκοντέρεσι κτησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἁρπάσαντες τουτέων πολλὰς, οἴχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφέας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. ὡς δὲ τέκνων αὗται αἱ γυναῖκες ἐπλήθησαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίγνυσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤνεσχον· εἴ τι τύπτοιτό τις αὐτῶν ὑπ' ἐκείνων τινὸς, ἐβοήθεόν τε πρῶτοι, καὶ ἐπιμάρτυρον ἀλλήλοισι. καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίευν, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἐωυτῶν σφίσι λόγους ἔδοσαν· καὶ σφίσι βουλευομένοισι, δεινόν τι ἐσέδυνε· εἰ δὲ δὴ ἀμφιγνώσκοιεν σφίσι τε βοηθέειν οἱ παῖδες 241 τοῖς τῶν ἀγυιέων γυναικῶν τοὺς παῖδας, ἢν τοιοῦτόν τι ἐπιχειρέωσι ἐπιφέρειν πειρῶντο, τί δὴ αἰδρωθέντες δρήσουσι; ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κτείνειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιοῦσι δὴ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ καὶ τὰς μητέρας. αὐτέων. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τούτου ὃ εἰργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοῖς ἅμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται αὐτὰ τὰ σχέτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλέεσθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι

libidine terræ potiundæ: & ita illinc exegisse illos, nulla alia re in excusationem allata. Vt autem Athenienses aiunt, iure eiecti, quippe quum essent sub Hymesso habitantes, illinc prodire solitos hanc iniuriam intulisse: Quoties filiæ ac filii Athenienſiũ ad Nouem fontes aquarum pergerent (nulladũ enim aut eis aut vllis Græcis per id tempus mancipia erant) Pelasgos eis per contumeliam & contemptum vim attulisse, neque hoc fecisse contentos, ad extremum manifesto deprehensos, de inuadendis Athenienſibus consilia agitasse. se vero adeo meliores quam illi fuerant, viros fuisse, vt quum haberent facultatem interimendi eos quos sibi insidiatos deprehendissent, tamen noluerint: sed eis præceperint vt è regione excederent: atque ita illos solum vertentes, tum alia loca tum vero Lemnum obtinuisse. Illa Hecatæus, hæc Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc Athenien- CXXXVIII
sium iniuriã vlciscendi auidi, ii qui Lemnum incolebant, gnari quando dies festi Athenienſium celebrarentur, [1] biremibus instructis, insidias manipulatim collocarunt vxoribus Athenienſiũ diem festũ Dianæ apud Brauronem agentibus: permultisq; illarum illinc raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro concubinis habuerũt. Hæ feminæ posteaquã filiis abundauere, lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. At illi consuetudinem cum Pelasgidum filiis habere abnuebant: & siquis è suis ab illorum vllo vapularet, cuncti auxilio aderant, & mutuo sese tutabantur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atq; adeo longe præualebant. Qua re animaduersa Pelasgi, inter se colloquuuti sunt, considerantesque rem esse indignam, inter se dicebant, Si nunc, dum pueri sunt, dignoscũt sibi opitulari aduersus filios vxorum legitimarum, quas virgines duximus, & eis continuo præesse conantur, quidnam facient in virilem adulti ætatem? itaque quum id eis altius insedisset, placitum est vt eos filios è matribus Atticis susceptos necarent. his necatis, addunt & cædes matrum. Ex hoc facinore, & illo superiore feminarũ, quę viros suos [2] vna cũ Thoante interemerunt, vsu receptum est per Græciam vt teterrima quæque facinora Lemnia appellentur. Pelasgi, quũ eis post necem CXXXIX

1 Nauibus quinquaginta remorum 2 Auxilio Thoantis. *Erasm.*

liberorum

liberorum atque vxorum neque tellus fructum redderet, neque vxores neque pecus vt prius gignerent, pariter fame & liberorum orbitate vexati, Delphos miserunt petitum aliquod laxamentũ præsentium malorum. Iussi autem à Pythia pœnas Athenienſibus quas illi vellent pendere, Athenas iere: pollicitique sunt daturos se pœnas illis omnis iniuriæ. Athenienſes, ſtratis in curia toris quam poterãt splendidiſſime, appoſitaque mensa omnium bonorum refertiſſima, iusſerunt Pelaſgos ita se habentem regionẽ sibi tradere. Tunc Pelaſgi excipientes dicere, Si nauis vento aquilone atq; vno die nos è vestra regione in noſtrã prouehet, ita demũ quod vos petitis trademus. Hoc dixere quod scirent fieri non posse. nam Attica multo magis ad auſtrum vergit quam Lemnus. Hæc hactenus. Tunc compluribus deinde interiectis annis, vbi Cherſoneſus quæ est in Helleſponto, Athenienſium ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, ventis eteſiis perflantibus, ex Eleunte quæ est in Cherſoneſo, ſoluens, in Lemnum delatus est, præcepitq; Pelaſgis vt ex inſula excederent: redigens eis in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri ſperaſſent. Quorum Hephæſtienſes quidẽ obtemperauerunt: Myrinæi autem, non agnoſcentes Cherſoneſum ẽsse Atticam, tandiu obſeſſi sunt donec in deditionem venerunt. Ita Lemno potiti sunt Athenienſes atque Miltiades.

τὺς σφετέρους παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ὅτε γῆ καρπὸν οὐκ ἔφερε, ὅτε γυναῖκές τε καὶ ποίμναι ὁμοίως ἔπικτον ὡς καὶ πρότερον. πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ, εἰς Δελφοὺς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δοῦναι ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ ἐς τοὺς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι δοῦναι πάντων τῶν ἀδικημάτων. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηίῳ κλίνην στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλέην ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώρην σφίσι παραδοῦναι ὅτων ἔχοιεν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν, Ἐπεὰν βορέης αὐτέμῳ αὐτημερὸν νηῒ ὀξείῃ ἐκ τοῦ ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε παραδώσομεν. ὅτο εἶπαν, ὑπισχνεύμενοι τοῦτο εἰδὼς ἀδυνάτως ἔχειν γενέσθαι. ἡ δὲ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται, πολλὸν δὴ Λήμνου. Τότε μὲν δὴ ταῦτα ἔπεσι δὲ καρπὸν πολλοῖσι ὕστερον τουτέων, ὡς ἡ Χερσόνησος ἡ ἐπ' Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο τῶν Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησίέων αὐτέμων πνεόντων, νηῒ καταύσας ἐξ Ἐλεοῦντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς τὴν Λῆμνον, παρεκελεύετο ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, μνημονικὸν σφέας ἐχρηστήριον ὃ οὐδαμῇ ἤλπισαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ὑπὸ τελεσθῆναι. Ἡ φαγιτίες μὲν νυν ἐπείθοντο. Μυριναῖοι δὲ, ὡς συγγινωσκόμενοι ἐκ τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέδοσαν. ὧδε δὴ Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

242 ΗΡΟΔΟΤΟΥ HERODOTI

ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ HALICARNASSEI

ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ε' ΒΔΟΜΗ. HISTORIARVM LIBER

ἐπιγεγραμμένη septimus, qui inscribitur

ΠΟΛΥΜΝΙΑ. POLYMNIA.

ΕΠΕΙ ὴ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης τῷ βασιλῆϊ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ πάρος μεγάλως κεχαραγμένου τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδις ἐσβολήν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐπείρε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· καὶ αὐτίκα μὲν ἐπιστέλλετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλις, ἐπιμάζειν στρατιήν, πολλῷ τε πλείονα ἐπιτάσσων ἐκείνοισι ἢ πρότερον παρέχειν, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. τούτεων δὲ προαγγελομένων, ἡ Ἀσία ἐδονέετο πᾶσα ἐπὶ τρία ἔτεα. κατὰ λεγομένων δὲ τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευομένων, καὶ προδιδαζομένων, τετάρτῳ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσεω δουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐθαύμασε δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στασιαζομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἰγυπτίοισι καὶ Ἀθηναίοις, τῶν παίδων αὐτῷ γενομένων ἐν τῇσι γυναιξὶ, ἐγένετο μεγάλη πρόφασις τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον, οὕτω στρατεύεσθαι. ἔσαν γὰρ Δαρείῳ τῷ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς πρώτερης γυναικὸς Γοβρύεω θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου, ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ πρώτερων ἐπρέσβευε Ἀρτοβαζάνης, τῶν δὲ ὑπερηλικιωμένων, Ξέρξης. ἐόντες ὑμογενὴς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον. ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης, κατὰ πρεσβύτατός τε εἴη πάντως τοῦ γένου, καὶ ὅτι νομιζόμενον εἴη παρὰ πᾶσι τοῖσι πρώτοισι ἀνθρώποισι, τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κῦρος εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε κατὰ τοῦτο τοῖσι καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος

ἐπὶ πολλῷ πλείω ὄντι.

POSTEA vero quàm nuncius pugnæ ad regem Darium Hystaspis filium allatus est ad Marathonem gestæ, quũ antea vehementer infensus esset ille Athenienſibus quod Sardis inuasissent, longe infensior factus est, ac propensior ad bellum Græciæ inferendum: missisque continuo nunciis ad ciuitates, edixit vt singulæ multo quam antea maiores copias, necnon naues, nauigia, equos, rem frumentariã compararent. [1]His nunciis Asia triennium exagitata est. Vbi dum delectus agitur optimi cuiusque aduersus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno Ægyptii qui fuerant à Cambyse subacti, defecere à Persis: quo magis aduersus vtrosque Darius expeditionem sumere properabat, Ægyptios atque Athenienses. Dum autem hæc comparat, interea ingens inter eius liberos de principatu exorta dissensio est, quoniam ex instituto Persarum, oportebat ita demum ire in expeditionem quum regni successorem declarasset. Erant autem Dario iam antequã regnaret, liberi tres è priore vxore Gobryæ filia susceptι, & post partum regnum, alii quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorum maximus natu erat Artabazanes, posteriorum Xerxes. qui quum ex eadem matre non essent, disceptabant: Artabazanes quidem, quod omnis paternæ sobolis ipse maximus natu foret, quum apud vniuersos homines sit institutum vt maximus natu liberorum obtineat principatum: Xerxes vero, quod ipse Atossa genitus esset, filia Cyri qui Persis libertatem acquisisset. Dario autem nondum ferente sententiam, aderat forte Demaratus Aristonis filius,

1 Dum autem hæc circumquaque denunciarentur, vniuersa per tres annos Asia agitata fuit.

qui per

qui per id tempus altercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Susa ascenderat. hic vir audita liberorum Darii controuersia, adiit (vt fama fertur) Xerxem, admonuitque vt ad cetera quæ pro se dicebat hoc adderet, se quidem genitum è Dario iam rege & Persarum imperiũ obtinente: Artabazanem vero, è Dario dum erat priuatus: proinde neque æquum neque iustum esse alium quempiam potius quam se illam dignationem adipisci: quoniam Spartæ quoque sic vsurparetur, vt sicui antequã regnet filii nascantur, deinde regnãti alius nascatur, huius postea nati successio regni sit. Hac à Demarato suggesta ratione vtentem Xerxem, tanquam iuste dicentem, Darius regem declarauit. Quanquam etiam eitra [1] præceptum Demarati Xerxes (vt mea fert opinio) regnauisset: quippe quum omnis potentia penes Atossam esset. Declarato Darius Xerxe rege quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione Ægyptiorum anno, supremũ diem obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud compos voti vt Ægyptios & Athenienses vlciscereturꝰ. ¶ Eius morte regnum ad Xerxem filium deuenit, qui ab initio nequaquam animatus erat ad bellum Græciæ inferendum, sed Ægypto. Cetertũ Mardonius consobrinus eius, Gobryæ & sororis Darii filius, eum adiens, his verbis est alloquutus, Domine, haud decorum est Athenienses tam male iam de Persis meritos non dare pœnas eorum quæ perpetrauerunt, tu vero quod in manibus habes perfice: tamen vbi Ægyptum, quæ dignitati tuæ iniuriam fecit, domueris, sume aduersus Athenas expeditionem: vt & bene de te loquantur homines, & posthac abstineat alius à bello tibi inferendo. Et hæc quidem erat ratio vltionis exigendæ: illa autem rationis accessio, Europã esse regionem admodum speciosam, omniaque genera felicium arborum ferentem, ac summæ bonitatis, & dignã quæ à solo inter mortales rege possideatur. Hęc Mardonius dicebat vt iuuenis ac noũarum rerum cupidus, imperiique Græciæ pro rege administrandi. Quod etiam regi persuasit, condicione temporum adiutus. nam alia vt rex ad hoc faciendum induceretur adiumento fuere. primum è Thessalia nuncii ab Aleuadis ad regem inuocandum aduersus Græciam. se enim omne obsequium præstituros. (Aleuadæ autem isti erant Thessaliæ reges.) deindo

αἰαζεθηκὼς ἐς Σῦσα, ἐστερημένος τε τοῦ Σπάρτης βασιληίης, καὶ φυγὴν ὑπεδεδαλὼν ἐωϋτοῦ ὑπὸ Λακεδαιμονίων. τοῦτ' ὦν ὑπὲρ πυθόμενος τὸ Δαρείου παίδων τὸ ἐξ ἐπιφορῆς, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης ἐών, ἐπὶ ἰδιώτῃ ἐοῦσι Δαρείῳ. ἔχων νυν εἰκὸς εἶναι τε καὶ δίκαιον, μοῦνοι πάντα τὸν χρόνον ἔχειν πρὸ ἐωϋτοῦ. ἐπεί γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποθέμενος, ὅταν νομίζωσι, ἢν οἱ μὲν προγενέστεροι ἔωσι παῖδες ἔτι τῷ πατρὶ ὀφέωι βασιλεύσαντι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ἐπιγίνηται παῖς, τοῦτον ὑπερθέμενοι τὴν ἐκδοχὴν τῆς βασιληίης γίνεσθαι. χρησάμενος δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγοι δίκαια, βασιλεύσαντα μιν ἀπέδεξε. (δοκέει δέ μοι καὶ αὐτὸς τούτῃσι τὴν ὑποθήκην βασιλεῦσαι αὐτῷ Ξέρξῃ. ἡ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸν πάντα κράτος.) Ἀποδείξας δὲ βασιλέα Πέρσῃσι Δαρεῖος Ξέρξεα, ὥρμητο στρατεύεσθαι. μετὰ γὰρ μάλα τούτου τε καὶ Αἰγύπτου ἀπέστασιν, τῷ ἑτέρῳ ἔτεϊ ὕστερον ἐσκευάζετο ἐπ' αὐτοὺς ἐλαύνων. Ἀρτοβάζου δὲ τοῦ πατρὸς τοῦ Μαρδονίου συνιόντος αὐτὸν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἓξ καὶ τριήκοντα ἔτεα, ἀποθανεῖν· ὑπὲρ δὲ οἱ ὀλιγωρήσαντος ὅτε τὰς ἀπεστεώτας Αἰγυπτίους ὅτε Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι. Ἀποθανόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληίη διεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ δὲ οἷος Ξέρξης ὀπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα ὑδαμῶς πρόθυμος ἦν καλ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ὅτι δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο τὴν στρατιῆς ἔγερσιν. παρεὼν δὲ καὶ δυνάμενος παρ' ἑωϋτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιὸς, Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιόνδε λόγον ἔλεγε, λίγων, Δέσποτα οὐκ εἰκὸς ἐστὶ Ἀθηναίους ἐργασαμένους πολλὰ μὲν καὶ κακὰ Πέρσας, μάλιστα δὲ ἀδικήσαντας τὰ ἐς ἐμέ· μετὰ δὲ ἀπιδόντας τὸν πόνον· μετὰ δὲ τοῦτο ἐπιόντας τὰ ἐς σὲ ἐχόμενα ἡμερώσαντας Αἴγυπτον τοὺς ὑβρίσασαι, στρατηλατέειν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, ἵνα λόγος σε ἔχῃ πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθός, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ σῇ τὸν στρατεύεσθαι. οὐ γὰρ δοκέει μοι ὁ λόγος ἢν μικρός. τότε δὲ τὸν λόγον παρεθήκατο ἐπιτέρπεσθαι τήνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη πᾶσα καλλιπὴς χώρη, καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει καλὰ ἄμεινα, ἀρετήν τε ἄκρην, βασιλέι μούνῳ θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι. Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέρων ἔργων ὑπερθυμητὴς ἐών, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδος ὕπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα ὥστε ποιέειν ταῦτα. συνέλαβε γὰρ καὶ μάλα οἱ σύμμαχα γενόμενα πρὸς τὸ πεῖσαι Ξέρξεα. τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίης πρῶτα τῶν Ἀλευαδέων ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλῆα, πᾶσαν προθυμίην παρεχόμενοι ὑπὸ τὴν Ἑλλάδα· (οἱ δὲ Ἀλευάδαι ἦσαν οἵπερ ἦσαν Θεσσαλίης βασιλῆες) τοῦτο μὲν,

[1] Admonitionem

Πισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῷ τε αὐτέων λόγῳ ἐχόμενοι τῷ καὶ οἱ Ἀλευάδαι· καὶ δή τι καὶ ἐς τούτους ἔπι πλέον ἐσωρέοντο οἱ ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν Μουσαῖον ἀναβεβηκέσαι τε τὸ ἔχθρῃ ἐσκαταλυσόμενοι. ἐξηλάσθη δὲ ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ Πισιστράτου τοῦ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηναίων, ἐπ' αὐτῷ φόρῳ ἁλόντος τοῦ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέοντες τὰ Μουσαῖος χρησμόν, ὡς αἱ νῆσοι αἱ κατὰ Λήμνου κείμεναι ὑπόσαι ἀφανιζοίατο ὑπὸ τῆς θαλάσσης. δι' ἐξηλασμένον δὲ τὸν Ἵππαρχον, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. τότε δὴ συναναβὰς ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέος, λεγόντων τῶν Πισιστρατιδέων αὐτοῦ σημῆναι λόγους, κατέλεγε τῶν χρησμῶν. εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρειν τῷ βαρβάρῳ, τοῦτο μὲν ἔλεγε οὐδέν, οὐδὲ τὰ δυτυχέστατα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζεύχθείη χρεὼν εἶπε ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τήν τε ἔλασιν ἐζηγέετο. ὅστος τε δὴ χρησμῳδέων προσεφέρετο, καὶ οἵ τε Πισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεκνύμενοι. Ὡς δὲ ἐγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτεϊ μετὰ τὸν θάνατον Δαρείου, πρώτην στρατιὴν ποιέεται τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μὲν ὦν κατεστρέψατο, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλῷ δουλοτέρην ποιήσας ἢ ὅτε Δαρεῖος ἦν, ὅτι δὲπὶ Ἀχαιμένεϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἐωυτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μὲν ὦν ὅτι ἐστρατεύσατο Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλλων, ὡς ἔμελλε ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα ὁ ὅτι ἦν Ἀθηναῖος, σύλλογον ποιησάμενος τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς οἷ πᾶσι εἴη τὰ δόξαντα. ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεγε Ξέρξης τάδε, Ἄνδρες Πέρσαι, οὔτ' αὐτὸς καινὴν νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τίθεμαι, καλὰ δεξάμενος παρὰ τῶν πρὸ ἐμεῦ, αὐτῷ χρήσομαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμὰ κω ἠρεμήσαμεν, ἐπί τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τὴνδε παρὰ τῶν Μήδων, Κύρου κατελόντες Ἀστυάγεα. μετὰ δὲ τοῦτο ἄγει, καὶ ἡμῖν πολλὰ ἐπέπεισε συμφέρειν· ὅτι δὲ ἄμεινον. τὰ μὲν τοι Κῦρός τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσατο καὶ προσεκτήσαντο ἔθνεα, ἐπιστάμενοι πολλοὶ πολλά κου λέγω· ἐγὼ δὲ ἐπεί τε πρῶτα ἐδέξατο τὸν θρόνον, τοῦτο ἐδεήθην, ὅκως μὴ

ii Pisistratidæ qui Susa ascenderant: qui cum eadem verba habuerunt quæ Aleuadæ, tum vero prætendebant Onomacritum quendam Athenienſem, quē ſecum habebant, ſortilegum, & Muſæi ſortium ediſſertatorem. Aſcenderant autem eum eo [1] reuerſi in Græciam. nam Onomacritus ab Hipparcho Piſiſtrati filio Athenis fuerat eiectus, quod à Laſo [2] Hermionis filio manifeſto deprehenſus fuiſſet, inter Muſæi ſortes hanc etiam inſeruiſſe, fore vt inſulæ Lemno adiacentes mari ſubmergerentur. Ob id Hipparchus hominē eiecerat, quum familiariſſime illo antea vteretur. [3] Et tunc cum eodem, vt in conſpectum regis veniret, aſcenderat: deque eo honorifice cum aliis Piſiſtratidis loquebatur. Onomacritus, ſiquæ ſortes cladem barbaro nunciabant, earum nullam recitauit. Itaque accedente hoc ſortilego, & Piſiſtratidarum & Aleuadarum ſuaſionibus, Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus eſt. VII Sed altero à morte Darii anno, primam expeditionem fecit aduerſus Ægyptios, qui rebellauerant: quos ſubactos, & in arctiorem quam ſub Dario fuerant ſeruitutem redactos, tradidit gubernandos Achæmeni fratri ſuo, Darii filio: quem præſidem Ægypti interiecto deinde tempore interemit Inarus Pſammetichi filius, vir Libys. Xerxes recepta Ægypto, producturus aduerſus VIII Athenas exercitū, præſtantiſſimos quoſque Perſarum in concilium vocauit, vt & illorum ſententias audiret, & ipſe diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita loquutus eſt, ¶ VIRI Perſæ, equidem ego non ero huius inſtituti author, ſed ab aliis traditi imitator. nam quemadmodum à maioribus natu accipio, ex quo imperium hoc à Medis eripuimus, Aſtyage per Cyrum amoto, nunquam conquieuimus, ſed ita deus *nos* agit, & multa nobis [4] ſibi obſequentibus in melius confert. Atque ea quidē quæ Cyrus Cambyſesq; ac pater meus fecere, quas gentes imperio addidere, nō attinet referre apud probe ſciētes: ego autē poſteaquā hanc ſedē accepi, dedi operā ne

1 *Diuerſam à noſtra lectionem ſequutus eſt. noſtram tamen habent & vet. cod. ſed quidam pro* προσκλινόμενοι, *habent* προσκλινόμενοι. 2 *Vel potius Hermionenſis, id eſt, ex Hermione.* 3 Tunc autem quum vna cum illis *Suſa* aſcendiſſet, quoties in cōſpectum regis veniebat, Piſiſtratidis honorifice de ipſo loquentibus, aliqua ex illis oraculis recitabat. ex quibus ea quæ cladem barbaro portendebant, tacebat, & contra fauſtiſſima quæque excerpebat: nimirum in fatis eſſe vt Helleſpontus à viro Perſa ponte iungeretur, & ad expeditionem illam pertinentia recenſens. Hic igitur oracula commemorando cum rege agebat: Piſiſtratidæ autem & Aleuadæ ſuas ſententias proferendo. Quum autem Xerxi bellum Græcis inferre perſuaſiſſent, tunc quum ſecundus aueretur a Darii morte annus, primam expedit. ſuſcepit aduerſus Ægypt. &c. *Illud autem* χρησμῳδέων προσεφέρετο *perinde eſt ac ſi diceret, ita ſe apud regem in hoc negocio gerebat vt oracula dum taxat illi allegaret quibus induceretur.* 4 Se ſequentibus

ab iis

ab iis qui hoc honore sunt functi degenerarem, neve minus potentiæ Persis acquirerem. Quod animo versans, inuenio nobis accessuram gloriam pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem neque deteriorem ea quam recuperauimus, sed feraciorem, vna cum vltione iniuriæ atque vindicta. Ideoque nunc ego vos contraxi, vt id quod agere constitui vobis exponerem: Constituo, iuncto Hellesponto, copias per Europam traducere in Græciam, vt Athenienſium vlciſcar iniurias, quas cum Persis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium aduersus hos viros bellum mouere destinasse: verum ei morte præuento non contigit vt illos vlciſceretur. Ego vero eius vicem aliorumque Persarum vlciſcens, non prius desinam quam expugnauero incenderoque Athenas: cuius ciues & me & patrem meum priores iniuria affecerunt: primum quum Sardis vna cum Aristagora Milesio seruo nostro veniẽtes cremauerunt locosque ac delubra. Deinde in vos quid fecerint terrã suam ingressos, quum Datis & Artaphernes duces

3 fuere, omnes scitis. Harũ gratia rerum irritor ad inferendum eis bellum: quos atque ipsorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, si in potestatem redegerimus, tot bona futura esse ratiocinando comperio: Terram Persidem ætheri Iouis conterminam reddemus. nullam enim regionem spectabit sol finitimam nostræ, sed ego omnẽ permensus Europam, vna vobiscum cunctas regiones in vnam redigã. Nam ita rem habere audio, nullam reliquam esse hominum neque ciuitatem, neque gentem, quæ nobiscum dimicare possit. Ita subactis his quos dixi, & qui nos lacessierunt, iugum seruile sustinebunt.

4 In quo si mihi vos gratificari volueritis, vbi tempus vobis indicauero quo vos præsto esse oportet, tunc vnusquisque debebit impigre adesse. Quorum qui ornatissimis cum copiis aderit, eum donabo iis quæ in nostra domo pretiosissima habentur. Et hæc quidem ita agenda sunt. Sed ne solus videar in concilio sententiam dicere, rem pono in medio, iubens vnicuique quam libet sententiam dicere. His dictis loquendi finem

XI fecit. Post quem Mardonius, Domine, inquit, tu vero non modo superioribus Persis, sed etiã venturis es præstantior: qui cũ alia & optima & verissima commemoras,

λείψομαι τῶν πρότερον γνωμέων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω περιποιήσομαι δυνάμιν Πέρσῃσι. Φροντίζων ὅ κέρδιστα, ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώρην τε τὴν νῦν ἐκτήμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φαυλοτέρην, πολλῷ δὲ ἀμείνω ὅ τιμωρεῖν τε καὶ πίσιν γινομένην. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα ὅ νόεω πρήσσειν, ὑποθήσομαι ὑμῖν. μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίοις τιμωρήσω μαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὡς ἔστε μὲν νυν καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν Δαρεῖον ἰδόντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἀνδρας τούτους· ἀλλ' ὁ μὲν τελεύτησε, καὶ οὐκ ἐξεγένετο αὐτῷ τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δ' ἐπὶ τε ἐκείνοισι καὶ τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι πᾶσι στρατεύσομαι πρὸ ἧς ἔλω τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἵ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν ἀδίκως ἔπαθον ποιεῦντες. τοῦτο μὲν, ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ ἡμετέρῳ, ἀπικόμενοι, ἐνέπρησαν τά τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱρά· δεύτερα δέ, ὑμέας οἷα ἔρδοντας ἐς τὴν σφετέρην ἀποδούσας, ὅτε Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐς Ἀττικὴν ἐστρατεύσαντο. τούτεων μέν τοι εἵνεκα δώσομαι ἐπ' αὐτοῖς στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ καὶ τοῖσι τοιάδε δοκέω ἀναλογιζόμενος, εἰ τούς τε καὶ τοὺς τούτοισι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἱ Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώρην, ὡς τε τὴν Περσίδα ἀποδέξομαι τοῦ Διὸς αἰθέρι ὁμουρέουσαν. οὐ γὰρ δὴ χώρην γε οὐδεμίην κατόψεται ὁ ἥλιος ὁμουρέουσαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφέας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώρην ποιήσω, διὰ πάσης διεξελθών τὴν Εὐρώπης. πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν· οὔτε πόλιν ἀνδρῶν οὐδεμίην, οὔτε ἔθνος οὐδὲν αὐθέντων ὑπολείπεσθαι, ὅ τι μὴν οἷόν τε ἐς ἀρχὴν ἐλθὸν ἐς μάχην, τουτέων τὴν κατέλεξα, ὑπ' ἐξαραιρημένων. οὕτω οἵ τε ἡμῖν αἴτιοι ἔξουσι δούλιον ζυγὸν, οἵ τε αἰτίοι. ὑμεῖς δ' ἄν μοι τάδε ποιέοντες χαρίζοισθε· ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον ἐς τὸν ἥκειν χρεών, προθύμως πρώτα τινα ὑμέων χρήσει παρῆναι. ὃς δ' ἂν ἔχων ἥκῃ παρεσκευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νομίζεται ἐν ἡμετέρῳ. ποιητέα μέν νυν ταῦτα· ἔστω δέ· ἵνα μὴ ἰδιοβουλεύσας ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι. Ταῦτα εἰπὰς ἐπαύετο. Μετὰ αὐτὸν Μαρδόνιος ἔλεγε, Ὦ δέσποτα, οὐ μόνον εἰς τὸν ἄλλον Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ πολλῷ τῶν ἐπιόντων· ὃς τά τε ἄλλα λέγων ὀρθὸν ἔρεε καὶ ἀληθέστατα,

1 *Alii*, Animatus sum ad infer. e Dimicare possit, iis quos dixi summotis. Atque ita fiet vt & qui in culpa sunt & qui culpa vacant, seruile iugum sustineant. *vel*, *& qui male de nobis meriti sunt*, *& qui non.*

» καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους ὁκ
» ἐάσεις καταγελάσαι ἡμῖν, εἰ οὕτως ἀναξίους. καὶ γὰρ
» δεινὸν ἂν εἴη τρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ
» Αἰθίοπας καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ
» καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας ὁκόσα, ἀλλὰ δύ-
» ναμιν τοιήσασθαι βουλόμενοι, καταστρεψάμενοι
» δούλους ἔχομεν, Ἕλληνας δὲ, οὕτω δρῆξαντας ἀδι-
» κίης, οὐ τιμωρησόμεθα. τί δείσαντες; κοίῃ πλήθε-
» ος συνεφρώ; κοίῃ δὲ χρημάτων δυνάμει; τὴν
» διπσάμεθα μὲν τὴν μάχην, διπσάμεθα δὲ τὴν
» ἡμιάμιν ἐοῦσαν ἀθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖ-
» δας καταστρεψάμενοι, τούτους οἳ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κεί-
» οικημένοι, Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες κα-
» λέονται. ἐπειρήθην δὲ κἀγὼ ἥδη ἐπελαυνέων ἐ-
245 » πὶ τοὺς ἀνδρας τούτους ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελευ-
» θείς· καί μοι μέχρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀ-
» λίγου ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι,
» οὐδεὶς ὑπεδέξατο ἐς μάχην. καίτοι εὖ ἴσμασι Ἕλλη-
» νες (ὡς πυνθάνομαι) ἀβουλότατα πολέμους ἴσα-
» σθαι, ὑπό τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐστε-
» αὶ γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προείπωσι, ὀξυθύμη-
» τες ὅ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατ-
» ιόντες μάχονται· ὥστε σφι καὶ κακῷ μεγάλῳ οἱ νι-
» κῶντες ἀπαλλάσσονται. πρὸς δὲ τῶν ἐσπομένων
» οὐδὲ λέγω ἔτι. ὀλίγοι γὰρ δὴ γίνονται.
» τοὺς μὲν, ἐόντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαπρε-
» πομένους καὶ ἀγγέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διαφο-
» φορὰς, καὶ πρὶν μᾶλλον ἢ μάχῃσι. εἰ δὲ πρὸς τοὺς
» ἔδει πολεμέειν τοὺς ἀλλήλους, ὀξυδερκέειν χρεὼν
» τὴν ἑκάτεροί εἰσι δυσχειρωτότατοι, καὶ ταύτην στει-
» ρὴν. τοίνυν οὐ χρηστῷ Ἕλληνες διαχρεώμενοι,
» ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης
» γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτον λόγον ὥστε μάχεσθαι. σοὶ
» δὲ δὴ μέλλει τις ὦ βασιλεῦ ὑπιόσεσθαι πόλε-
» μον προφέρων, ἄρχοντι καὶ πλήθος ὅ οὐκ τῆς Ἀσί-
» ης, καὶ νέας τὰς ἁπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς
» τοῦτο θράσεος ἀπήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ
» δὲ ἄρα ἐγὼ ψευδείην γνώμῃ, καὶ ὀκείοι ἐσαρθέν-
» τες ἀβουλίῃ ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἰ-
» μὶ αἰθεφάτων ἄριστοι τὰ πολέμια. ἐς ὃ δ' ἂν μη-
» δὲν ἀπείρητον. αὐτόματον γὰρ οὐδέν, ἀνὴρ ἀπὸ πείρης
πολλὰ αἰθεφάτοισι φιλέει γίνεσθαι. Μαρδόνιος μὲν
τοσαῦτα ὑπολεήνας τὴν Ξέρξεω γνώμην, ἐπέπαυτο.
Σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, οὐ τολμώντων
γνώμην ἀποδείκνυσθαι αἰτίην τῇ προκειμένῃ,
Ἀρτά-

tum vero [1] quod Iones qui Europam incolunt, nõ sines habere ludibrio nos, minus quam ipsi sunt ludibrio dignos. Etenim res indigna est si Sacas & Indos & Æthiopes & Assyrios, aliasque multas ac grandes nationes, quæ nihil Persas læssere, tamen potentiæ prolatandæ gratia in prouincias redegimus: Græcos, qui nos lacessere iniuria inceperunt, non vlciscemur. quidnam metuentes? quas illorum copias? quam pecuniarum vim? Eorum pugnam nouimus, eorum nouimus vires imbecilles, [2] eorum quos subegimus liberos penes nos habemus, hos qui domi nostræ habitantes, Iones & Æoles & Dores appellantur. Quos ipse quoque expertus sum, quum eis iussu patris tui intuli bellum: ac mihi quum in Macedoniam vsque processissem, & pæne vsque ad ipsas Athenas, nemo pugnaturus occurrit. Quanquam consueuere Græci (vt audio) inconsultissime inire bella, propter imperitiam ac sinisteritatem. nam quum bellum inter eos indictum est, in locum quem pulcherrimum planissimumque inuenere descendentes, ibi prœlia faciunt, ita vt magno cum suo malo victores inde discedant: deuicti (ne longius repetam) ad internecionẽ deueniunt. quos oportebat, quum sint eiusdem linguæ, interpositis caduceatoribus ac nunciis dirimere controuersias, & omnia alia potius agere quam pugnare: aut, si necesse habent inter se omnino pugnare, locum aliquem inuenire vtrisque expugnatu difficillimũ, & ibi fortunam belli tentare. Hoc itaq; ritu haud probo vtentes Græci, nunquam mecum verbis egerunt de dimicando, quum Macedonia tenus promouissem. Tibi autem, rex, quis obuiam venturus est bellandi caussa, copias Asiæ atque omnem classem agenti? non eo audaciæ procedent (vt reor) Græcorum res. Quod si me fallit opinio, & illi vecordia elati ad pugnandum nobiscum venient, discant nos esse in re bellica præstantissimos hominum. Nihil igitur sit quod non experiamur. nam sua sponte nihil fit, sed omnia ab experimento hominibus fieri consuerunt. His Mardonius sententiæ Xerxis assentatus, loqui cessauit. Tum silentibus aliis Persis, nec diuersam eis quæ dicta esset sententiam dicere audentibus,

1 Ita vertit quasi legeretur ὅτι οὐκ ἐάσεις. Sed rectius omitti videtur, quum Xerxes ea non dixerit. 2 Sed & eorum liberos iam habemus, subiugatis iis qui nostram ditionem incolentes, Iones & Æoles &c.

Artaba-

Artabanus Hystaspis filius, Xerxis patruus, vir circumspectus, ita inquit,
1 ¶ Rex, nisi diuersæ inter se sententiæ dicantur, nō potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quæ dicta est vti: at quum plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni quum nequeat,[1] comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario eidemque fratri meo suadebam ne sumeret aduersus Scythas expeditionem, viros nulla vsquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturum, mihi non est assensus: itaque sumpta expeditione, multis & egregiis viris de exercitu amissis abscessit. Tu vero, rex, bellum inferre destinas viris multo quam Scythæ sunt præstantioribus, quique & mari & terra optimi esse dicuntur: quibus in rebus quid [2]durum sit, hoc me
2 tibi iustum est promere. Iuncto pontibus Hellesponto ais te copias per Europam in Græciam deducturum: atqui eos conuenit aut in terra aut in mari aut vtrobique abs te superari. siquidem feruntur viri esse fortes. Cuius rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu Datis & Artaphernis Atticā regionem ingressas soli Athenienses profligauerunt, ergo non vtraque in parte successit. Quod si iidem conscensis nauibus pugna nauali victores ad Hellespontum nauigent, ac deinde pontem
3 soluant, hoc[3] durum fuerit rex. Neque vero hoc ex mea vnius priuata prudentia coniecto, sed eo casu quo aliquando parum abfuit quin opprimeremur, quum pater tuus iuncto Bosphoro Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, traiecit ad Scythas: eum traiectum Scythæ omnino instituere precari Iones, quibus custodia pontium delegata erat, vt interscinderent. Quo tempore si Histiæus Miletu tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu quoque horribilis, omnem regis statum in vno viro positum fuisse.
4 Quare noli tu vllum tale adire discrimen, nulla subsistente necessitate, sed mihi potius obtempera: hunc cœtum in præsens missum facito, iterumq; dum tibi videbitur, re apud teipsum considerata, edicito quod optimum esse arbitraberis.

Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πατρὸς ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ σοφώτερος ἐών, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μὲν γνωμέων ἀμπέων ἀλλήλῃσι, οὐκ ἔστι τῷ ἀμείνονι αἱρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρᾶσθαι· λεχθεισέων δὲ, ἔστι ὥσπερ ὃν χρυσὸν ὃν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑωυτῷ οὐ δυνάμενον γνώσκεσθαι, ἐπεὰν δὲ τῷ δοκιμωτέρῳ ἄλλῳ χρυσῷ, δυνάμενον γνώσκεσθαι ὃν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ, ἠγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς ἀστυ ἐνέμοντας· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύθας τοὺς Νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπείθετο, στρατωσάμενός τε, πολλοῖς τε καὶ ἀγαθοῖσι τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας ἢ Σκύθας· οἱ καὶ θαλάσσαν τε ἄριστοι καὶ κατὰ γῆν λέγονται εἶναι. ὃ δὲ αὐτῶν ἔνεστι δεινόν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν· ζεύξας φὴς ὃν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. καὶ δὴ συμβαλέεσθαι ἢ καὶ κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασσαν ἐσσωθῆναι ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα. οἱ γὰρ ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι. πάρεστι δὲ καὶ ταῦτα συμφορέσασθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην συὼ Δάτι καὶ Ἀρταφέρνεϊ ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην μοῦνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν, οὐκων ἀμφοτέρῃσι ἐχώρησε. ἀλλ' ἴθι τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ, πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν γέφυραν, τοῦτο δὴ βασιλεῦ γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ σοὶ μὴ σφὶ οἰκηίῃ αὐτὸς συμβάλλομαι ταῦτα· ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον Θρήϊκιον, γεφυρώσας δὲ τὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας· τότε πρωτοῖσι ἐγίνοντο Σκύθαι, διόμενοι Ἴωνων λῦσαι τὸν πόρον τοῖσι ἐπετέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων τοῦ Ἴστρου. καὶ τότε μὲν Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπέσχετο τῶν ἄλλων τυράννων τὴν γνώμην, μηδὲ ἰωτιῶσθαι, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πρήγματα. καί τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ μὲν ἑνὶ πρῶτα τὰ βασιλέος πρήγματα κρεμάμενα. σὺ ὦν μὴ βουλεύου ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέεσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐούσης. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο· νῦν μὲν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὖτίς τε ὅταν τοι δοκέῃ, σκοπέειν καὶ βουλεύεσθαι σεωυτῷ, σταθμησάμενος τὰ τοι δοκέει εἶναι ἄριστα. 246

1 Affricatum alteri. *vel, Cum mutuo attritu admotum.* 2 Timendum sit. *vel, periculosum.* 3 Timendum fuerit

» Ὃ γὰρ δὴ βουλεύεσθαι, κέρδος μέγιστον ἐξεύρισκω
» εἶναι. εἰ γὰρ καὶ ἀπροσδόκητα τοι ἤθελε, βεβούλευ-
» ται μὲν ὦν εὖ, ἔσοιτο δὲ ὑπὸ τῆς τύχης
» τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλεύσαμενος αἰσχρῶς, εἰ οἱ
» ἡ τύχη ὑπίσαιτο, εὖρημα εὗρηκε, ἧσσον δὲ εὖ ἐν
» οἱ κακῶς βεβούλευται. ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα
» ζῷα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ
» σμικρὰ, οὐδέ μιν κνίζει; ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ
» μέγιστα ἀεὶ καὶ δένδρεα, τὰ τοιαῦτα ὑπισκηπτει βέ-
» λεα; φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κο-
» λούειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου
» διαφθείρεται κατὰ τοιόνδε· ἐπεὰν σφι ὁ θεὸς φθο-
» νήσας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντὴν, δι' ὧν ἐσφάλη-
» σαν ἀναξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἐᾷ φρονέειν ἄλλον μέ-
» γα ὁ θεὸς ἢ ἑωυτόν. ἐπείχθησαν μὲν νυν πρῆ-
» γμα, πίκτει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι
» φιλέουσι γίνεσθαι· τὸ δὲ τῷ ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγα-
» θὰ, εἰ μὴ παραυτίκα δοκέοντα εἶ), ἀλλ' αὖτις χρό-
» νου ὕστερον πιφαύσκει. σὺ μὲν δὴ ταῦτα ὦ βασιλεῦ συμ-
» βουλεύω. σὺ δ' ὦ παῖ Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦ-
» σαι λέγων λόγους ματαίους περὶ Ἑλλήνων, ὄκνε-
» όντων ἀξίων φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας γὰρ ἀγα-
» βάλλων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλέα στρατεύεσθαι.
» αὐτὸ δὲ τοῦτο εἶνεκα δοκέεις μοι πᾶσαν προθυμί-
» ην ἐκτείνειν. μὴ νυν οὕτω γένηται. ἁμαρτὴ γὰρ
» ὅτι δεινότατον· ἐν τῇ δύο μοῦνοι εἰσὶ οἱ ἀδικέοντες, εἷς
» δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁμιλέειν γὰρ ἁμαρτάνων, ἀδικέ-
παρ' ἐόντας » ει, οὐ παρεόντων κατηγορέων· ὁ δὲ ἀδικέει ἀπα-
» πειθόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμαθεῖν. ὁ δὲ δὴ ἀπ-
» εὼν τοῦ λόγου πάρεστι ἐν αἰτίῃσι ἀδικέεται, ἁμαρτὴς
» τε ἐὼν τοῦ ἑτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου
» κακὸς εἶ). ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ὑπὸ τοὺς αὐ-
» δρας τούτους στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐ-
» τὸς ἐν ἤθεσι τοῖσι Περσέων μενέτω· ἡμέων δὲ ἀμφο-
» τέρων παραλλομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτεε
» αὐτὸς σὺν ὁπόσους τε αὐτὸς ἐθέλεις, καὶ
» λαῶν στρατιὴν ὁκόσην τινὰ βούλεαι. καὶ ἐὼν μὲν
» τῇ σὺ λέγεις, ἀναβαίνῃ βασιλεῖ τὰ πρήγματα,
» κτεινέσθων οἱ ἐμοὶ παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι, καὶ ἐγώ·
» ἐὼν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, εἰ τοὶ ταῦτα πάσχοντες,
» σεὺ δὲ σφι καὶ σὺ, ἐὼν ἀπόνοος ἧσαι. εἰ δὲ ταῦτα
» μὲν ὑποδύεσθαι ὄκνεις, σὺ δὲ πάντως στρά-
» τευμα ἀναξεις ὅτι τάχιστα Ἑλλάδα, ἀκούσεται τά-
» δε φημὶ τῶν αὐτόθι τῇδε ὑπολελειμμένων, Μαρδόνιον

Bene enim consultare, comperio maximum esse lucrum. nam etiamsi quid è contrario euenturum est, nihilo tamen minus bene consultum est, superauitque fortuna consilium: at qui turpiter consultauit, si ei fortuna obsecundauit, ille est quidem voti compos, nihilo tamen minus male consilium cepit. Vides vt prægrandia animalia fulmine deus ferit, nec sinit insolescere: parua vero [1] nihil lædit? Vides vt magna semper ædificia magnasque arbores huiusmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim deus eminentissima quæque deprimere. Vnde & ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus iis quibus inuidet, aut metum incutit aut tonitruum. Propterea quidam secus ac dignitas sua postulabat, in calamitatem inciderunt, quia deus neminem alium quam seipsum sinit magnifice de se sentire. Omnis res properando parit errores, vnde magna detrimenta fieri adsolent: in cunctando autem bona insunt, si non talia quæ statim videantur esse bona, certe quæ suo tempore bona quis esse comperiat. Et hoc quidem tibi rex suadeo. Tu vero Gobryæ fili Mardoni desine loqui stulta de Græcis, haud dignis qui male audiant. nam Græcis detrahendo, ipsum regem vis excitare ad bellum illis inferendum: ad quod tu omni auiditate contendis: [2] quod absit vt fiat. Detractio nanque importunissima res est: in qua duo sunt qui iniuriam faciunt, vnus cui iniuria fit. Qui enim detrahit, iniurius est, quod non præsentem accusat: item qui huic credit, iniurius est, quod prius credit quam rem compertã habeat. & illi cui absenti detrahitur, ob id fit iniuria quod ab altero insimulatur vt malus, ab altero talis putatur. Quod si omnino bellum his viris inferre oportet, agedum: rex ipse permaneat domi apud Persas, nostrûm amborum liberi deponantur: tu in expeditionem ito, delectis quos velis viris ac quantiscunque velis copiis: &, si ex sententia tua res succedent regi, interimantur liberi mei, & insuper ego: sin succedent vt ego dico, interimantur tui, & insuper tu, si redieris. Quod si hanc subire condicionem recusas, cupisque in Græciam prorsus deducere exercitum, affirmo fore vt aliqui eorum qui hic relinquentur, audiant Mardonium

1 Ne vellicat quidem? 2 Absit vt talia fiant à nobis. Detractio enim, *vel, obtrectatio, aut calumnia*, res est detestissima.

post al-

post allatam Persis magnam aliquam calamitatem, à canibus volucribusque discerpi aut in Athenienſium ſolo aut in Lacedæmoniorum: niſi forte antea inter viam: tunc agniturum aduerſus quales viros ſuades regi vt moueat bellum. Hæc Artabano loquuto, Xerxes ira percitus his verbis excepit, Artabane, quod patris mei frater es, hoc te ſubleuat ne dignã ſtulta oratione mercedem recipias. hac tamen te notabo ignominia, quia inſtrenuus es & ignauus, ne comes ſis meæ in Græciam expeditionis, ſed hic vna cum feminis maneas. Ego etiam ſine te quæ dixi conficiam. neque enim fuerim Darii filius, (qui fuit Hyſtaſpis, qui fuit Arſamis, qui fuit Ariaramnis, qui fuit Teiſpei, qui Cyri, qui fuit Cambyſis, qui fuit Achæmenis filius) niſi Athenienſes vltus fuero: probe intelligens, ſi nos quieuerimus, non quieturos illos, ſed noſtram terram cum exercitu inuaſuros: prout colligere licet ex iis quæ illi facere cœperunt, qui & Sardis incenderunt, & Aſiam incurſarunt. Itaque neutris fas eſt recedere,[1] ſed vtriſque propoſitum eſt certamen aut agendi, aut patiendi, vt aut hæc omnia ſub Græcis, aut illa omnia ſub Perſis ſint. medium enim inimicitiarum nullum eſt. Quare honeſtum erit nos iam iniuria laceſſitos exigere vltionem, vt quam calamitatem paſſurus ſum intelligam, profectus aduerſus eos viros quos etiam Pelops Phryx noſtrorum maiorum ſeruus ita ſubegit vt ad hoc vſque tempus & ipſi homines & eorum regio ab illius qui ſubegit cognomine appellentur. Hæc hactenus loquutus eſt. [2] Deinde ſub veſperum, quum fuiſſet ſtomachatus Artabani ſententia, per noctem apud ſe conſultans, cõperit prorſus non eſſe ſibi opus inferre Græciæ bellum: immutataque rurſus ſententia, quũ obdormiſſet, viſus eſt in ſomnis (vt fertur à Perſis) videre quendam corpore ingenti atque ſpecioſo, qui ſibi aſtans diceret, Reuocaſtine ſententiam Perſa de inferendo Græciæ bello, [3] quum prædixeris Perſis te comparaturum eſſe exercitũ? Neq; ſi reuocaueris eam, bene facis, neq;

μέγά τι κακὸν ἐξεργασάμενον Πέρσας τὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφορβήσαιον, ἢ καὶ ἐν γῇ τῇ Ἀθηναίων, ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων· εἰ μὴ καὶ ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν, γνώσεαι ἐὼν οἵους ἀνδρας αἰχμιώσεις στρατεύεσθαι βασιλῆα. Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε, Ἀρτάβανε, πατρὸς εἶς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφεός. τοῦτό σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων· καίτοι ταύτῃ τιὴ ἀπομείωσόμενος ἐπέθηκα, ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀθύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ὅτι τὴν Ἑλλάδα, αὐτόν τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί. ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο, ὅσα περ εἶπα, ἐκτελέα ποιήσω. μὴ γὰρ εἶην ἐγὼ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαραμνέος, τοῦ Τεΐσπεος, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονὼς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· δοκέω δὲ ἐξεπιστάμενος ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἄξομεν, οὐδὲν ἧσσον ἐκείνους, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον στρατεύσονται ὅτι τὴν ἡμετέρην, εἰ χρὴ τεθμῷ πάντα τοῖσι ὑπάρχουσι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρδις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἦλθον ἐς τὴν Ἀσίην. οὕκων ἐξεστι χωρέειν ὀπίσω ἐπιστρεφομένοισι δίκην τοῦ ἔχει, ἀλλὰ ποιέειν ἢ παθέειν περὶ ἐστὶ ἀγών· ἵνα ἡ πάσῃ πόλι τὸ Ἕλληνι ἢ ἐκείνῃ πόλι τὸ Περσῃσι γένηται· ὁμὸν γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἔχθρης ἐστί. καλὸν ὦν, περ τοι δόξας ἡμέας τιμωρέειν ἐπιγίνεται, ἵνα καὶ ὃ δόξαν, ὃ πείσομαι, τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἀνδρας τούτους· τοὺς γε καὶ Γύλαξ ὁ Φρύξ, ἐὼν ἐμὸς πατρώιος δοῦλος, κατεστρέψατο οὕτω ὡς καὶ ἐς τόδε αὐχέει τε ὠνήσεσθαι καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπώνυμος τοῦ καταστρεψαμένου καλέεται. Ταῦτα μὲν ὅτι τοσοῦτο ἐλέγετο. Μετὰ δὲ, ὀψίης τε ἐγίνετο, καὶ Ξέρξεα ἔκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ δὲ βουλὴν διδοὺς, πάγχυ οἱ οὐ δοκέοντι εἶναι στρατεύεσθαι ὅτι τὴν Ἑλλάδα. δεδογμένων δέ οἱ αὖτις τούτεων, κατύπνωσε· καὶ δή κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης αὐτὸς ἑωυτοῦ ἐπιστὰς μέγας τε καὶ εὐειδὴς εἶναι, Μετὰ δὴ βουλεύεσθαι ὦ Πέρσαι στρατεύμα ἄγειν ὅτι ἐπὶ Ἑλλάδα, πρόσθεν ἁλίζας Περσῃσι στρατόν· ὅτε ὦν μεταβαλλόμενος ποιέοις δή, οὔτε

1 *Quidam ſic*, Sed in eo res vertitur diſcrimine vt aut faciendum aut patiendum aliquid ſit. 2 Vt autem nox aduenit, mordere cœpit Xerxem Artabani ſententia. Quum autem in conſilium noctem adhibuiſſet, plane comperiebat è re ſua non eſſe expeditionem in Græciam ſuſcipere. Quum igitur hæc contraria prioribus decreuiſſet, obdormiit. Sed ea nocte viſus eſt in ſomnis &c. *Illud* ἔκνιζε *verti etiam poteſt* Scrupulum iniiciebat. *Eodem autem fere modo vſus eſſe videtur Ouidius verbo* mordere. *Illud vero* ἐδόκεε οἱ οὐ πάγχυ εἶναι, *videtur ad verbum reſpondere phraſi noſtrati & ea melius exprimi, Que ce n'eſtoit pas ſon conſeil.* 3 Quum iam Perſis vt copias cogerent denunciaueris? Atqui nec quod ſententiam reuoces bene facis, nec ——

„ ὁ συμφωνότατός τοι πάρεξ· ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης
ἐβούλευσας ποιέειν, ταύτην ἴθι τὴν ὁδόν. Ὁ μὲν,
ταῦτα εἰπὼν, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπλάθαι.
Ἡμέρης δὲ γενομένης, ὀνείρου μὲν τούτου λό-
γον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσας τοὺς
ἀνδρὰς τοὺς πρώτους συνέλεξε, ἔλεγέ σφι τάδε,
„ Ἄνδρες Πέρσαι συγγνώμην μοι ἔχετε ὅτι ἀγχί-
„ στροφα βουλεύομαι. φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωυ-
„ τοῦ πρήγματα οὔκω αἰήκω, καὶ οἱ παρηγορεόμενοι κε-
„ να ποιέειν, οὐδένα χρόνον μοι ἀπέχονται. ἀκού-
„ σαντι μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, οὐδαμοῦ
„ πάρα μοὶ ἡ νεότης ἐπέζεσε, ὥστε ἀειπέσεσι ἀπορρί-
„ ψαι ἔπεα ἐς ὕβριν πρεσβυτέρου ἢ χρεών· νῦν μέν-
„ τοι συμφορῇ, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ὦν με-
„ ταδεδογμένῳ μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλ-
„ λήνας, ἥσυχοι ἔστε. Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦ-
τα, κεχαρηκότες προσεκύνεον. Νυκτὸς δὲ γε-
νομένης, αὖτις τοῦτο ὄνειρον ἐλέξε τῷ Ξέρξῃ, καὶ συ-
„ πεπωκότι ὅτι σὺ, Ὦ παῖ Δαρείου, οὐ δὴ φαίνεαι
„ τὸ Πέρσῃσί τε ἀπειπάμενος τοῦ στρατηλασίου, οὐ
„ τὰ ἐμὰ ἔπεα τὸ σὸν ποιησάμενος λόγῳ, ὡς παρ'
„ σοῦνὸς ἀκούσας. Σὺ νῦν τόδε ἴσθι, ἵνα μὴ αὖ-
χὶ αὐτῶν ἀναχάσῃ· „ τίς στρατηλατέης, τάδε τοι ἐξ αὐτέων προσδό-
„ κα αἰασχήσειν· ὡς οὐ μέγας οὐ πολλὸς ἐγένεο τὸ ὀ-
„ λίγῳ χρόνῳ, οὕτω οὐ ταπεινὸς ὀπίσω αὖ τάχος ἔσε-
αι. Ξέρξης μὲν δείσας ὑπνώσσων τῇ ὄψει, αὐτά
τε ἔδραμε σὺν τοῖσι, καὶ πέμπει ἄγγελον, Ἀρτά-
βανον καλέοντα. ἀπιγμένῳ δὲ ἔλεγε Ξέρξης τάδε,
„ Ἀρτάβανε, ἐγὼ τοιῷδε μὲν σὺκ ἐσωφρόνεον,
„ εἶπας ἐς σε μάταια ἔπεα, χρηστῆς εἵνεκα συμβολῆς·
„ αὖ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων. ἔγνων δὲ
„ ταῦτά μοι ποιητέα εἶναι τὰ σὺ παρεθήκαο. σύκων
„ δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν βουλόμενος. τεθα-
μμένῳ γὰρ δὴ οἱ μετεγνωκέναι ὅτι φοιτᾷ ὄνειρον φλυ-
„ τάζειν μοι, οὐδαμῶς συνεπαινέον ποιέειν με ταῦ-
„ τα· νῦν δὲ οἱ ἀφαπειλῆσαν οἴχεται. εἰ δὲ θεός ἐστι ὁ
„ ὀπιπέμπων, καὶ οἱ πάντως σὺ ἡδυὴ ἔστι γενέσθαι
„ στρατηλασίην ὅτι τ' Ἑλλάδα, ὅτι τοι ἥσεται καὶ σοὶ
„ τοῦτο τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως ὡς καὶ ἐμοὶ ἐπιτελόμε-
νον. Κελεύω δὴ ὦδε· ἐμὸν οἰκήιον πᾶσαν, καὶ σὺ δὲ,
„ ἐμὸν θρόνον, καὶ ἕσσαι τὸ κείνῃ τῇ ἐμῇ κατυπνώσα-
„ ας. Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε. Ἀρτάβανος δὲ
οὐ πρώτῳ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα δὴ ἀξιού-
μενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος ὡς
ἠναγκάζετο, εἵπας πάντα, ἐποίεε τὸ κελευόμενον,

qui tibi assentiatur adest. quare perge ire eam viam quam interdiu ire destinaueras. Hæc loquutus ille visus est Xerxi ab aspectu euanuisse. Vbi dies illuxit, Xerxes huius insomnii nulla ratione habita, coacto eorundem Persarum quos pridie coegerat concilio, ita verba fecit, Viri Persæ, veniam mihi date dicenti contrariam superiori sententiam. nam & ego nondum ad summum quo perueniendum est mihi prudentiæ perueni: & qui vt illud faciam suadent, nullo vnquã à me tempore abscedunt. Eoque mihi Artabani sententiam audienti, confestim iuuẽtus efferbuit vt verba in virum grandẽ natu effunderem petulantiora quam debui. nunc itaque agnoscens erratum meum, vtar illius sententia: & quoniam reuocaui expeditionis sumendæ sententiam, vos quieti estote. Hæc vbi audiere Persæ, lætitia affecti regem adorauere. Insequenti nocte idem rursus insomniũ quiescenti Xerxi assistens, inquit, Fili Darii, videris expeditionem apud Persas reuocasse, verbis meis pro nihilo habitis, quasi illa à nemine audisses. Hoc igitur nunc bene intellige, nisi extemplo inis expeditionem, hoc tibi ex ea re continget: quemadmodum breui magnus & amplus effectus es, ita breui rursus humilis eris. Hoc viso perterrefactus, è cubili exiliit pariter & nunciũ misit ad accersendum Artabanum. qui vbi aduenit, ita ad eum inquit, Artabane, ego statim quũ in te bene consulentẽ mihi stultis verbis inuectus sum, non fui compos mentis: sed non multo post pœnitens, cognoui id mihi esse faciendum quod tu præcipiebas. Tamen id volens exequi, non possum. nam mihi iam animo immutato, & prioris sententiæ pœnitenti, apparuit in somnis visio, dissuadens omnino hoc quod posterius facere constitueram: quinetiam nunc interpositis minis abscessit. Quod si Deus est qui insomnium misit, eique prorsus est cordi expeditionem sumi aduersus Græciam, continget hoc tibi quod mihi insomnium, itidem vt mihi præcipiens. Quod ita fore coniecto, si omnem meum ornatum sumas, eoque indutus [1] in sella mea consideas, & deinde in cubili meo capias somnum. Hæc loquuto Xerxi, Artabanus initio nolle obsequi, atque negare se dignum qui regio in solio sederet: tandem quum cogeretur, fecit imperata, hæc præloquutus,

——— adest quisquam qui tibi *huius rei, id est, reuocatæ sententiæ*, conscius futurus sit. *Vel*, Nec adest qui tibi *hoc delictum reuocatæ sententiæ* condonaturus sit. *q. d. Nec ego qui tibi adsto impune hoc abire sinam.* 1 In solio meo

Apud

1 Apud me rex tantundem valet bene sentire per se, & alteri bonam dicenti sententiam accedere: quæ ambo tibi quum adsint, malorum tamen hominum colloquia te deprauant: quemadmodum mare, quod est hominibus omnium vtilissimum, ferunt ab ingruentibus ventorum flatibus non sini natura sua vti. Ego vero[1] quum ex te male audiui, non tam meam dolui vicem quam tuam: qui, quum propositæ essent duæ sententiæ Persis, vna quæ detrimentum augeret, altera quæ tolleret, dicens pernicioſum esse imbui animum vsu plura semper expetendi: his propositis sententiis, tu elegisti eam quæ & tibi ipsi & Persis est periculosior. 2 Nunc autem quum ad te mutato in melius consilio de sumenda aduersus Græcos expeditione ais accessisse insomnium, alicuius dei nutu, quod te vetat dimittere exercitum, hoc non res diuina est, fili. insomnia enim ista sunt, quæ adeuntia homines frustrantur, quemadmodum ego te docebo, multis quam tu annis natu grandior. Consuerunt ipsa somniorum visa plerunq; frustrari ob ea quæ quis per diem mente agitauit. nos autem nudiustertius[2] expeditionem hanc inter manus & quidē vehemēter habuimus. 3 Quod si hoc nō est cuiusmodi ego dico, sed aliquid diuini habens, tu ipse omnia in summa dixisti. apparebit enim vt tibi, ita & mihi eadem iubens. Verum nihilo magis apparere mihi debebit tuum amictum gerenti, quam non gerenti, sed meum: neque magis quiescenti in tuo toro quam non, sed in meo: si etiam alias vult se exhibere. Neque eo vesaniæ peruenit illud quicquid est quod sese obtulit in somnis, vt me cernens putet esse te, ducto è vestibus argumento. Id autem si me contemptui habebit, profecto nec aspectu suo dignabitur siue mea gerentem vestimenta, siue tua, sed te adibit: quod iam animaduertendum est. Nam si frequentius accesserit, ipse quoque fatebor diuinum esse. Ceterum si ita tibi agendum videtur, neque id reuocari potest, en ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi quoque, quum ista fecero, appareat. hac tantum condicione tuæ sententiæ acquiescam. Hæc loquutus

Γ'σθι σκεῖνο ὦ βασιλεῦ παρ' ἐμοὶ κείμενα, φρονέειν τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τάδε καὶ ἀμφότερα πάρεστι, ἀνδράσι κακοῖσι ὁμιλίη σφάλλουσι. καπνὸν μὲν τὸν πάντων χρησιμώτατον ἀνδράσι θάλασσαν, πνεύματα φαῦλα ἀέκοντα ἐμποδίζουσα, οὐ περιορᾶν φύσει τῇ ἑωυτῆς χρᾶσθαι. ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα τοὺς σοὺς κακῶς, οὐ τοσοῦτον ἔδακε λύπη, ὅσον γνωμέων σέο περκειμένων Πέρσῃσι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξούσης, τῆς δὲ, καταφρονούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἴη διδάσκειν τὸν ψυχὴν πλέον τι δίζεσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρεόντος, τουτέων περκειμένων γνωμέων, ὅπη τὸν σφαλερωτέρην σεωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι αἱρέο. νῦν ὦν, ἐπείδὴ πίτρωσαι ὅτι τὸν ἀμείνω, φής τοι μεπείθειν ὃν ἐπ' Ἕλληνας στόλον, ἐπιστάμενον ὄνειρον θεοῦ τινὸς πομπῇ, ὃς οὐκ ἐῶντός σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδὲ ταῦτά ἐστι θεῖα, ὦ παῖ. σύμπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλασμένα, τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σοῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἐών. πεπλάσθαι αὐτὰ μάλιστα εἰώθασι αἱ ὄψιες τῶν ὀνείρων, τὰ περ ἡμέρης φρονέει. ἡμεῖς δὲ καὶ περὶ τῆς ἡμέρης ταύτην τὴν στρατηλασίην καὶ σὺ μάλιστα εἴχομεν μετὰ χεῖρας. εἰ δὲ ἄλλο μή ἐστι τοῦτο τοιόνδε οἷον ἐγὼ λέγω, ἀλλά περ τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πρῶτα αὐτὸ συλλαβὼν εἰπὲ σύ. φαίνεται γὰρ δή κάμοὶ ὡς καὶ σὺ λέγοντι ἀμφὶ τοῦ ἐμοῦ. φανοῦμαι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι ὀφείλειν ἔχοντι τῷ σῷ ἐσθῆτα, ἢ οὐκὶ τῷ ἐμῷ· οὐδὲ μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυσόμενος, ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ· εἴπερ γε ἢ ἄλλως ἐθέλει φαίνειν. οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε δυσμενείης αἰνίκεται τοῦτο ὁ, τι δηλήσεσθαι ὃν ὄψιν φαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δίζεσθαι, ἐμὲ ὁρᾶν, σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει ὄψεσθαι φαίνειν, οὔτε ἣν τὴν ἐμῷ ἐσθῆτα ἔχω, οὔτε ἣν τὴν σὴν, οὐδὲ ὄψεσθαι τοῦτο μαθητέον ἤδη ἐστί. εἰ γὰρ δὴ ὄψεσθαί γε συνεχέως, φαίην ἄν καὶ αὐτὸς θεῖον εἶναι. εἰ δέ τοι οὕτω δέδοκται γίνεσθαι, καὶ οὐκ οἷά τε αὐτῷ ἐναντιοῦσθαι, ἀλλ' ἤδη ἵημι ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνώσας, φέρε, τουτέων ἐξ ἐμοῦ ὄψεσθαι τελεομένων, φαίνεσθω καὶ ἐμοί. μέχρι γὰρ τούτου τῇ παρεούσῃ γνώμῃ χρήσομαι. Τοιαῦτα εἰπὼν

247 χρ σφαλερωτέρην τῷ χρ ἑωυτῷ

XVII

---

1 Quum tu me probris es insectatus, non id mihi tam doluit, quam quod ex duabus sententiis quæ Persis propositæ erant, altera insolentiam prouehente, altera eam compescente, & pernicioſum esse dicente docere animū plura præsentibus semper expetere: ex his sententiis eam tu elegeris &c. 2 *Id est, de hac expeditione, magna cum animi contentione egimus, vel, tractauimus.*

Ἀρτάβανος, νομίζων Ξέρξεα ἀποδίξειν λέγοντα ὐδέν. ἐποίεε ὃ κελεύομενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα, καὶ ἑζόμενος ἐς ὃν βασήιον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κατέκειτο, ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τὠυτὸ ὄνειρον ὃ καὶ τῷδε Ξέρξεα ἐφοίτα. δόξαι δὲ τὸν Ἀρταβάνου, εἶπε τάδε, Ἄρα σὺ δὴ κεῖνος ἢς ὁ ἀποστρέπων Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς ὃ μετέπειτα, οὔτε ἐς τὸ παρεὸν νοῦν κατέσχες, οὔτε κατασχὼν δηλώσεις ἀποτρέπων ὃ χρεὼν γενέσθαι. Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ πάσχειν, καὶ ἀνήκουστον εἶναι παθεῖν, αὐτῷ σοὶ δεδήλωται.

Ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος ὄνειρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρείοισι ἐκκαίειν αὐτὸν μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὡς, ἀμβώσας μέγα δεινὸν θέσκει· καὶ παρεξόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὸν ὕπνον οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δόντι ἐκ οἱ λέγει τάδε, Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἀνθρώπου ἰδόντα τε πολλὰ καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, οὐκ ἔων σε τὰ πρῶτα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν· ἐπιστάμενος ὡς κακὸν εἴη ὃ πολλῶν ἐπιθυμέειν· μεμνημένος δὲ καὶ ὧν ἐς Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔσχε, μεμνημένος δὲ καὶ ὧν ἐς Αἰθίοπας τὸν Καμβύσεω, συστρατεύσας δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας. ἐπιστάμενος ὧν ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε μακαρίζων εἰ πασέων πρώτων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις γίνεται ὁρμὴ, καὶ Ἕλλησι (ὡς ἔοικε) φθορή τις καταλαμβάνει θείη πρόφασις, ἐγὼ μὲν καὶ αὖθις ἐρέομαι, καὶ τὴν γνώμην μεταπέσομαι· σὺ δὲ σήμηνον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, κέλευε δὲ τοῖσι ἐκ σέο προφάτοισι προεργασμένοισι ἐς τὸν πόλεμον σκευήν. πρέπει δὲ οὕτω ὅκως τοῦ θεοῦ προδιδόντος, τῷ σῷ ἐνδεήσῃ μηδέν. τουτέων λεχθέντων, ἐπαυσάμην εἰπὼν τῇ ὄψει, ὡς ἡμέρη ἐγίνετο τάχιστα, Ξέρξης τε ἐπερρώσθη ταῦτα Πέρσῃσι· καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποστρέφων μοῦνος ἐφαίνετο, τότε ἀποστρέφων φανερὸς ἦν. Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα τρίτη ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγίνετο, τὸν οἱ μάγοι ἐκείνην ἀναχρύσαντες, φέρειν τε ὑπὸ πᾶσαν γῆν, καὶ ἀγαλόμενοι τε οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἐν τάδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐ-

Artabanus, [1] quod speraret ea à Xerxe sine vllis verbis admissum iri, iussa exequutus est. Et quum induta sibi Xerxis veste, regali solio resedisset, moxque recubuisset, idem insomnium dormientẽ adiit quod Xerxem adierat, eique superassistens, ita inquit, [2] Tune ille es qui festinantem ire in Græciam Xerxem distines, tanquã eius curator? Tu neque in futurum neque in præsens consideras, qui dissuades id quod est fatale contingere. Quid autem Xerxem pati necesse sit, nisi dicto audiens fuerit, ei ipsi demonstratum est. His XVIII verbis Artabano visus est ille vir in somnis minitari, candentibusque ferramentis conari oculos ipsi exurere. Qua de re vehementer exclamans Artabanus exiliit, aditoque Xerxi obseruatam sibi in somnis visionem exposuit, secundoque loco hæc inquit: [3] Equidem rex, ego, veluti homo, quod multa iam videram, & magna negocia sub Hesionibus contigisse, non sinebam te omni ætati indulgere, gnarus rem esse malam multa concupiscere, memoria tenens quomodo cum exercitu Cyri contra Massageras actum esset: quomodo cum exercitu Cambysis contra Æthiopes: qui etiam cum Dario militaui aduersus Scythas. Hæc sciens ego, sentiebam te (si quiescerres) omnium hominum beatissimum. Sed quoniam diuinus quidam instinctus est, & Græcos clades quædam (vt videtur) missa diuinitus manet, ego quoque cedo, ac sententiam muto. Tu vero quæ diuinitus missa sunt, indicato Persis, iubetoque vt iis quę ad apparatum pertinentia ante præceperas, operam dent. Et ita agito vt nihil tuorum, deo tribuente, desit. His dictis, & sublatis ex ea visione animis, vbi dies extitit, ibi confestim & Xerxes hæc Persis exponit, & Artabanus, quem constabat prius solum omnium id fuisse dehortatum, tunc exhortabatur. ¶ Post hæc ineunti expedi- XIX tionem Xerxi tertium in somnis visum oblatum est: quod magi auditum, coniectarunt ad vniuersam terram pertinere, portendereque omnes homines Xerxi seruituros. Visum autem tale erat: Videbatur sibi Xerxes surculo oleagino coronatus esse, cuius o-

μεμνημένος δὲ μεμνησκόμενος

1 Quum speraret fore vt quæ à Xerxe dicerentur, vana esse probaret, iussa exeq. 2 Tune ille es qui Xerxem ab inferendo Græcis bello dehortaris, tanquam eius curam gerens? At nec in præsens nec in posterum impune tibi erit quod ea dissuades quæ fata fieri volunt. 3 Ego certe, rex, qui multos quorum res ampliores essent, ab illis quorum res angustiores erant, superatos vidissem, te per omnia morem ætati gerere non sinebam. *At Valla populum aliquem sub Hessionum nomine videtur fonasse.*

lex ra-

læ ramis vniuersa tellus occuparetur, & mox corona capiti circundata, euanescere. Hæc magis interpretatis, sine mora Persæ qui in concilio fuerant, ad suam quisque præfecturam digressi, omni studio incubuerunt ad exequenda iussa, cupidi dona quæ proposita fuerant obtinendi. Xerxes autem ita copias suas contraxit vt omnem continentis locum scrutaretur. siquidem à debellata Ægypto per totum quadriennium comparauerat exercitum, atque eius apparatum, quinto autem anno ineunte mouit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quos nouimus exercituum hic multo maximus extitit: adeo vt ad eum nihil fuisse videatur aut ille Darianus, qui aduersus Scythas ductus est, aut ille Scythicus, qui Cimmerios insequens Medicam regionem inuasit, ac pæne omnia superiora Asiæ subegit ac tenuit: (quo nomine Darius postea Scythas iuit vltũ) aut ille (vt fama fert) Atridæ aduersus Ilium, aut ille ante Troicũ bellum, Mysorũ Teucrorumq;, qui per Bosphorum in Europam transgressus, omnes Thraces in deditionem suam redegit, ad Ioniumque Pontum descendens, ad Peneum vsq; amnem qui ad meridiem vergit, processit. Neq; illi omnes exercitus, neque alii his adiecti, cum vno hoc comparari merentur. [1] Quis enim non attulit ad Xerxem ex Asia copias? quæ aqua præter ingentes amnes potando non defecit? Alii nanque naues præstabant, aliis vt peditatum, aliis vt equitatum, aliis vt nauigia ad vectandos equos eorum qui vna militabant, aliis vt naues longas in vsum pontium præstarent, iniunctum erat, aliis vt frumentum & naues. Quæ triennio superiore præparata erant, præcipue propter Athon, vt in quo superior classis dum circumuehitur afflictata fuisset. Ad Eleuntem enim Chersonesi classis habebat stationem, illincque omnes copiæ sub verberibus cœperunt Athon effodere, quum per vices alii aliis succederent, adiuuantibus etiam in effodiendo accolis: præpositis operi, Bubare Megabyzi, [2] & Artæo Artachæi filio, viris Persis. Est autem Athos mons ingens ac nobilis, ad mare pertingens, ab hac parte hominibus cultus, ad continentem desinens in speciem Chersonesi, *id est*, *peninsulæ*, cum isthmo duo-

λαίης τοὺς κλάδους χῶ πᾶσαν ὀπίσχειν. μετὰ δὲ, ἀφανισθῶσι τοῖ τῇ κεφαλῇ κείμενον ὄν ς έφανον. κεινδύνων δὲ τούτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων, αὐτίκα πᾶς ἀὴρ ἐς τὸν ἀρχὴν τὸν ἑωυτῶ ἀπελάσας, εἶχε θυμὸν πᾶσαν ὁδὸν τοῖσι αἰειρημένοισι, θέλων αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δόξεα λαβεῖν. Καὶ Ξέρξης τῶ ς ρατῶ οὕτω ἐπαίρειν ποιέεται, χαίρων πολλὰ ἐρεώνων τῆς ἠπείρου. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος, ὁκὶ μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεα τῶν ἀρτέετο ς ρατιήν τε καὶ τὰ τροφόρα τῇ ς ρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ αἰρομένῳ ἐς ρατηλάτεε χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. ς όλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μήτε τὸν Δαρείου τὸν ὁκὶ Σκύθας τῶν δὲ τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικὸν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ αἴω τῆς Ἀσίης κατα ρεψάμενοι, ἐνέμοντο. τῶν εἵνεκεν ὕς τερον Δαρεῖος ἐλυμήνατο. μήτε κατὰ τὰ λεγόμενα τῶν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον, μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον· οἱ ἀναβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, ἔθνεά τε Θρηϊκας κατε ρέψαντο πάντας, καὶ ὁκὶ τὸν Ἰόνιον πόντον κατέδησαν, μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τὸν πρὸς μεσαμβρίην ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, οὐδὲ ἕτεραι πρὸς ταύτησι γενόμεναι αἱ ς ρατηλασίαι, μίης τῆσδε οὐκ ἄξιαι. τί γὰρ δεῖ λέγειν ὅσα τῆς Ἀσίης ἔθνεα ὁκὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; χεῖον δὲ πινόμενον ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα ς ρατευομένοισι· τοῖσι δὲ ἐς τοὺς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι δὲ, σῖτά τε καὶ νέας. καὶ τῶτο μὲν, ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπιστάτων τῶν πρόσθεν προσπλεόντων τῶν Ἄθων, προετοιμάζετο πρότερον ἐτέων, καὶ μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ὥρμεον τριήρεες· ἀπὸ δὲ ὁρμεόμενοι, ὤρυσσον ὑπὸ μαστίγων πάντα πάντες, διάδοχοι δὲ ἐφοίτων· ὤρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βουβάρεις δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. Ὄρος γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ ὀνομαστὸν, ἐς θάλασσαν κατήκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἤπειρον ὁ ὄρος, χερσονησοειδές τε ὄσον, καὶ ἰσθμὸς ὡς δια-

1 Quam enim ex Asia gentem in Græciam non adduxit Xerxes? 2 Et Artachæo Artæi filio,

δεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο, καὶ χλωνοὶ οὐ μεγάλοι ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων, ὀπὶ θάλασσαν τὴν πρὸς μεσαμβρίην Τορώνης· ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς ὃν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἴκηται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας αὐτὶ ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, εἰσὶ αἵδε, Δῖον, Ὀλοφυξός, Ἀκρόθοον, Θύσος, Κλεωναί. πόλιες μὲν αὗται αἱ ἐν Ἄθωι νέμονται. Ὤρυσσον δὲ ὧδε· δασάμενοι ὃν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνιον πόλιν σχοινοτενὲς ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγίνετο βαθεῖα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν, κατώτατα ἑστεῶτες, ὤρυσσον· ἕτεροι δὲ παρεδίδοσαν ἐν αἰεὶ ἀξορυσσόμενον χῶν ἄλλοισι κατύπερθε ἑστεῶσι ὅπῃ βάθος ἦν· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἀξεφόρεόν τε καὶ ἀξέβαλλον. τοῖσι μὲν δὴ ἐν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων, καταῤῥηγνύμενοι οἱ χρημνοὶ τῆς ὀρύγματος, πόνον δι πλήσιον παρεῖχον. ἅτε γὰρ τῷ τε ἄνω στόματος καὶ τῷ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιεύμενον, ἔμελλε σφι τοιοῦτον ἀποβήσεσθαι· οἱ δὲ Φοίνικες σοφίῃ ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε. ἀπολαχόντες γὰρ μέρεος ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλε, ὤρυσσον· τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες δι πλήσιον ἢ εὖρος ἔδει αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου, στεινοτέρην αἰεὶ. κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ὀξυτάτῳ τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. σύθαυμα δὴ λειμῶνά σφι ἀμφὶ τὴν ὀρυχὴν ἐγίνετο καὶ ὠνητήριον. σῖτος δὲ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀλλησόμενος. Ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλομένῳ δοκέειν, μεγαλοφρονίης εἵνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δυνάμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρεὸν γὰρ, μηδένα πόνον λαβόντας, διαβῆναι τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας ἕλκειν, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, δύο ὡς δυοὶ τριήρεες πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρεομένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι τοῖσι περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προστέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦτα μὲν δὴ ὧν οὕτω ἐποιέετο. παρεσκεύαζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λινᾶ λευκὰ ὑπερτείνας Φοινίξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνειε ἡ στρατιὴ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. αἰατεύοντο δὲ τοὺς χώρους,

Θύσσον,

διορύσσειν

decim ſtadiorum. Hæc planities atque tumuli, è mari Acanthiorum ad mare quod eſt contra Toronem, non ſunt magni. In hoc iſthmo vbi Athos finitur, ſita eſt vrbs Græca nomine Sana. Quę autem extra Sanam & intra Athon ſitæ ſunt vrbes, eas tunc Perſa ex continentibus inſulanas facere aggreſſus eſt: quæ ſunt hæ, Dion, Olophyxus, Acrothoon, Thyſus, Cleonæ. Iſtæ quidem ſunt vrbes quæ apud Athon incoluntur. Hunc autem in modum barbari locum [1] nationatim effodiebant recto limite Sanam verſus. Poſteaquam depreſſa erat foſſa ab iis qui in imo fodiebant, alii humum effoſſam aſſidue tradebant aliis ſuper ſcalas ſtantibus: & iſti excipientes tradebant deinceps aliis, dum ad ſummos perueniebatur, qui illam efferebant atque abiiciebant. Qua in re [2] tumuli effoſſi duplicē laborem illis, præterquam Phœnicibus, prębebant: nam quum eandem facerent foſſæ menſuram ſuperius in ore quam inferius in fundo, id neceſſe fuit contingere. At Phœnices cum aliis in rebus, tum vero in illa prudentiam ſuam declarauerunt: qui partem quæ ſibi cōtigerat, ita excauauerunt vt os foſſæ duplū eſſet quàm ipſam foſſam eſſe oportebat, procedenteque opere aſſidue illam coarctabant: vt quum ad imum deuentum eſſet, foſſa ceterorum partibus adæquaretur. Eſt autem hoc loco pratū quoddam, vbi illorum erat & forum & mercatus, quo multum etiam ex Aſia frumenti moliti comportabatur. Hāc foſſam Xerxes (vt ego coniectura colligo) iactantiæ gratia deprimi iuſſit, potentiæ oſtentandæ cupidus, ac memoriæ ſui relinquendæ. nam quum liceret nullo negocio naues per iſthmum tranſportare, iuſſit iſthmū intercidi, ad mare recipiendum in foſſam tantæ latitudinis vt duæ triremes pariter illac agitari poſſent. Eiſdem autem imperatum eſt vt foſſam facerent, quibus fuerat vt flumen Strymonē pontibus iungerent. Iſta Xerxes hunc in modū fecit. Cōparauit item ad pontem [3] armaturā, [4] ſirpi atq; albi lini copiam: dato hoc Phœnicibus atq; Ægyptiis negocio vt commeatū exercitui comportarent: ne homines neve iumenta quæ ducebantur in Græciam, [5] abſumerentur. Sed admonitus

XXIII

XXIV

XXV

1 Nationatim diſtributum effoderunt 2 Prærupta præcipitia foſſę dupl. 3 Σπλα hic vocantur funes nautici. Gall. Le cordage. 4 Bybli 5 Fame laborarent. λιμήνειε, non λυμήνειε.

iuſſit

iussit illum in loca quæ cuique opportunissima essent, alius alia via comportaret vndique ex Asia nauibus onerariis & vectoriis. Verum plurimi comportarunt in oram quæ dicitur Album litus, vt quibusque præceptum erat: alii in Tyrodizam Perinthiorum oram, alii in Doriscum, alii in Eionem, quæ est super Strymonem: alii in Macedoniam. Dum isti in imperato sibi traiectu occupantur, interea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copiis, iter ingressus est Sardis versus, mouens ex Critalis Cappadociæ. Illuc enim edictum erat vt cunctæ copiæ cogerẽtur, quæ per continentem erant cum Xerxe ituræ. In quibus quisnam præfectorum agmen pulcherrime instructum ducens, ab rege donatus est proposito præmio, affirmare non possum, quia nec à principio, quum res in iudicium deducta est, cognoui. Posteaquam autem transmisso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto, peruenerunt Celænas, vbi fontes Mæandri existunt: & alterius amnis non minoris Mæandro, nomine Cataractæ, qui ex ipso foro Celænarum exoriens influit in Mæandrum. In qua vrbe & in quo foro visitur suspensa Sileni Marsyæ pellis in vtrẽ formata: quam à Phrygibus fertur Apollo illi detractam suspendisse. ¶ In hac vrbe residens Pythius Atys filius, vir Lydus, omnem regis exercitum atque ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: sponditq; se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsionem Xerxes eos qui aderant Persas interrogauit quisnam esset Pythius, & quantũ possidẽs, qui hoc polliceretur. Illi, Rex, inquiunt, hic ille est qui Darium patrẽ tuũ aurea platano ac vite donauit: quique nunc omnium hominum diuitiis princeps est secundum te. Hæc vltima verba Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipse Pythiũ quantum ei pecuniarum esset. Cui ille, Neque te, inquit, celabo rex, neque dissimulabo me scire meas ipsius facultates: sed sciens, proinde exacte recensebo. Etenim [1] posteaquã accepi, celerrime te ad mare Græcum esse descensurum, volens tibi ad bellum pecuniam dono dare, subducta ratione comperi mihi esse argenti quidem duo millia

καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ὅτι τηδεωτατον εἴη, ἄλλα ἄλλη ἀγινέοντας ὁλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πολυπαχέης. Ὧν δὲ τῶν πλείστων ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηίκης ἀγίνεον, οἱ δὲ, ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ, ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ, ἐς Ἠιόνα τὴν ὑπὲρ Στρυμόνι, οἱ δὲ, ἐς Μακεδονίην ἀφατεπαγμένοι. Ἐν τῷ δὲ οὗτοι ὧν τοσοῦτον πόνον ἐργάζοντο, ὁ τοῦτῳ ὁ στρατὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξῃ ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ. ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα ὅσα κατ' ἤπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ στρατεύεσθαι στρατόν. ὡς μὲν νυν τῷ ἐπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν, τὰ τοσοῦτα καὶ τοιάδε βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι. οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου πρὶν ἐλθόντας οἶδα. οἱ δὲ, ἐπεί τε διαβαίτης ὁ Ἅλυος ποταμὸν, ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο ἐς Κελαινάς, ἵνα τε αἱ πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἕτερον οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τὸ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Καταρράκτης· ὃς δὲ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς ὃν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀναρτέαται· ὃν νυν τὸν Φρυγῶν λόγος ἔχει νυν τὸν Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀναρτεμασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι νυν κατοικημένος Πύθιος ὁ Ἀτυος, ἀνὴρ Λυδὸς, ξεῖνισε τὴν βασιλέος στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Γυθίου, εἴρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε εἰὼν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν, Ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι « ὃς τοι ὃν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσείῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστι πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ τῷ ἡμεῖς ἴδμεν, μετά σε. « Θωυμάσας ὁ τῶν ἐπέων ὁ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἴρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα· ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι ὃ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωυτοῦ οὐσίην, ἀλλ' ὅτι « σταθμώσομαί τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεί τε γὰρ πάντα σε ἐπυθόμην ὅτι θάλασσαν καταβαίνοντα « τὴν Ἑλλησπόντου, βουλόμενός τοι δοκέω ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξέμαθον, καὶ βουλεύσας λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας ἑούσας μοι «

1 Quum ad mare Græciæ descendere te audissem, statim opum mearum rationem inire aggressus sum. Iam tum enim in animum induxeram pecuniam ubi dono dare in bellum id gerendum. Subducta igitur ratione, argenti quidẽ talenta duo——

» ταλάντων, χρυσίου δὲ, τετρακισχιλίας μυριάδας ςα-
» τήρων Δαρεικῶν, βπιδεούσας ἑπτὰ χιλιαδέων. τὰ
» τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι. αὐτῷ δέ μοι ἀπὸ ἀνδρα-
» πόδων τε καὶ γεωπόδων ὀβὶ βίος. ὁ μὲν ταῦτα ἔ-
» λεγε. Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε,
» Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ, ἐπεί τε ἀξηλθον τὴν Περσίδα χώ-
» ρην, ὀυδενὶ ἀνδρὶ σωέμιξα ἐς τόδε, ὅςτις ἠθέλησε
» ξεινία τοιήσασθαι ςρατῷ τῷ ἐμῷ, ὀυδὲ ὅςτις ἐς ὄ-
» ψιν τὴν ἐμὴν κατας ὰς, αὐτεπάγελτος ἐς ὃν τόν-
» λεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω
» σεῦ. σὺ δὲ καὶ ξείνισας μεγάλως ςρατὸν ὃν ἐ-
» μὸν, καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐ-
» γὼ ἀντὶ αὐτέων γέρεα τοιάδε δίδωμι, ξεινόν τέ σε
251 » ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ ἐς τετρακισχιλίας μυριάδας τοι
» τῶν ςατήρων ἀποπλήσω παρ' ἐμεωυτῦ, δοὺς ἐς
» ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μήτοι ὀπιδεέες ἔωσι αἱ τετρα-
» κόσιαι μυριάδες ἑπτὰ χιλιαδέων, ἀλλ' ἦι τοι ἀπαρ-
» τιλογίη ὧδε ἐμέο πεπληρωμένη. κέκτησό τε αὐ-
» τὸς τὰ περ ἔκτησαο, ὀπίσασό τε εἶ αἰεὶ τοιοῦτος. οὐ
» γὰρ τοι ταῦτα ποιέοντι, οὔτε ἐς ὃ παρεὸν, οὔτε ἐς ὃ
μέλλον μεταμελήσει. Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ ὀπιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ τοπρόσω. Ἀνάνα
δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν διαμειβόμενος, καὶ
λίμνην ἐκ τῆς ἅλες γίνονται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσάς,
πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς
χάσμα γῆς ἐσβάλλων, ἀφανίζεται· ἔπειτα δι' ὀλί-
γων σταδίων ὡς μάλιςά κη πέντε ἀναφαινόμενος, ἐκδι-
δοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων
ὁρμεώμενος ὁ ςρατὸς ἐπὶ τοὺς οὔρεας τῶν Φρυγῶν
καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπίκετο ἐς Κύδρα πόλιν· ἔνθα
ςήλη κατεπεπηγυῖα, ςαθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροίσου,
καταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὔρεας. Ὡς
δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζο-
μένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐπὶ δεξιερὰ, ὅτι Κα-
ρίην φερούσης, τῆς δὲ ἐς δεξιὰν, ἐς Σάρδις, τῇ καὶ
πορευομένῳ διαβαίνει ὁ Μαίανδρον ποταμὸν
πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἱέναι παρὰ Καλλάτηβον
πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες ἁλιμοεργοὶ ἐκ μυρίκης τε καὶ
πυροῦ μέλι ποιέουσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν, εὗ-
ρε πλάτανον, τὴν καλλέος εἵνεκα, δωρησάμενος χρυ-
σέῃ κόσμῳ χρυσέῳ, καὶ μεγεθοῦς ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας,
δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκετο ἐς τὴν Λυδῶν ἄςυ. Ἀπι-
κόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας

χρηματίσαι ἀνδρῶν ἀθανάτων

talentorum, auri vero quadragies centena millia nummûm Daricorum, ſeptem millibus minus: quæ tibi dono do. nam mihi ipſi victus è mancipiis atque ex agricolis ſuppetit. Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hoſpes Lyde, inquit, ego ex quo Perſidem regionem egreſſus ſum, neminem adhuc nactus ſum qui in exercitum meum hoſpitalitatem exercere voluerit, aut qui in conſpectum meum veniens, ſua ſponte pecuniam mihi ad bellum conferret, præter te: qui & exercitum meum egregia hoſpitalitate proſequutus es, & ingentem pecuniam polliceris.[1] ob quæ viciſſim ego te iis remunerandum duco. Hoſpitem meum te facio: & iſta quadragies centena millia nummûm de meo ipſius explebo, datis ſeptem millibus: ne quadringentæ myriades, *id eſt, quadragies centena millia*, ſint imperfectæ, ſed addito è meis ſupplemento ſumma ſit ſolida. quæq; poſſides, ipſe poſſideto, ac ſcito ſemper talem agere. nam ita agentem te, neq; in præſens neque in poſterum pœnitebit. Hæc loquutus, & quæ dixerat exequutus, perrexit aſſidue porro ire: prætergreſſuſque vrbem Phrygiam nomine Anaua, & ſtagnum ex quo conficitur ſal, peruenit Coloſſas Phrygiæ oppidum, vbi Lycus amnis hiatum terræ ſubiens occulitur, deinde fere quinque poſt ſtadia emergens, elabitur & ipſe in Mæandrum. Mouens autem è Coloſſis exercitus, venit ad oppidum Cydra, quod eſt in finibus Phrygum ac Lydorum: vbi cippus depactus atque erectus à Crœſo eſt, indicans litteris eos fines. Vbi autem è Phrygia in Lydiam ventum eſt, ad diuortia viarum, quarum ſiniſtra in Cariam fert, dextra Sardis: quam tenentibus neceſſe eſt prorſus Mæandrum tranſire, vrbemque Callatebum præterire, in qua ſunt opifices mellis è myrica & tritico conficiendi: hanc viam tenens Xerxes, reperit platanum quam ob pulchritudinem aureo monili donauit, eamque tuendam viro[2] immortali delegauit: & ad vrbem Lydorum altero die peruenit. ¶ Poſtquam Sardis aduenit, principio caduceatores dimiſit

XXIX

XXX

XXXI

XXXII

——— millia, auri vero myriadas quadringentas ſtaterum Daricorum, ſeptem millibus minus, habere me comperi: quę tibi dono dare ſtatui. Mihi autem victus ex mancipiis & agricultura ſuppetet. *Ex Bud. interpr.* 1 Vt tecum paria faciam, pro hac liberalitate hoſpitem te meum facio: quadringentas vero myriadas nummûm de meo explebo, datis tibi chiliadibus ſeptem, vt quadragies centenis millibus Daricorum ſtaterum nihil deſit. Proinde quæ hactenus poſſediſti, poſſideto: mementoque talem te ſemper præſtare. hæc enim te facientem nec in præſens nec in futurum pœnitebit. *Ex eiuſdem Bud. interpr.* 2 *De his viris qui immortales dicebantur, vide quæ poſtea traduntur ab Herodoto hoc eodem in libro.*

in Græ-

in Græciam petitum terram & aquam: edictumque vt cœnas regi inſtruerent ad omnes ciuitates, præter Athenas & Lacedæmonem. [1] Eorum autem cauſſa mittebat petitũ terram & aquam, quia qui hæc ante Dario petenti non miſerant, hos tunc, perterritos omnino daturos arbitrabatur. Id igitur volens explorare, caduceatores dimiſit. ¶ Secundum hæc ſeſe apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea ii quibus negocium hoc datum erat, Helleſpontum ex Aſia in Europam coniungerent. Eſt autem Cherſoneſi in Helleſponto, Seſtum inter & Madytum vrbes, ora ſalebroſa, quę in mare procurrit eregione Abydi. Vbi non longo poſt tempore ſub Xanthippo Ariphronis filio Athenienſium duce, Artayctem virum Perſam Seſti præfectum cepere viuum, ſtipitique ſuffixerunt: qui in templum etiam Proteſilai quod eſt in Eleunte adductis feminis nefanda perpetrabat. Ad hanc oram ex Abydo iungere pontem inchoauere ii quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, illinc Ægyptii [2] ſirpo. Eſt autem ex Abydo ad vlteriorem continentem ſeptem ſtadiorum traiectus: quem pontibus iunctum ingens adorta tempeſtas ea omnia dirupit atque diſſoluit. Quod quum audiſſet Xerxes, indigne ferens, iuſſit trecenta Helleſponto verbera infligi, & in eius pelagus par compedum demitti. Iam vero audiui miſiſſe quoque cum his etiam qui ſtigmata Helleſponto inurerent. Certe mandauit vt colaphos Helleſponto incuterent, dicentes barbara verba ac veſana, O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnã quod eum læſiſti, qui de te nihil male meritus erat. Te tamen rex Xerxes, velis noliſve, tranſmittet: meritoque nemo hominum tibi ſacrificat, vt doloſo pariter & amaro flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti iuſſit, atque eis qui præpoſiti operi erant, caput præcidi. Et illos quidem pontes fecerunt ii quibus hæc ingrata merces propoſita erat. At alii architecti qui alios fecerũt, hoc modo iunxerunt: Biremes triremeſque trecentas ſexaginta Euxinum verſus Pontum compoſuere: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem tranſuerſas, Helleſponto autem ſecundum defluxum,

XXXIII

XXXIV

XXXV

XXXVI

ἐς Ἰωνὶ Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖι παρασκευάζειν. πλὴν οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε δι' γῆς αἴτησιν, τῇ δ' ἄλλῃ πάντῃ. τῶν δ' εἵνεκα τοῦτο ἐποίεε ἀπέπεμπε δι' γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι περ ἔτεροι οὐκ ἔπεμψαν Δαρείῳ πέμψαντι, ἐδόκεε σφέας πάγχυ ἐόντας τότε δείσαντας, δώσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο σκοπιὴν ἀκέοντας, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα, παρεσκευάζετο ὡς ἐλάσων ἐς Ἄβυδον· οἱ δὲ ἐν τούτῳ τῷ Ἑλλησπόντου ἐζεύγνυσαν ἀπὸ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστός τε πόλις μεταξύ τε καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ παρὰ ἐς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταντίον· ἔνθα μετὰ ταῦτα, χειμῶνος ὑστέρου οὐ πολλοῦ, διὰ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος, στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταύκτην ἄνδρα Πέρσην λαβόντες Σηστοῦ ὕπαρχον, ζωὸν προσὶ σανίδα προσδιεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τὸ Πρωτεσίλεω τὸ ἱρὸν τὸ ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναῖκας, ἀθέμιτα ἔργα ἔρδεσκε. Ἐς ταύτην δὴ τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὁρμεώμενοι, ἐγέφυρωσαν τοῖσι προσέκειτο· τὴν μὲν λευκολίνου, Φοίνικες· τὴν δὲ ἑτέρην τὴν βυβλίνην, Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ σταδίων ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐζευγμένου τοῦ πόρου, διημερώμενος χειμὼν μέγας συνέκλυσέ τε σκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε. Ὡς δὲ ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος, τὸν Ἑλλήσποντον σκέλεσι τεσσερηκοντόροισι δίκεσθαι μάστιγι πλῆγας, καὶ κατεῖναι ἐς τὸν πόντον πέδας ζεύγεος. ἤδη δὲ ἤκουσα ὡς καὶ μαστιγέας ἅμα τοῦτοισι ἀπέπεμψε στίζοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐπετέλεε δὴ ὧν ῥαπίζοντας, λέγειν βάρβαρα ἔπεά τε καὶ ἀπάδαλα, Ὦ πικρὸν ὕδωρ καὶ ἀλμυρόν, δεσπότης τοι δίκην τήνδε ἐπιτίθησι τὰ ἐδίκησας, οὐδὲν σὲ σκεπτόμενος ἄδικον παθών. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης, ἀμφοτέρωσε σε, ἤν τε σύ γε βούλῃ, ἤν τε μή· σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα ὡς οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς ἐόντι καὶ δολερῷ τε καὶ ἁλμυρῷ ποταμῷ. τὴν τε δὴ θάλασσαν ἐπετέλεσαν τούτοισι ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπεστεώτων τὴν ζεύξιν τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐπέοικε τοῖσι προσέκειτο αὐτῇ ἡ ἄχαρις τιμή· τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐζεύγνυσαν. ἐζεύγνυσαν δὲ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνάγοντες, τὰς μὲν τὸ πρὸς Εὐξείνου πόντου, ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν πόντου, ὑπὲ ἀρσίας· τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου, κατὰ ῥόον, 252

1 *Deſunt hic aliquot verba in vulgar. edit. Græcis, quæ Valla addit, vt etiam in vet. noſtris cod. habentur.* 2 Byblo.

ἵνα διακωχεύῃ ὁ τόνος τῷ ὅπλων. στρωφῆντες δ', ἀγκύρας κατῆκαν τὰς μεγίστας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ πόντου τῆς ἑτέρης, τῶν αἰόλων εἵνεκα τῶν εἰσωθεν ἀπνεόντων· τῆς δὲ ἑτέρης τῆς πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, Εὔρου τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοοι δὲ ἐποιήθησαν κατὰ λιμένα τετρηκοντέρων, καὶ τειχοῦς, ἵνα καὶ ἐς ὃν πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἀπὸ γῆς, στρεβλοῦντες ὄνυξι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἑκατέρῳ, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ἦν αὕτη, καὶ καλωνή. ἦν δὲ λόγον δὲ ἓν ἑμβεβλέφεα τὰ λίνεα, τῷ πάλαντον ὁ σπήχυς εἶλκε. ἐπεὶ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, χορμοὺς ξύλων καταρρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους, τῆς σχεδίης τῷ εὖρεϊ, κόσμῳ ἐπετίθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τῇ τοιῷδε. ἦντες δὲ ἐπέξης, σίδηρα αὖτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλλῳ ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὸ ὕλλον, γῆν ἐπεφόρησαν. καταναΐξαντες δὲ καὶ τὸ γῆν, φραγμὸν παρείρυσαν εἴθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὸ θάλασσαν ὁρόωντα, καὶ οἱ ἵπποι. Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἵ τε χοῦν περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἱ τ' ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ ἐμπίπλῃεν τὰ στόματα τῶν ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ πρωτελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, σίδηρα χειμείσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς, ἐκ τῶν Σαρδίων ὥρμητο ἐλαύνων ἐς Ἄβυδον· ὡρμημένῳ δέ οἱ, ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρην, ἀφανὴς ἦν, οὔτ' ὀφθεὶς νεφέων ἐόντων, αἰθρίης τε τὰ μάλιστα· αὐτὶ ἡμέρης τε, νὺξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ὀπτήμελές ἐγένετο· καὶ εἴρετο τοὺς μάγους ὅ τι θέλει τοῦτο φαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς Ἕλλησι προδείκνυσι ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολίων· λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδίκτορα, σελήνην δὲ, σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, προθυμότερος ἐὼν, ἐποιέετο τὴν ἔξέλασιν. Ὡς δὲ ἐξήλασε τὸν στρατὸν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταρρωδήσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα, ἐπαρθεὶς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν πρὸς Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ὦ δέσποτα, χρήσας μὴ τοῦ βουλήματος τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει ἐὸν ποιήσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα φρόνημον; Ξέρξης δὲ πρὸς μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε ποιήσειν,

vt ſtabiliret funes armamentorũ. Quibus compoſitis, prægrandes ancoras demiſerunt, partim ab hoc latere contra Pontum, ventorum cauſſa qui [1] extrinſecus ſpirant: partim ab altero contra veſperum & Ægeum, Euri & Auſtri cauſſa: relicto ad auroram tribus in locis inter biremes tranſitu: vt qui vellet in Pontum minutis nauigiis & ex Ponto nauigare poſſet. His actis, contenderunt à terra armamenta, contorquentes machinamentis ligneis, non iam ſeparatim vtraque, ſed bina ex albo lino hinc, quaterna è byblo illinc. Quorum quidem retinaculorum craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed proportione linea, robuſtiora erant, quorum cubitus talentum pendebat. Porro traiectu pontibus iuncto, codices lignorum diſciſſos & ad latitudinem ratis adæquatos apte inſtrauerunt ſuper armamenta intenta. Hos vbi gradatim diſpoſuerunt, tum vero rurſus deſuper innexuerunt. Quod poſteaquam fecere, materiam attulerunt concinneque impoſuerunt, deinde ſuper materiam aggerem comportarunt: quo iniecto, ſepem hinc atque hinc, ne maris aſpectu iumenta & equi terrerentur, prætenderunt. ¶ Perfectis iis quæ ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces foſſæ propter æſtuaria maris, ne ipſæ fauces aluei obſtruerentur: Xerxes nunciato ſibi prorſus alueo abſoluto, Sardibus, vbi hybernauerat, ineunte vere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſus. cui mouenti ſol ſuam in cælo ſedẽ relinquens apparere deſiit, quum nullæ nubes, verũ ſereniſſimus aer eſſet: & pro die nox extitit. Id animaduertenti quum cura inceſſiſſet percontandi magos quid oſtentum id vellet portendere, illi reſponderunt, deum ſignificare Græcis ciuitatum defectũ: quod dicerent, ſolem, Græcorum: lunam, ipſorum eſſe præſidem. Ea re audita Xerxes maiorem in modum lætatus ire pergebat. Quẽ procedentem adiens Pythius Lydus cæleſti oſtento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus eſt, Domine, indulgebiſne quiddam quod impetrare cupio, tibi leue conceſſu, ſed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quàm petebat petiturum ratus, ſe indulturum reſpondit,

ἔλασιν

xxxvii

xxxviii

1 Intrinſecus

&it

& vt peteret proloqui iussit. Pythius vbi hoc audiuit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire aduersus Græciam: horum vni tu quæso, rex, misertus mei qui huc processi ætatis, indulge militiæ vacationem, ei qui natu est maximus: vt & mei ipsius & census curam gerat: quatuor tecum vna ducas. ita confectis quæ in animo habes, rursus reuertaris. XXXIX Rex ob id admodum indignatus, his verbis respondit, Homo improbe, tune, quum ego ipse in expeditionem eam aduersus Græciam, filiosque meos & fratres domesticos & amicos ducam, ausus es mentionem filii tui facere, qui meus es seruus, quem oportebat cum omni familia & vxore me comitari? Probe nunc discito hoc, animum in hominum habitare auribus. [1] Qui bene audit, eius corpus voluptate perfunditur: qui vero male, is exacerbatur. Tu itaque quum bene fecisti, & alia eiusdem generis promisisti, non gloriaris te supergressum esse regem munificentia: postea vero quàm ad impudentiora conuersus es, non tu quidem pro merito, sed minora quam pro merito accipies. nam te & quatuor liberos liberant tua munera: vnius autem quem præcipue complecteris, damno mulctabere. Hæc quum respondisset, subito imperauit iis quibus delegatum erat ista exequi, vt maximum natu filiorum Pythii inuentum discinderent medium: eiusq; discissi dimidium ad dexteram viæ, & dimidium ad sinistram disponerent, & illac transiret exercitus. XL Hoc illi vbi exequuti sunt, illac exercitus pertransiuit. In quo præcedebant ii qui sarcinas portabant & impedimenta. Post hos omnigenarum gentium non distinctæ sed promiscuæ copiæ, numero vltra dimidium exercitus. Post has intercedebat interuallum: neque enim cum rege miscebãtur. Præcedebãt enim mille equites è Persis omnibus delecti: [2] secundum hos totidem hastati, & ii delecti ex omnibus, versis deorsum in terram spiculis. Post hos [3] equi decem quam pulcherrime ornati, qui Nisæi dicũtur, ideo sic dicti quod est ingens Medicæ regionis campus

καὶ μὴ ἀγαθύνειν ἐκέλευε ὅτῳ δίοιτο. ὁ δὲ, ἐπεί τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσήσας τάδε, Ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέντε, καὶ σφέας καταλαμβάνει πρὸς ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ὅτι τὴν Ἑλλάδα. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἥκοντα οἰκτείρας, τῶν μοι παίδων ἕνα ἀπάλυσον τῆς στρατιῆς ὃν βούλεσθον, ἵνα αὐτά τε ἐμοῦ καὶ τῶν χρημάτων ἢ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα σεωυτῷ· καὶ τελέσας τὰ νοέεις, νοστήσειας οἴκαδε. Καρτά τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ κακὲ ἀνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμοῦ στρατευομένου αὐτὸς ὅτι τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους, μνήσασθαι περὶ σέο παιδός, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, ὃν χρῆν πρὸ οἰκίης αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; ἴσθι νῦν τόδε ἐξεπίστασο, ὡς ἐν τοῖσι ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός· ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπίπλεται τὸ σῶμα· ἐπεὰν δὲ τούτοισι, αἰσχρὰ δέῃ. ὅτε μέν νυν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, διεργασίην βασιλέα οὐ καλὴν ἐπέρβαλέεσθαι· ἐπεί τε δὲ ἐς ὕβριν ἐτράπεο, τῷ μὲν ἀξίῳ οὐ λέμψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τὸν δὲ ἕνα τὸν περιέχεαι μάλιστα, τῷ ψυχὴν ζημιώσεαι. ὡς δὲ ταῦτα ἐπεκείνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετέτακτο ταῦτα ποιήσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας ὃν μέσον διαταμεῖν· διατάμοντας δὲ, τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν, ὅτι τὰ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ, ἐπ' ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξιέναι ὃν στρατόν. Ποιησάντων δὲ τούτεων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξῆιε ὁ στρατός. ἡγέοντο μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, σύμμικτος στρατὸς πολλοῖσι ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπερημίσεες ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ συνέμισγον οὗτοι βασιλέϊ. προηγεῖτο μὲν γὰρ ἱππόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, ἔχοντες λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέποντες· μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ὅτι τῆσδε ἔξι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς

253 τῷ τῆς ψυχῆς

1 Qui quum bona audierit, voluptate corpus implet: quum his diuersa, molestia afficitur. *Ita Eras.* 2 *Hæc in vulg. quidem edit. non habentur: sed in vet. cod. leguntur hos modo,* μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι. *Hæc autẽ librariorum culpa fuisse omissa, (quorum oculos ea subterfugerint quæ sunt à priore ἀπολελεγμένοι vsque ad posterius) ex sequentibus apparet, vbi hæc enumeratio repetitur.* 3 Sacri equi dec.

τῷ οὔνομα ἐστὶ Νίσαιον· τὰς ὧν δὴ ἵππους τὰς μεγάλας φέρῃ ὁ πεδίον τοῦτο. ὄπισθεν ὦ πυτέων τ δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱερὸν ἐπετέτακτο, ὃ ἵπποισι μὲν εἵλκον λευκοῖσι ὀκτώ. ὄπισθε ὦ τῶν ἵππων εἵπετο πεζὴ ἰλίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν. ὀπίσω γὰρ δὴ ὀπιζαίνει· ὀπὶ τούτου ὃν θεὸν οὐ νέμουσι Πέρσαι· ἀναβαίνει. τούτῳ ὦ ὄπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων· παρεβεβήκεε δέ οἱ ἰλίοχος, τῷ οὔνομα ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν δὴ ἔτι καὶ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκβαίνεσκε ὦ, ὅκως μιν ὁ λόγος αἱρέοι, ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἅρμαμαξαν. αὐτὸν ὦ ὄπισθεν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἀρίστοι τε καὶ γνησιώτατοι, χίλιοι, καὶ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες. μετὰ ὦ, ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη. μετὰ ὦ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτοι πεζὸς ἦσαν. καὶ τούτων χίλιοι μὲν ὀπὶ τοῖσι δόρασι οἱ αὐτὶ τῶν σαυρωτήρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ περὶξ στεγάκλεον τοὺς ἄλλους· οἱ ὦ εἰναχιλίοι ἐπὶ τοῖς τούτων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον· εἶχον ὦ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὴν ζώπυρον τὰς λόγχας, καὶ μηλέα, οἱ ἄγχιστα ἑπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι ὦ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ ὦ τὴν ἵππον διέλιπε καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπεμπε, ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἦν ἀναμίξ. Ἐποιέετο ὦ τὴν ὁδὸν ἐκ Λυδίης ὁ στρατὸς ὀπί τε ποταμοὶ Καΐκου καὶ τὸ χῶρον Μυσίην· ἀπὸ ὦ Καΐκου ὁρμεώμενος, Καΐνης ὄρεος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, ἀμᾳ τὸ Ἀτάρνεος ἐς Καρήνην πόλιν. ἀπὸ ὦ ταύτης, ἀμᾳ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀδραμύττιόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἴδην ὦ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χεῖρα, ἦλθε ἐς τὴν Ἰλιάδα χῶρον. καὶ τότε μὲν οἱ ἐπὶ τῇ Ἴδῃ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ τρηχηρες ἐπέσκηψαν, καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχνὸν ὅμιλον διέφθειραν. ἀπικομένῳ ὦ τὸ στρατὸ ὀπὶ ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἀπέλιπε ὃ ῥέεθρον, οὐδὲ ἀπέρχησι τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς ὃ Πειάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἱμείρων ἔχων θεήσασθαι. θησάμενος ὦ, καὶ πυθόμενος κείνων ἔκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· κοὰς ὦ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέοντο. ταῦτα ὦ ποιησαμένοισι, νὺξ ὃς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ ὦ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνιον, καὶ Δαρδάνιον, ἣ παρὰ δὴ Ἀβύδῳ ὅμορος ἐστὶ·

nomine Niſęus qui grandes ferebat equos. Hos decẽ equos ſequebatur ſacer Iouis currus, quem octo equi albi trahebant, pone auriga comitante, qui pedibus ingrediens habenas tenebat. hãc enim ſellam nemo mortaliũ inſcendit. Poſt quẽ ipſe Xerxes vehebatur curru equorum Niſæorum, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, viri Perſæ. Hunc quidem in modum XLI Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru, quoties ratio exigebat, in eſſedũ tranſcendebat. Eum ſequebãtur haſtati Perſarum optimi ac nobiliſſimi mille, è more pila geſtantes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarum. Dehinc è ceteris Perſis decem millia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro coronis geſtabant mala punica argentea: gerebant item aurea ii qui in terram verſus ſpectantia ſpicula habebant: etiam mala, ii qui Xerxem proxime ſequebantur. Hæc decem millia ordine ſubſequebatur equitatus è decem millibus Perſarum. Relicta poſt hos duorum ſtadiorum intercapedine, mox ibat cetera multitudo promiſcua. Ita XLII exercitus è Lydia perrexit ad flumen Caicum & regionem Myſiam: à Caico autem à læua habens montem Canen, per Atarnem ad vrbem Carinam. Ab hac per campum Thebanum, vrbem Atramyttium & Antandrum Pelaſgidem prætergrediens, & Idam ad ſiniſtram manum ſtringens, ad terram Ilienſem peruenit. cui primùm ſub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderunt. Deinde ad Scamandrum eſt ventum, qui fluuiorum omnium erat primus, ex quo iter è Sardibus fieri cœptum eſt. Hunc profluentem ſua aqua deſtituit, nec hominibus iumentiſque potantibus ſuffecit. Eo Xer- XLIII xes poſtquam peruenit, Priami Pergamum aſcendit, loci viſendi cupidus. Quod vbi contemplatus eſt, & ſingula quæque eorum audiuit, Mineruæ Iliadi mille boues immolauit: quarum libamine Magi heroibus parentauerunt. His actis terror per noctem exercitum inuaſit. Simulatque illuxit, illinc mouerunt, à læua ſtringentes Rhœtion vrbem, & Ophryneon, & Dardanon, quę Abydo contermina eſt:

1 *Fortaſſe Valla aliter ſcriptum reliquit. Poſt pro* Argentea *legendum* Aurea, *ex noſtris exempl. ex quibus etiam ſequi hæc debent,* Et ceteros intercludebant: nouem autem millia quæ ab his intercludebantur, argentea mala punica geſtabant. *Poteſt* στεγάκλεον *verti etiam* Includebant, *vel* Circumcingebant.

à dextra

XLIV à dextra, Gergitas & Teucros. Vbi Abydon venerunt, Xerxi inceſſit cupido omnem exercitum oculis ſubiiciendi. itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo iuſſi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, reſidens proſpiciebat litus, & illic terreſtres copias atque claſſem. Quam dum intuetur, ſubiit eum cupiditas ſpectandi naualè certamen. Id certamen poſtquam commiſſum eſt, in quo Sidonii vicere, voluptatem Xerxes cepit, cum certaminis tum copia-

XLV rum ſpectaculo. Et quum intueretur omnem Helleſpontum nauibus obductum, omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta, ibi ſe beatum eſſe iactauit, & poſt hæc lacry-

XLVI mas fudit. Quod animaduertens Artabanus eius patruus, qui primo libere diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogauit, Quam diuerſa, rex, inter ſe nunc facis & dudum dixiſti. qui te beatum eſſe dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille, Reputantem me, inquit, quam breuis ſit omnis humana vita, ſubiit horum miſeratio: quorum, quum tot ſint, nemo ad centeſimum annũ ſupererit. Excipiens Artabanus, Atqui, inquit, alia, quam iſtud eſt, viuendo miſerabiliora patimur. Nam in tam breui vita nullus hominũ adeo felix extitit, neq; horum neq; aliorũ, cui non crebro, nedũ ſemel, ſubitura ſit animo moriendi voluntas potius quã viuendi. Incidentes enim calamitates & morbi vitam perturbant: efficiuntque vt quum breuis ſit, tamen perlonga videatur. Ita mors optatiſſimum eſt perfugium ærumnoſæ vitæ, quam deus dulci guſtu aſpergens ob id inui-

XLVII dius facere deprehenditur. Cui Xerxes, Artabane, inquit, [1] quoniam humanæ vitæ condicio talis eſt qualem tu exponis, eam commemorare ſuperſedeamus: neque triſtium faciamus mentionẽ, quum iucunda in manibus habeamus. Hoc mihi potius ediſſere: niſi tibi ita euidens inſomnii viſio fuiſſet oblata, perſtareſne adhuc in priore ſententia, diſſuadens mihi aduerſus Græciã bellũ? an in ea perſiſteres? agedum aperte hoc mihi dicito. Ei reſpondens Artabanus, Viſio, inquit, rex, quæ in ſomnis obiecta eſt, ad votũ ſuccedat amborũ: ego tamẽ adhuc metuo, & adeo metu perculſus ſũ

ὁ δὲ δεξιῇ δὲ, Γέργιθάς τε καὶ Τεύκρους. Ἐπεὶ δὲ ἐγίνοντο ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πᾶν τὸ στρατόν, καὶ οἱ ἐπεποίητο γὰρ ὑπὸ χαλαζοῦ ὑπάτηδες αὐτῷ τούτῳ προεξέδρη λίθου λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ, ἐπιτελέσαντος 254
προτέρου βασιλῆος. ἐνθαῦτα, ὡς ἵζετο κατορῶν ὑπὸ τῆς ἠιόνος, ἐθηεῖτο καὶ ὁμοῦ πεζὸν καὶ ἁλὸς νέας· θηλύμνιος δὲ, ἰμέρθη τῷ νεῶν ἄμιλλαν ἠνωμένῳ ἰδέσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐγένετό τε καὶ εἶχον Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥδη τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. Ὡς δὲ ὥρεε πᾶν μὲν τὸ Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ὑπάτων ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἐωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμῃ ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας· οὗτος ὡς νὺξ ἐπέλαβε Ξέρξεα δακρύσαντα, εἴρετο πάντα, Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον. μακαρίσας μὲν γὰρ σεωυτὸν, δακρύεις. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς αἰὼν ἀνθρώπινος βίος, εἰ τουτέων γε ἐόντων τοσούτων, ὀλίγοισι ἐς ἑκατοστὸν ἔτος πρήσσει. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἕτερα τούτου πρὸς τῷ ζόλῳ πεπόνθαμεν οἰκτότερα. οὐ γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ ὀλίγοισι οὔτω ἀνθρωπος ἐὼν ἀδαήμων πέφυκε, οὔτε τουτέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ πρὸς πόσην ποτὲ πολλὰκις, καὶ οὐκὶ ἅπαξ, τεθναίης βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζῆν. αἵ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ νοῦσοι σιωπεόμεναι, καὶ βραχὺν ἐόντα, μακρὸν δοκέειν ἐποίησι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γίγνεται· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα, φθονερὸς ἐν αὐτῷ διείσκεται ἐών. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν αἰθεσιμίης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἵην σὺ διαιρέεαι εἶναι, παυσόμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα, χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐς χεῖρα. φέρε δέ μοι τόδε, εἴ τοι ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ σαφὴς ἔτι ἐφαίνετο, εἶχες ἂν τὴν ἀρχαίην γνώμην, ὀκνέων με στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ἢ μετέστης ἄν; φέρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. ὁ δ' ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ἐπιφοιτέουσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότεροι τελέθει· ἐγὼ δ' ἔτι ἐς τόδε δείματος εἰμὶ πλέος,

ἐπῆλθε

1 De humana vita quæ talis eſt qualem tu eſſe diſſeris, verba facere deſinamus:

» οὐδὲ ἐόντος ἐμεωυτῷ· ἀλλά τε πολλὰ ὑπολεγόμε-
» νος, καὶ δὴ καὶ ὁρέων δύο τὰ μέγιστα πρώτων ἐόντα
τοι πολεμιώτατα. Ξέρξης ὦ πρὸς ταῦτα ἀμεί-
» βετο τοῖσδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις μοι
» εἰ δύο πολεμιώτατα; κότερά τι ὁ πεζὸς μεί-
» ων ἐστὶ, καὶ ὁ Ἑλληνικὸν στρά-
» τευμα φαίνεται πολλὰ πλήσιον ἐστὸς τοῦ ἡμετέ-
» ρου; ἢ ὁ ναυτικὸν ὁ ἡμέτερον λήψεσθαι τοῦ σκεί-
» νων; ἢ καὶ στρατιὰ ἀμφοτέρα ταῦτα; εἰ γάρ τοι ταύτῃ
» σοὶ δοκέει σφι φαίνεται εἶ) τὰ ἡμέτερα πρήγματα,
» στρατοῦ αὖ ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἄγερσιν ποιοῖτο.
Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦ-
» τον, ὅστις γε σώφρονα ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, οὔτε τὴν
» νεῶν ὁ πλῆθος· ἐὼ δὲ πλεῦνας συλλέξῃς, τὰ δύο
» τοι τὰ λέγω, πολλῷ ἔτι πολεμιώτερα γίνε). τὰ δὲ
» δύο ταῦτά, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς
» θαλάσσης ἔστι λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμόθι (ὡς ἐγὼ
» εἰκάζω) ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος, δεξάμενός σε
» τοῦτο ὁ ναυτικὸν, φερέσπους ἔσται σῶσαι τοὺς νέ-
» ας. καίτοι οὐκ ἕνα αὐτὸν δεῖ εἶ) ὃν λιμένα, ἀλλὰ
» πᾶσαν τὴν ἤπειρον, παρ' ἐὼ δὴ κομίζεαι.
» οὕτω δὲ ἐόντων τῶν λιμένων ἐπιδεξίων, μάλ' ὀ-
» τι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἀρχοῖσι, καὶ οὐκὶ
» ὧν ἀνθρώποι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τὸ δύο τοι τοῦ
» ἑτέρου εἰρημένου, ὃ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων. γῆ δὲ
» πολεμίη τῇ δὲ ἔοι κατίσαται. εἰ ἐθέλει τοι μηδὲν αἰ-
» τίξοον καθαρὸν ἐὼν, ποσούτῳ τοι γίνεται πολεμιωτέ-
» ρη, ὅσῳ αἰεὶ προβαίνοις ἑκατέρω, ὁ πρόσω αἰεὶ κλε-
» πτόκλωψ. ἀπορηξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι
» ἐπιδεμίη πλησμονή. καὶ δὴ τοι ὡς ἐπιδεὴς ἑωυτοῦ-
» λόγου, λέγω τοι χώρην πλεῦνα ἐπὶ πλέονι χρό-
» νῳ γινομένην, λιμὸν τίξεσθαι. αὐτὰρ δὲ οὕτω αὖ εἴη
» ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρρωδέοι, πρὸς ὅτι-
» λεγόμενος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θερ-
σὺς εἴη. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀρτάβα-
» νε, εἰκότως μὲν σύ γε τουτέων ἔκαστα διαιρέεαι· ἀ-
» ταρ μήτε πρῶτα φοβέο, μήτε πρὸς ὁμοίως ὑπολέ-
» γεο. εἰ γὰρ δὴ βούλεαι ὑπὸ τῷ αἰεὶ ἐπισφεομένῳ
» πρήγματι ὁ πρὸς ὁμοίως ὑπολέγεσθαι, σοὶ ἡσίας
» αἱ οὐδαμᾶ ἔσονται. χρέων ὄ, πρῶτα θαρσέοντα, ἢ-
» μισυ τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πρὸς χρῆμα πρόδε-
» μήνοντα, μηδαμᾶ μηδὲν παθεῖν. εἰ ὃ ἐρίζων πρὸς
» πρὸς ὁ λεγόμενον, μὴ ὁ βέβαιον ἀποδέξῃς, σφάλ-
» λεσθαι ὀφείλεις ὑπ' αὐτοῦσι. ὁμοίως καὶ ὁ ἐπιστε-

vt non sim apud me. Nam mecum re-
putans, cum alia multa, tum vero duo,
& ea omnium maxima, video tibi esse
hostilissima. Ad hęc Xerxes, Dæmo- XLVIII
nie virorum, inquit, quænam ista ais
mihi hostilissima esse? vtrum horum ti-
bi improbandum videtur, tanquam
non satis copiosum? terrestrisne exerci-
tus, quasi multo numerosior ille Græ-
cus futurus esse videatur? an classis, tan-
quam illorum classe inferior? an hæc
ambo? Nam si ob hoc imbecilliores ti- 10
bi videntur nostræ res, celerrime alte-
rum quis exercitum compararet. Re- XLIX
spondit Artabanus, Neque hunc, rex,
exercitum improbauerit quisquam, qui
sit mentis compos, neque hanc nauium
multitudinem, [2] etiamsi plures coege-
ris. Quæ autem duo dico esse tibi mul- 1
to hostiliora, ea vero hæc sunt, terra &
mare. neque enim vsquam maris por-
tus est eiusmodi (vt ego coniecto) qui
surgente tempestate sit capax huius tuæ
classis, idoneusque ad eam tutandam: 20
neque vero vnum tibi portum esse o-
portet, [3] sed vniuersam continentem es-
se portum, quo se recipiant naues. Ita-
que quum portus tibi opportuni desint,
intellige homines in arbitrio fortuito-
rum, non fortuita in arbitrio hominum
esse. E duobus vno exposito, pergam 2
dicere alterum: Terra cum ob alia tibi
hostilis est, tum eo hostilior, si nihil ob-
stiterit quo longius processeris, assidue
vlteriora surripiens. Nulla enim est ho-
minibus rei bene gerendæ satietas. Vn- 30
de etiam, vt nemo tibi occurrat, dico
maiorem maiori in tempore regionem,
255 famem esse allaturam. At vir ita demum
fuerit optimus si in deliberando qui-
dem, omnem rem quamcunque pati
possit, reputans extimescat, in re au-
tem agenda sit audax. Cui Xerxes, 2
Artabane, inquit, merito tu quidem ho- 1
rum singula commemorasti: tamen
non est vt omnia reformides, omnia-
que peræq; consideres. Nam si velis in
rei consultatione semper omnia perin- 1
de considerare, nunquam aliquid effi-
cias. Satius enim omnia alacriter ag-
gredientem dimidium ærumnarum pa-
ti, quam omni in re præsumpto me-
tu nihil omnino pati. Quod si re-
pugnando omnibus quæ dicuntur, 40

[4] non vis committere vt quod firmum est infirmetur, perinde peccas atque is qui con-

1 O miserrime hominum. *Sic Bud. in simili loco interpres.* 2 Quod si maiorem numerum coegeris, duo illa quæ dico, multo etiam hostiliora futura sunt. Sunt autem illa duo, terra & mare. 3 Sed circum vniuersam continentem in quam tendis.
4 Non ostendas quid firmum sit, *vel, tutum.*

traria

ctaria istis dicat.[1] Et hoc æqualiter se habet. Scire vero aliquem (quum sit homo) qua ratione quid firmū esse oporteat, nequaquam arbitror. At iis qui facere quid volunt, consuevit plerunque succedere emolumentum: raro autem iis qui pensant omnia, & quos agere piget. Cernis quo res Persica potentiæ processit: quo nunquam progressam videres, si ii qui ante me extitere reges, istiusmodi consiliis quibus tu vsi fuissent:[2] aut vtentes istis sententiis, non alios suasores tales habuissent: nunc pericula contemnentes, tantopere statum suum prouexerunt. Magna enim negocia magnis cum periculis suscipi volūt. Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: subactaque omni Europa, rursus reuertemur, nullam vsquam neque famem neque rem tristem passi. nam & commeatus affatim ipsi nobiscum portamus: & ad quamcunque vel regionem vel gentem veniemus, eius re frumentaria potiemur. nam aratoribus viris non nomadibus inferemus bellum. Posthęc Artabanus, Quandoquidem, inquit, non finis vllam rem formidari,[3] & tamen meum admittis consilium: necesse est enim de multis negociis in longius extrahi orationem: Cyrus, Cambysę genitus, omnem præter Athenas Ioniam Persis tributariam reddidit. quare suadeo ne quo pacto hos viros aduersus patres suos ducas. nam sine Ionibus satis superque sufficimus hostem superare: quos necesse est aut iniustissimos esse, si metropolim suam in seruitutem redigant: aut iustissimos, si illius libertatem adiuuent. Si iniustissimi erunt, nullo modo certe nobis magno vsui futuri sunt: sin iustissimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum, rex, in mente habe, non statim ab initio exitum omnem esse manifestum. Ad hæc excipiens Xerxes, Artabane, inquit, sententiarum quas dixisti in hac præcipue falleris, qui Iones metuis ne immutentur:[4] quorum maximum habemus commilitium: quorum & tu testis es, & alii qui sub Dario aduersus Scythas militauerunt, quum in eorum esset potestate situm vniuersas Persarū copias & perdere & seruare,

I

LI

LII

αὐτίκα τούτοισι λέξας, τῶδε μὲν νεῶτέρησι ἔχει· εἰ- "
δέναι δ' οὐ δεφτον ἐόντα κῶς χρὴ τὸ βέβαιον, σκοπέω "
μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιέειν, "
ὡς τοι πάντα φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ "
μὴ λογιζομένοισί τε πρήγματα καὶ οὐκ ἐθέλουσι, οὐ μάλα ἐθέ- "
λει. ὁρᾶς τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος "
προκεχώρηκε; εἰ τοίνυν σὲ τοῖσι ἐμοῦ γνώ- "
μῃσι βασιλῆες γνώμῃσι ἐχρέωντο τῇσι καὶ σύ, οὐ μὴ "
προεώμεθα γνώμῃσι χρεώμενοι τοιούτῃσι, ἄλλους συμβούλους "
εἶχον τοιούτους, οὐκ ἂν ποτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προ- "
ελθόντα· νῦν δὲ κινδύνους ἀναρριπτέοντες ἐς τοῦ- "
το σφέα προήγαγοντο. μεγάλα γὰρ πρήγματα "
μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει καταρτέεσθαι. ἡμεῖς "
τοίνυν ὁμοιούμενοι κείνοισι, ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλί- "
στην προσκοπέομεν, καὶ καταστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν "
Εὐρώπην, ἴσμεν ὀπίσω, οὔτε λιμῷ ἐπιτυχόν- "
τες οὐδαμοῦ, οὔτε ἄλλο ἄχαρι οὐδὲν προσπίπτον. "
τοῦδε μὲν γὰρ αὐτοὶ πολλῷ φορβῷ φερόμεθα προ- "
βούλομοι· τοῦτο δὲ, τῷ ἂν κου ἐπιβέωμεν χώ- "
ρῃ καὶ ἔθνος, τοῦτον ὃν σῖτον ἔξομεν. ἐπ' ἀροτῆρας δὲ "
καὶ οὐ νομάδας προσκαθέομεν ἄνδρας. Λέ- "
γει Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε "
ἀπροφάσιστον οὐδὲν ἐᾷς πρῆγμα, σὺ δὲ μὴ συμβου- "
λίην εὐδόκησας. ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν "
πρηγμάτων πλεῦνα λόγον ἐκτείνειν. Κῦρος ὁ "
Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶσαν πλὴν Ἀθηναίων κατε- "
χρέψατο δασμοφόρην τοῖσι Πέρσῃσι. τούτους ὦν "
τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδεμίῃ μηχανῇ ἄ- "
γειν ἐπὶ τοὺς πατέρας. καὶ γὰρ δὴ χωρὶς τουτέων οἵοί "
τε εἰμὲν τῷ ἐχθρῷ καὶ τυπτέρτεροι γίνεσθαι. ἢ γὰρ "
σφέας, ἢν ἕπωνται, δεῖ ἀδικωτάτους γίνεσθαι καταδε- "
δουλωμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους, "
σωσελευθερώσαντας. ἀδικώτατοι μὲν ὦν γινόμε- "
νοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι· δι- "
καιότατοι δὲ γινόμενοι, οἵοί τε δηλῆσαι μεγά- "
λως τὴν σὴν στρατιήν γίνονται. ἐς θυμὸν ὦν βα- "
λοῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς δὴ εἴρηται, τὸ μὴ ἅ- "
μα ἀρχῇ παντὶ τέλος καταφαίνεσθαι. Ἀ- "
μείβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης, Ἀρτάβανε, τῷ "
ἀστεφήνατο γνωμέων, σφάλλεαι κατὰ ταύτην "
δὴ μάλιστα, ὃς Ἴωνας φοβέεαι μὴ μεταβάλ- "
λωσι· τῷ ἔχομεν γνῶμα μέγιστον, τῷ σύ τε "
μάρτυς γίνεαι, καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ "
ἄλλοι θ' ὁμοῦ Σκύθας, ὅτι θ' ὁμοῦ τούτοισι ἡ πᾶσα Περσι- "
κὴ στρατιὴ ἐλάμβανε Ἀμφιτρίτην καὶ ἐξετοίησαν· "

1 Hoc inquam perinde est. 2 Aut non vtentes istis sententiis, alios suasores tales habuissent. *Id est, Aut si hæc non fuisset eorum sententia, sed aliorum fuisset, quorum consilium sequerentur. Valla autem negatiua particula locum mutauit, & Sententia vti more Græco dixit.* 3 Ad meum admitte consilium. *vel, Meum saltem adm. consil.* 4 Quorum maximum habemus documentum, *id est, quorum fidei*, iis in rebus quarum & tu testis es, &c. al. *Id est, Qui maximum nobis suæ fidei documentum dederunt in iis rebus &c.*

„ οἱ δ' δικαιοσύνην τε πρὸ τούτου ἐπέδωκαν, ἄχαρι ἂν δὲν
„ ποιήσαιντες. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλι-
„ πόντας τέκνα, καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα, οὐδ' ὁπιλέ-
„ σθαι νεώτερόν τι ποιήσειν. οὕτω δὲ μηδὲ σὺ τὸ φο-
„ βέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν, σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν,
„ καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν. σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνῳ ἐκ πάντων
„ σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπω. Ταῦτα εἰπὰς, καὶ
Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα, δεύτερα μετεπέμ-
ψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους. ἐπεὶ δέ οἱ
„ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τοῦσδε μὲν ἐγὼ ὑ-
„ μέων χρήζων, ὑμέας συνέλεξα ἄνδρας τε γενέσθαι ἀ-
„ γαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνῃ τὰ τοῦ πάρος ἐργασμένα
„ Πέρσῃσι, ἔστι τε μεγάλα τε καὶ πολλὰ ἄξια· ἀλλ' εἷς
„ τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες τοῦδε θυμὸν ἔχωμεν.
256 „ ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν κατεύδεται. τοῦδε δ' εἵνεκα
„ προαγορεύω αὐτέοισι μάχεσθαι ἄριστα πολέμου ἐόντα μάλιστα·
„ ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' ἄνδρας στρατεύσεσθαι
„ ἀγαθοὺς τοὺς ἥκοντες ἀνδρήιστους. νικῶν δὲ Δαναΐνωμεν
Τοῖσι οἱ Πέρσαι λεγ. „ ἐπεξιόντας τοῖσι ἡμετέροισι τοὺς Περσίδα γῆν λελοίσ-
χασι. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκευάζοντο ἐς
τὴν διάβασιν· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες
ἰδέσθαι αὐτίκα, θυμιήματά τε πάντοια ὑπὸ τῶν
γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνύντες τὴν
ὁδόν. ὡς δὲ ἐπεμέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσέης
φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὔχετο τοῦς ὑπὸ ἥ-
λιον μηδεμίην οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ἥ
μιν κατασχέθειν τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ὑπὸ τέρμασι τοῖσι ἑκείνης γένηται. ὑξάμενος
ἔσεβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύσεον
κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸ ἀκινάκην καλέουσι.
Ταῦτα δὸκ ἔχω ἀτρεκέως διαγινώσκειν οὔτε εἰ τῷ
ἡλίῳ ἀναθεὶς κατῆκε ἐς τὴν θάλασσαν, οὔτε εἰ μετε-
μέλησε οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ αὐτίκα
τέων τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ
ἐπετελέετο, διέβαινον τὴν μὲν τὴν ἑτέρην τῶν γεφυρέων
τὴν πρὸς τὸ Πόντου, ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα·
τὴν δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια, καὶ ἡ θερα-
πηίη. ἤρχοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι,
ἐστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμ-
μικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. Ταύτην μὲν τὴν
ἡμέρην οὗτοι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἵ τε ἵππόται
καὶ οἱ δορυ-

fidem tamen iuſtitiamque præſtitiſſe, nec quicquam nos læſiſſe. Præterea quum liberos ſuos atque vxores in noſtra terra reliquerint, non eſt cauſſa cur eos aliquid rerum nouarum moliri ſuſpicemur. Quare ne hoc quidem extimeſcas, ſed bonum habens animum, tutare meam domum atque tyrannidem. tibi enim ſoli ego ſceptra mea permitto. Hæc loquutus Xerxes Artabanum Suſa dimiſit, iterumque illuſtriſſimos quoſque Perſarum accerſiit. Qui poſteaquam præſto fuere, his eos verbis alloquutus eſt, [1] Perſæ, ego vos, quorum opera mihi opus eſt, contraxi, vt viri præſtantes exiſtatis, neve res hactenus geſtas à Perſis magnas præclaraſque dedecoretis: ſed cum ſinguli, tum vniuerſi [2] exhibeamus nos alacres. commune enim hoc hominibus bonum eſt, ſtrenuos eſſe. Eaque de re vos cenſui præmonendos, ad bellum conſtanter tolerandum. nam (vt ego audio) aduerſus viros egregios tendimus, quos ſi ſuperauerimus, nullus vnquam nobis alius exercitus obſtabit. Nunc igitur deos præſides terræ Perſidis precati, tranſeamus. ¶ Ac eodem quidem die ſeſe ad tranſeundum parauerunt. Poſtero autem tantiſper morati ſunt, dum ſolem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontibus congerentes, ac myrto iter conſternentes. Vbi ſol exortus eſt, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, apud ſolem vota cõcepit, nequid ſibi aduerſi contingeret, quo prius deſiſteret Europam ſubigere quam ad illius terminos peruenifſet. Hæc precatus, phialam in Helleſpontum abiecit, aureumque craterem, ac gladium Perſicum, quem acinacem vocant. Hoc pro comperto diiudicare non poſſum, vtrum ſoli dedicans gladium dimiſerit in pelagus: an Helleſpontum, quod eum flagellaſſe pœniteret, in compenſationẽ gladio donauerit. His actis, per alterũ pontium, qui vergebat in Pontũ, peditatus omnis equitatuſque tranſiuit: per alterum, qui vergebat in Ægeum, iumenta atque ſeruitia: prædecentib. [3] decẽ millibus Perſarũ, coronatis omnibus, quos promiſcuus omniũ nationũ ſequebatur exercitus. & hi quidem eo die. Inſequẽti autẽ primi tranſiere equites,

LIII

LIV

LV

1 Ego vos Perſæ coegi, à vobis hæc requirens, vt fortiter, *vel, ſtrenue*, vos geratis. 2 Alacriter operam nauemus. Ad id enim contendimus quod communem omnibus vtilitatem afferet. Ideo autem vos vt gnauiter militetis prænoneo, quod viros aduerſus quos tendimus, bellicoſos eſſe audiam. Quos ſi ſuperauer. 3 Illis decem mil. *quorum videlicet facta fuit paulo ante mentio. Sic in ſequent. Illi equites, & Illi equi ſacri, & Ille ſacer currus, & Illi haſtati, & Illi mille equites, & Ille alter exercitus.*

quique

quiq; ſpicula deorſum verſa geſtabant, & hi etiam coronati, dehinc equi ſacri, ac ſacer currus, tum ipſe Xerxes, poſt haſtati, & mille equites, [1] & præterea alius exercitus, quinetiam naues pariter ad vlteriora litora agebantur: quanquam audiui poſtremum omnium pertranſiſſe regem. LVI Xerxes, poſteaquam in Europam traiecit, conſpicabatur exercitum ſub verberibus tranſeuntem. Tranſiuit autem eius exercitus ſeptem per dies totidemque noctes nullo tempore intermiſſo. Ibi iam tranſgreſſo Helleſpontum Xerxe, fertur quidam vir Helleſpontius dixiſſe, O Iupiter, quidnam tu ſub ſpecie viri Perſæ, & accepto Xerxis pro Iouis nomine, Græciam è ſedibus ſuis exturbare vis, omnes homines ducens, quum etiam citra hoc LVII tibi id facere liceret? Tranſgreſſis omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum eſt: quod Xerxes nihili fecit, etſi [2] coniectura diſcutiendum. ſiquidem equa leporem enixa eſt. quod facile erat ad coniectandum: fore enim vt Xerxes exercitum aduerſus Græciam cum maximo ſtrepitu & ambitioſiſſime duceret, rurſuſque pro ſeipſo ſolicitus, ad eundem locum fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum eſt. mula enim mulum edidit ancipitia genitalia habentem, maris & feminæ, ſed LVIII maris ſuperiora. Quorum prodigiorum vtrumq; pro nihilo habens, ire pergebat, comitantibus eum terreſtribus copiis, nauticis extra Helleſpontũ nauigantibus, ac terram legentibus, & è diuerſo atque terreſtres agentibus. nam iſti quidem veſperũ verſus ad promontorium Sarpedonis nauigabant: quo quum peruenilſent, iuſſi erant permanere: illi vero ad auroram & ſolis exortum iter faciebant per Cherſoneſum, dextrorſum habentes ſepulcrum Helles filiæ Athamantis, ſiniſtrorſum Cardiam vrbem, per mediũ oppidi, cui nomen eſt Agora, *id eſt, forum*. Illinc deflectentibus ad ſinum nomine Melana, *hoc eſt, nigrum*, fluuius cui idem eſt nomen, non ſuffecit, ſed alueum ſuum deſeruit. Hoc fluuio trãſmiſſo à quo ſinus hic cognominatur, veſperum verſus contenderunt, Ænon vrbem Æolidem & lacum Stentoridem prætereuntes, dum

καὶ οἱ ζεὺς λόγχας κάτω τρέποντες. ἐξεφαίνοντο δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δὲ, οἵ τε ἵπποι οἱ ἱεροὶ, καὶ ὁ ἅρμα ζεὺς ἱερόν. ὅπι δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης, καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι. ὅπι δὲ τούτοισι, ὁ ἄλλος ϛρατὸς καὶ αἱ νῆες ἅμα ἐφέροντο ἐς τὠυτὸ ἀπειαυτίον. ἤδη δὲ ἥκουσα καὶ ὕϛατον Ἀβδηρίτας βασιλῆα πόντων. Ξέρξης δὲ ἐπεί τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηεῖτο ὄν ϛρατὸν ὑπὸ μαϛίγων ἐλαυνόμενον. διέβη δὲ ὁ ϛρατὸς αὐτῷ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι καὶ ἐν ἑπτὰ νυφεγίῃσι, ἐλιννύσας οὐδένα χρόνον. ταῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη Ἀβδηρίτεω τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον, Ὦ ΖΕῦ, τί δή μοι ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὔνομα ἀυτὶ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάϛατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πολλοὺς ἀνθρώπους; καὶ γὰρ δὴ καὶ τούτων ἔξεϛι τοι ποιέειν ταῦτα. Ὡς δὲ διέβησαν πόντες, ἐς ὁδὸν ὡρμημένοισι τέρας σφι ἐφάνη μέγα, ὃ Ξέρξης οὐ τοῦδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο, καίπερ ὑσύμβλητον ἐόν. ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγών. ὑσύμβλητον ὦν τῇδε ἐλήλεϛο, ὅτι ἔμελλε μὴ ἐλᾶν ϛρατὴν ὅπι τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαγέσθαι καὶ μεγαλοπρεπέσατα, ὡς πρὸσθε ἐωυτῷ τε πρέχων ἤξειν ἐς ὄν αὐτὸν χῶρον. ἐχρῆτο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας ἐόντι οὐ Σαρδίσι. ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος, τὰ δὲ, θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τῦ ἔρσενος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τοσόσον ἐπορεύετο, σὺν δὲ οἱ πεζὸς ϛρατός· ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω ὄν Ἑλλήσποντον πλέων, τῶν δὲ χώρων ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσων τῦ πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ὅπι Σαρπηδονίης ἄκρης τὸν ἄπιξιν ποιεύμενος, ἐς τὸν αὐτῷ προεῖρητο ἀπικνέεσθαι· ὁ δὲ κατ' ἠπειρον ϛρατὸς πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς χερσονήσου· ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων ὄν Ἑλλης πάφον τῆς Ἀθαμάντος, ἐν ἀρϛερῇ δ' Καρδίην πόλιν. διὰ μέσης δὲ τυμεύμενος πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορὴ, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων, ὄν κόλπον ὄν Μέλανα καλεόμενον καὶ Μέλανα ποταμὸν, ἐόν ἀπισχόντα τότε τῇ ϛρατιῇ ὄ ῥέεθρον, ἀλλ' ὀπίσω πόντα· τῦτον τ' ποταμὸν διαβάς, ἀπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, ἦιε πρὸς ἑσπέρην, Αἶσόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορείδα λίμνην παρεξιών. ἐς ὃ

1 Poſt quos alter ille exercitus naueſque ſimul ad vlter. 2 *Eandem vocem, videlicet ὑσύμβλητον, quam hic male interpretatur*, Coniectura diſcutiendũ. *ſtatim poſt bene vertit*, Facile ad coniectandum, *id eſt*, *Cuius ſignificationem coniicere facile erat, vel, coniectura aſſequi.*

257 ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτῆς ῥέει ποταμὸς μέγας, Ἕβρος, ἐν τῷ τεῖχός τε ἐδέδμητο βασιλήιον, τῷ τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴν ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ἀπὸ Δαρείου δὲ ἐκείνου τῆς χώρου ἐπί τε τὴν Σκύθας ἐστρατεύετο. ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εὖ ὑπὸ τοῦτο δὲ καταξαί τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατόν, καὶ ἐποίεε ταῦτα. Τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, οἱ ναυάρχοι, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν παρεχόμενον Δορίσκῳ ἐσόρμισαν· ἐν τῷ Σάλῃ τε Σαμοθρηίκῃ πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη· τελευταία δὲ αὐτῆς, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαστή· ὁ δὲ χῶρος οὗτος πᾶσα λαγὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν καταχθέντες τὰς νέας αἰπὲ ψυχον αἰπελκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τῷ τοῦ χώρου τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο. Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πλήθεος ἀριθμόν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀναθέπτων· σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ ὁ πλῆθος, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηριθμήθησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον· συναγαγόντο ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάψαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔσωθεν κύκλον. περιγράψαντες δέ, ἀπέντες τὰς μυρίους, ἀμάσιον περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος αἰπὸ ὀργυιὰν αὐδρί· ἐς τὸν ὁμφαλόν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσῴβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τοὺς τῷ ἰῷ τρόπῳ ἐξηριθμησαν. Ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διεπάσσοντο. Οἱ δὲ στρατιῶται, οἵδε ἦσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας, πεπλεγμένους πίλους, ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, χιτῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο. αἰχμὰς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, οἰστοὺς δὲ καλαμίνους. περὶς δὲ, ἐχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρέατο ἀπὸ τῆς ζώνης. καὶ ἀρχόντα παρείχοντο Ὀτάνεα τὸν Ἀναΐτιος, πατρὸς δὲ Ξέρξεω γυναικός. σκαλέονται δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μέντοι σφέων αὐτῶν τε καὶ τῶν περιοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπὶ δὲ Περσέως τοῦ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται δὲ τῷ παιδὶ τῷ οἱ ὄνομα ἔθετο Πέρσην. τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει.

ad Doriſcon peruentum eſt. Eſt autem Doriſcus Thraciæ litus pariter & campus ingens, quem grande flumen Hebrus interfluit: vbi extructus eſt is murus qui Doriſcus appellabatur, in quo Perſarum erat præſidium à Dario iam inde impoſitum quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus digerendis recenſendiſq; copiis idoneus videretur, Xerxes ita ſibi faciẽdum putauit: Eius iuſſu nauarchi, quum eo appuliſſent, omnes naues ad litus Doriſco contiguũ receperunt, vbi Sala vrbs, Samothracia & Zona ſitæ ſunt: cuius vltima Serriũ nominatur, celebre promontorium, qui locus quondam fuerat Ciconum. In hoc litus appulſa claſſe ac ſubducta, qui in ea ſubducenda laborauerant reſpirauere. Xerxes autem per hoc tempus apud Doriſcon luſtrabat exercitum. Equidem quantum ſinguli præbuerint copiarum, pro certo affirmare non poſſum: quoniam à nullis prorſus hominibus id refertur: conſtat autem terreſtrium copiarum numerum fuiſſe centum ſeptuaginta myriades, *id eſt decies ſepties centena millia.* Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt vnum in locum myriadem hominum, *quæ ſunt decem millia*: qua coarctata quammaxime poterant, circulum extrinſecus deſcripſerunt loco circumſcripto: emiſſaq; illinc myriade, ſepem circumdederunt, eatenus excitantes vt vmbilico tenus pertingeret. Eam vbi fecere, aliam ſubinde atque aliam myriadem introduxerunt: donec omnes cõnumerauerunt: connumeratos autẽ, nationatim digeſſerunt. Ex quibus qui militabant, hi erant. Perſæ, hunc in modum ornati: Circa capita geſtabant pilea (quas vocant tiaras) impenetrabilia: circa corpus tunicas, variis ſquamis è ferro conſertas in ſimilitudinẽ piſcium: femoralia circa crura: pro clypeis gerra, *id eſt, cetra*, pharetris ſubter pendentibus: haſtas breues, arcus grandes, ſagittas arundineas: ad dextrum femur, pugiones è balteo ſuſpenſos. Hi ducem habebant Otanẽ patrem Ameſtris, quæ erat vxor Xerxis. Vocabantur autem quondã Perſæ à Græcis Cephenes: à ſe vero ipſis atq; ab accolis, Artæi: verum poſteaquam Perſeus Danaes & Iouis filius ad Cepheum Beli filium commeauit, & Andromedam eius filiam duxit vxorem, ſuſtulit ex ea filium quem Perſem appellauit, eumq; illic reliquit:

LIX

LX

LXI

à quo

à quo (nam Cepheus carebat virili prole) cognomen sortiti sunt Persæ. LXII Medi eodem ornatu instructi militabant. nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabantur Arii: sed vbi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipsi nomen. Ita de seipsis Medi commemorant. Cissii in militia cetero ornatu vt Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat[1] Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoque Persica armatura ornati ducem habebant Megapanum, qui postea Babylonis procurator fuit. LXIII Assyrii autem qui militabant, hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo consertas,[2] non facile penetrabiles: clypeos autem, hastas, pugiones Ægyptiacis adsimiles: & præterea ligneas clauas ferro inductas, ac lineos thoraces. Isti à Græcis Syrii vocabantur, sed à barbaris Assyrii sunt vocati. (inter quos Chaldæi sunt.) iis præerat Hotaspes Artachæi filius. LXIV Bactrii capitis ornatu in acie simillimo illi Medico muniti erant, sed more gentis, arundineis arcubus & hastis breuibus. Sacæ, qui Scythæ sunt, cristatas in capitibus cassides gestabant, in acutum erectas atque compactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles atque pugiones, ad hoc dolabras ac bipennes. Hos, quũ sint Scythæ Amyrgii, Sacas appellabant: quod cunctos Scythas Persæ Sacas appellant. Bactriis & Sacis præerat Hystaspes, Darii filius & Atossæ Cyri filiæ. LXV Indi vestiti erant amictu è lignis confecto: arcus arundineos gestabant, itemque arundineas sagittas ferro præfixas: ita instructi Indi, erant sub duce Pharnazathre Artabatis filio. Arii Medicis arcubus muniti erant, ceteris quemadmodũ Bactrii. Iis præerat Sisamnes Hydarnis filius. LXVI Parthi & Chorasmii & Sogdi & Gandarii & Dadicæ eandem in acie quam Bactrii armaturam gestabant. quorum Parthis & Chorasmiis præerat Artabazus Pharnacis filius: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandariis & Dadicis Artyphius Artabani fi- LXVII lius. Caspii, sityris, *quod est genus penulæ*, induti, arcus gentili more arundineos gestabant & acinaces, ducem sui agminis habentes Ariomardum Artyphii

ἐτύγχανε γὰρ ἅπασι ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσενος γόνου. διὰ τοῦτο δὴ τὸ ἐπωνυμίην ἔσχον. Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν σκευὴν ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο. Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευή ἐστι, οὐ δὲ Περσική. οἱ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἀνδρα Ἀχαιμενίδην· καλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι. ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηναίων ἐς τοὺς Ἄριους τούτους, μετέβαλον καὶ αὐτοὶ τὸ ὄνομα. αὐτοὶ μὲν δὴ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρατευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸν Πέρσην ἐσκεύασαντο, αἱ δὲ τιάραι σφι μιτρηφόροι ἦσαν. Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀταναίεω. Ὑρκάνιοι δὲ, κατὰ τὸν Πέρσην ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον ἐπίτροπον γενόμενον. Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι, τὰς μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον χάλκεά τε κράνεα, καὶ πεπλεγμένα ἔθνεϊ τινὶ βαρβάρῳ οὐκ εὐαπήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια τὸν Αἰγυπτίοισι εἶχον παραπλήσια τοῖσι Αἰγυπτίοισι εἶχον· ἔχουσι δὲ, ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. οὗτοι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων καλέονται Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι καλοῦνται. Οὗτοι δὲ μετὰ τοῦ Χαλδαῖοι ἦρχε δὲ σφέων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίου. Βάκτριοι δὲ τὰ μὲν τῇσι κεφαλῇσι αἴσσοπερ τῶν Μηδικῶν εἶχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλάμινα ἐπιχώρια, καὶ αἰχμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι τὰ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐς ὀξὺ ἀπηγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, καὶ ἀναξυρίδας δὲ ἐνδεδύκεσαν. τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, καὶ δὲ, καὶ ἀξίνας καὶ σαγάρις εἶχον. τούτους δὲ εἰώθασι Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον. οἱ δὲ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἵματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους ἐπὶ σιδήρεος ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἔσαν οὕτω Ἰνδοί· προσετετάχατο δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζάθρῃ τῷ Ἀρταβάτεω. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, πάντα δὲ κατὰ τὸν Βακτρίους. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Παρθοι δὲ καὶ Χορασμοὶ καὶ Σογδοί τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι, τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ ἦρχον οἵδε· Παρθοισι μὲν καὶ Χορασμίοισι, Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεω· Σογδοῖσι δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου· Γανδαρίοισι δὲ, καὶ Δαδίκαισι, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Καὶ οὗτοι δὲ σισύρας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκας, ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκεύαστο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυ-

μιτροφόροι

καλέονται

258

[1] Anaphes [2] Non facili explicatu. *vel*, *Quem explicare difficile fuerit, vel describere.*

φίῳ ἀδελφεόν. Σαραγγαὶ μὲν δὴ ἐσθῆτα ποικίλην ἔχοντες, καὶ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ ἄιχμας Μηδικὰς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου. Πάκτυες δὲ, σισυρηφόρησι τε ἐσῆν, καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχείδια. Πάκτυες δὲ ἦρχον Ἀρταϋντης τ' Ἰτραμίτεω. Οὗτοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἐσαν κατὰ περ Πάκτυες. τούτεων δὲ ἦρχον οἵδε· Οὗτοι μὲν καὶ Μύκων, Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου Παρικανίων δὲ, Σιρομίτρης ὁ Οἰβάζου. Ἀραβίοι δὲ, ζειρὰς ὑπεζωσμένοι ἐσαν· τόξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ, μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἀναμεμιγμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοινίκης ἀπάνθης πεποιημένα μακρὰ, τετραπηχέων οὐκ ἐλάσσω· ὅπου δὲ, καλαμίνους οἷς ὀιστοὺς μακρούς. ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπῆν λίθος ὀξὺς πεποιημένος, ᾧ καὶ τὰς σφρηγῖδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμὰς εἶχον, ἐπὶ δὲ, κέρας δορκάδος ἐπῆν ὀξύ, πεποιημένον τρόπον λόγχης. εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τὰ δὲ σώματος ὅκου μὲν ἥμισυ ἐξηλείφοντο ἰόντες ἐς μάχην, γύψῳ, ὅκου δὲ ἕτερον ἥμισυ, μίλτῳ. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιόπων τῶν κατὰ Αἴγυπτον οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστώνης τ' Κύρου θυγατρός· τὴν μάλιστα ἔστεργε τῶν γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκόνα χρυσέην ποιήσας ἐφύλασσε. τὴν μὲν δὴ κατὰ Αἴγυπτον Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπ' ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες (ἀμφοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) παρεστεπάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, ἀλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἑτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθυτριχέες εἰσὶ· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, ὀλοτρικέστατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. ἔτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατὰ περ Ἰνδοὶ ἐστεπάχατο, μετωπηδὸν δὲ ἵππων εἶχον ὑπὲρ τῆσι κεφαλῆσι, σύν τε τοῖσι ὠσὶ ἐκδεδαρμένα, καὶ τῆσι λοφιῆσι· καὶ αὐτὶ μὲν λόφου, ἡ λοφιὴ κατῆρε· τὰ δὲ ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον. παραλήματα δὲ αὐτοῖσι ἀσπίδων, ἐποιεῦντο γεράων δορά. Λίβυες δὲ σκυτίνῳ μὲν σκευῇ ἔσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ὀπισθοτόνοισι χρεώμενοι. Ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασάγγην τὸν Ἀοείζου. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ὑπὲρ μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ μικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· παρῆν δὲ, ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ δὲ τὰς πόδας, πέδιλα ὑπὲρ μέσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ, καὶ Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδυνοί τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι

phii germanum. Sarangæ indumenta geſtantes verſicoloria decori erant, caligaſque genuum tenus extentas: arma habebant arcus lanceaſque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipſi ſiſyras ferebant, & vernaculos arcus atque pugiones: quorum dux erat Atrayntes Itramitis filius. Vtii & Myci & Paricanii eodem quo Pactyes modo armati erant. ſub his ducibus: Vtii quidem & Myci, ſub Arſamene Darii filio: Paricanii vero ſub Siromitre OEbazi filio. Arabes ſuccincti erant ziras, *amiculi genus*, arcuſque recuruos habileſque geſtabant. Æthiopes pardorum pellibus leonumque amicti, arcus è palmarum ſpathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item prælongas ex arundine ſagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato quo ſigilla ſculpunt: præterea haſtas capreæ cornu præfixas, in modum ſpiculi acuminato, & clauas præferratas. Hi quum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypſo, dimidiatum minio illinunt. Arabum autem Æthiopumque qui trans Ægyptum incolunt, dux erat Arſames, Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ: quam Darius ex vxoribus maxime adamans, [1] cum talari ex auro tunica effinxit. Arſames quidem Æthiopibus qui ſunt trans Ægyptum, atque Arabibus præerat. Ii autem Æthiopes qui ſunt ab ortu ſolis, (nam bifariam militabant) cenſebantur cum Indis, ſpecie nihil admodum à ceteris differentes, ſed ſono vocis duntaxat atque capillatura. Nam Æthiopes qui ab ortu ſolis ſunt, [2] promiſſos crines: qui ex Libya, criſpiſſimos inter omnes homines habent. Æthiopes autem hi qui ex Aſia erant, pleraque arma quæ Indi geſtabant, pelleſque frontium equinarum cum auribus atque iubis, in capitibus, vt ipſæ iubæ pro criſtis eſſent, & hirtæ aures equinæ rigerent. in locum clypeorum pelles gruum prætendebant. Libyes autem corio armati iere, ac iaculis præuſtis, duce Maſange Aorizi filio. Paphlagones autem capitibus gerebant compactiles caſſides, ſcuta exigua, haſtas haud lõgas, præterea iacula, pugioneſque, pedibus [3] caligas more gentis ad media crura ſubtentas. Eandem quam Paphlagones armaturam geſtabant Ligyes & Matieni & Mariandyni & Syri. Iſti autem Syri

LXVIII LXIX LXX LXXI LXXII

259

1 Imaginem eius ex auro ſolido compactã habuit. 2 Rectos crines. 3 Caleeos patrio more ad media crura extentos.

à Per-

à Perſis Cappadoces vocãtur. Paphlagonum & Matienorum dux erat Dotus Megaſidis filius: Mariandynorũ & Ligyum & Syrorum, Gobryas Darii filius
LXXIII & Artyſtonæ. Phryges autem proximam Paphlagonicæ armaturam gerũt, paulũ differentes: qui (vt Macedones aiunt) tamdiu vocati ſunt Bryges quamdiu EVropęi fuerunt, Macedonum accolæ: tranſgreſſi autem in Aſiam, vna cum loco nomen immutauere in Phryges. Armenii Phrygum cultu armati erant, vtique illorum coloni. His vtriſque præerat Artochmes, qui Darii
LXXIV filiam in matrimonio habebat. Lydi proxime ad Græcorum armaturam accedebant, olim Meones vocati: priſtinoque nomine ſublato, à Lydo Atyis filio cognomen acceperunt. Myſi ſuper capita gentiles galeas ferebant, ſcutula quoque ac præuſta iacula. Sunt autem Lydorum coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horum vtriſque præerat Artaphernis filius, qui collega Datis apud Marathonem conflixit.
LXXV Thraces è pelle vulpina caſſides geſtabant, tunicis induti, & inſuper circumdati variis ſagulis, pedibus ac tibiis indutis caliga è pellibus hinnulorum: ferentes præterea iacula & peltas & pugiunculos. Iſti tranſgreſſi in Aſiam, vocati ſunt Bithyni, prius appellati (vt ipſi aiũt) Strymonii, quod Strymonem accolerent: à ſuiſque ſedibus exacti à Teucris
LXXVI & Myſis. Thracibus autẽ qui Aſiam incolunt præerat Bagaſaces Artabani filius, geſtantibus breuia[1] è corio ſcuta, & bina ſingulis[2] veruta ad lupos conficiendos apta, in capitibus æreas caſſides, & ſuper caſſides ex ære factas aures bouis & cornua, impoſitis etiam criſtis. crura autem panno Phœniceo tegebant induta. Martis oraculum apud hos
LXXVII viros eſt. Cabelees Meones (qui Laſinii vocantur) eundem cultum geſtabant quem Cilices: quem ego, dum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem lanceolas gerebant, & veſtes fibulis ſubſtrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum autem omnium præfectus erat Badres Hyſtanis filius. Moſchi ligneas circa capita caſſides gerebant, ſcutaq; ac haſtilia breuia, ſed lon-
LXXVIII ga in haſtilibus ſpicula. Eodem quo Moſchi ornatu militabant Tibareni, &

ὑπὸ Γέρσεων Κατωπαδόκας καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δώτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε. Μαριανδυνῶν δ' καὶ Λιγύων καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώνης. Φρύγες δ' ἀγχοτάτω τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον ἀποδιαλλάσσοντες. οἱ δ' Φρύγες (ὡς Μακεδόνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπαῖοι ἐόντες σὺν τοῖσι Μακεδόσι· μεταβαίντες δ' ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ ὄνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δ' κατὰ σφέ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τουτέων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἐὼν γαμβρὸς θυγατέρα. Λυδοὶ δ' ἀγχοτάτω τῆς Ἑλληνικῆς εἶχον ὅπλα. οἱ δ' Λυδοὶ, Μήονες ἐκαλέοντο πάλαι· ὀνομασθέντες δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος ἔσχον τὸ ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ ὄνομα. Μυσοὶ δ', ὑπὲρ μὲν τῆσι κεφαλῆσι εἶχον κράνεα ὑπηχέα, ἀσπίδας δ' μικρὰς. ἀκοντίοισι δ' ἐχρέωντο ὑπηκαύστοισι. ὅτοι δὲ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι ἀπ' Ὀλύμπου δ' ὄρεος καλέονται Ὀλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρῆικες δ', ὑπὲρ μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐστρατώντο, περὶ δ' σῶμα, χιτῶνας· ὑπὲρ δ', ζείρας περιβεβλημένοι ποικίλας. περὶ δὲ τοῖσι ποδὰς τε καὶ τὰς κνήμας, πέδιλα νεβρῶν. τοξεύματα δὲ, ἀκοντιστά τε καὶ πέλτας, καὶ ἐγχειρίδιον μικρά. ὅτοι δ' ἀπαναστάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· ὃ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ὑπὸ Στρυμόνι. ἐξαναστάντες δὲ φασι ὑπὸ ἀνδρῶν τῶν Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρηίκων δὲ τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βαγασάκης ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας εἶχον μικράς, καὶ τοξόλας δύο Λυκιουργέας ἕκαστος εἶχε· ὑπὲρ δὲ τῆσι κεφαλῆσι κράνεα χάλκεα· τοξεύματα δ' τοῖσι κράνεσι, ὧπερ τε καὶ κέρεα· προσῆν δὲ οὖς χάλκεα. ἐπὴν δ' καὶ λόφοι. τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι κατειλίχατο. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ Μήονες, Λασώνιοι δὲ καλεύμενοι, τὸν αὐτὸν Κίλιξι εἶχον σκευήν· τὸν ἐγὼ, ἐπεὰν ἐς τοὺς Κιλίκων τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμάς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἵματα συνεμπορπέα. εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετέξετεροι λύκια· περὶ δὲ τῆσι κεφαλῆσι ἀμφὶ διφθερέων στεφανηφόρους κυνέας. τουτέων πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Υστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς. λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ

1 Ex crudo bouis tergore. *vt paulo poſt vertit eandem vocem.* 2 Venabula Lycii operis.

Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατ' ὧν Μόσχοι ἐσκυασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ συνέπασαν ἄρχοντες οἵδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς, Ἀριομάρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Παρμύος τῆς Σμέρδιος, τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους, Ἀρταύκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σηστοῦ τοῦ ἐπὶ Ἑλλησπόντῳ ἐπεστρατεύετο. Μάρες δὲ ὀνομαστὶ μὲν τὴν κεφαλὴν κραιέας ὑπὸ χαλκέας πλεκτὰς εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματίνας μικρὰς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ ὡσαύτως μὲν τὴν κεφαλὴν κράνεα ξύλινα· ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας μικρὰς, αἰχμάς τε βραχείας· πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρσὺας δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φερενδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες, κατ' ὧν Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ ἐπόμενα, νήσους δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀρχὰς τὰς Μηδικὰς εἶχον ἐθνηπά τε καὶ ὁπλα. Ἰωτέων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου. οὗτος δὲ Μυκάλῃ στρατηγέων, δευτέρῳ ἔτεϊ τούτων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ. Ταῦτα μὲν τὰ κατ' ἤπειρον στρατευόμενα τε ἔθνεα, καὶ τεταγμένα ἐς τὸν πεζὸν· τούτου δὲ στρατοῦ ἦρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέαν), καὶ οἱ ἐξαριθμήσαντες καὶ ἐξαριθμήσαντες, οὗτοι ἐξ· καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημαντῆρες. ἔσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵπερ εἰρέαν), ἄρχοντες. Ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τεισταμένης ὁ Ἀρταβάζου, οὗ γεγόμην ἐγὼ μὲν οὐ μετιδεῖν στρατιὴν ἀποδεξάμενος ὡς τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδόμενης ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφοτέρωθεν οὗτοι ἀδελφεοῦ παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀριαίου, καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου. Οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος· ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι διὰ τόδε· εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ βιασθεὶς, ἢ νούσῳ, ἀνὴρ ἄλλος αἱρητὸς καὶ ἐγίνετο ὕδαμα· οὔτε πλεῦνες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο ἀπὸ πάντων Περσέων, καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἔσαν. σκηνὴν μὲν πισσώτην εἶχον καὶ σῖτον· χωρὶς δὲ χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες σκεπαρνον. ἅρμαμάξας τε ἅμα ἕποντο, καὶ δὲ, παλλακὰς καὶ θεραπηίδα πολλὴν τε καὶ εὐειδέα· σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τοῦ ἄλλου στρατιώτεω, καμηλοί τε καὶ ὑποζύγια ἕποντο. Ἱππεύουσι δὲ οὐ πάντα τὰ ἔθνεα· πλὴν ὀκτὼ τὰ παρείχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα· Πέρσαι μὲν, τοῦ αὐτοῦ

Macrones, & Mosynœci, quos hi regebant: Moschos & Tibarenos Ariomardus, Darii filius & Parmyis filiæ Smerdis, filii Cyri: Macrones & Mosynœcos Artayctes, Chorasmis filius, qui Sesti in Hellesponto præses erat. [1] Mares in capitibus ligneas galeas gerebãt, scutulaq; è crudo bouis tergore, atque lanceolas, præterea machæras. Præerat autẽ Maribus & Colchis Pherendates Theaspis filius. Alarodii & Saspires eodẽ quo Colchi ornatu militabãt, duce Masistio Sirometris filio. Insulanæ gẽtes, quæ rubro è mari sequutæ sunt ex iis insulis ad quas transportare rex solet quos è suis locis summouet, gerebãt proxima Medis & vestimenta & arma: quibus præerat Mardontes Bagæi filius, qui apud Mycalem dux secundo post anno in pugna oppetiit. Hæ erant nationes quæ per continentem ibant, ex quibus constabat pedester exercitus: quibus ii præerant qui commemorati sunt, quiq; ordinarant milites connumerauerantq;, & chiliarchas, *id est, tribunos qui mille*, & myriarchas, *id est, qui decem millibus præsunt*, delegerant. nam myriarchæ centuriones decanosque creauerant. Erant & alii agminum & gentium prætores: verum ii qui nominati sunt, erant duces. Horum tamen & totius exercitus imperatores erant, Mardonius Gobryæ filius, & Tirintatæchmes filius Artabani, qui dissuaserat bellum Græciæ inferendum, & Smerdones Otanis filius, ambo hi fratrum Darii filii, Xerxis patrueles: & Masistes Dario & Atossa genitus, & Gergis Ariazi & Megabyzus Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium pedestrium copiarum, præter illa delecta Persarũ decem millia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius: qui vocabantur immortales, ob hoc, quod siquis eorum aut nece aut morbo numerum imminueret, alius sufficiebatur: nec vnquam plures erant paucioresve decem millibus, præcipuo inter omnes cultu decori, & iidem præstantissimi omniũ, vt dictum est: & præterea immenso auro conspicui, ducentes vna carrucas cum pallacis ac familia permulta eaque belle ornata: necnõ camelos ac iumenta, præter ceteros milites, quę commeatum portabant. Equitant autem hæ nationes: sed non omnes habebant equos, verum hæ solæ: Persæ, qui eadem

[1] Mares in capitibus quidem galeas more patrio textiles gestabant, vel, *nexiles*, clypeos autem parvos pelliceos & iacula. Colchi in capitibus lign.

erant

erant qua peditatus armatura ornati, niſi quod quidam geſtabant in capitibus
LXXXV opera ex ære ferroq; ductilia. Sunt autē quidā Nomades homines, qui Sagartii appellantur, & gente & voce Perſæ, ſed cultu inter Perſicum & Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitum, armaturam neq; aheneam neq; ferream aſſueti ferre, prēter pugiones, vtentes reſte è viminibus conſerta, qua freti in prœlium eunt. Eſt autem prœlium eorum virorum huiuſmodi: Cum hoſte congredientes iniiciunt eas reſtes in ſummo habentes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti ſunt, eum ad ſe trahunt: ita illi illaqueati conficiuntur. Talis horum pugna eſt, iidem-
LXXXVI que inter Perſas cenſentur. Medi eandem equites quam pedites armaturā gerunt: & item Ciſſii. Indi quoq; eandem quam peditatus ſuus geſtant armaturam. ceterum equos deſultorios agebant & currus: quibus curribus ſuberant & equi & aſini agreſtes. Bactrii eodem ornatu inſtructi erant equites quo pedites, & item Caſpii. Libyes & ipſi eandem quam pedites armaturam gerebant: curruum autē hi cuncti erant agitatores. Caſpii quoque & Paricanii itidem atque ſuus peditatus inſtructi erant. Necnō Arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos nihilo in-
LXXXVII feriores equis pernicitate. Hæ ſolæ gentes erant equeſtres. Fuitque numerus equitum, octo myriades, *id eſt*, *octoginta millia*, præter camelos & currus. Et alii quidem equites in ordinem redacti erant: Arabes autem in vltimo locati, ob id poſtremi ne equitatus conſterneretur, equis camelos non tolerantibus.
LXXXVIII Equitatus autem præfecti erant, Harmamithres & Tithæus, filii Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ægrotus. Nam quum Sardibus proficiſceretur, in calamitatē incidit inſciens. equitante enim eo canis ſub pedes equi intercurrit: quo equus improuiſo deterritus atque erectū ſeſe attollens, Pharnuchem excuſſit. Hic collapſus ſanguinem euomuit, nactuſque eſt morbum qui in phthiſin, *id eſt*, *tabem*, euaſit. Equo autem, à caſu ſtatim domini, fecerunt famuli vt ille iuſſerat: Abducto nanque in eum locum vbi dominum ſtrauerat, crura cum genibus abſciderunt. Itaque Pharnuches ita à præfectura ſummotus eſt.

ἐσκυλασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων· πλεῦνα δὲ τῆσι κεφαλῆσι εἶχον ἕνιοι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξελήλαμένα ποικίλματα. Εἰσὶ δέ τινες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς Περσικῆς τε καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐνομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμαντων, τῇσι τοῖσιοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τουτέων τῶν ἀνδρῶν, ἥδε· ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ἐὼν ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας· ὅτεω δ' ἂν τύχῃ, ἢν τε ἵππου, ἢν τε ἀνθρώπου, ἐὼν ἑωυτὸν ἕλκει. οἱ δὲ ἐπὰν ἀρχέσι ἐμπαλλαξάμενοι διαφθείρουσι. τουτέων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι δὲ, τὼν περ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴ μὲν ἐστάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἵππων δὲ κέλητας καὶ ἅρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἅρμασι ὑπῆσαν ἵπποι ἠὲ ὄνοι ἄγριοι. Βακτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατάπερ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλασαν δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἅρματα. ὡς δὲ αὖτως Κάσπιοι καὶ Παρικάνιοι ἐστάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀραβίοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὼν αὐτὼν καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλασαν δὲ πάντες καμήλους, ταχυτῆτι οὐ λειπομένας ἵππων. Τοῦτα τὰ ἔθνεα μούνα ἱππεύει. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, ὡς ἔξεστι τῶν ἄλλων καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππέες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα· Ἀραβίοι δὲ, ἔσχατοι ἐτετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὐκ ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο ὁ ἱππικός. Ἵππαρχοι δὲ ἦσαν Ἀρταμίθρης τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ τρίτος σφίσι συνίππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ὑπὸ Σαρδίσι νοσέων· ὡς γὰρ ὁρμέωντο ἐκ Σαρδίων, ὅτι συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνεθέλητον. ἐλαυνόντι γάρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας ὑπ' ἵππου ὑπεδέδρεσε κύων· ὁ ἵππος δὲ προσιδὼν ἐφοβήθη τε, καὶ τὰς ὀρθὰς ἀπεστήσατο ὑπὸ Φαρνούχεα. πεσὼν δέ, αἱμόρρους τε ἤμβε, καὶ ἐς φθίσιν ὠδυνήθη ὁ νοῦσος. ὑπὸ δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησε οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς ὃν χῶρον ἐν τῷ πρόσθε κατέβαλε ὑπὸ δὲ τὰ ἅρματα ἀπαγαγόντες, σὺν τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. 261
Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

Τῶν δὲ τεσσέρων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διηκόσιαι καὶ χίλιαι, παρείχοντο δὲ αὐτῶν οἵδε· Φοίνικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τεσσεράκοντας, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀληπάτῳ πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· σώδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους· ἀσπίδας δὲ ἴτυος οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) ὅτι τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες τὴν Συρίης οἰκέουσι τὸ παρὰ θάλασσαν· τὴν δὲ Συρίης οὗτος μὲν χῶρος καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πρὸς, Παλαιστίνη καλέεται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χηλωτά, ἀσπίδας δὲ καὶ λόγχας, καὶ ἵππους μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατα ναύμαχα, καὶ τύχους μεγάλους. Ὁ δὲ πλῆθος αὐτέων, θωρηκοφόροι ἐόντες, μαχαίρας μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσταλμένοι. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, ἐσκευασμένοι ὧδε· τοὺς μὲν κεφαλὰς εἰλίσσοντο μίτρῃσι οἱ βασιλέες αὐτέων, οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες. τούτων δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος, καὶ Ἀθηναίων· οἱ δὲ, ἀπὸ Ἀρκαδίης· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας· ἔθνος δὲ καὶ τοῦτο τῇσι κεφαλῇσι κρηπίδια ἐπιχώρια, λαισήιά τε εἶχον ἀντὶ ἀσπίδων, ὠμοβοΐνης πεποιημένα, καὶ χιτῶνας εἰρινεοὺς σώδεδυκότες. δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀληπάτῳ τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα. οὗτοι μὲν ὁ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο, ὅτε δὲ Κίλικες τὸν Ἀγήνορος ἀνδρὸς Φοίνικος ἔσχον τὸ ἐπώνυμον. Ἀμφιλόχου δὲ καὶ Κάλχαντος ἀποσκεδασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Τερσίης ἀποσκεδασθεὶς ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Καλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροί τε ἐόντες καὶ κνημιδοφόροι. εἶχον δὲ τόξα κρανέινα, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόντια· ὅτι δέ, αἶγος δέρματα περὶ σφίσι ὤμοισι αἰωρεύμενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πίλους πτεροῖσι περιεστεφανωμένους. ἐγχειρίδιά τε δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες· ἀπὸ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὸ ἐπώνυμον. Δωριέες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, πεντήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντες τε Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἐκ Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ, ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ, οἵ τινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρώτοισι τοῦ λόγου εἰρήσεται). Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλ-

¶ Porro triremes inito numero fuere mille ducentæ & [1] octo: quas hi præbuere: Phœnices, cum Syris qui Palæstinam incolunt, trecentas, hunc in modum ornati: Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis vmbone carentibus, cumque iaculis. Hi Phœnices (vt ipsi memorant) quondam mare rubrũ accolebant: illinc transgressi, maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid Ægypto tenus est, Palæstina vocitatur. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerebant, conuexa autẽ scuta magnis vmbonibus prædita, ac grandia pila nautica, & grandes bipennes: eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc in modũ isti armati erant. Cyprii autem centum quinquaginta naues præbebãt, hoc modo armati: Reges eorum mitris redimiti erant: reliqui tunicas gestabant, cetera vt Græci. Quorum gentes sunt partim à Salamine & Athenienſibus, partim ab Arcadia, partim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab Æthiopia oriundi, vt ipsi Cyprii aiunt. Cilices, centum naues. hi circa capita ferebant gentiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bouis corio factas, laneis vestibus induti: bina singuli iacula gestantes, & ensem machæræ Ægyptiacæ persimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed à Cilice Phœnice Agenoris filio illud nomen acceperunt. Pamphylii, triginta naues, Græcanicis armis ornati: qui ab illis originem ducunt qui cum Amphilocho & Calchante è Troia dissiecti fuerant. Lycii præbuerunt naues quinquaginta, thoracibus ocreisque armati: arcubus quoque è corno factis, & arundineis sagittis sine pennis, atque iaculis: gerentes ex humeris suspensas caprarũ pelles, & in capitibus pilea pennis coronata, quinetiã pugiones & falces. Hi è Creta oriundi, quondam Termilæ nominati, sed à Lyco viro Athenienſi Pandionis filio, Lycii fuerunt cognominati. Dores qui sunt ex Asia, naues triginta. hi Græca gerebant arma, vti è Peloponneso propagati. Cares, septuaginta naues, cetera Græco more ornati, sed & falces & pugiones gerebant. [2] quos prius appellatos fuisse Hœtines, in superioribus libris dictũ est. Iones, centũ naues, armati Græ-

LXXXII

XC

XCI

XCII

XCIII

XCIV

1 Septem: 2 Hi autem qui prius nomine vocati fuerint, in superioribus. *Hic autem ridiculo facit populos ex vocabulo οἶνος, vt supra, pag. 392. ex nomine ἡσσωνις populos* Hellones *fecerat.*

go ritu:

co ritu: qui quandiu in Peloponneſo regionem quę vocatur Achaia incoluerunt, & ante aduentum Danai & Xuthi in Peloponneſum, (vt Græci aiunt) vocabantur Pelaſgi Ægialees, *id eſt*, *litorales*, ſed ab Ione Xuthi filio, Iones
XCV ſunt appellati. Inſulani, naues decem & ſeptem, armati vt Græci: & ipſi Pelaſgica gens, ſed mox Ionica, ob eandem cauſſam ob quam & duodecim oppida ſunt Ionica ab Athenienſibus appellata. Æoles, ſexaginta naues, ritu Græco armati, & olim Pelaſgi (vt apud Græcos fertur) vocati. Helleſpontii, centum naues, præter Abydenos: quibus mandatum erat ab rege vt circa locum manerent ad pontes cuſtodiendos. Ceteri è Ponto erant, Græco more armati, Ionum ac Dorum coloni.
XCVI In omnibus autem nauibus epibatæ erant Perſæ & Medi & Sacę, quarum velociſſimas præbuere Phœnices, & inter Phœnices, optmas Sidonii. Harum ſingulis, & item pedeſtribus eorum copiis præfecti erant vernaculi duces: quorum ego (quia ratio hiſtoriæ non exigit neceſſario) non faciam mentionem. Neque enim ſingularum nationum duces digni memoria fuere, quarum quot vrbes, tot duces extitere: ſed non vt ductores, verum vt ſerui (quemadmodum alii qui ducebantur in militiam) venere: quoniam duces penes quos ſumma imperii erat, vt ſingularũ gentiũ principes, quinam eorum Perſæ fuerint, à me commemoratum eſt.
XCVII Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darii, & Prexaſpes Aſpathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darii filius. Ionicæ quidem claſſi & Cariæ Ariabignes, ex Dario & filia Gobryæ genitus: Ægyptiacæ autem Achæmenes, Xerxis ex vtroque parente germanus: reliquæ autem claſſi reliqui duo. Porro biremes, lembos quinquaginta aut triginta remorum, & actuaria nauigia, & alia minuta, cum hippagogis, *quæ equos vehunt*, contracta conſtat ad trium millium peruenisſe.
XCVIII Eorum autem qui in claſſe erant, ſecundum duces, illuſtriſſimi fuere, Sidonius Tetramneſtus Alleſi filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nerbalus Arbali, & Cilix Syenneſis Oromedontis, & Lycius Cyberniſcus Sicæ filius. Cyprii autem, Gortus Cherſis, & Timonax Timagoræ filius. Carum vero

λίωες. Ἴωνες δὲ, ὅσοι μὲν χρόνον ὁκόσον Πελοποννήσῳ εἵκεον τῷ νῦν καλεομένην Ἀχαΐην, καὶ πρὶν ἢ Δαναόν τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, (ὡς Ἕλληνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ὀπὸ δὲ Ἴωνος τοῦ Ξούθου, Ἴωνες. Νῆσοι δὲ, ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὡπλισμένοι ὡς Ἕλληνες· καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. τῇ αἱ δυώδεκα πόλιες Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηναίων. Αἰολέες δὲ, ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ παρῆτο ἐκ βασιλέος κατὰ χώρην μένουσι, φύλακας τῆς γεφυρέων) οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἦσαν ὡς Ἕλληνες· οὗτοι δὲ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι. Ἐπεβάτευον δὲ ὅτι πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τουτέων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, 262
Σιδώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς ὃν πεζὸν τεταγμένοισι αὐτέων ἐπῆσαν ἑκάστοισι ὅπλα χώριοι ἡγεμόνες. τῶν ἐγὼ (οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέργομαι τοὺς ἐξηρημένους ἰσοείης λόγον) οὐ τοιαδὶ μνήμην ποιήσομαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἑκάστου ἀπάξιοι ἦσαν οἱ ἡγεμόνες, ἔν τ' ἔθνεϊ ἑκάστῳ ὅσαπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἵποντο δὲ ὡς δοριητοὶ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρατηγοί τε καὶ ἄρχοντες οἱ ὃ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἑκάστων, ὅσοι αὐτέων ἦσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. πεντηκοντέροισι δὲ, καὶ πεντηκοντέροισι, καὶ κέρκυρσι, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μικρὰ συνελθόντα ἐς ὃν ἀριθμὸν, ἐφάνη τρισχίλια. Τῶν δ' ὅτι πλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγοὺς, οἵδε ἦσαν ὀνομαστότατοι, Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀλλήσου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώνεω, καὶ Ἀρίσυλος Νέρβαλος Ἀρβάλου, καὶ Μίρκανος
Κίλιξ Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος
Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόρτος τε ὁ Χερσίος, καὶ Τιμώναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν,

Ἱστιαίος τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πύγρης ὁ Σελδώμου, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Καυδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ προδιεμέμνημαι ἀξιαρχέων, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δ', τῆς μάλιστα θώυμα ποιεῦμαι, ὅτι τιμὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικὸς, ἥτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παιδὸς ἔτι ἄρχοντος νεηνίεω, ὑπὸ λήμματός τε καὶ ἀνδρηίης ἐς ἐναυτίην ἐβούλετο, οὐδεμιῆς ἐούσης ἀναγκαίης. οὔνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἐξ Ἁλικαρνησσοῦ, πατρὸς μὲν πατρὸς, τὰ μητρόθεν δὲ, Κρητικά. ἡγεμόνευε δὲ Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων, καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη· καὶ στρατιῆς τῆς ἄλλης, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο. πρώτων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτέων, ὅ ἔθνος ἀποφαίνω πρῶτον ἐὸν Δωρικόν· Ἁλικαρνησσέας μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἵρηται. Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἐπείθμησέ τε, καὶ διεπάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφέας διεξελάσας θήσασθαι· μετὰ δὲ, ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαυνέων ἐπ' ἅρματος παρ' ἔθνος ἓν ἕκαστον, ἐπυνθάνετο. καὶ ἀπεγράφοντο γραμματισταί· ἔως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν καταλκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκηνῆς χρυσέης· καὶ παρέπλεε πρὸς τὰς πρῴρας τῶν νεῶν, ἐπειρώτων τε ἑκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζὸν, καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τέσσερας πλέθρα ἀπὸ τῆς αἰγιαλοῦ, ἀνέκωχαν τὰς πρῴρας ἐς γῆν, τρέψαντες πρώτους μετωπηδὸν, καὶ ἐξοπλίζαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον. ὁ δὴ, ἐντὸς τῶν πρῳρέων πλέων ἐπυνθάνετό τε καὶ τῆς αἰγιαλοῦ. Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος συστρατεύομενον αὐτῷ ὅτι τῶν Ἑλλήνων. καλέσας δὴ αὐτὸν, εἶπε τάδε, Ὦ Δημάρητε, νῦν μοι σε ἥδιστόν ἐστι ἐπειρέσθαι τὰ θέλω. σὺ εἶς Ἕλλην τε, καὶ (ὡς ἐγὼ σωθαίομαι σοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων) πόλιος οὔτ' ἐλαχίστης, οὔτ' ἀδυνατωτάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑποστήσονται χεῖρας ἐμοὶ ἀπειρημένοι.

Hiſtiæus Tymnis, & Pygres Seldomi, & Damaſithymus Candaulis filius. Aliorum nunc præfectorum mentionem facere ſupersedeo, tanquam non neceſſe habens. Verum Artemiſiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem aduerſus Græciam ſequutæ: quæ defuncto viro, ac pupilli filii tyrannidem obtinens, nulla adacta neceſſitate, ſed præſtantia animi atque virilitate in militiam conceſſit. Nomen ei erat Artemiſiæ, Lygdamis filiæ, paternum genus ex Halicarnaſſo, maternũ è Creta. Imperans hæc Halicarnaſſeis, & Cois, & Niſyriis, & Calydniis, quinque cum nauibus venit omni copia inſtructis. atque poſt Sidonias hæ naues fuerunt illuſtriſſimæ. Eadem apud regem optimas inter omnes ſocios ſententias dixit. Quas ciuitates recenſui ſub illius imperio fuiſſe, earum vniuerſam gentem annuo Doricam eſſe, Halicarnaſſeorum quidem Trœzeniam, ceterorum autem Epidauriam. Hactenus de nautico exercitu. ¶ Xerxes, inito copiarum numero, militibus inſtructis, concupiuit illos luſtrando oculis obire: quemadmodum & fecit. Itaque inſcenſo curru ſingulas nationes luſtrans, quænam eſſent percontabatur: quarum profeſſionem ſcribæ excipiebant, donec ad extremos equitum peditumque peruentum eſt. Hoc perfecto, & nauibus in mare deductis, Xerxes è curru in nauim Sidoniam tranſcendit: reſidenſque ſub aureo tabernaculo, præteruehenſque nauium proras, ſciſcitabatur de ſingulis itidem vt de terreſtri exercitu fecerat, deſcribique iubebat. Enimuero nauarchi productas à litore quatuor fere iugerũ ſpatio naues ſtabilierant, conuerſis à terra proris, & in vnam frontem digeſtis, epibatis quoq; *id eſt, propugnatoribus*, tanquam ad bellum armatis: quos Xerxes inter proras & litus nauigans conſpicabatur. Vbi autem & claſſem luſtrauit, egreſſus naui accerſit Demaratũ Ariſtonis filium, comitẽ huius aduerſus Græciã expeditionis, eiq; accerſito ita inquit, Demarate, iuuat nũc me quę cupio abs te interrogare, qui & Græcus es, & non ex minima ciuitate, vt audio, tam ex te quam ex aliis Græcis[1] qui me alloquendi gratia adeunt. nunc igitur hoc mihi expone, nunquid Græci ſuſtinebunt manus contra me leuare.

1 Qui me alloquuntur. *Vel, Quibuſcum mihi ſermo eſt.*

nam (vt

nam (vt ego opinor) ne omnes quidem Græci ac ceterimortales qui [1] ad hesperum incolunt, si congregarentur, pares essent nostris armis, nec me inuadentem expectarent: quum non sint inter se concordes. Libet tamen mihi abs te audire quid de hoc dicas. His verbis interrogauit. Demaratus autem excipiens, Vtra, inquit, apud te rex vtar? veritatene an iucunditate? Ille vt veritate vteretur iubere. neque enim sibi ob id eum minus iucundum fore quam antea fuisset. Hoc vbi Demaratus audiuit, Quoniam, inquit, me iubes, rex, omnino veritatem proloqui, [2] ea dicam quæ nemo nisi mentiens apud te postea carpet. Græcia semper quidem alumna fuit paupertatis, hospes virtutis, quam à sapientia acciuit & à seuera disciplina, quam vsurpans Græcia, & paupertatem [3] tuetur & dominatum. Ita laudo quidem omnes Græcos qui Dorica illa loca vel circa incolunt: sed non de cunctis eis verba faciam, verum de Lacedæmoniis solis. Iam primum nego fieri posse vt tuam orationẽ admittant, afferentẽ Græciæ seruitutem: deinde *annuo* venturos tibi obuiam ad pugnandum, etiamsi ceteri Græci omnes sentiant tecum. Neq; vero de numero eorum quæras, quot illi sint qui hoc facere possint. nam si in exercitu eorum mille fuerint, ii tecum congredientur: & item siue pauciores siue plures. Hæc quum audisset Xerxes, sublato cachinno inquit, Demarate, quodnam extulisti verbum? mille omnino viros cum tanto exercitu congressuros? Agedum, dic mihi, nonne teipsum ais istorum virorum fuisse regem? visne igitur sine mora tu cum decem viris dimicare? Quod si vestri populares omnes tales sunt quales tu prædicas, profecto secundum vestra instituta debes tu, qui illorum es rex, duplum præstare quàm singuli eorum: qui si denis è meo exercitu pares sint, iure abs te posco vt viginti sis par: ita verba quæ dixisti, comprobabuntur. Atqui si tales sunt illi ac [4] tanta statura qualis quantusque tu, ac ceteri Græci qui in colloquium meum venerunt, videte ne, quum tantopere gloriamini, frustra id insolenterque faciatis. nam age intelligam quocunque argumento, vnde fieri queat vt mille aut decem millia atque quinquaginta millia hominum, qui præsertim omnes liberi,

οὐ γὰρ, ὡς δοκέω ἐγὼ, οὐδὲ εἰ πάντες Ἕλληνες, καὶ « 263
οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἑσπέρης οἰκέοντες αὐθάδεστοι συλ- «
λεχθείησαν, οὐκ ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ὑπομένοντα νῶϊν «
μείους, μὴ ἐόντες πολλῷ πλέονες. ἐθέλω μέντοι καὶ ὅ ἀ- «
πὸ σεῦ, οἷον τι λέγεις περὶ αὐτέων, πυθέσθαι. ὁ «
μὲν δὴ ταῦτα εἰρώτα. ὁ δὲ, Δημάρητος ἔφη, Ω βα- «
σιλεῦ, κότερα ἀληθείῃ χρήσομαι πρός σε, ἢ ἡδο- «
νῇ; ὁ δέ μιν ἀληθείῃ χρᾶσθαι ἐκέλευε, φὰς οὐδέν
οἱ ἀνδέξεσθαι ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἐώ. Ὡς δὲ
ταῦτα ἤκουσε Δημαρήτου, ἔλεγε τάδε, Βασιλεῦ, «
ἐπειδὴ ἀληθείῃ [χρήσασθαι] πρώτους με κε- « χρήσασθαι
λεύεις, ταῦτα λέξοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστε- «
ρον ἐκεῖνο σεῦ ἁλώσεται, τῇ Ἑλλάδι πειρίη μὲν αἰ- «
εί κοτε σώτειρα ἔφυς· ἀρετὴ δὲ ἔπακτός ἐστι, ἀ- «
πό τε σοφίης καὶ περιφανεμένου καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ «
ἀμαχεομένῃ ἡ Ἑλλὰς, τήν τε πενίην ἀπαμύνε- «
ται, καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μὲν νυν πρώτους «
Ἕλληνας τοὺς πρὸς κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἱ «
κημένους. ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ πάντων τούς- «
δε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαιμονίων μούνων· «
πρῶτα μέν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅκως κοτὲ σοῦ δέξονται λό- «
γους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι· αὖτις δὲ, «
ὡς ἀντιώσονταί τοι ἐς μάχην, καὶ ἢν οἱ ἄλλοι Ἕλ- «
ληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ δὲ πέρι, «
μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα ποιέειν οἷοί τέ εἰσι. «
ἢν τε γὰρ τύχωσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὗτοι «
μαχέσονταί τοι, ἢν τε ἐλάσσονες τουτέων, ἢν τε καὶ «
πλεῦνες. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔ-
φη, Δημάρητε, οἷον ἐφθέγξαο ἔπος, ἄνδρας χιλί- «
ους στρατιῇ τοσῇδε μαχέσασθαι; ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ «
φὴς τουτέων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; «
σὺ δὲ ἐθελήσαις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέ- « ἐθελήσεις
κα μαχέσασθαι, καί τοι εἰ ὁ πολιτηὸν ὑμῖν πρῶ- «
τόν ἐστι τοιοῦτον οἷον σὺ ἀφαιρέεις, σέ γε ὀν κείνων βασι- «
λῆα πρέπει πρὸς ὁ δι πλήσιον αἰτιᾶσθαι κα- «
τὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ κείνων ἕκας ὁ δέκα «
ἀνδρῶν τ ἐστι τῆς ἐμῆς αἰτάξιός ἐστι, σέ γε δίζη- «
μαι εἰκῆσαι εἶναι αἰτάξιον· νῷ δ᾽ ὧδε μὲν ὀρθοῦται· αἰ ὁ λόγος «
ὁ πρῶτα σεῦ εἰρημένος. εἰ δ᾽ οὐ τοιοῦτοί τε ἐόντες, ἀλλὰ με- « ἀπολεγόμενος.
γάθεα τοσοῦτοι ὅσοι σύ τε καὶ οἱ παρ᾽ ἐμοὶ φοιτῶσι Ἕλ- «
λήνων ἐς λόγους, αὐχῆτε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμ- «
πος ὁ λόγος ἔσται· ὁ εἰρημένος εἴη. ἐπεὶ φέρε εἴδω πρῶ- «
τα εἰκότι κῶς δυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ «
πεντακισμύριοι, ἐόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως, «

1 Ad occidentem 2 Ea dicentem ob quæ nemo à te postea mendacii conuincetur. *vel*, *arguetur. Relinquitur autem gaudens sententia, vt subaudiatur, Ita res se habet, vel, Audi.* 3 Propulsat 4 Tantilla

" καὶ μὴ ὑπ' ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε αἰ-
" πὺς ἐσῶμεν· ἐπεί τε πλεῦνες ἴσμεν ἕνα ἕκαστον γινό-
" μεθα, ἢ χίλιοι, εἴντων πέντε χιλιάδων. οὐ γὰρ
" μὴν γε ἑνὸς ἀρχόμενοι κατὰ τρόπον ἂν ἡμέτε-
" ρον, ἠνοίαται· ἀϊδρείμονάς τε τοῦτον καὶ πρὸς τὰ ἑ-
" ωυτῶν φύσιν ἀμείνονες· καὶ ἴσιεν ἀναγκαζόμενοι
" μάστιγι ἐς πλεῦνας ἐλάσσονες ἐόντες· ἀπειρέμονοι
" δὲ ἐς ὃ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποιέοιεν τούτων οὐδέτε-
" ρα. δοκέω δὲ ἐγώγε καὶ αἰσυμνήτας πλήθεϊ, χα-
" λεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μάχεσθαι.
" ἀλλὰ γὰρ ἡμῖν μὲν μούνοισι τοῦτο ὀλίγῳ τε ἔσσον ἐστὶ
" γεις. ἔστι γε μὴν τοι οὐ πολλὸν, ἀλλὰ σμικρὸν ἔον. εἰσὶ
" γὰρ Περσέων τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἳ ἐθελήσουσι
" σι Ἕλλήνων δυσὶ μούνοισι τεῖσι ὁμοῦ μάχεσθαι. τῶν
σὺ εἰὼν ἄπειρος, πολλὰ φλυαρέεις. Πρὸς ταῦ-
" τα Δημάρητος λέγει, Ὦ βασιλεῦ, ἀρχὴν ἡπι-
" στάμην ὅτι ἀληθείῃ χρεώμενος, οὐ φίλα τοι ἐρέω.
" σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν τῶν λόγων τοὺς ἀλη-
" θεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτῃσι. καί-
" τοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε ἐς ὀργὴν σκεί-
" νοις, αὐτὸς μάλιστα ἀξεστίσεαι· οἵ με πρώην τε καὶ
" χρεὸν ἀπολόμενον πατρῴην, ἀπολίνθ τε καὶ φυγάδα
" πεποιήκασι· πατὴρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος, βίον
" τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὕκων εἰκὸς ἐστὶ αὐδρὸς σοφοῦ
" σοφεῦνα δυνοίμην φαίνεσθαι διωθεόμενον, ἀλλὰ
" μᾶλλον ἐργεῖν μάλιστα. ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα αὐδράσι ὑπο-
" στὰς μαχοίμην οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι ἑκὼν γε
" εἶναι, οὐδ' ἂν μουνομαχοίην. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη, ἢ
" μέγας τις ὁ ἐπιτρώσων ἀγών, μαχοίμην ἂν πρό-
" τῶν ἥδιστα ἑνὶ τουτέων τῶν ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκα-
264 " στος φασὶ τεσσέων ἄξιος εἶναι. ὡς δὲ καὶ Λακεδαιμό-
" νιοι, κατὰ μὲν ἕνα μαχόμενοι, οὐδαμῶν εἰσὶ κακίο-
" νες ἀνδρῶν· ἁλέες δὲ, ἄριστοι ἀνδρῶν ἁπάντων.
" ἐλεύθεροι γὰρ ἐόντες, οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι. ἔπ-
" εστι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος, ὃν ὑποδείμαίνου-
" σι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ, σέ. ποιεῦσι γῶν τὰ ἂν
" ἐκεῖνος ἀνώγῃ. ἀνώγει δὲ τωὐτὸ ἀεί, οὐκ ἐῶν
" φεύγειν οὐδένα πλῆθος ἀνδρῶν ἐκ μάχης, ἀλλὰ
" μένοντας ἐν τῇ τάξει, νικᾶν, ἢ ἀπόλλυ-
" σθαι. σὺ δὲ, εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυαρέ-
" ειν, τἄλλα σιγῶν ἐθέλω τοι πρόφρων. νῦν δὲ ἀναγκα-
" σθεὶς ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι βασιλεῦ.

Οἱ μὲν

nec vnius imperio subiecti, tanto exercitui obsisterent: quum simus nos plures quam milleni ad singulos eorum, si fuerint quinque millia. [1] Nam sub vno (quemadmodū apud nos fit) imperatore milites, illius metu etiam contra suam ipsorum naturam meliores efficiuntur, adactique verberibus, vel pauciores aduersus plures eunt: idem remisso libero sibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Persis, ægre cum eis solis certaturos. quinimo istud apud nos solos est quod ais: verum non ita multum, sed rarum. sunt enim è Persis meis [2] satellitibus qui velint cum ternis Græcis pariter dimicare: quorum tu inexpertus multa blateras. Ad hæc Demaratus, civ Intelligebam, inquit, rex, ab initio me vera dicentem, non iucundum tibi futurum: sed quia tu dicere me verissima coegisti, dixi quę erant è dignitate Spartanorum. Quanquam ipse optime intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui me honore & dignatione paterna exutum, extorrem profugumque fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donauit. Quare non est credibile virum prudentem respuere beneuolentiam exploratam, sed maxime obseruare. Ego autem neque cum decem promittam me posse dimicare neque cum duobus: ac ne singulari quidem certamine volens certauerim. At si necesse fuerit, aut vehemens discrimen institerit, libentissime cum vno quolibet istorum hominum dimicarem, qui se singulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonii pugnando cum singulis, non sunt illi quidem ceteris deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum sunt excellentissimi. nam licet sint liberi, non tamen sunt vsquequaque liberi: quippe quibus præest domina lex, quam multo magis metuunt quā tui te. Faciunt ergo quæcunque illa cogit. cogit autem idem semper, vetans semper eos ex acie fugere quantamuis hominum multitudinem: sed iubens vt ordinē non deserentes, aut vincant aut occumbāt. Hæc ego loquens, si tibi blaterare videor, volo posthac in ceteris silentium agere. Hactenus loquutus sum coactus: tibi vero ex sententia contingat, rex.

1 Nam si more nostro vni parerent, illius metu strenui magis quam pro sua natura reddi possent, & verberibus adacti adorirentur plures quam ipsi essent: at nunc quum solute & libere viuant, horum certe neutrum fecerint. 2 Hastatis. vt & ipse antea est interpretatus.

Hæc

cv Hæc loquuto Demarato, Xerxes ad risum versus, nulla indignatione permotus est, sed comiter hominem remisit. Post Demarati colloquium, vbi Doriſco prefecit pretorem Maſcamem Megadostis filium, amoto eo quem Darius prefecerat, ire cum exercitu aduer-
cvi sus Græciam pergit. Huic Maſcami, quem illic reliquit Xerxes, vni tanquam omnium prætorum præstantissimo quos aut ipse aut Darius constituisset, dona quotannis misit: & item eius posteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hanc expeditionē in Thracia & vbique in Hellesponto prætores fuerant, qui omnes post eandē expeditionē à Græcis eiecti sunt & è Thracia & ex Hellesponto, præterquam è Doriſco.
[1] vnde Maſcamem Græci, permulta conati, tamen eiicere nequierunt. ob id huic ab eo qui in Persis regnat, semper
cvii dona mittuntur. Eorum vero qui à Græcis expulsi sunt, neminem rex Xerxes virum egregium esse dixit, præter vnum Bogem ex Eione, quem laudare non desinebat, eiusque qui superfuere liberos maximo inter Persas honore prosequebatur. Siquidem magnis ferri laudibus Boges meruit: qui quum ab Athenienſibus & Cimone Miltiadis filio obsideretur, liceretque ei accepta fide egredi & in Asiam remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu superfuisse videretur, sed ad extremum vsque perstitit: atq; vbi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit, accenso ingenti rogo, interemit liberos, coniugem, concubinas, familiam: eosque in rogum deiecit: dehinc omne aurum vrbis atque argentum è muris dispersit in Strymonē. his actis, etiã semetipsum coniecit in rogũ. Ita hic meritò à Persis ad hoc vsq; tēpus
cviii præconio celebratur. ¶ Xerxes è Doriſco in Græciam tendens, vt quosque populos adibat, secum militare cogebat. Erat autem (vt superius à me expositum est) omnis ad Thessaliam vsq; tractus in ditionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digressus à Doriſco, præteriit primum Samothracios muros, quorum vltimum oppidum ad vesperam situm est, nomine Mesambria, cui vicinum est oppidũ Thasiorũ, Stryma: quæ oppida interfluit amnis Lissus, cuius aqua tunc non suffecit copiis Xerxis, sed de-

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο. Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποιήσατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ' ἠπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὑπαρχον ἐπὶ τοῦ Δοείσκου τούτου καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστεω, τὸν δὲ ἀπὸ Δαρείου ταθέντα καταπαύσας, ἀπήλασε τὸν στρατὸν ἀπὸ Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Καταλιπὼν δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τοῦ μούνου Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι πάντων τῶν ἀείσω ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ αἰεὶ πάντ' ἔτεος. ὡς δὲ καὶ Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω, τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι, κατέσασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τὰς ἐλάσιος ὑπάρχους ἐπὶ τῆς Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου πάντας. ὕστερον δὲ τούτων πάντων, οἵ τε ἐκ Θρηίκης καὶ ἀπ' Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δοείσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον τούτων στρατηλασίης ἐξηρέθησαν. τὸν δὲ ἐν Δοείσκῳ Μασκάμην ἔδαμοί κω ἐδυνήθης ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὴ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται καὶ τῶν βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν δὲ ἀξιαρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων ἕνα μοῦνον Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μοῦνον τὸν ἐξ Ἡιόνος· τοῦτον γὰρ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐκείνου ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ καὶ ἄξιος ἦν μεγάλου ἐλόμενος Βόγης· ὃς, ἐπείτε ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὸν αὐτῷ σὺν σώῳσι ἐκ ἐλθεῖν καὶ κομισθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δόξαι δόξῃ τοῦτο Ξέρξῃ βασιλεῖ, ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς ὅ ἑάλω. ὡς δὲ οὐδὲν ἔτι φορβῆς ἐνῆν ἐν τῷ τείχεϊ, συνήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακάς, καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα ὅσον ἐν τῷ ἄστεος καὶ ὅσον ἄργυρον ἐσῆν ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ ἐωυτὸν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν δὴ δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τόδε καὶ παρὰ Περσέων. Ξέρξης δὲ οὐκ τοῦ Δοείσκου ἐπορμᾶτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. τοὺς γὰρ αἰεὶ γινομένους ἐμποδὼν, συγκατεστρέφετο ἀναγκάζων. ἐδεδούλωτο γὰρ (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) ἡ μέχρι Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ ὑπὸ καὶ παρὰ βασιλέα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παραμείβετο δὲ παρὰ μὲν Δοείσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηίκια τείχεα, τὰ ἑκάτερθε πεπόλισται πρὸς ἑσπέρην πόλις τῇ οὔνομα ἐστὶ Μεσαμβρίη· ἔχει δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη· ἔστι δὲ σφέων τοῦ μέσου Λίσος ποταμὸς ἔστ' ἂν ῥέῃ· ὃς ποτὲ μὲν οὐκ ἀντίσχει τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξεω στρατῷ,

1 At Maſcamem hunc qui apud Doriſcum erat, nulli eiicere potuerunt, multis licet id conatis.

ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ δὲ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκή, νῦν δὲ Βριαντική. ἔστι μέντοι τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων ἐν αὐτῇ Κικόνων. Διαβὰς δὲ τὸν Λισὸν ποταμὸν δρέεσθαι ἀπέχοντα μέν, πόλιας Ἑλληνίδας ταύτας δὲ τὰς Μαρώνειάν τε, Μαρώνειαν μὲν, Δικαίαν, Ἄβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξῆιε, καὶ τὰς ταύτας, λίμνας ὀνομαστὰς ταύτας· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Σύμης κώμης Ἰσμαρίδα· καὶ δὲ Δικαίαν, Βιστωνίδα, ἐς τὸν ποταμοὶ δύο εἰσὶ δὲ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος. καὶ δὲ Ἄβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίαν ἐοῦσαν οὐνομαστήν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν, τὰς ἠπειρώτιδας πόλις παρῆιε· τῶν τὰ μὲν λίμνη ἐοῦσα τυγχάνει ὡσεὶ τεσσερακοντα σταδίων μάλιστα καὶ τὸν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἁλμυρή. ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀπεξήρανε. τὴν δὲ πόλιν ταύτην οὔνομά ἐστι Πίσυρος. ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξευωνύμου χειρὸς ἀφορέων παρεξῆιε. Ἔθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν τὴν χώρης ὁδὸν ἐποιέετο, τάδε· Παῖτοι, Κικόνες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἠδωνοὶ, Σάτραι. τούτεων οἱ μὲν παραθαλασσίαν κατοικημένοι τῇσι νηυσὶ εἵποντο· οἱ δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, πεζοὶ ἀναγκαζόμενοι εἵποντο. Σάτραι δὲ οὐδενὸς κω ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλὰ διατελέουσι δὴ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἐόντες ἐλεύθεροι μοῦνοι Θρηίκων. οἰκέουσί τε γὰρ ὄρεα ὑψηλὰ, ἴδησί τε παντοίῃσι καὶ νιφάσι συμπεφορημένα· καὶ εἰσὶ τοῦ πολέμου ἄκροι. οὗτοι οἱ τὸν Διονύσου δὴ μαντήιον εἰσὶ κτημένοι. δὲ μαντήιον τοῦτο, ἔστι μὲν ὅτι τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱροῦ. προθήκατο δὲ ἱρεύσασα, κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον. Παρεμφαλάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὸν εἰρημένον, δεύτερα τούτεων προβὰς τείχεα τὰ Πιέρων, τὴν καὶ Νιφάγρης ὄνομα, καὶ ἑτέρῳ Πέργαμος. ταύτῃ μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς ἔχων τὸ Πάγγαιον ὄρος ἀπέργαν, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλὸν, ἐν τῷ χρυσά τε καὶ ἀργύρεα ἔνι μέταλλα· τὰ νέμονται Πιερές τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι. ὑπερῳκέουσι δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς βορέω ἀνέμου, Παίονες, Δόβηρές τε καὶ Παιόπλαι παρεξιόντι, ἥκει πρὸς ἑσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο τὸν ποταμόν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἠιόνα. τὴν ἔτι ζωὸς ἐὼν ἦρχε Βόγης, τὴν περὶ ὀλίγον πρότερον τούτων λόγον ἐποι-

sed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Briantica: quę tamē optimo iure Ciconū est. Transmisso profluente Lissi arefacto, Xerxes has Græcas vrbes prætergressus est: Maroncam, Dicæam, Abdera, eas inquam præteriit, & hos qui iuxta eas sunt, famosissimos lacus, Ismaridem, qui Maroneam Strymamque interiacet: Bistonidem Dicææ contiguum, in quem duo flumina ingrediūtur, Trauus & Compsatus. Iuxta Abderā autē nullum nobilem lacum præteriit Xerxes, sed fluuium Nestum mare subeuntem. Post has regiones perrexit mediterraneas versus vrbes: in quarum vna est lacus triginta ferme stadiorum in circuitu, piscosus & admodum salsus: quem sola iumenta quum aquarentur exsiccauere. Huic vrbi nomen est Pisyrus. Has vrbes & maritimas & Græcas sinistrorsum relinquens præteriit Xerxes. Per quas autem gentes Thracię prouinciæ iter fecit, hæ sunt: Pæti, Cicones, Bistones, Sapæi, Dersæi, Edoni, Satræ. Quorum qui maritimi erant, nauibus sequuti sunt: qui vero mediterranei (qui & commemorati sunt à me) præter Satras, ceteri omnes terrestri itinere sequi coacti sunt. Satræ nulli olim hominū, quantum nos scimus, fuere subiecti, sed soli è Thracibus ad meam memoriā liberi sēper perstitere. Editos enim montes incolunt omnigenis arboribus ac niuibus obsitos: suntq; viri in re bellica eximii. apud quos oraculum est Dionysi, idq; in editissimis montibus. Eorum qui in illo tēplo prophetant, *id est, vaticinantur*, sunt Bessi: antistes vero quæ reddit responsa, quemadmodum Delphis, & nihilo magis varie. Peragrata autem quam dixi regione, Xerxes secundo loco transiit muros Pierum, quorum vni nomen est Niphagræ, alteri Pergamo. Hac iter præter eos muros faciebat, à manu dextera relinquens montē Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla, quæ cum Pieres & Odomanti, tum præcipue Satræ [2] exercent. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Pæones, Doberes & Pæoples, prætergressus Xerxes, ad vesperam versus contendit, donec ad flumē Strymonem peruenit, & vrbem Eionem, cuius prætor Boges (de quo paulo ante fecimus mentio-

265

Πίσυρος.

CIX CX CXI CXII CXIII

1 *Hæc nomina lacuū, feminina sunt Græcis, quia λίμνη illis feminini est generis. Idem & in seq. obseruandum.* 2 Possident.

nem)

nem) adhuc viuebat. Regio autem hæc Pangæo monti circumiecta nominatur Phillis. Hinc vesperum versus porrecta ad flumen Angitem, quod Strymonem subit: hinc meridiem versus ad ipsum Strymonem, ad quem magi mactatis equis candidis litauerunt.

CXIV His & aliis compluribus medicamentis in flumẽ factis, per Nouem vias Edonorum iere: iuxta quas Strymonem pontibus iunctum inuenere. Audientes autem eum locum Nouem vias Edonorum appellari, totidem illic pueros ac virgines virorum indigenarum viuos defoderunt. Persicum enim est defodere viuentes. nam & Amestrin Xerxis vxorem, iam prouectæ ætatis, audio bis septem illustrium Persarum liberos defodisse ad referendam pro se gratiam

CXV deo qui sub terra esse fertur. Vbi à Strymone progressus est exercitus, illic ad solis occasum est litus, in quo sitam vrbem Græcam nomine Argilum præteriit. hæc & quæ super eam est regio, vocatur Bisaltia. Illinc autem, sinum Neptuni templi à læua manu habens, perrexit ad campum nomine Syleum, præteriens Stagyrum Græcam vrbem, peruenitq; Acanthum, ducens vna singulas harum gentium, & item ex accolis montis Pangæi, & ex illis quas superius commemoraui: iis qui maritimi erant, classe, qui procul à mari aberant, terrestri itinere sequentibus. Hanc autem viam qua Xerxes duxit exercitum, Thraces neque confundunt, neque ferunt, sed ad mea vsque tempo-

CXVI ra magnopere venerantur. Posteaquam autem Acanthum peruenit Xerxes, præcepit Acanthiis vt hospitalitatem exhiberent, eosque Medica veste donauit: laudauitque quod alacres cerneret esse ad bellum, quodque audi-

CXVII ret fossam esse absolutam. Xerxe autem apud Acanthum agente contigit vt Artachæes, qui fossæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi spectatus, genere Achæmenides, statura inter Persas [1] procerissima. quippe cui quatuor omnino digiti deerant à longitudine quinq; regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximũ hominẽ fato functũ, apparatissime eum funerauit, exhibito etiã epulo, eiusq; tumulũ omnis exercitus extruxit: cui tanquã heroi ex oracului Acãthii sacrificãt,

βύμιον. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ πρὸς ὁ Πάγγαιον ὄρος, καλέεται Φιλλὶς, κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἑσπέρην, ὅκη ποταμὸν Ἄγγιτην, ἐκδιδοῖσα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ μάγοι ἐκαλλιερέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκούς. Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς πύτισι ἐν Ἐννέα ὁδοῖσι τῇσι Ἠδωνῶν, ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα διεξίτες ἐζευγμένον. Ἐννέα δὲ ὁδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον καλέεσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδάς τε καὶ παρθένους αἰδρέων τῶν ἐπιχωρίων ζώοντας κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζώοντας κατορύσσειν. ἐπεὶ καὶ Ἀμηστριν τὴν Ξέρξεω γυναῖκα πυνθάνομαι γηράσασαν δὶς ἑπτὰ ἐόντων ἐπιφανέων Περσέων παῖδας ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ αἰτιήσεσθαι κατορύσσουσαν. Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐστὶ ῥυηδὸς ὁ χῶρος, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ αἰγιαλὸς, ἐν τῷ οἰκημένην Ἄργιλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξίῃς. αὕτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον ὃν ὁποδηκίου ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἵκεο διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος· καὶ ἀπίκεο ἐς Ἄκανθον, ἄμα ἀγόμενος τουτέων ἕκαστον τῶν ἐθνέων, καὶ τῶν πρὸς ὁ Πάγγαιον ὄρος οἰκεόντων ὁμοίως, καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα· τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους, ἐν νηυσὶ στρατευομένους· τοὺς δὲ ὑπὲρ θαλάσσης, πεζῇ ἑπομένους. τῷ δὲ ὁδὸν ταύτην τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸ πρότερον ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρῄϊκες, οὔτε ὑπαιδεύουσι· σέβονταί τε μεγάλως ὁ μέγα ἐμοῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὸν Ἄκανθον ἀπίκετο, ξεινίην τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατο σφέας ἐσθῆτι Μηδικῇ· ἐπαινέσας τε, ὁρέων καὶ πρὸς, προθύμους ἐόντας ἐς τὸν πόλεμον, καὶ ὃ ὄρυγμα ἀκούων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντος Ξέρξεω, ξυνέβη τὸν νοῦσον ἀποθανεῖν ὃν ἐπιστάτην τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην· μεγάθεϊ τε μέγιστον ἐόντα Περσέων· (ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιλητῶν ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων. ὧν τε Ξέρξεα συμφορὴ πεισάμενον μεγάλη, ὄξεϊ εἶναι τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι. ἐτυμβοχόεε δὴ πᾶσα ἡ στρατιή· τύτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ὡς ἥρωϊ,

1 Procerissima (quippe cui quatuor duntaxat digiti &c.) & cui vox erat præ quouis alio altissima. adeo vt Xerxes, magno damno &c. funerauerit, exhib.

ἐπονομάζοντες τοιῶμα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρταχαίεω, ἐποιέετο συμφορήν. Οἱ δὲ ἐπιδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιὴν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε αἰτάσαντοι ἐκ τῶν οἰκίων ἐγίνοντο· ὅκου γε Θασίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν, καὶ δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος τῶν ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος, ὅμοια τοῖσι μάλιστα ἀπεδέξατο ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. Ὡς δὲ καὶ ἄλλοι πλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐπεξιόντες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. Τὸ μὲν δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον, καὶ ἐπὶ πολλοῦ ποιεύμενον. τὸ δὲ, ὡς ἐπύθοντο τὰχιστα τῶν κηρύκων τῶν προαγγελλόντων, διασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἀστοὶ, ἄλφιτα ἐποίεον πάντες ὅτι μάλιστα συχνούς· τοῦτο δὲ, κτίσεα ἐσίτευον, ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους, καὶ λιμναίους, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήρια καὶ κρητῆρες ἐποιεῦντο, καὶ πάλλα ὅσα ὅτι τερπνὰ πέλεται πρὸς δαῖτα. Ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τοῖσι ὁμοσιτίοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς φορβὴν μοῦνα παρεσκεύαστο. ὅκως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιὴ, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἑτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς καθιζόμενος ποιέεσκε Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔσκε ὑπαίθριος. ὡς δὲ δείπνου γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν, δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δὲ, ὅκως πλησθέντες νύκτα αὐτὴν ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τήν τε σκηνὴν ἀναστάντες, καὶ τὰ ἐπίπλα πάντα λαβόντες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδέν, ἀλλὰ φερόμενοι. Ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρείτεω ἔπος δὴ εἰρημένον ἐγίνετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρείτῃσι, πρωϊσημεῖ αὐλοῖς καὶ γυναῖκας, ἐλθούσας ἐς τὰ σφέτερα ἱερὰ, ἵζεσθαι ἱκετίας τῶν θεῶν, εὐχομένους καὶ τῶν λοιπῶν σφι ἀπαμύνειν τῶν ὑπόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα· τῶν τε παρεοχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δὶς ἐπ' ἡμέρης σιτέεται σῖτον αἱρέεσθαι. παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρείτῃσι, εἰ καὶ ἄριστον παρεσκευάζετο ὁμοῖα τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑποδύεσθαι Ξέρξεα ὅτι τάχιστα, ἢ καταμείναντας, κακίστους πάντων ἀνθρώπων ἀπολωλέναι. Οἱ μὲν δὴ

nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæ iacturam se fecisse existimabat. At ii Græci qui exercitum excipiebant, quum Xerxi cœnam pręberent, in omnem miseriam deuenere, adeo quidem vt suis laribus efficerentur extorres. Dum autē Thasii pro suis vrbibus quæ in continente sunt Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animo, vir inter populares illustris, erogauit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. Eam rem vbi qui præerant proposuere aliis circa vrbibus, (tale enim conuiuium iampridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc vbi accepere, præsertim præconibus passim prædicantibus, tunc vero oppidani frumentum quod in vrbibus erat, inter se distributum molebant, farinamque triticeam hordeaceamque in complures menses faciebant. Ad hæc excogitauere ob pretium optima quæque pecora saginare, & altiles aues habere, terrestres palustresque, in cortibus & in viuariis, ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteaque pocula & crateres faciebant, & cetera quæ mensæ imponuntur. Hæc omnia ipsi regi & iis qui cum illo vescebantur, fiebant: cetero autem exercitui, quæ ad esum duntaxat præcepta erant. [2] Sub aduentum autem exercitus, tabernaculum vbi exercitus maneret, statuebatur: reliqui sub dio agebant. Vbi tempus cœnæ aderat, tunc conuiuatores quidem laborem sustinebant: isti vero quum expleti noctē illic exegerant, postero die reuulso tentorio & omni apparatu sumpto, ita abscedebant, nihil relinquentes, sed omnia asportantes. Vnde Megacreontis viri Abderitę elegans dictū extitit, qui suasit Abderitis vt vniuersi, mares pariter ac feminæ, sua delubra adirent, supplicitérq; diis assidentes precarentur vt posthac dimidium futurorum malorum à se propulsaretur. nam de præteritis magnā se gratiam illis habere, quod rex Xerxes non bis quotidie cibum capere consuesset. Fore enim vt Abderitę, si iuberentur vt etiam prandium simile cœnæ instruerent, aut non præstolarentur Xerxem aduenientem, aut præstolati, pessime inter omnes homines afflige rentur. Et isti quidem quanquam

CXVIII CXIX CXX CXXI

1 Pulcherrimas quasque pecudes pretio comparantes, saginabant, altilesque aues habebant, terrestr. 2 Quum autem aduenit exercitus, paratum quidem fuit tabernaculum, *vel*, *tentorium* quod fixerant, quo ipse Xerxes pro diuersorio vtebatur: reliquus autem exercitus sub dio agebat. Vbi autem cœnæ tempus adfuit, tunc conuiu.

grauate

grauate, tamen quod ſibi imponebatur exequebantur. Xerxes vero ex Acantho duces claſſis à ſe dimiſit, iuſſos ad Thermam cum claſſe ſe opperiri. Eſt autem Therma in Thermæo ſinu ſita, à qua ipſe ſinus habet cognomen. Hanc enim compendiariam magis viam eſſe audiebat. nam è Doriſco ad Acanthum vſque ita inſtructus exercitus iter fecerat, tripartito diuiſus omnis, iuſſu Xerxis: vt vna pars ſecundum mare iret pariter cum claſſe, cui parti præerant Mardonius & Maſiſtes: altera per mediterranea cui præerant Trintatæchmes & Sergis: tertia inter has media, cum qua Xerxes ipſe incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo. ¶ Nauticus porro exercitus vbi à Xerxe diſceſſit, foſſam enauigauit in Atho depreſſam ac perductam ad ſinum in quo Aſſa & Pidorus & Singus & Sarga vrbes ſitæ ſunt. Ex quibus ſumpto commilitio, perrexit ire ad ſinum Thermæum: circumuectuſque Ampelon promontorium Toronæum, præternauigauit has Græcas vrbes, (vnde & naues & commilitium ſumpſit) Toronam, Galepſon, Sermylam, Mecybernam, Olynthum: quæ regio nunc Sithonia nominatur. Ab eo promontorio Ampeli præcidens mare vſque ad promontorium Canaſtræum, totam fere Pallenam præteruectus eſt. illinc quoque & naues & commilitium ſumpſit, ex Potidæa, ex Aphyti, ex Noua vrbe, ex Ægа, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ ſunt vrbes ſitæ in Pallena, Phlegra prius appellata. Pernauigata hac regione, ad præſtitutum locum peruenit, ſumptis etiam militibus è vicinis Pallenæ vrbibus ac Thermæo ſinui conterminis: quibus hæc nomina ſunt, Lipaxus, Combrea, Liſſæ, Gigonus, Campſa, Smila, Ænea. quarum regio adhuc Croſſæa nominatur. Ab Ænea autem, (in qua finis enumerandarum vrbium mihi factus eſt) iam ad ipſum Thermæum ſinum curſus claſſis extitit, & ad terram Mygdoniam: donec ad Thermam, quo præceptum erat, peruentum eſt, & ad vrbem Sindum, & ad Chaleſtrã ſuper Axium ſitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiæide: cuius terræ Bottiæidis arctum ad mare locum obtinent vrbes Ichnæ & Pella. Hic nauales copiæ circa flumen Axium & vrbẽ Thermam & alias in medio horũ vrbes

CXXII

CXXIII

CXXIV

πιεζόμενοι, ὁμοίως δ' ὑπεδεκανόμενον ἐπετέλεον. Ξέρξης μὲν ὦν τὸν Ἀκάνθιον στρατηγοῖσι τοῖσι στρατηγίσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἐκέλευε μένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἑωυτοῦ ἐς ἰέναι πορεύεσθαι. Θέρμη μὲν τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένῃ, ἀπ' ἧς ὁ κόλπος οὗτος τὸ ἐπώνυμόν ἐστι ἔχει. ταύτῃ γὰρ ἐπιθυμέοντο στρατόπεδον ποιῆσαι. μέχρι μὲν δὴ Ἀκάνθου ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐπορεύετο· τρῖς μοίρας ὁ Ξέρξης διασάμενος πέμπτα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ. ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίστης. ἑτέρην δὲ τεταγμένην ἦιε τὸν στρατὸν τελευταίην μέσην, τὸν ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Σέργις. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦιε μὲν δὴ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς δὲ παρείχετο Σμερδόνεά τε καὶ Μεγάβυζον. Οἱ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπείθη ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διέπλωσε τὸν διώρυχα τὸν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχουσαν δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἀσσά τε πόλις καὶ Πίδνα καὶ Σίγγος καὶ Σάργη οἴκηνται, ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τούτεων τῶν πολίων στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπεχόμενος ἐς ὃν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἄμπελον τὸ Τορωναίην ἄκρην, παρημείβετο Ἑλληνίδας ταύτας πόλις, (ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρέλαβε) Τορώνην, Γαληψόν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὄλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρη αὕτη, Σιθωνίη καλέεται. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω, συνταμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ὅτι κατα στρατὴν ἄκρην, ὃ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης αἰπεχέστατόν ἐστι, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμβου, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γάρ εἰσι αἱ τὸν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώρην, ἔπλεε ἐς ὃ τοῦ ἐρημένου, τὸ Σκαμβαίων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσοικέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμηρευσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ· τῆσι οὐνόματα ἔστι τάδε, Λίπαξος, Κώμβρεα, Λισαί, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλη, Αἴνεια. ἡ δὲ τευτέων χώρη, Κροσσαίη ἔπειτα καλέεται. Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὸ ἐτελεύτων καταλέγων τὰς πόλις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτὸν τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ πλόος, καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἐς τε τὸν προειρημένην Θέρμην, καὶ Σινδόν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, διὰ τὸν Ἄξιον ποταμὸν, ὃς ῥέει χώρην τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαίδα· τῆς ἔχονται ὁ παρὰ θάλασσαν τεῖνον χωρίον πόλις Ἴχναι τε καὶ Πέλλα. Οἱ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτὸν παρὰ Ἄξιον ποταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ ἀς μεταξὺ πόλις ἰδρύεον,

267

Τετταρα-
τάιχμης

ϖεζὸν βασιλῆα, ἐς ϛρατοπεδεύετο· Ξέρξης ὦν ἐπ' ὁ πεζὸς ϛρατὸς ἐπορεύετο σὺν τ' Ἀκάνθῳ, τ' μεσόγαια πάντων τ' ὁδῷ, διὰ Παιονικῆς καὶ Κρηϛωναίων διὰ ποταμὸν Χείδωρον, ὃς ἐκ Κρηϛωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, καὶ ἐξίει ϖρὸς θάλασσαν τὸν ἔλος τὸν ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ. Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόρῃσι καμήλοισι. καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα, μήτε μιν ὠδενὸς ἅπτοντο ὅτε ὑποζυγίου, ὅτε αὐθρώπου, εἰ μὴ τὰς καμήλους ἐκεραΐζον μόνας. θωϋμάζω δὲ ἔγωγε τοῦτο, τί κοτε ἐὸν, τ' μὴ σφι τὸ αὐτὸ νόμισμα ἐγένετο πρὸς ἅπαντα τὰ ἄλλα θηρία· τὸ μήτε πρότερον ὀπωπέναι μήτε ἐπειρέσθαι αὐτό. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τ' τὰ κέρεα ὑπερμεγάθεά ἐϛι· τὰ ἐς τὰς Ἕλληνας φοιτέοντα. ἔχει δὲ οἷσι λέουσι ὅρος ὅ, τε διὰ Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέϛος, καὶ ὁδὶ Ἀχαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε γὰρ ὁ πρὸς τ' ἠῶ τοῦ Νέϛου ὑδαμόθι πάσης τ' ἔμπροσθεν Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε ἐξ ἑσπέρης τοῦ Ἀχελῴου ἐς τὰ ἐπιλοίπω χελῴου ἐς τὴν ὑπολοίπην ἠπειρον, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τούτεων τ' ποταμῶν γίνονται. Ὡς δὲ ἐς τὸν Θέρμον ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτοῦ τ' ϛρατιήν. ἐπεῖχε δὲ ὁ ϛρατὸς αὐτοῦ ϛρατοπεδεύόμενος τ' παραθαλασσίην χώρην, τοσήνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τ' Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεω τε ποταμοῦ καὶ Ἁλιάκμονος, οἳ ὁρίζουσι γῆν τ' Βοττιαίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὸν ῥέει δι' ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐϛρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χώρεσι οἱ βάρβαροι. τ' δὲ καταλεχθέντων τούτεων ποταμῶν, ἐκ Κρηϛωναίων ῥέων Χείδωρος, μοῦνος οὐκ 268 αὐτέχεσε τῇ ϛρατιῇ πιὸν ὕδωρ, ἀλλ' ἐξέλιπε. Ξέρξης δὲ ὀρέων ἐκ τ' Θέρμης ὄρεα τὰ Θεσσαλικὰ, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τ' Ὄσσαν, μεγάθεί τε ὑπερμήκεα εἰδότα, ἀπὸ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα ϛεινὸν πυθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε εἶναι ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θηήσασθαι τ' ἐκβολὴν τ' Πηνειοῦ· ὅπ τ' ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν ἀπὸ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περαιβοὺς τοὺς ἀπὸ Γόννου πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέϛατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὡς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα, ἐσβὰς ἐς Σιδὼ ἰνν ἐα, ἐς τριήρεα ἐσέβαινε αἰεὶ ὅκως οἱ ἐθέλοι τοιοῦτο ϖοιῆσαι, ἀνέδεξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν ϛρατὸν ϛρατιήν. Ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐθηήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ,

ſtatiua habuere, regẽ opperientes. Huc peruenire volens Xerxes, Acantho profectus cum terreſtribus copiis mediterranea præcidebat, peragrans Pæonium agrum atq; Creſtonicum, ſuper amnem Chidorũ, qui è Creſtonæis initio ſumpto, per terram Mygdoniam fluens, in paludem quæ eſt ſupra Axium euoluitur. Hâc iter faciente Xerxe, leones CXXV impetũ dederunt in camelos qui commeatum portabant. Sub noctem enim relictis locis conſuetis eo deſcenderũt, nulloq; alio neque iumento neq; homine tacto, in camelos graſſati ſunt. [1] Cuius rei cauſſam admiror, quod leones, quoties aliunde eis eſt quo indigent, abſtinent ab inuadendis camelis: quod animal nunquam antea nec experti fuerant illic, nec viderant. Sunt autem CXXVI per ea loca leones multi, & boues agreſtes prægrandibus cornibus, quæ ad Græcos veniunt. Leonum autem terminus eſt Abderorum flumen Neſtus, & Achelous, qui per Acarnaniam fluit. nam nemo aut ad aurorã trans Neſtum vſquam gentium viſerit leonem in Europa, aut trans Acheloum ad Heſperũ in reliqua continente: ſed in horum fluuiorũ medio leones gignuntur. Poſt- CXXVII quam autem Thermam venit Xerxes, ibi ſubſtitit, tantum maritimi ſpatii occupantibus caſtris quantum eſt ab vrbe Therma & Mygdonia vſque ad confluentem Lydei & Haliacmonis, vbi agrũ Bottiæicum Macedonicumque diſterminant. In his locis ſtatiua habuere barbari: quibus potantibus ſolus ex iis qui commemorati ſunt amnibus Chidorus è Creſtonæis fluens non ſuppetiit, ſed defecit. Xerxes è Therma proſpici- CXXVIII ens Theſſalicos montes, Olympum & Oſſam, præcelſæ magnitudinis, audienſque in medio eorum anfractum anguſtum eſſe, per quem fluit Peneus, & illic viam eſſe quæ in Theſſaliam fert, cupidine captus eſt nauigandi ad oſtium Penei inſpiciundum: quia ſuperiorẽ viam tenenti erat eundũ per Macedones ſuperne habitantes ad Peræbos, præter Gonnum vrbem. nam hác tutiſſimũ iter eſſe audiebat. ¶ Atque vt cõcupiuit, ita & fecit. itaque conſcenſa naui Sidonia, (quam ſemper conſcendebat quoties ei tale aliquid facere libebat) extulit ſignũ ceteris nauibus proficiſcendi, relictis illic terreſtribus copiis. Eo poſtquam peruenit, oſtia Penei contemplantem

1 Miror autem qui fieret vt leones à ceteris quidem abſtinerent, camelos autem inuaderent: quod animal &c.

ingens

ingens admiratio quum subiret, accitos viæ ductores interrogauit nunquid flumen posset auerti, vt alibi mare in-
CXXIX grederetur. Narratur autem Thessalia quondã lacus fuisse, vtpote conclusa vndiq; præaltis montibus. nam quod Thessaliæ ad auroram spectat, id Pelion & Ossa iunctis inter se radicibus præcludunt: quod ad ventum aquilonem, id Olympus: quod ad Hesperũ, id Pindus: quod ad meridiem & ventum austrum, id Othrys: quod inter hos montes medium, id Thessalia est, ita deuexa vt cum alii frequentes amnes in eam defluant, tum hi quinque præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus: qui è montibus Thessaliã cingentibus in eam planitiem confluentes, per vnum anfractum & eum arctum in mare euadunt, in vnam aquam omnes redacti: qui simulac confluentem fecerunt, Peneus retento suo nomine ceteros innominatos reddit. Fertur quondam, quum nondum esset hic anfractus per quem flumina mearent, hos fluuios & præterea lacum Bœbeidem non fuisse nominatos quemadmodũ nunc, & tamẽ non minus quam nunc fluxisse, sed suis fluentis omnẽ Thessaliam effecisse pelagus. Ipsi quidem Thessali memorãt Neptunũ fecisse conuallem per quam meat Peneus, haud absurde sentientes. qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræmotu diducta sunt, huius dei esse opera, ei cernenti hunc locum videtur Neptunus id fecisse. namque diductio illa montium (vt mihi videtur) terræmotus est opus.
CXXX Xerxi autem interroganti nunquid alibi exirent in mare ostia Penei, deductores sui rem compertam habentes, Rex, inquiunt, nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus quam iste hîc. cuncta enim vndique montibus redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur, Solertes sunt viri Thessali, qui suæ sibi imbecillitatis conscii, iampridem cum alia præuiderunt, tum vero hoc, quod regionẽ habeant facilem occupatu, & mature expugnabilem. Solũ enim hoc esse negociũ, flumen, obstructo anfractu, auersoq; alueo per quem meat, in eorum terram inducere, à quo omnis Thessalia præter montes aquis obduceretur. Hęc ità se habere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniã Thessali è Græcis principes regi sese tradiderant,

ἐνθυμάτι μεγάλῳ ἐσίγετο. καλέσας δὲ τοὺς καλη-
γεμόνας τὰ ὁδῶν, εἴρετο εἰ τὸν ποταμὸν ὅστι τῷ ἀπατρέ-
-ψαντα, ἑτέρῃ ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. Τῶν δὲ
Θεσσαλίην λόγος ὅστι ἐὸν παλαιὸν εἰ λίμνην, ὥστε γε
συγκεκλῃσμένην πάντοθεν ὀρεσφι μήκεσι ὕρεσι. τὰ
μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἠῶ ἔχοντα, τό, τε Πήλιον ὄρος
καὶ ἡ Ὄσσα ἀποκλείει, συμμισγόντα σφέα ἐωυτοῖσι
ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου, Οὔλυμπος·
τὰ δὲ πρὸς ἑσπέρην, Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην
τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὄθρυς. Τὸ μέσον δὲ τουτέων τῶν
λεχθέντων ὀρέων ἡ Θεσσαλίη ὅστι, ἐοῦσα κοίλη. ὥστε
ὦν ποταμῶν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτὴν ἐσβαλλόντων, τῶν καὶ πρ.
πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ Ἀ-
πιδανοῦ, καὶ Ὀνοχώνου, καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσου· οἱ μὲν
νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν ὀρέων τῶν
περικλῃόντων τὴν Θεσσαλίην οὐκ ὀνομαζόμενοι, δι' ἑνὸς
αὐλῶνος καὶ τούτου στεινοῦ, ἔκφοον ἔχουσι ἐς θάλασ-
σαν, περισυμμίσγοντες δὲ ὕδωρ πολὺ ἐς τωὐτό·
ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι τάχιστα, εὐθὺς τὸν ἤδη ὁ
Πηνειὸς τῷ οὐνόματι καταπεφατέαν, ἀνωνύμους τοὺς
ἄλλους ποιέει εἶναι. Τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐόντος
κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεξόου τούτου, τοὺς ποταμοὺς
τούτους, καὶ πρὸς οἵοισι πολλοῖσι τοῦσι τῶν Βοι-
βηίδα λίμνην, οὔτε οὐνόματα ἔχεσθαι κατάπερ νῦν, ῥέ-
ειν τε σφέα ἥσσονα ἢ νῦν· ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσ-
σαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτὰ μὲν νυν Θεσσαλοὶ
φασὶ Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ
Πηνειός· οἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Πο-
σειδέωνα τὰ γῆ σείειν, καὶ τὰ διεστῶτα κατὰ σεισμοῦ,
τοῦ θεοῦ τοῦτο ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν, φαίη Πο-
σειδέωνα ποιῆσαι. ἔργον γὰρ ὅστι σεισμοῦ, (ὡς ἐμοὶ
φαίνεται) ἡ διάστασις τῶν ὀρέων. Οἱ δὲ κατη-
γεόμενοι, εἰρομένου Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς
θάλασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶ-
πον, Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυ-
σις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἥδε αὕτη. οὔρεσι
γὰρ περιεσφαίωται πᾶσα ἡ Θεσσαλίη. Ξέρξεα δὲ
λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα, Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσ-
σαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο, γνω-
σιμαχέοντες καὶ τἆλλα, καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον εὐά-
ρετόν τε καὶ εὐχυάλωτον. Εἰ γὰρ πολέμιόν σφι πρῆγμα αὖ
ἦν μοῦνον ἐπεῖναι σφέων ὅτι τὴν χώρην, χώματι
ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ ἀπατρέψαν-
τα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥεέθρων. ὥστε Θεσσαλίην πᾶ-
σαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπὸ βυθὸν γενέσθαι. ταῦ-
τα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, ὅτι πρῶ-
τοι Ἑλλήνων ἐόντες Θεσσαλοὶ ἑκόντες ἑωυτοὺς ἔδοσαν βασιλεῖ,

1 Hæc autem quæ dicebat, ad Aleuæ liberos spectabant, quod quum Thessali essent, primi inter Græcos regi se tradidissent,

δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ πρώτου σφέας τὸ ἔθνεος ἐπαγγέλλεσθαι Φιλίππῳ. εἰπὰς ὦν ταῦτα, καὶ θεησάμενος, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην. Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. ὃ γὰρ δὴ οὖρος ὁ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τετημορέας, ἵνα ταύτῃ διεξίῃ ἅπασα ἡ στρατιὴ ἐς Περαιβούς. οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἴτησιν, ἀπικέατο, οἱ μὲν, κενοὶ, οἱ δὲ, φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν ὦν δόντων ταῦτα ἐγίνοντο οἵδε, Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περαιβοὶ, Λοκροὶ, Μάγνητες, Μηλιέες· Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. δῆτα τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔλαμον ὅρκιον, οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀφέμενοι. ὃ δὲ ὅρκιον ὧδε εἶχε· Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς, Ἕλληνες ἐόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταξ αἴτων σφι δῦ τ' ὁπλισμάτων, τόσους δεκατοῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. Ὃ μὲν δὴ ὅρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Πέρσης δῆτα γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶν δὲ εἵνεκα· ἐσβαλόντες Δαρείου πέμψαντος ἐπ' αὐτοὺς τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτήσοντας ἐς τὸ βάραθρον ἔρριψαν, οἱ δὲ ἐς φρέαρ ἐμβαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ σφι τουτέων φέρειν τῷ βασιλέα. ἧστέων μὲν εἵνεκα οὐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας. ὅ, τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνώλεσε αὐτοὺς, θέλοντι γενέσθαι οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη. ἀλλὰ τοῦτο μὲν δι' ἄλλο τι ἐγένετο τοῦ αὐτοῦ τούτου δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι δὲ ὧν Λακεδαιμονίοισι μηνῖσις κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱρὸν. εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκηίαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρεα δίδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιερησαμένοισι θυομένοισι οὐκ ἐδυήσατο· τοῦτο δὲ δὴ χρεὸν συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορὴν χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλίης τε πολλάκις συλλεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βούλοιτο Λακεδαιμονίων ὑπὲρ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σωφάνης τε ὁ Ἀινήτεω τοῦ καὶ Βουλὶς ὁ Νικολέω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γενόμενοι δῦ, καὶ χρήμασι αἰνεόμενοι ἐς τὰ μάλιστα, ἐθελοντὴν ὑπέδυσαν ποινὴν τίσαι Ξέρξῃ τῷ Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. δῦτω Σπαρτιῆται δύντες ὡς ἀποθανευμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ

269

ratus id illos per totam nationem diuulgaturos. Hoc loquutus, & locum contemplatus, Thermam renauigauit. V- CXXII
bi complures dies circa Pieriã est commoratus (nam montem Macedonicum, vt illac in Peræbos omnis transiret exercitus, tertia eius pars repurgabat) eodem [1] legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam afferentes. Quam qui dederunt eo- CXXIII
rum, hi fuere, Thessali, Dolopes, Enienses, Peræbi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phthiotę & Thebani, ceterique Bœoti præter Thespienses & Plataenses: [2] cum quibus ii Græci *Perabi* percusserant fœdus qui bellum aduersus barbarum sumpserant. fœdus autem ita habebat: Quicunque Græci se dedidissent Persæ, non adacti necessitate, [3] eorum decimum quenque, rebus bene constitutis, se deo qui Delphis est, deuoturos. Ita apud Græcos iusiurandum se habebat. ¶ Xerxes autem neq; CXXIII
Athenas neque Spartam legatos terram petitũ miserat, ob id quod quos ante Darius ad hoc ipsum misisset, eorũ alios isti in barathrum, alios in puteum deiecerant, iubentes eos illinc terram & aquam ferre ad regẽ. Hac de caussa nullos illuc ad petendum misit. Et Atheniensibus quidem, quod ita [4] legatos tractarint, quid triste contigerit non queo dicere, nisi quod eorũ solum cum vrbe vastatum est: quod tamen ipsum non ea
caussa suspicor contigisse. Lacedæ- CXXIV
moniis vero ira Talthybii, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. est autem Spartæ Talthybii templũ, cum eius posteris qui Talthybiadæ nominãtur, quibus honos [5] legationis Spartanorum semper tribuitur. Itaque post eam rem Spartiatæ, quum læta exta eis non essent, idque diu contingeret, pertæsi huius calamitatis Lacedæmoniorũ, cœtu frequenter coacto hoc edictum proposuere, siquis Lacedæmoniorum vellet pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ, & natalibus & opibus inter primos, vltro se obtulerũt ad satisfaciẽdum sua pœna Xerxi Darii filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiatæ tanquã mortẽ obituros, miserũt ad Medos. Digna autẽ ad- CXXV

---

exiſtimabatque Xerxes illos à tota natione amicitiam, *vel, conſœderationem*, ſibi ſpondere. *Id eſt, Hæc autem dicebat de Theſſalis ratione habita illius quod Aleuada fecerant. ſperabat enim totam nationem factum illorum imitaturam.* 1 Caduceatores 2 Aduerſus quos ii Græci percuſſerunt fœd. 3 Hos, rebus bene conſtit. ad ſoluendam deo Delphico decimam adigere. *Poteſt tamen & paulo aliter exponi δεκατοῦσαι.* 4 Caduceatores 5 Obeundorum præconiorum ex Sparta

mira-

miratione cum hæc audacia horum virorum, tum verba ab eis habita. nam Susa tendentes, ad Hydarnem Persã Asianæ oræ maritimæ præfectum venerunt: qui eos hospitaliter munificeq; acceptos, his verbis interrogauit, Viri Lacedæmonii, quid *ita* respuitis effici amici regis? cernite enim ex me & meo statu quam scit honore prosequi rex viros egregios, [1] vos itidem honoraturus si vos ipsi ei dederitis. Videamini modo apud eum viri egregii: quoniam singuli vestrûm rege donante, principatum Græciæ obtinebunt. Ad hæc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non ex æquo consilium tuum ad nos spectat atque ad te, qui condicionis quam suades expertus es, nostræ inexpertus. nam eam quidem nosti: libertatem autem nondum expertus es, vtrum sit dulcis an non. quæ si tibi experta foret, non vt hastis sed vt securibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes. Hæc Hydarni
CXXXVI respondérunt. Dehinc vero vt ascenderunt Susa, & in conspectum regis venerunt, principio iubentibus satellitibus ac vim afferentibus vt procumbentes regem adorarent, [2] & per capita eos ad id agendum impingentibus, negauerunt se vnquam id esse facturos. neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id venisse. Posteaquam autem in hoc repugnauerant, secundo loco hæc & his similia dixere, Rex Medorum, nos miserunt Lacedæmonii ad luendam pœnam pro iis [3] legatis qui Spartæ interiere. Hæc istis dicentibus, Xerxes præ magnanimitate negauit se fore Lacedæmoniis similem. illos enim interimendis legatis ius omnium hominum confudisse: se vero quod illis exprobraret, id non esse facturum: neq;, eos occidendo, Lacedæmonios culpa soluturum.
CXXXVII Hac re per Spartiatas gesta, impræsens ira Talthybii cessauit: etsi Spartam reuersis Sperthie & Bule, [4] longo deinde tempore interiecto excitatum est inter Peloponnenses & Athenienses bellum, vt Lacedæmonii aiunt. quod mihi diuinitus maxime videtur esse gestum:

τόλμα τυτέων τῶν ἀνδρῶν θωύματος ἀξίη, καὶ πάλε
ως ἐς τόδε σι τὰ ἔπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σῦσα,
ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἐὼν μὲν
γένος Πέρσης, γρατηγὸς δὲ τῶν παραλασίων ἀν-
θεφτων τε καὶ τῆ Ἀσίη· ὃς σφεας, ξεινία προθέμε-
νος, εἰς ἑωυτὸν ξείνιζων δή, εἴρετο τάδε, Ἄνδρες Λακεδαι-
μόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλέι φίλοι γενέσθαι; ὁρᾶτε
γὰρ ὡς ἐπίσαται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς ἁμᾶς, ἐς
ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες· ὥστε δὴ
καὶ ὑμῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλέι, (δεδόξαδε
γὰρ τοῖς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοὶ) ἕκαστος ἂν ὑμέων
ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος, δόντος βασιλῆος. τοῖς ταῦ-
τα ἐπειρώτα τάδε, Ὑδάρνες, οὐκ ὀξύ ἴσον γίνε-
ται συμβουλίη ἥ τε ἐς ἡμέας τείνουσα. τῦ μὲν γὰρ πεπειρη-
μένος συμβουλεύεις, τῦ δὲ ἀπείρεος ἐών. ὁ μὲν γὰρ
δοῦλος εἶναι ἐξεπίστεαι, ἐλευθερίης δὲ ὅκως ἐπειρήθης,
οὔτε εἰ ἔστι γλυκύ, οὔτε εἰ μή. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρή-
σαο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς
μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. Ταῦτα μὲν Ὑδάρ-
νεα ἀμείψατο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς
Σοῦσα, καὶ βασιλέι ἐς ὄψιν ἦλθον, τοῦτο μὲν, τῶν
δορυφόρων κελευόντων, καὶ ἀνάγκῃ σφι προσφε-
ρόντων προσκυνέειν βασιλέα προσπίπτοντας, οὐκ
ἔφασαν, ἀθερίζοντες ταῦτα ποιήσειν τὰ οὐδαμῶ. οὔτε γάρ σφι ἐν νόμῳ εἶ-
ναι ἄνθρωπον προσκυνέειν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἥκειν.
ὡς δὲ ἀπεμαχέσατο τούτῳ, δεύτερά σφι λέγουσι
τάδε, καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα, Ὦ βασιλεῦ Μή-
δων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐ-
σπαρτιητέων ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων
τίσοντας. λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα, Ξέρξης ἐπαι-
νεσάτω μεγαλοφρονσύνης, ὃς ἔφη ὁμοίους ἔσεσθαι Λακε-
δαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων
ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐτὸς
δέ, τὰ ἐκείνοισι ὅτι πλήσας, ταῦτα ἂν ποιήσειν, οὐδὲ
αὐτὰ ποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους
τῆς αἰτίης. Οὕτω μὲν Ταλθυβίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποι-
ησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο τῦ παραυτίκα,
καίπερ ἀπονοησάντων ἐς Σπάρτην Σπερχίεώ τε καὶ
Βύλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπιγενόμενον τῦ
Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λα-
κεδαιμόνιοι. τὸ μοι ἐν τοῖσι θεόπεμπτον φαίνεται γενέσθαι.

1 Sic & vos, si regi vos tradatis, ab illo singuli (quippe qui magnam de vestra fortitudine opinionem conceperit) principatum *alicuius* nationis Græcæ sitis consequuturi. Ad quæ illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non das nobis par vtrinque consilium. tu enim qui nobis consilium das, vnum expertus es, alterum nequaquam. nam seruus esse didicisti. at libertas dulcis sit necne, nondum es expertus. Si enim illam expertus esses, non vt hastis &c. *Illud* ἐκ ἴσου &c. *potest* & *ita verti*, Non pari vtrinque ratione das nobis consilium. *q. d. Quum suades nobis vt condicionem tuam nostra anteponamus, res duas inter se comparas non tibi æqualiter notas. Illud autem* ἐφέρπει *potest etiam verti* Cernitis, & *fortasse melius.* 2 Negauerunt se, vel si in caput protruderentur, hæc vllo modo facturos. *Alioqui phrasis illa* Præcipitem dari *significat. Eo autem sensu quem Valla sequutus est, videtur dicturus fuisse potius Herodotus,* καὶ ἀνάγκην προσφερόντων, καὶ ἐπὶ κεφαλὴν αὐτοὺς ὠθεόντων. *Sed alteri sensui videtur aptius fore* οὐδὲ ὑπέδυσαν.

3 Caduceatoribus 4 Sed longo post tempore rursum excitata fuit in bello Peloponnesiorum & Athenienſium, vt Laced. aiunt. quod mihi diuin. m. contig. se videtur.

ὅτι μὴν γὲ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, δίκαιοι οὕτω ἔφερε· ὃ δ' ἂν συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τουτέων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλέα ἐπὶ θανάτῳ, ἐς Νικόλαόν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀριστέην τὸν Σπερθίεω, ὡς εἷλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος, ὁλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ὧν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τοῦ μήνιος. οἱ γὲ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, πρόδηλοι ἐγένοντο ἐόντες ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηίκων βασιλέος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἁλόντες ἐν Βισάνθῃ τῇ ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικήν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ αὐτέων, καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδειμάντου, Κορίνθιος ἀνήρ. Ταῦτα μὲν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου. Ἐπομνήμη δὲ ὅτι οὐ παρέστιον λόγον. ἡ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος ὄνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνῃ, κατῆκτο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίῳ πρήγματι ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων δόντες γῆν καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ εἶχον θάρσος ὡς δοῦλον πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τὸν βάρβαρον· οἱ δὲ δόντες, ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν βάρβαρον, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν αἰτιᾶσθαι τὸν πόλεμον, μηδίζοντων δὲ πρόθυμος. Ἐνθαῦτα αἰσχύνομαι ἐξεργόμενος γνώμην ἀποδέξασθαι, ὅτι φθόνον μὲν πρὸς τὸ πλεόνων αἰεὶ ἐόντων, ὅμως δή, τό γε ἐμοὶ φαίνεσθαι, ἀληθέα, οὐκ ὑποκρύψω. οἱ Ἀθηναῖοι καταρρωδήσαντες τὸν ὑπερκείμενον κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἢ καὶ μὴ ἐκλιπόντες, μείναντες, ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ· τὴν δὲ θάλασσαν, ἐδάμησαν ἐπιβαίνοντες ἀμφότεροι βασιλεῖ. εἰ τοίνυν τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἐπεῖχε Ξέρξῃ, κατά γε αὐτὸν ἦν πρήσσειν τοιάδε ἐγένετο· εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων χιλιόνες ἦσαν ἑλληνικοὶ ἐπὶ τῇ Ἰσθμῷ Πελοποννησίοισι, προδόντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τῷ συμμάχων ἐκ ἐόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, καὶ πόλις ἁλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμεινώθησαν. μεγάλα μεινωθέντες δὲ ἂν, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα γενναῖα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα μὲν ἔσται ἔσχατον, ἢ

quia ira Talthybii nuncios corripuerit, nec prius quieuerit. Quod autem ira inciderit in eorum qui ad regem ascenderunt filios, Nicolaum Bulis, & Aneristum Sperthiei filium, qui piscatores Tirynthios in naui oneraria plena viris nauigantes cepit, manifestum est apud me diuinitus id factum esse, ex ira dei: quod nuncii qui in Asiam à Lacedæmoniis mittebantur, proditi à Sitalce Tirei filio Thracum rege, & à Nymphodoro Pythei filio viro Abderita, excepti sunt iuxta Bisantem quæ est in Hellesponto, & adducti in Atticam, ab Athenienſibus necati sunt: cumque iis Aristeas Adimanti filius, Corinthius. Verū hæc multis post regis expeditionem annis gesta sunt. ¶ Quæ expeditio cxxxvii
(vt ad superiorem orationem redeam) nomine quidē tendebat contra Athenas, re tamen vera contra cunctam Græciam. Eam diu ante Græci quum audissent, non perinde omnes affecti sunt. nam ii qui terram & aquam dederant Persæ, fiduciam animo præsumebant tanquam nihil ingratum passuri à barbaro: qui non dederant, magno in metu versabantur. quippe quum nulla tanta classis esset in Græcia quæ posset excipere inuadentem, præsertim plerisque bellum detrectantibus, & libenter ad partes Medorū inclinantibus. Hoc cxxxviii
ego loco necesse habeo ferre sententiam apud multos quidem homines inuidiosam, [2] non tamen quod mihi videtur verum dissimulabo: an Athenienses formidantes periculum quod impendebat, patriam deseruissent: an, non deserentes, sed permanentes sese dedissent Xerxi, nihil omnino aduersus regem in mari facere conati: an nemo mari se opposuisset Xerxi, arque hæc in continenti gesta essent: an etiam multæ loricæ essent muris inductæ à Peloponnensibus per Isthmum: an proditi à sociis Lacedæmonii, iisque non voluntariis, sed per vrbes à classe barbara occupatis, ac deserti fuissent: desertique & magna opera aggressi, generose occubuissent: an hæc passi essent: an,

1 Talthybii enim iram in nuncios incubuisse, nec cessauisse priusquam discessissent, *qui ad luendam pro illis pœnam mittebantur*, ad æquitas postulabat: (*Gall. ad verbum, Le droict le portoit ainsi*) at vero ingruisse illam in eorum filios qui ad regem ob iram illam ascenderant, Nicolan Bulis, *&c. Sed nō videtur mendo vel potius mendis carere totus hic locus, præsertimque illud* ἐξῆλθε, *pro quo* ἐξῆλθον *lego. eo sensu quem hic indicaui, qui tamen nec ipse mihi satisfacit.* 1 Non tamen quod mihi ver. esse vid. subtrecebo. Si Athenienses impendentis periculi metu patriam deseruissent, aut non dess. sed in ea permanentes, se Xerxi dedidissent, regi mari resistere nulli conati fuissent. quod si mari nullus Xerxi restitisset, terra certe ista cōtigissent: Quamuis muri a Peloponnensibus per Isthmum ducti essent multis loricis fulti, Lacedæmonii (vbi eos socii prodidissent, non sua quidem sponte, sed necessitate adacti, quippe quorum vrbes sigillatim a classe barbari caperentur) soli remansissent: soli autem remanentes, *præclaris* in prœlio facinoribus editis, præclara morte occubuissent aut, inquam, hic illis exitus contigisset, aut———

priuſ-

priusquam viderent alios Græcos cum Medis sentientes, cum Xerxe depacti essent: atque ita vtrinq; sub Persis Græcia fuisset. Nam murorũ apud Isthmum loricatorum quænam vtilitas fuisset rege mari potiente, à nemine quiui audire. Nunc autem siquis Athenienses Græciæ liberatores extitisse dicat, profecto non aberrauerit à vero. nam vtrò se illi applicassent, hæ partes erant præponderaturæ: quum vero prætulerint Græciam præstare liberam, nimirum ipsi fuere qui quicquid Græciæ reliquũ erat cum Medis non sentiens erexerũt: quique secundum deos, regem repulerunt. Ac ne oraculis quidem horrendis ac terribilibus, quę à Delphis veniebant, inducti ad Græciam deserendam fuerunt, sed persistentes constituerunt
CXL excipere hostem sua inuadentem. Siquidem consultoribus Delphos missis, vti oraculo volebant: iisque factis apud templũ quæ ritus postulabat, ædem ingressi consederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Aristonice, ita respondit,

Quid miserande sedes populus? fuge ad extima terræ,
AEdibus & [1] globida deserti collibus vrbis.
Nam caput & corpus minime sincera manebunt,
Extremive pedes poterunt superesse manusve,
Aut medium, sed ea ignis edax deformia reddet,
Et Mars acer equis vrgens [2] Asiægena curru.
Atque alias plerasque, tuas [3] non solius arces:
Permultasque deũm sæuis dabit ignibus ædes,
Quas ego præuidi iam nunc sudore [4] madentes,
Atque metu tremere, & de laquearibus altis
Nigrantem cogente malo manare cruorem:
Ite sed ex adyto, atque malis effundite mentem.

CXLI His auditis Athenienſium consultores maximo sunt mœrore affecti. quibus inter sese agitantibus tam triste responsum, Timon Androbuli filius,

τοὺς τὰ, ἑρμένους αὖ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας μηδίζοντας, ὁμολογίην αὖ ἐποιήσαντο τοῖσι Ξέρξεα. καὶ ὅτω δὴ ἐπ' ἀμφότερα ἡ Ἑλλὰς ἐγίνετο ὑπὸ Πέρσῃσι. τῷ γὰρ ὠφελίῃ τὸν τῶν τειχέων τὸν ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐληλαμμένων οὐ δυνάμεναι πυθέσθαι ἦτις δὴ ἦν, βασιλέος ὑπερκειμένου τῆς θαλάσσης· νῦν δὲ Ἀθηναίοισι αὖ τις λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι τὰληθέα. οὗτοι γὰρ ὅτι ἐχώρεον τῶν πρηγμάτων ἐτρέποντο, τοῦτο ῥέψειν ἔμελλε· ἐλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερίην, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετά γε θεοὺς ἀπωσάμενοι. οὐδὲ σφέας χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν, τὰ ἐς δεῖμα βάλοντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέσχοντο ὃν ὁτιοῦν ὅτι τὴν χώρην δέξασθαι. Γέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, χρηστηριάζεσθαι ἦσαν ἕτοιμοι. καὶ σφι ποιήσασι τοῦτο ἰῇσι τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἵζοντο, χρᾷ ἡ Πυθίη, τῇ οὔνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε,

271

Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν φεύγ' ἔσχατα γαίης
Δώματα, καὶ πόλιος τετραχοίδιος ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε ποδὸς νέατοι, οὔτ' ὤν χέρες, οὔτε τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἀζηλὰ πέλει. κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, συρίηισι ἅρμα δι' ὤκων.
Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλ' ἀπολεῖ τυργώματα, καὐ σὺ σὺν οἷσιν·
Πολλοὺς δὴ ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἵ που νῦν ἱδρῶτι ῥεόμενοι ἑστήκασι,
Δείματι παλλόμενοι. χυδὴ δὲ ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
Αἷμα μέλαν κέχυται, τοῖσιδὲ κακότητος ἀνάγκας.
Ἀλλ' ἴτον ἔξ ἀδύτοιο, καὶ ἧσι δι' ὀπὶ δὸς θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμφορὴ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο· προβάλλουσι δὲ σφέας αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ παρεστεῶτος, Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου

—— ceteros Græcos Medorum partes iam antea sequi videntes, cum Xerxe depacti fuissent: atque ita vtrobet modo Græcia in potestatem Medorum veniset. Neque enim ex quoquam intelligere possum quid profuturi fuissent muri per Isthmum ducti, si rex mari potitus fuisset. Nunc igitur, *i. qua quum ita se habeant*, siquis Athenienses Græciæ seruatores extitisse dicat, prof. *Sed hic locus in vulg. edit. Gr. mendis non caret. necesse enim est vt initio ante τὸν Ἀθηναίοισι omissam esse dicamus particulam αι, & non procul inde interpunctionem quæ est post Ξέρξεα, inde translatam post τὰληθέα, collocemus. Sed & hæc forsitan sint, ἦ τοῦτο μὲν ἔκειτο, ἦ ἐκ τοῦ.* 1 *Pro*, Globosæ, *id est, rotundæ.* 2 *Legit ἀσιηγενὶς pro σιεγγενὶς. & pro ablatiuo*, curru, *reponendus videtur accusatiuus*, currum, *vt hæc Græcis respondeant. tunc autem fuerit* Asiægenea *dictum pro* Asiagenem, *vt siquis ex* Omnigenis *faciat accusatiuum* Omnigena *pro* Omnigenam. 3 *Recte legit τὰ σὰ, pro quibus in vulg. edit. habetur τίσιν.* 4 Madere,

τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοίᾳ τῷ μάλιστα, συνεβούλευσέ σφι ἱκετηρίῃσι λαβοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλθοῦσι χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτῃσι. πειθομένοισι δὲ τούτοισι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι,

" Ὦναξ, χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τάσδε ἱκετηρίας τὰς δεῦρό τοι ἥκομεν φέροντες. ἢ οὐ τοι ἀπιόντες ἔτι τοῦδε, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενεόμεθα, ἔστ' ἂν καὶ τέλος τοῦτο γένηται. ταῦτα λέγουσι ἡ προμάντις χρᾷ δεύτερα τάδε,

Οὐ δύναται Παλλὰς Δία Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
Σοὶ δὲ τόδε αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας.
Τῶν ἄλλων γὰρ ἁλισκομένων ὅσα Κέκροπος οὖδας
Ἔνδοθεν ἔχει, καὶ θεμένη τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
Τῆχος τειχόγλυφ ξύλινον δίδοι ἀργύοπα Ζεύς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό σε τέκνα τ' ὀνήσει.
Μὴ σὺ γ' ἱππόσιόν τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀτὰρ ἠπείρου ἕρκος, ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν,
Νῶτον ὀπισθοστρέφας, ἔπι τοι καὶ κεῖνος ἔασεν.
Ὦ θεία Σαλαμὶς, ἀπολεῖς σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

Ταῦτά σφι (ἱππιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἐκείνῳ ἐδόκεε εἶναι) συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελον ἐς τὸν δῆμον, γνώμας πολλὰς καὶ ἄλλας ἐλέγοντο, διζημένων δ' μαντήιον, καὶ αἵδε συνεστηκυῖαι μάλιστα. τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι δεῖν θεὸν τῷ ἀκροπόλῃ χρῆσαι φείσεσθαι. ἦν γὰρ ἀκρόπολις τοπάλαι τῶν Ἀθηναίων ῥηχῷ ἐπέφρακτο. οἱ μὲν δὴ κατὰ δὴ φρασμὸν, συνεξάλλοιτο τοῦτο δὴ ξύλινον τεῖχος εἶναι· οἱ δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν δεῖν θεὸν, καὶ σφέας παρασκευάζεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπιέντας. τοῖς ὦν δὴ τὰς νέας λέγουσι εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος, ἐσφαλὲς τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ἐστὶ τοῦ Πυθίης,

Ὦ θεία Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γνῶμαι τῶν

vir apud Delphos illustris suasit[1] hæc fere, vt sumptis oleæ ramis de integro reuerterentur ad consulendũ suppliciter oraculũ. Obtemperantes ei Athenienses dixere, O princeps, redde nobis oraculum melius de patria, in honorem horum[2] palmitum, quos gestantes ad te venimus. alioqui hinc abs te non abituri sumus, sed in hoc adyto ad obitum vsque permansuri. Hæc dicentibus, antistes iterum hoc modo respondit,

Pallas Olympia cum multis hortatibus vsa,
Et precibus blandita Iouem placare nequiuit,
Hoc tibi fabor item responsum, adamanti propinquans:
Nam captis reliquis quæ limes Cecropis oræ
Intus habet, quodcunque sacer penetrale Citharon,
Iuppiter è ligno murũ Tritonida donat;
Qui soli inuicti tibi sint natisque salutí.
Tu vero aduentum peditumque equitumque quietus,
Terrestresque acies ne præstolare: sed hosti
Terga dato, vel si tibi fors erit obuius vsquam,
Diuina ô Salamis mulierum pignora perdes,
Vsquam vel Cerere sparsa, coeunte vel vsquam.

Hæc legati, vt erant, ita arbitrati priori- CXLII
bus mitiora, postquam conscripserunt, Athenas rediere, reuersique ad populum recitauere: & quũ aliæ multæ sententiæ essent oraculum interpretantiũ, & eæ plurimum perplexæ, quidam è maioribus natu dixere, videri sibi deum respondere saluam fore arcem. olim enim Athenienſium[3] arcem præseptam vallo fuisse. & ii quidem interpretabantur vallum esse hunc ligneum murum. Alii vero dicebant deum significare naues: easq; ceteris omissis ædificari iubebant. [4] Verum eos qui aiebant naues esse ligneum murum, fallebant, *vel Cerere sparsa, coeunte vel vsquam.* Circa hos versus confundebatur eorum sententia

1 *Videtur phrasis Græca ὁμοῖα τῷ μάλιστα respondere potiùs Latinæ*, Vt qui maxime. *vt sit*, Vir illustris. *vel potius*, Vir spectatus, vt qui maxime. *vt illa verba Græca cum δίκαιος iungantur, non cum συνεβούλευσε.* 2 Oliuę palmitum. *Non tamen simpliciter ἱκετηρίαι sunt oliuæ palmites, sed q.d. supplicatorii palmites oliuæ.* 3 Arx circumsepta vallo erat. 4 Sed eorum sententiam qui dicebant naues illum esse murum ligneum, euertebant hæc duo postrema quæ Pythia dixerat, Diuina at Salamis mulierbia pignora perdes, Vsquam vel Cerere sparsa, coeunte vel vsquam Circa hæc carmina confutabantur *inquam* eorũ sententiæ ——

qui clas-

qui classem volebant esse ligneum murum. nam qui oraculum interpretabantur, in eam sententiam accipiebant, fore vt ipsi instructa classe ad Salaminem pugna nauali succumberent. CXLIII Erat autem inter Athenienses quidam qui in primores recens peruenerat, [1] nomine Themistocles, Neoclis filius, qui negabat interpretes omnia recte coniectare: [2] quod diceret, Si clades quæ prædicitur, ad Athenienses spectaret vllo modo, non ita placide nobis deum fuisse responsurum, sed sic, O Salamis misera, pro eo quod dixit, O diuina Salamis! si circa eam sui incolæ forent oppetituri. Sed recte coniectantibus sentiendum à deo contra hostes editum esse oraculum, non contra Athenienses. Itaque suadebat vt sese instruerent tanquam prœlio nauali certaturi, & tanquam hic esset ligneus murus. Hanc Themistoclis sententiam Athenienses potiorem esse censuerunt quam illorũ qui interpretantes oraculum, dissuadebant apparatum pugnæ naualis: sed hãc esse in summa sententiam dicebant, non leuandam in hostem manum, sed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam. CXLIV Extitit & alia ante hanc Themistoclis sententia ad tempus egregia: Quum magna vis pecuniæ è prouentu metallorum quę sunt è Laureo, esset in ærario Athenienſium, eaque esset æque diuidunda viritim denis in singulos puberes drachmis, tunc Themistocles hanc dissuasit Athenien-sibus distributionem, sed ex pecunia classem ducentarum nauium ad Ægineticum bellum comparare suasit. Hoc enim bellum conflatum Græciæ salutem attulit, cogens Athenienses nauticos fieri. & quanquam hæc classis in eum vsum in quem comparata fuerat, non venit, tamen in vtilitatem Græciæ cessit. Ista igitur iam præparata quũ præsto esset, & alterã exædificari oporteret, placuit Athenienſibus, inito post oraculũ consilio, barbarũ Græciã inuadentem cum nauib. opperiri vniuersos, deo obsequentes, [4] vna cum Grecorum voluntariis. Et hæc quidem oracula Athenien-

Φαλήρου τὰς νέας ὁ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ 272
χρησμολόγοι τοῦτῳ τοῦτο ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ
Σαλαμῖνα δεῖ σφέας ἐσσωθῆναι, ναυμαχίῃ
παρεσκευασμένους. Ἦν δέ τῳ Ἀθηναίων
ἀνὴρ ἐς τὸ πρόσφατος γενόμενος τὰ πρῶτα, τῷ οὔνομα μὲν
ἦν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο.
οὗτος ὦν οὐκ ἔφη πάντῃ ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους
συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, Εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶ-
χε ὁ ἔπος εἰρημένον εἶναι κακῶς, οὐκ ἂν οὕτω μοι δοκέ-
ειν ἥπιον χρηστηριασθῆναι, ἀλλὰ ὦδε, Ὦ θεοτλία Σα-
λαμίς, αὐτὴ τύ, Ὦ θεία Σαλαμίς· εἴπερ γε ἔμελ-
λον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσειν. Ἀλλὰ γὰρ
ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρῆσθαι τὸ χρηστήριον,
συλλαμβάνοντι καὶ τὸ ὀρθόν, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναί-
ους. παραινέειν δὲ ἑωυτοῖσι ὡς ναυμαχήσον-
τας σωτηρίην βούλεται, ὡς τοῦτο ἐόντος τοῦ ξυλίνου τεί-
χεος. ταύτῃ Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, Ἀ-
θηναῖοι ταῦτα σφι ἔγνωσαν αἱρετώτερα εἶναι καὶ ἐδόκεον
μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἳ οὐκ ἐῶν ναυμα-
χίῃ διατείνεσθαι. Ὃ δὲ σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖ-
ρας ἀντιτείνεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν
Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. Ἑτέρη τε Θεμι-
στοκλέι γνώμη ἐμπεσοῦσα ταύτης ἐστὶ χρησιμωτάτη
σι, ὅτε Ἀθηναίοισι, χρημάτων μεγά-
λων ἐκ τῶν χώρων, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι
περιῆλθε τῶν ἀπὸ Λαυρείου ἔμελλον λάξεσθαι
ἑκάστοις δέκα δραχμάς, τότε Θεμιστοκλέ-
ης ἀπέγνωσι Ἀθηναίους, τὴν διαιρέσιος ταύτης
παυσαμένους, ἅσα ἐκ τούτων τῶν χρημάτων ποιή-
σασθαι δεκηρίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας
λέγω. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστὰς, ἔσωσε τότε τὴν
τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀ-
θηναίους. αἱ δὲ νέες ὅ μιν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρή-
σθησαν, ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὐτά
τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προεποιήθησαν ἐόν-
τα ἤρχον, ἑτέρας τε ἔδεε προσαυπηχέεσθαι. ἔδοξε τῇ
σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ὅπως τε
Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δεξόμεθα τῇσι νηυσὶ πρὸς δημεί-
ῳ τῷ πρόσθεν μάχῃ, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοι-
σι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναί-

——— qui naues illum esse murum ligneum dixerant: Siquidem oraculorum interpretes illa in hunc sensum accipiebant, fatale sibi esse circa Salaminem superari, instructa pugna nauali. Erat autem inter Ath. 1 Cui nomen quidem erat Themistocles, sed vocabatur Neoclis filius. Is negabat &c. 2 Talia dicens, Si ad Athenienses spectaret illud carmen, non videtur mihi tam mite responsum redditurus deus fuisse, sed pro eo quod dixit Diuina at Salamis, dicturus fuisse At Salamis misera, siquidem circa ipsam sui incolæ essent oppetituri. Illi igitur qui recte coniectaret. *(id est, Illius igitur iudicio qui &c.* deum aduersus hostes hoc oraculum non aduersus Athen. edidisse. 3 Ceterum alia quoque Themistoclis sententia ante hanc opportune primas partes obtinuerat. *i. Ceterum opportune cadebat quod antea alii Themistoclis sententia prima partes delata essent.* 4 Vna cum Græcis eadem voluntate præditis.

οισι ἐγεγόνεε. Συλλεγομένων δὲ ἐς τὠυτὸ τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ᾽ ἀλλήλους ἐόντας πολέμους. ἔσαν δὲ πρός τινας καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένοι· ὁ δὲ ὦν μέγιστος, Ἀθηναίοισί τε καὶ Αἰγινήτῃσι. μετὰ δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμαιχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἔς τε Κέρκυραν, κελεύοντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους· φρονήσαντες εἴ κως ἕν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ εἰ συγκύψαντες τὠυτὸ πρήσσοιεν πάντες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι τοῖσι Ἕλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέος στρατιὴν, ὡς ἐπάϊστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπολεύμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατεκέκριτο θάνατος· Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἢν καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ᾽ ἑωυτόν. ὡς δὲ ἔτι περιεόντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, τὸ ἐνθεῦτεν πυθόμενος ἐπ᾽ οἷσι ἦλθον, ἐκέλευε σφέας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα θηεύμενοι ἔωσι πλήρεες, ἀποπέμπειν ἐς τὴν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώρην ἀσινέας. ἐπιλέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐνετέλλετο, ὡς εἰ μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὔτ᾽ ἂν τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες ἐόντα λόγου μέζω, οὔτ᾽ ἄν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐσινέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες. νοστησάντων δὲ τουτέων ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν ἔφη ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου, παραδώσειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ᾽ αὐτοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. Οἶκε δὲ αὐτοῦ αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρ-

γρ. κελεύσοντας

γρ. οὐδαμά

273

sibus sunt reddita. ❡ Coactis autem in eundem locum Græcis qui per Græciam melius sentiebant, interq; se colloquutis interposita fide, ibi consilio habito visum est ante omnia missas faciendum [1] pecunias debitas, & inimicitias & hostilitates. Erant autem cum alia aliorum bella, tum vero maximum inter Athenienses & Æginetas. Posteaquam autem Xerxem cum exercitu Sardibus esse audiere, Athenienses decreuere cũ aliquos in Asiam mittendos ad res regis explorandas, tum nuncios partim Argos, ad cõtrahendam aduersus Persam belli societatem, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filium, partim in Corcyram, partim in Cretam, iubentes opem Græciæ ferri: eo animo vt si fieri posset, omnis vis Græca vnum esset, & ad idem agendum omnes incumberent, tanquam calamitate cunctis Græcis impendente. Ferebantur autem res Gelonis magnę esse, nec multo minores quam Græcorũ. CXLV

CXLVI Vbi hæc eis placuere, & in gratiã inter se rediere, principio [2] speculatores in Asiam tres viros misere: qui quũ Sardis venissent, in speculando regis exercitu deprehensi sunt, & à ducibus pedestrium copiarũ torti deducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis sententia. Id vbi Xerxes audiit, reprehensa ducum sententia, mittit quosdam è satellitibus, iubẽs vt si viuos adipiscerentur speculatores, ad sese deducerent. Eos adhuc superstites adepti satellites, prehensos in regis conspectũ adduxerũt. Sciscitatus rex qua de caussa venissent, pręcepit satellitibus vt homines circumducerent, peditatum omnem equitatumq; ostentantes: & eos, vbi contemplando illa expleti fuissent, sine noxa dimitterent quocunque locorum ire libuisset. Hoc Xerxes ea ratione imperauit quod cogitabat fore vt si speculatores necati fuissent, neq; Græci pręscirent potentiam suam esse fama maiorem, neque quippiam ipse læderet hostes tribus viris interemptis: at iisdem in Græciam regressis, fore vt Græci (vt se opinari dicebat) auditis rebus suis antequam exercitum compararent, propriam libertatem traderent, atque ita non oporteret suscipere molestiã de exercitu in eos ducendo.

CXLVII Hæc sententia Xerxis cum altera quadam congruit. nam quum Abydi ageret Xer-

1 *Fortasse* πρῶτα χρημάτων πάντων *respondet potius phrasi nostræ, Deuant toutes choses. Certe interpretationem Vallæ verba hæc Græca ferre non possunt.* 2 *Rectius interpreteris* exploratores *hic & in sequ. locis, vt alibi ipse vocem illam Græcam reddidit: & paulo ante dixit,* Ad res regis explorandas.

xes, vi-

xes, vidit naues cursum tenentes per Hellespontum, quæ frumentum è Ponto in Æginam Peloponnesumque portabant. quas vbi audiere eius assessores esse hostiũ, sese ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogauit quonam illæ tenderent: qui quum respondissent, Ad hostes tuos, domine, frumento onustæ: tunc Xerxes excipiens inquit, Nonne eodẽ quo isti, & nos nauigamus, tum rebus aliis, tum vero frumento instructi? quid igitur hi officiunt nobis, quibus commeatũ portant?

CXLVIII Ceterum speculatores illi rebus inspectis dimissi in Europam rediere. ¶ Post quorum reditum Græci qui contra Persam coniurarant, nuncios iterum Argos miserunt. Quibus Argiui responderunt res suas ita habere: Audisse se iam inde ab initio barbarum excitasse aduersus Græciam bellum, & quum accepissent intellexissentque Græcos sese colligere, tentaturos Persę obsistere, principes fuisse mittendi Delphos qui deum consulerent quid sibi optime facientibus esset euenturum. (nuper enim sex millia suorum fuisse interempta à Lacedæmoniis & Cleomene Anaxandridæ filio, eaq; de caussa se misisse,) & iis qui missi fuerant interrogantibus, sic Pythiam respondisse,

Finitimis inuise, deis dilecte beatis,
Interius tutamen habens, impune maneto,
Et tutare caput: nam membra tuebitur illud.

Hæc illis Pythia prius respõderat. Postea vero quam nuncii Argos venerunt, senatumque ingressi mandata retulerunt, Argiui responderunt ad ea quæ dicebantur, se promptos esse in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, percusso fœdere: sed ea condicione vt dimidium imperii penes se esset. quanquam enim ius imperandi ipsorũ esset, tamẽ dimidio imperii se esse contentos.

CXLIX Hoc aiebant suum senatum respondisse, quamuis dissuadente oraculo societatem contrahere cum Græcis. quod etsi formidarent, tamen properare vt fœdus triginta annorum feriretur: intra quos annos liberi sui in virilem ætatem adolescerent: hac videlicet ratione,

ξης, εἰδὲ πλοῖα ἐκ τῦ Πόντου σιταγωγά, διεκπλώοντα ὀι Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγιναν, καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ ϖρέσβεις αὐτῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια ἐόντα τὰ πλοῖα, ἐπῖμοι ἔσαν αἱρέειν αὐτά, ἐσβλέποντες ἐς ὀν βασιλῆα, ὁκότε ϖύθοιατο λέγει. ὁ δὲ Ξέρξης εἴρετο αὐτοὺς ὅκη πλέοιεν· οἱ δ' εἶπόν, Ἐς τὺς σοὺς πολεμίους δέσποτα σῖτον ἄγοντες. ὁ δὲ, ὑποδεξάμενος ἔφη, Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ὅκου πλέομεν ἔνθαῦτα ϖερ καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ. τί δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι ἡμῖν σιτία ϖροσκομίζοντες; Οἱ μὲν ὦν κατάσκοποι οὕτω ϖοιησάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ὡς ἦσαν ἐς τὴν Εὐρώϖην. οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ὅτι ὦ Πέρση, μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόϖων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἑωυτὺς γενέσθαι ὧδε. ϖυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ὅτι τὴν Ἑλλάδα. ϖυθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφέας οἱ Ἕλληνες ϖαρήσονται ϖροσλαμβάνοντες ὅτι ὀν Πέρσην, πέμψαι θεοϖρόπους, ἐς Δελφοὺς ὀν θεὸν ἐσοιρησομένους ὡς σφι μέλλει ἄριστον ϖοιέουσι γενέσθαι. νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι ἑξακισχιλίους ὑϖὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν. τὴν δ' Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐδῆσι τοιῆσδε,

Ἐχθρὲ ϖερικτίονας, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Εἶσω ὀν ϖερβόλαιον ἔχων, ϖεφυλαγμένος ἦσο,
Καὶ κεφαλὴν ϖεφύλαξο· κατὴ δὲ ὅ σῶμα σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι ϖρότερον. μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν τὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐσελθεῖν ὅτι ὅ βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ϖεπαλμένα. τὺς δὲ ϖρὸς τὰ λεχθέντα ὑποκρίνασθαι ὡς ἐπῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι ϖοιέειν ταῦτα, τεσσεράκοντα ἔτεα εἰρήνην ἀσπασάμενοι Λακεδαιμονίοισι, ἢν ἡγεόμενοι κατ' ὅ ἥμισυ ϖάσης τῆς συμμαχίης. καίτοι κατά γε ὅ δίκαιον γίνεσθαι τῆς ἡγεμονίης ἑωυτῆς, ἀλλ' ὅμως σφι ἀϖοχρᾶν κατ' ὅ ἥμισυ ἡγεομένοισι. Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καὶ ϖρὸ τῦ ἀναγορεύοντος σφι ὅ χρηστήριον ϖοιέεσθαι τὴν ϖρὸς τὺς Ἕλληνας συμμαχίην· ἀσπάσιον ἦν ἔχειν ἀσπίδας γενέσθαι ϖίονας, καὶ γὰρ ὅ χρηστήριον ϖοβεομένοισι· ἵνα δὴ σφι οἱ ϖαῖδες ἀνδρεωθέωσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι,

1 Hanc se rationem in suis rebus tenuisse. *Vel, se ita egisse.* Quum iam inde ab initio audissent quæ barbarus aduersus Græciam moliretur, & fore animaduertissent vt Græci ipsos nihilominus quam ceteros aduersus Persam assumerent, se Delphos misisse qui deum consulerent *&c. Sed legendum est* εὖ ϖαρέσονται, *vt sit ad verbũ, Græcos non omissuros ipsos assumere. Sic aliquanto pòst,* ἐϖὶ δὲ σφέας ϖαραλαμβάνειν τὺς Ἕλληνας. *in quibus etiam interpret. lapsus est Valla.*

μηδὲ σπονδέων ἐουσέων ἐπιλέγεσθαι, ἵνα πρόφασις ἔχοιεν ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον, ἄλλο τι ἐπαίσιμα τοῖσι Πέρσῃσι, μὴ πλήθοιεν ἐόντες τῶν Λακεδαιμονίων ἐπήκοοι. τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης τοῖσι τὰ ῥηθέντα οὐκ ἔφερε βουλὴ ἀμείψασθαι τοῖσδε, τοῖσι μὲν σπονδέων οὐδὲν εἶναι ἐς τοὺς πλείους, τοῖσι δὲ ἡγεμονίης, αὐτοῖσι σφι πεπάλθαι ὑποχρίνασθαι· τὸ δὴ λέγειν, σφι μὲν εἶναι δύο βασιλέας, Ἀργείοισι δὲ ἕνα· οὔκων δίκαιον εἶναι τῶν οὐκ Σπαρτιήτων οὐδένα περιεῖναι τῆς ἡγεμονίης. μετὰ δὲ τοῖσι δυσὶ τῶν σφετέρων ἑνὸς ἐπιφορὴν δίκαιον εἶναι Ἀργείων εἶναι, κωλύειν δὲ οὐδέν. ὥστε δὴ οἱ Ἀργεῖοι φασὶ οὐκ αἰσχρὸν εἶναι 274
τῶν Σπαρτιητέων τὸν πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλεύθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ ὑπείξαι Λακεδαιμονίοισι. τοσαῦτα τε τοῖσι ἀγγέλοισι, τοὺς δίκαιον ἦλιν ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρης· εἰ δὲ μή, τοὺς ἐλεύσεσθαι ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τούτων πέρι λέγουσι. ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος καὶ ἐν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἔπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος τοῦτο περὶ ὑπὲρ ὁρμῆσαι σφέας βοηθέειν τοῖσι Ἕλλησι. ἐλθόντα
» δὲ τὸν λέγεται εἰπεῖν, Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς
» Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσην
» εἶναι, ἀπὸ οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος δὲ Δα-
» ναΐης, γενόμενα ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρο-
» μέδης. ὥστε καὶ ὧν εἰκότως ὑμέτεροι ἀπόγονοι. οὔτε δὴ
» ἡμέας εἰκὸς ἐστὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρατεύ-
» εσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι συμφέροντας, ἡμῖν ἀντιξό-
» ους γενέσθαι, ἀλλὰ πάρα ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχον-
» τας κατῆσθαι. ὡς γὰρ ἐμοὶ γνώμη κατὰ νόον, οὐδα-
μοὺς μείζονας ὑμέων ἄξω. Ταῦτα ἀκούσαντας Ἀρ- ἄξω.
γείους λέγεται τὸ μὲν πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ τὸ μὲν μηχάνημα μὴ οὐδὲν ἀπατηλόμους μεταπέμπειν· ἐπὶ δὲ σφέας τοὺς Ἕλληνας, οὕτω δὴ ὑποπτεύσαντας ὅπως οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταπέμπειν, ἵνα δὴ τὸ πρόφασις ἡσυχίην ἄγωσι. Συμπεσεῖν δὲ τούτῳσι καὶ τόδε ὂν λόγον λέγουσί τινες Ἑλλήνων, συλλήσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων· τυχεῖν γὰρ Σούσοισι τοῖσι Μεμνονείοισι ἐόντας ἐπέρου πρήγματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἱππονίκου, καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβαίνοντας· Ἀργείους δέ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρταξέρξεα τὸν Ξέρξεω, εἰ σφι ἐμμένει τὸ πρὸς Ξέρξεα φιλίην συνθέσθαι ἐμμένει τι
ἐθέσαντο, ἢ νομίζοιατο πρὸς αὐτὸ εἶναι πολέμιοι. ἐθέσαντο

ne si qua calamitas ad ſuperiorem accederet in bello Perſico, niſi fœdera forent, in poſterum ſubiecti Lacedæmoniis eſſent. His dictis Argiuorum à ſenatu, quidam è nunciis Spartanorum ita reſpondit, quod ad fœdera quidem attineret, ſe ad eos qui plures eſſent relegare: quod autem ad imperium, id vero ſibi demandatum eſſe, vt reſponderent dicerentque, Spartanis duos eſſe reges, Argiuis vnum, ideo non poſſe fieri vt alterutri Spartæ regi abrogaretur imperium: & nihil obſtare quominus cum iis duobus rex Argiuus parem dignitatem obtineret. Ibi Argiui negare ſe perpeſſuros inſolentiam, ſed præoptare à barbaro imperari ſibi, quam Lacedæmoniis cedere. Atque ita edixerunt nunciis vt priuſquam occideret ſol, ex agro Argiuo excederent, alioqui hoſtium loco futuros. Hoc ipſi Argiui ſic CL
ſe habere memorant. aliter tamen per Græciam narratur, Xerxem antequam bellum Græciæ inferret, miſiſſe Argos caduceatorem: quo quum peruenit, ita fertur verba feciſſe, Viri Argiui, Xerxes rex hæc vobis inquit, Nos arbitramur, Perſem, ex quo nos progeniti ſumus, fuiſſe filium Perſei Danaes filii, ex Andromeda genitum, quæ fuit Cephei filia. ita ex vobis oriundi ſumus. Quod quum ita ſit, nefas eſt & nos progenitoribus noſtris inferre bellum, & vos aliis opem ferendo, nobis aduerſarios fieri. Sed potius domi veſtræ vos conſidentes otium tenere. nam ſi mihi ex ſententia ſuccedet, nullos pluris quam vos faciam. Hæc Argiui quũ audiſſent, [1] rem confeciſſe dicuntur, & à principio diſſimulantes quod actum eſſet, nihil poposciſſe Græcos: ſed quum ab illis [2] reprehenderentur, tunc partem imperii poposciſſe, gnari id Lacedæmonios non conceſſuros, vt hoc prętextu [3] otium agerent. [4] Cui rei CLI
competit, quod quidam Gręcorum multis poſtea annis geſtum fuiſſe memorant: Quum Suſis Memnoniis alterius negocii gratia eſſent Athenienſium nuncii, Callias Hipponici filius & collegę qui pariter aſcenderant, contigit vt Argiui & ipſi per id tempus Suſa mitterẽt nuncios, qui Artaxerxem filiũ Xerxis interrogarent an amicitiã quam cũ Xerxe contraxiſſent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hoſtib. haberẽtur.

1 *Fortaſſe phraſis Græca reſpondet potius noſtræ. En auoir fait cas. Pro* ἀπαξιωμένους *autem legitur* ὑπαγγελλομένους. 2 *Vide annot. quæ proximam præcedit.* 3 *A bello abſtinerent.* 4 *Cum quibus iſtud congruiſſe.* *vel*, *Quibus conſentaneum fuiſſe* quidam Græcorum narrant quod multis poſt hæc annis contigit:

Quibus

Quibus Artaxerxes, imo vero maxime perdurare respondit, nullamque sibi ciuitatem amiciorẽ putare quam Argos.

CLII Verum an caduceatorem Xerxes Argos [1] miserit ad ea dicenda, & an Argiuorum nuncii qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogauerint, pro comperto dicere non possum, nec vllam de his aliam proferre sententiam nisi quam Argiui proferunt. Id demum scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissent, cum vicinis mutare volentes, mala vicinorũ intuiti fuissent, libenter reportaturos rursum singulos ea quæ ipsi attulissent. Ita non turpissime ab Argiuis actum est. Ego vero quæ dicuntur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in vniuersum à me dictum sit. quoniam & hoc narratur, Argiuos extitisse qui Persam in Græciam accersierunt, posteaquam cum Lacedæmoniis male pugnassent, præ dolore præsenti quiduis præoptantes. Et de Argiuis quidem dictum est. ¶ In Siciliam autem ad

CLIII agendum cum Gelone, tum alii nuncii à sociis iere, tum vero à Lacedæmoniis Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit OEcetor, qui in Gela erat, ex insula Telo quæ Triopio obiacet: qui, dum Gela conderetur à Lindiis, qui sunt è Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interiecto tamen tempore, [2] posteri eius deorum inferorum sacerdotes illic perseuerauerunt, oriundi à Teline, vno ex ea familia, qui eos illic collocauit hunc in modum: Quidam viri Geloi per seditionem eiecti, in Mactorium vrbem quæ sita est super Gelam, profugerunt: hos Telines Gelam [3] deduxit nullis virorum copiis adiutus, sed horum deorũ sacris. quę vnde acceperit, an ipse possederit, id vero dicere non possum. His sacris fretus, [4] eo deduxit illos vbi posteri sui deorũ sacrificuli essent. Quę res mihi admirationi fuit, præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunq; viro effici consueuerũt, sed ab eo qui sit [5] casti ingenii, robustæque præstantiæ. Quanquam vt fertur ab incolis Siciliæ, fuisse natura effeminatum ac viro molliorem.

βασιλῆα ὁ Ἀρτοξέρξεα μᾶλιστα ἐμμένῃν φάναι, καὶ οὐδεμίην νομίζειν πόλιν Ἄργεος φιλιωτέρην. Εἰ μὲν νυν Ξέρξης ἀπέπεμψε τοὺς λέξοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, ἢ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξεα περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι· ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτο, ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐσκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακά, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφερέοιτο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαντο. ὥστε δὴ οὐκ Ἀργείοισι αἴσχιστα πεποίηται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι μέντοι οὐ πάντα ὀφείλω. καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ὑπεκκλεσάμενοι τὸν Πέρσην ὅτε τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐς ἦκε, πρῶν δὴ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸς τὰ παρεόντα λύπης. τὰ μὲν δὴ Ἀργείων εἴρηται. Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίξοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τῷ δὲ Γέλωνος τούτου προγόνος, οἰκήτωρ ὁ ἐν Γέλῃ ὢν ἐκ πάλου Τήλου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιοφήμου, οὐκ ἐλήφθη. αὐτὰ χρόνου δὲ αὐτῷ οἱ ἀπόγονοι ἐξωμόμενοι, ἱροφάνται τῶν χθονίων θεῶν ἐτέλεον ἑόντες, Τηλινέω ἑνὸς τῶν τῶν προγόνων κτησαμένου τέγος τοιῶνδε. ἐς Μακτώριον πόλιν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην, ἔφυγον ἄνδρες Γελῴων, ἐσσωθέντες στάσι. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίην ἀνδρῶν δυνάμιν, ἀλλ' ἱρὰ τούτων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω εἰπεῖν. τούτοισι δὴ ὦν τοῖσι ἱροῖσι πιστὸς ἐὼν κατήγαγε, ἐπὶ τῷ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱροφάνται τῶν θεῶν ἔσονται. θωῦμά μοι ὦν καὶ τοῦτο γέγονε περὶ τὰ σιτοβολήσομαι κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον. τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἀπόλλωνος ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς, καὶ ῥώμης ἀνδρείης. ὁ δὲ λέγων πρὸς τὸν Σικελίης τὸν οἰκήτορων τὰ ὑπερεπαίρεται τηλέων πεφυκέναι, θηλυδρίης τε καὶ μαλακώτερος εἶναι.

1 Ad ea dicenda remiserit, & an Argiuorum nuncii ad interrogandũ Artaxerxem de amicitia, Susa ascenderint, pro comp.

2 Eius posteri continua successione deorum inferorum sacrifici, *vel*, *antistites sacrorum diis infris*, fuerunt, quum Telines, vnus quidam ex progenitoribus *hanc dignitatem* hoc modo acquisiuisset. *At Valla cum in aliis peccauit, tum in eo quod ita vertit quasi κτησαμένου legeretur, quũ tamen statim post in eadem re alteram lectionem sequatur.*

3 Reduxit. *sic & paulo post emenda.*

4 Eos hac condicione reduxit vt eius posteri deorum sacrifici essent. *Ad hoc loquendi genus passim impingit hæc interpres.*

5 *Sensus huius loci postulare videtur vt ψυχὴ ἀγαθὴ respondeat ad verbum ei quod dicimus Bon esprit: vt totum hunc locum sic interpretemur*, Neque enim in quemlibet talia facta cadere existimo, sed in eum demũ qui acuto ingenio virili q; robore sit præditus. Atqui cum Siciliæ incolæ contraria his a natura habuisse ferunt, vt qui effeminatus ac mollior fuerit. *Illud quoq; πρὸς τὸ videtur aliter accipiendum, & eodem modo quo vtimur præpositione Ad, quum dicimus*, Obstupuit ad has voces.

ὕτω μὲν νυν ἐκτήσατο τὸ γέρας. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παταρέος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῴου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἱπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντος δὲ Ἱπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων ἐὼν Τηλίνεω μὲν ἐξ ἐπιφανέων προγόνων, πολλῶν μετ' ἄλλων, καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταίκου, ὃς ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος, μετὰ δὲ πολλοὶ χρόνοι διεξῆλθον ἀπεδείχθη πάντων δὲ ἵππων εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος γὰρ Ἱπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Νάξιους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ ἄλλους, Συρηκουσίους τε καὶ τοὺς βαρβάρων συχνούς, αὐτὸς ἐφαίνετο ἐν τοῖσι πολεμίοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν δὲ εἵνεκεν πολίων τούτεων, πλὴν Συρηκουσίων, ἀδεμίη πέφευγε δουλοσύνην ἄλλος Ἱπποκράτεος. Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ ἐσωθέντας ὅτι ποταμῷ Ἑλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ ὅτοι ὅτι τοῖσδε καταλέξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἱπποκράτεϊ Καμάρινα Συρηκουσίους παραδοῦναι. Συρηκουσίων δὲ ἐὼν Καμαρίνα τοπαρχαῖον. Ὡς δὲ καὶ Ἱπποκράτεα λυμανεύσαντα ἴσα ἔτεα ὡς ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄλλος πόλι Ὕβλῃ, στρατοσάμενον ὅτι τὰς Σικελὰς, οὕτω δὴ ὁ Γέλων ὡς λόγῳ πιφρέων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, ἐὼν βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόων εἶναι τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῴων, ἦρξε αὐτὸς ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ βούλημα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρηκουσίων, ἐκπεσόντας ὑπό τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας· ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ἐπιόντι Γέλωνι παραδιδοῖ τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν. Οὗτος δὲ, ἐπεί τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλης μὲν ὁπερκρατέων, λόγῳ ἐλάσσω ἐποιέετο, ὁπιδρέψας αὐτὸν Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ γὰρ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἐς ἄκρον ἀπῆλθε αἱ Συρηκοσαι· αἱ δὲ παντοίκ' αὐξάνετο καὶ ἀνέβλαστον. τὸν μὲν γὰρ Καμαριναίους ἀπῳκισε ἐς τὰς Συρηκούσας ἀναλώσας, πολίτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε· τοῦτο δὲ, Γελώων ἐξοικισίας τῶν ἀστῶν τοῦτο πᾶσι Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκεόμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτέων πλουσίους, δειμαίνοντας τε τὸν πόλεμον αὐτῶν, καὶ προσδοκέοντας ἀπολέεσθαι ἀπὸ τούτου, ἄγων ἐς τὰς Συρηκούσας, πολίτας ἐποίησε.

Huńc in modum ille dignitatem hanc adeptus est. Cleandro autē Patareo, qui septem annos Gelæ tyrannide potitus est, vita functo, (à Sabyllo autē viro Geloo fuit interfectus) ibi frater eius Hippocrates susceipit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelon prognatus à Teline vate, cum aliis multis, quorum vnus erat Æneśidemus Pataici filius, satelles Hippocratis: qui non diu post ob virtutem declaratus est totius equitatus præfectus. nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Callipolitanos, Naxios & Zanclæos & Leontinos, pugnauitque cum Syracusanis & permultis barbarorū, in iis bellis Gelon extitit vir præclarissimus: adeo vt nulla omnium quas retuli ciuitatum effugerit Hippocratis dominationem, præter Syracusamos: quos pugna ad flumen Elorum superatos Corinthii Corcyræique liberauerunt: sub hac tamen condicione, vt Syracusani Camarinam, quæ ipsorum quondam fuisset, Hippocrati traderent. Hippocrates autem quum totidē annos quot frater Cleander tyrannidem obtinuisset, illato Siculis bello, ante vrbem Hyblam periit. ita Gelon per caussam tuendi liberos Hippocratis, EVclidem & Cleandrum, vbi ciues, quod abnuerent dicto amplius audientes esse, prœlio vicit, ipse Geloorum imperium [1] adeptus est, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. [2] Post hoc commentum, quosdam Syracusanos, qui Gamori vocabantur, à plebe suisque seruis qui Cyllyrii nominabantur eiectos, in patriam ex vrbe Casmena reducendo, potitus etiam est ipsis Syracusis. nam ei venienti plebs Syracusana & vrbem & seipsam dedit. Quam Gelon vbi accepit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandauit, sibique Syracusas habuit, & quidem pro omnibus vrbibus. ideoque ea ciuitas confestim [3] excurrit atque propagata est. nam deductis eo Camarinæis omnibus Gelon ciuitatem dedit; Camarina euersa: dimidioque & eo amplius Geloorum itidem vt Camarinæis fecit. Necnon Megarensium qui sunt in Sicilia, quum obsessi ad deditionem venissent, locupletissimos quosque, qui bellum ei intulerant, & ob id se interfectū iri putabant, Syracusas traduxit, ac ciuitate donauit:

CLIV CLV CLVI

Κυλλυρίων

1 Omittit ἔργῳ quod respondet præcedenti λόγῳ. q. d. Dum verbo illos ad conseruandum suum imperium adiumat, ipse non iam verbo, sed facto illud inuasit. 2 Post hoc autem insperatum lucrum. Id est, Quum autem ei nihil tale sperant iam tantum bonum obtigisset. 3 Incrementum vigoremque assumpsit.

at plebem

at plebem Megarensem quæ belli mouendi fuerat expers, quæque nihil mali se passuram expectabat, Syracusas adductam venundedit, ex Sicilia asportandam. Idem hoc fecit Eubœensibus qui sunt in Sicilia, proceres à plebe distinguens. Hoc autem ideo de vtrisque fecit quod arbitraretur contubernium
CLVII plebis rem esse molestissimam. Ea ratione magnus tyrannus effectus est Gelon. Ad quem legati Græcorũ, posteaquam Syracusas coramque venerunt, ita loquuti sunt, LACEDAEMONII pariter & Athenienses eorumque socii nos misere ad te in societatem assumendum aduersus barbarum. nam prorsus audisti bellum Græciæ inferre, iuncto pontibus Hellesponto, virũ Persam, secum omnes Eoas ex Asia copias ducentem: per simulationem belli Athenis inferendi nos inuadentem; quum in animo habeat omnem Græciam redigere in suam potestatẽ. Tu igitur, cui magna potentia adest, nec minima Græciæ portio, quum sis Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciam à seruitute vindicant, eamq; vna cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græcia, erimus magna manus, pugnaq; pares inuadẽtibus nos: quod si è nobis alii proditores fuerint, alii otiosi sedeant, id syncerum quod supererit Græciæ, exiguum erit. vnde periculum est ne omnis Græcia pessum eat. Neque enim speraueris Persam, si nos prælio superauerit, ad te non esse venturum: quinimo hoc ante caueris. nobis nanq; opem ferendo, temetipsum tutaris. Rei bono consilio gestæ lætus plerunq; est exitus. Hęc legati dixere.
CLVIII Quibus respondens Gelon[1] multus in hac oratione fuit, Viri Græci, inquit, insolentem habetis orationem, qui ausi estis me adire, hortantes ad ineundã aduersus barbarum societatem: [2] quum ipsi me orantem prius aduersus exercitum barbaricum recusaueritis socium. nam dum mihi erat cũ Carthaginensibus certamẽ, [3] incumbenti ad vltionem necis Doris Anaxandridæ filii de Ægestanis exigendam, offerebamque me adiutorem ad liberanda emporia, vnde vobis magna emolumenta atque[4] voluptates prouenerant, vos neque mei adiuuandi, neque vltionis de nece Doriana exigendæ gratia venire voluistis.

Ὃν δὲ δῆμον τῶν Μεγαρέων, οὐκ ἐόντα μεταίτιον τῶ πολέμου τούτου, ὁρῶν τε δεδεγμένον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῆ ἐκ Σικελίης. τοῦτο δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε διαχρίνας. ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶναι σινοίκημα ἀχαριστότατον. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων. τότε δὴ ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπικέατο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους, ἔλεγον τάδε, Ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παρακαλέοντές σε ποιέεσθαι συμμαχίην. ἐπεὶ γὰρ ἐπύθοντο ὅτι τὴν Ἑλλάδα πρῶτος καὶ σὺ πυνθάνεαι, ὅπι Πέρσης αἰεὶ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πᾶσαν τὴν ἠῶ ἐπὶ σὲ ἐκ τῆς Ἀσίης, στρατηλατέειν ὅτι τὴν Ἑλλάδα· προσχήματα μὲν ποιεύμενος ὡς ἐπὶ Ἀθηναίους ἐλάσει, ἐν νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. σὺ δὲ δυνάμιός τε ἔχεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑλλάδος ἐκ ἐλαχίστη μέτα ἄρχοντί γε Σικελίης· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ συνελευθέρου. ἁλὸς μὲν γὰρ θρυλλουμένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς, χεὶρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι βαρβάροισι· ἢν δὲ ἡμέων οἱ μὲν κατὰ προδιδῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, ὁ δὲ ὑγιαίνων τῆς Ἑλλάδος ἢν ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἦν δεινὸν γένεται, μὴ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς. μὴ γὰρ ἐλπίσῃς, ἢν ἡμέας καταφρέψηται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὡς οὐκὶ ἥξει καὶ ἐπὶ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου φυλάξαι. βοηθέων γὰρ ἡμῖν σεαυτῷ τιμωρέεις· τὰ δὲ ἀπὸ βουλεύσεαι τρήματα τελευτὴ ὡς τοιούτου χρηστὴ ἐθέλει ὑπογίνεσθαι. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε· Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγῳ ἔχοντες πλεονεκτέω, ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ὅτι ὀν βαρβάρων παρακαλέοντες ἐλθεῖν· αὖθις δέ, ἐμοῦ προτέρου δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συμπαύσασθαι, ὅτε μοι ὡρὸς Καρχηδονίους ἰσχὺς συνεπάλαιε, ὑποσκήπτοντός τε τοῦ Δωριέος τὸν Ἀναξανδρίδεω παῖδας Αἰγεσταίων φόνου ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφέλειαί τε καὶ ἐπαυρήσιες γεγόνασι· οὔτε ἐμοῦ εἵνεκα ἤλθετε βοηθήσοντες, οὔτε τὸν Δωριέος φόνον ἐκπρήξόμενοι·

1 His verbis, quibus eos vehementer vrgebat, vsus est. 2 Quum ipsi perenti mihi aduersus exerc. barb. ferte opem recusaueritis. 3 Et obtestabar vt pœnas necis Doriei Anaxandridæ filii ab Ægestanis reposceretis, offereb. 4 Commoditates prouenerunt.

„ δὲ καὶ ὑμέας, τάδε πάντα ὑπὸ βαρβάροισι
„ νέμεται. ἀλλ' ὦ γὰρ ἡμῖν καὶ δὴ τὸ ἄμεινον κατ-
„ έστη· νῦν δὲ ὅπῃ πρὸς ἐλήλυθε ὁ πόλεμος καὶ
„ ἀπῖκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνῆστις γέγο-
„ νε. ἀτιμίης δὲ πρὸς ὑμέων κυρήσας, οὐκ ὁμοιώ-
„ σομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἑτοῖμός εἰμι βοηθέειν, παρεχόμενος
„ διηκοσίας τε τριήρεας, καὶ δισμυρίους ὁπλίτας, καὶ
„ δισχιλίους ἵππον, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δις-
„ χιλίους σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἱπποδρόμους
„ ψιλούς. σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι παρέξω, ἐστ' ἂν
„ αὐτὸς πολεμήσωμαι, τοσόνδε κομέω παρέξειν. ἐ-
„ πὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπισχνέομαι, ἐπ' ᾧ στρα-
„ τηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων γενήσομαι
„ τοῖσι ἂν βούλωμαι· ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ' αὐ-
αὐτὸς ἐλθοίμι, οὔτ' ἄλλους πέμψαιμι. Τοῦ-
τα ἀκούσας οὔτε ὑπέσχετο ὁ Συαγρος, εἰ τε
„ τάδε, Ἦ κα μέγ' ὀμφύξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέ-
„ μνων, συθήμενος Σπαρτιήτης τὴν ἡγεμονίην ἀπα-
„ ειρεῖσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων. ἀλ-
„ λὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅκως τὴν
„ ἡγεμονίην τοι προδώσομεν. ἀλλ' εἰ μὲν βούλεαι
„ βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἔνθαι ἁρξόμενος ὑπὸ Λακε-
„ δαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς ἄρχεσθαι, σὺ
δὲ μηδὲ βοήθει. Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ὅπῃ ὥ-
ρα ἀπεστρατιμένους τοὺς λόγους τοῦ Συάγρου, ὃν
„ τελευταῖον σφι τόνδε ἐξέφηνε λόγον, Ὦ ξεῖνε
„ Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα καπόντα αὐθαδίῃ, φιλέει
„ ἐπαναγκάζειν ὀργὴ θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος ὑ-
„ βρισμάτων τῶν τοῦ λόγου, οὔ με πείσεις ἀσχήμονα
„ τῇ ἀμοιβῇ χρᾶσθαι. ἔχω δὲ ὑμεῖς οὕτω πρεσ-
„ κεῖσθε τῆς ἡγεμονίης, οἵτινες καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
„ πρέσκεσθαι, στρατιῆς τε εἵνεκα πολλαπλασίης ἡ-
„ γεμόνα, καὶ νεῶν πολὺ πλέονων. ἀλλ' ἐπεί τε ὑ-
μῖν λόγος οὕτω πρησσόμενος κατίσταται, ἡμεῖς τοι
„ τῶν εἰρημένων τοῦ ἀρχαίου λόγου· εἰ τοῦ μὲν πρέζου
„ ἡμῖν ἡγήσεσθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἥδε-
„ ται τοῦ κατὰ θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πρέζου ἐγὼ
„ θέλω. καὶ ἢ τούτοισι ὑμέας χρεών ἐστι ἀρέσκεσθαι,
ἢ ἀπείρεσι συμμάχων τοισίδε ἐρήμους. Γέλων μὲν
δὴ ταῦτα προεστίνετο. Φᾶσις δὲ ὁ Ἀθηναί-
ων ἄγγελος τὴν Λακεδαιμονίων, ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ
„ βασιλεῦ Συρηκοσίων, οὐκ ἡγεμόνος δεόμενοι ἦλ-
„ θον ἡμέας πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς· σὺ δ'
„ ὅκως μὲν στρατιὴν πέμψῃς μὴ ἡγεμόνος τ' Ἑλλά-
„ δος, ἀγαθὸς φαίνῃ· ὡς δὲ στρατηγήσῃς αὐτός, γλίχεαι.

τῷ ἔσο-μαι

τῷ ἀμοί-βετο μὲν τοῖσδε,

'Itaq; quantum in vobis est, omnia hęc à barbaris possidentur. Verũ nobis hæc in melius reciderunt. [2] nunc quoniam circumuenit vos atque attigit bellum, ita demum Gelonis memoria facta est. Sed contemptus à vobis, non ero vestri similis: sed paratus sum ad opem ferendam ducentarum triremium, & viginti millium armatorum, ac duum millium equitum, *totidemque ferentariorum*, totidemque leuis armaturæ, totidem sagittariorum, totidem funditorum. Sed & rem frumentariam cunctis Græciæ copiis, donec fuerit debellatum, suppeditaturũ me recipio. Sed ea lege hęc polliceor vt ego sim aduersus barbarũ Græcorum imperator: aliter neq; ipse venirem, neque alios mitterem. Ea Syagrus audiens, nõ tulit: sed, O quam eiularet, inquit, Pelopides Agamemnon, si audiret Spartiatas imperium subdidisse Geloni atque Syracusanis. Tu vero ne feceris huius rei mentionem amplius: sed si tibi animus est opem ferendi Græciæ, esto sub imperio Lacedæmoniorum: si dedignaris subesse, non habe animum opem ferendi. Ad hæc Gelon vbi vidit verba Syagri auersa, hanc ad extremum protulit orationẽ, Hospes Spartiata, cõtumeliæ homini factæ solẽt irritare indignationem. verum tu contumeliosis in me verbis inuehens, non tamen induces me ad vicem contumelioſe reddendam. Sed quando vos ita imperiũ amplectimini, multo me magis quã vos decet illud amplecti, qui multo maiorum copiarum ac plurium nauium imperator sum. Ceterum, quoniam ista oratio vestra in contrarium nititur, nos aliquantũ à superiore nostra oratione decedemus: Si vos terrestribus copiis præfueritis, ego nauticis præero: sin vos mari imperitare iuuat, ego terrestribus copiis imperitare volo. Ex quo oportet vos aut alterutra harum rerum esse contentos, aut his sociis destitutos abscedere. Hanc Gelon condicionem offerebat. Cui nuncius Athenienſis [3] Lacedæmonios anteuertens, ita respondit, Rex Syracusanorũ, Græcia nos ad te misit, non imperatorum indiga, sed exercitus: tu vero præte fers nõ missurũ te exercitum, nisi sis Græciæ imperator: videlicet vt illi imperes affectas.

CLIX

CLX

CLXI

CLXII

1 Itaque per vos quidem hæc omnia barbari possideant licet. *id est, Per vos non stetit quin hæc omnia nunc à barbaris possideantur.* 2 Nunc postquam translatæ sunt ad vos belli gerendi vices, ita demum Gelonis recordati estis. Atenim dedecore à vobis affectus, vos nequaquam imitabor: sed opem ferre paratus sum ducentarum triremium *&c. Est tamen ad verbum, Suppeditans ducentas triremes, & viginti millia armat eodemque modo deinceps.* 3 Lacedæmoniorum nuncium anteuert.

[1]Itaque quantum ad eam partem pertinet qua cuncto Græcorum exercitui præsse postulas, suffecerit nobis Athenienſibus silentiũ agere, intelligentibus Laconem fore idoneum ad reddendam pro vtrisque rationem: quantum autem ad illud attinet, quod poscis vt vniuersæ classi præsis, ita habeto: nos, etiam vt Lacon permittat, non esse permissuros præesse te classi. nostrum enim munus hoc est, nisi Lacedæmonii id velint: quibus præesse classi volentibus non contradiceremus, alteri vero cõcederemus nemini. nam alioqui frustra [2] plus nauium quam ceteri Græci possideremus, si Syracusanis imperium cederemus, qui sumus Athenienses, & antiquissimæ originis, soliq; Græcorum qui nunquam solum vertimus: è quibus virum instruendo ornandoq; exercitu aptissimum Homerus etiã [3] versificator ait Ilium veniſse: vt non sit dedecus nobis ista commemorare. CLXII His Gelon ista respondit, Hospes Athenienſis, [4] apud vos qui præsint habetis, qui subsint non habetis. Quocirca quum nihil cedere sed totum obtinere velitis, quamcelerrime hinc retro abscedatis, renunciaturi Græciæ, ver ex anno illi [5] exaruisse. Cuius dicti sensus hic est, [6] quum constet probatissimã anni partem esse ver, talem esse suum exercitum innuebat, quo Græcia priuaretur, quasi quodam vere, quod illi exaresceret, non inita secum societate. ¶ CLXIII Hoc responso Gelonis accepto nuncii Græcorum profecti sunt. Post hæc Gelon timens quidem ille Græcis, ne impares barbaro essent, tamen indignum atque intolerandum sibi ratus vt profectus in Peloponneſũ subesset Lacedæmoniis, qui Siciliæ tyrannus esset, omissa hac via aliam iniit. Nam vbi primum audiit Persam transmisisse Helleſpontum, misit cum tribus [7] biremibus Cadmum Scythis filiũ Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis, ad obseruandum quo casura esset pugna: vt si barbarus vinceret, ei pecuniam traderet terramque & aquam eorum locorum quibus Gelon imperaret: sin vincerent Græci, rursus pecuniam reportaret. CLXIV Hic Cadmus ante id tempus quum tyrannidem Coorum à patre accepisset

ὅσον μὲν ἐμὲ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων γρατῶ ἐδίου ἡγέεσθαι, ἐξήρκει ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἔχειν, ὅπως μηδὲ σὺ ἐμοὶ ὡς ὁ Λάκων ἱκανὸς τοι ἔμελλε ἔσεσθαι, καὶ γὰρ ἀμφοτέρων ἀπολογεύμενος. ἐπεί τε οὐ πάσης ἀπελαμπρύμενος δέεαι τῆς ναυτικῆς ἀρχῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι, οὐδὲ ἐγὼ ὁ Λάκων ἐσίη τοὶ ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. ἡμετέρη γάρ ἐστι αὕτη γε μὴ αὐτέων βουλομένων Λακεδαιμονίων. τούτοισι μὲν ὦν ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλῳ δ' ἂν παρίεμεν οὐδενὶ ναυαρχέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε πάσαλον Ἑλλήνων γρατὸν πλεῖστον εἴημεν σκυτινοι, εἰ Συρηκουσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τὴν ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι, μούνοι δ' ἐόντες ἀμείναντες Ἑλλήνων. τῶν δὲ Ὁμήρου ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέεσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμῆσαι γρατόν. ὥστε οὐκ ὀνείδεός ἡμῖν ὅδε γε δόξει λέγειν τὰ τοιαῦτα. Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς εἰκάτε τὰς ἀρχοντίας ἔχειν, τὰς δ' ἀρξομένους οὐκ ἐπιεικέως ἔχειν. ἐπεὶ τοίνυν ὧδε ὀπιέντες ἔχειν ὅπως ἐθέλετε, οὐκ ἂν θαυμάζοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγελοῖτε τῇ Ἑλλάδι ὅτι οὐκ τοῦ αὐτοῦ ἔαρ αὐτῇ ξαραίρηται; οὗτος δὲ ὁ νόος τοῦ ῥήματος, ὃ ἐθέλει λέγειν. δῆλος γὰρ ὡς ἐν τῷ σταυτῷ ὅτι ὃ ἔαρ δοκιμώτατον, τοῦτο τῶν Ἑλλήνων στρατιήν, τὴν ἐωυτοῦ στρατιὴν ἐμποιεύμενον ἐν τῇ Ἑλλάδι τῆς ἐωυτοῦ συμμαχίης, εἰκάζε ὡς εἰ ὃ ἔαρ οὐκ τοῦ σταυτοῦ ἐξαραιρημένον εἴη. Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον. Γέλων δὲ τοῖς μὲν ταῦτα δείσας μὴ πρὸς τοῖσι Ἕλλησι μὴ οὐ δύναιτο ὁ βάρβαρον ὑπερβαλέεσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν ἠμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἴχετο. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο τὸν Πέρσην διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθεω, ἄνδρα Κῶον, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ, καὶ φιλίους λόγους, καταδοκήσοντα τὴν μάχην, ἢ πεσέεται· καὶ ἢν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τά τε χρήματα αὐτῷ διδόναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, τῶν ἄρχει ὁ Γέλων· ἢν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. Οὗτος δὴ Κάδμος οὗτος, πρότερον τούτεων παραδεξάμενος τὰ δῶρα τὰ τοῦ τυραννίδα Κώων,

1 At nos ad illam quidem tuam petitionem qua vniuersi Græcorum exercitus imperium postulabas, silentium tenuimus, contenti Lacedæmoniorum responso esse volentes, quod pro vtrisque sufficere posse sciebamus: iam vero, quum tu vniuerso imperio exclusus. *i. postquam denegatum tibi est vniuersum imperium*, nauale postules, ita habeto, nos ne permittente quidem id Lacedæmonio, permissuros. 2 *Legit* πλὲ' ἄλλον, *non* πλέονλον. 3 Poeta 4 Vos, qui imperent habere videmini, at quibus imperetur, non item. 5 Exemptum esse. *Vel, ablatum esse.* 6 Sicut ver in anno præcellere constat, ita suum exercitum Græco *præcellere*. Ideoque Græciæ, quæ sua societate priuaretur, idem contingere dicebat ac si ei ex anno ver exemptum esset. 7 Nauibus quinquagenũm remorum.

ὦ βεβουλῆσθαι, ἐκών τε εἶναι, καὶ δικαιοσύνης ὁπόσος θάλασσος, ἀλλ' ὑπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέσον Κώοισι καταθεὶς τὴν ἀρχήν, οἴχετο ἐς Σικελίην. ἔνθα μιν Σαμίοισι ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὔνομα. τὸν μὲν δὴ ὧν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιῶνδε ἕνεκα ἀπικόμενον, ἔχοντα δικαιοσύνην, τήν οἱ αὐτὸς ἄλλῳ συμβάντα εἶδε, ἔπεμπε. ὃς ὅτι πᾶσι ἀνθρώποισι τοῖσι ἐξ ἑωυτὸν ἐργασμένοισι, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τῶν ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τὰ οἱ Γέλων ἐπέτρεψε πάντα, παρέων καταχρᾶσθαι, οὐκ ἐθέλησε. ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαυνόων, καὶ δὴ καὶ οὗτος ἀπίκετο ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὄμφης μέλλων ἔσεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων, ἐβούλησε αὐτὸς μὲν Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχου ἐξελαθεὶς ὁ Ἱμέρης Τήλλος ὁ Κλεινίππου, τύραννος ἐὼν Ἱμέρης, ἐπῆγε ἐπ' αὐτὸν ἐν χρόνῳ τούτῳ, Φοινίκων, καὶ Λιβύων, καὶ Ἰβήρων, καὶ Λιγύων, καὶ Ἐλισύκων, καὶ Σαρδόνων, καὶ Κυρνίων τετρηκοντα μυριάδας, καὶ στρατηγὸν αὐτέων Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα. τὴν ξείνην τε τὴν ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα δὴ τὸν Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω τοῦ θυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκᾳ, ἐπῆγέ μιν ὅτι τάχιστα Σικελίην, πημονέων τῷ πενθερῷ. Τήλλῃ γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεω, τῇ οὔνομα ἦν Κυδίππη. ὥστε δὴ οὐκ οἷόν τε γνώμονα Γέλωνα ἐόντα τοῖσι Ἕλλησι ἀποπέμψαι ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Γενόμενόν τε, καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τὰ αὐτὰ ἡμέρῃ ἔν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην. τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἐόντα πατρὸς μέν, μητρὸς δὲ Συρηκοσίου, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολὴ τε ἐγένετο, καὶ ὡς ἑαυτὸν τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυθόμενοι. ὅτε μὲν ζῶντα, ὅτε ἀποθανόντα φανῆναι ὑδαμοῦ γῆς· ὅπου γὰρ ἐπεξελθὼν διζήμενον Γέλωνα. Ἐστι δὲ καὶ αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, εἰκόνι χρεωμένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο, ἐξ ἠοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ὅτι τοσοῦτο μὲν λέγεται ἐλθοῦσαν τὴν σύγκασιν.

ὁ δὲ

[1] satis validam, nullo aduerso casu, sed ob iustitiam, sua sponte eam in media ciuitate deposuit, atque in Siciliam abiit. vbi vna cum Samiis vrbem Zanclam (cuius nomen in Messanam mutatum est) tenuit atque incoluit. Hunc Cadmum, eò hunc in modum profectum, Gelon ob iustitiam quam illi ex aliis rebus adesse nouerat, Delphos misit: cuius hominis inter alia quæ edidit opera iusta, hoc non in postremis reponitur, quod tantum pecuniæ à Gelone commissum interuertere quum posset, noluit, sed posteaquam Græci pugna nauali superiores extitere, Xerxesque cum exercitu abiit, ipse in Siciliam rediit cum omni pecunia. Fertur autem & hoc ab iis qui Siciliam incolunt, Gelonem inducto ad obtemperandum Lacedæmoniis animo, fuisse laturum Græcis auxilia, nisi Terillus Crinippi filius eiectus ex Himera, vbi erat tyrannus, à Therone Æmesidemi filio Acragantinorum monarcho, adduxisset per id tempus Phœnicũ & Libyum & Iberorum & Ligyum & Elisycorũ & Sardonũ & Cyrniorũ trecẽta millia, duce eorum Amilcare Hannonis filio Carthaginensium rege: quos Terillus abduxerat cum persuasos hospitii necessitudine, tum præcipue prompta animi voluntate Anaxilai Critinei filii, Rhegini tyranni, qui filios suos Amilcari obsides dedit, vlciscendi soceri caussa. habebat enim Anaxilaus in matrimonio Terilli filiam, nomine Cydippam. Ita Gelonem, quum nequiret auxilia Græcis ferre, Delphos misisse pecuniã. Præterea aiunt iidem contigisse vt eodem die Gelon & Theron Amilcarem Carthaginensem in Sicilia superarint quo Græci in Salamine Persam. Quinetiam Amilcarem, qui à patre quidẽ Carthaginensis, à matre vero Syracusanus erat, & ob virtutem rex Carthaginensium, quũ conflixisset, prœlio victũ, è conspectu fuisse ablatum audio, nec vsquam gentium aut viuum aut mortuum comparuisse. omnia enim Gelonem indagando collustrasse. Apud ipsos autem Carthaginenses illius imaginem colentes, hæc fama est, dum barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepusculum sine intermissione pugnarẽt, (tandiu enim extractum fuisse prœliũ)

CLXV

CLXVI

CLXVII

1 Bene stabilitam, *vel, constitutam*, nulla premente calamitate, sed iustitiæ exercendæ studio, *vel, sed iustitiæ amore, ad verbum, Sed pra iustitia*, in medium Cois proposuerat, & in Siciliam discesserat.

interea

interea Amilcarem in castris permanentem sacrificasse atque litasse, solida corpora [1] aggerentem in ingentem pyram: sed conspectis suis in fugam versis, vt erat in faciendis sacris occupatus, sese in ignem misisse, atque ita combustum è conspectu sublatum. Cui, siue hoc modo, vt Phœnices, siue alio, vt Carthaginenses & Syracusani memorant, ex oculis ablato, nunc Carthaginenses sacrificant, extructis monumentis, cum alibi in omnibus suis coloniis, CLXVIII tum præcipue in ipsa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent. ¶ Corcyræi autem aliud nunciis responderunt, aliud fecerunt. nam quum eos iidem nuncii qui in Siciliam ierant, adissent, & iisdem quibus Gelonem verbis alloquuti fuissent, polliciti sunt confestim se auxilia missuros ac præsidio futuros, negantes sibi Græciam neglectui habendam de salute periclitantem: quæ si collaberetur, nihil aliud sibi superesse quam vt primo quoque die seruirent: ideoque sibi, quoad possent, illam esse adiuuandam. Hæc illi aspectu speciosa responderunt: at vbi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, sexaginta naues instruxere: ægreque digressi, Peloponneso applicauere, ac circa Pylon ac Tęnaron orę Lacedæmoniorum naues in statione statuere: obseruantes & ipsi bellum quo caderet, desperantes fore vt Græci superarent, sed opinantes Xerxem multo superiorem victæ Græciæ imperaturum. [2] Itaque curauere vt hæc verba apud Persam facerent, Adhortantibus nos Græcis ad hoc bellum, rex, quod non minimum & copiarum & nauium, sed plurimum secundum Athenienses habemus, tamen aduersum te ire noluimus, aut quippiam tibi molestiæ facere. Hæc dicendo sperabant se plus aliquid quam ceteros ablaturos. quod etiã (vt mihi videtur) contigisset. Ad Græcos autem excusationem parauere, qua etiam vsi sunt. accusantibus enim Græcis quod opem nõ attulissent, dixere sexaginta se triremes armauisse, sed per vẽtos etesias superare Maleã nequisse. [3] Atq; ita ad Salaminẽ se non cõtulere, nec vllius cladis pugnæ naualis participes fuere. Et isti quidẽ ita CLXIX Græcos à se summouerũt. ¶ Cretes autem,

ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο καὶ ἐκαλλιερέετο ὅτι πυρῆς μεγάλης, σώματα ὅλα καταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἑωυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε θυσιεύων τοῖσι ἱεροῖσι, ὥσασε ἑωυτὸν ἐς τὸ πῦρ. οὕτω δὴ κατακαυθὲν ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκᾳ ξεῖνῳ εἴτε τοιούτῳ (ὡς Φοίνικες λέγουσι) εἴτε ἑτέρῳ, (ὡς Καρχηδόνιοι) τοῦτο μὲν οἱ ϑύουσι, τοῦτο δὲ, μιήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων· ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδονίοις. Τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα. Κερκυραῖοι δὲ τάδε ὑποκεινάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον οἱ αὐτοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκοντο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ ϑαυμάσαντες μὲν ἐπέσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φράζοντες ὡς οὐ σφι ἀβουλίῃ ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀπόλλυται· (ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύσουσι τῇ προτέρῃ τῶν ἡμερέων) ἀλλὰ μιμφορητέον εἶη ἐς ὃ δυνατώτατον. ὑποκρίναντο μὲν οὕτω διαπρόσωπα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοέοντες, ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα. μόγις δὲ ἀναχθέντες, προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον τῆς Λακεδαιμονίων αἰεὶ κατέχοντο τὰς νέας, καραδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἢ πεσέεται· ἀβουλεόμενοι μὲν τοὺς Ἕλληνας ὑποβάλλεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσην, κατακρατήσαντα πολλὸν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίεον ὧν ὑπίτηδες ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσην λέγειν τοιάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, προσλαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δυνάμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόντες δὲ, ἀλλὰ πλείστας, μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθελήσαμέν τοι σοι ἀντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες, ἤλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι. τάχα δ' ἂν καὶ ἐγήμενε, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποίητο, τῇσι δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθεον, ἔφασαν πληρωσαι μὲν ἑξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἷοί τε γενέσθαι. οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεχρήσαντο τοὺς Ἕλληνας. Κρῆτες δὲ,

[1] Adolentem in pyra ingenti: [2] Operam igitur dabant, *vel, de industria id faciebant*, vt possent hæc Persæ dicere, Nos, ô rex, quum ad hoc bellum Græci assumerent, *pro, aduocarent*, licet potentiam non minimam haberemus, & non paucissimas naues suppeditare potuissemus, sed plurimas secundum Athenienses, aduersum te ire n. [3] Atque ita factum fuisse vt Salaminem non peruenirent: & quòd à pugna nauali abfuissent, in eo se minimè malitia vlla vsos fuisse.

κ Καρχηδονιοί τε καὶ Συρηκούσιοι.

ϰϛ

ϰϛ ὑποίκοντο

ἐπεί τε σφέας παρελάμβανον οἱ ὅπῃ τύχοισι ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιάδε· πέμψαντες χρηϊὴν θεοπρόπους ἐς Δελφούς, ὄν τινα ἐπιτρώπων εἰ σφι ἄμεινον γίνεται πυθομένους τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη
» ὑποκρίνατο, Ὦ νήπιοι, ὅπῃ μέμφεσθε ὅτα ὑμῖν
» ἐκ τῶν Μενελάῳ πυρφορμάτων Μίνως ἔπεμψε,
» μυρίων δακρύων εἵνεκα. ὅπι εἰ μὴ ὑπ' αὐτοῦ ἐπράχθη
» τιμωρίη τοῦ ἐκ Σπάρτης ἁρπαχθείσης ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυναικός. Ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς ἐπικουρίης. Λέγεται γὰρ Μίνωα ζητήσαντα Δαιδάλου ἀπιγμένον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλεομένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ· ἀναστὰς δὲ χρόνου Κρῆτες, θεοῦ σφέας ἐποτρύναντος, πάσῃ στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπὶ ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον (τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι οἰκέουσι) τέλος δὲ, ἀδυνατέοντες οὔτε ἑλεῖν, οὔτε παραμένειν, λιμῷ συνεχόμενοι, ἀπαλλάσσοντο οἴχεσθαι. ὡς δὲ κατὰ Ἰήπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ναυηγοῦντα σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλεῖν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, (οὐδεμίην γὰρ σφι ἔτι ἐπῆν χειμδλὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι) οἰκῆσαι Ὑρίην τὴν πόλιν κτίσαντας, καταμεῖναί τε καὶ μεταβαλόντας, αὐτὶ μὲν Κρητῶν, Ἰήπυγας Μεσσαπίους γενέσθαι, αὐτὶ δὲ τῆς νήσου ἠπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκῆσαι, τὰς δὴ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἔξαις αὖτις, συνεστήσαντο μεγάλως. ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτέων τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων· οἳ ἀπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι πυρφορὶ Ταραντίνοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι αὐτῶν. αὐτέων δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπῆν ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω, ἐπίτροπος Ῥηγίου κατελέλειπτο οὗτος. ὅστερ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοῖσι πολλοῖσι ἀνδριάσι. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίνους τε καὶ Ταραντίνους, τὸν λόγον μοι παρενθήκη γέγονε· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραίσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἕλληνας. τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἐόντας Κρῆτας τιμωροὺς Μενέλεω. Ἀπὸ τουτέων δὲ σφι

postquam aditi sunt ab iis Græcis quibus hoc negocium datum erat, hoc sibi faciendum putarunt, vt certos homines publicitus Delphos mitterent, deum consulturos nunquid sibi satius foret Græciam defendere. Quibus Pythia respondit, O stulti, imputate vobis quascunque lacrymas ob defensionem Menelai vobis Minos gemebundus immisit. Quoniam illi quidem non sunt vlti cædem Minois in Camico factam: vos autem vlti estis illis mulierē è Sparta à viro barbaro raptam. Hæc Cretes allata vbi audiere, ab auxilio ferēdo supersedere. Siquidem fertur, Minoem, quum Dædalum vestigans in Sicaniam (quæ nunc Sicilia dicitur) peruenisset, vi eius vitæ allata occubuisse: interiecto deinde tēpore omnes Cretes, prēter Polichnitanos & Præsios, diuinitus instructos, cū magna classe in Sicaniā traiecisse, & quinquennio obsedisse Camicum, quam (vt mea fert opinio) Acragantini incolunt: ad extremum quum neque illam expugnare possent, neque permanere, fame enectos ea relicta abiisse: & dum circa Iapygiam cursum tenerent, ingenti eos tempestate adorta, in terrā fuisse eiectos: laceratisque nauibus, quum nullus in Cretam receptus ostenderetur, illic subsidentes vrbem Hyriam condidisse: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Messapios esse effectos, & pro insulanis [2] cōtinentes: & ab vrbe Hyria alias incoluisse. quas diu post Tarentini euertentes, magnam in ruinam deuenere, vt hæc maxima cædes omnium quas nouimus, extiterit, tum ipsorum Tarentinorum, tum Rheginorum, qui à Micytho Chœri filio ad tria millia ciuiū adacti opem ferre Tarentinis, interiere. Ipsorum autem Tarentinorum qui cæsi sunt, numerus non est initus. Micythus autem, quum Anaxilai famulus esset, procurator Rhegii relictus, vbi ex ea vrbe excidit, Tegeam Arcadum incoluit, complureſq; statuas in Olympia consecrauit. [3] Sed mihi Rheginorum & Tarentinorum excessus ab oratione factus. In Cretam igitur desolatam Præsii aiunt cum alios homines tum præcipue Græcos immigrasse: tertiaque à morte Minois ætate, res Troianas fuisse, in quibus non deterrimos extitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos

CLXX

CLXXI

1 Quam mea ætate Acragantini tenebant: 2 Continentis habitatores: 3 Sed ego ab oratione mea digrediens, hæc de Rheginis & Tarentinis verba interieci. Porro in Cretam, postquam desolata fuit, Præsii &c.

Troia

Troia reuersos vna cum suis ouibus fame pestilentiaque correptos, iterumq; desolatam Cretam cum reliquis, donec à tertiis Cretensibus habitaretur. Harum rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia animatos cohibuit. ¶ At Thessali necessitate subacti circa initia Medorum partes fouerunt, quum ostenderent non placere sibi quæ Aleuadæ excogitassent. nam quumprimum audiere Persam traiicere in Europam, nuncios ad Isthmum mittunt, vbi prouisores Græciæ delecti è ciuitatibus coacti erant ad rebus Græciæ prospiciendũ. Ad quos postquam venere nuncii Thessalorum, ita verba fecere, Viri Græci, Olympicũ ingressum custodiri expedit, vt Thessaliæ pariter atque omni Græciæ sit belli tutamen. Nos equidem ad custodiendum præparati sumus: sed vos quoque debetis multum illuc mittere copiarum: quas nisi mittatis, scitote nos pactionem inituros esse cum Persa. Neque enim decet nos adeo ante ceteram Græciam positos pro vobis solos occumbere. Quibus ferre opem si recusatis, nullã potestis iniungere necessitatem.[1] Nulla namq; fortior necessitas est quam imbecillitatis. Itaque per nosmet aliqua ratione salutem nobis comparare conabimur. Hæc Thessali. Ob quę Græci illuc mittendũ decreuere exercitum pedestrem, ad maris ingressum custodiendũ. Exercitus, vbi coactus est, per EVripum nauigauit. Qui postquam ad[2] Algas Achaiæ peruenit, egressus, relictis illic nauibus, in Thessaliam contendit, & ad Tempe peruenit, ad ingressum qui ab inferiore Macedonia Thessaliã fert, iuxta amnem Peneũ inter Olympũ & Ossam montes. Ibi castra posuere Græci, ad decem millia armatorum coacti: quibus aderat Thessalorũ equitatus, ducibus, è Lacedæmoniis quidẽ, EVæneto Carini filio, delecto ex polemarchis, quanquã[3] nõ esset è regio genere: ex Athenien sibus autẽ, Themistocle Neoclis filio. Verum paucos illic dies immorati sunt. aduenerũt enim ab Alexandro Amyntæ filio viro Macedone nuncii, suasũ eis vt illinc decederẽt, ne in illo ingressu perstãtes, ab exercitu irrumpente proculcarentur: videlicet multi-

CLXXII

CLXXIII

ἀπὸ νόσου ἥσασι ἐκ Κρήτης, λιμόν τε καὶ λοιμὸν ἡμέαθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι. ἐς τε δὴ τὸτε ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ τῶν ἀποληίπων, τρίτους αὐτόθι νῦν νέμεσθαι Κρῆτας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη προμηνήσασα ταῦτα, ἔσχε βουλομένους ἀμφορέειν τοῖσι Ἕλλησι. Θεσσαλοὶ δὲ ἀπὸ μὲν ἀναγκαίης τοιῆσδε τὸν ἐμήδισαν, ὡς διέδεξαν, ὅτι οὐ σφι ἰῶντα τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο. ἐπεί τε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν ὄν Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. οἱ δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἔσαν ἀλισμένοι τοῖσι βουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι τάχιστα τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον, Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ὑπὸ σκέπῃ τῷ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νῦν ἑτοῖμοι εἰμὲν συμφυλάξειν. στέλλειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ὅπίσω ἴστε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γὰρ δὴ τοι προκατημένους τοσοῦτο προ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μούνους προ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι· βοηθεῖν δὲ οὐ βουλόμενοι, ἀναγκαίην ἡμῖν ὁδὸν οἷοί τε ἐστὲ προσφέρειν. οὐδαμᾶ γὰρ ἀδυνασίης δυνάγκη κρέσσων ἔφυ. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοί τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι. ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί· Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν στρατὸν στρατὸν φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατὸς, ἔπλεε δι' Εὐρίπου. ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιίης ἐς Ἄλον, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών. καὶ ἀπίκετο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμὸν, μεταξὺ δὲ Ὀλύμπου τε καὶ Σσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὁπλῖται συλλεγέντες· καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρηνου τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, ἡγέεσθαι μὲν τοῖσι ἐόν οὐ τῷ βασιλῆος· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι τῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι, μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ

1 Nullo enim modo necessitas impotentiã superare potest. *Vt accipiamus* impotentiam *pro Non posse. Hic enim est sensus, Frustra nos necessitate adigere conabimini, & nos cogere. fieri enim nulla ratione potest vt quis ad id faciendum cogatur quod facere non potest.* 2 Alon Achaiæ. *Infra autem pro iisdem verbis,* Ἄλος τῆς Ἀχαιίης, *habet* Litoralis Achaiæ. 3 *Sic & vet. cod. Gr. addunt negatiuam particulam.*

σημήναντες ὁ πλῆθος τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ οὗτοι σφι ταῦτα συνεβούλευον, (χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλεύειν, καὶ σφι δῆλος ἐφαινετο ἐὼν ὁ Μακεδὼν) ἐπείθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσαντας τὸ πεῖθον, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς κατὰ τὼ αὖτω Μακεδονίην ἀπὸ Περραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇπερ δὴ καὶ ἐστρατεύσατο ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. κατιόντες δὲ οἱ Ἕλληνες ὀπίσω τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. Αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην στρατιή, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, οὔτα δὴ ἐμήδισαν προθύμως, οὐδέ τι ὀλοδίως, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλέι ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπείτε ἀπίκοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἐβουλεύοντο περὶ τὰ λεχθέντα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἥντινα τε στρατὸν ἄγοντα τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἵοισι χωρεῖσι. νικήσασα δὲ γνώμη ἐγένετο, τὼ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινοτέρη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἑωυτῶν. τὼ δὲ ἀτραπὸν δι' ἣν ἥλωσαν οἱ ἁλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ἤδεσαν ἐοῦσαν πρότερον ἢπερ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὼ ἐσβολὼ, μὴ παριέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν ἐπὶ γῆς τῆς Ἰαπυγίδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστί, ὥστε σωθήσεσθαι τὰ κατ' ἕτερα ἐόντα. Οἵτε χῶροι οὕτως ἔχουσι· τῶν τὸ μὲν Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου ἐξ ἀφανέος στεινὰ ἐστὶ ἐς τὸν ἔσω τόπον, τὸν μεταξὺ ἔχουσι νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησίης· ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης, ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκδέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδός ἐστιν ἱρόν. ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἔστι, τῇ στεινοτάτη, ἡμιπλέθρου· οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γε ἐστὶ τὸ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἔμπροσθεν τε Θερμοπυλέων καὶ ὄπισθεν κατά τε Ἀλπηνοὺς ὄπισθεν ἐστὶ ὁδὸς ἁμαξιὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθεν τε Φοίνικα ποταμοῦ, παρὰ τὴν Ἀνθήλης πόλιος, ἁμαξιὸς ἀνὴρ μούνη. τὸ δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης, ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλὸν, αἰατῆσιόν τε τὸν Οἴτην. τὸ δὲ πρὸς τὸν ἥλιον τῆς ὁδοῦ, θάλασσα ἐστὶ δεκέτης καὶ τενάγεα.

multitudinem terrestrem nauticamq; indicando. Horũ consilio Græci (nam & bene sibi consuli, & bono erga ipsos animo Macedo esse videbatur) obtemperauerunt. Quanquam mihi videntur metu quoque id suasisse, quod audierant alium etiam esse in Thessaliam ingressum per Peræbos, in superiori Macedonia, iuxta vrbem Gonnon: quâ & transiuit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naues regressi, rursus ad isthmum se receperunt. Hæc fuit in Thessaliam sumpta expeditio, dum rex in Europam ex Asia transiturus erat, & Abydi iam agebat.. A sociis autem deserti Thessali, iam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos transiere vt in rebus gerendis sese regi præstiterint vtilissimos. ¶ Græci autem ad isthmum reuersi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant, consultabant & qua ratione bellum gerendum statuerent, & quibus in locis. euicitque hæc sententia, vt præsidio aditũ Thermopylarum custodirent, quippe qui videbatur & angustior quam ille Thessaliæ, & solus ipsorum terræ propinquior. Nam semitam qua Græci intercepti postea fuere apud Thermopylas, haud nouerant prius[1] quam ducibus Trachiniis ad Thermopylas hostis peruenit. Hunc igitur aditum vt tuerentur decreuere, ne barbarus transiret in Græciam, vtque classis proueheretur in Histiæotidem oram super Artemisium. Hæc enim loca inter se vicina sunt, vt audiri vtrinque possint quæ apud alteros gerantur. Quæ loca ita se habent: Artemisium quidẽ à pelago Thracio, ex laxitate in arctum cogitur traiectum, qui est inter insulã Sciathum & continentem Magnesiæ: ab angustiis autem EVbœæ iam Artemisium excipit litus, in quo est Artemidis, *id est*, *Dianæ*, templũ. Ingressus vero in Græciam per Trachinem, vbi arctissimus, dimidii iugeri est. quanquã ad dexteram regionem non est hic locus arctissimus, sed ante postque Thermopylas: iuxtaque Alpenos à tergo sitos, tantummodo ad agendum vehiculum via patet: anterius etiam iuxta flumen Phœnicem, prope vrbẽ Anthelã solùm agendo vehiculo via sufficit. Thermopylarum autem quod ad hesperum vergit, mons est inaccessus & præalti præcipitii, protentus vsque ad OEtam. quod autem viæ vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadosis.

CLXXIV

CLXXV

CLXXVI

1 Quam peruenientes Thermopylas de ea ex Trachiniis audiuerunt.

In hoc

In hoc autem ingressu sunt θερμὰ λουτρὰ, *id est, calida lauacra*, quæ χύτρους, *id est, ollas*, indigenæ vocant: & desuper ara Herculi extructa. Ad hos ingressus, murus ædificatus erat, super quem olim πύλαι, *id est, portæ*, erant. Eum autem ædificauerant Phocenses metu Thessalorum, ex quo illi ex Thesprotis terram Æolidem iere habitatum, quam nunc possident. & quia Thessali conabantur eos subigere, hoc præsidio impositu se tutabantur: aquamque illam calidam ingressui induxere, vt esset lacunosus locus: omnia excogitantes ne in suam terram Thessali incursarent. Hic tamen murus quondam extructus, maiori ex parte iam vetustate erat collapsus: quo rursus excitato, visu est illis faciendum vt illac barbarum arcerent à Græcia. Est autem proxime viam vicus nomine Alpeni, vnde frumentari Græci
CLXXVII statuerant. Et hæc quidem loca visa sunt Græcis opportuna. cuncta enim rimati atq; ratiocinati, vbi barbari neque multitudine neq; equitatu vti possent, ibi illos Græciam inuadentes excipere statuerunt. Postea vero quã Persam in Pieria esse audiere, ex Isthmo digressi
CLXXVIII sunt: peditatus ad Thermopylas insidêdas, ceteri mari, ad Artemisiũ. Dum autem Græci (vt cuiq; præceptum erat) propere ad succurrendũ tendunt, interea Delphi deum consuluere, de seipsis pariter & de Græcia soliciti. His responsum est vt ventos precarentur: illos enim maximos fore Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepere oraculum, eum iis primum Græcis communicauere quibus libertas cordi erat: quo nuncio illos, quod barbarum magnopere timerent, immortali beneficio demeruere. Deinde statuta ventis ara in Thya, vbi fanum Thyæ Cephisi filiæ (à qua & locus hic habet nomen) hostias illi immolauere: propter quod oraculum etiam nunc Delphi ventos propitiant.
CLXXIX ¶ Nauticus autem Xerxis exercitus ex vrbe Therma mouens, decem ex omnibus nauibus velocissimas recta misit in Sciathum, vbi erãt tres præsidiariæ naues Græcorum, Trœzenia, Æginetica, Attica: quæ præuisis barbarorum
CLXXX nauibus, in fugã se proripuerunt. Sed ex iis Trœzeniam, cui præerat Praxinus, insequuti barbari, continuo excipiunt. Deinde strenuissimum quenque propugnatorũ eius ad proram adductum,

ἐς ἰὸν τὴν ἐσόδον ταύτην θερμὰ λουτρὰ, τὰ χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι· ὑπὲρ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτῶν. ἐδεδμητο δὲ τεῖχος καὶ ταύτας τὰς ἐσόδους· καὶ τὸ γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδεισαν δὲ Φωκέες δὴ τεῖχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες χῶρον τὴν Αἰολίδα, τιμωρὸν ναῦν ἐκτέαται. ἅτε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφέας, τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὡς ἂν χαράδρωδες εἴη ὁ χῶρος· πολλῷ μηχανεώμενοι ὅκως μὴ σφι ἐσβάλωσι οἱ Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώρην. τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ αὖτις ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὔνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτίσεσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χρεῶν οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι ἐς φόβον ἐφαίνοντο ἐπιτήδειοι. ἀπορώτατα γὰρ προεσκεμμένοι καὶ βουλευσάμενοι, ὅπως οὔτε πλήθεϊ ἔξουσι χρήσασθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἱππασίῃ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσην ἐόντα ἐν Πιερίῃ, ἀφαλυτέοντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐς πειρατέοντο αὐτέων οἱ μὲν, ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ, κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ τάχος ἐβούλευον ἀρήγειν χρήσαντες· Δελφοὶ δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐξεπιστάζοντο περὶ σφέων αὐτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρωδήσαντες. καὶ σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὔχεσθαι. μεγάλους γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ δὲ εὑρόντες τὸ μαντήϊον, πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι ἐλευθέροισι ἐξηγήσαντο τὰ χρηστήρια αὐτοῖσι· καὶ σφι δείσαντες καταρρωδέοντι τὸν βάρβαρον ἐξαπίλαστες, χάριν ἀθανάτων κατέθεντο. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαντο ἐν Θυίης, (τῇ περ ἀπίλεξε τῆς Κηφισσοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ ἔνομα ἐστί, ἐπ' ἧς ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει) καὶ θυσίησι σφέας μετήϊσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ καὶ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται. Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὁρμεώμενος ἐκ Θέρμης πόλιος, παρέβαλε μετὰ τῆσι ἀρίστῃσι πλεούσησι δέκα, ἰδὼν Σκιάθου. ἔνθα ἔσαν προφυλάσσουσαι νέες τῆς Ἑλλωνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγινήη καὶ Ἀττική. προοιδότες δὲ ὅτι τὰς νέας τὰς βαρβάρων, ἐς φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τὴν ἦρχε Πραξῖνος, αὐτίκα αἱρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι. καὶ ἐπὶ τὴν ἐπιτηδεώτατον αὐτῶν καὶ μαλιστεύοντα ἀγαγόντες, ὅτι τὴν πρώρην τοῦ νηὸς

281

1 *Videtur totum hunc locum aliter legisse, aut non intellexisse.*

ἔσφαξαν, ἄλφα δίξιον ποιεύμενοι τὸν εἷλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ τοὔνομα ἦν Λέων. τάχα δ' ἄν τι καὶ τοῦ ὀνόματος ἐπαύρετο. Ἡ δὲ Αἰγινήτη, τῆς ἐπεστρατήγεε Ἀνδροκλῆς, καὶ τινὰ σφι θόρυβον παρέσχε, Πυθέω τοῦ Ἰσχενόου θυσιεύμενος, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ἐν τῇσι ἡμέρῃσι ταύτῃσι· ὃς, ἐπείτε ἡ ναῦς ἡλίσκετο, ἐς τοῦτο αἰτίης ἔρχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεχρεουργήθη ἅπας. ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἔτι ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐπέβατεύοντες ἐθηεῦντο τοῦ νεκροῦ, διὰ τὴν ἀρετὴν τὴν ἐκείνου, ἐποίησάν μιν πλείους ἐπ' ἑωυτῶν ποιήσασθαι, σμύρνῃσί τε ἰώμενοι τὰ ἕλκεα, καὶ σινδόνι βυσσίνῃ τελαμῶσι καλλιστεύοντες. καί μιν, ὡς ὀπίσω ἀπίκετο ἐς τὸ ἑωυτῶν στρατόπεδον, ἐπιδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, ἐποιέοντό τε· τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηῒ ταύτῃ, ἐποίεον ὡς ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐπεμπε Φίρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα, ἐσπίπτει ἐς τὰς ἐμβολὰς τὰς Πηνειοῦ· καὶ τὴν μὲν σκάφος ἐκφέρεται οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν, οὔ. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπύθοντο τὴν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποδρήσιος, κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομίσθησαν ἐς τὰς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδευόμενοι πυθόμενοι τῶνδε τῶν ἐκ Σκιάθου. πυθόμενοι δὲ καὶ καταῤῥωδήσαντες, ἀπὸ τῆς Ἀρτεμισίης μετωρμίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὔριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους τοὺς ἐπὶ ὑψηλοῖς τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων τρεῖς ἐπέλασαν τοῦ ἕρμα τὸ μεταξὺ ἐόν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι, ὡς σφι ἥλιον λίθου ἐπέθηκαν, ὁρμισάμενοι ἐπὶ τὸ ἕρμα, ὁρμηθέντες αὖτοῖσι ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ ἐμπεδὸν ἐγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσὶ ἔνδεκα ἡμέρῃσι, παρέντες μετὰ τὸν βασιλέος ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἕρμα σφι κατηγήσατο ἐὸν ἐκ πόρου μάλιστα Πάμμυρ Σκύριος. πεμπημέρου δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρης ἐπὶ Σπιαδίην τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασταναίης πόλιος ἐόντα καὶ Σπιαδίος ἀκτῆς. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου ἦν Θερμοπυλέων, ἅπας τε καὶ πᾶν ἔην ὁ στρατός· ἦν πλῆθος ἔην τηνικαῦτα ἔτι (ὡς

ἔνομα

ἔπλεον

deinceps mactant. Eorum qui capti mactatique sunt, & primo & strenuissimo nomen erat Leoni: quo nomine nonnihil fortasse gloriabatur. Æginetica vero, cuius trierarchus erat Asonides, nonnihil tumultus hostibus præstitit, [1] quod eius epibata erat Pythius Ischenoi filius, vir eo die præstantissimus: qui capta naui tamen eousque pugnando restitit donec totus [2] dilaniatus est: quem collapsum non mortuum, sed CLXXXI spirantem, Persæ qui nauem ceperant, admiratione virtutis, magnum operæpretium putauerunt vt seruarent, vulnera smyrna medentes, sindoneq; byssina & fasciis obligantes. ac rursus in castra sua reuersi, hominem vniuerso exercitui ostentabant admirabundi, [3] ac probe obseruantes: quum alios quos in eadem iam naui ceperant, tanquam mancipia adseruarent. Duabus nauibus interceptis, tertia, cui præerat Phir- CLXXXII mus vir Athenienſis, dum fugit ad ostia Penei, impacta est: qua sine viris barbari potiti sunt. nam Athenienses, simulatque nauem impegerunt, ab ea desilientes, iter Thessaliam intenderunt, seq; Athenas receperunt. Huius rei per [4] ignes è Sciatho editos facti certiores Græci qui ad Artemisium castra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem concesserunt ad EVripum tutandũ, relictis per edita EVbœæ loca diurnis speculatoribus. Ex illis CLXXXIII autem decem barbarorum nauibus, tres ad herma quod est inter Sciathum & Magnesiam, nomine Myrmecem, profectæ sunt. quem locum vbi tenuere barbari, lapideum illic titulum imposuere. Qui ex Therma soluerunt, [5] vbi litus oculos effugit, cum omni classe nauigabant vndecim diebus ex quo rex à Therma discesserat, inter se dissipati: sed eos herma deducebat, quod erat in traiectu fere Scyrius Pammon. Hinc totum diem nauigantes barbari, oram Magnesiam tenuerunt super Sepiadem, & litus quod est inter vrbem Casthanæam & oram Sepiadem. [6] Ad CLXXXIV hunc vsque locum atque Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: & adhuc classis (quemadmodum

1 Quod ei veheretur Pyth. 2 Velut in laniena concisus est. *Bud.* 3 Ac bene eum tractabant: quum ceteros quos in eadem naui ceperant, tanquam mancipia tractarent. 4 *Legit πυρσῶν vt & vet. cod. habent, non πυρῶν.* 5 *Locus hic in vulg. edit. Gr. est suspectus: ac certe hunc aliam lectionem & hic & paulo post si quutum esse manifestum est.* 6 Ad Sepiadem vsq; & Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: multitudo autem adhuc erat (vt ——

ego

ego ſupputando inuenio) mille ducentarum ſeptem ex Aſia nauium. In quibus à principio è ſingulis nationibus erant millia ducenta & quadraginta vnum ac quadringenti, ducenos ſupputando viros in ſingulis: & præter indigenas propugnatores, addendo Perſarum Medorumque ac Sacarum tricenos epibatas. Reliquis autem huic exercitus conſtabat ex triginta ſex millibus, ducentiſq; ac decem. Adiiciam autem huic & ſuperiori numero[1] eos qui ſunt ex biremibus: in quarum ſingulis plures fecerim octoginta potius quam pauciores viros. Quarum nauium ſumma, vt ſuperius dictum eſt, trium millium fuit. ita in eis fuerunt virorum viginti quatuor myriades, *id eſt, ducenta & quadraginta millia.* Hæc igitur erat claſſis ex Aſia, vnius & quinquaginta myriadum virorum in vniuerſum, & præterea ſeptem millium ſexcentorum decem. Peditatus fuit decies ſepties centena millia: equitatus, octoginta millia: quibus addo Arabes qui camelos, & Libyes qui currus agitabant, quæ facio viginti millia. Quæ copiæ claſſiariæ & terreſtres in ſummã redactæ fiunt ter & vicies centena & præterea decem & ſeptem millia, ſexcenti & decem. Has copias ex ipſa Aſia fuiſſe contractas dictũ eſt, præter ſeruitia quæ ſequebantur, & eos qui
CLXXXV in frumentariis vehebantur. Huic omni enumerato exercitui adiiciendus eſt ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ii Græci qui ſunt è Thracia, & ex inſulis Thracię obiacentibus, præbuerunt naues centum viginti, quarum viri fiunt triginta quatuor millia. Terreſtres copias præbuerunt Thraces, & Pæones, & Eordi, & Bottiæi, & genus Chalcidicũ, & Brygi, & Pieres, & Macedones, & Perębi, & Enienſes, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & qui maritima Thraciæ habitabant. Harum nationũ reor triginta myriades, *id eſt, trecenta millia*, fuiſſe: quę myriades illis Aſiaticis adiectæ, fiunt in ſũma virorũ pugnantiũ ducentæ ſexaginta quatuor, & præterea mille ſexcẽti ac
CLXXXVI decem. Hoc autem tanto pugnatorũ

ἐγὼ συμβαλεόμενος εὑρίσκω) τόσοι τ μὲν ἐκ τ νεῶν τ ἐκ τ Ἀσίης ἐσέπλεον, ἐπτὰ καὶ δισχοσίοισι, καὶ χιλιέων· τ μὲν ἀρχαῖοι ἑκάστων τ ἐθνέων ἐόντα ὅμιλον, τεσσεράς καὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ ἵππους, χιλιάδα τε καὶ τεσσαρακοσίους· ὡς αἰεὶ δισχοσίους ἄνδρας λογιζομένοισι ἐν ἑκάστῃ νηΐ. ἐπεβάτευον δὲ ὑπὲρ τούτων τ νεῶν, χωρὶς ἑκάστων τ ὑπηκοίων ὑποβατέων, Περσέων τε 282
καὶ Μήδων καὶ Σακέων, τεσσερεσκαίδεκα ἄνδρες. οὗτος μὲν ὁ ὅμιλος γίνεται) τεσσυμύριοι, καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ πεντήκοντα, δισχόσιοί τε καὶ δέκα. προσθήσω δὲ τούτῳ καὶ τῶν ἐπὶ προτέρῳ ἀριθμῷ τὸν ἐκ τ πεντηκοντέρων, ποιήσας ὅτι πλέονι ἢ αὐτέων ἢ ἔλασσον ἂν ὁλδώκοντα ἄνδρας ἐόντας. συνελέχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα (ὡς καὶ πρότερόν μοι ἐρρήθη) τεισχίλια. ἦδη δὲ ἦν ἄνδρες αἰεὶ ἐόντες ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες, καὶ εἴκοσι. τοσοῦτο μὲν νυν ὁ ἐκ τ Ἀσίης ναυτικὸν ἦν σύμπαν ἐὸν, πεντήκοντα μυριάδες, καὶ μία. χιλιάδες τε ἵπποι ὑπὸ ταύτησι ἐπλέον, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. ὑποζύγιά τε, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο· τ δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δὲ ἔτι τούτοισι ταξ καμήλους τὰς ἐλαφρὰς Ἀραβίους, καὶ τὰς τὰ ἅρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τό, τε ἐκ τ νεῶν καὶ τὸ πεζὸν πλῆθος συνηθροίσθη, γίνεται) δισχόσιαί τε μυριάδες, καὶ τεσσεράκοντα, καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ ἑκατοντάδες ἕξ καὶ δεκάδες δύο καὶ δεκάς. δύο. τοῦτο μὲν ὅδε αὐτ Ἀσίης στράτευμα ὑπάρχειν εἴρηται), αὖθις τε τ θεσπιῶν τ ἐπολμώντων, καὶ τῶν συναγωγῶν πλοίων, τ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι. τὸ δὲ ἐκ τ Εὐρώπης ἀγόμενον στράτευμα, ἐπὶ τοσούτῳ λογιστέον τούτῳ πρωτ τῷ ἀριθμηθέντι μάλιστα. δόκησιν δὲ ἔμοιγε λέγειν. νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρήϊκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τ νήσων τ ἐπικειμένων τῇ Θρήϊκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μὲν νυν τούτεων τ ἱππέων ἄνδρες τετρακισχίλιοι, καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζὸν δὲ, ὃν Θρήϊκες παρείχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Ἔορδοί, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ ὁ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Περραιβοί, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοί, καὶ ὅσοι τὴς Θρήϊκης τὴν παραλίην νέμονται· τουτέων τῶν ἐθνέων, τεσσεράκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται μὲν αἱ μυριάδες ἐκείνησι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τ Ἀσίης, γίνονται ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες δισχόσιαι, καὶ ἑξήκοντα, καὶ τέσσερες. ἔπεσι δὲ ταύτῃσι ἑκατοντάδες ἑπτακαίδεκα, καὶ δεκάς. Τὸ μαχίμου δὲ τοῦτο ἐόντος

——— ego coniectura aſſequor) ex nauibus quidem ab Aſia profectis, numero mille ducentis ac ſeptem, eorum duntaxat qui iam inde ab initio conuenerant, millia ducenta & quadraginta vnum & quadringenti viri, ducenos ſcilicet viros in ſingulas naues numerantibus. Porro inter claſſiarios indigenas triceni Perſæ, Medi & Sacæ in naues eaſdem aſcenderant. quæ multitudo ſex & triginta millia & ducentos decem viros prioribus copiis aggregat. *Ita Bud hunc locum interp.* 1 Eos qui ex penteconteris erant, *id eſt, ex nauibus quinquagenũm remorum*: ita rationem ineens vt fuerint in ſingulis octogeni viri, maiore numero minorem compenſante. *Id eſt, iis in quibus plures erant compenſantibus eos in quibus erant pauciores. Hoc enim videtur voluiſſe ſignificare quod noſtrate lingua in re ſimili dicimus, L'vne portant l'autre. vel, Le fort portant le foible. Adeo vt locum hic non habeat genuus illud loquendi* Plus minus. *præſertim quum ὅτι ſit pro ὅτι. q. d. In ſingulis, vbi plus vbi minus*) octogeni viri. *Sed & illud τοὺς ἐκ τ πεντηκοντέρων respondet phraſi Gallica, Ceux des nauires, pro Ceux qui eſtoyent dedans les nauires.*

ἀριθμὸν τοσοῦτον, τῷ Δαρεικοῦ τῷ ἐπομβρίῳ
τούτοισι, καὶ τοῖς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀνδράσι ἐόν-
τας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι, τοῖσι ἅ-
μα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀν-
δρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλείονας. καὶ
δὴ σφέας ποιέω ἴσους εἶναι ἐκείνοισι εἶναι, καὶ οὔτε πλέ-
νας, οὔτε ἐλάσσονας ἔμοιγε δοκέειν. ἐξισούμενοι δὲ οὗτοι
τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας
ἐκείνησι. οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ εἴ-
κοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατὸν παῖδας
δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δα-
ρείου μέχρι Σηπιάδος, καὶ Θερμοπυλέων. Οὗ-
τος μὲν δὴ τοῦ σύμπαντος στρατεύματος τοῦ Ξέρ-
ξεω ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλ-
λακέων, καὶ εὐνούχων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀρι-
θμόν· οὐδ' ἂν ὑποζυγίων τε, καὶ τῶν ἄλλων κτη-
νέων τῶν ἀχθοφόρων, καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἑπο-
μένων, οὐδεὶς ἂν τούτων ὑπὸ πλήθεος οὐδεὶς ἂν εἴ-
ποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θωῦμα παρίσταται
τοσοῦδε ἐόντα τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν οἷα, ἀλλὰ
μᾶλλον ὅκως τὰ σιτία αὐτίκα ἔθρεψε θωῦμά μοι μυρι-
άσι τοσαύτῃσι. Δείσκω γὰρ συμβαλλόμενος, εἰ
χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ
μηδὲν πλέον, ἔνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελεο-
μένας ἐν ἡμέρῃ ἑκάστῃ, καὶ πρὸς, τεσσεράκοντά τε
ἄλλους μεδίμνους, καὶ τεσσερακόσια. γυναιξὶ δὲ
καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι, καὶ κυσὶ, οὐ λογί-
ζομαι. ἀνδρέων δὲ ἐουσέων τοσουτέων μυριάδων,
καλλέος τε εἵνεκα, καὶ μεγάθεος, οὐδεὶς αὐτέων
ἀξιονικότερος ἢ αὐτὸς Ξέρξεα ἔχειν τοῦτο ὃ κέκτη-
το. Οἱ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς, ἐπεί τε ὁρμηθεὶς
ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρης ἐς τὸν
Ἀφέτας, τὸν μεταξὺ Κασταναίης τε πόλιος ἐόντα
καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν
ὥρμεον πρὸς τῇ γῇ, ἄλλαι δὲ ἐπ' ἐκείνῃσι ἐπ'
ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου,
παρέκρεσσαν ὁρμέοντο ἐς πόντον, καὶ ὅπη ὀκτὼ νέας.
Ταύτῃσι μὲν τῇσι πρόφορα οὕτω. ἅμα δὲ ὄρθρῳ,
ἐξ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης τῆς θαλάσσης ζοού-
σης, ἐπέπεσε σφι χειμὼν τε μέγας, καὶ πολλὸς
ἄνεμος ἀπηλιώτης, ὃν δὴ Ἑλλησποντίην καλέ-
ουσι οἱ

numero[1] non pauciora sed plura fuisse arbitror quæ eos comitabantur seruitia, & eos qui frumentariis in nauigiis erant, & in aliis nauibus vna cum militaribus viris vehebantur: quos neque plures neque pauciores facio, sed totidem. Ita æquati numero pugnatorum, explebunt totidem myriadas: fientque quingentæ & viginti octo myriades, & tria millia ducenti & viginti viri, quos Xerxes Darii filius duxit ad Sepiadem & vsque ad Thermopylas. Hic est vniuersus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum pinsentium & pallacarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto queat dicere: ac ne impedimentorum quidem, aliorumque iumentorum sarcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitantium, præ multitudine quisquam inire numerum possit.[2] Quo minus miror proditũ esse, fluenta quædam non suppeditauisse: magis miror vnde tot myriadibus cibaria suppetierint. nam subducta ratione comperio, si singuli quotidie singulas frumenti chœnicas, *id est*, *semodia*, non amplius accepissent, absumpta fuisse singulis diebus centum millia medimnorum, & trecentos ac quadraginta medimnos, *qui singuli constant è senis modiis*: haud annumerando mulieres eunuchosque, & iumenta, atque canes. In quo exercitu quum tot virorum millia essent, nemo erat qui aut specie aut magnitudine corporis cum Xerxe ipso posset contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret. ¶ Nauales autem copiæ, postquam è statione soluerunt, prouectæque oram terræ Magnesiæ tenuerunt, quæ est inter vrbem Casthanæam & oram Sepiadem, primæ quæq; naues ad terram habuere stationem, aliæ deinceps in ancoris stetere, ad octauum vsque ordinem[3] intra mare procedentes, vtpote angustiore litore quam vt classem caperet: atque ita per noctem stetere. Sub ipsum vero diluculum, ex sereno cælo & tranquillo quum mare efferbuisset, incidit in eam atrox tempestas, ac vehemens ventus subsolanus, quẽ Hellespontiũ nun-

CLXXVII

CLXXVIII

CLXXIX

1 Non minorem sed maiorem fuisse existimo famulitii numerum, eorumque qui frument. in nauig. erant, & qui in aliis n.v.c. militibus vehebantur. Sed esto hos illis numero pares esse; ac neque plures, neque pauciores, certè æquati hi numero pugn.

2 Itaque mirum mihi non videtur quorundam amnium fluenta defecisse tot hominum millia: sed quonam modo frumentum suppetierit tot hominum millibus, id vero mirum videri potest. Siquidem vt chœnicem frumenti quisque in singulos dies acciperet, ac nihil amplius, subducta ratione inuenio centena dena millia medimnũm quotidie absumi potuisse, & trecenta præterea quadraginta medimna. *Ita Bud. hunc locum vertit, addens etiam Amnium fluenta prodidisse, hoc est, defecisse exercitum tantum. Vide apud eundem De asse lib. 5, in quo sit reprehendenda hic Vallæ interpretatio.* 3 Πρόφορα τῶν *vulgo exponitur, Naues sibi iunctæ scalarum instar alia post alias.*

cupant

cupant qui circa illa loca habitãt. Eum ventum quicunque augescere animaduerterunt, & quibus per condicionem stationis licuit, ii tempestatem præuenerunt, reuulsisque nauibus sese atque illas incolumes præstiterunt: at quas naues ventus [1] exteriores nactus est, earum alias ad loca quæ dicuntur ἰπνοὶ, *id est, furni*, quæ sunt in Pelio, extulit, alias in litus, alias in ipsam Sepiadem illisit, alias in vrbẽ Casthanæam, alias in Melibœam expulit. erat enim intoleranda
CLXXIX vis eius. Enimuero feruntur Athenienses Boreã inuocasse ex oraculo alio, quod eis redditum est, vt generũ suum ad sibi opitulandum inuocarent. Habet autem (vt apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithyam, Atticam, Erechthei filiam. Ex hoc coniugio (vt fama est) Athenienses inducti sunt ad coniectandum Boream sibi generũ esse, & dum [2] in Chalcide pro Europa excubarent, quum intelligerent auctũ iri tempestatem, inuocauere Boream, cui prius sacrificauerant, & Orithyam, vt sibi auxilio essent, & barbarorum naues corrumperent, quemadmodũ prius fecerant circa Athon. Num autem ob id Boreas ingruerit in barbaros apud stationẽ agentes, non queo dicere: certe Athenienses aiunt & ante fuisse sibi auxilio Boream, & tunc illud effecisse. atque digressi illinc, delubrum Boreæ extruxere ad amnem Ilissum. In hac
CXC clade qui paucissimas naues, ii non pauciores quadringentis periisse aiunt, viros quoque innumerabiles, ac vim pecuniarum immensam. vt Aminocli [3] Cratineo viro Magneti, maiorem in modum fuerit fructuosum hoc naufragium: qui aliquanto post, dum circa Sepiadem humũ fodit, multa pocula aurea iecta, multa argentea percepit, thesauros que Persarum inuenit, affatimque aliarum ex auro rerum lucratus est: & quum alioqui non esset fortunatus, è rebus repertitiis mirifice est ditatus. [4] nam fuit ei vtilitas quædam ingrata, ac doloris caussa, quod erat filiis orba-
CXCI tus. Nauium autem onerariarum aliorumque nauigiorum quæ perierunt, numerus iniri non potest. Vnde præfecti classis, veriti ne sibi post acceptam calamitatem Thessali incursarent, excelsum sibi vallum è naufragiis circumdederunt.

οισι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νεῶν αὐτέων ἀνέμου μᾶλλον ἔμαθον τὸν αὔρεμον, καὶ πᾶσι ὅπως τις ὄρμου, οἷσί τε ἔφθησαν τὸν χειμῶνα, ἀναπαύσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτέων· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἵπνους καλεομένους, πεὶ ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ, ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον, αἱ δὲ, ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο. ὣν τε τὸν χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. Λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐκ προφητηίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου, τὸν γαμβρὸν ὑπερκύψειν καλέσασθαι. Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀθηνέων, Ὠρειθυίην τὴν Ἐρεχθέος. κατὰ δὴ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι (ὡς φάτις ὥρμηται) συμβαλλεόμενοί σφι τὸν Βορέην γαμβρὸν εἶ), καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορέην καὶ τὴν Ὠρειθυίην, πέμψῃσι σφι, καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἄθων. εἰ μέν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὁρμέουσι Βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δὲ ὦν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορέην πρότερον, καὶ τότε σφέα κατεργάσασθαι. καὶ ἱερὸν ἀπελθόντες Βορέῃ ἱδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισσόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρῆναι, τεσσαρακοσιέων οὐκ ἐλάσσονας, ἀνδράς τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον. ὥστε Ἀμεινοκλέι τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι, γηοχέοντι περὶ Σηπιάδα, μεγάλως ἡ ναυηλίη αὕτη χρησὴ ἐγένετο· ὃς πολλὰ μὲν χρύσεα ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβεβαιούμενα ἀπείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλά τε χρύσια ἄφαρα χρήματα περιεβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, πάντα οὐκ ἀτυχέων, ἀπρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο. ὣν γάρ τις καὶ τούτῳ ἄχεος συμφορὴ λυπρὸν παιδοκτόνος. Σιφαγωγῶν δὲ ὁλκάδων, καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρομένων, οὐκ ἐστὶν ἀριθμός· ὥστε δείσαντες οἱ Θεσσαλοὶ τὸ ναυηγὸν τὸ σφέτερον μὴ σφι κακακωμένοισι ἐπιθέωνται, ἔρχος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο.

1 Altum tenentes 2 In Chalcide Eubœæ excubarent, vbi tempestatem oriri intellexerunt, aut prius etiam *quam id intellexissent*, sacrificare cœperunt, & Boream Orithyamque inuocare vt sibi auxil. 3 Cretinei filio, *aut Cretini*. 4 Nam & hũc calamitas quædam angebat circa liberorum cædem.

ἡμέρας γὰρ μὴ ἐλείμαζε τρεῖς. τέλος δ', ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταείδοντες μήσι τῷ ἀνέμῳ οἱ μάγοι, ὡς δέ τε τότε σι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηΐσι θύοντες, ἔπαυσαν τέλος τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. ἵνα δὲ Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι παρὰ Ἰώνων δι λόγου, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἁρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιὰς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν ἔσχετο ἐγένετο, ἐσήμηναν πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ ἐπωνυμίας προσχέοντες, ἵλεω ταχίστην ὁσίσω ἠπείγοντο ἐλθεῖν. ὅτι δὲ Ἀρτεμίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σφι ἀντιξόους ἔσεσθαι νῆας. οἱ μὲν δὴ τοδεύτερον ἐλθόντες περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ὁρμέατο, Ποσειδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τοῦδε ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες. Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ κῦμα ἔσχετο, καταστάντες τὰς νῆας, ἔπλεον τοῦδε τοῦ ἤπειρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνησίης, ἴθεσαν ἔπλεον 284 ἐς τὸν κόλπον τὸν ὅτι Παγασέων φέρονται. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεπαίρων ἐπὶ τῆς Ἀργοῦς ἐπὶ ὕδωρ πεμφθέντα, δι' ὅτι τὸν κάδον ἔπλεον ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα. σοφθύτερον γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι, ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν· ἐκ τούτου δὲ τοῦ χώρου οὔνομα γέγονε Ἀφέται. ἐνθαῦτα ὦν ὅρμεον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο. Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τουτέων ἔτυχόν τε ὑστατοι πολλὸν ἐξανύσασαι, καὶ κως καὶ εἶδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας· ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλέοντες, ἐπέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους, τῶν ἐς ἐπιτηδεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὕπαρχος Σανδώκης ὁ Θωὔμασίου· ὃν δὴ πρότερον πυτέων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβών, εἶσε αὖρωσε, ἐόντα τῶν βασιλητέων δικαστέων· ὅτι ὁ Σανδώκης ὑπὸ χρημάτων ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀναχρεωθέντος ὦν αὐτοῦ, ἀναλογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὗρε οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλήιον· εὑρὼν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς τάχυτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασιλέα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω ἀπαφυγὼν μὴ ἀπολέσθαι, πρεσβεύσας τότε δὲ

Triduo enim tempestas perstitit: quarto tandem die magi [1] incisiones faciendo, & veneficiis incantando ventũ, ad hæc Thetidi ac Nereidibus sacrificãdo, tempestatem compescuerunt: siue aliter tempestas ipsa sua sponte cessauit. Thetidi autem ideo magi sacrificauere, quod ab Ionibus acceperant Thetin ex eo loco raptam fuisse à Peleo, omnemq; eam oram Sepiadem illius esse, aliarumque Nereidũ. Et ventus quidem quarto die conquieuit. CXCII At Græcis diurni fui speculatores ex Euboicis verticibus decurrentes, altero ab exorta tempestate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerãt. Quæ isti vbi audiere, fusis prius liberatori Neptuno libamentis, celerrime rursus ad Artemisium reuehuntur, sperantes sibi paucas aliquas naues fore aduersarias. Ita ad Artemisium prouecti, iterum stationem habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis inditum, ad hoc vsque tempus perdurat. CXCIII Barbari, posteaquam ventus conquieuit, & fluctus cõstrati sunt, reuulsis nauibus ad continentem enauigabant, circumuehentesque promontoriũ Magnesiæ, rectum cursum in sinum qui ad Pegasæa fert tenebant. In hoc Magnesiæ sinu locus quidam est in quo fertur Hercules, quum è naui Argo aquatum missus esset, derelictus fuisse ab Iasone atque à sociis, dum in terram Colchidem ad vellus nauigarent. [2] Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaque de re nomen loco fertur esse Aphetæ, *id est*, *dimissæ*. CXCIV Hoc in loco Xerxianæ naues stationem habuerunt: quarum quindecim, [3] quæ longe vltimę appellabantur, prospectis Græcorum ad Artemisium nauibus, ratæ suas esse, in medium earum & ad hostes delatæ sunt: quarum dux erat Sandoces Thaumasii filius, Cumæ Æolidis præfectus: quem ante Darius ob hanc causſam captum cruci affixerat, quod quum è regiis iudicibus esset, iniquam sententiam ob pecuniam tulerat. sed eius in cruce suspensi Darius reputans plura peccatis esse beneficia in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoscensq; properantius se quam prudentius egisse, hominem soluit. Ita regem Darium elapsus ac vitæ restitutus, tunc

1 *Ipse alibi* haruspicinam facere *interpret.* 2 Illinc enim aquati ἔμελλον ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν. *ad verbum*, *In pelagus erant immissuri*. vnde loco illi nomen extitit ἀφέται. *Potest autem* ἀφήσειν, *& aliter reddi. sunt enim qui* ἐς πέλαγος ἀφιέναι *vertant*, In altum vela dare. 3 Quæ multo post alias soluerant, conspectis Græc.

in Græ-

in Græcos delatus, non iterum erat elapsurus. hos enim ad se cursum tenentes Græci vbi videre, cognito hominum errore, aggressi [1] repente cepere,

CXCV In quarum nauium vna captus est Aridolis, Alabandensium qui sunt in Caria tyrannus: in altera Penthylus Demonoi filius, dux Paphius, qui è Papho duodecim naues quum duxisset, amissis earum vndecim tempestate quæ ad Sepiadem extiterat, cum vna quæ superabat tendens ad Artemisium, captus est. Hos Græci quæ volebant de Xerxis exercitu scisciti, vinctos ad Corinthiorum Isthmum dimiserunt.

CXCVI Cetera barbarorum classis, præter quindecim naues quibus præfuisse Sandocem dixi, ad Aphetas peruenit. Xerxes cum terrestribus copiis per Thessaliam & Achaiam iter faciens triduo, euasit in Melienses: quum in Thessalia certamen curule feciset, suas equas experiendi gratia, quod illic optimas Græcarum equas esse audiebat. in eo autem certamine multo inferiores fuerunt Græcæ. Fluuiorum porro qui sunt in Thessalia, solus Onochonus potanti exercitui

CXCVII [2] non suffecit. Xerxi [3] ad litoralia Achaiæ tendenti, perductores sui cuncta referre cupientes, enarrabant id quod de templo Iouis Aphlystii ab indigenis enarratur: Athamantem Æoli filium, inito cum Ino cõsilio necem Phryxo machinatum: deinde Achæos ex oraculo tale certamen illius posteris proposuisse, vt qui ex eo genere maximus natu esset, huic aditu prytanei, *id est*, *curiæ* (quã leitum Achæi vocant) interdiceretur: ipsis excubias agentibus, vt siquis adisset, non prius exire posset quam mactandus esset. Ita multos, quum iam mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionem: interiecto deinde tempore, quum reuersi essent, & in prytaneum ingressi, si essent deprehensi, toto corpore coronis cooperto, & cum pompa eductos mactari consuesse. Hoc autem posteros Cytissori Phryxo geniti ob id pati, quod quum Achæi expiationem loci facientes, ex oracle Athamantem Æoli filium essent immolaturi, Cytissorus iste è terra Colchide veniens illum liberauit: eoque facto posteris eius iram dei fuisse iniectam. Hæc quum audisset Xerxes, vbi ad lucum adfuit,

ἐς τὰς Ἕλλωας καταπλώσας, ἔμελλε αὐτὸς τε πεζὸν ἄγων φυγὼν ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφέας εἶδον πρῆσσον πλαζομένους οἱ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτέων τὸ γινόμενον ἁμαρτάδα, ἐπῆμαχθέντες, εὐπετέως σφέας εἷλον. Ἐν τούτων μιῇ Ἀεἰδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλαβανδέων τῶν ἐν Καρίῃ· ἐν ἑτέρῃ δέ, ὁ Ἀφιος τρατηγὸς Πενθύλης ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε μὲν δυώδεκα νέας ἀπὸ Πάφου, ἀπεβαλὼν δὲ σφεων τὰς ἕνδεκα τῷ χρόνῳ τῷ μετὰ τοῦτο μιῇ τῇ ἐπὶ Σηπιάδα, μιῇ τῇ ἐπιγενομένῃ καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους οἱ Ἕλληνες ἐξετορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω τραπῆς, ἀπεπέμψαν δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν. Οἱ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων τρηχὸς, πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν ἐν εἵπετο Σανδώκεα τρατηγέοντι, ἀπίκετο ἐς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ ὁ πεζὸς πορευθεὶς διὰ Θετταλίης τὴν Ἀχαιίης, ἐς ἐβεβλημένως ἦν τὴν δὴ τεταμένος ἐς Μηλιέας. ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄεθλα ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωυτοῦ, ἀπεπειρώμενος τὴν Θετταλίης ἵππου· πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἕλλησι, ἔνθα δὴ αἱ Ἑλλάδες ἵπποι ἐλίποντο πολλόν. τῶν μὲν ὦν ἐν Θετταλίῃ ποταμῶν, Ὀνόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέρχεται τῇ τραπῇ τὸ ῥέεθρον, πιόμενος· τὸν δὲ ἐν Ἀχαιίῃ ποταμῶν ῥεόντων, οὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἠπιδανὸς, οὐδὲ οὗτος ἀπέχει, εἰ μὴ ὀλίγῳ. Ἐς Ἅλους δὲ τῆς Ἀχαιίης ἀπικομένῳ Ξέρξῃ οἱ κατηγεμόνες τὴν ὁδὸν βουλόμενοι τὸν πρῶτα ἐξηγέεσθαι, ἔλεγόν οἱ ὁκοῖόν τι λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱρὸν τοῦ Ἀφλυσίου Διὸς, ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσατο Φρίξῳ μούνῳ σὺν Ἰνοῖ βουλεύσας· μετὰ δὲ, ὡς οἱ θεοπρόποι Ἀχαιοὶ προεπιθῆ τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι αἰθλας τοιόνδε· ὃς ἂν ἢ τῶν ἡμέων τούτου πρεσβύτατος, τούτου ὅπως πάξαντες ἔργεσθαι τῶν πρυλανίης, αὐτοὶ φυλακὰς ἔχωσι· λίτον δὲ καλέεται τὸ πρυτανήιον οἱ Ἀχαιοί· ἐς ὃ ἂν ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅκως ἔξεσι, πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὥστε τι πρὸς τούτοισι πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τυτέων θύεσθαι, δείσαντες, οἰχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώρην· χρόνου δὲ προϊόντος, ἐπείτε καὶ τελθόντες, ἵνα ἁλίσκωνται, ἐξελίσσοντο ἐς τὸ πρυτανήιον. ὡς θύεσθαί τε ἔμελλε, ἐκέκμασι πᾶς πυκασθείς, καὶ ὡς συμπομπὴ ἔσχηθείς. Ἰασόνα δὲ παρῆσαν οἱ Κυτισώρου τοῦ Φρίξου παῖδος ἀπόγονοι, διότι κατάρμοσε τὴν χώρην ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος σὺν ὁ Κυτίσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος, ἐρρύσατο. ποινὴν δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοισι ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν θεοῦ ἔφη. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς τῷ ἄλσεϊ ἐγένετο,

1 Facile cepere. 2 Non suffecit. Fluuiorum autem Achaiæ qum maximus sit Apidanus, ne hic quidem suffecit, nisi aliqua ex parte. *Id est*, *Ne hic quidem illi aquam abunde suppeditauit, sed parce tantum.* 3 Pro εἰς Ἅλους τῆς Ἀχαιίης *his posuit* Ad litoralia Achaiæ: *quum supra pag.* 441. *pro iisdem verbis posuerit* Algas Achaiæ.

285 αὐτός τε ἔρχετο αὐτὸς, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε. τὸ τε Ἀθαμάντιον ἀπογόνων τῶν οἰκίλου ὁμοίως καὶ ὃ τέμενος ἐσέβετο. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίῃ. ἀπὸ γὰρ τούτεων τῶν χώρων ἦιε ἐς τὴν Μηλίδα κατὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχὴ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἔστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν, εὐρύς, τῇ δὲ, καρτὸς στεινός. περὶ δὲ τὸν χῶρον τοῦτον ὄρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα κατειλήφει πᾶσαν τὴν Μηλιάδα γῆν, Τρηχίνεαι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπ' Ἀχαίης, Ἀντίκυρα· παρ' ἣν Σπερχειὸς ποταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιήνων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου, ἄλλος εἴκοσι καὶ σταδίους ἄνευ ποταμός, ᾧ ὄνομα κεῖται Δύρας, τὸν μυθολόγοι βοηθέοντα Ἡρακλέι χρημένῳ λόγῳ ἀναφαίνεσθαι. ἀπὸ δὲ τούτου, ἄλλος ἄνευ εἴκοσι σταδίων ἄνευς ποταμός ἐστι, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε σταδίους ἀπέχει. αὕτη δὲ ἡ χώρη τούτων ἐστὶ πασέων τῶν χωρέων τῶν ἐς θάλασσαν κατ' ἃ Τρηχὶς πεπόλισται. διχθὰ τε γὰρ καὶ τρισμύρια πλέθεα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ ὄρεος, ὃ κατειλήφει τὸν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἔστι ἀσφάξ κατὰ μεσαμβρίην Τρηχῖνος. ἀπὸ δὲ τοῦ ἀσφάγος Ἀσωποῦ ποταμοῦ ῥέει κατὰ τὴν ὑπωρέην τοῦ οὔρεος. Ἔστι δὲ ἄνευς Φοίνιξ ποταμὸς ἀμέγας κατὰ μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν ὀρέων τουτέων ῥέων ἐς ὃν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στεινότατόν ἐστι ἁμαξιὸς γὰρ μίνμυνη δίδυμος. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδιά ἐστι ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρ' ἣν δὴ κατάρρεων ὁ Ἀσωπὸς, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος κατὰ αὐτὸν εὐρύς. ἐν δὲ Δήμητρός τε ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱρόν. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τὴν Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ τοὺς οἰκέοντας, Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι. ἐπεκράτεε δὲ, ὁ μὲν τῶν πρὸς βορῆν ἀνέμου ἐχόντων πρώτων μέχρι Τρηχῖνος· ὁ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἠπείρου. Ἦσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες ἐν Γέρσῃσι ἐν πύτῳ τοῦ χώρου· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὁπλῖται, καὶ Τεγεητέων καὶ

βοηθέοντα τῷ Ἡρακλεῖ χρημένῳ λόγῳ ὅτι ἀναφαίνεται.

& ipse ab eo abstinuit, & idem suis copiis imperauit, domumque item posterorum Athamantis ac fanum veneratus est. Hæc in Thessalia Achaiaq; : à quibus locis processit Xerxes in Melidem iuxta maris sinum, vbi totum diem æstus atque reciprocatio fluctuum fit. Huic sinui circumiectus est locus campester, alibi spatiosus, alibi arctus admodum. Suntque ipsi campo circumiecti montes editi atque inaccessi, omnem Melidem cingentes regionem, quæ petræ Trachiniæ nominantur. Prima in sinu vrbs ab Achaia euntibus est Anticyra, quam amnis Sperchius præterlabens, ex Enienſibus in mare defluit. A quo alter amnis xx ferme stadiis abest, cui nomen inditũ est Dyras, quem fama est emersisse ad ferendam Herculi opem. Ab hoc totidem stadiorum intercapedine alius amnis est, qui vocatur Melas, *id est, niger*. Vnde vrbs Trachis quinque stadia abest, [1] sita in amplissimo regionis spatio, à montibus ad mare, vtpote duobus & viginti millibus iugerum planitie montis qui terram Trachiniam circumdat. Ad Trachinis meridiem anfractus est per quem Asopus circa radices montis defluit. Ad cuius meridiem alius non magnus amnis est, nomine Phœnix ex his montibus in Asopum defluens. Iuxta Phœnicem angustissimum viæ est: quippe qua muri coarctata modo plaustrum duntaxat agi potest. A flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim stadiorum est interuallum, in quo vicus est nomine Anthela: quem præterfluens Asopus in mare euoluitur: & ei locus spatiosus est circumiectus, vbi templum Cereris Amphictyonidis extructum visitur, & sedilia Amphictyonibus, & ipsius Amphictyonis delubrum. ¶ Ceterum rex Xerxes quidem in Trachinia Melidis castra habebat; Græci vero in transitu: qui locus à plerisq; Græcorum vocatur Thermopylæ, ab indigenis autem atque accolis Pylæ. Hæc erant vtrorumque castrorum loca: Xerxe omnibus quæ ad ventum boream spectant vsque ad Trachinem, potito: Græcis, quæ per hanc continentem ad austrum & meridiem ferunt, tenentibus. Qui hoc in loco Persam Græci opperiebantur, hi fuere, Spartanorum trecenti armati, Tegeitarum &

cxcviii cxcix cc cci ccii

1 Hac autem maxime parte spatiosa est illa regio, à mari ad montes, iuxta quos est sita Trachis. sunt enim viginti duo planitiei plethra. Montis autem qui Trachinium agrum circumdat, est anfractus, ad Trachinis meridiem, per quem Asop.

Mantie-

Mantienorum mille, totidem ex vtrisque : ex Orchomeno Arcadiæ centum viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem quadringenti : à Phliunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. hi ex Peloponneso aderant: ex Bœotis autem Thespienses septingenti, Thebani quadringenti. Præter hos euocati erant Locrenses Opuntii cum omni copia, & Phocensium mille. Ipsi enim Græci eos euocauerant, missis nunciis, qui dicerent se quidem præcursores aliorum venisse, ceteros autem socios propediem expectari: tutelam vero maris esse in Athenienſium præsidio Æginetarumque, & eorum quibus res naualis iniuncta esset. nec sibi quippiam esse formidolosum. non enim deum esse qui bellum Græciæ inferret, sed hominem : nec mortalem quempiam aut esse aut fore qui, ex quo natus est, mali exors sit : & vt quisque maximus est, ita ei deberi maxima. itaque quum mortalis esset qui bellum inferret, ab opinione esse casurum. Hæc illi audientes, in Trachinem auxilio iere. Erant his tum alii duces suæ quisq; ciuitatis, tum vero, penes quem summa imperii erat, quem maxime admirabantur, Lacedæmonius Leonides Anaxandridæ filius, qui Leontis, qui EVrycratidæ, qui Anaxandri, qui EVrycratis, qui Polydori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Agesilai, qui Doryagi, qui Leobotis, qui Echestrati, qui Hegesis, qui EVrysthenis, qui Aristodemi, qui Aristomachi, qui [1] Cleonidæi, qui Hylli, qui Herculis filius fuit : adeptus ex inopinato regnum. Nam quum duo forẽt ei fratres natu maiores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regionis adipiscendæ: verum Cleomene sine virili sobole defuncto, & Dorieo iam non superstite, sed & ipso in Sicilia vita functo, ita regnũ ad Leonidẽ peruenit, qui Cleombroto maior natu erat. Is enim nouissimus fuit Anaxandridæ liberorum, habebatq; in matrimonio Cleomenis filiã. Qui dũ se ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos [2] è primoribus viros, & quibus filii erãt: assumpseratq; eos Thebanos quorum de numero feci mentionẽ, quorum dux erat Leontiades EVrymachi filius. Hac de causſa

Μαντινέων χίλιοι, καὶ ἡμίσεες ἑκατέρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης, χίλιοι. τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων. ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι. καὶ ἀπὸ Φλιασίων τε, διακόσιοι ὁπλῖται· καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα. ἔτοιμοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. Πρὸς τούτοισι ἐπίκλητοι ἐγίνοντο Λοκροί τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφέας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δὲ ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων, προσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην· ἡ θάλασσά τε σφι εἴη ἐν φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε Φθιωτίδων, καὶ Αἰγινητέων, καὶ τῶν ἐς ἔθναυτον στρατὸν ταχθέντων, καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν. οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον. εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς μὴ οὐ συμμέμιχθαι· τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτέων, μέγιστα. ὀφείλειν ὦν καὶ ὄντα ἐπ' ἀνθρώπους, ὡς εἰκὸς θνητόν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσέεσθαι. οἱ δὲ, ταῦτα σωθαινόμενοι, ἐβοήθεον ἐς τὰς Τρηχῖνα. Τούτοισι ἔσαν μὲν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας ἑκάστων. ὁ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα καὶ πρὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν, Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμένεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Δορυάγου, τοῦ Λεωβώτεω, τοῦ Ἐχεστράτου, τοῦ Ἡγησίου, τοῦ Εὐρυθένεος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου. Δίξαν γὰρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπεληλάσθαι τῆς Φερητίδος πρὸς τὴν βασιληίην. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσενος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τοῦτον ἐν Σικελίῃ, ἦλθε δὴ ἐς Λεωνίδην αἰέρεσις ἡ βασιληίη· καὶ ὅτι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου, (τοῦτον γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα, ὃς τότε ἦλθε ἐς Θερμοπύλας ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας πεντηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. Θεσπιέων δ' ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς ὃν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τοὺς ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα

1 Cleodæi. *Quam lectionem comprobat locus quem habes supra pag. 330. de Aristodemo qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius.* 2 Constantis ætatis viros. *Gamor.*

τούτοις απο δλω ἐποιήσατο Λεωνίδης μοιώσας Ἑλλήνων τῶν ἀλκιμωτάτων, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ὧν ἐς ὃν πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι, εἴτε καὶ ἀπερεύξονται ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἄλλο φρονέοντες, ἔπεμπον. Τούτοις μὲν τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδην τοῖσι ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτοις ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίζωσι, ἢν αὐτοὺς πυθωνται ὑπερβάλλομένους. μετὰ δὲ, Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδών, ἔμελλον ὀρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθέειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνενώθησαν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἦν γὰρ κατὰ τοῦτο ὀλυμπιὰς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα· οὕτω ἀμαχεὶ ἐδοκέομεν τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενενώθησαν ποιήσειν. οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες ὡς πρὸς πύλας ἐλήλυθε τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀναλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, ὃν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδῃ δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν πρεσβευομένων τὴν γνώμην ταύτην, αὐτόθι τε μένειν ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλιας, κελεύοντας σφι βοηθοῦντας ἀμύνειν, ὡς ἐόντων αὐτέων ὀλίγων ἐπὶ τὸν Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ εἰσι, καὶ ὃ, τι ποιέουσι. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἀλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιὴ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἵποντο Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν γόνος Ἡρακλείδης. ὡς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς ἐς ὃ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατόπτευε πολλὰ μὲν ὃ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, ὃ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἷά τε ἦν καταδέεσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμαίνετο τοῖσι περὶ τοῦ τείχεος τὰ ὅπλα ἔχουσι. ἔτυχον δὲ τότον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. Ταῦτα δὴ θεώμενος, ἐθωυμάζε, καὶ ὃ πλῆθος ἐμάθανε. μαθὼν δὲ ταῦτα ἀτρεκέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην. ἔνθα γὰρ τις εἰώθεε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τάδε· ὑπώπτευε πρώτα.

Leonides dedit operam vt Græcos sumeret solos, quod eos maxime insimulabat quod cum Medis sentirent. Euocabat igitur eos ad bellum, sciendi cupidus an vna mitterent auxilia, an ex professo adimerent Græciæ societatem: sed illi aliud sentientes, tamen auxilia miserunt. Eorum qui cum Leonide fuere, primos miserunt Spartiatæ: vt his inspectis alii socii in militiã proficiscerentur, neve cum Medis sentirent, si eos superari audirent. Ipsi autem celebratis Carniis, (hæc enim sacra morabantur eos) relictis Spartæ custodibus, erant cum omni copia illuc celerrime ituri auxilio. Reliqui autem socii ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negocia inciderat) haud suspicati tam cito apud Thermopylas bello decernendum, præcursores miserant. Ita isti sibi faciendum statuerant. At ii Græci qui apud Thermopylas erant, vbi ad ingressum Persa aduẽtabat, metu perculsi de discedendo consultabant. Ac ceteri quidem Peloponnenses censebant faciendum vt reuersi in Peloponnesum, Isthmi custodiam agerent: huic autẽ sententiæ quum infensi essent Phocenses & Locrii, Leonides suadebat illic perstandũ, & nuncios ad accersendas subsidio ciuitates dimittendos, tanquam se paucioribus quam vt Medorum exercitum arcerent. Hæc istis consultantibus, Xerxes equitem quendam ad speculandum quot illic essent, & quid agerent, mittit. Audierat enim iam tum quum in Thessalia esset, eò loci contractam esse exiguam copiam, eiusque duces esse Lacedæmonios, atque Leonidem è genere Herculis. Eques vbi ad stationem Græcorum successit, contemplatur aspicitq; non ille quidem omnes milites (nam eos qui intra murum quem excitauerant excubabant, intueri nequibat) sed eos qui extra murum agebant. Erant autem eo tempore exterius manendi in Lacedæmoniorum statione vices: eos animaduertit partim se ludo gymnastico exercentes, partim comam pectentes. Hæc cum admiratione intuitus, eorum numero, ac ceteris omnibus plane cognitis, per ocium sese recipit. nemo enim illorum insequebatur, sed hominem magno contemptui habebant. Regressus ad Xerxem, cuncta quæ inspexerat refert. Quę Xerxes audiens,

CCVI CCVII CCVIII CCIX

non

[1] non poterat coniectare quidnam molirentur, tanquam quoad possent perituri pariter, & hostem perdituri. Sed quum ridiculam rem sibi facere viderentur, accersit ad se Demaratum Aristonis filium, qui in exercitu erat: quẽ, vt venit, interrogauit horum singula, cupiens nosse quid ab Lacedæmoniis ageretur. Et ille, Audisti, inquit, antea me, dum aduersus Græciam proficiscerемur, de his viris: & quum audisses loquentem hæc quæ euentura prouidebam, derisui habuisti. sed quanquã mihi summum discrimen est aduersus te rex veritatẽ tuenti, audias tamen nunc quoque veritatem: Hi viri ad nobiscum pugnandum de ingressu venere, atq; hoc apparant. nam ita sese apud eos habet consuetudo: quoties adire animæ periculum debent, tunc capita comunt. [2] quod scies, si hos & qui Spartæ manserunt, subegeris: nulla hominum gens alia est quæ contra te rex audeat tollere manus. Etenim nunc aduersus regnum in Græcia pulcherrimum atque viros præstantissimos tendis. Xerxe, quod hæc ei admodum incredibilia viderentur, interrogante quo pacto tantillæ copiæ cum suis pugnaturæ essent, rursus inquit, [3] Pro vano me ducas, nisi hoc tibi vt ego annuo, vsu venerit. Hæc dicens, tamen Xerxi non persuasit. Itaque quatriduũ Xerxes supersedit, ratus eos illinc fugam esse facturos. Quinto die quum putaret impudentiam illorũ atque temeritatem esse in permanendo, ira percitus, Medos in eos ac Cissios mittit, imperans vt illos caperent viuos & in conspectũ suum adducerẽt. Medi, vbi facto impetu in Græcos impressionem fecerunt, multi cadebant, aliisque superuenientibus nihil tamen promouebant, etsi vehemẽter ingruebant: palam facientes cũ aliis omnibus, tum vero ipsi regi, se quidem multos homines esse, at paucos viros. Fuit autem hic pugnæ congressus interdiu. Post, vbi Medi se ægre tutabantur, tũ vero ipsi se subduxere, Persæque subeuntes excepere, ii quos [4] immortales rex appellat, quorum dux erat Hydarnes: tanquã facile hostem profligaturi. Vbi & hi cum Græcis congressi, nihilo magis quam Medi proficiebant, sed eodem modo pugnabant, vtpote [5] longioribus hastis quam Græci vtentes, & in locis angustis, vbi nullus

οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐὸν, ὅτι τῷ ὄντι διασκώπτοιντο ὡς ἀπολλύμενοι καὶ ἀπολεόντες σὺν ὀλίγῃσι δυνάμεσι, δὴ (αὐτῷ γελοῖα καὶ ἐφαίνοντο ποιέειν) μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δὲ μιν ἤρωτα Ξέρξης ἕκαστα τουτέων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιεύμενον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε, Ἤκουσας μὲν μοι καὶ πρότερον, « 286
ἐπεί τε ὁρμώμενον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων. « 287
ἀκύρους δὲ γέλωτα με ἔθου, λέγοντα τὰ ὁρῶν ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ ἡ ἀληθείην ἀσκέειν αἰτίη σοί, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τὴν ἔσοδον, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γάρ σφι ὕτω ἔχων ἐστί· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ὑπίσασο δὲ, εἰ τούτους τε καὶ τοὺς ὑπολοίπους τοὺς ἐν Σπάρτῃ καταστρέψεαι, ἔστι σοὶ ἔθνος ἄλλο ἀνθέξεται τοῦ τε βασιλεῦ ὑποδεικνύει χεῖρας αἰτάσεσθαι. νῦν δὲ πρὸς βασιλῆος τε καὶ καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἕλλησι προσφέρεαι, καὶ ἀνδρῶν ἀρίστους. καίτοι τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα ὁντινα τρόπον, τοσούτοι ἐόντες, οἷοί τέ εἰσι τῇ ἑωυτοῦ στρατιῇ μαχέσασθαι. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρέωσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστῃ, ἢν μὴ ταῦτά τοι ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω. Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε δὴ Ξέρξεα. τέσσερας μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφέας ἀποδρήσεσθαι. πέμπτῃ δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοιτο, δὴ ἀνόσιά οἱ ἐφαίνοντο, αἰσχυνθείς τε καὶ ἀβουλίῃ ἀσχαλόωμενος, μάλιστα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθείς· ἐντειλάμενος σφέας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὡς δὲ ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· δῆλοι δὲ ἐπεσήισαν, καὶ οὐκ ἀπαλλασσόμενοι, καίπερ μεγάλως πρὸς πάσχοντες. δῆλοι δὲ ἐποίευν πάντα τρόπον, καὶ οὐκ ἧσσον αὐτῶν βασιλέϊ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες ἐγίνετο δὲ συμβολὴ δι' ἡμέρης. Ἐπεί τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως προσείποντο, ἐνθαῦτα ὅτοι μὲν ὑπεξήισαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπῄεσαν τοὺς ἀθανάτους καλέει βασιλεὺς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ ὅτι γε δὴ πετέως καλεργασόμενοι, ὡς δὲ ἄρα οὐδὲν μᾶλλον τοῖσι Ἕλλησι, ἢ δὲν πλέον ἐφέροντο τῆς τῶν Μηδικῆς, δὴ καὶ τὰ αὐτὰ, ἅτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῃ μαχόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἢπερ οἱ Ἕλληνες· καὶ οὐκ

1 Coniicere non poterat *ex ils quæ audiebat* rem ita habere vt reuera se habebat, nimirum illos se præparare ad moriendum & ad alios morte afficiendos pro viribus. 2 Scito autem, si hos ceteroſque qui Spartæ remanserunt subegeris, nullam aliã fore hominum gentem quæ contra te rex &c. 3 In me vt mendacem consule. *Vel, Deme vt mendace flatus.* 4 *Cur ita vocentur supra expositum pag.* 410. 5 Breuioribus

ecx

ecxi

ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλά τε ἀποδεικνύμενοι ἐν ὁκοίοισι μάχεσθαι ἐξεπίσταντο ἐόντες ἀνδράσι ἀνεπιστήμοσι μάχεσθαι, καὶ ὅκως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλέες φεύγεσκον δῆθεν. οἱ δὲ βάρβαροι ὀρέοντες φεύγοντας, βοῇ τε καὶ παταγῷ ἐπήισαν. οἱ δὲ ἐν καταλαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον αὐτοῖσι εἰς τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον πλήθεϊ ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Σπαρτιητέων ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνήατο προσβαλέειν οἱ Πέρσαι τῇ ἐσόδῳ προσεμόλοντες, καὶ κατὰ τέλεα καὶ πανδημίῃ ἐπειρέβαλλον, ἀπεπλάγησαν ὀπίσω.

Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλέα Ξέρξην θεώμενον, τρὶς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν ὕστερον ἐπειρήσαντο, τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι, οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντες σφέας κατατετρωμαπάσθαι τε, καὶ οὐκ οἵους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἐπέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν, καὶ ἐν μέρεϊ ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ ὄρος ἐτάχθησαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. ὡς δὲ οὐδὲν κρεῖσσον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἐν τῇ προτεραίῃ ἐώρων, ἀπεπλάγησαν. Ἀπορεόντος δὲ βασιλέος ὅ, τι χρήσαιτο τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθε οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγά τι παρὰ βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι· ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τὸς ταύτῃ ἐπιμένοντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ φυγόντι, ἐπὶ τῶν πυλαγόρων τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἄργυρον ἐπεκηρύχθη· χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντικύρην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, οἰκέος Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπισθεν λόγοισι σημανέω· ἐπεμνήσθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἧσσον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε. Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλὸς Ἀντικυρεύς, εἰσὶ οἱ εἰπόντες πρὸς βασιλέα τοῦτον τὸν λόγον, καὶ προσηνησάμενοι ὅδε οὗτος τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ, τόδε χρὴ καθυφάσθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων πυλαγόραι ἐπεκήρυξαν οὐκ ὅτι Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλῷ ἄργυρον, ἀλλ' ὅτι Ἐπιάλτῃ

multitudinis erat vsus: ibi Lacedæmonii dignam memoratu pugnam edebant, cum aliis in rebus ostentantes se perite inter imperitos pugnare, tum vero in eo quod quoties terga vertebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerent, cum vociferatione & strepitu ingruebant: at Græci rursus se conuertentes, aduersis pectoribus eos excipiebant: & quamuis eorum innumeram multitudinẽ prosternebant, aliquot tamen illic ex ipsis etiam Spartiatis occubuere. Persæ, posteaquam & cateruatim & vniuersis copiis iter occupare conati, nihil tamen promouebant, iterum sese receperunt. Fertur CCXII autem Xerxes, quum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnandi ter è solio resiliisse, quod videlicet exercitui suo timeret.[1] Postero die nihilo melius barbari prœliati sunt.[2] nam sperantes fore vt illi, qui pauci essent & saucii, nequirent manus leuare ad pugnandum, quum conflixissent, eos Græci excepere, instructis ordinibus, & in suo quisque loco ac per nationes digesti: præter Phocenses, qui in monte ad iter obsidendum locati erant. Persæ vbi nihil aliud quam pridie agendum vident, abscedunt. ¶ Ibi regem ancipitem quodnam in re præsenti consilium capesseret, Epialtes EVrydemi filius alloquuturus adiit, tanquam magna aliqua re ab illo remunerandus, indicauitque ei tramitem qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo factionem eorum Græcorum qui illic erant, euertit. Is postea Lacedæmoniorum metu in Thessaliam profugit: cuius profugi pylagoræ Amphictyones apud Pylæam congregati caput pecunia licitati sunt: qui interiecto deinde tempore ab Athenade viro Trachinio, Anticyræ (nam illuc redierat) interemptus est. Quem, etsi ob aliam caussam (quam ego in sequentibus reddam) Athenades hic interemit, nihilo tamen secius à Lacedæmoniis prẽmio affectus est. Hũc in modũ Epialtes postea interiit. Est & alia quę fertur fama, Onetẽ CCXIV Phanagoræ filium, virum Carystium, & Corydalum Anticyrensem, fuisse qui ea dixerint regi, & circum montẽ Persas deduxisse. Quod apud me prorsus fide caret. nam hinc licet coniectemus, primum, quod Græcorũ pylagoræ non Onetæ & Corydali sed Epialtæ

288

1 Tunc igitur ita pugnarunt. Postridie autem nihilo mel. 2 Ita enim pugnabant vt qui existimarent, illos, vtpote paucos, saucios esse, eisque vel ad tollendas manus vires non superesse. At Græci eos excep.

Trachinii

Trachinii caput pecunia licitati sunt, quod scilicet eum compertissimum haberent: deinde quod Epialten ob hanc caussam scimus se fuga proripuisse: postremo, quod Onetes qui non erat Meliensis, ita demum tramitem illum nouisset si in ea regione multũ diuersatus fuisset. Ideoque Epialtæ culpam adscribo, quod Persas per montem circum-
ccxv duxit, & ad tramitem perduxit. Xerxes eá quæ Epialtes se confecturũ spondebat, probans, maiorem in modũ lætus, sine mora Hydarnem cum iis quibus prẹerat copiis misit. Ille circa lucernarum accensionem, *id est, sub crepusculum*, è castris profectus est, & tramitem ingressus. Quem tramitem indigenæ Melienses vestigauerunt: eoque inuestigato Thessalos deduxere aduersus Phocenses, eo tempore quo Phocenses intersepto muris transitu, ad arcendum bellum in præsidio erant.[1] Extrinsecus nihil admodum præseptus transitus erat, quum nihil esset vtilis Melienſibus.
ccxvi Sic autem sese habet ille callis: Ab Asopo fluuio, qui per montis meat anfractum, incipit, cui monti ac viæ idem nomen est inditum Anopæa. hæc Anopæa per dorsum montis extenta, desinit iuxta Alpenum vrbem, quæ prima est ex Locridibus, Melienses versus, ac iuxta lapidẽ nomine Melampygum ac iuxta *κερκώπων ἕδρας, hoc est, malitiosorum sedes*, v-
ccxvii bi angustissimus callis est. Hac via atque ita se habente Persæ Asopum transmittentes, iter tota nocte fecerũt, à dextra OEteos montes, ad sinistram terram Trachiniorũ habentes: ac sub exortum auroræ in cacumen montis euaserunt: quo in loco (sicut superius ostensum est) mille Phocensium armatorum præsidium excubabat, tum ad suam terrã, tum ad viam tutandam. nam transitus inferior à quibus dictum est custodiebatur, quod eam per montem viam vl-
ccxviii tro à Leonide acceptã obsidebãt. Hoc autem modo Phocenses Persas ascendisse animaduerterunt: Quum eos illi toto monte conscendendo propter frequentiam quercuum latuissent, tamen edito multo strepitu (vt res postulabat) frondium super pedes constratarum, (erat enim cæli tranquillitas) Phocenses recurrerunt: & dum sibi arma induunt, confestim barbari adfuere: qui conspicati viros arma sibi circumdantes, obstupuere.

τῷ Τρηχινίῳ, πρώτως καὶ ὃ ἀτρεκέστατον τυγχάνουσι· τοῦτο δὲ, φεύγοντα Ἐπιάλτην τοῦτον τὸν αἰτίην οἴδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ καὶ ἐὼν Μηλιεὺς τοῦτον τὸν ἀτραπὸν Οἰήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμίληκὼς εἴη. ἀλλ' Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ τοῦτο μηχανησάμενος ὄρος καὶ κατὰ τοῦτον ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον ἐγράφω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ ἤρεσε τὰ ὑπ' ἐκείνου σχεθέντα κατεργάσεσθαι, αὐτίκα τοῦτο χαρὴς γενόμενος, ἔπεμπε Ὑδάρνεα, καὶ τοῦτον ἐκέλευε Ὑδάρνης. ὡρμέατο δὲ τοῦτοι λύχνων ἁπτομένων τὴν στρατοπέδου. τὸν δὲ ἀτραπὸν τοῦτον ἔδεξαν μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες· ἐξελθόντες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ὅτι Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φραξάντες τείχεϊ τὸν ἐσβολὴν, ἔσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἔκ τε τούτου δὴ κατεδέδαπτο ἐοῦσα οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπός αὕτη· ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ ἀπὸ τῆς Ἀνωφαίας ῥέοντος, οὔνομα δὲ τῷ οὔρεϊ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τοὔνομα κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὔρεος, λήγει δὲ κατά τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρόσχωρον ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων τοῖσι Μηλιεῦσι, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἕδρας· τῇ καὶ ὀφείστατόν ἐστι. Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἐχόντων οἱ Πέρσαι ὄρθρου Ἀσωπὸν διαβαίνοντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὔρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ, τὰ Τρηχίνια. ἠώς τε δὴ διέφαινε, καὶ σφι ἐγίνοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὔρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὔρεος ἐφύλασσον (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) Φωκέων χίλιοι ὁπλῖται ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώρην, καὶ φυλάσσοντες τὸν ἀτραπόν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν εἰρηται· τὸν δὲ ἀνὰ τοῦ οὔρεος ἀτραπὸν ἐθελοντὴν Φωκέες ὑποδεξάμενοι, Λεωνίδῃ ἐφύλασσον. Ἔμαθον δὲ σφέας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· (ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ οὔρος, πολλῷ ἐὸν δρυσὶ δασὺ πλέον) ἐλάνθανον δὴ ἐόντες, φόβου δὲ γενομένου πολλοῦ, ὡς εἰκὸς ἦν, φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, αἰά τε ἔβραμον οἱ Φωκαέες, καὶ ἐθέοντο· τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. ὡς δ' εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θωύματι ἐγένοντο.

1 *De hoc loco vide quæ alibi dixi.*

ἐλπόμενοι γὰρ οὐδένα σφι Φωκέων αἰτίζοον, ἐκεκήρυσαν ἐπ' αὐτούς. σφέας δὲ Ὑδάρνης κατάρωσάμενος μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν Ἐπιάλτεα τινὰ ἀπικόμενος. τίνα ὁ Ἑλλὰς ἐπὶ ἵππους τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ ὄρεος τὸν κάρηνον, ὀπίσω μούνοι ὡς ὅτι σφέας ὥρμηθησαν ἐπὶ σφέων, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ τοιαῦτα ἐφρόνεον. οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδεμίαν λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κατὰ τάχος. Τοῖσι δὲ ἀμφὶ Θερμοπύλησι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρὰ, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι θάνατον· ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγείλαντες τοῦ Πέρσεων τὸν περίοδον, οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, περὶ πλήθουσαν ἡμέρην· ἐθεώσαντο δὲ ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφέων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ αὖτε τοὐναντίον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες, κατὰ πόλις ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτὸν παρεσκευάδατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐτὸς σφέας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ σφι ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἦλθον φυλάξοντες πρῶτα. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλέος εἰμὶ, Λεωνίδῃ, ἐπί τε ἤθεϊ τὸν συμμάχους εὐίστας ἀποστρέψαι, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συν αἰσχυνδύνῳ, κελεῦσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μέγιστον δὲ αὐτῷ, κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπαρτιητέων εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. οὐ γὰρ ἔχρησε τὴν Πυθίην τοῖσι Σπαρτιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα αἰάσασθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ ὄν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτα δὲ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτρου ἔχοντα χρᾶ, λέγεται ὧδε,

Ὑμῖν δ', ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
Ἢ μέγα ἄστυ ἐκλεῖσθ' ὑπ' ἀνδρῶν Περσιδάων
Πέρθεται· ἢ δ' ὅμως, οὐκὶ, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενείθλης
Βήσεται βασιλῆος φθίμενον Λακεδαίμονος ἦρος.

[1] quippe qui (vt in exercitu asseueratũ fuerat) neminem sibi sperabant occurrsurum. Ibi Hydarnes formidãs ne Phocenses Lacedæmonii forent, Epialten percontatus est [2] quisnam ille esset exercitus. Mox certior rei factus, Persas tanquã in aciem instruxit. quorum missilibus multis crebrisq; Phocenses quũ ferirentur, fugam fecerunt in verticem montis, gnari aduersum se initio illos venisse: & se præparabant tanquam perditi. Ita isti sentiebant. Verum his spretis ii qui circa Epialten & Hydarnem erant Persæ rapidi de monte descendunt. At iis Græcis qui apud Thermopylas erant, primum vates Megistias extis inspectis indicauit mortem illis pariter & sibi impendere. deinde transfugæ notum fecere, Persas montem circuire: sed hi adhuc per noctis tempus: tertio loco significauere speculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant iam die illucescente. Hic inter se consultantes Græci, sententiis discrepabant. alii enim stationem non deserendã suadebãt, alii id dissuadentes contendebant. Ita dissidentium partim abscedunt, dilapsique in suam quisque vrbẽ se recipiunt: partim, qui cum Leonide erant, ad illic perstandum se accingunt. Fertur autem ipse Leonides eos qui abscessisse dimisisse, de illorum vita solicitus: se vero & Spartiatas, qui adessent, non facturos è sua dignitate si stationem desererent, ad quam tutandam ab initio venissent. Ceterum ego magis illi opinioni accedo, Leonidem, posteaquam animaduertit socios ignauos, & inuitos esse ad periculum subeundũ, veniam eis abeundi dedisse, sibi vero decedere inhonestum putasse: permanenti autem illic, ingentem gloriam futuram, & Spartæ nunquam defuturam felicitatem sperasse. Siquidẽ iam inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculum, fore vt aut Sparta euerteretur à barbaris, aut rex eius occumberet. Quod oraculum hexametris illa versibus reddidit, in hæc verba,

Vobis, ampliuagæ colitis qui mœnia Spartæ,
Aut vrbs clara dabit Perſa victore ruinam:
Aut (ſi non erit hoc) oriundus ab Hercule quidam
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.

[1] Quum enim nullum aduersarium sibi occursurum sperassent, in exercitum inciderunt. [2] Cuias

Nam

Nam neque taurorum neque vim ferret ille leonum,
Sed Iouis, & cuius reor haud tolerabile robur,
Alterutrum donec passim discerpserit horum.

Οὐ γὰρ τῶν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
Αἰνόβιόν. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ φημι
Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδε ἕτερον λάβῃ πόντα δάσηται.

Hæc reputantem Leonidem, [1] cupidumque gloriæ comparandæ, credideri m ſolum ex Spartiatis remiſiſſe ſocios potius, quam illos qui abierunt, in ſententiis diſſidentes, tam deformiter abCCXXI iſſe. Cui rei non minimo id mihi teſtimonio eſt, quòd vates Megiſtias, huius expeditionis comes, (qui ferebatur Acarnas eſſe, & à Melampode oriundus) præloquutus ex extis ea quæ erant euentura, quum propalam à Leonide dimitteretur, ne ſecum periret, tamen abſcedere noluerit, filium modo, qui ei vnicus erat, vna militantem CCXXII miſſum fecerit. Ita ſocii quos Leonides remittebat, ei obtemperantes abiere. Theſpienſes tantum atque Thebani perſtitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inuiti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obſidum diſtinebat: Theſpienſes vero libentiſſimi, qui negauerunt ſe Leonide & iis qui cum eo erant deſertis abſceſſuros: permanenteſque vna cum illo occubuerunt. quorum dux erat Demophi-
CCXXIII lus Diadromei filius. Xerxes, ſub exortum ſolis libaminibus factis, tantiſper moratus dum tempus eſſet quo forum ſolet maxime frequens eſſe hominibus, è caſtris mouit: etenim ita ab Epialte erat mandatum. nam deſcenſus à monte, cõpendiarius magis ac breuioris multo ſpatii quam circuitus montis atque aſcenſus. [2] Barbari qui circa Xerxem erant, ad Leonidem & ad Græcos qui cum eo erant acceſſere: & iſti tanquam ad necem iam multo magis quã à principio fecerant, progreſſi ſunt ad fauces introitus laxiores. nam munitiones muri eos tutabantur. Et quum ſuperioribus diebus in loca arctiora prodeuntes dimicaſſent, tunc extra anguſtias facto concurſu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo ſui quiſque agminis, verberibus quæ geſtabant vnumquemq; cædebant, aſſidue ad procedendum adhortantes: vnde multi eorũ in mare decidẽtes abſumebantur, multo plures inuicẽ viui, pulcabãtur, quum nulla pereuntis ratio haberetur.

Τοῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδεω, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μοῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους.
Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. οὐ γὰρ μοῦνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἵπετο τῇ στρατιῇ τούτῃ, Μεγιστίην ὁ Ἀκαρνᾶνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τῷ τὴν ἀπόψυξιν οὐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι συμβαίνειν εἰπόντα, φανερὸς ὅτι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο, ὁ δὲ παῖδα συστρατιώμενον, εἰοῦσι οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμψε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι, οἴχοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τουτέων δὲ, Θηβαῖοι μὲν, ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βουλόμενοι· κατεῖχε γὰρ σφέας Λεωνίδης, ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος· Θεσπιέες δὲ, ἑκόντες μάλιστα· οἳ οὐκ ἔφασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδεω καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε δ' αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ὑπὸ σχολὴν χρόνον, ἐς ἀγορὴν καὶ μάλιστα πληθώρην τραπόμενον ἐπείγε. καὶ γὰρ ἐπέταλτο οἱ Ἐπιάλτεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη ἐστί, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἢπερ ἡ περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. οἵ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξεα τετράφαται, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὡς τὸ ὀπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήισαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος τοῦ μετὰ γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο. οἱ δ', ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες, ἐς τὰ στεινότερα ἐμάχοντο· τότε δὴ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν, ἔπιπτον πλήθεϊ πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὄπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολλῷ δὲ ἔτι πλείονες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων. ὧδε μὲν λόγος ὁδοῖς τοῖς ἀπολυμένοισι.

1 Ac facere volentem vt id decus Spartiatarum duntaxat eſſet, remiſiſſe ſoc. 2 Barbari igitur qui cum Xerxe erant, acceſſerunt: & Græci itidem qui cum Leonide, tanquam multo magis quam initio ad mortem pergentes, ad laxiorem faucium partem progreſſi ſunt.

ἅτε γὰρ ὑπιστάμενοι ὃν μέλλοντα σφι ἔσεσθαι θάνατον ὑπὸ τῶν περιόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσην ἔχον μέγεθος ἐς τοὺς βαρβάρους, ὑπερχεόμενοί τε καὶ ἀτέοντες. Διέφθαρτο μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτέων τὰ ἰσχία καὶ τὰ ἔτυγχανε κατεηγότα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διήργαζοντο τοὺς Πέρσας. Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα. ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀταρνέω θυγατρὸς Φρατα-γωνίης γενομένοτες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀτταρίης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἐὼν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεος παῖς. ὃς καὶ ἐκδιδοῖ τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, ὃν οἱ εἶχον πάντα ὃν ἐωυτῷ τε ἐπέδωκε, ὡς μούνῳ οἱ ἐούσῃ ταύτης τέκνου. Ξέρξεώ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι, μαχόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω. Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλός· ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπερεξεῖρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοῖσι ἐναντίοισι τετράκις. τοῦτο δὲ σφέας ἐποίεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτεροιοῦτο τὸ νῖκος. ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ ἅμα ἐσαμυνάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες, ἵζοντο ἐπὶ τὸν χολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ χολωνὸς οὗτος ἔστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὄχου λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι τῇσι αὐτέων ἐτύγχανον ἔτι ἐοῦσαι καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν, ὀλίγῃσι ὑπιστάμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, παρελθόντες πάντῃ παρεσάδην. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης· ὃν τόδε φασὶ εἰπεῖν πρὸ τῆς συμμίξιος σφέων τοῖσι Μήδοισι, θυομένου πρὸς τοῦ τῶν Τρηχινίων ὡς ἐπεδέου οἱ βάρβαροι ἀπιέσασι τὰ τοξεύματα, ὑπὸ ἡλίου σκοτοῦτο τὸ πλῆθος τῶν ὀιστῶν ἀποκρυπτόντων· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτέων εἴη). ὑπὸ δὲ, οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι, εἰπεῖν (οὐ ἀλογίῃ ποιεύμενον τὸ Μήδων πλῆθος) ὡς πολλὰ σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, σκιὴ ἔσοιτο πρὸς αὐτοῖς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. Ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἕτερα

Quumque scirent impendere sibi necem ab iis qui montē circuirent, quod roboris habebant, id omne in barbaros ostendebant, ingruentes ac sese intrudentes. Quorum plerisque quum iam laneeæ diffractæ essent, nonnulli gladiis Persas obtruncarent, tunc Leonides in hoc labore cecidit, nauata strenuissime opera, & cum eo alii insignes Spartani: quorum ego tanquam strenuorum virorū nomina audiui, & quidem trecentorum omnium. Persarum quoque illic cum multi alii tam celebres ceciderunt quam incelebres, tum vero duo Darii filii, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Atarnis filia sustulerat. Atarnes autem, Darii regis frater, Hystaspisq; Arsamæi filius erat, qui quum Dario filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit, vt qui esset vnicæ pater. Hi duo Xerxis fratres super cadauer Leonidæ pugnantes occubuere, adeo vehementi Persarum Lacedæmoniorumq; conflictu, vt Græci ter hostibus in fugam versis, cadauer Leonidæ virtute subtraxerint: & eousq; perstiterint dum ii qui cum Epialte erant adfuere. Quos vbi audiere Græci, tum vero pugnandi ardor immutatus est. nam ad angustias viæ sese recepere: & introgressi murum, tumulum quendā occupantes, addensati insedere cuncti, præter Thebanos. Est autem tumulus in ingressu, vbi nunc super Leonidem stat lapideus leo. Hoc in loco defensantibus sese gladiis, qui adhuc eis supererant, barbari circumfunduntur, & manibus & vocibus incessentes: alii ex aduerso vrgentes, & munitionem muri subruētes, alii vndique circumuenientes & circumstātes. Lacedæmoniorum autem atque Thespiensium, quum tales extiterint, præstātissimus tamē extitisse fertur Dieneces Spartanus: quem, antequam cum Medis confligeretur, hoc dixisse aiunt: quum à quodā Trachinio audisset barbaros præ multitudine sagittarum quas emitterent solem obducere, tantam eorū esse copiam, adeo non expauefactus est, vt parui faciens Medorum turbam, responderit, Omnia sibi bona Trachiniū hospitē nūciare, si Medi solē obducerēt: se enim sub vmbra cū illis, nō in sole pugnaturos. Hęc & alia huiusmodi dicta

Φρατα-γωνίης

290

10

20

ccxxiv

ccxxv

ccxxvi

30

40

1 Quater

1 memo-

[1]memoratu digna aiunt Dienecem Lacedæmonium reliquisse. Secundum hunc autem è Lacedæmoniis duo fratres præstantissimi feruntur fuisse, Alpheus & Maron, Orsiphanto geniti: è Thespiensibus autē Dithyrambus Harmatidei filius. His eo loci vbi ceciderunt sepultis, & iis sociis qui prius quam à Leonide remissi sunt, occubuerant, epigrammata his verbis inscripta sunt,

CCXXVII

CCXXVIII

Terdecies centum hîc certarunt millibus olim
E Peloponneso bis modo mille viri.

Hæc vniuersis superscripta sunt: ista peculiariter Spartiatis,

Nos Lacedæmoniis refer hîc peregrine [2]iacentes,
Exhibito illorum vocibus obsequio.

Hoc epigramma inscriptum est Lacedæmoniis: istud vati,

Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Megistæ,
Sperchion ad fluuium: non sed inultus obit.
Qui vates obitum quamuis præsciret adesse,
Spartæ haud sustinuit deseruisse duces.

[3]Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphictyones fuere: præter epigramma vatis Megistæ, quod Simonides Leoprepis filius, propter hominis familiaritatē, inscripsit. Ex his trecētis duo, EVrytus & Aristodemus, feruntur [4]ob extremam lippitudinem è castris ab Leonide remissi, in Alpenis decubuisse: & quum liceret communicato inter se consilio, aut salutem sibi parare Spartam versus, aut, si reuerti recusarent, vna cum aliis occumbere, in neutro horum quæ licebat eis facere, inter se conuenisse: sed quum sententiis discreparent, Aristodemum quidem præignauia remansisse: EVrytum vero audita Persarum circuitione, petiisse arma: seque eis indutum iussisse seruum vt ad pugnantes deduceret. hunc vbi deduxit, fugæ se mandauisse: illum dato in agmē impetu occubuisse. Quod si vel Aristodemus solus redire Spartā neglexisset, aut si ambo reduces fuissent, videntur mihi Spartiatæ nullam iis pœnam irrogaturi fuisse: nunc altero eorum extincto, in hunc qui habens eandem occumbendi occasionē, tamen occumbere noluerit, necessario

CCXXIX

Φασὶ Διλωέα ὃν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριζήλους λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφεοὶ, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δ' ἐδοκίμεε μάλιστα τῶν οὐνόμα ἦν Διθύραμβος, Ἁρματίδεω. Θαφθῆναι δὲ σφι αὐτοὺς ταύτῃ τῇπερ ἔστεσαν, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθεῖσι οἰχεσθαι, ὑπογεγράφθαι γράμματα λέγοντα τάδε,

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τετρηκοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

Ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ὑπογέγραπται. Τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίῃ,

Ὦ ξεῖν', ἄγγελλε Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κεῖμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ ταῦτα τοῦ τε ἐπιχωρίου καὶ τόδε,

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κτείναν ἀμφὶ μάντιν·
Μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς,
Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ὑπογράμμασι μὲν νυν καὶ κτίλῃσι, ἔξω ἢ ὃ τοῦ μάντιος ὑπόγραμμα, Ἀμφικτύονες εἰσὶ σφέας οἱ ὑπεξομόσαντες· ὃ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεος ὄντι οἱ ξείνῳ ὑπογράψας. Δύο δὲ τούτεων τῶν τετρηκοσίων λέγεται Εὔρυτόν τε καὶ Ἀριστόδημον, παρεόν σφι ἀμφοτέροισι, κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀπόσωσθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἔσαν ὑπὸ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ὑπ' Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς ὑπερμέγαθες· ἢ εἰ μὴ ἐβούλοντο νοσέοντα, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι· παρεόν σφι βουτέων τὰ ἕτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελήσαι ὁμοφρονιέειν. Ἀλλὰ γνώμῃ διεφέρθησαν, Εὔρυτον μὲν, πυθόμενον τοὺς Περσέων περιόδους, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα, καὶ ἐνδύντα, ἐπὶ ἀνδύντα ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι ὅπου εἴλωτας ἐς τοὺς μαχομένους. ὅκως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, ὃν μὲν ἀγαγόντα, οἰχεσθαι φεύγοντα· ὃν δὲ, ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον, ἀρήξαντα μάλιστα. Ἀριστόδημον δὲ, λιποψυχέοντα λιποθυμῆσαι. εἰ μὲν νυν οἱ μοῦνον Ἀριστόδημον ἀληθέα τε καὶ ἀποσωθῆναι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τιμὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μοῦνον ζημίην τοιήνδε θέσθαι. νυνὶ δὲ τῷ μὲν, ἀποληθέι μοῦνον, τῷ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένῳ τοιοῦτος, οὐκ ἐθελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι

291

ἐπὶ ἀγγέλιον

ἐπὶ ἔχαιον.

ἐπὶ ἀδύντα

1 Mnemosyna sui aiunt, *id est, monumenta.* 2 Iacere, 3 *Veterum codicum lectionem sequutus est Valla, qui addunt quod in vulgatis edit. deest. ita enim in illis legitur,* ἐπιγράμματα δύο νυν καὶ κτίλησι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, ἀμφικτύονες εἰσὶ σφέας οἱ ἐπιξομόσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίου Σιμωνίδης &c. 4 Ob vehementissimum oculorum morbum

ἔχειν μιν ὑποπτεύοντες μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νυν ὧδε φασὶ Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην, ἐλθόντα ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, ὀξέως αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑστερίζοντα ἐν τῇ ὁδῷ, ἀπαγγέλλειν αὐτῷ, ἀπιόντι ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος, ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε, ἠτιμώθη· οὔτε οἱ τῶν Σπαρτιητέων ἔτι οὐδεὶς ἔναυε σταρπηδόν, οὔτε διελέγετο. ἔνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. Ἀλλὰ ὁ μὲν δὴ τῇ Πλαταιήσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενειχθεῖσάν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τεσσεράκοντα τουτέων, ὑπεκφυγέσθαι, τῷ οὐνόμα εἶναι Πάντιτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἠτιμώθη, ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων εἵατο μαχόμενοι, ἐπὶ ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον καὶ ὑπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, τότε δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ὀπίσω ἐπὶ τὸν χῶλον, ἀποσχισθέντες τούτων, χεῖρας τε προέτεινον, καὶ ἦσαν ἄσσον τῶν βαρβάρων· λέγοντες τὴν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τὸ πρῶτοισι ἔδοσαν βασιλεῖ· ἐπὶ τοῦτο δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι, ἐς Θερμοπύλας ἀπίκοιατο, καὶ ἀναίτιοι εἰσὶ τῆς τρώματος τοῦ γενομένου βασιλεῖ. ὥστε ταῦτα λέγοντες πρεσβεύοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὶ τῶν λόγων τουτέων μάρτυρας. οὐ μέντοι πάντα γε πρήγματα εὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοῖς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντες, τοὺς μὲν τινας αὐτέων καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλείονας αὐτέων, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλήια, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω. τοῦ δὲ παῖδα Εὐρύμαχον ὑστέρῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα δυσὶν Θηβαίων τετρακοσίοις, καὶ σχόντα δὴ αὐτοῦ δὴ Πλαταιέων. Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἠγωνίσαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, ἤρετο ἀρξάμενος ὧδε· Δημάρητε, αἰνῶ εἰς ἀγαθὸς· τὰ μάλιστα δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη οὕτως· νῦν δέ μοι εἰπὲ πόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ τουτέων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ ἅπαντες. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλὸν, καὶ πόλις πολλαί·

ἐπιγομένων

debuisse magnopere irasci. Quidam hunc in modum & ob hanc causam Aristodemum sospitem rediisse Spartam aiunt. Alii autem, quum ab exercitu pro nuncio mitteretur, & posset pugnæ quæ fiebat adesse, tamen recusasse, sed moratum in via, fuisse superstitem: sociumque eius qui vna mittebatur, in pugnam profectum oppetiisse. Lacedæmonē igitur regressus Aristodemus probro & ignominia notatus est: probro, [1] quod cum nemo neque igni neque alloquio impertiuit: ignominia, quod Aristodemus fugax appellatus est. Verum hic omnem sibi obiectam culpam in pugna apud Platæas gesta deleuit. Fertur item alius ex eisdem trecentis superfuisse, in Thessaliam pro nuncio missus, cui nomen erat Pantitæ: sed Spartam reuersus, quum opprobrio esset, sese strangulasse. Thebani autem quorum dux erat Leontiades, [2] vi retenti aduersus regis copias, tamen à partibus Græcorum, è quibus erant, dimicauerunt: at vbi res Persarum superiores esse animaduerterunt, ibi à Græcis, quibuscum fuerant, ad tumulum ire properantibus; se dissociantes, manus ad barbaros protenderunt, ad eosque propius accesserunt, referentes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, terramque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas veniisse, & à culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thessalos testes habebant) seruati sunt: non tamen vsquequaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot vt accedebant obtruncauerunt: pluribus, iussu Xerxis, regias notas inusserunt, à duce Leontiade exorsi. cuius filium EVrymachum postea Platæenses, quadringentorum Thebanorum ducem, quod vrbem ipsorum occupasset, interemere. Hunc quidem in modum Græci ad Thermopylas dimicauerunt. ¶ Xerxes autem accitum Demaratum interrogauit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde euenere: nunc hoc mihi pandito, Quotnam sunt Lacedæmonii, quotve eorū tales in re bellica? an & vniuersi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorū omniū magna est, & ciuitates multæ:

1 Quod nullus ex Spartiatis ignem illi accenderet, aut cum eo colloqueretur. 2 Ad tempus quidem, dum fuerunt vna cum Græcis, necessitate adacti aduersus regis copias dimicarunt: at vbi res Pers.

quod

quod autem discere vis à me, scies: Est enim [1] Lacedæmone vrbs Sparta octo millium ferme virorum, qui omnes iis qui hic pugnauere sunt similes: ceteri Lacedæmonii, non illis quidem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hunc Xerxes, Demarate, inquit, agedum expone quo pacto hos viros minima cum difficultate subigamus. tu nanque calles quo tendant eorum consilia, vt-
CCXXXV pote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Quum, inquit, me rex libenter consulas, æquum est me tibi quod optimum sit expromere. Id quod vis, hoc pacto fiet, si trecentas naues cum suis propugnatoribus in oram Lacedæmonicam mittas. adiacet autem illi insula nomine Cythera: quam obrui mari quàm extare conducibilius esse Lacedæmoniis Chilon aiebat, vir apud nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea aliquid tale futurum quale nunc ego expono: non ille quidem tuam classem præuidens, sed quamcunque similiter extimescens. Ex hac igitur insula proficiscentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi domestico occupati bello, neque tibi erunt infesti, neque ceteræ Græciæ, quum à tuis pedestribus copiis expugnabitur, auxilia ferent. subacta autem reliqua Græcia, Lacones per se reddentur inualidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponnesi arctus isthmus, quo in loco Peloponnensibus omnibus coactis, alia tibi prœlia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic citra prœlium &
CCXXXVI cetera ciuitates vltro tibi se dedent. Post hunc Achæmenes, Xerxis frater, classis præfectus, quum ei colloquio interfuisset, veritus ne Xerxes ad id agendum induceretur, Animaduerto, inquit, te rex verba admittere viri qui tibi prospere agenti inuidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus vti Græci gaudent, vt & fortunato inuideant & meliorem oderint. Quod si è præsenti condicione, quum naues quadringentæ naufragium fecerint, trecentas alias è cetera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, profecto fient nobis aduersarii pares ad decertandum. at si coniuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simulque omnis exercitus nauticus terrestri,

ὃ δὲ θέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῇ Λακε- "
δαιμονίῃ Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκταχιλίων "
μάλιστα· καὶ οὗτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι ἐνθάδε "
μαχεσαμένοισι. οἱ γὰρ μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι, "
τοῦτο μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς ταῦ- "
τα Ξέρξης, Δημάρητε, τῷ τρόπῳ ἀποτρόπαια "
τῶν ἀνδρῶν τουτέων ἐπικρατήσομεν; ἴθι, ἔξηγέο. "
σὺ γὰρ ἔχεις αὐτέων διεξόδους τῶν βουλευμάτων, "
οἷα βασιλεὺς γενόμενος. Ὁ δὲ ἀμείβεται, Ὦ "
βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλεύσαί μοι πρηθύμως, "
δίκαιόν με σοὶ ἐστὶ φράζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς ναυ- "
κῆς στρατιῆς τριηκοσίας ἀποστείλειας ἐπὶ τὴν "
Λακωνικὴν χώρην. ἔστι δὲ ἐπ' αὐτῇ νῆσος ἐπικει- "
μένη, τῇ οὔνομά ἐστι Κύθηρα· τὴν Χίλων, ἀνὴρ 292
παρ' ἡμῖν σοφώτατος γενόμενος, κέρδος μέζον ἔφη "
εἶναι Σπαρτιήτῃσι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδυ- "
κέα μᾶλλον ἢ ὑπάρχειν, αἰεί τι προσδοκέων ἀπ' "
αὐτῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι· οὔτι "
ὅτι σφι φόλον προσειδώς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φο- "
βεόμενος ἀνδρῶν φόλον. ἐκ ταύτης ὦν τῆς νήσου "
ὁρμεώμενοι, φοβεόντων τοὺς Λακεδαιμονίους. πα- "
σίκου δὲ πολέμου σφι ἐόντος οἰκηίου, οὐδὲν δεινοὶ ἔ- "
σονταί τοι μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἁλισκομένης ὑ- "
πὸ τοῦ πεζοῦ, βοηθέωσι ταύτῃ. καταδουλωθείσης "
δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀθηνέες ἤδη ὁ Λακωνικὸν "
μοῦνον λείπεται. ἐὼ δὲ ταῦτα μὴ ποιῆς, ταδέ τοι "
προσδόκα ἔσεσθαι· ἔστι τῆς Πελοποννήσου ἰσθμὸς "
στεινός. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοποννησί- "
ων συνομοσάντων ἐπὶ σοί, μάχας ἰσχυροτέρας "
ἄλλας τῶν ἤδη μουνέων προσδέκεο ἔσεσθαί τοι. ἐ- "
κεῖνο δὲ ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὅ, τε ἰσθμὸς ὅδε καὶ αἱ "
πόλις προσχωρήσουσι. Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀ- "
χαιμένης, ἀδελφεὸς τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ τοῦ ναυτι- "
κοῦ στρατοῦ στρατηγός, ὡς δείσας τε τὴν λόγῳ, καὶ "
δείσας μὴ ἀναγνωσθῇ Ξέρξης ποιέειν ταῦτα, Ὦ "
βασιλεῦ, ὁρέω σε οὐδὲν ἐνδεχόμενον λόγου ὃς "
φθονέει τοι τοῖσι φρονέουσι, ἢ καὶ προδιδοῖ φρήμα- "
τα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ καὶ τοιοῖσι τοιούτοισι χρε- "
ώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρουσι· τῶν τε δυστυχέων φθο- "
νέουσι, καὶ ὅ κρέασσον σφέων. εἰ δὲ ὅτι τῆσι πα- "
ρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν νέες νεναυπηγήκασι τετρακό- "
σιαι, ἄλλας ἐκ θρασυπέδου τριηκοσίας ἀποπέμ- "
ψεις πρὸς πλώειν Πελοπόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γί- "
νονται οἱ αὐτίπαλοι· ἀλλὰ ἢν ὁ ναυτικὸς στρατὸς, "
δυσμεταχείριστός τε αὐτῶν γίνεται, καὶ ἀρχὴν ἐκ "
ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται. καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ "

1 Lacedæmonio agro

» ἀρήξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ἐμοῦ παραδόμους.
» εἰ δὲ διαφθερέεις; οὔτε σὺ ἔσεαι κείνοισι χρήσιμος,
» οὔτε κεῖνοι σοί. τὰ σεωυτῷ δὲ πθέλμενος εὖ, γνώ-
» μιὴν ἔχων τὰ τῷ ἀντιπολέμῳ μὴ ὀπιλέγεσθαι
» πρήγματα, τῇ τε ἡσσονται ὃν πολεμίων, τά τε ποιή-
» σονσι, ὅσοι τε πλῆθός εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε
» αὐτοὶ ἑωυτῷ πέρι φρονπίζειν εἰσί, ἡμεῖς δὲ ἡμέων
» ὡσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἢν ἴωσι ἀντία Πέρ-
» σῃσι ἐς μάχην, ὧδέ κου τὸ παρεὸν τρῶμα αἰεικῶ-
τας. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀχαίμενες, οὐ
» τε μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημά-
» ρητος δὲ λέγει μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται ἐμοὶ, γνώ-
» μη μέντοι ἐωυτοῦ ἐστὶ ὑπὸ σοῦ. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνό
» γε ὑποδέξομαι, ὡς σὺ βουλεύεαι τοῖσι ἐμοῖσι πρή-
» γμασι, τοῖσί τε λελεγμένοισι πρότερον ἐκ τοῦτου
» καθαρώτερος, καὶ τῷ ἐόντι· ὅτι πολίτης μὲν πολί-
» τῃ οὐ φθονέει, καὶ ἔστι ἀμεμπτὴς τῇ σιγῇ·
» οὐδὲ δὴ συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ, πολίτης ἀ-
» νὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρό-
» σω ἀρετῆς ἀνήκοι· (ἀπαίνιοι δὲ εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι) ξεί-
» νος δὲ ξείνῳ οὐ πρὸ ἑωυτοῦ βουλεύσεται πάντων
» συμβουλευομένου τε αὖ συμβουλεύσεται τὰ ἄριστα.
» οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δημάρητον, ἐόν-
» τος ἐμοὶ ξείνου, παρεχέσθαι τινὰ τοῦ λοιποῦ κε-
λεύω. Ταῦτα εἰπὼν Ξέρξης, διεξῆλθε ἀπὸ τῶν
νεκρῶν· καὶ Λεωνίδεω πέρι ἀκηκοὼς, ὅτι βασιλεύς
τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε
ἀποταμόντας τὼ κεφαλὼ ἀνασταυρῶσαι. δῆλά
μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ὁ δὲ δὴ
καὶ τῷδε ὀργὴν ἔσχε γενέσθαι, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης
πολεμίων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώοντι Λεω-
νίδῃ. οὐ γὰρ ἄν κοτε ἐς ὃν νεκρὸν ταῦτα παρεκώ-
μησε. ἐπεὶ ἡμῶν μάλιστα νομίζουσι τῷ ἐγὼ οἶδα
ἀνθρώπων Πέρσαι ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. οἱ
μὲν δὴ ταῦτα ἐποίεον τοῖσι ἐπετέταχτο ποιέειν.
Ἀνείμεν δὲ ἐκεῖθεν τὸν λόγον τὴν μοι πρότερον ὀξέ-
λιπε. ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς σφέλ-
λοιτο ὅτινα τῶν Ἑλλάδα, πρῶτοι, καὶ οὕτω δὴ ἐς ὃ
ἱρὸν τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. ἔνθα δὴ σφι
ἐχρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο γὰρ τε-
293 πῷ θωϋμασίῳ. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος,
φυγὼν ἐς Μήδους, ὡς μοὶ ἐγὼ δοκέω, καὶ ὃ οἰκὼς ἐ-
μοὶ συμμάχεται, οὐκ ἐὼν ἥκιστος Λακεδαιμονίοισι.

& inuicem terrestris vna iter faciens, nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neque tu illis vsui eris, neque illi tibi. Tu vero tua ipsius bene constitueris si aduersariorum res apud te non agitauoris. Hîc illi bellum sistent, hæc agent, tot numero sunt. Illi enim per se ad sibiipsis prospiciendum sufficiunt, & nos itidem ad prospiciendum nobis. Quod si Lacedæmonii aduersus Persas in pugnam ibunt, impendentem sibi cladem haudquaquã deuitabunt. Ad CCXXXVII hæc subiiciens Xerxes, Recte, inquit, Achæmenes mihi videris dicere: quod & faciam. Demaratus, quod optimum ille quidem mihi sperat esse, id suadet: eius tamen sententia à tua superatur. Neque vero illud admitto, eum nolle rebus meis bene consultum, vt ex iis quæ antea ab eo dicta sunt, & ex ipsa re coniecto. Quoniam ciuis quidem ciui secundis rebus prædito inuidet, [1] eumque male odit: cum tamen patrio solo nihil eodem consultante, quod optimum sibi videtur, suadet: nisi procul abfuerit à virtute; quales pauci sunt. Hospes autem hospiti prospera fortuna vtenti; omnium est beneuolentissimus; eiq; consultanti optime consulit. Quapropter ab insectatione, qua in Demaratum veteris hospitem meum, posthac [2] abstinere te iubeo. Hæc Xerxes lo- CCXXXVIII quutus, inter cęsos transiit, vbi erat Leonides: quem quum audisset Lacedæmoniorum regem eundemque ducem esse, iussit [3] abscisso capite in crucem tolli. vt mihi cũ aliis multis indiciis, tum hoc præcipue manifestum sit, regem Xerxem maxime omnium exanduisse in Leonidem viuentem. Nam alioqui nunquã in defunctum hoc genere deliquisset: quum ex omnibus quos ego noui hominibus Persæ maxime soleant viros in re militari præstantes honore afficere. Illi igitur quibus imperatum erat, id exequuti sunt. Redeo ad eam CCXXXIX narrationem vnde mihi discessum est. Lacedæmonii primi regem aduersus Græciam tendere acceperunt, atque ita Delphos ad oraculum miserunt: vbi responsum est id redditum cuius paulo ante memini. Acceperunt autem mirum in modum. Demaratus enim Aristonis filius qui profugit ad Medos, non ille quidem Lacedæmoniis beneuolus

1 Eumque tacito prosequitur odio. neque consilium petenti ciui dederit ciuis quod putet esse optimum, nisi summum virtutis gradum attingat: quales pauci sunt. At hospes hospiti &c. *Potest illud τῇ σιγῇ aliter etiam exponi.* 2 Abstinere quemlibet iubeo. 3 *Vel, Caput eius abscissum.*

(vt &

(vt & ego arbitror, & ratio dictat) tamē hoc fecit, siue in hoc bene illis consultum vellet, vt coniectare licet, siue quod insultaret: Nam posteaquā Xerxes statuit aduersus Græciam sumere expeditionem, id Demaratus qui Susis erat, quum accepisset, censuit Græcis esse indicandū: sed quum aliter nequiret, (quippe periculosum erat ne deprehenderetur) hanc rem commentus est: Sumptis duarum tabellarum pugillaribus, ceram illinc eradit: deinde in eorum ligno consiliū regis exarat. quod litteris exaratū, rursus cera inducit, nequid negocii apud viarum custodes exhiberent pugillares qui ferrentur. Qui vbi Lacedæmonem allati sunt, non poterant eos Lacedæmonii interpretari, antequam (vt ego accipio) Cleomenis filia, eademque Leonidæ vxor, Gorgo, illos admonuit, [1] ipsam rem interpretata, iubens cerā effringi. fore enim vt litteras in ligno reperirēt. Ita ei auscultantes Lacedæmonii litteras repertas legerunt, easque deinde ad Græcos dimiserunt.

τοῖσι δὲ εἰκάζειν εἴτε δι' οἰκοίης ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καταχαίρων. ἐπεί τε γὰρ Ξέρξῃ ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐόντι δὲ Σούσῃσι τὸν Δημάρητον, καὶ πυθόμενον ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπιφυλάσσων δὲ μὴ λάμψεῖε· ὁ δέ, μηχανᾶται τοιάδε· δελτίον δίπτυχον λαβών, ἐξελὼν τὸν κηρὸν αὐτὸ ἐξέκηρε, καὶ ἔπειτα ἐς τὸ ξύλον τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν βασιλέος γνώμην. ποιήσας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κενὸν τὸ δελτίον, μηδὲν πρῆγμα παρέχοι παρὰ τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέεσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρίν γε δὴ σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνή, Γοργὼ, ἐπέθετο, φράσαι σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. φράσαι δὲ σφέας, ἔφη, καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ σφίσι καὶ ἄλλοισι Ἕλλησι ἐπέστειλαν.

1 Quum rem animaduertisset, *vel, excogitasset.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ο ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΣ ΟΥΡΑΝΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER octauus, qui inscribitur VRANIA.

ΤΑΥΤΑ μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι. οἱ δὲ Ἕλληνες ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἦσαν οἵδε· Ἀθηναῖοι μὲν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτά. τοῖσι δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίης Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, συνεπλήρωσαν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο· Μεγαρέες δὲ, εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρωσαν εἴκοσι, Ἀθηναίων παρεχόντων σφι τὰς νέας· Αἰγινῆται δὲ, ὀκτωκαίδεκα· Σικυώνιοι δὲ, δυοκαίδεκα· Λακεδαιμόνιοι δὲ, δέκα· Ἐπιδαύριοι δὲ, ὀκτώ· Ἐρετριέες δὲ, ἑπτά· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Στυρέες δὲ, δύο· καὶ Κῖοι, δύο τε νέας, καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑβδομήκοντα. Ἐσαν μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατόπεδον ἐς Ἀρτεμίσιον. εἴρηται δέ μοι καὶ ὡς ὅ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐς Ἀρτεμίσιον, λιπὼν, παρεξ τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. ὃν δὲ στρατηγὸν ὃν ὅ μέγιστον κάρτος ἔχοντα, παρείχοντο Σπαρτῆται, Εὐρυβιάδην τὸν Εὐρυκλείδεω. οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, οὐδ' μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἕψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν ὅ μέλλον ἔσεσθαι στράτευμα. Ἐβούλετο γὰρ κατ' ἀρχὰς
294 λέγω, ταῦτα καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ὅπως συμμαχίην, ὡς ὅ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὸν εἴη ὅπισθε τρέπειν. ἀντιβαίνων δὲ τῶν συμμάχων, εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι τοῦτο εἶναι τὸν Ἑλλάδα· καὶ γινόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς ἀπολέεται ἡ Ἑλλάς· ὀρθὰ νοεῦντες. στάσις γὰρ ἐμφύλου πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσούτῳ κακίων ἐστί,

ATQVE hæc quidem ita gesta dicuntur esse. Græci autem quibus res classiaria delegata erat, hi fuere: Athenienses, qui naues centum viginti septem præbuere, iunctis sibi Plataensibus: qui etsi rei nauticæ inexperti, tamen strenue alacriterq; pro se illorum naues armauerant. Corinthii, qui attulere naues quadraginta: Megarenses, qui viginti: Chalcidenses totidem sibi ab Athenienſibus præbitas armauerunt: Æginetæ, [1] vndeviginti: Sicyonii, duodecim: Lacedæmonii, decem: Epidaurii, octo: Eretrienses, septem: Trœzenii, quinque: Styreenses, duas: Chii, totidē, cum totidē penteconteris, *id est, nauigiis quinquagenûm remorū.* Quibus auxiliares erant Locri Opuntii cum septē penteconteris. Hæ naues ad Artemisium in statione erant: quarū quot quique præbuerint, mihi dictum est. Vniuersarum vero præter penteconteros, ad Artemisium coactarum, numerus fuit ducentarum septuaginta vnius. His ducem, penes quem summa imperii esset, Spartiatę præbuerunt EVrybiadem EVryclidæ filium. Nam socii negauerunt se, nisi Lacon esset imperator, sequuturos esse Athenienses ductores, sed exercitum qui futurus erat soluturos. Etenim iam inde ab initio, antequam in Siciliam ad societatem ineundam mitteretur, agitatum sermonibus erat tanquam expediret rem nauticam Athenienſibus permittere: ceterum recusantibus sociis, cessere Athenienses, quod magni facerent Græciam superesse: quam intelligebant esse perituram si de principatu contenderent: recte sentientes. Nam intestina seditio tanto deterior est bello quod concorditer geritur,

1 Octodecim:

quanto

quanto bellum deterius est pace. Hoc itaque ipsum intelligentes, non repugnandũ putauerunt, sed tantisper concedendum quoad magnopere illis indigebant, quemadmodum ostenderunt. Siquidem posteaquam expulso Persa, iam de illius terra diiudicabant, superbiam Pausaniæ caussati, Lacedæmonios ducatu abdicauerunt. Verum
IV hęc posterius gesta sunt. Tunc autem ii Græci qui ad Artemisium se contulerant, vbi viderunt & multum nauiũ ad Aphetas esse contractum, & omnia plena exercitu hostili, perculsi metu, quod præter opinionem suam expectationemque res barbarorum succederent, consultabant de facienda fuga ex Artemisio[1] interiorem in Græciam. Quorum consultatione cognita, EVbœenses obsecrabant EVrybiadem vt aliquãtulum temporis præstolaretur, vsquedum ipsi liberos atque domesticos subducerent. Vbi non persuadent, ad ducem Athenienſiũ Themistoclem transgressi, paciscuntur cum eo triginta talentis vt tandiu ante EVbœam perstarent donec pugna nauali decerneretur.
V Themistocles autem hac ratione Græcos retinuit: EVrybiadem ex hac, tanquam ex sua ipsius pecunia, quinque talentis impertit: hoc persuaso, Adimantum Ocyti filium Corinthiorum ducem, qui solus reluctabatur, negans se permansurum, sed ab Artemisio profecturum, ita alloquutus est iureiurando interposito: Tu vero haudquaquam nos deseres, quem ego maioribus donabo munetibus quam quæ rex Medorum tibi mitteret socios deserenti. Hæc loquutus, statim ad nauem Adimanti tria misit argenti talenta. Istis pecunia corruptis, cum EVbœensibus gratificatus est Themistocles, tum reliquum pecuniæ quam acceperat lucrifecit: quam eum interuertisse ideo latuit eos qui partem illius acceperant, quod putabant eam ab Athenienſibus
VI ad hoc ipsum profectam esse. Ita in EVbœa perstitere, ac prœlium fecere, quod ita gestum est: Barbari quum ad Aphetas circa diluculum venissent, quumque id quod etiam ante audierant cernerent, paucas Græcorum naues ad Artemisium stationem habere, libidine tenebantur aggrediendi, si forte eos interciperent. Ceterum ex aduerso inua-

ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ὑποπτεύσαντες ὧν αὐτὸ τοῦτο, οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον μέχρι οὗ κερδᾶναι ἐδέοντο αὐτῶν, ὡς διέδοξαν· ὡς γὰρ δὴ ὠσάμενοι τὸν Πέρσην, καὶ τῆς ἐκείνου ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, τοῦ φανῆναι τῷ Παυσανίᾳ ὕβριν προσιέμενοι, ἀπέλιπον τὴν ἡγεμονίην τοῖς Λακεδαιμονίοις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς κατηχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ στρατιῆς ἄπλητον πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες, ὁρμηθέντες ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφέας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω παραμεῖναι χρόνον ὀλίγον· ἔστι σφι αὐτοῖσι τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ἐκθέσθαι. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες, τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα δῶρα μεγάλα δόντες· ὁ δὲ ἐπείσθη τε καὶ διαμείνας, τοῦ τὴν Εὐβοίην ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. Ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τοῖσι Ἕλλησι ὧδε ποιέει· Εὐρυβιάδῃ τουτέων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα, ὡς παρ' ἑωυτοῦ δῶρα διδούς. ὡς δέ οἱ οὐδὲ οὕτω ἀνεπέπειστο, Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορίνθιος στρατηγὸς, τῶν λοιπῶν νεῶν μούνων, φάμενος ἀποπλώσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, καὶ οὐ παραμενεῖν· τοῖς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας, Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις. ἐπί τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς δῶν τι ὁ Μήδων πέμψειε ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ πέμπει ὅτι τάλαντα τοῦ Ἀδειμάντου, τάλαντα ἀργυρίου τεσσαράκοντα. οὕτω τε δὴ πληθύοντες δώροισι, ἀναπεπεισμένοι ἔσαν, καὶ οἷσι Εὐβοέῃσι σπουδὰς ἐποιήσατο· αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐκέρδηνε, ἐλαίνετο δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων· ἀλλ' ἠπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τουτέων τῶν χρημάτων, ὡς τῶν Ἀθηναίων ἐλθεῖν ὅτι τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα. Οὕτω δὴ καὶ ἐμφανὲς τε ὂν τῇ Εὐβοίῃ, καὶ σεσυλημένον. ἐγένετο δὲ ὧδε· ἐπεί τε δὴ ἐς τὰς Ἀφέτας περὶ δείλην πρωΐην ἡμέρην ἀπίκατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔπι καὶ πρότερον περὶ ὃ Ἀρτεμίσιον ναῦλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, περιθυμοῖ ἐγένοντο ἐπιχειρέειν εἴ κως ἕλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τοῦ αὐτίκα προσ-

1 In Græciæ interiora.

1 Ἀδείμαντος
2 παῖσι δώροισι ἀναπ.

πλοῦφ. ἔχω σφι εἰδόκεε, τῶν δὲ εἵνεκα· μή κως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες ἐπ' αὐτοὺς πλώοντας, ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν, φεύγοντάς τε δύφεσθαι κατὰ λαβόν. τὸ ἔμελλον δὴ ἔσεσθαι ἐκφεύξεσθαι. ἔδοξε δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῷ ἐκείνων λόγῳ, ἐκφυγόντα τὸν ἐπιχειρέεσθαι. Πρὸς ταῦτα δὴ τὰ δὲ ἐμηχανέοντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες δικροίας, τὰς ἐπέπεμπον ἔξωθεν Σκιάθου, ὡς ἂν μὴ ὀφθεῖσαι ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐπιπλέουσαι Εὐβοίην, κατά τε Καφηρέα, καὶ τὰς ἐπὶ Γεραιστὸν, ἐς ὃν Εὔριπον, ἵνα δὴ τὰς λάβοιεν. οἱ μὲν, ταύτῃ ἀπικόμενοι, καὶ φεύξαντες αὐτέων τὸν ὁσίοιο φέρουσαι ἐσβολὸν, σφῆς δὲ ὑπεκπολέμους ἐξ ὑπαντίης. Ταῦτα βουλευσάμενοι, ἀπεπέμποντο τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας· αὐτοὶ δὲ οὐ νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ὑπιδήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ ὁ σφὶ σημανέων ἔμελλε φανήσεσθαι τῶν τὰς ἐπιπλεόντων, ὡς ἥκοντων. ταύτας μὲν δὴ ἐπέπεμποντο. τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐπῆσι Ἀφέτῃσι ἐποιεῦντο τὸν ἀριθμόν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ τοῦτον ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἐν τῷ σφι στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος· ὃς καὶ τὴν ναυηγίην τὴν κατὰ τὸν Πήλιον γενομένην, πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς ἐπορίσατο· ἐπὶ δὲ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἤδη καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε, ὡς τότε. ὅτεῳ μὲν δὴ τρόπῳ ὁ Σκυλλίης ἐνθεῦτεν ἐπὶ ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως· θωυμάζω δὲ εἰ τὰ λεγόμενα ὑπ' ἀνθρώπων ἀληθέα. λέγεται γὰρ ὡς ἐξ Ἀφετέων δι' ἐς τὸν θάλασσαν, οὐ πρότερον αἰσθόμενον πρὶν ἢ ἀπίκετο ὑπὸ τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστά κη τετρακοσίους ἐς ὀγδώκοντα ἀπὸ τῆς θαλάσσης διεξελθών. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέα ὁμοῖα εἰκελα πρὸς τοῦ αὐτοῦ τούτου· τὰ δὲ μετιξέτερα, ἀληθέα. πρὸς μέντοι τούτου γνώμην μοι ἀποδεδέχθω, πλοίῳ μιν ἀπικέσθαι ὑπὸ τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην, ὡς γένοιτο, καὶ τὰς πρότερον ἐμφήσας τῶν νεῶν πρὸς Εὔβοιαν. Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες, λόγῳ σφι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων, εἵνεκα, τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ αὐλισθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσην παρέντας, πρῆξαι, καὶ ἀποπλῶσαι τῆσι πρώτῃσι τῶν ἡνῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς ὑδεὶς σφι ἐπέπλωε, δείλην ὀψίην γενομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες, αὐτοὶ ἐπέπλωον ὑπὸ τοὺς βαρβάρους, ἀποπειρᾶν

dendum non videbatur, ne Græci, conspectis ipsis obuiam tendentibus, fugam capesserent, [1] noxque fugientes exciperet. Sed euenire oportebat vt hi effugerent, & illorum insidiantium ne sacrificulus quidem euaderet. Igitur VII ad hanc rem transigendam hoc sunt machinati: Ducentas ex omnibus nauibus delectas extra Sciathum circumagunt, iuxta Capharea & Geræstum ad EVripum, ne circumuehentes EVbœam ab hoste cernerentur, sed eum circumuenirent: ducentis quidem nauibus quæ hac irent, viam quæ retro ferebat obsepientibus, reliqua vero classe ex aduerso ingruente. Hoc capto consilio quas constituerant naues miserunt, non habentes in animo ipsi eo die Græcos adoriri, nec priusquam signum quod conuenerat cum iis qui circumuehebantur, ab illis ederetur iam de suo aduentu. His circummissis nauibus, reliquarum apud Aphetas numerum inibant. In quibus recensendis dum occupati sunt, Scyllias quidã VIII Scionæus qui iisdem in castris erat, omnium ea tempestate hominum optimus vrinator, qui etiam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Persis seruauit, multa & sibi lucratus est: Hic Scyllias iampridẽ in animo habuerat ad Græcos transire, sed quum ad eam diem non fuisset nactus occasionem, tunc ad Græcos transfugit. Sed incertum quonam modo illinc transierit. demiror tamen si verum est quod refertur. refertur enim, quum ex Aphetis mare subisset, non prius emersisse quam ad Artemisium peruenit, octoginta ferme maris stadia emensus. De hoc viro & alia memorantur, partim mendaciis similia, partim vera: de quo mihi ea probatur opinio, eum nauigio ad Artemisium peruenisse. Is vbi eo peruenit, Græcos certiores fecit & naufragii facti & nauium ad circumeundam EVbœam dimissarum. Hoc illi IX audito inter se colloquuti sunt: & quum multæ essent sententiæ dictæ, illa euicit vt eum diem illic maneretur & in statione perstaretur: dehinc media nocte soluentes proficiscerentur, & classi hostium quæ circumageretur occurrerent. Post, vbi nemo se ex aduerso fert, obseruato diei crepusculo ipsi feruntur in barbaros, animo expe-

1 Noxque fugientes exciperet. alioqui enim euasissent, quum tamen, vt quidem illi consilium inibant, ne igniferum quidẽ fuga superesse oporteret. Q. d. *Rationem enim inire volebant qua omnes ad vnum in suas manus venirent, & ne igniser quidem elaberetur. Est enim τῷ αὐτῶν λόγῳ quod dicimus A leur conte, ant, Selon qu'ils faisoyent leur conte.*

riundæ

riundæ fortunæ cum in pugnando tum
X in perrumpendo. Quos Xerxiani milites ducesque paucis cum nauibus venientes in se conspicati, magnæ hoc illis dementiæ dantes, & ipsi naues educunt, sperantes facile se illos ire interceptum. merito sane id sperantes, quod viderent paucas Græcorum naues, suas vero multo plures atque velociores. itaque præ contemptu illos in medio concludunt. Ex Ionibus tamen illi qui Græcis bene volebant, inuiti militabant, magnę calamitatis loco ducentes quod viderent circumueniri illos, quorum neminem animaduerterent esse rediturum: adeo enim infirmæ res Græcorum esse videbantur. At ii Iones quibus id quod fiebat voluptati erat, pro se quisque adnitebatur vt ipse primus aliqua naui Athenienſium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Athe-
XI niensibus sermo atque respectus. Græci, vbi eis signum datum est, primùm conuersis in barbaros proris, puppes in mędium coegerunt: deinde secundo signo dato, opus capessunt, quanquam in exiguo spatio deprehensi, & à fronte. mox triginta barbarorum naues excipiunt, in quibus & Philaonem Cherſis filium, Gorgis Salaminiorum regis germanum, & in eo exercitu virum eximium. Græcorum autem primus nauem hostium cepit vir Athenienſis Lycomedes Æschrei filius: idemque palmam rei bene gestæ retulit. In hac pugna quum inuicem nunc hi nunc illi superiores essent, interuentu noctis diremptisunt: & Græci quidem ad Artemisium reuecti, barbari vero ad Aphetas, multo maius opinione sua certamē experti. In hoc prœlio, solus è Grecis qui cum rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quem Athenienses ob eam rem tractu soli in
XII Salamine donarunt. Vbi nox adfuit (erat autem anni tempus mediæ æstatis) immensa vis aquarum extitit per totam noctem, & dura tonitrua à Pelio. Cadauera quoque ac [1] naufragia ad Aphetas efferebantur, & circa [2] nauium proras excipiebantur, & remorum palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erant milites, metu cōsternabantur, credentes se esse vtique perituros, vt qui in tantum malorum

αὐτέων ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. Ὀρέοντες δὲ σφέας οἵ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ὀπιπλώοντας ἰηυσὶ ὀλίγῃσι, παγχυσφι μᾶλλον ἐπεγείραντες, ἀΰπνῳσι καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλαφρίσαντές σφεας ὑπερτέως αἱρήσειν· εἰκότα καὶ ἐλαφρίσαντες. τὰς μὲν γε τῶν Ἑλλήνων ὀρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑωυτῶν, πλήθεί τε πολλαπλασίας, καὶ ἄμφνον πλωΐμους, καὶ καταφρονήσαντες ταῦτα, ὁκυκλοῦντο
10 αὐτὰς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν ἰώνων τῶν Ἰώνων ἦσαν βουλόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἀέκοντές τε ἐς στρατὸν ἵσταντο, συμφορήν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὁρέοντες περιεχομένους αὐτοὺς, καὶ ὀπίσω μὲν οὐδεὶς αὐτέων ἀπονοστήσειν (οὕτω ἀδόκητα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἰὼ τὸ γινόμενον, ἅμιλλαν ἐποιεῦντο ὅκως ἕκαστος αὐτέων πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἑλών, δῶρα παρὰ βασιλέος λήμψεται. Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλείστος εἶναι τὰ στρατόπεδα. Τοῖσι
20 δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν, ἀντιπρῴρους τοῖσι βαρβάροισι γινομένους, ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον· δεύτερα δὲ σημήναντος, ἔργου εἴχοντο ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες, καὶ κατὰ στόμα. ἀνθῶπα τελευταῖα νέας αἱρέουσι τῶν βαρβάρων, καὶ ὃν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν Φιλάονα ὃν Χέρσιος, λόγιμον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἷλε σὺν Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχρέου, καὶ τὸ ἀριστεῖον ἔλαβε ἔπειτα.
30 νὺξ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἐπεγαλκέως ἀγωνιζομένους νὺξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ὀπίσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφέτας, πολλὸν πρὸς δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος, μούνων τῶν σὺν βασιλέϊ Ἑλλήνων ἐόντων, αὐτομολέει ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο ἔδοσαν αὐτῷ χώρην ἐν Σαλαμῖνι.
Ὡς δὲ ὑφέηκε δὴ ἐλαφρίσας, ἐπὶ μὲν τῆς ὥρης μέσον ἦεν, ἐκίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς
40 νυκτὸς, καὶ βρονταὶ σκληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ὑπεφέροντο ἐς τὰς Ἀφέτας καὶ περὶ τε τὰς πρῴρας τῶν νεῶν εἰλέοντο, καὶ ἐπαράσσοντο τοῖσι ταρσοῖσι τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀχθόμενοι ταῦτα, ἐς φόβον κατίσταντο, ἐλπίζοντες παγχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ

1 *Id est, Res naufragio demersa.* 2 Nauium proris aduoluebantur.

ἦκον. σφέων γὰρ ἦ καὶ ἀναπνεῦσαι σφέας ἐκ τε τῆς
ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ ἡμομένου κατὰ Πήλι-
296 ον, ὥστε λαβεῖν ναυμαχίην καρτερήν· ἐκ δὲ τῆς ναυ-
μαχίης, ὄμβρος τε λάβρος, καὶ ῥεύματα ἰσχυρὰ
κατὰ θάλασσαν ὠρμημένα, βρονταί τε σκληραί.
καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νὺξ ἐγένετο. Τοῖσι δὲ πα-
χθεῖσι αὐτέων περὶ πλώειν Εὐβοίαν, ἡ αὐτὴ μὲν ἐοῦ-
σα νὺξ, πολλὸν ὦν ἐπ' ἀγριωτέρη, τοσοῦτο ὅσῳ καὶ
περὶ μείζονι φερομένοισι ἐπέπιπτε. καὶ ὁ τέλος σφι
ἐγένετο ἄχαρι. ὡς γὰρ δὴ πλέοισι αὐτοῖσι χειμών
τε καὶ ὑδωρ ἐπεγένετο, ἐοῦσι κατὰ τὰ κοῖλα τῆς
Εὐβοίης, φερομένοι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδότες
τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον περὶ τὰς πέτρας. ἐποι-
έετό τε πᾶν τοῦτο θεοῦ ἔκωσι αἰ ἐξισωθείη τῷ Ἑλ-
ληνικῷ ὁ Περσικὸν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. οὗτοι
μὲν ὦν περὶ τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο.
Οἱ δὲ ἐν Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀσμένοισι
ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας
καὶ σφι ἀπεχρέετο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν
ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβοήθε-
ον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικαί. αὗται τε δὴ
σφέας ἐπέρρωσαν ἀπιγμέναι, καὶ ἅμα ἀγγελίην
ἐλθοῦσα, ὡς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν
Εὔβοιαν πρότερον εἶησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γε-
νομένου χειμῶνος. φυλάξαντες δὴ τὸν αὐτὸν ὦρον,
πλώοντες ἐπέπεσον ἱστοῖσι Κιλίσησι. Τὰς
δὲ διαφθείραντες, ὡς ἐδόκεον ἐλάχιστα ἀπὸ πλω-
τοῦ εἶναι ὅτι ὁ Ἀρτεμίσιον. Τείτῃ δὲ ἡμέρῃ
δεινόν τι ποιησάμενοι οἱ ἡγεμονεῦντες τῶν βαρβάρων,
νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι, καὶ ὁ ἀπὸ Ξέρ-
ξεω δείσαντες, οὐκ ἐβούλοντο ἔτι τοῖς Ἕλλησι
μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι, κατὰ μέ-
σον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ὥστε τῇσι
αὐτῇσι ἡμέρῃσι τὰς ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ
τὰς περὶ μαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἐπὶ δὲ πᾶς
ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν ἦν περὶ τὸν Εὐρίπου, ὡς-
περ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδεα, τὸν ἐσόλιον φυλάσσειν.
οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο ὅκως μὴ παρήσουσι ἐς τὸν
Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ' ὅκως ὁ Ἑλληνικὸν
στρατόπεδον διαφθείρωσι, τῷ πόρῳ κρατήσουσι.
Ὡς δὲ ἐτάξαντο οἱ Ξέρξεω ἐπὶ πλόον, οἱ Ἕλλη-
νες ἀτρέμας εἶχον περὶ τὸν Ἀρτεμίσιον. οἱ δὲ
βάρβαροι μισθοὺς ποιησάντων τῶν νεῶν, ἐκυ-
κλεύοντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς, ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες

deuenissent: quippe quos, antequam re-
spirassent è naufragio & tempestate quę
ad Pelion extiterat, excepisset atrox pu-
gna naualis, ex pugna nauali vehemens
imber & validi aquarum in mare dis-
cursus, ac dura tonitrua. Et istis qui-
dem huiusmodi nox contigit. At iis XIII
quibus negocium datum erat vt EV-
bœam circumirent, quanquam eadem
nox, tamen etiam multo atrocior erat:
tanto quidem, quanto maius est quod
eos dum in pelago ferrentur inuasit: ad-
eo vt tristis exitus fuerit. Vt enim eos
cursum tenentes tempestas ac pluuia
adorta est, quum essent ad concaua
EVbœæ, ac flatu ferrentur, ignari quo
ferrentur, ad petras impingebantur. Et
id omne à deo fiebat, quo Græcæ classi
par redderetur id nauium quod super-
erat, nec multo plus foret. Atque hi
quidem circa EVbœæ concaua perie-
re. Barbari vero qui apud Aphetas e- XIV
rant, vbi ipsis libentibus dies illuxit,
[1] naues suas stabilierunt, satis habentes,
quũ male rem gessissent, quietem age-
re in præsens. At Græcis auxilio tres &
quinquaginta naues Atticæ superuene-
re: quæ suo aduentu illis tum animum
addiderunt, tum nuncium attulerunt,
eos barbaros qui EVbœam circumue-
hebantur, tempestate illa quæ extiterat
cunctos interisse. Itaque Græci eadem
qua pridie obseruata hora profecti, na-
ues Cilicum inuasere. Quas vbi corru-
pere, & nox aduenit: iterum se ad Ar-
temisium receperunt. Tertio die bar- XV
barorum duces, tum indigne ferentes
[2] à tantula se classe vexari, tum à Xer-
xe supplicium timentes, non expectan-
dum sibi amplius censuerunt vt Græci
priores pugnam capesserent, sed instru-
ctas naues circa meridiem eduxerunt.
Contigit autem vt per hos eosdem dies
& hęc naualia prœlia & illa in Thermo-
pylis terrestria gererentur. Erat autem
omne certamen his in mari de EVripo,
quemadmodum illis qui cum Leonide
erant de transitu arcendo. & Græci qui-
dem sese adhortabãtur ne barbaros in-
trare Græciã sinerent: barbari vero, vt
Græcorum copiis profligatis, transitu
potirentur. Procedente autem Xer- XVI
xianorũ classe in aciem ordinata, dum
Græci se apud Artemisium immotos te-
nerent, tunc eos barbari, vt comprehenderent, lunata classe circumdabant. Ibi Græci

1 Naues suas loco non mouebant. *Vel, Naues immotas sinebant.* 2 Se tantulam suam classem profligare. *Id est, In periculum coniicere ne profligaretur à Græcis.*

ex ad-

ex aduerſo prodeuntes conflixere. Qua in pugna pari marte pugnatum eſt. nam Xerxiana claſſis præ magnitudine & copia ſua in ſe incidebat, perturbatis nauibus & mutuo incurſantibus: reſiſtebat tamen neque cedebat. Indigna enim res videbatur, à paucis nauibus in fugam conuerti. Itaque multæ Græcorum naues interibant, multi etiam viri, ſed multo plures barbarorum & naues & viri: atque ita dimicantes vtrique ab al-
XVII teris abſceſſere. Hoc in prælio Xerxianos inter milites optimam Ægyptii nauauerunt operam, cum aliis magnis editis operibus, tum hoc quod quinque Græcas naues cum ipſis propugnatoribus cepere. E Græcis autem eo die præſtantiſſimi extitere Athenienſes, & inter Athenienſes Clinias Aſcibiadis filius: qui domeſtico ſumptu ac propria
XVIII naui cum ducentis viris militabat. Vbi vtrique libenter in diuerſum abiere, ad ſuas ſtationes ſeſe recepere. Græci autem dirempto prælio reuecti, etſi cæſorum corporibus ac naufragiis potiti erant, tamen quod male affecti eſſent, præcipueque Athenienſes (quorum dimidium nauium vulneratum erat) de fugiendo[1] in vlteriora Græciæ delibe-
XIX rabant. Themiſtocles, reputans, ſi ab amicitia barbari Iones & Cares abduceret, fieri poſſe vt reliquos ſuperarent, dum EVbœenſes pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit, eiſque dixit ſe aſtutiam quandam habere, qua ſperaret optimos quoſque ſociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudauit, addiditq; ad eam tranſigendam hoc ab illis agendum eſſe, vt EVbœicorum pecorum quantum vellet quiſque mactaret. ſatius enim eſſe ſuorum copiis illos potiri quam hoſtem. Ac monuit vt ſuis quiſque popularibus præciperet ignem accendere: ſibi autem de diſceſſu ſub tempus opportunum curam fore, vt ſine noxa abirent. Hoc illis probatum quum eſſet, accenſis ignibus ad pecora
XX eſt itum. Nam EVbœenſes, contempto Bacidis oraculo, tanquam nihil dicente, neq; exportauerant quicquam, neque importauerant: & velut impendente eis bello, res ſibi quoque ipſis obſcuras effecerant. ita enim habebat de his oraculum Bacidis,

Dum iuga barbaricus canabacea iactat in æquor,
EVbœa capræ mugientes fac procul abſint.

ἐπὶ μέλειν τε ἢ σωτηρίαν. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ τῶν βαρβάρων ἀλλήλοισι ἐγίνοντο. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος, αὐτὸς ὑπ' ἑωυτοῦ ἐπιπίπτων, τὰς στρατηίας τε τῶν νεῶν ἢ τὰς ἐπιπλουσίων πρὸς ἀλλήλας. ὅμως μέντοι ἀντείχε, ἢ οὐκ εἶκε. δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐπορέοντο, ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τραπέσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δ' ἄνδρες, πολλῷ δὲ ἔτι πλείους νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. ὥστε δ' ἀγωνιζόμενοι, διέστασαν χωρὶς ἕκαστοι. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἀρίστευσαν· οἵ ἄλλά τε μεγάλα ἔργα ἀπεδείξαντο, ἢ νέας αὐτῶν σὺν ἄλλοισι αἱρέοντες εἶλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων τὴν ταύτην τὴν ἡμέρην ἀρίστευσαν Ἀθηναῖοι, ἢ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω· ὃς δαπανέων οἰκηίην παρεχόμενος, ἐστρατώτο σὺν ἀνδράσι διηκοσίοισι ἢ οἰκηίῃ νηί. Ὡς δὲ διέσχον ἄσμενοι ἑκάτεροι, ἐς ὅρμους ἀπεχώρεον. οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἀληθέως διακριθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπεπαύσαντο, τῶν μὲν νεκρῶν ἢ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, τρηχέως δὲ ἀπειφθέντες, καὶ οὐκ ἧσσα Ἀθηναῖοι, τῇ αἱρέσει τῶν νεῶν τετρωμένων ἔσαν, ὁρμηθέντες δὴ ἐβουλεύοντο ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. Νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλέης ὡς εἰ ἀπορραγείη ἀπὸ τῆς βαρβαρικῆς τό, τε Ἰωνικὸν καὶ τὸ Καρικὸν φῦλον, οἷοί τε εἶησαν τῶν λοιπῶν κατύπερθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τὴν Εὐβοέων ἀπορίην ὅπῃ τὴν θάλασσαν ταύτην, συλλέξας τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγε σφι ὡς δοκέοι ἔχειν τι ἀμήχανον, τῇ ἐλπίζει τῶν βασιλέος συμμάχων ἀποσχήσειν τοὺς Ἴωνας. ταῦτα μέν νυν ἐς τοσοῦτο παρεγύμνου. ὅπῃ δὲ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι τάδε ποιητέα εἶναι σφι ἔλεγε· τῶν τε παρόντων τὴν Εὐβοϊκὴν ὅσα τις ἐθέλοι κατατμῆξαι. χρέωνται γὰρ εἰς τὸν παντὸς ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους. παραινέει τε παραχρῆμα τοῖσι ἑωυτῶν ἑκάστους πυρὶ ἀνακαίειν, κομιδῆς δὲ πέρι τῶν ἀνδρῶν αὐτῷ μελήσειν· ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι ὅπῃ τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα μὲν δὴ σφι πιθέσθαι· ἢ αὐτίκα πῦρ ἀνακαυσάμενοι, ἐτράποντο πρὸς τὰ παρόντα. Οἱ δὲ Εὐβοέες παραχρησάμενοι τὸν Βακίδος χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντα, ὅτ' ἐξεκομίσαντο οὐδέν, ὅτε παρεσκευάζοντο, ὡς παρεσομένου σφι πολέμου. παρεπετέα τε ἐποιήσαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βακίδι γὰρ ὧδε ἔχει παρὶ τουτέων ὁ χρησμός,

Φεύγετε, βαρβαρόφωνοι ὅταν ζυγὸν εἰς ἅλα βάλλῃ
Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἶγας.

1 In Græciæ interiora

τούτοισι ὦν οὐδὲν τοῖσι ἕπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε παρεοῦσί τε καὶ τοῖσι δοκιμωτάτοισι κακοῖσι, σαρέων σφι συμφορὴ χρᾶσθαι τοῖσι τὰ μέγιστα. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔφρασαν, παρέων ὁ ὁκ Τρηχίνος κατάσκοπος. ὧν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀντικυρεύς, τῷ προετέτακτο καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἑτοῖμον, εἰ πάλησιε ὁ ναυπηγὸς στρατός, σημήνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι: ὡς δ' αὖτως ὧν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ αὐτὸς Λεωνίδῃ ἑτοῖμος τοῖσι ἐὼν Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τεσσερακοντέρῳ ὧν τι καταλαμβάνῃ νεώτερον ὂν πεζόν. οὗτοι ὧν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπικόμενος ἐσήμηνέ σφι τὰ γενόμενα περὶ Λεωνίδεα καὶ ὃν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δ', ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν, ἀλλὰ ἐνόμιζόν τε ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν· Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι, ὕστατοι δὲ, Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἀρίστας πλωούσας ὁ πολέξαρμος Θεμιστοκλέης, ἐπορύσσετο πρὸς τὰ πόσιμα ὕδατα, στάμνους τε τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ὑπὸ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα ἦν τάδε ἔλεγε, Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιέετε δίκαια ὑπὸ τοὺς πατέρας στρατευόμενοι, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλεύμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γένεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ὑπὸ τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆσαι, ὑμεῖς δὲ ἐπὶ καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔστε καὶ αὐτοὶ, καὶ τοὺς Καρσὶ δέεσθε παρ' αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν. εἰ δὲ μηδέτερον τουτέων οἷοί τε γίνεσθαι, ἀλλ' ἔτι ἀναγκαίης μείζονος κατέχεσθε ἢ ὥστε ἀφίστασθαι, ὑμεῖς γε τὰ ἔργα, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγόνατε, καὶ ὅτι ἀρχὴν ἔχθρης τοῦ βαρβάρου ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραφε, δοκέων ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφότερα νόων, ἵνα ἢ λάθοιτο τὰ γράμματα βασιλέα, Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλέσθαι καὶ ἡμέας τοὺς ἐωυτῶν, ἢ, ἐπείτε ἀνενειχθῇ, καὶ ὀφθαλμῶν τοῦ Ξέρξεα, ἀπίσας ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας, καὶ τῶν συμμαχιέων αὐτοῖς ἀποσχῇ. Θεμιστοκλέης μὲν ὧν ταῦτα ἐνέγραψε. τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἰστιαιεύς, ἀγγέλλων ὃν δρησμὸν ὃν ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δὲ ὡς ἀπιστίης ὃν μιν ἀγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, πέμψαντες ὑπαχαίας ἀπέστειλαν τοὺς κατόψομένους. ἀπαγγειλάντων δὲ τουτέων τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἀμ' ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἔπλωε ἀλήν ὑπὸ τὸ Ἀρτεμίσιον. ὑπισχόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης,

His versibus quum nihil illi niterentur, tametsi mala tum aderant, tum impendebant, fiebat vt in plerisq; aduersa fortuna vterentur. Dum hæc isti agebant, aduenit ex Trachine speculator. nam erat apud Artemisium speculator Polyas, genere Anticyrensis, cui datum erat negocium cum expedito nauigio actuario, vt renunciaret iis qui apud Thermopylas erant, an classis discessisset. At Abronychus Lysiclis filius Athenienſis, apud Leonidem erat paratus cũ lembo ad nunciandum iis qui ad Artemisium agebant, si quid noui pedestribus copiis contigisset. Hic igitur Abronychus aduenies, indicauit ea quę circa Leonidem & eius exercitum gesta erant. Qua isti re audita non iam sibi differendum abitum putauerunt: sed vt quique locati erant, abscesserunt: primi, Corinthii, postremi, Athenienses. Quorum Athenienſium velocissimis nauibus delectis, Themistocles ad aquas potabiles se conferens, in lapidibus litteras incidebat: quas postero die Iones ad Artemisiũ venientes legerunt, in hæc verba: Viri Iones, haud iuste facitis, militantes aduersus patres, & Græciam redigentes in seruitutem. Sed (quod præcipuum fuerit) state à nobis: sin hoc facere non potestis, [1] saltem nunc sitis in medio. quod & ipsi facite, & Cares vt faciant obsecrate. Quod si horum neutrum agere licet, & maiori necessitate estis obstricti quã vt possitis desciscere, in regerenda, dum pugnam conseremus, sponte agatis instrenue, memores à nobis vos esse oriundos, & inimicitiarũ nobis cum barbaro principiũ à vobis extitisse. Hæc Themistocles (vt arbitror) ancipiti consilio scripsit, vt si litterę regem laterent, Iones induceret ad deficiendum à rege ad se: sin ad eum deferrentur, darenturque crimini, [2] infidos eidem redderet Iones, vt à prœliis naualibus summouerentur. Postquam autem hæc Themistocles inscripsit, extemplo vir quidam Histiæus nauigio aduectus, barbaris nuncium attulit Græcos ab Artemisio profugisse. Illi homine, quod fidem non haberent, seruari iusso; naues veloces ad rem explorandam miserunt. qua re per istos nunciata, simulatque refulsit sol, omnis classis addensata ad Artemisium contendit: vbi ad meridiem vsque immorata,

xxi

xxii

xxiii

1 *Videntur hic mendosa esse Græca exemplaria: sed ex coniectura elicitur hic sensus,* Et vos è medio nobis subducite. *Idem, Subducentes vos ne in medium aduersum nos prodite. Vel, Subducite vos, ne vobis prodeundum sit &c. Vocantur autem Athenienses Ionum patres vt supra, pag. 403.* 2 Suspectos

mox ad

mox ad Hiſtiæam proceſſit. Eo appulſi, vrbe Hiſtiæorum potiti ſunt, & optimam portionem agri Hiſtiæi maritimoſque vicos omnes percurſauerunt.

XXIV ¶ Dum iſti hoc in loco agunt, Xerxes præparatis quæ ad cæſos pertinebant, præconem ad claſſiarios mittit. Hæc autem præparauerat. Quicunque è ſuo exercitu apud Thermopylas cæſi (erant autem viginti millia) eorum mille ferme relictis, ceteros depreſſa foſſa humauit: & ne à claſſiario exercitu cerni poſſent, eam humum exagitauit, foliiſque conſtrauit. Præco vbi ad Hiſtiæam peruenit, facto totius exercitus cœtu, hæc dixit, Viri ſocii, rex Xerxes dat vem cuicunque libet relictis ordinibus ire viſum quemadmodum pugnetur cum amentibus hominibus, qui ſe ſuperaturos ſperauerant copias regis. Hæc denunciante præcone, mox nihil infrequentius fuit nauigiis: ita multi viſere cupiebant. Profecti eo, hos omnes Lacedæmonios eſſe ac Theſpienſes credebant qui ſtrati iacebant, quũ etiam [1] ſeruos cernerent. [2] Itaque res eos qui tranſmiſere non latuit. Hoc Xerxes circa ſuorum cadauera fecit, rem profecto ridiculam, vt mille iacentes extarent, ceteri vero conferti eundem in locum quater milleni comportati ſitique eſſent. Atque hunc quidem diem in ſpectaculo conſumpſerunt: poſtero autem claſſiarii Hiſtiæam ad claſſem remeauerunt. Reliqui qui cũ

XXVI Xerxe erant, iter ingreſſi ſunt: ad quos pauci quidã ab Arcadia perfugæ venerunt, victus inopes, & operam ſuã præſtare cupientes: qui in conſpectum regis adducti, interrogatique cum ab aliis Perſis, tum vero à quodã præcipue, de Græcis, quidnã illi agerent, reſponderunt eos agere Olympia, & ſpectare certamen gymnicum atque equeſtre. Rurſus eodem percontante quodnam illis præmium eſſet propoſitum propter quod certarent, oleaginam coronam inquiunt eſſe qua donarentur. Ibi Tigranes Artabani filius generoſiſſimam dixit ſententiam, [3] quæ apud regem pro timida eſt habita. Audiens enim præmium illis coronam eſſe, non pecuniam, ſilentium tenere non potuit quin coram omnibus diceret, Papæ

Ὁ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπλωον ἐς Ἱστιαίην. ἀπικόμενοι δὲ, τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἱστιαίων καὶ τῆς Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος τὰς παραθαλασσίας χώρας πάσας ἐπέδραμον. Ἐνθαῦτα δὲ τουτέων ἐόντων, Ξέρξης ἐξιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκρούς, ἔπεμπε ἐς ὃν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. τοιάδε μάσατο δὲ πάρι· ὅσοι τῶν στρατῶν τῶν ἑωυτῶν ἔσαν νεκροὶ 298
ἐν Θερμοπύλῃσι, (ἔσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες) τοσοῦτοι μύριοι τουτέων ὡς χίλιοι, τοὺς λοιποὺς, τὰ φρυγανίῳ ὀρυξάμενος, ἔθαψε· φυλάδα τε ὀπίσω ἀλῶν, καὶ χῶν ἐπαμησάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τῶν ναυτικῶν στρατῶν. ὡς δὲ διέβη ἐς Ἱστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος πάντων τῶν στρατοπέδου, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες ξύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῶν βουλομένων ὑμέων τὰ δίδωσι, σκηνὰ πάντα τὴν τάξιν, καὶ ἐλθόντα, θήσασθαι ὅκως μάχεται τοῖς τοὺς αἰσίους τῶν ἀνθρώπων, εἰ ἤλπισαν τὴν βασιλέος δύναμιν ὑποβαλέεσθαι. Ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα τοῦδε ἐγένετο πλοίων πανωτέρω· οὕτω πολλοὶ ἤθελον θήσασθαι. Διαφθαρέντες δὲ ἐθηεύμενοι διεξιόντες τοὺς νεκρούς. πρώτους δὲ ἐπιξέατο τοὺς κειμένους ἐν πρώτοις Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας, ὁρέοντες καὶ τοὺς εἵλωτας. οὐ μὴν οὐδὲ ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα ποιήσας περὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτοῦ. καὶ γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ πρώτους ἐκέατο ἀλέες συγκεχαμασμένοι ἐς τὠυτὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. Ταύτῃ μὲν τὴν ἡμέρην τοῖς δῆν ἐτέρποντο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλωον ἐς Ἱστιαίην ὅτι τὰς νῆας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξην, ἐς ὁδὸν ὥρμεατο. Ἦλθον δέ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπὸ Ἀρκαδίης ὀλίγοι πάνυ, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐπεργοὶ βουλόμενοι εἶναι. ἀγαγόντες δὲ τούτους ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων· τὰ ποιέοντες εἰς δὲ τις τῶν παρεὼν πρώτων ἔλεγε τάδε. οἱ δέ σφι ἔλεγον, ὡς Ὀλύμπια ἄγοιεν, καὶ θεησοίατο ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο ὅ, τι δὲ ἆεθλον εἴη σφι τοῖσι νικέωσι, ἀμφὶ ὅτεῳ ἀγωνίζονται. οἱ δὲ εἶπον, τῆς ἐλαίης ὁ στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην ἀγαθὴν Τιγράνης ὁ Ἀρταβάνου, δειλίην ὀφλὼν παρὰ τοῖς βασιλέος. πυθόμενος γὰρ ὁ ἆεθλον ἐὸν στέφανον, ἀλλ' οὐ χρήματα, οὐκ ἐκαρτέρησε σιγῶν, εἰπέ τε πρὸς πάντας τάδε, Γαπαῖ

1 Helotes. *quod erat ſeruis Lacedæm. peculiare nomen.* 2 Sed enim eos qui illuc traiecerant non latebat quod Xerxes circa ſuorum cadauera egerat. Ac ridiculum quidem certe iſtud erat, horum, *id eſt, barbarorum*, cadauera mille duntaxat iacentia conſpici, illorum autem iacere quatuor millia, eundem in locum confertim conqeſta. *Illud autem γελοῖον, (id eſt, ridiculum) non de re ipſa ſed de Xerxe dicitur, qui tam vecors in comminiſcenda hac impoſtura fuerit. Quod ad verbum, ita Gallica lingua expreſſeris, Et de faict c'eſtoit vne grande mocquerie de vouloir faire croire que &c. Valla autem in eo etiam lapſus eſt quod illos mille ab his quatuor millibus non diſtinxerit.* 3 Propter quam à rege pro timido eſt habitus. *vel, ignauo.*

» Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχησομέ-
» νους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦν-
» ται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς; τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἰ-
ρητο. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἐπεί τε ὁ
Θερμοπύλησι τρῶμα ἐγεγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ
πέμπουσι κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἔχοντες αἰεὶ
χόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου τρώματος καὶ ὄκαρτα.
ἐσβαλόντες γὰρ πολλῇ ἐρρωμένῃ αὐτοί τε οἱ Θεσσαλοὶ
καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτέων ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολ-
λοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλίος ἐρεσ-
τηλάσιος, ἐσσώθησαν ὑπὸ τῶν Φωκέων, καὶ πρὸς
ἐφθησαν τρηχέως. καὶ ἐπεί τε γὰρ κατειλήθη-
σαν ἐς τὸν Παρνησσὸν, οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν
Τελλίην τὸν Ἠλεῖον, σθαῦρα ὁ Τελλίης τοιάδε σο-
φίζεται αὐτοῖσι τοιόνδε· γυψώσας ἄνδρας ἐξακο-
σίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτούς τε τούτους, καὶ
τὰ ὅπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπιθήκατο τοῖσι Θεσσα-
λοῖσι· προείπας αὐτοῖσι, ὃν ἂν μὴ λευκανθίζοντα
ἴδωνται, τοῦτον κτείνειν. τοὺς μὲν δὴ πυλωρέ-
σαντας τῶν Θεσσαλῶν πρῶτα ἰδοῦσα, ἐφοβήθησαν,
δόξασα ἄλλό τι εἶναι τέρας· καὶ μετὰ τοὺς φυλα-
κὰς αὐτὴ ἡ στρατιὴ, οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων
κρατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν
ἡμισέας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ λοιπὰς, ἐς Δελ-
φούς. ἡ δὲ δεκάτη ἐξῃρέτο τῶν χρημάτων ἐκ ταύ-
της τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι αὐδὲ εἰμένοι οἱ περὶ τὸν
τρίποδα σπανίζοντες, ἐμπρόσθεν τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν
Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἄβῃσι ἀνάκεα-
ται. Ταῦτα μὲν νυν ὅτι πεζὸν εἰργάσαντο τῶν
Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκέοντάς σφεων ἑωυτούς. ἐς-
βαλοῦσαν δὲ ἐς τὸν χῶρον τὸν ἵππον αὐτέων, ἐλυμήναντο ἀνηκέστως. ἐπεὶ γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἔβησαν κα-
τὰ Ὑάμπολιν, ἐν ταύτῃ πάφρην μεγάλην ὀρύξαν-
τες, ἀμφορέας κενεοὺς ἐς ταύτην κατέθηκαν.
χοῦν δὲ ὑπιφορήσαντες, καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλ-
λῳ χώρῳ, ἐδέχοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοι-
σας. οἱ δὲ, ὡς ἁρπαξόμενοι τοὺς Φωκέας φε-
ρόμενοι, ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ
ἵπποι τὰ σκέλεα διέφθαρσαν. Τούτεων δὴ σφι
ἀμφοτέρων ἐχόντων ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοὶ, πέμ-
» ψαντες κήρυκα, ἠγόρευον τάδε, Ὦ Φωκέες, ἦ-
» ρά τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ ἐόντες ὁμοῖοι ἡμῖν.
τοιόνδε

Mardoni, in quos viros induxisti nos ad pugnandum? qui non pecuniarum certamen agitant, sed virtutis? Hoc ille dixit. ¶ Eo interim tempore post xxvii acceptam apud Thermopylas calamitatem confestim Thessali caduceatores ad Phocenses mittunt, vtpote iis infensi, cum semper antea, tum præcipue post nouissimam cladem. Etenim non multis ante hanc regis expeditionē annis, quum ipsi Thessali & eorum socii omni cum copia bellum Phocensibus intulissent, à Phocensibus fugati sunt, ac male mulctati. Nam quum ad Parnassum vsq; processissent Phocenses, secum habentes Telliam vaticinum illum Eleum, ibi Tellias hi[illegible]iusmodi rem eis commentus est: Sexcentos viros è Phocensibus præstantissimos gypso tam ipsos quam arma illinit, eosque sub noctem in Thessalos dimisit, dato præcepto vt quemcunque albicantem non cernerent, eum obtruncarent. Hos primum Thessalorum excubitores, aliud quoddam prodigium esse arbitrati, deinde ipse exercitus adeo exhorruerunt, vt tribus millibus cæsorum atque scutorum Phocenses potiti sint: quorum scutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicauerūt: & ex decima pecuniarum huius pugnæ factæ sunt statuæ grandes, quæ circa tripodem è regione delubri Delphis visuntur: & alteræ eiusmodi in Abis repositæ. Hoc xxviii Phocenses in peditatum Thessalorum, à quibus obsidebantur, egerunt. Equitatum quoque eorundem, qui in suum agrum incursauerat, insanabili clade afflixit. ad ingressum enim qui est iuxta vrbem Hyampolin, depressa ingenti fossa, amphoras illic inanes deposuerunt, humumque desuper iniecerunt, eamque reliquo solo exæquauerunt: atque ibi Thessalos expectarunt incursuros. In eos Thessali impetu dato, tanquam rapturi, in amphoras inciderunt, ibique equorum crura confracta sunt. Ob hæc ambo xxix Phocensibus infensi Thessali, misso caduceatore ita dixere, [2] Nunquid dissimulatis amplius Phocenses agnoscere non esse vos nobis pares?

1 Quumque *Thessali* ad Parnassum compulsi essent, vates Tellies Eleus Phocensibus apud quos erat, hoc excogitauit. *At Valla* κρατειλήθησαν *ad Phocenses retulit, quod tamen de victoribus dici rationi consentaneum non est. Sed Vallam in errorem induxit fortasse præposterа interpunctio quam in suo exemplari habuit, & nominatiuus pro genitiuo absoluto positus, videlicet* οἱ Φωκέες ἔχοντες, *pro* τῶν Φωκέων ἐχόντων: *quod nihil aliud est quam si, omisso illo participio, ita (& quidem multo breuius) dixisset,* τοῖς Φωκεῦσι μάντις Τελλίης ὁ Ἠλεῖος σοφίζεται τοιόνδε. *Quæ obseruatio ad intelligendos alios Herodoti locos magno adiumento esse potest.* 2 Nunc demum Phocenses sententia mutata agnoscite etiam magis *quam antea*, vos nequaquam nobis esse pares. *At Valla interrogatiua hæc legit, quum tamen vera verbi* γνωσιμαχῶν *significatio interrogationem admittere non videatur.*

qui &

qui & anteliac inter Græcos, quandiu partes illorum nobis placuerunt, semper vobis antecelluimus, & nunc apud barbarum adeo pollemus vt penes nos sit & agro vos exuere, & in seruitutem redigere? Quam facultatem etsi obtinemus, tamen iniuriarum non sumus memores, nisi vt eo nomine quinquaginta talenta rependatis: & nos vobis recipimus, omnia nos ab agro vestro
XXX damna auersuros. Hæc Thessali Phocensibus denunciabant, quod soli Phocenses inter eius loci homines cũ Medis non sentiebant: idq; nulla alia causa, (vt ego coniectura comperio) quàm Thessalorum odio: partes Medorum (vt mihi videtur) sequuturi, si Thessali partes Græcorum fouissent. Hæc deferentibus Thessalis, negarũt se Phocenses pecuniam daturos: & sibi itidem vt Thessalis facultatem esse sentiendi cum Medis, si aliter sentire vellent: sed nequaquam fore vt sponte essent proditores Græciæ. His verbis renunciatis
XXXI adeo Thessali sunt in Phocenses indignatione perciti, vt barbaro duces itineris extiterint, & ex Trachinia Doridem regionem incursauerint. nam eius regionis [1] podeon angustus illic octoginta non amplius stadia in latum protenditur, inter Melidem ac Phocensem regionem situs, quæ olim Dryopis erat. Hæc autem regio, Dorum qui sunt in Peloponneso, metropolis est. Hanc igitur Doridem regionem ingressi barbari nihil admodum læserunt: cum Medis enim (etsi Thessalis non videbatur) sen-
XXXII tiebãt. Posteaquã autem è Doride in Phocidem ingressi sunt barbari, ipsos quidem Phocenses non sunt adepti: (eorum enim nonnulli cacumina Parnassi conscenderant, [2] qui vertex est iuxta vrbem Neonem illic sitam, nomine Tithorea: eoque se receperant: sed plures ad Locros Ozolas, in vrbem Amphissam, quæ supra Crisæũ sita est campum) omnem tamen agrũ Phocensem incursauerunt: (sic enim ducebantur à Thessalis) & omnia quæ nacti sunt, igni ferroque vastarunt. Vrbes etiam ingressi, ignes in sacras ædes iniecerunt.
XXXIII Nam peragrãtes eam iuxta Cephissum amnẽ, cuncta populati sunt, & hinc vrbẽ Drymon incenderunt, illinc Chara-

τρεφθέντε γὰρ ὑπὸ τοῖσι Ἕλλησι ὅσον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ὠφέλησε, πλέον αἰεί κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα· νῦν τε τοῦδε τοῦ βαρβάρου τοσοῦτον δυνάμεθα, ὥστε ἐπ' ἡμῖν ἔστι τῆς γῆς ἐκπεσόντας καὶ τοῦτο δεσποσύνους ὑμέας. ἡμεῖς μὲν τοι ὅ γε πρὸς ἔχοντες, οὐ μνησικακέομεν, ἀλλ' ἡμῖν ἡμιέθεν αὐτὰ αὐτέων πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου· καὶ ὑμῖν ἑτοιμαζόμεθα τὰ ὀφειλόμενα ὅτι τοῦ χώρου ἀπολρέψειν.

Ταῦτά σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. οἱ γὰρ Φωκέες μούνοι τῶν τοῦτον αἰεὶ χρόνον οὐκ ἐμήδιζον· κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, (ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος δοκέω εἰκάζειν) κατὰ δὲ ἔχθος τῶν Θεσσαλῶν. εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ηὔξον, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμήδιζον ἂν οἱ Φωκέες. ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν, οὔτε δώσειν ἔφασαν χρήματα, παρέχειν τε σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μηδίζειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο. ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι ἐκείνους εἰ προδόται τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ αἰσχυνείχθησαν οὕτω οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐλήϊζον ἡγεμόνες τοῦ βαρβάρου τῆς ὁδοῦ. οὐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρίδος χώρης πόδεών τε στεινὸς οὗτος κατατείνει, ὡς τεσσεράκοντα σταδίων μάλιστά κη εὖρος, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μηλιάδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρης, ἥ περ ἦν τὸ παλαιὸν Δρυοπίς. ἡ δὲ χώρη αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν οὐκ ἐσῆλυτο ἐσβάλλοντες οἱ βάρβαροι. ἐμήδιζόν τε γάρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. Ὡς δὲ οὐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοῖσι μὲν τοῖσι Φωκεῦσι οὐκ αἱρέοισι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τὰ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν. ἔστι δὲ καὶ ὀπίσω δέξασθαι ὅμιλον τὴν Παρνησσοῦ ἡ κορυφή, κατὰ Νέωνα πόλιν, κειμένη ὑπὲρ ἐωυτῆς. Τιθορέα οὔνομα αὐτῇ. ἐς τὴν δὴ ταύτην ἀνεβήκαζον, καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν· οἱ δὲ πλεῦνες αὐτέων ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκρούς ἐξεκομίσαντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκεομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώρην πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα. Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον ὅτι στρατόν. ἐκάστα δὲ ἐνέπρησσον, πόλιας τε ἐμπιπράντες καὶ ἱρά. Πορθέοντο γὰρ καὶ ταύτη τῇδε ὅτι Κηφισοῦ ποταμοῦ, ἐδήουν πάντα· καὶ τῇ μὲν ἔκαυσαν Δρύμον πόλιν, κατὰ τὸ Χαρά-

1 *Quidam*, Tractus angustus. *Alii*, Prominentia angusta. *Camerarius autem ita hunc locum reddit*, Regionis Doricæ hæc in parte angustus est aditus, latitudine patens ad millia passuum circiter quatuor. *id est, quasi pero extenditur.* 2 Est autem multitudinis etiam capax vertex Parnassi, qua ad vrbem Neonem vergit, seorsum sitam: vocaturque ille *vertex* Tithorea. *vel, Tithoreus, vt conueniat cum voce Latina Vertex masculin. gen. vt* Τιθορέα *cum Græca femin. κορυφὴ. Sic paulo post* κορυφῆς *meminit vocis* Ὑαμπόλις. *Lego autem* κορυφῇσι ἐπ' ἐωυτῆς *pro* κορυφὴ ὑπ' ἐωυτῆς, *sed ne illius quidem lectionis sensus satisfacit.*

δρην, καὶ Ἔρωχον, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Ὑάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἄβας· ἔνθα ἦν ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον. ἦν δὲ καὶ τότε καὶ νῦν ἔτι χρηστήριον αὐτόθι. καὶ τοῦτο δὴ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν, καὶ τινας διώκοντες εἶδον τῶν Φωκέων τοὺς τοῖσι οὔρεσι. καὶ γυναῖκάς τινας διέφθειραν μισγόμενοι, ὑπὸ πλήθεος. Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας· ἐνθεῦτεν δὴ ἤδη δίχα ἐγίνετο ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖστον καὶ δυνατώτατον τῆς στρατῆς, ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθηνέων, ἐσέβαλε ἐς Βοιωτούς, ἐς τὴν τῶν Ὀρχομενίων, Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε. τοῖσι δὲ πόλις αὐτέων ἄνδρες Μακεδόνες διαπεπαγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποστέλλοντες· ἔσωζον δὲ τῇδε, βουλόμενοι δηλοῦν τοῖσι περὶ Ξέρξην ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέουσι. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων τούτῃ ἐτράποντο. Ἄλλοι δὲ αὐτέων ἡγεμόνας ἔχοντες, ὁρμέατο ὅκως ἴοιεν ὅ τε ἱρὸς ὁ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες Παρνησσὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐνεπίμπρασαν. καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλίων, καὶ Αἰολίδων. ἐπερβαίνοντο δὲ τούτῃ ἀποσχισθέντες τῆς ἄλλης στρατιῆς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλέϊ Ξέρξῃ ἀποδέξωσι τὰ χρήματα. πυθόμενοι δὲ ἐπίστασθαι τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης (ὡς ἐγὼ σταθμεύμενος) ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ δὲ Δελφοὶ δείσαντες, σταθμεόμενοι ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκατο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴ τί σφεα κατορύξουσι, εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλην χώρην· ὁ δὲ θεὸς σφεας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἑωυτοῦ περὶ κατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, σφέων αὐτέων περὶ ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαΐην διέστειλαν· αὐτέων δὲ οἱ μὲν πλεῖστοι ἀνέβησαν ἐς τὸ Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀπηνείκαντο· οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξῆλθον. πάντες δὲ ὦν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν ἑξήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τοῦ προφήτεω. Ἐπεὶ δ' ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ἰδόντες, καὶ ἀπόρεον ὁδῷ, ἐς τοῦτο ὁ προφήτης,

dram & Erochum & Tetthronium & Amphicæam & Neonem & Pedieas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapotamios, *id est*, *fluminis accolas*: & Abas, vbi delubrum Apollinis erat locuples & thesauris donariisq; compluribus exornatũ; in quo, vt tunc, ita nunc redduntur oracula. Hoc delubrũ posteaquam diripuere, incenderunt. Phocensium etiam quosdã per montana insequuti ceperunt, & mulieres aliquot; quas præ multitudine stuprantium extinxerunt. Prætergressi quoque Parapotamios, peruenere ad Panopeas. Vnde bifariam copiæ iam diuisæ fuerunt: quarum plurima pars ac validissima cũ ipso Xerxe Athenas versus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingressa est. Bœoti autem cum Medis vniuersi sentiebant: quorum vrbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro missi fuerant, seruauerunt, volentes planum facere Xerxi Bœotos sentire cum Medis. Et hi quidẽ barbari hac iter intenderunt. ¶ Ceteri vero cum suis ducibus Parnassum à dextra præstringentes, ad templũ quod est Delphis processerunt, quicquid agri Phocensis nanciscebantur, id omne fœdantes. nam & Panopeorum oppidum incenderunt, & Dauliorum & Æolidensium. Ideo autem hâc ab aliis seiuncti pergebant, vt direpto quod Delphis est templo, pecunias repræsentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (vt ego audio) quam quæ in ædibus suis reliquerat: permultis assidue referentibus cum alia, tũ præcipue Crœsi Halyattis filii donaria. Hoc Delphi quum audissent, in extremam prorsus deuenere formidinem: qua attoniti, deum de sacra pecunia consultarunt, nunquid eam humi defoderent, an alium in locum transportarent. Eam deus illis interdixit ne amouerẽt: se enim sufficturum esse ad res suas tutandas. His auditis Delphi de semetipsis curandũ putauerunt, liberis vxoribusq; in Achaiam traiectis. Pleriq; igitur vertices Parnassi superauerunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphissam Locridem se subduxerunt. Denique omnes Delphi vrbem deseruerunt, præter sexaginta viros, ac prophetam, *id est*, *vaticinum*. Posttea vero quàm barbari subeuntes appropinquabant, templumque cernebant, interim propheta cui no-

cui nomen erat Aceratos, inspicit ante delubrum sacra arma prolata è conclaui, quæ [1] intus proposita fuerant: eaque nefas erat cuiquam mortali contingere. quod ostentum iis Delphis qui aderant perrexit nunciatum. Vbi autem barbari properantes peruenere ad fanum Mineruæ [2] quod est ante templũ, tum vero etiam maiora quam superius prodigia repræsentata sunt. [3] res profecto hæc valde miranda. nam arma Martia sua sponte extra delubrum proposita apparuerunt. Quod tamen secũdo loco actũ est, ex omnibus miraculis maxima est admiratione dignũ. quum enim barbari ad sacellum Mineruæ quod est ante templum, accederent, interea è cælo fulmina in eos decidere runt: & à Parnasso duo abscissi vertices, magno cũm fragore sunt deoluti, permultosque eorum interceperunt: atque ex ipso sacello Mineruæ vocifeXXXVIII ratio iubilatioq; extiterunt. Quibus omnibus pariter ingruentibus, terror incussus est barbaris, vt fugæ se mandarent. Ea re cognita Delphi descendentes magnam eorum stragem edidere. Qui autem superfuere, recta ad Bœotos effugerunt: & quum redissent, referebant (vt ego accipio) alia se præter ea quæ dixi miracula vidisse, duos armatos [4] humana natura augustiores institisse sibi, cædem facientes atXXXIX que insequentes. Hos autem duos Delphi aiunt indigenas heroas esse, Phylacon & AVtonoum, quorum fana visuntur: Phylaci quidem, secundum ipsam viam super ædem Mineruæ: AVtonoi vero, prope Castaliam, sub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à Parnasso deciderunt, adhuc ad nostram vsque memoriam integra extant in fano Mineruæ protemplaris locata, ad quod [5] per barbaros deoluta peruenere. [6] Atque hic receptus à templo horum virorum fuXL sit. ¶ Græcorum autem classis ab Artemisio profecta, rogatu Atheniensium ad Salaminem substitit. Quod vt facerent ideo rogauerant Athenienses, tum vt liberos atque vxores ex Attica subducerent, tum vt consultarent quid sibi agendum esset.

τῷ οὐώματι ἦν Ἀκήρατος, ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἐσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἀξιοπρεπέα ἰδεῖν, τῶν οὐκ ὅσιον ἦν ἄπασθαι ἀνθρώπων οὐδενί. ὁ μὲν δὴ ἦλθε Δελφῶν τοῖσι παρεοῦσι σημανέων τὸ τέρας. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπείδὴ ἐγένοντο ἐπιῤῥόμβοι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, ὑπερφυέα σφι τέρεα ἔπι μέζονα τοῦ πρὶν ἐγεγενημένου τέρεος. θῶυμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο καρτα ἐστί, ὅπλα ἀρήια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ μὴ ὑπὸ τούτῳ δεύτερα ὑπερθώμενα, καὶ ἀφ' πολλῶν φασμάτων ἄξια θωυμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἔσαν ὑπόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, τὸ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐγῇσι ἐκέκασθον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀποῤῥαγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐγάς, καὶ κατέλαβον συχνοὺς σφέων· ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τῆς προνοίης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. Συμμιχθέντων δὲ τουτέων πρήγματων, φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνέπεσε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φθέγγεσθαί σφεας, ὑπεκδραμόντες, ἀπέκτειναν πλῆθος τῶν αὐτέων. οἱ δὲ περιεόντες, ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονοστήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων (ὡς ἐγὼ ἀκηκοὼς λέγω) ὡς πρὸς τούτοισι καὶ ἄλλα ὥρων θεῖα. δύο γὰρ ὁπλίτας μείζονας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἐχοντας, ἑπιδιώκειν σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. Τοὺς δὲ δύο δὲ τούτους Δελφοὶ λέγουσι ὑπηρωας εἶναι), Φύλακόν τε καὶ Αὐτόνοον· τῶν τὰ τεμένεα ἔστι περὶ τὸ ἱρόν· Φυλάκου μὲν, παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱροῦ τῆς προνοίης, Αὐτονόου δὲ, πέλας τῆς Κασταλίης, ὑπὸ τῇ Ὑαμπείῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι, ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἔσαν σῶοι, ἐν τῷ τεμένεϊ τῆς προνοίης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς ὃ ἐπέσκηψαν ἀφ' τῶν βαρβάρων φεύγοντες. τουτέων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται. Οἱ δὲ Ἕλληνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθηναίων ἱκεσίην ποιεύντων, ἐς Σαλαμῖνα κατίσχει τὰς νῆας. τῶνδε δ' εἵνεκα προσεδέηθησαν αὐτέων σχεῖν πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἐκπεραγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς χώρης, καὶ βουλεύσωνται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔτι.

1 *Ex iis quæ paulo post sequuntur, videtur colligi hic pro ἔσωθεν reponendum esse ἔξωθεν.* 2 *Videtur potius* προνοίης *esse cognomentum Mineruæ, à prouidendo ita dictæ, nisi forte legit Valla* προνοίης, *qui pro eo quod hic* Fanum, *statim* Sacellum *dicit, & Ædem. Cuius interpretationẽ sequendo quæ paulo post habetur, videlicet* Fano Mineruæ protemplaris, *hic reponendum fuerit,* Mineruæ quæ est ante templum. 3 Nam & hoc, magnum quidem miraculum est, (*quod videlicet modo dictum fuit*) Martia arma conspecta fuisse extra templum extantia sua sponte: (*vel, à seipsis, i. sine vllius opera*) sed quæ illud sequuta sunt, inter quælibet spectra, maxima est admiratione dignum. *Vel, pra quibuslibet spectru, aut ostentis.* 4 Statura humana proceriores ipsos insequi, stragem inter persequendum edentes. 5 *Id est, Per medium barbarorum.* 6 *Id est, Atque ita mulctati à templo se receperunt.*

ὅτι γὰρ τοῖσι κατὰ χρησμὸν βουλὴν ἔμελλον ποιήσασθαι, ὡς ἐψευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ ἐξευρήσειν Πελοποννησίους πρωϊζημέας τὴν Βοιωτίην ἐπικατημένους, ὧν βραχέα μοῦνα ἐπύθοντο, τοῦτο μὲν ἐξεργον ἐόν, οἱ δὲ ἐστεφανωμένον ὑπ' Ἰσθμὸν αὐτοῖς τείχεϊ ἐς τὸν Πελοπόννησον, τοῦτο μὲν πλέ-
301 ους τε πειθομένους ἐκέλευον, καὶ ταύτην ἔχοντας τὴν φυλακὴν, πάλλα δὲ ἀπίεσαν. ταῦτα δὴ πρωϊζημένους, οὕτω προεδόκησαν σφέων σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν, κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλεῖστοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ, ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ, ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὴ ταῦτα ἐκπρῆξαι, τῷ χρηστηρίῳ τε πειθόμενοι, καὶ βουλόμενοι ἐπαρήξειν. καὶ δὴ καὶ τούτου εἵνεκα ὧδε ἤκουσα· λέγουσι οἱ Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδιαιτᾶσθαι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ ὡς ἐόντι ὄφι μηνιμάτια τελέουσι προκείμενα. τὰ δ' ὀπτημάτια, μελιτόεσσά ἐστι. αὕτη δὲ ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθεν αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη, τότε ἦν ἄψαυστος. σημήνασης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλλόν τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἀποπλεούσης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα ἐπεξέκειτο, ἔπλεον ἐς τὴν προειρημένην. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συνέῤῥεε καὶ ὁ λοιπὸς στρατιὰ ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος. ἐς γὰρ Πόγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεόνων. ναύαρχος μὲν ἦν ἐπὶ πᾶσι ὡυτὸς ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γνώσιος τοῦ βασιληίου ἐών. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἀρίστας πλωούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. Ἐστρατώοντο δὲ οἵδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι, ἐκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι. Κορίνθιοι δὲ, τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Σικυώνιοι δὲ, πεντεκαίδεκα παρεῖχοντο νῆας. Ἐπιδαύριοι δὲ, δέκα. Τροιζήνιοι δὲ, πέντε. Ἑρμιονέες δὲ, τρεῖς. ἔοντες οὗτοι, πλὴν Ἑρμιονέων, Δωρικοί τε καὶ Μακεδνικοὶ ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὕστατα ὁρμηθέντες. οἱ δὲ Ἑρμιονέες, εἰσὶ Δρύοπες,

Nam in rebus quæ contigerant, consilium capiendum habebant, tanquã opinione frustrati: quippe qui quum putassent inuenturos se Peloponnenses ad excipiendum barbarum in EVbœa subsidentes, horum nihil inuenerant, sed audiebant illos Isthmum muro sepire, hoc plurimi facientes vt ipsi superessent, & terram suam obtinentes tutarentur, omissis ceteris. Hæc Athenienses quum audissent, ita socios obsecrarunt vt ad Salaminem sisterent classem. Quo aliis appulsis, Athenienses in ter- XLI
ram suam profecti, proposuere edictum vt qua quisque Athenienſium ratione posset seruaret liberos atque domesticos suos. Ibi plurimi eorum suos in Trœzenem miserunt, quidam in Æginam, nonnulli in Salaminem, pro se quisque properantes sua pignora exportare, quod vellent oraculo obsequi: & ante omnia, quod Athenienses aiunt ingentem anguem arcis custodem in templo fuisse obseruatum. Et tanquam re vera essent quæ dicunt, serpenti menstrua non cessant libamina proponere quæ sint è melle confecta: quæ quum semper superioribus temporibus depascerentur, tunc illibata manserant. Id quum ipsa templi antistes indicasset, eo magis Athenienses eoque promptius deseruere arcem, tanquam à deo etiam destitutam. exportatis itaque rebus omnibus, ad castra na- XLII
uigauerunt. Posteaquam autem eos qui ab Artemisio soluerant, ad Salaminem substitisse audierunt reliqui classiarii qui ad Trœzeniam erant, eodem confluxere. nam vt in Pogonem Trœzeniorum portum coiretur erat edictum. Pluresque multo contractæ sunt naues quam ad Artemisium decertauerant, & à pluribus ciuitatibus, eodem quo ad Artemisium duce, EVrybiade EVryclidis filio, viro Spartiata, non tamen è genere regio: quarum multo plurimas ac maxime veloces obtinebant Athenienses. Quæ clas- XLIII
sis ex his constabat: Ex Peloponneso Lacedæmonii sedecim naues præstabant: Corinthii, totidem quot ad Artemisium præstiterant: Sicyonii, quindecim: Epidaurii, decem: Trœzenii, quinque: Hermionenses, tres. Hi Doricæ ac Macedonicæ gentis (Hermionensibus exceptis) ex Erineo & Pindo & Dryopide nouissime profecti. nam Hermionenses Dryopes sunt, ab Her-

ab Hercule & Mẽlienſibus è regione quæ Doris nunc vocatur, abducti. Hæ
XLIV copiæ Peloponnenſium erant. ● Eorum autem qui ſunt in exteriore continente, Athenienſes ſupra quam ceteri naues præſtabant, ſoli centum octoginta. quippe quibus non adfuerunt in pugna ad Salaminem geſta Platæenſes, ob hanc cauſſam, quod quum Græci ab Artemiſio dilapſi ſunt, Platæenſes, vbi iuxta Chalcidem appulſi fuere, deſcendentes in Pieriam oræ Bœotiæ, ad recipiendos domeſticos ſuos ſe conuerterant. ita dum in ſuis conſeruandis occupantur, relicti fuere. Athenienſes autem ſub Pelaſgis eam quæ nunc Græcia nuncupatur tenentibus, Pelaſgi erant, Cranai nominati: ſub rege vero Cecrope, Cecropidæ cognominati: Erechtheo autem adepto imperium, immutato nomine Athenienſes appellati: deinde Iones, ab Ione Xuthi filio, qui dux extitit Athenienſis exercitus.
XLV Megarenſes autem tantundem copiarum quantum ad Artemiſium, attulerunt: Ampracii, ſeptem cum nauibus auxilio venerunt: Leucadii, cum tribus, Dorica gens, & à Corintho oriunda.
XLVI Ex inſulanis autem Æginetæ triginta naues exhibuerunt: quibus aliæ quoque erant naues inſtructæ, ſed iis oram ſuam tutabantur: verum cum triginta omnino nauibus præcipuæ velocitatis ad Salaminem dimicauerunt. Sunt autem Æginetæ Dores, ab Epidauro. cui inſulæ nomen antea fuerat OEnone. Poſt Æginetas eaſdem quas ad Artemiſium viginti naues præbuere Chalcidenſes: & Ereſtrienſes, ſeptem. hi Iones ſunt. Dehinc autem Chii eaſdem præbuere, gens ab Athenienſibus Ionica. Naxii autem naues præbuere quatuor, qui quemadmodum & ceteri inſulani, à popularibus ad Medos miſſi erant, ſed illorum iuſſa aſpernati, tranſiere ad Græcos, ſuaſu Democriti, viri inter ciues illuſtris, & tunc trierarchi. Naxii autem Iones ſunt ab Athenienſibus ducentes originem. Styreenſes quoque eaſdem quas in Artemiſio naues præbuere. Cynthii, vnam omnino, & vnam penteconterum. horum vtriq; Dryopes ſunt. Seriphii etiam & Siphnii & Melii fuere in partibus. hi enim ſoli ex inſulanis terrã barbaro & aquã negauerunt.

ὑπὸ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρης ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νῦν Πελοποννησίων ἐστρατεύοντο. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἠπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν, ὡς ἐς πόλεμον τοῖς ἄλλοις, παρεχόμενοι νῆας ἐγκλιντα καὶ ἑκατὸν μούνους· ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, διὰ τοιόνδε τι πρήγμα. ἀναλλασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτίης χώρης, ὡς ἐκκομιδὴν ἐτρέποντο τῶν οἰκετέων. οὗτοι μὲν νυν τούτους σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ὅτι μὲν Πελασγῶν ἐόντων τοῦ νῦν Ἑλλάδα καλεομένου, ἔσαν Πελασγοί, ὀνομαζόμενοι Κραναοί· ὅτι δὲ Κέκροπος βασιλέος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐπεδεξαμένου δὲ Ἐρεχθέος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω ἡγεμόνα Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τὠυτὸ πλῆθος παρείχοντο καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Ἀμπρακιῶται δὲ, ἑπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβοήθησαν· Λευκάδιοι δὲ, τρεῖς, ἔθνος ἐόντες οὗτοι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. Νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται, πεντήκοντα παρείχοντο. ἔσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῆσι μὲν τῶν ἑωυτῶν ἐφύλασσον, πεντήκοντα δὲ τῆσι ἀρίστῃσι πλεούσῃσι ἐς Σαλαμῖνι διαυμάχησαν. Αἰγινῆται δέ εἰσι Δωριέες, ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τὴν δὲ νήσῳ τοῦτο ἦν οὔνομα πρότερον Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινήτας, Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριέες τὰς ἑπτά· οὗτοι δὲ, Ἴωνές εἰσι. μετὰ δὲ, Κῖοι, τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὸν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων, καταπερ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου τοῦ Ἐυσαίτου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, καὶ τότε τριηραρχέοντος. Νάξιοι δέ εἰσι Ἴωνες ἀπ' Ἀθηναίων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νῆας τὰς περ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Κωθνιοι δὲ, μίαν καὶ πεντηκόντερον, ἐόντες συναμφότεροι οὗτοι Δρύοπες. καὶ Σερίφιοί τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐς στασιάζοντο. οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδοσαν μούνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ.

Οὗτοι μὲν ἅπαντες οἱ ἐκπεμφθέντες Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ, ἐς ἐπτάκοντα. Θεσπρωτοὶ γὰρ ἐγγύθεν οἰκέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι· οἱ δὲ ἐξ ἐσχατέων χωρέων ἐς ἐπτάκοντα. τῶν δὲ ἐκτὸς τούτεων οἰκημένων, Κροτωνιῆται μοῦνοι ἐπῆλθον τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύουσῃ, νηὶ μιῇ, τῆς ἦρχε ἀνὴρ τρὶς πυθιονίκης, Φάυλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί. Οἱ μὲν νέων ἄλλοι, πεντηκοντέρους παρεχόμενοι ἐς ἐπτάκοντα· Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σερίφιοι, τεσσερηκοντέρους. Μήλιοι μὲν, ἕλληνες ἐόντες ἀπὸ Λακεδαίμονος, δύο παρείχοντο· Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ' Ἀθηναίων, μίαν ἑκάτεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, παρέξ τῶν πεντηκοντέρων, τριηκόσιαι, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ. Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν ἐπιρρύτων πολίων, ἐβουλεύοντο, προτιθεὶς τὸν Εὐρυβιάδεω γνώμην, ἀποφαίνεσθαι ὅτεῳ βούλοιτο, ἐκ τοῦ δοκέοι ἐπιτηδειότατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὐτοῦ χωρέων ἐγκρατέες εἰσί. ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀπεῖτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων περὶ προετίθεε. αἱ γνῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλεῖσται συνεξέπιπτον, πρὸς τὸν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὡς, ἢν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἐόντες, πολιορκήσοιντο ἐν νήσῳ, ἵνα σφι μηδεμίη ἐπιφανήσοιτο· πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ, ἐς τοὺς ἑωυτῶν ἐξίσοιντο. Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων, ἐλήλυθε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλων ἥκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν συμπεπλῆσθαι. ὁ γὰρ δὴ Βοιωτῶν στρατὸς πᾶς ἅμα ξείνῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτίων ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως ἦκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκείνα ἐδῄου. ἐνέπρησε δὲ Θεσπιάς τε καὶ Πλαταιάς, συμβάλλουσι Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμήδιζον. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἁλιάρτου τῆς Βοιωτίης, ἔνθεν στρατεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἵνα αὐτὸ δὴ πατείψαντες μιῇ, τὸ πᾶν διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τεσσερεσὶ μησὶ ἐγένοντο τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἱρέουσι ἔρημον δὴ ἄστυ, καὶ πυνθάνονται ὀλίγους μὲν οἰκέοντας τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τῦ ἱεροῦ, καὶ πένητας ἀπὸ χρημάτων

Intra Thesprotos isti omnes & amnem Acherontem incolunt. Siquidem Thesproti, quum sint contermini Ampraciotis ac Leucadiis, ex vltimis regionibus in militiam venerunt. Eorum autem qui extra hos habitant, soli fuere Crotoniatæ qui Græciæ periclitanti auxilium vna naui tulere, cui præerat Phayllus, vir [1] ter Pythionices. Sunt autem Crotoniatæ genere Achæi. Et ceteri quidem ex hac classe triremes præbuerunt: Melii autem & Siphnii & Seriphii penteconteros, [2] *id est*, *biremes*: Melii duas, Siphnii Seriphiique vnam vtrique: Melii, à Lacedæmone genus ducentes: Siphnii & Seriphii, ab Athenientibus Iones. Summa nauiū, præter penteconteros, fuit trecentę [3] quinquagintaocto. Quę posteaquā ex iis quas dixi vrbibus ad Salaminem conuenerunt, inter earum duces consultabatur, EVrybiade rogante vt qui vellent sententiam dicerent, vbinam ex iis locis quibus ipsi potirentur, commodissimum foret pugna nauali decernere. iam enim Attica pro derelicta erat: itaque de ceteris deliberabatur. Pleræque igitur illorum sententiæ in hoc cōgruebant, vt profecti ad Isthmum ante Peloponnesum decertarent, hac videlicet ratione, quod, si male pugnassent, ad Salaminem quidem, obsessis sibi in insula nullum subsidium ostendebatur: ad Isthmum vero dabatur ad suos effugium. ¶ Hæc ratio quum à ducibus Peloponnensium redderetur, aduenit quidam Athenienſis nunciatum iam Atticam barbarum esse ingressum, eamque omnem igne vastare. nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Bœotiam peragrantes, incensa tum Thespiensium, qui in Peloponnesum abscesserant, tum Platæensium vrbe, Athenas peruenerant, & omnia illa peruastabant. Ideo autem Thespiam & Platæam incenderunt quod à Thebanis acceperant illas ciuitates non sentire cum Medis. A traiectu autem Hellesponti ex quo iter ingredi cœpere barbari, vnum mensem triuere transeundo in Europā, tres alios dum in Atticā peruenere, Calliade summum Athenis magistratum gerente: vrbemq; desertā cepere, paucis quibusdā Atheniensibus in templo repertis, necnō quæstoribus æratiis,

XLVII XLVIII XLIX L LI

1 *Id est*, *Ter in certamine Pythico victor.* 2 *Atqui ipsemet huius libri initio penteconteros interpret.* nauigia quinquagenūm remorum. 3 Septuagintaocto.

& homi-

& hominibus egenis, qui præsepta foribus atque lignis arce subeuntes arcebant: qui non exierant illinc ad Salaminem, simul præ inopia victus,[1] simul opinione oraculi soluendi, quod reddiderat sibi Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oracuło effugium esse, non naues. Hos Persæ, castris ex aduerso areis positis in prominenti colle, quē Areon pagon Athenienses vocant, hūc in modum obsederunt: Sagittas stupa circumdatas vbi incenderant, emittebant in illorum vallum. Athenienses, quanquam obsessi, & ad vltimum malorum deducti, etiam insceńso vallo, tamen resistebant: ac ne verba quidem Pisistratidarū condicionem deditionis offerentiū admittebant: & cum alia ad repugnandum excogitarunt, tūm vero hoc, quod in barbaros portis subeuntes deuoluebant saxa molaria: adeo vt Xerxes perdiu inops consilii fuerit, quod eos expugnare non posset. Tandem ex difficultatibus accessus quidam apparuit barbaris. necesse enim erat, secundum oraculum, omnem Atticam quæ in continente est, subiici Persis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & ascensus, qua parte nemo excubabat, quaque nemo credebat quempiam hominum ascensurum, hac parte, etsi loco prærupto, quidam conscenderunt, iuxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis. Quos vbi in arcem ascendisse viderunt Athenienses, partim è muro sese præcipitauerunt, atque extincti sunt, partim in ædem refugerunt. At Persæ qui ascenderant, primum ad portas contendunt, eisque patefactis supplices trucidant: atque vbi omnium stragem fecerunt, direpto templo arcem incendunt. Athenis omnino Xerxes potitus, equitem quendam Susa ad Artabanum mittit, nunciatum res bene gestas, ac præsentem statum. Postero die quàm nuncium miserat, conuocatis Atheniensium exulibus, expeditionis suæ comitibus, iussit vt conscensa arce hostias suo ritu immolarent: siue aliquo in somnis viso, siue sua sponte facti pœnitens quod templum concremasset. Exules Athenienses id quod iussi erant exequuti sunt. Cuius rei cur mentionē fecerim exponam: Est in arce hac, Erechthei (qui fertur fuisse terri-

CXII

CXIII

CXIV

CXV

ἢ πείσας αἰδεῖσθαι· οἱ φραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι, ἠμύνοντο τοὺς ἐπιόντας· ἅμα μὲν ὑπ' ἀδείης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα· πρὸς δ', αὖτοὶ δεκόμενοι ἐξηγήσεα τὸ μαντήιον ὅ οἱ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀτάλωτον ἔσεσθαι· καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ χρησφύγετον καὶ τὸ μαντήιον, καὶ οὐ τὰς ναῦς. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐξελθόντες ὅτι ἐν καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθος, ἐν Ἀθηναίοισι καλέεται Ἄρηιος πάγος, ἐπολιόρκεον τρόπῳ τοιῷδε· ἐκκαύσαντες σφαιρία περὶ πυκίζοισι περιφέροντες ἄψεσαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φρόγμα. οἱ δὲ Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι, ὅμως ἠμύνοντο, καίπερ ἐς ὃ ἔσχατον τοῦ κακοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τοῦ χρήματος προδεδωκότος· οὐδὲ λόγους τοὺς Πεισιστρατιδέων προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐδέκοντο. ἀμυνόμενοι δ', ἄλλά τε αἰτιμηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι προσιοῦσι τοὺς βαρβάρους πρὸς τὰς πύλας, ὀλοιτρόχους ἀπίεσαν, ὥστε ἔρξεα δὴ τοῦτο χρόνον συχνὸν ἀποείρησι ἐλέχεσθαι, καὶ δυνάμενόν σφεας ἑλεῖν. Χρόνῳ δὲ κου τοῖσι ἀπείροισι ἐφάνη δή τις ἔσοδος τοῖσι βαρβάροισι. ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὸ ἐν τῇ ἠπείρῳ, ὑπὸ Πέρσῃσι γενέσθαι. ἔμπροσθεν ὦν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὅπισθε δὲ τῶν πυλέων, καὶ τῆς ἀτραποῦ, ἦν δή τις ἔνθρωπος ἐπὶ τοῦ τοίχου, οὔτε ἀνέλπιστι μηκέτι τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησαί τινες τοῦ ἱεροῦ τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοι σφι ἀποκρήμνου ἐόντες τοῦ χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐρρίπτεσαν ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες, πρῶτον μὲν ἐτρέποντο πρὸς τὰς πύλας, καὶ τὰς δὲ ἀνοίξαντες, τοὺς ἱκέτας ἐφόνευον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντας κατέκτειναν, τὸ ἱερὸν συλήσαντες, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. Σχὼν δὲ πάντα τελέως ὁ Ἀθηναῖος Ξέρξης, ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἀγγελιηφόρον, Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν προεοῦσαν σφι εὐτυχίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τὸν κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἑωυτῷ ἐόντας ἐν Μήδοισι, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θύσαι τὰ ἱερὰ ἀναβαίνοντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ὧν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ὁ Ξέρξης ἐνυπνίου ἐπετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθυμίου οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱερόν. οἱ δὲ φυγάδες τὰ Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐπετέλλετο. Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλι ταύτῃ Ἐρεχθέος τοῦ γηγενέος λεγομένου

303

1 Simul quod oraculum inuenisse sibi viderentur *i. oraculi sensum, siue mentem.*

ἐλαίης, ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θαλάσσαν εἶναι· τὰ λόγῳ παρ' Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐριστεύσαντας περὶ τῆς χώρης, μαρτύρια φέρειν. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναίων οἱ ἥκοντες ὑπὸ βασιλέος κελεύσαντος, ὡς ἀπέβησαν ἐς τὸ ἱρόν, ὁρῶν βλάστην ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδεγμένην. οὕτω μὲν ταῦτα ἔφερον. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτο θόρυβον ἀπίκοντο, ὡς ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθέντα ἐς ἔπαθλον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἔς τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ἱστία ἀείροντο ὡς ἀποθευσόμενοι. πρῶτοί τε ἐπορεύοντο πολεμίοισι αὐτέων ἐκπλώσεσθαι τοῦ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχέειν. νύξ τε ἐγένετο, καὶ οἱ Ἀφιδναῖοι ἐκ τοῦ σηκοῦ, ἐσβάντες ἐς τὰς νῆας. Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ὅτι τάχιστα τὴν νῆα, εἴρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅ,τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ τοῦτον ὡς εἴη δεδογμένον ἀπάγειν τὰς νῆας τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ τοῦ τῆς Πελοποννήσου ἵνα σὺν ναυμαχέειν, εἶπε, Οὐκ ἀρά γε ὦν ἀπαίρουσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, τοῦ ὁδὸν μὴ ἔπι πατρίδος ναυμαχήσεις. κατὰ γὰρ πόλιας ἕκαστοι τρέψονται. καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, οὔτε τις ἄνθρωπων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ ἀπολεόμενα τὴν στρατιὴν· ἀπολεῖται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ' εἴπερ ἔστι μηχανή, ἴθι, καὶ πειρῶ ἀπαλλάξαι τὰ βεβουλευμένα, ἢν κως δυνῇ ἀναγνῶσαι Εὐρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτὸν μεῖναι. Κατὰ δὴ τοῦ Θεμιστοκλέος ἥρεσε ἡ ἐπιτροπὴ· καὶ οὕτω τοῦτο ἀμείψαμενος, ἦλθε παρὰ τὴν νῆα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ, ἔφη θέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμβάλλειν. ὁ δ' αὐτὸν ἐς τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσβαίνων λέγειν εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παρεζόμενος οἱ κατέλεγε κεινά τε πρόσθε καὶ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἑωυτῷ προσθήκας, καὶ ἄλλα πολλὰ προσθείς· ἐς ὃ ἀείρωσι χρίζων ἐκ τε τῆς νήσου ἐκβῆναι τὸν Εὐρυβιάδεα, συλλέξαι τε τοὺς στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέδριον. Ὡς δὲ ταῦτα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδεα προφθῆναι τὸν λόγον, τοῦ εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγοὺς, πολὺς ἦν ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι,

gena) templum, in quo olea est & mare, vt apud Athenienses prædicatur, Neptuno & Mineruæ in testimonium posita quod de regione decertassent. Hanc igitur oleam vna cum cetero templo contigit vt barbari exurerent: quam Athenienses qui ab rege iussi erant rem diuinam facere, altero ab incensione die quum in templum ascendissent, aspexerunt fruticasse, edito à stipite virgulto cubiti instar. Et hæc quidem illi narrauerunt. ¶ At Græci qui apud Salaminem erant, vbi nunciatum est vti res circa Athenienſiũ arcem se haberent, eo perturbationis deuenere vt nonnulli è ducibus non expectarent dum propositum negocium constitueretur, sed in naues irruerent, ac vela tollerent tanquam profecturi: cetericq; qui relinquebantur, statuerent sibi ante Isthmum prælio nauali decernendũ. Et quum nox adfuisset, digressi è concilio, naues conscenderunt. Ibi Themistoclem pergentem ad nauem scisciatur Mnesiphilus vir Athenienſis quidnam ab ipsis decretum esset: & quum ab eo audisset decretum esse vt ad Isthmum proficiscerentur, & [1] ante Peloponnesum dimicarent, Si isti, inquit, à Salamine proficiscantur, iam tu pro nulla amplius patria dimicabis. ad suam enim quisque patriam remeabunt: vt nec EVrybiades, nec alius hominum quispiam cohibere possit quominus copiæ dilabantur: Græciaque peribit consilii inopia. Quare siquid comminisci potes, perge, & quod decretum est conare irritum reddere, & EVrybiadem à sententia reuocare, vt hic perstet. Themistocles, quum hæc admonita sibi admodum probarentur, nullo reddito responso ad EVrybiadis nauem perrexit. vbi hominem conuenit, ait velle se de negocio communi cum eo colloqui. Hunc ille in nauem ingressum iubet loqui quæ vellet. Cui Themistocles assidens, quæcunque à Mnesiphilo acceperat, tanquam à semetipso refert, & alia adiicit multa, donec EVrybiadem à sententia reuocauit: persuasitque vt è naui prodiret, & duces ad concilium contraheret. Ii posteaquam congregati sunt, priusquam ad eos EVrybiades referret id cuius gratia ipsos coegerat, Themistocles multis agebat verbis

LVI LVII LVIII LIX

1 Pro Peloponneso, *alibi vertit*.

prout

prout magnopere expediebat. Quem interfatus Corinthiorum dux Adimantus Ocyti filius, Themistocles, inquit, in certaminibus ii qui ante alios surgunt, *colaphis* cæduntur. Eum refellens Themistocles, At qui, inquit, relinquuntur, LX non coronantur. Comiter autē Corinthio quum respondisset, ad EVrybiadem conuersus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius, illos, posteaquam à Salamine profecti fuissent, dilapsuros: (præsentibus enim sociis, non putabat sibi decorum quempiam accusare) sed 1 aliunde oratione sumpta, In te nūc, inquit, situm est seruare Græciam, si mihi accedens, nauale hîc prælium facias, & non horum quibusdam credens, classem ad Isthmum abducas. vtrumque enim, quum audieris, inter se comparato. Si ante Isthmū confliges, in patenti pelago dimicabis, vbi nobis minimum expedit, naues habentibus & grauiores & numero inferiores. Ex quo, etiamsi in aliis feliciter nobiscum agatur, tamen amittes Salaminem & Megara & Æginam. nam illos vna comitabitur suus pedester exercitus. atque ita tu eos in Peloponnesum ages, omnemq; Græciam 2 in discrimen adduces. Sin autem id feceris quod suadeo, hæc in eo reperies commoda: Primū si in arcto conflixerimus, nos, paucæ naues cum multis, profecto[1] si æqua belli contingent, multo superiores erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis est: in spatioso, pro illis. Præterea Salamis seruatur, vbi nostri nunc liberi collocati sunt & vxores.[2] Est & alia hîc caussa propter quam item debes præcipue hic manere, quod pro Peloponneso & Isthmo pugnabis: 3 quo caue (si sapis) ne istos ducas. Quod si id quod spero continget, vt classe vincamus, barbari neque ad Isthmum nobis aderunt, neque vsquam longius ab Attica procedent, sed nullo ordine abibūt: vnde nobis lucrifaciemus quæ seruauerimus, Megara, Æginamque, atq; Salaminē, apud quam credibile est nos hostibus fore superiores.[3] Credibilia enim suadentibus hominibus fere prospere cedit: secus facientibus ne deus quidem vult adesse, & humanæ sententiæ LXI indulgere. Hæc dicentem Themistoclem rursus interpellans Adimātus, iubebat silere eum, vtpote cui patria non esset: quin etiam EVrybiadem non

οἶα κἀρίζα δούλιος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ, ὁ Κορίνθιος 304
ος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε, Ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ πρεσβεύοντες ῥαπίζονται. ὁ δὲ, Ἀπολυόμενος, ἔφη, Οἱ δὲ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανοῦνται. Τότε μὲν ἡσύχως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο. πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδεα ἔλεγε σκεῖναι μὲν ἐπὶ σοὶ τῶν πρότερον λεχθέντων, ὡς ἐπεὰν ἀπαίρωσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, ἀλαλήσονται· (παρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων, οὐκ ἔφερε οἱ θυμὸς οὐδὲν αἰσχρὸν κατηγορέειν) ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἴχετο, λέγων τάδε, Ἐν σοὶ νῦν ἐστι σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἢν ἐμοὶ πίθῃ ναυμαχίην αὐτοῦ μένων ποιέεσθαι, μηδὲ πειθόμενος τούτων τοῖσι λέγουσι, ἀναζεύξῃς πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νῆας. ἀκούσῃς γὰρ ἐκείτερον, ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων, ἐν πελάγεϊ ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς ὃ ἧκιστα ἡμῖν σύμφορον ἐστι, νῆας ἔχουσι βαρυτέρας, καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας. τὸ δὲ, ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγινάν, ὧδε καὶ τὰ ἄλλα δὶ τυχήσομεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ στρατῷ αὐτέων ἕψεται καὶ ὁ πεζός. τὰ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ὅπῃ τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἅπασι τῇ Ἑλλάδι. ἢν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσῃς, τοσάδε σὺ αὐτοῖσι χρησὰ εὑρήσεις. πρῶτα μὲν, σὺ σεωυτῷ συμβάλλοντες νικήσετε· λίγηπι πρὸς πολλὰς ἢν τὰ οἰκήϊα σὺν τῷ πολέμου σκυβαίνῃ, πολλὸν κρατησόμεθα. ὃ γὰρ σὺ σεωυτῷ ναυμαχέειν, τοῦτο ἡμέων ἐστὶ· σὺ δὲ εὐρυχωρίῃ δὲ, τοῦτο σκείνων. αὖτις δὲ, Σαλαμὶς τοιγένεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνα τε καὶ γυναῖκες· καὶ μιν καὶ τόδε σὺ αὐτοῖσι ἔνεστι, τῷ καὶ πρόσκεσθαι μάλιστα χρεών· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων, πρὸς ναυμαχήσεις Πελοποννήσου, καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ. οὐδὲ σφέας, εἴπερ δὴ φρονέοντες, ἄξεις ὅπῃ τὴν Πελοπόννησον. ἢν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται, καὶ νικήσωμεν τῇσι νηυσί, ἥ τε ἡμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ Βαρβάρεοι, οὔτε προήσονται ἐκὰς τῆς Ἀττικῆς· ἀπιασί τε οὐδεμιῇ τάξι. Μεγάρεόν τε κερδαλέον ἔσεσθαι, καὶ Αἰγίνῃ καὶ Σαλαμῖνι, σὺ τῇ ἡμῖν καὶ λόγιοί ἐσμεν τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότα μὲν σοι βουλευομένοισι αὐθεφόροισι, ὡς τοὐπίπαν ἐθέλει γίνεσθαι· μὴ οἰκότα δὲ βουλευομένοισι, οὐκ ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς παρεμβαίνειν πρὸς τὰς ἀνθρωπίνας γνώμας. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος, αὖτις ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπιφέρεται, σιγᾶν τε κελεύων ἔν μὴ ἔστι πατρὶς, καὶ Εὐρυβιάδεα οὐκ

1 Si rationi consentaneus sit belli exitus. 2 Sed & hoc inter cetera est quod in primis amplecti debes: Hic manens, pro Peloponneso & Isthmo nihilo secius pugnabis: 3 Consilia enim agirantibus rationi consentanea, succedunt illa vtplurimum: at siqui agirent consilia rationi non consentanea, ne ipse quidem deus ad humanas deliberationes vult se accommodare.

ἐὼν ὅπι ψηφίζειν ἄπολι ἀνδρί. πόλιν γὰρ † Θεμιστοκλέα παρεχόμενον, οὕτω σκέλλειν γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δέ οἱ προσέφερε, ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης κείνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἐωυτοῖσί τε ἐδήλου λόγῳ, ὡς εἴη καὶ πόλις καὶ χῆ μέζων ὑπὲρ κείνοισι, ἐς τ' οἰνηϊκοσίας νῆας σφι ἔωσι πεπληρωμένας. οὐδαμοὶ γὰρ Ἑλλήνων ἀνδρὶ ὀπτίῳ ἐπικρούεσθαι. Σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ, διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα, λέγων μᾶλλον ἐπιεικέα, Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ, καὶ μένων ἔσεαι αἰνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μή, ἀπατρέψεις τὴν Ἑλλάδα. ὃ πρῶτον γὰρ ἡμῖν τῶν πολέμου φέρεισι αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν ὡς ἔχομεν ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας, κομιεύμεθα ἐς Σῖριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμετέρη τε ἐστὶ ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει, ὡς ἡμέων αὐτέων δέηι κτίσθηναι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιούτων μοιρωθέντες, μνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέης λέγοντος, ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους, ἀνεδιδάσκετο, μή σφεας ἀπολίπωσι, ἢν τοῦτο δὴ Ἀθηναίοισι ἀγάγῃ τὰς νῆας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων, οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτην δὲ αἱρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας διαναυμαχέειν. Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα, ἔπεσι ἀμφιλογισάμενοι, ἐπεί τε Εὐρυβιάδης ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες· ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῇ ἡλίου ἀνατολῇ σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δὲ σφι δεῖσαι μὲν τοῖσι θεοῖσι, καὶ ὑπακούσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίευν ταῦτα· δεῖσαι μὲν γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο· ὑπὲρ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νῆα ἀπέστειλαν ἐς Αἴγινάν. Ἔφη δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγάς τε ὑπὸ τοῦδε Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τῶν ἐν χρόνῳ, ἐπεί τε ἐκλείπετο ἡ Ἀττικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐοῦσα ἔρημος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τοῦ Θριασίου πεδίῳ· ἰδεῖν κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσῖνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστα κη τετρακισχιλίων.

χῆ προσφέρετο

χῆ μέμνησθε

sinere virũ extorrem ſententiã dicere; & ita demum id ſinere quum vrbem Themiſtocles habuiſſet: videlicet exprobrans quod Athenæ captæ eſſent, tenerenturque ab hoſte. Tunc Themiſtocles, & illi & Corinthiis multa ingerens probra, ratione oſtendit, ſibi eſſe & ſolum; & vrbem multo maiorem quam illis,[1] vnde naues ferme ducentæ eſſent armatæ, quas nulli Græcorum inuadentes poſſent propellere. Hæc LXII quum ratione ſignificaſſet, ad EVrybiadem tranſiens, maiori cum acrimonia loquebatur, inquiẽs, Tu vero ſi hic manes, vir eris egregius: ſin minus, Græciæ euerſor. totum enim belli momentum nobis naues ſuſtinent. Sed mihi crede, niſi hoc feceris, nos,[2] ſicuti ſumus, vbi domeſticos receperimus, in Sirin quæ eſt in Italia, profecturos, quæ olim iam noſtra eſt: & quã, vt oracula aiunt, à nobis condi oportet. Vos autem talibus ſociis deſtituti meorum verborum reminiſcemini. Hæc dicente Themiſtocles EVrybiades[3] edocebatur: & ob id edocebatur (vt mihi videtur) quod maxime formidabat ne ſi ad Iſthmum claſſem reduxiſſet, ab Athenienſibus deſereretur: quibus deſerentibus, iam reliqui non eſſent in pugnando hoſtibus pares. Ita ſententiam eam probauit, vt illic permanentes, pugna nauali decernerent. Quod vbi EVrybiadi placuit, LXIV ii qui altercationibus velitati fuerant circa Salaminem, quum illic ſeſe appararent tanquam prœlium nauale facturi, dies illuxit: & ſimul oriente ſole extitit terræ & maris motus: propter quod viſum eſt faciendum vt Æacidas in auxilium inuocarent.[4] Id vbi fecerunt, & omnibus qui illinc è Salamine ſunt diis vota fecerunt, & Aiacem Telamonis filium inuocauerunt: nauemque ad Æacum & ad alios Æacidas inuocandos Æginam miſerunt. Narrabat autem LXV Dicæus Theocydis filius, vir Athenienſis, atque idem exul, & apud Medos factus illuſtris, per id tempus quo Attica regio Athenienſibus deſolata, à pedeſtri Xerxis exercitu vaſtabatur, ſe forte fuiſſe vna cum Demarato Lacedæmonio apud campum Thriaſium, vidiſſeq; pulucrem triginta ferme millium virorum procedentẽ ab Eleuſine: & quum

1 Tantiſper dum eſſent illis ducentæ naues armatæ. nullos enim ex Græcis illos inuad. poſſe propulſare. 2 Ita vt nos habemus. *i. Iam nunc, & nihil innouantes circa rerum noſtrarum ſtatum.* 3 In diuerſam a priore ſententiam adducebatur. *Vel, Ad ſentiendum aliud quam prius inducebatur. Ad verbum, Reducebatur. i. Diuerſum ſentire docebatur. vel, Dedocebatur quod ſentire edoctus fuerat.* 4 Sicut autem deliberatum fuerat, ita hæc fecerunt. quum enim diis ommibus preces fudiſſent, illinc quidem, ex ipſa *nimirum* Salamine, Aiacem Telamonemque inuocauerunt, ad Æacum autem ceteroſque Æacidas inuocandos nauem Æg. miſ.

demi-

admirarentur quorumnam hominum esset ille puluis, statim se audisse vocem, quæ vox ipsi videretur Iacchus mysticus: & Demaratum (vt qui esset sacrorum quæ fierent in Eleusine ignarus) interrogasse quidnam esset quod ita sonaret, seque dixisse, Demarate,[1] non aberit quin grandis aliqua clades contingat regis copiis. Hoc enim palam est, quum Attica sit desolata, numen ab Eleusine resonans, venire auxilio Athenienſibus ac sociis. & siquidem in Peloponnesum incumbat, periculum regi erit, eiusque copiis quę sunt in continente: sin ad classem quæ ad Salaminem est conuertatur, periculum adibit rex ne nauticum amittat exercitum. Hæc autem solennia Athenienses quotannis celebrant Cereri atque Proserpinæ: & his sacris quicunque vult & Athenienſium & aliorum Græcorum initiatur: & vox quam audis, est in hoc festo bacchantium. Et ad hæc dixisse Demaratum, Sile, neve alteri cuiquam hoc verbum dixeris. nam si ad regem referatur, capite plecteris, vt nec ego te nec alius quispiam hominũ queat eripere. quamobrem tene silentium. hæc autem expeditio diis curę erit. Hoc Demaratum admonuisse aiebat.[2] Ex illo autem puluere ac voce factam esse nubem, eamque in sublime elatam, Salaminem versus ad Græcorum exercitum fuisse delatam. Ita se didicisse nauticas Xerxis copias esse perituras. Hæc Dicæus Theocydis filius referebat, Demaratum atq; alios testes citans. ¶ Classiariæ autem Xerxis copiæ, vbi conspecta strage Laconica ex Trachinia in Histiæam traiecerunt, triduum illic moratæ, per EVripum nauigabant, totidemque diebus ad Phalerum præsto fuerunt. Nec vero minori (vt mihi videtur) numero vel pedestres copiæ vel nauticæ Athenas promotæ sunt, quam ad Sepiadem atq; Thermopylas. nam in supplementum eorum qui aut tempestate ad Thermopylas, aut in naualibus ad Artemisium prœliis interierunt, hos substituam qui nondum regẽ sequuti fuerãt, Melienses, Dorienses, Locros, Bœotos, qui cum omni copia aduenerunt, exceptis Thespiensibus & Platæensibus: necnon Caryſtios, Andrios, Tenios, ac ceteros omnes insulanos, pręter quinq; ciuitates, quarũ nomina superius commemorauī.

LXVI

ἀποθωυμάζειν τὸ σφέας ὃν χνιερὸν, ἔτεόν κοτε εἶη ἀνδρῶπον, καὶ τοσόνδε τε φωνῆς ἀκούειν, καὶ οἱ φαίνεσθαι τὸ φωνεῦν εἰκὸς ὂν μυστικὸν Ἴακχον. τὸν δὲ ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσῖνι γινομένων ὃν Δημάρητον εἰρέσθαι τε αὐτὸν ὅ, τι τὸ φθεγγόμενον εἶη τοῦτο. αὐτὸς γὰρ εἶπαι, Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὅκως οὐ μεγά τι σῖνος ἔσται τῇ βασιληΐ στρατιῇ. πάσῃ γὰρ ἀρίδηλα, ἐρήμου εὐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον, ἀπ' Ἐλευσῖνος ἰὸν ἐς τιμωρίην Ἀθηναίοισί τε καὶ τοῖσι ξυμμάχοισι. καὶ ἢν μὲν γε καταιχθῇ ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ὑπ' ἤπειρον ἔσαι· ἢν δ' ὀρτὴ τὰς νῆας στέωσι τὰς ὑπὸ Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλέειν. τὴν δὲ ὀρτὴν ταύτην ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀεί τε πρός τε ἔτεα τῇ μητρὶ καὶ τῇ Κόρῃ, καὶ αὐτέων τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, μυεῖται· καὶ τὸν φθόγγον τῆς ἀκούεις, ὑπὸ ταύτῃ τῇ ὀρτῇ ἰακχάζουσι. πρὸς ταῦτα εἶπαι Δημάρητον, Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὃτι λόγον τοῦτον εἴπῃς. ἢν γάρ τοι ἐς βασιλέα δυνεικθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὴν κεφαλήν· καί σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι, οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδείς. ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος. τῷδε γὰρ θεῷ τῆσδε θοῖσι μελήσει. ὃν μὲν δὴ ταῦτα φράσαι νέφος, καὶ μετάρσιον θεῖν, φέρεσθαι δὲ ὀπὶ Σαλαμῖνος, ὀπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ αὖτις μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταστάμενος. Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ὡς ἐκ Τρηχῖνος ἡσάμενοι τὸ τρῶμα τὸ Λακωνικὸν, διέβησαν ἐς τὴν Ἱστιαίην, ἐνθαῦτα ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς, ἔπλωον διὰ Εὐρίπου, καὶ ἐν ἡμέρῃσι τρισὶ ἡμερῃσι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέει, οὐκ ἐλάσσονες ἐόντες ἀριθμὸν, ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, κατά τε ἤπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἢ ἐπί τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. αὐτὴ δὲ ἡ σὺν τοῖσί τε ἐκ τοῦ χειμῶνος αὐτέων ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι, καὶ τῇσι ἐν Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι, τοῖσδε ἔθνεσι τότε οὐκω ἐπομένοις βασιλεῖ, Μηλιέας, καὶ Δωριέας, καὶ Λοκρούς, καὶ Βοιωτοὺς, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων· καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα.

1 Fieri non potest quin magna aliqua cl. 2 Post illum autem puluerem ac vocem ortam esse nubem.

ὅσῳ γὰρ δὴ μᾶλλον ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσούτῳ πλέω ἔθνεα οἱ εἵπετο. Ἐπεὶ δὲ ἀπίκατο ἐς τὰς Ἀθήνας, πλὴν Παρίων· Παριοὶ δὲ ὑποφθείραντες ἐν Κύθνῳ, ἐκαραδόκεον τὸν πόλεμον τῇ ἀποβήσεται· οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἀπίκοντο ἐς Φάληρον, ἐνθαῦτα καὶ τίθη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νῆας, ἐθέλων σφι συμμίξαι τε καὶ πυθέσθαι τῶν ἐπὶ πλεόντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος ἵζετο, παρῆσαν μετὰ μισθοὶ οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι καὶ τῶν νεῶν. καὶ ἵζοντο, ὡς σφι βασιλεὺς ἑκάστῳ τιμὴν ἐδεδώκεε. πρῶτος μὲν, ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς ἵζε, ὁ Τύριος δεύτερος, ἄλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἵζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον, ἤρωτα, ἀποπειρώμενος ἑκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο. Ἐπεὶ δὲ πρώτῳ ἤρωτα ὁ Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι καὶ τῶνδε γνώμην ἐξεφέροντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι· Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη, Εἰπέ μοι πρὸς βασιληα Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω, οὔτε κακίστη γνώμῃ ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, ὅτε ἐλαχίστα ἀποδεξαμένη, δίκαιόν τε ἐστὶ γνώμῃσι μὲ δικαίοισι χρᾶσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. καὶ τοι τάδε λέγω, φείδεσθαι τῶν νεῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποιέειν. τοὶ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτόν εἰσι καὶ θαλάσσαν, ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πρὸς τοῦτο δέῃ σε ναυμαχίῃσι αἰσχυνδυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν περ εἵνεκα ὁρμήθης στρατεύεσθαι; ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδὼν δέ τοι ἱστᾶται οὐδείς; οἱ δέ τοι αὐτίκα ἐπόντες, ἀπήλλαξαν ὅτῳ ὡς ἐκείνοις ἔπρεπε. ἦ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ αὐτὰ πολέμῳ πρήγματα, τοῦτο φράσω· οὐ μὲν μὴ ἐπείχθῃς ναυμαχίῃσι διαμιλλώμενος, ἀλλὰ τὰς νῆας αὐτοῦ ἔχῃς πρὸς γῇ μένων, ἢ καὶ πρὸς ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, ἔνθα τοι εὐπετέως τὰ κοίλα χωρήσει τῶν νεῶν ἐκλήθας. ἅ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἶσι τοι αὐτέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' οὐ σφέας ἀλλὰ σκεδάσας. καὶ δὲ πόλις ἔναγχος οἱ φάσκοντα. οὔτε γὰρ σῖτος πάρα σφίσι ἐς ἧμισυ τοσοῦτον, ὡς ἐγὼ σταθμεύμην, οὔτε αὐτοῖς οἰκὸς, μὲν σὺ ὅτι τάχιστα Πελοπόννησον ἐλαύνῃς ἔνθεν περ ἔβης, ἀτρεμέειν τοὺς ἐκεῖθεν αὐτέων ἥκοντας· οὐδέ σφι μελήσει τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέειν. ἢν δὲ αὐτίκα ἐπείχθῃς ναυμαχήσαι, δείμαίνω μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς, ὃν περ πρόσθεν ἐπλήσατο. πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλλου,

nam quo magis penetrabat in Græciam Perses, eo plures eum nationes sequebantur. Qui omnes, exceptis Pariis, postquam Athenas venere, & ad Phalerum, (Parii autem in Cythno [1] relicti, quo bellum caderet expectabant) ibi Xerxes ipse ad classem descendit, animo cœtum classiariorum adeundi, & eorum audiendi sententias. Eo profectus vbi præsedit, assidentibus qui accitu eius aderant, suæ quoque gentis tyrannis ac nauium præfectis, vt cuique rex honorem dederat, quorum primus erat Sidonius rex, tũ Tyrius, deinceps alii gradatim: misit ad eos Mardonium tentandi gratia, scisciatum singulos, prœlium nauale faceret necne. Posteaquam Mardonius à Sidonio exorsus, singulos circumiens interrogauit, ceteri quidem eandem dixere sententiam, iubentes fieri prœlium: Artemisia vero, Hæc, inquit, Mardoni, quæ dico, regi referas: [2] me neque in prœliis ad Eubœam gestis ignauissimam extitisse, neque minima contulisse in te, domine. ideo, quum talis sim, æquũ esse, ea quæ in rem tuam maxime esse sentio, demonstrare. Itaque hoc tibi suadeo, vt nauibus parcas, nec prœlium nauale facias cum iis viris qui tanto sunt tuis in mari præstantiores, quanto feminis viri. Quid enim necesse habes omnino venire in discrimen pugnæ nauali? nonne Athenas habes quarum gratia expeditionem sumsisti? nonne reliquam Græciam? ac nemo tibi obsistit? Qui tibi obsistebant, ita summoti sunt vt eos decebat. Quo autem ego recasuras hostium res arbitror, id exponam: Si non instabis pugnæ nauali committendæ, sed classem perges hic continere ad terram, aut etiam tendere ipse in Peloponnesum, tunc tibi, domine, succedent ea quorum gratia veniisti. neque enim diu tibi resistere Græci possunt, sed dilabentur, & abs te ad suas quisque vrbes defugient. quoniam neq; commeatus est eis in hac insula, vt ego audio, neque, si tu in Peloponnesum pedestres copias duces, hic eos credibile est perstituros qui illinc huc aduenerunt, neque de pugna pro Athenien sibus facienda curaturos. At si pugnam naualem gerere approperabis, vereor ne copiæ nauticæ male re gesta pedestribus sint exitio. Præterea hoc etiam rex in animum dimitte:

[1] Quum remansissent, [2] Me, quæ nec in nauali bus ad Eubœam prœliis me ignauissime gessi, nec minima præstiti, par est, domine, sententiam meam proferendo, quæ maxime è re tua esse censeo, indicare: atque ideo hæc dico, Parce nauibus, nec prœlium nauale cum iis viris gere.

vsu ve-

vsu venire vt bonis quidem hominibus mali serui sint, malis autem boni. Ideoque tibi (qui virorum es optimus) serui sunt mali, qui numero sociorū censentur, Ægyptii, Cyprii, Cilices, Pamphyli,
LXIX è quibus nulla vtilitas est. Hæc loquente Artemisia, quicunq; ei bene volebant, noxiam illi rebantur suam orationem, tanquam aliquid mali passuræ ab rege, quem vetaret pugnam facere nauale: at ii qui male consultum illi volebant inuidebantque, vtpote cui inter primos sociorum omnium honos haberetur, gaudebant eius quā dixerat sententia, tanquam perituræ. Sed Xerxes, postquam ad eum sunt relatę sententię, magnopere delectatus est Artemisiæ sententia: & quum iam antea officiosam esse sensisset, tunc multo impensius collaudauit. Nihilominus vt[1] pluribus staretur iussit, ratus ad EVbœam suos sponte male pugnasse, quod videlicet ipse abfuisset: itaque constituit spectaculo pugnę nauālis interesse. Classiarii, vbi nunciatum est illinc esse soluendum, classem Salaminē versus ducunt, & per ocium in aciem sunt digesti. Sed quū eos dies defecisset quominus prœliū committerēt, (nox enim interuenit) in posterū diem sese instruebant: quum interim Græcos metus formidoque cepit, cum alios, tum vero Peloponnēses, quod ipsi desidentes in Salamine, pro Athenienſium terra essent certaturi: qui si superarentur, in insula deprehensi forent obsidendi, sua terra sine præsidio
LXXI relicta. ¶ Per eandem noctem pedester exercitus barbarorum contendebat in Peloponnesum: quanquam cuncta quę poterant excogitata erant ne barbari per continentem ingrederentur. Nam vbi Leonidem cum suis apud Thermopylas occubuisse accepere Peloponnenses, celerrime ex vrbibus concursū facto, Isthmum insederunt, duce Cleombroto Anaxandridæ filio, Leonidæ fratre. Ibi considentes, primum viam Scironidem obstruxerunt, deinde consilio inito Isthmum muro inædificabant, opusque perficiebant, quippe nemine (quum tot millia virorum essent) cessante. nā & lapides & lateres & ligna, & cistas sabulo plenas afferebant, nullo temporis momēto opus intermittentes,
LXXII neq; diurno neq; nocturno. Hi autē è Græcis fuerunt qui ad Isthmū auxilio cū omni copia venerūt: Lacedæmonii,

ὡς τοῖσι μὴ χρηστοῖσι τῶν ἀνδρῶν κακοὶ δοῦλοι φιλέοισι γίνεσθαι, ἐοῖσι δὲ κακοῖσι, χρηστοί. σοὶ δ' ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων, κακοὶ δοῦλοί εἰσι· εἰ δὲ σὺ συμμάχων λόγῳ λέγοιτο εἶναι, ἐόντες Αἰγύπτιοί τε καὶ Κύπριοι, καὶ Κίλικες, καὶ Πάμφυλοι, τῶν ὄφελός ἐστι οὐδέν. Ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲν ἦσαν ἥνοοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους, ὡς κακόν τι πεῖσμα τῆς βασιλέος, ὅτι οὐκ ἐᾷ ναυμαχίην ποιέεσθαι· οἱ δὲ ἀγαθὸν μὲν τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε δὴ προσφόροισι τετιμημένῃ ὑπὸ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ αἰσχρηγορίῃ, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἐμηνείχθη καὶ γνώμη ἐς Ξέρξεα, καὶ τὰ πάθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· καὶ νομίζων ἔτι προτέρην σοφὴν εἶναι, τότε πολλῷ μᾶλλον ἤνεε. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε, τάδε καταδοκέων· πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθέλοντας κακὸν ἰδεῖν, ὡς οὐ παρεόντος αὐτοῦ· τότε δὲ αὐτὸς παρεσκευάσατο θήσεσθαι ναυμαχέοντας. Ἐπεὶ δὲ παρῆγε μᾶλλον διὰ πλόων, αἴσθονται τάχιστα ὅτι πρὸς Σαλαμῖνα. καὶ παρεκέατο ἅμα παχθέντες καὶ ἡσυχίην. τότε μὲν ὦν οὐκ ἐξέχρησε σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιέεσθαι. νὺξ γὰρ ἐγένετο. οἱ δὲ παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοὺς δὲ Ἕλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἧσσα δὴ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀρρώδεον δέ, οἷα αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι, ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἑωυτῶν ἀφύλακτον.

Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεοῦσαν νύκτα ἐπορεύετο διὰ τῆς Πελοποννήσου. κατῆτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ἤπειρον μὴ ἐσβάλλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο πάρος ἔτι Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδῃ ὑπὸ Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδεδραμότες ἐκ τῶν πολίων, ἐς ὃν Ἰσθμὸν ἵζοντο. καὶ σφι ἐστρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δὲ ἀδελφεός. ἱζόμενοι δὲ ὑπὲρ τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, ᾠκοδόμεον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τεῖχος. ἅτε δὲ ἐουσέων μυριάδων πολλέων, καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου, ἐτελέετο τὸ ἔργον. καὶ γὰρ δὴ λίθοι, καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεες ἐσεφέροντο, καὶ ἐλίνυον οὐδέν χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέρης. Οἱ δὲ βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδημεὶ, οἵδε ἦσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοί τε,

1 *Id est, Sententiis plurium. Qu'on stetint à la plus grande voix.*

καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἠλεῖοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμιονέες. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ βοηθήσαντες, καὶ συμπαραστάντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύουσι· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐμελέτων ἔτι. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παρῳχώκεε ἤδη. οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτά· τούτων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἐόντα, καὶ τὰ χώρην ἱδρυτὰς· τὴν τε καὶ τοπάλαι οἴκεον, Ἀρκάδες, καὶ Κυνούριοι. ἓν δὲ ἔθνος ὃ Ἀχαιηΐη, οὐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, οὐκ μέντοι τῆς ἑωυτῶν· οἰκέει δὲ τὴν ἀλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα, τῶν ἑπτὰ, τέσσερα ἐπήλυδα ἔθνε᾽ ἐστί, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοὶ, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. καὶ Δωριέων μὲν, πολλά τε καὶ ὀνήμοι πόλιες, Αἰτωλῶν δὲ Ἦλις μούνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρμιόνη τε, καὶ Ἀσίνη ἡ πρὸς Καρδαμύλην τὴν Λακωνικήν· Λημνίων δὲ, Παρωρεῆται πάντες. οἱ δὲ Κυνούριοι αὐτόχθονες ἐόντες, δοκέουσι μοῦνοι εἶναι Ἴωνες. ἐκδεδωρίευνται δὲ, ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι, καὶ τὴν χερσίου ἐόντες Ὀρνεῆται, καὶ οἱ περίοικοι. τούτεων ὦν τῶν ἑπτὰ ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πόλιες τὸ πρὲξ τῶν κατέλεξα, ἐν τῷ μέσου ἐκατέατο. εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐν τῷ μέσου κατημένοι, ἐμήδιζον. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ συνέσχοντο, ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμου θέοντες, καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὅμως ταῦτα πυνθανόμενοι, ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτῆσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. ἔως μὲν δὴ αὐτέων σὺν ἀδρὶ πάντας ἀξυνῆκε λόγον ἐποιέετο, θῶυμα ποιεύμενος τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ, ὀξέρρᾳγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτέων. οἱ μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἴη ἀποπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μὴ δὲ περὶ χώρης ἀδρυαλώτου μένοντας μάχεσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆται, καὶ Μεγαρέες, αὖτις μένοντας ἀμύνασθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἐσεῖτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ὀξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοίῳ, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεών· τοῦ οὔνομα μὲν ἦν Σίκινος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων. ὕστερον μὲν δὴ τούτων τῶν χρημάτων Θεμιστοκλέης Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέχοντο οἱ Θεσπιέες πρό-

& Arcades omnes, & Elei, & Corinthii, & Sicyonii, & Epidaurii, & Phliasii, & Trœzenii, & Hermionenſes. Hi fuerunt qui quidem auxilio venerunt, metuentes periclitanti Græciæ. Ceteris enim Peloponnenſibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia iam & Carnia præterierant. Incolunt autem LXXII. Peloponneſum gentes ſeptem, quarum duæ indigenæ eundem quem habitarunt olim locum nunc habitant; Arcades & Cynurii: vna, Achaica, quæ nunquam illa quidem è Peloponneſo exceſſit, ſed priſtino loco egreſſa, alienum incolit: reliquæ quatuor è ſeptem aduentitiæ ſunt, Dorienſes, Ætoli, Dryopes, Lemnii. Ac Dorienſium quidē multæ ſunt & inſignes ciuitates: Ætolorum autem ſola Elis: Dryopum autem, Hermiona & Aſina, quę ad Cardamylam Laconicam ſita eſt: Lemniorum autem, omnes Paroreatani. Cynurii autem, quum ſint indigenæ, ſoli putantur Iones eſſe, ſed effecti ſunt Dores, ſub imperio Argiuorū impoſiti, & progreſſu temporis, quum eſſent Orneatæ, itemque accolæ. Harum igitur ſeptem gentium ceteræ præter eas quas recenſui, è medio ceſſerunt: & (ſi ingenue loqui fas eſt) in medio ſedentes cum Medis ſentiebant. Apud Iſtmum quidē LXXIII. in tali labore iſti occupati erant, vtpote pro omni iam curſu, quod nulla ſpes è claſſe affulgeret, currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro ſeipſis quàm pro Peloponneſo ſolliciti, adeo vt alius alium adiens, & ſummiſſa voce loquens admiraretur in EVrybiade conſilii inopiam: tandem vero res erupit in medium, conciliumque contractum eſt, & multa de hoc ipſo dicebantur, ab his quidem, oportere in Peloponneſum nauigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro regione captiua pugna nauali decernere: ab Athenienſibus vero & Æginetis & Megarenſibus, ſatius eſſe illic manētes dimicare. ¶ Ibi Themiſtocles, poſt- LXIV. quam ſententia Peloponnenſium euicit, clanculum è concilio egreſſus, miſit ad claſſem Medorū nauigium, cū quodā iuſſo dicere quę oporteret: cui nomē erat Sicino, contubernali ſuo, atque eodem pædagogo liberorū ſuorum: quem poſt has res geſtas ipſe Theſpienſem fecit, (vbi Theſpienſes in ciuitatē ſunt re-

1 Quo tempore Theſpienſes, ciues recipiebant. *id eſt, ius ciuitatis donabant.*

cepti

cepti) atque locupletem. Is tunc nauigiō ad duces barbarorum profectus, hæc inquit, Dux Athenienſium, quod partibus regis fauet, præoptatque res veſtras quàm Græcorum eſſe ſuperiores, miſit me iam clam aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculſos fugam facere velle, & nunc offerri vobis occaſionem exequendi rem omnium præclariſſimam, niſi per negligentiam eos dilabi ſinatis. nam neque inter ſe conſentiunt, neque vobis amplius obſiſtent: ſed inter ſe dimicantes cernetis eos qui vobiſcum & eos qui contra vos ſentiunt. Hac re Sicinus indicata, ab
LXXVI illis abſceſſit. Cui fidem habentes barbari, tum in inſulam paruam nomine Pſyttaleam, quæ inter Salaminem & continentem ſita eſt, multos Perſarum traiiciunt, tum mediam circa noctem cornu quod ad veſperam ſpectabat producunt Salaminem verſus, eam circumituri: producunt item qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, occupantes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naues producebant nequa Græcis liceret effugere: ſed circumuenti vicem redderent prælioru ad Artemiſiū geſtorum. Ad inſulam autem Pſyttaleam traiiciebant Perſas, vt commiſſo nauali certamine, quum plurimum & virorum & naufragiorum eo efferretur, (erat enim inſula in traiectu pugnæ ſita) ii Perſæ [1] ſuos ſeruarent, alienos interimerent. Hoc autem ne hoſtis ſentiret, clanculum egere, nul-
LXXVII la noctis parte conceſſa ſomno. In has ego res intuens, non habeo aduerſari oraculis tanquam non veris, volens euidenter loquentia conari refellere,

Auricoma poſtquam Diana litora iungent
Nauales pontes cum litoribus Cynoſura,
Spe ſtolida fortes quod Athenas marte ſubegit,
Compeſcet iuuenem meritiſſima pœna ſuperbum,
Inſtinctum furiis, ſibi cedere cuncta putantem.
Nam miſcebitur æs æri, mars ſanguine pontum
Inficiet: Graiis tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, ſimul & Victoria pollens.

λίας, καὶ χρήμασι ὄλεσον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε τοῖς τῶν βαρβάρων πάσι, Ἔπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλῆος, καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γενέσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλεύονται κατὰ ῥῶς ἤκοτες. καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργων ἀπόρρητων ἐξεργάσασθαι, ἢν μὴ ἀφείσητε ἀλέξανδρον αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ἐμφερέουσι, οὔτε αἵπερ πάρος ἦσαν ὑμῖν. τοὺς ἑωυτῶν τε σφέας ὄψεσθε ναυμαχέοντας τοῖς τὰ ὑμέτερα φρονέουσι, καὶ τοὺς μή. ὁμῶς, ταῦτά σφι σημήνας, ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο. Τοῖσι δ', ὡς πιστὰ ἐλέγετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μέν, ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείην, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαντο· τοῦτο δέ, ὅπως ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, αἶψα μὲν ὁ ἀτ' ἑσπέρης κέρας κυκλούμενοι τοῖς τὴν Σαλαμῖνα, αἶψα δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατέχον τε μέχρι Μουνυχίης πᾶσαν θοὴν πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶν δὲ εἵνεκα αἶψα τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἐξῇ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι, δοῖεν πίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείην καλέουσι μοῦνον ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκα, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων. ἐνὸς δὴ πόρου ναυμαχίης τὰ μελλόντων ἔσεσθαι ἐκείνῃ ἦν ἡ νῆσος, ἵνα τοὺς μὲν σῶς ποιήσωσι, τοὺς δὲ ἀλαφθείρωσι. ἐποίεον δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πυθοίατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τὰ νυκτὸς, ὡς ἕκαστοι ἐπορσυμηνέοντες, ἐπαρτέοντο. Χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω αἰπὶ λέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθέες, ὃς βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶται καταβάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας,

Ἀλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσάορον ἱερὸν ἀκτὴν
Νησὶ γεφυρώσωσι, καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν,
Ἐλπίδι μαινομένῃ λιτοδὰς πέρσαντες Ἀθήνας,
Δῖα δίκη σβέσσῃ κρατερὸν κότον, ὕβριος υἱόν,
Δεινὸν μαιμώοντα, δοκεῦντ' αἶψα πάντα συνᾴδαν.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
Πόντον φοινίξει· τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
Εὐρώπα Κρονίδης ἐπάγει, καὶ πότνια Νίκη.

χρυσάορα

1 Alios ſeruarent, alios interim.

ἐς παῦλα μὴ καὶ οὕτω σαφέως λέγειν Βάκιδι ἀπιστοῦντα χρησμῷ πέρι, οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, οὔτε παρ' ἄλλων ἀνέχομαι. Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ἄδηλος λόγῳ πολλός. ἠίδεσαν δὲ οὔκω ὅτι σφέας περικυκλοῦνται τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ' ἅτε τῆς ἡμέρης ὥρων αὐδὶς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώρην εἶναι. Σωστρατίδεω δὲ τοῦ στρατηγοῦ, ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ὀστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου. Ὃν ἐγὼ νενόμικα, πᾶσαν ἐπιστάμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιότατον. οὗτος ὦν ἀνὴρ στὰς ἐπὶ τὸ συνέδριον, ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἐόντα μὲν ἐοῦτῳ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ μάλιστα. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐξεκαλέετο, θέλων αὐτῷ συμμίξαι. προσακήκοε δὲ ὅτι παντοδαπὸν εἴη ὑπὸ Πελοποννησίων ἀπάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. ὡς δὲ ἐξῆλθε οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀ-
" ριστείδης τάδε, Ἡμέας χρὴ περὶ ζώων ἔτι νῦν ἐν τῷ
" ἄλλῳ χρόνῳ, καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, περὶ τοῦ ὀκότερος
" ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τῇ πατρίδι ἐργάσεται. λέγω
" δέ σοι ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀπο-
" πλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐ-
" τοῦτο τοι λέγω μοῦνος, ὅτι νῶϊ, οὐδὲ ἢν θέλωσι
" Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἷοί τε ἔσονται
" ἀνακωλῦσαι. περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πο-
" λεμίων κύκλῳ· ἀλλ' ἐπελθὼν σφι ταῦτα σήμηνον. Ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Κέρτα τε χρηστὰ
" Δαμαχελεύεαι, καὶ δὴ ἤγγειλας. τὰ γὰρ ἐγὼ εὐδέ-
" μιλλον γινόμενα, αὐτὸς αὐτοῦτο μοῦνος, ἥκεις. ἴ-
" δρι γὰρ δὴ ἐμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων. ἔ-
" δεε γὰρ ὅτε σὸν ἑκόντες ἤθελον ἐς μάχην κατίσα-
" σθαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας τοῦτο ποιῆσαι. σὺ δὲ,
" ἐπείπερ ἥκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι ἄπει-
" λον. νῶϊ γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω δόξω πλάσας λέγειν,
" καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ ποιεώντων τῶν βαρβάρων ταῦ-
309 " τα. Ἀλλὰ σφι σήμηνον αὐτὸς παρελθὼν ὡς ἔχει.
" ἐπεὰν δὲ σημήνῃς, νῶϊ μὲν πείσονται, ταῦτα δὴ τὰ
" κάλλιστα· νῶϊ δὲ αὐτίκα μὴ πρὶν γλώσσης, ὁμοίων ἡ-
" μῖν ἔσῃ. οὐ γὰρ ἔτι ἀναδρήσονται, εἴπερ περιεχόμεθα πάντα χόρτον, ὡς σὺ λέγεις. Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἥκειν,

Quum ita euidenter in his à Bacide dicatur, profecto neque ipse de fide oraculis deroganda ausim dicere, neque ab aliis dici sustineam. Porro inter LXXVII duces qui in Salamine erant ingens cõflatus erat tumultus, nondum scientes à barbarorum nauibus se circumueniri: vbi autem orto sole inspexerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi manendum. Quibus congregatis, applicuit ex Ægina Aristides Lysimachi filius, Athenienſis quidem, sed in exilium à populo eiectus, quem ego (vt eius mores accepi) virum optimum Athenis atque iustissimum censui. Hic vir concilio assistens, Themistoclem euocauit, non amicum sibi, sed in primis inimicum: verum præ magnitudine præsentium malorum oblitus simultatum, euocauit hominem colloquendi gratia. præsenserat enim Peloponnenses maturare ad Isthmum classem reducere. Qui, quum prodisset Themistocles, ad eum inquit, Nos & alio tempore & hoc ipso contendere debemus inter nos hac de re, vter nostrûm de patria præclarius mereatur. te vero certiorem facio, peræque esse Peloponnensibus multa verba facere ac pauca de abducendis hinc nauibus. Ego enim tibi quod ipsemet vidi, refero: nunc, ne si velint quidem, Corinthios atque ipsum EVrybiadẽ enauigare posse, quoniam circumdati ab hostibus vndique sumus: quare ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respondẽs Themistocles, LXXX Vtilia sane, inquit, iubes, bonũ afferens nuncium. Nam quod ego precabar vt fieret, id ipse tu conspicatus fieri, venisti nunciatum. [1] vt enim scias, quæ fiunt à Medis, propter me fiunt: quoniam opus facto fuit vt Græci qui nolebant sua sponte ad pugnam descendere, descenderent inuiti. Tu vero, quandoquidem vtilia nunciatum venisti, per teipsum nunciato. Quoniam si ego retulero, videbor rem commentitiam dicere, nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingressus, vti res habet ipse referas. Quod vbi feceris, si tibi fidem habebunt, optime habet: sinminus, perinde nobis erit. neque enim si vndique circumdati sumus, vt tu ais, amplius isti defugient. Aristides concilium introgressus, eadem retulit, dicens se ex Ægina LXXXI

1 Scito enim quæ à Medis fiunt, à me profecta esse.

venisse,

veniſſe, & ægre elapſum, latendo ſtationem hoſtium. Omnem enim claſſem Græcorum, à Xerxis claſſe circumuentam: ideoque hortari ſe vt ad defenſionem ſui illi ſeſe præparent. Hæc loquutus Ariſtides, retro abiit. Rurſus autem inter duces altercatio orta, pleriſque eorum fidem nuncio non ha-
LXXXII bentibus. Quibus non credentibus aduenit triremis transfuga virorum Teniorum, cui præerat Panætius Soſimenis filius, quæ omnem veritatem attulit. Cuius facti nomine Tenii in tripode qui Delphis dedicatus eſt, inter eos qui barbarum debellarunt, ſcripti fuere. Ex hac autem naui quæ ad Salaminem & altera quę ad Artemiſium tranſfugit, expleta eſt Græcorum claſſis trecentarum & octoginta nauium. duæ nanque prius ad explendum nume-
LXXXIII rum defuerant naues. Græci, vbi eis verba Teniorum fecerunt fidem, ſeſe apparauerunt tanquam dimicaturi. Et ſub diluculum, quum propugnatorum cœtum feciſſent, Themiſtocles ex omnibus quæ expedirent præcipiebat: cuius orationis ſumma erat, meliorum cum peioribus comparatio, quæcunque in hominis natura atque induſtria exiſtunt, exhortatus vt meliora eligerent. Vbi peroratuit, iuſſit illos ingredi naues. quibus ingreſſis, rediit ab Ægina triremis quæ profecta ad Æacidas erat, moxque omnes naues Græci ſoluerunt. In quos mouentes continuo
LXXXIV barbari ſunt inuecti. Ibi ceteri quidem Græci[1] quum inhiberent remos, ceſſimque irent, Aminias Palleneus vir Athenienſis, euectus naui in hoſtilem incurrit: cui implicitus quum hæreret, nec abſtrahi poſſet, ita ceteri venientes auxilio conſerti ſunt. Hunc in modum aiunt Athenienſes extitiſſe initium pugnæ: Æginetæ vero, nauem quæ ad Æacidas abierat feciſſe initium. Quanquã etiam hoc refertur, ſimulacrum mulieris fuiſſe eis oblatum: & quum apparuiſſet, ita illos exhortatum vt omnis Græcorum exercitus exaudierit: ſed
LXXXV prius his verbis conuitiatũ,[2] O dæmonii, quouſq; remos inhibebitis? Ceterum aduerſus Athenienſes inſtructi erant Phœnices. nam hi cornu tenebant quod ad Eleuſinem occidentemq; vergebat. Aduerſus Lacedæmonios inſtructi erant Iones. hi autẽ cornu tenebant quod ad auroram ſpectabat

ἥκειν, καὶ μόλις ἐκπλῶσαι λέγουσιν τοὺς ἐπορμέοντας. ὡς δὲ ἐχέσθαι γὰρ πρῶτον ὁ σφετέρου ὁ Ἑλληνικὸν ἐκ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω. ὑποδαρτέεσθαί τε συνεβούλευε, ὡς ἀλεξησομένους. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὼν, μετεπήιε· τῶν δὲ αὖτις ἐγίνετο λόγων ἀμφισβησίη. οἱ πλείονες γὰρ τῶν σφετηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ὀξαγγελθέντα. Ἀπιστεόντων δὲ τουτέων, ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε αἰνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἥπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. Διὰ δὲ τοῦτο ὁ ἔργον ἐσεγράψαντο Τήιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς ὃν τρίποδα, ἐν τοῖσι ὃν βαρβάρων κατέλυσαν. σὺν δὲ ἐπὶ ταύτῃ τῇ νηὶ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα, καὶ τῇ περὶ τεραγίην ἐπὶ Ἀρτεμίσιον τῇ Λημνίῃ, ὀξεπλήσθη ὁ ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι ἐς τὰς ἐγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νέας. δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς ὃν ἀριθμόν. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς σφι ἐκ δὴ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες. καὶ πως τε διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ὑπολοίπων ποιησάμενοι παρῆγε ὁ ἔχοντα μὲν ἐκ πολλῶν Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ἐκ πάντα χρέσσω τοῖσι πᾶσι αἰνιπτόμενα. ὅπα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσι καὶ κατάστασι ἐγγίνεται, παραινέσας δὴ τουτέων τὰ χρέσσω αἱρέεσθαι, καὶ καταπλέξας τὸν ῥῆσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νέας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἥ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασα. ἐσθαύτα αἴνεον τὰς νέας ἁπάσας οἱ Ἕλληνες. Ἀναζωμένοισι δέ σφι, αὐτίκα ἐπιτίθεσθαι οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ὅτι τρύμιν ἀνεκρούοντο, καὶ ὥκελλον τὰς νέας· Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὀξέα νεὸς, νηὶ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τὴν ἀρχήν· Αἰγινῆται δὲ, τὸν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαι ἐς Αἴγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἀρξασαν. λέγεται δ' ἔν γε πάσῃ, ὡς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη· φανῆσαν δ' ἀμφιελθοῦσαν, ὥστε ἐν ἀπομαχεῦσαι ὁ σφετέρου τῶν Ἑλλήνων· οἰκίσασαν περὶ τέρι πάσῃ, Ὦ δαιμόνιοι, μέχει κόσου ἔτι τρύμιν ἀνακρύεσθε; Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἔτεταχατο Φοίνικες· ὅτι γὰρ εἶχον ὁ πρὸς Ἐλευσῖνός τε ἐν ἑσπέρης κέρας. κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους Ἴωνες· ὅτι δὲ εἶχον ὁ πρὸς τὴν ἠῶ τε καὶ ὁν

1 Quum in puppim inhiberent vt appulſuri. *Bud.* 2 O miſeri,

καὶ τὸν Πειραιέα. ἐθελοκάκεον μέντοι αὐτῶν, κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολάς, ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῦνες, οὔ. ἔχω μέν νυν συχνῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι, τῶν νέας Ἑλληνίδας ἑλόντων. χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν, πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἱστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε εἵνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε, καταστησάντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ, εὐεργέτης βασιλῆος ἀνεγράφη, καὶ χώρη οἱ ἐδωρήθη πολλή. οἱ δ᾽ εὐεργέται τοῦ βασιλῆος, ὀροσάγγαι καλέονται Περσιστί. περὶ μέν νυν τούτους οὕτω εἶχε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκεραΐζετο, αἱ μὲν, ὑπ᾽ Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ, ὑπὸ Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὔτε τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιεόντων οὐδὲν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷόνπερ ἀπέβη. καίτοι ἦσάν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἢ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑ-
310 ωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα. Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ᾽ ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλῆϊ. ἐπεὶ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλῆος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηῦς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νεὸς Ἀττικῆς. καὶ ἣ οὐκ ἔχουσα διαφυγέειν, (ἔμπροσθεν γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νέες φίλιαι, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα) ἔδοξέ οἱ τόδε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήνεικε ποιησάσῃ. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλίῃ, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλῆος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καί τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἐόντων, οὐ μέντοι ἔχω γε εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηῦς. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη, διπλᾶ ἑωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο. ὅ, τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νεὸς τριήραρχος, ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηὶ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νέα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι, ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων, καὶ αὐ-

& Pireum: quorum pauci admonitu Themistoclis de industria ignauiter agebant, plerique minime. Enimuero complurium trierarchorum nomina commemorare possem, qui Græcas naues expugnauere: sed neminem nominabo præter Theomestorem Androdamantis filium, & Phylacon Histiæi filium, ambos Samios. quorum duntaxat ideo mentionem facio, quod Theomestor ob hanc nauatam operam à Persis tyrannus Sami sit creatus: Phylacus inter bene de rege meritos adscriptus sit, & multo tractu soli donatus. Bene meriti autem de rege, Persica lingua Orosangæ vocantur. De his quidem ita res habet. Multitudo autem regiarum nauium ad Salaminem expugnabatur, partim ab Atheniensibus corrupta, partim ab Æginetis, vtpote Græcis seruato ordine ac loco certantibus, barbaris & incomposite & inconsulte agentibus: vt non abre fuerit talem eis rem contingere qualis contigit. quanquam eo die fuerunt atque extiterunt longe seipsis præstantiores, & quàm ad EVbœam extiterant, pro se quisque adnitentes, ac Xerxem reformidantes, quod ab eo se singuli conspici arbitrabantur. Et de aliis quidē vel barbarorum vel Græcorum singulatim, quomodo dimicauerint, non possum pro comperto referre. Circa Artemisiam vero hoc rei gestum, ex quo impensius illa regi commendata est: Postea quam regiæ res in multum tumultuationis deuenerant, hoc interim tempore Artemisia, quum nauem suam Attica insequeretur, nullum habens effugium, quia ante ipsam naues amicorum, sua vero proxima hosti erat, hoc sibi putauit faciendum, quod & fecisse profuit. nam vt fugiebat Atticam nauem, in nauem sociam, quæ erat virorum Calyndensium, impegit, quaque rex Calyndensium Damasithymus vehebatur. Cum quo etsi huic iam inde quum essent in Hellesponto, contentio intercesserat, tamen incertum an consulto id fecerit, an fortuito nauis Calyndensium oblata fuerit. Eam Artemisia vbi incurrit pariter ac demersit, prospero casu vsa & duplex hinc sibi bonum est adepta. nam trierarchus Atticæ nauis eam conspicatus incurrisse barbarorum virorum nauem, existimans hanc Artemisiæ nauem aut Græcam esse, aut è barbaris profugisse, & à Græ-

LXXXVI

LXXXVII

cis pu-

cis pugnare, ab hac ad alias se conuer-
LXXXIIX tit. Ita ex hoc facto contigit Artemisiæ tum vt exitium euitaret, tum vt è malo opere præcipue se probatam apud Xerxem redderet. siquidem fertur, quum rex spectans animaduertisset hanc nauem alteri incurrisse, quendam eorum qui aderant dixisse, Cernis Artemisiam domine, vt bene prœliatur, vtque nauem hostilem depressit? Et regem interrogasse nunquid vere id opus Artemisiæ esset: & illos, vtpote qui plane nossent insigne nauis Artemisianæ, ita rem habere adfirmasse, ratos eam nauem quæ corrupta esset, hostilem fuisse. nam præter cetera quæ mulieri (vt dictum est) prospere cesserunt, hoc quoque accessit, quod è naui Calyndensi nemo seruatus est qui existeret accusator. Vnde Xerxem ferunt ad ea quæ narrabantur dixisse; Viri quidem extiterunt mihi feminæ; feminæ autem, viri. Hæc aiunt dixisse
LXXXIX Xerxem. In eo prœlio cum alii multi & illustres viri tam Persarum Medorumque quàm aliorum sociorum occubuere, tum vero dux Ariabignes Darii filius Xerxisque frater: è Græcis pauci. quippe qui gnari natandi, vbi suæ naues corruptæ erant, nec in pugna peribant, ad Salaminem enatabant. cuius rei quia imperiti erant barbarorum plerique, in mari periere. Posteaquam autem eorum primæ naues in fugam versæ sunt, tum vero plurimæ corrumpebantur. nam quæ in posterioribus locatæ erant, dum earum propugnatores conarentur præterire, vt & ipsi aliquam operam regi nauarent, vndique in suo-
XC rum naues incidebant. Quo in tumultu etiam hoc actum est, vt quidam Phœnices quorum naues corruptæ fuerant, regem adeuntes, insimulauerint Iones tanquam proditores, quod propter eos naues amissæ essent. vnde id contigit, non vt Ionum duces interficerentur, sed vt ii Phœnices qui illos insimulabant, [2] eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc ea loquentibus, Samothracia nauis Atticæ impacta, eam demersit: & in hanc Æginetica impulsa ipsam depressit. Verum Samothraces, vt qui iaculatores essent, epibatas nauis quæ suam depresserat, iaculorum ictibus excusserunt, eorumque conscensa naui potiti sunt.

τοῖσι ἀμυνέειν, ἀποστρέψας, τοῖς ἄλλας ἐτράπετο. Τοῦτο μὲν, τοιοῦδε αὐτῇ συμβαίνει γενέσθαι ἀμφιγνέειν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τῷδε δὲ συμβὰν ὥστε καλὸν ἐργασαμένῳ, ἀπὸ τούτου αὐτὴν μάλιστα ἐδοκιμῶσαι τὸν Ξέρξη. λέγεται γάρ, βασιλέα ἐνδύμιον, μαθεῖν τὴν νῆα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δή τινα εἶπαι τῶν παρεόντων; Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίην ὡς εὖ ἀγωνίζεται, καὶ νῆα τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ ὃν ἐπείρεσθαι εἰ ἀληθέως Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον. καὶ τοὺς φάναι, σαφὲς ὀπίσημον τῆς νηὸς ὀπισαμένους. τὴν δὲ ἀμφαφθαρεῖσαν ἐπιστέαται εἶναι πολεμίην. τά τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συμβαίνει ἐς εὐτυχίην γενόμενα, καὶ ὅτι τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νηὸς μηδένα ἀποσῶσαι κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην δ' εἶπαι λέγεται ὡς τὰ θήλεα μοι γένηται ἄνδρες, οἱ δὲ ἄνδρες γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖκες, ἄνδρες. ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἶπαι. Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπέθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός· ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπισταμένοι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χερσὶ νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διέκεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπισταμένοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, τότε καὶ αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὄπισθε τεταγμένοι, ἐς ὃ ἔμπροσθε ἦσαν νηυσὶ παρείαις εἰρωμένοι, ὡς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλέϊ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φόρτον ἐπέπτωσαν. Ἐγένετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες Φοινίκων, τῶν αἱ νῆες διεφθάρησαν, ἐλθόντες τὸν βασιλέα, διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὡς προδόντων. συνέμπεσε δὴ οὕτω, ὥστε Ἴωνάς τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς ἀμφαβαλόντας, λαβεῖν τιμωτὸν μισθόν. ἐπὶ τούτοισι ταῦτα λεγόντων, ἐκβαλὲ νηῒ Ἀττικῇ Σαμοθρηίκη νηῦς. ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατέδυνε, καὶ ὑπιφερομένη Αἰγινήη νηῦς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηίκων τὴν νῆα· ἅτε δὴ ἐόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρήικες, τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἀπέσχοντο τῆς ἔσχον αὐτοί.

1 In regis conspectu nauarent. 2 Talem mercedem acciperent, id est, quam pœnas volebant dare Ionas, ipsi eas darent.

τῶν τὰ γιόμενα, τοὺς Ἴωνας ἐρρύσατο. ὡς γὰρ εἶδε σφέας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας, οἷα ἐὼν λυπρὸν πόλεμός τε καὶ πρὸς αἰπόλιος· καὶ σφέων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γιόμενοι, τοὺς ἀμείνονας λοιβάλλωσι. ὁκόσους γάρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἑωυτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ
311 ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τὸν ὄρεϊ τὸ αἴτιον Σαλαμῖνος ὃ καλέεται Αἰγάλεως, ἀπεστιωθέντα ὄνομα ποιήσασθαι. καὶ οἱ γραμματιστὰ ἀπέγραφον κατὰ θῆν ὃν τειράρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσιβάλετο φίλος ἐὼν Ἀριαραμένης ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν τοῦτο τῷ Φοινικηίου πάθεος.

Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο. τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων, καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον, Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν ταραχῇ ἐκάρφιζον τάς τε αἰπόλους καὶ τὰς φυγούσας τῶν νηῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὁκόσας δέ τινες τοὺς Ἀθηναίους ἀμφέφυγον, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας. Ἐνθαῦτα συνεκύρεον νῆες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κρίου, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ· ἣν περιεῖλε τὴν προφυλάσσουσαν ὅτι σκάφος τὴν Αἰγιναίην, ἐπ' ἧς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχένου· ὃν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηῒ ἐκπαγλεόμενοι. ὃν δὴ προϊάψασα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἦλω νηῦς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέω οὔτω σωθῆναι ἐς Αἴγιναν. ὡς δὲ ἐσεῖδε τὴν νῆα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω, ὃ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος· καὶ βώσας ὀνείδιζε Θεμιστοκλέα, ἐστρεπτόμητε, ἐς τοὺς Αἰγινήτεων ὃν μηδισμὸν ὀνειδίζων. Ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα. Οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες διεφθείροντο, φεύγοντες, ἀπῳκίζοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν περσικὸν στρατόν. οἱ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται· ἐπὶ τοῖσι δὲ, Ἀθηναῖοι. αἰδρεῖ γὰρ, Πολυκρίτος τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖος Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἀπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλώει ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἵλε μιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἥλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι προεκελεύετο· πρὸς δὲ, καὶ ἆεθλον ἔκειτο

ἐπιλο-
γος.

quod factum Ionas liberauit. Nam Xerxes vbi id egregium facinus Ionum aspexit, conuersus ad Phœnices, vt erat supramodum mœstus, & omnes arguens, iussit eorum capita præcidi, ne, quum ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties enim suorum quempiam aliquod opus edentem cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est eregione Salaminis, nomine Ægaleo, & scribæ trierarchum illum à familia & vrbe scripto annotabant. Quinetiã cladi Phœnicum qui aderant, additus est Ariaramnes vir Persa, quanquam amicus regis. Et isti quidem in Phœnices se conuertebant: barbaris autem in fugam versis, & ad Phalerum elabentibus, Æginetę in freto subsistentes, operam memoratu dignam ediderunt. nam Athenienses quidem in tumultuatione naues sibi obsistentes fugientesque expugnabant, Æginetæ vero eas quæ elabebantur: & quoties aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu in Æginetas incidebat. Quum interim conflixerunt naues duæ, vna Themistoclis insequens aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri Æginetæ, dum nauem Sidoniam inuadit, illam videlicet quæ speculatoriam in Sciatho Ægineticam ceperat, qua vehebatur Pytheas [1] Ischeni filius: quem Persæ seminecem plagis, tamen admiratione virtutis seruatum in naui habebant. Sidonia quæ hunc circumferebat nauis, vna cum Persis est intercepta, vt Pytheas ita sospes rediret in Æginam. Polycritus vbi inspexit Atticam nauem, agnito signo nauis imperatoriæ, inclamans Themistoclem, iocatus est, exprobrans Æginetis quod cum Medis sentirent. Hoc Polycritus sua naui incurrens, in Themistoclem iaculatus est. Barbari autem quorum naues supererant, fuga se proripuerũt in Phalerum pedestres ad copias. In hac pugna nauali è Græcis optime audierunt Æginetæ, secundo loco Athenienses: è viris, Polycritus Ægineta: Athenienseſque, EVmenes Anagyrasius, & Aminias Palleneus, qui & Artemisiam est insequutus, non prius desiturus quam aut illam cepisset, aut ipse captus esset, si Artemisiam ea naui vehi animaduertisset. quippe trierarchis Athenienſium præceptum erat vt eam caperent, propositumque præmium

1 *Supra, pag. 444. Ischenei fil. Sed ibidem male* Pythias.

decem

decem millium drachmarum ei qui viuam cepisset. Indigne enim ferebant mulierem aduersus Athenas militare. At illa (vt antea dictum est) aufugit. Fuerunt & alii quorum naues incolumes in Phalerū euaserunt. Adimantum autē Corinthiorum ducem Athenienses ferunt statim inter initia cōcursus nauium expauefactum atque perterritum sublatis velis fugæ se dedisse: Corinthiosque, inspecta fuga nauis imperatoriæ, itidem abisse: & quum fugiendo venissent ad templum Mineruę Sciradis, quæ est in Salamine, occurrisse eis celocē diuina cum pompa: quem quisnam misisset quum non constaret, scirentque neminem suę classis ad ipsos misisse, eos ob id coniectasse rem diuinam esse: & eos qui in celoce erant, vbi propiores fuerunt, ita loquutos fuisse, Adimante, tu quidem conuersis in fugam nauibus abscedere vis Græcorum proditor: at illi quantum votis conceperunt, victores hostium euadent. Et quum his verbis fidē non haberet Adimantus, hæc iterum dixisse, [1] ipsos posse pro obsidibus ductos mortem obire nisi constaret Græcos esse victores. Ita conuersa naui Adimantum cum ceteris ad classem suorum, re iam ab aliis nauata, venisse. Hic de illis apud Athenienses rumor extitit. quod ipsi Corinthii negant, seque inter primos pugnatores extitisse affirmant. pro quibus testimonium dicit reliqua Græcia. Aristides autem Lysimachi filius, vir Atheniensis, cuius paulo ante vt viri optimi mentionem feci, per eum tumultum qui circa Salaminem fiebat, hoc rei gessit: Permultis armatorum qui ad litus Salaminis locati erant sumptis, genere Atheniensibus, & in Psyttaleam insulam traductis, omnes Persas qui in ea insula erant interemit. Defuncti nauali pugnæ Græci, reductis in Salaminem nauibus, potiti sunt naufragiis quæ illic superauerant: parati ad aliam dimicationē, quod sperarent, regem iis quæ sibi reliquæ erant nauibus vsurum. Porro naufragiorum pleraq; ventus zephyrus asportauit in oram Atticæ, nomine Coliadem: vt impletū sit omne oracul um, cum de ceteris quæ ad pugnā naualē pertinent faciens mentionē, tum vero de naufragiis illuc euectis, à Bacide & Musæo multis annis antea prædictum, ac redditum

XCIV

XCV

XCVI

μύριαι δραχμαί, ὃς ἂν μιν ζωὸν ἕλῃ. δεινὸν γάρ τι ἐποιεῦντο γυναῖκα ἐπὶ τοὺς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ (ὡς πρόσθεν εἴρηται) διέφυγε. ἔσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν νεῶν οἳ ἐσεμηχάνησαν ἐς τὸν Φαληρόν. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑποδείσαντα, πανίστια ἀφελόμενον, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὸν στρατηγίδα φεύγοντα, ὡσαύτως οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἀφεώρων φεύγοντας μέχρι τοῦ Σαλαμινίοις τὸ ἱρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, ὑποπτῶσαι σφι κέλητα θείην πομπήν· τὸν δὲ πέμψαντα φάσθαι σφέων οὐδένα, ὅτι μὴ τῶν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου εἰδόσι πρὸς Φέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῆδε δὲ συμβάλλονται εἰκάσαι θεὸν τὸ πρῆγμα· ὡς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῆς νησίδος τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος, λέξαι τάδε, Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἐπιστρέψας τὰς νέας, ἐς φυγὴν ὥρμησαι καταστρέψων τοὺς Ἕλληνας. οἱ δὲ ἢν νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἠρώτων ὑπὲρ κρατήσαντες τῶν ἐχθρῶν. ταῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν δὲ τὸν Ἀδείμαντον, αὖτις τάδε λέγειν· ὡς αὐτοὶ οἷοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὅμηρα ἀποθνήσκειν, ἢν μὴ νικῶντες φαίνωνται οἱ Ἕλληνες. οὕτω δὴ ἐπιστρέψαντες τὰς νέας, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεξέρχεσθαι ἐθέλοντας ἐς τὸ στρατόπεδον. ἰθυμαχίη μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει παρὰ Ἀθηναίων. ὑμολογέουσι δὲ καὶ Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' οὐ πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τὴν ναυμαχίην νομίζουσι γενέσθαι. μαρτυρέει δὲ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τὸν ὀλίγῳ τι πρότερον τουτέων ἐμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ὁ τὸν ὅμιλον τοῦτον τὸν περὶ Σαλαμῖνα γενόμενον τάδε ἐποίησε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὁπλιτέων, οἳ πολλοὶ παρετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρης, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυτταλείην νῆσον ἀπέβησε ἄγων. οἳ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. Ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, κατερρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἐόντα, ἐέλμοι ἔσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην ἐλπίζοντες τῆσι παρεούσῃσι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ὁ ἄεμος ζέφυρος, ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἠιόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν χρησμόν, τόν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βακίδι καὶ Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ξενειχθέντα τὸν εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τουτέων τὸν χρησμόν,

ἐπεμνήσθην

1 Se tales esse qui vellent obsides duci ac morte plecti nisi victores competirentur Græci. *Vel, Se eo animo esse. Q. d. Se paratos esse ad &c.*

Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, ὃ ἐλελήθεε πρήσσας τὰς Ἕλληνας,

Κωλιάδες γυναῖκες ἐρετμοῖσι φείξυσι.

τοῦτο δὲ ἔμελλε ἐπιλάμψαντος βασιλῆος ἔσεσθαι. Ξέρξης γὰρ ὡς ἔμαθε τὸ γεγενὸς πάθος, δείσας μή τι τῶν Ἰώνων ὑποθῆται τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτὸς νοήσῃ πλώσας ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσαντες τὰς γεφύρας, καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσῃ, δρησμοὶ ἐβούλευσε. θέλων δὲ μὴ δοκίδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ, ἐς τὸν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειρᾶτο ἁρμόζειν. γαύλους τε Φοινικηίους συνέδεε, ἵνα αἵτινές τε σχεδίης ἕωσι καὶ τείχεος· ἐρτέετό τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχίην ποιησόμενος. ὁρέοντες δὲ μιν πρῶτοι οἱ ἄλλοι τοῦτο πρήσσοντα, καὶ ἐπίστεατο ὡς οὐκ πρὸς νόου ποιεῖται ἀρεσκόμενος μένειν πολεμήσειν. Μαρδόνιος δὲ οὐδὲν τούτεων ἐλαίθετο, ὡς μάλιστα ἔμπεφυε εἰδὼς τῆς ἐκείνου ἀρετοίης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέουτα τὴν παρεοῦσαν συμφορήν. Τυτθὸν δὲ τῶν ἀγγέλων ἐστὶ οὐδείς, πάθος τοσοῦτον ἐπιχθονίοισι ἀνθρώποισι ἐὸν οἷον τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρηται τοῦτο. λέγουσι γὰρ ὡς ὅσων δὴ ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοι ἵπποί τε καὶ ἄνδρες διεξῆσι κατ' ἡμερησίην ὁδὸν ἑκάστην τεταγμένοι· τοὺς οὔτε νιφετός, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἐέργει μὴ οὐ καταύσαντας τὸν προκείμενον ἑωυτῷ δρόμον τὸ τάχιστα. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· ὁ δὲ τοῦτον οὐδὲν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, καταπερ Ἕλλησι ἡ λαμπαδηφορίη, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ἐπιτελέουσι. τοῦτο δὲ δρόμημα τοῦ ἵππου καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήιον. Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔχοι Ἀθηνέων Ξέρξης, ἔτερψε οὕτω δὴ τοὺς Περσέων τοὺς ὑπολοφθέντας, ὡς τάς τε ὁδοὺς μυρσίνης πάσας ἐς ὄρεσαν, καὶ ἐθυμίων θυμιήματα· καὶ αὖτοί ἔσαν ἐν θυσίῃσί τε καὶ εὐπαθήσι· ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπιξελθοῦσα συνέχεε οὕτω, ὥστε τοὺς κιθῶνας κατερρήξαντο πρῆγες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνιον αἰτίην τιθέντες. οὐκ οὕτω δὴ περὶ τῶν νεῶν ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίευν, ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δεδιότες. καὶ σφι Πέρσαι μὲν ὧδε ταῦτα ἐν πρώτοισι μετὰ χρόνον ἠνώμενοι, μάχεσθαι Ξέρξης αὐτὸς σφέας ἀπικόμενος ἔπαυσε. Μαρδόνιος δέ, ὁρέων μὲν Ξέρξεα συμφορῇ μεγάλῃ οὐκ τῆς ναυμαχίης ποιεύμενον, ὑποπτεύων δὲ αὐτὸν δρησμὸν βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηναίων, φρονήσιος πρὸς ἑωυτὸν ὡς δώσει δίκην, ἀναγνώσας βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,

Lysistrato Athenienſi, viro ſortilego, quod omnes Græcos latuerat,

Horrebunt remis mulieres Coliadenſes.

Hoc autem futurum erat aduecto rege. ¶ COGNITA ſua clade Xerxes, veritus nequis Ionum à Græcis ſubornatus, aut ſua ſponte ad ſoluendos pontes in Helleſpontum nauigaret, vnde ipſe in Europa deprehenſus ſalute periclitaretur, de fugiendo conſultabat. nolens tamen neq; à Græcis neq; à ſuis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere: naueſque Phœnicum onerarias, vt pro rate ac muro eſſent, innectebat: & ſe tanquam aliam pugnam naualem facturus, ad bellum inſtruebat. Quæ agentem videntes ceteri, pro certo habebant eum manendi animo atque bellandi illa apparare: ſed nihil eorũ Mardonium latebat, vt probe gnarum ingenii illius. Xerxes & hęc fecit, & ſimul in Perſidem miſit qui præſentem cladem nunciarent. His nunciis nihil pernicius tranſcurrit in rebus humanis. quod negocium hunc in modum eſt à Perſis excogitatum: Quot ex diebus tota via conſtat, totidem equos ac viros ferunt eſſe diſtinctos ad ſingulorum dierum iter faciendum, quos neque vis niuium, neque imber, neque æſtus, neque nox diſtinet quin propoſitum ſibi curſum celerrime conficiant. Quorũ curſorum primus mandata tradit ſecundo, ſecundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertranſeunt, quemadmodum apud Græcos fax quã Vulcano per vices ferre curſores perſeuerant. Hanc equorũ curſitationem Perſæ angarnion appellant. Primus igitur nuncius Suſa perlatus, Xerxem Athenis potitum eſſe, tanta Perſas qui relicti erant voluptate affecit, vt omnes vias myrto conſternerent, & per eas odores incenderẽt, & ipſi in ſacrificiis ac gaudiis verſarentur: ſecundus autẽ ita eos conſternauit vt vniuerſi veſtes dilaniarẽt, vociferationeq; & ciulatu irrequieto vterentur, culpam in Mardonium refundentes, non tam de claſſe quàm de ipſo Xerxe ſolliciti: idque tamdiu dum Xerxes illos ita affectos redeundo ſedauit. At Mardonius quum videret Xerxẽ magnã è pugna nauali iacturã feciſſe, ſuſpicans agitare fugam ex Athenis, pro ſeipſo anxius erat, tanquam pœnas daturus, qui regi perſuaſiſſet inferre Græciæ bellum:

puta-

putabatque sibi conducibilius esse periclitari aut subigere Græciam, aut magna opera aggressum honeste vita defungi; quanquam opinio eius de subigenda Græcia propensior erat. Hoc quum secum agitasset, regem hac oratione est alloquutus, Domine, noli mærorem ob hanc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc iactura ducere. non enim certamen, quo omnia nostra constant, in lignis est, sed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horum qui tibi videntur omnia confecisse, egressus è nauibus conabitur obuiam se ferre, aut ex hac continente: vnde qui se obuios tulere, pœnas dedere. Quod si tibi videtur faciendum vt Peloponnesum tentemus, continuo tentemus: si videtur supersedendum, supersedeamus licet. nec animo cõsterneris: neq; enim vlla possunt ratione subterfugere Græci quominus rationem dent eorum quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuique sint serui. Et hoc quidem præcipue tibi agendũ puta. Quod si tibi constitutum est vt ipse cum exercitu reuertaris, aliud quoque habeo ex hac re consilium. Ne committas rex vt Persæ Græcis ludibrio fiant.[1] non enim res Persarum afflictæ sunt: neque tu vbinam viri fuerimus ignaui dicere potes. quales si Phœnices & Ægyptii & Cyprii & Cilices fuere, nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persæ huius rei insontes sunt, iam mihi credito. si tibi non videbitur permanendum, remea ipse ad solum natale cum pleraque parte copiarum: ego cum delectis de exercitu triginta myriadibus militum debeo Græciam in
x tuam redigere seruitutem. His auditis Xerxes,[2] vt ex malis, gauisus est, voluptatemq; cepit: & ad Mardonium inquit, se,[3] vbi ad concilium retulisset, responsurum vtrum eorũ esset facturus. Et quum in conciliũ vocasset delectos Persarum proceres, placuit ei Artemisiam quoque ad consultandum accersi: quam solam constabat antea quæ facienda essent intellexisse. Quæ vbi
y aduenit, eam Xerxes summotis aliis Persarum consiliariis atq; satellitibus, hunc in modum alloquutus est, Iubet me Mardonius hîc permanere ad tentandam Peloponnesum, negans vllam culpam huius damni esse penes Persas atque pedestres copias,

καὶ οἱ χρέαπον εἴη ἀμαχινδυνωθῆναι, ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον, τὸν μὲν γὰρ μεγάλων ἀφορμὴν ἔπα, πλέω μὴν τοι ἔφερέ οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα. λογισάμενος ὦν ταῦτα, τοιόνδε τι λέγειν τοῖσδε, Δέσποτα, μήτε λυπέο, μήτε συμφορὴν μηδεμίην μεγάλην ποιεῦ, τῶνδε ἕνεκα τοιούτου γεγονότος πρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ἀγὼν ὁ τῷ πόλῳ φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδράσι τε καὶ ἵπποισι. σοὶ δὲ οὔτε τις τουτέων τῶν τῷ τὸ πόλῳ σφι ἤδη δοκεόντων κατεργάσασθαι, ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται ἀντιωθῆναι, οὔτ' ἐκ τῆς ἠπείρου τῆσδε. οἵ τε ἡμῖν ἐπιπώθησαν, ἔδοσαν δίκας. εἰ μὲν νῦν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τοῦ Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ὕπισχειν, ὑπερέχει ποιέειν ταῦτα. μὴ δὲ ἀμελήμει. οὐ γὰρ ἔστι Ἕλλησι βουλεύσι ἔκλυσις, μὴ οὐ δόντας λόγον τῷ ἐποίησαν νῦν τε καὶ πρότερον, εἰ σοὶ δούλοισι. μάλιστα μὲν νυν ταῦτα ποίεε. εἰ δὲ ἄρα τοι βεβούλευται, αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπάγειν τὸν στρατὸν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν. σὺ Πέρσας βασιλεῦ μὴ ποιήσῃς καταγελάστους γενέσθαι Ἕλλησι. οὐδὲν γὰρ ἐν Πέρσῃσι τοῖσι δεδήληται τῶν πρηγμάτων· οὐδ' ἐρεῖς ἔχειν ἐλπόμεθα ἄνδρες καλοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες, κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν τοῖς Πέρσῃσι τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. ἤδη ὦν ὅτῳ σὺ Πέρσῃ τοι αἴτιοί εἰσι, ἐμοὶ πείθεο. εἴ τοι δέδοκται μὴ τῷδε μένειν, σὺ μὲν ἐς ἤθεα τὰ σεωυτοῦ ἀπέλαυνε, τὸν στρατὸν ἀπάγων τὸν πολλόν· ἐμὲ δέ σοι χρὴ τὸν Ἑλλάδα τῷδε δουλοσχεῖν δεδουλωμένην, τειχήρεα μυριάδας τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, ὡς οἱ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἥδη· τοῖς Μαρδονίου τε βουλευσάμενος ἔφη ἀποκεινήσθαι, ὀκότεροι ποιήσουσι βουλεύσαντες. ὡς δὲ ἐβουλεύετο ἄμα Περσέων τοῖσι ὑπηκόοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ὑπὸ συμβουλίῃ μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μοιρίην νοέουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μετασησάμενος τοὺς ἄλλους τοὺς τε συμβούλους Περσέων, καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, Κελεύει με Μαρδόνιος μένοντα αὐτοῦ, ἀποπειρᾶσαι τὸ Πελοποννήσου· λέγων ὡς μοι Πέρσαι τε οἱ πεζοὶ στρατοῦ οὐδενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι,

1 Nullum enim rebus damnum attulerunt Persæ. 2 *Sic Græca habent ad verbum: pro eo quod est, Tanquam illo offerente aliquod inter tot mala solatium. Vel, Tanquam illo ex rebus alioqui desperatis aliquem exitum proponente.* 3 Vbi deliberasset. *Sed Valla ita vertit ratione habita eorum quæ sequuntur.*

» ἀλλὰ βουλομένοισί σφι ἡμῖν ἀπόδοξις. ἐμὲ
» ὦν ἢ ταῦτα κελεύει ποιέειν ἢ αὐτὸς ἐθέλει, τοιόνδε
» τι μυρίαδας ἀπολεξάμενος τῶν στρατῶ πεζὸν
» σχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην· αὐτὸν δέ με
» κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς τὴν
» θεὰν τὰ μέν. σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ εὖ τῆς ναυμαχί-
» ης βουλεύσαντος τὰς γνώμας ὁκοίας ἐόσας ποι-
» έεσθαι, νῦν τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ὀρθο-
τύχω τοῦ βουλεύματος. ὁ μὲν ταῦτα συνεβου-
» λεύετο. Ἡ δὲ λέγει τάδε; Βασιλεῦ, χαλεπὸν
» μὲν ὅστις συμβουλεύσει τυχεῖν τὰ ἄριστα εἰπά-
» σαντι. ὅμως μέντοι τοῖσι κατήκουσι τρήγμασι, δοκέ-
» ει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπελαύνειν ὀπίσω· Μαρδόνι-
» ον δέ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑπόσχεται τάδε ποιήσειν,
» αὐτὸν κατα λιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει· τῶν μὲν γάρ,
» ἢν καταγρέψηται τὰ φησὶ ἐθέλειν, καὶ οἱ τοῦ χωρη-
» σῆ τὰ νοέων λέγει, σὸν ὅ ἔργον ὦ δέσποτα γίνεται. (οἱ
» γὰρ σοὶ δοῦλοι κατηράσαντο) τοῦτο δέ, ἢν τὰ φρο-
» νέα τῆς Μαρδονίου γνώμης χρήσηται, σοὶ μὲν σύμ-
» φορὴ μεγάλη ἔσται, οἵ τε ἐκεῖνου καὶ οἱ σοὶ ἐχθροὶ
» τῶν πρηγμάτων τοῦ οἵκου τοῦ σοῦ. ἢν γὰρ σύ τε
» ἐκεῖνος, καὶ οἶκος ὁ σὸς, πολλοὶς πολλάκις ἀγῶνας
» δεχαμένοισι τοῦ σφέων αὐτέων οἱ Ἕλληνες. Μαρ-
» δονίου δέ, ἤν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδέ τι
» νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαν-
» τες· σὺ δὲ (τῶν εἵνεκα ὁ στόλον ἐποιήσω) πυρώσας
τὰς Ἀθήνας, ἀπελᾷς. Ἥδη τε ἦν τῇ συμβου-
λῇ Ξέρξης. λέγουσα γὰρ ἐπετύγχανε τὰ περ αὐ-
τὸς ἐπενόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνε-
βούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμελλε ἄν, δοκέειν ἐμοί· οὕτω
κατεῤῥῴωδέεε. ἐσαμείσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίην,
ταύτην μὲν ἀπέστελλε ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς παῖδας
ἐς Ἔφεσον. νόθοι γὰρ τινες παῖδες οἱ συνεπετο.
Συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμό-
τιμον, γένος μὲν ἐόντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ τὰ
δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλεῖ. οἱ δὲ Πη-
δασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πη-
δασέοισι τοῦτοισι τοιόνδε φέρει τὸ πρῆγμα γίνεται· ἐπει-
δὰν τοῖσι Ἀμφικτύοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέ-
314 ουσι τὴν πόλιος μέλλῃ τὸ σῶμα ἔσεσθαι χαλεπόν,
τότε ἡ ἱρείη αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει πώγωνα μέ-
γαν. τοῦτο δὲ σφι δὶς ἤδη ἐγένετο. Ἐκ τουτέων
δὴ τῶν Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν· τῶν μεγίστη τί-
σις ἦλθε ἀδικηθεὶς ἐγένετο πολλῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.
ἀλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον,

» sed eis volentibus hoc tentari debere. Itaque aut hoc me facere hortatur, aut
» sibi tradere triginta myriades delectorum militum ad subigendam mihi Græ-
» ciam: me vero ad patrias sedes cum reliquo exercitu reuerti. Tu igitur, quę de
» pugna nauali non gerenda probe consuluisti, dicito vtrum mihi suadeas horum, quod eligendo bene mihi consuluero. Hæc Xexi consultanti respon- cii
» dens Artemisia, Ardüum, inquit, rex,
» me dicentem tibi optima, prosperum consiliū dare: tamen è statu rerum præ-
» sentium mihi videtur esse faciendum vt tu ipse domum remees: Mardoniū vero
» hic relinquas cum iis quos vult, si modo velit ille, atque recipiat se ista factū-
» rum. Nam siue ea quæ ait se velle, subegerit, & hæc ei ex animi sententia succedant, tua res domine agitur: quia id tui
» serui effecerint: siue Mardonio contra opinionem suam contingat, non magna sane calamitas erit, saluo & te & re-
» rum domesticarum statu. Etenim si incolumis es & domus tua, profecto Græ-
» ci sæpenumero pro seipsis multa certamina cursitabunt: at si quid contingat
» Mardonio cladis, id nullius erit momēti, Græcique vincendo non vicerint,
» seruo tuo interempto. Tu vero Athenis incensis (cuius rei gratia expeditionem
» sumsisti) reuerteris. Delectatus eo ciii
consilio Xerxes, quod idem illa suasisset quod ipse haberet in animo: quippe qui (vt ego opinor) non remansisset si vel cuncti atque cunctæ id ei suasissent, adeo perterritus erat. Artemisiam igitur laudatam dimisit, ducentem secū liberos regios Ephesum. nam aliquot eum filii nothi comitabantur. Cum qui civ
bus ad eorum custodiā misit Hermotimum, genere quidē Pedasensem, sed apud regem inter eunuchos nulli secundum. Incolunt autem Pedasenses super Halicarnassum: apud quos hoc rei fertur contingere, vt quoties Amphictyonensibus qui circa eam vrbem habitant aliquid aduersi certum intra tempus est euenturum, tunc Mineruæ antistiti, quæ illic est, grandis barba nascatur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Pedasēsibus Hermotimus erat, cui maxima ex omnibus quos quidem ipsi nouimus, vltio cōtigit acceptæ iniuriæ. Si- cv
quidē eum captū ab hostibus ac venalē

1 Sed lubenter se reipsa id comprobaturos. *Vel*, *Huius rei se documentum esse daturos.* 2 Me tibi consulenti optimum dare consilium: 3 Quod geritur, tuum est. *Id est*, *Tuum consilium. Eius laus tibi adscribitur.*

merca-

mercatus est Panionius vir Chius, ex hoc impurissimo quæstu quem factitabat, vitam ducens. nam quos pueros forma præditos coemerat, eos castrabat: ductosque aut Sardis aut Ephesum, magna pecunia venundabat. Apud barbaros enim pretiosiores eunuchi sunt quam qui non sunt castrati, [1] in omni genere, fidei gratia. Ceterum vt alios permultos, ita hunc quoque Panionius execuit, vt qui ex hac re vitam toleraret. Sed non vsquequaque infelix Hermotimus, è Sardibus ad regem cum aliis muneribus deductus est, progressuque temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore apud regem Xerxem est
CVI habitus. Quum autē rex aduersus Atheniensas moueret è Sardibus, per id tempus Hermotimus cuiusdā negocii gratia descendit in agrum Mysium, qui à Chiis incolitur, sed Atarneus vocitatur: ibi inuentum Panionium atque agnitū alloquutus est & multis & comibus verbis, primum recensens ei quot per illum esset assequutus bona, deinde pollicens quam gratiā illius meriti foret relaturus, si homo cum suis domesticis illuc commigrasset. Ea oratione libenter audita Panionius contulit se illuc cum vxore & liberis. Quem posteaquam cum omni re familiari adeptus est Hermotimus, his verbis affatus est, O omniū post homines natos sceleratissimū, qui ex nefandissima negociatione quæstū facis: quid aut ipse ego, aut meorū quispiam vel tibi vel tuorum cuipiam mali fecit, [2] quod ex viro neutrum me reddidisti? putabasne fore vt quę tunc machinabasis laterent deos? qui iusta lege vtentes, te infandorum opificem tradiderunt in manus meas, [3] vt de pœna à me tibi irroganda queri nō possis. Hæc vbi exprobrauit homini, filiis in conspectū eius adductis, qui quatuor erant, coegit patrem genitalia illorū recidere: quod quum coactus feciſſet, filii sui adacti sunt eius virilia abscindere. Ita supplicium ab Hermotimo in Panionium
CVII rediit. Xerxes autem filiorum Ephesum deducendorum negocio Artemisiæ demandato, accitum Mardonium iussit è copiis quas liberet eligere, vt cōsentanea verbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die est actum. Noctu autem regis iussu præfecti classis è Pha-

ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χῖος· ὃς τὸν ζόλον κατεςήσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅκως γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἴδεος ἐπαμυμόους, ἐκτάμνων, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἔφεσον χρημάτων μεγάλων. (τοῖσι γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτερα ἐστὶ τοιοῦτοι οἱ εὐνοῦχοι, τοῦ πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐοργέων) ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέτεινε πολλοὺς, (ἄτε ποιέων ἐκ' οὐτιδανῶν τὸν ζόλον) ἦ δὴ καὶ τόνδε. καὶ οὐ γὰρ τὰ πρῶτα ἐδυστύχεε ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων τοῦτόν βασιλέα μετ' ἄλλων δώρων· χρόνου δὲ προϊόντος, πρώτων τῶν εὐνούχων ἐτιμᾶτο μάλιστα παρὰ Ξέρξῃ. Ὡς δὲ ὁ στρατὸς ὁ Περσικὸν ἄρμα ὁ βασιλεὺς ὅτι τὰς Ἀθήνας, ἐὼν ἐν Σάρδεσι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δή τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος ἐς χώρον τὸν Μυσίην, (τὸν Χῖοι μὲν νέμονται, Ἀτάρνεῖς δὲ καλέεται) ἐνίσκει τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ὑπιγνοὺς δὲ, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους· πρῶτα μὲν οἱ κατελέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκεῖνον ἔχοι ἀγαθά· δεύτερα δὲ οἱ ὑπισχνέετο ἐπιμνησθήσεσθαι αὐτὸν τούτων ὅσα μὲν ἀγαθὰ ποιήσειεν, ἐὰν κομίσας τοὺς παῖδας οἴκοι ἐκεῖνος. ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον, κομίσαντα τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὡς δὲ ἄρα πονηροίκιν μιν ὠφείλησε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε, Ὦ πρώτων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸν, ἢ τῶν ἐμῶν τινα, ὅτι με αὐτὸν οὐδενὸς ἐποίησας ὃ μὴ δίκη εἶ); ἐδόκεες τε θεοὺς λήσειν οἷα ἐμηχανῶ τότε· οἵ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ἐνέπηξαν ἐς χέρας τὰς ἐμάς. ὥστε σὲ μὴ μέμφασθαι τὸν ἀπ' ἐμέο τοι ἐσόμενόν σε πάσχειν. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ὠνείδιζε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἠνάγκαζε τὸν Πανιώνιον τῶν ἑωυτοῦ παίδων τεσσέρων ἐόντων τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν. ἀναγκαζόμενος δὲ, ἐποίεε ταῦτα· αὐτῶν τε, ὡς ταῦτα ἐράπτατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω ἀπέπλησε ἥ τε τίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος. Ξέρξης δὲ, ὡς παῖς Ἀρτεμισίῃ ἐστέτρεφε ἀπάγειν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, ἐκέλευσέ μιν τῆς στρατιῆς ἀπολέγειν τοὺς αὐβούλητα, καὶ ποιέειν τοῖσι ἥλιος τοὺς λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτον ἐγίνετο. τῆς δ' νυκτὸς, κελεύσαντος βασιλῆος, αἱ νῆες οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φα-

1 Omnis fidei gratia, *ad verbum pro Quacunque in re fidere ipsis aliquis velit. i. Quacunque illis quis committere, in quibus eorum fidem experiatur.* 2 Propter quod me ex viro nihil esse feceris? *Sic ad verbum habent Græca, quæ Valla exponere videtur voluisse, non reddere. nam eunuchus nihil est, quòd sit neutrum, nec vir, nec femina. Ouidius, Hei mihi quod dominam nec vir nec femina seruas. Idem in Ibin, Deque viro fias nec vir nec femina, vt Atys.* 3 Vt de pœna quam mihi daturus es queri non possis. *Id est, Tam graues mihi des pœnas quam tua flagitia merentur.*

λήρου ἀπῆλθον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς τα-
χέως εἶχε ἕκαστος, φυλάξουσαι τὰς σχεδίας
παρελθεῖν βασιλέα. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἔσαν Ζω-
στῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄ-
κραι λευκαὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νῆας εἶ-
ναι, καὶ ἔφυγον ὅτι πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅ-
τι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες, ἐκομίζον-
το. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες
κατὰ χώρην μὲν οὐδαμῇ τὸν στρατὸν τὸν πεζόν, πλῆθος
καὶ τὰς νῆας εἶναι πρὸς Φάληρον· ἐδόκεόν τε ναυμα-
χήσειν σφέας, παρεσκευάδατό τε ὡς ἀλεξησόμενοι,
ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ
ταῦτα ἐδόκεε διωκτέας εἶναι. τὸν μὲν νῦν ναυτικὸν τὸν
Ξέρξεω στρατὸν οὐκ ἐπείδον διώξαντες μέχρι Ἄν-
δρου. ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι, ἐβουλεύοντο.
Θεμιστοκλέης μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ
πάσων ἰέναι τὰς νήσους, καὶ ὀπίσω διώξαντας τὰς νῆας, πλώ-
ειν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὰς γεφύ-
ρας· Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτῃ γνώ-
μην ἐτίθετο, λέγων ὡς εἰ λύσοιεν τὰς σχεδίας, τοῦτ' 315
αὐτὸ μέγιστον πρήσσειν σφέας κακῶν τὴν Ἑλλάδα ἐρ-
γάσαιντο. εἰ γὰρ αἰναγκασθείη ὁ πολέμιος ὁ
Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτ' αὖ ἡσυχίην
μὴ ἄγειν. ὡς ἄρα τι μένοι οἱ ἡσυχίην οὔτε τι προ-
χωρέειν οἷόν τε ἔσεσθαι τῶν πρηγμάτων, οὔτε τὸς κε-
μισθὴ ὁ ὀπίσω φανήσεται, λιμῷ τε οἱ ἡ στρατιὴ διαφθερέεται.
ὅτι χειρέοντι δὲ αὐτῷ, καὶ ἔργου ἐχομέ-
νῳ, πρόφασιν τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσεσθαι προσ-
χωρῆσαι κατὰ πόλιας τε καὶ κατὰ ἔθνεα, ἤτοι ἀλι-
σκομένων γε, ἢ καὶ πρὸ τούτου ὁμολογεόντων. τροφήν
τε ἕξειν σφέας ἐκ πεδίου αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρ-
πόν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ, οὐ
μενεῖν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσεα. ἑωυτὸν ὦν ἕκα-
στον φεύγειν ἐς ὃ ἔλθη φεύγων ἐς τὴν ἑωυτοῦ. τὸ δὲ ἐνθεῦ-
τεν δὴ περὶ τῆς ἐκείνου πρήξεσθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα
ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἴχοντο τῆς γνώμης καὶ Πε-
λοποννήσιων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί. Ὡς δὲ ἔ-
μαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλ-
λήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλὼν περὶς τοὺς
Ἀθηναίους, (οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφυγέ-
ναι περιμήκεες· ὡρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον
πλώειν, καὶ ὅτι σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, εἰ
» οἱ ἄλλοι μὴ βουλοίατο) ἔλεγέ σφι τάδε, Καὶ ἐ-
» γὼ ἤδη πολλοῖσι παρεγενόμην, καὶ πολλῷ πλέω
» ἀκήκοα πεπόνθεσθαι· ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπ-
» ειληθέντας, νενικημένους ἀναμάχεσθαί τε καὶ

lero ſoluentes, retro Helleſpontum verſus abierunt, pro ſe quiſque accelerantes ad cuſtodiēdas rates quibus rex pertranſiret. Qui quum ad Zoſterem aduentarent, minuta quædam continentis protenta promontoria barbari ſuſpicati nauigia eſſe, perdiu illinc aufugerunt: tandem deinde edocti non nauigia eſſe, ſed promontoria, in agmen ſeſe receperunt. ¶ Vt autem dies illuxit, Græci cer- cviii
nentes ibidem pedeſtres copias hoſtiu- 10
um perſtare, rati claſſem quoque circa Phalerum eſſe, ac pugnā naualem commiſſum iri, ſe ad reſiſtendum apparabant. Sed cognito illam vela feciſſe, confeſtim inſequendam ſibi cenſebant: itaque eam inſequuti Andro tenus, cernere quum nequiſſent, ad Andrum profecti conſultabant. Quibus Themiſtocles ſuadebat vt inſulas verſus profecti, claſſem hoſtium inſequentes, recta ad Helleſpontū nauigarent, ſoluturi pontes. Huic contrariā EVrybiades oppo- 20
nebat ſententiā, quod diceret fore vt ſi diſſoluerēt rates, maxima ob id calamitate afficerent Græciam. [1] Perſa enim, ſi deprehenſus manere in Græcia cogeretur, non quieturus, quod ſibi otium quidem agenti nec vlla res poſſet procedere, nec vllus retro oſtenderetur receptus, & exercitus ſuus fame cōficeretur procedenti. nec vero & rebus gerendis operam danti omnia poſſent per Europam ſuccedere, tum in vrbibus, tum in nationibus quæ vel captæ fuiſſent, vel antea ſeſe dedidiſſent: quin- 30
etiam rem frumentariam habiturum ex annuis ſemper fructibus Græcorum. Nunc autem videri, illum vtpote victū nauali prœlio, non perſtiturum in Europa: ideoque permittendum fugere, dum in terram ſuam fugiendo peruenire. de qua terra deinde certamen fieri iubebat. Huic ſentētiæ aliorū Peloponcix
nenſium duces aſſenſere. At Themiſtocles, poſtquam animaduertit ſe non poſſe pleriſq; perſuadere vt ad Helleſpontum nauigarent, adiit Athenienſes, qui præcipue indignabantur hoſtem effugere, animatique erant ad nauigandum in Helleſpontum, etiā per ſeipſos, ſi ceteri recuſaſſent. Eoſque ita eſt alloquutus, Et ipſe multis iam huiuſmodi caſibus interfui, & de multo pluribus audiui talia contigiſſe, viros ad neceſſitatem redactos prœlium inſtauraſſe, &

1 Perſam enim, ſi interceptus manere in Græcia cogeretur, minime quieturum *id eſt, aliquid tentaturum.* quòd quieſcenti nec quicquam ſucceſſurum foret, nec vllus ad ſua receptus futurus eſſet, & exercitus fame periturus foret: at ſi aliquid tentaret, omnia poſſ. *Vel, Fore enim vt Perſa ſi intercept. &c. à bello non abſtineret.*

ſuperio-

superiorem quam accepissent calamitatem emendasse: itaque nos, quoniam inuenimus quo pacto & nosipsos & Græciam tueremur, repulsa tanta hominum nube, non insequamur eos fugientes. Neq; enim nos ista effecimus, sed dii pariter & heroes, qui inuiderunt vnum esse virum & Asiæ regem & Europæ, qui sit impiissimus atque scelestus: qui sacra perinde atq; profana habens, vtraq; incendit, deorumq; simulacra subuertit: qui & mare cecidit flagellis, & compedes in illud deiecit. Sed bene nobiscum in præsens tempus agitur. ideoque nunc quidem vt & nostri ipsorum & nostrorū domesticorum curam geramus, & vt spatium quis ad reficiendas ædes, faciendamque sementem habeat, in Græcia maneamus, barbaro prorsus eiecto: quum autē ver appetet, tunc in Hellespontum & Ioniam nauigemus. Hæc dicebat Themistocles, animo sibi apud Persam subsidium comparandi, vt si quid apud Athenienses accideret aduersi sibi, haberet quo se conuerteret: prout & cōtigit. Hæc dicenti Themistocli Athenienses, quum tamē ab eo deciperentur, assensi sunt. [1] nam quum antea prudens habitus fuisset, postea vero prudens ac bona consulens compertus esset, prorsus ei ad assentiendum prompti erant. Ille, vbi Athenienses ipsius sententiam probauere, misit cuestigio viros quosdam cum nauigio ad exponenda regi mandata, iussos tacere, etsi in omne tormentum deuenirent: quorum vnus erat [2] Sicinus eius contubernalis. Hi posteaquā ad Atticam peruenere, ceteris apud nauigium remanentibus, ipse ad regem ascendit, atq; ita eū alloquutus est, Themistocles, Neoclis filius, dux quidē Athenienſium, sed inter omnes socios vir optimus ac sapientissimus, misit me tibi denunciatum, gratia tibi inseruiendi se retinuisse Græcos, classem tuam insequendi cupidos, pontesq; qui sunt in Hellesponto soluēdi: itaque nunc [3] magno cum silentio te illuc recipias. Hac re nunciata, isti abiere. ¶ At Græci, posteaquam decreuerunt neque persequendam sibi vlterius barbarorum classem, neque nauigandum in Hellespontum, ad soluendum traiectum, Andrum obsederunt, animo illam delendi. nam primi ex insulanis Andrii pecunias poscenti Themistocli

cx

cxi

ἀναλαμβάνειν τὸν παρόντα κακότητα· ἡμεῖ "
δὲ, (εὕρημα γὰρ εὑρήκαμεν, ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ "
τὴν Ἑλλάδα, νέφος ποσοῦσιν ἀνδρῶν ἀνωσά- "
μενοι) μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. πάντα γὰρ "
οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρω- "
ες, οἳ ἐφθόνησαν ἑνὶ ἀνδρὶ ἕνα τῆς τε Ἀσίης καὶ τῆς Εὐ- "
ρώπης βασιλεῦσαι, ἐόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀπάδαλον· "
ὃς τά τε ἱερὰ καὶ τὰ ἴδια ὁμοίως ἐποιέετο, ἐμ- "
πιπρὰς τε καὶ καταβάλλων τοὺς θεῶν τὰ ἀγάλ- "
ματα· ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμαστίγωσε, πέ- "
δας τε κατῆκε. ἀλλ' οὐ γὰρ ἔχει ἐς ὃ παρεὸν ἡ- "
μῖν· νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντες, ἡμέ- "
ων τε αὐτέων ἐπιμεληθῶμεν καὶ τῶν οἰκετέων. καὶ "
ὅς οἰκίην τε ἀνα πλαυσάσθω, καὶ σπόρου ἀνακῶς ἐ- "
χέτω, πόντον λῶς ἀπελάσας ὁ βάρβαρος· ἀ- "
μα δὲ τῷ ἔαρι καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλλησπόντου "
καὶ Ἰωνίης. ταῦτα ἔλεγε, νόον θήκην μέλλων
ποιήσεσθαι ἐς ὃν Περσέα· ἵνα οἱ ἄρκιον μιν κα-
ταλαμβάνῃ παρὰ Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ ἀπο-
σοφέων. τάπερ ὧν καὶ ἐγένετο. Θεμιστοκλέης
ταῦτα μὲν λέγων, διέβαλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο· ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότερον δεδογμένος εἶ
σοφὸς, ἐφάνη ἐὼν ἀληθέως σοφός τε καὶ εὔβουλος,
πολλῶν ἐξεῖναι ἔσεσθαι λέγοντι πείθεσθαι. ὡς δὲ οὗ-
τοι οἱ ἀνεγνωσμένοι ἦσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ
Θεμιστοκλέης ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοῖον,
τοῖσι ἐπέτελλε σιγᾷν, ἐς πᾶν βάσανον ἀπικο-
μένοισι, τὰ αὐτὸς ἐπετέλατο βασιλεῖ φράσαι· τῶν
καὶ Σίκιννος ὁ οἰκέτης αὐτῆς ἐγένετο. οἱ μὲν ἐπειδὴ ἀ-
πίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν κατέμειναν ἐπὶ
τῷ πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς τοὺς ἔρξεα, ἔλε-
γε τάδε, Ἔπεμψέ με Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος, "
στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμέ- "
ρχων πολλῶν ἄριστος καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι "
ὅτι Θεμιστοκλέης ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος "
ὑπουργέειν, ἔσχετοὺς Ἕλληνας, τοὺς μὲν βουλο- "
μένους διώκειν, καὶ τοὺς ἐν Ἑλλησπόντῳ γεφύρας "
λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην πολλὴν κομίζεο. οἱ "
μὲν, ταῦτα σημήναντες, ἀπέπλεον ὀπίσω. Οἱ δὲ
Ἕλληνες, ἐπεί τε σφι ἀπέδοξε μήτ' ὀπισθοκέειν ἔτι
προσωτέρω τῶν βαρβάρων τοὺς νέας, μήτε πλώειν
ἐς ὃν Ἑλλήσποντον, λύσιος ἐν πόρῳ, τὴν Ἄνδρον
περιεκάθιζον, ὀξέως ἐθέλοντες. προῆτοι δὲ Ἄνδριοι
νησιῶται, χρήματα αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλέος,

κ' καταμείναντες ἡμέων τε αὐτέων ἐπιμεληθῶμεν

ὀπίσω

1 Nam quum vt antea prudens habebatur, ita etiam re ipsa prudens & consultus compertus esset. *vel*, *Vt antea sapiens habebat.* 2 Ille Sicinnus. *cuius videlicet facta fuit modo mentio.* 3 Sine vlla præcipitatione. *Ad verbum*, *Cum magna quiete. Gall. Tout à son aise.*

οὐκ ἔδοσαν· ἀλλὰ προφερομένου Θεμιστοκλέος λόγον τόνδε, ὡς ἥκοιεν Ἀθηναῖοι σὺν ἐωυτοῖσι ἔχοντες δύο θεὼ μεγάλω, πειθώ τε καὶ ἀναγκαίην, οὕτω τέ σφι καρτερὰ δοτέα εἶναι χρήματα· ὑποκρίνασθαι πρὸς ταῦτα, λέγοντες ὡς καὶ λόγου ἔσται ἄρα σφι Ἀθηναίοισι μεγάλου τε καὶ δαιμονίου, καὶ θεῶν χρηστῶν ἥκοιεν εὖ. ἐπεὶ Ἀνδρίοισί γε εἶναι γεωπεινίας ἐς παμάλισα αἰεὶ ἀπιγμένας, καὶ θεὼ δύο ἀχρήστω σφέων οὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρέειν, πενίην τε καὶ ἀμηχανίην· καὶ τουτέων τῶν θεῶν ἐπιβούλοισι ἐοῦσι Ἀνδρίοισι, οὐ δώσειν χρήματα. οὐδέκοτε γὰρ τῆς ἑωυτῶν ἀδυναμίης τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι κρέσσω. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκεκριμένοι, καὶ οὐ δόντες χρήματα, ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλέης δέ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐπέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους λόγους, αἰτέων χρήματα ἅμα τῇ αὐτῇσι ἀγγέλων, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ ἐς Ἄνδριους ἐχρήσατο· λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι ταῦτα αἰτέοντι, ἐπάξει τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων, καὶ πολιορκέων ἐξαιρήσει. λέγων ταῦτα, συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων· οἱ γὰρ σωθαιόμενοι τὴν τε Ἄνδρον ὡς πολιορκέοιτο, δίκην ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα, ὡς εἴη ἐν αἰτίῃ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα, ἔπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δή τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν ἰσοστασίων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μούνους. καίτοι Καρυστίοισι γε οὐδὲν, πρὸ τοῦ εἵνεκα, τῶν κακῶν ὑπερβολὴ ἐγένετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἰλασάμενοι, διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλείης μὲν νυν ἐξ Ἄνδρου ὁρμεώμενος, χρήματα τοῖσδε ἰσοστασίων ἠτέετο, λαθὼν τοὺς ἄλλους στρατηγούς. Οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα, ὑπερσχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην ἔζήλασιον ἐς Βοιωτοὺς διὰ αὐτῶν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν στρατὸν πέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ αἰσθέσθαι εἰ τὸ ἔτεος πολεμέειν· χειμεριώτερον δὲ ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρώτους μὲν Πέρσας πρὸς τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ. οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος· μετὰ δὲ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηχοφόρους, καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους, καὶ Ἰνδούς, καὶ ὀν ἱππέα, καὶ τὴν ἄλλην ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα

denegauerant, eique alleganti Atheniēnſes illucire duobus magnis numinibus fretos, Suadela & Neceſſitate, & ita ſibi dandas vtique eſſe pecunias, reſponderant[1] Athenas proportione magnas eſſe atque felices, & diis propitiis bene proceſſiſſe. nam ſe ad maximam ſoli tenuitatem redactos, Andriorumque inſulam totidem propitia numina nunquam derelinquere, ſed ſemper incolere, Inopiā & Impoſſibilitatem: quibus diis, obnoxios Andrios pecuniam non daturos. nunquam enim Andriorum impoſſibilitate validiorem fore Athenienſium potentiam. Hæc illi quum reſpondiſſent, nec pecuniam dediſſent, obſidebantur. Themiſtocles vero ([2] neque enim vnquam acquirendo ceſſabat) ad ceteras inſulas minacia verba mittens, pecuniam flagitabat, eiſdem nunciis eiſdemque verbis vtens quibus apud Andrios fuerat vſus: niſi pecuniam darent quam poſcerentur, exercitum ſe Græcorum illuc adducturum, & eam inſulam obſeſſam deleturum. Hæc dicendo, ingentem pecuniæ vim coegit à Caryſtiis atq; à Pariis: qui audito tum Andrū obſideri quod cum Medis ſenſiſſent, tum Themiſtoclem maximo in honore inter duces eſſe, hoc metu pecuniam miſere. Aliarum autem inſularū aliqua pecuniam dederit neene, affirmare nequeo: reor tamen alias quoq; dediſſe, non has ſolum. Quanquam Caryſtiis ne hac quidem re contigit effugere cladem, vt Pariis, qui Themiſtocle pecunia delinito, hoſtem deuitarunt. Ita Themiſtocles ex Andro profectus, clam ceteris ducibus exegit pecunias ab inſulanis. ¶ At copiæ Xerxis illic aliquot poſt pugnam dies immoratæ, mouerunt in Bœotos eadem qua venerāt via. Quippe Mardonio viſum eſt ſimul regem præmittere, (intempeſtiuū enim propter anni tempus belligerari) ſimul in Theſſalia ſatius eſſe hybernare, & deinde ineunte vere tentare Peloponneſum. Is vbi in Theſſaliā peruenit, ibi ante omnia, decem millia Perſarum qui immortales vocantur elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negauit ſe regem eſſe relicturum. Item ex aliis Perſis thoracatos, & [3] mille equites: ad hæc Medorū, Sacarū, Indorū peditatū equitatumq;. Has nationes

316

CXII

CXIII

1 Athenas merito eſſe magnas & opulentas, quippe quæ vtilibus deabus bene inſtructæ eſſent: *vel, quibus duæ vtiles deæ ſuppeterent.* at vero Andrios ſolum inops incolere, duaſque inutiles deas nunquam inſulam ipſorum relinquere, ſed in ea gratum domicilium ſemper habere, Paupertatem videlicet & Impoſſibilitatem: quæ deæ quum Andriis obtigiſſent, non eſſe daturos pecunias. 2 Semper enim corradendæ alicunde pecuniæ cupidus erat. 3 Illos mille eq.

ſibi to-

sibi totas desumpsit: ex aliis autem sociis paucos, quorum duntaxat aut[1] spectem animaduertebat, aut aliquod egregium facinus cognouerat. Sed plurimos ex vna gente Persarũ delegit torquatos & armillatos: secundo loco Medos, qui non numero Persis inferiores erant, sed robore: ita vt vniuersi, triginta myriades vna cum equitibus essent.

cxiv Hoc interim tempore quo Mardonius habet delectum copiarum, & Xerxes circa Thessaliam agit, oraculum è Delphis ad Lacedæmonios venit vt Xerxẽ pœnas necis Leonidæ reposcerent, & quod daretur ex eo reciperent. Mittunt igitur quamcitissime Spartiatæ caduceatorem. Is adhuc in Thessalia nactus exercitum, vbi in conspectum Xerxis venit, ita verba fecit; Rex Medorũ, Lacedæmonii te & Heraclidæ qui è Sparta sunt pœnas cædis reposcunt, quod regẽ ipsorum interemisti, dum Græciã protegit. Ad ea Xerxes cachinnos tollit: ac diu responso non reddito, Hic, inquit, (monstrato Mardonio, vt ille ei assistebat) pœnas tales dabit quales illos decent. Caduceator hoc responso accepto

cxv discessit. Xerxes Mardonio in Thessalia relicto, ipse ad Hellespontum ire maturabat: intraque quinque & quadraginta dies ad traiectum peruenit, nullam propemodum partem copiarũ ducens: quæ quocunque veniebant & ad quoscunque homines, eorum direptis fructibus vescebantur: vbi autem nihil fructuum reperiebant, ipsa herba, vt è solo germinabat: nonnulli, delibatis corticibus, & strictis frondibus arborum tam agrestium quam mansuetarum, nihil omnino relinquentes. hoc autem præ fame facere cogebantur. Quos deinde pestilentia excipiente ac dysenteria, *id est torminibus*, inter viam extinguebantur. Eorum etiam nonnullos Xerxes ægrotos reliquit, iniungens ciuitatibus, vt in quanque veniebat, vti illos curarent & pascerent: quosdam etiam in Thessalia, & aliquot in Siri Pæoniæ, & in Macedonia: vbi sacrum Iouis currum, quem in Græciã tendens reliquerat, reuersus nõ[2] offendit. Eum Pæones Thracibus quum dedissent, tamen reposcenti Xerxi dixere, vna cum equis inter pascendum fuisse abactum à Thracibus qui superiora Strymonis circa fontes incolerẽt. Quo in loco rex

cxvi Bisalteorũ ac terræ Crestonicæ, Thrax,

ὅλας εἵλετο· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἴδεά τε ἐπῆρχε ἀγαλέεσθαι, ἢ εἰ τοιοῦτό τι χρῆμα ὂν σεωϋτὸν πεποιημένον. ἔθνος δὲ πλεῖστον ἔθνος Πέρσας αἱρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους· δεύτερον δὲ, Μήδους. οὗτοι δὲ πλήθεϊ μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἔσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ ἔσσονες. ὥστε συμπάντων, τεσσεράκοντα μυριάδας ἁμᾶσθαι σὺν ἱππεῦσι. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ Μαρδόνιός τε τὸ στράτευμα διέκεινε, καὶ Ξέρξης ἐὼν περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον ἐλήλυθε ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτέειν δίκας τὸν Λεωνίδεω φόνου, καὶ ὃ δώσοιεν ἐξ ἐκείνου δέκεσθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα τὸν ταχίστην Σπαρτιήτην· ὃς ἅτε κατέλαβε ἰοῦσαν ἔτι πᾶσαν τὴν στρατιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὄψιν τοῦ Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι σφέων τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας φυλάσσοντα τὴν Ἑλλάδα. ὁ δὲ, γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὡς οἱ ἐτύγχανε παρεστεὼς Μαρδόνιος, δείκνυσι ἐς τοῦτον, εἶπε, Τοιγὰρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας οἵας ἐκείνοισι πρέπει. ὁ μὲν δὴ, δόξαντος ἐκείνου ῥηθὲν, ἀπαλλάσσετο. Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον μὲν Θεσσαλίῃ καταλιπών, αὐτὸς ἐσπουδέετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸν πόρον τῆς Ἀβυδηνός, διὰ πέντε καὶ τεσσεράκοντα ἡμέρησι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν μέρος, ὡς εἰπάμην. ὅκου δὲ παρεύρισκοντο χειμαζόμενοι, καὶ κατ' οἰκίας ἀνθρώπους, τοῦ τούτοισι καρπὸν ἁρπάζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὕρισκον, οἱ δὲ τὴν πόαν τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην, καὶ τῶν δενδρέων τὸν φλοιὸν ἐκτρώγοντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες καὶ ἐσθίοντο, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων· καὶ ἔλιπον οὐδέν. τοῦτό σφι ἐπίκαιρον ἐγένετο λοιμοῦ. ἐπιλαβὼν δὲ λοιμὸς τότε τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερίη κατ' ὁδὸν ἔφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτέων κατέλιπε, ἐπισσώσας τῇσι πόλισι, ἵνα ἑκάστοτε γίνηται ἐλαφρότερον, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν σφέας Θεσσαλίῃ τε πάσῃ, καὶ σφι Σιέρι τῆς Παιονίης, καὶ σφι Μακεδονίῃ. ἔνθα καὶ τὸ ἱρὸν ἅρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἤλασε ἀστικόν, οὐκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρήιξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν γεμεσθῆναι ἁρπαχθὲν ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηίκων τοὺς περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκεόντων. Ἔνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς, Θρήιξ,

317

[1] Indolem [2] Recepit.

ver.

ἔργον. ὑπὸ δὲ φυὲς εἰργάσατο· ὃς οὔτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἑκὼν εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἴχετο ἄπω ἐς ὄρεος τὸ Ῥοδόπην, ὁμοίως τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δὲ, ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θησασθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀπεχώρησαν ἀπὸ τῶν Ἠιόνων πρῶτοι, ἐξ ἑόντες, ἐξώρυξε αὐτέων ὁ πατὴρ τοὺς ὀφθαλμοὺς, διὰ τὴν αἰτίην ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον. Οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς Θρηίκης ὁρμώμενοι ἀπίκοντο ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι, ἐς Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἄβυδον. ἔτυχε γὰρ σχεδίας οὐκ ἐοῦσα ἐπὶ σφετέρῃσι, ἀλλ' ἐπὶ χειμῶνος διαλελυμένας. σιτία δὴ κατεχόμενοι, σῖτα πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον· ὁδένα τε κόσμον ἐμπλάμενοι, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον· τῶν δὲ στρατοῦ τοῦ περιεόντος πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. Ἔτι δὲ καὶ ἄλλος ὅδε λεγόμενος λόγος, ὡς, ὑπὸ Ξέρξης ἀπελαυνόμενος ἐξ Ἀθηναίων, ἀπίκετο ἐπὶ Ἡίονα τὸν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορέεσκε διὰ χερὸς, ἀλλὰ τὴν μὲν στρατιὴν ὑπολαβὼν μέλλει ἄγειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δὲ ὑπὸ νηὸς Φοινίσσης ἐπιβὰς, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλέοντα δέ μιν μέγας Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγα καὶ κυματίην· καὶ δὴ, μᾶλλον γάρ τι χειμάζεσθαι γεμούσης τῆς νηὸς, ὥστε ὑπὸ τὸ καταστρώματος ἐπὶ πόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλέα, εἴρεσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτεα, εἰ περιστᾶσι σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐκ ἔστι σοφὸν ἀνδρὶ, εἰ μὴ τουτέων ἀπαλλαγὴ γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα, εἰπεῖν, Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις ἀποδείξει ὑμέων, βασιλέος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ ἔοικε ἐμοὶ εἶναι ἡ σωτηρίη. τὸν μὲν ταῦτα λέγειν· τοὺς δὲ, τοσοῦτον ἐσχυρίσαντας, ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν· καὶ τὴν νῆα ὑπεκφυγεῖν, ὥστε μὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐκβῆναι σάχισα ἐς γῆν τὸν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσέῃ στεφάνῃ τὸν κυβερνήτεα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτῷ. Οὗτος μὲν δὴ ὡς λέγεται ὁ λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόος, οὐδαμῶς ἐμοιγε πιστὸς, οὔτε ἄλλως, οὔτε δὴ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω ἐρρήθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω τοῖσι Ξέρξεα, ἐν μυρίοισι γνώμησι μίαν οὐκ ἔχω δυτι-

facinus eximium fecit. hic & se volentem negauit Xerxi seruiturum, eoque in edita montis Rhodopes abiit: & filiis vetuit ne aduersus Græciam militarent. Illi patre contemptui habito, siue alioqui belli libidine inspiciūdi, militauere cum Xerxe. qui postquam incolumes reuerterunt, omnibus pater (erant autem sex) ob eam causſam oculos effodit. Et isti quidem hanc mercedem acceperunt. Persæ autem, vbi citato CXVII
itinere ad traiectum peruenere, Hellespontum nauibus traiecere ad Abydum. non enim intentas iam rates inuenere, sed tempestate dissolutas. Ibi copiosiorem quam in itinere commeatum adepti, nulla modestia sese reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex iis qui de exercitu superfuerant: ceteri cum Xerxe Sardis peruenere. Narratur autē & alia hæc res, Xerxem, post- CXVIII
eaquam Athenis profectus est ad oram super Strymonem, illinc non amplius terra iter feciſſe: sed exercitu Hydarni permisſo, quem ad Hellespontum deduceret, ipsum nauem Phœnissam conscendisſe, vt in Asiam se reciperet: & dum cursum tenet, à Strymonia ingenti vento fuisſe exceptū: & eo vehementius tempestate vexatū quod nauis referta vectoribus erat, vtpote quum super contabulationes essent frequentes Persæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculsum regem cum clamore interrogasſe gubernatorem num qua salus eis esſet. Et quum ille respondisſet, Here, nulla admodum est, nisi horum vectorum aliqua fiat abitio: tunc Xerxem eo audito ita loquutum, Viri Persæ, nunc aliquis vestrūm declaret se curam habere regis. in vobis enim videtur sita esſe salus mea. Hæc vbi dixit Xerxes, illos eo adorato desiliisſe in mare: atque ita leuata naui, Xerxem incolumē in Asiam peruenisſe. Et vbi primum in terram egressus est, hoc egisſe: gubernatorem, quod regis quidem animam seruasſet, aurea corona donasſe: quod autem multos Persarum perdidisſet, decollasſe. Hic autem al- CXIX
ter modus qui narratur reuersionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me habet cum propter alia, tum propter obitum Persarum. [1] nam si id regi à gubernatore dictū est, tamē ex infinitis rationibus, vel ob hanc vnā, cui repugna-

1 Nam si hæc ita Xerxi fuerunt à gubernatore dicta, ex decem millibus sententiam suam hac de re proferentibus haud vnus fuerit qui ——

xinon

ri non poteſt, negarim hoc regem fuiſſe facturum: quin potius Perſas iuſſurum è tabulatis in ventrē nauis deſcendere, vtpote qui primores Perſarum eſſent: & remiges Phœnices, Perſis numero pares, in mare deiecturum. Sed is (vt dictum eſt ſuperius) itinere pedeſtri cum reliquo exercitu in Aſiam reuerſus
CXX eſt. Cuius rei id quoq; magno eſt teſtimonio, quod conſtat, Xerxem, quū rurſus in Aſiā reciperet ſe, Abdera peruenisſe, [1] adhibuiſſeque conuiuio Abderitas, & acinace aureo eos [2] ac tiara auro intertexta donaſſe: & vt ipſi oppidani aiunt, illum, poſtquam ex Athenis retro fugit (quod apud me fide caret) illic primū zonam [3] reſoluiſſe: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autē Abdera magis ad Helleſpontū ſita quàm Strymon, atque litus ex quo nauem illum
CXXI conſcendiſſe ferunt. ¶ Ceterum Græci poſteaquam Andrū expugnare nequeunt, conuerſi in Caryſtum, vaſtato illorum agro rediere Salaminem. Ibi ante omnia diis primitias ſelegerunt cum aliarum rerum, tum Phœniſſarū triremium tres: quarum vna reponeretur apud Iſthmum (quæ ad meam vſque memoriam extabat) altera apud Sunium, tertia Aiaci illic apud Salaminem. Secundo loco prædā inter ſe diſpartiere, ex qua primitias Delphos miſere. Vnde ſtatua effecta eſt longitudine cubitorum [4] decem, truncam nauis partē manu ſuſtinens: eodē in loco ſtans vbi
CXXII Alexander Macedo aureus. Miſſis Delphos primitiis, Græci publice deū percōtati ſunt nūquid perfectas & gratas primitias accepiſſet. Quibus ille reſpondit habere ſe quidē à Græcis aliis, verū nō ab Æginetis: ſed repoſcere donum optime nauatæ ad Salaminē operę in pugna nauali. Id quū audiſſent Æginetæ, aureas ſtellas tres dedicauerunt, quæ ſuper malum nauis æreum ſtant apud angulum, proxime Crœſi craterē. Poſt diſpartitam prædam Græci ad Iſthmum nauigauerunt, daturi præcipuum præmium Græcorum meritiſſimo, qui in hoc bello præclariſſime rem geſſiſſet. Eo vbi peruentum eſt, duces Græci in aram Neptuni ſuam quiſque ſententiam ſcriptam detulere, quemnam ex omnibus primum & quem ſecundum iudicarent. In ea autem ſuum quiſque

ξέρξην, μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε· ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν καταγωμάτων, καταβιβάσαι ἐς χιλίους νῆα, ἐόντας Πέρσας, καὶ Περσέων τοὺς πρώτους· τῶν δὲ ἐρετέων, ἐόντων Φοινίκων, ὀκτὼ οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν (ὡς καὶ πρότερον εἴρηται) ὁδῷ χρεώμενος ἅμα πρὸ ἄλλης στρατιῆς, ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐὼν τῇ ἀσίῃ κομιδῇ ἀπιχήμονος ἐς Ἄβδηρα, καὶ ξεινίην τε σφι συνθέμενος, καὶ θωρηκάμενος αὐτοὺς ἀκινάκῃ τε χρυσέῃ καὶ τιήρῃ χρυσοπάστῳ. καὶ (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρῖται, λέγοντες μὲν οὐδαμῶς ἐμοὶ πιστά) πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην φοβεόμενος δὲ Ἀθηναίων ὀπίσω, ὡς οἱ ἀδεὴς ἐών. πρὸς τὴν Ἑλλησπόντου δὲ μᾶλλον τὰ Ἄβδηρα ἵδρυται, ἢ τὸ Στρυμόνιος, καὶ τῆς Ἠιόνος. ὅθεν δή μιν φασὶ ἐπιβῆναι τὴν νῆα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπείτε οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἐξελεῖν τὴν Ἄνδρον, στρατώμενοι ἐς Κάρυστον, καὶ δηιώσαντες αὐτέων τὴν χώρην, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια· ἄλλά τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας· τὴν μὲν, ἐς Ἰσθμὸν ἀναθεῖναι, ἥτις ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦεν· τὴν δὲ, τὴν Σουνιήτην· τὴν δὲ, τῷ Αἰακῷ αὖτις ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο, διεδάσαντο τὴν λείην, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἔπεμψαν ἐς Δελφούς· ἐκ τῶν ἐλαχίστη αἰδοίη ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρωτήριον νηός, ἐὼν μέγαθος δυώδεκα πηχέων· ἐστήκεε δὲ οὗτος τῆσι ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. Πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφούς, ἐπειρώτεον τὸν θεὸν εἰ ἀρεστὰ καὶ ἱκανῶς εἰλήφεε πλήρεα τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν ἄλλων ἔφησε ἔχειν, παρ' Αἰγινητέων δὲ, οὔ· ἀλλ' ἀπαιτέειν αὐτοὺς τὰ ἀριστεῖα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσέους, οἳ ἐπὶ ἰστοῦ χαλκέου ἕστασι τρεῖς ὀπίσω τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσου κρητῆρος. Μετὰ δὲ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς λείης ἔπλεον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἀριστεῖα βουλεύοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γενομένῳ Ἑλλήνων αὐτῶν τὸν πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους, ὀπίσω τοῦ Ποσειδέωνος ὥρων βωμὸν, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες οὐκ πρώτων, ἑωυτῶν

---

neget regem hoc facturum fuiſſe: Perſas iuſſ. *Ad verbum, Ex decem millibus ſententiarum, vel opinionum, vnam mihi repugnantem non habeo. Ex quibus verbis videat lector an aliam ſenſum elicere poſſit.* 1 Et hoſpitii fœdus cum illis iniiſſe. *Vel, hoſpitii neceſſitudinem cum illis contraxiſſe.* 2 Ac triremi auro intertexta. *vel (vt alii) triremi inaurata. Certe* intertexta *improprie ſic diceretur. At Valla καὶ ἐγ legit pro ἐμοὶ.* 3 Soluiſſe vt liberum omni metuo 4 Duodecim.

ἐπῆρτο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δικαίων πρῖσις γενέσθαι. δεύτερα δή, εἰ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. οἱ μὲν δὴ ἐμουσωοῦντο· Θεμιστοκλέης δὲ δεύτερεύοισι τοῖσι πολλοῖσι διαφερόντως ἐβάλετο. Οὐ βουλομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλωόντων ἑκάστων ἐς τὴν ἑωυτῶν ἀκρίτων, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐβεβαίωτο τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλῶν μακρῷ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος αἰεὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικέων οὐκ ἐτιμήθη παρὰ τοῖσι ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσασι, αὐτίκα μὲν τούτων ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο, θέλων τιμηθῆναι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν παρεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. δρεπτηρίᾳ μὲν νικέων ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος, Θεμιστοκλέϊ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δὲ μιν ὀχῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ κάλλιστόν ἐστι. αἰνέσαντες δὲ πολλὰ, παρέπεμψαν αἰσίοντα τριηκοσίοι Σπαρτιητέων λοχαγάδες, οἵτοι εἰσὶ ἱππέες καλέονται, μέχρι ὅρεων τῶν Τεγεητικῶν. μισεόμενον δὲ τοῦτον πολιητέων τῶν ἑωυτοῦ, Σπαρτιῆται παρέπεμψαν. Ὡς δὲ οὐκ ἐτίθη Λακεδαιμονίοισι ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐναντίων μὲν τῷ Θεμιστοκλέος ἐών, δι' ὦν δὲ τὸν ὀπισθεν φανέων, φθόνῳ κατημαρτηκέων, ἐνείκεε τῷ Θεμιστοκλέϊ, τὸν ἐς Λακεδαίμονα ἄπιξιν προφέρων, ὡς δῆθεν τὰς Ἀθήνας ἔχοι τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δέ, ἐπεί τε ἐνέκοπτο καὶ οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε, Οὔτω ἔχει ταῦτα· ὅτι μὲν ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐτιμήθην ὑπὸ σέο Σπαρτιητέων, οὐ σὺ ὦν ἐθώπευσε, ἐὼν Ἀθηναῖος. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτον ἐλήλυθε. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ τῶν Περσέων λόγιμος καὶ παρὰ βασιλέϊ, οὐκ ὢν τῶν Παταιικῶν καὶ μᾶλλον ἐπιφανέστατος, ἔχων ἐξ μυριάδας στρατοῦ οὓς Μαρδόνιος ἐξελέξατο, παρέπεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὡς δὲ ὁ μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ὁ δὲ, ὡσεὶ ὑστερίζων, κατὰ τὸν Παλλήνην ἐγίνετο, ἄπτεται Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδονίην, καὶ οὐδένα κω κατεπείγοντος ἥκειν ἐς ὃ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίου σὺν τύχῃ ἀπεστεῶσι Ποτιδαιήτῃσι μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὡς βασιλεὺς παρεξελήλακε, καὶ ὁ ναυτικὸς πᾶς Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν Βαρβάρων· ὡς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοιτες.

nomen inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisset existimans: sed in secundis partibus Themistocli adiudicandis plerique congruerunt. Ita quum singuli in primo loco singulos calculos haberent, in secundo Themistocles multo superior extitit. Et licet hanc CXXIV
rem Græci liuore quodam supersederint indicare, in suam quisque patriam reuecti, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per vniuersam Græciam omnium Græcorum longe prudentissimus. Ipse tamen quia non fuisset honore affectus ab iis qui ad Salaminem dimicassent, vt honore afficeretur Lacedæmonẽ se contulit. Eum Lacedæmonii & splendide exceperunt, & magnifice honorauerunt: & primas quidem partes rei bene gestæ, EVrybiadæ: solertiæ vero ac dexteritatis, Themistocli dederunt, vtrumque oleagina corona donantes: præterea hunc [1] biga quæ apud Spartam erat præstantissima: laudatumque verbis amplissimis, trecenti ex primoribus Spartiatarum, qui equites vocantur, discedentem ad Tegeaticos vsq; fines comitati sunt. Hunc solum ex omnibus quos nouimus hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. CXXV
Eidem, postquam ex Lacedæmone Athenas venit, ibi [2] Timodemus vnus ex inimicis eius, alioqui nõ è claris viris, liuore insaniens, crimini dabat itionẽ in Spartam: dicens illũ Athenarũ respectu, non sui, ab Lacedæmoniis honores assequutũ. Et quum non faceret finem talia dicẽdi, inquit ei Themistocles, O homo, ita res habet, neque ego si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honoratus fuissem: neque tu, etsi Atheniensis. Atque hęc hactenus. ¶ Artabazus CXXVI
autem Pharnacis filius, vir inter Persas cum antea illustris, tum ex rebus Platæensibus factus illustrior, regem deducebat iis sexaginta millibus quæ sibi Mardonius delegerat: quẽ vbi traiectu tenus comitatus est, quũ iam ille in Asia esset, regressus circa Pallenen agebat, vtpote Mardonio per Thessaliã Macedoniamq; hybernante, nec alias copias obire curãte. Nec è sua dignitate existimabat non diripere rebelles Potidæatas, in quos casu incidisset. Etenim Potidæatæ, postquam rex prẽteriit, & classis Persica à Salamine fugiens abiit è
319 conspectu, à barbaris defecerant: mox aliis quoque qui Pallenen incolebant rebellantibus.

1 Curru omnium qui Spartæ erant præstantissimo, *vel*, *pulcherrimo*. 2 Timodemus Aphidnæus. *Valla autem* Ἀφιδναῖος *omisit, aut potius non legit. quæ cum ita sint rectum esse reddimus quæ sequuntur.*

Tunc

CXXVII Tunc vero Artabazus Potidæam obsedit: & suspicatus etiam Olynthios ab rege defecturos, & ipsos obsedit. Eam autem vrbem tenebant Bottiæi qui è sinu Thermæo fuerant à Macedonibus eiecti. Hos Artabazus postquam obsidione cepit, in paludem deductos trucidauit, vrbemque administrandam Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidensi. Ita Chalcidenses Olynthũ

CXXVIII obtinuere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidææ obsidendæ impensius incumbebat. Hoc faciens, cũ Timoxeno Scionæorũ magistratu de facienda proditione transegit, incertum mihi quonam modo ab initio: neque enim traditur. ad extremum ita actum est: Quoties exaratum libellum aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat, eum sagittæ postremo inuoluebat, adaptatisq; desuper pennis, ad locum de quo conuenerat sagittam emittebat. Sed Timoxenus qui Potidęam prodebat, proditionis compertus est. nam Artabazus ad conuentum locum sagittam dirigens, frustrante iactu humerum cuiusdam Potidæatæ percussit. Ad quem saucium turba (vt adsolet in bello fieri) quum cõcurrisset, subito reuulsa sagitta, animaduertens libellum, detulit ad magistratus. aderat autem & ceterorum Pallenensiũ commilitium. Perlecto libello magistratus & cognito proditionis autore, non tamen censuerunt Timoxenum esse plectendũ, Scionæ ciuitatis gratia, ne in posterum semper Scionæi pro proditoribus haberẽtur. Atq; hunc quidẽ in modum Timoxenus proditi-

CXXIX onis manifestus fuit. Artabazum vero tres iam menses obsidentem ingens æstus maris excepit, & is diutius: vnde barbari videntes locum factum lacunosum, in Pallenen concesserunt. quorum quum duæ partes permeassent eluiem, tres aliæ supererant, quas vbi pertransissent, oportebat intrare Pallenen. sed eas tanta maris æstuatio inuasit quanta nunquam extiterat, vt indigenæ aiunt, quum ea frequenter illic accidat. Eorũ qui nandi erant ignari, interiere: qui erant gnari, eos Potidæatæ nauigiis adorti trucidauere. Huius autem æstus ac restagnationis & cladis Persarum ferunt Potidæatæ hinc caussam extitisse, quod isti è Persis qui sunt à mari oppressi, in templum Neptuni & eius simulacrũ quod situ est in suburbanis, impie se gesserant. Hanc fuisse caussam illi

οἰθαῦσα δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκει τὴν Ποτιδαίαν. ὑποτοπήσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀποστήσεσθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ τούτους ἐπολιόρκεε. εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ὑπὸ τῷ Θερμαίου κόλπου ἔξανεστάτες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφέας εἷλε πολιορκέων, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην· τὴν δὲ πόλιν παραδιδοῖ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν, καὶ τῇ Χαλκιδικῇ γρύει. καὶ οὕτω Ὄλυνθον Χαλκιδίες ἔσχον. Ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαζος, τῇ Ποτιδαίῃ ἐπετεθύμως προσεῖχε· προσέχοντι δὲ οἱ προθύμως, συνετίθετο προδοσίην Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός· ὄνομα μὲν τόπον ἀρχὴν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν (οὐ γὰρ ὧν λέγεται) τέλος μέντοι, τοιάδε ἐγίνετο· ὁκόσα βιβλίον γράψειε ἢ Τιμόξεινος ἐθέλων προδοῦναι Ἀρτάβαζον πέμψαι, ἢ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, πτερύματος περὶ τὰς γλυφίδας περιειλίξαντες, καὶ περώσαντες τὸ βιβλίον, ἐπέβαλον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπάϊστος δὲ ἐγίνετο ὁ Τιμόξεινος προδιδοὺς τὴν Ποτίδαιαν. πτερύων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμαρτὼν τοῦ χωρίου τούτου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω τὸν ὦμον· τὸν δὲ, βληθέντα, περιέδραμε ὄμιλος, (οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ) οἱ αὐτίκα τὸ πτερὸν λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βιβλίον, ἔφερον ὅτι τοὺς στρατηγούς· παρῆν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίη. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ὑπιλεξαμένοισι τὸ βιβλίον, καὶ μαθοῦσι τὸν αἶσχος τῆς προδοσίης, ἔδοξε μὴ καταπλῆξαι Τιμόξεινον προδοσίῃ, τῆς Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομίζοιατο εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπάϊστος ἐγίνετο. Ἀρταβάζῳ δὲ, ὡς πολιορκέοντι ἐγεγόνεσαν τρεῖς μῆνες, ἦλθε ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη, καὶ χρόνον πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι πέλαγος γυμνὸν, παρῆσαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὡς δὲ τὰς δύο μοίρας διαδιαπρήξεσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπελοιποὶ ἔσαν, τὰς διελθούσας χρὼν ἔσω ἦν ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδαμά κω, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γιγνομένη. οἱ μὲν δὴ νέειν αὐτέων οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπισταμένους Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαιῆται τῆς τε ῥηχίης καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνός ἐστι νηὸς καὶ ἄγαλμα ἐν τῷ τεμένεϊ ἱδρύσαντο οὗτοι τῶν Περσέων πίσσῃ καὶ διεφθάρκασι ὑπὸ τῆς θαλάσσης. αἴτιον δὲ τοῦτο λέγοντες,

λέγεται ἐμοιγε δοκέειν. τοὺς δὲ ἐκπεφευγμότας ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην τὸν Μαρδόνιον. οὗτοι μὲν οἱ περιπεμψάντες βασιλῆα, οὕτω ἔσχον. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω ἐκπεφευγμένος, ὡς ἐφοίτησε τῆς Ἀσίης, φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλῆά τε καὶ τὸν στρατὸν ἐκ Χερσονήσου διεπορθμεύσατο ἐς Ἄβυδον, ἐχειμέρισε ἐν Κύμῃ. ἔαρος δὲ ὄρτηλάμψαντος, περίοιος σὺν ἐλέγετο ἐς Σάμον. αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ. Πέρσεων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῦνες ἐπεβάτευον στρατηγοὶ δὲ ὀπίσω ἐπῆλθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταΰντης ὁ Ἀρταχαίου· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδέος αὐτοῦ Ἀρταΰντεω ἐκπεφευγμένου ὁ Ἀμίτρης· ἅτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ περιεῖσαν δρώτερον τὸ πρὸς ἑωυτῶν, οὐδὲ ἐπιδοάγκαζον ὁδοῦ εἶναι· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῇ, νέας ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰωνικῇσι, αἷσι καὶ πρότερον ἐδόκεε περιεῖναι τοὺς Ἕλληνας· παρεσκευάδατο ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὴν ἑωυτῶν φυλάσσειν· καθορῶντες ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἀσμένους ἀπαλλάσσοντο. καὶ μὲν καὶ τὴν θάλασσαν ἐσωμένους ἔσαν τῷ θυμῷ, πεζὴν δὲ ἐδόκεον πολλῷ κατήσειν ὑπὲρ Μαρδόνιον. εἵνεκα δὲ ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δύναιντο κακὸν τοὺς πολεμίους ποιέειν, ἅμα δὲ ὑπακούοντες ὅκη πορεύεται τὰ Μαρδονίου σήματα. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι τό, τε ἔαρ γλυκὺ ἦγειρε, καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὔκω συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγιναν, νῆες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ τούτων ἦρχε Λεωτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἱπποκρατίδεω, τοῦ Λεωτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ Ἀρχιδήμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεος, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Προκλέος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἐὼν τῆς ἑτέρης οἰκίης τῶν βασιλέων. τῶν μὲν πρώτων, πλὴν τῶν δυῶν τῶν μετὰ Λεωτυχίδεα γενομένων καὶ παλαιχθέντων, οἱ ἄλλοι, βασιλῆες ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξανθιππος ὁ Ἀρίφρονος. Ὡς δὲ παρεγένοντο τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς ὃ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· οἳ καὶ ἐς τὴν Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἀπικόμενοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθερίῃ τὴν Ἰωνίην, τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλείδεω ἦν· οἳ

videntur vere dicere. Eos autem qui superauere, Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. Et cum iis qui regem reduxerunt ita est actum. ¶ Classiarius autem Xerxis exercitus qui superfuerat, vbi à Salamine fugiens attigit Asiam, rege cum aliis copiis è Chersoneso Abydum traducto, hyemauit apud Cumam. Idem primo statim vere Samum conuenit, vbi nonnullæ naues hyemauerant. Eius classis plerique epibatæ erant ex Persis & Medis, duces qui superuenerant, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filius, cuius patruelis Amitres ab eodem ascitus erat istorum collega. Hi vtpote magnopere percussi, nō audebant oceasum versus producere, ne vnus quidē: sed apud Samum subsidentes Ioniam à rebellando prohibebant, trecentas naues cum Ioniis habentes. Neque expectabant fore vt Græci in Ioniam irent, sed vt sua tutari contenti essent: ducta ex hoc coniectura, quod ipsos è Salamine fugientes non fuissent insequuti, sed libenter abscessissent.[1] Atque vt se victos mari, ita longe superiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum apud Samum erant, simul consultabant si quid mali possent facere hostibus, simul subauscultabant quonā res Mardonii spectarent. At Græcos excitabat tum veris aduentus, tum Mardonius in Thessalia agens. & eorum quidē exercitus pedestris nondum cogebatur: naues autē in Æginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque nauarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Agesilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxandridę, qui fuit Theopompi, qui fuit Nicandri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit EVryphontis, qui fuit Proclis, qui fuit Aristodemi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regia familia. Hi omnes, præter duos qui primi post Leutychidem commemorati sunt, reges Spartæ fuerunt. Athenjensium autem, duce Xanthippo Ariphronis filio, hac omni classe Æginam profecta, aduenium eo nuncii Ionum iidem qui nuper ierant ad orandos Lacedæmonios vt Ioniam liberarent, quorum vnus fuit Herodotus Basilidis filius. Hi,

1 De mari igitur animum abiecerant, sed longe superiorem &c. ad verbum, *Circa mare igitur animo prōti erant. vel, animis cessidrant. id est, De rebus igitur mari gerendis [illegible] abiecerant.*

septem

ſeptem fuerant ab initio, qui coniuratione inter ſe facta de trucidando Stratte Chiorum tyranno, poſtea conſpiratione patefacta per vnum ex ipſis qui rem detulerat; ceteri qui ſex erant, è Chio ſe ſubduxerunt, Spartamque ſe contulerunt, & tunc Æginam, oraturi Græcos vt in Ioniam nauigarent: ægreque exoratos Delon vſque perduxere. Nam vlteriora omnia Græcis formidoloſa erant, cum locorum igharis, tum plena hoſtium eſſe, & tantundem abeſſe Samum, quantum Herculis columnas credentibus. Contigitque id rei vt neque barbari ſupra Samum occidentem verſus nauigare auderent, metu perterriti: neque Græci Chiorum rogatu, orientem verſus, vltra Delon. ita
CXXXIII timor mediũ eorum tuebatur. ¶ Dum Græci nauigauere in Delon, Mardonius qui in hybernis apud Theſſaliam erat, inde mouens miſit ad oraculum quendam genere EVropeum, nomine Murem, iubens vt quantumcunque ſibi liceret peruaderet ad oraculum conſultandum: edocuitque quid vellet ab oraculis ſcire. Quid autem fuerit haud compertum habeo. non enim memoratur: opinor autem nihil aliud quam
CXXXIV de rebus præſentibus fuiſſe. Conſtat hunc Murem in Lebadiam veniſſe, & mercede corrupto quodam indigena Trophonium deſcendiſſe, & ad Abas Phocenſium, ad oraculum: quinetiam prius Thebas adiſſe. Ibique tum Apollinem Iſmenium conſuluiſſe, quod illic, quemadmodum in Olympia, fas eſt in templis ſciſcitari oracula: tum quodam non Thebano, ſed peregrino pecunia corrupto, in delubro Amphiarai obdormiſſe. Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco vaticinum eſſe, quod quum Amphiaraus optionem eis dediſſet vtrum mallent vate vti ſe an auxiliatore: Thebani ſibi auxiliatorem eum maluerunt. eapropter nefas eſt vlli Thebano illic obdormiſcere. Tunc autẽ
CXXXV maximum extitiſſe miraculum, vt à Thebanis mihi narratur: Murem Europeum, peruestigatis omnibus oraculis, iſſe etiam ad fanum Apollinis Ptoi vocatur autem id fanum ita: ſed ipſorum Thebanorum eſt, ſitum ſupra paludem Copaidem, ante montem, proxime vrbem Acræphiam. Ad hoc templũ poſtquam peruenisſet is qui Mus appellaretur, ſequutos eum tres viros publice delectos ad deſcribenda ea quæ homini reſponderentur. & ſtatim antiſtitẽ

ξασθαί σφι ζενόμενοι, ἐπιβουλεύουθάνατον Σταττέι τῷ Χίου τυράννῳ, ἐόντες ἀρχὴν ἐπλά. ἐπιβουλεύοντες ὦν ὡς ἔμελλε ἐξηύρητο, ἐξεπίστασαν τὴν ἐπιχείρησιν ἑνὸς τῶν μετεχόντων, ὕτω δὴ οἱ λοιποὶ ἓξ ἐόντες ὑπεξέχωρεον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην ἀπίκοντο, καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ δὲ ἐβιήσαντο αὐτοὺς μοῦνος μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ πρόσω τέρω, πολλῷ δοκέειν ἐῶν τοῖσι Ἕλλησι, ὅτε τῶν χώρων ἐὼν ἔμπειρος, τραπὸς τε πολλὰ πλέα ἐδόκεε εἶναι. τὸν δὲ Σάμου ἐπίεζε ὁδὸς ἡ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. σημήιον δὲ τούτου, ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους ὄντας ἐπείρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλώειν καταρρωδηκότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας, χρηιζόντων Χίων ὅρους τοὺς πρὸ καὶ κατύτερω Δήλου. ὅτε δέος ὃ μέσον ἐφύ- ἐφύλασσον
λασσον σφέων. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλωον ἐς τὴν Δῆλον· Μαρδόνιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. σοφὸν τὴν δὲ ὁρμώμενος, ἔπεμπε ἐς τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπαῖον γένος, τῷ ὄνομα ἦν Μῦς· ὁδῷ λέγοντος παρὰ χρὴ μιν χρησόμενον ἐλθεῖν, τὴν οἵην τε ἦν σφι ἀποφήνασθαι. ὅ,τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθεῖν περὶ τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐπετέλεσε, οὐκ ἔχω φράσαι (ἐγὼ δὲ οὐκ λέγεται) δοκέω δὲ ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων, καὶ οὐκ ἄλλων πέρι τὸν πέμψαι. Οὗτος ὁ Μῦς ἐς τε Λεβάδειαν ἀπικόμενος φαίνεται, καὶ μισθῷ πείσας τὸν ἐπιχωρίων ἄνδρα, καταβῆναι τὸν Τροφώνιον· καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ὅτι τὸ χρηστήριον. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, ἔστι μὲν, τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο· (ἔστι δὲ, καὶ παρὰ τοῖσι Ὀλυμπίῃ, ἱροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι) τοῦτο δὲ, ξβίον τινα καὶ ἀ Θηβαῖον χρήμασι πείσας, κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάρεων. Θηβαίων δὲ τοῦτο ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι ἀπὸ τοῦδε· ἐπελθόντος ὁ Ἀμφιάραος ἀπὸ χρηστηρίων ποιήσηται, ὁκότερα βούλονται ἑλέσθαι τούτων, ἑωυτῷ ἢ ἄστε μαίτη χρέεσθαι, ἢ ἄστε συμμάχῳ, τοῦτον ἑτέρῳ ἀπικομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἵλοντο τοῦτο. ἀπὸ τοῦτο μὲν νῦν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων τῷ δεινὶ αὐτόθι καταχοιμᾶσθαι. Τότε δὲ θωῦμά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται τὸν Θηβαίων. ἐλθόντα γὰρ τὸν Εὐρωπαῖα Μῦν, θεσπρωτεύοντα πολλὰ τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ Γραικοῦ Ἀπόλλωνος τέμενος· τοῦτο δὲ ἱερὸν, καλέεται μὲν Γραικῶν, ἔστι δὲ Θηβαίων, κεῖται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος λίμνης, πρὸς ὄρεϊ, ὑπὸ τὴν Ἀκραιφίης πόλιος. ἐς τοῦτο δὲ ἱερὸν ἐπί τε παρελθεῖν τὸν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, ἔπειτα οἱ τῶν ἀστῶν αἱρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὡς ἀπογραψομένους τὰ λεγόμενα ἔμελλε. καὶ πρόσθε τε τὸ πρῆγμα

βαρβάρῳ γλώσσῃ χρᾶν· ἐκ τῶν μὲν ἑπομένων τὸν Θεσσαλῶν οὐθωυμαπὶ ἔχειν ἀκούοντας βαρβάρῳ γλώσσης ἀντὶ Ἑλλάδος· αὐτὸς δὲ ἔχειν, ὅ, τι χρήσοιτο τῷ παρεόντι πρήγματι· τὸν δὲ Εὐρωπέα Μῶν ἁρπάσαντα παρ' αὐτέων τὰ ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν προφητέων γράψαι ἐς αὐτήν. (Φαίης δὲ Καρίῃ μὲν γλώσσῃ χρᾶν) συγγραφάμενον δέ, εἰ χρείη ἀπιόντα ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δὲ ὁ Βαλεξάμιος ὅ, τι δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μεγάλα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μέν, ὅτι οἱ προξενίδες οἱ Πέρσαι ἔασι. (Ἀλεξάνδρῳ γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔχει, ἐκ τοῦ οἱ ἐγένετο Ἀμύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὔνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὴ ἐκ βασιλέος τὸ Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι) ἅμα τε ὁ Μαρδόνιος πυθόμενος ὅτι πρόξενός τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσκτήσεσθαι, λεών τε πολλὸν ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον· τά τε κατὰ τὴν θάλασσαν συντυχόντα σφι πρήγματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἐπίστατο. τούτων δὲ προσγενομένων, κατήλπιζε ὑπερτέως τῆς θαλάσσης κρατήσειν· τὰ δὲ καὶ ἐγένετο. πεζῇ τε ἐδόκεε πολλῷ εἶναι κρέσσων. οὕτω τε ἐλογίζετο καὶ τῷ θεσπρωτικῷ οἱ τὰ πρήγματα ἔπεσε τὸν Ἑλληνικῶν. τάχα δὲ καὶ αἱ ἐκ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προεμήνυε συμβαλλόμενα σύμμαχον τὸν Ἀθηναῖον ποιέεσθαι· τοῖσι δὴ πρόθυμος ἔπεμπε. Τὸν δὲ Ἀλεξάνδρου τοῦτον ἕβδομον γενεήν Περδίκκης φησί, ὁ κτησάμενος τὸν Μακεδόνων τὸν τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε· οἱ Ἄργεος ἔφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τὸν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφεοί, Γαυάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὸν ὑπερκάτω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα καὶ ἐμίσθευον ἐπὶ μισθῷ τοῦδε τῷ βασιλέϊ, ὁ μὲν, ἵππους νέμων· ὁ δέ, βοῦς· ὁ δὲ νεώτατος αὐτέων Περδίκκης, τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. (ἔασι γὰρ τοπάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνδρῶν ἀθενέες χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆμος) ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέος, αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὅκως δὲ ἀπολῴη ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ Περδίκκεω, δὶς πλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ ἀεὶ τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα ἑωυτῆς. ὡς δὲ ἤκουσε, ἐπῆλθέ οἱ αὐτίκα ὡς εἴη τέρας, καὶ

barbara lingua vsãm: & qui eos subsequebantur, stupuisse audientes barbaram linguam pro Græca. Quumque nescirent quid in præsenti negocio agerent, Murem Europeum pugillares ab eis quos ferebant abstulisse, & in illis ea quæ dicerentur à propheta exarasse, eaque, vt dicebant, lingua Caria: & vbi illa scripsisset, digressum in Thessaliam abiisse. Ea Mardonius intelligẽs quid cxxxvi
dicerent, nunciũ dehinc Athenas mittit Alexandrum Macedonem Amyntæ filium,[1] tum quia in eum propensi erant Persæ, (quippe cuius sororem Gygæam Amyntæ filiam in matrimonio habuerat Bubares vir Perses, ex qua genuerat Amyntam in Asia, aui materni ferentem nomen, cui ab rege Phrygiæ data erat incolenda vrbs Alabanda) tum quia audiebat hospitalem atq; munificum esse virum, Mardonius mittendum duxit: hac præcipue ratione arbitratus se conciliaturum sibi Athenienses, populum & multum & strenuũ esse audiens,[2] & qui cladis Persicæ in mari acceptæ præcipuus autor extitisset. Quibus sibi conciliatis, spem concipiebat facile potiundi maris, prout etiam contigisset. nam terrestribus copiis longe sibi superior esse videbatur. Ita colligebat suas res fore superiores rebus Græcorum. Cui fortassis oracula illa reddita suadebant vt Athenienſem sibi socium asciſceret. His obtemperans, cxxxvii
Alexandrum hunc mittebat septimum à Perdicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit, hunc in modum: Tres fratres à Temeno oriundi, Gauanes, Aeropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyriis transgressi superiorem Macedoniam, peruenerunt ad vrbem Lebæam. vbi se ad mercenariam operam regi locauerunt, vnus quidem equis, alter vero bobus, minimus autem natu, minutis pecoribus pascendis.[3] Erant autem priscorum hominum tyrannides in re nummaria exiles, non solum populares facultates: adeo ipsi regi sua vxor coquebat cibaria. Hæc quũ animaduertisset panem pueri Perdiccæ mercenarii, dum coqueretur, effici duplũ quã erat, idq; semper contingere, indicauit marito.[4] Ille re audita, illico ingressus est vt ostẽtũ cerneret,

1 Tum quod affinitate cum Persis iunctus esset, 2 Et quem cladis Persicæ in mari acceptæ præcipuum autorem extitisse credebat. 3 Erant enim olim regna etiam in re nummaria exilia, non solum populus. Regis autem vxor illis ipsam et farinam subigebat: sed dum coquebatur panis Perdiccæ pueri mercenarii, in duplam molem excrescebat. Quod quum semper contingeret, id marito indicauit. *Dicit autem τυραννίδες pro τύραννοι. perinde est enim ac si dixisset, Erant enim olim ipsi quoque reges pecunia inopes. Quod Herodotus subiungit necui mirũ videatur quod rex ipse illos pascendis suis armentis & gregibus præfecerit. At Valla ex* Enim *faciens* Autem, *ita hoc interpretatur quod de regis vxore narratur, quasi Herodotus hoc velut argumentum illius inopiæ affert: ideoque particula* Adeo *vtitur.* 4 At illi, vt audiuit, statim hæc cogitatio animum subiit, *vel, illi in mentem venit*, factum illud, ——

quonam

quinam modo quid maius excresce-
ret moxque accitis mercenariis, vt à sua
domo discederent imperauit. Et quum
isti dicerent, ita demum se abscedere
iustum esse vbi mercedem accepissent:
[1] tunc rex mercedē nominari audiens,
Hunc, inquit (solem ostendens, in de-
um contumeliosus) dignam vobis mer-
cedem reddo. Immeabat autem in æ-
des per fumarium sol. Hoc audientes
maiores natu Gauanes & Aeropus, ste-
tere attoniti. At puer, Accipimus rex que
das, præloquutus, gladio (nam gladium
gerebat) circumscripsit in pauimento
domus solem: circumscriptumq; quum
ter in sinum suum hausisset, abiit cum
CXXXVIII ceteris. [2] Quale autem esset id quod
faciebat puer, & quod data cum illo-
rum assensu accipiebat minimus natu,
renunciauit quidam assessorum regi.
Hoc audito, rex ira percitus equites ad
eos interimendos mittit. Est autem in
ea regione amnis cui tanquã liberato-
ri immolant posteri illorũ qui ab Argo
erant: hic amnis, posteaquam eum Te-
menidæ transierant, ita vehemens effe-
ctus erat vt ab equitibus trãsiri nequie-
rit. Temenidæ in aliam Macedoniæ pla-
gam transgressi, habitarunt prope hor-
tos qui ferebantur esse Midæ Gordio
geniti, quibus in hortis sua sponte na-
scuntur rosæ sexagenûm foliorum, fra-
grantiori odore quam ceteræ: & in qui-
bus (vt fertur à Macedonibus) Silenus
fuit exceptus. Super eos situs est mons,
nomine Bermius, per hyemem inacces-
sus. Hinc egressi postquam eam plagam
obtinuerunt Temenidæ, ceteram Ma-
CXXXIX cedoniam subegerunt. Ab hoc au-
tem Perdicca hunc in modum Alexan-
der oriundus est: Amyntæ filius fuit A-
lexander, Amyntas Alcetæ, pater Alce-
tæ fuit Aeropus, Aeropi Philippus, Phi-
lippi [3] Argæus, huius Perdiccas, qui
parauit imperium. Ita Amyntæ fuit A-
CXL lexander filius. Qui vbi Athenas
venit à Mardonio missus, ita verba fe-
1 cit, Viri Atheniēses, Mardonius hæc in-
quit, Nuncius mihi ab rege venit in hæc
verba, Atheniēsibus iniurias quas mihi
intule-

χὴ φέρεσι ἐς μέγα τι. καλέσας ὦν τοὺς ἄλλους, παρεγ- χ φέρει μέγα τι
γέλα σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. οἱ
δὲ, ὡς μισθὸν ἔφασαν δίκαιον εἶναι ἀποδιδόναι, ὅτε
ἔξιεν αἰθούσης ὁ βασιλεὺς, τὸ μισθοῦ πέρι ἀκού-
σας, ἐπὶ τούτῳ κατοδύρεται ἐς ὃν οἶκον εἰσέχων ὁ
ἥλιος, εἶπε, λοβοδιηθὴς γινόμενος, Μισθὸν ὑμῖν ἐ-
γὼ τοιῶνδε ἄξιον τῶνδε ἀποδίδωμι· ἐλίξας ὦν ἥλιον, ὁ
μὲν δὴ Γαυάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἔ-
σαν ἐκπεπληγμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ
παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας πάλιν,
Δεκόμεθα ὦ βασιλεῦ τὰ δίδοις, παραγράφει τῇ
μαχαίρῃ ἐς τοὔδαφος τοῦ οἴκου ὁν ἥλιον. περιγρά-
ψας ὦν, ἐς ὃν κόλπον τεῖς ἀργυρώματος ἐκ τοῦ ἡλί-
ου, ἀπαλλάσσοντο αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτόν. οἱ μὲν
δὴ ἀπέσαν. Τῷ δὲ βασιλεῖ σημήνει τις τῶν
παρέδρων οἷόν τι χρῆμα ποιήσειε ὁ παῖς, καὶ ὃς συμ-
βουλεύσειν ὁ νεώτερος λάβοι τὰ δεδομένα. ὁ δὲ,
ταῦτα ἀκούσας, καὶ ἀζωθείς, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς
ἱππέας ἀπολέοντας. τοσάμις δὲ ὄντι ἐν τῇ χώ-
ρῃ ταύτῃ, τῷ ῥύοντι οἱ τούτεων τῶν ἀνδρῶν ἀπ'
Ἄργεος ἀπόγονοι σωτήια· οὗτοι, ἐπεί τε διέβη- χ σωτῆρα
σαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρύη ὥστε μὴ ἱππα-
σίας μὴ οἷός τε γενέσθαι διαβῶναι. οἱ δὲ, ἀπικό-
μενοι ἐς ἄλλην χώρην τῆς Μακεδνίης, οἴκησαν πέρι
κήπους τοὺς λεγομένους εἶναι Μίδεω τοῦ Γορ-
δίεω· ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἓν ἕκαστον
ἔχοι ἑξήκοντα φύλλα, ὀδμήν τε ὑπερφέροντα τῶν 322
ἄλλων. ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς λέγεται ἁλῶναι ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν
κήπων τούτων ὄρος κέεται, Βέρμιον οὔνομα, ἄβατον ὑπὸ
χειμῶνος. οἰκήσαντες δὲ ὁρμεώμενοι, ὡς ταύτην ἔ-
σχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην.
Ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε
ἐγένετο. Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀ- χ πατρὸς τοῦ
μύντης δὲ, Ἀλκέτεω· Ἀλκέτεω δὲ πατὴρ ἦν Ἀέ-
ροπος· Ἀέροπος δὲ, Φίλιππος· Φιλίππου δὲ, Ἀργαῖος· τοῦ δὲ,
Περδίκκης, ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγένετο μὲν
δὴ οὗτος Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω. Ὡς δὲ ἀπί-
κετο ἐς Ἀθήνας πρόφασις τοῦ Μαρδονίου, χ ἀπο-
ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος πάδε φολὴς
λέγει· Ἐμοὶ ἀγγελίη ἦκε τοῦδε βασιλέος, λέγουσα ὦ-
δε, Ἀθηναίοισι ἵλαος ἁμαρτάδας τὰς ἐς ἐκείνων ἐς ἐμὲ

magnum aliquid portendere. ideoque accersitis mercenar. *Ad verbum, Portentum esse [hanc rem] & ad magnum aliquid spectare. vol, tendere. At Valla errorem inceptum ab ἐμηχάνησε, prosequutus est in φέρει.* 1 Tunc rex, vbi mercedis mentionem fieri audiuit, sole tunc forte per fumarium, *siue, caminum*, domum ingrediente, dixit furore correptus, At ego hanc mercedem vobis dignam rependo. ostendebat autem solem. *vel; At ego vobis hanc mercedem persolue. id est, in mercedem, vel, pro mercede, vt μισθὸν dicatur per appositionem. Videtur autem voluisse significare, illos debere abunde magna mercedis loco ducere quod saluos illos à se dimitteret.* 2 At regi quidam ex eius assessoribus, quod egerat puer, & quòd ille quum omnium natu minimus esset, quæ sibi data erant accepisset, id certo consilio factum esse, renunciauit. *Nam εὖ νόον (nescio num alioqui loquendi genus) hoc videtur significare, q. d. Gallice, Et qu'il ne faisoit cela sans y auoir bien pensé.* 3 Argæus,

» ἠμοιβὰς παύσας μετάπεμψι. νεῦ τε ὦδε Μαρδόνιε
» ποίεε. τῦτο μὲν, τὴν χώρην σφι ἀπόδος· τῦτο δ', ἢν ἐ-
» θέλωσι τῆς σῆς ἐλέσθαι δυοῖσι ἑωυτῶν σε ἐθέλωσι, ἐόντες
» αὐτόνομοι. ἱρά τε τὰ σφέτερα σφι (ἢν δὴ βούλωνταί γε ἐ-
» μοὶ ὁμολογῆσαι) αὖ ὀρθωσον, ὅσα ἐγὼ κατέκηνα. ἢν τε-
» γὰρ ἐμὲ ἀπὸ τῶν ἐμῶν, ἀναγκαίως ἔχοντά μοι ποιέειν τάδε,
» ἐῶ μὴ δῦναι ἄλλον ἤπιον ῥῆσιν. λέγω δ' ὑμῖν τάδε,
ἢ ἀπο- » Νεῦ τι μεμνέατε πόλεμον βασιλεῖ ἀπαφέμενοι,
ρέωσιν » ἔστε γὰρ ἀμύνασθαι, ἔστε οἷοί τε ἐστὲ αὐτέχειν τὴν
» πόλιν χρόνον. εἴδετε μὲν γὰρ τὴν Ξέρξεω στρατηλασί-
» ης τὸν πλῆθος, ἠδὲ τὰ ἔργα πυνθάνεσθε δὲ καὶ νῦν τὸν
ἢν παρ- » παρεῦσάν μοι δύναμιν· ὥστε ἢν μὲν ἡμέας καταδέ-
ἐμὲ ἐόντ' » λησθε, καὶ νικήσητε, (τὸ γὰρ ὑμῖν εὐδαίμων ἐλπὶς, εἰ τῶν
δύναμιν » θεῶν φθονέοιτε) δηλα παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν
» βούλεσθε παρισοῦσθαι βασιλεῖ, φέρεσθε μὲν τὴν χώ-
» ρην, ἤδη δὲ αἰεὶ τοῖσι ὑμέων δεῖ· ἀλλὰ κατάλυσιν
» δὸς παρέχεσθαι ὑμῖν καλλίστην καταλύσασθαι, βασιλῆ-
» ος τῷδε τῷ ὑμετέρῳ ἔρξαντι, ἡμῖν ὁμηχρίλιον
» συνθεμένοισι αὖτε τε δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιος μὲν
» ταῦτα· Ἀθηναῖοι δὲ ἐπετίλλετό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑ-
» μέας. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς ὑμέας ἐούσης
» ἐμοὶ, οὐδὲν λέξω. οἶδα γὰρ ὑμέων πειθομένων Μαρδονίῳ.
» ῥέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἷοί τε ἐσομένοισι δι' πόλεμον χεί-
» νον πολεμίῳ Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνῆρων τῦτο ἐνὶ ὑμῖν,
» οὐκ ἂν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον, ἔχων λόγους τοιῦσδε. καὶ
» γὰρ δυνάμιος ὑπερβολὴν ἡ βασιλέος ἔστι καὶ
» χεὶρ ὑπερμήκης. ἐῶ ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογῆσαι τοῖσι
» μεγάλα προβαλλομένοισι ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι,
» δέομαί σε ὑπὲρ ὑμέων, ἐνθεῦτεν μάλιστα οἰκη-
» μάτων τῶν σῶν μάχεσθαι πρώτους, ἀεί τε φθειρομένων
» μάλιστα, ἀξιάρετόν τι μεταίχμιον τὴν χώρην ἐοῦσαν·
» ἀλλὰ πείθεσθε. πολλῷ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βά-
» σιλεύς γε ὁ μέγας μεθίοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὴν ἀ-
μαρτάδας ἀπιεὶς, ἐθέλει φίλος γενέσθαι. Ἀλέξαν-
δρος μὲν τάδε εἶπε. Λακεδαιμόνιοι δὲ, πυθό-
μενοι ταῦτα, ἦκον Ἀλεξάνδρους Ἀθήνας, ἐς ὁμολογίαν
ἄξοντα τὸν βάρβαρον Ἀθηναίους, αἰσθόμενοί τε λε-
γόμενον, ὡς σφέας χρεὼν εἴη ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι
ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τὸ Ἀ-
θηναίων, κάρτα τε ἔδεισαν μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ
Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τε σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. τὴν
δὴ σπουδὴν ἐποιεῦντο ὥστε ὁμοῦ σφέων γίνεσθαι τὸν πα-

intulerunt omnes remittet. nunc autem Mardoni ita facito: Suam eis regionem reddito: præterea aliam pro suo arbitratu eligant, suaque libertate potiantur. Quinetiam eorum templa, si mecum fœdus inire volent, omnia quæ ego incendi, restituito. Hic nuncius quum mihi allatus sit, necesse habeo ista exequi, nisi per vos steterit. Ego vero hæc vobis duco dicenda, Quid insanitis, bellum regi inferentes, cui nec vnquã præstare, nec semper obstare poteritis? Nostis enim Xerxis & copias & facta: auditis quoq; nunc de exercitu qui mecum est: [1] quem si superaueritis atque vicetitis, nulla vobis (si sapitis) spes erit; quum alius multo maior exercitus sit adfuturus. Nolite igitur, æquiparando vos regi, priuari solo vestro, [2] & pro vobisipsis assidue discurrere. imo potius his molestiis vos explicate, quum adsit vobis pulcherrima explicandi facultas, quod ab rege prouocati vt societatem belli nobiscum ineatis citra dolum & fraudem, liberati eritis. Hæc me iussit Athenienses apud vos Mardonius dicere. Ego vero de mea in vos beneuolentia nihil commemorabo. neque enim nunc primum eam cognouistis. Obsecro autem vt Mardonio morem geratis, quos animaduerto non semper validos fore ad gerendum cum Xerxe bellum: quales si animaduerterem esse, nequaquam huc cum his mandatis veniissem. Quippe regis vires supra humanas sunt, & manus prælonga. [3] Quod nisi propere assentiamini mihi magna pollicentibus, quippe ex æquo fœdus facere volentibus, timeo vestrã vicem, qui ex omnibus sociis & maxime in via habitatis, & soli semper præcipuã cladem accipitis, possidentes terram inter diuersas acies positam. [4] Itaque inducite hoc in animũ quod magnopere est è vestra dignitate, quum rex magnus vobis Græcorum solis iniurias remittens, cupiat efficiamicus. Hæc Alexander. Quem Athenas ire ad inducendos in barbari societatem Athenienses quum audissent Lacedæmonii, id ne fieret vehementer extimuerunt, reminiscentes oraculorum, fatale esse vt ipsi cum ceteris Dorienſibus è Peloponneso eiicerentur à Medis pariter & Athenienſibus. ideoque sine mora mittendos illuc censuere legatos. Et sane contigit vt concioni adessent

cxlv

1 Quo si potentiores exiteritis, eumque viceritis (quod nequaquam speratis, si sapitis) 2 Et semper de vita vestra periclitati. Vos igitur potius ingratiam cum rege reducta, quum reconciliationis pulcherrima se vobis offerat occasio, regem ad hanc propensum habentibus. Inita nobiscum citra dolum & fraudem societate belli, liberi estote. 3 Nisi igitur statim cum illis paciscamini. luculentas condiciones vobis proponentibus, quibus pacisci volunt, 4 Enimuerò morem gerite. magni enim vestra refert, regem magnum vobis solis Græcorum iniurias condonare, & amicitiam vobiscum inire velle.

Lacedæ-

Lacedæmonii extraxerant enim Athenienſes tempus, probe ſcientes fore vt Lacedæmonii audirent venire à barbaro nuncium ad ſocietatem contrahendam. quare de induſtria id fecere ad declarandam Lacedæmoniis ſententiam ſuam. Vbi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nuncii Spartanorum, ita loquuti ſunt, Nos vero miſere Lacedæmonii oratum vos ne quid noui in Græciam agatis, neque verba quæ adferuntur à barbaro admittatis: quod id neque iuſtum ſit vllo modo, neque decorum cum aliis Græcis, tum præcipue vobis: idque multis de cauſſis. Vos enim hoc bellum excitaſtis etiam nobis inuitis, & propter imperium veſtrum eſt decertatum: quod certamen nunc in vniuerſam Græciam emanauit: [1] cuius totius vos præcipui authores fuiſtis, & Græcis cauſſa ſeruitutis; res nullo pacto toleranda. quum præſertim conſtet Athenienſes ſemper & iam inde à priſcis temporibus vindicaſſe permultos homines in libertatem. Et triſtem quidem condicionem veſtram dolemus, quod iam bis prouentu frugum fraudati eſtis, & iam domibus quæ dirutæ ſunt careris. quo nomine Lacedæmonii vobis ac ceteri ſocii ſpondent ſe vxores veſtras & omnia ad bellum inutilia [2] proxime domeſticos ſuos, quoad bellum hoc ſteterit, alituros. Neque vero vos Alexander Macedo ſeducat, [3] commendans Mardonii orationem. facit enim quod ſibi faciendum eſt: quippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed non idem veſtra facere intereſt, ſi recte ſapitis, qui ſcitis nihil barbaris eſſe neque fidum neq; verum.

CXLII

CXLIII Hæc quum nuncii dixiſſent, Athenienſes Alexandro ita reſponderunt, Et ipſi cognitum habemus hoc, vires Medorum etiam atq; etiam maiores eſſe quã noſtras, vt id [4] nihil interſit exprobrare nobis: attamen in tutanda libertate eatenus reſiſtemus quatenus vãlebimus. Vt autem ſocietatem cum barbaro contrahamus, neque tu perſuadere tentes, neque nos, ſi tu tentaueris, perſuadebimur. [5] Tu vero renuncia Mardonio Athenienſes dicere, quoad ſol eodem itinere meabit quo nunc meat, eouſque ſe nunquam cum Xerxe ſocietatem inituros, ſed ſe protegendo propulſaturos eum, fretos ope deorum atque heroum,

πέμψαι. ἐπισάμενοι γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἀγγελθέντος, ὡς βάρβαρος ἥκοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἄγγελον ἐς ὁμολογίην· ταῦτα δόξαντες, πέμψειν καὶ τὸν πάχυς ἀγγέλους. βάντων δὲ ἐποίεον, σφέας ἐκδιηκυρήσοντας τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τὴν ἑωυτῶν γνώμην. Ὡς δὲ ἐπαύσαντο λέγοντες Ἀλέξανδρος, ἀγαθὰ ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι, Ἡμέας δὲ ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμέων, μήτε νεώτερα ποιέειν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγους ἐκδέκεσθαι τοὺς τοῦ βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς, οὔτε κόσμου φέρει οὔτε γε ἄλλοισι Ἕλλησι οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ ἧσσα πάντων ἥκιστα. πολλαὶ δὲ εἰσὶ καὶ αἰτίαι. ἐξαίρετα γὰρ τὸν δὴ τὸν πόλεμον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμέων βουλομένων, καὶ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο· νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε, τούτων ἀπόντων αἰτίους γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι Ἕλλησι Ἀθηναίους, οὐδαμῶς αἰσχρόν· οἵτινες αἰεὶ κατὰ τὸ πάλαι φάνεσθε πολλοὺς ἐλευθεροῦντες ἀνθρώπων. πρεσβύταισι μέντοι ὑμῖν συμφορήματα, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστέρησθε δίζω ἤδη, καὶ ὅτι οἰκοφθορήσθε χρήσιον ἤδη πολλόν. αἵτινα τούτων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐσαγγέλλουσι γυναῖκάς τε καὶ τὰς ἐς πόλεμον ἄχρηα οἰκετέων ἐχόμενα πάντα βλιθρέψειν ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὅδε συνεχὴς ἦσι. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ, λείπειν δὲ Μαρδονίου λόγον. τοῦτο μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστί· (τύραννος γὰρ ἐὼν, τυράννῳ συγκατεργάζεται) ὑμῖν δὲ οὐ ταυτὰ, εἰ σφι δὴ τυγχάνετε φρονέοντες, ἕπεσθαι, οἷς βαρβαρίζουσι ἐστὶ οὔτε πιστὰ, οὔτε ἀληθέα σφίσι. ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ὧδε ἐκρίναντο πάσδε, Καὶ αὐτοὶ τοῦτό γε ἐπιστάμεθα, ὡς πολλαπλασίη ἐστὶ τοῦ Μήδου δύναμις ἢ ἡμῖν· ὥστε οὐδὲν δεῖν τοῦτό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως ἐλευθερίην σχεδὸν ἁμεῖς, ἀμυνεύμεθα ὅ τι ἂν ὅπως αἰ ἐν δυνώμεθα, ὁμολογῆσαι ἐς τοὺς βαρβάρους μήτε σὺ ἡμέας πειρῷ ἀναπείθειν, οὔτε ἡμεῖς πεισόμεθα. νῦν τε ἀπάγγελε Μαρδονίῳ ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴῃ τὴν περ νῦν ἔρχεται, μήκοτε ὁμολογήσοντες ἡμέας Ξέρξῃ. ἀλλὰ θεοῖσί τε συμμάχοισι πίσυνοί μιν ἐπιξείμεθα ἀμυνόμενοι, καὶ τοῖσι ἥρωσι,

ἐλευθερίης γλιχόμενοι,

1 Adde quod Athenienſes, qui horum omnium autores extiterunt, primos ex Græcis iugum ſeruitutis ſubire, res eſt profecto intoleranda. quum præſertim vos conſtet ſemper & iam inde à priſc. vt legatur ἐκ τῆς δουλοσύνης. 2 Ad rem domeſticam pertinentia. 3 Poſſens. *id eſt, exornans.* 4 Nihil opus ſit 5 Atque adeo nunc renuncia Mard.

» τ Ἑλλησι τοῦτο μὴ ὀπίσω ἔχωμεν, ἐπιορκήσαντες τοῖς θεοῖς
» κατὰ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τοῦ λοιποῦ λόγους ἔχων
» τοιούσδε μὴ ἀποφαίνεο Ἀθηναίοισι, μηδὲ δοκέων
» χρηστὰ ἐπιτυρκέειν, ἀξημίους ἐρδέειν τοῦδε εἵνεκα. ἡμεῖς γὰρ
» οὐ βουλόμεθα τοῦτό γε Ἀθηναίοισι παθεῖν,
» εἶτα τοῦ ξείνου τε καὶ φίλου. Πρὸς μὲν Ἀλέξαν-
» δρον ταῦτα ἐπεκρίναντο· πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρ-
» της ἀπελθόντας, τάδε, Τὸ μὲν δέος ἔσχε Λακεδαιμονίους μὴ
» ὁμολογήσωμεν ἡμῖν τῷ βαρβάρῳ, καίπερ οὐ δεξπίοισι
» ἦν. ἀτὰρ αἰσχρόν γε εἴη κατ' ἐξεπίσταμαι Ἀθη-
» ναίων φρόνημα ἀρρωδῆσαι· ὅπι ὅτε χρυσός ἐστι γῆς
» ὑδαμοῦ τόσος, ὅτι χώρη καλλεῖ καὶ ἀρετῇ μέγα
» ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι, ἐθέλοιμεν ἂν μη-
» δίσαντες, κατὰ δουλῶσαι τὴν Ἑλλάδα. πολλά τε γὰρ
» καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ ἀναγκάζοντα ταῦτα μὴ ποιέειν,
» μηδ' ἂν ἐθέλωμεν. πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν
» τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε
» καὶ συγκεχωσμένα, τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τι-
» μωρέειν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον ἢ περ ὁμολογέειν τῷ
» ταῦτα ἐργασαμένῳ. αὖτις δὲ, τὸ Ἑλληνικὸν ὁμαιμόν
» τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν ἱδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσί-
» αι, ἤθεά τε ὁμότροπα. οὓς καὶ προδόντας ἡμέας Ἀθη-
» ναίους οὐκ οὗ δὲ ἔχοι βπισάμενος τε ἔτι, εἰ μὴ πρό-
» τερον ἐτυγχάνετε βπισάμενοι. ἔστι οὖν καὶ εἰς τόδε
» Ἀθηναίων, μηδαμὰ ὁμολογήσοντας ἡμέας Ξέρξῃ
» ὑμέων μέντοι ἀγάμεθα τὴν γνώμην, τὸ πρὸς ἡμέας
» ἔσται, ὅτι προείδετε ἡμέων οἰκηΦορημένων οὕτω,
» ὥστε βπιθρέψαι ἐθέλειν ἡμέων τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν
» ἡ χάρις ἀπεπλήρωται· ἡμεῖς μέντοι λιπαρήσομεν
» ὅτεω ὅκως ἂν ἔχωμεν, σόδεν λυπέοντες ὑμέας. νῦν δὲ
» ὡς τάχιστα ἐκόντων, σταλῆναι ὡς τάχιστα ἀπέμπετε.
» ὡς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, σὐκέτι ἐκὰς χρόνῳ παρέσται ὁ
» βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμετέρην· ἀλλ' ἐπὶ δὴ τάχι-
» στα πύθεσθαι τὴν ἀπέλασιν ὅπι σόδεν ποιήσομεν τῷ
» Ξέρξῃ ἡμέων πρόσθετον. πρὶν ὧν παρῆναι σκεῖνον
» ἐς τὴν Ἀττικήν, ἡμέας χρεὸς ἐστὶ πρόσω δόντας ἐς τὴν
» Βοιωτίην.

quorum illo, nihil pensi habens, & templa & simulacra incendit. [1] Tu, quoque, posthac cũ istiusmodi oratione ne committas vt Athenis videaris, neve per speciem emolumentorum infanda nos facere suadeas. nolumus enim te ingratũ quippiã ab Athenienſibus pati, quibus & hospes & amicus es. Hæc Alexandro responderunt. nunciis autem Spartiatarum ista, [2] Lacedæmonios vereri ne fœdus ineamus cum barbaro, sane humanum est: neq; hoc verentes eos turpe est venisse, quibus mens Athenienſium inexplorata esset: quoniam neq; tantum auri vsquam gentium est, neq; regio vlla specie & bonitate præstans, quã nos acceptos, vt cum Medis sentiremus, ad tradendam seruituti Græciã inducerémur. Quod ne faciamus, etsi velimus, multa & magna nos dehortantur: primum atq; idem maximum, quod deorũ ædes effigiesq; incensæ pariter & obrutæ sunt, quas nos in primis vltum ire necesse est potius quam cum iis fœderari qui ista fecerunt: deinde, quum simus Græci eiusdem & sanguinis & linguæ, quorum & fana & sacrificia communia sunt, & mores adsimiles, eorũ proditores fieri Athenienſes, non bene haberet. [3] Ex quo, si antea nesciebatis, nunc ita accipiatis, dum vel vnus Athenienſium supererit, nunquã nos conuenturos esse cum Xerxe. Vestram autem erga nos prouidentiam, [4] quod consulatis nobis domo carentibus ita vt domesticos nostros alere velitis, gratam habemus: [5] & licet beneficiũ vestrum cumulatum sit, nos tamen ita illud tolerabimus vt nihil vobis molestiæ adferamus. Quod quum ita sit, copias primo quoque tempore emittendas curate. nam (vt nos coniectamus) non diu differet barbarus ingredi regionem nostram: sed simulatque acceperit nuncium nos nihil eorum esse facturos quæ orauit, aderit. qui antequam adsit in Atticæ, tempus est nos in Bœotiam auxilio ire.

CXLIV

1 Tu quoque ne posthac in conspectum Athenienſium venias orationem huiusmodi adferens: neque, dum in nos officiosus esse videris, *vel, bene de nobis mereri*, ad committenda nefaria nos hortare. 2 Veritos quidẽ esse Lacedæmonios ne cum barbaro fœdus iniremus, humanum fuit: sed tamen turpe ollé videtur, vos qui sciretis qua sint animi magnitudine præditi Athenienſes, eo metu correptos fuisse. quantam neque tantum ὡς *Vt sit sensus, illum quidem timorem, humanum fuisse, id est, à diffidentia quadam naturæ hominum ingenita profectum esse: non debuisse tamen vllum in illis reperire locum illam diffidentiam apud illos qui Athenienſium magnitudinem animi perspectam haberent. Simplicior tamen esset sensus, & ad verba ista quæ sequuntur, accommodatior, si* κατὰ προσδοκίαν ἐπεπόμφει *ἐπεπόμφει. si* αἰσχρὸν *cum* ἐπεπόμφει *iungi posset, eo modo quo dicitur* κακὸν ἐποίησεν *& κακῶς ἐδίωκε, pro* οὐκ ἐπόησεν. *Sed & φρόνημα simpliciter pro proposito seu mente possimus etiam fortasse accipere cum Valla.* 3 Atque adeo hoc scitote si antea nesciuistis, 4 Quod ita nobis prospiciatis quorũ euersæ sunt fortunæ, vt alere domest. nostros velitis, 5 Ac vos quidem beneuolentiæ officio pleneiam defuncti estis: nos vero quibus poterimus modis nos sustentare pergemus, nihil vobis facessendo negocii. *Negant enim se velle vti beneficio illo quod offerunt Lacedæmonii, cuius tamen gratiam illos habeant non eo minus quam si vterentur. Ideoque χάρις ἐπεπλήρωται referendum est ad id quod obtulerunt Lacedæmonii, quamuis non præstiterint. q. d. Iam nos vobis abunde obstrinxistis, quum hoc beneficium in nos conferre paratos esse vos dixistis.*

HERODOTI HPOΔOTOY

HALICARNASSEI ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

HISTORIARVM LIBER nonus, qui inscribitur CALLIOPE.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

I HOc ab Athenienſibus reddito reſponſo Lacedæmonii Spartã reuerterunt. Mardonius autẽ, poſteaquam regreſſus ad eum Alexander Athenienſium reſponſa indicauit, mouens è Theſſalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunque iter faciebat, illinc viros ad bellum ſumens [1] Theſſalis ducibus. Quos adeo non pœnitebat eorum quæ hactenus egerant, vt etiã multo ſtudioſius Perſam inducerent. E quibus Thorax Lariſſæus & Xerxem effugientẽ deduxerat, & tunc Mardonium propalam II deducebat in Greciam. [2] Mardonium autem, vbi cum exercitu Thebas peruenit, Thebani exceperunt: ſuadendoque non ſinebãt progredi longius, quod negarent vllum locũ ponendis caſtris opportuniorem eſſe quam illum, vbi ſubſidens conſequeretur vt omnem Græciam ſine prœlio ſubigeret. Arduum enim eſſe vniuerſis etiam hominibus vi ſubigere Græcos inter ſe conuenientes: quod & antea cognouiſſent. Si vero feceris (dicebant) quod nos ſuademus, occupabis nullo negocio validiſſima quæq; illorum conſilia. Mitte pecuniã ad eos qui præpotentes ſunt in ciuitatibus: miſſa pecunia Græciam ad factionẽ rediges: hinc eos qui tecum non ſentient, admotis copiis facile expugnabis. III Hæc Thebani ſuadebãt: quibus ille obtemperandum non putauit, partim animi faſtu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præſertim ſperans incenſis per inſulas ignibus declaraturum ſe regi Sardibus agenti, Athenas ab ipſo teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienſes nc tunc quidem inueniſſet, ſed

Ἱ μὲν, ταῦτα ἐποιεύμενον Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίης, ἦγε τὴν στρατιὴν σπουδῇ ὅτι ἐπὶ Ἀθήνας. ὅκου δὲ ἑκάστοτε γένοιτο, τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίης ἡγεομένοισι οὔτε τὰ πρότερα πεπρηγμένα μετέμελε ὀλίγα, πολλῷ τε μᾶλλον ἐπῆγον ὁ Μήδων. καὶ συμπρομηθέστερον ἔτι τε Θώρηξ ὁ Λαρισαῖος Ξέρξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρεῖχε Μαρδόνιον ὅτι τὴν Ἑλλάδα. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον· καὶ συνεξύλλυον αὐτῷ, λέγοντες ὡς οὐκ εἴη χῶρος ὅππῃ τὸ δεύτερος ἐστρατοπεδεύσεαι ἐκείνου. οὐδὲ ἐᾶν ἰέναι ἐκέλευον, ἀλλ' αὐτοῦ ἰζόμενον, ποιέειν ὅκως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψηται. κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυὸν Ἑλλήνας ὁμοφρονέοντας, οἵπερ καὶ πάρος ταῦτα ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι καὶ ἅπασι αὐθεφόποισι· εἰ δὲ ποινὰς τὰς ἡμεῖς σοὶ αἱρεόμεθα, (ἔφασαν λέγοντες) ἔξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ κείνων ἰσχυρὰ βουλεύματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυνατωτάτους ἀνδρας ἐν τῇσι πόλισι· πέμπων δὲ, τὴν Ἑλλάδα ἁλώσῃσεις· εὐθὺς γὰρ τοὺς μὲν τὰ σὰ φρονέοντας, ῥηϊδίως μετὰ τῶν σῶν ἐόντων καταστρέψεαι. Οἱ μὲν ταῦτα συνεξύλλυον· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἀλλά οἱ δεινὸς ἐπέκειτο ἵμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἑλεῖν· ἅμα μὲν ἐὼν ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι δηλώσειν ἐόντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς οὐδὲ τότε ἀπιχόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ'

ἐν τε

1 At Theſſaliæ duces adeo non pœnit. *vel, Theſſaliæ principes, aut, primores.* 2 Porro quum in Bœotiam peruenisſet exercitus, Mardonium adeuntes Thebani, conſilium illi dabant, nullum locum illo caſtris ponendis opportuniorem eſſe dicentes: neque vlterius progredi cum ſinebant, ſed ibi conſidentem dare operam *volebant* vt Græciam vniuerſam ſine prœl. ſubigeret.

ἔν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείους ἐστιωθαίετο εἶ), ἔν τε τῆσι νηυσὶ, αἱρέει τε ἐρῆμον ὄ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλῆος αἵρεσις ἐς τὼυτὸ ὑστερησίην τῷ Μαρδονίου ἐπιστρατίην, δεκάμηνος ἐγίνετο. Ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀθηναγόρης ἐγίνετο Μαρδονίου, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μυρηχίδεω, ἀνδρὸς Ἑλλησπόντιου, φέροντα τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπορθμεύσατο. Ταῦτα δὲ τοδεύτερον ἀπίκετο, προέχων μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ σφέας κατήσειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὡς δορυαλώτου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς χώρης, καὶ ἐούσης ὑπ' ἑωυτῷ. Ἵστιέων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μυρηχίδεω ἐς Σαλαμῖνα. Ὁ δ', ἀπικόμενος ὅτι τάχιστα τῇ βουλῇ, ἔλεγε τὰ περὶ Μαρδονίου. τῶν δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὡς ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δέκεσθαι τοὺς λόγους τοὺς φέρει Μυρηχίδης προσφέρων, ἔξενείκαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε οἱ καὶ ταῦτα
325 ἐδόκησε. Ἀθηναῖοι δέ, αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἵ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες, Λυκίδεα κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μυρηχίδεω, ἀπέπεμψαν ἀσινέα. γινομένου δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδεα, πυνθάνονται τῶν Ἀθηναίων αἱ γυναῖκες τὸ γινόμενον. ἀλλαχόθεν δὴ γυνὴ γυναικὶ, καὶ πρὸς ἀκοῦσα, ὅτι τῷ Λυκίδεω οἰκίην ἦεσαν αὐτοχειρίῃ λεύσοντες καὶ τὸν μὲν ἔλυσαν αὐτὸν τὸν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα. Ἐς δὲ τὸν Σαλαμῖνα διέβησαν Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν προσεδέχοντο τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἥξειν πιμφρήσοντα σφι, οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερά τε καὶ σχολαίτερα ἐποίεον, ὁ δὲ βάρβαρος καὶ δὴ ἐς τὴν Βοιωτίην ἐλέγετο ἀπῖχθαι), οὕτω δὴ ἐξεκομίσαντό τε πρῶτα, καὶ αὖτοι διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα. ἐς Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν, μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι προεῖδον ἐσβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἰόντας ἐς τὴν Βοιωτίην· ἅμα δὲ, ὑπομιμνήσκοντες ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλεῦσι δώσειν· προεῖπόν τε ὅτι εἰ μὴ ἀμυνοῦσι Ἀθηναίοισι, ὡς καὶ αὖτοί τινα ἀλεωρὴν εὑρήσονται. οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὥρταζόν τε τὸν τότε χρόνον, καὶ σφι ἦν Ὑακίνθια· καὶ πλείστου δὴ ἄγουσι τὰ τοῦ θεοῦ πρόσωθεν. ἅμα δὲ τεῖχος σφι ἦν τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐπείχεον, καὶ ἤδη ἐπάλξεις εἶλκυσάνε. Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀθηναίων, ἅμα ἀγόμενοι ἔκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιέων,

plerosque eorum in classe ad Salaminē esse audiret, vrbem cepit desertam, decimo mense quàm fuerat ab ipso rege capta. Eo postquam venit, mittit ad IV Salaminem Murichidem quendā Hellespontium, cum eisdem mandatis quæ Alexander Macedo pertulisset. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non benevolo erga ipsum animo esse Athenienses, sed sperans contumaciam deposituros, tanquam subacta omni Attica regione, & sub ipsius imperio posita. hac de causa Murichidem misit in Salaminem. Is vbi in senatum V venit, Mardonii mandata exposuit. è senatoribus Lycidas sententiam dixit, Satius videri sibi esse vt ea quæ Murichides apud senatum diceret, ipsi admittentes ad populum referrent. Hæc ille dicebat siue quod pecuniam à Mardonio accepisset, siue quod id sibi probaretur. Quod simulatque audiere Athenienses, tam ii qui ex concilio quam qui extra concilium erant, indigne ferentes, Lycidam circumsteterunt, lapidibusque interemerunt: Hellespontium vero Murichidem dimiserunt illæsum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod gestum erat, Athenienſium vxores, alia aliam exhortantes atque prehendentes, vltro domū Lycidæ adiere, hominisque vxorem ac liberos lapidauerunt. Hunc autem VI in modum Athenienses in Salaminem transierunt: Quandiu ipsi copias è Peloponneso venturas sibi auxilio expectabant, tandiu hostes in Attica habuere statiua: at vbi & socii tardius segniusque agunt, & Mardonius aduentans iam esse in Bœotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipsi in Salaminem traiecerunt, nuncioſq; in Lacedæmonem miserunt conquestum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent barbarū esse Atticam ingressum, neq; cum ipsis ei in Bœotiam occurrisset: tum admonitū eorum quæ sibi, si ad eum deficere vellent, Mardonius spopondisset: tū prædictū, nisi præsidio ipsis essent, se aliquod per semet remedium inuenturos. Agebant per id tēpus Lacedæmonii solennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ festa dei celebrare plurimi faciebant. ad hæc murum sibi in Isthmo extruebant, qui iam pinnas acceperat. Ad hos VII posteaquam nuncii Athenienſiū Lacedæmonem venerunt, ducentes secum Megarensium ac Platæensium legatos,

ephoris

ephoris addita, ita loquuti sunt, Athenienses ad hæc nos referenda miserunt, regem Medorum cum nostram nobis regionem reddere velle, tum societatem nobiscum æquis condicionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbitrio optauerimus: nos tamen pudore Græci numinis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, sed recusare, quamuis iniuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etsi non ignoremus conducibilius esse nobis societatem inire cum Persa, quam bellum gerere, tamen sponte nostra societatem non inibimus. Et hæc quidem nostra sunt quę in Græcos præstamus officia. At vos, qui tunc in omnem merum deueneratis ne paciscerem cum Persa, posteaquam compertam habuistis sententiam nostram, nequaquā prodendi Græciam, & murum quem in Isthmo inædificabatis absoluistis, nullā habetis Atheniensiū rationē: & quum conueneritis nobiscum de occurrendo Persæ ad Bœotiam, desertores extitistis, pro nihilo ducentes barbarum Atticam esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens vsque succensent quod non estis officio functi quod superest, vt primo quoque tempore nobiscum copias mittatis iubent: quo barbarum in Attica (quoniam in Bœotia defecimus) excipiamus nostra in terra vbi campus Thriasius appositissimus erit ad dimicandum. Hæc vbi accepere ephori, responsum in diem posterū distulerunt, postero die in alterū: idq; in decem dies fecerūt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus vniuersi Peloponnenses magno studio incumbentes, Isthmum muro intercluserē, ad finemq; perduxere. Non ausim dicere hāc fuisse caussam cur isti tantopere soliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorū partes sequerentur: nunc autē nihil aliud curarent quam vt sibi Isthmus inædificaretur, putantes non amplius se quicquam Atheniensibus indigere. At sub aduentū Alexandri in Atticam, muro quē extruebāt nondū perfecto, Persas vehemēter extimescebant. Tandē &

ἔλεγον πρὸς ἐπιλθόντες ὅτι πρὸς ἐφόρους, Ἔπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν βασιλεὺς Μήδων, τῦτο μὲν, τὴν χώρην ἀποδίδοι· τῦτο δὲ, συμμάχους ἐθέλει ἐπ' ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι, αἱρῦ τε δόλου καὶ ἀπάτης. ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώρην προσκτᾶσθαι πρὸς τῇ ἡμετέρῃ δίδωσι, τὴν αἱ κέν οἱ ἑλώμεθα. ἡμεῖς δὲ, Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες, καὶ τὴν Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ προησόμεθα, ἀλλὰ πάντα τε ἀπιστήσαντες, καὶ τῶν ἀπολειπόμενοι τὸν Ἕλληνα καὶ καταπροδιδόμενοι· ὑπισχνεῦντό τε ὅτι καρδαλεώτερον ἔσοιτο ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ πολεμίους· οὐ μὴν οὐδὲ ὁμολογήσαντες ἐκύρησαν. καὶ ὃ μὲν ἡμέτερον οὕτω ἀκίβδηλον ἐὸν νέμεται· ὅτι πρὸς Ἕλληνας· ὑμεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε ἔζεμψητε ὃ ἡμέτερον φέρτημα σοφίης, ὅτι οὐδαμοῖς προδόσομεν τὸν Ἕλληνα, καὶ ὅτι τεῖχος ὑμεῖν ἦεν τῦ Ἰσθμοῦ ἐλαυνόμενοι· σύτελές ἐστι, καὶ μὴ λόγον οὐδένα τῷ Ἀθηναίων ποιέεσθαι· ταῦτα ἡμῖν τε ἐστὶ ὅτι ἀπεκρίναντο τοῖσι Βοιωτίην, προεδεδώκατε, ἀλλ' εἰδότες τε ἐσβαλοίατε ἐς τὴν Ἀττικὴν ὁι βάρβαροι. ἐς μὲν νῦν ὃ τι φρονέουσι Ἀθηναῖοι ὑμῖν μέλει οὐδέν· οὐ γὰρ ἐπαινέσατε ἐπιτηδέως. νῦν δὲ ὅτι τοῖχος ὑμῖν ἐστὶ ἅμα ἡμῖν ἐκπέμπειν ὑμέας ἐπαμῦναι, ὡς αὐτοὶ βαρβάροισι δεξόμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐστὶ γὰρ ἡμέτερον πεδίον τὸ τῆς Βοιωτίης, τῦς γε ἡμετέρους ὑπιππεύσιμον τὸ ἐστὶ μαχέσασθαι ὁ Θριάσιος πεδίον. Ὡς δὲ ἄρα ἤκυσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀπεβάλλοντο ἐς τὴν ὑστεραίην ἐκκρίνασθαι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἐς τὴν ἑτέρην. τῦτο δὲ καὶ ὑπὲρ δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην διαβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ὁι Ἰσθμοὶ ἐτείχεον, πανσυδὶὴ ἔχοντες πολλὴν πᾶσι Πελοποννήσιοι· καὶ σφι ἦν ἕτοιμος τεῖχος. οὐδὲ ἔχω εἰπεῖν ὃ αἴτιον, διότι ἀπικομένου τοῦ Ἀλεξάνδρου τῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὧρμηντο ἐποιήσαντο ὀλιγωρίην, ἄλλο τι ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐπετείχιστο· καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ὅτι δεῖσθαι οὐδέν, ὅτε γε ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττικὴν, ὕκα ἀπετετείχιστο· ἐργαζόντων δὲ μεγάλως καὶ δεισάντων τὸν Πέρσας. Τέλος δὲ, ὁ τε

1 Ionis Græci, 2 Bœotia frustrati sumus. *id est, spe excidimus cum hoste in Bœotia.* 3 Cur autem ætate quidem, quū Alexander venit Athenas, tam anxie obstiterint quominus Athenienses Medorum partes sequerentur, tum vero nihil de hac re soliciti fuerint, huius rei caussam aliam adferre non possum quam quod murum Isthmi extruxerant, seque iam Atheniensium opera nil opus habere existimabant: at quum Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, sed opus hoc promouebant, Persas vehementer extimescentes. Tandem vero & respons. &c. *Valla imposuit notabilium ἀπό τε quod ignouit cum proximo præcedentibus verbis, quum ad τὸ ἄῤῥωστον ferantur, hoc modo, οἱ δὲ ἔχω ἀπὸ τοῦ ἄῤῥωστον ἀπό τε ὅτι ἐφ.*

Ξωοκρίσιος ἡ ἔξοδος τῶν Σπαρτιητέων ἐγίνετο·
ἔδοξε τοῖσδε τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης καταφάσι-
326 ος μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεος οἰώμαπι, ἀνὴρ Τεγε-
ήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων,
τοῖσι ἐφόροισι ἔνα ἕπυθετο πρώτα λόγον ὅτι μὴ οἱ Ἀ-
θηναῖοι ἔλεγον· ἀκούσας δὲ τοῦτο ὁ Χίλεος, ἔλεγε,
Ἆρα δὴ καὶ δεῦρο ἔχει, ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναῖ-
οι ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τοῖσι δὲ βαρβάρῳ συμ-
μάχων, καὶ ὥρα τείχεος ἀμφὶ τὸν Ἰσθμὸν ἐληλαμέ-
νου κρατερῷ, μεγάλαι χλιηνάδες ἀνάπυστοι ἔσ-
ονται τοῖσι Πελοποννησίοισι ἐς τὴν Πέρσην. Ἀλλ' ἔσακουσατε πρίν
τι δεῦρο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέ-
ρειν. Ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δὲ, ὡς φρε-
νὶ λακωνίτῃ δόντες τὸν λόγον, αὐτίκα φᾶσαντες οὐδὲν τοῖσι
ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπὸ τῶν πολίων, νυκτὸς
ἐπ' ὀκτὼ πέμποισι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων, καὶ
ἑπτὰ τοῖσι ἕκαστοι παῖδας τοὺς εἵλωτας, Παυσανίῃ
τῷ Κλεομβρότου ὑπαξομένους ἀγαγεῖν. ἐγένετο μὲν
ἡ ἡγεμονίη Γλεύκωνος τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁμῶς, ἦν
ἔτι παῖς, ὁ δὲ, τοῦ ὑπὸ ξεστός τε ἦν αἰεὶ φίλος. Κλεόμ-
βροτος γὰρ ὁ Παυσανίεω μὲν πατὴρ, Ἀναξανδρίδεω
δὲ παῖς, οὐκέτι ἐβίου, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ
Ἰσθμοῦ τὸν στρατὸν τὸ τεῖχος διέμησαν, μετὰ
ταῦτα οὐ πολλοῖσι χρόνοισι μετὰ βίου ἀπέθανε. ἀπή-
γαγε δὲ τὸν στρατὸν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ
ὧδε· δυομένῳ οἱ ὑπὸ τῷ Πέρσῃ, ὁ ἥλιος ἀ-
φανὴς ἦν ἐν τῷ οὐρανῷ. τοῦτο σαφέως ἰδὼν ἐὼν τῷ
Παυσανίῃ Εὐρυανάκτῃ τῷ Δωρέος, ἀνδρὶ οἰκίης
ἐούσης τῆς αὐτῆς. οἱ μὲν δὴ σφι Παυσανίῃ ἐξελαύ-
νουσαν ἔξω Σπάρτης. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρη ἐ-
γεγόνεε, οὐδὲν εἰδότες περὶ τῆς ὁδοῦ, ἐπῆλθον ὅτι
τοῖσι ἐφόροισι, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι
καὶ αὐτοὶ ὅτι τῆς ἑωυτῶν ἕκαστος· ἐπελθόντες δὲ, ἔ-
λεγον τάδε, Ὑμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τῆσδε
μένοντες, ὑακινθιάζετε καὶ παίζετε, κατα-
φρονέοντες τῶν συμμάχων· Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἀ-
δικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χωρίου τινὸς συμμάχων, κα-
ταλύσουσι τὴν τῶν Περσέων οὕτω ἔχως αὐδιωστί. κα-
ταλυσάμενοι δὲ, ἦλθε γὰρ δὴ ὅπισω συμμάχοισι βα-
σιλεὺς γινόμενοι, συστρατεύσονται ὅτι τάχιστα οἱ ἐκεῖ-
σε ἡγησόμενοι ὑμέας ἢ ὅκῃ τινὲς μάλιστα αὐ-
τοὶ ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ σκοπέωσι. Ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέ-
λων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὄρκῳ, ἢ δὴ δοκέει εἶναι ἐν Ὀ-
ρεστείῳ τείχεα ὅτι τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ ἐκάλεον
τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ, ὡς οὐκ εἰδότες, ἐπυνθάνοντο ὅ
τι λεγόμενον· ἐπιεζόμενοι δὲ, ὀξέμαθον πάνυ τὸ ἐόν. ὥσ-
τε ἐν θωύματι γενόμενοι, ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην

resonsum & exitus Spartiatarum fuit huiusmodi: Pridie quàm iam vltimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hospites potentiæ, quum audisset ab ephoris omnia quæ Atheniensses dixissent, his verbis eos alloquutus est, Ita se habet, viri ephori: si Athenienses non sentiunt nobiscum, sed cum barbaro, qui amuis valido muro sit Isthmus inædificatus, tamē magnæ fores patefactæ sunt barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos audiatis quam aliquid decernant quod cladē Græciæ adferat, Hoc Chileus consilium dedit. quod in animum admittentes ephori, confestim nihil colloquuti cum nunciis qui à ciuitatibus venerāt, quinque millia Spartiatarum quum adhuc nox esset[1] dimiserunt, præposito eis Pausania Cleombroti filio. Quæ præfectura erat quidem Plistarchi Leonida geniti: sed quum is puer esset, Pausanias præfectus est, qui eius patruelis erat & idem tutor. nam Cleombrotus Anaxandridæ filius, patēr Pausaniæ, iam non supererat, non diu pòst quàm copias quæ murum extruebant in Isthmo, reduxerat, vita functus. Reduxerat autem ab Isthmo copias Cleombrotus ob eam caussam quòd sibi inter sacrificandum aduersus Persam sol in cęlo obscuratus esset. Elegit autem Pausanias sibi collegam Euryanactem Doris filium, suum gentilem. His copiis è Sparta cum Pausania profectis, nuncii de illarum profectione ignari, vbi dies illuxit, ephoros adeunt, habentes in animo abire in suam quique ciuitatem. Vbi adierunt, ita verba fecere, Vos quidem Lacedæmonii desidentes hic Hyacinthia agitis, ac luditis, sociis proditis: Athenienses vero, vt à vobis læsi, & ob penuriam sociorum, ita vt poterunt cum Persa transigent. Soluta autem societate vobiscum, palam est nos, quum regis fuerimus socii, militiæ comites futuros in quamcunque regionem nos illi educent. Inde vos discetis quidnam vobis ex ea re sit euenturum. Hæc loquutis nunciis Ephori iureiurādo interposito dixere suas se copias putare in Orestio esse, tendentes aduersū peregrinos. Peregrinos enim barbaros appellabant. Hoc illis non intelligentes, quid diceretur scisciabantur. Scisciati, & rem omnē edocti, atq; stupefacti, quamcelerrime abiere

1 Emiserunt, septenis helotibus circa vnumquemque collocatis. Quæ verba à Valla hic omissa, repetuntur infra cap. 29

ad illos

ad illos insequendos, & cum iis quinq; millia finitimorum Lacedæmoniorum
XII delecta. His Isthmum versus ire maturantibus, Argiui, vbi primum audiere copias è Sparta cum Pausania profectas, præconem, quem optimum è diurnis cursoribus inuenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium: qui videlicet antea receperant se futuros impedimento quominus Spartiata egrederetur. Præco vbi Athenas peruenit, Mardoni, inquit, miserunt me Argiui nunciatum tibi iuuentutem è Lacedæmone esse progressam, seq; ne illa progrederetur præstare nequisse. Ad hæc tu bonum consilium adhibe. Hoc ille loquutus, retro
XIII abscessit. Quo audito Mardonius iam non fidebat amplius perstare in Attica: vbi ideo hactenus immoratus fuerat quod audire cuperet ac scire quid ab Athenien sibus ageretur, neque populans neque lædens Atticum agrum, assidue sperans fore vt secum illi paciscerentur. Quod vbi desperauit, re comperta, priusquam Pausanias cum copiis Isthmum egrederetur, subduxit exercitũ, incensis Athenis, & siquid aut murorum aut ædium priuatarum sacrarumq; extabat, eo omni diruto atq; obruto. Ideo autem excedendum sibi putauit, quod neque adequitabilis esset Attica regio, neque, si ipse male pugnasset, euadi poterat nisi per angustias, vbi à paucis trãsitu prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas, tum ciuitatẽ amicam, tum
XIV regionem equitibus opportunã. Profecto illinc Mardonio & iam iter facienti perfertur nuncius properans, aliũ exercitũ mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito consultabat siquo pacto hos primum posset excipere. Itaque conuersum exercitum ducebat Megara, præmisso equitatu qui omnem oram Megaridẽ incursaret. Huc vsq; Europæ ad solem occidentem versus longissime processit hæc Persica ex-
XV peditio. ¶ Post hæc nuncius ad Mardonium venit, Græcos in Isthmo coactos esse: atque ita retrocessit per Deceleam. Magistratus enim Thebani accolas Asopiorũ accersierant, qui Mardoniũ in Sphendaleas & illinc in Tanagrã duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctẽ moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolon trãsuersis tramitibus peruenit. Ibi Thebanorum rura, tametsi Medicas partes fouentiũ, vastauit: nõ illorũ odio, sed ingẽti necessitate

διώκοντες. σπεύδεσφι, τῶν περιοίκων Λακεδαιμονίων λοχάδες πεντακισχίλιοι ὁπλῖται τοῦδε τοῦτο ἐποίεον. Οἱ μὲν δὴ ἐς ὄν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο· Ἀργεῖοι δὲ, ἐπεί τε πάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Παυσανίεω ἐξελαυνομένους ὑπὸ Σπαρτιητέων, πέμπουσι κήρυκα, τῶν ἡμεροδρόμων δώδεκα ὄντα ἄριστον, ἐς τὴν Ἀττικὴν, πρόφασιν μὲν Μαρδονίῳ ὑποδοξάζειν ὡς σχήσειν ὄν Σπαρτιήτην μὴ ἐξιέναι. ὡς ἐπεί τε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε, Μαρδόνιε, ἔπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσοντά τοι ὅ- "
π ὑπὸ Λακεδαίμονος ἐξελήλυθε ἡ νεότης, καὶ ὡς οὐ "
δυνατοί σε αὐτῶν ἔχειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. "
πρὸς ταῦτα τύχας εὖ βουλεύεσθαι. ὁ μὲν "
δὴ, εἴσας ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. Μαρδόνιος δὲ οὐδαμῶς ἔτι προθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν πυθέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι ὅ τι παρ' Ἀθηναίων, ὀχθιόντι ποιήσουσι· καὶ οὔτε ἐπήμυνε οὔτε ἐσίνετο χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων ἔτι πρὸς τοῦ κρείσσονος ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος ὅτι πρώϊα λέγοιεν, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Παυσανίεω ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑποδεξεχώρεε· ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ τι που ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων, ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας, ὤιχετο· τούτων δὲ εἵνεκα· ὅπως μήτε ἱππασίμη ἡ χώρη ἔσται ἡ Ἀττικὴ, εἴτε νικῷτο συμβαλών, ἀπαλλαξις οὐκ ἔσται, ὅτι μὴ κατὰ στεινόν· ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀμύνεσθαι πολλοῖσι ἴσχειν. ἐβεβούλευτο ὦν, ἐπεὰν χωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν 327
χρὸς πόλι τε φιλίῃ, καὶ χώρῃ ἱππασίμῃ. Μαρ- χ ἱππασίμῳ.
δόνιος μὲν δὴ οὕτω ὑποδεξεχώρεε. ἔδοξε δὲ τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη περὶ θερμοὺς, ἄλλως στρατιὴν ἥκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. συθέως δὲ ταῦτα, ἐβουλεύετο, θέλων, εἰκὼς εὖ εἶναι τοῖσι περὶ τὸν ἔλαι. ὑποστρέψας δὲ τὸ στρατιὴν ἦγε ὅπῃ τὰ Μέγαρα· ἡ δ' ἵππος προελθοῦσα κατὰ πάντα χώρον τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἐκάστοτε τῆς Εὐρώπης ὁ πρὸς ἡλίου δύοντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦκε ἀγγελίη ὡς ἀλέες εἶεν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. ὕστατα δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο ἐκ Δεκελείης. οἱ γὰρ Βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσωπίων. οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Τάναγραν. ἐν Τανάγρῃ δὲ νύκτα ἐαυλισάμενος, καὶ προϊὼν τῇ ὑστεραίῃ ἐς Κάλον, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων, καὶ τῶν μὴ ἐθελόντων, ἔκειρε τοὺς χώρους, ὅπῃ κῦδος αὐτέων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης

ἐχόμενος· βουλόμενος ἑρυμά τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, ἢ ἐὼν συμβαλέσθαι οἱ μὴ ἐκβαίνειν ὀχεῖον πρὸς φυγήν, χρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθρείων τῇδε ἐπὶ Τσιάς. κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τελαγέα ἐόντα. ἐν μέντοι τῷ γε τείχεος τοσοῦτον ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς ὅτι δέκα σταδίους μάλιστα κατὰ μέτωπον ἕκαστον. ἐχόντων δὲ δὴ πάντων τοῦτον τὸν τῶν βαρβάρων, Ἀτταγῖνος ὁ Φρυνώνεος, ἀνὴρ Θηβαῖος, τὸν δεῖπνον παρασκευασάμενος μεγάλως, ἐκάλεε ὅτι ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ τοὺς κορυφαίους Περσέων τοὺς λογιμωτάτους καλεόμενος ἔλθοι ἐπὶ δεῖπνον. ἀτὰρ δὲ δεῖπνον παρασκευάσαντος ἐν Θήβῃσι. Τάδε ἤδη τὰ ὕστερα ἤκουσα Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος καλεῦσθαι μὲν καὶ αὐτὸς ὑπ' Ἀτταγίνου ὅτι δεῖπνον τοῦτο· καλεῦσθαι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφέων ἅμα χωρὶς ἑκάστους κλίνας, μετὰ Περσέων τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστῃ. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἔσαν, σπενδόντων, τὸν Πέρσην τὸν ὁμοκλινέα, Ἕλλάδα γλῶσσαν ἱέντα, εἰρέσθαι αὐτὸν ὁπόθεν εἴη, αὐτὸς δὲ ἀποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομένιος. τὸν δὲ εἰπεῖν, Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τε μοι καὶ ὁμοσπόνδους ἐγένεο, μεμνῶ σεο ἐν τοῖσι μάλιστα τῶν ἐμοῦ κατελιπεσθαι θέλω· ἵνα καὶ σεωυτῷ προφρόνως αὐτὸς περὶ τούτου βουλεύεσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς δαινυμένους Πέρσας, καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ὅτι τῷ ποταμῷ τῷ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάντων ὄψεαι, ὀλίγους τινὰς χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγινομένους. Ταῦτα ἅμα τε τὸν Πέρσην λέγειν, καὶ μιλίην πολλὰ τὸν δακρύων. ἀυτὸς δὲ θωυμάσας τὸν λόγον, εἰπεῖν πρὸς αὐτόν, Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεὼν ἐστὶ λέγειν, καὶ οἷσι μετ' ἐκεῖνον τὰ ἄριστα ἔδοσι Περσέων. Ὃν δὲ μὴ ταῦτα εἰπεῖν, Ξεῖνε, ὅ, τι δὴ γνώσεαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι καὶ ἀθέμιτον. οὐδεὶς γὰρ πρὸς λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδείς. ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ὅτι ἀναγκαίως ἐπόμεθα ἀναγκαίη ἐπεδεδήμηκε. ἐχθίστη δὲ ὁδὸς ἐστὶ τῶν τὸ ἀληθέα τοῖσι αὐτῇ, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν. ταῦτα μὲν δὴ Ὀρχομενίου Θερσάνδρου ἤκουον· καὶ τάδε πρὸς τούτοισι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγει ταῦτα πρὸς ἀδελφεὸν τὸν ἑωυτοῦ ἕτερον ἢ ἡμέας ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν δὴ ἄλλοι παρεῖχοντο ἀπόπτους στρατιὴν, καὶ συνεστέβαλον ἐς Ἀθήνας, ὡς ἐπ' ἐμὲ δίζοντο Ἕλλήνων τὴν αὐτὴν οἰκημένων·

adactus: quod vellet cum castra communire, tum, si sibi in acie nõ cederet ex sententia, effugium comparare. Exportexit autẽ castra sua ab Erythreis, secundum Hysias, Platæensi tenus agro, iuxta flumen Asopum: muro communiens, sed non pro magnitudine castrorũ, verum per singulas frontes dena stadia habente. Hoc in opere barbaris occupatis Attraginus Phrynonis filius vir Thebanus conuiuio magnifice apparato Mardonium ipsum & Persarum honoratissimos quinquaginta inuitauit. fiebat autem cœna Thebis. inuitati illi hominem sunt sequuti. Cetera quæ referam, ex Thersandro accepi, viro quidẽ Orchomenio, sed Orchomeni inter primos honesto: qui se quoque aiebat ad hanc cœnã ab Attagino inuitatũ cum quinquaginta Thebanis: nec vtrosque seorsum discubuisse, sed[1] in singulis lectis alternos Persam & Thebanum. Secundum cœnam quum potioni daretur opera, Persam qui eodem toro recumbebat, Græce ipsum interrogasse cuias esset: se vero respondisse Orchomenium esse: tum illum dixisse, Quoniam tu mihi mensæ consors & libaminũ effectus es, volo tibi relinquere sententiæ meæ monumentũ, vt ipse quoq; præscius huius rei, queas tibi consulere. Cernis hos Persas in conuiuium acceptos, & copias quæ ad flumen in castris relictæ sunt? horum omnium paruo post tempore pauculos cernes superstites. Et inter dicendum multas lacrymas Persam effudisse. Admiratumq; se eam orationem, ad illum dixisse, Nonne hæc Mardonio expedit dicere, & iis Persis qui secundum eum in honore sunt? Et illum subiecisse, Hospes, quicquid ex deo fieri oportet, id homini ineuitabile est. nam ne credibilia quidem dicentibus credere quisquam vult. Atq; hæc permulti Persarum quum sciamus, tamen Mardonium sequimur illigati necessitate. Est autem hoc in hominibus acerbissimum, Eum qui multũ sapit,[2] minime potentẽ esse. Hæc ego ex Orchomenio Thersãdro audiebã, atq; adeo ipsũ hæc statim aliis enarrasse priusquã prœlium ad Platæas factũ est. Porro Mardonio in Bœotia statiua habenti, præbuerunt copias ceteri circà Græci, qui cum Medis sentiebant,[3] & ad Athenas congregati sunt,

1 In sing. lectis binos, Pers. 2 Nihil in potestate habere. *Id est, Eum qui sapientia magna præditus sit, vel, prudentia, non habere res vllas in potestate, sed cogi ad res eas à quibus alioqui eum sua prudentia deberreret. Alium sensum ex tempore elicere ex hoc loco non potui.* 3 Et vna cum eo aduersus Athenas mouerunt, &c.

præter

pręter Phocenſes. nam & iſti vehementer partibus Medorum ſtudebant, non tamen voluntarii, ſed coacti. Sed iidem non multis poſt diebus quam Thebas itum eſt, & ipſi aduenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares ſpectatiſſimo. Eos Mardonius, vbi Thebas peruenere, miſſis equitibus iuſſit ſeortum in campo ſubſidere: quod quũ feciſſent, protinus adfuit vniuerſus equitatus. Vnde poſtea rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant, pertinaſit, Phocenſes ab equitatu iaculis cõfoſſum iri. quinetiam per ipſos Phocenſes idem diuulgatum eſt. quos tunc dux ſuus Harmocydes his verbis adhortabatur, O Phocenſes, palam eſt hos homines certæ nos neci deſtinaſſe, accuſatos (vt opinor) à Theſſalis. Quare vnumquenque veſtrũm oportet egregium virum eſſe, potius quam dedentes nos fœdiſſima morte trucidari. Ipſi quoq; intelligant ſe barbaros eſſe inter Græcos, quibus mortem intulerunt. His ſuos Harmocydes hortabatur. Quos vbi cõcluſere equites, inuehebantur tanquam ad eos occidendos, telis intentis, veluti emiſſuri: nonnullique emiſerunt. Phocenſes ex aduerſo ſtantes facto orbe quoquo verſus quum ſeſe opponerent, ibi equites digreſſi retro abiere. [2] Incertum an ad hos interficiendos rogatu Theſſalorum ierint equites: & poſtea quam animaduerterunt eos ad defendendũ ſe conuertere, veriti ne ipſi vulnerarẽtur, ita retro abſceſſerint, tanquã à Mardonio iuſſi: an experiri voluerint num quid iſti præſtantiæ haberent. Poſt abſceſſum autẽ equitatus, miſſo ad eos præcone, Mardonius ita inquit, Bono eſtote Phocenſes animo: viros enim ſtrenuos vos eſſe dediſtis ſpecimen, nõ tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. non enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ circa Phocenſes ſunt geſta. ¶ Lacedæmonii vbi ad Iſthmum venere, illic caſtra communiere. quod quum audirent ceteri Peloponnenſes, vtiq; ii quibus meliora cordi erant, cernerentque Spartiatas egredi volentes, indignum ſe putauerunt à Lacedęmoniis ſe in exeundo ſuperari. itaque quum pulchre litatum eſſet, cuncti ex Iſthmo profecti ſunt & in Eleuſinem peruenerunt: vbi quum pulchra etiam fuiſſent exta, ire perrexerunt.

μωῶοι ὄ Φωκέες οὐ στωεσέβαλον. ἐμὴ δίζοι γὰρ μεγάλως ἢ ὅτοι, οὐκ ἐόντες, ἀλλ' ἐπ' ἀνδρηίῃσι. ἡμέρησι δ' οὐ πολλῇσι μετὰ ταῦτα ἀπίξι τὲς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐτέων ὁπλῖται χίλιοι. ἦγε δ' αὐτὲς Ἀρμοκύδης, αἰνὴρ τῷ ἀρετῷ δοκιμώτατος. ἐπεὶ δ' ἀπίκεατο ἢ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκέλευσε σφέας ἀπ' ἑωυτῷ ἐς τὸ πεδίον ἱζεσθαι. ἐπεὶ δ' ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἵππος ἅπασα. μετὰ δὲ ταῦτα, διεξῆλθε μὲν ἀμφὶ τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν τὸ μετὰ Μήδων ἐόντος φήμη ὡς καταχρηίσει σφέας· διεξῆλθε δὲ καὶ αὐτέων Φωκέων τοῦτο τοῦτο. ἔνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἀρμοκύδης τάδε λέγων τοιάδε, Ὦ Φωκέες, σαφὲς ἦλθε γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι στρατοῦ θανάτῳ δώσειν, ἀμφαβολλομένους τοὺς Θεσσαλούς, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. ναὶ ὦν αἰδέομαι πολλὰ πρὸ ὑμέων χρεὼν ὑπεῖναι ἀγαθόν. χρέων γὰρ, πειρωμένους τι ἢ ἀμυνομένους τὴν λυτῆναι ὀνείδεα, ἢ παρέχοντας ἀμφοτέροισι αἰσχίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ μαθέτω τις αὐτέων ὅτι ἐόντες βάρβαροι ἐστὲ Ἕλλησι αἰδέεσθε φόνου ἔρραψαν. Οἱ μὲν ταῦτα τοιαῦτα ἐδόκεον. οἱ δ' ἵπποι, ἐπεὶ σφέας ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαινον ὡς ἀποκτενέοντες, ἢ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀποσόοντες· καί κου τις ἢ ἀπῆκε. ἢ οἱ αὐτίκα ἔστασαν, πρὸς τὴν συστρέψαντες ἑωυτές, ἢ πυκνώσαντες ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἱππόται ἐπ' ἔστρεφον, ἢ ἀπήλαινον ὀπίσω. ὡς δ' οὐκ ἔχω δὶ ἀτρεκέως εἰπεῖν οὔτε εἰ ἦλθε μὲν ἀποκτενέοντες τοὺς Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν· ἐπεὶ δ' ὥρων τοὺς ἀλέξησιν τεταγμένους, δείσαντες μὴ καὶ σφίσι ἔλθῃ τρῶμα, οὕτω δὴ ἀπήλασαν ὀπίσω· ὡς γὰρ σφι ἐπετέλεσε Μαρδόνιος οὔτ' εἰ αὐτέων πειρηθέων ἤθελησε εἴ τι ἀλκῆς μετέχουσι. ὡς δ' ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππόται, πέμψας Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Θαρσέετε ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἐόντες ἀγαθοί, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπυνθανόμην. ἢ νῦν προθύμως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον. ἐργασόμενοι γὰρ νικήσετε οὔτε ἐμέ, οὔτε βασιλῆα. τὰ μὲν Φωκέων μοῦνα ἐς τοσοῦτον ἐγένετο.

Λακεδαιμόνιοι δ', ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τοῖσι τὰ ἀμείνω ἐφαίνετο, οἱ δὲ ἢ ὀρέοντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίευν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. ὡς δὴ ὦν τῷ Ἰσθμῷ καλλιερησάντων τοῖσι ἱροῖσι ἐπορεύοντο πρῶτοι, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα· ποιησάντες δὲ καὶ ταῦτα ἱρά, ὡς σφι ἐκαλλιερέετο, τοῦτο ἐπορεύοντο·

1 Machinati ſunt, vel, moliti. 2 Affirmare quidem non poſſum an ſic.

Ἀθηναῖοι ἅμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγέντες δ' ἐν Ἐλευσῖνι. ὡς δὲ ἀπῆντο τῶν Βοιωτίης ἐς Ἐρυθρὰς, ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ὄντα τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδευομένους· φρασθέντες δὲ τοῦτο, αἰτέοντο τὸν ὑπαρχεύοντα τῆς Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οὐκ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τὴν ἵππαρχε Μασίστιος, ἐὼν δοκιμέων παρὰ Πέρσῃσι (τοὺς Ἕλληνες Μαρδόνιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαίην χρυσοχαλινόν τε, καὶ ἄλλως κεκοσμημένην πολλῷ. ἐνθαῦτα ὡς προσπίλασαι οἱ ἱππόται τοῖσι Ἕλλησι, προσέβαλλον καὶ τέλεα· προσβαλόντες δὲ, κακὰ μεγάλα εἰργάζοντο, καὶ γυναῖκας σφέας ἀπεκάλεον. Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον τεταχθέντες ἐπὶ ὀπτιμαχώτατον ἐν τῷ χωρίῳ πεδίον, καὶ προσοδος μάλιστα ταύτῃ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ προσβαλόντες ὦν τὴν ἵππον, οἱ Μεγαρέες πεζόμενοι ἔπεμπον δὴ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἐπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε, Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμῖς, ὦ ἄνδρες σύμμαχοι, ὀυναμοὶ εἰμὲν τὴν Περσέων ἵππον δέκεσθαι, μοῦνοι ἔχοντες στάσιν ταύτην ἐς τὴν ἔσπιμεν ἀρχήν· ἀπὸ τῆς ἐς τόδε λιπαρίης τε καὶ ἀρετῆς αἰτιόμεθα, καὶ ὅτι πεζόμενοι. νῦν τε, εἰ μή τινας ἄλλους πέμψετε ἀντὶ ἡμέων ἐκλείψοντας τὴν τάξιν, ἡμεῖς οὐκ ἐκλείψομεν τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγελε. Παυσανίης δὲ ἀπεπειρᾶτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ ταύτην ἀντὶ τῶν Μεγαρέων. ὑποβουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες, τοὺς ἐλοχήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι ἔσαν οἵ τε ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τὰς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δὲ σφέων ὀπτὶ χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγίνετο τῆς μάχης· προσβαλόντος τῆς ἵππου καὶ τέλεα, ὁ Μασίστιος προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλει τοξεύματι κατὰ τὸ πλευρὸν ἀλγήσας δὲ, ἵστα ὀρθὸς, καὶ ἀποσείεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέαλλον· οἱ δὲ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, καὶ ἐπειρῶντο ἀμυνόμενον κτείνοντες. ἐσεπεβάλλετο γὰρ οὗτος· εἶχε μὲν θώρηκα εἰπὸν χρύσεον λεπιδωτὸν, κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος, κιθῶνα φοινίκεον ἐπεδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα αὐτὸν, ἐποίεον οὐδέν. πρίν γε δή μαθών τις τὸ ποιεύμενον, παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμὸν ὕπτιον δὴ ἐπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. ταῦτα δὲ οὐκ ἐγίνωσκον ἄλλοι ἱππέες. ὅτι γὰρ

Quibus Athenienſes è Salamine tranſmittentes, in Eleuſine admixti ſunt. Iſti poſteaquam ad Erythras Bœotiæ venere, cognito barbaros ad Aſopum caſtra habere, inito de hac re conſilio, eregione tetenderunt ſub Cithæronis radicibus. In quos Mardonius, quod in cāpum non deſcenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Maſiſtius (à Græcis Maciſius dictus) vir apud Perſas inclytus, Niſæo equo inſidens, aureo freno & aliis inſignibus eximie ornato. Equites vbi promouere ad Græcos, per turmas egreſſi, multum detrimenti inferebant, feminas eos appellando. Erant forte Megarenſes ea parte collocati qua nulla alia magis oppugnari nullaque magis ab equis adiri poterat: hâc, impreſſione facta equitum, Megarenſes quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita, quum venit, verba fecit, Megarenſes aiunt, viri ſocii, Nos ſoli excipiendis hoſtibus impares ſumus, qui tenemus eandem in qua collocati ſumus à principio ſtationem: vbi hactenus tametſi ægre, tamen ſtrenue fortiterque reſiſtimus. nunc niſi alios nobis ſubſtituatis, ſcitote nos ab acie diſceſſuros. Hæc vbi præco renunciauit, Pauſanias experiri fecit Græcos, ſiqui alii vltro ad locum irent, vt Megarenſibus ſuccederent. Recuſantibus ceteris, Athenienſes ſuſcepere hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuere qui præomnibus Græcis ad Erythras caſtra habentibus inſtructi ſucceſſere, ſagittariis ſibi aſſumptis. qui quum aliquādiu pugnaſſent, hic fuit pugnæ exitus: Impreſſionem faciente per turmas equitatu, equus Maſiſtii, vt erat præ aliis eminens, ſagitta per latus ictus eſt: quo dolore in pedes erectus, Maſiſtium excuſſit. Collapſum confeſtim Athenienſes circumſiſtunt: equoque prehenſo, hominem ſeſe defenſantem interimunt, quum aliquandiu non potuiſſent. Ita enim erat armatus: ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum, deſuper phœniceum paludamentum. [1] Eius thoracem quum ferirent, non prius aliquid profecerunt quam quidā reanimaduerſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interiit. Hæc autem res latebat alios equites. non enim

1 Eius autem thoracem percutientes, nihil proficiebant: donec quidam re animaduerſa &c. Id eſt, Sed quidam tandem reanimadverſa &c.

eum aut ab equo cadentem viderant aut occumbentem. ac ne tum quidem quum se recipiebant, quod actum erat cognouere: sed postquam constitere, quia nemo ipsis imperabat, statim desiderauerunt ducem: cognitoque quod gestum erat, mutuo se adhortati, omnes in hostem equos admisere, vt mortuum
XXIII eriperent. Eos autem conspicati non iam turmatim sed vniuersos pariter irruere, ceterum exercitum inclamauerunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acre prœliū de cadauere. at vbi præsidio venere copiæ, non amplius perstitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, sed alios [1] super illū è suis amisere. Digressi illinc duo circiter stadia, consultãtes quid facto opus esset, decreuere sibi carentibus
XXIV præfecto eundum ad Mardonium. Vbi in castra rediere, ingens luctus cum omnem exercitum, tum vero Mardonium cepit, extincti Masistii, viri secundum Mardonium honoratissimi tam apud Persas quam apud regem: ita vt eiulatus eorum omnem Bœotiam peruaserit, & seipsos & equos & iumenta totonderint. Et barbari quidē suo more Ma-
XXV sistium defunctū honorabant. Græci autem, postquam equitatum inuadentium excepere, & exceptum repulere, multo sunt audaciores effecti, & ante omnia cadauer plaustro impositū per stationes circumtulerunt. erat autē spectaculo digna proceritatis ac formæ gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti relictis stationibus ad intuendū Masistium pergebant. Dehinc censuerunt ad Platæas descendendum, quod sibi Platæensis ager multo esset opportunior habendis castris quã Erythræus, cum propter alia, tum propter aquandi commoditatem. Vbi visum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Citharonis secundum Hysias in agrū Platæensem. Eo quum peruenere, stationes nationatim communierunt, proxime fontē Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per nō editos tumulos & locum planū.
XXVI ¶ Ibi in distinguendis nationibus magna sane altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, vtrosq; se dignos qui alterū cornu tenereńt arbitrantes: & sua

πεσόντα μὲν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου, οὔτε ἀποθνήσκοντα. ἀναχωρήσαντες δὲ γενομένης καὶ ὑστεροφθῆς, οὐκ ἔμαθον τὸ γενόμενον· ἐπεὶ δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπύθοντο, ὡς στρατηγὸς οὐδεὶς ἔτι ὁ πάντων. μαθόντες δὲ τὸ γεγονὸς, ἀλαλητὸν ποιησάμενοι, ἤλασαν τοῖς ἵπποις πάντες, ὡς αὐτὸν νεκρὸν αἱρεθείατο. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοῖς ἵπποις, ἀλλὰ πάντας, τῷ ἄλλῳ στρατιῷ ἐπεβόησαντο. ὁ δὲ ἱππάρχης ἅπας ἐπεβοήθει, ὡς τούτῳ μάχη ὀξεῖα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νυν μοῦνοι ἔσαν οἱ τεταχόσιοι, ἐσσοῦντό τε πολλὸν, καὶ οὐ νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἱππόται ἐπέμειναν, οὐδὲ σφι ὀξεχώρεε οὐ νεκρὸν αἱρεόμενοι, ἀλλὰ περὶ ἐκείνῳ ἄλλοι προσαπώλεσαν τῶν ἱππέων. ἀπιόντες δὲ ὅσον τε δύο στάδια, ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ποιέειν· ἐδόκεε δὲ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπελαύνειν πρὸς Μαρδόνιον. Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον· σφέας τε αὐλοῖσι κείρεσθαι, καὶ τοῖσι ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι, οἰμωγῇ τε χρέωμενοι ἀπλέτῳ. ἅπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίδα κατεῖχε ἠχώ, ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου πρός τε Περσέων καὶ βασιλέος. οἱ μὲν νυν βαρβαρικῷ τρόπῳ τὸν σφέτερον ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσαν, καὶ δοξάμενοι ὦσθαι, ἐθάρρησαν τε πολλῷ μᾶλλον· καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἅμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν, πρὸ τῆς τάξιος ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἔην ἀνὴρ ἄξιος, μεγάθεός τε εἶνεκα, καὶ κάλλεος. τῷ δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίεον, σκοπεύμενοι τὴν τάξιν, καὶ ἐφοίτων θηεύμενοι Μασίστιον. μετὰ δ', ἔδοξε σφι ὀπίσω καταβῆναι ἐς Πλαταιάς. ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν ὀπιτηδειότερος σφι ἢ ὅσπερ ἐπεστρατοπεδεύκεσαν ὁ Πλαταιϊκὸς τῆς Ἐρυθραίου, πάντα τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ δευτέρους. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, ἐς ὅπερ τὸν ἱρὸν τὸν Γαργαφίην, τὸν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐόντα, ἔδοξέ σφι χρεὼν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ ἅμα τε χθιζοῖς στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὴ τὰ ὅπλα, ἦισαν ἅμα τῇ ὑστερείῃ [2] τῆς Κιθαιρῶνος ἐς τὴν Πλαταιίδα χώρην. ἀπικόμενοι δὲ, ἐπάσσαντο κατ' ἔθνεα, πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης, καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, δι' ὄχθων τε καὶ ὑπωρέων, καὶ ἀπὸ δ' χωρίου. Ἐνθαῦτα δὴ τῇ διατάξι ἐγένετο λόγων τε χώρη.

[2] ὑστερείῃ τῆς Κιθαιρῶνος] ὑστερείης τῆς Κιθαιρῶνος

πολλῶν ὠθισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίευν δ' αὐτέων ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ τῷ αὐτοὶ

[1] Præter illum

facinora præclara tum recentia tum prisca referentes. Dicebant quidem his verbis Tegeatæ, Hoc nos semper digni honore è sociis omnibus habiti sumus, quotiescunq; à Peloponnensibus communiter in externas peregrinationes itum est, & proxime, & quondam, iam inde ex quo Heraclidę post mortē Eurysthei sunt conati in Peloponnesum redire. quo tempore hanc dignitatem assequuti sumus ob hanc rem gestam: Posteaquam cum Achæis & Ionibus, qui tunc Peloponnesum incolebant, nos auxiliarii in Isthmum profecti consedimus aduersus eos qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire vt vterque exercitus confligendo periclitaretur: sed vt aliis acquiescentibus, secum singulari certamine dimicaret is quem Peloponnenses iudicarent è suo exercitu præstantissimum. Accepta condicione Peloponnenses fœdus in hæc verba percusserunt, Si vinceret Hyllus Peloponnensium ducem, vt Heraclidæ in paterna reuerterentur: sin victus esset, retro Heraclidæ cederent, & exercitū abducerent, neve per annos centum de redeundo in Peloponnesum agitarent. Ab omnibus sociis ad eam rem voluntarius electus est dux atque idem rex noster Echemus Aeropi filius, Phegei nepos, qui singulari congressus certamine Hyllum interemit. Ex quo facto nos cum alia decora inter Peloponnenses assequuti sumus, quæ adhuc obtinemus, tum hoc, vt alteri cornu præessemus quoties communiter itur in expeditionem. Et vobis quidē Lacedæmonii non aduersamur, sed optionem cedimus vtri cornu præesse malitis: alteri vero cornu vt præsimus nobis vendicamus, quemadmodū vsque fecimus ad hoc tempus. Etiam vero citra hoc factū quod narrauimus, Athenensibus sumus digniores qui hāc dignitatē obtineamus: quippe qui prospere & multa vobiscum viri Spartiatæ certamina decertauimus, & multa cum aliis. Quo fit vt æquius sit nos alterum cornu tenere quam Athenienses: à quibus nō tales gestæ res sunt quales nobis, neq; recentes neque vetustæ. Hæc Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum respondere Athenienses, Etsi scimus has copias pugnandi cum barbaro non altercandi gratia esse contractas, tamen quoniam Tegeata referre constituit præclara facinora tum vetusta tum noua, quæ per omne tempus vtrique fecerunt, necesse

χαινὰ καὶ παλαιὰ τῶν Ἀφεϱαίων ἔϱγα. τοῦτο μὲν,
„ οἱ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε, Ἡμεῖς αἰεί κοτε ἀξιώ-
„ μεθα ταύτης τῆς χάϱιος ὑπὸ τῶν συμμάχων ἀ-
„ πάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννη-
„ σίοισι καὶ ὁ παλαιὸν καὶ ὁ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χϱό-
330 „ νου ἐπεὶ Ἡϱακλείδαι ἐπειϱῶντο μετὰ τὸν Εὐϱυσθέ-
„ α θάνατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε δὴ-
„ ϱίσμεθα τοῦτο, ἀϱχὰ τοιῆνδε πϱοσλαβόντες, ἐπεὶ μετ' Ἀ-
„ χαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἐόντων ἐν Πελοποννήσῳ,
„ ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἱζόμεθα αὐτόθι τοῖ-
„ σι κατοπτῆϱ. τότε ὦν λόγος Ὕλλον ἀγοϱεύσασθαι,
„ ὡς χϱεὼν εἴη τὸν μὲν ϛϱατὸν τῷ ϛϱατῷ μὴ διακι-
„ νδυνεύειν συμβαλόντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννη-
„ σίου ϛϱατοπέδου, τὸν ἂν σφέων αὐτέων κϱίνωσι εἶ-
„ ναι ἄϱιϛον, τοῦτον οἱ μουνομαχῆσαι ὅτι ἀϱιϛεύσει
„ νοισι. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα ποιη-
„ τέα, καὶ ἔταμον ὅϱκιον ὅτι λόγῳ τοιῷδε· ἢν μὲν
„ Ὕλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατιέ-
„ ναι Ἡϱακλείδας ὅτι τὰ πατϱῷα· ἢν δὲ νικηθῇ,
„ τὰ ἔμπαλιν Ἡϱακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ
„ ἀπάγειν τὸν ϛϱατὸν· ἑκατόν τε ἐτέων μὴ ζη-
„ τῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. ταῦτα ἐκϱίθη τε
„ ὑπὸ πάντων συμμάχων ἐθελοντὴς Ἔχεμος ὁ
„ Ἠεϱόπου τοῦ Φηγέος, ϛϱατηγός τε ἐὼν καὶ βασι-
„ λεὺς ἡμέτεϱος· καὶ ἐμονομάχησέ τε καὶ ἀπέ-
„ κτεινε Ὕλλον. ἐκ τούτου τοῦ ἔϱγου λελάβηκε ὑπὸ
„ τῶν Πελοποννησίων τῶν τότε καὶ ἄλλα γέϱεα με-
„ γάλα, τὰ Δϱυοπικὸν ἔχοντες, καὶ τὸ χέϱεος τὸ
„ ἑτέϱου αἰεὶ ἡγεμονεύειν, καὶ ἧς ἔξοδου γινομένης. ὑ-
„ μῖν μέν νυν ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀϱιλεύμεθα, ἀλ-
„ λὰ δίδοντες αἵϱεσιν ἑκατέϱου βούλεσθε χέϱεος ἡγέ-
„ χειν, τὰ ϱίεσθε· τῷ δὲ ἑτέϱου φαμὲν ἡμέας ἐκνέ-
„ εσθαι ἡγεμονεύειν, καὶ πάϱα σὺ τὰ πϱόσθεν χϱέ-
„ ωμεν. χωϱὶς τε τούτου τοῦ ἀπηνεμένου ἔϱγου, ἀξιονί-
„ κϱατέϱους εἶναι Ἀθηναίων ταύτῃσι τῇσι ταξὶ ἔχειν.
„ πολλοὶ μέν γάϱ τε καὶ δὴ ἔχοντες πϱὸς ὑμέας ἠ-
„ μῖν ἄνδϱες Σπαϱτῆται ἀγῶνες ἀγωνίσαται, πολ-
„ λοὶ δὲ καὶ πϱὸς ἄλλους. οὕτω ὦν ἡμέας δίκαιόν ἐ-
„ στι ἔχειν τὸ ἕτεϱον κέϱας, ἢπεϱ Ἀθηναίους. οὐ γάϱ
„ σφι ἔστι ἔϱγα οἷά πεϱ ἡμῖν κατεϱγασμένα, οὔτ' ὦν
καινὰ, οὔτε παλαιά. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Ἀ-
„ θηναῖοι δὲ πϱὸς ταῦτα ὑπεκϱίναντο τάδε, Ἐπι-
„ στάμεθα μὲν συνοίδειν τῷδε μάχης εἵνεκα συλλε-
„ γῆναι πϱὸς τὸν βάϱβαϱον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ ὅ γε
„ Τεγεήτης πϱοέθηκε παλαιὰ τῷ καινὰ λέγειν τὰ ἐ-
„ ναντέϱωσι ἐν τῷ παϱόντι χϱόνῳ κατεϱγάσαται χϱηστὰ,

ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας, ὅ-
θεν ἡμῖν πατρῷον ὄντι, ἐοῦσι χρηστοῖσι, αἰεὶ πρώ-
τοισι εἶναι μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας,
τῶν φασι οὗτοι ἀποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα τὸν Ἰσθ-
μῷ, τοῦτο μὲν, τούτους προτέρους ἐξελαυνομέ-
νους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἐς τοὺς ἀπικνέ-
ατο φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων,
μοῦνοι ὑποδεξάμενοι, τὴν Εὐρυσθέος ὕβριν
κατείλομεν, σὺν κείνοισι μάχῃ νικήσαντες τοὺς
τότε ἔχοντας Πελοπόννησον· τοῦτο δὲ, Ἀργείους
τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ὑπὸ Θήβας ἐλάσαντας,
τελευτήσαντας τὸν αἰῶνα, καὶ ἀτάφους κειμένους,
στρατευσάμενοι ὑπὲρ τοὺς Καδμείους, ἀνελέσθαι
τε τοὺς νεκροὺς φαμὲν, καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης
ἐν Ἐλευσῖνι. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον δεῖ ἔχον καὶ ἐς
Ἀμαζονίδας, τὰς ἀποθήκας τὰς ἀπὸ Θερ- Ἀμαζονίδας τὰς ἀπὸ
μώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κατὰ ἐς γῆν τὴν
Ἀττικήν, καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκῆσι πόνοισι οὐδα-
μοῦ ἐλειπόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι πρέπει τοι-
τέων ὑπερμενέσθαι. καὶ γὰρ χρηστοὶ τότε ἐόν-
τες, οὐκ τοιοῦτοι ἂν εἶεν φλαυρότεροι· καὶ τότε ἐ-
όντες φλαῦροι, τοιοῦτοι ἂν εἶεν ἀμείνονες. παλαι-
ῶν μὲν τῶν ἔργων ἄλις ἔστω· ἡμῖν δὲ, εἰ μηδὲν
ἄλλο δέδεικται μέγα, ὥσπερ δέδεικται πολλά τε
καὶ δὴ ἔχοιμι, εἰ τοῖσι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων,
ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοι εἰ-
μὲν τοῦτο δὲ γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα πρὸς τού-
τῳ· οἵ γε μοῦνοι Ἑλλήνων δὴ μονομαχή-
σαντες τῷ Γέρωνι, καὶ ἔργῳ τοιούτῳ ὑπαχειρή-
σαντες, περιεγενόμεθα, καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἔξ
τε καὶ τεσσεράκοντα. ἆρ' οὐ δίκαιοι εἰμὲν ἔχειν
ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μεγάλου τοῦ ἔργου;
ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἵνεκα χρὴ ἀ-
ζειν χρέπει. ἕτοιμοι εἰμὲν πείθεσθαι ὑμῖν ὦ Λα-
κεδαιμόνιοι, ἵνα ἔχῃ ὑπιτηδεώτατον ἡμέας εἶ-
ἐσαῦθα, καὶ κατ' οὐδένας. πάντη γὰρ τεταγμέ-
νοι, πειρησόμεθα εἶ χρηστοί. δέκεσθε δὲ ὡς
πεισομένων. Οἱ μὲν ταῦτα ἀμείβοντο· Λακε-
δαιμονίων δὲ ἀνέβωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀ- 331
θηναίους ἀξιονικοτέρους εἶ ἔχειν τὸ κέρας ἢπερ
Ἀρκάδας. οὕτω δὴ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπορε-
εκάλοντο τοὺς Τεγεήτας. μετὰ ταῦτα, ἐπάσαντο ὧδε οἱ
ὑπὸ φοίτων τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων·

XXVIII

necesse habemus & nos exponet apud vos vnde nobis patrium sit,[1] qui semper egregii fuimus, esse primos potiquã Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem isti apud Isthmum se prædicant interfecisse, nos soli excepimus, eiectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæorum seruitutem fugientes adibant: & EVrysthei iniuriam vna cum eisdem pugnando propulsauimus, victoriaque potiti sumus de iis qui tum Peloponnesum tenebant. Præterea Argiuos, qui aduersus Thebas cum Polynice militauerant, vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusinem humatos fuisse dicimus. Iam vero nostrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in nostram terram excurrere. Ac ne in heroum quidem laboribus qui ad Troiam bellauerunt, fuimus in postremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mentionem.[2] etenim siue qui tunc egregii fuere, nunc instrenui sunt, siue tunc instrenui, nunc egregii sunt, satis sit de rebus priscis ista dixisse. Vt nullæ autem res aliæ nobis gestæ sint, (quæ multæ & præclarissimę sunt, præut quorumcunque aliorum Græcorum) certe ob rem in Marathone à nobis gestam digni fumus qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli Græcorum per nos cum Persa dimicauimus, & rem tantam aggressi, victores euasimus, sex & quadraginta nationibus superatis. quo solo nomine digni sumus vt hunc loci honorem consequamur. Verum non decet in hac rerum condicione de loci dignitate contendere: vbicunque & iuxta quoscunque vobis Lacedæmonii videbitur appositissimum nos stare, illuc euntes obtemperabimus. Vbicunque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur strenui existere. itaque ducite nos, tanquam vobis parituros. Hæc quum pro sua parte dixissent Athenienses, cunctus Lacedæmoniorum exercitus succlamauit digniores qui cornu tenerent Athenienses quam Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere cornu. Mox hunc in modum instructi sunt & qui superuenere Græcorum,[3] & qui à principio venerant:

1 Bonam operam nauantibus, 2 Qui enim tunc strenui fuere, fieri possit vt nunc sint ignaui: & qui tunc ignaui, fieri possit vt nunc sint fortiores. De rebus igitur olim gestis, *vel, de nauata igitur olim opera*, hæc dixisse sit satis. 3 *Pro οἱ τ' ἐχὼ ἐλθόν-τες hunc legisse fusticor οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες, quia lectio, non illa, mihi probatur.*

Δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι τετρακισχίλιοι· τούτων ἦσαν Σπαρτιητέων μὲν τοὺς πεντακισχιλίους ἐόντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον ψιλοὶ τῶν εἵλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, ἀνὰ ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι. προσοχέας δὲ σφι εἵλοντο ἐξαίρετοι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεήτας, καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς. τούτων δὲ ἦσαν ὁπλῖται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἵσαντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι. παρὰ δὲ σφι αὖτις παρὰ Παυσανίην ἐστᾶσι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους. τούτων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι· τούτων δέ, Σικυώνιοι τρισχίλιοι. τούτων δὲ εἵποντο, Ἐπιδαύριοι εἴκοσι καὶ ἑξακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους, Τροιζηνίων ἐπάσαντο χίλιοι· Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι, Λεπρεατέων ὀκτακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι τούτων δὲ ἐχόμενοι, Φλιάσιοι χίλιοι. παρὰ δὲ τούτους ἔσαν Ἑρμιονέες τριηκόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο, Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Χαλκιδέες τετρακόσιοι. μετὰ δέ, Ἀμπρακιητέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔσαν. μετὰ δὲ ἐχόμενοι, Παλλῆνες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης ἑξακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐπάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐπάσαντο Μεγαρέων δισχίλιοι. εἵποντο δὲ τούτων, Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐπάσαντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Ἀριστείδης Λυσιμάχου. Οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ παρὰ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἦσαν ὁπλῖται, σύμπαντες ἐόντες ἀριθμὸν δισμυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑκατὸν χιλιάδες ἑπτά. ὁπλῖται μὲν οἱ πρώτιστοι συλλεχθέντες ἐπὶ τὸ Κιθαιρῶνος ἔσαν τοσοῦτοι. ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε· τὸ μὲν Σπαρτιητικὸν τάξιος, πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἑόντων ἑπτὰ παρὰ ἕκαστον ἄνδρα· καὶ Ἰητέων πᾶς τις παρῆρτητο ὡς ἐς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψιλοὶ, ὡς εἷς παρὰ ἕκαστον ἐὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἔσαν. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀσπίδων μαχίμων ἦν ὁ πλῆθος ἓξ τε μυριάδες, καὶ ἑπτὰ χιλιάδες, καὶ ἑπτακόσιαι καὶ πεντακισχίλιοι. τὸ δὲ σύμπαν ὡς τὸ Ἑλληνικὸν τὸ συνελθόντος ἐς Πλαταιὰς σὺν τε ὁπλίτῃσι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι, ἔνδεκα μυριάδες ἔσαν, μοῖρα χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληρώθησαν αἱ ἕνδεκα μυριάδες.

Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decem millia: quorum quinq; millia erant Spartiatarum, quos custodiebant leuiter armata trigintaquinq; millia seruorũ, septenis seruis circa singulos Spartiatas collocatis.[1] Applicauerant autem sibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergo, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundũ hos stabant Corinthiorum quinque millia. [2] Præter hos inueniebantur apud Pausaniam stantes trecenti Potidæatæ eorum qui ex Pallene erant. Iuxta hos stabant Arcadum Orchomeniorum sexcenti: iuxta hos Sicyoniorum tria millia. Hos sequebantur Epidauriorum octingenti: super hos locati erant Trœzenii mille. iuxta Trœzenios[3] totidẽ Lepræatæ. post hos Mycenæorum & Tirynthiorum quadringenti. Secundum hos, mille Phliasii: dehinc Hermionenses trecenti. iuxta Hermionenses, Eretrienſium & Styreorum sexcenti. iuxta hos, Chalcidenſium quadringenti. post hos, Ampraciatarum quingenti. post eos, Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos sequebantur Pallenenſium qui sunt ex Cephallenia, ducenti. post hos instructi Æginetarum quingenti. iuxta hos Megarenſium tria millia, quos sequebantur Platæenſium sexcenti. Vltimi & iidem primi stabant Athenienſes, læuum tenentes cornu, octo millia, duce Aristide Lysimachi filio. Hi omnes, præter eos qui septeni circa singulos Spartanos stabant, fuerunt numero triginta octo millia & septingenti, omnes grauis armaturæ, aduersus barbarum contracti. Leuiter vero armati, triginta quinque millia, septeni circa singulos Spartiatas collocati, quorum vnuſquiſque ad pugnandum erat instructus. [4] Circa ceteros autem Lacedæmonios ac Græcos singuli ferme leuiter armati numero trigintaquatuor millia quingenti. Summa igitur totius leuis armaturæ, quæ pugnare pósſet, [5] sexaginta millia quingenti. Totus autẽ Græcus exercitus qui ad Platæas cõuenit pugnæ aptus, tam leuis quã grauis armaturæ, fuit vndecim myriades, minus mille & octingentis, *id est, centum octo millia ducenti.* Sed numerum vndecim myriadum expleuere Thespienſes,

xxix

xxx

1 Delegerant autem Spartiatæ Tegeatas qui iuxta ipſos starent, & honoris & virt. 2 Impetrauerant autem à Pausania vt sibi adstarent trecenti Potid. 3 Ducenti Lepræatæ. 4 Reliquorum autem Lacedæmoniorum & Græcorum milites leuiter armati erant trigintaquatuor millia quingenti, vtpote viro vno vnumquemque circumſistente. *Id est, Ita quidem rationem huius numeri ineundo vt reliquos Lacedæmonios & Græcos vnũ habuiſſe virum sibi adstantem singulos dicamus, non septem, vt Spartiatas. Dixit autẽ ὡς ἑπτὰ ἐὼν pro ὡς ἑπτὰ ὄντων ἑκάστου, vt modo dixerat ὡς ἑπτὰ παρὰ ἕκαστον ἄνδρα. Quod & ipſum Valla potius quã per nominativum, vertiſſe ita debuit,* Vtpote septenis circa singulos Spartiatas collocatis. *vel, Vtpote septenis vnumquemq; Spart. circumſistentibus.* 5 Sexaginta nouem millia. *nam inter ſex myriades (quæ ſexaginta millia efficiunt) & ἑκατὸν πάσας (id est quingenti) interiectum eſt καὶ ἑπτὰ χιλιάδες, quæ Valla fortaſſe in ſuo exempl. non habuit.*

qui

qui aderant ad mille & octingentos, qui nec ipsi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Asopum castra distributi communierant. ¶ Barbari vero qui cum Mardonio erant, posteaquam Masistium luxerunt, cognito Græcos apud Platæas esse, & ipsi ad Asopum qui illac fluit, ita sunt e regione à Mardonio collocati: Aduersus quidem Lacedæmonios Persæ, qui quia numero antecedebant, eorum acies quæ multæ erant, vsque ad Tegeatas opponebantur: ita vt quod robustissimum in exercitu erat, id omne contra Lacedæmonios: quod infirmius, id contra Tegeatas esset. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Iuxta Persas autem idem collocauit Medos, vt ex aduerso essent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Post Medos collocauit Bactrios ex aduerso Epidauriorum & Trœzeniorum & Lepræatarum ac Tirynthiorum, Mycenæorumque & Phliasiorum. Secundum Bactrios collocauit Indos ex aduerso Hermionensium & Eretrieorum Styreorumque & Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Ampraciatis, & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenensibus, & Æginetis. Post Sacas posuit ex aduerso Athenienſium Platæensiumq; ac Megarensium, Bœotos & Locros & Melienses & Thessalos, & [1] mille Phocensium. Non enim Phocenses omnes à partibus Medorum stabant, [2] sed eorum nonnulli cum Græcis sentiebãt apud Parnassum deprehensi, & illinc profecti deduxerant comitatique fuerant Mardonii copias pariter & Græcorum qui cum illo erant. Contra Athenienses item posuit Macedonas, Thessaliæque accolas. [3] Hæ nationes à Mardonio in aciem instructæ erant maxime celebres maximeque insignes, & præcipue mentione dignæ: necnon ceterarum quoque gentium viri memoratu digni, cum aliarum, tum Phrygum, Mysorum, Thracum, Pæonum. Quinetiam Æthiopum [4] & Ægyptiorum qui Hermotybies & Calasiries nominantur, gladio cincti, qui soli sunt ex Ægyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc esset in Phalero, è nauibus in quibus epibatæ erant, in terrã translati.

ἔδρησαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ ἐξαναστάσῃ οἱ ἀπεόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους. ὅπλα δὲ οὐδὲ ὅτοι εἶχον. ὅτοι μὲν νυν παχέῃσι ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκέδασαν Μασίστιον, παρῆσαν, πυθόμενοι ἰόντας Ἕλληνας ἐς Πλαταιήσι, καὶ αὐτοὶ ὅτι ὁ Ἀσωπὸς ὁ ῥέων τῇ ῥέοντα ἀπικόμενοι δὲ, αὐτεπάσσοντο ὡδὶ πρὸς Μαρδόνιον· κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησι Πέρσαι· καὶ οὐ πολλὸν γὰρ ἔσσονας πλήθεϊ Πέρσαι, ὅπῃ τε πάξις πλεῦνας ἐκέκτηντο, κατὰ τοῦτο ἐπεῖχον τοὺς Τεγεήτας· ἔταξε δὲ ὅτω· ὅ,τι μὲν ἰσχὺν αὐτοῦ δυνατώτατον πρὸς ἀπολέξας, ἐς τοῦτο αἰτίον Λακεδαιμονίων· τὸ δὲ ἀσθενέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα δὲ ἐποίεε, φερζόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· ὅτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας, καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· ὅτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρέας τε καὶ Τροιζηνίους, καὶ Λεπρεήτας τε καὶ Τιρυνθίους, καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἔστησι Ἰνδοί· ὅτοι δὲ ἐπέσχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε· οἱ ἐστέσχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλληνέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δὲ ἐχομένους ἔταξε αὐτὰ Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων, Βοιωτούς τε καὶ Λοκρούς, καὶ Μηλιέας, καὶ Θεσσαλούς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὦν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλά τινες αὐτέων. καὶ τὰ Ἑλλήνων νύξον, ὡς ἐς Παρνησὸν κατειλημμένοι. καὶ σφεῖς τὸν ὄρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον πρό τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν ἐόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους καὶ τοὺς Ἀθηναίους. Ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὀνόματα τῶν ἅμα Μαρδονίῳ παχθέντων, τάπερ ὀπτὰ φανέντα τε καὶ λόγου πλείστου. εἶποσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων δῶρες αἰαμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηίκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· οὐδὲ, καὶ Αἰθιόπων τε καὶ Αἰγυπτίων, οἵ τε Ἑρμοτύβιες, καὶ οἱ Καλασίριες, καλεόμενοι μαχαιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιμοι. τούτους ἔτι ἐόντας ἐν Φαλήρῳ, ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβίβασαν, ἐόντας ὁπλίτας.

1 Illos mille Ph. 2 Sed partes etiam Græcorum nonnulli ex illis fouebant, qui in loca Parnasso vicina se receperant: è quibus excurrentes Mardonii exercitum & Græcos qui cum eo erant, agebant ac ferebant. 3 Hæc sunt nomina nationum à Mardonio in aciem instructarum, earum quidem quę quum amplissimæ essent, celeberrimæ erant, maximique fiebant. Sed & ex aliis nationibus aliqui immixti illis erant, Phrygum & Thracum, & Mys. & Pæonum. 4 Et Ægyptiorum Hermotybies & Calasiries, qui vocantur Enasiriqui soli ex Ægyptiis sunt ad pugnam apti. hos autem è nauibus quibus vehebantur eduxerat, quum adhuc apud Phalerum esset.

οὐ γὰρ ἐπάχθησαν ἐς ὃν πεζὸν ὃν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν μὴ βαρβάρων ἦσαν τεσσεράκοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οὐδὲ μὲν ἐτέθη ἀριθμός· (οὐ γὰρ ὦν ἠριθμήθησαν) ὡς δὲ ἀπεικάσαι ἔστι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῶναι εἰκάζω· οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν. ἱππεὺς χωρὶς ἐτέτακτο. Ὡς δὲ ἄρα πρότερον οἱ ἑτεραλκέα κατὰ ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα, οὕτω δὴ καὶ τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφότεροι. Ἕλλησι μὲν, Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ θυόμενος. οὗτος γὰρ δὴ εἵπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις. ὢν, ἐὼν τὸ γένος Ἠλεῖος, καὶ ἐὼν τῶν Ἰαμιδέων Κλυτιάδῃσι, Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον. Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου, εἶπε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν μὴ ἁμαρτὼν τοῦ χρηστηρίου, προσεῖχε τοῖσι γυμνασίοισι, ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. ἀτὰρ ἐὼν δὲ πεντάεθλον, ἔδοξε ἐν παλαίσματι ἔσεσθαι πάντων ὀλυμπιάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐς γυμνικοὺς, ἀλλ' ἐς ἐγκυκλίους ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολεμίων. ὁ δὲ, ὁρέων σφεῖς πολλῷ ποιεομένους Σπαρτιήτας φίλους ἑωυτῷ προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο, ἀνετίμα, σημαίνων σφι, ὡς οὐ μιν πολιήτην σφέτερον ποιήσονται, τῶν πρώτων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ ἢ ἄν. Σπαρτιῆται δὲ, ὡς τὰ πρῶτα μὲν ἀχθυσάντων, δεινὰ ἐποίευν τε καὶ μετέσαν τῆς χρησμοσύνης τοὔνεκα πάρα· τέλος δὲ, δείματος μεγάλου ὑπιχρεμαμένου τῷ Περσικῷ τούτου στρατεύματος, καταίνεον μετιέντες. ὁ δὲ, γνοὺς τετραμμένους σφέας, ἔτι οὕτω ἔφη ἐπὶ χρεώσεσθαι τούτοισι μουνοῖσι, ἀλλὰ δεῖν ἐπὶ τῷ ὁμαίμονι ἀδελφεὸν ἑωυτῷ Ἡγίην γενέσθαι Σπαρτιήτην ὑπὸ τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται. Ταῦτα δὲ λέγων οὕτω ἐμισθοῦτο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι, βασιληίην τε καὶ πολιτηίην αἰτέοντα. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἄργεϊ γυναικῶν μανεισέων, ὡς μὲν οἱ Ἀργεῖοι ἐμαθον ἐκ Πύλου σφέας τοὺς σφετέρους γυναῖκας τῆς νούσου, μισθὸν προετείνετο τῆς βασιληίης τὸ ἥμισυ. οὐκ δυναμένων δὲ τῶν Ἀργείων, ἀλλ' ἀπιόντων, ὡς ἐμαίνοντο πλεῦνες τῶν γυναικῶν, ὕστερον δὴ ὑποσάντες καὶ ὁ Μελάμπους προετείνατο, ἢν σφι δώσοντες οἱ λαὸν.

non enim cum pedestribus copiis, quæ cum Xerxe Athenas ierant, Ægyptii censi fuerant. Barbarorum igitur (vt etiam superius ostensum est) triginta myriades fuere: Græcorum vero Mardonii auxiliariorum, nemo numerum (neque enim numerati fuerant) nouit. Vt autem coniectura colligi licet, ad quinque myriades fuisse coniecto. Tot ex aduerso instructi fuere pedites: equitatus vero seorsum erat collocatus. Ita disposiți nationatim manipulatimque, vtrique postero die sacrificauerunt. Apud Græcos haruspex erat Tisamenus Antiochi filius. is enim hunc exercitum vates comitabatur, Eleus quidem & ex genere Iamideorum Clytiades, sed à Lacedæmoniis ciuitate donatus. Nam consultanti vaticinium apud Delphos de prole respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. oraculo non intellecto Tisamenus gymnasiis operam dabat, tanquam gymnicas victorias adepturus, quumque se exerceret in quinque certaminibus, in vno, dum currit Olympia, venit in contentionem victoriæ cum Hieronymo Andrio. Lacedæmonii autem interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabantur eum mercede conducere vt vna cum Heraclidis bellorum dux regibus foret. Hic animaduertens Spartiatas plurimi facere ipsius amicitiã, abnuebat: quod negaret se alio pretio id facturũ quam si Spartiatam se ciuem facerent, omnia iura ciuitatis impertientes. Id Spartiatæ quum audissent, ab initio ferentes indigne, oraculũ missum omnino fecerunt: tandem imminente hoc ingenti Persici exercitus metu, annuebant, impertireque homini volebant. Eos iste immutatos intelligens, negare iam se eo solo esse contentum: sed oportere fratrem suum Hegiã etiam fieri Spartiatã eadem cõdicione qua & ipse fieret. Hoc autẽ dicens imitabatur (vt coniectare licet) Melampodem, regnum pariter & ciuitatem deposcens. Etenim Melampus quum ab Argiuis mercede conduceretur è Pylo ad compescendũ morbũ furoris mulierũ Argiuarũ, deposcebat pro mercede dimidiũ regni. recusantibus id Argiuis atq; digressis, quũ plures è mulieribus insanirẽt, ita obtemperãtes, quod Melãpus poposcerat daturi reuerterũt.

XXXII

XXXIII

Ibi ille

τοῦ δὲ προσεπιέσαντος ἐμαίνοντο πλεῦνες

Ibi ille cernens hos esse immutatos, plura optauit, negans se indulturum quæ vellent, nisi & fratri suo Bianti tertiam partem regni donassent. Argiui in arctum redacti hoc quoque annuerunt.

xxxiv Ita Spartiatæ Tisameno, quo maiorem in modum egebant, prorsus assenserunt: & concessu istorum Tisamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis ciuitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Vnum & id primum hoc quod pugnatũ est ad Platæas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atq; Argiuis: tertium, quod in Dipæensibus cũ vniuersis Arcadibus præter Mantineos: quartum, quod cum Messeniis ad Isthmum: vltimum, quod in Tanagra cum Atheniensibus & Argiuis. Hoc autem vltimum peractum fuit quinque certaminum.

xxxv Tisamenus igitur Spartiatarum tunc ductor vaticinatus est Græcis in agro Platæensi: & apud Græcos quidem pulchre litatum est, si se defenderent, non si Asopum transgressi pugnam capesserẽt.

xxxvi Mardonio autẽ capessendæ pugnæ auido non extitere pulchra exta, nisi & ipse sese defenderet. nam is quoque Græcis sacrificiis vtebatur, haruspicem habens Hegesistratum virum Eleum, & Telliadeorum præstantissimũ. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quum cepissent, in vincula coniecerant morte affecturi, vt à quo multa intoleranda perpessi fuissent. Ille in hac calamitate positus, vtpote pro anima solicitus, & qui ante mortem multa ac tristia foret passurus, rem perpetrauit fide maiorẽ. nam vt erat ligneis atque ferratis[1] soleis vinctus, ferro quod illatum fuit potitus, confestim excogitauit opus omniũ quæ nos nouimus animosissimum. [2] Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit sibi dimidium pedem. hoc acto, quamuis ab excubitoribus obseruaretur, tamẽ subruto muro profugit Tegeam versus, noctu iter faciens, interdiu syluis se abdens atque immorans, vt trinoctio Tegeam peruenerit: Lacedæmoniis eum passim perscrutantibus, admirãtibusq; magnopere hominis audaciam, cuius dimidiatam pedem iacentem cernerent, ipsum inuenire non possent. Ita Hegesistratus

ὁ δὲ ὡθαύτως δὴ ἐπορέγετο, ὀρέων αὖ σφίσι τετραμμένους, φὰς, ἢν μὴ καὶ τοῖ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι τὸ τεταρτημόριον τῆς βασιληΐης, οὐ ποιήσειν τὰ βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς φανὸν, καταινέουσι καὶ ταῦτα. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντως συνεχώρησαν. συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε ἆθλα μετὰ δύο μοῖρας ἀγῶνας τοὺς μείζους Τισαμενὸς ὁ Ἠλεῖος, ἑλόμενος Σπαρτιήτης, συγκαταιρέει. μούνοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐλύοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιῆται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἵδε ἐλύοντο· ἐς μὲν καὶ τεσσεράκοντος, οὐδεὶς ὁ σὺν Πλαταιεῦσι· ὅτι γάρ, ὁ σὺν Τεγεήτῃσι τοῖς Τεγεήτας καὶ Ἀργείοις ἑλόμενος· μέχρι δέ, ὁ σὺν Διπαιεῦσι τοῖς Ἀρκάδας πάντας, πλὴν Μαντινέων· ὅτι γάρ, Μεσσηνίων ὁ τοῖς τοῦ Ἰθωμάτα ὕστατος ἦν, ὁ σὺν Ταναγρηΐοισι τοῖς Ἀθηναίοισί τε καὶ Ἀργείοις ἑλόμενος. οὗτος δὲ ὕστατος κατεργάθη τῶν πέντε ἀγώνων. Οὗτος μὲν τότε τοῖσι Ἕλλησι ὁ Τισαμενὸς, ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο σὺν Πλαταιεῦσι. τοῖσι μὲν οὖν Ἕλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμεινομένοισι· ἀμφὶ Ἀσωπὸν δὲ Ἀργείοισι, καὶ μάχης ἄρχουσι, οὔ. Μαρδονίῳ δὲ τοῖσι θυομένῳ μάχης ἄρξειν, οὐκ ὑπετίθεα ἐγίνετο τὰ ἱρά· ἀμεινομένῳ δὲ καὶ τούτῳ, καλά. καὶ γὰρ δὴ Ἕλλωσι τοῖσι ἱεροῖσι ἐχρέετο, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον, αἰδοῖα Ἠλείων τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον. ὃν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιῆται λαβόντες, ἔδησαν ὡς θανάτῳ, ὡς πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ, ὡς τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε πρὸ τῆς ψυχῆς, πρό τε τοῦ θανάτου πονέμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου. ὡς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηρέῳ δεδετῷ, ἐσιδὼν ἐς τὸ σιδηρέου ἐκ ἐφάνη. αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο δυσεικέστατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σαθμὸν γὰρ ὅκως ὀξέα δύσεται οἱ τὸ λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέταμε ὃν ταρσὸν ἐωυτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας, ὡς φυλακοδέμενος ὑπὸ φυλάκων, διορύξας τὸν τοῖχον, ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας ποριζόμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδυόμενος ἐς ὕλην, καὶ αὐλιζόμενος οὕτω, ὥστε Λακεδαιμονίων πυνθανομένων ζητεόντων, τρίτῃ δυφείῃ ἡμέρῃ ἐλθεῖν ἐς Τεγέην. τὸν δὲ ἐς θωυμασμὸν μεγάλων ἐκπεσεῖν τῆς τε τόλμης, ὁρέοντας τὸ ἡμίτομον τοῦ σώματος τοῦτο κείμενον, καὶ οὐ δυνάμενοι εὑρεῖν. τότε μὲν οὕτω

ἐπορέγετο, 333

τῶν πάντων,

μένῳ

ποδὸς κείμενον

1 *Sunt qui cataſtam interpretentur.* 2 Pedis enim extremam partem reſecuit, quum prius ad reliquam educendam dimenſus ſpatium eſſet.

ἀφ' ἀφυγὼν Λακεδαιμονίους, κατέφυγε ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ εὐθυμίην Λακεδαιμονίοισι τότε ἔτι ἔχουσαν. ὑγιὴς δὲ γενόμενος, καὶ τὸ σφαγιοεπάμενος ξύλινον πόδα, κατεστήκεε ἐπὶ τῆς ἰθέης Λακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μέντοι ἐς γε τέλος οἱ συνήνεικε ὁ ἔχθος ὁ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκυρημένον. ἤλω γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπεθάνε. Ὁ μέντοι θάνατος ὁ Ἡγησιστράτου ὕστερον ἐγένετο τῶν Πλαταιϊκῶν· τότε δὲ ὅτι τῷ Ἀρταχαίῳ τῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγου, ἐθύετό τε καὶ εὐθυμέετο ἐπὶ ἔχθεϊ τῷ Λακεδαιμονίων, καὶ ἐπὶ κέρδεϊ. ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι, οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι, οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων, (ἦν γὰρ καὶ ἐκ τούτων μάντις Ἱππόμαχον, Λευκάδιον ἄνδρα) ὑπαρρεόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων, καὶ νομιζόντων πλεόνων, Τιμηγενίδης ὁ Ἕρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐπιβολὰς τῶν Κιθαιρῶνος φυλάξαι· λέγων ὡς ὑπαρρέουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ καὶ κατὰ ἡμέρην, καὶ ὡς ἀπολάμψοιτο συχνούς. Ἡμέρας δὲ σφι αἰτιηκατημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὀκτώ, ὅτε ταῦτα ἐκείνος συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δέ, μαθὼν τὸ δεδογμένον ἐν ἔχουσαν, ὡς ἐν φόβῳ ἐγίνετο, πέμπει τὸ ἵππον ἐς τὰς ἐπιβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἳ ὑπὲρ Πλαταιέων φέρουσι. τὰς Βοιωτοὶ μὲν, τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ, δρυὸς κεφαλάς· πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππόται, οὐ μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδίον, λαμβάνουσι ὑποζύγιά τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους, οἳ εἴποντο τοῖσι ζεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι, ἀφειδέως ἐφόνευον, φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου οὐδενὸς, οὔτε ἀνθρώπου. ὡς δὲ ἄλλων εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτέων ἤλαυνον περιβαλλόμενοι πρόσω τε Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον, ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι μὲν γὰρ τῶν Ἀσωπῶν ἐπῆισαν οἱ βάρβαροι, προφέροντες τῶν Ἑλλήνων, δίκαιον δὲ οὐδέτεροι· ἢ μέντοι ἵππος ἡ Μαρδονίου αἰεὶ παρῆν τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον, καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου προδεχόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, μάλα ἔσπουδοι ἀπεδείκνυντο ἀρετάς. Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερέων

Lacedæmoniis elapsus, in Tegeam, quę per id tempus non erat pacata Lacedæmoniis, transfugit. Sanato vulnere & ligneo pede asciro, ex professo Lacedæmoniis hostis extitit. Sed non ad postremum ei protractum in Lacedæmonios odiū profuit. nam in Zacyntho quum vaticinaretur, ab his captus atque interemptus est. Verum hic Hegesistrati interitus posterior rebus Platæensibus fuit. Tunc autē is à Mardonio non exigua summa conductus, cupide sacrificabat, cum in Lacedæmonios odio, tum lucri gratia. Quum igitur exta non essent pulchra ad pugnam committendam neque ipsis Persis, neque Græcis qui cum illis erant, (habebant enim & Græci suum haruspicem quendā Leucadium Hippomachum) [1] quumq; diaberētur multi Græci, suasit Mardonio Timogenides Herpyis filius vir Thebanus vt exitus Citharonis custodiendos curaret, quod diceret [2] assidue Græcos ad hostē quotidie transire, seq; complures deprehendisse. Iam autē dies octo abierant positis eregione castris, quū iste Mardonio hoc consiliū dedit. Mardonius, admoneri se probe intelligens, primis tenebris equitatum mittit ad ingressus Citharonis qui Platæas ferunt: quæ Bœotii Tria capita, Atheniēnses Capita querçus appellant. Equites missi non frustra peruenere. nacti enim ingredientia campum quingenta iumenta quæ commeatum è Peloponneso ad exercitum subuehebant, diripiunt: & eos qui iumenta sequebantur, immisericorditer trucidant, neque iumentis neque hominibus parcentes. In quibus occidendis posteaquam satis sunt grassati, cum ceteris quæ eripuerant, ad Mardonium sunt & ad exercitum reuersi. Post hanc rem gestā biduum absumptū est, neutris pugnam lacessere volentibus. nam etsi Asopo tenus barbari processerant irritandi Græcos gratia, neutri tamen sibi transeundum statuebant. equitatus modo Mardonii progrediebatur, & Græcos molestia afficiebat: quia Thebani, vtpote in amorem Medorum vehementer propensi, ferebant alacriter bellum, & assidue prouehebanrur vsque ad prœlium: deinde excipientes Persæ pariter ac Medi præcipue præclara facinora edebant. His amplius ad decem vsq;

XXXVII

XXXVIII

XXXIX

XL

1 Quumque subingrederentur Græci, & eorum numerus cresceret, 2 Subingredi quotidie Græcos, & fore vt ipse multos intereiperet. Iam autem d.

dies

dies nihil eſt actum. [1] at vbi vndecimus dies illuxit, quum & Græci multo plures efficerentur, ad Platæas caſtris eregione poſitis, & Mardonius ſtationem grauaretur, ibi venere in colloquium Mardonius Gobryę & Artabazus Pharnacis filius, vir apud Xerxem inter paucos Perſarum virtutis expertæ. quorum conſultantum hæ fuere ſententiæ: Artabazi quidem, expediens eſſe contractis quamprimum copiis ire ad mœnia Thebana, quo multum rei frumentariæ ipſis multumque pabuli iumentis compararent: atque ibi conſidentes per ocium rem conficerent, videlicet quum multũ auri tum ſignati tum non ſignati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, ſed ea ad Græcos mitterent, eos præcipue qui ciuitatibus præſiderent. fore enim vt illi ſuam traderent libertatem: neque oportere pugnandi adire diſcrimen. Eadem autem Thebanorum quæ iſtius ſententia erat, tanquam aliquid vltra hoc proſpicientis. Mardonii autem ſententia ferocior pertinaciorque, & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorẽ ſuum eſſe quam Græcorum exercitum, & ſatius primo quoque tempore confligere, quam committere vt plures quam coacti erant Græci cogerentur: Hegeſiſtrati vero auſpicia valere ſinere, nec eis vim afferre: quinimo Perſarum more ſeruato debere confligere. Mardonio ita
LXI opus facto eſſe cenſenti nemo contradicebat. qui, vbi ſententia ſua vicit, accitis cohortium præfectis & qui ſecum erant ducibus Græcorum (penes eum nanque erat ſumma imperii, non penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculum ſcirent de Perſis tanquam perituris in Græcia. Silentibus euocatis, partim quod ignorarent oracula, partim quod haud tutum putarent proferre quod ſcirent, inquit ipſe Mardonius, Quoniam vos aut nihil noſtis, aut promere non audetis, ego rem proferam, vtpote bene cognitã habens. Eſt oraculũ, Perſis fatale eſſe vt in Græciam profecti diripiant templum quod Delphis eſt, vtq; direpto templo omnes intereant. Quocirca, quum hoc ſciamus, neque diripere conabimur, neque edibimus templum, ob hanc cauſſam interitum deuitaturi. quo nomine quicunque veſtrũm bene Perſis volunt,

ἡμερέων οὐδὲν ὅτι πλεῶ ἐγίνετο τούτων· ὡς δ' ἐν-
δεκάτη ἐγεγόνεε ἡμέρη ἀπὸ κατημένοισι ἀλλήλοισι
ἐν Πλαταιῇσι, εἴ τε δὴ Ἕλληνες πολλῷ πλεῶες
ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνιος βαρυτέρως ἔφερε τὴν ἕδρην,
ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω
καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοισι Περ-
σέων ὧν δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομέ-
νων δ' αὐτῶν ἔσαν αἱ γνῶμαι· ἡ μὲν Ἀρταβάζου, ὡς
χρεὼν εἴη ἀναζεύξαντας τὴν ταχίστην πρὸς τὰ
στρατόπεδα, ἰέναι ἐς ὃ τεῖχος ὃ Θηβαίων, ἔνθα σῖτόν τε
σφι ἐσπεπυσμένοι ἦσαν πολλὸν, καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυ-
γίοισι· κατ' ἡσυχίην τε ἰζομένους ἀφαρπήσε-
σθαι ποιεῦντας τάδε. ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν
ἀδιάκοπον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον· πολλὸν δὲ καὶ ἀρ-
γυρέου τε καὶ σκευάσματα· τούτεων φειδομένους μη-
δενός, ἀφαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλίων δὲ
μάλιστα ἐς τοὺς παρεστεῶτας ἐν τῇσι πόλισι· καὶ
ταχέως σφέας ἀναδώσειν τὴν ἐλευθερίην, μηδὲ
ἀναχινδυνεύειν συμβάλλοντας. τούτου μὲν ὧν ἡ
αὐτὴ ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὡς παρεισιόντος
πλεῶ ἢ καὶ τούτου· Μαρδονίου δὲ, ἰσχυροτέρη
τε καὶ ἀγνωμονεστέρη, καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομέ-
νη. δοκέειν τε γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι τὸν σφέτε-
ρην στρατὸν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὸν
ταχίστην, μηδὲ παρορᾶν συλλεγομένους ἐπὶ πλέ-
ονας γίνεσθαι τῶν συλλεγμένων. τά τε σφάγια τὰ
Ἡγησιστράτου ἐᾶν χαίρειν, μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλ-
λὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλλειν.
Τούτου δὲ οὕτω διχηγεῶτος, αὐτὰ ἔλεγε τάδε. ὡς-
τε σκεπτόμενος τὴν γνώμην· ὃ γὰρ κρατέων εἶχε τὴν στρα-
τιὴν οὗτος οὐ βασιλεὺς, ἀλλ' οὐκ Ἀρτάβαζος.
μεταπεμψάμενος ὧν τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων,
καὶ τῶν μετ' ἐωυτὸν ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς,
πρῶτα εἴ τι εἰδείη λόγιον περὶ Περσέων, ὡς ἀμφθ- ἀμφισ-
ρέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγώντων δὲ τῶν ὑποκριτῶν, βέονται
τῶν μὲν οὐκ εἰδότων τοὺς χρησμούς, τῶν δ', εἰδότων
μὲν, οὐκ ἀδεᾶ δ' ἐόντων λέγειν, αὖτος Μαρ-
δόνιος ἔλεγε, Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ οὐκ οἴδατε, ἢ οὐ τολ- "
μᾶτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς οὐ ὑποτρομεύμενος. ἔ- "
στι δὲ λόγιον ὡς χρεὼν ἔστι Πέρσας ἀστιχεμένους ἐς " στείλαι
τὴν Ἑλλάδα, ἁρπάσαντας τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖ- "
σι, μετὰ δὲ τὸν ἁρπαγὸν, ἀπολέσθαι πάν- "
τας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο ὑποτρομεύμενοι οὔτοί τε " οὔτε
ἴμεν ὅτι τὸ ἱερὸν τοῦτο, οὔτε ὑποχειρήσομεν ἁρπά- " ἴμεν
ζειν. ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίης οὐκ ἀπολεόμεθα. "
ὥστε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι βάρβαροι ἐόντες Πέρσῃσι, "

1 Quum autem iam vndecimus ageretur dies ex quo caſtra caſtris oppoſuerant, & valde auctus fuiſſet Græcorum numerus, necnon Mardonius ſtationem illam grauate ferret, ibi venere in colloq.

ἤδεαθε τῶδε εἵνεκα, ὡς ἀφειεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων. ταῦτά σφι εἰπὼν, δεύτερα ἐσήμηνε τοῖσι ἐξαρτέεσθαί τε πάντα, καὶ δικελίζειν ποιέεσθαι, ὡς ἅμα ἡμέρῃ τῇ ὑπερκειμένῃ συμβολῆς ἐσομένης. Τὸν δὲ ἐπάγοντα τὸ χρησμὸν τὸν Μαρδόνιος εἴτε ἐς Πέρσας ἔρχειν, ἐς Ἰλλυριούς τε καὶ τοὺς Ἐγχελέων στρατὸν εἰδὼς πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. δηλοῖ δὲ τὰ μάλιστα Βάκιδος ἔπος ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένον,

Τὰ δὲ ὅτι Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίη

Ἑλλήνων στυγερὸν, καὶ βαρβαρόφωνον ἰυγὴν,
Τῇ πολλοὶ πεσέονται, ὑπὸ λαγχέσιν τε βαθεῖαν,
Τοξοφόρων Μήδων ὅταν αἴσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ.

Ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα πλησίστια τοῖσι ἄλλα Μουσαίῳ ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Ταναγρης τε καὶ Γλίσαντος. Μετὰ δὲ τὰ ἐπειρώτησιν τῶν χρησμῶν, καὶ ὡς ἐδόκεσιν τοῖσι ἀπὸ Μαρδονίου, νύξ τε ἐγίνετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐπάσσοντο. ὡς δὲ προσῴκα τῆς νυκτὸς προσεληλάκοι, καὶ ἡσυχίη ἐδόκεε εἶναι διὰ τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα οἱ αὐθεφστοι εἶναι ὑπνῳ, τοιῇδε αὐτὰ προσελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν, καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίζητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῦνες παρέμενον, οἱ δὲ ἔφραζον δὴ τοῖσι στρατηγοῖσι. ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς αὐθεφτος ἥκει ἐκ τῆς ἵππου ἐκ τῶν στρατοπέδων τῶν Μήδων· ὃς ἄλλοι μὲν σφέων προσεῖναι προθυμοῖ ἔφασκε, στρατηγοὺς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα ἔθεον ἐς τὰς φυλακάς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρόδηλα ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε πίπτει, ἄρρητα ποιεύμενος πρὸς ἄνδρα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Παυσανίην, μή με ἀφαφίρητε. οὐδὲ γὰρ αὖ ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως σκηδομένῳ συναπάσης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἕλλην γεύς εἰμὶ τὸ ἀρχαῖον, καὶ αὖτ' ἐλευθέρης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὦν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται κατὰ θυμὸν γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε· νῦν δέ οἱ δέδοκται, τὰ μὲν σφάγια ἐᾶν χαίρειν, ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἀφαυσκούσῃ συμβολὴν ποιέεσθαι. καταῤῥῶδηκε γὰρ μὴ πλεῦνες συναχθῆτε, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἑτοιμάζεσθε. νῦν δὲ ἀρα ὑποβολὴ τὸν συμβολὴν Μαρδόνιος, καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε

voluptatem capiant, tanquam Persis Græcos superaturis. Hæc loquutus, secundo loco signum dedit vt omnia[1] apparārent, & corpora curarent, veluti sub lucis exortu prœlio futuro. Oraculum autem, quod ad Persas aiebat spectare Mardonius, id ego scio nō Persis redditum esse, sed Illyriis & Encheleorum copiis. Quod autē de hoc prœlio redditum est à Bacide, id vero hoc fuisse, XLII

Gramineis ripis Asopi ac Thermodontis
Barbaricæ Graiis acies clamore coibunt.
Hîc multi occumbent defuncti munere vitæ,
Quādo sagittiferis aderit lux vltima Medis.

Hæc ego atque alia his similia è Musæo noui ad Persas spectauisse. Fluuius autem Thermodon Tanagram ac Glisantem interfluit. ¶ Insequēti nocte quàm Mardonius de oraculis interrogauit, exhortatusq; suos est, excubitores dispositi fuere. Eius noctis quum multum processisset, conticiniumque in exercitu esset & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idē rex Macedonum, ad excubias Athenienſiū adequitauit, efflagitaultque suos vt cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, plerique remanserunt, nonnulli ad duces concurrerūt: quibus aditis inquiunt quendam equo aduectum esse è castris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, nisi nominatim appellans Athenienſium duces, velle se in colloquium illorum venire. Duces, hoc audito, confestim ad locum excubiarum sequuti sunt. quos Alexander vbi venere, his verbis alloquutus est, Viri Athenienses, hæc ego vobis verba, pro deposito trado, necui efferatis nisi Pausaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quod haudquaquam dicerem nisi de vniuersa Græcia solicitus essem: quippe qui vetusta origine Græcus sum, nec vellem videre Græciam[2] pro libera seruientem. Itaq; vos certiores facio, Mardonium atq; exercitum litare non posse, alioqui olim iam conflicturum fuisse. Is nunc sacrificia valere sinere constituit, & vbi primū illuxerit, vobiscum confligere: extimescens admodum (quantum ego coniicio) ne plures ad copias vestras accedant. Ad hæc vos paratiestote. Quod si differet Mardonius, nec committet certamen, vos perseuerate

1 Apparārent, & singula ordine disponerent. 2 Ex libera factam seruam. *vel, in seruitutem redactam.*

hic ma-

hîc manere : ad paucos enim dies eis ſuppeditat commeatus. Quod ſi hoc bellum vobis ex ſententia finietur, debebit aliquis veſtrûm reminiſci mei meæq; liberationis, qui Græcorũ cauſſa rem adeo[1] temerariam, libenter tamen feci, vt ad vos conſilium Mardonii deferrem : ne barbari ex improuiſo vos adorirentur. Ego autem ſum Alexander Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum ſe recepit ad ſuamque ſtationem. Duces Athenienſium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexandro audierant Pauſaniæ retulere. Hac ratione Pauſanias in metum Perſarum adductus, Quoniam, inquit, ſub auroram prœlium fiet, [2] expedit vos Athenienſes ſtare in acie aduerſus Perſas vobis cognitos, vt qui cum Medis in Marathone pugnaueritis : nos vero qui eorum ſumus inexperti atq; ignari, (nemo enim Spartiata Medorum periculum fecit) contra vobis oppoſitos Bœotos & Theſſalos : quorum ſumus experti, horum Græcorum gratia. Itaque opus eſt ſumptis armis vos in hoc dextrum, nos in ſiniſtrũ cornu tranſire. Ad hæc ita reſpondere Athenienſes, Nobis quoque olim iam inde ab initio, poſteaquam aſpeximus Perſas aduerſus nos eſſe inſtructos, fuit in animo iſtud dicere quod vos dicere occupaſtis : ſed verebamur ne non grata eſſet vobis oratio. nunc quandoquidem ipſi feciſtis huius rei mentionem, & nobis iucunda oratio eſt & parati ſumus iſtud exequi. Vbi hoc vtriſque complacitum eſt, & loca permutauerunt, ſub auroram rem aduertentes Bœoti, ad Mardonium detulerunt. Ea audita Mardonius extemplo & ipſe conatus eſt Perſas contra Lacedæmonios transferre. Pauſanias autem hoc fieri intelligens, nec latere factum ſuum, rurſus in dextrum cornu Spartiatas reducit. At vbi Mardonius & ipſe ſuos in ſiniſtrũ reduxit, & acies priſtino in loco ſtetere, miſſo caduceatore ad Spartiatas ita inquit, Lacedęmonii, vos vero fama fert omnium qui iſtic ſunt eſſe præſtantiſſimos, qui neque è bello fugiatis, neque ordines deſeratis, ſed perſtantes aut interficiatis hoſtes, aut ipſi occumbatis. Horum nihil admodum veri eſt. quippe antequam manus conſerantur, vos cernimus fugientes, aciemque deſerentes, & relegato Athenienſibus periculo, conſiſtentes ex aduerſo noſtrorum ſeruorum :

XLV

XLVI

XLVII

μόντες. ὀλίγων γάρ σφι ἡμερέων λείπεται σιτία. ὡς ὦν ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναι πολλὰ χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα τὰ ὅπλα ταῦτα ἐμηχανησάμην ὑπὸ προθυμίης, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὰ ἐχόμενα τῆς Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἀπροσδόκητοι ὑμῖν ἐπιπέσωσι βάρβαροι μὴ προσδεκημένοισι κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών. ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὰς, ἀπήλαυνε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἑωυτοῦ τάξιν. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐλθόντες ὅτι τὸ δεξιὸν κέρας, ἔλεγον Παυσανίῃ τὰ παρὰ Ἀλεξάνδρου. ὁ δέ, ἰθυτάτῳ τῷ λόγῳ καταρρωδήσας τοὺς Πέρσας, ἔλεγε τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν ἐς πρῲ ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεὼν ἐστὶ τοὺς Ἀθηναίους τοὺς ἐπὶ τοὺς Πέρσας· ἡμέας δὲ καὶ τοὺς Βοιωτούς τε καὶ τοὺς καὶ ὑμέας τεταγμένους Ἑλλήνων, τὰ δὲ εἰνάκειν· ὑμᾶς ὅτι τάχιστα θέσθαι τοὺς Μήδους καὶ τὸ μάχιμον αὐτέων, ὅτι Μαραθῶνι μαχεσάμενοι· ἡμᾶς δὲ ἀπαρόι τε εἰμὲν καὶ ἀδαήμονες ἐτέων τῶν ἀνδρῶν. Σπαρτιήτεων γὰρ οὐδεὶς πεπείρηται Μήδων. ἡμᾶς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπαροι εἰμέν. ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα χρεὼν ἐστὶ ἰέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον. τοιοῦτος δὲ λόγος ἐπῆν οἱ Ἀθηναίοι τάδε, Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεί τε εἴδομεν καὶ ὑμέας ταχθέντας τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα τὰ περ ὑμῖς φθάντες προφέρετε· ἀλλὰ ἀρρωδέομεν μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δὲ ὧν αὖτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ὑμῖν οἱ λόγοι γεγένηνται, καὶ ἑτοῖμοι εἰμὲν ταὐτὰ ταῦτα. Ὡς δὲ ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἠώς τε διέφαινε, καὶ διημάσσοντο λαὶς τάξις. γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιεύμενον, ἐξαγγεύουσι Μαρδονίῳ. ὁ δὲ ἐπείτε ἤκουσε, αὐτίκα μεταστρέψας καὶ αὖθις ἐπέρασε, καταγὼν τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὡς δὲ ἔμαθε καὶ τοῦτο γινόμενον ὁ Παυσανίης, γνοὺς ὅτι οὐ λανθάνῃ, ὀπίσω ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας ὅτι τὸ δεξιὸν κέρας· ὡς δὲ αὖτως καὶ ὁ Μαρδόνιος ὅτι τὸ εὐώνυμον. Ἐπεὶ δὲ κατέστη ἐς τὰς ἀρχαίας τάξις, πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, ἔλεγε τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε ἀνθρώπων, ἐκπαθέοντες ὡς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου οὔτε τάξιν ἐκλείπετε· μένοντάς τε ἢν ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους, ἤδη σφὶ ἀπόλλυτε. τὰ δὲ ἀρ' ὧδε οὐκ ἔχει ἀληθέα. πρὶν γὰρ ἢ συμμίξαι ἡμέας, ἐς χεῖρας τε νόμον ἀπενέαν, καὶ δὴ φεύγοντάς τε καὶ τάσιν ἐκλείποντας ὑμέας εἴδομεν· καὶ Ἀθηναίοισί τε τοῖσι προπέμψαντας, καὶ αὖθις τε αὐτέα δούλων τῶν ἡμετέρων ταξαμένους. consiſtentes ex aduerſo noſtrorum ſeruorum :

1 Periculoſam, 2 Vos quidem Athenienſes in acie ſtare aduerſus Perſas neceſſe eſt, nos autem aduerſus Bœotos & eos qui vobis oppoſiti ſunt Græcos. idque hac de cauſſa quod Medos eorumque pugnam noueritis, ex prœlio apud Marathonem geſto : nos vero viros hoſce incognitos habeamus. nullus enim Spartanorum Medorum periculum fecit, at Bœotos & Theſſalos experti ſumus. Itaque ſumpt. arm.

» τοῦτο δὲ οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα· ἀλλὰ
» πλεῖστον δὴ τὸ ὑμῖν ἐψεύσθημεν. προσδεχόμε-
» νοι γὰρ κατὰ κλέος, ὡς δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κή-
» ρυκα προθύμως, καὶ βουλόμενοι μοῦνοι Πέρ-
» σῃσι μάχεσθαι, ἄριστοι ἐόντες ποιέειν τοῦτο. νῦν δὲ
» τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας οὐ φέρομεν, ἀλλὰ τοῦναντίον
» μᾶλλον. νῦν ὦν ὅτῳ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τῷ
» λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρχόμεθα, τί δὴ οὐ πρὸς πάν-
» των Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεί τε δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι,
» πρὸς δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀ-
» ριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἐμοὶ μὲν δοκέει καὶ τοὺς ἄλ-
» λους μάχεσθαι, οἵδε ὦν μετέπειτα μαχέσθων ὑμῖν ἐ-
» γώ. εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέει, ἀλλ' ἡμέας μοῦνους ἀπο-
» χρᾶν, ἡμεῖς δὲ ἁμιλλεσόμεθα. ὁκότεροι δὴ ἂν
» ἡμέων νικήσωσι, τούτοισι τῷ ἄπαντι στρατοπέδῳ νί-
» κην. Ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὼν τε, καὶ βιησχόμενον χρόνον, ὡς οἱ οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεκρίνατο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. ἀπελθὼν δὲ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ κατα-
λαβόντα. ὁ δὲ, πρόσχαρης γενόμενος, καὶ ἐπαρθεὶς ψυχῇ νίκῃ, ἐπῆκε τοῖσι ἵππον ὡς τοὺς Ἕλληνας. ὡς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππόται, ἐσίνοντο πᾶσαν τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν, ἐσακοντίζοντές τε καὶ πυξεύοντες, ὥστε ἱππότοξόταί τε ἐόντες, καὶ προσφέρεσθαι δύσποροι. τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν, στοπάζεσκον καὶ συνέχωσαν. ἔστι μὲν ὦν κατὰ τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι μοῦνοι τεταγμένοι· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἕλλησι ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐφέρετο, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς, ἀγχοῦ. ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, οὕτω δὴ ὀπίσω τὴν κρήνην ἐφοίτεον. ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι, ἀνά τε τοὺς ἵππέων καὶ τοξευμάτων. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἅτε τοῦ τε ὕδατος ἐρημωθέντος τῆς στρατιῆς, καὶ ἀνὰ τὴν ἵππον τα-
ραχθεῖσαν, συνελέχθησαν πρὸς αὐτέων τε τουτέων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες πρὸς τὸ δεξιὸν κέρας. ἀλλὰ γὰρ τουτέων τοιούτων ἐόντων, μᾶλλόν σφεας ἐλύπεε. ἔτι γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἵ τε σφέων ὀπάονες, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς σιτησόμενοι, ἀποκεκλέατο ὑπὸ τῶν ἵππων, ὑδρευόμενοι ἀπωκέαθαι ἐς τὸ στρατόπεδον. Βουλομένοισι δὴ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἢν ὑπερβάλωσι τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν ποιεύμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ δὲ ὅσον ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐς τὴν ἐστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ

quod neutiquam est factum præstantissimum virorum. Ex quo plurimum de vobis nos fefellit opinio, quos expectabamus[1] ex nominis gloria missuros vestra sponte caduceatorem nos prouocatũ, quod cum solis Persis, tanquam huic rei sufficientes, pugnare velletis. At [2]nihil tale inuenimus quale ferebatur, sed potius esse vos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipsi non occupastis hoc dicere, occupamus: vt quandoquidem vos inter Græcos præstantissimi esse existimamini, & nos inter barbaros, dimicemus totidem vtrique numero, &, si videatur vt ceteri quoque itidem, & illi postmodum pugnent: sin hoc non videatur, sed satis esse nos solos decernere, nos soli decernamus, & vtri è nobis vicerint, ii totum exercitum vicisse censeantur. Hæc fatus caduceator, quum aliquandiu expectasset, nemine quippiam respondente, retro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille maiorem in modum lætatus, & frigida victoria elatus, equitatum in Græcos immisit. Equites in Græcos inuecti, omnem illorum exercitum perturbabant, iaculis sagittisque incessentes. qui quum essent hippotoxotæ, *id est, equites sagittarii*, cominus pugnare [3]insueti, fontem Gargaphium, vnde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, confuderunt obstruxeruntque. Eum iuxta fontem soli Lacedæmonii stationẽ habebant: ceteri Græci, vt quiq; stationes habebant, maius minusve procul illinc aberant. Et erat quidem Asopus in propinquo: sed aquari ex eo ab equitibus missilibusque prohibiti, ita ad fontem pergebant. Hunc in modum aqua exercitus exutus quum esset, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum tum his tum aliis de caussis frequentes ad Pausaniam in dextrũ cornu veniunt. Qui, etsi talis esset rerum status, tamẽ ob id præcipue angebantur quod iam re frumentaria deficiebantur, quum ipsorum serui in Peloponnesum missi frumentatum, intercluderentur ab equitatu quominus ad castra reuerterentur. ¶ De hoc autem deliberantibus ducibus visum est, si Persæ eo die supersederent committere prœlium, esse eundum in insulam quæ ab Asopo & à fonte Gargaphio, vbi castra habebant, decem stadiis aberat, ante

XLVIII

XLIX

L

1 Pro celebritate vestra. *Id est, vt consentaneum est illi famæ quæ de vestra fortitudine sparsa est.* 2 Nihil tale vos dicere comperimus, sed pot. 3 *Sequutus est lectionem quæ & in quibusdam vet. cod. habetur*, ἄπειροι pro ἰοπόροι.

oppi-

oppidum Platæense sita in continente, hunc in modum: Fluuius superne è Cithærone delabens in campum, diuortia facit: rursusque intercapedine trium ferme stadiorum sua fluenta commisceet. Huic insulæ nomen est Oeroe: quam Asopi filiam esse indigenæ aiunt. In hunc locum Græci transire decreuerant, vt & affatim aquæ ad vsum haberent, neque ab equitatu, sicuti quum ex aduerso erant, infestarentur. Et decreuerant transire secunda noctis vigilia, ne ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu in tumultũ venirent. quinetiam quum ad eum locum ventum esset vbi Asopi filia Oeroe diuortio aquarum è Cithærone cingitur, mitterent sub noctem dimidium copiarum in Cithæronem ad recipiendaseruitia quæ frumentatum concesserant. erant enim illa in Cithærone in-
11 tercluſa. Hæc vbi statuerunt, totum illum diem incessente equitatu immensum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digressis equitibus ea noctis hora qua de abeundo conuenerat, plerique sumptis vtensilibus abscesserunt, [1] non habentes in animo quem ad locum vt irent conuenerant. Nonnulli, vt moueri cœptum est, iter Platæensem ad vrbem intendunt, cupidi equitatum effugere. in templumque Iunonis fugiendo perueniunt, quod situm est ante vrbem, à fonte Gargaphio viginti stadiis distans. Quo vbi peruenere, positis pro templo armis, circa templum ipsum
12 castra posuere. Hos Pausanias cernẽs ab exercitu digressos, præcepit & ipse Lacedæmoniis vt sũptis armis irent quâ ceteri præcederent, ratus illos tendere ad locum constitutum. Ibi ad obtemperandum Pausaniæ ceteri præfecti parati quum essent, Amompharetus Poliadæ filius tribunus cohortis Pitaneorũ, negare se fugiturum [2] peregrinos, neque vltro dedecoraturũ esse Spartam: quinetiã mirari id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio superiori interfuisset. Pausanias autem & EVryanax cum indigne ferentes non parere sibi illum, tum indignius cohortem Pitanetem relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum si ipsi eos missos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis constituissent: hoc reputantes substiterunt cum Laconicis copiis,

τ Γλαταιέων πόλιος. ἦσσος ὦν ὕστω αὐ εἴη ὁ ἠπείρω-
χιζόμενος ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τῦ Κιθαιρῶνος, ῥέει
κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα
ὅσον τε τεσσαράκοντα σταδίω· ἐς τὠὐτὸ δὲ συμμίσγει ἐς τὠὐτό.
οὐνόμα δέ οἱ Ὠερόη. θυγατέρα δὲ Ἀσωπῦ ταύτην λέγουσι
εἶναι Ἀσωπῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τῦτο δὴ τὸ χωρίον ἐ-
βεβουλεύσαντο μεταγαγεῖν ὕδατα, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χρᾶ-
σθαι ἀφθόνῳ, καὶ οἱ ἵπποι σφέας μὴ σινοίατο, ὡσαύτως
καὶ πρὸ τῦ ἐόντων. μεταγαγέσθαί τε ἐδόκεε τότε, ἐπειδὴ
τῆς νυκτὸς ἦν δευτέρη φυλακὴ, ὡς αὐ μὴ ἰδόμενοι οἱ Πέρ- 337
σαι ἐξορμεωμένους, καὶ σφέας ἐπόμενοι καταλάσσοιεν
οἱ ἵπποτα. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸ χωρίον τῦτο, τὸ δὴ ἡ
Ἀσωπὶς Ὠερόη οὐνομάζεται, ῥέουσα ἐκ τῦ Κιθαιρῶ-
νος, ἐνταῦθα τὴν νύκτα ταύτην ἐδόκεε τὰς ἡμίσεας ἀπο-
στέλλειν τῦ στρατοπέδου πρὸς τὸ Κιθαιρῶνα, ὡς ἀπα-
λάβοιεν τὰς ὀπίσω τὰς ὅτι τὰ σιτία οἰχομένους.
ἔσαν γὰρ σὺν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι. Ταῦ-
τα βεβουλευσάμενοι, κείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν προσ-
κάμψαντες τὴν ἵππον, ἔχον πόνον ἄδυτον· ὡς δὲ ἡ τε ἡμέρη
ἔλαγε, καὶ οἱ ἵπποι ἐπέπαυντο, νυκτὸς δὴ γινομένης, καὶ ἐνθεῦτεν
οἱ ἐόντες τὴν ὥρην ἐς τὸ συνεκέατο σφι ἀπαλλάσσεσθαι, σὺν θεῷ
σὺν μὲν δὴ ταῦτα αἰρεόντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν
τὸ χωρίον ἐς τὸ συνέκειτο, οὐκ εὖ νόῳ ἔχοντες· οἱ δὲ, ὡς
ἐκινήθησαν, ἔφευγον ἄσμενοι τὸν ἵππον πρὸς τὴν
Γλαταιέων πόλιν. φεύγοντες δὲ, ἀπικνέονται ὅτι τὸ
Ἡραῖον. τὸ δὲ πρὸς τῇ πόλιός ἐστι τῇ Γλαταιέων, εἴκοσι
σταδίους ἀπὸ τῦ χρεώνος τῦ Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπι-
κόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸς τῷ ἱρῷ τὰ ὅπλα. καὶ οἱ μὲν πρὸ
τὸ Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο. Παυσανίης δὲ, ὁρέων
σφέας ἀπολωλαμένους ἐκ τῦ στρατοπέδου, παρήγ-
γελε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὅ-
πλα, ἴέναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας, νομίσας αὐ-
τοὺς ἐς τὸ χωρίον ἴέναι ἐς τὸ συνεθήκαντο. ἐνθαῦτα οἱ
μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἔσαν τῇ τάξι ηρχέων πείθεται Παυ- τάξιν
σανίῃ· Ἀμομφαρέτος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχηγετέων δὲ ἔχων
Γιταναίων λόχυ, οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους φεύξεσθαι,
οὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέσθαι τὴν Σπάρτην. ἐθωύμαζέ
τε ὁρέων ὃ πεποιήμενον, ἅτε οὐ προσαγορεύμενος τῷ
προτέρῳ λόγῳ· ὁ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ
δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο ὃ μὴ πείθεται σφίσι, δρη-
νότερον δὲ ἔτι, κείνυ τῦτ' αἰσχυνομένυ, ἀπολιπόν τὸν
λόχον τὴν Γιταναίην, μὴ, ἰῦν ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ
συνεθήκαντο τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἀπόλωνται· ἀποστρα-
φθεὶς αὐτὸς δὲ Ἀμομφαρέτος καὶ οἱ μετ' αὐτῦ. ταῦτα δὲ
ἐζόμενοι, ἀγέμονας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικὸν,
καὶ ἐπ-

1 Non habẽs animo eum de quo conuenerat locum petere. sed quum se loco mouissent, iter Platæam versus tenebant, lubenter equitatum effugientes. 2 *Id est, barbaros, vt ipse Herodotus antea docuit, pag. 516. sed & paulo post rursum exponit.*

καὶ ἐπειρῶντο πείθοντες μὲν ὡς δὲ χρεὼν εἴη ταῦτα ποιέειν. καὶ οἱ μὲν παρῆγόρεον Ἀμομφάρετον, μοῦνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείτε ἐποίεον τάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ἐπισάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ἐκινήθη ὁ στρατὸς πρῶτον, ἔπεμπον σφέων ἱππέα, ὁ φυλάξοντά τε εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειρέοιεν οἱ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ βουλόμενοι μὴ ἀπαλλάσσεσθαι· ἐπείρεσθαί τε Παυσανίην δεῖ χρεὼν εἴη ποιέειν. Ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τε σφέας ἐν χώρῳ τεταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτέων τοὺς πρώτους. ὡς γὰρ δὴ παρῆγόρεον τὸν Ἀμομφάρετον ὅ, τε Εὐρυάναξ καὶ ὁ Παυσανίης, μὴ κινδυνεύειν μούνους Λακεδαιμονίους, ἔχοντας ἐπὶ σφᾶς ἰέναι· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπίκεατο, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων παρελάσας σφι ἀπιγμένους. νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος, λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσί· καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τῶν Παυσανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ, μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκεῖνον, πρός τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρώτα τὰ ἐντεταλμένα, λέγειν ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρήγματα· ἔρχεσθέ τε τῶν Ἀθηναίων πρὸς σχοινήσαί τε πρὸς ἑωυτούς, καὶ ποιέειν πρὸς τὰ ἐπόδεα τὰ σφ' αὐτοῖσι καὶ σφεῖς. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ διαφρονιμένους πρὸς ἑωυτοὺς ἤδη κατελάμβανε, ὁ τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Παυσανίης, ἐδεήθη τὸν Ἀμομφάρετον λείπεσθαι, τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποτειχόντων (τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο) σημήνας ἀπῆγε δρόμῳ τῶν κολωνῶν τὰς λειπομένας πόλιας· εἵποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ παχθέντες ἦισαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι. οἱ μὲν γὰρ τὸ τε ὄχθων ἀντείχοντο καὶ τὸ ὑπωρείης τῆς Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὸ ἵππον· Ἀθηναῖοι δὲ, κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δὲ, ἔρχεσθαί τε ὑδαμὰ δοκέων Παυσανίῃ τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, ἐφύλασσε αὐτὸ μοῦνος μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· παρατρεόντων δὲ τὸν στρατὸν Παυσανίην, καταδόξας αὐτὸς ἰδίῃ τὴν ἀπολιπεῖν αὐτὸν ἀναλαβόντα τὰ ὅπλα, ἦγε βάδην πρὸς τὸ δεῦρο τεῖχος. Ὁ δὲ, ἀπελθὼν ὅσον τε δέκα στάδια, ἀνέμενε τὸν Ἀμομφάρετον λόχον παρὰ ποταμὸν Μολόεντα ἱδρυμένον, Ἀργιόπιόν τε χῶρον καλεόμενον, ἔνθα Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἵδρυται.

conabanturq; persuadere homini non id facto opus esse. & alii quidem hortabantur solum Amompharetum à Lacedæmoniis ac Tegeatis relinqui. LIII Athenienses autem hoc sibi faciendum putarunt, vt vbi collocati erant, ibi persisterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium, aliud dicentium. Itaque vbi exercitus mouere cœpit, equitem è suis miserunt speculatum nunquid Spartiatæ tentarent abire, & abire prorsus in animo haberent: scisciatumque à Pausania quidnam facere oporteret. Præco vbi per- LIV uenit ad Lacedæmonios, cernit in loco instructos, eorumq; primores tendere ad rixas. Hortantibus enim Amompharetum EVryanacte & Pausania, ne Lacedęmonios qui soli remanebant, in periculum traheret, necdum persuadentibus, donec ventum est ad iurgia, interuenit præco Athenienſis, Amompharetо inter altercandum sumente ambabus manibus saxum, & illud ante pedes Pausaniæ ponente, ac dicente, se illo calculo sententiæ suæ calculum dare, non fugiendos esse peregrinos: appellans barbaros. Eum Pausanias insanum nec potentem mentis vocans, ad præconem Athenienſium, quæ iussus erat percontantem, respondit vt illis referret præsentem rerum suarum statum, obsecrans eos vt ad sese venirent, & de discessu eadem quæ ipsi agerent. Præcone ad Athenienses reuer- LV so, hos inter se altercantes aurora deprehēdit. Ad id tēpus Pausanias moratus, dato signo ceteros omnes Lacedæmonios, Tegeatis sequētibus, per edita abduxit, ratus Amompharetū non desertum alios: prout & contigit. [2] Horum itinere rursus instructa acie Athenienses iere: & quia Lacedæmonii prærupta occupauerant & Cithæronis radices, metu equitatus, ipsi deorsum ad campū deflexere. Amompharetus autē, non LVI credens ausurum ipsos relinquere Pausaniā, circuire eos qui manebant, ne desererent ordinē. At vbi ii qui cum Pausania erant iam abibant, tunc ratus à disciplina militari se deseri, sumptis armis cohortem suam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter stadia progressum ad amnem Moloentem, in loco qui dicitur Argiopius (vbi situm est templū Cereris Eleusiniæ) subsistiterat,

1 Amompharetum, qui solus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanserat. 2 Athenienses autem acie instructa, contrariū Lacedæmoniis iter tenuerunt. Lac. enim prær. occup. & Cith. radices, metu equitatus, at ipsi deorsi.

oppe-

opperiens Amomphareti cohortem: eo consilio vt si Amompharetus cum sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retro ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum suis ad ceteros peruenit, & omnis barbarorum equitatus ingruebat, agens pro sua consuetudine. nam quum inspexisset locum vbi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assidue insequi pergens, illos adeptus vrgebat.

LVII Mardonius quoque cognito hostium nocturno abitu, inspectoq; loco deserto, accitis Thorace Larissæo & fratribus eius EVrypylo & Thrasydio, inquit, Filii Alevę quidnam dicetis adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica? qui & prius (vt omnes vidimus) locum in acie immutauerūt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt. [1] Proripuerunt autem, quia illis necesse erat cum iis prœlio decernere qui non falso sunt hominum præstantissimi. vnde nullius esse se pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, ostenderunt. Ceterum vobis Persarum inexpertis, sanequam ignoscebam, laudantibus istos vobis expertos: Artabazum autem vehementius admirabar formidare Lacedæmonios, & præ formidine sententiam dicere ignauissimā, expedire ex his castris nos in vrbem Thebanorū concedere obsidendos. [2] quam sententiā rex antea aliunde quam ex me audiet. Sed de hoc alias dicetur. Nunc autem istis ita facientibus non est remittendum, sed instandum, donec intercepti nobis dent pœnas eorum quæ in Persas

LVIII perpetrarunt. Hæc loquutus, Persas Asopo transmisso cursim ducit contra Græcorum agmen, tanquam fugam capessentium: Lacedæmonioſque solos ac Tegeatas adeptus est. nam Athenienses transuersis tramitibus subter prærupta in planum digressos non cernebat. Ceteri autem barbarorum agminum præfecti Persas mouentes ad Græcos insequendos conspicati, sublatis & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisq; maturantes, [3] nulla diligentia, nullo ordine viam ingressi. Et isti quidem cum vociferatione ac tumultu instabant Græcis, tanquam excepturi.

αἰέμενε δὲ τῶνδε εἵνεκα, ἵνα ἐὼν μὴ ἀπολίπῃ τ' χωρεῖν ἐκ τῶ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτῶ μένωσι, βοηθέοι ἐπίσω παρ' ἐκείνους. καὶ οἵ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον παρεγένοντο σφι, καὶ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων παρῆκειτο πᾶσα· οἱ γὰρ ἵπποισι ἐποίεον οἷον καὶ ἐώθεσαν ποιέειν αἰεί. ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον χεῖρον ἐν ᾧ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι παρῆσαν ἡμέρῃσι, ἤλασαν τοὺς ἵππους αἰεὶ τοπαρέσω· καὶ ἅμα καταλαβόντες, παρῆσαν ἐκέατο σφι. Μαρδόνιος δὲ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποικομένους νύκτα, εἰ δέ τε ὄν χῶρον ἐρῆμον, καλέσας τὸν Λαρισαῖον Θώρηκα, καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτῶ Εὐρύπυλον καὶ Θρασύδηον, ἔλεγε, Ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔπι τί λέξετε πάδε ὁρέοντες ἐρῆμα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι λέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶ τὰ πολέμια παρέχεσθαι. τοὺς παρῆμεν τε μετ- ισαμένους ἐκ τῆς τάξιος εἴδετε, νεῶ τε νῶν τῶ παροιχομένην νύκτα, καὶ οἱ πρῶτοι ὁρέοντο ἀφ- δραίτας. διέδεξάν τε, ἐπεί σφεας ἔδεε παρῆναι ἀλλοδεὼς ἀρίστους ἀνδρῶν μάχῃ ἀφικέ- σθαι, ὅτι τοιόνδε ἄεθλον ἔκειντο ἐν οὐδαμοῖσι ἐοῦσι Ἕλλησι ἐναπεδείκνυντο. καὶ ὑμῖν μὲν ἐοῦσι Πέρ- σῃσι ἀπείρεσι, πολλὴ ἔκ γε ἐμοῦ ἐγίνετο συγγνώ- μη, ἐπαινεόντων τούτους, τοῖσί τι καὶ στρωνδέεται· Ἀρταβάζου δὲ θώυμα καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην, ὃς καὶ καταρρωδῆσαι Λακεδαιμονίους· καταρρωδή- σαντά τε, ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοπρεπέα, ὡς χρεὼν εἴη ἀπαζεύξαντας ὡς τάχιστα πίσω, ἰέναι ἐς ὃ Θηβαίων ἄστυ περιορκήσοντας τὴν ἐπὶ τοῖς ἐ- μοῖ βασιλεῦσι τετυγμένην. καὶ τούτων μὲν ἐτέρω- θι ἔσεσθαι λόγος· νῦν δὲ ἐκείνοισι τοῖσι τάδε ποιεῦσι οὐκ ὀπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσί· ἐς ὃ κατα- λαμφθέντες, δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποιήσαντο Πέρ- σας ποινὰς δίκας. Ταῦτα εἰπὼν, ἦγε τοὺς Πέρ- σας, δρόμῳ ἀφαβαίνων Ἀσωπὸν κατὰ ῥοῦν τὸν Ἀσωπ. τῶν Ἑλλήνων, ὡς δὴ ἀποδιωκόντων· ἐπεὶ ἐκ τε δὴ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους. Ἀθηναίους γὰρ τεταραγμένους ἐς τὸ πεδίον, ὑπὸ τῶν ὀχθέων οὐ κατόρα. Πέρσας δ' ὀρέοντες ὡρμη- μένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβα- ρικῶν τελέων ἄρχοντες, αὐτίκα πάντες ἦραν τὰση- μήια, καὶ ἐδίωκον ὡς τάχιστα ἕκαστος εἶχον, οὔτε κό- σμῳ οὐδενὶ χρεωμενέοντες, οὔτε τάξι. ὡς δὲ τοῖσι μὲν ἐπὶ νῶτα ἐγένετο καὶ ὁμίλῳ ἐπήισαν, ὡς ἁρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας· Πανσα- ἔχασαν

1 *Vide meam huius loci interpretationem in libro Concionum.* 2 Quam ipse quoque rex ex me audiet. 3 Nullo delectu, nulloque ordine v. ing. *vel*, *Inordinate & confuse.*

Παυσανίης δὲ, ὡς πρὸς ἐκείνου ἵππος, πέμψας
» πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα, λέγει τάδε, Ἄνδρες
» Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου, ἐλευ-
» θερίης εἴ τε δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα, πρόδοτοι
» μετὰ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, νυκτὸς τὴν παρεοῦσαν
» μάχην νύκτα Ἀδραστέων. νῦν ὦν δέδοκται τοι-
» σθῦτον ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυ-
» νάμεθα ἀρίστῃ πρὸς ἕλλειν ἀλλήλους. εἰ μὲν νῦν
» ἐς ὑμέας ὥρμησε ἀρχὴν ἵππος, χρεὸν ἦν ἡμέας
» τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέας τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόν-
» τας Τεγεήτας, βοηθέειν ὑμῖν· νῦν δὲ, ἐς ἡμέας γὰρ
» ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς πρὸς τὴν σφε-
» τερὴν μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυνέοντες ἰέναι. εἰ
339. » δὲ ἄρα αὖτις ὑμέας καταλελάβηκε ἀδύνατόν τι
» βοηθέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες
» χάρεν θέσθε. σωοίδαμεν δὲ ὑμῖν τοῦτο ὂν πάρ-
» εστα τόνδε πόλεμον ἐοῦσι πολλὸν προθυμοτάτοισι,
ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακηκόειν. Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖ-
οι ὡς ἐπύθοντο, ὥρμέατο βοηθέειν, καὶ τὰ μάλιστα ἐπ-
αμυνέειν. καὶ σφι ἤδη σχοῖνοι ὑπεπίδεινται οἱ δύ-
ναται χθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλῆος ἠγομέ-
νων, ὥστε μηκέτι δυνασθαι βοηθῆσαι. ὁ γὰρ
προκείμενον σφέας ἐλύπησε. οὕτω δὴ μουνωθέν-
τες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, ἐόντες σὺν φιλοῖ-
σι ἀριθμὸν, οἱ μὲν, πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δὲ,
τρισχίλιοι (οὔτοι γὰρ οὐδαμᾶ ἀπεσχίζοντο ἀ-
πὸ Λακεδαιμονίων) ἐσφαγιάζοντο, ὡς συμβαλέ-
οντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ
οὐ γὰρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστά, ἔπιπλον δὲ
αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ, καὶ πολλῷ πλέ-
ονες ἐτρωματίζοντο. φερόντων γὰρ τὰ γέρρα οἱ
Πέρσαι, ἀπίεσαν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως ὅπ-
ως, ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων, καὶ τῶν
σφαγίων οὐ γινομένων, ἀποβλέψαντα δὲ Παυσα-
νίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων, ὑπερκαλέσα-
σθαι τὴν θεὸν, χρήζοντα μηδαμῶς σφέας ψευδῆ-
ναι τῆς ἐλπίδος. Ταῦτα δὲ ἔτι τούτου ὑπερκα-
λεομένου, προεξαναστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται
ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους. καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι
αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Παυσανίεω, ἐγίνετο θυομένοισι
τὰ σφάγια χρηστά. ὡς δὲ χεῖρον κατὰ ἐγίνετο, ἐχώρεον
καὶ ὑπὸ τὰς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι αὐτοὶ, τὰ τόξα
μετέντες. ἐγίνετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρρα μάχη· ὡς
δὲ ταῦτα ἐπεπτώκεε, ἤδη ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ
παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον, καὶ χρόνον ὑπὸ πολλόν,

Pausanias autẽ, vbi equitatu premi cepit, equitem ad Athenienses mittit, qui hæc diceret, Viri Athenienses, proposita dimicatione maxima, vt aut libera Græcia sit aut seruituti obnoxia, proditi sumus à sociis noctu elapsis & nos Lacedæmonii & vos Athenienses: quod reliquum est, ita nobis videtur esse faciendum, vt quã strenuissime possumus nosmetipsos defensantes, mutuo simus auxilio. Ac si quidẽ in vos priores impetũ dedisset equitatus, è nostra dignitate erat & Tegeatarum qui nobiscum Græciam non prodiderunt, subsidio vobis venire: nunc, quoniam totus in nos equitatus contendit, debetis vos ad partem maxime laborantem suppetias ferre. Quod si vobis aliquo discrimine occupatis fas non est subsidio venire, saltem hoc gratificamini nobis vt sagittarios mittatis: quos agnoscimus longe omnium qui in hoc bello sunt promptissimos esse ad nos exaudiẽdos. Hęc vbi audiere Athenienses, quum mouerent ad ferendam strenue opem, & iam aduentarent, ibi in eos ii Græci qui partes regias sequebantur, ex aduerso instructi inuadunt. Quo factum est vt [1] Athenienses ab iis vrgentibus auxilium ferre non possent, ægre admodum id ferentes. Ita destituti Lacedæmonii, numero cum leui armatura quinquaginta millia, & Tegeatæ numero tria millia (hi enim nusquam ab Lacedæmoniis dirimebantur) sacrificauerunt tanquam conflicturi cum Mardonio præsentibusque copiis: & quum litare non potuissent, multi eorum interea cadebant, multo plures vulnerabantur. Cõfertis enim gerris Persæ ingentem vim sagittarum emittebant, adeo instanter vt [2] satagentibus Spartiatis, & quia litare non poterant, respiciens ad templũ Iunonis Platæensiũ Pausanias, implorauerit deam, obsecraueritque ne spes sua ipsos omnino frustraretur. Adhuc eo deam his verbis inuocante, Tegeatæ prius exurgentes in barbaros tendunt: statimque post Pausaniæ preces sacrificantibus Lacedæmoniis exta pulchra extitere: qui aliquanto post & ipsi in Persas eunt. Persæ omissis arcubus ex aduerso stetere. Ad quorũ gerra primum pugna atrox commissa est iuxta ipsum Cereris templum, eaq; pertinax;

LIX

LX

LXI

1 Athenienses ad ferendas suppetias ire non possent. quod enim obiectum erat, negocium illis faceſſebat. 2 Quum premerentur Spartiatæ,

donec ad

donec ad propulsionem ventum est. Siquidem barbari prehensantes lanceas confringebant, nec audacia nec robore inferiores: sed inermes erant & imperiti, nec hostibus prudentia pares. qui etsi deni pluresve aut pauciores in singulos irruebant, tamen quia confusi incidebant, à Spartiatis conficiebantur.

LXII Mardonius, qua parte ipse ex equo albo ciens pugnam, mille delectis Persarum præstantissimis stipatus erat, ea maxime parte hostẽ vrgebat. qui quandiu superfuit, tandiu Persæ resistentes seseque defensantes, strauere multos Lacedæmoniorum. Postea vero quàm Mardonius, & agmen quod circa illum robustissimum erat, occubuit, tum demum alii quoque terga vertentes cessere Lacedæmoniis, [1] quorum plerisque officiebat vestis armis vacans. inermes enim cum armatis prœlium faciebant.

LXIII Ibi & vltio necis Leonidę de Mardonio peracta est, secundum oraculum Spartiatis redditum: & victoria omnium quas vnquam nouimus speciosissima potitus est Pausanias Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos. Huius autem superiora maiorũ nomina in Leonida retensui. illius enim iidem qui & Pausanię maiores fuere. Oppetiit autem Mardonius sub Aimnesto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquandiu post bellum Medicum trecentos viros secum habens, apud Stenyclerum cum omnibus Messeniis quibuscum erat bellum, conflixit, vbi ipse & trecenti illi occubuere.

LXIV Ad Platæàs autem Persæ, postquam à Lacedæmoniis in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua contendũt, & ad murum ligneum quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet autem me admiratio, quum iuxta lucum Cereris dimicaretur, ne vnum quidẽ Persarum visum esse intrasse fanum, neque circa templum occubuisse, sed plerosq; in profano: sed opinor (siquid de rebus diuinis opinari oportet) deam ipsam eos non recepisse, quia templum quod est in Eleusine Anactorium concremauerant. Hactenus pugna hæc gesta est.

LXV ¶ Artabazus autem Pharnacis filius, cui iam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege in Græcia, quique multis verbis pugnam dissuadens nihil profecerat, hoc sibi agendum putauit. Is, quod sibi non placerent quæ à Mardonio fiebant, eos quibus præerat

ἐς ὃ ἀπίκητο ἐς ὠθισμόν. τὰ γὰρ δόρατα ὑπολαμβανόμενοι κατέκλων οἱ Βάρβαροι. λήμματι μὲν νεω καὶ ῥώμῃ οὐκ ἐόντες ἔσσονες οἱ Πέρσαι, ἄοπλοι δὲ ἐόντες καὶ ταῦτα, καὶ ἀσπιστήμονες ἔσαν, καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἐναντίοισι σοφίην. παρεξαίσσοντες δὲ κατ' ἕνα, καὶ δέκα, καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συνεφόμενοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ διεφθείροντο. Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ, ἔχων τε παρὰ ἑωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὴ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἔθηεσαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος παρῆν, οἵδε ἀντεῖχον, καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ ὁ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἐὸν ἰσχυρότατον ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο, καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλείστους γὰρ σφέας ἐδηλέετο ἡ ἐσθὴς ἐρῆμος ἐοῦσα ὅπλων. παρὰ γὰρ ὁπλίτας ἐόντες γυμνῆτες, ἀγῶνα ἐποιεῦντο. Ἐνθαῦτα ἥ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω, κατὰ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ νίκην αἱρέεται καλλίστην ἁπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν δὲ κατυπερθε οἱ παρεγένοντο τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδεω· οὗτοι γὰρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. ἀποθήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀεimνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπαρτῃ λογίμου· ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ, ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους, στρατεύσας ἐπὶ Στενυκλήρῳ, πολέμιος ἐόντος, Μεσσηνίοισί τε πᾶσι· καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὡς ἐτράπησαν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφυγον ἐπὶ νέκρον ἐς τὸ ἐρκτὸν ἐδίην ἑωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαΐδι. θωῦμα δέ μοι ὅκως περὶ τὸ Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων, οὐδὲ εἷς ἐφάνη τῶν Περσέων ἔνδοθι ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος, ἔνδοθεν ἐναπεθνῄσκων περὶ τὸ ἱρὸν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δή, (εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ) ἥ θεὸς αὐτὴ σφέας οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνακτόριον. αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτον ἐγένετο. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκετο, κατ' ἀρχὰς λιπομένῳ Μαρδονίῳ ἀπὸ βασιλέος· καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων, ὡδὶ ἔπινε, συμβάλλων ὧδε ἐών. ἐποίησε δὲ αὐτὸς τοιάδε, ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι παρεοῦσι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι· τέλος δὲ ἐστράτηγεε ὁ Ἀρτάβαζος·

1 Plurimum enim illis *Persis* offic.

εἶχε· ὁ δὲ στρατὸς οὐκ ὀλίγος, ἀλλὰ ἐς τετρήκοντα μυριάδας ἀνθρώπων περὶ ἑωυτόν· τούτοις ἔκλαιε ἡ συμβολὴ ἐγίνετο, ὁ δὲ ξεπίστατο τὰ ἔμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτισμένους, τοὺς ἀγγέλλας κατ' αὐτὸ ἴεναι πόλιας τῇ αὐτὸς ἔζηγέετο, ἔκλαιε δὲ αὐτὸν ὁρέοντα σπουδῇ ἔχοντα. τοῦτο τοὺς ἀγγέλλας, ὡς ἐς μάχην ἦγε δηλέων ὁν ἔφατον. ὑποστρεφόντων δὲ τῆς ὁδοῦ, ὥρα δὴ καὶ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι ὁν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτράπετο φεύγων, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ἐλθεῖν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. καὶ δὴ ἔτοι μὲν ταῦτη ἐφάνοντο.

Τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τοὺς μὴ βασιλέος ἐθελοκακεόντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, ἔτοι ἔχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην, μαχεόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες ἔτρωσαν, ὥστε τελευτήσαντες αὐτέων οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι σὺν θώκῃσι ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἐφάνησαν καὶ ἔτοι, ἔφευγον ἐς τὰς Θήβας, οὐκ ἦκον οἱ Πέρσαι, καὶ τὸν ἀγῶνα συμμάχων ὁ πᾶς ὅμιλος, ὅτε δὴ μαχεσάμενος ὁδοῖ, ὅτε ἀποδεξάμενός τι, ἔφευγον. Δηλοῖ τέ μοι ὅτι πρώτα τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο οὐκ Ἑρσέων, εἰ καὶ τότε ἔτοι, πρὶν ἢ καὶ συμμίξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ἐώρων. οὕτω τε πρώτους ἔφευγον, πλεῦν δ' ἵππου τε καὶ Βοιωτίης. αὕτη δὲ τοσαύτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, ἀεί τε τοῖς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα, ἀπείργουσά τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἵποντο, τοὺς Ξέρξεω διώκοντες καὶ φονεύοντες. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβος ἀγγέλλεται τοῖσι ἀμφὶ Ἥραιον, καὶ ἀποκλινομένοισι τὴν μάχην, ὅτι μάχη τε γέγονε, καὶ νικῶσι οἱ μετὰ Παυσανίεω. οἱ δέ, ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδένα κόσμον ταξάμενοι, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους, ἐτράποντο ἀπὸ τῆς ὑπωρείης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαι αὖαι, ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος· οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, ἀπὸ τοῦ πεδίου τὴν λοφοπάτην τῶν ὁδῶν. ἐπεί τε δὲ ἄγχι τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀτάσσοντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππόται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον, ἤλασαν ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἱππάρχεε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμανδρου. ἐπαισόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτέων ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὴν Κιθαιρῶνα. ἔτοι μὲν δὴ οὐ οὐδενὶ

(præerat autem non paruis copiis, ſed ad quadraginta vſque millia hominum) ducebat inſtructos, dum prœlium fiebat, quid futurum è prœlio eſſet probe intelligens, iuſſeratque omnes ire confertos quacunque ipſe duceret, & quâ viderent ipſum feſtinantem. Sic iuſſas tanquam ad pugnã copias ducens, cernit Perſas fugientes. ita non ſeruato amplius eodem ducendi ordine, ſed repente effuſo curſu fugæ ſe dedit, non lignеum murum verſus, aut Thebana mœnia, ſed ad Phocenſes, animo celerrime peruenientli ad Helleſpontum. & hi quidẽ horſum iter intenderunt. Ceteris autem Græcis qui ſtabant à regis partibus, ignauiter de induſtria agentibus, Bœoti tamen perdiu cum Atheniенſibus decertauerunt. Nam ex Thebanis ii qui cum Medis ſentiebant, hi non parum ſtrenuos ſe præſtiterunt: qui nolentes vltro ignauiter agere, ita dimicarunt vt trecenti primores eorum ac fortiſſimus quiſque illic ſub Atheniенſibus occubuerint. Vbi autem & iſti terga dederunt, non quo Perſæ & alia multitudo, [1] quæ aut cum nemine pugnauerat, aut nõ expectauerat, ſed Thebas verſus fugerunt. Omnem autem rem pependiſſe à Perſis, (quanquam & ipſorum quidam, antequam cum hoſte congrederentur, fugæ ſe mandauerunt) apud me fidem facit, [2] quod ad Perſas intuebantur: atq; ita cuncti illis victis fugam capeſſerunt, præter equitatũ tum alium tum Bœotorũ: qui hactenus profuit fugientibus, vt aſſidue adhærens hoſti, arceret eum ab amicis quos Græci inſequebantur. Inſequebantur enim Græci victores, vrgendo Xerxianos atque interficiendo. Inter hunc tumultum nunciatur Græcis qui circa templum Iunonis inſtructi à prœlio aberãt, geri prœlium & Pauſanianos vincere. Ea re audita, Corinthii, Megarenſes & Phliaſii nullo ordine eunt: Corinthii recta per colles quâ itur ad Cereris templũ: alii per campũ, quæ planiſſima viarum erat. Quos iam hoſti propinquos nullo ordine irruere conſpicati Thebani equites, quorũ præfectus erat Aſopodorus Timandri filius, equos in illos incitauerunt, eoſq; adorti ſexcentos ſtrauerunt: ceteros ad Cithæronem vſque perſequuti, terga ceciderunt. Et iſti quidem Megarenſes atque Phliaſii

καὶ πρηγμένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἀμφὶ Ἥραιον, καὶ ἀποκλινομένοισι τὴν μάχην, ὅτι μάχη τε γέγονε, καὶ νικῶσι οἱ μετὰ Παυσανίεω. οἱ δέ, ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδένα κόσμον ταξάμενοι, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους, ἐτράποντο ἀπὸ τῆς ὑπωρείης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαι αὖαι, ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος· οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, ἀπὸ τοῦ πεδίου τὴν λοφοπάτην τῶν ὁδῶν. ἐπεί τε δὲ ἄγχι τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀτάσσοντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππόται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον, ἤλασαν ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἱππάρχεε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμανδρου. ἐπαισόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτέων ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὴν Κιθαιρῶνα. ἔτοι μὲν δὴ οὐ οὐδενὶ

κατηρτισμένους, ἦγε κατηρτισμένους

ἔμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτισμένους

ἔφατον. ὑποστρεφόντων δὲ τῆς ὁδοῦ, ὥρα δὴ καὶ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι ὁν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτράπετο φεύγων, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ἐλθεῖν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. καὶ δὴ ἔτοι μὲν ταῦτη ἐφάνοντο.

ὑποστρεφόντων

ἔφατον. ὑποστρεφόντων δὲ τῆς ὁδοῦ, ὥρα δὴ καὶ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι ὁν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτράπετο φεύγων, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ἐλθεῖν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. καὶ δὴ ἔτοι μὲν ταῦτη ἐφάνοντο.

1 Quæ nec cum quoquam pugnauerat, nec vllum egregium facinus ediderat. 4 Quod quum Perſas fugientes vidiſſent, ita demum omnes fugæ ſe dederunt, præter equit.

nulla

LXIX nulla cum laude perierunt. At Persæ ceteraque multitudo postquam ad ligneum murum effugerunt, turres, antequam Lacedæmonii aduenirent, ascendere occupant. Illis conscensis quam commodissime possunt murum præstruunt. ex quo subeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior extitit muri oppugnatio. Nam quoad Athenienses abfuere, non modo sese barbari defensabant, sed etiam Lacedæmoniis antecellebant, vtpote ignaris murorum oppugnandorum: vt vero Athenienses superuenere, tum atrox muri oppugnatio propugnatioque extitit, eaque permagno temporis spatio: sed tandem virtute & pertinacia Athenienses murũ transcenderunt, subrueruntq; , atque ea parte se Græci infuderunt, [1] quorum Tegeatæ introiere principes: iidemq; tentorium Mardonii diripuerunt, & ex eo cum alia, tum vero equorum præsepe Mardonii ex ære totum, spectatu dignũ: quod præsepe Mardonii Tegeatæ in templo Aleæ Mineruæ reposuerunt. nam cetera quæ cepere, in vnum cum ceterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro barbari non amplius cateruam cõgere, nemo strenuitatis memor esse, videlicet oppressi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exterriti. [2] Quos tanto studio Græci trucidabant vt ex triginta myriadibus (exceptis quatuor, cum quibus Artabazus aufugit) ne tria quidem millia hominum cædi superfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani essent, vnus & [3] triginta sunt omnino desiderati: Tegeatarum, sedecim: Athenienſium, duo & quinquaginta. Porro inter barbaros strenuissimi extiterunt, è peditibus quidem Persæ, ex equitibus autem Sacæ, è viris vero, Mardonius: inter Græcos autem cũ Tegeatæ Athenienseſque multum eminuerunt, tum multo plus Lacedæmonii. Quod nulla alia re possum ostendere, nisi quod omnes hi eos qui sibi oblati sunt viceruntLacedæmonii vero quod robustissimum fuit hostilis exercitus superauerunt. Quorum longe præstantissimus extitit mea sententia Aristodemus, [4] is qui solus trecentorum, quod ex Thermopylis euasisset, dedecus ignominiamque acceperat. Secundum hunc nauauere operam Posidonius & Philocyon &

LXX

οἱ δὲ Πέρσαι, καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφθησαν ἐπὶ τοῖς πύργοις ἀναβάντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι· ἀναβαίνοντες δὲ, ἐφράξαντο ὡς ἠδυνέατο ἄριστα τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, κατεστήκεε σφι τειχομαχίη ἐρρωμενεστάτη. ἐπὶ μὲν γὰρ Ἀθηναίων οἱ Ἀθηναῖοι, οἵδε ἠμύνοντο, καὶ πολλῷ πλέον ἔχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ὑπισαμένων τειχομαχέειν· ὡς δὲ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγίνετο τειχομαχίη, καὶ χρόνον ὑπὲρ πολλόν. τέλος δὲ, ῥώμῃ τε καὶ λιταρίῃ ἐπιβησαν Ἀθηναῖοι τὸ τεῖχος, καὶ ἤρεισαν, τῇ δὴ ἔσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὸ σκηνέωμα τὸ Μαρδονίου οὗτοι ἔσαν οἱ διαρπάσαντες, πάντα τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς, καὶ τὴν φάτνην τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκέην πᾶσαν, καὶ θέης ἀξίην. τὴν μέν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς Σύνοδον τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὠυτὸ ὅσαπερ ἔλαβον ἐσωμώσαντο τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι σῖφος ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τείχεος, οὔτε τις αὐτέων ἀλκὴν ἐμέμνητο· ἀλυκταζόν τε οἷα ὀλίγῳ χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλὰς μυριάδας κατειλημμένοι ἀνδρῶν. σφαγῇ τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν οὕτω, ὥστε τεσσεράκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδεουσέων τεσσέρων, τοὺς ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφυγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας πεφυγέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐν Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ, εἷς καὶ ἐννηκοντα. Τεγεητέων δὲ, ἑκκαίδεκα· Ἀθηναίων δὲ, δύο καὶ πεντήκοντα. Ἦισαν δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν, ὁ Περσέων, ἴσσος δὲ, ἡ Σακέων· ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος. Ἑλλήνων δὲ ἀγαθὸν ἡγεμόνων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ἀνεφέρετο ἀρετὴ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῳ μὲν τεῳδενὶ ἔχω ἀποσημήνασθαι. ἄπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἑωυτοὺς ἔσκον. ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότατον προσπείχθησαν, καὶ τουτέων σημήνω, καὶ ἄριστοι ἐγένοντο μακρῷ Ἀριστόδημος τῇ γνώμῃ τῇ ἑωυτοῦ. ὃς ὢν Θερμοπυλέων μοιρῶν τῶν τριηκοσίων ὤφθη, ἔχων ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον, ἦισαν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύων τὴν Ἀμομ-

341

1 Ex quibus primi Teg. introiere. 2 Quos adeo facile erat Græcis trucidare vt ex trig. 3 Nonaginta. 4 *Vide supra*, pag. 459.

Ἀμομφάρετος Σπαρτιήτης. καίτοι ἡμολύνης λέσχης ὃς ἦν ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ ταῦτα ἡμολυμμένοι Σπαρτιήτεων, Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερὸν ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεούσης οἱ αἰτίης, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλείποντα τὴν τάξιν, ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα. Ποσειδώνιον δὲ, ἀβουλόμενον ἀποθνήσκειν, αἰδεῖσθαι ἀγαθὸν τοσοῦτον τῶν ἄνδρα εἶναι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς φθόνον αὐτοῖσι εἶπον. οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πρώτους, πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, τίμιοι ἐγένοντο. Ἀριστόδημος δὲ, βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίην, οὐκ ἐτιμήθη. Οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι ὁμοίως ἄριστοι ἐγένοντο. Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν αἰνὴρ κάλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μοῦνον αὐτέων Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ὃς, δὴ ἐσφαγιάζετο Παυσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξι, ἑτρώθη πάσῃ ἐξύλματι τὰ πλευρά· καὶ δὴ οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δὲ ἐξενειχθεὶς ἐκ τοῦ θανατίου τε, καὶ ἔλεγε πρὸς Αἰμνηστον, ἄνδρα Πλαταιέα, οὐ μέλειν οἱ ὅλως περὶ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκειν, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρὶ, καίπερ ἐοῦσι οἱ ἀποδεδεγμένου ἔργον ἑωυτοῦ ἄξιον προθυμεομένου ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων δὲ λέγεται δόκιμήσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἐκ δήμου Δεκελῆθεν. Δεκελέων δὲ τῶν ποτε ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς ὅλην πόλιν χρόνον, ὡς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι. ὡς γὰρ δὴ τὸ πάλαι κατὰ Ἑλένης κομιδὴν Τυνδαρείδας ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατῷ πλήθει, καὶ δῃώσαντες δήμους, οὐκ εἰδότες ἵνα ἐστὶ ἐξεκέκοιτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι καὶ τοὺς Δεκελέας, οἱ δὲ αὐτοὶ Δεκελον, ἀχθόμενον τε τῇ Θησέος ὕβρει, καὶ δειμαίνοντα περὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενόν σφι ὃ πάλαι πρῆγμα, κατηγήσασθαι ὅκῃ τοὺς Ἀφίδνας, τοὺς δὴ Τιτακὸς ἐὼν αὐτόχθων καταφοβηθεὶς Τυνδαρείδησι. τοῖσι δὴ Δεκελεῦσι ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου ἐν Σπάρτῃ ἀτελείη τε ἔνεστι καὶ προεδρίη ἔτι τελέουσι ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἐούσῃ οὕτω, ὥστε καὶ ἐς ὃν πόλεμον ὃν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων ἡμολύνθην Ἀθηναίοισί τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινομένων τὴν Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελέης ἀπέσχοντο. Τούτου τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης, καὶ ἀριστεύσας πολλοὺς Ἀθηναίων, δίζυγας λόγχας λαβόμενος ἔχων. τὴν μὲν, ὡς οἱ τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκέη ἄλυσι δεδεμένην ἄγκυραν σιδηρέην τὴν, ὅκως

Amompharetus Spartiata. Quanquam quum sermo haberetur quisnam præstantissimus extitisset, ii Spartiatæ qui adfuere, censuerunt, Aristodemum, etsi præclara facinora edidit, tamen ad eluendam eam quam contraxerat inuidiam, ordinem deseruisse, & propalam mori voluisse: Posidonium vero, qui perire noluisset, ob id extitisse tanto præstabiliorem virum. verum id fortasse liuore dixerunt. Qui hac in pugna mortem oppetiere, omnes honore affecti sunt, præter Aristodemum: qui ideo caruit honore quod ob caussam prædictam sibi occumbendū putauit. Hi LXXI sunt qui ad Platæas nobilissimi extitere. nam Callicrates extra prœlium occubuit: quo nemo tunc in castra Græcorum[1] præstantior venerat, non modo Lacedæmoniorum, sed etiam aliorum Græcorum. Hic, quum Pausanias sacrificasset, sedens in ordine, sagitta per latera ictus est: & quum aliis pugnantibus ipse exportaretur, sese morientem miserabatur, ad Aimnestum virum Platæensem inquiens, non sibi dolere quod pro Græcia periret, sed quod nihil manu vsus esset, nullamque operam nauasset dignam se & sua cupiditate nauandi. Ex Athenienſibus eminuisse fertur So- LXXII phanes Eutychidis filius, è tribu Decelensi. Decelenses autem rem aliquando gesserunt (vt ipsi Athenienses aiunt) in omne æuum fructuosam. siquidē quum olim ad inuestigandam Helenam Tyndaridæ cum magnis copiis oram Atticam inuasissent, & populos è sedibus suis eiicerent, ignari quonam loci subducta Helena esset, tunc Decelenses ferūtur, & (vt quidam volunt) ipse Deceleus, tum dolore contumeliæ quæ Theseo fieret, tum metu totius Athenienſium soli, ne vastaretur, exposuisse illis omnē rem gestam, eosque deduxisse ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelensibus permansit ad hanc vsque memoriam in Sparta immunitas vectigalium, & dignitas præsidendi: adeo quidē vt bello quod multis postea annis inter Athenienses atque Peloponnenses gestum est, Lacedæmonii quum ceteram Atticam popularentur, à Decelea temperauerint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & LXXIII præclarissime inter Athenienses nauata opera, ancipiti sermone celebratur: vno, fertur gestasse ferream ancoram è balteo thoracis catena alligatam, quam, quoties

1 Formosior

aduen-

aduentantibus hostibus propinquus erat, obiiciebat, ne illi irruentes, ipsum ex ordine summouere possent: rursus eisdem in fugam se vertentibus, resumpta ancora ita fugientes insequebatur. Altero sermone à superiori differente fertur gestasse ancoram non ferream, ex balteo alligatam, sed insignitam in scuto, quod nunquam quiescens, assidue
LXXIV rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quod obsidentibus Æginam Athenienſibus, EVrybiadem virum Argiuum quinque certaminum victorẽ ex prouocatione interemit. Sed aliquanto post hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Athenienſium vna cum Leagro Glauconis filio dux esset, & de metallis aureis decertaret, contigit vt sub Edonibus apud Daton occũ-
LXXV beret. Post barbarorum stragem ad Platæas editam, transfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharãdatis filii Theaspis viri Persæ: hæc quum accepisset Persas fusos esse, Græcos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipsas ornatas, cum veste speciosissima, carpento aduenit: ex eoq; descendens pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupatos: & intuita Pausaniam illa omnia administrantem, agnouit hominem, cuius & nomen iampridem & patriam didicerat. Eius genua amplectens, Spartę rex, inquit, libera me supplicem captiuitatis seruitute, quam etiã hoc facto demeritus es quod istos extinxisti neque dęmonum neque deorum respectum habentes. Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Persęs habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, tũ quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca incolunt hospitis summi. Hæc loquutus, eam impræsentiarũ ephoris qui aderant commendauit: postmodum in Æginam, quo illa
LXXVI voluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuo Mantinici superuenerunt re iam confecta: qui se animaduertentes veniſse sero ad pugnã, magnæ iacturæ loco id sibi esse putauerunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam vsq; persequuti sunt, etsi vetantibus Lacedę-

πελάσιε ἀπιπρεσμένος τοῖσι πολεμίοισι, βαλλέσκετο· ἵνα δὴ μηνοὶ πολέμιοι ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξιος, μετακινήσαι μὴ δυνατὸ. γινομένης ὦν φυγῆς τῶν ἐναντίων, δεδοκτο, τὴν ἄγκυρην ἀναλαβόντα, ὅτῳ διώκειν. οὕτω μὲν ὅτῳ λέγεται. ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβητέων, λέγεται ὡς ἐκ ἀσπίδος περιτυχόσης ἡ ἄγκυρα ἀπρεμιζόσης ἐφόρεε ἄγκυραν, ἡ ἐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένου σιδηρέου. Ἔστι ὦν καὶ ἕτερον Σωφάνεϊ λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον· ὅτι πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίων Αἰγινητέων, Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον ἄνδρα πεντάθλον ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σωφάνεα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε, ἄνδρα νικόμενον ἀγαθὸν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀπιθανεῖν τὸν Ἠδωνὸν ἐν Δάτῳ, περὶ τῶν μετάλλων τῶν χρυσέων μαχόμενον. Ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῆσι κατέστρωντο οἱ βάρβαροι, ἐνθαῦτα σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἡ δὴ ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας, καὶ νικῶντας τοὺς Ἕλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Πέρσεω, κεκοσμημένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι, καὶ ἐοῦσα τῇ καλλίστῃ ἐκ τῶν παρεόντων, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἁρμαμάξης, ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἐοῦσας· ἰδοῦσα δὲ πολλὰ ἐκόσμια διέποντα Παυσανίην, προτίθεταί τε ὄνομα ἑωυτῆς καὶ τὸν πατέρα, ὥστε πολλάκις ἀκηκοῦσα, ἔλεγε τὰδε, Ὦ βασιλεῦ Σπάρτης, λῦσαί με τὴν ἱκέτιν αἰχμαλώτου δουλοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὤικησας, τοιόσδε ἀπόλεσας τοιοὺσδε ἀνθρώπους ὅτε θεοὺς ὅταν ἔχοντας. εἰμὶ δὲ γένος μὲν, Κῴη, θυγάτηρ δὲ Ἡγησηϊδέω τοῦ Ἀντανόρεω. βίῃ δέ με λαβὼν ἐκ Κῶ ἔχει ὁ Πέρσης. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Γύναι, θαρσέοι, καὶ ὡς ἱκέτις, καὶ εἰ δὴ ὡρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα, καὶ εἶ θυγάτηρ Ἡγησηϊδέω τοῦ Κῴου, ὃς ἐμοὶ ξεῖνος μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν ἐνθαῦτα ἐκείνους τοὺς χώρους οἰκεομένων. ταῦτα δὲ εἰπὼν, τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι παρεοῦσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγιναν, ἐς τὴν αὐτὴ ἤθελε ἀπικέσθαι. Μετὰ δὲ τὴν ἄνοιξιν τῆς γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπεξεργασμένοισι. μαθόντες δὲ ὅτι ὕστερον ἦκον σι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἄξιοί τε ἔφασαν εἶναι σφέας ζημιοῦσθαι. πυνθανόμενοι δὲ πῇ Μήδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγοντας, τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίης. Λακεδαι-

1 Tum quod supplex, tum quod sis (si modo vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quocum mihi maior quam cum alio quoquam circum illa loca habitantium, hospitij necessitudo intercedit. i. Tum ex nomine quod sis supplex, & ideo inuiolabilis.

Φαρνα-δάτου

ἐκ αἰχμαλώτων.

ρόνιοι ὑ οὐκ ἐῶν φθόνῳ τοῖς διώκειν. οἱ ὑ ἀναχωρήσαντες ἐς τ ἑωυτ, τοὺς ἡγεμόνας τ στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τ νήσου. μ ὑ Μαντινέας, ἦκον Ἤλεῖοι· καὶ ὡσαύτως οἱ Ἤλεῖοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι, ἀπαλλάσσοντο. ἀπελθόντες ὑ καὶ οὗτοι, τοὺς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ κ Μαντινέας μὲν καὶ Ἤλείους τοσαῦτα. Ἐν ὑ Πλαταιῇσι ἐν δ στρατοπέδῳ τ Αἰγινητέων ἦν Λάμπων ὁ Πύθεω, Αἰγινητέων τὰ πρῶτα φέρων· ὃς ἀνοσιώτατον λόγον ἔχων, ἔπετο τοῖσι Παυσανίῃ. ἀπικόμενος ὑ σπεδῇ, ἔλεγε, Ὦ παῖ Κλεομβρότου, ἔργον ἔργασαι τοι τοῖσι φύσις, μέγαθός τε καὶ κάλλος. καί τοι θεὸς παρέδωκε ῥυσάμενον τ Ἑλλάδα, κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τ ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ ὑ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ὅτι τάχιστα τοῖσι ποίησον, ὅκως λόγος τε σε ἔχῃ ἐπὶ μείζων, καί τις ὕστερον φυλάσσηται τ βαρβάρων μὴ τολμᾶν ἔργα ἀπάδαλα ποιέειν ἐς τοὺς Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρξης ἀποτάμοντες τ κεφαλὰς ἀνεσταύρωσαν. τῷ σὺ τ ὁμοίῳ ἀποδιδοὺς, ἔπαινον ἕξεις τοσοῦτον μὲν παρὰ τ Σπαρτιητέων πρώτων, αὖτις ὑ καὶ παρὰ τ ἄλλων Ἑλλήνων. Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας, τεπμήρησαι ἐς πάντων τ σὸν Λεωνίδην. ὁ μὲν, δεκέων χαείζεσθαι, ἔλεγε τάδε. Ὁ δ' αὖ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Αἰγινῆτα, ὅ μὲν δίκης τε καὶ τιμωρίης ἀγαμέμνων ἀνθρώπους ἀδύτοισι ἡμαρτηκέας χρηστῆς. ἄξαρας γάρ με ὑψοῦ, καὶ τ πάτρῃ καὶ ὅ ἔργον, ἐς ὅ μηδὲν κατέβαλες, ὡς Δαμιτέων νεκρῷ λυμαίνεαι· καὶ, ἢν ταῦτα ποιέῃς, φὰς ἀμφὶ σὲ ἀκέσασθαι, τὰ τρέπῃ μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν ἢ τοῖσι Ἕλλησι, κἀκείνοισι ὀνειδίζομεν. ἐγὼ δ' οὐκ ἐῶν τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγινήτῃσι ἄδδιμι, μήτε τοῖσι ταῦτα δοκέουσι ἐπαινέω δέ μοι, Σπαρτιήτῃσι ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ δ', ᾧ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημὶ μεγάλως τετιμωρῆσθαι. ψυχῇσί τε τ δὲ ἀναριθμήτοισι τοῖσι ἄλλοισι τεθυμῆσθαι αὐτός τε καὶ οἱ δοῦλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μέντοι ἔπ' ἐμοὶ λόγον τοιόνδε, μήτε προσέλθῃς ἐμοιγε, μήτε συμβουλεύσῃς. χαίρειν τε ἰᾶσι, ἐὰν ἀπαθής. Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀπαλλάσσετο. Παυσανίης ὑ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδένα ἅπτεσθαι τ λείης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας τὰ χρήματα. οἱ ὑ, διὰ δ στρατοπέδου σκιδνάμενοι, εὕρισκον σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε δαπανήρους καὶ ἀπαργήους· κρητῆρας τε χρυσέους, καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκκους τε ἔτι ἀμφὶ ξέοντας εὕρισκον, ἐν τοῖσι λέβητες ἐφαίνοντο ἐόντες χρύσεοί τε καὶ ἀργύρεοι.

monijs insequi fugientes. Iidem postea domum reuersi, duces suos exilio multauerũt. Post Mantineos aduenere Elei, qui itidem vt Mantinei magno id sibi detrimento existimantes, domum regressi sunt, suosque & ipsi duces exilio mulctauerunt. Hactenus de Mantineis & Eleis. ¶ Erat autem apud Plateas in exercitu Æginetarum è primoribus Lampon Pythei filius, qui Pausaniam adiens, infandissima vsus est oratione, inquiens, Fili Cleombroti, rem tu mirificam & magnitudine & fulgore gessisti, cui dii tribuerunt vt liberata Græcia, omnes quos nouimus Græcos gloria supergredereris. quod superest in hac re, ages ita vt & tu maiore fama celebreris, & aliquis barbarorum posthac caueat nefanda facinora perpetrare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopylas interempti reciso capite Mardonius hic Xerxes truncum in crucem sustulerunt: quibus si vicem reddes, laudẽ nanciscêris, primum ab omnibus Spartiatis, secundo loco ab vniuersis Græcis, siquidem suffixo Mardonio, Leonidam patruũ tuum fueris vltus. Hæc Lampon, gratiã se initurum ratus apud Pausaniam dicebat. Cui respondens Pausanias, Tuam, inquit, hospes Ægineta, benevolentiam atque prouidentiam amplector: tamen ab æquitate iudicandi deerras. nam & me & patriã quos in altũ extulisti ob hæc gesta, ad nihilum redigis, quum suades mihi sæuire in mortuum, aiisque me auditurum melius si istud fecero, quod barbaros decet potius facere quam Græcos, quodque in illis exprobramus. quare ego neque Æginetis, neque iis quibus ista probantur assentior: contentusque sum Spartiatis placere vt honeste agam, honesteque dicam. Leonidæ autẽ, cui me iubes parentare, affirmo & ipsi & ceteris qui apud Thermopylas occubuerunt, magnifice esse parentatum, innumerabilibus horum funeribus. Tu vero posthac ad istud consulendum ne me adieris: quod tibi impune esse, loco beneficii ponas. Hoc quum ille audisset, abiit. Pausanias autem edicto proposito nequis de præda quid tangeret, iussit seruos omnem compórtare pecuniam. Illi per castra dispersi inueniunt tentoria auro & argento referta, lectosque auro & argento constratos: crateras etiam aureos, phialasque, & alia vasa potoria, necnon saccos super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex auro & argento lebetibus.

LXXVII

LXXVIII

LXXIX

1 Helotes, quod erat peculiare seruorum Lacedæmonum. quod & paulo post & alibi varius locus obseruandus.

Quinet-

Quinetiam ē exſorum cadaueribus exuebant armillas & torques & acinaces aureos. Nam varii generis veſtimenta nullius momenti habebantur, earumq; rerum multum furto ſubtrahentes ſerui Æginetis venundabant, multū, quod occultare nō poterant, repræſentabant. vnde principium extitit ingentium diuitiarum Æginetis, vtpote aurum à ſeruis pro ære mercantibus. LXXX Collata autem pecunia decimam ſelegerunt, ex qua tum deo qui Delphis eſt, tripes aureus ibi repoſitus eſt, inſiſtens ſuper tricipiti ex ære colubro, proxime atā: tum deo qui eſt in Olympia, æreus decē cubitorum Iupiter: tum deo qui eſt apud Iſthmū, æreus ſeptem cubitorū Neptunus. Hac parte ſelecta, ceteras inter ſe diſtribuerunt, pro ſuo quiſque merito accipientes: itemq; pallacas Perſarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam, cum iumentis. Quæ autem peculiariter data ſint iis qui optimam operam nauauerant ad Platæas, refertur à nemine, data tamen fuiſſe arbitror: certe Pauſaniæ ſunt ex omnibus dena, & ea delecta, dono data, ex mulieribus, equis, talentis, camelis, & item ex ceteris LXXXI rebus. Feruntur autem hæc quoque acta eſſe: Xerxem, dum è Gracia fugit, omnē apparatum ſuum ex auro argentoque & [1] peripetaſmatis Mardonio reliquiſſe: & Pauſaniam dum eum apparatū vidit, iuſſiſſe piſtores & coquos cœnam ſibi vti Mardonio inſtruere. quod quum illi feciſſent, tum Pauſaniam lectos intuentem aureos argenteoſque [2] probe inſtratos, menſas etiam aureas ac argenteas, magnificumque cœnæ apparatum, propoſitis bonis ſtupefactū, imperaſſe per iocum ſuis miniſtris vt Laconicam inſtruerent cœnam. [3] Id quum illi ex ſpatio multum diſtante feciſſent, ibi eundem cachinnantem accerſiſſe Græcorum duces, eiſq; vbi conuenerunt, inter oſtendendum vtriuſq; cœnæ apparatum, dixiſſe, Viri Græci, hac ego vos de cauſſa conuocaui, quod volebam vobis amentiam Medorū ducis oſtendere, qui quum talem vitam duceret, ad nos ſubigendos venit qui tam miſere victitamus. Hæc Pauſanias apud Græcorum duces dixiſſe fertur. LXXXII Interiecto deinde tempore complures Platæenſium repererunt loculos auri argentique & aliarum pecuniarum.

ἀπὸ τε τῶν κεφαλῶν τῶν ἐκπύλων ψέλλιά τε καὶ τορκλίδας, καὶ τὰς ἀκινάκας, ἐόντας χρυσέους· ἐπὶ ἐσθῆτος γὰρ ποικίλης λόγος ἐγίνετο οὐδείς. σάθαυτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον τοῖσι Αἰγινήτῃσι οἱ εἵλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτέων οὐκ οἷά τε ἦν κρύψαι. ὥστε Αἰγινήτησι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐλάμβανον, οἱ τὸν χρυσὸν, ἅτε ἐόντα χαλκὸν δηθὲν, τοῖσι ἀνθρώποισι ὠνέοντο. Συμφορησάντων δὲ τὰ χρήματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος αἴρεται, ὁ ἐπὶ τρικαρήνῳ ὄφεος ὁ χαλκέος ἑστεὼς ἵδρυται τοῦ βωμοῦ· καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν· καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἑπτάπηχυς χάλκεος Ποσειδέων ἵσταται. ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαιρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι τὰ ἄξιοι ἔφερον, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέων, καὶ τὸ χρυσὸν, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ σκηνήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μέν νυν ἐξαίρετα δόθη σφι αὐτέων ἐόντων Πλαταιέων ἐδόθη, καὶ λέγω πρὸς ὑδαμῶν, δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ τούτοισι δοθῆναι. Γαυσαπίῃ δὲ πολλὰ δίκην ἐξαιρεθῆναι τε καὶ δοθῆναι, γυναῖκες, ἵπποι, κάμηλοι, ὡς δὲ αὐτὸς καὶ τάλαντα χρήματα. Λέγεται δὲ καὶ τάδε πρὸς αὐτῶν, ὡς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τὴν καταπαυλὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ. Παυσανίην ὦν ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου καταπαυλὴν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ φοινικίοισι καὶ ποικίλοισι κατεσκευασμένην, κελεῦσαι τούς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς αὐτοῦ τὰ αὐτὰ καθὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάζειν. ὡς δὲ κελευόμενοι ἔδοξαν ἐποίεον ταῦτα, σάθαυτα τὴν Παυσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, ἐκπλαγῆναι τὰ προκείμενα ἀγαθά, κελεῦσαι τοὺς ἑωυτοῦ διηκόνους παρασκευάσαι Λακωνικὸν δεῖπνον. ὡς δὲ τοίνυν ποιηθείσης ἐπολλὸν μέσου, τὸν Γαυσανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τούτων, εἰπεῖν τὸν Παυσανίην, δείξαντα ἐς ἑκατέρην τοῦ δείπνου παρασκευήν, Ἄνδρες Ἕλληνες, τῆσδε εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τὴν τῶν Μήδων βασιλέος τοῦ Ἀρτεσταο ἀφροσύνην δεῖξαι· ὃς τοιήνδε διαγωγὴν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω οἰζυρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος. Ταῦτα μὲν Παυσανίην λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων. Ὑστέρῳ μὲν τοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων δεῦρο συχνοὶ θήκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. 344

1 Aulæis, *ſecundum quoſdam.* 2 *Vallam apparet verba quæ in vulg. edit. deſunt legiſſe, videlicet* τῶν ἐς τοιαῦτας, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, *quæ & in noſtris vet. cod. habentur.* 3 Quum autem hæc cœna inſtructa longo interuallo ab illa ſuperaret, ibi eund. cach. an.

ἐφαίνοντο ἐν τῇ τῇδε ὑστεραίῃ ὅτι τυτθὸν τῶν νεκρῶν σαρκῶν ψιλωθέντων τὰς σάρκας· συνεφόρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς ἕνα χῶρον· εὑρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥαφὴν οὐδεμίην, ἀλλὰ ἓξ ἐνὸς ἐόντα ὀστέου· ἐφαίνοντο δὲ καὶ γνάθος, ἐν τῇ ἐπῆν ἡ γνάθος, ἔχουσα ὀδόντας μουνοφυέας, ἓξ ἐνὸς ὀστέος πάντας τούς τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους· καὶ πενταπήχεος ἀνδρὸς ὀστέα ἐφαίνετο. Ἐπεί τε δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφανίσθαι, οὐκέτι ὅτεῳ μᾶλλον ἀνθρώπων, οὐ μέντοι ἔγωγε ἔχω εἰπεῖν· πολλοὺς δὲ πίμπλησι δῆθεν ἡ τῶν πομποδόκων πομπὴ ἐλθοῦσα θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας πολλούς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς δι' τοῦτο ὅ ἔργον· ὅστις μέντοι ἦν αὐτέων ὁ οὕτω ἐλθὼν τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, καὶ δυνάμενος ἀξιόχρεως πυθέσθαι, ἔχω δέ τινα φάτιν καὶ Διονυσοφάνους, ἀνδρὸς Ἐφεσίου, θάψαι Μαρδόνιον. Ἀλλ' ὁ μὲν δὴ τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐπὶ Πλαταιῇσι τὸν λοιπὸν διείλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἑωυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τειχέας ἐποιήσαντο θήκας· ἔνθα μὲν τοὺς ἱρέας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἔσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλικράτης· ἐν μὲν δὴ ἑνὶ τῶν τάφων ἔσαν οἱ ἱρέες, ἐν δὲ παρ' ἕτερα, οἱ δῆθεν Σπαρτιῆται· ἐν δὲ παρὰ τρίτα, οἱ εἵλωτες. ὧδε μὲν δὴ ὧδε ἔθαπτον. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας ἔθαψαν ἀλέας· καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν ὁμῶς, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς κατὰ τὴν ἴσθμου ἀφθαρέντας. τουτέων μὲν δὴ πάντων πλήρεες ἐκύρησαν οἱ τάφοι. τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ Φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι ἐόντες τάφοι, τούτους δὴ ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι ἐπασχεσυρμένους τῇ ἀπὸ τοῦ μάχης, ἐκκάστους χώματα χῶσαι κενά, τῶν ὑπεξιόντων εἵνεκα ἀπὸ τῶν πολεμίων. ἐστὶ καὶ Αἰγινητέων ὀστέων αὐτόθι κολεόμενος τάφος, ὃν ἐγὼ ἀκούων καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων Αἰγινητέων, χῶσαι Κλεάδην τὸν Αὐτοδίκου, ἄνδρα Πλαταιέα, πρόξενον ἑωυτοῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς οἱ Πλαταιῆσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλὴ ἐγένετο σφι ἐκ τῶν παρεόντων στρατεύεσθαι ὅτι τοὺς Θήβας, καὶ ἐξαιτέειν αὐτέων τοὺς μηδίσαντας· ἐν πρώτοισι δὲ αὐτέων, Τιμηγενίδην,

Hoc quoque rei apparuit poſtmodum in his mortuis carne nudatis, vt quum eorum oſſa comportarent vnum in locum Platæenſes, inuentum ſit caput nullam futuram habens, ſed ex vno oſſe ſolidum: item maxilla, cum eo quod ſuper maxillam eſt, habens dentes, etſi diſtinctos, tamen ex vno oſſe vniuerſos tam molares quam ceteros. quinetiam oſſa viri quinque cubitorum. [1] Poſtero die quum Mardonii cadauer non extaret, incertū à quibus hominibus ſubtractum. audiui tamen iam diuerſos illum ſepeliſſe: & ob id permultos ſcio ingentia dona ab Artonte Mardonii filio accepiſſe. Sed quis curam ſuſceperit cadaueris Mardonii humandi, pro comperto non potui audire. habet tamē huius rei notitiam famæ Dionyſiophanes vir Epheſius. Mardonius quidem hoc modo tumulatus eſt. Græci vero, poſteaquā prædam diſpertierunt, cæſos ſeparatim quiſque ſuos tumularunt. Lacedæmonii, tribus ſepulcris effectis, in eorum vno ſacerdotes, è quibus fuere Poſidonius & Amompharetus & Philocyon & Callicrates: in altero reliquos Spartiatas, in tertio ſeruos humauerunt. Hunc in modum Lacedæmonii ſepulti ſunt. [2] Tegeatæ vero & Athenienſes ſuos vtrique promiſcue condidere: necnon Megarenſes atq; Phliaſii ſuos ab equitatu interemptos. [3] Horum omnium ſepulcra fuerunt plena. Nam aliorum ſepulcra quæ ad Platæas oſtenduntur, ea ſunt (quantum ego accipio) ab iis excitata qui erubeſcebant ſe à pugna abfuiſſe, quum ſero ſuperueniſſent. Quippe tumulus illic viſitur qui dicitur Æginetarum: quem ego audio decem poſt hanc pugnam annis rogatu Æginetarum à Cleade AVtodici filio viro Platæenſi illorum hoſpite excitatum fuiſſe. ¶ Græcis ſtatim à cæſorum humatione in agro Platæenſi, inito conſilio viſum eſt bellum Thebis inferendum, petendumq; eos qui cum Medis ſenſiſſent: & in primis Timegenidē

LXXXII

LXXXIV

LXXXV

1 At Mardonii cadauer poſtridie *quam ille occubuit*, ex oculis ſummotum fuit: ſed à quo, id vero mihi certo compertum non eſt. 2 Tegeatæ vero ſeorſum *à Lacedæmoniis* omnes *ſuos* confertos humauerunt. Athenienſes quoque, ſuos vno eodemq; in loco, & Megarenſes, & Phliaſii. Ἐκ τοῦ ὁμοῦ id ſic *quod de Tegeatis per ἀλέας ſignificauit: quod reddidi* Cōfertos, *accipiens pro In eundem locum conceruatos. Poteſt tamen* ὁμοῦ *ita etiam accipi* (& fortaſſe melius) *vt commune fuerit Athenienſibus, Megarenſibus & Phliaſiis ſepulcrum.* 3 Πλήρεις *videtur ex ſequentibus exponendum eſſe* κενοί. *q. d.* Atque horum quidem omnium ſepulcra vacua non fuerunt, ſed in iis cadaueta vere condita fuerunt. Quod autem ad reliquorū attinet ſepulcra quę Platæis viſuntur, hos ego accepi, quod abfuiſſe a pugna puderet, ſingulos aggeres communes excitaſſe, poſterorum rationem habentes. Ibi enim eſt Æginetarum quod vocatur ſepulchrum a Cleade AVtodici filio, illorum hoſpite, eorum rogatu decem etiam poſt annis (vt audio) extructum. *Obſeruandum eſt autem χώματα dicere, non τάφους, eo quod illi quidem pro ſepulcris ea velint haberi, (vnde dicit* κεναὶ τάφος. *q. d.* κενοτάφους τάφος ἀλλ' ἐν ἐων χώματα δὲ μᾶλλον) *at re vera ſepulcra non eſſent, ſed aggeres tantum ſepulcra ſimulantes, ſiue imitantes. quos inquam pro ſepulcris haberi volunt, non à ſuæ ætatis hominibus (vtpote quibus cognita fraus eſſet) ſed à poſteris. Ideo illud* Τῶν ἐπιγενομένων εἵνεκα ἀποδόκιμον *vertit* Poſterorum rationem habentes, *vel, Poſterorum ratione habita. Neque enim placet interpretari In poſterorum gratiam quod illos in hanc opinionem adducere, eſſet illis imponere, non autem gratificari. Poteſt tamen ſimplicius verti, Id facientes propter poſteros. At Valla, alium quem verba ferre non poſſumus ſenſum ſequutus, vertit,* Quum ſero ſuperueniſſent.

& Ar-

& Attaginum, qui principes factionis extitissent: &, ni eos dedidissent, non prius ab vrbe discedendum quam eam euertissent. Hoc vbi decreuere, vndecimo à pugna die mouentes obsedere Thebanos, iussos dedere quos diximus viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrum eorum populabantur, murumque adoriebantur. LXXXVI Quibus ab agro vastando non discedentibus, vicesimo die Timegenides ad populares ita inquit, Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita constitutum est, non prius abscedere ab oppugnatione Thebarum quam aut eas expugnauerint, aut nos dedideritis, abst vt nostra caussa Thebanus ager amplius vexetur: sed siue per caussam deposcendi nos, pecunias cupiunt, pecunias eis è publico demus: (nam & publice cũ Medis sensimus: nõ autẽ nos soli.) siue reuera deposcentes nos vrbẽ obsident, nosipsi nos in disceptationẽ exhibemus. Eum Thebani sane probe & opportune loquutum arbitrantes, euestigio caduceatorẽ ad Pau- LXXXVII saniã misere, velle se viros dedere. Ea re inter eos conuẽta, Attaginus ex vrbe profugit: cuius liberos ad se Pausanias adductos culpa absoluit, negans pueros factionis Medicę esse participes. Ceteri quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant se crimen refutaturos, ac pecunia elapsuros: Pausanias autem hoc ipsum suspicans fore, vbi illos accepit, dimissis omnibus sociorum copiis, Corinthum deductos supplicio affecit. LXXXVIII Hæc hactenus quæ ad Platæas & ad Thebas gesta sunt. ¶ Artabazum autem Pharnacis filium, vt è Platæis fugiens porro se proripuerat, Thessali, quum ad ipsos venit, hospitio inuitatum interrogabant de reliquo exercitu, ignari prorsus rei ad Platæas gestę. Iste intelligens, si omnẽ veritatẽ pugnæ referret, aditurum se vitæ discrimen cũ suo exercitu: fore enim vt omnes cognita re ipsũ adorirentur: hęc cõsiderans, nec apud Phocenses retulerat quippiam, & tunc ad Thessalos ita loquutus est, Equidẽ, viri Thessali, maturo (vt cernitis) quamcelerrime peruenire in Thraciam, missus cum hac exercitus parte ad quoddam negocium transigendum. Mardonium autem ipse cum suo exercitu aderit, nostris vestigiis insistens, cui hospitium & officiũ præstate. hęc enim vos in tempus præstitisse nõ pœnitebit. Hæc fatus,

ὑπ' Ἀτταγῖνον, οἱ δεχθῆναι αὐτὰ παρῴχοις ἔσαν· ἐπὶ τούτοις ἢν μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπαναστῆναι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὡς δὲ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἑνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβουλῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκεον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. ἀβουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, τήν τε γῆν αὐτῶν ἔπαμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος. Καὶ, ἐπὶ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε, Ἄνδρες Θηβαῖοι, ὅπῃ ἔστω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστάντας ἐκ τῆς πολιορκίης, πρὶν ἢ ἐξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτε, νῦν ὦν ἡμέων εἵνεκα γῆν ἢ Βοιωτίη πλέω μὴ αἰατλήσῃ. ἀλλ' εἰ μέν χρημάτων χρῄζοντες, πρόφημα ἡμέας ἐξαιτέονται, χρήματα σφι δώσομεν ἐκ τοῦ κοινοῦ. (συνῆλθε γὰρ τὰ κοινὰ καὶ ἐμηδίσαμεν, ἀλλὰ νῦν ἡμέες) εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμῖν ἡμέας αὐτοὺς ἐς αἰτιολογίην παρέξομεν. κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν, καὶ ἐς χωρὸν αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Παυσανίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ὡμολόγησαν ὅτι τούτοισι, Ἀτταγῖνος μὲν ἐκδιδρήσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Παυσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίης, φὰς τῷ μηδισμῷ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταιτίους. τοὺς δὲ λοιποὺς ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἔδοκεον αἰτιολογίης τε χρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπιπείθεσαν διωθέεσθαι. ὁ δέ, ὡς παρέλαβε, αὐτίκα ταῦτα ὑπονοέων, τὰ γραπτὰ τῶν συμμάχων ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γινόμενα. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, καὶ δὴ πρόσω ἐγίνετο. ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ τῶν ἐπὶ σφέας, ὅτι τε ξείνια ἐκάλεον, καὶ αἰρησόμενοι ἐκ τῆς γραπτῆς δὴ ἔδεε ὅτι σάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῇσι γινομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτός τε κινδυνεύσει ἀπολέεσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ὅτι ἔδεε σφᾶς γε οἴ τινα οἴεσθαι πιθανὸν μενον τὰ γενόμενα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος, ἅτε πρὸς τὰς Φωκέας ἐξηγρικὼς ἔδεε, πρός τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε, Ἐγὼ μὲν ὦ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε κατὰ τὴν ταχίστην ἐλθεῖν ἐς Θρῄκην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατά τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τοῦδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρδόνιος, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ σὺν τοῖσι πόδας μου ἑλαφείοισι, παραδόκιμός ἐστι. τοῦτον ξεινίζετε, καὶ δῶ ποιεῦντες φανεόσθε. ἢν γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει. ταῦτα δ' εἶπας,

ἀπέλαυνε ἀσσον δὴ τὴν ἠπειρον ἀλᾶτο Θεσσαλίης τε καὶ Μακεδονίης ἰθὺ τῆς Θρηϊκῆς, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὰ μέσα γαῖαν πάμπαν τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τὸ στρατὸ τὸ ἑωυτοῦ συχνοὺς ὑπὸ Θρηίκων τε καὶ λιμοῦ συστάσας καὶ κάματον. ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. αὐτὸς μὲν οὕτω ἀπονέστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Τῆς δ' αὐτῆς ἡμέρης τῆς περ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τρῶμα ἐγένετο, συνεκήρυσσε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ὡς γὰρ καὶ τὴν Δήλῳ ἐκατέατο οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐκ τῆσι νήσοισι ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος, καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω, καὶ Ἡγησίστρατος Ἀριστάγορεω, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λαθρη τῷ τε Περσέων καὶ τῷ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδρομάχου, ὃν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφέων ὅτι τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ πανοῦργα· ὡς εἰ μοιρίδιον ἴδοιντο αὐτοῖσι οἱ Ἴωνες, ἀποστήσοντες ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ἐπιστήσονται· εἰ δ' ἄρα ἐπιστήσουσι, οὐκ ἑτέρῳ ἄρχειν τοιαύτην δώσειν αὐτοῖσι. θεοὺς τε ἐπιγινοὺς ἀμαχελέων, τοὺς ἑτέρους αὐτοῖσι ῥύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης, καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον. ὑπιστάς τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γίνεσθαι. τάς τε γὰρ νῆας αὐτέων κακῶς πλέειν, καὶ οὐκ ἀξιομάχους κείνοισι εἶναι. αὐτοί τε εἴ τι ἐπισπεύδουσι μὴ δόλῳ αὐτοὺς τοὺς ἄνδρας ποιέειν, τὰ τῆσι νήσοισι ἑτοῖμοι εἶναι τῆσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὁμηγερέες εἶναι. Ὡς δὲ πολλὰς ἐν λιπαρόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἴρετο Λευτυχίδης, (εἴτε κληδόνος εἵνεκα θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ συντυχίην, θεοῦ ποιεῦντος) Ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ, ἐπαρπάσας τὸ ὑπόλοιπον λόγον, εἰ πινα ὥρμητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε, Δέχομαί σου οἰωνὸν τὸν Ἡγησίστρατον ὦ ξεῖνε Σάμιε· σὺ δὲ ἡμῖν ποίεε ὅκως αὐτός τε δοὺς πίστιν ἀπὸ πλοίου, καὶ οἱ σοὶ σὺν ἑόντες οἵδε, ἦ μὲν Σαμίους ἡμῖν προθύμους ἕσεσθαι συμμάχους. Ταῦτά τε ἅμα ἐπόρα, καὶ τὸ ἔργον προσῆγε. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, οἱ μὲν ἀπέπλεον· μετὰ σφέων δὲ ἐκέλευε ποιέεσθαι τὸν Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὔνομα ποιεύμενος· οἱ δὲ Ἕλληνες, ὑπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μαντευομένῳ σφι Δηϊφόνῳ τῷ Εὐηνίῳ, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ. Τρύτου δὲ πατέρα

copias festinabundus per Thessaliam Macedoniamque agebat, recta Thraciam versus, tanquam vere properans: ac regionem mediterraneam præcidens, peruenit Byzantium; permultis sociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtruncati fuerant, vel quod fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio nauigiis transmisit in Asiam. Hunc in modum iste rediit. ¶ Quo autem die LXXIX ad Platæas pugnatum est à Persis, ea die contigit hoc apud Mycalen Ioniæ geri: quum apud Delon Græci considerent, ii qui vna cũ Leutychide Lacedęmonio nauibus venerãt, eo appulsi sunt è Samo legati, Lampon Thrasyclei & Athenagoras Archestratidę & Hegesistratus Aristagoræ filius, missi à Samiis clam Persis ac tyranno Theomestore Androdamantis filio, quem Persæ tyrannum Sami constituerant. Hi quum adierunt duces, verba fecit Hegesistratus multa & varia: Fore enim vt si tantummodo viderent hos Iones, à Persis deficerent, nec barbari expectarent: etiam, vt expectarent, tamen fore vt non aliam prædã talẽ isti reperirent. Præterea deos inuocans obsecrabat vt Græcos Græci liberarent, vlciscerenturq; barbarum. quæ facilia dicebat factu esse, quia naues illorum segnes essent ad cursum, nec pares Græcis ad prœlium. Siquid vero apud hos suspicionis subesset ne dolo deducerentur, dicere paratos esse se vt in horũ nauibus pro obsidibus agerentur. In his obsecrandis quum multus esset XC hospes Samius, sciscitabatur eum Leutychides, (siue ominis gratia volens audire nomẽ, siue casu, id deo agente) Samie hospes, quod est tibi nomen? Ille respondet, Hegesistrato. Leutychides interpellata reliqua eius oratione, si quam instituerat, Accipio, inquit, pro augurio Hegesistratum. Hospes Samie, effice tu vt nauigemus, data nobis per te & istos qui tecum sunt fide, Samios promptos fore ad ineundam nobiscum societatem. Hæc loquutus, & rem pariter XCI exequi aggressus est. nam quum Samii extemplo fidem interposito etiam iureiurando dedissent de sua societate cum Græcis, Leutychides dimissis domum ceteris legatis, iussit eum cuius nomen pro augurio acceperat, secum nauigare. Græci eũ illic diem cõmorati, postridie pulchre litauere, haruspice Deiphono EVenii filio Apolloniata ex Apollonia quæ est in sinu Ionico. Huius patri XCII

EVenio

EVenio res huiusmodi contigit: Sunt in hac Apollonia sacræ Solis oues, quæ interdiu secundum flumen pascuntur, quod è monte Lacmone per Apolloniatem agrum fluit in mare iuxta Oricum portum. noctu autem eas stabulantes in antro, [1] non procul ab vrbe, custodiunt delecti viri, diuitiis & genere inter populares suos splendidissimi, singulis annis singuli, quod ex oraculo quodam Apolloniatę eas oues permagni faciant. Ibi EVenius hic, quum aliquando delectus ad custodiendas oues non excubaret vigilans, sed obdormisset, ingressi antrum lupi oues circiter sexaginta trucidarunt. Id vbi iste animaduertit, rem suppressit, neminique aperuit, habens in animo totidem mercari, quas substitueret. at Apolloniatæ vbi acceperunt (neque enim eos quod gestum erat latuit) adductum in iudicium EVenium condemnauerunt, vt, quia vigiliam edormisset, visu priuaretur. Quem posteaquam excæcauerunt, mox eis neque pecora fœtificabant, neque humus pro consuetudine fructum ferebat. Erant autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetæ de caussa mali præsentis, responderunt caussam esse quia custodem sacrarum ouium EVenium inique luminibus orbassent. se enim immisisse lupos: nec prius ab illius vltione cessaturos quam ei satisfeciissent de iis quæ in eum perpetrassent, prout ipse sibi suo arbitrio satisfactũ putaret. His perfectis, daturos se EVenio tale donum quod habentem plerisq; hominum putarent beatum. Hæc Apolloniatis sunt reddita oracula. Quæ Apolloniatæ silentio supprimentes, quibusdam è ciuibus exequenda delegauerunt. Isti hunc in modum putarunt exequenda: EVeniũ in statione sedentem adeũt, eiq; assidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei mentione, pereontantur quam mulctam optaret si eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic, qui oraculum non audisset, se optare dixit duo prædia ciuium, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarum putabat esse pulcherrima, & præterea domicilium quod in vrbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset EVenius,

κεφ. κατέλαβε Εὐήνιον τοιόνδε· ἔξω τῆ Ἀπολλωνίη τούτη ἱρὰ ἠλίου τρέφεται, τὰ τῆς μὲν ἡμέρης βόσκεται ἀνὰ ποταμὸν ὃς ἐκ Λάκμωνος οὔρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρης ἐς θάλασσαν, παρ' Ὠρίκιον λιμένα· τὰς δὲ νύκτας ἀραιρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ ἡλικίῃ δοκιμώτατοι 346
τῶν ἀστῶν, οὗτοι φυλάσσουσι φυλακὴν ἕκαστος. πρὶν μὲν γὰρ δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ τρόβατα τοῦτα, ἐκ λοχαγοῦ τινός. ἐπὶ δὲ αὐτῷ ἀπολέσαντι ἀπὸ τῆς πόλιος ἐκάς. ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος οὗτος ἀραιρημένος ἐφύλασσε· καί κοτε αὐτὸν καταχειμήσαντος τὴν φυλακὴν, παρελθόντες λύκοι ἐς ὃ αὐτέων, διέφθειραν τῶν τρεφομένων ὡς ἑξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπῄσθη, εἶχε σιγῇ, καὶ ἔφερε ξυνῷ, τὸ νόῳ ἔχων ἀντικαταστήσειν ἄλλα τρέφων. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιήτας ταῦτα γινόμενα· ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, ἀναγαγόντες μιν ἐς ὃ δικαστήριον, κατέκειναν, ὡς τὴν φυλακὴν καταχειμήσαντα, τῆς ὄψιος στερήσαντες. ἐπεί τε δὲ ὁ Εὐήνιος ἐξετυφλώθη, αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε τρέφοντι σφι ἔπικτε, οὔτε γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπόν. τρέφοντα δέ σφι ἦν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγίνετο. ἔπειτα ἐπειρώτεον τὴν τρόφην ὅ τι εἴη τῶν παρεόντων κακῶν. οἱ δὲ αὖτις ἔφραζον ὅτι ἀδίκως ὁ φύλακος τῶν ἱρῶν τρεφάτων Εὐήνιον τῆς ὄψιος ἐξέρησε. αὐτοὶ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους· οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι πημαίνοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκας δοῦσι τῶν ἐποίησαν, ταύτας τε αὖ αὐτὸς ἕλοιτο καὶ δίκαιος εἴη. τουτέων δὲ τελεομένων, αὖτις δώσειν Εὐήνιος δόσιν τοιαύτην τὴν πολλοὺς μὲν μακαρίειν αὐθρώπων ἔχοντα. Τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτά σφι ἐχρήσθη. οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται, ἀπόρρητα ποιησάμενοι, παρέδοσαν τῶν ἀστέων αἱρεθεῖσι ἀπαγορεῦσαι. οἱ δὲ σφι διέφρασαν ὧδε· κατημένου Εὐηνίου ἐν θώκῳ, ἐλθόντες οἱ παρίζουσι, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο· ἐς ὃ κατέβαινον συλλυσσύμενοι τῶν πάρεξ. ταύτῃ δὲ ἐπαγόμενοι, πρώτιστον μίαν ἡλίκην αἰτέεσθαι, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται ἡλίκας ἐπαύσειν τῶν ἐποίησαν. ὁ δὲ, οὐκ ἀκηκοὼς ὃ χρηστήριον, εἵλετο, εἰπὼν, εἴ τις οἱ δοίη ἀγρούς· τῶν ἀστῶν ὀνομάσας, οἵσι ἦν πατρὸς τοῦτο καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ· ἢν οἴκησιν πρὸς τούτοισι, τὴν ἦδε καλλίστην οὖσαν τῶν ἐν τῇ πόλι. τοιαῦτα μὲν ἔφη ἐπιτολὴς ἡμέρης, τὰ λοιπὰ ἀμείνους εἶναι, ἢν ἡλίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν ἡμέρην. ἢν ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε.

1 *Addit negationem quæ in vulg. edit. non habetur.*

» οἱ δ' ὡς ἐξεδέξαντο εἰπόντα τὰ παρεστεῶτες, Εὐίων ἐστί, ταύ-
» την δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκτυφλώσιος ἐκ-
» τίνουσί τοι τὰ θεοπρόπια τὰ γενόμενα. ὁ μὲν
δὴ τοῖς ταῦτα, δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθῦτεν πυθόμε-
νος ὃν πᾶν λόγον, ὡς ἐξαπατηθείς. οἱ δέ, θριά-
μβοισι τῶνδε τῶν ἐκτημένων, δίδοῦσι οἱ τὰ εἴλετο. ἐκ
μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε
καὶ οὐομαστὸς γενέσθαι. Τούτου δὴ ὁ Δηίφο-
νος ἐὼν παῖς τῶ Εὐίνεω, ἀγόντων Κορινθίων, ἐμαν-
τεύετο τῇ στρατιῇ. ἦλθε δὲ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς ὁ
Δηίφονος ὑπερβαλὼν τῶ Εὐηνίου οὐόματος, ἐξ-
ελάμβανε ὅτι τὰ Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἐὼν Εὐηνίου
παῖς. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, αἴτησαν
ταύτας νῆας ἐκ τῆς Δήλου τοῖς τὸ Σάμον. ἐπεὶ δὲ
ἐγένοντο τῆς Σαμίης τοῖς Καλαμίσοισι, οἱ μὲν
αὐτὸ ὁρμισάμενοι κατὰ Ἡραῖον τὸ ταύτη, παρε-
σκευάζοντο ὡς ἐς ναυμαχίην· οἱ δὲ Πέρσαι, πυθό-
μενοί σφεας στρατοπλέειν, αἴτησαν καὶ αὐτοὶ τοῖς
τὸ ἤπειρον ταύτας νῆας ταύτας ἄλλας, ταύτας δὲ Φοινίκων ἀπ-
ῆκαν ἀποπλέειν. βουλευομένοισι γὰρ σφι ἐδόκεε
ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι. οὐ γὰρ ὦν ἐδόκεον ὁ-
μοῖοι εἶναι, ἐς δὲ τὸ ἤπειρον ἀπέπλεον ὅκως ἕωσι
ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον, ἐόντα ἐν τῇ
Μυκάλῃ. ὃς, κελεύσαντος Ξέρξεω, καταλελειμ-
μένος τῶ ἄλλου στρατῶ, Ἰωνίην ἐφύλασσε. τῶ
πλῆθος μὲν ἦν ἑξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶ
Τιγράνης, καλλεί τε καὶ μεγάθεϊ ὑπερφέρων Περ-
σέων. ὅτι τῶτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο
καταφυγόντες οἱ τῶ ναυτικοῦ στρατηγοὶ αἰειρύσαι
347 τὰς νῆας, καὶ περιβαλέεσθαι ἕρκος, ἕρυμα τῶν νεῶν,
καὶ σφέων αὐτέων χρησφύγετον. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἐμήχανῶντο. ἀπικόμενοι δὲ τῶνδε τὸ τῶν
Ποτνιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαισσωτά τε καὶ
Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν, τὸ
Φίλιστος ὁ Πασικλῆος ἱδρύσατο Νείλεω τῶ Κό-
δρου, ὑπερβαλόμενος ὅτι Μιλήτου κτίστεω· ἐνθαῦ-
τα ταύτας τε νῆας εἰρύσαντο, καὶ περιεβάλοντο ἕρκος καὶ
λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἥμερα, καὶ
σκόλοπας τοῖσι τὸ ἕρκος κατέστηξαν. καὶ παρε-
σκευάσαντο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ ὡς νικήσον-
τες ἐν ἀμφοτέροισι. ὑπελαμβάνοντο γὰρ παρε-
σκευάσατο. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχω-
κότας τοὺς βαρβάρους ἐς τὸ ἤπειρον, ἤχθοντο ὡς
ἐκπεφευγότων. ἀπορίῃ τε εἴχοντο ὅ, τι ποιέω-
σι, εἴτε ἀπαλλάσσοιντο ὀπίσω, εἴτε καὶ πλέω-
σι ἐς Ἑλλήσποντον. τέλος δὲ ἔδοξε τουτέων μὲν
μηδέτερα ποιέειν, ὑπερπλέειν δὲ ὅτι τὸ ἤπειρον.

tum ii qui ei assidebant, excipientes, EVeni, inquiunt, hanc tibi satisfactionem Apolloniatæ pro ereptis oculis rependunt, ex oraculo eis reddito. EVenius, vbi omnem rem audiuit, indigno animo tulit sese fuisse deceptum. At ciues ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam diuinationem obtinuit, vnde celebratissimus euasit. Huius EVenii filius fuit Deiphonus, qui ductus XCIV
à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Quanquam illud quoque audiui, Deiphono negocium in Græcia fuisse exhibitum, quod se filium EVenii, cuius non esset, nuncuparet. ¶ Ceterum postquã XCV
litauere Græci, classem è Delo Samum versus soluerunt: & quum Samum applicuissent, ad templum Iunonis eam locauere, sese ad prœlium nauale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi ceteras naues ad continentem reducunt, præter Phœnissas, quas abire permiserant. non enim censebant pugnam naualem sibi esse capessendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem autem ideo nauigabant vt essent sub suo peditatu, qui apud Mycalen agebat, præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Ioniam tutandam, numero sexaginta millia, duce Tigrane, omnium Persarum & specie & statura eminentissimo. Ad hunc exercitum constituerant refugere duces Persicæ classis, subductisque nauibus, munimenta valli circumdare, in illarum suumque præsidium. Hoc XCVI
inito consilio, profecti sunt ad Potniensium templum Mycales, præteruecti ad Gæsonem & Scolopoentem. vbi Cereris Eleusiniæ cernitur templum, quod Philistus Pasiclis filius condidit, sectans Neleum Codri filium qui ad coloniam Mileti locandam veniebat. Ibi subductas naues munimento circumdederunt: & è saxis stipitibusq; mitium arborum, quas ipsi exciderunt, & circum munitiones depactis fudibus se instruxerunt, tanquam & obsidendi & victoria potituri. in vtrunq; enim casum ratione inita sese apparabãt. Hos abiisse XCVII
in continentem postquam accepere Græci, tanquam eos barbari effugissent, ægre ferebant, incerti quid agerent, retrónc se reciperent, an tenderent in Hellespontum. Tandem neutrum horum visum est esse faciendum, sed porro eundum in continentem.

præpa-

præparatis igitur ad pugnam nauali tabulatis, aliisque quibuscunque opus erat, ad Mycalem nauigant: & quum proxime castris hostium fuere; neminem ex aduerso obuiã ferri vident, sed naues intra murum subductas, & magnam vim peditatus pro litore dispositam. Ibi primum Leutychides nauem litori applicans quammaxime appropinquare poterat, Iones per præconem compellabat, inquiens, Viri Iones, quicunque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intelligent Persæ. Vbi pugnam conseruerimus, debetis ante omnia reminisci libertatis: deinde tesseræ Hebes. Atque hoc qui è vobis non audiit, ab eo qui audiit discat. Huius autem facti eadem mens fuit quæ Themistoclis ad Artemisium: quod videlicet hæc verba, si laterent barbaros, inductura ad obsequendum Iones essent: sin delata ad barbaros, redditura eis
xcviii Græcos suspectos. His per Leutychidem admonitis, secundo loco Græci naues litori admouent, & ex illis in litus egressi, sese ad pugnandum instruebãt. Quod facientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt, suspicati illos sentire cum Græcis. Quippe Samii exceptos circa Atticã Athenienses à Xerxe, & illuc classe barbarorũ deuectos, redemerant omnes, Athenasque cum viatico remiserant. Quo nomine non in minimam suspicionem venerant, quod quingenta hominum capita hostium Xerxis liberassent. Præterea Milesiis, tanquam maxime locorum gnaris, Persæ imperant vt compita quæ ad cacumina Mycales ferunt custodiant: eo consilio facientes id vt Milesii ab exercitu abessent. Hunc in modũ ab iis Ionibus qui aliquid rerum nouarum mõlituri videbantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcauerunt. Iidem facta ex gerris testudine sese constipa-
xcix uerant. Græci, vbi instructi fuere, ire in barbaros tendunt: quibus euntibus aduolauit in vniuersum exercitum rumor, caduceumque supra fluctus positum apparuit. Rumor autem huiusmodi ad eos ferebatur, Græcos acie in Bœotia superasse Mardonii copias. Multis autem signis res quæ diuinitus fiunt, declarantur. etsi tunc eodem die contigit vtraque clades, ea quæ ad Platęas accepta, & quę ad Mycalẽ accipienda erat,

προσκαθαιρμένοι ὦν ἐς ναυμαχίην ἢ ἀποβάθρας καὶ ἄλλα ὅσων ἔδεε, ἔπλεον ὅτι τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τῦ στρατοπέδου, καὶ σφέας ἐφαίνετο σφι ἐπιμαχόμενος, ἀλλὰ ὥρων νέας αἰειρυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν προκεχειμένον παρὰ θῖνα αἰγιαλοῦ, ἐνθαῦτα τὸν μὲν ἐν τῇ νηῒ προσπλέων, ἐγχείλας τῷ αἰγιαλῷ παμάλιστα Λεωτυχίδης, ἐκήρυκεν προαγορεύων τοῖσι Ἴωσι, λέγων, Ἄνδρες Ἴωνες, οἱ ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω. πάντως γὰρ τοῦτον σεσήσονσι Πέρσας τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὰν συμμίσγωμεν, μεμνῆσθαί σφεα χρὴ ἐλευθερίης μὲν πάντων πρῶτον· μετὰ δέ, τὸ σύνθημα τοῦ Ἥβης. ταῦτα ἐῶ καὶ ὁ μὴ ἀκούσας ὑμέων παρὰ τοῦ ἀκούσαντος. Ὡς δὲ σφι ἐὼν τυγχάνει ἰὸς τὸ πρῆγμα τος, καὶ ὁ Θεμιστοκλέος ὁ ἐν Ἀρτεμισίῳ. ἦν γὰρ δὴ καὶ λάθρῃ τὰ ῥήματα τοῦτα τοὺς βαρβάρους ἐμέλλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἔπειτα αἰσθομένους ἐς τοὺς βαρβάρους, ποιήσειν ἀπίστους τοῖσι Ἕλλησι. Λεωτυχίδεω δὲ ταῦτα προφωνέοντος, δεύτερα τάδε ἐποίεον οἱ Ἕλληνες· προσσχόντες τῇσι νηυσὶ, ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ ὅτε μὲν ἐτάσσοντο. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην, καὶ πίσι Ἴωσι παραινέσαντες, τὸ μὲν, ἀναιρέοντο τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέοντας, ἀπαιρέοντες τὰ ὅπλα. οἱ γὰρ δὴ Σάμιοι, ἀπιγμένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐς τῆσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαθον αὐτοὶ τὴν Ἀττικὴν λελῃσμένους οἱ Ξέρξεω, τόπους λυσάμενοι πάντας, ἀποπέμπτυσι ἐπὶ Ἀθήνας τοὺς ἐς τὰς Ἀθήνας. τῶν εἵνεκεν οὐκ ἧκιστα ἐπιφίλην ἔσχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ, τὰς ὁδοὺς τὰς ἐς κορυφὰς τὴν Μυκάλης φερούσας προεστάσσοντο τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς δὴ σφι ἐόντες ἥκιστα ἂν ἐνθεν μάλιστα τὴν χώρην. ἐποίεον δὲ τοῦτο εἵνεκεν, ἵνα σφέας τὸ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἰώνων τοῖσι καὶ τὰ δόκιον νεοχμὸν αἴ τι ποιέειν, δυνάμιος ὅπλα λαβομένοισι, τοῖσι τοιούτοισι προεφύλασσον οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέρρα ἔρκος εἶναί σφι. ὡς δὲ ἔτοιμα παρεσκευάδατο πίσι Ἕλλησι, προσήιεσαν τοὺς βαρβάρους. ἰοῦσι δέ σφι φήμη τε ἐοικυῖα τοῦτο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κηρύκιον ἐφάνη ὅπου τῆς κυματούχης κείμενον. ἡ δὲ φήμη διῆλθε σφι ὧδε· ὡς οἱ Ἕλληνες τὸν Μαρδονίου στρατὸν νικῶεν τοὺς Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ὅστι τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων· εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπίπτουσης, τήν τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τὴν ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι λώμαλος,

φήμην τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι παρεούσῃ ἐσαπίκετο, ὥστε
βαρσήσαί τε τὸ στρατόπεδον πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἐθέλειν
προθυμότερον κινδυνεύειν. Καὶ τόδε ἕτερον
συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης
τοῦδε ἀμφοτέρους τοὺς συμβόλους εἶναι. ἐν γὰρ δὴ τῇ
Πλαταιΐδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον, ἔνθα ἐγένετο (ὡς
348 καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἡ μάχη, ἐν δὲ Μυκάλῃ ἔμελλε
ὡσαύτως ἔσεσθαι. γενομένην δὲ νίκην τῷ μὲν
Παυσανίεω Ἑλλήνων, ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε
ἐλθοῦσα. τὸ μὲν γὰρ δὴ ἐν Πλαταιῇσι περὶ ἕπτ' ἡμέ-
ρης ἐγίνετο τὸ δ' ἐν Μυκάλῃ, τοῦτο δείλην. ὅπῃ δ' τὰ αὐ-
τῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μιμνός τι τοῦ δευτ',
χρόνῳ δὲ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἐγένετο τοῖσι ἐγί-
νετο. ἦν δ' ἀρρωδίη σφι περὶ τῇ φήμῃ ἐσαπικέ-
σθαι, ἔτι περὶ σφέων αὐτέων ἔτι, ὡς τῶν Ἑλλήνων,
μὴ περὶ Μαρδονίῳ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς. ὡς μὲν οἱ
κληδὼν αὕτη σφι ἐσέπαλε, μᾶλλόν τι καὶ ταχύτερον
τὸ πρόσω ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρ-
βαροι ἐσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ
Ἑλλήσποντος ἆθλα προέκειτο. Τοῖσι μὲν νυν
Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι παρὰ σχοίνους τόποισι τεταγμέ-
νοισι, μέχρι τοῦ ἡμίσεων, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγια-
λόν τε καὶ ἄπεδον χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι,
καὶ τοῖσι ἐπὶ ξὺν τόποισι τεταγμένοισι, κατά τε χα-
ράδρην καὶ ὄρεα. ἐπεὶ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι παρῆσαν,
ἔστοι οἱ ὅπῃ τῷ ἑτέρῳ κέρεϊ ἔπι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἔως
μὲν νυν τοῖσι Περσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρρα, ἠμύνοντό
τε, καὶ ὁδὸν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ τῶν Α-
θηναίων καὶ τῶν παρὰ σχοίνους ὁ στρατὸς, ὅκως ἐώυτ
ἦλθοντο δ' ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, πρόσχε-
λοι ἐόντες, ἔρρου εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦ-
τεν ἤδη ἑτοιμότερον ἦν τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ
γέρρα οὗτοι φερόμενοι ἐσέπιπτον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρ-
σας. οἱ δ' ὀξάμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμε-
νοι, τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ
Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὗτοι γὰρ
ἔσαν ἐπὶ ξὺν τεταγμένοι) συνεπισπόμενοι, συνέ-
πιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ τὸ τεῖχος ἁραίρητο, οὐδέ
τι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυ-
γήν τε ὥρμηντο οἱ ἄλλοι, πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ κατ'
ὀλίγους μιν ὁμάδους, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος
ἐπισπίπτουσι Ἑλλήνων· καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Πέρ-
σικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι·
Ἀρταύντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τοῦ ναυτικοῦ στρατη-
γέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δ', καὶ ὁ τοῦ
πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶ-
σι. Ἐπὶ δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπίκοντο Λα-
κεδαιμόνιοι, καὶ οἱ μετ' αὐτέων, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιε-

fama quæ huc ad Græcos venit, reddidit eos multo ferociores, & ad subeundum vltro periculum alacriores. Alterum etiam quiddam concurrere contigit, vt ad vtramque pugnam fuerint Cereris Eleusiniæ templa. nam apud ipsum Cereris fanum (vt à me superius demonstratum est) in agro Platæensi pugna commissa est, & item in Mycale iuxta Cereris delubrum pugna erat committenda: vt non ab re venerit ad istos fama victoriæ Pausaniæ atq; Græcorũ. nam pugna ad Platęas diluculo dicei gesta est, apud Mycalem vesperi. quarum vtranque eodem eiusdem mensis die gestam esse, non diu post ab his rem repetentibus declaratum est. Ante rumoris autem aduentum subibat istos timor non tam de seipsis quam de Græcia, ne Mardonio subiiceretur: at vbi fama hæc ad eos aduolauit, impensius atque propetantius ad congrediendum processerunt: tanto animo Græcis ac barbaris in pugnam tendentibus, tanquam insulæ eis & Hellespontus proposita præmia essent. ¶ Athenienses porro, & qui iuxta erant instructi, pæne dimidium copiarum, iter tenebant per litus atque planitiem: Lacedæmonii autem, & deinceps collocati, per confragosa & montes. Quæ dũ Lacedæmonii circuibant, interim Athenienses in altero cornu prœliabantur. Persæ, quoad sibi gerra mãsere recta, sese defensauere, nihilo inferiores hostibus: postea vero quàm Athenienſiũ & eorum qui cum Atheniẽsibus erant copiæ adnixæ sunt, vehementius se mutuo adhortantes, vt laus operis ipsorum esset, nõ Lacedæmoniorum, tum commutari iam res, & deiectis gerris Græci confertim impressionẽ facere in Persas. Illi excepto impetu perdiu restitere, ad postremum in munitiones refugere: cum quibus pariter irruperunt Athenienses & Corinthii & Sicyonii & Trœzenii. ita enim erant ii in acie collocati. Vbi vero & murus captus est, ibi barbari non roboris memores esse, sed fugæ, præterquam Persæ: hi autem soli ad paucos redacti pugnabant, Græcis assidue in murum irruentibus. Quorum duo classiarii exercitus duces, Artayntes & Ithramittres, effugerunt: totidem pugnantes occubuerunt, Mardontes, & pedestrium copiarũ dux Tigranes. Adhuc autẽ dimicãtibus Persis superuenere Lacedæmonii ac socii, qui eos qui supererãt trucidauo-

cidatuerunt. Ipsorum quoque Græcorũ complures illic cecidere, & cum alii ex Sicyoniis, tum eorum dux Perilaus. Quinetiam Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, vbi viderunt statim ab initio [1] pugnam pertinaciorem, quoad poterant Græcis suppetias iere. Quos inchoasse cernentes alii Iones, ita & ipsi à Persis deficientes adorti sunt barbaros. CHI Milesiis autem præceptum erat vt exitus viarum custodirent, Persarum salutis gratia, vt siqui casus (quemadmodum accidit) eos deprehendissent, Milesiis ducibus salutẽ sibi ad Mycales cacumina compararent. huius quidem rei caussa Milesii illic collocati fuerant, neve si pugnæ adessent, aliquid innouarent. At illi è contrario prorsus quam iussi fuerant fecere: qui & per alias quæ ad hostem ferebant vias barbaros deduxere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere hostilissimi. Hunc in modum Ionia iterum defecit à Persis. CIV ¶ In hoc prælio præclarissimam inter Græcos operam nauauerunt Athenienses, & ex Athenensibus Hermolycus EVthœni filius, vir in pancratio celeber: cui postea contigit vt bello inter Atheniẽses & Carystios, in pugna apud Cyrtaum agri Carystii facta, cæsus in Geræsto iaceret. Secundũ autem Athenienses egregii extitere Corinthii Trœzeniique ac Sicyonii. CV Græci vero perquam multis barbarorum aliis in pugna, aliis in fuga interfectis, eorũ naues incenderunt, totumq; murum, egesta illinc in litus præda, & quibusdam pecuniarum thesauris repertis. Vbi castra atque naues cremauere, vela fecerunt. & quum Samum appulsi sunt, consultabant de gente Ionica transferenda, & vbinam in Græcia illam locari oporteret, [2] cuius ipsi imperium obtinerent. Neque enim videbatur eis fieri posse vt per omne tempus Ionibus tutandis præessent, sperandũ esse vt Iones à Persis rebellasse gauderent. Ad hæc magistratus Lacedæmoniorum censebant emporia nationum Græcarum quæ cum Medis sensissent, eiectis incolis danda cũ territorio Ionibus habitanda. Athenienses è contrario, [3] non esse principatum Ioniæ summouendum, nec Lacedæmoniis de ipsorum coloniis consultandum. & quum in hoc conten-

χείζον. ἔπεσον ὧν καὶ αὐτίων τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ οἰθαῦτα· ἄλλοί τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλαος. τῶν τε Σαμίων οἱ στρατιῶται, ἐόντες ὑπὸ τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ, καὶ ἀποδεδυκότες τὰ ὅπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς μᾶλλον ἐτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδύνατο, τοῦσι σφετέροισι ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι. Σαμίους ὦν ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἀρξαντας, ὅτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέταχτο μὲν ὑπὸ Περσέων τὰς ὁδοὺς τηρῆν, σωτηρίης εἵνεκα σφι· ὡς δὲ ἄρα σφέας καταλαμβαίη οἷά τε κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας, σώζειν ἐς τὰς κορυφὰς τοῦ Μυκάλης. ἐπὶ χθόνα μὲν δὴ τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι τότε γε εἶχον, ἵνα μὴ παρεόντες τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιέωσι. οἱ δὲ πρὸς τἀναντίον δὴ προστεταγμένοι ἐποίεον· φεύγας τε κατηγεμονεύοντες σφι ὁδοὺς φεύγοντι, αἳ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ τέλος, αὐτοί σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. ὅτε δὴ πεδύτεον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέρη. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠείσατο Ἀθηναῖοι (καὶ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθοίνεω, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πολεμιούντος Ἀθηναίοισί τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῇ Καρυστίης χώρης ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κεῖσθαι ἐπὶ Γεραιστῷ) μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠείσαντο. Ἐπεί τε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλούς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν, καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὸ λήϊνον περιεξαλάψαντες ἐς τὴν θάλασσαν· καὶ θησαυρούς τινας χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας, ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ Ἰωνίης, καὶ ὅποι χρεὼν εἴη τὴν Ἑλλάδος κατοικῆσαι, τῆς αὐτοὶ ἐγκρατίες ἔσαν· τὴν δὲ Ἰωνίην ἀφεῖναι τοῖσι βαρβάροισι. ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετο σφίσι ἑωυτούς τε Ἴωνας προκατῆσθαι, φερομένους ὑπὸ τὰ χείρονα, καὶ ἐκείνων μὴ προεκκατημένων, Ἴωνας σφίσι ἐλπίδα ἔχοντας χαίρειν τοὺς τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. τοὺς μὲν δὴ Πελοποννησίων τοῖσι ἐν τέλεσι ἐοῦσι ἐδόκεε τῶν μηδισάντων ἐθνέων τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ἐμπόρια ἀξιώσαντας, δοῦναι τὴν χώρην Ἴωσι οἰκῆσαι. Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν Ἰωνίην γενέσθαι δυνατόν, οὐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. αἰτιησι-

1 Pugnam alteram in partem inclinare. *Alii, Pugnam ancipitem esse.* 2 Cuius ipsi imperium obtinerent: Ioniam autem barbaris relinquerent. neque enim vid. eis f. p. vt per o. t. Io. tutandis præessent: sin autem non tutarentur, Ionibus suam à Persis defectionem ingratam fore putabant. 3 Nullo pacto sedibus suis summouendos esse Iones censebant.

νόιτων ἧ τῶν τῶν, ὡς ἥδιστα ἂν ξυνοικοῖεν Πελοποννήσιοι. καὶ ὕστερον δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς ὅμμα χιὸν ἐπισώσατο, πίστις καὶ ἁλῶναι δόντες καὶ ὁρκίοισι, ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι τῶν τὰς γεφύρας λύσαντες ἐπὶ τὴν ἐδόκεον σφίσι παλιλλυσίαν ἥκειν· καὶ μάλιστα δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἔπλεον. Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τῆς Μυκάλης κατέφυγον, ἔνθα τὸν στρατηγὸν Ἀρταΰντην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακὰ, καὶ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ εἶναι, ἐοῦσαν ἀρχὴν καὶ ἄξιον πολλοῦ κακοῦ, τὸν βασιλέος οἶκον κακώσαντα. ὀνείδεα γὰρ παρὰ Πέρσῃσι, γυναικὸς κακίω ἀκοῦσαι, δεινὸς μέγιστός ἐστι. ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δίκῃ μὲν πεισθεὶς μύλος, ἀνὰ τὴν Μασίστιος τὴν ἀκτὴν ἀκτὴν, ἀπικόμενος ἔνθα περ ἦν Ἀλικαρνησσεὺς, ὅπισθε ἑστεὼς αὐτοῦ Ἀρταύντεω, ἀρπάζει μέσον τὸν κέραν, παῖσάς τε τῷ γόνῳ τὸν τοῦτο οἱ δορυφόροι Μασίστεω περιέσχον. ὁ δὲ Ξενάγορης ἄλλα ἔργα πάντα κατέλεγε ἀνδρὸς ἀθλίου καὶ δὴ τοῦτο ὃ ἔργον Ξέρξῃ, σκοπέοντι τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἑωυτοῦ καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ὃ ἔργον Ξενάγορης πάσης ἦρξε Κιλικίης, δόντος βασιλέος. τὸν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων βαρβάρων, οὐδεὶς ἐπὶ πλέον ἐθώμαζε τούτων, ἀλλ' ἀσμενέοντας ἐς Σάρδις. ὡς δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπὶ τε ἐξ Ἀθηναίων περιπλώσας τὴν ναυμαχίην. Φυγὼν ἀπίκετο. Τότε δὴ ὡς τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα, ἤρα τὴν Μασίστεω γυναῖκα, ἐοῦσαν καὶ ταύτης ἐνθαῦτα· ὡς δὲ οἱ πρὸς πεμπομένη οὐκ ἐδυνάτο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίην προσφέρετο, προσμηχάσμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην (τῶν δὲ τοῦτο ἔχε καὶ τὴν γυναῖκα· οὐ γὰρ ἂν ὑπήκουσε βίης ἑκούσης) ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐρασθεὶς τῆς γυναικὸς, πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ παιδὶ τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ θυγατέρα τὴν γυναικὸς ἑαυτῆς καὶ Μασίστεω· δοκέων αὐτὸν μάλλον λήψεσθαι ἐν ταύτῃ τῇ πομπῇ. Δήμασας δὲ, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλασε ἐς Σοῦσα· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀπίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, Ἀμομφέα μεταμφιεσάμενος, ἤρα τε καὶ ἐτύγχανε τὴν Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστεω δὲ θυγατρὸς· ἔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἐν Ἀρταΰντῃ. Χρόνῳ δὲ περιόντος, ἀτά-

derent, Athenienſes, libentor eis eſſe re Peloponnenſes: atque ita Samios & Chios & Lesbios ac ceteros inſulanos, qui ſecum militabant, ad ſocietatis fœdus adegerunt, data acceptaque fide cum iureiurando, ſe permanſuros in ſocietate, nec ab ea deſcituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes ſoluendos nauigauerũt, rati adhuc illos intentos ſe eſſe inuenturos. Et iſti quidem in Helleſpontum nauigabant. ¶ Ii vero cvi barbari qui profugerant, non ita multi quũ ad cacumina Mycales peruenisſẽt, ſe Sardis recipiebant. Qui dum iter faciunt, Maſiſtes Darii filius, qui pugnæ male geſtæ adfuerat, conuiciari Artayntæ cum aliis multis probris, tum vero dicere, illum muliere fuiſſe ignauiorẽ, qui ita illam præfecturam adminiſtraſſet: dignumque omni malo eſſe qui de regia domo male meritus eſſet. Apud Perſas autem ſummo opprobrio datur, audire ſe muliere eſſe ignauiorem. Artayntes igitur, vbi multa audiit, indigne ferens, acinacem in Maſiſtem ſtringit, interficiendi auidus. quem irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnaſſeus, vt ſtabat à tergo, hominem medium accipit, ſublatumq; humi allidit. intereaque ſatellites Maſiſtis adfuere. Eo facto Xenagoras & ipſius Maſiſtis gratiam iniit, & Xerxis, cuius fratrẽ ſeruaſſet. quippe ab eo ob hanc rem totius Ciliciæ præfectura donatus eſt. Nihil hoc amplius inter viam barbari egerunt, Sardiſq; peruenerunt, vbi rex erat ex eo tẽpore quo, prœlio nauali male geſto, Athenis illuc profugerat. ¶ Sar- cvii dibus autem tunc agens, adamabat vxorem Maſiſtis, quæ & ipſa illic erat. ea quum potiri non poſſet, neque donis miſſitandis, neq; vi, quam afferre nolebat, fratris Maſiſtis reſpectu: (quæ res & mulierem retinebat, probe gnaram non ſe coactũ iri vi) ibi Xerxes ceteris prohibitus, huc euaſit vt filio ſuo Dario in matrimonium daret filiam huius mulieris, ac Maſiſtis: exiſtimans, ſi hoc feciſſet, commodius ſe illa potiturum. Contracto matrimonio, aliiſque ex conſuetudine celebratis, Suſa profectus eſt. eo poſtquam peruenit, & vxorem Dario domum duxit, ita demum ab vxoris Maſiſtis amore ceſſauit, [2] adamata ex familiaritate nurus Maſiſtæ filia, cui nomẽ erat Artayntæ. Qua quum cviii potiretur, proceſſu temporis res pa-

1 Qui ita munere imperatorio functus eſſet. 2 Et permutatis *ſui amoris* vicibus, adamauit, atque adeo potitus eſt ea quæ Darii quidem vxor, Maſiſtæ autem erat filia.

tefacta

tefacta est, hunc in modum: Amestris vxor Xerxis, amiculum quod ipsa texuerat, grande atq; variegatum, & spectatu dignum, viro donauit. Quo ille delectatus atq; amictus, ad Artayntam se confert: atque vbi se oblectauit cum ea, iussit à se petere mulierem quæ optaret sibi fieri in remunerationem obsequii. omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens, (debebatur enim toti familiæ infortunium) Dabisne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius eã petituram ratus, cum iureiurando promisit. Qui postquam iurauit, mulier intrepide amiculum popoſcit. Xerxes enimuero recusare, non ob aliud quam quod vereretur Amestrin, ne sic illa rem quæ agebatur, iampridem suspicata, deprehenderet: sed offerre ei & vrbes, & immensam vim auri, & copias militum, quibus nemo præter illam esset imperaturus. Eximium autem donum est apud Persas, exercitu donari. Verum quum non posset persuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa supramodum
CIX læta, eo gestando gestiebat. Amestris vbi mulierem habere amiculum sciuit, & rem gestam, nõ in puellam concepit odium, sed in illius matrem, penes quã culpam & quam huius rei authorem esse credebat, exitium machinatur. Obseruato itaq; tempore quo vir suus Xerxes regalem instrueret cœnam, quę cœna semel quotannis eo die quo rex creatus est instruebatur: (cœnæ nomẽ Persice Tycta, Græce τέλειον, *id est, perfecta:* in qua rex solùm caput [1] ornatur, Persasque strenis donat) hoc die obseruato Amestris à Xerxe petiit vt se Masistæ vxore donaret. Xerxes id indignũ factu nefariumque arbitrari, vxorem germani dono dari, eamque insontem negocii illius cuius caussa vxor sua eam flagita-
CX ret. Tandem huius precibus euictus, & instituto, quo nefas est regia cœna proposita orantem non exorare, inuitus admodũ annuit: tradensq; vxori, ac iubens facere quod liberet, germano ad se accersito, ita inquit, Masista, tu Darii filius es, idemque mihi frater, præterea vir eximius: tamen cum ista muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cuius locum dabo tibi filiam meam cum qua contubernium habeas. Istam autem quam in matrimonio habes (nõ enim mihi videtur habenda)

πυσα γένεται τοῦτο τοιῶδε. ὀξυφήνασα Ἀμηστρις ἡ Ξέρξεω γυνὴ φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θέης ἄξιον, δίδοῖ Ξέρξῃ. ὁ δὲ, ἡσθεὶς, περιβάλλεταί τε καὶ ἔρχεται πρὸς τὴν Ἀρταΰντεω. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ, τι βούλεται οἱ γενέσθαι αἰτὶ τῷ αὐτοῦ ὑπουργημάτων. πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πᾶσι οἰκίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπαι Ξέρξῃ, Δώσεις μοι ὅ αἴ σε αἰτήσω; ὁ δ', πάντα μᾶλλον ἐκὼν ἐκείνην αἰτήσαι, ὑπώπτευε καὶ ὤμοσε. ἡ δὲ, ὡς ὤμοσε, ἀδεὴς αἰτέει ὃ φᾶρος. Ξέρξης δ', πάντως ἐνήνεετο, οὐ βουλόμενος δοῦναι· κατὰ μὲν γὰρ ἄλλα οὐδὲν, φοβεόμενος δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ τὴν κατείκασε ζούσῃ τὰ γινόμενα, οὕτω ἐπεμνήσθη τῆς θυγατρός. ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον, καὶ στρατὸν τῷ ἔμελλε θεὸς ἄρξειν ἀλλ' ἡ ἐκείνη. (Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δῶρον) ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε. δίδοῖ ὃ φᾶρος. ἡ δὲ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ δώρῳ, ἐφόρεέ τε καὶ ἠγάλλετο. Καὶ ἡ Ἀμηστρις εἰς πυθομένη μὲν ἔχουσαν. μαθοῦσα δὲ ὃ πεποίημενον, τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ ἐνεκότησε· ἡ δὲ, ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶ) αἰτίην, καὶ ταῦτα ἐκείνῃ πρήσσειν, τῇ Μασίστεω γυναικὶ ἐβούλευε ὀλέθρου. φυλάξασα δὲ τὸν αὐτὸν τὸν ἐνιαυτὸν τῆς Ξέρξεω βασιλήιον δεῖπνον παρεσκευάσμενον· τοῦτο γὰρ ὃ δεῖπνον παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς. οὐνόμα δὲ τῷ δείπνῳ τούτῳ, Περσιστὶ μὲν, τυκτά· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, τέλειον. τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μοῦνον βασιλεύς, καὶ Πέρσῃσι δωρέεται. Ταύτῃ δὴ τῇ ἡμέρῃ φυλάξασα ἡ Ἀμηστρις, χρήζει τοῦ Ξέρξεω, δοθῆναί οἱ τὴν Μασίστεω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο, τοῦτο μὲν, ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδιδοῦναι, τοῦτο δὲ, αἰτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου. σινῶσαι γὰρ τοῦ εἵνεκεν ἐδέετο. Τέλος μέντοι, ἐκείνης τε λιταρευούσης, καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναγκαζόμενος, (ὅτι ἀτυχήσαντι τὰ χρήζοντα, οὐ σφι δοκέει εἶναι βασιλήϊα δεῖπνα παρεσκευασμένου) καρτερὴ δὴ ἐέσαν καὶ ταῦτα. καὶ παραδοὺς, ποιέει ὧδε· τὴν μὲν κεφαλὴν ποιέει τὰ βούλεται ὁ ὤν, μετὰ πεμψάμενος τὸν ἀδελφεὸν, λέγει τάδε, Μασίστα, σὺ εἶς Δαρείου τε παῖς, καὶ ἐμὸς ἀδελφεός· πρὸς δ' ἔτι τούτοισι, καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὴ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις, μὴ συνοίκεε· ἀντὶ ταύτης αὖτ' ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν. ταύτῃ συνοίκεε· τὴν γὰρ ἔχεις (οὐ γὰρ δοκέει ἐμοὶ)

1. *Diuersam à nostra lectionem videtur esse sequutus.*

μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωυμάσας τὰ
» λεχθέντα, λέγει τάδε, Ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον
» λέγεις ἄχρηστον, κελεύων μοι γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι
» παῖδες νεηνίαι τε εἰσὶ τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ
» μίην τῷ σαυτοῦ παιδὶ τῷ σεωυτοῦ ἠγάγεο γυναῖκα· αὐτὴ
» τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει κατέσα· ταύτην με
» κελεύεις μεθεῖναι, θυγατέρα τὴν σεωυτοῦ γῆμαι; ἐγὼ
» δέ, βασιλεῦ, μεγάλα μὲν ποιεῦμαι, ἀξιοῦμενος θυ-
» γατρὸς τῆς σῆς, ποιήσω μέντοι τοῦτό γε οὐδέτερα.
» σὺ δὲ μηδαμῇ βίῳ πρήγματος τοιοῦδε δεόμενος
» ἀλλὰ τῆς τε σῆς θυγατρὸς ἀνὴρ ἀνὴρ φανήσεται ἐμοῦ
» ζώων ἥσσω, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ σεωυτοῦ χρᾶσθαι.
ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείβετο· Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει
» τάδε, Οὕτω δή τοι Μασίστα πέφρικται. ὅτε μὲν οὐ
» τοι δώσω θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, ὅτε σκεῖνα ἐπ'
» πλεῦνα χρόνον σεωυτοῦ κήσεις· ὡς μάθῃς τὰ δίδομεν
δίκεα. ὁ μὲν, ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἶπας πρὸς τάδε, ἐχώ-
» ρεε ἔξω, Δέσποτα, ἔτι δή κου με ἀπώλεσας. Ἐν
δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ μέσῳ χρόνῳ ἐὼν ὁ Ξέρξης τῷ ἀ-
δελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἄμηστρις μεταπεμψαμένη τοὺς
δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, λαβοῦσα τὴν γυ-
ναῖκα τὴν Μασίστεω· τοῦ τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα, κυσὶ
προβάλε· καὶ ῥῖνα, καὶ οὖς, καὶ χεῖλεα, καὶ γλῶσσαν
ἐκταμοῦσα, ἐς οἶκόν μιν ἀποπέμπει λελυμα-
σμένην. Ὁ μὲν Μασίστης, οὐδέν κω ἀκηκοὼς τοῦ-
των, ἐλπόμενος δέ τι οἷα καὶ ἦν, ἐσπίπτει δρόμῳ ἐς
τὰ οἰκία· ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα
μετὰ ταῦτα συμβουλεύσαμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο
ἐς Βάκτρα σύν τε τοῖσι ἐωυτοῦ ἰδίοισι, καὶ δή κου τοῖσι καὶ
ἄλλοισι, ὡς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βακτρίων, καὶ ποιήσων τὰ
μέγιστα κακῶν βασιλῆα. τά τε γὰρ αἱ καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ
δοκέει, εἰ γὰρ ἔφθη ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους, καὶ τοὺς
351 Σάκας· καὶ γὰρ ἔστι ἡγεμὼν τε μιν, καὶ ἐὼν ὕπαρχος τῶν
Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης πυθόμενος ταῦτα ἐκέ-
λευσε φονεῦσαι, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιὴν, ἐν τῇ ὁ-
δῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκεῖνον καὶ τοὺς παῖδας αὐ-
τοῦ, καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου. κατὰ μὲν δὴ ἔρω-
τα τὸν Ξέρξεω, καὶ τὸν Μασίστεω θάνατον, τοσαῦτα ἐ-
γένετο. Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλλη-
νες ἐπ' Ἑλλησπόντου, τοῦ μὲν δὴ Λεκτὸν ὄρ-
μεον, ἔσω ἀέμοισι ἀπολαμφθέντες· ἐνθεῦτεν δὲ
ἀπίκοντο ἐς Ἄβυδον, καὶ τὰς γεφύρας εὗρον λελυμένας, τὰς ἐδόκεον λύσειν ἔτι σφέας αὐτούς· καὶ
ἵστιόν τε ἧκιστα ἕνεκα ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο.
Τοῖσι μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδεα Πελοποννησίοισι

missam facias. His verbis stupefactus Masistes, Domine, inquit, [1] quam tu mecum orationem habes importunã: qui vxorem, [2] ex qua liberi mihi sunt adolescentes, & filiæ, (quarum vnam tu filio tuo duxisti vxorem) iubes me relinquere, (quæ mihi est ex animi mei sententia) vt filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem, rex, etsi magni facio me dignari coniugio filiæ tuæ, tamen neutrum istorum faciam. [3] tu vero, qui nequaquam necesse habes, noli ad hoc rei me cogere. alius non inferior me existet maritus filiæ tuę: sine me meæ vxoris consuetudine frui. Hæc ille quum respõdisset, percitus ira Xerxes, Atqui, inquit, [4] ita tecum, Masista, agetur, vt neque iam tibi filiam meam nuptum dem, neque tu consuetudine tuæ diutius fruaris: vt discas accipere oblata. Masistes his auditis, extra abiit, hactenus loquutus, Domine, nondũ me interemisti. Hoc interim tem- CXI
pore dum Xerxes cum fratre colloquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis, vxorem Masistæ excarnificat, mamillas præcidit, easque canibus abiicit: præcidit nares, aures, labra, linguam: atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum quum nihil audisset Ma- CXII
sistes, metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu se domum propipiebat. vbi vero mutilatam vxorem vidit, confestim inito cum liberis consilio, abiit Bactra cum illis & aliis quibusdam, tanquam prouinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimum mali regi facturus. Quod & contigisset (vt mihi videtur) [5] si occupasset ad Bactrios & ad Sacas ascendere. etenim præses erat Bactriorum, à prouincialibusque diligebatur. Sed hæc eum [6] perpetraturum Xerxes audiens, missis aduersus hominem copiis, & ipsum & liberos & copias in itinere trucidauit. De amore Xerxis & nece Masistæ hæc hactenus. ¶ Græci à Mycale profecti Hellespontum versus, primum circa Lecton stationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde soluentes, Abydum tenuerunt: & quum pontes, quorũ præcipue caussa illuc ierant, credẽtes se adhuc eos intentos esse inuenturos, reperissent solutos, deliberabant. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmoniis, CXIII

1 Quæ est ista futilis qua vteris apud me, oratio? Q. d. Quorsum spectat? 2 Ex qua tres mihi lib. 3 Tu vero ne mihi vim adferas, hanc à me rem contendens. 4 Ita res tuæ comparatæ sunt. vel, Ita se res tua habet. vel (retinendo idem loquendi genus) Ita tecum actum est. 5 Id est, Si ad Bactrios & Sacas prius peruenire potuisset, quam rex de eo quod moliebatur, certior factus esset. 6 Molientem, vel, agitantem.

videba-

videbatur in Græciam redeundum: Athenienſibus autem & eorũ duci Xanthippo, illic manendum, vt Cherſoneſum tentarent. Itaque Peloponnenſes quidem abiere: Athenienſes vero Abydo in Cherſoneſum traiicientes, Seſtũ
CXIV obſidebant. Huc, poſtquam auditum eſt Græcos in Helleſponto adeſſe, tamquam ad omnium eius tractus vrbium validiſſimo muro præditam, conuenere cum alii ex aliis circa oppidis, tum ex Cardia OEbazus, vir Perſa, qui arma è pontibus illuc comportauerat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Æoles, iunctis Perſis pariter & ma-
CXV gna ſociorum frequentia. Tyrannidem illius prouinciæ obtinebat Xerxis prætor Artayctes, vir ille quidem Perſa, ſed dirus tamen & facinoroſus, qui [1]Xerxem Athenas tendentem ex Eleunte circumuenit, petitis Proteſilai Iphiclo geniti pecuniis. Etenim eſt in Eleunte Cherſoneſi Proteſilai ſepulcrũ, & ei fanum circumiectum vbi inerat ingens vis pecuniæ, necnon phialæ aureæ argenteæque, & æs & veſtis, aliaque donaria quæ Artayctes rege donante compilauit, his verbis eum circumueniens, Here, eſt hoc in loco domus viri Græci, qui cum militum copiis terram tuam adortus, meritas morte pœnas dedit: eius mihi domũ dato, vt diſcant alii non militare aduerſus regionem tuam. Hæc dicendo [2] facile erat perſuadere Xerxi vt largiretur ſibi domum eius viri de quo nihil ſuſpicabatur iſtũ ea ſentire. Enimuero ſentiebat Artayctes Proteſilaum in prouinciam regis militaſſe, quod videlicet Perſę omnem Aſiam ſuam eſſe arbitrabantur, & eius ſemper qui potitur regno. Hic, poſtquam pecuniis ab rege donatus eſt, eas ab Eleunte ad Seſton exportauit, fanumque ſeuit & coluit: & quoties Eleuntẽ pergebat, in adyto, *id eſt*, *in templi loco inacceſſo*, cum mulieribus concumbebat. Tunc autem ab Atheniẽſibus obſidebatur, nullis rebus præparatis quæ pertinerent ad tolerandam obſidionem, quam nõ expectauerat, ex improuiſo à Græcis inuaſus.
CXVI Illi, poſteaquam ſibi obſidentibus aduenerat autumnus, grauari peregrinam à patria expeditionem, quoniam murum expugnare non poſſent. itaque orare duces ſuos vt ſe illinc reducerent. Duces negare ſe prius id facturos quam aut mu-

ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα. Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Ξανθίππου τοῦ στρατηγοῦ, αὐτοῦ ἐπομείναντας, πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες ἐς τὴν Χερσόνησον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον.
CXIV Ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, ὡς ἐόντος ἰσχυροτάτου τῶν κατὰ τοῦτον τὸν χῶρον τείχεος τῶν ταύτῃ, σφίσι ἤκουσαν παρεῖναι τοὺς Ἕλληνας ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἔκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίης πόλιος, Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὅπλα ἐκθαῦτα ἦν κεκομικώς. ἔχον δὲ ταύτην ἐπιχώριοι Αἰολέες, σφίσι μὲν Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὅμιλος. Ἐτυράνθευε δὲ τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὕπαρχος Ἀρταΰκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀπάδαλος· ὃς καὶ βασιλῆα ἐξαπατώντα ἐπ' Ἀθηνέων ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἐλεοῦντος ὠφελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλεω τάφος τε, καὶ τέμενος ἐστὶ αὐτοῦ, ἔνθα ἔνι χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκὸς, καὶ ἐσθὴς, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταΰκτης ἐσύλησε, βασιλῆος δόντος. λέγων δὲ τοιάδε, Ξέρξεα διεβάλετο, Δέσποτα, ἔστι οἴκῃς αὐδρὸς Ἕλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ "
"χθῶν σὴν στρατηλόμησε, δίκης τυχὼν ἃς ἐπέθηκε· "
"τούτου μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ἐπὶ χθῶν τὴν "
"σὴν μὴ στρατηλατέεσθαι. ταῦτα λέγων, ὑπετίθεε ἐμέλλε ἀναπείσειν Ξέρξεα δώσειν αὐδρὸς οἶκον, σὺδὲν ὑποπτεύσαντα τῶν ἐκείνου ἐφρόνεε. ἐπὶ γὰρ δὴ τὴν βασιλῆος στρατηλάτεσθαι Πρωτεσίλεων ἔλεγε, νοέων τοιάδε· τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν εἶναι Περσέων, καὶ τὸν αἰεὶ βασιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἐλεοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ ὁ τέμενος ἔπειρε, καὶ ἐσέμητο. αὐτός τε οἴκεε ἀσίκητο ἐς Ἐλεοῦντα, ἐς τὸν ἀδύτῳ γυναικὶ ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων, οὔτε παρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην, οὔτε τοῖσι δεχόμενος τοὺς Ἕλληνας. ἀφύκτως δέ οἱ οἴκεε αὐτῷ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισι σφι φθινόπωρον ἐπεγένετο, καὶ ἤσχαλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπό τε τῆς ἑωυτῶν ἀποδημέοντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἑλεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν οἴκοις ἀπαγάγοιεν σφέας ὀπίσω. οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ ἑλεῖν,

1 Xerxem Ath. tendentem circumuenit, ſubreptis ex Eleunte pecuniis Iphicli. 2 Facile domum illius viri à Xerxe impetraturus erat, de iis quæ ille cogitabat nihil ſuſpicato.

ὀξήλωσι, ἢ ὃ Ἀθηναίων κοινὸν σφέας μεταπέμψηται. ὕστερον δὲ ἕτερα τὰ παρεόντα. Οἱ δὲ ὡς τείχεϊ ἀμφὶ ὃν Ἀρταύκτεα ἐς πόλιν ἦλθε καὶ οὐ ἀπιγμένοι ἔσαν οὕτω, ὥστε τινὰς τῶν χλιηνέων, ἐσιτέοντο. ἐπεί τε ὦν σφι ταῦτα ἔπεσχον, οὕτω δὴ νυκτὸς οἱ χωρέοντες ἀποδρήτες οἵ τε Πέρσαι, καὶ ὁ Ἀρταύκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπισθε τοῦ τείχεος καταβάντες, τῇ ἦν ἐρημότατον πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγίνετο, οἱ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι ὄρνιθος, καὶ σφι πύλας ἀνοίξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῦνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν ἔσχον. Οἰόβαζον μὲν νυν οὐκ ἐδύναντο ἐς τὴν Θρηΐκην, Θρήϊκες Ἀψίνθιοι λαβόντες, ἔθυσαν Πλειστώρῳ βασιλέϊ θεῷ, τέμενος δὲ τῷ μὲν ἑτέρῳ τοῦ μετ' ἐκείνου, ἄλλῳ τέμενος ἐφύλασσον. οἱ δὲ ἀμφὶ ὃν Ἀρταύκτην, ὕστερον ἐρμηθέντες φεύγειν, ὡς καὶ ἐλαμβάνοντο ὀλίγον ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμοῦ, ἀλεξόμενοι χρόνον ὅτι συχνόν, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ, ζῶντες ἐλήφθησαν. καὶ σφεας ἦγον δεσμοὺς σφέας οἱ Ἕλληνες, ἦγον ἐς Σηστόν· μετὰ δὲ αὐτέων δὴ, καὶ Ἀρταύκτην δεδεκμένον, αὐτόν τε καὶ ὃν παῖδα αὐτοῦ. Καί τεῳ τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιωτέων παρείχους ὀπτῶντι, τέρας γενέσθαι τοιόνδε· οἱ παρεῖχοι ὅτε τὰ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἐσαίροντο, ὅκως δὴ ἰχθύες νεαλέες τοι. καὶ οἱ μὲν, ὡς ἐθεήθησαν, ἐθαύμαζον. ὁ δὲ Ἀρταύκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας ὃν ὀπτῶντα τοὺς παρείχους, ἔφη, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο. οὐ γάρ σοι τέφην, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ὁ Ἐλεουντῖ Πρωτεσίλεως, ὅτι καὶ τεθνεὼς, καὶ παρεὼν ἐὼν, δυνάμενος τοὺς θεοὺς ἔχει ὃν ἀδικέοντα πίνεσθαι. νῦν ὦν ἄποινά οἱ πάρεστι δοῦναι· αὐτὸν μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ· αὐτὸν δὲ ἐμεωυτὸν καὶ τὸν παῖδα, ἀποδώσω τάλαντα διπλήσια Ἀθηναίοισι τοῖσι κομίσομαι. ταῦτα ὑποσχόμενος, ὃν ἐρέετο ἤν Ξάνθιππον οἰκ ἔσεισθαι. οἱ γὰρ Ἐλεούντιοι τὸν Πρωτεσιλάου τιμωρέοντες, ἐδέοντό μιν καταχρήσθαι, καὶ αὐτῷ τοῦτο τοῦ χρηστηρίου ταύτη ὁ νόος ἔφερε. ἀναγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν Ξέρξης ἔζευξε ὃν πόρον, (οἱ δὲ λέγουσι, ὅτι ὃν κολωνοὶ ὃν ὑπὲρ Μαδύτου πόλεος) πασσάλοισι περιπασσαλεύσαντες, ἀνεκρέμασαν· ὃν δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταύκτεω κατέλευσαν. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, τά τε

rum expugnassent, aut ipsos respublicâ Athenienſium accerſiſſet: adeo res illa eis cordi erat. At ii qui cum Artayćte cxvii
intra muros erant, in omnem adducti calamitatem; adeo vt funibus lectorum elixis veſcerentur, vbi iam ne hæc quidem habebant, ita ſub noctem capeſſerunt fugam: cum alii Perſæ, tum Artayctes & OEbazus, delapſi à poſteriori murorum parte, quæ præcipue deſtituta ab hoſtibus erat. Poſtquam illuxit, Cherſonitani è turribus rem indicauere Athenienſibus, portaſq; patefecere. Athenienſium pleriſque fugientes Perſas perſequentibus, alii vrbem tenuere. OEbazum in Thraciam fuga elapſum, cxviii
Thraces Apſinthii exceptum, Pleſtoro indigenæ deo, ritu ſuo immolauerunt, ceterum eius comites aliter interfecerunt. Artayctes autem cum ſuis inita poſterius fuga, quum pauci eſſent, ſuper Ægos fluenta circumuenti, quum perdiu ſeſe defenſaſſent, partim occubuerunt, partim viui ſunt capti. Quos Græci alligatos Seſtum duxerunt, interque eos Artayctem cum filio ſuo. Fertur cxix
à Cherſonitanis, vni eorũ qui iſtos ſeruabant, dum [2] carnem ſalſam torret, tale oſtentum extitiſſe: Offa illa ſalſuræ prius impoſita reſiliit palpitauitq; quem admodum piſces recens capti. Qua de re quum circumfuſi admirarentur, Artayctes oſtentũ vt vidit, accito viro qui ſalſuram coquebat, Hoſpes, inquit, Athenienſis, non eſt quod iſtud metuas oſtentum: quod non tua cauſſa extitit, ſed mea: Proteſilao qui eſt apud Eleuntem, ſignum dante, qui mortuus ac ſale conditus, habet à diis poteſtatem, [3] eum à quo iniuriam excepit, vexandi. Nunc igitur [4] ei donaria reſtituere in animo habeo: pro pecuniis quidẽ quas è templo ſuſtuli huius dei, centum talenta pendam: pro mea vero ipſius ſalute ac filii, [5] ducenta. Hæc pollicens Xanthippum Athenienſium ducem non perſuaſit, tum ſua ſponte animatum, tum ab Eleuntinis exoratum, quo Proteſilaum vlciſcerentur, vt hominem interimeret. Itaque adductum hunc in litus, in quo Xerxes traiectum iunxerat, (vt alii aiunt, in tumulum vrbi Madyto imminentem) depactis humi aſſeribus ſuſpenderunt. filio eius ante patris oculos lapidibus obruto. His actis Athenienſes in Græciam remeauerunt; cxx

1 Ita tandem illi præſentem rerum ſtatum boni conſulere cœperunt. 2 Piſces ſalitos torret, *vt alii interpret.* 3 Deos à quo iniuriam acceperit, pœnas ſumendi. 4 Hæc redemptionis præmia ei tribuere volo: 5 Ducento Athenienſibus, ſi ſeruatus fuero.

portan-

portantes tum alias pecunias, tum vero
atma pontium, tanquam apud templa
reposituri. Nec aliud præterea quippi-
CXXI am gestum est per eum annum. Hu-
ius autem Artayctæ, qui suspensus est,
auus paternus fuit Artembares, qui ora-
tionem quandam habuit apud Persas,
quam excipientes Persæ, ad Cyrum de-
tulerunt in hæc verba, Quandoquidem
Persis Iupiter principatum dedit, & ex
viris tibi Cyre, Astyage deiecto, agedū
demigrantes ex hac regione, quam exi-
guam habemus & asperā, obtineamus
meliorem aliam. Multæ sunt nobis con-
fines vrbes, multæ longinquæ: quarum
vnam incolentes, efficiemur admirabi-
liores apud plerosq;. Decet autem hoc
eos viros facere[1] qui possunt. nam quā-
do facultas nobis præstabitur melior
quam dum multorum hominum impe-
rium habemus, & vniuersæ Asiæ? Hac
oratione audita, Cyrus haudquaquā ad-
miratus, iussit eos illud facere: sed ita vt
iubendo admoneret, se posthac præpa-
rarent non ad impetandum aliis ampli-
us, sed aliis parendum. natura enim cō-
paratum esse vt è mollibus regionibus
molles viri existant, neve ex eadem terra
admirandæ fruges & egregii bello viri
gignantur. Hac Cyri sententia Persæ superati, à sua destiterunt: præoptaruntq; exile solum
incolentes, imperare aliis, quam campestre colentes, aliis seruire.

τά τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν
γεφυρέων, ὡς ἀναθησοντες ἐς ἱερά· καὶ κατ' ὄρος τοῦ
ὠδὲν ἔτι πλέον τετράκοντα ἐγένετο. Τούτου τοῦ Ἀρ-
ταύκτεω τοῦ ἀναχρεμαθέντος πρόπατωρ Ἀρτεμ-
βάρης ἐστὶ, ὁ Πέρσῃσι ξεινηίσιος λόγον, τὸν ὀνή-
νοι κατολαβόντες, Κύρῳ προσήνεικαν, λέγοντα τά-
δε, Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην δίδοῖ, ἀνδρῶν μὲν "
σοὶ Κῦρε, καταλὼν Ἀστυάγεα, φίρε, γνῶ δὲ κτη- "
μεθα ὀλίγην, καὶ ταύτην τρηχέην, μεταναστάντες ἐκ "
ταύτης ἄλλην ἕξομεν ἀμείνω· εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀ- "
στυγείτονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἑκαστέρω τῶν μίλιον ἐόντες "
πλέοσι ἐσόμεθα θωϋμαστότεροι. εἰκὸς δὲ ἀρχοντας "
ἄνδρας τοιαῦτα ποιέειν. κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλι- "
ον, ἢ ὅτε γε καὶ ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν, πάσης "
τε τῆς Ἀσίης; Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ θωϋμά-
σας τὸν λόγον, ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα. ὥστω δὲ αὐτοῖσι
παρήνεε κελεύων τὰ δασκυλώδεα οἰκία ἀρόσαι, ὡς ἐκέτι ἄρ-
χοντας, ἀλλὰ δουλεύσοντας. φιλέει γὰρ κη τὴν μαλα-
κῶν χώρων μαλακοὺς γίνεσθαι. ἀδύνατον γὰρ τοι τῆς αὐτῆς
γῆς εἶναι, καρπόν τε θωϋμαστὸν φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγα-
θοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἰχοντο ἀπο-
στάντες, ἐσωσθέντες τῇ γνώμῃ ὑπὸ Κύρου. ἄρχειν τε εἵλοντο, λυπρὴν οἰκέοντες, μᾶλλον ἢ πεδίον
δὴ ἀπολέσαντες, δημόσιον ἄλλο ἐόν.

1 Imperium obtinent. *Vel, Imperio pollent.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙ-
ΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ
τῆς τοῦ Ὁμήρου ἡλικίας καὶ βιοτῆς.

EIVSDEM HERODOTI
HALICARNASSEI DE GENERE
vitaque Homeri libellus.

G. I. LECTORI.

Quum opera Marnii noſtri iam ad hunc libellum peruenisſent, poſcerentque porro exemplum, commodum in mentem venit, me olim dum Heidlebergæ viuebam apud patronum meum V. ampliſſ. Georg. ~~Mycl. Lauterbergium~~, ipſo mihi hæc otia faciente, illam περὶ Ὁμήρου ἐξήγησιν ad ms. Palatinũ comparaſſe, cũm forte ea aliorum auctorum ſcriptis vno libro eſſet iuncta. An quid boni tamen nec quod in faba ſe reperiſſe pueri clamitare ſolent inde eruiſſem, meher cle iam oblitus eram, vt qui inter ſcidas meas iacere excerpta illa neglexiſſem, nec inſpexiſſem amplius. Iamiam itaque daturus typothetis noſtris exemplum, quo operam ſuam continuare pergerent, viſo etiam, ~~H. Stephanum~~ nihil ſcripta lectionis variantis, ſicut fecerat in præcedenti nouenarum ſororum choro, iſti libello adſcripſiſſe, forte quod hîc eum ms. deficeret, parui monẽti animo, & vix inuenta illa excerpta ms. Palatini, perluſtrare cœpi. Quid multis? παυσαμ̃, ἀλλα μάλ' ὀρθῶς. & διαφόρως γεγραφαι vulgatis, niſi fallor, ſere meliores. verbulo etiam interdum auctior ms immo toto verſu locum cap. IX egregie ſupplens, quem cui ſuboluit defectum? minutiora alia, ſed rectiora tamen. Et nulla inuidia, credo, ſi nos etiam in minutis iſtis, quod verum & rectum, maximorum Criticorum exemplo, inuenire labor habet, inueniſſeque iuuat. Qui aliter ſentiunt, iis non ideo tamen κλαίειν λέγομεν, vti Dario Indathyrſus. Ceterũ in contextu, ſicut eum ~~H. Stephanus~~ edidit, nihil mutauimus: ſed eadem religione, qua in prioribus libris, & hic verſari mihi fuit decretiſſimum. Iſta vero excerpta omnia præpoſitis ſiglis χ in oram contextus Graci ſuis locis ſpectanda appoſuimus ſingula. Tu ideo te Bibliotheca Palatina debere ſcias, mi lector.

Ἡρόδοτος ὁ Ἁλικαρνασεὺς περὶ Ὁμήρου ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἐς ὄρηκε, ζητήσας ἐπεξελθεῖν εἰς ὅ τι τρεχέσατον. ἐπεὶ γὰρ ἡ παλαιὴ Αἰολὶς Κύμη ἐκτίζετο, συνῆλθον ἐς ταύτην πολυπόδατα ἔθνεα Ἑλληνικά, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίας, ἄλλοί τε τινες, καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγένεος τοῦ Κείθωνος, οὐ πολύφορτος, ἀλλὰ βεαχέα τοῦ βίου ἔχων. οὗτος δὲ ὁ Μελάνωπος ἔγημε ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα Ὀμύρητος, καὶ αὐτῷ γίνεται ἐκ ταύτης θῆλυ τέκνον, ᾧ οὔνομα τίθεται Κριθηΐς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν τὸν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει ἀνδρὶ ᾧ ἐχρῆτο μάλιστα, Κλεαναξ τῷ Ἀργείῳ. Χρόνου

ERODOTVS Halicarnaſſeus[1] de genere, vita atque adeo ætate Homeri ſtudens quam veriſſima referre, hæc tradidit. Quũ vetuſta illa Æolum ciuitas Cuma primũ conderetur, eodem cũ aliæ permultæ omniſq; generis gentes conuenæ confluxerunt, tum è Magneſia illuc pleriq; commigrarũt: inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus,[2] homo fortunæ nõ perinde amplæ, at tamẽ expeditæ. Hic Melanopus Omyretis Cumani filiam duxit vxorem, procreauitque è legitimo toro femineam prolem, cui nomen indidit Critheidẽ. At ipſe Melanopus vna cum vxore vita functus eſt, commiſſa interim filia Cleanactis Argiui tutelæ, quo familiariſſime vti conſueuerat.

1 De Homeri natalibus, ætate & vita, hæc memoriæ prodidit: quæ exactiſſime ad veritatẽ perſequi eſt conatus. 2 Non cum multis ſarcinis *illuc ſe conferens*, ſed tenues fortunas habens.

Porro

II Porro tempore interiecto accidit forte vt puella ista è furtiuo concubitu prægnans deprehenderetur: [1] id quod paulisper suppressum quum Cleanax resciuisset, vehementer rei indignitate commotus, Critheidem seorsum ad se accersitam acerbe obiurgauit, commemorans quę futura esset apud populares infamia. Postremo huiusmodi quippiam *quo illam excuteret*, comminiscitur: Cumani iam tum in Hermei sinus recessu ædificabant. Ciuitati autem quæ condebatur, nomen imposuit Smyrnã Theseus, ab vxoris nomine; cuius memoriam relinquere volebat. Hic Theseus è primariis Thessalorum fuit, qui Cumam condiderant, ab Eumelo Admeti filio oriundus, vitæ facultatibus apprime instructus. Clam exportatam huc Critheidẽ Cleanax Ismeniæ Bœotio commisit, ex iis qui coloniam illuc
III duxerant, in primis sibi amico. Progressu deinde temporis, Critheis cum aliis mulierculis ad festum quoddam egressa, iuxta fluuium Meletem, quum partui iam vicina esset, Homerum peperit, non cæcum, sed videntem: nominauitque eum Melesigenẽ, à fluuio videlicet prope quem editus esset. Quum autem apud Ismeniã Critheis antea diuersata esset, ab eo digressa, manuaria industria se filiumq; alebat, aliunde alia sumens opera: vnde filium quoq; quantum potuit, honestis disciplinis eruditi-
IV uit. Erat autem eo tempore Smyrnæ quidã nomine Phemius, qui iuuentuti illic litteras musicenque tradebat: hic [2] quum citra vxorem viueret, Critheidem conduxit quæ lanam illi exerceret quam à discipulis in mercedem acceperat. [3] Illa vero industria multa atque elegantia freta, Phemio cœpit impense placere: adeo vt tandem Phemius eam verbis ad coniugium solicitaret, referens cum alia quibus ei fidem facere confidebat, tum præcipue, quod Melesigenem in filium adoptaturus, liberaliterque simul aliturus instituturusque esset. Siquidem hunc cernebat iam miram quandam & ingenii & indolis spem de se polliceri. Persuasa igitur
V Critheis, Phemio assentitur. Melesigenes cum naturæ bonitate præstans, tum cura accedente institutioneque, continuo omnes sui ordinis adolescentes facile

Χρόνου δὲ παρῳχῶτος, συνέβη τὴν παῖδα μιγεῖσαν ἀνδρὶ λαθραίως, ἐν γαστρὶ εἰσχεῖν. τὰ μὲν οὖν πρῶτα ἐλάνθανεν. ἐπεὶ δὲ ἤσθετο ὁ Κλεάναξ, ἤχθετο τῇ συμφορᾷ, καὶ καλέσας τὴν Κρηθηΐδα χωρὶς πάντων, ἐν αἰτίᾳ μεγάλῃ εἶχεν, ὅτι λεληθυῖα τὸν αἰσχρὸν τὸν πρὸς τὰς πολίτας, παρεβουλεύετο· δι' ἣν αὐτὴν πάλιν ἔτυχον οἱ Κυμαῖοι κτίζοντες τὸ Ἑρμείου κόλπου ἐν μυχῷ· κτίζομένοις δὲ τὴν πόλιν Σμύρναν ἔθετο ὄνομα Θησεύς, μνημεῖον ἐθέλων καταλῦσαι τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς ἐπώνυμον. ἣν γὰρ αὐτῇ τοὔνομα Σμύρνη. ὁ δὲ Θησεὺς ἦν τῶν τὴν Κύμην κτισάντων ἐν τοῖς πρώτοις Θεσσαλοῖς, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου, κἀρτα δ' ἔχων τὸν βίον. ἐνταῦθα ὑπεκτίθεται ὁ Κλεάναξ τὴν Κρηθηΐδα τοῖς Ἰσμηνίοις ὧν Βοιώτιον τῶν ἀποίκων λεσχίδα, ὃς ἔτυχεν αὐτῷ ἑταῖρος παμάλιστα. Χρόνου δὲ παρῳχῶτος ἐξελθοῦσα ἡ Κρηθηὶς μετ' ἄλλων γυναικῶν πρὸς ἑορτήν τινα ἐπὶ τὸν ποταμὸν καλούμενον Μέλητα, ἤδη ἐπίτοκος οὖσα, τίκτει τὸν Ὅμηρον, οὐ τυφλόν, ἀλλὰ δεδορκότα· καὶ κέκληται ὄνομα τῷ παιδὶ Μελησιγένεα, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐπωνυμίαν λαβοῦσα. τέως μὲν οὖν ἡ Κρηθηὶς ἐν τοῖδε τῇ Ἰσμηνίᾳ· παρῳχῶτος δὲ τοῦ χρόνου ἐξῆλθε, καὶ ἀπ' ἐργασίης χειρῶν ὡρμημένη ἔτρεφε τὸ παιδίον καὶ ἑαυτήν, ἄλλοτε παρ' ἄλλων ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαίδευσε τὸν παῖδα ἀφ' ὧν ἐδύνατο. Ἦν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τοῦτον τὸν χρόνον Φήμιος τοὔνομα, παῖδας γράμματα καὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν διδάσκων πᾶσαν. οὗτος μαθοῦσαν τὴν Κρηθηΐδα, ὢν μονότροπος, ἐμισθώσατο αὐτῇ ἔρια πινά ἃ τῶν παίδων εἰς μαθοὺς ἐλάμβανεν. ἡ δὲ παρ' αὐτῷ εἰργάζετο, πολλῷ χρωμένῳ καὶ σωφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη, καὶ τῷ Φημίῳ κάρτα ἤρεσκετο. τέλος δὲ παρῳχύνετο αὐτῇ λόγους, πείθων ἑαυτῷ συνοικεῖν, ἄλλά τε πολλὰ λέγων οἷς μιν ᾤετο πρασάξεσθαι, καὶ ἔτι πρὸς τὸ παιδός, ὑὸν ποιούμενος· καὶ ὅτι βαφεὺς καὶ παιδοθλὶς παρ' αὐτῷ, ἄξιος λόγου ἐσται· (ἐώρα γὰρ ὂν παῖδα ὀξέα συνετὸν καὶ κάρτα δυφυέα) ἔστ' ἀνέπεισεν αὐτὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ παῖς ἦν τε φύσιν ἔχων ἀγαθὸν, ἔτι μελίης τε ἐὼν παιδόσιος παρῳνυμώνης, αὐτίκα πολλὸν τῶν πάντων

1 Quod initio quidem celatum fuit: sed quum Cleanax resc. 2 Quum vitam solitariam degeret, 3 Illa igitur opus apud eum faciebat, modeste & caste se gerens. quo nomine Phemio tantopere placebat vt eam ad nubendum sibi sollicitaret, cum alia quibus se id illi persuasurum sperabat, tum se filium eius adoptaturum, eumque ita educaturum & instituturum vt in virum egregium euaderet, pollicens. Siquidem hunc cern-

ὑπορεῖχε. χρόνου δὲ ὑπιγνομένου αἰσθρούμενος, σοφίην τῶ Φημίου ὑποδεέστερος ἐὼν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ. καὶ οὕτως ὁ Φήμιος ἐτελεύτησε τὸν βίον, καταλιπὼν πᾶσι τῶ σοφίη. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον καὶ Κριθηὶς ἐτελεύτησεν. ὁ δὲ Μελησιγένης ὑπὸ τῇ διδασκαλίᾳ κατίζησε. καθ' ἑωυτὸν δὲ γνόμενος, μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐωρᾶτο· καὶ αὐτοῦ θωυμαζαὶ κατίζησε οἵ τε ἐγχώριοι καὶ τῶν ξείνων οἱ ἐσαπικνεόμενοι. ἐμπόριον γὰρ ἐὼν ἡ Σμύρνη, καὶ σῖτος ἐζήγετο πολὺς αὐτόθι ἐκ τῆς ὑπερκειμένης χώρης, δαψιλέως κάρτα ἐσαγόμενος ἐς αὐτήν. οἱ οὖν ξεῖνοι, ὁκότε σαυλίζοιτο τῶν ἔργων, ἀπεσχόλαζον, τῶνδε τῶ Μελησιγένεϊ ἐγκαθίζοντες. Ἦν δὲ ἐν αὐτοῖς τότε καὶ Μέντης ναύκληρος ἀπὸ τῶν πρὸς Λευκάδα τόπων κατάπλους κως ὑπὶ σῖτον, ἔχων ναῦν, πεπαιδευμένος τε ἀνὴρ ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πολυίστωρ· ὃς μιν ἔπεισε τὸν Μελησιγένεα μετ' ἑωυτοῦ πλεῖν καταλύσαντα τὴν διδασκαλίαν, μισθόν τε λαμβάνοντα, καὶ τὰ δέοντα πρήσσοντα, καὶ ὅκου χώρας καὶ πόλιας θήσασθαι ἄξιον εἶη αὐτῷ ἕως νέος ἐστί. καὶ μιν οἴομαι μάλιστα τούτοισι πεισθῆναι· ἴσως γὰρ καὶ τῇ ποιήσει τότε ἐπενόεε ὑπιθήσεσθαι. καταλύσας δὲ τὴν διδασκαλίαν, ἐναυτίλλετο μετὰ τοῦ Μέντεω. καὶ ὅσου ἐκάστοτε ἀφίκοιτο, πρήσσοντα τὰ ὑπιόντα διεσκέπτο, καὶ ἱστορέων ἐσωθαίετο. εἰκὸς δὲ μιν ἐν μνημόσυνα πρήσσοντα γράφεσθαι. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ Τυρσηνίης καὶ τῆς Ἰβηρίης, ἀπικνέονται εἰς Ἰθάκην· καὶ τῶ Μελησιγένεϊ σκέβη, νοσήσαντι τοὺς ὀφθαλμούς, κάρτα δεινῶς ἔχειν, καὶ αὐτὸν, θεσπεσίης εἶνεκα πλεῖν μέλλοντα εἰς τὴν Λευκάδα, καταλιπεῖν ὁ Μέντης τῶνδε αὐτοῦ φίλῳ ἑωυτὸν ἐς τὰ μάλιστα Μέντῃ τῶ Ἀλκίμου Ἰθακησίῳ, πολλὰ δεηθεὶς ὑπιμελέως ἔχειν· ἐπιπλώσας δὲ, αἰσθάνεσθαι αὐτόν. ὁ δὲ Μέντωρ ἐσκόμισε αὐτὸν ἐκτείσας. καὶ γὰρ τῷ βίου ἐπιτηδείως εἶχε, καὶ ἤκουεν ὡς ἐς δικαιοσύνην τε καὶ φιλοξεινίην μακρῷ μάλιστα τῶν ἐν Ἰθάκῃ ἀνδρῶν. ἐνταῦθα σκέβη τῶ Μελησιγένεϊ περὶ Ὀδυσσέως ἐξιστορῆσαι πυθέσθαι. οἱ μὲν δὴ Ἰθακήσιοι λέγουσι τότε μιν παρ' ἑωυτοῖς τυφλωθῆναι· ὡς δ' ἐγὼ φημι, τότε μὲν ὑγιῆ γενέσθαι, ὕστερον δὲ ἐν

prævertit: atque non ita multo post eruditionis auctibus crescens, nihilo ipso Phemio [1] in disciplinis factus inferior. Et quum Phemius vita functus vniuersa ei legasset, paulo post Critheis quoq; fato concedit. Melesigenes itaq; ludo præfectus, suiq; iam iuris effectus, in magna fuit hominum admiratione, non apud suos modo, verum apud peregrinos etiam, qui frequentes illuc, mercatus gratia, conueniebant. Erat enim Smyrna emporium celebre, vnde frumenta è vicinis agris abunde conuecta exportabantur. Peregrini igitur quum ab opere cessarent, Melesigeni libenter vacabant. Commodum inter VI hos Mentes fuit nauicularius, qui è finibus Leucadis soluens, nauem meritoriam comparauerat, qua frumenta Smyrna deueheret, vir, quantum illa ferebāt tempora, & eruditus, & multarum rerū vsu exercitatus. Hic Melesigeni persuasit vt relicto ludo secum nauigaret, acceptur & mercedem & quæ ad profectionem essent necessaria. [2] Ad hæc Melesigenes, quandiu iuuenis esset, ciuitates regionesque spectare operæ pretium fore ducebat sibi, qui conscribendæ poeseos iam argumentum in animo concepisset: qua nimirum occasione potissimum eum arbitror pellectum. Proinde relicto ludo cum Mente nauigauit Melesigenes: & quocunque locorum appellebat, studiose vniuersa rimans, contemplabatur siquid esset loci alicuius peculiare memoratu dignum: [3] adeo vt appareat commentarios eum profectionis suæ descripsisse, eorumque quæ quoque loco lustrando didicerit. Porro quum ex Hispania Thusciaque VII delati in Ithacam deucherentur, contigit Melesigenem oculis iam ante parum valentem, extreme laborare: ita vt Mentes, negociorum gratia in Leucadem traiecturus, eum apud Mentorem Alcimi filiū Ithacensem reliquerit, hominem sibi vehementer amicum: multis precibus adigens eundem quo Melesigenis curā haberet tantisper dum è Leucade reuerteretur ipse. Mentor vero ægrotantem Melesigenē sedulo curauit, vir nimirum facultatibus pollens: quique ob egregiam æquitatem hospitalitatemque inter ceteros Ithacenses maxime prædicaretur. Atque hic accidit vt de Vlysse multa Melesigenes percontando cognosceret. Narrantque ipsi Ithacenses, tum visum eum amisisse ibidem: atqui ego affirmare non dubitem, iam tum eundem conualuisse, at postea apud

1 In docendo *pueros* erat inferior. 2 Addens etiam, decere eum, dum iuuenis esset, regiones & vrbes visere. Atque his potissimum adductum eum fuisse arbitror. fortassis enim poesin aggredi iam tum cogitabat. Proinde r. 3 Verisimile est autem eum illarum omnium rerum commentarios confeciisse. Porro q.

Colo-

Colophonẽ prorsus cęcum factũ fuisse. id quod ipsi quoq; Colophonii mecum
VIII fatentur. At vero Mentes è Leucade Ithacã reuersus, Melesigenem recepit, [1]cum quo iam inde diu vltro citroque nauigauit, donec Colophonem appellenti eueniret vt in veterem morbũ rẽcideret. quem quum effugere non daretur, visu putatur priuatus fuisse. E Colophone autẽ iam cæcus Smyrnam remeans, ad poemata conscribenda ani-
IX mum conuertit. Tempore deinde interiecto, quũ Smyrnæ victu necessariisque destitueretur, constituit Cumã proficisci: commodumq; Hermi prata trãsiens, ad eum locũ peruenit qui appellatur Nouus murus, Cumanorũ coloniã. qui locus post Cumam habitatus fuit annis octo. Hic memoratur primũ Melesigenes apud coriarii officinam cõsistens, huiusmodi quædam carmina recitasse,

Hospitium præbete viro profugo, vagoq;,
Vrbem qui celsam Cumen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes alticomantis,
Diuinã potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater est cui Iuppiter ipse.

Sardena autem, cuius hic commeminit, mons est ad Hermum fluuium Nouumque murum situs. At coriario illi nomen erat Tychio, cui continuo auditis versibus visum est hominem recipiendum. commiseratione enim motus est quum videret oculis tã misere mulctatum: iussitq; præsentibus secum frui. Melesigenes ingressus sutrinã, præsentibus etiam aliis, poesin suam ostendit, Amphiarai in Thebas expeditionem, atque hymnos in deos à se scriptos. [2]Et quum inter fabulandum crebras sententias in medium, multamque eruditionem afferret, in magna habitus est ab
X auscultantibus admiratione. Atque iam tum apud Nouum murum agens è poesi victus subsidia habebat. Ostenditurque ad nostra vsque tempora ibidem locus vbi Melesigenes sedens carmina sua exhibuerit. qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis, memoraturque populus arbor ab Homeri aduentu in eodem loco enata.
XI Porro egestate postea adactus, quũ vix alimẽta haberet, statuit in animo Cumã ad feliciorẽ succesſum reuerti. Iturusq;

Κολοφῶνι τυφλωθῆναι. συνομολογοῦσι δέ μοι καὶ Κολοφώνιοι τοῦτοις. Ὁ δὲ Μέντης, ἀναπλέων ἐκ τῆς Λευκάδος προσέσχεν εἰς τὴν Ἰθακὴν, καὶ ἀνέλαβε τὸν Μελησιγένεα· χρόνον τε ὅτι συχνὸν συμπεριέπλει αὐτῷ. ἀτυχημάτι δὲ ἐς Κολοφῶνα συνέβη πάλιν νοσήσαντα τὰς ὀφθαλμοὺς, μὴ δύνασθαι ἀφαφυγεῖν τὸν νόσον, ἀλλὰ τυφλωθῆναι ἐνταῦθα. ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς ἐὼν ἀπικνέεται εἰς τὴν Σμύρνην, καὶ σύντων ἐπιχείρει τῇ ποιήσει. Χρόνου δὲ προϊόντος ἐν τῇ Σμύρνῃ ἀπορῶς ἐὼν τοῦ βίου, διενοήθη ἀπιέναι ἐς Κύμην· προβούλιον δὲ ἀφῖκτο τὸ Ἕρμου πεδίου, ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἀποικίην Κυμαίων. ὡκίσθη δὲ τοῦτο τὸ χωρίον ὑς ἔσχε Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἐνταῦθα λέγεται αὐτὸν ὑπισχνέεσθαι ὑπὲ σκυτείου τι, εἰπεῖν πρῶτα τὰ ἔπεα τάδε,

Αἰδεῖσθε ξεινῶν κεχρημένον ἠδὲ δόμοιο,
Οἳ τόλιν αἰπεινὴν Κύμην Ἐριώπιδα κούρην
Ναίετε, Σαρδιήνης πόδα νείατον ὑψικόμοιο
Ἄμβροτον πίνοντες ὕδωρ θεῖον ποταμοῖο
Ἕρμου δινήεντος, ὃν ἀθανάτης τέκετο Ζεύς.

ἡ δὲ Σαρδιήνη, ὄρος ὑπέρκειμενον τοῦ τε Ἕρμου ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέου τείχεος. τῷ δὲ σκυτεῖ ὄνομα ἦν Τύχιος· ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδοξεν αὐτῷ δίκαιον εἶναι ὃν αὐθέντην. ἠλέησε γὰρ ἀλγίονα τυφλὸν, καὶ μεθέξειν ἔφη τῶν παρεόντων. ὁ δὲ εἰσῆλθε. κατημένου δὲ ἐν τῷ σκυτείῳ, παρεόντων καὶ ἄλλων, τὸν τε ποιητὴν αὐδῆς ἐπεδείκνυτο, Ἀμφιάρεώ τε τὴν ἐξέλασίν τε ἐς Θήβας, καὶ ἕτερους ὕμνους τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ· καὶ ὡς τῶν λεγομένων ἐκάστου τῶν παρεόντων ἐς ὀλίγον γνώμας ἀποφαινόμενος, θαύματος ἄξιος ἐφαίνετο εἶναι τοῖς ἀκούουσι. Τέως μὲν οὖν κατεῖχεν ὁ Μελησιγένης ἐν Νέῳ τείχει, ἀπὸ τῆς ποιήσιός γε τὸν βίον τὸν μηχανὴν ἔχων. ἐδεῖτο δὲ οἱ Νεοτειχεῖς μένειν ἐπ' ἐμοῦ ὃν χώρον ἐν ᾧ κατίζων τῶν ἐπέων τὴν ὑπόθεσιν ἐποιέετο. καὶ κάρτα ἐσέβοντο ὃν τύπον· ἐν ᾧ καὶ αἴγειος ἐπέφυκει, ἣν ἐκεῖνοι ἔφασαν, ἀφ' οὗ ὁ Μελησιγένης ἦλθεν, αὐδῆς πεφυκέναι. Χρόνου δὲ προϊόντος, ἄπορος κεῖνος, καὶ μόλις τὴν τροφὴν ἔχων, ἐπενοήθη εἰς τὴν Κύμην ἀπιέναι, ὅτι βέλτιον πράξει. μέλλων δὲ πορεύεσθαι, πρὶν ἀπο-

1 Eumque diu variæ nauigationis socium habuit. 2 Et quum sententiam suam proferret de iis quæ in medium proponebantur ab illis qui aderant, admiratione dignus ab audientibus iudicabatur.

357 πρὶν ἀπόντα τυφλὸν, καὶ ἀκούσαντα ἐκείνου τὰ ἐκείνου ἔπη

τάδε τὰ ἔπεα λέγει,

Αἶψα τόδες με φέρσιεν ἐς ἀμφίσιον πόλιν ἀνδρῶν·

Τῶν γὰρ ὑμὸς τοὶ φρὼν καὶ μῆτις ἀρίστη.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Νέου τείχεος πορεύόμενος, ἀπίκετο εἰς τὸν Κύμαιον, ἁμὰ Λαρίσσης τὸν περιηγητὴν ποιησάμενος. ἦν γὰρ οὕτως αὐτῷ ἐπιτηδειότατον. καὶ, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τῷ Φρυγίης βασιλεῖ Μίδῃ τῷ Γορδίεω, δεηθέντων πεντεράων αὐτοῦ, ποιεῖ καὶ ὅδε τὸ ἐπίγραμμα τόδε, ὃ ἔπι καὶ νῦν ὅδε ἐστὶ ἁμὰ τῷ μνήματος τῷ Γορδίεω ὑπεγγεγραμμένον,

Παρθένος εἰμὶ χαλκῆ, Μίδου δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι·

Ἔστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,

Ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμπῃ, λαμπρή τε σελήνη,

Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀνακλύζῃ δ' ἅλαδε πόντος,

Αὐτοῦ τηδε μένουσα πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ

Ἀγγελέω παρίουσι, Μίδης ὅτι τηδε τέθαπται.

Κατίζων δὲ ἐν ταῖς λέσχαις τῶν γερόντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγένης τὰ ἔπεα τὰ πεποιημένα αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἕτερπε τοὺς ἀκούοντας· καὶ αὐτὸ θωϋμάσαι καὶ δεῖσθαι ἐποίησαν. γνοὺς δὲ ὅτι ἀποδέκονται αὐτὸ τὸν ποιητὴν οἱ Κυμαῖοι, καὶ εἰς συνήθειαν ἔλκων τοὺς ἀκούοντας, λόγους τοιούσδε προεβάλλετο, λέγων ὡς εἰ θέλοιεν αὐτὸν δημοσίῃ τρέφειν, ὑπισχνέετο αὐτῷ τὴν πόλιν ποιήσειν. τοῖς δὲ ἀκούουσι, βουλομένοις τε ἦν ταῦτα, καὶ αὐτοὶ προήκειν ἐλθόντα ὑπὲρ τὸν βουλὴν δεηθῆναι τῶν βουλευτέων· καὶ αὐτοὶ ἔφασαν συμπρήξειν. ὁ δὲ ἐπείθετο αὐτοῖς, καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλθὼν ὑπὲρ τὸ βουλευτήριον, ἐδεῖτο τοῦ ὑπὲρ τὴν τιμὴν ταύτην καλεσάντος, ἀπαγαγεῖν αὐτὸν ὑπὲρ τὸν βουλήν. ὁ δὲ ἀπεδέξατό τε, καὶ ἐπεὶ καιρὸς ἦν, ἀπήγαγε. καταστὰς δὲ ὁ Μελησιγένης ἔλεξε περὶ τῆς τροφῆς τὸν λόγον ὃν καὶ ἐν ταῖς λέσχαις ἔλεγε. ὡς δὲ εἶπεν, ἐξελθὼν ἐκάθητο. Οἱ δὲ ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ἀποκρίνασθαι αὐτῷ. προθυμουμένου δὲ ἀπαγόντος αὐτὸν, καὶ ἄλλων ὅσοι τῶν βουλευτέων ἐν ταῖς λέσχαις ἐπήκοοι ἐγένοντο, τῶν βουλευτέων ἕνα λέγεται ἀναστῆναι τὴν γνώμην αὐτὸν, ἀλλά τε πολλὰ λέγοντα, καὶ ὡς εἰ τοὺς ὁμήρους δόξει τρέφειν αὐτοῖς, ὅμιλον πολλόν τε καὶ ἀχρεῖον ἕξουσιν. ἐνετύθη δὲ καὶ τόδε τὸ Ὅμηρος ἐπεκράτησε τῷ Μελησιγένει

hæc pronunciauit carmina,

Vos me hominum rapide plantæ portetis in urbem,

Quorum animus promptus, pollent qui mente sagaci.

Proficiscens igitur Cumã è Nouo muro, per Lariſſam iter fecit, vtpote compendioſiſſimum. Vbi, vt Cumani narrant, flagitante ſocero, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordii filio, id quod etiam nunc in Gordii cippo inſcriptum viſitur,

Æenea ſum virgo, Midæ quæ incumbo ſepulcro:

Dum fluit vnda leuis, ſublimis naſcitur arbor,

Dum ſol exoriens & ſplendida luna relucet,

Dum fluuii labuntur, inundant litora fluctus,

Hic conſtanter ago, lacrymaſque in marmore tincto

Fixa, Midam moneo tumulatum hic chare viatur.

Reuerſus autem Cumam, in ſenum paſſim conuenticulis carmina ſua quæ fecerat oſtentabat, colloquiique ſuauitate auſcultantes in ſui admirationem facile pertrahebat. Intelligens igitur Cumanos poeſin ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremo huiuſmodi condicionẽ proponere, ſi publice eum alere vellent, ſe ciuitatem Cumanorum celeberrimam redditurum. Qui præſentes hæc audiebant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoq; adiuturos, ſi petitionem ſuam ad ſenatum referret, vt votis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his verbis erectus, collecto ſenatu in curiam proceſſit: rogatoque eo cuius id muneris erat, vt in ſenatum duceretur, ille nihil recuſans, vbi opportunum videbatur. hominem deduxit. Hîc conſiſtens Meleſigenes, eadem verba habuit in ſenatu quæ paulo ante in illis conuenticulis de alimentis præſtandis propoſuerat. Vbi dixiſſet, egreſſus pro curia ſedebat. Dum autem ſenatores agitarent quidnam par eſſet homini reſpõdere, viſumque eſſet cũ ei qui deduxerat, tum aliis omnib. quotquot in conuenticulis Meleſigenẽ audierant, petitionẽ admittendã: vnus tantũ è ſenatorib. refertur Meleſigenis poſtulatis calculo ſuo repugnaſſe, interq; alia multa, hæc quoq; cõmemoraſſe: quod ſi ſemel ὁμήρους, *hoc eſt, cæcos*, alendos ſuſciperent, futurum eſſet vt continuo turbam & multã & inutilem haberẽt. Atq; hic primũ Homeri nomen Meleſigeni inditũ eſt,

à cæ-

à cæcitatis videlicet calamitate. nam Cumani cæcos ὁμήρους appellant. Iamque inde, qui prius Meleſigenes, nomen obtinuit Homeri. Breuiter hæc ſententia euicit, perque prætorem fuit approbata, qua contendebatur non a-
XIV lendum Homerum. Hæc quum illi nunciaretur, vehementer commotus, his verſibus calamitatem ſuam deplorabat,

Hei mihi quam fatum dat Iuppiter almus iniquum.
Infanti mihi lac venerandæ ex vbere matris
Præbuit, AEolicæ Smyrnæ, quam martia quondam
Gens Phriconitis, certamine fortis equeſtri,
Condidit ad pelagus, præterlabente Melete.
Docta Iouis proles mecum hinc digreſſa volebat
Carminibus celebrare vrbem quam nomine dicant
Cumam, quoſque viros intra ſua mœnia claudit.
Illi audire ſacræ ſpreuerunt carmina vocis.
Sed quicunque mihi cladem exitiumque parauit,
Non impune feret læua quod mente volutat.
At mihi quam dederint naſcenti numina ſortem,
AEgro animo quãuis, certum eſt perferre patique.
Sed iam per ſacræ veſtigia ponere Cumæ
Compita non ſuadet mihi mens, potiuſque remota
Inque peregrina ſedem mihi quærere terra.

XV Cuma deinde abiens ad Phoceam contendit, imprecans interim Cumanis nequis vnquã inſignis poeta in illa regione exiſteret qui Cumanos celebraret. Apud Phoceam autẽ eodem modo ſibi victum parauit, in conuenticulis videlicet paſſim carmina ſua oſtentans. Erat autem eo tempore apud illam Theſtorides quidam, qui pueros illic litteras docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animaduerſa Homeri poeſi, huiuſmodi verbis Homerum compellauit, paratum ſe inquiens & miniſtrare ei, & victum ſuppeditare, ſi carmina quæ meditatus eſſet, deſcribere pateretur, & alia ſubinde faciens, ad ſe
XVI deferret. Homerus, iam miniſterii alicuius atq; adeo neceſſariorũ indigens, recipiendam hanc condicionem putauit: commoratuſq; apud Theſtoridem, minorem illam fecit Iliadẽ,

ἀπὸ τ̃ συμφορῆς· οἱ γὰρ Κυμαῖοι τοὺς τυφλοὺς ὁμήρους λέγουσιν· ὥστε τὸ πρότερον ὀνομαζομένου αὐτοῦ Μελησιγένους, τοῦτο γενέσθαι τὸν νόμον Ὅμηρος· καὶ οἱ ξένοι διώκουσιν, ὅτε μνήμων αὐτοῦ ἐποιοῦντο. ἐπελθοῦσα δὲ οὖν ὁ λόγος τοῦ ἄρχοντος μὴ δέξασθαι τὸν Ὅμηρον, ἔδοξε δέ πως τῇ πόλει βουλῇ. ἐπελθὼν ὁ ὀπτιμάτης καὶ παρεζόμενος αὐτοῦ διηγήσατο τοὺς εὐμπωθέντας λόγους τῇ χρήμῃ αὐτοῦ, καὶ τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ. Ὁ δ', ὡς ἤκουσεν, ἐσυμφόρησέ τε καὶ λέγει τὰ ἑπτὰ τάδε,

Οἵη μ' αἶσα δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύρμα γενέσθαι, 358
Νήπιον αἰδοίης ὅτε γυίασι μηδὲς ἀπάλλων,
Ἣν ποτ' ἐπουρήσασα βουλῇ Διὸς αἰολόχοιο
Λαὸς Φρικωνίς, μαχέων ὀπιβουκόρες ἵππων,
Ὁπλότεροι μαλερὸν πυρὸς κρίναντες Ἄρηα
Αἰολίδα Σμύρνην ἀλιγείτονα ποτὶ ἄναχθεν·
Ἣν τε δι' ἀγλαὸν εἴσιν ὕδωρ ἱεροῖο Μέλητος,
Ἔνθεν ἀποριούσας κοῦρας Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
Ἠθελέτην κλῆσαι δῖαι χθόνα καὶ πόλιν αἰσχρῶν.
Οἱ δ' ἀπεμνήσαθην ἱερὼν ὄπα, φημὶ ἀοιδῶν.
Ἀφραδίην τ' ἄμμε τε παθὼν τὸν φρασάσθαι αὖθις,
Ὅς σφιν οἰδδείσασιν ἐμὸν διεμήσατο πότμον.
Κῆρα δ' ἐγὼ τὴν μοι θεὸς ὤπασε γεινομένῳ περ,
Τλήσομαι ἀχράαστον φέρων τετληότι θυμῷ.
Οὐδέ πῃ μοι φίλα γοῦνα μολὼν ἱερῆς ὑπ' ἀγυιῆς
Κύμης ὁρμήσῃσι, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἀλλοδαπὸν ἰέναι ὀλίγον περ ἐόντα.

Μετὰ τοῦτο ἀποπλεύσασαν ἐκ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίαν, Κυμαίοις ἐπαρησάμενος μηδένα ποιητὴν δοκιμον ἐν τῇ χώρᾳ γενέσθαι ὅστις Κυμαίους ἐπαγλαϊεῖ. ἀπιχόμενος δὲ ἐς Φωκαίαν, τῷ αὐτοῦ τρόπῳ ἐβιότευσεν, ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις κατίζων. ἐν δὲ τῇ Φωκαίῃ τὸν ὄν χρόνον Θεστορίδης τις ἐν γράμματα διδάσκων τοὺς παῖδας, ἀνὴρ οὐ χρηστὸς· καταμανθάνας δὲ τὰ Ὁμήρου τινὰ ποιήσιν, λόγους τοιούσδε αὐτοῦ προσῳδίγκε, φὰς ἕτοιμος εἶναι διακονεῖν καὶ τρέφειν αὐτὸν ἀναλαβών, εἰ ἐθέλοι ἄγε τι ποιημάτων εἰπὼν αὐτῷ τῶν ἐπέων ἀναγράψασθαι, καὶ δῶρα ποιῶν, προῖξ ἑωυτῷ ἀναφέρειν αὐτοῦ. Τῷ δ' Ὁμήρῳ ἀκούσαντι, ἔδοξε ποιητέα εἶναι ταῦτα· ἐνδεὴς γὰρ ἦν τῶν ἀναλισκομένων καὶ θεραπείης. ἀρξάμενος τοίνυν ἀπὸ τοῦ ὑπὸ τῷ Θεστορίδῃ, ποιῆσαι τὴν Ἰλιάδα τὴν ἐλάσσω,

ἧς ἡ

ἧς ἡ ἀρχή,

Ἴλιον ἀείδω καὶ Δαρδανίην εὔπωλον,

χ πόλ' ἔπαθον Ἣς πέρι πολλὰ πάθον Δαναοὶ, θεράποντες Ἄρηος·

καὶ τὴν καλευμένην Φωκαίδα, ἣν φασιν οἱ Φωκαεῖς Ὁμήρου παρ' αὐτοῖσι ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ τὴν τε Φωκαίδα καὶ πάντα τὰ δὴ τοῦ Ὁμήρου ὁ Θεστορείδης ἐγεγήφατο, διενοήθη ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπαλλάσσεσθαι, τὴν τοιήσιν θέλων τοῦ Ὁμήρου ἐξιδιώσασθαι· καὶ οὐκ ἔτι ὁμοίως ἐπεμελείτο εἶχε δὲ Ὁμήρου. ὁ δὲ λέγει αὐτῶν τὰ ἔπεα τάδε,

Θεστορείδης, θνητοῖσιν ἀπ' ἐμέων τοσσάδε φῶς,
Οὐδὲν ἀφεστότερον τέλεπεν νόου ἀνθρώποισιν.

χ καὶ διδασκ. ὁ μὲν δὴ Θεστορείδης ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπηλλάγη ἐς τὴν Χίον, καὶ τὴν διδασκαλίην κατεσκευάσατο· καὶ τὰ ἔπεα ὑπεδεικνύμενος ὡς ἐωυτοῦ ἐόντα, ἔσαινόν τε πολλὸν εἶχε καὶ ὠφελεῖτο· ὁ δὲ Ὅμηρος πάλιν δὴ αὖτις τρόπον διεπράσσετο ἐν τῇ Φωκαίῃ, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὴν βιοτὴν ἔχων. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ μετέπεσε ἄνδρες Χῖοι ἔμποροι ἀπίκοντο ἐς τὴν Φωκαίην· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπέων τοῦ Ὁμήρου ἀνεκήκεσαν πολλάκις ἐν τῇ Χίῳ τοῦ Θεστορείδεω, ἐξήγγελλον ὅτι ἐν τῇ Χίῳ τὶς ὑπεδεικνύμενος τὰ ἔπεα ταῦτα γεγραμμάτων διδάσκαλος, κτῆμα πολλὸν ἔχει. ὁ δὲ 359 Ὅμηρος κατενόησε ὅτι Θεστορείδης δὴ εἴη, τῷ πρωτὶ θυμῷ ἐσπουδάζειν εἰς τὴν Χίον ἀπικέσθαι, καταλαβὰς δὲ ὅτι δὴ λιμένα, ἐς μὲν τὴν Χίον οὐ κατάπλεμβαίνει οὐδὲν πλοῖον πλέον, ἐς δὲ τὴν Ἐρυθρείδα πνέες ὑπὸ ξύλου παρεσκευάζοντο πλεῖν. καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὁμήρῳ δι' Ἐρυθρέης δὴ πλοῦν ποιήσασθαι. τῷ προσελθὼν ἔχρηζε τῶνδε τῶν ναυτέων δέξασθαι αὐτὸν σύμπλοον, πολλά τε προσαγορεύων λέγων οἷς σφέας ἔμελλε πείσειν. τοῖς δὲ ἔδοξε δέξασθαι αὐτόν· καὶ ἐσελθὸν ἐσβαίνει εἰς τὸ πλοῖον. ὁ δὲ Ὅμηρος πολλὰ ἐπαινέσας αὐτοὺς, ἐσέβη· καὶ ἐπεὶ ἔζετο, λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Κλῦθι Ποσειδάων μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόου μεδέων ἠδὲ ξανθοῦ Ἑλικῶνος.
Δός δ' οὖρον καλὸν καὶ ἀσήμανα νόστον ἰδέσθαι
Ναύτῃς, οἵ μοι πομποὶ ἐπ' ἀρχοὶ ἔασι.
Δός δ' ἐς Ἀσπαρέθιν ὑψιχρήμνοιο Μίμαντος
Αἰδοῖόν μ' ἐλθόντα βεσσῶν ὁσίων γε κυρῆσαι.

cuius initium est,

Troiam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danais Mauorte satis mala plurima vexit.

Phocaidem quoq; quam vocant, Phocenses apud se conditam ab Homero asserũt. Iam vero Thestorides, vbi Phocaidem atque alia pleraque ab Homero communicata descripsisset, constituit è Phocæa discedere, Homerique poesin pro sua venditare. Vnde factum vt quum Homeri non perinde curam haberet, ille ad Thestoridem huiusmodi sit vsus disticho,

[1] *Thestoride, ex multis, mortalibus abdita quæ sunt,*
Mens habet in primis cæcos humana recessus.

Thestorides igitur relicta Phocæa in Chium concessit: vbi erecto ludo, carmina illa pro suis euulgans, egregiam simul laudem sibi parauit & fructum haudquaquã vulgarẽ. Porro Homerus suo eodemque more viuere pergebat apud Phocenses, nimirum è poesi victum habens. Tempore deinde non XVII ita multo post, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quæ iã sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipsa à quodam ludimagistro pro suis cũ magno fructu ostẽtari. Homerus intelligens cõtinuo Thestoridẽ esse, magno studio properabat in Chiũ trãsmittere. Et quum portum adiisset, neque offendisset nauem qua traiiceret, essent autem qui pro lignis deuehendis in Erythræam soluere pararent, belle conuenire videbatur si per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitauit vt comitem se nauigationis reciperent, multis blandisque vsus verbis, quibus quod poscerct persuaderet. Nautæ admittentes hominis preces, iusserunt nauem eum conscendere. Quo impetrato Homerus confidens in naui, his versibus nautis bene precatur,

Audi qui pelagus valido Neptune tridenti
Imperioq; regis, spatiosaq; culta Heliconis:
Da precor his nautis reditum, ventosque secundos,
Qui mihi sunt comites placidi, nauisque magistri:
At mihi da misero sacrã contingere terrã,
Aerius qua parte Mimas ad sidera surgit,
Inde hominis iusti me fac succedere tectis,

[1] Legendo Θεστορείδη, θνητ. &c.

Vlci-

Vlciſcique virum qui me improbitate fefellit,
Læſit & hoſpitii ſacra iura Iouemque benignum.

XVIII Vbi vero ſecundo vento Erythręam appuliſſent, Homerus in naui diuerſatus eſt. poſtero autem die nautas rogauit vt aliquem præberent qui ad vrbem eum perduceret. Illi obſequuti, ducem itineris vnum è ſuis permiſerunt. Quumque iam pergendo ad Erythræam appropinquaſſet, deprehendiſſetque vrbem aſperam atque montoſam, in hæc prorupit carmina,

O ſacra multorum largitrix terra bonorũ,
Quàm tu plana aliis & parte æqualis ab omni,
Aſpera contra aliis, in quos conuerteris iram.

Ingreſſus deinde Erythræorum vrbem, percontatur de naui. Et quũ forte quidam occurriſſet ſalutaturus, qui eum in Phocæa vidiſſet, ab hoc contendit vt ſecum diſpiceret ſicubi nauis appareret

XIX qua in Chium tranſmitteret. Atque quum in portu naualibuſq; nullum reperiretur traiectitiũ nauigium, ille Homerum ad eum locum ducit vbi piſcatoriæ nauiculæ ſtationem habebant. Et forte fortuna incidit in quoſdam qui in Chium erãt traiecturi. Hos adiens precatus eſt vt Homerum tranſportarent. Verum illi nullis precibus permoti, non recepto Homero ſoluerunt. Homerus autem hæc cecinit carmina,

Infidi nautæ, gens diris triſtior ipſis,
Sæua quibus veluti mergis dant æquora victum,
Si vobis nulla eſt hominũ reuerentia cordi,
At ſperate Iouem, ſummo qui regnat Olympo.
Triſtis enim vultus Iouis eſt, pœnæque paratæ,
His quibus hoſpitii non eſt pia teſſera curæ.

At vero in altum iam prouectis contigit vt aduerſo vento rapti, eodem vnde ſoluerãt recurrerent, vbi etiam dũ Homerũ in litoris crepidine conſidentẽ offenderunt. qui cognito nauis recurſu, hunc in modũ eos alloquitur, *Vos, ô peregrini, ventus aduerſus excepit; ſed me nunc quoque admittite, & ſecunda vobis nauigatio erit.* Piſcatores autem, pœnitentia ducti quod prius hominem non receperant, compellato eodem, iubent conſcendere, ſi

XX velit, nauem. Recepto Homero rurſus vela faciunt: quumque exacto itinere litus appuliſſent, piſcatores ad ſua quiſque opera digreſſi, Homerum in litore ea nocte relinquunt.

Φῶτά τε τισαίμιλλα ὃς ἐμὸν νόον ἠπεροπεύσας,
Ὠλόσατο Ζῆνα ξένιον ξεινήϊά τε τραπέζην.

Ἐπεὶ δὲ ἀπίκοντο ὑπλοήσαντες ἐς τὴν Ἐρυθραίην, τότε Ὅμηρος τὴν αὐλὴν ὅτι τῶν πλοίων ἐποιήσατο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἔχρῃζε τῶν ναυτέων τινὰ ἡγήσασθαι αὐτῷ ἐς τὴν πολιν. οἱ δὲ συνέπεμψαν ἕνα αὐτῶν. πορευόμενος δὲ Ὅμηρος ἐπεὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθραίης, τραχείης καὶ ὀρεινῆς ἐούσης, φθέγγεται τάδε ἔπεα,

Πότνια γῆ, πολύλωρε, δότειρα μελίφρονος ὄλβου,
Ὡς ἀρά σ' ἦ τοῖς μὲν φωτῶν εὔοχθος ἐτύχθης,
Τοῖσι δὲ δύσβωλος καὶ τρηχεῖ' οἷς ἐχολώθης.

Ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν πόλιν τῶν Ἐρυθραίων ἐπυνθάνετο τοὺς ἐς τὴν Χίον πλοῦ· καί τινος προσελθόντος αὐτῷ τῶν ἐπακτίων ἐν τῇ Φωκαίῃ, καὶ ἀσπασαμένου, ἔχρῃζεν αὐτὸν συνεξευρεῖν αὐτῷ πλοῖον, ὅπως αὖ εἰς τὴν Χίον ἀφίκηται. Ἐκ μὲν δὴ τοῦ λιμένος οὐδὲν ἦν ἀπόλογον, ἄγει δὲ αὐτὸν ἔνθα τῶν ἁλιέων τὰ πλοῖα ὁρμίζεται. καί πως συνετύγχανεν μέλλουσι πλεῖν ἐς τὴν Χίον, ὧν ἐδέετο προσελθὼν ὁ ἄγων αὐτὸν αἰτᾶται τὸν Ὅμηρον. οἱ δὲ, οὐδέπω λόγου ποιησαμένου, ἀπῄγοντο· ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα,

Ναῦται πουτοπόροι, συγερὴ σφαλίγκιοι ἄτῃ,
Πτωχάσιν αἰθυίῃσι βίον δεύεσθαι ἔχοντες,
Αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδοντος.
Δεινοὶ γὰρ μέτοασις ξενίου Διός, ὅς κ' ἀλίτηται.

ἀναχθεῖσι δὲ αὐτοῖς συνέβη, σφοδρόν τινα ἀνεμον γλυκόμενον, παλινδρομῆσαι, καὶ ἐς τὸ χωρίον ἀναδραμεῖν ὅθεν ὑπήγοντο, καὶ δὴ Ὅμηρον ἀναλαβεῖν καθήμενον ὅπερ τῆς κυματωγῆς. μαθὼν δὲ αὐτοὺς παλινδρομήσαντας, ἔλεξε τάδε, Ὑμᾶς ὦ ξένοι ἔλαβεν ὁ δῆμος αἴτιος γλυκόμενος· ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν με δέξασθε, καὶ ὁ πλοῦς ὑμῖν ἔσται. οἱ δ' ἁλιεῖς, ὡς μεταμελήσαν γλυκόμενοι ὅτι οὐ πρότερον ἐδέξαντο, εἰστόντες ὅπου καταλιμπάνουσιν ἦν ἐθέλοι συμπλεῖν, ἀνέλαβον ἐσβαίνειν· καὶ οὕτως ἀναλαβόντες αὐτὸν ἀπῆχθησαν, καὶ ἴσχουσιν ἐπ' ἀκτῆς. Οἱ μὲν δὴ ἁλιεῖς πρὸς ἔργον ἐτράποντο· ὁ δὲ Ὅμηρος τὴν νύκτα ὅπερ τοῦ αἰγιαλοῦ κατέμεινε, τὴν δὲ

τὴν δὲ ἡμέραν πρόλυμνος, καὶ πλανώμενος, ἀφίκετο εἰς ὃ χαρείον ὁ Πίτυς καλεῖται. καὶ ἔνθα αὐτῷ ἀναπαυομένῳ τὴν νύκτα, ὀπιπίσκει καρπὸς τῆς πίτυος, ὃν δὴ μετεξέτεροι σφέων ἔλιον, οἱ δὲ κώνον καλέουσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τὰ ἔπεα πάδε,

Ἄλλη τίς σου τῶδε ἀμείνονα καρπὸν ἔησιν
Ἔδμεν ἐν ῥηγμῖσι πολυπτύχου ἰδαίοισιν,
Ἔνθα σίδηρος ἄρειος ὀπιχθονίοισι βροτοῖσιν
Ἔσσεται ὅτ' ἂν μιν Κεβρηνίοι ἄνδρες ἔχωσι.

τὰ δὲ Κεβρήνια τὸν ὄν χέριον κτίζειν οἱ Κυμαῖοι παρεσκευάζοντο τοῖς τῆ Ἴδη, καὶ γίνεται αὐτόθι σίδηρος. Ἐντυχὼν αἰγας ἀς Ὅμηρος ἐπορεύετο κατὰ φωνήν τινα αἰγῶν νεμομένων. ὡς δὲ ὑλάκτεον αὐτὸν οἱ κύνες, ἀνέκραγε. ὁ δὲ Γλαῦκος ὡς ἤκουσε τῆς φωνῆς, (ἰδὼν γὰρ τοῦτο ὄνομα τῷ νέμοντι τὰς αἶγας) ἐπέδραμε ὀπαδέων, τάς τε κύνας ἀνεκαλεῖτο, καὶ ἀπεσόβησεν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου. ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον ἐθαύμαζε ἰδών, ὅκως τυφλὸς ὢν, μόνος ἀφίκοιτο ἐς τοιούτους χώρους· καὶ ὅ, τι θέλων προσελθών τέ μιν ἐρώτεε ὅστις τε εἴη, καὶ τίνι τρόπῳ ἀπίκοιτο ἐς τόπους ἀοικήτους καὶ ἀγριβέα χωρία, καὶ τίνος κεχρημένος εἴη. ὁ δὲ Ὅμηρος, αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην καταλεγόμενος, εἰς οἶκον προσηγάγετο. ἰδὼν γὰρ, ὡς ἔοικεν, οὐδὲ ἀγνώμων ὁ Γλαῦκος. αἰτὰ λαβὼν δὲ αὐτὸν ἀπήγαγε ὅπῃ ὄν ταθμόν· σῦρ δὲ αἰάκασας, δεῖπνον παρεσκευάζετο, ὡς προσεδόκησε, δειπνήσων ἐκέλευε ὁ Γλαῦκος. Τῶν δὲ κυνῶν μὴ ἐθελόντων ἁπτέσθαι δεικνύοντα, καταπαύσαι εἰώθεσαν, λέγει πρὸς τὸν Γλαῦκον Ὅμηρος τὰ ἔπεα τάδε,

Γλαῦκε πέπον, ὀπίων ὄν ἔπος ὄν σοὶ φρεσὶ θήσω·
Πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ἐπ' αὐλείῃσι θύρῃσι
Δοιῶαι. ὡς γὰρ ἄμεινον· ὁ γὰρ καὶ πρόσθεν ἀνεύει
Ἀνδρὸς ἐπερχομένου, καὶ ἐς ἔρκεα θηρὸς ἰόντος.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, πάνυ ἦν παραινέσας. ἁ ἐν θαύματι εἶχεν αὐτόν. δειπνήσαντες δ', δὴ λόγων εἴστιον. ἀπηλθομεν δ' Ὅμηρος μὲν πλανώμενος ἐπ' ἑωυτοῦ ἁλας πόλιος ἐσακούων ἀς ἐσαπίκοιτο, ἐκ πλησίης ἦν ὁ Γλαῦκος ἀκούων.

Vbi diluxit, itineri se accingens oberransq; ad eum locum peruenit qui appellatur Pinus: illicq; quiescenti noctu pini fructus est illapsus, quem aliqui σφόλιον, alii κῶνον appellant. Homerus autē hos cecinit versus,

Funduntur fructus alia magis arbore dulces,
Quam fouet vmbrosis felix in collibus Ida:
Hinc ferrum veniet Martis validaque secures,
His vbi consistet campis Cebrenia pubes.

Eo enim tēpore Cumani Cebrenia ad Idam montem ędificare parabant, vnde ferrum effoditur. Ceterū illinc abiens xxi Homerus, vocem caprarū quæ ibidem forte pascebantur, sequutus, in canes incidit pastorales: qui quum ferocius eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit festinanter, compellatosque canes, ab Homero excussit. Atque vbi diu multumque admiratus fuisset, quod nimirum cæcus existens eo locorum peruenisset, tandem accedens rogabat quisnam esset & cuius rei indigens, quibusque modis ad inhabitata illa vastaque loca diuertisset. Homerus, omnem suam calamitatem commemorans, ad commiserationem Glaucum pertraxit. [1] siquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum, ad suum deduxit tugurium, incensoque igne cœnam instruxit: qua appositā iussit cœnare secum hospitem. At vero quum canes à cibo abstinentes xxii non cessarent suo more cœnitantē adlatrare, Homerus Glaucum his versibus alloquitur;

Glauce precor, paucis me audi, pareque monenti:
Præ foribus stabuli canibus sua ferculaprimum
Fac tradas: nam sic melius. custodibus illis,
Nec fera nec fures venient ad septa dolosi.

Hæc audiēs Glaucus, lætatus est admonitione illa, habuitque in magna hominem admiratione. Cœnati autem, vltro citroque habitis sermonibus, mutuis quoq; colloquiis oblectabantur. Nam quū Homerus errores suos, ciuitatesq; quas adiisset, commemoraret, Glaucus hęc audiens, præ admiratione stupebat:

1 Nec enim inhumanus (vt coniicere licet) erat Glaucus. *vel, Non inhumanum enim fuisse Glaucum verisimile est.*

erat-

eratque iam tum cubandi tempus, & quieti se dabant. Postero die Glaucus
XXIII cogitauit ad herum suum proficisci, animo hæc de Homero indicandi. Proinde commissis socio capris pascendis, Homerum intra tecta reliquit, promittens se quãfestinantissime iturum. Descendens autem ad Bolissum (id erat vicino huic loco nomen) herumque suum adiens, narrauit de Homero quemadmodum res se habebat: quod nimirũ pro miraculo aduentum hominis duceret: demum rogat quid facere conueniat. Herus parum delectatus hoc nuncio, cœpit cum Glauco expostulare, qui quoslibet citra delectum errones mutilosque reciperet alereteq; tamẽ præcepit vt hospitẽ ad se perduceret. Glau-
XXIV cus vero ad Homerum reuersus narrauit, iussitque sequi se in vrbem. fore enim hæc ei ad felicem fortunæ successum. Quibus non grauatim assentiens Homerus, caprarium sequitur. Hic Chius *Glauci herus* vbi in colloquium cum Homero venisset, reperisset que hominem esse[1] cordatum, multaque rerum peritia instructum, cœpit suadere ei vt apud se commoraretur, liberorũque quos habebat adolescentes, formandorum curam susciperet. Ille accepta condicione, pueros sibi concreditos erudiuit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam, Epicichlidas, & alia omnia quæcunque iuuenilia ludicraque eius extant, apud Chium illum cõdidit in Bolisso. hincq; cœpit per vrbem inclarescere. Iam vero Thestorides, vt primum intellexit Homerum adesse, nauigans è Chio fugam capessebat.
XXV Deinde progressu temporis impetrata ab hero Chium visendi copia, vrbem adiit, ludumque illic instituens, pueros carmina docebat. Id quũ magna[2] felicitate Chiis facere videretur, multos sibi admiratores conciliauit.[3] Hinc igitur victum parans tolerabilem, vxorem duxit, è qua duas suscepit filias, quarum vna decessit innupta, alteram viro
XXVI Chio elocauit. Enimuero hic poesi manum admolitus, gratiam habuit bene de se merentibus. Et primum quidem Mentori Ithacensi, in Odyssea, vt qui laborantem ex oculis curauisset in Ithaca. huius enim beneficii gratia eius nomen poesi suæ inserens, Vlyssis fingit socium: cuius fidei Vlysses, Troiam nauigans,

καὶ τότε μὲν, ἐπεὶ ὥρη κοίτου ἦν, ἀνεπαύετο. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ διενοήθη ὁ Γλαῦκος τοῦς ὃν διασώτην προβιβάσαι, σημαινέων τὰ περὶ Ὁμήρου. ὑπερβὰς δὲ τὰς σποδιὰς νέμειν τὰς αἶγας, ὃν Ὅμηρον καταλείπει ἔνδον, εἰπὼν τοῦς αὐτὸν, ὅτι διαλαχέων παραμένοι. καταβὰς δὲ ἐς Βολισσὸν, (ἔστι δὲ πλησίον τοῦ χωρίου τούτου) καὶ συγγενόμενος τῷ διασώτῃ, ἀπηγέετο τὰ περὶ Ὁμήρου πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, ἔπειτε αὐτοῦ τῆς ἀφίξιος, ὁ θαυμαστὸς ἐκπολισμός. ἐρωτέετο, τί χρὴ ποιέειν περὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ ὀλίγα μὲν προσέσχε τῷ λόγων, κατεγίνωσκε δὲ τοῦ Γλαύκου ὡς ἄφρονος ἐόντος, καὶ τοὺς ἀνάπηρους δεχομένου καὶ τρέφοντος. ἐκέλευσε δὲ ὅμως ὃν ξεῖνον ἄγειν τοῦς ἑαυτόν. Ἐλθὼν δὲ τοῦς ὃν Ὅμηρον διηγήσατο ταῦτα ὁ Γλαῦκος, καὶ ἐκέλευσε προβῆναι τοῦτον· οὕτω γὰρ οἱ φρονέειν· ὁ δὲ Ὅμηρος ἤθελε προβῆναι. ἀναλαβὼν οὖν αὐτὸν ὁ Γλαῦκος ἦγαγε τοῦς ὃν διασώτην. Ἅμα λόγων δὲ ἰόντων τῷ Ὁμήρῳ ὁ Χῖος, ἐνείσκει ἐόντα δεξιὸν καὶ πολλῶν ἔμπειρον· ἐπειδή τε αὐτὸν ἐμέλησεν, καὶ τῶν παιδίων ὑπεμέλειαν ποιεῖσθαι. ἦσαν γὰρ τῷ Χίῳ παῖδες ἐν ἡλικίῃ. τούτοις οὖν αὐτὸν τοῦτον ἐπέθηκε παιδεύειν. ὁ δὲ ἔθρεψε ταῦτα· καὶ τοὺς κέρκωπας, καὶ βατραχομυομαχίαν, καὶ ὑπικιχλίδας, καὶ πάντα πάντα ὅσα παίγνια ἐστὶν Ὁμήρου, ἐν ταῦτα ἐποίησε τοῦτον τῷ Χίῳ ἐν Βολισσῷ. ὥστε καὶ ἐν τῇ πόλει περιβόητος ἤδη ἐγένετο ἐν τῇ ποιήσει. καὶ ὁ μὲν Θεστορίδης, ὡς τάχιστα ἐπύθετο αὐτὸν παρεόντα, ᾤχετο ἐκπλέων ἐκ τῆς Χίου. Χρόνου δὲ προϊόντος, δεηθεὶς τοῦ Χίου παραβῆναι αὐτὸν εἰς τὴν Χίον, ἀπίκετο εἰς τὴν πόλιν· καὶ διδασκαλεῖον κατασκευασάμενος, ἐδίδασκε παῖδας τὰ ἔπεα. καὶ κάρτα δεξιὸς ἐδόκεεν εἶναι τοῖς Χίοις, καὶ πολλοὶ θαυμασταὶ αὐτοῦ κατέστησαν. συλλεξάμενος δὲ βίον ἱκανὸν, γυναῖκα ἔγημε τῶν ἐξ ἧς αὐτῷ θυγατέρες δύο ἐγένοντο· καὶ ἡ μὲν αὐτῶν ἄγαμος ἐτελεύτησε, τὴν δ' ὁ σοφιστὴς ἔδωκε ἀνδρὶ Χίῳ. Ἐπιχειρήσας δὲ τῇ ποιήσει, ἀπέδωκε χάριν οἷ εἶχε, πρῶτον μὲν Μέντορι τῷ Ἰθακησίῳ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, ὅτι μιν κάμιντα τοῖς ὀφθαλμοὺς ἐν Ἰθάκῃ ἐνοσηλεύσεν ἐκλενῶς, ἴδιόμα αὐτοῦ ἁρμόσας ἐς τὴν ποίησιν, Ὀδυσσέως τε ἑταῖρον φάς εἶ ποιήσας, Ὀδυσσέα, ὡς ἐς Τροίην ἔπλεε, Μέντορι ὑπιτρέ-

1 Naturali ingenii dexteritate præditum, 2 Dexteritate 3 Hinc igitur quum satis superque facultatum comparasset. *vel*, *Quum abunde magnas facultates acquisisset.*

ἐπιτρέψαι ὃν εἶχεν, εἶναι Ἰθακησίων ἀρίστῳ καὶ δικαιοτάτῳ. πολλαχῇ δὲ καὶ ἄλλῃ τῆς ποιήσεως ἡμῶν αὐτὸν, τιὼ Ἀθηναίῃ, ὁπότε ἐς λόγον τινὶ καθίσαται, τῷ Μέντορι εἰκάζειν ποιεῖ. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίῳ τῷ ἑαυτῆς διδασκάλῳ τροφεῖα καὶ διδασκαλείας ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι,

Κήρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν θεσπέσιον ἔθηκε
Φημίῳ, ὅστις πολλὸν ἀναγκαίνητο πάντας ἀείδειν.

καὶ πάλιν,

Αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀμβάλλετο καλὸν ἀοιδήν.

μέμνηται δ' ἐν τῷ ναυκλήρου, μεθ' οὗ ἐπεραιώθη πλώσας, καὶ εἶδε πόλιάς τε πολλὰς καὶ χώρας, (ᾧ ὄνομα ἦν Μέντης) ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαΐφρονος ἄρχομεν εἶναι
Υἱὸς, αὐτὰρ Ταφίοισι φιλήρετμοισιν ἀνάσσω.

ἀπέδωκε δὲ χάριν καὶ Τυχίῳ τῷ σκυτεῖ, ὃς ἐδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ Νέῳ τείχει, προσελθόντα προξένῳ σκυτείῳ, ἐν τοῖς ἔπεσι καταζεύξας ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῖσδε,

Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων σάκος ἠύτε πύργον,
Χάλκεον, ἑπταβόειον· ὃν οἱ Τύχιος κάμε τεύχων,
Σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος, Ὑλῇ ἔνι οἰκία ναίων.

Ἀπὸ δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης ἐδοκιμεῖ Ὅμηρος πρός τε τῶν Ἰώνων, καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἤδη περὶ αὐτοῦ λόγος ἀφέρεται· καὶ οἰκέων δὴ ἐν τῇ Χίῳ, ἐν δόξῃ μεγάλῃ πρὸς τῶν ποιησίν, ἀπικομένων πολλῶν, συνεβούλευον οἱ συντυγχάνοντες αὐτῷ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπικέσθαι· ὁ δὲ πρηγδέξατο τὸν λόγον, καὶ καλὰ ἐπεθύμει ἀποδημήσας. Καταμαθὼν δὲ ὅτι ἐς μὲν Ἄργος πολλαὶ καὶ μεγάλαι εἶεν ἐλλογίαι πεποιημέναι, ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας οὔ, ἐμποιεῖ ἐς τὴν ποίησιν, ἐς μὲν Ἰλιάδα τὴν μεγάλην, Ἐρεχθέα μεγαλώνων ἐν νεῶν καταλόγῳ, τὰ ἔπεα τάδε,

Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα.

καὶ ὃν στρατηγὸν αὐτῶν Μενεσθέα, ὡς πάντων εἷς ἄριστος τάξαι τε στρατὸν καὶ ἱππόφιν,

domum familiamque concrediderit, tanquam Ithacensium præstantissimo atque æquissimo. Aliis etiam plerisque locis eundem laudibus vehit, siquidem Mineruam, quoties cum aliquo humana specie congredi fingit, Mentori idētidem tradit assimilatam deam. Ad hæc Phemio præceptori gratiam eruditionis simul & nutricationis in Odyssea retulit, in hæc verba,

Phemius at cunctis præstantior arte canendi
Insignem citharam, dederat quam præco, tenebat.

Et rursum,

Fundere & hãc pulsans modulamina dulcia cæpit.

Meminit & nauicularii in cuius comitatu nauigans, vrbes locaque plurima perlustrauit. Huic nomen erat Mentæ: cuius commeminit his versibus,

Anchialo Mentes forti genitore creatus,
Imperito Taphiis, quibus est ars nautica cordi.

Habuit etiam Tychio cõriario gratiam, nimirum qui venientem ad sutrinam apud Nouum murum hospitio excepisset. Hunc enim Iliadi inserit his versibus,

Comminus accessit clypeo septemplice tutus
Aiax: huic clypeum turris fabricarat ad instar
Vrbe in Hyle Tychius: non sutor doctior alter.

A poesi vero hac inclarescens Homerus, nõ per Ioniam solum celebrabatur, sed in ipsam vsque Græciam multus de eodem sermo perferebatur. Et quum iam eruditionis existimatione augescētem multi viserēt, inciderunt forte qui suaderent vt in Græciam se transferret. Quod consilium admittens, impense cupiebat adornato itinere illuc domigrare. Commodumque intelligens Argos multis egregiisque elogiis celebratum, Athenas non item, poesi suæ inserit, in maiori quidem Iliade hos versus, quibus Erechtheum magnifice laudibus vehit, in nauium catalogo,

Ortum ab Erechtheo populum: nutriuerat illum
Pallas Erechtheum, tellus quem vasta crearat.

Menestheum etiam, ducem Atheniensium, tradit in exercitu tam pedestri quam equestri ordinando peritissimū,

XXVII

XXVIII

idque

idque his carminibus,

Hos tunc ducebat patria virtute Meneſtheus,
Maximus: huic nemo poterat certare regendis,
Aut etiam ornandis vel equis, vel in arcta locandis
Agmina militibus.

Aiacem vero Telamonium ipſoſq; Salaminios Athenienſibus in nauium nomenclatura annumerauit, ſic ſcribens,

Bis ſex è Salamine rates Telamonius Aiax
Egit, & adduxit ſtatuens in litore iuxta
Cecropias naues.

Poſtremo in Odyſſea Mineruam, poſtquam cum Vlyſſe in colloquium venerit, ad Athenienſium vrbem, quam præcipue colebat, conceſſiſſe fingit.

Ad Marathona dehinc & magnas venit Athenas,
Tectaque Erechthei ſubiit.

Hæc vbi hunc in modum meditatus
XXIX cõpoſuiſſet, animo in Græciam traiiciendi, & commodum profectionem capeſſens, Samum appulit: contigitque forte vt eodem tempore Samii Apaturia feſtum agerent. Hic Samius quidam agnito Homero (vtpote quem iam ante in Chio vidiſſet) contribules ſuos adiens, indicauit tanti hominis aduentum. Illi, audita multa hominis prædicatione, iubebant adduci eum. Conueniens igitur Homerum Samius, Quandoquidem, inquit, hoſpes, Apaturiorum feſtum agit ciuitas, inuitant te contribules ad idem feſtum concelebrandum. Homerus adfuturum ſe affirmans, comitatur inuitantem. Porro quum iam illuc
XXX quo vocatus erat pergeret, in mulieres impegit quæ in triuio Cerotropho ſacra faciebant. Sacrificæ occurſantis aſpectu indignata, exclamat, Vir, inquiens, faceſſas à ſacris. Homerus dictum illud in animo voluens, rogabat quiſnam eſſet qui loqueretur, & cui deo ſacrificaret. Dux eius indicauit mulierem eſſe quæ Cerotropho ſacrificaret. Quod audiens Homerus, huiuſmodi carmina protulit,

Diue preces audito meas, mulierque ſacriſta,
Auerſata torum iuuenili ætate vigentum,
Canorum veterumque ſenum capiatur amore,
Eſt ætas effœta quibus, ſed prompta voluntas.

ἐν τοῖς δὲ τοῖς ἔπεσιν εἶπε,

Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευ' υἱὸς Πετεῶο Μενεσθεύς·
Τῷ δ' οὔτω τις ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γένετ' ἀνὴρ
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας.

Αἴαντα δὲ τὸν Τελαμῶνος καὶ Σαλαμινίους ἐν νεῶν καταλόγῳ ἔταξε πρὸς Ἀθηναίους, λέγων τάδε,

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
Στῆσε δ' ἄγαν ἵν' Ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες.

ἐς δὲ τὴν Ὀδυσσείαν τάδε ἐποίησεν, ὡς Ἀθηνᾶ ἐς λόγους ἐλθοῦσα τῷ Ὀδυσσεῖ ἐς τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἀπίκετο, πρῶτα ταύτην τῶν ἄλλων πολλῷ μάλιστα,

Ἵκετο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυχόρους ἐς Ἀθήνας·
Δῶκε δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον.

Ἐμποιήσας δὲ ἐς τὴν ποίησιν ταῦτα, καὶ τῶν Δησπευασαίμιος, ἐς Ἑλλάδα βουλόμενος πλοῦν ποιεῖσθαι, ὑπ' ἐμποδὼν ἐγένετο τῇ Σάμῳ. ἔτυχον δὲ οἱ ἐκεῖσε τότε καμόντες ἄγοντες ἑορτὴν Ἀπατούρια· καί τις τῶν Σαμίων ἰδὼν τὸν Ὅμηρον ἀπηγμένον, προτρέπεται αὐτὸν ἑπισάμενος ἐν Χίῳ, ἐλθὼν ἐς τὰς φράτρας διηγήσατο, ἐν ἑπαίνῳ μεγάλῳ ποιούμενος αὐτόν. οἱ δὲ φράτορες ἐκέλευον ἄγειν αὐτόν· ὁ δὲ, ἐντυχὼν τῷ Ὁμήρῳ, ἔλεξεν, Ὦ ξένε, Ἀπατούρια ἄγουσης τῆς πόλιος, καλοῦσί σε οἱ φράτορες ἡμέτερον συνεορτάσοντα. ὁ δὲ Ὅμηρος ἔφη ταῦτα ποιήσειν, καὶ ἤει μετὰ τοῦ καλέσαντος. Γοργὼ δὲ ἐγχειρισθεῖσα γυναιξὶ κυνοτρόφῳ θυούσας ἐν τῇ τριόδῳ. ἡ δὲ ἱέρεια εἶπε πρὸς αὐτὸν, ἀνασχεθέντα τὴν ὄψει, Ἄνερ ἀπὸ τῶν ἱερῶν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἐς θυμόν τε ἔβαλε ῥηθέν, καὶ ἤρετο τὸν ἄγοντα τίς τε εἴη ὁ Φλεγξάμενος, καὶ τίνι θεῶν ἱερὰ θύεται. ὁ δὲ αὐτῷ διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἴη κυνοτρόφῳ θύουσα. ὁ δὲ, ἀκούσας, λέγει τάδε τὰ ἔπεα,

Κλῦθί μοι ἀχολκὸν κυνοτρόφε, δὸς δὲ γυναῖκα
Τώδε νέων μὲν ἀπήμαντον φιλότητα καὶ ἐνιαυτῷ,
Ἣ δ' ὅτι περ πρέσβιστα πολιοκρατέουσι γέρουσιν,
Ὧν ὥρη μὲν ἀταμβλύνεται, θυμὸς δ' ἐμενοινᾷ.

1 Quum igitur hæc poeſi ſuæ inſeruiſſet, & res ad ſuum in Græciam profectionem neceſſarias comparaſſet, Samum app.

Ἐπεὶ δὲ ἦλθεν εἰς τὸν φρήτρων, καὶ τοῦ οἴκου ἔνθα δὴ ἐδαίνυντο, ὅτι δὴ οὐδὲν ἔκτη, οἱ μὲν λέγουσι, καμόντου τυφὸς ἐν τῷ εἴκτῳ, οἱ δὲ φασι τότε ἐκκαῦσαι σφᾶς, ἐπειδὴ Ὅμηρος τὰ ἔπεα εἶπεν,

Ἀνδρὸς μὲν κέφαλος, παῖδες· πύργοι δὲ, τε νῆες·

Ἵπποι δ' ἐν πεδίῳ κόσμος· νῆες δὲ, θαλάσσης·

Χρήματα δ' αὔξει εἶκὼν· ἀτὰρ γεφυροὶ βασιλῆες

Ἥμενοι εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν ὁρᾶσθαι·

Αἰγιαλοῦ δὲ τυφὸς γεφυρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.

εἰσελθὼν δὲ, κατακλιθεὶς ἐδαίνυτο μετὰ τῶν φρατόρων· καὶ αὐτῷ ἐτίμων, καὶ ὁ θυμὸς εἶχον· ἐν τότε μὲν τῷ κείτῳ αὐτὸ ἐποιήσατο Ὅμηρος. Τῇ δὲ εἰσαύριον ἀποπορευόμενον ἰδόντες γεφυμέες πινὲς, καμόντι ἐγκόντες γεφύρου λεπτοῦ, παρεσκαλέσαντο αὐτὸν, πεπυσμένοι ὅτι σοφὸς εἴη· καὶ σκέλεόν σφιν ἄεισαι, φάμενοι δώσειν αὐτῷ τῶν γεφύρου, καὶ ὅ, τι καὶ ἄλλο ἔχωσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἀείδει αὐτοῖς τὰ ἔπεα τάδε, ἃ καλεῖται κάμινος,

Εἰ μὲν δώσετε μισθὸν, ἀείσω ὦ γεφυμῆες,

Δεῦρ' ἄγ' Ἀθηναίη, καὶ σταθείρεχε χεῖρα καμίνου·

Εὖ δὲ μελαθεῖεν κύτλοι, καὶ πρήτα μάλ' ἰσά·

Φρυχθεῖσά τε καλῶς καὶ τιμῆς ὦνον ἀρέσθαι,

Πολλὰ μὲν εἰν ἀγορῇ πωλούμενα, πολλὰ δ' ἀγυιᾶς,

Πολλὰ δὲ καρδοπίναι· ἡμῖν δὲ δὴ ὥς σφι νοῆσαι.

Ἦν δή ἐτ' αἰσχύνην τρεφθέντες φόλον ἄρηαθε,

Συγκαλέω δ' ἤστειτα καμίνῳ δηλητῆρας,

Σωτῆρα ὁρῶς Σμάραγόν τε καὶ Ἄσβετον, ἠδὲ Σαβάκτην,

Ὠμόδαμόν θ' ὃς τῆδε τέχνῃ κακὰ πολλὰ τορεύει.

Vbi vero ad contribulum collegium accessisset Homerus, iamque in limine ædium consisteret in quibus epulum instructum erat, aliqui narrant iam tum ardente igne poetam cecinisse, alii postea accensum quàm carmina ista cecinisset, xxxi

Vt patris, nati, sic turres sunt decus vrbis:

Sic & equi campum decorant, sic æquora naues,

Sic & opes ornant ædes: præsentia regum

Augusto in solio decorat fora lata sedentum:

At lucentes domus multo est augustior igne.

[1] Ingressus autem reclinatusque, cum illis contribulibus epulo fruens, in magno honore admirationeq; ab accumbentibus est habitus, ibidemque ea nocte cubile sibi parauit. [2] Crastino die xxxii conspicantes eum figuli quidam qui in figlina laterunculos tegulasque coquebant, quum intellexissent hominem esse eruditum, [3] compellatum iusserunt canere, pollicentes cum tegulas, tum alia, qualia ea cunque essent quæ haberent, se illi daturos. Homerus hæc illis cecinit carmina quæ vocantur Caminus, *id est fornax.*

Si mihi mercedem dabitis figuli, ista canemus,

Huc ades o Pallas, dextraque fouento caminum,

Pulchre vt durescant calices, & mollia cuncta,

Siccenturque probe, & figulis lucra magna reportent,

Vendita perque forum multa, & per compita, multa.

Sic illis quæstus crescat, prudentia nostra.

At si deposito iuuat irridere pudore,

Huc precor vt pestes veniant quæcunque per orbem

Grassantur, fundant & in hunc mala cuncta caminum.

Irruat huc Smaragus, grauis Asbetus, atque Sabactes:

Contere tu Pallas flammamque & vasa camini,

Ille licet rapido multum nunc ferueat æstu.

Insuper Omodamus feruatque & damna det arti.

1 Quum autem ingressus esset, & accubuisset, 2 Postridie autem abeuntem eum conspicati fig. 3 Aduocarunt & iuss.

Omnia

Omnia miſceto, fornacem, vaſa, domumque,
Vt fragor immenſus fiat, ſigulique tremiſcant:
Non ſecus ac malæ crepitu claudantur equinæ,
Sic ſubita fornax crepitetque cadatque ruina,
Inque luxum redeant calices & vaſa minutá.
Huc quoque Solis ades nata, incantare perita,
Inque ipſos & opus tua noxia ſparge venena.
Huc ducat longo Centauros agmine Chiron:
Quique manu Herculea cecidere ſuperque fuerunt,
Illi contundant opus omne, ipſumque caminum
In nihilum penitus redigant. ſiguli iſta videntes
Plorent, & lacrymis ſpectent ingentia damna.
Improbitatis ego ſpectabo hæc præmia lætus.
Denique qui pronus fornacem reſpicit, illi
Flamma vorax faciem rapiat, penituſque perurat.
Sic ſcelus agnoſcent omnes, atque inde cauebunt.

xxxiii At vero in Samo hybernans, calendis potentiorum ædes oſtiatim adiens aliquid accipiebat, canens hæc carmina quæ Ereſione, *hoc eſt, ramalia*, vocantur: ducente eum comitanteq; aliquot puerorum indigenarum choro,

Venimus ad magnas ædes ciuemque potentem,
Cuius diuitiis reſonat domus atque redundat.
Vos aditum præbete fores: feliciter intrent
Diuitiæ, & requies hilaris, Chariteſque ſequantur:
Vaſa opibus tumeant, nihil hic videatur inane:
Sintque laboratæ Cereris repleta miniſtra.
Excelſo curru nurus hic portetur, & ipſam
Velocicurſu reuehatad limina muli.
Hæc premat electrum pedibus, telaſque laboret.
Aſt ego vos repetam, repetam (mihi crede) quotannis,
Non ſecus atque redit ſub tectum garrula Progne.

Πείθω πυρὶ θύσαι καὶ λιμένα, σοὶ δὲ κάμινος
Πᾶσα κυκηθείη, κεφαλέων μέγα κωκυσάντων. 361
Ὡς γάθος ἱππείη βρύκαι, βρύκοι δ' κάμινος,
Πάντ' ἔντοσθ' αὐτῆς κεραμήϊα λεπτὰ ποιοῦσα.
Δεῦρο καὶ ἠελίου θυγάτηρ τριφαρμάκε Κίρκη,
Ἄγρια φάρμακα βάλλε, κάκου δ' ἀσθενές τι δὲ ἔργα.
Δεῦρο δὲ καὶ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους
Οἵ θ' Ἡρακλείοις χεῖρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο,
Τύπτοιεν τάδε ἔργα κακῶς, σίνοιτο δὲ κάμινος.
Αὐτοὶ δ' εἰμὲν ἕξοντες ὀρφάτα ἔργα πονηρά.
Γηθήσω δ' ὀρέων αὐτῷ κακοδαίμονα τέχνιν.
Ὅς δέ χ' ὑποφρύσσει, δεῖ τούτου πρῶ ὄμματα
Φλεχθείη· ὡς πρώτης βλίσαιτ' αἴσιμα ῥέξειν.

Παρὰ χειμάζων δ' ἐν τῇ Σάμῳ, τὰς νουμηνίας περιπορευόμενος πρὸς τὰς οἰκίας καὶ εὐδαιμονίζων, ἐλάμβανέ τι, ἀείδων τὰ ἔπεα τάδε ἃ καλεῖται Ἐιρεσιώνη, (ᾠδήν φασιν δ' αὐτὴν καὶ συμπαρῆσαι ἀεὶ τῶν παίδων τινὲς τῶν ἐγχωρίων)

Δῶμα περιστέφομέν σ' ἀνδρὸς μεγαδωματμήτεω,
Ὅς μέγα μὲν δώματα, μέγα δὲ βρέμει, ὄλβιος αἰεί.
Αὐταρ ἀνακλίνεσθε θύραι· πλοῦτος γὰρ ἔσεισι
Πολλὸς, σὺν πλούτῳ δὲ καὶ εὐφροσύνη τεθαλυῖα,
Εἰρήνη τ' ἀγαθή. ὅσα δ' ἄπτερα, μετὰ μὲν εἴη,
Κυβαίη δ' αἰεί τ' ἀνδρόπρυμνα ἕρπειν μάζα.
Τοῦ παιδὸς δὲ χιὼν κατὰ δλιφαίδα βάσεται, ὄμμιν·
Ἡμίονοι δ' ἄξουσι κεραΐστοδλες ἐς τόδε δῶμα.
Αὐτὴ δ' ἐς ὑψηρὸν ὑφαίρει ἐπ' ἠλέκτρῳ βεβαυῖα.
Νύμφησι νύμφη ἐναίσιος, ὥστε χελιδών.

Ἔστηκ' ὸ τοξότης· χὴ εἰ μὴ τοι δώσεις, εἰ δὲ μή,
Οὐχ ἑστήξομεν· οὐ γὰρ σωοικήσοντες ὸϑάδε ἤλϑομεν.

Assumus in porta: seu munera ferre placebit,
Seu nihil, est tamen hinc abeũdi certa voluntas.
Non etenim hic habitare diu nec adesse paramus.

ἤιδετο δὲ παῖδες ὸπίσω τῆ Σάμῳ πολλὼ χρόνον ὑπὸ τῶν παίδων, ὅτε ἀγείροιεν ὸι τῆ ἑορτῆ τῦ Ἀπόλλωνος. Ἀρχομένου δὲ τῦ ἔαρος, ἐπεχείρησε πλεῖν Ὅμηρος εἰς τὰς Ἀθήνας ὸκ τῆς Σάμου. χὴ αἰαχθεὶς μετά τινων ἐγχωρίων, ἀπῳχώχθη εἰς τὸ Ἴον· καὶ ὡρμίσθησαν ὑπὸ κατὰ πόλιν, ἀλλ' ἐπ' ἀκτῆς. συνέβη δὲ τῷ Ὁμήρῳ κατὰ πολὺ τὴ ἀρ- ξασθαι μαλακῶς ἔχειν· ὸχεύας δὲ ὸκ τῦ πλοίου, ὸκοιμᾶτο ὑπὸ τῆς χειματοῤῥῆς ἀδυνάτως ἔχων. πλείους δὲ ἡμέρας ὁρμουμένων αὐτῶν δὶ ἀπλοΐαν, καταβαίνοντες αἰεί τινες τῶν ὸκ τῆς πόλιος, ἀπεσχόλαζον τῶνδε τῷ Ὁμήρῳ, καὶ ὸθυμάτι εἶχον αὐτὸν, ἀκούοντες αὐτῦ. Τῶν δὲ ναυτέων, καὶ τῶν ὸκ τῆς πόλιος τινῶν ἡλίων τῶνδε τῷ Ὁμήρῳ, κατέπλωσαν παῖδες ἁλιῆες ὸντὸ πον, καὶ ὸκβάντες ὸκ τῦ ἀκατίου, προσελθόντες αὐτοῖς πάντα εἶπον, Ἄγετε ὦ ξένοι, ἐπακούσατε ἡμέων, αἴ τι ἄρα δυνάσθε λαμπρὸν ἀνευρεῖν ὑμῖν εἰπωμεν. καί τις τῶν παρεόντων ὸκέλευε λέγειν· οἱ δὲ εἶπον, Ἡμεῖς ὅσσα εἱλόμεν, καταλίπομεν· ἃ δὲ μὴ εἱλόμεν, φέρομεν. οἱ δὲ φασιν μέτρῳ εἰπεῖν αὐτοῖς,

Ὅσσ' ἕλομεν, λιπόμεσθα· ἃ δ' οὐχ ἕλομεν, φερόμεσθα.

οὐ δυνάμενοι δὲ τῶν παρεόντων γνῶναι τὰ ῥηθέντα, διηγήσαντο οἱ παῖδες ὅτι ἁλιεύοιντες, ὸδὲν ἐδυνάσθησαν ἑλεῖν· καθήμενοι δὲ ὸπὶ γῆ, ἐφθειρίζοντο. καὶ ὅσους μὲν ἔλαβον τῶν φθειρῶν, κατέλιπον· ὅσους δὲ μὴ ἐδυνάσθησαν, ἐς οἴκους ἀπεφέροντο. ὁ δὲ Ὅμηρος, ἀκούσας ταῦτα, ἔλεξε πρὸς τοὺς παῖδας,

Τοίων γὰρ πατέρων ὲξ αἵματος ὸκεγεάατε,
Οὔτε βαθυκλήρων, οὔτ' ἄσπετα μῆλα νεμόντων.

Ἐκ δὲ τῆς ἀθελείας ταύτης συνέβη τὸν Ὅμηρον τελευτῆσαι ὸν Ἴῳ, οὐ τῶνδε ὸμὴ γνώναι ὸ τῶνδε τῶν παίδων ῥηθέν (ὡς οἴονταί τινες) ἀλλὰ τῆ μαλακίη. τελευτήσας δὲ ὸν τῆ Ἴῳ, αὐτὸς ὑπ' ὰκτῆς ἐτάφη· ὑπὸ τε τῶν συμπλεόντων καὶ τῶν πολιτέων τῶν ὸσοι ὸν Φαλήνῃ ἐγίνοντο αὐτῷ. καὶ ὸ ἐλεγεῖον τόδε ἐπέγραψαν Ἴηπαι ὕστερον χρόνῳ πολλῷ, ὡς ἤδη ἦτε παῖσις ὲξεπεπώκει, καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ πάντων· τόδε Ὁμήρου ὸστέα.

Atque hæc carmina postea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties ad Apollinis festum collecti conueniebant. Ineunte deinde vere moliebatur Homerus è Samo Athenas proficisci: soluensque vna cum popularibus quibusdam, ad Ion appulit: vbi stationem non ad vrbem sed in litore habebant. Hîc contigit Homerum grauiter ægrotare: egressus igitur è naui, in crepidine litoris iacebat ægrotus. Quumque diutius illic ob nauigandi difficultatẽ in portu remorarentur, subinde plerique[1] ex vrbe Homero vacabant, eumque audientes, reuerenter obseruabant. Iam vero nautis ceterisque aliquot qui è ciuitate conuenerant, illic apud Homerum considentibus, forte pueri piscatores eo appulerunt: qui è nauicula egressi, hæc illis verba fecerunt, Agite peregrini, audite nos, num quid eorum quæ proponemus explicabitis. Ibi è præsentibus quidã iubebat eos proloqui. Illi, Nos, inquiunt, quęcunque cepimus, reliquimus: quæ vero non cepimus, nobiscum portamus. Et quum nemo id ænigmatis interpretari posset, piscatores explicabant: significantes nimirum, se, quum piscium nihil capere possent, desidentes in sicco, pediculos uenatos: & horum quotquot cepissent, abiecisse: quos autem non inuenissent, domum retulisse. Quæ audiens Homerus, hæc dixit carmina,

Hi vos, o pueri, tales genuere parentes,
Nec latis fundis, gregibus neque mille potentes.

Ex hac autem ægritudine extremũ diem clausit Homerus in Io, non (vt arbitrantur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, sed morbo. Extinctus vero in Io Homerus, à comitibus suis atque ciuibus qui ex vrbe in colloquium cum eodem venerant, in litore ibidem honorifice sepultus est. Cuius sepulcro multo post tempore Ienses, vbi poesis eius iam publicata ab omnibus celebraretur, huiusmodi inciderunt carmen elegiacum,

1 Ex vrbe descendentes, operam Homero dabant, eumque audientes admiratione prosequebantur.

Condit

Condit humus caput hæc sacrum, qui versibus arma
Fortia diuinis heroum ornauit, Homerum.

xxxvii Porro quod Æolius fuerit Homerus, & non Ion, neque Dorienſis, partim è iam dictis perſpicuum eſſe poterit, partim etiam his coniecturis deprehenditur. Siquidem poetam tantum, qui hominũ peculiares mores in ſuam poeſin trãsferre ſtuduerit, par eſt aut laudatiſſimos excogitaſſe, aut patrios cõmemoraſſe. Iam vero carmina eius expendentes, indidem pronunciabitis. nam quum ſacrificii ritum huiuſmodi quendam referat, aut ipſe eundem tanquam probatiſſimum excogitauit, aut quod cum patriis inſtitutis conueniret. Sic enim inquit,

Protractas iugulant pecudes, & tergora coſtis
Diripiunt, femoramque toros & crura recidunt,
In parteſque ſecant geminas: tum pinguia nidor
Viſcera nube tegit denſa.

In his verſibus de iliis nulla mentio, quibus in ſacrificiis tamen vtebantur ceteri, præter vnam Æolicam gentem, quæ ilia non concremabat. Indicat præterea his quoque verſibus quod Æolius exiſtens, ſuæ gentis ritibus vſus ſit,

--- tum ſegmina carnium
Ipſe focis multo crepitantibus admouet igni
Cruda ſenex, & vina ſuper nigrantia fundit:
Quem verubus quinis iuuenes onerata tenentes
Brachia circumſtant.

Æoles enim ſoli inteſtina quinq; verubus defixa torrebant, reliqui Græci tribus. etenim πέμπε dicunt Æoles pro πέντε, xxxviii *id eſt, quinque.* Atq; hæc ſane de genere, vita interituque Homeri à nobis relata ſint. Ceterum ætatem Homeri, ſiquis diligenter rectequeratiocinetur, ex hiſce facile deprehendet. Nempe ab expeditione Græcorum quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum poſt atque triginta Lesbus oppidatim habitari cœpit, quum antea nullam prorſus haberet ciuitatem. Poſt Lesbum habitatam annis viginti Cuma Æolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cuma annis duodeuiginti, in Smyrnam Cumani colonias deduxerunt: quo tempore natus fuit Homerus.

Ἐνθάδε τὸν ἱερὸν κεφαλὴν κατὰ γαῖα κάλυ- χῦ κάλυψεν
πτει,
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὅμηρον.

Ὅτι δὲ ἦν Αἰολεὺς Ὅμηρος, καὶ οὔτε Ἴων, οὔτε Δωριεύς, τοῖς τε εἰρημένοις δεδήλωταί μοι, καὶ δὴ καὶ τοῖσδε τεκμήρεσθαι παρέχει· ἄιδε γὰρ ποιητὴν ἡλικοῦτον εἰκὸς ὄντα τῶν νομίμων τῶν ἐνδημίων τοῖς ἀνθρώποις ποιοῦντα ἐς τὴν ποίησιν, ἥδιστα τὰ κάλλιστα ἐξευρίσκοντα ποιέειν, ἢ τὰ ἑωυτῶν, πάτρια ἐόντα. ἤδη τοίνυν ὃ ὠφέλιμον ἀνδρὶ τῶν ἑταίρων ἀκούοντες κεκλύετε. ἱερεύοντι γὰρ ἢ τὴν κοιλίην ἐξευρὼν ἐποίησεν, ἢ τὴν ἑωυτῆς πατρίδα προσηκύσας. λέγει γὰρ ὧδε,

Αὐέρυσεν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν,
Μηρούς τ' ἐξέταμον, κατά τε κνίσῃ ἐκάλυψαν,
Δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτῶν δ' ὠμοθέτησαν.

ὁ τούτοις γὰρ ὀσφὺς ὅθεν εἴρηται, ἢ ἐς τὰ ἱερὰ χρέονται· μουνώτατον γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὃ Αἰολικὸν ἔθνος οὐ χρέεται ὀσφύι. δηλοῖ δὲ καὶ ὁ τοῖσδε τοῖς ἕπεσιν ὅτι Αἰολεὺς ὤν, τοῖς νόμοις τοῖς τούτων ἐχρήτο,

Καίε δ' ὅτι σχίζης ὀγέρων, ὅτι δ' ἄμοτα οἶνον
Λείβε· νέοι δὲ παρ' αὐτὸν ἔχον τετραπώβολα χερσίν.

Αἰολέες γὰρ μόνοι τὰ σπλάγχνα ὅτι πέντε ὀβελοῦ ὀπτῶσιν, οἱ δὲ ἄλλοι Ἕλληνες ὅτι τριῶν. καὶ γὰρ ὀνομάζουσιν οἱ Αἰολεῖς τὰ πέντε, πέμπε. Τὰ μὲν οὖν ὑπὲρ τῆς γενέσιος καὶ τελευτῆς καὶ βίου δεδήλωταί μοι. Περὶ δὲ ἡλικίης τῆς Ὁμήρου, ὁκόσα τῶνδε αὖ τις ὀπίσκεψιν ὁμοίως, ἀκριβῶς καὶ ὀρθῶς λογίζοιτο. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείας, ἣν Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλεως ἤγαγον, ἔτεσι ὕστερον ἐκατὸν καὶ τριάκοντα Λέσβος ᾠκίσθη κατὰ πόλεις, πρότερον ἐοῦσα ἄπολις. μετὰ δὲ Λέσβον οἰκισθεῖσαν ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι Κύμη ἡ Αἰολιὶς καὶ Φρικωνὶς καλεομένη ᾠκίσθη. μετὰ δὲ Κύμην, ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν ὕστερον Σμύρνα ὑπὸ Κυμαίων κατῳκίσθη· καὶ ἐν τούτῳ γίνεται Ὅμηρος.

ἀφ' οὗ

ἀφ' ἧς Ὅμηρος ἐγένετο, ἔτεά ἐστιν ἑξακόσια εἰκοσιδύο μέχρι τῆ Ξέρξεω διαβάσιος, ἐπ' ὃν στρατεύσαντος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ζεύξαντι τὸν Ἑλλήσποντον, διέβη ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. Ἀπὸ δὲ τούτου ῥηϊδίως ἐστὶν ἀριθμῆσαι ὃν χρεὸν τῷ ἐθέλοντι ζητεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθηναίων. τῷ δὲ Τρωϊκῶν ὕστερον γέγονεν Ὅμηρος ἔτεσι ἑκατὸν ἐξηκοντα ὀκτώ.

Ab Homero autem nato anni sunt sexcenti vigintiduo ad Xerxis vsq; in Græciam traiectum, qui videlicet iuncto pontibus Hellesponto cum exercitu ex Asia in EVropam penetrauit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui prætorum Athenienſium rationem habuerit. Centum autem & sexaginta octo post Troianum bellum annis extitit Homerus.

ΤΕΛΟΣ

τῶν εἰσὶα Μυσῶν Ἡροδότου τῶ Ἁλικαρνασσέως, καὶ ἐξηγήσιος τῆς εἰς Ὅμηρον.

APPEN-

APPENDIX

AD HERODOTVM,

De Legibus & Inſtitutis tam Perſicis quam Ægyptiacis.

Vt ea ex diuerſis auctoribus ab ~~H. STEPHANO~~ *fuit adiecta.*

DE PERSARVM LEGIBVS ET INSTITVTIS, EX DIVERSIS historicis.

EX XENOPHONTE, *Pædiæ Cyri libro* I.

PRIMA his legibus cura à bono publico videtur initium ſumere. Haud enim incipiunt itidem vt aliæ plurimæ ciuitates, quæ parentibus permittentes pro voluntate filios educare, & ætate prouectioribus pro arbitrio vitam agere, eis iubent ne furentur, ne rapiant, ne in *alienas* ædes ingrediantur vi, ne iniuſte percutiant quenquã, ne adulterium patrent, ne [1] principis imperium detrectent, reliquaque huiuſmodi eodem pacto. quod ſiquid horum tranſgreſſus quis fuerit, pœnam in eum ſtatuerunt. At Perſarum leges anticipantes, *maxime* curant ne initio tales ſint ciues vt cuiuſquam vel improbitatis vel turpitudinis deſiderio capiantur.

Curant autem illud hoc pacto. Eſt illis forum quod vocatur liberum, vbi & regiæ, & alia ſunt palatia. Hinc & venalia, & circumforanei, & horum clamores atque ineptiæ in alium locum reiecta ſunt, ne horum turba compoſitis eorum moribus qui inſtitutionem adepti ſunt, miſceatur. Eſt autem forum circa palatia diſtributum in partes quatuor quarum vna eſt puerorum, altera puberum, [2] tertia virorum, qui perfectam ætatẽ iam agũt:

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ, ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

ΕΚ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ Κύρου βιβλίῳ α'.

ΟΥΤΟΙ ΜΕΝ ΔΗ ΤΟΙΣΔΕ ΤΟΙΣ ΝΟΜΟΙΣ ΑΡΧΕΙ ΤΟ ΚΟΙΝΟΥ ΑΓΑΘΟΥ ΕΠΙΜΕΛΟΥΜΕΝΟΙ. ΟΥ ΓΑΡ ΟΜΟΙΩΣ ΤΑΙΣ ΠΛΕΙΣΤΑΙΣ ΠΟΛΕΣΙΝ ΑΡΧΟΝΤΑΙ. ΑΙ ΜΕΝ ΓΑΡ ΠΛΕΙΣΤΑΙ ΠΟΛΕΙΣ, ΑΦΕΙΣΑΙ ΠΑΙΔΕΥΕΙΝ ΟΠΩΣ ΤΙΣ ΕΘΕΛΟΙ ΤΟΥΣ ΕΑΥΤΟΥ ΠΑΙΔΑΣ, ΚΑΙ ΑΥΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ ΟΠΩΣ ΕΘΕΛΟΙ ΑΥΛΕΙΝ, ΕΠΙΤΑΤΤΟΥΣΙΝ ΑΥΛΟΥΣ ΜΗ ΚΛΕΠΤΕΙΝ, ΜΗ ΑΡΠΑΖΕΙΝ, ΜΗ ΒΙΑ ΕΙΣ ΟΙΚΙΑΣ ΠΑΕΣΘΑΙ, ΜΗ ΠΑΙΕΙΝ ΟΥ ΜΗ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΜΗ ΜΟΙΧΕΥΕΙΝ, ΜΗ ΑΠΟΣΤΕΡΕΙΝ ΑΡΧΟΝΤΑ, ΚΑΙ ΤΑΛΛΑ ΤΑ ΤΟΙΑΥΤΑ ΩΣΑΥΤΩΣ· ΕΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΤΟΥΤΩΝ ΤΙ ΠΑΡΑΒΑΙΝΗ, ΖΗΜΙΑΣ ΑΥΤΟΙΣ ΕΠΕΤΙΘΕΣΑΝ. ΟΙ ΔΗ ΠΕΡΣΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ, ΠΡΟΣΕΛΑΒΟΝΤΕΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΣΘΑΙ ΟΠΩΣ ΟΙ ΑΡΧΟΜΕΝΟΙ ΜΗ ΤΟΙΟΥΤΟΙ ΕΙΕΝ ΟΙΟΙ ΠΟΛΙΤΑΙ ΩΣΤΕ ΠΟΝΗΡΟΥ ΤΙΝΟΣ ΕΡΓΟΥ Η ΑΙΣΧΡΟΥ ΕΦΙΕΣΘΑΙ.

Ε'ΠΙΜΕΛΕΙΣΘΑΙ ΔΕ ΩΔΕ ΕΣΤΙΝ ΑΥΤΟΙΣ. ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΤΙΝ, ΕΝΘΑ ΠΑΡ' ΑΥΤΟΙΣ ΤΕ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΠΕΠΗΓΕ, ΚΑΙ ΟΙ ΑΓΟΡΑΙΟΙ, ΚΑΙ ΟΙ ΤΟΥΤΩΝ ΦΩΝΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟΘΟΡΥΒΑΙ ΑΠΕΛΗΛΑΣΤΑΙ ΕΙΣ ΑΛΛΟΝ ΤΟΠΟΝ· ΩΣ ΜΗ ΜΙΓΝΥΜΕΝΑΙ Η ΤΟΥΤΩΝ ΤΥΡΒΗ ΤΗ ΤΩΝ ΠΕΠΑΙΔΕΥΜΕΝΩΝ ΕΥΚΟΣΜΙΑ. ΔΙΗΡΗΤΑΙ ΔΕ ΑΥΤΗ Η ΑΓΟΡΑ Η ΠΕΡΙ ΤΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΕΙΣ ΤΕΤΤΑΡΑ ΜΕΡΗ· ΤΟΥΤΩΝ ΔΕ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΜΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΙΣΙΝ, ΕΝ ΔΕ ΕΦΗ�βΟΙΣ, ΑΛΛΟ ΤΕΛΕΙΟΙΣ ΑΝΔΡΑΣΙΝ,

Alias ἐπιτ. *vide in meis annot.*

[1] ἐπιτάττουσιν

[2] ζημίαν ἐπιθεσαν.

[1] Magiſtratus imp. [2] Tertia eorum qui virilem ætatem attigerunt. *Vel*, eorum qui matura ſunt ætate. *Sic paulo poſt.*

ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ ϛ ἔτη γεγονόσι. νόμῳ δὲ εἰς ἕκαστος ἑαυτῷ χώρας ἕκαστοι τούτων πάρεισιν, οἱ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες· οἱ δὲ γεραίτεροι, ὡς ἂν ἑκάστῳ σχολὴ γένηται· πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς παρεῖναι. οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ χειμῶνα καὶ τὰ ἀρχεῖα, σὺν τοῖς γυμνικοῖς ὅπλοις, πλὴν τῶν γαμηλίων. οὗτοι δὲ οὔτε ὀπτζητοῦνται, ὡς μὴ παρρῄθη παρεῖναι· οὔτε πολλάκις ἀπεῖναι καλόν. ἄρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τῶν μερῶν εἰσὶ δώδεκα· (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διῄρηνται) καὶ ὅτι μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων *ἡρημένοι] εἰσὶν οἳ αὖ δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίους, * αὖ] ἀποδεικνύναι· ὅτι δὲ τοῖς ἐφήβοις, ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν οἱ αὖ αὖξειν τοὺς ἐφήβους βελτίους δοκῶσι παρέχειν· ὅτι δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἳ αὖ δοκῶσι τι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς. εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων παρεσκευασμένοι ἡρημένοι οἳ παρεσκευάσονται ὅπως καὶ αὐτοὶ τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν.

Α δὲ ἑκάστῃ ἡλικίᾳ παρεσκεύασται ποιεῖν, διηγησόμεθα· ὡς μάλλον δῆλον γένηται ἢ ὅτι μέλονται ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται. οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, ἀδικοῦσι, μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι ὅτι τοῦτο ἔρχονται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μανθάνοντες. οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν ἀκροῶνται ὃ πλεῖστον * μέρος] τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. γίγνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς, καὶ ἁρπαγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπάτης, καὶ κακηγορίας, καὶ ἄλλων οἷον εἰκός. οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, μεμφοῦνται· κολάζουσι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εἰσάγωσι. δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἕνεκα ἂν ἄφρονα μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δ' οὐχ ἥκιστα, ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δ', κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. οἴονται γὰρ, τοὺς ἀχαρίστους, καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ περὶ γονέας καὶ πατρίδα καὶ φίλους. ἔστε δὲ ὃ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ αἰσχύνη.

quarta vero eorum qui ſunt emeriti. Legeque cautum eſt vt horum ſinguli locis ſuis adſint: pueri, quumprimum illuxerit, & eodem modo perfectæ ætatis viri: ſeniores vero, quum per ocium cuique licuerit, exceptis conſtitutis diebus, quibus adſint neceſſe eſt. At [1] adoleſcentes cubant etiam in palatiis [2] cum gymnicis armis: exceptis maritis, qui ne requiruntur quidem, niſi antea iuſſi adeſſe fuerint. At neque honeſtum *ducitur* ſæpius abeſſe. Et præſunt cuique harum partium duodecim principes. nam in duodecim tribus Perſæ diſtributi ſunt. Ii vero pueris præſunt qui *ſelecti* ex ſenioribus eos videantur reddituri quã optimos: [3] adoleſcentibus autem, ex abſolutæ ætatis viris illi qui perquam optimos eos exiſtimentur effecturi. At ipſis abſolutæ ætatis viris ii *ſunt præfecti*, quorum illi inſtitutione cenſeantur quę conſtituta ſunt & à magiſtratu maximo imperata, maxime præſtituri. Electi etiam ſunt præſides ſeniorum: qui præſunt, quo hi quoque ſuo fungantur officio.

Quæ autem cuiq; ætati imperantur faciunda, enarrabimus, quo dilucidius fiat [4] diligentiamne adhibeant vt cives ſint quamoptimi. Pueri igitur ventitantes ad ſcholas, iuſtitiæ diſcendæ dant operam, aiuntque ita illos huic rei ſtudere quemadmodum apud nos qui *eunt* ad litteras perdiſcendas. Eorum autem magiſtri magnam diei partem conſumunt in eorum diſceptationibus iudicandis. Habent enim pueri quóque inter ſeſe, quemadmodum viri, accuſationes & de furto, & de rapina, & de vi, & de fraude, & de maledicentia, & de aliis *criminibus*, vt & par eſt. Quos autẽ norint horum aliquid deliquiſſe, eos plectunt. In illos item animaduertunt quos minus iure accuſantes inuenerint. [5] Ac iudicia de illo etiã crimine exercent, quod eſt quidẽ in cauſſa cur homines mutuo ſe odio quammaxime inſectentur, ſed tamen ita vt ne minimum quidem iudicium de eo exerceant: nimirum de ingratitudine. ac quẽcunq; cognorint poſſe referre gratiam, nec referre, in hunc ſeueriſſime animaduertunt: quippe qui arbitrantur, eos qui ſint ingrati, & deos maiorem in modũ negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinẽ vero potiſſimũ impudentia ſequitur.

γυμνητικοῖς

Lege vel λιζα, δικάζονται· ὃ οὐχ ἥκιστα, ἀχαριστίας· *vel* ἥκιστα, *vt ſcribo in mm. ann.*) *vel* ἥκιστα, *neutra partic. præfixa.*

1 Ephebi, *ſiue*, puberes, *vt paulo ante vertit.* 2 Cum armis quibus exercentur. 3 Ephebis (vel puberibus) ex maturæ ætatis viris. 4 *Legit* εἰ ἐπιμ. *at* ἢ ἐπιμέλονται *ſignificat*, Qualem diligentiam adhibeant. 5 *Huius loci ſenſum inuertrat Philelphus.*

etenim

etenim hæc ad omnem turpitudinem maxima eſt dux. Docent etiam pueros temperantiam. ad quam diſcendam eis plurimum conducit quod vident ſenes ipſos toto die temperanter vitam agere. Tradunt præterea iis præcepta parendi magiſtratibus. Multum quoque huic rei conducit quod ſeniores magno ſtudio parere magiſtratibus intuētur. Eoſdem inſuper docent vt & cibi & potus continentiam ſeruent: ad quos illos admodū adiuuat quòd ante oculos habēt, ſeniores non prius abire ventris *implendi* gratia, quam præſides permiſerint: quodque non apud matrem veſcuntur pueri, ſed apud magiſtrū, quando præſides ſignificarint: feruntque domo pro cibo panem, pro obſonio naſturtium, ad potum vero, ſiquis ſitiat, capedinē, vt ex flumine aquam hauriant. Ad hæc etiam diſcunt ſagittandi & iaculandi artem. Atque ad ſextum vſque & ſeptimumdecimum ætatis annum hæc agunt pueri.

καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι πρὸς τὸ αἰσχρὸν ἀπεμφών. διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφρονεῖν· μέγα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτοὺς ὁρᾶν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν αἰεὶ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πειθομένους τοῖς ἄρχουσιν ἰσχυρῶς. διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρὸς καὶ ποτοῦ· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρότερον ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. φέρονται δὲ οἴκοθεν ὅπτον μὲν, ἄρτον, ὄψον δὲ, κάρδαμον· πίνειν δὲ, ἐὰν τις διψῇ, κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. τοξεύειν δὲ τούτοις μανθάνουσι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. μέχρι μὲν δὴ ἐξῃ ἐπτακαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ ἡμέρας οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν.

ὅπτον μὲν, ἄρτον,

Dein vero in [1] puberū numerum exeunt: horum autem puberum talis eſt vita. Decem enim annos poſtquam puēritiam egreſſi fuerint, cubant (vt antea diximus) ad palatia, idque tum cuſtodiendæ vrbis gratia, [2] tum ob temperantiæ ſtudium. Videtur enim huic ætati maiorem in modum diligentia opus eſſe. Præſtant etiam interdiu præfectis ſuam operam, ſicui eis vſui ſint pro republica. Et quum oportuerit, manent omnes ad palatia. Quū vero ad venationem rex exierit (id quod perſæpe agit in menſe) relinquit cuſtodiæ dimidiū. Habeant autem exeuntes oportet arcus, & iuxta pharetrā, in vagina [3] mucronem, aut ſecurim, præterea cratem, & [4] pila duo: vt & alterum emittant, & altero, ſi opus fuerit, cominus vtantur. Ob hanc autem rem publice dant operam venationi: & rex quemadmodum in bello ſe ducē eis præſtat, & ipſe tum venatur, tum vt alii venentur diligentiā adhibet, quod hæc eis veriſſima videtur meditatio rerum bellicarum. Etenim diluculo aſſuefacit ſurgere, frigoraque & calores tolerare. exercet etiam eos ad itinera & curſus. Neceſſarium etiam eſt ſagitta beſtiam ferire ac iaculo petere, vbicunque occurrerit. Quinetiam animum acūi ſæpe neceſſe eſt in venatione, vbi ferox aliqua beſtia contra ſeſe

Ἐκ τούτου δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. οὗτοι δὴ αὖ οἱ ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε. δέκα ἔτη ἀφ' οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν πρὸς τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης. (δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα δεῖσθαι ἐπιμελείας) παρέχουσι δὲ καὶ τὰ ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ἐὰν δέωνται, ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. καὶ ὅταν μὲν δέῃ, πρόσεισι μένουσι πρὸς τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τὸν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς. ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα πρὸς τὰ φαρέτραν, καὶ ξιφίδιον κολεοῦ κρεμαστόν, ἢ σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ γέρρον, καὶ παλτὰ δύο, ὥστε τὸν μὲν ἀφιέναι, τὸν δὲ, αἴ δέῃ, ἐγγὺς χεῖρας χρῆσθαι. ἀφ' οὗ δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμελοῦνται, καὶ βασιλεύς, ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ, ἡγεμὼν αὐτοῖς ἵστ, καὶ αὐτὸς τε θηρᾷ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται ὅπως ἂν θηρῶσιν· ὅτι ἀληθεστάτη δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τῶν ποὸς τὸν πόλεμον εἶναι. ἡ γὰρ πρωΐ ἀΐσσα ἀλεξητικὸν ἐθίζει, καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα πονεῖν ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορείαις καὶ δρόμοις. ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεύοντα θηρίον, καὶ ἀκοντίζοντα ὁπου ἂν φανῇ, καὶ τὸν ψυχρὸν δὲ πολλάκις ἀναλαμβάνειν· θήρεαι γὰρ τὴν ἥρα, ὅταν τὸ ἀλκιμώτατον θηρίων

πρόσεισι. Verſ. vbi quidam libri γράφουσι quidā διάγουσι, ſed ἥκουσι alii multi loci comprobant.

1 *Vel*, epheborum. *Phil. ita*, Dein vero vbi adoleſcentiam exceſſerunt, ita rurſus degunt. 2 Tum vt temperantiæ ſtudeant. *Vel*, vt temperantiam exerceant. 3 *Vide quod annotatum eſt in paginam 579 de hac voce.* 4 *Vel*, haſtas duas: vt & alteram eam. & altera, ſi opus ſ.

αὐλίζηται. παιέιν μὲν γὰρ δεῖ ὃ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ ὃ ὅπῃ φερόμενον. ὥστε οὐ ῥᾴδιον ἀμφὶ τί ἂν τῇ θήρᾳ ἄπειεν τῶν ἐν πολέμῳ παθημάτων. ἐξέρχονται δὲ ὅτι τάχιστα τῇ θήρᾳ, ἄριστον ἔχοντες πλεῖον μὲν, οἷς ὃ εἰκὸς, τῶν παίδων, ἄλλως δὲ ὅμοιον. καὶ θηρῶντες μὲν, οὐκ ἂν ἀρίστησαιεν· ἵν' δέ τι δέῃ θηρίου ἕνεκα ὅπως καταμείναι, ἢ ἄλλως βουληθῶσι ἀμφιτείψαι περὶ τὴν θήραν, ὃ ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες, τὴν ὑστεραίαν αὖ θηρῶσι μέχρι δείπνου. καὶ μίαν ἄμφω τὰς ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα· ἵνα καὶ ἐάν τι ἐν πολέμῳ δέηται, δυνῶνται τοῦτο ποιεῖν. καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσι οἱ τηλικοῦτοι, ἢν αὖ θηράσωσι· εἰ δὲ μή, ὃ κατέλαμον. εἰ δέ τις αὐτοῖς οἴεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κατέλαμον μόνον ἔχωσιν ὅτι τοῦ σίτου, ἢ πίνειν ἀηδῶς, ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, αἰσθανέσθω πῶς μὴ ἡδὺ μάζα καὶ ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ διψῶντι πιεῖν. οἳ δ' αὖ μένουσαι φυλακὴν ἀμφιτείβεσι μελετῶσαι τά τε ἄλλα ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν· καὶ ἀμφαμιζόμενοι ταύτῃ περὶς ἀλλήλους ἀμφιτελοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τούτων ἀγῶνες, καὶ ἆθλα προτίθεται. οἷς ἢ δ' αὖ τῶν φυλάκων πλεῖστοι ὦσι δαημονέστατοι καὶ αὐδεικότατοι καὶ ὅπῃς ὅπασι, ἐπαινοῦσιν οἱ πολῖται, καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον ὃν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅσους αὐτοῖς παῖδας ὀπίσω ἐπαίδευσε. χρῶνται δ' τοῖς μάλιστα τῶν ἐφήβων αἱ ἀρεταὶ, ἵν' τι ἢ φρουρῆσαι δέηται, ἢ κακούργους ἐρευνῆσαι, ἢ λῃστὰς ἐπισπάσασθαι, ἢ ἁπλῶς ὁτιοῦν ὅσα ἰσχύος ἢ τάχους ἔργα ἐστί. ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν.

Ἐπειδὰν δ' τὰ δέκα ἔτη ἀμφιτελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. ἀφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου ἀπὸ τῶν ἐφήβων, οὗτοι καὶ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη ἀμφιβιοῦσιν ὧδε. πρῶτον μὲν, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι ἥν τι δέῃ· περὶ δὲ κοινοῦ ὅσα φρονίμων τε ἥδη ἔργα ἐστὶ καὶ ἐπὶ δυναμένοις. ἵν' δέ που δέηται στρατεύεσθαι, τάξα

Lege, aut saltem intellige, τὰ δὲ τοῖς ἐφήβοις δίκαια ἔτη πλείοσιν, ἢ κοινῆ προνοούντων

obiecerit. Nam & percutere oportet quæ occurrerit, & ab irruente sibi cauere. Quare haud facile in venatione eorum quicquam abesse reperiatur quæ inter bellandum accidunt. Exeuntes autem in venationem, prandium habet, & id quidem largius, vt par est, quam pueri, sed alioqui simile. Et donec quidem venantur, non prandent: sed siquid opus fuerit aut feræ ipsius gratia præstolari, aut aliter velint tempus terere in venando, hoc prandio pro cœna vsi, rursus postridie venãtur ad cœnam vsq; & duos hos dies pro vno supputant, quod vnius diei cibum consumunt. Hoc autẽ faciunt consuescendi gratia, vt, siquid facto opus fuerit etiam in bello, id facere possint. Ac illi quidem qui huius sunt ætatis, obsonium hoc habent quodcunque venati fuerint: sin minus, nasturtio vescuntur. Quod siquis eos existimat aut vesci iniucunde, quum aliud nihil præter[1] nasturtium addunt ad cibum, aut potu minus suaui vti, quum aquam bibunt, reminiscatur quanta cum voluptate maza paneque[2] vescuntur in fame, quamque suaue est bibere aquam in siti. At reliquæ tribus quæ *domo* manentes *in venationem non exeunt*, tum alia exercẽt quæ pueri didicerunt, tum vero sagittãdi & iaculandi artem, & de his inter se assidue certant. Sunt præterea publici horum ludi præmiaq; proposita. in qua autẽ tribu plurimi fuerint peritissimi fortissimiq; ac maxime fideles, horũ laudatur à ciuibus & honoratur non præsens rector duntaxat, verumetiã illi qui eos in pueritia erudierunt. Et his adolescentibus vtuntur magistratus,[3] sicubi præsidio opus fuerit, vel ad maleficia inquirenda, vel ad insequendos latrones, vel ad alia agenda quæcunque aut virium aut velocitatis sunt opera. Ab adolescentibus ephebis igitur hæc geruntur.

Sed vbi annos decem absolueriut, euadunt in perfectæ ætatis viros: à quo tempore autem ex ephebis excesserint, hi rursus annos quinque & viginti ita degunt. Principio, quemadmodum adolescentes præsto sunt magistratibus, vt, siquid pro republica opus fuerit, se vtantur iis in rebus quæ prudentiam viresque requirunt. Quod si militiæ danda sit opera,

1 *Cicero interpretatur rectius,* Nasturtium adhibent ad ſahem. 2 Vescitur quis in f. 3 Siquid custodia opus habeat,

qui ita

qui ita sunt instituti, arcubus & pilis amplius non vtuntur, sed ensibus & armis quibus cominus pugnant, feruntq; thoraca circa pectora, & in manu sinistra cratem, qualem habentes pinguntur Persæ: in manu autem dextera [1] gladium aut mucronem. Et ex huiusmodi viris magistratus omnes constituuntur, exceptis puerorum magistris.

At posteaquam annos quinque vigintique complerint, agentes hi ætatis annum aliquanto amplius quam quinquagesimum (illorum iam ætatem ingressi qui & sunt & vocantur seniores) non etiam in militiam eunt extra solum patrium, sed manentes domi iudicant omnes causas & publicas & priuatas. Iudicant etiam hi [2] causam mortis, iidemque legunt omnes magistratus. Quod siquis aut in [3] adolescentibus aut in viris deliquerit quippiam contra leges, deferunt eum singuli tribuni, & ex allis qui voluerit. Quem seniores vbi audierint, ordine mouent. At ordine motus degit reliquam vitam cum ignominia.

Verum vt omnis Persarum respub. clarius pateat, repetemus paulo altius. nũc enim ob ante dicta declarari queat paucis. Persæ dicuntur esse circiter centum viginti millia hominum. Horum nemo lege excluditur à dignitatibus atque magistratibus: sed licet omnibus Persis mittere filios ad publicas iustitiæ scholas. Verum qui possunt [4] filios per ocium alere, eos mittũt ad scholas: quibus vero *alendi* non est facultas, nequaquam mittunt. Qui autẽ fuerint apud publicos magistros instituti, licet iis inter [5] adolescentes eius ætatis opera exercere, aliis vero non licet. Qui rursus legitima inter adolescentes absoluerint, possunt hi inter viros versari, magistratuumque participes atque honorum fieri. At hi qui pueritiæ atque adolescentiæ legitima non obierint, inter viros non admittuntur. At hi rursus qui inter perfectæ ætatis viros sine reprehensione se gesserint, fiunt ex ordine seniorum. Et ita seniores hi constituuntur qui per omne honestatis genus vitam egerint. Et hæc est viuendi institutio, qua vtentes, optimos viros se fore existimant. Quin hoc etiam tempore testimonium durat tum moderati eorum victus, tum etiã

πέξας μὲν οἱ οὕτω παιδευόμενοι σκηπτ' ἔχοντες οὐδὲ πάλτα, ἅ περ τοξεύονται, τὰ δ' ἀγχέμαχα ὅπλα καλοὐμενα, θώρηκά τε περὶ τοῖς στέρνοις, καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἷον περ γεγράφονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα. ἐκ δὲ ἀρχαὶ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται, πλὴν οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι.

Ἐπειδὰν δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη ἅλικα τελέσωσιν, εἴσω μὲν αὖ οὗτοι πλεῖόν τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ ἡλικίας ἐξέρχονται· δὲ τὴν καὶ εἰς τοὺς γεραιτέρους ὁρᾷς τε καὶ καλουμένους. οἱ δ' αὖ γεραίτεροι οὔπω στρατεύονται μὲν οἴκοι ἔξω τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἰδία. καὶ θανάτου δὲ ὅτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι πάσας αἱροῦνται. καὶ ὧν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐλλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον, καὶ τῇ ἀγορᾷ ὁ βακτηρίμενος· οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκηκοότες ἀκρίνουσιν. ὁ δὲ ἀκριθεὶς, ἄτιμος ὢν λοιπὸν βίον διατελεῖ.

Ἵνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν τοῦ λιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι. νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ αὖ δηλωθείη διὰ τὰ παρειρημένα. λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἁπλῶς εἶναι δώδεκα μυριάδας· τούτων δὲ οὐδεὶς ἀπείργεται νόμῳ οὐδενὶ καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα· ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργοῦσι, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. οἱ δ' αὖ παιδευθέντες καλῶς τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεστιν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ καλῶς παιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἔξεστιν. οἱ δ' αὖ καὶ τοῖς ἐφήβοις καλῶς τελέσωσι τὰ νόμιμα ποιούμενοι, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους αὖθις συναυλίζεσθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν· οἱ δ' αὖ καὶ τοῖς παισὶ μὴ καλῶς τελέσωσιν, ἢ καὶ τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους. οἱ δ' αὖ καὶ τοῖς τελείοις καλῶς γενόμενοι αἰτιώτατοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται· οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι καλῶν πάντων ἐλληλυθότες καθίστανται· καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ἣν οἴονται χρώμενοι βέλτιστοι αὐτοὶ εἶναι. καὶ νῦν ἔτι ἐμμένει μαρτυρία καὶ τῆς μετρίας διαίτης αὐτῶν, καὶ τῆς

1 Vertit μάχαιραν *gladium*, & κοπίδα *mucronem*. Κοπίδας (inquit Curtius) vocant gladios leuiter curuatos, falcibus similes, queis appetebant belluarum manus. 2 De causis capitalibus. 3 Puberibus. Gr. ephebis. 4 Filios ociantes alere. *vel*, in ocio. 5 Puberes. Gr. ephebos. *Sic in sequent.*

ἐκπονεῖσθαι τῷ διαίτᾳ. αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἐστι Πέρσαις τὸ ἀποπτύειν τὸ ἀπομύττεσθαι, τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι. αἰσχρὸν δ' ἔτι τὸ οἴνου που φανερὸν γεύεσθαι ἢ τοῦ οὐρῆσαι ἕνεκα, ἢ τοῦ ἄλλου τινὸς τοιούτου. ταῦτα δ' οὐκ ἂν ἡδύναντο ποιεῖν εἰ μὴ τὸ ἄχαριν μετεῖχε τροφῆς, τὸ δ' ὑγρὸν ἐκπονοῦντες ἀφίλιστον, ὥστε ἄλλη τοι ἀποχωρεῖν. ταῦτα μὲν δὴ τῶν πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν.

laboribus coniuncti. Nam nunc quoque turpe est apud Persas & spuere, & emungi, & flatus videri plenos. Turpe item ducitur si quis conspiciatur quoquam ire aut meiendi, aut cuiusquam huiusmodi rei gratia. Quæ quidem facere nullo pacto possent nisi & victu modico vterentur, & humiditatem per laborem consumerēt, ita vt ea alio quopiam secederet. Hæc igitur de Persis omnibus dicere possumus.

Vide & locum ex huius operis libro V, in illis quæ sequuntur ea quæ è libro VIII petita sunt.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ Παιδείας η'.

Apud eundem, Pædiæ VIII.

ΤΟΙΓΑΡΟΥΝ τοιοῦτος ὢν ἐποίησεν ὅτι τοῖς θύραις πολλὴν μὲν τὴν χειρόνων ὑπαξίαν, ὑποεικόντων τοῖς ἀμείνοσι, πολλὴν δὲ αἰδῶ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. ἐπέγνως δ' ἂν ἐκεῖ οὔτε ὀργιζόμενον κραυγῇ, οὔτε χαίροντα ὑβριστικῶς γέλωτι. ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐτοὺς ἡσθείης τῷ ὅτι εἰς καλὸς ζῆν. τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ὅτι θύραις διῆγον. τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ὅτι θήρας ἔζηλον οὕτως ἀσκεῖν ταῦτα ὤετο χρῆναι· ἑαυτὸν ἡγούμενος καὶ ὅλως ἥδιστα ἀσκησιν πολεμικῶν εἶ), καὶ ἱππικῆς ἢ ἀληθεστάτην. καὶ γὰρ ἐπόχους ὁ πόνος ποιεῖ χωρίοις αὐτὴ μάλιστα ἀποδείκνυσι, ἃ δὲ θηρίοις φεύγουσιν ἕπεσθαι· καὶ ἀπὸ τῶν ἵππων ἐργοῖς αὐτὴ μάλιστα ἀπεργάζεται, ἃ δὲ τὸ λαμβάνειν φιλοτιμίαν καὶ ἐπιθυμίαν. καὶ τὸ ἐγκράτειαν ἢ, καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος διὰ ταῦτα φέρειν, ὅτι ταῦτα μάλιστα προσοίδιζε τοῖς κυνηγέταις. καὶ νῦν δ' ἔτι βασιλεὺς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν. οὐ μὲν οὖν οὐκ ᾤετο προσήκειν ἄρχειν ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων, καὶ τοῖς προειρημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ ὅτι οὕτως ἀσκῶν τοὺς περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἐξεπόνει καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ τὰς μελέτας. καὶ γὰρ ὅτι θήρας μὲν ἄγων ἐξῆλθε, ὁπότε μὴ μένειν εἴη αὐτὸς ἢ ὁπότε ἀνάγκη εἴη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία τρεφόμενα. καὶ οὔτε αὐτὸς ποτὲ

ἱππάσασθαι

μένειν εἰ-ναι ἀνάγκη

ΕRGO Cyrus quum talis esset, fecit vt [1] in foribus multa esset deteriorū modestia cedentium melioribus, multus etiam pudor atque modestia inuicem. Insuper etiam animaduertisses illic neminem neq; irascentem cum clamore, neq; gaudentem risu [2] contumelioso: sed si eos vidisses, vere eos ad normam honestatis viuere dixisses. Res igitur huiusmodi facientes videntesq; degebant [3] in foribus. At bellicæ exercitationis gratia eos ad venationem educebat quibus hæc *militaria* exercenda existimabat: hanc exercitationem rerum bellicarum esse omnino ratus optimā, equestris autem verissimam. Hæc enim maxime reddit ad equitandum in quibuslibet locis aptos, quod insequi oporteat feras fugientes: & hæc item reddit maxime habiles ad efficiendum ab equis quoduis opus, quia cupiditate tenentur *illas* capiendi, & inde etiam honorem affectant. Et hîc etiā maxime [4] familiares assuefaciebat ad cōtinentiam, & ad labores, & frigora, & calores, & famem ac sitim tolerandam. Atque hoc etiam tempore rex ac regis familiares hæc assidue faciunt. Quod igitur existimaret neminem imperare decere qui præstantior subditis non esset, & ex antedictis omnibus patet, & ex eo quod ita suos exercens, multo etiam magis ipse & continentiam & bellicas artes exercitationesque elaborabat. Etenim ad venationem alios educebat, quando aliqua manendi necessitas non esset: quod si etiam necessitas talis accideret, ipse domi venabatur eas feras quæ in viuariis alebantur. Nec vero ipse vnquam

1 In aula sua. *vel*, in regia. 2 *Videtur legisse* ὑπερηφάνῳ. *Potest etiam reddi*, Neque gaudentem cum risu contumelioso. *vel*, insolente. 3 In aula. *vel*, in regia. 4 Eos qui è sodalitate erant. *vel*, è sodalitio.

antequam ſudaſſet cœnam capiebat, nec equis priuſquam eſſent exercitati, pabulum iniiciebat. Quinetiam ad hanc venationem inuitabat ſceptriferos ſuos. Itaque longe ipſe in omnibus honeſtis operibus excellebat, longe etiam præſtabant qui circa illum verſabãtur, ob exercitationem aſſiduam. Et ſe quidem in tale exemplum proponebat. Præterea vero alios quoque & muneribus & magiſtratibus & [1] conſeſſibus & omnibus donabat honoribus, quos maxime intuebatur quæ honeſta eſſent conſectari. Itaque multam omnibus iniiciebat æmulationem quo quiſq; Cyro optimus videretur.

Inſuper *hoc* Cyri nobis videmur animaduertiſſe quod non hac re ſolum decere exiſtimabat principes ſubditis præſtare quod iis forent meliores, ſed etiam exiſtimabat opus eſſe vt eos *veluti* præſtigiis quibuſdam deciperent. Itaque [2] elegit ſtolam Medicam & ipſe ferre, [3] & vt familiares ea induerentur perſuaſit. Hæc enim viſa eſt ei occultare ſiquis defectũ aliquẽ haberet in corpore: præterea indutos ea & pulcherrimos & maximos oſtendere. Etenim calceos tales habent, in quibus qui eos ferunt clam aliquid ſubiicere poſſint, quo maiores eſſe videantur quam ſunt. Sinebatque vt oculos ſuppingerent coloribus, quo pulchrioribus quam eſſent oculis eſſe viderentur: & fricarentur, vt melius viderentur colorati quam natura eſſent. Exercuit eos inſuper vt neq; ſpuerent palam, neq; mucũ emitterent: præterea ne ad quicquam ſpectandum conuerterentur, perinde quaſi mirarentur nihil. Omnia vero hæc exiſtimabat aliquid conferre ad hoc vt minus forent ſubditis contẽptui. Quos igitur cenſebat dignos qui aliis præeſſẽt, per ſeipſũ tales reddidit exercitatione, & imperiũ in illos gerendo cũ maieſtate: quos vero [4] deſtinabat ad ſeruiendũ, horum neminem incitabat ad exercendos ingenuos labores, neq; vt haberẽt arma permittebat: verũ curabat vt neq; ſine cibo vnquã eſſent, neq; ſine potu, ingenuarũ exercitationũ gratia. Etenim quando agebant feras in campos equitibus, cibum in venationem his ferre permittebat, liberorum autem nemini: & quando iter faciendum erat, agebat eos ad aquas, vt iumenta. quum item erat prandendi tempus, eos expectabat donec aliquid comediſſent, ne eſurirent. Itaque hi quoque eum, vt viri optimates, patrem vocabant, quod ſui ipſorum haberet curam, vt indubitato ſemper mancipia forent.

πρὶν ἱδρῶσαι δεῖπνον ἤρειτο, οὔτε ἵπποις ἀγυμνάστοις σῖον ἐνέβαλλε. συμπαρεκάλει δὲ καὶ εἰς ταύτην τὴν θήραν τοὺς περὶ αὐτὸν σκηπτούχους. τοιγαροῦν πολὺ μὲν αὐτὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔργοις, πολὺ δ' οἱ περὶ ἐκεῖνον, διὰ τὴν ἀεὶ μελέτην. παράδειγμα μὲν δὴ τοιόνδε ἑαυτὸν παρείχετο. πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ τῶν ἄλλων οὓς ἔνιμα μάλιστα ὀρθῶς τὰ καλὰ διώκοντας, τούτους καὶ δώρεαις καὶ ἀρχαῖς καὶ ἕδραις καὶ πάσαις τιμαῖς ἐγέραιρεν. ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν ὅπως ἕκαστος ἄριστος φανήσοιτο Κύρῳ.

Καταμανθάνειν δὲ τὸν Κῦρον δοκοῦμεν, ὡς οὐ τούτῳ μόνῳ ἐνόμιζε χρῆναι τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων διαφέρειν, τῷ βελτίονας αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ καταγητεύειν ᾤετο χρῆναι αὐτούς. πολλοῦ τε γοῦν εἵλετο τὴν Μηδικὴν αὐτός τε φορεῖν, καὶ τοὺς ἱππέας ταύτην ἔπεισεν ἐνδύεσθαι. αὐτὴ δὲ αὐτῷ συγκρύπτειν ἐδόκει εἴπερ τί ἐν τῷ σώματι ἐνδεὲς ἔχοι, καὶ καλλίους καὶ μείζους ὑποδείκνυσθαι τοῖς φορεῖν. καὶ γὰρ τὰ ὑποδήματα τοιαῦτα ἔχουσιν ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ἔστι καὶ ὑποπεπληκότος τι, ὥστε δοκεῖν μείζους εἶναι. καὶ ὑπογρίεσθαι δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐποίει, ὡς εὐοφθαλμότεροι φαίνοιντο ἢ εἰσί. καὶ ὑπερείδεσθαι, ὡς δυσχροώτεροι ὁρῷντο ἢ πεφύκασιν. ἐμελέτησε δὲ καὶ ὡς μὴ δὲ πίνοντες μηδὲ ἀπομυττόμενοι φανεροὶ εἶεν· μηδὲ μεταστρεφόμενοι ὅτι θέαν μηδενὸς, ὡς δοκεῖ, θαυμάζοντες. πολλὰ δὲ ταῦτα ᾤετο φέρειν τι εἰς τὸ δι' ἐγκρατείας φαίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις. οὐ μὲν δὴ ἄρχειν ᾤετο χρῆναι δι' ἑαυτοῦ, οὕτω κατεσκεύασε καὶ μελέτῃ καὶ τῷ σεμνῶς προεστάναι αὐτῶν. οὓς δ' αὖ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δουλεύειν, τούτους οὔτε μελεῖν ἐᾶν τῶν ἐλευθερίων πόνων οὐδένα παρώρμα, οὔτε ὅπλα κεκτῆσθαι ἐπέτρεπεν. ἐπεμελεῖτο δ' ὅπως μήποτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοι ποτὲ ἔσοιντο, ἐλευθερίων ἕνεκα μελετημάτων. καὶ γὰρ ὁπόταν ἐλαύνοιεν τὰ θηρία τοῖς ἵπποις εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖον εἰς θήραν τούτοις ἐπέτρεπε, τῶν δ' ἐλευθέρων οὐδενί. καὶ ὁπότε πορεία εἴη, ἦλθ' αὐτοῖς παρὲς τὰ ὕδατα, ὥσπερ τὰ ὑποζύγια. καὶ ὁπότε δ' ὥρα εἴη ἄριστου, ἐπέμενεν αὐτοῖς ἕως ἀφάσιόν τι, ὡς μὴ βλιμιῶεν. ὥστε καὶ οὗτοι αὐτὸν ὥσπερ οἱ ἄριστοι πατέρα ἐκάλουν, ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν ὅπως ἀναμφιλόγως ἀεὶ δεσπόζοντες διατελοῖεν.

1 Sedibus. *Erant enim alia aliis honoratiores ſedes. vnde alibi* πρωτοκάθεδρον *dicit.* 2 In animum induxit ſtoi. 3 Et vt ſodalitia ea ind. *Vel*, illi inter quos ſodalitium erat. 4 Præparabat, *aut* comparabat. *vel*, aptos reddebat.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, περὶ τὸ τέλος τῆς αὐτῆς βίβλου.

Apud eundem, circa finem eiusdem libri.

ἡ ἀείση ἡ καλλίστη

Ὅτι μὲν δὴ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἡ τοῦ Κύρου βασιλεία ἐγένετο, αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ. ὡρίσθη μὲν γὰρ πρὸς ἕω τῇ ἐρυθρᾷ θαλάττῃ· πρὸς ἑσπέραν δὲ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ· πρὸς ἑσπέρας δέ, Κύπρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς μεσημβρίαν δέ, Αἰθιοπίᾳ. τοσαύτη δὲ οὖσα μία γνώμῃ τῇ Κύρου ἐκυβερνᾶτο· καὶ ἐκεῖνός τε τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ ὥσπερ ἑαυτοῦ παῖδας ἐτίμα τε καὶ ἐθεράπευεν, οἵτε ἀρχόμενοι Κύρῳ ὡς πατέρα ἐσέβοντο· ἐπεὶ μέντοι Κῦρος ἐτελεύτησεν, λύσις μὲν αὐτίκα οἱ παῖδες ἐφασίαζον, λύθησαν δὲ πόλεις καὶ ἔθνη ἀφίσταντο, πάντα δ' ὅπῃ ὁ χρόνος ἐτρέπετο.

πόντῳ ἡ Προποντίδι ἡ Ἑλλησπόντῳ· πρὸς ἑσπέρας

ἀπὸ

Ὡς δὲ ἀληθῆ λέγω, ἀρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων. οἶδα γὰρ ὅτι καὶ πρότερον μὲν βασιλεῖς καὶ οἱ ὑπ' αὐτῷ καὶ τοῖς τὰ ἔσχατα πεποιηκόσιν εἴτε ὅρκους ὀμόσαιεν, ἐμπέδους, εἴτε δεξιὰς δοῖεν, ἐβεβαίουν. εἰ δὲ μὴ τοιοῦτοι ἦσαν, καὶ τοιαύτην δόξαν εἶχον, οὐδεὶς ἂν εἰς αὐτοὺς ὅπλα ἤρεν ὥσπερ οὐδὲ νῦν πίστις ἔνι οὐδὲ εἰς ἔτι, ἐπεὶ ἔγνωσαι ἡ ἀσέβεια αὐτῶν. οὔτως οὐδὲ τότε ὅπλα ἦραν ἂν οἱ τῶν σὺν Κύρῳ ἀναβάντων στρατηγοί· νῦν δὲ μὴ τῇ πρόσθεν αὐτῶν δόξῃ πιστεύσαντες, ἐνεχείρισαν ἑαυτούς, καὶ ἀναχθέντες πρὸς βασιλέα, ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλάς. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατευσάντων βαρβάρων ἄλλοι ἄλλας πίστεσιν ὀξαπατηθέντες ἀπώλοντο. σοφοὶ δὲ καὶ τῶνδε χείονες νῦν εἰσί. πρόσθεν μὲν γὰρ εἴπῃς ἢ ἀναιδευσάμενος πρὸ βασιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνος ὑποχείριον ποιήσειεν, ἢ ἄλλό τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ ἀπεργάσειεν, οὗτοι ἦσαν οἱ πιμπλάμενοι· νῦν δὲ καὶ ἰών τις, ὥσπερ Λεομίθρης, τὸν γυναῖκα καὶ καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς τῶν φίλων παῖδας ὁμήρους τῶνδε τῆς Αἰγυπτίας ἐγκαταλιπών, καὶ τις μείζους ὅρκους ὀμόσας, βασιλεῖ δόξῃ τι συμφορὰν ποιήσας, οὗτοί εἰσιν οἱ ταῖς μείζοσι τιμαῖς γεγεραμμένοι. ταῦτα οὖν ὁρῶντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες, ὅτι ὁ ἀσεβὴς καὶ ὁ ἄδικος τετιμήμενοι εἰσίν. οἱοῖοί τινες γὰρ αὖ οἱ περὶ τούτους ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ὅτι τὸ πολὺ γίγνονται.

ἡ νῦν ὁ αὖ τις, ὥσπερ Μιθραδάτης τὸν πατέρα Ἀριοβαρζάνην πρόδας, ὥσπερ Λεομ.

ὡς ὅτι τὸ πολύ

Quod pulcherrimum quidem ac maximum regnorum omnium Asiæ, Cyri fuerit regnum, ipsum de se testimoniū præbet. Terminos enim habuit ad orientem mare rubrū, ad septētriones pontum Euxinum, ad occidentem Cyprum & Ægyptum, ad meridiem Æthiopiam. Id autem imperium quū tanta esset magnitudine, [1] vna Cyri sententia gubernabatur: qui etiam ipse subditos suos æque ac filios & honorabat & colebat: & Cyrum subditi perinde quasi patrem venerabantur. Vbi autem Cyrus excessit è viuis, continuo ipsi filii inter se dissedere, cōtinuoque vrbes ac gentes defecere, sicque in deterius omnia versa sunt.

Quod autem vera à me narrantur, incipiam à rebus diuinis id docere. Noui enim & regem prius, & eos qui sub rege essent, etiam iis qui vltima scelera perpetrassent, siue iusiurandum iurati essent, inuiolatum præstare, siue dextras dedissent, constantissime [2] obseruare solitos. Quod si tales nō fuissent, & huiusmodi de se opinionem non præbuissent, ne vnus quidē credidisset eis: quēadmodum nunc nemo amplius credit, posteaquam cognita est eorum impietas: sic neque tunc illi credidissent duces militum qui vna cum Cyro ascenderant. At illi quum priori de iis opinioni credidissent, seipsos in manus eorum tradiderunt, & ad regē ducti obtruncati fuerunt. [3] Multi etiam eorū barbarorū qui vna militarant, alii alia decepti fide data, periere. Multo præterea etiam his in rebus hunc sunt deteriores. Antea enim siquis aut periculum subiisset pro rege, aut vrbem gentemve [4] in seruitutem redegisset, aut aliud quicquam præclarum aut vtile ei egisset, hi erant qui in honore habebantur: at nunc, etiam siquis, quemadmodum Leomithres, vxore ac liberis amicorumque filiis obsidibus apud Ægyptium relictis, maximumque iusiurandum transgressus, videatur aliquid emolumenti attulisse regi, hi sunt qui maximis præmiis honorātur. Hæc igitur videntes Asiatici omnes, ad impietatem & iniustitiā versi sunt. Quales enim fuerint præfecti, tales etiā qui sub ipsis sunt, vt plurimum euadūt.

1 *Vel*, Vno Cyri arbitrio gub. 2 Obseruare *quod polliciti essent* sol. 3 *Sequitur ex parte lectionem margini adscriptam. Altera sonat*, Multo etiam quam hi nunc sunt deteriores. 4 In potestatem *eius* redeg. *Vel*, *eius* imperio adiunxisset.

Hinc

Hinc igitur factum est vt omne fas magis contemnant quam antea. Iam vero circa pecunias hoc modo sunt iniquiores. non enim eos solum qui magnis se delictis fecerunt obnoxios, sed eos item qui nihil fecerunt iniuste, comprehensos cogunt nullo iure pecunias soluere. Quo fit vt nihilo illi minus qui videntur esse ditissimi, quam qui multa iniuste admiserunt, in metu sint: adeo vt neque [1] in manus hi ire velint potentiorum, neque audeant se adiungere exercitui regio. Igitur quicunq; bellum cum iis gerat, omnibus licet in regione ipsorum sine pugna versari vtcunq; velint, propter illorum tum impietatem erga deos, tum iniustitiam erga homines. Mentes igitur eorum ita sunt omnino nunc deteriores, quam antiquitus.

Quod autem nec corporum exercitationis curam gerunt, vt antea consuerant, nunc item hoc exponam. Lex enim erat apud eos neque spuere, neq; emungere: (est autem manifestum hæc eos lege sanxisse, nõ quia parcerent corporis humori, sed quod vellẽt per labores ac sudorẽ reddere corpora solidiora.) hoc vero tempore non spuere quidem neque emungi, adhuc perdurat, sed illud institutũ se laboribus exercendi [2] desiit. Quinetiam antea erat Persis lege cautum comedere semel, quò toto die vterentur & circa res gerẽdas & circa labores: hac vero tẽpestate semel cibum capere adhuc permanet, sed vesci incipientes ab eo tempore quo illi qui summo mane prandent, ad illorum vsque tempus comedere potareque pergunt qui lectum tardissime petunt. Erat præterea lege cautum apud eos ne [3] vrcei importarentur in sympos̃ia: quippe qui putabant, si non nimis potarent, minus corpora menteſque labefactari: hac vero tempestate vrceos non importari, adhuc permanet: ac tantum bibunt vt non importent, sed ipsi exportentur, quũ nequeant amplius [4] erecti egredi. Iam vero & ille mos patrius iis erat, vt, dum iter facerent, neque comederent, neque biberent, neque quicquam eorum quæ propter hæc necessaria sunt, palam facerent: nunc autem ab iis abstinere, adhuc perdurat, sed itinera faciunt adeo breuia vt minime sit mirandum quod à rebus necessariis abstineant.

ἀθεμιτότεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν ταύτῃ γεγόνασι. εἰς μὲν χρήματα, τῇδε ἀδικώτεροι· οὐ γὰρ μόνον οἷς πολλὰ ἡμαρτηκόσι, ἀλλὰ καὶ ὃς ἂν τὰς σφῶν ἀδικηκόσι συλλαμβάνοντες, ἀναγκάζουσι πρὸς σφῶν δίκαιον χρήματα ἀποτίνειν. ὥστε σφῶν ἧττον οἱ πολλὰ ἔχειν δοκιμάτες τῶν πολλὰ ἠδικηκότων φοβοῦνται· καὶ εἰς χεῖρας οὐδὲ οὗτοι ἐθέλουσι τοῖς κρείττοσιν ἰέναι, σφῶν γε ἀθεμίζεσθαι εἰς βασιλικὸν στρατιὰν θαρροῦσι. τοιγάρτοι, ὅστις αὖ πολεμῇ αὐτοῖς, πᾶσιν ἔξεστιν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἀναστρέφεσθαι ἄνευ μάχης ὅπως ἂν βούλωνται, ἀφ' ὧν ἐκεῖνοι μὲν θεοὺς ἀσέβειαν, οὗτοι δὲ ἀνθρώπους ἀδικίαν. οἵ μὲν δὴ γνῶμαι ταύτῃ τῷ πάντι χείρους νῦν ἢ τὸ παλαιόν, αὖτις.

Ὡς δὲ σφῶν τῶν σωμάτων ἐπιμέλονται ὥσπερ πρόσθεν, νῦν αὖ τοῦτο διηγήσομαι. νόμιμον γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς, μήτε πτύειν, μήτε ἀπομύττεσθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα, οὐ τοῦ σώματος ὑγροῦ φειδόμενοι, ἐνόμισαν, ἀλλὰ βουλόμενοι ἀφ' ὧν πόνων καὶ ἱδρῶτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι) νῦν δὲ ὁ μὲν μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι, ἔτι διαμένει, ὁ δὲ πονεῖν οὐδαμοῦ ἐπιτηδεύεται. καὶ μὲν πρόσθεν μὲν παρ' αὐτοῖς μονοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ χρῶντο καὶ ἐς ταῖς πρᾴξεις καὶ εἰς ὃ διαπονεῖσθαι· νῦν δὲ μὲν μονοσιτεῖν ἔτι διαμένει, ἐρχόμενοι δὲ τοῦ σίτου ἐπὶ δεῖπνα περὶ οἷς πρίαπτα ἐρίζοντες, μέχρι τούτου ἐσθίοντες καὶ πίνοντες διάγουσιν ἕς τε περὶ ὀψιαίτατα κοιμώμενοι. ἐν δὲ αὐτοῖς νόμιμον μηδὲ παρὰ ποῖδας εἰσφέρεσθαι εἰς τὰ συμπόσια, δηλονότι νομίζοντες ὃ μὴ ἐπιτερπτόν ἐστιν ἧττον ἂν καὶ σώματα καὶ γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ ὃ μὲν μὴ εἰσφέρεσθαι, ἔτι αὖ διαμένει· τοσοῦτον δὲ πίνουσιν ὥστε αὐτὶ τοῦ εἰσφέρειν αὐτοῖς ἐκφέρεσθαι, ἐπεὶ καὶ μηκέτι δύνανται ὀρθοῦσθαι ὀξέως. ἀλλὰ μὲν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖς ἐπιχώριον, ὃ μεταξὺ πορευομένους μήτε ἐσθίειν, μήτε πίνειν, μήτε τῶν ἀφ' ταῦτα ἀναγκαίων μηδὲν ποιοῦντας φανερὸς εἶναι· νῦν δ' αὖ ὃ μὲν πάντων ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας οὕτω βραχείας ποιοῦνται ὡς μηδ' αὖ ἓν θαυμάσαι ὃ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.

[1] *Vel*, in potestatem venire. [2] Nusquam in vsu est. [3] *Vel*, amphoræ. *quia vrcei vasa sunt aquaria potius quam vinaria.* [4] Erecto corpore. *vel*, recto corpore.

Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι γε θήρας ἕνεκα τοσαύτας ἐζήτουν ὥστε ἀρκεῖν αὐτοῖς τε καὶ ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας· ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἥττους τοῦ οἴνου ἐγένοντο, οὐκέτι ὁμοίως οὔτε αὐτοὶ ἐζήεσαν, οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐζήτουν ὅτι τὰς θήρας· ἀλλὰ καὶ οἱ πίνες φιλοπονοι ἡμέμενοι καὶ σὺν τοῖς περὶ αὐτοὺς ἱππεῦσιν ἅμα θηρῶεν, φιλονικοῦντες αὐτοῖς ἡδέως ἦσαν, καὶ ὡς βελτίονας αὐτῶν ἐμίσουν. ἀλλά τοι καὶ περὶ παιδείας ὃ μὲν παιδεύεσθαι ὅτι τὰ δίκαια, ἔτι ἀμαυρεῖ· ὃ μέντοι τὰ ἱππικὰ μαθεῖν καὶ μελετᾶν, ἀπέσβηκε, ἀφ' ὅ μὴ ἴσασιν ὅπου αἱ ἀποφαινόμενοι δίδοκιμοῖεν. τοῦ τῷ

Καὶ ὅπου γε οἱ παῖδες ἀκούοντες ἐκεῖ πρόσθεν τὰς δίκας δικαίως δικάζουσας, ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτο πάντα πάσιν δῆλα ἐγένετο. σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας ὁπότεροι αἱ πλείω δίδοιεν. ἀλλὰ καὶ τῶν φονικῶν ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρόσθεν μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῷντο, τῶν δὲ βλαβερῶν ἀπέχοιντο· νῦν δ' ἔοικασι ταῦτα διδασκομένοις, ὅπως ὅτι πλεῖστα κακὰ ποιῶσιν. οὐδαμοῦ γοῦν πλείους ἢ ἐκεῖ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσιν, οὔτε ἀφαφθείσιν ὑπὸ φαρμάκων. τοῦ πλείω διδόντων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ θρυπτικώτεροι πολὺ νῦν ἢ ἐπὶ Κύρου εἰσί. τότε μὲν γὰρ ἔτι τῆς ἐκ Περσῶν παιδείας καὶ ἐγκρατείας ἐχρῶντο, τῇ δὲ Μήδων στολῇ καὶ ἁβρότητι· νῦν δὲ τὴν μὲν ἐκ Περσῶν καρτερείαν πάντες ὁρῶσιν ἀποβεννυμένην, τὴν δὲ τῶν Μήδων μαλακίαν ἀφανίζοντας. σαφηνίσαι δὲ βούλομαι καὶ τὴν θρύψιν αὐτῶν. ἐκείνοις γὰρ πρῶτον μὲν τὰς δύνας οὐ μόνον ἀρκεῖ μαλακῶς ὑποστρώννυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν κλινῶν τοὺς πόδας ἐπὶ ταπήτων πιέσασιν, ὅπως μὴ αἰσθάνηται ὁ δαπεδον, ἀλλ' ὑποείκωσιν αἱ πάπιδες. ἢ μὴ ἐκπαίσιν τοὺς ἐν. τοῦ δαπίδων τοῦ δαπίδες.

ἢ μὲν τὰ σιτία ὅπως τε πέπτεται, ὅσά τε πρόσθεν ὤρνυε, οὐδὲν αὐτῶν ἀφήρηται, ἀλλά τε ἀεὶ καινὰ ὑπομηχανῶνται. ἢ ὄψα γε ὡσαύτως· ἢ γὰρ καινοποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. ἀλλὰ μὴν ἢ γε τῶν χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν ἢ σῶμα ἢ πόδας ἀρκεῖ αὐτοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ ἢ περὶ ἄκρας τὰς χεῖρας χειρίδας δασείας ἢ δακτυλήθρας ἔχουσιν. ἐν γε μὴν τῷ θέρει οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς οὐθ' αἱ τῶν δένδρων οὔθ' αἱ τῶν πύργων σκιαί, ἀλλ' ἐν ταύταις ἑτέρας σκιὰς αἱ ἄνθρωποι μηχανῶνται αὐτοῖς παρασῶσι. ἢ σκιάσας

Quin & ad venationem quoque totics antea exibant vt pro exercitatione venationes satis essent & ipsis & equis: at vbi Artaxerxes rex, & qui ei erãt familiares, redditi sunt [1] vino inferiores, non amplius eodem modo neque ipsi egrediebantur, neque alios educebant ad venationes: quin potius siqui laboris studiosi atque industrii vna cum suis equitibus venarentur, aperte iis inuidebant, & vt seipsis meliores oderant. Præterea puerorum institutio [2] pro foribus adhuc perdurat: sed disciplina & exercitatio eorum quæ ad artem equestrem pertinent, extincta est, quoniam eo non eunt vbi specimen edendo gloriam consequantur.

Et ꝙ pueri quum illic antea lites audirent secundũ ius & æquũ diiudicari, videbantur discere iustitiam, & hoc omnino in contrariũ versum est: quoniã certo vidẽt eos vincere *causſam* vtri plus dederint. Præterea eorũ vim quæ è terra oriuntur, pueri antea discebant, quo vtilibus vterentur, & à perniciosis abstinerent: nunc vero videntur hæc discere quo mala quamplurima perpetrent. Nusquam igitur plures quam illic, neq; moriuntur, neq; interficiũtur venenis.

Quinetiam multo magis indulgent mollibus & delicatis voluptatibus quã Cyri temporibus. Tum enim adhuc disciplina Persica & continentia vtebantur, Medorum vero stola atq; mollitie: sed hoc tempore Persicam constantiam æquo animo vident extingui, at Medorum mollitiem diligenter seruant. Declarare autem volo eorum quoque mollem & delicatam vitam. Illis enim primum nõ satis est si lecti strata mollia habeant, verumetiam lectorum pedes tapetibus superponunt, ne pauimentum renitatur, sed vt tapetes cedãt. Insuper opere pistorio quç conficiebantur ad mensam, & quæcunque reperta sunt antea, eorum nihil ablatum est, sed & noua semper excogitant, & obsonia identidem: etenim sibi compararunt homines qui noua vtriusque harum rerum artificia inueniant. Insuper hyeme non satis est illis caput & corpus atque pedes tegere, sed in extremis manibus chirothecas villosas habent, & digitalia. At vero æstate contenti non sunt neque arborum neque rupium vmbris, sed illis præsto sunt homines qui in his vmbris alias moliantur.

1 *Sonant Gr. verba*, Ita vino dediti vt ei succumberent. 2 In aula adh. perd. *Vel*, in regia.

Iam

Iam vero & pocula si quãplurima habeant, hoc ornamento gloriantur: verum si iniustis artibus cõparata esse constet, id nulli sibi dedecori ducunt. Apud illos enim iniustitia lucrique turpis cupiditas valde est aucta. Atque antea patrius eis mos erat [1] ne conspicerentur proficisci pedites, non alius cuiusquam rei gratia, quam vt equites optimi fierent: nunc autem plura super equis strata habent quam super cubilibus. Non enim ita equũ tandi curam habent vt molliter sedendi.

In iis vero quæ ad bellum pertinent, annon merito nũc [2] sunt omnino deteriores quam antea? Quibus superiore tempore patrium erat, tum eos qui tertam possiderent, ab hac ipsa equites suppeditare, qui etiam in expeditionem ibant: tum præsidiarios, si militandum esset, pro regione, stipendiarios esse: nunc vero qui ostiarii sunt, & pistores obsoniorumq; artifices, & pincernæ, & balneatores, & qui ad mensã apponũt, & qui è mensa tollunt, & qui dormitum agunt, & qui à somno excitant, & ornatores qui coloribus eos liniũt infricantque, aliaque decenter componunt: hosce omnes ii qui proceres sunt, equites faciunt, quo sub se stipendium mereant. Multitudo igitur ex his quoque apparet, at nulla eorum ad bellum vtilitas. Hoc etiam patet ex iis quæ vsuueniunt. nam in eorum regione hostes facilius commorantur quam amici. Cyrus enim quum ferentarios amouisset, thoracibus autem & eos & equos armasset, & pilum vnum cuiq; dedisset in manum, cominus pugnam gerebat: sed hoc tempore neque iactu vtuntur amplius, neque congredientes cominus prœliantur. Atque pedites habent quidem ipsi crates & copides & secures (quemadmodum Cyri temporibus) quum sunt pugnaturi, sed cominus congredi ne hi quidem volunt. Nec item falcatis curribus ad id vtũtur amplius ad quod eos Cyrus est fabricatus. Cyrus enim quum aurigas amplificasset honoribus strenuosque reddidisset, habebat qui in armatos impetum facerent. Persæ autem huius temporis quum ne norint quidem eos qui præsunt curribus, censent fore vt inexercitatos similes exercitatis habeant. Et hi prosiliunt quidem, sed priusquam fuerint inter hostes, alii è curribus vltro excidunt, alii exiliunt: quo fit vt

καὶ μὲν ἐκπώματα ἐν μὲν ὡς πλεῖστα ἔχουσι, τούτῳ καλλωπίζονται· ἐὰν δ' ἐξ ἀδίκου φανερῶς ἡ μεμηχανημένα, οὐδὲν τοῦτο αἰσχύνονται. πολὺ γὰρ νῦν ἐν αὐτοῖς ἡ ἀδικία τε καὶ αἰσχροκέρδεια. ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐλαύνειν μὲν ἐν ὑπάρχειον αὐτοῖς μὴ ὀκνεῖσθαι πεζῇ πορεύεσθαι, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἢ τοῦ ὡς ἱππικώτατοι γίγνεσθαι· νῦν δ' στρώματα πλείω ἔχουσιν ὑπὸ τοῖς ἵπποις ἢ ὑπὸ τοῖς δυνῶσι. οὐ γὰρ δ' ἱππείας ἕξεως ὥσπερ τοῦ μαλακῶς καθῆσθαι ἐπιμέλονται.

Τὰ δὲ μὲν πολεμικὰ πῶς οὐκ εἰκότως νῦν τῶν πάντων χείρους ἢ τοῦ πάλαι εἰσίν; οἷς οὐ μὲν τῶν παρελθόντων χρόνων ὑπάρχειον, οἶμαι, ἦν τοῖς μὲν τὴν γῆν ἔχουσι, ἀπὸ ταύτης ἱππάδας παρέχεσθαι, εἰ δὴ καὶ ἐς ἐκστρατείαν· τοὺς δὲ φερεσπόνδους, εἰ δέοι στρατεύεσθαι, περὶ τῆς χώρας μισθοφόρους εἶ)· νῦν δὲ τοὺς τε θυρωροὺς καὶ τοὺς σιτοποιοὺς, καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς, καὶ οἰνοχόους, καὶ λουτροχόους, καὶ τραπεζοῦντας καὶ ἀναπαύοντας, καὶ καταχριμένους καὶ ἀνιστῶντας, καὶ τοὺς κοσμοῦντας οἱ ἱππαγωγοί τε καὶ ἐπιτείνουσιν αὐτοὺς, καὶ τἄλλα ῥυθμίζουσι· τούτους πάντας ἱππέας οἱ δυνάσται πεποιήκασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν αὐτοῖς. πλῆθος μὲν οὖν καὶ ἐκ τούτων φαίνεται, οὐ μέντοι ὄφελός γε οὐδὲν αὐτῶν εἰς πόλεμον. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ γιγνόμενα· ἐν τῇ χώρᾳ γὰρ αὐτῶν φασὶν οἱ πολέμιοι ἢ οἱ φίλοι διατρέφονται. καὶ γὰρ δὴ ὁ Κῦρος τὸ μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀπαυσας, θωρακίσας δὲ καὶ αὐτὸς καὶ ἵππους, καὶ ἓν παλτὸν ἑκάστῳ δοὺς εἰς χεῖρα, ὁμόσε τοῖς μάχῃ ἐποιεῖτο· νῦν δ' οὔτε ἀκροβολίζονται ἔτι, οὔτ' εἰς χεῖρας συνιόντες μάχονται. καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις, ὥσπερ ἐπὶ Κύρου, τὸ μάχῃ ποιησόμενοι· εἰς χεῖρας δ' ἰέναι οὐδ' οὗτοι ἐθέλουσιν. οὐδὲ γε τοῖς ἁρπεδονοφόροις ἅρμασιν ἐπιχωροῦσιν ἐφ' οἷς Κῦρος αὐτὰ ἐποιήσατο. ὁ μὲν γὰρ, ἅμιλλας αὐξήσας τοῖς ἡνιόχοις, καὶ ἀγαθοὺς ποιήσας, εἶτα τοὺς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλὼν ἵππους· οἱ δὲ νῦν, οὐδὲ γιγνώσκοντες τοὺς ἐπὶ τοῖς ἅρμασιν, οἴονται σοφίσιν ὁμοίους τοὺς διδασκάλους τοῖς ἠσκηκόσιν ἔσεσθαι. οἱ δ' ὁρμῶσι μὲν, πρὶν δὲ τοῖς πολεμίοις ἐλ), οἱ μὲν, ἐκόντες ἐκπίπτουσιν, οἱ δ' ἄκοντες· ὥστε

1 Non conspici pedibus iter facientes; non al. 2 *Insert.* dicendi sunt. *vel*, dici possunt.

αὖθ' ἱππάρχων γιγνόμενα τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω κακὰ τοὺς φίλους ἢ τοὺς πολεμίους ποιεῖ. ἐπεὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ γιγνώσκουσιν οἷα σοφίσματα πολεμικὰ ἔνεστι, ὑφίενται, καὶ οὐδεὶς ἔτι αὖθ' Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσταται, ὅτε ὅτου ἀλλήλοις πολεμοῦσιν, ὅτε ὅταν οἱ Ἕλληνες αὐτοῖς αὐτῶν ἐφιῶνται· ἀλλὰ καὶ τοῖς τότε ἐγνώκασι μετ' Ἑλλήνων τοὺς πολέμους ποιεῖσθαι.

ἔτι αὖ ποτε

ἐπιπράσκειν φημὶ

Ἐγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἄν σοι ἱκανῶς ἀπειρηκέναι μοι. φημὶ γὰρ Πέρσας καὶ τοὺς σοὶ αὐτοῖς καὶ ἀσεβεστέρους εἶναι περὶ θεούς, καὶ ἀνοσιωτέρους περὶ συγγενεῖς, καὶ ἀδικωτέρους περὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ἀναισθητοτέρους τὰ εἰς τὸν πόλεμον νῦν ἢ τοτὲ πάλαι ἀποδεδεῖχθαι. εἰ δέ τις ταῦτα ἐμοὶ γιγνώσκει, τὰ ἔργα αὐτῶν θεασάμενος, ῥήσει αὐτὰ μαρτυροῦντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

αἰσχρὰ

iugales aurigis carentes, pluribus sæpe malis amicos quam hostes afficiant. Quoniam verò ipsi quoque cognoscũt qualiã ad bellum adminicula habeant, animo ad id remisso sunt: nemoq; amplius sine Græcis ad bellum se accingit, neque quum inuicem belligerant, neq; quum Græci agunt contra eos exercitum, sed etiam aduersus hosce statuerunt cum Græcis bellum gerere.

Et ego quidem quæ pollicitus sum, ea me præstitisse arbitror. Dico enim, Persas atque Persarum socios, & magis impios aduersus deos, & magis nefarios erga necessarios, & iniustiores erga alios, & ignauiores ad bellum, hoc tempore quam antea redditos fuisse. Quod si quis secus atque ego sentiat, is eorum opera considerãs, ea testimonio suo verba mea comprobare comperiet.

Apud eundem Xenophontem, in eiusdem Pædiæ libro V.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ τῆς αὐτῆς παιδείας ε'.

Pag. 72, mea edit.

Ἐπ' οὐδενὶ γὰρ βρώματι οὐδὲ πόματι Πέρσης ἀνὴρ τῶν πεπαιδευμένων οὔτε ὄμμασιν ἀσχημονῶν καταφανὴς γένοιτο, οὔτε ἁρπαγῇ, οὔτε νόσῳ, μὴ οὐχὶ παρεῖναι ἂν καὶ μὴ ἐν σίτῳ ὄν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἱππικοί, ἅμα τὸ μὴ παρέσεσθαι ὑπὸ τῶν ἵππων, δύνανται ἅμα ἱππεύοντες καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν ὃ δέον, οὕτω καὶ ἐκφανοῖ ἐν τῷ σίτῳ οἴονται δεῖν φέρεσθαι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι. ὃ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πολὺ ἀσθενὲς καὶ θηριῶδες δοκεῖ εἶ).

ἀσθενὲς καὶ θηριῶδες

IN nullo enim neq; esculento neque potulento vir Perses, ex iis qui bene instituti sunt, neque oculis commotus appareat, [1] neq; rapina, neq; mente, quo minus eadem prospiciat quæ si in cibo non esset: sed quemadmodum equestres, quoniam in equis non turbantur, possint simul dum equitant & videre & audire & dicere quod sit opus: sic item illi inter epulas existimant oportere & prudentes apparere & moderatos. At moueri esculentis & potulentis, videtur iis esse [2] porcinum admodum & immane.

Vide & quæ hunc locum proxime sequuntur, nec non quæ præcedunt. Sed cum iis quæ hoc loco dicuntur, conferenda sunt quæ septa pag. videlicet 577, legisti de pueris domo afferentibus in cibum quidem, panem, in obsonium vero, nasturtium: ad potum autem, siquis eorum sitiret, vas fictile quod cothona vocabant, vt in id è flumine posset haurire. *Atque his addenda sunt & quæ de puberibus, siue adolescentibus (Græce ephebis) paulo post dicuntur*, quidquid venando ceperint, id eorum obsonium esse: sin nihil ceperint, non aliud obsonium habere quam nasturtium. *Ideo autem conferendi sunt hi loci cum illo libri V, vt consideremus quantum prosit à teneris assuescere. Nam temperanter in ipsa etiam senectute viuere, in eodem illo tradit loco, quum & de pueris exemplum temperantiæ ab eis sumentibus scribat. Tenuis autem victus vestitusque vilis Persarum mentionem facit Xenophon non in iis solum quæ ex eo allata iam fuerunt, sed in hoc etiam libri primi eiusdem operis loco, non procul ab iis quæ deprompta inde habuisti in præcedentibus, per quandam cum molli Medorum vestitu antithesin*, Apud Persas autem qui in patria manent, hoc etiam sæculo & vestimenta sunt viliora, & victus magis est tenuis. *Necnon aliquanto post Cyrus auo suo Astyagi dicit*, Sed longe simplicior apud nos ac rectior est ad se explendum via. Nos enim panis & carnes ad hoc deducunt: vos autem, quum eodem studeatis peruenire quo nos, per multos circuitus ac ambages sursum deorsum errantes, vix tandem eo peruenitis quo nos iamdudum veneramus. *Sed hanc Persarum laudem multum minuit iste libri septimi eiusdem operis locus, vbi de Cyro dicitur*, Quum igitur sciret, Persas, qui domi manerent, vitam agere durissimam propter inopiam, & laboriosissimam, tum propter regionis suæ asperitatem, tum quod opus faciendo victum sibi quærunt: hos potissimum existimauit libenter apud se victuros. *Minuit (inquam) hic locus laudem illam, quod regionis*

1 *Id est*, Neque oculis, neque rapacitate, neque mente vllam commotionem præ se ferat, quominus eadem prosp. 2 *Legit* σύνηθ' (*vt habes in marg.*) *quod & fuillum reddi potest: at* κυνικὸν *est* caninum. *Vox autem* θηριώδης *quam vertit* immane, *sonat potius hic* ferinum, *vel*, belluinum.

natura

natura ad tenuem illum victum eos adigere dici posit. Sed ex iis quæ alibi scribuntur, conijcere est, institutionem bonam non solum hoc addidisse vt boni consulerent hanc victus tenuitatem, aut saltem hunc moderatum victum (nam & μετρίαν διαιταν dicit) sed etiam effecisse vt vellent & spuendi & mungendi necessitatem à se per labores abigere. Atque hoc apud illos etiam qui sua ætate essent Persas mansisse, in eo illo primi libri loco testatur. Videndum tamen quomodo cum hoc conuenire loco possit ille libri octaui, vbi scribit, (hoc quoque exemplo ostendens quantum Persæ à suis maioribus degenerassent) Nam quum antea sancitum esset, *(vel* lege cautum, *nisi &* more receptum *reddi potest)* vt neque spuerent, neque emungerent. (manifestum est autem ipsos non ideo sanxisse vt humori corporis parcerent, sed quod vellent laboribus & sudoribus corpora robusta & velut solida effici) nunc quidem adhuc manet, vt non spuant, nec sese emungant, at se laboribus exercere, nusquam in vsu est. *Quomodo enim Xenophontis etiam sæculo permanebant hæc duo,* non spuere, neque se emungere, *id vero per quod hæc vitabant (quæ aliquoqui vix posse viuere videntur) vt ipse in illo altero loco scribit, iam abolueratur?*

Sed, hanc quæstionem aliis soluendam relinquens, ad eos transeo locos qui contra Persicum luxum, & quidem in regibus nominatim, describunt. Meminisse autem hic oportet horum circa finem libri VIII *verborum,* ὁπόσοι γὰρ ἂν οἱ πρῶτοι ὦσι τοιοῦτοι καὶ αὐτοὶ ὡς ὅτι τὸ πολὺ γίγνονται. *id est,* QVALES enim fuerint qui *aliis* præsunt, tales sunt plerunq; & illi qui eorum subiecti sunt imperio. *Idem vero & ante Xenophontem dictum fuerat, & post Xenophontem etiam dictum fuit: & quidem a nonnullis etiam qui vocem illam* plerunque *non addiderunt. Magna est autem conuenientia inter illum locum, & istum qui eodem in libro legitur, pagina a principio tertia,* QVVM enim vident homines, eum cui maxime licet insolenter agere, modeste se gerere, tanto magis ii qui sunt inferiores vllam suam insolentiam minime exstare volunt. *Adiungendum etiam quod aliquanto post sequitur, de ipso Cyro;*

Et se quidem in tale exemplum proponebat. *Necnon adiiciendus erit hic qui primam eiusdem libri paginam claudit, in mea editione,* ὅταν μὲν ὁ διδάσκαλος βουλ. *&c.*

Ex oratione de Agesilao.

Ἐκ τῆς εἰς Ἀγησίλαον λόγου.

HABET enim rex Persarum qui totum orbem circumeant, quæritantes potum qui suauis illi sit futurus: & innumeri excogitant cibos quibus suauiter vescatur: at vero Agesilaus, quod labori deditus esset, quidquid aderat iucunde bibebat, & quidquid nactus erat, iucunde edebat. ad somnum autem suauiter capiendum quiuis locus idoneus illi erat. Ac non solum dum hæc faceret lætabatur, sed etiam exultabat quoties consideraret se quidem mediis in voluptatibus versari: at barbarum illum *regem* videret, si quidem absque dolore vellet viuere, oportere ab extremis terræ finibus ea secum trahere quæ delectationem sint allatura.

Τῷ μὲν γὰρ Πέρσῃ πᾶσαι χῶραι ἐπέρχονται, μαστεύοντες πῶμα αὐτῷ ἡδέως πίοι, μυελοὺς δὲ τεχνῶνται πῶς αὐτῷ ἡδέως φάγοι. ὅπως γε μὴν καταδαρθοι, οὐδ' αὐ εἴποι τις ὅσα μηχανῶνται. Ἀγησίλαος δὲ, ἅτε ὢν φιλόπονος ἤδη, πρῶτον μὲν ὃ παρὸν ἡδέως ἔπινε, πρῶτον δ' ὃ συντυχὸν ἡδέως ἔφαγεν· εἰς δὲ τὸ καθεύδειν ἡδέως ποῖος τόπος ἱκανὸς ἦν αὐτῷ; οὐ ταῦτα δὲ μόνον πρὸς ἡδονὴν εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ἐθυμοῦτο μάλιστα ἐπιγελῶν ὅτι αὐτὸς μὲν ἐν μέσαις ταῖς ἡδοναῖς ἀπαρέσκοιτο· ὁρῶν δὲ βάρβαρον ἐώμενον, εἰ μέλλοι ἀλύπως βιώσεσθαι, σωρεύειν αὐτῷ ἀπὸ περάτων τῆς γῆς τὰ τέρψοντα. *Pag. 390. mea edit.*

In eadem oratione proponuntur & aliæ, in quibus Agesilaus & rex Persarum inter se comparantur: atque hoc inter cetera, quod ille quidquid inter homines auri, quidquid argenti erat, & quæcunque erant pretiosissima, apud se congesta habere niteretur: existimans, si maximam vim pecuniarum haberet, fore vt omnia in potestatem suam redigeret: at vero Agesilaus domum suam contra instituerat, ita vt nullo horum indigeret. *Animaduertendum autem, ad hanc auri argentique coacernationem quod attinet, esse & hoc verisimile ad sonendum etiam suum luxum illum congerere conatum esse: quamuis aliam causam afferat. Cæterum cum illis verbis,* μυελοὺς δὲ τεχνῶνται πῶς αὐτῷ ἡδέως φάγοι, *conferenda hæc quæ habuisti pag. 584, ex alio loco* Φιλῶ τὰ πεπτώματα ὅτι τεράπζαι, ὅσα τε περίδειπνα εὕρητοι οὐδὲν αὐτῷ ἀφῆρηται, ἀλλά τε αἰεὶ καινὰ ὑπομηχανῶνται. Ὁ δὲ καρποπωλικὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηται. *Verum hoc in loco (qui non procul abest à fine libri octaui & vltimi Paed.) non tantum de Persarum regibus, sed de vniuersa Persarum gente agitur.*

Hinc ad illum digredior locum vbi contrà studiũ rerum bellicarum, necnon agriculturæ, (& quidẽ hanc præponens) in Persarum rege cõmendat: quum alibi rei militaris studiũ in certo quopiã rege, videlicet Cyro, cõmendasset: & quidẽ venationis exercitio ad res bellicas, & maxime ad artẽ equestrẽ, eos præparari dixisset, vt videre est inter illa quæ è lib. Paed. 8. deprompta dedi, p. 580. Verum ibi postquã hæc & alia quædã

eodem pertinentia ſcripſit, & tandem locum illum his verbis clauſit, καὶ τὼ ἐγκράτειαν ἢ, καὶ πόνους & ψύχη καὶ θάλπη & λιμοὺ & δίψος δυνάσθαι φέρειν, οὕτω δὴ μάλιστα προσήκειν τὰς κοινωνίας. *id eſt,* Atque hîc maxime aſſuefaciebat ſodalitia ad continentiam, & ad hoc vt labores necnon frigora & æſtus, quinetiam famem & ſitim tolerare poſſent. *Vbi (inquam) ita locum illum clauſit, adiicit,* & νυῶ δ' ἔτι βασιλεὺς & οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταῦτα ποιοῦντες διάγουσιν. *id eſt,* Atque hoc etiam ſæculo tum rex, tum qui circa regem ſunt, hęc aſſidue faciunt. *Hæc porro, οἱ περὶ βασιλέα, Philelphus vertit* regis familiares. *Quam etiam interpretationem admittere videntur illa verba: at κοινῶνον appellatio eam minime admittit: quamuis huic quoque eam tribuat. vertit enim,* Et hic etiam maxime familiares aſſuefaciebat ad continentiam. *Exiſtimo autem reddi debere hic ſicut & alibi,* ſodalitia, *vel,* eos qui è ſodalitiis erant. *De hoc quoque obiter moneo, quod ad locum illum attinet,* & ἢ ἐγκράτειαν ἢ, *&c. afferrs & hanc lectionem,* & περὶς ἐγκράτειαν δέ. *Inuenitur autem & hæc,* & ἢ ἐγκράτειαν ἢ, & περὶς πόνους, & ψύχη & θάλπη, & περὶ τὸ λιμοὺ & δίψος δυνάσθαι φέρειν. *Verum ex duabus vnam faciens, lubenter ita ſcriberem,* & περὶς ἐγκράτειαν ἢ, & πόνους, & ψύχη & θάλπη, & περὶς τὸ λιμοὺ & δ. *Alioqui, noſtram retinendo ſcripturam, ſaltem ſcribendum eſſet,* & τὸ ψύχη & θάλπη & λ. & δ. δυνάσθαι φέρειν. *Ad illum (inquam) locum tranſeo vbi ſtudium rerum bellicarum & agriculturæ (& quidem huius mentionem prius faciens) commendat. Is autem extat in Œconomico, pag. 482. meæ editionis, vbi Socrates & Critobulus inter ſe colloquuntur:*

Ἡμῖν δὲ δὴ ποίαις * τέχναις] συμβουλεύεις ὦ Σώκρατες χρῆσθαι; Ἆρα (ἔφη ὁ Σωκράτης) μὴ αἰσχυνθῶμεν τὸν Περσῶν βασιλέα μιμήσασθαι; ἐκεῖνον γάρ φασιν, ὃ τοῖς καλλίστοις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις ἡγούμενον εἶναι θ' τιμᾶσθαι, χωρίου τε καὶ τῶν πολεμικῶν τέχνην, πάντων ἀμφοτέρων ἰσχυρῶς θ' τιμᾶσθαι. καὶ ὁ Κριτόβουλος ἀκούσας ταῦτα εἶπε, Καὶ τοῦτο, ἔφη, τοῖς δοκεῖς ὦ Σώκρατες, βασιλέα τῶν Περσῶν γεωργίας τὶ σπουδὴ ἐπιμελεῖσθαι; Ὧδ' αὖ (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἐπισκοποῦντες, ὦ Κριτόβουλε, ἴσως ἂν καταμάθοιμεν εἴ τι σπουδὴ ἐπιμελεῖται. τῶν μὲν γὰρ πολεμικῶν ἔργων ὁμολογοῦμεν αὐτὸν ἰσχυρῶς θ' τιμᾶσθαι, ὅτι δὲ ὁπόσων περ ἐθνῶν δασμοὺς λαμβάνει, τούτοις ἔχειν τῶν ἀρχόντων ἑκάστῳ εἰς ὁπόσους δεῖ διδόναι τροφὴν ἱππέας καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ γεροφόρους, οἵπερ τῶν τε ἐπ' αὐτὸν ἐρχομένων ἱκανοὶ ἔσονται κρατεῖν, καὶ ὑπὲρ τῶν πολεμίων θ' τιμῶσιν, ἀρήξουσι τῇ χώρᾳ. χωρὶς δὲ τούτων, φύλακας ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι τρέφει· καὶ τούτοις μὲν τροφὴν τοῖς φρουροῖς δίδωσιν ὁ ἄρχων ᾧ τοῦτο προστέτακται· βασιλεὺς δὲ κατ' ἐνιαυτὸν ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἄλλων οἷς ὡπλίσθαι προστέτακται, καὶ πόλεις ἅμα συνάγων, πλὴν τοὺς ἐν ταῖς ἀκροπόλεσιν, ἵνα δὴ ὁ σύλλογος καλεῖται. καὶ τοὺς μὲν ἀμφὶ τὸν αὐτὸν οἰκοῦντας αὐτὸς ἐφορᾷ, τοὺς δ' ὅσον ἀποικοῦντας, τοῖς οἷς πέμπει θ' τισκοπεῖν· καὶ εἰ μὲν αὖ φαίνονται τῶν φρουραρχῶν καὶ τῶν χιλιάρχων καὶ τῶν σατραπῶν

Quibus igitur *artibus* nobis, Socrates, vtendum cenſes? Num (inquit Socrates) regem Perſarum imitari verebimur? Illum quidē ferunt inter pulcherrima maximeq; neceſſaria ſtudia agriculturam artemque bellicam ducere, & vtranque diligenter atque ſtudioſe [1] curare. Hæc vt audiit Critobulus, Credis, inquit, regi Perſarum agriculturam eſſe curæ? Cui Socrates, [2] Si videamus quid agat, hoc modo fortaſſe diſcemus ſiquid ſit ei curæ. Nam conuenit inter nos eum res bellicas ſtrenue curare, & diligenter adminiſtrare: quod ex quotquot nationibus tributa accipit, vnicuique præfecto definierit in quot equites, ſagittarios, funditores, gerrhophoros, (*id eſt, ſcuta & eiuſmodi tegumenta ferentes*) alimentum partiri debeat: qui & [3] regere poſſint quibus præſunt, quique ſi hoſtes irrumpant, fines tueantur. Præter hos & [4] cuſtodes in arcibus alere conſueuit: & cuſtodibus quidem alimentum ſuggerit huic ab eo muneri præfectus. rex autem per ſingulos annos omnes præter eos qui cuſtodiunt arces, eo cogens quo vocatur conciliū, recenſet qui ſtipendia merent, atque alios quos in armis eſſe iuſſit. [5] Qui non ita procul à regia diſtant, ad eos ipſe inſpectionis cauſſa proficiſcitur: qui longius incolunt, ad eos mittit haud dubiæ fidei viros, qui res ſociorum inſpiciant. Cuſtodum præfectos, & chiliarchos, (*id eſt, qui mille viros ducunt,*) & ſatrapas, ſi

1 Gr. *συνεμμελῶς. id eſt,* Vna *vel* ſimul curare. *q. d. Vna cum rei militaris ſtudio agriculturæ quoque ſtudioſum eſſe.* 2 Hunc in modū diſpicientes, ô Cr. fort. animaduertere poſſimus an aliquam eius quoque curam gerat. 3 *Verbum* κρατεῖν *cum genitiuo ſign.* vincere. *At videtur hoc velle,* Qui ſuperiores ſubditis eſſe poſſint, ſi forte eos rebellare contingat. *Alioqui ſi huius cum genit. conſtructionis habenda non eſſet ratio,* κρατεῖν *verterem* In officio continere, *vt iam olim admonui.* 4 *vel,* præſidiarios. 5 Et eos quidem qui ſunt circa ea loca in quibus habitat, ipſemet inſpiciat: at procul diſſitos fidis hominibus inſpiciendos mandat.

imperatum

imperatum sibi militum numerum expleant, atque lectos egregioſque viros equis & armis pulcre instructos exhibeant, & honoribus auget, & donis ingentibus ditat:[1] quos autem magistratus duceſque reperit aut segnes aut auaros, & quæstus auidos, acerbe castigat, & abire magistratu iubet: alios qui res gerant, constituens. Hæc quum faciat, illum sine vlla dubitatione rerum bellicarũ studioſum esse arbitramur. Præterea quantam potest regni sui partem percurrens inspicit ipse, ac veluti censor in iudicium morum vocat: quod reliquum est, inspiciunt viri fideles ab eo missi. Porro quos præsides regionem populo frequentem, terram excultam, & arboribus quas vnaquæque fert & fructibus plenam præstare cognoscit, his aliam regionem addit, donis ornat, sedibus honorificis præmii causſa donat: quibus autem videt ociosam incultamq; terram, & hominibus infrequentem, siue istud[2] crudelitate, siue insolentia, siue negligentia factũ sit, illos castigat, imperio priuat, & aliis magistratibus constitutis abiicit. Hæc quũ gerit, censen' curare eum minus quî terra à cultoribus exercebitur, quam quî tuto à præsidiis custodietur?

Ὃν ἀριθμὸν ὃν τεταγμένον ἐκπλεῶν ἔχοντες, καὶ τούτους δοκίμους ἵπποις τε καὶ ὅπλοις κατεσκευασμένους παρέχωσι, τούτοις μὲν ἀεὶ ἀρχοντας καὶ ταξιάρχους αὔξει, καὶ δωρεαῖς μεγάλοις καταπλουτίζει· οὓς δ' ἂν ἴδῃ τῶν ἀρχόντων ἢ καταμελοῦντας τῶν φρουραρχῶν, ἢ κατακερδαίνοντας, τούτους μὲν λέπτως κολάζει, καὶ τοῦ τῆς ἀρχῆς, ἄλλους ὀπτίμους καθίστησι. τῶν μὲν δὴ πολεμικῶν ἔργων ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἡμῖν ἀναμφιλόγως ὀπτίμελεῖσθαι. ἐπὶ ὅσον δὲ μὴ τὴν χώρας διελαύνων αὐτὸς καὶ δοκιμάζει, ὁπόσων ἕκαστοι μὴ αὐτὸς ἐφορᾷ, πέμπων πιστοὺς ὀπτικοπείτας. καὶ οὓς μὲν ἂν αἰσθάνηται τῶν ἀρχόντων σμικρολογούμενόν γε τὴν χώραν παρεχομένους, καὶ ἐνεργὸν οὖσαν τὴν γῆν, καὶ πλήρη δένδρων τε ὧν ἑκάστη φέρει καὶ καρπῶν, τούτοις μὲν χώραν τὴν ἄλλων προστίθησι, καὶ δωρεαῖς κοσμεῖ, καὶ ἕδρας ἐντίμους χειρίζει· οἷς δ' ἂν ὁρᾷ ἀργὸν τε τὴν χώραν οὖσαν καὶ ὀλίγαν δένδρων, ἢ ἀφ' ἁλεπότητα, ἢ δι' ὕβριν, ἢ δι' ἀμέλειαν, τούτους ἐκ κολάζων καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἀρχοντας ἄλλους καθίστησι. ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἡμῖν ὀπτιμελῶς ὅπως ἡ γῆ ἐνεργὸς ἔσται ὑπὸ τῶν κατοικούντων, καὶ ὅπως ὑπὸ τῶν φρουρούντων φυλαχθήσεται;

[1] *Illam lect. sequitur quam ex aduerso notaui: at nostram sequendo, ita hunc locum reddo.* At quos præfectos vel negligere eos qui custodibus [*vel* præsidiariis] præsunt, vel quæstum suum facere compererit, de iis graues pœnas sumit, & illis magistratu submotis, alios curatores substituit. [2] Asperitate. *vel*, acerbitate. [3] Ideo institutæ Persica his & Medis eadem, necnon aliis compluribus. De quibus dixerunt quidẽ multi, sed tamen dicenda & nobis quæ in rem sunt. *Vel*, quæ præcipua sunt. [4] *Malum*, Qui sacrificio faciendo præest.

EX STRABONIS geographicis libris.

Libro XV.

ITAQVE [3] etiam de moribus Persarum etsi permulti dixerunt, tamen dicenda nobis videntur quæ ad rem attinent. Persæ nec statuas, nec aras erigũt: sacrificant in loco excelso. cœlum esse Iouem putant: colunt & Solem, quẽ Mithram vocant: item Lunam & Venerem, & ignem, & tellurem, & ventos, & aquam. Sacrificant in loco mundo, cum imprecationibus, & coronatam hostiam statuunt. Vbi magus,[4] qui sacrificium enarrat, carnes in portiones distribuit, sua quisq; accepta, abeunt, nulla parte diis relicta. dicunt enim deum nihil velle, præter hostiæ animam: quidã tamen (vt fertur) omenti partem igni imponunt. Præcipue igni & aquæ sacrificant, igni arida ligna imponentes adẽpto cortice, & aruina superiecta: deinde

ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ γεωγραφικῶν.

Ἐν τῷ ιε' βιβλίῳ.

ΔΙΑ τὸ οὖν τὰ ἔθη τὰ Περσικὰ, τούτοις, καὶ Μήδοις τὰ αὐτὰ, καὶ ἄλλοις πλείοσι· περὶ ὧν εἰρήκασι μὲν πλείους, τὰ δὲ καιρία καὶ ἡμῖν λεκτέον. Πέρσαι τοίνυν ἀγάλματα μὲν καὶ βωμοὺς οὐχ ἱδρύονται· θύουσι δὲ ἐν ὑψηλῷ τόπῳ, ὃν οὐρανὸν ἠνυμένοι Δία· προσθῶσι δὲ καὶ ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθραν· καὶ Σελήνῃ, καὶ Ἀφροδίτῃ, καὶ πῦρ, καὶ γῇ, καὶ ἀνέμοις, καὶ ὕδωρ. θύουσι δὲ ἐν καθαρῷ τόπῳ, καταξάμενοι καὶ ᾠδῆς πασάμενοι ὃ ἱερεῖον ἐστεμμένον. μελίσαντος δὲ τὰ κρέα, ὃ ὑφηγεμὼν τῆς ἱερουργίας, ἀπίασι διελόμενοι· τοῖς θεοῖς δὲν ἀπολείποντες μέρος· τὸν γὰρ ψυχὴν φασι τὸ ἱερεῖον δοῦναι τῷ θεῷ, ἀφ' ὃ σάρκες· ὅμως δὲ τὸ βούλεται μικρὸν πάντα σιν, ὡς λέγουσι τινες, ὅπως ὁ πῦρ. ἁψάμενοι δὲ ὡς πυρὶ καὶ τοῦ ὕδατι θύουσι, τοῦ μὲν πυρὶ προσπτήξαντες ξηρὰ ξύλα, τοῦ λέπους χωρὶς, πιμελεῖ ὑπιπτήξαντες αὖθις· εἶθ'

Male in Ald. & nuξαμενοι π.

τοῦ θηλέα-
νος,

ὑφάπτουσιν, ἔλαιον ἐπιχέαντες, οὐ φυσῶντες,
ἀλλὰ πνίζοντες. τὸν δὲ φυσήσαντα, ἢ νεκρὸν ἐ-
Distingue post ὕδατι, & intell. repetendo hoc verbū μιαίνουσι: è precedentibus.
πὶ πῦρ θέντα, ἢ βόλβιτον, θανατοῦσι. τῷ δὲ ὕδατι
τι ὅτι λίμνην ἢ ποταμὸν, ἢ κρήνην ἐλθόντες, βόθρον
τῷ δὲ ὕδατι ὀρύξαντες, εἰς τοῦτον σφαγιάζοντες, φυλαττόμενοι
οὕτω θύουσι, μή τι τοῦ πλησίον ὕδατος καθαροῦ αἵματι χθιὴ, ὡς
μιαίνοντες. εἶτ' ὅτι μυρρίνην ἢ δάφνην λαβόντες
τὰ κρέα, ῥάβδοις λεπτοῖς ἐφάπτουσι οἱ μά-
ἐφάπτουσι γοι, καὶ ἐπᾴδουσιν, ἐπισπένδοντες ἔλαιον ὁμοῦ γά-
λακτι καὶ μέλιτι κεκραμένον, οὐκ εἰς πῦρ, οὐχ ὕ-
δωρ, ἀλλ' εἰς τὸ ἔδαφος. ταῖς δ' ἐπῳδαῖς τοιοῦτο
πολὺ χρόνον, ῥάβδους μυρικίνους λεπτοὺς διέ-
σμιλλον κατέχοντες. ἐν δὲ τῇ Καππαδοκίᾳ (τοσ-
Ald. Πύρε- λὺ γάρ ἐστι ὁ τῶν μάγων φῦλον, οἱ καὶ Πύραιθοι καλοῦν-
θοι ται· πολλὰ δὲ καὶ τῶν Περσικῶν θεῶν ἱερά)
οὐδὲ μαχαίρᾳ θύουσι, ἀλλ' ἀκρεμόνι τινὶ, ὡς ἂν ὑ-
Ald. Πυρα- πέρῳ τύπτοντες. ἔστι δὲ καὶ Πυραθεῖα, σηκοί τινες
θεῖα, ἀξιόλογοι· ἐν δὲ τούτοις μέσοις βωμός, ἐν ᾧ πολ-
λή τε σποδὸς καὶ πῦρ ἀσβέστου φυλάττουσιν οἱ μά-
γοι. καθ' ἡμέραν δὲ εἰσιόντες, ἐπᾴδουσιν ὥραν σχε-
δόν τι, πρὸ τοῦ πυρὸς τὸν δέσμιλλον τῶν ῥάβδων ἔ-
χοντες, πίλους τοὺς εἰκαίμους πίλωσαι, καὶ θηκύας
ἑκατέρωθεν, μέχρι τοῦ καλύπτειν τὰ χείλη καὶ τὰς
παραγναθίδας. ταῦτα δ' ἐν τοῖς τῆς Ἀναΐτιδος καὶ
τῷ Ὀμανῷ ἱεροῖς νενόμισται· τούτων δ' ἐστὶ σηκοί εἰσι, καὶ
ξόανον τῆς Ὀμανοῦ πομπεύει.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡμεῖς ἑωράκαμεν· ἃ δὲ καὶ
ἐν ταῖς ἄλλαις ἱστορίαις λέγεται, καὶ τὰ ἐφεξῆς.
εἰς γὰρ ποταμὸν οὔτ' οὐροῦσιν, οὔτε νίπτονται Πέρ-
σαι, οὐδὲ λούονται, οὐδὲ νεκρὸν ἐμβάλλουσι, οὐδὲ
μυσαρὸν ἄλλα τῶν δοκούντων εἶ μυσαρῶν· ὅτῳ δ' ἄν
τις θεῶν θύσωσι λεῴ, πρῶτα τοῦ συὸς δύονται. βασι-
λεύονται δ' ἐκ τῶν ἀπὸ φύσεως· ὁ δ' ἀπειθῶν,
ἀποτμηθεὶς κεφαλὴν καὶ βραχίονα, ῥίπτεται. γα-
μοῦσι δὲ πολλὰς, καὶ ἅμα παλλακὰς τρέφουσι πλεί-
στους πολυτεκνίας χάριν. πᾶσι δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς
ἆθλα πολυτεκνίας κατ' ἔτος· τὰ δ' τρεφόμενα μέ-
χρι τῶν τριῶν ἐτῶν, οὐκ ἄγεται τοῖς γονεῦσιν
εἰς ὄψιν. οἱ δὲ γάμοι κατ' ἐαρινὴν ἰσημε-
ρίαν ἐπιτελοῦνται· παρέρχεται δ' ὅτι τ' ἄλαμον
πρὸ φαγὼν μῆλον, ἢ καμήλου μυελὸν, ἄλλο δ' οὐδέν,
τὴν ἡμέραν ἐκείνην. ἀπὸ δὲ πέντε ἐτῶν ἕως τεττάρτου
ἔτους, παιδεύονται τοξεύειν, καὶ ἀκοντίζειν, καὶ ἱππά-
ζεσθαι, καὶ ἀληθεύειν· διδασκάλοις τε λόγων τοῖς σω-
φρονεστάτοις χρῶνται, οἳ καὶ τὸ μυθώδεις πρὸς
τὸ συμ-

de infuso oleo, succendunt,[1] non inspirantes; sed ventilantes: si quis inspirat, aut mortuum quicquam, cœnumve in ignem iniicit, morte punitur. Aquæ sacra peragunt hoc modo. In lacum vel flumen vel fontem venientes, scrobem faciunt: ibiq; hostiam iugulant, cauentes ne quid proximæ aquæ sanguine contingatur: sic enim omnia pollutum iri: postea carnibus myrto laurove impositis, eas magi gracilibus virgis comburunt: & factis imprecationibus quibusdam, oleum lacte ac melle mixtum inspergunt, nō in ignem, nec in aquam, sed in terram. Imprecationes diu faciunt, fasciculum virgarum myricinarum tenuium tenentes. In Cappadocia (etenim maxima est ibi magorum multitudo, qui Pyrethi vocantur; & multa Persicorum deorum templa:) non cultro sed stipite quodam mactant, tanquã malleo verberantes. Sunt & Pyratheia septa quædam ingentia, in quorum medio ara est. In ea magi & cinerem multum & ignem perennem seruant: & eo quotidie ingressi, imprecationes faciunt, per horam ante ignem virgarum fasciculum tenentes, pileis infulis velati ex vtraque parte dependētibus, adeo vt vittæ labia contegant ac malas. [2] Hæc in Anaitidis & Omani delubris fiunt. Nam & horum ibi delubra sunt, & Omani statua in pompa ducitur.

Ista nos vidimus: quę sequuntur, historici memoriæ mandauerunt. In fluuium Persæ non immeiunt, nec lauant, nec abluuntur, nec cadauer iniiciunt, nec alia quæ immunda esse videantur. Cuicunque deo sacrificent, primum igni imprecationes faciunt. Reges habent ex eadē stirpe. Qui non paruerit, capite & brachio amputato proiicitur. [3] Ducunt vxores complures: & multas pellices alunt, multiplicandæ sobolis gratia. Reges quotannis præmia proponunt iis qui plures filios progenuerint, pueri ante quartum annum in patris conspectum non veniunt. Nuptiæ in initio verni æquinoctii celebrantur: sponsus in thalamum venit, comesto prius malo vel cameli medulla, præter id nihil eo die. A quinto vsque ad vigesimū quartum annum discunt sagittare, iaculari, equitare, & in primis vera dicere. Disciplinarum magistris continentissimis vtuntur, qui & fabulas ad

1 Non sufflantes, sed ventil. si quis sufflat, aut mort. 2 *Malim*, Eadem autem. *vt pro* ταῦτα *reponatur* ταυτά. 3 Ducunt vxores multas, simulque pallacas alunt plures *quam vxores*, multipl. *Male autem* pellices *pro pallacis dicit.*

vtilita-

vtilitatem accommodatas intexunt, cũ cantu & ſine cantu, deorum & clarorum virorum facta celebrantes. Congregant eos in vnum locum, æris ſonitu ante lucem excitatos ad arma aut venationem. Præficiunt quinquagenis aliquem ex regis filiis, aut ſatrapæ, quem currentem ſequi iubent, loco triginta quadragintave ſtadiorum determinato. Poſtulant hi etiam orationem de ſingulis quę illi didicerint: ſimul & vocem & latus & ſpiritum exercentes. Quin & aduerſus æſtum, frigus, imbres, & ad torrentium tranſitus eos condocefaciunt, vt arma & veſtes immadidas ſeruent. Paſcere etiam, & in agro pernoctare docent, & ruſticari, & fructibus ſylueſtribus veſci: vt termintho, glandibus, pyris agreſtibus. Atque hi Cardaces vocantur, furtis viuentes: nam carda virile ac bellicoſum ſignat. Quotidianus eorum cibus poſt exercitationẽ eſt panis duriſſimus, & naſturtiũ, & ſalis grana, & carnes aſſæ vel elixæ, potus aqua. Venantur autẽ pilas & ſagittas ab equis mittentes, & fundantes. Veſpertina eorum ſunt exercitia, arbores ſerere, aut radices effodere, aut arma fabricari, aut lino & retibus ſtudium impendere artificioſe faciundis. Pueri venationem nõ attingunt, ſed mos eſt eam domum referre. Curſus & ceterorum quę in quinquertio exercentur, prędmia ab rege proponuntur. Pueri auro exornantur, cuius igneum fulgorem venerantur, quare id neque mortuo apponunt: quemadmodum nec ignem, ob honorem, quem ei deferunt. Militant, & ordines ducunt à vigeſimo anno vſque ad quinquageſimum & pedites & equites. Forum nõ attingunt, nam nec emunt, nec vendunt. Armantur cetra in rhombi figuram facta: præter pharetram, ſagares & ſecures habent, capiti impoſitum pileum turritum, pectus thorace ſquamoſo muniunt. Principes anaxyridem triplam habent, & tunicam manicatam, duplam, genu tenus. interula candida eſt, exterior vero veſtis florida. Amiculum æſtate purpureum vel floridum, hyeme autem floridum: tiaras magorum infulis ſimiles, calceamentum altum ac duplum. [1] Vulgo tunicam duplam gerunt, ad medium vſque crus deſcendentem: circum caput ſindonis cento voluitur. Quiſque arcu & funda vtitur. Perſæ lautè cœnant, integra & mul-

ὃ συμφέρον· ἐπῳάζοντες πλέκουσι, καὶ μόλυβδος χωρὶς, καὶ μετ' ᾠδῆς, ἔργα θεῶν τε, καὶ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἀναδιδόντες. συνάγουσι δ' εἰς ἕνα τόπον, ψόφῳ χαλκοῦ τοῦ ὄρθρου διεγείροντες ἐπὶ ὁπλισίαν, ἢ θήραν· τάξαντες δ' αὐτῶν πεντήκοντα ἡγεμόνα τῶν βασιλέως τινὰ παίδων αὐτοῖς, ἢ σατράπου, τρέχοντα κελεύουσιν ἕπεσθαι, χωρίον ἀφορίσαντες τριάκοντα, ἢ τετταράκοντα σταδίων. ἀσκοῦσι δὲ καὶ λόγον ἐκ τοῦ μαθήματος, ἅμα καὶ μεγαλοφωνίαν, καὶ πνεῦμα, καὶ πλεονεξίαν ἀσκοῦντες· καὶ τοὺς καῦμα δὲ, καὶ τοὺς ψύχος, καὶ ὄμβρου, καὶ χειμάρρου διαβάσεις, ὥστ' ἀβρεχα φυλάττειν, καὶ ὅπλα καὶ ἐσθῆτα· καὶ τοιμᾶσθαι δὲ, καὶ ἀγραυλεῖν, καὶ καρποῖς ἀγρίοις χρῆσθαι, τερμίνθῳ, δρυοβαλάνοις, ἀχράδι. καλοῦνται δ' οὗτοι Κάρδακες, ἀπὸ κλωστείας τρεφόμενοι· κάρδια γὰρ ὁ ἀνδρώδες, καὶ πολεμικὸν λέγεται. ἡ δὲ καθ' ἡμέραν δίαιτα, ἄρτος μετὰ ὀψωνίου, καὶ μάζα, καὶ καρδάμου, καὶ ἄλων χόνδρος, καὶ κρέα ὀπτὰ, ἢ ἑφθὰ ἐξ ὕδατος· ποτὸν δ' ὕδωρ. ἀθροίζουσι δὲ σαύνια ἀφ' ἵππων βάλλοντες, καὶ τοξεύματα, καὶ σφενδονῶντες. δείλης δὲ φυτουργεῖν, καὶ ῥιζοτομεῖν ἀσκοῦσι, καὶ ὁπλοποιεῖν, καὶ λίνα καὶ δίκτυα φιλοτεχνεῖν. οὐκ ἄθλονται δὲ τῶν θηρευμάτων οἱ παῖδες, ἀλλὰ κομίζειν οἴκαδε ἔθος. τίθενται δ' ὑπὸ τῷ βασιλέως ἄθλα δρόμου, καὶ τῶν ἐν τοῖς πενταθλοις. κοσμοῦνται οἱ παῖδες χρυσῷ, ὃ πυρωπὸν πέλειν νομίζουσι τὸ τιμῆ· διὸ οὐδὲ νεκρῷ, προσφέρουσι, καθάπερ οὐδὲ τὸ πῦρ, καίτοι τιμήν. στρατεύουσι δὲ, καὶ ἄρχουσιν, ἀπὸ εἰκοσιέτους, ἕως πεντήκοντα, πεζοί τε καὶ ἱππεῖς. ἀγορᾶς δὲ οὐκ ἅπτονται· οὔτε γὰρ πωλοῦσιν, οὔτ' ὠνοῦνται. ὁπλίζονται δὲ γέρρῳ ῥομβοειδεῖ. τοξάδα δὲ καὶ φαρέτρας σαγάρεις ἔχουσι καὶ κοπίδας· περὶ δὲ τῇ κεφαλῇ πίλημα πυργωτὸν· θώρηξ δ' ἐστὶν αὐτοῖς φολιδωτός. ἐσθὴς ὑπὸ, τοῖς ἡγεμόσι μὲν, ἀναξυρὶς τριπλῆ, χιτὼν χειριδωτὸς διπλοῦς, ἕως γόνατος. ὁ ἐνδύτης μὲν λευκὸς, αἰθὴν δ' ὁ ἐπάνω. ἱμάτιον ἥρως μὲν πορφυροῦν, ἢ αἰθῆνον, χειμῶνος δ' αἰθῆνόν τι παρὰ τοῖς τῶν μάγων, ὑπόδημα χεῖλον διπλοῦν. τοῖς δ' πολλοῖς χιτὼν ἕως μεσοκνημίου, ἡ διπλοῦς· ῥάκος δ' σινδονίου περὶ τῇ κεφαλῇ· ἔχει δ' ἕκαστος τόξον καὶ σφενδόνην. δειπνοῦσι πολυτελῶς Πέρσαι, πλείστοις καὶ ὁλομέλη, καὶ

ἀῴζοντες πλέκουσι] Hæc vox αἰώνων deeſt in Ald.

ἐπὶ ὁπλισίαν] ἐπὶ ὁπλίσεις ἀναλίσκουσι.

ἀσκοῦσι δὲ καὶ λόγον ἐκ τοῦ μαθήματος, ἅμα καὶ μεγαλοφωνίαν, καὶ πνεῦμα, καὶ πλεονεξίαν ἀσκοῦντες] Ista, ἐκ τοῦ μαθήματος, coherent cum illis, γυμνάζουσι δὲ &c. at hæc δείλης δὲ φυτουργεῖν &c. absunt valet per parenthesin.

καὶ τοὺς καῦμα δὲ, καὶ τοὺς ψύχος, καὶ ὄμβρου, καὶ χειμάρρου διαβάσεις] χειμάρρους διαβάσεις.

ἀγραυλεῖν] ἀγρεύλειν.

καὶ ἄλων χόνδρος] Quidam ex coniectura ſcrib. ἅλων ἰσχνόν.

1 At vulgo *nam hæc* τοῖς δ' πολλοῖς, *reſpondent illis*, τοῖς ἡγεμόσι μὲν.

πολλὰ καὶ ποικίλα. κόσμος τε λαμπρὸς ἐστὶν, σκευωμάτων τε τῶν ἄλλων, ὥστε χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ κατακέκοσθαι. τὰ μέγιστα βουλεύονται, καὶ βεβαιότερα τῶν ἐν νήψει πίνοντας. τῶν δὲ ὁδοῖς συναντώντων τοῖς μὲν γνωρίμοις καὶ ἰσοτίμοις φιλοῦσι τὰ στόματα, τοῖς δὲ ταπεινοτέροις τὴν παρειὰν προβάλλουσι τοῦ γάνυσθαι, καὶ δέχονται ταύτῃ τὸ φίλημα· οἱ δὲ ἐπὶ ταπεινότεροι τὸ γόνυ κάμψαντες προσκυνοῦσι μόνον. θάπτουσι δὲ κηρῷ περιπλάσαντες τὰ σώματα· τοὺς δὲ μάγους οὐ θάπτουσιν, ἀλλ' οἰωνοβόρους ἐῶσι. τοῦτοις δὲ καὶ μητράσι συνέρχεσθαι νόμος ἐστί.

Al. οἰωνοβόρους, vt scribendũ est: aliũt certe οἰωνοβρώτους. Al. πάρεστι νενόμισται.

Τοιαῦτα μὲν τὰ ἔθη. ἔστι δ' ἴσως καὶ ταῦτα τῶν ἐθίμων, ἃ φησὶ Πολύκριτος. ὑπῆρχε δὲ Σούσοις ἑκάστῳ τῶν βασιλέων ὅτε τῆς ἀρχῆς ἰδία πεποιημένη οἴκησις, καὶ θησαυροὶ, καὶ τελέσεις· ὧν ἐστὶ καὶ τοῦτο φόρων, ὑπομνήματα τῆς οἰκονομίας. πρόκειται δὲ ἐκ μὲν τῆς παραλίας ἀργύριον, ἐκ δὲ τῆς μεσογαίας, ἃ φέρει ἑκάστη χώρα, ὥστε καὶ χρώματα καὶ φάρμακα, καὶ τείχη ἐρέας, ἢ τι τοιοῦτο ἕτερον, καὶ θρέμματα ὁμοίως. τὸν δὲ ἀρχαῖον τάξαντα τοὺς φόρους, Δαρεῖον εἶδον μαχαίρᾳ, καὶ κάλλιστον δυσθεώπτων, πλὴν τὸ μῆκος τῶν βραχιόνων, καὶ τῶν πήχεων· ἀπολέσθαι γὰρ καὶ τῶν γονάτων. ὃ δὲ πλεῖστον, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐκ κατασκευῆς εἶχε, νομίσματι δὲ οὐ πολλῷ. πρός τε τὰς ὥρας ἐκεῖνα κεχαρισμένα νομίζειν μᾶλλον, καὶ πρὸς χειμερίων ἀπόθεσιν· ὃ δὲ νόμισμα ὂν πρὸς τὰς χρείας ἀρκοῦν, ἱκανὸν εἶδον. κρίνειν δὲ πάλιν ὃ τοῖς ἀναλώμασι σύμμετρον. τὰ μὲν οὖν ἔθη, σωφρονικὰ τὰ πλείω· ἀφ' ὧν δὲ πλοῦτον εἰς τρυφὴν ἐξέπεσον οἱ βασιλεῖς, ὥστε σῖτον μὲν ἐξ Ἄσσου τῆς Αἰολίδος μετήεσαν, οἶνον δὲ ἐκ Συρίας ὃν Χαλυβώνιον, ὕδωρ δὲ ἐκ τοῦ Εὐλαίου, πάντων ἐλαφρότατον, ὥστ' ἐν Ἀττικῇ κοτύλῃ δραχμῆ ἀφολκότερον εἶδον. σπένδειν δὲ τοῖς Πέρσαις ἐνδοξότατον ἡγεῖσθαι τῶν βαρβάρων, πρὸς δὲ τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι τῶν μὲν ἄλλων οὐδένες τῶν τῆς Ἀσίας ἦρξαν, Ἑλλήνων ἦρξαν· οὐδὲ ἤδεισαν οὐδὲ ἐκεῖνοι τούτους, οὐδὲ οἱ Ἕλληνες τοὺς βαρβάρους· ἀλλ' ὅτι μικρὸν μόνον, ἐκ τῆς πόρρωθεν ἀκοῆς. Ὄμηρος μὲν οὖν οὔτε τὴν τῶν Σύρων οὔτε τὴν Μήδων ἀρχὴν οἶδεν· οὐδὲ γὰρ ἂν Θήβας Αἰγυπτίας ὀνομάζων, καὶ τὸν ἐκεῖ καὶ τὸν ἐν Φοινίκῃ πλοῦτον, τὸν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ Νίνῳ καὶ Ἐκβατάνοις, παρεσιώπησε.

ta & varia apponentes: veſtis & poculorum ornatus ſplendidiſſimus, auro & argento refulgent. De rebus maximis in vino conſultant, eaque decreta ipſi firmiora cenſent quam quę ſobrii faciunt. Si notis & æqualibus in via occurrant, eos oſculantur: ſi humilioribus, genam eis præbent, eaque oſculum excipiunt: qui humiliores admodum ſunt, duntaxat genu flexo digniores venerantur. Corpora mortuorum humant, prius cera oblinentes. Magos inſepultos auibus edendos dimittunt: hi cum matribus etiam, inſtituto maiorum coeunt.

Ac Perſarum quidem mores ſunt huiuſmodi: quibus opinor addenda eſſe, quæ à Polycrito referuntur: ſunt autem hæc. Regum cuique Suſis in arce domiciliũ extat, & theſaurus, & tributorum quæ exegerit tabulæ, adminiſtratæ rei monumentum. Exigere eos ex ora maritima argentũ: ex mediterranea, quæ quæque regio ferat, vt colores, medicamenta, lanam, vel aliud tale, aut pecora. Tributa inſtituit Darius Longimanus, qui omnium hominum pulcherrimus fuit, dempta brachiorum & cubitorum longitudine, etiam genua contingentium. Maximam auri atque argenti partem in ſupellectile habent, in nummis perexiguam. Illam enim exiſtimant & ad donandum magis aptam, & ad reponenda adſeruandaque in theſauris ceimelia. Nomiſmatis vero tantum ſufficere arbitrantur quantum vſui ſatis ſit, & tantum auri percutiunt, quantum impenſis ſufficiat. Perſarum mores magna ex parte moderati ſunt. Ceterum per opulentiam reges in delicias luxumque prolapſi ſunt, adeo vt triticum ex Aſſo Æolia afferri vellent, vinum autem ex Syria, quod Chalybonium dicitur, aquam ex EVlæo, quod ea omnium eſſet leuiſſima, vt Atticæ heminæ comparata, drachma minus appenderet. Ex omnibus autem barbaris Perſis vſu venit, vt notiſſimi apud Græcos eſſent, quod nulli Græcis imperáuerunt eorũ qui Aſiam tenuere, præter eos: nec ii Græcos, nec Græci illos antea nouerant, niſi quantum fama percepiſſent admodum exili. Non enim Homerus Medorum, Syrorũve imperium nouerat: alioqui Ægyptias Thebas, & earum & Phœnicum diuitias nominans, nequaquã Babylonis, Nini & Ecbatanorum opes ſilentio tranſmiſiſſet.

Ac prime

Ac primo quidem Græcis Persæ imperauerunt, Lydi vero non toti Asię, sed parti solum cis Halym perexiguæ: idque non diu, sed duntaxat[1] Crœsi & Alyattis. & siquid gloriæ parauerant amiserunt à Persis subacti. Persę Medorum rebus in suam potestatem redactis, statim Lydos subegere: & Græcos qui in Asia erant sibi subditos fecerunt. postmodum in Græciã traiicientes, magnis multisque certaminibus victi sunt. Asiam tamen vsque ad mare tenuerunt, donec à Macedonibus sunt debellati. Cyrus primus iis imperium comparauit: cuius successor Cambyses filius, à magis sublatus est. Septem vero Persæ qui magos interemerunt, Dario Hydaspis F. imperium tradidere. Eius successores in Narsem desierunt: quem quum Bagoa eunuchus interfecisset, Darium regem fecit, quanquam è stirpe regia non ortum. Hunc quum Alexander euertisset, ipse decem aut vndecim annos regnauit. Postea Asiæ imperium in complures successores & ab eis profectos diuisum, tandem dissipatum est. Permansit annos circiter CCL. Hodie seorsim Persæ suum habent corpus, & reges[2] aliis subditos: ante Macedonibus, nunc Parthis.

Πρῶτοι μὲν Πέρσαι τῶν Ἑλλήνων ἐπῆρξαν· Λυδοὶ δ' ἐπῆρξαν μέν, οὐ μὴν ὅτε τῆς Ἀσίας ὅλης ἐπῆρξαν τὸ παράπαν, ἀλλὰ μέρους τινὸς μικροῦ, τοῦ ἐντὸς Ἅλυος μόνον· καὶ ταῦτ' ἐπ' ὀλίγον χρόνον τῶν περὶ Κροῖσον καὶ Ἀλυάττην. κρατηθέντες δὲ ὑπὸ Περσῶν, εἰ καί τι δόξης ἐπὶ αὐτοῖς, ἀφῃρέθησαν τοῦθ' ὑπ' ἐκείνων. Πέρσαι δὲ ἀφ' οὗ κατέλυσαν τοὺς Μήδων, λύθεις καὶ Λυδῶν ἐκράτησε, καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς Ἀσίας Ἕλληνας ὑπηκόους εἶχον· ὕστερον δὲ καὶ διέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ πολεμηθέντες πολλοῖς καὶ πολλάκις ἀγῶσιν, ὅμως διετέλεσαν τὴν Ἀσίαν μέχρι τοῦ ὅτε θαλάττης τόπων κατέχοντες, ἕως ὑπὸ Μακεδόνων κατεπολεμήθησαν. ὁ μὲν οὖν εἰς τὴν ἡγεμονίαν καταστήσας αὐτοὺς Κῦρος ἦν· ἐφεδρεύσαντος δὲ τούτοις Καμβύσου υἱός, ὑπὸ τῶν μάγων κατελύθη. τούτους δὲ διελόντες οἱ ἑπτὰ Πέρσαι, Δαρείῳ τῷ Ὑστάσπου παρέδοσαν τὴν ἀρχήν· εἶθ' οἱ ἀπὸ τούτου ἐφεδρεύσαντες κατέλυσε εἰς Νάρσην· ὃν ἀποκτείνας Βαγῶος ὁ εὐνοῦχος, κατέστησε Δαρεῖον οὐκ ὄντα τοῦ γένους τῶν βασιλέων. Τοῦτον δὲ καταλύσας Ἀλέξανδρος, αὐτὸς ἦρξε δέκα ἢ ἕνδεκα ἔτη· εἶτ' εἰς πλείους τοὺς διαδεξαμένους καὶ τοὺς ὑπηγμένους τούτων μεριαθεῖσα ἡ ἡγεμονία τῆς Ἀσίας διελύθη· σωέμεινε δὲ ὅσον πεντήκοντα ὅτε τοῖς διαδεξαμένοις ἔτη. νῦν δὲ ἤδη καθ' αὑτοὺς σωεστῶτες οἱ Πέρσαι, βασιλέας ἔχουσιν ὑπηκόους ἑτέροις βασιλεῦσι· πρότερον μὲν Μακεδόσι, νῦν δὲ Παρθυαίοις.

EX DINONIS Persicis.

ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΝΩΝΟΣ Περσικῶν.

Athenæus Dipnosoph. lib. XII. postquam scripsit, διαβόητοι δὲ ὅτι τρυφῇ ἐχρήσαντο πρῶτοι πάντων ἀνθρώπων Πέρσαι, ὧν καὶ οἱ βασιλεῖς ἐχείμαζον μὲν ἐν Σούσοις, ἐθέριζον δὲ ἐν Ἐκβατάνοις, &c. (id est, Primi autem omnium hominum Persæ celebres luxu fuerunt: quorum & reges Susis hyemabant, Ecbatanis æstiuabant) *subiungit,*

INSIGNE vero quod suis capitibus reges Persarum imponebant, ne ipsũ quidem voluptate illos frui solitos negat. Conficiebatur enim (vt scribit Dinon) è myrrha, & ex eo quod labyzus vocatur. Suauiter autem labyzus olet, & multo quam myrrha est pretiosior. Quũ autem & è curru descenderet rex (inquit *Dinon*) nec ille desiliebat, quamuis exigua esset à terra altitudo, neque manibus *eorum qui ipsum* circumstabãt fulciebatur: sed ei semper aurea sella admouebatur, & huic pedes imponens descendebat: ac regiæ sellæ gestator huius rei gratia sequebatur.

Καὶ τὸ μὲν ἄσημον ὃ ἐπετίθεντο τῇ κεφαλῇ οἱ Περσῶν βασιλεῖς, οὐδὲ αὐτὸ ἠνείτο τὴν τῆς ἡδυπαθείας ἀπόλαυσιν. κατεσκεύαζε γάρ, ὡς φησὶ Δίνων, ἐκ σμύρνης καὶ τοῦ καλουμένου λαβύζου. ἡ δὲ ὀσμὴ δ' ἐστὶν ἡ λαβύζου, καὶ πολυτιμήτερον τῆς σμύρνης. ὁπότε δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἅρματος καταβαίνοι (φησὶ) βασιλεύς, οὔτε καθήλετο, ὀλίγου ὄντος ὅτι τὸ χῶμα τοῦ ὕψους, ὅτε ἀφ' ἵππων ἐρεισόμενος· ἀλλ' ἀεὶ αὐτῷ χρυσοῦς δίφρος ἐπῆγε, καὶ τούτῳ ὑποβαίνων κατῄει. καὶ ὁ βασιλέως δίφρου φόρος εἷς τοῦτο εἵπετο.

1 Cr. & Alyattis tempore. *Vel*, sub Crœso & Alyatte. 2 Aliis regibus subd.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, βιβλίῳ ιδ'.

ΔΙΝΩΝ γοῦν ἐν τοῖς Περσικοῖς φησὶν, Παρεπίθεντο δ' ὅτι τῆς τραπέζης τῆς βασιλέως ὅσα ἡ γῆ βρώματα φέρει, ἧς ἄρχει ὁ βασιλεὺς, ἀφ' ἑκάστου ὅσον ἀπαρχήν. ξενικῷ δ' οὐδενὶ οὔτε βρώματι οὔτε ποτῷ ἤθελε δοῦναι ὁ ἐξ ἀρχῆς τοῖς βασιλεῦσι χρῆσθαι. ὅθεν καὶ νόμος τις ὑπῆρχεν ἐκεῖνος. εἰσενέγκαντος γάρ ποτε τῶν εὐνούχων τινὸς ἐν τοῖς λοιποῖς τραγήμασιν ἰσχάδας Ἀττικάς, ἐρωτῆσαι ποταπαὶ εἶεν. ἐπεὶ δ' ἐπύθετο ἐξ Ἀθηνῶν, τοῖς ἀγοράσαις ἐκέλευεν ὠνεῖσθαι, ὡς αὐ ἐξουσία ἔσοιτο αὐτῷ λαμβάνειν ὅταν ἐθέλῃ, καὶ μὴ ἀγοράζειν. λέγεται δὲ τὸν εὐνοῦχον ὑπὸτηδες τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα αὐτὸν ὑπομνήσῃ τῆς ὑπὸ τοὺς Ἀθηναίους στρατείας.

Apud eundem Athenæum, libro XIIII.

ATQVE adeo Dinon in Perſicis ſcribit menſæ regiæ apponi ſolita cibaria quæcunque regiones ferunt eius ditioni ſubditæ, ex vnoquoque quantum ſatis eſſet ad primitias. At peregrino aut cibo aut potu vllo haud putabat regibus vtendũ eſſe is qui ab initio *rex* fuit. Vnde & lex quędam poſtea exſtitit. nam quum ex eunuchis quidam inter reliqua bellaria caricas Atticas regi apposuiſſet, ſciſcitatum vnde eſſent. Vbi autem intellexiſſet Atticas eſſe, iuſſiſſe emptores rerum in foro venalium eas emere: vt in eius poteſtate eſſet accipere quoties vellet, & non emere. Fama eſt autem eunuchum de induſtria hoc feciſſe vt ipſi expeditionem aduerſus Athenas in memoriam reuocaret.

Ἐκ τῶν τοῦ αὐτοῦ Δίνωνος, τῶν πρὸς τῷ αὐτῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιγ'.

Ex eodem Dinone, *apud eundem Athenæum, libro* XIII.

ΠΑΡΑ δὲ Πέρσαις ἀνέχεται ἡ βασίλεια τὸ πλῆθος τῶν παλλακίδων, ἅμα δὲ ὡς δεσπότην ἄρχειν τῆς γαμετῆς τὸν βασιλέα. ἔπι δὲ καὶ ἅμα τὸν βασιλίδα (ὡς φησὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) σέβεσθαι τῶν παλλακίδων θρησκεύεσθαι. προσκυνοῦσι γοῦν αὐτάς.

APVD Perſas autem regina multitudinem pallacarum tolerat, quoniam rex vxori, tanquam dominus, imperat: quinetiam quia reginam (vt ſcribit Dinon in Perſicis) pallacæ non ſecus quã aliquod numen colant. ipſam enim adorant.

ΕΚ ΤΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΔΟΥ ΤΟΥ ΚΥΜΑΙΟΥ.

EX HERACLIDE Cumano.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ δ'.

Apud Athenæum, libro IV.

ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ δ' ὁ Κυμαῖος, ὁ τὰ Περσικὰ συγγράψας, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ὑπογραφομένων παρασκευαστικῶν, Καὶ οἱ παρατιθέντες (φησὶ) τὰς Περσῶν βασιλείους δειπνοποιΐας, ἀπονιπτόμενοι λελουμένοι δειπνοῦσιν, ἐσθῆτας καλὰς ἔχοντες· καὶ δειπνίζουσι σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας, περὶ τὸ δεῖπνον. τῶν δὲ τοῦ βασιλέως συνδειπνων οἱ μὲν ἔξω δειπνοῦσιν, οὓς καὶ ὁρᾷν ἔξεστι πᾶσι τοῖς βουλομένοις· οἱ δ' εἴσω, μετὰ βασιλέως. οἱ δ' ἔτοι συνδειπνοῦσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἐστὶν οἰκήματα δύο καθ' αὑτὰ χωρὶς ἀλλήλων, εἰς ἃ ὁ βασιλεὺς τὸ ἄριστον πέμψας, καὶ αὐτὸς οἱ συνδειπνοι. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ὁρᾷ διὰ τοῦ παρακαλύμματος τὴν θύραν· ἐκεῖνοι δ' αὐτὸν οὐχ ὁρῶσιν. ἐνίοτε μέντοι, ἐπειδὰν ἑορτὴ ᾖ, καὶ

HERACLIDES[1] Cumanus, qui Perſica compoſuit, libro ſecundo eius operis quod Paraſceuaſticon inſcripſit, Qui cœnanti regi Perſarum miniſtrant, inquit, loti omnes id munus obeunt, pulchris induti veſtibus, ac diei fere dimidia parte circa cœnæ apparatum occupantur. Conuiuarum regis alii foris cœnant, quos volenti cuiuis intueri licet, intus alii cum rege, & hi quidem re vera cibum cum eo non ſimul capiunt: verum cœnacula duo ſunt ex aduerſo inter ſe poſita, vnum in quo rex prandet, alterum in quo conuiuæ. Hos quidem rex videt per obditum ianuæ velum, regem autẽ contueri illi non poſſunt: aliquando tamen feſtis diebus in

1 *Ex Dalech. interpretatione.*

eodem

eodem atrio cœnant omnes: rex quidem in ædificio quodam magno seorsim: qui si conuiuatur, id quod facit sæpiuscule, conuiuæ illi sunt maxime duodecim. Vbi vero cœnauerunt, solus quidem rex, ac per se, reliqui conuiuæ simul, compotores illi ab eunucho quodam vocati conueniunt, & cum rege bibunt, non tamen idem vinum. Rex tum in lecto aureis fulto pedibus iacet, illi vero humi sedent, ac discedunt, quum immodice temulenti fuerint. Vt plurimum rex solus prandet, ac cœnat: vxor interdum cum eo, & liberorum quidã, canentibus, vt eum delectent, & citharam pulsantibus nonnullis pellicibus, quarum vna cantum exorditur, reliquæ confertim confusisq; vocibus accinunt. Cœnam, quam regiam vocant, si famæ creditur, magnificam esse quiuis putabit: si diligenter inquiras, prudenti frugalique rei familiaris administratione dispensatam. Regi mille victimæ quotidie iugulantur, & discerpuntur, nimirum equi, asini, cameli, boues, cerui, & oues quamplurimæ: absumuntur & aues multæ, & Arabici passeres quæ ingenti mole corporis animalia sunt, anseres, gallinæ. Ex his quæ modica sunt regis conuiuis apponuntur sigillatim: auferunt ii secum siquid prandii restat. Harum victimarum & cibariorum maxima pars in aulam fertur alendis quos rex stipatores & custodes habet, peltatis & hastatis militibus. Ibi conspectis omnibus diribitores in æquas portiones panibus ac carnibus diuisis, cuique distribuunt. Nã vt in Græcia stipendiarii æs merent, sic victum à rege isti accipiunt qui in stipendium cedit ac imputatur. Sic apud ceteros Persarũ optimates, ciuitatumque ac prouinciarum præsides confertim omnia edulia mensis inferuntur. Vbi vero conuiuæ cœnauerint, mensarum residua, (supersunt autẽ plurima, nempe caro, & qui relictus est in mensa panis) famulis sigillatim dantur, quibus ex iis diurnus victus est. Ad regem tantummodo pransum it è conuiuis honoratissimus quisque: ideo recusans frequentius adire, tum ne ad cœnam reuertendũ sit, tum vt ipse conuiuas in cœnam accipiat.

εἰν οἰκήμασι ἄπωθεν δειπνοῦσιν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐν τῷ μεγάλῳ οἴκῳ. ὅταν δὲ ὁ βασιλεὺς πότον ποιῆται (ποιεῖ δὲ πολλάκις) συμπόται αὐτῷ εἰσὶν ὡς μάλιστα δώδεκα· καὶ ὅταν δειπνήσωσιν, ὅ, τε βασιλεὺς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ οἱ συνδειπνοι, καλεῖ τοὺς συμπότας τούτους τοὺς τοῦ οἰνοχόων. καὶ ὅταν συνέλθωσι, συμπίνουσι μετ' αὐτοῦ, οὐ τὸν αὐτὸν οἶνον καὶ ἐκεῖνοι. καὶ οἱ μὲν, χαμαὶ καθήμενοι, ὁ δὲ ὅτι κλίνης χρυσόποδος κατακείμενος· καὶ ἐμφορηθέντες ἀπέρχονται. τὰ δὲ πλεῖστα ὁ βασιλεὺς μόνος δεῖται καὶ δειπνεῖ. σπάνιον δὲ καὶ γυνὴ αὐτῷ συνδειπνεῖ, καὶ τῶν ᾠδῶν ἔνιοι. καὶ παρὰ δὲ δεῖπνον ἄδουσί τε καὶ ψάλλουσιν αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ· καὶ μία μὲν δέ ἔρχει, αἱ δὲ ἄλλαι ἀθρόαι ἄδουσι. τὸ δὲ δεῖπνον (φησὶ) τὸ βασιλέως καλούμενον, ἀκούσαντι μὲν δόξει μεγαλοπρεπὲς εἶ), δεξεζομένων φανεῖται οἰκονομικῶς καὶ ἀκριβῶς συντεταγμένον, καὶ τοῖς ἀμφὶ Πέρσας τοῖς ἐν δυναστείᾳ ὄσι καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἔστι μὲν δὴ τοῦ βασιλέως χίλια ἱερεῖα τὴν ἡμέραν καταθυόμενα. τούτων δ' εἰσὶ καὶ ἵπποι, καὶ κάμηλοι, καὶ βόες, καὶ ὄνοι, καὶ ἔλαφοι, καὶ ἄλλα πλεῖστα τετράποδα. πολλοὶ δὲ καὶ ὄρνιθες ἀναλίσκονται, οἵ τε στρουθοὶ οἱ Ἀραβικοὶ (ἔστι δὲ ὃ ζῷον μέγα) καὶ χῆνες, καὶ ἀλεκτρυόνες. καὶ μετεῖα μὲν αὐτῶν ᾠδαπίπτεται ἑκάστῳ τῶν συνδείπνων τοῦ βασιλέως, καὶ ἀποφέρεται ἕκαστος αὐτῶν ὅ, τι ἂν καταλίπηται ὅτι τοῦ ἄρίστου. τὰ δὲ πλεῖστα τούτων τῶν ἱερείων, καὶ τῶν σιτίων, ὃς τρέφει βασιλεὺς τῶν τε δορυφόρων καὶ τῶν πελτασῶν, τούτοις ἀποφέρεται εἰς τὴν αὐλήν. ἴδιοι δὲ ἄπωθεν, μερίδας ποιήσαντες τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἄρτων ἴσας, διαρρίπτουσι. ὥσπερ δὲ οἱ μισθοφόροι ἐν τῇ Ἑλλάδι μισθὸν ἀργύριον λαμβάνουσιν, ὅτοι τὰ σιτία παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς ἀντάλλαγμα λαμβάνουσιν. ὅτω δὲ καὶ παρὰ τοῖς ἀμφὶ Πέρσας, τοῖς ἐν δυναστείᾳ ὄσιν ἀθρόα πάντα τὰ σιτία ὅτι τὴν τραπέζαν παρατίθεται. ἐπεισπαίουσι δὲ οἱ συνδειπνοι δειπνήσωσι τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης παραληφθέντων (καταλείπεται δὲ τὰ πλεῖστα κρέα, καὶ ἄρτοι) ὁ τῆς τραπέζης ὅτι μεμελυμένος δίδωσιν ἑκάστῳ τῶν οἰκετῶν, καὶ τοῦτο λαβὼν, τὴν καθ' ἡμέραν ἔχει τροφήν. παρὰ δὲ τὸν βασιλέα φοιτῶσιν οἱ σιτιζόμενοι τῶν συνδειπνούντων ὅτι τὸ ἄριστον μόνον παρὰ δὲ παρὰ τῆς, ἵνα μὴ δὶς παρίωνται. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τοὺς συνδείπνους ἀποδέχονται.

Ex eodem Heraclide, *apud eundem Athenæum, lib.* XII.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἡρακλείδου, παρὰ τῷ αὐτῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιβ.

IPSIVS autẽ *regis* custodes sunt (vt scribit Heraclides Cumanus libro rerũ

ΦΥΛΑΣΣΟΥΣΙ δὲ αὐτοῦ τὸν βασιλέα καὶ διακόσιαι γυναῖκες, ὡς ἱστορεῖ ὁ Κυμαῖος Ἡρακλείδης ἐν

πεφτὴ Περσικῶν. αὗται δὲ τὰς μὲν ἡμέρας κοιμῶνται, ἵνα νυκτὸς ἐγρηγορῶσι, τῆς δὲ νυκτὸς ἀδουσαι καὶ ψάλλουσαι λαμπτηνοῦσι λύχνων καιομένων. ἔχῃται δὲ αὐτῆς καὶ πολλάκις ὁ βασιλεὺς ἀφ' τῆς τῶν μηλοφόρων αὐλῆς. ἦσαν δὲ οὗτοι τῶν δορυφόρων, καὶ τῷ ὄντι πρῶτοι Πέρσαι, ὅτι τῶν σωμάτων μῆλα χρυσᾶ ἔχοντες, χίλιοι τὸν ἀριθμόν· ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν μυρίων Περσῶν τῶν ἀθανάτων καλουμένων. καὶ διήει ἀφ' τῆς τούτων αὐλῆς πεζὸς, ὑποστρωμάτων φιλοσαπίδων Σαρδιανῶν, ἐφ' ὧν οὐδεὶς ἄλλος ἐπέβαινεν ἢ βασιλεύς. ὅτε δὲ εἰς τὴν ἐσχάτην αὐλὴν ἔλθοι, ἀνέβαινεν ὅτε μὲν ἅρμα, οὐποτε δὲ ἐφ' ἵππου· πεζὸς δὲ οὐδέποτε ἐκπορεύθη ἔξω τῶν βασιλείων. εἰ δέ ποτε ἐξίοιεν, καὶ αἱ παλλακίδες αὐτῷ συνεξήεσαν. ὁ δὲ θρόνος ἐφ' ᾧ ἐκαθέζετο καὶ ἐθεμίζετο, χρυσοῦς ἦν, ὃν ὑπεστήσαντο τέσσαρες κιονίσκοι λιθοκόλλητοι, χρυσοῖ, ἐφ' ὧν διεστέρνιστο ἱμάτιον ποικίλον, πορφυροῦν.

Fort. ἴππας. id est venationem.

Scribe πεντήκοντα.

Perſicarum primo) trecentæ mulieres. Hæ autem, vt noctu vigilent, interdiu ſomnum capiunt. Totam autem noctē canunt & citharam pulſant, ardentibus lucernis. Cum illis rex per ſtationē [1] clauatorum excubitorum perductis ſæpe etiam rem habet. E claſſe [2] haſtatorum clauatores ii fuerunt, omnes Perſæ natione, numero mille, virtutis ac fortitudinis ergo ſelecti ex decem Perſarum millibus, quos vocant Immortales. In horum ſummis haſtilibus aurea mala extabant, vnde & nomen. Per illorum ſtationem pedibus rex tranſibat, tapetibus glabris ſubſtratis, Sardianos appellant, per quos incedere alii nemini quam regi conceſſum etat. Ad extremam illorum ſtationem quum rex peruenisſet, in currum aſcendebat, & aliquando in equum. Nunquam certe pedes è regia progrediebatur. Ad fores vſque ſi prodiret, exibant cum eo pellices. Solium in quo ſedens ius dicebat, reſponſaque dabat legationibus, aureum, quatuor aureis & gemmatis columellis circumpoſitis ſuſtinebatur, ſuper quibus variam purpureamque veſtem extendebant.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΛΕΑΡΧΟΥ τῆς Σολέως.

EX CLEARCHO Solenſi.

Non ſolum autem eodem in libro habentur iſta Clearchi apud illum, ſed proxime ſequuntur illum Heraclidis locum, vbi μηλοφόρων fit mentio, ſicut hic μηλοφορίας.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Apud eundem, eodem in libro.

ΚΛΕΑΡΧΟΣ ὁ Σολεὺς, ἐν τετάρτῳ βίων, περιπαθῶς περὶ τῆς Μήδων τρυφῆς, καὶ ὅτι διὰ ταύτην πολλοὺς ἐνεχείρισαν τῶν περικτίονων, ὅτι φέρει, καὶ τὴν ἀπὸ Μήδων ἐλθεῖν Πέρσαις μηλοφορίαν, μὴ μόνον ὧν ἔπαθον ἀμφίβολον, ἀλλὰ καὶ τῶν δορυφορούντων τρυφῆς, εἰς ὅσον ἦλθον ἀκολασίας, ὑπόμνημα.

CLEARCHVS Solenſis quarto Vitarum libro, quum de Perſarum luxu loquutus eſſet, & dixiſſet eos propter hunc multos ex accolis caſtraſſe: addit, hanc etiam quę à Medis ad Perſas tranſiit [3] melophoriam, non ſolum pœnas de Perſis exegiſſe iniuriarum quas ab illis acceperant, ſed etiam fuiſſe ſatellitum luxus documentum, ad quam effeminatos mores deueniſſent.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιβ.

EX AGATHOCLE.

Apud Athenæum, libro XII.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ δ' ὁ Κύζικος, ὁ Πέρσας φησὶν εἰ καὶ χρυσῆν καλουμένην ὕδωρ. *Malim* τοῦτο εἰ δ' ἔστι λιβάδας ἑβδομήκοντα, καὶ μηδένα πίνειν

AGATHOCLES libro III de Cyzico, apud Perſas aquam eſſe tradit quā auream appellant, nimirū ſcaturigines ſeptuaginta: è quibus ſoli bibebant

1 *Sic Dalechamp. Sonat autem* μηλοφόροι mala geſtantes, *ſeu* malorum geſtatores. *Cuius appellationis ratio paulo poſt redditur. Quidam* μηλοφόροι *interp. pluribus verbis,* Haſtilia gerentes aureis malis præpilata. 2 *Intellige* ſatellitum: *qui* δορυφόροι *dicti ſunt quod haſtas gererent.* 3 *Vide in præcedente Heraclidis loco quæ margini adſcripta ſunt de voce* μηλοφόροι.

rex

rex ipſe ac maximus natu filius: aliorum ſi quis biberit, morte pœnas luit.

ἀπ' αὐτὸ ἢ μόνον βασιλέα ϗ τ̃ πρεσβύτατον αὐτὸ τ̃ῶν παίδων. τ̃ῶν δ' ἄλλων ἐάν τις σίη, θάνατος ἡ ζημία.

EX CHARETE Mitylenæo.

Apud eundem Athenæum, eodem libro.

CHARES autem Mitylenæus libro quinto hiſtoriæ Alexandri, Ad tantum, inquit, luxum proceſſerunt Perſarum reges, vt ſupra verticem regii cubilis ſuperne eſſet cœnaculum quinque lectos habens: in quo quinque talentorum auri millia repoſita ſemper erant. Atq; hoc *cœnaculũ* ceruical regiũ appellabant. Ad pedes aũtem *cubilis erat* alterum cœnaculum tres lectos habens, vbi tria talentorum argenti millia repoſita erant. atque *hoc cœnaculum* ſcabellum regis, *ſiue ſubſellium*, vocabant. Quinetiam vitis aurea[1] gemmis ornata in eius cubiculo erat ſuper ipſo cubili. Hanc vero vitem Amyntas, in libro quem καθμοὺς inſcripſit, racemos etiam habuiſſe ſcribit ex pretioſiſſimis gemmis compoſitos: ac non procul ab ea repoſitum fuiſſe craterem aureum, Theodori Samii opus.

ΕΚ ΤΩΝ ΧΑΡΗΤΟΣ τ̃ Μιτυληναίου.

Παρὰ τ̃ῷ αὐτ̃ῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τ̃ῷ αὐτ̃ῷ βιβλίῳ.

ΧΑΡΗΣ δὲ ὁ Μιτυληναῖος ἐν τῇ πέμπτῃ τ̃ῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστορία, Εἰς τοῦτο, φησὶν, ἦλθον τρυφῆς οἱ τ̃ῶν Περσῶν βασιλεῖς, ὥστε ἔχεσθαι τ̃ῆς βασιλικ̃ῆς κλίνης ὑπὲρ κεφαλ̃ῆς οἴκημά τι πεντάκλινον, ἐν ᾧ χρυσίου πεντακισχίλια ἀφαπτῶδες ἔκειτο πάλαι. ϗ τοῦτο ὠνομάζετο τὸ κεφάλαιον βασιλικόν. ϗ τὸ ὑπὸ ποδῶν, ἕτερον οἴκημα τρίκλινον, οὗ πάλαι τρισχίλια ἔκειτο ἀργυρίου· ϗ τὸ ὑποπόδιον βασιλικὸν ὑπὸ πόδας. ἦν δ' ἐν τ̃ῷ κοιτ̃ῶνι ϗ λιθοκόλλητος ἄμπελος χρυσ̃ῆ ὑπὲρ τ̃ὴν κλίνης. τ̃ὴν δ' ἄμπελον ταύτην Ἀμύντας φησὶν, ἐν τοῖς καθμοῖς, ϗ βότρυας ἔχειν ἐκ τ̃ῶν πολυτελεστάτων λίθων συντεθειμένους. ὑ μαχαί τε ταύτης εἶναι κεῖσθαι κρατ̃ῆρα χρυσοῦν, Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ποίημα.

1 *Q. d.* Cui gemmæ agglutinatæ erant. *Vel*, gemmas agglutinatas habens.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ, ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ἱστορικῶν, & ἄλλων συγγραφέων.

ΕΚ ΤΩΝ ΝΥΜΦΟΔΩΡΟΥ, ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ τῶν βαρβαρικῶν.

ΕΘΕΣΙ δὲ, τὰ μὲν ἐναντίοις, τὰ δὲ ὁμοίοις χρῶνται τοῖς Ἕλλησι. Ὁ μὲν γὰρ ὄζεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις τοὺς νεωτέρους, ὁμοτρόπως καὶ ἡμῖν διακεῖται, τῶν δ' ἄλλων οὐδέν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς Ἕλλησιν οἱ μὲν ἄνδρες τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν οἰκονομοῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες, ἔνδον μένουσαι, ταλασιουργοῦσιν· ἐκεῖ δὲ αἱ μὲν γυναῖκες ἐν ἀγορᾷ περιπατοῦσι καὶ καπηλεύουσιν, οἱ δὲ ἄνδρες κατὰ τὴν οἰκίαν ὑφαίνουσιν. ὁ γὰρ Σέσωστρις, ἐκθηλῦναι τοὺς ἄνδρας βουλόμενος, ἅτε μεγίστης χώρας γεγονημένους καὶ πολλοὺς ὄντας, ὅπως μὴ συστραφέντες ἐπ' ἰσονομίαν ὁρμήσωσι, τὰ μὲν ἐκείνων ἔργα ταῖς γυναιξὶ, τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἐκείνοις περιέθηκεν· ἵνα μὴ μόνον τῶν ὅπλων ἀναγκαίως στερηθέντες, ἀλλὰ καὶ τῷ ψυχῷ ὑπὸ τῶν ὑποδημάτων αἰθέντες, ἀσμενίως ὑπὸ τοῖς ἄρχουσι καταμένωσιν. ὅθεν τοῖς μὲν, ψιλοὺς εἶναι, ταῖς δὲ αἰωρεῖσθαι τὰς πήχας περιέπαξε· καὶ τοὺς μὲν ὑπὲρ τῶν κεφαλῶν φέρειν τὰ φορτία, ταῖς δὲ ὑπὲρ τῶν ὤμων, ἠνάγκασεν· ἔπειτα δὲ, τοὺς μὲν καθημένους, ταῖς δὲ, ὀρθὰς ἐστώσας οὐρεῖν. καὶ ταῖς μὲν δύο ἱμάτια περιέβαλε, τοῖς δὲ, ἕν· ὑπολαμβάνων ἅμα τοῖς ὑποδήμασι καὶ ταῖς ψυχὰς αὐτῶν ἐκθηλύνεσθαι. ὃ καὶ Λυδοῖς ὕστερον συμπεσεῖν φασί.

DE ÆGYPTIACIS LEGIBVS ET INSTITVTIS, E DIVERSIS historicis, & aliis scriptoribus.

EX NYMPHODORO, *in* XIII *rerum barbaricarum.*

INSTITVTIS autem partim contrariis partim similibus vtuntur iis quibus & Græci. Nam in hoc vt iuniores senioribus de via cedant, eodem quo nos modo se gerunt: in aliis rebus nequaquam. Apud Græcos enim viri quidem res in foro agendas administrant, at mulieres, domi manentes, lanificio dant operam: illic vero mulieres quidem in foro ambulant & cauponariam exercent, at viri domi textoriã. Sesostris enim, viros effeminare volens, vtpote quum multi & in regione amplissima essent, ne conspiratione inter se facta ad consequendam iuris æquabilitatem animum conuerterent, illorũ opera mulieribus, at muliebria illis assignauit: vt non solum armis priuati (quod necesse erat illis contingere) sed etiam propter eam animorum remissionem quæ illud vitæ genus consequebatur, libenter in eodem rerum statu permanerent. Vnde etiam hos quidem glabros esse, at illas capillos promittere imperauit: & hos super capitibus onera portare, illas super humeris, coegit. Deinde vero, hos quidem, sedentes, illas vero corpore erecto meiere. Insuper mulieribus quidem amicula duo, at viris vnicũ dedit: existimans, animos etiam effeminari eorum qui vitam ita instituerent. Quod Lydis quoque postea euenisse ferunt.

ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ, ὐπ τῷ ιζ.

ΠΑΡΑΠΛΕΟΥΣΙ δ' ἑκατὸν σταδίους, πόλις ἐστὶν Ἀρσινόη. Κροκοδείλων δ' πόλις

EX STRABONE, libro XVII.

PRAETERNAVIGANTI hæc ad centum stadia, vrbs est Arsinoe, quæ olim Crocodilorum vrbs dicebatur,

tur. In hac enim præfectura mirum in modum colitur Crocodilus: & est sacer apud eos, in lacu quodam seorsum nutritus, & sacerdotibus mansuetus: ac Suchus vocatur. Nutritur autem pane, carne & vino, quæ à peregrinis afferuntur ad eiusmodi spectaculum venientibus. Hospes itaq; noster, vnus[1] ex honoratis viris, qui nobis sacra commonstrabat, ad lacum vna accedens, placentulam, & carnem assam, & quoddam mulsi vasculum è cœna attulit. Bestiam in ripa lacus inuenimus: ex sacerdotibus alii eius os aperuerunt, alius placentam ingessit, postea carnē: deinde mulsum infudit. Ille in lacum desiliens, in vlteriorem partem traiecit: quumque alius hospes aduenisset, & similiter primitias attulisset, cursu lacum circumeuntes itidem inuento Crocodilo obtulerunt.

Post Arsinoiticam Heracleoticamque præfecturam est Herculis ciuitas, in qua colitur Ichneumon, contra morē Arsinoitarum. Hi enim Crocodilos colunt, (& propterea fossam habent Crocodilis plenam, & Mœridis lacum, nam venerantur, & ab eis abstinent) Heracleotæ autem *colunt* Ichneumones, qui Crocodilis & Aspidibus pernicioſissimi sunt. nam & earum oua delent, & ipsas bestias interficiunt, luto armati, *&c.*

Sequitur Cynopolitana præfectura, & Canum vrbs, in qua Anubis colitur, & honor &[2] sacer quidam cibus canibus est constitutus.

In vlteriore regione est Oxyrynchus ciuitas, & præfectura eodem nomine. Hîc Oxyrynchus colitur, & Oxyrynchi templum est: quamuis etiam ceteri Ægyptii omnes Oxyrynchum piscem colant. Sunt etiam quædam animalia quæ Ægyptii vniuersi colūt, vt de terrestribus tria, bouem, canem, felem: è volatilibus accipitrem atque ibin: ex aquatilibus duo, lepidotum (id est squamatum) piscem, & Oxyrynchum. Sunt & quæ seorsum coluntur. Sic Saitæ & Thebani ouem: Latum vero, qui piscis quidam est in Nilo, Latopolitani: lupum Lycopolitani, Cynocephalū Hermopolitani, Cepum Babylonii, qui sunt iuxta Memphim. Cepus faciem habet satyro similem, cetera inter canem atque vrsum: in Æthiopia nascitur. Aquilam Thebani, leonem Leontopolitani, capram & hircum Mendesii,

καλεῖται τοῦ τέρας. σφόδρα γὰρ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ πιμῶσι δι' κεφαλόδειλον· καὶ ἔστιν ἱερὸς παρ' αὐτοῖς, ἐν λίμνῃ καθ' αὐτὸν τρεφόμενος, χειροήθης τοῖς ἱερεῦσι καλεῖται ὁ Σοῦχος. τρέφεται δὲ σιτίοις, καὶ κρέασι, καὶ οἴνῳ, προσφερόντων ἀεὶ τῶν ξένων τῶν ὑπὸ τὴν θέαν ἀφικνουμένων. ὁ γοῦν ἡμέτερος ξένος, ἀνὴρ τῶν ἐντίμων, αὐτόθι μυσταγωγῶν ἡμᾶς, συνῆλθεν ὅπι τὸν λίμνην, κομίζων ἀπὸ τοῦ δείπνου πλακοῦντα εἰόν τι καὶ κρέας ἑφθὸν, καὶ προσχοίδιόν τι μελικράτου. ὡς δὲ ὑπὸ τὴν χείλει κείμενον ὃ θηρίον· προσιόντες δὲ οἱ ἱερεῖς, οἱ μὲν διέῳξαν αὐτοῦ τὸ στόμα, ὁ δὲ ἐπέθηκε τὸ πέμμα, καὶ πάλιν τὸ κρέας· εἶτα τὸ μελίκρατον κατέχεαν. καθαλόμενος δὲ εἰς τὴν λίμνην, διῆξεν εἰς τὸ πέραν· ἐπελθόντος δὲ καὶ ἄλλου τῶν ξένων, κομίζοντος ὁμοίως ἀπαρχάς; λαβόντες περιῆλθον δρόμῳ, καὶ καταλαβόντες προσήνεγκαν ὁμοίως τὰ προσενεχθέντα.

Μετὰ δὲ Ἀρσινοΐτην, ἡ Ἡρακλεωτικὴν νομὸν, Ἡράκλεως πόλις, ἐν ᾗ ὁ ἰχνεύμων τιμᾶται ὑπερβαλλόντως τοῖς Ἀρσινοίταις. οἱ μὲν γὰρ τοὺς κροκοδείλους τιμῶσι, (καὶ διὰ τοῦτο ὀρύξαντες αὐτῶν μεστήν ἐστι τὴν κροκοδείλων, καὶ ἡ τῆς Μοίριδος λίμνη· σέβονται γὰρ καὶ ἀπέχονται αὐτῶν·) οἱ δὲ τοὺς ἰχνεύμονας, τοὺς ὀλεθριωτάτους τοῖς κροκοδείλοις, καθάπερ καὶ ταῖς ἀσπίσι· κ. γὰρ τὰ ᾠὰ διαφθείρουσιν αὐτῶν, καὶ αὐτὰ τὰ θηρία, ὡπλωμένοι θωρακιδέντα, *&c.*

Ἐξῆς δέ ἐστιν ὁ Κυνοπολίτης νομὸς, καὶ Κυνῶν πόλις, ἐν ᾗ ὁ Ἀνουβις τιμᾶται, καὶ τοῖς κυσὶ τιμὴ καί σίτου τέτακταί τις ἱερός.

Ἐν δὲ τῇ περαίᾳ Ὀξύρυγχος πόλις, καὶ νομὸς ὁμώνυμος· τιμῶσι δὲ τὸν ὀξύρυγχον, καί ἔστιν αὐτοῖς ἱερὸς ὀξυρύγχος· καί τοι καὶ τῶν ἀλλων Αἰγυπτίων καὶ ἡ πλείστων τὸν ὀξύρυγχον. πιάσαι μὲν γὰρ τῶν ζώων ἅπαντες καὶ ἐσθίουσι Αἰγύπτιοι, καθάπερ τῶν πεζῶν μὲν τὰ ἥμερα, βοῦν, κύνα, αἴλουρον· τῶν δὲ πτηνῶν δύο, ἱέρακα καὶ ἶβιν· τῶν δὲ ὑδρῶν δύο, λεπιδωτὸν ἰχθὺν καὶ ὀξύρυγχον. σέβεται δέ ἐστι ἃ πλείστοι καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι, καθάπερ Σαΐται πρόβατον, καὶ Θηβαῖται λαγωόν· λέγεται δὲ ὅτι καὶ τῷ Νείλῳ ἕνα ἰχθὺν, Λατοπολῖται· λύκον τε Λυκοπολῖται· κυνοκέφαλον δὲ Ἑρμοπολῖται. κεῖπον δὲ Βαβυλώνιοι οἱ πρὸς Μέμφιν· (ἔστι δὲ ὁ κεῖπος τὸ μὲν πρόσωπον ἐοικὼς Σατύρῳ, πᾶλλα δὲ κυνὸς καὶ ἄρκτου μεταξύ· γεννᾶται δὲ ἐν Αἰθιοπίᾳ) ἀετὸν δὲ Θηβαῖοι, λέοντα δὲ Λεοντοπολῖται, αἶγα δὲ καὶ τράγον Μενδήσιοι,

Malim κυπὸν cum ὠπίδι cum ὠπίμων cohærere.

πρ. σπίσματα

προσενεχθέντα

πρ. κῆπον. πρ. & κῆβον

1 Ex honoratis ibi viris, 2 Sacra quædam cibatio. *Vel potius*, sacer quidam cibatus. *Magis enim est in vsu hoc quam illud.*

μυγάλην ὃ Ἀθριβῖται· ἄλλοι δὲ ἄλλο π. Τὰς δὲ αἰτίας οὐχ ὁμολογουμένας λέγουσιν.

Καὶ μετὰ τινά,

Ἐν ὃ τῇ Ἄβύδῳ τιμῶσι τὸν Ὄσιριν. ἐν ὃ τὸν ἱερὸν τοῦ Ὀσίριδος οὐκ ἔξεστιν, οὔτε ᾠδὸν, οὔτε αὐλητὴν, οὔτε ψάλτην ἀπάρχεσθαι τοῦ θεοῦ, καθάπερ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἔθος.

Μετὰ δὲ τὴν Ἄβυδον Διόσπολις ἡ μικρά· εἶτα Τέντυρα πόλις. οἱ ταύτῃ δὲ ἅμα φερόντως παρὰ τοὺς ἄλλους Αἰγυπτίους ὁ κροκόδειλος τετίμηται, καὶ ἔχθιστος τῶν ἀπάντων θηρίων νενόμισται. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, καίπερ εἰδότες τὴν κακίαν τοῦ ζώου, καὶ ὡς ὀλέθριον τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει, σέβονται ὅμως, καὶ ἀπέχονται· οὗτοι δὲ πάντα τρόπον αἰκίζονται, καὶ διαφθείρουσιν αὐτούς. ἔνιοι δὲ ὥσπερ τοὺς Ψύλλους φασὶ πρὸς τὴν Κυρηναΐαν, φυσικήν τινα ἀντιπάθειαν ἔχειν πρὸς τὰ ἑρπετά, οὕτως καὶ τοὺς Τεντυρίτας φασὶ πρὸς τοὺς κροκοδείλους, ὥστε μηδὲν αὐτῶν πάσχειν, ἀλλὰ καὶ κολυμβᾶν ἀδεῶς, καὶ διαπορᾶν, μηδενὸς ἄλλου θαρροῦντος.

Ὑπὲρ δὲ τὸ Μεμνονείου, σπήλαι βασιλέων ἐν ἀπλαίοις λατομηταί, περὶ τεττεράκοντα, θαυμασίως κατεσκευασμένοι, θέας ἄξιαι. ἐν δὲ ταῖς σπήλαις ἔστι τινῶν ὀβελίσκων διαγεγραφαὶ δηλοῦσαι τὸν πλοῦτον τῶν τότε βασιλέων, καὶ τὴν ὑπηκοΐαν, ὡς μέχρι Σκυθῶν, καὶ Βακτρίων καὶ Ἰνδῶν καὶ τῆς νῦν Ἰωνίας διατεινάσαι· καὶ φόρων πλῆθος, καὶ στρατιᾶς περὶ ἑκατὸν μυριάδας. λέγονται δὲ καὶ ἀστρονόμοι καὶ φιλόσοφοι μάλιστα οἱ ἐνταῦθα ἱερεῖς. τούτων δ' ἐστὶ καὶ ὃ τὰς ἡμέρας μὴ κατὰ σελήνην ἄγειν, ἀλλὰ κατὰ ἥλιον, τοῖς τεταχόσι δώδεκα μησὶν ἐπαγόντων πέντε ἡμέρας κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον· εἰς δὲ τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ ὑπερέχοντος μορίου τινὸς τῆς ἡμέρας, προσέθηκε τινὰ συναθροίσαντα ἐξ ὅλων ἡμερῶν, καὶ ὅλων ἐνιαυτῶν, τοσούτων ὅσα μόρια τὰ ὑπερέχοντα συναγόμενα ποιεῖ ἡμέραν. ἀναπλήσασι δὲ τὴν Ἑρμῆ πᾶσαν τὴν τοιαύτην σοφίαν· τὴν δὲ Διΐ, ὃν μάλιστα τιμῶσιν, ἐκλεκτάτην καὶ γένους λαμπροτάτου παρθένος ἱερᾶται, ἃς καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες παλλάδας. αὕτη δὲ καὶ παλλακεύει καὶ συνέστιος εἷς βούλεται, μέχρις ἂν ἡ φυσικὴ ῥύσις τοῦ σώματος καθάρσιος μὴ δὲ τὴν καθάρσιν δίδοται τοῖς ἀνδράσι.

τοσαύτην

τὴν τοιαύτην σοφίαν

μάλιστα σε.

murem aranеũ (si quidem hoc est mygale Græcorum) Athribitæ, alii aliud. Cauſſas vero afferunt inter ſe non conſentientes.

Et quibuſdam interiectis,

Abydi Oſiris colitur. in eius templo non licet, nec cantori, nec tibicini, nec citharœdo ſacrificium auſpicari: quemadmodum mos eſt aliis deis.

Poſt Abydum eſt parua Dioſpolis, inde Tentyra vrbs. Eius incolæ præter ceteros Ægyptios excellenter Crocodilum deteſtantur, & ex omnibus beluis inimiciſſimum habent. Nam ceteri quanquam eius animalis malitiam norint, & humano generi [1] pernicioſum exiſtiment, Tentyritæ omnibus modis eos peruestigant, atque occidunt. Sunt qui dicant, quemadmodum Pſylli apud Cyrenaicam regionẽ naturalem quandam vim habent aduerſus ſerpentes: ſic & Tentyritis eſſe contra Crocodilos, vt nihil ab eis damni accipiant, ſed intrepide vrinentur, & aquam tranent, alio nemine audente. &c.

Supra Memnonium autem ſunt regum loculi in ſpeluncis quibuſdam in lapidem inciſi, circiter XL, mirum in modum ſtructi, ſpectatuque ſane digni. Iuxta hos in obeliſcis quibuſdam inſcriptiones ſunt, quæ regum illorum diuitias ac potentiam declarant, atque imperium vſque in Scythiam, & Bactrianam, & Indiam, & quæ nunc Ionia dicitur, propagatum. Item tributorum magnitudinem, & exercitus circiter mille millia. Thebani maxime ſacerdotes aſtronomiam philoſophiamque exercere dicuntur. hi non lunæ ſed ſolis curſu annos numerant, triginta dierum duodecim menſibus, quorum quiſque XXX conſtet diebus: quinque dies quotannis adiicientes. Ad totius vero anni complementum quum quædam diei particulę excurrant, circuitionem quandam componunt è totis diebus, totiſq; annis: quot particulæ excurrentes & coeuntes diem conficiunt. Huiuſmodi ſapientiam omnem Mercurio in primis tribuunt. Ioui, quem præcipue colunt, virgo quædam genere clariſſima & ſpecie pulcerrima ſacratur: quales Græci pallacas (hoc eſt pellices) vocant. Ea pellicis more, cum quibus vult coit, vſque ad naturalem corporis purgationem. Poſt purgationem viro datur:

1 *Sic implendus hic locus*, pernic. exiſtiment, venerantur tamen, & ab eo manus abſtineant: at Tent. 2 *Male* παλλακὰς *legit pro* παλλάδας.

ſed prius

ſed prius quam nubat, poſt pellicatus tempus, in mortuæ morem lugetur.

Poſt Thebas eſt Hermonthis ciuitas, in qua Apollo & Iupiter coluntur: hic etiam bos alitur. Deinde eſt Crocodilorum vrbs quę eam beluã colit. Hinc Veneris vrbs, & poſtea Latopolis quæ Palladem & Latum colit. Poſtea Lucinæ ciuitas, & eius templum. In vlteriore regione eſt Accipitrum vrbs, vbi Accipiter colitur. Deinde Apollinis vrbs quæ etiam Crocodilis eſt inimica.

πορὶν δὲ δοθῆναι, πένθος αὐτῆς ἄγεται μὴ ὅτι τῆς παλλακείας χαιρόν.

Μετὰ δὲ Θήβας Ἑρμουθὶς πόλις, ὃ καὶ ἥλιόν φασι, τὸν Ἀπόλλω τιμῶται καὶ ὁ Ζεύς· τρέφεται δὲ καὶ ἐνταῦθα βοῦς. ἔπειτα Κροκοδείλων πόλις, τιμῶσα τὸ θηρίον. εἶτα Ἀφροδίτης πόλις· καὶ μετὰ ταῦτα Λατόπολις, τιμῶσα Ἀθηνᾶν καὶ τὸν Λάτον. εἶτα Εἰλειθυίας πόλις καὶ ἱερόν. ἐν δὲ τῇ τροφῇ ἱεροκόρων πόλις, ὅτι ἱεροκορεῖ τιμῶσα· εἶτ' Ἀπόλλωνος πόλις, καὶ αὕτη πολεμοῦσα τοῖς κροκοδείλοις.

DE ÆTHIOPIBVS.

Apud eundem, eodem libro.

DEVM putant, alterum, immortalem, qui rerum omnium cauſſa ſit: alterum, mortalem, qui nomine careat, & non ſit cognitu facilis. Plerunque autem eos à quibus beneficium acceperunt, & [1] regios, pro diis habent. reges ſuos, communes omnium ſeruatores & cuſtodes eſſe putant, ceteros vero, priuatim eorum quibus benefecerunt. Ex iis qui ad torridam habitant, nonnulli ſunt qui deos non credunt, qui quidem Solem oderint, & deteſtentur quum eum exoriri vident, propterea quod eos vrat & infeſtet: atque ob id in paludes fugiunt. Meroes cultores etiam Herculem, Panem & Iſidem venerantur: ac præterea quendã deum barbaricum.

Mortuos alii in flumen abiiciunt, alii circumfuſo vitro domi ſeruant, alii in fictilibus alueolis eos circum templa defodiunt. Iuſiurandũ per eos exigunt, & ſanctimoniam adhibent. Regẽ conſtituunt eum qui vel forma vel alendorum pecorum virtute, vel robore, vel opibus excellat.

Antiquitus apud Meroen ſumma poteſtas fuit penes ſacerdotes, tantaque autoritas, vt nonnunquam miſſo nuncio mortem regi imperarent, & ei alium ſufficerent. Poſtmodo rex quidam conſuetudinem hanc abolcuit, cum manu armata in fanũ irruens, vbi aureũ ſacellum erat, & ſacerdotes omnes iugulãs.

Is etiam Æthiopibus mos eſt, vt vbi rex aliqua parte corporis mutilatur, familiares idem quoquo modo patiantur, & cum eo etiam moriantur: idcirco maxima regi cuſtodia adeſt. &c.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΘΙΟΠΩΝ.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

ΘΕΟΝ δὲ νομίζουσι, τὸν μὲν, ἀθάνατον· (τοῦτον δ' εἶναι τὸν αἴτιον τῶν πάντων) τὸν ἕτερον, θνητὸν, ἀνώνυμον τινά, καὶ οὐ σαφῆ. ὡς δ' ὅτι ὀλίγου τοὺς εὐεργέτας, καὶ βασιλικοὺς, θεοὺς νομίζουσι. καὶ τούτων τοὺς μὲν βασιλέας, κοινοὺς ἁπάντων μὲν σωτῆρας καὶ φύλακας, τοὺς δ' ἰδιώτας, ἰδίους τοῖς εὖ παθοῦσιν ὑπ' αὐτῶν. τὸν δὲ τῇ ὄψει τῇ ὀξυκεκαυμένῃ πίνες, καὶ ἄθεοι νομίζουσι· οἵ γε καὶ τὸν ἥλιον ἐχθαίρουσι, καὶ κακῶς λέγειν ἐπὰν ἀνατέλλοντα ὁρῶσι τε, ὡς καίοντα καὶ πολεμοῦντα αὐλῖς, καταφεύγουσι εἰς τὰ ἕλη. οἱ δ' ἐν Μερόῃ καὶ Ἡρακλέα καὶ Γάννα καὶ Ἶσιν σέβονται, θεὸν ἄλλον τινὰ βαρβαρικόν.

Τοὺς μὲν νεκροὺς οἱ μὲν εἰς τὸν ποταμὸν ἐκβάλλουσιν, οἱ δ' οἴκοι κατέχουσι, περιθέοντες ὕαλον. τινὲς δὲ ἐν κεραμίοις σορεῖς κατορύττουσι, κύκλῳ τὸ ἱερὸν ὀρύττοντες ὑπὲρ αὐτῶν ἀπαιτοῦσι, καὶ πολλῶν ἀγιστεύουσι μάλιστα. βασιλέας τε καθιστᾶσι τοὺς κάλλει διαφέροντας ἢ ἀρετῇ, κτηνοτροφίας ἢ ἀνδρείας, ἢ πλούτου.

Ἐν δὲ τῇ Μερόῃ χειροτάτην τάξιν ἐπέχουσιν οἱ ἱερεῖς ὁ παλαιός· οἵ γε καὶ τὸν βασιλέα κατεστήσαντο ἔθος ὅτε ἀποθνήσκοι, πέμψαντες ἄγγελον, καθίσασαν αὐτὶ αὐτοῦ ἕτερον ὕστερον· ἐπὰν δὲ καταλύσῃ τὸν τῶν βασιλέων ὅδε βίον, θηρίων μεθ' ὅπλων ὅτι ὁ ἱερεὺς ὅπου ὁ χρυσοῦς νεώς ἐστι, καὶ τοὺς ἱερέας ἀποσφάζας πρώτους.

Ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἔθος Αἰθιοπικόν. ὃς γὰρ ἂν τῶν βασιλέων πηρωθῇ μέρος τι τοῦ σώματος ὁπωσοῦν, ὁ αὐτὸ πάσχουσιν οἱ σωματοφύλακες αὐτοῦ μάλιστα, οἱ δ' ἄλλοι καὶ σὺν αποθνήσκουσιν· ἐκ δὲ τούτου φυλακὴ τοῦ βασιλέως ἐστὶ πλείστη παρ' αὐτῶν. &c.

1 *Fortaſſe*, aliquid regale præ ſe ferentes.

ΕΚ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΕΝ ΤΩ ΠΕΡΙ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος.

EX PLVTARCHO, in libro de Iside & Osiride.

ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ δὲ οἱ πολλοὶ, θεραπεύοντες αὐτὰ τὰ ζῶα, καὶ πρὸς ἐκεῖνα πάντες ὡς θεοὺς, οὐ γέλωτος μόνον οὐδὲ χλευασμοῦ καταπεπλήκασι τὴν ἱερουργίαν· ἀλλὰ τοῦτο τῆς ἀβελτηρίας ἐλάχιστόν ἐστι κακόν, δόξα δὲ ἐμφύεται δεινὴ, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς καὶ ἀκράτους εἰς ἄθεσιν ὑπορρέουσα τὴν δεισιδαιμονίαν, τοῖς δὲ δριμυτέροις καὶ θρασυτέροις εἰς ἀθέους ἐμπίπτουσα καὶ θηριώδεις λογισμούς.

Malim ἐφαλλομένη.

Ὀλίγῳ ὕστερον,

Μόνοι γὰρ ἔθυσαν Αἰγυπτίων Λυκοπολῖται πρόβατον ἐσθίουσιν· ἐπεὶ καὶ λύκος, οὐ θεὸν νομίζουσιν. οἱ δὲ Ὀξυρυγχῖται καθ' ἡμᾶς, τῶν Κυνοπολιτῶν ὄν ὀξύρυγχον ἰχθὺν ἐσθιόντων, κυνὰς συλλαβόντες καὶ θύσαντες, ὡς ἱερεῖον κατέφαγον. ἐκ τούτου καταστάντες εἰς πόλεμον, ἀλλήλοις τε διέθηκαν κακῶς, καὶ ὕστερον ὑπὸ Ῥωμαίων κολασζόμενοι διετέθησαν.

Paulo post,

Soli enim ex Ægyptiis Lycopolitæ nunc quoque vescuntur oue: quia Lycos (*.i. lupus*) idem facit: quem pro deo habent. Atque adeo ætate nostra quum Cynopolitæ piscem oxyrynchum ederent, Oxyrynchitæ canes cõprehensos & mactatos tanquam victimam comederunt. Acquum inde ad bellum deuenissent, cum grauia sibi damna inuicem intulerunt, tum à Romanis, pœnas illis infligentibus, sunt allata.

Μετ' ὀλίγα,

Βοῦν μὲν οὖν καὶ πρόβατον καὶ ἰχνεύμονα δῆλον ὅτι χρείας ἕνεκα καὶ ὠφελείας ἐτίμησαν· ὡς Λήμνιοι κηρύδους, τὰ τῶν ἀπελαύνων βλάσκοντας ὠὰ καὶ κατεσθίοντας· Θετταλοὶ δὲ πελαργούς, ὅτι πολλοὺς ὄφεις τῆς γῆς ἀναδιδούσης ἐπιφανέντες ἀφώλεσαν ἅπαντας. διὸ καὶ νόμον ἔθεντο, φόνευειν ὅστις αὖ ἀποκτείνη πελαργόν. ἀσπίδα δ' ἢ γαλῆν καὶ κάνθαρον, εἰκόνας τινὰς ἐν αὐγαῖς ἁμαυρὰς, ὥσπερ ἐν ζαγόσιν, ἡλίου, τῆς τῶν θεῶν δυνάμεως καταδύντες.

Paulo post,

Boui quidē certe & oui & ichneumoni, vsus gratia quem præstant, & vtilitatis quam afferunt, eos honorem exhibuisse patet: quemadmodum Lemnii galeritis, quoniam bruchorum oua inuenta confringunt: ac Thessali ciconiis, quoniam quum terra multos serpentes produceret, ciconiæ superuenientes perdiderunt vniuersos. Ideoque legem tulerunt, vt in exilium abiret quicunq; ciconiam occideret. Aspidem vero & felem & cantharum *Ægyptii honore prosequuti sunt*, quum in illis diuinæ potentiæ imagines quasdam obscuras, quales sunt solis in stillis, animaduertissent.

Ac, postquam rationem honoris vnicuique horum animalium exhibiti reddidit, ad crocodilum veniens, scribit,

Οὐμὴν οὐδὲ κροκόδειλος αἰτίας πιθανῆς ἀμοιρῶσαι ἔοικε τιμῆς· ἀλλὰ μίμημα θεοῦ λέγεται γενόμενος, μόνος ἀνθρώπων ἄγλωσσος ὤν. &c.

Ac ne crocodilus quidem honorem probabili ratione carentem habuit: sed exemplar dei fuisse dicitur, quum solus inter animalia sit elinguis. &c.

Paucis

Pauciſſimis verbis interiectis, ſubiungit,

Iam vero inter illa quæ vtraque de cauſſa coluntur, de cane quidem dictum eſt antea: at ibis, dum reptilia mortifera interficeret, prima medicum euacuationis corporis vſum docuit, quum illam hac ratione ſe abluentem & purgantem animaduertiſſent.

Ἀλλὰ μὴν τῶν δι' ἀμφότερα τιμωμένων, τοῦ μὲν τὸν κύνα εἴρηται πρόσθεν· ἡ δὲ ἶβις, ἀποκτείνουσα μὲν τὰ θανατηφόρα τῶν ἑρπετῶν, ἐδίδαξε πρώτη κενώσεως ἰατρικῆς χρείαν, καταδόντας οὕτω κλυζομένην καὶ καθαιρομένην ὑφ' ἑαυτῆς. &c.

Alia autem de cane habes eodem in libro, in iis quæ precedunt: ſicut & de aliis non pauca, præter illa quæ inde huc tranſlata ſunt.

Tandem verò ita locum hunc claudit, τοῦτο μὲν οὖν τῶν τιμωμένων ζώων τοῦτα δηλοῦσθαι μάλιστα τῶν λεγομένων. *id eſt,* Atque ex iis quæ de animalibus dicuntur quibus honor exhibetur, hæc maxime ſunt quæ probo.

Sunt autem & alii loci vbi rationem honoris certis quibuſdam animalibus ab Ægyptiis habiti reddit: (& in nonnullis eadem quæ illo in libro dicuntur.) Ex iis eſt hic, Sympoſ. IIII, quæſtione V,

Nam muri araneo, qui cæcus eſt, diuinos honores tributos ab Ægyptiis fuiſſe aiunt, quoniam tenebras luce antiquiores arbitrabantur: eumque è muribus naſci, quinto partu, in nouilunio: ac iecur eius diminui lumine lunæ deficiente.

Τῶν μὲν γὰρ μυγαλῶν ὀκτωκαιδεκάτην λέγουσιν εἶναι Αἰγυπτίων, τυφλὸν οὖσαν, ὅτι τὸ σκότος τοῦ φωτὸς ἡγοῦντο πρεσβύτερον· πέμπτην δὲ αὐτὴν ἐκ μιᾶς πέμπει γλαῦξ, νουμηνίας οὔσης. ἐπὶ δὲ μειοῦσθαι τὸ ἧπαρ ἐν τοῖς ἀφανισμοῖς τῆς σελήνης.

Deinde & honoris tam leoni quam ibidi exhibiti rationem reddit. Quum autē alibi huius honoris mentionem faciat, tanquā ab omnibus Ægyptiis exhiberi ſoliti, in iis quæ locū hunc paruo interuallo præcedunt, de ſacerdotibus nominatim hoc dicit. Poſtquam enim ab eo dictus eſt porcus neque in forma habere aliquid magis abſurdum, neque in natura magis illepidum, quam ſit in ſcarabeo, gryphe, crocodilo, fele: *ſubiungit,* οἷς ὡς ἀγιωτάτοις ἱερεῖς Αἰγυπτίων ἄλλοι ἄλλοι πρεσβεύουσιν. *id eſt,* erga quæ, tanquam ſanctiſſima, Ægyptii ſacerdotes, alii erga alia, ſe gerunt. *Quamuis autem, quum ſcribit illos ita ſe erga ea vt ſanctiſſima gerere, tacite innuat ea coli ab illis: quum tamen illud, non hoc, ſonet Græcum loquendi genus, non debuit a Xylandra ita reddi,* Quorum alia ab aliis Ægyptiorum ſacerdotum coluntur. *Quin etiam male* ἀγιωτάτοις, *quod de animalibus Plutarchus dicit, ille ipſis ſacerdotibus tribuit. totum enim locum ita vertit,* Quorum alia ab aliis Ægyptiorum ſacerdotum ſanctiſſimis coluntur. *Eſtque inſuper animaduertendum, non dici, loquendo de animalibus,* ἁγιωτάτοις, *ſed* ὡς ἁγιωτάτοις. *Atque vt obiter, Plutarchum cum Plutarcho conferre, id eſt, eius locos inter ſe, lectorem doceā: dico, genus illud loquendi,* προσφέρεσθαι αὐτοῖς ὡς ἁγιωτάτοις, *reſpondere illi quod habuimus antea ex libro De Iſide & Oſiride,* θεὶ ποιεῖσθαι ὡς θεούς.

Ceteros Plutarchi locos omittens, in quibus agit de iis quæ apud Ægyptios peculiariter in more poſita erant, venio ad quendam, qui miram quæ in conuiuiis eorum recepta erat conſuetudinem deſcribit. Legimus enim in eo eius opuſculo quod Conuiuium ſeptem ſapientum inſcripſit, pag. 256 meæ editionis,

Ar Ægyptius ſceletus (id eſt *cadauer hominis exſiccatum, cui oſſa tantū ſuperſunt*) quem in conuiuia inferentes, *conuiuis* proponunt, & hortantur vt recordentur ſe non multo poſt tales futuros, is quamuis ingratus & intēpeſtiuus comeſſator aduenerit, tamen non omnino nullum ibi locum habet: ſi quidem non ad potandum & ad fruendum deliciis, ſed ad mutuum amorem ac dilectionem exhortatur, monetque vt vitam, quæ tempore eſt breuis, malis rebus longam non reddant.

Ὁ δὲ Αἰγύπτιος σκελετὸν, ὃν ὀπτεικὸν εἰς φέροντες εἰς τὰ συμπόσια περιτίθενται, καὶ προκαλοῦσι μεμνῆσθαι πάντα σὴν τοιούτους ἐσομένους, ὥσπερ ἄρτι εἶ καὶ ἄνους ὀπτεικώμους ἦκον, ὅμως ἔστι χρεία τινὰ καὶ χρείαν· εἰ μὴ πρὸς ὃ πίνειν καὶ πλυτασθεῖν, ἀλλὰ πρὸς φιλίαν καὶ ἀγάπησιν ἀλλήλων παρατρέπεται, καὶ προκαλεῖ μὴ ὃν βίον, τὸν χρόνῳ βραχὺν ὄντα, πράγμασι κακοῖς μακρὸν ποιεῖν.

Suſpectum eſſe poteſt hoc loco ſtud vocabulum:

Ab hoc Ægyptiorũ in cõuiuiis more, qui à Plutarcho describitur, ad alia quæ alii scriptores in conuiuiis itidem, aut etiam simpliciter in cœnis, consueta illis fuisse tradunt, veniendum est. Illorum autem scriptorum testimonia ex Athenæo depromam. Ac primum, in more positum illis fuisse conuiuiorum luxum, & quidem maiorem quam Persis, ex hoc Lyncei in Ægyptiacis loco, vbi Ægyptiorum cœnas Persicis anteponendas esse contendens, scribit,

Αἰγυπτίων ὑπερστρατευσάντων ὅτι Ὦχον τὸν Περσῶν βασιλέα, καὶ νικησάντων, ἐπεὶ ἐλήφθη αἰχμάλωτος ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὁ Ὦχος ἀὼν φιλοξενώτατος ἄγαν, συνάλεσε καὶ ὅτι δεῖπνον. τῆς οὖν παρασκευῆς λαμπρᾶς ὁ Αἰγύπτιος καταγέλα, ὡς ἀτελοῦς τῆς Γέρσου θεωμένων. Εἰ γὰρ θέλεις (ἔφη) εἰδέναι ὦ βασιλεῦ πῶς δεῖ τεῖσθαι τοὺς δυνάμενας βασιλέας, ἐπίτρεψον τοῖς ἐμοῖς ποτὲ θεράπουσι μαγείρους παρασκευάσαι σοὶ Αἰγύπτιον δεῖπνον. καὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ παρεσκευάσθη, καθεὶς ὁ Ὦχος τὰ δείπνα, Κακὸν κακῶς σε (ἔφη) ὦ Αἰγύπτιε ἀπολέσειαν οἱ θεοὶ, ὅστις δεῖπνα τοιαῦτα καταλιπὼν, ἐπεθύμησας θοίνης ἀτελεστέρας.

Quum Ægyptii Ocho Persarum regi bellum intulissent, & Persis victoria potitis rex Ægyptiorum captiuus esset, comiter ac benigne illum tractans Ochus etiam inuitauit ad cœnam. Quũ igitur splendidus apparatus foret, irridebat Ægyptius, tanquam viles Persæ epulæ essent. Quod si vis (inquit) videre ô rex qualis beatorum regum victus esse debeat, permitte illis qui mei aliquãdo coqui fuerunt Ægyptiam cœnam tibi struere. Quod quum fieri iussisset Ochus, & structa esset, ea delectatus, Malum te male dii perdant (inquit) Ægyptie, qui, relictis huiusmodi cœnis, viliores epulas expetiueris.

Sequitur apud Athenæum,

Τίνα δ' ἦν τὰ Αἰγύπτια δεῖπνα, Πρωταγορίδης ὁ τῶν περὶ τὸν Δάφνιν ἀγώνων διδάσκων ἡμᾶς, λέγων ὅτως, Τρίτη δ' ἐστὶν ἰδία δείπνων, Αἰγυπτιακὴ, τραπέζῃ μὲν ὁ παρατιθέμενος, σανίσκων δ' οὐ φερομένων.

Quænam autem Ægyptiacæ cœnæ essent, Protagorides libro de Daphnicis ludis primo nos docet, his verbis, Tertia cœnarum species, est Ægyptiaca: quum mensæ non apponuntur, sed patinæ circumferuntur.

Male autem vertit quidam, Tertia cœnarum species est Ægyptiarum, in quibus non admouentur mensæ, *&c. Non enim* Αἰγυπτιακῶν, *sed* Αἰγυπτιακὴ *scribit Protagorides: & duabus cœnarum speciebus propositis, tertiam quandam addit, quam esse Ægyptiam dicit.*

Apud eundem Athenæum in fine libri primi legimus, istud esse argumento Ægyptios fuisse vinolentos, quod apud eos solos tanquam lege quadam cautum esset, ante vllum cibum brassicam elixam edere. *Intelligit enim, illos ad vitandam ebrietatẽ hoc facere solitos fuisse. Apud eundem, in illa libri vltimi parte quæ in omnibus typographicis editionibus desideratur, legimus,* coronam initio epularum dari solitam. *Postquam enim dixit,* Φιλόξενος δ' ὁ διθυραμβοποιὸς ἐν τῷ ὑπογεγραμμένῳ δείπνῳ ἀρχὴν ποιεῖται τοῦ σίφωνος καὶ εὐωχίας, *non longo interuallo subiungit,* Ἦν γὰρ ἐν Αἰγύπτιοις, ὡς Ἡρόδοτος φησὶν ἐν τοῖς, *&c.*

Vinolentiæ autem illorum & alibi meminit: & quidem in fine libri primi scribitur ex Dione quodam Academico vinosos & bibaces Ægyptios fuisse: atque adeo inuentum apud eos fuisse inopiæ subsidium, vt qui propter illam vino destituerentur, ex ordeo confectum biberent. Eius autem potu adeo exhilarari solitos vt canerent & saltarent, ac omnia facerent quæ qui vino ebrii sunt facere consueuerunt.

Etiam ἀρτοφάγους vocat Ægyptios Hecatæus, apud eundẽ lib. X: id est, panis edaces: *mentionem simul addens illius ordaceæ potus: id est, ex ordeo confecti.* Ac propterea (*addit Athenæus*) Alexis in libro περὶ αὐταρκείας scribit Bocchorin & patrem eius Neochabin frugali victu vsos fuisse. *Sed miretur quis quomodo facta mentione illius edacitatis panis, necnon illius ex ordeo confecti potus (quo solitos non minus quam vini potu inebriari, modo legimus) subiungat,* Ac propterea Alexis Bocchoridi & patri eius frugalitatis laudem tribuit. *Sed intelligit (vt opinor)* Ac propterea frugalitatis eorum tanquam rei quę alioqui apud Ægyptios rara & notabilis esset, mentionem facit. *Cæterum voluisse illos arbitror in hac frugalitate, aut victu frugi (nisi quis μετρίαν τροφὴν moderatum victum, aut parcum & parabilem, aut etiam tenuem interpretari malit) antiquum etiam morem repræsentare, tanquam fortasse conantes eum reuocare. Legimus enim libro V, ex quodam Apollonio,* Παρ' Αἰγυπτίοις ἦ τοπαλαιὸν σωφρονικῶς διεξήγετο τὰ περὶ συμποσίων ἤθη. κατήμενοι μὲν γὰρ ἐδειπνοῦν, τροφῇ τῇ λιτοτάτῃ καὶ εὐπετεστάτῃ χρώμενοι, καὶ οἴνῳ τοσούτῳ ὅσος ἱκανὸς ἂν γένοιτο πρὸς εὐθυμίαν. *id est,* Quinetiam apud Ægyptios antiquitus conuiuia temperanter celebrabantur. Sedentes enim cœnabant, vilissimo quidem sed saluberrimo cibo contenti: ac vino quantum ad exhilarandum animum satis esset.

HEN-

HENR. STEPHANVS LE-
ctionis Herodoti ſtudioſis.

HACTENVS de Ægyptiacis quoque legibus & inſtitutis quædam velut appendix ad Herodotum, ſicut antea de Perſicis. Dare enim illam ampliorem minime viſum eſt, ſicut nec hanc. Quam tamen quoniam titulus promittit non hiſtoricorum tantum ſed aliorum etiam ſcriptorum locos exhibituram, duorum poetarum, vnius inter tragicos celeberrimi, alterius inter comicos non incelebris, verſus adiungam. Illius tragici, cui nomen eſt Sophocli, verſus, (qui omnino allegatur his Herodoti pag. 103, verbis, ὁ δὲ τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγυρτέουσι καὶ κατηλάδεσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι) in OEdipo Coloneo, pag. 283 nouæ editionis, ſunt hi,

Ὦ πολύτ' ἐκεῖνο τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ νόμοις
Φύσιν κατεικαθέντε καὶ βίου τροφάς.
Ἐκεῖ γὰρ οἱ μὲν ἄστεως χτὶ πέγας
Θακοῦσιν ἰσουργοῦντες, αἱ δὲ σεμνόμοι
Τἀνδρὸς βίου τροφεῖα προσπολοῦσ' ἀεί.

At vero Anaxandridæ comici verſus ſunt hi, aduerſus Ægyptios, animalia, tanquam deos, colentes,

Quos ita ex tempore reddidi,

Patrocinari non queo vobis ego.
Nec moribus enim nos ſumus nec legibus
Conſentientes: diſſidemus plurimum.
Bouem tu adoras, ſacrifico deis eum.
Anguilla deus eſt maximus, te iudice,
Obſoniorum iudicamus maximum.
Haud es ſuillam, veſcor hac ego libens.
Canem veneraris, ipſe contra verbero,
Obſonium voratur illi quum meum.
Noſtra integri vult lex ſacerdotes ſient
Omni ſui parte, integros haud veſtra vult.
Felem ſe habentem quum tu videris male,
Ploras: ego libens perimo, poſt pellem au-
fero.
Araneus mus pollet iſtic, non & hic.

Οὐκ ἀλλὰ δικαίως ἐστὶν ὑμῖν ἐγώ,
Οὔθ' οἱ τρόποι γὰρ ὁμονοοῦσ', οὔθ' οἱ νόμοι
Ἡμῖν, ἀπ' ἀλλήλων δ' διέχουσιν πολύ.
Βοῦν προσκυνεῖς, ἐγὼ δ' ἔθυσα τοῖς θεοῖς.
Τὸν ἔγχελυν μέγιστον ἡγῇ δαίμονα,
Ἡμεῖς δ' ὀψῶν μέγιστον τοῦτον πολύ.
Οὐκ ἐσθίεις ὗν, ἐγὼ δέ γ' ἥδομαι
Μάλιστα τούτοις. κύνα σέβει, τύπτω δ' ἐγώ,
Τὸν ὄψον κατεσθίουσαν ἵνα μὴ λάβω.
Τοὺς ἱερέας σὺ μὲν ὅλους κλήρους νόμος
Εἶναι, παρ' ὑμῖν δ', ὡς ἔοικεν, ἀπηργμένους.
Σὺ μὲν τὸν αἴλουρον κακὸν ἔχοντ' ἰδὼν ὀδύρει,
Κλαίω δ' ἐγὼ δὴ ἥδιστ' ἀποκτείνας δέρω.
Δικαίως παρ' ὑμῖν μυγάλη, παρ' ἐμοὶ δέ γ' οὔ.

ADPENDIX ALIA

AD HERODOTVM,

De incremento Nili, & eius cauſsis:

è diuerſis auctoribus adiecta.

G. IVNGERMANVS LECTORI CANDIDO S.

DVPLICEM adpendicem ab Herodoto ad Herodotum, quæ anteceſſit, antea habuiſti, amice lector, & nunc iterum habes. Quam exangere atque locupletare nobis conſilium non fuit, forte nec facile etiã fuiſſet, ſolũ per temporis illius anguſtias, in quas cum hac editione cõiecti ſumus. Bonũ potius factum fore putauimus, ſi aliquid adiiceremus, quod quaſi tertiæ adpendicis vicem eſſet ne prorſus ἀσύμβολοι eſſe voluiſſe videremur: pro eaque re incidere ſtatim quæ de Nilo aliter ac Herodoto factum fuit, diuerſis ab auctoribus diſputata vltro citroque eſſent. Cui cogitationi locum dedimus eo libentius, quod hæc talia cum Stephanianæ adpendicis altera parte ita cõiurent amice vt quaſi eius ſubadpendix quædam videri queant. Et quid enim magis Ægyptiacum quam Nilus? Νεῖλος, inquam cum Ariſtide, ποταμῶν ἐχ ἅπαντα κάλλιστος, ἡ μὲγιστος, ἔργα καὶ θέας ἡδονῆ, καὶ τοῖς πᾶσι πολὺ νικῶν. Cui, vt idem facundiſſimus rhetor ex aliquo τῶν ἀμυήτων puto hauſit, Ægyptiorum feriæ ſollemnes atq; ſacrificia pleraque dicata ſunt atque conſecrata. Nec iniuria tanto in honore & veneratione haberi à gentilibus videatur iſte

Vnicus in terris Ægypti totius amnis,

quum ei id omne acceptum referant, quòd terræ motum non ſentiant vmquam, quod à peſte ſint liberi; quod eorum terram nullis diluuiis cæleſtibus miſceri contingat, vel ingenti imbre obrui. In quibus & Græcos adſtipulatores inuenerunt. Ita enim Ariſtides in extrema Ægyptiaca vnde & priora deprompſimus: ὡς δὲ καὶ σεισμοῖς καὶ λοιμοῖς καὶ τοῖς ἐξ ὑετῶν καὶ κατακλυσμοῖς ἀπαλλάττει ἡ χώρα ἔστι μὲν καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν Ἕλλησι λεχθέν. De huius vero fluminis potiſſimũ incremento eiuſq; cauſſis viri priſci mire inter ſe decertarunt, & vnuſquiſque ſibi facilius reperire potuit qui ſuam ſententiam refelleret, quam qui ſectarentur: ita vix vllus quidquam protulit in medium, quin ceteri continuo irent in ὁmnia alia, & ſibi non videri teſtarentur. Ea igitur quæ de hac re iſtaque opinionum diuerſitate teſtata relinquere voluere optimi auctores, pluſcula ex variis qui nobis ad manum erant adiecimus, in quibus pleriſque Herodoti noſtri mentio fit. Nec de ordine laborare multum voluimus, occupati magis in hoc vt raptim deſcriberemus iſta, ne operas moraremur. Prius tamen poſuimus qui plurium de hac re ſententias breuiter collegerunt, vt PLVTARCHVM & ANONYMVM quendã, qui ex H. Stephani officina cum opuſculis variis hiſtoricis ac philoſophicis Ariſtotelis & Theophraſti &c. anno domini ∞ IↃLVII prodiit, à quo præter aliorum & Calliſthenis hiſtorici placitum refertur, quem ab aliis quos quidem hic coniunximus, haud nominatũ arbitror: afferunturibi & è tragicis quædam quæ apud alios haud temerè reperias; vel non ita plene. His tertius ſuccedit THEOPHYLACTVS SIMOCATA prolixius ſingulorum è priſcis eiuſm. opiniones & referens, & refellens, non tamen è ſuo capite, quod minime adhibuit in conſiliũ, ſed è bibliotheca Diodori Siculi, vnde iſta omnia deſcripſit fere ὡπολεξεί, quãuis bono illo viro ne nominato quidẽ. Sane fuerũt ταῦτα καὶ πάλαι à conferentibus deprehenſi ſæpius auctores à iuratiſſimis & proximis veteres tranſcripti ad verbũ, neque nominati quidem, vt Plinii loquamur verbis. Sordidum tamen hoc, & ab ingenuo pudore alienum: potiuſque nobis Virgiliana virtus & Ciceroniana ſimplicitas placeat. *Obnoxii enim profecto*, vt hoc eodem cum Plinio dicamus, *animi & infelicis ingenii eſt, deprehendi in furto malle, quam mutuum reddere, quum præſertim ſors fiat ex vſura.* Nec itaque mirum, quum & veteres ipſi olim ideo male audirent frequenter, ſi noſter Ægyptius ſequioris iam ævi, alienum partum ſibi ſupponere clam voluerit: qua in parte tamen, niſi fallor, cenſoriam notam à litteratis viris, quibus hoc ius ſua virtute datum eſt, haud lucrifaciet. Exſcripſit, inquam, iſta quæ illuſtris hiſtoricus Diodorus Siculus de Nili augmento libro primo βιβλιοθήκης ἱστορικῆς, ſub finem τοῦ πρώτου μυθικοῦ, prolixe aliorum opinionibus allatis & confutatis, diſputauit, Simocata ad verbum fere, raro φράσιν immutans, quibuſdam etiam diuiſis. & mutaſſet ſaltem ordinem, vel aliquid de ſuo largitus quoque fuiſſet, cetera eum ἄκριτον quod ad nos attinet diſerte profiteremur, nec quidquam volumus alias detractum, vt quem excutere diligentius nullum fuerit hactenus ocium. Quum ea itaq; ex Simocatæ editione nupera adieciſſemus, quamuis correctiora, haud opus eſſe putauimus, vti eadem ex Diodoro deſcriberemus denuo, actum agentes ſcilicẽt: præſertim quum iſ è Marnii noſtri officina non ita pridem in publicum editus ſit à ~~Ian. Rhodomano, viro amice cuius memoriam ſancte colimus, cuiuſque opera bibliotheca Graeca detrimentũ nec opiſſet certo nouimus, & vtpar eſt dolemus.~~ Excerpſimus ſaltẽ Herodoteæ ſententiæ αἰακτιανὴν, vt apud DIODORVM ipſum ea extabat. Ἐκ τούτων ταῦτα. Poſt hæc inſignis locus ſequitur ex ARISTIDIS Adrianæi oratione Ægyptiaca qui prolixam confutationem continet eorũ quæ ſcripſit Herodotus de Nili auctu. Merebatur ſane ea oratio tota hic addi, niſi longitudo obſtitiſſet, quũ operæ noſtræ vix ita ſperent ſe hanc editionem tempori abſoluturas. Copioſe enim & eleganter omnem hanc opinionum varietatem pertractat, primum de eteſiis ὡς μελτῶν τε καὶ αἰαίων: hoſce vẽtos afferre pro cauſſa illius incrementi: dein de niuibus liqueſcentibus quòd afferant, non magis verum eſſe: tum ſententiam, quę in Anonymi ſcripto tribuitur Calliſtheni, redarguit: inde Herodotum noſtrum, exin Ephorum, mox Euthymenem. poſt Oenopidem, tandẽ & ipſum Homerũ aggreditur. Ariſtidem itaq; ὁ φιλοπάτωρ poteſt adire ipſum. Nos tantũ, vt diximus, eam orationis partem quæ aduerſus Herodotũ noſtrum directa excerpere potuimus. His omnibus auctarioli loco quædã in eandem rem ex STRABONE, DIONE ſiue eius abbreuiatore XIPHIAINO, & HELIODORO ſubiecimus; agmen vero hoc nobis claudit THEODORETVS Cyri epiſcopus, quem ἀφ' ἑνὸς Herodoto no-

pōtō noſtro fuiſſe patet, licet pie moneat nimiam curioſitatem in eiuſmodi abſtruſis nobis abſtinendam eſſe. Hæc ſunt, amice lector quæ cum iſta προοιμίῳ tibi damus. Interpretes ſingulorum ὑποτιτλίων ad oram paginarum exteriorem indicauimus. Vnico iſti τῷ αἰνιγμῷ, quod ſecundum numero eſt, nullus exſtabat quod quidem noſſem: inueni tamē qui tumultuaria opera in Latinam linguam conuerteret, rogatque ſi cubi aberrauerit ab humano lectore veniam. Græcus textus vt in quibuſdam etiam emendatior, quam antea accidit, ederetur, operam pro virili dedimus: idque adparebit ſpero ſi cui forte comparare libebit. Alia quædam quæ in mentem veniebant, vel admonenda videbantur, vt & quædam ab aliis adnotata, ea ad inferiores paginarum oras adpoſuimus. Vale, lector amice & candide, operamque noſtram qualem qualem boni conſule.

DE NILI INCREMENTO, EX DIVERSIS SCRIptoribus.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ, ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

EX PLVTARCHO, *De placitis philoſophorum libro IV, cap. I.*

ΕΚ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ, Περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς Φιλοσόφοις βιβλ. δ'. κεφ. ά.

THALES cenſet Eteſiarū, qui venti Ægypto aduerſi ſpirāt, ſtatu Nili aquas attolli, quod oſtia ipſius quibus ſe exonerat, maris obtruſi influxu obturentur. EVTHYMENES Maſſilienſis, ex Oceano marique externo ſuapte natura dulci fluuium impleri. ANAXAGORAS, niue Æthiopica, quæ hyeme frigens, æſtate liquetur. DEMOCRITVS, niue in partibus ad ſeptētriones ſitis ſub ſolſtitium æſtiuū reſoluta atq; diffuſa, denſari ex vaporibus nubes, quæ compulſæ verſus meridiem & ad Ægyptū ab eteſiis ventis, in magnos ac vehementes diſſoluātur imbres, quibus cum paludes, tū Nilus impleantur. HERODOTVS hiſtoriæ ſcriptor æqualem à fontibus fluere Nilum hyeme æſtateq; perhibet: minorē autē hyeme videri, quia tum ſol Ægypto vicinior in vaporem aquas redigat. EPHORVS, hiſtoricus is quoq;, æſtate ait relaxari totam Ægyptū, ac quaſi exſudare copioſam aquā. ac conferre ad hoc etiam Arabiā & Africam ob raritatem & fabuloſum ſolum. EVDOXVS ait, ſacerdotes imbribus & oppoſitis temporū anni rationibus rē imputare. quando enim apud nos æſtas eſt, qui ſub ęſtiuo habitamus Tropico, tū iis qui ex regione ſub brumæ circulo degūt hyemem eſſe, à quibus tum exundans aqua prorumpat.

ΘΑΛΗΣ τὰς ἐτησίας ἀνέμους οἱονεὶ πνέοντας τῇ Αἰγύπτῳ ἀντιπροσώπους ἐπαίρειν τὸν Νείλου τὸν ὄγκον, ἅμα τῷ τὰς ἐκροὰς αὐτοῦ ληφθῆναι παρ' ἀὐσιν τοῦ πελάγους ἀνακοπέντας. Εὐθυμένης ὁ Μασσαλιώτης, ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ἔξω θαλάσσης γλυκείας κατ' αὐτὸ σημαίνεσθαι πληροῦσθαι ὑπὸ ποταμῶν. Ἀναξαγόρας, ἐκ τῶν χιόνων τῶν ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ τηκομένων μὲν ὑπὸ θέρους, ψυχομένων δὲ τῷ χειμῶνι. Δημόκριτος, τὸ χιόνος τὸ χειμῶνι ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον μέρεσιν ὑπὸ θερινὰς τροπὰς ἀναλυομένων τε καὶ διαχεομένων, νέφη μὲν ἐκ τῆς ἀτμῶν παλάξεις, τούτων δὲ ἀπελαυνομένων πρὸς μεσημβρίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἀνέμων, ἀποτελεῖσθαι ῥαδαίους ὄμβρους, ὑφ' ὧν ἀναπίμπλασθαί τε λίμνας καὶ τὸν Νεῖλον ποταμόν. Ἡρόδοτος, ὁ συγγραφεὺς ἴσον μὲν ἐκ τῶν πηγῶν φέρεσθαι χειμῶνος καὶ θέρους, φαίνεσθαι δ' ἐλάττονα τὸν χειμῶνα, διὰ δὲ τοῦτο τῷ χωρῷ πλησιαίτερον τὸν ἥλιον τὴν Αἴγυπτον, ἐξαλμίζειν τὰ νάματα. Ἔφορος ὁ συγγραφεύς φησιν ἀναχαλᾶσθαι τὸν ὅλην Αἴγυπτον, καὶ οἱονεὶ ἐξιδρῶτα πολυτρόπως. συνιδίδωσι δὲ αὐτῇ καὶ Ἀραβία καὶ Λιβύη τοῦτο δὲ θέρους καὶ ὑποχαμοῦς. Εὔδοξος ἱερεῖς φησι λέγειν τὰ ὄμβρια τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ ἀποβαίνοντα τῶν ὡρῶν, ὅταν παρ' ἡμῖν εἶη θέρος τοῖς ὑπὸ τὸν χειμερινὸν τροπικὸν οἰκοῦσιν, τότε τοῖς ὑπὸ τὸν θερινὸν τροπικὸν αὐτοῖς χειμὼν ἔστιν, ἐξ ὧν ὁ πλημμυρῶν ὕδωρ καταῤῥηγνυται.

1 legebatur αὐτὸ, q. d. Euthymenem ſenſiſſe, mare extremum eſſe dulce. ms. habet αὐτὸ, ſuapte natura. pro τοῦ αὐτοῦ. nā adſpirationem negligi non eſt prorſus inuſitatum. αὐτὸ etiam Budæus legit. G. Xyl. 2 li. 1. c. 25. 3 ἐξιδρῶτα, reſponendum exiſtimo ex Xylandri ſententia, quum & in libro ſcripto demirata ſe reperiſſe dicat. Patet id ex opinione Ephori ſtatim ut eam refd. Siculus, & ex hoc Theoph. Simocata retulere.

Plutarchi ipsius vero sententia quænam fuerit, docere nos possint qui auctorem illum euoluere diligentius. Mihi saltem succurrunt quæ lib. περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος scripsit, è quibus forte coniectare liceat eum illis qui in etesias auctus Nyliaci caussam referebãt, non fuisse αἰτιφθορον. verba ex libello, quem dixi, sunt: ἡ δὲ σωτηρὸς αὐτοῦ (Τυφῶνος) βασιλὶς Αἰθιόπων αἰνίσσεται πνεῦμα νοτίας ἐξ Αἰθιοπίας. ὅταν γὰρ αὖται πρὸ ἑπτείων ἐπιπεσοῦσαι τὰ νέφη πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν ἐλαύνωσιν, καὶ κωλύσωσι τὰς τοῦ Νείλου ἀῤῥοίας ὁμβρους καταῤῥαγῆναι, κατέχων ὁ Τυφὼν ὑπερφέρει, καὶ πολὺ κρατήσας παντάπασι τὸν Νεῖλον εἰς ὀπισθότονον ὑπὸ ἀσθενείας συναλίσκοντα καὶ ῥέοντα, κοῖλον καὶ ταπεινὸν ἐξέωσε καὶ ἐξέβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν. ἡ δὲ λεγομένη καθειρξις εἰς τὸν σορὸν Ὀσίριδος, οὐδὲν ἔοικεν ἄλλ' ἢ κρύψιν ὕδατος καὶ ἀφανισμὸν αἰφνιδίαν. διὸ μιῶς Ἀθὺρ ἀφανισθῆναι τὸν Ὀσίριν λέγουσιν, ὅτι τῶν ἑτησίων ἀποληφθέντων παντάπασιν ὁ μὲν Νεῖλος ὑπονοστεῖ, γυμνοῦται δὲ καὶ χάσκει, &c. Dixit autem superius eod. lib. quosdã mystice per Osiridem intelligere Nilum, mare per Typhonem. Nunc Plutarchi illa Latine, vt interpretatus fuit Xylander, adicio:* Regina vero Æthiopum quæ Typhonem adiuuerit, flatus austrinos ex Æthiopia notat: qui si vincant etesias à quibus versus Æthiopiam nubes pelluntur, prohibeantque imbres decidere quibus Nilus augetur: tum prævalens Typhon æstu vrit, ac plane obtinens, Nilum in diuersam partem ob imbecillitatem fluentem, cauo alueo & humili in mare expellit. Quod enim incluſus in arcã dicitur Osiris, eo nihil aliud significatur quam aquæ occultatio & defectus. Itaque mense Athyr periisse Osiridem dicunt, quando etesiis omnino deficientibus Nilus recedit & solum nudatur.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΑΥΞΗΣΕΩΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΔΟΞΑΙ.

DE NILI INCREMENTO DIVERSÆ SENTENTIÆ.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

INCERTO AVCTORE.

ΘΑΛΗΣ ὁ Μιλήσιος εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν φησὶ δι' τοὺς ἐτησίους γίνεσθαι τὴν ἀναπλήρωσιν. πνεύματα γὰρ αὐτοῖς ἐναντίους τῷ ποταμῷ, καὶ τὰ στόματα κωλύειν τὸν πολὺν αὐτόν. τὸ μὲν οὖν αἴρεμον δι' ἐναντίας πνεόντα κωλύειν τὴν ἔκβασιν τοῦ ποταμοῦ ἐκπίπτειν εἰς τὴν θάλασσαν, ὃ δὴ κῦμα προσπῖπτον αἴτιον εἶναι τοῖς στόμασι καὶ ἕλειον οὖν, ἀναχεόμενον τὸν ποταμὸν, καὶ ἀναπληροῦν ὥστε φησὶ γίνεσθαι τὸν ποταμόν. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ φυσικὸς φησι τὴν χιόνος τηκομένης τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ Νείλου γίνεσθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ Εὐριπίδης καὶ ἕτεροι τινὲς τραγῳδιῶν ποιηταί. ἀλλ' Ἀναξαγόρας μὲν αὐτὴν τὴν φύσιν, ποίησιν λέγει τὴν ἀναπληρώσεως, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν· Εὐριπίδης δὲ καὶ τὸν τόπον ἀφορίζει, λέγων ὥστε ἐν δράματι Ἀρχελάῳ,

Δαναὸς ὁ πεντηκοντα θυγατέρων πατὴρ,
Νείλου λιπὼν καλλίσρουν ἐκ γαίας ὕδωρ,
Ὃς ἐκ μελαμβρόθοιο πληροῖ ῥοὰς
Αἰθιοπίδος γῆς, ὑψίκ' αὐτακῆ χιών,
Τεθείπτωκ' ὄζος ἡλίου κατ' αἰθέρα.

καὶ ἐν Ἑλένῃ,

Νείλου μὲν ἄδε καλλιπάρθενοι ῥοαὶ,
Ὃς αὖ λιπὼν ψακάδος Αἰγύπτου πέδον
Λευκῆς ἁχείσης χιόνος ὑγραίνῃ γύας.

THALES Milesius, vnus è septem sapientibus, ait quod ab etesiis fiat illud incrementum. hos enim ferri fluuio aduersos, ostiaque eius opposita esse illorum flatibus. flantem itaque ex aduerso ventum prohibere effluxum fluminis, ne in mare delabi possit: fluctus vero reiectos in ostia, cumque vento ferente, repellere ipsum fluuium. sicque incrementũ illius fieri adfirmat. Physicus vero ANAXAGORAS asserit niue liquescente effici istum auctum Nili. Nec aliter etiam EVRIPIDES, & alii quidam Tragœdiarum auctores. nisi quod Anaxagoras quidem ipsam generationem, effectionem vocat huius augmenti, vti ipse dixit: Euripides vero locum præterea definit, ita dicens in fabula Archelao:

Danaus sororum quinquies denũm pater,
Pulcherrimi Nili relinquens flumina,
Qui augmenta sumit extumescens fluctib.
Nigrãte ab Aethiopide, quũ niues liquent,
Per æthera aurigante sole limpidum.

Et in Helena:

Nili fluenta conspicis amœnissima
Pro rore dio qui per Aegyptum ruens
Humectat arua, nix liquet cum candida.

1 Diod. Sicul. l. 1. bibl. ita: Ἀναξαγόρας δὲ ὁ φυσικὸς ἀπεφήνατο τὴν ἀναβάσεως αἰτίαν εἶναι τὴν τηκομένην χιόνα τῶν Αἰθιοπικῶν ὀρῶν καὶ ὁ ποιητὴς Εὐριπίδης μαθητὴς ὢν ἀναλόγως λέγει τοῦτο, Νείλου &c. eosdem versus adferens, præter primum & vltimum, qui hic leguntur plenius. Medios tres ita ibi vertit Rhodomanus: *Nili relinquens vndam humo pulcerrimam, Ex AEthiopia qui fluens nigra, sinu Pleno tumescit, quum niues liquefacta eunt.* 2 Huius fabulæ mentio & apud Stobæum, Iustin. Martyrem Ἀρχέλαος, Stephanum in Αἰθιοψ, & Strabon. lib. 5. quod didicimus ex catalogo Euripidis tragœdiarum, quem confecit v. c L. Andr. Schottus, nondum edito. 3 Primus versus exstat etiam apud Strab. l. 5. vbi tamen alii subiiciuntur quam hic. 4 γαίας est in Diod. &c. 5 Quartũ hunc versum adfert & Stephanus in Αἰθιοψ. 6 Emenda ex ipso Euripide: ὃς αὖτε λίμνας ψ. legitur etiã ψακάδος in editione Euripidis. Versus sunt in ipso initio dramatis hîc nominati. Vnde & apud Aristidem in Ægyptiaca, vbi hanc opinionem refutat, moneo hos versus reconcinnandos & emendandos esse, certe duos posteriores. ἴσμεν, ait, δ' ἐξεπιστάμεθα τὰ τῶν λέγει, ὅς φησι, Νείλου μ. α. π. ῥ. ὃς αὖτε λίμνας ψακάδος, Αἰγύπτου πέδον λευκῆς πάχους; χιόνος, δρόσου τε Νείλου Αἰγύπτου γύας. ita enim mendis & glossis confusa ibi leguntur. Quis enim non videat illa Νείλου Αἰγύπτου ineptum esse glossema scilicet. ita & δρόσου fuit additum ab eo qui ὑγραίνει volebat exponere per verbum simile. Emenda itaque locum hinc. Euripidem autem & tragicos tarare ibi Aristidẽ, patet ex iis quæ inferius subiicit: καὶ τί χρὴ σὲ τοῦτο τεκμήριον ἄλλο ζητεῖν, ἀλλ' Εὐριπίδης, ἀλλ' Αἰσχύλος αὐτὸς σαφῶς; & iterum ibidem. Sed ne omittamus G. Canteri versionem, è qua patet & illum non ignorasse veram lectionem: *Nili fluenta pulcra sunt has virgine, Qui rore pr. dio locorum candida AEgyptiorum niue liquente agros rigat.*

Et Æ-

Et Æschylvs:

Aethiopiã haud incognitum terræ genus
Laudare noui, Nilus vnde defluit
Humũ volutãs quũ flabra imbres cõcitant,
Vbi igneo diei micans vis splendida
Flamma resoluit ningidas rupes. viget
Aegyptus omnis tum beata, flumine
Sacro tumens, segetesq; lætas nunciat.

Callisthenes autem scriptor historiarum contradicere voluit Anaxagoræ & Euripidis sententię, quam paullo ante retulimus: suaque ipse opinione vsus, ait, aquis per Æthiopiã increscentibus ab exortu caniculæ ad arcturi vsque ortum, quo tempore etiam etesiæ spirent: hosce quippe ventos adfirmat, quando spirant, nubes in primis ad Æthiopiam cogere: quibus nimirum impulsis ad montes, effundi maximam vim aquarum, vnde Nilum pleno intumescere alueo contingat. Democritvs autumat, circa brumam in locis ad septemtrionẽ positis niues cadere: circa solstitium vero æstiuum quum sol recedat, niue soluta & vaporibus inde exhalãtibus, ab ea liquefactione oriri nubes, quas etesiæ arreptas versus meridiẽ ferant. quum se itaq; inuicem protrudant coactæ nubes iuxta Æthiopiam & Africam, imbrem existere ingentem, cuius delapsu Nilum impleri. Evthymenes Massiliensis vero, qui ipse nauigationem suscepit, refert mare exteriora versus profluere vsq; in Africam, & conuerti ad boreã ac septemtriones. iam reliquo quidẽ tempore mare esse vacuũ: eo autẽ quo etesię spirant, flabris ventorũ repulsum cõpleri, & ad interiora fluere. illud vero tũ dulce esse, tum cete Niliacis crocodilis & hippopotamis similia alere. Oenopides Chius ait, tẽpore hiberno fluuiorũ fontes exsiccari, qui æstate calore refoti profluãt. quo itaq; repleatur illa, quę accidit, siccitas, in caussa esse aquas cælestes hieme decidentes. at quũ in Nilũ non vllæ tunc cadant pluuiæ, iis destitutus haudquaquã impleri potest. & hanc esse caussam, cur hieme minor is existat, plenus vero sit æstate. Herodotvs autẽ ceteris quidẽ contraria profert, cũ Oenopide vero paria. fluxũ enim Nili ait esse talẽ, qui semper impleat alueũ. ceterũ solem hiemali tẽpore supra Africã cursum facientẽ deficcare Nilum: ad solstitium vero æstiuũ retrocedentẽ abire ad septẽtriones.

καὶ Αἰσχύλος,

Γένος μὲν αἰνῆσαι καθὼν ἄπιστον μὴ
Αἰθιοπίδος γῆς, ἔνθα Νεῖλος ἐπάρδει
Γαῖαν κυλίνδων πνευμάτων ἐπομβρίαις·
Εὐνὴ πυρωθὲν μεσὸς ἀκλὰς μέλθον φλόγα,
Αἴγυπτος ἀγνὰ ναύματος πλησθυμίᾳ,
Τήκει πετρῶδες χιόνα. πᾶσα δ' εὐθαλὴς
Φερέσβιον δήμητρος ἀγγέλλει σάχιν.

Καλλισθένης ὁ ἱστοριογράφος τοῖς μὲν μικρῷ πρότερον εἰρημένοις ἀντίκειται τοῦ Ἀναξαγόρου τε καὶ Εὐριπίδου αὐτὸς δὲ τῇ ἑαυτοῦ γνώμῃ χρώμενος, φησὶν, ὑδάτων γινομένων ἔν τε Αἰθιοπίᾳ, καὶ τοῦ κύνος ἀνατολὴν ἕως ἀρκτούρου δύσεως, καθ' ὃν χρόνον οἱ ἐτήσιοι πνέουσι· τούτους γὰρ φησι τοὺς ἀνέμους μάλιστα τὰ νέφη πνέοντας πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν ἄγειν· ὧν δὴ καὶ πρὸς ἀπαντώντων πρὸς τὰ ὄρη, καταῤῥήγνυσθαι πολὺ πλῆθος ὕδατος· ἀφ' οὗ τὸν Νεῖλον πληροῦσθαι ἀναβαίνειν συμβαίνειν. Δημόκριτος δὲ λέγει, περὶ μὲν χειμερινὰς τροπὰς τὰς περὶ τοὺς ἄρκτους χιονίζεσθαι τόπους, πρὸς δὲ τροπὰς θερινὰς μεταξὺ τοῦ ἡλίου, τηκομένης τῆς χιόνος καὶ ἀτμιζομένης, ἀπὸ τῆς ἕξεως νέφη γίνεσθαι, ἃ δὲ τοὺς ἐτησίους συναναβαίνειν φέρειν πρὸς μεσημβρίαν· συνωθουμένων δὲ τὰ νέφη ὑπὸ τὴν Αἰθιοπίαν καὶ τὴν Λιβύην, *ὄμβρον γίνεσθαι πολὺν, ὃν καταῤῥέοντα πληροῦν τὸν Νεῖλον. [1] Εὐθύμενης δὲ ὁ Μασσαλιώτης, αὐτὸς πεπλευκὼς, φησὶν εἰς τὴν ἔξω θάλασσαν ἐκπίπτειν ἕως ἐς τὴν Λιβύην, ἐκτραπόμενον τε εἰς πρὸς βορέαν τε καὶ ἄρκτους. καὶ τὸν μὲν χρόνον κενεῖσθαι εἰς τὴν θάλασσαν, τοῖς δὲ ἐτησίοις ἀνωθουμένην ὑπὸ τῶν πνευμάτων πληροῦσθαι, καὶ ῥύσιν ἔσω τῆς ἡμέρας ταύτας· παυσαμένων δὲ τῶν ἐτησίων, ἀναχωρεῖν. εἶναι δὲ αὐτὸν καὶ γλυκύτητι, καὶ κύτει τοσοῦτον πλείονα τοῖς ἐν τῷ Νείλῳ κροκοδείλοις καὶ ἱπποποτάμοις ἔχειν. Οἰνοπίδης δὲ ὁ Χῖος λέγει, τὸν χειμῶνα τῶν ποταμῶν αἰθριαίνεσθαι τὰς πηγὰς, ἐν δὲ τῷ θέρει θερμαινομένας ῥεῖν. τὸν μὲν [2] ἀναπληροῦσθαι, τὴν γινομένην ἔκρυσιν ὑπὸ τῶν ὑδρωΐων ὑδάτων ὑπὸ τῶν χειμῶσι συμβαίνειν. τὸν δὲ Νεῖλον οὐ χειμάζοντα τότε, οὐδὲν γὰρ ὄμβρων συναναπληροῦν· [3] καὶ ἔχειν δέ τινα, τὸν χειμῶνα καὶ αὐτὸν γίνεσθαι, οὐ δὲ θέρους πλήρη. Ἡρόδοτος [4] δὲ τοῖς μὲν λοιποῖς ὑπεναντία λέγει, σφόδρα πλησίως δὲ Οἰνοπίδῃ. τὸν μὲν γὰρ ῥύσιν τοῦ Νείλου φησὶ τοιαύτην ὥστε ἀεὶ πληροῦν τὸν ποταμόν· τὸν δὲ ἥλιον διὰ χειμῶνος κατὰ τὴν Λιβύην πορεύεσθαι, ἀναχωρεῖν τὸν Νεῖλον· διὰ δὲ τὰς θερινὰς τροπὰς μετιέναι, πρὸς τὴν ἄρκτον ἰέναι.

1 Hanc opinionem refutat etiã Aristides prolixe in Ægyptiaca, licet eius auctores non nominet, sed se ἐπὶ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν, καὶ τοὺς χαλκίνους πτερωτοὺς αὐτῶν ἰέναι ait. 2 Ita edidit H. Steph. Sed nullus dubito quin reponendũ sit ἄμβρον. v. Democriti sententiã a Plutarcho & Theophylacto, vel Diod. Siculo potius relatam. 3 Et hic non dubito emendare Εὐθυμένης, vt antea è Plutarcho habuisti. Eius philosophi sententiam refutat & Aristides in Ægypt. cũ hac irrisiuncula orsus: ἡδέως ἂν ἐπαλάτην γλυκείᾳ Λιβύης ἐπίπλοα οἷον ῥοώδη διὰ τὰς ἐτησίας, καὶ παύτης τῆς κροκοδείλοις, καὶ μύθοις Μασσαλιωτικοῖς αὐτὴ τὸ Συβαριτικῶν. εἰ γὰρ μὴ σωιῆς ἂν χαλεπῶς τὸ Εὐθύμενες &c. 4 An distinguendum & scribendum, αὐξανομένων τῶν ποταμίων ἐπιρροίαν, τὸ αὐτ. &c. συμβαίνειν. 5 An deest τὸν ποταμὸν vel tale vt paullo post πληροῦν τὸν ποταμόν. 6 lib. 2. cap. 25.

Ἐκ τῶν Θεοφυλάκτου τοῦ Σιμοκάτου.

ἱστοριῶν λόγ. ζ. κεφαλ. τὸ ιζ.

Οὗτος ὁ Νεῖλος μέγιστος ἁπάντων τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ποταμῶν, καὶ πολλῶν τῆς Λιβύης, καὶ τῆς Αἰθιοπίας, τῆς τε Ἰνδικῆς αὐτῆς γῆν ἀποδεικνύων, τοῦ τε Γάγγου, καὶ Ἰνδοῦ ἀποτρέπων κατὰ τὸ μέγεθος, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀνθρώπων τὰς πηγὰς ἀποκρύπτει. θέρους τοίνυν ἀκμάζοντος, τὰς αὐξήσεις λαμβάνει, ἀναίτιον τῇ φύσει τὴν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ποταμῶν. Τὰς δὲ αἰτίας τὰς ἀνδρὶ τοῖς πολλοῖς εἰρημένας τοῖς ἀρχαίοις, ἀποστεθραμμένας δὲ τῆς λέξεως, τῇ παρούσῃ ἀποβάλλομεν ἱστορίᾳ. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἑλλάνικον καὶ Κάδμον, ἔτι δὲ Ἑκαταῖον, εἰς τὰς μυθώδεις ἀποφάσεις κατέφυγον. Ἡρόδοτος δὲ ὁ πολυπράγμων, εἰ καί τις ἄλλος πολλῆς γεγονὼς ἐμπειρίας ἱστορίας, ἐπεχείρησε περὶ τούτων ἀποδοῦναι τὸν λόγον· ἠγνόησε δὲ ἀπλῶς ἢ ἀπονοίας δείσας. ὁ δὲ Ξενοφῶν, καὶ Θουκυδίδης ἐσπουδάκασι περὶ τὴν ἀλήθειαν μᾶλλον τῶν ἱστοριῶν, τούτων ἀπέχονται. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἔφορον, καὶ Θεόπομπον μᾶλλον πάντων ἐπιβάντες εἰς αὐτὰ, ὑδαμοῦ τὴν ἀλήθειαν ἐφύοντο γνώριμοι· ἢ δι' ἀμέλειαν δὲ, οὐδὲ τὴν τῆς χώρας ἰδιότητα τὸν λόγον ἠρόησαν. Ἀπὸ γὰρ τῶν ἑκατὸν χοῶν ἄχρι Πτολεμαΐδος τῆς Φιλαδέλφου παρατρέχοντες, ξένα ὡς ἐπίπαν τὰ περὶ τὸν τόπον τοῦτον πάντα λίαν, καὶ τοῖς ἐπιβαίνουσιν ἐπίφθονα. τῆς δὲ προφθάσης βασιλέως, μεθ' Ἑλληνικῆς δυνάμεως εἰς Αἰθιοπίαν ἐμβαλόντος, ἐγνώσθη τὰ κατ' αὐτὴν τὴν χώραν λίαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀκριβέστερον. Οἱ μὲν οὖν καθ' Αἴγυπτον ἱερεῖς, ἀπὸ τοῦ περιρρέοντος τὴν οἰκουμένην Ὠκεανοῦ φασι τὸν Νεῖλον λαμβάνειν τὰ σύστασιν, λέγοντες μὲν οὐδὲν ἀληθὲς, ἀπορίαν δὲ λύοντες τὴν ἀπορίαν, καὶ λόγον φέροντες εἰς πίστιν, πολλῆς προσδεόμενον πίστεως, ὀρφανὸν τὴν δίηγησιν καταλιμπάνοντες βεβαιώσεως. Τῶν δὲ Τρωγλοδυτῶν οἱ μεθίστανται ἐκ τῶν ἄνω τόπων, οἱ καὶ Βόλγοι προσαγορευόμενοι, λέγουσιν

EX THEOPHYLACTO Simocata.

lib. VII. *histor. caput* XVII.

NILVS omnium fluuiorũ orbis terrę latissimus, multorumque per Libyam, Æthiopiam, Indiam regiones secans, ipsumque Gangem, & Indum magnitudine superãs, oculis humanis fontes suos, siue primam originem vnde erumpit, negauit. Æstate igitur feruente (secus quam cetera orbis flumina solent) excrescit. Caussas à multis & priscis scriptoribus allatas, huic historiæ fideliter inseremus. Hellanicus igitur, Cadmus, & Hecatæus ad fabulas confugiunt. Herodotus, vt est curiosus, & si quisquam alius, historiarum gnarus, huius rei rationem afferre conatus est. Sed eum suspiciones potius inter se contrarias secutum apparet. Xenophon, & Thucydides, qui à rerũ explicatarũ veritate magis commendantur, nihil huiusce modi habent. Ephorus, & Theopompus, quanquam omnium maxime in hanc cognitionem intenti, non potuerunt tamen eam liquidã adipisci. Ignorationis eorum caussa nõ negligentia, sed regionis condicio fuit. Iam inde enim ab antiquis sæculis, vsque ad Ptolemæũ cognomento Philadelphũ, pleraq; locorum istorum ignota omnino, & inexplorata, atque aduenis etiam periculosa fuerunt. Postquam vero rex, de quo diximus, cum Græcis copiis Æthiopiã est ingressus, regio hæc, vt paucis dicam, multo exploratius, atque perfectius cognosci cœpta est. SACERDOTES igitur ÆGYPTII ab Oceano orbem circumdante Nilum oriri affirmantes, nihil dicunt, & dubiũ quod est, per dubium dissoluunt: rationemque ad fidem conciliandam adducentes, quæ ipsa vehementer fide indiget, quod narrant, confirmatione destitutum relinquunt. TROGLODYTAE, qui è superioribus locis migrarunt, & Bolgi appellantur, dictitant,

Inc. Pomponius inter.

Ægyptium hunc Theophylactum è Siculi Diodori Bibliotheca ista Niliaca (auctore suo ne nominato quidem) trãscripsit. Iam dictum fuit. Quædam vbi variare φράσιν voluit iste ἀπὸ ἐπάρχων (qua dignitate fuisse Photius ait) notare libet: non omnia nec vacat enim & cui bono? Ait vero cap. præcedentis fine Theophylactus, quoniam genus inde trahat, merito τῆς περὶ τοῦ Νείλου διηγήσεως τὸν ἀπὸ Φάρος Φιλοχωρήσιον. Sicque finit caput XVI, & digressionem sibi parat: ἡμεῖς δὲ τὰ μικρὸν τοῦ συνέχειαν ἐπανακλίψαντες, ἀπὸ τῶν ἀνωτάτω καὶ Νείλε διέξιμεν, τὰ ἐπισημότερα τῶν ἱστορικῶν διηγήματα ἀξιολόγου μνήμης παρὰ τοῖς ἀκροαταῖς ποιησάμενοι. 1 Diodorus Siculus lib. 1. bibl. de eodem: μίγιστος δ' ὢν τῶν ἁπάντων ποταμῶν καὶ πολλὰς μὲν γῆς διείων, &c. 2 ἀπέκλεισαν Diod. 3 ἔπειτα Diod. & sine dubio sic ex scripserat Simocata. 4 μὲν οὖν ex Diod. rectius. 4 ταῦτα Diod. 5 ἥκιστα τὴν ἀλήθειαν ἐπίστησαν, &c. Diod. 6 ἀρχαίων χρ. Diod. 7 ἄχρι ταύτας μὲν πόλ. Diod. 8 ὑμᾶς Diod. 9 μόλγοι Diod. & varians eius lectio βόλγοι etiam, & alia βόλποι. Errorem inde natum non dubito, quia in membranis vetustis β scribitur fere vt μ, dempta modo dependula linea, vel prorsus vt Latinum u.

in locis

In locis illis cauitates esse. Vnde quispiam ratiocinetur multis fontibus in vnum confluentibus, Nili fluentum intumescere. Sane omnium quoque mundi fecundissimum hunc esse aiunt. QVI vero insulam Nili, Meroe dictam, incolunt, fluuium Astapum nominant, quam vocem Græce transferas ἐκ τοῦ σκότους ὕδωρ, è tenebris aqua profluens. Naturam enim huius fluminis incomprehensam esse isti statuunt. THALES vnus de sapientibus docet, discedenti Nilo Etesias resistere, & cursus eius eorum flatibus acto contra ostia mari sustineri: atque hinc illum exuberantem per totam Ægyptum, quæ depressa, & campestris sit, late exspatiari. Sed huius rationis, quamuis probabilis videatur, non difficile est falsitatem ostendere. Nam si quid veritatis haberet quod ait, omnes fluuii, qui contra flantibus Etesiis à mari repercutiuntur, similiter magnis auctibus excrescerent. ANAXAGORAS cognomento physicus, solutis in Æthiopia niuibus Nilum attolli est opinatus: cui assentiens tragicus poeta Euripides, id ipsum in poematis suis posuit. Hanc igitur oppositionem non multa oppositione opus habere dicimus, quandoquidem vanam esse clarer. Nã propter feruores incredibiles in Æthiopia, aquã in niuem densari nõ est vt possit fieri. Prorsus enim in locis illis nec glacies, nec frigus, nec vlla hyems, & solstitio æstiuo potissimũ, cernitur. Quod si etiam concedamus, in Æthiopia niuem altam cadere, tamen quod ante de ea liquata asserebatur, rursum vt vanum ac friuolũ probabilissime refellitur. Omnis quippe fluuius aquis niuium solutarum accrescens, conuenienter auras quoq; frigidas expirat, quin & cælum crassum reddit. Atqui circum Nilũ neque nebulæ alicuius concretionem, neque auras gelidas, neque aerem crassum reperias. HERODOTVS porro Nilum tantum esse scribit, quantus cum plenus est apparet. Hyeme autem solem supra Libyam voluentem, ex vndis Niloticis humentis substantiæ

[1] ἐμφάσεις εἶναί τινας περὶ τὸν τόπους ἐκείνους, ἐξ ὧν ἄν τις [2] συλλογίσαιτο διότι πολλοὶ ποταμοὶ εἰς ἕνα τόπον ἀθροιζόμενοι, ὁ ῥοῦς μᾶλλον τοῦ Νείλου αὐξάνει. [3] ἀπὸ μελλόντων πολυχρονιώτατον [4] αὐτὸν ὑπάρχειν ἀπόδειξις τοῦ τὴν ἀρχὴν τοῦ ποταμοῦ ἐκ τοῦ ὀνόματος ποταμὸν πεφυκέναι φασίν. Οἱ δ' κατοικοῦντες τὴν ἧσσον τὸ ὀνομαζόμενον Μερόην (αὕτη δ' ἐστὶ νῆσος ὁ Νείλου ἱδρυθεὶς ῥεῖθρον) τὸν ποταμὸν κελαινὸν καλοῦσιν. [5] Ἄστα γὰρ τὸ σκοτεινὸν ὀνομάζειν μεταφερομένους εἰς τὴν Ἑλλάδα διάλεκτον, ἐκ τοῦ σκότους ὕδωρ. [6] ἀκατάληψίαν δὲ τοῦ ποταμοῦ λέγειν τὴν φύσιν. Θαλῆς μὲν οὖν εἷς τῶν ἐπὶ τὰ σοφὰ ὀνομαζόμενος, φησὶ τοὺς ἐτησίας ἀντιπνέοντας ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ ποταμοῦ, κωλύοντας εἰς τὴν θάλασσαν πορεύεσθαι [10] τὸ ῥεῦμα. [11] καὶ διὰ τοῦτο αὔξεσθαι πληρούμενον βιαίως ὑπὸ τῶν ἀνέμων, ἀπειλεῖν οὖσαν καὶ πρὸς διὰ τὴν Αἴγυπτον. τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον, καθάπερ εἰκὸς ἀνδρὸς τοιούτου πιθανοῦ, ῥᾳδίως ἐξελέγξαι δύναιτο. εἰ γὰρ ἦν ἀληθὲς τὸ λεγόμενον, ἅπαντες οἱ ποταμοὶ, οἱ τοῖς ἐτησίαις [12] ἀντιπνέουσι κεκτημένοι τὰς ἐκβολάς, αὐξάνοιντο ἂν ὁμοίως. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ περιττολογώτερος φυσικὸς, τὴν τηκομένην κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν χιόνα, τῆς τοῦ ποταμοῦ πληρώσεως [13] αἰτίαν ἐδόξασεν. [14] ᾧ καὶ ὁ τραγῳδοποιὸς Εὐριπίδης ᾠδήκασιν, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ποιήμασι τοῦτο συντίθεται. Ταύτην μὲν οὖν [15] ἀπιθανωτάτην πολλῆς ἀπιθανότητος δεῖσθαι φαμὲν, ἅτε οὐδενὸς καθεστῶτος τοῦ ψύχους. Πρὸ γὰρ [16] τοῦ τὰ χειμάτων ἀδύνατον χιόνα περὶ τὴν Αἰθιοπίαν [17] σωίσασθαι. καθόλου γὰρ περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους ὁ πάγος, οὐ ψύχος, οὔτε ὅλως χειμῶνος ἔμφασις πέφυκε καὶ μάλιστα [17] τεθραῖς θερειναῖς. εἰ δέ τις εἴποι τὴν τῆς συγχωρήσεως τέχνῃ εἰς πλῆθη χιόνων καὶ τὴν Αἰθιοπίαν, ἡ αὐτὸς ἐλέγχεται τῷ προλεχθέντος ὁλοκληρότατος ὁ ἀξίωμα. ἅπας γὰρ ποταμὸς ἀπὸ χιόνος τὴν πρόσοψιν λαχὼν, ὁμολογουμένως αὔρας ψυχρὰς ἀναδίδωσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀέρι πάχυνειν πέφυκε. πρὸς δὲ Νείλον ὁ ποταμὸν ὅτε ἐφοῦς ἐπίσασι ὅστε, ὑγρὸν, οὔτε αὔρας ψυχρὰς, οὔτε παχυνομένην τὴν ἀέρος φύσιν. Ἡρόδοτος [18] δὲ ὁ Νείλον εἰς μὲν τηλικοῦτον φησιν, ὁποῖός τις καὶ φαίνεται κατὰ τὴν πλήρωσιν· χειμῶνος δὲ ὥρᾳ ὁ ἥλιον καὶ τὴν Λιβύην περιῶν ὑπαπάδαι πρὸς ἑαυτὸν ὑγρὰς οὐσίας συγκομιζόμενον ἐκ τοῦ Νείλου

---

1 Interp. *cauitates*. nõ recte, ni fallor. nec enim constat an cauitates fuerint ista quæ indicũ præbebant ortus Nili ex istis locis. rectius Rhodomanus noster ἐμφαίνεσθαι apud Diodorum: *indicia quædam esse aiunt, vnde quis ratiocinetur*. ait enim illos signa dicere, vnde apparere possit ibi fontes Nili esse. sic paulo infra χειμῶν & ἔμφασις apud Theophyl. & Diod. 2 συλλογίσαιτο Diod. sicque & Theophylacto referendum puto. 3 διὸ καὶ Diod. 4 forte αὐτὸν scrib. vt est apud Diodorum. 5 ἀπὸ μεταφερομένους Diod. 6 Edit. Νείλου. male enim vulgati τοῦ Νείλου. & interpres omisit illa: *Sita vero est ista super ipso Nili fluento*. Diodorus hæc verba nõ habet, sed alias planius & plenius hoc loco. quẽ vide. 7 Ἀστάπους Diod. 8 εἰς τὸν ἑλ. δ. Diod. quæ verba fere superfluere volunt ibi viri docti. Sinocatã tamen inde descripsisse credo. 9 male vulgati ἀκαταλήψια. 10 τὸ ὕδωρ. Diod. 11 Sic restituimus ex Diod. vulgo, ὅτι καὶ τὸ. cæterum πληρούμενον quoq; Diodorus, quamuis id nõtare videantur vt superfluum. 12 Diod. ἐτησίας ἀνέμους ἔχοντας. 13 μὴ καὶ ἐπιφανείσης ἐν τῷ μεγέθει τῶν ἐκβολῶν. Diod. qui & versus tragici refert: quos supra habes in Ἀνακρέοντος expositione. 14 ᾧ καὶ ὁ ποιητὴς αὐτὸς ἐπῳδὴν ἐποιήσατο, ἐν τοῖς ἰδίοις συγγράμμασι. Diod. 15 ὑπολαμβάνει δὲ Diod. 16 πλὴν Diod. 17 ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Νείλου Diod. 18 Herodotea ἀναστρέφεται ἐπὶ Diodorus sure adhibuit. cum qua hæc conferas licet.

ὑδάτων, καὶ τὸ ὅλον χεῖμαρρος ὥρα ἢ πλοῦνα γίνεσθαι τὸν ποταμόν· τῷ δ' ἥλιον ὑπὸ τὸν ἄρκτους, καὶ πρὸς τὰς ἀρκτίους τροπὰς τὸν βάθος ἐν, αὐαίνεσθαι, καὶ ταπεινοῦσθαι τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα ποταμοὺς πεφυκότας. Διὸ δὴ καὶ μὴ δοξάζειν καθ' ἑαυτὸν τὰς ἐπὶ τὰς ἕω πνεούσας ἔτησίας ὑπὸ Αἰγυπτίων πληροῦσθαι ποταμούς. Ἀλλ' αἰδοῦς τῆς φιλομαθείας ὑπὸ ἀνδρός, καὶ διεξοδικῶς κατηγορεῖσθαι τοῦ σφάλματος. εἰ γὰρ ταῦτα συμφωνα τοῖς ἀληθέσι κατέστατο, πρώτως ἂν καὶ ἀπὸ τῶν χιόνων καὶ τῶν Λιβύων ποταμῶν ὁ ἥλιος ἀπελαύνων καὶ ἀδελφὰ τὰ παθήματα τοῦ Νείλου. ἀλλὰ μὴν οὐδὲν τοιοῦτον ὁρᾶται περὶ τοὺς Λίβυας ποταμοὺς ἐστι. διὸ καὶ ὁ συγγραφεὺς ἀποχρῶντως λέγειν τὸν λόγον. Δημόκριτος δὲ ὁ τῆς φύσεως ἀδελφὸς, περὶ τὰς ἀρκτους ὥρα χεῖμαρρος καταφέρεσθαι πολλὴν ἀχλυώδεσθαι τὴν χιόνα, ἥτις ὑπὸ τοῦ ὑπὸ τοῦ αἰθρίας ἀχλύεσθαι ταύτην. εἶναι φησὶ γίνεσθαι ἰνδεδόνα πολλήν. καὶ ἀχλὺν τὸ πίπτεσθαι πολλὰ νέφη παχύτερα περὶ τοὺς μετεωροτέρους τόπων, διαφυλάττειν τὴν ἀναθυμιάσεως αἰρομένης πρὸς ὕψος. ταῦτα δὲ ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἐλαύνεσθαι, μέχρις ἂν πρὸς πέσῃ πρὸς μεγίστοις ὄρεσι τοὺς περὶ τὴν κίνησιν. εἶναι δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν Αἰθιοπίαν. ἔπειτα πως τοιούτοις ὄσιν ὑψηλοῖς, διαίσως θραυόμενα, παμμεγέθεις ὄγκους ὑγρᾶν. ἐξ ὧν πληροῦσθαι τὸν ποταμὸν καὶ πληρίζεσθαι, περὶ τὰς τῶν ἐτησίων πνοάς. διὸ δὴ πιστευτέον αὐτῷ. ὁ γὰρ Νῖλος ἀρχὴν μὲν πληροῦσθαι κατὰ τὰς θέρας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰς ἡρινὰς, ὅπως τῶν ἐτησίων πνεόντων· λήγειν δὲ ὕστερον ἰσημερίας φθινοπωρινῆς, πάλαι προπεπαυμένων τῶν εἰρημένων ἀνέμων. τὸν μὲν συνεπίνοιαν τῷ Δημοκρίτῳ ἀποδεκτέον, τοῖς δὲ λόγοις αὐτοῦ ὅλως μὴ πιστευτέον. Ἔφορος δὲ ξένην αἰτίαν τινὰ φησίν. φησὶ δὴ τὴν Αἴγυπτον ἅπασαν ποταμόχωστον εἶναι, μὴ λάκκους μὲν καὶ ψυχρεῖα ἔχειν· καὶ τὴν χώραν φύσιν, ῥαγάδας τε μεγάλας καὶ βαθείας ἔχειν. καὶ ὅλως τὸν εἰς ἑαυτὸν ἀναλαμβάνειν πλῆθος ὑγρότητος. καὶ τὸν μὲν χειμερίαν ὥραν ὅλον συνέχειν ἐν ἑαυτῇ, ἐκείνους δὲ ἐπιχορηγοῦντας ἔσπερ ἱδρῶτάς τινας ἐξ αὐτῆς πολλαχόθεν ὑπιέναι, καὶ ὅλως τὸν πληροῦν τὸν ποταμόν. ὁ μὲν δὴ Ἔφορος δῆλός ἐστι μὴ μόνον ὢν πεπαιδευμένος τὴν Αἴγυπτον, ἀλλὰ μηδὲ τῶν περὶ τὴν χώραν ταύτην ἐπιμελῶς πεπυσμένος. πρῶτον μὲν γὰρ, εἴπερ ἐξ αὐτῆς τῆς Αἰγύπτου ὁ Νεῖλος τὴν αὔξησιν ἀπελαμβανεν, οὐκ ἂν ἐν τοῖς ἀνωτέρω μέρεσιν ἐπληροῦτο, ἀλλὰ πεδιάδες καὶ στερεὰς χώραν

copiam attrahere, atque inde per hyberna flumen parcius ire. Æstate redeunte, & ad Arctos sole reuerso, Græciæ flumina siccari, & imminui. Quapropter Ægyptii fluminis accretionem æstiuo solstitio admirabilem videri non debere. Verum nos amorem studiumq; perueſtigandi in hoc viro reueriti, errorem eius vberius non castigabimus. Hoc tantum dicemus. Si ista cum veritate consentirent, omnino sol idem ceteris Libyæ fluminibus, quod Nilo faceret. Atqui nihil tale in illis obseruatur. Non igitur historicus ille satis considerate locutus est. DEMOCRITVS, alioqui naturæ secretorum peritissimus, in Septemtrione per hyemem imbres niuales decidere asseuerat: per æstatem æstu niuem illam vbertim colliquefieri, ac dissipari. Idcirco in locis sublimioribus multas nubes densiores generari, larga exspirationum vi eo sublata videlicet. Hasce nubes ab Etesiis impelli, donec montibus omniū altissimis illidantur: eos autē montes esse in Æthiopia. Post, eorum excelsitate violenter diruptas, largissimos imbres effundere, quibus Nilus (Etesiarum puta diebus) repleatur. Sed huic habenda fides non est. Nilus enim (vt vno verbo dicam) crescere circa solstitium æstiuum incipit, Etesiis nondū spirantibus: desinit æquinoctio autumnali, quando hi venti pridem posuerunt. Laudanda, nullo autem modo credenda est hæc Democritea commentatio. EPHORVS incredibilē plane rationem adducit. Ægyptum totam fluminibus subterraneis refertā, ac frigidam, naturaque pumicosam seu fistulosam esse: rimas itē magnas ac perpetuas habere, per quas in se copiam humoris recipiat, quam hyberno tempore contineat, æstiuo autē solstitio ineunte, veluti sudores quosdam ex omni parte emittat: atque ita Nilum flumen excrescere. Ceterum non modo Ægyptum nunquam oculis obiisse Ephorum, sed neque ab iis qui eam vidissent, res eius probe cognouisse certum est. Primum enim, si ex ipsa Ægypto incrementum suum Nilus acciperet, non vtiq; in partibus superioribus aquas ampliores volueret, vbi per petrosam ac solidam re-

1 Sic edimus: nec aliter putamus interp. agnouisse. vulgo tamen est διεξοδικῶς. 2 Mendose. scribendum arbitramur τοῖς scilicet ὄρεσι. Apud Diodorum est, τῶν κατὰ τὴν κίνησιν. Itaque & forte aliquis malit τῶν περὶ τ. κ. hic scribendum. 3 Diodorus, ἅπαντα τοὺς τόπους, & sic emendarem Simocatam quoque. vt & post statim ὄμβρους ex Diodoro, pro ὄγκους. 4 μάλιστα κατὰ τὰς τῶν ἐτησίων ὥρας Diod. 5 ἐτησίων Diod. qui pluribus eam refutationi Democriteæ opinionis inhæret. 6 καταπέπαυται Diod. 7 Flumine congestam reddere eum Rhodomano velim. Ægyptum enim ποταμοῦ δῶρον & Herodotus inculcat ἀπόρροιαν. 8 χειμερίαν ἀχλὺν Diodorus, pro illo ψυχρεῖα. 9 χειμερινὴν Diod. 10 αὐτὸ ποταμοχώστου, καὶ ἀπὸ τούτων Diod. 11 αὐτὸν Diod. 12 λαμβάνειν Idem. 13 ἀπὸ πηγῶν Idem.

gionem

gionem fertur. Nunc plus sex millibus stadiorũ per Æthiopiam labẽs, augmina sumit, priusquam Ægyptum attingat. Ad hæc, si quidem fluenta Nili, terræ fluminibus peruiæ raritatibus siuerimis humiliora forent, contingeret rimas illas superficiarias esse, per quas tãtam vim aquarum transire est impossibile. Sin autẽ rimis ipsis altiora, rursum ex inferioribus cauitatibus in summum flumẽ aquæ confluere minime possent. Ad summam, quis fieri posse credat, vt prorumpentes ex terrę hiatibus sudores tanta flumini incrementa suppeditent, vt vniuersæ pęne Ægypto innatet? vt nihil dicã de mẽdacio, subterlabi scilicet Ægypto flumina, & in cauis terræ liquentes aquas existere, cum ipsa harum assertionum falsitas manifesta sit. Nam Mæander Asiæ fluuius per multa spatia sub terra manat, nec tamẽ in suscipiẽdis auctibus quidquã omnino ei tale, quale Nilo, euenire cernitur. Quin etiam Acarnaniæ fluuius Achelous, & Bœotię Cephisus, è Phocide oriundus, nõ modicum terrarum subterlabuntur. Qui ambo Ephorum apertæ vanitatis conuincunt. Et hæc quidẽ aduersus Ephorum. MEMPHITICI quidam philosophi incremẽti huius istam caussam afferre ausi sunt: Tellurem in tres partes diuidi. Vnam, esse nostrum orbem (sic enim appellare oportet.) Alteram, quæ his locis tempestatibus anni non respondet. Tertiam, inter has locatam, & ob immensos calores prorsus inhabitabilem. Quarè si Nilus hyeme augesceret, certum esset eum in nostra Zona confluxum aquarum recipere, cum per hoc tempus maxime apud nos pluuiæ cadant. Quoniam autem contra fit, & æstate ascendit, probabile apparere, in locis nobis è regione oppositis hyemes nasci, & redundantiam illic aquarum in orbem nostrum deferri.

ερας Φερόμενος. τῶν δὲ πλείω τῶν ἑξακισχιλίων σταδίων ἀφ' τῆς Αἰθιοπίας ἀφερρέων, [1] ἔχει τὴν αὔξησιν ὡρὶν ἢ φαύσῃ τῆς Αἰγύπτου. ἐπεὶ εἰ μὴ ὁ ῥοῦμα τῦ Νείλου ταπεινότερον ἦν τῶν κατὰ τὴν [2] ποταμόχωσιν γῆν ἀραιωμάτων, ὁπόσοι αἱ τῆς ῥαγάδας συμβαίνει, καθ' ἃς ἀδύνατον ἦν [3] ἀφαβαίνειν τοσοῦτον πλῆθος ὑδάτων. εἰ δὲ ὑψηλότερον τόπον ἐσχεῖχεν ὁ ποταμὸς τῶν ἀραιωμάτων, ἀδύνατον ἦν ἐκ τῶν ταπεινοτέρων χιλιωμάτων εἰς τὴν ὑψηλοτέραν ὑποφαίειαν τὴν τῶν [4] ὑλάτων σύῤῥυσιν γίνεσθαι. καὶ ὅλου δὲ, πῶς δὴν δύναιτο [5] ἡγήσασθαι τὰς [6] ἐκ τῶν κατὰ τὴν γῆν ἀραιωμάτων ἱδρῶτας τοσαύτην αὔξησιν [7] τῷ ποταμῷ εἰσφοιεῖν, ὥστε ὑπὸ αὐτῦ σχεδὸν πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ὑπικλύζεσθαι; ἀφίημι γὰρ καὶ ὁ ψεῦδος τῆς τε [8] ποταμοχώσεως γῆς, καὶ τῶν ἐν τοῖς ἀραιώμασι [9] τηκομένων ὑλάτων, [10] ἐναφανῶς ὄντων [11] τῶν ἐν τύτοις ἐλέγχων. ὁ μὲν γὰρ Μαίανδρος ποταμὸς κατὰ τὴν Ἀσίαν πολλὴν χώραν [12] πεποίηκε ποταμόχωσιν· ἐν ᾗ τῶν συμβαινόντων οὐδὲν τὴν αἰαπλήρωσιν τῦ Νείλου ὃ σιῶλον οὐδὲν θεωρεῖς μιόμενον. ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν Ἀκαρνανίαν ὁ καλούμενος Ἀχελῶος ποταμὸς, οὐδέ τε τὴν Βοιωτίαν ὁ Κηφισὸς ἐκ τῶν Φωκέων, [13] ὀλίγην χώρην ὑποδέχωσαν. ἐφ' ὧν ἀμφοτέρων ἐλέγχεται φανερὸς τῦ Ἐφόρου ὁ ψεῦδος. καὶ ταῦτα μὲν πρὸς ὃν Ἔφορον.

Τῶν δὲ ἐν [14] Μέμφει φιλοσόφων τινὲς ἐπεχείρησαν αἰτίαν φέρειν τῆς πληρώσεως ταύτην· φασὶ δεῖσθαι εἰς τρία τὴν γῆν. καὶ ἓν μὲν [15] ὑπάρχειν δὲ κατὰ τὸ ἡμέτερον οἴκυμένιον (δεῖ γὰρ οὕτως εἰπεῖν) ἕτερον δὲ τύτοις τοῖς τόποις αἰτιᾶσθαι τὰς ὥρας· τὸ δὲ τρίτον [16] μεταξὺ κεῖσθαι τύτων, ὑπάρχειν δὲ [16] ἀφ' καῦμα λίαν ἀοίκητον. εἰ μὲν οὖν ὁ Νεῖλος ἐποιεῖτο τὰς ἀναβάσεις κατὰ δὴν τῦ χειμῶνος γίνεσθαι, δῆλον ὑπῆρχεν, ὡς [17] ὅτι τ' καθ' ἡμᾶς ὥρας λαμβάνει τὴν σύῤῥυσιν, ἀφ' ὃ πρὸς τύτοις τοῖς χειμῶσι μάλιστα γίνεσθαι παρ' ἡμῖν τὰς ἐπομβρίας. [18] ἐπεὶ τοὐναντίον πρὸς ὃ ἥκεις πλεῖστα, πιθανὸν ἦν), κατὰ τὰς αὐτοκειμένους τόπους χωνᾶσθαι τὰς χειμῶνας, καὶ [19] ὃ πλεονάζον τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους ὑδάτων, εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς [20] γίνεσθαι οἰκυμένην.

---

1 τὴν πλήρωσιν ἴσχει περὶ τὴν φαῦσιν τῆς. Diod. 2 aggestæ terræ Rhodom. 3 Diodorus ἀφαιμάσσει τοῦτο πλ. vbi bene Rhodom. illud τοῦτο minime eiiciendum censet. 4 ὑγρῶν σύῤῥυσιν Diod. 5 ἡγήσαιτο ex Diodoro præplaceat. 6 Sic ex Diodoro restituimus. vulgo mendosissime ἐωυτῶν. 7 Diodorus τῦ ποταμῦ. 8 de aggeratione soli Rhodom. 9 τηκομένων Diodorus, quod conuenit cum superiore ἀφαιμάσσει. 10 ἐμφανῶν Diodorus. 11 sic & Diodorus; vbi tamen hunc articulum viri docti ociosum putant. 12 limo opplenit Rhodom. apud Diod. 13 terra non exiguum accumulauit, idem Rhodom. ib. 14 Μέμφει Diodorus. 15 ὑπάρχειν Diodorus. 16 μεταξὺ μὲν κ. Diodorus. nec Simocatæ eam particulam omissam credo. statim reposui ex Diodoro ἀφ' καῦμα. vulgo male vna voce ἀφαυμα. 17 ἐκ τῆς &c. τὴν ἐπίῤῥυσιν. Diodorus. 18 ἐπὶ δὲ τ. Diodorus. & sic supple. 19 recta hæc visa Rhodomano lectio Diodori, quam & Simocatam agnouisse constat. 20 φέρεσθαι Diodorus.

δεῖ γὰρ τοὺς ἐξ ἀντιπόδων τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου μηδένα δυνάσθαι παρελθεῖν, ὡς αἰσθάνεσθαι τῆς εὐδυτείας ζώσης ἀφ' ὧν τῆς ἀοικήτου θερμότητος τοῦ ποταμοῦ. μαρτυρεῖ δ' τοῦτο [1] καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς γλυκύτητος ὧν ἔχει ὁ Νεῖλον ὕδατος. ἀφ' ὧν γὰρ τῆς [2] κεκαυμένης αὐτὸν ῥέοντα φασὶ λίαν καθέψεσθαι· καὶ ἀφ' οὗτο γλυκύζοντα εἰς πάντων τῶν ποταμῶν, ἅτε δὴ φύσει τὸ πυρώδους ἄπαν ὑγρὸν [3] καταγλυκαίνοντος. ἡμεῖς δὲ καὶ τοῦτο λέξομεν. ἀδύνατον γὰρ εἶναί φαμεν, ποταμὸν ἐκ τῆς ἀντικειμένης οἰκουμένης εἰς τὴν ἡμετέραν ἀναφέρεσθαι χώραν, καὶ μάλιστα, εἴ τις [4] ἐπάνω θείη σφαῖραν ἐφεστῶσαν [5] τῇ γῇ πεφυκέναι. πῶς γὰρ μόνος ὁ Νεῖλος ἐκ ἐκείνης φέρεται τῆς οἰκουμένης πρὸς τοὺς τόπους τοὺς καθ' ἡμᾶς; εἰκὸς γὰρ εἶ καὶ ἑτέρους ἐκ ποταμοὺς, καθάπερ καὶ παρ' ἡμῖν. ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸς τῆς [6] τοῦ ποταμοῦ τούτου γλυκύτητος αἰτία, πάμπολλα ἄλογος, καὶ ἀναπόδεικτος πάντη καθέστηκεν. εἰ γὰρ καθεψόμενος ὑπὸ τῶν καυμάτων ὁ ποταμὸς ἐγλυκαίνετο, πολύυδρος ὢν οὐκ ἂν ἐπῆρχέ ποτε, ὑφ' ὧν ποικίλας ἰχθύων καὶ θηρίων ἰδέας ἐκέκτητο. πόθεν γὰρ ὕδωρ [7] ἀπὸ τῆς πυρώδους οὐσίας ἀλλοιωθέν, [8] ἀλλοτεκνόν ἐστι ζωογονίας; δεῖ γὰρ τῇ παρφθαρμένῃ καθεψήσει τῆς φύσεως τοῦ Νείλου πάντα πᾶσιν εὐδυπουμένης, ψευδεῖς εἶναι τὰς εἰρημένας αἰτίας τῆς πληρώσεως ἡγητέον. Οἰνοπίδης [9] δὲ τοῦτό φησι· καὶ μὲν τὸν θερινὸν ὥραν, τὰ ὕδατα τὰ καὶ τὴν γῆν εἰς ψυχρὰ, τὸν δὲ χειμῶνος [10] ἐναντίως, θερμά. καὶ τὸ δῆλον ἐκ τῶν βαθέων φρεάτων καταισθήσεως. [11] καὶ γὰρ τὸν δὲ χειμῶνος ἀκμὴν, θερμὰ τὰ ὀφ' ἧς βαθυτάτοις φρέασιν ἐξείσκεται ὕδατα· θέρους δὲ ἐναντίου, τοιοῦτον. δεῖ καὶ τὸν Νεῖλον λόγως καὶ μὲν τὸν χειμῶνα μικρὸν εἶναι, καὶ συστέλλεσθαι, ἀφ' ὧν τὸν μὲν καὶ γῆν θερμασίαν τὸ πολὺν τῆς [12] ὑγρᾶς οὐσίας ἀναλίσκειν· ὄμβρους δὲ καὶ τὰ Αἰγυπτίοις μὴ γίνεσθαι. καὶ δὲ τὸν θέρος, μηκέτι τῆς καὶ τὴν γῆν ἀπομαλώσεως γινομένης, ἐν τοῖς καὶ βάθος τόποις πληροῦσθαι τὰ καὶ φύσιν αὐτὸ [13] ῥύμην δυνεμποδίσεως. [14] ἀλλὰ καὶ τοῦτο ῥητέον. πολλοὶ ποταμοὶ τὰ καὶ τὰ Λιβύην ὁμοίως μὲν χειμῶνος τοῖς σώμασι, παραπλησίως δὲ ταῖς ῥύσεσι πολύυδροι, οὐκ ἔχουσι τὰ ἀνάβασιν τῷ Νείλῳ ἀνάλογον. τοιοῦτον γὰρ, ἐν μὲν τῷ χειμῶνι πληρούμενοι, ἐν δὲ θέρει λήγοντες, ἐλέγχουσι τὸν Οἰνοπίδην ψεῦδος.

Atque ideo ad Nili fontes neminē posse peruenire: quia à Zona vestigiis nostris contraria, per inhabitatam seu torridā ambulat. Hoc ipsum testári mirificam illius aquæ dulcedinem. Cum enim per loca solibus vsta labatur, vehementer ipsum decoqui, & hac de caussa omnium fluuiorum esse dulcissimum, quandoquidem natura ignea totam vim humoris dulcē reddat. Sed nos hanc quoque sententiam confutabimus. Statuimus enim, nequaquam posse flumen aliquod ab Antipodibus in nostrū hunc orbem ascendere ac sursum ferri; præcipue si quis ponat, terram globosam esse. Cedo, quo pacto Nilus tantummodo ex illo orbe in nostras hasce regiones profluit? Est enim verisimile & alia ibidem, sicut apud nos, extare flumina. Iam vero caussa quoque dulcedinis huius fluuii omnimodis ratione caret, nec aliqua probatione firmari potest. Si namq; ardoribus illis decoctus dulcescceret, nūquam adeo fecundus esset, neque varia piscium & belluarum genera haberet. Omnis enim aqua per naturam igneam immutata, animantibus producendis inepta est. Quocirca cum natura Nili introductę decoctioni penitus aduersetur, assertas incrementi caussas à vero abhorrere putandum est. Oenopides ait, æstate aquas terrę frigidas, hyeme tepidas esse; id quod ex profundis puteis animaduertitur. Nā hyeme summa ex puteis altissimis tepidæ, æstate gelidæ hauriuntur. Hinc & Nilum merito per hyemē decrescere, & contrahi; quod calor terræ humoris copiam absumat: imbribus autem Ægyptum non irrigari: æstate cum ista absumptio in terræ viscera nulla sit, ab imis locis naturalem eius fluxum crescentibus vndis nullo impedimento augeri. Nec istuc non refellendum est. Complura Libyæ flumina similiter currentia, & vndas suas per ostia in mare æque euomentia, non habent incrementa huiusmodi: quinimo, cum hyeme plenissimis sint alueis, æstate plurimū subsidant, Oenopidem mentiri demonstrāt.

1 Sic ex Diodoro correximus. mendose antea περὶ τῶν, errore ex compendiosa scriptura nato. 2 περικεκαυμένης Diodorus. 3 Idem ἀπογλυκ. 4 ὑπόθηται ex Diodoro scripsimus. vulgo, ὑποθῆται. 5 Diodorus ὑπάρχειν. 6 ὑπὸ τῆς συν. φύσεως Diodorus. 7 ἀλλοτεκνώσεται Diodorus. 8 πανώσπερ Diodorus. 9 κατὰ μὲν γὰρ Idem. 10 sic & Diodorus: cuius lectio hinc confirmari potest. Placet enim viris eruditis magis alia ibi simplicior, nempe ὑγρᾶς οὐσίας. 11 ῥύσιν Diodorus. 12 ῥητέον δὲ καὶ πρὸς τοῦτο Diodorus. 13 vulgo inepte ἐγκείμενοι. nos ex Diodoro reponere non dubitauimus μὲν χείμιοι. 14 παρεμπλησίως δὲ ταῖς ῥύσεσι Diodorus.

ANARCHIDES Cnidius præ omnib. veritatis quasi laciniam apprehendit. Docet enim, in annos singulos cõtinuos imbres à solstitio æstiuo vsque ad æquinoctium autumnale in Æthiopia cælo copiosè demitti. Non sine ratione igitur Nilum per hyemem natura contractius, & à fontibus suis duntaxat, per æstatem vero propter præcipitatos in ipsum imbres abundantius fluere. Eius dictis fidem astruit, quod in Asiæ locis quibusdam accidere fertur. Nam alicubi in Scythia ad Caucasum anniuersarie, cum id tempus postulat, densissime, idque diebus plurimis ningere: & in regionibus Indiæ ad Aquilonem, certis temporibus grandinem, magnitudine & copia ingentem ruere. Sed & quod ad fluuiorum incrementa attinet, ineunte æstate continenter pluere (in Æthiopia autem interuallo dierum id cõtingit) & hanc humidam tempestatem semper in orbem actam, cohærentia loca hyeme infestare. Non itaque nouum quiddam, & inopinatum esse, etiam in Æthiopia supra Ægyptum assiduo præcipitantes æstiuo tempore imbres, fluuium Nilum complere; præsertim cum & barbari circum loca illa habitantes, id euidenter experiantur, testenturque. Quod si apud nos aliter eueniat, non idcirco dictis detrahendam fidem. Nã Austrum apud nos esse hybernum, apud Æthiopas serenum. Et spiramina borealia in Europa esse valida ac robusta: in illa regione debilia & imbecilla, & languida penitus. Et sole ad polum borealem recedente, contingit imbres nostra æstate in Æthiopia cadere, indeque Nilum excrescere. Rursus eodem ad austrinum remeante, eundem decrescere. De incremento igitur fluuii huius hactenus, ne à proposito historiæ scopo nimium deflectamus.

[1] Ἀναρχίδης ὁ Κνίδιος μόνος τῆς ἀληθείας κεκράτηκεν. [2] ἔφησι γάρ, ἀπὸ ἔτους ἕκαστον τοῖς περὶ τὴν Αἰθιοπίαν μεγάλοις καὶ συνεχέσι γίνεσθαι ὄμβροις, ἀπὸ θερινῶν τροπῶν μέχρι [3] τῆς ἰσημερίας τῆς ἐπὶ μετοπώρῳ γινομένης καθήκοντα. εἰκότως οὖν ὁ Νεῖλος ἐν μὲν τῷ χειμῶνι [4] συστέλλεσθαι καὶ φύσιν, ἔχοντα ῥύσιν ἀπὸ μόνων τῶν πηγῶν τῶν ἑαυτοῦ· καὶ ὅταν θέρος, ἀφ' ὑπερκειμένους ὄμβρους λαμβάνειν τὴν αὔξησιν. μαρτύριον δὲ τοῖς ἐπ' αὐτὸν λεγομένοις καὶ ὃ γινόμενον περί τινας τόπους τῆς Ἀσίας προσφέρεται. τοῖς μὲν γὰρ [5] τόποις τοῖς Σκυθίας, τῆς πρὸς ὄρθρον Καυκάσου, πολλαχοῦ χιονηκότος χρόνου, καθ' ἕκαστον ἔτος γίνεσθαι νιφετοὺς ἀξιολόγους, καὶ τοῦτο συνεχῶς ἐπὶ πλείστας ἡμέρας· ἐν δὲ τοῖς πρὸς βορρᾶν ἄπεσι τῶν μεσημβρινῶν μέρεσι τῆς Ἰνδικῆς, ὠμισμένοις χειμῶσι καὶ χαλάζαις [6] καταφέρεσθαι τὸ μεγέθει καὶ τῷ πλήθει μεγάλαις. ἀλλὰ καὶ [7] ἐν τοῖς ποταμοῖς ἐν [8] Ὑδάσπῃ, ἀρχομένου θέρους ὄμβρους γίνεσθαι συνεχεῖς (καὶ ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ μετ' ἡμέρας τινὰς τοῦτο συμβαίνει) καὶ ταύτῃ τὴν ὑποῤῥοσιν κυκλουμένῃ ἀεί, τοὺς συνεχεῖς τόπους χειμάζειν. ὥστε οὖν εἰκὸς [9] καὶ κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν τὴν [10] οἰκουμένην ὑπὸ Αἰγύπτου, συνεχεῖς ἐν τοῖς ὄρεσι κατὰ ῥᾳδιουργίαν ὄμβρους ἐν τῷ θέρει, πληροῦν τὸν ποταμόν· ἄλλως τε καὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς [10] μαρτυρούσης ὑπὸ τῶν τοὺς τόπους οἰκούντων βαρβάρων. εἰ δὲ πῖς παρ' ἡμῖν γινομένοις ἐναντίαν ἔχει τὸ λεγόμενα φύσιν, οὐ χρὴ τοῦτο [11] ἀπιστεῖσθαι. καὶ γὰρ τὸν νότον παρ' ἡμῖν μὲν εἶναι χειμέριον, περὶ δὲ τὴν Αἰθιοπίαν αἴθριον ὑπάρχειν. καὶ τοὺς βορείους πνοὰς περὶ μὲν τὴν Εὐρώπην [12] τόνους εἶναι, κατ' ἐκείνην δὲ τὴν χώραν βλαχεῖς, καὶ ἀτόνους, καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς. καὶ ὅλως περὶ μὲν τὸν βόρειον ἀποκλίνοντος πόλον, συμβαίνει τοῖς ὄμβροις τὴν παρ' ἡμῖν θέρει τὴν Αἰθιοπίᾳ περὶ γίνεσθαι, καὶ τότε λαμβάνειν τὸν Νεῖλον τὴν αὔξησιν· καὶ ἔμπαλιν περὶ τὸν νότιον ἀναζεύξαντος πόλου, περὶ συστολὴν τὸν Νεῖλον ὁρᾶν. περὶ μὲν οὖν τῆς πληρώσεως τοῦ ποταμοῦ, ὅτι τοσοῦτον, ἵνα μὴ τὸν σκοπὸν τῆς ἱστορίας νοθεύσωμεν.

1 Agatharchidæ nomen (cuius excerpta si pet operæ & tempus licebit, infra adiungemus) restitui libens: & miror interpretem non id vidisse, tam clari historici nomen. Anarchides vero πολλὰ χαρίεν in posterum. Diodorus simpliciter ita: ἔγνωσται γὰρ τὴν ἀλήθειαν περὶ αὐτοῦ Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος. Simocata locutioni fimbrias adposuit: quam ob causam ψυχολογίας non nullæ magno illi librorum censori Photio notatur. 2 Diod. φησὶ γὰρ εἰσιὼν ἐπὶ τοῖς περὶ τὴν Αἰθιοπίαν ὄρεσιν. & illud ὄρεσιν sine dubio apud Simocatam supplendum est, vitio librarii omissum. 3 τὴν μετοπωρινὴν ἰσημερίαν Diod. 4 συστέλλεσθαι τὸν μὲν φύσιν ἔχοντα. Diod. & ita in Theophylacto distinguendum videtur. 5 ὄρεσι τὴν Σκυθίας τοῖς πρὸς τὸ Καυκάσιον ὄρος συνάπτουσι, παρεληλυθότος ἤδη χρόνου Diodorus. 6 ὥσπερ τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος καταφέρεσθαι Idem. 7 Ita audacter reposui, quum vulgo, τὸν ποταμὸν τὸν ὑδάτων mendosissime esset. audacter, quod ita Diodorus hæc, καὶ ἐπὶ μὲν τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν ἀρχομένου. *Et circa Hydaspin fluuium.* Idem Diodorus mox ταῦτα συμβαίνειν, nec ista parenthesi includuntur in eius editione. quæ etiam rectiora videntur, & apud Theophylactum ab exscriptore facile potuere corrumpi. 8 κατὰ μὲν τὴν Diodorus. 9 Ex Diodoro esset distinguendum ὄμβρους, ὃ τοῦθ' ὅπερ. 10 μαρτυρούσης Diodorus. 11 Et hoc ex Diodoro emendauimus. vulgo enim est ἀπίστων. 12 Hæc itaque καὶ τ. λ. sorte non sunt alicuius sarcinatoris noua centonis in Diodoro, vti viri docti ibi censent: cum & Theophyl. ea habeat. Post ea Diodorus suam de Nilo dissertationem claudit.

ἘΚ ΤΩΝ ΔΙΟΔΩΡΟΥ τῦ Σικελιώτου.

ἐν α΄. βιβλ. ἱστορ. παρὰ τῷ τέλει τ πρώτης μερίδος.

Ἡρόδοτος δέ φησι τὸν Νεῖλον εἰς μὲν φύσει τηλικοῦτον ἡλίκος γίνεται κατὰ τ πλήρωσιν, ὑπὸ δὲ τῶν χειμῶνι, τὸν ἥλιον κατὰ τὰ Λιβύην φερόμενον, ὑπισχνεῖσθαι πρὸς ἑαυτὸν πολλὰ ὑγροῖσιν ὄντα τὸν Νείλου· ἐν ᾧ δὲ τοῦτο γίνεται τοὺς καύσεις τούτους καὶ φύσιν ἐλάττονα γίνεσθαι τὸν ποταμόν. ἔστι δὲ ἡ αἰτία, ὅτι ἀποχωρούσης τῇ φορᾷ τὸν ἥλιον πρὸς ἄρκτους, αἰσθητῶς ἐν τῷ παπεινοῦσθαι τούς τε περὶ τ Ἑλλάδα ποταμοὺς καὶ τοὺς κατ᾽ ἄλλην χώραν τ ὁμοίους ἐκείνοις χειμῶνι. οὐκέτ᾽ οὖν εἰκὸς παράδοξον δοκεῖν γίνεσθαι περὶ τ Νεῖλον. ὑπολαμβάνουσι γὰρ οἱ τοῖς καύμασιν αὔξεσθαι, κατὰ τὸν χειμῶνα δὲ παπεινοῦσθαι, διὰ τ πλεονάζουσαν αἰτίαν. ῥητέον οὖν καὶ πρὸς τοῦτον, ὅτι καθήκειν ὡς ὥσπερ ἀπὸ τ Νείλου τὴν ὑγρασίαν ὁ ἥλιος ἐφ᾽ ἑαυτ᾽ ὑπισχνεῖται καὶ τοὺς τοῦ χειμῶνος καύσεις, ὅταν ἀπὸ τῶν ἄλλων τ κατὰ τ Λιβύην ὄντων ποταμῶν ἀναλαμβάνῃ τι τῶν ὑγρῶν, καὶ παπεινοῦ τὰ φερόμενα ῥεύματα. ἐπεὶ δ᾽ ὑδαμοῦ τ Λιβύης ὁρᾶν τοιοῦτον γινόμενον θεωρῆται, εἰκότως ὁ συγγραφεὺς σχεδάζων ἀπείρηται. καὶ γὰρ οἱ περὶ τ Ἑλλάδα ποταμοὶ τ αὔξησιν ἐν τῷ χειμῶνι λαμβάνουσιν, ἀπὸ δὲ πλῆθος τ ὑομένων ὄμβρων.

ἘΚ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ,

ἐν τῷ Αἰγυπτίῳ.

Ἵνα δὲ καὶ τ Ἡροδότου γνώμην καὶ πάντα πάσιν ἀπιθάσωμεν, ὡς δὴ τοσοῦδε πόνου ἀξίαν αὐτεῖπεῖν ὄντα, φέρε σκεψώμεθα. ἀπελαυνόμενον ὑπὸ τῶν ἀνωμάλων χειμώνων, ἔρχεσθαι τ Λιβύης τὰ αὖω, καὶ πίνειν τὸ ὕδωρ· πίνεται δέ, ἐλάττω ποιεῖν τὸν Νεῖλον τ χειμῶνος, ἢ τοῦ θέρους. ἔστι δὲ, οὐκ εἰπεῖν πῶς ὁ Νεῖλος αὔξεται, ἀλλὰ πῶς μειοῦται συμπλάσαι. ὅτι μὲν γὰρ τ χειμῶνος καθαρώτατός ἐστιν, ὁμολογεῖται παρὰ πάντων. τούτου δ᾽ οὕτως ἔχοντος, αὔξοιτ᾽ ἂν τ θέρους, ὅτ᾽ ἐστὶ μείζων ἅμα καὶ θολερώτερος. ἔτι οὖν μένει τὸ ζητούμενον, ἕως ἄν τις μὴ δείξῃ τοῦτο, πῶς ὁ ῥοῦς ὑφοῦται.

EX DIODORO Siculo.

lib. 1. biblioth. histor. extrema sectione prima.

HERODOTVS naturâ tantum esse dicit Nilum, quantus per implementum excrescit. Per hyemem verò à Sole, qui supra Africę tum verticem circumfertur, multũ humoris attrahi è Nilo, qui ob id cõtra naturã decrescat; per æstatem contra, Sole versus Arctos digresso, amnes Græciæ, aliarumq; regionum versus eundem cardinem sitarum, desiccari & imminui. Ob caussam igitur iam expositam, non adeo insolens esse, quod Nilo contingit, vt sub calorem æstiuum augescat, sub hyemem contra depressior fluat. At respondendum etiam huic est. si Sol è Nilo humiditatem ad se hyberno tempore allicere, ex aliis quoque Libyæ fluuiis quippiam humoris accipere, amniumquè cursum deminuere, illum oporteret. Quod cum nullibi per Africam fieri obseruetur, futilem auctoris rationem esse liquet. Græciæ enim fluuii per hyemem incrementa capiunt, non ob longinquiorem Solis recessum; sed decidentium tunc pluuiarũ crebritatem.

Interp. Lat. Rhodomano.

EX ARISTIDE,

in oratione AEgyptiaca.

AGE vero, Herodoti quòque sententiam, ne videamur eam prorsus, quasi refutatione indignam, contemnere, consideremus. Solem is ait à nostris brumis abactum, supra Libyam superiorem decurrere, & aquam consumere, atque ita Nilum hyemè minorem, quã est æstate, reddere. At hoc non est, quomodo crescat Nilus, exponere, verum quomodo deficiat, comminiscì. Etenim cum hyeme purissimum esse fateantur omnes, prorsus æstate, cum est maior ac magis limosus, crescit. Quapropter adhuc manet quæstio, donec incrementi caussam nullus ostendit,

Interp. Lat. Genuen.

1 Rectè hæc genuina Diodori censet Rhodomanus doctiss. Patet id ex Theophylacto etiam, qui exscripsit ista, ita hic luxuriando: ὑγρᾶς οὐσίας συνήμματα ἐκ τ Νειλώου ὑδάτων. 2 ὁ μὲν τοῖς reponit Steph. adprobatque L. Rhodom. 3 χ. ὑδάτων. vbi Rhodom. ita: *Scholiastes, in margine ὑδάτων apponens, etiam ipse σχεδάζει, & vt solet impudenter nugatur.* 4 an μείζονα ita videtur Interp. legisse. 5 an ἐς τὰ αὖω. Sic enim Herodotus II, 24 τὸν χειμερινὸν ὅρμον ἀπολαμπόμενον ὁ ἥλιος ἐκ τ ἀνωτέω διξέδου ἐστὶ χειμώνων, ἔρχεται τ Λιβύης ἐς τὰ αὖω. quæ Aristides respexit.

quan-

quandoquidē hæc eius esse prima propriaque fluxio, quam hyeme cernimus, videtur. Iam si tantum faceret Solis hyemalis meatus discrimen, vt illic æstas esset, cū heic est hyems, & rursus hyems, cum heic æstas: aliquid fortasse dicerēt. nunc autem vt illa loca nostris esse non paulo per hyemem calidiora, negat nemo, ita nihil etiam secundum ipsos vetat, minus habere Solem hyeme, quam æstate, virium. Non enim si æstate circa Boreā & huic subiecta loca vehemens est, ab Ægypto atque Africa recedit: verum illic est etiam calidior, ac maxime quidem in supremis locis, deinde proportione in ceteris. Nam & in Scythia atque Ponto nihil prohibet esse frigidiorem nostra æstatem, ac multo quidem: quamuis Boream versus Sol iter instituat suum. Quod si his in locis anni tempora illis ex opposita parte respon-derent, similiter & ad Meridiem discedente Sole, atque hyemem heic facente, Nilus atque Ægyptus æstatem haberent, & ad Boream redeunte, calidior esset huic supposita regio: quod quidem secus contingit: nec iniuria. Quanquā enim versus Boream tendit, non tamen ad eum peruenit. Quocirca quādoquidem æstate Nilum apparet augeri, manifestum fit, hyeme consumi non posse. Etenim si esset eius rei Sol autor, æstate magis etiam, cūm est vehementior, atq; illic multo quidem, incrementum prohiberet. Hoc igitur per se dissoluitur. Nam si tum exiccaret, minus etiā nunc permitteret crescere. sin hyeme non exiccat, non propterea crescit æstate. Ac mihi fere similiter dici videtur, Solem à brumis abigi, & Nilum à Sole consumi. Quinimo nec brumæ Solem abigunt, scriptor præclarissime, quandoquidem ad Solis regionem non pertingunt, verum Sol pro ratione motus discedens, ventos permittit frigidiores atque asperiores fieri: nec Nilus à Sole, velut à Vulcano Xanthus, exiccatus, flumen contrahit. Quid quod in aliis etiam videtur, quæ de Ægypto atque Nilo dixit præclarissime, pauca vere tradidisse, non quasi omnia maiora faciat,

ὁ γὰρ κύριον καὶ θερμὸν αὐτὸ ῥεῦμα, ὁ χειμερινὸν φαίνεται. ἀλλὰ δὲ τούτων, εἰ μὴ τοσοῦτον ἰῶ ὁ ἀφαιρέσει τοῦδε τὴν χειμερινὴν τοῦ ἡλίου πορείαν, ὥστε ποιεῖν θέρος ἐκεῖ τὴν ὑπὸ ἡμῶν χειμῶνα, ὁπόταν θέρος ἴσχηται παρ' ἡμῖν, ἴσως ἂν ἰὼ τοῦδε ἔχεσθαι· νῦν δὲ ὅτι μὴ ὀλίγην θέρμην παρέχει τάχει τῷ παρ' ἡμῖν τοῦ χειμῶνος, οὐδεὶς ἀντιλέγει οὐδὲν μὴν κωλύειν καὶ κατ' αὐτοὺς ἐκείνους, ἐλάττω ὄν ἥλιον τοῦ χειμῶνος ἢ τοῦ θέρους ἔχειν τὴν ἰσχύν. οὐδὲ γὰρ τοῦ θέρους δήπου τοῦδε μὴν τὴν ἄρκτον καὶ τὴν ταύτῃ γῆν ἰσχύειν αὐτὴν φήσουσιν, Αἰγύπτου δὲ καὶ Λιβύης ἀποχωρεῖν. ἀλλ' ἐκεῖ καὶ μᾶλλον καίει, μάλιστα μὲν ἐν τοῖς ἀνωτάτω, ἔπειτα ἑξῆς κατὰ λόγον. ἐπεὶ καὶ πρὸς τὴν Σκυθικὴν γῆν καὶ ὄν Πόντον, οὐδὲν κωλύει ὁ θέρος ψυχρότερον τοῦ θέρους τοῦ παρ' ἡμῖν εἶναι πολλῷ γε· καίτοι τοῦ ἡλίου τὰ βόρεια ἐλαφρύντος τῆς περιόδου οὐρανοῦ. καίτοι εἰ αὐτεξρέφοντο αἱ ὧραι τοῦ ἔτους ἐν τοῖς τόποις τούτοις, ὁμοίως μὲν ἂν πρὸς μεσημβρίαν ἀπιόντος τοῦ ἡλίου καὶ χειμῶνα ποιοῦντος ταύτῃ, θέρος ἂν κατ' Αἴγυπτον καὶ τὴν τοῦ Νείλου πᾶξιν· ὁμοίως δ' ἂν πρὸς ἄρκτον ἐπανιόντος, ἐπλεονέκτει τῇ θέρμῃ πρὸς βορᾶν. ὁ πολλοῦ δεῖν οὕτως ἔχει φαίνεται εἰκότως. κινεῖται μὲν γὰρ οἶμαι πρὸς ἄρκτον· οὐ μὴν πλησιῇ γε εἰς αὐτήν. ὁκοῦν ὅτι τοῦ θέρους αὐξανόμενος φανερός ἐστιν ὁ Νεῖλος, δῆλον ὅτι τοῦγε χειμῶνος ἀδυνάτως ἔχει τήκεσθαι. εἰ γὰρ ἦν ὁ ἥλιος αἴτιος, εἴρηκε δὲ τοῦ θέρους ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάβασιν, ἰσχυρότερός γ' ὢν αὐτὸς αὑτοῦ· τότε κἀκεῖ πολλῷ. ὥστ' οὐδ' ἂν αὐτῷ λύεται. εἰ μή γε τινι καιρῷ δέξεται ἔχειν, ἕως ἧττον ἂν εἶα πλησιοῦσθαι νῦν· εἰ δὲ μὴ τήκει τοῦ χειμῶνος, οὐ διὰ τοῦτο ὁ Νεῖλος μείζων τοῦ θέρους. ὅμοιον δ' εἶναί μοι δοκεῖ, τὸ, τε ἀπελαυνέσθαι φάσκειν ὑπὸ ἥλιον τὸν χειμῶνα, καὶ ὑπὸ τοῦ Νείλου τῷ ἡλίῳ τήκεσθαι. ἀλλ' οὔθ' οἱ χειμῶνες ὑπ' ἥλιον ἀπελαυνόμενοι, ὡ κάλλιστε λογισμῶν· οὐδὲ γὰρ ἐφικνοῦνται τῆς τοῦ ἡλίου χώρας· ἀλλ' ὁ ἥλιος ἀποχωρῶν κατὰ τὴν αὐτοῦ πορείαν καὶ φύσιν, τοῖς ἀνέμοις παρέχει ψυχροῖς καὶ βιαίοις ἔτι μᾶλλον γίνεσθαι· οὔτε ὁ Νεῖλος τηκόμενος, ὥσπερ ὁ Ξάνθος ὑπὸ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦ ἡλίου, συστέλλει ῥεῦμα. ἀλλὰ γὰρ δύσφημότατα καὶ κάλλιστα εἰρηκὼς Ἡρόδοτος περὶ Αἰγύπτου καὶ Νείλου, ὀλίγα τῶν ἀληθῶν εἰρηκέναι κινδυνεύει· οὐχ ὡς ὅτι ὃ μεῖζον ἄρρητος αὐτὸ λέγω πάντα·

[1] sic distinxi in edit. Pauli Stephani, quam secuti sumus, est: τότε. κἀκεῖ πολλῷ ὥστ'. distinctionem nostram firmat doctiss. interpres.

ἐστεί τοι πινά γ' ἔαδ' ἀκμείζω παρέλιπεν. ὧν εἰπεῖν αὖ ιῶ, σόδεν ἐπείγει λέγειν· ἀλλ' ἄγε τῶν ὀντων εἴρηκεν ἕτερος, οἷον ἡ ὡς ὑπὸ Ἡλιούπολιν τεττάρων ἡμερῶν πορείαν αὖθις διρεῖα Αἴγυπτος, ἥγε οὕτως εἰς στενὸν αἰεὶ χλειεται, καὶ παρὸς γωνίαν, ὥστε ὁ Νεῖλος εἰς αὐτὸν ὑπορβάλλει δ' ἀμφοῖν τῶν ὀρῶν ἤδη συμπεπτωκότων· καὶ τοῦτ' εἰσὶν οἱ καταράκται ἡ ἀφὸ τῶν ὀρῶν τοῦ ποταμοῦ καταβασις, Αἰγύπτου πάσης ὡσπερεὶ κορυφή. ὥστ' ἔτι πορρωτέω τῶν κατ' Ἐλεφαντίνη ὅρμιον, εἰκάσειας κεκλεῖσθαι δρῦμα τοῦ Νείλου. στενὸν ἤδη φαίνης αὖ ὑποῤῥεῖν ὑπὸ τῆς πέτρας αὐτήν. ἴδοις δ' ἂν καὶ πρὶν εἰς Ἐλεφαντίνην τελέσαι, πρὸ σὲ ὄρη ὁπόσων λιθῶν σχοίνων στενότητα οὕτω τὰ ὄρη, ὡς μέσον εἶ μηδὲν, πλὴν τοῦ ῥύματος αὐτοῦ. καὶ τοῦτο ὑπόδηλα λέγεις Αἰγύπτου ὅπερ τοῦ ποταμοῦ. ἢ πάλαι ἂν τις ἐλέγχει τῶν ἐκείνου πόσον ἔργον ἐξελήλυθεν; ὅσα φησὶ, καὶ περὶ τῶν πηγῶν δήπου τοῦ Νείλου πυθέσθαι παρὰ τῶν γραμματιστοῦ τῶν Σαΐτου· ὡς ἄρ' εἴη ὄρη δύο, μεταξὺ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης· τούτων δὲ τῶν ὀρῶν ἐκ τοῦ μέσου, ῥέοιεν αἱ πηγαί· καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ῥύματος, ἐπ' Αἰθιοπίας καὶ νότου αὐτέμου ῥέοι· τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰγύπτου τὰ βόρεια. καίτοι ἦν Ἐλεφαντίνη μέχρι ἧς αἱ ἁπλοῦσαι φησὶν, ἐπ' αὐτῆς σχεδὸν τοῦ Νείλου πῆς κατάκτας ὄσιν· ἀπεχούσα μάλιστα ἑπτὰ σταδίους. αὐτὸς γὰρ οὕτω ἔγωγε καὶ αὐτὸς, καὶ εἶδον ἀκριβέστερον, ἢ ἔοικεν φασίν. εἰ δὲ δεῖ καὶ κατ' αὐτὸν Ἡρόδοτον καὶ παρελθεῖν ψυχαγωγίας ἕνεκα, καὶ μηδὲν ἔξω τοῦ προκειμένου ὃν λόγον ἐξάγοντα, οὕτω στρέβλ. ὡς ἀκήκοεν ὅτι τοῖς βωμοῖς οὐ τοῖς Αἰθίοψιν ὄσιν ἡ φερουσά, πολὺ τῆς ὄχθης ἀποσπάσας τοῦ πλαμοῦ, ὑπερβαίνει ὅτι τὸ ὅρμον ὅς ὄστος ὑπὸ καταδύπων, εἰς Φίλας διέβαλον. ἔστι δ' αὕτη νῆσος μεθόριον Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας· τοσαύτη δὲ μέγεθος, ὅσπερ ἡ ἐν αὐτῇ πόλις. περιῤῥεῖ δ' αὐτὴν ὁ Νεῖλος, ἀκριβῶς μέσην ἑαυτοῦ ποιῶν. ἐπεὶ δ' ἐπανήειν, ἐχώρησεν μὲν πάλιν τὴν αὐτὴν ἀπὸ τῶν Φίλων, καὶ προσεδόκων γέ που τοὺς καταγέλως ὄψεσθαι. καὶ τοὺς ἀγνοίας αἰτιωμένους· οἵδ' ἠγνόουν. οὕτω δὴ γυμνὸς πάλιν ἐν τῇ Συήνῃ ἐπὶ ἀπὸ τῆς Ἐλεφαντίνης ὁ Νεῖλος διαιρεῖ,

quandoquidem etiam maiora quædam reliquit, de quibus nunc non dicam. verum quæ aliter, quam se habebãt, tradidit, velut cum ait, quatridui supra Heliopolim itinere rursum dilatari Ægyptũ, quæ sane adeo deinceps in angustũ angulũ desinit, vt in eam Nilus per mõtem vtrumque iam coeuntem incidat: quod quidem Nili inter mõtes defluuium cataractas facit, Ægypti totius quasi verticem. Quocirca etiam inter nauigandum præter Elephantinem, Nili flumen conclusum dixeris, ac propemodum eum subter rupem credideris fluere. Quinetiam nescio quanto ante Elephantinem spatio sic videbis coire montes, vt nihil, præter flumen, interiectum cernas, atque eadem sit Ægypti, quæ Nili, latitudo. An vero sit alios ipsius sermones refutare difficile, qui de fontibus etiam Nili se à quodam scriba Saita dicit accepisse, duos esse inter Syenem & Elephantinem montes, è quorum medio fons erumpat, cuius altera pars in Æthiopiam & Austrum, altera in Ægyptum atque Boream diffluat. Atqui Elephantine, ad quam se dicit nauigio peruenisse, sub ipsis fere cataractis iacet, nec ab iis vltra septẽ distat stadia. Etenim ego quoque eo nauigaui, & rem perspexi diligentius, vt aiunt, quã fuit necesse. Atq; si cum Herodoto quadam licet vti digressiõne, delectandi caussa, neque sermonem ab argumento deducendo: sic fere mihi contigit. Cum ad aras ascendissem, in quibus est Æthiopum præsidium, longe à ripa delatus; conscenso portu, qui primus est vltra cataractas, in Philas traiecci, quæ est inter Ægyptum & Æthiopiam insula, tantæ magnitudinis, quantæ est eius oppidum. circum eam vero fluit Nilus, atque illam sui prorsus mediam facit. In reditu autem eadem via sum à Philis reuersus, ac tum saltem cataractas me visurum putaui. verum cum de vectoribus quærerem, illi rem ignorabant. Quare Syenem relatus, quam ab Elephantine separat Nilus,

1 lib. II. capit. 7. ἐνθάπερ καὶ μέχρι Ἡλιουπόλεως, ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔστι δ' ἡ Αἴγυπτος, &c.
2 Scrib. & Νείλου. Herodotea alias sunt lib. II. cap. 28. 3 Συήνης est apud Herodotum, semper per η in medio. apud Aristidem per ι, vti infra sæpius hic etiam scribitur. Interpres tamen Syene quoq; nunquam non reddit. 4 an fortè rectius κατὰ βόρ. Herodoti verba: καὶ τὸ μὲν ἥμισυ ἐὸν ἐπ' Αἰγύπτου ῥέει, καὶ πρὸς βορέω ἀνέμου· τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. 5 lib. II, cap. 29. 6 Καταδούπων cataractas vertit. scilicet & catadupa vocari illos cataractas, vt è Somnio Scip. apud Ciceronem notant. habes & in Macrobio ad illud Somnium commentario lib. II. cap. 4. Alias potius Catadupi populi cataractarum Niliacorum accolæ vt & apud Heliodorum 2. Æthiopic. ἦλθον δὲ καὶ εἰς τὸν τόπον Αἴγυπτον, καὶ Καταδούπους αὐτοὺς, καὶ ἱερέων τε καταῤῥάκτης τοῦ Νείλου. quo pacto & Arist. des accepisse potest. Parum tamen hic referat. 7 Seneca l. 4. natural. quæst. c. 2. Phila insula est aspera & undique præruptæ: duobus in vnum coituris amnibus cingitur, qui Nilo mutantur, & eius nomen ferunt. Vrbem totam complectitur. &c.
8 an potius scrib. οἱ δ' ἠγνόουν.

præsidii

præsidii præfectum obsecro, quanquam inualetudine premebar, vt me cum actuariolo quopiam remittat ad inspiciendos cataractas, & simul hominibus aliquot, qui cogerẽt eos, qui sunt in insula cataractarum (ii sunt nautæ, fluminis periti) tũ cataractas ipsos, tum si quid esset aliud visu dignum, nobis ostendere. At ille quamuis rem esse operosam diceret, atque consilium admiraretur, quandoquidem ipse nunqu ãhoc ausus tentare fuerat, negare tamen non potuit, quin postquam à sententia me non valuit abducere, sic remitteret, alioqui nobis familiaris ac beneuolus. Quapropter ascendi, & cum illos super scopulos, vt solebant, deferri à summa vidi insula (nam hæc è medio eminens flumine, cataractas vndique conspicuos præbet) tum ipse volui lembo conscenso nauigationem instituere, nec per ea tantum loca ferri, per quæ illos delabi videram (atque hæc, insulæ sunt ad orientem) verum indidem exortus, circum cuncta, quæ forent in conspectu, nauigare, & secundum alterum insulæ latus amne secundo ad vrbes deuehi. Hoc igitur dico, quod non audiui, sed manifeste vidi, Elephantinem sub ipsis iacere cataractis, nec inter Syenem atq; Elephantinem quicquam, præter flumen, esse interiectum, vtraque vrbe ripæ adiacente. Iam si Herodotus vnquam Elephantinen, vt ait, venisset, num & ex auditu narraret ea, quæ viderat, & falsa: sicut & de antiquis Nili fontibus inquirens, ac nondum se veritatem cognouisse confessus, hoc de scriba se audiuisse scriberet, idque in Saitide præfectura de rebus ad Elephantinem conspicuis: nec, si nihil, quod audiuerat, poterat tacere, iisdem, quibus nos, argumentis eum sermonem refutaret? nunc autem vt ridiculum sibi videri scribam testatur, ita quibus eum debebat refellere, prætermittit. Primum enim aliquam duntaxat fontium partem explicabat: si quidem multorum etiam mensium supra hunc locum itinere, notus est Nilus. Deinde fieri non potest, vt, vbi fluuius nequit suo more delabi (nam de rupibus violenter descendit) ibi fluminis pars altera sursũ feratur, sicut volãt aues.

δέομαι τὸ Φρουρ ἄρχοντος, καίτοι φάυλως ἔτι ἀπὸ ῥωστίας ἀσθενείμενος, πέμψαι με ὀψόμενον πλοῖόν τι καὶ ῥοῦν δόντα, τῆς θέας εἵνεκα τῶν καταρακτῶν· συμπέμψαι δὲ καὶ τοὺς ἀναγκάσοντας τοὺς ἐν τῇ νήσῳ τῶν καταρακτῶν· εἰσὶ δ' οὗτοι ναῦται συνήθεις τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ· ὅπως δείξαι ἡμῖν αὐτούς τε καὶ τὸ θέαμα ὅτι ἐστὶ ναυτικὸν, ὅ, τι εἴη. ἐπιστώμεθα γὰρ τῶν αὐτόθι. ὁ δὲ, μάλα μὲν ἐργῶδες ἔφη εἶναι καὶ ἐθαύμαζε τὴν γνώμην. σὺ μὲν αὐτὸς γε μέχει τούτου θαρρήσας ἦρκται δὲ, οὐ τέλους πυθέσθαι. ἀλλ' ὅμως πειρώμενος ἀποτρέπειν οὐκ ἔπεισεν, οὕτω πέμπει· καὶ πάλαι ἔχων οἰκείως, καὶ βουλόμενος χαρίζεσθαι. αἰέπλευσα δὴ, κἀκεῖνους τε ἱέντας ὑπὲρ τῶν σκοπέλων ὥσπερ εἰώθεσαν, εἶδον αὖ ἄκρας τῆς νήσου· ἣ αἰέχουσα ὁμοίως ἐμοὶ πρόσθεν ἐφαίνετο πάντα χῆ τοὺς καταράκτας. καὶ παρεπὶ αὖθις ἐπεδόμησα εἰς ὃν λέμβον ἐμβάς, πειρησόμενος τοῦ πλοῦ· οὐ μόνον ἅμα τῶν αὐτῶν, ἀλ' ὥσπερ ἐκείνους εἶδον καταπιπτοντας· ἔστιν δ' ἰὼ πάντοθεν ἔως τῆς νήσου· ἀλλ' ὁρμώμενος αὐτόθεν, ἔδει πλεῦσαι κύκλῳ πᾶν ὃ ὁρώμενον, καὶ κατὰ τὸν ἕτερον τῆς νήσου πλευρὸν, ἀφεῖναι κατὰ ῥοῦν ὅπῃ ἔχει πόλεις. ὅπερ οὖν λέγω οὐκ ἀκούσας ἀλλ' ἰδὼν ἀκριβῶς οἶδα· ὅτι ἔστ' Ἐλεφαντίνη ἐπ' αὐλοῖς ὅσοι τοὺς καταράκτας, μεταξύ τε Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ἢ ὄρειθρον τοῦ ποταμοῦ· καὶ παροικεῖ τὸν ὄχθον ἑκατέρα τῶν πόλεων τούτων. εἰ δὲ νῦν Ἡρόδοτος εἰς Ἐλεφαντίνην πόθ' ἧκεν, ὥσπερ εἴρηκεν, ἔδ' ὅπως παρῆν μὲν ἀκοὴν διηγεῖτο παρὰ ὧν εἶδεν· ἔπειθ' οὕτω ψευδὴ, ὥστε παρῆν μὲν παρὰ τῶν ἀρχαίων ἐξηγητῶν τοῦ Νείλου ζητῶν καὶ φήσας οὐδένος πω ἀληθῆς ἀκοῦσαι, ἀλλὰ τόδε μὲν ἤκουσα παρὰ γραμματιστοῦ γράψαι, καὶ ταῦτα ἐν τῷ Σαϊτικῷ νόμῳ, παρὰ τῶν ἐν Ἐλεφαντίνῃ, ἢ μυθεῖς, εἰ μηδὲν ὧν ἤκουσεν, εἶχε σιωπῆσαι, ἄλλοις αὖ, ἢ τούτοις οἷς ἐγὼ νῦν εἶπον ἐλέγχοις ὅτι ὃν λόγον χρῆσθαι; νῦν δὲ φησὶ μὲν ὡς παίζειν αὐτῷ δοκοίη ὁ γραμματιστής· δι' ὧν δ' εἰκὸς ἦν ἐλέγχειν, ἐξαπέλιπεν. ὅπως παρῶν μὲν, ἀπὸ πολλοστοῦ μέρους ἤρξατο φέρειν αὐτῷ τὰς πηγάς. πολλῶν γὰρ μειζόνων ἀναπλοῦν ἐστὶν ὃν τόπον τοῦτον· ὃν ὁ Νεῖλος μηνὶ ὀκτωκαιδεκάτῳ. ἔπειθ' ὅπως μὴ ἀμήχανον, ὃ μὴ ἔστιν ῥᾳδίως ἐν ποταμῷ χειμαζομένῳ συνήθεσθαι, δηλαδὴ ὑπὸ τῶν πετρῶν καταῤῥήγνυσι βιαζόμενος τὸν κατάβασιν, ὀλισθαίνειν ἄνω φέρεσθαι τὸ ἥμισυ τοῦ ῥεύματος, ὥσπερ οἱ ποταμοὶ τὰ ὑψηλὰ ὄρνιθες.

1 Canterus vocem hanc non expressit. nec ipsi mendosum locum visum arbitror. omisit mox & ista ἐπισθαλούμενον δὲ αὐτόθι. Interpretatio itaque sic forte suppleatur: *tum spectaculum nauticum, quodcunque illud esset. Audiebam enim de hac re ab incolis.* Spectaculum autem nauticum intelligit, ni fallor, de quo mox sequitur: κἀκείνους τε ἱέντας ὑπὲρ τῶν σκοπέλων &c. 2 Lib. II, c. 28. 3 Scribe νομῷ.

ὃ γὰρ δὴ λεγόμενον, οὐχὶ ἄνω ποταμῶν τοῦτ' αὐ εἶη χωρεῖν, ἀλλ' ὁρᾶν ἄνω χωρεῖν τοὺς τῶν ποταμῶν ἀκούειν πηγάς. ἀλλ' οὔτ' ἐλθὼν εἰς Ἐλεφαντίνην, οὔτε σαφὲς παρ' ἑτέρων εἰδὼς ὑδὲν, χέχρηται τῷ λόγῳ· πιθομένοις μὲν κεχαρισμένῳ, ἀπιστοῦσι δ' ἔχοντι αἰαφορὰν. ἔπειτα ὅτι τούτοις τοῖς παρειρημένοις φησὶν, εἰ ἀρά γε ταῦτ' ἀληθῆ, δοκεῖν αὐτῷ δίνας εἶναι καὶ παλιρροίας τοῦ ποταμοῦ. καὶ τί δεῖ παλιρροίας καὶ δίνας λέγειν, ἀμελήσαντα ὅτι οὔτ' αὐτόθεν ὁ Νεῖλος ὁρμᾶται, ἀλλὰ πολὺ πλείων ὁ ἄνω τόπος αὐτόθεν ἢπερ ὁ παρὰ θάλατταν; οὐδ' ὕδωρ ἐπὶ τοὺς καταράκτας δύναται ὃ ὕδωρ ἐπιβαλεῖν, εἰ μὴ κατ' Αἰσχύλον ὡς ἀληθῶς ἐξ αἰθέρος τὶς αὐτῷ καταπαλὸν φέρεται θείη. οὔτ' ὄρος ὁρᾶν ὅτι μεταξὺ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης· ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ὀρῶν ἥτε Συήνη καὶ ἡ Ἐλεφαντίνη. οὐ μὴν ἄπορ φλῦσίς ὃ εἰρημένον. ἀλλ' εἰσὶ μὲν αἱ πηγαὶ ἐν τῷ μεταξὺ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης ὡς ἀληθῶς· πέτρα μεγάλαι δύο ἐν μέσῳ τῷ ῥόῳ αἰέχουσι· καὶ ὃ μέσον αὐτῶν Αἰγύπτιοι φασὶν εἶναι πηγάς. εἰσὶ δ' οὐ πρὸς αὐτῷ τοῦ ποταμοῦ· ἀλλὰ τῶν πρὸς Αἰγύπτου κάτω στομίων, ὅκ ὀλίγαι. καὶ μὴν καὶ ὃ βάθος γε, οὐκ ἐφικὸν ἔφασκον εἶναι πειρωμένῳ. πιεῖσθαι δὲ οὐ συμφέρειν. τοῦτό με καὶ ἀπέτρεψεν ὅτα πρὸς αὐτῷ καὶ δή. οὐ γὰρ ἦν τοσοῦδον ὃ διαφορῶν. αὗται οὖν αἱ πηγαὶ κατὰ φύσιν ῥέουσι. καὶ οὐ μόνον τῷ λόγῳ πείθομαι ὅτι εἰσὶν αὐτόθι πηγαὶ, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ πράγματι. πολὺ πλείων ἀπὸ τούτων ὁ ποταμὸς ὅτι καὶ ὁ δρόμος, καὶ ἅσας ὡς ἔπος εἰπεῖν· καὶ πλοῖα μείζω δέχεται πρόσω· καὶ οὐ μείζω μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλῷ. καίτοι τοιαῦτα οἱ ποταμοὶ πάσχουσι· προϊόντες ἐλάττους γίγνονται, ὅταν μὴ ἄλλο ὕδωρ ἐπιβοηθῇ. εἰ δ' δεῖ καὶ παρ' ἑτέρου ἀκοῦσαι, ἐρῶ σοι δ' ὀλίγων ἃ ἤκουσα αὐδρὸς Αἰθίοπος τῶν ἐκεῖ δυνατῶν. ὁ μὲν γὰρ ὕπαρχος, ἀπὼν ἐτύγχανεν ἡνίκα ἡμεῖς ἐπέβημεν τοῦ χωρίου. ἐπιτροπὴν δὲ ὃς ἔχων ἦν, ὃς ἐμοὶ δ' ἑρμηνέων εἰς λόγους ἦκε. καὶ ὅσα μὲν ἔξω τοῦ παρόντος ὅτι λόγου, παραλείψω. ἔφη δ' εἰς Μερόην ἢπερ ὅτι πόλις μεγίστη τῶν ἐν Αἰθιοπίᾳ, καὶ οὗ τὰ βασίλεια τῶν Αἰθιόπων, τετρόρων, οἶμαι γὰρ ἐξ εἴπερ μηνῶν, αὐτόθεν εἰς πλοῦν. καταράκτας δὲ ἐκδέχεσθαι πολλοὺς ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, σχεδὸν εἰς ἓξ καὶ τριάκοντα τὰς σύμπασας ὑπὲρ Ψέλχιν μέχει Μερόης. καὶ τοῦτο πᾶν εἶναι ὃ γιγνωσκόμενον δὴ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ.

Non enim hoc esset, quod dicitur, aduerso flumine procedere, verum aduerso monte fluminum fontes audire procedere. Sed nec Elephantinen profectus, nec certi quicquã expiscatus, hæc retulit, vt credulis grata, ita apud alios ad autoritatem referenda. Post hæc ait, si illa vera sint, vortices quosdam & refluas fluxiones heic sibi esse videri. Quid autem hæc opus est dicere, cum nec inde Nilus oriatur, verum hinc magis locus superior, quam mare, distet, nec vltra cataractas aqua possit ascendere, nisi cum Æschylo feratur ex æthere deturbata, nec inter Syenẽ & Elephãtinen mons sit vllus, verum inter montes potius & Syene iaceat & Elephantine. Veruntamẽ haud omnino falsum dixit. sunt enim reuera fontes inter Syenen atque Elephantinen, cautes videlicet magnæ duæ, quæ ex medio eminent vado, quarumque medium dicunt Ægyptii fontes cõtinere. At hi non sunt antiqui, nec ad fluuium totum pertinent, verũ ad inferiores Ægypti partes. Quin etiam altitudinem illorum aiebant sub mensuram non cadere, neque eam dimetiri expedire. quod quidem me, cum id iam agerem, deterruit, quandoquidẽ tantum discrimen non erat. Atque hi fontes secundum naturam fluunt: eosq; ibi esse, non verbis modo persuadeor, sed etiam re ipsa: maior hinc fit, & latior fluuius, ac multo sane maiores porro fert naues. Contrarium autẽ fluuiis accidit qui progressu minores fiunt, nisi alia succurrat aqua. Quod si etiam vlterius digrediendum est, paucis tibi, quid ex Æthiope quodam, qui illic habebat imperium, cognouerim, recensebo. Nam cum Præfectus abesset eo tempore, quo nos locum conscendebamus, huic homini rei curam commiserat, qui quidem per interpretem mecum locutus est. Et vt ea quæ ad rem nihil faciunt omittam: dicebat, inde Meroen vsque, quæ est Æthiopiæ vrbs maxima, atque etiam Regia, quatuor aut etiã sex mensium iter esse nauale, quod cataractæ plurimi deinceps interciperent, ac fere sex & triginta Meroem vsque supra Pselchim. atque hoc totum esse, quod de Nili flumine cognitum esset.

1 cod. lib. II, c. 28.

Iam

Iam vltra Meroen post nescio quantum spacium aiebat non esse fluxionem vnam, verum duas, alteram terræ, alteram aeris colore, quæ cum coiissent, hunc Nilum efficerent. superiora vero nec sese iam, nec alium Æthiopum quenquam cognoscere, nisi quod in iis essent homines nigri, & inter se, prout altius habitarent, nigriores. denique se, vnde primum oriatur fluuius, affirmare non posse. Quomodo vero fieri potest, vt non sit absurdum & arrogans, cum Æthiopes negent se Nili fontes indicare posse, nos, cum ea res nondum sit reperta, causſam incrementi quærere, & primo, quod aiunt, ignorato, secundum inuestigare? Atque hæc ego non ad Herodotum increpandum retuli (nam nec ego sic soleo, neque alios, qui faciunt, laudo: & Herodotus cum propter Ægypti amorem, quem nobis primus iniecit, gratiam meretur, tum in ceteris, vt libere loquar, est amicus) sed quia nihil adhuc de his rebus habemus compertũ. Nunc autẽ ad reliquas me confero rationes, vt quasi præcipuò concluſa confirmetur oratio. Etenim cum circa ſolſtitium æstiuum incipiat Nilus crescere: tum profecto supra Ægypti partem, quæ est ad Æthiopiam, & Africæ, quę est ad Ægyptum, Sol mouetur. Atq; id è duobus patet ſignis maximis, quorũ neutrũ in nulla orbis terrarum parte, quam nos incolimus, reperias. Nam de duabus Ægypti superioris vrbibus, quarũ modo memini (Philàs enim, quæ ſunt vltra cataractas, inter Ægyptum & Æthiopiam pono) Elephantinæ quidem colluſtrantur omnia, templa, homines, columnæ: nec vlla conſpicitur in meridie vmbra, cum Sol diem facit longiſſimam: Syene autem eadem die atque hora medius in medio ſacro puteo Solis orbis apparet, inſtar operculi, quod vndique labrum æque colluſtret. Hoc vero vtriuſque est rei teſtimonium: nam nec hyeme propius ad Africam Sol, quam æstate, accedit, quandoquidem de duabus Ægypti partibus Africã Elephantine occupat: ſi quidẽ heic omnia cõcurrunt, Ægyptus, Arabia, Africa, Æthiopia: partim hinc partim illinc eodẽ tendentes. deinde vt maxime Solẽ demus Africę propinquũ,

Μερόης δὲ ἐπέκεινα, οὐ μέμνημαι μέν ὁπόσον τι ἔφη σὺν εἶ δρόμῳ καθ' ἕν, ἀλλὰ δύο εἶ ῥύματα· ὧν τὸ μὲν ἕτερον, γήινον τὸν χρόαν· τὸ δὲ ἕτερον, αἰθέριος ἐγγύς. τοῦτα δὲ συνιόντα καὶ μιγνύμενα, γίγνεσθαι τὸν Νεῖλον τοῦτον. τὰ δὲ ἄνω, οὔτ' αὐτὸς ἔφη ἐπὶ γιγνώσκειν, οὔτ' ἄλλον Αἰθιόπων οὐδένα εἶγε τὸ πρωτελές. ἀλλ' εἶ μὲν δύο θεόπους μέλανας, μελανωτέρους ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ὁμόρων τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν αἰεί· εἰς ἄκρον δὲ, οὐκ ἔχειν αἰνέγχειν, ὅθεν καὶ δι' ὧν φέρεται τὰ ῥεέθρα τηγνὺς ὁ πόλαμος. καί τοι ὡς οὐκ ἄτοπον, καὶ ὑπερφυὲς, Αἰθίοπας μὲν ὁμολογεῖν μὴ ἔχειν εἰπεῖν τὸν Νείλου τὰς πηγάς· ἡμᾶς δὲ αἰεὶ τοῦτον μὲν ζητουμένου, ἀνηυρημένου δὲ οὐδέπω καὶ νῦν, τίς ἡ τῆς ἀναβάσεως αἰτία φερωνύζειν, καὶ ὃ πρῶτον φασὶ οὐκ εἰδότας, ὃ δεύτερον ζητεῖν; καὶ ταῦτ' οὐχ ἵν' Ἡρόδοτῳ τοῖς ἀηδίαν ὑπανημένῳ διεξέλθω· οὔτε γὰρ ἄλλως τῶν ἀσκηκότων ἔγωγε τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ποιοῦσι συγχαίρω· Ἡρόδοτόν τε ἡ αὐτῶν δ' ἔρωτος, χάρις, ὃν ἡμῖν πρῶτος ἐνέβαλεν Αἰγύπτου· καὶ πάλλα φασὶ οἱ τὰ ἀρχαῖα ζηλοῦντες, φίλος ἀνήρ. ἀλλ' οὕπω τοῖς τούτων παλαιοῖς εἴρηται. πειρῶμαι δὲ πρῤῥωτέρω τῶν ἐλέγχων, ἵνα ὥσπερ κεφάλαιόν τι παρακλεισθεὶς ὁ λόγος, βεβαιωθῇ· ἄρχεται μὲν γὰρ ἡ ἀνάβασις τεσσαρεσκαιδεκάτης θερινὰς ἢ ὀλίγῳ βραδύτερον. τότε δ' Αἰγύπτου τὰ πρὸς Αἰθιοπίαν, καὶ Λιβύης τὰ πρὸς Αἴγυπτον, ὑπὲρ κεφαλῆς ὁ ἥλιος ἵσταται. ὁ δῆλον οὐκ δυοῖν τῶν μεγίστων σημείων, ὧν θατέρου πρὸς τὸν ἄλλον συμβαίνει γῆν, ὅσον ἡμεῖς οἰκοῦμεν. δυοῖν γὰρ ὄντοιν πολισμάτοιν ὧν ἀρτίως ἐμνήσθην ἐπ' ἄκροις τῆς Αἰγύπτου, (Φίλας γὰρ τὰς ὑπὲρ τῶν καταρρακτῶν, μεθόριον Αἰγύπτου λέγω καὶ Αἰθιοπίας,) ἐν μὲν Ἐλεφαντίνῃ, λάμπεται πρωΐ, καὶ νεὼ, καὶ αἰθρηποι, καὶ σκιαὶ, καὶ οὐδὲν ἔχει σκιαὶ τῆς μεσημβρίας, ἐστειλαὶ τὸν μέγιστον ὁ ἥλιος πλησίον· ἐν δὲ Συήνῃ, τῆς αὐτῆς ἡμέρας τε καὶ ὥρας, μέσος ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ φρέατι ὁ κύκλος τοῦ ἡλίου φαίνεται, ὥσπερ ὀπίθημα, ἵνα πρὸς ὃν ὁλκὸν χρὴ τοὺς ὀχετοὺς ἐλλάμπειν. καί τοι τοῦτ' ἀμφοτέρων ὄντοιν σημείοιν τοῦ τε μὴ τοῦ χειμῶνος ἐγγυτέρω τῆς Λιβύης γίγνεσθαι τὸν ἥλιον ἢ τοῦ θέρους· εἶγε δὴ δυοῖν ὄντοιν τῆς Αἰγύπτου μερῶν, ὁπότ' ἡ Λιβύης ἡ Ἐλεφαντίνη πρὸς πόλεμον. πρῶτα γὰρ, σὺν ταῦτα ἤδη συμπέπλωκεν, Αἴγυπτος, Ἀραβία, Λιβύη, Αἰθιοπία· τὰ μὲν, ἔνθεν, τὰ δ', ἔνθεν εἰς ταυτὸ ἥκοντα. ἔπειτα εἰ παμάλης ἁπάσης αὐτῷ δοίη ὁ θεὸς ἥλιος τῇ Λιβύῃ πλησιάζοντι

τήκειν ὃ ὕδωρ, αὐὸ τοῦτο κατ' αὐτὸ γίγνεται. εἰ γὰρ ἐξέτηκε τὸ χειμῶνος ὂν ποταμὸν ἀφ' ὃ παρεσχωρεῖν, δῆλον ὅτι τῆνγε θέρεις ὑπνίκα ἔστη κατ' αὐτό, παντελῶς ἀναρπάσας, ᾤχετ' ἄν. οὐ γὰρ ἄλλοι γε που τρόπον ἐγγυτέρω τῆς γῆς ἐνι γίγνεσθαι φήσαι ὃν ἥλιον, ἢ ὅταν εἰς κάθετον ὑψωθῇ. ἐπεὶ, ὅπη γε οὔτε τῇ Λιβύῃ πλησιάζει ποτὲ ὁ ἥλιος, οὔτ' ἄλλῳ μέρει τῆς γῆς ὁτῳοῦν, ῥᾳδίως ἄν τις ἔχοι μαθεῖν. οὐ γὰρ μέρει τῆς γῆς ἐπέρχεται δήπου, τὰ μὲν, θέρους, τὰ δὲ, χειμῶνος· ἀλλ' ἡ γῆ μᾶλλον ὑπὸ μέρους τῆς ἐκείνου περιφορᾶς ἐστιν. ἀλλ' ἀπέχει μὲν ὅ ἴσον πάσης ἀεὶ τῆς γῆς· οἷς δ' ἄν ὑπερφῆς ἵσηται τὰ μεσημβρινὰ, τούτοις πλείστην φέρει τὴν φλόγα. φαίνεται τοίνυν οὐκ ἐπέχων, οὐδὲ ἴσας, οὐδ' ἀναρπάζων ὃν ποταμὸν τότε, οὐδ' ἐλάττω ποιῶν ἢ μείζονος, ἀλλ' αὐξανόμενον ἢ προσθήκην αἰεὶ τῷ ῥέματι λαμβάνοντα, ἐφορῶν· οὓς θαυμάζεις. καί τοι πότε λοιπὸν τήκεσθαι φήσομεν τῇ θέρμῃ ὃν Νεῖλον, εἰ ὑπό γε τῶν τοιαύτην ἀκμὴν, αἰσιῶν ὁρᾶται; ὑπος ῥέψας τοίνυν ὁ ἥλιος οὐ τροπῶν, ἐπ' Αἰθίοπας χωρεῖ. λέγω δέ πως καθ' Ἡρόδοτον τῷ ῥήματι. ὥστ' αἰεὶ τοῖς αἰωτέρω ζῴοις τοῦτ' ἔχων σχῆμα τορεύεται. ταῦτα δ' ἐστὶν, ἡ τοῦ ποταμοῦ πορεία. ὥστ' αἰεὶ παρῄρει τι οὐκ ὀλίγον μοῖραν τοῦ ὕδατος, καὶ κατὰ μικρὸν ἐξήραινεν ἄν· οὗ τοὐναντίον φαίνεται ποιῶν. εἰ τοῦτ' ἀρα εἰπεῖν δεῖ· μᾶλλον δ' οὐχ ὁ ἥλιος οἶμαι φαίνεται ποιῶν, ἀλλ' ὁ Νεῖλος τοὐναντίον· εἴτ' οὖν ποιῶν, εἴτε πάσχων δεῖ λέγειν. δίον γὰρ αὐὸν λήγειν κατὰ μικρὸν τοῖς τοῦ ἡλίου κίνησιν, ἀρξάμενος αὐξάνεσθαι, αὔξῃ καταμικρὸν αὐτῷ τῷ ἐπίδοσιν, ἢ τῷ αὐτῷ ἐχθρᾷ, ἢ τῷ αὐτῷ ἀκμῇ ὁμοῦ, ἢ καύματος, ὁ ἔστ' ἐπιῤῥοῆς παρέχεται.

aquam consumere, hoc ipsum eum oppugnabit. Nam si hyeme fluuium per accessionem exiccaret, æstate profecto, cum supra illum consistit, totum abriperet. Neque enim alio potest modo propius ad terram dici Sol accedere, quam cum ad perpendiculum fuerit sublatus. alioqui nec ad Africam vnquam, nec ad aliam terræ partem accedere Solem, facile demonstrari potest. Non enim tam aliquam terræ partem lustrat nunc hyeme, nunc æstate, quam illius connerionis partem aliquam occupat terra. Itaq; cum semper æque distet à terra, supra quos in meridie constiterit, iis calorem adfert maximum. Iam eo tempore non cohibere illũ, nec sistere, nec abripere fluuium, neque diminuere apparet, verum perpetuis crescentem incrementis quasi mirabundum despicere. At quando tandem dicemus Nilum calore consumi, si per tantum æstum ascendere conspicitur? Iam reuersus à solstitio Sol ad Æthiopes discedit, vt cum Herodoto loquar. quocirca superioribus eundem semper se præbet. hic autem est fluuii cursus. Quare non exiguam aquæ partem semper auferret, & paulatim eum exiccaret, quod non facit: nisi potius id Nilus vel non facere vel non pati dicendus est. Nam cũ paulatim deberet ad motũ Solis decrescere, post initium incrementi deinceps in eodem progreditur, atque idem tum initium tum extremum ille feruoris, hic fluxionis exhibet.

Aliorum sententias vt ordine refutet Aristides ista oratione, supra lectori breuiter indicauimus. quid vero statuit ipse? quæris. Sapientiæ ac prouidentiæ diuinæ rem totam pie attribuit, ita paullo antequam orationem finiat, inquiens: ὅπως δ' εἰς τοῦτο ἦκεν ὃ νῦν ἤρξατο ἀναβάσεως, οὐκ ἐφικτὸν ἱστορίαν. τὸ γὰρ δὴ μόνῃ τῶνδε ἁπάντων χωρῶν ὥσπερ τι ζῷον καθεστάναι, πρὸς ἀμφοτέρα τὸ ποταμοῦ, πῃ μὲ χρείαν ἔχει τοῦ ποταμοῦ, πῃ δὲ χρείαν ἔχει τοῦ ὑετοῦ; ἐφ' αὑτῷ δὴ τῷ ξυρῷ, ὡς δοκεῖ, τὸ τοῦ ὕδατος δίχα νεῖσθαι, πῇ χρὴ ταῦτα προσθεῖναι, πλὴν εἰ τῇ μακέλῃ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ; ὅπως εἰ μὴ ἦκεν ἔμελλεν ὕσειν, ἢ Νεῖλον ἐπήγαγε μιμητὴν ἑαυτοῦ, ὃς αὐτὶ ὄμβρων εἴη· τοῖς ταύτης δ' ὑφειμένοις αὖ τὴν ἰκανὴν ἐπήγαγεν, ἵνα τοῖς ἀνθρώποις ἔμελλε μάλιστα ὁ καιρὸς ἔσεσθαι, τῇ χώρᾳ τὸ φορεῖν μόνον οὐκ ἐλάττω τὸ ἱκανῆς, ἀλλὰ θαυμαστὴν πλῆθει παρέξειν. ταῦτα ἐγὼ μόνῃ αἰτίαν ὑπονοῶ, δι' ἣν Νεῖλος δι' Αἰγύπτου ῥεῖ, μάλιστα δὴ τῷ θέρει. id est, *Vnde autem tantũ sumat incrementũ, id extra nostram cognitionem est positũ. Iam quod sola hæc regio, velut animal quoddam, vtranque naturam per fluuium participat, ac nunc terrestris est & sicca, nunc in aqua degit: id cui tribuamus caussæ, nisi magna Dei sapientiæ ac prouidentiæ, qui quem in locum nullam erat pluuiam demissurus, in eum Nilum, quasi vicarium suum, induxerit, qui pluuiæ vicem huius regionis incolis præstaret: atque eo tempore donum hoc in homines conferat, quo tum ipsis opportunum sit maxime, tum regioni non minorem, quam pro necessitate, verum insigniter copiosum prouentum conciliet. Hanc ego vnicam video caussam, cur Nilus per Ægyptum fluat, atque æstate sit maximus.*

EX STRA-

EX STRABONE, ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ,

libro XVII *rerum geographicarum.*

τῶν γεωγραφικῶν ἐν τῷ ιζ.

Interpr. Gu. Xylandro.

ENIMVERO antiqui coniectura, recentiores etiam visu ipso cognouerunt, Nilum augeri quando supernè adsita Æthiopia imbribus æstiuis poluitur: maxime in extremis montibus. Imbribus autem finientibus, paulatim inundationem desinere. Quam rem ii potissimum deprehenderunt, qui in Arabicum sinum nauigarunt vsq; ad cinnamomiferam regionem, & ii qui ad elephan torũ venationem missi fuerũt, aut si qui alii vsus Ptolemæos Ægypti reges impulerũt, vt homines aliquos eo amãdarent. Nam hi talia curabant: is præcipue qui cognomẽto fuit Philadelphus; cognitionis rerum apprime studiosus: cum propter corporis imbecillitatem semper nouę alicuius oblectationis materiam expeteret. Antiqui autem reges perexiguam harum rerum curam habuerunt: tametsi cum ipsi sapientiæ studio dediti essent, tum sacerdotes, cum quibus plurimum viuebant. Idque eo magis est admiratione dignũ, quod Sesostris totam Æthiopiam permeauit, vsque ad cinnamomiferam regionem, & adhuc quædam eius monumenta extant, & columnę & inscriptiones. Cambyses quoq; Ægypto potitus, cũ Ægyptiis vsque ad Meroen progressus est, & nomẽ vrbi, insulæq; ab illo factũ aiunt, Meroe siue sorore, siue vxore eius (nam & hoc traditur) ibi mortua, vtique honorãdæ caussa feminæ loco id nominis imposuit. Mirum itaque est, cur tantis oblatis inuestigandi occasionibus, non prorsus innotuerit imbrium historia eius ætatis hominibus: præsertim cum sacerdotes curiosius in sacros libros referrent & confirmarent quæ subtilioris aliquid haberent cognitionis.

Οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι στοχασμῷ δ' πλέον, οἱ δ' ὕστερον αὐτοψίᾳ γνωθέντες, πάθοντι τοῦ ὄμβρων θερινῶν πληροῦσθαι τὸν Νεῖλον, τῆς Αἰθιοπίας τῆς ἄνω κλυζομένης, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐσχάτοις ὄρεσι· παυσαμένων δ' τῶν ὄμβρων, παυομένου κατ' ὀλίγον τὴν πλημμυρίδα. τοῦτο δὲ μάλιστα σημεῖον τοῖς πλέουσιν ἐν Ἀραβίῳ κόλπῳ μέχρι τῆς κινναμωμοφόρου, καὶ τοῖς ἐκπεμπομένοις ὑπὲρ τὴν τῶν ἐλεφάντων θήραν, καὶ εἴ τινες ἄλλαι χρεῖαι παρώξυνον ἐκεῖσε αὐθεκαστοτεχνεῖσθαι τοὺς τῆς Αἰγύπτου βασιλέας τοὺς Πτολεμαϊκούς. οὗτοι γὰρ ἐφεῖντο τῶν τοιούτων· ἀφ' ἑαυτῶν δ' ὁ Φιλάδελφος ὑπὸ κλήσεως, φιλιστορῶν, καὶ ἀφ' ἑαυτὸν ἀσθενείας τοῦ σώματος, ἀφαγωγὰς ἀεί τινας καὶ τέρψεις ζητῶν καινοτέρας. οἱ παλαιοὶ δὲ βασιλεῖς οὐ πάνυ ἐφεῖντο τῶν τοιούτων· καίπερ οἰκεῖοι ὄντες σοφίας γεγονότες καὶ αὐτοί, καὶ οἱ ἱερεῖς, μεθ' ὧν ἦν αὐτοῖς ὁ πλείων βίος. ὥστε καὶ θαυμάζειν ἄξιον, καὶ ἀφ' τοῦτο, ᾧ διότι Σέσωστρις τὴν Αἰθιοπίαν ἐπῆλθεν ἅπασαν μέχρι τῆς κινναμωμοφόρου, ᾧ τὰ μνημεῖα τὰ τῆς στρατείας αὐτοῦ, καὶ νῦν ἔτι δείκνυται στῆλαι καὶ ἐπιγραφαί. Καμβύσης τε τὴν Αἴγυπτον κατασχών, προῆλθε καὶ μέχρι τῆς Μερόης μετὰ τῆς Αἰγυπτίων· καὶ δὴ καὶ τοὔνομα τῇ τε νήσῳ, καὶ τῇ πόλει τοῦτο φασὶ παρ' ἐκείνου τεθῆναι φασίν, ἐκεῖ τῆς ἀδελφῆς ἀποθανούσης αὐτῷ Μερόης· οἱ δὲ γυναῖκα φασὶ· τὴν ἐπωνυμίαν οὖν ἐχαρίσατο αὐτῇ πρῶτον τὴν ἀθάνατον. θαυμαστὸν οὖν πῶς ἐκ τοιούτων ἀφορμῶν ὑπὸ τελέως ἀργῆς ἦν ἡ περὶ ὄμβρων ἱστορία τοῖς τότε· ᾧ ταῦτα τῶν ἱερέων φιλοτραγμονέστερον ἀναφερόντων εἰς τὰ ἱερὰ γράμματα, ᾧ ἀποπεμπόντων ὅσα μάθησιν παρεῖχεν ὑπὸ φαίνει. εἰ γὰρ γε

Marlian. διδάσκων μυθολογία, ἀστιπόθεν ἡ Is. Cas.

Ita ff. Cas. edita, vulgo

---

1 Primus videtur Agatharchides Cnidius hanc causſam Nili αἰτιᾶται commentus. Diodorus Siculus: ἔγνωσε δὲ τῇ &c. *[quæ iam apposuimus]* Sane constat, sub æquinoctiali, & vbicunque etiam intra tropicos Sol sit perpendicularis, tantos imbres solitos contingere, vt hoc sit illis loco hyemis, & molestissimæ quidem: quum omnia veluti diluuio quodam natent. hanc tamen esse causſam cur Nilus intumescat nescio an concedere debeamus. Cur enim Nilo proprium esset hoc πάθος; Itaque doctis nostræ ætatis viris placet, à subterraneis potius causſis Nilum intumescere: idque eo argumento maxime probatur, quod & in Delo fons est Inopus nomine qui Nilo ὁμοιοπαθῆ, ideoque Nili ἀπόῤῥοιαν à quibusdam dictus. Atqui dici non potest vllos imbres qui tunc nulli sunt, aut non certe magni in Delo, in causſa esse cur inflctur Inopus. *Hæc Is. Casaub. Comm. & Castig. in Strab. l. 17.*

2 Ptolemæus secundus. vide Plin. & Diodor. *Idem Casaub. ibid.*

εἰ γὰρ ἄξια τούτ' ἐστὶν ἐμοὶ ζητεῖν ὅσῳ καὶ νῦν ἔτι ζητεῖται, τί δὴ ποτε θέρους, χειμῶνος δὲ οὔ; καὶ ἐν τοῖς νοτιωτάτοις, ἐν δὲ τῇ Θηβαΐδι, καὶ τῇ περὶ Συήνην οὐ συμπίπτουσιν ὄμβροι, ὃ δὴ ὅτι ἐξ ὄμβρων αἱ ἀναβάσεις, μὴ ζητεῖν, μηδὲ τοιούτων δεῖσθαι μαρτύρων, οἵους Ποσειδώνιος εἴρηκε. φησὶ γὰρ Καλλισθένη λέγειν τὸν ἐκ τῶν ὄμβρων αἰτίαν τῷ Νείλῳ, τῷδε Ἀριστοτέλους λαβόντα· ἐκεῖνον δὲ τῷδε Θρασυάλκου τοῦ Θασίου· (τῶν ἀρχαίων δὲ φυσικῶν εἰς ἐστί·) ἐκεῖνον δὲ παρ' ἄλλου· ὃν δή, παρ' Ὁμήρου λιπαρεῖα φάσκοντος ὃν Νεῖλον·

Odyss. λ. ῥδι.

Ἀψ δ' εἰς Αἰγύπτοιο διίπετέος ποταμοῖο.

Aldi cod. & in vet. lib. ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων. Is. C.

ἀλλ' ἐῶ ταῦτα πολλῶν εἰρημένων, ὧν ἔχεται δύο μιμούμενοι τοὺς ποιήσαντας καθ' ἡμᾶς ὁ περὶ τοῦ Νείλου βιβλίον, Εὔδωρόν τε καὶ Ἀρίστωνα· ὧν ἐκ τῶν περιπάτων· πλὴν γὰρ τῆς τάξεως τὰ τε ἄλλα καὶ τῇ φράσει, καὶ τῇ ὅπως χειρήσει ταῦτα ὅσ' ἐστὶν εἰπεῖν παραπλήσια ἀμφότεροι. &c.

Etenim, si dignum disquisitione visum fuit, quod adhuc quæri solet: cur æstate, & nō hyeme partibus australissimis imbres cadant, in Thebaide vero & circa Syenen non item: cur non de hoc etiam disputaretur, quomodo ex imbribus Nilus augeatur? ne talibus testibus vti cogeremur, quales producit Posidonius. Ait enim Eratosthenem tradere æstiuos imbres causſam esse. Idq; hūc ab Aristotele sumpsisse, Aristotelem vero à Thrasyalce. Thrasyalcem autem ab alio, atquè illum ab Homero qui Nilum cælitus delapsum autor sit:

Rursus ad Ægypti cælo delapsa fluenta.

Verum isthæc mitto, quum à multis sint tractata: de quibus satis sit duos afferre, qui ætate nostra de Nilo scripserunt, Eudorum & Aristonem peripateticos. Hi demto saltem ordine, cetera omnia & stylo & argumentis iisdem fere vterque posuerunt. &c.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΙΩΝΟΣ.

ἐκ τῆς ἐπιτομῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας ἣν συνέταξεν Ἰωάννης ὁ Ξιφιλίνος.

EX DIONE.

Ex epitome historiæ Rom. quam confecit Io. Xiphilinus.

ΕΓΩ δὲ τὰ μὲν ἄλλα τῆς Αἰγύπτου οὐδὲν δέομαι γράφειν· ὃ γὰρ δὴ περὶ τοῦ Νείλου πολλαχόθεν ἀκριβώσας ἔχω, δικαιότατος εἰμὶ εἰπεῖν. ἐκ μὲν τοῦ Ἄτλαντος τοῦ ὄρους σαφῶς διαδίδοται· τοῦτο δ' ὅτι ἐν τῇ Μακεννίτιδι παρ' αὐτῷ τῷ Ὠκεανῷ πρὸς ἑσπέραν, καὶ οὐκ ἀφ' ἥλιον πολὺ πλεῖστον ἀπόντων ὀρῶν· ὅθεν οἱ ποιηταὶ κίονα αὐτὸν τοῦ οὐρανοῦ ἔφησαν. ὅτε μὲν οὖν οὐδεὶς ποτέ τις ἐπ' ἄκρον αὐτοῦ, ὅτε τὰς κορυφὰς αὐτοῦ εἶδε. χιόνος τε οὖν ἀεὶ μεστὰ ταῦτα πεπλήρωται, καὶ ὃ ὕδωρ ἐξ αὐτοῦ παμπληθὲς νοτίζει. θήρας ἀφίησιν. ἔστι μὲν καὶ ἄλλως ἑλώδη πολλὰ τὰ περὶ τὰς περὶ πόδας αὐτοῦ, τότε δ' ὅτι μᾶλλον πληθύεται, καὶ ἐκ τούτου ὁ Νεῖλον τὴν αὔξησιν ἐπαύξει. πηγὴ γάρ ἐστιν αὐτοῦ, ὥσπερ που καὶ τοῖς κροκοδείλοις καὶ ἄλλοις ἑκατέρωθι ὁμοίως γινομένοις τεκμηριοῦται. καὶ θαυμάσῃ μηδείς, εἰ τὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἄγνωστα δεικνύω. πλησίον γὰρ οἱ Μακεννῖται τῇ Μαυρουσίᾳ τῇ κάτω οἰκοῦσι, καὶ πολλοὶ τῶν ἐκεῖ στρατευομένων καὶ πρὸς ὄν Ἄτλαντα ἀφικνοῦνται. τοῦτο μὲν οὕτως ἔχει.

MIHI [vero] non est necesse scribere cetera quę ad Ægyptum pertinent: quanquam ea quæ de Nilo multis habeo rationibus perspecta atque cognita, iure possum referre. Is ex monte Atlante certo fluit, qui mons est in Macennitide, non lōge ab Oceano, qua parte spectat ad occasum Solis. mons est longe omnium altissimus, quem poetæ ob eam causſam columnam cæli esse dixerunt. nam ad summum eius verticem nemo ascendit vnquam, neque culmina videre potuit. quāobrem plenus est perpetuis niuibus, ex quibus æstate magnam copiam aquæ emittit, cum alioqui ad radices vndique paludes habeat, quæ tunc multo fiunt maiores, augeturque[1] Nilus propterea, quod fons eius est; vt ex crocodilis, ceteriſq; quæ vtrobiq; nascuntur, cōiicitur. Neq; vero mirari quisquā debet, si nos ea diximus quę sunt a veteribus Græcis ignorata. Nam Macennitæ propter Mauritaniam inferiorem habitant, multique ex iis qui illic[2] bella gerunt, ad Atlantem perueniunt. sed de his hactenus.

Guil. Blanc. interp.

1 Nilus æstiuo tempore præterea. *Leuncl.* 2 militant *Leuncl.*

DE AVGMENTO NILI.

EX HELIODORO.

libro II *Aethiopicorum.*

ἘΚ ΤΩΝ ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ.

ἐν τῷ β' Αἰθιοπικῶν.

interp. Stephano Warsewiczio

ERant, qui quomodo nos Ægyptii deos coleremus, quærerent: alius, quamobrem alia apud alios animalia sacra & diuina haberentur, & quę esset de quolibet narratio, percontabatur. Quidam pyramidum formã & constructionem, nonnulli fistularum ductus & anfractus scisscitabantur. Quid multa? Ægyptiarum rerum nihil non inquisitum relinquebant. Etenim omnis Ægyptiaca natratio, mirum in modum Græcas delectat aures. Ad extremum tandem & de Nilo, qui essent eius fontes, & quæ præter alios fluuios peculiaris natura, & vnde æstiuo tempore solus inter omnes crescat aquis, quæstionẽ mihi quidã ex vrbanioribus proponebat. Me dicente ea quæ sciebam, & quæ de hoc fluuio sacris libris perscripta, solis antistitibus cognoscere aclegere licet: & narrante, quod in supremis Æthiopię, vltimis autẽ Libyæ partibus oriatur, qua parte orientale clima desinens, initiũ meridiei præbet: crescit vero æstiuo tempore, non (vt quidam putarunt) Etesiarum aduerso flatu reiectus, sed iis ipsis ventis circa solstitium æstiuum, à septentrionalibus partibus versus meridiem, omnes nubes pellentibus ac trudentibus, donec in zona quæ torretur ardore solis colligantur, in qua illorum motus retunditur propter incredibilem circumstantis æstus vehementiam, toto qui antea fuerat paululum congregatus & condensatus, humore liquescente, & inde copiosis imbribus cadentibus. Superbitque Nilus, nec se fluuium esse patitur, sed effunditur extra ripas, & eluuione tanquam mari quodam Ægyptum operiens, aduentu suo fecundat agros. Quare ad bibendũ dulcissimas præbet aquas, vt quæ illi ex cælestibus imbribus suppeditent: & est tactu placidus ac lenis, non amplius calidus, sicut vbi incipit: veruntamen adhuc tepidus, vt in eiusmodi locis ortus. Quam ob caussam solus ex fluuiis, vapores non exhalat: omnino enim consentaneum esset, si exhalaret, eum ex niue liquefacta, quod quidam docti apud Græcos voluerunt, incrementum capere.

Καὶ ὁ μὲν ἡμᾶς ὅπως τοὺς ἐγχωρίους οἱ Αἰγύπτιοι σέβομεν θεοὺς αἰπρώτα ὁ ̓ ̓ ̓, δι' ἣν αἰτίαν ἄλλα παρ' ἄλλοις τῶν ζώων ἁγιάζεται, καὶ τίς ὁ περὶ ἑκάστου λόγος ἐπιωθάζετο· ἄλλος πυραμίδων κατασκευὴν, ἕτερος συριγγῶν πλάσιν· ἅπαντα δὲ τὰ τοῦ Αἰγύπτου ἐν ὑδρίᾳ ἀπελίμπανον ἱστορῆντες. Αἰγύπτιον γὰρ ἄκυσμα καὶ δίηγημα πᾶν, Ἑλληνικῆς ἀκοῆς ἐπαγωγώτατον. τέλος δέ ποτε καὶ περὶ τοῦ Νείλου, καὶ τίνες μὲν αὐτῷ πηγαί· τίς ἦν καθ' ἑαυτὸν τοὺς ἄλλους ποταμοὺς ἰδιάζουσα φύσις· καὶ ὁπόθεν τὸ θερινὸν ὕδωρ μόνος τῶν πάντων πλημμυρῇ, πεῦσίν τις ἐμοὶ προσῆγε τῶν ἀστοτέρων. ἐμοῦ δ' ἅπαντα ἐπίστασθαι εἰπόντος, καὶ ὅσα περὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου βίβλοις ἱεραῖς ἀναγεγραμμένα, μόνοις τοῖς παρ' Αἰθίοψι καὶ γινώσκειν, καὶ ἀναγινώσκειν ἔξεστι. καὶ διελθόντος ὡς ἔοικε μοῦ ἐν τοῖς ἄκροις τῆς Αἰθιοπίας, ἐσχάτων δὲ τῆς Λιβύης· ἀναλαμβάνει, καθ' ὃ μέρος τὸ κλίμα τὸ ἀνατολικὸν ἀπολῆγον, ἀρχὴν τῇ μεσημβρίᾳ δίδωσιν· αὔξεται δὲ καὶ τὸ θερινὸν ὕδωρ, οὐχ ὥς τινες ὑπέθεντο τοῖς ἐτησίαις ἀντικρὺ πνεόντων ἀναχαλόμενος· ἀλλ' αὐτὸ μὲν τούτων τῶν ἀνέμων κατὰ θάτερα τοῦ θερινοῦ ἀπὸ τῶν ἄρκτων ὄντι τὴν μεσημβρίαν πᾶν νέφος ἐλαυνόντων τε καὶ ὠθούντων, ἕως ὅτι τὸ ἀγεκκαυμένον ζώνιον συναίξωσι, καθ' ὃ τῆς φορᾶς ἀναχαλῶνται δὶ ὑπερβολὴν τοῦ περὶ μέρη πυρώδους πάσης τῆς πρόσθεν καὶ κατὰ μικρὸν ἀθροιζούσης καὶ παχυνθείσης νοτίδος ἀξατμιζομένης, κἀκ τούτου λαίβρων καὶ ἀθρόων ὄμβρων, ὀργᾶται ὁ Νεῖλος, καὶ ποταμὸς εἰς ὅλον αἴρεται, ἀλλὰ κατεξαίρεται τῆς ὄχθης, καὶ θαλαττοῖ τὸν Αἴγυπτον, τῇ παρόδῳ γεωργῶν ἀρούρας. ἔστι πίειν τε ὅτι γλυκύτατος, ἅτε δὴ ὄμβρων ὑραίων χορηγούμενος, καὶ ψύχει προσηνέστατος, ὅτι ἐπὶ μᾶλλον θερμὸς ὡς ὅθεν ἤρξατο, ἔτι δ' χλιαρὸς ὡς ἐνεῖναι ἀρξάμενος. διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν καὶ μόνος ποταμῶν ἄτμους οὐκ ἀναδίδωσι· πάντως δὲ, ὡς ἔοικε, δυνατὸς, εἰ καθῶς τινες ἐβουλήθησαν, ὡς πιθανόμεθα, τῶν παρ' Ἕλλησι σοφῶν, χιόνος τηκομένης τὸ πλήρωμα ἐλαμβανε.

1 Quos & refutat Herodotus lib. II, cap. 20. Eorum fuit Thales. 2 Sic & Clitopho apud Achill. Tatium l. 4. de Leucip. & Clitoph. Nili pota aqua, γλυκὺ, ait, ὂν πινόμενον διὰ τὴν ψυχρὸν τῆς πόσεως. vbi vltimæ quatuor voculæ desunt in vulgatis, nos suppleuimus ex ms. I. A. Thuani. Eodem loci, si libet, & alia nõ iniucunda certe de iucundo isto aquæ istius potu, modoq; potandi mirabili videas. 3 Vt Anaxagoras & tragici, refutat eandem opinionem noster Herodotus lib. II. cap. 22.

ΕΚ ΤΩΝ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ Ἐπισκόπου Κύρου.

Ἐν τῇ Ἑλληνικῶν παθημάτων θεραπευτικῆς λόγῳ τῷ δ', ἐπιγεγραμμένῳ περὶ ὕλης καὶ κόσμου.

Καὶ ὑπὲρ λέγω, πόθεν δὴ ἄρα τοῖς ποταμοῖς τὰ ῥεύματα φέρεται· ἄῤῥητος γὰρ δή μοι πάμπαν καὶ κρυφία καὶ αὕτη ὁ λόγος· ὅπως ὑγρὸν ὁ ἥλιος τὸ ὑγρὸν αὐτὸ ἐκφύσειεν ἀναλίσκων, ἀλλ' ὅτι μάλα τῷ ἕλκοντι κατανοῆσαι. καὶ γὰρ δὴ ξηραίνει τὰ τέλματα, καὶ τὰ τῶν ὑδάτων ἀναλίσκει ξυρήματα, καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα· ἀφυαίνει γοῦν τοι τοὺς ποταμοὺς σμικρυνομένους ἐς ἰδεῖν, ὅταν ἀφεὶς τὰ νότια μέρη, ἐπὶ τὰ βόρεια τρέχῃ, καὶ ὁ θέρος ἐργάζηται. ἀφ' οὗ τοι τοῦτο καὶ τὸν Νεῖλον φασὶν, οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τοῖς ἄλλοις ποταμοῖς πλημμυρεῖν χρόνον, ἀλλὰ μεσούντος τοῦ θέρους ἐπικλύζειν τὴν Αἴγυπτον· ὡς τοῦ γε ἡλίου τὸ βορειότερον ἀφαιρουμένου ζώνιον, καὶ τοῖς ἄλλοις μὲν ποταμοῖς ἐποχλοῦντος, τούτου δέ γε πλεῖστον ἀπέχοντος. εἰ δὲ καὶ ἄλλας αἰτίας τῆς τούτου γε πλημμυρείας εἰσφαίνουσί τινες, ἀλλ' οὐκ [ἔμοιγε] ἁρμόττειν τοῦδε νῦν τὸν λόγον ὑπείληφα. καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις παρεγγυῶ τῆς μὲν θείας οἰκονομίας μὴ πολυπραγμονεῖν τὰς αἰτίας, θαυμάζειν δὲ τὰ γινόμενα, καὶ τὸν ποιητὴν αὐτῶν ὑμνεῖν.

EX THEODORETO Episcopo Cyri.

In Græcorum affectionum curationis sermone IV, qui inscribitur de Materia & Mundo.

NEque vero nunc differendum puto, vnde iugis fluuiorum copia deuoluatur: ineffabilis enim mihi penitusque abstrusa hæc quoque ratio est: quo autem pacto sol aptus natus sit humidam aquæ vim comminuere, pronum est cunctis volentibus edoceri. Aestuaria enim paludesque exsiccat; aquarum præterea collectiones ac stagna consumit: corpora quoque hominum sicciora efficit. Quinetiam fluuios videmus decrescendo subduci, cum sol relictis australibus locis ad boreales tractus concedit, æstatemque nobis efficit. Eamque ob rem, Nilum aiunt non eodem tempore quo ceteri solent fluuii, extra alueum inundare, sed media æstate aquis exuberantibus Ægyptum perfundere, sole tunc ad Borealem circulum accedente, ac ceteris quidem fluuiis radiis ardentioribus incubante, ab ipso autem Nilo magnis sane spatiis abscedente. Si vero & alias Niliaci incrementi caussas quidam esse contendunt, ego tamen hoc tempore materiam hanc conuenire mihi non arbitror: quippe qui alios cohorter, ne caussas diuinæ gubernationis curiosius indagent, sed admirentur potius ea quæ facta sunt, ipsumque opificem hymnis laudando concelebrent.

FRID. SYLBVRGII SPICILEGIVM.

In quo loca Herodoti aliquot aliter interpretata, partim & illustrata.

Ad Librvm I.

PAG. 5, *v.* 27. Aut enim) Aut enim Candaule interfecto, me tibi cum regno Lydorum habeas aut t.

13, 12 Quod si velis) Quod si volet alterum annum esse quam alterum vno mense maiorem, vt tempora eodem opportune recurrant, menses quidem intercalarii triginta quinque fiunt per annos septuaginta: dies vero ex his mensibus mille & quingenti: *vt Perellus vertit apud Theodor. Gaz. in lib. de mensibus: teste Paulo Leopardo Emend. lib. 6. c. 21.*

21, 33 Crestonem) *Dionysius Halicar. lib. 1. pag. 19.* Crotonem *vocat.*

23, *v. vlt. in extrema ora*, cum seditiosis.) *vel, vt alii*, in gratiam rediit cum diuersæ factionis hominibus.

24, *v. vlt. in extr. ora*, thynni cl.) ~~Camer.~~ *vertit*, lacta rudens. *alii*, lactus est iactus.

25, *v. antep. in extr. pag.* conglobarentur) *vel, vt alii*, conuenirent.

26, *v. pen. in extr. pag. post* prospere rē gess.) *vel*, Sed statim, vt in bona & populosa regione, succreuerunt iterum & prospera fortuna vsi sunt: *vt Suid. quoque* ἀνάτ' ἔδραμον *exponit* ηὔξηθησαν.

ead p. 26, v. 21. fune) *Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 7. manuli* schœno.

28. *v. antep. in extr. pag. ante illa* Vbi vero tandem *&c. hæc tantum Sylb.*) conducit ab eo nolente locare: *Paul. Leop, lib. 7. c. 7.*

30, 8 benigne alloq.) benigne tractabat.

33, *v. pen. in extr. pag. post* infunditur mari *ita Sylb.*) *Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 9. legit* Hyllus, *ex Homero & Strabone, atque adeo sic habent etiam Graci codices nonnulli.*

37, 36 absumit) *alii*, differt, dissipat.

46, 33 Neque alias vnquam) Neque alias vnquam notasti (*seu* deprehendisti) in hoc viro illepidum quidquam. *est enim hic* παιδὸς *idem quod* ἀεὶδος: *vt ex Thoma Magistro docet Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 11.*

49, 19 multis verberibus affecit) *alii*, verberibus eum admodum aspere tractauit.

ib. *v.* 35 tam indignis) *alii*, tam indigne tractare.

62, 3 ante Sicyonem) *Pausan. 211, 16. & 234, 37 habet* πρὸς Σικυῶνι: *quod significat*, ex ea parte qua Sicyonem attingit *Achaia.*

73, *v. antep. extr. pag. post* Hi soli *&c.*) *Infra 496, 40 hoc ipsum repetitur, & à Strabone lib. 13. ab Aristotele quoque histor. animal. lib. 3. ca. 11. vt annotauit Paul. Leop. Emend. lib. 7. cap. 11.*

80, 25 scrobibus) celoniis, *siue* tolenonibus.

84, 9 In pilam coniiciunt) In pilam coniectos, & pistillis comminutos incernunt per linteum, *vt vertit Paul. Leopard. Emend. lib. 7. cap. 11. est enim* ἐκκρίνειν cribrare, per cribrum *seu* incerniculum transmittere.

Ad Librvm II.

Pag. 99, v. 13 dum exæquat) *Videtur* διαιῶν *legisse pro* διακαίων. *Græca sonant*, dum transitum ei perurit. *id est*, dum eum permeantem vrit.

100, 45 alii ad vrbem Elephantinam) *Franc. Jun. in Esaiã p. 68. Græca sic distinguit,* ἐν τῇ Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθιόπων· ⊙οι δὲ Δάφνησι τῇσι Πηλουσίοισι ἄλλη πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. *id est*, alii ad vrbem Elephantinam, Æthiopibus oppositi: alii ad Daphnas Pelusias, oppositi Arabibus & Assyriis.

107, *v. vlt. extr. pag. post* conuertisse) *Alii sic totum locum vertunt*, atque interim quietum mansisse. at cũ ei ad aram admoto molam inspergerent (*vel, vt Bud. sentit*, capillum vellerent) ad vires *exercendas* versum omnes illos interemisse.

113, *v. antep. post* ellychnium) *alii*, superne autem inest ipsum ellychnium.

116, 17 veluti hostes exag.) *alii*, tractant vt hostes.

120, 7 alii morborum occultorum) *Hier. Mercurialis Var. lect. lib. 2. c. 8. putat pro* alii *legi posse* siue: *vt hæc sequentia exponant præcedentia.*

135, *v. vlt. extr. pag. post* vinculis) *Leopard. Emend. lib. 7. c. 12. vertit*, duos aut tres vtrium petiolos pendulos resoluisse. *Infra sane in oraculo* περιέχων ἀσκῶν ποδεὼν *dicitur* penis, *qui è ventre velut ex vtre petiolus prominet.*

153, *v. vlt. extr. pag. post* assentior) *Plutarch. pro eodẽ* ἀπεμφάσεως, *id est*, crepitum *ventris* emisit.

Ad Librvm III.

P. 167, v. 26 Nec ipsis Inaro) tametsi quã Inarus & Amyrtæus nullus dum Persis plus damni dedit: *vt vertit Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 14.*

170 *v. vlt. pag. post* breuiage) *Eam lectionem secutus Paulus Leopard. Emend. lib. 7. cap. 14. sic vertit*: neque enim tot eos victuros fuisse *annos*, nisi potu conspergerent atque miscerent: de vino hoc dicens Ichthyophagis. hac enim re se Persis esse inferiores.

213, 2 & lenia post acria) *alii in Græco legunt* ἰητικὰ μάλα ἰσχυρὰ προσάγων. *id est*, fomẽta efficacia & vehemẽtia admouens. *vt vertit Paul. Leopard. Emend. lib. 7. cap. 14.*

Ad Librvm IV.

P. 229, 37. nam anima) *Sincerior videtur hæc Græci contextus lectio apud Eustath. Comment in Dionysii Periegesin, pag. 16.* ἄρι μὲν γὰρ τὸ τὸν Σκυθικὸν, μασπὼ δὲ ὀφθαλμόν· *id est*, nam ARI Scythice VNVM dicitur, MASPVS vero OCVLVS. *vt* ~~Hermann~~ *annotauit decuria 1. c. 2.*

236, *v. pen. extr. pag. post* Est autem sep.) *Pausanias hanc* Argin *vocat*. Hecaergen, 41, 22 & 154, 13

241, 37 Amaxampeus) *Infra* 251. Exampæus *scribitur, etiam in Graco: itidemque apud Solinum c. 24. & apud Pomp. Melam lib. 2. ca. 1.*

245, *v. pen. extr. pag. post* Οἱ ἀνδρ.) *Pro* ἀάρης *supra fuit* ἀαρὴς *p. 45. quod sonat* execrationi obnoxios. *Corinthus, qui de dialectis scripsit,* ἀάρας *interpretatur* ἀπίτας. *nonnulli tradunt* ἀναρίας *Scythas esse vates euiratos, quos Hippocrates alicubi* ἀνανδρίας *appellauerit: vt annot. Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 10.*

274, 6 sono vocis exili) *Budæus ex antiquo exemplari legit* ἰσχόφωνος, *id est*, hæsitans lingua, *vt annotauit Paul. Leopard. Emend. l. 3. ca. 11. Ex terrore id vocis vitium emendatum refert Pausan. 331, 16.*

286, 11 Zygantes) Γύζαντες *pro gente Libyca ex He-*

verbi quarto citatur à Stephano: vt annotauit Turneb. Aduers. lib. 10. c. 24. Sed idem tamen Steph. & Zυλαντας pro Libyæ populo citat ex Hecataeo & Eudoxo.

Ad Librvm VII.

392, *v. vlt. extr. pag. post* somniasse) *ad verbum sonat*, multa & magna euersa esse ab inferioribus.

417,21 Bogem) *Paus.* Boen *vocat 242,44.*

418,38 Niphragæ) Phagrę *legendum esse docet Paul. Leop. Emend. l. 8. c. 1. ex Thucyd. l. 2. & Strabonis Epitome.*

424,10 Enienes) Ænianes *hi dicuntur a ceteris scriptoribus, de quibus vide Stephanum.*

434,31 Cyllirii) *Suidas* Καμικυλείς *vocat. itidemque Aldus in Prouerbiorum Collectaneis habet* Καμικυλείων πλείους. *Qui vero hic (itidemq; apud Hesychium) more Siculo seu Dorico vocantur* γάνυροι, *in iisdem Prouerbiis & apud Suidam nominantur* γύμνοροι, *quasi dicas* Agrotum possessores, Agricolæ.

443,2 χίτρους) *Eustathius feminino genere* χίτρας *habet, Comment. in Dionysii Periegesin, pag. 73.*

455,28 lapidem nomine Melampygum) *Paul. Leop. Emend. lib. 8. ca. 1. manuit*, lapidem Melampygi, *id est, Herculis nigro podice praditi.*

459,11 bis modo) *Forsan* bis duo: *cum in Graco sit* χιλιάδες τέτρες, *id est*, quatuor millia. *In precedenti versu Diodorus Siculus pag. 259 pro* τεττακοσίαις, *habet* διττοσίαις *id est*, Bis decies centum millibus.

Ad Librvm VIII.

471,2 & optimam portionem agri Hist.) Ellopiique agri & Histiæ regionis maritimos vicos omn. p.

472,12 male mulctati) aspere tractati.

473,45 Drymon) *Paus.* Δρυμαίαν *vocat, 18, 34. itidemq; Plin. l. 4. c. 3. Stephanus vero* Δρυμίαν.

475,17 Mineruæ protemplaris) *Pro* Προναίης, *quod secutus est interpres, legitur apud Paus. 323, 40.* Προνοίας. *quod sonat* Mineruæ Prouidentiæ. *Idem tamen Pausanias &* Προνάη Ἀθηνᾶς *(id est* Protemplaris Mineruæ*) mentionem facit, 289, 25. Suidas quoque vtramque agnoscit; sed ita vt* Προνοίην *hic legerit,* Προνοίαν *ex Æschylo, Callimacho & Demosthene citat Paul. Leopard. Emend lib. 8. cap. 1.*

476,20 obseruatum. Et) versatum. hec solum hæc dicunt, sed etiã perinde ac si esset, menstrua ei *libamina* apponunt, libum *scilicet* mellitum; *seu* placentam mellitam.

481,40 credibile est) λοιδόρησιν *significat potius* oraculo prædictum est, *Leop. Emend. lib. 8. c. vertit* fatale.

507,27 Murem in Lebadiam) Murem Lebadeam (*Bœotiæ oppidum*) venisse, & mercede pellecto quodã indigena, ad Trophonium (*id est, in antrum Trophonii*) descendisse.

ibid. v. 35. vaticinum esse) μαντεύεσθαι *significat hic verius* Oraculum consulere: *vt annot. Paul. Leopard. Emend. lib. 8. c. 1.*

Ad Librvm IX.

547,23 pecora & in Dod.) *Interpres legit* πρόβατα *sed verior scriptura est* πρόφαντα, *id est*, oracula: *vt monuit Paul. Leop. Emend. lib. 8. c. 1.*

556,26 resiliit) vibrauit: *seu*, concussa est: *à verbo* πάλλεσθαι.

FINIS.

EX

ΕΚ ΤΩΝ

ΚΤΗΣΙΟΥ

ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ

Περσικῶν καὶ Ἰνδικῶν

ΕΚΛΟΓΑΙ.

EX

CTESIÆ

CNIDII

Perſicis & Indicis

EXCERPTA

à PHOTIO.

cum interpretatione ~~H. STEPHANI,~~ & Indicorum quidem duplici, quarum altera ~~L. RHODOMANI.~~

IN HÆC

Notæ, variæ lectiones, & diuerſæ interpretationes ~~H. STEPHANI,~~ D. HOESCHELII, A. SCHOTTI.

AD HÆC

alia eiuſdem CTESIÆ ex iiſdem & aliis ipſius libris Fragmenta aucta iam & locupletata.

HENR. STEPHANI

DE CTESIA HISTORICO ANTIQVISSIMO disquisitio.

QVi melius, qui certius de rebus Persicis scribere potuerit quam Ctesias, arbitror fuisse neminem. Quod quo magis mihi persuadeo semperq; persuasi, eo certe magis (vt homo Persicæ historiæ studiosissimus) aliquã eius scriptorum partem in quopiam bibliothecæ angulo reperire posse desidero ac semper desideraui. Nam istæ ex eius scriptis ἐκλογαὶ tantum abest vt desiderio meo satisfaciant, vt illud, nõ aliter quam ex longo cõtractam sitim pauculæ aquæ guttæ, multo vehementiùs accendant. Vt autem Ctesiæ tantum tribuam cum alia multa faciunt, tum vero quod illum à Xenophonte laudatissimo authore laudari videam. Eum enim cuius vnius ex omnibus ab illo citetur testimonium, vt locupletissimum, laudari certe, & magnificentissime quidem, interpretor. Vnde fit etiam, vt Plutarcho, modestissimo alioqui & prudentissimo scriptori, succenseam: qui ita huius historici mores exagitat, vt omnibus modis suspectam nobis eius reddere velle videatur fidem. Sed quum duo in historico requirantur, & posse & velle de rebus vere scribere: primum, an id præstare potuerit, videamus: deinde de eo, an voluisse verisimile sit, disputabimus. At illud vel ipse Plutarchus nobis testabitur: & testatus erat ante eum laudatissimus, vti dixi, scriptor Xenophon. Respondeant igitur pro me ambo: Xenophon quidem in libro Κύρου ἀναβάσεως primo, his verbis, vbi narrat vulneratum à Cyro Artaxerxem regem, eius fratrem, Ὁ παῖει κατὰ τὸ στέρνον, καὶ πεπώκει ἀφ' οὗ ἐθεράπευσεν, ὥς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός. Ὃ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. & paucissimis interiectis verbis, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει παρ' ἐκείνῳ ἦν. Plutarchus autem initio Ἀρταξέρξου (ita enim illic nominatur, consentientibus etiam veteribus exemplaribus) hæc scribens, ἀλλὰ τὸν Κτησίαν οὐκ εἰκὸς ἐστιν ἀγνοεῖν τοὔνομα τοῦ βασιλέως παρ' ᾧ διέτριβε, θεραπεύων αὐτὸς γυναῖκα καὶ μητέρα καὶ παῖδας. Et pagina illius libri secunda, Κτησίας ἢ, ὃν ἔστε ἀγνοεῖν τὸ χρόνον εἰκὸς ἦσι, πρόσοντα ταῖς θεραπείαις, ἔστε εἰκὼν αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοῦ χρόνου μεταξήσαι τὸ ἔργον ὡς ἐπεφάνθη διηγούμενος. Ex his igitur quũ res omnes compertas exploratasq; Ctesiam habere potuisse, (præsertim quum medicorum apud reges multo maior tunc temporis quam nunc authoritas esset) & vt de compertis atq; exploratis vere scribere potuisse intelligamus: nunc an eum vt φιλαλήθη, id est, veritatis amatorem) id etiam voluisse probabile sit, consideremus. Nimirum & de hoc ἀπωλὲς ὁ λόγος. Nam si mentiri volebat Ctesias, nempe assentationis studium in causla fuisse dicamus necesse est. Si assentator erat, certe mentiendo, eius auribus à quo plurimum commodi expectabat, aliquid dare, eiusque ambitioni subseruire sibi propositum habebat. A quo autem plura quam à rege suo aut à regis matre sperare eum parerat? Superest igitur vt Ctesiam, dum Artaxerxi & Parysatidi statuit adulari, falsam illis laudẽ in historia sua plerunq; affinxisse existimemus. Atqui tantum abest vt iis, ac Parysatidi præsertim, falsam laudem affinxerit, vt veram potius detraxisse, ex iis passim quæ de ea commemorat, omnibus videri possit. Et de his quidem ita loquor, quasi ante illorum obitum historiam suam edidisse Ctesiam constet. Nam si post eorum obitum in lucem ab eo prolatam fuisse credamus, quomodo eum huius culpæ, imo vel huius suspicionis dicere affinem fuisse audebimus? Quod autem ad res Indicas attinet, profecto mendacii illum multis in locis nemo non facile suspectum habuerit: sed quotusquisque est qui cõuincere queat & coarguere? Nescio (respondebit quispiam) quis eo tempore potuerit: at nunc possunt mercatores nostri qui illuc & ipsi nauigant. Ain' tu? at, vnde illis, vt, quum sint ἀναλφάβητοι, ideoq; iudicio eo quod litteris & doctrina quæritur, omnino careant: obseruare & obseruata aliis postea commemorare eadem quę viri docti, possint? Ne longe abeamus, vnde homini omnium litterarum rũdi, vt ligni παρήορος dicti naturam ita animaduertisse, & animaduersam ita queat describere vt hoc in libello à Ctesia descriptam habemus? vt omittam illud quod pro artis suę (quum medicus esset) solertia, vt obseruauit, ita & obseruasse debuit: nimirum illud lignũ δίδοσθαι τοῖς χιλιάχοις ξοάνημα. vel tale quid quale alio quodam loco narratur? nempe aut miram cuiusdam radicis ad corrigendum nimium lactis vsum virtutem: aut, quod de asinorum syluestriũ cornu refert? qui è poculis ex eorum cornu confectis biberint, neq; spasmo eos, neq; comitiali morbo corripi: sed neq; dũmodo aut vinũ aut aquam aut pocul entũ aliquid aliud

exhu-

ex huiusmodi poculis bibãt, illos hausto aut ante aut post minime interire veneno? Nequaquã profecto ab imperitis istis mercatoribus expectanda hæc narratio fuerit. quid igitur illi narrabunt? nimirum se vidisse sylvestres asinos cornu in fronte gestantes, quod cuius coloris esset discernere non potuerint, sed nec satis eius magnitudinem considerauerint. Hanc autem vim huic cornu esse insitam, tam sunt nescii, quam ii qui nunquam ne Indorum quidem nomen audiuerunt. Hæc autem à me idcirco hic dicuntur, lector, vt quoties in quosdam homines incides, qui plus fidei de illis rebus, mercatoribus etiam litterarũ imperitis, quã vel doctissimis antiquis scriptoribus adhibendũ esse credũt, in promptu tibi quod illis mugatoribus respondeas, esse possit. Quod si quis me roget, an nec Ctesiæ, nec aliis vetustis authoribus rerum huiusmodi historiã describentibus derogandam arbitrer esse fidem, ille à me hoc responsum feret: me domi & in patria mea tot tantaq; rerũ videre passim miracula, vt quum illos qui de peregrinarum regionum miraculis scripserunt lego: tum demum velim, Scepticam vsurpans ἐποχὴν, dicere δ' μᾶλλον, id est δ' μᾶλλον πιστεύω, ἢ δ' πιστεύω. si tantum illa excipias quæ ita à ratione abhorrent, vt ne ipse quidem sensus communis ea quenquam patiatur admittere. Quid si vero, quo magis tales sunt res aliquæ, eo etiam magis inter miracula, sed non inter incredibilia tamen referendæ sint? Nam vel istud quale sit considera. Fuerunt nonnulli prisco sæculo homines, qui quod de quadam Indica aue narrabatur, eam videlicet in India, Indicum, illinc in Græciam transportatam, Græcum sermonem discere, & hominum more articulatas distinctasque voces tandem proferre: hoc vt plane absurdum & ineptum commentum, exsibilandum explodendumq; esse dixerint. Quinam? nempe non alii quam quibus huiusmodi auem ex Indicis oris aduectam videre nunquam contigisset. Nam Ouidius & Statius, fortasse & ipsi, hominem id commemorantem, vt aperte mendacem, aliquando risu exceperant: at postquam ipsam illis datum fuit auem cernere & audire, quam ea de re famæ & aliorum sermoni adhibere fidem noluerant, eam suis ipsorum oculis adhibere coacti fuerunt. Et, vt illos taceamus, hodieque vulgaris est adeo illa auis, vt extare aliquem qui dicat incredibile esse quod de illa narratur, id demum nobis plane sit incredibile. Quem enim, psittacum (quem βιττακὸν Ctesias hic appellat) præter illum Veronensem Claudiani senem, aut aliquem illi similem, nunquam vidisse putabimus? Finge tamen reperiri senem aliquem (& reperiuntur forsitan aliquot ex illis etiam qui in vrbibus degunt) qui nunquam eam volucrem viderit, aut, si viderit, loquentem certe nunquam audierit: an eum qui hanc illi aui inditam esse naturam affirmabit, fidem apud huiusmodi hominem impetraturum reris? Hoc certe si credis, longe falleris. His igitur tandem hunc sermonem claudamus verbis. Quemadmodum si psittacus nunquam ex India aduectus ad nos fuisset, auem apud Indos esse humanas voces sonantem nemo crederet: nunc vero, quoniam vulgaris est illa, vix quisquam hoc miraculi loco habet: itidem etiam multa de aliis Indicis animalibus referri, & de plantis atque arboribus, nominatim etiã de quibusdam radicibus, item de aquis, de metallis, de aliis denique multis illi regioni peculiaribus rebus commemorari, quę multorum fidem superant: at si tam facilis illarum rerum, quam psittaci, asportatio esset, tam facile firma ab omnibus persuasione reciperentur, quam ea quæ de psittaco scripta sunt, recipiuntur. Ergo quod Plutarchus Ctesiæ, Persicis tribuit μυθῶδες (apud eum corrupte legitur θυμῶδες) ego id in eum, ne in Indicis quidem, nedum in Persicis, cadere existimo. At erat φιλολάκων. Fuerit vero φιλαθηναῖος, fuerit φιλοθήβαιος. quid tum? Hoc certe vt aliquo in loco Lacedæmoniorum auribus aut Athenienſium aut Thebanorum potius quam veritati seruiret, facere potuisse dixerim: at ex vna historiæ particula totam illam mendacii arguere, hoc ego iniquissimi iudicis esse censuerim. Sed Plutarchum, aliquo præiudicio fortasse præoccupatum, quicquid libuerit, impune scribere sinamus, & de Ctesiæ Persicis, penes ipsos Persas: de Indicis, penes Indos esto fides. Hic certe libellus, qualis qualis est, si aliud quo commendaretur, non haberet, vel hoc vnum abunde ad eius commendationem valere posset, quod aliquot cum ab aliis, tum vero à Plinio citati in eo reperiantur loci. Sunt vero & maxime memorabiles in eo & minime tamen vulgares historiæ. quarum vnam, lector, Latino sermone interpretatam, proferam: διήγημα certe huiusmodi quod rhetori cuipiam χρείας pulcherrimæ argumentum, poetæ, iocoso quidem facetorum epigrammatum: seuero autem, grauissimæ tragœdiæ amplissimã suppeditare possit materiam. Mortuo, inquit, Megabyzo, vxor eius Amytis, libidinosa matre filia libidinosior, summe virorum erat appetens, & suam vndiq; explebat libidinem. Forte accidit vt ægrotaret, non graui morbo illa quidem: sed qui tamen medici desideraret opem. Eam igitur intuĩsens Apollonides medicus Cous, quum iampridem eius esset amore correptus, conualituram illam (vtpote quæ hysterica esset) si cum viro congrederetur, affirmauit. Hac arte is voti compos Apollonides, & amata potitur Amytide. Verum tabescen-

tem eam paulatim quum cerneret, à congressu abstinere cœpit. Illa autem tandem quum matri suæ rem totam aperuisset, eam, ne hanc quam ab Apollonide acceperat, inultam impunitamq; dimitteret iniuriam, rogauit. Mater, quæ audiuerat, ad Artaxerxen defert: narratque vt congressu eius vsus esset, nec, nisi ea indignis prius abusus modis, illo abstinuisset. Rex matri de his agendi vt vellet, potestatem permittit. Illa igitur comprehensum & in vincula coniectum Apollonidem duos menses in tormentis & cruciatibus habuit: tandem vero viuum etiam defodit. Hîc iam mihi lector (quod in legendis historicorum scriptis longe & iucundissimum & vtilissimum est) historiam cum historia confer, Persicam nimirum cum Romana. Amytin cum Messalina, regis Persarum filiam cum imperatoris Romani coniuge mihi compara: & muliebre vtrobique, quasi in speculo quodam, contemplare ingenium.

------ *Claudius audi*
Quæ tulerit dormire virum quum senserat vxor,
Ausa Palatino &c.

satis enim tibi notos esse puto versus. Aptissime autem, meo quidem iudicio, hoc par mulierum copulauerimus: vt quas personas & longa temporum intercapedo & longum locorum interuallum & linguæ magna discrepantia dissociauerunt, generis nobilitas (licet in altera maior) & morum fœditas ac turpitudo minime nobili vinculo nobis consocient atque coniungant. Et de Messalinæ quidem vt audias libidine, tibi longe abeundum non fuerit. Amytin autem præterquam Ctesiæ, etiam Dinonis grauissimi authoris hoc infamatam reperi elogio, Ἀμυτις γαλλίστη τ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ γυναικῶν καὶ ἀκολαστοτάτη. id est, *Amytis omnium Asiæ feminarum vt pulcherrima, ita libidinosissima.* Historiam cum historia contulisti, lector: nunc autem poetæ quomodo cum historicis conferri debeant, & vt cum illorum sententiis horum pulchre testimonia consonent, considera. Nimirum quod à poeta Latinorum omnium ingeniosissimo pronunciatum est, Litem magnam pudicitiæ cum forma esse, non minus vere quam eleganter esse dictum, iam antea tibi, vt opinor, persuaseras: sed ita verum tamen hoc esse, vt non in omnes hanc cadere suspicionem existimare deberemus. At nunc hæ te docent historiæ, non obscuras tantum, non priuatas tantum affines huic culpæ esse personas, verum etiam imperatrices, eorum etiam qui reges regum vocabantur (& meritò quidem vocabantur) filias. Sed cur ego tam memorabilem vndique hanc tibi reddere conor narrationem? nimirum quod illa vel certissimum Ctesiæ φιλαληθείας datura sit testimonium. Quem enim missum me facere velle simulaueram, nunc quasi ex insidiis repetere libet sermonem. Ecquis vnicuique erga suam artem & erga eiusdem artis societate iunctos (quod eiusdem velut sacri sint cultores) naturaliter quosdam amoris excitari nescit igniculos? Nisi igitur Ctesiæ amica quidem ars sua, amicus vero Apollonides, sed amica magis historiæ veritas fuisset, hæccine cũ tanto vtriusq; narrasset dedecore? At ego (dicet fortasse Plutarchus) istud factum longe aliter interpretor. Nam vt κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, sic etiam ἰατρὸς ἰατρῷ. hinc illa diffamatio. Itane tandem hæc eius diffamandi studio commemoret, quẽ aliquot in locis non multo ante sponte laudauerit? Quo te iã vertes Plutarche? Video video quo euadere velis. Passim ab Herodoto dissentit. Patrem fabularum mihi narras. tandem te tuo confodisti gladio. Nimirum verax Ctesias mendaci Herodoto repugnat. Quid tu autẽ ad hæc, lector? nonne iam tibi teneri Plutarchus videtur? Hoc si tibi persuasi, Ctesiæ τὸ φιλάληθες admirare mecum potius, quam cum Plutarcho τὸ φιλοψευδὲς reprehende. Aut, si tibi paria in vtramque partem rationum videntur esse momenta, saltem te neutrum serua, & vti dixi, de Ctesiæ Persicis, penes Persas, de Indicis, penes Indos fides esto. Vale.

DE

DE ΔΙΤΤΟΓΡΑΦΙΑ QVORVNDAM NOMINVM, IN CTESIA PRÆSERTIM: ET DE EXCERPTIS ipsis ac voce Ἐκλογῶν.

Ex eiusd. H. STEPHANI Castigationibus ad Appiani Iberica & Annibalica, Ctesiæ, Agatarchidis, & Memnonis excerpta, in fine.

DVo sunt præterea, lector, de quibus te admonitum volo: vnum, quod ad nomina multa, in Ctesiæ præsertim exemplaribus, διπλογραφούμενα· alterũ autem, quod ad vocem ἐκλογαὶ attinet. Exemplum huius διπλογραφίας ponam ex multis vnum, Πετίσας cap. 38. in vno codice cum ι scriptũ, quum in altero scribatur cum η. Certe huius nominis & aliorum huiusmodi quærere scripturam, nescio cuius laboris, imo vero nescio cuius curiositatis esset. Nam si tandem reperiretur (quod tamen nullo fieri modo posse credo) quid tale repertum commodi nobis afferre posset, non video. Vnum tamen, optabile foret, vt quo modo apud vnum historicum nomen aliquod proprium scribitur, eodem apud alios quoq; scriptum esset: ne erroris (vt sæpe accidere videmus) diuersa scriptura nobis occasionẽ præberet: dum quod de vna eademq; persona dicitur, de diuersis dici existimamus. Sed illud quî fieri possit? Si tamen & hic coniectura locum habere debet, credo, quo longiora sunt, eo magis Persicæ linguæ characterem seruare nomina. scimus enim Persas, in finis denominandis, nequaquam id quod quidã dixit, curasse, παντὸς δὲ λόγου εἶναι τῷ δεσπότῃ μονοσύλλαβον, imo potius καὶ δὲ λόγου τὸ δεσπότου εἶναι πολυσύλλαβον καὶ μακροσύλλαβον. Quam rem videmus vt facete Plautus etiam notet. Hæc igitur ratio videtur idonea ad probandum magis veram esse scripturam (duplex enim in hoc nomine reperitur) Σφενδαδάτης quã Σφενδάτης, vtpote longiorem: eandemque in id genus aliis esse debere rationem. Itidem in nonnullis nominibus, in quibus diuersa scriptura, nimirũ & per ζ & per ξ, quæ est per ξ meis auribus nescio quid Persicum magis sonat, ideoq; magis mihi probatur. Vt Ἰζαβάτης quam Ἰζαβάτης, sic Ἀρτιβαρξάνης quam Ἀρτιβαρζάνης. nam etiam Ἀρξάνης non Ἀρζάνης dicitur. In nonnullis melioris exemplaris fidem vbique secutus sum. vt Σκυθάρκης vbique non Σκυθάρχης. Item Ἄμυτις non Ἄμυντις. quam Ἄνητιν a Dinone appellatam reperio, si quidem non mendosum est exemplar. De duplici autem scriptura Ἀρτοξέρξης & Ἀρταξέρξης non habeo quod dicam. Quin & ἐθνικῶν in dubium vocari scriptura possit. Nam quos Δέρβικας consensu vtriusque exemplaris appellatos hic habes, Stephanus ait ipsum Ctesiam appellasse Δερβίκης, ἢ Τερβιστους. Sed & male illic Δελβίκκαι legitur pro Δερβίκαι per ρ & vnum κ, prius. Alicubi certe exemplari alteri fidem audacter derogaui. vt in iis locis qui sunt cap. 17. & 21. habebat enim Καρχηδονίων & Καρχηδονίοις pro Χαλκηδονίων & Χαλκηδονίοις. (cuiusmodi mendum in hoc ipso nomine in aliorum authorum antigraphis, vt Strabonis, mihi occurrit) quod exemplar etiam male & graui cum errore permutatas nonnunquam habebat nominum quorundam sedes. vt cap. 29. [ibi, Ἐς παραγίνεται Δαρεικαῖος ἀγόμενος ὑπὸ Ἀρταπάνου εἰς τὴν οἰκίαν Ἀρτοξέρξου] in eo scriptũ est Ἀβροξέρξης vbi habes Δαρειαῖον, & Δαρείου vbi habes Ἀβροξέρξου. Nec in propriis nominibus tantum, sed vbiq; à partibus melioris (vt mihi quidẽ videbatur) exemplaris stare volui: in incertis, alterutrũ sine delectu, sequutus sum: sed ita vt alterius quoq; lectionem tibi adnotatã in fine libri dederim, nõ in Ctesia solum, sed & in Agatharchide, & Memnone. Nam quod ad Appianum attinet, eius vnicũ exemplar nanciscí potui. Sed hoc addere oblitus eram, non esse quod in nonnullis & propriis & appellatiuis nominibus, Ionici idiomatis terminationes in his ex Ctesiæ libris ἐκλογαῖς reperire mireris, quum Ionica dialecto illos conscripsisse dicatur. quanquam, vt harum ἐκλογῶν testatur author, ἐν οἷς Ἰνδικοῖς μᾶλλον ἰωνίζει ἢ ἐν τοῖς Περσικοῖς.

ALTERVM autẽ quod te scire tua interesse existimo, hoc est. Ex Ctesię scriptis hęc ita fuerũt excerpta, vt is qui excerpsit, aliquãdo verba ipsius sola posuerit: interdũ autem, & sane plurimũ, sua illis admixta nobis dederit, simul etiam in pauca & velut in arctum ea quæ ille latius ac fusius exposuerat, contrahens. Vtro igitur potius an ἐκλογῶν an ἐπιτομῆς appellanda sint eanomine, videamus. Ἐπιτομῆς appellationem dare solitos Græcos existimo iis quæ ex scriptore aliquo ita describuntur, vt primum ordo idem qui apud eum est, seruetur: deinde vero ipsa etiam verba (quantum fieri potest) sed ex multis pauca, aut ex paucis pauciſſima, retineantur. Eos autem locos qui ex aliquo authoris libro hinc inde, prout visum est, sed αὐτολεξεὶ describuntur, ἐκλογὰς ab iis vocitari solitos fuisse arbitror. Nec vero Athenæum cum alibi, tum vero vbi ἐκλογὰς ὀψαμάτων ποιησάμενος dicit, aliud hoc nomine

significare voluisse crediderim. Quo fit etiam vt iis quæ nouissime in Germania editæ fuerunt posteriorum Polybii librorum particulis, nequaquam ἀπομνῆς sed ἐκλογῶν imponendum fuisse nomen putem, & ita putem, vt affirmare audeam. Nam quin illic habeantur illa ipsa Polybii verba, mihi, qui locos aliquot ex iis à quodam Græco authore (ab Athenæo, si bene memini) quales illic sunt, ex Polybio citatos repererim: minime dubium amplius esse possit. Sed quod ad hæc ex Ctesiæ libris excerpta attinet, quum, vti dixi, nonnunquam ipsa authoris verba & eum ipsum velut loquentē à nobis audiri faciat (vt Indic. cap. 25. τὸ δὴ ἀσφάλαλον κάλλιστον ὧν ἐγὼ ἑώρακα, οἷον περ βοὸς ϛ τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος) interdū vero, & multo frequentius id quidem, non μιμητικῶς, vt ita dicam, id est, non ipsum scriptorē loquentem inducendo, & verba quasi ex eius ore excipienda nobis relinquendo, sed διηγηματικῶς; id est, ipse nobis quid apud Ctesiā legerit, narrans (vt Indic. cap. 4, quum dicit, ἐξ ἧς [σιδήρας] καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσχηκέναι, ἓν μὲν παρὰ βασιλέως, καὶ ἓν μὲν παρὰ τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσατίδος. φησὶ δὲ ὡδὶ αὐτὸ, ὅτι &c. Indic. item cap. 28, καί φησιν ἰδεῖν αὐτὸ [τὸ δένδρον] ὁ Κτησίας, ϛ ὀσφραίνεσθαι ὁσμῆς, οἵας ἔστι εἰπεῖν ἡν, ἔτε εἰπόντας.) Quum, inquam, hæc ita sint, nomē ἐκλογὰς admittere nos hic ita oportet, vt quū quid proprie hac in re significet, non ignoremus, ad receptum tamen apud authores vsum significationem eius hīc non esse restringendam, sed paulo latius extendendam sciamus. Quod autem de ἐκλογαῖς ἐκ τῆς Κτησίου dixi, idem & de ἐκλογαῖς ἐκ τῆς Ἀναβάσεως dictum tibi esse puta. At in Memnone paulo alia ratio est. quia is qui ex eius scriptis hæc ἐξελέξατο, hic quoq; fateor, modo μιμητικῶς, modo διηγηματικῶς eius nobis orationem proponit, sed ita vt hic non ita vt in epitome, multa verba in pauca contrahat: sed potius eius narrationes, vt opinor, integras nobis, si non vbique, plurimis certe in locis proferat. Hoc autem vt credam, eo adducor, quod minutissima quæque plerumque in his narrationibus persequi eum videam, & certum quendam sermonis characterem vno eodemque quasi tenore continuatum esse animaduertam.

ELOGIVM
CTESIÆ CNIDII.

Ex BARNABA BRISSONIO, *lib. I. de regio Persarum principatu.*

IN *Persicorum Archiatrorum ordine, & numero, non infimum locum Ctesias Gnidius tenet, quem Persicarum rerum bonum auctorem, in primis, indictum tacitus præterire non possum. à me ergo is hoc μνημόσυνον feret, quod ei lubens, merito, do dicoque. Hunc Artaxerxis Mnemonis archiatrum fuisse, prælioque quod inter ipsum & Cyrum fratrem commissum est, interfuisse, atq; adeo curasse vulnus regi à fratre inflictū, constat ex Xenophonte, lib. I. Ἀναβάσ. & Plutarcho in Artaxerxe. Xenophontis verba quæ & Plutarchus strictim attigit, sunt, παίει (videlicet Cyrus minor Artaxerxem fratrem) καὶ τὸ στέρνον, καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησὶ Κτησίας ὁ ἰατρός· ϛ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμα φησί. Et mox, ὅτι δύσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν. A quibus Diod. Siculus dissentiens, in Cyri minoris partibus, Ctesiam fuisse, eoque prælio captum, in Artaxerxis potestatem venisse, & propter artis præstantiam à rege ad curā corporis adsumptum, lib. II. ita scribit,* Κτησίας δὲ ὁ Κνίδιος, &c. [quæ statim habes inter elogia è veteribus prompta] *Strabo de Cnido loquens, lib. XIV.* ἐντεῦθεν δὲ ϛ Κτησίας, ὁ ἰατρεύσας μὲν Ἀρταξέρξην, συγγράψας δὲ τὰ Συριακὰ, καὶ τὰ Περσικά. *Extat & apud Suidā, de Ctesia, elogium huiusmodi,* Κτησίας, Κτησιάρχου, &c. [& hæc statim habes] *Præterea περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀσίας Φόρων, libros scripsisse eum, Athenæus lib. X. docet: quorum tertium, lib. II. laudat. Apud Stobæum quoque, serm.* XCVIII *eiusdem de Montibus liber X. citatur. Atque Ctesiam hunc potissimum ducem & auctorem in Assyriorum historia conscribēda, fese secutum esse, Diodorus Siculus profitetur. Meminit & huius Cnidii Ctesiæ Plin. lib. II. cap.* CVI. *Vnus in huius Ctesiæ historia, fidem desiderat Plutarchus, qui in Artoxerxe famæ eius non parcit his verbis,* Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλότιμος ὢν, καὶ οὐκ ἤθελε φιλολάκων ϛ φιλοκλέαρχος, ἀεί τινας, ἐν τῇ διηγήσει, χώρας ἑαυτῷ διδόντων, ἐν αἷς γνώμῃ, πολλὰ καὶ καλὰ μεμνήσεται Κλεάρχου ϛ τῶν Λακεδαιμονίων. *Nec vero æquum ei fuisse Plutarchum, hæc initio vitæ Artaxerxis ab eo posita declarant,* ἀλλά τοι Κτησίαν, *& cetera.*

VETE-

VETERVM QVORVNDAM TESTIMONIA

DE CTESIA, *eiusque scriptis, & dicendi genere.*

Diodorus Siculus
bibliothecæ histor. libro II.

L. Rhodomano interp.

At Cteſias Cnidius, Herodoto recentior, ſub expeditionem Cyri aduerſus Artaxerxem fratrem vixit. Captus enim tunc, & ob artis medicæ ſcientiam à rege in gratiam receptus, XVI annos cum honore apud illum exegit. Hic è regiis membranis (in quibus res antiquas Perſæ, iuſſu legis cuiuſdã, ordine deſcriptas habebant) ſtudioſe indagauit ſingula, inque hiſtoricum ordinem redacta ad Græcos tranſtulit.

Strabo
rerum geographicarum lib. XIV.

G. Xylandro interp.

Cnidii viri memoria digni fuerunt *&c.* Cnidius fuit etiam Cteſias Artoxerxis medicorum princeps, qui Syriaca ſcripſit & Perſica.

Suidas.

H. Wolfio interp.

Cteſias, Cteſiarchi ſiue Cteſiochi filius; Cnidius, in Perſia medicus fuit Artaxerxis, cognomento Mnemonis. Scripſit Perſica libris XXIII.

Ioannes Tzetzes
lib. hiſtor. Alpha dicto, chil. I, *verſ.* 82

P. Lauſſio interp.

Cteſias autem medicus, filius Cteſiochi,
Profectus ex vrbe Cnido Cypriæ,
Qui cũ Artaxerxa victus, velut ſocius Cyro,
In Perſis commoratus eſt annis ſeptem & decem,
Libris tribus & viginti Perſicas res deſcribẽs.

Dionyſius Halicarnaſſeus
de ſtructura vel collocatione apta verborum.

Dictio vero Thucydidis, Rhamnuſiiq; Antiphontis, quod ad compoſitionem attinet, proba mehercle, ſi vllæ aliæ: non vſquequaque tamen ſuauis. At Cnidii illius hiſtorici Cteſiæ & Xenophontis ſuauis eſt quammaxime, non tamen quantum oportebat proba. Dico autem hoc in commune, non quod prorſus ita habeat. nam & apud illos quædã diſpoſita ſunt ſuauiter, & contra apud hos nonnulla probe dicuntur.

Demetrius Phalereus
de elocutione, cap. de perſpicuitate orationis.

Quod vero Cteſiæ obiiciunt, loquaciorem ſcilicet eſſe ob verborum repetitiones, id quidẽ forte recte faciunt ſæpius: ſæpius tamen haud animaduertunt viri in dicendo perſpicuitatem: reponit enim idem, vt inde ſignificatio efficiatur expreſſior. *&c.* In ſumma, poeta iſte, ita enim quis non inepte adpellauerit, perſpicuitatis in tota ſcriptione eſt artifex.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης
βιβλιοθήκης ἱστορικῆς ἐν τῇ δευτέρᾳ.

Κτησίας ἦν ὁ Κνίδιος τοῖς καθ' Ἡρόδοτον μὲν χρόνοις ὑπῆρξε κατὰ τὸν Κύρου στρατείαν ὃν Ἀρταξέρξῃ τὸν ἀδελφὸν μεμφόμενος ἦλθεν ἀχμάλωτος, ἐν ἀρχῇ δὲ τὴν ἰατρικὴν ἐπισήμως ἀσκήσας παρὰ βασιλέως, ἐπὶ πλείω δέκα ἔτη διετέλεσε τιμώμενος ὑπ' αὐτοῦ. ἔστι δὲ ἐν φησὶν ἐκ τῶν βασιλικῶν [1] διφθερῶν (ἐν αἷς οἱ Πέρσαι τὰς πολιτικὰς πράξεις κατά τινα νόμον εἶχον συντεταγμένας) πολυπραγμονήσας τὰ καθ' ἕκαστα ἐκ συντάξαντος τὴν ἱστορίαν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν.

Στράβων
γεωγραφικῶν βιβλ. ιή.

Ἄνδρες δ' ἀξιόλογοι Κνίδιοι &c. Ἐντεῦθεν ἦν καὶ Κτησίας ὁ ἰατρεύσας μὲν Ἀρταξέρξην, συγγράψας δὲ [2] τὰ Ἀσσυριακὰ καὶ τὰ Περσικά.

Σούδας.

Κτησίας, Κτησιάρχου, ἢ Κτησιόχου, Κνίδιος ἰατρός· ὃς ἰάτρευσεν ἐν Πέρσαις Ἀρταξέρξην τὸν Μνήμονα κληθέντα, καὶ συνέγραψε Περσικὰ ἐν βιβλίοις κ' καὶ τρισί.

Ἰωάννης ὁ Τζέτζης
βιβλ. ἱστορ. τῆς Ἄλφα, χιλ. α'. στίχ. πβ'.

Ὁ δὲ Κτησίας ἰατρὸς, υἱὸς δὲ Κτησιόχου,
[3] Ἐξωρμημένος πόλεως ἐκ Κνίδου τῆς Κυπρίας,
Ὃς Ἀρταξέρξῃ κρατηθείς, ὡς συμμαχῶν τῷ Κύρῳ,
Ἐν Πέρσαις διετέλεσε χρόνους ἑπτὰ καὶ δέκα,
Βίβλοις τρισὶ καὶ εἴκοσι τὰ Περσικὰ συγγράψας.

Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς
ἐν τῷ περὶ συνθέσεως ὀνομάτων.

Ἡ δέ τοι Θουκυδίδου λέξις, ἢ Ἀντιφῶντος ἢ Ῥαμνουσίου, καλῶς μὲν σύγκειται νὴ Δία, εἴπερ τινὲς ἄλλαι, ἁμυδὴ δέ γε παύρου· ἡ δέ γε Κνιδίου συγγραφέως Κτησίου, καὶ ἡ τοῦ Σωκρατικοῦ Ξενοφῶντος, ἡδέως μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, ἁμυδὴ καλῶς γε ἐφ' ὅσον ἔδει. λέγω δὲ κοινότερον, ἀλλ' οὐχὶ καθαπαξ· ἐπεὶ καὶ παρ' ἐκείνοις ἥρμοσταί τινα ἡδέως, καὶ ὧδε καὶ ἐκεῖσε καλῶς.

Δημήτριος ὁ Φαληρεύς,
περὶ ἑρμηνείας, κεφ. περὶ ἀναρχίας.

Ὃ περ δὲ τῷ Κτησίᾳ ἐγκαλοῦσιν ὡς ἀδολεσχοτέρῳ διὰ τὰς διλογίας, πολλαχῆ μὲν ἴσως ἐγκαλοῦσιν ὀρθῶς· πολλαχῆ δὲ οὐκ αἰσθάνονται τὴν ἐνδεχομένην τοῦ ἀνδρός. τίθησι γὰρ ταυτὸ, διὰ τὸ πολλάκις ποιεῖν ἐμφασιν τοῦ λείποντος. *&c.* καὶ ὅλως δὲ ὁ ποιητὴς ἔστι, ποιητοῦ γὰρ αὐτὸ καλοῦσι τὸν ἐκτὸς, ἀναρχίας δημιουργός ἐστιν ἐν τῇ γραφῇ συμπάσῃ.

Exempla huius ἀναρχίας *quæ Demetrius affert, infra ſubiiciemus cum Cteſianis fragmentis, vbi & alia inſpergũtur quibus partim laudatur Cteſias, partim notatur & quidem ſæpius.*

---

1 *Membranis vſos Perſas, papyri vero & chartarum vſum ignorasse & hinc colligit Briſſonius l.* 2. *de reg. Perſ.* 2 *Ita legendum vt Aldi codex habet, vel Ἀσσυριακὰ vt eſt in vet. lib. nec recte itaque Xylandrum* Συριακὰ *maluiſſe: vt vel ex initio Excerptorum è libris Cteſiæ patet, monet Is. Caſaubonus ad Strabonis locum tam ad oram quam in Comm. & Briſſonius itaque non recte eandem lectionem* [Συριακὰ] *ſequutus videtur l.* 2. *de reg. Perſ. princ. quæ ante oculimus.* 3 *Verte potius,* Prof. ex vrbe Cnido Cypria qui ab Artaxerxe captus vt Cyri ib pugna ſocius, In Perſia *&c. manifeſtum id ex præcedentibus Diodori, è quibus ſine dubio iſta cantillauit Tzetzes. quamuis quod ad rem ipſam attinet, inter Diodorum & alios videatur diſſenſum, ſicut & Briſſonius dicto loco admonuit.*

AD LECTOREM.

Διάφοροι γραφαὶ *in Graci contextus Cteſiæ oris ſunt ex editione Photii, quam cl. vir* DAVID HOESCHELIVS *ante aliquot annos publicauit, quibus nimirum illa eximia editio à Stephaniana, quam noſtra hac ſequimur, variat: quod ſemper indicatum additis litteris* D.H. *Cetera quibus hæ littera non ſunt addita, ſunt & iſtæ tamen ex eiuſdem doctiſſimi & amiciſſimi viri editione eadem; ab ipſo ibi in oram paginarum collocatæ, vti hic pariter repræſentamus. Quæ vero auctiora in ipſius quibuſdam mss. fuere, vt præſertim in Indicis contigit, ea contextui noſtro fere inſeruimus, vncinulis tamen eiuſmodi [ ] incluſa: id quod & in interpretatione fecimus, quam tum à clariſſ. A. Schotto viro pariter amico & beneuolo ſumus vtcunque, quem diuerſam interpretationem in hiſce Cteſiæ Perſicis & Indicis adhibuiſſe & illuſtraſſe ab ea (vt ipſe ſuis* προλεγομένοις *in Photium indicat) quæ typographorum* σφάλματα *opera circumfertur, id inquam ex ipſius Latino Photio non te poteſt fugere.*

Quæ itaque extrema quoque pagina ſunt adiecta, priora continent interpretationes diuerſas in Perſicis & Indicis excerptis eiusd. A. SCHOTTI, *(de cuius opera in hoc auctore collocata iam diximus) quas ex eius Latina Photii editione excerpſimus, raptim (ne quis nos adpendiſſe putet) ipſius verſione Cteſiana cum H. Stephani collata.*

Poſteriora vero quæ à tali hoc ſigno ¶ incipiunt, ea exhibent Notas in Perſicorum & Indicorum excerpta tam H. STEPHANI, *quam* D. HOESCHELII. *Iſtas vt ab his diſcerneres, litteris principibus* H. S. *adpoſitis notauimus: interdũ tamen & alteras his* D H. *ne vlla vllibi facile occaſio dubitandi foret. Numeri ſuis in cõtextu ſingulis ſingulis indices. Quod autem H. Stephanus aliam ms. lectionem in Notis quoque proponit, noſſe debes eum nimirum & altero mſ. vſum, vt ipſe indicat in diſſertatiuncula ſuper* διπλογραφία *quorundam nominum in Cteſiæ præſertim eclogis, quam ante paullo poſitam habuiſti. En vero tibi pro ſummario Cteſiæ Perſicorum & hanc ab* A. SCHOTTO *ſeriem regiam.*

REGVM PERSICORVM SERIES EX CTESIA.

Rex	*Vxor*	*Liberi*	*regnauit*	*mortuus*
I. CYRVS	Amytis	Cambyſes, & Tanyoxartes	annos XXX	ex vulnere in prœlio accepto.
II. CAMBYSES	Roxane		annos XVIII	caſu ictus ſuomet cultello.
III. SPHENDADATES *magus, aliis* SMERDES			menſes VII	à VII coniuratis interfectus.
IV. DARIVS *Hyſtaſpæ* F.		Xerxes	annos XXXI	poſt XXX dierũ morbum.
V. XERXES	Amiſtris	Dariæus, Hyſtaſpes, Artaxerxes, Achæmenides, Artarius, Amytis, & Rhodogune.	annos XXII *aliis auctoribus.*	ab Artapano & Spamitre peremtus.
Artapanus *Xerxa percuſſor ab aliis hic inſeritur; & dicitur regnum tenuiſſe*			menſes VII	eadem morte, qua Artaxerxem ſtatuerat è medio tollere.
VI. ARTAXERXES, Longimanus *appellatus.*	Damaſpia	Xerxes *ſolus legiti mus: ſpurii* XVII *inter quos* SECYNDIANVS & OCHVS *poſtea in regnũ ſucceſſerunt.*	annos XLII	morte naturali.
VII. XERXES *alter*			dies XLV	Secyndiani & Pharnaciæ manu.
VIII. SECYNDIANVS, *aliis* SOGDIANVS.			menſ. VI. dies XXV.	in cinerem coniectus.
IX. OCHVS, *qui &* DARIÆVS, DARIVS Nothus *aliis.*	Paryſatis	Arſaces, Cyrus, Artoſtes, Oxendras, *& alii* XIII, *qui cito vita abierunt.* Amiſtris *filia.*	annos XXXV	ex morbo, Babylone.
X. ARSACES, *idemq; mutato nomine* ARTAXERXES, *aliis*	Statera			

Mnemon *cognominatus, aduerſus hunc Cyrus frater conſurgens in prœlio occubuit. Reliqua huius dabit Plutarch. in Artoxerxe.*

ΕΚ ΤΩΝ ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΑΙ.

EX CTESIÆ SCRIPTIS QVÆ PERSICA NOMINATA SVNT, excerptæ à PHOTIO historiæ.

Latinitate donatæ ab ~~HENR. STEPHANO.~~

1 ΚΤΗΣΙΟΣ τῶ Κνιδίω τὰ Περσικὰ ἐν βιβλίοις ἐστὶ κγ'. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς πρώτοις ἓξ τὰ τε Ἀσσύρια λαμβάνει καὶ ὅσα πρὸ τῆς Περσικῆς· ἀπὸ μέντοι τοῦ ζ' τὰ Περσικὰ διεξέρχεται. ἡ δὲ μὲν τοῦ ζ' καὶ η' καὶ ι' καὶ ια' καὶ ιβ' καὶ ιγ' βίβλος περὶ Κύρου καὶ Καμβύσου καὶ τοῦ μάγου, Δαρείου τε καὶ τοῦ Ξέρξου· πρέπον δὲ ἅπασιν αἰτιᾶσθαι Ἡρόδοτον ἱστορῶν, ἀλλὰ καὶ ψεύστην αὐτὸν ἀποκαλῶν ἐν πολλοῖς, καὶ λεγόντων ἀπόκαλον. al. ἀπόκομον. καὶ γὰρ νεώτερος μέν ἐστιν αὐτοῦ· φησὶ δ' αὐτόν, τὰ πλείονα ἀνιστορῆσαι, αὐτόπτην γεγονέναι, ἢ παρ' αὐτῶν Περσῶν (ἔνθα δὲ ὁρᾶν μὴ ἐνεχώρει) αὐτήκοον καταστῆσαι, ὅπως τὴν ἱστορίαν συγγράψαι. οὐκ Ἡρόδοτον δὲ D.H. μόνον τοιαῦτα ἱστορῆσαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ξενοφῶντος τοῦ Γρύλλου ἐπ' ἐνίοις διαφωνῆσαι. εἴρηται δὲ τοῖς πρόσθεν Κύρου τοῦ ἐκ Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος, ὃς ἀδελφὸς Ἀρτοξέρξου (εἰς ὃν ἡ Περσικὴ βασιλεία καὶ ἦλθεν) ἐτύγχανεν.

Φησὶν οὖν αὐτίκα περὶ τοῦ Ἀστυάγους, ὡς σοβεῖν αὐτὸν Κῦρος πρὸς γάμους ἐχρημάτιζεν· οὗτος δὲ αὐτῷ καὶ Ἀστυῖγαν καλεῖ. φυγεῖν δὲ ἀπὸ προσώπου Κύρου Ἀστυῖγαν μὲν Ἐκβατάνοις, καὶ κρυφθῆναι δὲ παρὰ χρισχρεώοις τοῖς βασιλείοις οἰκημάτων, κρυπτάλλων αὐτὸν D.H. τε θυγατρὸς Ἀμύτιος καὶ τοῦ αἰδρὸς αὐτοῦ Σπιτάμα. ὑπισχνεῖσθαι δὲ Κύρον, ὅτι πάσαι ἀνακρίνειν δεῖ γρεβλώσιον Σπιτάμαν τε † καὶ Ἀμυτιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ Σπιτάκην τε καὶ Μεγαβέρνην, περὶ Ἀστυῖγα. τοῦ

1 *Ctesiæ Cnidii Persica, in libros distributa tres supra viginti. &c.* 2 *Sphendadaten inf. nominat c.* 10. & 1. & 25. *Herodot.* Smeiden. 3 *Qui de quatuor hisce duntaxat scripsit: Ctesias vero his alios quinque adecit.* 4 fabularum confictorem 5 *Dariæum hunc, non Darium, in iis quæ sequentur vocat c.* 48. 6 *De quo infra c.* 56. *&c.* 7 *De Astyage, Oebare, & Petesaca (ut ibi scribitur) vide ex Ctesia qua breuiter excerpsit Ioan. Tzetzes in Chiliad. hist.* 1. *in fine.* 8 nulla Cyrum ipsi generis propinquitate iunctum fuisse. *Cyrum hic Maior.* 9 al. Amynti. 10 per tormenta

§ 1 *Videtur genuinus hoc participium esse existimandum.* H. S. a *Max. Marg. codex* Ἀστύαν.

δι, ἐαυδὸν τοσοσατεῖλαι, ἵνα μὴ δι' αὐδὸν τρεβλωθήσαν οἱ παῖδες. ληφθέντα δ', πέδας παχείας ὑπὸ Οἰβαρᾶ δεθῆναι. λυθῆναι δὲ ὑπ' αὐτῦ Κύρου μετ' οὐ πολύ, καὶ ὡς πατέρα τιμηθῆναι. τὴ μὲν γυναῖκα Ἀμυτιν τροφὸν μὲν μητρικῆς ἀπολαῦσαν τιμῆς, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς γυναῖκα ἀχθῆναι τῷ Κύρῳ Σπιταμᾶ τῦ ἀνδρὸς αὐτῆς αἱρεθέντος, ὅτι ἐψεύσατο, ἀγνοεῖν εἰπὼν ἐρωτώμενον Ἀστυίγαν. Ταῦτα λέγει Κτησίας τοῖ Κύρου, τὴ οὐχ οἷα Ἡρόδοτος. καὶ ὅτι τοὺς Βακτρίους ἐπολέμησι, καὶ ἀγχώμαλος ἡ μάχη ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ Βάκτριοι Ἀστυίγαν μὲν, πατέρα Κύρου γεγενημένον, Ἀμυτιν δὲ, μητέρα καὶ γυναῖκα, ἔμαθον, ἑαυτοὺς ἐκόντες Ἀμυτι καὶ Κύρῳ παρέδοσαν. Καὶ ὅτι τοὺς Σάκας ἐπολέμησε Κῦρος, καὶ συνέλαβεν Ἀμόργιον τὸν Σακῶν μὲν βασιλέα, ἄνδρα δὲ Σπαρέθρης· ἥτις καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῦ ἀνδρὸς, στρατὸν συλλέξασα, ἐπολέμησε Κύρῳ, αἰχμῶν μὲν στρατόπεδα, τριάκοντα μυριάδας ἐπαγομένη, γυναικῶν δὲ, εἴκοσι. καὶ νικᾷ Κῦρον, καὶ συλλαμβάνει ζωγρίαν, μετὰ καὶ ἄλλων πλείστων. Παρμίσην τε τὸν Ἀμύτιος ἀδελφὸν, καὶ τρεῖς αὐτῦ παῖδας. δι' οὓς ὕστερον καὶ Ἀμόργης ἀφέθη, ἐπεὶ καὶ οὗτοι ἀφέθησαν. Καὶ ὅτι στρατεύει Κῦρος ἐπὶ Κροῖσον καὶ πόλιν Σάρδεις, συμπεφυκὸς ἔχων Ἀμόργιον. ὅπως τε τῇ βουλῇ Οἰβαρᾶ Περσῶν εἴδωλα ξύλινα αἰὰ τὸ τεῖχος φανέντα, εἰς δέος μὲν κατέστησε τὰς ἐνοικούσας, ἅλω δὲ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ αὐτὴ ἡ πόλις. ὅπως τε τοῦ τῆς ἁλώσεως δίδοται 2 ὁ παῖς Κροίσου ἐν ὁμήρου λόγῳ, δαιμονίου φαντάσματος ἀπατήσαντος Κροῖσον. ὅπως τε δολοφραδοῦντος Κροίσου, ὁ παῖς κατ' ὀφθαλμοῦ αἱμαρεῖται· καὶ ὅπως ἡ μήτηρ τὸ πάθος ἰδοῦσα, ἑαυτὴν τῶν τείχους ἀποκρημνίζει, καὶ οὐθήσκει. ὅπως τε, ἁλούσης τῆς πόλεως, πρὸς τὸ ἐν τῇ πόλει ἱερὸν τῦ Ἀπόλλωνος καταφεύγει, καὶ θνήσκει. καὶ ὡς πρὸς ἐν τῷ ἱερῷ πεδηθεὶς ὑπὸ Κύρου, λύεται μὲν τὸν ἀορίτως· καὶ περὶ σφραγίδων τῷ ἱερῷ ἐπικειμένων, καὶ τούτων τ' φυλακὴν Οἰβαρᾶ ἐμπεπιστευμένου. ὅπως τε οἱ συνδούμενοι Κροίσῳ, τὰς κεφαλὰς ἀπετέμνοντο, ὡς καταπροδιδόντες λύεσθαι Κροῖσον.

Ἀμυτιν D.H.

Ἀμυτιν D.H.

Ἀμυτι D. M.

Παρμίσην D.H.

ἐπὶ Κροῖσον, καὶ D.H.

igan vero seipsum patefeciſſe, ne propter se pueri [1] cruciarentur, captumque [2] & compedibus craſſis ab OEbara vinctum: nec multo poſt ab ipſo Cyro liberatum, & non ſecus ac patrem honoratum obſeruatumque fuiſſe: filiamque Amytin primum quidem tanquam matrem in honore habitã, poſtea vero Cyro nupſiſſe, quũ Spitamas eius vir eſſet interfectus [3] propterea quod mentitus eſſet, ignorari à ſe dicens Aſtyigan de quo interrogabatur. *Hæc dicit Cteſias de Cyro, iis quæ ab Herodoto referuntur diſſimilia.* Itemque illum aduerſus Bactrios pugnauiſſe, & eam pugnam æquo Marte geſtam fuiſſe. ſed Bactrianos, poſtquam Aſtyigan Cyri patrem factum eſſe, Amytin autem matrem & vxorem, intellexerunt, ſponte ſeipſos Amyti & Cyro dedidiſſe. Tradit etiam, Cyrum cum [4] Sacis bellum geſſiſſe, & Amorgem Sacarum regem Sparethræ maritum cepiſſe: eam autem, capto marito, exercitum coegiſſe, bellumque Cyro intuliſſe, & virorum quidem trecenta millia, mulierum vero ducenta in aciem eduxiſſe: & Cyrum ſuperauiſſe, viuumque eum cum multis aliis cepiſſe: itemque Parmiſem Amytis fratrẽ & tres eius filios. propter quos poſtea Amorgem liberatũ fuiſſe, quod & ipſi liberati fuiſſent. Tradit etiam, Cyrum Amorgis ope adiutum, Crœſo & Sardibus bellum intuliſſe. Narrat etiam quomodo OEbaræ conſilio [5] lignea Perſarum ſimulacra in muro conſpecta timorem incolis iniecerint, & propter hanc cauſſam ipſa vrbs capta fuerit: & quo pacto ante captam vrbem, Crœſi filius pro obſide datus fuerit, quum Crœſus diuino quodã ſpectro deceptus fuiſſet. Narrat etiam quomodo dolos nectente Crœſo, filius in eius conſpectu fuerit interfectus, & mater hãc calamitatem intuita ſeipſam ex muro præcipitarit, nec tamẽ mortua ſit: & quomodo, capta vrbe, ad Apollinis ædem, quæ erat in vrbe, [6] confugerit, ac mortua ſit: & quomodo [7] ter in templo vinctus à Cyro Crœſus, [8] tertium arte oculos fallente ſolutus ſit, quamuis templo ſigilla circumpoſita eſſent, eorumque cuſtodia OEbaræ commiſſa eſſet: quomodo item illis qui vna cum Crœſo vincti fuerant, amputata fuerint capita, vt quorum proditione ſolutus

1 torquerentur, 2 grauibus comp. ab Oe. oneratum fuiſſe: 3 p.q. dum quæreretur Aſt. ignorare ſe illum m. eſ.

4 *De Sacis & hoc Cyri bello varia ſcripſit Strabo l. 11.* 5 Ξύλινα λέγει τοσοῦτα Σαρδέσιν ἐπισῆσαι, Ἐν ἡμέρᾳ τῇ τοιᾷδε ἐκ τοιᾶσδε πύλης, Νυκτὸς ἐκδιδοῦσαν. *Ioan. Tzetz. hiſt. 1.* 6 Croesus confugerit, perieritque. *Negantẽ hinc particulam in præcedentem paullo ante verſum peperã translatam* (ibi οὐ θνήσκει) *plane mihi perſuadeo. Alii omiſſa voce* Crœſi *hæc ad eius vxorem referunt.* 7 tertium 8 tertium etiam fallente oculos faſcino ſolutus quamuis templum eſſet ſigillis obſignatum,

¶ 1 *Scholion m. ſ. ἐκ τῦ εἰδώλων ἐμφάσεων.*

Crœſus

Crœsus [1] fuisset. Narrat etiam, Crœsum in regias ædes adductum vinctumque firmius fuisse: sed quum tonitrua fulminaque irruissent, rursum fuisse solutum: tumque Cyrum vix tandem eum missum fecisse. à quo tempore Cyrus cum aliis humanitatis officiis eum prosequutus sit, tum vero vrbem magnam nomine [2] Barenen prope Ecbatana ei donauerit: in qua erant quinque millia equitum, peltatorum autem iaculatorumque & sagittariorum decem millia. Commemorat item quomodo Cyrus Petisacan eunuchum, qui apud ipsum plurimum authoritate valebat, in Persas miserit vt Astyigam à Barcaniis adduceret. nam & ipse & Amytis filia patrem videre cupiebat. Quomodo item OEbaras consilium dederit Petisacæ vt in deserto loco Astyigam relinqueret, & fame sitique conficeret. id quod factũ est. At in somnis scelere patefacto, Petisacas puniendus traditur Amyti, [3] quæ eum expoposcerat. Illa vero oculos eius effodit, pellemque detraxit, & cruci deinde affixit. OEbaras autem, timens ne eadem quæ ille pateretur, quamuis Cyrus nihil tale se permissurum affirmaret, nihilominus decem dierum inedia ipse sibi mortem consciuit. Astyigas vero magnifice splẽdideque sepultus est, [4] atque in deserto loco cadauer eius intactum permansit, neq; fuit à feris comesum. leones enim cadauer eius, donec Petisacas reuersus acciperet, seruabant. Cyrus autem aduersus [5] Derbices expeditionem suscipit, quorũ rex erat Amoræus: at Derbices ex insidiis producunt elephantes, ac Cyri equites fugant. vbi ipse Cyrus ex equo cecidit & quidam Indus, (nam Indi Derbicibus in bello opem ferebant: à quibus etiam acceptos elephantes in bellum ducebant.) hic igitur Indus, quũ Cyrus iam cecidisset, eũ iaculo vulnerauit sub coxa in femore: ex quo vulnere postea mortuus est. tum vero ipsum adhuc viuum, quũ familiares sui erexissent, ad castra profecti sunt. Occubuerunt autẽ in pugna illa multi Persæ, & æquales numero Derbices. nam illorũ quoq; x. millia [6] erant. Amorges vero quũ audiuisset quod Cyro contigerat, festinanter venit, Sacarũ equitũ viginti millia ducens. & quũ Persæ ac Derbices inter se conflixissent,

Κρῆσσον. καὶ ὅτι αἰαληφλὶς ὁ τοῖς βασιλείοις, καὶ δεκὶς ἀσφαλέστερον, βεβηκὼς καὶ σκηπτοῦδι ἐπενεχθέντων, λύεται πάλιν· καὶ τότε μόλις ὑπὸ Κύρου ἀφίεται. ἐξ οὗ καὶ τιμᾶται μᾶλλον, καὶ ἔδωκε Κύρος Κεφίσῳ πόλιν μεγάλην Βαρήνην, ἐγγὺς Ἐκβατάνων· ἐν ᾗ ἦσαν ἱππεῖς μὲν πεντακισχίλιοι, πελτασταὶ δὲ καὶ ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται, μύριοι. Ἔπι δὲ Δημαμβαίει ὡς ἀποστέλλει Κύρος ὁ Περσίδι [1] Πετισάκαν ὃν [2] ἡμιάρρενα, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον, ἐπέγνω ἀπὸ Βαρκανίων Ἀστυίγαν. ἐπόθει γὰρ αὐτός τε καὶ ἡ θυγάτηρ Ἀμυτὶς ὃν πατέρα ἰδεῖν. καὶ ὡς Οἰβαρᾶς βουλεύει [3] Πετισάκᾳ ἐν ἐρήμῳ τόπῳ καταλιπόντα Ἀστυίγαν, λιμῷ καὶ δίψῃ ἀπολέσαι· καὶ γίγνε. δι' ἐνυπνίων δὲ ζοῦ μιάσματος μιανθέντος, Πετισάκας, πολλάκις αἰτησαμένης Ἀμύτιος, εἰς ὑμφείαν παρὰ Κύρου ἐκδίδοται. ἡ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύξασα, καὶ τὸ δέρμα περιδείρασα, ἀνέσαυρωσεν. Οἰβαρᾶς δὲ δεδιὼς μὴ τὰ ὅμοια πείσηται, καίτοι Κύρου μηδὲν τοιοῦτον ἰσχυριζομένου ποιήσαι, αὐτὸς ἡμέρᾳ ἀποκαρτερήσας δεκαπέντε, ἑαυτὸν ἐξήγαγε. Ἀστυίγας δὲ μεγαλοπρεπῶς ἐτάφη. καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ δὲ ἄβρωτος αὐτοῦ διέμεινεν ὁ νεκρός. λέοντες γὰρ αὐτὸν (φασὶ) μέχει [4] Πετισάκα πάλιν ἐλθεῖν καὶ ἀναλαβεῖν, ἐφύλαττον ὁ νεκρόν. Κῦρος δὲ στρατεύει ἐπὶ Δέρβικας, Ἀμοργίου βασιλεύοντος αὐτῶν· καὶ ἐξ ἐναντίας οἱ Δέρβικες ἐξιόντες ἐλέφαντας, καὶ τοὺς ἱππεῖς Κύρου τρέπουσι. καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Κῦρος ἐκ τοῦ ἵππου, καὶ Ἰνδὸς ἀνήρ· (συνεμάχοντο γὰρ καὶ Ἰνδοὶ τοῖς Δερβίκεσιν, ἐξ ὧν καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἔφερον) οὗτος οὖν ὁ Ἰνδὸς πεζὸς ὢν Κύρου βάλλει ἀκοντίῳ ὑπὸ τὸν ἰσχίον, εἰς ὃν μηρόν· ἐξ οὗ καὶ τελευτᾷ. τότε δὲ ζῶντα ἀπελόμενοι αὐτὸν οἱ οἰκεῖοι, ὅτι ὁ στρατόπεδον ἦσαν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ καὶ Περσῶν πολλοὶ καὶ Δερβίκων ἴσοι. μύριοι γὰρ καὶ αὐτοί. Ἀμόργης δ' ὡς Κύρου ἀκούσας, σπουδῇ πορευόμενος, ἔχων Σακῶν δισμυρίους ἱππέας. καὶ πολέμου συρραγέντος Περσῶν καὶ Δερβίκων, νικᾷ

1 esse putaretur. 2 *Hinc forsitan Steph. Byzant.* Βαρήνη, πόλις Μηδίας, ἐγγὺς Ἀγβατάνων. *qui & de huius vocis scriptura:* Κτησίας παρατρέπει τῶν Περσικῶν τὸ παρὰ Μήδοις Ἀγβάτανα διὰ τοῦ α γράφων· παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τοῦ ε. *Vide ibi plura.* 3 identidẽ illud expoſcenti. 4 quippe 5 *Derbicca (inquit Steph. Byzant.) populus est Hyrcanis vicinus. Apollonius duplex ea scribit. Ctesias vero Derbios vocat, aut Tèrbissos.* 6 cecidere.

¶ 1 *Max. Marg.* Πετισακᾶν 2 χ. ὑπάρχων, *sic & in aliis omnibus locis in quibus ἡμιάρρενα habes.* H. S. 3 Πετισάκᾳ *Max. Marginii codex.* 4 *Puto legendum* Πετισάκαν, *vt sit accusativus.* H. S.

νικᾶ κατὰ κράτος ὁ Περσικὸς καὶ Σακῶν στρατός. αἱροῦσι δὲ καὶ τῶν Δερβίκων βασιλέα Ἀμορ-
γαῖος, καὶ αὐτὸς ἐν οἱ δύο παῖδες αὐτοῦ. ἀπέθανον δὲ Δερβίκων μὲν τριάκοντα μύριοι, Περσῶν δὲ ἐννεακισχίλιοι. καὶ προσεχώρησεν ἡ χώρα Κύρῳ. Κῦρος δὲ μέλλων τελευτᾶν, Καμβύσῃ μὲν τῷ πρωτοτόκῳ υἱῷ, βασιλέα καθίστη. Τανυοξάρκην δὲ τὸν νεώτερον, ἐπέστησε δεσπότην Βακτρίων καὶ τῆς χώρας, καὶ Χοραμνίων, καὶ Παρθίων, καὶ Καρμανίων, ἀτελεῖς ἔχειν τὰς χώρας διέσταξε. τῶν δὲ Σπιταμᾶ παίδων, Σπιτάδην μὲν, Δερβίκων ἀπέδειξε σατράπην, Μεγαβέρνην δὲ, Βαρκαίων. τῇ μητρὶ δὲ πάντα πείθεσθαι προσέταξε. καὶ Ἀμόργῃ φίλον τούτοις, τὴν δεξιὰν ἐμβαλλομένοις, ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοις· καὶ τοῖς μὲν ἐμμένουσι ταῖς πρὸς ἀλλήλους διανοίαις ἀγαθὰ ηὔχετο, ἐπηρᾶτο δὲ τοῖς χείρων ἄρξουσιν ἀδίκων. Ταῦτα εἰπὼν, ἐτελεύτησε τρίτῃ ὕστερον ἀπὸ τοῦ τραύματος ἡμέρᾳ, βασιλεύσας ἔτη λ'. ἐν οἷς ὁ ἱστορικὸς Κτησίου λόγος τῷ Κνιδίῳ.

Ἄρχεται δὲ ὁ ιβ' ἀπὸ τῆς Καμβύσου βασιλείας. οὗτος βασιλεύσας ἀπέστειλε τὸν τοῦ πατρὸς ἀφ' Βαγαπάτου τοῦ ἡμιάρρενος εἰς Πέρσας ταφῆς ἕνεκεν· καὶ πάντα ὡς ὁ πατὴρ ᾠρίσατο, διῴκησατο. μέγιστον δὲ παρ' αὐτῷ ἠδυνάτο Ἀρτασύρας Υρκάνιος· τῶν δὲ ἡμιαρρένων Ἰξαβάτης τε καὶ Ἀσπαδάτης καὶ Βαγαπάτης, ὃς καὶ παρὰ τῷ πατρὶ μέγιστος. καὶ μετὰ τὸν Πετισάκα θάνατον, τοῦτ' στρατεύει ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα Ἀμυρταῖον, Κομβαφέως τοῦ ἡμιάρρενος, ὃς ἐν μέγα δυνάμενος παρὰ τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ, κατεπρόδιδε τὰς τε γεφύρας καὶ πάντα τῶν Αἰγυπτίων πράγματα, ἐφ' ᾧ γενέσθαι ὕπαρχος Αἰγύπτου. καὶ γέγονε. Ταῦτα γὰρ αὐτῷ Καμβύσης ἀφ' Ἰξαβάτου τοῦ Κομβαφέως ἀπέφηνεν, καὶ αὐτὸς οἰκειοφώνως ὕστερον. ζωγρίαν δὲ λαβὼν τὸν Ἀμυρταῖον, ἔστειλεν ἄλλο κακὸν εἰργάσατο ἢ ὅτι εἰς Σοῦσα ἀπάγαγον σὺν ἑξακισχιλίοις Αἰγυπτίοις, οὓς αὐτὸς ᾑρετίσατο, ἐποιήσατο. τῇ τῶν Αἰγυπτίων δὲ πάσαι ὑπέταξεν. ἀπέθανον δ' ἐν τῇ μάχῃ, Αἰγυπτίων μὲν μυριάδες πέντε,

tam strenue Persæ ac Sacæ pugnarunt, vt penes eos victoria fuerit: interfecto Derbicum rege Amoræo, cum duobus eius filiis. occubuerunt autem Derbicum triginta millia, Persarum nouem millia: & regio in ditionem Cyri concessit. Cyrus vero sub mortis tempus Cambysem primum filium regem creauit: iuniorem vero nomine [1] Tanyoxarcem, dominum [2] Bactriorum & ipsius regionis, necnon Choramniorum, Parthiorumq; & Carmaniorum: & vt suas regiones à tributo soluendo liberas haberet, statuit. Ex Spitamæ autē liberis, [3] Spitadem quidem Derbicibus præfecit, Megabernē autem Barcaniis: eosq; matri in omnibus obtemperare iussit. Quinetiam illos & mutuo & cum Amorge dexteras in amicitiæ testimonium iungere voluit: & illis quidem qui in mutua beneuolentia permanerent, omnia fausta precabatur: at illos qui priores iniuriam illaturi essent, deuouebat. His dictis diem suum obiit, tertio à vulnere accepto die, quum annos triginta regnauisset. *Atque hic finem habet vndecimus Ctesiæ Cnidii liber.*

Duodecimus vero à regno Cambysis incipit. Hic [4] regnans iussit patris corpus per Bagapatem eunuchū apud Persas sepeliri, & alia quemadmodum à patre constituta erant, administrauit. Plurimum vero apud ipsum authoritate valebat Artasyras Hyrcanius: ex eunuchis autem [5] Ixabates & Aspadates & Bagapates, qui etiam apud patrem maximus fuerat. Post Petisacæ [6] autem mortem, hic aduersus Ægyptum & Amyrtæum Ægyptiorum regem exercitū [7] ducit, quum Combapheus eunuchus, qui plurimum apud Ægyptiorum regem poterat, pontes & alias Ægyptiorum res prodidisset, vt ipse Ægypti præfecturam consequeretur. id quod factum est. Ita enim cum eo Cambyses pactus fuerat, primum per [8] Ixabatem Combaphei patruelem, & suis ipse verbis postea. Quum autem Amyrtæum viuum cepisset, nullo alio ipsum detrimento affecit, nisi quod illum in Susa cum sex millibus Ægyptiorum quos ipse delegit, relegauit. Sed & vniuersam Ægyptum subegit: obieruntque in ea pugna Ægyptiorum quinquaginta millia,

---

1 Smerden Cyri *perpetuo Herodotus nominat.* 2 *Videndus de his Stephan. & Strabo.* 3 Spitacen *supra.* 4 regnum adeptus, patris mox corpus per B.e. in Persiam sepeliendum misit: 5 Izabates 6 enim 7 ducebat, quem & superauit, cum ei Comb. 8 Izabaten

¶ 1 *Max. Marg.* Ἰξαλβάτης 2 *id est* ζῶντα. *Num.* 21. *v.* 35. *Deuter.* 2. *v.* 34. *Hesych. sed* ζωγρίᾳ ἐλεῖν *Zosim.* D.H. ad pag. 45. Phot. in illa Theoph. Simocati verba ζωγρίαν ἔλαβεν.

& 1 Per-

& [1] Persarum viginti. Quidam autem magus cui nomen erat [2] Sphendadati, quum fuisset ob delictum verberibus à Tanyoxarce cæsus, accedit ad Cambysem, & apud eum fratrem Tanyoxarcem accusat, eum ipsi insidias moliri dicens: argumentum etiam rebellionis addens, quod, si vocaretur, non veniret. Cambyses igitur fratrem ad se venire iubet. ille vero aliquo negocio detentus, profectionē distulit. Tunc vero magus eum audacius criminari. At mater Amytis [3] verba magi suspecta habens, Cambysem filium ne fidem haberet mago, admonebat. at rex se non credere fingebat: quum tamen maximopere crederet. Quum autem tertium à Cambyse frater esset accersitus, venit: ipsumque frater amplexatus est, quum nihilominus de illo interficiendo cogitaret. sed hanc cogitationem ad exitum inscia Amytide perducere conabatur. id quod perfectum est. nam magus consilium cum rege communicans, hunc dolum machinatur: Quum ipse Tanyoxarci esset simillimus, consilium regi dat vt ipsi tanquam falso fratris regis accusatori, caput abscindi coram omnibus iubeat: clam autem Tanyoxarcem interfici imperet. quinetiam illius vestem sibi indui magus postulat, vt ex ipso vestitu Tanyoxarces esse iudicetur. atque hæc fiunt. [4] nam hausto sanguine taurino interficitur Tanyoxarces: at magus illius veste induitur, & Tanyoxarces existimatur: diuque latet omnes præter Artosyran, Bagapatem & [5] Ixabatem. his enim solis rem Cambyses aperire ausus est. Cambyses autem Labyzo qui primus erat inter Tanyoxarcis eunuchos, & aliis ad se vocatis, magum illa veste indutum, ostendit sedentem, dixitque, Hunc esse Tanyoxarcem existimatis? Labyzus vero miratus, Quem alium, dixit, esse putemus? Adeo propter similitudinem magus latebat. Mittitur ergo ad Bactrios, & omnia non secus ac si Tanyoxarces esset, administrat. Post annos vero quinque, res tota declaratur Amyti per Tibetheum eunuchum, quem magus verberauerat, petitque Sphendadatem à Cambyse: qui dare noluit: quamobrem [6] illa eū execratur & hausto veneno moritur. Sed contigit vt sacrificāte Cambyse, quū victimę

Περσῶν ὀ δύο. Μάγος δέ τις Σφενδαδάτης ὄνομα, ἁμαρτήσας μαστιγωθεὶς ὑπὸ Τανυοξάρκου, ἀφικνεῖται πρὸς Καμβύσην, ἐνδιαβάλλων τὸν ἀδελφὸν Τανυοξάρκην ὡς ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ· καὶ σημεῖον ἐδίδου τὴν ἀποστάσεως, ὡς εἰ κληθεὶς ἐλθεῖν, οὐκ ἂν ἔλθοι. δηλοῖ τοίνυν ὁ Καμβύσης ἐλθεῖν τὸν ἀδελφόν· ὁ δ', χρείας ἄλλης ἀπαντώσης μεγάλης, ἀνεβάλετο. παῤῥησιάζεται τε τοῖς ἑταίροις πλέον ὁ μάγος. Ἄμυτις δὲ ἡ μήτηρ τὰ τοῦ μάγου ὡς ἰδιῶτου ὑπονοοῦσα, ἐνουθέτει Καμβύσην τὸν υἱὸν μὴ πείθεσθαι. ὁ δ' ὑπεκρίνετο μὴ πείθεσθαι, ἐπείθετο δὲ μάλιστα. ἐγκεκμηκὼς δὲ πέμπει Καμβύσης πρὸς τὸν ἀδελφὸν, τὸν δὲ μένειν. καὶ ἀναπαύεσθαι μὲν αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς, [ἐπὶ]τὸν δὲ ἥκειν ἔφη δι' οὐδὲν ἄλλο ἢ ἵνα αὐτὸν ἀνελὼν ἐμελέτα. κρύφα δὲ Ἄμυτις εἰς πρόξενιν ἀναγαγὼν τὴν μελέτην ἔπεισε. καὶ λαμβάνει ὥρας τὰς πρώτας. ὁ γὰρ τοῦ μάγου βουλῆς τῷ βασιλεῖ χαριεισάμενος, βάλλει τοιοῦτον ὅμοιος ἦν αὐτὸς ὁ μάγος καὶ ὁ τοῦ Τανυοξάρκου. βάλλει τοίνυν αὐτὸν μὲν εἰς τὸ φανερὸν, ὡς δῆλον ἀδελφὸν βασιλέως κατὰ πόντα, τὴν κεφαλὴν πρόσταξαι ἀποτμηθῆναι, ὁ δὲ τὸν κρυπτὸν ἀναιρεθῆναι Τανυοξάρκην, καὶ τὸ κεῖνον σωλῆνα ἀμφιασθῆναι τὸν μάγον· ὥστε καὶ ὃ ἀμφιάσματι νομίζεσθαι Τανυοξάρκου. καὶ γίνεται ταῦτα. αἷμα τι γὰρ ταύρου, ὃ δέξειεν, ἀναιρεῖται Τανυοξάρκης. ἀμφιάζεται ὁ μάγος, καὶ νομίζεται Τανυοξάρκης. καὶ λαθὰν πάντας ὅτι πολὺν χρόνον, πλὴν Ἀρτασύρα καὶ Βαγαπάτου καὶ Ἰξαβάτου. τούτοις γὰρ μόνοις Καμβύσης ἐθάῤῥησε τὸ πρᾶγμα. Λάβυζον δ' ἡμιῤῥένων τὸν πρῶτον εἶναι Τανυοξάρκου, προσκαλεσάμενος ὁ Καμβύσης, καὶ τὰς δῆθεν, ὑποδείξας τὸν μάγον ὡς ἐκμαίνεσθαι καλούμενον, Τοῦτον (ἔφη) νομίζετε Τανυοξάρκου; ὁ δὲ Λάβυζος, θαυμάσας, Καὶ τίνα ἄλλον, ἔφη, νομιοῦμεν; τοσοῦτον ἐλάνθανε τῇ ὁμοιότητι ὁ μάγος. ἐκπέμπει δὴ εἰς Βακτρίους, καὶ πρᾶττε πάντα ὡς Τανυοξάρκης. πέντε δὲ ἐνιαυτῶν διελθόντων, μηνύεται ἡ Ἄμυτις ὃ δρᾶμα δι' Τιβέθεως εὐνούχου ἡμιῤῥέους, ὃν ὁ μάγος τυπήσας ἐτύγχανε. καὶ αἰτεῖ τὸν Σφενδαδάτην τοῦτον Καμβύσην. ὁ δ' οὐ δίδωσιν. ἠ δ' ἐπᾴδεται, καὶ πίνει φάρμακον, τελευτᾷ. Θύει ὁ Καμβύσης, καὶ τῶν ἱερείων

1 Per. Septem, cum duobus viris. 2 Smerden magum *constanter Herodot. vocat.* 3 id quod erat de mago suspicata, 4 *Venenosum enim esse docent medici: & non alio veneno exstincti Midas, Themistocles, alii. vide Ptolem. Hephæstionis excerpta apud Photium.* 5 Izabaten. 6 diras illi imprecata

¶ 1 *al.* μέγας. 2 *Max. Marg.* ἐπὶ οὐδὲν πείλων ἐμελέτα. 3 *l.* Βαγ. κ. Γ ξαβάτου. *at C. Vatic.* Γ ζαβάτου. D. H.

σφαζομένων αἷμα οὐκ ἀπορρεῖ καὶ ἀθυμεῖ. καὶ τίκτει αὐτῷ ἡ Ῥωξάνη παιδίον ἀκέφαλον καὶ πλέον ἀθυμεῖ. καὶ οἱ μάγοι λέγουσιν αὐτῷ τὴν τῶν τεράτων δήλωσιν, ὅτι οὐ καταλείψει τῆς ἀρχῆς διάδοχον· καὶ ἐφίσταται αὐτῷ ἡ μήτηρ ὀνυκτὶ, ἀπειλοῦσα τῆς μαγοφονίας· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. ἀφικόμενος εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ξέων ξυλάριον μαχαίρᾳ, διατελοῦντος παιᾶν, παίει τὸν μηρὸν εἰς τὸν μηρόν, καὶ ἐνδεκαταῖος τελευτᾷ, βασιλεύσας δυοῖν δέοντα εἴκοσι.

Βαγαπάτης δὲ καὶ Ἀρτασύρας, πρὶν ἢ Καμβύσης τελευτῆσαι, ἐβουλεύσαντο βασιλεύσαι τὸν μάγον. καὶ ἐβασίλευσαν, ἐκείνου τελευτήσαντος. λαβὼν δὲ ὁ Καμβύσου σῶμα Ἰξαβάτης ἦλθεν εἰς Πέρσας. τὸν μάγον δὲ βασιλεύσαντος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ταινυοξάρκου, ἦκεν Ἰξαβάτης εἰς Περσίδος, καὶ καταπτὰς τῆς ἑορτῆς πάσης, καὶ θεασάμενος τὸν μάγον, κατέφυγεν εἰς τὸ ἱερόν· ἐκεῖθέν τε συλληφθεὶς ἀπετμήθη. Ἐντεῦθεν ἑπτὰ τῶν Περσῶν ὑπέσημαι σφίσιν ἐδόκουν ἀλλήλοις κατὰ τοῦ μάγου, Ὀνόφας, Ἰδέρνης, Νοροδαβάτης, Μαρδόνιος, Βαρίσσης, Ἀρταφέρνης καὶ Δαρεῖος Ὑστάσπεω. τούτων ἀλλήλοις πίστεις δόντων, προσελαμβάνεται καὶ ὁ Ἀρτασύρας, εἶτα καὶ ὁ Βαγαπάτης, ὃς τὰς κλεῖς πάσας τῶν βασιλείων εἶχε. καὶ εἰσελθόντες διὰ τοῦ Βαγαπάτου οἱ ἑπτὰ εἰς τὰ βασίλεια, διείσκοισι τὸν μάγον παλλακῇ Βαβυλωνίᾳ συγκαθεύδοντα. ὡς δὲ εἶδεν, ἀνεστήσατο· καὶ μηδὲν ὅπλων τῶν πολεμικῶν ὀργάνων, (πάντα γὰρ ὁ Βαγαπάτης λάθρα ἐξήγαγε) δίφρου χρύσεον συντείνας, καὶ λαβὼν τὸν πόδα, ἐμάχετο. καὶ τέλος, κατατρωθεὶς ὑπὸ τῶν ἑπτὰ, ἀπέθανε, βασιλεύσας μηνῶν ἑπτά.

Βασιλεύει δὲ τῶν ἑπτὰ ὁ Δαρεῖος, τοῦ Ὑστάσπου, κατὰ συνέκειτο ἀλλήλοις, τοῦ ἵππου, μηχανῇ τινὶ καὶ τέχνῃ, ὅπως ὁ ἥλιος πρὸς ἀνατολὰς ἐλεύσεται, χρεμετίσαντος. ἄγεται τοῖς Πέρσαις ἑορτὴ ἡ μαγοφονίας, καθ' ἣν Σφενδαδάτης ὁ μάγος ἀνῄρηται. Δαρεῖος προστάσει τὰ φονεῖα αὐτῷ κατασκευασθῆναι ἐν τῷ διαστῷ ὄρει· καὶ κατασκευάζεται.

iugularentur, sanguis non flueret. [1] quia ipse ex re magis etiam deiecto animo erat. Sed & Roxane puerum capite carentem peperit: magique ipsi dicebant, hanc prodigiorum significationem esse, nullum regni successorem ab eo relictum iri. Mater etiam noctu illi in somnis apparens, ob cædem perpetratam minabatur: ideoque magis etiam angebatur. Quum autem Babylonem accessisset, & ibi paruum lignum cultro poliens, tempus vt falleret, femoris musculum percussisset: vndecimo die mortem obiit, quum duodeuiginti annis regnauisset.

Bagapates autem & Artasyras, antequam Cambyses moreretur, consilium inierunt regni mago tradendi, [2] qui quidem illo mortuo regnum adeptus est. At [3] Ixabates sumptũ Cambysis corpus in Persidem portauit. vnde veniens, dum magus sub Tanyoxarcis nomine regno potiretur, de eo apud vniuersum exercitum indicium professus est, eumque infamauit. Quod quum fecisset, in templum confugit: indeque cõprehensus est, & ei caput abscissum. Vnde septem inter Persas [4] principes viri vna aduersus magum cõspirauere, Onophas, Idernes, [5] Norondabates, Mardonius, Barisses, Artaphernes & Darius Hystaspis filius. Hi, quum inter se fidem dedissent, assumitur etiam Artasyras, prætereaque Bagapates, qui claues omnes regiarum ædiũ habebat. Illi igitur septem viri Bagapatis opera in regias ædes ingressi, magum inueniunt cũ pellice Babylonia dormientem. Qui quum illos vidisset, prosilit, & nullo instrumento bellico reperto, (quoniam omnia Bagapates clam subtraxerat) sedile aureum confregit, eiusque pede arrepto, quum pugnaret, tandem à septem illis viris vulneratus, mortẽ obiit, quum septem menses regnauisset.

Regnat vero ex septem illis viris Darius, quum eius equus (iuxta id quod inter eos conuenerat) arte quadam adhibita primus post solis ortum hinnisset. Ceterum quo die Sphendadates magus interfectus est, festum, [6] magophonia dictum, apud Persas celebratur. Hic Darius sepulcrum sibi extrui in [7] duplici monte iubet, atque id extruitur:

1 qua sane ex re animo concidere cœpit. ac magis etiam postea, quando ei Rox. car. cap. pu. pep: & magi renunciarunt, &c. 2 & vero post illius mortem detulere. regnum sc.) 3 Izabates 4 illustres 5 Norodabates, Ma. Barises, &c. 6 Herodotus l. 3. & Agathias l. 2. 7 bicipiti Lege Persepoleos arcis descriptionem apud Diod. Sicul. lib. 17. Biblioth. vbi βασιλικὸν ὄρος hunc locum vocat. Potentiores autem in montibus fere sepeliri solitos, multa veterum scriptorum testimonia docent.

¶ 1 Melius πλεῖστον ἢ τρισκαιδέκατον ἐβασίλευσεν legendum puto ἐβασίλευσεν. nimirum ὁ μάγος. nam illos duos regnasse, falsum comperietur. H.S. 2 Aut addendum τῷ κρύπτῳ, aut subaudiri dicendum est. H.S. 3 Herodot. Thaliâ, & Themist. orat. 12. ἵππους ἡνίκα ἐν αὐτοκράτορος εὐχὴ ἵππου χρεμετίσαντος, ὥσπερ Δαρείῳ ἐδόκει τῷ [sic legendum in editis, id est, ὥσπερ φιλεῖ, non τῷ] στρατιᾷ, ὅτε ἐπὶ Σκυθίαν. D.H.

sed

sed quum id videre cuperet, à Chaldæis & à parentibus prohibetur. Quum autem parentes eius ascendere voluissent, ceciderunt atque interierunt: quum sacerdotes qui illos sursum trahebant, [1] illud conspicati & inde timore correpti, funes laxassent. Quæ res ingentem Dario mærorem attulit: & illis qui eos trahebant, numero quadraginta, amputata capita fuerunt. Darius præterea [2] Ariaramnem Cappadociæ satrapam aduersus Scythas proficisci, & viros feminasque captiuos abducere iubet. Ille autem cum triginta nauibus quinquagenûm remorum traiiciens, id exequutus est. Comprehendit autem & fratrem regis Scytharum [3] Marsagetem, quum eum à suo fratre [4] ob male administratum munus in vincula coniectum inuenisset. At [5] Scytharces Scytharum rex, iratus, litteras Dario scripsit contumeliosas: & similiter ipsi responsum est. Darius tandem octingentorum millium exercitu coacto, & [6] Bosphoro Istroque ponte iunctis, aduersus Scythas profectus est, & quindecim dierũ itinere progressus est: sibique [7] mutuo arcus miserũt. Sed quum [8] Scythici validiores essent, Darius pontes transiuit, atq; festinanter dissoluit antequam totus transiret exercitus: quare Scytharces octoginta illa hominũ millia in Europa relicta, interfecit. Darius vero, quum pontẽ pertransisset, domus templaq; Chalcedonensiũ combussit: quoniam pontes qui [9] versus regionẽ suam spectabant, dissoluere tentauerant, & aram, quam Darius transiens, in honorem Iouis [10] diabaterii statuerat, euerterant. Datis autem ex Ponto rediens [11] & Medicum exercitum ducens, insulas Græciamque populabatur: cui apud [12] Marathonem Miltiades occurrit, vicitque barbaros: & ipse quoque Datis occubuit, eiusque cadauer petentibus Persis denegatum est. Darius autem ad Persas reuersus est, vbi celebratis sacrificiis, quum triginta dies morbo laborasset, mortuus est: [13] qui annos * ante regnum vixerat, & annos vnum & triginta regnauerat. Obiit etiã diem suum Artasyras. Bagapates autem, quum [14] sex annos sepulcro Darii assedisset, mortuus est.

ὅτι θυμήσας δὲ ἰδεῖν αὐτὸν, ὑπό τι τῶν Χαλδαίων καὶ τῶν γονέων κωλύεται. οἱ δὲ γονεῖς, αἰσθηθῆναι βουληθέντες, ὅτι οἱ ἱερεῖς [1] εἶδον οἱ ἀνέλκοντες αὐτοὺς, καὶ ἐφοβήθησαν, καὶ φοβηθέντες ἀφῆκαν τὰ σχοινία, ἔπεσον καὶ ἐτελεύτησαν. καὶ ἐλυπήθη Δαρεῖος λίαν· καὶ ἀπετμήθησαν αἱ κεφαλαὶ, τεσσαράκοντα ὄντων τῶν ἀνελκόντων. Ὅτι ὅτε στρατεύει Δαρεῖος [2] Ἀριαράμην τὸν κατὰ Καππαδοκίαν, ὅτι Σκύθας ἀφανίζειν, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας αἰχμαλωτίσαι. ὁ δὲ, ἀφανίζει τὴν τριηκοντόρους λ', ἠχμαλώτισε. στείλαντα δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῶν Σκυθῶν [3] Μαρσαγέτην, ὅτι κακῶσαι βίαν τὸν τοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ δεδεμένον. [4] Σκυθάρκης δὲ ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἔγραψεν ὑβρίζων Δαρείῳ· καὶ ἀντεγράφη αὐτῷ ὁμοίως. στράτευμα δὲ ἀγείρας Δαρεῖος, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ ζεύξας τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἴστρον, διέβη ὅτι Σκύθας, ὁδὸν ἐλάσας ἡμερῶν ιε'. καὶ ἀντέπεμπον ἀλλήλοις τόξα· [5] ὅτι κρατέστερος ἦν ὁ τῶν Σκυθῶν. διὸ καὶ φεύγων Δαρεῖος διέβη τὰς γεφύρωσις· καὶ ἐλυσι σπεύδων πρὶν ἢ ὅλον Δαρεῖον στράτευμα· καὶ ἀπέθανον ὑπὸ [6] Σκυθάρχου οἱ καταλειφθέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ, μυριάδες ὀκτώ. Δαρεῖος δὲ τὸν γέφυραν Δαρᾶς, [7] Χαλκηδονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ ἐνέπρησεν, ἐπεὶ τὰς πρὸς αὐτοὺς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι· καὶ ὅτι ὃν βωμὸν, ὃν πρὸ Δαρεῖος κατέθετο ἐπ' ὀνόματι Δαβατηίου Διὸς, ἀφάνισαν. Δᾶλις δ' ἐπὶ ἰώνων ἐκ Πόντου, καὶ τὸν [8] Μηδικὸν στόλον ἠξύλισμος, ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν Ἑλλάδα. ὁ δὲ Μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ὑπαντιάζει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Δᾶτις. καὶ οὐδὲ τὸ σῶμα Πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δ' ἐπανελθὼν εἰς Πέρσας, καὶ θύσας, καὶ ἡμέρας νοσήσας λ', τελευτᾷ· ζήσας μὲν ἔτη ιβ' πρὸ τῆς βασιλείας, βασιλεύσας δὲ ἔτη λα'. ἀπέθανε δ' ὑπὸ Ἀρταύρεω. καὶ ὁ Βαγαπάτης δ' τὸ σῶμα Δαρείου θάψας ἔτη ζ', ἐτελεύτησε.

1 ad serpentum aspectum funes territi remisissent. 2 Ariammen 3 Massageten, 4 ob illata mala 5 Iancyrum *nominat Iustin. lib.2.* 6 Bosporo 7 *De arcu ab Aethiopum rege sit ad Cambysen misso lege Herodot. lib.3 post init.* 8 Scythicus validior esse deprehenderetur, fugiens per pontes Darius, fest. eos 9 apud ipsos erant 10 *Solenne quippe gentibus fuit, trãsitus caussa diis sacrificare. Sic Lucull. apud Plut. Euphrati taurum fecit.* 11 vt Ponticæ præerat classi, inf. 12 *Marathonia pugna nihil vnquam celebratũ magis, ecc. ad eam describendam occupatis doctorum ingeniis. Plut. teste.* 13 cum annos vixisset ante regnũ XII, post regnum adtum trig. & vn. 14 Septem ¶ 1 *In veteri libro inter εἶδον & οἱ insertum erat fugerne ὄφεις. sed locus hic nec emendari, nec; intelligi nisi ex aliorum historia potest.* H.S. 2 Σκυθάρχης, & in marg. Σκυθάρας. *Max. Marg.* 3 *In altero exemplari, non sine magno errore, scriptus est inusitato modo numerus ωα'. pro quo hic ιβ'. vbi etiam mendum esse quis suspicari possit.* H.S.

Βασιλεύει Ξέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ᾧ Ἀρτάπανος ὁ Ἀρτασύρα παῖς γίνεται δωρεὰς παρ' αὐτοῦ, ὡς ὁ πατὴρ τοῦδε τοῦ πατρὸς, καὶ Μαρδόνιος ὁ παλαιός. ἡμιαρρένων δὲ μέγιστον ἠδύνατο Ναπάκας. γαμεῖ δὲ Ξέρξης Ὀνόφα θυγατέρα Ἀμίστριν, καὶ γίνεται αὐτοῦ παῖς Δαρεῖος· καὶ ἕτερος μετὰ δύο ἔτη, Ὑστάσπης, καὶ ἔπι Ἀρταξέρξης· καὶ θυγατέρες δύο, ὧν ἡ μὲν, Ἄμυτις, κατὰ τὴν ὀνομασίαν τῆς μάμμης· ἡ δὲ, Ῥοδογούνη. Ὁ δὲ Ξέρξης στρατεύει ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτι τε Χαλκηδόνιοι λύσαι τὸν γέφυραν (ὡς ἤδη εἴρηται) ἐπειράθησαν· καὶ ὅτι βωμὸν οἱ ἔστησε Δαρεῖος, καθεῖλον· καὶ ὅτι Δάτιν Ἀθηναῖοι ἀπέκτειναν, καὶ τοῦδε ἕνεκεν ἔδοσαν. πορεύεται δὲ εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμησε τὸν Βελιτανᾶ τάφον, καὶ εἶδε. μετὰ Μαρδονίου· καὶ τὸν σοφὸν ἀναίρεσις. ὅπως καὶ ὡδὶ τούτων φησὶ Κτησίας, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος· ἀπελθεῖν Ζωπύρου ἐκεῖνος λέγει, πλὴν ὅτι ἡμίονος αὐτῷ ἔτεκεν. ἐπεὶ τά γε ἄλλα Μεγάβυζον οὕτω λέγει μετὰ τὸν ἁλῶναι, ὃς ἐν γάμοις ἔφη τῇ θυγατρὶ Ἀμύτει, τῷ Ξέρξου. ὅπως μὲν ἦλθε μετὰ τοῦ Μεγαβύζου Βαβυλῶνι. δίδωσι δὲ αὐτῷ Ξέρξης ἄλλα τε πολλὰ, καὶ μύλην χρυσῆν, ἓξ ἑκατὸν τάλαντα· ὀλιγώτατον τῶν βασιλικῶν δώρων τοῦδε Πέρσαις ἐστί. Ξέρξης δὲ στρατείας τετραετοῦς Περσικῆς, ἀπὸ τῶν χρημάτων, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ τετρακισχιλίας, ἤλασεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ζεύξας τὸν Ἄβυδον. Δημάρατος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρεγένετο ἤδη πρότερον, καὶ συνῆν αὐτῷ ἐν τῇ θήρᾳ, καὶ ἀπεῖργε τοὺς Λακεδαίμονα ἐφόδου. Ξέρξης δὲ προσβάλλει τοῖς Θερμοπύλαις Λεωνίδᾳ τῷ στρατηγῷ τῶν Λακεδαιμονίων, δι' Ἀρταπάνου, ἔχοντος μυρίους. καὶ κατέκοπη ὁ Περσικὸν πλῆθος, τῶν Λακεδαιμονίων δύο ἢ τριῶν δέουσαιρεθέντων. εἶτα προσβάλλειν κελεύει μετὰ δισμυρίων· καὶ ἅτινα γίνεται καὶ τούτων. εἶτα μαστιγοῦσθαι ἐπὶ τὸν πόλεμον· καὶ μαστιγούμενοι, ἐ-

Regnat Xerxes filius eius, apud quē Artapanus Artasyræ filius maximam obtinet autoritatem, quemadmodum eius pater apud patrem regis obtinuerat, itemque Mardonius [1] antiquus. Ex eunuchis autem plurimum apud eum poterat Natacas. Xerxes [2] vxorem ducit Onophæ filiam Amistrin, ex qua filium suscipit Dariæum: & post biennium, alterum, Hystaspem nomine: & præterea [3] Artoxerxem: duasque filias, quarum vna, Amytis, nomine auiæ, vocatur: altera, [4] Rhodogune. Xerxes aduersus Græcos expeditionem suscepit, quod Chalcedonenses pontem soluere conati essent, (quemadmodum iam dictum est) & aram à Dario erectam diruissent: quodq; Datin Athenienses interfecissent, neque cadauer eius dare voluissent. Primum igitur Babylonem profectus est: & [5] Belitanæ videre sepulcrum exoptauit: viditq; opera Mardonii adiutus: & vrnam olei non potuit, quemadmodum scriptum erat, implere. Inde Ecbatana profecto, defecisse Babylonios, & Zopyrum suum ducem interfecisse, nunciatur. *In hunc modum de his loquitur Ctesias, non quemadmodum Herodotus. nam quæcunque hic de Zopyro, (nisi quod mula ipsi peperit) ille à Megabyzo facta scribit, qui Xerxis gener erat, quum filiam eius Amytin vxorem duxisset.* Ita Babylon capta est per Megabyzum: cui Xerxes, præter alia multa, molam auream [6] sex talenta pendentem donauit, quod apud Persas omnium regiorum munerum est pretiosissimum. Xerxes autē, Persico exercitu coacto, qui ex millibus octingentis constabat, præter currus, instructis etiam mille triremibus, [7] in Græciam profectus est: Abydumque ponte iunxit. Ad eum Demaratus Lacedæmonius tum primum accessit, & cum illo traiecit, [8] eumque ab inuadenda Lacedæmone prohibuit. Xerxes porro per Artapanū [9] quindecim millia ducentem, apud Thermopylas cum Leonida Lacedæmoniorum duce prælium iniit, in quo magna Persarum cæsa est multitudo, ex Lacedæmoniis tantummodo duobus aut tribus interfectis. Postea viginti millia in aciem educi iubet: qui & ipsi superantur. Quum autem verbéribus etiam cæsi vt acriores ad pugnam redderentur, nihilo-

1 ille priscus. ὁ παλαιὸς, *quem* Maiorem *etiam dixeris.* 2 *Xerxem & Amistrin Scaliger Assuerum & Estherem interpretatur, quod Nic. Serarius confutat.* 3 Artaxerx. 4 *Rhodogunes cuiusd. Persica imaginem habes apud Philostratum lib. 2 Icon. 5.*
5 *Aelian. lib. 13. ποικίλης cap. 3. legend.* 6 sex talentorum pondo 7 cum Abydū ponte iunxisset, in Gr. copias duxit. 8 ne Lacedæmona rex inuaderet, impediuit. 9 decem mil.

minus

minus victi fuissent,[1] quinquaginta millia iubet educi: & quum nihil proficeret, bellandi finem fecit. [2] Sed Thorax Thessalus, & apud Trachinienses potentissimi Calliades & Timaphernes cum exercitu aderant: quos Xerxes quum vocasset, vnaque Demaratum & Hegian Ephesium, Lacedæmonios nulla ratione vinci posse, nisi [3] circumdarentur, intellexit. Persarum itaque quadraginta millia, [4] quum duo illi Trachinienses per inuia eos duxissent, Lacedæmonios à tergo adoriuntur: qui circũdati, omnes ad vnũ fortiter pugnantes occubuerunt. Rursus Xerxes aduersus Platæenses exercitum centum & viginti milliũ mittit, & Mardonium eius ducem constituit. Qui autem Xerxem in Platæenses concitabant, erant Thebani. Mardonio occurrit Pausanias Lacedæmonius, trecentos Spartanos & mille accolas, ex aliisque vrbibus sex millia secum ducens. Ibi superato exercitu Persarum, Mardonius vulneratus aufugit. Hic Mardonius quum à Xerxe ad diripiendam Apollinis ædem missus esset, ingruente ingenti grandine oppressus moritur: quæ res Xerxi maximum mærorem attulit. [5] Is cum suis copiis Athenas proficiscitur: sed quum Athenienses armatis centum & decem triremibus ad Salaminem fugissent, vrbem vacuam capit, quam incendit, præter arcem. in ea enim etiam aliqui relicti pugnabant: tandemque quum & illi noctu fugissent, [6] illam etiam noctu combusserunt. Xerxes autem quum inde ad angustissimum Atticæ locum, Heracleum appellatum, venisset, aggerem Salaminem versus ducere cœpit, pedestri itinere ad eam [7] traiicere cogitans. Sed consilio Themistoclis Athenien sis & Aristidis, sagittarii ex Creta accersuntur, ac veniunt: deinde bellum nauale Persarum & Græcorum geritur. Persæ naues habebant plusquã mille, ducemque Onophan: Græci vero septingentas. Græci tamen victores euadunt: [8] & quingentæ naues Persarum profligantur: & fugit Xerxes consilio rursus & arte Aristidis atque Themistoclis. In [9] reliquis vero omnibus prœliis ceciderunt Persarum centum & viginti millia. At Xerxes, quum in Asiam traiecisset, & Sardis proficisceretur, misit Megabyzum vt templum Delphicum diriperet:

πήπαδντο. τῇ ὑστεραίᾳ κελεύῃ μάχεσθαι, μετὰ πεντακισμυρίων ἡ ἐπὶ τοῦτον ἰῶνεν, ἔλυσε τότε τὸν πόλεμον. [1] Θώρηξ ὁ Θεσσαλὸς, καὶ Τραχινίων οἱ δυνατοὶ, Καλλιάδης καὶ Τιμαφέρνης, παρῆσαν στρατιὰν ἔχοντες. καλέσας ὁ Ξέρξης τούτους τε καὶ τὸν Δημάρατον καὶ τὸν [2] Ἡγίαν τὸν Ἐφέσιον, ἔμαθεν ὡς οὐκ ἂν ἡττηθεῖεν Λακεδαιμόνιοι εἰ μὴ κυκλωθείησαν. ἡγουμένων ὁ τῶν δύο Τραχινίων ἀμφὶ δυσμὰς τραπόμενοι Περσικὰς διελήλυθε, μυριάδες τέσσαρες· καὶ κατὰ νώτου γίνονται τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ κυκλωθέντες ἀπέθανον μαχόμενοι ἀνδρείως ἅπαντες. Ξέρξης ὁ πάλιν στράτευμα πέμπει καὶ Πλαταιέων, μυριάδας ιβ', ἡγεμόνα δ' αὐτοῖς Μαρδόνιον ἐπιστήσας. Θηβαῖοι δ' ἦσαν οἱ καὶ Πλαταιέων τὴν Ξέρξην κακίζοντες. ἀντιστρατεύῃ ὁ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, τριακοσίους μὲν ἔχων Σπαρτιάτας, χιλίους ὁ τῶν περιοίκων, ἐκ ὁ τῶν ἀστῶν πόλεως χιλιάδας ἓξ. καὶ νικᾶται καρτερὸς ὁ Περσικὴ στρατιὰ, καὶ φεύγει τραυματισθεὶς καὶ Μαρδόνιος. ἐπεὶ ὁ Μαρδόνιος πέμπεται συλήσων ὁ τὸ Ἀπόλλωνος ἱερὸν τῶνδε Ξέρξου κακίζ. φησὶ, θυήσκῃ, χαλάζης ὑπεπεσούσης παχείας· ἐφ' ᾗ λίαν Ξέρξης ἐλυπήθη. Ξέρξης ὁ ἐκ τούτου Ἀθήνας ἐλαύνῃ καὶ Ἀθηναίοις, πληρώσαντες ἑκατὸν δέκα τριήρεις, φεύγουσιν εἰς Σαλαμῖνα. καὶ Ξέρξης τὴν πόλιν κενὴν αἱρεῖ, καὶ ἐμπίμπρησι, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως. ἐν αὐτῇ γὰρ ἔτι τινὲς ὑπολειφθέντες ἐμάχοντο. τέλος κἀκείνων νυκτὶ φυγόντων, κἀκεῖνοι τὸν στρατὸν ἔφλεξαν. ὁ ὁ Ξέρξης αὐτόθεν ἐλθὼν ὅτι [4] γενόμενον τῆς Ἀττικῆς, ὃ Ἡράκλειον καλεῖται, ἐχώννυε χῶμα ἐπὶ Σαλαμῖνα, πεζῇ ἐπ' αὐτὴν ἅμιλλᾶσθαι βουλόμενος. βουλὴ ὁ Θεμιστοκλέους Ἀθηναίου καὶ Ἀριστείδου, τοξόται μὲν ἀπὸ Κρήτης ἐπεκαλοῦντο καὶ ἐπιγίνονται· εἶτα ναυμαχία Περσῶν καὶ Ἑλλήνων γίνεται· Περσῶν μὲν, ναῦς ἐχόντων ἐπὶ τοῖς χιλίαις, στρατηγοῦντος αὐτοῖς Ὀνόφα· Ἑλλήνων ὁ, ἑπτακοσίας. καὶ νικῶσιν Ἕλληνες, καὶ ἀμφιθέουσι τὰς Περσικὰς πεντακόσιας ναῦς. καὶ φεύγει Ξέρξης, βουλῇ πάλιν καὶ τέχνῃ Ἀριστείδου καὶ Θεμιστοκλέους. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἁπάσαις μάχαις ἀπέθανον Περσῶν ιβ' μυριάδες. Ξέρξης δὲ περάσας εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἀπελαυνόντων εἰς Σάρδεις, ἔπεμπε Μεγάβυζον ὃ ὁ Δελφοῖς ἱερὸν συλήσων.

1 quinquag. postridie mil. 2 Thessalus & Trachenienſium principes Call. [*ſic* A.S. *ſed typographi vitio omiſſum credo* Thorax.] 3 copiis cincti in orbem pugnare cogantur. 4 ducibus Trachenienſibus illis duobus, per inuia transgreſſi, 5 Xerxes 6 eam illam exuſſit 7 tranſire 8 & quingentas naues Perſæ amittunt: 9 omnibus hiſce pr.

¶ 1 *Max. Marg.* Θώρηξ. 2 *Max. Marg.* Ὀγίου. 3 *Max. Marg.* ἐκγενόμενον, 4 *Codex Bakarianus & Max. Margunii ex-*
emplar γενόμενον.

Μάτακας D.H. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος παρῃτεῖτο, ἀπέλλεται Ματακᾶς ὁ εὐνοῦχος, ὕβρεις τε φέρων τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ πάντα συλήσων. καὶ δὴ οὕτως ποιήσας, πορεύεται πρὸς Ξέρξην ὑποστρέφει. Ξέρξης δὲ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Πέρσας καταβαίνει· καὶ Μεγάβυζος καταπαλαίει τῆς γυναικὸς τῆς ἰδίας Ἀμύτιος, (ἣ θυγάτηρ, ὡς προεῖρηται, Ξέρξου ἐτύγχανεν) ὡς μεμοιχευμένης, λόγοις ἐλαύνει. καὶ ἐπιπλήττει Ἀμυτις λόγοις ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑποσιχνεῖται σωφρονεῖν. Ἀρτάπανος δὲ, μέγα παρὰ Ξέρξῃ δυνάμενος, μετὰ Σπαμίτρου τοῦ ἡμιάρρενος, καὶ αὐτοῦ μέγα δυναμένου, βουλεύονται ἀνελεῖν Ξέρξην· καὶ αἱροῦσι. καὶ πείθουσι Ἀρτοξέρξην ὄν ἦν ὡς Δαρειαῖος αὐτοῦ ὁ ἕτερος παῖς ἀπέκτεινε. καὶ παραγίνεται Δαρειαῖος ἀγόμενος ὑπὸ Ἀρταπάνου εἰς τὴν οἰκίαν Ἀρτοξέρξου, πολλὰ βοῶν καὶ ἀναριθμούμενος ὡς οὐκ εἴη φονεὺς τοῦ πατρὸς· καὶ ἀποθνήσκει.

Ἀρτοξ. D. H. Ἀρταπάνου D. H. Δαρειαῖον D. H. Φαρασπίμπρης D.H. Ἀρταξ. D. H. & sic semper per a in antep.

Καὶ βασιλεύει Ἀρτοξέρξης, ἀπονοσῇ Ἀρταπάνου· καὶ βουλεύεται πάλιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει καινωνὸν τῆς βουλῆς Ἀρτάπανος Μεγάβυζον, ἤδη ἐλευθερωθέντα ὑπὸ τῆς ἰδίας γυναικὸς Ἀμύτεως, διὰ τὴν τῆς μοιχείας ὑπόληψιν· καὶ ὅρκοις ἀλλήλοις ἀσφαλίζονται. ἀλλὰ μέντοι πάντα Μεγάβυζος, καὶ αἱρεῖται Ἀρτάπανος ᾧ τρόπῳ ἔμελλεν αἱρεῖν Ἀρτοξέρξην· καὶ γίνεται πάντα δηλα τὰ εἰργασμένα ὑπὸ Ξέρξῃ καὶ Δαρειαίῳ. καὶ ἀπόλλυται πικρῷ καὶ κακίστῳ θανάτῳ Ἀσπαμίτρης, ὃς ἦν καινωνὸς ὑπὸ τοῖς φόνοις Ξέρξου καὶ Δαρειαίου· σκαφεύεται γάρ, καὶ οὕτως αἱρεῖται. μάχη δὲ γίνεται μετὰ θάνατον Ἀρταπάνου, τῶν τε συνωμοτῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων Περσῶν. καὶ πίπτουσιν ἐν τῇ μάχῃ οἱ τρεῖς τοῦ Ἀρταπάνου υἱοί. τραυματίζεται δὲ καὶ Μεγάβυζος ἰσχυρῶς· καὶ θρηνεῖ Ἀρτοξέρξης καὶ ἡ Ἀμυτις καὶ ἡ Ῥοδογούνη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν Ἀμιστρις. καὶ μόλις πολλῇ ὑπομελείᾳ σῴζεται Ἀπολλωνίδου ἰατροῦ τοῦ Κῴου. Ἀφίσταται Ἀρτοξέρξου Βάκτρα, καὶ ὁ σατράπης ἄλλος Ἀρτάπανος· καὶ γίνεται μάχη ἰσοστασίη· καὶ γίνεται πάλιν ἐκ δευτέρου· καὶ αἱμοῦντι τῷ μέσῳ τῶν Βακτρίων πνέοντος, νικᾷ Ἀρτοξέρξης, καὶ παραχωρεῖ αὐτῷ πᾶσα Βακτρία. Ἀφίλloque id suscipere recusante, Matacas eunuchus iniuriam Apollini illaturus omniaque direpturus mittitur. Is confectis ita rebus ad Xerxem reuersus est. Xerxes ex Babylone ad Persas proficiscitur. At Megabyzus suam vxorem Amytin (quæ filia Xerxis erat, quemadmodum iam dictum est) adulterii insimulat. quam ob rem Amytis à patre acriter reprehēditur: at illa impudicitię crimen à se remouet. Verum Artapanus, qui plurimum apud Xerxem autoritate valebat, cum Spamitre eunucho (qui & ipse plurimum apud eum poterat) de Xerxe interficiendo consilium agitat: idque perpetrant, & [2] Artoxerxi filio persuadent ab altero filio Dariæo patrem suum necatum esse: adducitur q; Dariæus ab Artapano domum Artaxerxis, cum ingenti clamore se parricidam esse negans. is tamen capite plectitur.

[3] Artoxerxes igitur Artapani opera regno potitur. sed idem Artapanus eius vitæ insidians, consilium suum cum Megabyzo (qui iam ob suspectam adulterii vxorem suam, mœrore affectus erat) communicat, fidemque mutuo datam iureiurando firmant. Sed re tota Megabyzi indicio prodita, Artapanus ea morte qua Artoxerxes erat afficiendus, afficitur: atque adeo quęcunque in Xerxem Dariæumque perpetrata fuerant, patefiunt. [4] Aspamitres quoque, qui cædis Xerxis ac Dariæi conscius fuerat, [5] acerbissimo genere mortis, adhibitis videlicet per scapham tormētis, plectitur. At post Artapani mortem, eorū qui cum illo coniurarant, & Persarum aliorum pugna oritur, in qua cadunt tres Artapani filii, & grauiter Megabyzus vulneratur. Quem casum Artoxerxes item q; Amytis & Rhodogune ac ipsarum mater Amistris ingenti luctū prosequuti sunt: atque adeo vix tandem hæc Apollonidis medicis Coi opera, summam adhibentis diligentiam, mortis periculo liberatur. Desciscunt ab Artaxerxe Bactra, aliusque item præfectus Artapanus: & æquo Marte pugnatur. Quum autem commissa iterum pugna, ventus in faciem Bactrianorum spiraret, vincit Artoxerxes, & in eius ditionem vniuersa Bactria concedit.

XXVIII XXIX XXX XXXI XXXII

---

1 spondet se castam esse. 2 Artax. [& sic semper] 3 Longimanus cognomento. 4 Paulo ante Spamitres dictus. 5 acerbo in primis ac duro. Habes id à Plut. descriptum in vita Artoxerxæ, mox à principio. 6 tandem tamen, etsi ægre admodum, insigni diligentia Apollonidæ Coi medici seruatus est. ¶ 1 Max. Marg. Ἀρτάπανος 2 Δαρειαῖος Max. Marg. 3 Max. Marg. Δαρειαῖον 4 Idem Ἄμυσις 5 In vtroq; exemplari legitur hic Ἀπολλωνίου. at contra in iis locis qui sunt cap. 41. vtrunque Ἀπολλωνίδης & Ἀπολλωνίδου scriptum habet. H.S.

Deficit,

XXXII Deficit etiam Ægyptus, Inaro Lydio & [1]altero Ægyptio defectionis autoribus: omniaque ad bellum pertinentia parantur. Athenienſes quoque Inaro petenti quadraginta naues mittunt: & ipſemet Artoxerxes exercitum educere cogitat: ſed, non ita conſulentibus amicis, mittit Achæmenidem fratrem cum quadringentis millibus peditum, & octoginta nauibus. Confligit Inarus cum Achæmenide, Ægyptiique vincunt: atque Achæmenides quum ab Inaro vulnus accepiſſet, moritur, eiuſque cadauer ad Artoxerxem mittitur. Idem Inarus mari victor euadit, Charitimide magnum inde nomen conſequuto, qui quadraginta nauium Athenis miſſarum nauarchus erat. Ex quinquaginta Perſarum nauibus, viginti cum ipſis hominibus captæ, triginta XXXIII [2]profligatæ fuerunt. Deinde aduerſus Inarum mittitur Megabyzus, præter exercitū qui reliquus fuerat, alium ducens, qui ex ducentis hominum millibus conſtabat, nauibus autem trecentis, quibus Otiſcus præerat. adeo vt præter naues reliqua multitudo quingentorum hominū millium eſſet. nam quum cecidit Achæmenides, centum hominum millia ex quadringentis quę duxerat millibus, vna cæſa fuerunt. Pugnatur acriter, & vtrinque multi, ſed plures ex Ægyptiis, cadunt. Tandem Megabyzus Inarum in femore vulnerat, fugatque: & [3]fortiter pugnantes Perſæ victores euadunt. Inarus vero fugiens Byblum [4]proficiſcitur, (hæc eſt munita vrbs in Ægypto) & cum eo Græci quicunque in prœlio & cum XXXIV Charitimide ca ſi non fuerant. Ægyptus præter Byblum partes Megabyzi ſequitur: & quoniam Byblus expugnari non poſſe videbatur; Megabyzus cum Inaro & Græcis, quorum erant ſex millia & amplius, fide data paciſcitur, nullam eos à rege iniuriam accepturos, & Græcos domū quū liberet reuerſuros. XXXV Quum igitur [5]Sarſamen Ægypti præfectū conſtituiſſet, vna cū Inaro & Græcis ad Artoxerxem proficiſcitur: eumq; inuenit iratum Inaro vehementer, quoniam is fratrem Achæmenidem interfecerat. Megabyzus omnia quæ geſta fuerant narrat, & quomodo fide Inaro Græciſque data Byblum ceperit: atq; pœnam illorum pertinaciter depręcatus, efficitur voti compos. tandemque

Ἀφίσαται Αἴγυπτος, Ἴναρος Λυδὸς ἀνὴρ καὶ ἑτέρου Αἰγυπτίου τὴν ἀπόστασιν μελετήσαντος. καὶ ὑτρεπίζεται τὰ πρὸς πόλεμον. πέμπουσι καὶ Ἀθηναῖοι, αἰτησαμένου αὐτό, νῆας ἑξήκοντα. καὶ μελετᾷ αὐτὸς Ἀρτοξέρξης ἐκστρατεύσαι. καὶ τῶν φίλων τὰ συμβουλευόντων, πέμπει Ἀχαιμενίδην ἀδελφὸν, στρατὸν ἄγοντα μὲν μυριάδας ἑπταγμένον στρατεύματος πεζικοῦ, νῆας δὲ πρὸς τὰς διακοσίας. συμβάλλει πόλεμον Ἴναρος πρὸς Ἀχαιμενίδην· καὶ νικῶσιν Αἰγύπτιοι, καὶ βάλλεται Ἀχαιμενίδης ὑπὸ Ἴναρου, καὶ θνήσκει· καὶ ἀποπέμπεται ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἰς Ἀρτοξέρξην. ἐνίκησεν Ἴναρος καὶ χιλίαρχαν, Χαριτιμίδου ἀδελφιδοῦν, ὃς τῶν ἐξ Ἀθηνῶν στρατεύματος νεῶν ἐξηκοντέρου ναύαρχος· καὶ τῶν Περσῶν νῆες, αἱ μὲν εἴκοσιν αὐτῶν αὐθημερὸν ἐλήφθησαν, αἱ δὲ λοιπαὶ διεφθάρησαν. Εἶτα πέμπεται κατὰ Ἴναρον Μεγάβυζος, ἑπταγμένος ἄλλο στρατεύμα πρὸς τοῖς ὑπολειφθεῖσι, μυριάδας εἴκοσι, καὶ νῆας τριακοσίας καὶ ὀγδοήκοντα αὐτῷ. Ὁ εἰσκομισθεὶς ὡς εἰ χωρὶς τῶν νεῶν, ὃ ἄλλο πλῆθος, μυριάδας. Ἀχαιμενίδης γὰρ ὅτε ἔπεσε, αἱ μυριάδες αὐτοῦ, ἐξ ὧν ἦγε μέν, σωθεὶς φάρπασαν. γίνεται οὖν μάχη κρατερὰ, καὶ πίπτουσιν ἀμφοτέρωθεν πολλοὶ, πλείους δὲ Αἰγύπτιοι. καὶ βάλλει Μεγάβυζος εἰς τὸν μηρὸν Ἴναρον, καὶ τρέπεται· καὶ νικῶσι Πέρσαι κατακράτος. φεύγει δὲ πρὸς τὴν Βύβλον Ἴναρος, (πόλις ἰσχυρὰ ἐν Αἰγύπτῳ αὕτη) καὶ οἱ Ἕλληνες μετ' αὐτοῦ, ὅσοι μὴ ἐν τῇ μάχῃ καὶ μετὰ Χαριτιμίδου ἀπέθανον. Παρεχωρεῖ δὲ Αἴγυπτος πλὴν Βύβλου πρὸς Μεγάβυζον. ἐπεὶ δὲ ἐκείνη ἀάλωτος ἐδόκει, παρίσταται πρὸς Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας ἑξακισχιλίους ὄντας, καὶ ἔπι πρὸς, ὁ Μεγάβυζος, ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν πρὸς βασιλέως λαβεῖν, καὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτε βούλοιντο, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐπανελθεῖν. καθίστησι δὲ τῆς Αἰγύπτου σατράπην Σαρσάμαν· καὶ λαβὼν Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας, πορεύεται πρὸς Ξέρξην· καὶ βοΐσκει λίαν Ἴναρον τὸν συμφορῶν, ὅτι δὴ τὸν ἀδελφὸν Ἀχαιμενίδην ἀπεκτονὼς εἴη. διηγεῖται τὰ γεγονότα πρὸς Μεγάβυζος, καὶ ὡς πίστεις δοὺς Ἴναρῳ καὶ τοῖς Ἕλλησι, Βύβλον εἵληφε. καὶ δεῖται λιπαρῶς βασιλέα πρὸς τῆς αὐτῶν σωτηρίας· καὶ λαμβάνει. καὶ

---

1 alt. Æg. quodam 2 periere. 3 viribus Perſæ fortiores facti vincunt. 4 ſe recepit, 5 Sartaman

¶ 1 Χαριτιμίδου *Max. Marg.*

στρατίᾳ D.H. ἐξάγεται τέλος τῇ στρατιᾷ ὡς Ἴναρος καὶ οἱ Ἕλληνες σφᾶς καὶ κακὸν πείσοιτο. Ἀμυτις δὲ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς Ἀχαιμενίδου δεινὰ ἐποιεῖτο, εἰ μὴ τιμωρήσαιτο Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας· καὶ αἰτεῖται ταῦτα βασιλέα, ὁ δ' οὐκ ἐκδίδωσιν· εἶτα Μεγάβυζον, ὁ δὲ ἀποπέμπεται. εἶτα, ἐπεὶ διώχλει ὄν ἐῶν, κατεργάσατο· καὶ πέντε παρελθόντων ἐτῶν, λαμβάνει ὄν Ἴναρον σὺν βασιλέως καὶ τοὺς Ἕλληνας. καὶ ἀνεσταύρωσε μὲν ὀκτὼ τριοὶ σταυροῖς· πεντήκοντα δὲ Ἑλλήνων, ὅσους λαβεῖν ἴσχυσε, τούτων ἔτεμε τὰς κεφαλάς. Καὶ ἐλυπήθη λύπην σφοδρὰν Μεγάβυζος, καὶ ἐπένθησε· καὶ ᾐτήσατο ὅπως Συρίαν τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπέναι. σὺν ταύτῃ λάθρᾳ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων στρατεύματος ἐπέμπετο, καὶ ἀπῆρε· καὶ ἀπέστη βασιλέως. καὶ ἀθροίζει μεγάλην δύναμιν, ἄγει πεντεκαίδεκα μυριάδων, χωρεῖ τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν. καὶ σπένδει D. & sic semper post sine σ. πέμπεται Οὐσιρεις κατ' αὐτὸν σὺν εἴκοσι μυριάσι. καὶ συνάπτεται πόλεμος, καὶ βάλλουσιν ἀλλήλους Μεγάβυζος καὶ Οὐσιρεις· ὁ μὲν, ἀκοντίῳ, καὶ τυγχάνει Μεγαβύζου εἰς ὄν μηρόν, καὶ πτρώσκει ἄχει δακτύλων δύο· ὁ δὲ ὡσαύτως ἀκοντίῳ ὄν τῶν Οὐσιρεως μηρόν. εἶτα βάλλει εἰς ὄν ὦμον· καὶ ἐκεῖνος πίπτει ἐκ τοῦ ἵππου. καὶ περισχὼν Μεγάβυζος περιτάσσει ἀναλαβεῖν καὶ περισῶσαι. ἔπιπτον δὲ πολλοὶ τῶν Περσῶν· καὶ ἐμάχοντο ἀνδρείως οἱ τοῦ Μεγαβύζου παῖδες Ζώπυρος καὶ Ἀρτύφιος. καὶ νίκη γίνεται Μεγαβύζῳ κεκρατηκότι. περιποιεῖται Οὐσιρεις ὑπομελῶς, καὶ ἀποπέμπει τὸν αἰτησάμενον πρὸς Ἀρτοξέρξην. Ἀρτύφιος D.H. Ζώπυρος D.H.

Μηνοστάνης D.H. Πέμπεται δὲ κατ' αὐτὸν ἑτέρα στρατιά, καὶ Μενοστάνης ὁ τοῦ Ἀρταρίου παῖς. ὁ δὲ Ἀρτάριος, σατράπης μὲν τῆς Βαβυλῶνος, Ἀρτοξέρξου δὲ ἀδελφός. καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, καὶ φεύγει ἡ Περσικὴ στρατιά. καὶ Μενοστάνης βάλλεται εἰς ὄν ὦμον ὑπὸ Μεγαβύζου· εἶτα εἰς τὴν κεφαλὴν ὀξύνεται οὐ χρείαν. φεύγει δὲ ὅμως αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτόν, καὶ νίκη λαμπρὰ γίνεται Μεγαβύζῳ. Ἀρτάριος δὲ πέμπει πρὸς Μεγάβυζον, καὶ προαιρεῖ ἀποίσασθαι βασιλεῖ. ὁ δὲ ἀπ. D.H. ᾔλπιζεν ἀποίσασθαι μὲν βούλεσθαι τὴν αὐτὸν, ὑπόπτοι δὲ προηγεῖσθαι πρὸς βασιλέα, ἀλλ' ἐφ' ᾧ μὴ ἐν τῇ ἑαυτοῦ. ἀπαγγέλλεται ταῦτα βασιλεῖ. καὶ συμβου-

ad exercitum defertur, Inarum & Græcos nihil detrimenti paſſuros. Verum enimuero [1] Amytis vicem interempti filii Achæmenidis dolens, [2] grauiter conquerebatur quod Inarus & Græci pœnas ſibi non darent. atque adeo illos à rege expoſcit: ſed is tradere recuſat. Deinde Megabyzum ab eo expoſcens, repulſam itidem patitur. Tandem tamen illa quum inſtando moleſta eſſet, impetrauit: & quinque poſt annis, Inarum pariter & Græcos à rege accepit. Atque hunc quidem [3] tribus crucibus [4] ſuffixit, Græcis autẽ quinquaginta (nã plures capere nõ potuerat) capita amputauit. At Megabyzus magno dolore & luctu affectus eſt, petiitq; vt ſibi in Syriam regionem ſuam proficiſci liceret. Huc etiam clam præmiſit Græcos alios, & profectus eſt, atque à rege deſciuit: maximaſque copias coegit, [5] quę, præter equites, ex centũ & quinquaginta millibus conſtabant. Aduerſus eũ [6] Vſiris mittitur cum ducentis millibus: pugna conſeritur, ſeque mutuo vulnerant Megabyzus & [7] Vſiris. hic quidem iaculo Megabyzum in femore percuſſit, & vulnus duos digitos altum infligit: ille vero ſimiliter iaculo [8] Vſirin in femore, deinde & in humero vulnerauit. vnde Vſirin ex equo cadere contigit. ſed eum [9] circumſiſtens Megabyzus attolli & ſeruari iubet. Multi autem Perſæ ceciderunt, Zopyro [10] Artyphioq; Megabyzi filiis fortiter pugnantibus. itaque tandem viribus longe ſuperior euadit Megabyzus, & victoria potitus, magnã [11] Vſiris curam gerit, eumque ad Artoxerxem mittit [12] id petentem. Rurſus autem exercitus aduerſus eum mittitur, & [13] Menoſtanes Artarii filius. (Artarius autem erat ſatrapa Babylonis, & Artoxerxis frater) cõfligunt inter ſe: ſed Perſarum fugatur exercitus, & [14] Menoſtanes in humero à Megabyzo percutitur: præterea in capite ſagitta, ſed nõ lethali vulnere, feritur, vna tamẽ cum omnibus ſuis fugam capit, & Megabyzus ſplendida potitur victoria. Artarius Megabyzum per legatos monet vt cum rege paciſcatur. Ille ſe paciſci quidem cum rege, non tamen ad eum proficiſci, ſed in ſua regione manere velle indicat. Hæc regi nunciantur, cui

XXV. XXVI. XXVII. XXVIII.

1 *F. Amiſtru, illa Onophæ filia, Artaxerxe mater.* 2 indignam rem fore arbitrabatur, niſi cum Græcis Inarus quoque ſibi pœnas daret. 3 *Ita Plut. in Artoxerxe refert Meſabata corpus tranſuerſum tribus fuiſſe ſuffixum cruci.* 4 ſuffixit de Græcis vero L. (tot enim capere potuit) capita curauit amputari. 5 ad cent & qu. millia, ſeorſum equitum peditumque. 6, 7 Oſirin. 8 Oſir. 9 complexus Megabyzus, ſublatũ ſeruari iuſſit. 10 Artiphyo. 11 Oſir. 12 ipſum repetentem. 13, 14 Menoſtates. ¶ 1 *Pro ἐκδίδωσιν reponendũ puto ἐκδίδωσιν.* H.S. 2 *αἰσχύνεσθαι M. Marg.* 3 *A.S. ſic legit, ἐπὶ σταυροῖς τριοὶ πεντήκοντα δὲ Ἑλλήνων, ὅσους.* D.H. 4 *Lege Μενοστάνης, ut bis, & deinceps, nec, ut abhinc quarto Μηνοστάνης, nã duplex eſt ſcriptura.* H.S.

Artoxares

Artoxares Paphlagon eunuchus & Amistris studiose consilium dant vt pacificatur. Itaque ipse Artarius & Amytis vxor, & Artoxares, iam viginti annos natus, & [1] Petisas Vsiris filius, & Spitames pater, mittuntur. Multis igitur sermonibus & iuramentis ad fidem faciendã adhibitis, vix tamen Megabyzo vt adeat regem proficiscatur persuadent. Cui tandem reuerso rex per nuncios veniam se illi eorum quæ admisisset, dare significauit. Sed quum egresso ad venatio-
xxxix nem rege & eum adorto leone, Megabyzus beluam hanc in pedes se erigentem iaculo percutiens interfecisset, succensens ei rex quod eam percussisset antequam ipse eam vllo ictu attigisset, caput abscindi imperauit. Sed Amistris & Amytis aliorumque precibus remissa ei mortis pœna, ad vrbem quandam nomine Cyrtæ circa mare rubrum relegatur. Artoxares quoque eunuchus in Armeniam relegatur, quod sæpe pro Megabyzo liberius apud regem loquutus
xl esset. Sed Megabyzus, quum in exilio quinque annos esset commoratus, aufugit, se pisagan esse simulando: (pisagas autem à Persis dicitur leprosus, ad quem nemini accedere licet) & ad Amytin domumque proficiscitur, & vix agnitus, per Amistrin & Amytin cum rege reconciliatur: qui eum, quemadmodum antea, suæ mensæ participem facit. & quum sex & septuaginta vixisset annos, mortuus est: propter quod
xli magno rex est mœrore affectus. Mortuo Megabyzo Amytis cum multis consuetudinẽ habebat, [2] & ante hanc similiter mater Amistris: Apollonides vero Cous medicus, quum Amytis leuiter ægrotaret, & ipse eius amore captus esset, fore dixit vt ea in pristinam valetudinẽ restitueretur si cũ viris rem haberet. vuluæ enim esse morbũ. Sed quum hac arte voti compos factus cum ea concumberet, illa autem tabe laborare cœpisset, à concubitu abstinuit. Tandẽ igitur illa morti vicina, matri in mãdatis dedit vt Apollonidẽ vlciscereturꝰ. Hęc ipsi regi Artoxerxi rem totam exposuit, & quomodo cum illa concumbere solitus, non prius desiisset quã ei illius mali autor fuisset: & quomodo supplicium de Apollonide sumi illa sibi mãdasset. Ille matri quicquid ipsi visum fuerit agendi potestatẽ facit. Hæc, quum vinctum Apollonidem bimestri spatio cruciatibus affecisset, viuum postea defodit, quo nimirum tempore

συμβουλεύουσιν. Ἀρτοξάρης τε ὁ Παφλαγὼν Ἀ'ρτοξάρης
εὐνοῦχος, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀ'μιστρις, σπουδῇ παρεῖσα[ν] [εὐνοῦχ.] D.H.
πέμπεται· ἔν τε Ἀρταρίου τοῦ αὐτοῦ καὶ Ἀ'μυτις ἡ γυνὴ,
καὶ Ἀρτοξάρης, ἔτη ἤδη ὢν εἴκοσι, καὶ Γ'ετίσας ὁ Οὐ- Οὐσ. D.H.
σίριος καὶ Σπιθαμᾶ πατήρ. πολλοῖς δὲ λόγοις καὶ ὅρ- ὅρκ. καὶ λόγ.
κοις πληροφορήσαντες Μεγάβυζον, μόλις ἔμφρ. D.H.
πεῖσαι τοῦς βασιλέα πρὸς ἐλθεῖν. καὶ βασιλεὺς
πέμπει πρὸς ἐπηλυμένῳ συγγνώμην ἔχειν τ'
ἡμαρτημένων. Ἐξέρχεται βασιλεὺς ὅτε θη- ἡμαρτημ.
ρᾶι, καὶ λέων ἐφίσταται αὐτῷ μετεώρῳ ὁ Φερεκύδης τ'
θηρίῳ, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος, καὶ ἁμαρτὼν καὶ ὀρ-
γίζεται Ἀρτοξέρξης ὅτι πρὶν ἢ αὐτὸς τύχῃ, Μεγά- 8
βυζος ἔβαλε· καὶ προστάσσει τ' κεφαλὴν τ' Μεγά-
βυζον ἀποτμηθῆναι." Ἀ'μίστριος δὲ καὶ Ἀ'μύτιος καὶ Ἀμύτ. D.
τ' ἀνδρῶν τῇ προθυμίᾳ, τὸ μὲν θανάτου ῥύεται, φυ- H.
γάδος δὲ γίνεται εἰς τ' ἐρυθρὰν, ἔν τινι πόλει ὀνόματι
Κύρτᾳ. ἐξορίζεται δὲ καὶ Ἀρτοξάρης" ὁ εὐνοῦχος [ὁ εὐνοῦχ.]
εἰς Ἀρμενίαν, ὅτι πολλάκις ὑπὲρ Μεγαβύζου βα- D.H.
σιλεῖ ἐπαρρησιάσατο. Ὁ δὲ Μεγάβυζος φεύγε-
δρασεύσας" ἐν τῇ ἐξορίᾳ ἔτη, ἀποδιδράσκει, ὑπο- [ὡ] D.H.
κρινὴς" τ' πισάγαν. (πισάγας δὲ λέγεται παρὰ [εἰς] τ' Πισ.
Πέρσαις ὁ λεπρὸς, καὶ ἔστι πᾶσιν ἀπρόσιτος.) ἀπο- D.H. & in
δρὰς οὖν παραλύει πρὸς Ἀ'μυτιν καὶ τ' οἶκον, καὶ
μόλις ἐπιγνώσκεται· καὶ δι' Ἀ'μίστριος καὶ δι' Ἀμύ- Ἀ'μύτ. καὶ
τιος καταλλάσσει ὁ βασιλεὺς, καὶ ποιεῖ αὖθι, ὡς δ' [Ἀ'μ. δὲ]
πρόσθεν, ὁμοτράπεζον. ζήσας δὲ ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα H.
ἔτη, ἀπέθανε· καὶ κάρτα ἠχθέσθη βασιλεύς. Τε-
λευτήσαντος δὲ Μεγαβύζου, κάρτα ἐῶ Ἀ'μυτις αὐ-
δράσιν ὁμιλοῦσα· καὶ πρό γε τούτου, καὶ ἡ μήτηρ Ἀ'- Ἀ'μυτ. D.
μιστρις ὁμοίως. ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ὁ ἰατρὸς ὁ Κῶος, H.
ἐπεὶ ἀθεῶς εἶχεν Ἀ'μυτις, εἰ καὶ βληχρῶς καὶ οὐκ ἀσθενοχρ.
ἰσχυρῶς, σφόδρα δὲ ἠράσθη αὐτῆς, ἔφη εἰς τ' ὑγείαν αὐτ D.H.
ἐπανελθεῖν ἐὰν αὐδράσιν ὁμιλήσῃ. τ' γὰρ ὑστέρης εἶ)
δὲ νόσημα. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ ὀξεγλύφετο δ' ὀπιτήδευμα, καὶ
ὡμίλει αὐτῇ, ἢ δ' ἀνδρὸς ἐμαραίνετο, ἀστέρη τῆς
σωφροσύνας. τελευτῶσα δὲ οὖν ἐπήγγειλε τῇ μη-
τρὶ, ἀμύασθαι Ἀπολλωνίδεω. ἡ δὲ ἀπήγγει-
λε πρώτα Ἀρτοξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε ὡμί-
λει, καὶ ὅπως ἀπέστη ὑβρίσας· καὶ ὅπως ἡ θυγάτηρ
ἐπήγγειλεν Ἀπολλωνίδεω ἀμύασθαι. ἐκεῖνος
δὲ τῇ μητρὶ δ' παρισάμενον αὐτῇ προστὴν ὀπι-
τρέπει. ἡ δ', λαβοῦσα ἔδησι δι' Ἀπολλωνίδεω δυσὶ
μησὶ κολάζουσα· ἔπειτα ζῶντα κατώρυξεν, ὅτε καὶ
Ἀ'μυτις

1 Osirios filius Petisas, qui & Sp. p. 2 vt an.
¶ 1 Ἀ'μίστ. etiam Max. Marg. vi & mox v. 24.

Ἄμυλις ἀπέθανε. Ζώπυρος ὁ Μεγαβύζου καὶ Ἀμύτιος παῖς, ἐπεὶ αὐτῷ, τε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐπελθύτησεν, ἀπέστη βασιλέως· καὶ εἰς Ἀθήνας ἀφίκετο, διότι τὸ μηδὲν εἰς αὐτοὺς εὐεργεσίαν. εἰς Καῦνον ὁμοῦ τοῖς ἑπομένοις εἰσέπλευσε, καὶ ἐκέλευσε παραδιδόναι τὴν πόλιν. Καύνιοι δὲ αὐτῷ μὲν τὸ παραδιδόναι τὴν πόλιν ἔφασκον, Ἀθηναίοις δὲ τοῖς συνεπομένοις ἐκέλευον. εἰσιόντι δὲ Ζωπύρῳ εἰς θέατρον λίθον Ἀλκίδης Καύνιος ἐμβάλλει εἰς τὴν κεφαλήν· καὶ οὕτως Ζώπυρος ἀποθνήσκει. Ἄμιστρις δὲ ἡ μάμμη τὴν Καύνιον ἀνεσταύρωσεν. ἀποθνήσκει δὲ καὶ ἡ Ἄμιστρις, χέρσα χρόνου γηρασθεῖσα. καὶ Ἀρτοξέρξης δὲ ἀποθνήσκει, μετὰ βασιλεύσας. [τέλος τῆς ιζ' ἱστορίας, ἀρχὴ δὲ τῆς ιη'.]

Ἀρτοξέρξου δὲ τελευτήσαντος, Ξέρξης ὁ υἱὸς βασιλεύει, ὃς μόνος ἦν γνήσιος ἐκ Δαμασπίας· ἢ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ καὶ Ξέρξης ἐτελεύτησεν, ἀπέβιω. Βαγόραζος δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ πατρὸς καὶ τὴν μητέρα ἀπήγαγεν εἰς Πέρσας. ἐπαγωγίδες δὲ γόθους υἱοὺς ἔσχεν ὁ Ἀρτοξέρξης, ὧν ὄνομα καὶ Σεκυνδιανός, ὁ δὲ Ἀλογύνης ἐκ Βαβυλωνίας, καὶ Ὦχος, καὶ Ἀρσίτης, ὁ ἐκ Κοσμαρτιδηνῆς, καὶ αὐτὸς Βαβυλωνίας. ὁ δὲ Ὦχος ὕστερον καὶ βασιλεύει· ἔτι δὲ παῖδες αὐτοῦ, τοῖς τῆς εἰρηνικοῖς, καὶ Βαγαπαῖος καὶ Παρύσατις, ἐξ Ἀνδίας, καὶ αὐτὸς Βαβυλωνίας. αὕτη ἡ Παρύσατις Ἀρτοξέρξου καὶ Κύρου μήτηρ ἐγένετο. τὸν δὲ Ὦχον ἐξὸν ὁ πατὴρ Ὑρκανίων ἔπαρχον ἐποίησε, δοὺς αὐτῷ καὶ γυναῖκα Παρύσατιν ὄνομα· ἥτις ἦν Ξέρξου μὲν θυγάτηρ, ἀδελφὴ δὲ οἰκεία. Ὁ δὲ Σεκυνδιανὸς προσποιησάμενος Φαρναχύαν τὸν δινοῦχον, ὃς ἦν μὲν Βαγόραζον καὶ Μενοστάνην καὶ ἑτέρους τινάς, μεθύοντος δὲ ἑορτῇ τινι τοῦ Ξέρξου καὶ καθεύδοντος ἐν τοῖς βασιλείοις, εἰσελθόντες ἀπέκτειναν αὐτόν, πεντεκαιδεκάτης καὶ πέμπτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἀπὸ τοῦ πατρὸς τελευτᾷ. συνέβη δὲ ἀμφοτέρους ἅμα εἰς Πέρσας ἀποκομισθῆναι. οἱ γὰρ ἄγουσαι τὰ ἅρματα ἡμίονοι, ὥσπερ ἀναμένουσαι καὶ τὸ τοῦ παιδὸς νεκρόν, οὐκ ἤθελον προβαίνειν, ὅτι ὁ κατέλαβε, σὺν τοσούτῳ θυμῷ ἀπήεσαν.

Βασιλεύει δὲ Σεκυνδιανός, ᾧ γένει ἀζαβαρείτης αὐτῷ Μενοστάνης. ἀπιὼν δὲ Βαγόραζος, καὶ ἐπιστρέφας τὸν Σεκυνδιανόν, ἐπὶ παλαιὰ ἤθεσι

Amytis diem ſuum obiit. Sed Zopyrus, Megabyzi & Amytis filius, vbi iam patrē & matrem amiſit, à rege deſciuit, atque Athenas profectus eſt, propterea quod Athenienſes mater eius beneficiis affecerat. [1] Caunum vna cum illis nauigauit, & Caunios ciuitatē tradere iuſſit: at illi vrbem ipſi quidē tradituros ſe reſpondebant, Athenienſibus vero qui eum ſequebantur, nequaquam. In Zopyri igitur murum ſubeuntis caput ſaxum iecit Alcides Caunius, ex quo ictu Zopyrus mortem obit. Amiſtris vero auia Cauniū illum cruci affixit. Poſtea autē & ipſa moritur, iam ætate valde confecta. Artoxerxes item obiit, quum duos & quadraginta regnaſſet annos. [*Atque hic finis ſeptimi-decimi hiſtoriarum libri, inchoaturque octauus-decimus.*]

XLII

XLIII

Artoxerxe mortuo regnat Xerxes eius filius, qui ſolus erat legitimus ex Damaſpia ſuſceptus, quæ eodem ipſo die quo [2] Xerxes mortuus eſt, è vita diſceſſit: Bagorazus vero cadauer patris & matris in Perſiam tulit. Fuerunt autem Artoxerxi ſeptemdecim filii ſpurii, in quibus fuit [3] Secundianus ex Alogune Babylonia ſuſceptus, & Ochus, & Arſites, [4] ex Coſmartidene, quæ etiam erat Babylonia. [5] Ochus autem poſtea regnat, & præter hos liberi eius. Fuerunt ex his, & Bagapæus & Paryſatis, ex Andia, quæ etiam erat Babylonia. Hæc Paryſatis, Artoxerxis & Cyri mater fuit. & Ochum pater viuens Hyrcaniorū præfectum conſtituerat, eique in vxorem dederat mulierem quæ Paryſatis appellabatur, Xerxis filiam, [6] & regis ſororem. [7] Secundianus autem, poſtquam ſibi Pharnacyam eunuchū conciliauit, ([8] qui ſecundum à Bagorazo, & [9] Menoſtane, & quibuſdam aliis locum tenebat) quum Xerxes in quodam feſto ebrius eſſet atque in regia ſua dormiret, ingreſſi eum interficiunt, die à patris morte quinto & quadrageſimo. Euenit ergo vt amborum ſimul ad Perſas corpora ferrentur. [10] nam mulæ quæ currum trahebant, tanquam filii cadauer expectantes, iter facere nolebant: ſed poſteaquam aduenit, magna cum alacritate iter fecerunt.

XLIV

XLV

[11] Regno autem potitur Secundianus, qui Azabaritem & Menoſtanem *eunuchos* apud ſe habuit. At Bagorazo ad Secundianum reuerſo, Secundianus iampridem cum

XLVI

1 C. ergo ipſe, nauibus cum aſſeclis delatus &c. 2 X. [poſtea] vita deceſſit. 3 Secyndianus 4 ille ex muliere quadam Martidene nomine, 5 Ochus autem hic poſt etiam regno potitur. Porro præter iam dictos ipſius æque liberi fuere, Bagap. 6 ipſiuſque Ochæſ. 7 Secynd. 8 (qui Bag. & Men. & q.a. auctoritate inferior erat) 9 *Supra* Menoſtates.

10 quæ enim antea mulæ currū [*cum Artoxerxe cadauere*] protractæ, tanquam filii quoque cadauer exſpectarent, progredi noluerant, eadem poſtquam iſta contigerunt, magna cum alacritate iter ingreſſæ. 11 Ita regno potitus Secynd. Menoſtanem ſibi creat azabaritem.

¶ 1 *Max. Marg.* Φαρναχίαν

eo ſi-

eo ſimultatem exercens, eum criminatus quod abſque eius conſilio cadauer patris ibi reliquiſſet, lapidibus obrui imperauit. Quod factum ægerrime exercitus tulit: qui quamuis ab eo muneribus donaretur, eum nihilominus ob Bagorazi & fratris Xerxis cædem odio
XLVI proſequebatur. Poſtea autem Ochus a Secundiano accerſitus, venturum ſe promittit: ſed minime venit: & hoc ab eo ſæpius fit. tandem Ochus multo ſe munit exercitu, & regnũ occupaturus ſperatur. Arbarius equitum Secundiani præfectus ab eo ad Ochum deficit: deinde Arxanes Ægypti ſatrapa: quinetiã Artoxares ex Armenia venit ad Ochũ: & ipſi [1] citarin inuito impoſuerunt.

XLVII Regnat Ochus, & nomine mutato [2] Dariæus appellatur, qui dolis iuramẽtiſque, monitu Paryſatidis, Secundianum tentat. at Menoſtanes Secundianum diligenter hortabatur ne crederet eius iuramentis, neque cum fallacibus hominibus paciſceretur: ſed nihilominus Secundianus perſuadetur & capitur, & in [3] cineres coniectus moritur, [4] quum vi menſes & dies xx regnauiſſet.
XLVIII Regnat igitur ſolus Ochus, qui etiam Dariæus nominabatur: apud eum autem autoritate valebant tres eunuchi, [5] primum quidẽ locum Artoxare, ſecundum Artibarxane, tertium Athoo tenente. Vxorem autem potiſſimum in conſilium adhibebat, ex qua, antequam regnum adipiſceretur, duos ſuſceperat liberos, Amiſtrin feminam, & Arſacan marem, qui poſtea mutato nomine dictus eſt [6] Artoxerxes. Ex eadem autẽ etiam regnante alterũ ſuſcepit marem, & ei nomen [7] Cyri à ſole eſt impoſitum: deinde Artoſten: alioſque deinceps vſque ad tredecim. *atque iſta hiſtoricus ex illa ipſa Paryſatide ſe audiſſe tradit.* Sed reliqui filii celeriter è vita migrauerunt: ſuperfueruntq; illi quorum fecimus mentionem, & quartus filius,
XLIX qui Oxendras eſt appellatus. Deſciſcunt à rege, Arſites frater eius germanus, ex eadem matre eodemque patre genitus: & Artyphius Megabyzi filius. In eos mittitur Artaſyras, & Artyphium bello inuadit: atque in duabus pugnis Artaſyras vincitur: deinde rurſus congreſſus Artyphium ſuperat, & eos qui cum illo erant Græcos muneribus ad ſe allicit, adeo vt ille cum tribus tantummodo Mileſiis relictus fuerit. tandem quum iuſiurandum fidemque ab Artaſyra accepiſſet, quoniam Arſites non comparebat, regi ſe dedidit.

ἔχθρα ἐπετύφετο, ὡς δηθεν αὐτὸ τὸ ἑαυτῦ γνώμης, τὸν πατέρα λιπὼν ὃν νεκρὸν αὐτὸν, ὡς πρὸς παῖδα βασιλέως λιθόλυστος ἐγένηθ. ἐφ' ᾧ ἡ στρατιὰ εἰς λύσσαν κατεώχθη. ὁ δ' ὃς ἀπὸ αὐτῆς ἐδίδου. οἱ δ' ἐμίσουν αὐτὸν, ὅτι τὸν ἀδελφὸν Ξέρξου ἀπέκτεινε, καὶ ὅτι Βαγόραζον. Διαπέμπεται Σεκυνδιανὸς πρὸς καλούμενος Ὦχον. ὁ δὲ ἐπισχὼν μὴ, ὡς ἔδοξε γίνεται δὲ. καὶ γίνεται τοῦτο πολλάκις. τέλος ἐξέβαλλεται Ὦχος πολλῷ στρατῷ, καὶ ἀπόδοξος ὢν βασιλεύειν. ἀφίσταται Ἀρβάριος ὁ τῶν ἱππέων Σεκυνδιανῦ ἄρχων πρὸς Ὦχον εἶτα Ἀρξάνης ὁ Αἰγύπτου σατράπης· καὶ Ἀρτοξάρης δὲ ὁξ Ἀρμενίας ἦκε πρὸς Ὦχον. ᾧ ἐπέθηντο αὐτῷ τὸ κίνημα, ὅτι ἐκίνει.

Βασιλεύει Ὦχος, καὶ μετονομάζεται Δαρειαῖος. καὶ μετέρχεται ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις, πρὸς δίκην Παρυσάτιδος, τὸν Σεκυνδιανόν· πολλὰ Μενοστανης ὑπὲρ Σεκυνδιανοῦ μὴ πιστεύειν τοῖς ὅρκοις, μηδὲ συνδεδέχθαι τοῖς ἐξαπατῶσι. πείθεται δ' ὅμως, καὶ ἀλίσκεται, καὶ εἰς τὸν σποδὸν ἐμβάλλεται καὶ ἀπόλλυται, βασιλεύσας μῆνας ἓξ, ἡμέρας πεντεκαίδεκα. Βασιλεύει δὲ μόνος Ὦχος, ὁ καὶ Δαρειαῖος· εἶχον δ' ὄχοι ἦσαν παρ' αὐτῷ, μέγιστον μὲν Ἀρτοξάρης, δεύτερος δ' Ἀρτιβαρξάνης, καὶ τρίτος, Ἄθωος. ἐχρῆτο δὲ μάλιστα τῇ γυναικὶ συμβούλῳ. ἐξ ἧς πρὸ τῆς βασιλείας δύο ἔσχε τέκνα, Ἄμιστριν θυγατέρα καὶ Ἀρσάκαν υἱόν· ὃς ὕστερον μετονομάσθη Ἀρτοξέρξης. τίκτει δ' αὐτῷ ἕτερον υἱὸν βασιλεύσαντα, καὶ τὸν ὄνομα αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ἡλίου Κῦρον. εἶτα Ἄρτοστην, καὶ ἑφεξῆς μέχρι παίδων δεκατεσσάρων. καί φησιν ὁ συγγραφεὺς, αὐτὸς παρ' αὐτῆς ταῦτα ἀκοῦσαι. ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα τέκνων ταχὺ ἀπέβιω· οἱ δὲ διαγενόμενοι, οἵ τε πρεσβύτατοι τυγχάνουσι, καὶ ἔπι τέταρτος υἱὸς, Ὀξένδρας ὀνομασμένος. Ἀφίστανται βασιλέως, Ἄρσιτης οἰκεῖος ἀδελφὸς ὁμοπάτωρ καὶ ὁμομήτριος, καὶ Ἀρτυφιος ὁ Μεγαβύζου. πέμπει Ἀρτασύρας κατ' αὐτῶν, καὶ πολεμεῖ Ἀρτύφιον. καὶ δὶς μάχαις Ἀρτασύρας ἡττᾶται, εἶτα πάλιν συμβαλὼν, νικᾷ Ἀρτύφιον καὶ ὑπάγεται ἕως σὺν αὐτῷ Ἕλληνας δώροις, καὶ καταλιμπάνει αὐτῷ Μιλησίους μόνους. τέλος ὅρκους καὶ πίστεις λαβὼν παρὰ Ἀρτασύρα, ἐπὶ ὁ Ἄρσιτης οὐκ ἐφαίνετο, προσεχώρησε βασιλεῖ.

1 *De* citari *ſiue* cidari *lege doctiſſ. Briſſonium in Perſicis lib.* 1. 2 *Aliis* Darius Nothus *dictus.* 3 *diceretur* 4 *Eadem verſio A.S. mitque ad eram: Sequor verſionem editam, qua locum hunc ex hiſtoria ſacra emendauit.* 5 *maxime quidem Artoxanes, poſt hunc Artibarzanes &c.* 6 *cognomento Μνήμων.* 7 *Cyrum hic memorat.*

Παρύσατις ὁ βασιλέως βασιλῆ ὁρμᾶσθαι πρὸς ὃν Ἀ'ρτυφίου θάνατον, μὴ ἀνελεῖν τέως, (ἔστι γὰρ τοῦτο ἀπάτην, καὶ εἰς τὸ μὴ χωρῆσαι τοῦ Ἀ'ρσίτου) ἐπειδὰν ὁ κάκιστος ἀπατηθεὶς ἁλῷ, δεῖν τότε ἄμφω ἀμύνασθαι. καὶ γενέσθαι ὅτως, διὸ δωδεκάτῃ τὸν συμβολὴν. καὶ ἐμβάλλεται εἰς τὸν σποδὸν Ἀ'ρτύφιος καὶ Ἀ'ρσίτης. καίτοι Ἀ'ρσίτην ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐβούλετο ἀπολέσαι, ἀλλ' ἡ Παρύσατις, τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ βιαζομένη, ἀπώλεσε. κατελεύσθη δὲ καὶ Φαρνακύας, ὁ συναυτελὼν Σεκυνδιανῷ Ξέρξην. αὐηρέθη δὲ καὶ Μενοστάνης ὑφ' ἑαυτοῦ, ἤδη πρὸς θάνατον συλλαμβανόμενος.

Ἀ'φίστα) Πισύθνης καὶ ἀποστέλλει κατ' αὐτοῦ Τισσαφέρνης, καὶ Σπιθραδάτης, καὶ Παρμίσης. ἀντεπεξῆλθε δὲ Πισύθνης, ἔχων καὶ Λύκωνα τὸν Ἀ'θηναῖον ἅμα Ἑλλησιν ὧν ἡγεμόνα ἦρχε. λαμβάνει δὲ οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ χρήμασι Λύκωνα καὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἀφίστασι Πισύθνην. εἶτα δόντες αὐτῷ πίστεις καὶ λαβόντες, ἄγουσι πρὸς βασιλέα. ὁ δὲ εἰς τὸν σποδὸν ἐμβαλὼν, Τισσαφέρνη δὲ τὸν Πισύθνου σατραπείαν ἔλαβε δῶρον Λύκων καὶ πόλεις καὶ χώρας ὑπὲρ τῆς προδοσίας. Ἀρταξέρξης δὲ, ὡς μέγα ἠδικήσατο πρὸς βασιλέως, βουλεύει βασιλέα, θέλων αὐτὸς βασιλεύσαι, ἑκατόμοιρος ὑπάρχων. πώγωνα γὰρ καὶ ὑπόρρινα προσέταξεν αὐτῷ γυναικὶ κατασκευάσαι, ἵνα ὡς ἀνὴρ φαίνοιτο. δι' ἧς καὶ καταμηνύεται, καὶ συλλαμβάνει καὶ πρὸς δίδωσι Παρυσάτιδι, καὶ ἀναιρεῖται. Ἀ'ροσπης δὲ ὁ τοῦ βασιλέως παῖς, ὁ καὶ ὕστερον μετονομασθεὶς Ἀ'ρταξέρξης, γαμεῖ τὴν Δ'αρείου θυγατέρα Στάτειραν τὴν δὲ βασιλέως θυγατέρα, ὁ τοῦ Δ'αρείου υἱός. Ἀ'μῆστρις δὲ ἡ θυγάτηρ, ᾗ ἦν τοῦτο νυμφίος Τεριτούχμης· ὃς καὶ τὸν πατρὸς τελευτήσαντος, αὐτὸν αὐτοσατράπην κατέστη. δὲ ὁμοπατρίαν αὐτῷ ἀδελφὴν Ῥωξάνην, καλὴν τὸ εἶδος, καὶ πεζεῖν καὶ ἀκοντίζειν ἐμπειροτάτην. ἐρᾷ δὲ ταύτης ὁ Τεριτούχμης καὶ συνίστησι, ἐμοῦ Ἀ'μῆστριν καὶ τέλος ἐμβαλεῖν αὐτὴν εἰς σάκκον, καὶ κατακεντηθῆναι ὑπὸ τριακοσίων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν καὶ τὸν ἀπόστασιν ἐμελέτησεν, ἐβουλεύσατο. Ἄλλως δὲ τὸν Οὐδιάστης ὄνομα, ἰσχὺν ἔχων παρὰ Τεριτούχμῃ, καὶ γράμματα παρὰ βασιλέως, πολλὰς ὑποσχέσεις ἔχοντα εἰ παρισωθείη αὐτῷ ἡ θυγάτηρ, δεξάμενος, ὑπισχνεῖται καὶ αἱρεῖ Τεριτούχμην,

Artyphio D.H.

Artyphius D.H. Arsites D.H.

Arsitem D.H.

Pharnacyas D.H.

Menostanes D.H.

Artaphernes D.H.

Spithradates D.H.

Parmises D.H.

Lycona D.H.

Artaphernis D.H.

Artoxares D.H.

Paryſatis vero regi ad Artyphium interficiendum animato, conſilium dedit vt ne tunc temporis illum interficeret: (hoc enim modo Arſitem deceptum ei ſe dediturum) ſed poſtquam ille deceptus captuſque eſſet, tunc vtrumque necaret: id quod ita factum eſt, conſilio exitum conſequuto. Artyphius enim & Arſites in [1] cineres coniiciuntur. Arſitem tamen rex morte mulctare nolebat, ſed Paryſatis partim precibus, partim vi id effecit. Pharnacyas item, qui vna cum Secundiano Xerxē occiderat, lapidibus eſt obrutus: & Menoſtanes ſibi ipſi mortem conſciuit, quū iam ad pœnam ſubeundam comprehenderetur. Deſciſcit Piſuthnes, & in eum Tiſſaphernes mittitur, atque Spithradates, & Parmiſes. Piſuthnes vero aduerſus eos tendit, ſecum habens Lyconem Athenienſem, cum Græcis quorum ille dux erat. Sed regis duces pecuniis Lyconem Græcoſque captant, & vt à Piſuthne deſciſcant perſuadent. deinde Piſuthni fide data, & ab eo accepta, eum ad regem ducunt, qui eum in [2] cineres coniicit, eiuſque ſatrapiam Tiſſapherni tradit. Lycō vero & vrbes & regiones mercedem proditionis accipit. Artoxares autem, qui plurimum apud regem poterat, ei molitur inſidias, de regno inuadendo cogitans. nam, quum eſſet eunuchus, imperauit vxori ſuæ [3] vt ſibi barbam conficeret, idque vt vir eſſe exiſtimaretur. Sed per eā patefacto hoc dolo, comprehenditur, & Paryſatidis in poteſtatem traditur, à qua interficitur. Arſaces autem regis filius, qui poſtea eſt nominatus Artoxerxes, vxōrem ducit Idernis filiam Statiram: atque regis filiam ſimiliter vxorē ducit filius Idernis. Amiſtris autem erat filia, cuius ſponſo nomen erat Terituchmes: qui patre ſuo mortuo, pro ipſo ſatrapa conſtitutus eſt. Habebat autem ſororem ex eodem patre natam, quæ Roxane vocabatur: quæ cum formoſa erat, tum vero ſagittandi iaculandiq; peritiſſima. Huius amore captus Terituchmes, & cum ea rem habens, oderat Amiſtrin: tandemq; eam in ſaccum coniicere ſtatuit, vt à trecentis viris, cum quibus defectionem molitus eſt, confoderetur. Sed quidam cui nomen erat Vdiaſtes, qui autoritate apud Terituchmem valebat, & litteras à rege acceperat, quib. multa ei pollicebatur ſi ſua filia ea ab illo periculo liberaretur, Terituchmē aggreſſus

1 cinerem. *Clariſſime deſcripſit Valer. Maximus lib. 9. cap. 2. Externorum hiſtoria ſexta, quo ſupplicii genere perierint, qui hic ἐμβάλλειν εἰς τὸν σποδὸν dicuntur, quod etiam Ouid. in Ibin his verſiculis indicat:* Vtque necatorum Darii fraude ſecundi. Sic tua ſuccenſus deuoret oſſa cinis. *Dixeris & B. Hieronymum olim hanc ipſam phraſin, alterius Machabæorum libri cap 13. num. 6. legiſſe, quæ de ſacrilego illo Menelao, eodem hoc ſupplicii genere necato, vulgata ciuis verſio refert.* Inde in cinerem deiici iuſſit ſacrilegum.

2 cinerem 3 barbam ſibi myſtacaſque vt ſoaſ.

¶ 1 *Max. Marg. Phrygium.*

inter-

interfecit: quum ipse Terituchmes aduersus eos qui in ipsum insurgebãt, strenue pugnando, multos interfeciſſet. nam ab eo triginta ſex homines occiſos
LIV fuiſſe tradunt. Sed filius Vdiaſtis [1] Mitradates nomine, qui Terituchmis armiger erat, nec adfuerat, poſtquam rem didicit, patri diras imprecatus eſt: & quum vrbem Zarin occupaſſet, eam filio Terituchmis conſeruauit. At Paryſatis matrem Terituchmis, fratreſque Metroſtem & Helicum, & ſorores, quæ præter Statiram duæ erant, [2] viuas terra obrui, Roxanem autem [3] viuam ſecari
LV ri iuſſit. Id quod factum eſt. Rex vero vxori ſuæ, vt ſimili pœna Statiram afficeret Arſacis filii ipſius vxorem, imperauit. Sed quum matrem & patrem multis fletibus & planctibus placaſſet, & Paryſatidis animus flexus eſſet, pœnam remiſit. Sed & ipſe Ochus Dariæus Paryſatidi dixit fore vt valde ipſam aliquando pœniteret. At in libro [4] decimooctauo narrat quomodo Ochus Dariæus mortuus ſit quum Babylone ægrotaſſet, & annos triginta quinque regnauiſſet.

LVI Regno igitur Arſaces potitur, qui & [5] Artoxerxes mutato nomine dictus eſt. hoc regnum adepto, [6] Vdiaſti lingua abſcinditur, eique pone auellitur: atque ita tandem ille moritur, & filius eius [7] Mitradates pro patre ſatrapa conſtituitur. Facta autem hæc fuere impulſu Statirę: vnde Paryſatis dolore afficiebatur. Criminatur Tiſſaphernes Cyrum apud Artoxerxem fratrem: is ad matrẽ Paryſatin confugit, & à crimine obiecto abſoluitur. Reuertitur Cyrus ad ſuam ſatrapiam, ignominia à fratre affectus, ideoque de defectione cogitat. Satibarzanes [8] Orontem criminatur, cum Paryſatide conſuetudinem eum habere dicens, quum alioqui caſte illa viueret. Morte igitur mulctatur Orontes: & mater [9] iraſcitur ipſi regi quod Paryſatis veneno Terituchmis filium necauerit. Et de eo qui patrem [10] igne contra legem ſepeliuit, *ſit mentio.* vnde Hellanicus & Herodotus mendacii arguuntur. *Refertur etiam* Cyri à [11] fratre defectio: & quomodo Græcũ pariter & barbaricũ exercitũ coegerit, & Clearchus Græcorum exercitus dux fuerit. *Commemoratur deinde* quo pacto Syenneſis Cilicum rex ambos, Cyrum videlicet & Artoxerxem, in bello gerendo adiuuerit,

ἡνιαίως ὁ τῇ ἐπῳαιάσει αἰδεισάμενον, καὶ πολλοὺς ἀποκτείναντα. μάχεται δὲ καὶ ζ Φασὶν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. Ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Οὐδιάστου Μιτραδάτης, ὑπαρχὸς ὢν Τεριτούχμου, καὶ μὴ παρὼν, ἐπεὶ ἔμαθε, πολλὰ τοῦ πατρὸς κατηράσατο, καὶ πόλιν Ζάριν καταλαβὼν, ἐφύλαξε ταύτην τοῦ παιδὸς Τεριτούχμου. ἡ δὲ Παρύσατις τήν τε μητέρα τοῦ Τεριτούχμου, καὶ τὰς ἀδελφὰς Μητρώστην καὶ Ἕλικον, καὶ τὰς ἀδελφὰς δύο ὄσας, χωρὶς τῆς Στατείρας, ζώσας σκέλδυσε κατασχοῦσα· τὴν δὲ Ῥωξάνην, ζωῆς κατέτεμεν. καὶ ἐλύετο. Ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε τῇ γυναικὶ Παρυσατίδι, ποιῆσαι ὁμοίως καὶ Στατείρᾳ τὴν Ἀρσάκου γυναῖκα τοῦ παιδός. ἀλλ' ὅγε Ἀρσάκης πολλὰ τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα δάκρυσι καὶ κωκυτοῖς ἐξιλεωσάμενος, ἐπεὶ ἡ Παρύσατις ἐπεκάμφθη, συνεχώρησε. καὶ Ὦχος ὁ Δαρείου, εἰπὼν Παρυσατίδι, πολλὰ μεταμελήσει αὐτήν." [τέλος τῆς ιζ' ἱστορίας.] Ἐν δὲ τῇ ιθ' ἱστορίᾳ διαλαμβάνει ὡς Ὦχος ὁ Δαρείου ἀπέθανεν, ἀθετήσας τὸν Βαβυλῶνι, ἔτη βασιλεύσας λέ.

Λυκίδης D.H.
Ὀνήσιππος D.H.
Μιθραδάτης D.H.
Ἀλεξίδημος D.H.
[δ]ὶς D.H.
ex edit. D. H.

[4] Βασιλεύει δὲ Ἀρσάκης, ὁ μετονομασθεὶς Ἀρταξέρξης, καὶ ἐκτέμνει ὁ" Οὐδιάστης τὴν γλῶτταν, καὶ ἀξελκύει ταύτην ἐξόπισθεν, καὶ θησκει. ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ "Μιθραδάτης διὰ τὴν παῖδα καθίσταται σατράπης. ἐπωφέχθη δὲ ταῦτα σπουδῇ Στατείρας. καὶ ἰώτατο Παρύσατις. ἀγχεβάλλει Κύρος ὑπὸ" Τισσαφέρνους τοῦ Ἀρταξέρξου τὸν ἀδελφὸν, καὶ καταφεύγει Παρυσατίδι τῇ μητρὶ, καὶ ἀπολύει τὸν Ἀγχεβόλης. ἀποστατεύει Κύρος ἠτιμωμένος παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοὺς τὴν οἰκείαν σατραπείαν, καὶ μελέτᾳ ἐπῳάσασιν. ἀγχεβάλλει Σατιβαρζάνης" Ὀρόντην, ὡς Παρυσατίδι μίγνυται, καίτοι λίαν αὐτὸν σωφρονίσας· καὶ ἀναιρεῖται Ὀρόντης. Ὀρόντης. καὶ ὀργίζεται ἡ μήτηρ τοῦ βασιλέως, ὅτι Παρύσατις φαρμάκῳ ἀγχιφθείρει τὸν Τεριτούχμεω υἱόν. καὶ ἀεὶ τὸν ἀληθέως ὄντα πατέρα ἀγαθὸν τοὺς, τοῦδε ὄντα νόμον. ἐξ οὗ καὶ ἔλεγχος Ἑλλανίκου καὶ Ἡροδότου, ὡς ψεύδονται. Ἀπόστασις Κύρου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ συναγωγὴ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος καὶ βαρβαρικοῦ, καὶ στρατηγὸν Κλέαρχος Ἑλλήνων. ὅπως τε "[1] Συέννεσις ὁ Κιλίκων βασιλεὺς ἄμφω συνεμάχει Κύρῳ τε καὶ Ἀρταξέρξῃ.

Ὀρόντου D. H. & mox Ὀρόντης.
Συέννεσις D.H.

1 Mithridates 2 *Vsitato apud Persas supplicio, vt ex Herod. non vno loco discimus.* 3 *Quod genus supplicii multis etiam post saeculis apud eam gentem vsurpatum, vt quando Regina, Hormisdae regis vxor* πιμοχίζ *dicitur in excerptis Photii ex Theophylacti Simoc. historiarum libro* IV. 4 decimonono 5 Mnemon *cognominatus, cuius vitam accurate descriptam habemus apud Plut.* 6 extracta tetro [per ceruicem] lingua Vdiastae exsecatur: atque ita moritur. 7 Mithrid. 8 Oronden 9 regi indignatur, venenoque Terituchmę filium necat. 10 perigaem. *Herodot. Thalia, & Strabo lib. 15.* 11 *Cyri hanc aduersus fratrem rebellionem persecutus est diligentissime Xenophon, lib. I. & II. ἀνάβασεως.*

¶ 1 *Sic in vtroque exemplari. & in vtroq; rursus statim pro* Τεριτούχμου. *Illud lingua communis, hoc Ionica terminationem habet.* H.S. 2 *Max. Marg.* πατέρα τοῦ μητέρα καὶ τὸν μητέρα 3 *rectius dicetur* αὐτῆ. H. S. 4 βασιλεύει καὶ Ἀρσάκης. D.H. *in Not.* 5 Συέννεσις *etiam C. Vatic. & Max. Margunii.*

ὅπως τε Κύρος τὴν ἰδίαν στρατιὰν ἠγάπα, καὶ Ἀρτοξέρξης πάλιν τὴν οἰκείαν παρήνεσαν. Κλέαρχος μὲν ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἦρχε τῶν Ἑλλήνων, καὶ Μένων ὁ Θετταλὸς, οἱ μὲν Κύρου ἦσαν, ἀεὶ δὲ διαφόρως πρὸς ἀλλήλους ἐτύγχανον· ὅθεν τὰ μὲν πρὸς Κλέαρχον ἀπόρρητα ὁ Κῦρος ἐποιεῖτο, τῷ δὲ Μένωνος λόγος οὐδεὶς ἐν οὐδενὶ μέρει ἦν. πολλοὶ μὲν οὖν καὶ παρὰ τοῦ Ἀρταξέρξου πρὸς Κῦρον μετέβαινον, παρὰ δὲ τοῦ Ἀρταξέρξου πρὸς Κῦρον οὐδείς. διὸ καὶ βάρβαρος ὢν ὁ προσχωρῆσαι Κύρῳ μελετήσας, καὶ διαβληθεὶς, εἰς τὴν στάσιν ἐνεβλήθη. παρασκευὴ Κύρου πρὸς τὸν βασιλέα στρατιά, καὶ νίκη Κύρου. ἀλλὰ καὶ θάνατος Κύρου, ἀπεφηνάντων Κλεάρχου καὶ αἰκισμοὶ τοῦ σώματος Κύρου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρταξέρξου. τὸν τε γὰρ κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, μεθ' ἧς τὸν Ἀρταξέρξην ἔβαλεν, αὐτὸς ἀπέτεμε καὶ ἐθριάμβευσεν. ἀναχώρησις Κλεάρχου τοῦ Λακεδαιμονίου, ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ Ἕλλησι, τὴν νυκτὸς, καὶ τῶν τῆς Παρυσάτιδος πόλεων μιᾶς κατάληψις. εἶτα σπονδαὶ βασιλέως πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ὡς Παρύσατις εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, πενθοῦσα Κύρον, καὶ μόλις κομισάμενον τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὴν χεῖρα, καὶ ἔθαψεν, ἣν ἀπέστειλεν εἰς Σοῦσα. τὰ περὶ Βαγαπάτου τοῦ ἀποτεμόντος, πρὸς παῖδα βασιλέως, τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ σώματος Κύρου. ὅπως ἡ μήτηρ μετὰ βασιλέως κύβοις ὑπὲρ σφενδόνης παίζασα, καὶ νικήσασα, ἔλαβε Βαγαπάτην. καὶ οὗ τρόπου τὸ δέρμα περιαιρεθὲν ἀπεσαυρώθη ὑπὸ Παρυσάτιδος· ὅτε τὸ πολὺ ὑπὲρ Κύρου πένθος αὐτῇ ἐπαύσατο, διὰ τὴν πολλὴν τοῦ Ἀρταξέρξου δέησιν. ὡς Ἀρτοξέρξης δῶρα ἔδωκε τῷ ἐπεγκαπὶ τὸν Κύρου πῖλον, καὶ ὡς τὸν Κᾶρα τὸν δοκέοντα Κύρου βαλεῖν Ἀρτοξέρξης ἐτίμησε. καὶ ὡς Παρύσατις τὴν μνηθεῖσαν Κᾶρα αἰκισαμένη, ἀπέκτεινεν. ὡς Ἀρτοξέρξης παρέδωκεν αἰτησαμένην, ἀμύνη Μιθραδάτην Παρυσάτιδι, ὅτι βασιλέως μεγαλαυχήσαντα ἀποκτεῖναι τὸν Κύρου. καὶ εἰπὼν λαβοῦσα, πικρῶς αἰκίσατο καὶ ἀπέκτεινε. ἱστορία.

Ἐν τῇ καὶ βὶ γ', ἥτις καὶ τὸ ὅλον τρόπον ἐστὶν ἱστορίας, τάδε περιείληπται. ὡς Τισαφέρνης ὅπως βουλεύσῃ τοῖς Ἕλλησι, καὶ προσπαραλάβοι Μένωνα τὸν Θεσσαλὸν, δι' οὗ δόλου Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις ἐχειρώσατο, εἶτα Κλέαρχον καὶ τοὺς ἑπτὰ μὲν καὶ εἴκοσι μετὰ τοῦ ἑνὸς καὶ ἀποχρωμένου τῇ ὑπερβουλῇ.

& quo modo Cyrus ſuum exercitum, & Artoxerxes viciſſim ſuum exhortatus fuerit. Sed Clearchus Lacedæmonius Græcorum dux, & [1] Menon, ambo Cyrum ſequentes, ſemper inter ſe diſſidebant, quod Cyrus Clearchi conſilio in omnibus vteretur, Menon autem in nullo apud eum loco eſſet. Et ad Cyrũ quidem ab Artoxerxe multi transfugiebant; ſed nullus à Cyro ad Artoxerxem. [2] quam ob cauſſam barbarus quum ad Cyrum deſciſcere tentaſſet, & accuſatus ea de re fuiſſet, in [3] cineres eſt conjectus. *Narratur etiam* vt Cyrus in regis exercitum impreſſionem fecerit, & victoria potitus ſit: deinde vt occubuerit, dum Clearcho morem non gerit. Vt Artoxerxes contumelioſis modis in fratris cadauer ſæuierit: quippe qui non ſolum caput ſed & manum qua percuſſus ab eo fuerat, abſciderit, & velut de ea triumphans, circumtulerit. *Scribit &* vt Clearchus Lacedæmonius cum ſuis Græcis noctu receſſerit, & vnã ex Paryſatidis vrbibus occupauerit: & vt rex cũ Græcis fœdus inierit. Vt Paryſatis Babylonem profecta ſit Cyrum lugens, & vix tandem caput eius manumque recuperauerit, [4] quæ Suſa miſerit, ibiq; ſepeliuerit. De Bagapate qui iuſſu regis caput à cadauere Cyri auulſit: & quomodo regis mater vbi in talorũ luſu eũ vicit, ex pacto [5] Bagapatem obtinuit. & quomodo ipſi [6] pellis detracta fuerit à Paryſatide, & cruci deinde fuerit affixus ab eadem. quo tẽpore ipſa propter multam Artoxerxis obſecrationem flere Cyrũ ceſſauit. Quomodo Artoxerxes dona cuidam dederit qui Cyri tiaram attulit, & Carem qui Cyrũ à ſe vulneratum arbitrabatur, honorifice exceperit: Paryſatis autem illum qui honorifice exceptus fuerat, cruciatibus adhibitis interfecerit. Vt Artoxerxes petenti Paryſatidi [7] Mithridatẽ tradiderit, quippe qui in menſa ſe Cyrum interfeciſſe gloriatus eſſet: & vt ſibi traditum acerba morte mulctauerit. *Hæc in libris* XIX *&* XX *continentur.*

In libris autem XXI *&* XXII, *&* XXIII, (*quo tota hæc finitur hiſtoria*) *hæc continentur.* Quo pacto Tiſſaphernes Græcis inſidias molitus ſit, quum ſocium ſibi adiunxiſſet Menonem Theſſalum, & per eum dolo iuramentiſq; Clearchum ducesque ceteros in poteſtatem ſuam redegerit, quamuis Clearchus præuideret, inſidiaſque amoliretur.

1 Men. Theſſalus, 2 quam etiam ob cauſſam Artabarius q. 3 cinerem 4 quæ illa funerum more curauit, & Suſa miſit. 5 *Plut. in Artoxer. vocat* Meſabaten. 6 *Pari ſupplicio affectus ſup. Petiſacem c. 5.* 7 Mithridaten

¶ 1 κἀκεῖνος ὑπὸ τοῦ Κύρου ἐτιμᾶτο etiam *Max. Marg. & Cod. Bauaricus.* 2 τοῦτο. *Cod. Vaticanus.* 3 ὡς τὸν δεύτερον βαλεῖν τὸν Κύρον *Max. Marg.* 4 *Idem* etiam Μιτραδάτην.

Sed

Sed tum multitudo per Menonem decepta, Clearchum etiam inuitũ ad Tissaphernem coegit accedere, tum etiam Proxenus Bœotius ante dolo circumuentus, vt id faceret hortabatur. Quomodo Clearchum & ceteros compedibus vinctos Babylonem ad Artoxerxem miserit: & quomodo ad conspiciendum Clearchum omnes confluxerint: & quomodo Cresias ipse, quum medicus esset Parysatidis, Clearcho dũ in carcere esset, multa humanitatis officia per eam præstiterit. Et vt illum Parysatis à vinculis liberasset,[1] nisi Statira virum Artoxerxem ad eum interficiendum hortando compulisset. Ita Clearchus morte mulctatus est: & circa eius cadauer ostentũ hoc extitit, quod flante vento vehementissimo,[2] sepulcralis agger magnæ altitudinis sponte sua id contexerit. Interfecti etiam fuerunt Græci cum eo missi, præter Menonem.

LX *Narrantur deinceps* Parysatidis in Statiram conuicia, & quomodo Statira fuerit veneno necata. quod hunc in modũ paratum erat: (cauebat enim sibi Statira diligenter ab hoc malo, quod ei tamen contigit.)[3] Vna pars cultelli veneno superillinitur, cuius reliqua intacta remãsit: hoc secatur auicula parua, oui habẽs magnitudinem, (auiculam hanc Persæ ryndacen appellant) diuiditurque in duas partes. & ipsa Parysatis dimidiam partem quæ veneno carebat, accepit, comeditq; : at partem veneno tinctam porrexit Statiræ. Illa quũ eam quæ porrexerat edere dimidiã partẽ vidisset, nec quicquam *fraudis* animaduertere potuisset, ipsa quoque vna mortiferũ comedit venenum. Hinc matri rex irascitur,[4] & eius eunuchi comprehẽsi[5] cruciantur & morte mulctantur. Prętereaque Ginge comprehenditur, quæ Parysatidi familiaris erat, atque de ipsa iudicium exercetur: à iudicibus quidem absoluitur, à rege autem condemnatur. Tandem vero cruciatibus afficitur & necatur, eoq; nomine Parysatis filio, hic

LXI vicissim matri succẽset. De Clearchi tumulo qui octo post annis palmarum plenus apparuit:[6] quas Parysatis clam per eunuchos, quo tẽpore ille mortuus est, aggesta

LXII terra obruerat. Caussæ propter quas rex Artoxerxes & EVagoras Salaminis rex inter se dissiderent. & EVagoræ nuncii ad Cresiam[7] vt acciperent epistolas ab Abulite:

Ἀλλὰ τό, τε πλῆθος ἀφῆ Μένωνος ἀπατηθὲν, καταναγκασε καὶ ἄκοντα Κλέαρχον τοῖς Τισσαφέρνει προσβαλεῖν, καὶ Πρόξενος ὁ Βοιώτιος, αὐτὸς ἤδη τοῖς ἁλοὺς ἀπάτῃ, συμπαρῄνει. ὡς εἰς Βαβυλῶνα τοῖς Ἀρτοξέρξῃ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέστειλεν ὁ πέδαις· καὶ ὡς ὅπι ἤκων Κλέαρχος ἅπαντες συνερρύησαν. ὡς Κτησίας αὐτὸς, ἰατρὸς ὢν Παρυσάτιδος, πολλὰ Κλεάρχῳ διὰ τὴν δεσμωτηρίῳ ὄντι τοῖς ἡδονῇ καὶ θεραπείαι δι' αὐτὴν ἐπεδείξατο· καὶ τὸ δεσμῶ, αὖ Παρύσατις ἔλυσεν καὶ ἀφῆκεν, εἰ μὴ Σπαρτιᾶται τὸν αἴδρα Ἀρτοξέρξην ἀνέπεισε τοῦτον αἱρεθῆναι καὶ ἀνῃρέθη Κλέαρχος καὶ τέρας ὅπι τῷ σώματι συνέβη. αἵματος γὰρ ἐπ' αὐτῷ τάφος, μεγίστου πνήσαντος αἴρεμα, ὅπι μέγα ἠρμένος, ὅπισθεν ἔβη. ἀνῃρέθησαν δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἁλόντες Ἕλληνες, πλὴν Μένωνος. Λοιδορία Παρυσάτιδος τοῖς Στατείραν, καὶ αἵρεσις τοῦ φαρμάκου, τοῦτον ἀφ' οὗ σκευασθέντος ὃν τρόπον (ἐφυλάττετο γὰρ Στάτειρα λίαν μὴ παθεῖν ὃ πέπονθε) μαχαιρίου ὃ ἓν μέρος ἐπαλείφεται τῷ φαρμάκῳ· ὃ δὲ λοιπὸν οὐ μετεῖχε. τούτῳ τέμνεται ὀρνίθιον μικρὸν, μέγεθος ὅσον ὠοῦ· (ῥωδακὴν Πέρσαι ὃ ὀρνίθιον καλοῦσι) τέμνεται δὲ δίχα, καὶ ὃ μὲν καθαρὸν τοῦ ἰοῦ ἥμισυ· αὐτὴ λαβοῦσα Παρύσατις ἐδίδου, ὃ δὲ προσομιλῆσαι τῷ φαρμάκῳ, ὁρᾷ Στατείρα. ἡ δὲ, ἐπεὶ ἐδίδοσαν τὸν διδοῦσαν ἑώρα ὃ ἥμισυ, μηδὲν σημαίνειν δοκοῦσα, καὶ αὐτὴ σπεύδει τοῦ θανάτου ὃ φάρμακον. ὀργὴ δὴ ταῦτα ὁ βασιλέως τοῖς τὴν μητέρα, καὶ σύλληψις τῶν διώκων αὐτῆς, καὶ αἰκισμὸς καὶ αἵρεσις. καὶ ἐπὶ σύλληψις Γίγης ἣ φιλεῖτο Παρυσάτιδι, καὶ κρίσις ἐπ' αὐτῇ· καὶ ἀθῴωσις μὲν τοῦ δὴ τῶν, καταδίκη δὲ τοῦ δὴ βασιλέως· καὶ αἰκισμὸς Γίγης, καὶ διαίρεσις· καὶ ὀργὴ δὴ τοῦτο Παρυσάτιδος τρὸς ὃν υἱὸν, κἀκεῖνο τρὸς τὴν μητέρα. Καὶ ὃ χῶμα δὲ ὃ Κλεάρχου δι' ἐτῶν ὀκτὼ μέν ὀνέφαινε Φοινίκων, ὃς ἐν ὧν Παρύσατις, καθ' ὃν χρόνον ἐκεῖνος ἐτελεύτησε, ἀφ' ὧν διώκων κατεχώσατο. Αἰτίαι δ' αἳ Εὐαγόρᾳ βασιλῆ Σαλαμῖνος βασιλεύς Ἀρτοξέρξης διενείχθη. καὶ ἄγγελοι Εὐαγόρᾳ τρὸς Κτησίαν ὑπ' ὃ λεχθὲν παρὰ Ἀβουλίτου τὰς ὑπιστολάς.

1 dimittereque 2 magnæ altitudinis tumulus sponte sua supra illud coierit. 3 Cultelli alterum latus veneno illinitur. *Hoc ipso circumuentum fuisse dolo à consanguineo suo L. Verum imp. finxerunt quidam vt refert Aurel. Victor. in histor. Augusta, in Anton. Philosopho.* 4 ministrantesque ipsi e. 5 torquentur 6 q. ibi clam Par. quo t. i. m. e. per inseruientes sibi eunuchos defoderat. 7 vt ab Abuleta epistolas acciperent.

¶ 1 *Cod. Bau. & Max. Marg.* ἴλαβε

καὶ Κτησίου πρὸς αὐτὸν ἐπιστολή, περὶ τῆς Δημαρατηναι αὐτὸν Ἀναξαγόρα τοῦ Κυπρίων βασιλέως. Τὸ σαφὲς Εὐαγόρα ἀπέλλων εἰς Κύπρον ἄφιξις, καὶ τὸ παρὰ Κτησίου γραμμάτων ἀπόδοσις Εὐαγόρᾳ. καὶ Κόνωνος πρὸς Εὐαγόραν λόγος ὑπὲρ τοῦ πρὸς βασιλέα διαβιῶναι, καὶ Εὐαγόρα ἐπιστολὴ περὶ ὧν ἠξιώθη ὑπ' αὐτοῦ. καὶ Κόνωνος πρὸς Κτησίαν ἐπιστολή. καὶ βασιλέως πρὸς Εὐαγόραν φόρος. καὶ τῶν ἐπιστολῶν Κτησίᾳ ἀπόδοσις. Κτησίου λόγος πρὸς βασιλέα περὶ Κόνωνος, καὶ ἐπιστολὴ πρὸς αὐτόν. τῶν παρὰ Εὐαγόρου δώρων ἀπόδοσις Σατιβαρζάνῃ, καὶ τῶν ἀπέλλων τῶν εἰς Κύπρον ἄφιξις. καὶ Κόνωνος ἐπιστολὴ πρὸς βασιλέα καὶ Κτησίαν. ὡς ἐτηρήθησαν οἱ πρὸς Λακεδαιμονίων ἄγγελοι πεμφθέντες πρὸς βασιλέα. βασιλέως ἐπιστολὴ πρὸς Κόνωνα καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, ἣν Κτησίας αὐτὸς ἐκόμισεν. ὡς ὑπὸ Φαρναβάζου ναύαρχος Κόνων ἐγένετο. Κτησίου εἰς Κνίδον τὴν πατρίδα ἄφιξις, καὶ εἰς Λακεδαίμονα· καὶ χρῆσις πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίων ἀγγέλους, καὶ D.H. ἐν Ῥόδῳ. καὶ ἄφεσις ἀπὸ Ἐφέσου μέχρι Βάκτρων. καὶ Ἰνδικῆς ἀριθμὸς σταθμῶν, ἡμερῶν, παρασαγγῶν. κατάλογος βασιλέων ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως, μέχρι Ἀρτοξέρξου. ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος.

[Ἔστι δὲ οὗτος ὁ συγγραφεὺς σαφής τε καὶ ἀφελὴς λίαν, δῆλος ἡδονῇ αὐτῷ σύγκρατος ὢν ὁ λόγος. κέχρηται δὲ τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ, εἰ καὶ μὴ δι' ὅλου, καθάπερ Ἡρόδοτος, ἀλλὰ κατ' ἐνίας τινὰς λέξεις. ὁδοὺς δὲ πρὸς ἐκτροπὰς διώκει ἀκίρρους, ὥσπερ ἔκφυλος, ἀπαγὰρ τὸν λόγον. τῶν μὲν τοιγε μύθων, ἐν οἷς ἐκείνῳ λοιδορεῖται, ὑδὲ φάσκει ἀφίξεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ὑπογραφομένοις αὐτῷ Ἰνδικοῖς. ἡ δὲ ἡδονὴ τῆς ἱστορίας αὐτῷ ὃ πλεῖστον ἐν τῇ τῶν διηγημάτων αὐθαίρετος δυνάμει, ὃ παθητικὸν καὶ ἀγωνιστικὸν ἔχουσι πολύ, καὶ ὃ ἐναργὲς τῇ μεταβάσει αὐτοῦ διαποικίλλον. καὶ διαλελυμένος δέ ἐστι πλέον τι τοῦ δέοντος αὐτῷ ὁ λόγος, ὡς καὶ εἰς ἰδιωτισμὸν ἐκπίπτειν. ὁ δὲ τῷ Ἡροδότου λόγος ἅπτεται καὶ τῇ ἄλλῃ τῷ ἔτους δυνάμει καὶ τύχῃ; κρίνων ἐστὶν Ἰωνικῆς διαλέκτου.]

& Cteſiæ ad ipſum epiſtola de reconciliatione cum Anaxagora Cypriorum rege. EVagoræ nunciorum in Cyprum aduentus, & à Cteſia datæ ad EVagoram litteræ, vt ei fuerint redditæ. Et, Cononis ad EVagoram oratio, ſuadentis vt ad regem aſcenderet. Et, EVagoræ epiſtola de honoribus quibus ab eo affectus fuerat. Et, Cononis ad Cteſiam epiſtola. Et, tributum regi datum ab EVagora. Et, epiſtolæ Cteſiæ redditæ. Et, Cteſiæ ad regē oratio de Conone, & epiſtola ad ipſum. Munera ab EVagora miſſa Satibarzani tradūtur, & nuncii in Cyprum perueniunt. Et Cononis epiſtola ad regem & Cteſiam. Quomodo adhibita cuſtodia retenti ſint nuncii à Lacedæmoniis ad regem miſſi. Epiſtola regis ad Cononem & ad Lacedæmonios, quam ipſe Cteſias tulit. & quomodo à Pharnabazo Conon conſtitutus ſit nauarchus. Cteſiæq; in Cnidum patriam ſuam aduentus & Lacedæmonē. LXIII & diſceptatio aduerſus Lacedæmoniorum legatos apud Rhodum: [1] & emiſſio ab Epheſo vſque ad Bactra. & Indicæ [2] regionis, dierum, paraſangarum. Catalogus regum à Nino & Semiramide vſque ad Artoxerxem: [3] quibus ille librum ſuum claudit.

[SCRIPTORIS *huius Cteſiæ candidus eſt ac valde ſimplex ſermo, quo etiam fit, vt non iniucundus accidat. Vſus vero dialecto eſt Ionica, etſi non per omnia, vt Herodotus, ſed in quibuſdam tantummodo vocibus. neque etiam in diuerticula quædam, vt ille, importune ſermonem auertit, quanquam à fabulis quas illi probroſe obiicere audet, ne ipſe quidem abſtinet, in eo præſertim libro, quem* INDIÇA *inſcripſit. Iucunditas vero hiſtoriæ magnam illi partem in narrationum poſita eſt apparatu, qui multum habet & vehementiæ, & inexſpectati. quanquã illa etiam rebus pæne fabuloſis magna cum varietate exornatur. Oratio illi plus æquo diſſoluta, vt & in idiotiſmũ triuialemque ſermonem incidat. Herodoti autem ſtylus hac ipſa & ſimili orationis virtute atque artificio, Ionicæ dialecti norma eſt ac regula.*]

1 & vt Epheſo dimiſſus fuerit Bactra. 2 regionis manſionum, atque par. enumeratio. Ca. 3 q. & hoc opus abſoluitur. *A Nino id & Semiramide inchoatum, ad magiſtratum vſque Ithyclis, id eſt, Olymp.* XCV. *an. 3. deduxiſſe Cteſiam, auctor eſt Diod. li. 14. pag. 421. edit. Græc.*

¶ 1 A. S. M. M. μάχην illud (βάκτρ.) C. B. 2. & H. St.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΥ-
ΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ ΙΝΔΙΚΩΝ
ἐκλογαὶ, ἐκ τῶν τοῦ αὐτοῦ Φωτίου.

EX EIVSDEM CTESIÆ
SCRIPTIS QVÆ INDICA NOMINA-
ta sunt, excerptæ ab eodem PHOTIO
historiæ.

INDICA Ctesiæ vno libro continentur, in quibus magis Ionice loquitur. Scribit [2] Indum fluuium, qua angustissimus est, quadraginta stadiorum esse: qua latissimus, ducentorum. Indos multitudine ceteros fere vniuersos mortales superare dicit. De scolece, *id est*, *quodam verme*, qui est in flumine, & solus ex omnibus animalibus in eo nascitur. *Dicit etiam* vltra Indos non alios homines habitare. In Indica regione nō pluere, sed eam à flumine rigari. De [3] pantarba [4] gemma: & quomodo septuaginta septem [5] gemmas & lapides pretiosos in flumen proiectos, (quæ omnia erant cuiusdam Bactriani institoris) pantarba retraxerit inter se cohærentes. De elephantibus [6] murifragis. De paruis simiis caudas quatuor cubitorum habentibus. De [7] maximis gallis gallinaceis. De aue psittaco, quam lingua humana & voce præditam esse dicit, [8] corui magnitudine, & [9] rostro purpureo, barbamque gestare nigram, [11] collum habere cęruleum, quemadmodum cinnabari: loquiq; ipsam Indice, vt hominem: necnon Græce, si Græcum sermonē docta fuerit.

ΚΤΗΣΙΟΣ [1] τὰ Ἰνδικὰ ὅλα ἐν ἑνὶ βιβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον ἰωνίζει. λέγει δὲ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, ὃς μὲν στενότατός ἐστιν αὐτῶν, τεσσαράκοντα σταδίων εἶναι· ὃ δὲ [3] πλατύτατος, διακοσίων. λέγει δὲ αὐτῶν τῶν Ἰνδῶν, ὅτι πλείους σχεδὸν συμπάντων ἀνθρώπων. δὲ τὸν σκώληκα τὸν ἐν τῷ ποταμῷ ὃν καὶ μόνον τῶν ἄλλων ζώων ἐν αὐτῷ γίνεται. δὲ τὸ μὴ οἰκεῖν ἐπέκεινα αὐτῶν ἀνθρώπους. ὅτι οὐχ ὕει, ἀλλ' ἐκ τοῦ ποταμοῦ ποτίζεται ἡ Ἰνδική. Περὶ [4] πάντ ἀρβας τῆς σφενδόνης· καὶ ὡς ὀγδοήκοντα σφενδόνας ἀποῤῥιφείσας καὶ πολυτίμους λίθους εἰς τὸν ποταμὸν, ἅπαντα ἐκ τοῦ Βακτρίου καπήλου, αὐτὰ ἀνείλκυσεν ἐχομένας ἀλλήλων. δὲ τῶν [10] τειχοκαταλυτῶν ἐλεφάντων. δὲ τῶν μικρῶν πιθήκων τῶν ἐχόντων οὐρὰς τετραπήχεις. δὲ τῶν ἀλεκτρυόνων τῶν μεγίστων. Περὶ τοῦ ὀρνέου τοῦ [8] βιττάκου, ὃν πλάσαι αὐθεντικὸν ἔχειν τὴν φωνὴν μέγεθος μὲν, ὅσον ἱέρακος, [9] πορφύρεον δὲ τὸ στόμα· τὴν πώγωνα φέρειν μέλαινα. αὐτὸν δὲ κυανοῦν ὅλον ὡς τὸν χαλκὸν, ὡς καὶ [11] κιννάβαι. δὲ λέγεσθαι, ὅτι αὐτὸν ὡς καὶ ἄνθρωπον, Ἰνδικὴ· αὐτὸν δὲ Ἑλληνικὴ μάθῃ, καὶ Ἑλληνικῇ.

1 Legi & Indica Ctesiæ, magis etiam Ionice libro singulari descripta. 2 *Hic ipse locus ita citatus legitur ab Arriano lib. 5 de expedit. Alexandri.* Ac Ctesias quidem asserit Indi, qua angustissimus is est, XL. stadiorum latitudine ripas inter se distare; qua vero latissimus, etiam centum summum stadiorum spatium intermedium esse. 3 *Ignem etiam exsiluisse refert Heliodorus in Aethiop. vide & Philostrat. de vita Apollonii, lib. 3.* 4 sigillari gem. 5 sigillares gem. 6 qui muros dissoluunt atque euertunt. *Pectore suo, cum vex Indorum iubet, iis incumbendo, lego cap. 29. Aeliani de animal. lib. 17 vbi plura de his.* 7 *Hinc sumpsisse videtur, qua de isdem refert Aelian. de animalib. lib. 16. cap. 2.* 8 De bittaco aue. *Psittacum vocant alii. Meminit quoque Olympiodorus in excerptis apud Photium & Aelianum non semel.* 9 accipitris 10 fronte purpurea, 11 alioqui ad collum cærulei coloris est.

§ 1 *In alio libro mſ. Bauarico, Διηγήματα Κτησίου Κνιδίου περὶ τῶν ὑπὸ τὴν οἰκουμένην θαυμάτων.* 2 C. *Vat. ὁ βιβλίος.* 3 sic & C. V. 4 *vide Philost. lib. 3. de Apollonio.* ἡ Ἀλεξάνδρου· οὕτω φησὶ περὶ τῆς πανσπέρους πυρώδους. *Max. Marg.* 5 *Malim* τὸν *sine accentu pro* τινὰς. H. S. 6 *Hæc ψιττάκων est Plinio, qui lib. 10. cap. 42. docet quæ aues imitari possint sermonem humanum, vt & Suid. in vocabulo Psittacus. Naz. præcept. ad Virg. v. 624.* Καὶ πόσσας πλείστους ἐμάς, ὅσσας δ' ἰσοτάχεσσι ψιττακὸς ἀγκυλόχηλος ἐνὶ στόμα θῆκε λαλῆσαι Ἀνθρώπων φάτιν, ἢ πανδαὴς ἀηδὼν ἀκαμάτοις ἐπὶ γούνοις. *vide Olympiodori excerpta apud Phot p. 112. D. H.* 7 *B. lib. ἱστοριῶν φυσικῶν. causſam variet atis colorum tam in pſittacis, quam aliis nonnullis auibus, adfert Diod. Sic. lib. 2. D. H.* 8 C. B. A. S. etiam per duplex ν. 9 *Bauaricus liber, ex eodem Ctesia excerpit, οἷον γλῶττα αἱματώδη.* D. H.

Περὶ τῆς κρήνης τῆς πληθυομένης ἀπὸ ἔτους ὑγροῦ χρυσίου· ἐξ ἧς ἑκατὸν κεραμοῖ ὀστράκινοι ἀπὸ ἔτους ἀρύονται. ὀστράκινοι δὲ δεῖ εἶναι, ἐπεὶ πήγνυται ὁ χρυσὸς ἀπορρυόμενος· καὶ ἀνάγκη ὂν ἀγγεῖον θλᾶν, καὶ ὅπως ἐξάγειν αὐτό. Ἡ δὲ κρήνη, τετράγωνός ἐστιν, ἑκκαίδεκα μὲν πηχῶν τὴν περίμετρον, ὁ δὲ βάθος, ὀργυιὰ ἑκάστη ὁ κεραμοῖ πάλαιστον ἔλαττον. καὶ ἐπὶ τῷ ἐπὶ τῶν πυθμένι τῆς κρήνης σιδήρου, ἐξ οὗ καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσχηκέναι· ἓν μὲν δὲ βασιλέως, καὶ ἓν μὲν δὲ τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσάτιδος. Φησὶ δὲ ἐπὶ αὐτοῦ, ὅτι πηγνύμενος ἐν τῇ γῇ, νέφους καὶ χαλάζης καὶ τοιούτου πρηστῆρός ἐστιν ἀποτροπαῖος. καὶ ἰδεῖν αὐτὸν ταῦτα φησὶ, βασιλέως δὶς ποιήσαντος. Περὶ τῶν κυνῶν τῶν Ἰνδικῶν, ὅτι μέγιστοι εἰσὶν, ὡς καὶ λέοντι μάχεσθαι. περὶ τῶν ὀρῶν τῶν μεγάλων, ἐξ ὧν ὅ τε σάρδιος ὀρύσσεται, καὶ οἱ ὄνυχες, καὶ αἱ ἄλλαι σφραγῖδες. ὅτι ἀλέα πολλή, καὶ ὅτι ὁ ἥλιος δεκαπλασίων ὁ μέγεθος ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις χώραις αὐτὸς ἑαυτοῦ φαίνεται, καὶ πολλοὶ ἐνταῦθα τῷ πυρὶ φθείρονται. καὶ θαλάσσαν φησὶν αὐτόθι σχεδὸν ἐλάττονα τὴν Ἑλληνικήν. Ὁ δὲ αὐτὸς ἕως πεντήκοντα δακτύλων, θερμὸν εἶναι· ὥστε μὴ ἰχθῦν ζῆν δυνατὸν ἐλάσσονα τοῦ θερμοῦ, ἀλλὰ κάτω δεῖν διαπαντός. Ὅτι ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς ῥέων ἀφ' ἑσπέρας, καὶ ἀπὸ ὀρέων ῥεῖ· ἐν οἷς καὶ ὁ λεγόμενος Ἰνδικὸς κάλαμος φύεται, πάχος μὲν ὅσον δύο ἀνδρὸς συστρεφομένοιν [μόλις] περιλαβόντοιν· ὕψος, ὅσον μυριοφόρου νεὼς ἱστός. εἰσὶ καὶ ἐπὶ μείζους καὶ ἐλάττους, οἵους εἰκὸς ἐν ὄρει μεγάλῳ. εἶναι δὲ τὰ καλάμου καὶ ἄρρενας καὶ θηλείας. ὁ μὲν οὖν ἄρρην ἐλεφαντίνην ἰσχὺν ἔχει, καὶ ἔστι καρπὸν ἰσχυρὸς· ἡ δὲ θήλεια ἔχει. Καὶ ἐν αὐτοῖς μαρτιχόρα ἐστὶν αὖ, ὄντος θηρίου· ὡς δὲ πρόσωπον ἔοικεν ἀνθρώπῳ, μέγεθος μὲν ὅσον λέοντος, καὶ χροιὰν ἐρυθρὸς ὡς κινναβάρει· τρίχες δὲ ὀδόντες· ὦτα δὲ ὥσπερ ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμοὶ γλαυκοὶ, ὁμοίως ἀνθρώπῳ· τὴν δὲ οὐρὰν ἔχει οἵαν περ σκορπίος ὁ ἠπειρώτης, ὅσον τὸ κέντρον ἔχει, μείζω δὲ τὰ ἀρχῆς πήχεως. ἔχει δὲ καὶ ἐκ πλαγίου τὴν οὐρὰν εἴδη καὶ ἔνθα κέντρα.

De fonte qui quotannis auro humido impletur, ex quo fonte centum vrcei fictiles singulis annis hauriuntur. ideoque fictiles esse oportet [2] quoniam aurum dum hauritur concrescit, vt ad ipsum extrahendum frangere vas necesse sit. Fons hic quadratus est, cuius ambitus est sexdecim cubitorum, altitudo vnius vlnæ: [3] singuli autem vrcei *qui auropleni hauriuntur*, talenti pondus exæquant. De ferro quod in fundo huius fontis extat: ex quo duos gladios se habuisse dicit ipse Ctesias: vnum à [4] rege, alterum à regis matre Parysatide donatum. Id ferrum si in terram defigatur, nebulas & grandines turbinesq; auertere: & seipsum hæc vidisse, rege bis periculum faciente, commemorat. De [5] canibus Indicis, qui maximi sunt, adeo vt etiam cũ leone pugnent. De magnis montibus ex quibus sardo & onyches aliæque gemmæ effodiuntur. De acerrimo qui ibi est calore: & vt sol [6] duplo maior quam in aliis regionibus esse videatur, multique æstu ibi suffocentur. [7] Tradit etiam mare ibi non minus spatiosum Græcò esse: atque id in summo quidem, donec quis ad quatuor digitorum altitudinem perueniat, [8] calidum esse: adeo vt piscis iuxta calorem illum viuere non possit, sed in fundo degat. Indum fluuium [9] campos & montes interlabi *tradit*, in quibus nascatur qui [10] calamus Indicus appellatur: eius quidem crassitudinis quam hominum duorum iunctæ vlnæ complecti possint: altitudinis autem, quanta est mali nauis onerariæ prægrandis. Esse & quosdam maiores, quosdam item minores, vtpote in spatioso monte. Esse autem inter hos calamos & marem & feminam: [11] & feminam quidem nucleum habere, marem vero nequaquam: & esse validissimum. De animali Indico [12] martichora dicto, quod facie hominem refert, leonis magnitudine, cinnabaris ruborem habens. Triplex est illi dentium ordo: aures humanis similes, [13] oculi itẽ cæsii, velut sunt hominum. Caudam autem qualem scorpius epirotes habet, in qua & aculeus est cubitali maior. Sed & per transuersum aculeis munita est cauda. Aculeũ itẽ in [14] summa parte, velut scorpius, gerit: quo accedentes pungit:

1 *Falsa hæc esse nit Philostrat. lib. 3. de vita Apollonii.* 2 quod hausum mox aurum concrescat 3 singulis porro vrceis singula talenta auri extrahi. 4 *Artaxerxe, cui Mnemone.* 5 *Aelianum lege lib. 4. animal. cap. 19. qui suos hinc petiuisse videtur.* 6 decuplo 7 Mare ibi nihilo minus quam Græcum flatu tumere: *φυσᾶν lego, pro φυειν.* 8 feruidum 9 per campestria delatum ipsos quoque m. i. 10 Harundini Indicæ arborea amplitudo, *inquit Plin. lib. 16. c. 36. quo te, lector remitto.* 11 & illum quidem admodum esse validum ac firmum, sine medulla, quam tamen habeat femina. 12 *Et hoc esse mendacium vnli Philostr. Aelian. lib. 4. de animal. 7. cap. 21. postquam multis de Mantichora egit, penes Ctesiam fidem omnium esse vult. Meminit & Pausan. huius Ctesiana narrationis in Bœotic. Plin. item lib. 8. c. 21. apud quos* Mantichora *legitur.* 13 oculos eque nostro more glaucos, caudam item cubitali maiorem habere, qualem scorpius terrestris, in qua & aculeus, etsi alioqui illa per transuersum etiam spinis aspera sit. 14 vertice,

§ 1 Φιλόσοφα δὲ τὰ εἰς τὸν Ἀπολλώνιον [lib. 3.] βίον ψεύδεται τοῦτό φησι. *Max. Marg.* 2 C. B. A. S. M. M. αὖθις 3 καὶ ἕτερα ψεύδεται ὁ Φιλόστρατος φησὶ. *Max. Marg.* 4 μείζω ἐπάρχειν A. S. C. B. M. M. & H. S. μείζω ἐπάρχοντα. I. B. μείζω πήχεως.

nec

nec mortem quicunque punctus fuerit, effugere poteſt. Quod ſiquis eminus aduerſus ipſum pugnet, & ab anteriori parte caudam prætendens aculeis petit, tanquam ab arcu eos eiaculans, & à poſteriori parte eam [1] recta intentans. Ad [2] plethri autem longitudinem iaculando peruenit, & quoſcunque ferit, omnes ad vnum interficit, præter elephantem. Eius autem aculei longitudinem pedalem, funis tenuiſſimi latitudinem habent. Martichora autem Græcis ἀνθρωποφάγος ſonat, *id eſt, hominiuorus*, quod multos voret quos interfecerit. Sed & animalia cetera vorat. Pugnatq; & vnguibus & aculeis. Aculeos autem vbi eiaculatũ fuerit, renaſci ſcribit. Abundat autem his animalibus India: quæ ab hominibus interficiuntur, qui elephantis inſidentes, telis ea petunt. De ſumma Indorum iuſtitia, & de moribus ac ritibus eorũ. De [3] loco ſacro qui eſt in tractu inhabitabili regionis, quem ſub nomine ſolis & lunæ venerãtur: ad quẽ [4] à monte Sardonis quindecim eſt dierum iter. Vt ſol ibi ſingulis annis per dies trigintaquinque aliquid refrigerationis illis concedat, propter id feſtum, vt ne dum ipſum celebrant & dum reuertuntur, [5] torreantur. Tonitrua & fulgura & pluuiæ non ſunt in India, ſed frequentes ventos & turbines habet, qui omnia ſibi obuia abripiũt. Sol autẽ oriens in maiori Indiæ parte, [6] alteri diei parti frigus, alteri vehementẽ calorem affert. Indi non à ſole ſed à natura ſunt nigri. in quibuſdam enim viris & mulieribus inter eos ſummum candorem conſpici tradit: in paucioribus tamen. & ſe tales Indas duas & Indos quinque vidiſſe addit. Confirmare volens quod de ſole dixerat, eum Indiæ trigintaquinq; dierũ refrigerationem concedere, ſcribit & flammã quæ ex Ætna erumpit, [7] mediũ regionis tractũ, vtpote qui à iuſtis hominibus incolatur, non labefactare, quum cetera labefactet. & apud Zacynthum fontes eſſe piſciũ fertiles, è quibus pix educatur. & apud Naxum fontem eſſe è quo vinum, & quidem ſuauiſſimũ, non nunquam profluat. [8] [Ita Phaſidis fluuii aquã, ſi iuſtum ipſa diem in vaſe aliquo conſeruetur, in ſuauiſſimum vinum commutari.]

VIII

IX

X

ἔχει δὲ καὶ ἐπ' ἄκρῳ, ὥσπερ σκορπίος, κέντρον. καὶ τύπτω" μὲν ἐὰν προσέλθῃ τις, κεῖται τῷ κέντρῳ, καὶ πρώτως ὁ κεντηθεὶς ἀποθνήσκει· ἐὰν δέ τις πόρρωθεν μάχηται πρὸς αὐτόν, καὶ ὑπερεθεὶς ἀς τὴν οὐρὰν, ὥσπερ ἀπὸ τόξου βάλλει τοῖς κέντροις, καὶ ἐπιφέρεται ἐπ' ἀλήθειαν ἀποτεύων. βάλλει δὲ ὅσον πλέθρου εἰς μῆκος· καὶ πρὸς ὃς" ἂν" βάλῃ, πρώτως ἀποκτείνει, πλὴν ἐλέφαντος. τὰ δὲ κέντρα αὐτοῦ ἐστὶ σπιθαμῆς μῆκος, ὅσον παχεῖα, ὁ δὲ πλόκος, ὅσον σχοινίου λεπτοτάτου. μάρπτεται δὲ Ἕλλησι ἀνθρωποφάγου· ὅτι πλεῖστα ἐσθίει αἰσθρώπους. ἐσθίει δὲ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα. μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὄνυξι καὶ τοῖς κέντροις. τὰ δὲ κέντρα πάλιν φησὶν, ἐπειδὰν ἐκπέσῃ, ἀναφύεσθαι. ἔστι δὲ πολλὰ ἐν τῇ Ἰνδικῇ. ἀποκτείνουσι δὲ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν ἐπεξιόντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἐκεῖθεν" βάλλοντες. Περὶ τῶν Ἰνδῶν, ὅτι δικαιόταται καὶ περὶ τῶν ἐθῶν καὶ νομίμων αὐτῶν. περὶ τοῦ ἱεροῦ χωρίου τοῦ ἐν τῇ οἰκουμένῃ, ὃ ἐστὶ ὀνόματι πρῶτον ἡλίου καὶ σελήνης· ἐν ᾧ ἀπὸ δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς Σαρδοῦς τὸ θέρος γίνεται. καὶ ὅτι λέ ἡμέρας ὁ ἥλιος ψύχει ἐκεῖσε τὸ ἑαυτοῦ, ἀφ' ὧν τὴν ἑορτὴν, ἵνα μὴ ἔφλεκτοι αὐτὴν τελέσωσι, καὶ καταστρέψωσιν. ὅτι βόες καὶ ἄρκοι καὶ ὗες ἐκεῖ εἰσιν ἐν τῇ Ἰνδικῇ, αἷμοι δὲ πολλοί, καὶ θηρητῆρες πολλοί· καὶ δρεπάζουσιν ὅ, τι ἂν λάβωσιν. ὁ ἥλιος ἀπίσχων ὀλίγον ἡμισυ τῆς ἡμέρας ψύχος ποιεῖ, ὁ δ' ἄλλο, λίαν ἀλεεινὸν ἐν τοῖς πλείοσι τῶν τῆς Ἰνδικῆς τόπων. Ὅτι Ἰνδοὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ ἡλίου εἰσὶ μέλανες, ἀλλὰ φύσει. εἰ" γάρ φησιν ἐν αὐτοῖς καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας λευκοτάτους πολίτων, " εἰ καὶ ἐν ἐλάττοσιν. ἰδεῖν δὲ καὶ" αὐτὸν τοιαύτας Ἰνδὰς δύο γυναῖκας, καὶ" πέντε ἄνδρας. Ὅτι πιστοῦται τὰ περὶ τοῦ ἡλίου βουλεύματος, ὡς ἐν λέ ἡμέραις ἐν Ἰνδίᾳ ψύχει, λέγει ὅτι ἡ ὁδὸς ἐκ τῆς Αἴτνης " ῥεόντων μέσον χώρων, ἅπερ δικαίων ἀνδρῶν" οἴκους, οὐ φθείρει, φθείρων τὰ ἄλλα. καὶ ἐν Ζακύνθῳ κρήνας ἰχθυοφόρους εἶ) ἐξ ὧν ἄρεται πίσσα. καὶ ἐν Νάξῳ κρήνην, ἐξ ἧς οἶνος ἀποτρεῖ καὶ μάλα ἡδύς. [ἀλλὰ καὶ τὸ Φάσιδος ποταμοῦ ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ ἐγκεφυσαμένου χθήμερον, οἶνος ἥδιστος γίνεται.]

---

1 rectã protend. 2 iugeri 3 *Simile quid habet Nonnoſius excerpt. Phot.* 4 à Sardus monte 5 adurantur. 6 *Nonnoſius in excerpt. apud Phot. idem fere narrat.* 7 *Illum forte, quem Διοσῶν χώρων appellatum fuiſſe, docebit Conon narrat.* XLIII. *apud Photium.*

¶ 1 *B. lib. Μαρτυρίων.*

καὶ ὅτι πῦρ ἐστὶν ἐν τῇ Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ὅτι πέτρος καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν· καὶ ὕδατι μὲν οὐ σβέννυται, ἀλλὰ αἰθαλίζει, φορυτῷ δὲ σβέννυται. [ἐμοὶς καὶ ἐν Αἴτνῃ καὶ Προύσῃ δι-ηνεκῶς ἀνάπτεται πῦρ.] Ὁ δὲ μέση τῇ Ἰνδικῇ αὖ-θρωποι εἰσὶ μέλανες, καὶ καλοῦνται Πυγμαῖοι, τοῖς ἄλλοις ὁμόγλωσσοι Ἰνδοῖς. μικροὶ δὲ εἰσι λίαν· οἱ μακρότατοι αὐτῶν, πήχεων δύο· οἱ δὲ πλεῖστοι, ἐνὸς ἡμίσεος πήχεως. κόμην δὲ ἔχουσι μακροτάτην, μέχρι καὶ ὀπίσω τῶν γονάτων καὶ ἐπὶ κατώτερα, καὶ πώγωνα μέγιστον πάντων ἀνθρώπων. ἐπειδὰν οὖν ὁ πώγων αὐτοῖς μέγας φύσωσιν, οὐκέτι ἀμφιέννυνται οὐδέν. ἱμάτιον, ἀλλὰ τὰς τρίχας, τὰς μὲν ἐκ τῆς κεφαλῆς, ὅπισθεν καθίενται πολὺ κάτω τῶν γονάτων· τὰς δὲ ἐκ τοῦ πώγωνος, ἔμπροσθεν μέχρι ποδῶν ἐλκυσμοῦ. ἔπειτα περιπλασάμενοι τὰς τρίχας περὶ ἅπαν τὸ σῶμα, ζώννυνται, χρώμενοι αὐταῖς ἀντὶ ἱματίου. αἰδοῖον δὲ μέγα ἔχουσιν, ὥστε ψαύειν τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ πάχος. αὐλοὶ δὲ σιμοὶ τε καὶ αἰσχροί. τὰ δὲ περὶ τὰ σκέλη αὐτῶν, ὡς κριοὶ καὶ αἱ βόες καὶ οἱ ὄνοι, σχεδὸν ὅσον κριοί· καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν καὶ οἱ ἡμίονοι καὶ τὰ ἄλλα κτήνη πάντα, σφόδρα μείζω κατὰ λόγον. ἔστι δὲ καὶ ἐν τοῖς Βασιλέως τῶν Ἰνδῶν, τούτων τῶν Πυγμαίων ἄνδρες τετρακισχίλιοι. σφόδρα γὰρ εἰσὶ τοξόται. δικαιότατοι δὲ εἰσὶ, καὶ νόμοις χρῶνται ὥσπερ καὶ οἱ Ἰνδοί. λαγωοὺς δὲ καὶ ἀλώπεκας θηρεύουσιν, οὐ τοῖς κυσὶν, ἀλλὰ τόξοις καὶ ἵπποις καὶ κραυγαῖς καὶ ἀετοῖς. ὅπου λίμνη ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, σταδίων ὀκτακοσίων ἡ περίμετρος, ἐν ᾗ αἰεί μὴ πνέοντος ἐπιφέρει τῆς λίμνης, ἔλαιον [ὡς ὑμεῖς] ἐφίσταται. καὶ πλοιαρίοις πλέοντες δι' αὐτῆς, ἐκ μίσης αὐτῆς σκαφίοις τὸ ἔλαιον ἀπαρύονται καὶ χρῶνται. χρῶνται δὲ καὶ σησάμῳ. ἔχει δὲ ἡ λίμνη καὶ ἰχθύας. καὶ τῷ καρυΐνῳ δὲ χρῶνται. χρεῖσσον δὲ ἔλαιόν ἐστι. ἔστι δὲ καὶ ἀργυρέας πόλεις, καὶ χρυσοῦ μέταλλα, καὶ βαθέα, καὶ βαθύτερα τοῦ Ἕρμου καὶ τοῦ Βάκτρου. Ἔστι δὲ καὶ χρυσὸς ἐν τῇ Ἰνδικῇ. χώρᾳ, οὐκ ἐν τοῖς πολαμοῖς εὑρισκόμενος καὶ πλυνόμενος, ὥσπερ ἐν τῷ Πακτωλῷ ποταμῷ· ἀλλ' ὄρη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἐν οἷς οἰκοῦσι γρῦπες, ὄρνεα τετράποδα,

Et ignem iuxta [1] Phaselidem in Lycia esse perpetuum, qui super petram semper noctes dieſque ardeat: & qui aqua non extinguatur, sed redardescat: at fimo extingui possit. [2] [Hoc itē modo assidue in Ætna atque Prusa ignem ascendere.] Media India [3] nigros habet viros qui Pygmęi appellantur, eadem qua Indi ceteri lingua vtentes. sunt autem valde parui: [4] adeo vt bona pars dimidii cubiti magnitudinē, qui autem eorum maximus, duorum cubitorū magnitudinem non superet. Capillum autē vsque ad genua & infra etiam demissum, barbam quoque quibusuis aliis hominibus promissiorem gestant. Atque adeo postquam illis promissa barba exorta est, nullo iam vestitu vtuntur, sed capillos quidem à tergo multo infra genua demittunt, barbam autem ante ad pedes vsq; protrahunt: [5] deinde, quum totum corpus pilis obduxerunt, seipsos cingunt, illis vestimenti loco vtentes. Sed & veretrum illis est valde crassum, adeoque magnum vt ad pedum vsque malleolos pertingat. Sunt porro simi atque deformes. Oues autem eorum sunt [6] agnis *nostris* pares: boues & asini ad *nostrorum* arietum magnitudinē accedunt. equi item eorum & muli ceteraque [7] veterina animalia arietes magnitudine nō superant. Horū Pygmæorū tria millia rex Indorū in suo comitatu habet. sunt enim sagittarii peritissimi. Iustissimi autem sunt, & iisdem quibus reliqui Indi legibus vtuntur. Lepores & vulpes non canibus, sed coruis, miluis, cornicibus & aquilis [8] venantur. Lacus est apud eos octingentorum stadiorum ambitum habens, [9] cui, quoties [10] à nullo vento agitatur, oleum [nostro simile] supernatat: quod quidem ex eius medio scaphiis hauriunt, nauigiolis per eū nauigantes. atque eo vtuntur. Vtuntur autem & oleo & sesamo, & ex nucibus: sed præstantius est quod è lacu illo hauritur. Habet vero etiam pisces hic lacus. [11] Abundat præterea argento hæc regio, in qua sunt & argenti fodinæ, non tantæ tamen, vt aiunt, altitudinis quantæ apud Bactra. Aurum quoque habet India, sed quod non reperitur in fluuiis & abluitur, vt fit in flumine Pactolo: sed multi & spatiosi mōtes id suggerūt: quos incolunt [12] grypes, aues quadrupedes,

1 Flagrat in Phaselide mons Chimæra, *inquit Plin. dum hunc Ctesia locū adfert l. 2. c. 106.* 2 *E Bauarico codice ista uncis inclusa inseri hactenus alibi, non ingratum fore putaui.* 3 *Similia Nonnosius in excerptis Phot. Et de Pygmæis Plin. videndus, Solinus, ac Iuuenalis.* 4 vt maximi duorum cubitorum, & plerique vnius dumtaxat cubiti cum dimidio altitudinem non excedant. Comam alere longissimam, ad ipsa vsque &c. sed capillos &c. barbamque &c. 5 per totum corpus in orbē constipare & cingere, atque ita &c. 6 *Aelian. l. 16. c. 37. hist. animal. Phyllis Indicis totum illud pumili pecoris genus attribuit.* 7 iumenta 8 *Quo autem modo hasce aues venari doceant Indi, ex Ctesia tradit Aelian. l. 4. c. 36. de nat. animal.* 9 *Meminit huius loci Antigonus mirab. narrat. 165.* 10 nullus adspirat ventus 11 Abundate quoque scribit hanc regionem argento, neque profundas eius esse fodinas; sed Bactrias ipsas venas altiores habere. 12 gryphes. *De gryphibus hac & auri colligendi modo, lege c. 27. l. 4. Aeliani de anim.*

¶ 1 *B. lib.* καὶ ὅτι πολλαχοῦ ἐστι ἀπαύστου πυρὸς καὶ χωρίον. 2 *C. Vatic.* σησαμίνῳ. 3 *Videntur hæc verba* ἔχει δὲ καὶ λίμνη καὶ ἰχθ. *suo loco esse posita: & pro* σησάμῳ *non dubito quin legendum sit* σησαμίνῳ. H.S. 4 *B. lib.* αὐτόθι καὶ ἔλαιον πολὺ, καὶ χρῶνται ἐλαίῳ. 5 *B. lib.* ἀλλ' ἐν μεγάλοις ὄρεσι καὶ πετρώδεσιν οἰκοῦσι καὶ οἱ γρῦπες.

lupi

lupi magnitudine, cruribus & vnguibus leoninis: qui pennas in pectore rubras, in reliquo corpore nigras habent. Propter has illud quod in montibus est copiosum aurum non facile obtinetur.

XIII Oues Indorum & capræ maiores sunt asinis, & vtplurimum quaternos atque adeo senos pariunt. Caudæ autem illis adeo sunt [1] magnæ vt amputandæ sint [2] illis quæ enixæ fuerint vt à mare possint iniri. At [3] porcũ India nec mansuetum nec syluestrem vllum habet. Palmæ Indicæ earumque fructus triplo Babyloniis sunt maiores. Est ibi & quidam fluuius (vt ille scribit) è petra mel fundens.

XIV Sed multa de illorum iustitia & de beneuolentia qua regem suum prosequuntur, & de illorum contemptu mortis commemorat. Meminit & fontis cuiusdam, cuius aquam, simulatque hausta fuerit, in morem casei coagulari dicit: [4] cuius coagulatæ siquis tres obolos cum aqua biberit, quæcunque admiserit patefacit. eo enim die mente [5] alienatur. Eo autem vtitur rex erga eos qui an obiectis criminibus sint affines, certo vult cognoscere. nam siquis *id de quo accusatur* effutiuerit, [6] mortem sibi cogitur conscisscere: sin *indicio suo* nullius criminis conuincatur, absoluitur.

XV Nullum ex Indis capitis aut oculorum aut dentiũ dolore laborare tradit, nulliquè circa os pustulas oriri: [7] eorumque vitæ spatium esse centum viginti, & triginta & quinquaginta annos: atque adeo ducentos, quorũ sit longissima.

XVI Est apud eos serpens [8] dodrantali magnitudine, aspectu similis pulcherrimæ purpuræ: caput candidissimũ habens, dentibus omnino carens. quẽ venatores in feruentissimis montibus nanciscuntur, ex quibus sardo *gemma* effoditur. Hic non mordet, sed quemcunque locum vomitu suo conspersserit, in eo putredinem oriri necesse est. Si autem è cauda suspendatur, venenum duplex emittit, [9] vnum dum viuit, quod nigrum est, electri speciem referens: alterum, vbi mortuus est, nigrum & ipsum. Et illius quidem prioris quod ab eo viuente profluxerit, si tantum detur quantum est [10] sesamum, confestim enecat, cerebro eius qui ipsum biberit, per nares effluente: alterum autem si detur, [11] tabem inuehit, & vix intra

XVII anni spatium perimit. Meminit & [12] auis δικαίρου cognominatæ, (esse autem δίκαιρον

μέγεθος ὅσον λύκος· σκέλη καὶ ὄνυχας, οἷα περ λέων. τὰ δὲ τοῦ ἄνω σώματος περὶ στέρνα, μέλανα, ἐρυθρὰ δὲ τὰ περὶ τὴν κεφαλήν. διὸ αὐτοῖς ἐν τοῖς ὄρεσι χρυσὸς πολὺς ὢν, χίνεται δυσπόριστος. Ὅτι τὰ πρόβατα τῶν Ἰνδῶν καὶ αἱ αἶγες, μείζους ὄιων εἰσὶ, καὶ τίκτουσιν αἱ τέσσαρα καὶ ἕξ, ὡς ὅτι ὁ πολύ. ἔχουσι οὐρὰς μεγάλας· διὸ τὰς κάλδων ἀποτέμνουσιν, ἵνα δυνῶνται ὀχεύεσθαι. ἡ δὲ ὕτε ἥμερος ὕτε ἄγριος ἐστὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ. οἱ δὲ φοίνικες οἱ τῶν Ἰνδῶν καὶ οἱ τούτων βάλανοι, τριπλάσιοι τῶν ἐν Βαβυλῶνι. καὶ ποταμόν φησιν ἐκ πέτρας ῥέοντα μέλι [ὡς ὅ καθ' ἡμᾶς.] Πολλὰ δὲ λέγει περὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν καὶ περὶ τοῦ σφῶν βασιλέα βύνοίας, καὶ τοῦ θανάτου καταφρονήσεως. λέγει δὲ ὅτι πηγή ἐστι, καὶ ἐπιδιδόασί τις χρύσεα ὅ ὕδωρ αὐτῆς, πήγνυται ὡσεὶ τυρός. τούτου οὖν τοῦ πηκτοῦ ὅσον τρεῖς ὀβολοὺς ἐὰν τρίψας δῷς ἐν ὕδατι πιεῖν, ὀξαγγελεῖ πάντα ἔσα ἐποίησε. παραφρονεῖ γὰρ καὶ μαίνεται τὴν τοῦ ἡμέραν. χρᾶται δὲ αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὧν κατηγορημένων πάλαι τις δίκην ἐλήλυθε. καὶ ἂν μὲν ἐξέλθῃ, προσπαίσας ἀποκαρτερήσας· αἰτιᾶται μηδὲν ἐλεγχθῆναι ἀφίεται. Ὅτι φησὶν ὡς Ἰνδῶν οὐδεὶς κεφαλαλγὴς, οὐδὲ ὀφθαλμιᾷ, οὐδὲ ὀδοντάλγης, οὐδὲ ἕλκεται τὸ στόμα, οὐδὲ σπεδόνα ὠδεμίαν ἴσχει. ἡ δὲ ζωὴ αὐτῶν, ρκ καὶ λ καὶ ι, καὶ σ, οἱ τὰ πλεῖστα βιῶντες. Ἔστιν ὄφις ἀσπιδαμιαῖος ἐν αὐτοῖς, ὃ δὲ εἶδος αὐτοῦ ὡς ἡ καλλίστη πορφύρα· ἡ δὲ κεφαλὴ, λευκοτάτη· ὀδόντας δὲ οὐδ' ὅλως ἔχει. Θηρεύεται δὲ τῶν καυματωδεστάτων ὀρέων, ὅθεν ἡ σαρδὼ ὀρύσσεται. οὗτος δάκνει μὲν οὔ, ὅτου δ' ἂν κατεμέσῃ, τοῦτο δὲ χωρίον πάντως σήπεται. ποιεῖ δὲ φαρμακὸν δισσὸν, ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς χρεμάμυος, ἠλεκτροειδὲς καὶ μέλαν. καὶ ὃ μὲν, ζώντος ἀπορρεῖ· ὃ δὲ μέλαν, θανόντος. καὶ ὃ μὲν, ὅσον σήσαμον διελόμενον, ὁ ζώντος ἔρρυσιν, αὐτίκα φθείρει, τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ πιόντος, διὰ τῶν ῥινῶν ἀπορρύσαντος· ὃ δὲ ἄλλο διδόμενον, εἰς φθίσιν ἀπάγει, καὶ δι' ὅλου μόλις διέλυσι. Καὶ ὄρνεον, φησὶν, ὅπερ καλοῦμεν δίκαιον,

1 *Cubitum totum lata, vt hinc expressit Aelian. lib. 3. de animal. lib. cap. 5.* 2 fœtis 3 *Addit Aelian. lib. 16. cap. 37. ex hoc Ctesiæ loco: Stilli generis vsum Indos detestari, & tanto ære ab eo vescendo, quam ab humanis carnibus abhorrere.* 4 huius autem coagulati si cui ad tres obolos contriueris, atque in vulgari aqua bibendos dederis. 5 alienatum insanire. *An huc forte facit Antigeni Narrat. mirab. 160. Ctesiam scribere, in Aethiopia fontem aquam habere instar cinnabaris rubentem, quapota vecordes reddat?*

6 imperare vt inedia mortem accersant. 7 aut penitus vllum putrescens vlcus pati. [De Seris ferri ait, & cetera. * *quæ è codice Bauarico hic A. S. interserit: nos mox referemus inter fragmenta. Græcum incipit.* λέγονται οἱ Σῆρες 8 spithamæ 9 electri specie prius, & alterum nigrum: illud viuo effluere, hoc mortuo. 10 sesami granum. 11 lentam tabem. 12 *Plura exterpsit de hac auicula Aelian. l. 4. c. 41. de animal.*

¶ 1 *B. lib.* πηγὴ ἧς τὸ ὕδωρ ὃ ἂν λάβῃ βληθὲν, πήγνυται ὡς. 2 *B. lib.* τρεῖς κοτύλας. 3 *In B. libro, initium harum narrationum admirandarum est hoc:* Λέγονται οἱ Σῆρες &c. * nos id inter fragmenta collocauimus inferius mox, quoniam hic non ita commode inserendi locus fuit.

ὅσον Ἑλληνιστὶ δίκχιον σημαίνει. τὸ μέγεθος, ὅσον πέρδικος ὠόν. τοῦτο τὸ ἀπόπατον κατορύσσει, ἵνα μὴ ὑρεθῇ. ἀφίεισι μὲν οὖν ὃ, ἂν πιθῇ αὐτοῦ ὅσον σησάμου, ἕως ἂν ὕπνος ὑπολαμβάνῃ καὶ καθεύδει, μηδὲν αἰσθανόμενος· καὶ δύνεται τὸ ἡλίου τελευτᾶ. Καὶ ξύλον ἐστὶ παρηβον καλούμενον, τὸ μέγεθος ὅσον ἐλαία· τὸ τοῖς βασιλείοις μόνον ἀφίεται κήποις. οὔτε ἄνθος φέρει, οὔτε καρπὸν· δεκαπέντε δὲ μόνας ῥίζας ἔχει, καὶ ταύτας παχείας καὶ γῆς. ἔστι δὲ τὸ πάχος αὐτῆς ὅσον βραχίων, τὸ λεπτότατον. αὕτη ἡ ῥίζα, ὅσον ἁπταμένη, λαμβανομένη, ἃ ἂν προσαχθῇ, ἅπαντα ἕλκει πρὸς ἑαυτὴν, χρυσὸν, ἄργυρον, χαλκὸν, λίθους καὶ πάντα πάντα, πλὴν ἠλέκτρου. εἰ δὲ ὅσον πήχεως ἡ ῥίζα ληφθῇ, ἕλκει καὶ ἄρνας καὶ ὄρνεα. ἑαυτῇ γὰρ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων θηρεύουσι. καὶ ἐὰν βούλῃ καὶ ὕδωρ σῆξαι ὅσον χόα, τῆς ῥίζης ἐμβαλὼν ὁβολὸν, πῖνε. ἐὰν δὲ οἶνον, ὡσαύτως. καὶ ἐὰν ἐν τῇ χειρὶ αὐτὸν, ὥσπερ κηρὸν, τῇ ὑστεραίᾳ λαχεῖται. δίδοται δὲ καὶ λιθιακοῖς βοήθημα. Ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς λαμπρέων λαβὼν τὰς Ἰνδικὰς, μέγας μέν, ἀλλ' ὡς ὅτι δύο σταδίους ὁ εὖρος· ὄνομα δὲ τῷ ποταμῷ, Ἰνδιστὶ μὲν Ὕπαρχος, Ἑλλάδι δέ, Φέρων πάντα τὰ ἀγαθά. οὗτος τὸ σταυτοῦ λ' ἡμέρας ἠλέκτρου καταῤῥεῖ. φασὶ γὰρ οἱ τοῖς ὄρεσι δένδρα εἶναι ἐμφερόμενα τοῦ ὕδατος. (ὕδατι γὰρ ῥεῖται τὰ ὄρη) εἶτα ὥρα ἐστὶν ὅτε δάκρυα φέρει ἄπερ ἀμυγδαλῆ, ἢ πίτυς, ἢ ἄλλό τι δένδρον· μάλιστα δὲ εἰς λ' ἡμέρας τοῦ σταυτοῦ. εἶτα ἀποπήγνυται τὰ δάκρυα ταῦτα εἰς ὃν ποταμὸν, καὶ πήγνυται. τῷ δενδρέῳ δὲ τούτῳ ὄνομά ἐστι Ἰνδιστὶ σιπταχόρα. Ἑλλάδι σημαίνει, γλυκὺ, ἡδύ. κἀκεῖθεν οἱ Ἰνδοὶ συλλέγουσι τὸ ἤλεκτρον. φέρει δὲ καὶ καρπὸν τὰ δένδρα βότρυς, ὥσπερ ἄμπελος. ἔχει δὲ ῥάγας ὥσπερ κάρυα τὰ Ποντικά. Ἐν τοῖσδε τοῖς ὄρεσι φασὶν ἀνθρώπους βιοτεύειν κυνὸς ἔχοντας κεφαλάς. ἐσθῆτας δὲ φορεῖν ἐκ τῶν ἀγρίων θηρίων. φωνὴν δὲ μὴ ἐμπνέοντας, ἀλλ' ὠρύεσθαι ὥσπερ κύνες, καὶ οὕτως συνιέναι αὐτῶν τὴν φωνήν. ὀδόντας δὲ μείζους ἔχουσι κυνὸς, καὶ τοὺς ὄνυχας ὁμοίως κυνῶν, μακροτέρους δὲ καὶ στρογγυλωτέρους. σίκυοι

idem quod Græcis δίκχιον, *id est instar*) quæ oui perdicis magnitudinem non excedat. hanc ſtercus ſuum defodere tradit, ne inueniatur: quod ſi [1] inuentum ſeſami menſura bibatur, mane ſomnus eum qui biberit corripit, & ita dormit vt nihil ſentiat: vergente autem ad occaſum ſole, expirat. Eſt ibi & lignum [2] παρηβον dictum, oleæ magnitudine, quod in regiis duntaxat inuenitur hortis: nec florem nec fructum producens: ſed quindecim duntaxat ſub terra ſunt ei [3] craſſæ radices, quarum vnaquæque brachii craſſitudinem habet. huius ſi [4] dodrantē quis ſumpſerit, omnia quibus illa admouetur ad ſe trahit, aurum, argentum, æs, lapides, & alia quælibet, præter electrum: ſin quis tantum eius quanta eſt cubiti menſura, acceperit, [5] & agnos & aues ad ſe trahit. nam & hac maiorem auium partem venantur. Quinetiam, ſi [6] aquam concreſcere velis, in aquæ congium radicis huius obolum iniiciens, concreſcere facies. Idemque in vino efficere poteris: manuque, velut ceram, tenebis: ſed poſtridie ſoluitur. Auxiliatur & cœliacis. [7] Eſt præterea fluuius Indiam interlabens, duorum ſtadiorum latitudinem non excedens: qui ab Indis [8] ὕπαρχος appellatur, quod Græce ſonat, *Φέρων πάντα τὰ ἀγαθά, id eſt, ferens omnia bona.* [9] ex hoc per triginta cuiuſque anni dies electrū emanare dicit. Eſſe enim in montibus arbores aqua extantes, (montes enim alluuntur aqua) quæ certo anni tempore lacrymas emittant, velut amygdalus, aut pinus, aut alia quæpiam arbor: (atque hoc per triginta potiſſimū anni dies contingere) has autē lacrymas in fluuium cadentes concreſcere. vocarique hāc arborē Indica lingua, [10] ſiprachora, quod Græcis ſignificet [11] γλυκὺ, ἡδύ, *id eſt dulce, ſuaue*, atque Indos [12] electrum inde colligere. Sed & fructum qui à quibuſdam illarum arborum, velut à vitibus producatur, eſſe racemos, quorum acini nuces Ponticas magnitudine æquent. His [13] in montibus degere ſcribit homines caninum caput habentes, qui agreſtium animalium exuuiis amiciantur: & ſermone nullo vtantur, ſed latratum duntaxat more canum edant, [14] cuius ſignificatio perinde ac ſermonis intelligatur. His dentes quā canib. eſſe maiores: vngues caninis eſſe ſimiles, niſi quod longiores ſint & rotundiores.

XVIII

XIX

XX

1 de inuentis, quantum ſeſami granum eſt 2 *Apud Apollonium, cum huius loci mentionem facit (hiſt. mirab. 17.)* παρὰ τοῖς hodie legitur. 3 ita cr. vt tenuiſſima brachii craſſitudinem exæquet. 4 partem aliquam vel ſpithamam longam. *Cod. Bauar.* ὅσον δάκτυλον. 5 iam agnos etiam & boues, ac cetera animalia ipſaſque adeo au. * *Scilicet e Cod. Bau. infra 2.* 6 aquæ vel congium integrum coagulare velis, obolum vnum &c. 7 Interim quoque indiam flumine non ita magno, lato vidi. duo fere ſtadia 8 Hypobarus *legitur apud Plin. l. 37. c. 2. extr. vbi & vniuerſa fere bona ex hoc Cteſia loco reſtituas.* 9 trig. diebus hunc per annos ſingulos ſuccinum in vndis vehere 10 Sipachoram. *al.* Σιπταχόρα. & Σιπταχάρα, *Plin. l. 37. c. 2.* Aphytacora *legit.* 11 γλ. vel ἡδ. 12 ſuccinum 13 *Exſcripſit (vt Indicorū Cteſiæ alias plerasq;) Aelianus l. 4. c. 40. hiſt. animal.* 14 atque ita mutuo ſe intelligere.

¶ 1 μία δὲ ἐκ τῶν ῥιζῶν τούτου, ὅσον δάκτυλον λαμβανομένη, ἃ ἂν &c. *B. lib.* 2 καὶ βόας, καὶ τὰ λοιπά. *B. lib.*

Incolere

Incolere autem montes vſque ad fluuium nomine Indum: atque eſſe atro colore. Hos, ſicut & ceteros Indos cum quibus commerciũ habent, eſſe iuſtiſſimos. & hos quidem quæ ab illis dicantur intelligere, quum autem ipſi loqui non poſſint, latratu & manibus atque digitis, velut eos qui ſurdi ac muti ſint, ſigna dare. [1] Hos ab Indis Calyſtrios nominari, quod Græci dicerent *κυνοκεφάλους*, *id eſt* [2] *capita canum habentes.* [carnibus eoſdem veſci crudis.] Addit, hanc nationem non pauciorum eſſe quam centum viginti millium hominum.

XXI Ad illius autem fluminis fontes purpureum florem naſci, ex quo purpura tingatur nihilo Græca inferior, quin potius multo ea floridior. Ibi & [3] animalia ſcarabei magnitudine naſcuntur, [4] minii ruborem, longiſſimos autem pedes habentia: quæ mollia ſunt vt vermes. naſcuntur autem hæc in arboribus quæ [5] electrum ferunt, earumque fructum depaſcuntur & corrumpunt, vt phthires in Græcia vites corrumpere ſolent. Hæc animalia terentes Indi, [6] puniceo colore ſaga & tunicas, & quicquid aliud volũt, inficiunt: ſuntque hæ tincturæ Perſicis præſtantiores.

XXII Hi Cynocephali in montibus habitantes, nullum artificium exercent, ſed è venatu ſibi victum comparant: & quæ occiderint animalia, ad ſolem torrent. [7] Multas præterea oues, capras & aſinos alunt. lac autem ouium & oxygala (*q.d. lac acidum*) illis eſt potus. Veſcuntur autem & fructu [8] ſiptachoræ *arboris ſupra memoratæ*, è qua prouenit [9] electrum. eſt enim dulcis. [10] Sed & illis arefactis (vt à Græcis vuæ areſiunt) ſportas à ſe contextas implent, quas deinde ratibus impoſitas, vna etiam cum flore purgato ex quo purpureus color conficitur, & cum electri ducentis ſexaginta talentis, & totidem illius [11] pharmaci quo ad punicei coloris tincturam vtuntur, [12] & *aliis* * electri mille talentis, Indorum regi quotannis aduehunt. [13] Sed & ceteris Indis merces huiuſmodi aduehentes vendunt, ab illis viciſſim panes & farinã & [14] ligneos amictus accipientes. Sed & gladios quibus ad ferarum venatum vtuntur, arcuſq; & iacula illis vendunt. ſunt enim & ſagittarii & iaculatores peritiſſimi. Sunt autem inexpugnabiles, quod montes altos & inacceſſos habitent. Munera autem illis quinto quoque anno rex donat, trecenta arcuum & totidem iaculo-

οἰκοῦσι δὲ ἐν τοῖς ὄρεσι, μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. μέλανες δέ εἰσι καὶ δίκαιοι πάνυ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοὶ οἷς ἐπιμίγνυνται. καὶ συνιᾶσι μὲν τὰ παρ᾽ ἐκείνων λεγόμενα, αὐτοὶ δὲ οὐ δύνανται διαλέγεσθαι, ἀλλὰ τῇ [1] ὠρυγῇ καὶ ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς δακτύλοις σημαίνουσιν, ὥσπερ οἱ κωφοὶ καὶ ἄλαλοι. καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν Καλύστριοι, ὅπερ ἐστὶν Ἑλληνιστὶ [4] Κυνοκέφαλοι. [ἔσθησις αὐτῶν κρέα ὠμά.] τὸ δὲ ἔθνος ἐστὶν ἕως δώδεκα μυριάδων. Παρὰ δὲ τὰς πηγὰς τούτου τοῦ ποταμοῦ ἐστὶ πεφυκὸς ἄνθος πορφυροῦν, ἐξ οὗ πορφύρα βάπτεται οὐδὲν ἧττον τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ πολὺ εὐανθεστέρα. ὅτι αὐτόθι ἐστὶ γινόμενα θηρία τὸ μέγεθος ὅσον κάνθαρος, ἐρυθρὰ ὥσπερ κιννάβαρι. πόδας δὲ ἔχει μακροὺς σφόδρα. μαλακὸν δέ ἐστιν ὥσπερ σκώληξ. καὶ γίνεται ταῦτα ἐπὶ τῶν δένδρων τῶν τὸ ἤλεκτρον φερόντων· καὶ τὸν καρπὸν κατεσθίει αὐτῶν καὶ διαφθείρει, ὥσπερ ἐν τοῖς Ἕλλησιν οἱ φθεῖρες τὰς ἀμπέλους. ταῦτα οὖν τὰ θηρία τρίβοντες οἱ Ἰνδοὶ, βάπτουσι [5] τὰς φοινικίδας καὶ τοὺς χιτῶνας, καὶ ἄλλο ὅ,τι ἂν βούλωνται· καί εἰσι βελτίω τῶν παρὰ Πέρσαις βαμμάτων. Ὅτι οἱ Κυνοκέφαλοι οἰκοῦντες ἐν τοῖς ὄρεσιν, οὐκ ἐργάζονται, ἀπὸ θήρας δὲ ζῶσιν· ὅταν δὲ ἀποκτείνωσιν αὐτὰ, ὀπτῶσι πρὸς τὸν ἥλιον. τρέφουσι δὲ καὶ πρόβατα πολλὰ, καὶ αἶγας, καὶ ὄνους. πίνουσι δὲ γάλα καὶ ὀξύγαλα τῶν προβάτων. ἐσθίουσι δὲ καὶ τὸν καρπὸν τοῦ σιπταχόρου, ἀφ᾽ οὗ τὸ ἤλεκτρον· γλυκὺς γάρ. καὶ ξηραίνοντες αὐτὸν, σπυρίδας συρράπτουσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς Ἕλλησι τὴν ἀσταφίδα. οἱ δὲ Κυνοκέφαλοι σχεδίας ποιησάμενοι, καὶ ἐπιθέντες, ἀπάγουσι φόρτον τούτου καὶ τῆς πορφύρας τὸ ἄνθος καθαρὸν ποιήσαντες, καὶ τοῦ ἠλέκτρου ξ΄ καὶ σ΄ τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ· καὶ ὅτῳ τὸ φοινικοῦν βάπτεται τοῦ φαρμάκου, ἕτερα τοσαῦτα. καὶ ἠλέκτρου χίλια τάλαντα ἀπάγουσι κατ᾽ ἐνιαυτὸν τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ. καὶ ἕτερα δὲ κατάγοντες πωλοῦσι τοῖς Ἰνδοῖς, πρὸς ἄρτους καὶ ἄλφιτα καὶ ξύλινα ἱμάτια. πωλοῦσι δὲ καὶ ξίφη, οἷς χρῶνται πρὸς τὴν τῶν θηρίων ἄγραν, καὶ τόξα καὶ ἀκόντια. πάνυ γὰρ καὶ δεινοί εἰσιν ἀκοντίζειν καὶ τοξεύειν. ἀπολέμητοι δέ εἰσι, διὰ τὸ οἰκεῖν αὐτοὺς ὄρεα ἄβατα καὶ ὑψηλά. δίδωσι δὲ αὐτοῖς διὰ πέμπτου ἔτους δῶρα ὁ βασιλεὺς, λ΄ μὲν μυριάδας τόξων, καὶ ἀκοντίων το- 16

ἐκ[εί]νων. D.H. — Bau.lib. — ἃ δὲ ϕ[ασ]ι. D.H. — ἀπ᾽ αὐ[τ]ῶν. D.H. — ...ις. D.H. — D.H. — ...ς ἐπ. D. H. — ...σπυρίδας. — D.H. — ἀγαθὸν ... D.H.

1 *Pro mendacio hæc habet Philoſtratus. Refert ea tamen ex Cteſia Plin. l.7.c.2.* 2 Canicipites, 3 *Leges hæc apud Aelianum quoq; l.4.c.46. De anim.* 4 inſtar cinnabaris rubentia 5 ſuccinum 6 punicea ſua ſaga tunicaſque, & &c. 7 magnã nihilominus pecoris copiam alere, caprarumque & ouium. 8 Sipachoræ 9 ſuccinum. 10 Hunc item illos fructum arefactum in corbes conſtipare, ad eum modum quo vuas paſſas Græci. Eoſdem illos Cynocephalos ratem quoque extemporariam conſtruere, qua impoſitum huius fructus onus, vt & purpuræ (ſed purgato prius eius flore), itemque [illegible]. 11 pigmenti 12 electri præterea mille tal. 13 Immo & alia plura deuehere ad Indos venalia, 14 xylinas veſtes ¶ 1 *C. Vatic* καὶ μίγνυνται
2 *ἀρχαὶ Plutarcho etiam idem quod [illegible] Luciano, vt [illegible], idem quod [illegible], Luciano, Xiphilino, Theoc. Idyll.2.* D.H.
3 *Philop.217.* 4 [illegible] *Cynocephalos inter animalia numerat Diod. Sic. lib.3. culta in Aegypto, Lucianus.* 5 τὰς φοινικὰς A.S. M.M. C.B.

σαύρας, πελτῆ ἢ σφενδόνῃ ἢ πεντακισμυρία.
Τὰς δὲ τοῖς Κυνοκεφάλοις οὐκ εἰσὶν οἰκίαι, ἀλλ' ἐν σπηλαίοις διατρίβουσι. θηρεύουσι δὲ τὰ θηρία, ποδώκεις ὄντες καὶ ἀκροβολίζοντες, καὶ θηρεύοντες καταδιώκουσι· ταχὺ γὰρ δρέχουσι. λούονται δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἅπαξ τοῦ μηνὸς, ὅταν τὰ καταμήνια αὐτῶν ἔλθῃ, οὐδέποτε δὲ οἱ ἄνδρες· λούονται δὲ μόνον, τὰς δὲ χεῖρας ἀποπίζονται. ἐλαίῳ δὲ χρίονται τρεῖς μηνὸς, τῷ ἀπὸ τοῦ γάλακτος γινομένῳ, καὶ ἐκτρίβονται δέρμασι. τὰ δὲ εἵματα ἔχουσιν οὐ δασέα, οὐδὲ φιλοῦσι τὰ μαλθακὰ πάντων, ὡς λεπτοτάτων, καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. οἱ δὲ πλουσιώτατοι αὐτῶν λινᾶ φορέουσιν· ὀλίγοι δέ εἰσιν οὗτοι· λίνεα δὲ αὐτοῖς ἐστὶν, οὐδὲ σπάνιος ἡ ἐσθὴς αὐτοῖς· οὗτοι δὲ αὖ πλουσιώτατος νομίζεται, ὃς ἂν πλείστα προβατα ἢ οὐδὲν ἧττον οὐσία, ἢ βοσκήματα. ὑποδήματα δὲ ἔχουσι πάντες, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὑποδήματα ἰχθύων, οἷα περ καὶ κύνων· μείζονα δὲ καὶ δασύτερα. καὶ μίσγονται δὲ τὰ γυναικὶ τετραποδίοις ὥσπερ οἱ κύνες· οὐδὲν αἰσχρὸν νόμιμοι δέ εἰσι καὶ μακροβιώτατοι πάντων ἀνθρώπων, ζῶσι γὰρ ἔτη ρ καὶ ο, ἔνιοι δὲ καὶ τῶν ρ καὶ σ. Ὑπὲρ δὲ τούτους, ἑτέρους φασὶ βιοτεύειν, οὗ τὰ πηγαῖ' ἐστὶ τῶν ποταμῶν· οὗτοι δὲ οἱ ἄνθρωποι, μέλανες μὲν εἰσι, ὡς περ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοί· ἐργάζονται δὲ οὐδέν, οὐδὲ ἐσθίουσι σῖτον, οὐδὲ πίνουσιν ὕδωρ. προβατα δὲ πολλὰ θρέφουσι, καὶ βοῦς καὶ αἶγας καὶ ὄϊς· πίνουσι δὲ γάλα, ἄλλο δὲ οὐδέν. ὅταν δὲ ἡλίου τινὶ αὐτῶν παιδίον, ὑστέρῃ τῇ πυγῇ, οὐδὲ ἀποπατεῖ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἰχθύα ἔχει, ὀπὴ δὲ τρῆμα συμπέφυκε. δεῖ δὲ ἀποπατοῦσι μέν που, ὑγρὴ δὲ ὥσπερ τυρὸν αὐτὸν φασὶν ὑπὸ πόνου πιέζειν, ἀλλὰ θλίβειν. ἐπὰν δὲ πρεσβύτεροι γένωνται τοῦ γάλακτος, καὶ εἰς μέσον ἡμέρας αὐτοῖς πιόντες, ῥίζαι φασὶ παρ' αὐτοῖς εἶναι γλυκεῖαι, ἧπερ ὑπὸ τοῦ γάλακτος πήγνυται οὐκ ἐπὶ πολλὰ ἔτη. ταύτην δὲ τρώγοντες, εἰς ἑαυτοὺς ἔμετον ποιοῦνται, καὶ ὀξέως οὕτω ἀπόλυται εὐκόλως. Ὅπερ εἰσὶν ἄγριοι ἐν τῇ Ἰνδῇ, ἵπποις καὶ μείζους. λευκοὶ δέ εἰσι τὸ σῶμα, τὴν κεφαλὴν πορφυροῖ, καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχουσι κυανέους. κέρας δὲ ἔχουσιν ἐν τῷ μετώπῳ, ἑνὸς πήχεως τὸ μέγεθος. [τοιούτου κέρατος τὸ ῥίνισμα πίνοντα ἐν ποτῷ καὶ ἔστι φυλακτήριον θανασίμων φαρμάκων.] καὶ ἔστι τὸ μὲν κάτω τοῦ κέρατος, ὅσον ὅπλα σπιθαμὰς τρεῖς τὸ μέτωπον, πολὺ λευκόν·

rum millia, peltarum centum viginti millia, gladiorum quinquaginta millia. His Cynocephalis nullæ sunt domus, sed in speluncis habitant. [1] Quas autem feras inter venandum sagitta vel iaculo petierint, eas persequentes assequuntur. veloces enim sunt ad cursum. Eorum vxores semel duntaxat in mense se lauant, quũ menstrua aduenerunt, alias nunquam. At viri se non lauant, sed manus duntaxat abluunt. Sed ter in mense oleo se vngunt quod è lacte conficitur, & se pellibus abstergunt. [2] Vestem autem villosam non gestant, sed villis carentia masthlemata quam tenuissima ipsi pariter & eorum vxores induunt. At qui sunt inter eos ditissimi, lineo amictu vtuntur. hi autem sunt pauci. Lectorum nullus est apud eos vsus, sed toris extemporaneis vtuntur. [3] Is vero inter eos ditissimus habetur cui maxima fuerit ouiũ copia. Caudã [4] autem habent omnes viri & mulieres, supra nates, canum more: sed maiorem magisq; pilosam. Coeunt cum feminis quadrupedes, canum ritu, alioque modo coire turpe censent. Sunt autem iusti, & vitæ, præ quibusuis hominibus, longissimæ. centum enim & septuaginta, nonnulli & ducentos viuunt annos: Vltra hos autem alios habitare dicit supra [5] fluuii fontes: qui nigri sint, sicut & ceteri Indi: ociosique degant, [6] ac neq; frumentum edant, neq; aquam bibant: sed magnam boum, caprarum, ouiũ copiam alant, eorumque lac potent, ac nihil aliud. Apud illos quum in lucem prodeunt infantes, sedem perforatam non habent, neque cacant: sed nates quidem habent, [7] at foramen interiectum non est. quo fit vt non cacent, sed caseosum quiddam meiant, non valde crassum tamen, sed fæculentum. [8] Quũ autem mane lac biberunt, & meridie ad eius potum reuertuntur, dulcem quandam apud eos radicem esse aiunt quæ lac in eorum ventre coagulari non sinat. Huius igitur esu vomitum vesperi prouocant, omniaque facile euomunt. [9] Asinos syluestres habet India equis pares, quosdam & maiores: quibus caput purpureum, oculi cærulei, reliquũ corpus est album. Cornu illis in fronte cubitalis magnitudinis, [cuius scobs in potu datur, tueturque à mortiferis venenis] cuius inferior versus frontem pars duorũ palmorũ spatio sit candidissima:

1 In venatione iaculis potissimum feras, vel sagittis petere; easdemque persequendo, quod cursus velocitate præstent, etiam assequi. 2 Veste adhęc vti, non villosa, sed è glabris maceratisque pellibus quam tenuissimis, ipsos æque atq; vxores. 3 Hunc apud eos ditissimum haberi, qui plurimum habeat pecoris, ac reliquas opes his propemodum esse similes. 4 *Caudatorum hominum meminit quoque Plin. l. 7. c. 2. in fine.* 5 fluuii illius f. 6 quin nec cibo eos vesci vllo, aut aquam bibere &c. 7 anus tamen ipse coalüit; 8 Quod si lacte mane potu, etiam in meridie adbiberint, 9 *Totam hanc narrationem, mutatis duntaxat aliquot vocabulis, retulit Aelian. in c. 32 quarti suæ libri de animal.*

¶ 1 *Malim interpunctionem ponere post ἐστὶ τὰ: ac quam post πολύοντες. nam vt μετὰ τὸ εἰς μέσον ἡμέρας πίνουσι ἔμετον γάλακτος, ita ἀπὸ τοῦ ἐσπέρας προύονται τὸν ῥίζαν.* H. S. 2 σπιθαμὰς *S. Emp. LXX interpretibus; Philoni, Lucio, & aliis dicitur τὸ παλαιστιαῖον μῆκος.* D. H. ut su-

at ſuperior quæ in acutum tendit, punicea ſit, ſummum ruborem adiunctum habens: pars autem media, ſit nigra. Ex his pocula conficiuntur, è quibus qui bibunt, nec ſpaſmo nec ſacro morbo corripiuntur: ſed nec venena vllam in eos vim habent, ſi modo vel antequam illa hauriant, vel, poſtquam hauſerint, aquam aut vinum aut aliud quippiam ex illis poculis bibant. Acceteri quidem aſini & manſueti & ſylueſtres ceteraque [1] ſolidipeda animantia & talis, & felle in iecore carent: at hi & talum, & fel in iecore habent: & quidem talũ omnium quos mihi videre contigit pulcherrimum, bouis talo & ſpecie & magnitudine ſimilem, perinde grauem ac plumbum, [2] minii colorem nõ in ſuperficie tantum, ſed & interius habentẽ. Eſt autem & velociſſimus & [3] ſtrenuiſſimus: eumque nec equus nec aliud animal perſequens aſſequi poteſt. Et initio quidem remiſſus currit: quo autem diutius cucurrerit, miro quodam modo concitatior fertur, eiuſque magis & magis velox eſt curſus. XXVI [4] Hac autem arte ſola poteſt à venatoribus capi: Quum illi ſuos catulos ad paſcua eduxerint, à multo equitatu circumdantur. nolentes autem relictis catulis fugam capere, cornibus calcibuſque & morſibus pugnant, multoſq; & equos & viros interficiunt: ſed tandem & ipſi ſagittis & iaculis confoſſi ab illis capiuntur. viuos enim capere nullo modo queas. Eorum vero carnes propter amaritiem eſculentæ non ſunt. atque adeo non propter aliud quam propter cornua & talos hoc XXVII animal venantur. In flumine Indico [5] vermis naſcitur ſpecie quidem eum qui innaſci ficui ſolet referens, ſeptem autem cubitorum longitudinem, alius maiorem, alius minorem habens: craſſitudinem vero talem vt eum puer annos decem natus vix vlnis amplecti poſſit. Duo ſunt illi dentes, vnus ſupra, alter infra. his dentibus quicquid prehenderit, deglutit. Et interdiu quidem in limo fluminis commoratur, at noctu egreditur: egreſſus autem, quemcunque obuium bouem aut camelum momorderit, ad fluuium trahit, totumque, præter ventrem, deuorat. Capitur grandi hamo, cui hœdum aut agnum ferreis catenis alligauerint. Vbi ceperunt, [6] per triginta dies ſuſpenſum, vaſis ſuppoſitis, relinquunt: intra quod tempus ex eo diſtillant quæ decem cotylas Atticas implere

ὃ δὲ ἐπὶ μῶν ὀξύ ὅτι τῷ κέρατος· τοῦτο δὲ φοινικοῦν ὅτιν, ἐρυθρὸν πᾶν· ὃ δὲ ἄλλο ὃ ἐς τὸ μέσον, μέλαν. ἐκ τούτων οἱ πίοντες (καθαρσίοις γὰρ ἐκπώμασι) σπασμῷ, φασίν, οὐ λαμβάνονται, οὔτε τῇ ἱερᾷ νόσῳ. πίοντες D. H. ἀλλ' οὐδὲ φαρμάκοις ἁλίσκονται, οὔτ' αἰ προεσθίουσιν, οὔτ' αἰ τῷ μίσυι φαρμάκῳ ὁπωσοῦν ἢ οἶνον, ἢ ὕδωρ, ἢ ἄλλό τι ἐκ τῶν ἐκπωμάτων. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ὄνοι καὶ ἥμιονοι καὶ ἄγελοι, καὶ τὰ ἄλλα μήρυκα θηρία πόντα ὠμὰ μ. D. H. ἀστραγάλους οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ χολὴν ὅπου τῶν ἥπατος· οὗτοι δὲ καὶ ἀστράγαλον καὶ χολὴν ὅπου τῶν ἥπατος ἔχουσι. ὃν δὲ ἀστράγαλον, κάλλιστον ἂν ἐγὼ ἑώρακα, οἷον γὰρ βοὸς καὶ ὃ εἶδος καὶ ὃ μέγεθος· βαρὺς δ' ὡς μόλιβδος· τῷ δὲ χρόᾳ, ὡς γε χιονάδες εἰσὶ, καὶ λαμπρὰ βάθος. ταχύτατον δὲ ὅτι ὃ ζῷον τοῦτο καὶ ἀλκιμώτατον. οὐδὲν δὲ οὔτε ἵππος, οὔτε ἄλλο πᾶν διωκόμενον καταλαμβάνει. ἄρχεται δ', ἐν πόχον, βρ. D. H. τρέχειν βραδύτερον· ὅσον δ' αἰ πλέονα χρόνον τρέχῃ, ἐπιτείνεται δαιμονίως, καὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πλέον D. H. σον τρέχει. Ἄλλως μὲν οὖν ἀθηρατόν ὅτι ὃ ζῷον τοῦτο· ὅταν δ' τὰ τέκνα μικρὰ ἔντα περιάγωσιν ὅπου τῶν βοτάνην, καὶ ἀμφὶ ἱππείας πολλῆς περιληφθῶσιν, οὐ βούλονται φεύγειν καταλιπόντες τοὺς πώλους, ἀλλὰ μάχονται καὶ κέρασι καὶ λακτίσμασι καὶ δήγμασι, καὶ πολλοὺς καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας ἀπολλύουσιν· ἁλίσκονται δ' καὶ αὐτοὶ, τοξευόμενοι καὶ ἀκοντιζόμενοι. ζῶντας δὲ οὐκ αἰ λάβοις. τὰ δὲ ζῶντα D.H. κρέα, διὰ τὴν πικρότητα, ἄβρωτά ὅτιν. ἁρμόζεται δ' τῶν κεράτων καὶ τῶν ἀστραγάλων ἕνεκεν. Ὅπου δὲ τῶν ποταμῶν τῶν Ἰνδῶν σκωληξ γίνεται, ὃ μὲν εἶδος, οἷον γὰρ αἱ τῆς συκῆς εἴωθε γίνεσθαι, ὃ δ' μῆκος, πήχεων ἑπτά· καὶ μείζους δ' καὶ ἐλάττους. ὃ δ' πάχος δεκαετὲς παῖδα μόλις φασὶ τῇσι χερσὶ περιλαβεῖν. ἔχουσι δ' ὀδόντας δύο, ἕνα ἄνω, καὶ ἕνα κάτω· καὶ ὅ, τι ἂν λάβωσι τοῖς ὀδοῦσι, κατεσθίουσι· καὶ τὸν μὲν ἡμέρην ἐν τῇ ἰλύι τοῦ ποταμοῦ διαγίνεται, τὴν δὲ νύκτα ἐξέρχονται. καὶ τούτων ὃς ἂν τύχῃ ποτὲ αἰ τύχῃ πινὶ τὸν τῆς γῆς βοὸς ἢ καμήλου, καὶ δάκῃ, συλλαβὼν ἕλκει εἰς ὃν ποταμὸν, καὶ πᾶν κατεσθίει, πλὴν τῆς χοιλίας. ἀγρεύεται δ' ἀγκίστρῳ μεγάλῳ, ἐμφορον ἢ δοῦρα σιδηρᾶ ἀπὸ τοῦ ἀγκίστρου, καὶ ἁλύσεσι σιδηραῖς ἁρμοσάντων. [1] ἀγρεύσαντες δ', τεσσάρων ἡμέρας χρεμῶσιν αὐτὸ, καὶ ἀσφάλα ὑποτιθέασι· καὶ ῥεῖ ἐξ αὐτοῦ ὅσον δέκα χοτύλας Ἀττικὰς ὃ χρεμῶσιν αὐτ. D.H. al. χωτίζουσιν

1 quibus ſolida vngula eſt 2 minii colore ad intima vſque rubentem 3 robuſtiſſ. 4 Quod igitur alias nunquam per venationem capi poſſet, vbi ſuos pullos adhuc paruulos ad paſcua circumducere cœpit &c. 5 Hæc ipſa atque alia de hoc vermo plura, exſcripſit ex Cteſia Aelian. lib. 5. cap. 1. de animal. 6 Idem de eo & Philoſtratus refert.

¶ 1 ἄλλα φασὶ ὧδε τοῦτον τὸν ὁ Φιλόστρατος, Max. Margun.

πλῆθος. ὅταν δ' παρέλθωσιν αἱ τεσσαράκοντα ἡμέραι, ἀποῤῥίπτουσι τὸ σκώληκα, καὶ τὸ ἔλαιον ἀσφαλισάμενοι, ἄγουσι τῷ Βασιλεῖ μόνῳ τῶν Ἰνδῶν· ἄλλῳ δ' οὐκ ἔξεστιν ἔχειν. ἔστι δὲ τὸ ἔλαιον [ὡς πῦρ]" ἐφ' ᾧ ἂν ἐμπέσῃ, ἀνάπτει, καὶ καταφλέγει ξύλα καὶ ζῶα· καὶ ἄλλως δὲ σβεστόν, εἰ μὴ πηλῷ πολλῷ τε καὶ παχεῖ. Ὅπου δέ ἐστι δένδρα τὰ Ἰνδικὰ ὑψηλὰ ὡς τὸ κέδρος ἢ κυπάρισσος, τὰ δὲ φύλλα ὡς τὸ φοίνικος, ὀλίγον πλατύτερα. καὶ μαλαλίδας οὐκ ἔχει. αὐθις δὲ ὥσπερ ἡ ἄρσην δάφνη, καρπὸν δ' οὐκ ἔχει. ὀνομάζεται δὲ Ἰνδιστὶ μὲν, καρπίον, Ἑλληνιστὶ δὲ μυροβόδα. ἔστι δὲ ταῦτα ῥέοντα δάκρυα. ἔστι δὲ αὐτῷ ἐλαίας καρύας, οὓς εἰς ἀλαβάστρους λιθίνους. ἔστι δὲ μὲν χρῶμα, ἀτρέμας ὑπέρυθρον καὶ ὑποπαχύ, ὄζει δὲ πάντων ἡδιστον. ὄζει δὲ φασὶν αὐτὸ καὶ ἕως πέντε σταδίους. μόνῳ δὲ Βασιλεῖ κτητὸν ἐστι τοῦτο καὶ τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ. ἔπεμψε δὲ αὐτοῦ ὁ Ἰνδῶν τῷ Περσῶν Βασιλεῖ· καὶ φησιν ἰδεῖν αὐτὸ Κτησίας, καὶ ὀσφραντθῆναι ὀσμῆς οἵας ὅτε εἰπεῖν ἔχω, οὔτε εἰκάσαι. Ὅπου τὸ μὲν καὶ τὸ οἶνον πάντων φησὶ γλυκύτατον, ὡς αὐτὸς (φησὶ) φαγὼν, ἄλλο πιεῖν οὐκ ἔμαθεν. Ὅπου χρῶνται δὲ Ἰνδοὶ (φησὶ) ὄζοντι πέπλοις ὀργυιῶν δώδεκα, τετράγωνος δέ ἐστι τὸ ὕδωρ ἐν πέτρᾳ. βάθος δὲ τοῦ ὕδατος, πηχῶν τριῶν· τὸ δὲ καθ' ὕδατος, πηχῶν ὀργυιῶν λειόντων [πρὸς καθαρσιν, καὶ πάντοιόν νοσημάτων ἀποτροπὴν] τὸ δὲ αὐτῷ οἱ βασιλεῖς τοῦ Ἰνδῶν, καὶ ἄνδρες καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες. κολυμβῶσι δὲ, ὅτι πόδας ῥίπτοντες ἑαυτούς. ὅταν δὲ εἰσπηδῶσιν, ἐκβάλλει αὐτοὺς τὸ ὕδωρ ἄνω. οὐκ ἀνθρώπους δὲ μόνον ἀναῤῥίπτει, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ὁτιοῦν ἂν ᾖ ζῶον, ἐκεῖσε εἰς τὸ ξηρὸν, καὶ ζῶν καὶ τεθνηκός. καὶ ἁπλῶς, πάντα τὰ ἐμβαλλόμενα, πλὴν σιδήρου καὶ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ· ταῦτα δὲ δέχεται κάτω. ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ πάνυ ψυχρὸν, καὶ ἡδὺ τοῖς πίνουσι. φόρον δὲ παρέχει μέγαν, ὥσπερ ὕδωρ ζέον ἐκ λέβητος. καθαίρει δὲ τὸ ὕδωρ τὰ πάλφους καὶ ψωριῶντας. καλεῖται δὲ Ἰνδιστὶ βαλλάδη, Ἑλληνιστὶ δὲ ὠφελίμη. Εἰσὶν ὄρη τοῖς Ἰνδοῖς, ὅπου ὁ κάλαμος αὐτοῖς φύεται, ἀνθρωποι δὲ πλῆθος αὐτοῖς ἄχει καὶ τετρακισμύριοι. τούτων αἱ γυναῖκες ἅπαξ τίκτουσι· καὶ τῷ βοὸς

B. lib. "ἐν" D. H.

κυπάρισσος D.H.

αὐτῷ, D.H.

αὐαφῶντες D.H.

φασὶ D.H.

al. ἀνθρώπους.

[ς] D.H.

χρυ. καὶ χαλ. καὶ ἀργ. D.H.

al. Ἔστιν δὲ τοῖς ὄρεσι τοῖς Ἰνδικοῖς ἀνθρώποις

scabiei medetur. Hæc Indico sermone βαλλάδη, Græco ὠφελίμη, *id est*, *vtilis*, vocatur. In iis Indiæ montibus[10] ex quibus eorum calamus prouenit, habitat quoddam hominum genus non pauciorum triginta millibus, quorum vxores semel duntaxat in vita pariunt:

possint. Elapsis triginta diebus, ipsum vermem abiiciunt: oleum autem,[1] adhibitis custodibus, ad solum Indorum regem mittunt. alii enim id habere non licet. Oleum hoc id cui superfusum fuerit accendit, & ligna pariter animaliaq; comburit:[2] soloque luto, & eo quidem crasso, extingui potest. Habent Indi xxviii arbores cedro aut cupresso proceritate pares,[3] quarum folia palmæ foliis paulo latiora, alioqui sunt similia, & axillis carent. Florem qualem laurus mas emittunt, sed fructum nullum ferunt. Nomen illis est Indicum, carpion: Græcum myrrhoda. Sunt autem raræ. Ex illis olei guttæ distillant, quas lana[4] arbori impressa excipientes, in lapideos alabastros, illam exprimendo, infundunt. Est autem id subrubrum & crassiusculum, [5]adeoque fragrans vt ad quinque stadia eius odor perueniat. Soli autem regi eiusque propinquis id possidere conceditur. Ex eo rex Indiæ ad Persarum regem misit: seque Ctesias id vidisse, & odorem qui nec dici nec cuiquã alii assimilari possit, se percepisse narrat. Caseum & vinum omnium suauissimum xxix illos habere, se expertum scire, (quippe qui vsus sit) commemorat. Fons est xxx apud Indos, quadratæ formæ, circuitu circiter quinque vlnas habente,[6] cuius aqua est intra petram, quæ, antequam ad ipsam aquam perueniatur, trium cubitorum, sub aqua trium vlnarum altitudinem habeat. In ea [cum purgandi corporis caussa, tum vt morborum omne genus abarceant] spectatissimi quique Indorum cum liberis & vxoribus se lauant.[7] In eadem nataturi se in pedes proiiciunt, quum autem eam insiluerint, eos sursum attollit aqua. Nec vero solos homines[8] sursũ attollit, sed quoduis animal, siue viuum siue mortuum, in terram expellit: atque adeo[9] quæcunq; in eam coniiciuntur, præter ferrum, argentum, aurum & æs. hæc enim in fundum demittit. Est autem eius aqua perfrigida, & potu suauis: quæ magnum strepitum edit, non secus ac quæ in lebete feruefit aqua. Sed & vitiligini & xxxi scabiei medetur. Hæc Indico sermone βαλλάδη, Græco ὠφελίμη, *id est*, *vtilis*, vocatur. In iis Indiæ montibus[10] ex quibus eorum calamus prouenit, habitat quoddam hominum genus non pauciorum triginta millibus, quorum vxores semel duntaxat in vita pariunt:

1 probe ac tuto reconditum 2 neque aliter ext. pot. quam multi crassique luti iniectu. 3 palmæ foliis, paulo tamen latioribus, & absque sinu siue axilla. 4 de trunco abstersas in lapid. deinde alab. exprimunt. 5 suauissimi prorsus odoris 6 huius aqua ita intra saxum continetur, vt à labro ad ipsam trium cubitorum spatium intercedat, aqua vero ipsa trium similiter vlnarum altitudinem teneat. 7 & natant in pedes se coniicientes. nam quando insiliunt, eiaculatur eos aqua sursum. 8 in sublime iacit 9 *Antigonus hist. mirab. 165. hanc narrationem attingit, additque αὖ πιεῖσαν πολύχουν, ἀρθὲν ἀκβαλεῖν. Vitiose autem ibi legi, τὰ εἰς αὐτὸν ἀφιέμενα καταδέχεσθαι. omissa negatione. pro μὴ καταδέχεσθαι, ex hoc puto Ctesia loco intelliges.* 10 *vide supra c. 6. & Plin. l. 7. c. 2.* ¶ 1 ὅτι φησὶ περὶ ἔλαίου τούτου, καὶ ὁ Φιλόστρατος ⊕, γαμικὸν αὐτὸ χρίσμα πολλῶν. *Max. Marg.* ◆ *Videri posset legendum esse τῷ δὲ μύτῳ, nisi & antea ita loquutus fuisset.* H. S.

habentq;

habentque earum fetus dentes ſuperne pariter & inferne valde pulchros: necnon vniuerſis tam feminis quam maribus & capitis & ſuperciliorum pili iam inde à natiuitate ſunt cani. Vnuſquiſque certe eorum vſque ad trigeſimum ætatis annum albos per totum corpus habet pilos: inde nigreſcere incipiunt, adeo vt quùm ſexageſimum attigerunt, nulli illis pili niſi nigri conſpiciantur. Sunt iiſdem & viris & mulieribus octoni in vtraque manu & vtroque pede digiti. Sunt autem bellicoſiſſimi, & Indorum regem ſequuntur ex his ſagittariorum quinque millia, necnon iaculatores. Aures autem illis tantæ magnitudinis eſſe dicit vt [1] eorum brachia ad cubitos vſque & pone totos humeros operiant. eſſe autem illas contiguas.

XXXII [2] [Eſt autẽ in Æthiopia ſtupendi prorſus roboris animal quoddã [3] Crocottas appellatũ, vulgo Cynolycus. Ferunt id humanam imitatum vocem, ex nomine noctu homines euocare, & accedentes deuorare, habere idẽ leonis magnanimitatem, equi velocitatem, & tauri robur, neque ferro expugnari. In Eubœa quoq; Chalcidica felle carere illius loci oues, carneſq; harum admodum eſſe amaras, vt ne canes quidem iis veſci queant. Aiũt & vltra Mauruſias fauces æſtate complui regionem, hyeme torreri. In Cyoniorum præterea regione fontem eſſe quendam, qui pro aqua oleum ſoaturiat, quo etiam incolæ ad cibos omnis generis vtãtur. In regione adhæc, cui Metadridę nomen, non ita prope mare, eſſe fontem, qui media nocte vehementiſſime exundãs, magnam eiiciat piſcium copiam in terram, vt nec colligendis iis incolæ ſufficientes, maximam partem in ſicco fœtere ſinant.]

XXXIII Hæc quæ fabulis ſimilia ſunt, Cteſias ſcribens, ſe veriſſima ſcribere ait, & quorum vel [4] ipſe teſtis ſit oculatus, vel quæ à teſtibus oculatis acceperit. Multa autem his mirabiliora ſe prætermiſiſſe, ne, qui ea non vidiſſent, ſcribere ipſum quæ fidem non mererentur, exiſtimarent [5].

καὶ τὰ ὀκτώδακτα ὀδόντας ἔχει καὶ τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω πάνυ καλούς." καὶ ταῖς τρίχας ταῖς τε ἐπὶ τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς ὀφρύσι," πολιὰς ἔχει πάντα ἐκ γενετῆς, καὶ τὰ θήλεα καὶ τὰ ἄρρενα. μέχρι μὲν οὖν τεσσαράκοντα ἐτῶν λευκὰς ἔχει ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τὰς τρίχας διὰ ὅλου τοῦ σώματος· ἄρχονται δ' ἐκεῖθεν μελαίνεσθαι" ἐξῆκοντα δ' ἐτῶν" γηρωμένων, ἐς μὲν ἰδεῖν πάσας ἔχουσας" μελαίνας. ἔχουσι δ' οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἀνὰ ὀκτὼ δακτύλους ἑκατέρᾳ χειρὶ, ὡσαύτως καὶ ὀκτὼ καὶ βραχίονας καὶ πόδας καὶ μηρούς· γυναῖκες δὲ ὡσαύτως. εἰσὶ δὲ σφόδρα πολεμικαὶ, καὶ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν ἕπονται τοξόται τούτων πεντακισχίλιοι καὶ ἀκοντισταί. τὰ δὲ ὦτα φησὶν ἡλίκα ὦτα ἔχειν, ὥστε τοὺς βραχίονας αὐτοῖς ὑπ' αὐτῶν καλύπτεσθαι μέχρι τῶν ἀγκώνων, καὶ ὄπισθεν τὸν αὐχένα σύσκιον καλύπτειν. ὁ δὲ ὦς ὁ ἕτερον τὸν ἕτερον ἀκούειν.

[Ἔστι δὲ ἐν Αἰθιοπίᾳ ζῷον λεγόμενον Κροκόττας, κυνῶς δὲ Κυνόλυκος, ἔστι δὲ τὴν δυνάμεθαν μέγα θηρίον. ὃ τὸ δὲ φασιν ἀνθρωπίνῳ μιμεῖσθαι φωνῇ, καὶ ἀπὸ νυκτὸς καλεῖν ἐξ ὀνόματος τοὺς ἀνθρώπους, καὶ προσιόντας κατεσθίειν. ἔχειν δὲ θηρίου ἀλκὴν λέοντος, τάχος τε ἵππου, ῥώμην ταύρου, σιδήρῳ δὲ οὐχ ἁλίσκεσθαι. ἐν Εὐβοίᾳ δὲ τῇ Χαλκιδικῇ τὰ πρόβατα τὴν χολὴν οὐκ ἔχειν πικρὰν διὰ τὸ κώνειον ἐσθίειν αὐτά. φασὶ δὲ, ἐπέκεινα τῶν Μαυρουσίων πυλῶν εἶναι μὲν τὸ θέρος ὑπερβολὴν ὑδάτων, χειμῶνος δὲ, φλέγεσθαι. ἐν τῇ Κυωνίων χώρᾳ κρήνην εἶναί φησιν ἐλαίου, οὐχ ὕδατος ῥεῦμα ἔχουσαν· καὶ ἀπὸ τούτου τοὺς ἐποίκους τὰς χρείας ἁπάσας πληροῦσθαι εἰς τροφὰς πανταχοῦ. ἐν τῇ λεγομένῃ Μεταδριδάτῃ ἐστὶ κρήνη, οὐκ ὀλίγον διέχουσα τῆς θαλάττης, καὶ πολὺ ἀμπώτου καὶ μέσης νυκτὸς πάνυ σφοδρὰν, καὶ ἀπορρήγνυσθαι ἰχθύας πολλοὺς ἐν τῇ χέρσῳ, ὥστε μὴ δύνασθαι τοὺς ἐνοικοῦντας συλλέγειν αὐτοὺς, ἀλλ' ἐὰν τὰ πλησίον καὶ ὀζειν ὅτι τῆς ξηρᾶς.]

Ταῦτα [δ]ὲ γράφων καὶ μυθολογῶν Κτησίας, λέγει τὰληθέστατα γράφειν· ἐπάγων ὡς τὰ μὲν αὐτὸς ἰδὼν γράφει, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν μαθὼν τῶν εἰδότων. πολλὰ δὲ τούτων καὶ ἄλλα θαυμασιώτερα παραλιπεῖν, ἵνα μὴ δόξαι τοῖς μὴ ταῦτα θεασαμένοις ἄπιστα συγγράφειν.

κ τὰ ὀκτώδακτα ὀδόντας ἔχει κ τὰ ἄνω κ τὰ κάτω πάνυ καλούς. κ ταῖς τρίχας ταῖς τε ἐπὶ τῇ κεφαλῇ κ ταῖς ὀφρύσι, πολιὰς ἔχει πάντα ἐκ γενετῆς, κ τὰ θήλεα κ τὰ ἄρρενα. μέχρι μὲν οὖν τεσσαράκοντα ἐτῶν λευκὰς ἔχει ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τὰς τρίχας διὰ ὅλου τοῦ σώματος· ἄρχονται δ' ἐκεῖθεν μελαίνεσθαι· ἐξῆκοντα δ' ἐτῶν γηρωμένων, ἐς μὲν ἰδεῖν πάσας ἔχουσας μελαίνας. ἔχουσι δ' οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἀνὰ ὀκτὼ δακτύλους ἑκατέρᾳ χειρὶ, ὡσαύτως καὶ ὀκτὼ καὶ βραχίονας καὶ πόδας καὶ μηρούς· γυναῖκες δὲ ὡσαύτως. εἰσὶ δὲ σφόδρα πολεμικαὶ, καὶ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν ἕπονται τοξόται τούτων πεντακισχίλιοι κ ἀκοντισταί. τὰ δὲ ὦτα φησὶν ἡλίκα ὦτα ἔχειν, ὥστε τοὺς βραχίονας αὐτοῖς ὑπ' αὐτῶν καλύπτεσθαι μέχρι τῶν ἀγκώνων, κ ὄπισθεν τὸν αὐχένα σύσκιον καλύπτειν. ὁ δὲ ὦς ὁ ἕτερον τὸν ἕτερον ἀκούειν.

[Ἔστι δὲ ἐν Αἰθιοπίᾳ ζῷον λεγόμενον Κροκόττας, κυνῶς δὲ Κυνόλυκος, ἔστι δὲ τὴν δυνάμεθαν μέγα θηρίον. ὃ τὸ δὲ φασιν ἀνθρωπίνῳ μιμεῖσθαι φωνῇ, κ ἀπὸ νυκτὸς καλεῖν ἐξ ὀνόματος τοὺς ἀνθρώπους, κ προσιόντας κατεσθίειν. ἔχειν δὲ θηρίου ἀλκὴν λέοντος, τάχος τε ἵππου, ῥώμην ταύρου, σιδήρῳ δὲ οὐχ ἁλίσκεσθαι. ἐν Εὐβοίᾳ δὲ τῇ Χαλκιδικῇ τὰ πρόβατα τὴν χολὴν οὐκ ἔχειν πικρὰν διὰ τὸ κώνειον ἐσθίειν αὐτά. φασὶ δὲ, ἐπέκεινα τῶν Μαυρουσίων πυλῶν εἶναι μὲν τὸ θέρος ὑπερβολὴν ὑδάτων, χειμῶνος δὲ, φλέγεσθαι. ἐν τῇ Κυωνίων χώρᾳ κρήνην εἶναί φησιν ἐλαίου, οὐχ ὕδατος ῥεῦμα ἔχουσαν· κ ἀπὸ τούτου τοὺς ἐποίκους τὰς χρείας ἁπάσας πληροῦσθαι εἰς τροφὰς πανταχοῦ. ἐν τῇ λεγομένῃ Μεταδριδάτῃ ἐστὶ κρήνη, οὐκ ὀλίγον διέχουσα τῆς θαλάττης, κ πολὺ ἀμπώτου κ μέσης νυκτὸς πάνυ σφοδρὰν, κ ἀπορρήγνυσθαι ἰχθύας πολλοὺς ἐν τῇ χέρσῳ, ὥστε μὴ δύνασθαι τοὺς ἐνοικοῦντας συλλέγειν αὐτούς, ἀλλ' ἐὰν τὰ πλησίον κ ὀζειν ὅτι τῆς ξηρᾶς.]

Ταῦτα [δ]ὲ γράφων κ μυθολογῶν Κτησίας, λέγει τὰληθέστατα γράφειν· ἐπάγων ὡς τὰ μὲν αὐτὸς ἰδὼν γράφει, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν μαθὼν τῶν εἰδότων. πολλὰ δὲ τούτων καὶ ἄλλα θαυμασιώτερα παραλιπεῖν, ἵνα μὴ δόξαι τοῖς μὴ ταῦτα θεασαμένοις ἄπιστα συγγράφειν.

ἔχουσι D. H. — πόλιες D. H. — μιλ. πέντε D. H. — μυριάδων D. H. — μιλ. πέντε D. H. — ἔστιν D. H. — Sequitur in libro Ban. — lib. Ban. — συγγράφων, ἐν οἷς καὶ ταῦτα. D. H.

1 ad cubitum vſque dependentes brachia obtegant, & à tergo inuicem tangentes totos operiant humeros 2 *Aſſutum hoc è Cod. Bauarico, ſi forte huc pertinat.* 3 *Huius etiam Diodorus Siculus meminit lib. 3. Bibliothec. c. 1. legendum Aeliani caput 22. lib. 7. de natura animal.* 4 *Contra refert Lucian. lib. 1. vera hiſtor. Cteſiam de Indis ſcripſiſſe, à quibus audiuit, quæ ipſe non vidit.* 5 Hic igitur illa deſinunt.

§ 1 *Diodorus Sicul. lib. 3.*

CTESIÆ

Historici antiquiss. & optimi narrationes abbreuiatæ de rebus & animantibus in India raris & admirandis è Græco in Latinum conuersæ

A ~~LAVRENTIO RHODOMANO.~~

CTESIÆ narrationes Indicæ vno continentur libro: in quibus magis Ionica Dialecto vtitur. De Indo fluuio commemorat, qua arctissimus ei alueus, XL stadiorum latitudinem habere: qua maxime diffusus, ducentorũ. Indos perhibet plures fere esse, quã vniuersi sint mortales. De vermi etiam in hoc fluuio agit, quæ sola bestiarum in eo nascatur. Quod vltra Indos nulli habitẽt mortaliũ. Quod Indi non pluuiis, sed fluuio humectentur. De Pantarbi lapide sigillari: & quod LXXVII sigilla & lapillos pretiosos in fluuiũ deiectos, (qui Bactriorũ negociatoris fuere) inter se cõsertos ille extraxerit. De elephantis, quibus muri destruuntur. De paruis simiis, quibus IV cubitorum sunt caudæ. De gallis longe maximis. De aui Psittaco, lingua & voce hominis præditа: cui magnitudo accipitris, purpurea facies & nigra barba. Ipsa autem cærulea est, ad collum vsq;, & tũc cinnabari assimilis. sermocinatur vt homo: sed Indice. Græce etiam, si Græce loqui didicerit. De fonte, qui quotannis liquido auro repletur: vnde e situlæ quotãnis testaceæ hauriũtur. ex testa esse oportet: quia inter hauriendum cõgelatur aurum, & vasculum frangi necesse est, vt aurum educatur. Fons autem quadrangularis est, ambitu XVI cubitorum, & orgyiam profundus: & vnaquæq; vrna talenti habet pondo. Adhæc de ferro in fontis imo: vnde duos se gladios habuisse Ctesias refert, alterum à rege, alterum à matre regis Parysatide. de cuius generis gladio confirmat, quod in terra defixus [1] nubes & grandines & ventos vrentes auerruncet: seq; hoc ipsum vidisse ait, bis à rege factitatũ. De canibus Indicis, quod magnitudine excellant, & cum leone etiam congrediãtur. De magnis montib. vnde sarda effoditur & onyx, & alii signatorii lapides. Quod ingens ibi siccitas: & sol decuplo maior videatur, quã aliis in terris, multique æstu ibi suffocentur. Et mare ibidem nihilo minus esse Græco: superficie eius vsque ad IV digitos feruida. Ideoq; piscẽ nullum qui ad feruorẽ propius accedit, viuere posse: sed inferius agere. Quod Indus fluuius per campos decurrens, montes etiam permeet, in quib. calamus nascitur quem Indicum vocant: crassitie, quantam bini viri, extensis vtrinque brachiis, cõplectantur: altitudine etiã mali in naui quæ decies mille homines vehat. Sunt tamẽ etiam qui magnitudine superent & deficiant; vt probabile est in spacioso monte. Sexu quoque distinctos esse, ita vt mas non habeat medullã, sitq; validissimus, sed femina habeat. De Martichora quadam inter ipsos bestia, quæ facie hominem refert, & magnitudine leonem æquat, & colore [2] rutilo cinnabari imitatur. [3] Duplex ei dentium ordo, aures & oculi hominis, colore cæsio: caudam habet, qualem scorpius in Epiro, cubito prolixiorem, in qua etiam aculeus inest. transuersos etiã in cauda stimulos habet hinc & illinc. adhęc in summo fert spiculum non secus ac scorpio. Cui si quis appropinquarit stimulo pũgit, citoq; præsentissima mors est. Quod si quis eminus contra pugnat, & ante caudã erigens, vt ex arcu, & retro directe intorquens tela iacit. Iactus ad plethri longitudinem pertingit: & quoscunque ferit, his certam infert necem, excepto elephanto. Spicula pedis longitudinẽ habent & latitudinem iunci tenuissimi. Martichora Græcis sonat Anthropophagũ, quod vt [4] plurimũ homines necat & cibum facit. Aliis tamen bestiis quoq; vescitur. pugnatq; tam vnguibus quã aculeis, qui iaculando effusi denuo renascuntur. Frequens id genus beluę est in India. Interficiunt eas homines si elephantib. vectati inde sagittis impetunt. De Indis narrat, quod sint iustissimi & multa habet de morib. ipsorum & statutis. Est ibi de sacro quodam territorio in regione inhabitabili, q; nomine Solis & Lunæ venerentur.

1 *Psittacus.*
2 *Fons auriser.*
3 *Ferrum ex fonte diuina efficacitate.*
4 *Martichora.*
5 *Solis & Lunæ sacrificantes ad tempus.*
6 *Calami crassissimi.*
7 *Bestia tela de se iaculans.*

1 Misit hanc L. Rhodomani versionem ad nos vir nob. & doctus Mel. Haiminsfeldius Goldastus: quam si cum studiosis vtriusque linguæ publice communicaremus, factum nostrum iis facile adprobatum iri confidimus. Iuuat enim interpretationes inter se conferre doctorum virorum, à quibus iam triplicem ita horum Indicorum translationem habemus. nec ea res fructu caret, quũ vnus raro videat omnia, vel semper ociose hoc agat. Alias ad H. Stephanum fuisse transmissam hanc conuersionem, indicio nobis eiusdem manus primis duabus pagellis aliquoties in ora adposita. Numeros quoque & quasi breuiaria vt in ora exempli transmissi inuenimus. ita reliquimus.

1 nebulas *ad oram adposuit H. Steph.* 3 rubro ἐρυθρῷ. *adscripserat H. Steph:* 2 Triplex τρίτυπος ὅδε τις, *monebat hic H. Stephani manus.* 4 *In exemplo mendosius descripto erat* vt pluri homines. *nos itaque edidimus* plurimum.

Ad quod

Ad quod xv dierum ſpacio à Sardo monte alicui iter patet, vbi per xxxv dies quolibet anno ſol refrigerat, idq; propter feſtum, vt citra aduſtionẽ illud peragant & reuertantur. Tonitrua & fulgura & pluuiæ non ſunt in India, ſed vẽti & preſteres multi: qui quicquid corripuerunt, tollunt. Sol etiam poſt exortum dimidium diei frigus efficit; reliquum ſupra modum eſt torridũ in plurimis Indiæ locis. Indorũ nigredo nõ à ſole eſt, ſed natura. Sunt enim inter ipſos & viri & mulieres candidiſſimi, licet numero pauciores. Et vidiſſe ſe tales ex India feminas duas & v viros auctor teſtatur. Fidẽ narrationi de ſole adſtruere volens, quod xxxv dies in India frigore aerem temperet, addit, igni ex Ætna promanante cum alia euaſtẽtur, locum quendam in medio, vbi iuſti degant homines, non euaſtari. Etiã in Zacyntho ſcaturigines eſſe piſciferas, vnde pix hauriatur: inq; Naxo fontem, vnde merum admodũ dulce quandoq; profluat. Et quod ignis ſit iuxta Phaſelidem immortalis, ſemper ardens in petra dies atq; noctes nec vnda exſtinguatur, ſed magis inflammetur: ſed ſtorea tandẽ dometur. In media India homines agunt nigri, & nominantur Pygmæi, lingua à ceteris Indis non diſcrepantes: ſed ſtatura perquã puſilla. Nam longiſſimi eorum binos cubitos: plerique ſeſquicubitum attingunt. Capillus eis prolixiſſimus demittitur etiam ad genua vſq; & inferius. Barbas inter mortales habent maximas. Quare vbi ad iuſtam excreuere magnitudinem, veſtes amplius non induunt, ſed capillos pone demittunt ab occipitio infra poplites & barbæ crines pedibus tenus ante protendũt. Hinc denſo pilorum amictu totum circumſepti corpus zona eos conſtringunt, & pro veſtitu habent. Inguen præferũt craſſum & prolixum, vt & ad talos ipſos pertingat. Compreſſis ſunt naribus & deformes. Pecora horum, oues, boues, aſini, magnitudine arietes non multum excedunt: equi etiam & muli & cetera iumenta arietes nihil ſuperant. Sectantur Indorum regem pygmæorũ circiter 111 millia. Sagittarii enim ſunt egregii. iuſtiſſimi interim, & ad Indorum leges ſe conformãt. Lepores & vulpes non canibus, ſed coruis & miluiis & cornicibus aquiliſq; venantur. Stagnũ eſt apud illos 10ccc [1] ſtadia in circuitu complexum, in quo, ſi vẽtus ſuperficiem non commouet, oleum ſupernatat: per quod lembis vecti, ex medio in vſum ſuum ſcaphiis hauriunt. Seſamo tamẽ interim quoque vtuntur & è iuglandib. expreſſo: ſed lacuſtre eſt præſtantius. Piſces etiam lacus hic alit. Magna ibidem argẽti copia, & argentifodinæ non profundæ. Profundiores enim eſſe perhibent in Bactris. Producit ſimul aurũ India, quod tamẽ non in fluuiis reperiunt, eluuntque, vt fit in [2] Pactolo fluuio. Sed crebri & vaſti ſunt mõtes, quos Gryphes frequentant, aues quadrupedes, quæ magnitudine luporum, cruribus & vnguibus leonem repreſentant. Nigræ ceteroquin in corpore pennæ, ſed in præcordiis rubræ. Per has fit, vt aurum illud in montib. copioſum difficulter acquiri poſſit. Oues Indorum & capellæ maiores aſinis: & quaternos pariunt, ſenoſq; vt plurimum. Caudæ his prolixæ, quas matribus amputant, vt admiſſioni ſint aptiores. Sus autẽ nec cicur nec agreſtis habetur in India. Palmæ apud Indos, harumq; glandes triplo grandiores Babyloniis. Amnis quidam ex petra mel profundit. Multa dehinc cõmemorat de iuſtitia incolarum, & ſtudio erga regem, mortiſque contemptu. Fons ibi eſt, cuius quamprimum hauſeris aquam, in caſei morem coagulatur. De coagulato hoc contritũ ſi ad trium obolũm pondus dederis alicui cũ aqua bibendũ, quæcunq; pererrauerit enunciat. Vtitur eo rex ſi quæſtione de reis habenda verum explorare ſatagit. confeſſus, mortem ſibi conſciſcere iubetur, nõ conuictus ſuo ipſius teſtimonio, dimittitur. Indorum nemo dolore capitis, aut oculorũ ægritudine, aut cruciatu dentiũ laborat: nec os exhulceratur, nec putredini obnoxius eſt. Ætas illorũ ſupra centum ad xx & xxx & L & cc qui diutiſſime viuũt, annos ſe extẽdit. Serpens apud eos ſpithamæ longitudine, cuius ſpecies purpuram refert pulcerrimã: caput ei candidiſſimum & nulli plane dentes. Capitur è montib. æſtuoſiſſimis, vnde ſarda eruitur. Non mordet quidem: ſed quemcunq; peruomuerit, ei membrum illud omnino computreſcit. Cauda ſuſpẽſus duplex edit venenum, electri forma & nigrũ: illud è viuo adhuc deſtillat, hoc è mortuo. Quod è viuo effluxit, ſi ſeſami menſura propinetur, cõfeſtim enecat. Cerebrũ enim his qui bibunt per nares deliqueſcit. Alterũ vero ingeſtum ad phthiſin perducit, & per annũ vix interitum maturat. De auicula etiam ſcribit, quam Dicæron (quod iuſtum ſignificat) vocant: non maiori quam perdicis ouũ eſt. Hæc excrementa alui defodit, vt nõ inueniantur. Inuenta autem ſi ad ſeſami portionẽ bibãtur, mane ſopor hominẽ corripit, & abſq; ſenſu inde dormit: tandem ſub occaſum ſolis vitæ exitum ſortitur. Lignum ibi eſt quod Parebum dicũt, oliuę magnitudine reſpondens: ſed in regiis tantum inuenitur hortis: nec florem fert, nec fructum:

23 Indi vnde nigri.

24. Miracula quædã naturæ.

25 Pygmæi.

26 Stagnũ alui.

27 Auicula Gryphibus exoſculanda.

28 Pecudes in India magnæ.

29 Serpens, nõ alibi nigrãs.

30 Animalia mortem cacante.

31 Radix omnia attrahens.

1 ſtadia ſupplaui amiſſum à ſcriba. 2 Lobis annumeraſſe ſolem ſcripſerat Plinius. Sed cr.

xv autem solas habet radices, easque crassa subter terra. Crassities eius vbi subtilissima est quanta brachii. Hæc radix ad spithamæ modum sumpta, vbicunque applicita fuerit, omnia ad se pertrahit, aurum, argentum, æs, lapides, & nihil non præter electrum. Si ad cubiti modū [1] sumpta fuerit, attrahit etiam oues & aues. Hac enim maximam volucrum partem venantur. Quod si efficere velis, vt etiam aqua concrescat, de radice quantum obolus appēdit, in choam iniicito, & congelascet. Idem & vino continget; manuque ipsum tractabis vt ceram: sed altero die liquescit denuo. cæliacis vtile datur remedium. Fluuius etiā est per Indiam labens non magnus, 11 stadia latus, cui Indorum lingua Hypartcho nomen, quod interpreteris, qui omnia bona adfert. Hic quotannis per xxx dies electrum defert. In montibus enim arbores esse aiunt a quibus imminentes: (nam passim in montibus aquæ demanant) & certum anni tempus est, quo lacrymas illæ egerunt, vt amygdalæ aut pinus, aut id genus aliæ, ad plurimum xxx dies in anno: quæ cum in fluuium decidunt indurantur. Arborem vocant Siptachoram, quod dulce est & suaue. inde succinum Indi colligunt. & fructum arbores ferunt racemos, vt vitis; & acini insunt, vt nucibus Ponticis. In montibus illis homines vitam agunt, quibus caninum est caput: & amictus gestant è ferarum pellibus, nec vllam articulatam vocem proferunt, sed ritu canum latrant, & vlulant. Atque ita vocem eorum intelligunt. Dentes illis sunt maiores quam canum: vngues vero similes, licet prolixiores, & plus turbinati. Montesque incolunt ad Indum vsque fluuium. Sunt & hi nigri, & perquam iusti, vt & Indorum ceteri, cum quibus eis consuetudo intercedit. Intelligunt quidem quæ ab illis dicuntur: verum ipsi differere non possunt, sed latratu & manibus & digitis significant vt surdi & muti. Indi Calystrios nominant, quod Græcis est Cynocephali. Gentis numerus ad xii myriades se extendit. Ad fontes huius fluuii nascitur flos purpureus quo purpura tingitur non deterius, quam Græca, imo [2] multo floridior est. Creantur ibi bestiolæ, quātus est scarabæus, rubore cinnabaris: quibus prælongi sunt pedes, mollesque sunt vt vermis. Harum ortus est in arboribus electriferis, quarum fructus arrodunt & corrumpunt, vt apud Græcos phthires (volucrę) vitium pestis. His insectis Indi contusis punicea vestes & tunicas, & quicquid libet, intingunt, & tinctura hæc melior est Persica. Cynocephali montana incolentes non opus exercent, sed ex venatione victitant: quę occiderunt, ad solis feruorem assant. Et multis pecoribus alendis dant operā, & inter hæc capris & asinis: bibuntq; lac merum & aceto temperatum, ex ouibus. Fructibus etiam Siptachoræ vnde succinū exsistit, vescuntur, cum sit prædulcis. His torrefactis sportas consarcinant, vt apud Græcos fit vuis passis. Nam rates Cynocephali texunt, quibus impositas illorum sarcinas auehunt: deq; fructu eius arboris & purpuræ flore ab ipsis expurgato & de electro CCLX talenta singulis annis asportant: & totidē de pharmaco, quod puniceo pannos colore inficit. Mille etiam electri talenta anniuersarie ad Indorū regem perferunt. Cetera Indis transportata vendunt, ad panes, farinas & xylinas vestes comparandū. Vendunt etiam enses, quibus ad feras capiendas vtuntur, & arcus & iacula. iaculandi enim & arcu feriendi solertia excellūt: sed bellorum imperiti, quod montes inuios & excelsos incolūt. Munera eis quinto quoq; anno rex erogat xxx myriades arcuum, & tragularum totidē, peltarumq; duodecim, & gladios quinquagies mille. Nec ædes habent, sed in speluncis versantur. Feras non tantum sagittis & tragulis in venatu domāt; sed etiam insectando assequuntur & prehendunt. Nam pernicitate cursus valent. Vxores illorum in singulos menses lauant semel, cum menstrua eis profluunt, ceteroqui neutiquam. Viri a lauacris abstinent: manus tamen abluūt, & ter per mensis spacium oliuo vnguntur. Vestes non habent densas, sed quam tenuissimas, è simplicibus coriis, tum viri tum mulieres. Ditissimi quidem lineas gestant, sed horum sunt perpauci. Lecti ipsis non sunt, sed tori & stragula rustica. Opulentissimus inter eos censetur cui plurimum est pecoris. cetera bonorum perinde ac vulgaris æstimatur. Caudam omnes gestant supra clunes iuxta mulieres ac viri, non aliter quam canes, sed prolixiorem & magis hirsutam. Cum feminis miscentur in quaternos porrecti pedes, canū more. Nam aliter ipsos coire turpe. Vtq; iusti sunt, ita longissimæ inter omnes mortales vitæ. viuunt enim annos LXX & c. nonnulli etiam CC. Vltra hos vitam producere alios perhibent ad fluuii fontes. Hoc genus hominū nigro est colore, vt & ceteri Indi, nihilq; operis tractant: nec frugib. victitant, nec aquis sitim restinguunt; sed numerosis pecorum gregibus alendis student, vt sunt boues, capellæ, oues. Lac ergo bibūt, & præ-

42 Cynocephalorum historia. Victus.

Negociatio.

Solertia.

Habitatio.

Cibus.

Vestitus.

Opes.

Cauda.

Iustitia & vitæ diuturnitas.

Color, & victus imbecillitas.

1 Omissa vox sumpta à scriba negligentiâ, à nobis itaque immissa: quod ideo indicandum, quam & interpres accepta vel aliud tale vsurpasse potuit. 2 imo si fallimur in exemplo, quod ita supplemus, vt alibi vides.

ter hoc

Monstrosi partus.

ter hoc nihil. Infans in lucē editus nates nō habet perforatas, nec feces corporis è posterioribus excernit: sed coxas quidē habet, foramen vero [1] coaluit. Ideo non cacare sed

Absurda digestio.

mingere eos perhibent quiddā caseo adlimile, non omnino spissum, sed turbidum. Postquam igitur mane de lacte biberint, & diei medio iterum hauserint, radicē apud eos dulcem esse tradunt, quæ lac in ventriculo cōsolidari non sinit. Hac comesta circa vesperam sibi vomitum conciliant, & sine molestia per vomitum cuncta reiiciunt.

43 Asinorum in India sylvestrium genus singulare.

Sunt præterea Indis asini sylvestres equis pares & quandoq; maiores, corpus albi, caput purpurei, cæruleis præditi oculis: quib. vnum est cornu in fronte cubitale. Quod

Cornu.

inferius in eo est, ad frontem vergens binos longum palmos, omnino album: quod sursum tendit, acutum est, idq; puniceo rubore excellit. Reliquum in medio nigrū est. Ex eo pocula conficiūt, vndē qui biberint, spasmo (vt narrant) non corripiūtur, nec morbo sacro: addē, quod nec veneno succumbunt, siue ante, siue post ex id genus poculis vel vinum, vel aquam, aut aliud quiduis biberint. Alii quidē asini tum cicures tum sylvestres, & quicquid est solidungulorū animantium, nec talos, nec fel habēt: sed hi soli

Talus.

& taxillos & bilem in epate habent. Talus certe pulcerrimus est omniū quos mihi videre contigit, similis & compar bouino: sed grauis instar plumbi, colore penitus cinnaberino. Velocitate hoc animal & robore

Velocitas.

pollet: & nec equus, nec aliud quippiā persequendo illud assequi valet. Principio tardius currit, sed quo diutius cursum ꝓsequitur, eo mirabilius ardorem & velocitatem eius intendit. Alia sane ratione capi hæc belua non potest: sed quando teneram adhuc sobolem ad pascua secum circumducunt, à numeroso equitatu circunruēti, fugere desertis pullis nolunt, sed cornuum ictu & calcium impetu & dentium morsu pugnant, multosq; equos & viros interimunt. Capiūtur tamen & ipsi sagittis & iaculis confecti: nam salua eos vita non ceperis. At carnes propter amaritudinem nimium ab esu sunt alienę: propter astragalos & cornua tantum expetuntur. In fluuio Indorum vermis

44 Vermis insumens abstrahens & mouebile exsudans oleum.

nascitur forma, quali in ficubus assolet, vix cubitorum, interdum plus minus, prolixitate; crassitudine, quanta vix à [2] xvii annorū adolescentis manibus comprehēndi queat. Binos habent dentes, alterum supra, alterū infra, & quicquid contigerint dentibus, deuorant. Interdiu in fluuii cœno commorātur, noctu exspatiantur. Et quicunque illorum forte offenderit quenquam in terra, vel bouem, vel camelum, morsumq; intulerit, correptum trahit in amnem, & totū vorat, præter aluum. Capitur autē hamo prægrandi, cui hœdus aut agnus sit alligatus, & catenæ ex ferro accommodatæ. Captum dies xxx suspendunt vasis subiectis. Tunc pinguis ex eo liquor destillat ad heminas decem Atticas. Elapsis xxx diebus, abiecto vermi, oleum bene conditum soli Indorum regi transportant. Alteri enim aliquid inde vendicari non licet. Hoc oleum cuicunque rei affunditur eam incendit, comburitq; ligna & animalia, nec alia materia exstinguitur quam largo & spisso luto. Sunt arbores

45 De Carpio seu Myrorhoda in India.

in India excelsæ, vt cedrus & cupressus: folia palmarum, sed paulo latiora, axilliscq; carent: florem autem emittunt vt laurus masculā, sed absq; fructu. Indi Carpium, Græci Myrorhodam nuncupant. Magna eius raritas. Profluunt inde olei guttæ, quas lana arboribus appensa excipiunt, & in alabastra lapidea exprimunt. Color ei est placide subrubescens, & leuiter spissus: odor autem omnium suauissimus, vt ad vstadia olere affirment. Soli hoc regi possidere licet eiusq; propinquis. Inde Persarum regi Indus trāsmisit. vidisse testatur Ctesias, & odoratum esse incredibile dictu & opinione maius: vt caseum etiam & vinum omnium dulcissimum experientia magistra se cognouisse ait. Fons est apud Indos v vlnis in orbem

46 Fons omnia reiectans præter metalla pretiosiora.

ductus, figura quadrata, cuius aqua intra rupem: triumque cubitorum profunditas vsque ad superficiem aquæ: inde ad fundum tres vlnæ. Lauantur inibi nobilissimi Indorum, viri, pueri, & mulieres. Eo in pedes se proiiciunt & vrinantur. Quando igitur insiliunt aqua sursum eos extrudit. Nec vero homines tantum retro iactat, sed etiam quiduis aliud excutit in siccum, viuum sit aut exanime. & quid multa? cuncta quæ iniiciuntur repellit, præter ferrum, argentum, aurum & æs, quæ fundo recipit. Limpha gelida est & potu suauis: magnum vero sonitum edit, ac si aqua in aheno feruens bulliat. Sanat autem hæc aqua vitiligines & scabiem. Indica lingua dicitur Ballada: quod salubrem vertas. Sunt in

47 Homines ineunte ætate cani, in senecta nigri, ceteroqui monstrosi.

montanis Indorum, vbi calamus crescit, homines ad xxx M, quorum vxores semel per vitā pariunt, & qui nascuntur dentes secum afferunt supra & infra eximie pulcros.

---

1 *Suppleuimus interim ex aliorum versione* coaluit; *in exemplo huius interpretationis omissum. Vtinam optimo & eruditissimo amico diutius vivere licuisset, & sua hæc recensere ipsi. Sed deo aliter visum.* 2 *Græca saltem de puero decenni habent,* δεκαετῆ παῖδα. *nec aliter Aelian. l. V. de animal. c. 1.*

pili autem tum in capite tum ſuperciliis à primo eis ortu ſunt cani, femellis pariter ac maſculis. Et ad triceſimum ætatis annum quiſque hominum illorum albos retinet crines toto corpore: dehinc nigreſcere incipiunt. Vbi LX annos attigerint, omnes eorum pilos in nigrum conuerſos eſt videre. Octonos etiam in vtraque manu digitos habent, & totidem in ſingulis pedibus, communiter viri & feminæ. Suntque inſigniter bellicoſi. Ideo Indorum regem quinquies mille ſagittarii & funditores comitantur. Tantulis (ſi credere fas eſt) præditi, vt brachia ad flexum cubiti vſque contegant, & totum retro tergum cooperiant, & altera alteram contingat. Hæc dum ſcribit & fabulatur Cteſias, ſe veriſſima litteris commendare affirmat, partim à ſe viſa memoriæ prodi, partim ab oculatis teſtibus accepta tradi aſſeuerans. plurima vero his magis admiranda ſe prætermittere, ne aliena à fide his qui talia non viderunt referre videatur.

EX IIS-

ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ, καὶ Ἰνδικῶν, καὶ ἄλλων συγγραμμάτων.

EX IISDEM EIVSDEM CTESIÆ PERSICIS, INDICIS, & aliis scriptis, Fragmenta,

sub nomine eius laudata, si non ipsius semper & verba continent,

collecta & congesta è variis auctoribus.

EX EIVSDEM CTESIÆ PERSICIS.

EX LIBRO PRIMO.

Apud auctorem de nominibus gentilibus, vel Stephanum Byzantium, si modo is auctor.

CHAVON, regio in Media. CTESIAS libro primo Persicorū: Inde vero progreditur Semiramis ipsa & exercitus, peruenitque in Chauonem regionem Mediæ.

Laudatum hunc librum inuenio & apud Arnobiū lib. 1. aduers. gent. Verba erudi. ass. auctoris sunt: Age nunc veniat, qui super igneam zonam, magus interiore ab orbe Zoroastres, Hermippo vt assentiamur authori. Bactrianus & ille conueniat. cuius Ctesias res gestas historiarum exponit in primo. Armenius Hosthanis nepos & familiaris Pamphylus Cyri, Apollonius *&c. vbi Critici tamen hodie ita interpungendum aiunt:* Zoroastres (Hermippo vt assentiamur auctori) Bactrianus. Et ille conueniat, cuius *&c. Sed quisnam ille? cuius nomen omisisse Arnobium vero simile non est. de quo liquido constaret, si Ctesiana exstarent. Libet interim saltem coniectare lauter, si forte ita distinguendum:* Et ille conu. *&c.* primo, Armenius Hosthanis nepos, *&c.*

EX LIBRO SECVNDO Persicorum.

Apud eundem Stephanum.

Tiriza, Paphlagoniæ vrbs. gentile nomē, Tirizi. CTESIAS Tiriziphanos eos vocat, libro II. Ex Odrysis vero ad

ΕΚ ΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΛΟΓΟΥ.

Παρὰ τῷ τὰ ἐθνικὰ συγγράψαντι, ἤγουν Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ, εἴ γε αὐτὸς ὁ γράψας.

ΧΑΥΩΝ, χώρα τῆς Μηδίας. Κτησίας δὲ πρώτῳ Περσικῶν. Ἡ δὲ Σεμίραμις ὁρμᾶται ἐνθένδε ἐξελαύνει, αὐτή τε, καὶ ἡ στρατιὰ, καὶ ἀφικνεῖται εἰς Χαύονα τῆς Μηδίας.

ΕΚ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΩΝ Περσικῶν.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Στεφάνῳ.

Τίριζα, πόλις Παφλαγονίας. Τὸ ἐθνικὸν, Τίριζοι. Κτησίας Τιριζιφανοὺς αὐτοὺς φησιν, ἐν τῷ δευτέρῳ. Ἐκ δὲ τῶν Ὀδρυσῶν εἰς Τιριζι-

» βασιὰς οἰκῳῆσαι ἐν [1] τα *

Tirizibanos incolentes in Pa.*

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ, ἐν τῷ β'. βιβλ. ἱστορ.

Apud Diodorum Siculum lib. II. *biblioth. hiſtor.*

Ἐπὶ τούτου [Σαρδαναπάλου] ἡ τῶν Ἀσσυρίων ἡγεμονία μετέπεσεν εἰς Μήδους, ἔτη ἀφαμείναντα πλείω τῶν χιλίων καὶ τριακοσίων, ἐπὶ δὲ ἑξήκοντα, καθάπερ φησὶ Κτησίας ὁ Κνίδιος ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ.

Cuius (*Sardanapali*) tempore Aſſyriorum imperium, cum annos CIↃ CCCLX (vt CTESIAS Gnidius libro ſecundo tradit) durauiſſet, ad Medos deuolutum eſt. *interpr. L. Rhod.*

Παρὰ τῷ Ἀγαθίᾳ ἐν τῷ β' τόμ. περὶ τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλ.

Apud Agathiam de imperio & reb. geſt. Iuſtiniani l. II.

Ἕως ἐς Σαρδανάπαλον, ὡς ἐκεῖνοι φασί, τὴν ἀρχὴν ἀπομαραθείσης, Ἀρβάκης ὁ Μῆδος καὶ Βέλεσυς ὁ Βαβυλώνιος ἀφῃρέσθην αὐτῶν τοὺς Ἀσσυρίους, καθελόντες τε βασιλέα καὶ ἐς ὃ Μηδικὸν μετίσταντο ἔθνος, ἐξ τε καὶ τριακοσίων ἤδη πρὸς τοῖς χιλίοις καὶ ὀλίγῳ πλείοσιν ἐτῶν παρωχηκότων, ἀφ' οὗ τὰ πρῶτα ὁ Νῖνος τὴν ἐκείνη κατέσχε πραγμάτων. ὅπερ δὴ Κτησίᾳ τῷ Κνιδίῳ τοὺς χρόνους διαγραφαμένῳ, καὶ Διόδωρος ξυμφέρεται ὁ Σικελιώτης.

Donec Sardanapalo regnante, vt illi (*Bion & Alexander Polyhiſtor*) ſcribunt, quũ iam emarcuiſſet imperiũ, Arbaces Medus & Beleſis Babylonius illud Aſſyriis eripuerunt, interfecto ipſorum rege, & ad Medos tranſtulerũt, ſex & trecentis iam ſupra mille & paulo amplius annis elapſis, ex quo primum Ninus ibi ſummam rerum obtinuerat. Ita enim CTESIÆ Cnidio tempora deſcribenti Diodorus etiam Siculus aſſentitur. *interpr. H. Vulc.*

Ἐκ τῶν Ἀθηναίου, ἐν τῷ ιδ' Δειπνοσοφ.

Ex Athenæo lib. XIV. *Dipnoſophiſt.*

Βηρωσὸς δὲ ὁ περὶ τὰ Βαβυλωνιακά, ᾧ λόγῳ φησὶ μηνὶ ἑκκαιδεκάτῃ ἄγεσθαι ἑορτὴν Σακέας προσαγορευομένην ὑπὸ Βαβυλωνίων ἐπὶ ἡμέρας πέντε· ἐν αἷς ἔθος ἄρχεσθαι τοὺς δεσπότας ὑπὸ τῶν οἰκετῶν· ἀφηγεῖσθαί τε τῆς οἰκίας ἕνα αὐτῶν ἐσταλμένον στολὴν ὁμοίαν τῇ βασιλικῇ, ὃν καλεῖσθαι [4] Ζωγάνην. μνημονεύει τῆς ἑορτῆς καὶ Κτησίας ὁ δευτέρῳ Περσικῶν. *interpr. H. Steph.*

Beroſus autẽ Babyloniacorum lib. 1. decimaſexta die menſis Loi feſtum Babylone quinque dierum ſpatio celebrari ait, Sacas dictum: per quod tempus ſolere dominos famulis parere: vnumq; ex his domui præeſſe, veſte quæ regiæ ſimilitudinem referat, indutum. quem & Zoganem appellari. Meminit huius feſti CTESIAS quoque libro Perſicorum ſecundo.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΤΩΝ Περσικῶν.

EX LIBRO TERTIO PERſicorum.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, Δειπνοσοφ. ιβ'.

Apud Athenæum Dipnoſoph. l. XII.

Κτησίας δὲ τρίτῃ Περσικῶν καὶ πλούτους μὲν φησὶ τοὺς βασιλεύσαντας τῆς Ἀσίας πάντων τρυφῆσαι μάλιστα ὑπὸ Νινύου, τοῦ Νίνου καὶ Σεμιράμιδος υἱόν· καὶ αὐτὸν οὕτω, ἔνδον μένοντα καὶ τρυφῶντα, ὑπὸ οὐδενὸς ἑωρᾶσθαι, εἰ μὴ ὑπὸ τῶν εὐνούχων καὶ τῶν ἰδίων γυναικῶν. τοιοῦτος δ' ἦν καὶ Σαρδανάπαλος, ὃν οἱ μὲν Ἀνακυνδαράξεω λέγουσιν υἱόν, οἱ δὲ, Ἀναβαξάρου. ὅτε δὴ ὧν Ἀρβάκης, εἷς τῶν ὑπ' αὐτοῦ στρατηγῶν Μῆδος

Cteſias libro Perſicorum tertio ſcribit, omnes quidem quotquot in Aſia regnarunt, luxui & voluptatibus deditos fuiſſe, ſed præ ceteris Ninyam, Nini & Semiramidis filium. Ac certe hic quoq; voluptatibus domi indulgebat, ita vt à nemine cõſpiceretur, præterquã ab eunuchis & ſuis vxoribus. Talis autẽ erat & Sardanapalus, quẽ alii Anacindaraxis, alii Anabaxaris filiũ fuiſſe memorant. Ac quũ Arbaces, genere Medus, vnus è ducib. *interpr. H. Steph.*

1 *Supplendum arbitror* Παφλαγονία. in Paphlagonia. *Vtrum vero in prioribus verius* Τιεζιφανῆς. *an* Τιεζιβανοὺς, *quod in ipſis Cteſiæ verbis adfert; iudicare alios ſinam.* 2 *Non dubito aui eundem locum Agathiam reſpexiſſe, quem & Diodorus, ita aq; fidem ſer ad librum II. Perſicorum, vnde Diodorus ſua laudat, retuli. Vide vero an non ex Diodoro ſit* ἐξήκοντα *τε quoque pro hoc* ἑξ τε *apud Agathiam legendum.* 3 *De Sacea vel Sacaorum feſto iſto, eiuſque origine Caſaubonus ad* κεφ. 14 *Athenæorum* 10. *vide & Strabonem l.* XI.

4 *Falſus itaque Dalechampius qui de veſte capit, ita vertens:* veſtem indutus regiæ ſimilem, quam Zoganam vocant. *& inde adnotat forte tractum* Sotanæ *Italorum nomen. Olim Caſaubonus ob ſeruas eodem loco quoſd. mſſ.* Ζωγάνην *per o ſcribere parum.*

5 *Editio Commelin.* ἢ δ' ὃς οὐδὲν ἐνδον &c. *non tam recte. Monuit Caſaubonus Caſaub. 12. Athen. 7. his verbis:* Melius, ἢ οὐδ' ὃς non enim ſolus Ninyas: ſed & alii plerique omnes reges Aſſyrii cæſarii fuerunt, & domi latuerunt. *Malim ergo vertere* Hic itaque, *vel ſimiliter.* 6 Ἀνακυνδαράξεω. *edit. Comel.*

qui

qui illi ſuberant, egiſſet cum Parameize, * quī inter Eunuchos principis erat, regis videndi poteſtas vt ſibi fieret: hoc rex cum vix annuiſſet, ac permiſiſſet, admiſſus Medus vt eum aſpexit cerußa oblitum, muliebriter veſtitum, cum pellicibus carminantem purpuram, ac cū illis ſedentem pedibus porrectis in altumque ſublatis, tinctis fuco ſupercilijs, muliebri ſtola indutū, raſa barba, leuigata pumicis attritu facie, colore quā lactis cādidiore, picturatis oculis, multi, & inter eos Duris, ſcribunt, indignatum illum quod regi tam effeminato parerent, ſuo ſe gladio confodiſſe, ac occidiſſe. * CTESIAS autem narrat, ipſum ad bellum deueniſſe, & quum collecto numeroſo exercitu ab Arbace regno eiectus eſſet, mortem obiiſſe, quū ſeipsū cremaſſet, extructo rogo ad quatuor iugerum altitudinē: cui impoſuerat lectos aureos ct, ac totidem menſas, & quidem aureas. Struxerat autem in ipſa pyra cœnaculum pedum centum, ex lignis: atque hic quoque lectos ſtrauerat, in quibus cum vxore cubuit: pellices autem in aliis. Filios enim tres & duas filias, quum malum rerum ſuarum [ſtatum] videret, antea miſerat in vrbē Ninum, ad eum qui ibi regnabat, dederatque illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ædificium trabibus magnis & craſſis: quinetiam multa ligna, & ea quidem craſſa, circumpoſuerat, ita vt nullus pateret exitus: quinetiā talentorum auri impoſuerat illi mille myriades, argenti decies mille: necnon veſtes & purpuras, & omne genus eorū quæ ad cultū corporis pertinent. Quæ quū feciſſet, accendere pyrā iuſſit, quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumū videbant, mirabantur, ac putabant illum ſacrificare: ſoli vero eunuchi rem nouerant. Sardanapalus igitur, qui prodigioſe voluptatib. deditus fuerat, quā potuit generoſiſſime vitam finiit.

* interpr. Lac. Dalech.

* interpr. H. Steph.

ἡλίκας, διεπεράσατο ἀφ' ὅτου τὸν εὐνοῦχον Παραμείζου θαυμάσαι Σαρδανάπαλον, καὶ μόλις αὐτὸ ἐπιτρέψαι ἐκείνου ἐθελήσαντος· ὡς οὖν εἰσελθὼν εἶδεν αὐτὸν ὁ Μῆδος, ἐψιμυθιωμένον καὶ κεκοσμημένον γυναικεῖα, καὶ μετὰ τῶν παλλακίδων ξαίνοντα πορφύραν, διαβάλλειν τε μετ' αὐτῶν καὶ θήλυνον [1] τὰς ὀφρῦς, γυναικείαν δὲ στολὴν ἔχοντα, καὶ κατεξυρημένον τὸν πώγωνα, καὶ κατακεκισσηρισμένον· ὧν δὲ καὶ χάλκεπτος λευκήτερος, καὶ ὑπογεγράφθαι τοὺς ὀφθαλμούς. (ἐπεὶ δὲ καὶ προσιόντα τὸν Ἀρβάκην, τὰ λευκὰ [2] ἐπιμαλάξαι τοῖς ὀφθαλμοῖς.) οἱ μὲν πολλοί, ὧν ἔστι καὶ Δοῦρις, ἱστοροῦσιν ὑπὸ τούτου ἀγανακτήσαντας εἰ τοιοῦτος αὐτῶν βασιλεύει, συγκεντηθέντα ἀποθανεῖν. Κτησίας δὲ λέγει εἰς πόλεμον αὐτὸν καταστῆναι· καὶ ἀθροίσαντα πολλὴν στρατιὰν, καὶ καταλυθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀρβάκου τελευτῆσαι, ἑαυτὸν ἐμπρήσαντα ἐν τοῖς βασιλείοις, πυρὰν ποιήσαντα ὕψος πεσσάρων [3] πλέθρων, ἐφ' ἧς ἐπέθηκε χρυσᾶς κλίνας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, καὶ ἴσας τραπέζας, καὶ ταύτας χρυσᾶς. ἐποίησε δὲ ἐν τῇ πυρᾷ καὶ οἴκημα [4] ἑκατόμπεχυν ἐκ ξύλων, καὶ ταύτας κλίνας ὑπερόρεσι· καὶ κατεκλίθη ἐν ταύτῃ αὐτός τε μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακίδες ἐν ταῖς ἄλλαις κλίναις. τοὺς γὰρ τρεῖς υἱοὺς, καὶ δύο θυγατέρας, ὁρῶν τὰ πρόγματα κακούμενα, προεπέμψει εἰς Νίνον πρὸς τὸν ἐκεῖ βασιλέα, δοὺς αὐτοῖς τεῖς χίλια χρυσίου τάλαντα. ἐπὶ ἑπτὰ δὲ οἴκημα δοκοῖς μεγάλαις τε καὶ παχείαις· ἔπειτα ἐν κύκλῳ προεθέσθαι πολλὰ ξύλα καὶ παχέα, ὥστε μὴ εἶναι ἔξοδον. ἐν ταύτῃ προεθέσθαι μὲν χρυσίου μυριάδας χιλίας, ἀργυρίου δὲ, μυριάδας μυριάδας τάλαντων, καὶ ἱμάτια καὶ πορφύρας; καὶ στολὰς πολυτελεστάτας. ἔπειτα ὑφάψαι ἐκέλευε τὸν πυρκαϊὸν, καὶ ἐκαίετο πεντεκαίδεκα ἡμέρας. οἱ δὲ ἐθαύμαζον ὁρῶντες ἐν κατοπτῷ, καὶ ἐδόκουν αὐτὸν [5] θυσίαν ἐπιτελεῖν. ταῦτα δὲ μόνοι ἤδεσαν οἱ εὐνοῦχοι. ὁ μὲν οὖν Σαρδανάπαλος, ἐκ τοιούτου πλούτου ἀπορίαν ἐπιδείξας, ὡς ἐδόκει, ἀνάνδρως ἐτελεύτησε.

---

1 Ὀφρῦς. *dicto loco ita*: non eſt obſcurum deeſſe participium cum illis iungendum ταῖς ὀφρῦς. niſi malumus in alium locum eas voces transferre, & ſcribere mox, καὶ ὑπογέγραπτο τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ταῖς ὀφρῦς. *vbi vide & de hoc more mollium veterum, pingendi ſupercilia & vnguentis illinendi. Continuo autem hæc Athenæi iunxi, vt & in Latinis ſupplementum è Dalechampti verſione mutuando, quod in iis Cteſianum quiddam ſubodoratus fui, vt ſtatim indico.* 2 Λευκὰ ſcilicet μαγίδος. Ὑποσάμβοσις *qui è membranis hæc notis parentheſeos incluſa deſcripſit, vt expreſſit Commelinus. Sunt enim tantum non Cteſia verba ipſa: modo emendentur. quod non infeliciter forte nos docent Pollux noſter, cuius fragmentum ſtatim adiecimus p. ſeq. inde ſcribe hic* ὑπαναβαλών.

3 Πλέθρων aliis ſtadia centum, aliis mille pedes. *Dalechamp. ad Athenæum.* 4 vel, longitudinis, quod arbitror, vel latitudinis. *Dalechamp. ibid.* 5 Θυσίαν *edit. Comelin. ſed Stephanus edidiſſe videtur rectius. Alias de veterum exemplis qui viuicomburium omnibus mortis generibus prætulerunt, accurate anquirit* Ὑποσάμβοσις *12. Athen. 7.*

Παρὰ τῷ Πολυδεύκει ἐν τῷ β' ὀνομάς.

Κτησίας δέ φησιν[1] ἀναβάλλειν τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν Σαρδανάπαλον.

Ἐν τῷ Ἀποκρατίων λεξικῷ.

Ὑποκύδης ἐστὶν ὁ ὑγρὸς, ὡς ἐκ τρίτης Κτησίου φανερόν.[2]

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ ἐν ἐθνικοῖς.

Κυρτία, πόλις ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ εἰς ἣν ἀνεχώρησεν Ἀρταξέρξης Μεγάβαζον. Κτησίας τρίτῳ Περσικῶν.[3]

ἘΚ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ἙΞ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΩΝ Περσικῶν, ἐν οἷς τὰ Ἀσσύρια διέλαβε ὁ Κτησίας, ἄλλα πνα, ἃ οὐ σαφῶς οἴδαμεν ὁπόσου βιβλίου.

Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τῷ α' στρωμάτ.

Εἰ δὲ τὰ Ἀσσυρίων πολλοῖς ἔτεσι[4] πρεσβύτερα τῶν Ἑλληνικῶν, ἀφ' ὧν Κτησίας λέγει, &c.

Παρ' Ἰωάνῃ τῷ Τζέτζῃ χιλ. γ', στίχ. σγ'.

Ὁ Ἀσσυρίων βασιλεὺς ὁ Σέσωστρις ἐκεῖνος,
Κατὰ δὲ τὸν Διόδωρον Σεσόωσις τὴν κλῆσιν,
Τῶν Ἀσσυρίων μοναρχῶν, ἦρχε τῆς ἁπάσης
Ζευγνύων ὑπὸ τὸ ἅρμα τούτους τοὺς βασιλέας,
Καὶ ὑπ' αὐτῶν συρόμενος, ὥσπερ ὑφ' ἵππων ἄλλοι,
Καὶ κοσμοκράτωρ ὢν θεὸς ἐκαλεῖτο τοῖς τότε.
Τούτου ποτέ τις βασιλεὺς κατέσχεν τὸν τύφον,
Τῆς τύχης δ' ἀσύστατον δι' αἰνιγμῶν προεῖπεν.
Ἔλκων δ' ἅρμα γὰρ αὐτὸς, ταῖς ἐγχειρίσεσιν.
Βραδύνων δὲ τὴν βάδισιν, ἔτους ὁρῶν, ἐποίει.
Ὡς δὲ πρὸς τοῦτον ἔλεξεν ὁ Σέσωστρις ἐκεῖνος,
Τί καταργῇς πρὸς τὴν ὁδὸν ὦ θεσπέ; τάχυ λέγε.

Apud Pollucem lib. II. *Onomast.*

CTESIAS vero dicit Sardanapalum * obuertere album oculorum. *lin. interpr. I. Cam.*

In lexico Harpocrationis.

Hypocydes significat aquosum [locum,] vt ex libro tertio CTESIAE manifestum est.

Apud Stephanum in Ethnicis.

Cyrtæa, vrbs circa mare rubrum, quo relegauit Artaxerxes Megabyzũ. CTESIAS libro tertio Persicorum.

ALIA QVÆDAM E PRIMIS SEX libris Persicorum, quæ Assyria continebant, vbi non certo scimus quæ ex quoto libro depromantur.

Clemens Alexandrinus lib. I. *Stromat.*

Si vero res Assyriorum multis annis antiquiora sunt Græcorum rebus, quot ait CTESIAS, &c.

Apud Ioannem Tzetzem chil. III. v. 83

Assyriorum rex Sesostris ille, *interp. I. Lang.*
Iuxta Diodorum vero Sesoosis nomine,
Assyriorum monarcha, dominatus est terræ omni,
Iungens in curru huius reges,
Et ab ipsis tractus, quemadmodum ab æquis alii:
Et mundi imperator, & deus vocabatur
suæ ætatis hominibus.
Huius aliquando quidam rex compressit superbiam,
Fortunæ inconstantiam per ænigmata cum ostendisset,
Trahens enim currum ipse, rotas contemplabatur:
Tardam autem vectionẽ, sic contemplans, faciebat.
Vt autem ad hunc dixit Sesostris ille,
Cur ociaris ad viam homo? actutum dic.

1 *Ad lib.* III. *Ctesiæ hæc pertinere, patet ex præcedenti fragmento apud Athen. vbi hinc emendandum dixi* ἐπαναβαλών. *Subiicit autem Pollux ista passim his quæ protulit de oculis patrantibus & distortis quales effeminatorum sunt & cinædorum,* βλίμμα, *ait,* ὀχεῖα, ἡλυγμὸς, γυναικεῖον, ἀγρεῖον, αἰκτιτεθαμβημένον, ἢ τὰ ὄμματα. Κτησίας &c. 2 *Sequitur in Harpocr.* ἐφορίων. εἶδε τ' ἐπαίδρης ὑπὸ κύδους. *vbi forte pro nomen corruptum auctoris alicuius nomen latet, quam Ctesiæ verba mendosa. Apud Hesychium vero vbi* ὑποκυδὴς, ὑπερφυὴς, *forte legendum* ὑπαβρύχιον. 3 *Exstant hæc apud nostrum Ctesiam excerpsum supra in Persicis cap.* 39. *vbi tamen vbis nomen* Κύρτιος. *& viri semper* Μεγάβυζος. *Inde etiam facilius colligas ex libro decimo tertio Persicorum hæc depromta, quam ex tertio. Sed ex quoto libro, ego non coniectem hercle: ex tertio tamen, qui Assyriaca inter alios sex priores continet, non fuisse credam.*

4 Euseb. lib. x. præpar. Euang. contractius: πρεσβύτερα τῶν Ἑλληνικῶν Κτησίας λέγει. *mox idem sat magnum defectum hic supplet,* φανήσεται τὰ δεύτερα καὶ τεσσαρακοστοῦ ἔτει τῆς Ἀσυρίων ἀρχῆς, τῆς δὲ Βυλούχου (Belochum votat Eusebii chronicon) δεκάτου καὶ τριακοστοῦ τὰ δεύτερα τῷ τριακοστῷ. *Hæc ex Fr. Sylb. Annotat. ad Cl. Alex. mihi Eusebius non ad manus: alias illa ipsis fragmentis interposuissem.* 5 lib. I.

Ille au-

Ille autem, Rotarum versiones videns, inquit, non curro.
Cognoscens igitur Sesostris id quod ipse declarabat,
Contraxit fastum, disiunxitque hos,
Et deinceps vniuersis erat mitis, & modeste sapiens.
CTESIAS, *& Herodotus, Diodorus, atque Dion,*
Et Callisthenes cum ipsis, Simocatus, & alii
Historiæ meminerunt paucis: illi autem late.

Ὁ δ', Τροχοῦ τὰς συστροφὰς βλέπων, φησὶν, ἃ τρέχω.
Γνοὺς τοίνυν ὁ Σέσωστρις, ὅπερ αὐτὸς ἐδήλου,
Συστέλλει τὸ ἀγέρωχον, ἀποζυγνύς τε τούτους.
Καὶ τὸ λοιπὸν τοῖς σύμπασιν ἦν πρᾶός τε καὶ σώφρων.
Κτησίας, καὶ Ἡρόδοτος, Διόδωρος, καὶ Δίων,
Καὶ Καλλισθένης σὺν αὐτοῖς, Σιμόκατος, καὶ ἄλλοι,
Τῆς ἱστορίας μέμνηνται σπανίως, οἱ δὲ πλατέως.

Apud Diodorum lib. II.

Singulas autem pugnas, omniumq; ab ipso deuictorum numerũ nullus scriptorum recensuit. Ideo nobilissimas tantum gentes, CTESIAM Cnidium secuti, breuiter percurremus. De terris maritimis & reliqua deinceps continente, Ægyptum & Phœniciam, cauamque Syriam cum Cilicia, Pamphylia, Lycia; & præter has Cariam, Phrygiam, Mysiam & Lydiam, subegit. Troiadem quoque & Phrygiam ad Hellespontum, cum Propontide, Bithynia, Cappadocia, & barbaris ad Pontum gentibus vsque ad Tanaim adiunxit. Caduſiorum etiam terra & Tapyrorum, nec nõ Hyrcanis, Dacis, Derbicibus, Carmaniis, Choramnæis, Borcaniis & Parthis, est potitus. Adhęc Persidã & Susianam; & quæ Caspiana nominatur: in quam faucibus perangustis, quas Caspias hinc portas vocant, iter patet.

interp. I. R. vt & alia à Diod.

Apud eundem in eodem libro.

Coacto igitur vndique exercitu, recensita decies septies centena peditum, & ducenta ac decem equitum, decemque curruum falcatorum millia, cum paulo minus sexcentis, CTESIAS in historiis tradit. [*de Nini in Bactrianos expeditione.*]

Eodem libro.

Huic [*Nino*] Semiramis in regia sepulto, ingentẽ terræ aggerẽ altitudine IX, & latitudine X stadiorum, vt CTESIAS auctor est, constituit. Cumque

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ ἐν τῷ β'.

Καὶ τὰς μὲν καθ' ἑκάστας μάχας, ἢ τὸν ἀριθμὸν ἁπάντων τῶν κατὰ πολεμηθέντων [τοῦ Νίνου] οὐδεὶς τῶν συγγραφέων ἀνέγραψε· τὰ δὴ θνησιμώτατα τῶν ἐθνῶν ἀκολούθως Κτησίᾳ τῷ Κνιδίῳ παρασύμεθα συντόμως διοδεύσομεν. κατεστρέψατο μὲν γὰρ τὰ παραθαλάττια καὶ τὰ συνεχῆ χώρας τήν τε Αἴγυπτον καὶ Φοινίκην, ἔτι καὶ κοίλην Συρίαν, καὶ Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν καὶ Λυκίαν· πρὸς δὲ ταύταις, τήν τε Καρίαν καὶ Φρυγίαν καὶ Μυσίαν καὶ Λυδίαν. προσηγάγετο δὲ τήν τε Τρωάδα καὶ τὰ ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίαν, καὶ Προποντίδα καὶ Βιθυνίαν καὶ Καππαδοκίαν, καὶ πρὸς τῷ Πόντου ἔθνη βάρβαρα κατοικοῦντα μέχρι Τανάϊδος. ἐκυρίευσε δὲ τῆς τε Καδδουσίων χώρας καὶ Ταπύρων, ἔτι δὲ Γυρκανίων καὶ [1] Δερβίκων· προσῆν δὲ τοῖς Δερβίκων, καὶ Καρμανίων, καὶ [2] Χωρόμνων· ἔτι δὲ Βορκανίων καὶ Παρθυαίων. ἐπῆλθε δὲ καὶ τὴν [3] Γεραδίαν, καὶ Σουσιανὴν, καὶ τὴν καλουμένην Κασπιδικὴν· εἰς ἣν εἰσὶν εἰσβολαὶ εἶναι πανυτελεῖς, διὸ καὶ προσαγορεύονται Κάσπιαι πύλαι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τῶν ἐλαττόνων ἐθνῶν προσηγάγετο, περὶ ὧν μακρὸν ἂν εἴη λέγειν.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Σωαχθείσης δὲ τῆς στρατιᾶς πανταχόθεν, ἠριθμήθησαν, ὡς Κτησίας ἐν ταῖς ἱστορίαις ἀναγέγραφε, πεζοὶ μὲν ὑπὲρ μυριάδες, ἱππεῖς δὲ μιᾷ πλείους τῶν εἴκοσι μυριάδων, ἅρματα δὲ δρεπανηφόρα μικρὸν ἀπολείποντα τῶν μυρίων ἑξακοσίων.

Ἐν τῷ αὐτῷ.

Τὸν δὲ Νῖνον ἡ Σεμίραμις ἔθαψεν ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ κατεσκεύασεν ἐπ' αὐτῷ χῶμα παμμέγεθες, οὗ τὸ μὲν ὕψος εἶναι ἦν σταδίων [4] ὃ [5] τὸ δὲ μῆκος, ὡς φησι Κτησίας, δέκα. διὸ καὶ τὸ

1 Interpres non distincte cepit nos interpunctiuncula vtrinque adiuuauimus sensum. 2 Extat in hist. Theophylacti illius l. 6. c. 11. quæ nuper in publicum edita. 3 Δεράσιαν Gens Persidis Straboni & Stephano. Δεραζῶν itaque scribendum. *L. Rhod. cuius Notas in hunc locum vide: vbi & de Dacis, eos è Persia in Europam transisse.* 4 Mutilarum est è Χωρομνάιων vt Stephanus è Ctesia annotat. *L. Rhod.* 5 Hunc locum, curruum falcatorum inuentum, quod Cyro Xenophon adstruere videatur, Assyrus regibus vindicare, ait Brisson. l. 3. de reg. Pers. quem vide.

τῆς πόλεως πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ἐν πεδίῳ κειμένης, ἀπὸ πολλῶν σταδίων ἐφαίνετο ὁ χῶμα καθάπερεί τις ἀκρόπολις.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ α'.

Οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι τῶν εἰρημένων πόλεων [Βαβυλῶνος, καὶ Τροίης τῶν πρὸς τῷ Νείλῳ] Κτησίας ὁ Κνίδιος ἱστόρησε, φήσας τὴν μετὰ Σεμιράμιδος πρὸς Βαλόντων εἰς Αἴγυπτον στρατεύσαντας κτίσαι ταύτας, ἀπὸ τῶν ἰδίων πατρίδων ὀνόμασι τὴν προσηγορίαν.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Διοδώρῳ ἐν τῷ β'.

Ἀπολαβοῦσα [Σεμίραμις] δὲ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν εἰς μέσον, περιέβαλετο τεῖχος τῇ πόλει [Βαβυλῶνι] σταδίων τριακοσίων ἑξήκοντα, διαφέροντι πυργοῖς ὑψηλοῖς καὶ μεγάλοις. τηλικοῦτον δ' ἦν τὸ βάρος τῶν ἔργων, ὥστε τὸ μὲν πλάτος εἶναι τῶν τειχῶν ἐξ ἁρμάτων ἱππασίμων, τὸ δὲ ὕψος οὐκ ἔλαττον τῶν ἀκουόντων, ὡς φησι Κτησίας ὁ Κνίδιος· ὡς δὲ Κλείταρχος καὶ οἱ σὺν Ἀλεξάνδρῳ διαβάντων εἰς τὴν Ἀσίαν τινὲς ἀπέγραψαν, τριακοσίων ἑξήκοντα καὶ πέντε, καὶ προστιθᾶσιν ὅτι τῶν ἴσων ἡμερῶν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν οὐσῶν, ἐφιλοτιμήθη τὸν ἴσον ἀριθμὸν τῶν σταδίων ὑπερβῆσαι. τὰς δὲ πλίνθους εἰς ἄσφαλτον ἐνθησαμένη, τεῖχος κατεσκεύασε, τὸ μὲν ὕψος, ὡς μὲν Κτησίας φησὶ, πεντήκοντα ὀργυιῶν, ὡς δ' ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἐγραψαν, τριάκοντα πεντήκοντα· τὸ δὲ πλάτος, πλέθρου καὶ δεκὰν ἁρμάτων ἱππασίμου.

Ἐν τῷ αὐτῷ δευτέρῳ βιβλ.

Οὗτος δ' ὁ τείχος [ὁ ἕτερος Βαβυλῶνος ὁ ἐντὸς περάτου] ὧν τὸ μὲν μῆκος, σταδίων τεσσαράκοντα· τὸ δὲ πλάτος, ὑπὲρ τριακοσίους πλίνθους· τὸ δὲ ὕψος, ὡς Κτησίας φησὶν, ὀργυιῶν πεντήκοντα. τῶν δὲ πυργων ὑπῆρχε τὸ ὕψος ὀργυιῶν ἑβδομήκοντα.

vrbs [Ninus] iuxta Euphratem in planicie iaceat, moles illa arcis se per multa inde stadia conspiciendam offerebat.

Apud eundem lib. I.

Nec me fugit, diuersa de vrbibus istis [Babylone & Troia in Ægypto conditis] à CTESIA Cnidio referri, dum ait, quosdam ex illorum numero, qui cum Semiramide quondam in Ægyptum transierunt, vrbes à se conditas patriis nominibus indigetasse.

Apud eundem Diodorum lib. II.

Tum CCCLX stadiorum muro, crebris intercepto turribus, vrbem [Babylonem] ita circumdedit [Semiramis,] vt mediam amnis interflueret, eratque tanta operis magnificentia vt mœnium latitudo sex iuxta curribus vehendis sufficeret. Altitudo vero omnium qui audirent fidem (vt CTESIAS scribit) excederet. Vt vero Clitarchus, & qui cum Alexandro in Asiam postea traiecerunt, litteris prodiderunt, ambitus CCCLXV stadiorum; quod anni dies stadiorum numero æquare studuisset. Murum laterибus bitumine conglutinatis coagmentauit L orgyias, teste CTESIA, altum: vel, vt alii referunt, L cubitos tantum; vt latitudo aliquanto plus, quam duobus curribus satis esset, spatii obtineret.

Eodem libro secundo.

Is [alter intrinsecus in orbem ductus ambitus Babylonis] auctore CTESIA, XL stadia longus, lateres trecentos latus, & L orgyiarum altus erat. Turres ad LXX orgyias surgebant.

Et sequentia forte quoq; è Ctesia bonam partem, vt & in prioribus fragmentis apud Diodorum, quem Ctesiam in historia Assyriorum sequutum ex ipsius indicio constat, quem tamen totum exscribere à nostro proposito alienum fuit.

Ἐκ τῆ Τζέτζε χιλ. θ'. στιχ. φξή'.

Ἡ πᾶσα δὲ περίμετρος ὑπῆρχε Βαβυλῶνος,
Σταδίοι τριακοσίοις ἑξήκοντα, Κτησία.

Ex Tzetze chil. IX. v. 568.

Omnis autem circuitus fuit Babylonis,
Stadiorũ trecentorum sexaginta, CTE-
SIAE

De isto dissensu auctorum in muris Babyloniis dimetiendis v. doctiss. Brissonium l. 1. de reg. Pers. v. & eruditiss. I. Capellum in accuratiss. tractatu de mensuris lib. 1. non longe ab initio vbi de pede Babylonio. examinat enim ibi præsertim Diodori vel Ctesiæ hæc, & emendat, vt indico. 2 ΝΟΣ πέντε superflua est, *ait Capellus, quem vide hæc plane explicantem, perturbate, vt ait, à Diodoro tradita.*

3 Persicas ὀργυιὰς intellige. *Capell. s.* 4 lege τὸ δὲ πλάτος, ὡς ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἐγραψαν, τριάκοντα πεντήκοντα &c. Murorum Babylonis latitudo erat Babyloniorum cubitorum 45 id est Atticorum 30. *Hæc idem Capellus.*

Secun-

Secundum vero Clitarchum ipsum, & eos qui post Alexandrum,
Et secundum Diodorum ipsum Siculum,
Trecentorum sexaginta & quinque stadiorum.
Coccianus autem Cassius Dion, scripturis Latinis
Quadringentorum scripsit hanc stadiorum esse.
Herodotus autē historicus in Musis nouem,
Et Philostratus ipse in vita Tyanei,
Stadiorum octuaginta, cum quadringentis.
vlnarum *Altitudo quinquaginta † passuum murorum, iuxta* CTESIAM,
Aliis quinquaginta cubitorum. videtur autem CTESIAS
Tzetzæ veriora describere, quam alii:
Saltem in iis quæ scripsit de Babylone.
Trecentorum enim ipse sexaginta stadiorum
Omnem illius perimetrum esse describit.
Alii autem augent plus & amplius hanc.
Qui igitur circuitum minuit longitudine,
Non longe ab eo quod decuit, auxit altitudinem.
Sed quando hæc æque quidem conspexit CTESIAS,
Erant sexaginta vlnarum altitudines turrium,
Et sane quinquaginta vlnarum murorum altitudines.
A bellis atque commotionibus autem forte delectas,
Postea videlicet Clitarchus, atque omnis post Alexandrum
Conspexerunt sic humiles vlnarum altitudines,
Velut ad cubitorum diminutionem vix quantitatem accipientes.
Latitudine autem Babylonis erat, iuxta aliquos, murus
Sex curribus equitabilis: tribus autem, secundum alios.

Κατὰ δὲ Κλείταρχον αὐτὸν, καὶ τοὺς μετ' Ἀλεξάνδρου,
Καὶ κατ' ὄν Διόδωρον αὐτὸν ἐν Σικελίᾳ,
Τριακοσιεξήκοντα καὶ πέντε ὀργυιῶν.
Κοκκειανὸς δὲ Κάσσιος Δίων, γραφαῖς Λατίναις
Τετρακοσίων ἔγραψε ταύτην σταδίων εἶναι.
Ἡρόδοτος δ' ὁ συγγραφεὺς ἐν Μούσαις ταῖς ἐννέα,
Καὶ ὁ Φιλόστρατος αὐτὸς ἐν βίῳ Τυανέως,
Σταδίων ὀγδοήκοντα σὺν τοῖς τετρακοσίοις.
Ὕψος πεντηκοντόργυον τεῖχος, κατ' Κτησίαν,
Ἄλλοις πεντηκοντάπηχυ. Φαίνεται ὁ Κτησίας
Τῷ Τζέτζῃ ἀληθέστερα συγγεγράφειν τῶν ἑτέρων,
Τέως εἰς ἅπαν ἔγραψε τεῖχος Βαβυλῶνος.
Τριακοσίων γὰρ αὐτὸς ἐξήκοντα σταδίων,
Πᾶσαν αὐτοῦ περίμετρον ὑπαρχὴν ἀληθεύει.
Οἱ δ' ἄλλοι πλαυξαίουσι πλέον καὶ πλέον ἑαυτῶν.
Ὁ δὲ τοῦ περίμετρον ᾗ ἐλαττοῖ ὅ μῆκος,
Οὐκ ἀν μακρὰν τοῦ δέοντος παρηύξατο τὰ ὕψη.
Ἀλλ' ὅτε ταῦτα ἴσως μὴ κατεῖδεν ὁ Κτησίας,
Ἦσαν ἑξηκοντόργυα τὰ ὕψη τῶν πύργων,
Καὶ δὴ πεντηκοντόργυα τότε τεῖχῶν τὰ ὕψη·
Ὑπὸ πολέμων καὶ σεισμῶν δ' ἴσως καταπεσόντα,
Ὕστερον αὖ ὁ Κλείταρχος, καὶ πᾶς μετ' Ἀλεξάνδρου,
Κατεῖδον, ὅπου τὰ πεινὰ τῶν ὀργυιῶν τὰ ὕψη,
Ὡς πρὸς πηχῶν ἐλάττωσιν μόλις ποσὸν λαβόντα.
Πλάτει τῆς Βαβυλῶνος δ' ἵππων καθ' ἁπάντων ὁ τεῖχος,
Ἐξ ἅρμασιν ἵππασιμον, τρισὶ δὲ καθ' ἑτέρους.

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ, βιβλ. ἱστ. δευτέρῳ βιβ.

Apud Diodorum lib. II. *bibl. hist.*

Sepulturas mortuorum peculiari Æthiopes ritu instituunt. Cadauer enim salitum, & multo vitro circumfusum in cippo statuunt, vt per vitrum defuncti corpus videri queat, sicut Herodotus scriptum reliquit. At CTESIAS Cnidius nugari eum cōfirmat, ostēdens, saliri quidem cadauer, sed nudis corporibus vitrum nequaquam circumfundi. Nam sic futurum, vt ambusta & prorsus fœdata similitudinē retinere nequeant.

Ταφὰς δὲ τῶν τελευτησάντων ἰδίως οἱ κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν ποιοῦνται. τοὺς γὰρ τεθνεῶτας ἁλίζουσι, καὶ περιχύσαντες αὐτοὺς πολλῷ ὕαλῳ ἱστᾶσιν ὀρθὴ σκήνης, ὥστε τοῖς παριοῦσι φαίνεσθαι τοῦ νεκροῦ τὸ τετελευτηκότος σῶμα, καθάπερ Ἡρόδοτος εἴρηκε. Κτησίας δ' ὁ Κνίδιος ἀποφαινόμενος τοῦτον ἀληθεύειν, αὐτὸς φησὶ τὸ μὲν σῶμα περιχύσεσθαι, τὴν μέντοι γε ὕαλον μὴ περιχεῖσθαι γυμνοῖς τοῖς σώμασι· κατακαυθήσεσθαι γὰρ ταῦτα, καὶ λυμανθήσεσθαι τελείως τὴν ὁμοιότητα μὴ δυνήσεσθαι ἀφεστηκυῖαν.

διὸ τὸν χρυσοῦν εἰκόνα καταπλάζεσθαι χαλκῷ, εἰς ὃν ἐντεθέντος τοῦ νεκροῦ, τοῦτον εἰκόνα χεῖσθαι ὑπὲρ ὕελον. τοῦ δὲ καπασκευάσματος τελεντος ὅπη δὲ τόπον, δῆλα τῆς ὑέλου φανερὸν ὂν χρυσὸν ἀφομοιοῦσθαι τῷ τετελευτηκότι. τοὺς μὲν οὖν πλουσίους αὐτῶν οὕτω θάπτεσθαι φησὶ· τοὺς δὲ ἐλαττόνας καταλιπόντας οὐσίας, δραχμῆς τυγχάνειν εἰκότως· τοὺς δὲ πενήτας, κεφαλῆς. τὸν δὲ ὕελον πᾶσιν ὀξαρκεῖν, διὰ δὲ πλεονεξίαν γυναικὸς τοῦ Αἰθιοπίας, καὶ τελέως τοῦτο τοῖς ἐγχωρίοις ὑπάρχειν.

Ideo cauam ex auro statuam conflari, circa quam cadauere incluso, vitrum tandem liquetur, & hac edito posita loco, speciem mortuo similem per vitrum exhiberi. Atque eo modo ditiorum funera curari tradit. Tenuioris autem fortunæ hominibus argenteas poni statuas, pauperibus fictiles. Et abunde sat vitri cunctis esse; quod plurimum eius gignatur in Æthiopia, & passim incolis sit obuium.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ.

Apud eundem ibidem.

Τὸ δὲ πλῆθος τῆς ἀθροισθείσης στρατιᾶς ἦν, ὡς Κτησίας ὁ Κνίδιος συνεγράψατο, πεζῶν μὲν τετρακόσιαι μυριάδες, ἱππέων δὲ τεσσαράκοντα μυριάδες, ἁρμάτων δὲ δέκα μυριάδες. ἦν δὲ καὶ ἀνδρῶν ὅπλα καμήλων ὀχούμενοι, μαχαίρας τετραπήχεις ἔχοντες, ὃν ἀριθμὸν ἴσον τοῖς ἅρμασι. ναῦς δὲ τριακοντόρους κατεσκεύασε διακοσίας, αἷς παρεσκεύασατο καμήλοις τὰς πέζη διαπεμψάσας τὰ σκάφη.

χ. ἄνδρα μυρ.

Peditum numerus, vt CTESIAS recenset, tricies centena millia, equitum, millia quingenta; currus, ad millia centum. Totidem quoque viri camelis vehebantur, gladios quatuor cubitorum stringentes. Nauium resolutilium numerus erat duo millia &c. [*De Semiramidis copiis contra Indiam*]

Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ibidem.

Μετὰ δέ τινα χρόνον τοῦ Νινύου τοῦ υἱοῦ δὲ Νινύου τινὸς ὑπεβουλεύθησα [Σεμίραμις.] καὶ ὅτι παρ' Ἄμμωνι λόγιον αἰσθεσαμένη, ὃν ὑπεβουλεύσαντα κακὸν οὐδὲν εἰργάσατο· τοιοῦτον δὲ τὸ βασιλείαν αὐτῷ παραδοῦσα, καὶ τοῖς ἄρχοις ἀκούειν ἐκείνου προστάξασα, ταχέως ἀφάνισεν ἑαυτὴν, ὡς εἰς θεὸς κατὰ χρησμὸν μεταστᾶσα. ἔνιοι δὲ μυθολογοῦντες φασιν αὐτὴν γενέσθαι περιστεράν, καὶ πολλῶν ὀρνέων εἰς τὴν οἰκίαν καταπεπτάντων, μετ' ἐκείνων ἀπεπτάσθαι. διὸ καὶ τοὺς Ἀσσυρίους τὴν περιστερὰν τιμᾶν· ὡς θεὸν, ἀπαθανατίζοντας τὴν Σεμίραμιν. αὕτη μὲν οὖν βασιλεύσασα τῆς Ἀσίας ἁπάσης πλὴν Ἰνδῶν, ἐτελεύτησεν ὑπερφυοῦς τρόπον, βιώσασα μὲν ἔτη ἑξήκοντα καὶ δύο, βασιλεύσασα δὲ δύο πρὸς τετταράκοντα.

Κτησίας μὲν οὖν ὁ Κνίδιος περὶ Σεμιράμιδος τοιαῦτ' ἱστόρηκεν.

Et hinc factum, vt Assyrii dum Semiramidē Diis immortalibus accensent, columbam pro Dea honorent. Huiusmodi, prout iam dictum est, Semiramis totius Asiæ, præter Indiam, regina, vitæ exitum habuit; cum vixisset annos LXII, regnasseq; XLII. Et hæc quidem CTESIAS ille Cnidius de Semiramide litteris tradidit.

Μνημονεύει καὶ Ἀθηναγόρας ὁ Ἀθηναῖος ἐν πρεσβείᾳ περὶ Χριστιανῶν, τούτων δὲ Κτησίᾳ.

Meminit & Athenagoras Athenienſis legatione pro Chriſtianis, horum à Cteſia traditorum.

Καὶ διὰ τὴν Δερκετὼ, καὶ διὰ περιστερὰς καὶ τὴν Σεμίραμιν σέβουσι Σύροι (ὃ δὲ ἀδύνατον, εἰς περιστερὰν μετέβαλεν ἡ γυνή· ὁ μῦθος τοῦδε Κτησίας)

Et propter eandem Dercetum, columbas & Semiramin honorant Syri (in columbam enim mutata est mulier, vt nugatur CTESIAS.) interp. C. Geſ.

1 legendum L. Rhod. 2 De quo Diodorus eodem libro paullo ante. 3 Quem itaque Diodorum tota ista narratione de Semiramide lib. 2 sequutum verisimile est, eatenus excerpsi vbi Cteſia nominatim mentio.

Apud

Apud Diodorum libro II.

Is[CTESIAS] post deiectos imperio Assyrios, Medos Asiæ præfuisse tradit, imperatore Arbace, qui Sardanapalū armis superauit, vt dictū est supra. Et postquā duodeuiginti regnauit annos, filiū eius Mandaucem successisse, L annos Asiæ imperitantē. Post hunc annos XXX regnasse Sosarmum; L, Artiam; XXII, Arbianen; XL, Arsęum. Huius tempore ingens bellum Medis cum Caduſiis conflatum memoratur; idq; has ob cauſſas. Parsodes quidam Persa in admiratione erat, ob fortitudinem & prudentiam aliasque virtutes, & regi percarus ac præ aliis in regio senatu maxime pollebat. Is in iudicio quodam à rege offensus, cū IIIM peditum & CIO equitibus, ad Caduſios profugit: apud quos sororē cuidam nuptū collocarat, cuius magna illis in locis potestas. Nec ipse tantū defecit, sed aliis etiam, vt in libertatem se vindicent, persuadet, & statim dux belli ob fortitudinem creatur. Audiens vero ingentem aduersus se exercitum cogi, suas & ipse ex tota gente Caduſiorū copias non minus ducentis millibus armat; & ad exitus prouincię castra ponit. Etsi autem rex Artæus IOCCC hominum millia in eum duceret, vicit tamē Parsodes, & supra LM cecidit, ac reliquias hostilis exercitus è finibus exegit. Hoc tātum admirationis ei cōsciuit, vt ab incolis rex crearetur. Exinde perpetuis Mediam incursionibus vexare, & omnia passim loca vastare. Magnam igitur assecutus gloriā, cum vitę iam finis instaret, per diras imprecationes obtestatur successorem, ne vnquā inimicitias aduersus Medos deponant: & si pacis condiciones receperint, tota ipsorū progenies cum vniuersis Caduſiis radicitus male pereat. Eā ob cauſſam hostili in Medos animo Caduſii fuerunt perpetuo, nec vnquam regibus illorū paruere, donec Cyrus imperiū ad Persas traduxit. Medis autem post Artæū præfuit Artynes ad XXII annos: post Artibarnas quadraginta, quo regnante, Parthi Medis parere recusantes, & prouinciā & vrbē Sacis in potestatē tradunt. Hinc orto inter Sacas Medosq; bello, ad cōplures annos prœliis nō paucis disceptatur, & magnis vtrinq; stragib. editis, pax tandē his pactis initur, vt Parthis ad officiū reductis, vtriq; quę tenuissent antea, tenerēt; ἧς ὕστερον τοῖς δι' αὐτῶν ἔθνεσι συνέβη. Πάρθους μὲν ὑπὸ Μήδων ἐλαχθαι, τὸ δὲ πρώτου παρ' ἀμφοτέρων αἱρεθέντων, ὅλεθρον εἰρήνην αὐ

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ ἐν τῷ β'.

Φησὶν [1] ὁ [Κτησίας] μετὰ τὴν καταλυσιν τῆς Ἀσσυρίων ἡγεμονίας Μήδους προστῆναι τῆς Ἀσίας, Ἀρβάκου βασιλεύοντος, τοῦ Σαρδαναπάλου καταπολεμήσαντος, καθάπερ προείρηται. τούτου δ' ἄρξαντος ἔτη δύο λείποντα τ' τεσσαράκοντα, παραδέξασθαι τὴν βασιλείαν τὸν υἱὸν Μανδαύκην, ὃν ἄρξαι τῆς Ἀσίας ἔτη πεντήκοντα. μετὰ δὲ τοῦτον τεσσαράκοντα μὲν ἔτη βασιλεῦσαι Σώσαρμον, πεντήκοντα δ' Ἀρτίαν, δύο δὲ πρὸς τοῖς εἴκοσι τὸν προσαγορευόμενον Ἀρβιαίνην, τεσσαράκοντα δ' Ἀρσάμην. ὅτι δ' τούτου συστῆναι μέγαν πόλεμον τοῖς Μήδοις πρὸς Καδουσίους, διὰ τοιαύτας αἰτίας. Παρσώδην τὸν Πέρσην, θαυμαζόμενον ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ, φίλον τε ὑπάρξαι τοῦ βασιλέως, καὶ μέγιστον ἰσχύσαι τῶν μετεχόντων τῆς βασιλικῆς συνεδρίας· τοῦτον δὲ ὑπὸ βασιλέως, ἐν τινι κρίσει λυπηθέντα, φυγεῖν μετὰ πεζῶν μὲν τετρακισχιλίων, ἱππέων δὲ χιλίων εἰς Καδουσίους· παρ' οἷς ἦν ἐκδεδομένος τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν τῷ μάλιστα δυναστεύοντι καὶ τούτους τοὺς τόπους. θαυμάζοντα δὲ ἀποστάτην, καὶ πείσαντα δὲ σύμπαν τὸ ἔθνος αὐτὸ τυχεῖν τῆς ἐλευθερίας, αἱρεθῆναι στρατηγὸν διὰ τὴν ἀνδρείαν. ἔπειτα πιστευθέντα θαυμάζεσθαι ἐπ' αὐτῇ μεγάλην δύναμιν, καθοπλίσαι τοὺς Καδουσίους πολυανθρώπους, καὶ καταστρατοπεδεῦσαι πρὸς ταῖς εἰς τὴν χώραν εἰσβολαῖς, ἔχοντα τοὺς συμπολεμίους οὐκ ἐλάττους εἴκοσι μυριάδων. τοῦ δὲ βασιλέως Ἀρταίου στρατεύσαντος ἐπ' αὐτὸν μυριάσιν ὀγδοήκοντα, κρείττονα ὄντα, καὶ πλείους μὲν τῶν πεντακισμυρίων ἀνελεῖν, τὴν δὲ ἄλλην δύναμιν ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς Καδουσίων χώρας. διὸ καὶ παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις θαυμαζόμενον, αἱρεθῆναι βασιλέα, καὶ τὴν Μηδίαν συνεχῶς λεηλατῆσαι, καὶ πολλὰ τόπον καταφθεῖραι. μεγάλης δὲ δόξης τυχόντα, καὶ γήρᾳ μέλλοντα καταστρέψαι τὸν βίον, ἀρᾶσθαι παραιτησάμενον τὴν ἀρχὴν, ὅπως μηδέποτε λυθῶσιν [2] τὸ ἔχθραι Καδουσίοις πρὸς Μήδους· εἰ δὲ συνθοῖντο ὁμολογίας, ἐξελθεῖν ἡμέρας τοὺς τε ἀπὸ τῆς ἡμῶν αὐτῶν καὶ Καδουσίους ἀποικίας. διὰ δὲ ταύτας τὰς αἰτίας ἀεὶ πολεμικῶς ἐχηκέναι Καδουσίους πρὸς Μήδους, καὶ μηδέποτε τοῖς τούτων βασιλεῦσιν ὑπηκόους γενέσθαι, μέχρις οὗ Κῦρος εἰς Πέρσας μετέστησε τὴν ἡγεμονίαν. τὴν δὲ Μήδων βασιλεύσαι μετὰ τὴν Ἀριαίου τελευτὴν Ἀριύην μὲν ἔτη δύο πρὸς τοῖς εἴκοσι, Ἀρτικαρίαν δὲ μ'. ὅτι δὲ τούτου Πάρθους ἀποστάντας Μήδων, Σάκαις τήν τε χώραν καὶ τὴν πολιτείαν ἔσχε. διάφορα συστάντος πολέμου τοῖς Σάκαις πρὸς Μήδους ἐπ' ἔτη πλείω, γενέσθαι τε μάχας οὐκ ὀλίγας, καὶ συχνῶν παρ' ἀμφοτέρων αἱρεθέντων, ὅλεθρον εἰρήνην αὐ

1 *Sequuntur hæc statim post honorificum illud testimonium Diodori de Ctesia, quod habuisti supra pag.* 635. 2 *Hanc lectionem reposuimus sub ano[illegible] vulgati ἐπιλυθῶσιν.* ✱ *vero Rodorici* δὲ ὁ ἐπιδιώκτης.

φίλους εἶ) καὶ συμμάχους ἀλλήλοις εἰς ὃν ἅπαντα χρόνον. Βασιλεύσαντος δὲ τότε τῶν Σακῶν γυναῖκα τὴν πόλεμον ἐζηλωκυῖαν, καὶ τόλμῃ τε καὶ συνέσει πολὺ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων γυναικῶν τὴν ὑπὸ Σάκαις, ὄνομα Ζαρίναν. καθόλου μὲν οὖν ὅ ἔθνος τῶν τὸ γυναῖκας ἀλκίμους ἔχει, καὶ κοινωνούσας τοῖς ἀνδράσι τῶν ἐν τοῖς πολέμοις κινδύνων. ταύτην δὲ λέγεται τῷ τε κάλλει διενεγκεῖν πασῶν εὐφορεστάτην, καὶ ταῖς ἐπιβολαῖς καὶ τοῖς κατὰ μέρος ἐγχειρήμασι θαυμαστήν. τῶν μὲν γὰρ πλησιοχώρων βαρβάρων τοὺς ἐπηρμένους τῷ θράσει καὶ καταδουλουμένους ὅ ἔθνος τῶν Σακῶν καταπολεμῆσαι, τὴν χώρας πολλὰς ἀφελέσθαι, καὶ πόλεις οὐκ ὀλίγας κτίσαι, καὶ ὅ σύμπαν βιοτικώτερον τὸν βίον τῶν ὁμοεθνῶν ποιῆσαι. διὸ καὶ τοὺς ἐγχωρίους μετὰ τελευτὴν αὐτῆς χάριν ἀποδιδόντας τῶν εὐεργεσιῶν, καὶ τὴν ἀρετὴν μνημονεύοντας, πάφον οἰκοδομήσαντες πολὺ τῶν ὄντων παρ' αὐτοῖς ὑπερέχοντα. ἦν γὰρ ἡ μὲν βάσις τετράγωνον, τριῶν μὲν σταδίων ἑκάστην πλευρὰν ἀπολαβοῦσα ὁ μῆκος, ὁ δὲ ὕψος σταδίου, εἰς ὀξὺ συνηγμένης τῆς κορυφῆς. ὑπερῆσαν δὲ τῷ τάφῳ καὶ χρυσοῦν εἰκόνα κολοσσικὴν, καὶ τιμὰς ἡρωϊκὰς ἀποδεῖξαι, καὶ πάλλα πολλὰ μεγαλοπρεπέστερα ποιεῖν τῶν τοῖς προγεγενημένοις αὐτῆς συγχωρηθέντων. Ἀστιβάρα δὲ τὸν βασιλέως τῶν Μήδων γήρᾳ τελευτήσαντος ἐν Ἐκβατάνοις, τὴν ἀρχὴν Ἀσπάνδην (ὃν ἔνιοι Ἀβανδέαθαν, ὃν ἔνιοι τῶν Ἑλλήνων Ἀστυάγην καλοῦσιν. τούτου δὲ ἔνιοι Κύρου τὸν Πέρσου καταπολεμηθέντος, μεταπεσεῖν τὴν βασιλείαν εἰς Πέρσας.

& perpetuo inter se deinceps amici sociique forent. Sacarum tunc regnum administrabat Zarina, mulier rerum bellicarum studiosa; & omnes Sacarum feminas audacia & ad res gerendas industria longe superans. Gens enim hæc in primis mulieres habet fortes, & sociam viris operam in bellorum discrimine nauantes. Illam pulcritudine etiam præ omnibus eminuisse, consiliorumque solertia & actionum quarundam strenuitate fuisse admirabilem, prædicant. Reges enim finitimos, qui arrogãtia elati seruitutis iugo Sacas premebãt, bello subegit; & magnam regionis partem ad mitiorem traduxit cultum, vrbesque non paucas exstruxit; gentis denique suæ vitam multo beatiorem effecit. Ideoque ciues post obitum eius, vt gratiam pro beneficiis referrent, virtutumque memoriam conseruarent, sepulcrum ei cetera longe supereminens construxere. Pyramidem enim triquetram ex fundamento eduxerunt: cuius latera ad ternũm stadiũm lõgitudinem protẽderentur, vertex in acutũ mucronem desinens ad stadii sublimitatem assurgeret. Colossea quoque effigie super bustum erecta, heroicos illi honores consecrarunt, reliqua omnia longe magnificentius, quam maioribus eius impendentes. Hinc Astibara Medorum rege per senii infirmitatem exstincto in Ecbatanis, filius eius Aspadan [*vel* Apandan] (quem Astyagem Græci vocant) regnum accepit. Eo Cyri Persæ armis oppresso, ad Persas imperium deuolutum est.

Παρὰ Δημητρίῳ τῷ Φαληρεῖ, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, κεφ. περὶ σαφηνείας, εἰ γε αὐτοῦ τοῦτο τὸ βιβλίον ἐστί.

Apud Demetrium Phalereum, in libro qui περὶ ἑρμηνείας vocatur, cap. de perspicuitate: si modo eius est hic liber.

Ὅπερ δὲ τῷ Κτησίᾳ ἐγκαλοῦσιν ὡς ἀδολεσχοτέρῳ διὰ τὰς διλογίας, πολλαχῆ μὲν ἴσως ἐγκαλοῦσιν ὀρθῶς· πολλαχῆ δὲ οὐκ αἰσθάνονται τῆς σαφηνείας τὸν αὐτόν. πίπτει γὰρ εἰς τοῦτο, διὰ τὸ πολλάκις ποιεῖν ἔμφασιν πλείονα· οἷα τὰ διὰ τοῦ Στρυάγλιός ἐστιν, αἰνὴρ Μῆδος, γυναῖκα Σακίδα καλὰ καλῶν ἀπὸ τοῦ ἵππου, (μάχονται γὰρ καὶ αἱ γυναῖκες ἐν Σάκαις, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες) θεασάμενος δὲ τὴν Σακίδα εὐπρεπῆ καὶ ὡραίαν, μεθεῖναι ἀποσώζεσθαι.

Qua de re vero CTESIAM accusant, quasi propter inculcata denuo verba sit loquacior, in eo forte sæpius ipsi nullam faciunt iniuriam, sæpius tamen quoque viri perspicuitatem in dicendo non attendunt. Idem namque ponitur denuo, quod ita sæpius expressior fiat significatio. Qualia & ista hæc:* Stryaglius quidam, Medus, quum ex equo Sacidem mulierem deiecisset (apud Sacas enim mulieres eodem quo Amazones modo præliantur) eamque & formosam & ætate florentem vidisset, saluam dimisit. *ex incerto H. Steph.*

1 *An* Ἀρπάγης, *vti supra hunc regem adpellat.*

At per-

At percusso posteà fœdere quum illa quam alioqui deperibat, potiri non posset, statuerat quidem inedia vitam finire: scribit tamen prius illi hanc epistolam, qua expostulat, Ego quidem te seruaui: & tu quidem per me seruata es, ego autem per te perii.* Hic virgula censoria arrepta aliquis qui se breuem in dicendo putat, reprehendat, bis nimirum posita nulli rei esse istud Seruaui, & istud Per me seruata es. idem enim hæc significare ambo. Verum si alterutrum sustuleris, simul & perspicuitatem sustuleris, & ex illa virtute qui nascitur, affectum. Quin & quod ad illa redditur Peribam scilicet, pro Pereo, euidentius est propter clausulam. Quod enim accidit, id maiorem vim & efficaciam habet eo quod futurum est, vel adhuc fit. Et omnino &c. [*Ait eum singularem perspicuitatis artificem esse: qua infra cum alia narratione ponemus*]

μετὰ δὲ τοῦτο, σπονδῶν γεγομένων, ἐξαθεῖς τῆς γυναικὸς, ἀπετύγχανεν. ἐδίδου μὲν αὐτῷ ἀποκαρτερεῖν, γράφει δὲ τοιάδε τῇ γυναικὶ μεμφόμενος, τοιάδε, Ἐγὼ μὲν σε ἔσωσα, καὶ σὺ μὲν δι' ἐμὲ ἐσώθης, ἐγὼ δὲ δι' σε ἀπολλύμαι. Ἐοικυῖα βαπτιοῦσιν οὐ ἴσως τις βεβαχυλόγος φιλόλογος εἴη, ὅτι δὶς ἐπίηται τοῦτο τὸ Ἔσωσα. καὶ Δι' ἐμὲ ἐσώθης. Ἕν γὰρ σημαίνει ἀμφότερα. Ἀλλ' εἰ ἀφέλοις θάτερον, συναφαιρήσεις καὶ τὴν ἐναργειαν, καὶ τὸ ἐκ τῆς ἐναργείας πάθος. καὶ τὸ βαπτιούμενον δὲ τὸ Ἀπωλόμην, αὐτὶ τοῦ Ἀπόλλυμαι, ἐναργέστερον αὐτῇ τῇ συντελείᾳ δεῖ. τὸ δὲ μὴ γεγονὸς, δεινότερον τοῦ μέλλοντος ἢ γινόμενου ἔπ. καὶ ὅλως &c.

Ex Tzetze chil. XII. versu 894.

Sacas gentem scito, quorum inuentum scutum:
Et mulieres horum autem pugnant cum viris,
Vt CTESIAS *inquit, atque alii complures:*
Sacarum autem mulieres pugnant sane ex equis.
Et rursus vero: Stryalius, vir quidam Medus,
Mulierem Sacam quidem deturbans ab equo.

Ἐκ τοῦ Τζέτζου χιλ. ια', στίχ. ωιδ'.

Τοὺς Σάκας ἔθνος γίνωσκε, ὧν εὕρεμα θ' σάκος,
Καὶ αἱ γυναῖκες τούτων δὲ συμμάχονται ἀνδράσιν,
Ὡς καὶ Κτησίας εἶρηκε, καὶ ἕτεροι μύριοι·
Αἱ τῶν Σακῶν γυναῖκες δὲ, μάχονται καὶ ἀφ' ἵππων,
Καὶ πάλιν δὲ Στρυάλιος ἀνήρ τις ἐκ τῶν Μήδων,
Γυναῖκα τῶν Σακίδων μὲν καταβαλὼν ἐξ ἵππου.

EX LIBRO NONO PERSICORUM.

Apud Theonem in præexercitamentis rhetoricis, siue Libanius sit auctor, vt alii volunt, cap. de descriptione.

ΕΚ ΤΟΥ ΕΝΝΑΤΟΥ ΤΩΝ Περσικῶν.

Παρὰ τῷ Θέωνι ἐν προγυμνάσμασι, ἢ τῷ Λιβανίῳ κατ' ἄλλους, κεφ. περὶ ἐκφράσεως.

In nono autem CTESIAS, quemadmodum simulacra Persarum super longis perticis, cum viderent mane diluculo iuxta arcem Lydi è longinquo, rati plenam Persarum, ac iam occupatam esse arcem, in fugam conuersi fuerint.

Ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ Κτησίας. οἷον, Τὰ εἴδωλα τῶν Περσῶν ὀπὸ τοῖς μακροῖς ξύλοις ὁρῶντες ἅμα ὄρθρου οἱ Λυδοὶ, εἰς φυγὴν ἐτράποντο, νομίσαντες τὴν ἀκρόπολιν πλήρη εἶναι Περσῶν, καὶ ἤδη ἑαλωκέναι.

---

1 *Sic Alld. editio. sed scribendum puto:* ἐπιφέρων. *Ceterum non inepte posse hic locum obtinere ista de Stryalio inter fragmenta putaui. Videntur enim in isto eodem bello, de quo præcedentia quæ ex Ctesia retulit Diodorus, accidisse. Certe vbique videndes de Sacidarum virilitate eadem narrari, quod ista & in Martia alea viris fida & assidua socia.*

2 Στρυάλιος *è prioribus Phaleras apud Tzetzem repensendum videtur potius.*

3 *Ita optime* ἐπιφέρων *auus ad oram restituit, & in versione sua expressit, quum alias mendose legeretur* κτείνων. *Est vero elegans hoc fragmentum, cuius mentio etiam historia in Excerptis Photii supra Persic. c. 4.*

Παρὰ Ἰωάννῃ τῷ Τζέτζῃ, χιλ. α'. στίχ. πζ.

Τὸν Ἀστυάγη μὲν φησὶ [Κτησίας] καταβληθέντα Κύρῳ,
Τῶν Βαρκανίων ἄρχοντα γενέσθαι τὸν δὲ τότε.
Οἰβάρην δ' αὐτὸν τὸν μέγαν τὸν τοῦ Κύρου,
Ξύλινα λέγει τοὺς σώσαντα Σαρδέσιν ἐπιθῆναι,
Ἐν μακρομήκεσι κοντοῖς, νυκτὸς ἐνδεδυμένα.
Οὕτω Λυδοὺς ταράξαι δ', καὶ κατασχεῖν τὴν πόλιν.
Μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν, φάσκει δ' τὸν Κῆσον,
Πρὸς Ἀστυάγη πέμψαι ὁ Κῦρος Πετησάκαν,
Ὅπως ἐλθὼν τὴν Ἄμυτιν ἴδῃ σὺν Ἀστυάγει.
Ἡ Ἄμυτις δὲ ἦν ἀρχῆθεν ἡ παῖς τοῦ Ἀστυάγους,
Τοῦτον τὸν πρωτοβούλου, ἄθλιον Πετησάκαν,
Ἐπίβουλον νοήσασα τὸν τοῦ Ἀστυάγους,
Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξώρυξεν, ἐκδείρασά τε ζῶντα,
Ἀνεσκολόπισε σαυρῷ, θεῖσα βορὰν ὀρνέοις.

Apud Ioan. Tzetzem chiliad. I. vers. 87.

Astyagem quidem ait [CTESIAS] *deiectum à Cyro,* Interp. P. Lacisio.
Barcaniis ducem factum fuisse ab illo.
Oebarem autem imperatorem magnum illum Cyri
Ligneas dicit laruas Sardibus imposuisse,
Super longissimis contis, nocte indutas,
Sicque Lydos turbasse, & detinuisse vrbem.
Post captiuitatem, dicit autem illam Crœsi,
Ad Astyagem misit Cyrus Petesacam,
Vt profectus Amytim videret cum Astyage.
Amytis autem existens filia Astyagis,
Hunc primum eunuchum, miserum Petesacam,
Insidiatorem cum intellexisset Astyagis,
Oculos effodit, excoriatumque viuum,
Suspendit cruci, ponens escam alitibus.

ΕΚ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ.

EX PERSICORVM DECIMO.

Παρὰ τῷ ἐθνικογράφῳ.

Δυρβαῖοι, ἔθνος κατῆκον εἰς Βάκτρους, καὶ Ἰνδικήν. Κτησίας δὲ Περσικῶν δεκάτῃ· Χώρα δέ τις αὐτόθι προσκειται Δυρβαῖοι, εὐδαίμονες ἄνδρες, καὶ πλούσιοι, καὶ δίκαιοι, οὔτ' ἀδικοῦντες οὔτε ἀποκτεννύοντες ἄνθρωπον. ἐάν δ' εὑρωσιν ἐν τῇ ὁδῷ χρυσὸν, ἢ ἄλλο τι *

Apud Stephanum.

Dyrbæi, populus pertingens ad Bactros & Indicam regionem. CTESIAS Persicorum decimo: Adeum vero sita est regio, Dyrbæi, viri beati & opulenti, iidemque iusti, qui nec iniuriam inferant, nec mortem homini, sique inueniant in via aurum, vel aliud quippiam *

Παρὰ τῷ αὐτῷ.

Ibidem.

Χωραμνῆοι, ἔθνος Περσικὸν ἀγρίων ἀνθρώπων. Κτησίας δὲ Περσικῶν δεκάτῳ· Οὕτω δὲ ταχύ ἐστιν ὁ ἄγριος ἄνθρωπος, καὶ διώκων ταῖς ἐλάφοις καταλαμβάνειν. καὶ ἄλλα πλείονα περὶ αὐτῶν φησι.

Choramnæi, gens Persica hominum agrestium. CTESIAS Persicorum decimo: Adeo vero veloces sunt illi agrestes homines, vt cursu ceruos assequantur. Et multa refert de iis alia.

Ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου ἱστορικῶν θαυμασίων, ἱστορ. κ'.

Ex Apollonii historiis mirabilibus, histor. XX. Interp. G. Xyl.

Κτησίας δὲ ἐν τῇ δεκάτῃ Περσικῶν, καμήλους φησὶν ἐν τῇ χώρᾳ γίνεσθαι, ἃς ἔχειν τείχας πρὸς Μιλήσια εἴδεα τῇ μαλακότητι· ἐκ δὲ τούτων τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας ταῖς ἐσθῆσι φέρειν.

CTESIAS libro rerum Persicarum decimo, camelos esse ea in regione prodit, quarum pili mollicie lanas Milesias æquant: sacerdotesque & alios proceres, vestes ex iis confectas gestare.

1 *Supra in excerptis Persicis à Photio cap. 5.* 2 *Suspecta hæc non iniuria amico meo eximio, recondita erudutionis & rarissimi ingenii iuueni Cl. Salmasio, qua facile possent ex iis quæ præferant intelligi, ait, si haberentur.* 3 *Cl. Salmasius noster emendat ἐς ἢ διώκ τοι ἐλάφους φασὶ. non quod τοι ἐλάφους improbet. vetustiss. enim Gratos vocem ἔλαφος siue de masculo, siue de femina loquerentur, fere extulisse: insciitiaque damnandos grammaticos qui mirantur apud poetas ceruis feminæ cornua attribui, cum exploratissimum sit eas cornibus carere. Sed hæc ipse ad suum Stephanum plus sexcentis locis restitutum nos docebit: quem paratum ad editionem habet, vt not publice quamprimum habeamus, id optamus summopere. immo docuit ante tres annos: in suis ad Callimachum lectionibus, quæ ipse quoque lucem publicam nondum viderunt, puto. Alias de hacre & ad Pollucem nostrum in Notis quas breui, σὺν θεῷ, dabimus, erit dicendi locus. nec enim ista, quæ κεφαλαίων loco seruo mihi soli seruata velim.* 4 *Sed quamuis illa regio nam quod præcessit apud Apollonium de monte Pelio ex Heraclide, ad eum locum haud de camelis non perperam arbitror. Itaque in quæ hic mendum.*

EX CTE-

EX EIVSDEM CTESIÆ PERSICO, numero librorum non addito ab auctoribus.

Apud Tzetzem chil. III. verſu 641.

Interp. P. L.

Lex communis quædam Perſica eſt contraingratos,
Omnes eos qui poſſunt gratias exhibere,
Nec exhibent, valde caſtigans, atque puniens.
Ingratos arbitrantur enim in patriam,
Et in parentes, & in Deum, impiiſſimos eſſe.
Hanc quidem Cyri, Xenophon: hanc autem Perſicæ legis,
CTESIAS *atq; Herodotus ſcribunt hiſtoriam.*

Apud Athenæum Dipnoſoph. IV.

interpr. H. Sieph. Rex autem Perſarum (vt ſcribunt CTESIAS & Dinon in Perſicis) cum virorum millibus quindecim cœnabat, & in cœnam talenta quadraginta inſumebantur.

Apud eundem libro II.

Rex Perſarum, vt ſcribit libro primo Herodotus, aquam in potum ſuum ſecum vehit à Choaſpi fluuio, qui Suſa præterfluit, atque ex hoc ſolo bibit. Huius autem aquæ decoctæ plena vaſa argentea portantes plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipſum ſequuntur. At CTESIAS Cnidius narrat etiam quomodo regia hæc Choaſpis fluuii aqua coquatur, & quomodo vaſis impoſita, portetur ad regem. addit que, illam & leuiſſimam & ſuauiſſimam eſſe.

Libro XI.

Verum repudianda ſunt nobis fictilia pocula. Apud Perſas enim, vt teſtatur CTESIAS, quemcunque rex inhonoratum eſſe voluerit, fictilibus poculis vtitur.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ, ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΝΕΥ ΜΟΥ ΟΥ ΠΡΟΣΤΙΘΕΝΤΟΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

Παρὰ τῷ Τζετζῇ χιλ. γ'. στίχ. χμά.

Νόμος κοινός τις Περσικός ἐστι κατ' ἀχαρίστων,
Τοὺς δυναμένους σύμπαντας χάριν ἀποδιδόναι,
Καὶ μὴ διδόντας, ἰσχυρῶς κολάζων καὶ χαλέζων.
Τοὺς ἀχαρίστους οἴονται καὶ γὰρ πρὸς τὴν πατρίδα,
Καὶ πρὸς γονεῖς, καὶ πρὸς θεὸν, ἀσεβεστάτους εἶναι.
Τοῦτον μὲν τὸν Κύρου, Ξενοφῶν· τὸν δὲ τῶν Περσῶν νόμου
Κτησίας καὶ Ἡρόδοτος γεγράφασιν ἱστορίαν.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ Δειπνοσοφ. δ'.

Ὁ δὲ Περσῶν βασιλεύς, (ὡς φησὶ Κτησίας καὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) ἐδείπνει μετὰ ἀνδρῶν μυρίων πεντακισχιλίων· καὶ ἀναλίσκετο εἰς δεῖπνον τάλαντα τεσσαράκοντα.[2]

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ ἑβδόμῳ βιβλίῳ.

Ὁ Περσῶν βασιλεύς, ὡς φησὶν ἐν τῇ πρώτῃ Ἡρόδοτος, ὕδωρ[3] ἀπὸ τοῦ Χοάσπεως πίνει ἀγόμενον πρὸ Σούσης ῥέοντος· τοῦτο δὲ μόνον πίνει ὁ βασιλεύς. τοῦ δὲ τοιούτου ὕδατος ἀποψηθέντος πολλαὶ καὶ ζυγὰ ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνοις συνεζευγμέναι κομίζουσι τὰ ἀγγεῖα ἐν γυρεύοισιν ἕπονται οἱ. Κτησίας δ' ὁ Κνίδιος καὶ ἱστορεῖ ὅπως ἕψεται τὸ βασιλικὸν τοῦτο ὕδωρ, καὶ ὅπως ἐναποτίθεται τοῖς ἀγγείοις, φέρεται τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτὸ καὶ ἐλαφρότατον καὶ ἡδύτατον εἶναι.

Ἐν τῷ ια' βιβλίῳ.

Παραιτητέον δ' ἡμῖν τὰ κεραμεῖα ποτήρια. καὶ γὰρ Κτησίας, παρὰ Πέρσαις, φησὶν, οὗ ἂν βασιλεὺς ἀτιμάσῃ, κεραμείοις χρῆται.

---

1 *Ante hæc nimirum Tzetzes multa de Cyro ipſum è Xenophonte deſumptus.*

2 *Hæc efficere ait Athenæus* τὰ μυρίαδας μετὰ τὸ μυριάδες ἀργυρίου πεντακόσιαι, ducentas & quadraginta myriadas denariorum Italicorum, *id eſt, aureorum ſexaginta millia, vt ad eum locum Dalechampius, qui Budæum lib. 3. de Aſſe ibidem locum diligentiſſime expoſuiſſe ait.*

3 *De aqua huius potu, quo vtebantur ſoli reges Perſarum, v. copioſe Briſſon. l. 1. de reg. Perſ.*

Ἐκ τῶν Αἰλιανοῦ περὶ ζώων ἰδιότ. βιβ. ζ', κεφ. α'.

Πέπυσμαι ὑπὸ ἀριθμητικῆς τοὺς βοῦς οὐκ ἀμοίρους εἶναι τοὺς Σουσίδας. καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ἀπλῶς κήπους ὑδρηλοὺς, μάρτυς ὁ λόγος ὁ λεγόμενος, ὅτι Σούσοις τοῖς βασιλέως βοῦς εἰς τοὺς παραδείσους πολλοὺς, εἰς πᾶσιν ὀλίγοις ἑκάστοις ἑκατὸν κάδους ἑκατόν, ὑκοῦν ἀντὶ ὧν ὀλίγα πάνυ αὐτοῖς; ἢ ὧν σπουδαζόμενα οὐ πολλῶι μόχθον παρέχουσι καὶ οὐκ ἀβλακεύουσιν ἔνια θεώμενοι. εἰ δὲ πέρα τῆς παρεμπιπτούσης ἑκατοντάδος, ἕνα γοῦν παρόντας κάδον ἀναμένουσιν, ὑπισχνοῦσι, οὐδὲ αἰκαλοῦσι, οὔτε παίουσιν οὐδὲ χαλεπαίνουσιν, λέγει Κτησίας.

Ex Aeliani de natura animal. lib. VII. caput 1.

Susidas boues numerandi scientiam tenere CTESIAS scribit. Nam Susis regi singulæ quotidie centum cados in hortos sicciores & minus riguos hauriunt. Quem quidem laborem, siue quod sit eis certus & constitutus, siue etiam quia diu multumque in eo se exercuerint, promptissime obeunt: nullam enim earum ad opus remollescere videres. Ad alterum vero supra quam diximus cadum exhauriendum, nec verberibus nec blanditiis inducere possis. *interp. P. Gillio vel C. Gesnero.*

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, Δειπνοσοφ. ιβ'.

Κτησίας δ' ἱστορεῖ Ἄνναρον ὃν βασιλέως ὕπαρχον, καὶ τὴν Βαβυλωνίας ἀρχὴν ἔσχηκότα, στολῇ χρῆσθαι γυναικείᾳ καὶ κόσμῳ· καὶ ὅτι βασιλέως δούλῳ ὄντι αὐτῷ, εἰς ὃν ὀψίνον εἰσήει τὴν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ψάλλουσαι καὶ ᾄδουσαι γυναῖκες. ἔψαλλον δὲ αὗται καὶ ᾖδον ἐκεῖνα δειπνοῦντος.

Apud Athenæum dipnosoph. XII.

CTESIAS vero Annarum regis præfectum, & qui Babyloniæ regionis imperium obtinuerat, veste & ornatu muliebri vsum esse tradit: & ad eum cœnantem, quum regis seruus esset, accedere solitas centum quinquaginta psallentes & canentes mulieres. Psallebant autem hæ & canebant illo cœnante. *interpr. Xil. St.*

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ.

Βαρλών, πόλις Μηδίας, ἐγγὺς Ἀγβατάνων.

Apud Stephanum.

Barene, vrbs Mediæ, vicina Agbatanis.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν Ἀγβάτανα.

Apud eundem, voce Agbatana.

Κτησίας δὲ πανταχοῦ τῶν Περσικῶν, τὰ δὲ Μήδεια Ἀγβάτανα φησὶ τὰ ἀγεφφ.

CTESIAS vero vbique in Persicis, Medorum Agbatana per A scribit.

Ἐν τῷ αὐτῷ.

Δερβίκαι, ἔθνος πλησίον τῶν Ὑρκανίων. Ἀπολλώνιος δὲ δὶς κκ γράφει. Κτησίας δὲ Δερβίους αὐτοὺς φησιν, ἢ Τερβισσούς.

Ibidem.

Derbicæ, gens vicina Hyrcanis. Apollonius vero cum duplici KK scribit. CTESIAS autem Derbios eos dicit, siue Terbissos.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, Δειπνοσοφ. ιγ'.

Καὶ ἡ ἐπὶ Αἴγυπτον Καμβύσου στρατεία, ὡς φησὶ Κτησίας, διὰ γυναῖκα ἐγένετο. ὁ γὰρ Καμβύσης πυθόμενος τὰς Αἰγυπτίας γυναῖκας ἐν ταῖς συνουσίαις διαφέρειν τῶν ἄλλων, ἔπεμψε πρὸς Ἄμασιν, τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα, μίαν αὐτῶν πρὸς γάμον τῶν θυγατέρων. ὁ δὲ τῶν μὲν ἐκεῖνος οὐκ ἔδωκεν,

Ex eodem Athenæo Dipnosoph. XIII.

Quinetiam Cambysi suscipiendæ in Ægyptum expeditionis (vt scribit CTESIAS) caussa fuit mulier. Nam quũ Ægyptias mulieres in congressu præstare ceteris intellexisset, ad Amasin Ægypti regẽ misit, vnã ex eius filiab. in vxorẽ poscẽs. At hic è suis quidem vnã haud misit, *interpr. M. Steph.*

1 Ita scripsi. vulgo μόχθον. 2 v. Th. Marcil. interp. ad Suetonii Titum in cap. 3. ad ista: vt qui cantaret & psalleret. adi & in primis de his μυσαγωγοῖς mulieribus doctiss. Brissonium lib. 1. de reg. Pers. 3 Non facit Stephanus Ctesiæ mentionem de hac vrbe. Ex eo tamen cum A. Schotto puto, & epitomator quidam nomen Ctesiæ omiserit. v. Excerpta Persicorum supra c. 4. 4 De huius nominis διπλογραφίᾳ plura ibi ἐθνικῶν scriptor. 5 Ita scripsi. male vulgo Δερβίκαν. quod notauit & ed. Steph. supra pag. 633. suadet id & series nominum in Stephano. Est ergo Apollonium per duplex κκ scribere, quod alii nimirum per vnum διεξίκαν, vt primum itaque posuisse videtur Stephanus.

ſuſpicatus illi non habitum iri honorem vxori debitum, ſed pallacæ: verum Apriæ filiam, Neutetin. Exciderat autem regno Apries, propter cladem *in pugna* aduerſus Cyrenenſes acceptam, & ab Amaſi fuerat interfectus. Cambyſes Neutetidis conſuetudine delectatus, & valde in amorem eius illectus, omnia ex illa diſcit; & quum oraſſet eum vt cædem Apriæ patris vlciſceretur, perſuadet vt bellum Ægyptiis inferat.

(συνοήσας μὴ γαμετὴς ἐξὴν αὐτῷ πρὸς, ἀλλὰ παλλακίδος) ἔπεμψε γῆ τὴ Ἀπρίδι θυγατέρα Νειτῆτιν. ὁ γὰρ Ἄπρις ἐκπεπολέμωκει τὴν Αἰγυπτίων βασιλείας, ἀφ' ἧς ἡττηθεὶς ὑπὸ Κυρηναίων, ὑπ' αὐτῶν ἐκομίσθη πρὸς Ἄμασιν. ἡδεῖς οὖν ὁ Καμβύσης τῇ Νειτήτιδι, καὶ σφόδρα ἐρεθισθείς, ἐκμαθὼν παρ' αὐτῆς τὰ πρῶτα· καὶ δεηθείσης ἐκδικῆσαι τὸν Ἄπριδος φόνον, πείθει πολεμῆσαι Αἰγυπτίοις.

Apud Aelianum lib. XVI *de nat. animal. cap.* 42.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ ιϛ' περὶ ζῴ· ἰδιότ. κεφ. μβ'.

ex interpr. Gilli à C. Geſn. recogn.

Porro CTESIAS Cnidius refert, in flumine cui nomen Argades, quod ad Perſicam Sittacen eſt, ſerpentes abunde gigni, capite albas, reliquo corpore nigras, quatuor cubitorum longitudinem habere, & quos percuſſerint interimere. interdiu eas haudquaquam videri ſolere, ſub aqua natantes: noctu vero vel lintea lauantibus (quod non pauci faciunt vel propter aquæ deficientis neceſſitatem, vel quod impediti negociis interdiu veſtes non abluerunt) perniciem inferre.

Κτησίας γοῦν ὁ Κνίδιος [1] φησὶν ἐν τῇ Περσικῇ Σιττακῇ ποταμόν εἶναι Ἀργάδην ὄνομα· ὄφεις δ' ἔνεσθαι αὐτῷ γίνεσθαι πολλούς, μέλανας τὸ σῶμα, πλὴν γε τῆς κεφαλῆς. εἶναι δ' αὐτῶν λευκὴν ταύτην. τὸ μῆκος τοὺς ὄφεις τέσσαρας. τοὺς οὖν ὑπὸ τούτων ἁλισκομένους ἀποθνήσκειν. μεθ' ἡμέραν μὲν μὴ ὁρᾶσθαι, ὑφύδρους δ' εἶναι· νύκτωρ δὲ τοὺς ὑδρευομένους, ἢ τοὺς τὰ ἔνθεν φαιδρύνοντας ἀφανίζειν. πολλοὺς δ' ἀρα πάσχειν τοῦτο, ἢ χρείᾳ ὕδατος ὑπολείποντος, ἢ μεθ' ἡμέραν ἀσχοληθέντας, καὶ ἀποπλύναι τὰ ἔνθεν μὴ δεδυνημένους.

Quæ ſubiiciuntur iam de Artoxerxe & Cyro, Cyriqué aduerſus fratrem expeditione &c. patet ex ſuperioribus quæ Photius excerpſit, cap. 58. 59. Perſic. fuiſſe e libro Perſicorum CTESIÆ XIX, *& potiſſimum, ni fallor, ex* XX, *& poſterioribus etiam aliqua.*

Apud Plutarchum, in Artoxerxis vita.

Παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ Ἀρταξέρξου βίου.

interpr. ni fallor H. Cruſerio.

Ac Cyrus à Cyro priſco nomen mutuatus eſt: illi à ſole aiunt inditum. Cyrum enim vocare Perſas ſolem. Artoxerxes ante Arſicas dictus fuit, quamuis Oarſem ferat nuncupatum Dinon. Verum CTESIAM, etſi alioquin abſurdarum & inſulſarum in libros ſuos variam fabularum colluuiem infarſerit, haud probabile ſit tamen appellationem fugiſſe, in cuius contubernio agebat regis, medicus eius, vxoris, matris & liberorum.

Ὁ μὲν οὖν Κῦρος ἀπὸ Κύρου τοῦ παλαιοῦ τὸν ὄνομα ἔσχεν, ἐκεῖνος δ' ἀπὸ τοῦ [2] ἡλίου γενέσθαι φασί. Κῦρον γὰρ καλεῖν Πέρσας τὸν ἥλιον. ὁ δ' Ἀρταξέρξης, [3] Ἄρσικας πρότερον ἐκαλεῖτο. καίτοι Δείνων φησὶν ὄνομα Ὄαρσην. ἀλλ' οὐ Κτησίας, εἰ καὶ τἄλλα μύθων ἀπιθάνων καὶ παραδόξων ἐμβέβληκεν εἰς τὰ βιβλία πανοδαπῶν [4] πυλαίαν, οὐκ εἰκὸς ἔστιν ἀγνοῆσαι τοὔνομα τοῦ βασιλέως, παρ' ᾧ διέτριβε, θεραπεύων αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ μητέρα καὶ παῖδας.

Δ. Φωτίου Ἀγαπ. codex Vulcob.

Apud Xenophontem libro I *de expeditione Cyri.*

Παρὰ τῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ α' τῆς Κύρου ἀναβάσεως.

Quum *Cyrus* vna cum his eſſet, regem & globum qui illum circumſtabat

Σὺν τούτοις δὴ οὖν [ὁ Κῦρος] καθορᾷ βασιλέα καὶ ὃ ἀμφ' ἐκεῖνον στῖφος· καὶ λύθις ὁπό

1 Potuit hoc & ex Indicis Cteſiæ excerpſiſſe Ælianus, e quibus fere qua ex hoc auctore apud eum legas. Vt itaq; hoc non nego: ita hic ſequi libuit amicum noſtrum clariſſ. A. Schottum, qui ad Perſica hæc quoq; retuliſſe videtur.

2 Supra in excerpt. Perſ. c. 48. v. doctiſſ. Briſſon. l. 2. de reg. Perſ. non longe à fine, vbi errorem Suidæ notat in huius nominis etymo.

3 Ἄρσικας ſupra excerpt. Perſ. c. 48. & 56.

4 in quibuſd. mſſ. Plut. hoc adnotatur, vt puto ſcholion: πυλαίας, τὰς ψεύσεις Ῥόδιοι, τὰς μηδὲν ὑγιὲς, μήτε λέγοντας, μήτε πράττοντας.

ἐπέσχετο, ἀλλ' εἶπεν, Ὁρῶ τὸν ἄνδρα, εἶπε, καὶ ἐπ' αὐτόν. καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον, καὶ πατάσσει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησὶ Κτησίας ὁ ἰατρός· καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμα φησί. παίονται δὲ αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῷ κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ συστᾶσα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ Κῦρος, καὶ οἱ ἀμφ' αὐτούς, κατ' ἐκεῖνον, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει (παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν) Κῦρος δ', αὐτός τε ἀπέθανε, καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.

Πάλιν ἐκ τοῦ Πλουτάρχου, ἐν τῷ Ἀρταξέρξου βίῳ.

Ἡ δὲ Κτησίου διήγησις, ὡς ὀλιγέμπτει πολλὰ, στωμύλως ἀπαγγέλλει, τοιαύτη τις ἐστί. Κῦρος, ἀποκτείνας Ἀρταγέρσην, ἤλασεν εἰς αὐτὸν βασιλέα δόρατι, καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνον, ἀμφοτέρωθι σιωπῇ. φθάνει δὲ βάλλων Ἀριαῖος ὁ Κύρου φίλος βασιλέα, καὶ οὐκ ἔτρωσε. βασιλεὺς δὲ, ἀφεὶς τὸ δόρυ, Κύρου μὲν οὐκ ἔτυχε, Τισσαφέρνην δὲ, πιστὸν ἄνδρα Κύρῳ καὶ γενναῖον, ἔβαλε καὶ κατέκτεινε. Κῦρος δὲ ἐπ' αὐτὸν ἐξαναπίπτων διὰ τοῦ θώρακος, ἔτρωσε τὸ στῆθος, ὅσον σφόδρα δύο δακτύλους τὸ ἀκόντιον, πεσεῖν δὲ αὐτὸν κατὰ τῆς πληγῆς ἀπὸ τοῦ ἵππου. φυγῆς δὲ καὶ θορύβου τῶν περὶ αὐτὸν γενομένης, ὁ μὲν, αἰσθόμενος μετ' ὀλίγων (ἦν οἷς καὶ Κτησίας λέγει) λόφον τινὰ πλησίον κατελάβετο, καὶ ἡσύχαζε· Κῦρος δὲ τοῖς πολεμίοις ἐνειλούμενον ἔτι πολὺ ὀξέφερεν ὑπὸ θυμοῦ μαχαιρὰ, ἤδη σκότους ὄντος, ἀγνοούμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ζητούμενον ὑπὸ τῶν φίλων. ἐταιρούμενος δὲ τῇ νίκῃ, καὶ μεθ' ὁρμῆς καὶ θράσους, διεξήλαυνε βοῶν, Ἐξίστασθε πανταχοῦ. τῦφος δὲ Πέρσαις πολλάκις αὐτὸ βοῶσιν, οἱ μὲν ὀξέως φυτοσκινοῦντες· ἀποστήσει δὲ τῆς κεφαλῆς ἡ τιάρα τὸν Κύρου, καὶ παρατρέχων νεανίας Πέρσης, ὄνομα Μιθριδάτης, ἀκοντίῳ βάλλει τὸν κρόταφον αὐτοῦ παρὰ τὸν ὀφθαλμόν· ἀγνοῶν ὅστις ἦν. πολὺ δὲ αἷμα τοῦ τραύματος ἐκβαλόντος, ἰλιγγιάσας καὶ καρηβαρὴς ὁ Κῦρος ἔπεσε. καὶ ὁ μὲν ἵππος ὑπεξέφυγεν ἐπλάζετο. ὁ δὲ ἐφίππιον τῶν ἑταίρων ἀποῤῥύεντα λαμβάνει τὸν Κῦρον βαλόντος ἀγνοοῦντος, αἵματος πλέον. τὸν δὲ Κῦρον ἐκ τῆς πληγῆς μόλις ἀναφέροντα χαλεπῶς καὶ μόλις, δύνουχοι πιστοὶ παρόντες ὀλίγοι ἐπεχείρησαν ἐπ' ἄλλον ἵππον ἀναβιβάσαι, καὶ σώζειν· ἀδυνάτως δὲ ἔχοντα,

Vulcob. and. ἀπ.

Sic & Vulcob. and. alii ἐφίππιον.

ἀκόντιον Vulc.

consp icatur. Ac statim continere se non potuit: sed hæc loquutus, Video hominem, in eum inuadit, & infesta hasta per loricã pectus verberat: vt refert CTESIAS medicus, qui & vulnus illud se curasse dicit. Dum autem *regem* ferit, in eum nescio quis tragulam magno impetu iaculatur, & sub oculo vulnerat. Hic pugnantibus rege & Cyro, illisque qui circa ipsos erant, quam multi quidem ceciderint eorum qui regem circumstabant, CTESIAS commemorat. (apud illum enim erat.) Cyrus autem, & ipse occubuit, & octo, fortissimi eorum qui latus eius cingebant, super illo iacebant.

Iterum ex Plutarcho in Artoxerxis vita.

CTESIAE narratio, vt breuibus multa perstringam, huiusce modi est: Cyrus, trucidato Artagerse, equum in regem permisit, & hic in illum, silentio vterque. Occupat Cyri amicus Ariæus ferire regem, nec sauciauit eum: rex missa lancea à Cyro aberrauit, Tissaphernem autem fidum Cyro & fortem virum percussit atque interemit. Cyrus intorto per loricam regis iaculo, vulnus pectori illius ingessit duos digitos altũ. vnde ille ictus vi defluxit ex equo ad terram. Fuga & tumultu cohortis regiæ edito, rex assurgens cum paucis (inter quos fuit CTESIAS) tumulum vicinum cepit, vbi tenuit se quietum. Cyrum inter hostes volitantem equus ferox longe abstulit: nec tenebris iam cognoscebatur ab hostibus, & ab amicis quærebatur. Erectus autẽ victoria, ardorisque & fiduciæ plenus per medios vehebatur hostes, clamans, Cedite miseri. Dum hoc identidem lingua Persica clamat, pars venerabundi decedunt ei via. Ibi quum tiara capiti eius defluxisset, prætercurrens adolescens Perses (Mithridati nomen erat) tempus Cyri iaculo secundum oculum ferit, insciius qui sit. Eructante vim sanguinis vulnere, captus Cyrus vertigine & sopore collabitur. Equus fugiens oberrabat: stratum equi prolapsum capit comes illius qui Cyrum percussit, sanguine redundans. Cyrum ex plaga ægre tandem colligentem se, assistentes eunuchi pauci alteri equo imposuere, quo eriperent eum. Quem equitandi impotentem,

interpr. H. Crus. ni fallor, cum & alia ex Plut. hic.

pedi-

pedibusque connitentem ire, sustinentes ducebant: corpore quidem ob vulnus in capite acceptum grauem cespitantemque, sed victorem arbitrantem se, quod fugientes audiret, Cyrum regem alta voce appellantes, atque vt parceret ipsis orantes. Interea Caunii quidam homines, tenues inopesque, qui humilium ministeriorum gratia regis castra sequebantur, confusi forte vt amici fuere cum illis qui circa Cyrum erant. hi vt tandem punicea sagula eorũ aduertere, (quum regii haberent omnes candida) intellexerunt hostes esse. Ita vnus eorum ausus est, ignarus qui esset, Cyrum iaculo à tergo ferire. Vulnerata poplitis vena prolapsus Cyrus tempus simul saucium ad saxum offendit: vnde animam exhalauit. Hæc CTESIAE verba sunt, quibus quasi plumbeo gladio vixtandem interficiens hominem eum sustulit.

ἐν δ' αὐτῷ τοσθυμούμενον βαδίζειν, ὑπολαβόντες ἦγον· τῷ μὲν σώματι καρηβαροῦντα καὶ σφαλλόμενον, οἰόμενον δ' νικᾶν, ἀκούοντα τῶν φευγόντων αἰτιολευομένων Κῦρον βασιλέα, καὶ φείδεσθαι δεομένων. ὁ δ' τούτῳ, Καύνιοι τινὲς αὐθέφποι καὶ κόβιοι καὶ ἄπορροι, καὶ ταπεινῶν ὑπουργημάτων ἕνεκα τῇ τῶ βασιλέως στρατιᾷ τοσδακολουθοῦντες, ἔτυχον· ἀναμιχθέντες, ὡς φίλοι, τοῖς περὶ τὸν Κῦρον. ὡς δ' μόλις στωεῖδον τὰ τοιθωρακικὰ φᾶρα φοινικᾶ, (λευκῆς χρωμένων τῇ βασιλικῶν ἀποδύτων) ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας. εἷς οὖν ἐκείνων ἐτόλμησεν ἀγνοῶν ὀξόπαθεν βαλεῖν τὸν Κῦρον ἀκοντίῳ. τὸ δ' περὶ τὴν ἰγνύαν φλεβὸς αἱ ἀρραγείσης, πεσὼν ὁ Κῦρος, ἅμα παίει τοῦς πνι λίθῳ τὸν τετρωμένον κεφαλὴν, καὶ ἀποθνήσκει. τοιῦτος μὲν ὁ Κτησίου λόγος, ᾧ, καθάπερ ἀμβλεῖ ξιφιδίῳ, μόλις αἰωρῶν τὸν αὐθέφπον, ἀπήρτησεν.

συναναμιχθ. Vulc.

Apud eundem Plutarchum, paulo post.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Πλουτάρχῳ, ὀλίγῳ ὕστερον.

Eduxerat autẽ *Artoxerxes* (vt CTESIAS autor est) in aciem quadringena millia: Dinon & Xenophon multo plures fuisse qui conflixere memorant. Initio cæsorum numero CTESIAS nouem millia capitum relata perhibet ad Artoxerxem: sibi vero non minus xx millia visos qui ceciderant. Verum hæc in controuersia fuere. Illud vero iam CTESIAE nobile est mendacium, qui se cum Zacynthio Phaullo & quibusdam aliis missum refert ad Græcos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio CTESIAM. Siquidem meminit eius, & constat hosce libros eum voluisse. Quare nuncium eum & tantæ legationis interpretem nõ præteriisset tacitum: at Phaylli Zacynthii mentionem fecisset. Sed mire scilicet ambitiosus CTESIAS, nec secius Laconũ & Clearchi studiosus, passim in historia aliquas sibi ipse attribuit partes: in quibus quum est, multa & præclara de Clearcho commemorat, & de Lacedæmone. Secundum prœlium eximia dona & maxima Artagersis, qui à Cyro fuerat interemptus, filio misit. Magnifice etiam CTESIAM ceterosque honorauit.

Ἐξελήλακεν δ' [ὁ Ἀρτοξέρξης] (ὡς ὁ Κτησίας φησὶν) ὅτι τῶν μάχιμων, τεσσαρακοντα μυριάσιν· οἱ δὲ περὶ Δείνωνα καὶ Ξενοφῶντα, πολὺ πλείονας ῥηθῆναι λέγουσι τοὺς μεμαχημένους. ἀριθμὸν δὲ νεκρῶν ὁ Κτησίας, ἐνακισχιλίους ἀπενεγκεῖν φησὶ τοῖς τὸν Ἀρτοξέρξου· αὐτῷ δ' δισμυρίους οὐκ ἐλάττους φανῆναι τοὺς πεπτωκότας. ταῦτα μὲν οὖν ἔσχε διαμφισβήτησιν. ἐκεῖνο δὲ τοῦ Κτησίου λαμπρὸν ἤδη ψεῦσμα, ὃ πεμφθῆναι φάσκει πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτὸν, μετὰ Φαύλλου τοῦ Ζακυνθίου καὶ τινῶν ἄλλων. ὁ δὲ Ξενοφῶν οὐδὲ ἔστιν ὅστις ἐν τοῖς Ἀρταξέρξου βασιλεῖ Κτησίαν. μέμνηται γὰρ αὐτοῦ, καὶ τοῖς βιβλίοις τούτοις ἐντετυχὼς δῆλός ἐστιν. οὐκ ἂν οὖν ἐλθόντα, καὶ λόγων τοσούτων ἐρμηνέα γενόμενον, παρῆκεν ἀνώνυμον, Φάυλλον δὲ τὸν Ζακυνθίον ὀνόμαζεν. ἀλλὰ δαιμονίως ὁ Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλότιμος ὤν, καὶ οὐχ ἧττον φιλολάκων καὶ φιλοκλέαρχος, ἀεί τινας ἐν τῇ διηγήσει χώρας ἑαυτῷ δίδωσιν, ἐν αἷς γενόμενος, πολλὰ καὶ καλὰ μιμήσκεται Κλεάρχου καὶ τῆς Λακεδαίμονος. μετὰ δὲ τὴν μάχην δῶρα κάλλιστα μὲν ἐξέπεμψε καὶ μέγιστα τῷ Ἀρταγέρσου παιδὶ, τὸν πεσόντος ὑπὸ Κύρου· καλῶς δὲ καὶ Κτησίαν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπετίμησεν.

μιμήσεται Vulc.

1 Xyl. *vertit*, Ipsi cadauera visa haud pauciora xx millibus esse ait. & *annotat* αὐτῷ. Locus est ambiguus & obscurus. Nam neque satis liquet de Cyri ne an regis exercitu perierint qui hîc numerantur: & quo illud αὐτῷ pertineat, non constat. ego ad Ctesiam potius retulerim. Minime quidem Lapo assentior, qui alterum numerum ad Cyrianos, alterum ad regios retulit. Diod. Siculus de regis exercitu plures xv millibus, de Cyri autem circiter tria millia cecidisse refert. 2 *In Variis lectionibus ad Plut. adnotatur* Φαλλῶν, Φαλλᾶν *è Vulcobii codice. Apud Diodor. Siculum sane lib.* 14. Φάλλῳ *adpellatur.*

Παρὰ τῷ αὐτῷ Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ αὐτοῦ βίῳ.

Ἐπὶ τοῖς Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς Τισσαφέρνης ἐξαπατήσας καὶ παραπείσας ὅρκων γενομένων, καὶ συλλαβὼν ἀπέπεμψεν ἐπὶ βασάνοις δεδεμένους, διηγεῖται φησὶν αὐτὸς ὁ Κλέαρχος ὁ Κτησίας ὅπως κτενὸς ἐπεθύμησε. τυχόντα γὰρ, καὶ τημελήσαντα τῆς κεφαλῆς, ἡσθῆναί τε τῇ χρείᾳ, καὶ δοῦναι δακτύλιον αὐτοῦ δοῦναι, σύμβολον φιλίας πρὸς τοὺς ἐν Λακεδαίμονι συγγενεῖς καὶ οἰκείους. εἶναι δὲ γλυφὴν ἐπὶ τῇ σφραγῖδι Καρυατίδας ὀρχουμένας. τὰ δὲ πεμπόμενα σιτία τῷ Κλεάρχῳ τοὺς στρατιώτας ἀφαιρεῖσθαι καὶ καταναλίσκειν, ὀλίγα τοῦ Κλεάρχου διδόντας ἀπ' αὐτῶν. ἰᾶσθαι δὲ καὶ τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας, πλείονα τοῦ Κλεάρχου πεμπεσθαι δεηθεὶς, ἰδίᾳ δὲ ἕτερα τοῖς στρατιώταις δίδοσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ὑπουργῆσαι καὶ προθυμηθῆναι, χάριτι καὶ γνώμῃ τῆς Παρυσάτιδος. πεμπομένου δὲ καθ' ἡμέραν τοῦ Κλεάρχου κωλικὸς ὑπὲρ τῶν σιτίων, προσκαλεῖν αὐτὸν καὶ διδάσκειν ὡς χρὴ μικρὸν εἰς ὃ κρέας ἐμβαλόντα μαχαίριον, ἀποκρύψαντα πέμψαι, καὶ μὴ προϊδεῖν ὑπὲρ τῆς βασιλέως μητρὸς ὃ τέλος αὐτὸν ἠμύνατο. αὐτὸν δὲ φοβούμενον, μὴ ἐθελῆσαι. βασιλέα δὲ τῇ μὲν μητρὶ προθυμουμένῃ μὴ κτεῖναι τὸν Κλέαρχον, ὁμολογῆσαι καὶ ὀμόσαι. πεισθέντα δὲ αὖθις ὑπὸ τῆς Στατείρας ἀποκτεῖναι πρόφασις πλὴν Μένωνος. ὑπὲρ δὲ τούτου τὴν Παρύσατιν ὑποβουλεῦσαι τῇ Στατείρᾳ, καὶ συσκευάσασθαι τὴν φαρμακείαν κατ' αὐτῆς. οὐκ εἰκότα λέγων, ἀλλὰ πολλὴν ἀλογίαν ἔχοντα τῆς αἰτίας, εἰ δεινὸν ἔργον οὕτως ἔδεισε καὶ προεκινδύνευσεν ἡ Παρύσατις, ἵνα Κλέαρχον αἰρεῖλειν τολμήσασα τὴν γυναῖκα βασιλέως γυναῖκα, καὶ τέκνων κοινωνὸν ὑπὲρ βασιλείᾳ τρεφομένων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ ἄδηλον ὡς ὑπετραγῳδεῖται τῇ Κλεάρχου μνήμῃ. καὶ γὰρ αἱρεθέντων φησὶ τῶν στρατηγῶν, τοὺς μὲν ἄλλους ὑπὸ κυνῶν ἁρπαγέντας καὶ ὀρνέων· τοῦ δὲ Κλεάρχου νεκρῷ θύελλαν ἀνέμου γῆς πολλὴν φέρουσαν ὑπερχωσαι, καὶ ὑποκρύψαι τὸ σῶμα. φοινίκων δέ τινων διαπαρέντων, ὀλίγῳ χρόνῳ θαυμαστὸν ἄλσος ἀναφῦναι, καὶ κατασκιάσαι τὸν τόπον. ὥστε καὶ βασιλεῖ σφόδρα μεταμέλειν, ὡς ὕδρα θεοῖς φίλον ἀπηνήνατο τὸν Κλέαρχον. ἡ δὲ οὖν Παρύσατις, μίσους τε πρὸς τὴν

Apud eundem Plutarchum, in eadem vita.

Postquam autem Clearchum alioſque duces interposito iureiurando circumuenit Tissaphernes, comprehensosque & vinculis astrictos ad regem misit: rogatum refert se à Clearcho CTESIAS vt pectinis copiã sibi faceret. Quo accepto, curasse eum caput, oblectatumque pectinis vsu, & annulum suum amicitiæ mutuæ ad necessarios & familiares Lacedæmone suos insigne sibi dedisse. Insculptas in pala fuisse Caryatidas saltantes. Cibaria quæ Clearcho mittebantur, à concaptiuis militibus interuersa & consumpta, pauca vero ex illis relicta Clearcho. Cui rei etiam refert se remedium CTESIAS adhibuisse, effecisseque vt copiosiora mitterentur Clearcho, ac militibus seorsim præberentur alia: atque hæc submini-ſtrasse & suppeditasse ex beneficio & sententia Parysatidis. Quum mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria perna, orasse ipsum Clearchum ac subiecisse, modicum pugionem vt in carnem conditum clam sibi mitteret, neque sineret vt regis fata sua paterent atrocitati: ceterum abnuisse metu se. Regem deprecanti matri pro Clearchi incolumitate iureiurando annuisse: verum impulsu inde Statiræ cunctos fuisse ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Statirę tetendisse Parysatidem insidias, viruſque ei concinnasse. Verum parum probabilia affert, & coniuncta cum absurda causſa, facinus admisisse adeo nefarium, atque in periculum sese præcipitauisse Parysatidem Clearchi gratia, sustinentem iustam regis coniugem liberorumq; consortem ad regnũ educatorum necare. Ceterum non obscure exaggerat hæc ad Clearchi commẽdandã memoriã. Etenim attexit hoc quoq;, duces obtrũcatos ceteros fuisse à canibus & alitib. laniatos: Clearchi cadaueri venti procellã cumulũ terræ excitasse atq; iniecisse corpori, idq; contexisse. quo loco enato palmeto, breui eximium nemus excreuisse ac locum eum inumbrasse. itaque magna ductum pœnitentia regem, quod virum diis charum peremisset Clearchum. Parysatis ergo, quum odium iam inueteratum

1 *de his & seqq. excerpta Pers. supra c. 59, & 60.*

atque

atque æmulationem concepisset in Statiram, cernens potentiam suam à rege se reuerente & honorante proficisci, illius vero amore & fide stabilem firmamque, instruxit ei insidias, de summa, vti arbitrabatur, aleam iaciens. Ancillam habebat fidam, quæ plurimum apud ipsam poterat, Gigim dictam. quam administram veneni Dinon tradit fuisse, consciam modo inuitam CTESIAS. Illũ qui venenũ dedit, hic Belitaram appellat, ille Melantam. Instituentes autẽ ex superioribus suspicionibus ac simultate cõgredi denuo & vna cœnare, cum metu tamen & cautione iisdem epulis atque ab iisdem vtebantur paratis. Nascitur apud Persas exigua auis, quæ omni caret excremento, habetque intestina omnia adipe differta: vnde vento arbitrantur & rore hoc animal viuere: Ryntaces dicitur. Hanc autumat Ctesias cultello, quem altero latere illeuerat toxico, dissecuisse Parysatidem, atque infecisse alteram partem veneno, partem synceram & puram ori ingestam ipsam mandisse, Statirę vero dedisse virulentam. Dinon, non Parysatidem, sed Melantam medicatas carnes secuisse cultro & Statiræ apposuisse. Quum animam igitur magnis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipsa olfecit maleficium, & suspicionem regi aduersus matrem attulit, feritatem illius & animum implacabilem cognoscenti. Vnde quæstioni extemplo intentus, ministros matris & structores corripuit ac tormentis lacerauit: at Gigim diu Parysatis in cubiculo suo tenuit, deposcentique denegauit regi: verum post orante illa vt domum nocte dimitteretur, certior factus locatis insidiis cõprehendit Gigim, eamque rei capitalis damnauit. &c.

Σπάτιραν δὲ ἀρχῆς ὑπονοήσασαν καὶ ζηλοτυπίας, ὁρῶσα τὸν μὲν αὐτῆς δυνάμει, αἰδουμένου βασιλέως καὶ πιμῶντος οὖσαν, τὸν δὲ ἐκείνης, ἔρωτι καὶ πίστει βέβαιον καὶ ἰσχυρὸν, ἐπεβούλευσεν, ὥσπερ τῶν μεγίστων, ὡς ἔφετο, παραβαλλομένη. παρεσκευάσατο εἶχε σπουδὴν καὶ δύναμιν πρὸς αὐτὴν μέγιστον, ὄνομα Γίγιν. ὃν ὁ μὲν Δείνων παρυρεῖσθαι τῇ φαρμακείᾳ φησὶ, συγγνώμην ἔχουσαν ὁ Κτησίας. ὃν δὲ δίπτα τὸ φάρμακον οὗτος μὲν ὀνομάζει Βελιτάραν, ὁ δὲ Δείνων, Μελάνταν. ἐκ δὲ τῆς πρόσθεν ὑποψίας καὶ διαφορᾶς ἀρξάμενοι πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ φοιτᾶν καὶ συνδειπνεῖν ἀλλήλοις, ὅμως τὴν ἀλεξάνειαν καὶ φυλακτέαν, τοῖς αὐτοῖς σιτίοις καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐχρῶντο. γίνεται δὲ μικρὸν ἐν Πέρσαις ὄρνιθιον, ᾧ περίττωμα τοῦ παντὸς οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ὅλον διάπλεων πιμελῆς τὰ σπλάγχνα· ἣ καὶ νομίζουσιν αὔρᾳ μόνῃ καὶ δρόσῳ τρέφεσθαι τὸ ζῷον. ὀνομάζεται δὲ ῥιντάκης. τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας μικρᾷ μαχαίρᾳ κεχρισμένῃ τῷ φαρμάκῳ καὶ θάτερα τὴν Παρύσατιν διαιρεῖσαν, ἐκμάξαι τῷ ἑτέρῳ μέρει τὸ φάρμακον. καὶ τὸ μὲν ἄχρηστον καὶ καθαρὸν εἰς τὸ στόμα βαλοῦσαν αὐτὴ ἐαυτῆς, δοῦναι δὲ τῇ Σπατίρᾳ τὸ πεφαρμαγμένον. ὁ δὲ Δείνων, καὶ τὴν Παρύσατιν, φησὶ καὶ τὸν Μελάνταν, πέμψαι τῷ μαχαιρίῳ τὰ φαρμακεύματα τῶν κρεῶν, πεῖναι καὶ τὴν Σπατίραν. ἀποθνῄσκουσα γοῦν ἡ γυνὴ μετὰ πόνων μεγάλων καὶ ἀναρμάτων, αὐτή τε συνῃσθάνετο τοῦ κακοῦ, καὶ βασιλεῖ παρέσχεν ὑποψίαν καὶ τῆς μητρὸς, εἰδὼς ὀργιλῶδες αὐτῆς καὶ μνησίκακον. ὅθεν ἀθρόως ἐπὶ τὴν ζήτησιν ὁρμήσας, καὶ μὲν ὑπηρέτας καὶ τραπεζοκόμους τῆς μητρὸς συνέλαβε καὶ κατεχρήλωσεν· τὴν δὲ Γίγιν ἡ Παρύσατις πολλοῦ χρόνου εἶχεν οἴκοι μετ' αὐτῆς, καὶ βασιλέως ἀξιοῦντος, οὐκ ἔδωκεν· ἀλλ' ὕστερον αὐτὴ δεηθείσης εἰς ὃν οἶκον ἀφεθῆναι νυκτὸς, ἀμαθόμυθος καὶ λόχον ὑφεὶς συνῄρπασε, καὶ κατέγνω θανάτου.

Quia vero per bellum Dinon hoc scelus prodidit patratum, CTESIAS post: (quem neque præterire tempus, quum rebus agendis interfuerit, consentaneum est: neque caussam habebat cur eam rem vltro in narrando vt

De eadem re, quod Statira insidiis Parysatidis perierit, Plutarchus idem supra in eadem vita.

Περὶ δ' αὐτῆς, ὡς ἡ Στάτιρα ἐξ ἐπιβουλῆς τῆς Παρυσάτιδος ἀπώλετο, ὁ αὐτὸς Πλούταρχος ταῦτα τούτων ἐν τῷ αὐτῷ βίῳ.

Περὶ δὲ Δείνων μὲν τὰ τῷ πολέμῳ συντελεσθέντα τῇ ἐπιβουλῇ εἴρηκε, Κτησίας δὲ ὕστερον, (οὐ οὔτε ἀγνοεῖν τὸν χρόνον εἰκὸς ἦν, παρόντα ταῖς πράξεσιν, οὔτε ἐχὼν αἰτίαν εἶχεν ἐν τῷ χρόνου μεταστῆσαι τὸ ἔργον, ὡς ἐπρά-

1 Γίγιν supra in excerpt. c. 60. 2 ῥιντάκην habes ibidem. 3 Addit Plut. supplicium Gingis, quali nimirum venefici apud Persas afficiebantur. λίθοις γὰρ ἐκ πλατοῦς ἐφ' ἑκάτερα τοῦ κεφαλοῦ κρατοῦντες αὐτὴν, ἑτέρῳ λίθῳ πλείονι καὶ μείζονι, κόπτουσι τὸ πρόσωπον καὶ τὸν κεφαλήν.

χ. σφαπὶς χῆν Vule.

ἐπεσάχθη διηρύμμενος· οἷα πολλάκις ὁ λόγος αὐτῷ, πρὸς ὃ μυθώδες καὶ δραματικὸν ὑπερπόμπους τῆς ἀληθείας) τοῦτο μὲν οὖν ἐκφυὲς ἀπέδωκε χώραν ἔξω.

fuerat gesta, ex suo loco traiiceret: quod crebro ei in scribendo accidit, vt à veritate excurrat ad vana & fabulosa) hæc, quem ille tribuit, habebit locum.

Παρὰ Δημητρίῳ τῷ Φαληρεῖ, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, κεφ. περὶ ἐναργείας.

Apud Demetrium Phalereum lib. qui περὶ ἑρμηνείας inscribitur, cap. de perspicuitate.

Καὶ ὅλως ὁ ποιητὴς οὗτος, [Κτησίας,] ποιητὴν γὰρ οὐδὲν καλοίης εἰκότως, ἐναργείας δημιουργός ἐστιν ἐν τῇ γραφῇ συμπάσῃ· οἷον καὶ ἐν τοῖς τοῖσδε. δεῖ τὰ γινόμενα σὺν βίᾳ λέγειν ὅπη ἐγένετο, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, κρεμῶντα δυνάκεσθαι, καὶ ἀναγκάζοντα συναγωνιᾶν. τοῦτο ὁ Κτησίας ἐν τῇ ἀγγελίᾳ τῇ περὶ Κύρου τεθνεῶτος ποιεῖ. ἐλθὼν γὰρ ὁ ἄγγελος σὺν βίᾳ λέγει ὅτι ἀπέθανε Κῦρος τῷδε τῷ Παρύσατιν, (τοῦτο γὰρ ἡ λεγομένη ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσίς ἐστιν) ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἤγγειλεν ὅτι νικᾷ· ἡ δὲ ἤκουσε, καὶ ἠγωνίασε· μετὰ δὲ τοῦτο ἐρωτᾷ, Βασιλεὺς δὲ πῶς πράττει; ὁ δὲ, Πέφυγε, φησί. καὶ ἡ, ὑποδεξαμένη, Τισσαφέρνης γὰρ αὐτῷ τούτων αἴτιος. καὶ πάλιν ἐπιμελέστερον ἐρωτᾷ, Κῦρος δὲ ποῦ νῦν; ὁ δὲ ἄγγελος ἀμείβεται, Ἔνθα χρὴ τοὺς ἀγαθοὺς; ἄνδρας αὐλίζεσθαι. κατὰ μικρὸν καὶ κατὰ βραχὺ πρόσω μόλις ὃ ἠγγελμένον ἀπέρρηξεν αὐτῷ μάλα ἠθικῶς καὶ ἐναργῶς· τόν τε ἄγγελον ἐμφάσεως ἀκουσίως ἀπαλλάττοντα τῷ συμφορᾷ, καὶ τὸν μητέρα εἰς ἀγωνίαν ἐμβαλόντα καὶ τὴν ἀκούσασαν.

Et omnino hic poeta [CTESIAS,] poetam enim non immerito illum quis vocet, euidentiæ est artifex in omni scriptione: sicut & in his. * Oportet quæ *interpr. H. Steph.* facta sint, non statim fateri facta esse, sed paulatim, suspensum tenendo auditorem, & nobiscum angi cogendo. Quod CTESIAS in allato de Cyri morte nuncio facit. nec enim nuncius, simulatque ad Parysatin venit, ei Cyrum mortuum esse dicit: (hæc enim est quæ Scythica oratio appellatur) sed primum quidem, victoria potitum eum nunciauit (quæ verba illi gaudium anxietati mixtum attulerunt) postea vero interrogat, At rex quomodo se nunc gerit? Tunc ille, Fugæ se dedit, inquit. hic illa sermonem excipiens, Tissaphernes horum ei malorum est author, inquit. Rursumque interrogat, Cyrus vero vbi nũc est? Respondet nuncius, Vbi fortes viros diuersari decet. * Paullatim & breuiter progrediendo ægre erumpit in illud ipsum quod dicendum erat, idque perquam facit morate & illustre: tum nuncium repræsentando inuitum annunciare hunc casum, tum matrẽ in timorem & angorem coniiciendo, sicut & auditorem.

Mutandũ in ἠθικῶς. H. S.

Ἐν τῷ Ἡσυχίου λεξικῷ.

In lexico Hesychii.

Σαράπις, [1] Περσικὸς χιτὼν μεσόλευκος· ὡς Κτησίας, Καὶ διαῤῥηξαμένη τὸν σαράπιν, καὶ τὰς τρίχας καθειμένη, ἐτίλετό [2] τε καὶ βοᾶι ἐποίει.

Sarapis, tunicæ Persicæ genus albo distinctum. vt CTESIAS: Et discindens sarapin, comamque demittens, vellebat crines & clamabat.

Παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ Ἀρταξέρξης βίῳ.

Apud Plutarchum in vita Artoxerxis.

Ἐξέβαλε δὲ καὶ τῆς θαλάσσης Λακεδαιμονίους, Κόνωνι τῷ Ἀθηναίῳ μετὰ Φαρναβάζου στρατηγῷ χρησάμενος. ὁ γὰρ Κόνων διέτριβε μὲν ἐν Κύπρῳ μετὰ τῶν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, οὐ τὴν ἀσφάλειαν ἀγαπῶν, ἀλλὰ τὴν τῶν πραγμάτων μεταβολὴν, ὥσπερ ἐν πελάγει τὴν πρὸς πνεόντων.

Lacedæmonios etiã mari summouit *, Cononis Athenien sis cũ Pharnabazo ductu. Siquidem Conon in Cypro post prœlium nauale ad Ægos flumen egit, non securitatẽ sectans, sed rerum conuersionem sicut in mari æstus opperiens reciprocatio- * Artoxerxis

1 *v. eruditiss. Brissonium lib. 2. de reg. Pers. de hac veste, vbi non sine caussa suspicatur apud Pollucem hanc vocem mendosam esse, cuius vulgati libri σπεῖρις habent. doctiss. viri suspicionem confirmat egregie peruetustus ms. Palatinus, qui diserte istum Pollucis locum (lib. 7. Onomastic. cap. 13. sub fin.) ita scribit: ὁ σάραπις, Μήδων τὸ φόρημα πεφυσιωμένον, μεσόλευκον χιτών. quod & in Notis meis ad Pollucem monebo.* 2 *Coniecturam sequor quam manu diligentiss. Sylburgii adscriptam inueni Hesychio, scilicet legendum ἐτίλετό τε. Apposui autem hoc loci istud fragmentum, quod alicui non ita vero absimile videri queat, ista de Paryſatidis luctu ob interfectum filium à Ctesia scripta fuisse, de quo Excerpt. Pers. c. 58.*

nem.

sem. Qui quod videret sua consilia viribus, & regis vires viro prudente egere, ad regem misit de rationibus suis epistolam, quam tabellario iussit potissimum Zenone interprete Cretensi vel Polycrito Mendæo reddere: (horum fuit Zeno saltator, medicus Polycritus) qui si abessent, CTESIA medico. Fama est hunc accepta epistola Cononis, scriptis eius adiecisse vt CTESIAM quoque ad se mitteret, ad res maritimas conducibilem. CTESIAS vero regem ait sua sponte hoc sibi muneris iniunxisse.

ὁρῶν ὢν καὶ τὰς ἑαυτῶ λογισμοὺς, δυνάμεως, καὶ τὴν βασιλέως δύναμιν, αὐτὸς ἔμφρονος διομόνην, ἔπεμψεν ὅπως ὁλὴν βασιλέα περὶ ὧν διενοεῖτο· καὶ τοῦτην ἐκέλευσε δὲ κομίζοντα, μάλιστα μὲν ἀποδοῦναι Ἀβρὰ Ζήνωνος τῦ Κρητὸς, ἢ Πολυκρίτου τῦ Μενδαίου· (τούτων δὲ ἦν ὁ μὲν Ζήνων ὀρχηστὴς, ὁ δὲ Πολύκριτος, ἰατρός) αἰ δὲ οὗτοι μὴ παρεῖεν, Ἀβρὰ Κτησίου τῦ ἰατροῦ. λέγεται δὲ ὁ Κτησίας, τὴν ὅπως ὁλὴν λαβὼν, παρεγράψαι τοῖς ἀπὸ τῦ Κόνωνος ἐπιστολεῦσιν, ὅπως καὶ Κτησίαν ἀποστείλῃ πρὸς αὐτὸν, ὡς ὠφέλιμον ὄντα τοῖς ὑπὸ θαλάσσης πράξεσιν. ὁ δὲ Κτησίας αὐτὸν ὑφ' ἑαυτῦ βασιλέα φησὶ προθῆναι τὴν λειτουργίαν αὐτῶ ταύτην.

Apud Diodorum Siculum lib. XIV.

Cum hoc anno [olymp. xcv, 3. archonte Ithycle] CTESIAS historiam suam Persicam concludit, à Nino & Semiramide vsque deductam.

Παρὰ Διοδώρω τῶ Σικελιώτη ἐν τῶ ιδ'.

Κτησίας δὲ ὁ συγγραφεὺς τὴν τῶν Περσικῶν ἱστορίαν εἰς τοῦτον τὸν χρόνον [ἄρχοντος Ἀθηναίων Ἰθυκλοῦς] κατέστρεφεν, ἀρξάμενος ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως.

Persicam vero historiam Ctesiæ non obscure notare videtur Lucianus lib. πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν, *his verbis:* Τὸ δὴ συγγραφέως ἔργον ἐν, ὡς ἐπεχθῆ, εἰπεῖν. ὅτῳ δὲ οὐκ αὐ δυήσεται, ἄχρις αὖ ἡ φοβῆται Ἀρταξέρξην, ἰατρὸς αὐτοῦ, ἢ ἐλπίζει καύδυν πορφυρᾶν, καὶ στρεπτὸν χρυσᾶν, καὶ ἵππον τῶν Νισαίων λήψεσθαι, μισθὸν τῶν ἐν τῇ γραφῇ ἐπαίνων. *id est,* Officium historici vnum est, rem narrare, vt acta fuit. Ille vero hoc præstare neutiquam possit, quamdiu reformidet Artaxerxem, cuius est medicus scilicet, aut dum sperat sibi purpureum candyn, & torquem aureum, Nisæumque equum, mercedem nimirum pro laudibus quas historiæ inseruerit. *Qui itaque adulationem notauerit, historiæ labem sane fœdam. Fabulositatem tamen maxime in illo archiatro accusarunt, id quod de Indicis pernagatum est. Non nemo tamen idem quoque in Persicis, quibus & Assyria comprehendo, quod ad antiquas gentis origines præsertim attinet, notauit; & integer ò si Diodorus exstaret, cognosceremus abunde de hac re. Non tacuit tamen & Strabo qui lib.* XI. *ita:* ἀλλ' ὅτι οὐδὲ τούτων (de Massagetis & Sacis) οὐδεὶς ἠκρίβωτο ἱκανῶς οὐδὲν πρὸς ἀλήθειαν, ὅτι τὰ παλαιὰ τῶν Περσικῶν, ὅτι τῶν Μηδικῶν, ἢ Συριακῶν, ἐς πίστιν ἀφικνεῖτο μεγάλην, διὰ τὴν τῶν συγγραφέων ἀπλότητα, καὶ τὴν φιλομυθίαν. ὁρῶντες γὰρ τοὺς φανερῶς μυθογράφους εὐδοκιμοῦντας, ὠήθησαν καὶ αὐτοὶ παρίεσθαι τὴν γραφὴν ἡδεῖαν, ἐὰν ἐν ἱστορίας σχήματι λέγωσιν, ἃ μηδέποτε εἶδον μήτε ἤκουσαν, ἢ ἃ μηδ' ἁπλῶς γε εἰδότων σκοπουμένων· διὸ αὐτὸ δὴ μόνον ἔστω, ὅτι ἀκρόασιν ἡδεῖαν ἔχει, καὶ θαυμασιωτέραν δὲ αὖ τις Ἡσίοδον, καὶ Ὅμηρον πιστεύειν ἡρωολογοῦσι, καὶ τοῖς τραγικοῖς ποιηταῖς, ἢ Κτησίᾳ τε, καὶ Ἡροδότῳ, καὶ Ἑλλανίκῳ, καὶ ἄλλοις τισὶν. *id est, Xylandro interprete:* Sed neque de his quisquam veritatem exacte perhibuit, neque de priscis Persarum, Medorũ, Syrorum rebus, fidem admodum magnam inuenerunt scriptores: idque ob ipsorum simplicitatem, & fabulas edendi studium. Cum enim viderent in honore esse eos qui è professo fabulas scriberent: existimauerunt suam quoq; scriptionem lectoribus iucundã fore, si sub narrationis verę specie ea dicerent, quæ neq; vidissent neq; audiuissent, saltem ex iis quibus cognita ista essent. id vnum spectantes, vt auditio amœna fieret atq; admirabilis. Equidem facilius Hesiodo & Homero aliquis fidẽ adhibuerit cum de heroibus verba faciunt, itemque tragicis poetis; quam Ctesiæ, Herodoto, Hellanico, & eorũ similibus. *Ob* ψευδογραφίαν *itaque hosce historicos & Lucianus* ἀληθ. ἱστορ. β', ἐν ᾅδου *collocat:* καὶ μεγίστας, *ait,* ἀποτιμωρίας τιμωρεῖας τοὺς ψευσαμένους τι παρὰ τὸν βίον, καὶ μὴ τὰ ἀληθῆ συγγεγραφότες· ἐν οἷς καὶ Κτησίας ὁ Κνίδιος ἦν &c. *Sed mittamus illum Atticum μυκτῆρα, & aliquot ex Indicis quoq; ἀποσκιάσματα, vel quæ inde se hausisse auctores testantur etiam optimi, adiiciamus.*

ΕΚ ΤΩΝ ΙΝΔΙΚΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ.

Παρὰ τῷ Στεράβωνι ἐν τῷ ιε΄ γεωγρ.

Κτησίᾳ μὲν οὐκ ἐλάττω τ᾽ ἄλλης Ἀσίας τὴν Ἰνδικὴν λέγοντος.[1]

Παρὰ τῷ Ἀρριανῷ ἐν Ἰνδικοῖς.

Κτησίας ὁ Κνίδιος τὴν Ἰνδῶν χώραν ἴσην τῇ ἄλλῃ Ἀσίᾳ λέγει, οὐδὲν λέγων.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. η, στίχ. ϖπζ.

Ἡ ϐόδος, Διόδωρος, Κτησίας, πολῦται ἄλλοι,
Λέγουσι τὴν Δαίμονα τυγχάνειν Ἀραβίαν,
Ὥσπερ καὶ γῆν τὴν Ἰνδικὴν, οὕτω δεσπόταν ἄγαν,
Ἀρώμασιν ἐκπνέουσαν, ὡς καὶ τὴν γῆν ἐκείνης,
Καὶ λίθους κατατομὰς ὁμοίως ταύτης θρωματίζειν.
Τοὺς δὲ ἀνθρώπους τοὺς ἐκεῖ λυθέντας ἀγαθοῖς
ὀσμαῖς,
Ὀστᾶ τινὰ καὶ κέρατα, καὶ φύσεις ταῦς ὀζώδεις,
Τότε καπνίζεσθαι λοιπὸν, καὶ ἀναπαύεσθαι πάλιν.

Πρὸς Ἀθηναίῳ ἐν τῷ ι΄ βιβλίῳ.

Κτησίας δὲ παρ᾽ Ἰνδοῖς φησὶν οὐκ εἶναι τῷ βασιλεῖ μεθύσκεσθαι. παρὰ δὲ Πέρσαις τῷ βασιλεῖ ἐξεῖναι μεθύσκεσθαι μιᾷ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ θύουσι τῷ Μίθρῃ.

Παρὰ τῷ Ἀρριανῷ, ἱστορ. ἀναβάσ. Ἀλεξ. ε΄.

Καὶ Κτησίας (εἰ δή τῳ ἀκριβὴς καὶ Κτησίας ἐς τεκμηρίωσιν) ἵνα μὲν στενώτατος αὐτὸς αὐτῆς ὁ Ἰνδὸς ἐστί, τεσσαράκοντα σταδίους ὅτι διέχειν αὐτῷ αἱ ὄχθαι· ἵνα δὲ πλατύτατος, καὶ ἑκατὸν καὶ πολὺ δή εἶναι αὐτὸν τὸ μέσον τούτων.

EX INDICIS EIVSDEM CTESIÆ.

Apud Strabonem lib. XV geograph.

CTESIAS dicit Indiam non esse minorem reliqua Asia.

Apud Arrianum in Indicis.

CTESIAS Cnidius Indicam reliquæ Asiæ æqualem esse magnitudine affirmat: sed errat. interp. R. Vulc.

Apud Tzetzem chil. VIII, vers. 987.

Herodotus, Diodorus, CTESIAS, omnes alii, interp. P. L.
Dicunt felicem esse Arabiam,
Quemadmodum & terram Indicam odoriferam valde,
Aromatibus spirantem: vt & terram illius,
Et lapides concisos huius, aromata spirent.
Homines autem illic solutos bonis odoribus,
Ossa quædam, & cornua, & naturas olentes,
Tunc fumigari deinceps, atque refocillari rursus.

Apud Athenæum libro X.

CTESIAS autem apud Indos regi non licere inebriari tradit. At vero apud Persas regi cõceditur inebriari die vno, in quo sacrificant Mithræ. interp. H. Steph.

Apud Arrianum historiar. de expedit. Alexandri lib. V

Ac CTESIAS quidem (si cui eius autoritas ad probandum sufficiat) asserit Indi, qua angustissimus is est, XL stadiorum latitudine ripas inter se distare: qua vero latissimus, etiam centum summum stadiorum spatium intermedium esse.

1 *Ibi & aliorum sententias, vt Onesicriti, Nearchi, Megasthenis, & Deimachi sententias maxime discrepantes refert; quarum nullam probat. v. & Arrianum in Indicis.*

2 *An forte hic locus defectus, viri docti videant: mihi, credo, libere suspicionem meam indicare licet. Habes enim diserte initio excerptorum ex Indic. à Photio eadem quidem de latitudine ἔθνους αὐτῆς sed de eo vbi latissimus sit, καὶ Δαμασίων τε δίων ait. quid itaque? Facile potuit excidere in Arriani libris numeri ducenarii nota σ΄, quæ reponi debeat. Sicque adhuc etiam plenius Ctesiæ sententiam expositam ibi habebimus. nimirum vbi Indus angustissimus, XL stadiorum esse: vbi latissimus, CC: vbi medius, id est, nec angustiss. nec latiss. plerunq; C stadiorum esse. Sic ego suspicabar: alii diiudicent.*

Apud

Apud Aelianum lib. XVII *de nat. animal.c.*29

Indorum regem hostibus bellum inferentem, bellatorum centena millia elephantorum antecedunt: tum vero aliorum maximorum & fortissimorum tria millia subsequuntur, ad hostiles muros ipso incursu euertendos institutorum: cum enim rex iubet, euertunt, idque pectorum suorum vi & impetu. Hoc se audiuisse CTESIAS scribit: idemque Babylone se vidisse dicit, palmas ab his ad moderatoris sui iussum violentissimo impetu extirpatas.

*Apud Aristotelem de generat. animal. lib.*II, *cap.*2.

Quæ enim CTESIAS Cnidius de semine elephantorum narrauit, illum mentitum fuisse claret. Ait enim istud desiccatum adeo indurari, vt fiat electro simile. Non vero ita fit.

Apud eundem libro tertio extremo de histor. animal.

Falsum vero est etiam quod CTESIAS scripsit de elephantorum genitura.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ, ἐν τῷ ιζ' περὶ ζῴ. ἰδιότ. κεφ. κθ'.

Τὸν Ἰνδῶν βασιλέως ἐλαυνόντος ἐπὶ τὰς πολεμίους, δέκα μυριάδες ἐλεφάντων προηγοῦνται μαχίμων. ἑπέπονθε δὲ ἀκούω τεσσαράκοντα χιλίους τοὺς μεγίστους τε καὶ ἰσχυροτάτους ἔπεσθαι, οἱ φρουροῦ εἰσι τεταγμένοι τὰ τείχη τῶν πολεμίων αἰατρέσειν, ἐμπεσόντες ὅταν κελεύσῃ βασιλεὺς· αἰατρέσειν δὲ τοῖς στήθεσι. καὶ λέγει μὲν ταῦτα καὶ Κτησίας, ἀκηκοὼς γε φάσκων. ἰδεῖν δὲ οὐ βαβυλῶνι ὁ αὐτὸς λέγει τοὺς φοίνικας αὐθαιρέτους ἀναπεπομένους ὑπὸ τῶν ἐλεφάντων ὄν αὐτὸν τρόπον, ἐμπιπτόντων αὐτοῖς θηρίων βιαιότατα. δρᾶσαι δέ, αὖ ἄρα ὁ Ἰνδὸς ὁ πολεμίων αὐτοῖς, κελεύσῃ δρᾶσαι τοῦτο αὐτοῖς.

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει ἐν τῷ β' περὶ ζώων γενέσ. κεφ. β'.

Κτησίας γὰρ ὁ Κνίδιος οὐ περὶ τῶν σπέρματος τῶν ἐλεφάντων εἴρηκε, φανερὸς ὢν ἐψευσμένος. φησὶ γὰρ ὕστερον σκληρυνόμενον ξηραινόμενον, ὥστε γίνεσθαι ἠλέκτρῳ ὅμοιον. τοῦτο δὲ οὐ γίνεται.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ ἄκρῳ βιβ. γ'. περὶ ζώων ἱστορ.

Ψευδὲς δέ ἐστι καὶ ὅτι περὶ Κτησίας γέγραφε περὶ γονῆς τῶν ἐλεφάντων.

Non habebam in animo quidquam inferre vbi Ctesia non fieret nominatim mentio. Quam enim multa talia ex Aeliano alias describenda, vt ille certè è Ctesia pleraque istos Indicos logos descripserit? Hoc tamen de gallis gallinaceis, & aliud infra de auicula dicere vel ideo inserere visum fuit, quod vtrumque A. Schottus in suis Notis ad Ctesiæ Indica laudet, & è Ctesia exceptum moneat plenius ac latius, quam Photius scilicet fecit. De gallis sane ex Photio supra cap. 3. *Indic. saltem habes, vnde meliores fuisse scias. Audi itaque Aelianum lib.* XVI *de animal.c.*2. *ita scribentem:*

Nascuntur & Gallinacei maximi [apud Indos]: nec rubram habent cristam vt nostri, sed ita variam & floridam, quemadmodum coronam ex floribus contextam. Pennas posteriores non inflexas habent, neque in orbem reuolutas, sed latas, quas cum non erigunt, vt pauones trahunt: eorum pennæ partim auri, partim cærulei vel smaragdi colorem gerunt.

*Apud eundem Aelianum lib.*XVI. *de animal.nat.c.*31.

In his libris, quos Cnidius CTESIAS de rebus Indicis conscripsit, Cynamolgorum gentem ait canes permultos, magnitudine Hyrcanis canibus pares alere solere. Quamobrem vero

Ἀλεκτρυόνες δὲ γίνονται μεγέθει μέγιστοι [ἐν Ἰνδοῖς,] καὶ ἔχουσι λοφιὰν οὐκ ἐρυθρὰν, καθάπερ γε τοὺς ἡμεδαποὺς, ἀλλὰ ποικίλην καὶ τοὺς αὐχένας φαιούς. τὰ δὲ πτερὰ τὰ πυγαῖα ἔχουσιν οὐ κυρτὰ, οὐδὲ εἰς ἕλικα ὀπίσω μεθίεται, οὐδὲ πλατέα, καὶ ὅπερ σύρουσιν αὐτὰ, ὥσπερ οἱ παῶες, ὅταν μὴ ὀρθώσωσί τε καὶ ἀναπτήσωσιν αὐτά. χρόαν δὲ ἔχει τὰ πτερὰ τῶν Ἰνδῶν ἀλεκτρυόνων χρυσοπράσου τε καὶ σμαράγδου λίθου. "χρυσοπράσου τε καὶ σμαραγδῶ

Παρὰ τῷ αὐτῷ Αἰλιανῷ, ἐν τῷ γ' περὶ ζῴ. ἰδιότ. ις'. κεφ. λα'.

Λέγει δὲ ἄρα Κτησίας ἐν λόγοις Ἰνδικοῖς, τοὺς καλουμένους Κυναμολγοὺς τρέφειν κύνας πολλοὺς, καὶ τοὺς Ὑρκανοὺς δὲ μέγεθος· καὶ εἶναί γε ἰσχυροὺς κυνοτρόφους, καὶ τοὺς

1 *Illa iam nunc saltem excerpta Indic. supra c.* 5. *vbi* περὶ τ' τιγρεωπαλε[illegible] (*ita enim cum Haschelio nostro malim*) ἐλεφάντων.
2 *Ir.* αὐτὰς

αἰτίας ὁ Κνίδιος ἐκείνας λέγει· ἀπὸ τῶν θηλειῶν ζητῶν εἰς μεσοῦντα χειμῶνα ὑπὸ φοιτῶσιν αὐλῖς ἀγέλαι βοῶν, οἱονεὶ μελιττῶν σμιλίος ἢ σφηκία κεχινημένη, πλῆθος ἀριθμοῦ κρείττους οἱ βόες. εἰσὶ γὰρ ἀγρῖοι καὶ ὑβρισταὶ, καὶ εἰς κέρας θυμοῦνται δεινῶς. ὅκνῳ ἔχοντες αὐτοὺς διαφέλλειν ἑτέρως εἶδε, τοὺς τροφίμους αὐτῶν κύνας ἐπ' αὐτοὺς ἀφιᾶσιν, ἐς τοῦτο ἀεὶ τρεφομένους· οἱ ῥᾳδίως καταγωνίζονταί τε καὶ ἀφαφλίσσουσιν αὐλῖς ῥᾷστα. εἶτα τῶν μὲν χρεῶν τὰ δοκοῦντα σφίσιν εἶναι ἐδώδιμα, ἀξαιροῦσι· τὰ δὲ λοιπὰ τοῖς κυσὶν ἀποκρίνουσι, καὶ μάλα γε ἀσμένως χαιρωνοῦντες αὐτοῖς, ὡσανεὶ δι' ἐργέτας ἀφορμῶντες. χρὶ τὸν ὥραν δὲ καθ' ἣν οὐκ ἔτι φοιτῶσιν οἱ βόες, στρεμμήρεις αὐλῖς ὅτι τοῖς ζῴοις τοῖς ἄλλοις ἔχουσιν· καὶ τῶν θηλειῶν ἀμέλγουσι δὲ γάλα, καὶ οὐκ τούτου χέχλιωται. πίνουσι γὰρ αὐτό, ὡσανεὶ ἡμεῖς τὸ τῶν ὀΐων τε καὶ τῶν αἰγῶν.

Παρὰ τῷ Πολυδεύκει ἐν τῷ ἐνομαστικῷ ε', κεφ. ε'.

Οἱ δὲ κυναμολγοί, [1] κύνες εἰσὶ περὶ τὰ ἕλη τὰ μεσημβρινά, γάλα δὲ βοῶν ποιοῦνται τὴν τροφήν. καὶ τοὺς ὑπὸ νέας τῷ ἔθνει τῶν θέρους βοῦς Ἰνδικοὺς καταγωνίζονται, ὡς ἱστορεῖ Κτησίας.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. ζ. στίχ. ψλθ'.

Εἰ θαῦμα δ' ἡγεμίζοι τις, [2] Ἀραβέων τοὺς καλάμους,
Ὁ Τζέτζης λέγει, τοὺς Ἰνδῶν καλάμους τῷ Κτησίᾳ
Ὡς διοργυίους γράφοντι τὸν πλάτος, τίς πιστεύσοι;
Καὶ τοῖς δ' ἓν γονάτιον δύο ποιῆν ὁλκάδας.

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, περὶ ἱστορ. ζῴ. ἐν τῷ β', κεφ. α'.

Διοδόντους δὲ ὁδοὺς οὐδὲν ἔχει τούτων τῶν γενῶν. ἔστι δέ τι, εἰ δεῖ τῷ Κτησίᾳ. ἐκεῖνος γὰρ ὁ Ἰνδὸς θηρίον, ᾧ ὄνομα εἶναι [4] μαντιχώραν, τοῦτ' ἔχειν ἐν ἀμφοτέραις φησὶ τριοδόντους τοὺς ὀδόντας. εἶναι δὲ μέγεθος μὲν ἡλίκον λέοντα, καὶ δασὺ

sit hæc natio tam canum ſtudioſa, cauſſam idem affert. Cum ab æſtiuo ſolſtitio ad mediam hyemem, tanquam apum examina, aut concitata veſparum vis, ſic armenta numero ampliora boum ferorum eos cornibus vehementer incitata appetant & noceant: hi non aliter hæc retundere valentes, canes quos magna cura aluerunt, in ipſos immittunt, qui facile boues debellant, & interimunt. Deinde ante commemorati homines, quas eſculentas carnes exiſtimant, ſibi auferunt, reliquas canibus impertiunt, libenterque communicant, tanquam pro accepto beneficio grati. Reliquo anni tempore cum non amplius eo boues accedunt, ad venandas alias feras ſecum ducunt. Iccircoque Cynamolgi appellantur, quod à canibus lac exprimunt mulctra, tum vero ſic idipſum, quemadmodum nos vel ouillum, vel caprinum, bibunt.

Apud Pollucem Onomaſtic. lib. v. c. 5

Cynamolgi vero, canes ſunt circa meridionales paludes [Indiæ,] qui lacte boum victitant, & incurſantes gentem in æſtate boues Indicos debellant, vti ſcribit CTESIAS.

Apud Tzetzem chiliad. VII, verſ. 739

Si vero miraculum putet quiſpiam Arabum calamos,
Tzetzes recenſet Indorũ calamos ex CTESIA,
Inſtar duorum paſſuum ſcribente in latitudine: quis credat?
Et illis vnum internodiolum duas facere onerarias.

Apud Ariſtotelem de hiſt. animal. lib. II. c. I.

Duplicem vero dentium ſeriem ex his generibus animal nullum habet. Immo eſt quoddam, ſi CTESIAE credere par eſt. Ille enim animal apud Indos cui nomen ſit Mantichora, habere vtrinq; ſecus dentiũ triplicẽ ordinẽ ait: magnitudine vero æquare leonem, & ſimiliter

1 *De Pollace noſtro quid dicam, mehercle neſcio. Aelianum certe rectius inſpexiſſe Cteſiam credam. Et alii etiam certe auctores hos Cynamolgos populos tradant, eoſq; canum feminarum lacte victitaſſe, vnde iis nimirum nomen: in illis etiam Cnidius Agatarchides, apud quem paria habes cum Cteſianis excerptis. Cur itaque Pollux canes cum gente ſua, canina licet & ipſa, confundat, cauſſam non cõminiſcor.* 2 *narrauit vero ex Vranii lib. III. Ἀραβικῶν Tzetzes de calamis ibi, in quibus mortuos reges, & eorum vxores, fratres ac filios ſepeliant ἐν γόνυ τι καλαύκους; illorum calamorum, & calamium μὴ πόλυποδας, πάλιν ἰῶν φύλλ. quibus Cteſiana ſubiicis. talia ſcilicet illa ψεύδη πιστέρα, quibus delectati ſcriptores vani.* 3 *vide Excerpt Ind. ſupra c. 6.* 4 *Notanda diuerſitas ſcripturæ in huius belua vocabulo. Excerpta Ind. ſupra c. 7. habent μαρτιχόρας, vel cum Bau. libro μαρτιχόρας, vt etiam Aelianus & Philoſtratus habet. Ariſtoteles μαντιχόραν vocat, & Plinius etiam* manuchoram *ſicut & Aeliani varia lectio notauit & Brodaus V. miſcell. 24. Cteſiam ſuper his graviter vanitatis arguens.*

pilis

denſum eſſe, nec pedes abſimiles habere. facie autem & auribus humanis ſimilem: oculiſque glaucis. colore rubere vt cinnabari. caudam vero, ſcorpii terreſtris caudæ parem eſſe, in qua aculeum gerat, & agnata eiaculetur ſpicula. vocem illi talem eſſe qualis fiſtula & tuba edatur. celeriter vero currere non aliter ac ceruos, & ferum eſſe, deuorareque homines.

ὁμοίους, καὶ πόδας ἔχειν ὁμοίους. τὸ δὲ πρόσωπον ὑπὲρ ὀλίγα ἀνθρωποειδές. τὸ δὲ ὄμμα γλαυκὸν, τὸ δὲ χρῶμα κιναβαρίου. τὴν δὲ οὐρὰν, ὁμοίαν τῇ τῶν σκορπίων τῶν χερσαίων, ἐν ᾗ κέντρον ἔχειν, καὶ τοὺς ἀπὸ φυάδας ἀπακοντίζειν. φθέγγεσθαι δὲ ὅμοιον φωνῇ σύριγγος καὶ σάλπιγγος· τὸ δὲ τάχος ὑπὲρ ἵππον τῶν ἐλαφρῶν, καὶ εἶναι ἄγριον καὶ ἀνθρωποφάγον.

De eadem bellua & Pauſanias in Bœoticis ex Cteſia:

Περὶ δὲ αὐτοῦ θηρίου ἐκ τῆς Κτησίου καὶ ὁ Παυσανίας ἐν Βοιωτικοῖς.

Iam vero eam belluam quam CTESIAS in hiſtoria de Indis Mantichorã, ab illis ſcribit appellari, à Græcis (*ob præcipuam in homines ſeuitiam*) Androphagũ, non aliam à Tigride eſſe crediderim. Dentium illi in maxilla altera triplex ordo: & in extrema cauda aculeos haber, quibus & ſe cominus tueatur, & venatores eminus tanquam ſagittis petat.

Θηρίον δὲ ὂν τῷ Κτησίου λόγῳ τῷ ἐς Ἰνδοὺς, Μαρτιόρα τοῦτο τῶν Ἰνδῶν, τοῦτο δὲ Ἕλλησι σφίσιν ἀνθρωφάγον λελεχθαί οἱ πείθομαι δὲ Τίγριδος. ὀδόντας γὰρ αὐτὸ τρεῖς ἔχειν κατ' ἄρθρα τὴν γνάθον καὶ κέντρον ὅπλα ἄκρας ἔχειν τῆς οὐρᾶς. τούτοις δὲ τοῖς κέντροις ἐγγύθεν διαμύεσθαι καὶ ἀποπέμπειν ἐς τοὺς πορρωτέρω ὀξύτου ἀνδρὸς οἷς φ ἴσον.

Plinius l. VIII. *c.* XXI. Apud eoſdem [Indos] naſci CTESIAS ſcribit, quam mantichoram appellat, triplici dentium ordine pectinatim coeuntium, facie & auriculis hominis, oculis glaucis, colore ſanguineo, corpore leonis, cauda ſcorpionis modo ſpicula infigentem: vocis, vt ſi miſceatur fiſtulæ & tubæ concentus: velocitatis magnæ, humani corporis vel præcipue appetentem.

De eodem apud Aelianum lib. IV *de anim. c.* 21.

Περὶ δὲ αὐτοῦ τοῦ θηρὸς τοῦ Αἰλιανοῦ ἐν τῷ δ' περὶ ζῴ. κεφ. κα'.

Apud Indos naſcitur violento robore præditum animal, cui Indorum lingua Mantichoras nomen eſt, magnitudine maximi leonis, colore rubrum adeo vt cinnabarim referat: canis modo villoſum: facie eadem prope quæ hominis: dentium triplici vtrinque ordine mucrone acutiſſimorum, caninis maiorum: auribus hominis ſimilibus, niſi quod hæ & grãdiores, & villoſiores ſunt: oculis cæſiis, & his nõ diſſimilibus hominis: pedibus & vnguibus eiſdem qui leonis. ſumma cauda illi ſcorpionis modo, aculeo pluſquã cubitali armata, uo quo letaliter pungit, ſi quem attigerit. reliquum etiam caudæ, vtrinq; aculeis cuſpidatum eſt, quos tanquam tela, ſi quis inſequatur, eminus iaculatur, letaliter pungit. Cum in anteriorem partem verſus aculeos iaculatur, caudam intorquet: ſin retrouerſus Sacarum more aculeos emittit, tum extentiſſime

Θηρίον Ἰνδικὸν, σίαμον τὴν ἀλκὴν, μέγεθος κατὰ τὸν λέοντα τὸν μέγιστον, τὴν δὲ χρόαν ἐρυθρὸν, ὡς κιννάβαρι εἰκάσειεν ἄν τις, δασὺ μὲν ὡς κυνῆ, φαιὸν τὴν ἰνδῶν· μαρτιχόρας ὠνόμασται. τὸ πρόσωπον μὲν ἔχει παραπλήσιον ἀνθρώπου, ὡς δοκεῖν οὐ θηρίον τοῦτο εἶναι, ἀλλ' ἀνθρωπικὸν ὁρᾶν. ὀδόντες τρισὶν οἱ μὲν ἐμπεπήγασιν οἱ δὲ ὧδε αὐτῶν, τρισὶν οἱ κάτω, τὴν ἀκμὴν ὀξύτατοι, τῶν κυνείων σχεδὸν μείζους. τὰ δὲ ὦτα ἔοικεν ἀνθρώπῳ καὶ ταῦτα τὴν μεγαλοσάρκειαν πλάσιν, μείζω μὲν καὶ δασέα. τοῖς δὲ ὀφθαλμοῖς γλαυκὸς ὅδε, καὶ ἔοικασιν ἀνθρωπίνοις καὶ οὗτοι. τὸ δὲ μυκτῆρι νοεῖ καὶ ὄνυξι καὶ οἷοις εἰ λέοντος. τὴν δὲ οὐρὰν ἄκρα τρισὶν ἀστράβαις σκορπίου κέντρου, καὶ εἰ μὲν ἀπολείπει τοῦτο καὶ παρ' ἑκάτερα αὐτοῦ ἡ οὐρὰ κέντρα διείληφεν. ὅταν δὲ οὐραῖον ὃ ἄκρον εἰς θάτερον ἐκτείνῃ τὰ τρισὶν ὀξύτατα, καὶ διέφθαρε τὸ δαχθὲν μέλος. ἐὰν δέ τις αὐτὸ διώκῃ, ὅδ' ἀφίησι τὰ κέντρα πλάγια ὡς βέλη. καὶ ἔστι θηρίον ζῷον ἐκπληκτικὸν. καὶ εἰς τόμωσιν δεινὸν ἐὰν εἰς τοὐπίσω, καὶ τὰς Σάκας, ὅδε ἀποτάδην

1 ἀνθρωποφάγον habent Excerpta.
2 Ἑκατέρας mauult Fr. Sylburgius, vt & interpretatur, vtraque mandipula tripl.
3 ἰσχύει ἀμυνάσθαι, vel ἀμύνεται mauult idem Sylb.

αὐτ' ἐξαρτᾶ. ὅπου δ' ἂν ὁ βληθεὶς τύχῃ, ἀποκτείνει. ἐλέφαντα γ' οὐκ αἴρει μόνον. τὰ γ' ἀκροπτιζόμενα κέντρα πολλαχοῦ ὅμοιός ἐστι, χοίνου γ' ὁ σάκχος. λέγει γ' ἀρα Κτησίας, καὶ φησιν ὁμολογεῖν αὐτῷ τοὺς Ἰνδούς, ὡς τῆς χώρας τῶν ἀπολυομένων ἐκείνων κέντρων ἕτερα αὖθις φύεσθαι ἄλλα, ὡς εἶναι τοῦ κακοῦ τοῦδε διαδοχήν. φιλοῦσι, ὡς ὁ αὐτὸς λέγει, μάλιστα ἀνθρώπινα ἐδώδιμα. καὶ ἀναιρεῖ δὲ ἀνθρώπους πολλούς, καὶ οὐ καθ' ἕνα ἑλόμενος, καὶ ἅμα δ' ἂν ὑπαθροίσας καὶ πείσας, ἢ κρατεῖ τῶν τοσούτων μόνος. καταγωνίζεται γ' ἐν τῶν ζώων τὰ λοιπά, λέοντα γ' οὐκ ἀναιρεῖ ποτέ. ὅτι γ' κρεῶν ἀνθρωπείων ἐμπιπλάμενον τόδε τὸ ζῶον ὑποφαίνεται, καὶ τηρεῖ ἐν τὸ ὄνομα. ὑποφαίνει γὰρ τῇ Ἑλλήνων φωνῇ ἡ Ἰνδῶν, ἀνθρωποφάγον αὐτὸ εἶναι· ἐκ γ' τοῦ ἔργου ἐν κέκληται. πόφυκε γ' ἐν τῇ ἔλαφον ὠκίστου. τὰ βρέφη γ' τῶν δὲ τῶν ζώων οἱ Ἰνδοὶ ἐπιτηροῦσιν ἀκέρδεσι ζώναις ὑραῖς ἔχουσα, καὶ λίθῳ γε ἐπὶ ταῖς θαλάσσαις αὐτοῖς, ἵνα ἀδύνατα ὦσι τὰ κέντρα ἀναφῦναι. φωνὴν γ' σάλπιγγος ὡς ὅτι ἐγγυτάτω προΐεται. λέγει γ' καὶ ἑωρακέναι τόδε τὸ ζῶον ἐν τῷ Πέρσαις Κτησίας, ὃς Ἰνδῶν κομισθὲν δῶρον τῷ βασιλεῖ Περσῶν. εἰ δή τῳ ἱκανὸς τεκμηριῶσαι ἐστὶν ἐκ τῶν τοιούτων Κτησίας. ἀκούσας γε μὴν πῦρ ἐστὶν ἄσβεστον τοῦδε τοῦ ζώου, εἶτα μύοντι τῷ συμφαφῇ τῷ Κνιδίῳ πεποιήκατε.

caudam porrigit. Aculei quos iaculatur, pedali magnitudine, & ſchœni (*funiculi vel funis*) craſſitudine ſunt: quibus icta omnia, præter ſolum elephantum pereunt. CTESIAS Indos ſibi affirmaſſe ait, locis emiſſorum aculeorum alios ſuccreſcere, vt ſit huius peſtis perpetua ſucceſſio. Humanis, vt idem affert, carnibus maxime delectatur. quocirca complureis homines interficit: nec dum taxat in ſingulos homines inuadit, ſed plureis collectos, vel ipſe ſolus interimit. Reliqua item animalia vincere poteſt, excepto leone. Quod autem humanis carnibus ſeſe complere ei ſuaue ſit, eius nomen oſtendit. Indicè enim ideo Mantichoras appellatur, quod beſtia hominum voraciſſima ſit, ex rebus quas agit nomen trahens. Eadem eſt qua perniciſſimi cerui corporis velocitate. Eius pullos aculeatis nondum caudis armatos venantur, caudaſq; eorum ad ſaxum elidunt, atque crebris ictibus confringunt, vt aculeos ne poſtea producere queant. Vocem edunt maxime accedentem ad ſonum tubæ. CTESIAS apud Perſas hoc animal ſe vidiſſe teſtatur, ex India regi Perſarum muneri miſſum. Hæc CTESIAS ſcriptor Cnidius, penes quem horum omnium fides eſto.

Πρὸς Ἀντιγόνῳ ἐν τῇ ἰσοελῶν θαυμάζων συναγωγῇ, ἰσορ. ρπά.

Τὸ δ' ἐκ τῆς πέτρας Ἀρμηνίων ἐκτρέπον [ὕδωρ] Κτησίαν ἱστορεῖ· ὅτι συμβάλλει ἰχθῦς μέλανας, ὥστε ἐὰν ἀπογεύσασθαι τελευτᾶν.

Apud Antigonum mirab. narrat. cong. hiſt. CLXXXI.

CTESIAM tradere, ex Armeniis petris aquam excidere, quæ ſimul piſces nigros eiiciat, guſtataque interficiat. CTESIAS.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἱστορ. ρπβ'.

Περὶ δὲ πυρὸς Κτησίαν φησὶν ἱστορεῖν, ὅτι περὶ τὸ τῶν Φασηλιτῶν χώραν ὄρος τὸ τῆς Χιμαίρας ὄρους ἔστι τὸ καλούμενον ἀθάνατον πῦρ· τοῦτο δὲ ἐὰν μὲν εἰς ὕδωρ ἐμβάλῃς, καίεσθαι βέλτιον· ἐὰν δὲ φορτίον ἐπιβαλὼν τῆξαί τις, σβέννυται.

Ibidem, CLXXXII.

Deigne CTESIAM ait narrare, apud Phaſelitas in Chimæra monte ignem eſſe qui perennis nominetur. qui ignis in aquam coniectus, melius ardeat: ſin onus aliquis iniiciat, extingui.

Plinius lib. XXXI. *c.* 2. CTESIAS in Armenia ſcribit eſſe fontem, ex quo nigros piſces illico mortē afferre in cibis, quod & circa Danubii exortum audiui, donec veniatur ad fontem alueo appoſitum, vbi finitur id genus piſcium. Ideoque ibi caput eius amnis intelligitur fama.

Idem lib. II, *cap.* 106. Flagrat in Phaſelide mons Chimæra, & quidem immortali diebus & noctibus flamma. Ignem eius accendi aqua, extingui vero terra aut fœno, Cnidius CTESIAS tradit.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ ις' περὶ ζῴ. κεφ. λζ'.

Γαράγγαις Ψύλλοις καλουμένοις τῶν Ἰνδῶν, εἰσὶ

Apud Aelianum lib. XVI *de animal. c.* 37.

Apud Indos Pſyllos (nam ſunt etiã al-

1 *Hæc ni fallor è Callimachi Cyrenai ὁμολογίᾳ τῶν παραδόξων affert Antigonus, vt & quod ſequitur.* 2 *emendo* φορυτὸν, *ſimũ, vel* quiſquilias, *quæ alias nauamus paſtus alimentum & fomes, patet ex noſtri Cteſiæ excerptis Ind. ſupra n.* 10. 3 *Pygmæis hæc tribuunt excerpta ſupra c.* 11.

teri

tori Africi) arietibus non maiores equi gignuntur. Itemque oues non magnitudine agnos noſtros ſuperant. Aſini quoque pares naſcuntur, & ſimiliter muli, boues, & quod illic cunque beſtiarum, perparuulũ eſt. Porro apud Indos nullum ſuem neq; ferum neq; cicurem naſci CTESIAS Cnidius ait, & ſuilli generis vſum Indos à ſe deteſtari, & tantopere ab eo veſcendo, quam ab humanis carnibus, abhorrere.

Apud eundem lib. IV. *cap.* 26.

Lepores & vulpes Indi hoc modo venantur. Canibus ad venationẽ non egent, ſed captos aquilarum, coruorum, & inſuper miluorum pullos alunt, & ad venatum inſtituunt: Nempe leporem manſuetum & vulpem cicurem carne appenſa ad curſum dimittunt: & mox immittunt aues carnem eis quam appetunt adempturas. Illę igitur quanta poſſunt celeritate & impetu vel hanc vel illum conſequutæ, carnẽ ſui laboris præmium & eſcam deſideratam ſibi auferunt. Sic inſtitutas ad prædã aues, deinceps in montanos lepores & vulpes feras emittunt: quos illæ itidem ſpe ſolitæ eſcæ perſequuntur, & mox captos dominis adferunt, vt prodit CTESIAS. loco autem carnis prius appenſæ, viſcera captorum eis in cibum permittuntur.

Apud Stephanum in Ethnicis.

Teos. eſt & alia (hoc nomine) ciuitas apud Dirbas in Scythia, in qua narrant ſtagnum plenum eſſe piſcibus. à quibus, quum tranquillum eſt, oleum ſupernatat tanta copia, vt manibus illud hauriant in ſcapham, eoque vtantur.

Apud Aelianum lib. IV *de nat. anim. c.* 27.

Gryphem Indicum animal audio ſimiliter quadrupedem vt leonem eſſe: robuſtiſſimis item exiſtere vnguibus leonum ſimilibus: tum dorſum eius pennis indui nigris, anteriorem corporis partem rubris, alas vero candidis. CTESIAS eos ait ceruicis pennas cæruleas & floridas habere: aquilino ore eſſe, & capite cuiuſmodi pictores fingunt: oculis autem igneis. nidoſque in

γὰρ τῶν Λιβύων ἕτεροι, ἵπποι γίνονται τῶν κριῶν μείζους. καὶ τὰ πρόβατα ἰδεῖν μικρὰ καὶ τὰς ἀρνας. καὶ οἱ ὄνοι ὁ τοσοῦτοι γίνονται ὅ μέγεθος· καὶ οἱ ἡμίονοι, καὶ οἱ βῶς, καὶ πᾶν κτῆνος ἕτερον ὁποιῶν. Ὑπὸ γὰρ Ἰνδῶν οὐ φασι γίνεσθαι, ὅτε ἥμερον, ὅτε ἄγριον. μυσάττονται γὰρ καὶ ἐναίφνης τὸν τῶν ζώων Ἰνδοὶ, καὶ οὐκ ἂν γεύσαιντό ποτε ὑείων, ὡσπερεῶν οὐδὲ ἀνθρωπείων οἱ αὐτοί.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ δ', κεφ. κε'.

Τοὺς λαγὼς καὶ τὰς ἀλώπεκας θηρῶσιν οἱ Ἰνδοὶ δι' τρόπου τοῦτον. κυνῶν εἰς τὰς ἄγρας οὐ δέονται, ἀλλὰ νεοττοὺς συλλαβόντες ἀετῶν καὶ τῶν κορακίνων καὶ ἰκτίνων τρέφουσι, καὶ σιτοδιδοῦσι τιὶ θήρᾳ. καὶ ἔστι δὲ μάθημα· παράγουσι λαγῷ καὶ ἀλώπεκι πιθανῷ κρέας προσαρτῶσι, καὶ μεθιᾶσι θεῖν· καὶ τοὺς ὄρνιθας αὐτοῖς καὶ πόδας ὅτι πέμψαντες, ὅ κρέας ἀφελέσθαι συγχωροῦσιν. οἱ δὲ αὐτὰ κρέατος διώκουσι, καὶ λαβόντες ἢ δι' ἢ τιὶ, ἔχουσιν ὑπὸ τὸ κατάλαβον ἄθλον ὅ κρέας. καὶ τοῦτο μὲν αὐτοῖς δίλεαρ ἐστὶ καὶ μάλα ἐφολκόν. δοκοῦσι δ' ὅταν ἀκριβώσωσι τὴν σοφίαν τιὶ θηρατικῇ, ὅτι τοὺς ὀρείους λαγὼς μεθιᾶσιν αὐτοῖς, καὶ ὅτι τὰς ἀλώπεκας τὰς ἀγελαίας. οἱ δ', ἐλπίδι τῆς δείπνου τοῦ συνήθους, ὅταν τι τούτων φανῇ, μεταθέουσι καὶ αἱροῦσιν ὠκέως, καὶ τοῖς δεσπόταις ἀποφέρουσιν, ὡς λέγει Κτησίας. καὶ ὅτι ὑπὸ τοῦ τέως προσπεπτωκότος κρέως, αὐτοῖς τὰ σπλάγχνα τῶν ἠρημένων ὅ δεῖπνόν ἐστιν. ὀπίσθεν καὶ τοῦτο ἴσμεν.

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ ἐν ἐθνικοῖς.

Τέως. ἔστι καὶ ἑτέρα πόλις ἐν Δίρβαις τῆς Σκυθίας, ἐν ᾗ λέγουσι λίμνην ἰχθύων ἔχουσαν πλῆθος· ἀφ' ὧν βυθίας γεμούσης, ἔλαιον ὅτι πολλάζει τοσοῦτον, ὅσοι χρύεσθαι αὐτοῦ τὰς χεῖρας εἰς σκάφος, καὶ χρῆσθαι αὐτῷ[2].

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ δ' περὶ ζῴ. ἰδιότ. κεφ. κζ'.

Τὸν γρύπα ἀκούω ὅ ζῷον ὅ Ἰνδικὸν τετράπουν εἶ καὶ τὰς λέοντας, καὶ ἔχειν ὄνυχας καρτερὰς ὡς ὅπα μάλιστα, καὶ τούτους μὴ ὅτι τῶν λεόντων πολὺ πλησίους· καὶ πτέρυγι ὑπὸ τὰ νῶτα, καὶ τούτων τὸ μὲν πρῶτον τὸ χρῶμα μέλαιναν εἶ ἄδουσι· τὰ δὲ παρύδια ἐρυθρὰ φασί· πτῆς γε μὴν πτέρυγας αὐτῷ, οὐκ ἐπὶ τοιαύτας, ἀλλὰ λευκάς. τὸ δέρμα δὲ αὐτῶν κυανοῖς διανθίζεσθαι τοῖς παρ' ἡμῖν Κτησίας ἱστορεῖ· τὸμα δὲ ἔχειν αἰετῶδες· καὶ τιὶ κεφαλὴν, οἵαν οἱ χρυσοῦν γράφουσί τε καὶ πλάττουσι. φλογώδεις δὲ λέγουσιν ὀφθαλμοὺς φασὶν αὐτῷ. νεοττιὰς δὲ

1 *Pygmæi in Excerpt. c.* 11. 2 *Vbi hic Cteſiæ mentio, aiſ? fateor. Sed lege ſupra excerpt. Indic. fine c.* XI. *& dices lac lacti non tam ſimile.* 3 *vide Excerpt. Ind. c.* 12.

ὅτι τῶν ὀρῶν ποίησαι. ἡ τέλσον μὲν λαβεῖν ἀδύνατον ὅτι, νεοττίοις ὄντες ἀετοῦ. Βάκτριοι μὲν γειτνιῶντες Ἰνδοῖς, λέγουσιν αὐτοὺς φύλακας εἶναι τοῦ χρυσοῦ αὐτόθι. καὶ ἁρπάζειν τε αὐτὸν φασιν αὐτούς, καὶ οὐκ τόπου τοῦ καλιὰς ἐποικοδομεῖν, ὃ δὴ ἀπόῤῥητον Ἰνδοῖς λαμβάνειν. Ἰνδοὶ δὲ ἃ φασιν αὐτοὺς φεύγειν εἶναι τοῦτο τὸ προφανές· μηδὲν γὰρ δεῖσθαι χρυσίου χρῆσθαι· (καὶ ταῦτα εἰ λέγουσι, πιστὰ ἔμοιγε δοκοῦσι λέγειν) ἀλλ' αὐτοὺς μὲν ὅτι τοῦ χρυσίου ἄθεσίν εἰσιν ἀφικνεῖσθαι· τοὺς δὲ ὑπὲρ τῶν σφετέρων βρεφῶν δεδιέναι, καὶ τοῖς ὀπιοῦσι μάχεσθαι. καὶ διαγωνίζεσθαι μὲν πρὸς τἆλλα ζῶα καὶ κρατεῖν ῥᾴστα, λέοντι δὲ μὴ ἀνθίστασθαι, μηδὲ ἐλέφαντι. δειλότατα δὲ αὖ τὴν τῶν τῶν ζώων ἀλκὴν οἱ ὀπίσχωλοι, μεθ' ἡμέραν ὅτι οὐ χρυσὸν οὐ φέλονται, νύκτωρ δὲ ἔρχονται. ἐοίκασι γὰρ τιμωρίᾳ δὲ τοῦ κλοπεῦ λαμβάνειν μᾶλλον. ὁ δὲ χῶρος οὗτος ἔνθα οἵ τε γρῦπες διαιτῶνται, καὶ τὰ χωρία τὰ χρυσοῦ ἐστιν, ἔρημος πέφυκε δεινῶς. ἀφικνοῦνται δὲ οἱ τῆς ὕλης τὸ προφανὲς θηρεταί, καὶ τὰ χίλιοι τε καὶ δὶς τοσοῦτοι ὡπλισμένοι. καὶ ἅμαξας καὶ μίζουσι σάκκους τε, καὶ ὀρύττουσιν, ἀσελήνου νύκτα ἐπιτηρεῖν δόντες. ἐὰν μὲν γὰρ λάθωσι τοὺς γρῦπας, ὠφέλιμος διπλῆν ἡ ὄρυξις. καὶ γὰρ σώζονται, καὶ μύσται καὶ οἰκαδε ὂν φόρτον κομίζουσι. καὶ ἐκκαθάραντες οἱ μαθόντες χρυσωρυχεῖν σοφίᾳ τινὶ σφετέρᾳ, πάμπολλον πλοῦτον ἐκ τῶν κινδύνων ἔχουσι τῶν προφανῶν. ἐὰν δὲ καταφωρᾶσθῶνται, ἀπολώλασιν. ἐπὰν δ' ἔρχονται εἰς τὰ οἰκεῖα, ὡς τριῶν ἐνιαυτῶν, διετοῦς τέ που καὶ τετάρτου.

mõtibus facere: vtq; ætatis proceſſu grãdes nõ capi, ita earũ pullos comprehendi poſſe. Bactri autẽ Indis finitimi eos illic auri cuſtodes eſſe, aurumq; effodere aiunt, & ſimul eo ipſo nidos conſtruere: quod vero auri in terrã deciderit, Indos homines auferre. Contra Indi eos auri, quod veri quidem ſimile videtur, cuſtodes eſſe negant: neque enim Gryphes auri egere: ſed cum ad colligendum aurum homines acceſſerunt, hos de pulis ſuis maiorem in modum timentes, pro eis pugnare. atque cum aliis etiam animalibus concertare, eaque facillime vincere: contra autem leones & elephantos non ſtare. Indigenæ, quod ab huiuſmodi animalium robore timeant, non interdiu, ſed ad collectionem auri noctu proficiſcuntur, quod ſe tum melius latere arbitrentur. Locus vbi Gryphes verſantur, ac vbi aurum effoditur, deſertiſſimus eſt. Quo circa aurũ venari ſtudentes, mille, aut bis mille armati eo perueniunt, ſimulque ligones & ſaccos afferunt, ſilentem lunam obſeruantes. Quod ſi Gryphes fallant, duplicem commoditatem aſſequuntur, quod & eorum vita ab illorum atrocitate ſeruatur, & ſimul aurum domum auehunt: vbi auro purgato ab iis qui hanc artem callent, ingentes ſibi pro periculis opes comparant. Sin in furto deprehendantur, perierunt. Cum ſemel eo profecti ſunt, domum non niſi triennii, aut quadriennii interuallo reuertuntur.

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, περὶ ζῴ. ἱστορ. ἐν τῷ θ', κεφ. κη'.

Ἐν δὲ τῇ Ἰνδικῇ, ὥς φησι Κτησίας, οὐκ ὢν ἀξιόπιστος, ὅτι ἥμερος ὅτ' ἄγριος σῦς.

Apud Ariſtotelem de hiſtor. animal. l. VIII, cap. 28.

In Indica autẽ regione, vt ait CTESIAS, parum ille fide dignus, nec cicur nec ferus ſus inuenitur.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ περὶ ζῴ. ἰδιότ. γ'. κεφ. γ'.

Σῦν οὔτε ἄγριον οὔτε ἥμερον ὁ Ἰνδὸς γενέσθαι λέγει Κτησίας. προφάσει δὲ τοιᾷδε· ὅτι τὰ ἐκείνων ὄρη, σπήχεως ἔχειν ὁ πλάτος φησίν.

Apud Aelianum lib. III de nat. animal. cap. 3

Suem apud Indos neque ferum neque manſuetum naſci CTESIAS prodidit: & oues eorum alicubi caudas cubitum latas habere.

Hic ſubiicienda illa quæ inter excerpta à Photio in Cod. Bauarico leguntur, pag. ſupra 661. cap. XV. vt ea pag. v. penult. ad Notas D. Hæſchelii monui. Sunt autem hæc:

1 *Excerpt. Indic. c. 13. adde & fragmentum paullo ante ex Aeliani lib. XVI. cap. 37. allatum, vbi de eadem re.*
2 *Excerpt. Indic. ſupra c. 13.*

De Se-

interpr. A. Schotto.

De Seris ferri ait, itemque de vlterioribus Indis, immania prorsus illos habere corpora, vt tredecim ibi cubitos alti viri reperiantur, quorum æque vita ducenteſimum excedat annum. Viſos & in Gaitæ fluminis quadam parte ferinos homines, hippopotami fere cute, quam ne tela quidem ipſa perfoderent. In illa ipſa India (vt ferunt) ad intimas marinæ inſulæ partes, prælongas geſtare caudas incolas, quales vel Satyris adpingi ſolerent.

Apud Aelianum lib. IV. *de nat. animal. c.* 41.

Paruularum quarundam auium Indicarum natio in excelſis & inacceſſis rupibus nidificat, quarum magnitudo accedit ad ouum Perſicum, ſandaracino colore: Indi ſua lingua Dicærum ſolent nominare: Græci, ſicut audio, Dicæum. eius ſtercus ſi quis milii magnitudine ſumpſerit in potionem diſſolutum, ad veſperam morietur: mors ſuaui ſomno ſimilis eſt, & nullum omnino ſenſum doloris habet. *&c.*

Apud Apollonium hiſtor. mirabil. hiſtor. XVII.

ex Ctes. Epit. CTESIAS ſcriptum reliquit, lignum apud Indos naſci, quod appelletur Parybum. id omnia oblata ad ſe trahere, aurum, argentum, cuprum, æs, & omnia alia metalla: quinetiam paſſerculos in propinquo locatos. Quod ſi maius incrementum fecerit, trahere etiam ad ſe capras, oues & æqualia animalia.

Apud Tzetzem chil. VII, *verſ.* 714.

Et CTESIAS *in Indis eſſe talia dicit, Electriferas arbores, atque Cynocephalos, Iuſtos valde autem dicit, viuere vero ex venationibus.*

Apud Aelianum de nat. animal. lib. IV, *cap.* 46.

In eodem Indiæ tractu vbi can- * vſque frag. thari iam dicti *, Cynocephali etiam reperiuntur: quibus à facie & corporis ſpecie nomen inditum. [nam caput caninum] cetera fere humana ha-

Λέγονται οἱ Σῆρες, καὶ οἱ ἄνω Ἰνδοὶ μέγιστα σφόδρα εἰς τὰ σώματα, ὡς δυείκοσι πήχεσιν ἄνδρας εὑρίσκεσθαι τὸ μῆκος βιοῦντες δὲ οὐκ ἐλάττω τὰ ἑκατὸν ἔτη[1]. εἰσὶ δὲ καὶ ἐν μέρει τινὶ ποταμοῦ, λεγομένου Γαίτου, ἄνθρωποι θηριώδεις, καὶ τὸ δέρμα τοῦ ἱπποπόταμοις, ὡς μὴ ἐξικνεῖσθαι βέλεσιν. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ Ἰνδικῇ, εἰς τὰ μυχαίτατα τῆς πελαγίας νήσου, φασὶ τοὺς ἐποικοῦντας κατὰ χώρας ἔχειν μείζους, ἐπείας ἐξαγορεύουσι τοὺς σατύρους[2].

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ, ἐν τῷ δ' περὶ ζῴ. ιδ. κεφ. μά'.

Ἔθνος ὀρνίθων Ἰνδικῶν βραχυπάτων καὶ τοῦτο εἶναι αὐτὸ ἐν τοῖς παγοῖς τοῖς ὑψηλοῖς νεοττεύει, καὶ ταῖς πέτραις ταῖς καλουμέναις Λιπαραῖς. καὶ ἔστι δὲ μέγεθος τὰ ὀρνίθια, ὅσον τοῦ ὠοῦ τοῦ ὀρδίκου. σανδαράκινα δέ μοι νοεῖ τὰ χρώματα αὐτῶν. καὶ Ἰνδοὶ μὲν αὐτὸ φωνῇ τῇ σφετέρᾳ δίκαιον φιλοῦσιν ὀνομάζειν· Ἕλληνες δέ, ὡς ἀκούω, δίκαιον. τούτου δὲ ἀποπάτημα εἴ τις λάβοι ὅσον κέγχρου μέγεθος, λύει τὸν πόνον, εἶτα εἰς ἑσπέραν ἀπέθανεν. ἔοικε δὲ ὁ θάνατος ὕπνῳ, καὶ μάλα ἡδεῖ καὶ ἀνωδύνῳ &c.

Παρὰ τῷ Ἀπολλωνίῳ ἐν ἱστορίαις θαυμασίαις, ἱστορ. ιζ'.

Κτησίας παρ' Ἰνδοῖς ξύλον γίνεσθαί φησιν, ὃ καλεῖται πάρυσον. τοῦτο ἐφ' ἑαυτὸ ἕλκει πᾶν ὅ τι προσκομισθὲν αὐτῷ, οἷον χρυσὸν, ἄργυρον, χαλκὸν, καὶ τἄλλα μεταλλικὰ πάντα. ἕλκει δὲ καὶ τὰ στρουθία ἐγγὺς ἱστάμενα στρουθία. ἐὰν δὲ μείζον ᾖ τὸ ξύλον, καὶ αἶγας, καὶ προβατα, καὶ τὰ ὁμοίως ζῷα.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. ζ'. στίχ. ψιοθ'.

Καὶ ὁ Κτησίας ὁ Ἰνδοῖς ἐλθὼν τοιαῦτα λέγει,
Ἠλεκτροφόρα δένδρα τε, καὶ τοὺς κυνοκεφάλους.
Δικαίους τοὺς αὐτοὺς φησὶ, ζῶσι δὲ ἐκ τῶν ἀγρευμάτων.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ, περὶ ζῴ. ιδ. βιβλ. θ', κεφ. μς'.

Γίνονται δὲ ἐνταῦθα τῆς Ἰνδικῆς ἔνθα οἱ καθαροὶ, καὶ οἱ καλούμενοι Κυνοκέφαλοι[6]· οἷς ἔδωκε τὸ ὄνομα ἡ τοῦ σώματος ὄψις τε καὶ φύσις· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ἀνθρώπων ἐ-

1 *Notat D. Hæſchel. ex Lucian.* Σῆρας μὲ ἱστορεῖ μίχρι πεντακοσίων ζῆν ἐτῶν. *Et A. Schottus:* De Seris Lucian. quoque prodidit refert, ad trecenteſimum eos vitæ annum pertingere. 2 *De his puto eſſe è Cteſia excerpta quæ Ælianus lib.* XVI. *de nat. animal. c.* 21. *quæ adſcribere non vacat. Et Plinianæ lib.* VII. *c.* 2. Sunt & Satyri ſubſolanis Indorum montibus *&c. quæ videntur cum aliis è Cteſia deprompta.* 3 *v. Excerpt. c.* 17. 4 πάρυσον *eſt ſupra in Excerpt. Indic. c.* 18. 5 *v. Excerpt. c.* 19. 6 *v. Excerpt. c.* 20.

χυσι. καὶ ἡμφιεσμένοι βαδίζουσι δοράς θηρείων, καὶ εἰσὶ δίκαιοι, καὶ αἱ θεῶν λυποῦσι οὐδένα, καὶ φθέγγονται μὴ σαφῶς, ὠρύονται δὲ· τὴν μὲν Ἰνδῶν φωνῆς ἐπαίουσα. τροφὴ δ' αὐτοῖς τῶν ζώων τὰ ἄγρια. αἱροῦσι δ' αὐτὰ ῥᾳδίως. καὶ γὰρ εἰσιν ὠκύτατα, καὶ ἀποκτείνουσι καταλαβόντες, καὶ ὀπτῶσιν οὐ σαφῶς, ἀλλὰ πρὸς τῷ εἰλικρινῶς τὰ κρέα ἡλίῳ εἰς μοίρας διαξηράναντες. τρέφουσι δὲ καὶ αἶγας καὶ ὄϊς. καὶ σῖτον μὲν ποιοῦνται τὰ ἄγρια· οἴνου δὲ οὐκ ἔστιν ὅτου γεύονται.

Τῶν αὐτῶν κεφαλαίων τὸ πρῶτον μέρος.

Ἐν Ἰνδοῖς γίνεται θηρία τὸ μέγεθος ὅσον δύο γένοιντο οἱ κάνθαροι· καὶ ἔστιν ἐρυθρά, κινναβαρεῖ δὲ εἰκάσαις ἂν εἰ πρόσωπον θαλάσσιον αὐτά. πόδας ἔχει ταῦτα μηκίστους, καὶ προσάψασθαι μαλακά ἐστι. φύεται δὲ ἁπαλὸν ὅτι τῶν δένδρων τῶν φερόντων τὸ ἤλεκτρον. καὶ σιτεῖται τὰ τῶν φυτῶν καρπὸν τῶνδε. θηρῶσι δὲ αὐτὰ οἱ Ἰνδοί, καὶ ἀποθλίβουσι, καὶ ὃς αὐτῶν βαπτοῦσι ταύτῃ φοινικίδας, καὶ τοὺς ἵππους αὐταῖς χιτῶνας, καὶ πολλῷ ὅσῳ πλείστῳ ἐς τὴν δὲ τὴν χρόαν ἐκτείνασθαι τε καὶ χρῶσαι. κομίζεται δὲ ἁρπαὶ πιάδε ἐς Ἰνδοὺς καὶ τῷ Περσῶν βασιλεῖ. καὶ τόγε δίφθερον ἐσθῆτος δοκεῖ θαυμαστόν, καὶ αἰπὺ κρίνουσί γε τοῖς Περσῶν ὅτι χωρίοις, καλεῖσθαι τε πολὺ καὶ ἐκπλήττειν, ὥς φησι Κτησίας. ἐπὶ καὶ τὰ ἀδόλωτα τῶν Σαρδιανικῶν ὀξύτερα τίθεσθαι καὶ ἡλικρινέστερα.

Πρὸς τῷ αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ βιβ. κεφ. νβ'.

Ὄνους ἀγρίους οὐκ ἐλάττονας ἵππων τὸ μέγεθος ἐν Ἰνδοῖς γίνεσθαι πέπυσμαι. καὶ λευκοὺς μὲν τὸ σῶμα, τὴν γε μὴν κεφαλὴν ἔχειν πορφύρα. τοὺς δὲ πλησίον τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποστίλβειν κυανῷ χρόα· κέρας δ' ἔχειν ὅτι τὸ μετώπιον, ὅσον πήχεως τὸ μέγεθος καὶ ἡμίσεως προσέτι. καὶ τὸ μὲν κάτω μέρος τοῦ κέρατος εἶναι λευκόν· τὸ δ' αὖ ὑπερτέρω, φοινικοῦν· τὸ δὲ μέσον, μέλαν δήπουθεν. οὐκ δὴ τῶνδε τὰ ποικίλα κέρατα πίνειν Ἰνδοὺς ἀκούω, καὶ ταῦτα ὑπὸ νόσου, μὴ ἂν τοὺς τῶν Ἰνδῶν κρατῆσαι φαρμάκων αὖ οὐδὲν χρυσοῦν ἐπιχέοντας, οἱονεὶ φιλίοις ποτὲ κεκομισμένους βασιλέως ὡραῖον ἀγάλματος. καὶ φασὶ νόσων ἀφύκτων εἶναι καὶ ἀπείρων γεύεσθαι ὃν ἂν πογευσάμενον οὐκ τοῦδε τοῦ κέρατος· μήτε γὰρ ἀσαμένῳ λυθῆναι αὖ οὐδὲν, μήτε τῇ καλουμένῃ ἱερᾷ νόσῳ, μήτε μὴν ἀφαφθαρῶσαι φαρμάκοις. ἐὰν δέ τι καὶ πρότερον ἢ πεπωκὼς κακὸν, αἱρεῖν τοῦτο, καὶ ὑγιᾶ γεύεσθαι αὐτόν. πεπίστευται δὲ τοὺς ὄνους τοὺς ἀπὸ πᾶς τοῦ γλοῦ ὄνους καὶ ἡμέρους καὶ ἀγρίους, καὶ τὰ ὄνατα τὰ

bent: & vestiti pellibus ferarum ingrediuntur. Iusti sunt, hominum nemini molesti aut iniurii. non sermone, sed vlulatu sonant. Indorum tamen linguam intelligunt. Venatione animaliũ ferorum viuunt, quæ, vt sunt celerrimi, facile consecuti interimunt, & frustatim diuisa ad solem assant. Capras etiam & oues alunt, vt ex lacte potu fruantur.

Eiusdem capitis prima pars.

Nascuntur Indis animalia magnitũdine qua canthari, colore rubrõ, cinnabari proximo, pedibus longissimis, tactũ molli. Ea in arboribus quæ succino manant gignuntur, & earundem corticibus aluntur. Indi his captis expressisque, puniceas vestes exteriores interioresque tingunt, & quicquid aliud eodem colore inficere libuerit. Huiusmodi vestis etiam Persarum regi mittitur. Mirantur enim eam Persæ, & suis vernaculis pulchritudine pretioque anteponunt, authore CTESIA. nam vel celebribus illis Sardianis floridior ac splendidior est.

Apud eundem eod. libro, c. 52

Syluestres asinos equis magnitudine non inferiores apud Indos nasci accepi; eosque reliquo corpore albos, capite vero purpureo, oculisque cyaneis esse; cornuque in fronte gerere sesquicubiti longitudine: cuius superius puniceum, inferius autem album, medium verò plane nigrum sit: atque non omnes quidem Indos, sed potentiores, cum tanquam armillis quibusdam brachia, sic cornua auro ornarunt, ex his ipsis bibere solere. Ex hoc cornu bibentem ab insanabilibus morbis tutum fieri, neque eum ipsum conuulsionibus corripi, neque sacro morbo tentari, neq; venenis vllis ferunt. Quinetiam si quid prius pestilens biberit, tum id euomore, tumque ad sanitatem redire. Cum autem ceteri asini, quibuscunque in terris sint, tam domestici, quam syluestres, tum cetera

1 Excerpt. c. 21.

soli-

solipeda animalia, talos non habeant, neque fel in iecore, vt fertur: asinos Indicos cornigeros CTESIAS inquit, talis primum, iisq; nigris, præditos esse: eosdemque si quis confregerit, interiora quoque nigra deprehensurum esse: neq; felle eos carere: neque modo corporis velocitate longe multumque ceteros asinos superare, sed & velocitate eadem multo equis & elephantis præstare. Cum autem in viam se dederunt, tardius primo ingrediuntur, deinde paulatim tantum confirmantur ad contendendum iter, eos quidem vt assequi nemo possit. Postea autem quàm feminæ pepererunt, patres circum pullos à partu recentes summa custodia versantur, eorumque commorationes locis Indiæ desertissimis sunt. Cum à venatoribus Indis inuaduntur, pullos suos adhuc ætate infirmos à tergo suo pascentes habent, atque pro eis propugnant: contra equites audent venire, eosque cornibus ferire. Tanto sane hi robore existunt, nihil eis vt obsistere queat, quin statim vel concedat: vel, si non cesserit, frangatur, aut aliter atteratur & euadat inutile, & perdatur. equorum etiam incursu latera discerpunt, ac lacerant, vt viscera effundantur: ex quo fit, vt ad eos equites appropinquare valde metuant. appropinquatio enim capitalem ipsis pariter & equis mulctam miserabiliter infert. Pergrauiter calcibus pugnãt. Eorum morsus eatenus acerbiores existunt, vt quicquid comprehenderint, funditus diripiant. Ex his qui sunt confirmata ætate viuos non ceperis, iaculis & sagittis perimuntur. Carnes eorum quod amarissimæ sint, haud quaquam esculentæ.

μώνυχα θηλέα ἀστραγάλους οὐκ ἔχειν, οὐδὲ μὴν ὀδὴ τῷ ἥπατι χολήν. ὄνους δὲ τοὺς Ἰνδοὺς λέγει Κτησίας τοὺς ἐχοντας κέρατας ἀστραγάλους φορεῖν, καὶ ἀχόλους μὴ εἶναι. λέγεται δὲ μέλανας εἶναι οἱ ἀστράγαλοι, καὶ εἴ τις αὐτοὺς συντρίψει, εὑρήσει τοιοῦτοι τὰ ἔνδον. εἶναι δὲ καὶ ὠκίστους οἵους οὐδὲ ὅμοιον τῶν ὄνων, ἀλλὰ καὶ ἵππων, καὶ ἐλεφάντων. καὶ ἐπὰν δράμωσιν μὲν ἡσυχῇ τὸ δέσμιον, καὶ μικρὰ διαπροώμενοι. καὶ διώκειν ἐκείνους, τοῦτο δὴ ὃ ποιητὴν, μιμεῖσθαι τὰ ἀνίχνη τὰ ὄπισθεν. ὅταν γε μὴν ὁ θῆλυς τέκῃ, καὶ πρόσω γένηται τὰ δέρματα, σώζουσι αὐτοὺς οἱ πατέρες αὐτῶν γίνονται, φυλάττοντες τὰ βρέφη. διατελοῦσι δὲ τοῖς ὄνοις τοῖς Ἰνδικοῖς πεδίοις τὰ ἐρημότατα. διατρίβοντων δὲ τῶν Ἰνδῶν ἐπὶ τὴν ἄγραν αὐτῶν, τὰ μὲν ἀπαλὰ καὶ ἔτι νεαρὰ, ἑαυτῶν νέμεσθαι κατόπιν ἐάσιν, αὐτοὶ δὲ προμαχοῦσι, καὶ διώκουσι τοῖς ἱππεύσιν ὁμόσε, καὶ τοῖς κέρασι παίουσι. τοσαύτη δὲ ῥώμη καὶ ἰσχὺς ἐστὶ τῶν δώων, οὐδὲν ἀντέχει αὐτοῖς προσιόν, ἀλλ' εἶναι καὶ ἀφαιρεῖσθαι, καὶ ἐὰν τύχῃ κατέθλασαν, καὶ ἀχρεῖον ὄντα. ἤδη δὲ καὶ ἵππων πλευραῖς ἐμπεσόντες διέσχισαν, καὶ τὰ σπλάγχνα ἐξέχεαν. ἔνθεν τοι καὶ ὀρρωδοῦσιν αὐτοῖς πλησιάζειν οἱ ἵππεῖς. ὃ γὰρ τοῖς πήμασι τοῖς ἀμφὶ θανάτου πλησίον, θανάτου ὄντα οἰκεῖος αὐτοῖς, καὶ ἀπόλλυται καὶ αὐτοὶ καὶ ἵπποι. δεινοὶ δέ εἰσι καὶ λακτίσαι. δηλήματα δὲ ἅρα ἐς τοσοῦτον καθικνεῖται αὐτῶν, ὡς ἀποσῶσαι δὲ τὸν ἑλόντα πολλῷ. ζῶντα μὲν οὖν τέλειον οὐκ ἂν λάβοις, βάλλονται δὲ ἀκοντίοις καὶ οἷς οἷς. καὶ τὰ κέρατα οὕτως τὰ ὀξέα ἀπὸ τῶν Ἰνδοὶ νεκρῶν σκυλεύσαντες, ὡς εἶσον τοξεύουσιν. οὕτω δὴ Ἰνδῶν ἄβρωτόν ἐστι κρέας· ὃ δὲ αἷμα τέφυκεν εἰς πικρότατον.

Apud Aelianum lib. V de natura animal. c. 3.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ περὶ ζώων ἰδιότ. ἐν τῷ ε, κεφ. γ.

Indus fluuius bestiarum ferarum expers est. solum in eo nasci vermem aiunt, speciemque eorum qui ex ligno gignuntur & aluntur, gerere, ad septem cubitorũ longitudinem & eo amplius procedere. eius crassitudinem decem annos natus puer, manibus vix cõplecti queat. Iis in superiori oris sede vnus dẽs inest, in inferiori alter, ambo quadrãguli cubiti fere lõgitudinẽ habẽt: tã validi,

Ὁ ποταμὸς ὁ Ἰνδὸς ἄθηρός ἐστι. μόνος δὲ αὐτῷ πίκτεται σκώληξ φασὶ, καὶ ὁ μὲν εἶδος αὐτῶν, οἷοίον δήπου καὶ τοὺς ἐκ τῶν ξύλων γλυφομένους τε καὶ τρεφομένους. ἐπὰν δὲ τὸ μῆκος προήκουσιν οἱ ἐκεῖθι, διαρθρεῖται δὲ καὶ μείζοις ἢ ἐλάττοις. ὁ πάχος δὲ αὐτῶν, δεκαέτης παῖς γενόμενος μόλις ταῖς χερσὶ περιβάλλειν δύναται. τούτοις δὴ αὖ μὲν, εἰς ὀδοὺς προφαίνεται, καὶ τὸ δὲ ἄλλος, τετράγωνοι δὲ ἄμφω, πυγμὴν ὁ μῆκος. τοσοῦτον δὴ ἅρα τῶν ὀδόντων αὐτοῖς ὁ κρᾶτος ἐστὶ·

1 Ista plaraque in excerpt. supra c. 25. 2 Excerpt. Ind. c. 1. & descriptio vermis cap. 27.

πρῶ ὅ,τι ἂν αὐτοῖς λάβωσι, σμυρτείουσι ῥᾳστα, καί τε ἤμερον ζῶον ἢ ἄγριον. καὶ μεθ' ἡμέραν μὲν κάτω, καὶ ἐν βυθῷ τοῦ ποταμοῦ διατείβουσι, τῷ σπλάγχνῳ καὶ τῇ ἰλύϊ φιλησυχοῦντες, καὶ ἐντὸς οὐκ εἰσὶν ἐκλῆλθοι· νύκτωρ δὲ προϊασιν ἐς τὸ χέρσον, καὶ ὅτῳ ἂν προσιτύχωσιν ἢ ἵππῳ, ἢ βοΐ, ἢ ὄϊϊ, σμυρτείβουσιν αὐτόν· εἶτα σύρουσιν εἰς τὰ ἑαυτῶν ἤθη, καὶ ἐσθίουσιν ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ πόλλα βρυκῶσι τὰ μέλη, πλὴν τῆς τοῦ ζώου χιλίας. εἰ δὲ αὐτοῖς καὶ ἐν ἡμέρᾳ πέζοι λιμὸς, εἴ τε κάμηλος πίνοι ὑπὲρ τῆς ὄχθης, εἴτε βοῦς, ὑπαναστάντες καὶ λαβόμενοι ἄκρων τῶν χειλέων μάλα δι' ἁλαβάδος, ὁρμῇ βιαιοτάτῃ καὶ ἕλξει ἐγκρατεῖ ἐς ὕδωρ ἄγουσι, καὶ δεῖπνον ἴσχουσι. δορὰ δὲ ἕκαστον περιαμπέχει πάχος καὶ δύο δακτύλων. ἄγρα δὲ ἡ κατ' αὐτῶν καὶ θήρα τοιόνδε τετίχασται· ἄγκιστρον παχὺ καὶ ἰσχυρὸν ἁλύσει σιδηρᾷ περισπαστικῷ παθάσι, περιδήσαντες αὐτῷ λευκολίνου πλατέος ὅπλον, ἐκεῖθεν κατειλήσαντες καὶ ὃ ἄγκιστρον καὶ ὃ ὅπλον, ἵνα μὴ διατέρᾳ ὁ σκώληξ αὐτά. ἀναπλέξαντες δὲ ἐς ὃ ἄγκιστρον ἄρνα ἢ ἔριφον, εἶτα μόνοι εἰς ὃ τοῦ ποταμοῦ ὕδωρ μεθᾶσιν. ἔχονται δὲ αἱ ἄθρποι τοῦ ὅπλου καὶ τελάγγια, καὶ ἕκαστος ἀκίνητόν τε συγκύλωται, καὶ μάχαιραν παρήρτηται. καὶ προδέδεται ξύλα ὑπερθεν, πατεῖν εἰ δέοι, κραυγὴ δὲ ὅση τοῦτο, ἰσχυρὰ ἄγαν. εἶτα προσχεθέντα τῷ ἀγκίστρῳ, καὶ ὃ δέλεαρ καταπόντα, ὃν σκώληκα ἕλκυσι. θηρεθέντα δὲ ἀποκτείνουσι, καὶ πρὸς τὸν εἴλλω χρεμῶσι τελάκοντα ἡμερῶν. λείβεται δὲ ἐξ αὐτοῦ ἔλαιον παχὺ εἰς ἀγγεῖα κεράμου. ἀφίησι δὲ ἕκαστον ζῶον εἰς χυτύλας δέκα. τοῦτο δὴ ὃ ἔλαιον βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν κομίζουσι, σημεῖα ὑπιβάλλοντες. ἔχειν γὰρ αὐτοῦ ἄλλον οὐδ' ὅσον ῥαμίδα ἐφεῖται. ἀχρεῖον δὲ ὅτι ὃ λοιπὸν τοῦ ζώου σκιῶδες. ἔχει δὲ πρᾶα ὃ ἔλαιον ἰσχὺν σκεύνην· ὅτινα αὐ ξύλων σωρὸν κατασπάσαι τι καὶ εἰς ἀθρακιὰν στορέσαι θελήσεις, χυτύλην ὑπιχέας τοῦδε, ὀξάψῃς, μὴ προστεθὲν ὑποχέας πυρὸς σπέρμα· εἰ δὲ καθαρθῆσαι αἰθρον ἢ ζῶον, σὺν μόνῳ ὑπιχεῖς, ὃ δὲ παραχρῆμα σκεδασθήσεται. τοῦτο φασὶ Περσῶν βασιλέα καὶ τὰς πόλεις αἱρεῖν, ἂς εἰς ἔχθραν προσπολεμοῦσαι οἱ, καὶ μήτε κριὸν, μήτε χελώνας, μήτε ἄλλας ἑλεπόλεις δυναμένων. ἐπεὶ καταπιμπρᾶς ἦρκεν. ἀγγεῖα γὰρ κεραμέα ὅσον χυτύλην ἕκαστον χωρεῖ τὰ, ἐμπλήσας αὐτὰ καὶ ἀποφράξας, αὖθις εἰς ἂς τύλας σφενδολιᾷ· ὅταν τε τύχῃ θυείσης, τὰ μὲν ἀγγεῖα περισαράττεται καὶ ἀπερράγη, καὶ ὃ ἔλαιον κατώλισθε· καὶ τὴν θυρῶν πῦρ κατεχύθη, ᾧ ἄσβεστόν ἐστι. ᾧ ὅπλα ὑγιεῖ καὶ αἰθρώπους μαχομένους, ᾧ ἄπληστόν ἐστι τὴν ἰσχύν.

vt quodcunque animal iis corripuerint siue cicur siue ferum, facillime conterant. Interdiu ima in sede fluminis versatur, cæno gaudens & latitans: noctu vero ad terram procedit, & in quodcunque inciderit vel equum, vel bouem, vel asinum, conficit, atque in suas sedes trahit, & in flumen abstrusus, membra omnia, excepto ventre, exedit. De die etiam si fame premitur, siue camelus siue bos in ripa bibit, violentissimo impetu summa labra mordicus comprehendit, & robusto tractu in aquam abreptum edit. Eius pellis duorum digitorum crassitudine est. Eiusmodi autem machinatione capitur: Hamum robustum ad ferream catenam alligant, adiuncto etiam fune ex albo latoque lino. Lanis autem & hamum & funem inuoluunt, ne à verme præmordeatur. Tum agnũ aut hœdum ad illecebram in hamum implicant: deinde in fluuiũ demittunt. Triginta viri, singuli cum iaculo, loro inserto, & ense accincti ad funem adstant. Adsunt & è corno fudes bene robustæ, si percutere sit necesse. deinde hamo captum trahunt, & abstractum interficiunt. Triginta dies appensum ad solem sinunt, atque ex eo in fictilia vasa crassum oleum stillat. Singuli vermes quinque olei sextarios reddunt, quod quidem ipsum regi Indorum apportant, vasis obsignatis. neque enim alii cuiquam vel guttam illius possidere licet. Corpus reliquum inutile. Huius ea est vis olei, vt sine vllo igne eius infusa hemina quemcunque lignorum aceruum comburat. Ac si vel hominem velis vel aliud animal exurere, primum vt hoc infuderis, funditus statim deflagrauerit. Eodem ipso Persarum regem aiũt capere hostium vrbeis: neque arietes, neque testudines, aliaque bellica tormenta ad eas capiendas opus esse. nam cum fictilia vasa vnius heminæ capacia eo impleta & obstructa in portas iaculatur, vasa quidem ad portas allisa rumpuntur, at oleum delapsum ignem circũfundit, vt restingui nõ possit: & flamma insaturabilis cõburit homines pugnãtes pariter cũ armis.

al. αὐτῇ

Restinguitur autem multa inutili congerie, qualis per terram & vicos conuerritur, in eum iniecta. Hæc CTESIAS Cnidius.

Apud Antigonum mirab. narrat. cong. hist. CLXV.

De paludibus Ctesiam narrare, esse in India paludes, vnam quæ iniecta omnia demittat: sicut & quæ in Sicilia & Media, demto auro, ære & ferro. & si quid obliquum incidat, rectum eiici: mederi autem vitiligini albæ. aliam, in qua statis diebus oleum supernatet.

Παρὰ τῷ Ἀντιγόνῳ, ἱστορ. θαυμασ. παραγρ. ἰσῳ. ρξέ.

Περὶ δὲ λιμνῶν Κτησίας μὲν ἱστορεῖ λέγεται δ', τῶν δὲ Ἰνδικῶν λιμνῶν, τὴν μὲν τὰ εἰς αὐτὴν ἀφιέμενα καταδύεσθαι, καθάπερ τὴν ἐν Σικελίᾳ καὶ Μηδίᾳ, πλὴν χρυσοῦ καὶ σιδήρου καὶ χαλκοῦ· καὶ αἴ τι ἐμπέσοι πλάγιον, ὀρθὸν ἐκβάλλειν· ἰᾶσθαι δὲ τὴν καλουμένην λεύκην. τῇ δ' ἑτέρᾳ καὶ ἐλαίου ἀφαιρούσας ἡμέρας ὅτι πολλὰς ἔλαιον.[4]

E Sotione ex iis quæ passim de fluuiis, fontibus & lacubus mirabilia referuntur.

Fons est apud Indos, qui natantes in terram eiaculatur quasi ab instrumento: vt narrat CTESIAS.

Ἐκ τῶν Σωτίωνος τῶν παραδόξων περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν θαυμαζομένων.

Κρήνη δέ Ἰνδικῆς, ἣν τινες κολυμβῶντας ὅτι τὴν γῆν ἐκβάλλει ὡς ἀπ' ἐργαλείου, ὡς ἱστορεῖ Κτησίας.

Apud Strabonem lib. XVI *rerum geograph.*

CTESIAM vero Cnidium obseruasse, fontem quendam esse, qui aquam rubicundam, ac minio plenam in mare emittat.

Παρὰ τῷ Στράβωνι ἐν τῷ ις' γεωγραφ.

Κτησίας δ' ὁ Κνίδιος πηγὴν ἱστορεῖ ἐκδιδοῦσαν εἰς τὴν θάλατταν ἐρυθρὸν καὶ μιλτῶδες ὕδωρ.[5]

Apud Antigonum mirab. narrat. CLX.

CTESIAM scribere, in Aethiopia fontem aquâ habere instar cinnabaris rubentem, quæ pota vecordes reddat.

Παρὰ τῷ Ἀντιγόνῳ ἱστορ. παραδ. ρξ'.

Κτησίας δ' (λέγειν) τὴν ἐν Αἰθιοπίᾳ δὲ μὲν ὕδωρ ἐχούσην ἐρυθρὸν, ὡσανεὶ κιννάβαρι· τοὺς δὲ ἀπ' αὐτῆς πίνοντας, παραφρονας γίνεσθαι.[6]

Ex eiusdem Sotionis.

CTESIAS narrat in Aethiopia fontem esse, colore cinnabari similem. bibentes vero ex eo mente alienari, adeo vt & quæ clam perpetrarint eloquantur.

Πάλιν ἐκ τῶν Σωτίωνος.

Κτησίας δ' ἐν Αἰθιοπίᾳ κρήνην ἱστορεῖ τῷ χρώματι κιννάβαει παραπλησίαν· τοὺς δὲ πίνοντας ἀπ' αὐτῆς, παραλλάττειν τὰ ἀφροσύνῃ πεπραγμένα ὁμολογεῖν.

Plinius lib. XXXI, *c.* 2.

Sed ibi in potando necessarius modus, ne lymphatos agat, quod in Æthiopia accidere his qui fonte rubro biberint CTESIAS scribit.

Idem ibidem:

CTESIAS tradit Siden vocari stagnum in Indis, in quo nihil innatet, omnia mergantur.

Idem lib. VII, *cap.* 2.

In multis autem montibus (*India*) genus hominũ capitibus caninis, ferarũ pellibus vela-

1 *Excerpt. Indic. c.* 11 2. *forte id tradidit idem Callimachus Cyrenæus, ni fallor, è cuius παραδόξοις καλουμένοις & mox sequens fragmentum Antigonus deterpsit.* 3 *A. Schott. Notis ad Excerpt. Ind. c.* 30. *vbi hæc quoque habes, emendat inde hic μὴ κρηνὴ* 4 *supra, puto, Exc. Ind. c.* 11. 5 *ex Artemidoro de mari rubro tradit hæc Strabo.* 6 *forte pertinere ad c.* 14. *Indic. excerpt. coniectat ibi A. Schottus.*

ri, pro voce latratum edere, vnguibus armatum venatu & aucupio vesci. Horum supra centum viginti millia [1] fuisse prodente se, CTESIAS scribit: & in quadã gente Indiæ, feminas semel in vita parere, genitosq; confestim canescere [2]. Item hominum genus, qui Monosceli vocarentur, singulis cruribus, miræ pernicitatis ad saltum: eosdemque [3] Sciopodas vocari, quod in maiori æstu humi iacentes resupini, vmbra se pedum protegant: non longe eos a Troglodytis abesse. Rursusque ab his occidentem versus quosdam sine ceruice, oculos in humeris habentes.

Ibidem:

CTESIAS gentem ex his quæ appellatur Pandoræ, in conuallibus sitã, annos ducenos viuere, in iuuenta candido capillo, qui in senectute nigrescat [4]. Contra alios quadragenos non excedere annos, iunctos Macrobiis, quorum feminę semel pariant: idq; & Agatharchides tradit. Præterea locustis eos ali, & esse pernices.

Idem lib. XXXVII, *cap.* 2.

CTESIAS Indis flumen esse Hypobarum, quo vocabulo significetur omnia vasa ferre bona: fluere à septentrione in exortiuum Oceanũ iuxta montem syluestrem arboribus electrum ferentibus. Arbores eas aphytacoras vocari, qua appellatione significetur prædulcis suauitas.

Λουκιανὸς ἐν τῷ ἀ ἀληθοῦς ἱστορίας λόγῳ.

Κτησίας ὁ Κτησιόχου, ὁ Κνίδιος, συνέγραψε περὶ τῶν Ἰνδῶν χώρας, καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς, ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσεν.

Lucianus lib. I. vera historiæ.

CTESIAS, Ctesiochi filius, Cnidius, conscripsit de Indorum regione, deque iis quæ apud illos sunt, ea quæ nec ipse vidit, nec ex vllius sermone audiuit.

Στράβων ἐν τῷ ἀ γεωγρ.

Θεόπομπος μὲν ὁμολογεῖται φήσας, ὅτι καὶ μύθους συνθήσει τοῖς ἱστορίαις ἐροῦσι χρεῖττον, ἢ ὡς Ἡρόδοτος, καὶ Κτησίας, καὶ Ἑλλάνικος, καὶ οἱ τὰ Ἰνδικὰ συγγράψαντες.

Strabo lib. I. geograph.

Theopompus quidem diserte profitetur se in historia fabulas narraturum rectius quã fecerint Herodotus, CTESIAS, Hellanicus, & Indicarum rerum scriptores.

Ἰωάννης ὁ Τζέτζης χιλ. ζ. στίχ. χλή.

Ὁ Σκύλαξ οὗτος γράφει, καὶ ἕτερα μυρία,
Περί γε μονοφθάλμων τε, καὶ τῶν ἑνοπτικότων.
Καὶ σκιαπέλων ἄλλων δὲ μυρίων θαυμάτων.
Ταῦτά φησι μὲν ὡς ἀληθῆ, μηδὲ τῶν ἐψευσμένων.
Ἐγὼ τῇ ἀπειρίᾳ δέ, ταῦτα ψεύδη νομίζω.
Ὅτι μὲν εἰσὶ τῶν ἀληθῶν, ἄλλοι φασὶ μύριοι,
Τοιαῦτα, καὶ χαμαίτερα, θεάσασθαι ἐν βίῳ.
Κτησίας, καὶ Ἀμβοῦλος, Ἡσίγονος, Ῥήγινος &c.

Ioannes Tzetzes Chil. VII, vers. 638.

Scylax iste (Caryandeus) scribit & alia innumera,
De Monophthalmis, atque Henoticontis,
Et facetis aliis quoque compluribus spectris.
Hæc refert autem vt vera neque vt falsa.
Ego autem per inexperientiam hæc falsa opinor.
Quod autem sint vera, alii dicunt innumeri,
Talia, atque absurdiora spectari in vita:
CTESIAS, *& Iambulus, Hesigonus, Rheginus &c.*

Aeneas Platonicus in Theophrasto, interprete Ambrosio Camaldulensi.

Huius vanitatis imitator Apollonius ille Cappadox postea fuit, dũ de his, qui apud rudes erant sapientes, fabellas huiusmodi texeret, Græcisque referret, quod illi scilicet nollent, quinam aliquando fuissent. Bene sane nauiter ad eos testes confugit, qui extra orbem sunt. Sic tamen & ipse mendax conuincitur. Nam neque CTESIAS, qui de Indis plurima ac

1 Excerpt. Indic. supra c. 20. 2 Excerpt. Indic. c. 31. 3 *Ctesiæ fragmentum extat apud Harpocrationem in* σκιάποδες. *quod mox addemus* 4 Excerpt. c. 31 5 *monstra hominum monstrose in mendo cubant; atq; in auribus debebant. emenda itaque meo cum* σκιοπεζίτων (*nisi* σκιοπεζῶν *rectius*) & Ἑκατοκεφάλων *coetis in versione. Strabo l.* XIII. ἐκπεσόντας ἐκ πολέμου τοὺς ἑκατὸν ἔχοντας, ὡς ἐν τοῖς Ἰνδικοῖς &c. *vbi statim &* Μονόμματους *subiicit.*

fabulo-

fabulosa conscripsit, vsquam has fabulas intexit, neque Arrianus, qui Alexandri historiam verius quam fabulosius scribit, vllam huius dogmatis mentionem facit, cum Brachmanum & Alexandri congressionem diligenter exequatur[1].

Gellius lib. IX. Noct. Attic. cap. 4.

Cum è Græcia in Italiam rediremus, & Brundisium iremus; egressique è naui in terrã in portu illo incluto spatiaremur, quem Q. Ennius remotiore paulum sed admodum scito vocabulo *prapetem* appellauit: fasces librorum venalium expositos vidimus. atque ego auide statim pergo ad libros. erant autem isti omnes libri Græci miraculorum fabularumq; pleni; res inauditæ, incredulæ; scriptores veteres non paruæ auctoritatis, Aristeas Proconnesius & Isigonus Nicæensis & Ctesias & Onesicritus & Polystephanus & Hegesias. ipsa autem volumina ex diutino situ squallebant, & habitu adspectuque tætro erant. accessi tamen percunctatusq; pretium sum: &, adductus mira atque insperata vilitate, libros plurimos ære pauco emo; eosq; omnis duabus proximis noctibus cursim transeo: atq; in legendo carpsi exinde quędam & notaui mirabilia & scriptoribus fere nostris intentata; *&c. quæ ibidem qui volet, legat: nos pauca quæ ad Indica spectant, subiiciemus inde, ista scilicet:*

Item esse in montibus terræ Indiæ homines caninis capitibus & latrantibus; eosq; vesci auium & ferarum venatibus: atque esse item alia apud vltimas orientis terras miracula homines, qui monocoli appellantur, singulis cruribus saltuatim currentes viuacissimæ pernicitatis: quosdam etiam esse nullis ceruicibus, oculos in humeris habentes. iam vero hoc egreditur omnem modum admirationis, quod idem illi scriptores gentem esse aiunt, apud extrema Indiæ, corporibus hirtis & auium ritu plumantibus nullo cibatu vescentem, sed spiritu florum naribus hausto victitantem: Pygmæos quoque haud longe ab his nasci; quorum qui longissimi sint, non longiores esse, quam pedes duo & quadrantem. Hæc atque alia istiusmodi plura legimus. sed, cum ea scriberemus, tenuit nos non idoneæ scripturę tædium nihil ad ornandum iuuandumque vsum vitæ pertinentis. *&c.*

EIVSDEM TOY AYTOY CTESIÆ ALIA QVÆDAM scripta, quorum fit mentio,

ΚΤΗΣΙΟΥ ΑΛΛΑ ΤΙΝΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ, ὧν μνήμην ποιοῦνται.

PERIODI.

ΠΕΡΙΟΔΟΙ

Apud Scholiasten Apollonii in lib. II. Argonaut,

Meminit eius mõtis [Sacri] & CTESIAS libro primo periodõn.

Item in antecedentibus.

Quod vero Amaranta montes sint Colchorum, exponit CTESIAS in libro secundo.

Παρὰ τῷ σχολιαστῇ τοῦ Ἀπολλωνίου εἰς τὸ β' τῶν Ἀργοναυτ.

Μέμνηται αὐτοῦ [Ἱεροῦ ὄρους] ὁ Κτησίας ἐν τῷ α' περιόδων.

Καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ὁ αὐτός.

Ὅτι δὲ Ἀμάραντα ὄρη ἐστὶ Κόλχων, ἱστορεῖ Κτησίας ἐν τῷ β'.

PERIPLI, VEL PERIPLVS Asiæ.

ΠΕΡΙΠΛΟΙ, Η' ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ Ἀσίας.

Apud Stephanum in Ethnicis:

Sigynus, vrbs Ægyptiorum, vt CTESIAS primo periplõn libro.

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ ἐν ἐθνικοῖς.

Σίγυνος, πόλις Αἰγυπτίων, ὡς Κτησίας ἐν πρώτῳ περίπλων.

Apud Harpocrationem in lexico, voce Sciapodes.

CTESIAS in periplo Asiæ ait: Super

Παρὰ τῷ Ἁρποκρατίωνι ἐν λεξικῷ· ἐν Σκιάποδες.

Κτησίας ἐν περίπλῳ Ἀσίας φησιν, ὑπὲρ δὲ

---

1 *Hæc descripta ex Aemen accepimus à viro nob. & el. M. Goldasto.*

2 *Non additum ne Ctesiæ esse in illis fabulis, inde tamen, vnde & alterum, deprehendimus suspicor.*

τῶν σκιάποδες ὄνομα. τὰς τε πόδας, ὥσπερ οἱ χῆνες ἔχουσι κάρπα πλατέας. καὶ ὅταν θέρμη ἦ, ὕπτιοι ἀναπεσόντες, ἀράντες τὰ σκέλη, σκιάζουσι τοῖς ποσίν.

hos populus nomine Sciapodes. & habent pedes non aliter ac anseres admodum latos. quandoque calet, illi supini procidunt, & sublatis cruribus, vmbram sibi pedibus efficiunt.

ΠΕΡΙ ΟΡΩΝ, ΕΙ ΜΗ ΣΦΑΛλόμεθα.

Πρὸς τῷ Σπουσίῳ, λόγῳ περὶ νόσου.

Ὄρος ἐστὶ τῆς Μυσίας Τευθρας καλούμενον, ἐν ᾧ γίνεται λίθος ἀντίπαθης καλούμενος, ὃς κάλλιστα ποιεῖ πρὸς ἀλφοὺς καὶ λέπρας, διὰ οἴνου τριβόμενος, καὶ τοῖς πάσχουσιν ἐπιπλαττόμενος.

DE MONTIBVS, SI TITVlus non fallit.

Apud Stobæum, sermone de Morbo.

Est in Mysia mons, adpellatus Teuthras, in quo nascitur lapis Antipathes cognominatus, qui efficacissimus est aduersus vitiliginem & lepram, si vino conteratur, & ægrotis ita imponatur.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΣΙΑΝ ΦΟΡΩΝ.

Πρὸς τῷ Ἀθηναίῳ Δειπνοσοφ. β'.

Κτησίας δ' ὁ Καρμανίᾳ φησὶ γίνεσθαι ἔλαιον ἀκανθινον, ᾧ χρῆσθαι βασιλέα. ὃς καταλέγων ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀσίας Φόρων τείτῳ βιβλίῳ πρῶτα τὰ τοῦ βασιλέως παρασκευαζόμενα φησὶ δεῖπνον, οὔτε πεπέρεως μέμνηται, οὔτε ὄξους, ὁ μόνοι σχεδὸν ἥδιστόν ἐστι τῶν ἡδυσμάτων. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ Δείνων ἐν τῇ Περσικῇ συγγραφείᾳ· ὅσγε φησὶ καὶ ἅλας Ἀμμωνιακοὺς ἀπ' Αἰγύπτου ἀναπέμπεσθαι βασιλεῖ, καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ Νείλου.

DE ASIATICIS TRIBVTIS.

Apud Athenæum lib. II. *Dipnosoph.*

CTESIAS autem Carmaniam oleum acanthinum producere, & eo regē vti, ait. Qui etiā in libro quem de Asiaticis tributis scripsit, cœnæ regiæ apparatum describens, neque piperis neq; aceti meminit, quod vnū inter condimenta est optimū. Ac ne Dino quidem, in Persicis scriptis: qui memorat alioqui & salem Ammoniacum & aquam Nili ad regem mitti.

Πρὸς τῷ αὐτῷ Δειπνοσ. ι'.

Ἀμυῶντας δὲ τοὺς ταθμοὺς, ὃ τῶν Ταπύρων ἔθνος φησὶν ἥδιστον εἶναι, ὡς καὶ ἀλείμματι ἄλλῳ μηδενὶ χρῆσθαι ἢ ᾧ οἰνάφθη δὲ αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Κτησίας ἐν τῷ περὶ τῶν τῆς Ἀσίας Φόρων. οὗτος δὲ καὶ δικαιοτάτους αὐτοὺς λέγει εἶναι.

Apud eundem lib. X.

Amyntas quoque, in libro qui ταθμοὶ inscribitur, Tapyrorū gentem ita vino deditam esse tradit, vt ne ad vngendum quidem alia re vlla quam vino vtatur. Eadem autem & Ctesias commemorat in libro quem de Asiaticis tributis scripsit: qui & iustissimos esse illos tradit.

Sed fere oblitus fui loci adhuc apud Antigonum ἐν ἱστορίων παραδόξων συναγωγῇ *vbi tamen liquido quid scripserit Ctesias indicare tibi non possum. Post quam enim narrauit Cranone, vrbe Thessaliæ, esse saltem duos coruos, nec vmquā plures ibi visos; quibus interiicit de incolarū æreo curru sacro, quo pulsato & deum precati impetrāt pluuiam: tū ex Theopompo addit, eos coruos tamdiu Cranone morari dum pullos educauerint, quibus tum relictis ipsi abeant statim. Post quæ ita ait, historia, vt signant,* XVI.

Καὶ ἐν Ἐκβατάνοις δ' ἡ ἐν Πέρσαις Κτησίας ἱστορεῖ παραπλήσιόν τι τούτοις. ἀφ' ὧν ὅ αὐτὸς πολλὰ ψεύδεσθαι παρελείπομεν τὴν συλλογήν. ἡ γὰρ φάτνη τερατώδης.

Narrat CTESIAS aliquid huic historiæ adsimile, quod Ecbatanis & in Persia fiat. Sed quia multa is mentitur, nos decerpere eam narrationem, cum monstrosa videatur, omisimus. *c. Xylin. interpr.*

1 *Opto sæpe Græce illos indices auctorum in Stobæo ad oram exstare: & non nemo, credo, mecum alius. Latinus saltem hic exstat,* Ctesiæ Cnidii lib. 2. de Montibus, *quem interim cum Brissonio sequuti sumus.* 2 ~~σκόλυμος~~ Cacaulema. *Athen.* 15. *vbi inter alia,* Oleum, *aut,* acanthinum ex quo spinę genere conficerent Carmani. tam incertum mihi, quam illud est certū, falli eos qui emendant Ctesiæ locum hunc, & scribunt. *οἰνανθίνου. effendit quæ eodem modo hæc Athenæi ab Eustathio adferri.* 3 *Tapyrorum φιλοινίαν & Ælianus commemorat, vt indicat* ~~Gesnerus~~. *10. Athen.* 12.

INDEX EORVM QVÆ APVD HERODOTVM SVNT MEMORABILIA.

Monitus esse debes, mi lector, Indicem hunc non ad paginas accommodatum esse, sed ad libros, & capita in quæ eos distribuimus, ad oram interioris paginæ semper adnotata. Prior itaque numerus Romanus libri index, alter barbaricus, capitis. H, vitam Homeri indicat. Nec hoc etiam ignorare debes, nos potius veritatem Græci textus sequutos esse, quam interpretem Latinum: ne nobis fraudi sit, si aliter in Latino contextu alsquammulta legantur, quam in Indicem adscripsimus.

A

Abæ, vrbs Phocensium, I,46 (*vbi antea male* Sabæ *pro* Abæ *legebatur*) & VIII, 134. vbi erat Apollinis delubrum locuples VIII,33
ibidem reddita oracula, Herodoti etiam ætate *ibidem*
Abantes, EVbœæ non minima portio I, 146
Abaris ferebatur fuisse Hyperboreus IV. 36
de eo & eius sagitta fabula *ibid.*
Abdera, orum, vrbs à Teiis condita in Thracia. I, 168
eam Xerxes præterit VII, 109
cum Abderitis Xerxes hospitii fœdus init & acinace aureo ac triremi auro intertexta eos donauit VIII 120
Abrocomes & Hyperanthes, Darii filii, Xerxis fratres, super cadaueri Leonidæ accumbunt VII, 224
Abronychus, Athenienſis, filius Lyſicli, ſpeculator apud Leonidem VIII, 21
Abydus, vna vrbium in Helleſponto V, 117. VII, 33
ponte à Xerxe iungitur VII, 34
Abydeni prætorium quoddam Xerxi extruunt VII, 44
Acanthus vrbs VI, 44
Acanthios Medica veſte donat Xerxes VII, 116
Acanthiorum mare VII, 22
Accenſio lucernarum, feſti nomen II, 62
accipiter inter animantes Ægyptiis ſacras II, 65
eum qui necauerit apud Ægyptios, ſiue volens, ſiue nolens, morte mulctatur *ibid.*
eas aues in vrbem Butum aſportant ſepeliendos II, 67
earum paria ſeptem, omen ſunt ſeptem Perſis III, 76
Acephali populi IV, 191
in pectoribus oculos habent *ibid.*
Aceratos, prophetes in templo Delphico VIII, 37
Aces amnis III, 117
vnde oriatur *ibid.*
Achæorum, qui Ioues è ſedibus ſuis exegerunt, partes duodecim I, 145
ex illis terreſtres copias Xerxi ſuppeditarunt VII, 185
eorum in Athamantis poſteros actio VII, 197
Achæiæ Ceretis templum & orgia V, 61
Achæmenes, Darii filius Xerxis ex vtroque parente germanus III, 12. VII. 7, 97
Ægypti præſes VII, 7
Ægyptiacæ claſſi præfectus VII, 97
bonum conſilium Demarati inuertit VII, 236
ab Inaro interfectus III, 12. VII. 7
Achæmenes *alius*, Cambyſis pater VII, 11
Achæmenidæ compellantur à Cambyſe III, 65
eorum tribus apud Paſargadas I, 125
ab iis reges Perſidæ ſunt oriundi *ib.*
Achelous fluuius II, 10. VII, 126
Acheron fluuius VIII, 47
Achilleum oppidum V, 94
Achilleius curſus, locus ſic dictus IV, 55, 76
Acraephia vrbs VIII, 135
acinaces Martis, cui immolatur quotannis IV, 62
acinacem in calicem vino & ſanguine plenum tingunt Scythæ in fœdere ineundo IV, 70
acinaces Perſicus in Helleſpontum abiectus à Xerxe VII, 54
Acriſius Danaes pater VI, 53
Acrothoon vrbs VII, 22
ex aculeis iaculorum ahenum factum IV, 81
Adicran, Libyum rex, agro à Cyrenæis exutus, Apriæ ſe dedit IV, 159
Adimantus Ariſteæ pater VII, 137
Adimantus Ocyti filius, Corinthiorum claſſis dux, fugam facere vult VIII, 5
eius dictum in Themiſtoclem VIII, 59
inſolentia erga Themiſtoclem VIII, 61
eius turpis fuga VIII, 94
Admetus humeli pater H, 2
Adraſtus Phryx Midæ filius I, 35, 45
fratris interemptor I, 35, 45
à Crœſo expiatus I, 35
ei cuſtodiam filii ſui ad venationem exeuntis mandat Crœſus I, 41
Crœſi filium transfodit, aprum volens transfigere I, 43
ſeſe ſuper buſtum Atyis transfodit I, 45
Adraſtus. Talai filius, Sicyoniorum rex V, 67
in Adraſtum Cliſthenis Sicyonii odiũ V, 67
ei honores & dies feſti erepti, & Melanippo traditi V, 67
Adria à Phocenſibus occupata I, 163
Adyrmachidæ Libyes, Ægyptum verſus IV, 168
eorum mores, & vxorum *ibid.*
Æaces Syloſontis & Polycratis pater III, 139. VI, 13
Æaces, Syloſontis fil. Sami tyrannus, ab Ariſtagora exutus tyrannide VI, 13
Samios ad defectionem à ſociis ſollicitat VI, 13
Samum reductus VI, 25
Æacus & Æacidæ à claſſe Græcorum inuocantur VIII, 64
Æaci fanum V, 89
AEacidæ ab Æginetis, Thebanis miſſi V, 80
AEacides Samius IV, 138
ædes Veneris in Cypro vnde extructa I, 105
ædes Mineruæ VIII, 39
ædes Vulcani II, 110
ædes Protei, dicta Veneris hoſpitæ II, 112
ædes deorum & hominum ligneæ IV, 108
ædes fulmine abſumptæ IV, 79
ædificii ſtructura, in quo repoſitæ erant regiæ pecuniæ II, 121
ædificio ex vrbe Elephantina afferendo triennium conſumptum II, 175 & eius ex ſolido ſaxo, deſcriptio *ib. & ſeq.*
ædificium Zamolxis ſubterraneum IV, 95
ædificia humanis operibus maiora II, 148
Æga vrbs VII, 122
Ægæ vna ex partibus Achæorum I, 145
Ægæ ciuitas AEolum I, 149
Ægaleus mons, vnde Xerxes nauale pugnam ſpectabat VIII, 90
Ægeſtanorum pugna cum Spartanis ducibus V, 46
Ægeum mare IV, 85
Ægeus Pandionis filius Lycum fratrem Athenis pellit I, 173
Ægeus, Ololyci fil. vnde Ægidæ IV, 149
Ægialees, tribus, ab Ægialo Adraſti filio dicti V, 68
Ægialees Pelaſgi VII, 93
Ægialus Adraſti filius V, 68
Ægicores Jonis filius V, 66
Ægidæ in Sparta ingens tribus à quo dicta IV, 149
Ægila, ſiue Ægile, locus ad quem Naſamones veniunt vt palmulas decerpant IV, 172, 182
Ægilea, Styreorum inſula VI, 107
Ægina, (*aliàs* Argiua) Ariſtodemi vxor VI, 52
Æginæ & Thebe, ſorores, filiæ Aſopi V, 80
Æginetæ cur Samiis infenſi III, 59
Samios vt mulctarint *ib.*
Epidauriis quondam ſubditi V, 83
eorum in Athenienſes odii principium V, 89
terram & aquam Dario dant VI, 49
vnde infenſos habent Athenienſes, & apud Spartam inſimulantur *ib.*
contraq; eius rei autores mittitur Cleomenes VI, 50
primores ipſorum dantur obſides Athenienſibus VI, 73
eorum cum Athenienſibus ſimultates V, 82
vndeque ortæ V, 82, 83 *&c.*
ab iis illatæ Athenienſibus iniuriæ VI, 87
auxilia rogantur à Thebanis contra Athenienſes V, 80, 81
ab iis ſtatuæ repetitæ per Athenienſes V, 84
circa AEginetas & Athenienſes acta *ib. & ſeq.*
eorum legati contra Leutychidem, Spartam miſſi VI, 85
eorum piaculum, maximum eis malorum cauſa VI, 91
ab Athenienſibus nauali prælio victi VI, 92
præſtantiſſimi in pugna nauali contra Perſam VIII, 93
aureas ſtellas tres quę ſuper malum nauis æreum ſunt Delphis dedicarunt VIII, 122
vnde iis diuitiarum principium IX, 79
iis tumulus ipſorum rogatu ſtructus, à quo, & cur, & quando IX, 84
AEgineticum bellum cum Athenienſibus VII, 144
AEgion vrbs Achæorum I, 145

AEgira vrbs Achæorum I,145
AEgiroessa, Ædium ciuitas I,149
ægis Mineruæ vnde IV,180
Ægli pop. III,92
Ægos potamos IX,118
circa ægrotos Babyloniorum lex I,197
ægroti apud quosdam Indos deserti in deserto cubant III,100
apud quosdam Indos interficiuntur & comeduntur III,99
super ægrotos qui ad aram sunt cinis sparsus in Delo. IV,35
Ægyptus fluminis donum II,5
Ægypti seu Ægyptiacæ regionis natura *ib.*
eius longitudo *ib.*
tota est palustris: vel, (*vt Græcum verbum sonat*) est palus II,4
AEgyptus est quam Nilus irrigat II,18
Asiæ & Africæ terminus II,17
Africæ finitima II,65. III,91
vnde incipiat, & qua pateat in eam ingressus III,5
in regiones (vel potius præfecturas, quæ nomoi vocantur) diuisa II, 164
vrbes habitari in ea mille & viginti II, 17
montanæ Ciliciæ oppositæ est II 34
qualis sit qua parte Africam spectat II,8
fossas vnde tam multas habeat II,108
propter quas inequitabilis & palustris inhabilis effecta *ibid.*
de AEgypti magnitudine Ionum sententia II,15 & Herodoti II,17
plura mirabilia habet quàm omnis alia regio II,35
sub Amasi rege maxime beata II,177
Ægypto minatur interitum Cambyses circiter decè annos natus III,3
eâ potiuntur Persæ III,7
Persis tributaria III,91
Ægyptia sacra II,81
Ægyptii cum Cyri familia cognationem sibi fingunt III,2
pleraquè omnia diuersa à ceteris hominibus constituerunt instituta & iura, vt ea eorum & fluminis diuersa est natura II,35
eorum instituta & iura II,35,36 *&c.*
omnium hominum primos se arbitrati II,2 Phrygas tamen esse priores concedunt *ibi.*
in septem hominum genera distributi II,164
hominum sapientissimi II,160
multarum rerum cognitione ceteris antecellunt II,121,
eorum inuenta II,4,82
primi immortalitatem animarum asseuerarunt II,123
primi annum excogitarunt, & in menses duodecim distribuerunt II,4
prodigiorum obseruantissimi II,82
diuinationè certis diis vendicant II 83
ignem animal esse asserunt III,16
suis moribus & institutis contenti II, 78 nec vllis aliis vti volunt II,91
nihil à Græcis mutuati II,49
eorum in Græcos dicterium II,13
quibus potissimum inter eos sine agricultura fruges prouenient, vtque iacto semine in sua rura sues immittant II,14
vitibus carent II,77
eorum vinum ex ordeo *ibid.*
fabis abstinent II,37
eorum victus *ibidem*
eorum præcipui conuentus II,59
eorum cantilena II,79
medici apud eos singulis morbis singuli III 84
eorum sacra II,19,40
eorum sacerdotes II,37 quorũ vnus est pontifex *ib.* suntque rasi II,36,37
eorum superstitiones II,65 & nominatim circa bestias quasdam *ibidem*
illis sacrificia sub Cheope interdicta II,124
à Mycerino restituta II,129
eorum circa Cererem & Rhampsinitũ ceremoniæ II,122
deorum omnia fere nomina ab iis ad Græcos peruenerunt II,56
duodecim deorum cognomina primi in vsu habuerunt II,4
primi diis aras & simulacra & delubra statuerunt *ibid.*
quorũ deorum nomina nesciant II,50
quorum deorũ oracula habeant II,83
dii aliquando eorum principatum obtinebant II,144
pudenda circumcidunt II,36,104
cum feris vescuntur II,36
eorum victimæ II,41, *&c.*
suem non alunt IV,186
quo tempore sues immolent & earum carne vescantur II,47,48
eorum ablutiones post contactum suem II,47
qui Thebanæ prouinciæ, ab quib. abstinent & capras immolant II,42
contra faciunt Ægyptii Mendesiæ prouinciæ *ibid.* & 46
descriptio eorum qui sunt circa partem Ægypti frumentariam II,77
eorum qui in paludibus sunt mores & instituta II,92,93
Ægyptiorum luctus & sepulturæ II, 85,86 *&c.*
mos triplex in condiendis cadaueribus II,86,87,88
eorum scripturæ & litterarum duplex vsus II,36
eorum interpretes à quibus oriundi II, 154
eorum pueri linguam Græcam edocti II,154
Ægyptii maximè salubri corpore ob aërem qui est immutabilis II,77
purgant se singulis mensibus *ibid.*
eorum capita quam firma, & cur III, 12
Ægyptii medici ceteris præstantiores III,129
apud Ægyptios viri binas vestes habent, feminæ singulas II,36
vestes eorum lineæ quales II,81
vnguenta II,94
naues II,96
eorum mysteria II,107,171
eorum reges II,99,100,101,102 111 121, 124,127, 129, 136, 137, 141, 147,151,158,160,161,172. III,10
eorum sub duobus regibus calamitas II,128
Ægyptii bellatores in magno contemptu Sethoni regi suo II,141
Ægyptii libertatem adepti duodecim sibi reges constituerunt II,147
Ægyptii à rege Apriee cur defecerint IV, 159
eorũ clades à Cyrenæis accepta IV,159
in fugam vertuntur à Persis III,11
morte mulctati a Cambyse qnũ Apin celebrarent III,29
à Cambyse subacti, à Persis deficiunt VII,1
à Xerxe subacti denuò VII,7
ipsi & Phœnices commeatus comportant exercitui Persico contra Græcos VII,25
Ægyptius quidam vocalissimus IV,141
Ægyptio thorace in pugna vtuntur Persæ I,135
Ægyptiacum linum II,105
Ænea vrbs VII,123
Æneside mus Paraici filius, satelles Hippocratis VII,154
Æneside mus Theronis pater VII,165
ænigma Hipparchoper visionem dictum V,56
ænigma piscatorium II, 35
Ænyrorum regio VI 47
Ænus vrbs IV,90. VII,58
Æoles inuadit Crœsus I,26 eosque subegit I,6,28
Cyro se dedere volunt I,141
Æoles & Iones hereditarii Cambysis serui II,1
tributarii Dario II,90
olim Pelasgi vocati VII,95
eorum sacra & pompobola II,37
Æoles circa oram Iliadè capti ab Hymee V,122
Æolũ in Xerxis classe arma VII,95
Æoles Sestum tenentes IX,114
Æolicæ vndecim ciuitates I,149
Æolicæ ciuitates insulares quinq; I,151
Æolicæ & Ionicæ ditionis collatio I,149
Æolidensiũ oppidum incensum VIII,35
Æolus Athamantis pater VII,197
æor apud Scythas virum significat IV,110
Æorpata, id est, viricidæ, Amazones dictæ lingua Scythica IV,110
æquitati iniquitas inuisa I,96
aër Ægyptiorũ nunquã immutatur II,77
aëris mutatione existunt præcipuè morbi I,77
ærarium Athenienſium VII,144
Aëropus Temeno natus VIII,137
Aëropus Philippi filius, Alcetæ pater VIII,139
Aëropus Echemi pater IX,26
æs apud Æthiopas omnium pretiosiss. & rarissimum III,23
apud Scythas non est in vsu IV,71
eius copia apud Massagetas I,215
pro ære aurum mercantur Æginetæ IX,79
æris alieni debitor mendacio obnoxius I,138
æs alienum debere, apud Persas turpe est I,138
æris alieni debitor cadauer patris deponit apud AEgyptios II,136
ære alieno liberatur apud Spartam, in regis obitu, qui aut regi aut reipublicæ sit obstrictus VI,59 vt & apud Persas *ibid.*
æris fodinæ prope Prasiadem V,17
æri viri Psammitticho auxiliantur II,152
æreus Iuppiter & Neptunus IX,80
æreum totum Mardonii præsepe IX,69
AEsanius, Grini pater IV,150
AEschines, Nothonis filius VI,100
Eretrienſium primarius *ibid.*
non finit Athenienſium auxiliatorum quatuor millia secum perire *ib.*
AEschreus, Lycomedis pater VIII,11
AEschrionia tribus III,26
AEschylus L. Vphorionis filius II,156
AEsopus fabularum scriptor II,134
æstas vbi semper nubila est IV,28
æstatis & hiemis simulacra II,121,
AEthiopiæ regno solus Sesostris AEgypti rex, potitus II,110
AEthiopiæ situs extremus III,114
eius descriptio & quarum rerum ferax sit *ibid.*
AEthiopes quomodo redditi mansuetiores II,30
pudenda circumcidunt II,104
AEthiopes macrobii, vnde tã longæ vitæ III,21, quales homines III,20 *&c.*
eorum regis cum Ichthyophagis Cambysis legatis colloquia III, 21, 22 *&c.* aduersus eos infelix Cambysis bellum III,17,25 *&c.*
AEthiopes alii AEgypto contermini à Cambyse subacti III,97 eorum semendomus *ibid.*
AEthiopes nomades II,29
AEthiopum varia genera cum Xerxe militantiũ VII,69,79 eorumq; differentia, arma, vestitus & duces *ib.*

AEthio-

AEthiopum genitura nigra III,101
AEthiopicus lapis II,134
AEtolus Males Agaristæ procus VI,127
germanus Titormi *ibid.*
affines Medi & Persæ similiter coluêre *ibid.*
Africæ termini II,17
deserta II,32
Africæ superiora æstas semper obtinet II, 26 *vide* & Libya
Africus ventus pluuiosissimus II,25
Agæus, Elei pater VI,127
Agamemnon Pelopides VII,159
Orestis pater I,67
Agarista, Clisthenis filia Græcorum præstantissimo destinata VI.126
eius proci totius Græciæ præstantissimi iuuenes VI,127
nubit Megacli VI,130
eius liberi VI,131
Agarista, Hippocratis ex Agarista nati filia VI,131
Xanthippo nupta VI,131
eius visum in somnis *ibid.*
Periclis mater *ibid.*
Agasicles, vir Halicarnassæus I,144
legê Apollinis Thopiũ ausus violare *ib.*
Agathyrsi IV,102,125
eorum mores & instituta IV,103
Agathyrsus, Herculis filius IV,10
Agenor Cilicis Phœnicis pater VII,91
ager Caicus VI 28
Crestoniæus, & Pæonius VII,124
Plataensis IX,15
Carystius IX.104
agricolatores contemptissimi apud Thraces V,6
agricultura AEgyptiorum quibusd. nulla II,14
Agesilaus Doriagi filius VII,204
Agesilaus Hippocratidę fil. VIII,131
Agetus, Alcidis filius VI.61
vxorem suam amico Atistoni collocat dolo adactus VI 62
agger visu mirabilis à Nitocri aggestus II,185
agger Samiorum III,60
Agis Menaris pater VI,65
Aglauriæ Cecropis filiæ templũ VIII,53
Aglomachi turris IV,164
Agora oppidi nomen VII 58
Agrianes flumen IV,90
Agrianes pop. V,16
Agyllenses vel Agyllæi I,67
mala illis immissa propter Phocenses *ib.*
Ahenum ex aculeis sagittarum factum in Scythia, eiusque descriptio IV,81
ahenum à Samiis factum ad exemplũ crateris Argolici IV,152
Aiax Telamonis fil. pro heroe habitus V,66
ab Homero celebratus II,18
à Græcorum classe inuocatur VIII, 64
ab iis victoribus nauis ad Salaminem ei repositæ VII,121
Aimnestus Spasiata, Mardonii interfector IX.63
eius interitus cum trecentis aliis *ibid.*
Aimnestus Plataensis IX,71
Alabanda vrbs VIII,136
Alabandenses in Caria VII,195
Alalia à Phocensibus condita I,165
Alarodii III.94
cum Xerxe militantes VII,79
eorum armatura & dux *ibid.*
Alazeris Barcæorum rex IV,164
eius interitus *ibid.*
Albæ columnæ, sic dictus locus V,118
Albus murus Memphiticus III,91
Album litus, ora sic dicta VII,15
Alcæus, Herculis filius I,7
Alcęi poetæ fuga V,95
eius arma suspenderunt in Sigeo Athenienses *ibid.*
Alcamenes Teledi filius VII,204
Alcæus pater Amyntæ VIII,92
Alcibiades Clinię pater VI.117
Alcides Agesi pater VI,70
Alcimachus Euphorbi pater VI,103
Alcimus Mentoris pater H,7
Alcinor & Chromius Argini I,82
Alcmæon Megaclis filius VI,125
eius officium erga Lydos, & Crœsi in eum ob id munificentia *ibid.*
quomodo se auto ridiculo onerarit *ib.*
eius domus inde diuitiæ *ibid.*
alia Crœsi in illum beneficia *ibid.*
victor in Olympitis *ibid.*
idem Megaclis pater VII,127
Alcmæonidæ obnoxii crimine piaculari I,61
profugi Athenis propter Pisistratum I,64 & Pisistratidas V,62
ipsi Persas in Athenienses excitarint necne VI,123
tyrannorum & tyrannidis hostes maximi *ibid.*123
clypeum ex composito Persis ostenderint necne VI,115, 24
eorum laus VI.123
per Græciam quomodo celebres facti VI,125,126
Alcmæonides VI,125
Alcmena mater Herculis II,43,145
Alcon Molossus è procis Agaristæ VI, 127
aleæ ludus à Lydis inuentus I,94
aleæ ludus Cereris & Rhampsiniti II, 122.
Aleæ Mineruæ templum I,66. IX,69
Aleuæ filii VII,130. IX,57
Aleuadæ Thessaliæ reges VII,6
eorum nuncii ad Xerxem missi vt succurrat contra Græcos *ib.*
Thessalis inuitis VII,172
Alexander, Priami filius I,3
Helenæ raptor I.3. II,113
eius cum Helena in AEgyptum aduentus &c. II,13,14 &c.
ex Sparta triduo Ilium peruenit II,117
Alexander Macedo Amyntæ filius V, 19. VII,173. VIII.139
eius genus VIII,139
vetusta origine Græcus V,22. IX,44
Persarum insolentem libidinem in conuiuio vleiscitur V,20
eius prudentia V,21
in Olympia cursor primo proximus. V,22
Macedoniam tyrannis quomodo ad eum peruenit VIII.137
Athenienses hortatur ad paciscendũ cum Mardonio VIII,140
Athenienſibus Mardonii cautum prodit IX,43,44
aurea eius apud Delphos statua VIII, 121
Alcharchus fratricida IV,160
ab vxore fratris necatur *ibid.*
Alilat, eadem Arabibus quæ Vrania III, 8
Alitta, Venus dicta ab Arabiis I,131
Alizones pop. IV,54
Allesus Sidonii Tetranesti pater VII,98
allumine fluminis agros decurtatos, cõpensat AEgypti rex II,109
in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii V,63
Alpeni vicus VII,176,177,229
Alpenus oppidum VII,216
Alpheus & Maron Orsiphanto geniti VII,227
eorum virtus ad Thermopylas *ib.*
Alpis fluuius IV,49
Alyattes, Sadyattæ successor in regno Lydiæ I,16
eius acta memoratu digna I,16,17, &c.
qua ratione Miletum obsidebat I,17
eius morbus I,19
cum Thrasybulo pactiones init I,21
donaria ab eo Delphos missa I,25
eius obitus *ib.*
eius sepulchrum quale, & à quibus cõstructum I,93
eius filius Panaleus I,92
filia Ariena I,74
Alysonii pop. III,90
Amasis AEgypti rex I,30
ad eum se confert Solon I,30
eius cum Crœso fœdus I,77
eius res gestæ cum Apria, quem regno pepulit II,162,163,169
eius cum Cyrenæis amicitia II,181
eius res gestæ aliæ, solertia, contemptus, mores & ingenium II,172,173,174
eius opera magnifica II,175,176
eius picturati thoraces III.47
eius litteræ ad Polycratem III,40
cum Polycrate ius hospitii soluit propter eius nimiam felicitatẽ III,43
Græcorum amator II, 178
donaria in Græciam ab eo missa II,182
primus Cyprum cepit & tributariam fecit II,182
contra eum Cambysis expeditio III,1
vxorem Cyrenęam ducit & quid ipsi acciderit II,181
Cambysen deludit, missa Apriæ filia pro sua III,1
Cambysis contra eum expeditio III,1
eius obitus III. 10
sepulcrum *ibid.*
in eius cãdauer Cambysæ contumelia III,16
Amasis, vir Mataphius, dux Persarum contra Barcæos IV,167
eius contra Barcæos commentum dolosum IV,201
ob Cyrenen non direptam pœnitentia ducitur IV.203
Amathuntis obsidio V,104, 105, 108 &c.
Amathusii V,104
Amaxampeus fons IV, 52 locus etiam vnde fluit, sic dictus *ibid.*
Amazones, AEorpata à Scythis appellatæ IV,110
eorum cum Græcis bellum *ibid.*
earum cum Sauromatis bellum, quo modoque agnitę sunt esse feminæ IV, 110, 111
quomodo cũ Scythis mixtę IV,113,114
vitos suos Scythas à parentibus quomodo & quò abduxerint IV, 114, 115,116
linguam Scytharum ediscunt quum hi non possent illarum IV,114
in Amazonidas præclarum facinus Atheniensium IX,27
Amestris, Otanis filia VII,61
Xerxis vxor VII,61,114
eius amiculum IX,109
crudelitas in vxorem Masistæ IX,111
Amiantus Agaristæ procus VI,127
amicus soleis possessio pretiosissima V,29
amici casum flet Psammenitus, non liberorum; causamque reddit II. 119
amiculum Syloſontis III,139,140
amiculum Amestris IX, 108
Amilcar Hannonis filius VII,165
Carthaginiensium rex & eius res gestæ & interitus VII,165,166,167
ipsi sacrificia instituta VII,167
Aminias Palleneus, vir Atheniensis VII,84
Artemisiã fugientẽ insequitur VIII,93
eius virtus & præstantia in pugna nauali *ibid.*
Aminocles Cretinei fil. VII,190
è naufragio classis Persicæ diues efficitur *ibid.*
Amirtes dux classis cum aliis à Xerxe relictus VIII,130
Ammonis oraculum in Africa I,46. II,32
eius ortus II,55
Ammon Iouem appellant AEgyptii II,42
Ammonii populus IV,182
AEgyptiorũ & AEthiopũ coloni II,42
aduersus eos Cambysis expeditio infelix III,25,26
Ammoniorum rex Etearchus II,32
Amompharetus Spartiata IX,52,53 &c.
eius virtus IX,70
Amompharetæ sacerdotis sepulcrum apud Lacedæmonios IX,84

amoribus pueorum dediti Persæ & Græci I,135
amores quomodo tractent Caunii I,172
Amorgis Persarum ducis interitus V,121
Ampa vrbs VI,20
Ampelos promontorium Toronæum VII,122
Amphiarai oraculum I,46. VIII,134
verax à Crœso repertum I,49
eique donaria à Crœso missa I,52
Amphiaraus, Amphilochi pater III,91
Amphiarai delubrum VIII,134
Amphiarai expeditio in Thebas, carmen Homeri II,9
Amphicæa vrbs VIII,33
Amphicrates Samiorum rex III,59
Amphictyones II,180
epigrammatis & cippis ornarunt Leonidem & alios ad Thermop. duces VII,228
eorum sedilia VII,200
templum quod nunc Delphis est quot talentis construendum locarint II,180. V,62
Amphictyonis delubrum VII,200
Amphyctionidis Cereris templum VII,200
Amphilochus, Amphiarai filius III,91
colonia ab eo deducta *ib.*
Amphilochus & Calchas è Troia diffecti VII,91
Amphilytus Acarnan ariolus I,62
Amphimnestus procus Agaristæ VI,127
Amphionis filia clauda V,92
Amphissa vrbs VIII,32
Amphitryon & Alcmena Herculis parentes II,45
Amphitryonis tripus V,59
Amyrgii Scythæ VII,64
Amyrtæus rex AEgypt. II,140
pluribus malis Persas affecit III,15
Amyntas rex Maced. à Megabyzo posituraquam & terram V,17
eius prudentia circa Persas nuncios insolenter se gerentes V,18,19
Alexandri pater VII,173. VIII,136, 139 vt & Gygæa VIII,136
Alcetæ filius VIII,139
Amyntas Bubaris fil. VIII,136
Amytheon, Melampodis pater II,49
Anacharsis sapiens IV,76
eius genus & dignitas apud reges Scytharum IV,76
peruigilium matri deorũ agit IV,76
eius de Græcis & Lacedæmoniis dictum IV,77
eius cædes, & causæ huius IV,76
eum nouille se negant Scythæ *ib.*
Anacreon Teius familiaris Polycrati III,121
Anaphes, Otanis filius, dux Cissiorum in Xerxis exercitu VII,62
Anaphlysta tribus IV,99
Anaxander Eurycratis fil. VII,204
Anaxandrides, Leontis filius, Spartæ rex I,67. V,39. VII,204
eius duæ vxores, altera iussa ephororum ducta, & liberi ex iis V,39, 40,41,42
Anaxandrides Theopõpi filius VIII,131
Anaua Phrygiæ vrbs VII,20
Anaxilaus Archedami filius VIII,131
Anaxilaus Cretinei fil. VII,165
in matrimonũ duxit Terilli filiam *ib.*
Rhegii tyrannus VI,23. VII,167
Scythis regis hostis, consilium dat Samiis Zanclam occupandi VI,23
Anchimolius, Asteris filius, ad pellendos Pisistratidas Sparta missus V,63
eius interitus *ib.*
eius sepulcrum V,63
ancillarum opus maximum circa Alyattis sepulcrum I,193
ancora ferrea à Sophane gestari solita in prœlio IX,73
Anderica, pagus Assyriæ I,185
Anderica regionis Cissiæ stathmus VI,119
Andreus Myronis pater VI,126
Andrii pecunias Themistocli dare negant VIII,111
Androbulus Timonis pater VII,141
Androcratis herois fanum IX,25
Andromeda Persei vxor, Persem ex Perseo peperit VII,61
Cephei filia *ib.* VII,150
Androdamas Theomestoris pater VIII, 85. IX,89
Androphagi IV,18,102.106
eorum mores & descriptio IV,106
eorum fuga IV,125
androsphinges II,175
Andrus V,31
à Græcis obsessa, cur VIII,111
Aneristus Sperthiei pater IV,134
Aneristus alius, Sperthiei filius IV,137
ἀνγαρίον Persæ quid appellent VIII,98
Angites flumen VII,113
Angrus fluuius IV,49
anguis ingens arcis custos in templo ab Athenienfibus obseruatus VIII,41
anguilla sacra AEgyptiis II,72
animalia quæ ab hominibus comeduntur, feracia & fœtuosa: quæ noxia sunt, parum fœtuosa III,107
animalia in saxis primi sculpserunt AEgyptii II,4
animalia quomodo in suis vestibº pingant qui Caucasum incolunt I,203
animal nullum interimunt Indi quidam III,100
animalia tam volucres quàm quadrupedes, in India maiora quàm aliis in locis III,102 præter equos *ibid.*
animam hominis immortalem & de corpore in corpus migrare primi dixerunt AEgyptii II,123
quod sibi quidam Græcorum vindicarunt *ibid.*
annum primi Ægyptii compererunt & distinxerunt in menses II,4
anni humanæ vitæ LXX. I,32
anni vitæ Æthiopum, & Persarum III,22,23
annorum XV millia à Dionyso ad Amasin regem numerant Ægyptii II,143
annulum signatorium gestant Babylonii singuli I,195
annulus Polycratis signatorius III,41
Anopæa, via & mons VII,216
antacæi, ceteingentia sic dicta IV,35
Antagoras Hegetoridæ pater IX,95
Antandrus ab Otane capta V,26
Antandrus Pelasgis VII,42
Anthela oppidum VII,176,200
Anthemus Hippiæ oblata V,94
Antylla vrbs II,98
in calceamenta datur vxori eius qui in Ægypto regnat *ibid.*
Antichares Eleonius V,43
Anticyra vrbs VII,198
Antidorus Lemnius Græcus à Xerxe ad Græcos transfugit VIII,11
Antiochus, Tisameni pater IX,32
Antiophemus & Rhodus VII,153
Antipater, Orgis filius, VII,118
Xerxianas vt excepit copias *ib.*
Anysis rex Ægypti, successor Asychis, cæcus II,137
fugatur à Sabaco II,137
vbi interim latuerit & vt imperium suum recuperarit II,140
Anysis vrbs II,137
Anytia plaga II,156
Aorizus, Masangis pater VII,71
Aparytæ pop. II,91
Apaturia festa I,147. II,22
aper immanis Mysorum deuastat operta I,36
apri in Libya nulli IV,192
apes locatenus Istrũ an obtineant V,10
animal omnino frigoris intolerans *ib.*
Apheteæ, loci nomen VII,193
Aphlystius Juppiter VII,197
Aphidnæ Tyndaridis proditæ IX,72
Aphrodisias insula IV,169
Aphthitana plaga II,166
Aphytis vrbs VII,122
Apios vrbs II,18
Apia, Tellus dea, Scythis IV,59
Apidanus fluuius VII,129,196
Apis AEgypt. Deus, Græcis Epaphus II, 133. III,27,28
eius descriptio, signa III,28
quũ apparet, AEgyptiorũ festũ III,28
aula eius II,153
illusus à Cambyse & vulneratus II,29
moritur eo vulnere *ib.*
Apollo, Græcorum Deus I,90
præcipuè à Crœso cultus I,90
inuocatus à Crœso, ignem pyræ extinguit I,87
enumerat sua in Crœsũ beneficia I,91
Apollo Ismenius I,92. VIII,134
eius templum V,59. VIII,134
Apollo Triopius I,144
Apollinis oraculũ apud AEgypt. II,83
Apollo, Osiris apud AEgyptios, seu Dionysi, & Isidis filius II,156
à Latona nutrice occultatus II,156
Apollo ad Metapontinos solos Italorum venit IV,155
Apollinis templum Buti II,155,156
Apollinis tẽplũ à Mileſiis structũ II,178
Apollinis delubrũ apud Abas VIII,33
Apollinis Ptoi fanum VIII,135
Apollinis fons IV,158
Apollo, AEgyptiacè Orus II,156
Scythice, Oëtosyrus IV,59
Apollinis simulacrum apud Laconicam in Thornace I,69
Apollinis arma sponte apparentia Delphis VIII,37
Apollo Sileni Marsyæ pellem vbi suspendit VII,25
Apollonia in Ponto Euxino IV,90
Apollonia quæ est in sinu Ionico IX,91
vbi sacræ solis oues IX,92
Apollonates ager IX,92
Apollophanes Bisaltis pater VI,26
apologus Cyri ad Ionas I,141
Apries AEgypti rex, Psammis filius, regum longo tempore fortunatissimus II,161
res ab eo gestæ *ibid.*
ab ea AEgyptii defecerunt, rege electo Amasi II,161,162
ab Amasi prœlio victus, & vinus captus II,169
eius interitus & sepultura *ibid.*
Aplinthi Thraces VII,34
Apollo Thoro indigenæ deo, Oëobazum immolant IX,118
aquæ sacrificant Persæ I,131
aqua quomodo importetur in arida Syriæ loca III,9
aquam in arida loca quomodo deportarit per canalem Arabũ rex III,9
aqua quædam adeo inualida vt nihil super eam innatare possit, sed omnia vel ligno leuiora in profundum eant III,23
aqua fontana miræ apud Ammonios naturæ IV,181 alia similis IV,182
aqua Stygis IV,74 perque eam iusiurandum *ibid.*
aquimanaria Delphis à Crœso missa I,51
ara Delphis à Chiis donata II,135
ara Apollinis ab Aristeo extrui iussa IV,155
ara Dianæ Orthosiæ IV,87
Iouis Ierensis V,44
ara ventis statuta in Thya VII,178
ra Herculis VII,176
aras non extruunt Persæ I,131
aras primi statuere AEgyptii II,4

aræ & delubra præterquam Martis in Scythia nulla IV,59
Arabiæ situs & qualis ea regio III,107
eius iucundissimus odor III,112
Arabiæ mons II,8
Arabiæ humus II,12
Arabes cum mulieribus suis vt misceantur I,198
maximè fidem seruant inter homines III,8
fœderis apud eos ineundi mos III,8
Dario immorigeri III,88
tributorum immunes III,91
Cambysi aditum permisere in AEgyptum III,9,88
mille na talenta thuris Dario pendunt III,97
Arabum in exercitu Xerxis dux & armatura VII,69
camelis vehuntur in bello VII,86
Arabicus sinus II,11.IV,39
Arcus Philippi pater VIII,139
Araxes fluuius IV,49
aratrum in Scythicam regionem cælitus demissum IV,5
Araxes fluuius I,202
eius accolæ *ibid.*
contra solem orientem fluit IV,40
ponte iunctus a Cyro I,205
Arbalus Nerbali pater VII,98
arbores fructus odore perinde ac vinum, inebriantes I,202
arbores omnes in Thera præter vnam aridæ factæ IV,151
Arcades I,146.II,171.V,49
Arcadas inuasuri Lacedæmonii à Pythia prohibentur I,66
Arcades glandiuori I,66
eos cõtra Spartam sollicitãt Cleomenes VI,74
Arcesilaus Batti filius rex Cyren. VI,159
Arcesilaus alius Batti felicis fil. IV,160
eius clades à Libybus accepta IV,160
interitus à fratre strangulati *ibid.*
Arcesilaus alius Batti claudi fil. IV,162
in Samum profugit IV,162
redux in patriam Cyrenem oraculi immemor, eiusque crudelia facinora IV,154
Cambysi Cyrenem tradidit tributariã IV,165
eius interitus IV,164
Archander, Danai gener, Phthii Achæi filius II,98
Archandri vrbs II,97
Archelai, tribules V,68
Archelaus Agesilai filius VII 204
Archestratidas Athenagoræ pater IX,89
architecti. Eupalinus III,60 Rhœcus *ib.* Mandrocles Samius IV,87
Archiæ & Lycopæ virtus ad Samũ III,55
Archias alius Archiæ Samii filius III,55
Archidamus Zeuxidami filius VI,71
Archidamus Anaxãdridæ filius VIII,131
Archidices nobilis meretricis fama per Græciam II,135
Archilochus Parius I,12
eius iambus trimeter *ibid.*
arcus vtendi Scytharum artificium I,73
arcus ab AEthiope Persarum regi missus III,21,30
arcus Herculis IV,10
arcus semper intentus, rumpitur II,173
Ardys, Gygis filius, Sadyattæ pater, Sardium tyrannus, & eius gesta I,15
Areius pagus Athenienſium VIII,52
arena aurosa III,102
arenæ cumuli Cambysis exercitum obruunt III,26
Argadeus, Ionis filius V,66
Argæus Philippi pater VIII,139
Perdiccæ filius *ibid.*
Arganthonius Tartessi rex I,163
eius longæuitas *ibid.*
eius cum Phocensibus amicitia I,163
argentum apud Scythas non in vsu IV,71
nec apud Massagetas I,215
argentum Aryandicum IV,166
argenti ferax Lydia V,49
Argilus vrbs VII,115
Argiopius, loci nomen IX,56
Argippæi pop. qui eorum mores, victus &c. IV,23
Argis & Opis virgines Hyperboreæ IV,35
earum hymni, sepulcrum *ibid.*
Argiua *vide* Ægina
Argonautis ædificata IV,179
Argõ, primus Heraclidarũ, Sardiũ rex I,7
Argos olim Græciæ ciuitates omnes antecellens I,1
Argos viris desolatum à seruis tenetur VI,83
Argos Persis quàm amica, VII,150
ab Homero celebratũ maximè H,28
Argi lucus à Cleomene incensus VI,80
Argiuorum regio I,82
Argiui mercede à Pisistrato conducti contra Athenienses I,61
eorũ totidem cũ CCC Lacedæmoniis contentio de agro Thyrea I,82
Argiuorum clades I,82
& eorum lex ideo tonsis capitibus esse velle donec Thyreas recuperarent, & mulieribus aurum gerere interdictum I,82
Argiui musica præstantes inter Græcos III,131
Argiui contra Athenienses ab Æginetis accersuntur V,66
multã indicunt Æginetis, & recusantibus, auxilia negant VI,92
Argiuorũ clades à Cleomene VI,87,79
Argiuorum serui res & magistratus, vrbe cã clade afflictã suscipiunt VI,83, & à filiis cæsorum pòst electi, Tirynthem obtinent *ibid.* eorumque bellum diuturnum cum dominis *ibid.*
Argiuorum sex millia à Lacedæmoniis interempta VII,148
cum Lacedæmoniis pacisci volunt, VII,148 sed partem imperii à Lacedæmonijs poscunt in bello Persico *ibid.*
oraculum consulunt an auxilium cõtra Medos ferre debeant *ibid.*
huncii ab iis Susa mittii VII,151
Persam in Græciam accersisse feruntur VII,152
eorum cum Persis affinitas VII,150
mittunt nuncium ad Mardoniũ IX,12
Argiui contra Thebas cum Polynice militantes IX,27
Argiuæ fœminæ à Phœnicibus raptæ I,1
Argiuarum mulierum furor & insania IX,33
Argonautarum posteri Minyæ, à Lemno electi, a Lacedæmoniis recepti, & circa vtrosque acta IV,145 &c.
Ariantes rex Scytharum IV,81
Ariazus Gergis pater VII,82
Ariabignes, Darii filius, præfectus classi Xerxis VII,97.VIII,89 Xerxis frater VIII,89 eius interitus *ibid.*
Ariaramnis Persæ interitus VIII,90
in arida loca aquam quomodo per canalem deportarit Arabum rex III,9
Aridius Nerbalus dux in classe Xerxis VII,98
Aridolis Alabandensiũ tyrannus VII,195
Ariena Alyattis filia I,74
Astyagi nubit fœderis causa seruandi *ibid.*
arietes Thebanis AEgyptiis sacri II,42
Arii pop. III,93
eorum in exercitu Xerxis armatura & dux VII,65
Arii olim dicti Medi VII,62
arima Scythę vnum vocant IV,27
Arimaspi III,116
viri vnoculi III,116.IV,27
qui & vbi III,116.IV,13
Arimaspei versus. IV,14
Ariomardus, Artyphii germanus, Caspiorum dux VII,67
Ariomardi, Darii & Parmyis filii VII,78
dux Moschorum & Tibarenorum *ib.*
Arion Methymnęus, citharœdus I,23
primus docuit dithyrambum *ib.*
de delphino insidente Arione I,24
eius donarium apud Tænarum I,24
Ariphron Xanthippi pater VI,131,136 VIII,131
Aripithes rex Scytharum IV,78
eius interitus *ibid.*
Arisba Methymnęis subiecta I,151
Aristagoras Cumæus IV,138
Aristagoras Cyzicenus IV,138
Aristagoras, Molpagoræ filius, Histiæi gener, ac consobrinus V,30
Miletì procurator *ibid.*
à Naxiis exulibus sollicitatur ad eos reducendos *ibid.*
rebellionis Ionicæ autor V,36,37
circa eum & Naxios acta V,33,34
manifesto à Dario deficit V,37
isonomiam instituit, & tyrannos euertit, quasi ipse alienus à tyrannide V,37,38
Spartam missus ad societatem comparandam V,38 & eius cum Cleomene acta V,49,50,51
Sparta frustra excedit V,51
Athenas venit, eosque ad belli societatem inducit V,97
Pęones ad defectionẽ sollicitat V,98
expeditio eius contra Sardis V,99, 100. VII,8
turbis tantis commotis, consilii inopia laborat V,124
eius interitus V,126
Aristagoras Heraclidis filius Cumęus captus V,37 dimissus *ib.*
Aristagoras Hegesistrati pater IX,89
Aristeas Adimanti filius VII,137
Aristeas Proconnesius, versificator, Castrobii filius IV,13,15 *vbi* de eius præstigiis.
eius statua IV,15
Aristides Lysimachi filius, VIII,79,95
Athenienſis, in exilium à populo electus VIII,79
Themistocli haud amicus VIII,79
simultatem missam facit pro bono cõmuni patrię *ibid.*
vir optimus Athenienſium atque iustissimus *ibid.*
nuncium affert Græcis, eos vndiq; ad Salaminẽ circũuentos VIII,79,81
Persas multos interficit VIII,95
dux Athenienſiũ ad Platęas IX,28
Aristocrates, Casambi pater VI,73
Aristocyprus, Soliorum rex VI,113
eius interitus *ibid.*
Aristodemus rex Laced. IV,147.VIII,131
eius interitus VI,52
Aristodemus Spartiata à Leonida remissus emanet è prœlio VII,229.230
fugax dict⁹, & probro notatus VII,231
infamiam in pugna ad Platæas delet VII,231.IX,70. in qua occumbẽs honore defunctorum caret ob detractores IX,70
Aristodemus, Aristomachi filius V,74,204
Aristodicus, Heraclidis filius, Cumęus I,158
oraculum vt tentarit I,159
Aristogiton & Harmodius, Gephyræi, interfectores Hipparchi V,55
Aristolaidis filius Lycurgus I,59
Aristomachus Cleodæi filius VI,52.VII,204.VIII,131
Ariston Byzantius IV,138
Ariston rex Spartæ I,67.VI,6
circa eius vxores duas & tertiam acta VI,61,62,63
quo commento ab amico Ageto vxorem abduxit VI,62

eius dictum super filio nato Demarato VI,65
eius vxor ex heroe Astrobaco grauida VI,69
Aristonice Pythia VII,140
Aristonymus Clisthenis pater VI,126
Aristophantus,Cobonis pater VI,65
Aristophilides Tarentinorum rex III,136
Arizanti Medorum gens I,102
arma sacra sponte extra templū Delphicum apparent VIII,37
Armenii cum Xerxe militantes VII,73
eorum armatura & dux *ibid.*
Armenii pecuarii I,194.V,49
Armenus mons I 72
Arpoxais Targitai apud Scythas filius IV,5
ab eo oriundi Scythæ IV,6
Arsames, (vel potius Arsaces) pater Hystaspis I,209.VII,11
Arsames Darii filius & Artystonæ Cyri filiæ dux Arabū & Æthiopū VII,69
Arsamenes Darii filius, Vtiorum & Mycorum dux VII,68
artaba,mensura Persica I,192
Artabanus Hystaspis filius, Darii frater, Xerxis patruus IV,83
bellum contra Scythas Dario dissuadet IV,83
eius oratio qua Xerxi dissuadet bellū Græcis inferre VII,10,11
eius mirū in solio regio somniū VII 17,18
eius de Xerxis expeditione, & copiis cumq; Xerxe colloquium VII,46 47,48 *&c.*
Susa à Xerxe remissus, cōmisso regno VII,52,53
Artabanus Artyphii pater VII,66
Artabanus Bagasacis pater VII,76
Artabates Pharnazatris pater VII,65
Artabazus Pharnacis fil. Chorasmiorum & Parthorū dux VII 66. VIII,125
cū Mardonio remanet in Europa *ibid.*
Potidæam obsidet VIII 127
Olynthum capit VIII,128
ad Potidæam maris æstu & restagnatione male affligitur VIII,129
dissuasor selin quendi in Græcia Mardoni & pugnæ contra Græcos à Mardonio suscipiendæ IX,60,65
eius fuga,defuncto Mardonio IX,65 *&seq.*
fuga quomodo per Thessaliam sit elapsus IX,88
Artace vrbs IV, 14. incensa VI,95
Artachæus Artei fil. VII,22
Artachæus, Horaspis pater VII,69
Artachæus Artayntæ pater VII,130
Artachæes fosse apud Acanthum faciendæ præfectus VII,117
eius statura *ibid.*
interitus & funus *ibid.*
ei sacrificant Acāthii ex oracuio ibi.
Artachæus Artayntæ pater VI,130
Artæus Artachæi pater VII,22
Artæus Azanis pater VII,66
Artæi olim,qui Persæ VII,61
Artaphernes Darii frater, Sardibus præfectus V,25,30,73
solicitatur ab Aristagora ad reducendos Naxiorum exules V,35
vna contra Ionas delectus imperator, resque gestæ V,25
eius ad Aristagoram dictum VI,1
Artaphernes, Artaphernis filius, contra Athenas & Eretriā missus VI, 94
idem Datis ad Marathonem collega VII,74
dux Lydorum & Mysorum in exercitu Xerxis *ibid.*
Artaxerxes filius Xerxis VII, 106 VII,151
quid nomen significet VI,98
Artayctes, Cherasmis fil. dux Maeronū & Mosynoecorum VII,78
Sesti præses *ibid.* & IX,116
eius facinora nefaria VII,33,IX.120
obsidetur Sesti IX,118
capitur à Græcis IX,118
suspenditur ab Athenienſibus VII,119
IX,119 (IX,119
Artayct æ filius corā patre saxis obrutus
Artayntes Artachæi fil. dux classis à Xerxe relictæ VIII, 130 ei⁹ fuga IX,101
probris impetitus à Masiste, contra eū stringit acinacem IX, 108
Artaynta, Masistæ filia, Dario filio à Xerxe collocata IX,107
hæc tamē amasia Xerxis IX,107,108
Artæxæ,Persarum genus I,125
Artēbares vir inter Medos clarus I, 124. 125,126
Artembares auus paternus Artayctæ IX,121 instruit Persas qua oratione à Cyro petant meliorem regionem sibi eligere liceat *ibid.*
Artemisia contra Græcos expeditionem sequuta VII,99
eius genus & animi præstantia, virilitas *ibid.*
eius imperium *ibid.*
eius naues post Sidonias illustriss. *ibi.*
sententiæ inter socios optimæ *ibi.*
consilium de non tentanda ad Salaminem pugna VIII,68
eius facin⁹ in pugna nauali VIII,87,88
tam insequitur Amimias Palleneus,& vt fœtuata VIII,93
præmium propositum ei qui viuā cepisset, & quantum *ibid.*
in consilium à Xerxe adhibita separatim VIII, 101,102
deducit liberos regios VIII, 103
Artemisium IV,35,VII,175
Artimpasa, Venus Scythica IV,59
Artiscus amnis IV.92
Artobazanes, Darii fili⁹, cū Xerxe fratre de regno cōtendit frustra VII 2,3
Artochmes Darii gener VII,73
Artontes,Bagæi pater III, 128
Artontes,Mardonii filius IX,83
Artoxerxes quid significet. VI,98
Artybius vir inter Persas eximius V,102
equus ipsius bellicosus V,112
Artyphius filius Artabani VII,66
Artyphius Artiomardi germanus VII, 69
Artystona Cyri filia III,88, VII, 69
arura quid apud Ægypt. II,168
Aryandes Ægypti prætor eiusque interitus IV,166
Aryandicum argentum IV,166
Asbystæ Libyes IV,170
Ascalon Palæstinæ vrbs I.105
aschy, liquoris genus IV,28
Asia,Promethei vxor IV,45
Asiæ magnitudo descripta qualis & quāta IV 37,38,39,40
vnde nomen accepit IV, 45
peruestigata à Dario IV,44
Lybiæ par, præter eam quæ ad solem orientem *ibid.*
India tenus habitatur IV,40
Asiæ termini II,17
Asiam Persæ putant sibi necessitudine coniunctam I,4
Asiæ superioris imperio quamdiu potiti Assyrii I,95
Asia subacta à Phraorte I,102
Asiæ imperiū amittunt Medi, eoq; Scythæ potiuntur I, 104, 105, idque quando Medi recuperarunt I,106
Asiæ quædam planities III,117
Asias tribus, Sardibus sic vocata IV,45
Asina ciuitas VIII,73
asini Armeniorum in nanigiis Babylonē commeantium I,194
asini in Scythia nulli IV,28, 29
asinorum vocem & formam equi Scythici non ferunt IV,129, asini cornibus prædit i vbi IV,191. asini nūquam bibentes vbi IV,192
asinari cum matre Demarati concubitus falso sparsus VI,68,69
Asius Coryus filius IV. 45
Asmach, quid II.36
Asonides natatchus VII,188
Asopii pop. IX,28
Asop⁹ amnis VI,101, VII,196 IX,15,28
Asopodorus Timandri filius IX, 68
Aspathines è Persarū primoribus III,70
in femore percussus à mago III,78
asphaltus Babylonica I, 179
asphalo⁹ vbi è puteo hauritur VI,120
Assa vrbs VII, 122
Assesus,& Assesia Minerua I,19
Assyria II,17 IV,39,eius siccitas I,193
oppida habet magna & celeberr. I,178
Assyrii à Græcis dicti Syrii VII,63 quandiu Asiæ superioris imperio potiti I,95,ab iis Medi deficiunt *ibi.* eosqi subigunt I,106 eorū bellū cū Phraorte I, 102 cum Cyaxare I 103
eorū arma in exercitu Xerxis VII,62
eos aggreditur Cyrus I,177 *&c.*
Astacus Melampi pater V,67
Aster, Anchimolii pater, V,63
Astrobaci herois conditorium VI,69
Astyages, Medorum rex I,46,73,107
auus maternus Cyri I,34 acerbe imperat Medis I,123 magos cruci figit I,128 à Cyro bello victus & captus I, 75, 128 *&c.* Arienam vxorem ducit I,74 eius somnia I, 107, 108 gesta cum filia Mādane *ibi.* Harpagofilitū comedendū proponit I,119
Astyagis & Cæsi affinitas vnde I,73
Asychis rex Ægyptiorum II,136
res ab eo gestæ & pyramis eius *ibid.*
asylum Herculis II,113
Atarbechis vrbs II,171
Atarnes vrbs VII,42
Atarnitis regio VI, 28.29
Atarneus ager I,160, VIII 106
Atarnes fluuius IV,39
Atarnes,Hystaspis filius VII,224
Athamas Æoli fili⁹ inito cū Inone cōsilio, necē Phrixo machinatur VI,197
Athenades Trachinius VI,213
Athenagoras, legatus Samius IX,89
Athenæ, Ionicarum vrbium sola quondam insignis I, 143 laudatæ ab Homero H, 28
oppressæ tyrannide à Pisistrato I 59,60
tyranni deletæ V,55, *&c.* 64,65
captæ à Xerxe VIII, 51
iterum à Mardonio & incensæ IX,13
Athenarū arx occupata à Cleomene V,72 incensa a Persis VIII,53
Athenaeasium origo vetustiss. VII,161
eorum diuersis temporib. diuersæ appellationes VIII,44
in Ionico genere præcellūt I, 56 & 142
nes appellitari nolebant I,143
Ionib. auxiliātur adversus Persas V,97
Iones ab illis deseruntur V,108
inter Græcos sapientia primi I,60
eorum prudentia in bello Xerx. VIII 5.IX,27
eorum virtus in prælio IX,70,71
laus fortitudinis ad Marathonem VI 112, 13,IX,27
Athenienſ. trecentorum virtus IX,22
Athen. Græciæ liberatores,& regis repulsores VII,139
nautici necessitate facti VII,144
eorum vires è nauibus quantæ VIII,61
Athenienſib. leges à Solone cond. I,29
eorum vxores vxorem & liberos Lycidę lapidib. obruerunt, post obrutum à suis maritis Lycidam IX,5
earum vestis mutatio V,87
Athe. vxores à Pelasgis captæ VII,138
Athenienſium prytaneum I,146
quando tribuū apud eos nomina mutata sint V,69
Athenienſium panegyries VI,118
nunquam sub tyrannis I,56,VII,161
eorum cum Mitylenæis pugna V,94
reditus metallici ex Laureo VII, 144
sub tyrannis infirmi V,68,92
Græcorum præstantiss. I,56
periti in oppugnand. mutis IX,59
Tegeatis præstantiores VIII, 27.28
cum Æginetis gesta V,48 *&c.* VI,49 *&c.* 87. VII,147.
ex Atheniens. & Æginetarū præsidio

mare contra Xerxem VII,103
Athenienſes in pugna nauali præſtantiſſ. poſt Æginetas VIII,93
Græcorum præſtantiſſ. pugna nauali ad Eubœam VIII.17
eorum prœlium cum finitimis apud Eleuſinem I,30,
contra Peloponnenſes egrediuntur V, 74 &c.
eorum cõtra Caryſtios bellum IX,104
Seſtum obſident IX,113
vrbem ſuã deſerunt bello contra Xerxem VIII,41
Sardis mittunt ad contrahendam cum Perſis ſocietatem, 3 & Dario terrã & aquam promittunt legati V,73
Sardis inuadunt VII,1,8
apud Darium inſimulati VI,94 & contra eos expeditio ſumpta VI,94
in Salaminẽ quomodo trãſierint IX,6
Athenienſiũ legatio Spartã miſſa IX,7
Attica oppreſſa à Piſiſtrato I,59
Atticam quater ingreſſi Dores V,76
Atticæ magnam partem vaſtant Perſæ VI,102.
Attica multo magis ad auſtrum vergit quam Lẽmnus VI.139
Attica regio non equitabilis IX,13
Attica gens. Pelaſgica, in Hellenes trãſiens, linguã Pelaſgorũ perd dit I,57
Atticus medimnus I,192 medimnus farinæ, *non adiecto vocab.* Atticus VI, 57
Atticarum mulierũm cædes VI,138
Athos mons VI,44 VII,21
eius deſcriptio VII.22
circa Athon iactura claſſis Perſicæ VI, 44,95 VII,21
effoſſus à Perſarũ copiis VII 21,&c.122
Athres fluuius IV 49
Athribitana plagã II.166
Atlas fluuius IV,49
Atlas mons IV,184
eius deſcriptio *ib.*
Atlantes homines innominati eorumque deſcriptio IV,184 vnde dicti *ibi.*
Atlanticum mare I,203
Atoſſa, Cambyſis ſoror & Smerdis, eadẽ Cambyſis vxor & magi, poſt Darii III.68,88
eius vlcus in mamilla à Democede ſanatum III,133,134
potentia eius apud Darium VII,3
Attamytium vrbs. VII,42
Attayntes, Irranitis filius, II,67
Attaginus Mardonium conuiuio excipit Thebis IX,25
eum ſibi dedi volunt Græci victores IX,85 ipſe profugit IX,87
Attica, *vide poſt* Athenæ & Athenienſes.
Atys Cræſi filius, adoleſcens eximius I, 34,35
eius interitus I,43
Arys, Lydorum rex, Manis regis filius, Lydi & Tyrrheni pater I,7,94, VII,74
AVçhatæ Scytharum genus IV,6
AVras & Atlas fluuii ex Hæmi iugis fluentes IV.49
auri maiorem partẽ quomodo Indi ſibi comparent à formicis III,102,103, 104,105
auri magna copia in ſeptentrionalibus Europæ plagis III,116
auri ramenta è Tmolo I.93
auri ramenta è quodam lacu vt virgines è limo extrahant IV,195
auri immenſa vis à Gyge Delphis dicata, quod inde denominatur Gygæum I,14
ex auro & argento vbi primum percuſſi nummi I.94
auri creber vſus, in armis & ornatu equorum apud Maſſagetas I,215
auro & argento conſtrati lecti, tentoriaq; referta in exercitu Perſ. Mardonii IX,79
auro oneratus Alcmæon VI,125
aurum ſacrum Scytharum IV,7
auro merces vt commutant Carthaginenſes cum Libybus IV,196
aurũ vili mercantur Æginetæ à ſeruis Laced. IX,79
auri theſauriſmus regum Perſ. III 96
aureus tripes apud Delphos IX,80
aurea phiala in balteo Herculis IV,10
aurei crateres & phialæ, & alia vaſa potoria &c. Perſarũ in exercitu Mardonii X, 9
aurea pocula oblata ſibi Cleomenes recuſat accipere III,148
aureum aratrum, iugũ, ſecuris, & phiala, cælo delapſa in Scythiam IV,5
aureæ compedes Democedi donatæ III,130
aureę compedes apud Æthiopes III,23
aurea metalla IX,74
aurea platanus ac vitis VII.27
aurata arena, quæ à formicis egeritur III. 102
aures hominibus magis incredulæ quam oculi I,8
aures ignominię cauſſæ præciſæ II,162 III, 69,118
aures ſibi præcidit Zopyrus III,154
in auribus animum habitare VIII,39
AVſchiſæ Libyes IV,171
AVſes IV,180
aratores IV,191
auſter pluuioſiſſimus ventus II,25
Pſyllos contra ſe bellãtes arena obruit IV, 173
Auteſion Tiſameni fil. IV,147, VI,52
Autodicus Cleadis patet IX,84
AVtomoli qui II.30
Autonous & Phylacus heroes, eorumque fana VIII,39
Auxeſiæ & Damiæ ſimulacra V,82,83
Axius fluuius VII,123
Azanes Artæi fil. Sogdorum dux VII,66
Aziris, a Cyrenæis habitata IV,161
Aziriſtus inſula IV,155
Azotos, Syrię vrbs, diutiſſimam inter omnes obſidionem ſuſtinuit II,157

B

Babylon vrbs celeberr. & validiſſ. Aſſyriæ I,178
eius ſitus & magnitudo *ibid.*
eius centum portæ I,179
vt extructa I.179,180,181,&c. vbi eius deſcriptio.
primo capta a Cyro I,191
eius potentia, qua tertiam Aſiæ partem æquat I,192
eius principatus ſiue ſatrapia lõge maxima I,192
ſecundo capta à Dario poſt diuturnam obſidionem III,158
eius muri & portæ deiectæ III,159
Babyloniorum leges I, 196 198 199
eorum amictus & cultus I,195
eorum nauigia I,194
ſepulchra & luctus funebres I,198
cũ mulieribus fœdus miſcendi mos I,199
eorum tres tribus nullo alio niſi piſcibus victitant I,200
à Babyloniis Græci q̃ acceperint II,109
eorum cura erga ægrotos I.197
eorum ablutio poſt coitum I,198
eorum fœdus cum Cræſo initũ I,77
eorũ cũ Cyro conflictus & fuga I,190
eorum rebellio ſub Dario adq; bellum apparatus III,150 obſidentur diu, III.151,&c.
mulieres ſtrangulant fere omnes ne tẽ frumentariam obſeſſorum abſumant III,151
eorũ tria millia patibulis affixa III,159
Babylonis reginæ duæ inſignes I,184 185
Babylonicarum virginum auctio I,196
Babylonicæ regionis feracitas I,193
Babylonicum talentum quid valeat III 89
Bacchus, Ægypt. Oſiris II,42
eius feſtũ ſacra; phalli I,150, II,48,49
Bacchanalia Scythæ cur improbẽt IV,79
bacchantium vox VIII,65
Bacchica & Orphica II, 81, IV,79
Bacchiadæ apud Corinthios V,92
Bacidis oraculum VIII 20,77,96
Bactrii in Xerxis exercitu militantes, & eorum dux & armatura VII.64
eorum equites *ibid.* 86
Bactriana natio I,153, III,92
Badres Paſargades nauticis copiis dux cõtra Barcæos IV,167
Badres Hyſtanis filius, Cabelenum & Milyarum dux VII,77
Bagæus, Artontis filius, ad Oretẽ interimendum delectus III,128
Bagæus Mardontis patet VII,80
Bagaſaces Artabani filius, dux Thracum VII,76
balteus Herculis, in extrema commiſſura habens phialam auream IV,10
barba prolixa naſẽs ſacrificę ſeu antiſtitæ Mineruæ, res ominoſa I,175, VIII,104.
barbara gens minus dextra quam Græca, *vel potius*, minus dexteritatis habet I,60
barbaros potius quam Græcos in mortuum ſæuire decere IX,78
barbarorum vociferatio in pugna IX, 58
Barce oppid. III,91
eius origo & conditores IV,160
obſeſſa à Perſis IV,200
Barcæi Cambyſi ſe dedunt III,13
interficiunt Arceſilaum IV,164,167
circa eos & Perſas acta IV,201,&c.
ſubacti à Pheretima, Arceſilai matre, miſere tractati IV,202,203
ad Darium trãſportati, vicum Bactrianæ regionis incolũt cui quoq; Barce nomen IV,204
Bares dux nauticus Perſ. Cyrenen vult diripi, cui obſtat Amaſis IV,203
baris nauigii nomen II,96
Baſilides Herodoti cuiuſdam pater VIII, 132
baſſaria, feræ quædam IV.192
batrachomyomachia Homeri II,24
battus Libyca lingua rex IV, 155
Battus rex, Polymneſti filius ex Phronima concubina IV, 150,155
eius vitium linguæ, IV,155
vnde dictus ſit Battus IV,155 quot annos regnauit IV,159
Battus claudus, Arceſilai ſucceſſor IV,161
Battus tertius felix appellatus IV,159
Battiadæ inter ceteros Barceos cur non direpti IV,203
beatus ante obitũ nemo appellandus I,32
beatus ex viuentibus nemo I,86
Beatorum inſula, regio ſic dicta III.26
beccos, panem Phryges vocant, eaq; prima vox à pueris edita in loco ſolo educatis II,2
bellariis multis vtuntur Perſæ I,133
è bello & rapto viuere, pulchrum apud Thraces V,6
Belus Nini pater I,7
Belus Cephei pater VII,61
Belides portæ Babylonis III,155,158
benemeriti de rege, Oroſangæ Perſis dicti VIII, 85 honoresq; conſequuntur III,154
benemeriti ſeu benefici Spartiatarũ I,76
Bermius mons VIII,138
Beſſi vaticinantes VII,111
beſtiæ apud Ægyptios ſacræ II,65 &c.
Bias Prienæus, I,27
eius ſaluberrimum conſilium Ionibus datum I,170
Bias Melampodis frater IX,33
bibli olim de pellibus V,58
Biſaltes, Apollophanis filius, Abydenus VI 26
Biſaltia regio VII,115

Biſaltcorum regis eximium facinus in filios qui contra Græciam militarant VIII, 116
Biſanthe vrbs in Helleſponto VII, 137
Biſtones pop. Thraciæ VII, 110
Biſtonis lacus VII, 109
Bitonis & Cleobis hiſtoria I, 31
Bithyni à Crœſo ſubacti I, 28
Bithyni, Thraces in Aſia dicti VII, 75
Bœbeis lacus (*vel potius* palus) VII, 129
Bœotia II, 49. V, 57
Bœoti ad Thermopylas VII, 201
OEnoen & Hyſias occupant V, 74
Chalcidenſibus auxiliantur contra Athen. V, 77
ſed infeliciter *ib.*
cum Medis vniuerſi ſentientes VIII, 34
eorum equitatus quantopere iuuerit Mardonii milites fugientes IX, 67
Boges præfect. Eionis VII, 113
Xerxi fideliſſimus VII, 107
in rogum ſe conicit VII, 107
Bolbitinum oſtium II, 17
Boliſſus, loci nomen H, 23, 24
bonis hominibus vſuuenit vt malos habeant ſeruos VIII, 68
Boreas Athenienſium gener VII, 189
ab iis contra Xerxem inuocatus VII, 189
eius vxor Orithyia *ibid.*
eius delubrum *ibidem*
Boryſthenes fluuius IV, 45, 47
eius deſcriptio IV, 53
Boryſthenitę IV, 18, 53
eorum emporium IV, 17
boryes feræ vbi gignantur IV, 192
boues mares AEgyptii immolant; feminæ ſacræ ſunt II, 38, 41
boues immolandos vt explorent AEgyptii II, 38
boum ſepulturę apud AEgyptios II, 41
bos lignea inaurata Mycerini filiæ ſepulcrum II, 129
bos apud Cyrenæos etiam ſacra propter Iſidem IV, 186
bobus vbi cornua non ſuccreſcant IV, 29
boues præpoſtere paſcentes, cornua inflexa anterius habentes IV, 182
boues agreſtes prægrandibus cornibus VII, 126
Boſporus Cimmerius IV, 12. 100
Boſporus Thracius à Dario pōte iunctus IV, 87, 85, 90. *vbi &* eius dimenſio.
Bottię, populus VII, 185. VIII, 127
Bottiæis terra ſiue Bottięicus ager VII, 125, 127
Branchidę, populus, vbi oraculum Apollinis I, 46, 42, 157
Brauron Athenienſium IV, 145. VI, 138
Briantica regio, ante Galaica VII, 108
Brongus fl. IV, 49
Brunduſium vrbs IV, 99
Bryges, qui poſtea dicti Phryges VII, 73
Brygi, populus VII, 85
bubali IV, 192
Bubares Perſa, Megabyzi filius V, 21. VII, 21. VIII, 136
Bubaſtis vrbs II, 59, 137, 156
Bubaſtis AEgyptiace, Diana II, 137, 156
Bubaſtiana plaga II, 166
Bucolicum oſtium Nili effoſſum II, 17
Budii, Medorum gens I, 101
Budini populus IV, 21, 108
eorum mores *&c.* IV, 108
Bulis Spartiata, Nicolai filius VII, 134
offert ſe ſponte ad Talthybii iram placandam, vna cum Speithie: & eorum acta VII, 134, 135, 136, 137
Bura Achæorum opp. I, 145
Buſę, Medorum gens I, 101
Buſiris vrbs II, 59, 61
Buſiritana plaga II, 165
Butus (*vel potius* Buto) vrbs AEgypti, vbi oraculum Latonæ II, 59, 63, 155
Byblęſia I, 174
byblus AEgyptiorum eiusque deſcriptio II, 92
Byzantium ab Ionibus ſubactum V, 103
Byzantii ab Otane capti V, 26

C

CAbales gens Libyę IV, 171
Cabalii, populus III, 90
Cabelees Meones, qui & Laſonii, cum Xerxe militantes, & eorum armatura & dux VII, 77
Cabirorum ſacra II, 51
eorum templum Cambyſes profanat III, 37
Cadmus Agenoris fil. IV, 147. V, 59
Semeles pater II, 45
Theram appellit IV, 47
venit in Bœotiam II, 49
Cadmei I, 146
Pelaſgos eiiciunt I, 56
Cadmei ab Argiuis eiecti V, 57, 61
in eos expeditio Athenienſium IX, 27
Cadmeæ litterę V, 59
Cadmea quædam victoria Phocenſibus obtigit I, 166
Cadmus Cous, Scythis filius, homo iuſtitiæ amantiſſ. VII, 163, 164
Cadytis, magna Syrię vel Palæſtinæ vrbs II, 159. III, 5
à Neco rege occupata *ib.*
vrbs non minor quàm Sardis III, 5
Caicus ager qui erat Myſorum VI, 28
Caicus fluuius VII, 42
Caira veſtis V, 88
Calantiæ Indi III, 97 *vide* Callatię.
calaſiris veſtis nomen II, 81
Calaſirites AEgyptii pugnatores II, 164, IX, 31
ſoli arti militari operam dant, II, 166, 168 *vbi & alia*
Calaſirium plagę II, 166
Calchas VII, 91
calculorum ludus inuentus à Lydis I, 94
Callatebus vrbs VII, 31
Callatię, Indi parentibus veſcuntur. III, 38 *at cap. 97. vocantur* Calantiæ
Callię Phanippi filii odium in tyrannos VI, 121
ſolus bona Piſiſtrati Athenis eiecti auſus emere *ib vbi alia de eodē* 122
filiabus nuptum dat ex Athenienſibus quem quęque deligat VI, 122
Callias Eleus Iamidarum vaticinus V, 44, 45
Callias Hipponici filius VII, 151
Calliades ſummum Athenis magiſtratum gerit VIII, 51
Callicrates eiuſque virtus & moribus dictum IX, 71
eius ſepulcrum apud Lacedæmonios IX, 84
Callimachus Aphidnęus polemarchus VI, 109
eius virtus & interitus VI, 114
Callipidę populus Scythię: iidem & Græcocythę IV, 17
Callipolitani pop. VII, 154
Calliſta inſula IV, 147
calui populi ab ipſo natali, itidemque feminæ caluę IV, 23
calui pauciſſimi apud AEgyptios, & cur III, 12
caluitiem quid impediat III, 12
Calydnii pop. VII, 99
Calyndenſium nauis demerſa VIII, 87
Calyndici montes I, 172
Camarina quondam Syracuſanorum VII, 154
euerſa à Gelone VII, 156
Cambyſes Cyri pater I, 46, 107, 112, 207 VII, 11
ei inmatrimonium tradita filia Aſtyagis I, 107
Cambyſes rex Pers. Cyri & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius I, 208. II 1. III, 2
eius genus ſibi vendicant AEgyptii III, 2
regnum Cyri ſuſcipit II, 1
eius in AEgyptios expeditio *ib.* & III, 1, *&c.* quidque eum præcipue mouerit ad hanc expeditionem III, 1, 2, 3, 4
AEgypto potitur I, 181 III, 7, *&c.*
cum Arabum rege fœdus init III, 7, 9
ei dedunt ſe Libyes, Cyrenæi ac Barcæi munera mittunt III, 13
triplex mouet bellum III, 17
exploratores mittit ad AEthiopas III, 20
temeraria & infelix expeditio in AEthiopas III, 25
iubet Ammonios diripere & Iouis oraculum incendere III, 25
Cambyſis inſania III, 25, 29, 30, 33, 34, 38
Apim Deum vulnerat lethaliter III, 29
fratrem occidi curat ex falſo ſomnio III, 30, 61
ſororem, eandemque vxorem, interficit III, 31, 32
morbo ſacro laborat ab ipſis natalibus III, 33
eius violentia, & inde ſceleta III, 34, 35
religionis deriſor III, 37
eius fatum, & imprecationes in ſe III, 64. 65
eius interitus III, 66
cur Dominus à Perſis adpelletur III, 89
Cameirus ciuitas I, 144
cameli I, 80. III, 103. VII, 86
cameli Indorum *ib.*
id animal non ſolent inuadere leones VII, 125
camelos timent equi I, 180
Camicus oppidum, eiuſque obſeſſio VII, 169, 170
caminus pœmation Homeri H, 32
Campſa vrbs VII 123
canales coriacei mirę longitudinis III, 9
Canaſtręum promontorium VII, 122
Candaules Myrſi filius, Sardium tyrannus I, 7
Myrſilus à Græcis cognominatus *ib.*
vxorem ſuam conſpici nudam à Gyge vult I, 8, 9, 10
vxoris & Gygis conſilio & dolo interimitur I, 11, 12
Candaules alius Damaſithymi pater VII, 98
Canes mons VII, 42
canes cuſtodes domus H, 12
canes Indici I, 192
Canobus II, 97
Canobicum Nili oſtium II, 17, 113, 179
caput nullam futuram habens IX, 182
è capitibus inimicorum cæſorum potant Scythæ IV, 65
capita animantium non deguſtant Ægyptii II, 39
capita AEgyptiorum cur firma, Perſarum vero fragilia III, 12
Capita quercus, locus ſic dictus, aliter, Tria capita IX, 38
Cappadociæ fertilitas I, 73
Cappadoces à Græcis Syri nominati I, 72. V, 49. VII, 72
Cappadocibus bellum infert Crœſus I, 73
capras Mendeſii cur non mactent II, 42, 46
captarii in honore apud Mendeſios II, 46
captipedes homines IV, 25
capreę & bubali apud Libyas IV, 192
captiuorum immolatio apud Scythas VI,

IV,62 & apud Tauros IV,103
Cat fratres habuit Lydum & Mysum I, 171
Caria, pars Ioniæ I,142
à Persis capitur VI,25
Cares olim Leleges, eorumque status antiquus I,171
eorum tria inuenta I,171
aiunt se aborigines I,171
à Crœso subacti I,28
subacti & ab Harpago I,174
quidam Ægyptum incolentes II,61, 152,154. III,11
eorum à Persis defectio & pugnæ V, 117.118,119,120
naues & armatura in Xerxis exercitu VII,93
Caricarum mulierum factum contra maritos I,146
Carius Iuppiter I,171. V,65
Carcinitis vrbs IV,55,99
Cardamyla Laconica VIII,73
Cardia vrbs VI,33. VII,58. IX,114
Carina vrbs VII,42
Carinus Euæneti pater VII,175
Carnia festa VIII,206
Carpathium mare III,45
Carpis fluuius IV,49
Carthaginiensium bellum cum Phocensibus I,166
iis vult bellum inferre Cambyses, sed omittit III,17,19
colunt imaginem Amilcaris VII,167
Carystus opp. IV, 33 obsessa VI, 99
Carystii se dedunt Persis VI,99
pecuniam dant Themistocli exigenti VIII,112
contra Athen. bellum gerunt IX,104
eorum ager vastatur VIII. 121
Casambus, Aristocratis filius, Atheniensibus traditus ab Æginetis VI,73
casia vbi & quomodo nascatur & metatur III.110
Casius mons II,6,158. III,5
Casmena oppidum VII,155
Caspatyrus vrbs III,102. IV,44
Caspii III,92 93
eorum armatura in exercitu Xerxis VII,67
eorum equites VII,86
Caspium mare I,202,203
Cassandane Cyri vxor, mater Cambysis II,1. III,2
Cassiteros, *id est, stannum* III,115
Cassiterides insulæ III,115
Castalia loci nomen VIII,39
Casthanæa vrbs VII,183,188
Castor & Pollux Tyndaridæ II,43
excepti ab Euphorione domo VI,127
castores in quo lacu capiantur IV,109
eorum testiculi morbis matricis auxiliantur *ibid.*
Castra Tyriorum, locus sic dictus II,112
Castra, nomen loci Ionibus & Caribus ad habitandum in Ægypto dati II,154
Castrobius, Aristeæ pater IV,13
Catadupi Ægypti vel potius Catadupa II,17
Cataractes amnis Mæandro par VII,26
Catiari & Traspies, Scytharum genus IV,6
Caucasus mons I,203,204. III,97
Caucones pop. I,147. IV,148
Caunus ab Harpago capta I,176
ad Ionas deficit V,103
Caunii eorumque genus & mores I, 172
Cayster fl. V,100
Cebreniorum origo H,10
Cecrops rex VIII,44
vnde Cecropidæ dicti Athenienses *ib.*
Ceiorum cœnaculum Delphis IV,55
Celænæ, vbi Mæandri fontes VII,26
Celeos socius Doriei V,46
Celtæ populus I,
omnium extremi in Europa ad solis occasum IV,49
Centum appellatæ insulæ I,151
Ceos VIII,76
Cephenes olim, qui Persæ VII,61
Cepheus Andromedæ pater VII, 61, 150
Cepheus Belifil. VII,61
Cephisus Thræ pater VII,178
Cephisus amnis VIII,33
Ceraunius sinus I,174
Cercasorum vrbs II,15,17,97
Cercopes Homeri H,24
Cercopum hedræ VII,216
Ceres, Ægyptiace Isis II,156
cum Cerere alea ludit Rhampsinitus rex II,122
Ceres & Bacchus inferorum principes II,123
Cereris templum in Scythia IV,53
Cereris Eleusiniæ templum IX,61,96, 100. & lucus IX,64
Amphictyonidis templum VII,202
Achæiæ templum & orgia VI,82
Cereris legiferæ sacra VI,16
Cereris & Proserpinæ solennia VIII, 65
cerui in Libya nulli IV,192
Chalcedonii cur cæci à Megabyzo dicti IV,142 ab Otane capti V,26
Chalcidenses oram Atticâ populantur V, 74 Olynthum obtinent VIII,127 illis opem ferunt Milesii V,99
Chalcidicum genus VII,185
Chaldæi VII,63
Chaldæi inter Assyrios VII,63
Chaldæi sacerdotes I,181,183
Chalestra vrbs VII,123
Chalybes à Crœso subacti I,28
champsæ crocodili dicti II,69
Charadra oppidum VIII,33
Charaxus, vir Mitylenæus, Sapphus frater II,135. IV,135
Charilus Eunomi filius VIII,248
Charopinus Aristagoræ frater V,99
Chemmis insula, II,156
Chemmis oppidum grande Thebaicæ prouinciæ II,91
Chemmitæ II,91
Chemmitana plaga II,165
Cheopes *vel potius* Cheops, rex Ægypti, Rhampsiniti successor II,124
eius gesta, pyramides II, 124, 125, 126
Chephrenis regis Ægypti tyrannis, & pyramis II,127,128
Cherasmis Persa VIII,78
Chersis Gorti pater VII,98
Chersis Onesili pater V,104
Chersonesi vrbes subactæ & euersæ à Phœnicibus VI,33
Chersonesi tyrannus Miltiades VI, 34
Chersonesus quæ est in Hellesponto, Atheniensi ditionis fuit VI,140
Chersonesus trachea, id est, aspera IV, 99
Chersonitæ portas Sesti Atheniensibus aperiunt IX,117
Chersonitarum primores in vincula cõiecti à Miltiade, & quo astu capti VI, 39
Chidori fluuii aqua copiis Xerxis deficit VII,127 eius origo VII,24
Chilei viri Tegeatæ consilium IX,9
Chilo vir Spartæ sapientiss. VII,235
eius consilium Hippocrati datum I, 59
Chilo Demarmeni filius VI,65
Chius Ionum ciuitas I,142. II,178
à Persis capta VI,31
Chii soli Milesiis contra Lydos opem ferunt I,18
Chiorum tyrannus Strattis VIII, 132
eorum lingua I,142
vt Atarneum obtineant I,160
eorum clades VI,15,16,26 & prodigia quæ præcesserunt VI,27
Choaspes fluuius I,188,I,49,188
eius aquam solam rex potat I,188
chœnix mensura VI,45
Chœreatæ (*q.d. porcales*) tribus Sicyonia V,68
Chœreatæ nomen loci VI,108
Chœrus Micythi pater VII,170
Chorasmii populus III,93
eorũ in Xerxis exercitu armatura VII, 66
Chromius Argiuus I,82
Cicones gens Thraciæ VII,59,108,110
Cilices II,28,72. V,49,98
eorum armatura VII,93
eorum tributum III,90
Cilicia II,17,34
Ciliciæ præfectura IX,106
Cilix Agenoris filius, à quo dicti Cilices VII 91
Cilla, Æolum ciuitas I,149
Cimmerii I,6,15,16,103. IV,1,11,12
Cimmerius Bosphorus IV,12.28,100
Cimmeria promontoria IV,12,45
Cimmerii muri IV,12
Cimo Miltiadæ pater VI,34,39
Cimon Stesagoræ pater VI,38
Cimon, Miltiadis filius VII, 107 mulctã patri impositam exoluit VI,136
Cineas rex Thessal. V,63
cinnamomum vbi gignatur, & quomodo colligatur I.I,111
Cinyps fluuius IV,175
Cinyps tellus Libyæ fertilis, fluuio cognominis IV,198
circumcisio Ægyptiorum II,36 & aliorũ quorundam populorum II,104
Cissii in exercitu Xerxis militantes VII, 62
eorum dux & eorum armatura *ibidem*
eorum equitatus VII,86
eorum tributum III,91
Cissia terra V,49,52
Cissiæ portæ Babylonis III. 155, 158
coitus in templis II,64
Citharonis radices IX,19,25
Cius Mysiæ capitur V,122
Cius fluuius IV,49
Claues Cypri, promontorium dictum V, 108
Clazomenæ Ionum ciuitas I,142. II,178
hæc inuaditur ab Alyatte, qui cladem accipit I, 6
capitur ab Artapherne & Otane V, 123
eorum thesaurus I 52
Cleades Autodici filius IX,84
Cleanax Argiuus H,152
Cleander vates, genere Phigaleus VI,83
Cleander & Euclides Hippocratis filii VII,155
Cleander Patareus Gelæ tyrannus VII, 154
Cleobis & Bitonis historia I,31
Cleodæus Hylli filius VI, 52. VII,204. VIII.131
Cleombrotus & Leonides gemini V,41, 1. VIII, 71 Anaxandridæ filius *ib.* & IX,10
Cleomenes Anaxandridæ filius V,41,64. VII,148
inops mentis V,42
Spartæ rex creatus, non propter fortitudinem, sed propter genus V, 39
auro non corrumpi potest à Mædrio, ideoque virorum iustiss. audit III, 148
discordia inter illum & Demaratum VI,51, 61,73,74
Clisthenem Athenis eiicit V,70,72
eius cum Aristagora acta V, 49, 50, 51

inter Cleomenem & Argiuos acta VI, 76,77,78,79,80
proficiscitur contra Pisistratidas V, 64
Achæum se esse ait, non Dorem V, 72
profugit Sparta & Arcadas solicitat contra Spartanos VI,74
aduersus Athenienses bellum gerit V, 74,75
ad insaniam redactus V,75,84
eius interitus V,48
Cleonæ vrbs VII,22
Cleonidæus *vel potius* Cleodæus, Hylli filius VII,204
Clinias Alcibiadis filius Athenien sium præstantissimus in classe contra Xerxem VIII,17
Clisthenes, Sicyonis tyrannus VI,126
eius odium in Adrastum V,67
circa Clisthenem & filiam Agaristam ac procos acta VI,126,127,&c.
Clisthenes Alcmæonides Athenien sis Sicyonii Clisthenis nepos V,66,67. VI,131
eius & Isagoræ factiones V, 66, 69, 70
Clytiades Tisamenus IX,22
Cnidus ciuitas I,144.II,178
Cnidi Lacedæmoniorum coloni I,178
eorum cum Tarentinis amicitia III, 138
suam ditionem in insulæ formam perfodiendo tentant redigere I,174 & isthmũ perfodere volẽtes quomodo impediti *ibid.*
Harpagõ se dedunt I,174
Cyrenæorum quosd. seruant IV,164
Cobo, Aristophanti filius VI,66
Codrus Athenien sium rex V,65,76
Codrus Nelei pater IX,96
Cœnyrorum & Ænyrorum locus prope quem metalla Thasia VI,47
Coes Erxandri filius IV,97
Mitylenes tyrannidem à Dario accepit V,11
captus ab Iatragora V,37
à Mitylenæis lapidibus interfectus V, 38
Colæus, Samiæ nauis gubernator IV, 152
Colaxais Targitai filius IV,5
ab eo oriundi Scythæ IV,6
trifarium filiis constituit regnum IV, 7
Colchi I,104.II,104.III,97.IV,40
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,79
Colchicum linum Sardonicum dictũ II,105
Colias ora Atticæ VIII,96
collestes panis Ægypt. I,77
Colophon Smyrnæ conditor I,164
Colophon Ionum ciuitas I,142.II,8
vi capta à Gyge I,14
Colophonii soli cur ex Ionibus ab Apaturiis festis arcentur I,147
Colophoniorum profugi, Smyrnam occupant I,150
Colossæ, oppidum Phrygiæ VII,30
colossi II,130,143.153,175,176
colossi apud Ægyptios cuiusque põtificis II,143
columbæ Dodonæ nigræ II,55
columbas albas cur expellant Persæ I, 138
comam Lacedæmonii ex quo alant & Argiui non I,82
comam vt Babylonii gerant I,195
comam vt alant & tondeãt Macæ IV, 175
comam quomodo gestent Maxyes IV,191
Combrea vrbs VII,123
comedunt in viis Ægyptii, ventrem dormi exonerant II,35
Compsatus fluuius VII,109
conchylia in montibus Ægypti II,12
conos pini fructus II,20
consultant Persæ inter pocula, & quidẽ de rebus etiam maxime seriis, sed ab isdem sobriis confirmari oportet consilia quæ rum capta fuerint I,133
consultare bene maximum est lucrum VII.10.§.4
Contadesdus fluuius IV,90
Copais palus VIII,135
Corcyra à Corinthiis condita III,49
ei imperitat Periander III,52
Corcyræi III,48,49
eorum cum Corinthiis perpetua discordia III,49
interficiunt Periandri filium III,53
in bello Xerxiano astute neutrarum partium VII,168
Coresus in agro Ephesio V,100
Corinthiorum tyranni Eetion & Periander filius V,92
Corinthii cccc aduersus Persam missi VII,200
Corinthii minime contemptui habẽt opifices II,167
Corinthiorum thesaurus I,50.
eorum & Samiorum simultates III, 48
eorum cum Corcyræis discordia III, 49
Corinthii Peloponnenses cõtra Athenienses deserunt V,75
Corinthii naues numo vendunt Athenienses, donec dare lege prohibiti VI,89.
eorum fuga socios deserentium in bello Persico VIII, 94
eorund. virtus IX,101
Corinthiæ mulieres vniuersæ exutæ à Periandro & cur V,92
Corinthia vestis, cui simillima est Doris V,87
cornua pecoribus vbi mature aut sero nascuntur IV,29
Corobius quidam purpurarius IV,151
corona oleagina Olympiorum præmium VIII,26
Coronæi Thebanorum vicini V,79.
Corycium antrum VIII.36
Corydalus Anticyrensis VII,214
Corys Arabiæ flumen III,9
Cos ciuitas I,144
Cotys Asii pater IV,45
Cranapes Mitrobatis filius, vna cũ patre ab Oroete cæsus III,126
Cranai dicti Athenienses VIII,44
Craftis, & Craftia Minerua V,45
crater, qui Crœso portabatur, interceptus I,70.III,47
crater in ostio Ponti, à Paulania dedicatus IV,81
crater Argolicus IV,152
crateres Lesbii IV,61
Crathis Ægarum fluuius perennis à quo & Italicus ille vocatus est I, 145
Cremni, emporium paludis Mæotidis IV,20
Creston vrbs I,57
Crestonæi V,3
Crestoniatæ I,57
Crestonicus ager VII,124
Crestonicæ terræ rex. *vide* Bisalteorum rex
Creta vniuersa à barbaris habitata I, 173
Cretenses cur auxilium nõ tulerint Græcis contra Persam VII,169.170, 171 *vbi alia* de eorum migratione & fortuna.
Cretineus Aminoclis pater VII, 190
ctex auis II,76
Crimippus Terilli pater VII,165
Crisæus campus VIII 32
cristas galeis imponere primi ostenderũt Cares I,171
Critala in Cappadocia VII,26
Critheis Melanopi filia H,1
furtiuo concubitu prægnans H,2
parit Homerum H,3
nubit Phemio H,4
eius mors H,5
Crithon Ithagenis pater H,1
Critineus (*vel potius* Cretineus) Anaxilai pater VII,165
Critobuli filia, Amasis vxor II, 181
Critobulus Toronæus VIII,127
Crius Polycriti filius VI,50
circa eum & Cleomenem acta *ibidem*
Athenien sibus traditus ab Æginetis VI,73
Crius Ægineta, Polycriti pater VIII, 92
Crobyzi Thraces. IV,49
crocodili descriptio II,68,69,70
crocodili sacri II,69,148
eorum sepulcra II,148
crocodili Libyæ IV,192
Crocodilorum vrbs II,148
Crœsus rex Lydorum eiusque genus I, 6,7,92
Ephesios inuadit I,26
bonus vir, & religiosus, ac deorum cultor I,87
cum Astyage affinitas I,73
primus Græcos ad tributum pendendum adigit I,6,27
Iones & Æoles subegit I,26,27
cum Ionibus insulanis hospitium cõtrahit I,27
per eum aucta Lydorum potentia I, 28,29
eius cum Solone colloquium I,30,31, 32,33
eum deorum indignatio excipit I, 34
Gygis tritaui crimen luit I,91
eius somnium I,33
eius luctus super filio interfecto I, 44
Cyrum inuasurus oraculum consulit varie I,46,47 &c.
donaria & hostiæ ab eo consecrata & iugulatæ I,50,51 52.V,36
potentiss. Græcorum amicitiam petit I,16,69
eius expeditio contra Cyrum I, 71, 73
Halyn fl. traiicit I,75
Pteriam expugnat I.76
pugna cum Cyro I,76
Sardis redit I,77,78
vincitur à Cyro & obsidetur I,81
in obseruantia & amore à Cyro habetur, qui eius consiliis vtitur I,88. 89,90,155,156,807
Pythio mittit compedes I,90,91
alia eius in Græcia donaria I,92
fratrem Pantaleontem interficit I,92
Cambysem desipientem admonet, & vix mortem effugit III,36
alia sententia Cambysi adprobata III, 34
eius munificentia in Alcmæonem VI, 125
liberat Miltiadem VI,37
Sardibus capitis & ipse capitur, & vinctus ad Cyrum perducitur I,86.
rogo impositus ab Apolline inuocato seruatur, immissa pluuia I, 86, 87
Crœsi filius mutus, quando vocem rupit I,85

Crophi mons II,28
Crœſæa regio VII,123
Crotoniatæ, genere Achæi VIII,47
eorum cum Sybaritis bellum V, 44, 45
Crotonienſes, *vel potius* Crotoniatæ medici dicti primi, ſecundi Cyrenæi III,131
cubiti regii menſura I,178
cubitorum menſuræ II,149
cubitus Ægyptius Samio par II, 168
culicum vis ingens apud Ægyptios paluſtres & contra eos ab Ægyptiis excogitata II,95
Cuma ciuitas Æoliæ I,49.II,12
vocata & Phriconis I,49.II,38
eius origo II,12
capitur à Perſis V,123
Cumæi *ſiue* Cumani oraculum conſulũt de reddendo Pactya I,157,158, 159
Pactyam in Chiam deportant I, 165
tyrannum ſuum vinum dimittunt V, 38
ſpernunt inepte Homerum II,12, 13, 14,15
Cuphagoras Epizeli pater VI,117
Curium V,113
Curienſes, Argiuorum coloni V,113
Curotropho ſacra Sami fiunt à feminis II,30
cultrus ſacer Iouis in Xerxis exercitu VII, 55
quomodo amiſſus VIII,115
curſus Achilleius loci nomen IV,55
Cyaneæ inſulæ, errabundę à Græcis exiſtimatæ VII,85
Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex I,73,103
eius res geſtæ I,103, 104, *&c.*
in ira peracerbus I,73
eius interitus & anni regni I,107
Cybeles templum, Sardibus concrematũ V,102
Cybernicus Lycius VII,98
Cydippa, Anaxilai vxor, Terilli filia VII, 165
Cyclades inſulæ V,30
Cydonia in Creta condita à Samiis III, 44,59
Cydra oppidum VII,30
Cyllyrii Syracuſanorum quondam ſerui, dominos eiiciunt VII,155
Cylon Atheniẽſis tyrannidis affectatæ compertus V,71
Cynægirus, Euphorionis filius, nauem aduerſariam prehenſans, manu truncatur VI,114
Cyneſii populus I,35
Cynetæ Celtarum accolæ in vltimis Europæ occidentalis plagis IV,49
Cyneus Philagri pater VI,101
Cyniſcus appellatus Zeuxidamus VI, 71
Cyno, ſiue Spaco, Mitradatis, bubulci Aſtyagis, vxor I,110
quomodo Cyrum ſeruauerit I,112,113
Cyno, ſemper in ore Cyri I,122
Cynocephali populi IV,191
in Cynoſarge Herculis templum VI,116,
Cynoſura VIII,76
Cynthii, gens VIII,46
Cynurii, ſoli putantur Iones, Dores effecti VIII,73
cypſela quid ſit V,92.§,5
Cypſelus, Eetionis filius I,114.V,92.VI, 128
vnde nomen hoc ei impoſitum V, 92,§,95
Corinthiorum tyrannus, vt eos tractarit V,92
Cypſelus Miltiadæ pater VI,35
Cypria carmina, Homeri non ſunt II, 118
Cyprus primum ab Amaſi capta & tributaria facta II,182
Perſis tributaria III,91
Cypriorum lex I,199
Cyprii ſe dedunt Cambyſi III,19
eorum bella & defectiones à Perſis V, 104,105,106, *&c.*
in ſeruitutem redacti V,116
eorum armatura VII,90
gentes variæ *ibid.*
Cypri claues, promontorium V,108
Cyranis inſula IV,195
lacus in ea piciſer *ibid.*
Cyrene circumflua IV,164
Cyrenen, quam non diripuerant quũ eſſet occaſio, fruſtra adoriuntur poſtea Perſæ IV,203
Cyrenaicæ regionis plagæ tres mirã fecunditatis IV,199
Cyrenæi IV,154,155,159,169, *&c.*
Cambyſi ſe dedunt III,13
eorum & Ægyptiorum conflictus III, 161.IV,159
agros Libyum vaſtant IV,159
cladem à Libybus accipiunt IV,160
eorum amicitia cum Samiis IV,152
oraculum conſulunt IV,161
Cyrenæi medici, ſecundi ſunt: vt Crotoniatæ, primi III,131
Cyrenææ feminæ bouem ſuperſtitioſe obſeruant IV,186
Cyrmianæ Thraces IV,93
apud Cyrnum ciuitas à Phocenſibus cõdita, nomine Alalia I,165
apud Cyrnũ facta pugna Caryſtia IX, 104
Cyrnii VII,165
Cyrus pater Cambyſis Cyri patris I,111
Cyrus Perſa I,120,VII,11
eius parentes, auus *&c.* I,75, 91, 107, 108, (*vbi &* eius natiuitas) 111
mulus oraculo (I,55,) dictus, quia Semimedus & Semiperſa I,91
Harpago traditus interimendus, & quomodo ſeruatus I, 109, 110, *&c.*
educatur ab vxore bubulci I,113
cur à cane educatus dicatur I,122
bubulci filius cognominatus I,114
regalis indoles vt enituit in puero I, 114
vt à materno auo Aſtyage agnitus fuerit I,116
peruenit ad ſuos veros parentes I,122
Cyrus *laudatur* III,89. *vbi dicitur* pater ſuis appellatus. *Item* III, 160 *vbi dicitur de eo*, cui comparari (*vel potius*, cui ſe comparare) nullus vnquam Perſarum dignum ſe (*vel* rem ſe dignam) exiſtimauit. *Videtur autem hæc fuiſſe illorum opinio ob ea præſertim quæ dicuntur de* eius genitura, ob quam ſe exiſtimabat maius quiddã homine eſſe I,204. & de eius felicitate *ibidem. Sic vero &* I, 126. diuina quadam ſorte genitum ſe *dicit.*
Cyrus *quæ prudenter dixerit, cum alibi, tum* IX, *vlt.*
Cyri *prudentia* in alienandis animis Perſarum à Medis I,125,126,127, *& in eo quod commentus eſt* vt Perſas ad rebellandum induceret I, 125 *& tamen ſtultè* Gyndi amni minatur I,189
omnem Aſiam adeptus I,130
eius cum Crœſo prœlium I, 76, *&c.* vt ſe aduerſus Crœſum geſſerit *in iisdem vsq;* 91. vt ſe geſſit contra rebellantes Lydos I,154, *&c.*
eius apologus ad Ionas I,141
Smerdi magi aures amputat III,69
bellum aduerſus Labynitum, & Babylonios, quorum vrbem capit I, 188, 189, 190. 191 bellum contra Tomyrin, Maſſagetarum reginã I,205,206, *&c.* in quo occumbit I,214 *vbi narratur & qua alia circa mortis caput.*
Cythera inſula Argiuorum ditionis I, 82
eam conducibilius Lacedæmoniis obrui quam extare VII,235
Cytiſſorus, Phrixo genitus VII,197
eius poſterorum calamitas *ib.*
Cyzicum, vnum ex oppidis Cherſoneſi VI,33
Cyziceni OEbari Perſæ ſe dedunt VI, 33
Cyzicenorum feſtum in honorem matris deum IV,76

D

Dadicæ populus III,91
eorum in Xerxis exercitu dux & armatura VII,66
Dædalum veſtigat Minos VII,170
Dai, Perſarum genus I,125 pecuarii *ib.*
Damas Samyris fil. VI,127
Damaſithymus Candaulis filius, dux in claſſe Xerxis VII,98
Damaſithymus, Calyndenſium rex VIII,87
demerſus ab Artemiſia *ibid.*
Damas Siritanus VI,127
Damiæ & Auxeſiæ ſimulacra V, 82, 83
Danaë, Acriſii filia, Perſei mater I,91. VI, 53. VII,150
Danaus & Lynceus Chemmitæ II, 91
Danaus Archandri ſocer II,98
Danai filiæ theſmophoriã in Ægyptum aſſerunt II,171
templum Mineruæ quod Lindi eſt, extruxerunt filios Ægypti fugientes II,182
Danai & Xuthi in Peloponneſum aduẽtus VII,94
Daphnæ Peluſiæ II,30
Daphnis Abydenus IV,138
Dardanos vibs V,117.VII,43
Dardanei I 188
Dariæ populus III,92
Darius rex, Hyſtaſpis filius I.183,210.II, 110. III. 70. VI. 98. VII,1. VII, 11
coniuratis in magos fuit vnus III, 70
Darius idem ſonat quod ἐχέϊος, id eſt, *coercitor* VI,98
eius vxores III,88
Darii liberi III, 12. VII, 2, 64, 68, 69, 72, 78, 97, 224. VIII, 89. IX, 106
de Darii futuro regno Cyri viſio I,209, 210
qua arte ad adipiſcendum regnum vſus III,85,86,87
eum Perſæ aiunt fuiſſe κάπηλον (*id eſt, inſtitorem*) quoniam omnia quæſtui habebat III,89
Darii reditus & auri theſaurus III, 95,96
ſtatua eius equeſtris III,88
pecuniarum ſpe fruſtratus ſepulcro Nitocridis aperto I,187
vnde Græciæ ihſenſior redditus VII,1
eius expeditio in Scythas IV,1,85,86, *&c.*
Alia eius facta præ aliis memoratu digna vide pag. II,110. III,88. IV,144, 88,135. V,11,12. VII,194
item quædam eius dicta III,160. IV,143, V,105
eius cum Indathyrſo colloquium per quendam equitem IV,126,127
eius oratio pro monarchia III,82
oratio eiuſd. ad primores Perſarum de Orœte interficiendo III,127
oratio ad Iones de ponte ad Iſtrum cuſtodiendo IV,98

Darius quondam Cambysis satelles III, 139
bene de se meritos remunerat III, 140, V, 11
luxato pede à Democede sanatur, & acta cum eo. III, 129, 130, 131 &c.
Babylonē obsidet, capit, & diruit portas murosque III, 150, 151, 152 &c.
Indos subegit III, 44
eius crudele factum IV, 84
à Macedonibus poscit terram & aquā V, 17, & à Græcis VI, 48. VII, 133
eius moneta ex auro puriss. IV, 166
eius legati à Græcis in barathrum & puteum proiiciuntur VII, 133
eius obitus VII, 4
Darius Xerxis filius Artayntam ducit IX, 107
Dascylus Gygis pater I, 8
Dascylium, præfectura VI, 33
Datis Medus contra Athenas missus à Dario VI, 94
revocat Delios metu fugientes ipsum VI, 97
visionem in somnis videt VI, 118
eius filii VII, 88
Datus IX, 74
Dauliorum oppidum incensum VIII, 35
Daurises Darii gener V, 116
Daurises aduersus Cariam tendit V, 122
eius interitus V, 121
Decelea IX, 15
Decelus IX, 72
Decelensium circa Helenæ inuestigationem acta IX, 72
eorum in Sparta vectigalium immunitas & dignitas præsidendi *ibidem*
Decelensis tribus *ibid.*
decima redemptionis captiuorum conscripta V, 77
decimum quemque sorte comedunt inter se Cambysis milites fame adacti III, 25
Deioces, Phraortis fil. I 16, 37, 96
vir sapiens & iuris dicundi peritus I, 96
ad tyrannidem Medorum quo commento peruenit I, 97, 98
rex Medorum declaratus I, 98
ab eo regnum obtinente acta, & quomodo suerit atem in exercenda iustitia exercuerit I, 98, 99, 100, 101
eius mors & anni regni I, 102
Delphonus Euenii filius Apolloniata IX, 91
Delphi I, 51
ad eos missa donaria à Gyge I, 14 Cræso I, 50, 51, 52
apud Delphos primus quis munera posuerit I, 14
in numerum Delphorum adscribi volenti ius perpetuum datum Lydis I, 54
Delphi oraculum pro se & Græcia cōsulunt VII, 178
extreme formidantes Xerxem, vrbem deserunt VIII, 37
barbaros à deo suo male affectos cædunt VIII 38
Delphicum oraculum, *infimis locis*
Delphicum templum sua sponte conflagrauit I, 50. II, 180
aliud Amphictyones trecentis talentis constituendum locarunt II, 180. & quinam conduxere V, 62
Delta Ægyptiorum II, 13, 15. 16, 17, 18, 19, 20
solum Delta, Ægyptum esse aiunt Iones non recte II, 15
delubrum Iouis Carii I, 171, Iouis Olympii II, 7 Cereris IV, 53 Bacchi IV, 87, Amphiarai VIII, 134, Laii & OEdipodis IV, 149
in fano Latonæ admirabilissimum, ex vno factum lapide II, 152
delubra primi statuere Ægyptii II, 4
delubra à Persis incensa IV, 96. VIII, 144
Delus insula IV, 33, 34, 35
expiata à Pisistrato I, 64
Delus tremit antea inconcussa VI, 98
Deliorum fuga ob Persas VI, 97
reuocati a Persis & nihil passi *ibidem*
Delium Thebanorum VI, 118
Demaratus Aristonis filius, rex Spartæ V, 75. VI, 63, &c.
de eius genere & procreatione varia circumferuntur VI, 63, &c. 69
matrem scisciatur qui verus ipsius parens VI, 68
Demarati, *id est, à populo votis petiti*, vnde nomen impositum VI, 63
Cleomenem deserit in expeditione V, 75
eius cum Cleomene simultates & odium VII, 51, 63, 64, &c.
fuga ipsius ad Persas VI, 70. VII, 3
eius elogium VI, 70
eius colloquia de rebus Græcorum cum Xerxe VII, 101, 102, 103, 104, 209, 234, 235, 236
eius ingeniosa per pugillares clam nūciandi ratio VII, 239
Demarmenus V, 41. VI, 65
Democedes, Calliphōtis filius, medicus, quantus vir, eius fortuna, & in quanto honore habitus à Dario III, 124, 129, 130, 131, 132
quo astu è Persia in patriam rediit III, 132, 133, 134 &c.
democratiam laudat Otanes III, 80. VI, 43
improbant Megabyzus & Darius III, 81, 82
eius incommoda III, 81
eam constituit in Græcia Mardonius V, 43
Democritus, vir illustris, & Naxiorum trierarchus VII, 46
Demonax à Mantineis, Cyrenæis missus reip. constituendæ IV, 161
Demonous Penthyli pater VII, 195
Demophilus Diadromei filius VII, 222
dens Hippiæ tussi excussus euanescit: & quid hac re portentum VI, 107
dentes ex vno osse vniuersi, tam molares quam ceteri, in quadam maxilla IX, 82
de posito nihil aliud cogitandum quam vt repetenti reddatur, quidque acciderit cuidam depositum neganti VI, 86
Derusiæi, Persarum genus I, 125
Dersæi Thraciæ populus VII, 110
detractio res deterr. VII, 10, § 7
Deucalion rex I, 56
deus eminentissima gaudet deprimere VII, 10, § 5
deum tentare, idē quod facere VI, 86, § 3
deus quod fieri vult, nemo effugiat IX, 16
deorum *ὑπερεις καὶ φθόνος* I, 34. III, 40. VII, 10, § 5
deorum aeres vindictæ IV, *vlt.* VIII, 106
deus ab Ægyptiis verberatur quidam II, 132
deorum ira in nepotes etiam extenditur VII, 137
duodecim deorum cognomina ab Ægyptiis Græci sunt mutuati II, 4
omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciā peruenerunt II 50
dii Arabum III, 8. Libyum, IV, 188, Scytharum IV, 59, Thracum V, 7
deos externos exigunt Caunii I, 172
Diacœle via quædam nominata VI, 103
Diactorides pater Eurydames vxoris Leotychidis VI, 71
Diactorides Granonius, vnus è procis Agaristæ VI, 127
Diadromeus Demophili pater VII, 222
Diana Osiris seu Dionysi filia II, 156
eam Cereris filiam vnde fecerit Æschylus *ib.*
Bubastis ab Ægyptiis dicta *ibid.* & 137
Dianæ festum in Ægypto II, 137
aliud apud Brauronem. VI, 138
Dianæ templum maxime memorabile apud Bubastin II, 137, 138
Dianæ templum Samī III, 48
Diana regia IV, 33
Dianæ Orthosiæ ara IV, 87
Dianæ oraculum II, 83
Dianæ vrbem suam donant Ephesii obsessi I, 26
Dicæa vrbs VII, 109
Dicæus, Theocydis filius, exul, apud Medos illustris VIII 65
quædam sibi visa portenta narrat, Demaratum testem citans VIII, 65
dictyes, animal IV, 192
Dictynnes delubrum & à quibus structū III, 59
Dienecis Spartani virtus ad Thermopylas VII, 226
eius dictum *ibidem*
dies, repente nox factus I, 47, 103. VII, 37
certo die non egrediuntur Lacedæmonii ad bellum VI, 106
diei natalis obseruatio apud Ægyptios II, 42
diei in horas distributio à quibus facta II, 4
Dindymene mater I. 82
Dinomenes Gelonis pater VII, 148
Diomedis *ἀφάνεια* II, 112
Dion vrbs VII, 26
Dionysiophanes, vir Ephesius IX 83
Dionysius Phocensis, classis Ionum dux eiusque ad Ionas oratio VI, 11
res ab eo gestæ *ibid & seq.*
post cladem Ionum quo deuenerit VI, 17
Dionysus, Apollinis & Dianæ pater II, 116
è Semele Cadmi filia à Græcis putatur genitus, II, 145
educatus in cinnamomifera III, 111
ab Ioue insutus in femore II, 146
è deorum nouissimis apud Græcos, non & apud Ægyptios II, 145
Ægyptiace Osiris dictus II, 144
Dionysi festum III, 97
Dionysi trieterica IV, 108
Dionysus & Vrania ab Arabibus inuocantur in fœdere ineundo III, 8
Arabibus Vrotalt dictus *ibid.*
Dioscuri VI, 127
eorum

eorum nomen Ægyptiis ignotum II, 50
Dipæenſium prœlium IX,34
dipodes,murium genus IV,192
Dithyrambus Harmatidei filius VII, 217
dithyramborum autor quis fuerit I, 21
diuinatio Ægyptiorum II, 83 Naſamonum IV,172, Scytharum IV, 67
diuinitatis ſolers prudentia erga homines III,108
Doberes pop. Pæoniæ V, 16. VII, 113
Dodona II,52,58
Dodonæum oraculum I,46. II, 52, 55
Dodonæorum antiſtites II,55
Dodonæi IV,33
Dodonææ columbæ II,55,57
dolia argentea Delphos à Crœſo miſſa I,51
Dolonci Thraces VI,34
ab Abſinthiis bello vexati *ibidem*
oraculum conſulunt *ibid.*
Miltiadem regem creant VI, 35, 36
Dolopes VII,185
domus ſubterraneæ Æthiopum III, 97
domos non poſſident Indi nonnulli III,100
domeſtica mala Pſammeniti maiora quã vt ea deflere poſſit II,14
domicilia ſubterranea pyramidis II, 148
domicilia ex micis ſalis IV,185
domicilia è virgultis, & verſatilia, è lentiſcis ſuſpenſa IV,190
dona ad Æthiopes explorãdi gratia miſſa II,28
dona Amaſis Delphis data II,180
dona Græcorũ Ægyptum incolentiũ ad templum Delph. inſtaurandum II,180
dona Democedi medico ab rege & vxoribus data III,130
dona quantum apud milites poſſint VIII,4,5
dona ei qui primus muros Sardium aſcenderit pollicetur Cyrus I, 84
donaria Alyattis Delphos miſſa I, 25
donaria Crœſi varia I,92
donaria diuis data à Crœſo ex bonis aduerſanti I,92
donaria Delphos à Crœſo miſſa & rurſus alia I,51,52
donaria Delphos à Gyge miſſa I, 14
donarium Midæ Delphos miſſum, regia ſella I,14
donaria in templo Delphico VIII, 35
donarium Lacedæmoniorum I,51
Amaſis donaria II,182
Pheronis regis donaria II,111
donaria Rhodopis Delphos miſſa II, 135
donarium Arionis apud Tænarum I, 25
donaria è præda Perſica IX,80
Dores Euryanactis pater IX,10
Dores I,144,146
Dores à Crœſo ſubacti I,6,28
eorum migratio crebra I,56
Dores & Iones ex inſulis egredientes in continenti ſedes ponunt I, 171
eorum prima expeditio aduerſus Aſiam III,56
Dores in claſſe Xerxis militantes VII, 93
Dores in Atticam quarto profecti V, 76, *vbi & quando iterum ac tertio.*
Dorienſes Pentapolin incolentes I,144
Dorienſium principes ex Ægypto oriundi VI,53
Dorienſium ciuitates multæ & inſignes VIII,73
Dorienſium ſacra I,144
Dorica gens vnde cognominata I, 56
Doricæ tribus mutantur V,68
Dorieus Anaxandridæ filius ex prima vxore V,41
inter æquales excellit V,42
nolens ſibi à fratre imperari, coloniam alio ducit V,42
eiuſque fortuna V, 42, 43, 44, 45, 46
eius mors V.45,46.VII,158,205
Doris regio incurſata à Medis Theſſalorum conſilio & odio VIII,31
Doris veſtis V,87
Doriſcus VII,25,106
Doriſcus murus VII,59
Doriſcus, Thraciæ litus & campus ingens VII,59
Dorus Hellenis filius I,56
Doryagus Leobotis fil. VII,204
Dotus Megaſidis filius Paphlagonum & Maciennorum dux VII,72
Dropici, Perſarum genus I,125
Drime Achæorum I,145
Drymus oppidum VIII,33
Dryopis regio I,56. VIII,31
Dryopes pop. I,146
Dryopum ciuitates VIII,73
Dyma Achæorum (*Gr.* Drime) I,145
Dymanatæ tribus Sicyoniorum V,68
Dyras amnis VII,198
Dyſorum mons V,17
dyſenteria in Xerxis exercitu VIII, 115

E

EBenum vbi naſcatur III,114
Ecbatana Syriæ I,98. III,62 & eorum extructio atque ſitus I,98
Ecbatana Mediæ III,65
Echecrates Eetionis pater V,92
Echemus Aeropi filius IX,26
Hyllũ in monomachia interfecit *ibidem*
Echeſtratus Hegeſis filius VII,204
Echinades inſulæ II,10
echines murium genus ſic dictum IV, 192
eclipſis ſolis VII,37
Edoni pop. VII,110,114
Eetion Echecratis filius eiusq; genus V, 92
ei datum oraculum *ibid.*
Eion vrbs ſuper Strymonem VII, 25, 113
Elatea vrbs VIII,33
Elbo inſula II,140
electrum vnde venire feratur III,115
elephantes ſupramodum grandes in Libya IV,192
Elephantina vrbs Ægypti II,9,17,28,29, 30,31,69,175
Eleus Cherſoneſi VII,21
Eleus, Agæi filius, vnus è procis Agariſtæ VI,127
Eleus quidam vates III,132
Eleuſis VIII,65
apud Eleuſinem Athenienſium prœlium I,30
Eleuſinem Cleomenes cum Peloponenſibus inuadit V, 74, 75, 76
Elis, Ætolorum ciuitas VIII,73
Eleorum agonothetæ VI,127
Eleorũ inſtiſſimum ac maximum certamen II,160 quod tamen aliquãdiu Ægyptii *ibid.*
Elei Minyarum oppida deleuere IV, 148
Elei venientes poſt prœliũ ſuos duces exilio cur mulctarint IX,76
in Eleo agro muli cur nequeant gigni IV,30
Eleuntini Xãthippum orant de vltione Protefilai ſumenda IX,119
Eleuſiniæ Cereris templum IX.56,100
Elorus flumen VII,154
Enagees, *id eſt pinsulares* I,61. V,71
Enaries, diuinationem à Venere habẽtes IV,67 *at*, I.105 Enarees.
Enchelees V,61
Eneti, qui ſunt ex Illyriis & eorum lex I. 196
Eneti, in Adria V,9
Enienſes VII,185,199
Enipeus fluuius Theſſaliæ VII,129
Eordi populi VII,185
Epaphus, qui & Apis II,153. III,27,28
Epaphi boues mares II,38
Epheſus, ciuitas Ionum I,42. II,10
ex Epheſo ad Sardis iter V,54
Epheſinum templum II,148
Epheſii obſeſſi à Crœſo vrbem ſuam donant Dianæ I,26.
Epheſii ſoli ex Ionibus ab Apaturiis feſtis arcentur, & cur I.147
Epialtes Eurydemi filius VII,213
Thermopylarum proditor VII,213, 214 *&c.*
eius fuga & interitus VII,213
Epie chlides Homeri H,24
Epicydides Glauci pater VI,86
Epidaurus, inſula, antea OEnone dicta VIII,46
Epidaurus expugnata III, 52
Epidauri tyrannus Procles III,50
Epidaurii I,146
Epidaurii oraculum conſulunt, quum eorum tellus nihil produceret V, 82
Epidauriis oleas permittunt Athenienſes, & inter eos pacta & acta V,82,83,84
iis Æginetæ antea parentes, ab iis deſciſcunt, & clades inferunt V, 83
Epigoni Homeri, ſi modo eius ſint IV, 32
epigramma vatis Megiſtiæ VII,228
Mandrocles Samii IV,88
epigrammata Spartiatarum qui occubuere ad Thermopylas VII,228
tripodum litteris Cadmæis inciſa V, 59, 60, 61
Epiſcythiſon, id eſt, *Age Scytham*: hoc eſt, intemperantius bibe VI,84
Epiſtrophus Amphimneſti pater VI, 127
Epium oppidum IV,148
Epizelus Cuphagoræ filius VI,117
cæcus in acie quomodo factus *ibidem*
equa leporem enixa VII,57
equæ tres Olympiacas victorias adeptæ, vbi ſepultæ VI,103
equis piſces pro pabulo vbi V,16
equi colubros vorant I,78
equi ſacri candidi in Cyri exercitu I, 189
equi ſacri in exercitu Xerxis VII, 55
equi fluuiales Ægyptiis ſacri, eorum natura, & deſcriptio II,71
equos præcipue immolant Scythę IV, 61
equi vbi Soli immolantur I,216
equus camelum reformidat & ideo contra equos cameli inſtructi I, 80. VII,87

equos quadrijugos iungere Græci à Libybus didicere IV,189
equos ad venatum in ventrem cubare edoctos ducunt Iyrcæ IV,22
equi Sygnarum quales V,9
equi satrapæ Babylonii I,192
equi Indorum III,106
equi siluestres candidi IV,52
equorum iubæ pro cristis VII,70
equæ Thessaliæ optimæ VII,196
equi vim hyemis ferant in Scythia, quam nec muli nec asini IV,28
equi quinquagiota strangulantur ad sepulcra regum Scytharum IV,72
equi Nisæi III.108.VII,40
equi albi trieeni à Cilicibus Dario pēdi soliti III,90
equi hinnitu Darius quomodo regnū nactus III,85,86,87
equus Masistii ipsum exutit IX,22
equo crura cū genibus abscissa, quod dominum strauerat VII,88
equus Artybii in armatum erigi doctus V,111
equisonem regis Scythæ cum rege defuncto sepeliunt IV,71
equisonis & equi virtute Darius ad regnum promotus III,85,86,87
equitatus Xerxis quantus VII 84,&c.
equitare docent liberos statim à quinto anno Persæ I,136
Erasinus fluuius VI,76
Cleomenis de eo dictum *ibid.*
Erechtheus rex Athenienſium VIII,44
Orithyiæ pater VII,189
ab Homero laudatus H,28
ei apud Athen. sacra afferunt Epidaurii V,82
eius templum in arce Athenienſium VIII,55
Eresionæ Homeri H,33
contra Eretriam & Athenienſes, duces Persarum missi V,94
Eretrienſium & Persarum acris pugna VI,101
Eretria & Eretrienſes à Persis subacti VI,101
Eretriorum naues Milesiis auxiliātur, vt gratiam reddant V,99
Eretrienſes Iones VIII 46
Eretrienſes Susa abducti clementer à Dario tractati VII,119
Eridanus fluuius fabula Herodoto III,115
Erinnyum oraculum IV,149
Erochus vrbs VIII,33
Erxander, Cois pater IV,97.V,37
Erycis regio. Heraclidarum V,43
Erycina regio V,45
Erythia insula IV,8
ἐρυθρὰ βῶλος vrbs sic dicta, *id est, rubra gleba* II,111
Erythræ I,142
Erythræorum cum Chiis bellum I,18
Erythræi & Chii eandem sermonis proprietatem seruant I,142
Erythræa vrbs aspera & montosa H,18
Eryxo, Arcesilai vxor, mariti interemptorem necat IV,160
Etearchus rex Oaxi VI, 154
alius Ammoniorum rex II,32
Eteocles Laodamantis pater V,61
etesias non esse causas augmēti Nili II,20
Euaenetus Carini filius VII,173
Euagoras Laco VI,103
Eualcides Eretriorum dux, vir illustris V, 101
Euboea insula magna ac beata, Cypro nō inferior V,31
ad eam prœlium Græcorum cū Persis gestum VIII, 4 &c.
Euboœenſes vt tractati à Gelone VII,156
Euboœnſibus datum oraculum, quod male spernunt VIII,20
Euboicum talentum III,89
Euboicæ minæ III 89
Euclidis & Cleander Hippocratis filii VII,155
Eucnius Delphoni haruspicis pater IX, 91
sacrarum solis ouium custos IX,92
excæcatus miserè; & victio ob id de Apolloniatis sumpta IX,92
cæcus diuinationem obtinet IX,93
Euelthon Salaminis rex IV 162.V,104
ab eo thuribulum dedicatum Delphis *ibid.*
circa eum & Pheretimam acta *ib.*
Euesperidę bonum solum incolentes IV, 171
Eumelus Admeti fil. H,2
Eumenes Anagyrasius Athenienſis præstantissimus in pugna nauali VIII, 93
Eunomus Polydectis filius VIII,131
eunuchi apud Persas pretiosiores quam qui non castrati VII,105
Eupalinus, Nausitrophi filius, architectus III,60
Euphorbus, Alcimachi filius VI,107 proditor Eretrienſium *ib.*
Euphorion, Æschyli poetæ pater II,156
Euphorion Cynægiri pater VI,114
Euphorion Laphanis pater, qui Castorē & Pollucem in domum suam recepit & in omnes homines fuit hospitalis VI,127
Euphrates flumen I,180.V,52
tortuosus à Nitocri redditus I,185
Euripus VII 173.VIII,25
Europa à Cretenſibus rapta I.2
Europæ filii Sarpedon & Minos I, 173
Europa Tyria an nomen Europæ dederit IV,45
Europa longitudine Asiam & Libyam, non & latitudine, æquat IV, 42,45
Europæ commoditates VII,5
Europæ nomen vnde impositum IV, 45
Europæ extrema III,115,116
Euryanax Doris filius, collega Pausaniæ IX,10,54
Eurybates quinque palmarum vir VI, 92
eius clades & interitus *ib.*IX.74
Eurybiades, Euryclidæ filius, dux classis Græcorum VIII,52
in Eurybiadis consilii inopia VIII,74
Eurybiadæ laus VIII.124
Eurycrates Polydori filius VII,204
Euryeratides Anaxandri filius VII, 204
Eurydame Leutychidis vxor VI,71 eius genus *ib.*
Eurydemus Epialtæ pater VI,213
Euryleon cum Dorico coloniæ deductor vnus superstes è bello V,46
Selinusiorum tyrannus V,46
eius interitus *ib.*
Eurymachus Leontiadis pater VII 205
Eutymachus Leontiadis filius interemptus VII,233
Euryphron Proclis filius VIII,131
Eurypylus frater Thoracis Larissæi IX, 57
Eurysthenes, Aristodemi filius VII,204
Eurysthenis familia VI,52
Eurysthenes & Procles gemini, Spartę reges IV,147.VI,52
oraculum super eis consultum *ib.*
eorum dissensio per omnem vitam *ibidem*
circa eos & Theram auunculum pro regno acta IV,147
Eurystheus IX,26,27
genus eius nolunt labefieri Lacedæmonii V,39
Eurytus & Aristodemus ob extremam lippitudinem è castris à Leonide remittuntur VII,229
Eutyni virtus & interitus *ib.*
Euthoenus Hermolyci pater IX,104
Eutychides Sophanis pater IX,72
Euxinum mare I,6,72
Euxini ponti nationes IV,46
Exampæus locus inter Borysthenem & Hypanin IV,81
exercitu donari apud Persas, eximium IX,108
exitus rerum inspiciendus I.32
expiandi modus idem fere apud Lydos qui apud Græcos I,35
expiatio Adrasti fratricidæ I,35
expiatio Deli I,64

F

FAbes nec ferunt Ægyptii, nec edunt II,37
fabæ in sortitionibus VI,109
ad famem arcendam quid Lydi excogitauerint I,94
fames immanis in castris Cambysis II,25
fames in Xerxis exercitu, in redita VIII,115
fames obsessorum Sesti IX. 117
fanum Iouis Thebani I, 182 Iouis Beli I, 181 Iouis sub fago conditum II, 56 Protei II,112 Veneris Vraniæ vetustissimum I, 105 Apollinis VIII. 135 Pallenidis Mineruæ I, 62 Æacı V, 89 Phylaci VIII, 39 Autonoi *ibid.* Androcratis heroïs IX, 25 fanum Græcum maximum & celeberrimum in Ægypto II,178
fato sortem destinatam deo quoque fugere impossibile I,91
fati necessitas I, 91. III, 43, 63. V, 92
fax Vulcani VIII,98
felis amantissima fœtuum I,66
Ægyptiorum circa hoc animal superstitio *ib.*
felium sepulturæ II,67
felicitas humana in eodem tenore non perstat I.5
felicitas Polycratis infidiosa III. 40 &c.
ferri compactionem solus omnium excogitauit Glaucus Chius I.25
festum Cyzicenorum, matri deorū IV,76
festum Ægyptiorū abrogatum à Cambyse III,29
festa Ægyptiorum, Dianę, Isidis, Mineruæ, Solis, Latonæ, Martis II.59
festum Mineruæ IV,180
festum Dionysi II,48. III,97
festum Theophaniæ I, 51 festum Persarum, μαγοφονία dictū III,79 festa Apaturia I,147 festi nomen, Accessio lucernarum II.62
fidei dandæ modus apud Nasamones IV.172
fides Arabum firmissima III,8
finitimos Medi & Persæ colunt I,134
flama è pectore simulacri effulget VI, 82
fluuios inter omnia religiosè colunt Persæ I,138
fluuiorū Scythię nomina, Ister, Tyres, Hypanis, Borysthenes, Panticapes, Hypacyris, Gerrhus, Tanais IV,47 fluuiorū Thracię nomina, Tearus, Contadesdus, Agrianes, Hebrus, Ænus, IV,90 Thessaliæ fl. præcipui hi quinque, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus. VII. 129 Penei *natura fit mentio & cap. proxime præced.* Araxes qualis & quantus I 202 Asopus IX,15,30 Achelous II,10 Axius VII, 23 Corys in Ambia III,9 Cinyps IV. 175 Crathis I, 145 Gaicus VII, 121 Cōtadesdus IV, 90 Choaspes V, 49 Gerrhus IV, 19 Gyndes V, 52 Halys I, 72 Hypanis IV,47

IV,47 Is I,179 Melas VII, 58 Phasis II,103. IV, 38 Parthenius II, 104. Pirus ingens fluuius I,145 Păticapes IV, 54 Sperchius VII, 198, 228 Thermodon II, 104. IV, 27 Tigris I,189 Tanais IV,20 Tyres IV, 11,51 Triton IV,191

fluuii quorum aqua exercitui Xerxis defecerit VII, 42, 108, 196 *vt autem mentio huius defectionis & c.21,* & 187

fœdus affinitate firmatum I,74

fœderis ineundi ratio apud Scythas IV,70 apud Arabes III,8

fœdus à Babyloniis cum Cræso initũ 77

fœdus Cræsi cum Amasi Ægyptiorũ rege *ibid.* Polycratis cum Amasi rege III,39

fœdus perfidum Persarum cum Barcæis IV,201

fœmina exuta tunica verecundiam pariter exuit I,8

fœminæ Ægyptiæ humeris baiulant, viri capite onera imponunt II,35

fœminæ apud Ægyptios negociantur *ibid.*

fœminæ Zavecum cutrus aurigantur in bellum IV,193

fœminas Athenienſium à Braurone prædati Pelaſgi IV,145. VI. 138

fœminæ ex Aſia raptæ I,23,4

fœminarum Barcæarum mamillæ circa muros appenſæ V,302

fœminæ à Babyloniis ſtrangulatæ ne frumentum abſumerent III,150 earum quinquaginta millia Babyloniis à Dario ſuppeditata, vt ſuccreſceret ſobolcs III.159

fœminæ dolo & ſimilibus rebus donandæ, non exercitu IV.162

fœminas adducere, Perſarum conuiuantium mos V,18

fœminæ viridi virtute VIII,88

fœminæ agreſtes IV,19

fœmina virgo quę erat ſemiuipera IV, 9

fœmineus morbus ſani Veneris ſpoliatoribus immiſſus I,105

fons Theſtis IV,159 fons Apollinis I,128 fons Solis IV, 181 fons Gargaphius VII, 25 fontes Mæandri VII, 26 fons, in quo qui loti ſunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes III.23

fons quidam amariſſimus IV,52,81

fontes nouem aquarum, *vide* Nouem fontes

formicæ Indicæ vbi naſcantur canum magnitudine, earumq; deſcriptio III,102 *& c. vbi* vt illis Indi aurum ſuffurentur

fortunam bonam in vita & in morte experiri difficile eſt III,43

fortuna conſilium aliquando ſuperat VII.10,§ 4

fortunati iidem ſemper non ſunt I,207

forum nullum eſt Perſis I,153

fora Græcorum *ibid.*

fratrem præ marito & liberis vxor Intaphernis ſaluum cupit, & ſui deſiderii rationem reddit III,119

frigoris vis apud Cimmerium Boſporũ IV,28

fructus quarundam arborum qui iactus in ignem odore ſuo circumſtantes inebriat I,202

tonitrua & fulgura in Xerxis exercitũ ingruunt, & complures occidunt VII,42

ſed apud Herodotum eſt ἀστραπὰς *quod vertit* fulgura

fulmen in ædes Scylæ regis delapſum IV, 79

fulmine grandes arbores aut ædificia percutiunt VII,10

fulmina in barbaros Delphis è cœlo demiſſa VIII,37

fures pecuniæ Sardanapali II,150

fures regiarum Rhampſiniti pecuniarum & eorum ſolertia II,121

fuſtuaria pugna apud Ægyptios in ſacris II,73

G

GAdes IV,8

Gæſon IX,96

Galatica regio, ætate Herodoti Briantia VII,108

Galepſus, Græca vrbs VII,122

Gamori Syracuſani VII,155

Gandarii pop. III,91

eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,66

Garamantes pop. & eorum mores IV, 174

Gargaphius fons IX,25,48

Gauanes Temeno oriundus VIII, 137

Gebeleizis dæmon IV,94

Gela à Lindiis condita VII,153

eius tyrannus Hippocrates VI,23

Gela Hieroni à Gelone fratre demandata VII.156

Geleon Ionis filius V,46

Gelo Siciliæ tyrannus, eiuſque potentia, & opes VII, 145, 153, 157 158

quomodo creuerit & ad regnũ peruenerit VII,153,154,155 *&c.*

circa eum & legatos Græcorum acta VII,153,154 *&c.*

eius res geſtæ VII,155,156,158

Gelonus Herculis filius IV,10

Gelonus Budinorum vrbs IV,104

Geloni quondam Græci IV,108

eorum mores IV,109

gelu maximum vbi IV,28

genitura Indorum qualis III,101

geometria vnde ad Græcos venerit II, 111

Gephyræi vnde oriundi V,57

Athenas commigrant, & cur V,57, 62

vbi templa ſeorſum ab eis extructa *&c.* V,62

Geræſtus IX,104

Gergis Ariazi filius imperator in Xerxis exercitu VII,82

Gergithæ VII,43

è priſcis Teucris V.122

Germanii, Perſarum genus I.125

gerra Perſarum IV,60,61,98

Gerrhus locus IV,53

Gerrhus fluuius IV,19,47

eius deſcriptio IV,56

Geryonis vaccæ IV,8

Getæ immortales à Dario ſubacti IV, 93 qui dein exercitum Darii ſequuntur IV,96

eorum dæmon Zamolxis IV,94

Gigamæ Libyes & eorum deſcriptio IV,169

Gigonus vrbs VII,123

Gillus Tarentinus exul, redimit Perſas & ad Darium reportat III,138

Darius eum fruſtra per Cnidios reducere Tarentum conatur *ib.*

Gindanes populus IV,176

vxorum eorum fimbriæ pelliceę in veſtimentis *ib.*

Glaucon Leagri pater IX,74

Glaucus Chius I,25

ſolus omnium compactionis ferri excogitator I,25

Glaucus Chius caprarius H,21,22,13

Glaucus Epicydidis fil. VI.86.§.1

eius laus *ibid.* depoſitum ſuſcipit ab hoſpite Mileſio *ibid.* id poſtea ſuſcepiſſe negat VI,86,§ 2

Pythiam conſulit an iureiurando pecuniam interuertat VI, 86, §.3

eius genus funditus interit VI, 86, §.4

Glaucus Hippolochi fil. I.147

Gliſantem & Tanagram Thermodon interfluit IX,42

Gnurus Lyci filius, Anacharſidis pater IV,76

gnomonis inuentores Babylonii II,109

Gobryas è magi occiſoribus III,70,73, 78

Gobryas Mardonii pater VII,82

Gobryæ conſilium de abeundo è Scythia, Dario datum IV,132,134

Gobryæ vxor, Darii ſoror VII,5

Gobryæ filia, vxor Darii VII,2

Gobryas Darii & Artyſtonæ filius VII, 72

Gonnus vrbs VII,128,178

Gordius, Midæ pater I,14. VIII,138

auus Adraſti I,35,55

Gorgo Cleomenis filia IV,48

patrem ſcite monet vt ſibi caueat ab Ariſtagora V,51

eadem Leonidæ vxor, vt Demarati tabellas aperiri monuerit VII, 239

Gorgonis caput ex Libya affert Perſeus II,91

Gorgus Salaminiorum rex V,104. VIII,2

oppido ſpoliatus à fratre V,104

Salaminem recipit V,115

Gortus, *vel* Gorgus, Cherſis filius, dux in claſſe Xerxis VII,98

Græcia temperatiſs. anni tempeſtates ſortita III,106

Græcia paupertatis alumna, hoſpes virtutis VII 102

non imperatorum indiga in bello Perſ ſed exercitus VII.161

in eã primi à Dario exploratores miſſi III,135, 138

Græciæ infenſior vnde redditus Darius VII,51

in Græciã caduceatores miſſi ad petendum terram & aquam VI,48. VII.32

Græcia à quo tempore & ſub quibus plus mali paſſa VI,98

Græcorum & Perſarum in cultu deorum collatio I,131

Græcorum cenæ quo dicto à Perſis perſtringuntur I,133

Græcorum feſta eadem littera finiunt I,148

Græcorum negociationes I,153

Græcorum litteræ & calculi II,36. V, 58

Græci ab Ægyptiis pleraque ſumpſere II,49,50,51,58

Græca lingua quando primum in Ægypto introducta II,154

Græcorum in Ægypto negociationes, fana, vrbes II.178

Græcorum deorum ætas cum Ægyptiorum collata II, 144, 145, 146

Græcorum natalitia IV,26

Græci in templis non coeunt, vt nec Ægyptii, ſicut alii mortales II, 64

Græci veſtem & ægidas Mineruæ & alia à Libybus mutuati IV,189

Græcorum & Lydorum leges prope ſimiles I,94

Græcorum ampla fora I,153

Græci puerorum amoribus dediti I, 135

Græca gens dexterior quam barbara & ab ineptiis abhorrens I,60

Græci virtutis certamen agunt, non pecuniæ VIII,26

Græcos auctores iniuriarum aiunt barbari I,2,4

vniuersi ante Crœsi imperium liberi fuere I,6
Græcorum potentissimos sibi conciliat Crœsus I,56
Græcis discordiæ principium cum Persis quod extiterit I,5
Græcis & barbaris malorum initium V,97
Græcorum variæ sententiæ de loco pugnæ nauali constituendo VIII, 49
Græcorum ducum dissensus in bello Persico VIII,74
Græcorum concilium contra Xerxem VII,145
Græcorum consultatio insequatur hostes necne VIII,108,109
Græcorum consilium de bello Thebis inferendo IX,85
Græcorum à Mycale profectorum cõsultatio IX,113
Græcorum duces ad pylas VII, 204
Græcorum duces ad Salaminem qui fuerint præstantissimi & præmia iis data VII,123,124
Græcorum præstantissimi Lacedæmonii I,69
Græcorum strenuissimi & ciuitatum & virorum contra Medos IX, 70
Græcorum præstantissimi ad Mycalen IX,104
Græcorum præstantissimi in pugna nauali VII,17
Græci Ægyptum incolentes cum Cãbyse cõgrediuntur sanguine epoto. III,11
contra Græcos expeditionem Xerxis quid mouerit VII,6
vbi Xerxem excipere statuerint VII, 177
Xerxem qui Græcorum opperiebantur ad Thermopylas VII,202
eorum fœdus contra eos qui non adacti necessitate cum Xerxe pepigerant VII,132
è Græcis qui terrestres copias Xerxi præbuerint, & qui nauticas VII, 185 & alii qui se recens adiunxerunt Xerxis exercitui VIII,66
Græcorum exercitus contra Mardonium ad Platæas quibus & quomodo comparatus & instructus IX,28,29
Græci contra Mardonium castra vbi locarint IX,19 quem locum permutant IX,50,51
Græci prædam Mardonii inter se dispartiuntur IX,80
Græci qui naues ad classem Græcorum suppeditarunt VIII,43,44 & f.
Græcorum prœlium ad Eubœam gestum VIII,11,12
Græcorum classis ad Salaminem perstat Athenienſium rogatu VIII, 40
Græci classem ad Samum applicant IX,95
Græci fugam facere volentes vt à Themistocle retenti VIII,4
Græci Olympia agentes & alia certamina in medio bello VIII, 26
Græcoscythæ IV,17
Gratiarum collis IV,175
Grinus Æsanii filius, Theræ insulæ rex IV,150
Grynea vrbs I,149
grues, plagæ Scythicæ hyemem fugientes quo se conferant II,22
grypes aurum seruantes III, 116. IV, 13
Gygæum aurum I,14
Gygæus lacus, proximus Alyattis sepulcro I,93
Gygæa, Amyntæ filia V,21, VIII,136
Bubari collocata à fratre Alexandro V,21. VIII,136
Gyges, Dascyli filius I,8
Candaulis satelles I,8 vel Heraclidarũ I,91
eius circa vxorem Candaulis acta I,8, 9 &c.
Candaulem obtruncat I,12,91
vxore Candaulis & regno potitur I, 13,91
donaria Delphos ab eo missa I,14
& primus barbarorum is munera apud Delphos posuit I,14
Mileto & Smyrnæ arma infert, Colophonem vi capit I,14
quot annos regnarit *ibid.*
eius filius Ardys I,15
Gyges pater Myrsi III,122
gymnicum certamen II,91
gymnopædiæ Lacedæmoniorum VI, 67
Gyndes fluuius vnde oriatur, & quo inde fluat I,189. V,52 à Cyro in ccxc sexaginta riuos diductus I,202. V, 52

H

Hæmus mons Scythiæ, cuius è iugis tres fluuii manant IV,49
Haliacmon amnis VII,127
Halicarnassus ciuitas II,178
cur priuata sacrorum participatione I, 144
à Pedasensibus habitata VIII,104
Halizones Scythiæ populi IV,17
Halys amnis I,5. VII,26
quos populos interfluat I,72
eius fluxum quomodo auerterit Thales Milesius. I,75
intra Halym fluuium populi à Crœso subacti I,28
Hannon Amilcaris pater VII,165
Harmamithres & Tithæus Xerxis equitatus præfecti VII,88
Harmatideus Dithyrambi pater VII, 227
Harmocydes, Phocensium dux IX,17
Harmodius & Aristogiton Hipparchi interfectores V,55
tyrannidis osores V,123
Harpagi Medi familiaritas & autoritas apud Astyagem I,108
ei negotium datur interimendi Cyri *ibidem.* & domus in luctu ideo I, 111
quia iussum non exequutus, carnibus filii ab Astyage pastus I,119
& eius constantia in perferenda Astyagis crudelitate *ibid.*
Astyagis vlciscendi cupidus, quo pacto defectionem molitus fuit I, 123 & *seq.*
Astyagi à Cyro capto insultat I, 129
Mazari defuncto succedit I,162
gesta ab eo aduersus Ionas I,162,163, & *seq.*
litteræ eius ad Cyrum scriptæ missæq; occulte I,123,124
Harpagus alius Persa dux VI,28
capit Histiæum viuum & in crucem agit VI,28,30
haruspicina Menelai nefaria II,119
Hebes tesseram dat Leutychides militib. IX,97
Hebrus fluuius IV,90. VII,59
Hecatæus, Hegesandri filius, historiographus II, 143. V, 125. VI, 137
eius genus, &c. II,143 & *seq.*
bellum aduersus Persas dissuadet Aristagoræ V,36
eiusdem consilium Aristagoræ datum V,125
Hector natu maior & virtute præstantior Alexandro III,120
Hegesis Eurysthenis filius VII,204
Hegesicles & Leo, Spartæ reges I,65
Hegesander, Hecatæi pater V, 125. VI, 137
Hegesipyle, Olori, regis Thracum, filia, Miltiadæ collocata VI,39
Hegesistratus Sigei tyrannus V,94
eius pugna cum Mitylenæis pro Sigeo *ibid.*
Hegesistratus haruspex, Telliadeorum præstantissimus, in Mardonii exercitu IX,36
eius audacia mira & interitus *ibid.*
Hegesistratus Aristagoræ filius, legatus Samius IX,89,90
Hegetoridæ, filii Antagoræ, filia IX, 75
Hegias Tisameni frater IX,32
Helenes Tyndari filia, & eius raptus historia II, 112. & *seq.* V,94. IX, 72
Helice Achæorum I,145
Heliconius Neptunus I,148
Heliopolis, vrbs solis II, 3, 7, 8, 9, 59, 63
Heliopolitani Ægyptiorum solertissimi II,3
Hellen, Dori pater I,56
Hellenica gens I,56,57
Helles Athamantis filiæ sepulcrum VII, 58
Hellesponti vrbes VI, 33
Hellespontus vbi angustissimus IV, 85
Hellespontus ex Asia in Europam cõiungitur à Xerxe VII, 33
denuo ponte iunctus VII,36 & priore ponte rupto, quomodo à Xerxe castigatus VII,35
Hellesponti traiectus stadiorum septẽ VII,34
Hellesponto phiala aurea datur à Xerxe, aureus crater, & gladius. Persicus eius placandi VII,54
Hellespontii in Xerxis classe militantes VII,95
eis pontium custodia demandata *ibidem*
hellespontias ventus VII,188
Hephæstienses populus VI,139
Heracles, siue Hercules, Heracleę conditor V,43
Heraclidæ Iardanæ ancilla & Hercule geniti I,7
eorum imperium quamdiu duraueris in Asia & vt fuerit translatum I, 7
eorum vltio in atnepotem Gygis deuoluta I,13
Heraclidæ in Peloponesum redire conati IX,26
Heraclides Ibanolis fil. V,121
eius insidiæ Persis structæ V,121
Heraclides Aristodici Cumæi pater I, 158
Heraclides Aristagorę Cumæi pater V, 37
Hercules Amphitryone & Alcmena genitus II,43,44,45,145,146
eius tres liberi ex Echidna IV,10
ex Hercule & Iardanę ancilla geniti Heraclidæ I,7
Hercules Hylli pater VII,204. VIII, 131
autor genetis Leonidæ VII,204
Hercules è deorum nouissimis apud Græcos: apud Ægyptios secus II, 145
Hercules Olympius II,44
Hercules Græcorum II,43
Herculis templũ in Cynosarge VI,116

Herculis in Marathone templum VI, 108, 116
Herculis templum seruis pro asylo II, 113
Herculis Tyri templum II,44
Herculis Thasii templum *ibidem*
Herculi bifaria templa cur dentur *ibidem*
Herculis oraculum II,83
Herculis in Scythiã aduentus &c. IV, 8,9
eius arcus, baltheus IV,10
eius tres filii IV,10
Scytharum deus IV,59
eius vestigium in petra IV,82
Herculis ara apud pylas VII, 176
Hercules relictus ab Argonautis VII, 193
Herculi fert opem fl. Dyras VII, 198
Herculeæ columnæ IV,185
Hermeus sinus H,2
Hermion Lasi pater VII,6
Hermiona Dryopum ciuitas VIII,73. VIII,43
Hermionenses III,59
Hermippus Atramiteus, *vel potius* Atarnites VI.4
Hermolycus Atheniensis, Euthœni filius, in pancratio celeber IX, 104
Hermophantus Milesiis præfectus, cõtra Sardis V,99
Hermotimus Pedasensis inter eunuchos apud regẽ magnę autoritatis VIII, 104
exsectorem suum Panionium quomodo vltus VIII,105,106
Hermotybies, Ægyptiorum pugnatorũ genus II,164. IX,31 quas plagas incolant II, 16; tantum rei militari vacant II, 165, 108 *vbi & alia*
Hermus amnis I, 55, 80. V, 101. H, 9
heroibus Troianis parentatum à Xerxe VII,43
Herodotus posterior Homero & Hesiodo annis quadringentis II, 53
eius cautio circa ea quæ ad rem diuinam pertinent II,3,65,171
eius colloquium cum Vulcani sacerdotibus II,3 & item cum quodã Archia III,55
eius sententia de Ægypto II,15 de Nilo II, 24 de Persarum moribus I, 137 de hoc, an, si intra Ilium fuisset Helena, reddita fuisset II, 120
eius peregrinationes φιλιστορίας gratia II,32,44
Herodotus Basilidis filius VIII, 132
Herophantus Parienus IV,138
heroum Attrobaci VI,69
Herpys Lamogenidæ pater IX,37
Hesiodus quadringentis annis extitit ante Herodotum II,53
Hesiodus & Homerus de diis scripserunt *ib.*
eius mentio fit & IV,36
Hexapolis quæ sæculo Herodoti Pentapolis dicta I,144
Hieron Gelonis frater VII,156
Hieronymus Andrius IX,38
Himera Siciliæ VII,165
hippagogæ naues, quibus equi vehuntur VI,48. VII,97
Hipparchus, Pisistrati filius, Hippiæ frater V,55
Onomacritum Athenis cur eiecit VII, 6
eius somnium V,55
ab Harmodio & Aristogitone interceptus V,55. VI,123
Hippias, Pisistrati filius I,61
cum Athenas reducere volunt Lacedæmonii V,91 sed frustra V, 93
Athenienses apud Persas insimulat V, 96
ei visum in somnis oblatum VI, 107
ei dens tussiendo excussus *ibid.*
Hippobatarum prædia V,77
Hippoclides, Tisandri filius, procus Agaristæ VI,127
eius maiores Cypseli Corinthii propinqui VI,128
eius laus præ ceteris procis *ibidem*
eius saltationes & gesticulationes propter quas excidit nuptiis VI, 130
Hippoclus Lampsacenus IV,138
Hippocoon Scæi pater V,60
Hippocrates Pisistrati pater, Athenarum tyranni I,59. V,65
Hippocrates Megaelis fil. VI,131
Hippocrates Gelæ tyrãnus, Cleãdri frater VI. 23. VII, 154 a Zanclæis accersitus, eos Samiis prodit *ib.*
eius interitus VII,155
Hippocrates, Smindyridis pater VI, 127
Hippocratides Leutychidis filius VIII, 131
Hippoleon promont. IV,53
Hippolochus Glauci pater I,147
Hippomachus, Græcorum qui erant cũ Mardonio haruspex IX,317
Hipponicus Calliæ pater VII,151
Hipponicus Calliæ filius VI,121
hippotoxotæ IX,48
hircus, Ægyptiace mendes dictus II, 46
hirci vriná spasmo liberãt pueros suos Libyes IV,187
hircorum barbis innatum ledanum apud Arabes III,112
hircus cum muliere coiens II,46
Histiæa VIII,23
Histiæi VIII,23
Histiæotis ora I,56. VII,175
Histiæus Miletius, Lysagoræ filius V, 30
vir solers & industrius V,23
eius de ponte non deserendo sententia, qua re de Dario & Persis bene meritus IV,137. V,11. VI,30. VII, 10
à Dario defectionis Ionum insimulatus V,106
Aristagoræ ad defectionem quam occulte sollicitarit V,35
eius ad mare fuga VI,2
à Chiis in vincula coniectus, sed liberatus consilio eius intellecto VI, 2
Miletum reductus, à quibus reiicitur & vulneratur VI,5
eius res circa Byzantium VI, 26 res gestæ contra Chios VI,26,27
contra Thasum contendit VI 28
quomodo captus & interfectus VI, 29
in crucem sublatus ab Artapherne & Harpago VI,30
eius gratia etiam mortui apud Darium VI,30
Histiæus Tymnis filius captus V,37
dux in classe Xerxis VII,98
Histiæus Phylaci pater VIII,85
Homerus poeta VII,161
quadringentis annis extitit ante Herodotum II,53
veritatem cognouit de Alexandri & Helenæ erroribus II,116
finxit nomen Oceani II,23
Homeri loci citati *ib.* IV,29
Homeri carmina Argos celebrantia, & ideo summota à Clisthene V, 67
Homeri non sunt versus Cyprii II,119 nec forte epigoni IV,32
homo è deo non gignitur II,143
homo hominem fato impendenti eripere non potest III,45
in hominis natura situm non est auertere quod sit euenturum III,64
hominem omnia consequi est impossibile I,32
hominum iniuriorum est rapere tentantes: raptis vlciscendis operam dare, amentium: prudentium, pro nulla habere raptarum pulchritudinem I,34
homini satius mori quam viuere I, 31
homines in arbitrio fortuitorũ & non contra VII,49
homo sibi malorum autor, non deus I, 91
homines molles mollis fert regio IX. *vlt.*
homines vnoculi Ἀριμασποί
homines & feminæ calui nascentes simis naribus & ingenti mento IV,23
homines hominibus vescentes I,216. III,99
homines senos mẽses dormientes IV, 25
homines radicibus vescentes I,202
homines piscibus crudis victitantes *ibid.*
homines capripedes in montibus IV, 25
homines excoriant Scythæ IV,64
hominum quorumd. cum mulieribus concubitus in propatulo I,203
humanæ vitæ anni I,32
humanæ vitę brevitas, & ęrumnę VII, 46
humanis in rebus nihil stabile I,86
humanarum rerum vicissitudo, & cõdicio I,32
humanarum rerum circulus I,207
horarum inuentio II,109
Hoples Ionis filius V,66
hordei foliorum quanta latitudo apud Babylonios I,193
horti Midæ, Gordio geniti VIII,138
Hotaspes Artachæi filius, Assyriorum dux VII,63
Hyacinthia Lacedæmoniis solennia IX, 6,11
hyænæ, ferę IV,192
Hyampeus vertex Parnassi VIII,39
Hyampolis vrbs VIII 28,33
Hyatæ, nomẽ vnius è tribubus Sicyoniis: quod sonat *suales* V,68
Hybla oppidum VII,155
Hydrias regio V,118
Hydarnes Persa III,70. VI,133
Asianæ oræ præfectus VII, 35
Hydarnes Hydarnis filius imperator in Xerxis exercitu, eorum qui immortales appellabantur VII, 83. 211,113
Hydarnes Sisamnis pater VII,65
Hyela ciuitas in agro Œnotriæ à quibus condita I,167
Hygennenses pop. III,90
Hylæa IV,18 54,55
eius regionis situs IV,76
Hylleos, nomen vnius è tribubus Sicyoniorum V,68
Hyllus VI, 52 Herculis filius VII, 204. VIII,131
ab Echemo in monomachia interfectus IX,26
Hymaes Darii gener V,116

capit Cion Mysiam V,122
eius res gestæ & interitus *ibid.*
sub Hymesso regio Pelasgis data ab Athenien sibus VI,137
hymni in deos Homeri H,9
Hypachæi qui postea Cilices dicti VII, 91
Hypacaris fluuii descriptio IV, 55 *nisi potius scribendum est* Hypacyris, *quod legitur* IV,47
Hypanis flumen IV,17,18,47
eius descriptio IV,52
Hypanis mater, palus IV,52
Hyperanthes & Abrocomes Darii filii cadunt in prœlio VII,224
Hyperborei IV,13,32,33,36
eorum sacra IV,33
Hyperborearum puellarum historia IV, 33,34,35
Hypernotii IV,36
Hyperoche & Laodice Hyperboreorum puellæ IV,33
Hyrcanii, militantes in exercitu Xerxis VII,62
eorum armatura & eorum dux *ibidem*
Hyrgis fluuius IV,57
Hyria oppidum VII,170
Hyrcæades Mardus quomodo Sardis ascenderit I,84
Hysiæ, oppidum VI,108. IX,15
Hysias & OEnoen, Atticæ populos vltimos, occupant Bœotii V, 74
Hystanes, Badris pater VII,77
Hystaspes Achæmenides, Arsamis filius, Darii pater I,209. V,83. VII, 224
Persis præfectus III,70
Hystaspes Darii filius & Atossæ, dux Bactriorum & Sacarum VII, 64
hystriches vbi gignantur IV,192

I

Iacchus mysticus VIII,65
Iadmon Samius herus Æsopi II, 134
Ialysius oppidum I,144
Iamidæ V,44
Iapygia III,138. IV,99. VII,170
Iapyges Messapii IV, 99. VII, 170
Iardanæ ancilla, Herculis vxor, mater Heraclidarum I,7
Iasonis æreus tripus IV,179
Iatragoras dolo capit classicos duces V, 37
Ibanolis Oliati pater V,37
Heraclidæ pater V,121
Iberiam Phocenses occupant I, 163
ibis Ægyptiis sacra II,65,75
eius forma, & duplex genus II,75,76
Ichniæ vrbs terræ Bottiæidis I,125
Ida I,151. VII,42
Ichneutæ II,67
Ichthyophagi III,19,10
iciunia & festus dies Isidis II, 40
Ienysus vrbs Syriæ III,5
ignem Persæ deum arbitrantur III, 16
ignis Ægyptiis animata bellua *ibidem*
ignis laus Homerica H,31
ne ignifer quidem elabatur VIII, 6
ilia in sacrificiis non cremabãt Æolēs H, 37
Ilias minor Homeri H,16
Iliadi Mineruæ mille boues à Xerxe immolantur VII,43
Ilium II,10
Ilii obsessio & expugnatio I, 5. II, 118
Ilienses agri VII,42
Ilissus fluuius VII,189
imbribus carentes Libyæ tractus IV, 185
Imbrus capta ab Otane V,26
immortales Getæ IV,93
immortales qui apud Persas VII, 83
Impossibilitatis numen VIII,111
Indus fl. fert crocodilos IV,44
Indi in mare ostium explorat Darius *ibid.*
Inarus Lybs III,12,15
inconstantiam rerum humanarum I, 5
Indathyrsus filius Sauli, rex Scytharum IV,76,120
eius responsio ad Darium IV, 127
Indi Callatiæ parentibus vescuntur III,38
Indorum multitudo III,94
Indi Calandiæ III,97
Indi pecuarii & eorum mores III,98, 99
corum nauigia *ibid.*
Indi Padæi ægrotos suos epulantur III, 99
Indorum coitus in propatulo III, 101
genitura nigra *ib.*
Indis sol matutinus ardentissimus III, 104
Indi vt aurum colligant III,102,104, 105
à Dario subacti IV,44
Indorum in Xerx. exercitu armatura VII,65
Inopiæ & Impossibilitatis numina VIII, 111
insomniorum ludibria VII,16
institores primi, Lydi extitere I, 94
institor quare Darius fuerit appellatus III,89
institutio Persarum puerorum I, 136
insulæ in Araxe I,202
insulæ OEnussæ I,165
insula natans II,156
insulæ Echinades II,10
insula Chemmis II,156
insulæ beatorum III,26
insulæ rubri maris III,93
insulæ Cassiterides Herodoto ignotæ III,115
insulani Iones qui I,142
Intaphernes vnus ex septem Magi occisoribus III,70
facinus, eiusque & domesticorum omnium interitus; præter fratrem vxoris, & filium maiorem III, 118, 119
intercalaris mensis I, 32. II, 4
intercalatio Græcorum & Ægyptiorũ II,4
Inycum oppidum VI,23,24
Io filia Inachi regis I,1
à Phœnicibus rapitur *ibidem*
Io stuprata I,5
Io vt à Græcis depingatur II, 41
Iolcon Thessali Hippiæ offerunt V, 94
Ion Xuthi filius VII, 94. VIII, 44
Ioniæ translationem impediunt Athenienses IX,105
Ioniam Harpagus subigit I,169
Iones à Cræso primo subacti I,6, 28
ad Cyrum legatos mittunt, & quid Cyrus responderit I,141
Ionum regio, Asiaticarũ pulcherrima, & eius descriptio I,142
Ionum duodecim in Peloponneso ciuitates I,143,145,146
Iones insulares à reliquis deficiunt: alios etiam Ionici nominis pudet I,143
Iones qui nobilissimi: & de eorũ vxoribus I,146
Iones ab Achiuis, suis sedibus pulsi I, 145
Ionum reges qua progenie oriundi I, 147
Iones veri & genuini qui I, 147
Ionum qui ab Apaturiis arceantur *ibidem*
eorum vniuersorum Panionium sacrum I,148
Iones insulani Cyro se dedunt I, 169
Iones Biantis consilium spernunt I, 170
Iones secundo subacti I,169
in Ægyptum quomodo venerint II, 152
Ionas Scythæ vt Dario transitum intercludant frustra adhortantur IV,133,136
Iones captas Sardis incendunt V, 101
Iones ad Ephesum vincuntur V, 102
tertio subiugati VI,32
eorum de Ægypto sententia reprehensa II,16
eorum tributum III, 90. VI, 42
laborum nauticorum insueti VI, 12
Ionum in Xerxis exercitu armatura VII,94
prius Pelasgi Ægialees appellati VII, 94
Ionicæ rebellionis occasio V,28, *&c.* VI,1
Ionicarum nauium catalogus VI, 8
Ios insula vbi Homerus mortuus H, 34,36
Iphigeniæ apud Tauros cultus IV, 103
Ipni locus quidam VII,188
Irasa locus vbi IV,158
Is vrbs & flumen I,179
Isagoras Tisandri filius V,66,70, 72
Isis δημήτηρ, id est Ceres, dicta II,59,156
Isidi vaccæ sacræ II,41. IV,186
Isidis simulacrum bubula cornua habens II,41
Isidis templum maximum in vrbe Busiri II,59
Isidis & Dionysi filii II,156
Ismaris lacus famosissimus VII,109
Ismenias Bœotus H,2
Ismenii Apollinis templum V,59
Issedones populus I,201. IV. 16,26,27
Issedonum mores *ibid.*
Ister vbi IV,47,48, *&c.*
semper sibi par IV,48,50
eum Nilo comparatus II,33,34. IV, 50
Istri ortus & fluxus II,33,34. IV,48, *&c.*

Isthmus Cnidiæ I,174
Isthmus Chersonesi muro præseptus à Miltiade VI,36
Istiæotis locus proximus Ossæ & Olympo I,56.v. & Histiæotis
Ithaca H,7
Ithagenes Crithonis fil. H,1
Itanus oppidum IV,151
Itramitos Persa VII,6
iudices regii apud Persas III,14, 31
iudicis corrupti iustæ vindictæ exemplum V,25
Iunonis festum I,31
Iunonis duæ imagines vbi II, 182
Iunonis templa IV,90.IX,51, 60
Iuppiter expiator, hospitalis I,44
Iuppiter apud Persas cælum I,131
Bel apud Babylonios I.181
Ammus II,42
Thebanus II,54
liberator, & eius templum III, 142
Scytharum deus IV,59
Papæus apud Scythas ibid.
Lycæus IV,203
Carius V,66
Lacedæmonius VI,56
cælestis ibid.
æreus decem cubitorum vbi IX, 80
Ioui decimæ necessario redduntur I, 89
Iouis Carii fanum apud Mylassos I, 171
Iouis Beli templum & simulacrum I, 181.III,158
Iouis Thebani templum I,182. II,42 IV,181
Iouis simulacrum arietina facie II, 42
Iouis fanum apud Thesprotos II, 56
Iouis cultus apud Meroen II,29
Iouis oraculum apud Ægyptios II, 83
Iouis Ammonii templum à Cambyse incendi iussum III,25
Iouis forensis ara V,46
Iouis militaris templum V,119
Iouis Olympii delubrum II,7
Iouis sacer currus in Xerxiano exercitu VII,40. VII,115
Iouis Aphlystii templum VII, 197
iurare per aquam Stygis VI,74
iusti principis officium III,21
Iyrcæ populus Scythiæ IV,22

K.

Kiri Ægyptiorum II,94

L.

Labdæ Amphionis filiæ historia V, 92
Labdacus Laii pater V,59
Labranda, loci nomen V,119
Labynetus Babyloniorum tyrannus I, 74,77
Labynitus Assyriæ rex I,188
Lacedæmonii Crœso amici I,6,51
Græcorum potentissimi I,56
eorum leges à Lycurgo latæ I,65
bellum Tegeatibus inferunt I,66
eorum compedes apud Tegeatas I, 66
quomodo Tegeatibus facti sint superiores I,68
eorum Argiuorumque pro agro Thyrea dimicatio I,82
Lacedæm. coma post victoriam de Argiuis ibid.
eorum mandata ad Cyrum I,153
eorum aduersus Polycratem expeditio III,44 in Samum expeditio ibid.
mos in sumendis suppliciis noctu IV, 146
de seipsis opinio VI,52
regum apud eos iura, funera &c. VI,56,57,58
eorum obseruatio lunæ VI,106
eorum oratio ad Platæenses VI, 108
ad Athenienses VIII,142
eorum virtus bellica VII,102, 104
gymnastico ludo se exercent, & comã pectunt VII,208
Lacedæmoniorum ccc ad pylas, clades VII,224
occisorum sepultura ad Platæas IX, 84
Lacmon mons IX,92
Lacrines legatus ad Cyrum I,152
lactis emulgendi mos apud Scythas IV, 2
lacus Tritonidis IV,179
lacus vnde pix hauritur IV,195
lacus Stymphalius VI,76
lacus Bœbeis VII,119
lacus Gygæus I,93
lacus famosissimus Ismaris &c. VII, 109
Lada insula VI,7
Lacide vxor Amasis, eiusque votum II, 181
Laii delubrum IV,149
oraculum V,43
eius genus V,59
Lampito Leutychidis filia VI,71
Lampon, Pythei filius IX,77
eius nefandum consilium Pausanias respuit IX,77
Lampon Thrasyclei fil. IX.89
Lampon Olympiodori pater IX,21
Lamponium captum ab Orane V, 26
Lampsacus vrbs V,117
lana arborea vbi III,106
Laodamas Samius IV,138
Laodamas Phocensis IV,138
Laodamas Eteoclis filius monarchus V, 61
Laodamas Softrati pater IV,151
Laodice hyperborea puella IV,33
Laos oppidum VI,21
Laphanes Euphorionis filius VII, 127
Laurei metalla VII,144
lapidicinæ ad pyramides Memphios II, 8
lapis Porinus, & Parius V,62
lapis Melampygus VII,216
lapidum acerui à Darii copiis congesti IV,92
lapideus leo VII,225
Larissa Æoliæ ciuitas H,11
Lasonii pop. VII,77
Lasus Hermionis filius VII,6
lecnę partus vnus in vita cur III, 108
Leager Glauconis fil. IX,74
Lebadia VIII,134
Lebæa vrbs VIII,157
Lebedus I,142
Lectos insula IX,115
ledanum, alias ladanum, vbi nascatur & quomodo comparetur, eiusque medica vis III,112
legati Darii in puteum coniecti VII, 133
legati non violandi VII,137
leges Athenienssium à Solone conditæ I, 29
leitum Achęi vocant curiam VII, 197
Lemnus capta ab Otane V,26
Lemno potitur Miltiades VI,140
Lemnii VIII,73
Lemnia facinora VI,138
Leo, viri nomen VII,180
Leo Sardius I,84
Leo rex Spartæ I,65
Leobotes Spartiatarum rex I,65
Echestrati fil. VII,204
Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius VI,127
Leon & Hegesicles Spartiatarum reges I,65
Leon Eurycratidæ fil. VII,204
leonis ex auro effigies I,50
leonum natura atque loca & vbi tantum gignantur VII,125,126
leo lapideus VII,125
Leonides rex Spart. nascitur V, 41
eius genealogia VII,204
eius tenuitas ad Thermopylas & mors VII,120 &c.224
tollitur in crucem eius cadauer à Xerxe VII,238
eius cędis vindicta VII,114.IX 63
Leontiades Eurymachi fil. VII,205 233
Leontini populus VII,154
Lepreum oppidum IV,148
leprosos abominantur Persæ I,138
lepus ex equa natus VII,57
leporis fecunditas III,108
Leros insula V,124
Lesbus insula I,160
à Persis capta VI,31
quando habitari cœpta H,38
Lesbii à Polycrate victi III,39
Leucadii Doricæ gens VIII,45
Leucas H, 6,7
Leuce acte VII,25
Leucon oppidum Libyæ IV,160
Leutychides Menaris filius VI,65. VIII, 131
eius genealogia VIII,131
eius cum Demarato inimicitiæ VI,65 71 &c.
causę inimicitię ex prętepta sibi sponsa VI,65
iurat Demaratum non esse legitimum regem ibid.
eius regis facti in locum Demarati cauillum in Demaratum spectantem gymnopædias VI,67
Spartiatarum rex VI,67
eius fuga & mors VI,72
eius oratio de deposito reddendo VI, 86
præfectus classis VIII,131
eius strategema IX,87
Leutychides Anaxilai fil. VIII,131
lex omnium rex & domina VII, 104
Liberi cultus apud Meroen II, 38
Liber Græcis Osiris dictus II, 144 v. Dionysus
Libya vnde sortita nomen IV,45
Libyæ ambitus & magnitudo IV,41 42, &c.
arboribus nuda IV,175
Libya theriodes IV,181
Libyę incolæ IV,168, &c.
Libyes primi Neptuni nomen habuerũt II,50
solis deorum omnium soli & lunæ sacrificant IV,188

Ægyptiis ſe quidam eorum dedùt IV, 159
Cambyſi ſe dedunt III,13
Libyum tributum III,91
Libyum variæ nationes IV 168
Libyes Nomades, *id eſt paſtoritii* IV, 181,186 187,88.
ſaluberrimo ſunt corpore IV,187
Libyum paſtoritiorum ſacrificia IV, 188, Libyum inuenta quæ Græci didicerunt IV, 189
Libyum in Xerx. exercitu armatura VII,71.86
Libycus mons II,8
Libyſſarum mulierum ciulatus IV,189
Liches Spartiata vnus ex benemeritis I, 67,68
Ligyum in Xerx.exercitu armatura VII, 72
liliorum ingens vis vbi II,92
eorum radices eſui aptæ *ibid.*
Limeneion regionis Mileſiorum I,18
Lindi populus è Rhodo VII,153
Lindos oppidum I,144.II,182
linum Colchicum, Sardonicum, Ægyptiacum II,105
Linus, modulationis genius apud Ægyptios I,79
Lipaxus vrbs VII,123
Lipoxais Targitai filius IV,5
ab eo oriundi Scythæ IV,6
Lipſydrium oppidum V,62,123
Liſæ oppidum VII,123
Liſſus fluuius VII, 108 eius aquæ Xerx. copiis non ſuffecerunt VII,109
litteræ Hiſtiæi proditæ VI,4
litterarum mira occultatio VII, 239
litteræ Themiſtoclis ad Iones lapidi inciſæ VIII,22
litterarum per ſagittam tranſmiſſio VIII,128
litteræ capiti impreſſæ V,35
litteræ Græcorum à Phœnicibus V,58
litteræ Cadmeæ V,59
Phœniciæ V,58
Litus pulchrum, vbi VI,23
Locri Epizephyrii populus VI,23
Locri Ozolæ populus VIII,32
lotos vbi plurima II,92
loti radix eſculenta *ibid.*
loti frúctus deſcriptio IV,177
lotus Cyrenæa II,96
lotio muliebri viſum recipit Phero II, 111
Lotophagi populus IV,177
lucernarum accenſarum feſtum apud Ægyptios II,62
lucernarum accenſio, *pro crepuſculo* VII,215
Lucinę tributum IV,35
lucus platanorum V,119
ludorum primi inuentores Lydi I,94
Luna Perſarum præſes VII,37
Lunæ feſtum II,47
lupi ex hominibus effici dicuntur Nerui IV,105
lupcrum ſepultura II,67
lutræ vbi capiantur IV,109
Ægyptiis ſacræ II,72
luxu Perſarum IX,81
Lycidas ſenator Athen. cum vxore & liberis lapidatur IX,5
Lycæus Iupiter IV,203
Lycaretus Mæandri germanus V,27
Lycii in poteſtatem Crœſi redacti I,28
eorum è Creta origo I,173
à Lyco nomen accepere VII,92
ab Harpago victi I,176
populus Dario tributarius III,90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,92
quondam Termilæ vocati I,173 VII,92
eorum nomen & leges I,173
Lycii arcus VII,77
Lycomedes Aeſchrei fil. vir ſtrenuus VIII,11
Lycopæ Lacedæm. ſtrenuitas III,53
Lycophronis Periandri filii interitus III, 53, *de eo & in præcedentibus cap.*
Lycurgus Ariſtolaidis filius I,59
Lycurgus & Megacles Piſiſtratum eiiciunt I,59
Lycurgus Spartiata, integerrimæ vitę I.65
ei oraculum à Pythia redditur *ibid.*
legumlator eſt apud Lacedæmonios I,65
Leobotæ Spartiatarum regis tutor *ibid.*
Lycurgi delubrum apud Spartiatas I, 36
Lycurgus Amianti pater VI,127
Lycus fluuius VII,30,123
Lycus Anacharſidis auus IV,76
Lycus Pandionis filius VII, 92 à fratre Ægeo pellitur Athenis I,173
Lyda mons I,174
Lydus Atyis filius VII,74
Lydieus fluuius VII,127
Lydia auri ramenta è Tmolo prouenientia habet I, 93 argenti etiam feraciſſima V,49
Lydi populus ante Meones vocati I,7. VII, 74
ſtrenua gens I,79
equitandi peritiſſima *ibid.*
Lydorum mores & leges I,93,94
ritus ineundi fœderis idem qui apud Græcos I,74, vt & expiandi I,35
Lydorum filiæ omnes proſtituuntur I,93
Lydi primi caupones inſtitoreſque I, 94
eorum partes primæ in conſulendo oraculo Delphico I,54
eorum Medorumque fœdus I,74
Lydorum Medorumque quinquennale bellum I,74,103
Lydorum cum Perſis conflictus & fuga I.76,70
primi omnium aurum argentumque ad vtendum percuſſerunt I,94
primi inuentores ludorum *ibi.*
in Thuſciam colonias deduxerunt *ibid.*
Lydorum diuiſio *ibid.*
Lydi quomodo à Cyro effeminati I, 155,157
Lydi Canbus germani I,171
eorum tributum III,90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,74
Lygdamis Artemiſiæ pater VII,99
Lygdamis Naxius I,60,64
Lynceus Chemmita II,91
Lyſagoras Tiſiæ fil. VI,133
Lyſagoras Hiſtiæi pater V,30
Lyſanias,è procis Agariſtæ VI,127
Lyſimachus Ariſtidis pater VIII,79,95
Lyſiſtratus Athenienſ. VIII,96

M.

Macæ populus IV,175.V,42
Macedones à Dario ſubacti VI, 44
Macednus,locus I,56
Machlyes populus IV,178
Macrobii populus Æthiopiæ III,17
Macrones pop.II,104. III,94. eorum in Xerxis exercitu armatura VII,78
Mactorium vrbs ſuper Gelam VII,153
Madyes filius Protothyæ, Scyth. rex I, 103
Madytus vrbs VII,33.IX,119
Mæander fluuius tortuoſusII,29.III,122 V, 118 & eius fontes vbi VII,26
Mæandri campus I,18,161,II,10
Mæandrius Polycratis ſcriba III,123
Sami procurator III,142
eius geſta cũ Samiis III, 142,143, *&c.*
Mæctes IV,123
Mæotis palus vbiI,104. IV,3,45,86,101 120
Magdolus oppidum vbi II,159
Magi populus Mediæ I,101
magi Perſarum I,140
magorum commentum vt Perſarum imperium occupent III,61. *&c.* & eorum interitus III,78
magorum promiſcua cædes III,79
Magophonia Perſarum feſtum celebre III,79
Magiſtum oppidum IV,148
magna negocia cum periculis ſuſcipiuntur VII,50
Magneſia vrbs H,1
Magnetes populus III,90
malæ dextræ in contumeliam deraſæ II, 121
Malea promontorium I,82.IV,179
Malena in regione Atarnit. VI,29
Males Ætolus VI,127
Mandane Aſtyagis filia I,107
Cambyſi nuptum datur *ibid.*
Mandrocles Samius architectus IV 87 monumentum ab eo poſitũ IV, 88
Maneros Ægyptiis quid I.79
Manes rex Lydiæ I,94.IV,45
Mantieni montes I,189,202
Mantinei veniunt poſt prœlium IX,76
Mantinea vrbs VII,98
Mapen Tyrius VII,98
Marathon locus VI,107
Marathonem occupat Piſiſtratus I,62
Marathonia clades VI,113
Mardonius Xerxis exercitus imperator VII,82 Gobryæ fil.VI,43.VII,5,82 vulneratur VI,45
à præfectura ſemouetur VI,94
eius ad Xerxem oratio de bello Græciæ inferendo VII.10
eius cędes IX,62,63
Mardontes Perſa VII,80 VIII,130
Mardi pop. Perſarum genus I, 125 .III, 94
Mardus Hyrœades v. Hyrœades
mare Sardonium vbi I, 166 Caſpium I,202 mare Atlanticũ, rubrum, auſtrale I,203. II, 158. III,93. IV, 13 VII, 80 mare Echinadum inſularum II,10
Mares vrbs II,18,30
Mares quam armaturam in Xerxiano exercitu tulerint VII,79
Mariandeni populus III,90
Mariandyni à Crœſo ſubacti I,28
Mariandynorum in Xerxiano exercitu armatura VII,72
Mariandynus ſinus vbi IV,38
Maris fluuius IV,49
Maron & Alpheus, Orſiphanti fil. VII, 227
eorum ſtrenuitas ad Thermopylas *ib.*
Maronea Græca vrbs VII,109
Martis oraculum II,83. VII,76
Marti ſoli ſimulacra faciunt Scythæ IV,59,62
eius delubrum apud Scythas IV,62
Marſyas fluuius V,119
Marſyæ Sileni pellis VII,26
Maſanges Aorizi filius dux Libyum VII 71
Maſcamis elogium VII,106
Maſil, Perſarum genus I,125
Maſiſtes Darii filius, Xerxis exercit⁹ imperator VII,82.IX,106
Maſiſtæ & liberorum eius cædes IX, 112
Maſiſtius à Græcis Maciſius dictus IX, 20 eius interitus IX,224
Maſiſtius Siromętris fil. VII,79
Maſſagetæ populus ferus & robuſtus I, 204,215

eorum deus sol I,212,216
eorum mores &c. I,216,215
vxores communes I,216, IV,172
senes immolant I,216
Cyrum vincunt I,214
Massyes & Pigres fratres V, 2
maternũ genus paterno nobilius apud Lycios I,173
Matieni populus I,72. III,
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,72
matris Martis templum vbi II,64
Maxyes Libyes IV,191
Mazares Medus I,156
Priencnses subigit I,161
Maeandri campum incursat I,161
eius mors I,161
Meci populus III,93
Mecyberna Græca vrbs VII,122
Medea Colchorum regis filia I,2. VII,62
Medeæ raptus à Græcis I,2
Medicæ regionis tractus I,110
Medi IV,40
Medorum appellatio vnde VII,62
eorum tyrannus Cyaxares I,73
Medorum & Lydorum mos inundi fœderis I,74
Medorum bellum quinquẽnale cum Lydis *ibid.*
Medorum & Lydorum bello dies repente nox facta *ibid.&* 103
Medorum ab Assyriis defectio I,95
Medi Assyrios subigunt I, 106
Medorum à Dario defectio I,190
imperium vt ad Persas primum translatum I,130
Medorum in Xerxis exercitu armatura VII,62,86
Deiocem sibi iudicem constituunt I, 97
regi suo regiam ædificant I,98
à Scythis prælio fusi, Asiæ imperium amittunt I,104
Ninum ciuitatem expugnant I,106
inebriatos Scythas interimunt I, 106
Medis canis spaco dicitur I,110
Medicum imperium Halys fluuius terminat I,72
Medicum nomen Græcis terrorem incutere solet VI,112
medici singuli singulorum morborum apud Ægyptios II, 84
medici Crotoniatæ primi dicti, secundi Cyrenæi III,131
medimnus farinæ VI,57
medimnus Atticus I,192
Megabates Persa V,32
Megabazus Megabatis filius VII,97
Megabyzus Persa vnus ex VII, qui coniurant in magum III,70
eius oratio ad suos pro oligarchia III, 81.
eius elogium IV,143,144
in Pæones exercitum ducit V,12
Xerxis exercitus imperator VII, 82
Megabyzus Zopyri fil. III,160
dux aduersus Atheniens. III,160
Megacles Alcmæonis pater VI,124
Megacles Alcmæonis filius I,59. VI,127 130
Megacles & Lycurgus Pisistratum imperio Athenienſium eiiciunt I, 59, *vide de eo &* 60,61
Clisthenis gener factus VI,130
Megacles Hippocratis filius VI,131
Megacreon Abderites VII,120
Megapanus Hyrcanorum dux VII,62
Megarensis populus VII,166
Megarensis plebs venundatur *ibid.*
Megasides Dori pater VII,72
Megistias vates VII,219.221
eius intrepidus animus VII,221
eius carmen epitaphium VII,228
Melampus Amythaonis filius II,49
eius postulata ab Argiuis IX,33.
primus Bacchica Græcis exposuit, vt & alia ab Ægypto accepta II,49
Melampygus lapis VII,216
Melanchlæni populus IV,100,102,106
eorum mores & nomenclatura IV, 107
eorum victus humana caro *ibid.*
Melampus Astaci filius V,67
Melanippus Alcæi sodalis V,95
Melanopus Ithogenis filius H,1
Melanthus Codri pater I,147
rex Athen. V,65
Melas fluuius VII,198
Melas sinus & fluuius eiusdem nominis VII,58
Meles primus rex Sardium I,84
Melesigenes vnde appellatus H,3
Meles fluuius H,3. *ibi.*
Meliboea vrbs VII,188
Melienses populus VII,196
Melensis sinus IV,33
Melis regio VII,198
Melissa Periandri vxor III, 50. V,92
à Periandro occisa *ibid.*
mellis vbi maxima copia IV,194
Melyenses populus III,90
Memnonia regia V,53
Memnoniæ Susæ VII,151
Memnonis vrbs V,54
Memphis vrbs II,163
à Mene primum condita II,99
eius situs *ibid.*
Menares Leutychidis pater VI,65. VIII, 131
mendacium dicere quando expediat III 72
Menda vrbs VII,122
Mendes lingua Ægyptiaca Pan & hircus H,40
Menelaus templum II,42
Mendesium ostium Nili II,17
Mendesia prouincia II,42,46
plaga II,166
Mendesii cur oues immolent, capris abstinentes II,42
capras & maxime capros venerantur II,46
caprarios præcipuo honore afficiunt *ibid.*
Menelaus Helenam recipit II,119
Menelaius portus IV,169
Menes primus regnasse fertur II,4,99
Menestheus dux Athen. H,28
Menius Eurydames frater VI,71
mensa solis III,18,23
mensis intercalaris I,32
à Græcis tertio quoque anno introductus II,4
Mentes nauicularius H,6,7
vbi laudatus ab Homero H,26
mentiri apud Persas turpissimum I,138
Mentor Ithacensis ægrum Homerum sedulo curat H,7
vir iustus & humanus *ibid.*
ab Homero vbi laudatus H,26
mentulæ circumgestatio apud Ægyptios II,48
Meones Lydorum nomen assumpserunt I,7
Meraphii Persarum genus I,125
Mercurii statua porrectum veretrum habens II,51
eius templum II,138
à quibus gentibus colatur V,7
Mermnadæ I,7
quomodo regnum Lydiæ obtinuere I,14
Meroe, metropolis II,29
Mesambria vrbs IV,93. VII,198
eius origo VI,33
Messana olim Zancla VII,164
Messapii pop. VII,170
metalla aurea atque argentea VII,112
de metallis aureis curiosa IX,74
metallum salis IV,185
metalla Thasia VI,46,47
Metapontini populi IV,15
Metiochus Miltiadis filius captus VI, 41
Metra Venus Persis I,131
Metrodorus Proconnesius IV,138
Micythus Anaxilai famulus VII,170
Midas Gordii fil. rex Phrygiæ I, 14. H, 11, apud Delphos munera posuit I,14
eius sella regia *ibid*
Midæ horti VIII,138
Midæ epigrammata epitaphia scripta ab Homero H,11
Milesiorum cum Alyatte bellum diuturnum I,17,18,19, &c.
Cyro confœderati I,143
Milesiorum correctio à Pariis delecti V,28,29
Milesiorum & Carum fuga cõtra Persas prælio V,120
Miletus vrbs Ioniæ prima I,142
oppugnatur à Gyge I,14
inuaditur ab Ardye I,15
capta diripitur à Persis VI,18
milii Babylonici proceritas I,193
militiæ ordine à quo primum distributi Athani I,103
militum Cambysis depastio mutua ob famem III 25
Milo Crotoniates luctator III 137
Miltiades Cypseli filius quomodo Chersonesũ potitus VI,34,35,36
eius hospitalitas VI, 35
victor in Olympia VI,36
eius gesta & captiuitas VI,36,37
Crœso charus VI,37
eius mors VI,38
Miltiades Cimonis filius Chersonesi tyrannus IV,137. VI,34
Athenienſium dux IV,137
vt Lemnum obtinuit VI,137, &c.
Parios frustra obsidet VI,133,134
eius accusatio & obitus VI,136
Milyas Asiæ regio I,173
Milyæ Solymi dicti *ibid.*
Milyarum in Xerx. exercitu armatura VII,77
Mimas mons H,17
Mineruæ Assesiæ templi deflagratio I, 19
pro eo duo ædificata I,22
Mineruæ Pallenidis fanum I,62
Mineruæ festo virginum pugna ab Ausibus instituta IV,180
Mineruæ Pedasiæ sacrificæ barba pullulat I,175. VIII.104
Mineruæ Aleæ templum apud Tegeatas I 76. IX,69
tutelaris apud Chios templum I, 160
Mineruæ oraculum apud Ægyptios II,83
vestibulum apud Saios II,175
inaurata statua ab Amasi Cyrenas missa II,182
lapidea duo simulacra ab eodem Lindum *ibid.*
Mineruæ parentes IV,181
templum in Sigeo V,95
Proneæ fanum VIII,37
Scitadis templum VIII,94
Mineruæ ægis IV,189
Crastiæ fanum V,45
Mineruæ in arce Athen. adytum Dorienſibus non accedere licitum V,72
Minerua vrbana V,82
Mineruæ Iliadi mille boues immolantur à Xerxe VII,43
Minerua protemplaris VIII,19
Minoa Selinuſiensium colonia V.

Minos & Sarpedon Europæ filii I,173
Minois cædes VII,169,170
Minyæ populus I,146.IV,145
Minyæ commento suarum vxorum liberantur IV,148
Mitradates pastor, Cyri nutritius I,120 121
Mitrobates Dascylii præfectus III,120
ab Oroate cæsus III,126,127
Mitylene II,178
Mnesarchus Pythagoræ pater IV,95
Mnesiphilus Atheniensis VIII,58
mœnia lignea Budinorum IV,108,123
Mœris Ægyptiorum rex II,101
eius præclara opera *ibid.*
Mœrios stagnum II,69,148
eius descriptio II,149
eius prouentus II,91
Moloes fl IX,56
Molossi populus I,146
Molpagoras Aristagoræ pater V,30
mons Arabicus II,8,124
mons ingens euersus indagandis metallis VI,47
Mophi mons II,28
moræ vilitas VII,10
morbus femineus Scythas inuadit I,105
mors optatissimum perfugiū ærumnosæ vitæ VII,46
mortui exemplar apud Ægyptios II,78 85
mortuorum apud eosdem condituræ II,85,86,*&c.*
mortui cum lætitia vbi humentur V,4
morum vis III,38
Moschi populus III,94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,78
Mosynœci populus III,94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,78
mula nullum ancipitia genitalia habentem peperit VII,57
mulæ partus III,152
muli vbi non gignuntur IV,30
mulorum species Scythis horrenda IV,129
mulier exuendo tunicam & verecundiā pariter exuit I,8
mulierum raptus illicitus I,4
mulieris offensio vindictam quærit I,11
mulieres mulierem prædicant I,31
mulieris simulacrum ex argento I,51
mulierum Babylonicarum mos fœdus I,196
mulierum Ægyptiarum mores II,35 36
mulieres quæ oracula in Græciam intulerunt columbæ vocatæ II,57
mulierum pudenda cippis à Sesostre inscripta II,102
mulieris quę cum marito suo solo cōcubuerat vrina Pheroni visus restitutus II,111
mulieres Corinthiorum denudarę V,92
mulier ex turpissima, formosissima facta VI,61
mulierum Atticarum vna cum liberis cędes VI,138
mulieres stuprando extinctæ VIII,33
munerum regiorum apud Persas eximium IX,108
Munychia VIII,76
Mus Europeus à Mardonio missus ad oracula consulenda VIII,133,134 135
Musæus VIII,96
Musæi sortes & earundem editissator VII,6
musici Argiui III,131
mustelæ Libycæ IV,192
murium tria genera apud pastorales Libyes IV,192
murium auxilia in bello Sethonis ęgra Sanacharibum II,141
Murichides Hellespontius IX,4
muri ligneī Budinorum IV,108,123
murus ligneus Persarum IX,64
& eiusdem expugnatio IX,69
Mycale promontorium I,148
Mycerinus rex Ægypti II,129
eius clementia & iustitia II,129
eius concubinarum simulacra II,130
vt elusit oraculum de sua morte II,133
pyramis eius II,134
Mycerini filiæ mors & sepultura II,129 130,131,132
Mycorum in Xerx. exercitu armatura VII,68
Myecphoritana plaga II,166
mygale II,67
Mygdoniam à Bottięide Axius diriminit VII,123
Mylassa oppidum V,121
Mylassorum fanum I,171
Mypsæi Thraces IV,93
Mylitta Assyriis Venus appellata I,131
Myrcinus vrbs V,124
myriades singulę in Persico exercitu numeratæ VII,60
Myrina Æoliæ ciuitas I,149
Myrinæi populus VI,139
Myrios stagnum II,4
Myrmex, herma VII,183
Myris rex II,13
Myro auus Clisthenis VI,126
Myrses Persarum dux V,121
Myrsilus alias Candaules dictus I,7
Myrsus Candaulis pater I,7
Myrsus Gygis filius III,122
Mysi populus eorumque tributum III,100
Caribus germani I,171
à Crœso subacti I,28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,74
Mysia Cios ab Hymee capitur V,122
Myus vrbs Ioniæ I,142
Myusii populus vbi VIII,8

N

Naparis Scythiæ fluuius IV,48
Nasamones populus II,32
eorum mores IV,172
nascentium deploratio apud quam gentem V,4
Natho insula II,165
naturæ solertia III,108
Naucrates celeberr. emporium II,179
naues Ægyptiorum è spina II,96
naues rubrica delibutæ III,58
naues quinis drachmis venditæ VI,89
nauium Persicarum catalogus VII,89,*&c.*
nauibus longis qui primi vsi fuerint I,163
nauiculę Babyloniorum I,194
naufragi vbi immolentur IV,103
Nauplia VI,76
Naustrophus pater Eupalini III,60
Naxus insula V,31
à Pisistrato subacta I,64
Naxii & eorum origo, VII,154. VIII,46
electi quidam turbas mouent V,30 *&c.*
Necessitatis numen VIII,111
Necus rex Ægyptiorum Psammitichi filius II,158.IV,42
eius victoria contra Syros II,159
Neleus Codri filius IX,96
Neleidæ V,65
Neon vrbs VIII,33
Neptunus terræ quassator VII,129
Libyum deus II,50
Arabice Thamimasades IV,59
Neptuno Heliconio Panionium locus sacer I,148
Neptuni liberatoris templum VII,193
Neptuni templum apud Potidæatas VIII,192
Neptuni ara VIII,123
Neptunus æreus septem cubitorum IX,80
Nerbalus Aridius VIII,98
Nereidibus sacrificant magi VII,191
Nestus fluuius VII,109,126
Nestor V,65
Neuri populus & eorum mores IV,105
Neuris IV,51
Nicandra Dodonæorum sacerdos II,55
Nicander rex Spartiat. VIII,131
Nicodromus Cnœthi filius VI,88
Nicolaus Bulis fil. VII,137
Niger sinus VI,41
Nilus Ægypti fluuius IV,50
eius origo II,7,29
eius natura & incrementum II,19, 20, *&c.* eius ostia II,17
solus amnium aura caret II,19,cur II,27
fontes eius ignoti II,19,34. IV,53
Nilus scopulosus II,112
Libyam mediam diuidit II,33
Nili cum Istro comparatio IV,50II,15
Ninus Assyriorum vrbs II,150
eius situs I,193
subacta à Nitocri I,185
eam Cyaxares obsidet I,103 & expugnat I,106
Niphagra vnus Pierum murorū VII,112
Nisla sacra oppidum III,97
Nisæa vrbs I,59
Nisæi equi III,106
Nisæus campus VII,40
Nitetis Aprię regis filia III,1
Nitocris regina Babylonis I,185
eius egregia monumenta *ibid.*
Ninum oppidum subegit *ibid.*
eius sepulcrum & inscriptio I,187
Nitocris Ægyptiorum regina II,100
nitri vis II,87
Noes fluuius IV,49
Nomades Scythę I,15
eorum sedatio *ibid.*
Nomades Libyes IV,187
Nomades Sagartii VII,85
Nonacris oppid. VI,74
Notium vrbs I,149
Nothon Æschinis pater VI,100
Noua vrbs oppidum in Pallena VII,122
Nouus murus, ciuitas Æoliæ & Cumanorum colonia I,149.H,9,10
Nouem fontes vbi VII,
Nouem viæ Edonorum VII,114
nox pro die exstitit portentose VII,37
noctes in dies commutatæ à Mycerino rege II,133
Nudium oppidum IV,148
nummi primum à Lydis percussi I,94
nunciorum Persicorum celeritas & ratio VIII,98
Nymphodorus Pythei f. VII,137

O

Oarus fluuius IV,123
Oasis vrbs vbi III,26
Oaxus oppidum Cretæ IV,154
obeli, Pheronis donaria II,111
obeli in fano Minervæ II,170
Oceani ortus IV,8
Oceanū fabulosum putat Herodotus II,23
Octamasades Scylem fratrē regē Scythorum occidit IV,80
oculos in pectoribus gestantes IV,191
Odomēti populus Paeoniæ V,16.VII,113
Odrysæ pop. IV,92
OEa locus V,85

OEbares Darii equiso III,85
OEbares Megabyzi filius VII,33
OEbazus Siromitris pater VII,68
OEcetor Gelonis progenitor VII,153
OEdipus Laii fil. V,60
ei delubrum extructum IV,149
OEnoen Bœotii occupant V,74
OEnone insula VIII,46
OEnotriæ ager I,167
OEnusiæ insulæ I,165
OEobazus Persa IV,84
eius liberorum fatum *ib.*
OEobazus Persa in obsidione Sesti IX, 114
eius interitus IX,118
OEroe fil. IX,50
OEtæi montes vbi VII,217
OEtosyrus Apollo apud Scythas IV,59
Otolycus vnde appellatus IV,149
Olbiopolitæ populus IV,18
olea in arte Athenien. VIII,55
oleagina corona Olympiorum præmium VIII,26
Olen Lycius IV,35
Olenus pars Achæorum I,145
Oliatus Mylassensis V,37
ollas pulsandi mos VI,58
Olophyxus vrbs VII,22
Olorus rex Thraciæ VI,9
Olympieni, Mysi VII,74
a monte Olympo dicti *ibidem*
Olympus mons Mysiæ I, 36, 43. VII, 74
Olympus Thessaliæ mons I,56. VII,128, 129
Olympii Iouis delubrum II,7
Olympiorum præmium corona oleagina VIII,26
Olympiodorus Lamponis filius IX, 21
Olynthus vrbs VII,122
Olynthiorum ab Artabazo obsessio & expugnatio VIII,127
Omyreus filia H.2
Oneatæ, tribus Sicyoniorum V,68
Onesilus Gorgi frater V,104
dolo fratrem Salamine excludit V, 104
Amathuntem obsidet V,104, 108
Cyprios ad rebellionem inducit V, 104
eius victi caput supra portas suspensum ab Amathusiis V,114
ei tamē dein vt heroi Amathusii sacra faciunt solemnia V,114
Onetes Phanagoræ filius VIII,224
Onochonus Thessaliæ fluuius VII, 129
Xerxis exercitui defecit VII,196
Onomacritus sortilegus Athenis eiicitur VII,6
Onuphitana plaga II,166
Ophryneus vrbs VII,43
opifices vbi ignobiles II,167
Opis virgo hyperborea IV,35
Opis ciuitas I,189
Opœa vxor regis Scylis IV,78
oraculorū origo secundum sententiā Herodoti II,54
oracula Græcorum I,46
oracula apud Ægyptios quæ II,83
oraculum Alyatti à Pythia redditum I,19
oraculum Delphicum Crœso redditur I,47 id quomodo Crœsus verū deprehendit I,48
oraculum Lycurgo à Pythia redditur I,65
oraculum captiosum Spartiatis reditum I,66
oraculum Pythiæ de ossibus Orestis I, 67
oraculum Crœso redditum de muto filio I,85
oraculi ad Crœsum excusatio I,91
oraculum Branchidarum de Pactya I,158,159
oraculum Hammonis de Ægyptiis II,18
oraculum Dodonæum omnium vetustissimum II,52
oraculi Hammonis origo II,55
oraculum Pheroni regi redditum II, 111
oraculum Mycerini regis ex vrbe Buti II,136
oraculum de ærea phiala II,151
oraculum Psammiticho datum II,152
oraculum Batto datum IV,155 Thereis IV,156,157,159, Arcesilao IV,163. Clistheni V,66 Milesiis VI,77 Glauco VI, 86 Atheniensibus VII,140,141
oraculum Latonæ sacrum II,152
oraculum Siphniis redditum III, 57 Corinthiis V,92 Argiuis VI, 19. VI, 77. VII,148 Doloncis VI,34
oraculum Martis VII, 76 Dionysi VII,111
oraculum datum Cretensibus VII, 169 Spartiatis VII,220
oraculum Bacidis VIII. 20, 77, 96 Amphiarai I,46. IX,134
oraculum Persis à Bacide redditum IX,42
oracula Æthiopum II,139
Oratio Prexaspis ad Persas III,75
Orationes de triplici statu regio, optimatum, plebis III,80,81,82
Cois Mitylenæorum præfecti I V,97
Histiæi Milesii ad Scythas IV,139
Aristagoræ ad Cleomenem V,49
Sosicles V,92
Histiæi ad Darium V,106
Cypriorum ad Iones V,109
Persarum ad Ionum tyrannos V I,9
Leutychidis de reddendo depósito VI, 86
Datis ad Delios VI,97
Clisthenis ad procos filiæ suæ VI,130
Xerxis de inferēdo bello Græciæ VII, 8 & Mardonii VII,9 & de bello auersus Græcos susceptō V II,10
Xerxis ad Persas VII,53
Harmocydis ad Phocenses IX, 17 & *alia infinita*
Orbelus mons V,16
orbis partitio secūdum Herodotū IV,36
Orchomenii populus I,146
Orchomeniorum ager VIII,34
Ordessus Scythiæ fluuius IV,48
Orges pater Antipatri VII,118
Orestes Agamemnonis filius I,67
eius proceritas & loculus I,69
Oricus portus IX,92
Oricus regis Aripithis fil. IV,78
Orithyia Boreæ vxor VII,189
Orneatæ populus VIII,73
Oroetes Sardium præses potētiss. III,120, 127
indignè Polycratem suffigit cruci & eius rei caussæ III, 120, &c. 125
eius interitus III,128
Oromedon Syennesis pater VII,98
Oropus VI,100
Orosangæ qui Persica lingua VIII,85
Orphica II,81
Orsiphantus Alphei & Maronis pater VII,227
orthium carmen I,24
Orthocorybantes populus III,92
Orus Osiris filius rex Ægypti II,144
Græcis Apollo dicitur *ibidem*
oryes vbi gignantur IV,192
Osiris Ægyptiis, Bacchus & Dionysus dictus II,144
Ossa Thessaliæ mons I,56. VII,128,129
ossa viri quinque cubitorum IX,92
ostenta Xerxi oblata VII,57
ostenta Delphis quæ barbaris contigerunt VIII,37,38
ostia Nili septem numero II,17
Otanes Pharnaspis filius III,68
coniurationis in magum autor III,70
oratio eius de statu populari ad Persas III,80
Otanes Amestris pater dux Persarum VII,61
Otanis morbus III,149
Otanes missus contra Samum III,141
Otanes dux Persarum Darii gener V,116
eius gestę res in Ionia & Aeolia V,123
Otanes Sisamnis fil. super pelle patris sedens iudicat V,25
Othrys mons Thessaliæ VII,129
ouium mira duo genera quæ habet Arabia III,113
oues sacræ Solis vbi IX,92

P

Pacrolvs fluuius qui ramenta aurea è Tmolo defert V,101
Pactyas Lydus à Cyro deficit I,154
Persis traditus I,160
Pactyica regio III,92,102. IV.44
Pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint VII,67
pæana cātant Perinthii ante victotiā V,1
Pæonix litus V,13
Pæones V,13,98. VII,113
magna pars transportati in Asiā V,15
Pæonius ager vbi VII,124
Pæoplæ pop. VII,113
abducti in Asiam V,15
Pæsus vrbs V,117
Pæti Thraciæ populus VII,119
Palæstina & Palæstini I,105. III,5. VII,89
Palæstinorum armatura VII,89
Palladis sacerdotis barba portentum I, 175. VIII,104
Pallena Phlegra prius appellata VII,122
Pallenidis Minervæ templum I,62
palmarum Babyloniarū diuersitas I,193
palmarum spathæ VII,69
palmæ vbi multæ IV,172,182
Pammon Scyrius VII,183
Pamisus Thessaliæ fluuis VII,129
Pamphylorum in Xerxis exercitu armatura VII,91
Pamphyli tribules Sicyonii V,68
Pamphyli populus III,90
à Crœso subacti I,28
Pan vnus inter VIII. deos II,46
Pan Ægyptius vetustissimus deorum II,145
Panis templum VI,106
Panis simulacrum II,46
Pan quib parentibus ortus II,145,146
Panætius Sosimenis filius VIII,92
panegyries Athenienſium VI,111
panes Perdiccæ dupli effecti VIII,137
Pangæus mons V,16. VII,113
Panionium locus sacer I,143,148,160
Panionius Chius exsector indigna pœna sed se digna affectus VIII,105,106
Panitis Messenii consilium in discernendis geminis VI,52
Panopea vrbs VIII,34,35
Panos portus vbi I,157
Pantagnotus Polycratis frater III,39
Pantaleon Alyattis f. à Crœso fratre occisus I,92
Panthelæi Persarum genus I,125
pantheræ Libycæ IV,192
Pantimathi populus III,94
Panticapes fluuius VI,18,47
eius fluxus IV,54
Pantites sese strangulat VII,232
Papæus Iupiter apud Scythas IV,59
Paphlagones populus I,6,72. III,90
à Crœso subacti I,28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,72
papraces pisces V,16
Papremis oppidum II,59, III,12

Papremitanis equi fluuiales facti II, 71
Papremitana plaga II,165
Patalatæ Scythæ IV,6
Patapotamii populus VIII,33
parasanga mensura II,6.V,53
Pareoratæ pop. IV,148
Paretaceni populus Mediæ I,101
Patis Alexander ad Protéum ducitur II, 115
Patius lapis V,62
Parion vrbs VI,117
Parmys filia Smerdis filii Cyri VII, 78
Parnassus mons VIII,27
eius vertices duo VIII,32
Paricanii pop. III,94
Paroreatæ populi IV, 148. VIII, 73
Parthenius fluuius II,104
Parthenius mons vbi VI,105
Parthi populus III,93,117
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,66
partus leænæ & viperæ cur nō copiosus III,108
partus diuersa tempora decem, nouē, septem menses VI,69
Parus insula V,31
Parus à Miltiade obsidetur frustra VI, 133,134
Parycanii populus III,92
Parycaniorum in Xerxis exercitu armatura VII,68,86
Pasargadæ Persarum genus I,125
Pasicles Philisti pater I.,96
pata Scythice, pro occidere IV,110
Pataicus Ænesidemi pater VII,154
Pataici dii III,37
Patarbemi aures nasusque præscindūtur II,162
Patara oppidum Lyciæ I,182
pateræ aureæ sex à Gyge apud Delphos positæ I,4
patera aurea & argentea Delphos à Crœso missæ I,51
pateræ aheneæ mira capacitas I, 50
paterna in opificia vbi succedant & filii VI,50
patibulophes Xerxiani currus auriga VII,40
Patirithes magus III,61,63
Patrenses pars Achæorum I,145
Patumus oppidum Arabiæ II,158
Pausanias Cleombroti filius IV, 81. IX, 10,53
eius exercitus ordo permutatus IX, 46
victoria aduersus Mardonium IX, 62
Pausaniæ præda IX,79
eius dictum de luxu Persico IX,81
Pausicæ populus III,92
Pausiris Amyrtæi filius III,15
pecuarii Armenii vbi I 194
pecuarii Indi III,99
pecuarii Persæ I,125
Pedasii populus ab Harpago expugnatus I,175. VIII,104
Pediæ oppidum vbi VIII,33
pediculorum comestores IV,109
eos vicissim mordēt feminæ Adyrmachidarum IV,168
Pelasgi populus I 145,146,II,50. VII, 44 & eorum lingua I,57
Pelasgi Ægialees prius, Ionesdicti VII, 94
Pelasgi ex Attica exacti VI,136
Pelius mons vel Pelion vbi IV,179. VII, 129
Pella vrbs Bottiæidis terræ VII, 123
Pellena Achæorum pars I,145
Pelops Phryx Persarum seruus VII, 11
Pelopis Phrygis regio VII,8
Peloponnesi gentes septem VIII,73
Peloponnesium bellum IX,72
Pelusium ostium Nili II, 17, 154. III, 10
πεμπόβολα Æolum H,37
Peneus fluuius Thessaliæ VII, 20, 128, 129,173.
pennis oppletum aerem Scythæ narrant IV,31
Pentapolis ante Hexapolis appellata I, 149
Penthylus dux Paphius captus VII, 195
Perœbi populus VII,128
Percalos, Chilonis filia VI,35
Percotes vrbs V,117
Perdiccas, Gauanes, & Aëropus fratres VIII,137
Perdiccæ pueri panes dupli effecti VIII, 138
quomodo Macedoniæ tyrannus factus VIII,137,138
Pergamum Priami VII, 43
Pergamum murorum Pierum vnus VII, 112
Perialla vaticina VI,66
Periander Cypseli filius Corinthiorum tyrannus I,20. III,48
ei maximum miraculū oblatum I,23
vxorem necat III,50
cum defuncta vxore concubuit V, 93
eius filii III,50
gesta cum minore III,50,51, &c.
Pericles VI,131
Perileus IX,102
Perinetades Demarmeni filius V, 41
Perinthus vrbs IV,90
eius expugnatio V,2
Perinthii a Persis subacti V,1
eorum cum Pæonibus singulare certamen *ibidem*
Persarum origo vnde VII,150
complura genera I,125
aspera regio I,71. IX, *vlt.*
Persæ aratores, Persæ pecuarii I, 125
præstantissimi Pasargadæ *ibidem*
institutio qualis I,136
numina quæ & religio I,131
ritus dum Ioui immolant I.131
ritus in sacrificiis I,132
Persæ Vraniæ Veneri sacrificant *ibidem*
Persis Venus Metra appellatur *ibidem*
Persarum natalitia I,133
Persæ inter pocula consultant I,133
Persarum necessitudo vicinitatis maxima I,134
eorum philautia *ibid.*
externarum rerum studiosissimi I, 135
flumina religiosissime colunt I,138
mos in sepeliendis cadaueribus defunctorum I,140
gyrum cæli Iouem appellant I,131
deos ex hominibus ortos esse negant I,131
ignem deum arbitrantur III,16
eorum victus habitusque priscus I, 71
victus viuendique spatium III, 22
eorum ingenium I,89
Persarum conuiuia lasciua V,18
Persarum cædes in conuiuio V,40
Persæ criniti VI,19
Cephenes appellati & Artæi VII,61
Persæ immortales qui VII 83
Persicus luxus IX,79.81
Persarū vxores per vices concumbunt III,69
Persis oraculum redditum IX, 42
Persarum tabellionum cursus & modus VIII,98
magi I,140
satrapeiæ III,89
clementia I,137
capita cur fragilia III,12
eorum cum Lydis conflictus I.80
in potestatē Medorum à Phraorte redacti I,182
Persarum ab Astyage defectio I,27, &c.
Persarum bellica arma V,49 cum Caribus confertum bellum V,119, &c.
Persarum minæ Ionibus intentatæ V, 9
Persarum ornatus in Xerxiano exercitu VII,61
Persarum equestrium copiarum numerus VII,87
Persarum cum Lacedæmoniis congressio VII,211
Persarum naufragium ad Euboeam VIII,12
Persicum mare IV,39
Persici equitatus præfecti VII, 88
Persicarum copiarum apud Plataeas ordo IX,30
Persidæ reges I,125
Perses Persei fil. VII,61
Perseus Assyrius VI,54
Danaes & Iouis filius VII,61
Persei specula II.151
eius templum, simulacrum, sandalium vbi II,91
gymnicorum ludorum institutor *ibidem*
eius profectio in Ægyptum II,91
Petra tribus V,92
Petræ Trachiniæ VII,198
Phædyma Otanis filia III, 68 magum prodit III,69
Phænippus Calliæ pater VII,121
Phalerus vrbs V,63
nauale Atheniense VI,115
phalli in sacris II 49
Phanagoras Onetæ pater VII, 214
Phanes Halicarnasseus genere III,4
eius astutia & effugium *ib.*
filii in eius conspectu mactati III, 11
Pharandates Theaspis filius IX,75
Pharbætitana plaga II,166
Pharenses pars Achæorum I 145
Pharnaces pater Artabazi VII,66
Pharnaspes Achæmenides III,2
Pharnazathres dux Indorum VII, 65
Pharnuches præfectura cedit infelici equi lapsu VII 88
Phaselis vrbs II,178
Phasis I,104. II,103. IV,38,86
Phayllus pythionices VIII, 47
Phegeus Aëropi pater IX,26
Pheinius Smyrnæus Homeri præceptor H,35
etiam pater eiusdem adoptiuus H, 4
vbi laudatus ab Homero H.26
Pheneum vrbs V,63
Pherendates Megabazi fil. VII.67
Pherendates Teaspis fil. V.I,79
Pheretime Arcesilai regis mater IV,162
exer-

exercitū poſcit ab Euelthone, & cō-
lum accipit IV,162
in Barcæos crudelitas eius IV, 202
eius miſeranda mors IV,205
Pheron Ægypti rex cæcus II,111
ei oraculum redditur *ibidem*
eius donaria *ibidem*
phiala in balteis Scytharum IV,10
Phidippides Athen. VI,105
Phidon Argiuorum tyran. VI,127
Philæus Æaci filius VI,35
Philagrus & Euphorbus proditores Eretrienſium VI,101
Philaon Cherſis filius VIII,11
Philes pater Rhœci III,160
Philippus Butacides Olympionices V,47
Philiſtus Paſiclis fil. IX,96
Philippus Macedo VIII,139
Philitio paſtor II,128
Phillis regio VII,153
Philocyon Spartan. IX,84
Philocyprus à Solone verſibus celebratus VI,113
Phirmus Athenienſis VII,182
Phla inſula IV,178
Phlegra regio VII,122
Phocais Homeri H,16
Phocæa vrbs I,142.II,178
Phocæa quomodo capta & à Perſis occupata I,164
Phocenſes I,146
primi longis nauibus vſi ſunt I,163
Phocenſium murus I,163
eorum demigratio in Cyrnum I,165
Phocenſium mutua execratio nequis in patriam rediret I,165
cum Tyrrenis & Carthaginienſibus nauale bellum I,166
prœlio victi Cyrno ſecedunt I,166
Phocenſibus Cadmea victoria obtigit *ibid.*
in Rhegium demigrant *ibid.*
Phocenſes capti lapidantur I,167
Phocenſiū in Theſſalos eruptio VIII, 27,28
Phocenſium regio à barbaris vaſtatur VIII,32
Phocia vrbs I,80
Phœbi fanum VI,61
Phœnices II,104
Phœnices diſſenſionū auctores cū Græcis I,1
Phœnices Palæſtini II,104
Phœnices ad Libyam cognoſcendam miſſi IV,42
Phœnices primi litteras in Græciam adtulere V,58
Phœnicū armatura in exercitu Xerxis VII,89
Phœnices quidā decollati iuſſu Xerxis VII,90
Phœniciæ litteræ V,58
phœnix Ægypt. auis ſacra II,73 eius deſcriptio *ibid.*
Phœnix fluuius VII,176,200
Phraortes filius Deiocis rex Mediæ I,102
eius res geſtæ & interitus *ibid.*
Phrataguna Darii regis vxor VII,224
Phronima Etearchi filia eiuſque fortuna IV,154
concubina Polymneſti IV,155
Phryges à Cræſo ſubacti I,28
Phryges antiquiſſimi hominum II,2
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,73
Phryges Bryges dicti antea *ibid.*
Phrynichi comœdia VI,21
Phrynon pater Attagini IX,15
Phthiotis ora I,56
Phya mulier ex tribu Pœaniea I,59
ab ea Piſiſtratus vt reductus *ibi.*
Phylacus Hiſtiæi fil. VIII,85
Phylacus & Autonous Delphorum heroes & eorum delubrum VIII,39
Pidorus vrbs VII,122
Pieria ora Bœotiæ III,
Pieria pix IV,195
Pieres pop. VII,112
Pierum muri VII,112
Pigres & Maſtyes fratres V,12
Pindarus poeta III,38
Pindus mons Theſſaliæ I,56,VII,129
Pinus, locus H,20
pini fructus nomina H,20
pini natura quæ VI,37
Pirus, ingens fluuius I,145
Piromis ex Piromi Ægyptiorum II,143
Piſa vrbs II,7
piſcatorum ænigma H,35
piſcibus Ægyptus abſtinet II,37
piſcium qui Ægypto ſacri II,72
piſcium genitura in ſtagnis apud Ægyptios II, 93 piſces pabulum equorum vbi V,16
Piſiſtratus Hippocratis filius Athenienſ. tyrannus I,59
eius nobile commentum, quo Athenarum imperio potitus *ibid.*
Athenis eiicitur I,59
per feminam mire reducitur I,60
illegitime cum vxore coit I,61 Marathonem occupat I,62
eius contra Athen. copiæ I,61,62
tertio vrbe Athenis potitur I,64
Naxum inſulam ſubegit *ibid.*
Delum inſulam expiat *ibid.*
Piſiſtratidæ Athenis pulſi V,63 *&c.*
Piſiſtratus Neſtoris fil. V,65
Piſſyrus vrbs, & laeus in ea ſalſus & piſcoſus VII,109
piſtricis Crœſi effigies apud Delph. I,51
Pitana ciuitas Æoliæ I,149
Pitanē tribus III,55
Pittaci Mitylenęi reſponſum ad Crœſum I,27
pituitæ fluxus remedia IV,187
pix Pieria vbi IV,195
Cyranenſis IV, 195, Zacynthia *ibid.*
Pixadorus Cindyenſis V,118
Placianorum lingua I,7
Platæa inſula Libyæ IV, 151,153,156,169
Platæa vrbs incenditur V.II,50
Platæenſis clades IX,62,64,100
Platæenſis ager IX,15
platanus aurea atque vitis VII,27
platanorum ingens lucus V,119
platanus aureo monili a Xerxe donata VII,31
Pleſtorus deus IX,118
Plinthinetes ſinus II,6
Piſiſtarchus Leonidæ fil. IX,10
pluuia nulla apud Thereos per ſeptem annos IV,181
pluuia apud Ægyptios portētoſa III,18
Plynis portus vbi IV,169
podeon Doridis VIII,31
pœnæ modus apud Perſas I,137
Pœni, *vide ſupra* Libyes
pogon Trœzeniorum portus VIII,42
poli & gnomonis inuentio II,109
Polichnitani Cretes VII,170
Pollux & Caſtor IV, 145 *v.* Tyndaridæ
Polyas Anticyrenſis ſpeculator VIII,21
Polycratis prodigioſa fortuna III,39, *&c.*
Polycratis ſmaragdus III,41
eius callidum commentum III,56
Polycratis cædis occaſio III,120,121
Polycratis filiæ ſomnium III,124
Polycrates cruci affixus III,125
Polycrit⁹ Aegineta eiuſq; ſtrenuitas VIII, 92,93
Polydectes rex Spart. VIII,131
Polydorus Alcamenis fil. VII,204
Polydorus anus Laii V,59
Polymneſtus Thereus IV,155
Polynices IV,147. VI,52
ponticum, genus arboris IV 23
Pontus Euxinus IV,46, eius dimenſio IV,85,86
Porata fl. IV,48
Porinus lapis V,62
Poſideium vrbs III,91
Potidæa vrbs VII,122. obſeſſio eius VIII, 127,128,129
Poſidonius Spart. IX,84
præda Græcorū è Perſarum clade IX,79
præda Pauſaniæ IX,80
præſepe Mardonii totum ex ære à Græcis diripitur IX,69
Præſii Cretes VII,170,171
Praſiadis paludis inhabitatores V,16
Praxinus nauarchus Trœzen. VIII,180
Praxilaus Xenagoræ pater IX,106
Prexaſpes Perſa III,34
ſe præcipitem dat è turri habita ante oratione ad Perſas III,75
Prexaſpes Aſpathinis filius VII,97
Priami Pergamum VII,43
Priene vrbs Ioniæ I,142
eam Ardys expugnat I,15
Prienenſes populus VI,8
à Mazare ſubiguntur I,161
primogenitus ex lege Spart. ſuccedit in regnum VI,52
Procles rex Spart. VIII, 131. IV. 147. *vide* Euryſthenes.
Procles Epidauri tyrannus III,50
capitur III,52
prodigiorum maxima obſeruatio apud Ægyptios II,82
Præconnelius incenſa VI,33
Promenea Dodoneorum ſacerdos II,55
Promethei vxor Asia IV,45
Propontidis dimenſio IV,85
Proſerpinæ & Cereris feſtum VIII,65
Proſopitis inſula & eius latitudo II,41
eius plaga II,165
Proteus Pheronis in regno Ægypt. ſucceſſor II,112
Protei fanum apud Memphin *ibid.*
protemplaris Minerua VIII,39
Proteſilai templum vbi VII,33.IX,115
Protothyes Madyis pater I,103
Proverbia,
Animus in auribus habitat VII,39
Cadmea victoria I,166
Doloſi homines, doloſa & eorum veſtimenta III,22
Epiſcythiſon VI,84
Etripodē oraculum IV,179
Hunc calceum tu quidem conſuiſti: Ariſtagoras autē ſibi induit VI,1
In frigidū furnū panes ingerere V,92
Iſthmum fodere I,174
Longæ regum manus VIII,140
Lemnia facinora VI,138
Molles viri ex mollibus regionibus IX. *vlt.*
Mulæ partus III,151.
Muliere ignauior IX,106
Nō eſt iſtud curæ Hippoclidæ VI,129
Quem lupis relinquere IV,149
Syloſontis amiculum III,139
Ver ex anno exaruiſſe VII,162
Prytanis rex Spart. VIII,131
Prytaneum Athen. I,146. VI,103. VII, 197
Pſammenitus Amaſis filius Ægypti rex II,10
captus à Cartibyſe, eiuſque captiui dicta II,14
liberatus res nouas moliens epoto taurino ſanguine obiit, II,15
Pſammis rex Ægypti, Neci fil. II,159,160
eius mors *ibid.*
Pſammitichus Ægypti rex I,105 II,2,28,151, *&c.*
Pſylli, populus IV,173
eorum expeditio infelix aduerſus auſtrum *ibid.*
Pſyttalea inſula VIII,95
Pteria locus Cappadociæ munitiſſimus I,76
Pteriorum vrbs à Crœſo expugnatur diripiturque *ibi.*
Ptoum VIII,135
pudenda pueris qui præcidant II,104

pudenda Ægyptii mundiciæ causa p. æcidunt II,37
pugna Sagartiorum cum restibus VII, 85
puteus trifarias rerum species exhibens VI,119
pygargi IV,292
Pygtes Sedomi filius VII,98
Pylus locus VII. 68
Pylæ VII.201
Pylæa VII.213
Pylii I,147.V,65
pyramides apud Memphin II,8
pyramides Mœris regis Ægypt.II,101
pyramis regis Cheopis II,124,125
pyramis è quæstu meretricio II,126
pyramis Chephrenis Ægypt. regis II,127
pyramides Philitionis pastoris II,128
pyramis Mycerini regis II,134
pyramis Rhodopis mulieris falso credita II,134
pyramis regis Asychis lateritia II,136
Pyrene vrbs II,33
Pyretos fluuius Scythiæ IV,48
Pyrgus oppidum IV,148
Pythagoras Mnesarchi filius IV,95
sophista celebris *ibid.*
Pythagoras monarcha Selinuntis V,46
Pythagoras Mileti procurator V,126
Pytheas Ischenoi f. vir strenuiss.captus VII,181
liberatus VIII,92
Pythermus Phocensis I,152
Pytheus Lamponis pater IX,77
Pytheus Nymphodori pater VII,137
Pythiæ oraculum Lycurgo redditum I, 65
de ossibus Orestis, Lacedæmoniis redditum I,67
ad Crœsum I,91
de Isthmo Chidiis datum I,174 v. oracula
Pythii qui VI,57
Pythius Atys f.Lydus VII,27
eius ingentes facultates VII,27,28
eius filius à Xerxe dissectus VII,39
Pythogenes in Inicum oppidum relegatur VI,23

R

RASVRA Argiuorum I,82
regem vbi conspici nefas I,109
rex vbi statura maximus deligitur III, 20
rerum humanarum inconstantia I,5
rerum omnium inspiciendus exitus I,32
res diuinitus futuræ signis declarãtur IX,99
restibus instructa pugna VII,84
rhadinace genus olei VI,119
Rhampsinitus rex Ægypti: & eius simulacra II,121
filiam prostituit *ib.*
eius ingentes pecuniæ *ibid.*
Rhampsiniti descensus ad inferias sedes II,122
rhapsodi Homericorum carminum explosi Sicyone V,67
Rhegium I,176,177
Rheginorum maxima cædes VII, 170
Rhenea VI,97
Rhodium mare vbi I,174
Rhodopis meretrix famosa II,135
eius an pyramis vna II,134.135
eius donarium in templo Delphico II,135
Rhodope mons IV,49
Rhodus ciuitas II.178
Rhœcus architectus III,60
Rhœtium opp. VII,43
Rhypes pars Achæorum, I,145
rosæ sexagenûm foliorum VIII,138
Rubrum mare I,203.II,8,158,159
ruinæ hominibus disciplinæ sunt I,207

S

SABACVS rex Æthiopum II,137,152
Ægyptum subigit *ibid.*
eius acta in Ægypto II,137,138
viso in somnis Ægyptum relinquit II, 139
Sabyllus Gelous VII,154
Sacæ populus III,93
Sacas omnes Scythas Persæ vocant VII,63
Sacarum in Xerxiano exercitu armatura,& dux VII,64
sacerdotes Ægyptiorum II,37
sacrum Panionium I,143
sacra Triopii Apollinis *ib.*
sacra Cabirorum à Pelasgis sumpta II, 51
Sadyattes Ardyis fil.rex Lydiæ I,16,18
Sagartii, Persarum genus I,125. III,23. VII,84
eorum tributum III,93
sagitta ad cœlũ excussa à Dario III, 105
Sais vrbs Ægypti II,28,59,163,170
Saitanorum regum sepultura II,169
Saitana plaga II,165
Saiticum ostium Nili II,17
sal sua sponte crescens IV,53
salis colles vbi IV,181,182,183
salinarii Ægyptii concubitus cum muliere mortua II,89
Sala vrbs Samothraciæ VII,59
Salamis Athenienſium refugium VIII,56
Salaminii H,28
Samothraciæ populus Pelasgi II,51
Samothracii muri VII,108
Samothraces iaculatores VIII,90
Samus & Samiorum lingua I,142
Sami euersionis per Darium causa III,139
Samus Syloſonti traditur III, 149
Samiorum Æschrionia tribus III, 26
Samiorum crater IV,152
Samii Zanclam occupant VI,23
Samiorum apaturia H,29
Samiorum tria miranda III,90
Samyris sapiens VI,127
San Dorum I,139
ea littera Persarum nomina terminãtur I,139
Sana vrbs VII,22,122
Sanacharibus rex Arabum & Assyriorũ Ægyptum inuadit II,141
fugatur *ibidem*
sandalium Persei II,91
Sandanis Lydus I,71
Sandoces Thaumasii f.cruci affigitur, & liberatus tandem capitur VII, 194
Sapæi Thraciæ populus VII,110
sapientes non esse potentes,acerbum IX, 16
Sappho poetria II,135
Sarangæi populus III,93,117
Sarangarum in Xerxis exercitu armatura VII,67
Sardanapalus rex Nini II,150
eius thesaurus *ibidem*
Sardena mons H,9
Sardis à Cimmeriis captæ I,15
Sardis vna parte saltem expugnabiles & eorum expugnatio I,84
captæ & conflagratæ ab Ionibus V, 101,105
Sardium reges Heraclidæ I,7
Sardium primus rex Argon I,7 Meles I,86
Sardius Leo circumlatus vbi I,86
Sardium expugnatio in tertium annũ dilata à deo I,91
Sardonium linum II,105
Sardonium mare I,168
Sarga vrbs VII,122
Sarpedon & Minoe EVropæ filii I, 173
Saspires populus III,94
eorum armatura VII,79
Sataspes Achæmenides IV,43
cruci affixus IV,43
Satræ Thraciæ populus VIII, 110, 111
satrapiæ Persarum I, 192. III, 89, 90, &c.
Sattagydæ populus III,91
Saulius rex Scytharum IV,76
interficit patruelem Anacharsin IV, 76,77
Sauromatæ Amazonibus miscentur IV, 110,113,114
solœcissant lingua Scythica IV,117
eorum vxores & coniugia IV,116,117
Scæus pugil V,60
Scamander fluuius V,65
eius aqua exercitui Xerxis defecit VII,42
Scamandronymus pater Charaxi II, 135
scepta gerendi ratio apud Babylonios I, 195
schœnus mensura II,6
Sciathus insula VII,176.VIII,7
Scidrus oppidum VI,21
Sciona vrbs in Pallena VII,122
Sciradis Mineruæ templum VIII,94
Scironis via VIII,71
scholæ tectum in pueros corruens VI, 27
Scolos oppid. IX,15
Scolopoes IX,96
Scoloti,Scythæ vnde nominati IV,6
Scopades Thessali VI,120
Scopasis rex IV,127
scutum Persis ostẽdisse dicũtur Alcmæonidæ VI,121 & Herodoti de ea re sententia VI,123,124
Scylace vrbs I,57
Scylax Caryandeus IV,44
Scylacis cuiusdam supplicium V,33
Scyles Aripithis filius rex Scytharum IV, 78
eius interitus IV.80
Scyllias vrinator VIII,8
Scytha Herculis filius IV,10
Scytharum origo IV,5
Scytharum regũm origo IV,10
Scythæ nomades pecuarii I,73.IV,19, 51.VI.84
Scytharum nomadum seditio I,73. IV,11
Scythæ trucidatum coctumque puerum Cyaxari loco venationis offerunt I,73
ad Alyattem confugiunt *ibid.*
in Asiam transeunt I,103.IV,12
Cimmerios ex Europa pellunt I,103. IV,11
Mediam occupant I,104
eorum cum Medis ad Caucasum cõgressio *ib.*
fusis Medis Asia potiuntur I,105
Vraniæ Veneris templũ depeculantur: vnde femineo morbo corripiũtur I,105
à Medis inebriati, quum Asiam aliquandiu obtinuissent, occidũtur I,106
à Sesostre subacti II,103,111
Scytharum seruii cur oculis orbẽtur IV,2
Scytharum ratio emulgendi lactis *ib.*
Scythæ AVchatæ IV,6
Scythæ aratores IV,18,19,53,54
Scythæ regii IV,57
Scytharum mores IV,46 &c.
du IV,59
iusiurandum IV,68
eorũ mos in cædendis victimis IV,60

in

in hostes sæuitia IV,62,64
mos ineundi fœderis IV,70
Scyth. regum sepultura IV,71,72
à Scyle Scytharum defectio IV,80
Scythæ suorum institutorum obseruantissimi IV,76,80
Scythis eorumque equis asinorum & mulorum vox insueta IV,129
Scyth. munera ad Darium IV,130
Scyth. intemperantia VI,84
Scythæ Persis Sacæ appellati VII,63
Scythia vetus vbi IV,99
Scythiæ duæ partes *ib.*
Scythiæ flumina IV,47
Scythia lignorum inops IV,61
Scythicæ grues vbi hybernent II,22
Scythicum gramen IV,58
Scythicus exercitus contra Mediam VII,10
Scythis Zanclæorum regis fortuna & laus VI,23,24
Scythes Cadmi pater VII,163
Sebennitana plaga II,166
Sebennyticum ostium Nili II,17
Seldomus Tigris pater VII,98
Selinusii pop. V,46
Selymbria oppidum VII,33
semen Indicum quale III,100
Semiramis Babyl. regina I,184
eius egregia monumenta *ib.*
senectæ maximus honos apud Ægyptios II,80
senes vbi mactentur III,99
Sepias litus VII,183,188
sepulcrum Alyattis apud Lydos I,93
sepulcra Babyloniorum I,198
sepulcra vitrea III,24
sepulcrum Helles filiæ Athamantis VII,58
Serbonis lacus II,6.III,5
Seriphii populus VIII,46
Sermyla Græca vrbs VII,122
serpentum sacrorum descriptio II,74
serpentũ sepultura in Iouis templo *ib.*
serpentes cornuti IV,192
serpentes alati II,75,76
serpentum alatorum generatio IV, 108, 109 thuriferas arbores obseruantes III,107
serpentum vis apud Neuros IV,105
serpentibus vescentes IV,183
serpens arcis Athenarum custos VIII, 41
Serrium promontorium VII,59
serui Scytharum cur oculis priuẽtur IV, 2
serui boni interdum hominibus malis, & contra VIII,68
seruorum bellum VI,83
sesami Babylonici proceritas I,193
Sesostris rex Ægypti II,102, *&c.*
quas gentes subegerit II,103
eius cippi & inscriptiones & monumenta II,106
Sestus vrbs IV,142. VII,33
à Græcis obsidetur IX,113 *&c.*
Sethon Ægypti rex, Vulcani sacerdos II, 141
eius mira victoria de Assyriis *ibidem*
eius statua *ibidem*
Sicas Cybernisci pater VII,98
Sicania, nunc Sicilia dicta VII,170
Sicyon V,67
Sicyoniarum tribuum nomina V,68
Sicyoniis & Ægyptiis irrogata multa ab Argiuis VI,92
Sidon Græca vrbs II,117.III,136
Sidonia nauis Xerxis VII,128
Sigeum & eius occupatio V,65,94
Sigeum Troicum IV,38
signa litterâ Persarum nomina terminantur I,139
Sigynæ populus vbi V,9
sigynarum appellatio quid apud alios notet V,10
Silenus vbinam captus fuerit VIII, 138
Sileni Marsyæ pellis in vtrem formata vbi suspensa VII,26
sillicypria eorumque fructus II,94
Silphium vbi IV,170,192
similarum comestores IV,194
similarum vbi maxima vis *ib.*
Simonides Ceus V,102
Simonides Leoprepis f. & eius epigrammata VII,228
simulacrum pistricis Crœsi I,51
simulacra ab Ægyptiis primum diis consecrata II,4
simulacrum Iouis arietina facie II,45
Panis II,46 ætatis & hyemis II, 121
simulacrum ex pelui factum ab Amasi & cur II,172
simulacrum Veneris in Cyrene, ob preces exauditas II,181
simulacra Mineruæ lapidea duo II, 182
simulacrum Isidis bubulis præditum cornibus II,41
simulacrum Mercurii porrectum veretrum habens II,51
simulacrum Darii lapideum III,88
simulacrũ Vulcani Pataicis simile III, 37
simulacra soli Marti faciunt Scythæ IV,59
simulacra ex oleis, Damiæ & AVxesię V,82
Sindus vrbs VII,123
Singus vrbs VII,122
Sinope vrbs I,76.II,34.IV,12
sinus Arabici maris descriptio II,11
Sipia, locus VI,77
Siphnus insula locupletissima III, 57
multata à Samiis III,58
Siphnii quas naues Salaminem miserint VIII,46
Siris Italiæ VIII,62
Siromitres OEbazi f. Paricaniorum dux VII,68
eius filius Masistius VII,79
Sironus Mapenis pater VII,98
Sisamaces dux VI,121
Sisamnes Hydarnis fil. Atiorũ dux VII, 65
Sisamnes Otanis pater iniuste iudicans mira pœna à Cambyse affectus V,25
sisyra genus penulæ VII,67
Sitalces Thracum rex IV,80.VII,137
Sithonia regio VII,122
Siuph vrbs Ægypti II,172
smaragdus Polycratis III,41
Smerdis Cambysis fr. III,30
eius à fratre perpetrata cædes *ib.*
occisum à se Cambyses luget III, 65
Smerdis fictitius regno potitur III,65
ex auribus amputatis agnoscitur III, 69
occiditur III,78
Smerdones Otanis fil. Xerxis exercitus dux VII,82,121
Smila oppidum VII,123
Smindyrides Sybarita vnus ex procis filiæ Clisthenis VI,127
Smyrnæ origines I,16
à Gyge oppugnata I,14
ab Alyatte capitur I,16
a Colophonijs condita *ib.*
vrbs ab Ionibus dirempta I,149
Smyrna Theseï vxor II,2
Smyrna Æoliæ ciuitas condita eadem celeberrimum emporium II,35
vrbs amissa ab Æolibus I,149
soboles procreandæ præmia apud Persas I,136
Sogdi populus III,93
eorum in Xerx. exercitu armatura VII,66
Sol Massagetarum deus I,212 soli Massagetæ equos immolant I,216 sol auctor exundationis Nili II,25
solis insoliti ortus, quos referunt Ægyptii II,142
solis mensa vbi III,18
solis fons IV,181
solem execrantes IV,184
solis eclipsis Xerxe mouente exercitũ contra Græcos VII,37
sol Græcorum deus *ib.*
sol pro mercede redditus VIII,117
sol obscuratus IX,10
solis sacræ oues vbi IX,91
Soli vrbs & eius obsessio V,115
Solon legislator Athen. I,29
eius peregrinatio in Ægyptum I,30
versibus celebrat Philocyprum V,113
eius cum Crœso de beatitudine colloquium I,20,31,32,33
Solonis lex Athen. data II,177
Soloeis promontorium II,32.IV,43
Solymi olim Milyæ dicti I,173
somnium filiæ Polycratis III,124
Hipparchi V,56
Sophanes Eutychidis f. Decelensis VI, 92.IX,72
eius ancora & præclara facinora IX, 73,74
sophistarum totius Græciæ peregrinatio I,29
sororem Cambyses ducit, occidit, & aliã superinducit II,51,52
Soscelis Corinthii de restituendo Hippia oratio V,92
Sosimenes Panætii pater VIII,82
Sostratus Laodamantis fil. IV,152
Spaco Medis canis appellatur I,110
Spargapises Tomyridis f. a Cyro capitur I,211
seipsum interimit I,213
Spargapithes Agathyrsorum rex IV,76 78
Sparta vrbs Lacedæmonis VII,234
Spartiatarum instituta à quo *i,65*
Spartiatæ Lycurgum delubrum ædificato colunt I,66
Spartiatarum cũm Argiuis de Thyrea agro contentio I,82
Spartiatarum regum dignatio & iura VI,55 *&c.*
eorum senatus VI,75
de regibus V,75
Spart. cædes ad Thermopylas VII,224
eorumque epigrammata VII,228
spasmi remedia IV,187
spathæ palmarum VII,69
Sperchius amnis Anticyram præterlabitur VII,198,228
Spethies Aneristi f. cum Bule se offert ad placandam iram Talthybii, eorumque acta VII,134, 135,136, 137
Sphendaleæ opp. IX,15
spina Ægypti & eius gummi II,96
sponsa vbi dotem concubitu quærat IV, 172
squamosus piscis Ægypt. sacer II,72
stadium, passus, cubitus, pes II,149
Stagirus Græca vrbs VII,115
stathmi regii quid V,52
Stesagoras Cimonis pater VI,103
Stesagoræ cædes VI,38
Stesenor Curii tyrannus V,113
Steileus Thrasylei fil. VI,114
Stentoris lacus VII,58
Strattis Chiorum tyrannus IV,138.VIII, 132
strobilos, pini fructus II,20
Struthates populus Mediæ I,101
struthiocamelus IV, 192. IV, 175,
Strymon amnis I,64.V,13.VII,113
Strymonius, qui Thraces VII,75

Strymа Thasiorum vrbs VII,108.109
Stymphalius lacus VI,76
ſtyracis vſus ad thus legendum III,107
Styreenſes gens Dryopica VIII,46
Styx & eius aqua VI,74
ſua quenque inſpicere debere I,8
Suadelæ numen VIII,111
ſubulci apud Ægyptios profani II,47
ſucceſſionis ius apud Spartiatas VII.3
Suniacum iugum IV,99
ſus animal ſpurcũ apud Ægyptios II,47
ſus hoſtia Lunæ & Liberi patris *ibid.*
ſues apud Scythas IV,63
ſue abſtinent Ægyptii II,47.IV,186
Suſa oppidum I,128.V,49,52
Syagrus Lacedæmoniorum legatus ad Geloncm VII,153,159
Sybaris vrbs capitur V,44.VI,21
Sybaritanum bellum V 45
Syene vrbs Thebaidos II,28
Syennesis Cilicum rex I,74.V,118
Syennesis Cilix dux in claſſe Xerxiana VII.98
Syleos campus VII,115
Syloſon Polycratis fr. Æaci fil. III,39 139.140 &c.149
Syloes promontorium IV,43
Symanum mare vbi I,174
Syrgis fluuius in Mæotidẽ influit IV,123
Syri, Græcis Cappadoces I,6,72. III,90
Syrorum prædia Crœſus deuaſtat, eoſque exterminat I,76
Syrorum in exercitu Xerxiano armatura VII,72 89
Syrii Græcis, qui barbaris Aſſyrii VII, 63
Syria Ægypto contermina II.116
Syria Paleſtina III,91.VII,89
Syropæones in Aſiam abducti V,15

T

TABELLA totius orbis V,49
tabelliſonum Perſarũ curſus & modus VIII,98
Tabiti Scythis Veſta IV,59
Tachompſo inſula II 29
Tænarus locus VII.168
talentum Babylonicum III,89
Talthybii ira in Lacedæmonios VI,134, 137
Talthybii templum apud Spartiatas VII, 134
Thalthybius Agamemnonis præco VII, 134
Thalthybiadarum honos apud Spart. VII,13
Tanagra interfluit Thermodon IX. 42
Tanagræi Thebanorum vicini V,79
Tanagricus tractus V,57
Tanais fluuius IV,20,123
Tanitana plaga II,166
Tarentum vrbs III,138.IV,99
Tarentini III,138
eorum maxima cædes VII,170
Targitaus & eius tres filii IV,5
Tarteſſus emporium nobile IV,152
Tarteſſum Phocenſes occupant I,163
Tarteſſiorum rex Arganthonius *ib.*
Tauchira oppidum IV.171
Tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam colunt IV,103
eorum mons *ibid.*
Taurica gens IV,99,103
Taurici montes IV,3
Taurica regio IV,99
Taxacis Scythiæ rex IV,120
Teatus fluuius, & eius medica vis V,90
eius fontes partim calidi partim frigidi *ibid.*
cippus ei à Dario erectus IV,91
Tealpes Perſa VII,79.IX,75
Tegea Arcadum VI,105.VII,170
Tegeates I,65
Tegeatibus à Lacedæmoniis bellũ infertur I,66
Teos oppidum I,142. II,178
capta à Harpago I,168
Teus a Græcis in Ægypto condita II,178
Tefi demigrant in Thraciam capta ſua vrbe,& Abdera condunt I,68
Telamon heros VIII,64
Teleſcarchus II,142
Teleion Perſis Tycta,id eſt,cœna IX,111
Teleclus fil. Archelai VI,204
Telines & eius geſta VII,153
Tellias vaticinus VIII,27
Telli Athenienſis hiſtoria I,30
tellus eadem non fert omnia I,32
Tellus Scytharũ dea, & Apia Scythis dicitur IV,59
Telmiſſes coniectores I,78
Telus inſula VII,153
Telys Sybaritarum rex V,44
Temenidæ fratres VIII,137,138
Tempe locus vbi VII,173
Tenedus I,151.
capta a Perſis VI,31
Tenus Æoliæ ciuitas I,149.VI,97
Terillus, Crinippi fil. Himeræ tyrannus VII.165
Termilæ vocantur Milyæ I,173
terram & aquã poſcere IV,126.V,18
terræ diuiſio tripartita II,16
terræ motus tanquam prodigium in Scythia IV,28
teſſerarum ludi inuentores I,94
tethrippotrophus VI,35
Tethronium oppidum VIII,33
Tetramneſtus Sidonius VII,98
Teucri VII,43
Teuthrania II,10
Teus ciu. II,178
Thales Mileſius defectionem ſolaris luminis Ionibus prædixit I,74
eius inuentum in traducendo per fluuium Crœſi exercitu I,75
conſilium Ionibus datum I,170
eius de incremento Nili ſententia innuitur II,20
Thamanæi populus II,93
Thamimaſides Neptunus apud Scythas IV,59
Thannyra Inari Lybiis filius III,15
Thafus & eius conditores II, 44.VI,47
Thaſii ſubacti à Dario VI,44
muros diruere iuſſi VI,48
Thaſia metalla VI,46,47
Thaumaſius Sandocis pater VII,194
Theaſides Spartiata VI,87
Thebæ Ægyptiæ II,3
ibi pluuium decidiſſe, maximum miraculum II,10
Thebæ olim Ægyptus vocatæ II,15
Thebani Iouis fanum I,182
Thebanis arietes ſacroſancti II,42
Thebana plaga II,166
Thebanis ſtigmata inuruntur regia VII, 233
Thebani à Græcis obſidentur IX,85
Thebani eligunt Amphiaraum auxiliatorem VIII,134
Thebe, Aſopi filia V,80
Themiſthocles Neoclis f. VII,143,173
corrumpit duces, vt maneant. VIII,5
eius ſtrategema VIII.22
litteræ ad Ionesi lapidi inciſæ VIII,22
cum Ariſtide ſimultas VIII,79
vafrities, exactio, auaritia VIII,75,112
omnium Græcorum prudentiſſ. VIII, 110
ſecundas retuliſſe iudicatur è prælio nauali contra Perſas VIII, 23
vt honoratus Spartæ VIII,124
reſponſum liuido cuidam datũ VIII, 125
Themiſcyra IV,86
Themiſon Theræus IV,154
Theocydes pater Dicæi VII,65
Theogoniæ cantus in ſacrificiis Perſarũ I,132
Theomeſtor Androdamantis fil. VIII,85. IX,89
Theophaniæ feſtum I,51
Theopompus rex Spart. VIII,131
Thera inſula quondam Calliſta IV,147
à conditore Thera vocata IV,148
ſeptem annos pluuiã nõ ſentit IV,151
Theræorum colonia IV,156
Therambus in Pallena vrbs VII,122
Therapne locus VI,61
Theres Auteſionis f. Cadmeus genere IV,147,148
Therma vrbs VII,122,127
Thermeus ſinus VII,123
Thermodon flu. II,104.IV,86.IX,27,42
Thermopylarum mons VII,176,219
ad eas prœlium Lacedæmoniorum & Perſarum VII,223 &c.
Theron Acragantinorum monarchus VII,165
Therſander Theræ auus & Auteſionis IV,147.VI,52
Theſeus Theſſalus cõditor Smyrnæ H,2
Theſmophoria ſacra II,171
Theſpia vrbs incenditur VIII,50
Theſpienſes V,79
Theſprotii populus V,92.VII.47
Theſſaliæ deſcriptio VII,128,129
equi ibi omnium optimi VII,196
Theſſalus ſocius Doriei V,46
Theſtios fons IV,159
Theſtorides litterarum profeſſor H,15
eius perfida erga Homerum H,16 quę illi non bene ſemper vertit H,24
Thmuitana plaga II,166
Thetidi ſacrificant magi VII,191
thoës in Libya IV,192
Thomanii populus III,117
Thonis præfectus Canobici oſtii II,114
thoraces picturati Amaſis regis III,47
Thorax Lariſſæus IX,57
Thorica tribus IV,99
Thraces à Crœſo ſubacti I.28
à Seſoſtre ſubiugantur II,103
populus Aſiæ III 90
cannabe veſtiuntur IV,74
aduerſus tonitrua ſagittas excutiunt IV,94
Bithyni & Strymonii qui appellati VII, 75
Xerxis ſocii VII,185
Iouis ſacrum currum cum equis abegerunt VIII,115
Thracum ſepulturæ quales V,8
Thracum in Xerxiano exercitu armatura VII,75,76
Thracia tellus deſcripta IV,99
Thracia gens eiuſque mores V,3 &c.
Thraciæ muri VI 33
Thraſybuli Mileſiorum tyranni commẽtum I,21,22. aliud V,92
Thraſydius Alcuades IX,57
Thraſyleus Steſilei pater VI,114
Thraſyles Lamponis pater IX,89
Thriaſius campus VIII,65.IX,7
Thrixæ oppidum IV,148
thus vbi & quomodo colligatur III,107
Thyiæ Cephiſſi filiæ fanum VII,178
Thyni à Crœſo ſubacti I.28
Thyrea ager & de eo cõtentio I,82.III,59
Thyſſagetæ populus IV 22
Thyſus vrbs VII,22
Tiarantus fl. Scythiæ IV,48
Tibareni populus III,94
eorũ in Xerx. exercitu armatura VII,78
Tibeſis fl. Scythiæ IV,49
Tigranes Achæmenides Medorum dux VII,62
eius generoſa ſententia VIII,26
Tigranis ducis ſpecies & ſtatura IX,95
Tigris fluuius in rubrum mare infunditur I,189.V,21
Tigres tres & eorum ortus V,52
Tigris oſtium VI,20
tilones piſces V,16

Timareta antiſtes Dodonæa II,94
Timegenides Theban. IX,85
Timeſius Clazomenius I,168
Timnes Spargapithis tutor IV,76
Timo ſacrificia, Paria genere VI, 134, 135
Timon Androbuli fil. VII,141
Timodemus Aphidnæus VIII,125
Timogenides Thebanus IX,37
Timonax Timagoræ filius VII,98
Timoxenus Scionæorū imper. VIII,128
Tityas VI,77,83. VII,137
Tirynthia regio VI,76
Tiſamenus Græcorum aruſpex IX,32
Tiſamenus Spart. IV,147. VI,52
Tiſander Hippochidis pater VI,127,129
Tiſias Lyſagoræ pater VI,133
Titacus Aphidnæus IX,72
Tithæus Datis filius VII,88
Titormus Ætolus frater Malis VI,127
Tmolus fluuius & mons I,84,93. V, 101
Tmolus fluuius auri ramenta profert I,93
Tomyris Maſſagetarum regina à Cyro bello petitur I,205, &c
eius magnanimitas I,212
Cyri caput cruori immergit I,214
tonitrua in Xerxis exercitum ingruunt VII,42
Torona Græca vrbs VII,21,122
Trachea Cherſoneſus IV,99
Trachiniæ petræ VII,198
Trachis vrbs VII,199
Traſpies Scythæ IV,6
Trauſi populus Thraciæ V,4
Trauus fl. VII,109
Tria capita, ſeu capita quercus, locus ſic dictus IX,38
Trintatæchmes Perſa dux VII,82
Triopij Apollinis ſacrum atq; certamen I,144
Triopium Cnidiorum regio I,174,38
Tritæenſes Achæorum pater I,145
Tritæchmes Artabazi filius I,192
Triballica planities IV,49
Trieterica & Bacchanalia apud Gelonos IV,1.8
Triteæ oppid. VIII,33
Triton fl. & Tritonis palus IV,178,191
Trophonium oraculum VIII,134
tutelaris Mineruæ templum apud Chios I,160
Tychius coriarius, Homeri hoſpes H,9
ab Homero celebratur H,26
Tycta, Perſice cœnę regalis nomē IX,111
Tymnes Hiſtiæi pater V,37. VII,98
vbi occultatus III,5
Typhon III,5
tyrannis lubrica res III,53
tyrannidis incommoda V,92
tyrannorum mores III,80
Tyres Scytha IV,80
Tyres fl. IV,11,47,51,53,82
Tyreus Sitalcis pater VII,137
Tyritæ, Græci IV,51
Tyrus quando extructa II,44
Tyriorum caſtra, locus II,112
Tyrodiza Corinthiorum VII,25
Tyrrhenus Atyis f. colonias in Tyrrheniam ducit I,94
Tyrrheni Phocenſes oppugnant I,163
Tyrrhenia ſeu Thuſcia I,49
Tyrrheniā Phocenſes occupant I,163

V

Vaccæ Iſidi ſacræ II,41
vaccinam non guſtantes IV,186
vaticini Scytharum IV,67
Veneris Vraniæ templum à Scythis compilatum I,105
Veneris fanum apud Cyprum *ibid.*
templum apud Cythera *ibid*
Mylitta Aſſyriis dicta, Arabibus Alitta Perſis Metra I,131
Veneris templum apud Atarbechin II,41
Veneris hoſpitę ædes II,112
Scytharum dea & ab iiſdem Artimpaſa dicta IV,59
venti eteſiæ non ſunt cauſſa exundationis Nili II,20
ventorum ara in Thyia VII,178
verua quina Aeolum H,37
Veſta Scytharum dea IV,59
veſtes laneæ vbi profanæ II,81
vicinos Medi & Perſæ colunt I,134
victimæ cædendæ ritus apud Scythas IV,60
vinum ex hordeo apud Ægyptios II,77
viperarum generatio cur rara III,108,109
virginum auctio apud Babylonios I,196
virgines vbi deuirginentur a rege IV,168
virginum anniuerſarius conflictus IV,180
vitæ humanæ breuitas & calamitas VII,46
viuos defodere Perſis in vſu VII,114
Vlyſſes H,7,26
Vmbri pop. I,94. IV,49
vocaliſſimus Ægyptius IV,141
Vrbana Minerua V,82
vrbium Græciæ incrementa decrementaque I,5
vrbes à Dario in Scythia conditæ IV,124
Vraniæ Veneris fanū veruſtiſſimū I, 105
eius templum à Scythis diripitur *ibid.*
apud Perſas ſacrificia I,131
Vrania Venus Alilat Arabibus dicta III,8
vrina hirci ſpaſmi remedium IV,187
vrſorum ac luporum ſepultura II,67
Vrotalt Arabibus Dionyſus III,8
Vtii populus III, 93 & eorum in Xerx. exercitu armatura VII,68
Vulcani ſacerdotes II,3
maximum templum Memphi II,99
veſtibula II,101
Vulcani coloſſus II,176. & fax VII,98
Vulcani templum & ſtatua III,37
vulpanſeres Ægyptiis ſacri II,72
vxor Candaulis Gygi nuda viſa I,9
vxorem mactatio ad mariti funus V,5
vxores Athenienſi raptæ VII,138

X

Xanthius campus VI,
Xanthii populus I,176
Xanthippus Ariphronis f. VI,131,136. VII,33. VIII,131
Xanthippus dux Athenienſium cruci figit Artayctem IX,119
Xanthus Samius I,134
Xenagoras Praxilai f. Halicarnaſſ. IX,106
xeni, hoſtes IX,11
Xerxes Darii filius I,183
Xerxis genealogia VII,11
Xerxes quid Græcis ſignificet VI,98
rex Perſarum declaratur VII,3
cur bellum Græcis intulerit VII,6,7
copiæ Xerxis maximæ VII,20
Xerxes Helleſponto compedes iniicit VII,35
Xerxis crudelitas VII,39. IX,111
Xerxis dona in Helleſpontum collata VII,54
Xerxis exercitus in Europā traiectus VII,56
Xerxi quæ oſtenta oblata ſint VII,57
Xerxes exercitum ſuum luſtrat VII,59
eius copiarum catalogus & numerus VII,60,61,62 &c. 184. &c.
Xerxis duces qui fuerint VII,82,98
Xerxis magnanimitas VII,136
confidentia VII,146
Xerxiana claſſis VII,184
Xerxis formæ dignitas *ibid.*
Xerxi naues quadringentæ ſubmerſæ VII,190
Xerxis ad Thermopylas clades VIII,24
Xerxis ridiculum factum *ibid.*
Xerxis impietas VIII,109
eius copias fames & peſtis extinguit VIII,115
eius reditus in Aſiam VIII,117, &c.
Xerxis amores IX,107. *& paſſim plurima de eo toto libro* VII, & VIII
Xuthus Ionis pater VII,94
xyſtum aureum Amphiarao donatum I,52

Z

Zabeces, Libyes IV,193
Zacynthus VI,70
Zacynthii pop. III,59. VI,70
Zancla, nunc Meſſana dicta VII,163
pulcherr. vrbs VI,25
Zanclęi populus VI,22
proditi ab Hippocrate VI,22
Zamolxis dæmon eiuſque cultus IV,19 95 *vbi* alia de ea
Zegeries, murū genus in Libya IV,192
Zeuxidamus Leutychidis f. VI,71
Zira amiculi genus VII,69
Zona vrbs Samothraciæ VII,59
Zopyrus ſe mutilat III,154
eius ad Babylonios ficta fuga III,156
Babylonici exercitus dux declaratur III,157
eius præſtantia III,160
Megabyzi pater *ibid.*
Zopyri filia vitiata à Sataſpe IV,43
Zopyrus Megabyzi fil. III,160
Zopyrus a rege deficit & Athenas fugit III,160
Zoſter locus VIII,107
Zygantes Libyes IV,194
ſimiarum comeſtores *ibid.*

FINIS.

LECTORI BENEVOLO.

In testimoniis veterum de Herodoto p. 39. Photij Latina interpretatio est A. Schotti: Marcellini verborum, ni fallor, Casauboni. Diodori, Rhodomani. *In Latina interp. Herodoti pag. 18. v. 21. scribe* Alyattæ. *28, 33. dele* extrinsecus *41. v. pen. scr.* reddere *44. ad v. 44. in ora adpone numerum capitis CIV. 56. v. 13. post* Persis *potius interpungendum, non post* annos *quod sequitur. 57. v. 42. inusa & cum v. sequenti omissa ab interprete. Stephani versio sequitur extrema pagina sequenti 58. 78, 7 scr.* portulæ *76, 25.* aggeres *78, 17* pecuaria *84, 35 est* sexaginta. *Græcus tamen textus vult* quadraginta. *Sed nostra emendemus vitia. 87, 11. scr.* Cyrus in somnis *89, 2* interminata *21,* Græci *107. 41.* Ægyptum *116, 7.* hirudinibus *126, 13. videtur pro* ea *reponendum* eo. *scilicet stagno. 134, 28 scr.* autem *143. v. pen. extrema pag. absque dubio scribendum* septum *licet* septem *utraque editio H. Stephani habeat.* αἱμασιὴ. *145, v. 8. numerum ad oram emenda ita CXLIII. v. 32, scr.* imagines *156. ad versus quinti oram repone numerum capitis CLXX. qui paullo inferius. v. 10. interp.* mille & viginti *male.* διαμύριαι *enim* viginti mille. *sed iterum me moror in aliis. alias pag. seq. 159. v. 8.* Ἑλλήνιον, Hellenium, *servato nomine Græco verterem potius, quam* Græcum. *161. v. antep. dele capitis notam in margine, & adpone initio sequ. pag. 162. 169, 36. numerum 2 ante* dat, *repone ante* quando, *quod stadium sequitur. 173 extr. pag. v. 4. a fine* ὅσον *177, v. pen.* tantopere *180, v. 10 dele* quem *illud quod post* rem. *207, 11,* Hyrcanorum *215, 18* ad mare dimisit *216 extr. pag.* vir amiculi *221, 29 dele numerum 1 ante* Persas *& v. 39 pro numero 5, corige 4 230, v. 3 a fin scr.* emporio *232, 38. pro 2 emenda 3. 229, 5.* Borysth. *239, v. 3. pro 5, repone 6. & v. 44 pro 6, scribe 7, 246 caput LXX. paullo inferius colloca ad versum qui incipit* lęsis *249. 8* Saulii *260 v. 7. ante* quorum *pone numerum 1, spectantem ad interpretationem diuersam in extr. pag. 296, 5.* autem *558, 9* Heidelbergæ *644 ad oram Græci contextus versus 10, pone numerum 5. Vlterius per operas non licet. Tu aliis, si qua reppereris, ignosce, quod te rogamus. Vale.*

Series & ordo Chartarum.

(:) ternio
b c d e f g duerniones, h vnica charta
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn terniones omnes
α β γ δ ε ζ vnicæ chartæ, exceptis α & ζ quæ sunt duerniones.